«КУЛЬТУРНА ДЕРЖАВА»
Громадська Спілка

Чуріков Ю.І.
01021, м. Київ, вул. Грушевського, 28/2 оф. 104, тел.044-253-60-01
+380-098-043-57-52
E-mail: y_churikoff@ukr.net
код ЕДРПОУ 39644774

Тиж Ю.О.
Сертифікат на проектні роботи
Серія АА № 004182 виданий 21.12.2018 р.
www.kyiv-heritage.com
www.kyiv-heritage-guide.com
www.kyiv-landuse.com

УКРАЇНА. Війна 2022 року

ДАЙДЖЕСТ

Том 2

Книга 7

Статті та новини № 1.301-1.500

м. Київ - 2023 р.

АНОТАЦІЯ

1. Дайджест (преса)

Дайджест (англ. *digest* — стислий виклад, резюме) — інформаційний продукт (видання, стаття, *підбірка*), що містить виклад творів у вигляді витягів з оригіналу чи у формі його вільного перекладу або добірку у повному чи скороченому вигляді найцікавіших творів, вибраних з інших видань.

Як правило, до такого передруку систематично вдаються провінційні друковані газети, які мають слабку кореспондентську мережу і відчувають брак інформації й поповнюють її недостачу за рахунок столичних видань. Наявність великої кількості дайджестів — ознака низького фахового рівня видання. Свідченням журналістської майстерності є наявність у газеті чи журналі значної кількості ексклюзивних матеріалів, тобто таких, що виготовлені саме для цього видання його кореспондентами та оглядачами.

Але навіть авторитетні газети з глибокими традиціями сьогодні не обходяться без передруків найбільш цікавих матеріалів з інших видань, вміщуючи їх у рубриках «Наші передруки», «Дайджест» тощо. Для читачів такі рубрики цікаві, оскільки в них часто із скороченням малоістотних частин уміщуються сенсаційні, непересічні твори та праці, які збагачують читача новими знаннями, несподіваними інтерпретаціями фактів.

Первісно дайджестами називалися адаптовані для масового читання твори світової класики. Великі за обсягом романи стискувалися до розміру брошурки, що потребувала невеликого часу для ознайомлення й дешево коштувала. За допомогою такого видання можна було за півгодини «пройти» «Сагу про Форсайтів» Д. Голсуорсі чи «Війну і мир» Л. Толстого. Зрозуміло, що такі дайджести могли дати тільки псевдознання і аж ніяк не знайомили читачів ні з реальною філософською концепцією, ні з образним світом творів. Тим паче, що будь-який переказ обов'язково містить у собі елементи вибірковості, а, отже, й інтерпретації.

2. Моніторинг ЗМІ

Підготовка дайджестів публікацій є однією з найбільш поширених послуг у галузі ***професійного моніторингу*** засобів масової інформації. Її зміст полягає у створенні **добірки найважливіших матеріалів за визначеною тематикою та за визначений період**. Такий інформаційний продукт надає змогу відслідковувати головні новини у певному напрямку, отримувати експертні оцінки та прогнози розвитку галузі, відстежувати діяльність конкурентів тощо. **Перевагою цього виду отримання даних є відсутність *«інформаційного шуму»*.**

ПЕРЕДМОВА

Частина 1

ЩО ТАКЕ ПЕРЕМОГА?

СЕРГІЙ ДАЦЮК

Філософ

25 липня 2022

Текст про перемогу, замовлений громадою Полтави (клуб "Сентенція") і прочитаний у вигляді доповіді автора "Що таке перемога та як нею скористатися?" біля Свято-Успенського кафедрального собору у місті Полтава 15 липня 2022 року.

1. Перемога в найпростішому розумінні є захистити, відстояти та покращити становище свого та своїх у процесі зіткнення, конфлікту та/або війни.

2. Вважається, що уявлення щодо свого та своїх є консенсусним для сторони конфлікту, але може бути різним і навіть протилежним для різних сторін конфлікту.

3. Водночас таке визначення не включає зміну уявлення про своє та своїх під час війни, не включає прийнятного уявлення про покращення становища, оскільки війна значно змінює світ, а отже і критерії кращого.

4. Сучасні війни є складними рефлексивно-стратегічними конструкціями, відтак питання про те, що таке війна і що таке перемога, не є тривіальними та елементарними.

5. Щоб зрозуміти перемогу, потрібно зрозуміти війну, потрібно зрозуміти, що таке перемога по суті, і не лише, хто і як переможе, але хто і як скористається перемогою.

1. Що таке війна в традиції?

Функціонально-екзистенційне визначення письменниці Лоїс МакМастер Буджолд.

Війна це спосіб вирішення конфлікту, при якому виживання противника не розглядається як необхідна гранична умова.

Політико-транзистенційне визначення Карла фон Клаузевіца.

Війна це продовження політики іншими засобами. Умовою перемоги є "повнокровне відчуття перемоги" в умовах "туману війни".

Онтологічно-цільове визначення Ліддел Гарта.

Метою війни є мир, який був би кращий за довоєнний (хоча б з вашої точки зору).

1. Є ще багато чисто екзистенційних уявлень про війну, у яких війна це перетворення внутрішніх проблем, нестачі ресурсів, загрози внутрішньої громадянської війни у зовнішню агресію, яка здобуває ресурси, відкладає чи пом'якшує вирішення внутрішніх проблем, знижує градус внутрішнього протистояння.

2. Всі наявні визначення війни є екзистенційними. Війна як зіткнення екзистенцій не дозволяє визначити перемогу екзистенційно, бо екзистенції руйнуються у війні. Якщо війну можна так чи інакше зрозуміти екзистенційно, то перемогу екзистенційно зрозуміти неможливо.

3. Кожна екзистенція породжує свою правду, яка узагальнює уявлення про рівновагу, справедливість та намір відновлення справедливості. Всі екзистенції є рівноправними, якщо лишень екзистенція не формує намір самознищення та/чи знищення решту світу.

4. Рушієм чи енергією війни є агресія однієї чи всіх її сторін, яка породжується з відчуття нерівноваги, нерівномірності, несправедливості, з одного боку, і уявлення про стан рівноваги, рівномірності, справедливості як перемоги, з іншого боку.

5. Тобто війна розпочинається і значний час ведеться в ілюзії про перемогу, яка виступає як егоїстичне уявлення кожної зі сторін, яке Клаузевіц називає "повнокровне відчуття перемоги" в "тумані війни", а Ліддел Гарт називає "миром, який був би кращий за довоєнний (хоча б з вашої точки зору) ".

6. Ілюзію перемоги для кожної зі сторін можна сформулювати так: "як має змінитися навколишній світ, щоб мені незмінному було краще". Сумна правда війни полягає у тому, що війна змінює усі сторони війни, так що саме це водночас змінює і світ, який після війни оцінюється не довоєнними незмінними, а саме зміненими учасниками війни, які саме тому оцінюють навколишній світ геть інакше.

2. Мислительне розуміння війни як змін

1. Війна є продуктом ***егрегоріального***, мало і рідко ким усвідомлюваного прагнення вийти з обезсмислених і безперспективних онтологічних визначеностей у невизначеність для того, щоб створити замість старих – нові, менш конфліктні онтологічні визначеності незалежно від бажань чи уподобань усіх учасників війни.

2. **Така невизначеність створюється:**

- у ***екзистенції*** – через масові та очевидні смерті, які страхом змушують маси відмовлятися від звичної визначеності;

- у ***конфлікті онтологій*** – через "туман війни", коли різні онтології намагаються стратегічно-рефлексивно поглинути одна одну, але не можуть і створюють онтологічний хаос;

- у ***транзитології*** – через наявність мало усвідомлюваного нового-інакшого світу, який породжує уявні інакші смисли та перспективи;

- у ***політиці*** – де руйнуються концепти, концепції і стратегії довоєнного світу, іноді аж до порожнечі, і закладаються умови для нових-інакших.

3. У війні перемагає або більш складна, осмисленіша і перспективніша онтологія, яка поглинає простішу, або при однаковій безсмисленості і безперспективності усіх онтологій – нова-інакша онтологія, яка народжується з невизначеності.

4. Війна це ***транзитологічний перехід***, який прихований за 1) онтологічними рефлексивними трансформаціями, 2) екзистенційними руйнаціями і втратами та3) політичними конфліктами.

5. Екзистенція без транзистенції – ніщо. Транзистенція це не просто зміна визначеності екзистенції, це перехід через невизначеність. Закорінені у екзистенцію істоти не змінюються навіть перед смертю та після неї.

6. ***Екзистентів*** визначає тіло, соціум і соціальні відносини, матеріальні багатства, норми та нормативне мислення, культура, мова, колективна пам'ять в минулому-теперішньому і навіть свідомість сприйняття та відчуттів, розум та емоційний інтелект.

7. ***Транзистентів*** орієнтує дух, душа, трансценденція, інакше, невизначеність, спонтанне мислення, воля поза бажаннями, віра широкого горизонту, патія явлених відношень, усвідомлені уявлення, інтелект та інтелектуальна творчість.

8. Екзистенти живуть у світі. Транзистенти змінюють світ. Війни розпочинають затяті екзистенти в кожній зі сторін конфлікту, саме вони є підпалювачі війни. Водночас війна призиває транзистентів, які починають домінувати і змінювати світ.

9. По ходу змін світу у війні рішучість та зухвалість транзистентів знижується, затятих екзистентів у війні стає менше і вони маргіналізуються. З тринзистентів виникають нові екзистенти, вже не такі затяті, які власне і наслідують новий-інакший світ.

10. Оскільки екзистенційні втрати та руйнації і політичні конфлікти навіть після війни залишаються основою не лише масової свідомості, але також і елітарних політичних, стратегічних і навіть онтологічних конфліктів, то транзитологія війни здебільшого не стає масовим баченням.

11. Війна це не те, що ми спостерігаємо, не те, в чому беремо участь. Війна це те, що змінює нас, незалежно від того, що ми спостерігаємо чи в чому беремо участь.

12. Війна – це конфлікт, зіткнення, змагання, гра, боротьба і комунікація, але не онтологій, не стратегій, не політик, а транзитологічних орієнтацій і похідних з них соціальних установок.

13. Відтак з усіх теорій причин війни – поведікових, еволюційної психології, соціологічних, політологічних, економічних, релігійно-ідеологічних, включаючи цивілізаційний підхід Хантінгтона, класових, демографічних, включаючи мальтузіанство та переважання молоді, раціоналістичних – переконливою є лише одна.

14. Мислительна, значною мірою софістична, а не філософська, причина війни – неспроможність істот змінити транзитологічну орієнтацію в рамках існуючих онтологій.

15. Відтак єдиною сутнісною причиною війни є відмова від мислення хоча б однієї або навіть усіх сторін війни в ситуації довготривалої глибокої кризи. Інакше кажучи, війна це транзит у умовах виродження мислення всередині наявних онтологій світу або екзистенційна неспроможність до транзитологічного перетворення в ході онтологічного розвитку і відтак сповільнення та припинення розвитку, його обезсмислення і втрата перспективи.

16. Війна – це стан, коли різні групи істот відмовляються від мислення-змін і через конфлікт намагаються забезпечити домінування своєї обмеженої правди. Війна триває доти, доки зміни-мислення засадничо не проявляється хоча б у однієї зі сторін.

17. Розвиток не виходить за межі онтології, а масова свідомість істот не може бути залучена в іншу онтологію ніяк інакше, ніж через війну, невизначеність та примусову причетність до мислення і пошук інакших онтологічних визначеностей.

18. Зіткнення картин світу, онтологій, теорій, концепцій, смислів, перспектив, релігій, міфів, стратегій, тактик, сил, ресурсів, людей, спільнот, егрегорів переорієнтовують транзистенцію.

19. Є час до війни і різні часи після війни. Війна суть розрив часу, який принципово невизначений. У війні шлях до визначеності починається тоді, коли для кожної сторони війни стає зрозумілим неможливість повернення до довоєнного часу. Війна закінчується, коли з війни постають різні повоєнні часи в баченні транзистентів і якийсь один повоєнний час в баченні екзистентів.

20. **Війна не може бути закінчена, поки ще світ живе ілюзією повернення до довоєнного часу.**

21. У війні немає і не може бути дійсних екзистенційних цілей. Всі публічні чи навіть приховані цілі війни це омана по суті, самообман для того, хто ставить такі цілі, і маніпулятивна ілюзія пропаганди для мас.

22. Визначення мети війни Ліддел Гарта є умовним і характеризує мету лише початку війни. Відтак мета війни на початку війни і мета війни насамкінець війни різні.

23. Якщо мета війни ніби-то збереглася до кінця війни, то це ще не кінець війни.

24. У війни нема і не може бути ***суб'єкта***. Результати війни завжди несподівані для всіх сторін.

25. Війною управляють ***смисли*** та ***перспективи*** безвідносно до цілей агресорів та жертв.

26. Смисли та перспективи погано поєднуються з архаїкою та установками на домінування.

27. Смисл війни – ***зміни***. Перспектива війни – інакше для всіх її сторін.

28.. Якщо учасники війни можуть прогнозувати кінець війни, то це ще не кінець війни.

29. Ніколи післявоєнний світ не буває кращий за довоєнний, бо війна завжди змінює критерії кращого.

30. Краще до війни і краще після війни це різні кращі.

31. Агресія у війні, незалежно від того, чим вона публічно чи приховано мотивується, спрямована на примус до змін, які без війни неможливо здійснити, але які до війни, коли зазвичай напередодні до неї мислення та інтелект повсюдно втрачені, навіть не можуть бути усвідомлені як необхідні.

32. Агресія як і ворожість чи вороги зникають в процесі війни завдяки змінам усіх її сторін. Це завжди здається неймовірним на початку та в ході війни. Допоки агресія та ворожість не зникли, війна не може закінчитися.

33. Примус до змін не є волею якоїсь однієї сторони – це сукупна воля війни до радикальних змін. Саме тому війна дає радикальну свободу. Змінене під час війни, навіть дуже радикально, але в контексті смислів та перспектив післявоєнного світу, має шанс зберегтися після війни. Змінене під час війни не в контексті смислів та перспектив післявоєнного світу зникає після війни.

34. Кінець війни не може бути осмислений на початку чи в процесі війни. Смисли повоєнного світу принципово інакші, ніж смисли довоєнного світу.

35. ***Онтологія*** – це буттєві початки та засновки, орієнтації та установки, прєдєли та межі у їх екзистенціальному переживанні істотами, зокрема людськими.

36. ***Транзитологія*** – це орієнтації та установки всіляких змін, зміщень, переходів, перетворень та переображень та навіть пристосувань.

37. Основне питання ***онтології***: бути чи не бути?

38. Основне питання ***транзитології***: зінювати (-сь) чи не змінювати (-сь)?

39. ***Онтологічна безпорадність*** – бути так, ніби тебе нема.

40. ***Транзитологічна безпорадність*** – змінювати все, крім того, що змінює нас самих.

2-1) Транзитологеми війни, які можна осмислити в контексті нинішньої війни

1. З точки зору онтології, війна це вирішення конфлікту онтологій. З точки зору транзитології, війна це примусове перетворення її сторін, до якого вони без війни не здатні. Тобто війна це не лише стан конфлікту між онтологіями,

але і процес переходу до нової-інакшої онтології.

2. ***Транзитологічна суть війни***: воюють не люди, не ідеї, не ідентичності – воюють здатності до змін, тобто орієнтації та установки, а також моделі нового-інакшого світу.

3. ***Онтологія*** – це завжди визначеність, на відміну від транзитології. Стан війни як визначеність приховує невизначеність транзитології, через яку поверх цього стану здійснюється перехід усіх сторін до нового-інакшого світу.

4. ***Транзитологія переживається як невизначеність.*** Війна це не лише конфлікт визначеностей, між якими треба вибирати, але і невизначеність, яка приводить до змін усіх сторін конфлікту та їх онтологій. Життя у невизначеності суть основний стан та психологія війни.

5. ***Транзитологічна невідворотність війни***. Війна стається, бо ніхто не може змінити світ мирно. Зміни у війні це завжди не те, що хоче агресор, бо агресор вимагає змін у старому світі, а не нового-інакшого світу. Зміни війни це завжди не те, що хочуть жертви війни, бо вони не готові змінюватися без війни і не можуть створити новий-інакший світ без тиску війни на них.

6. Поведінка агресора чи жертв не впливають на транзитологію війни. Згода жертв на вимогу агресора ніколи не завершує війну. Навпаки, після задоволення апетитів агресора, він хоче ще, жертв стає більше, відтак війна продовжується.

7. ***Транзитологія війни всеохопна і не може бути фрагментарною.*** Зміні у війні ніколи не бувають в орієнтації на якусь одну сторону війни. Зміни у війні це те, що змінює усі сторони війни.

8. Несподіваність транзитології війни для будь-якої з онтологій: післявоєнний світ буде абсолютно не таким, яким його представляє будь-яка сторона війни.

9. Час війни визначається транзитологічно: чим швидше ми суттєво змінимось, тим швидше закінчиться війна.

10. ***Транзитологічний актив війни визначає війну.*** Більшість людей не здатні до змін навіть під примусом, бо вони здатні лише пристосовуватися. Пристосуванці це головний тягар війни. Лише ті, хто змінюються, визначають, цілі, способи, темп та кінець війни.

11. Перемога це суттєвий транзит, а не формальні зміни. Перемога не є формальними змінами початкової ситуації війни чи відновленням статус-кво. Суттєвий транзит це зміна онтології на нову-інакшу, а не забезпечення формального домінування однієї з довоєнних онтологій.

12. Переможці у війні це ті, хто швидше і краще за всіх зуміє суттєво змінюватись. Переможець діє транзитологічно, а не онтологічно. Перемагає той, хто творить новий-інакший світ.

13. Будь-яка транзитологія знаходить своє втілення у новій-інакшій онтології. Лише побудова нового-інакшого світу завершує війну.

14. Транзитологія масштабніше за онтологію. Транзитологія завжди має час-місце, навіть коли нова-інакша онтологія після війни вже створена. Використання перемоги після війни входить в поняття перемоги у війні.

15. Перемога це лише повний транзит світу. Завершення конфлікту онтологій ще не означає перемоги, якщо хоча б одна з онтологій лишилась незмінною.

2-2) Транзитологія змін та пристосування

1. Зміни відбуваються через невизначеність, можуть осмислюватись у визначеності як такі, що мають цілий або цілісний характер, тобто можуть усвідомлюватися концептуально. Зміни можуть також бути добровільними і мати планомірний характер через стратегії програми, проекти. Зміни як усвідомлені мають смисл та перспективу.

2. Пристосування суть співвіднесення з відхиленнями, коливаннями або тремтінням визначеності без жодної невизначеності. Пристосування є примусовими, елементарно-фрагментарними і стихійними. Пристосування завжди відбуваються поза усвідомленням смислу та перспективи.

3. Зміни суть перетворення, здебільшого трансформаційні, які істота усвідомлює, ініціює, супроводжує та підтримує, або переображення, які істота сутнісно здійснює над собою та своїм середовищем. Зміни опричетнюють істоту до мислення.

4. Пристосування можуть потребувати нормативного мислення, але не спонтанного. Невизначеність, інакше, порожнеча і навіть хаос явлені у змінах, які потребують спонтанного мислення.

5. Патріотизм у війні пов'язаний не з ненавистю до ворога, а з любов'ю до зміненої вітчизни. Архаїчні патріоти не можуть використати перемогу і згодом виступають проти неї, за продовження війни з якимось новим ворогом, якого вони неодмінно знаходять.

6. Проблема вільного мислення у вітчизні мислителя в тому, що вільне мислення завжди змінює вітчизну і тому воно завжди не подобається патріотам. Відтак вважається патріотичним вмирати незмінним, а змінюватись

під час війни непатріотично.

7. Війна це неминучі і незворотні зміни, які не подобаються усім учасникам війни.

8. Зміни у війні не потребують зради, бо зрада – це негідне пристосування до довоєнного світу. Післявоєнний світ твориться не зрадою чи колаборацією, а інакшим самовизначенням мислення-інтелекту щодо всіх сторін війни.

9. Транзитологія є не історичною, а футурологічною. Чи можна переломити хід історії? Звичайно можна, якщо бути в історії. Але що, якщо ми живемо в уже зламаному ході історії, але не творимо історію? Чи можна переломити кимось зламану історію поза історією?

10. Якщо добре подумати, то історію можна не ламати, а розгалужувати футрологічно, роблячи зламану історію менш важливим, менш цікавим, менш осмисленим і менш перспективним трендом, ніж інші футурологічні розгалуження. Тоді зламана історія не зламається повторно, а просто зійде нанівець чи загубиться в множинних футурологічних розгалуженнях. Війна породжує не один, а різні часи майбутнього.

11. Транзитологія здебільшого суть мислительна та інтелектуальна. Хід історії не має ні смислу, ні призначення. Хід історії має ускладнення, яке твориться не лінійним зламом через повторення моделей минулого, а інтелектуальним мисленням, яке оприявнює більш складні моделі з футурологічних розгалужень. Головною перепоною втілення складних моделей як нового-інакшого світу є ригідність мас пристосуванців.

3. На скількох рівнях ми можемо бачити війну?

1. Політико-економічна соціо-культурна війна держав, суспільств, соціальних груп.

2. Тотальна війна народів всіма ресурсами за виживання та перспективи розвитку.

3. Егрегоріальна війна духовних спільностей і трансцентентних проекцій.

4. Війна на небі між божественними сутностями.

1. Всяка політико-економічна та соціо-культурна війна обговорюється в ЗМІ та в публічних органах влади. Вона найбільш очевидна, масова.

2. Всяка тотальна війна обговорюється та організовується в громадянському

суспільстві та в соціальних мережах.

3. Егрегоріальна війна йде зазвичай без широкого обговорення, на рівні смисло-образів, нових смислів та перспектив, духовної та душевної роботи з трансцендентним.

4. Війни небесні це війни за душі. Егрегоріальні війни суть лиш соціальні проекції небесних воєн.

5. Війна на небі між божественними сутностями це війна між благом і користю, між домінацією і договором, між служінням собі і служінням іншим. Ця війна вічна, тягла і не стихає ні на мить.

4. Що таке *егрегоріальна* війна?

1. Перемогти це створити соборний егрегор, тобто спільність у розмаї, а не монолітний егрегор, тобто не егрегор домінуючої імперії чи ідеології-релігії-культури-мови.

2. Егрегоріальна війна суть більш складне поняття, ніж тотальна війна Людендорфа.

3. В аспекті егрегора тотальна війна це максимальне використання усіх горизонтів буття, сфер життя, сил та ресурсів за повне домінування власної картини світу і повне знищення картин світу противників разом з ними самими.

4. Егрегоріальна війна відбувається в орієнтації на масштабне перетворення, що змінює організацію тих чи інших спільностей. Егрегор як уявлення дозволяє обговорювати масштаби та напрямки змін, руйнувань, об'єднань, поглинань тих чи інших спільностей.

5. Егрегор це не про повсякденність, а про спільність душ та духовної суті в тразистентних орієнтаціях.

6. Егрегоріальна транзистенція має дві інтерпретації: шлях реалізації ідеалу і шлях невизначеності у розривах.

7. Різниця між фантастично-фантазійними моделями Вернадського-Єфремова і братів Стругацьких у тому, що перші показують ідеал соціальної солідарної єдності та договірної взаємодії істот та спільнот, лише згадуючи, але не зображаючи драматичних процесів конфліктів, а другі показують невизначеність і розриви на шляху до множинно-різноманітної спільності і договірної взаємодії.

8. Про егрегор завжди говорять як про уже наявний. Мало хто може щось сказати про поступове творення егрегора, про зіткнення егрегорів, про розкол егрегора, про виокремлення з егрегора субегрегора і його взаємодію з рештою егрегора.

9. Мета будь-якої імперії – об'єднання всіх матеріальних та інтелектуальних ресурсів задля розвитку, в тому числі духовного. Водночас таку мету закріпити в історії дуже важко. Рано чи пізно настає час, коли всі ресурси починають витрачати на єдність, але вона більше не продукує розвиток. Тобто домінування як єдиний спосіб об'єднання в моноліт чи єдність, а не солідарна чи договірна спільність є головними вадами імперій. Саме тому повсякчас егрегор імперії швидко стає виродженим.

10. Схожим чином створюється та руйнується егрегор нації. Націоналістам здається, що нація примордіальна, і тому її егрегор всеохопний. Але це не так. Ані етнічна нація, ані політична нація не є всеохопними. Вони лише суть об'єднання з орієнтацією на завжди обмежений перелік критеріїв. Нація суть уявлення недуховне і нетрансцендентне, відтак нація завжди претендує лише на субегрегор, тобто вона ніколи не об'єднує всю спільноту, зібрану на певній території чи в певному просторі смислу і перспективи.

11. Егрегори імперії та нації співмірні у своїх обмеженнях. Отже потрібно говорити про соборний егрегор, який влаштований інакше, ніж егрегор нації чи імперії.

12. Соборний егрегор (політійний, республіканський) завжди тягло сильніший за домінантний (імперський чи національний).

13. Суверенітет утримується множинно-різноманітним інтегритетом більш надійно і триваліше, ніж авторитарно-тоталітарним інтегритетом. Егрегор є неімманентна проекція інтегритету.

14. Російсько-українська війна – це не тотальна, це егрегоріальна війна. Це війна розподіленого по світу добра з концентрованим в росії злом.

15. Перемога соборного егрегора не обов'язково пов'язана з військовою, політичною, соціальною та культурною перемогами. Егрегоріальна перемога суттєво пов'язана зі збереженням душі як основи здорового та гармонійного егрегора.

16. Усі люди різні і належать до різних спільнот: груп, партій, корпорацій, церков, міст і націй-держав і навіть спільнот любителів жінок, пива і фісташок чи любительниць чоловіків, шампанського та фруктів.

17. Деякі спільноти об'єднують примусом та страхом. Держава говорить, що

якщо ти не будеш платити податки і захищати державу, то вона посадить тебе в тюрму. Церква говорить, що якщо ти не будеш молитися і давати гроші священникам, то в тебе буде погана карма чи недобре посмертя.

18. Але люди поки що не об'єднуються у людство, бо воно їм нічого не обіцяє і нічим не лякає. Людство – то лише шанс чогось більшого, інакшого та сутніснішого, ніж просто люди. А Вселюдство це люди в орієнтації на людство. Усі спільноти воюють, окрім Вселюдства. Бо Вселюдство домовляється.

19. Нинішня війна це війна за створення егрегору Вселюдства.

5. Що таке перемога в *мислительному* плані?

1. Перемогти в мовному розумінні це перезмогти, відкинути-здолати-придушити, взяти гору, переграти. В стратегічному плані перемогти це навіть не перехитрити у грі: це нав'язати свою гру, своє майбутнє, свій світ, свій дискурс, своє помислення.

2. В транзитологічному плані перемогти це зробити якісь орієнтації та похідні з них соціальні установки договірним чином магістральними для подальшого онтологічного розвитку воюючих спільнот.

3. Перемогти це не нав'язати свою волю. Перемогти це змінити орієнтації перетворень післявоєнного світу так, щоб різні волі домовилися про інакші смисли і перспективи. Нав'язана воля це неволя, яка породжує нову війну.

4. Перемагають не спільноти і не люди, а орієнтації істот у їх спільності.

5. Справжня перемога у війні це переорієнтація не лише ворога, але і цілого світу, якщо це світова війна, на найбільш складні і уні-інтер-екстра-мета-версальні смисли та перспективи, тобто на договірну надовго транзитологію.

6. Перемога у війні це осмислена і переспективна зміна орієнтацій транзистенції за рахунок прєдєльних екзистенційних руйнувань, втрат та жертв воюючих сукупностей у одному просторі істот, наприклад, на одній планеті, на одному континенті, в одній країні чи, наприклад, в одній Галактиці, в одному Всесвіті чи в одній компактифікації мірних фізичних констант.

7. Для перемоги недостатньо подолати страх смерті. Для перемоги ще потрібно подолати страх змін. Страх змін сильніший за страх смерті. Абсолютна більшість людей не змінюються навіть перед явною загрозою смерті.

8. Перемога завжди відносна і може бути зрозуміла лише в контексті минулої довоєнної онтології чи в старому довоєнному світі. Перемога в контексті післявоєнної онтології суть лише початок чи заявка на творення нового-інакшого післявоєнного світу.

9. Одна і та ж ситуація може бути перемогою в одному масштабі міри-простору-часу і поразкою в іншому. Наприклад, якщо розглядати Другу світову війну і Холодну війну, то в одній СРСР виграв, а в іншій програв. А якщо розглядати це як одну війну, то СРСР просто програв.

10. Перемогти це створити свій новий-інакший світ, свій дискурс, свої інтелектуальні концепції, свої мистецькі та медіа-проекти, куди потрібно буде втягувати вчорашнього ворога.

11. Використати перемогу це використати зміни світу для творення інакшого себе та використати зміни себе для творення інакшого світу.

12. Україні для перемоги потрібно створити такий післявоєнний світ, в якому ворог би ніколи знову не напав на нас. Якщо загроза нових нападів ворога залишається, то це не перемога, а передишка, пауза, підготовка до нової фази війни.

13. Перемога це інтелектуальне творче ускладнення смислів та перспектив, яке може лише виглядати як подолання та перезможення ворога чи опонента, але таким не є.

14. Перемогти це значить не просто створити світ, більш осмислений і перспективний, ніж світ ворога. Перемогти це не просто створити такий світ для себе та своїх. Перемогти це зробити так, щоб ворог і усі чужі захотіли жити у такому світі.

15. Лише той, хто здатен змінитися більше, ніж його опонент, здатен перемогти. Отже переможе той, хто переможе самого себе. Сутнісно перемога це перемога над самим собою.

16. Перемоги нема, коли нема власного перетворення та розвитку. Мало подолати своє минуле самовизначення мислительно-ітелектуальним чином, потрібно перезмогти себе вірчо-вольовим чином.

17. Перемогти транзитологічно себе це значить розібрати себе старого у старому світі і зібрати себе інакшого у новому-інакшому світі.

18. Перемога онтологічна – це не домінуючий ідеал, а подолання розриву невизначеності через творення нового-інакшого світу.

19.Перемога в соціальних проекціях – це створення нової договірної спільності, в нинішній війні – соборного егрегора Вселюдства.

6. Перемога у війні Росії з Україною

1. Політична, геополітична, економічна, соціальна та культурна перемога країни у війні це уявлення із установки на домінацію у грі з нульовою сумою.

2. **В нинішній війні це означає наступне.**

1. Росіян більше, ніж українців.

2. У росії є ядерна зброя.

3. Росія має фанатичне бажання знищити Україну, українців та окупувати її територію.

3. Тобто у війні на виснаження у прямому протистоянні Україна росію перемогти не може, якщо не включить мислення і не почне творити світ, де є місце інакшій Україні та інакшій Росії.

4. Російський імперіалізм в мислительному плані так само обмежений, як і український націоналізм. Той факт, що росіяни відкрито пропагують геноцид українців, а українці просувають геноцид росіян приховано чи алегорично, мало що означає, хіба лишень для пропаганди чи для міжнародного реноме.

5. **Україна не осмислила свою національну поразку у ході Революції-1917 та у Другій світовій війні як слабкість свого егрегоріального, він же соборний, концепту.**

6. Країна Хартланду не може дозволити собі бути нацією, бо сусідні цивілізації повсякчас руйнують її та рвуть на шматки. Країна Хартланду може бути або окремою цивілізацією, або час від часу приєднуватись до сильнішої сусідньої цивілізації, кожен раз жертвуючи населенням, територією та рівнем розвитку.

7. Україна хоче національного домінування, росія хоче імперського домінування. Право націй на самовизначення протистоїть праву сили імперії на експансію і на примусове визначення. Обидві країни звинувачують одна одну у фашизмі.

8. **Правди немає на жодній з цих сторін.** Правда може бути створена поверх нинішніх правд України та росії.

7. Перемога у війні України з Росією

1. Україна не може перемогти у війні росії з Україною. Україна може перемогти лише у війні зміненої України з росією.

2. Тотальна концепція війни на повне знищення росії для України згубна. Так само згубною є ізоляціоністська концепція війни, коли ставиться мета звільнити територію від окупантів і відмежуватись від росії, сподіваючись, що руйнація росії фатально Україну не зачепить.

3. Модель перемоги України виглядає так: контрнаступ, відвоювати територію України і відкинути російські війська за кордон України на 1991 рік, поразка росії, приниження росії, визнання провини росіянами, спокута провини, репарації, компенсації, розпад росії.

8. Що не так з цією моделлю?

1. Чи готові українці до контрнаступу, бо ворог буде вчиняти нові удари по містах, нові звірства і справа може дійти до ядерної зброї?

2. Що будуть робити російські війська, відкинуті за межі України? Згинуть, як роса на сонці? Погана стратегія.

3. Головна вада такої стратегії, що вона не враховує стратегію росії, ймовірний сценарій якої полягає у тому, щоб анексувати завойовані території, взяти їх під ядерний захист і оголосити, що будь-яка спроба їх відвоювати з боку України буде пов'язана з ядерним ударом у відповідь.

4. Українська влада, експерти і патріоти не готові до такої ситуації. Бо одна справа бути готовими на власну смерть, а інша справа ризикнути життям рідних та близьких, жінок, людей похилого віку та інвалідів, ризикнути майбутнім всієї території України.

5. Ядерний шантаж не долається героїзмом чи гідною масовою смертю. Ядерний шантаж діє ультимативно і призводить до безальтернативного вибору. Лише мислення та інтелект можуть дати альтернативу для такого вибору. Але Україна не йде шляхом мислення та інтелекту.

6. Ця модель фіксує моральне задоволення України у вигляді ресентиментального приниження суперника і руйнування країни суперника та готовність продати росії свої руйнування та жертви за репарації та компенсації. В цій моделі немає позитивного бачення майбутнього і виходу з ресентименту. Такою перемогою Україна може отруїтись, як отруїлась росія квазіперемогою СРСР у Другій світовій війні.

7. Неможливо воювати з "русским миром", не маючи свого світу. Неможливо

здолати один чужий світ іншим чужим світом. Західний світ чи Європейський світ не повно створений українцями.

8. Українці однаково творили і світ росії, і світ Європи. І ані той, ані інший не став своїм, бо українці завжди ненавиділи своїх інтелектуалів за те, що ті були вільні від землі, від мови, від культури. Тому створене українськими інтелектуалами для чужих – Заходу, Європи, росії – сприймається українцями як чуже.

9. Але інтелект лише і може творити як вільний. Інтелектуальний світ завжди поза простором, поза часом, поза мовою, поза культурою. Інтелект не здатен творити у визначеності чи будучи обумовлений наявними обставинами.

10. **Українство це інтелектулізм, воля і вольності, а не мова та культура.** Лише таке надкультурне українство здатне постати як універсальне, інтерверсальне, екстраверсальне та метаверсальне. Немає українського світу, але може бути світ українства як зародок Вселюдства.

9. Чи можлива перемога без продовження нинішньої війни?

1. Чи можуть бути у нинішній війні переможцями обидві сторони? Чи взагалі можлива спільна перемога затятих ворогів?

2. "Win-win підхід" (виграш-виграш) – це підхід, в основу якого покладено ідею можливості такої взаємодії з іншою стороною (переговорів, конфлікту тощо), при якому в результаті обидві сторони залишаться у виграші.

10. Теоретично модель такої перемоги *можлива*

1. Замість держав як монополістів надання інфраструктурних послуг життєзабезпечення та господарювання легітимується більш різноманітна міжнародна структура з державно-корпоративно-урбаністичними місцями створення та надання інфраструктурних послуг.

2. Замість творення глобальної імперії як орієнтації великих держав світу після Другої світової війни починає обговорюватися та втілюватися орієнтація на творення Вселюдства.

3. Замість ООН – Організація Вселюдства, куди би ввійшли архаїчні держави, бездержавні нації з тяглою історією, корпорації, деякі важливі для світу міжнародні організації, окремі мікрогрупи мислячих інтелектуалів, окремі організації громадянських активістів.

4. Замість НАТО – розподілена система безпеки, яка засновується не лише державами, але і корпораціями.

5. Замість фіатних валют – багатоманітність валют з їх певною посвітною функціоналізацією.

6. Замість споживчого відношення до природи – екопросторове парнерство.

7. Сценарно цю модель нового-інакшого світовлаштування Україна могла б запропонувати міжнародній спільноті. І вже за підтримки міжнародної спільноти можна було б її пропонувати росії.

8. Однак **сьогодні це нереально**. Сукупний **інтелектуальний потенціал української влади, українських експертів та українських громадянських активістів настільки низький**, що це непідйомне завдання для України. **Інтелектуальний потенціал росії ще нижчий**, бо її еліта в дезорієнтації, дезорганізації, депресії і дегенерації.

9. Ресентиментальна ненависть росіян до українців та дзеркальна ресентимельна нелюбов та зрадофобія українців до росіян не дозволять вирішити це питання спільно Росією та Україною.

10 Тому війна сьогодні неуникненна, включаючи можливість світового ядерного конфлікту. Все одно після цього людство змушене буде реалізувати схожу модель. Але надто багато сьогодні пристосуванців, дезертирів мислення-інтелекту у креативний клас та просто ідіотів – у світі, в росії та в Україні. Надто далеко масова пропаганда усіх сторін війни від реальності змін.

11. У війні мислення важить дуже мало, бо мислителі говорять тихо. Але уникнути війни можна лише повернувшись до мислення. Коли не лишається інших виходів, наприклад перед загрозою світової ядерної війни, мислення – це завжди вихід.

11. Чи завжди буває *перемога* у війні?

1. Стратегуючи перемогу, потрібно завжди аналізувати варіанти поразки. Іноді в варіантах поразки можна побачити небачені і несподівані можливості перемоги. Відтак перемога через поразку це найбільш складна стратегія перемоги.

2. Водночас не всі війни закінчуються перемогою хоч кого-небудь. Іноді війна закінчується програшом всіх. Стратегія "defeat-defeat" (поразка-поразка) сьогодні практично не досліджена, тому що її ніхто не хоче досліджувати. Негативна патія такої стратегії зазвичай засмучує або взагалі відключає мислення та рефлексію.

3. Стратегія ядерної війни це стратегія "defeat-defeat". В цій стратегії поразки усіх сторін виграє той, хто більше готовий жити в умовах поразки, а це саме менш розвинута сторона війни.

4. Про поразку не потрібно думати воїнам, обивателям та бізнесменам. Але про сценарії поразки потрібно думати інтелектуалам, полководцям-стратегам та підприємцям.

5. Думання про поразку в контексті відкладеної перемоги потребує мислення, яке не захоплюється негативною патією. А саме це є неабияке уміння під час війни.

12. Основні *питання* війни України з росією, без осмислення яких перемоги не буде

1. Перемога у війні це домінація якої-небудь зі сторін війни чи перетворення світу у такий, де немає сторін війни?

2. Наскільки перемога України буде інтелектуальною і чия це буде перемога? Якщо це буде перемога завдяки жертвам українців, але західній зброї, то вона буде чия? Ленд-ліз для СРСР був і під час Другої світової війни. Але ніхто не заперечував, що СРСР був серед переможців.

3. Легенда про "Катюші" реальна і сьогодні у вигляді різних РСЗВ, тобто в перемогу у Другій світовій війні СРСР зробив свій інтелектуальний внесок.

4. Чи спроможеться Україна до створення своєї диво-зброї, яка буде визначати війни майбутнього?

5. Післявоєнна відбудова України чи творення інакшої України?

6. Післявоєнний Світ в організації територіальних країн чи світ топологічно-мережевих ойкумен-політій?

7. Ізоляція України від росії чи участь України у творенні нової-інакшої Росії в процесі її розпаду після війни?

8. Післявоєнний Світ в орієнтації на нації-держави чи на Вселюдство?

***

ПЕРЕДМОВА

Частина 2

Сергей Дацюк: "Мы можем выиграть войну, но проиграть победу"

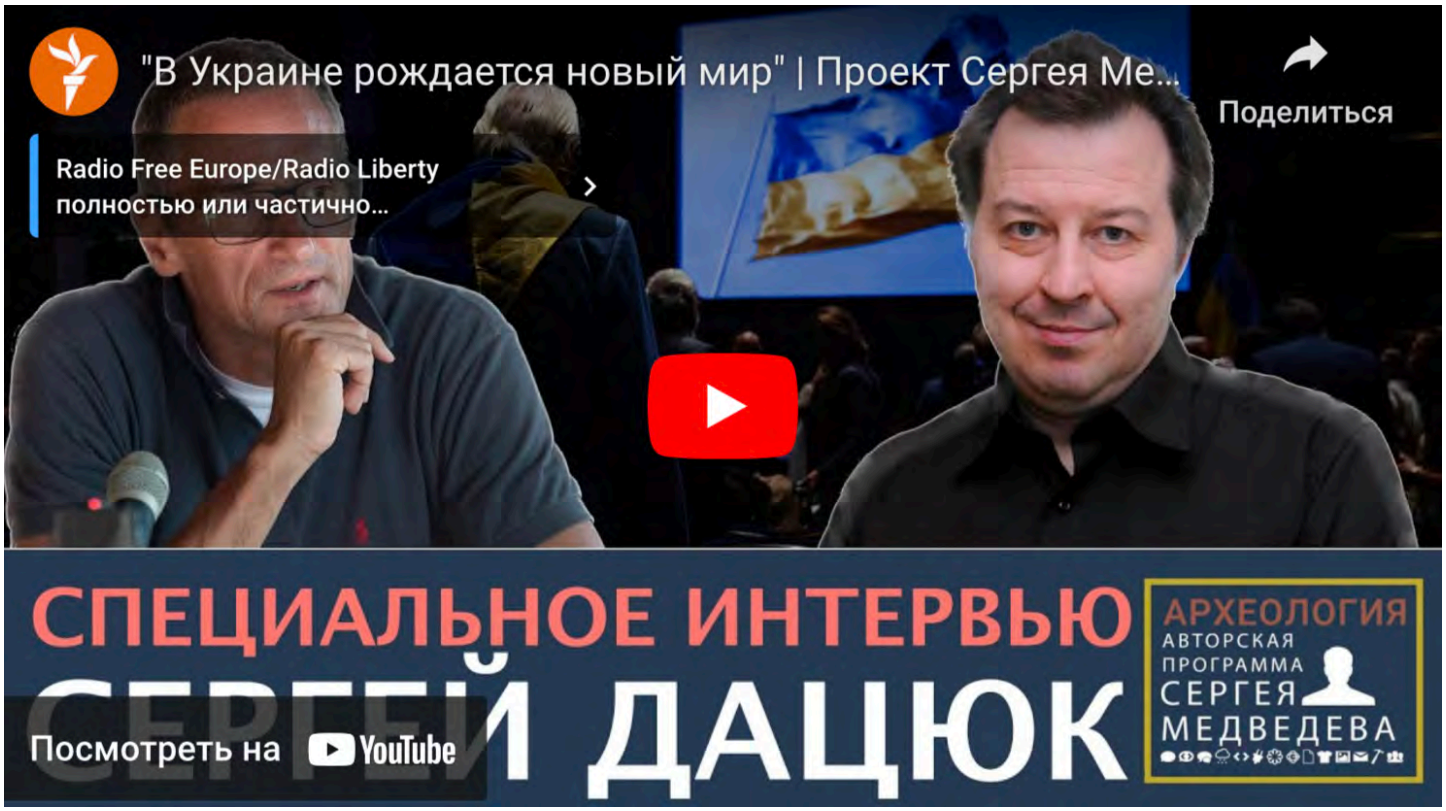

2023-02-26

Сегодня специальный гость Радио Свобода – украинский философ и публицист Сергей Дацюк, автор интернет-книг ***"Теория виртуальности"***, ***"Онтологизации"***, ***"Горизонты конструктивизма"***.

(***Видео***)

***

— Сергей Медведев: Ваша статья, философское эссе под названием *"Что такое победа, и как ею воспользоваться"* – это первый большой текст, который я прочел по-украински. И я хотел бы поговорить с вами о том, *что такое победа для Украины*.

Как вы можете описать жизнь при выключенном свете, при постоянном ожидании прилетов (это новое слово 2022 года)? Это создает какое-то экзистенциальное ощущение?

— Сергей Дацюк: Я в этом плане не самый лучший наблюдаемый объект. Я давно говорил о том, что война неизбежна. Большинство событий, которые потом наступают, я переживаю задолго до них, поэтому, когда они приходят, я уже отпереживал.

— Вы сейчас живете в состоянии постпереживания?

— Я живу в состоянии нормального ежедневного ужаса, опасности. Но я это не переживаю как ужас, потому что все, что мог, сказал, о чем мог, предупредил. Всех своих приятелей предупредил – готовиться. Смеялся, когда кто-то собирался уезжать, по той простой причине, что сам я никуда уезжать не собирался, потому что это моя родина, мой город: чего я должен куда-то бежать? И в этом плане жизнь наступает не сразу, не в один день, всегда есть время для того, чтобы привыкнуть.

Мы пережили разные режимы. В первые дни это была просто остановка многих служб, большие очереди к магазинам, но где-то за две недели с этим практически разобрались. Хлеба не было две недели, потом он появился, службы заработали. Режим наступления на город – это был один режим. Потом, когда мы отбили Киев, Киевскую область… Я могу представить, что сейчас в тех городах, которые либо под оккупацией, либо под угрозой оккупации. В этом смысле война везде разная. Если внутри меня, внутри кого-нибудь живет знание того, что это неизбежно, что придется меняться, то можно уже задолго до этого проработать план, что и как ты будешь менять и как ты будешь меняться.

— Одна из тем, которые я хочу вынести из вашего эссе, это экзистенция и транзистенция. Есть экзистенция, существование физического тела, есть транзистенция – это меняющееся состояние человеческого духа. Украина сейчас находится в состоянии измененного духа, в состоянии транзистенции? Как меняется страна сейчас, находясь под постоянным отключением, под риском удара, в ощущении мобилизации?

— Украина разная, как и любая страна. В транзистенции большинство. Но даже те, кто уехал и находится за границей, все равно пребывают в изменении. Значительное количество людей находятся в депрессии, дезориентации, дезорганизации. Еще некоторое количество людей, фактически их в обществе от 5 до 10% – это люди, у которых такая ситуация вызывает агрессию. Если они не могут выплеснуть ее вовне, то есть на фронте, на врага, то обращают ее на ближайший круг и на самих себя. Это тоже способ переживания транзистенции. Очень немногие в этой ситуации переосмысляют то, что было, пытаются построить иную перспективу, построить послевоенный мир. Мы все переживаем транзистенцию, но все по-разному.

— Можете ли вы сказать, что растет национальное самосознание Украины, все больше людей осознают себя украинцами? Эта война, нападение России, Путин по факту формируют украинскую политическую нацию?

— Это непростой вопрос. Он даже не в том, действительно ли сейчас

повысилось национальное самосознание, хотя да, оно, безусловно, повысилось. Но насколько это долговременный тренд? Пока идет война, конечно же, гонения на русский язык, отмена русской культуры, запрет многих русских проявлений, прежде всего – информации, информационных кампаний, постановка вопроса, что нет хороших русских и так далее, – это, безусловно, будет.

Вопрос: **это будет так и дальше, и после войны, или это временное явление и оно закончится, когда закончится война?**

Это зависит не от того даже, как проиграет Россия, не от того даже, какие отношения с Россией мы построим. А они все равно будут, неважно, враждебные, изоляция – это все равно отношения, и **это скорее зависит от того, как мы видим смысл нашего совместного существования и нашу перспективу**.

Есть еще одно важное обстоятельство – это вообще будущее нации как таковой. Я давно живу с мыслью, что у наций будущего нет, и не только у украинской: нет будущего у российской нации, у британской, у американской, у немецкой, у французской – ни у одной нации нет будущего. У империй тоже. Смысл империй состоял в установках на доминирование, которые поддерживаются военной силой и направлены на территориальную экспансию.

По каждому направлению возникли проблемы.

1) — Во-первых, **доминирование больше не является эффективным, гораздо эффективнее в социальном плане договариваться.**

2) — Второй момент: **военная сила и военное давление неэффективны теперь ни в каком контексте**, тем более что воевать стало очень дорого, а приобретаемые с такими затратами территории не являются принципиальными.

3) — На это отвечает третий пункт: **что такое территории**.

Понятно, что раньше территории – это было пространство экспансии, прежде всего сельскохозяйственные территории и затем территории для индустриальных замкнутых циклов, куда входят и ресурсная база индустрии, и моменты логистики, и моменты реализации произведенного продукта. Но оказывается, что экспансия сегодня происходит в другие пространства. Инновационное пространство, роботизация, технологизация в плане телекоммуникаций, космическое пространство, то есть развернувшаяся конкуренция за Марс, за Луну гораздо серьезнее, чем конкуренция территориальная. Виртуальное пространство, пространство искусственного интеллекта. Появилась масса содержательных пространств, не примитивных

территориальных, куда экспансируют новые, назовем их так, империи, потому что это уже не империи в классическом представлении.

В этом смысле территориальным ресурсным империям просто не осталось места, поэтому умирают не только нации, умирают также империи. В этом смысле мы должны переосмыслять базовые представления и предъявлять даже новый язык для того, чтобы просто говорить о том, что происходит с нами, будем мы нация, не нация, останется ли Россия империей и так далее. Просто России не останется, и Китая не останется, потому что для них это сейчас вопрос вопросов: стоит ли дальше иметь имперскую повестку?

— Хочу процитировать интересную мысль из вашей статьи. Вы пишете: *"Тотальная концепция войны на полное уничтожение России для Украины губительна. Также губительна изоляционистская концепция войны, когда ставится цель освободить территорию от оккупантов и отмежеваться от России, надеясь, что разрушение России фатально Украину не затронет"*. Сейчас, как я понимаю, в Украине действительно в основном идут мысли о полной победе, уничтожении России, Путина и Кремля, а затем отгородиться стеной от этого токсичного болота. А вы говорите, что это невозможно.

— Даже если ситуация пойдет по крайне плохому варианту для России, то есть разрушение, гражданская война… А я традиционно добавляю ядерные удары России по территории России: до этого может дойти, этот сценарий не надо сбрасывать со счетов.

Для Украины это невыгодно.

Никакого злорадства у нас от этого не будет, потому что,

1) — во-первых, русские побегут к нам.

2) — Во-вторых, никуда не делась угроза Закавказья или Кавказа в целом,

3) — никуда не делась китайская угроза.

В этом смысле **мы рассматриваем вариант, когда мы будем принимать, обратите внимание: не завоевывать, а принимать предложение юга России либо о включении в состав Украины, либо об установлении более тесных контактов.**

Потому что мы окажемся перед неизбежностью создать огромное пространство, дружественное по отношению к Украине. Это можно проделывать, только если мы в состоянии войти в другую культуру, построить с ней договорные отношения, попытаться построить договорные отношения с народами Кавказа. **Только это может обезопасить Украину как таковую.**

Изоляционизм никакая страна никогда не утверждала как длительный проект, и он никогда не был эффективен.

С точки зрения стратегии это неэффективно вдвойне, втройне, а может быть, даже в десятой степени, потому что послевоенный мир будет совершенно иным, чем довоенный.

В этом плане не будет наших привычных представлений, что мы можем изолироваться и все будет так, как до войны.

1) — **Это все могло бы быть, если территория контролируется.** Неважно, мы признаем режим контроля, не признаем режим контроля, но это контроль над территорией.

2) — **Если территория перестает контролироваться, начинается ад**, начинается контрабанда, наркотический трафик, трафик оружия, неконтролируемая миграция и так далее.

Все эти вещи лучше упреждать.

Поэтому есть геополитический проект, который обозначает толерантные отношения к территориям, прилегающим к Украине.

Заметьте,

1) — мы не собираемся их завоевывать,

2) — мы собираемся их спасать в случае распада России.

— Разделят ли вашу космополитическую утопию остальные украинцы? Сейчас ведь происходит совершенно оправданная возгонка ненависти в ситуации бомбардировки городов, того, что недавно произошло в Днепре. ***Как можно "продать" вашу идею украинцам?***

— Я выступаю не как политик – раз.

2) — Второе – это не утопия, я об этом не фантазирую, а рассматриваю это как отдельный сценарий.

3) — Третий момент: ее не принимают не только в Украине, но и в России.

4) — Четвертый момент: ее также не принимают в Европе, в США, в Китае.

Я говорю о сценарии, реализации которого не хочет никто.

Но ведь война, которую начала Россия против Украины, тоже была таким сценарием, ее тоже никто не хотел, и в России не хотели, по большому счету.

Теперь,

> **глядя на то, как реализуются сценарии, которых никто не хочет, я вынужден прокладывать сценарий, позволяющий Украине иметь позитивную перспективу.**

И это один из позитивных сценариев. Это вовсе не утопия. Это нежелательное для меня событие. Для того, чтобы достичь этого, нам придется работать намного больше, нежели иметь дело с Россией, которая включена в следующий сценарий.

Сценарий формулируется с точки зрения Украины по отношению к России где-то в десяти словах:

> поражение, унижение, признание вины, покаяние, искупление вины, репарации, компенсации, распад России и управление пространством, которое подверглось распаду.

Желателен ли он для Украины? Нет.

> **Нам лучше иметь дело с целостной Россией, которая пережила обновление, выплатила репарации, извинилась, живет в тренде, – пытаться налаживать отношения на протяжении ближайших десяти лет.**

Вот с такой Россией нам дешевле, лучше, перспективнее иметь дело, нежели с тем, о чем я говорю.

— Россия, вы считаете, *способна таким образом измениться?* Будет ли это еще Россией – не имперская, не московская Россия вашего космополитического мира?

— **Безусловно**.

> 1) — Или она сделает это сама,
>
> 2) — или она сделает это вынужденно на какой-то части своей территории.

Вариант, что она сделает это сама, уже не проходит, потому что единственной причиной войны является отказ в России от мышления.

> 1) — Мышление жило на территории России приблизительно до начала 2000-х.
>
> 2) — Я помню последние попытки онтологического переосмысления, где еще были задействованы остатки мышления, – это был 2005 год.

3) — В 2006–8-м стало понятно, что мышление умерло, на него был наложен запрет.

Поэтому,

— из всех тех возможностей, которые у России остались, **я сейчас не вижу сценария, при котором она могла бы осуществить это сама.**

Для того, чтобы это стало бы возможным, мышление должно было появиться на фрагментированной территории в каком-то масштабе по отношению к каким-то локусам.

Вот так это сможет произойти, и неважно, в каком виде это будет: либо распад в результате войны, либо распад в результате ядерной войны, либо распад в результате украинского наступления, либо включения Запада, либо включения Китая.

Неважно, как это произойдет, важно, чтобы российское цивилизационное мышление не справилось с российской территорией, с российским обществом.

— *Вы верите в Европу, в европейский проект?* В рамках расширенного европейского проекта Украина и то, что останется от России, смогут взаимодействовать?

— **Нет**.

По той простой причине, что мы уже написали манифест года за два до этого, где признали, что

— и в Европе произошла та же самая беда, то есть утрата, отказ, запрет на мышление.

Иногда происходит утрата, которую не замечают, иногда происходит сознательный отказ во имя мистики, фэнтези и прочей средневековой лабуды, которую мы сейчас видим в словесности.

"Гарри Поттеры" и тому подобная лабудень – это и есть признаки отказа от мышления – сознательного, заметьте. Это не кто-то вам запрещает – происходит сознательный отказ. А потом уже по результатам сознательного отказа от мышления налагается запрет на попытки его возобновить.

В Европе происходит то же самое.

Поэтому,

1) — мы предприняли несколько попыток построить новую мыслительную коммуникацию с интеллектуалами, условно, бывших

советских республик, с интеллектуалами Восточной Европы, с интеллектуалами Западной Европы,

2) — и у нас ничего не получилось.

— Интересно, как вы в Украине, сидя под обстрелами, без света, рисуете возможное космополитическое будущее для человечества.

— У нас нет выхода.

Проблема в том, что мы можем выиграть войну, но проиграть победу, как это случилось с Советским Союзом.

1) — Он думал, что победил в войне, но проиграл мир. Он думал, что захватили Восточную Европу – и все, экспансия состоялась, значит, теперь мы можем делать что угодно. Нет, не что угодно. **Если вы отказываетесь от мышления…**

Заметьте, то, что в СССР приписывают коммунистической идеологии, на самом деле было отступлением от коммунистической идеологии.

Все наибольшие достижения Советского Союза – это 1955-65 годы, так называемая оттепель. Это была максимальная свобода, разрешалось даже критиковать коммунистические идеи. Эти десять лет дали невероятный срез.

Именно тогда, когда происходил отход от кондового коммуно-социализма, были достижения Советского Союза. Все остальное – это застой, репрессии, которые, собственно, представляют собой коммуно-социализм.

Поэтому отказ от мышления, произошедший во второй половине 60-х, – это такое же следствие неизбывного стремления доминировать, которое существовало в российской цивилизации. Российская цивилизация не вышла на договорные основания, на попытки на равных сотрудничать, сомыслить, содействовать с республиками, на попытки построить договорные отношения республиканского характера, не говоря уже о других. Собственно, слила социализм в унитаз.

— Хочу привести еще одну цитату из вашего эссе: *"Победить – не навязать свою волю. Победить – это изменить ориентации и преобразования послевоенного мира так, чтобы разные воли договорились о других смыслах и перспективах. Навязанная воля – это неволя, порождающая новую войну"*. Действительно, победить – это не значит навязать победу сопернику, потому что тогда соперник вырвется снова, как Германия после Первой мировой войны, которой была навязана воля победителей.

— У нас, к сожалению, был очень негативный опыт.

За два года до войны в Лиссабоне мы определили попытку русским интеллектуалам договориться, так называемый Лиссабонский манифест, тот самый, где мы уже говорили об отказе от мышления, о новой архитектуре человечества. Там нам пришлось размежеваться с русскими интеллектуалами.

После этого фактически уже было понятно, что теперь только война.

Такая попытка была неуспешна, но именно там были поставлены эти вопросы: давайте создавать человеческий мир вместе. К сожалению, российские интеллектуалы отказались.

— Вот так «из Украины, сидящей без света, рождается совершенно другой свет».

Сергей Медведев
Ведущий программы "Археология", руководитель проекта "Археология"

***

ВСТУП

Частина 1

Зеленський різко відповів журналістці з каналу Порошенка

2023-02-24

ЄВГЕН КІЗІЛОВ

Журналістка "5 каналу", який пов'язують з експрезидентом Петром Порошенком, поставила Володимиру Зеленському на пресконференції незручне питання. Він на нього не відповів, але пригадав своєму попереднику Мінські угоди і приналежність до олігархів.

Джерело: Зеленський на пресконференції 24 лютого

Деталі:

По-перше, журналістка пригадала президентові, що

1) **— телеканали зі сфери впливу Порошенка виключили з телевізійного ефіру**.

Потім вона спитала,

2) **— чи шкодує Зеленський про те, що заспокоював українців і применшував загрозу напередодні повномасштабного вторгнення Росії**, і

3) **— чи не вбачає в цьому персональної відповідальності**.

Далі вона запитала,

4) **— яке покарання понесе ексголова СБУ і "друг дитинства" президента Іван Баканов** і

5) **— чи перебуває він зараз в Україні**.

Жінка збиралась продовжувати, але втрутився прессекретар Зеленського Сергій ***Никифоров***. Він попросив її зупинитися, і **в журналістки *відібрали мікрофон***.

Зеленському питання відверто не сподобалось, і він на нього не відповів. "Дякую за вашу доповідь", - сказав президент.

Після цього,

Зеленський почав перелічувати свої заслуги на посаді президента у порівнянні з Порошенком.

Пряма мова:

"Важливо, що ми не втратили державу. Так, це завдяки народу України, Збройним силам, напевно, завдяки трошки і мені, як би вам це неприємно було чути. Так вважають багато людей…

Я ніякий не герой, але, напевно, я хоч щось зробив… у нас є натівська зброя, і ми боремось, а не підписуємо зрадницькі договори, Мінські угоди

тощо (натяк на домовленості щодо Донбасу за президентства Порошенка - УП)…

Ми переможемо, навіть за таким, як є, президентом, а от з тим, що було, ми не перемогли…

І дуже гарно, що, не зважаючи на ті чи інші звинувачення, я, президент України,

1) *знищив російську присутність в парламенті України,*
2) *знищив російські телеканали в Україні,*
3) *знищив олігархів. Вибачте, один з них – власник вашого каналу".*

***

ВСТУП

Частина 2

RIDDELL
26·2·23
WE BOTH KNOW HOW THIS ENDS...
SPECIAL MILITARY OPERATION

«Foreign Affairs» Западу нужна новая стратегия в Украине

Авторитетные американские международники Ричард Хаас и Чарльз Купчан предложили план завершения войны между Россией и Украиной.

2023-04-17

*РИЧАРД **ХААС**, ЧАРЛЬЗ **КУПЧАН**, FOREIGN AFFAIRS*

По прошествии чуть более года война в Украине обернулась для Украины гораздо лучше, чем многие предсказывали. Попытка России подчинить себе соседа потерпела неудачу. Украина остается независимой, суверенной, функционирующей демократией, удерживая примерно 85% территории, которую она контролировала до вторжения России в 2014 году.

В то же время трудно быть оптимистом в отношении того, куда движется война. Человеческие и экономические потери, и без того огромные, будут расти, поскольку и Москва, и Киев готовятся к своим следующим шагам на поле боя. Численное превосходство российских вооруженных сил, вероятно, дает им возможность противостоять более высоким оперативным навыкам и моральному духу Украины, а также ее доступу к поддержке Запада.

Соответственно,

наиболее вероятным исходом конфликта является не полная победа Украины, а кровавый пат.

На этом фоне по понятным причинам раздаются призывы к дипломатическому прекращению конфликта. Но поскольку **Москва и Киев обещают продолжать борьбу, условия для урегулирования путем переговоров еще не созрели**.

Россия, похоже, полна решимости оккупировать большую часть Донбасса. Украина, похоже, готовит штурм, чтобы сломать сухопутный мост между Донбассом и Крымом, расчищая путь, как часто утверждает президент Украины Владимир Зеленский, для полного изгнания российских войск и восстановления своей территориальной целостности.

Западу нужен подход, который признает эти реалии, не жертвуя своими принципами.

Лучший путь вперед — это последовательная двуединая стратегия, направленная на то, чтобы

1) сначала укрепить военный потенциал Украины,

2) а затем, когда сезон боевых действий закончится в конце этого года, вывести Москву и Киев с поля боя за стол переговоров.

Западу следует начать с немедленного ускорения потока оружия в Украину и увеличения их количества и качества.

Цель должна состоять в том, чтобы

1) укрепить обороноспособность Украины, сделав ее предстоящее наступление как можно более успешным, нанеся тяжелые потери России, лишив Москву военных вариантов и усилив ее готовность рассматривать дипломатическое урегулирование.

2) К тому времени, когда ожидаемое украинское наступление завершится, Киев может также проникнуться идеей урегулирования путем переговоров, сделав все возможное на поле боя и столкнувшись с растущими ограничениями как в собственных силах, так и в помощи из-за рубежа.

Второе направление стратегии Запада должно состоять в том, чтобы

1) в конце этого 2023 года представить план по посредничеству в прекращении огня и последующем мирном процессе, направленном на окончательное прекращение конфликта.

Этот дипломатический гамбит вполне может провалиться.

Даже если Россия и Украина продолжат нести значительные потери, одна из них или обе могут предпочесть продолжать борьбу. Но по мере того, как затраты на войну растут и перспектива военного тупика становится все более очевидной, стоит настаивать на прочном перемирии, которое могло бы предотвратить возобновление конфликта и, что еще лучше, подготовить почву для прочного мира.

1. ВОЙНА, КОТОРАЯ НЕ КОНЧИТСЯ

На данный момент дипломатическое решение конфликта недостижимо.

Президент России Владимир Путин, вероятно, опасается, что, если он прекратит боевые действия сейчас, русские обвинят его в развязывании дорогостоящей и бесполезной войны. В конце концов, российские силы не контролируют полностью ни одну из четырех областей, которые Москва в одностороннем порядке аннексировала в сентябре прошлого года, НАТО стала больше и сильнее, а Украина как никогда отчуждена от России. Путин, кажется, считает, что время на его стороне, рассчитывая, что он сможет пережить экономические санкции, которые не смогли задушить российскую экономику, и сохранить народную поддержку войны, которую, согласно опросам Левада-центра, более 70 процентов россиян еще поддерживают. Путин сомневается в стойкости Украины и ее западных сторонников, ожидая, что их решимость ослабнет. И он наверняка рассчитывает, что, когда его новобранцы вступят в бой, Россия сможет расширить свои территориальные приобретения, что позволит ему заявить, что он значительно расширил границы России, когда боевые действия прекратятся.

Украина тоже не настроена на урегулирование. Руководство страны и общественность по понятным причинам стремятся восстановить контроль над всей территорией, оккупированной Россией с 2014 года, включая Крым. Украинцы также хотят возложить на Москву ответственность за военные преступления российских войск и заставить ее оплатить огромные расходы на восстановление страны. Кроме того, у Киева есть веские основания сомневаться в том, что Путину можно доверять в соблюдении мирного соглашения. Таким образом вместо того, чтобы ждать от Запада дипломатического вмешательства, украинские лидеры просят о дополнительной военной и экономической помощи. Соединенные Штаты и Европа предоставили значительные разведывательные данные, обучение и оборудование, но они воздерживаются от предоставления военных систем с еще большими возможностями, таких как ракеты большой дальности и современные самолеты, опасаясь, что это спровоцирует Россию на эскалацию, будь то

путем применения ядерного оружия в Украине или преднамеренного нападения на войска или территорию члена НАТО.

Хотя Вашингтон прав, внимательно следя за риском эскалации, его опасения преувеличены.

Западная политика застряла между целями

1) предотвращения катастрофического провала (когда недостаточно вооруженная Украина поглощается Россией) и

2) катастрофического успеха (когда чрезмерно вооруженная Украина ведет к эскалации загнанного в угол Путина).

Но,

трудно понять, что Россия выиграет от эскалации.

1) Расширение войны за счет нападения на члена НАТО было бы не в интересах России, поскольку стране и так достаточно тяжело воевать с Украиной в одиночку, а ее силы сильно истощены после года войны.

2) Не может и использование ядерного оружия. Ядерная атака, скорее всего, побудит НАТО напрямую вступить в войну и уничтожить российские позиции по всей Украине.

3) Это также может оттолкнуть Китай и Индию, обе из которых предостерегли Россию от применения ядерного оружия.

Но маловероятность применения ядерного оружия — не единственная причина, по которой Западу следует сбрасывать со счетов позицию России;

1) уступка ядерному шантажу также послужит сигналом для других стран о том, что такие угрозы работают,

2) отодвинув на задний план программу нераспространения и ослабив сдерживание.

3) Китай, например, может прийти к выводу, что ядерные угрозы могут помешать Соединенным Штатам встать на защиту Тайваня в случае нападения Китая.

Таким образом,

1) **Западу пора перестать сдерживать себя и начать снабжать Украину танками, ракетами большой дальности и другим оружием, необходимым для того, чтобы в ближайшие месяцы вернуть себе контроль над большей частью своей территории.**

Европейские страны начали поставки танков «Леопард», а США обязались поставить 31 танк «Абрамс», поступление которых запланировано на осень.

Но,

2) **обе стороны Атлантики должны увеличить объемы и темпы поставок.**

Больше танков повысит способность украинских войск пробивать оборонительные рубежи России на юге Украины. Ракеты большой дальности, а именно армейский тактический ракетный комплекс, или ATACMS, который Соединенные Штаты пока отказываются предоставить позволит Украине нанести удар по российским позициям, командным пунктам и складам боеприпасов в глубине контролируемой Россией территории, подготовив почву для более успешного украинского наступления. Американские военные также должны начать обучение украинских пилотов полетам на F-16.

Обучение потребует времени, но его начало сейчас позволит Соединенным Штатам поставить передовые самолеты, когда пилоты будут готовы, послав сигнал России о том, что способность Украины вести войну находится на восходящей траектории.

Тем не менее,

1) **несмотря на всю пользу большей западной военной помощи, это вряд ли изменит фундаментальную реальность того, что эта война движется к тупику**.

Конечно,

2) возможно, что предстоящее наступление Украины окажется ошеломляюще успешным и позволит стране вернуть себе всю оккупированную территорию, включая Крым, что приведет к полному поражению России. Но такой исход маловероятен. Даже если Запад усилит свою военную помощь, Украина все равно не сможет победить российские силы. У нее заканчиваются солдаты и боеприпасы, а ее экономика продолжает ухудшаться. Российские войска окопались, и новобранцы направляются на фронт.

Более того,

- если военное положение Москвы станет шатким, вполне возможно, что Китай будет поставлять оружие России, будь то напрямую или через третьи страны.

Президент Китая Си Цзиньпин сделал крупную долгосрочную ставку на Путина и не будет сидеть сложа руки, когда Россия понесет решающее поражение.

Визит Си в Москву в марте убедительно свидетельствует о том, что он удваивает ставку на партнерство с Путиным, а не отказывается от него.

Си мог бы также посчитать, что риски оказания военной помощи России невелики.

В конце концов,

1) его страна уже отделяется от Запада,
2) а политике США в отношении Китая, похоже, суждено стать более жесткой независимо от того, насколько Пекин поддерживает Москву.

Наращивание военной помощи Украине, хотя это и поможет украинским силам продвинуться на поле боя, мало что обещает дать Киеву возможность полностью восстановить территориальную целостность.

Позднее в этом году на новой линии соприкосновения, вероятно, возникнет тупиковая ситуация.

Когда это произойдет, возникнет очевидный вопрос: что дальше?

2. ПОСЛЕ ПАТА

Более того - смысла мало.

Даже с точки зрения Украины было бы неразумно упорно добиваться полной военной победы, которая может оказаться пирровой.

1) Украинские силы уже потеряли более 100 000 человек и потеряли многих из своих лучших бойцов.
2) Украинская экономика сократилась примерно на 30%, уровень бедности зашкаливает, а Россия продолжает бомбардировать критически важную инфраструктуру страны.
3) Около восьми миллионов украинцев покинули страну, еще миллионы стали вынужденными переселенцами.

Украина не должна рисковать самоуничтожением в погоне за недостижимыми целями.

По окончании этого сезона боевых действий у Соединенных Штатов и Европы также будет веская причина отказаться от объявленной ими политики поддержки Украины «столько, сколько потребуется», как заявил президент США Джо Байден.

1) **Сохранение существования Украины как суверенной и безопасной демократии является приоритетом,**

2) **но достижение этой цели не требует от страны восстановления полного контроля над Крымом и Донбассом в ближайшем будущем.**

Западу также не следует беспокоиться о том, что стремление к прекращению огня до того, как Киев вернет себе всю свою территорию, приведет к краху основанного на правилах международного порядка.

Украинская стойкость и решимость Запада уже дали отпор попыткам России подчинить себе Украину, нанесли Москве решающее стратегическое поражение и продемонстрировали другим потенциальным ревизионистам, что стремление к территориальному завоеванию может быть дорогостоящим и досадным предприятием.

Да,

3) **крайне важно свести к минимуму достижения России и продемонстрировать, что агрессия не окупается, но эту цель необходимо сопоставить с другими приоритетами.**

Реальность такова, что

продолжение широкомасштабной поддержки Киева сопряжено с более широкими стратегическими рисками.

Война подрывает военную готовность Запада и истощает его запасы оружия;

1) оборонно-промышленная база не поспевает за расходами Украины на технику и боеприпасы.

2) Страны НАТО не могут сбрасывать со счетов возможность прямых боевых действий с Россией, и США должны готовиться к потенциальным военным действиям в Азии (чтобы сдержать или отреагировать на любой шаг Китая против Тайваня) и на Ближнем Востоке (против Ирана или террористических сетей).

Война также ложится тяжелым бременем на мировую экономику.

Это нарушило цепочки поставок, способствуя высокой инфляции и нехватке энергии и продовольствия.

1) По оценкам Организации экономического сотрудничества и развития, война сократит мировую экономику на 2,8 триллиона долларов в 2023 году. От Франции до Египта и Перу экономическое принуждение вызывает политические волнения.

2) Война также поляризует международную систему. Поскольку геополитическое соперничество между западными демократиями и китайско-российской коалицией предвещает возвращение биполярный

мир, большая часть остального земного шара сидит в стороне, предпочитая неприсоединение заманиванию в ловушку в новую эру соперничества между Востоком и Западом.

На этом фоне ни Украина, ни ее сторонники в НАТО не могут воспринимать единство Запада как нечто само собой разумеющееся.

Решимость Америки имеет решающее значение для устойчивости Европы, но Вашингтон сталкивается с растущим политическим давлением, требующим сократить расходы, восстановить боеготовность США и нарастить свои возможности в Азии.

Теперь,

- когда республиканцы контролируют Палату представителей, администрации Байдена будет сложнее получить значительные пакеты помощи для Украины.

И политика в отношении Украины может существенно измениться, если республиканцы выиграют Белый дом на выборах 2024 года.

Пришло время подготовить план Б.

3. ПРИБЛИЖАЯ “ДА”

Учитывая вероятную траекторию войны, Соединенным Штатам и их партнерам необходимо начать формулировать дипломатический эндшпиль уже сейчас.

Даже когда члены НАТО наращивают военную помощь в поддержку предстоящего наступления Украины, Вашингтону следует начать консультации со своими европейскими союзниками и с Киевом по дипломатической инициативе, **которая будет запущена позднее в этом году**.

При таком подходе сторонники Украины на Западе предложили бы прекращение огня, поскольку предстоящее наступление Украины достигает своего предела.

1) В идеале и Украина, и Россия отвели бы свои войска и тяжелое вооружение от новой линии соприкосновения, фактически создав демилитаризованную зону.

2) Нейтральная организация — либо ООН, или Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) — направит наблюдателей для контроля и обеспечения соблюдения режима прекращения огня и вывода войск.

Запад должен обратиться к другим влиятельным странам, включая Китай и Индию, с просьбой поддержать предложение о прекращении огня.

1) Это усложнило бы дипломатию, но получение поддержки со стороны Пекина и Нью-Дели усилило бы давление на Кремль.

2) В случае, если Китай откажется поддержать прекращение огня, непрекращающиеся призывы Си к дипломатическому наступлению будут разоблачены как пустой жест.

При условии, что прекращение огня состоится, должны последовать мирные переговоры.

Такие переговоры должны идти по двум параллельным направлениям.

1) На одном пути будут прямые переговоры между Украиной и Россией при содействии международных посредников об условиях мира.

2) На втором пути союзники по НАТО должны начать стратегический диалог с Россией по вопросам контроля над вооружениями и более широкой архитектуры европейской безопасности.

Попытки Путина разрушить сложившийся после Холодной войны порядок обеспечения безопасности привели к обратным результатам и привели к укреплению НАТО.

Но,

- эта реальность только увеличивает необходимость для НАТО и России начать конструктивный диалог, чтобы предотвратить новую гонку вооружений, восстановить контакты между военными и решить другие вопросы, вызывающие общую озабоченность, включая распространение ядерного оружия.

Переговоры в формате «2 плюс 4», которые помогли положить конец Холодной войне, представляют собой хороший прецедент для такого подхода.

Восточная и Западная Германия вели переговоры об объединении напрямую, в то время как Соединенные Штаты, Великобритания, Франция и Советский Союз вели переговоры о более широкой архитектуре безопасности после окончания Холодной войны.

При условии, что этим летом Украина добьется успехов на поле боя, вполне вероятно, что Путин сочтет план прекращения огня и мира спасением репутации.

Чтобы сделать этот подход еще более привлекательным, Запад мог бы также предложить

1) некоторые ограниченные послабления санкций в обмен на готовность России соблюдать прекращение огня,

2) согласиться на демилитаризованную зону и содержательно участвовать в мирных переговорах.

Конечно, вполне возможно,

- что Путин отвергнет прекращение огня или примет его только с целью восстановления своих вооруженных сил и последующего завоевания Украины.

Но

мало что будет потеряно при проверке готовности Москвы к компромиссу.

Независимо от ответа России,

1) Запад продолжит поставлять Украине оружие, необходимое для самозащиты в долгосрочной перспективе и сделать так, чтобы любая пауза в боевых действиях не пошла России на пользу.

2) А если бы Россия отказалась от прекращения огня (или приняла его, а затем нарушила), ее непримиримость усугубила бы ее дипломатическую изоляцию, укрепила бы режим санкций и усилила поддержку Украины в США и Европе.

Другой вероятный исход заключается в том,

- что Россия согласилась бы на прекращение огня, ***чтобы присвоить себе оставшиеся территориальные приобретения***,

- но ***на самом деле не намерена вести добросовестные переговоры*** для обеспечения прочного мирного урегулирования.

Предположительно, **Украина пойдет на такие переговоры, потребовав своих главных приоритетов:**

1) восстановления своих границ 1991 года,

2) значительных репараций и

3) ответственности за военные преступления.

Но,

- **поскольку Путин, несомненно, немедленно отклонил бы эти требования, возник бы длительный дипломатический тупик, фактически породивший новый замороженный конфликт.**

В идеале

1) прекращение огня должно сохраниться, что приведет к «статус-кво», подобному тому, который преобладает на Корейском полуострове, который оставался в значительной степени стабильным без официального мирного пакта в течение 70 лет.

2) Кипр также был разделен, но стабилен на протяжении десятилетий.

Это не идеальный результат, но более предпочительный, чем высокоинтенсивная война, продолжающаяся годами.

4. УБЕЖДЕНИЕ КИЕВА

Убедить Киев согласиться с прекращением огня и неопределенными дипломатическими усилиями может быть не менее сложно, чем заставить Москву сделать это.

1) Многие украинцы воспримут это предложение как предательство и опасаются, что линии прекращения огня просто станут «новыми де-факто границами».

2) Зеленскому придется резко свернуть свои военные цели после обещания победы с первых месяцев войны — непростая задача даже для самых талантливых политиков.

Но **Киев, в итоге - может найти в этом плане много интересного**.

Несмотря на то, что окончание боевых действий заморозит новую линию соприкосновения между Россией и Украиной,

- Киев не будут просить или оказывать на него давление, чтобы он отказался от цели вернуть себе все свои земли, включая Крым и Донбасс.

Скорее,

- план состоит в том, чтобы отсрочить определение статуса земли и людей, все еще находящихся под российской оккупацией.

Киев откажется от попытки вернуть себе эти территории силой сейчас — гамбита, который, безусловно, обойдется дорого, но, скорее всего, потерпит неудачу, вместо этого согласившись с тем, что для восстановления территориальной целостности необходимо дождаться дипломатического прорыва.

Прорыв, в свою очередь, может быть возможен только после ухода Путина из власти.

А пока,

- западные правительства могли обещать полностью снять санкции с России и нормализовать отношения с ней только в том случае, если Москва подпишет приемлемое для Киева мирное соглашение.

Таким образом,

- **в этой формуле стратегический прагматизм сочетается с политическим принципом**.

Мир в Украине не может быть заложником военных целей, которые, какими бы морально оправданными они ни были, вероятно, недостижимы.

- В то же время **Запад не должен вознаграждать российскую агрессию, заставляя Украину навсегда смириться с потерей территории силой**.

Решением является окончание войны с отсрочкой окончательного распоряжения землей, все еще находящейся под российской оккупацией.

Даже если будет достигнуто прекращение огня и начнется дипломатический процесс, страны НАТО должны продолжать вооружать Украину, устраняя любые сомнения Киева в том, что соблюдение им дипломатической дорожной карты будет означать прекращение военной поддержки.

Кроме того,

- Соединенные Штаты могут дать понять Киеву, что, если Путин нарушит соглашение о прекращении огня, в то время как Украина его соблюдает, Вашингтон еще больше усилит поток оружия и отменит ограничения на способность Украины наносить удары по военным позициям на территории России, с которых наносятся удары по Украине.

- Если Путин откажется от явной возможности положить конец войне, западные правительства вновь завоюют общественную благосклонность за предоставление такой дополнительной поддержки Украине.

В качестве еще одного стимула для Украины Запад должен предложить ей формализованный пакт о безопасности.

Хотя маловероятно, что НАТО предложит членство Украине — консенсус внутри альянса пока недостижим

1) - часть членов НАТО, в том числе Соединенные Штаты, могут заключить с Украиной соглашение о безопасности, которое обещает ей адекватные средства самообороны.

2) - Этот пакт о безопасности, хотя он и не является железной гарантией безопасности, может напоминать оборонные отношения Израиля с

Соединенными Штатами или отношения Финляндии и Швеции с НАТО до того, как они решили присоединиться к альянсу.

Пакт может также включать положение, аналогичное статье 4 договора НАТО, которая призывает к консультациям, когда какая-либо сторона считает, что ее территориальная целостность, политическая независимость или безопасность находятся под угрозой.

Наряду с этим пактом о безопасности ЕС должен разработать

- **долгосрочный пакт об экономической поддержке и предложить график вступления в ЕС, гарантирующий Украине, что она находится на пути к полной интеграции в Евросоюз.**

В лучшем случае украинцев ждут трудные дни; членство в ЕС дало бы им свет в конце туннеля, которого они так заслуживают.

Даже с этими соблазнами Украина все еще может отказаться от призыва к прекращению огня.

1) Если это так, вряд ли это будет первый случай в истории, когда партнер, зависящий от поддержки США, отказался от принуждения к сокращению своих целей.

2) Но если Киев и сопротивлялся, политическая реальность такова, что поддержка Украины не может быть устойчивой в Соединенных Штатах и Европе, особенно если Россия согласится на прекращение огня.

У Украины не было бы иного выбора, кроме как присоединиться к политике, которая дала бы ей экономическую и военную поддержку, необходимую для обеспечения безопасности территории, находящейся под ее контролем, — подавляющего большинства страны, — **одновременно сняв с повестки дня освобождение силой тех территорий**, которые все еще находились под российской оккупацией.

Более того,

Запад продолжит использовать санкции и дипломатические рычаги для восстановления территориальной целостности Украины, но за столом переговоров

5. ВЫХОД

Более года Запад позволял Украине определять успех и ставить перед Западом цели войны.

Эта политика, независимо от того, имела ли она смысл в начале войны, теперь исчерпала себя.

Это неразумно,

- **потому что цели Украины вступают в противоречие с другими интересами Запада.**

И это неустойчиво,

- **потому что затраты на войну растут, а западная общественность и их правительства устают от постоянной поддержки..**

Как мировая держава Соединенные Штаты должны признать, что максимальное определение интересов, поставленных на карту в войне, привело к политике, которая все больше противоречит другим приоритетам США.

Хорошая новость заключается в том, что есть возможный выход из этого тупика.

Запад должен сделать больше сейчас, чтобы

- помочь Украине защитить себя и продвинуться на поле боя, обеспечив ей наилучшую возможную позицию за столом переговоров в конце этого 2023 года.

Тем временем,

- **Вашингтону следует установить дипломатический курс, который обеспечит безопасность и жизнеспособность Украины в пределах ее фактических границ, работая над восстановлением территориальной целостности страны в долгосрочной перспективе**.

Этот подход может быть слишком многим для некоторых и недостаточным для других.

Но в отличие от альтернатив, у него есть то преимущество, что желаемое сочетается с тем, что можно осуществить.

***

*Ричард **Хаас** — президент Совета по международным отношениям и автор книги «Мир: краткое введение»*

*Чарльз **Купчан** - Старший научный сотрудник аналитического центра Council on Foreign Relations, профессор международных отношений Джорджтаунского университета*

Источник: Foreign Affairs

ДАЙДЖЕСТ № 7

№ 1.301

2023-02-23

Шабунін

Експерти з дронів, Марія ***Берлінська*** та Ihor Lutsenko, вийшли зі статтею про катастрофічні наслідки ***законопроєкту № 8415***, який ВРУ планує проголосувати вже в найближчі дні.

https://bit.ly/3Ip2Ny8

Ми в ЦПК не є експертами з цього питання, але довіряємо авторам статті. Тому закликаємо депутатів як мінімум відкласти голосування і провести консультації з експертами та виробниками дронів.

Зі слів Марії та Ігора, законопроєкт доб'є українських виробників дронів, чим подарує росіянам серйозну перевагу на полі бою. Кілька цитат, які, сподіваюся, мотивують вас прочитати статтю:

"На практиці це означає, що там, де немає дронів, розхідним матеріалом стають люди. Немає десятків тисяч дронів – значить десятки тисяч людей втрачають життя і здоров'я."

"Замість того, щоб шаленим пилососом втягувати все, що можна зі всього світу – ми втратили рік часу, тому що керівник ДСЕК Олександр Павліченко де-факто місяцями не впускав імпорт в Україну… Фактично ДСЕК виграв для росії час"

"Поки ДСЕК місяцями блокувала завезення тепловізорів до безпілотників – росіяни запустили галузь в три зміни."

"Законопроєкт цементує необмежені повноваження ДСЕК (або правонаступника ДСЕК 2.0), фактично все стає ще гірше, ніж було."

Повністю статтю можна прочитати за лінком:

https://bit.ly/3Ip2Ny8

***

Президенту та міністру оборони: Там, де немає дронів, розхідним матеріалом стають люди

2023-02-23

МАРІЯ БЕРЛІНСЬКА

керівник Центру підтримки аеророзвідки

Одразу маю сказати: ця колонка написана лише тому, що всі інші методи вичерпано.

Цей матеріал не має на меті жорстку критику чи звинувачення. Просто зараз, на жаль, це єдиний спосіб звернути увагу на масштабну проблему.

Йдеться про проблему, від вирішення якої залежить, програємо чи виграємо ми цю війну.

Без перебільшення. Саме тому я звертаюсь особисто до президента та міністра оборони.

З міністром ми знайомі, з президентом – ні, тому буде правильно коротко представитись.

Володимире Олександровичу, мене звати Марія ***Берлінська***. З 2014-го року я – доброволець на війні та керівник ***Центру підтримки аеророзвідки***. З того ж часу я роблю все можливе, щоб галузь безпілотних військових технологій стала питанням державної стратегії.

За ці 9 років я провела сотні зустрічей із нашими депутатами, міністрами та чиновниками для того, щоб пояснити одну просту думку:

— незабаром росія повернеться з новим ударом. Той, у кого буде більше ефективних ударних дронів – виграє цю війну.

На жаль, у більшості випадків всі пропозиції були успішно проігноровані.

Натомість за кордоном ретельно вивчали наш досвід війни, країни НАТО неодноразово запрошували на зустріч з їхнім військово-політичним керівництвом мене та ще кількох провідних експертів, щоб дізнатися, що таке сучасна технологічна війна з росією.

Останні кілька років моє життя і кар'єра були за кордоном, переважно в США. Коли почалась повномасштабна війна, я повернулася в Україну.

Протягом цього року я вкладаю всі свої знання, професійний досвід і ресурси, для того щоб підготувати армію (відтреновано на полігонах ГШ більше 9 000 військових, 36 000 зареєстровано на закритий теоретичний курс "Застосування технологій"), забезпечити технологічними рішеннями (передано через фонди, бізнеси, меценатів сумарно понад 28 000 рацій, дронів, планшетів, старлінків) та дерегулювати галузь, спростити правила гри для українських виробників.

Я звільнилась з офіційної роботи, щоб приділяти війні весь свій час. Як ви знаєте, на війні немає вихідних. Все це повністю на волонтерських засадах.

Для мене честь бути в цей страшний час зі своїм народом.

1. Тепер до суті питання

Українські виробники безпілотних технологій не закривають і 10% від потреби фронту.

Дрони – це можливість розвідувати, коригувати, вражати на випередження.

Дрони стали ключовим елементом поля бою: якщо немає дронів – арта "сліпа". І скільки б не було снарядів, гаубиць, танків, пального, засобів зв'язку – саме безпілотники визначають динаміку війни.

З тих же причин, аеророзвідники зараз – пріоритетна ціль для ворога.

Адже, знайшовши командний пункт, склад із боєкомплектами та скорегувавши вогонь по техніці, можна ефективно і безболісно зупиняти противника ще на підступах, за десятки кілометрів до наших позицій. Можна не допускати вогняний вал окупантів до наших людей.

Як і все інше на війні, дрони – це розхідний матеріал. На практиці це означає, що там, де немає дронів, розхідним матеріалом стають люди. Немає десятків тисяч дронів – значить, десятки тисяч людей втрачають життя і здоров'я.

Напишу по пунктах проблеми галузі та поясню, чому потрібні невідкладні рішення.

2. Почну з гарних новин

25 грудня 2022 року я опублікувала матеріал на "Українській правді" "Як ми вбиваємо своїх", також було записано інтерв'ю з Яніною Соколовою. Після цього зі мною сконтактували урядовці, депутати, юристи, і нам вдалося провести кілька правильних і потрібних змін.

1) Відміна необхідності брати для волонтерів гарантійні листи від військової частини (в/ч)

Документ: постанова Кабміну.
Результат: зекономлено десятки тисяч людино-годин волонтерів та командирів в/ч.
Допомогли: Свириденко, Тістик, Дорогань, Самоходський, Грищук.

2) Відміна визнання Держслужбою експортного контролю (ДСЕК) дрона Mavic-3 товаром подвійного призначення (ТПП)

Результат: Україна перестала офіційно визнавати цивільний дрон ТПП, на цих "Мавіках" тримається вся перша лінія фронту.
Але вже було пізно, ми вистрілили собі в ногу. Було створено поганий прецедент для інших країн, через що ще з вересня почались проблеми з ввезенням дронів з ЄС.

Допомогли: суспільний розголос, весь волонтерський рух та притомні люди у владі.

3) Відміна мита і ПДВ на дрони, рації, тепловізори та прилади нічного бачення (ПНБ)

Документи: зміни до Податкового та Митного кодексів.
Результат: Найпоширеніші товари для захисту життя громадян не будуть обкладатись податком. Це уможливить знизити ціни та спростить завезення. Також передбачена можливість отримувати ці товари в експрес-відправленнях.
Допомогли: Гетманцев, Железняк, Самоходський, Устінова, Наталуха, Южаніна, Васильченко, Бобровська, Безугла. Фінально – підпис президента.

4) Ліквідація контролю над імпортом певних товарів з боку ДСЕК.

Документи: постанова та зміни до постанов Кабміну
Результат: ДСЕК більше не зможе місяцями гальмувати завезення комплектуючих до українських дронів, антидронових рушниць, засобів РЕР, РЕБ тощо
Допомогли: Федоров, Свириденко, BRDO.

3. Тепер погані новини

Цілий рік ***Держслужба експортного контролю*** блокувала ввезення комплектуючих в Україну, вимагаючи місяцями отримувати дозволи на кожен компонент.

Результат: часто комплектуючі або не завозили, або провозили "в кишенях", за хабарі etc.

Низка виробників опустили руки і припинили виробництво. Як було сказано вище, досі галузь не задовольняє потреби фронту навіть на 10%, перекриваємо людьми.

Люди на фронті виконують для всіх нас єдине завдання. Вони виграють для нас час, час щоб ми встигли підготуватись. Героїзм – це завжди наслідки чиїхось помилок.

Ми – країна, яка не виробляє своїх чіпів, високоточної електроніки, оптики. Вся авіоніка, вся начинка наших БПЛА – це імпорт.

Замість того, щоб шаленим пилососом втягувати все що можна з усього світу, ми втратили рік часу, тому що керівник ДСЕК Олександр ***Павліченко*** де-факто місяцями не впускав імпорт в Україну.

Чому Державна служба ЕКСПОРТНОГО контролю фактично контролює ІМПОРТ – окреме питання.

Основною задачею ДСЕК мав би бути контроль всього, що виїжджає з України, аби уникнути реекспорту в треті країни.

Натомість ДСЕК цілий рік впускає "по чайній ложці" критичні комплектуючі до роботизованої та безпілотної техніки.

Фактично ДСЕК виграв для росії час.

Все можна відбудувати та відновити, та в нас є єдиний невідновлюваний ресурс – це люди. І люди закінчуються.

Закінчуються тому, що західні партнери повільно дають зброю, побоюючись неконтрольованої ескалації.

Закінчуються тому, що ми воюємо всліпу, особливо вночі.

Поки ДСЕК місяцями блокувала завезення тепловізорів до безпілотників, росіяни запустили галузь в три зміни. Через кордон з Китаєм безперешкодно фурами везуть комплектуючі, кращих інженерів країни зганяють працювати над розробками ударників. Крім того, що в них і так було багато гарних зразків БПЛА, відкриваються десятки нових інженерних центрів.

> Інженерів мотивують просто – ось комплектуючі, ось дедлайн по часу. Або робите сотні ефективних систем, або їдете "защіщать родіну" під Бахмут.
>
> Паралельно через прямий кордон тисячами завозяться "Мавіки" та інші китайські системи.

У президента, міністра та всіх, хто читає цю колонку, може логічно виникнути питання:

> **— але ж вище було сказано, що проблема контролю імпорту з боку ДСЕК вирішена?**

Я теж так думала. Але щойно нам вдалося постановою Кабміну дати зелену дорогу технологіям, як з'явився **законопроєкт №,8415.**

Цей законопроєкт цементує необмежені повноваження ДСЕК (або правонаступника ДСЕК 2.0).

Фактично все стає ще гірше, ніж було.

Нам пояснювали, що законопроєкт 8415 разом протягують голова Комітету по обороні Олександр ***Завітневич*** та керівник ДСЕК ***Павліченко***. Ми зустрілись

із ними кілька днів тому, я пояснила всі ризики законопроєкту.

Виглядало так, що є конструктивний діалог. Але вже в середу 22 лютого я дізнаюсь, що в п'ятницю 24 лютого, в річницю вторгнення, законопроєкт 8415 планують швидко проголосувати в Верховній Раді.

4. В сухому залишку

1. У керівництві ДСЕК довго обманювали всіх нас. Мовляв, контроль над імпортом – категорична вимога західних партнерів.

> І ми вірили, аж поки самі не перечитали законодавство Європейського Союзу.
>
> Виявилось, що поширення експортного контролю на імпорт – це суто "українська особливість".

Ось тут детальний аналіз

2. ДСЕК створили дуже поганий прецедент для інших країн.

> Фактично в країні, де зараз найбільше застосування дронів у історії людства, було офіційно визнано, що цивільний дрон "Мавік" – насправді товар подвійного призначення. Для кількох країн ЄС це стало сигналом, і з вересня дрони, на яких тримається весь фронт, стало дуже складно завозити.

Тобто і своєму розвиватись не даємо, і максимально ускладнюємо завезення навіть "весільних".

Насправді один такий "весільний" легко рятує життя і здоров'я цілій роті наших бійців.

Тепер треба йти просити в партнерів процедури спрощення. *Ось тут ми прописали*, які є шляхи вирішення глобальної проблеми для волонтерів та військових із ввезенням дронів з ЄС.

3. ДСЕК спільно з кількома депутатами намагається зробити свої повноваження необмеженими і закріпити це в законі. Законопроєкт 8415.

> **Вони сміливо роблять це після всього суспільного розголосу щодо їхньої "роботи". Це означає, що вони відчувають абсолютну безкарність. Можливо, їх хтось покриває.**

Серед виробників і волонтерів немає єдиної думки. **Одні кажуть, що вони – просто корупціонери, інші – що це реальний саботаж і зрада.**

Я займаюся питаннями розвідки, але шукати зрадників не моя спеціалізація, для цього є інші структури.

Однак, що я знаю точно, на місці путіна, якщо не медаль, то грамоту точно варто вручити. Стільки виграного для росії часу і можливостей.

Ми від всього залежні – ми змушені просити "Хаймарси", гармати, літаки, танки, ППО і постійно розраховувати на добру волю світових політиків.

Безпілотники – це те, де ми можемо бути справді незалежні й не випрошувати допомогу. Наші інженери з найпростіших комплектуючих вже роблять дуже ефективні зразки. Але одиницями, а треба – тисячами.

Простий приклад:

> — партнери надали нам ракети "Хаймарсів" з максимальною дистанцією 80 км. Плюс ми стріляємо не з "нуля". Отже, варто росіянам відтягнути склади, скупчення техніки на 65-70 км – і ми вже не дотягуємось.

Ракети з "Хаймарсів" коштують сотні тисяч доларів. Виробництво – не безлімітне.

А тепер уявіть, що в небі – тисячі ударних літаків, які несуть кілограми вибухівки, з дистанцією 150+. І коштують всього 15-35 тисяч доларів. Рої малих ударних дронів, які залітають в окопи і вибухають, баражуючі боєприпаси на 10-15 км. Сухопутні та водні дрони. Системи радіоелектронної боротьби та розвідки.

Це все реально. І той, хто зробить це швидше – виграє цю війну.

Я не знаю, чому ніхто досі не поніс відповідальність за те, що було втрачено стільки часу для запуску найважливішої галузі. І за те, що вже на другому (насправді десятому) році війни ми досі змушені спиратися на китайські "весільні дрони".

Треба просто відкрити імпорт, дерегулювати галузь, не заважати – все інше ми зробимо.

Наш обов'язок захистити наших людей на фронті, виграти війну найшвидше і найнижчою ціною. Це поки реально.

Пане президент, пане міністре оборони, розраховую на ваші рішення.

Марія Берлінська

P.S. Нижче – детальний аналіз законопроєкту від мого побратима, який зараз воює як аеророзвідник, Ігоря ***Луценка***:

"Як тільки Кабмін розпочав процедуру позбавлення ДСЕК неприродних для неї повноважень, у Верховній Раді з'явився законопроєкт 8415, котрим ці повноваження даному відомству повертаються, та ще й у розширеній формі.

Щойно процедуру Кабміном було завершено, ввіз стратегічно важливої продукції було спрощено, ДСЕК усунуто від процесу, то 8415 понесли у сесійну залу. І це – у воєнний час, коли у країні маса важливих питань до уваги парламенту!

Отже, по суті.

Насамперед, законопроєкт перетворить державу на бар'єр для ввозу необхідних нам у війні передових технологій. Держава буде змушена (навіть якщо ДСЕК або аналогічний орган очолить найсвітліший ангел у плоті!) створити чималу гору паперової роботи для волонтерів, котрі зараз щосили поспішають везти в країну обладнання і товари для фронту й перемоги.

Для того, щоб ввезти "Мавік" з теплаком у Бахмут, треба буде мати юридичну особу, сертифіковану ДСЕК, діяти виключно через неї. Кожен папірець, кожна хвилина затримки поставок таких товарів – це життя наших воїнів, це квадратні кілометри захопленої ордою землі. Навіщо нам зараз це?

Жодного обґрунтування в міжнародних зобов'язаннях чи у логіці здорової, не хворої на корупцію людини, немає. Нам потрібно не гальмо, а навпаки, прискорювач імпорту високотехнологічних товарів, передусім – стратегічних.

Але уявіть, що цей орган з новими повноваженнями продовжить очолювати нинішня персона, відома своїм особливим ставленням до реалій війни, або їй подібна. Тоді ДСЕК знову стане тим тираном для завозу товарів подвійного використання, яким вона була перший рік.

Так прописано в законопроєкті – жодних прозорих критеріїв, кому слід давати сертифікат, кому ні, там ніхто і не збирався прописувати. В документі ледь не прямо написали: рішати по імпорту от з цим посадовцем, і зась.

Немає також прозорості й підзвітності суспільству у визначенні самого переліку стратегічних товарів і/або винятків з них. Все вертітиметься навколо особистої думки голови ДСЕК, і не буде на то ніякої ради. Повторюся, нащо нам це зараз?

Я вже не кажу, що цей законопроєкт грубо йде проти будь-яких раціональних основ вільного підприємництва. За роки життя держави регуляторна система для бізнесу більш-менш усталилася, регулюється визначеним переліком законів, які інтуїтивно прогнозовані: приміром, якщо ви подали документи, і чиновник не встиг їх обробити, то діє принцип "мовчазної згоди" тощо.

Натомість цей законопроєкт створює цілу галузь, де ці хороші принципи не діють, де спеціально створено умови для хабарів як єдино можливого виходу з тих проблем, котрі створюють на рівному місці чиновники.

Автори законопроєкту навіть не посоромилися в нинішній час згадати про плату за надання сертифікатів (тобто дозволів) на імпорт товарів подвійного використання. Мовляв, ну а що тут такого, нехай ті волонтери ще й заплатять за право за свої гроші допомагати фронту!

Платити доведеться за кожен рух у цьому напрямку.

Можете не читати, але просто зацініть довжину списку дій, за які доведеться офіційно платити волонтерам:

1) реєстрація суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів,

2) ідентифікація товарів,

3) видача дозволів та їх дублікатів,

4) видача документів про державні гарантії,

5) видача сертифікатів підтвердження доставки,

6) видача свідоцтв про атестацію системи внутрішнього контролю,

7) видача виписки з реєстру суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів.

А в нинішній ситуації треба було б робити прямо протилежне – доплачувати українцям за імпорт всього, що допомагає перемагати…

За влучним виразом відомого юриста Віталія Коломійця, цей правовий документ покликаний закріпити колоніальний статус України на технологічній та інноваційній карті світу.

Великі країни ретельно контролюють і обмежують експорт своїх технологій, водночас Україна, слідуючи колоніальній парадигмі, під оплески з Москви обмежує можливості імпорту технологій.

> Іран під санкціями примудрився створити високотехнологічні БПЛА, котрими нас зараз атакують. Іран правдами і неправдами тягнув технології собі на свої виробництва.

А у нас за рік війни (як і за попередні вісім) так і не змогли масово з'явитися ні вітчизняні "Шахеди", ні щось співставне.

Виходить,

українська бюрократія і корупціонери виявилися набагато ефективнішими за міжнародні санкції".

***

№ 1.302

«Альфа-Банк», Ocean Plaza, «Прем'єр палац». Чому російський бізнес досі працює в Україні?

2023-02-23

Велика війна, яку розв'язала Росія рік тому, змусила Україну та її партнерів шукати способи знекровити російську економіку та вплинути на тих, хто прямо чи опосередковано фінансує збройну агресію.

Першим і головним інструментом економічного тиску стали економічні обмеження – українські та міжнародні санкції.

Водночас українська влада оголосила про посилення боротьби із державним та приватним російським бізнесом. Через конфіскацію таких активів в Україні. Що вже вдалося відібрати, чому конфіскація затягується та як українці підтримують російський бізнес, наприклад, купуючи «Моршинську» та відвідуючи ТРЦ Ocean Plaza у Києві?

1. Націоналізація

Чинне українське законодавство передбачає три головних механізми вилучення активів.

«Перший механізм неофіційно називається «націоналізація», тому що стосується вилучення майна російської держави та її представників на території України», – каже голова експертної організації StateWatch Гліб Канєвський.

Голова експертної організації StateWatch Гліб Канєвський

В Україні уже є приклади успішної націоналізації російських державних активів. І їх поки що два.

У травні 2022-го рішенням РНБО вилучено корпоративні права та фінансові активи російського «Сбербанку» та російської держкорпорації «Веб.РФ».

«Було конфісковано близько трьох мільярдів гривень. Це якраз ми говоримо про російські банки. Вони вже перераховані в бюджет. Тобто це ті гроші, якими фактично ми можемо розпоряджатися», – розповідає керівниця ГО «Інститут законодавчих ідей» Тетяна Хутор.

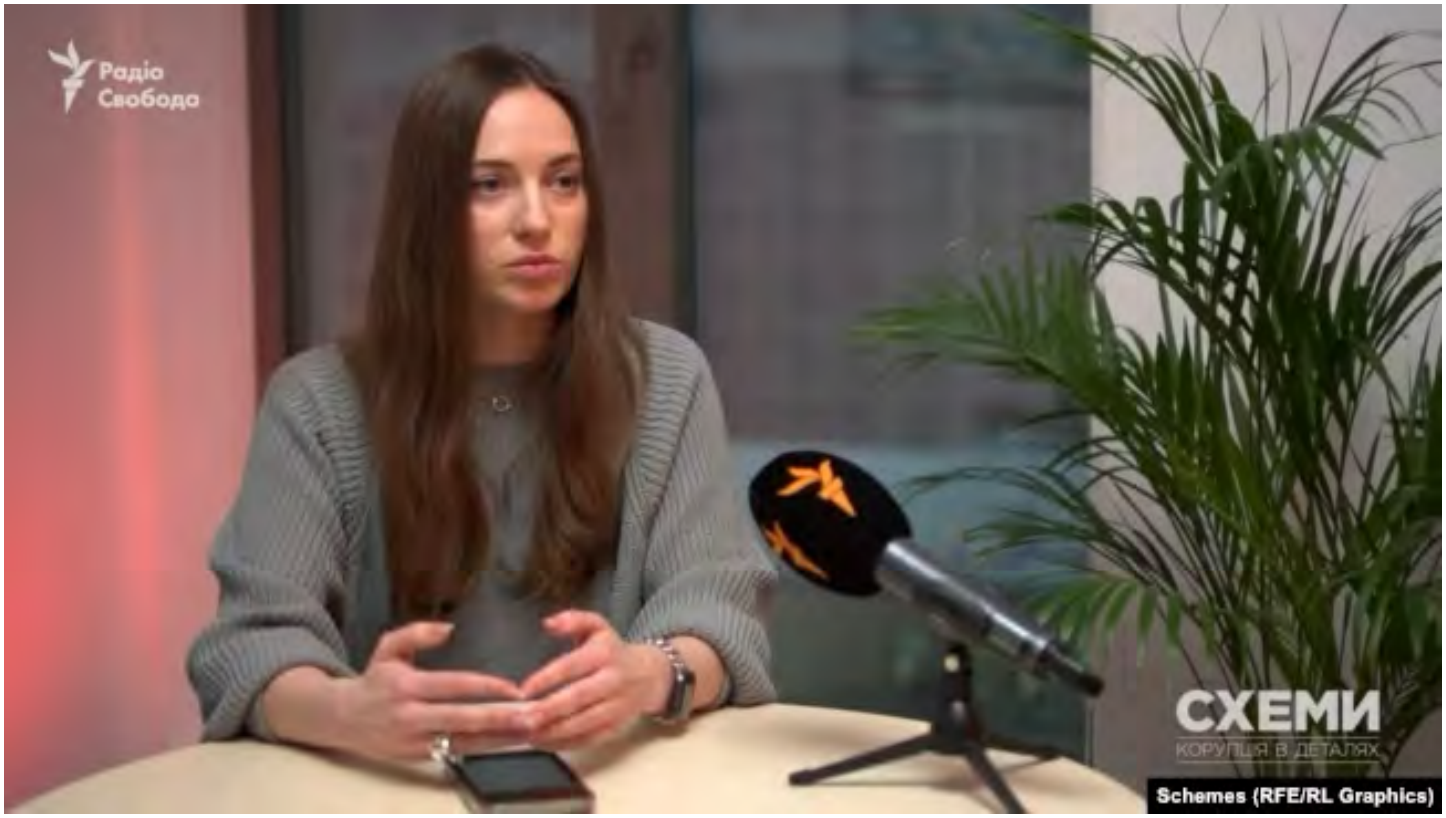

Керівниця ГО «Інститут законодавчих ідей» Тетяна Хутор

Але ці два приклади, зазначають в експертній організації StateWatch, – наче крапля в морі.

«На сьогодні націоналізовано два активи. До вторгнення таких активів на території України нарахували 905 активів», – каже Гліб Канєвський.

Чому через рік після повномасштабного вторгнення Україна спромоглася конфіскувати лише два суверенні російські активи? «Схеми» надіслали запит в РНБО та Кабінет міністрів.

Виявилося, що

> **Мінекономіки влітку минулого року сформувало перелік таких активів, уряд схвалив цей перелік 5 серпня. Рада нацбезпеки повернула документ на доопрацювання в Мінекономіки. Доопрацювання триває і досі.**

Таким чином приклад із конфіскацією фінансових активів «Сбербанку» і «Веб.РФ» показав, що вилучення майна держави Росія в Україні можливе. Більше того, ці кошти можуть наповнювати український бюджет. Але разом список суверенних російських активів в Україні, які можна було б вилучити, досі не затверджений РНБО.

2. Цивільна конфіскація

«Якщо мова йтиме про вилучення активів на користь держави – рішення ВАКСу – і вперед. Тобто безпроблемно», – розповідав під час інтерв'ю у червні 2022 року міністр юстиції України Денис ***Малюська***.

Міністр юстиції Денис Малюська

Так він оцінював ефективність запровадження в Україні *нового механізму конфіскації* – через накладання санкцій на конкретних осіб за підтримку російської агресії і рішення Вищого антикорупційного суду.

Цей спосіб іще називають «цивільною конфіскацією».

Відібрати активи за цивільною процедурою поки що вдалося лише у трьох російських олігархів – Володимира Євтушенкова, Олега Дерипаски та Михайла Шелкова.

У випадку із Євтушенковим ідеться про понад мільйон квадратних метрів нерухомого майна у Запорізькій області. Компанії Євтушенкова, як неодноразово повідомляли «Схеми», співпрацювали з російською «оборонкою».

Володимир Євтушенков

У Дерипаски – *частки* у 13 заводах його групи «Русал» та *нерухомість* вартістю понад 10 мільярдів гривень.

Олег Дерипаска

У Шелкова, окрім рухомого та нерухомого майна, через суд відібрали Демурінський гірничо-збагачувальний комбінат на Дніпропетровщині.

Михайло Шелков

Все решта конфіскованого через ВАКС – переважно те майно, яке Україна тимчасово не контролює.

«Це майно ректорів кримських університетів, депутатів Державної думи. Тобто низки суб'єктів, у яких є активи в Автономній Республіці Крим», – каже заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра.

Заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра

У чому полягає механізм цивільної конфіскації? І як він міг би працювати в ідеальних умовах?

Цивільна конфіскація неможлива без санкцій. Тому перший крок – це застосування санкцій щодо особи.

1) Нині працює міжвідомча робоча група на чолі з міністеркою економіки Юлією Свириденко. МРГ формує списки кандидатів на санкції.

2) Ці списки через членів Ради нацбезпеки (переважно СБУ) вносяться на розгляд. РНБО виносить рішення щодо запровадження санкцій.

3) Це рішення своїм підписом вводить в дію президент.

4) Потім починається робота Міністерства юстиції. Мін'юст звертається до правоохоронних органів та збирає докази того, що дії підсанкційної особи підпадають під один чи більше критеріїв, серед яких: інформаційне сприяння завдання шкоди територіальній цілісності, сприяння збройній агресії, сплата значних податків у бюджет Росії. Далі Мін'юст звертається з заявою до Вищого антикорупційного суду.

5) Якщо суд вирішує конфіскувати – майно або передають в управління державі, або продають на аукціоні.

Володимир Зеленський з червня вводив у дію низку рішень РНБО про санкції. Та лише восени – щодо російських олігархів, які володіють в Україні найбільшими активами: Михайла Фрідмана, Петра Авена, Андрія Косогова, Євгена Гінера, Олександра Бабакова, Аркадія Ротенберга.

Російські олігархи: Михайло Фрідман, Петро Авен, Андрій Косогов, Євген Гінер, Олександр Бабаков, Аркадій Ротенберг

Однак,

— щодо жодного із них Мін'юст не подав позову до Вищого антикорупційного суду з вимогою стягнення їхніх активів.

За інформацією Мін’юсту, станом на лютий 2023-го

— за цивільною конфіскацією винесено лише 12 рішень, із яких тільки в трьох випадках йшлося про майно російських олігархів. Чому?

«Я вимірюю показник не кількістю поданих позовів, а якістю поданих позовів. Важливо, щоб стягнуті активи працювали на економіку України, на ЗСУ», – каже Ірина ***Мудра***.

3. Чому так мало і так довго?

«Схеми» почали дослідження із самого початку – з ***міжвідомчої робочої групи (МРГ)***, яка формує списки кандидатів на індивідуальні санкції.

Керівник Нацагентства з питань запобігання корупції входить до її складу. За його словами, процес накладання санкцій, а відповідно – і можливість конфіскації активів російських олігархів – уповільнений уже на першій ланці.

– Загалом група Макфола-Єрамка пропонує застосувати санкції до приблизно 90 тисяч осіб. А це значить, що ми реалізуємо дорожню карту індивідуальних санкцій, якщо будемо щотижня ефективно працювати, лише в 2050 році, – сказав голова НАЗК Олександр ***Новіков***.

– Це голова робочої групи встановила такий порядок? – запитав журналіст «Схем».

– На групі вона запропонувала ввести саме таке правило. І група підтримала, НАЗК заперечувало.

– А як мотивували це?

– Відповідно до регламенту робочої групи, я не можу коментувати перебіг засідань.

Голова НАЗК Олександр Новіков

Головою МРГ є міністерка економіки України Юлія *Свириденко*.

Журналісти «Схем» тривалий час домовлялися про інтерв'ю, однак отримали офіційну відмову через «завантажений графік».

Міністерка економіки України Юлія Свириденко

Пресслужба Свириденко надіслала письмову відповідь, у якій заперечила існування правила «200 кандидатів на санкції за одне засідання».

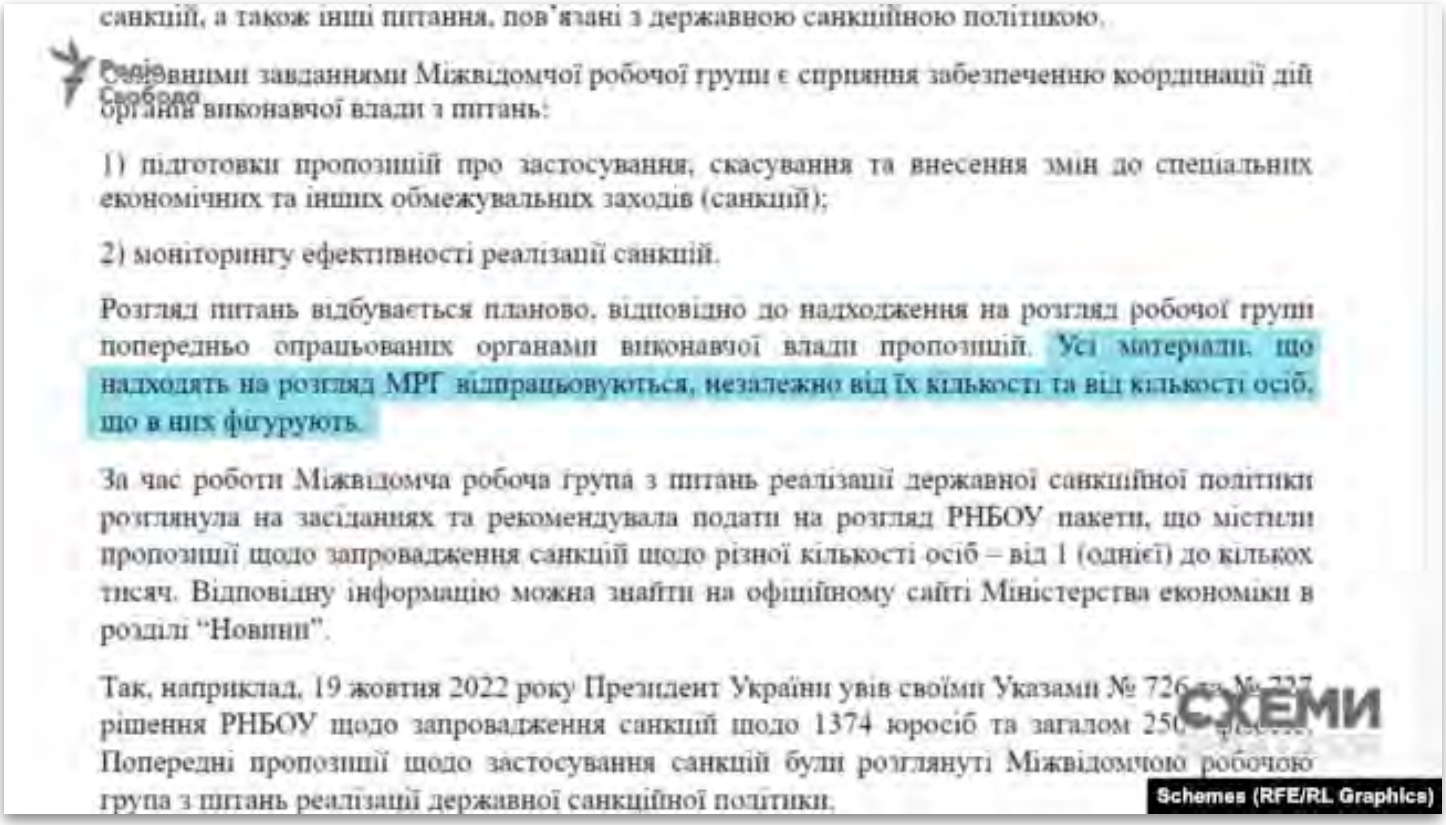
санкцій, а також інші питання, пов'язані з державною санкційною політикою.

Радіо Свобода

Основними завданнями Міжвідомчої робочої групи є сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з питань:

1) підготовки пропозицій про застосування, скасування та внесення змін до спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій);

2) моніторингу ефективності реалізації санкцій.

Розгляд питань відбувається планово, відповідно до надходження на розгляд робочої групи попередньо опрацьованих органами виконавчої влади пропозицій. Усі матеріали, що надходять на розгляд МРГ відпрацьовуються, незалежно від їх кількості та від кількості осіб, що в них фігурують.

За час роботи Міжвідомча робоча група з питань реалізації державної санкційної політики розглянула на засіданнях та рекомендувала подати на розгляд РНБОУ пакети, що містили пропозиції щодо запровадження санкцій щодо різної кількості осіб – від 1 (однієї) до кількох тисяч. Відповідну інформацію можна знайти на офіційному сайті Міністерства економіки в розділі "Новини".

Так, наприклад, 19 жовтня 2022 року Президент України увів своїми Указами № 726 [illegible] рішення РНБОУ щодо запровадження санкцій щодо 1374 юросіб та загалом 250 [illegible] Попередні пропозиції щодо застосування санкцій були розглянуті Міжвідомчою робочою група з питань реалізації державної санкційної політики.

СХЕМИ

Schemes (RFE/RL Graphics)

Але через джерела в одному з правоохоронних органів, який теж представлений в цій робочій групі, «Схеми» дістали протокол засідання, який підтверджує обмеження до 200 підсанкційних осіб.

Так, згідно з протоколом дев'ятнадцятого засідання міжвідомчої робочої групи з питань реалізації державної санкційної політики від 16.01.2023 №3, члени цієї групи ухвалили:

«Рекомендувати СБУ при формуванні та поданні клопотань на розгляд РНБО про застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) обмежитись окремими пакетами кількістю до 200 підсанкційних осіб».

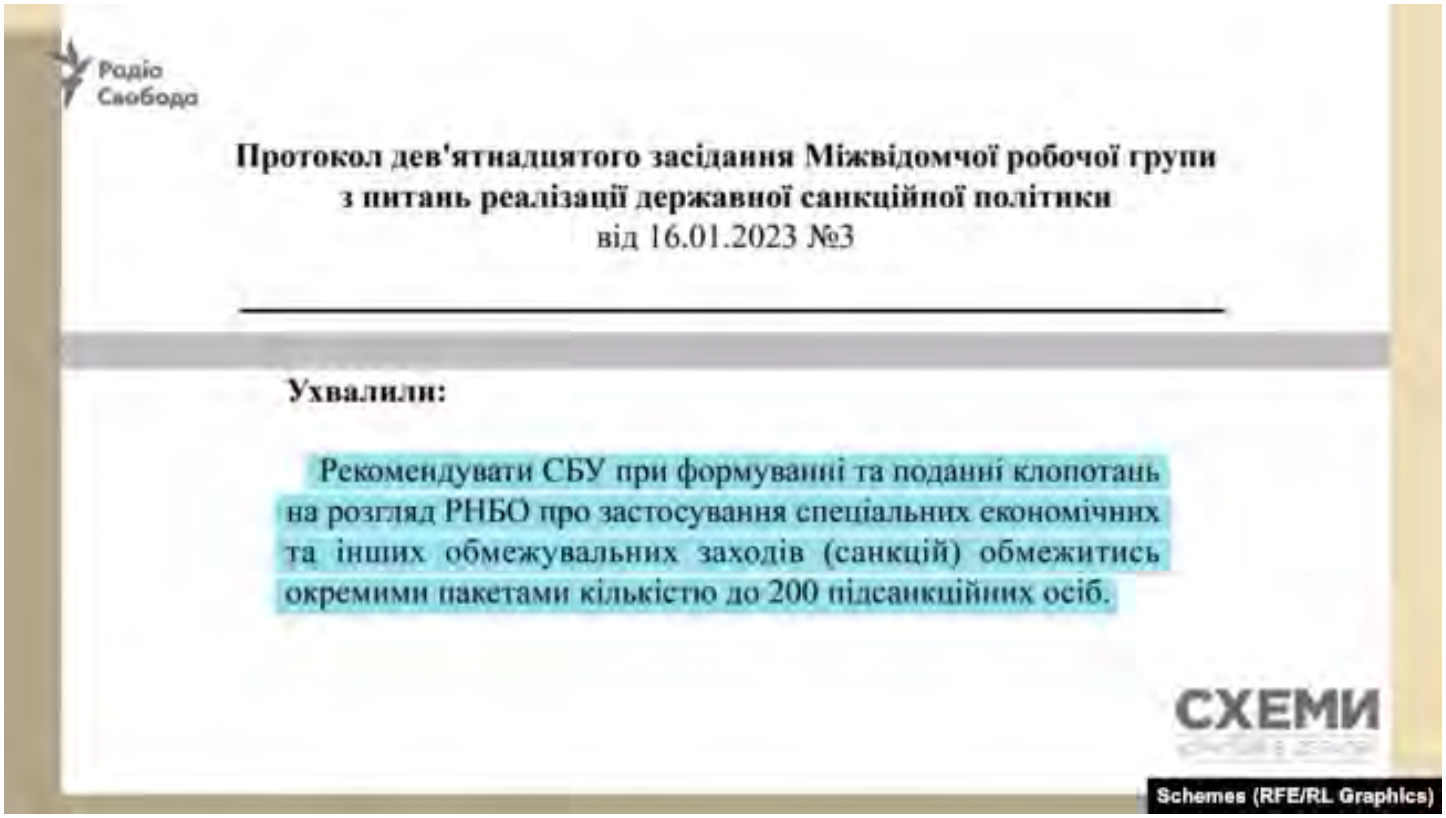

Інша проблема, на яку вказує ***Новіков***, – на наступному етапі.

Проголосовані рішення РНБО про запровадження санкцій довго не підписує президент.

«РНБО проголосовано в листопаді на списки *понад тисячі осіб*, представників вищих органів влади РФ для накладення санкцій, проголосовано пакет осіб, які брали участь в анексії четвертої частини території України. Сьогодні лютий, але ці рішення не введені в дію», – каже голова НАЗК.

В ОП за підготовку таких документів на підпис президенту відповідає заступник керівника Офісу президента Андрій *Смирнов*.

«Мені треба буде з'ясувати, про які рішення йде мова. Можливо, певна кількість рішень РНБО досі не була введена в дію указами президента. Але з'ясувати подробиці, чому не вводилися вони в дію, мені потрібен час, можливо, там є якісь технічні нюанси», – сказав ***Смирнов*** «Схемам».

Андрій Смирнов

Ще одна проблема, на яку вказують аналітики, – брак людей у Міністерстві юстиції, які готують заяви у Вищий антикорупційний суд щодо конфіскації.

«Для того, щоб зібрати доказову базу, треба дуже багато часу і ресурсу. І я не знаю, з яких причин Міністерство юстиції не підсилюють у цьому напрямку роботи», – каже керівниця ГО «Інститут законодавчих ідей» Тетяна Хутор.

У міністерстві обіцяють розширитися.

«Близько 20 осіб у нас в департаменті санкційної політики. Із можливістю розширення. І зараз ми якраз набираємо людей для того, щоби збільшити свій штат», – розповіла заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра.

Якщо проблема справді у кількості кадрів – її треба вирішувати швидко, бо конфіскація активів за цивільною процедурою можлива лише під час воєнного стану.

4. Кримінальні провадження, блокування, арешти

Конфіскація активів можлива і через кримінальні провадження. Цей механізм передбачений українським законодавством, подібні норми діють і на території європейських країн.

Однак такий підхід має свої недоліки.

«Довгі роки розслідувань, потім доведення вини конкретної особи за вчинення конкретних дій, які призвели до конкретних наслідків, і ці дії мають кваліфікуватися, чітко зазначені в кримінальному законодавстві, визначатися

як злочин. І таким чином після цього уже може наступати покарання у вигляді або штрафів, або конфіскації, як у нас, або людину відправляють у в'язницю», – розповідає Тетяна Хутор.

Тож у тих випадках, коли є очевидним, що кримінальний процес щодо діяльності конкретного посіпаки Кремля в Україні може затягнутися у часі, важливо позбавити його можливості отримувати прибуток. Для цього треба вчасно арештувати ці активи та знайти управителя.

5. Ocean Plaza

Ocean Plaza – торговельно-розважальний центр площею понад 150 тисяч квадратних метрів майже у центрі Києва.

ТРЦ Ocean Plaza, дві третини якого, за даними українського слідства, контролює Аркадій Ротенберг через номінальних власників зі Швейцарії

До 2020 року власником Ocean Plaza був російський олігарх Аркадій Ротенберг та по черзі – його діти.

Ротенберг і нині, під час повномасштабної війни, за даними українського слідства, контролює дві третини Ocean Plaza через номінальних власників зі Швейцарії. А з 2014-го до лютого 2022-го кошти з рахунків прямого власника ТРЦ ТОВ «ІС «Либідь» виводилися і використовувалися для придбання акцій у двох оборонних підприємствах Російської Федерації – Тульському та Ульянівському патронних заводах.

Аркадій Ротенберг та Володимир Путін

До того ж Ротенберг – один із найближчих друзів президента РФ Володимира Путіна, саме його компанії будували Кримський міст. І саме Ротенберг назвав себе власником розкішного палацу в Геленжику, який приписують Володимиру Путіну.

Палац Путіна

Конфіскація Ocean Plaza через прямий санкційний механізм досі не була ініційована. Але комплекс знаходиться під арештом. Частково.

У вересні під арештом опинилися 66% корпоративних прав на Ocean Plaza – тієї частини, яку контролюють громадяни Швейцарії, а за даними правоохоронців – Ротенберги. Це значить, що вони не можуть розпоряджатися цим майном – і в подальшому воно може бути конфісковане за рішенням суду. А поки триває слідство – арештоване майно має приносити дохід державі, для чого АРМА – державний орган з управління активами – мала б визначити іншого тимчасового управителя для цього бізнесу. Але досі цього не зробила.

«Нами готуються всі відповідні процедури стосовно пошуку управителя і стосовно виконання ухвали в цій частині», – каже тимчасовий виконувач обов’язків голови АРМА Дмитро Жоравович.

Тимчасовий виконувач обов'язків голови АРМА Дмитро Жоравович

Допоки ж АРМА шукає управителя на цей актив, його нинішнім управителем є холдинг UDP Василя Хмельницького. Він володіє третиною ТРЦ і сам пообіцяв віддавати дві третини прибутку від діяльності державі.

«Схеми» запитали у керівника UDP, **скільки коштів вони вже перерахували в держбюджет.**

У пресслужбі холдингу повідомили:

«Наразі український акціонер здійснює операційне управління активом та лише накопичує кошти від комерційної діяльності до моменту визначення процедури перерахування прибутку до державного бюджету України».

Отже,

> **— державі вдалося арештувати активи та зберегти їх від виведення та перереєстрації, утім, доки АРМА не знайшла управителя на ТРЦ, коштів від його діяльності держава Україна не отримує.**

Є проблеми і з самим пошуком нових українських управителів для арештованого російського бізнесу – це відбувається непрозоро, кажуть експерти.

«АРМА в принципі ніде не публікує інформацію про результати своєї діяльності в розрізі відбору управителя, в розрізі, що вона передає цим управителям – повний перелік майна. Вони стверджують, що створили якийсь реєстр, ввели його в експлуатацію, але поки його нікому не покажуть, поки не закінчаться воєнні дії. Так в принципі неможливо проконтролювати, чим же насправді управляє АРМА і хто конкретно, хто фізично тут і зараз управляє цим майном», – каже Гліб Канєвський.

6. Готелі та обленерго

Ще одна група активів в Україні, яку пов’язують із російським прокремлівським бізнесом – це мережа готелів під брендом «Прем’єр».

Та п’ять енергетичних компаній – «Кіровоградобленерго», «Херсонобленерго», «Рівнеобленерго», «Чернівціобленерго» та «Житомиробленерго». Вони входять до складу групи компаній VS Energy. Ці активи в Україні асоціюють із так званим «лужниківським» бізнес-угрупованням на чолі з віцеспікером Держдуми РФ Олександром Бабаковим.

Євгеній Гінер, Олександр Бабаков та Михайло Воєводін

«До складу цієї групи входять Євгеній Гінер – це російський бізнесмен, президент футбольного клубу ЦСКА (Москва), Олександр Бабаков –

багаторічний депутат Держдуми і віцеспікер парламенту. І Михайло Воєводін – це людина, яка, за даними Інтерполу, має статус злодія в законі», – розповідає журналіст видання «Економічна правда» Микола Топалов.

Журналіст видання «Економічна правда» Микола Топалов

Однак після повномасштабного вторгнення перед українськими правоохоронцями постала проблема: виявилося, жоден з членів «лужниківського» угруповання не володіє в Україні активами напряму.

«Над цими обленерго вибудовується кілька шарів різноманітних власників із різних країн, в тому числі і країн Європейського союзу. І в результаті ці всі компанії ведуть до трьох громадян Литви, до одного громадянина Німеччини», – каже голова експертної організації StateWatch Гліб Канєвський.

Але разом із тим є низка ознак, які вказують на пов’язаність цих громадян Євросоюзу із «лужниківськими».

«Що кажуть ці люди, які називають себе справжніми власниками? Вони кажуть, що в 2014 році вони завершили процес купівлі активів у росіян, і вони начебто не мають жодного стосунку до них. Але той же Гінер в грудні 2014 року на запитання журналіста, що в нього з активами в Україні, сказав: «Так, у мене є бізнес, і я не планую його продавати, тому що за підприємствами в Україні не стоїть черга. Тобто він фактично підтвердив, що він залишається там власником. І фактично впливає на ці компанії. Там є дружина, вже колишня дружина Гінера. І вона досі залишаєтсья серед акціонерів», – каже Микола Топалов.

Після двох невдалих спроб Печерський суд Києва у листопаді таки наклав арешт на рахунки цих енергетичних підприємств, заборонивши виводити кошти на компанії, пов'язані з Бабаковим, Гінером та Воєводіним та виплачувати дивіденди. Це теж сталося у рамках кримінального провадження.

Також наприкінці грудня суд наклав арешт із забороною відчуження на готелі Premier Palace Hotel, Premier Hotel Rus, Premier Hotel Lybid та Premier Hotel Slavutych у Києві, Premier Hotel Dnister у Львові, Premier Hotel Odessa в Одесі, а також Premier Compass Hotel Oleksandriya в Олександрії, якими володіє група VS Energy.

В управління АРМА суд не передав ні обленерго, ні готелі. Хто ж отримує прибуток? У київському «Прем'єр палаці» відповіли, що не виплачують дивіденди акціонерам з 2009 року, а прибуток інвестують у розвиток готелю. А ще займаються благодійністю та підтримують українську армію.

П'ятьма обенерго продовжує володіти і управляти група VS Energy, яка відмежовується від причетності до «лужниківського» угруповання:

«Ми ніколи не підтримували політику Російської Федерації проти України. Ми рішуче засуджуємо російські акти агресії з 2014 року та неспровоковану та невиправдану війну, розпочату в 2022 році. Понад 8 років група належить одним й тим самим громадянам ЄС, які володіють і користуються всіма юридичними та бенефіціарними правами», – йдеться в заяві VS Energy.

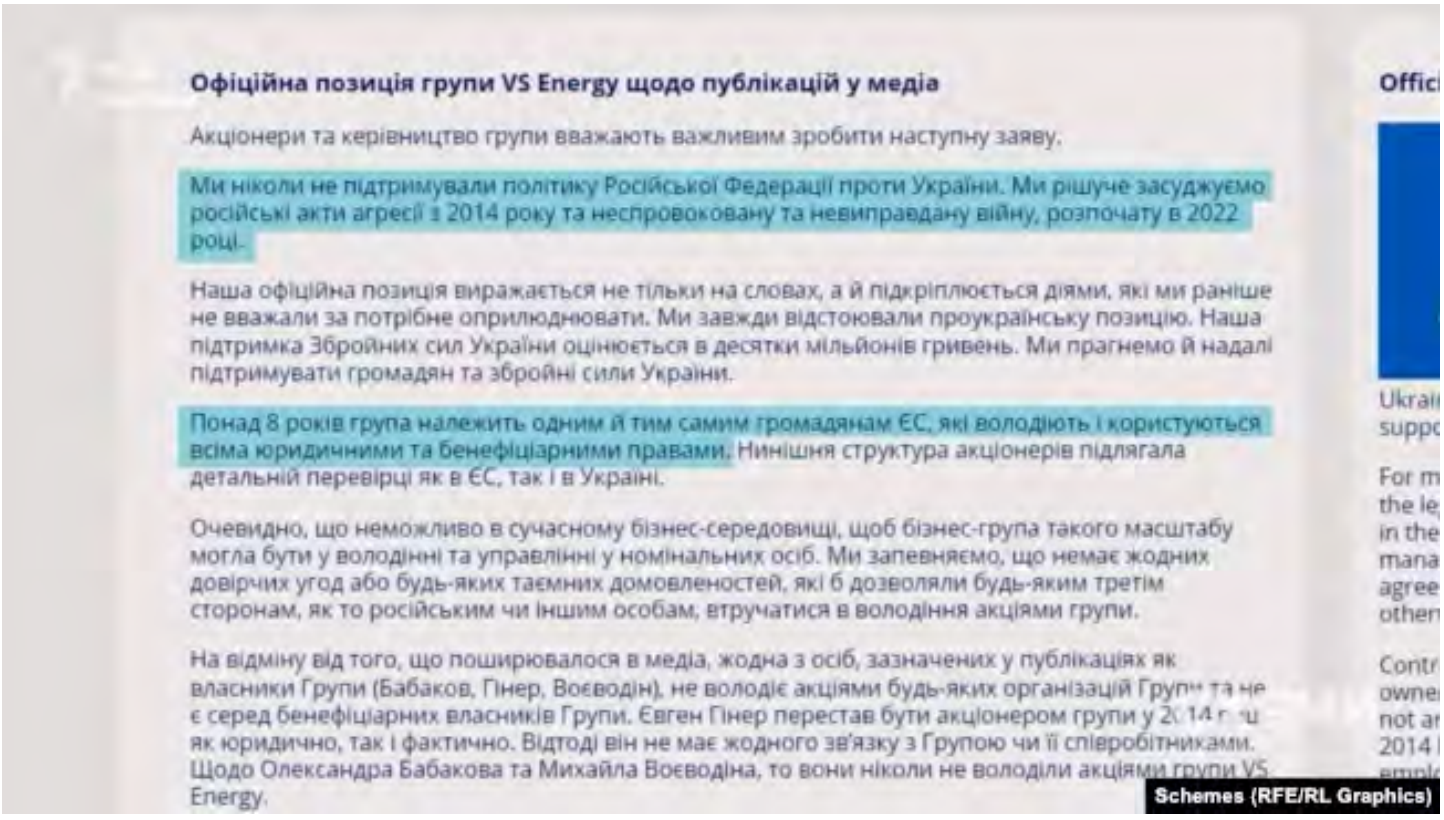

Офіційна позиція групи VS Energy щодо публікацій у медіа

Акціонери та керівництво групи вважають важливим зробити наступну заяву.

Ми ніколи не підтримували політику Російської Федерації проти України. Ми рішуче засуджуємо російські акти агресії з 2014 року та неспровоковану та невиправдану війну, розпочату в 2022 році.

Наша офіційна позиція виражається не тільки на словах, а й підкріплюється діями, які ми раніше не вважали за потрібне оприлюднювати. Ми завжди відстоювали проукраїнську позицію. Наша підтримка Збройних сил України оцінюється в десятки мільйонів гривень. Ми прагнемо й надалі підтримувати громадян та збройні сили України.

Понад 8 років група належить одним й тим самим громадянам ЄС, які володіють і користуються всіма юридичними та бенефіціарними правами. Нинішня структура акціонерів підлягала детальній перевірці як в ЄС, так і в Україні.

Очевидно, що неможливо в сучасному бізнес-середовищі, щоб бізнес-група такого масштабу могла бути у володінні та управлінні у номінальних осіб. Ми запевняємо, що немає жодних довірчих угод або будь-яких таємних домовленостей, які б дозволяли будь-яким третім сторонам, як то російським чи іншим особам, втручатися в володіння акціями групи.

На відміну від того, що поширювалося в медіа, жодна з осіб, зазначених у публікаціях як власники Групи (Бабаков, Гінер, Воєводін), не володіє акціями будь-яких організацій Груп[illegible] та не є серед бенефіціарних власників Групи. Євген Гінер перестав бути акціонером групи у 20[illegible]14 р[illegible]ці як юридично, так і фактично. Відтоді він не має жодного зв'язку з Групою чи її співробітниками. Щодо Олександра Бабакова та Михайла Воєводіна, то вони ніколи не володіли акціями групи VS Energy.

Schemes (RFE/RL Graphics)

Важливо нагадати, що тимчасовий арешт за рішенням суду не є конфіскацією цих активів на користь держави. Статті кримінальних проваджень, де фігурують обленерго та готелі, передбачають конфіскації у випадку доведення провини. Однак скільки часу триватиме процес – невідомо. Тому відібрати ці

активи на користь держави планують за так званою цивільною процедурою – через позов Міністерства юстиції до ВАКС. Але поки що Мін'юст іти в суд не готовий.

«Зараз відбувається робота з підтвердження пов’язаності саме Бабакова, який не є юридичним власником жодного активу в Україні, з цими активами», – каже заступниця міністра юстиції України Ірина Мудра.

7. «Альфа-Банк» («Сенс банк»)

«Ми – український банк. Понад 30 років живемо і працюємо в державі, яка обрала шлях незалежності» – таку рекламу майже через рік після початку повномасштабної війни запустив «Альфа-Банк», який досі належить російським олігархам і продовжує працювати в Україні, але змінив назву на «Сенс банк».

Власники банку: російські мільярдери з найближчого кола Путіна: Михайло Фрідман, Петро Авен та Андрій Косогов.

«Ми – жертви, безперечно, ми страждаємо від політичного клімату, від конфлікту Росії з Україною, від відносин із Заходом... Безперечно, це все на нас відображається», – казав Петро Авен в інтерв'ю на початку повномасштабного вторгнення.

Відображається настільки, що на початку 2023 року голова правління «Альфа-Банку» в інтерв'ю українському виданню спробувала, так би мовити, «змінити» громадянство власників банку. За її словами: Михайло Фрідман – громадянин Ізраїлю, Петро Авен – Латвії і лише Андрій Косогов – громадянин Росії.

Хоча Фрідман та Авен мають і російські паспорти. І їх саме як громадян Росії внесли у санкційні списки, Євросоюзу та України.

«А як щодо такої речі, як презумпція невинуватості? Це просто рішення невідомих бюрократів, які вирішили, що я винен за визначенням, тому що я – російський олігарх. Просто відчули суспільний запит когось покарати», – казав Михайло Фрідман.

Фрідман та Авен в Україні ведуть бізнес у різних сферах. Це – і банк, і страхові компанії, і заводи мінеральних вод, і оператор мобільного зв'язку.

Бізнес Фрідмана та Авена в Україні

На відміну від Бабакова і Ротенберга, слідству немає потреби доводити, що це саме їхній бізнес.

«Щодо Фрідмана, в нього дещо простіша структура власності, тому що в більшості активів, які ви назвали, він є прямим власником», – каже Ірина Мудра.

Та навіть попри простішу структуру власності – жоден з активів олігарха досі не націоналізовано і не стягнуто на користь держави. Лише деякі з цих активів арештовані у справах щодо несплати податків, легалізації майна, одержаного злочинним шляхом або державної зради.

«У нас же не тільки факти ухилення від сплати податків, а є факти, де вони доводили до банкрутства підприємства. Тобто, вони знищували нашу економіку», – сказав директор Бюро економічної безпеки України Вадим Мельник.

Директор Бюро економічної безпеки України Вадим Мельник

В квітні минулого року Бюро економічної безпеки зареєструвало кримінальне провадження за статтею щодо легалізації доходів і через суд передало акції банку в управління Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Але, як це часто буває, АРМА не може знайти нового управителя. Уже восьмий місяць.

«Нам передали корпоративні права, нам передали нерухомість (два будинки і навіс), нам передали акції, тобто йде складна процедура пошуку управителя», – каже т. в. о. голови АРМА Дмитро Жоравович.

Конфіскувати на користь держави банк могло б Міністерство юстиції – через позов до ВАКС, але там не готові цього робити, поки Нацбанк не пояснить, як правильно вчинити із банком у разі конфіскації.

«В першу чергу Національний банк має мати вирішальне бачення, як управляти тим активом, яким способом його забрати у власність, щоб не створити шокових ситуацій у фінансовій стабільності країни. Тобто, ми відпрацьовуємо, але основна роль тут у Національного банку», – каже Ірина Мудра.

Нацбанк міг би конфіскувати банк за іншою процедурою: відповідно до закону, який дозволяє державі під час воєнного стану за спрощеною процедурою націоналізувати системно важливі банки. Але цей механізм працює лише у разі визнання банку неліквідним. А «Сенс банк» (колишній «Альфа-Банк») таким не є.

«Якщо ми націоналізуємо банк за іншою підставою, наприклад, через санкції, держава має влити гроші в капітал цього банку, докапіталізувати, тобто витратити кошти з державного бюджету», – каже експерт з банків та банківського нагляду («Case Україна») Євген Дубогриз.

Експерт з банків та банківського нагляду («Case Україна») Євген Дубогриз

Як відібрати банк у Фрідмана так, щоб потім не вливати у нього мільярди з держбюджету?

«Дописати в закон норму, що він діє, цей закон, навіть якщо банк виводиться через санкції», – вважає Дубогриз.

Внесення змін до закону, за інформацією «Схем», готується. Тим часом і російські власники банку роблять вигляд, що не проти передати його українській державі.

«У разі рішення уряду чи Національного банку щодо необхідності передачі контролю над банком державі чи іншому акціонеру власники істотної участі готові безоплатно передати його акції», – йдеться у відповіді «Сенс банку» на запит «Схем».

8. «Моршинська», «Миргородська», «Боржомі»

Невирішеною проблемою для України залишається й інший відомий бізнес Михайла Фрідмана і Андрія Косогова.

«Моршинська», «Миргородська», «Аляска», «АкваНяня», «Боржомі» – торговельні марки, які належать найбільшому виробнику мінеральної води в Україні та Грузії – INTERNATIONAL DISTRIBUTION SYSTEMS LIMITED

співвласниками якого і досі є російські олігархи Михайло Фрідман, а віднедавна і Андрій Косогов.

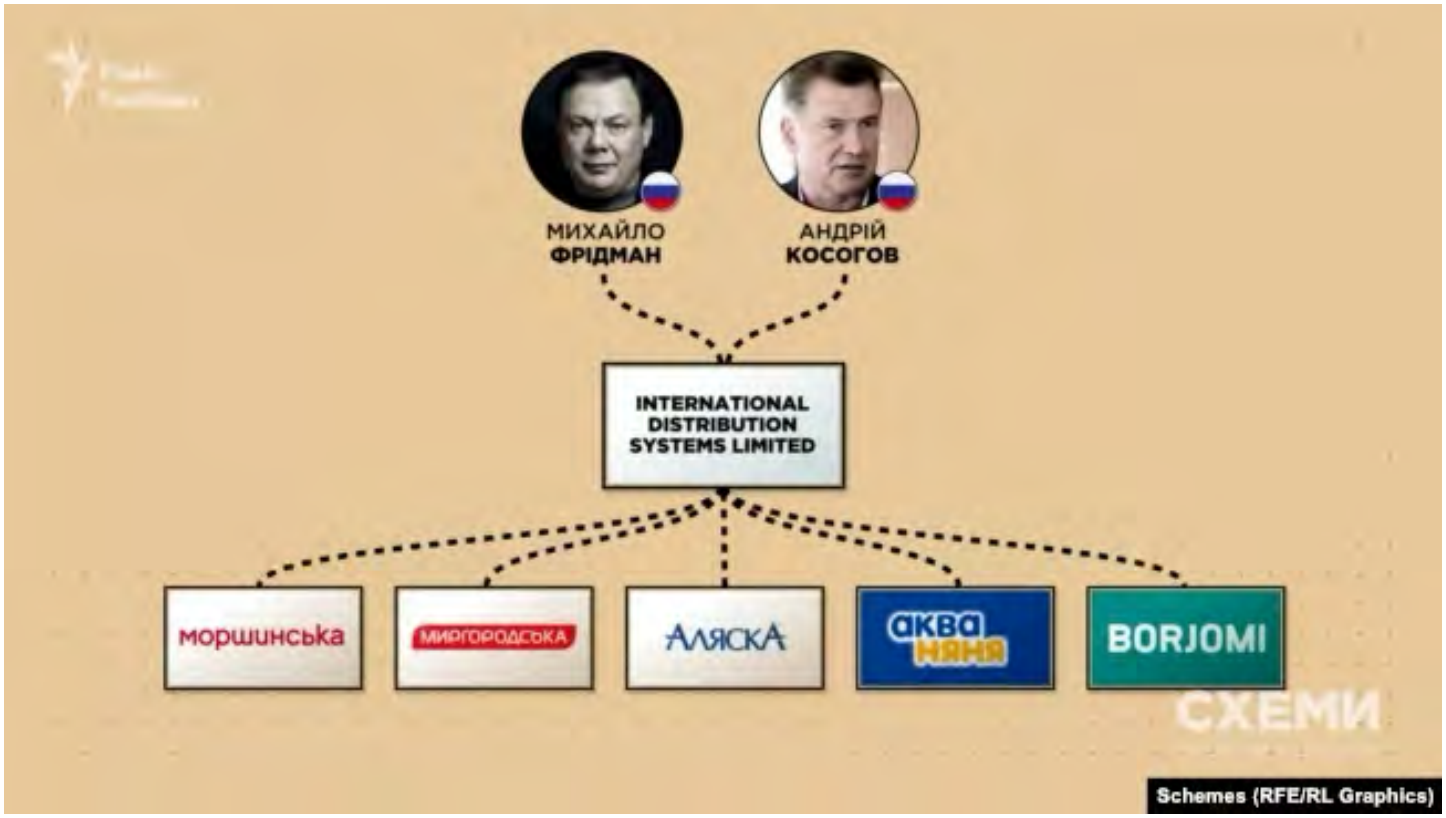

«Щодо цих компаній – це арешт корпоративних прав, всіх компаній, які в ланцюгу. Це арешт корпоративних прав, статутного капіталу, торговельні марки, промислові зразки, корисні моделі. І це все передано в АРМА», – каже директор БЕБ Вадим Мельник.

Втім, АРМА і у цьому випадку не знайшла управителя для водних активів.

«Нами було ухвалене рішення про оголошення конкурсного відбору з пошуку управителів простих іменних бездокументарних акцій ПрАТ «Моршинський завод «Оскар» та ПрАТ «Індустріальні дистрибуційні системи» зі строком прийому документів до 16:00 22.02.2023 року», – каже Дмитро Жоравович.

Тож сьогодні замовляючи, наприклад, доставку «Моршинської» або «Аляску», українці продовжують платити на рахунок компанії ТОВ «ІДС АКВА СЕРВІС», співвласниками якої є російські олігархи Фрідман та Косогов.

«Оця невизначеність російських активів – вона навіть багатьом на руку, тому що можна взяти під контроль цей актив, незважаючи на те, що є серйозний власник в Росії, не знаю, хто там – Ротенберг, Фрідман, Бабаков, – будь-хто. З точки зору політичної корупції – це дуже вигідно залишити структуру власності, як є, але взяти цей актив під свій контроль», – каже голова експертної організації StateWatch Гліб Канєвський.

Підсумок

Через рік після повномасштабного вторгнення Росії Україна створила нові механізми конфіскації активів пособників режиму Володимира Путіна.

Однак нині можна навести **всього три успішні приклади, коли у справді впливових російських олігархів відібрали їхнє майно**. **І два приклади, коли відібрали активи у російських державних структур.**

Процеси затягуються чи то через неідеальну організованість процесу, чи то через свідомий саботаж на окремих ланках. АРМА дуже довго шукає управителів на російські активи.

При цьому **прокремлівський бізнес знаходить способи заробляти в Україні, навіть попри блокування і арешти**.

Максим Савчук
Журналіст-розслідувач телевізійної програми «Схеми: корупція в деталях» (спільний проєкт Радіо Свобода та телеканалу «UA:Перший»). Автор книги «1937» про політичну та бізнесову діяльність Віктора Медведчука після Революції Гідності.
Народився у селищі Баришівка на Київщині. Здобув освіту інженера в Національному транспортному університеті та філолога в Національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова. Працював у бюро журналістських розслідувань «Свідомо», у газеті «Україна молода», у програмі журналістських розслідувань «Знак оклику» на телеканалі ТВі.
У 2015 році розслідування «Questions Raised Over Poroshenko's Role In Valuable Kyiv Land Deal» («Таємниці землі президента Порошенка») потрапило до шорт-листу міжнародного конкурсу асоціації мовників AIB.
Переможець конкурсу журналістських розслідувань ім. В. Сергієнка (2019 рік) із матеріалом «Зелена родина ру» (про кінобізнес Володимира Зеленського у Росії).
У 2020 році здобув друге місце на конкурсі журналістських історій DataUp із матеріалом «Американська мрія Віктора Медведчука» (співавтори - Любомира Ремажевська та Олександр Чорновалов).
Розслідування «Американська мрія Віктора Медведчука» перемогло на Національному конкурсі журналістських розслідувань. Оголошення переможців та нагородження відбулося під час фестивалю розслідувальної журналістики «Межигір'я Фест» в колишній резиденції екпрезидента-втікача Віктора Януковича у вересні 2021 року.

Надія Бурдєй
Журналістка-розслідувачка проєкту «Схеми» (Радіо Свобода).

У 2015 році отримала премію Award for Outstanding Merits in Investigative Journalism від Центральноєвропейської ініціативи (CEI) спільно з Медіа-організацією Південної та Східної Європи (SEEMO).
Переможець конкурсу «Честь професії 2017» у номінації «Кращий матеріал з громадянською позицією».
Фіналіст конкурсу «Честь професії 2017» у номінації «Краще подання резонансного матеріалу» з матеріалом «Гральний бізнес МВС».
За освітою – журналістка.

Георгій Шабаєв
Народився у 1997 році у Харкові. У 2014 році вступив до Інституту журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, де здобув ступінь бакалавра за напрямом «онлайн журналістика». З 2016 року і донині - журналіст-розслідувач програми «Схеми» (спільний проект Радіо Свобода та телеканалу UA:Перший). Автор з десятка журналістських розслідувань про найвищих посадових осіб держави, корупцію щодо будівництва у столиці та на великих державних підприємствах.

***

№ 1.303

Величенький звіт Тома Купера - певною мірою підсумковий, проте й оперативний блок теж є. Говорить про зношеність російських літаків і про ефективність українських ППО, про те, що російський великий наступ "іде внікуди", проте в Бахмуті все ще дуже складно... Закінчує звіт розділ "СТРАТЕГІЯ", де повно авторської іронії з приводу всіх держав Європи, США та росії.

Оригінал тут:

https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-23-february-2023-f18b3bf3475a

За переклад дякую Микола Ковальчук, Тетяна Саніна, Anton Shygimaga, Antonina Yashchuk

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 23 ЛЮТОГО 2023

Вітання всім!

Час для нового звіту… Як завжди, попереджую: **усе написане далі приправлено трьома чималими ложками сарказму**, тож якщо вам це не до смаку — не читайте. Наперед дякую.

На тлі загального очікування «масивного російського удару по Україні за допомогою літаків, балістичних і крилатих ракет» завтра, 24 лютого — в день офіційної «річниці російського вторгнення в Україну (для тих медіа, які нічого не розуміють)» — я поводитимуся відповідно:

> безглуздо знов нагадувати всім, що російське вторгнення в Україну розпочалося 20 лютого 2014 року (ну, знаєте, є певні «суперечності та непозбувна бентега» щодо цієї дати, принаймні на Заході), тож я омину цю тему й перейду до іншої: повітряної війни.

1. ПОВІТРЯНА ВІЙНА

Бойові дії в повітрі багатьом видаються «найскладнішою» дисципліною, яку «найважче» пояснити. Певно, через те, що «літаки не утримують територію». Справді, зараз вони «тут», а за мить уже «за кілька кілометрів звідси»… Очевидно, саме тому найбільші нісенітниці про цю (повітряну) війну просто-таки «необхідно» публікувати й поширювати — і в соціальних мережах, і в популярних медіа.

Наприклад…

> Якась анонімна почвара опублікувала на Твітері кілька рядків, анонсуючи не що інше, як великий повітряний наступ російських повітряно-космічних сил (ВКС). Звичайно ж, це на 1000% точна інформація: найближчими днями відбудеться велика російська атака. Тож дехто на Заході заперечив і розповів — певна річ, у всьому опираючись на анонімні джерела із середовища розвідки, — що насправді ВКС навпаки відвели чимало літаків на авіабази, розташовані більш як за 200 кілометрів від кордонів України…

Тим часом російські експерти кидаються один на одного, доводячи, що «і за значної переваги в повітрі штурмова авіація не може виконувати завдання… (навіть) на передовій».

Принаймні вони швидко знайшли винуватця: все через НАТО. ВКС ні на що не спроможні, бо «НАТО забезпечує наведення на цілі». Ви ж розумієте, за кожним другим деревом в Україні ховається «радник із НАТО», а за кожним третім будинком розташовано «радар від НАТО»… Власне кажучи, більшість росіян уже й не знають, кого в Україні більше — нацистів чи натівців, тож вони об'єднали їх під спільною назвою «НАЦЦО», а вишестоящі органи в москві через день заявляють про знищення чергового «радара американського виробництва»…

На Заході всіх експертів, які тільки вміють писати, вражає «низькою продуктивністю» ВКС — бачте, вони ж усе сподівалися, що ті діятимуть на рівні Повітряних сил США. Дехто з них також заходився розказувати, що ВКС не можуть і не хочуть проводити операції з «пригнічення ворожої протиповітряної оборони». Думаю, саме тому на всіх опублікованих «звєздою-тв» фотографіях та відео літаки Су-30СМ та Су-35С ВКС рф озброєні протирадіолокаційними ракетами Х-31П, і спробуй ще знайти хоча б один такий літак, задіяний в Україні, без закріплених на кінцях крил комплексів радіоелектронної боротьби «Сорбція» або «Хібіни»…

…І тому так багато фото літаків Су-34 ВКС, обладнаних ракетами Х-31 та великими комплексами САП-518 [станція активних перешкод «Регата» — перекл.] під поздовжньою віссю корпуса…

Але «найкраще» себе проявили коментатори із країн, відомих як найбільші імпортери російського озброєння. Скажімо, нещодавно один із них дійшов бомбезного висновку: виявляється, за кілька місяців до вторгнення літаки радіоелектронної розвідки ВКС Іл-20 та Су-24МР створили «мапу» позицій Українських засобів ППО.

Літаки радіоелектронної розвідки використали для радіоелектронної розвідки? Хто ж думав, що таке може статися…

А ще, ясна річ, читачів запевнили, що українці були такі ласкаві не пересувати жоден із засобів протиповітряної оборони, відколи росіяни зафіксували їхні позиції. Перед війною, так. Справді, жодного разу аж до сьогодні — і тому цей експертище далі в своїй статті люб'язно пояснив, що Повітряні Сили України (та Сили ППО) «показали, що можуть задіювати засоби ППО як мобільні одиниці, а не повноцінно розгорнуті батареї». Певно, ще й на тих самих позиціях, які росіяни розвідали ще в січні й лютому 2022 року, треба було розгортати? Це як у приказці: «Навіть зламаний годинник показує правильний час двічі на день»…

Взагалі то…

ВКС як і раніше здійснюють близько 100 бойових вильотів на добу. Залежно від погоди, а точніше, незважаючи на те, «хороша» чи «погана» погода, екіпажі все одно погано навчені діяти за «будь-яких погодних умов», та й реактивні літаки погано обладнані для цього. Так, Су-30, Су-34 і Су-35 зазвичай літають над хмарами, а Су-25 і ударні вертольоти під ними.

Окрім українських ППО (про які йдеться далі), все серйознішою проблемою стає зношеність авіапарку:

1) — майте на увазі, **російські бойові літаки, залежно від типу, розраховані приблизно на 200–600 годин інтенсивних операцій, а потім потребують де-факто капітального ремонту**.

2) — Ця війна вже давно вийшла за допустимі часові межі: після одного року операцій основна частина флоту або уже проходить капітальний ремонт, або потребує його.

Проблема:

3) **на підприємствах, які обслуговують цю техніку, не вистачає кваліфікованої робочої сили, а попит на фронті залишається високим.**

Не дивно, що чимось потрібно жертвувати:

4) — немає часу нанести ще один шар фарби, та й льотні випробування після капітального ремонту зведено до мінімуму, тож деякі літаки

врізаються в багатоквартирні будинки (як це траплялося принаймні двічі у задокументованих випадках, в листопаді та грудні). Часом вони падають над Україною, коли вилітають на місію чи повертаються з неї (сьогодні Су-25 впав поблизу кордону, пілот загинув).

Не дивно, що більша частина флоту ВКС із Су-25, що в цій війні використовується найчастіше, нині виглядають такими ж пошарпаними і поношеними, а може й гірше, ніж літаки ВМС США, що повернулися з шестимісячної служби на авіаносці.

Зверніть увагу:

1) — якщо я не помиляюсь у підрахунках, українці заявили про вже понад 110 збитих російських Су-25. Наскільки я знаю, візуально підтверджено близько 30. Так чи інакше: парк цих реактивних літаків та його пілоти, зазнали дуже серйозних втрат, а замінити їх проблематично. Цей тип уже десятиліттями не виробляється,

2) — і я сумніваюся, що навіть путін зможе наказати використовувати свої «дорогоцінні» Су-34 замість них. Хіба станеться щось таке ж надзвичайне, як на південно-східній Харківщині у вересні минулого року, де вони теж зазнали великих втрат.

Із точки зору ефективності ВКС нічого не змінилося, тому зараз росіяни жваво обговорюють можливість задіяти високоточні боєприпаси. Дурні західняки, що додумались до такого…

Проблема:

1) — запаси таких припасів у ВКС завжди були низькими і, оскільки внутрішнє виробництво незначне, то в основному складається з того, що залишилося після СРСР.

2) — Ось чому зараз дехто припускає, що Пекін міг таємно постачати до росії зброю, як-от власні варіанти Х-29, Х-31 і Х-58.

3) — Поки що я не бачив жодних доказів, але: їх буде важко відрізнити, тому що «китайські версії» виглядають так само, як і російські оригінали…

У Повітряних Сил України (ПСУ) є свої проблеми.

Серед них першочерговими є

1) — великі втрати та

2) — мінімальна ефективність авіаударів.

Українські літаки здійснюють до 13–14 штурмових вильотів на день (із понад 30-ти впродовж вересня-жовтня минулого року). Тому Київ просить літаки, а Захід обговорює їхні поставки.

Тим часом екіпажі ПСУ літають на чомусь такому, озброєному ось так:

Безсумнівно, це Су-24М. Але які позначки він має? Схоже, українські, обведені червоним, щоб легше було розпізнати. Тому нижні сторони обох крапельних баків і весь літак також пофарбовані в жовтий колір. Усе це вказує на те, що досить часто раніше такі літаки попадали під дружній вогонь («синє на синьому»). Ще загадковішою виглядає зброя, яку він несе: схожа на Х-23М або, ймовірніше, на Х-29, але без кермових закрилків…?

Тим часом **українські ППО постійно пересуваються**.

Принаймні ті, які захищають підрозділи ЗСУ на місцях. І так, їхні підрозділи «розбито» на менші частини.

Наприклад:

1) — замість того, щоб групувати 4, 6 або більше пускових установок, зазвичай підрозділи обслуговування ЗРК «Бук» розділяють на дві-три частини, кожна за яких обслуговує одну або дві пускові установки, завжди відповідно до наявності систем керування вогнем.

Так само

2) — українці розробили рішення для розміщення своїх пускових установок «Оса-АКМ» по одній. Ось чому «Бук» і «Оса» є головною загрозою для винищувачів-бомбардувальників ВКС, і тому вони збили так багато російських літаків.

Ось чому росіянам так важко подавити їх:

3) — мало того, що кожна батарея зенітно-ракетних комплексів «земля-повітря» (ЗРК) «розібрана на найменші функціональні елементи»,

4) — так вони ще й кілька разів на день змінюють позиції і зводять своє радіолокаційне випромінювання до мінімуму.

Таким чином,

5) — росіяни мають величезні проблеми навіть із тим, щоб хоча б приблизно з’ясувати, які системи українці використовують в яких районах, не кажучи вже про те, щоб точно визначити їхнє місцерозташування, щоб можна було завдати удару своєю високоточною зброєю (наприклад, ракетами Х-31 або Х-29).

Подібна ситуація і в тилу,

> наприклад, у випадку з підрозділами ППО, розгорнутими для захисту великих міст: вони не потребують передислокації так часто, як підрозділи, розташовані ближче до лінії фронту, але все одно досить часто переміщуються.

І дедалі частіше це виявляються західні системи, як-от IRIS-T, MIM-23 HAWK тощо.

> Здебільшого вони не вмикають радари, доки не буде ранніх сповіщень про початок російського повітряного або ракетного удару, які вони отримують від НАТО.

Ось чому росіяни нещодавно почали випускати в повітря над Україною наповнені гелієм повітряні кулі з радіолокаційними відбивачами, щоб змусити українців активувати радари. За допомогою цих куль радіоелектронна розвідка ВКС фіксує випромінювання радіолокаційних систем ЗРК, наданих НАТО, що потрібно їм для того, аби проаналізувати та розробити електронні контрзасоби, а також (хоча б тимчасово) визначити їхнє приблизне розташування.

У підсумку: на даний момент ні ВКС, ні ПСУ не можуть виконувати поставлені завдання. Ніхто з них не може працювати ефективно. І немає жодного пристойного рішення для жодного з них. Росіяни регулярно забезпечують підтримку операцій ВКС за допомогою величезної кількості засобів радіоелектронної боротьби, але знову і знову провалюють місію: українці протистоять російським РЕБ і все ще залишаються для них небезпечними. А російська протиповітряна оборона така потужна (і посилена оснащеними Р-37М МіГ-31 і Су-35), що невелика кількість винищувачів-бомбардувальників Повітряних Сил України надзвичайно ризикує, коли діє в межах 200 км за лінією фронту, не кажучи вже про те, щоби діяти безпосередньо над нею.

Дуже цікаво поспостерігати за тим, чи зможе, наприклад, ПСУ підвищити ефективність завдяки поставці американських JDAM-ER [Joint Direct Attack Munition, комплект обладнання на основі технології GPS, що перетворює прості вільноспадні бомби у всепогодні кориговані боєприпаси – перекл.] і GLDSDB [Ground-Launched Small Diameter Bomb, малогабаритні високоточні боєприпаси – перекл] із радіусом дії 72 км і 150 км відповідно (хоча тільки якщо їх випущено з великої висоти). І чи вдасться росіянам випросити ще більше БПЛА з Ірану (читай: Китаю)…

.

БИТВА ЗА ДОНБАС

Загалом «велиииикий» наступ ґєрасімова йде «повним ходом», що, по суті, означає «йде внікуди, але зачекайте ще трохи». Та й взагалі пріґожин, окрім того, що хвалиться дедалі більшою кількістю трупів «своїх» бойовиків, (https://t.me/nevzorovtv/7999), і далі бореться з вишестоящими органами в москві (а вони з ним). Власне, сваряться через брак боєприпасів. За іронією долі, зараз навіть ВСрф і сепаратисти скаржаться на зменшення поставок https://t.me/ToBeOr_Official/10799 (і не тільки артилерійських, а й 7,62-мм патронів для автоматів!). Якщо брати до уваги такі фотографії та документи https://t.me/ToBeOr_Official/10806 , то нічого дивного… але, агов, принаймні у них є належним чином оформлені туалети https://t.me/Ukraine_365News/46805 , і не сумнівайтесь: пудинг [так автор віднедавна називає путіна – перекл.] вирішить усі проблеми. Вірте пудингу (і їжте локшину)!

Куп'янськ-Сватове… наразі виглядає «цілком ймовірно», що росіяни могли взяти під контроль «більшу частину» Гряниківки: принаймні українські спостерігачі або більше не згадують про це місце, або позначають його як «сіру зону», а деякі навіть пишуть «окупована росіянами». Мене більше тривожить той факт, що те ж саме стосується і Дворічного, а це була б погана новина (хоча б тому, що тоді постає питання, чи вдалося ЗСУ евакуювати свій плацдарм на річці Оскіл і якщо ні, то, мабуть, втрати були великі). Досі не маю контактів по тій ділянці фронту, тому не можу нічого сказати.

Кремінна… З Новоселівського новин немає, тож ситуація там ніби стабільна? Я завжди помиляюся у таких висновках...

Повідомляється, що далі на південь росіяни здійснили ще одну «масовану» атаку на Торське. Навіть зазвичай песимістичний гіркін заявляє про «наступ на Лиман». Дехто (з України) стверджує, що росіяни таки «прорвали українську оборону», однак ЗСУ вдалося відтіснити росіян. Наразі я не знаю, що і де саме сталося.

Натомість більшість повідомлень із цього району вказують на численні бої між південно-західними околицями Дворічного та лісами на південь від нього, причому українці заявляють не лише про знищення кількох Т-90М (див. фото

одного такого танка, підбитого 19 лютого), а й навіть про захоплення однієї машини… іншими словами: суперрозумні російські командири відправили свої танки в ліс і тепер глибоко розчаровані, бо ЗСУ чинить наругу над ними…

[фото 5]

Сіверськ... Навіть росіяни визнають, що «ЗСУ вдалося відбити більшість позицій, що їх вони втратили в районі Білогорівки». Сумніваюся, що українці там щось втрачали, скоріше, росіянам не вдалося нічого захопити.

Бахмут… загалом… десь 17–18 лютого, ВСрф провели ротацію своїх підрозділів у районі Бахмута. Ті, що діяли там раніше, зазнали важких втрат, і їх замінили свіжіші підрозділи… а саме – частково вагнерівці, частково Редут https://t.me/Tsaplienko/26668 [ще одна російська ПВК – перекл.], ВДВ, спецназівці та всякі інші мобікм, яких ґєрасімову вдалося відшукати. ЗСУ зробили те саме із частиною своїх підрозділів, ще за два–три дні до того. Також підкріплення отримав Дискусійний клуб «Соледар» – у формі треду від інсайдера, якого пов’язують із обороною Вугледара – він розмірковує про ефективність командування у Соледарі https://twitter.com/Tatarigami_UA/status/1628289157461078018 …

Ага, додумався виносити це обговорення на загал…

(Не те щоб я був несамовитим прибічником таких підходів, проте дозвольте зауважити принагідно: росіяни пудинга таких проблем не мають: проблемних командирів просто пристрілюють, після чого забирають їхні рації https://twitter.com/wartranslated/status/1627698064164065285 …)

https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*GK-hYuHH8z81uZ85Cr7DzA.jpeg

[Текст на зображенні: схоже, ми – українська армія – таки маємо щось спільне із російським командуванням: нам байдуже, скільки росіян помре]

Бахмут… північ… останні кілька днів не були добрими для воїнів ЗСУ в цьому районі міста: 18 лютого росіяни штурмували Ступку; 19 лютого вони

закріпилися на пагорбі на північному заході від Берхівки, а 20 лютого штурмували Ягідне. Берхівку вони також штурмують уже два дні – вона розташована західніше (до слова, я кілька днів тому писав, що населений пункт стоїть «за 10 км на північ від Бахмута»: вибачте, це не так, я просто спершу не зміг відшукати на мапі це маленьке село).

Разом із тим, ЗСУ точно втратили контроль над трасою М03 північніше Бахмута. Лінія фронту наразі простягається десь між “центром Берхівки – центром Ягідного – центром Сковорідки [тут автор, певно теж трохи наплутав: ймовірно, йдеться про кафе «Сковорідка» на півночі Бахмута, села з такою назвою ми не знайшли у цьому районі – перекл.]”, і бої не припиняються ні на мить.

Найважливіше тут от що: російські штурми тут веде вперед спєцназ, тобто гєрасімов опустився до того, що використовує спецпризначенців як піхоту.

Бахмут… центр… якщо центр Бахмута не переїхав тепер на вулицю Патріса Лумумби, то заява душиліна про те, що «російські війська – у центрі Бахмута» не відповідає дійсності.

Тобто бої знову ведуться на східних околицях міста.

Бахмут… південь… контратаки ЗСУ, проведені 17–19 лютого, стабілізували ситуацію в районі Часового Яру, (схоже) відвернули загрозу від Іванівського та витіснили росіян із більшої частини Опитного. Наскільки мені відомо, в цьому районі в останні два–три дні повідомлялося здебільшого про бої в районі Курдюмівки, далі на південь.

Авдіївка… за минулі 8–10 днів ВСрф, а точніше 1-ша бригада «днр», схоже, мала успіх в районі Водяного та Опитного, що на південь від містечка – хоч і зазнала в процесі втрат особового складу та техніки загальним обсягом в цілу бригаду. Наразі обидва ці населені пункти вони контролюють. ЗСУ, однак, досі контролюють велику систему окопів на північ від Водяного. Ба більше, росіяни заявляють, що тиснуть на центр Новобахмутівки. Проте їхні атаки на Кам’янку та Веселе, розташовані північніше, успіху не мали.

https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*ds5anixct639pI8N4YtO5A.jpeg

Мар’їнка… Після невдалої спроби захоплення Красногорівки, що на півночі, чи Побєди і Новомихайлівки, що на півдні, видатним командирам 5-го та 101-го полків «днр», посиленим 150-тою мотострілецькою бригадою, спало на думку щось цілком нове – і вони повели наступ через центр повністю спустошеного містечка. Як повідомляється, вони знову захопили школу №2 на півночі, а також шиноремонтний завод на півдні. Та найновіше, що я чув про той район, – це те, що через артилерію 79-тої десантно-штурмової бригади (ЗСУ) вони тепер мають значні проблеми.

Вугледар… росіяни – які знову перебувають на тих самих позиціях, що й 24–25 січня, усе ще атакують – дедалі меншими «підрозділами» (чи пак їхніми залишками), і все ще втрачають війська, танки та БМП. Насправді, британське МО очікує, що ВСрф знову посилять свій наступ у цьому районі. Імовіні підстави для такої оцінки: поява танків Т-90 у південних районах Запорізької області:

https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*-88uTue79cPe_60gPqgXqw.jpeg

.

СТРАТЕГІЯ

Зазвичай про стратегію я пишу на початку. Але цього разу вирішив зробити по-іншому. У ці дні надзвичайно цікаво стежити за подіями на стратегічному рівні. «Цікаво», тому що кожна країна — а іноді й цілі континенти — по-своєму сприймають війну в Україні, для кожного гравця існують власні «найважливіші моменти». Тому сьогодні я хочу завершити свій звіт кількома прикладами, а потім, як завжди, підведу підсумки.

США: ми все знаємо краще за всіх, а особливо європейців, вони тільки створюють нам проблеми. Ми ж попереджали їх, що путін небезпечний, і завжди робитимемо все можливе, щоб їх контролювати, та вони ніколи не слухають. І от тепер погляньте — відволікають нас від справді важливих проблем, тобто від Китаю (ну і трохи Тайваню). І що з того, що наші

президенти також не спромоглися зрозуміти, наскільки все серйозно з путіним і/або запобігти його повномасштабному вторгненню в Україну (про все це гарно написано тут https://foreignpolicy.com/2023/02/20/ukraine-deterrence-failed-putin-invasion/), і що з того, що Трамп навіть співпрацював із ФСБ — кого це цікавить? Забудьте про те, що наші олігархи десятиліттями працювали з путіним, ставлячи під загрозу наш плюралізм — не чіпляйтеся до нас, кляті марксисти, ви підриваєте віру в наш священний капітал... ой, тобто в священну свободу! А, і до речі, кожен виступ путіна — це таке маленьке проголошення про наближення виборів у нашій країні!

ЄС/Європейські члени НАТО («Західний фланг»): ми культурні й цивілізовані, ні на грам не расисти й не шовіністи. Ми просто знаємо все краще (особливо якщо порівнювати зі США-американцями, а інших можна просто ігнорувати), а ще ми — Європейці (правда, не всі, погляньте на цю жахливу Британію). Тільки не можна дозволяти «Німеччині», «Франції» (введіть назву країни) ставати надто впливовою в ЄС чи НАТО, бо ж ця країна надто амбіційна, надто націоналістична, а ми (введіть назву країни) не такі... А те, що відбувається в Україні, — це дуже сумно, ах, ми такі здивовані, як таке взагалі могло статися? Тому ми в більшості тепер будемо називати путіна не «нашим російським другом» (і джерелом дешевої енергії), а «тим довбанутим у кремлі»... І що з того, що наші олігархи десятиліттями з ним працювали? Забудьте.

ЄС/Європейські члени НАТО («Східний фланг»): ми все знаємо краще за всіх (за «західний фланг»), ми більш європейські європейці, більш цивілізовані, і не такі шовіністи й расисти, як вони всі. Ми завжди знали, що путін дуже небезпечний, і тому завжди тісно співпрацювали з США, це було важливо, щоб запобігти посиленню впливу (введіть назву країни ЄС — члена НАТО) в ЄС і в НАТО. Агов, «Західний флангу», ми завжди казали: не співпрацюйте з путіним, і, до речі, якщо ви вже тут, то докиньте нам трохи грошенят... Наші олігархи десятиліттями працювали з путіним?.. Та про що ви говорите, не було такого, путіну ж було вигідніше працювати з Німеччиною, Францією тощо. А в усьому, що пішло не так, звинуватимо партії зелених.

Кандидати на вступ у ЄС/НАТО: ми все знаємо краще за всіх, а тому десятиліттями зберігали нейтралітет — але тепер, коли на голови посипалося це лайно... що ж, оскільки ми все знаємо найкраще, то вирішили приєднатися до якось альянсу. Бігом. Та принаймні нам не доводиться звинувачувати своїх олігархів у співпраці з путіним. Принаймні публічно.

Країни Європи, які виступають за «баланс» (не члени ЄС/НАТО, а також Угорщина): ми все знаємо краще за всіх, а деякі з нас узагалі найкраще, тому чітко бачимо, до чого все йшло: усі вони хотіли війни, а ми навіть не спромоглись обрати собі нормальну владу, отже, звинувачувати треба Орбана. Ну і все це — всесвітня змова, зрозуміло. А ще (ми ніколи не визнаємо цього публічно, бо з радістю отримуємо фінансову допомогу від ЄС, але) насправді путіна спровокувала агресивна експансія НАТО... На наших олігархів ніхто особливо не звертає уваги, тому їх ми проігноруємо.

росія: війна? вторгнення? Та ми ж інтернаціоналісти, гуманісти, ми ніколи ні на кого не нападали, і тому не розуміємо, про що ви взагалі говорите. Але ми знаємо все краще за всіх, просто тому, що ми — це ми, і чого це ви б'єте нас у відповідь? Червоні мусять перемогти, росія не виживе як нація без України, і ми маємо подолати всі ваші занепадницькі західні змови... а, і он гляньте: Амазон показує новий серіальчик...

І так від країни до країни... Та оскільки я на власній шкурі переконався: якщо викривати справжні «думки» і «почуття» інших країн та континентів, тебе назвуть «політично некомпетентним», ба навіть «расистом», тому я більш нічого такого не писатиму... зараз. Бо, зрештою, хоча я не люблю навіть думати про те, щоб висловлювати якісь передбачення, одне вже тепер зрозуміло на 1000%. Нас чекає ще дуже багато різного...

Звідки я знаю? Щоб відповісти, доведеться відступити від теми.

Але ось що я, по суті, хочу сказати: уявіть собі, що посеред усієї цієї каші ви — українець. І спробуйте не втратити рештки глузду.

Це жахливо, якщо чесно. Тому давайте всі разом укотре відволічемося на обговорення заяв НАТО і США про «ще більше супер-турбо-нової-старої зброї», яку можуть поставити — а можуть і не поставити — в Україну. Колись, у майбутньому. Невідомо точно, коли. Або на повільне дріботіння якось старигана вулицями Києва, чи його натужні спроби зійти, не спотикаючись, на президентський Борт Номер Один... послухаймо мотиваційні промови й розважмося іншими схожими цирковими виставами...

Перепрошую, але не можу не поцікавитися: що за сценарист писав цю комедію?

[ФОТО 10] Прибульці дивляться першу серію серіалу «Земля-2023»

.

.

.

ЗАКЛИК ДО ЗБОРУ КОШТІВ

Влітку ми долучилися до збору коштів на міні-град - компактну пускову установку на джипі, що дозволяє оперативно з'являтися в потрібних місцях і несподівано атакувати ворога.

Просимо долучитися до збору на ще один міні-град. Деталі тут: https://www.facebook.com/nastasy.bove/posts/pfbid02edfmuNVNR5ncFFaDkTXd3pYu1mzaZiDGh3D9c4QVuLnKFfqk1CwiSpw68Dyu6GR4l

Картка: 4149629342816279

ХТО МАЄ МОЖЛИВІСТЬ - ДОЛУЧАЙТЕСЯ ПРОСТО ЗАРАЗ!

***

№ 1.304

ПРОВАЛ КИТАЙСКОГО МИРОТВОРЧЕСКОГО ПЛАНА.

Увы, оказалось, что современный Китай - это экономический гигант и «геополитический середняк», который играет в свои мелкие геополитические гибридные игры. В экономическом смысле Китай вырвался из зоны Третьего мира и стал вровень с США, а геополитически он остался страной Третьего мира, которой приходится традиционно лавировать между мировыми державами.

Если бы какая-нибудь страна вероломно напала на Китай, захватила 20% территории и убила миллион человек, то Китай назвал бы такую страну

агрессором и попросил помощи мирового сообщества, как это сделал Пекин, когда в 30- годы прошлого столетия агрессивная Япония, под прикрытием тезиса о своей безопасности и защиты населения, вторглась в Китай. Но сейчас, Китай, забыв эти исторические уроки, в своем украинском миротворческом плане, упорно отказывается называть путинскую Россию агрессором и ищет следы вины Украины. Весь китайский миротворческий план пропитан кремлевским тезисом о равенстве вины агрессора-России и жертвы-Украины.

Вместо того, чтобы договориться с Западом о судьбе путинской России и дать старт формированию нового мирового порядка Китай решил стать на сторону путинской России и стал адвокатом Кремля.

Пекину кажется, что коллаборация с агрессивной, проигрывающей путинской России перспективнее, чем мирное взаимно выгодное сотрудничество с Западным миром. Пока Германия целый год упорно саботировала европейскую солидарность в борьбе с агрессией России против Украины, Китай еще мог рассчитывать на тайный альянс Берлина, Пекина и Москвы. Но сейчас, когда Германия повернулась лицом к Украине, признала Россию агрессором Пекину не стоит злить Европу. Дело уже не в США, а Европе.

Теперь Путин будет использовать Си Цзиньпина, а не Пекин Москву. Не Китай обыграл Украину и США, а Кремль обыграл Пекин и использует его в своих целях. Китай повелся на публичный антиамериканизм Путина и стал рисковать в мировом масштабе. Даже Иран не позволяет себе такой слабой геополитической игры, чем Китай.

Альянс Китая с агрессором Россией заставит выбрать более четкую позицию выбрать Индию, Японию, Тайвань и Южную Корею. Вьетнам, Индонезию. Свой пророссийской позицией Китай стимулирует быстрое создание военно-политического альянса этих стран, ибо помощник агрессора - опасный сосед.

***

№ 1.305

Зеленський різко відповів журналістці з каналу Порошенка

2023-02-24

ЄВГЕН КІЗІЛОВ

Журналістка "5 каналу", який пов'язують з екпрезидентом Петром Порошенком, поставила Володимиру Зеленському на пресконференції незручне питання. Він на нього не відповів, але пригадав своєму попереднику Мінські угоди і приналежність до олігархів.

Джерело: Зеленський на пресконференції 24 лютого

Деталі:

По-перше, журналістка пригадала президентові, що

1) **— телеканали зі сфери впливу Порошенка виключили з телевізійного ефіру**.

Потім вона спитала,

2) **— чи шкодує Зеленський про те, що заспокоював українців і применшував загрозу напередодні повномасштабного вторгнення Росії**, і

3) **— чи не вбачає в цьому персональної відповідальності**.

Далі вона запитала,

4) **— яке покарання понесе ексголова СБУ і "друг дитинства" президента Іван Баканов** і

5) **— чи перебуває він зараз в Україні**.

Жінка збиралась продовжувати, але втрутився прессекретар Зеленського Сергій ***Никифоров***. Він попросив її зупинитися, і **в журналістки *відібрали мікрофон***.

Зеленському питання відверто не сподобалось, і він на нього не відповів. "Дякую за вашу доповідь", - сказав президент.

Після цього,

Зеленський почав перелічувати свої заслуги на посаді президента у порівнянні з Порошенком.

Пряма мова:

"Важливо, що ми не втратили державу. Так, це завдяки народу України, Збройним силам, напевно, завдяки трошки і мені, як би вам це неприємно було чути. Так вважають багато людей…

Я ніякий не герой, але, напевно, я хоч щось зробив… у нас є натівська зброя, і ми боремось, а не підписуємо зрадницькі договори, Мінські угоди тощо (натяк на домовленості щодо Донбасу за президентства Порошенка - УП)…

Ми переможемо, навіть за таким, як є, президентом, а от з тим, що було, ми не перемогли…

І дуже гарно, що, не зважаючи на ті чи інші звинувачення, я, президент України,

1) ***знищив російську присутність в парламенті України,***
2) ***знищив російські телеканали в Україні,***
3) ***знищив олігархів. Вибачте, один з них – власник вашого каналу".***

***

№ 1.306

Як законопроєкти № 8178-1 і № 8225 перетворять державу на «царя Мідаса»

2023-02-25

Георгій Могильний

експерт з питань містобудування

Спрощення зміни цільового призначення сільгоспземель і примусове вилучення приватних ділянок — єдина схема зі скандальним № 5655

Майже всю реформаторську діяльність Верховної Ради України в галузі земельних відносин за останній рік можна описати однією фразою — «слуги народу» в безкінечному пошуку землі для забезпечення суспільних потреб.

Не стали винятком і підтримані профільним комітетом законопроєкти

> № *8225* (про **примусове вилучення ділянок без рішення суду для будівництва** критичної інфраструктури) і
>
> № *8178-1* (про **спрощений порядок зміни цільового призначення сільгоспземель для подальшої забудови**).

Досить очікувано обидва проєкти законів стали скандальними, і в ЗМІ з'явилася низка публікацій про їхні серйозні недоліки. Проте непопулярність реформи зовсім не означає, що вона не потрібна.

Тож розберімося,

> **1) — чи існує проблема, заради вирішення якої допустимо розколювати суспільство під час війни, і**
>
> **2) — чи вирішують її два зазначені законопроєкти.**

1. Проблеми, народжені правом власності та децентралізацією

Із здобуттям незалежності в Україні, окрім державної, з'явилася спочатку приватна, а потім і комунальна форма власності на землю.

У міру зростання частки землі в приватній власності почали з'являтися і проблеми, коли необхідні для держави чи громади об'єкти можна було

розмістити лише на землях приватної власності чи ділянках під приватною забудовою.

Прийнятий 2009 року *Закон* України № 1559-VI передбачає

> **1) — можливість *примусово* відчужувати земельні ділянки, але**
>
> **2) — *лише як виняток* з мотивів суспільної необхідності та будівництва потрібних для розвитку міста об'єктів транспортної й енергетичної інфраструктури, кладовищ.**

Органам влади навіть просто викупити землю для задоволення суспільних потреб за наявності згоди приватного власника дозволено далеко не для всіх цілей.

> Із соціально значимих об'єктів — під міські парки, дошкільні навчальні заклади, майданчики відпочинку та стадіони.

Такі обмеження на відчуження приватної власності потребують ідеального планування території при забудові та передачі землі в приватну власність і жорсткого контролю над його дотриманням, — виправлення наслідків помилок чи порушень не просто дуже дороге, а в багатьох випадках неможливе.

Найбільш критично це для нової житлової забудови, що потребує значної кількості різноманітних соціальних об'єктів.

Нове житло побудували, для мешканців потрібні поліклініка та школа, а вільних комунальних ділянок під їхнє будівництво поряд немає? Вибачте, але місцева влада має право вилучити землю лише під кладовище.

Для сталого розвитку міст і створення комфортного життєвого середовища містобудівне законодавство має врівноважуватися законодавством про відчуження приватних земель. Що ширші можливості у забудовника щодо вільного вибору типу забудови ділянки, то більшим має бути перелік суспільних потреб, для реалізації яких дозволяється примусово вилучати землю та іншу нерухомість у приватних власників.

Цей **баланс у законодавстві давно порушено**. **Вільних ділянок комунальної власності стає менше, в будівництві починаючи з 2011 року здійснюється невпинна дерегуляція, тож замість сталого розвитку міст відбувається стале перетворення їх на малопридатні для комфортного життя гетто.**

Ще одна проблема

> — цілковита відсутність законодавчо врегульованих механізмів примусового вилучення державної власності в комунальну і навпаки та комунальної власності однієї громади у комунальну власність іншої.

Проведена децентралізація виявилася досить успішною, бо неспроможні територіальні громади не дозволили би собі йти на пряму політичну конфронтацію із державною владою.

І земля стала одним із видів зброї в цих конфліктах,

> — просто пригадайте історії із будівництвом Шулявського шляхопроводу в Києві чи сміттєзвалища для Львова.

Таким чином, існуюче законодавче регулювання негативно впливало на розвиток України навіть у мирний час.

Активні бойові дії та значні руйнування внаслідок агресії РФ зробили ці недоліки критичними — немає потрібних резервів земель державної та комунальної власності для будівництва житла вимушеним переселенцям і розміщення евакуйованих підприємств.

У межах існуючого законодавства цієї проблеми не вирішити, тож реформа необхідна, і це не викликає жодних сумнівів.

Але чи здатні вирішити її законопроєкти № 8225 і № 8178-1?

2. Законопроєкт № 8225

— швидше розпочати будувати не означає швидше побудувати

Цей документ передбачає спрощення процедури примусового відчуження земельних ділянок для будівництва об'єктів критичної інфраструктури I та II категорій критичності на період дії воєнного стану та наступні десять років. Відчужувати ділянки пропонують без рішення суду на підставі рішення Кабміну.

Найбільше обурення в суспільстві викликав намір відбирати землю без рішення суду.

Але давайте на кілька хвилин станемо реалістами та чесно відповімо на запитання:

> — де більше шансів на незаконне рішення — в українських судах чи Кабміні?

Погано, що замість справжнього реформування судової системи частину природних повноважень суду покладають на уряд, але ймовірність незаконних дій Кабміну явно менша.

> — На відміну від судів, кожне рішення Кабміну перебуває в полі уваги ЗМІ. Саме ця увага «четвертої влади» і забезпечує відсутність надмірного нахабства.

Найгірше те, що найбільш значні об’єкти критичної інфраструктури хочуть починати будувати, не усунувши попередньо всіх потенційних проблем.

— Рішення Кабміну про відчуження земельних ділянок може бути оскаржене в суді, та яким буде остаточне рішення українського суду, невідомо.

Тобто, запропонований у проєкті закону № 8225 механізм дає можливість швидко почати витрачати публічні кошти на велике будівництво, але значно підвищує ймовірність затримок чи навіть повної зупинки реалізації проекту та, як наслідок, може призвести до значного зростання вартості чи до величезних збитків.

Ще одна новація законотворців

— право Кабміну безоплатно відчужувати у державну власність землю та будівлі комунальної власності, якщо це потрібно для будівництва зазначених вище об'єктів критичної інфраструктури.

Під лозунги про децентралізацію і спроможні територіальні громади безкоштовно відбирати у місцевого самоврядування частину його матеріальної основи, встановленої Конституцією, — це не найкращий спосіб демонструвати європейський вибір України.

Відсутність компенсації *(що певним чином ще й суперечить частині 3 статті 142 Конституції)* у цьому разі може спровокувати зловживання з боку державної влади із подальшими перевитратами публічних коштів.

Для об’єктів можуть почати обирати не найбільш раціональне розміщення, аби тільки будувати на безкоштовно відібраній у територіальної громади ділянці, а не використовувати державну землю чи викуповувати приватну.

Таким чином,

у законопроєкті є певні позитивні наміри передбачити примусове вилучення землі для будівництва дійсно необхідних для функціонування держави об’єктів і можливість примусового вилучення землі із комунальної власності, щоб інтереси держави не залежали від політичних забаганок органів місцевого самоврядування (ОМС).

Але закладена концепція реалізації цього зводить нанівець усе спрощення процедури і навпаки створює чималі ризики затягування чи навіть повної зупинки реалізації проєкту, якщо власник землі опиратиметься.

3. Законопроєкт № 8178-1: стати мільйонером за день чи чесно будувати гетто?

Цим документом дозволяється зміна цільового призначення сільськогосподарських земель на землі житлової та громадської забудови або землі промисловості без розробки проєкту землеустрою і без дотримання функціонального призначення території, встановленого містобудівною документацією.

Щоб таку зміну провести, приватному власнику буде достатньо подати заявку до Державного земельного кадастру (ДЗК).

Проєкт закону № 8178-1 не передбачає примусового відчуження земель приватної власності для задоволення суспільних потреб, але офіційно спрямований на досягнення тієї самої мети

> — приватному бізнесу створюють умови, за яких «він сам добровільно кинеться ці суспільні потреби задовольняти, використовуючи для цього власну землю».

Як ***ствердже*** заступник голови офісу президента Ростислав ***Шурма***, цей документ ініційований їхньою командою,

> **— він «створює умови для приходу в Україну мільярдних інвестицій, знищує корупцію на земельному ринку та значно полегшує життя бізнесу».**

Також, за словами Ростислава ***Шурми***,

> **— в ОП уже домовилися з низкою найбільших інвестиційних компаній про початок їхньої роботи в Україні після нашої перемоги. І йдеться про інвестиції в обсязі близько 100 млрд дол.**

Висвітлюючи позитив законопроєкту, представник ОП безумовно правий лише в одному:

> **— ніякого відчутного негативного впливу на продовольчу безпеку і шалених втрат сільгоспземель від цього закону не буде. Наприклад, щоб побудувати нове багатоквартирне житло навіть для 10 мільйонів переселенців, вистачить і 0,1% існуючих у країні сільгоспземель. Для цілей промисловості потреби будуть такого самого порядку.**

А от з усім іншим є нюанси…

Іноземні компанії ані прямо, ані опосередковано не можуть стати власниками дешевих сільгоспземель, щоб потім швидко змінити їх цільове призначення і розпочати забудову, бо на сьогодні це заборонено, і питання колись у майбутньому має вирішуватися на всеукраїнському референдумі.

Тому,

— зараз іноземні компанії зможуть купувати лише вже дорогу землю із зміненим цільовим призначення.

На скільки відрізняються ціни сільгоспземель і земель житлової, громадської чи промислової забудови?

Залежно від місця розташування ділянки ця різниця становить від десятків до сотень разів.

Фактично кожен власник земельного паю в Україні зможе за час перетворитися на віртуального доларового мільйонера, — йому достатньо буде надіслати до ДЗК заяву і змінити цільове призначення своєї землі на максимально дороге.

От тільки ці мільйони будуть саме віртуальними, адже попит буде лише на десяті частки відсотка сільгоспземель із таким зміненим цільовим призначенням.

Той, хто правильно все розрахує наперед і матиме необхідні зв'язки, абсолютно чесно і легально перетвориться на доларового мультимільйонера, виступаючи посередником для інвесторів.

Мільйонерами також можуть легко стати впливові люди із зв'язками в банківському секторі, — земля завжди вважалася ліквідним активом. Тож чому б із банку не вивести ліквідності через кредити із забезпеченням віртуально дорогої землі під житлову чи промислову забудови?

Однак,

— найбільша проблема в тому, що законопроєктом № 8178-1 **передбачено можливість без урахування чи за відсутності містобудівної документації та без розробки проєктів землеустрою змінювати призначення сільгоспземель і на промислові, і на житлові**.

Промислові об'єкти розміщують окремо у відведених для цього промислових зонах не просто так, а з огляду на санітарні вимоги і необхідність визначити санітарно-захисні зони (СЗЗ), в яких заборонено розміщувати житло та соціальну інфраструктуру.

І ці зони визначаються в містобудівній документації або встановлюються при розробці проєктів землеустрою — тих самих, потреба в яких проєктом закону скасовується.

Житло, як уже зазначалося вище, потребує значної кількості соціальної інфраструктури.

Для визначення балансу території та резервування ділянок під соціальну інфраструктуру потрібно розробити містобудівну документацію, і не будь-яку, а детальні плани території. Будувати цю інфраструктуру зобов'язана місцева влада, думки якої про нову житлову забудову ніхто не питає. Водночас ОМС не мають права відчужувати для цих цілей приватні земельні ділянки і навіть за наявності бажання та фінансового ресурсу не зможуть ліквідувати наслідки безконтрольної забудови території житлом.

У результаті прийняття законопроєкту № 8178-1 може виникнути пекельний коктейль із промислових об'єктів і житла в СЗЗ цих об'єктів, що унеможливить або використання житла, або роботу нових підприємств і призведе до відсутності навіть теоретичної можливості забезпечити мешканців нового житла необхідною соціальною інфраструктурою.

Якщо цей законопроєкт ініційовано офісом президента, то,

мабуть, саме так і має виглядати обіцяна президентом не просто відбудова зруйнованого, а відбудова в новій сучасній якості?

А тепер найцікавіше.

Законопроєкт № 8178-1 теоретично не може працювати,

— якщо не набере чинності скандально відомий проєкт закону № 5655, що вже понад два місяці чекає на підпис Володимира Зеленського.

Забудова земельних ділянок за чинним законодавством **може відбуватися лише відповідно до вимог містобудівної документації**. Власники колишніх сільгоспземель із зміненим усупереч містобудівній документації цільовим призначенням не зможуть отримати навіть містобудівні умови та обмеження (МУО), щоб розпочати проєктування. Їм доведеться чекати затвердження органом місцевого самоврядування нової містобудівної документації, тож таке спрощення зміни цільового призначення не дає виграшу в часі для початку проєкту.

А законопроєкт № 5655 розриває зв'язок між плануванням території та її забудовою, прив'язуючи видачу МУО до цільового призначення земельної ділянки.

Тож якщо заступник голови офісу президента каже, що проєкт закону №8178-1 є ініціативою ОП, то рішення про підписання №5655 уже є, і просто очікують вдалого моменту для його оприлюднення.

І просто невелика ремарка про наслідки синергії двох законопроєктів.

Скільки буде № 8225 плюс № 8178-1?

Державі вигідно викуповувати у приватних власників для будівництва об’єктів критичної інфраструктури землі сільгосппризначення, — це дасть змогу зекономити лише на викупі землі від сотень тисяч до кількох мільйонів бюджетних доларів на кожному об’єкті.

Однак,

— прийнятий законопроєкт № 8178-1 перетворить державу на «царя Мідаса»,

— дешеві приватні ділянки сільгоспземель, до яких торкнеться держава, ще до їхнього викупу перетворюватимуться на «золото».

І навряд чи держава почне використовувати свою чарівну силу та гроші на ділянки випадкових смертних.

Чинне законодавство дозволяє створити запобіжник від таких схем, установивши певні заборони в містобудівній документації, та забороняє змінювати цільове призначення земель усупереч чи за відсутності містобудівної документації.

Але,

— законопроєкт №8225 для прискорення процесу дозволяє відчужувати ділянки без урахування містобудівної документації, а № 8178-1 дає можливість власнику за лічені години змінити цільове призначення ділянки на максимально дороге.

Єдиний плюс:

для журналістів-розслідувачів з’явиться новий напрям роботи — встановлювати, з ким саме пов'язаний щасливчик, що за копійки дістав ділянку, яку потім держава майже миттєво відібрала у нього, сплативши дуже пристойну компенсацію.

Підіб’ємо підсумки

У законодавстві існує критична біла пляма у разі потреби будівництва суспільно необхідних об’єктів на землях інших власників, і ця проблема заслуговує на комплексне рішення.

При цьому варто пам’ятати, що Україна обрала європейський шлях розвитку.

Якщо суди працюють неефективно, то проводять судову реформу, а не надають Кабміну право підміняти собою неефективні суди.

Якщо немає містобудівної документації, виділяють субвенції ОМС на її розробку і забезпечують швидке надання вихідних даних профільними

центральними органами виконавчої влади, а не дозволяють забудову без попереднього планування території.

Якщо для задоволення суспільних потреб залучають приватний бізнес, то держава створює відповідні форми підтримки, а не розплачується індульгенціями на порушення бізнесом інших суспільних інтересів.

Законопроєкти №8225 і 8178-1 трохи покращують ситуацію із забезпеченням землею для суспільних потреб, проте не в змозі ефективно її вирішити навіть для окремих видів об'єктів, а **внаслідок запропонованих ними механізмів регулювання негативний побічний ефект значно перевищить будь-який позитивний вплив**.

Пс

Краще пізно, ніж ніколи, сказав я, і написав статтю про два скандальні законопроекти вже після відхилення одного з них ;)

А якщо серйозно, то проблема набагато ширша.

Відхилення ЗП 8178-1 - це тимчасова перемога і треба чекати подання того самого, просто під іншим номером. Ну і основна проблема, які присвячена стаття, ховається в ІСНУЮЧОМУ законодавстві, а нові реформи лише поглиблюють її.

Вже ні для кого не секрет, що 8178-1 про спрощену зміну цільового призначення сільгоспземель - це проект ОП. Заступник голови ОП Ростислав ***Шурма*** на днях зробив камінг-аут і сам про це заявив.

Хитрість в тому, що без набрання чинності скандальним 5655, новий 8178-1 все одно не міг повноцінно працювати!

Ну, як не міг...

1) Якщо для афер із землею, на шталт виведення ліквідності із банків через кредити під залог фіктивно-дорогої землі - просто ідеальний закон і без 5655.

2) А якщо для забудови, то він нічого не вирішував.

Тому,

1) по-перше, спроби протягнути 8178-1 від ОП свідчать, що питання із підписання 5655 там вже вирішено і просто чекають, поки шум уляжеться.

2) По-друге, не було критичної потреби в протягування 8178-1, коли навколо стільки негативу - 5655 набирає чинності із затримкою в 6 місяців, тож у ОП є можливості спокійно дочекатися сприятливих умов для протягування аналогу відхиленого 8178-1.

І найбільша проблема, з якої стаття і починається

- в нас катастрофічний дисбаланс в захисті ПРИВАТНИХ інтересів всупереч інтересам суспільним.

Мова йде про можливості примусового відчуження землі. Вільної землі комунальної чи державної власності в містах катастрофічно мало, а примусово вилучити приватну землю, щоб побудувати потрібні для міста об'єкти, можна ВИКЛЮЧНО для інженерної і транспортної інфраструктури і кладовищ.

Кожен випадок корупції і інтересах забудовників, чи нахабне порушення забудовників при будівництві житла, чи дерегуляція, на кшталт 5655 і 8178-1, створюють катастрофічні негативні наслідки для розвитку міст і їх НЕМОЖЛИВО мінімізувати, бо комунальної землі для будівництва соціальних об'єктів немає, а примусово відчужувати приватну закон не дозволяє.

Тобто,

Держава своїми законами розв'язує руки забудовникам, але вона не створила умов, щоб місцева влада могла якщо не запобігти нахабству забудовників, то бодай виправити негативний вплив шляхом будівництва компенсуючої інфраструктури - міста перетворюються у гетто і з кожним кроком реформ швидкість цього перетворення пришвидшується.

Навіть ідеально чесна і порядна місцева влада в таких умовах стає лише цапом-відбувайло - у неї банально немає повноважень, бо про реальну спроможність територіальних громад більше говорять, ніж роблять.

***

№ 1.307

Звільнити землю. Чому потрібно ухвалити законопроєкт № 8178-1

2023-02-23

Чи буде де сіяти хліб після ухвалення законопроєкту про спрощення зміни цільового призначення землі, чи зникне корупція і чи прийдуть нові інвестори?

РОСТИСЛАВ ШУРМА

заступник керівника Офісу Президента України

Наша команда ініціювала законопроєкт № 8178-1 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення зміни цільового призначення земельних ділянок.

Це вкрай важливий документ, який створює умови для приходу в Україну мільярдних інвестицій, знищує корупцію на земельному ринку та значно полегшує життя бізнесу.

Розглядатимуть його вже в четвер-п'ятницю цього тижня.

Як один із прихильників і співавторів цього документа, розповім, чому він має бути ухвалений і що саме дає.

1. Навіщо це потрібно

Ми вже домовилися з низкою найбільших інвестиційних компаній про початок їхньої роботи в Україні після нашої перемоги. Йдеться про інвестиції близько $100 млрд.

Але,

— щоб почати будівництво індустріальних комплексів, будинків, електростанцій, складів, потрібна 1) земельна ділянка, 2) інженерні мережі та 3) дозволи.

Найкращий світовий досвід показує, що це в **хороших** країнах такі ***дозволи*** робляться за 4-6 місяців.

Причому більша частина цього часу витрачається на ***проєктування*** та ***інженерну*** частину.

В Україні, на жаль, це не так.

Перша проблема, з якою ми стикаємося, це обмеженість земельних ділянок через їх категоризацію.

Якщо ми подивимося на земельні ділянки, то в нас лише поодинокі ділянки мають правильне цільове призначення.

Відповідно,

— вони перебувають у **якихось приватних руках** і за них передбачена **неадекватна ціна**, яка у будь-якого інвестора зразу відбиває бажання щось будувати в Україні.

З іншого боку,

— понад 70% наших земель — це сільськогосподарські землі, які потенційно **можуть бути використані під напрямки з набагато більшою доданою вартістю для економіки**.

Сільське господарство **насправді** дає найменшу додану вартість для економіки з точки зору ВВП, робочих місць, податків тощо.

Так додана вартість із гектара, засіяного кукурудзою чи ще чимось, максимум $2-3 тисячі. Земельна ділянка, яку використовують у найпростішій індустрії, даватиме щонайменше $100 тисяч доларів із гектара, а скоріше за все $1 млн + із гектара. Для економіки це набагато продуктивніше.

Після перемоги необхідно створити умови для розвитку і відновлення країни, створення нових виробництв, енергетичної, логістичної інфраструктури, розвиток території, створення нових робочих місць.

Один з основних ресурсів для відновлення є земля.

1) Наразі процес переведення сільськогосподарської землі можливий *лише через розробку нової містобудівної документації* на рівні територіальних громад та величезної кількості додаткових погоджень.

2) Це створює суттєві корупційні ризики для потенційного інвестора.

Фактична **доступність до земельного ринку регулюється керівництвом територіальної громади**, і цілої групи чиновників різних рівнів і з різних відомств,

— що створює штучне завищення вартості земельної ділянки, на якій інвестор хоче збудувати нове виробництво чи створити громадський простір.

Також треба врахувати,

1) що процес переведення земельної ділянки сільськогосподарського призначення до інших категорій земель займає до 12 місяців,

2) що неприйнятно для інвестора, який ухвалив рішення побудувати виробництво і створити нові робочі місця.

Одним словом, **ми чекаємо інвестицій у відновлення**.

1) Тож **давайте спустимося на землю і поставимо себе на місце інвесторів**

2) Велика частина з них втрачає бажання щось робити через дефіцит землі або через її неадекватну вартість.

Що ми пропонуємо

Законопроєкт, який ми пропонуємо,

1) — дозволить **зменшити кількість різного виду погоджень**,

2) — що **спростить процес переведення земельної ділянки в інші категорії**.

Фактично

— виключається процес розроблення містобудівної документації, **яку часто свідомо гальмують самі чиновники**.

Також він

— зменшує час процесу переведення до 2-3 місяців. Фактично, **інвестор від моменту ухвалення рішення до моменту виходу на будівництво буде обмежений лише часом на проєктування**.

Які **наслідки очікуються:**

1) Зменшення корупційних ризиків;
2) Доступність більшого вибору земельних ділянок для будівництва;
3) Зменшення часу процесу переведення сільгоспземель з 9-12 до 2-3 місяців;
4) Зменшення вартості будівництва за рахунок доступності землі;
5) **Дає поштовх розвитку** у першу чергу сільських громад та територій поза містами.

2. Міфи про наш законопроєкт

Навколо законопроєкту вже склалося безліч міфів і казок, більшу частину з яких **просувають корупціонери**, по бізнесу яких б'є наш документ.

Але, що нам треба зрозуміти, що **те, що коїться зараз — це корупція чистої води**.

В окремих регіонах можна говорити про $2-3 тисячі за сотку, для того щоб пройти кілька десятків інстанцій і ще втратити 12 місяців на всю процедуру.

міф № 1

Усю сільськогосподарську землю переведуть під індустрію.

Це явне пересмикування. Навіть якщо досягти рівня індустріалізації, який сьогодні є в Японії, Німеччині, Південній Кореї, на це буде потрібен всього лише 1% від усієї сільськогосподарської землі.

Один лише земельний податок із такої землі в 5-100 разів (залежно від того, що побудовано) більший, ніж із землі сільгосппризначення.

міф № 2

— це те, що **ми залишимося без їжі**. На сьогодні ми використовуємо тільки 20% продовольства для внутрішніх потреб, для того щоб повністю забезпечити власну продовольчу безпеку.

Решта — це експорт. Тобто жодних ризиків для внутрішнього ринку немає. З точки зору держави найкраще експортувати продукти переробки, а не аграрну сировину. З іншого боку, навіть комплекси з агропереробки не можуть бути побудовані на землі сільгосппризначення без моторошної процедури погоджень.

міф № 3

про так звані **«особливо цінні землі»**, які не можна чіпати.

> Земкодекс, ст. 150
>
> 1. До особливо цінних земель відносяться:
>
> а) у складі земель сільськогосподарського призначення: чорноземи нееродовані несолонцюваті на лесових породах; лучно-чорноземні незасолені несолонцюваті суглинкові ґрунти; темно-сірі опідзолені ґрунти та чорноземи опідзолені на лесах і глеюваті; бурі гірсько-лісові та дерново-буроземні глибокі і середньо глибокі ґрунти; дерново-підзолисті суглинкові ґрунти; коричневі ґрунти Південного узбережжя Криму, дернові глибокі ґрунти Закарпаття;
>
> б) торфовища з глибиною залягання торфу більше одного метра і осушені незалежно від глибини, торфовища у складі водно-болотних угідь міжнародного значення;
>
> в) землі, надані в постійне користування НВАО "Масандра" та підприємствам, що входять до його складу; землі дослідних полів науково-дослідних установ і навчальних закладів;
>
> г) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, землі історико-культурного призначення.

З прогресом у розвитку добрив, гербіцидів, засобів захисту рослин принципової різниці між землями на території України вже давно немає. Якісь трохи кращі, якісь гірші, але вже точно немає такої історії як особливо цінні землі.

міф № 4

— це те, що **громади та міста** нібито після ухвалення законопроєкту **втратять контроль за плануванням територій за схемами розвитку**. Не втратять.

Міста зберігають за собою абсолютно всі основні елементи контролю через видачу містобудівних умов і обмежень, де вони визначають, що і як можна будувати.

міф № 5

Законопроєкт нібито збільшить навантаження на інфраструктуру.

Навпаки, він розвантажить інфраструктуру оскільки не буде сенсу будувати висотки в передмісті великих міст.

Висновки

Отже, які **основні плюси нашого документа**.

1) Перший. Ми з одного боку, сильно **розширюємо пул земельних ділянок доступних для відбудови, розвитку індустріального, урбаністичного, енергетичного, логістичного бізнесу**.

2) Другий. Власники земельних ділянок — **звичайні люди отримують можливість заробити більше коштів, ніж вони можуть отримати від агрохолдинга, який монопольно обробляє їхню землю**.

3) Третій. Ми **прискорюємо процес післявоєнного освоєння України**. Процес виходу на початок будівництва скоротиться в середньому втричі.

4) Четвертий. Законопроєкт **допоможе плануванню міст**. Зараз через обмеження кількості земельних ділянок усі намагаються максимально вичавити з них і будувати вгору. Тепер з ділянками буде простіше, а отже, з'явиться набагато більше 3-5 поверхових будинків.

Ми розуміємо, що

— **обсяг корупційного ринку з переведення цих земельних ділянок навколо основних найбільших міст — це десь $20 млн/місяць**.

Саме стільки щороку платиться хабарів, за ускладнення життя бізнесу. А держава і громадськість через це втрачають мільярди.

Думаю, настав час зупинити це.

***

№ 1.308

Питання на $700 млрд. Скоро ми представимо інвесторам фонд або банк розвитку — Ростислав Шурма

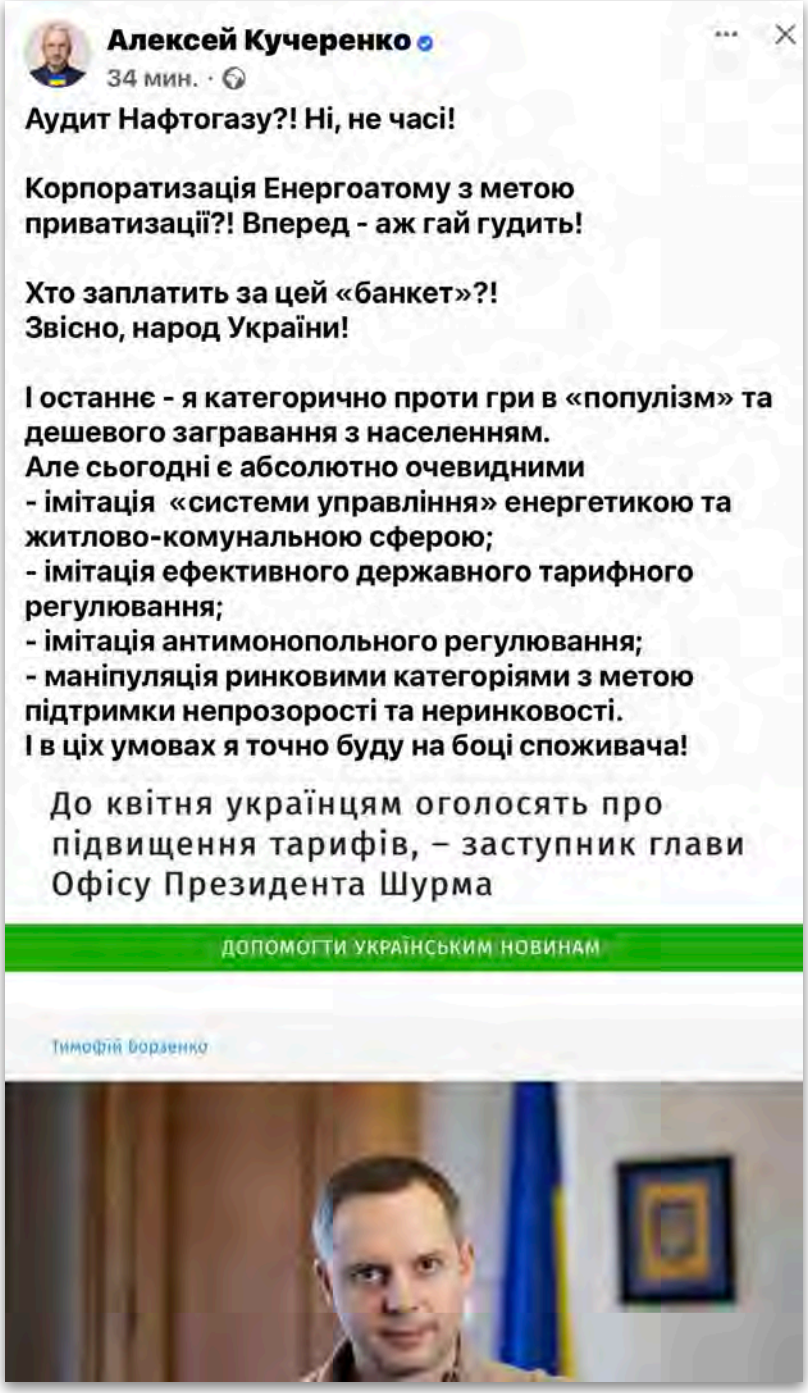

2023–02-20

Калашник Павло

кореспондент ділової редакції LIGA.net

Куди підуть гроші під час "швидкого відновлення", навіщо створювати фонд для інвестицій та чи планує влада підвищувати комунальні тарифи — розповів Ростислав Шурма

Заступник голови Офісу президента Ростислав ***Шурма*** курує на Банковій економічний напрям, зокрема просуває ідею фундаментальної податкової реформи, яка, за задумом, має зменшити податки та вивести бізнес з тіні.

Хоча ще навесні 2021 року він категорично не хотів на держслужбу і погодився стати лише радником Офісу президента, розповідає в інтерв'ю

LIGA.net сам ***Шурма***. Та за пів року співпраці "змінились внутрішні переконання", тож робота в ОП стала постійною.

Виходець з приватного сектору і син нардепа двох скликань Ігоря Шурми, Ростислав Шурма вже у 20 років працював на Procter & Gamble, у 24 був фінансовим директором Макіївського металургійного заводу, а в 29 — гендиректор Запоріжсталі.

Стрімкий старт своєї кар'єри він пояснює високою мотивацією та двома факультетами Києво-Могилянської академії.

Однак приватного сектору для Шурми виявилось замало, тож транзитом через Партію регіонів та Опозиційний блок він отримав посаду заступника голови ОП, куратора економічного блоку.

Узурпація (від лат. *usurpare* — використовувати) — захоплення влади в монархії без законного права. Узурпація може відбуватися збройним шляхом або в результаті змови.

Термін може застосовуватися також для позначення неконституційного захоплення влади певним посадовцем чи групою посадовців у немонархічній державі, 1) перевищення повноважень та/або 2) привласнення собі чужих прав.

Узурпатор (лат. *usurpator*, від лат. *usurpo* — захоплюю) — це особа, що незаконно захопила у свої руки владу або присвоїла собі які-небудь чужі права на щось.

Та вже за три місяці після призначення розпочалась повномасштабна війна, і економіка України опинилась у принципово інших умовах.

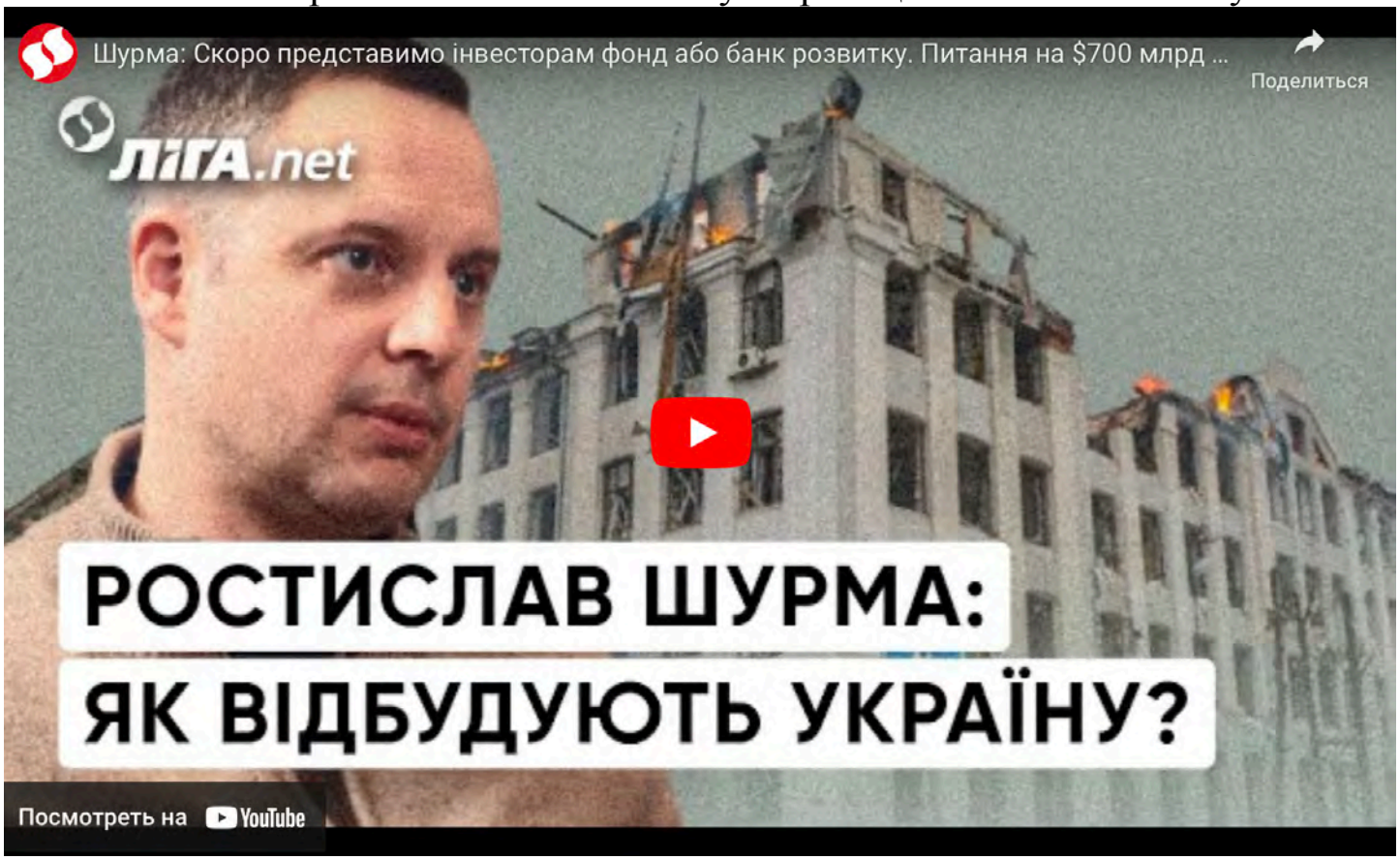

Про повоєнне відновлення, залучення сотень мільярдів доларів інвестицій, комунальні тарифи і, звісно, податкову реформу — в ***інтерв'ю Ростислава Шурми***.

***

— Одне з найважливіших питань сьогодні — відновлення України. Про це дуже багато говорять: у нас є Лугано-1, Лугано-2, створені Фонд відновлення, Агенція відновлення, Нацрада відновлення, є донорська платформа в ЄС. Намалюйте схему, як це має працювати і як це вже працює?

— Розкладемо по поличках. **Є принципово різні джерела для відновлення.**

Перше — міжнародні урядові кошти. Друге — потенційні репарації і конфіскації. Третє — так званий концесійний капітал, тобто капітал міжнародних фінансових організацій, який є не зовсім урядовим, але його не можна назвати повністю комерційним. Наприклад, ЄБРР, Світовий банк тощо. І четверте — це приватний капітал.

Також у нас є різні типи проєктів. У нас є виключно соціальні проєкти, де треба відбудувати гуманітарну сферу: школи, садочки, лікарні.

Є ключові інфраструктурні проєкти, які традиційно перебувають у державній власності, але десь у світі це є бізнесом, а десь ні. Наприклад, дороги, якась базова енергетична інфраструктура.

І третє — це чисто приватні проєкти, де відбудова відбувається на ринкових умовах, коли інвестор вкладає кошти і отримує прибуток. Це перша ввідна.

Друге. Говорити, що в нас буде якийсь єдиний котел, єдиний канал, неможливо і неправильно. Це нормально, що в нас різні канали, така матриця, яка зі сторони може здаватись якимось хаосом. Але це не так.

Пропоную сфокусуватись на найбільшому і найважливішому

> — це якраз не урядовий капітал і не урядові кошти, а приватний капітал і приватні проєкти.

Тому що, якщо ми подивимось на структуру зруйнованого майна, то

> **80% із тих $700-750 млрд, які потрібно інвестувати в Україну, — це приватні проєкти.**

З іншого боку,

> ми маємо розуміти, що не отримаємо державної **допомоги на $700 млрд**. Бюджетний і концесійний капітал від наших партнерів матиме обмежений характер. **Це будуть десятки мільярдів доларів, але точно не сотні.**

Тому,

> **— наше завдання — побудувати таку модель, щоби ми до цього державного і концесійного капіталу отримали максимальний мультиплікатор, максимальне залучення приватного капіталу**.

Ви правильно кажете,

> 1) — Україна створює інфраструктуру, щоби переробляти міжнародну фінансову допомогу,
>
> 2) — і створює окремі інституції. Вони направлятимуть її в ті сфери, де неможливий приватний капітал: відбудова шкіл, садочків, мостів тощо.

А для всього, де можна робити **цивілізований західний бізнес**, ми **пробуватимемо створювати всі умови**, **щоби заходив великий приватний капітал.**

— Ми зараз з вами говоримо, що потрібно зробити і що буде. А цікаво, що вже є? Ось я бачу 35 млрд грн у бюджеті на *Фонд відновлення*, 1 млрд євро від ЄС і наче все.

— Є структура наших потреб.

> 1) — Базова — щоби наша держава продовжила функціонувати. Це не відбудова, це щоби виплачувались пенсії, зарплати.

2) Друге — ***швидка відбудова***,

3) третє — оця ***масштабна відбудова***.

І у міру того, як ми рухатимемось до перемоги, у нас фокус зміщуватиметься з першого до третього. Зараз ми є в ситуації, коли ці великі приватні інвестиції практично неможливі, тому що жоден великий фінансовий інститут, корпорація не готові прямо сьогодні брати на себе ці ризики.

Що стосується ***швидкої відбудови***, ми отримуємо лише якісь перші кошти, ви правильно кажете про перший мільярд, декларації про мільярди чи сотні мільйонів від окремих інституцій для того, щоби латати найбільші дірки. Виділяємо також кошти з ***резервного фонду***.

Але **основний фокус — на функціонуванні держави**.

— Ми не можемо з нашими партнерами говорити: "Дайте десятки мільярдів сюди і ще десятки мільярдів сюди. Ми розставляємо пріоритети".

Коли говоримо про ***відбудову***, пріоритети такі:

— школи, садочки, дорожня інфраструктура, енергетична, базова гуманітарна сфера. Є різні критичні точки в регіонах, де уряд ухвалює рішення, що є найгострішою потребою.

Якщо говорити про ***довгострокову відбудову*** і те, що поки великі компанії не ризикують сюди заходити.

1) Одна з причин — страхування. Мені казали в Мінекономіки, що Світовий банк готовий гарантувати $2 млрд на страхування.

2) Скільки може гарантувати уряд та інші партнери?

Міністерство економіки справді провело велику роботу для залучення перших пілотних проєктів з MIGA (агентство Світового банку. — Ред.), щоби відкрити перші мільярди на страхування.

Але страхування не є єдиною проблемою, тут ширше питання, пов’язане загалом із закінченням війни і взагалі зі стабільністю, з гарантіями безпеки вже після війни. Найкращою гарантією безпеки є НАТО, і це один з пріоритетів, куди нам потрібно рухатись.

Поки немає чітких гарантій безпеки,

1) **страхування військових ризиків є одним з ключових фінансових інструментів, на які ми робитимемо основний упор.**

Другий інструмент

2) — ***ліміт експортно-кредитних агентств***. Те, що ми відбудовуємо, матиме дві складові:

2.1) — технічне обладнання. Неважливо, що ви будуєте, — завод, електростанцію — переважно це буде західне першокласне обладнання. І у всьому світі це обладнання фінансується експортно-кредитними агентствами, і ці ліміти на Україну потрібно буде відкрити;

2.2) — також це доступ приватного капіталу, доступ великих фондів, комерційних банків, інвестфондів, тобто великих пулів грошей. Тому що там є трильйони доларів, які повинні стати основним джерелом відбудови.

Питання полягає в тому, що ми як держава повинні зробити, щоби ці кошти прийшли сюди.

А повинні зробити ми дві принципові речі:

1) — перше. **Принципові структурні реформи, насамперед у частині верховенства права та антикорупції**. Це абсолютна безумовна річ. Також це привабливість ведення бізнесу: дерегуляція, простота і прозорість, привабливість податкової системи;

2) — друге. Ми повинні дати якийсь базовий канал фінансування цих проєктів.

Саме тому ми зараз працюємо з нашими міжнародними партнерами — BlackRock та J.P. Morgan — над формуванням банку розвитку або фонду розвитку, які стануть першим локомотивом інвестицій у перші десятки-сотні проєктів і які допоможуть відкрити Україну для всього світового бізнесу.

Як це все працюватиме, я розповім трошки згодом. Лише скажу, що *цей інструмент на фінальній стадії, і в найближчі місяці він буде презентований* сотням інвесторів зі всього світу та в Україні.

— А цей фонд чи банк гарантуватиме страхування?

— Сенс у тому, що **цей фонд забезпечить прозорість і безпеку** для десятків і сотень проєктів, і як частина пакетного рішення пропонуватимуться і проєкти з експортно-кредитними агентствами, і продукти страхування.

Тобто є проєкт, який частково фінансуватиме цей фонд (розвитку. — Ред.). Крім того, що він даватиме певну інвестицію у конкретний проєкт у розмірі 10-20-30-40%, він даватиме ще і супутній продукт у вигляді купівлі обладнання та страхування військового ризику.

— Нещодавно *ви стали членом наглядової ради Нафтогазу.* На вашу думку, які зараз головні завдання у компанії?

— Треба бити все на горизонти. Короткий горизонт, тобто період війни — це зберегти компанію, зберегти постачання газу і нафтопродуктів всім громадянам і промисловому сектору.

Середньострокову задачу, якщо брати і Укрнафту також, можна виділити одну

1) — **збільшення видобутку газу і нафти.** З одного боку, це енергетична безпека держави, бо ми є нетто-імпортером, а в України є увесь природний потенціал, щоби повністю себе забезпечувати як газом, так і в більшій частині нафтою і нафтопродуктами.

Друге

2) — це власне сама економіка, бо левова частка маржі у цих сегментах у видобутку.

— А як компанія може стати вкрай прибутковою, якщо вона фактично субсидує все населення, бо комунальні тарифи в нас заморожені? Ось голова НКРЕКП сказав, що тарифи, можливо, таки треба підвищити. Це дуже болюча тема для влади і дуже непопулярний крок, і хоч про це постійно говорять, то коронавірус, то війна — у підсумку питання тарифів відкладають.

— Справді, коли є війна і людям і так важко, ухвалювати рішення щодо підвищення тарифів — складне рішення насамперед стосовно наших 40 млн громадян.

Друге, **ми дійсно думаємо** над проблемою субсидування і системною збитковості, відсутності стимулів для збільшення і виробництва електроенергії, і видобутку газу.

Тому **зараз напрацьовуються декілька різних механізмів, як розв'язати ці проблеми**. **Думаю, протягом місяця-двох ми вийдемо з урядом з пропозиціями, баченням цієї системи**.

Є різні варіанти.

Є варіант і повноцінної монетизації субсидій, коли люди сплачують справедливу ціну, але отримують компенсацію від держави. Врешті-решт, це рішення держави — допомагати громадянам, які не можуть сплатити справедливу ціну, але це не є автоматично дешева ціна для всіх.

— Про це дуже багато і давно говорять. Бо якась бабуся платить за 50 кВт-год по дешевому тарифу, і хтось у домі в Конча-Заспі платить за 500 кВт-год за таким самим тарифом.

— Абсолютно правильно.

Власне, у такому контексті ми розглядаємо цю проблематику, і, я **думаю**, **найближчим часом будуть пропозиції, як реформувати цю систему**. Це перша складова.

Друга складова — це те, що сучасні ІТ-технології дають велику кількість адресних, цільових рішень через прямі адресні субсидії громадянам, які цього потребують.

У найближчі місяці буде допрацьоване рішення, але основні ввідні мають буди такими:

— пересічні громадяни, які потребують допомоги, не повинні постраждати, держава повинна адресно їм допомагати.

Ті, хто можуть платити, мають платити, і компанії повинні продавати свої продукти за справедливою ціною і мати стимул для нарощування виробництва електроенергії, видобутку газу та нафти.

— Недавно ви внесли законопроєкт про спрощення будівництва і відбудови, щоби можна було змінити цільове призначення землі. Навіщо це потрібно? І, згадуючи земельну реформу, чи не боїтесь ви звинувачень, що "розпродадуть землю"?

№ ***8225*** (про **примусове вилучення ділянок без рішення суду для будівництва** критичної інфраструктури) і

№ ***8178-1*** (про **спрощений порядок зміни цільового призначення сільгоспземель для подальшої забудови**).

— Повернімось до **відбудови**.

Припустимо, що

1) — нам вдалось залучити сотні мільярдів інвестицій, компанії готові будувати все, нові металургійні комбінати, молокозаводи тощо.

2) — **У що насамперед вони впираються?**

У три речі.

1) Де будувати це? 2) Як отримати під'єднання до мереж? 3) І як отримати необхідні дозволи?

На першому кроці стикаємось з цільовим призначенням землі.

1) — У нас ділянок, щоби збудувати завод, — на пальцях двох рук порахувати, і складна процедура відведення.

2) — І стільки ж ділянок у приватних власників, які не можуть скласти їм ціну.

Відповідно інвестори одразу в це впираються, і в них зникає бажання щось будувати в Україні.

Ми хочем дозволити цьому інвестору будувати підприємство практично на будь-якій земельній ділянці.

1) — Для держави це не проблема.

2) — Будь-який гектар землі, який використовується в індустрії, енергетиці, логістиці, будівництві, дає щонайменше у сто разів більше ВВП, ніж у сільському господарстві. І податків, і робочих місць.

Друге.

Дай боже нам вдасться ***велика відбудова***, але навіть за темпів, вищих за відбудову в повоєнній Німеччині та Японії, **за найоптимістичнішого сценарію під це буде задіяно менш як 1% українських земель.**

Також є елемент корупції, бо

— землі і зараз змінюють цільове призначення з сільськогосподарського на інше, але **це займає близько 12 місяців і потребує хабарів**.

Саме це ми і хочемо змінити.

— А як?

— Сьогодні вам потрібно пройти близько 20 різних інстанцій, погоджень, дозволів.

А **буде повністю диджиталізована процедура, в цифровому вигляді подається заявка і в автоматичному форматі приймається рішення** (про зміну цільового призначення. — Ред.).

— Щодо податкової реформи. Хто ваші найбільші союзники? І конкретно: чи є у вас якісь проблеми з профільним комітетом Ради та його головою Данилом Гетманцевим?

— Ідею фундаментального перезавантаження податкової системи поділяє фактично і кожен бізнесмен, і кожен громадянин.

Питання, в якому вигляді це повинно бути.

Є концепція, розроблена нашою командою, виходячи з нашого досвіду, який був зокрема і в бізнесі.

Досягнути потрібно трьох основних критеріїв.

1) Перший.

Дати **конкурентні податкові правила для бізнесу порівняно з іншими державами**. З Польщею, Угорщиною, Болгарією, Швейцарією.

2) Друге.

Ми повинні **подолати корупцію в податковій сфері**. Подолати її силовими і фіскальними методами, як ми переконались за 30 років, — неможливо. Тому що вся ця інфраструктура інтегрована у ці схеми з оптимізації податків. Тому єдиний спосіб подолати корупцію — економічні методи.

Це зробити вартість сплати податків не набагато більшою, ніж вартість цих схем, які масово використовує бізнес, і які прикриває вся ця інфраструктура, зокрема фіскальна.

Як наслідок цього — сформувати звичку сплати податків в Україні. Сьогодні, на жаль, у пересічного підприємця такої звички немає. І, напевне, закономірно, що її немає.

3) І третє.

Створити податкові стимули для відбудови економіки, відбудови бізнесу.

— Відсотки, які ви пропонуєте, порушують нормативи ЄС про ставку 15% ПДВ. Також Україна приєдналась до ініціативи G20 щодо корпоративного податку у розмірі не менш ніж 15%. Складається враження, що ви пропонуєте створити такий собі офшор в найбільшій країні Європи.

— Вибачте, але **це абсолютно не так**. **Це абсолютно некоректна інтерпретація і некоректний фактаж**.

По-перше,

— наша модель не передбачає збільшення дефіциту бюджету.

— *Хотілось би побачити конкретну модель, розрахунки*, коштом чого надходження збережуться.

— **Розрахунки ці є**, і є тимчасові компенсатори на період воєнного стану.

1) — По-перше, завдяки обмеженню готівкового обігу,

2) — по-друге, коштом транзакційного податку, які перекриють усі скорочення дохідної частини.

Звідки візьмуться кошти?

Це кошти, які сьогодні йдуть на оплату послуг оптимізаторів, вони підуть у бюджет. І ця модель є.

***Друге,* щодо стандартів ЄС та OECD.**

> У ЄС справді є директива, яка встановлює базову мінімальну ставку у 15%, але вона передбачає величезну кількість винятків. Якщо ми подивимось на ефективну ставку ПДВ у країнах ЄС, немає жодної країни з ефективною ставкою понад 13%. Середня — близько 9%.

Тому або ми встановлюємо базову ставку на рівні 15% і для більшості товарів встановлюємо пільгову ставку...

— Розглядаєте такий варіант?

Розглядаємо. Ми вважаємо, що краще діяти чесно та прозоро і лишати мінімальну дискрецію, щоби було мінімум можливостей для оптимізації. Але якщо це буде компроміс, ми дійсно підемо на це, щоби нічого не порушувати.

І що стосується принципів OECD, це дійсно так (є угода про щонайменше 15% податку на прибуток. — Ред.), але якщо ми візьмемо величезну кількість розвинених країн, ми бачимо, що є тимчасові винятки: Швейцарія, Болгарія, Угорщина, Ірландія.

Це все розвинені країни, зокрема й члени ЄС.

А я думаю, що наша держава, як жодна інша, точно матиме право на якийсь тимчасовий режим щодо податку на прибуток на період відбудови, на 7-10 років.

Тому **я тут жодних суперечностей не бачу**.

***

№ 1.309

В сьогоднішньому звіті Тома Купера, фактично, лише оперативна інформація. Складним залишається становище наших підрозділів на півночі Бахмута, решта міста тримається. На інших напрямках ситуація без змін, хоча великий наступ росіян, начебто, триває.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-25-february-2023-60fd936e5efb

За спільний переклад дякую Микола Ковальчук та Anton Shygimaga

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 25 ЛЮТОГО 2023

Всім привіт! [Опубліковано 25.02 о 10.00 за Києвом].

«Велиииииииикий» наступ ґєрасімова «йде повним ходом». З причин, які я вже неодноразово озвучував, він виглядає зовсім інакше, ніж всі очікували – і продовжує рухатись в нікуди. Принаймні в більшості напрямків. …саме тому воєнні експерти зі славних аналітичних центрів, що радять нашим найсвятішим урядам, а також знавці з майнстрімних медіа продовжують чекати, коли ж все почнеться, або кажуть, що наступ почався щойно вчора, чи щось подібне.

Куп'янськ-Сватове…

(група армій ВСрф «Запад») …як зазначалося раніше, росіяни витіснили українців із Дворічного та Гряниківки на східному березі Осколу. Власне, це був невеликий плацдарм, що «залишився» від наступу вересня 2022, і я не знайшов задовільного пояснення, як він стикувався із «головним напрямком» наступу на Сватове, що далі на південь. Сподіваюся, ЗСУ пішли звідти лише з «підбитим оком», а не з «розбитим носом», бо там залишався тільки один шлях відступу – дорога на Лиман Перший через ліси на південь.

Далі на південь, уздовж дороги Р66, ситуація в останні два дні була «так собі». Кілька російських атак у районі Новоселівського та на південь від нього були зупинені вогнем українських захисників.

Кремінна…

(група армій ВСрф «Центр») …що поробиш: росіяни й далі штурмують те, що залишилося від повністю зруйнованої Діброви й намагаються втримати Червонопопівку. Зачекайте… але хіба це не були їхні вихідні позиції 10 чи скількись там днів тому? …здається, це дуже показово після року війни та п'яти місяців боїв у цьому районі. В будь-якому випадку, більшість відео звідти схожі на оце https://twitter.com/PaulJawin/status/1629106363526701058.

Бахмут… північ…

(до відома: попри розгортання в цьому районі двох дивізій ВДВ й однієї мотострілецької, «вишестоящі органи» в Москві, здається, не вважають ці підрозділи «цінними» й іменують їх просто «групою») …звідси продовжують надходити погані новини. Вчора почали повідомляти, що «вагнер» (аякже, просувається завжди «вагнер», бо я думаю, що це 7-ма дивізія ВДВ) закріпився в Берхівці та Ягідному. Українці підтверджують «важкі бої» та «критичну ситуацію» в Ягідному. Не певен, як зі Ступками, проте, видається, більшість території тут під російським контролем. Деякі путінфани заявляють, що росіяни також тримають під «вогневим контролем» дорогу, що з'єднує Часів Яр та Хромове (дорога 506). Не знаю, чи це правда, але добре,

якщо ЗСУ тим часом знайшли якусь іншу дорогу на Бахмут (звісно, можете знову «виправляти» мене, говорити, що я «неправий» щодо 506… закочує очі).

Бахмут… Схід…

в останні два дні росіяни провели низку потужних атак через дачну забудову між трасою Т0504 на півночі та сміттєзвалищем на півдні: орієнтовно вздовж пров. Щедрого та пров. Першотравневого – й у бік вул. Щедрої. Можливо наразі їм вдалося дійти до вул. Абрикосової, що наблизило їх на відстань 1000 метрів від центру міста.

Бахмут… Південь…

росіяни також знову атакують з півдня. Лише не певен, як саме, – тобто, з якого напрямку. Проте, видається, ніби вони рушать з південного напрямку чи від цвинтаря, – або ж від цвинтаря і з Кліщіївки, а також зі сходу біля "того пагорба над Кліщіївкою" в бік дач, що на південь від 0504. Весь рух відбувається приблизно у напрямку АЗС WOG. У цьому є зміст, адже там ліс, який значною мірою захищає їхню піхоту.

… і тут я підходжу до критичного моменту – того, що майже всі, схоже, ігнорують, коли дискутують щодо того, "чому українці програють у Бахмуті, але виграють у Вугледарі". Питання – у рельєфі та рослинності.

Про ці два фактори мало хто говорить цими днями. Можливо, через те, що такі дебати зазвичай відбуваються у наших охайних вітальнях, чи кухнях, чи кабінетах, в яких повно пласких об'єктів: пласких підлог, пласких столів, оточених пласкими стінами. Стіни назовні – теж пласкі, і більша частина людей, що ведуть такі дискусії, живе у містах, де, здебільшого, домінує "пласкість". І ще через те, що мапи, які ви дивитеся на пласких екранах, гм… також є пласкими: вони не мають горбиків чи западин, чи вирв, заростей, лісів, боліт, струмків, чагарників чи садів… і немає на них також ані бруду, ані багна.

Насправді ж (якщо ви звісно хочете в тому розібратися), то ключовою відмінністю між Бахмутом та Вугледаром є не стиль управління ЗСУ (чи пов'язані внутрішні дискусії), і навіть не стиль керування підрозділів ВСрф, – цією відмінністю є рельєф. Рельєф у районі Бахмута – горбистий та ламаний – там є купа невеликих полів (здебільшого 400–600 метрів завширшки), що оточені довгими посадками. Також довкола містечка є кілька лісів. І через це росіяни мають вдосталь місць для схову: насправді, тому вони мають також і величезну кількість імовірних шляхів наступу. Відповідно, українцям складно врахувати всі можливі напрямки наступу на їхні позиції.

Додайте також постійну нестачу артилерійських боєприпасів – й от маєте собі чітке уявлення ситуації:

— навіть коли вони вчасно виявляють російський штурм, то не можуть подавити його через нестачу боєкомплекту.

Якщо порівнювати, місцевість довкола Вугледара пласка й відкрита: на південь від міста — і це найкоротший шлях наступу росіян — близько двох кілометрів відкритого простору: жодних дерев, жодного укриття. Ідеальна «зона знищення». Єдиний напрям, із якого можна підійти хоч із якимось прикриттям, — «дачі» на південний схід від Вугледара. Схожа ситуація з вугільною шахтою неподалік, але відстань до неї ще більша, а шлях проходить по зовсім відкритій місцевості. Тому ЗСУ легко стежити за полем бою та реагувати відповідно, а всі пересування росіян помітні й практично позбавлені захисту. Якщо врахувати, що на цій ділянці працює лише одна українська артилерійська бригада, висновок очевидний: боєприпасів у них вдосталь.

Зрештою, не варто забувати про кількість задіяних сил росіян. Довкола Бахмута ВСрф мають «кілька десятків» батальйонів (це твердження засновано на знімку екрана української бойової системи управління «Кропива»). Під Вугледаром росіяни жодного разу не задіювали більше як десяток батальйонів водночас.

Якщо підсумувати, любий читачу:

— завжди слід враховувати рельєф і рослинність.

А ще пам’ятати, що бойові дії непередбачувані, оскільки більшість рішень командири ухвалюють під постійним стресом і тиском, безмежно далеко від «ідеальних» умов: завжди бракує часу і безнадійно бракує інформації. Тільки небесам відомо, скільки «геніальних» рішень того чи іншого «славетного (чи уславленого) генерала» у воєнній історії насправді були щасливим збігом обставин або чистою випадковістю: нічого дивного, що інколи все складається щонайкраще, а інколи якнайгірше.

Авдіївка…

(угрупування ВСрф «Юг»)… За Новобахмутівку (близько 5 км на північ від Авдіївки) «тривають бої». [https://twitter.com/PaulJawin/status/1628647402365243397] Тобто росіяни туди увійшли, а ЗСУ чинять спротив. Українці провели контратаку біля Кам’янки і стабілізували ситуацію там. На південь від Авдіївки 36-тій окремій бригаді морської піхоти (ЗСУ) наразі вдалося зупинити всі російські атаки на свій комплекс укріплень, зведений на північ від Водяного й Опитного, [https://twitter.com/walter_report/status/1628823433369755649] та ще й знищити кілька «сепарських» танків Т-64 [https://twitter.com/UAWeapons/status/1628727710729048064] — і це попри те, що морські піхотинці й самі зазнали кількох хвиль повітряних ударів від бомбардувальників та гвинтокрилів ВКС.

Мар'їнка…

Протягом двох минулих днів росіяни продовжували атакувати центр міста, але без жодного успіху. На південь від Мар'їнки напад росіян на Побєду 23 лютого було відбито, вони втратили з півдесятка танків та інших броньовиків (включно з БМП-3, яку можна побачити на фото нижче).

***

№ 1.310

Прес-конференція Зеленського. Про що вона для мене.

ВЛАДА ВИЗНАЧИЛА ПРІОРИТЕТИ ВЛАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПУБЛІЧНОСТІ НА НАЙБЛИЖЧИЙ РІК

2023-02-25

Кононенко Наталія

1. Логіка побудови інформаційної події показала, що головні політичні питання, які Президент готовий в найближчій перспективі розглядати та обговорювати в публічній політиці (як із внутрішніми, так зовнішніми ЦА), - це комплекс дипломатично-військових заходів, спрямованих на недопущення затяжної війни та її завершення у 2023 році. Серед них - акумуляція та та підтримка в активному стані сил партнерів, розширення кола країн-симпатиків України, пошук формули взаємодії із Китаєм, надання Україні гарантій безпеки, суб'єктність України в питанні визначення "формули

перемоги". Щодо військових дій, які мають передувати "дипломатичній крапці у війні", Зеленський сказав, що "ми готові морально, наразі готуємося технічно".

2. Концентрація Президента на "темах перемоги" детермінує зміст внутрішньої політики, а точніше - тієї її частини, яка буде у фокусі голови держави на найближчі 6 місяців, а саме:

налаштування українського суспільства на перемогу у 2023 році та збереження максимально можливого рівня консолідації до моменту, коли стане зрозуміло, що війна завершена на прийнятних для українців умовах. Ясно, що решта питань (відбудова, реформи, вибори) будуть йти фоном у публічній риториці президента, що свідчить:

- про розуміння ОП складності таких тем через їхній поляризаційний потенціал;

- бажання ОП інформаційно вибудувати пріоритети політики так, щоб потенційно складні теми внутрішньої політики перебували у фарватері "тем перемоги".

3. Віднесення теми "відбудови, реформ, виборів" на другий план є логічним рішенням політичної інженерії, оскільки консолідація (через тему перемоги) нейтралізує кризу ідентичності. Єдність суспільства допомагає долати іншу традиційну для України проблему - кризу владної легітимності, що всі попередні роки робили владу майже недієздатною.

З точки ж зору успішного майбутнього країни сам факт використання такої технології є тривожним сигналом, оскільки:

- ми, на жаль, не маємо чіткого розуміння, чи це

1) - лише метод,

2) - **чи влада дійсно не має структурованого бачення щодо повоєнної політики в країні. Якщо друге, то маємо справу із дуже небезпечним симулякром;**

- ми не розуміємо, чи здатний хтось, крім Зеленського, у діючій владі, бути модератором теми "відбудова, реформи, вибори". Не виключено, що трішки ясності щодо бачення владою повоєнного розвитку могла б внести зустріч Єрмака із медіа, що відбулася 23.02.2023. Але її трансляції не було. Інформаційний постпродакшн цієї розмови свідчить, що про "відбудову та реформи" мова не йшла;

- прес-конференція Зеленського ці теми майже обійшла, не рахуючи таких "дрібниць" в стилі метамодерну як його заяви, що він знищив

олігархів (як інститут, звичайно :-)), та присутності в залі Пінчука, що залишається і бізнесменом, і медіамагнатом одночасно...

ВІДПОВІДАЮЧИ НА ПИТАННЯ, ПРО НАЙБІЛЬШІ РОЗЧАРУВАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ, ЗЕЛЕНСЬКИЙ ФАКТИЧНО СФОРМУЛЮВАВ ТА ЗАПРОПОНУВАВ МОРАЛЬНИЙ ІМПЕРАТИВ ЩОДО ТОГО, ХТО МАЄ ПРАВО ЗАЙМАТИСЯ ПОЛІТИКОЮ В ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ.

1. Мова йде про те, що "усі, хто виїхав із Києва, хто виїхав із міст, сіл, які повинні керувати державою або охороняти її, битися за неї" вчинили неправильно, сказав Президент.

Я б поставилася до такої публічної оцінки політика, якому довіряло на грудень 2022 року 84% українців, більш ніж серйозно на місці політичних акторів (діючих та потенційних). Будьте впевнені - українці це почують... **Цікаво - чи буде підтриманий цей фільтр щодо участі в політичному процесі після війни самими суб'єктами політики та громадянським суспільством?**

***

№ 1.311

Голова правління Нафтогазу Олексій Чернишов про опалювальний сезон, перспективи газовидобування в Україні та «енергоактиви» олігархів

2023-02-20

Олексій Чернишов обійняв посаду голови правління НАК «Нафтогаз України» 4 листопада 2022 року. Це був початок найважчого за всю історію України опалювального сезону. А через постійні обстріли енергоінфраструктури Україна потребувала додаткових об'ємів газу.

Про завдання на посаді, перспективи власного газовидобування, а ще — про активи Медведчука і Фірташа, які уряд передав Нафтогазу, Олексій Чернишов розповів в інтерв'ю NV.

1. Газу не вистачало через обстріли енергетичної інфраструктури

— Пане Олексію, минуло 100 днів, як ви очолили Нафтогаз. Які ваші враження?

— Вже 100 днів (сміється — ред.)? Я й не помітив, як минув час. Насправді, управляти найбільшою компанією, яка відповідає за постачання тепла та газу в оселі українців — це величезна відповідальність. І для мене це особистий виклик.

— Які перші завдання на новому місці потрібно було терміново вирішувати?

— **На момент мого призначення ми перебували в ситуації, коли країні не вистачало газу для проходження опалювального сезону.** Нагадаю: після 10 жовтня росіяни зруйнували значну частину енергетичної інфраструктури і люди годинами сиділи без світла. Крім того, раніше ми втратили доступ до Запорізької АЕС, були пошкодження інших генеруючих об'єктів. Тож додаткові об'єми газу були потрібні для генерації електроенергії на ТЕС та ТЕЦ, аби забезпечити українцям тепло та електропостачання.

— Скільки газу не вистачало?

— Ще до приходу в Нафтогаз я очолював Штаб з підготовки до опалювального сезону. До початку жовтня Нафтогаз акумулював 14,5 млрд куб. м газу. Цього було достатньо для роботи за звичними сценаріями. Авжеж, ми усвідомлювали, якщо буде форс-мажор, то газ потрібно буде купувати ще. На жаль, цей сценарій спрацював. Міненерго повідомило, що потрібні додаткові кубометри газу. Через теплу погоду реальна потреба виявилася менше прогнозованою і ми вже її покрили.

— У кого купували газ?

— Президент Володимир Зеленський особисто звернувся до лідерів країн-партнерів. Зрештою, ми знайшли і газ, і гроші на нього. Зокрема, ми придбали понад 400 млн кубометрів на найвигідніших умовах у норвезької компанії

та майже 130 млн кубометрів газу у партнерів з Німеччини. Але, звісно, це не вичерпний перелік наших закупівель, придбано загалом більше.

Також хочу відзначити послідовну допомогу країн G7 та уряду Норвегії у фінансуванні необхідних обсягів газу.

2. Потрібно створити національний резерв енергоресурсів

— То як зараз, газу вистачить на цей опалювальний сезон?

— З упевненістю можу сказати: **вистачить**. Більше того, **вже зараз команда Нафтогазу працює над стратегічним планом проходження опалювального сезону 2023/2024**.

— Навіщо це потрібно і який результат дає?

— Моя мета — щоб українці взагалі забули термін «підготовка до опалювального сезону». У цивілізованих країнах це відбувається в черговому режимі. Пересічні громадяни жодним чином не відчувають процесу підготовки, а просто користуються ресурсом. У нас же щороку марафон: вистачить чи не вистачить газу, купили чи не купили. Так не має бути. Зрозуміло, зараз війна, тому така ситуація припустима. Але ж так було і за мирних часів. Тому це має стати новою практикою: робота в спокійному режимі, прогнозування та попередження викликів, забезпечення країни необхідними обсягами газу.

— Ви кажете, що Нафтогаз накопичуватимете стільки газу, щоб його вистачало на дві зими. Яке місце в цьому процесі займає *власний видобуток?* Які ваші плани щодо цього?

— Я впевнений, що у нас достатньо власного газу, аби забезпечити не один опалювальний сезон. Потрібно лише збалансувати процес. **Цього 2023 року ми маємо амбітну мету — додатково видобути 1 млрд кубометрів.** Також очікуємо, що об'єми збільшать і приватні видобувні компанії.

Тож у 2023-му зможемо мати майже 19 млрд кубометрів українського газу.

Звісно, видобування вимагає неабияких інвестицій: розвідка, аналітика, проєктування, сейсміка тощо. Ми самі інвестуємо в цю галузь. Так само залучаємо іноземних партнерів — представників західних газових та нафтових компаній, щоб спільно працювати на певних територіях. Адже **збільшення власного видобутку — це один із пріоритетів Нафтогазу**. І від цього залежить енергетична безпека України.

— Тобто, заборона на експорт газу діятиме й надалі?

— Я вважаю, спочатку ми маємо забезпечити газом себе, створити національний резерв енергоресурсів, а вже потім експортувати надлишок. І резерв — це не тільки про газ, а й про інші види енергії, зокрема й відновлювальної. Я впевнений, що **після перемоги Україна зможе забезпечувати не тільки власну енергетичну безпеку, але й європейську**. Ми можемо контролювати кількість газу в сховищах за рахунок регулювання експорту та видобутку.

— Ви сказали, що Нафтогаз має плани наростити внутрішній видобуток. А як стимулювати приватні компанії нарощувати об'єми за нинішніх умов?

— Нафтогаз закуповує газ у приватних компаній і робитиме це надалі. І їм має бути все одно, є експорт чи немає. Якщо є ринок газу всередині країни, то має бути й мотивація видобувати цей енергоресурс. **Уже ухвалені рішення, які змінюють логіку нарахування рентних платежів за видобуток газу і від'єднують їх від європейських цін. Це має стимулювати нарощувати об'єми.**

Через війну і російський шантаж влітку 2022 року ціни на газ в Європі зросли до 3,5 тис. доларів за 1000 куб. м. В Україні податки на видобуток газу розраховувалися з урахуванням європейських цін. Крім того, влітку Нацбанк ***скоригував*** курс гривні до долара США, підвищивши його на 25%. Таким чином, база для розрахунку ренти зросла ще на 25%.

Із 10 червня 2022 року ***експорт*** газу з України заборонений. Тому видобувати його стало економічно не вигідно: ціна реалізації на внутрішньому ринку була нижчою за податки, які треба було сплатити. Тому депутати ***внесли*** зміни в Податковий кодекс і від'єднали розрахунок ренти від світових цін на газ, аби стимулювати компанії нарощувати видобуток газу.

— Чи вдалося вам виконати план із видобутку газу 2022 року, з огляду на активні воєнні дії на території Дніпровсько-Донецького басейну?

— Так. У четвертому кварталі ми збільшили видобуток, зокрема, за рахунок збільшення потужностей у західних областях. «Укргазвидобування» видобуло 12,5 млрд куб. м. природного газу (товарного). А в січні цього року ми вже навіть перевиконали заплановані показники.

— Україна має найбільші підземні газосховища в Європі. Які перспективи розвитку бізнесу із надання послуг зберігання газу?

— **Наші газосховища вміщують майже 31 млрд кубометрів газу.** Наразі маємо 30–50% вільних об'ємів. У 2022 році понад 1 100 компаній з 27 країн світу були замовниками послуг українських ПСГ. Тобто **портфоліо наших клієнтів не просто залишилось на довоєнному рівні, а продовжило зростати**.

Загальна географія замовників послуг минулого року охопила три регіони: Європу, Азію та Північну Америку. Ми неймовірно вдячні партнерам за довіру, і робимо все можливе, щоб привабити ще більше клієнтів. Я впевнений, це матиме відгук. Сховища розташовані на заході України, вони глибоко під землею. Тобто з точки зору безпеки все надійно.

3. Шляхи до виходу з дефолту

— Влітку 2022 року Нафтогаз не розрахувався з інвесторами за єврооблігаціями, що призвело до дефолту. Яким чином плануєте виходити з нього? Адже це потрібно, щоб відновити довіру до компанії і, зрештою, залучати додаткові інвестиції.

— Ми вже **розпочали процес реструктуризації боргів**. Для цього залучили міжнародну консалтингову компанію Lazard Frères SAS. Також я особисто проводжу перемовини з більшістю великих інвесторів. **Ми активно працюємо над тим, щоб завершити реструктуризацію та вийти з дефолту.**

Крім того,

ми зробили ще один важливий, з точки зору відновлення довіри до компанії, крок — **обрано наглядову раду** Нафтогазу.

— Як це відбувалося? Чи задоволені ви її членами?

— У перший день після призначення я звернувся публічно до прем'єр-міністра Дениса ***Шмигаля*** з пропозицією швидкого плану спільних дій щодо відбору і призначення членів наглядової ради.

Про це повідомив 24 січня прем'єр-міністр Денис Шмигаль, повідомляє Урядовий портал.

«Кабінет Міністрів на засіданні 24 січня затвердив на посаді членів Наглядової ради НАК «Нафтогаз» шістьох переможців відбору: чотирьох незалежних членів та двох представників держави», - йдеться у повідомленні.

У НАК «Нафтогаз України» повідомили, що **незалежними членами наглядової ради** стали:

- Анфінсен Тор Мартін, колишній старший віце-президент норвезької компанії Equinor (Statoil);
- Маріно Ентоні, президент та гендиректор Vermilion Energy;
- Хуквей Річард, який має 33-річний досвід роботи у компанії BP; – Людо ван дер Хейден, професор бізнес-школи INSEAD.

До складу нової наглядової ради також увійшли **два представники держави**:

- заступник керівника Офісу президента Ростислав Шурма, – радник прем'єр-міністра України з питань енергетики Наталія Бойко

Наразі наглядова рада обрана.

Це професіонали світового рівня, які мають досвід роботи у відомих нафтових та газових компаніях. До речі, 10 лютого наглядова рада обрала голову, ним став Ентоні ***Маріно***.

Впевнений, що залучення **досвідчених фахівців галузі, якими є члени наглядової ради**, допоможе ефективніше працювати як над внутрішніми проектами, так і на міжнародній арені.

— Які ще кроки плануєте зробити для відновлення довіри до Нафтогазу з боку міжнародних партнерів і суспільства загалом?

— Для міжнародних партнерів **маркери прозорості** - це 1) — робота наглядової ради, 2) — реструктуризація євробондів, 3) — збільшення власного видобутку газу і загалом стабільна робота Нафтогазу. Як я вже сказав, ми над усім цим працюємо.

А люди довіряють, коли мають вдома газ та тепло. Ми забезпечуємо його для майже всіх споживачів попри війну, постійні обстріли та пошкодження інфраструктури. За кілька тижнів уже завершується опалювальний сезон. Вважаю, ми впоралися із цим завданням.

4. Втрати та здобутки Нафтогазу

— Росіяни перебили магістральний газогін на Донеччині. Як вдалося забезпечити газом людей на цій території?

— Ми відновили газопостачання для 200 тис. споживачів Донецької області. Ризикуючи власним життям, працівники «Донецькоблгазу» щодня працюють, аби люди мали стабільно тепло та газ. Ще влітку здавалося, що неможливо відновити газопостачання до регіону. Донецька ОВА закликала мешканців евакуюватися до холодів. Але наші працівники зробили неможливе: перепідключили газ, відремонтували пошкодження і люди змогли залишитися. Я хочу подякувати голові Донецької ОВА Павлу Кириленку, керівнику «Донецькоблгазу» Вадиму Батію та всім працівникам за цю роботу. Для мене вони — герої.

Крім того, ми відновили теплопостачання в Миколаєві, Одесі, звільненому Херсоні. Наші працівники зараз тримають енергетичний фронт і роблять це успішно.

— Яка ситуація з платежами за газ цього року?

— **Сьогодні ми не можемо накладати штрафи чи пені за несплату за спожитий газ**. Ми можемо тільки просити людей вчасно сплачувати рахунки і сподіватися на їхню порядність та свідоме ставлення. І ви знаєте, вони це роблять: вчасно платить 80% клієнтів, і ми вдячні їм за це.

— Які втрати компанії за цей важкий воєнний рік?

— Якщо говорити про гроші, то ми **маємо збитків на понад $1 млрд через пошкоджену чи зруйновану інфраструктуру**.

> Одне з найбільших руйнувань — Шебелинський НПЗ, знищений резервуарний парк. Усі ці пошкодження знаходяться переважно на Харківщині, яка потерпає від обстрілів з початку повномасштабної війни.

Але знаєте, всю цю інфраструктуру, заводи можна відновити. А ось людей — не повернути. На жаль, ми маємо втрати серед працівників, як на фронті, так і під час виконання робіт.

— Цього року Уряд передав Нафтогазу мережу заправок *Глуско*, яку пов'язують із *Медведчуком*. Також через борги за користування державними газовими мережами Нафтогазу передають *26 облгазів*, які належали РГК Дмитра *Фірташа*. *Що зараз із цими активами, які плани щодо них?*

— Ми **перезапускаємо мережу АЗС під брендом U.Go**.

1) — Вже працює 68 заправок. Одна з них — у звільненому Херсоні. Це було надваждиво для міста. Майже половина АЗС оснащені генераторами і можуть працювати в умовах відсутності електрики. До кінця року кількість заправок U.Go має збільшитися до 120.

Щодо облгазів:

2) — процес їх інтеграції вже розпочався. Ми створили підприємство ***«Газорозподільні мережі»***, **яке буде забезпечувати розподіл газу в регіонах**.

Цей процес буде повністю стабілізований. Інтеграція усіх 26 облгазів завершиться цього року.

Наше завдання — забезпечити стабільне газо- та теплопостачання кожному споживачу. А зараз, ми знаємо, є багато нарікань від людей у регіонах щодо, наприклад, некоректних розрахунків споживання газу. Ми маємо це припинити і побудувати якісний облік, і взагалі — комфортну систему взаємодії з клієнтами.

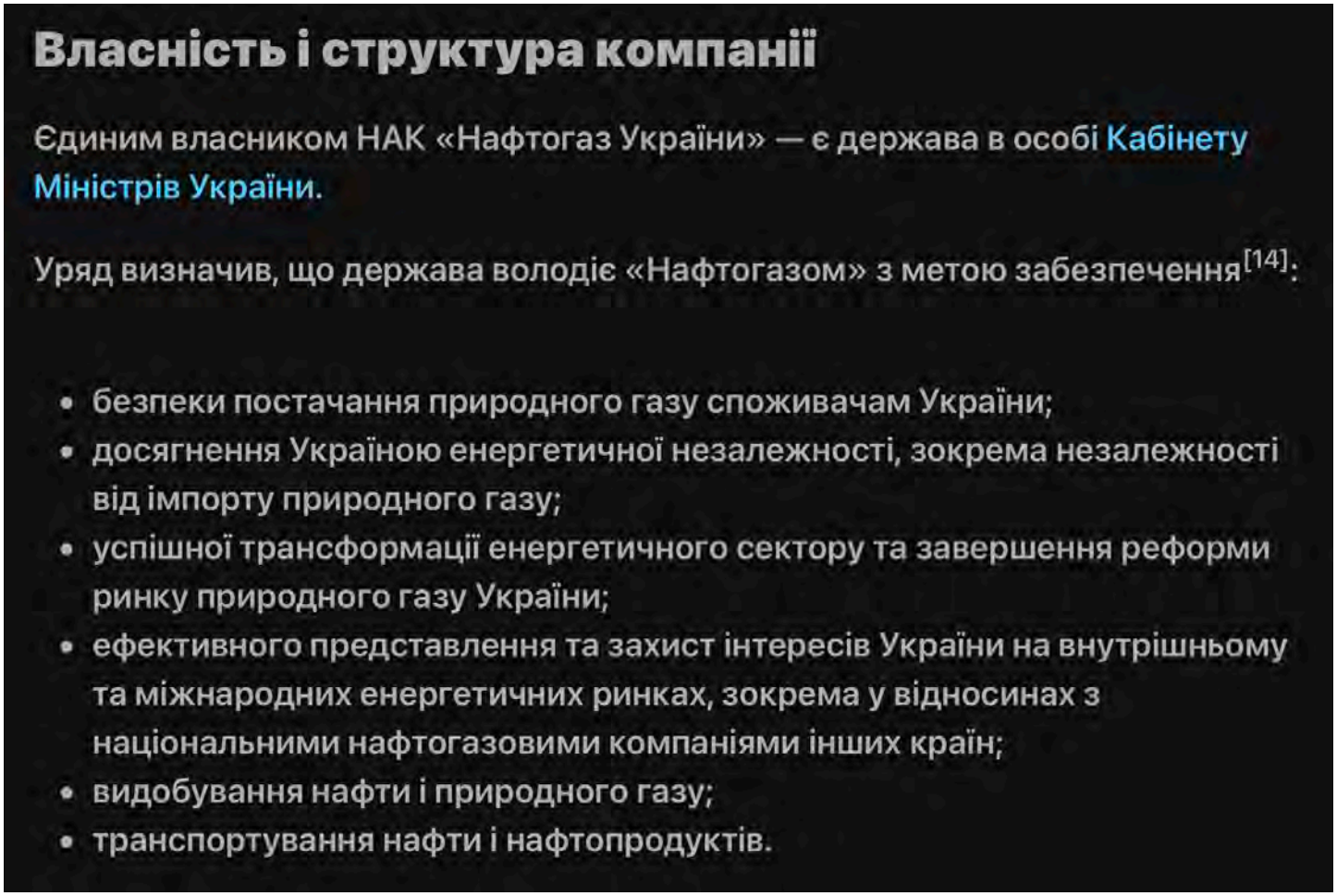

— Які ваші бізнес-цілі на 2023 рік?

— Нафтогаз закінчив 2022 рік зі збитками. Тому **моє завдання — зробити компанію прибутковою в 2023**. **Який саме прибуток має бути, я оголошу згодом**, коли вирішиться питання про дефолт і реструктуризацію боргу.

***

№ 1.312

"Сложные отношения": как Байден и Зеленский наладили партнерство — The New York Times

2023-02-25

Отношения между двумя лидерами стали критическими для будущего международного порядка.

В преддверии годовщины полномасштабного вторжения России в Украину президент США Джо Байден упомянул о своих телефонных разговорах с президентом Владимиром Зеленским. Он плохо знал этого человека — и могло случиться, что и не узнал бы. Его команда помнит, как он угрюмо наблюдал за развитием событий, считая, что завтра человек, с которым он сегодня разговаривал, может быть мертвым, пишет ***The New York Times***.

Байден был не единственным, кто предполагал, что Зеленский может не выжить под российским натиском, учитывая, что Кремль задался целью его уничтожения. И американский президент был счастлив ошибиться, с удивлением, как и остальной мир, увидев, что бывший комик Зеленский оказался более жестким, чем кто-либо мог себе представить.

К моменту, когда на этой неделе Байден совершил необъявленный визит в военный Киев, они с Зеленским уже достаточно сблизились, чтобы приветствовать друг друга, как старые друзья.

«Как дети? Поразительно видеть вас!», — поздоровался возможно до сих пор пораженный тем, что украинскому президенту удалось избежать попыток России убить его Байден.

Зеленский, в свою очередь, спросил, как чувствует себя первая леди США Джилл Байден.

«У нее все хорошо. Она до сих пор преподает», — ответил президент.

Но отношения между двумя президентами не всегда были такими теплыми. По словам официальных лиц обеих стран, за год, прошедший с момента вторжения, отношения обоих лидеров претерпели изменения, благодаря чему, наконец, удалось наладить партнерство, которое имеет решающее значение для будущего международного порядка. Хотя порой все еще возникают определенные трения.

Байден обеспечил предоставление Украине $113 млрд военной и другой помощи, однако Зеленскому этого было мало и в их телефонных разговорах он настаивал на увеличении и ускорении поставок.

Понадобились месяцы, чтобы лучше понять друг друга и сгладить острые углы.

В конце концов, это **отношения по необходимости, но не на равных, отношения взаимных интересов, но разрозненных приоритетов**. Если Зеленский – это современный Уинстон Черчилль, как часто говорят поклонники, то Байдену, очевидно, выпала роль Франклина Рузвельта перед Перл-Харбором – собрать «арсенал демократии» и вооружить европейских союзников так, чтобы Соединенные Штаты напрямую не вступили в войну.

Хотя Байден разделяет цель Зеленского по поводу изгнания российских оккупантов из Украины, он заботится о том, чтобы не спровоцировать президента Путина на эскалацию войны за пределы границ Украины, или на ядерный конфликт. Нежелание Байдена предоставить самое современное оружие раздражает Зеленского, впрочем, украинский руководитель научился медленно преодолевать сопротивление, чтобы в конце концов получать многое из желаемого.

«Они оба действительно решительные и сильные лидеры. Когда их интересы совпадают — это лучшие отношения. Если есть недоразумения или разные точки зрения — всплывают эмоции. Я классифицирую это как сложные отношения, но не в дурном смысле. Хотя это и нелегко», — говорит Игорь ***Новиков***, бывший советник Зеленского по вопросам США.

Напряжение присуще также их должностям и обязанностям.

«Здесь речь идет о базовой структурной вещи, которая не имеет ничего общего с личностями Байдена или Зеленского», — добавляет Майкл ***Макфол***, посол США в России времен президента Барака ***Обамы***, который регулярно общается с украинскими лидерами.

«Зеленский пытается спасти свою страну. Нет ничего хуже, чем получать отчеты в конце дня о том, сколько людей погибло. Не стоит удивляться, что он постоянно хочет большего. Он верит, и я думаю, что он прав, что эта война закончится с этой помощью», — сказал ***Макфол***.

Что касается американского президента, то, по мнению Макфола, Байден справедливо считает, что он мобилизовал мир и Америку. Пентагон сделал больше, чем когда-либо прежде, и он расстроен тем, что получает за это мало похвалы.

С точки зрения военного союза, Байден и Зеленский — странная историческая пара:

1) — 80-летний карьерный политик, ставший опорой политического истеблишмента своей страны, и

2) — 45-летний сатирик, когда-то игравший президента в кино, но никогда не занимавший государственные должности до того, как был избран управлять своей нацией.

Байден достиг совершеннолетия во время холодной войны и впервые был приведен к присяге в Сенате за пять лет до рождения Зеленского. Зеленскому было 13 лет, когда его страна вышла из обломков Советского Союза, как независимое государство.

Их отношения были отягощены еще до того, как они встретились. Вскоре после избрания Зеленского в 2019 году президент Дональд Трамп давил на него, чтобы он начал расследование в отношении сына Байдена. В конце концов, это его требование привело к попытке импичмента.

После этого опыта новичок в политике Зеленский дул на холодную воду, предполагая, что византийское маневрирование является нормой для американской политики, и настороженно воспринял победу Байдена, не понимая, к чему это может привести.

В Киеве не осталось незамеченным то, что Байден звонил Путину в январе 2021 года, лишь через шесть дней после вступления в должность, тогда как Зеленскому американский президент позвонил только в апреле.

Байден даже не назначал посла в Украине, сделав это только через год, через два месяца после российского вторжения. Летом 2021 года, когда Байден

встречался с Путиным в Женеве, украинцы критиковали американских чиновников за то, что они не ввели санкции против Германии из-за совместного с Россией проекта газопровода «Северный поток-2».

Зимой, когда российские войска собрались на украинской границе, а *американская разведка пришла к выводу, что Путин планирует начать вторжение*, Зеленский скептически отнесся к публичным предупреждениям Байдена.

Когда украинский лидер решил посетить Мюнхенскую конференцию по безопасности в феврале 2022 года, команда Байдена советовала ему не покидать страну из-за риска нападения. Однако он уехал, сплотив международную поддержку и вернувшись к вторжению.

Представители администрации Байдена также в частном порядку давили на Зеленского, чтобы тот разработал план по назначению своего преемника на случай, если с ним что-то случится, поскольку украинская Конституция предусматривает в качестве замещения должности президента только спикера парламента и больше никого на скамье запасных.

В ночь вторжения Байден и Зеленский разговаривали по телефону. Это был ужасный момент для украинского президента, находившегося во время нападения в столице. Во время визита в Украину на этой неделе Байден рассказал об их разговоре.

«Вы сказали мне, что я могу слышать взрывы на заднем плане», – вспомнил Байден. – «Я никогда этого не забуду. И мир поменялся. Я это хорошо помню, потому что я спросил вас: господин президент, что я могу для вас сделать? Чем я могу помочь? И я не знаю, помните ли вы, что ответили, но вы сказали: «Соберите мировых лидеров. Попросите их поддержать Украину. И вы сказали, что не знаете, когда мы снова сможем поговорить».

Команда Байдена предполагала, что Зеленского либо убьют, либо он возглавит правительство в изгнании. Однако он отказался от предложений покинуть Киев, разъяренный тем, что американцы сомневаются в решимости Украины.

Менее чем через неделю после вторжения, Байден сказал журналистам не для эфира, что не видит никаких вариантов заставить Путина остановиться. Он сказал, что уверен в том, что Россия сможет победить Украину, захватив крупные города, и ожидает, что многие погибнут. На вопрос, может ли Украина победить россиян, он ответил, что «этого не произойдет». Он признал, что оккупация и контроль над страной являются более сложным вызовом, но считал, что единственным планом Путина было свержение Зеленского и создание марионеточного правительства.

Предположение, что Москва быстро победит в войне, повлияло на стратегическое решение Байдена по вооруженной поддержке, которое злило

Зеленского. Американские чиновники опасались присылать в Украину сложное оружие, которое могло бы попасть в руки России, подобно ситуации в Афганистане, откуда Байден вывел войска годом ранее. Поэтому они были сдержаны в оказании военной помощи.

Однако в ставших уже регулярных разговорах с Байденом Зеленский неустанно настаивал на большем, часто забывая поблагодарить за уже оказанную американцами помощь, выставляя новые и новые списки того, что они еще не предоставили.

По словам чиновников администрации, **Байден раздражался из-за того, что с президентом Соединенных Штатов обращались как с сержантом снабжения**. **Он считал, что такие списки должны обсуждать помощники,** тогда как **два лидера должны были сосредоточиться на вопросах высшего уровня**.

Однажды прошлым летом Байден очень разозлился, когда позвонил Зеленскому, чтобы сообщить о только что одобренной им помощи Украине в размере 1 миллиарда долларов, а украинский лидер немедленно перечислил, что еще ему нужно.

«Зеленский быстро понял, что не конкретизировать потребности было ошибкой. Он осознал, что лучший способ заставить систему работать — предоставить список. И Байдену это не понравилось», — рассказывает ***Макфол***.

Подход Зеленского, однако, базировался на жизни в столице под регулярными бомбардировками.

«По мнению Зеленского, поставки оружия ценны, но крайне медленны. Ведь за это промедление мы расплачиваемся украинской кровью», — говорит ***Новиков***.

Представители администрации Байдена оценили напряжение и обстоятельства, при которых действует Зеленский.

«Если бы я был на вашем месте, я бы делал то же самое», – сказал Байден Зеленскому, по словам высокопоставленного чиновника.

Он также добавил, что в первые недели войны, Зеленский завершал разговоры с Байденом, словами: «Это может быть в последний раз, когда я вас слышу».

Впрочем, официальные лица Байдена в частном порядке обратились к команде Зеленского с просьбой изменить подход к телефонным разговорам. Ситуация улучшилась, когда весной прошлого года в Киев прибыла новая американская посол Бриджит Бринк. Байден стал чаще уступать Зеленскому, наконец согласившись предоставить управляемые ракетные установки

HIMARS, противоракетную батарею Patriot и танки M1 Abrams, от чего ранее отказывался.

За последние месяцы отношения укрепились. Яркий визит Зеленского в Вашингтон перед Рождеством, похоже, произвел впечатление на Байдена и его советника по национальной безопасности Джейка Салливана, называющего себя интендантом войны в Украине и тесно сотрудничающего с Андреем Ермаком, главным советником Зеленского.

И ответный визит Байдена подчеркнул согласие в отношениях, а Зеленский, в свою очередь, искренне поблагодарил американского президента за помощь, которая «запомнится навечно», одновременно более мягко настаивая на дополнительном оружии.

«Сначала это были довольно непростые отношения, и определенная шаткость все еще остается, но уже гораздо меньшая. Администрация до сих пор жалуется на неблагодарность украинцев, отказываясь критически взглянуть на собственную политику», — рассказал Джон Гербст, бывший посол США в Украине, который хвалит Байдена за помощь, однако утверждает, что она слишком медленная.

Гербст добавил, что визит Байдена в известной степени является следствием долгого пути укрепления партнерства с Зеленским.

«Я знаю, что украинцам понравился этот визит. То, что он был на улицах Киева, повлекло за собой настоящий резонанс и продемонстрировало поддержку, которую они хотели видеть. Но у Зеленского все еще спрашивают: как насчет оружия?», — подытожил он.

***

‘It’s Complicated’: How Biden and Zelensky Forged a Wartime Partnership

The relationship between the two leaders has become critical to the future of the international order.

By Peter Baker and Andrew E. Kramer

Feb. 24, 2023

WASHINGTON — After Russia invaded Ukraine last year, President Biden reflected privately on his long-distance conversations with President Volodymyr Zelensky. He did not know the man well — and might never get to. It was chilling, several people remember him observing grimly, to think that he might be talking with a dead man.

Mr. Biden was hardly the only one to assume that Mr. Zelensky might not survive the Russian onslaught, given the target the Kremlin had put on his back. But the American president was happy to be proved wrong — and surprised to discover, like the rest of the world, that Mr. Zelensky was more than a former comedian and tougher than anyone imagined.

By the time Mr. Biden made a dramatic unannounced visit to wartime Kyiv this week, the two had grown close enough to greet each other with the easy familiarity of old friends. “How are the children?” Mr. Biden asked. “It’s amazing to see you,” he added, perhaps still shocked that the Ukrainian president has escaped Russian efforts to kill him. Mr. Zelensky inquired about Jill Biden. “She’s doing well,” the president replied. “She’s still teaching.”

It has not always been so convivial. The two leaders have been on a remarkable journey together since the invasion one year ago on Friday, forging a partnership that is critical to the future of the international order but that at times has been fraught with friction, according to officials in both camps who asked not to be identified. Mr. Biden has secured $113 billion in military and other aid to be delivered to Ukraine, but in their telephone calls it has never been enough for Mr. Zelensky, who presses for more, more, more, faster, faster, faster. It took months to develop a better understanding of each other and smooth over hard feelings.

It is, after all, a relationship of necessity but not of equals, one of mutual interests but disparate priorities. If Mr. Zelensky is a modern-day Winston Churchill, as admirers often say, then Mr. Biden finds himself assigned the role of Franklin D. Roosevelt before Pearl Harbor, mustering the so-called Arsenal of Democracy to arm European allies without drawing the United States directly into a war.

While Mr. Biden shares Mr. Zelensky’s goal of driving out Russian invaders, he worries about provoking President Vladimir V. Putin into escalating the war beyond Ukraine’s borders or into a nuclear conflict. Mr. Biden’s reluctance to provide the most advanced weaponry vexes Mr. Zelensky, but the Ukrainian has learned how to slowly wear down resistance to eventually get much of what he wants.

“Both are really determined and strong leaders,” said Igor Novikov, a former adviser to Mr. Zelensky on American affairs. “When their interests align, it’s the best relationship ever. If there are misunderstandings or different points of view, emotions pop up. I classify it as a complicated relationship, not in the bad sense. But it’s complicated.”

The tension is inherent to their different positions and responsibilities. “There’s just a basic structural thing here that has nothing to do with the personalities of Biden or Zelensky,” said Michael A. McFaul, an ambassador to Russia under President Barack Obama who is regularly in touch with Ukrainian leaders.

“Zelensky is trying to save his country,” Mr. McFaul said. “There’s nothing worse than getting the reports at the end of the day about how many people have died. Nobody should be surprised that he wants more all the time. He believes, and I think he’s right, that this is the way this war ends.”

As for the American president, Mr. McFaul said, “Biden feels, rightly so, that he’s mobilized the world and he’s mobilized America and the Pentagon has done more than it’s ever done before, and he’s frustrated he doesn’t get more praise for that.”

As wartime allies go, Mr. Biden and Mr. Zelensky are a historical odd couple, an 80-year-old career politician who became a pillar of his country’s political establishment and a 45-year-old satirist who once played a president on television but had never served in public office before being elected to lead his nation. Mr. Biden came of age during the Cold War and was first sworn into the Senate five years before Mr. Zelensky was born. Mr. Zelensky was 13 when his country emerged from the collapsing Soviet Union as an independent country.

Their relationship was burdened before they ever met. Shortly after Mr. Zelensky was elected in 2019, President Donald J. Trump pressured him to investigate Mr. Biden, a demand that led to impeachment. New to government, Mr. Zelensky felt burned, assuming the byzantine maneuvering was the norm for American politics and wary of where it left him when Mr. Biden defeated Mr. Trump.

It did not go unnoticed in Kyiv that Mr. Biden spoke by phone with Mr. Putin in January 2021, just six days after taking office, while Mr. Zelensky did not get a call until April. Mr. Biden did not even nominate an ambassador to Ukraine until a year later, two months after the Russian invasion. In summer 2021, while Mr. Biden met with Mr. Putin in Geneva, the Ukrainians lashed out at visiting American officials for not imposing sanctions on Germany over its new Nord Stream 2 pipeline with Russia.

By winter, as Russian troops gathered on the Ukrainian border and American intelligence concluded that Mr. Putin planned to invade, Mr. Zelensky remained skeptical of Mr. Biden’s public warnings.

When the Ukrainian leader decided to travel to the Munich Security Conference last February, Mr. Biden’s team advised him not to leave his country in case it was attacked. He attended anyway, rallying international support and returning before the invasion.

Biden administration officials privately also pressed Mr. Zelensky to develop a succession plan in case something happened to him because the Ukrainian

Constitution only called for the speaker of Parliament to fill a vacancy and listed no one else in line.

On the night of the invasion, Mr. Biden and Mr. Zelensky spoke by telephone. It was a harrowing moment for the young Ukrainian, who was in a capital facing a brutal assault. During his visit to Ukraine this week, Mr. Biden recounted their conversation.

“You told me that you could hear the explosions in the background,” Mr. Biden recalled. “I’ll never forget that. And the world was about to change. I remember it vividly, because I asked you — I asked you next — I asked you: ‘What is there, Mr. President? What can I do for you? How can I be of help?’ And I don’t know that you remember what you said to me, but you said, and I quote: ‘Gather the leaders of the world. Ask them to support Ukraine.’”

“And you said that you didn’t know when we’d be able to speak again,” Mr. Biden continued. “That dark night, one year ago, the world was literally, at the time, bracing for the fall of Kyiv — it seems like a lot longer ago than a year, but think back to that year — perhaps even the end of Ukraine.”

The Biden team assumed that Mr. Zelensky would either be killed or lead a government in exile. But clad in an olive green sweatshirt, he refused suggestions to leave Kyiv, angry that the Americans doubted Ukraine’s resolve.

Ukrainian officials spread the story that Mr. Zelensky rebuffed the suggestion with a memorable quote: “I need ammunition, not a ride.” The Biden team considers the story apocryphal, a former administration official said, but was impressed by the mythmaking, which is a common tool of war.

Less than a week after the invasion, Mr. Biden told television anchors at an off-the-record lunch that he saw no offramp to get Mr. Putin to stop. He said he believed Russia would be able to defeat Ukraine, taking major cities, and he expected many people to die, according to an account from in the room. The idea that Ukraine could beat the Russians “is not going to happen,” Mr. Biden said. He acknowledged that to occupy and control the country was a more daunting challenge, but believed that Mr. Putin’s only game plan was to topple Mr. Zelensky and set up a puppet government.

The assumption that Moscow would quickly win influenced a strategic decision by Mr. Biden that proved an enduring source of grievance with Mr. Zelensky. American officials feared sending sophisticated weaponry to Ukraine that might fall into Russian hands, much like in Afghanistan when Mr. Biden withdrew troops the previous year. So they were restrained in what they sent.

In what became regular conversations with Mr. Biden, however, Mr. Zelensky relentlessly pushed for more, often skipping lightly over the gratitude for what the Americans had provided and instead presenting a list of what they had not.

Mr. Biden bristled at the president of the United States being treated like a supply sergeant, according to administration officials, believing that such lists should be discussed by their aides while the two leaders focused on higher-level questions.

On at least one occasion last summer, as reported by NBC News, Mr. Biden lost his temper when he called to tell Mr. Zelensky about $1 billion in aid he had just approved only to have the Ukrainian leader immediately list what else he needed.

“Zelensky learned early on that it was a mistake not to provide the list,” Mr. McFaul said. “He learned that the best way to get the system to work was to give the list. And Biden didn’t like it, absolutely.”

Mr. Zelensky’s approach stemmed from living in a capital under regular bombardment. “In Zelensky’s view, the weapons deliveries are appreciated but extremely slow,” Mr. Novikov said. “For those delays, we are paying with Ukrainian blood.”

Biden administration officials appreciated the strain Mr. Zelensky was under.

“If I were in your position, I would be doing the exact same thing,” Mr. Biden would tell Mr. Zelensky, according to a senior official. In the early weeks of the war, the official said, Mr. Zelensky would sign off calls with Mr. Biden by saying, “This may be the last time I see you.”

But Biden officials privately appealed to Mr. Zelensky’s team to handle the phone calls differently. The situation improved once Bridget A. Brink, the new American ambassador, arrived last spring. And Mr. Biden has often given in to Mr. Zelensky, eventually agreeing to send HIMARS guided rocket launchers, a Patriot antimissile battery and M1 Abrams tanks, all of which he initially withheld.

The relationship has grown stronger in recent months. Mr. Zelensky’s splashy visit to Washington just before Christmas seemed to make an impression on Mr. Biden and his national security adviser, Jake Sullivan, who calls himself the quartermaster of the Ukraine war and works closely with Andriy Yermak, Mr. Zelensky’s top adviser. And Mr. Biden’s return trip to Kyiv highlighted their solidarity as Mr. Zelensky thanked him profusely for help that will be “remembered eternally,” while pressing for additional weapons more gently.

“At the beginning, it was a quite rocky relationship and there’s still a certain rockiness but less,” said John Herbst, a former American ambassador to Ukraine who has praised Mr. Biden for the aid but argues that it has been way too slow. “To this day, the administration still complains that the Ukrainians are ingrates — and that’s because they refuse to look critically at their own policy.”

Speaking by telephone from Kyiv, Mr. Herbst said Mr. Biden’s visit went a long way toward cementing the partnership with Mr. Zelensky — to a point. “I know the Ukrainians loved the visit,” he said. “Him being on the streets of Kyiv struck a real

chord and demonstrated the support they wanted to see. But the elite are still asking, where’s the beef?”

Peter Baker reported from Washington, and Andrew E. Kramer from Kyiv, Ukraine. Katie Rogers contributed reporting from Washington.

***

"Это Сложно": как Байден и Зеленский налаженное партнерство военного времени

Отношения между двумя лидерами стали критически важными для будущего международного порядка.

ВАШИНГТОН - После того, как Россия вторглась в Украину в прошлом году, президент Байден в частном порядке размышлял о своих дальних разговорах с президентом Владимиром Зеленским. Он плохо знал этого человека и, возможно, никогда не доберется до него. Было пугающе, несколько человек помнят, как он мрачно наблюдал, думая, что он, возможно, разговаривает с мертвецом.

Г-н Байден вряд ли был единственным, кто предположил, что г-н Зеленский, возможно, не переживет российский нападок, учитывая цель, которую Кремль поставил ему на спину. Но американский президент был рад, что оказался неправ - и удивлен, обнаружив, как и остальной мир, что г-н Зеленский был более чем бывшим комиком и жестче, чем кто-либо мог себе представить.

К тому времени, когда г-н Байден совершил драматический безобъявленный визит в военный Киев на этой неделе, они подошли достаточно близко, чтобы поприветствовать друг друга легким знакомством старых друзей. "Как дети?" Г-н Байден спросил. "Удивительно видеть вас", - добавил он, возможно, все еще шокированный тем, что украинский президент избежал попыток России убить его. Г-н Зеленский спросил о Джилл Байден. "У нее все хорошо", - ответил президент. "Она все еще преподает".

Это не всегда было так дружелюбно. По словам чиновников обоих лагерей, которые попросили не быть идентифицированными, два лидера были в замечательном путешествии вместе после вторжения год назад в пятницу, налаживая партнерство, которое имеет решающее значение для будущего международного порядка, но иногда чревалось трениями. Г-н Байден получил 113 миллиардов долларов военной и другой помощи, которая должна быть доставлена в Украину, но в своих телефонных звонках этого никогда не было достаточно для г-на Зеленского, который настаивает на большем, большем, большем, быстрее, быстрее, быстрее. Потребовились месяцы, чтобы лучше понять друг друга и сгладить неприятные чувства.

В конце концов, это отношения необходимости, но не равных, отношения взаимных интересов, но разрозненных приоритетов. Если г-н Зеленский -

современный Уинстон Черчилль, как часто говорят поклонники, то г-н Байден считает, что ему назначена роль Франклина Д. Рузвельт перед Перл-Харбором, собрав так называемый Арсенал демократии, чтобы вооружить европейских союзников, не вовлекая Соединенные Штаты непосредственно в войну.

В то время как г-н Байден разделяет цель г-на Зеленского по изгонуждению российских захватчиков, он беспокоится о том, чтобы спровоцировал президента Владимира В. Путин вступает в эскалацию войны за пределы Украины или в ядерный конфликт. Нежелание г-на Байдена предоставлять самые передовые вооружения г-н Зеленский, но украинец научился медленно изнашивать сопротивление, чтобы в конечном итоге получить большую часть того, что он хочет.

"Оба действительно решительные и сильные лидеры", - сказал Игорь Новиков, бывший советник г-на Зеленского по американским делам. "Когда их интересы совпадают, это лучшие отношения когда-либо. Если есть недоразумения или разные точки зрения, появляются эмоции. Я классифицирую это как сложные отношения, а не в плохом смысле. Но это сложно".

Напряженность присуща их различным позициям и обязанностям. "Здесь есть только основная структурная вещь, которая не имеет ничего общего с личностями Байдена или Зеленского", - сказал Майкл А. Макфол, посол в России при президенте Бараке Обаме, который регулярно общается с украинскими лидерами.

"Зеленский пытается спасти свою страну", - сказал г-н Макфол. "Нет ничего хуже, чем получить отчеты в конце дня о том, сколько людей погибло. Никто не должен удивляться, что он хочет большего все время. Он верит, и я думаю, что он прав, что так заканчивается эта война".

Что касается американского президента, г-н Макфол сказал: «Байден справедливо чувствует, что он мобилизовал мир и мобилизовал Америку, и Пентагон сделал больше, чем когда-либо прежде, и он разочарован тем, что не получает за это больше похвалы».

По мере того, как идут союзники военного времени, г-н Байден и г-н Зеленский - историческая странная пара, 80-летний карьерный политик, который стал столпом политического истеблишмента своей страны, и 45-летний сатирик, который когда-то играл президента по телевидению, но никогда не занимал государственные должности до того, как Г-н Байден достиг совершеннолетия во время холодной войны и впервые был приведен к присяге в Сенате за пять лет до рождения г-на Зеленского. Г-ну Зеленскому было 13 лет, когда его страна вышла из распада Советского Союза как независимая страна.

Их отношения были обременены до того, как они встретились. Вскоре после избрания г-на Зеленского в 2019 году президент Дональд Дж. Трамп оказал на него давление, чтобы он расследовал г-на Байдена, требование, которое привело к импичменту. Новичок в правительстве, г-н Зеленский чувствовал себя обожженным, предполагая, что византийское маневрирование было нормой для американской политики и опасался, где оно оставило его, когда г-н Байден победил г-на Трампа.

В Киеве не осталось незамеченным, что г-н Байден говорил по телефону с г-ном Путиным в январе 2021 года, всего через шесть дней после вступления в должность, в то время как г-ну Зеленскому звонили только в апреле. Г-н Байден даже назначил посла на Украину только через год, через два месяца после российского вторжения. Летом 2021 года, когда г-н Байден встретился с г-ном Путиным в Женеве, украинцы набросились на визит американских чиновников за то, что они не ввели санкции против Германии из-за ее нового трубопровода "Северный поток-2" с Россией.

К зиме, когда российские войска собрались на украинской границе, а американская разведка пришла к выводу, что г-н Путин планирует вторгнуться, г-н Зеленский по-прежнему скептически относился к публичным предупреждениям г-на Байдена.

Когда украинский лидер решил поехать на Мюнхенскую конференцию по безопасности в феврале прошлого года, команда г-на Байдена посоветовала ему не покидать свою страну в случае нападения. Он все равно присутствовал, объединяя международную поддержку и возвращаясь до вторжения.

Должностные лица администрации Байдена в частном порядке также оказывали давление на г-на Зеленского, чтобы он разработал план преемственности на случай, если с ним что-то случится, потому что Конституция Украины призвала спикера парламента только заполнить вакансию и больше никого не указала в очереди.

В ночь вторжения г-н Байден и г-н Зеленский поговорили по телефону. Это был мучительный момент для молодого украинца, который находился в столице, столкнувшись с жестоким нападением. Во время своего визита в Украину на этой неделе г-н Байден рассказал об их разговоре.

"Вы сказали мне, что слышите взрывы на заднем плане", - вспоминал г-н Байден. "Я никогда этого не забуду. И мир вот-вот изменится. Я хорошо помню это, потому что я спросил вас - я спросил вас дальше - я спросил вас: "Что там, господин президент? Что я могу для вас сделать? Чем я могу помочь?" И я не знаю, помните ли вы, что сказали мне, но вы сказали, и я цитирую: "Соберите лидеров мира. Попросите их поддержать Украину".

"И вы сказали, что не знаете, когда мы сможем снова говорить", - продолжил г-н Байден. "Та темная ночь, год назад, мир буквально, в то время готовился к падению Киева - кажется, намного дольше года назад, но вспомните тот год - возможно, даже конец Украины".

Команда Байдена предполагала, что г-н Зеленский либо будет убит, либо возглавит правительство в изгнании. Но одетый в оливково-зеленую толстовку, он отказался от предложений покинуть Киев, злясь, что американцы сомневаются в решимости Украины.

Украинские чиновники распространили историю о том, что г-н Зеленский отверг это предложение памятной цитатой: "Мне нужны боеприпасы, а не поездка". Команда Байдена считает эту историю апокрифичной, сказал бывший чиновник администрации, но была впечатлена созданием мифов, который является общим инструментом войны.

Менее чем через неделю после вторжения г-н Байден сказал телеведущим за записанным обедом, что он не видит ничего, чтобы заставить г-на Путина остановиться. Он сказал, что верит, что Россия сможет победить Украину, захватив крупные города, и он ожидал, что многие люди умрут, согласно отчету из комнаты. Идея о том, что Украина может победить русских, "не произойдет", - сказал г-н Байден. Он признал, что оккупация и контроль над страной является более сложной задачей, но считал, что единственный план игры г-на Путина заключается в том, чтобы свергнуть г-на Зеленского и создать марионеточное правительство.

Предположение о том, что Москва быстро победит, повлияло на стратегическое решение г-на Байдена, которое оказалось постоянным источником обиды с г-ном Зеленским. Американские чиновники боялись отправить на Украину современное оружие, которое может попасть в руки России, как и в Афганистане, когда г-н Байден вывел войска в прошлом году. Поэтому они были сдержаны в том, что послали.

In what became regular conversations with Mr. Biden, however, Mr. Zelensky relentlessly pushed for more, often skipping lightly over the gratitude for what the Americans had provided and instead presenting a list of what they had not.

По словам чиновников администрации, г-н Байден ощетинился тем, что с президентом Соединенных Штатов обращаются как с сержантом снабжения, полагая, что такие списки должны обсуждаться их помощниками, в то время как оба лидера сосредоточились на вопросах более высокого уровня.

По крайней мере, один раз прошлым летом, как сообщает NBC News, г-н Байден вышел из себя, когда позвонил, чтобы сообщить г-ну Зеленскому о 1 миллиарде долларов в виде помощи, которую он только что одобрил, только

для того, чтобы украинский лидер немедленно перечислил то, что ему еще ему нужно.

"Зеленский рано узнал, что было ошибкой не предоставить список", - сказал г-н Макфол. "Он узнал, что лучший способ заставить систему работать - это дать список. И Байдену это абсолютно не понравилось".

Подход г-на Зеленского проистекает из жизни в столице под регулярной бомбардировкой. "По мнению Зеленского, поставки оружия ценятся, но очень медленные", - сказал г-н Новиков. "За эти задержки мы платим украинской кровью".

Должностные лица администрации Байдена оценили напряжение, которое испытывал г-н Зеленский.

"Если бы я был на вашем посту, я бы делал то же самое", - сказал бы г-н Байден г-ну Зеленскому, по словам высокопоставленного чиновника. В первые недели войны чиновник сказал, что г-н Зеленский подпишет звонки с г-ном Байденом, сказав: "Возможно, это последний раз, когда я вижу вас".

Но чиновники Байдена в частном порядке обратились к команде г-на Зеленского с просьбой обращаться с телефонными звонками по-другому. Ситуация улучшилась, как только Бриджит А. Бринк, новый американский посол, прибыл прошлой весной. И г-н Байден часто поддавался г-ну Зеленскому, в конечном итоге соглашаясь отправить управляемые ракетные установки HIMARS, противоракетную батарею Patriot и танки M1 Abrams, все из которых он первоначально удерживал.

В последние месяцы отношения укрепились. Внезапный визит г-на Зеленского в Вашингтон незадолго до Рождества, казалось, произвел впечатление на г-на Байдена и его советника по национальной безопасности Джейка Салливана, который называет себя квартирмейстером войны на Украине и тесно сотрудничает с Андреем Ермаком, главным советником г-на Зеленского. И ответная поездка г-на Байдена в Киев подчеркнула их солидарность, поскольку г-н Зеленский обильно поблагодарил его за помощь, которая будет «запомнена вечно», более мягко настаивая на дополнительном оружии.

"Вначале это были довольно каменистые отношения, и все еще есть определенная каменистость, но меньше", - сказал Джон Хербст, бывший американский посол в Украине, который похвалил г-на Байдена за помощь, но утверждает, что это было слишком медленно. "По сей день администрация все еще жалуется, что украинцы ингараты - и это потому, что они отказываются критически смотреть на свою собственную политику".

Выступая по телефону из Киева, г-н Хербст сказал, что визит г-на Байдена в значительной степени укрепил партнерство с г-ном Зеленским. "Я знаю, что

украинцам понравился этот визит", - сказал он. "Однахождение на улицах Киева поразило настоящий аккорд и продемонстрировал поддержку, которую они хотели видеть. Но элита все еще спрашивает, где говядина?"

Питер Бейкер сообщил из Вашингтона, а Эндрю Э. Крамер из Киева, Украина. Кэти Роджерс внесла свой вклад в репортаж из Вашингтона.

***

№ 1.313

Примирення? Не буде навіть через сто років - Інтерв'ю Прем’єр-міністра України Дениса Шмигаля німецькому Focus

2023-02-26

Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України, опубліковано 26 лютого 2023 року о 11:46

Примирення? Не буде навіть через сто років

Прем’єр-міністр України Денис Шмигаль розповідає в інтерв’ю (.pdf , 4.28 Мб) німецькому Focus про витривалість свого народу, (нульові) компроміси з росією та камуфляжний етикет воєнного часу

Коли президент Зеленський опублікував у мережі відео з Києва наступного дня після початку війни, щоб засвідчити, що українське керівництво не покинуло країну, Денис Шмигаль також був у цьому відео на задньому плані. Відтоді екс-менеджер, який з 2020 року є Прем'єр-міністром, керує службовими справами з урядового кварталу, що ретельно охороняється. Під час повітряних тривог він приймає гостей у бомбосховищі. Звідти 47-річний Прем'єр-міністр також спілкується з "Фокусом" онлайн.

***

— Пане Шмигаль, як рік війни змінив вас особисто?

— росія воює з Україною вже майже дев'ять років. За цей час всі українці змінилися, але особливо після вторгнення. 24 лютого минулого року розпочався довгий день, який триває донині. Вільного часу більше немає. Зустрічі з родиною я можу рахувати у годинах, а не днях.

— Ніхто не може працювати 24 години поспіль.

— На жаль, ми змушені думати про нашу перемогу 24 години на добу. Люди, які захищають свою країну і жертвують своїм життям, дають мені сили для цього. І щоразу, коли стає важко, я ставлю собі запитання: кому важче? Людині в окопі чи мені в офісі?

— Війна впливає на психіку.

— Ніхто не очікував таких історичних змін на європейському континенті. Але у мене немає часу на психологічний аналіз. Ми будемо продовжувати, поки не переможемо. Це водночас і стратегія, як тримати себе в тонусі в ці часи.

— Україна хоче бути готовою до вступу в ЄС протягом двох років. Іншим країнам знадобилося до десяти років. Чи ваша мета не здається вам занадто амбітною?

— Є й інші держави, які пройшли цей шлях не за десять-дванадцять, а за п'ять-сім років. Ми почали рух до ЄС не вчора, і не у червні минулого року. Цей процес інтеграції триває давно. Тому ми вважаємо, що це амбітна, але реалістична мета, і ми можемо отримати консенсус європейських держав у найближчому майбутньому.

Коли війна закінчиться ми хочемо жити в європейській, розвиненій і цивілізованій країні. І ми точно знаємо, що для цього потрібно зробити. Ми об'єднані в суспільстві та Уряді, і тому можемо дуже швидко приймати й затверджувати європейське законодавство та нормативні документи.

— Чи не є нещодавній *корупційний скандал* у Міністерстві оборони ознакою серйозних структурних проблем в Україні?

— **Україна завершує розбудову антикорупційної інфраструктури.** Інституції повноцінно функціонують і перевіряють всі рівні на предмет корупції. Суспільство змінилося внаслідок цієї війни й більше не пробачає ознак можливих правопорушень. **У нас нульова толерантність до корупції. Реакція миттєва. Швидке затримання людей, підозрюваних у зловживаннях, свідчить про зміну підходу України до цих питань.**

Сьогодні в Україні немає системної корупції. ***Поодинокі прояви*** корупції – я наголошую на слові "поодинокі" – не толеруються, ***з ними негайно борються.***

— Стандартні європейські умови також передбачають зменшення *впливу олігархів на економіку.* Чи немає небезпеки позбутися ворожих олігархів і залишити дружніх?

— Ми прийняли антиолігархічний закон і працюємо над удосконаленням антимонопольного законодавства.

Олігархічний вплив в Україні значно зменшився з початку війни. Хтось з олігархів виїхав із країни, хтось втратив вплив у ЗМІ.

Майже ніхто з них більше не має політичного впливу. Багато хто був змушений згорнути свій бізнес на сході України – їхні підприємства окуповані або зруйновані.

Ми проводимо ринкові реформи.

Малі та середні підприємства мають стати основою для майбутнього відновлення України та її економіки. Структура української економіки зміниться після цієї війни.

— Під час минулорічної Берлінської конференції з реконструкції канцлер Олаф Шольц закликав німецьких підприємців інвестувати в Україну. *Чи отримали ви якісь конкретні пропозиції?*

— Це був важливий сигнал, **справжній каталізатор**. Відтоді **зацікавленість зростає**, і не лише з боку німецьких компаній.

Значною перешкодою залишається питання страхування воєнних ризиків, над яким ми працюємо.

Є десять конкретних проектів. І є пропозиція від німецького підприємства щодо спільного виробництва озброєння. На жаль, я не можу назвати імена.

— Чим довше триває війна, тим більше людських жертв. Як довго українці зможуть і захочуть це терпіти?

— Українське суспільство готове боротися за свободу і незалежність до нашої перемоги. У цьому контексті психологічно важливим є запевнення міжнародних політиків, що вони будуть підтримувати нас стільки, скільки буде потрібно.

— Понад 80% українців хочуть, щоб росія повністю пішла з України, включно з Кримом. Як багато простору для компромісу з росією є в Уряду?

— Ми – суверенна країна з міжнародно визнаними кордонами. Єдиний компроміс – повне виведення російських військ з України в межах кордонів 1991 року. росіяни повинні припинити стріляти, зупинити агресію і покинути нашу територію. Я вважаю, що зміна кордонів була б неприйнятним компромісом і для Європи.

— Чи є заморожування конфлікту варіантом припинення кровопролиття?

— Ні, це лише зіграє на руку росії та призведе до ще однієї великої війни. Для нас це неприйнятно.

— Чи буде Україна готова поступитися територією, якщо – як припускають деякі експерти – вона швидко отримає членство в ЄС і сильні гарантії безпеки для решти країни?

— Україна не бачить жодних компромісів щодо своєї територіальної цілісності. Суспільство цього не допустить. Тисячі наших найкращих людей загинули не для того, аби ми шукали компроміс із кривавим терористом і агресором, який шантажує весь світ.

— Чи можливе коли-небудь примирення і співпраця між росіянами та українцями?

— **Примирення, співпраця – ні, не в найближчі сто років**. росія повинна спочатку змінитися, бути демократизованою, демілітаризованою і денуклеаризованою.

— Але як слід роззброїти росію?

— Санкції, відмова від співробітництва з росією, конфіскація російських активів, військова допомога Україні. Минулий рік показав, що світ може дуже швидко робити речі, які раніше здавалися неможливими. Поставка майже всіх видів важкого озброєння, а також підготовка українських пілотів означає, що є перспектива подальших кроків.

— Чи була помилкою для самої України відмова від ядерної зброї в 1991 році?

— Можливо, якби Україна залишилася ядерною державою, цієї війни, ймовірно, не сталося б. Але напевно цього ніхто не може сказати. Що ми точно можемо сказати, так це те, що росія є ядерним терористом. І не лише тому, що вона має ядерну зброю. Окупація Запорізької атомної електростанції та неналежне поводження з нею свідчать про явні терористичні наміри з боку росіян. Вони відкрили шлюзи Каховського водосховища і спускають воду. Це може унеможливити забір води для охолодження Запорізької атомної електростанції найближчим часом. Це може призвести до ядерної катастрофи.

— Хто, власне, придумав, що міністри і президент України постійно носять *оливково-зелені сорочки або камуфляжну форму*?

— Вважайте це дипломатичним етикетом воєнного часу. Цей одяг пов'язує нас із дівчатами та хлопцями, які віддають своє життя за нашу країну. Ми будемо носити цю форму, поки війна не закінчиться.

Вони символізують, що Україна бореться і буде продовжувати боротися.

Неможливо носити костюм і краватку, коли твоя країна одягнена в уніформу і бореться за своє існування.

***

№ 1.314

Блокировка налоговых накладных: стрельба из пушек по воробьям

© Совет бизнес-омбудсмена/facebook

2023-02-19

Виктор Конев

Академический филолог, журналист

Нечеткие, обобщенные и формальные причины отказов говорят о желании налоговиков решать вопросы в «ручном» режиме

Налоговые вопросы, и ранее лидировавшие по числу обращений в Совет бизнес-омбудсмена, теперь составляют 71% от всех жалоб предпринимателей,

> львиная их доля касается блокирования налоговых накладных, — сообщается в свежем отчете организации. Масштаб таков, что, помимо текущей деятельности, Совет еще и собственное расследование провел и настаивает: **без системных решений проблему не устранить.**

Суть проблемы: налоговая служба блокирует вашу НДС-накладную, задепонированные в системе деньги тоже блокируются вместо того, чтобы стать вашими оборотными средствами. Контрагент лишается налогового кредита и желания с вами продолжать сотрудничать. А ваш отдел бухгалтерии тратит не часы, а дни на сбор пакета документов для разблокировки. Вот так бизнес-климат! Не удивительно, что бизнес-омбудсмен вмешался в ситуацию.

Чтобы разблокировать всего лишь одну накладную, надо подать несколько десятков документов. Для крупных компаний это огромный объем работы, отвлечение большого количества людей от других обязанностей, а также денег из оборота. А потом еще налоговая должна потратить челевеко-часы, точнее, человеко-недели, чтобы проверить эти бумаги. И даже если вы — счастливчик, которому разблокировали налоговую, нет никаких гарантий, что в следующем месяце история не повторится.

Система блокировки налоговых накладных СМКОР — автоматическая и, по идее, призвана находить и блокировать НДС-схемы. Но критерии автоматической системы все равно устанавливаются людьми, а их ужесточили до такой степени, что автоматические блокировки стали массовыми. Учитывая, что решение о разблокировке принимается не системой, а живыми людьми в ручном режиме, здесь уже и коррупцией попахивает.

Внедрение фискальных изменений ударило почти по половине украинского бизнеса

В декабре прошлого года бизнес-омбудсмен по собственной инициативе приступил к расследованию проблем с функционированием системы НДС. Окончательные выводы будут опубликованы через несколько недель, но предварительные Совет уже обнародовал, так как ситуация неотложная, ведь уже **полгода бизнес, по сути, работает в режиме непрекращающейся налоговой проверки**.

Что обнаружил Совет

1) Изменения в законодательство, в частности в постановление КМУ № 1165, повлекли за собой непредсказуемые и непрогнозируемые государством результаты — бизнес отныне вынужден подавать большой объем налоговой документации.

2) Непонятна спешка с изменением алгоритмов работы СМКОР. Алгоритмы СМКОР также сами по себе недостаточно точные, что приводит к остановке налоговых документов добросовестного бизнеса. Подача одного пакета документов занимает неоправданно много времени.

3) С момента запуска системы СМКОР источником проблем является отсутствие надлежащего обоснования решений налоговым органом (в частности причин блокировки накладных, включения в перечни рисковых плательщиков и т.п.). Бизнес вынужден тратить время на выяснение обстоятельств дела.

4) Государство наполняет бюджет за счет оборотных средств предприятий. Покупатель товара/услуги не имеет права на налоговый кредит, пока накладная не зарегистрирована, а государство не возмещает за это экономические издержки.

«Мы в четвертом квартале 2022 года видели внедрение… фискальных изменений, которые ударили почти по половине украинского бизнеса, в частности, по законопослушному его большинству. Еще до обнародования наших окончательных выводов ясно, что здесь стреляли из пушек по воробьям. Прекратить хотя бы такие обстрелы полностью в силах украинской власти», — заявляет бизнес-омбудсмен Роман ***Ващук***.

Нечеткие, обобщенные и формальные причины отказов заставляют бизнес «догадываться», как получить ответ «да».

Справедливости ради в Совете отмечают, что их инспекторы также обнаружили, что Государственная налоговая служба готова ускорить решение отдельных проблем. Но, к сожалению, положительное решение десятков дел, в то время как блокируются тысячи, не устраняет общую проблему. Частные случаи не меняют систему. Индивидуальный подход, наоборот, усложняет ситуацию, лишь добавляя коррупционные риски решения проблем.

«Ни бизнес, ни правительство не должны стрелять друг в друга. Должен быть принцип перемирия на этом внутреннем фронте. Мне кажется, что как раз процесс диджитализации, который успешно прошел во многих отраслях за последние три года, необходимо широко применить к таможенной сфере и сфере налогообложения. Это поможет снять много вопросов, возникших между бизнесом и государством. Нужно работать открыто, консультироваться с бизнес-сообществом и бороться против соблазна сохранить возможность ручного управления», — заявляет Роман Ващук.

Совет постоянно контактирует с центральной и региональными налоговыми, подал предложения по усовершенствованию системы СМКОР, инициировал обмен опытом наших налоговиков с польскими коллегами, использующими схожую систему. В организации надеются, что решение проблемы не за горами, и оно будет не симптоматичным, а системным.

Безусловно, поддержка Совета важна не только в теории, но и на практике. Что ж, успешные кейсы по разблокировке уже есть.

Например, производитель сварочных проводов пожаловался в Совет бизнес-омбудсмена на массовую блокировку накладных налоговой. Пытаясь решить проблему, предприятие несколько раз подавало таблицу данных налогоплательщика, однако налоговый орган каждый раз отказывал в ее учете. Степень готовности налоговиков к диалогу с бизнесом такова, что лишь Совету, вынесшему жалобу на рассмотрение экспертной группы с участием ГНС, удалось выяснить, какой именно информации не хватало для учета таблицы данных компании.

Другой успешный пример — предприятие с Харьковщины, занимающееся изготовлением макаронных изделий. Компания пожаловалась и на блокировку налоговых, и на ее внесение в перечень рисковых плательщиков. И хотя заявитель пытался самостоятельно объяснить налоговой, что не является рисковым, диалога не получалось. Совет помог компании разобраться с порядком и перечнем документов, которые необходимо подать в налоговую службу для исключения рисковости, и после повторной подачи документов у налоговой вопросов к бизнесу уже не было.

Как подать жалобу в Совет бизнес-омбудсмена

Вне сомнения, использовать помощь Совета можно и нужно, и не только если у вас заблокировали налоговую. Помощь Совета бесплатная, но ваша жалоба должна соответствовать ряду критериев, чтобы ее приняли. А именно:

1) жалоба должна касаться взаимоотношений с госорганом: налоговой, таможней, полицией, государственными регуляторами;

2) жалоба не должна касаться спора, который рассматривается судом, так как Совет — это инструмент досудебного урегулирования;

3) конфликт, ставший причиной обращения, возник не ранее года назад;

4) заявитель уже использовал доступные возможности административного обжалования спора (если они есть).

Жалоба не должна быть анонимной, но при наличии обоснованных причин анонимность сохранят, чтобы давление на вас не усилилось. Сам процесс рассмотрения довольно быстрый: в течение десяти дней длится предварительное рассмотрение, в ходе которого у вас могут попросить дополнительные сведения или документы, чтобы приступить к непосредственной работе. Как правило, рассмотрение по сути продлится не больше трех месяцев. По итогам Совет не только пытается решить частную проблему конкретного жалобщика, но и дает рекомендации госорганам, как не допустить дальнейших подобных нарушений, и следит, чтобы дельные советы не игнорировались.

Подать жалобу можно онлайн.

***

№ 1.315

ЩО ТАКЕ ПЕРЕМОГА?

СЕРГІЙ ДАЦЮК

Філософ

25 липня 2022

Текст про перемогу, замовлений громадою Полтави (клуб "Сентенція") і прочитаний у вигляді доповіді автора "Що таке перемога та як нею

скористатися?" біля Свято-Успенського кафедрального собору у місті Полтава 15 липня 2022 року.

1. Перемога в найпростішому розумінні є захистити, відстояти та покращити становище свого та своїх у процесі зіткнення, конфлікту та/або війни.

2. Вважається, що уявлення щодо свого та своїх є консенсусним для сторони конфлікту, але може бути різним і навіть протилежним для різних сторін конфлікту.

3. Водночас таке визначення не включає зміну уявлення про своє та своїх під час війни, не включає прийнятного уявлення про покращення становища, оскільки війна значно змінює світ, а отже і критерії кращого.

4. Сучасні війни є складними рефлексивно-стратегічними конструкціями, відтак питання про те, що таке війна і що таке перемога, не є тривіальними та елементарними.

5. Щоб зрозуміти перемогу, потрібно зрозуміти війну, потрібно зрозуміти, що таке перемога по суті, і не лише, хто і як переможе, але хто і як скористається перемогою.

1. Що таке війна в традиції?

Функціонально-екзистенційне визначення письменниці Лоїс МакМастер Буджолд.

> *Війна це спосіб вирішення конфлікту, при якому виживання противника не розглядається як необхідна гранична умова.*

Політико-транзистенційне визначення Карла фон Клаузевіца.

> *Війна це продовження політики іншими засобами. Умовою перемоги є "повнокровне відчуття перемоги" в умовах "туману війни".*

Онтологічно-цільове визначення Ліддел Гарта.

> *Метою війни є мир, який був би кращий за довоєнний (хоча б з вашої точки зору).*

1. Є ще багато чисто екзистенційних уявлень про війну, у яких війна це перетворення внутрішніх проблем, нестачі ресурсів, загрози внутрішньої громадянської війни у зовнішню агресію, яка здобуває ресурси, відкладає чи пом'якшує вирішення внутрішніх проблем, знижує градус внутрішнього протистояння.

2. Всі наявні визначення війни є екзистенційними. Війна як зіткнення

екзистенцій не дозволяє визначити перемогу екзистенційно, бо екзистенції руйнуються у війні. Якщо війну можна так чи інакше зрозуміти екзистенційно, то перемогу екзистенційно зрозуміти неможливо.

3. Кожна екзистенція породжує свою правду, яка узагальнює уявлення про рівновагу, справедливість та намір відновлення справедливості. Всі екзистенції є рівноправними, якщо лишень екзистенція не формує намір самознищення та/чи знищення решту світу.

4. Рушієм чи енергією війни є агресія однієї чи всіх її сторін, яка породжується з відчуття нерівноваги, нерівномірності, несправедливості, з одного боку, і уявлення про стан рівноваги, рівномірності, справедливості як перемоги, з іншого боку.

5. Тобто війна розпочинається і значний час ведеться в ілюзії про перемогу, яка виступає як егоїстичне уявлення кожної зі сторін, яке Клаузевіц називає "повнокровне відчуття перемоги" в "тумані війни", а Ліддел Гарт називає "миром, який був би кращий за довоєнний (хоча б з вашої точки зору) ".

6. Ілюзію перемоги для кожної зі сторін можна сформулювати так: "як має змінитися навколишній світ, щоб мені незмінному було краще". Сумна правда війни полягає у тому, що війна змінює усі сторони війни, так що саме це водночас змінює і світ, який після війни оцінюється не довоєнними незмінними, а саме зміненими учасниками війни, які саме тому оцінюють навколишній світ геть інакше.

2. Мислительне розуміння війни як змін

1. Війна є продуктом ***егрегоріального***, мало і рідко ким усвідомлюваного прагнення вийти з обезсмислених і безперспективних онтологічних визначеностей у невизначеність для того, щоб створити замість старих – нові, менш конфліктні онтологічні визначеності незалежно від бажань чи уподобань усіх учасників війни.

2. **Така невизначеність створюється:**

- у ***екзистенції*** – через масові та очевидні смерті, які страхом змушують маси відмовлятися від звичної визначеності;

- у ***конфлікті онтологій*** – через "туман війни", коли різні онтології намагаються стратегічно-рефлексивно поглинути одна одну, але не можуть і створюють онтологічний хаос;

- у ***транзитології*** – через наявність мало усвідомлюваного нового-інакшого світу, який породжує уявні інакші смисли та перспективи;

- у ***політиці*** – де руйнуються концепти, концепції і стратегії довоєнного світу, іноді аж до порожнечі, і закладаються умови для нових-інакших.

3. У війні перемагає або більш складна, осмисленіша і перспективніша онтологія, яка поглинає простішу, або при однаковій безсмисленості і безперспективності усіх онтологій – нова-інакша онтологія, яка народжується з невизначеності.

4. Війна це ***транзитологічний перехід***, який прихований за 1) онтологічними рефлексивними трансформаціями, 2) екзистенційними руйнаціями і втратами та3) політичними конфліктами.

5. Екзистенція без транзистенції – ніщо. Транзистенція це не просто зміна визначеності екзистенції, це перехід через невизначеність. Закорінені у екзистенцію істоти не змінюються навіть перед смертю та після неї.

6. ***Екзистентів*** визначає тіло, соціум і соціальні відносини, матеріальні багатства, норми та нормативне мислення, культура, мова, колективна пам'ять в минулому-теперішньому і навіть свідомість сприйняття та відчуттів, розум та емоційний інтелект.

7. ***Транзистентів*** орієнтує дух, душа, трансценденція, інакше, невизначеність, спонтанне мислення, воля поза бажаннями, віра широкого горизонту, патія явлених відношень, усвідомлені уявлення, інтелект та інтелектуальна творчість.

8. Екзистенти живуть у світі. Транзистенти змінюють світ. Війни розпочинають затяті екзистенти в кожній зі сторін конфлікту, саме вони є підпалювачі війни. Водночас війна призиває транзистентів, які починають домінувати і змінювати світ.

9. По ходу змін світу у війні рішучість та зухвалість транзистентів знижується, затятих екзистентів у війні стає менше і вони маргіналізуються. З тринзистентів виникають нові екзистенти, вже не такі затяті, які власне і наслідують новий-інакший світ.

10. Оскільки екзистенційні втрати та руйнації і політичні конфлікти навіть після війни залишаються основою не лише масової свідомості, але також і елітарних політичних, стратегічних і навіть онтологічних конфліктів, то транзитологія війни здебільшого не стає масовим баченням.

11. Війна це не те, що ми спостерігаємо, не те, в чому беремо участь. Війна це те, що змінює нас, незалежно від того, що ми спостерігаємо чи в чому беремо участь.

12. Війна – це конфлікт, зіткнення, змагання, гра, боротьба і комунікація, але не онтологій, не стратегій, не політик, а транзитологічних орієнтацій і похідних з них соціальних установок.

13. Відтак з усіх теорій причин війни – поведікових, еволюційної психології, соціологічних, політологічних, економічних, релігійно-ідеологічних, включаючи цивілізаційний підхід Хантінгтона, класових, демографічних, включаючи мальтузіанство та переважання молоді, раціоналістичних – переконливою є лише одна.

14. Мислительна, значною мірою софістична, а не філософська, причина війни – неспроможність істот змінити транзитологічну орієнтацію в рамках існуючих онтологій.

15. Відтак єдиною сутнісною причиною війни є відмова від мислення хоча б однієї або навіть усіх сторін війни в ситуації довготривалої глибокої кризи. Інакше кажучи, війна це транзит у умовах виродження мислення всередині наявних онтологій світу або екзистенційна неспроможність до транзитологічного перетворення в ході онтологічного розвитку і відтак сповільнення та припинення розвитку, його обезсмислення і втрата перспективи.

16. Війна – це стан, коли різні групи істот відмовляються від мислення-змін і через конфлікт намагаються забезпечити домінування своєї обмеженої правди. Війна триває доти, доки зміни-мислення засадничо не проявляється хоча б у однієї зі сторін.

17. Розвиток не виходить за межі онтології, а масова свідомість істот не може бути залучена в іншу онтологію ніяк інакше, ніж через війну, невизначеність та примусову причетність до мислення і пошук інакших онтологічних визначеностей.

18. Зіткнення картин світу, онтологій, теорій, концепцій, смислів, перспектив, релігій, міфів, стратегій, тактик, сил, ресурсів, людей, спільнот, егрегорів переорієнтовують транзистенцію.

19. Є час до війни і різні часи після війни. Війна суть розрив часу, який принципово невизначений. У війні шлях до визначеності починається тоді, коли для кожної сторони війни стає зрозумілим неможливість повернення до довоєнного часу. Війна закінчується, коли з війни постають різні повоєнні часи в баченні транзистентів і якийсь один повоєнний час в баченні екзистентів.

20. **Війна не може бути закінчена, поки ще світ живе ілюзією повернення до довоєнного часу.**

21. У війні немає і не може бути дійсних екзистенційних цілей. Всі публічні чи навіть приховані цілі війни це омана по суті, самообман для того, хто ставить такі цілі, і маніпулятивна ілюзія пропаганди для мас.

22. Визначення мети війни Ліддел Гарта є умовним і характеризує мету лише початку війни. Відтак мета війни на початку війни і мета війни насамкінець війни різні.

23. Якщо мета війни ніби-то збереглася до кінця війни, то це ще не кінець війни.

24. У війни нема і не може бути ***суб'єкта***. Результати війни завжди несподівані для всіх сторін.

25. Війною управляють ***смисли*** та ***перспективи*** безвідносно до цілей агресорів та жертв.

26. Смисли та перспективи погано поєднуються з архаїкою та установками на домінування.

27. Смисл війни – ***зміни***. Перспектива війни – інакше для всіх її сторін.

28.. Якщо учасники війни можуть прогнозувати кінець війни, то це ще не кінець війни.

29. Ніколи післявоєнний світ не буває кращий за довоєнний, бо війна завжди змінює критерії кращого.

30. Краще до війни і краще після війни це різні кращі.

31. Агресія у війні, незалежно від того, чим вона публічно чи приховано мотивується, спрямована на примус до змін, які без війни неможливо здійснити, але які до війни, коли зазвичай напередодні до неї мислення та інтелект повсюдно втрачені, навіть не можуть бути усвідомлені як необхідні.

32. Агресія як і ворожість чи вороги зникають в процесі війни завдяки змінам усіх її сторін. Це завжди здається неймовірним на початку та в ході війни. Допоки агресія та ворожість не зникли, війна не може закінчитися.

33. Примус до змін не є волею якоїсь однієї сторони – це сукупна воля війни до радикальних змін. Саме тому війна дає радикальну свободу. Змінене під час війни, навіть дуже радикально, але в контексті смислів та перспектив післявоєнного світу, має шанс зберегтися після війни. Змінене під час війни не в контексті смислів та перспектив післявоєнного світу зникає після війни.

34. Кінець війни не може бути осмислений на початку чи в процесі війни. Смисли повоєнного світу принципово інакші, ніж смисли довоєнного світу.

35. ***Онтологія*** – це буттєві початки та засновки, орієнтації та установки, прєдєли та межі у їх екзистенціальному переживанні істотами, зокрема людськими.

36. ***Транзитологія*** – це орієнтації та установки всіляких змін, зміщень, переходів, перетворень та переображень та навіть пристосувань.

37. Основне питання ***онтології***: бути чи не бути?

38. Основне питання ***транзитології***: зінювати (-сь) чи не змінювати (-сь)?

39. ***Онтологічна безпорадність*** – бути так, ніби тебе нема.

40. ***Транзитологічна безпорадність*** – змінювати все, крім того, що змінює нас самих.

2-1) Транзитологеми війни, які можна осмислити в контексті нинішньої війни

1. З точки зору онтології, війна це вирішення конфлікту онтологій. З точки зору транзитології, війна це примусове перетворення її сторін, до якого вони без війни не здатні. Тобто війна це не лише стан конфлікту між онтологіями, але і процес переходу до нової-інакшої онтології.

2. ***Транзитологічна суть війни***: воюють не люди, не ідеї, не ідентичності – воюють здатності до змін, тобто орієнтації та установки, а також моделі нового-інакшого світу.

3. ***Онтологія*** – це завжди визначеність, на відміну від транзитології. Стан війни як визначеність приховує невизначеність транзитології, через яку поверх цього стану здійснюється перехід усіх сторін до нового-інакшого світу.

4. ***Транзитологія переживається як невизначеність.*** Війна це не лише конфлікт визначеностей, між якими треба вибирати, але і невизначеність, яка приводить до змін усіх сторін конфлікту та їх онтологій. Життя у невизначеності суть основний стан та психологія війни.

5. ***Транзитологічна невідворотність війни***. Війна стається, бо ніхто не може змінити світ мирно. Зміни у війні це завжди не те, що хоче агресор, бо агресор вимагає змін у старому світі, а не нового-інакшого світу. Зміни війни це завжди не те, що хочуть жертви війни, бо вони не готові змінюватися без

війни і не можуть створити новий-інакший світ без тиску війни на них.

6. Поведінка агресора чи жертв не впливають на транзитологію війни. Згода жертв на вимогу агресора ніколи не завершує війну. Навпаки, після задоволення апетитів агресора, він хоче ще, жертв стає більше, відтак війна продовжується.

7. ***Транзитологія війни всеохопна і не може бути фрагментарною.*** Зміні у війні ніколи не бувають в орієнтації на якусь одну сторону війни. Зміни у війні це те, що змінює усі сторони війни.

8. Несподіваність транзитології війни для будь-якої з онтологій: післявоєнний світ буде абсолютно не таким, яким його представляє будь-яка сторона війни.

9. Час війни визначається транзитологічно: чим швидше ми суттєво змінимось, тим швидше закінчиться війна.

10. ***Транзитологічний актив війни визначає війну.*** Більшість людей не здатні до змін навіть під примусом, бо вони здатні лише пристосовуватися. Пристосуванці це головний тягар війни. Лише ті, хто змінюються, визначають, цілі, способи, темп та кінець війни.

11. Перемога це суттєвий транзит, а не формальні зміни. Перемога не є формальними змінами початкової ситуації війни чи відновленням статус-кво. Суттєвий транзит це зміна онтології на нову-інакшу, а не забезпечення формального домінування однієї з довоєнних онтологій.

12. Переможці у війні це ті, хто швидше і краще за всіх зуміє суттєво змінюватись. Переможець діє транзитологічно, а не онтологічно. Перемагає той, хто творить новий-інакший світ.

13. Будь-яка транзитологія знаходить своє втілення у новій-інакшій онтології. Лише побудова нового-інакшого світу завершує війну.

14. Транзитологія масштабніше за онтологію. Транзитологія завжди має час-місце, навіть коли нова-інакша онтологія після війни вже створена. Використання перемоги після війни входить в поняття перемоги у війні.

15. Перемога це лише повний транзит світу. Завершення конфлікту онтологій ще не означає перемоги, якщо хоча б одна з онтологій лишилась незмінною.

2-2) Транзитологія змін та пристосування

1. Зміни відбуваються через невизначеність, можуть осмислюватись у визначеності як такі, що мають цілий або цілісний характер, тобто можуть

усвідомлюватися концептуально. Зміни можуть також бути добровільними і мати планомірний характер через стратегії програми, проекти. Зміни як усвідомлені мають смисл та перспективу.

2. Пристосування суть співвіднесення з відхиленнями, коливаннями або тремтінням визначеності без жодної невизначеності. Пристосування є примусовими, елементарно-фрагментарними і стихійними. Пристосування завжди відбуваються поза усвідомленням смислу та перспективи.

3. Зміни суть перетворення, здебільшого трансформаційні, які істота усвідомлює, ініціює, супроводжує та підтримує, або переображення, які істота сутнісно здійснює над собою та своїм середовищем. Зміни опричетнюють істоту до мислення.

4. Пристосування можуть потребувати нормативного мислення, але не спонтанного. Невизначеність, інакше, порожнеча і навіть хаос явлені у змінах, які потребують спонтанного мислення.

5. Патріотизм у війні пов'язаний не з ненавистю до ворога, а з любов'ю до зміненої вітчизни. Архаїчні патріоти не можуть використати перемогу і згодом виступають проти неї, за продовження війни з якимось новим ворогом, якого вони неодмінно знаходять.

6. Проблема вільного мислення у вітчизні мислителя в тому, що вільне мислення завжди змінює вітчизну і тому воно завжди не подобається патріотам. Відтак вважається патріотичним вмирати незмінним, а змінюватись під час війни непатріотично.

7. Війна це неминучі і незворотні зміни, які не подобаються усім учасникам війни.

8. Зміни у війні не потребують зради, бо зрада – це негідне пристосування до довоєнного світу. Післявоєнний світ твориться не зрадою чи колаборацією, а інакшим самовизначенням мислення-інтелекту щодо всіх сторін війни.

9. Транзитологія є не історичною, а футурологічною. Чи можна переломити хід історії? Звичайно можна, якщо бути в історії. Але що, якщо ми живемо в уже зламаному ході історії, але не творимо історію? Чи можна переломити кимось зламану історію поза історією?

10. Якщо добре подумати, то історію можна не ламати, а розгалужувати футрологічно, роблячи зламану історію менш важливим, менш цікавим, менш осмисленим і менш перспективним трендом, ніж інші футурологічні розгалуження. Тоді зламана історія не зламається повторно, а просто зійде нанівець чи загубиться в множинних футурологічних розгалуженнях. Війна

породжує не один, а різні часи майбутнього.

11. Транзитологія здебільшого суть мислительна та інтелектуальна. Хід історії не має ні смислу, ні призначення. Хід історії має ускладнення, яке твориться не лінійним зламом через повторення моделей минулого, а інтелектуальним мисленням, яке оприявнює більш складні моделі з футурологічних розгалужень. Головною перепоною втілення складних моделей як нового-інакшого світу є ригідність мас пристосуванців.

3. На скількох рівнях ми можемо бачити війну?

1. Політико-економічна соціо-культурна війна держав, суспільств, соціальних груп.

2. Тотальна війна народів всіма ресурсами за виживання та перспективи розвитку.

3. Егрегоріальна війна духовних спільностей і трансцентентних проекцій.

4. Війна на небі між божественними сутностями.

1. Всяка політико-економічна та соціо-культурна війна обговорюється в ЗМІ та в публічних органах влади. Вона найбільш очевидна, масова.

2. Всяка тотальна війна обговорюється та організовується в громадянському суспільстві та в соціальних мережах.

3. Егрегоріальна війна йде зазвичай без широкого обговорення, на рівні смисло-образів, нових смислів та перспектив, духовної та душевної роботи з трансцендентним.

4. Війни небесні це війни за душі. Егрегоріальні війни суть лиш соціальні проекції небесних воєн.

5. Війна на небі між божественними сутностями це війна між благом і користю, між домінацією і договором, між служінням собі і служінням іншим. Ця війна вічна, тягла і не стихає ні на мить.

4. Що таке *егрегоріальна* війна?

1. Перемогти це створити соборний егрегор, тобто спільність у розмаї, а не монолітний егрегор, тобто не егрегор домінуючої імперії чи ідеології-релігії-культури-мови.

2. Егрегоріальна війна суть більш складне поняття, ніж тотальна війна Людендорфа.

3. В аспекті егрегора тотальна війна це максимальне використання усіх горизонтів буття, сфер життя, сил та ресурсів за повне домінування власної картини світу і повне знищення картин світу противників разом з ними самими.

4. Егрегоріальна війна відбувається в орієнтації на масштабне перетворення, що змінює організацію тих чи інших спільностей. Егрегор як уявлення дозволяє обговорювати масштаби та напрямки змін, руйнувань, об'єднань, поглинань тих чи інших спільностей.

5. Егрегор це не про повсякденність, а про спільність душ та духовної суті в тразистентних орієнтаціях.

6. Егрегоріальна транзистенція має дві інтерпретації: шлях реалізації ідеалу і шлях невизначеності у розривах.

7. Різниця між фантастично-фантазійними моделями Вернадського-Єфремова і братів Стругацьких у тому, що перші показують ідеал соціальної солідарної єдності та договірної взаємодії істот та спільнот, лише згадуючи, але не зображаючи драматичних процесів конфліктів, а другі показують невизначеність і розриви на шляху до множинно-різноманітної спільності і договірної взаємодії.

8. Про егрегор завжди говорять як про уже наявний. Мало хто може щось сказати про поступове творення егрегора, про зіткнення егрегорів, про розкол егрегора, про виокремлення з егрегора субегрегора і його взаємодію з рештою егрегора.

9. Мета будь-якої імперії – об'єднання всіх матеріальних та інтелектуальних ресурсів задля розвитку, в тому числі духовного. Водночас таку мету закріпити в історії дуже важко. Рано чи пізно настає час, коли всі ресурси починають витрачати на єдність, але вона більше не продукує розвиток. Тобто домінування як єдиний спосіб об'єднання в моноліт чи єдність, а не солідарна чи договірна спільність є головними вадами імперій. Саме тому повсякчас егрегор імперії швидко стає виродженим.

10. Схожим чином створюється та руйнується егрегор нації. Націоналістам здається, що нація примордіальна, і тому її егрегор всеохопний. Але це не так. Ані етнічна нація, ані політична нація не є всеохопними. Вони лише суть об'єднання з орієнтацією на завжди обмежений перелік критеріїв. Нація суть уявлення недуховне і нетрансцендентне, відтак нація завжди претендує лише на субегрегор, тобто вона ніколи не об'єднує всю спільноту, зібрану на певній

території чи в певному просторі смислу і перспективи.

11. Егрегори імперії та нації співмірні у своїх обмеженнях. Отже потрібно говорити про соборний егрегор, який влаштований інакше, ніж егрегор нації чи імперії.

12. Соборний егрегор (політійний, республіканський) завжди тягло сильніший за домінантний (імперський чи національний).

13. Суверенітет утримується множинно-різноманітним інтегритетом більш надійно і триваліше, ніж авторитарно-тоталітарним інтегритетом. Егрегор є неімманентна проекція інтегритету.

14. Російсько-українська війна – це не тотальна, це егрегоріальна війна. Це війна розподіленого по світу добра з концентрованим в росії злом.

15. Перемога соборного егрегора не обов'язково пов'язана з військовою, політичною, соціальною та культурною перемогами. Егрегоріальна перемога суттєво пов'язана зі збереженням душі як основи здорового та гармонійного егрегора.

16. Усі люди різні і належать до різних спільнот: груп, партій, корпорацій, церков, міст і націй-держав і навіть спільнот любителів жінок, пива і фісташок чи любительниць чоловіків, шампанського та фруктів.

17. Деякі спільноти об'єднують примусом та страхом. Держава говорить, що якщо ти не будеш платити податки і захищати державу, то вона посадить тебе в тюрму. Церква говорить, що якщо ти не будеш молитися і давати гроші священникам, то в тебе буде погана карма чи недобре посмертя.

18. Але люди поки що не об'єднуються у людство, бо воно їм нічого не обіцяє і нічим не лякає. Людство – то лише шанс чогось більшого, інакшого та сутніснішого, ніж просто люди. А Вселюдство це люди в орієнтації на людство. Усі спільноти воюють, окрім Вселюдства. Бо Вселюдство домовляється.

19. Нинішня війна це війна за створення егрегору Вселюдства.

5. Що таке перемога в *мислительному* плані?

1. Перемогти в мовному розумінні це перезмогти, відкинути-здолати-придушити, взяти гору, перегратися. В стратегічному плані перемогти це навіть не перехитрити у грі: це нав'язати свою гру, своє майбутнє, свій світ, свій дискурс, своє помислення.

2. В транзитологічному плані перемогти це зробити якісь орієнтації та похідні з них соціальні установки договірним чином магістральними для подальшого онтологічного розвитку воюючих спільнот.

3. Перемогти це не нав'язати свою волю. Перемогти це змінити орієнтації перетворень післявоєнного світу так, щоб різні волі домовилися про інакші смисли і перспективи. Нав'язана воля це неволя, яка породжує нову війну.

4. Перемагають не спільноти і не люди, а орієнтації істот у їх спільності.

5. Справжня перемога у війні це переорієнтація не лише ворога, але і цілого світу, якщо це світова війна, на найбільш складні і уні-інтер-екстра-мета-версальні смисли та перспективи, тобто на договірну надовго транзитологію.

6. Перемога у війні це осмислена і переспективна зміна орієнтацій транзистенції за рахунок прєдєльних екзистенційних руйнувань, втрат та жертв воюючих сукупностей у одному просторі істот, наприклад, на одній планеті, на одному континенті, в одній країні чи, наприклад, в одній Галактиці, в одному Всесвіті чи в одній компактифікації мірних фізичних констант.

7. Для перемоги недостатньо подолати страх смерті. Для перемоги ще потрібно подолати страх змін. Страх змін сильніший за страх смерті. Абсолютна більшість людей не змінюються навіть перед явною загрозою смерті.

8. Перемога завжди відносна і може бути зрозуміла лише в контексті минулої довоєнної онтології чи в старому довоєнному світі. Перемога в контексті післявоєнної онтології суть лише початок чи заявка на творення нового-інакшого післявоєнного світу.

9. Одна і та ж ситуація може бути перемогою в одному масштабі міри-простору-часу і поразкою в іншому. Наприклад, якщо розглядати Другу світову війну і Холодну війну, то в одній СРСР виграв, а в іншій програв. А якщо розглядати це як одну війну, то СРСР просто програв.

10. Перемогти це створити свій новий-інакший світ, свій дискурс, свої інтелектуальні концепції, свої мистецькі та медіа-проекти, куди потрібно буде втягувати вчорашнього ворога.

11. Використати перемогу це використати зміни світу для творення інакшого себе та використати зміни себе для творення інакшого світу.

12. Україні для перемоги потрібно створити такий післявоєнний світ, в якому ворог би ніколи знову не напав на нас. Якщо загроза нових нападів ворога

залишається, то це не перемога, а передишка, пауза, підготовка до нової фази війни.

13. Перемога це інтелектуальне творче ускладнення смислів та перспектив, яке може лише виглядати як подолання та перезможення ворога чи опонента, але таким не є.

14. Перемогти це значить не просто створити світ, більш осмислений і перспективний, ніж світ ворога. Перемогти це не просто створити такий світ для себе та своїх. Перемогти це зробити так, щоб ворог і усі чужі захотіли жити у такому світі.

15. Лише той, хто здатен змінитися більше, ніж його опонент, здатен перемогти. Отже переможе той, хто переможе самого себе. Сутнісно перемога це перемога над самим собою.

16. Перемоги нема, коли нема власного перетворення та розвитку. Мало подолати своє минуле самовизначення мислительно-ітелектуальним чином, потрібно перезмогти себе вірчо-вольовим чином.

17. Перемогти транзитологічно себе це значить розібрати себе старого у старому світі і зібрати себе інакшого у новому-інакшому світі.

18. Перемога онтологічна – це не домінуючий ідеал, а подолання розриву невизначеності через творення нового-інакшого світу.

19.Перемога в соціальних проекціях – це створення нової договірної спільності, в нинішній війні – соборного егрегора Вселюдства.

6. Перемога у війні Росії з Україною

1. Політична, геополітична, економічна, соціальна та культурна перемога країни у війні це уявлення із установки на домінацію у грі з нульовою сумою.

2. **В нинішній війні це означає наступне.**

1. Росіян більше, ніж українців.

2. У росії є ядерна зброя.

3. Росія має фанатичне бажання знищити Україну, українців та окупувати її територію.

3. Тобто у війні на виснаження у прямому протистоянні Україна росію перемогти не може, якщо не включить мислення і не почне творити світ, де є

місце інакшій Україні та інакшій Росії.

4. Російський імперіалізм в мислительному плані так само обмежений, як і український націоналізм. Той факт, що росіяни відкрито пропагують геноцид українців, а українці просувають геноцид росіян приховано чи алегорично, мало що означає, хіба лишень для пропаганди чи для міжнародного реноме.

5. **Україна не осмислила свою національну поразку у ході Революції-1917 та у Другій світовій війні як слабкість свого егрегоріального, він же соборний, концепту.**

6. Країна Хартланду не може дозволити собі бути нацією, бо сусідні цивілізації повсякчас руйнують її та рвуть на шматки. Країна Хартланду може бути або окремою цивілізацією, або час від часу приєднуватись до сильнішої сусідньої цивілізації, кожен раз жертвуючи населенням, територією та рівнем розвитку.

7. Україна хоче національного домінування, росія хоче імперського домінування. Право націй на самовизначення протистоїть праву сили імперії на експансію і на примусове визначення. Обидві країни звинувачують одна одну у фашизмі.

8. **Правди немає на жодній з цих сторін.** Правда може бути створена поверх нинішніх правд України та росії.

7. Перемога у війні України з Росією

1. Україна не може перемогти у війні росії з Україною. Україна може перемогти лише у війні зміненої України з росією.

2. Тотальна концепція війни на повне знищення росії для України згубна. Так само згубною є ізоляціоністська концепція війни, коли ставиться мета звільнити територію від окупантів і відмежуватись від росії, сподіваючись, що руйнація росії фатально Україну не зачепить.

3. Модель перемоги України виглядає так: контрнаступ, відвоювати територію України і відкинути російські війська за кордон України на 1991 рік, поразка росії, приниження росії, визнання провини росіянами, спокута провини, репарації, компенсації, розпад росії.

8. Що не так з цією моделлю?

1. Чи готові українці до контрнаступу, бо ворог буде вчиняти нові удари по містах, нові звірства і справа може дійти до ядерної зброї?

2. Що будуть робити російські війська, відкинуті за межі України? Згинуть, як роса на сонці? Погана стратегія.

3. Головна вада такої стратегії, що вона не враховує стратегію росії, ймовірний сценарій якої полягає у тому, щоб анексувати завойовані території, взяти їх під ядерний захист і оголосити, що будь-яка спроба їх відвоювати з боку України буде пов'язана з ядерним ударом у відповідь.

4. Українська влада, експерти і патріоти не готові до такої ситуації. Бо одна справа бути готовими на власну смерть, а інша справа ризикнути життям рідних та близьких, жінок, людей похилого віку та інвалідів, ризикнути майбутнім всієї території України.

5. Ядерний шантаж не долається героїзмом чи гідною масовою смертю. Ядерний шантаж діє ультимативно і призводить до безальтернативного вибору. Лише мислення та інтелект можуть дати альтернативу для такого вибору. Але Україна не йде шляхом мислення та інтелекту.

6. Ця модель фіксує моральне задоволення України у вигляді ресентиментального приниження суперника і руйнування країни суперника та готовність продати росії свої руйнування та жертви за репарації та компенсації. В цій моделі немає позитивного бачення майбутнього і виходу з ресентименту. Такою перемогою Україна може отруїтись, як отруїлась росія квазіперемогою СРСР у Другій світовій війні.

7. Неможливо воювати з "русским миром", не маючи свого світу. Неможливо здолати один чужий світ іншим чужим світом. Західний світ чи Європейський світ не повно створений українцями.

8. Українці однаково творили і світ росії, і світ Європи. І ані той, ані інший не став своїм, бо українці завжди ненавиділи своїх інтелектуалів за те, що ті були вільні від землі, від мови, від культури. Тому створене українськими інтелектуалами для чужих – Заходу, Європи, росії – сприймається українцями як чуже.

9. Але інтелект лише і може творити як вільний. Інтелектуальний світ завжди поза простором, поза часом, поза мовою, поза культурою. Інтелект не здатен творити у визначеності чи будучи обумовлений наявними обставинами.

10. **Українство це інтелектулізм, воля і вольності, а не мова та культура.** Лише таке надкультурне українство здатне постати як універсальне, інтерверсальне, екстраверсальне та метаверсальне. Немає українського світу, але може бути світ українства як зародок Вселюдства.

9. Чи можлива перемога без продовження нинішньої війни?

1. Чи можуть бути у нинішній війні переможцями обидві сторони? Чи взагалі можлива спільна перемога затятих ворогів?

2. "Win-win підхід" (виграш-виграш) – це підхід, в основу якого покладено ідею можливості такої взаємодії з іншою стороною (переговорів, конфлікту тощо), при якому в результаті обидві сторони залишаться у виграші.

10. Теоретично модель такої перемоги *можлива*

1. Замість держав як монополістів надання інфраструктурних послуг життєзабезпечення та господарювання легітимується більш різноманітна міжнародна структура з державно-корпоративно-урбаністичними місцями створення та надання інфраструктурних послуг.

2. Замість творення глобальної імперії як орієнтації великих держав світу після Другої світової війни починає обговорюватися та втілюватися орієнтація на творення Вселюдства.

3. Замість ООН – Організація Вселюдства, куди би ввійшли архаїчні держави, бездержавні нації з тяглою історією, корпорації, деякі важливі для світу міжнародні організації, окремі мікрогрупи мислячих інтелектуалів, окремі організації громадянських активістів.

4. Замість НАТО – розподілена система безпеки, яка засновується не лише державами, але і корпораціями.

5. Замість фіатних валют – багатоманітність валют з їх певною посвітною функціоналізацією.

6. Замість споживчого відношення до природи – екопросторове парнерство.

7. Сценарно цю модель нового-інакшого світовлаштування Україна могла б запропонувати міжнародній спільноті. І вже за підтримки міжнародної спільноти можна було б її пропонувати росії.

8. Однак **сьогодні це нереально**. Сукупний **інтелектуальний потенціал української влади, українських експертів та українських громадянських активістів настільки низький**, що це непідйомне завдання для України. **Інтелектуальний потенціал росії ще нижчий**, бо її еліта в дезорієнтації, дезорганізації, депресії і дегенерації.

9. Ресентиментальна ненависть росіян до українців та дзеркальна ресентимельна нелюбов та зрадофобія українців до росіян не дозволять вирішити це питання спільно Росією та Україною.

10 Тому війна сьогодні неуникненна, включаючи можливість світового ядерного конфлікту. Все одно після цього людство змушене буде реалізувати схожу модель. Але надто багато сьогодні пристосуванців, дезертирів мислення-інтелекту у креативний клас та просто ідіотів – у світі, в росії та в Україні. Надто далеко масова пропаганда усіх сторін війни від реальності змін.

11. У війні мислення важить дуже мало, бо мислителі говорять тихо. Але уникнути війни можна лише повернувшись до мислення. Коли не лишається інших виходів, наприклад перед загрозою світової ядерної війни, мислення – це завжди вихід.

11. Чи завжди буває *перемога* у війні?

1. Стратегуючи перемогу, потрібно завжди аналізувати варіанти поразки. Іноді в варіантах поразки можна побачити небачені і несподівані можливості перемоги. Відтак перемога через поразку це найбільш складна стратегія перемоги.

2. Водночас не всі війни закінчуються перемогою хоч кого-небудь. Іноді війна закінчується програшом всіх. Стратегія "defeat-defeat" (поразка-поразка) сьогодні практично не досліджена, тому що її ніхто не хоче досліджувати. Негативна патія такої стратегії зазвичай засмучує або взагалі відключає мислення та рефлексію.

3. Стратегія ядерної війни це стратегія "defeat-defeat". В цій стратегії поразки усіх сторін виграє той, хто більше готовий жити в умовах поразки, а це саме менш розвинута сторона війни.

4. Про поразку не потрібно думати воїнам, обивателям та бізнесменам. Але про сценарії поразки потрібно думати інтелектуалам, полководцям-стратегам та підприємцям.

5. Думання про поразку в контексті відкладеної перемоги потребує мислення, яке не захоплюється негативною патією. А саме це є неабияке уміння під час війни.

12. Основні *питання* війни України з росією, без осмислення яких перемоги не буде

1. Перемога у війні це домінація якої-небудь зі сторін війни чи перетворення світу у такий, де немає сторін війни?

2. Наскільки перемога України буде інтелектуальною і чия це буде перемога?

Якщо це буде перемога завдяки жертвам українців, але західній зброї, то вона буде чия? Ленд-ліз для СРСР був і під час Другої світової війни. Але ніхто не заперечував, що СРСР був серед переможців.

3. Легенда про "Катюші" реальна і сьогодні у вигляді різних РСЗВ, тобто в перемогу у Другій світовій війні СРСР зробив свій інтелектуальний внесок.

4. Чи спроможеться Україна до створення своєї диво-зброї, яка буде визначати війни майбутнього?

5. Післявоєнна відбудова України чи творення інакшої України?

6. Післявоєнний Світ в організації територіальних країн чи світ топологічно-мережевих ойкумен-політій?

7. Ізоляція України від росії чи участь України у творенні нової-інакшої Росії в процесі її розпаду після війни?

8. Післявоєнний Світ в орієнтації на нації-держави чи на Вселюдство?

***

№ 1.316

Сергей Дацюк: "Мы можем выиграть войну, но проиграть победу"

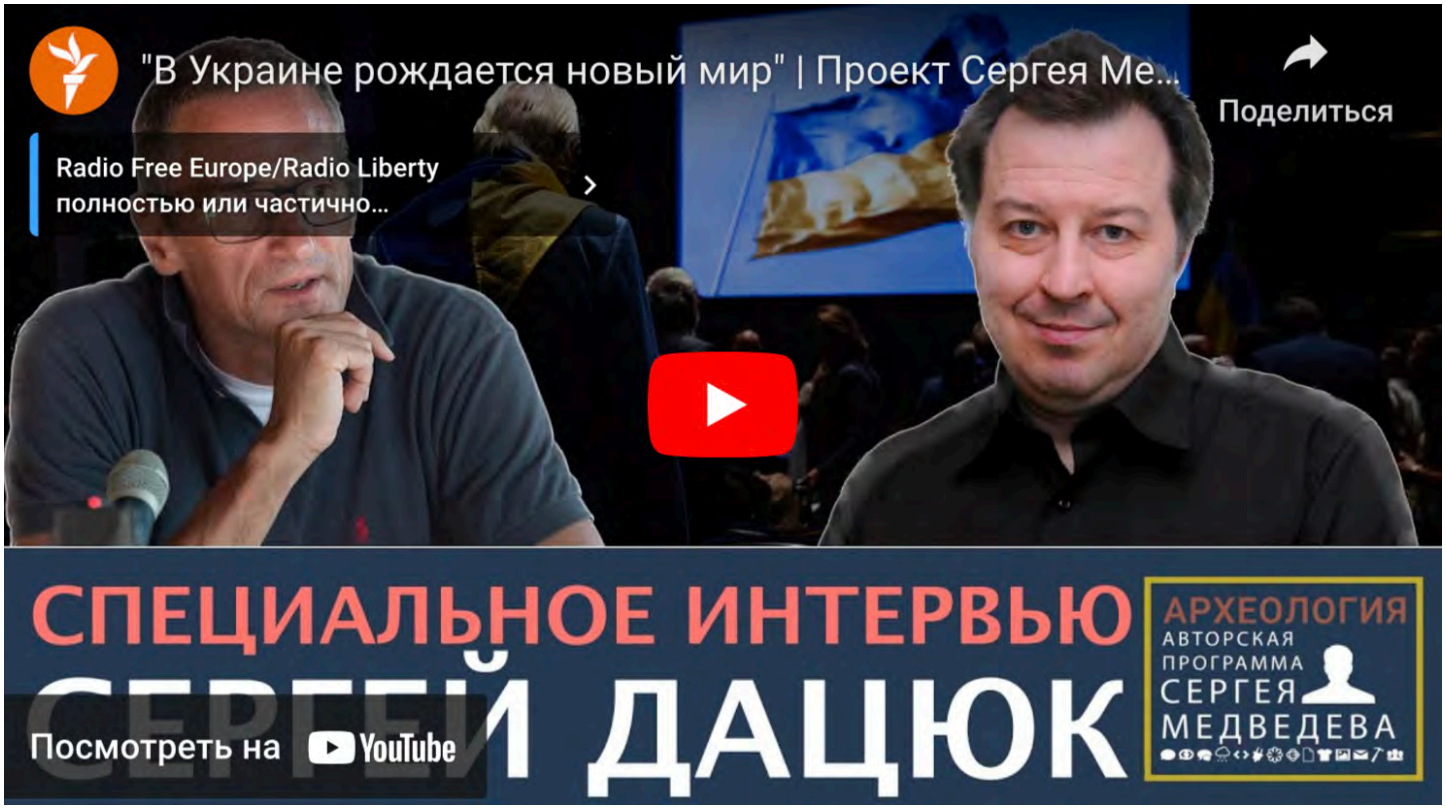

2023-02-26

Сегодня специальный гость Радио Свобода – украинский философ и публицист Сергей Дацюк, автор интернет-книг ***"Теория виртуальности"***, ***"Онтологизации"***, ***"Горизонты конструктивизма"***.

(***Видео***)

***

— Сергей Медведев: Ваша статья, философское эссе под названием *"Что такое победа, и как ею воспользоваться"* – это первый большой текст, который я прочел по-украински. И я хотел бы поговорить с вами о том, *что такое победа для Украины*.

Как вы можете описать жизнь при выключенном свете, при постоянном ожидании прилетов (это новое слово 2022 года)? Это создает какое-то экзистенциальное ощущение?

— Сергей Дацюк: Я в этом плане не самый лучший наблюдаемый объект. Я давно говорил о том, что война неизбежна. Большинство событий, которые потом наступают, я переживаю задолго до них, поэтому, когда они приходят, я уже отпереживал.

— Вы сейчас живете в состоянии постпереживания?

— Я живу в состоянии нормального ежедневного ужаса, опасности. Но я это не переживаю как ужас, потому что все, что мог, сказал, о чем мог, предупредил. Всех своих приятелей предупредил – готовиться. Смеялся, когда кто-то собирался уезжать, по той простой причине, что сам я никуда уезжать не собирался, потому что это моя родина, мой город: чего я должен куда-то бежать? И в этом плане жизнь наступает не сразу, не в один день, всегда есть время для того, чтобы привыкнуть.

Мы пережили разные режимы. В первые дни это была просто остановка многих служб, большие очереди к магазинам, но где-то за две недели с этим практически разобрались. Хлеба не было две недели, потом он появился, службы заработали. Режим наступления на город – это был один режим. Потом, когда мы отбили Киев, Киевскую область… Я могу представить, что сейчас в тех городах, которые либо под оккупацией, либо под угрозой оккупации. В этом смысле война везде разная. Если внутри меня, внутри кого-нибудь живет знание того, что это неизбежно, что придется меняться, то можно уже задолго до этого проработать план, что и как ты будешь менять и как ты будешь меняться.

— Одна из тем, которые я хочу вынести из вашего эссе, это экзистенция и транзистенция. Есть экзистенция, существование физического тела, есть транзистенция – это меняющееся состояние человеческого духа. Украина

сейчас находится в состоянии измененного духа, в состоянии транзистенции? Как меняется страна сейчас, находясь под постоянным отключением, под риском удара, в ощущении мобилизации?

— Украина разная, как и любая страна. В транзистенции большинство. Но даже те, кто уехал и находится за границей, все равно пребывают в изменении. Значительное количество людей находятся в депрессии, дезориентации, дезорганизации. Еще некоторое количество людей, фактически их в обществе от 5 до 10% – это люди, у которых такая ситуация вызывает агрессию. Если они не могут выплеснуть ее вовне, то есть на фронте, на врага, то обращают ее на ближайший круг и на самих себя. Это тоже способ переживания транзистенции. Очень немногие в этой ситуации переосмысляют то, что было, пытаются построить иную перспективу, построить послевоенный мир. Мы все переживаем транзистенцию, но все по-разному.

— Можете ли вы сказать, что растет национальное самосознание Украины, все больше людей осознают себя украинцами? Эта война, нападение России, Путин по факту формируют украинскую политическую нацию?

— Это непростой вопрос. Он даже не в том, действительно ли сейчас повысилось национальное самосознание, хотя да, оно, безусловно, повысилось. Но насколько это долговременный тренд? Пока идет война, конечно же, гонения на русский язык, отмена русской культуры, запрет многих русских проявлений, прежде всего – информации, информационных кампаний, постановка вопроса, что нет хороших русских и так далее, – это, безусловно, будет.

Вопрос: **это будет так и дальше, и после войны, или это временное явление и оно закончится, когда закончится война?**

Это зависит не от того даже, как проиграет Россия, не от того даже, какие отношения с Россией мы построим. А они все равно будут, неважно, враждебные, изоляция – это все равно отношения, и **это скорее зависит от того, как мы видим смысл нашего совместного существования и нашу перспективу**.

Есть еще одно важное обстоятельство – это вообще будущее нации как таковой. Я давно живу с мыслью, что у наций будущего нет, и не только у украинской: нет будущего у российской нации, у британской, у американской, у немецкой, у французской – ни у одной нации нет будущего. У империй тоже. Смысл империй состоял в установках на доминирование, которые поддерживаются военной силой и направлены на территориальную экспансию.

По каждому направлению возникли проблемы.

1) — Во-первых, **доминирование больше не является эффективным, гораздо эффективнее в социальном плане договариваться.**

2) — Второй момент: **военная сила и военное давление неэффективны теперь ни в каком контексте**, тем более что воевать стало очень дорого, а приобретаемые с такими затратами территории не являются принципиальными.

3) — На это отвечает третий пункт: **что такое территории**.

Понятно, что раньше территории – это было пространство экспансии, прежде всего сельскохозяйственные территории и затем территории для индустриальных замкнутых циклов, куда входят и ресурсная база индустрии, и моменты логистики, и моменты реализации произведенного продукта. Но оказывается, что экспансия сегодня происходит в другие пространства. Инновационное пространство, роботизация, технологизация в плане телекоммуникаций, космическое пространство, то есть развернувшаяся конкуренция за Марс, за Луну гораздо серьезнее, чем конкуренция территориальная. Виртуальное пространство, пространство искусственного интеллекта. Появилась масса содержательных пространств, не примитивных территориальных, куда экспансируют новые, назовем их так, империи, потому что это уже не империи в классическом представлении.

В этом смысле территориальным ресурсным империям просто не осталось места, поэтому умирают не только нации, умирают также империи. В этом смысле мы должны переосмыслять базовые представления и предъявлять даже новый язык для того, чтобы просто говорить о том, что происходит с нами, будем мы нация, не нация, останется ли Россия империей и так далее. Просто России не останется, и Китая не останется, потому что для них это сейчас вопрос вопросов: стоит ли дальше иметь имперскую повестку?

— Хочу процитировать интересную мысль из вашей статьи. Вы пишете: *"Тотальная концепция войны на полное уничтожение России для Украины губительна. Также губительна изоляционистская концепция войны, когда ставится цель освободить территорию от оккупантов и отмежеваться от России, надеясь, что разрушение России фатально Украину не затронет"*. Сейчас, как я понимаю, в Украине действительно в основном идут мысли о полной победе, уничтожении России, Путина и Кремля, а затем отгородиться стеной от этого токсичного болота. А вы говорите, что это невозможно.

— **Даже если ситуация пойдет по крайне плохому варианту для России**, то есть разрушение, гражданская война… А я традиционно добавляю ядерные удары России по территории России: до этого может дойти, этот сценарий не надо сбрасывать со счетов.

Для Украины это невыгодно.

Никакого злорадства у нас от этого не будет, потому что,

1) — во-первых, русские побегут к нам.

2) — Во-вторых, никуда не делась угроза Закавказья или Кавказа в целом,

3) — никуда не делась китайская угроза.

В этом смысле **мы рассматриваем вариант, когда мы будем принимать, обратите внимание: не завоевывать, а принимать предложение юга России либо о включении в состав Украины, либо об установлении более тесных контактов.**

Потому что мы окажемся перед неизбежностью создать огромное пространство, дружественное по отношению к Украине. Это можно проделывать, только если мы в состоянии войти в другую культуру, построить с ней договорные отношения, попытаться построить договорные отношения с народами Кавказа. **Только это может обезопасить Украину как таковую.**

Изоляционизм никакая страна никогда не утверждала как длительный проект, и он никогда не был эффективен.

С точки зрения стратегии это неэффективно вдвойне, втройне, а может быть, даже в десятой степени, потому что послевоенный мир будет совершенно иным, чем довоенный.

В этом плане не будет наших привычных представлений, что мы можем изолироваться и все будет так, как до войны.

1) — **Это все могло бы быть, если территория контролируется.** Неважно, мы признаем режим контроля, не признаем режим контроля, но это контроль над территорией.

2) — **Если территория перестает контролироваться, начинается ад**, начинается контрабанда, наркотический трафик, трафик оружия, неконтролируемая миграция и так далее.

Все эти вещи лучше упреждать.

Поэтому есть геополитический проект, который обозначает толерантные отношения к территориям, прилегающим к Украине.

Заметьте,

1) — мы не собираемся их завоевывать,

2) — мы собираемся их спасать в случае распада России.

— Разделят ли вашу космополитическую утопию остальные украинцы? Сейчас ведь происходит совершенно оправданная возгонка ненависти в ситуации бомбардировки городов, того, что недавно произошло в Днепре. ***Как можно "продать" вашу идею украинцам?***

— Я выступаю не как политик – раз.

2) — Второе – это не утопия, я об этом не фантазирую, а рассматриваю это как отдельный сценарий.

3) — Третий момент: ее не принимают не только в Украине, но и в России.

4) — Четвертый момент: ее также не принимают в Европе, в США, в Китае.

Я говорю о сценарии, реализации которого не хочет никто.

Но ведь война, которую начала Россия против Украины, тоже была таким сценарием, ее тоже никто не хотел, и в России не хотели, по большому счету.

Теперь,

глядя на то, как реализуются сценарии, которых никто не хочет, я вынужден прокладывать сценарий, позволяющий Украине иметь позитивную перспективу.

И это один из позитивных сценариев. Это вовсе не утопия. Это нежелательное для меня событие. Для того, чтобы достичь этого, нам придется работать намного больше, нежели иметь дело с Россией, которая включена в следующий сценарий.

Сценарий формулируется с точки зрения Украины по отношению к России где-то в десяти словах:

поражение, унижение, признание вины, покаяние, искупление вины, репарации, компенсации, распад России и управление пространством, которое подверглось распаду.

Желателен ли он для Украины? Нет.

Нам лучше иметь дело с целостной Россией, которая пережила обновление, выплатила репарации, извинилась, живет в тренде, – пытаться налаживать отношения на протяжении ближайших десяти лет.

Вот с такой Россией нам дешевле, лучше, перспективнее иметь дело, нежели с тем, о чем я говорю.

— Россия, вы считаете, *способна таким образом измениться?* Будет ли это еще Россией – не имперская, не московская Россия вашего космополитического мира?

— **Безусловно**.

1) — Или она сделает это сама,

2) — или она сделает это вынужденно на какой-то части своей территории.

Вариант, что она сделает это сама, уже не проходит, потому что единственной причиной войны является отказ в России от мышления.

1) — Мышление жило на территории России приблизительно до начала 2000-х.

2) — Я помню последние попытки онтологического переосмысления, где еще были задействованы остатки мышления, – это был 2005 год.

3) — В 2006–8-м стало понятно, что мышление умерло, на него был наложен запрет.

Поэтому,

— из всех тех возможностей, которые у России остались, **я сейчас не вижу сценария, при котором она могла бы осуществить это сама.**

Для того, чтобы это стало бы возможным, мышление должно было появиться на фрагментированной территории в каком-то масштабе по отношению к каким-то локусам.

Вот так это сможет произойти, и неважно, в каком виде это будет: либо распад в результате войны, либо распад в результате ядерной войны, либо распад в результате украинского наступления, либо включения Запада, либо включения Китая.

Неважно, как это произойдет, важно, чтобы российское цивилизационное мышление не справилось с российской территорией, с российским обществом.

— *Вы верите в Европу, в европейский проект?* В рамках расширенного европейского проекта Украина и то, что останется от России, смогут взаимодействовать?

— **Нет**.

По той простой причине, что мы уже написали манифест года за два до этого, где признали, что

> **— и в Европе произошла та же самая беда, то есть утрата, отказ, запрет на мышление.**

Иногда происходит утрата, которую не замечают, иногда происходит сознательный отказ во имя мистики, фэнтези и прочей средневековой лабуды, которую мы сейчас видим в словесности.

"Гарри Поттеры" и тому подобная лабудень – это и есть признаки отказа от мышления – сознательного, заметьте. Это не кто-то вам запрещает – происходит сознательный отказ. А потом уже по результатам сознательного отказа от мышления налагается запрет на попытки его возобновить.

В Европе происходит то же самое.

Поэтому,

> 1) — мы предприняли несколько попыток построить новую мыслительную коммуникацию с интеллектуалами, условно, бывших советских республик, с интеллектуалами Восточной Европы, с интеллектуалами Западной Европы,
>
> 2) — и у нас ничего не получилось.

— Интересно, как вы в Украине, сидя под обстрелами, без света, рисуете возможное космополитическое будущее для человечества.

— У нас нет выхода.

Проблема в том, что мы можем выиграть войну, но проиграть победу, как это случилось с Советским Союзом.

> 1) — Он думал, что победил в войне, но проиграл мир. Он думал, что захватили Восточную Европу – и все, экспансия состоялась, значит, теперь мы можем делать что угодно. Нет, не что угодно. **Если вы отказываетесь от мышления…**
>
> Заметьте, то, что в СССР приписывают коммунистической идеологии, на самом деле было отступлением от коммунистической идеологии.

Все наибольшие достижения Советского Союза – это 1955-65 годы, так называемая оттепель. Это была максимальная свобода, разрешалось даже критиковать коммунистические идеи. Эти десять лет дали невероятный срез.

Именно тогда, когда происходил отход от кондового коммуно-социализма, были достижения Советского Союза. Все остальное – это застой, репрессии, которые, собственно, представляют собой коммуно-социализм.

Поэтому отказ от мышления, произошедший во второй половине 60-х, – это такое же следствие неизбывного стремления доминировать, которое существовало в российской цивилизации. Российская цивилизация не вышла на договорные основания, на попытки на равных сотрудничать, сомыслить, содействовать с республиками, на попытки построить договорные отношения республиканского характера, не говоря уже о других. Собственно, слила социализм в унитаз.

— Хочу привести еще одну цитату из вашего эссе: *"Победить – не навязать свою волю. Победить – это изменить ориентации и преобразования послевоенного мира так, чтобы разные воли договорились о других смыслах и перспективах. Навязанная воля – это неволя, порождающая новую войну"*. Действительно, победить – это не значит навязать победу сопернику, потому что тогда соперник вырвется снова, как Германия после Первой мировой войны, которой была навязана воля победителей.

— У нас, к сожалению, был очень негативный опыт.

За два года до войны в Лиссабоне мы определили попытку русским интеллектуалам договориться, так называемый Лиссабонский манифест, тот самый, где мы уже говорили об отказе от мышления, о новой архитектуре человечества. Там нам пришлось размежеваться с русскими интеллектуалами.

После этого фактически уже было понятно, что теперь только война.

Такая попытка была неуспешна, но именно там были поставлены эти вопросы: давайте создавать человеческий мир вместе. К сожалению, российские интеллектуалы отказались.

— Вот так «из Украины, сидящей без света, рождается совершенно другой свет».

Сергей Медведев
Ведущий программы "Археология", руководитель проекта "Археология"

***

№ 1.317

Не вчіть Пишного робити популізм

2023–02-27

Лямец

Новий голова НБУ знов демонструє високий клас. У суботу та неділю він влаштував так звану "стратегічну сесію" з подальшого розвитку НБУ.

Найвідоміші майстри пустити пил у очі в наших краях - то так звані "соросята". Вміння робити презентації про "лупаємо цю скелю" для них є basic skill. Але "соросята" мають сором'язливо відступати у куток. На стратегічній сесії НБУ було усе. High level communication, цитата Сунь Цзи та власне шеф у худі 'Ukrainian' a la ряса єзуїта. А головне, компанія McKinsey.

Андрій Пишний вміє грати у ці ігри. Його владні університети починалися ще з Офісу президента Ющенка. Він встиг доторкнутися до найвищого рівня, тому напевно знає, що форма має затуляти дійсність. Іншою мовою, не має великого значення, що ти робиш, доки усі зачаровано роздивляються твою презентацію.

Найліпший спосіб відволікти увагу від грубої фактури щоденної

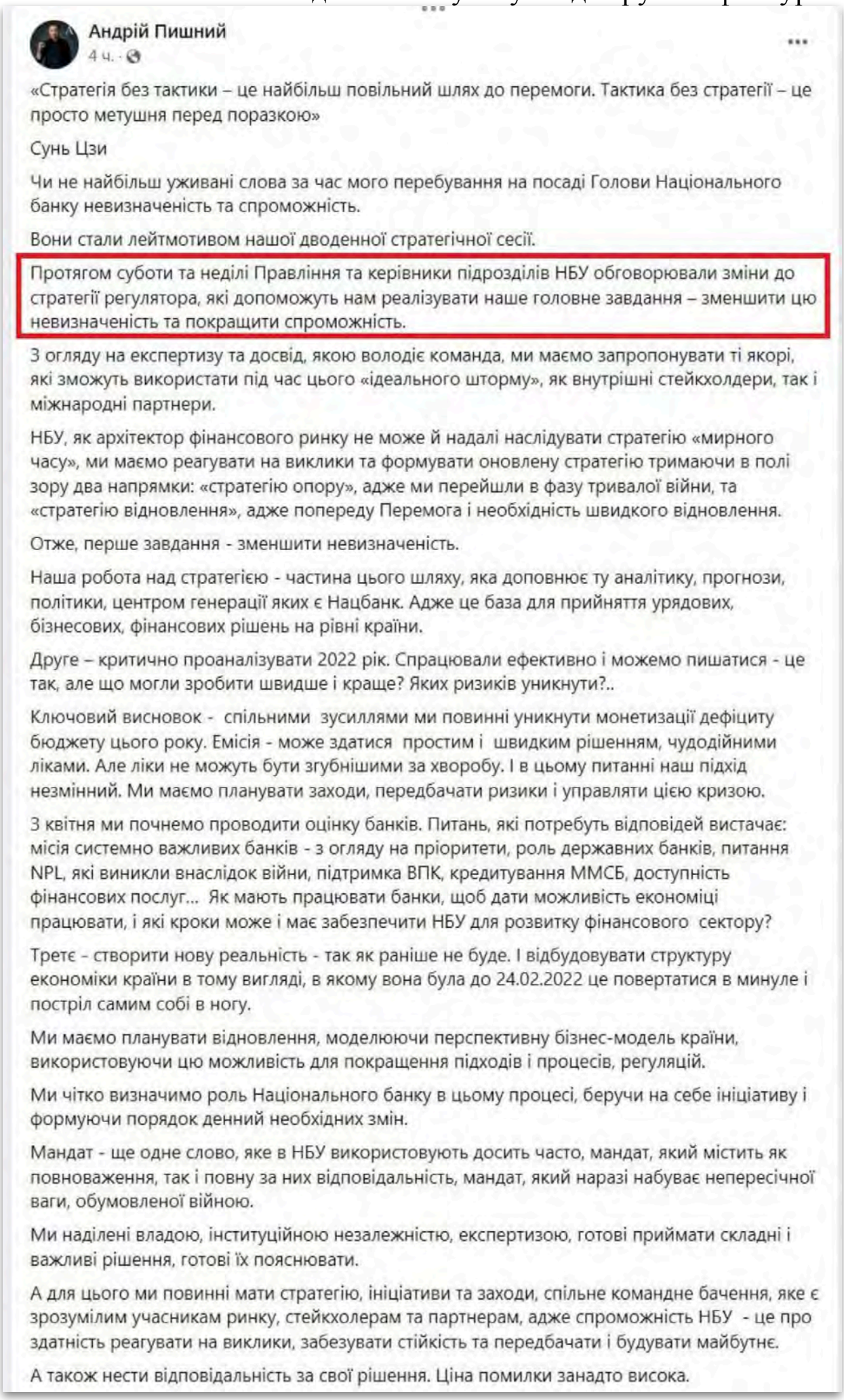

Андрій Пишний
4 ч. ·

«Стратегія без тактики – це найбільш повільний шлях до перемоги. Тактика без стратегії – це просто метушня перед поразкою»

Сунь Цзи

Чи не найбільш уживані слова за час мого перебування на посаді Голови Національного банку невизначеність та спроможність.

Вони стали лейтмотивом нашої дводенної стратегічної сесії.

Протягом суботи та неділі Правління та керівники підрозділів НБУ обговорювали зміни до стратегії регулятора, які допоможуть нам реалізувати наше головне завдання – зменшити цю невизначеність та покращити спроможність.

З огляду на експертизу та досвід, якою володіє команда, ми маємо запропонувати ті якорі, які зможуть використати під час цього «ідеального шторму», як внутрішні стейкхолдери, так і міжнародні партнери.

НБУ, як архітектор фінансового ринку не може й надалі наслідувати стратегію «мирного часу», ми маємо реагувати на виклики та формувати оновлену стратегію тримаючи в полі зору два напрямки: «стратегію опору», адже ми перейшли в фазу тривалої війни, та «стратегію відновлення», адже попереду Перемога і необхідність швидкого відновлення.

Отже, перше завдання - зменшити невизначеність.

Наша робота над стратегією - частина цього шляху, яка доповнює ту аналітику, прогнози, політики, центром генерації яких є Нацбанк. Адже це база для прийняття урядових, бізнесових, фінансових рішень на рівні країни.

Друге – критично проаналізувати 2022 рік. Спрацювали ефективно і можемо пишатися - це так, але що могли зробити швидше і краще? Яких ризиків уникнути?..

Ключовий висновок - спільними зусиллями ми повинні уникнути монетизації дефіциту бюджету цього року. Емісія - може здатися простим і швидким рішенням, чудодійними ліками. Але ліки не можуть бути згубнішими за хворобу. І в цьому питанні наш підхід незмінний. Ми маємо планувати заходи, передбачати ризики і управляти цією кризою.

З квітня ми почнемо проводити оцінку банків. Питань, які потребуть відповідей вистачає: місія системно важливих банків - з огляду на пріоритети, роль державних банків, питання NPL, які виникли внаслідок війни, підтримка ВПК, кредитування ММСБ, доступність фінансових послуг... Як мають працювати банки, щоб дати можливість економіці працювати, і які кроки може і має забезпечити НБУ для розвитку фінансового сектору?

Третє - створити нову реальність - так як раніше не буде. І відбудовувати структуру економіки країни в тому вигляді, в якому вона була до 24.02.2022 це повертатися в минуле і постріл самим собі в ногу.

Ми маємо планувати відновлення, моделюючи перспективну бізнес-модель країни, використовуючи цю можливість для покращення підходів і процесів, регуляцій.

Ми чітко визначимо роль Національного банку в цьому процесі, беручи на себе ініціативу і формуючи порядок денний необхідних змін.

Мандат - ще одне слово, яке в НБУ використовують досить часто, мандат, який містить як повноваження, так і повну за них відповідальність, мандат, який наразі набуває непересічної ваги, обумовленої війною.

Ми наділені владою, інституційною незалежністю, експертизою, готові приймати складні і важливі рішення, готові їх пояснювати.

А для цього ми повинні мати стратегію, ініціативи та заходи, спільне командне бачення, яке є зрозумілим учасникам ринку, стейкхолерам та партнерам, адже спроможність НБУ - це про здатність реагувати на виклики, забезувати стійкість та передбачати і будувати майбутнє.

А також нести відповідальність за свої рішення. Ціна помилки занадто висока.

буденності - це створити яскраву обгортку, до якої не зможуть до@батися

навіть вишукані критики. Саме тому McKinsey, стретагічна сесія, «стратегія опору», «стратегія відновлення», "планувати відновлення", "моделюючи перспективну бізнес-модель країни", Сунь Цзи та інші слова, які не означають геть нічого. Їхнє завдання - створити потужне простирадло наративів, яке покриватиме...

Що саме покриватиме, майже століття тому розповіла всесвітньо відома архітекториня змін Фаїна Ранєвська: "Навіть під найпафоснішим хвостом павича завжди ховається звичайна куряча дупа".

Зрозумійте вірно, немає нічого поганого у хвості павича (у нашому випадку, у сесії).

Але трохи про дупу.

По-перше, **НБУ не має визначати власну стретегію**. Так само, як податківці не мають малювати податкову реформу, а поліцейські - реформу поліції. Це суворий конфлікт інтересів. Бо тоді вони усе робитимуть для себе, а не для країни, яка надала їм владу.

Аби робити стратегію розвитку НБУ, існує Рада НБУ. Але вже багато років як Рада втратила важелі впливу на дійсність. У нинішньому стані її можна цілковито перейменувати на Патронатну службу голови правління НБУ.

Колапс відбувся давно. Хто платить гроші, той і диктує поведінку. Раді НБУ платить гроші голова правління. На яку незалежність ви чекаєте? Ще трохи, і там сидітимуть самі свої люди з "Ощадбанку".

Може, саме у цьому відповідь на питання, чому на стратегічну сесію НБУ... не запросили Раду НБУ. Навіщо? Рада завізує кошторис цієї сесії та підмахне стратегію, яку розробить McKinsey під диктовку правління.

По-друге, **жодна стратегія дій НБУ не є більше, ніж папірець**. Чому? Тому, що **головні вимоги до НБУ зафіксовані у законі. А у законі записане одне єдине: "цінова стабільність". З закону ще за Гонтаревої прибрали відповідальність за зростання економіки та інші важливі параметри.**

Навіть саме формулювання "цінова стабільність" не означає геть нічого. Це і не інфляція, і не курс. КолисьНБУ звинуватили у тому, що він не утримав інфляцію - той відповів, що НБУ не відповідає за інфляцію. І за курс не відповідає.

Велика правда у тому, що **НБУ ні за що не відповідає**. **Проте повноважень у нього - дуже багато.**

За потужністю впливу, його можна порівняти з Кабінетом міністрів. Але контролювати його так само неможливо, як НАК "Нафтогаз".

Але така свобода створює певну небезпеку.

Аби ніхто не звертав увагу, що **вам можна все, а ви ні за що не відповідаєте**, - треба створювати ілюзію відповідальності.

Саме тому існує вигадана програма з МВФ, саме тому ця "стратегічна сесія". Усі навколо мають думати, що ви за щось таке дуже сильно відповідаєте.

По-третє, Нацбанк розробляв вже багато стратегій, планів, концепцій. Усі вони успішно виконані. Але **жодна з них не завадила кризі 2008 року, "банкопаду" 2015-го, численним девальваціям та махінаціям на кшталт схеми з депозитними сертифікатами.**

Чому так?

Нагадую вислів Ранєвської. Існує хвіст павича, а існує куряча дупа.

Так ось, **банкопади, девальвації та схеми - то про дупу. А стратегічна сесія Пишного - то про хвіст**.

***

№ 1.318

Реально не знаю чому Камишин звільнився з УЗ. Але якщо на його посаду призначать члена правління Євгена Лященка, то для мене це буде ознакою чергового трофею Єрмака.

2023-02-27

Ніколов

Те, що Лященко прийшов в УЗ з медіа-групи Ахметова – це ніочьом. Камишін теж з Метінвесту. Куди важливіше те, що Лященко був вмонтований в бізнес-схеми Артема Шила – нової зірки СБУ часів Малюка-Татарова

https://nashigroshi.org/2022/11/21/taiemna-rozkish-sbushnyka-shylo-ta-yoho-sim-ia-volodiiut-kupoiu-nerukhomosti-ta-dorohymy-avtivkamy/

(***Відео***)

Дуже спрощено схема така.

1) Коли Кубраков ще під брендом КТимошенка-Голика ввійшов в Мінінфра і призначив на УЗ Камишина, разом з ним в УЗ був призначений головою внутрішньої безпеки Едуард Кріцин. Це колишній начальник Шила по СБУ. Відразу Шило почав крутитись довкола, оформив на роботу в УЗ свого водія.

2) А потім Єрмак зіжрав Баканова. І СБУ стало перифірією Татарова. І Шило повернули в СБУ на дуже високий пост. Він аналогічний тому, ким раніше був Сємочко.

3) Потім Єрмак зіжрав КТимошенка-Голика. Наступні Смірнов і Кубраков? А коли Шмигаля з Арахамією тойво? Нєнуашо)))

***

Таємна розкіш СБУшника. Шило та його сім’я володіють купою нерухомості та дорогими автівками

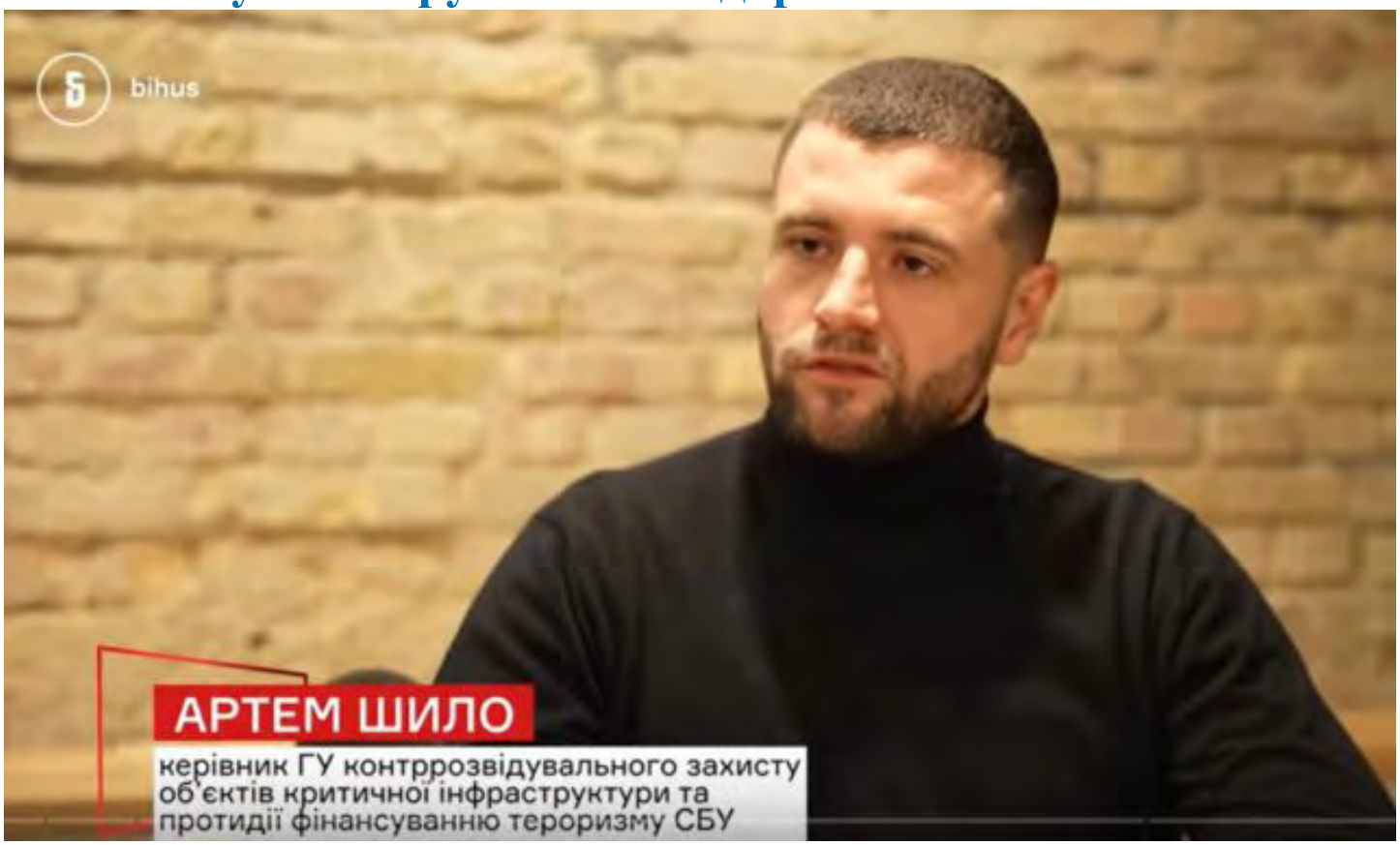

2022-11-21

Леся Іванова в розслідуванні для Bihus.info розкрила скандальний бекграунд Артема Шила, якого призначили заступником Департаменту захисту національної державності СБУ у серпні 2022 року (див. відео внизу тексту).

Якщо ранішу Шилу закидали зв’язки із російським гральним бізнесом, то минулоріч почили називати «смотрящим» від Єрмака за Укрзалізницею. А зараз його звуть вже «кадром» Татарова в СБУ. Він три місяці тому очолив один з найважливіших на сьогодні підрозділів Служби безпеки. Підрозділ, серед завдань якого – готувати санкційні списки, а ще позбутися російського впливу на стратегічні сфери української економіки, в тому числі – і критично важливої для нас нині енергетики.

На цю відповідальну посаду Шило зайшов з купою елітного майна, яке коштує більше ніж всі доходи чекіста та його родини.

Артем Шило, 32 роки, родом з Харкова.

> Батько – колишній співробітник МВС на пенсії. Мати – нині вже покійна – колишня завкафедри кримінальної юстиції у Харківському університеті ім. Ярослава Мудрого. Вона входила до редколегії журналу «Вісник кримінального судочинства» разом з заступником голови Офісу Президента Олегом Татаровим. Артем отримав освіту у маминому вузі – Харківському юридичному.

З 2012 року на службі в СБУ, спершу в рідному Харкові, а

з 2016 – в Києві, у ДКІБі. Це департамент СБУ, який має протидіяти кіберзлочинам, однак у ті роки новинна стрічка частіше майоріла історіями про викошмарювання бізнесу, при чому не тільки ІТ, а й будь-якого, куди можна було приплести російський кібер-слід.

> Чого вартий був тільки один із тодішніх очільників ДКІБА ***Климчук*** – сам особисто фігурант кримінального провадження про вимагання хабаря за закриття справи.

У цьому місці Шило дослужився до замкерівника департаменту і навіть до дострокового звання підполковника, але влітку 2021 року вилетів з СБУ в рамках великої чистки.

Далі цілий рік – чи то нічого не робив і відпочивав, чи то допомагав владі реформувати СБУ у статусі радника Офісу президента, чи то займався фантастично успішним бізнесом.

Зрештою в серпні цього року Шило повернувся в органи, щоб очолити новий підрозділ СБУ – Головне управління контррозвідувального захисту об'єктів критичної інфраструктури та протидії фінансуванню тероризму. Скорочено – головне управління «І».

Усі ці роки Шило лишався максимально непублічним.

Сам Шило відмахується від пліток про те, що отримав посаду як «людина Татарова». І навіть запевняє, що взагалі не планував повертатися в СБ. Але якось так склалося, що очільник Служби Василь Малюк йому «терміново запропонував» – а він просто «не зміг сказати ні». Нагадаємо, Малюк і Шило разом були на дні народженні Татарова.

Шило (на фото зліва) та Малюк (праворуч) на дні народження у Татарова

Нерухомість, яка має відношення до Шила:

1) Дві трикімнатні квартири в елітному ЖК Новопечерські липки – у власності самого Шила, ринкова вартість – близько $700 тисяч.

2) Тут же в Липках у власності дружини ще одна двокімнатна квартира і 360 кв.м. комерційної нерухомості – понад $2 млн.

3) Також дружина Шила має сукупно 275 кв.м. в клубному будинку в центрі Києва, де у неї салон краси. Ринкова вартість сягає ще $1 мільйона.

4) Окрім того на дружину Шила записані два Мерседеси і була ще Тойота Камрі. Це докупи могло би обійтися у $238 тис.

5) будинок під Києвом, записаний на батька Шила.

Шило в інтерв'ю «Бігус.інфо» переконував, що записана на дружину квартира – це тещина, а будинок батька – дійсно батька. Мовляв, той заробляв на будівництві та продажі нерухомості. Однак батькового бізнесу в реєстрах немає, бо він нібито був дрібний і той нібито не вважав за доцільне його оформлювати.

Шило-старший до середини 2000-х працював в МВС, потім якийсь час у комунальній охоронній компанії з невисокою зарплатою, потім кілька років офіційно не працював ніде.

> **Аж поки на батька не посипалася нерухомість наприкінці 2016 року, коли Шило-молодший перебрався до Києва.**
>
> Спочатку офісні приміщення в Харкові, потім два таунхауси за $150 тис . тут же, а вже потім, після продажу таунхаусів – обійстя під Києвом, куди на той час якраз уже перебрався Шило-молодший. Який тепер запевняє, що до всього перерахованого стосунку не має.

У травні 2022 року, як тільки війська РФ відійшли від Києва, Шило-молодший оформив на себе дві великі квартири в Липках.

> Нині забудовник продає такі по $360 тисяч за штуку. Але Шило запевняє – взяв в кілька разів дешевше, бо ціни через війну впали.

Але й такі гроші – звідки?

> Звільнившись з СБУ Шило зареєстрував собі ФОП і юридичну компанію, але з його ж слів – вона так і не отримала жодного контракту. І де заробив гроші – Шило не каже.

Власницею решти майна в родині записана дружина Шила – Ірина. Як це часто буває в родинах правоохоронців зі скромною зарплатою, дружина

Шила – успішна і багата бізнес-вумен, засновниця мережі салонів та ще кількох різних бізнесів. Втім, успішною і багатою дружина Шила стала після того, як стала дружиною Шила.

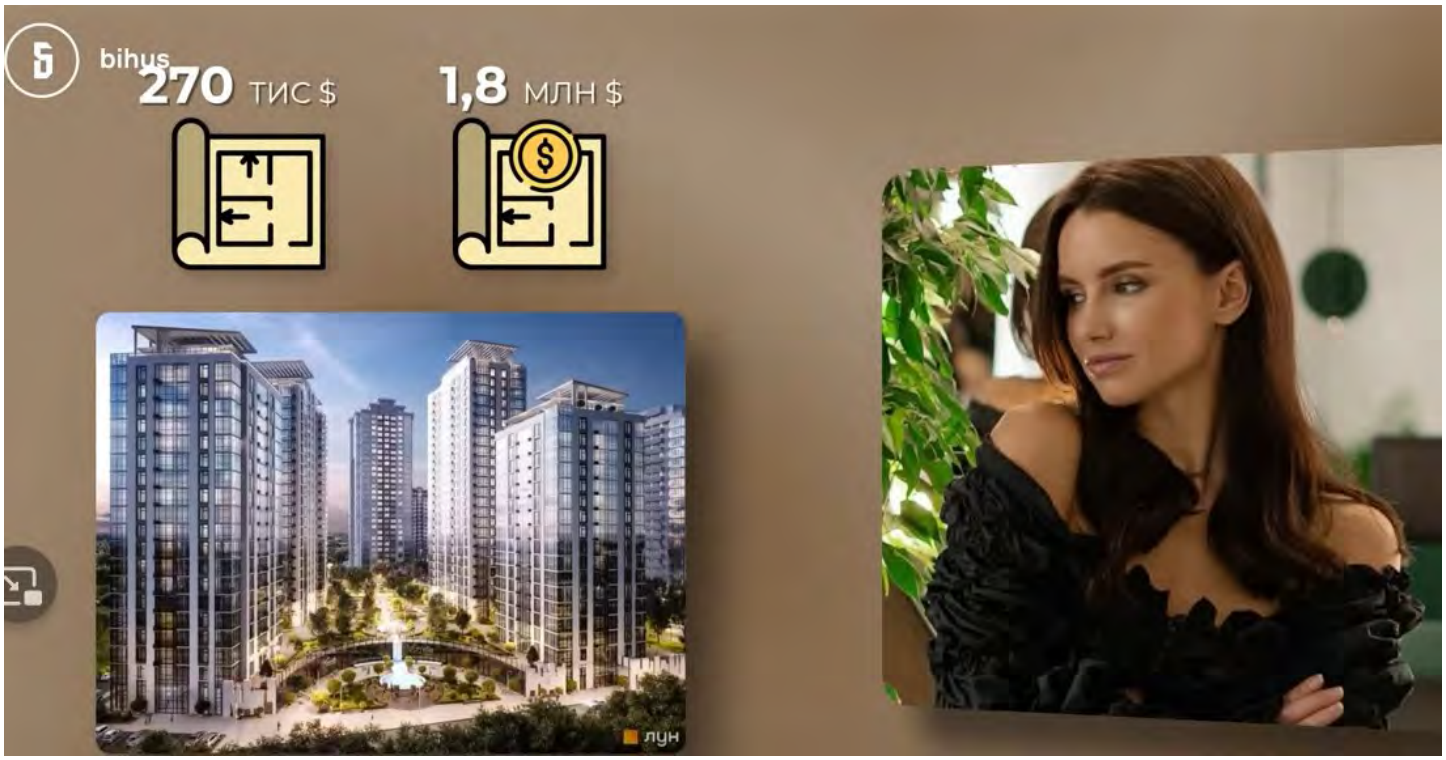

Шило порадив журналістам подивитися декларацію дружини, ніби там все записано. От тільки якщо зібрати докупи все, що відображено в деклараціях Ірини за майже 10 років, назбирається десь коло мільйона доларів. Але, по-перше, не покриває навіть половину всього, що на неї оформлено (тільки комерційна нерухомість в Липках тягне на два мільйони), а по-друге, як той мільйон назбирався – окрема і доволі кумедна історія.

Головним бізнес-дітищем Ірини є мережа салонів краси під брендом «365».

«Первая студия расолагалась в маленьком страшненьком торговом центре на левом берегу Киева. Стойка 7 кв.м., 20 лаков. Мастера отказывались работать из-за отсутствия клиентов и материалов».

В одному з інтерв’ю Ірина розповіла, що коли переїхала до Харкова, вийшла заміж і народила дитину – «*бизнес стал сходить на нет*».

Але ось парадокс.

> Саме тоді, коли Ірина вийшла заміж за СБУшника і «випала в декрет» і її бізнес «стал сходить на нет» – кількість нулів на її рахунках раптово починає стрімко рости. На Ірину оформлюють частку в бізнесі, через її ФОП починають прокачуватися мільйони, сама Ірина потроху приростає майном, а її Інстаграм – фотозвітами з усіляких островів.

2015 рік. Ірина виходить за СБУшника Шила. У фотоальбомі з’являється весілля в Домінікані, в гаражі – новий Lexus десь за $50 тис.

На півмертвих ФОПівських рахунках – мільйон, а в реєстрі – доля в бізнесі разом із дружиною ще одного СБУ-шника, начальника Шила – Едуарда ***Кріцина***.

Саме ***Кріцин*** стане однією з причин, чому Шила почнуть називати «смотрящим за залізницею» – адже після звільнення з СБ Кріцина призначили директором з економічної та інформаційної безпеки УЗ.

Але то буде аж в 2021 р., а тоді, в 2015 ***Кріцин*** працював у СБУ і очолював кібер-департамент.

От восени якраз очолив – і одразу дружини Кріцина та Шила отримують долі в фірмі «Бухгалтерський центр «Альфа-Омега», яка надає юридичні та бухгалтерські послуги у тому числі по напрямку – ІТ, за яким якраз і наглядав департамент Кріцина-Шила. За шість років, які Ірина входила до складу власників цієї фірми – вона отримала понад 5 мільйонів гривень дивідендів.

2016 рік. Про відновлення бізнесу ще ні слова, але на рахунку її ФОПп ще плюс мільйон. В інстаграмі – Куба і Мексика. Причому, що Ірина в декреті, а Шило – в СБУ.

2017 – Ірина ще тільки планує повертатися в бізнес, перша невеличка студія в тестовому режимі запрацює аж в кінці жовтня. Але через ФОП Ірини знову проганяють мільйон. В інсті Ізраїль, Туреччина.

Далі Ірина дійсно за кілька років набудувала салонів. Це, до речі, спочатку інвестиції, тобто витрати – і тільки потім прибутки. Але, здається, ніякі витрати для неї – не проблема, салони ростуть як шампіньйони. І починається

інший період: навіть коли вона скаржиться на проблеми й збитки в бізнесі – її ФОП все одно забивається під зав'язку грошима, а Інстаграм – фотографіями з відпочинку по всьому світу.

2018 – Ірина відкриває ще одну студію в аеропорту Жуляни. Прожила вона недовго – студію закрили через брак клієнтів. В той же час на рахунках – плюс півтора мільйони, в інстаграмі – Балі.

А ще десь знаходяться кошти- на дизайнерський ремонт і облаштування уже повноцінного великого салону на Лівому березі. І одразу – ще однієї студії в котеджному містечку Золоче, де будинок, оформлений на батька Шила.

2019 – в інстаграмі Ірина скаржиться на поганий рік: «Я не получала должного морального и материального выхлопа от своего любимого дела».

Але якщо нема вихлопа – то хто профінансував грандіозне, довжиною в рік, будівництво чергового салону: флагманського, двоповерхового, в центрі Києва? Індивідуальний проект від крутого дизайнерського бюро, все дорого-багато і супер-екологічно – аж до дивану, який привезли з Балі.

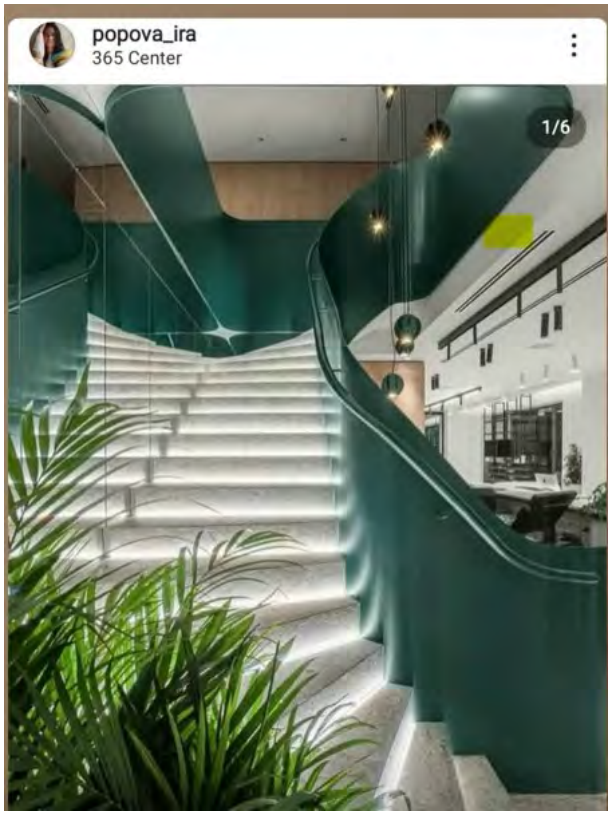

2020 рік, коли всіх, а особливо сферу обслуговування підкосив ковід. В інстаграмі Ірина заламує руки:

- «365студио переживает не самій лучший период»
- «мы понесли , как и все, большие убытки и мы не можем планировать не то что рост, а и то что мы останемся на плаву».

А тим часом через її ФОП проходить ще 6,5 мільйонів. В гаражі з’являється нова Тойота Камрі , а в фотоальбомі – «сбилась со счета какой раз» Туреччина і кількатижнева відпустка вірогідно в Мексиці.

2021 рік – дружина Шила більше ні на що не скаржиться, а просто поповнює колекцію новим Мерседесом (такий зараз коштує в районі $85 тисяч) і летить на Сейшели. На річницю – в Париж, а закривати сезон в Сен Тропе. Два тижні всією родиною в готелі, який Ірина на такі дати і таку кількість людей нам Букінг пропонує за майже 2,5 мільйони гривень.

Ще того року в інсті Ірини з'являється нова квартира. Її здавали в оренду по 180 тис грн на місяць.

В листопаді 2021 вона купує першу пачку комерційної нерухомості – в Липках (це орієнтовно $1,8 млн доларів), а за кілька місяців – другу, на Тарасівській (і це міг бути ще десь мільйон доларів).

Цього року Ірина затіває чергове будівництво – найбільшого свого салону – цього разу триповерховому, в ЖК на Оболоні – ОРезіденс. Будівництво, яке не зупинить навіть війна. І це при тому, що за словами самого Шила, її бізнес зараз заледве животіє – працює лише два салони і ті на 20%.

Журналісти знайшли ще одне приміщення в центрі (підвал в бізнес-центрі), поруч із основним салоном, де Ірина облаштувала не тільки офіс, але й міні-салон-бункер, аби бомбардування не заважали наводити красу. На цій же адресі знайшли фірму ТОВ «365 актів», яка займається нерухомістю і має статутник під 23 мільйони. Тільки записана не на Ірину, а на таку собі Віолету Банковську. Це – ейчарник Ірини і щось типу її персонального помічника.

А ще якось Ірина вирішила, що в салоні має бути бар. І в держреєстрі з'являється компанія «365 бар», записане на такого собі Олександра Скуратова. Хто такий Скуратов – краще розкажуть теги, які його номер має в телефонних книгах різних абонентів:

- «саша водитель артема»
- «александр водить шило артема»
- «Саша Скуратов Темы»
- «саня киев СБУ»

На Скуратова, який раніше мав доволі плачевні офіційні доходи, пізніше було оформлено:

1) будинок на 190 кв м під Києвом (такі продавали по $200 тис);
2) автомобіль AUDI S6, на якому їздив Шило (зараз такий коштує $60 тис);
3) Мерседес GLE 63 (коштують по $125 тисяч), сторізи в ньому записуватиме дружина Шила, і зрештою авто пізніше переоформлять напряму на Ірину.

Крім цього, цьогоріч Скуратова оформили в Укрзалізницю, де працює Кріцин.

Наразі Головне управління «І» займається захистом об'єктів критичної інфраструктури. Світло, вода, транспорт, зв'язок, медицина і доступ до продовольства. Тож сьогодні серед завдань СБУ – не тільки виловлювати диверсантів на цих об'єктах – але й позбавити ворогів і запроданців, які діють в інтересах РФ, впливу на ці галузі.

Крім того, хоч це і не парафія СБУ, але так би мовити у зв'язку з великим суспільним запитом Шило взявся дерусифікувати ще й гральний ринок. І не просто позбавити контрольовані росіянами компанії ліцензій – а забити санкціями програмні платформи, аби відрізати росіянам дорогу на український ринок.

Зокрема, йдеться про ***1хБет***.

> Артему ***Шило*** закидають **зв'язки із найскандальнішим на сьогодні гравцем на ринку.**

1хБет – один з найвідоміших он-лайн букмекерів у світі.

> Цей бізнес створили троє росіян і в самій РФ він працював в сіру, без ліцензії та сплати податків, що вилилося в кримінальну справу, арешти активів, оголошення засновників у розшук. Засновники успішно акліматизувалися на Кіпрі, а їхнє дітище продовжило працювати.

На початку квітня, як тільки вигнали російську армію з-під Києва, 1хБет отримало офіційну ліцензію.

> І це призвело до серйозного скандалу. Нардепи починають з'ясовувати, що ліцензію отримав не сам 1хБет, а українська ТОВка – як представник бренду. Хоча в законі сказано: ліцензію не може отримати фірма, якою володіють або яку контролюють росіяни.

Виявилося, що

> **— довгий список обмежень з закону ніхто не перевіряє, бо порядок як перевіряти – так і не затвердили.**

В пошуках відповіді на питання – бардак чи змова – журналісти й активісти почали перебирати варіанти:

> **хто допоміг «іксам» зайти на український ринок.**

Першим ділом кивали на Бориса ***Баума***,

> — тодішнього голову консультативно-експертної ради КРАІЛ. В минулому топ-менеджер пов'язаної з росіянами «ВС Енерджі», трансформувався в радника замголови ОП Кирила ***Тимошенка***, це

офіційно, а неофіційно – в сірого кардинала азартних ігор. **Коли вибухнув скандал – Баума звільнили, але ліцензію чомусь забирати не поспішали.**

Тож допитливі українці пішли копати далі і докопалися до холдингу «Течія» і до Шила.

Офіційно дві ліцензії на роботу під брендом 1хБет отримала українська компанія ТОВ «ТБК».

Її власником записаний Сергій Цибін, колишній банкір – але настільки колишній, що нині інші банки судяться з Цибіним через неповернення звичайних карткових кредитів. Статутник фірми – 30 млн, вартість одної ліцензії – 25, а другої 117.

Разом з тим, виявилося що Цибін раніше володів компанією «Ме-Естейт», де директором був Юрій Лазебніков, керівний партнер українського ІТ-шного та кіберспортивного холдингу «Течія». Холдингу, який минулого року офіційно заявляв про співпрацю та спільний проект із 1хБет і навіть оголошував «іксів»

партнерами на 2021 рік. У «Течії» головним юристом трудиться Роман Родін, чий брат Олександр керує цієї самою «ТБК», що і отримало ліцензії в Україні для 1хБет.

Другий керівний партнер «Течії» – Олег Крот. Він визнає, що знайомий з засновниками 1ХБет і дійсно мав один проект з «іксами» минулого року, однак запевняє, що той проект прожив не довше місяця. Разом з тим, глобально проти роботи 1хБет в Україні Крот нічого не має. Точніше вважає це питання дискусійним і схиляється до прагматичного підходу – добре, якщо податки будуть йди в Україну.

Після чергової хвилі скандалу ліцензію все ж анулювали – але фірма судиться за її відновлення.

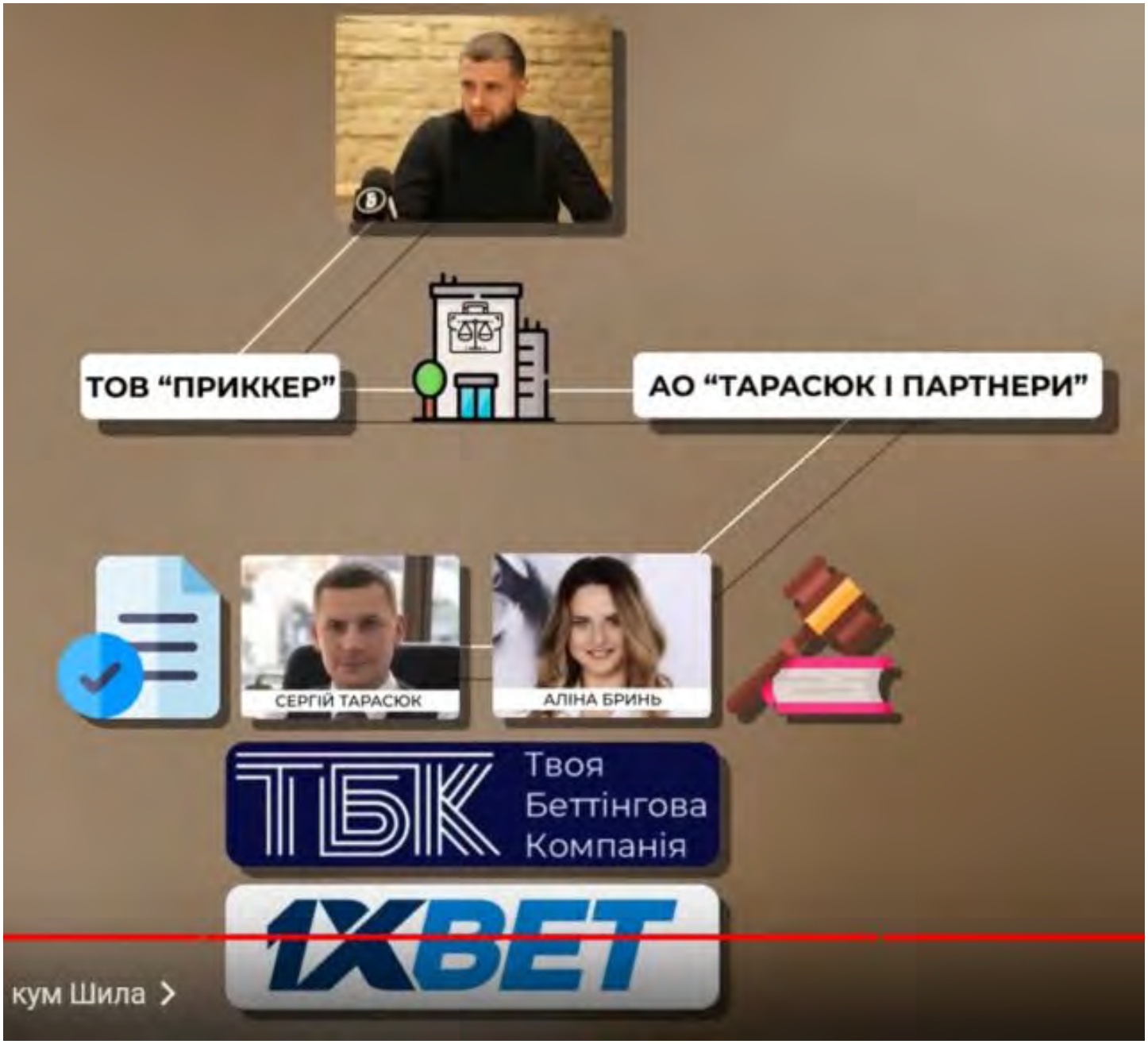

Що до Шила, його називав «покровителем» 1хБет «ІнформНапалм», побіжно, без особливих деталей. Пізніше з’ясувалося, що свою юридичну компанію Шило зареєстрував за адресою адвокатського об’єднання, партнери якого, за

даними Напалму супроводжували ліцензування ТБК, а пізніше захищали компанії в суді.

Крім того, журналісти Bihus.info з'ясували, що серед основних проектів «Течії», які презентовані на сайті холдингу, є масштабний еко-техно-парк. В компанії «Дайналайн», яка мала його реалізовувати засновниками були вищезгаданий Крот із Сергієм Тітовим – кумом Шила. Кум сбушника мав займатися бюрократичною тяганиною та оформленням землі.

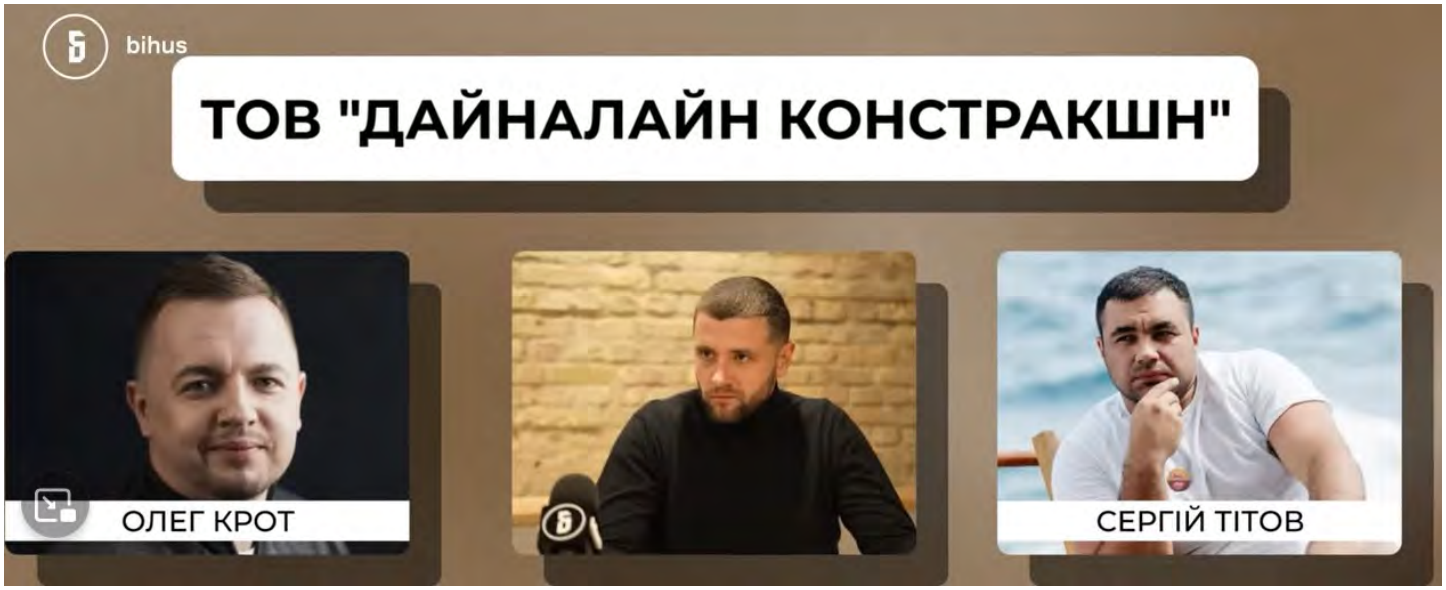

Сам Шило зараз робить вигляд, що заледве пам'ятає – хто хрестив йому дитину і чим той займався.

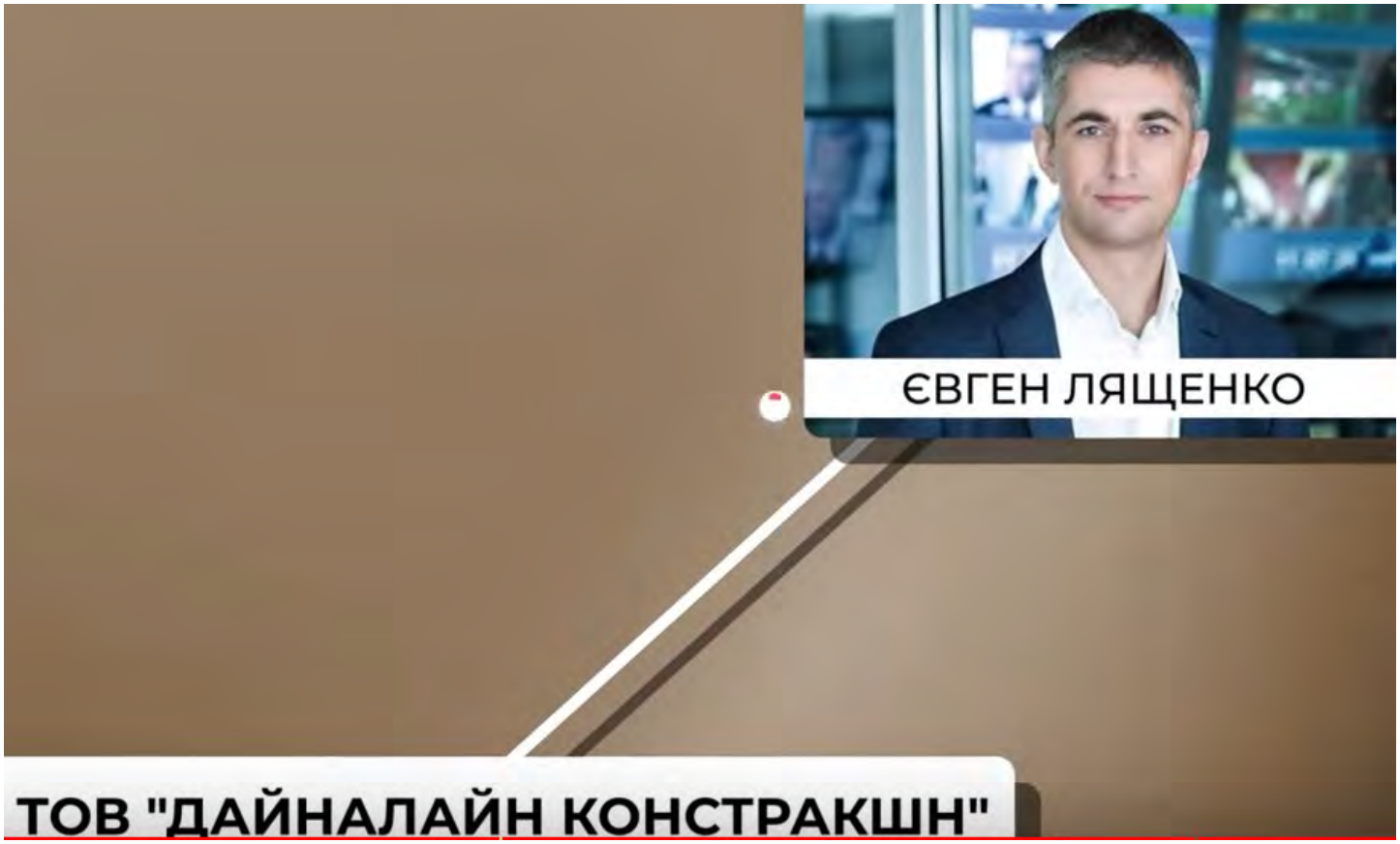

«Але скидається на те, що кум, як і водій, був «вмонтований» у певну бізнес-систему.

Окрім Дайналайну, Тітов володів частками ще в двох компаніях разом із дружиною начальника Шила – Климчука. Років зо три тому, тобто після того, як вони, за словами Шила, перестали спілкуватися, їх із Тітова списали на «саша водитель артема» Скуратова. А ще пізніше списали і долю Тітова в Дайналайні – на Євгена Лященка, котрого пізніше призначать членом правління Укрзалізниці», – повідомили журналісти.

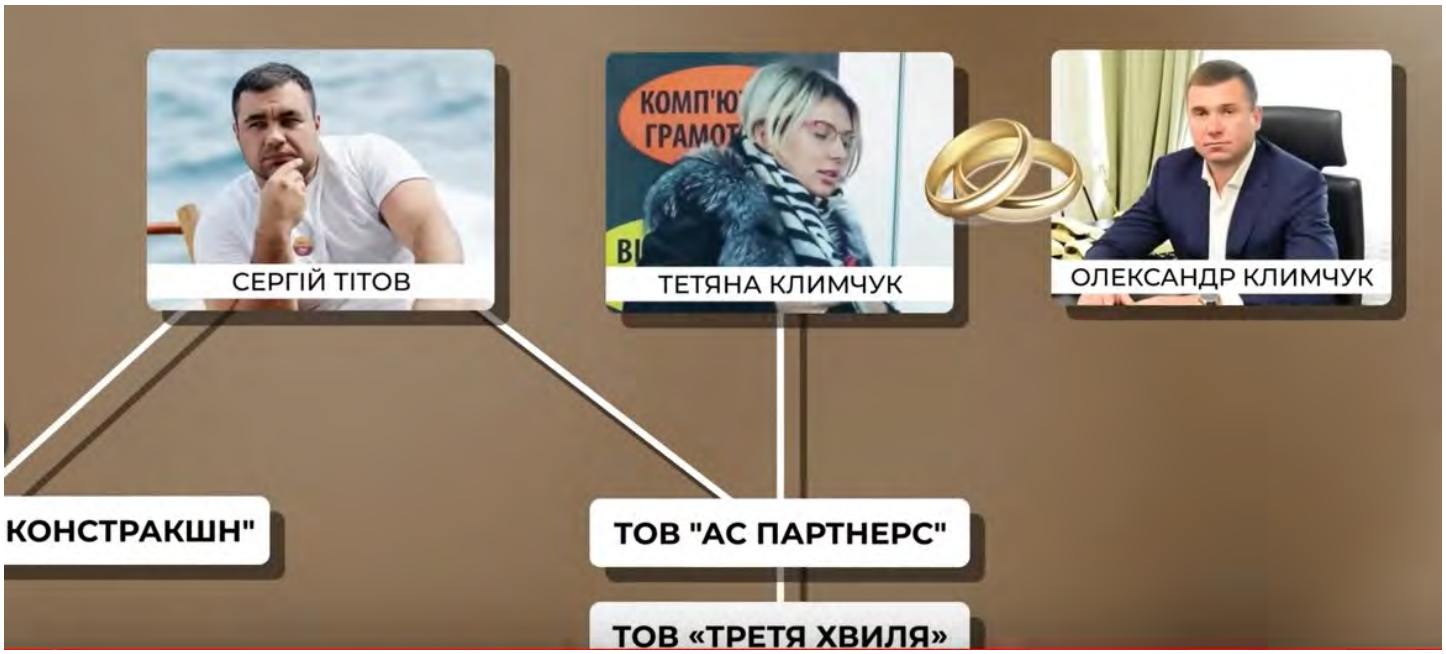

***

№ 1.319

Сегодня с утра прочёл интервью замглавы Офиса президента Андрея Смирнова изданию “Liga”.

2023-02-27

Корбан

Второй раз за прошедшую неделю, такой важный чиновник упоминает мое имя среди тех, кто его дискредитирует.

Поэтому вынужден отреагировать.

Три тезиса из интервью, достойные комментария.

Первое. В этом интервью Андрей Смирнов упоминает ряд людей, которые оказали влияние на его судьбу, благодаря которым он сделал свою головокружительную карьеру. Он называет этих людей «ситуативной ошибкой». Это хороший месседж для всех тех, кто помогал и помогает Смирнову в его продвижении по карьерной лестнице, а также для его друзей, знакомых и будущих клиентов.

Второе - шансы возобновить адвокатскую практику после работы в госорганах у Андрея Смирнова крайне минимальны, я бы сказал, нулевые.

Любой, даже малограмотный юрист, знает, что он, как и врач, посвящённый в секреты своих клиентов, не имеет право пойти на конфликт интересов.

Так вот я ответственно могу заявить, что будучи адвокатом, входящим в группу моих защитников в период 2015-2019 гг Смирнов укрывал и вывозил судью Чауса в интересах экс-депутата БПП Александра Грановского (ныне разыскиваемого НАБУ), - за приличное вознаграждение.

Внимание, еще раз:

> — **будучи моим адвокатом он параллельно работал на моих оппонентов, получая гонорар в двух местах - очень нужны были деньги**. Вот к чему приводит «жажда гонораров».

Более того,

> **— этот Слуга двух господ помогал судье Чаусу составлять заявление властям Молдовы о предоставлении последнему политического убежища на основании того, что якобы другой его клиент (а именно я) по политическим причинам типа преследовал Чауса в Украине.**

У меня волосы на голове дыбом стали, когда я прочитал показания Чауса об этом в суде. Чистый Фигаро.

Ну и самое потешное - ***третье***. Смирнов в этом же интервью сообщает важную новость.

В 2019-ом году у него, оказывается, произошла «мировозренческая трансформация». **Из откровенного антимайдановца он стал отчаянным бандеровцем, поэтому с первых дней войны сбежал из Киева оборонять рубежи Львова и «воевал» во Львовском котле два месяца, а как вернулся сразу трансформировался в защитника «воров в законе» и их пророссийских ОПГ.**

Закончу цитатой ***Черчилля***:

«Я люблю свиней. Собаки смотрят на нас снизу вверх, кошки – сверху вниз. Лишь свиньи смотрят на нас как на равных».

***

Інтерв'ю | "Я не живу з Татаровим". Як Андрій Смирнов зрікається Портнова та захищає брата

2023-02-27

Юрій Смірнов

спеціальний кореспондент LIGA.net

Заступник Єрмака Смирнов – про судову реформу, Павла Вовка, Андрія Портнова, Геннадія Корбана та трибунал над Путіним

У війні Росії проти України журналісти цілодобово ведуть боротьбу на інформаційному фронті. Наша зброя — чесна інформація.

Андрій Смирнов – заступник керівника Офісу президента Андрія Єрмака і з 2019 року відповідає за судову реформу. До цього був успішним адвокатом і полюбляв захищати одіозних політиків.

"Для мене не було жодної ідеології у моїй професійній діяльності. Була просто жага заробити гонорари", – зізнається Смирнов.

В розмові з LIGA.net він фактично зрікається Андрія Портнова, який був куратором судової гілки влади за президентства Віктора Януковича та допомагав юридичній фірмі Смирнова з клієнтами. Каже, що зараз Портнов разом із Геннадієм Корбаном намагаються його дискредитувати.

Як Смирнов разом із СБУ "відключали" Окружний адмінсуд Києва на початку великої війни, чому його критикує голова Верховного суду Всеволод Князєв, яке найкраще місто для трибуналу над Путіним і коли пройде справжня судова реформа – в інтерв'ю Смирнова для LIGA.net.

1. КОНФЛІКТ ІЗ ГОЛОВОЮ ВЕРХОВНОГО СУДУ

– 21 лютого голова Верховного суду Князєв назвав вас "імітатором судової реформи" і висловив підозру, що ви можете "підробляти" на ворога. З чим ви пов’язуєте таку відвертість пана Князєва?

– Не можна ображатися на ображених людей. Дуже символічно, що подібні інтерв’ю виникають якраз після низки робочих зустрічей із ключовими міжнародними партнерами та послами "Великої сімки" з фактичним затвердженням дорожної карти наступних кроків судової реформи. Ця карта, зокрема, торкається оптимізації діяльності Верховного суду.

30 років судова влада наполягала на тому, що вона має бути одним із ключових переговорників щодо судової реформи. Ми завжди намагались шукати з ними компроміс і щоб їм було комфортно.

Зараз час змінився, і велика війна змусила багатьох із нас, зокрема мене, подивитись під зовсім іншим кутом на темп судової реформи. Які установи мають бути взагалі ліквідовані або інтегровані між собою.

– Тобто ваші плани щодо судової реформи не подобаються голові Верховного суду?

– Я можу співставляти [інтерв’ю Князєва] з конкретними намірами провести глибинну судову реформу, яку ми погодили з міжнародними партнерами.

Я прочитав в цьому інтерв’ю про його комунікації з керівництвом Офісу (Князєв заявив, що має систематичні зустрічі з президентом Володимиром Зеленським та главою його Офісу Андрієм Єрмаком. – Ред.).

2. "ПАВЛО ВОВК НЕ ЖИВЕ В ОФІСІ ПРЕЗИДЕНТА"

– Вам відомо, де наразі Павло Вовк?

– Ні, мені нецікаво.

– Який в нього статус? Суддя, який застряг у чистилищі та чекає на рішення Вищої ради правосуддя?

– Єдине, що я розумію – що він не втратив статус судді. Чи очікує він на чистилище та яка його доля – мені особисто нецікаво.

– Вовк та інші колишні судді ОАСК наразі отримують зарплату (суддівську винагороду)?

– Звичайно, це гарантія незалежності суддівської гілки влади.

ДОВІДКА. Згідно із Законом "Про судоустрій та статус суддів", посадовий оклад судді місцевого суду – 30 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. Станом на 1 січня це 63 060 грн.

– Чи є ризик, що ВРП може перевести Вовка в інший суд?

– Право переведення суддів на час воєнного стану було надано голові Верховного суду. Він цими повноваженнями дуже вміло скористався, перевівши частину суддів, які опинилися на тимчасово окупованих територіях. Якимось чином окремі судді із Західної України були переведені до Києва. Для мене ці рішення – загадка.

– Тобто у голови Верховного суду ще до ліквідації ОАСК були повноваження перевести Вовка в будь-який інший суд?

– Звичайно.

– А після ліквідації він теж міг перевести його в умовно Львівський апеляційний суд?

– Міг. Він (Вовк. – Ред.) в статусі судді.

– Але є політичне рішення не чіпати Вовка?

– До якого політичного рішення ви апелюєте?

– У вас була розмова з Вовком на початку цього року щодо позовних заяв адвокатів Януковича. Ви попереджали Вовка, щоб він не розглядав їх?

– Це чутлива інформація, суть якої я вам розказати не можу. З початку повномасштабного вторгнення ми разом зі Службою безпеки України мали діяти превентивно, щоб унеможливити та мінімізувати ризики, щоб цей суд не розглянув два позови адвокатів Януковича. СБУ були вчинені декілька заходів. І ОАСК не мав доступу до Єдиного реєстру судових рішень, він був технічно відключений до квітня 2022 року.

Я дав відповідний коментар у ЗМІ (3 квітня. – Ред.). Після цього (11 квітня. – Ред.) голова Верховного суду заявив, що ОАСК відновив роботу та ухвалює судові рішення. Це було персональне рішення голови Верховного суду щодо доступу ОАСК до реєстру.

– Тобто СБУ закрила, а голова Верховного суду відновив? Як це може бути? Він якось оминув СБУ?

– Голова Верховного суду своїм рішенням розблокував роботу ОАСК, про що він публічно заявив.

– Після цього у вас або СБУ не було намірів знову заблокувати роботу ОАСК?

– Після цього ОАСК ухвалив рішення, в якому відмовив у цих позовах.

– Тобто превентивні заходи СБУ подіяли?

– Звісно, подіяли. Ми мали діяти відповідно до обставин.

– Чи контактували ви з Вовком після розмови щодо позовних заяв Януковича?

– Ні.

3. "Я НЕ ЖИВУ З ТАТАРОВИМ"

– Наприкінці 2021 року ми запитали у Зеленського про судову реформу, і тоді він сказав, що за неї в ОП відповідали ви та Олег Татаров. Чим саме займався Татаров? Чи президент помилився?

– Татаров відповідає за правоохоронний напрям, який дотичний до розгляду судових справ. Але я не знаю, які він розставляє акценти у своїй діяльності. Я знаю, що роблю я…

– Про вас ми знаємо. Я питав про Татарова.

– Я не живу з Татаровим і не працюю з ним в одному кабінеті.

– Як він дотичний до судової реформи?

– Запитайте про це у Татарова.

– Тобто ви з ним не перетинаєтесь?

– Ні. Я займаюсь:

1)питаннями трибуналу, 2) глобальною судовою реформою та 3) юридичною експертизою документів Офісу президента.

4. "Я Б НЕ ВЗЯВ ПУТІНА ПІД ЗАХИСТ У ГААЗІ"

– Запитання від підписників. У частини з них є запитання щодо вашого репутаційного бекграунду. Ми знаємо про те, що не можна ототожнювати адвоката з клієнтом, але вибір (і доволі систематичний вибір) підзахисних вами і вашою юридичною фірмою Smirnov Law Firm...

– Колишньою фірмою.

– Добре, вибір підзахисних вами й колишньою фірмою викликає питання: Олена Лукаш, яка постійно дискредитувала героїв Небесної сотні; Олександр Єфремов – одне з головних облич з'їзду сепаратистів у Сєвєродонецьку 2004 року; Михайло Охендовський – фігурант амбарної книги ПР; Ігор Гужва – керівник рупора російської пропаганди "Страна". Це ідеологічний вибір чи гроші не пахнуть?

– Це не було ідеологічним вибором, бо ви назвали лише найвідоміших клієнтів із конкретною політичною орієнтацією…

– Але таких клієнтів було не один і не два.

– Ви ж не перелічили всіх клієнтів, яких ми захищали. Ви забули згадати, що я був адвокатом [Дмитра] Яроша в Центральній виборчій комісії у 2014 році.

У 2019 році я міцно стояв на позиції, що ототожнювати адвоката з клієнтом – це погана практика. Але зараз, маючи немалий досвід роботи в ОП, коли ти на власні очі бачиш цю трагедію, я б дуже обережно підходив до вибору клієнта. **Мені треба було особисто пережити це, щоб зрозуміти, що вибір клієнтів – це не тільки питання заробітку**. Це питання, яке може сприйматись суспільством як поділ адвокатом позиції клієнта.

– У 2019 році у вас відбувся вододіл?

– Так, це був потужний світоглядний [вододіл]. Я побачив історію під іншим кутом, який був мені недоступний до роботи тут.

– Якби вам запропонували бути адвокатом Путіна в Гаазі…

– Ніколи в житті, це неможливо.

– А якби запропонували до 2019 року?

– (робить паузу) Це провокаційне запитання. В мене відбулась світоглядна трансформація. Я сумніваюсь, що я коли-небудь повернусь у практичну адвокатуру.

5. БРАТ, КОРБАН ТА ПОРТНОВ

– Сюжет *Української правди*. Як ваш брат (який ремонтував і продавав машини) став радником із безпеки Аграрного фонду?

– А якби мій брат влаштувався двірником або сантехніком в державне підприємство, у вас таке саме питання було б? Це взагалі не керівна посада. Це людина, яка виїжджає в місця зберігання зерна і перевіряє з актами інвентаризації. Людина знайшла контакти та влаштувалась. Він половину своєї роботи проводить у відрядженнях.

Минулого тижня він був у місті Синельникове (Дніпропетровська область. – Ред.), де літають російські бомби, та перевіряв збережене зерно. І ви питаєте, як він потрапив на роботу інспектором. Якби мій брат став головою або заступником Аграрного фонду, хоча б керівником якогось підрозділу – я б ламав зараз голову, що вам таке сказати.

– За вашими словами, матеріал Михайла Ткача може бути частиною кампанії проти вас, за якою стоїть Геннадій Корбан. Що не так із Корбаном, на вашу думку?

– Мені нецікаво, що з ним. Я оперую очевидними фактами. Сюжет Михайла Ткача за п’ять днів [до виходу] був анонсований на анонімному телеграм-каналі "Джокер", який адмініструється людиною Корбана. Про сюжет і чого він стосується я знав, напевно, за місяць. Тому що окремі люди підказали мені, що за формуванням бази розслідування стоять [Андрій] Портнов і Корбан.

– Чи мали ви стосунок до підготовки указу про позбавлення Корбана громадянства?

– Я щодня підписую величезну кількість документів. Якщо вас цікавить, чи мав стосунок до якогось із документів, зверніться з офіційним запитом.

– Ваша відповідь натякає мені на те, що ви мали стосунок. Якщо ні – людина так і каже.

– Вам моя відповідь може натякати на що завгодно. Я не хочу ні виправдовуватися, ні підтверджувати, ні спростовувати.

– За вашими словами, основою розслідування УП стали нібито довідки Андрія Портнова. Як вийшло, що у 2018 році ви разом із Портновим фотографувались у Відні, а зараз Портнов вас намагається дискредитувати?

– Чому зараз? Вже роки два як, більше навіть. Це відбувається регулярно. **Ми є носіями різних цінностей**. Я не хочу, щоб мене щось пов’язувало з цією людиною взагалі. Фотографія 2018 року – єдина, яку ви знайдете. Це моя особиста ситуативна помилка.

– Так чому Портнов вас дискредитує? У вас є припущення?

– Є, але я його залишу при собі на майбутнє. Точно знаю, що ці люди не зупиняться і намагатимуться дискредитувати, висмоктуючи факти з пальця.

– Як ви оцінюєте нинішній вплив Портнова на судову систему України?

– (робить паузу) Я бачу, що судді прагнуть до реальної незалежності в ухваленні рішень.

– За президентства Януковича *Портнов* був куратором судової гілки влади й брав активну участь у масовому призначенні суддів. За каденції Петра Порошенка кваліфікаційне оцінювання пройшла трошки більш ніж половина суддівського корпусу (близько 2 500 суддів), з яких було звільнено менш ніж 1%. Тому я роблю логічне припущення, що вплив Портнова на судову систему нікуди не зник. І чому до того судді, призначені за *Портнова*, не прагнули незалежності, а тут раптом почали прагнути? Що змінилось?

– Я думаю, зміниться ще багато чого. Найближчим часом.

– Це ви про судову реформу?

– Про 1) судову реформу, про 2) питання незалежності з'їзду суддів.

Ми взагалі хочемо відійти від моделі проведення з'їзду суддів із делегатами. Ми хочемо, щоб всі судді в захищеній програмі (типу "Дія") брали участь у з'їзді суддів.

До чого це призведе? До анулювання впливу окремих керівників судової влади на з'їзд суддів.

– І впливу окремих кураторів?

– Абсолютно всіх.

– Питання від підписників. Коли ми нарешті позбудемося суддів, що сіли у свої крісла ще за Януковича? *Як ви ставитесь до люстрації?*

– Ключові міжнародні інституції дуже сильно критикували люстрацію 2014 року. На їхню думку, люстрація мала стосуватись тільки людей, вплив яких на ухвалення політичних рішень був очевидний.

Юридично це складне питання. Можливо, якісь люстраційні інструменти потрібні, але з врахуванням таких рекомендацій. Тому що люди, які не були дотичні до ухвалення політичних рішень, відстояли своє право бути нелюстрованими через українські та європейські суди. Таких рішень тисячі.

– Тобто, ми можемо говорити про люстрацію суддів КСУ, ОАСК та інших судів, які ухвалювали очевидно політичні рішення?

– Це хоч вкладається в якусь логіку.

6. "ПИТАННЯ КСУ МАЄМО ВИРІШИТИ ДО КВІТНЯ"

– Україна ігнорує заклики міжнародних партнерів і не змінила процедуру добору суддів КСУ відповідно до рекомендацій Венеційки. Я правильно розумію, що в парламенті під це немає голосів, бо депутати бояться так званого "зовнішнього управління"?

– У значної частини депутатів є побоювання. Я б не артикулював тезами "зовнішнього управління". Але вони (депутати. – Ред.) дивляться на ситуацію із сьомим членом дорадчої групи експертів через призму надмірного втручання в дискрецію суб'єктів призначення суддів КСУ.

Разом із тим, ми розуміємо, що не враховувати критерій доброчесності під час призначення суддів КСУ – це викликатиме великий сумнів щодо якості суддів. Тому ми **зараз фіналізуємо версію, яка може бути компромісом і влаштувати абсолютно всіх**.

На столі в нас дві версії.

Перша – дорадча група експертів із семи членів.

Тобто, додається сьомий член від міжнародних партнерів, голос якого буде вирішальним.

І є інша версія, яку ми зараз проговорюємо з нашими партнерами.

Залишити шість членів.

1) — Процедурні рішення ухвалюються простою більшістю (чотири голоси з шести).

2) — Але водночас за рішення про відповідність критеріям доброчесності та компетентності мають проголосувати мінімум два міжнародники.

Фактично **ми переносимо на дорадчу групу експертів формулу, яка була закладена в основу роботи Етичної ради при Вищій раді правосуддя.** Сподіваюсь, це буде легше пояснити парламентарям.

– *Як друга версія корелюється* із заявами партнерів, які чітко *артикулюють*, що *Україна має виконати рекомендації Венеційської комісії?*

– **Ви апелюєте до якихось артикуляцій.**

А я говорю про мету дискусії.

Це ***«належне представництво незалежних професійних міжнародних експертів».***

Методика, якою досягається ця формула, може бути різною. Якщо ми будемо стояти на своєму і казати: "Додаймо сьомого члена", то нам це треба якось пояснити депутатам.

– Чи є шанси, що на компромісну версію погодяться міжнародні партнери?

– Є. Минулого тижня я мав розмову з МВФ щодо програми підтримки України, це питання підіймалося. Я презентував їм альтернативну версію і побачив [у МВФ] зацікавленість. Якщо ми відкинемо цей варіант – повернемось до попереднього.

– Скільки в нас часу на ухвалення необхідного рішення?

– Я ставлю для себе дедлайн, щоб до кінця березня ми поставили крапку в цьому питанні.

– Як відбувається комунікація влади з партнерами щодо судової реформи? Партнери роблять певні поступки, враховуючи війну? Чи наполягають на проведенні судової реформи попри все? Адже захист інвестицій у відновлення України після війни для партнерів є дуже важливим.

– **Концепція наступних кроків судової реформи проговорювалась весь цей рік.** Після нового року перша зустріч із послами G7 була саме з цього питання. **Захист інвестицій є ключовим**.

Ми постійно обговорюємо створення Вищого спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності та доповнення мандату його спеціалізації окремою категорією спорів із захисту іноземних інвестицій.

7. "ТРИБУНАЛ У МОСКВІ – ЦЕ ПОПУЛІЗМ"

– На початку лютого ви розповіли про три моделі майбутнього спеціального трибуналу щодо злочину агресії РФ проти України. Яка з них найімовірніша?

– Їх дві та вони межують між собою.

1) — Або це буде міжнародний договір між Україною та Радою безпеки ООН.

2) — Або це буде міжнародний договір у максимально широкому форматі, який ратифікуватиме кожна окрема країна-підписант.

3) — Третя гібридна модель нас не влаштовує.

ДОВІДКА. **Третя модель передбачає створення спеціального трибуналу як суду, що працюватиме на основі українського права та української юрисдикції (тобто, буде частиною судової системи України), із залученням міжнародного елементу для його побудови і діяльності (міжнародні судді та прокурори, місцезнаходження у Європі, міжнародна підтримка).**

– В інтерв'ю на початку лютого ви висловили сподівання, що найближчого місяця може бути рішення Генасамблеї ООН щодо спецтрибуналу. Яка ситуація наразі та чи є голоси під резолюцію?

– Ми дійсно виходили з резолюцією на лютий, але помінялись місцями з резолюцією щодо української "формули миру" (ухвалена Генасамблеєю ООН 23 лютого. – Ред.). Трибунал йде за нею. Це буде десь кінець березня.

– Чи є підтримка?

– Знаходимо. В нас ще тривають дискусії навколо точкових формулювань. Бо ми намагаємось отримати максимально конкретизовані визначення, для чого потрібен трибунал. Складна історія, бо є група країн-скептиків, яка пропонує нам альтернативні версії. Наприклад, без слів "міжнародний" та "трибунал". А просто "спеціальний механізм". В нас ще є час поборотись за формулювання.

– Яку модель підтримують наші ключові партнери, зокрема США?

– Поки що **вони схильні підтримувати модель гібридного трибуналу, яка нас не влаштовує**.

Але треба розуміти,

1) — що в травні-червні минулого року США взагалі не сідали за стіл переговорів щодо трибуналу.

2) — А за пів року вони увійшли в координаційну раду з питань створення трибуналу та активно беруть участь у дискусії.

– Час від часу можна почути різні варіанти щодо місця трибуналу. Зокрема, лунають пропозиції, щоб це було в Україні. Наприклад, Резніков пропонував Харків. Як ви ставитесь до трибуналу в Україні?

– **Мені ця ідея виглядає дуже погано**.

Трибунал має бути створений у країні-союзниці України.

1) — Україна є потерпілою від злочину країною.

2) — Якщо створювати трибунал тут, це може бути способом спекуляцій.

– Яка, на вашу думку, найоптимальніша країна?

– Мені подобається місто Гаага як світова столиця міжнародного права.

– Якщо припустити, що у Збройних Сил України все буде дуже добре на фронті, – як вам ідея провести трибунал в Бєлгороді або в Москві?

– Доктрина міжнародного гуманітарного права за останні півтора століття дуже сильно змінилась. Злочин агресії називався злочином проти миру. Нюрнберзький процес і Токійський трибунал розглядали його, маючи доволі широкий мандат розслідування. Розміщення інструментів досягнення справедливості в будь-якій країні, яка була учасницею воєнного конфлікту або злочину агресії, неприпустимо. Це популізм.

***

№ 1.320

ОНОВЛЕНО! Том Купер оновив вчорашній вранішній допис учора під вечір і стверджує, що на північ від Бахмуту почався більший український контрнаступ.

оригінал тут https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-26-february-2023-bakhmut-ae6f980cab84

За спільний переклад дякую Тетяна Саніна

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 26 ЛЮТОГО 2023

Доброго ранку всім! [Опубліковано 26.02 близько 11:00 за Києвом]

Короткий **огляд, повністю зосереджений на подіях в районі Бахмута** (я можу додати інформацію впродовж дня, якщо будуть які додаткові новини).

Командувач Сухопутних військ ЗСУ генерал-полковник ***Сирський*** (перший праворуч на фото нижче) схоже відвідав штаб Бахмутської групи ЗСУ. Частина українців вважає, що вище керівництво розглядає опцію відступу, тому Сирський приїхав, щоб на власні очі перевірити ситуацію, перш ніж приймати рішення.

(фото 1)

Щоби прояснити: багато українців, котрі не підтримують контакт із кимось, хто зараз у Бахмуті, вважають, що ситуація там «дуже критична», а місто — «от-от впаде».

Військові же, що у самому місті, навпаки, здається, все ще перебувають у піднесеному настрої (https://twitter.com/wartranslated/status/1628911351191027715)

(фото 2)

[Український військовий із так званою «антиматеріальною» рушницею [Великокаліберна снайперська гвинтівка, призначена для ураження живої сили, вогневих засобів та легкоброньованої техніки противника на відстані до 2 км – перекл.]

Ось короткий репортаж кореспондента Радіо Свобода з самого міста: https://twitter.com/NOELreports/status/1629492148654559233

З іншого боку, ситуація в рядах російських військ ВДВ, ВСрф і ПВК в районі Бахмута аж ніяк не краща: росіяни під час кожного штурму продовжують зазнавати величезних втрат https://t.me/operativnoZSU/80904 і навіть більше https://twitter.com/PaulJawin/status/1629765763857784832 (на деяких фото та відео показані цілі «штурмові групи» спецназу, покришені на частини в одному з окопів), а кількість скарг мобіків постійно зростає (звичайно, всі їхні вимоги до «володимира володимировича», тобто до пудинга, вивести їх звідтам, залишаються без відповіді).

Однак,

росгвардії довелося передислокувати додатковий контингент кадирівців за лінію фронту, щоб зупинити всіх тих дезертирів. (До речі, саме з цією метою в районі Кремінної дислокуються кадировські "чеченці" спецназу "Ахмат" https://twitter.com/666_mancer/status/1629404513823076356).

Бахмут….Північ…

Росіяни вчора зачистили Берхівку і звідти почали штурм Богданівки. Власне, вони стверджують, що закріпились і в Ягідному, але поки що показали лише в’їзд до цього села

https://twitter.com/NOELreports/status/1629531910757142528

Звісно, все це "завдяки вагнеру", як вони самі гордо вихваляються по соціальних мережах, вони лише за 1000 м. від центру міста і мають вогневий контроль над дорогою 0506.

Тим часом, українці взірвали дамбу Берхівського водосховища, щоб затопити територію від Берхівки на півдні до Підгороднього на півночі й так перешкодити російському наступу. Якщо в тому водосховищі достатньо води, то це справді зупинить росіян на якийсь час

Вчора в середині дня вагнерфани тріщали, що дамбу, начебто, взірвали запізно (хоча, скоріш за все, просто води у сховищі було небагато) й що "вагнер" уже просунувся на 500 м. на південь від межі водосховища. Вочевидь, опір українців там не був сильним ...майже в той самий час Київ офіційно повідомив, що Зеленський звільнив генерал-майора Едуарда Михайловича Москальова з посади Командувача об'єднаних сил (на Донбасі): https://www.president.gov.ua/documents/1132023-45961 . Москальов був призначений на цю посаду в березні 2022 р.

Пізніше того ж 26.02 мені повідомили, що готується контратака, але просили нікому нічого не казати. Так що ви це почули не від мене, а ось звідси https://twitter.com/BrennpunktUA/status/1629922133429174272, проте все, що може відбуватися далі, поки залишетиметься непідтвердженим. Тим часом, агентурна розвідка стверджує, що ЗСУ запустили не просто одну зі своїх багатьох "локальних контратак", а велику контратаку на північ від Бахмута і карта внизу показує стан справ на післяобід 26.02.

І так, це в наступ пішли 3-тя штурмова, 46-та аеромобільна та 17-та танкова (тільки, будь ласка, не впадайте в ейфорію: бо, знову ж, поки нічого з цього не має точного підтвердження і (цитую) "ще не все є добре"; а пишу я про це, бо так незалежно від мене написали "більш ніж два підтверджені джерела").

"Motolife" з 93-тьої механізованої бригади ЗСУ, що воює в цьому районі, опублікував отаке відео:

https://youtu.be/bxqDXIs3TbI

Бахмут… Південь…

«вагнерівці» почали штурм Іванівського, що на південний захід від Бахмута, намагаючись замкнути кліщі з півдня. Очевидною метою є перерізати дорогу Т0504:

— якби це сталось, то шлях 0506 та дорога, побудована українцями, стали би двома останніми шляхами до гарнізону.

Проте після обіду українська лінія втрималася і наступ відбили https://t.me/ukrainian_militant/12357 (ядро української оборони тут складає 3-тя штурмова бригада). Звісно, росіяни повторюють спроби.

Також в районі Бахмута збили російський Су-25 і росіяни вже підтвердили цей факт: https://twitter.com/markito0171/status/1629784552926244865 .

А бійці 110-тої бригади ТРО заявили про збиття ще одного Су-25 в районі Авдіївки. Як повідомляють його вразили з ручного ракетного комплексу в лівий двигун і літак вибухнув.

ДО ІНШИХ НОВИН

Один із російських літаків дальнього радіолокаційного виявлення та управління А-50 (AWACS в англомовній класифікації) був пошкоджений в Мачулищах. Українці заявляють, що це "партизани" вразили його двома дронами.

І росія, і Білорусь стверджують, що цей літак "пошкоджено вогнем": таких літаків у ВКС у робочому стані, згідно українських даних, є всього шість (із дев'яти, що взагалі в наявності).

А ось, до речі, прекрасна ілюстрація «швидкості», з якою працює НАТО: через кілька місяців після першої згадки (я справді збився з рахунку, вибачте), Хорватія зараз готує свій (приземлений) флот Mi-Mi-Mi 8 гелікоптерів https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/pocela-specijalna-operacija-slanja-14-nasih-helikoptera-ukrajini-s-njih-vec-skidaju-oznake-15309682 для передачі Україні…

(фото 3)

***

№ 1.321

Це просто адський треш! Я думав мене вже не здивуєш, але сьогоднішнє засідання нашої слідчої комісії перевершило всі попередні. Розглядали злочини в сфері грального бізнесу

2023-02-28

Жмеренецький Олексій

Сукупний оборот легальної та нелегальної «ігорки» в Україні 12-15 млрд. грн. - на місяць, тобто до 180 млрд. грн. - на рік.

При цьому, податків до державного бюджету за 2022 рік надійшло 730 мільйонів гривень, а ліцензійних зборів - 1.166 млрд. грн., що разом складає близько 1.9 млрд. грн. на рік, тобто - близько 1.2% з обороту.

Водночас, за оцінками Служби безпеки України - 95% всіх компаній на ринку не платять податки взагалі.

1. Найпопулярніша схема - це так званий «метчинг»

Шість банків, у змові зі співробітниками Національного банку, із мережами супермаркетів та мережами автозаправних станцій запустили систему виплати тіньових зарплат працівникам цих мереж.

Коли гравець якогось онлайн-казино поповнює рахунок для ставок і отримує свої віртуальні бали для гри, то реальні гроші йдуть на сервер платіжної системи під виглядом переказу для якоїсь випадкової приватної особи, а фактично йдуть якомусь продавцю магазину чи прибиральниці заправки.

Цей переказ гравця може «висіти» тижнями у платіжній системі до визначення кінцевого отримувача, таким чином зарплата умовної

прибиральниці заправки надходить протягом місяця частинами у вигляді переказів від випадкових гравців казино!

Банки з рахунків яких гравці перераховують гроші також ігнорують те, що переказ не містить даних про кінцевого отримувача грошей, а «зависає» в системі.

Взамін цієї чорної зарплати, магазини та заправки надають гральним компаніям готівку. Далі за цю готівку компанії купують зерно в «чорних» фермерів, яке вивозиться за кордон, а виручені від продажу зерна за кордоном гроші отримують власники гральних компаній.

2. Інший спосіб виведення - через криптовалюту.

За оцінками СБУ таким чином відмивається 54 млрд. грн. на рік, або 30% з обороту «ігорки» - це валовий дохід організаторів.

25% від цієї суми йде на витрати для організації злочинної схеми - хабарі та заробіток всіх посередників, і це 13 млрд. грн.

Ще 5% йде на нелегальну рекламу гральних інструментів.

Тобто,

> чистий прибуток гральних компаній складає 36 мільярдів гривень на рік, або 20% від загального обороту, які отримують організатори за кордоном без жодних податків і обліку.

Державний бюджет щорічно втрачає близько 10 млрд гривень податків.

3. Інша схема - це так званий «міскодінг»:

Гравці поповнюють рахунки на гральних сайтах для ставок, але ці платежі надходять у банк із кодом купівлі квітів, чи фільмів.

Або гравці перераховують кошти банку із правильним кодом 7995 транзакцій, але далі банк у змові з гральними компаніями направляє ці кошти на фіктивні рахунки.

В Україні таким злочинним способом діяло 9 банків, із яких 6 банків - системно, вони обслуговували абсолютну більшість усіх незаконних переказів «ігорки» в країні. А один із цих банків обслуговує половину всіх незаконних операцій досі!! У схемах масово задіяні платіжні термінали (пейбокси), по ночах на них генеруються тисячі фіктивних транзакцій нібито між картками фізосіб. У злочинних схемах задіяно 2 млн банківських карток та 120 платіжних терміналів.

> **До вересня 2022 року ніхто з органів влади типу «не знав» про існування цих схем.**

Нацбанк «не помічав», що по рахункам ганяють схемні транзакції, поки повністю не змінили кадровий склад відповідного департаменту.

Державний Фінансовий моніторинг також не помічав цих транзакцій, бо виявляється саме банки та фінансові компанії (тобто, в нашому випадку злочинці) мають їм про таке повідомляти, як первинні суб'єкти фінмону.

Наразі **Служба безпеки України та Бюро економічної безпеки України завели 45 кримінальних справ, але досі продовжує працювати один банк, який обслуговує половину усіх нелегальних транзакцій грального бізнесу в країні, усі про це знають і обіцяють найближчим часом зупинити, коли розберуться як…**

Серед підозрюваних - співробітники Нацбанку, банків та фінтех компаній, які надавали програмне забезпечення для махінацій.

Інша проблема - це незакриття заборонених ігорних сайтів.

Комісія з регулювання азартних ігор передала до інтернет-операторів і правоохоронних органів 1 789 вебсайтів сайтів з нелегальними азартними іграми, 55 сайтів з нелегальними лотереями, і список із 606-ма нелегальними ігровими закладами, з яких більше 300 закладів лише у місті Києві.

Сама Коміся не має повноважень проводити контрольні закупівлі, щоб документувати порушників (просить законодавчо дати їй цю можливість)

І що ви думаєте

- майже усі ці сайти і салони продовжують працювати!

Правоохоронці стверджують, що більша частина із них не має можливості приймати платежі. Але ми перевірили одразу на ТСК роботу найодіознішого російського 1XBET.

Я спокійно зміг провести платіж через якусь європейську платіжну систему «прикручену» до сайту.

Органи стверджують, що блокувати сайти може лише РНБО.

1) — 240 компаній наразі знаходяться на розгляді РНБО.

2) — Проте, органи також стверджують, що це блокування нічого не дасть, адже миттєво будуть створені нові копії сайтів.

3) — А заблокувати переказ з українських банків на міжнародні платіжні системи, через які працюють порушники, ми ніби також не можемо, бо це типу означає порушення прав українців за кордоном, які цими системами можуть користуватись…

Також, органи стверджують, що **97% усіх 54 мільярдів відмитих гривень роблять якраз компанії з українськими ліцензіями**, а не ці тисячі нелегальних сайтів!!

Отже, в результаті всіх розслідувань за останні грудень-січень, було зібрано податків в 20 разів більше ніж в попередні місяці, та навіть роки.

За весь 2021 рік було зібрано - 204 млн. грн., а за грудень 2022 року - 220 млн грн.

За весь 2022 - 730 млн. грн, а за січень 2023 року - 269 млн. грн.

Але проблема в тому, що майже всі ці податки це ПДФО, тобто податок на доходи фізосіб, які «вчорну» отримували дохід та зарплати у цих схемах і виграшах.

А от прибутки гральних компаній продовжують приносити копійки у державний бюджет.

Більше того,

- майже 300 млн. грн. з отих 730 мільйонів за 2022 рік сплатила лише одна компанія…

Через ці схеми залишається можливість «ганяти» гроші між Україною та росією.

Зараз вивчаємо схеми і окрім «розборок» з органами влади будемо «латати» всі виявлені дірки в законодавстві.

Як вам таке?

***

№ 1.322

О лидерстве

2023-02-28

Arty Green

Вчера узнал имя текущего командующего на моём направлении - обрыдался. Где-то в моей ленте есть пост о низком интеллекте и порочной системе ценностей этого полководца. Один из предыдущих (может и предыдущий) командующих и его НШ - вызвали у меня глубокую тоску… В общем, беда у нас в этом звене. Писал я уже об этом. Но кто-то должен выполнять эту функцию. Хоть коряво, но всё же выполнять. Давеча столкнулся с одним из подразделений на фронте и, вдруг осознал, а ведь у многих наших рядовых солдат между Главкомом (нынешний - безусловно лидер) и ним только один реальный (неформальный) лидер - сержант или просто солдат - лидер пехотного (любого другого) отделения (расчета, экипажа). И это беда. Поскольку ближайший лидер может оказаться очень неправильным. Отсюда и невынужденное оставление позиций, слезливые коллективные сопли в ютубе/тиктоке и, даже, групповые заранее подготовленные (не вынужденные) сдачи в плен. К сожалению, и такие факты бывают! Это не военная тайна, поскольку противник об этом знает и принимает этих пленных.

Как такое может случатся?!

Главком - лидер, а десяток ступенек вниз до рядового солдата - никчёмные клерки, не имеющие никакого лидерского авторитета?! На самом деле - парадокс, требующий серьёзного исследования… после войны. А сейчас, как минимум необходимо озвучить эту проблему.

На вскидку,

главная проблема - командующий Сухопутными Войсками ВСУ - генерал Сырский.

А **это номенклатура Верховного, а не Главкома.**

Именно он - следующее звено, после Главкома, ниже которого офицеры с лидерскими качествами имеют мало шансов возглавить воинский коллектив. **Он имеет собственные коммуникации с Ермаком и защиту из ОПУ.**

Можно нанять сколько угодно хороших журналистов, типа Дмитрия Комарова, восхвалять генерала Сырского, но от этого его авторитет в войсках ни на цент не поднимется.

А нелидер никогда не назначит под собой лидера.

Отсюда я и рыдаю, узнав имя очередного (моего) командующего. И так ниже по всей служебной лесенке. Иногда прорываются отдельные офицеры, ведь кто-то должен заткнуть зияющую дыру, но их, после того, как кризис миновал, обычно задвигают в какой-то тёмный угол. Иногда с формальным повышением. Именно так некоторым офицерам, обладающим лидерскими качествами удаётся (редко) достигнуть полковничьих или (крайне редко) генеральских погон.

К чему это я затеял этот срач?!

В ближайшие пару месяцев мы должны перейти в наступление.

Вижу чьё-то огромное желание заменить Залужного на Сырского до начала этого наступления.

Так вот, если эта замена случится, у многих наших воинов единственным авторитетом станет ближайший…

Далеко не всегда «правильный».

Поэтому, **суперподготовленное наступление без правильных лидеров почти гарантировано накроется «медным тазом», со всеми вытекающими отсюда последствиями для УКРАИНЫ!!!**

Даже не думайте!!! Не простим ни в коем разе!

Хотел написать, как не простим, но, боюсь, фейсбук забанит

Думайте!!!

ПС.

Кстати, Главком тоже порой ошибается, назначая (рекомендуя к назначению) генералов (офицеров), имеющих крайне низкий авторитет у подчинённых. Видимо это просто человеческая слабость. Порой сложно обидеть своих старинных друзей. А на этой должности это часто необходимо. Не обязательно сажать (как Ли Куан Ю), нужно хотя бы не назначать на командные должности (или вовремя снять)!

***

№ 1.323

Обшуки в MacPaw. Як типова для України земельна схема принесла проблеми айтівцям

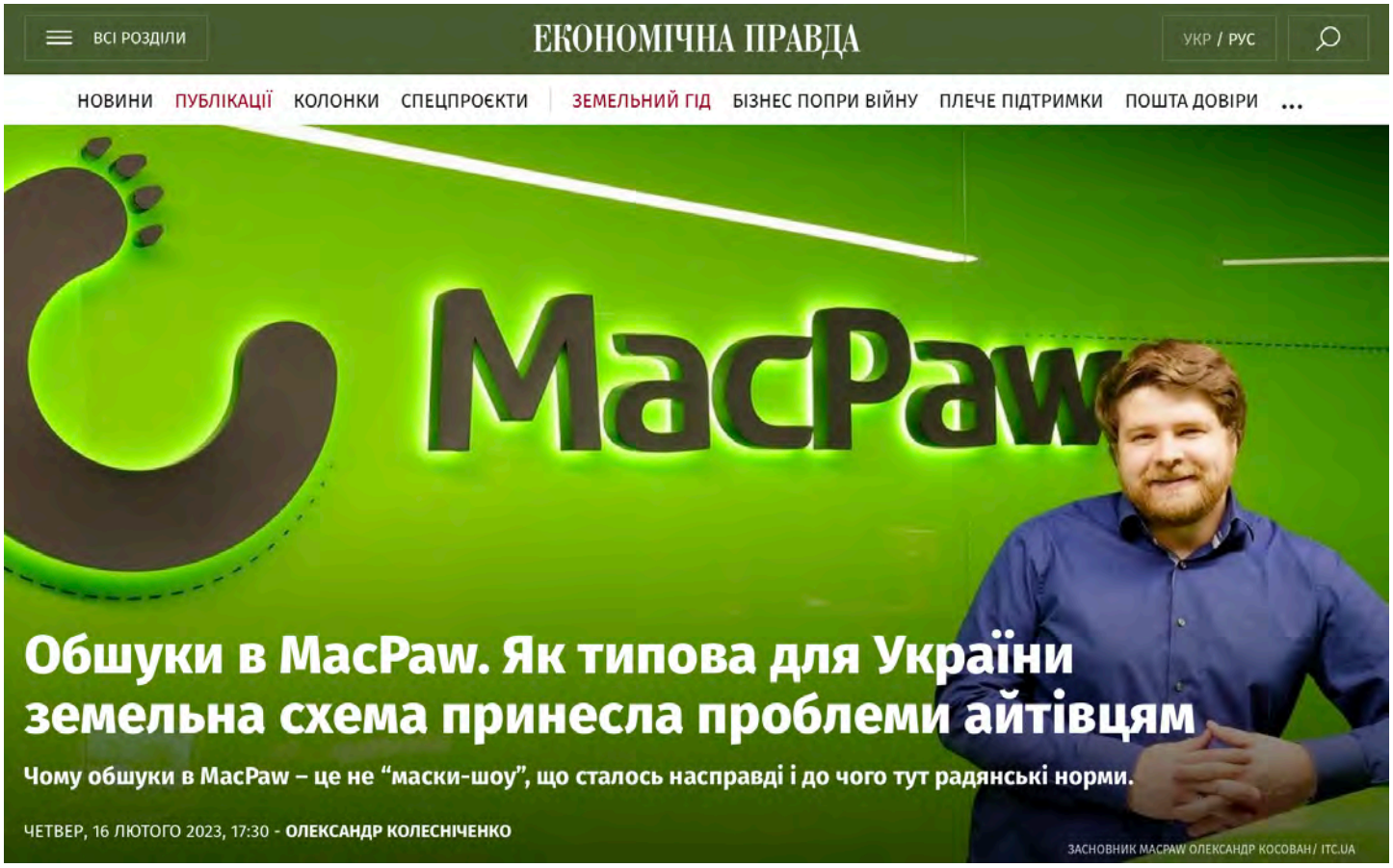

Чому обшуки в MacPaw – це не “маски-шоу”, що сталось насправді і до чого тут радянські норми.

2023-02-16

ОЛЕКСАНДР КОЛЕСНІЧЕНКО

15 лютого засновник однієї з найбільших IT-компаній України MacPaw Олександр ***Косован*** у Facebook написав, що до нього додому та в офіс компанії прийшли з обшуками правоохоронні органи.

На це обурено відреагували десятки бізнесменів, політиків та навіть віцепрем'єр Михайло Федоров. **Косован входить до списку 50-ти найбагатших українців за версією Forbes.** А програмами розробки MacPaw користуються 30 мільйонів власників техніки Apple у світі.

Однак чим більше подробиць справи ставало відомо, тим більше запитань виникало у громадськості.

Виявилось, що обшуки стосувалися діяльності не IT-компанії, а іншої юридичної особи. Справа стосується земельних ділянок, навколо яких відбувались сумнівні дії. На цих земельних ділянках було збудовано нерухомість з можливими порушеннями законодавства.

1. Інформаційні технології видобутку піску

В будинок Олександра Косована та офіс компанії MacPaw 15 лютого прийшли представники Спеціалізованої екологічної прокуратури, Головного слідчого управління національної поліції та оперативні працівники.

В Офісі Генерального прокурора потім пояснили, що вони були змушені провести обшуки, оскільки до цього не отримали документи на свій запит. Їх цікавили документи на землю.

Пізніше в коментарі ЕП Косован спростував твердження правоохоронців, і заявив, що запит надходив до контрагентів, але не в саму компанію.

"До нас запит не надходив взагалі. Вони або забули це зробити, або запит десь загубився. Ми це декілька разів перевіряли всередині компанії.і потім підтвердили в Офісі Генпрокурора. Запит надходив до наших контрагентів", - заявив він.

Впродовж 2016-2021 років ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент", що належить Олександру Косовану, отримала у власність шість земельних ділянок у мальовничій місцевості на Дніпрі – біля села Циблі на березі Канівського водосховища. Загальна площа ділянок – 22,5 га.

Косован планував побудувати тут базу відпочинку MacPaw Village для команди й вже почав зводити перші об'єкти. На березі Дніпра з'явилися стаціонарна будівля, басейн просто неба та пляж.

Намитий пляж біля бази відпочинку

Слідчі стверджують, що пляж з'явився шляхом "незаконного видобутку корисних копалин для створення штучного намиву". Тим більше, що на території бази знаходиться землесосний снаряд для видобутку піску.

"Слідчі Нацполіції спільно з екоінспекцією провели огляд і з’ясували, що у такий спосіб без спеціального дозволу було збільшено берегову лінію на ділянці, де будується комплекс відпочинку", – йдеться у повідомленні.

Експертиза встановила, що такими діями державі завдано збитків на 12,5 млн грн. Наразі незаконний видобуток піску – це єдине звинувачення, висунуте на адресу бізнесу Косована.

Земельні ділянки у мальовничій місцевості на Дніпрі, на березі Канівського водосховища

Проте правоохоронці продовжують досліджувати й інший аспект справи – незаконне заволодіння землями водного фонду, створення штучних гідроспоруд, будівництво в межах прибережної захисної смуги Канівського водосховища капітальних об’єктів.

Річ у тому, що згідно з Водним та Земельним кодексами, будувати на прибережній захисній смузі за межами міст можна тільки водні об'єкти (дамби, причали), спортивні та оздоровчі комплекси. Все інше – не ближче ніж за 100 метрів від берега. Крім того, на берегах водойм не можна розорювати землі та вести садівництво.

Ділянки, що знаходяться у власності ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент" перебувають у водоохоронній зоні Дніпра та мають наступні цільові призначення: "для ведення особистого селянського господарства", "для ведення підсобного сільського господарства", "для індивідуального садівництва" та "для сінокосіння і випасання худоби".

На висунуті звинувачення Косован відповідав, що намив піску відбувається для зміцнення берега, а прохід до берегової природоохоронної зони забезпечується.

"Щороку вода в цьому місці розмиває берег і забирає до двох метрів ґрунту. Ми укріпили берег ділянки для запобігання ерозії, і слідкуємо за тим, щоб слід людської діяльності був мінімальним для природи", – заявив він.

2. Як ліс став сільськогосподарською землею, а потім будівельним майданчиком

Перипетії в судах навколо земельних ділянок MacPaw на Київщині тривають з 2018 року. Мова йде не тільки про будівництво з можливими порушеннями, а й про використання земельних ділянок не за цільовим призначенням.

За матеріалами слідства, ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент" отримало у власність землі, які раніше належали державному підприємству "Переяслав-Хмельницький державний агролісгосп". І обліковувались вони як "землі лісового фонду".

Київське обласне управління лісового та мисливського господарства не надавало погодження на вилучення та зміну цільового призначення цих земельних ділянок. Також управління не надавало погодження на виділення у довгострокове тимчасове користування згаданих ділянок.

Як ліси стали сільськогосподарськими угіддями і приватною власністю? За версією слідства, у 2013 році керівники Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру, "Переяслав-Хмельницького агролісгоспу", Київського обласного управління лісового та мисливського господарства змовились з посадовцями Переяслав-Хмельницької районної державної адміністрації та ТОВ "Переяслав Фіш Клаб".

Переяслав-Хмельницька РДА видала розпорядження про затвердження проєкту землеустрою щодо відведення однієї із земельних ділянок на умовах оренди ТОВ "Переяслав Фіш Клаб" для рибогосподарських потреб.

Держгеокадастр погодив проєкт землеустрою, змінив цільове призначення земельної ділянки та передав її в оренду на 49 років. Згідно із Земельним кодексом, на такі дії Держгеокадастр мав отримати дозвіл Кабінету міністрів.

Потім ТОВ "Переяслав Фіш Клаб" продало землю ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент". За даними системи Youcontrol, "Переяслав Фіш Клаб" входить до девелоперської групи DEOL Partners, яка управляє готельним бізнесом братів Віталія та Володимира Кличків.

У 2019 році Верховний Суд визнав, що інша земельна ділянка DEOL Partners розміром 3 га на березі Дніпра у Циблях незаконно вибула з державної власності.

У 2018 році ДП "Переяслав-Хмельницький державний агролісгосп" нібито проводив планове лісовпорядкування лісових масивів і виявив "невідомі забудови та паркани". Оскільки у ДП не було інформації про зміну цільового

призначення, вилучення, надання в оренду земель лісового фонду та відповідних звернень, ті звернулися до Національної поліції.

Чому "Переяслав-Хмельницький державний агролісгосп" звернувся до Нацполіції із заявою, якщо у 2013 році сам погодив відчуження землі? З 2001 по 2015 рік ДП очолював Ігор Гайовий. Після цього керівниками агролісгоспу були четверо інших осіб, що змінювалися в середньому кожні два роки.

Цікаво, що в оборудках із земельними ділянками не брали участі чиновники Циблівської ОТГ, до якої формально належить територія бази відпочинку MacPaw. Вони зацікавилися, яким чином переданий нею 30 років тому ліс став сільськогосподарською землею і чому на такій землі ведеться будівництво.

У 2021 році працівники Циблівської ОТГ оглянули земельну ділянку загальною площею 11 га і встановили, що та використовується не за цільовим призначенням, а на березі Канівського водосховища знаходиться земснаряд для видобутку піску.

В судових матеріалах зазначається, що спеціальний дозвіл на видобуток корисних копалин у ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент" відсутній.

ЕП надіслала запит Олександру Косовану з питанням про цільове призначення земельних ділянок, але на момент виходу матеріалу відповіді не отримала.

3. Як працює "схема"

Виведення лісів з власності лісгоспів, необґрунтована зміна цільового призначення земельних ділянок та приватизація прибережно-захисних смуг – розповсюджені в Україні схеми із "ласими" шматками землі на березі водойм чи поруч з великими містами.

Наприклад, за допомогою таких схем забудовані значні частини Конча-Заспи, Козина, Ірпеня, Биківні та інших селищ під Києвом.

В чому суть схеми?

Після 1991 року лісами України стали опікуватися новостворені державні або комунальні лісгоспи. Не на всі ділянки лісу розроблялися акти на землю, тому Міністерство екології не володіло повною інформацією про обсяги та межі лісів.

> 1) — В якийсь момент на місцях розпорядники земель замовляли проведення землеустрою, щоб "ефективно використовувати ресурси громади".

2) — Під час землеустрою землевпорядні організації "не помічали" ліс й інвентаризували окремі його ділянки як сільськогосподарські землі, ділянки для садівництва або будівництва.

3) — Далі місцеві ради ухвалювали нові детальні плани території своїх населених пунктів, легалізуючи "перетворення" лісів на угіддя, ділянки під садівництво або забудову.

Такі ділянки здавали в оренду або продавали приватним підприємцям, щоб поповнити місцевий бюджет. Нові власники могли забудувати землю або перепродати її іншим особам.

Учасниками таких корупційних оборудок були великі бізнесмени та відомі політики. Але далеко не кожен такий випадок став об'єктом розслідування правоохоронних органів.

За інформацією джерел ЕП серед забудовників котеджних містечок під Києвом, вирішення питання щодо виведення земель з сільськогосподарського обігу коштує від 1 тис дол за сотку.

У 2014-2015 роках шведська компанія IKEA вела перемовини із Київською міською державною адміністрацією про купівлю ділянки лісу розміром 50 га вздовж Бориспільського шосе, щоб вирубати дерева і побудувати магазин. Міська влада тоді не пішла на такий крок.

Чому слідчі прийшли до айтівців, які стали покупцями вже "переоформленої" землі?

За словами Косована, обшуки пов'язані з бажанням чиновників заволодіти земельними ділянками для власних потреб.

В якій із компаній Косована проводили обшуки правоохоронці – в ТОВ "Макпау" (основний вид діяльності "комп'ютерне програмування") чи в ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент" ("надання в оренду чи експлуатація нерухомого майна")? ЕП чекає на відповідь підприємця і опублікує її після отримання.

Чи варто було правоохоронцям навідуватися з обшуками до Косована і його компанії? Можливо, вони перевищили повноваження.

Цільове призначення земельної ділянки змінював продавець. За законом, ТОВ "Макпау Проперті Менеджмент" є добросовісним набувачем майна, а з питанням надання документів правоохоронці мали б звернутися в першу чергу до продавця.

В повідомленні Нацполіції та Офісу Генпрокурора не вказується про проведення обшуків у ТОВ "Переяслав Фіш Клаб" та Переяслав-Хмельницькій РДА.

***

Скандал навколо MacPaw актуалізував дискусію щодо застарілості українського законодавства в частині Водного та Земельного кодексів. Економічні реалії та розвиток суспільства на роки випередили документи, написані на базі радянських нормативних актів.

Забудовник Ігор ***Ніконов*** в інтерв'ю ЕП скаржився, що в СРСР захисна 100-метрова смуга, відрахована від берега водойми, використовувалася для збереження річок, озер та морів від нітратних та фосфатних добрив, якими живили поля.

Народний депутат Дмитро ***Гурін*** на своїй сторінці в Facebook назвав заборону забудови берегів водойм "безглуздою совковою маячнею, на якій роками кормляться корупціонери всіх рівнів". На його думку, заборону варто скасувати зі збереженням обов’язкового вільного доступу до узбережжя.

***

№ 1.324

В першій частині звіту за 1 березня Том Купер міркує про стратегічне значення Бахмуту й окремі супутні питання та події. Головною проблемою зараз бачить поступове вироблення в ЗСУ навичок протистояти вже не механізованим силам ворога, а великим масам його піхоти – це потребує окремих рішень.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-1-march-2023-update-part-1-5a9a7b59990f

За спільний переклад дякую Anton Shygimaga та Antonina Yashchuk

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 1 БЕРЕЗНЯ 2023 _ ЧАСТИНА 1

Всім привіт! [Опубліковано 1.03 о 13.00 за Києвом].

Це перший день місяця, а отже потрібен апдейт.

Знову ж, я сфокусуюся на Бахмуті – проте цього разу, «з низки причин», звертатиму увагу, як те, що відбувається там кілька останніх днів, говорить нам, в якому темпі й куди рухаються ЗСУ та ВСрф упродовж цих 12 місяців.

В ЧАСТИНІ 1 говоритиму про стратегічну ситуацію, котра складається цими днями.

Перш ніж розпочну – нагадування (чи то «дисклеймер»), що хоча більшість з того, що кажу, базується на повідомленнях від моїх контактів на передку «в районі Бахмута», багато висновків також є моїми дедукціями, тому всі можливі помилки є лише моїми.

Відтак, і як завжди, не сприймайтне нічого зі сказаного, наче воно «висічене в камені»: часом проходить кілька років, перш ніж кристалізується «щось схоже на правду»… (якщо взагалі таке стане можливим, адже для цього треба, щоб багато учасників пережили битву; от, наприклад, мені вже зараз важко реконструювати перші два тижні після вторгнення – надто багато бійців з того часу загинуло…).

СТРАТЕГІЯ

певною мірою, хоча не обов’язково стосується Бахмута

1.

27 лютого 2023 р. офіційний Київ оголосив, що ***Зеленський*** підписав відставку генерал-майора Едуарда Михайловича ***Москальова***, Командувача об’єднаними силами ЗСУ на Донбасі. **Є багато пояснень цього вчинку Зеленського, проте я не знаю нікого, хто б пояснив адекватно.**

Відповідно, я теж не збираюся робити припущень (принаймні публічно), хоча знаю, в тому числі й від людей безпосередньо наближених до справи, що,

пропри всі помилки, які міг допустити генерал, та попри домовленості, які в нього з кимось могли бути серед українського керівництва, **це був доволі несправедливий крок. Так само, як несправедливо звільняти його без пояснень**.

Лише зауважу, що

спостерігаю рух Зеленського в напрямку до позначки «дивно» за якою маячить «непрофесійно».

Взагалі, таке рішення мав би приймати – чи принаймні підписувати – генерал *Залужний* (як Головнокомандувач ЗСУ) або генерал-полковник *Сирський* (Головнокомандувач наземних сил ЗСУ), тобто «армія».

> **Врешті, Київ має різнитися від Москви… а також я хотів би думати, що й від Вашингтона/Пентагона, Брюсселя… та кількох інших гадючих ям.**

А **спосіб, у який вирішили цю справу, нагадує якраз протилежне й ще просто шкодить, найперше, самій Україні**.

2.

В останні 8–10 тижнів на цій війні склалася іронічна ситуація.

ЗСУ, що з 2014 р. формувалися, були індоктриновані та оснащувалися для протистояння “механізованому гіганту” ВСрф – і з цією задачею вони, до слова, мужньо і напрочуд професійно справлялися останні 10 місяців – зіткнулися із серйозними проблемами тепер, коли мусять воювати з “масами” російської важкої піхоти.

Маючи за штатом переважно легку піхоту, ЗСУ недостатньо укомплектовані для цієї задачі; деяким підрозділам, схоже, навіть бракує належного вишколу – а багатьом командирам точно потрібні детальні інструкції.

Напевне, ЗСУ “і так в порядку” – принаймні, коли рельєф та зелені насадження є для них перевагою – тобто коли вони мають справу із відкритою місцевістю. Як от у районі Авдіївки, Мар’їнки чи Вугледара.

Проте,

> **— коли йдеться про пересічену місцевість на кшталт зони Бахмута – де ВСрф можуть скористатися з нерівного ландшафту та довгих густих насаджень – то українці стикаються з проблемами знов і знов.**

3.

Наступне:

“Чим такий важливий Бахмут”?

Це питання широко обговорюється ще з моменту падіння ***Соледара*** в січні. Позаяк дехто з вас мене питав, моя думка – така, що **однозначної і простої відповіді на це питання немає**.

1) — Для тих, хто там жив, Бахмут – це все. Дім, сім’я, друзі, сусіди, домашні тварини, повсякденне життя. Факт полягає в тому, що – дуже мені прикро це казати – того Бахмута, який вони колись знали, тепер вже не існує. Він повністю зруйнований.

2) — Для народу України він подібний за символізмом до Маріуполя: символ супротиву пудинговій війні на винищення: місто, буквально знищене російською агресією, але все ще стоїть. Відповідно, його втрата може завдати удару по бойовому духу мільйонів.

Для Зеленського та його уряду:

— втрата містечка може ознаменувати значну стратегічну помилку – але з тієї точки зору, про яку ніхто не говорить.

А саме:

1) — вони **змарнували місяці на те, щоб Захід розродився “танками”, хоч ЗСУ насправді потрібна інша зброя і – особливо – боєприпаси**. І вони досі їх не отримують (див. нижче).

Отже,

2) — часто **“чудові ідеї” та “символічні досягнення” – банально відірвані від реальності…**

Для “колективного Заходу”:

3) **— сам лише той факт, що цей бій триває вже аж так довго, перетворює *Бахмут на символ провалу в розрахунку стратегічної ситуації* – а отже й порад ключових осіб, що приймають рішення.**

Цілком очевидним стає той факт, що всі ті армії дорогих експертів та цілі дивізії ще дорожчих аналітичних центрів, і разом з ними ще добра половина розвідувальних служб (хоч “цивільних”, хоч “воєнних”), – усі вони абсолютно безтолкові.

Всім їм, схоже, навіть не спало на думку підтримати Україну так, як це було для неї важливо. А проте була можливість завершити все “швидко”: ще минулого літа. Однак, наратив про те, що “росіяни мають нескінченні запаси людей та техніки” тоді переважили, хоч які застарілі вони були…

Для пудинга [тобто путіна — перекл.]:

> 1) — ось тут абсолютно немає сенсу міркувати про деталі та якісь хитрощі. Назва, місце, кількість убитих, зниклих безвісти, скалічених, руйнування — усе це для нього не має значення.

Важливо те, що війна триває, а значить тримається і його режим, неважливо як.

> 2) — А він завжди знайде спосіб втриматися і знайти пояснення будь-яким своїм діям. Цікаво, що навіть мєдвєдєв недавно публічно сказав, що поразка і/або **відступ з України перетвориться на крах рф, а отже, війна мусить тривати**. Ну а війну росіяни уявляють виключно як «просування».

Якщо Бахмут впаде — просування буде визнано успішним, особливо тому, що перед тим війська застрягли тут на сім місяців...

Для росіян — а тим паче для пудинг-фанів поза межами росії — це символ здатності ВСрф нищити Україну, ігноруючи всі злочини росармії, ба навіть прославляючи всі ці масові вбивства цивільних і солдатів. Бо, ви ж розумієте, «американці вже робили таке в... (підставити будь-яку гарячу точку на Земній кулі).

...і «тільки після цього» можуть виплисти на поверхню такі «неважливі уроки війни», а конкретніше, пов’язані з веденням бойових дій. Наприклад:

Для ЗСУ:

> 1) — ця битва підсвітила їхні найкращі риси, але в більшості — найгірші, зокрема ті, внаслідок яких українці мусять вирішувати «цілковито нову для себе проблему, рішення якої поки що не знайдено» (див. пункт 2).

Для ВСрф:

> 2) — чи має для них значення Бахмут? Хіба як великий залізничний вузол, місто, яке — якщо вони зможуть його захопити, звісно, — покращить їхню здатність підвозити в цю частину України підкріплення та боєприпаси, а отже, продовжувати «просуватися і нищити».

Такий короткий підсумок моїх думок про ситуацію з Бахмутом.

***

№ 1.325

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 1 БЕРЕЗНЯ 2023 _ ЧАСТИНА 2

У другій частині звіту за 1 березня Том Купер аналізує, чому під Бахмутом ЗСУ важко відбивати атаки росіян і чому українці поступово втрачають позиції. Також вкотре нарікає на *недостатнє забезпечення українців необхідним озброєнням* і показує на картах, як атакують росіяни й контратакують українці.

[опубліковано 1.03 близько 20:00 за Києвом]

ОПЕРАЦІЙНИЙ (рівень)

Минулими днями, та ще й після публікації захопленого посібника з тактики https://twitter.com/Tatarigami_UA/status/1629722073487613953 для солдатів ВСрф, точиться багато розмов про нову, зосереджену на піхоті, тактику бою росармії.

По суті,

росіяни реорганізували багато своїх формувань у штурмові групи, а ті своєю чергою — у штурмові батальйони.

Кожен із них складається з максимум шістьох штурмових груп, має власне командування, міномет і гранатомет, взвод танків та БТР-ів, забезпечений підтримкою РЕБ та БПЛА.

Тепер зрозуміло, чому в мережі з'явилися численні відео, як росіяни штурмують українські позиції за допомогою одного, рідше двох танків і 2-4 БТР-ів.

А також зрозуміло, чому відбувається просування росіян в районі Бахмута.

Тут ВСрф просуваються вперед майже виключно силами озброєної важкою технікою піхоти («важкої піхоти»), тобто тієї, що має на озброєнні реактивні піхотні вогнемети, гранатомети АГС-17, РПГ-7, великокаліберні кулемети КОРД та снайперські гвинтівки. Росіянам досі бракує безпілотників, командирам навіть радять не використовувати БПЛА для контролю своїх військ. Втім, безпілотники завжди можна замінити мобіками: випхати їх першими на українські позиції, а тоді вже атакувати українців силами ваґнєра чи ВДВ.

Тут маю два міркування.

По-перше, ситуація виглядає досить іронічно. Від 2014-2015 року ЗСУ вчили і формували протистояти «механізованій навалі»: батальйонно-тактичним групам ВСрф, у яких усе, включно з технікою десантно-штурмових підрозділів та артилерією, було

броньованим. За перші шість місяців від повторного вторгнення путлера в Україну ЗСУ змогли знищити майже всю російську «армію мирного часу». Я не знаю жодної російської БТГр, яку б українці до вересня не пошматували хоча б один раз. А є й такі підрозділи, які доводилося повністю оновлювати вже три й навіть чотири рази.

1) — І поки росіяни йдуть в атаку на відкритій місцевості без рослинності, як, наприклад, в Авдіївці, Мар'їнці, під Вугледаром, — українці успішно їх нищать.

2) — Але на «перетятій місцевості», як то на півночі Донеччини, українці стикаються з численними труднощами, хай би скільки підрозділів і яких би талановитих командирів туди не перекидали. У ЗСУ просто немає змоги протистояти російській тактиці «важкої піхоти» (її винайшли німці ще 1918 року): щонайменше, українцям бракує важкого піхотного озброєння, не вистачає запасних стволів для кулеметів, і катастрофічно бракує боєприпасів для артилерії.

Знаю, знаю, я знову повторюю те саме, як папуга, але **на даний момент не бачу ніяких зсувів у цьому питанні вже тижнів 8-10**.

Навпаки,

> **— НАТО не лише постачає менше артилерійських боєприпасів, ніж у липні-серпні минулого року, а й менше боєприпасів і запчастин, ніж у листопаді-грудні...**

По-друге: ми багато чули про страхітливі російські втрати в останні кілька тижнів. Однак, не піддавайтесь ейфорії. Зауважте, що в будь-якій війні сторони схильні недооцінювати опонента. Прикладів — десятки: США і союзники у Корейській війні, що скаржилися на «хвилі китайської піхоти, яка суттєво переважала їхні сили за чисельністю». Також подивіться на індусів, які зробили рівно те саме після того, як зазнали поразки від Китаю в Гімалаях у 1962-му. А ще були іракці, що жалілися на «людські хвилі», якими їх атакували «іранські таргани», через що вони мусили їх «косити»... і давайте не будемо порівнювати військовополонених із різних інших армій країн Заходу з будь-якими збройними силами «країн третього світу» по сьогоднішній день. Тепер саме українці (та більша частина Заходу) так само скаржаться на «нову піхотну тактику» ВСрф.

Моя думати, що краще було б прийняти кілька простих фактів. США та союзники перебільшували ефект від «китайських атак живими хвилями» через те, що китайці часто захоплювали їх зненацька — штурми відбувалися вночі та з неочікуваних напрямків. Їхній расизм був надто сильним, а пиха —

надто великою, щоб визнати: китайці їх перехитрували. Індійців у 1962-му перемогла Народно-визвольна армія [Китаю] через те, що їхні генерали були більш «британськими», ніж навіть самі британці (і це по сьогодні так), тож вони змушували свої війська сидіти в окопах доти, поки їх не перемогли маневрені китайці. А іракці в приватних розмовах — скрегочучи зубами — визнають, що боялися іранської піхоти дужче за будь-яку іншу «зброю», яку Тегеран мав у своєму розпорядженні. Зокрема, через те, що ця піхота чудово вправлялася із проникненням на їхні позиції вночі, роїлися довкола них та проривала цілі сектори фронту, проникаючи глибоко в тили, — і відбувалося це все на рельєфі, на якому не було змоги сховатися, ще й вночі.

До чого це я:

> — іноді «жертви» різних проявів так званої тактики «штострупен» [німецька штурмова піхота часів Першої світової — перекл.] так і не можуть з нею впоратися. А дехто витрачає на це роки (і хімічну зброю).

Будемо сподіватися, що ЗСУ не збираються випробовувати жоден з цих шляхів і швидко вивчать уроки — а НАТО подбає, щоб НАРЕШТІ і ХУТКО надати українцям необхідну важку піхотну зброю, боєприпаси та БПЛА. Наразі це — критично: ЗСУ потрібна важка піхотна зброя.

Із такої точки зору будь-які подальші мрії — приміром, про танки «Леопард 2», «Челенджери», «Абрамси», а ще про літаки A-10 та F-16 — це просто марна трата часу й зусиль.

[Після цього довгого «опусу» Тома Купера неможливо не нагадати йому про те, що 1 ракета ATACMS здатна знищити командний пункт і лишити російських військових без управління на кілька днів, — або влучити у ПТУ в Макіївці і накрити одним ударом кількасот російських солдат — зекономивши багато українських життів. Тому хай дають і важке піхотне озброєння, і товсту ракету, і літачки — перекл.]

…але… повернімося до «новин»: два дні тому генерал ***Сирський*** наказав доправити в район Бахмута підкріплення, зокрема цілу танкову бригаду. Тобто ЗСУ і далі боротимуться за місто.

ТАКТИЧНИЙ

Хто там досі фантазує, що росіянам бракує артилерійських снарядів, або переймається конфліктом пригожина з вишестоящими органами в москві: тіштеся собі далі, але в мене, даруйте, часу на пусті балачки немає.

Мої контакти в Бахмуті стверджують, що **артилерійських обстрілів менше не стало. Навпаки.**

Що найгірше, позиції ЗСУ на околицях міста обстрілюються з вогнеметних систем ТОС-1 («Солнцепьок»), а ще зазнають близько 50 авіаударів від ВКС — так було і вчора, і сьогодні.

Цікаво, що деякі удари відбуваються вночі (https://twitter.com/Gerashchenko_en/status/1630978182785400836?s=20), тобто майже напевно з Су-34 — це вже не звичні «насипай і тікай» у денний час.

А отже, в районі Бахмута росіянам вдалося певною мірою подавити українські ППО.

Для сьогоднішнього звіту я підготував дві карти:

1) На першій показано напрямки головних атак росіян за минулий тиждень. Стрілочки ніби трохи дивні, повернуті під кутом 90 градусів, але майте на увазі, що російські наступальні групи під Бахмутом — це майже завжди піхота, яка просувається по лісопосадках, що оточують квадратні поля. Також посадки використовують для того, щоб інфільтруватися в українські позиції (https://twitter.com/PaulJawin/status/1630840489430720514).

І ще один цікавий момент:

> — від Оріхового-Василівки до Ягідного на північ від Бахмута не існує сталої «лінії фронту». Там постійно відбуваються атаки і контратаки, у заростях і лісопосадках...

Особливо цікавою (мені) видається ситуація на «тому пагорбі над Кліщіївкою», я позначив його на карті синім.

Наскільки мені відомо, на вчорашній вечір він залишався під контролем ЗСУ — не знаю, чому всі пишуть, що пагорб уже захопили росіяни. Це пояснює, чому ВДВ і «ваґнєр» не можуть зайти в Бахмут із півдня. Росіяни мусять перейти через той пагорб, якщо хочуть атакувати Часів Яр чи Іванівське на заході або просуватися в напрямку до заправки WOG на трасі 0504, що на південний схід від Бахмута.

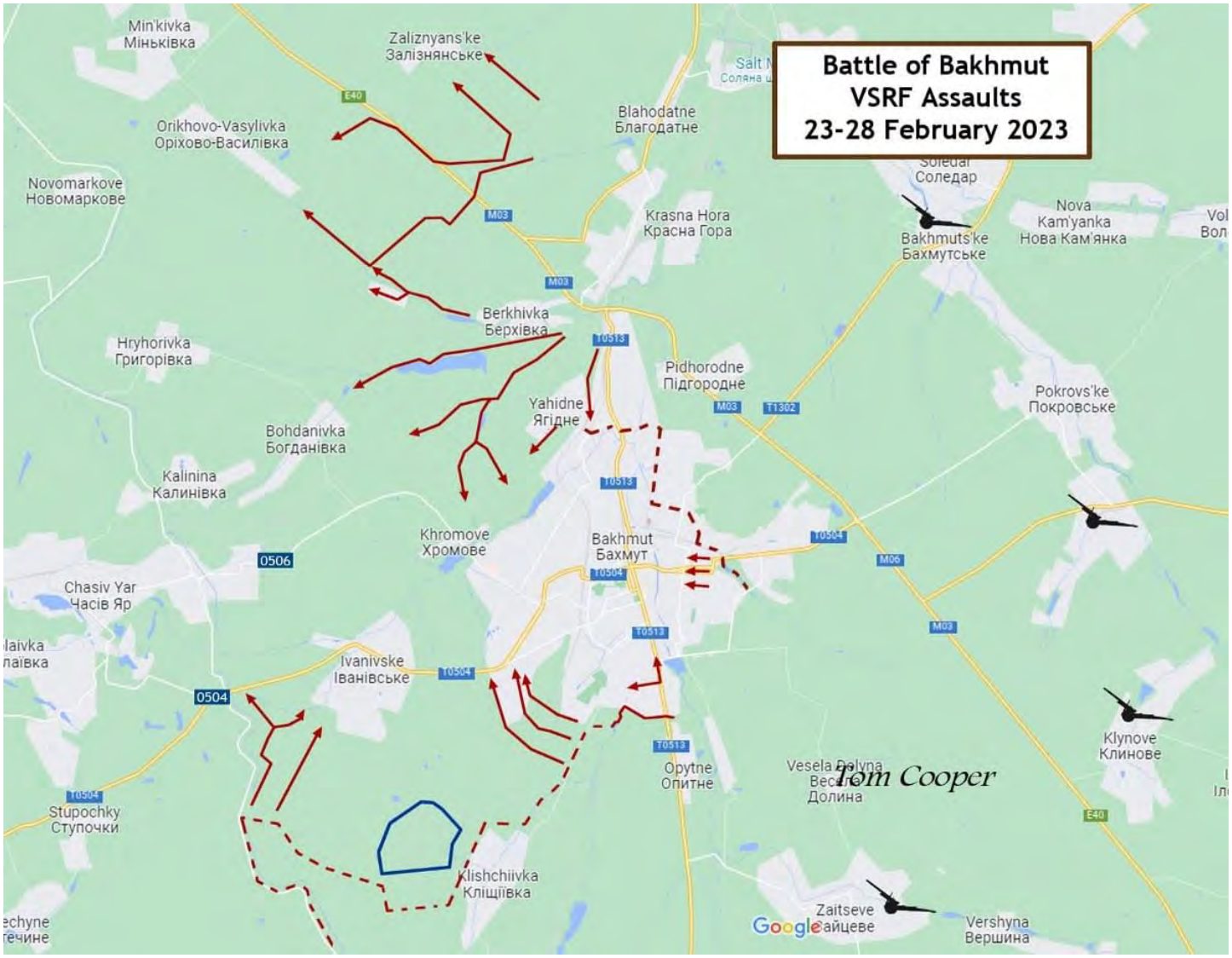

Карта 1

2) На другій карті показано українські контратаки кількох минулих днів (ось приклад https://twitter.com/PaulJawin/status/1631189395356131332 , як виглядає одна з таких контратак, яку здійснює 24-тий механізований батальйон). По суті, ЗСУ не вдалося створити тут «котел», бо на схід від міста перебуває надто багато росіян, а «слабких місць», які можна було б прорвати, немає. Натомість ЗСУ атакують, щоб знищити передові загони росармії й не допустити наступні атаки, а також виграти час для проведення ротації в тилу і введення свіжих сил.

Остання з таких атак не досягла своєї цілі, не останньою чергою тому, що потепліло, ішов дощ: машини грузли в болоті, щойно з'їжджали з доріг.

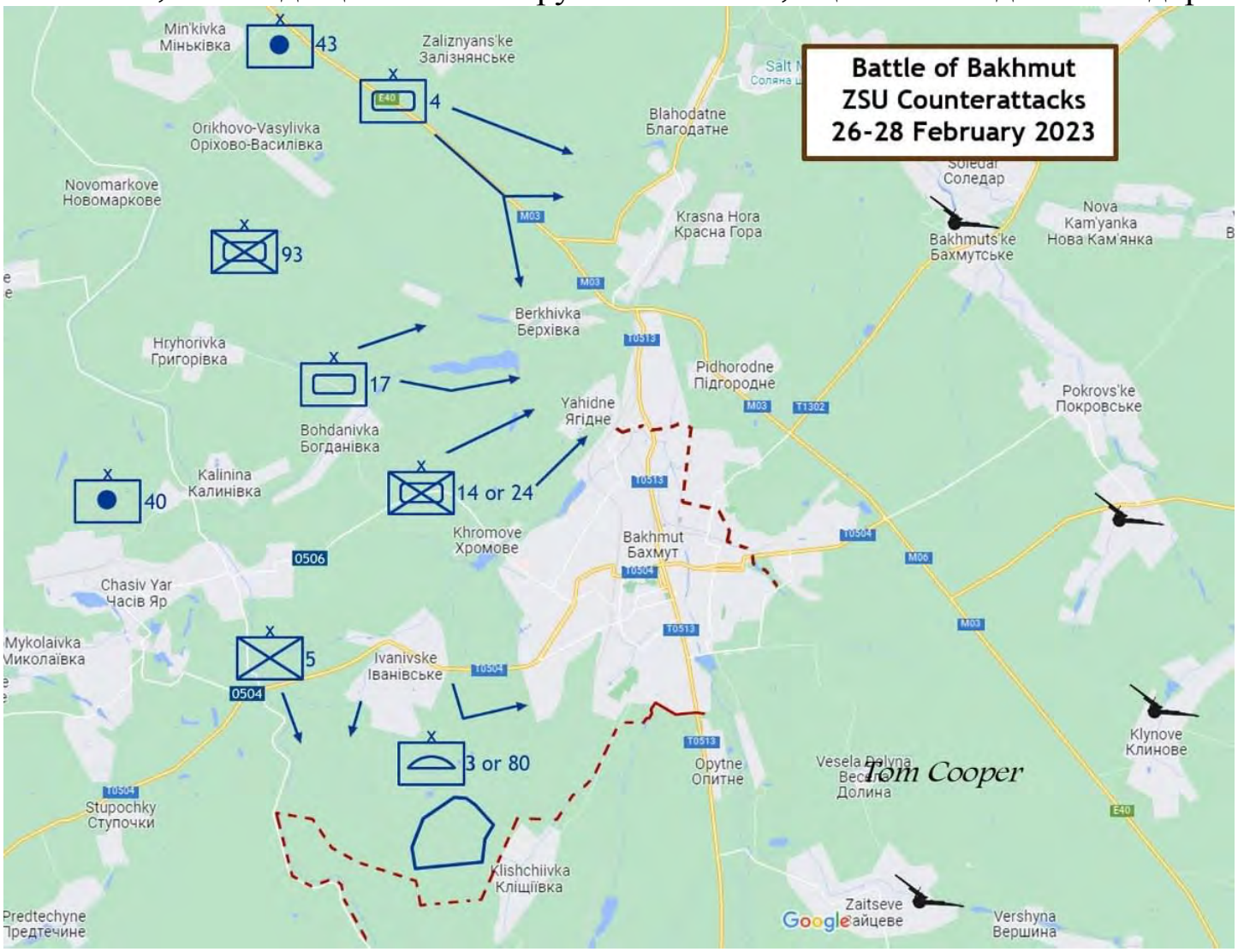

Карта 2

Результат: ситуація на вчорашній вечір ідентична тій, яка була тут 24-25 лютого.

Учора росіяни заявили про захоплення району М'ясокомбінату на півночі Бахмута. Сьогодні ж вони стверджують, що просунулися вперед і перебувають за 600 метрів від траси 0506 на захід від Бахмута. Але навіть якщо М'ясокомбінат і захопили, то просування до 0506 — це ще не означає, що вони там «справді окопалися». Бої тривають, і щоб закріпитися на захоплених територіях, росіянам знадобиться ще кілька днів.

Загалом битва за Бахмут триває. ЗСУ ще не втратили місто, ще за нього борються. Утім, ситуація критична: росіяни потужно атакують усе більшою кількістю солдатів, а українці ревно обороняються з усіх сил.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-1-march-2023-update-part-2-faf236238cd3

Переклад: Антон Шигімага, Антоніна Ящук

Редакція: Антоніна Ящук

***

№ 1.326

Експресивне завершення найновіших звітів Тома Купера зводиться до промовистого – дайте патронів! Мені доводилося підбирати синоніми, щоб описати способи нищення росіян, про що Купер говорить в останніх абзацах – хай би Купера почули й БК було вдосталь.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-2-march-2023-high-noon-eea1001c9ff3

Переклад та редагування: Ростислав Семків

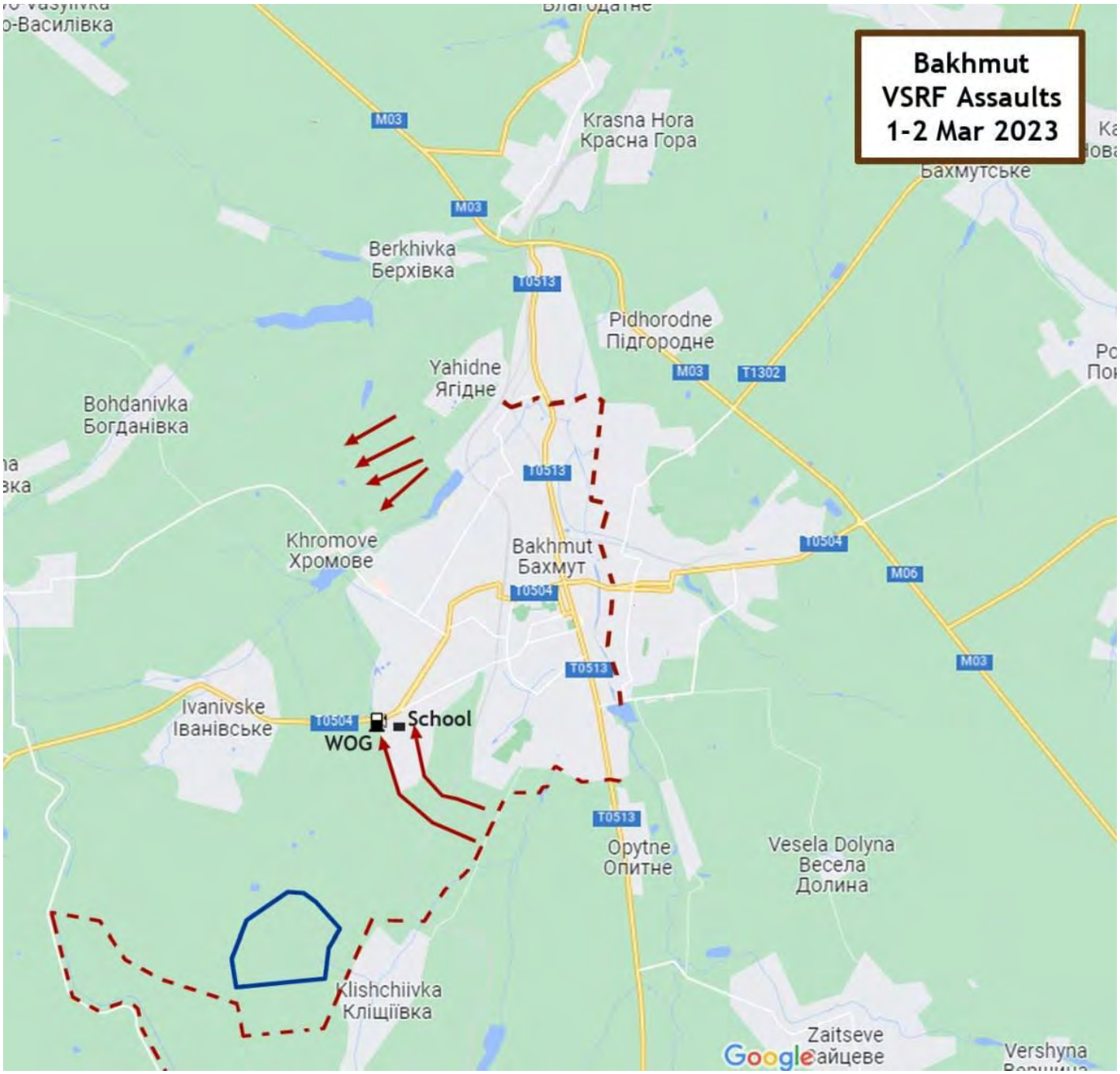

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 2 БЕРЕЗНЯ 2023, ПІЗНІЙ ВЕЧІР

Всім привіт!

Невеликий апдейт по Бахмуту (так «знову»): судячи зі звітів, що з'явилися упродовж останніх 17-18 годин, росіяни буквально зараз провадять наступ на два оборонних рубежі українських захисників.

Ось які їхні цілі:

на заході – селище Громове на дорозі 0506,

а також район заправки WOG і школи №3 на південний захід, на дорозі 0504.

Наступ росіяни провадять у манері, котру я описував учора: невпинні, майже постійні просування штурмових груп ВДВ та «вагнера» через наявні посадки – знову й знову. Їх підтримують масовані обстріли артилерії та авіації: вночі бомблять Су-34, а вдень насипають-та-тікають Су-25…

ПС ЗСУ відповідають власними повітряними ударами, проте вчора було зафіксовано лише 11 вильотів.

Тим часом, росіяни зачищають північний та східний Бахмут: направду, видається, що ЗСУ завершили організований відступ з територій на схід від річки Бахмутки.

Іншими словами, бачимо, що у відповідь на рішення генерала ***Сирського*** посилити захисників Бахмута, ґєрасімов також прийняв якесь рішення.

До речі, як же смішно читати коментарі численних західних «воєнних аналітиків» типу «Сирський діє, як радянські генерали й лише напихає військами Бахмут» або «та їм вже час відступати».

1) Дозвольте мені нагадати, що це українцям вирішувати – битися чи відступати.

2) Ніхто з нас тут не має точної інформації, що відбувається там; і яку інформацію командування отримує про своїх противників, їхні можливості та наміри, і що думають робити конкретні командири. Ну, справді, станом на зараз ми не знаємо – наприклад – для чого Сирський послав підкріплення в Бахмут. Укріпити оборону? Убезпечити відступ? Організувати контратаку? Все це ми взнаємо за кілька тижнів, місяців, а то й років. (От вам добрий приклад: одразу ж після Битви за Мідвей [одна з найбільших битв на Тихому океані в 1942 році – перекл.] американська преса писала, що це важкі бомбардувальники B-17 знищили "Kido Butai" (тобто японський імперський флот) з усіма його авіаносцями та десантними кораблями, й лише за багато місяців потому стало зрозуміло, що японців потопили якраз моряки американського флоту).

3) Дозвольте мені нагадати, що ***Сирський*** не мав би «накачувати» фронт військами, якби Захід передав ЗСУ досить артилерійських боєприпасів, безпілотників та важкого піхотного озброєння. Принаймні я певен, що йому б останнє рішення точно сподобалося. Ну й нарешті

4) **…оскільки оті українські «радянського штибу мислення» (стрьомні) генерали – то ті самі люди, що знищили 35-ту російську армію на північному заході від Києва, закатрупили 41-шу армію ВСрф на північ від Чернігова, сплюндрували 6-ту та 20-ту армії рф у Харківській області, розпанахали 1-шу гвардійську танкову, коли вона намагалася форсувати Сіверський Дінець, а тоді «пройшлися рейдом» по східній Харківщині… і все це з військами, що мали значно гірший вишкіл, ніж російські «контрактнікі», котрим вони протистояли…**

…то **тепер, на відміну від «тоді» їм просто бракує достатньо боєприпасу**…

***

№ 1.327

Дайджест подій в Україні та навколо України від 02 березня 2023

Головне

1) Чи треба виводити війська з Бахмуту? За умов що склалися на цій ділянці фронту, це, на мою думку, не має альтернативи.

2) Прорив української ДРГ до Брянщини РФ – що це було? Чи дійсно це була самодіяльність російських добровольців? чи провокація ФСБ задля зміцнення підтримки "СВО"? Навряд чи ми можемо це з'ясувати. Але маємо те, що маємо.

3) Ми чуємо чи не щодня про застосування наших ударних безпілотників по цілях на території Росії. Що з інформації є правдою? Розвідка, звичайно ж, мовчить.

4) Чому чіпи й процесори ввозяться до країни великого хуйла майже без обмежень? Що таке діряві санкції? Що з цим робити? Відповідь дуже проста – перемагати на полі бою. Для цього потрібна зброя, багато зброї. Міномети, винищувачі й не тільки. Чому не працює ленд-ліз? Раджу прочитати біль, який президент Байден підписав 9 травня торік. Звернути особливу увагу на терміни. І поставити собі запитання, чому про цей біль мовчать українські високопосадовці.

5) Раджу звернути увагу на події у Молдові та Угорщині.

6) Поставлю незручне запитання – чому мера Полтави мамая не посаджено до буцегарні за колаборацію? А він отримав лише умовний вирок Вищого антикорупційного суду?

Теми доби

1) Російські ЗМІ повідомили про прорив "української ДРГ" до Брянської області.

2) Саміт міністрів закордонних справ G20 не зміг ухвалити спільну декларацію.

3) Низка експертів вважають, що підрозділи ЗСУ вже час виводити з Бахмута.

4) ЦВК відмовила в реєстрації нових депутатів Верховної Ради за списком забороненої партії ОПЗЖ.

5) ВАКС засудив мера Полтави Мамая до 5 років ув'язнення з відтермінуванням покарання.

1. Війна

1-1) Фронт

• На півночі Луганщини точаться зустрічні бої на захід від Кремінної, уздовж річки Сіверський Донець та на північ від траси Лисичанськ – Бахмут.

• Найважча ситуація для ЗСУ склалася в районі Бахмута, де підрозділам ПВК "Вагнера" та російським десантникам вдалося впритул наблизитися з півночі до автодороги на Часів Яр і Краматорськ, якою здійснюється постачання оборонцям міста. На південь від Бахмута бої тривають уздовж траси на Костянтинівку. Заступниця міністра оборони Маляр стверджує, що російські ЗМІ та телеграм-канали поширюють дезінформації щодо ситуації на цій ділянці фронту для деморалізації українських військовослужбовців. Секретар РНБО Данилов спробував заспокоїти суспільство твердженням, що втрати російських військ у 7 разів перевищують українські. Президент Зеленський скликав засідання Ставки верховного головнокомандувача щодо ситуації на всіх ділянках фронту, також було заслухано інформацію начальника Головного управління розвідки Буданова. Ключову увагу було приділено ситуації довкола Бахмута. Низка військових експертів вважають практично неминучим виведення підрозділів ЗСУ з міста й наполягають, що це має відбуватися системно, щоб уникнути зайвих втрат українських бійців. Оборона Бахмута впродовж понад пів року знекровила ударне угруповання російських військ і дало змогу виграти час, поки до країни надходить західна воєнна допомога.

• Російське командування не залишає спроб прорвати лінію фронту й на інших ділянках – у районі Торецька, Авдіївки, Донецька та Вугледара, проте атаки успіху не мають.

• Російські війська практично безперервно обстрілюють прифронтові населені пункти ракетами комплексів ППО С-300, з важкої артилерії та РСЗВ. У містах Донецької області внаслідок обстрілів загинули та дістали поранення кілька людей. У Бериславському районі Херсонщини поранено внаслідок російської атаки БПЛА-камікадзе 9 місцевих мешканців, які стояли в черзі за гуманітарною допомогою.

• Директор МАГАТЕ Гроссі повідомив, що російська окупаційна влада таки дозволила здійснити ротацію інспекторів на Запорізькій АЕС.

СБУ повідомила про запобігання отриманню спецслужбами Росії доступу до проєктно-конструкторської документації Запорізької та Південноукраїнської АЕС, яка зберігається в Харківському державному інституті "Енергопроєкт".

• Російські ЗМІ повідомили про прорив української диверсійно-розвідувальної групи через кордон на територію Брянської області. "Українські диверсанти" нібито захопили в заручники місцевих мешканців та обстріляли автобус. Депутат Держдуми РФ Хінштейн оголосив, що в районі, де сталося зіткнення, на міні підірвалася машина зі співробітниками Росгвардії. За певний час пресслужба ФСБ оголосила, що "українських диверсантів" були "видавлено" на територію України, де їх накрила російська артилерія. Прессекретар російського президента Пєсков відмовився коментувати інформацію про подію, однак повідомив, що Путін скасував поїздку до Ставропольського краю. Пєсков заявив, що "інцидент" не матиме наслідком зміну статусу "спеціальної військової операції" та оголошення війни Україні. Держприкордонслужба України назвала ситуацію на кордоні з РФ контрольованою, а повідомлення про "українську ДРГ" – інформаційною провокацією Росії. Відповідальність за інцидент узяла на себе організація "Русский добровольческий корпус". Вона у своєму телеграм-каналі оголосила, що росіяни готові боротися з режимом Путіна зі зброєю в руках. Путін заявив, що "неонацисти", з яких набрано "українську ДРГ", мали намір позбавити Росію історичної та пам'яті та вчинили "черговий терористичний акт". Заступник секретаря Ради безпеки, колишній президент Медведєв звинуватив США, ЄС та Велику Британію в "підтримці українських терористів".

Речник Пентагону генерал Райдер відкинув звинувачення про надання Україні розвідувальної інформації щодо цілей на території РФ і запропонував російській владі звернутися за роз'ясненням до України. Райдер наголосив, що США не воюють і не планують воювати з Росією.

У Коломні Московської області пролунав вибух. За повідомленнями місцевих телеграм-каналів, причиною могла стати детонація безпілотника.

Влада Тульської області РФ стверджує, що поблизу одного із сіл вибухнув БПЛА, пошкоджень інфраструктури та постраждалих немає.

Журналісти групи "Беларускі гаюн" повідомили, що російський літак дальньої радіолокаційної розвідки А-50, який було пошкоджено безпілотниками-камікадзе, після усунення несправностей зміг самостійно вилетіти на ремонт до Таганрогу Ростовської області Росії. Представник Головного управління розвідки Юсов стверджує, що Росія вже не може виготовляти подібні літаки. Проте ремонтувати їх російські авіазаводи досі спроможні.

• Видання "Медіазона" порахувало, що влада РФ спромоглася мобілізувати понад 500 тис. осіб, хоча офіційно було оголошено про призов 300 тисяч. Підрахунок здійснено на підставі непрямих даних, зокрема, за допомоги фіксування "термінових" одружень. У разі поранення чи загибелі мобілізованого виплати отримує його дружина. Кількість подібних шлюбів не зменшилася після оголошення президентом Путіним про нібито завершення "часткової мобілізації". Ця інформація корелює з темпами перекидання на передову нових підрозділів армії РФ.

• Телекомпанія CNN взяла інтерв'ю в керівника "Мобільної групи правосуддя" Джордаша. "Група" – колектив міжнародних розслідувачів, які допомагають Офісу генпрокурора документувати воєнні злочини РФ. Джордаш заявив, що Група вважає катівні, які Росія влаштували на захоплених територіях, попередньо спланованою системою придушення опору та частиною загального плану окупації. До планів російської влади входило фізичне усунення лідерів опору, фільтрація незадоволених і тих, хто може надавати допомогу партизанам та українській розвідці. Кінцевою метою вторгнення, на його думку, є знищення української ідентичності.

2. Тил

• Центральна виборча комісія після позбавлення мандатів депутатів Королевської та Волошина відмовилася реєструвати депутатів Верховної Ради, які є наступними в списку партії "Опозиційна платформа – За життя", оскільки партію заборонено судом. Також ЦВК повідомила про неможливість проведення виборів у 2 мажоритарних округах, у яких перемогли позбавлені повноважень депутати Солод та Трухін, оскільки це заборонено на період чинності режиму воєнного стану.

• Головний санлікар Кузін стверджує, що "зимова хвиля" захворюваності на коронавірусну інфекцію завершиться в середині березня.

• Вищий антикорупційний суд засудив мера Полтави Мамая до 5 років позбавлення волі з відтермінування виконання вироку (умовно) та усунув його з посади терміном на 1 рік за незаконне використання послуг домробітниць, яких було оформлено працівниками комунального

підприємства "Інститут розвитку міста". Мамай відшкодував завдану шкоду та визнав свою провину.

• Нацбанк у лютому продав для підтримки фіксованого курсу $2,43 млрд. У січні чисті продажі валюти склали $3,08 млрд, у грудні 2022 р – $3,15 млрд.

• За інформацією Міністерства фінансів, держборг України в січні зріс на 4,55 % (на $5,06 млрд). Він сягнув 4,26 трлн грн, або $116,44 млрд у доларовому еквіваленті. Головна причина зростання боргу – отримання першого траншу макрофінансової допомоги ЄС, яка є кредитом під низькі відсотки.

• За інформацією Мінфіну, у лютому до загального фонду держбюджету надійшло 132,2 млрд грн, з них 51,4 млрд грн – гранти міжнародних партнерів. На ввезені товари нараховано ПДВ у розмірі 27,1 млрд грн, ще 21,7 млрд грн ПДВ отримано з вироблених у країні товарів та послуг. Рентна плата за користування надрами склала 2,7 млрд грн, податок на прибуток підприємств – 7,4 млрд грн, ввізне та вивізне мито – 2,3 млрд грн, податок на доходи фізосіб та військовий збір – 13,0 млрд грн, акцизний збір – 7,0 млрд грн. До Пенсійного фонду надійшло 36,8 млрд грн єдиного соціального внеску.

3. Україна та світ

• Речник Ради національної безпеки США Кірбі повідомив, що 3 березня президент Байден оголосить про надання ще одного пакету воєнної допомоги Україні. До нього увійдуть здебільшого боєприпаси для систем, які вже передано ЗСУ.

Канцлер Німеччини Шольц пообіцяв незабаром передати Україні чергову партію зенітних танків Gepard та ще одну систему ППО IRIS-T SLM. Він повідомив, що уряд працює над збільшенням виробництва боєприпасів для техніки, яку вже передано.

• У Нью-Делі завершився саміт міністрів закордонних справ країн "Великої двадцятки" (G20). Спільну підсумкову декларацію так і не було підписано через відмову Росії та Китаю засудити агресію в Україні. Глава МЗС Китаю Цінь на зустрічі з міністром закордонних справ РФ Лавровим заявив про підтримку китайським керівництвом прямих мирних переговорів України та Росії та про відмову запровадити санкції проти РФ.

Глава МЗС Німеччини Бербок закликала Росію зупинити агресивну війну проти України. Китайському міністру Ціню вона заявила, що "нейтралітет є винагородою для агресора".

На полях саміту відбулася зустріч держсекретаря США Блінкена із Лавровим. За інформацією ЗМІ, на ній Блінкен заявив російському міністрові, що США підтримуватимуть Україну до кінця війни, запропонував Росії скасувати

рішення про вихід із договору про обмеження стратегічних ядерних озброєнь (ОСНВ-3) і зажадав звільнення американського громадянина Уілана, якого було засуджено російським судом у 2020 році. р за звинуваченням у шпигунстві. На думку американських високопосадовців, у Блінкена склалося переконання, що влада Росії не планує змінювати своє ставлення до війни в Україні.

Канцлер Шольц закликав Китай відмовитися від постачання зброї Росії та використати свій вплив на Путіна, щоб він дав наказ вивести війська з України. З його слів, виступ китайського лідера Сі на підтримку мирних переговорів сприяє деескалації. Водночас він висловив розчарування відмовою Китаю засудити агресію РФ.

• На думку колишнього прем'єр-міністра Литви, депутата Європарламенту Кубілюса, Україні вже не потрібен план дій для членства в НАТО, оскільки вона здебільшого вже відповідає критеріям, а на полі бою – вже краща за армії країн Альянсу. На його думку, план дій потрібен не Україні, а певним країнам, які постійно заявляють, що "не треба провокувати Путіна". Кубілюс вважає, що Україна може стати членом ЄС у 2029 р.

Канцлер Німеччини Шольц у виступі перед депутатами Бундестагу заявив, що він та інші союзники ведуть переговори з Україною щодо гарантій її безпеки. Він наголосив, що подібні гарантії є потрібними лише за умови успішного опору Росії. Німеччина й далі постачатиме озброєння ЗСУ, оскільки російський президент не демонструє бажання закінчити війну.

Міністр закордонних справ Естонії Рейнсалу вважає вступ України до НАТО єдиним варіантом гарантій безпеки України, крім відновлення ядерного статусу, що є неможливим. Усі інші варіанти, зокрема, пропозиція "миру" в обмін на відмову від вступу України до НАТО, Рейнсалу назвав нереалістичними. Він наголосив, що подібний крок продемонструє страх Заходу перед Росією, що спонукає її до подальшої агресії.

• Прессекретар МЗС Ніколенко повідомив, що Україна сподівається побачити в наступних пакетах санкцій ЄС обмеження щодо "Росатому", російської діамантової промисловості, IT-сектору та морських перевезень.

• Парламент Молдови в першому читанні ухвалив закон про зміни до конституції країни – перейменував національну мову з молдавської на румунську. Голосування спробували зірвати депутати від Соціалістичної та Комуністичної партій, у залі сталася бійка.

Парламент також засудив російську агресію проти України. Депутати від Соціалістичної партії, яку очолює колишній президент Додон, а також комуністи демонстративно залишили сесійну залу.

Головне управління розвідки Міноборони України вважає, що Росія розгойдує політичну ситуацію в Молдові для відвернення уваги власного населення від війни в Україні, а також для демонстрації бодай якоїсь "перемоги". Подібним чином Росія діяла у 2014 році на Донеччині та Луганщині. Спікерка Об'єднаного командування "Південь" Гуменюк заявила, що в Молдові є всі ознаки гібридної війни, а Росія направила до країни команди агітаторів. З її слів, ЗСУ готові до усунення загрози з Придністров'я.

• Президент Зеленський обговорив "формулу миру" із президентами Швейцарської конфедерації Берсе та Бразилії – де Сільвою.

• Владна Соціал-демократична партія Німеччини, яка висунула канцлера Шольца, не знайшла ознак порушень статуту в діяльності колишнього канцлера Шредера. Шредер обіймав посаду топменеджера в російських компаніях "Роснефть", "Газпром" та "Nord Stream AG". Шредер залишив ці посади в травні 2022 р після резолюції Європарламенту про застосування до нього санкцій у разі подальшої роботи з Росією та після рішення Бундестагу щодо скорочення фінансування його офісу. Шредер і далі спілкується з Путіним. У липні 2022 року він відвідав Москву, після чого озвучив вимоги російського президента до Заходу.

• Обидві АЕС Чехії працюють на російському ядерному паливі. Вони майже повністю забезпечують країну електроенергією. Вироблена ними електрика також експортується до Німеччини та Австрії. Уряд має намір зменшити залежність від російського палива та замінити його паливними збірками компанії Westinghouse. Цей крок є суто політичним, оскільки проти атомної галузі Росії ЄС санкції не запроваджував.

• Уряд РФ припинив чинність угоди з Угорщиною про безвізові поїздки осіб, які мають дипломатичні паспорти. Причиною названо порушення угоди Угорщиною. Угорщина відмовилася виконувати рішення ЄС про припинення спрощеного візового режиму для російських громадян і далі, видає їм шенгенські візи майже без обмежень.

Парламент Угорщини відклав до 20 березня голосування ратифікації угоди про вступ Швеції та Фінляндії до НАТО, оскільки низка депутатів та прем'єр-міністр Орбан заявили, що ці країни нібито "поширюють кричущу брехню про Угорщину", зокрема, про порушення владою країни принципів верховенства права.

• Держдума РФ ухвалила закон, який зобов'язує підприємства впродовж 3 років зберігати все листування, голосові повідомлення, аудіо- та відеоматеріали, які пересилають працівники, та надавати ці дані на запит правоохоронних органів та спецслужб. Закон набуває чинності 1 вересня 2023 р.

• Міністр оборони Польщі Блащак повідомив, що військовий автомобільний завод у Познані ремонтуватиме, обслуговуватиме та збиратиме закуплені країною південнокорейські танки K2 Black Panter. У серпні 2022 р уряд Польщі підписав контракт на постачання Війську польському 180 таких танків.

• Апеляційний суд Тбілісі відмовив адвокатам колишнього президента, українського громадянина Саакашвілі у звільненні його з-під варти за станом здоров'я. На думку майже всіх експертів, Росія руками грузинської влади цілеспрямовано вбиває Саакашвілі, якого російський президент Путін вважає особистим ворогом.

У Грузії під будівлею парламенту відбулися протести проти ухвалення закону про "іноземних агентів", який парламентська більшість практично скопіювала з аналогічного російського.

• США запровадили санкції проти компаній – власників 20 танкерів, які транспортують іранську нафту та нафтопродукти (проти "тіньового флоту"). Під обмеження потрапили не лише іранські компанії, а й фірми з Китаю, Об'єднаних Арабських Еміратів та В'єтнаму.

• Державний Національний інвестиційний фонд Китаю виділяє $1,9 млрд на розвиток найбільшого китайського виробника мікросхем пам'яті – Yangtze Memory Technologies. Компанія є третім у світі виробником – після Samsung Electronics та SK Hynix. Вона постачає чіпи для всього спектру пристроїв – від смартфонів до суперкомп'ютерів. Влада США у 2022 р внесла Yangtze до торгових "чорних списків".

• Виробник побутових квадрокоптерів DJI видалив свою продукцію з російського сегмента маркетплейсу Aliexpress і заборонив завантаження своєї програми для пристроїв Apple з магазину Appstore. Завантаження для інших платформ, для Android тощо, усе ще доступні, уже завантажені програми працюватимуть і далі.

• За інформацією російських економістів та аналітиків, у 2022 р до Росії ввезено "паралельним імпортом" навіть більшу кількість чіпів, ніж протягом 2021 р. Обмеження, запроваджені країнами Заходом, не є ефективними в галузях, де вироби можна ввозити великими партіями "валізами" через треті країни, такі як Туреччина, Сінгапур, Малайзія, В'єтнам та ОАЕ, які не приєдналися до західних санкцій або залишили лазівки для їхнього обходу.

Прем'єр-міністр Вірменії Пашинян на переговорах із канцлером Шольцом у Берліні заперечував, що країна допомагає Росії ухилятися від санкцій, хоча факти свідчать про протилежне. У 2022 р експорт із Вірменії до Росії зріс у багато разів, хоча виробництво країни стагнує через війну в Карабасі та інші внутрішні проблеми.

4. Тренди

• Чинні та колишні українські чиновники та бізнесмени, які мають зв'язки з американським мільярдером Соросом, вважають рішення Вищого антикорупційного суду щодо колишнього голови Нафтогазу Коболєва несправедливим. Директор інвестиційного фонду Concorde Capital Мазепа, який належить бізнесменові Фіалі, оголосив про збирання коштів для внесення за Коболєва застави в розмірі 229 млн грн. У ЗМІ піднято компанію на підтримку Коболєва, оскільки рішення суду нібито спрямоване на торпедування реформи корпоративного управління. Водночас низка експертів вказує, що позов Нафтогазу в Стокгольмському арбітражі проти Газпрому виграла спеціально найнята юридична компанія, яка отримала кілька десятків мільйонів доларів за свої послуги. А розмір премії, яку виписав Коболєв собі особисто, перевищує законодавчо встановлений максимум.

• Журнал Time назвав "жінкою року" в Україні російськомовну ЛГБТ-активістку Шевченко – "одну з найвідоміших правозахисниць в Україні". У повідомленнях у соцмережах вона заявляє, що "не інвестує у війну та вбивства" й не підтримує українських військовослужбовців, оскільки "війна не має нічого спільного з правами людини". Видання визнало "людиною 2022 року" президента Зеленського.

***

№ 1.328

Що має зробити Генштаб ЗСУ та Міноборони, щоб різко скоротити кількість загиблих

2023-02-27

Полковник британської армії у відставці, військовий експерт Ґлен Ґрант детально пояснює у статті для сайту Майдан, що не так з українським військовим управлінням і способами ведення війни. Він наполегливо радить переосмислити деякі чинні військові стратегії та закони, адже це дасть змогу радикально зменшити втрати на полі бою.

– У цій статті розглянуто деякі потенційно ключові проблеми за чіткого розуміння того, що війна не закінчиться швидко і, ймовірно, погіршуватиметься, а хід війни вимагатиме ще більше від ЗСУ, особливо від тих, хто воює на передовій. Ця стаття пропонує військовим стратегам, відповідальним за оборонну політику, низку можливих рішень для її вдосконалення, – пояснює Ґлен Ґрант.

ТЕКСТИ публікують розлогу позицію експерта.

За дванадцять місяців, що минули від часу вторгнення 24 лютого 2022 року, ЗСУ показали дивовижні бойові результати. Продемонстрована ними продуктивність перевершує будь-чию уяву. Українська армія здивувала й російський уряд, і міжнародне співтовариство. "Україна виграє цю війну, але це коштуватиме країні великої крові, – сказав виданню Economist головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний, – війська стікають кров'ю". Ці втрати мають змусити уряд України, парламент і військове керівництво ретельно переосмислити деякі чинні військові стратегії та закони. Уже недостатньо просто наказувати людям умирати. Українці докладають усіх зусиль у бою, бо вони борються за вільну Україну, але радянські управлінські підходи та методи більше не є прийнятними.

1. МЕТОЮ УРЯДУ МАЄ СТАТИ РІЗКЕ ЗМЕНШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ГИНУТЬ НА ПЕРЕДОВІЙ

Чіткою метою уряду України має стати різке зменшення кількості людей, які гинуть на передовій, через спроби покращити цю ситуацію. Ця війна легко може тривати ще від двох до чотирьох років. Водночас небезпечно й неправильно продовжувати обмінювати українські мотивацію, хоробрість і кров на воєнні перемоги, коли є певні речі, які можна й потрібно робити інакше. З наближенням першого року цього етапу війни українському керівництву слід ретельно вивчити, як ідуть справи в усьому секторі оборони, й оцінити, де саме нові напрями та підходи (стратегії) можуть дати кращі оперативні результати. Є багато прикладів кращих практичних підходів у країнах НАТО, які варто запозичити. Результати можуть бути не миттєвими, але сам процес навчання породить нові ідеї та думки, нове мислення. Я вважаю, що навіть одне врятоване життя варте таких зусиль.

Попри перемоги й дивовижно завзяту оборону таких місць, як Бахмут, не все гаразд з українським військовим управлінням і способами ведення війни. Це водночас і природно, й неминуче, та цього варто було очікувати. Але уроки війни потрібно швидко аналізувати й вивчати. Погані результати, коли вони виникають (а вони завжди виникатимуть), слід чесно сприймати та розглядати, а не приховувати й губити їх між гарними словами самосхвалення та промовами уряду. У соціальних мережах зростає публічна критика щодо багатьох аспектів українських операцій: від тактики, управління, законів (на кшталт 8271), бюрократії, військового вишколу та закупівель і до прав сімей загиблих та зниклих безвісти. Є навіть більше сфер, окрім названих, які викликають занепокоєння й у самих військових, і в суспільства.

2. НЕ ВСЕ ГАРАЗД З УКРАЇНСЬКИМ ВІЙСЬКОВИМ УПРАВЛІННЯМ ТА СПОСОБАМИ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ

Попри гасло "віримо в ЗСУ", ця інституція аж ніяк не може бути досконалою, адже їй довелося карколомно збільшитися та змінитися за дуже короткий час. Якщо ситуацію можна покращити, то немає причин і далі застосовувати

застарілі практики й підходи, які продовжують створювати додаткові ризики загибелі військових, завдають шкоди моральному духу та можуть навіть мати несприятливі політичні наслідки в довгостроковій перспективі.

Чи не найбільшою проблемою для керівництва ЗСУ є розвиток нової військової культури. Культури того, що кожне життя цінне. З кожним днем армію поповнює дедалі більша кількість людей без військового досвіду. Лише кілька тижнів чи місяців тому новобранці були цивільними. Чимало з них є зрілими людьми з багатим діловим і професійним досвідом. Вони мають дуже низьку толерантність до суворих вертикально-ієрархічних підходів, принципу роботи "згори-вниз", поширеного в армії до 24 лютого. Досі поширена позиція деяких командирів "я – начальник, ти – дурень" їх не влаштовує.

Це також не те, чого суспільство хоче й на що сподівається. Очікування змін особливо виявляється в тих, хто обіймав керівні посади в бізнесі або має повну вищу освіту. Звісно, ці люди мають адаптувати власну культуру праці та свої звички до складних армійських підходів, але водночас вищому військовому керівництву також слід розуміти, що багато хто з тих, ким вони командують, не діятимуть як бездумна армія зомбі. Як і фіни під час зимової війни, їхні підлеглі хочуть бути розумною силою, якій дозволено використовувати свій розум, різні навички, самомотивацію й ініціативу, а також очікують, щоб ними керували розумно, а не сліпо наказували. Вони знають і розуміють, коли бачать корупцію, лінь і дурість.

3. ВІЙСЬКОВЕ КЕРІВНИЦТВО УКРАЇНИ МАЄ РОЗУМІТИ, ЩО БАГАТО ХТО З БІЙЦІВ НЕ ДІЯТИМЕ ЯК АРМІЯ ЗОМБІ. МОБІЛІЗОВАНІ ПІДЛЕГЛІ ХОЧУТЬ БУТИ РОЗУМНОЮ СИЛОЮ, ЯКІЙ ДОЗВОЛЕНО ВИКОРИСТОВУВАТИ СВІЙ РОЗУМ

Такий культурний поділ становить проблему в багатьох підрозділах ЗСУ та ТрО, коли зі збільшенням втрат люди доходять висновку, що багато командирів просто недостатньо хороші, недостатньо фахові. З подальшим збільшенням втрат склад армії ставатиме дедалі "цивільнішим" і відбиватиме суспільство більше, ніж первісний склад армії. Зрештою, ще посиляться культурні розбіжності й нетерпимість до поганих командирів.

Ще один виклик полягає в тому, що в усій системі зростає відмінність у лідерських здібностях. Найкращі лідери з кожним днем стають ще кращими та дедалі більше “західними” у своїх підходах, але деякі командири в глибині душі залишаються радянськими. Найгірші командири, яким бракує характеру, підготовки й навичок, дедалі частіше тяжіють до бюрократії та букви приписів, щоб уникнути відповідальності й приховати очевидний брак лідерських здібностей.

Географічні командні кордони

Бойові дії вздовж географічних ліній із чіткими оперативними кордонами та командуванням є одним з найменш зрозумілих стандартів НАТО. Якщо коротко, то кожен підрозділ, починаючи навіть від найпростішого піхотного відділу, повинен мати чіткі географічні кордони відповідальності. Ніколи не має бути сумнівів щодо лівих і правих, задніх і передніх кордонів зон відповідальності будь-якого підрозділу чи бойової групи. Їх потрібно або позначити на мапі, або вказати усно, використовуючи чіткі видимі географічні межі, як-от дороги чи річки. Кожна окрема ділянка землі на передовій і поза нею має комусь бути підпорядкованою, і відповідальні за неї люди повинні чітко розуміти своє завдання на цій землі.

Ці межі вказують на підпорядкування підрозділу цієї конкретної зони простору бойових дій. Письмові (для підрозділів від батальйону й більше) або усні (для підрозділів менше батальйону) накази, надані командиру, мають бути чітко зрозумілими для кожної зони, і старший командир підрозділу в кожній зоні стає королем даної території. Будь-хто, хто приєднується до цієї зони, повинен бути під командуванням цього командира, якщо немає чітких письмових наказів згори, в яких зазначено інше й точно пояснено, чому. Зараз це відбувається не завжди, люди гинуть через відсутність чіткого розмежування зон відповідальності. Часто батальйони можуть виявити, що інші угруповання перетинають кордони ввірених ним ділянок фронту без попереднього повідомлення про те, хто, чому й коли. На Різдво я розмовляв з одним співробітником штабу батальйону, який сказав, що їхній батальйон двічі обстріляв наш спецназ і ледь не обстріляв інший підрозділ. Обстріляні підрозділи зайшли на територію батальйону без попередньої комунікації.

Вогонь по своїх – найменша з проблем. У Соледарі батальйони додали до складу змішаної оборонної групи, якій бракувало чітких географічних упорядкування та логіки й, очевидно, без обговорення з командирами наявних бригад. Без чітких кордонів жоден командир не може бути впевненим щодо географічного поширення своїх наказів і щодо відповідних вимог до зв’язку з сусідніми частинами й артилерією. Так командири не можуть бути впевненими в повноваженнях своїх підрозділів стріляти або переміщати безпілотники по діагоналі через кордони, маневрувати, наступати або відходити. Просте додавання нових підрозділів до бою без відповідних роз’яснень збільшує ризик невдачі.

4. Є НАГАЛЬНА ПОТРЕБА В НОВИХ ВІЙСЬКОВИХ ПІДХОДАХ І НАВЧАННІ КОМАНДИРІВ ЩОДО ПРАВИЛ ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗТАШУВАННЯ

Відсутність географічної чіткості не лише небезпечна сама по собі. На кожному рівні брак знань про те, хто командує територією та які ресурси наявні, призводить до неоптимальної продуктивності всієї організації військ. Коли найкращі командири усвідомлюють важливість такої чіткості, багато інших досі надто новачки й не навчені достатньо, щоб усвідомити всю

важливість небезпеки для бою нечітких кордонів і важливість єдності командування. Старші командири мають серйозно поставитися до цього питання й фізично перевірити, щоб кордони на всіх рівнях були зрозумілими для всіх.

Вони також повинні переконатися, що в будь-якій зоні є єдиний командир (зазвичай командир бригади), а інші неармійські підрозділи, такі як ГУР, ССО, СБУ, Національна гвардія, Прикордонна служба, територіальні чи добровольчі підрозділи, морська піхота й нові підрозділи управління дронами, повинні поважати правила й завжди діяти як єдина армійська організація, а не слідувати лише власним завданням і амбіціям.

Останні битви показують нагальну потребу в нових військових підходах і навчанні командирів щодо правил географічного розміщення, а також організації командування й управління військами в бою. Відповідальність за польові та інші накази командирів на всіх рівнях має бути абсолютно чіткою. Сьогодні її здебільшого немає, що зокрема призводить до зайвих втрат.

Географічні межі не повинні бути проведені надто жорстко навколо підрозділу. Усі підрозділи потребують простору для маневру, щоб могти атакувати ворога з боків, коли їм це потрібно, й мати місце для зміни позицій. Їхній бойовий простір також має простягатися не лише вперед, у зону ворога, а й у тил. Має бути чітко зрозуміло, яким логістичним простором володіє підрозділ і який простір цей підрозділ має для маневру та відходу, коли необхідно.

Друга проблема полягає в тому, що на полі бою не має бути (від слова “взагалі”) незалежних підрозділів, менших за розмір бригади. Якщо якісь підрозділи повинні перебувати в певному районі, то їх слід віднести до бригади й підпорядкувати командиру бригади, хоч би ким вони були. Командир бригади має отримати чіткі накази щодо обсягу своїх повноважень щодо цих підрозділів. У разі потреби після будь-якого перегрупування географічні кордони й накази цієї бригади мають бути негайно змінені відповідно до нових обставин. Таку політику слід застосовувати до підрозділів усіх видів, родів військ і служб.

Концепція єдиної армії

На додачу до викладеного вище, ЗСУ не має політики "Концепції єдиної армії". Вона може бути наявною де-юре, але не де-факто. Надто багато організацій працюють окремо одна від одної, а іноді навіть в опозиції. Це створює осередки "першого, другого та третього" рівнів якості, де одні підрозділи належно оснащені та навчені, а інші ні. Одна серйозна проблема сьогодні полягає в ТрО, яку просто розглядають як другосортну в багатьох аспектах, особливо щодо добору командирів і навчання підрозділів, хоча де-факто вони утворюють національний оперативний резерв.

Сьогодні бригади перебувають на передовій без належної підготовки та ресурсів. Така відсутність спільного концепту заохочує певний організаційний гонор, коли деякі частини військової машини вважають кращими або важливішими за інші й до них ставляться та дають їм змогу діяти відповідно. Таке ставлення призводить до передчасного відправлення солдатів і добровольців на смерть, оскільки система не оцінила їх достатньо, щоб належно підготувати до реалій бою. Майбутня військова політика єдиної армії має передбачати, що будь-хто в уніформі має бути керований так само, як і всі інші, бути навченим і оснащеним, як і інші. Потрібна зміна політики й законів, щоб гарантувати, що ТрО не залишиться другосортною структурою, як є зараз. ТрО нині потребує повної та належної інтеграції із ЗСУ. Незалежно від того, як усе починалося, сьогодні ці воїни надто важливі та цінні.

5. ПОТРІБНА ЗМІНА ПОЛІТИКИ Й ЗАКОНІВ, ЩОБ ГАРАНТУВАТИ, ЩО ТРО НЕ ЗАЛИШИТЬСЯ ДРУГОСОРТНОЮ СТРУКТУРОЮ, ЯК Є ЗАРАЗ

Інша проблема стосується ГУР та ССО, які мають нечіткі та змішані ролі. ГУР займається централізованою розвідкою, але це окрема від армії організація, яка має підтримувати й саму армію. Немає належної військової організації за стандартом, тому розвідувальні дані часто не надають тим, хто їх потребує, у тій формі, яку можна використати. Висхідна розвідка від інших підрозділів так само є проблемою. До того ж передбачено, що ССО є силами глибоких атак (і були навчені США саме для цього), яка працює в тилу ворога, щоб руйнувати і знищувати. Але через відсутність належної доктрини глибокої атаки для ССО, цю роль взяла на себе ГУР. ССО часто використовують як легку піхоту й так витрачають роки дорогого американського навчання. Потрібні чіткі закони, політики й доктрини для децентралізованої військової розвідки та ССО, а також для забезпечення чіткості й розмежування ролей обох цих організацій.

Командування та контроль – правило п’ятірки

Є багато наукових доказів того, що для досягнення успіху жодна особа не повинна керувати більш ніж п’ятьма складними підпорядкованими організаціями. У західних військових ця логіка незмінна. В Ізраїлі навіть вважають достатнім три підлеглі підрозділи. Такої політики дотримуються, попри ідеї з боку бізнесу використати більш горизонтальні, пласкі організації та запровадити системи електронного командування.

Для цього є багато причин. Одна з них – потреба командирів підтримувати тісний індивідуальний контакт із тими, ким вони командують, не лише на один рівень нижче, а й на два. Цей контакт життєво важливий для підтримання морального духу та передачі команди "сили призначення". Така діяльність потребує часу. Для командирів також життєво важливо бачити людей віч-на-віч, щоб оцінити їхні лідерські риси та здібності, рівень утоми й

особисту цілеспрямованість. Тоді вони мають порекомендувати найкращих зі своїх людей виконувати подальші складніші завдання або замінити тих, хто недостатньо вправний.

Друга причина — необхідність зменшити інформаційне перевантаження перед ухваленням рішення. Надто багато підлеглих підрозділів означає надто багато інформації. Третій і, мабуть, найважливіший момент полягає в тому, що командир має оцінити обстановку, перш ніж вирішувати, як вести бій, і які ресурси він має виділити своїм підлеглим. Надто багато підрозділів і командирів, здібності яких треба оцінити, й надто широке географічне охоплення командування надає забагато інформації та просто перевантажує мислення командирів.

6. В ІЗРАЇЛІ НАВІТЬ ВВАЖАЮТЬ ДОСТАТНІМ ТРИ ПІДЛЕГЛІ ПІДРОЗДІЛИ

Надто багато підрозділів для командування також означає погано продумані або поспішні накази напружених командирів. Коли часу вдосталь на розмірковування, лідери на два рівні нижче дізнаються, що думає й чого хоче їхній командир, і також вчаться думати на два рівні вище (а командир – на два рівні нижче), зменшуючи ймовірність неправильного розуміння загальних цілей. Молодші командири також дізнаються з подальших обговорень логіку, з якої виходять командири, віддаючи загальні накази, їхнє мислення та ширші цілі. Накази, які вони отримують, базуються на глибокому розумінні, що дає підлеглим командирам більше шансів на тактичні новації.

Такий принцип означає, що в багатьох районах, таких як Бахмут, де є багато бригад, між бригадами й регіональним штабом має бути єдиний проміжний командир дивізійного рівня, який індивідуально відповідатиме за успіх чи невдачу. Такий принцип старшого на місцях, який командує 3-5 бригадами, логічно застосовувати на всіх складних ділянках бою. Для цього треба обирати найкращих командирів. У довгостроковій перспективі, можливо, ці командири також мають пройти міжнародну перепідготовку, перш ніж перебирати на себе командування. Такі офіцери, як генерал США Бен Ходжес, із задоволенням зробили б це, але його ніколи не просили. Раніше регіональні штаби мали дивізійний рівень. У міру того, як поле бою стає дедалі складнішим, варто обговорити необхідність відновлення рівня цих штабів або принаймні деяких з них для ключових зон бойових дій, щоб отримати більшу сфокусованість командування.

Командири та керівництво

Здається, є два рівні викликів щодо лідерства та командування, які потребують обговорення зміни їхніх політик.

Не зрозуміло, чому деяких офіцерів обирають командувати. Якість українських командирів однаково і хвалять, і критикують у соціальних

мережах їхні підлеглі. Підхід має полягати в тому, щоб тих командирів, які можуть досягти результатів з обмеженими втратами військ, слід призначати на серйозніші командні посади – вони є скарбом країни. Тих, хто не здатний керувати на передньому краї та віддає непрофесійні накази, які призводять до великих втрат, які не відбивають реальності на місцях, слід швидко перевести на іншу роботу. Вони не ті командири, які потрібні Україні, щоб виграти цю війну.

7. ПРИНЦИП, ЩО КОМАНДИР ПІД ВОГНЕМ Є ЦАРЕМ І БОГОМ, А НЕ НАЙВИЩИЙ ОФІЦЕР ЗА ЗВАННЯМ, — ЦЕ СТАНДАРТ І ПОЛІТИКА НАТО, ДЕЯКИМ КОМАНДИРАМ ЙОГО ВАЖКО ЗРОЗУМІТИ

Той принцип, що командир під вогнем є царем і Богом, а не найвищий офіцер за званням, — це стандарт і політика НАТО, який деяким командирам явно важко зрозуміти й реалізувати. Це суперечить усій їхній підготовці та освіті. Така політика потребує спрямування та підтримки з боку найвищого рівня військового командування, оскільки саме таких підходів очікують і їх навчають інструктори НАТО.

2023-й – час зробити сухопутні війська непереможними

Дві речі необхідні як основа сухопутних військ: щільніша підтримка артилерії (і мінометів) та належно навчена й оснащена піхота. Перше перебуває в руках міжнародної спільноти. Навіть маючи обмежену кількість нової важкої техніки, другу складову можна було б покращити, зосередивши більшу політичну увагу на розвитку солдата як ключового українського потенціалу спроможності.

Нинішні бої та зміни тактики з боку Росії й особливо ПВК "Вагнер" викликають занепокоєння, бо вони безпосередньо грають на слабких місцях української піхоти. Росіяни використовують велику чисельність армії, щоб подолати оборону по всьому фронту. Росія й раніше цим користувалася, під час Другої світової війни, коли штурмувала Берлін та принесла в жертву величезну кількість людей. І вона знову так робитиме. Бойовий склад українських піхотних підрозділів має терміново загартованим раніше, ніж почнеться чергова хвиля орчої мобілізації. Українська піхота має бути належно оснащена для ведення такої війни. Їхня стрілецька зброя має бути лише для самозахисту.

8. СТРІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ ПІХОТИ МАЄ БУТИ ЛИШЕ ДЛЯ САМОЗАХИСТУ. ПОТРІБНО БАГАТО ДРОНІВ, РАЦІЙ, НІЧНИХ ПРИЦІЛІВ ТОЩО

Війська мають бути посилено оснащені необмеженою кількістю “весільних дронів”, раціями й інтернетом, нічними прицілами для кожного солдата, 60-

мм мінометами, гранатами та гранатометами для взводів, повною мінометною ротою 81/82 мм для кожного батальйону, необмеженою кількістю ракет малої дальності, удосконаленими індивідуальними аптечками першої допомоги, уніформою та засобами безпеки для кожного солдата і, звісно, значно більшою кількістю боєприпасів до стрілецької зброї.

Усе це слід скерувати й організувати всередині України з терміновим промисловим виробництвом і закупівлями на національному рівні. Також потрібно більше уваги приділяти цим ключовим чинникам у промовах лідерів і на зустрічах у Рамштайні, а не лише великим речам, як-от танки й літаки. Належне озброєння піхоти для бою не має бути роботою лише волонтерів і міжнародного співтовариства, бо так ці потреби НІКОЛИ не буде закрито. Створити широкомасштабне промислове виробництво в Україні можливо, адже інші країни у схожій ситуації вдавалися до такого за історично схожих обставин. Але цей проєкт потрібно терміново організувати найкращим індустріальним мізкам країни (а не використовувати цих кваліфікованих людей як гарматне м’ясо на фронті, як зараз), цілком інакше подумавши про пріоритети й засоби закупівель.

Убити бюрократію

Потрібне політичне рішення, щоб реформувати нинішню військову систему, яка працює за документами, правилами й нормами радянського зразка. Приклади – повсюди. Ці папери уповільнюють і навіть порушують природні процеси, які мають бути здоровим глуздом під час війни. Як сказала мені цього тижня дружина колишнього Президента Естонії Ільвеса: «Коли ви вимикаєте здоровий глузд, нічого не залишається!» Це пряма й ТЕРМІНОВА проблема керівництва, яка спричиняє зайві смерті через затримки та фрустрацію військових.

9. ТРЕБА НЕГАЙНО УХВАЛИТИ НОВИЙ ЗАКОН, КЛЮЧОВИМ ЕЛЕМЕНТОМ ЯКОГО Є "ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДІЯТИ НАЛЕЖНО ДЛЯ ПОРЯТУНКУ ЖИТТЯ ВИЩЕ ЗА НЕОБХІДНІСТЬ ДОТРИМУВАТИСЯ ПАПЕРОВИХ ПРАВИЛ"

Основні документи мають слід переписати для вжитку під час війни, а також негайно ухвалити новий закон, ключовим елементом якого є "вирішальна відповідальність діяти належно для порятунку життя вище за необхідність дотримуватися паперових правил". Це має бути обов’язковим для кожного члена Уряду та Збройних Сил. Перевірки потрібно спрямувати на покращення ефективності, швидкості та точності реагування на недотримання правил. Цей аргумент не новий. Велику частину роботи для покращення функціонування армії виконав генерал Забродський на засіданнях комітету оборони до COVID. На жаль, цю роботу, як і роботу зі створення військової поліції та покращення законотворчої підтримки війська, парламентарі відклали.

Минулого тижня мені повідомили про типову бюрократичну затримку, коли безпілотники були закуплені за кордоном. Потрібен підпис для передачі їх від МО до підрозділу, який їх придбав. Цього не робили чотири тижні. Ця чотиритижнева затримка означає, що солдати гинуть через брак безпілотників. Потрібне врегулювання, щоб пришвидшити такі дії до максимального часу виконання в 12 год. Схожі коментарі про безпілотники відкрито висловлювалися в українських ЗМІ. Одна нещодавня цитата: «В Україні виробництво безпілотників для армії — це майже неможливе завдання, це шлях страждань і принижень. З чого почати звільнення вітчизняної промисловості від гри дурних правил і шкідливих заборон?».

Тренування та освіта

Затвердження правил тренування є найважливішим кроком, необхідним для армії цього року. Якість солдатів і порятунок більшої кількості життів можна розвинути лише шляхом адекватної та цілеспрямованої підготовки на всіх рівнях: від солдата до генерала. Тренування має бути безперервним, слід використовувати кожну можливість для вдосконалення людей і команд. Це не міф, що найкраща підготовка – це війна, але, як ми бачимо, така підготовка також коштує забагато крові. Ціна такого підходу для країни надто висока.

Ми втрачаємо майбутніх командирів і переможців битв, поранених і загиблих солдатів, моральний дух військових, обладнання та життєво важливу соціальну єдність. Це також викликає політичні розбіжності, оскільки здається, що національне керівництво не дбає про людей, яких посилає на війну. Таке зневажливе ставлення не є здоровим, і стратегія повинна полягати в тому, щоб ніхто ніколи не йшов у бій без належної підготовки для своєї ролі на війні.

10. ЦЕ НЕ МІФ, ЩО НАЙКРАЩА ПІДГОТОВКА – ЦЕ ВІЙНА, АЛЕ, ЯК БАЧИМО, ТАКА ПІДГОТОВКА ТАКОЖ КОШТУЄ ЗАБАГАТО КРОВІ

Уроки, здобуті на передовій, життєво важливі для передачі кожному солдату та інструкторам, які навчають військових і в Україні, й закордоном. Підхід повинен полягати в тому, що ланка офіцерів, які займаються тренуванням в армійському штабі, має працювати над уроками щодня в дуже терміновому порядку та надсилати червоні попередження всім бригадам щоразу, коли тактика успішно змінюється на будь-який зі сторін. Такий підхід також має передбачати, що червоне попередження ініціює зміни у вимогах до обладнання для підрозділів, а потім термінові закупівлі повинні бути проведені впродовж 24 год.

Навчання не означає, що солдатів треба завжди відводити від передової. Тренування можна розробити та пройти за допомогою звичайних інструментів соціальних мереж і додатків, які мають для цього величезні

можливості. Росіяни це вже роблять. Процес набуття нових знань, що добре функціонує, здатен припинити такі дурниці, як промова Міністра про “весільні дрони”, оскільки міністр отримав би (і він заслуговує отримати) інформацію кращої якості.

Однією з основоположних сфер політики підготовки й навчання, яка потребує термінових дій, є необхідність колективної підготовки підрозділів. Для кращого розуміння, це відмінність між музикантами в оркестрі, які грають у квартеті чотири етюди, й цілим оркестром, який весь вечір грає різних композиторів. У великих країнах НАТО колективне тренування є регулярним на рівні батальйонів і бригад, а під час великих навчань навіть на рівні дивізій. Щоб ефективно використовувати нове обладнання, маневрова війна має бути належно відпрацьованою.

Це означає, що пересувні командні центри з усіма наземними й повітряними військами разом пересуваються по нових великих територіях сільської місцевості, а не лише в районах тренувань. Бойові плани, фізична розвідка, накази, вогнева підтримка на ходу та комунікаційні процеси потребують наполегливої практики й повторення. Без цього цінність використання нових танків буде значно зниженою чи й відсутньою. Централізований контроль не спрацює для належного прориву фронту. Командування має бути повністю делеговано аж до передових екіпажів танків. Це потрібно відрепетирувати та перевірити спочатку на рівні бригади, а не просто стріляти на полігоні.

Базова підготовка українських солдатів піхоти сьогодні обмежена та значно нижча від тієї, яку зараз здійснює будь-яка західна країна. Вона значно менша за ту, яку солдатам поки що надавали в попередніх менш складних війнах. Підготовка значно менша, ніж та, яку отримують, наприклад, машиністи київського метро чи вчителі. Правила щодо того, як довго і що викладають, потрібно переглянути, а курси зробити довшими, комплекснішими та складнішими.

Для цього слід шукати міжнародну підтримку. Також найкращі командири бригад повинні бути повністю залученими й розповідати, чого, на їхню думку, не вистачає їхнім військам. Новий підхід повинен визначати, які навички потрібні військовим усіх рангів. Якщо немає достатньо хороших інструкторів, то деяких слід відкликати з лінії фронту, або публічно шукати більше добровольців іноземного легіону, або робити й те, й інше. У цей процес слід включити ТрО.

Основи підготовки солдата мають принаймні містити вивчення всього піхотного озброєння, особисту бойову дисципліну, тактичні командні вправи для всіх бойових сценаріїв аж до рівня взводу для міських і сільських районів пішки й на транспортних засобах, знання мін, вивчення та відпрацювання процесу віддачі наказів, зв’язок, та тактичну медицину. Навчання бою вночі є життєво важливим. Припущення про те, що часу не вистачає, є математичною

нісенітницею – просто набирайте солдатів раніше, щоб вони мали довший курс.

11. КРАЩЕ НАВЧЕНІ СОЛДАТИ = МЕНШЕ СМЕРТЕЙ

Ми знаємо, що ці солдати потрібні зараз, і в майбутньому їх буде потрібно більше, тому змінюйте ситуацію. Краще навчені солдати = менше смертей. Зараз багато солдатів проходять підготовку на міжнародному рівні, але процес і навчання простих солдатів слід розширити, щоб гарантувати, що всі командири на всіх рівнях пройшли підготовку перед відправленням на фронт.

Слід також розглянути політику створення мобільних навчальних груп, які перебуватимуть поблизу фронту, щоб навчати підрозділи поза боєм, зважаючи на останні здобуті уроки. Деякі бригади створили власні групи, але всім бригадам і батальйонам принаймні потрібен офіцер з підготовки та навчання й невелика група підтримки. Тут є можливість використовувати тих, хто отримав поранення на війні й не може воювати. Відсутність однієї руки чи ноги не позбавляє можливості бути тренером.

Один офіцер іноземного легіону нещодавно сказав мені, що коли він розмовляє з українськими офіцерами та сержантами, то відчуває, що вони ніби з армій різних країн. Це колосальна проблема для здійснення успішних операцій і тактики. Зараз ми маємо хаос із суміші радянської системи, НАТО та імпровізації. До того ж багатьма взводами командують сержанти, а іноді навіть просто найкращі солдати. Їх не готували до цієї складної командної ролі. Ці люди мають пройти належну підготовку. Якщо їх не можна усунути з фронту на короткі курси, то доктрину й тактику потрібно викласти онлайн, щоб вони могли читати та навчатися в спокійний час. Підхід зрозумілий: Україні потрібна уніфікована військова школа й уніфікована навчальна доктрина для підготовки молодшого офіцерського складу. Це треба зробити, щоб усі командири взводів, рот і батальйонів розмовляли однією військовою мовою та використовували однакові способи аналізу й віддавання наказів.

Військова освіта досі не відреагувала й не адаптувалася адекватно до війни щодо нових вимог до навчання. Ця війна потребує абсолютно нового мислення, а якщо вона буде довгою, потрібне перевиховання багатьох офіцерів УСІХ чинів. Багато в чому в навчанні панує застаріле мислення. Підхід має полягати в тому, щоб змінити й курси, й викладачів. Життєво важливими для довгострокового здоров’я системи оборони є нові короткі інтенсивні курси, наприклад, з акцентом на національну та міжнародну оборону, нові способи ведення бою, розвиток ІТ в системах здобуття перемоги на полі бою та акцентом на тому, як успішно інтегрувати суспільство в армію, щоб зробити її кращою. Старі курси та багатьох інструкторів потрібно звільнити, а нових офіцерів, міжнародних і місцевих волонтерів, щойно з війни, залучити для проведення навчання. Це потребує змін до законодавства,

оскільки чинні закони про військову освіту для викладачів спрямовані на збереження статусу-кво мирного часу.

Невелике доповнення до коментарів щодо тренування. Важка фізична підготовка життєво необхідна для бійців. Фізичної підготовки ніколи не буває мало, ніколи не можна достатньо натренуватися. Гарна фізична підготовка залишає людей живими, оскільки вони можуть рухатися краще та швидше на полі бою. Нещодавно в Києві я бачив багато солдатів у формі, але жоден не займався фізичною підготовкою. Це дуже незвично на війні – дуже незвично й неправильно.

Зміни в системі кадрів

Використання цивільних

Передбачено, що тепер буде пріоритетна політика щодо заміни всіх військових, які не виконують завдань на передовій, цивільними особами, які "приєднаються" до ЗСУ, або залучення добровольців ТрО з порівняними (або кращими) відповідними навичками. Сюди включено управління людськими ресурсами, підбір кадрів, розвідку, матеріально-технічне забезпечення, планування, ІТ, фінансове планування та багато інших сфер, не пов’язаних з бойовими діями, по всій країні. Така політика має на меті звільнити незліченну кількість офіцерів і солдатів, яких можна використовувати на суто бойових і навчальних постах.

Така політика потребує розвиненої уяви, кращих кадрових процесів і ширшого підходу до війни за співвідношенням ціни та якості. Використання цивільних навичок було успішним і у США, й у Великій Британії в попередніх війнах. Дійшло навіть до того, що американському промисловцю присвоїли звання генерал-лейтенанта, щоб він міг змінити спосіб управління закупівлями зброї. Ті, хто вважає це безглуздим, мають запитати себе, як мережі супермаркетів і банки й далі працюють з високою ефективністю в таких місцях, як Харків і численних районах сірої зони, і як швидко вони повернули бізнес до Херсона. ЗСУ потрібно залучити та використовувати багато людей з такими здібностями.

Відбір командування

Відбір командирів є, мабуть, найважливішим людським чинником у будь-якій війні. Рідко трапляються справжні командири, які мають лідерство, розум, чесність, фізичну та моральну мужність та удачу. Занадто часто командирів обирають через кумівство у військових кланах, освіту чи навіть корупцію, але не за їхніми результатами та продуктивністю.

Найважливішим завданням для командирів і штабу на кожному рівні має бути виявлення тих офіцерів і потенційних офіцерів, які можуть досягти бойових результатів з невеликими втратами. Зараз слід розробити підхід для

становлення процесу через командний ланцюжок, який визначає потенційних командирів для просування по службі й тих, хто не придатний до командування. Останніх потрібно видалити та замінити, перш ніж вони завдадуть ще більшої шкоди.

Є також стандарти НАТО, згідно з якими такі посадові особи, як начальники J7 (підготовка та тренування), є не командирами, а особовим складом. Вони не повинні ухвалювати командні рішення щодо вимог до тренування. Командири повинні виконувати єдину роботу. Вони мають або бути призначеними для командування операціями (і нічим іншим), або для командування створенням і підготовки підрозділів до операцій. Причина, чому їм не варто робити і те, й інше, полягає в тому, що вимоги кожного потребують стовідсоткової концентрації 24/7/365 і виснажливого лідерства. Немає достатньо часу для успіху за умов дублювання ролей. Можна стверджувати, що військовий командир має постійно тренувати війська або постійно створювати підрозділи, але не займатися одночасно й тим, і тим. Сьогодні він, здається, виконує обидві ролі. Десь будуть прогалини, і ми не побачимо його найкращих здібностей сповна.

Закупівлі

Можливо, **найбільший урок після 24 лютого полягає в тому, що те, що ми робимо в сфері закупівель і надання промислової підтримки ЗСУ в Україні, працює на неоптимальному рівні.**

Нам **потрібно повністю переглянути політику закупівель і промислової підтримки**.

Нинішня система досі загрузла в радянських практиках і некреативному мисленні.

Офіційним особам потрібно ознайомитися з методами, які використовувала Велика Британія під час Першої світової війни, коли Ллойд Джордж отримав завдання забезпечити підтримку армії навіть більшої, ніж нинішня українська. Для війни було створено нове Міністерство постачання, очолюване старшим міністром і укомплектоване найкращими тогочасними цивільними промисловцями. Кожен потрібний товар купували або обговорювали за відкритими контрактами з фіксованою ціною (зважаючи на фіксований рівень прибутку).

12. ОФІЦІЙНИМ ОСОБАМ УКРАЇНИ ПОТРІБНО ОЗНАЙОМИТИСЯ З МЕТОДАМИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУВАЛА ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Промисловість залишили робити те, що вона вміє найкраще: виробляти речі. І в Великій Британії, і в США, де перед промисловцями було поставлено чітке

завдання постачати такі продукти, як літаки, транспортні засоби та боєприпаси, вони багаторазово перевиконували завдання. Необхідно належно вивчити те, як МО працює в цій сфері, щоб визначити, які закони, правила, положення та практики можна змінити для підвищення ефективності та результативності. Передбачено, що організація закупівлі для війни потребує переосмислення з початкових принципів, а також призначення відповідальним досвідченого бізнес-лідера й нового досвідченого цивільного персоналу, який пройшов професійну підготовку.

Наразі закупівлі зброї також гальмує монополістична залежність від Укроборонпрому у виробництві. Його не створено як компанію воєнного часу. Конгломерат компаній Укроборонпрому виявився дуже повільним, щоб надати потрібне, а в більшості випадків – узагалі нічого. У деяких компаніях є багато технічних спеціалістів високого класу, які можуть здійснювати дослідження та розробки світового рівня, але вони не орієнтовані на масове виробництво. Укроборонпрому слід зосередитися на виробництві того, в чому він має успішний досвід.

Він не повинен бути задученим у загальних бізнес-сферах, оскільки організація не призначена або не має персоналу для швидкої підтримки бізнесу під час війни. Вона не може рухатися так швидко, як нові оборонні підприємства, що створюються в країні, або іноземні підприємства, які надали б більше підтримки, якби були безпосередньо залучені й оплачені. Робота через Укроборонпром щодо зброї чи боєприпасів, очевидно, не найефективніший спосіб відповісти вимогам сектору оборони. Потрібна нова політика щодо більш відкритих і прямих відносин з українськими й міжнародними оборонними компаніями.

Я чую коментарі, що в Україні не вистачає грошей, щоб виробляти щось на місці. Під час війни за незалежність США високопоставлених політиків відправляли за кордон як послів, щоб спробувати позичити серйозні гроші для фінансування війни та виробництва зброї. Україні потрібно зробити те саме. Але гроші прийдуть лише тоді, коли буде прозора бізнес-політика, плани щодо їх використання та захищені інвестиції. Це потребує значно спрямованішої діяльності Уряду, ніж зараз. Ця робота також потребує розуміння вимоги призначення дипломатів високого класу до всіх держав, які підтримують Україну, наприклад, послів у США та Австралії, а не останніх жахливих і абсолютно невідповідних кандидатів.

Дрони

Безпілотники є ключовим інструментом у цій війні для України. Їх слід цінувати однаково на всіх рівнях бойових дій, так само, як цінують стрілецьку зброю для кожного солдата. Нам потрібна серйозна промислова політика щодо постачання розвідувальних і ударних безпілотників, на кшталт тієї, що існує для артилерійських боєприпасів у більшості західних країн. Генштаб

зараз створює підрозділи ударних безпілотників для Збройних Сил. Кваліфікованих солдатів було відібрано для проведення тренувань у військових навчальних закладах.

Але досі є серйозна потреба в стратегії розгортання цих підрозділів, яка відповідала б військовій дійсності. Безпілотники зараз є життєво важливим інструментом, але вони мають обмеження. Їх потрібно ефективно використовувати не лише для знищення цілей, а й, що важливіше, для сприяння успішним операціям. Коли дронами керують централізовано, а не під командуванням бригад, дуже ймовірно, що цей дорогий ресурс буде використано для вбивства кожного поміченого ворога (“жирні цілі”), а не лише для тих цілей, які впливають на прогрес плану бойових дій.

Залишається незаперечним фактом, що взяти й утримати позицію можуть лише солдати піхоти, а не безпілотники – вони є тільки інструментом командира в цьому процесі. Тому безпілотні війська повинні завжди, завжди, завжди перебувати під командуванням командирів бригад або батальйонів і підтримувати їхні плани, а не навпаки.

До того ж дрони не всі однакові. Кожен рівень командування потребує безпілотників відповідного рівня для поставлених перед ними завдань. Це означає чітке розуміння можливостей і кількості дронів, необхідних на кожному рівні бою, щоб гарантувати придбання правильних дронів у відповідній кількості. Вимоги до здатностей абсолютно різні на кожному командному рівні, тому якщо поставлені дрони неправильного типу або банально відсутні, про коректне використання не може йтися. Нові підрозділи ударних безпілотних літальних апаратів не розвяжуть питання вимог на рівні роти та взводу щодо місцевих “весільних дронів” спостереження..

У разі нестачі “весільних дронів” на тактичному рівні виникає загроза використання стратегічних безпілотників для знищення тактичних цілей низького рівня. Це дуже марнотратно й у військовому, й в економічному сенсі та є поганим довгостроковим співвідношенням ціни та якості. Потрібна політика для створення "незалежної від МО" організації для актуалізації вимог і доставки дронів і навчанні операторів дронів на всіх рівнях, а не лише для одного типу організації й загалом. Це, мабуть, найкраще доручити окремій структурі в складі розширеної “Аеророзвідки”, яка має найповніше розуміння військових потреб і проблем. Наразі цей багатоспектральний аналіз потреб, здається, обмежено досвідом волонтерів і неурядових організацій. Це не найкраща практика, яка відбиває нездатність системи оборони зрозуміти всю цінність безпілотників для військових операцій.

Навчання та підготовка до роботи з БПЛА також повинні включати навчання з боротьби з ворожими БПЛА та технічну підтримку заходів безпеки для пілотів. Зараз знання, навички та обладнання для успішного використання

безпілотників у бою досі розкидані по армії. Така ситуація далека від оптимальної.

Медичне забезпечення

У всій військово-медичній системі є серйозні недоліки. Вона не працює. Відсутність навчених і кваліфікованих солдатів з надання першої медичної допомоги є злочином. Відсутність належних турнікетів є злочином. Волонтери в розпачі через відсутність належної системи навчання та злагодженої підтримки цієї сфери. Лінія фронту переповнена викликами. Проблеми полягають у відсутності індивідуальних аптечок першої допомоги, обмеженій і нескоординованій підготовці солдатів із застосування медицини на полі бою та поганій політиці на національному рівні щодо підтримання й фінансування серйозно поранених або навіть тих, хто потребує базових медичних препаратів.

Жоден хворий або поранений солдат ніколи не повинен турбуватися про рівень підтримки, який він отримає на полі бою, під час транспортування до госпіталю, у госпіталі чи після одужання. Ця допомога також має охоплювати психічні захворювання, а закон 8271 ризикує перетворити психічно хворих на злочинців, як це сталося під час Першої світової війни. Потрібна сильна національна політика щодо медичної підтримки, яку має здійснювати Міністерство охорони здоров'я. Військова медицина повинна бути зведена до порад і дій, а не управління. Національна медична система має бути повністю зосереджена на підтримці війни, аж поки минуть її наслідки.

Офіцери з питань сім'ї та соціального захисту

Кожен підрозділ потребує офіційної посади офіцера та команду спеціалістів з питань сім'ї й добробуту. Це важлива вимога у підході до майбутніх потреб суспільства, оскільки війна прогресує та потребує змін до законів. Таким офіцером має бути будь-який наявний військовий будь-якого старшого звання, військовослужбовець у відставці чи навіть цивільний доброволець. Їхнє завдання — бути офіційним контактним пунктом між підрозділом, родинами, урядом, ЗСУ, місцевою владою та медичною системою. Важливо мати офіцера в кожному підрозділі, який перебуває якомога далі від місця бою і який може оформити необхідні документи для сімей, член яких гине чи отримує важке поранення. Критичні тижні після травми є життєво важливими для сім'ї, щоб отримати негайну соціальну та фінансову допомогу, особливо моральну підтримку. Офіцер мав би бути відповідальним за її надання.

Така команда повинна бути розміщена в казармі або в місцевій державній установі, якщо казарма небезпечна. Офіцер є офіційним і законним представником командирів підрозділу на базі, і він та його команда повинні представляти та підтримувати підрозділ та членів їхніх сімей, а також мати законні повноваження на надання секретної або конфіденційної інформації.

Логістична система

Поточна логістична система (та, що наявна) є сильно централізованою, неоптимальною та розрізненою.

У багатьох сферах постачання, таких як постачання іноземного обладнання підрозділам, вона досягла неймовірного рівня якості.

В інших,

> **як-от постачання бійцеві особистого спорядження, медичного забезпечення чи технічного обслуговування, вона досі працює за радянськими методами.**

Про те, що місцями матеріально-технічне забезпечення порушується, можна судити з того факту, що деякі підрозділи серйозно залежать від НУО та волонтерів у забезпеченні значної частини свого бойового спорядження та щоденних запасів.

Нинішня система така далека від стандартів НАТО, як це тільки можливо.

Вона **потребує постійного реформування, заснованого на наборі послідовних і «загальних для всіх вимог» принципів і стратегій**.

Реальність така, що підхід до логістики потребує переосмислення з початкових принципів. Ключова сфера постачання має бути простою й географічно залежною, а не як зараз, коли продукти харчування перетинають країну вздовж і впоперек туди-сюди. Технічне обслуговування та ремонт має бути поблизу району бою, а не в Польщі. Уявіть, що бригада – це якийсь пристрій, який потребує електроенергії. Коли ви переносите його з кімнати в кімнату, то просто підключаєте до іншої електричної розетки. У кожній зоні має бути "розетка" матеріально-технічного забезпечення та "подовжувач" за необхідності, щоб жодна бригада не їхала далі, ніж на годину, щоб отримати те, що їй потрібно. Завдання МО полягає в тому, щоб виробляти логістичну “енергію”, а військового командувача з матеріально-технічного забезпечення — забезпечити, щоб “енергія” завжди була достатньо близько у розетках для всіх “пристроїв”. У місцях із дуже великими відстанями слід розширити логістичну "розетку", щоб забезпечити постачання ближче до пристрою. Кожен штаб, починаючи з бригади, повинен мати відповідне забезпечення та фізичну матеріально-технічну підтримку.

Логістична розетка живлення в цьому описі повинна охоплювати основні елементи бойового забезпечення:

1) **Медичне забезпечення та евакуація.**

2) **Постачання бойовому підрозділу продовольства, пального, боєприпасів, акумуляторів, автозапчастин і безпілотників.**

3) **Особисте спорядження всіх типів (з реєстрацією в комп'ютерній базі, без паперів).**

4) **Можливість повернення технічного обладнання для заміни та ремонту, наприклад телефонів, комп'ютерів і радіо.**

5) **Попереднє технічне обслуговування всієї бронетехніки, аж до заміни двигуна та ствола та дрібного ремонту кузова.**

6) **Попереднє технічне обслуговування технічного обладнання, наприклад прицілів, дронів, радіо тощо.**

1. ***Першою*** політикою для покращення логістики **має бути наймання досвідченого "інженера систем оборони"**, щоб скласти карту всіх логістичних процесів і шукати та рекомендувати покращення ефективності.

> В Естонії є досвідчений системний експерт Яан Муруметс, який працює в Міністерстві оборони. Попросіть його як частину естонської підтримки України.

2. ***Друга*** стратегія має полягати у **визначенні найкращого способу управління та доставки** географічно поставок до бригад і батальйонів.

Якщо для кожної бригади не виробити політику логістики мобільної "тісної підтримки" матеріально-технічного забезпечення для майбутньої іноземної техніки та мобільного бою, то виникнуть проблеми.

Висновок

Країна і Збройні сили не мають бути рабами чинної системи оборони. Ця оборонна система швидко розширилася, щоб зустріти Росію, і має проблеми. Багато політик, систем та інституцій непридатні для цієї поточної війни, якщо вона триватиме довго. Нинішні дивовижні бойові успіхи сил оборони значно більше покладаються на характер і мужність українського народу, ніж на якісне управління обороною та організацію оборони чи будь-які уроки та здібності, отримані шляхом прогресивного й постійного навчання та операцій.

ПОКЛАДАТИСЯ НА МУЖНІСТЬ ЯК ПЕРЕМОЖНУ СТРАТЕГІЮ У ВІЙНІ В ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ НАДТО ДОРОГО ДЛЯ УКРАЇНИ. ЦЕ МОЖЕ СТАТИ КАТАСТРОФОЮ ДЛЯ НАЦІЇ

Покладатися на мужність як переможну стратегію у війні в довгостроковій перспективі надто дорого для України. Проливається надто багато крові, і ще більше її пролиття може виявитися катастрофічним для нації. Краще

проаналізувати найслабші сфери сектору оборони та вдосконалити політики, закони, системи й інституції. Також настав час змінити частину старшого покоління, яке залишається незмінним у своїх методах роботи, на молодших, спритніших і випробуваних у боях командирів. Це не означає, що старші командири не відіграли свою роль. Але тепер потрібен новий спосіб боротьби, в якому життя є цінністю та який визначає, як максимально використати обмежені національні ресурси за допомогою вдосконалених стратегій і тактик.

Переклад Олександра Шевченка. Стаття англійською —*тут*.

***

Glen Grant. 2023 – a time and chance for military change in Ukraine

20-02-2023 18:47 Майдан Інформ

By Glen Grant

Twelve months into the post 24 February invasion the ZSU have produced amazing combat results. They have delivered a performance far beyond anything anyone could imagine. They have surprised the Russian government and the international community. Ukraine will win this war but this has been at a great cost in blood for the country – as the Chief of Defence Zaluzhny told the Economist – the military is bleeding. This loss should cause the government, parliament, and military leadership to rethink hard about some of the current military policies and laws. It is not simply good enough to order people to die. Ukrainians will do their best in battle because they are fighting for a free Ukraine, but soviet leadership attitudes and methods are no longer appropriate.

There should be a clear government aim to reduce dramatically the number of people killed in the front line by trying to doing things better. This war could easily continue for another two to four years. It is both dangerous and wrong to continue to trade Ukrainian motivation, bravery, and blood for victory when there are things that could and need to be done differently. As the first year of this stage of the war approaches, the leadership should study hard how things are done in the whole realm of defence and assess where new directions and policies can deliver better operational results. There are many examples of best practice policies in NATO countries to be copied. Results may not come immediately, but the process of study will itself produce new ideas and thinking. I suggest that even one life saved is worth the effort.

Despite the victories and amazingly stubborn defences in places like Bakhmut, not all is good with the management of the Ukrainian conduct of war. That is both natural and inevitable and should be expected. But lessons from war must be analysed and learned quickly. Poor results when they occur, which they always will,

must be faced honestly and not glossed over with fine self-congratulatory words and speeches from government. There is growing public criticism on social media about many aspects of the Ukrainian operations ranging from tactics, leadership, laws like 8271, bureaucracy, training, and procurement, to the human rights of the families of the deceased and missing. And there are even more areas of concern to both the armed forces and society than those I mentioned.

Despite the maxim of “we trust in the ZSU” this organisation cannot be perfect having grown and changed so dramatically in such a short time. If it is possible to improve things then there should be no reason to continue with policies and practices that add extra risks of death to troops, damage morale and may even have longer term adverse political consequences.

Possibly the biggest problem for the ZSU leadership is developing a new army culture. A culture of every life matters. Every day the army is filling up with more people with no previous military background. They were civilians just weeks and months ago. Many are mature with strong business and professional backgrounds. They have limited tolerance of the top-down way of working common to the pre-24 February army. The “I am the chief you are a fool” attitude of some commanders still today, does not sit well with them. It is also not what society wants or expects. This expectation of change is especially so for those who have held leadership positions in business or have higher education. Of course these people must adapt their working culture and habits to the complex ways of the army, but at the same time the senior defence leadership must also understand that many of those they command will not act easily like an unthinking army of followers. Like the Finns in the winter war, they wish to be an “intelligent” force allowed to use their brains, different skills, self-motivation, and initiative and to be led intelligently not blindly ordered. They know when they see corruption, laziness, and stupidity. This cultural divide is proving problematic in many areas of the army and TrO as more and more casualties are taken, and people judge that many commanders are simply not good enough. And as casualties increase further the composition of the army will become more and more “civilian” and reflective of society than of the original army. Then the cultural issues and intolerance of poor commanders will increase.

A further challenge from this is that there is an increasing difference in leadership abilities within the system. The best are getting better daily and more western in their approach, but some commanders remain Soviet to the core. The worst commanders who lack character, training and skills are increasingly turning to bureaucracy and rules to avoid responsibility and to cover up their obvious gap in leadership abilities.

- Geographical command boundaries
- One army concept
- Command and Control – The rule of fives.
- Commanders and leadership
- 2023 – time to make the ground troops invincible.
- Kill bureaucracy.
- Training and education
- Changes to the HR system
  - Use of civilians
  - Command selection
- Procurement
  - Drones
- Medical
- Family and welfare officers
- A logistic system
- Conclusion

This article addresses some of the potential key issues on the clear understanding that the war is not going to go away and is likely to get worse with even greater demands upon the ZSU, particularly the front line soldiers. It offers the defence policy makers a range of possible solutions for improvement.

Geographical command boundaries

Fighting along geographical lines with clear operational boundaries and commanders is one of the least understood of NATO standards. In short, every unit from even the most basic infantry section upwards must have clear geographical boundaries. There must never be any chance of doubt about the left and right, back and front boundary of any fighting organisation. These must either be marked on a map or given verbally using distinct visible boundaries like roads or rivers. Every single piece of ground on the front line and behind must be owned by someone and they must be clear what their responsibilities for that ground are.

These boundaries denote the unit ownership of that specific area of battle space. The written (battalion and above) or verbal (below battalion) orders given to the commander should be clear for each area and the senior unit commander within each area is then king of that place. Anyone joining that area must be under command of that commander by order unless there are clear written orders from above saying otherwise and explaining exactly why. At present this does not always happen, and people die because of this lack of boundary clarity. Battalions can often find themselves with other organisations crossing their boundaries but with no prior communication about who, why and when. I spoke to one battalion staff member over Christmas who said that their battalion had fired on our own special forces twice and nearly fired on another unit. These units had entered the battalion territory without prior communication or liaison.

Blue on blue is the least of the problems. In Soledar battalions were added to the defence mix with limited geographical discipline or logic, and apparently with no discussion with the commanders of existing brigades. Without clear boundaries no commander can be sure of the geographical extent of their orders, the liaison requirements with neighbouring units and with the artillery. So, commanders cannot be sure of their units' authority to fire or fly drones diagonally across boundaries, manoeuvre, advance or retire. Just adding new units to the battle without this clarity increases risk of failure.

Any lack of geographical clarity is not just dangerous but at every level the lack of knowledge about who commands an area and what resources are available clearly leads to sub optimal performance over the whole organisation. Whilst the best commanders realise the importance of this, many are too new and untrained to grasp the full significance of the dangers for battle of unclear boundaries and the importance of unity of command. Senior commanders must take this matter seriously and physically check that boundaries at all levels are clear to all. They must also ensure that there is a single commander in any area (usually the brigade commander) and that other non-army units like GUR, SOF, SSU, National Guard, Border Guard, Territorial or volunteer units, marines and the new drone units respect the rules and act always as one army organisation not following their own tasks and ambitions. The most recent battles show that there is an urgent requirement for new military policies and training of commanders about the geographic deployment rules, and command and control arrangements of troops in battle. Responsibilities for ground and commanders' orders at all levels must be totally clear. Today they are often not and this causes unnecessary blood to be spilt.

The geographical boundaries must not be drawn too tightly around the unit. All units need room to manoeuvre so they can attack the enemy from the sides when they need and have room to change positions. Their battle space should also extend not only forwards into the enemy area but also to the rear. This is to be clear who owns the logistic areas and what space a unit has to manoeuvre and withdraw when needed.

A second challenge is that there should be no (NONE AT ALL) independent units on the battlefield below brigade size. If they must be in a particular area then they should be allocated to a brigade and under command of the brigade commander whoever they are. The brigade commander should be given clear orders of the extent of his authority with that unit. Where needed after any regrouping the geographical boundaries and orders of that brigade must be immediately changed to suit the new circumstances. This policy should apply to units of all types, arms, and services.

One army concept

To add to the above the ZSU lacks a policy of "One army concept". It may appear to be so de-jure but it is not de-facto. There are simply too many organisations

working separately from each other and even at times in opposition. This creates pockets of “first, second and third “divisions of quality where some units are equipped and trained properly, and others are not. One serious problem today lies with TrO that is simply treated as second class in many respects, especially selection of commanders and unit training even though they de-facto form the national operational reserve. Brigades are today in the front line without being properly trained or resourced. This lack of a common concept encourages organisational arrogance where some parts of the military system are considered better or more important than others and are both treated and act so. This attitude risks sending soldiers and volunteers to their death early because the system has not valued them sufficiently to prepare them properly for the realities of battle. A future military one army policy should be that anyone in uniform must be commanded, trained, and equipped to the same basic quality as all others. A policy and law change is needed to ensure that TrO is not left playing a second-class game as it is now. It needs full and proper integration with the ZSU now. No matter how they started, today they are too vital and valuable for anything less.

Another problem concerns GUR and SOF that have unclear and conflating roles. GUR runs centralised intelligence, but this is separate from the army organisation it is there to support. There is no proper army J2 organisation so intelligence is simply often not given to those who need it in a form that can be used. Upwards intelligence from units is equally problematic. Additionally, SOF are supposed to be (and were trained by US to be) the deep attack organisation working behind the lines to disrupt and destroy. But in the absence of proper deep attack doctrine for SOF, this role has been taken by GUR. SOF are often being used as light infantry wasting years of expensive US training. Clear law, policies and doctrines are needed for decentralised army intelligence and deep attack, and to provide clarity of roles for both these organisations.

Command and Control – The rule of fives.

There is much academic evidence that for success no person should be expected to manage more than five complex subordinated organisations. In the western militaries this logic has not changed. In Israel they even consider three subordinate commands is sufficient. This policy stays despite the ideas from business of using flatter organisations and the introduction of electronic command systems. There are many reasons. One of these is the need for commanders to retain close human contact with those they command, not only one level, but two levels lower. This contact is vital for morale and passing command “strength of purpose”. This activity takes time. It is also vital for commanders to see people face to face to judge them, for leadership quality and ability, for tiredness and for their personal strength of purpose. Then they must recommend the best for further harder tasks or replace those not good enough. The second reason is to reduce information overload before decision making. Too many subordinate units means too much information. The third and arguably most important point is that the commander must “see the ground” before he judges how to fight the battle and what resources

he needs to allocate to his subordinates. Too many units, too many commanders to judge, and too wide a geographic span of command provides too much information and simply overwhelms the thinking of senior people. Too many units to command also means poorly considered or rushed orders by stressed commanders. When there is quality time, the leaders two levels lower get to know what their Commander is thinking and wanting, and they learn to think two levels up (and the Commander two levels down) making chances of misunderstanding overall goals smaller. The junior commanders also learn from more discussion the logic from where the commanders original orders came, their thinking and the wider goals. The orders they receive are anchored in understanding allowing the subordinate commanders more chances of tactical innovation.

What this principle means is that in many areas like Bakhmut where there are many brigades there should be a single intermediate divisional level commander between the brigades and the regional headquarters with sole individual responsibility for success or failure. This principle of a senior commander on the ground commanding 3-5 brigades should logically be applied for all complex battle areas. The best commanders should be chosen for this. Thinking long term, perhaps these commanders should also be given international refresher training before they command. Officers like US Gen Ben Hodges would be happy to do this, but he is never asked. In the past these headquarters would have been divisional level. As the battlefield grows more complex there should be policy discussions about the need to reinstate them or at least some for key battle areas to gain greater command focus.

Commanders and leadership

There appear to be two levels of challenge about leadership and commanders that need policy discussion.

a. **At the tactical level** battalion and below there are both outstanding, and bad commanders, but no clear doctrinal policy guiding them how to operate in the field. NATO policy and historical lessons learned are that commanders should mostly operate forward with their troops and that the Chief of staff or XO should manage the command post and be the link between the commander and troops and the next higher HQ. If anyone doubts the arguments for this logic, they should watch the film Aliens. Its ideas are remarkably close to our current C2 capabilities and show clearly that commanders who lead from command posts can be overloaded with minor detail and are dangerously less capable of giving orders that reflect the reality on the ground.

It is unclear why some officers are chosen to command. The quality of Ukrainian commanders has regularly been **praised and criticised** equally on social media by those who are being led. The policy should be that those commanders who can get results with limited loss of troops must be promoted to more serious command roles – they are the most precious metal of the country. Those who are incapable of

leading from the front and give unprofessional style orders that cause heavy casualties and do not reflect the ground truth should be quickly removed to other work. They are not the commanders Ukraine needs to win this war.

b. **Key to battle management** is the senior command ability to delegate to, listen to and take note of the concerns of junior commanders who are really doing the fighting. The NATO standard is that the commander actually physically involved in the battle (i.e., being shot at) is king. He may even be a sergeant or even a private soldier who has been forced to take command because of casualties. All other commanders senior to him of all ranks must be in support of them. They have to make the life-or-death decisions. Where humanly possible senior commanders must provide the intelligence, moral and physical resources for the battle commander to win. Senior commanders should not try to second guess the fight nor try to give orders that do not fit with how the battle commander sees the problem.

The battle commander under fire being king and not the most senior officer is a NATO standard and policy that some commanders are clearly finding it difficult to understand and implement. It goes against all their training and education. This needs direction and support from the highest levels as this is what the NATO instructors are expecting and teaching.

c. **Commanders are responsible for training their troops** at all levels and for the quality of that training. Commanders and staffs who do not have the knowledge and ability to conduct training of subordinates should not be commanders. Commanders who waste training time demanding unnecessary time-wasting reports should not be commanders. Training saves lives, reports do not.

d. **At all levels of command trust is the key component.** Fighting soldiers must trust their leaders and their orders if they are to fight to full effectiveness. This is vital. Trust is the most valued commodity for an army when you want people to fight and die for you. A present this trust is under strain. This is natural after 9 months of war and many deaths. Trust is gained and kept by two-way honesty and the leadership listening to front line needs and reality and acting upon it. Trust is reinforced by realistic and common-sense orders, by personal contact of leaders with those they command and by openly supporting them. Trust and openness is also vital with a society that is supporting the ZSU with critical needs.

The recently signed law 8271 is a serious challenge to the issue of trust. It goes against the natural course of justice in many ways. Whilst many think it is vital for control and discipline they should also recognise that creating a soviet type law to demand people do things that they may not be able do without dying, is also a rapid way to raise questions about their trust of Ukrainian society. This trust issue is especially important when units have not been resourced properly for the fight. It also raises questions about the very ethos and values that the government claims differentiate it from Russia. Trying to convince both society and soldiers that all is well when it is not, for example suggesting “wedding” drones are not needed by

units is equally dangerous. The current policies and leadership activities suggest there are some poor communications and fractures between parts of the leadership and the front line that need serious political discussion and careful healing. This cannot be passed off as a Russian fake news problem. It is real.

2023 – time to make the ground troops invincible.

Two things are needed as the basics of the ground forces, more close support artillery (and mortars) and properly trained and equipped infantry. The first is strongly in the hands of the international community. Even with limited new heavy equipment, the second could be improved with a stronger policy focus on developing the soldier as the key Ukrainian capability.

The current battles and changes of tactics by Russia and especially Wagner are worrying because they play directly upon the weaknesses of the Ukrainian infantry. They are using sheer numbers to overcome defences across the whole front. This was used before by Russia in WW2 when storming Berlin and huge numbers of Russians were sacrificed. They will do so again. The combat strength of Ukrainian infantry units must be solved with urgency before another wave of Orc mobilisation occurs. Ukrainian infantry need to be properly equipped to fight this sort of war. Their rifles should be for self-defence only. The troops need to be more strongly equipped with unlimited wedding drones, radios and internet, night sights for every soldier, 60mm mortars, grenades and grenade launchers for platoons, a full 81/82mm mortar company for each battalion, unlimited short-range missiles, AFAKs, uniform and safety equipment for every soldier and of course, far more small arms ammunition. All this needs to be managed and organised internally by Ukraine with an urgent industrial production and procurement at national level. And also, there needs to be more focus upon these “enablers” in the speeches of leaders and Ramstein meetings not just big ticket items like tanks and planes. Equipping the infantry properly for battle should not be left only to the volunteers and international community because the requirements will NEVER be met in this way. It is possible to create large scale industrial production within Ukraine because other countries in a similar situation have managed it in history in similar circumstances. But this project needs to be organised by the best industrial brains in the country urgently (not using these skilled people as cannon fodder as now) by totally and different thinking about this priority and means of procurement.

Kill bureaucracy.

A policy decision is needed to stop the current military system working from soviet style documents, rules, and regulations. Examples are everywhere. These papers slow down and even break natural processes that should be common sense in war. As the wife of former Estonian President Ilves told me this week “when you unplug common sense, there is nothing!” This is a direct and URGENT leadership issue and is causing unnecessary deaths by delay and military frustration. The main documents need rewriting for use in war and a new law passed immediately with

the key element being placing “critical responsibility to act properly to save life above the need to follow paper rules”. This should be obligatory for every member of government and the armed forces. Inspection should be directed towards improving efficiency and speed and accuracy of response not following rules. This argument is not new. Much of the work on how the army should function better was done by Gen Zabrodskyi in defence committee meetings pre-Covid. Sadly, this work, like that of the creating the military police and better military law support, was shelved by the parliamentary managers.

A typical delay was reported to me last week of drones having been purchased from abroad. They need a signature for release from MOD to the unit that purchased them. This was not done for 4 weeks. This four-week delay means that soldiers die for lack of drones. A policy is needed to speed up activities like this to a turnaround time of 12 hours maximum. Similar comments about drones have been raised openly in Ukraine media, One recent quote “In Ukraine producing drones for the army is an almost impossible task, it’s the path of suffering and humiliation. Where to start liberating domestic industry from the game of stupid rules and harmful prohibitions”

Training and education

Training policy is the most important development needed for the army in the coming year. Soldiering quality and saving more lives can only be developed by adequate and highly focused training at all levels from soldier to general. Training must be continuous, and every opportunity used to improve individuals and teams. It is no myth that the best training is war but as we can see that is also highly expensive in blood. The cost to the country of acting like this is too high. We are losing future commanders and battle winners, and suffering injured and dead soldiers’, military morale, lost equipment, and vital social cohesion. It also is politically divisive because it appears that the national leadership do not care about the people they send to war. This dismissive attitude is not healthy, and the policy must be that no person ever deploys to battle without proper training for their role.

Lessons learned from the front line are vital to be passed on to every soldier and to the instructors teaching both at home and internationally. The policy must be that the S3 cell in the army HQ must be working on lessons daily with real urgency and send out red warnings to all Brigades whenever tactics change successfully on either side. The policy should also be that a red warning triggers changes in equipment requirements for units and then urgent procurement should be actioned within 24 hours. And to teach lessons does not mean that soldiers must be always withdrawn from the front line. Training can be developed and passed by using normal social media tools and apps that have huge capacity for this. The Russians are doing this already. A well-functioning lesson learned process should stop nonsenses like the wedding drone speech as Minister would get (and deserves) better quality information..

One fundamental area of training policy that needs urgent action is the need for units to be given collective training. To understand this, it is the difference between players in an orchestra playing in a four piece quartet or the whole orchestra playing a full evening of different composers. In the larger NATO countries collective training is regular at battalion and brigade level and in major exercises even division. If the new equipment is to be used properly effectively then manoeuvre warfare must be practiced properly. This means the mobile headquarters with all arms and air together moving across new large areas of countryside not just in training areas. The battle plans, physical reconnaissance, orders, fire support on the move, and communications processes need hard practice from top to bottom and back again. Without this the value of using the new tanks will be suboptimal and perhaps even wasted. Centralised control will not work to breakthrough properly. Command must be fully delegated right down to leading tank crews. This must be rehearsed and tested first at brigade level, not just firing on the range.

The basic training for Ukrainian infantry soldiers today is limited and well below what any western country does now. It is much less than that given to soldiers in previous less sophisticated wars. It is vastly less than the Kyiv metro drivers or teachers receive for example. The policy of how long and what is taught needs to be rethought and the courses made longer, more comprehensive, and harder. International support should be sought for this. Also, the best brigade commanders should be fully involved by telling what they see is missing from their troops. A new policy should lay down what skills are needed by all ranks. If there are not sufficient good instructors available, then either some should be withdrawn from the front line or more foreign legion volunteers publicly sought for, or both. The TrO must be included in this.

Soldier basics should at least include learning all infantry weapons, personal battle discipline, tactical team drills for all battle scenarios up to platoon level for urban and rural areas, both on foot and in vehicles, mine awareness, learning and practicing the orders process, communications, and combat medical. Training to fight at night is vital. The suggestion that there is not enough time is mathematical nonsense – simply recruit the soldiers earlier so they can have longer courses. We know these soldiers are needed now and more will be needed in future so change things. Better trained soldiers = fewer deaths. Many soldiers are now being trained internationally but the process and training for basic soldiers should be expanded to ensure that also all commanders at all levels are trained before they deploy.

A policy of creating mobile training teams to sit close to the front to update units out of battle with the latest lessons learned should also be considered. Some brigades have created their own teams but at least, all brigades and battalions need a training officer and a small support team. There is scope here for using those who have been injured in war and cannot fight. One arm or leg missing does not stop teaching.

One foreign legion officer commented to me recently that when he speaks to the Ukrainian officers and sergeants it feels like they come from different armies. This is a colossal problem for delivering successful operations and tactics. Now it is chaos from the mix of Soviet system, NATO, and improvisation. Also, many platoons are commanded by sergeants and sometimes even by the best soldier. They have had no preparation for this complex command role. These people must be trained properly. If they cannot be removed from the front for short courses, then the doctrine and tactics must be put on-line so they can read in quiet moments. The policy is clear, Ukraine needs a unified school and unified body of doctrine and training for junior officer training. This is so that all platoon, company, and battalion commanders speak the same military language and use the same analysis and orders tools.

The Defence College has still not reacted and adapted adequately to the war on the delivery of new education requirements. This war needs totally new thinking and if the war is long re-education of many officers of ALL ranks. Much of the same old thinking exists at the college. The policy must be to change both the courses and the instructors. Vital for long term health of the defence system are new short intense courses for example stressing national and international defence, new ways of doing battle, developing IT into battle winning systems, and how to integrate society successfully into the military to make it better. The old courses and many instructors need to be removed and new officers, international and local volunteers fresh from the war engaged to deliver training. This needs a law change as the current military education laws for lecturers are designed to maintain the peacetime status- quo.

A small addition to training comments. Hard physical fitness is vital for combat soldiers. It cannot be stressed enough or trained enough. Fitness keeps people alive as they can move better and faster on the battlefield. When in Kyiv recently I saw many soldiers in uniform but none doing physical training. That is seriously unusual in war – seriously unusual and wrong.

Changes to the HR system

Use of civilians

It suggested there be a priority policy now to replace all military that are not doing front line tasks with civilians “joining” the ZSU or using TrO volunteers with comparable (or better) related skills. This includes HRM, recruitment, intelligence, logistics, planning, IT, financial planning, and many other non-fighting staff appointments throughout the whole country. This policy can free up countless officers and soldiers who can be used for purely combat and training posts. This action needs imagination, better HR processes and a wider value for money approach to the war. Using civilian skills was done successfully by both US and UK in previous wars even to the level of a US industrialist being made a Lt General so he could change the way weapon procurement was managed. Those who think

this is foolish should ask themselves how supermarket chains and banks keep working at high rates in places like Kharkiv and in many areas of the grey zone and how quickly they got business back into Kherson. The ZSU needs to capture and utilise many of the people who have this ability.

Command selection

Selection of commanders is arguably the most important human factor in any war. Real commanders with leadership, intelligence, integrity, physical and moral courage, and luck are rare. All too often commanders have been selected by nepotism within military clans, by education or even by corruption but not by results and performance.

It should be the most important task for the commanders and staff at every level to identify those officers and potential officers who can get battle results with few casualties. There needs to be a policy now to set up a process through the command chain that identifies potential commanders for promotion and those who are not fit to command. These must be removed and replaced before they do more damage.

There are also NATO standards that staff appointments like Chief J7 (Training) are not commanders but staff. They should not make command decisions about training requirements. Commanders should only do one job. They should either be appointed to command operations (and nothing else) or to command the creation and training of units for operations. The reason they should not do both is that the requirements of each require 100% concentration 24/7/365 and exhausting leadership. There is not sufficient time for success in duplicate roles. Arguably the army commander must be full time training troops or full-time creating units but not both. Today he appears to do both roles. Somewhere there will be weakness and we do not see his best full time.

Procurement

Perhaps the biggest lesson since 24 February is that what we are doing for procurement and delivering industrial assistance to the ZSU within Ukraine works at a sub-optimal level. We need a complete rethink of procurement and industrial support policy. The current system is still mired in Soviet practices and unimaginative thinking. Officials need to read the methods taken by UK in WW1 when Lloyd George was given the task of delivering support for an army even bigger than that of Ukraine now. A new Ministry of Supply was created for war led by a senior minister and staffed by the best civil industrialists of the age. Every aspect of need was purchased or negotiated on open ended fixed price contracts (with built in fixed level profit). Industry was left to do what it does best, produce things. In both UK and USA where industry was given a clear task to deliver a product like aircraft, vehicles, and ammunition, they overperformed many times. How MO works in this area needs to be examined properly to identify what laws, rules, regulations, and practices can be changed to increase efficiency and effectiveness. It is suggested that how procurement is organised for war needs

rethinking from first principles, a senior business leader put in charge, and new business-trained and experienced civil staff engaged.

At present defence weapon procurement is also hamstrung by the monopolistic reliance upon Ukroboronprom to produce things. They are not designed as a company for war. The conglomerate of companies has proven painfully slow to deliver what is needed and most not at all. It has many high-class technical people within some companies who can-do world-class R&D but they are not geared for mass production. So doing what it has shown it can already do is where Ukroboronprom can best be focused. It should not be involved in general business areas because the organisation is not designed or staffed for delivering rapid business support in war. It cannot move as quickly as new defence businesses setting up in the country or foreign businesses that would give more support if they were directly engaged and paid. Working through Ukroboronprom for weapons or ammunition is visibly not the most efficient or effective way to deliver requirements. A policy of more open and direct relationships with Ukrainian and international defence companies is required.

I hear the comments about not having enough money to do things in Ukraine with industry. In the US war of independence senior politicians were sent abroad as ambassadors to try and borrow serious money to fund the war and to make weapons. Ukraine needs to do the same. But money will only come when there are transparent business policies, plans on how it will be used, and investments are protected. This needs much more directed government activity than now. This work also needs an understanding of the requirement to appoint high class diplomats to all supporting countries like the ambassadors to US and Australia, not the most recent dire and totally inappropriate selections.

Drones

Drones are the key enabling tool in this war for Ukraine. They should be treated with the same value across all levels of fighting as for example the need for rifles for each soldier. We need a serious industrial policy for the supply of both surveillance and attack drones as there is for artillery ammunition in most western countries. The general staff are now setting up drone attack companies for the forces. Quality soldiers have now been selected to train at a college.

But there is still a serious need for a deployment policy of these units that reflects combat reality. Drones are now a vital tool, but they have limitations. They need to be used effectively not only for killing targets but more importantly for assisting successful operations. When drones are commanded centrally and not under command brigades there is a serious chance that this expensive resource is used to kill every enemy seen (juicy targets) and not only those targets that affect the progress of the plan.

It remains an undisputable fact that only infantry soldiers can take and hold ground – not drones – they are merely a commander’s tool in the process. Therefore, drone

troops must always, always, always be under command of brigade or battalion commanders and in support of their plans not the reverse.

And drones are not all the same. Each level of command needs appropriate level drones for the tasks they have been set. This means clarity of drone capability and numbers required at each level of combat to ensure the correct drones and numbers are purchased. The capability requirements are totally different at each command level and when drones are wrong or absent then they can be misused. The new organisation of attack drones will do little to assist the company and platoon level requirements for local surveillance wedding drones.

When there is a shortage of wedding drones at the tactical level then there is a danger of having to use strategic drones to destroy low level tactical targets. This is highly wasteful in both military and economic terms and bad long-term value for money. A policy is needed to set up an “independent-from-MO” organisation for the requirements and delivery of drones and trained drone operators at all levels and not just for one type of organisation. This is probably best sub allocated today to an expanded Aerorozvidka who have the most comprehensive understanding of the defence needs and problems. At present this multi spectrum analysis of needs seems to be limited to experienced volunteers and NGOs. This is not best practice and reflects the failure of the defence system to understand the full value of drones to operations.

Drone warfare knowledge and training should also include counter drone warfare and technical support training in security measures for pilots. Currently the knowledge, skills, and equipment for using drones successfully in battle is still scattered around the army. This is sub optimal.

Medical

There are major weaknesses across the whole military medical system. It does not work. The lack of trained and qualified solders in combat first aid is criminal. The lack of proper tourniquets is criminal. Supporting volunteers are in despair at the lack of a proper training system and coherent support. The front line is basically overwhelmed by the challenges. The challenges are reflected in lack of IFAKS, limited and uncoordinated training for soldiers in battlefield medicine and poor policies at the national level for the support and funding for the seriously injured or even those needing basic medical drugs. No sick or injured soldier should ever have to worry about the level of support he will receive either on the battlefield, during transport to hospital, in the hospital, or after for recuperation. This support must also cover mental illness and law 8271 dangerously risks turning those who are mentally ill into criminals in the same way as happened in WW1. A strong national level policy for medical support is needed all run by the Ministry of Health. Military medical should be reduced to advice and action not leadership. The national medical system should be totally focussed upon war support until the effects of the war are over.

Family and welfare officers

Every unit needs a formal post of family and welfare officer and team. This is an important policy requirement for the future needs of society as the war progresses and needs changes to laws. The “officer” should be anyone military available of any senior rank, a retired serviceman or even a civilian volunteer. Their task is to be the formal point of contact between the unit, families, government, the ZSU, the local government and the medical system. It is important to have an officer in each unit who is away from the battle space and who can do the necessary documents for families when a partner dies or is critically injured. The critical weeks after a trauma are vital for the family to get immediate welfare and financial aid, especially moral support. The officer would have this responsibility.

The team should be housed in the barracks or in a local government office if the barracks is unsafe. The officer is the unit commanders formal and legal representative at home base and they and their team should represent and support the unit and their families and should be given legal authority to be given classified or sensitive information

A logistic system

The current logistic system (what system there is) is heavily centralised, sub optimal and piecemeal. In many areas of supply such as the supply of foreign equipment to units it has reached an amazing level of quality. In others like the supply of personal equipment to a soldier, medical supply, or vehicle maintenance, it still labours under soviet methods. The truth that logistics is broken in places can be judged by the fact that some units are seriously reliant upon NGOs and volunteers for large parts of their battle winning equipment and daily supplies. The current system is as far from NATO standard as it is possible to be. It needs steady reform based upon a set of coherent and “common to all requirements” principles and policies.The reality is that the policies for logistics need rethinking from first principles. The key area of supply should be simple and geographical, not as now supplies like food criss-crossing the country back and forth. Maintenance and repair must be close to the battle area not in Poland. Imagine that a brigade is a piece of equipment requiring electricity. When you move the equipment from room to room, you simply plug it into another electrical socket. Each area should have a socket of logistics and where needed an “extension lead” so that no brigade has to reach back further than one hours drive to get what it needs. The job of MOD is to produce the logistic power and the military logistics commander to ensure that power is always in the sockets near enough for all the devices. Where there are extreme distances then a logistic “socket” should be extended to bring supply closer to the unit. Every headquarters from brigade upwards should have a commander maintenance and physical support.The logistic power socket in this description should cover the basic elements of combat supply:

1) Medical supply and evacuation.

2) Unit combat supplies of food, fuel, ammunition, batteries, vehicle spares, and drones.

3) Personal equipment of all types (With registering on IT with no paper required)

4) Reach back ability for technical equipment for replacement and repair like phones, computers, and radios.

5) Forward maintenance of all soft skin and armoured vehicles up to engine and barrel changes and minor body repair.

6) Forward maintenance of technical equipment like weapon sights, drones, radios etc

The first policy to improve logistics should be to hire an experienced “defence systems engineer” to map out all the logistic processes and to seek and recommend efficiencies. Estonia has an experienced systems expert in Jaan Murumets who works for MOD. Ask for him as part of their support. The second policy should be to decide on the best method of commanding and delivering geographical supply down to brigades and battalions.

If a policy of designing mobile “close support” logistics for the future foreign equipment and mobile battle is not produced for each brigade, then there will be problems.

Conclusion

The country and the armed forces must not be slaves to the current defence system. This defence system has expanded rapidly to meet Russia and has problems. Many policies, systems and organisations are not fit for this current war if it continues for long. The current amazing fighting by the defence forces relies far more upon the character and courage of the Ukrainian people than it does upon good defence management and organisation, or any lessons and skills gained through progressive and continuous training and operations.

Reliance upon courage as a war winner is far too expensive for Ukraine in the long run. Too much blood is being spilt and more could prove disastrous to the nation. It is better to analyse the weakest defence areas and improve policies, laws, systems, and organisations. It is also time to change some of the older generation that remain fixed in their ways of working, for younger, more agile and battle tested commanders. This is not to suggest that the older commanders have not played their part, they have. But now a new way of fighting is needed that values life and identifies how to use the scarce national resources to maximum by improved strategies and tactics.

***

За дванадцять місяців, що минули з вторгнення 24 лютого 2022 року, ЗСУ показали дивовижні бойові результати. Продемонстрована ними продуктивність перевершує будь-чию уяву. Українська армія здивувала як російський уряд, так і міжнародне співтовариство. Україна виграє цю війну, але це коштуватиме країні великої крові, – як сказав виданню “Economist” головнокомандувач Збройних Сил України Залужний, – війська стікають кров’ю. Ці втрати повинні змусити Уряд України, Парламент і військове керівництво ретельно переосмислити деякі чинні військові стратегії та закони. Вже недостатньо просто наказувати людям вмирати. Українці докладають усіх зусиль у бою, бо вони борються за вільну Україну, але радянські управлінські підходи та методи більше не є прийнятними.

Чіткою метою Уряду України має стати різке зменшення кількості людей, що гинуть на передовій, через спроби покращити цю ситуацію. Ця війна легко може тривати ще від двох до чотирьох років. Одночасно небезпечно та неправильно продовжувати обмінювати українські мотивацію, хоробрість і кров на військові перемоги, коли є певні речі, які можна і потрібно робити інакше. З наближенням першого року даного етапу війни українському керівництву слід ретельно вивчити, як ідуть справи в усьому секторі оборони, і оцінити, де саме нові напрямки та підходи (стратегії) можуть дати кращі

оперативні результати. Є багато прикладів кращих практичних підходів в країнах НАТО, які варто запозичити. Результати можуть прийти не відразу, але сам процес навчання породить нові ідеї, думки, нове мислення. Я вважаю, що навіть одне врятоване життя варте таких зусиль.

Незважаючи на перемоги та дивовижно завзяту оборону таких місць, як Бахмут, не все є гаразд з українським військовим управлінням та способами ведення війни. Це водночас є і природнім, і неминучим, і цього варто було очікувати. Але уроки війни потрібно швидко аналізувати та вивчати. Погані результати, коли вони виникають (а вони завжди будуть виникати), потрібно чесно сприймати та розглядати, а не приховувати та губити їх між гарними словами самосхвалення та промовами уряду. У соціальних мережах зростає публічна критика щодо багатьох аспектів українських операцій: від тактики, управління, законів (на кшталт 8271), бюрократії, військового вишколу та закупівель, і до прав сімей загиблих та зниклих безвісти. Існує навіть більше сфер, окрім тих, що я згадав, які викликають занепокоєння як у самих військових, так і у суспільства.

Попри гасло «віримо в ЗСУ», ця інституція ажніяк не може бути досконалою, будучи змушеною карколомно збільшитися та змінитися за такий короткий час. Якщо можливо покращити ситуацію, то не має бути причин продовжувати використовувати застарілі підходи та практики, які продовжують створювати додаткові ризики загибелі військових, завдають шкоди моральному духу, та можуть навіть мати несприятливі політичні наслідки у довгостроковій перспективі.

Чи не найбільшою проблемою для керівництва ЗСУ є розвиток нової військової культури. Культури того, що кожне життя цінне. З кожним днем армія поповнюється все більшою кількістю людей без військового досвіду. Лише кілька тижнів, можливо місяців, тому новобранці були цивільними. Багато з них є зрілими людьми з багатим діловим і професійним досвідом. Вони мають дуже низьку толерантність до суворо вертикально-ієрархічних підходів, принципу роботи «зверху-вниз», який був поширений у армії до 24 лютого. Досі розповсюджена позиція деяких командирів «я начальник, ти дурень» їх не влаштовує. Це також не те, чого суспільство хоче та очікує. Очікування змін особливо проявляється у тих, хто обіймав керівні посади в бізнесі, або має повну вищу освіту. Звичайно, ці люди повинні адаптувати власну культуру праці та власні звички до складних армійських підходів, але в той же час вище військове керівництво також має розуміти, що багато хто з тих, ким вони командують, не будуть так просто діяти як бездумна армія зомбі. Подібно до фінів під час зимової війни, їхні підлеглі хочуть бути розумною силою, якій дозволено використовувати свій розум, різні навички, самомотивацію та ініціативу, а також очікують, щоб ними керували розумно, а не сліпо наказували. Вони знають і розуміють, коли бачать корупцію, лінь і дурість. Цей культурний поділ становить проблему в багатьох підрозділах ЗСУ та ТрО, коли зі збільшенням втрат люди приходять до висновку, що

багато командирів просто недостатньо хороші, недостатньо фахові. З подальшим збільшенням втрат склад армії ставатиме все більш «цивільним» і відображатиме суспільство більше, ніж первісний склад армії. Зрештою ще посиляться культурні протиріччя та нетерпимість до поганих командирів.

Ще один виклик полягає в тому, що в цілій системі зростає різниця в лідерських здібностях. Найкращі з лідерів з кожним днем стають ще кращими та все більш “західними” у своїх підходах, але деякі командири в глибині душі залишаються радянськими. Найгірші командири, яким бракує характеру, підготовки та навичок, все частіше тяжіють до бюрократії та букви приписів, щоб уникнути відповідальності та приховати очевидний брак лідерських здібностей.

- Географічні командні кордони
- Концепція єдиної армії
- Командування та контроль – правило п’ятірки.
- Командири та керівництво
- 2023 – час зробити сухопутні війська непереможними.
- Вбити бюрократію.
- Тренування та освіта.
- Зміни в системі кадрів
    - Використання цивільних
    - Відбір командування
- Закупівлі
    - Дрони
- Медичне забезпечення
- Офіцери з питань сім’ї та соціального захисту
- Логістична система
- Висновок.

У цій статті розглядаються деякі з потенційно ключових проблем за чіткого розуміння того, що війна не закінчиться швидко і, ймовірно, погіршуватиметься, а хід війни вимагатиме ще більшого від ЗСУ, особливо від тих, хто воює на передовій. Ця стаття пропонує військовим стратегам, тим хто

відповідальний за оборонну політику низку можливих рішень для її вдосконалення.

Географічні командні кордони

Бойові дії вздовж географічних ліній із чіткими оперативними кордонами та командуванням є одним із найменш зрозумілих стандартів НАТО. Якщо коротко, то кожен підрозділ, починаючи навіть із найпростішого піхотного відділу, повинен мати чіткі географічні кордони відповідальності. Ніколи не повинно бути сумнівів щодо лівих і правих, задніх і передніх кордонів зон відповідальності будь-якого підрозділу чи бойової групи. Їх потрібно або позначити на мапі, або вказати усно, використовуючи чіткі видимі географічні межі, як-от дороги чи річки. Кожна окрема ділянка землі на передовій і поза нею має комусь бути підпорядкованою, і відповідальні за неї люди повинні чітко розуміти свої завдання на цій землі.

Ці межі вказують на підпорядкування підрозділу цієї конкретної зони простору бойових дій. Письмові (для підрозділів від батальйону і більше) або усні (для підрозділів менше батальйону) накази, надані командиру, мають бути чітко зрозумілими для кожної зони, і старший командир підрозділу в кожній зоні стає королем даної території. Будь-хто, хто приєднується до цієї зони, повинен бути під командуванням цього командира, якщо немає чітких письмових наказів згори, в яких зазначено інше та точно пояснено, чому. Зараз це відбувається не завжди, і люди гинуть через відсутність чіткого розмежування зон відповідальності. Часто батальйони можуть виявити, що інші угруповання перетинають кордони ввірених ним ділянок фронту, без попереднього повідомлення про те, хто, чому і коли. На Різдво я розмовляв з одним співробітником штабу батальйону, який сказав, що їхній батальйон двічі обстріляв наш спецназ і ледь не обстріляв інший підрозділ. Обстріляні підрозділи увійшли на територію батальйону без попередньої комунікації.

Вогонь по своїх – найменша з проблем. У Соледарі батальйони були додані до складу змішаної оборонної групи, якій бракувало чітких географічних впорядкування та логіки та, очевидно, без обговорення з командирами існуючих бригад. Без чітких кордонів жоден командир не може бути впевненим щодо географічного поширення своїх наказів та щодо відповідних вимог до зв’язку з сусідніми частинами та артилерією. Таким чином, командири не можуть бути впевнені у повноваженнях своїх підрозділів стріляти або переміщати безпілотники по діагоналі через кордони, маневрувати, наступати або відходити. Просте додавання нових підрозділів до бою без відповідних роз’яснень збільшує ризик невдачі.

Відсутність географічної чіткості не лише небезпечна сама по собі. На кожному рівні брак знань про те, хто командує територією та які ресурси є в наявності, призводить до неоптимальної продуктивності всієї організації військ. У той час як найкращі командири усвідомлюють важливість такої

чіткості, багато інших все ще занадто новачки та не навчені достатньо, щоб усвідомити всю важливість небезпеки для бою нечітких кордонів і важливість єдності командування. Старші командири повинні серйозно поставитися до цього питання і фізично перевірити, щоб кордони на всіх рівнях були зрозумілі для всіх. Вони також повинні переконатися, що в будь-якій зоні є єдиний командир (зазвичай командир бригади), а інші неармійські підрозділи, такі як ГУР, ССО, СБУ, Національна гвардія, Прикордонна служба, територіальні чи добровольчі підрозділи, морська піхота та нові підрозділи управління дронами повинні поважати правила і завжди діяти як єдина армійська організація, не слідуючи лише своїм власним завданням і амбіціям. Останні битви показують, що існує нагальна потреба в нових військових підходах та навчанні командирів щодо правил географічного розміщення, а також організації командування та управління військами в бою. Відповідальність за польові та інші накази командирів на всіх рівнях має бути абсолютно чіткою. Сьогодні її зачасту немає, і це призводить до зайвих втрат.

Географічні межі не повинні бути проведені надто жорстко навколо підрозділу. Усі підрозділи потребують простору для маневру, щоб вони могли атакувати ворога з боків, коли їм це потрібно, і мати місце для зміни позицій. Їхній бойовий простір також має простягатися не лише вперед, у зону ворога, але й у тил. Має бути чітко зрозуміло яким логістичним простором володіє підрозділ та який простір цей підрозділ має для маневру та відходу, коли це необхідно.

Друга проблема полягає в тому, що на полі бою не повинно бути (від слова “взагалі”) незалежних підрозділів, менших за розмір бригади. Якщо якісь підрозділи повинні перебувати в певному районі, то їх слід віднести до бригади та підпорядкувати командиру бригади, ким би вони не були. Командир бригади має отримати чіткі накази щодо обсягу своїх повноважень щодо даних підрозділів. У разі потреби після будь-якого перегрупування географічні кордони та накази цієї бригади мають бути негайно змінені відповідно до нових обставин. Така політика повинна застосовуватися до підрозділів усіх видів, родів військ та служб.

Концепція єдиної армії

На додачу до викладеного вище, ЗСУ не має політики «Концепції єдиної армії». Вона може виглядати як існуюча де-юре, але де-факто це не так. Забагато організацій працюють окремо одна від одної, а інколи навіть в опозиції. Це створює осередки «першого, другого та третього» рівнів якості, де одні підрозділи оснащені та навчені належним чином, а інші ні. Одна серйозна проблема сьогодні полягає в ТрО, яка просто розглядається як другосортна у багатьох аспектах, особливо підбір командирів і навчання підрозділів, хоча де-факто вони утворюють національний оперативний резерв. Сьогодні бригади знаходяться на передовій, не маючи належної підготовки та ресурсів. Ця відсутність спільного концепту заохочує певний організаційний

гонор, коли деякі частини військової машини вважаються кращими або важливішими за інші, і до них ставляться та дозволяють їм діяти відповідно. Подібне ставлення призводить до передчасної відправки солдатів і добровольців на смерть, оскільки система не оцінила їх достатньо, щоб належним чином підготувати до реалій бою. Майбутня військова політика єдиної армії повинна передбачати, що будь-хто в уніформі має бути управлятися так само, як і всі інші, бути навченим і оснащеним так само, як і всі інші. Потрібна зміна політики та законів, щоб гарантувати, що ТрО не залишиться другосортною структурою, як є зараз. ТрО зараз потребує повної та належної інтеграції із ЗСУ. Незалежно від того, як все починалося, сьогодні ці воїни надто важливі та цінні.

Інша проблема стосується ГУР та ССО, які мають нечіткі та змішані ролі. ГУР займається централізованою розвідкою, але це окрема від армії організація, яка саму армію і має підтримувати. Немає належної військової організації за стандартом , тому розвідувальні дані часто не надаються тим, хто їх потребує у тій формі, яку можна використати. Висхідна розвідка від інших підрозділів так само є проблемою. Крім того, передбачається, що ССО є силами глибоких атак (і були навчені США саме для цього), яка працює в тилу ворога, щоб руйнувати і знищувати. Але через відсутність належної доктрини глибокої атаки для ССО, цю роль взяла на себе ГУР. ССО часто використовуються як легка піхота, витрачаючи таким чином роки дорогого американського навчання. Потрібні чіткі закони, політики та доктрини для децентралізованої військової розвідки та ССО, а також для забезпечення чіткості та розмежування ролей обох цих організацій.

Командування та контроль – правило п’ятірки.

Існує багато наукових доказів того, що для досягнення успіху жодна особа не повинна керувати більш ніж п’ятьма складними підпорядкованими організаціями. У західних військових ця логіка незмінна. В Ізраїлі навіть вважають достатнім три підлеглі підрозділи. Ця політика зберігається, незважаючи на ідеї з боку бізнесу щодо використання більш горизонтальних, пласких організацій і впровадження систем електронного командування. Для цього є багато причин. Однією з них є потреба командирів підтримувати тісний індивідуальний контакт із тими, ким вони командують, не лише одним рівнем нижче, а й навіть двома. Цей контакт життєво важливий для підтримки морального духу та передачі команди «сили призначення». Ця діяльність потребує часу. Для командирів також життєво важливо бачити людей віч-на-віч, щоб оцінити їх лідерські якості та здібності, рівень втоми та особисту цілеспрямованість. Тоді вони повинні порекомендувати найкращих зі своїх людей для виконання подальших складніших завдань або замінити тих, хто недостатньо вправний. Друга причина — необхідність зменшення інформаційного перевантаження перед прийняттям рішення. Забагато підлеглих підрозділів означає забагато інформації. Третій і, мабуть, найважливіший момент полягає в тому, що командир повинен оцінити

обстановку, перш ніж вирішувати, як вести бій, і які ресурси йому потрібно виділити своїм підлеглим. Забагато підрозділів, забагато командирів, здібності яких треба оцінити, і надто широке географічне охоплення командування надає забагато інформації та просто перевантажує мислення командирів. Забагато підрозділів для командування також означає погано продумані або поспішні накази напружених командирів. Коли є достатній час на розмірковування, лідери двома рівнями нижче дізнаються, що думає та чого хоче їхній командир, і вони вчаться думати двома рівнями вище (а командир двома рівнями нижче), зменшуючи ймовірність неправильного розуміння загальних цілей. Молодші командири також дізнаються з подальших обговорень логіку, з котрої виходять командири, віддаючи загальні накази, їхнє мислення та ширші цілі. Накази, які вони отримують, базуються на глибокому розумінні, що дає підлеглим командирам більше шансів на тактичні новації.

Цей принцип означає, що в багатьох районах, таких як Бахмут, де є багато бригад, між бригадами та регіональним штабом має бути єдиний проміжний командир дивізійного рівня, який буде нести індивідуальну відповідальність за успіх чи невдачу. Цей принцип старшого на місцях, який командує 3-5 бригадами, логічно застосовувати на всіх складних ділянках бою. Для цього треба обирати найкращих командирів. У довгостроковій перспективі, можливо, ці командири також повинні пройти міжнародну перепідготовку перед тим, як перебирати на себе командування. Такі офіцери, як генерал США Бен Ходжес, із задоволенням зробили б це, але його ніколи не просили про це. У минулому регіональні штаби мали дивізійний рівень. У міру того, як поле бою стає все складнішим, варто обговорити необхідність відновлення рівню цих штабів або, принаймні, деяких з них для ключових зон бойових дій, щоб отримати більшу сфокусованість командування.

Командири та керівництво

Здається, існує два рівні викликів щодо лідерства та командування, які потребують обговорення зміни їхніх політик.

а. На тактичному рівні батальйонів і нижче є як видатні, так і погані командири, але немає чіткого доктринального підходу, який би скеровував їх, як діяти на полі бою. Підхід НАТО та історичні уроки полягають у тому, що командири повинні здебільшого дяіти на передньому краї зі своїми військами, а начальник штабу або старший командир повинен керувати командним пунктом і бути сполучною ланкою між командиром і військами та наступним вищим командним штабом. Якщо хтось сумнівається в доводах такої логіки, варто подивитися фільм «Чужі». Його ідеї надзвичайно близькі до наших поточних можливостей і чітко показують, що командири, які керують з командних пунктів, можуть бути перевантажені незначними деталями та менш здатні віддавати накази, які співвідносяться з реальністю, що є небезпечно.

Незрозуміло, чому деяких офіцерів обирають командувати. Якість українських командирів рівною мірою як хвалять, так і критикують у соціальних мережах їхні підлеглі. Підхід повинен полягати в тому, щоб ті командири, які можуть досягти результатів з обмеженими втратами військ, мають бути призначеними на більш серйозні командні посади – вони є скарбом країни. Тих, хто не здатний керувати на передньому краї та віддає непрофесійні накази, які призводять до великих втрат, які не відображають реальності на місцях, слід швидко перевести на іншу роботу. Вони не ті командири, які потрібні Україні, щоб виграти цю війну.

b. Ключем до управління боєм є здатність старшого командування делегувати, вислуховувати та брати до відома проблеми молодших командирів, які насправді ведуть бойові дії. Стандарт НАТО полягає в тому, що командир, який фактично фізично бере участь у бою (тобто в якого стріляють), є царем і Богом. Він може навіть бути сержантом або навіть рядовим, який був змушений прийняти командування через втрату командира. Всі інші старші за нього командири всіх рангів повинні підтримувати його. Саме йому доводиться приймати рішення життя чи смерті. Там, де це можливо, старші командири повинні надавати розвіддані, моральні та фізичні ресурси для перемоги командира на полі бою. Старші командири не повинні намагатися передбачити бій або намагатися віддавати накази, які не відповідають тому, як командир на полі бою бачить проблему.

Той принцип, що командир під вогнем є царем і Богом, а не найвищий офіцер за званням, — це стандарт і політика НАТО, який деяким командирам явно важко зрозуміти та реалізувати. Це суперечить усій їхній підготовці та освіті. Така політика потребує спрямування та підтримки з боку найвищого рівня військового командування, оскільки саме таких підходів очікують і їм навчають інструктори НАТО.

c. Командири відповідають за підготовку своїх військ на всіх рівнях і за якість цієї підготовки. Начальники і особи, які не володіють знаннями і вмінням проводити навчання підлеглих, не повинні бути командирами. Командири, які витрачають навчальний час, вимагаючи непотрібних звітів, не повинні бути командирами. Навчання рятує життя, а звіти – ні.

d. На всіх рівнях командування довіра є ключовим компонентом. Солдати, які воюють, повинні довіряти своїм командирам і їхнім наказам, якщо вони хочуть воювати з повною ефективністю. Це життєво важливо. Довіра є найбільшою цінністю для армії, коли ви хочете, щоб люди воювали і помирали за вас. Зараз ця довіра зазанє випробувань. Це природно після дванадцяти місяців війни та багатьох смертей. Довіра досягається та зберігається через двосторонню чесність та через таке командування, яке дослухається до потреб і реальності передової та діє відповідно до потреб фронту. Довіра зміцнюється реалістичними і адекватними наказами, особистим контактом командирів з тими, ким вони командують, і відкритою

підтримкою. Довіра та відкритість також життєво важливі для суспільства, яке підтримує ЗСУ у критичних потребах.Нещодавно підписаний закон 8271 є серйозним викликом питанню довіри. Він багато в чому суперечить природній справедливості. Тим добродіям, хто вважає контроль і дисципліну життєво важливими, треба також визнати, що закон радянського типу, який вимагатиме від людей робити те, що вони, можливо, не зможуть зробити, не померши, також швидко викличе питання, чи ці добродії загалом довіряють українцям. Ця проблема довіри особливо важлива, коли підрозділи не забезпечені належними ресурсами для бою. Це також викликає питання щодо самої етики та цінностей, які, за словами уряду, відрізняються від російських. Не менш небезпечно намагатися переконати і суспільство, і солдатів, що все добре, коли це не так, наприклад, стверджувати, що «весільні» дрони не потрібні підрозділам. Поточна політика та діяльність військового керівництва свідчать про те, що між частинами цього керівництва та лінією фронту не налагоджена комунікація та є розриви, які потребують серйозного політичного обговорення та ретельного виправлення. Дану проблему не можна видати за проблему російських фейкових новин. Вона реальна.

2023 – час зробити сухопутні війська непереможними.

Дві речі необхідні як основа сухопутних військ: більш щільна підтримка артилерії (і мінометів) і належним чином навчена та оснащена піхота. Перше знаходиться в руках міжнародної спільноти. Навіть маючи обмежену кількість нової важкої техніки, другу складову можна було б покращити, зосередивши більшу політичну увагу на розвитку солдата як ключового українського потенціалу спроможності.

Нинішні бої та зміни тактики з боку Росії та особливо ПВК «Вагнер» викликають занепокоєння, оскільки вони безпосередньо грають на слабких місцях української піхоти. Вони використовують велику чисельність, щоб подолати оборону по всьому фронту. Цим раніше користувалася Росія під час Другої світової війни, коли штурмувала Берлін, коли в жертву було принесено величезне число росіян. Вони знову так робитимуть. Бойовий склад українських піхотних підрозділів має бути загартований терміново до того, як відбудеться чергова хвиля орчої мобілізації. Українська піхота має бути належним чином оснащена для ведення такого роду війни. Їхня стрілецька зброя має бути лише для самозахисту. Війська мають бути посилено оснащені необмеженою кількістю “весільних дронів”, раціями та Інтернетом, нічними прицілами для кожного солдата, 60-мм мінометами, гранатами та гранатометами для взводів, повною мінометною ротою 81/82 мм для кожного батальйону, необмеженою кількістю ракет малої дальності, удосконаленими індивідуальними аптечками першої допомоги, уніформою та засобами безпеки для кожного солдата і, звісно, набагато більшою кількістю боєприпасів до стрілецької зброї. Усе це має бути скероване та організоване всередині України з терміновим промисловим виробництвом та закупівлями на національному рівні. Крім того, необхідно більше уваги приділяти цим

ключовим чинникам у промовах лідерів і на зустрічах у Рамштайні, а не лише великим речам, таким як танки та літаки. Озброєння піхоти належним чином для бою не повинно бути покладено лише на волонтерів і міжнародне співтовариство, тому що ці потреби НІКОЛИ не будуть закриті таким чином. Створити широкомасштабне промислове виробництво в Україні можливо тому, що інші країни в подібній ситуації вдавалися до цього за історично подібних обставин. Але цей проект потрібно терміново організувати найкращим індустріальним мізкам країни (а не використовувати цих кваліфікованих людей як гарматне м'ясо на фронті, як зараз), цілком по-іншому подумавши про пріоритети і засоби закупівель.

Вбити бюрократію.

Потрібне політичне рішення, щоб реформувати нинішню військову систему, яка працює за документами, правилами та нормами радянського зразка. Приклади – повсюди. Ці папери уповільнюють і навіть порушують природні процеси, котрі мають бути здоровим глуздом під час війни. Як сказала мені цього тижня дружина колишнього Президента Естонії Ільвеса, «коли ви відключаєте здоровий глузд, нічого не залишається!» Це пряма та ТЕРМІНОВА проблема керівництва, яка спричиняє зайві смерті через затримки та фрустрацію військових. Основні документи мають бути переписані для вжитку під час війни, і треба негайно ухвалити новий закон, ключовим елементом якого є «вирішальна відповідальність діяти належним чином для порятунку життя вище необхідності дотримуватися паперових правил». Це має бути обов'язковим для кожного члена Уряду та Збройних Сил. Перевірки мають бути спрямовані на покращення ефективності, швидкості та точності реагування на недотримання правил. Цей аргумент не новий. Велика частина роботи на покращення функціонування армії, була виконана генералом Забродським на засіданнях комітету оборони до COVID. На жаль, ця робота, як і робота зі створення військової поліції та покращення законотворчої підтримки війська, була відкладена парламентарями.

Минулого тижня мені повідомили про типову бюрократичну затримку, коли безпілотники були закуплені з-за кордону. Потрібен підпис для передачі їх від МО до підрозділу, який їх придбав. Цього не робили чотири тижні. Ця чотиритижнева затримка означає, що солдати гинуть через брак безпілотників. Потрібне врегулювання, щоб прискорити такі дії до максимального часу виконання в 12 годин. Подібні коментарі про безпілотники відкрито висловлювалися в українських ЗМІ. Одна нещодавня цитата: «В Україні виробництво безпілотників для армії — це майже неможливе завдання, це шлях страждань і принижень. З чого почати звільнення вітчизняної промисловості від гри дурних правил і шкідливих заборон?».

Тренування та освіта.

Затвердження правил тренування є найважливішим кроком, необхідним для армії цього року. Якість солдатів і порятунок більшої кількості життів можна розвинути лише шляхом адекватної та цілеспрямованої підготовки на всіх рівнях від солдата до генерала. Тренування має бути безперервним, має використовуватися кожна можливість для вдосконалення окремих людей і команд. Це не міф, що найкраща підготовка – це війна, але, як ми бачимо, така підготовка також коштує забагато крові. Ціна такого підходу для країни надто висока. Ми втрачаємо майбутніх командирів і переможців битв, поранених і загиблих солдатів, моральний дух військових, обладнання та життєво важливу соціальну єдність. Це також викликає політичні розбіжності, оскільки здається, що національне керівництво не дбає про людей, яких вони посилають на війну. Таке зневажливе ставлення не є здоровим, і стратегія повинна полягати в тому, щоб ніхто ніколи не відправився до бою без належної підготовки для своєї ролі на війні.

Уроки, отримані на передовій, життєво важливі для передачі кожному солдату та інструкторам, які навчають військових як в Україні, так і за кордоном. Підхід повинен полягати в тому, що ланка офіцерів, котрі займаються тренуванням в армійському штабі має працювати над уроками щодня в дуже терміновому порядку та надсилати червоні попередження всім бригадам щоразу, коли тактика успішно змінюється на будь-який зі сторін. Цей підхід також має передбачати, що червоне попередження ініціює зміни у вимогах до обладнання для підрозділів, а потім термінові закупівлі повинні бути проведені протягом 24 годин. Навчання не означає, що солдатів треба завжди відводити від передової. Тренування можна розробити та пройти за допомогою звичайних інструментів соціальних мереж і додатків, які мають для цього величезні можливості. Росіяни це вже роблять. Добре функціонуючий процес отримання нових знань повинен припинити такі дурниці, як промова Міністра про “весільні дрони”, оскільки міністр отримав би (і він заслуговує на отримання) інформацію кращої якості.

Однією з основоположних сфер політики підготовки та навчання, яка потребує термінових дій, є необхідність колективної підготовки підрозділів. Для кращого розуміння, це різниця між музикантами в оркестрі, які грають у квартеті чотири етюди, або цілим оркестром, який грає цілий вечір різних композиторів. У великих країнах НАТО колективне тренування є регулярним на рівні батальйонів і бригад, а під час великих навчань навіть на рівні дивізій. Для того, щоб нове обладнання використовувалось ефективно, маневрова війна повинна бути відпрацьована належним чином. Це означає, що пересувні командні центри з усіма наземними та повітряними військами разом пересуваються по нових великих територіях сільської місцевості, а не лише в районах тренувань. Бойові плани, фізична розвідка, накази, вогнева підтримка на ходу та комунікаційні процеси потребують наполегливої практики та повторення. Без цього цінність використання нових танків буде значно знижена чи відсутня. Централізований контроль не спрацює для

прориву фронту належним чином. Командування має бути повністю делеговано аж до передових екіпажів танків. Це потрібно відрепетирувати та перевірити спочатку на рівні бригади, а не просто стріляти на полігоні.

Базова підготовка українських солдатів піхоти сьогодні є обмеженою та значно нижчою від тієї, яку зараз проводить будь-яка західна країна. Вона є набагато меншою, ніж та, що надавалася солдатам у попередніх менш складних війнах. Підготовка значно менша, ніж та, яку отримують, наприклад, машиністи київського метро чи вчителі. Правила щодо того, як довго і що викладають, потрібно переглянути, а курси зробити довшими, комплекснішими та складнішими. Для цього слід шукати міжнародну підтримку. Крім того, найкращі командири бригад повинні бути повністю залучені, розповідаючи, чого, на їхню думку, не вистачає їхнім військам. Новий підхід повинен визначати, які навички потрібні військовим всіх рангів. Якщо немає достатньо хороших інструкторів, то деяких слід відкликати з лінії фронту, або публічно шукати більше добровольців іноземного легіону, або і те, і інше. В цей процес слід включити ТрО.

Основи підготовки солдата мають принаймні включати вивчення всього піхотного озброєння, особисту бойову дисципліну, тактичні командні вправи для всіх бойових сценаріїв аж до рівня взводу для міських і сільських районів, як пішки, так і на транспортних засобах, знання мін, вивчення та відпрацювання процесу віддачі наказів, зв'язок, та тактичну медицину. Навчання бою вночі є життєво важливим. Припущення про те, що часу не вистачає, є математичною нісенітницею – просто набирайте солдатів раніше, щоб вони мали довший курс. Ми знаємо, що ці солдати потрібні зараз, і в майбутньому їх буде потрібно більше, тому змінюйте ситуацію. Краще навчені солдати = менше смертей. Зараз багато солдатів проходять підготовку на міжнародному рівні, але процес і навчання простих солдатів слід розширити, щоб гарантувати, що всі командири на всіх рівнях пройшли підготовку перед відправкою на фронт.

Слід також розглянути політику створення мобільних навчальних груп, які будуть знаходитися поблизу фронту, щоб навчати підрозділи поза боєм з урахуванням останніх отриманих уроків. Деякі бригади створили власні групи, але всім бригадам і батальйонам принаймні потрібен офіцер з підготовки та навчання та невелика група підтримки. Тут є можливість використовувати тих, хто отримав поранення на війні і не може воювати. Відсутність однієї руки чи ноги не позбавляє можливості бути тренером.

Один офіцер іноземного легіону нещодавно сказав мені, що коли він розмовляє з українськими офіцерами та сержантами, то відчуває, що вони ніби з армій різних країн. Це колосальна проблема для проведення успішних операцій і тактики. Зараз ми маємо хаос із суміші радянської системи, НАТО та імпровізації. Крім того, багатьма взводами командують сержанти, а іноді навіть просто найкращий солдат. Вони не були підготовлені до цієї складної

командної ролі. Ці люди повинні пройти належну підготовку. Якщо їх не можна усунути з фронту на короткі курси, то доктрину і тактику потрібно викласти онлайн, щоб вони могли читати та навчатися в спокійні хвилини. Підхід зрозумілий: Україні потрібна уніфікована військова школа і уніфікована навчальна доктрина для підготовки молодшого офіцерського складу. Це треба зробити для того, щоб усі командири взводів, рот і батальйонів розмовляли однією військовою мовою та використовували однакові способи аналізу та віддачі наказів.

Військова освіта досі не відреагувала і не адаптувалася адекватно до війни щодо нових вимог до навчання. Ця війна потребує абсолютно нового мислення, а якщо вона буде тривалою, потрібне перевиховання багатьох офіцерів УСІХ чинів. Багато в чому в навчанні панує застаріле мислення. Підхід повинен полягати в тому, щоб змінити як курси, так і викладачів. Життєво важливими для довгострокового здоров'я системи оборони є нові короткі інтенсивні курси, наприклад, з акцентом на національну та міжнародну оборону, нові способи ведення бою, розвиток ІТ в системах здобуття перемоги на полі бою, і акуентом на те, як успішно інтегрувати суспільство в армію, щоб зробити її кращою. Старі курси та багатьох інструкторів потрібно звільнити, а нових офіцерів, міжнародних і місцевих волонтерів, щойно з війни, залучити для проведення навчання. Це потребує змін до законодавства, оскільки чинні закони про військову освіту для викладачів спрямовані на збереження статусу-кво мирного часу.

Невелике доповнення до коментарів щодо тренування. Важка фізична підготовка життєво необхідна для бійців. Фізичної підготовки ніколи не буває мало, ніколи не можна достатньо натренуватися. Гарна фізична підготовка залишає людей живими, оскільки вони можуть рухатися краще та швидше на полі бою. Нещодавно в Києві я бачив багато солдатів у формі, але жоден не займався фізичною підготовкою. Це дуже незвично на війні – дуже незвично і неправильно.

Зміни в системі кадрів

Використання цивільних

Передбачається, що тепер існуватиме пріоритетна політика щодо заміни всіх військових, які не виконують завдань на передовій, цивільними особами, які «приєднаються» до ЗСУ або залучення добровольців ТрО з порівняними (або кращими) відповідними навичками. Сюди включаються управління людськими ресурсами, підбір кадрів, розвідка, матеріально-технічне забезпечення, планування, ІТ, фінансове планування та багато інших сфер, не пов'язаних з бойовими діями, по всій країні. Ця політика може звільнити незліченну кількість офіцерів і солдатів, яких можна використовувати на суто бойових і навчальних постах. Ця політика потребує розвиненої уяви, кращих кадрових процесів і ширшого підходу до війни за співвідношенням ціни та

якості. Використання цивільних навичок було успішним як у США, так і у Великій Британії в попередніх війнах. Навіть дійшло до того, що американському промисловцю присвоїли звання генерал-лейтенанта, щоб він міг змінити спосіб управління закупівлями зброї. Ті, хто вважає це безглуздим, повинні запитати себе, як мережі супермаркетів і банки продовжують працювати з високою ефективністю в таких місцях, як Харків і численні райони сірої зони, і як швидко вони повернули бізнес до Херсона. ЗСУ потрібно залучити та використовувати багато людей, які мають такі здібності.

Відбір командування

Відбір командирів є, мабуть, найважливішим людським чинником у будь-якій війні. Рідко зустрічаються справжні командири, які мають лідерство, розум, чесність, фізичну та моральну мужність та удачу. Занадто часто командирів обирають через кумівство у військових кланах, освіту чи навіть корупцію, але не за їхніми результатами та продуктивністю.

Найважливішим завданням для командирів і штабу на кожному рівні має бути виявлення тих офіцерів і потенційних офіцерів, які можуть досягти бойових результатів з невеликими втратами. Зараз має бути розроблений підхід для становлення процесу через командний ланцюжок, який визначає потенційних командирів для просування по службі та тих, хто не придатний до командування. Останніх потрібно видалити та замінити, перш ніж вони завдадуть ще більшої шкоди.

Існують також стандарти НАТО, згідно з якими такі посадові особи, як начальник J7 (підготовка та тренування), є не командирами, а особовим складом. Вони не повинні приймати командні рішення щодо вимог до тренування. Командири повинні виконувати лише одну роботу. Вони повинні бути або призначені для командування операціями (і нічим іншим), або для командування створенням і підготовки підрозділів до операцій. Причина, чому їм не варто робити і те, і інше, полягає в тому, що вимоги кожного потребують стовідсоткової концентрації 24/7/365 і виснажливого лідерства. Немає достатньо часу для успіху за умов дублювання ролей. Можна стверджувати, що військовий командир повинен постійно тренувати війська або постійно створювати підрозділи, але не одночасно займатися і тим, і іншим. Сьогодні він, здається, виконує обидві ролі. Десь будуть прогалини, і ми не побачимо його найкращі здібності вповну.

Закупівлі

Можливо, найбільший урок після 24 лютого полягає в тому, що те що ми робимо в сфері закупівель і надання промислової підтримки ЗСУ в Україні, працює на неоптимальному рівні. Нам потрібно повністю переглянути політику закупівель і промислової підтримки. Нинішня система все ще загрузла в радянських практиках і некреативному мисленні. Офіційним

особам потрібно ознайомитися з методами, які використовувала Велика Британія під час Першої світової війни, коли Ллойд Джордж отримав завдання забезпечити підтримку армії, навіть більшої, ніж нинішня українська. Для війни було створено нове Міністерство постачання, очолюване старшим міністром і укомплектоване найкращими цивільними промисловцями того часу. Кожен потрібний товар купувався або обговорювався за відкритими контрактами з фіксованою ціною (з врахованим фіксованим рівнем прибутку). Промисловість залишили робити те, що вона вміє найкраще – виробляти речі. І в Великобританії, і в США, де перед промисловцями було поставлено чітке завдання постачати такі продукти, як літаки, транспортні засоби та боєприпаси, вони багаторазово перевиконували завдання. Необхідно належним чином вивчити те, як МО працює в цій сфері, щоб визначити, які закони, правила, положення та практики можна змінити для підвищення ефективності та результативності. Передбачається, що організація закупівлі для війни потребує переосмислення з початкових принципів, а також призначення відповідальним досвідченого бізнес-лідера, і нового досвідченого цивільного персоналу, який пройшов професійну підготовку.

Наразі закупівлі зброї також гальмуються монополістичною залежністю від Укроборонпрому у виробництві. Він не створений як компанія воєнного часу. Конгломерат компаній Укроборонпрому виявився дуже повільним, щоб надати те, що потрібно, а в більшості випадків – взагалі нічого. У деяких компаніях є багато технічних спеціалістів високого класу, які можуть проводити дослідження та розробки світового рівня, але вони не орієнтовані на масове виробництво. Укроборонпрому слід зосередитися на виробництві того, в чому він має успішний досвід. Він не повинен бути задіяним в загальних бізнес-сферах, оскільки організація не призначена або не має персоналу для швидкої підтримки бізнесу під час війни. Вона не може рухатися так швидко, як нові оборонні підприємства, що створюються в країні, або іноземні підприємства, які надали б більше підтримки, якби вони були безпосередньо залучені та оплачені. Робота через Укроборонпром щодо зброї чи боєприпасів, очевидно, не є найефективнішим способом відповісти вимогам сектору оборони. Потрібна нова політика щодо більш відкритих і прямих відносин з українськими та міжнародними оборонними компаніями.

Я чую коментарі про те, що в Україні не вистачає грошей, щоб виробляти щось в Україні. Під час війни за незалежність США високопоставлених політиків відправляли за кордон як послів, щоб спробувати позичити серйозні гроші для фінансування війни та виробництва зброї. Україні потрібно зробити те саме. Але гроші прийдуть лише тоді, коли буде прозора бізнес-політика, плани щодо їх використання та захищені інвестиції. Це потребує набагато більш спрямованої діяльності Уряду, ніж зараз. Ця робота також потребує розуміння вимоги призначення дипломатів високого класу до всіх держав, які

підтримують Україну, наприклад, послів у США та Австралії, а не останніх жахливих і абсолютно невідповідних кандидатів.

Дрони

Безпілотники є ключовим інструментом у цій війні для України. Їх слід цінувати однаково на всіх рівнях бойових дій, так само, як цінують стрілецьку зброю для кожного солдата. Нам потрібна серйозна промислова політика щодо постачання як розвідувальних, так і ударних безпілотників, накшталт тої, що існує для артилерійських боєприпасів у більшості західних країн. Генштаб зараз створює підрозділи ударних безпілотників для Збройних Сил. Кваліфіковані солдати були відібрані для проведення тренувань в військових навчальних закладах.

Але все ще існує серйозна потреба в стратегії розгортання цих підрозділів, яка би відповідала військовій дійсності. Безпілотники зараз є життєво важливим інструментом, але вони мають обмеження. Їх потрібно ефективно використовувати не лише для знищення цілей, але, що більш важливо, для сприяння успішним операціям. Коли дронами керують централізовано, а не під командуванням бригад, існує серйозна ймовірність того, що цей дорогий ресурс буде використано для вбивства кожного поміченого ворога (“жирні цілі”), а не лише тих цілей, які впливають на прогрес плану бойових дій.

Залишається незаперечним фактом, що взяти й утримати позицію можуть лише солдати піхоти, а не безпілотники – вони лише інструмент командира в цьому процесі. Тому безпілотні війська повинні завжди, завжди, завжди перебувати під командуванням командирів бригад або батальйонів і підтримувати їхні плани, а не навпаки.

І дрони не всі однакові. Кожен рівень командування потребує безпілотників відповідного рівня для поставлених перед ними завдань. Це означає чітке розуміння можливостей і кількості дронів, необхідних на кожному рівні бою, щоб гарантувати придбання правильних дронів у відповідній кількості. Вимоги до здатностей абсолютно різні на кожному командному рівні, тому якщо поставлені дрони неправильного типу або банально відсутні, не може бути й мови про коректне використання. Нові підрозділи ударних безпілотних літальних апаратів мало вирішать питання вимог на рівні роти та взводу щодо місцевих “весільних дронів” спостереження..

У разі нестачі “весільних дронів” на тактичному рівні виникає загроза використання стратегічних безпілотників для знищення тактичних цілей низького рівня. Це дуже марнотратно як у військовому, так і в економічному смислі та є поганим довгостроковим співвідношенням ціни та якості. Потрібна політика для створення «незалежної від МО» організації для актуалізації вимог і доставки дронів і навчанні операторів дронів на всіх рівнях, а не лише для одного типу організації і вцілому. Це, мабуть, найкраще доручити окремій структурі в складі розширеної “Аеророзвідки”, яка має

найповніше розуміння військових потреб і проблем. Наразі цей багатоспектральний аналіз потреб, здається, обмежується досвідом волонтерів та неурядових організацій. Це не є найкращою практикою та відображає нездатність системи оборони зрозуміти всю цінність безпілотників для військових операцій.

Навчання та підготовка до роботи з БПЛА також повинні включати навчання з боротьби з ворожими БПЛА та технічну підтримку заходів безпеки для пілотів. Зараз знання, навички та обладнання для успішного використання безпілотників у бою все ще розкидані по армії. Така сиуація далека від оптимальної.

Медичне забезпечення

У всій військово-медичній системі є серйозні недоліки. Вона не працює. Відсутність навчених і кваліфікованих солдатів з надання першої медичної допомоги є злочином. Відсутність належних турнікетів є злочином. Волонтери в розпачі через відсутність належної системи навчання та злагодженої підтримки цієї сфери. Лінія фронту переповнена викликами. Проблеми полягають у відсутності індивідуальних аптечок першої допомоги, обмеженій та нескоординованій підготовці солдатів із застосування медицини на полі бою та поганій політиці на національному рівні щодо підтримки та фінансування серйозно поранених або навіть тих, хто потребує базових медичних препаратів. Жоден хворий або поранений солдат ніколи не повинен турбуватися про рівень підтримки, який він отримає на полі бою, під час транспортування до госпіталю, у госпіталі чи після одужання. Ця допомога також має охоплювати психічні захворювання, а закон 8271 ризикує перетворити психічно хворих на злочинців, як це сталося під час Першої світової війни. Потрібна сильна національна політика щодо медичної підтримки, яку повинно проводити Міністерство охорони здоров’я. Військова медицина повинна бути зведена до порад і дій, а не управління. Національна медична система має бути повністю зосереджена на підтримці війни, поки її наслідки не минуть.

Офіцери з питань сім’ї та соціального захисту

Кожен підрозділ потребує офіційної посади офіцера та команду спеціалістів з питань сім’ї та добробуту. Це важлива вимога у підході до майбутніх потреб суспільства, оскільки війна прогресує та потребує змін до законів. Таким офіцером має бути будь-який наявний військовий будь-якого старшого звання, військовослужбовець у відставці чи навіть цивільний доброволець. Їхнє завдання — бути офіційним контактним пунктом між підрозділом, родинами, урядом, ЗСУ, місцевою владою та медичною системою. Важливо мати офіцера в кожному підрозділі, який знаходиться подалі від місця бою і який може оформити необхідні документи для сімей, член яких гине або отримує важке поранення. Критичні тижні після травми є життєво важливими для сім’ї, щоб

отримати негайну соціальну та фінансову допомогу, особливо моральну підтримку. Офіцер мав би бути відповідальним за її надання.

Така команда повинна бути розміщена в казармі або в місцевій державній установі, якщо казарма небезпечна. Офіцер є офіційним і законним представником командирів підрозділу на базі, і він та його команда повинні представляти та підтримувати підрозділ та членів їхніх сімей, а також повинні мати законні повноваження на надання секретної або конфіденційної інформації.

Логістична система

Поточна логістична система (та, що є в наявності) є сильно централізованою, неоптимальною та розрізненою. У багатьох сферах постачання, таких як постачання іноземного обладнання підрозділам, вона досягла неймовірного рівня якості. В інших, як-от постачання бійцеві особистого спорядження, медичного забезпечення чи технічного обслуговування, вона все ще працює за радянськими методами. Про те, що місцями матеріально-технічне забезпечення порушується, можна судити з того факту, що деякі підрозділи серйозно залежать від НУО та волонтерів у забезпеченні значної частини свого бойового спорядження та щоденних запасів. Нинішня система настільки далека від стандартів НАТО, наскільки це можливо. Вона потребує постійного реформування, заснованого на наборі послідовних і «загальних для всіх вимог» принципів і стратегій.

Реальність така, що підхід до логістики потребує переосмислення з початкових принципів. Ключова сфера постачання має бути простою та географічно залежною, а не як зараз, коли продукти харчування перетинають країну вздовж і впоперек туди-сюди. Технічне обслуговування та ремонт має бути поблизу району бою, а не в Польщі. Уявіть, що бригада – це якийсь пристрій, який потребує електроенергії. Коли ви переносите його з кімнати в кімнату, ви просто підключаєте його до іншої електричної розетки. У кожній зоні має бути «розетка» матеріально-технічного забезпечення та «подовжувач» за необхідності, щоб жодна бригада не їхала далі, ніж на годину, щоб отримати те, що їй потрібно. Завдання МО полягає в тому, щоб виробляти логістичну “енергію”, а військового командувача з матеріально-технічного забезпечення — забезпечити, щоб “енергія” завжди була достатньо близько у розетках для всіх “пристроїв”. У місцях там, де є надзвичайно великі відстані, слід розширити логістичну «розетку», щоб забезпечити постачання ближче до пристрою. Кожен штаб, починаючи з бригади, повинен мати відповідне забезпечення та фізичну матеріально-технічну підтримку.

Логістична розетка живлення в цьому описі повинна охоплювати основні елементи бойового забезпечення:

1. Медичне забезпечення та евакуація.

2. Постачання бойовому підрозділу продовольства, пального, боєприпасів, акумуляторів, автозапчастин та безпілотників.

3. Особисте спорядження всіх типів (з реєстрацією в комп'ютерній базі, без паперів).

4. Можливість повернення технічного обладнання для заміни та ремонту, наприклад телефонів, комп'ютерів і радіо.

5. Попереднє технічне обслуговування всієї бронетехніки, аж до заміни двигуна та ствола та дрібного ремонту кузова.

6. Попереднє технічне обслуговування технічного обладнання, наприклад прицілів, дронів, радіо тощо.

Першою політикою для покращення логістики має бути наймання досвідченого «інженера систем оборони», щоб скласти карту всіх логістичних процесів і шукати та рекомендувати покращення ефективності. В Естонії є досвідчений системний експерт Яан Муруметс, який працює в Міністерстві Оборони. Попросіть його, як частину естонської підтримки України. Друга стратегія має полягати у визначенні найкращого способу управління та доставки географічно поставок до бригад і батальйонів.

Якщо для кожної бригади не виробити політику логістики мобільної «тісної підтримки» матеріально-технічного забезпечення для майбутньої іноземної техніки та мобільного бою, то виникнуть проблеми.

Висновок.

Країна і Збройні Сили не повинні бути рабами існуючої системи оборони. Ця оборонна система швидко розширилася, щоб зустріти Росію, і має проблеми. Багато політик, систем і інституцій непридатні для цієї поточної війни, якщо вона триватиме довго. Нинішні дивовижні бойові успіхи сил оборони значно більше покладаються на характер і мужність українського народу, ніж на гарне управління обороною та організацію оборони чи будь-які уроки та здібності, отримані шляхом прогресивного та постійного навчання та операцій.

Покладатися на мужність як переможну стратегію у війні в довгостроковій перспективі надто дорого для України. Проливається надто багато крові, і ще більше її пролиття може виявитися катастрофічним для нації. Краще проаналізувати найслабкіші сфери сектору оборони та вдосконалити політики, закони, системи та інституції. Також настав час змінити частину старшого покоління, яке залишається незмінним у своїх методах роботи, на молодших, спритніших і випробуваних у боях командирів. Це не означає, що старші командири не зіграли свою роль. Але тепер потрібен новий спосіб боротьби, в якому життя є цінністю та який визначає, як максимально

використати обмежені національні ресурси за допомогою вдосконалених стратегій і тактик.

Ґлен Ґрант

***

№ 1.329

Дайджест подій в Україні та навколо України від 03 березня 2023

Дайджести дуже об'ємні, потребують уважного читання. Але воно того варте

Поширюйте і коментуйте, бо це дійсно важливо!

Дякую!

Головне

1) — Захід намагається планувати, яким саме чином буде притягнуто до кримінальної відповідальності великого хуйла і хуйлят, що навколо. Але головне питання часу – як вистояти у ситуації, коли агресор має кількаразову перевагу в артилерії і снарядах. Звичайно ж, можна додати, але головне – ніхто з західних підерів не хоче, щоби українські томагавки влучили у крембль.

Насправді ж, жодна з країн не має бачення того, що робити з хуйлостаном. І жоден з підерів не може озвучити, що буде перемогою у війні. Бо те, що пропонують зеленський і ко – це навіть не передих, а так собі – щось по типу "проміжної риски". Бо за умови виходу на адмінкордони обстріли не припиняться. Ба більше, хуйло готуватиметься до потужнішого удару, як тільки буде підписано угоду про "мир".

2) — Я у понеділок у підсумках тижня наголосив, що підвищення тарифів на електрику є неминучим. І ось - підтвердження прилетіло. Від якогось "радника". Що то було? промацування реакції населення на грабіж.

3) — Для мене не стоїть питання – виходити з Бахмута чи ні. Єдине питання, яке я маю – коли?

4) — Я неодноразово наголошував, що діряві "санкції" - це "на пів шишечки". Тобто, це постріл собі у ногу. Завдяки кому? – у дайджесті є не вичерпний перелік союзників хуйла, які вважають, що працюють на власну кишеню, а насправді - на хуйло.

5) — Завдяки пдарасам по типу гидьманцева чиновники зарізали корову, що несе золоті яйки. Тобто ІТ-індустрію. Дякуємо™.

6) — Цікавий пприклад з ще одним зеленим огірком - головою Укрзалізниці. Там геть усе.

7) — Ще додав кілька рядків про те, як не було оголошено стан війни. А ось чому це не було зроблено - спробуйте відповісти самотужки.

Теми доби

1) У Львові відбулася конференція United for Justice, для обговорення трибуналу проти РФ.
2) Навколо Бахмута точаться жорстокі бої.
3) Уряд планує підвищити ціни на електроенергію із 1 квітня.
4) У наступному пакеті американської воєнної допомоги ЗСУ отримає снаряди.
5) Росія навчилася оминати західні санкції проти постачання чіпів.
6) У січні експорт українських IT-послуг скоротився на 30 %.
7) Мін'юст має намір конфіскувати київський ТРЦ "Ocean Plaza" у родини російських олігархів Ротенбергів.

1. Війна

1-1) Фронт

• За інформацією журналістів групи "Беларускі Гаюн", вишкіл підрозділів армій Білорусі та РФ у складі спільного угруповання військ Союзної держави подовжено до 13 березня.

Голова Рівненської обладміністрації Коваль повідомив, що на півночі області в районі кордону з Білоруссю триває будівництво оборонних споруд навколо населених пунктів.

• На ділянці фронту в районі Кремінної, вздовж Сіверського Дінця та на північ від траси Лисичанськ – Бахмут тривають позиційні бої.

• Інтенсивність бойових дій на Донбасі зростає, російські війська намагаються оточити український гарнізон у Бахмуті. Командувач Сухопутних військ генерал Сирський відвідав місто та заслухав доповіді командирів бригад про ситуацію на цій ділянці фронту. Секретар РНБО Данилов стверджує, що ситуація в Бахмуті є складною, проте командування її контролює. Британська розвідка вважає, що становище українських військ у Бахмуті гіршає, на околицях точаться важкі бої, а на автошляхах, що зв'язують місто з "великою землею", зруйновано 2 ключові мости. Також окупантам вдалося просунутися

в напрямку на Костянтинівку та Торецьк, бої розпочалися в навколишніх населених пунктах.

• Атаки російських військ у районі Авдіївки та на околицях Донецька, у Мар'їнці тощо, знову успіху не мали.

• Поступово зростає кількість обстрілів прикордонних територій Чернігівщини, Сумщини та Харківщини. Російська армія завдала артилерійських ударів, здійснила атаки з повітря на прифронтові міста та селища Донбасу та Запорізької області.

Вранці російська артилерія обстріляла Нікополь та Марганець на правому березі Каховського водосховища з прилеглої до Запорізької АЕС території. Міжнародна служба Єврокомісії наполягає, що для врегулювання ситуації на ЗАЕС Росія мусить вивести з території об'єкта війська та техніку.

• На правому березі Дніпра в Херсонській області російська артилерія завдала удару по автомобілях волонтерів та поліції, кілька людей дістали поранення.

Російська ракетна атака Запоріжжя 2 березня, унаслідок якої було зруйновано секцію 5-поверхового житлового будинку, спричинила загибель 10 людей, дитини тощо. Пошуково-рятувальні роботи все ще тривають. З-під завалів врятовано 11 осіб.

• Окупанти оголосили Мелітополь "столицею" Запорізької області, оскільки за рік так і не спромоглися захопити Запоріжжя.

• Радник мера Маріуполя Андрющенко опублікував фотографії, які свідчать, що Міжнародний комітет Червоного Хреста передав окупантам у селищі Мангуш гуманітарну допомогу, зокрема, комп'ютерну та копіювальну техніку.

• Супутникові знімки показують, що після атаки безпілотниками російського аеродрому в Єйську (Краснодарський край РФ) з нього зникли шість нових винищувачів – бомбардувальників Су-34, а навколо аеродрому вигоріли лани.

Російські ЗМІ підтвердили знищення українським підрозділом ППО російського Су-34 у небі над окупованим Донбасом у Єнакієвому.

Російські ЗМІ повідомили про атаку українським БПЛА-камікадзе резервуара підстанції нафтопроводу "Транснефть – Дружба" в Білгородській області РФ.

2 вибухи пролунали в районі міжнародного аеропорту Брянськ. За твердженням влади області, підрозділи ППО збили український безпілотник.

• За інформацією Мін'юсту, утримання кожного полоненого російського військовослужбовця коштує українському бюджету 10 тис. грн на місяць. Заступник міністра юстиції Висоцька заявила, що вартість утримання полонених у розмірі 3 тис. грн на місяць, яку чиновники озвучували влітку, враховувала лише витрати на харчування та комунальні послуги.

Координаційний штаб із питань поводження з військовополоненими повідомив, що за пів року після запуску проєкту "Хочу жити" на гарячу лінію та до месенджерів звернулися майже 10 тис. осіб із Росії та тимчасово окупованих територій, які планували здатися в полон, а також їхні родичі та близькі.

• На контрольовану територію повернуто тіла 17 загиблих оборонців України. У країні працюють надані міжнародними партнерами 4 ДНК-лабораторії, які дають змогу визначити належність генетичного матеріалу протягом 2 годин.

• Російська служба BBC зібрала дані про понад 16 тис. загиблих на війні в Україні громадян РФ, які було викладено у відкритий доступ. До списку не включено військовослужбовців донбаських "республік". Лише за останній тиждень у російських ЗМІ та соцмережах було опубліковано інформацію про 935 загиблих. За оцінкою Центру військово-економічного аналізу США, безповоротні втрати армії РФ у війні становлять понад 144,5 тис. військовослужбовців, без урахування втрат армій "республік". За інформацією українського Генштабу, армія РФ та "республіки" лише вбитими втратили понад 152 тис. солдатів та офіцерів.

• Офіс генпрокурора та СБУ повідомили, що льотчика, який бомбардував харківську телевежу та телецентр, було засуджено до 12-річного ув'язнення за порушення законів та звичаїв війни. Росія не визнає агресію в Україні війною та називає її "військовою спецопераційою". Український парламент так і не проголосив стан війни з Росією. Президент Зеленський вніс до Верховної Ради відповідний законопроєкт № 7114 ще 24 лютого 2022 р, як цього вимагає Конституція та закон про оборону. Однак законопроєкт було остаточно "поховано" комітетом із нацбезпеки, оборони та розвідки вже 16 березня і надалі зник зі сайту парламенту.

• СБУ викрила російського агента на Сумщині – настоятеля одного з храмів УПЦ [Московського патріархату]. Він збирав інформацію про дислокацію українських підрозділів та місця розміщення складів і командних пунктів, а також персональні дані керівників місцевих органів влади та правоохоронців. Цією інформацією користувалися російські війська для завдання артилерійських ударів по прикордонній території.

1-2) Тил

• Національний оператор Укренерго повідомив, що дефіциту потужності в енергосистемі немає вже понад 20 діб. Обмеження споживання ніде не застосовуються, крім Донецької області, де мережі зазнали пошкоджень унаслідок російських обстрілів. Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив, що Україна до наступного опалювального сезону посилить оборону розподільчих вузлів та об'єктів електрогенерації й прикриє їх засобами ППО.

• Радник прем'єр-міністра, член наглядової ради Укренерго Бойко повідомив, що тарифи на електроенергію для населення мають зрости, як мінімум, до 5,5 грн/кВт•год, оскільки чинний тариф, на його твердження, не компенсує навіть транспортування електрики.

• Глава Єврокомісії фон дер Ляєн оголосила надання Україні 5,7 тис. сонячних панелей. Уряд не повідомив, де саме їх буде встановлено.

• Кабмін передав резиденції колишнього президента Януковича "Межигір'я" та "Сухолуччя" в управління Фонду держмайна після того, як Вищий антикорупційний суд у грудні та січні заарештував усе його майно. Уряд планує оголосити ці резиденції пам'ятками садово-паркового мистецтва загальнонаціонального значення.

• Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив, що розслідування катастрофи вертольота в Броварах триває, слідство отримало дані "чорної скриньки", після чого її було відправлено на дослідження до Франції. Унаслідок падіння вертольота на дитячий садок загинули 11 осіб, серед них – міністр внутрішніх справ Монастирський та чиновники міністерства, а також дитина.

• Президент Зеленський призначив своїм позаштатним радником голову Укрзалізниці Камишина, Чиновник подав у відставку, щоб очолити офіс компанії у Європі. За інформацією ЗМІ, Зеленський погодив відставку Камишина, а рішення уряду про його звільнення досі не опубліковано. Це свідчить, що всі призначення до Кабміну затверджуються Офісом президента й особисто Зеленським, хоча за законодавством вони не мають цих повноважень.

• Міністерство юстиції подало позов до Вищого антикорупційного суду про конфіскацію активів, які належать російському олігархові Ротенбергу та членам його родини. Йдеться про торгово-розважальний центр Ocean Plaza, земельні ділянки та квартири в центрі Києва. Прем’єр-міністр Шмигаль повідомив на пресконференції, що уряд працює над законодавчим забезпеченням конфіскації російських активів. З його слів, найбільшим джерелом коштів для повоєнного відновлення України є заморожені російські активи в країнах Заходу. Він оцінив збитки від агресії на 1 січня 2023 р у $600–750 млрд. Шмигаль повідомив, що наступна зустріч координаційної групи донорів із фінансової підтримки та відновлення України відбудеться в березні.

• Держстат повідомив про зростання середньомісячної заробітної плати у 2022 р на 6 % – до 14,8 тис. грн. Водночас інфляція зросла на понад 26 %. Депутат Гетманцев повідомив, що реальна середня зарплата скоротилася приблизно на 12 %, проте низка економістів вважають скорочення суттєвішим. НБУ у 2022 р прогнозував зниження реальних зарплат у країні на рівні 25 %.

• Нацбанк оштрафував державний Укргазбанк на 64,6 млн грн за порушення законодавства в галузі запобігання відмиванню доходів, які отримано в злочинний спосіб. Банк не здійснював фінмоніторинг грошей, що надходять від компаній грального бізнесу, і це дало їм змогу виводити в тінь щомісяця приблизно 10 млрд грн обігових кошів. За підсумками року Укргазбанк показав збитки 2,76 млрд гон. Голова правління банку Кравець написав заяву про звільнення за власним бажанням "через погіршення стану здоров'я" після того, як ці факти були оприлюднено на засіданні тимчасової слідчої комісії Верховної Ради.

• НБУ впродовж тижня продав лише $289,4 млн, хоча в минулі тижні продавав понад $600 млн. З початку року регулятор купив усього $58,9 млн, продав – $5 748,3 млн. Це свідчить, що основні експортери – агрохолдинги та постачальники руди – не продають валюту й не заводять її в країну. Готівковий долар в обмінних пунктах здешевів до 39 грн. За місяць українці продали $1,12 млрд, купили $1,62 млрд. Чиста купівля склала приблизно $0,50 млрд – лише на $0,05 млрд менше, ніж у січні.

2. Україна та світ

• Пентагон оголосив про надання Україні ще одного пакета воєнної допомоги вартістю $400 млн. До нього увійшли ракети для РСЗВ HIMARS, 155-мм, 105-мм та 25-мм снаряди, броньовані мости, запчастини для техніки, що було передано раніше та обладнання для ремонту й технічного обслуговування бронеавтомобілів Bradley.

Агентство Reuters повідомило про запит уряду Німеччини до Швейцарії щодо продажу компанії Rheinmetall законсервованих танків Leopard II для їхнього подальшого постачання Україні. Щоби продати ці танки уряд Швейцарії має

оголосити про їхнє зняття з експлуатації, оскільки законодавство країни забороняє постачання озброєнь країнам, де точаться воєнні дії.

Президент Латвії Левітс заявив, що воєнна підтримка України у 2022 р перевищила 1 % ВВП країни. Президент Зеленський передав йому побажання військового командування щодо першочергових потреб армії.

Глава МЗС Естонії Рейнсалу повідомив, що Україна отримала лише ⅙ від обіцяної кількості 155-мм снарядів для гаубиць. З його слів, міністри оборони країн ЄС у понеділок обговорюватимуть створення механізму постачання ЗСУ не менше ніж 1 млн таких снарядів. За інформацією видання The Financial Times, майже всі країни ЄС погодили план забезпечення України боєприпасами загальною вартістю приблизно €1 млрд, що дасть можливість передати їх ЗСУ впродовж кількох тижнів. Президент Зеленський назвав потребою № 1 для ЗСУ постачання західної артилерії та снарядів, оскільки саме вони потрібні для відбиття наступу російських військ. Він наголосив, що для прискорення постачання зброї потрібно щоразу публічно підіймати цю проблему. Міністр оборони Рєзніков звернувся до країн ЄС із проханням про постачання 250 тис. артилерійських снарядів на місяць. Наразі ЗСУ витрачають приблизно 110 тис. снарядів на місяць, що майже в 4 рази менше, ніж армія РФ. Рєзніков висловив переконання, що Україна все-таки отримає 2–3 типи західних винищувачів після створення міжнародної коаліції, подібної до танкової.

Глава концерну Rheinmetall Паппергер повідомив про переговори з керівництвом України щодо будівництва в країні заводу з виробництва новітніх танків Panther на базі Leopard II кошторисною вартістю приблизно €200 млн. Планована проєктна потужність заводу – 400 танків на рік.

• Росія вимагає пояснень від Сербії за постачання ЗСУ 3,5 тис. ракет для РСЗВ "Град". Міністр оборони Сербії Вучевич заперечує постачання боєприпасів Україні, але й не виключає їхнього передавання через треті країни. Глава МЗС Дачич повідомив, що міністерство видає дозволи на постачання озброєнь, тому переконаний, що останнім часом країна ці боєприпаси нікому не постачала.

• За інформацією видання Spiegel, на саміті НАТО у Вільнюсі генеральний секретар Столтенберг зіткнеться з небажанням Канади, Італії, Бельгії та Нідерландів збільшити витрати на оборону до цільового показника 2 % ВВП.

• Президент Зеленський відвідав Львів та взяв участь у конференції United for Justice. У виступі перед учасниками Зеленський наполягав на підтримці ними резолюції Генеральної Асамблеї ООН про створення спецтрибуналу для притягнення РФ до відповідальності за агресію та воєнні злочини. Міністр закордонних справ Кулеба повідомив, що ініціативу створення такого трибуналу підтримують 29 країн, які наразі обговорюють варіанти його

роботи. Він повідомив, що наступне обговорення представникам цих країн відбудеться 21–22 березня в Страсбурзі.

Єврокомісар із питань юстиції Рейндерс повідомив, що ЄС обговорює кілька варіантів створення трибуналу проти РФ – як міжнародного спецтрибуналу чи "гібридного трибуналу" із залученням іноземних суддів до судового процесу на підставі українського законодавства. Українські чиновники вважають, що подібний варіант не дає гарантій скасування дипломатичного імунітету та притягнення до відповідальності російських високопосадовців.

Зі слів латвійського президента Левітса, світ поступово позбавляється страху перед Росією, а Україна вже втратила його. Він наголосив, що якби міжнародна спільнота промовчала у відповідь на російську агресію, то це дало б "зелене світло" іншим диктатурам. На його думку, для притягнення російського президента Путіна до відповідальності світ має продемонструвати політичну волю. Левітс запропонував створити спецтрибунал щодо розслідування агресії та воєнних злочинів РФ через укладання угоди між Україною та генеральним секретарем ООН на підставі резолюції Генеральної Асамблеї. Він впевнений, що це відкриє шлях до притягнення російського керівництва до кримінальної відповідальності. Подібний прецедент уже був застосований щодо високопосадовців Камбоджі. Зеленський назвав зустріч із Левітсом "змістовним та символічним візитом". За підсумками переговорів Зеленський та Левітс підписали декларацію, яка містить положення про підтримку Латвією європейської та євроатлантичної інтеграції України, а також збільшення постачання озброєнь та іншої допомоги.

Президент Єврокомісії фон дер Ляєн заявила, що Росію та її президента має бути притягнуто до відповідальності за агресію та воєнні злочини – вбивства та знущання з мирного населення, неспровоковані страти, сексуальне насильство та атаки на критичну інфраструктуру України. Вона підтримала участь Міжнародного кримінального суду в розслідуванні та створення цільового трибуналу для засудження Росії.

У конференції взяв участь генеральний прокурор (міністр юстиції) США Гарланд, котрий приїхав до Львова без анонсу. Генеральний прокурор Костін, Гарланд та представники Спільної слідчої групи (JIT), у якій беруть участь Україна, Польща, Литва, Латвія, Естонія, Словаччина, Румунія та Євроюст, підписали меморандум про взаєморозуміння та співпрацю.

Костін вважає, що відкриття в Україні офісу прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС) допоможе в розслідуванні воєнних злочинів Росії. Він також повідомив, що міжнародний центр із розслідування агресії РФ розпочне роботу в Гаазі цього літа. Український уряд уже схвалив меморандум про співпрацю зі МКС. Костін наголосив, що цей суд не може притягнути до відповідальності керівників Росії. Україна та РФ не

ратифікували Римський статут Суду, тому його юрисдикція не поширюється на воєнні злочини в Україні.

Прокурор МКС Хан заявив, що злочини проти міжнародного права вчиняють конкретні люди. Він наголосив, що докази воєнних злочинів та злочинів проти людяності мають ретельно документуватися. Хан закликав учасників конференції не забувати висновків та вироків Нюрнберзького трибуналу проти Гітлера та інших керівників та військовослужбовців нацистської Німеччини.

• Міністра закордонних справ Кулеба повідомив, що переговори щодо подовження "зернової ініціативи" – експорту українського продовольства Чорним морем не припинялися. Україна безпосередньо не контактує з Росією, з нею ведуть переговори ООН та Туреччина. МЗС РФ заявило, що погодиться на подовження угоди лише якщо буде враховано інтереси російських агровиробників. Україна наполягає на подовженні договору ще на рік та включення до ініціативи порту Миколаїв.

Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (ФАО) повідомила, що світові ціни на продовольство знижуються вже 11 місяців поспіль і вони вже на 18,7 % нижчі, ніж у березні 2022 р.

• Саудівська Аравія направила до України 168 т гуманітарної допомоги. До складу допомоги включено матеріали для ремонту, електрогенератори та медикаменти. Вантаж буде доставлено 2 літаками до Польщі, а потім переправлено до України.

• Кореспондент "Радіо Свобода" Джозв'як повідомив, що ЄС досі не затвердив санкції проти Білорусі через розбіжності між країнами щодо постачання білоруських мінеральних добрив.

Білоруський суд засудив нобелівського лауреата, політв'язня Біляцького до 10 років позбавлення волі за фінансування громадської організації іноземними грантами, а також порушення громадського порядку. Разом із Біляцьким суд засудив із 7–9 років колонії його соратників-правозахисників.

• Глава комітету з оборони німецького парламенту – Бундестагу Штрак-Циммерман вважає однією з причин повномасштабного вторгнення Росії в Україну рішення, які ухвалила колишня канцлерка Меркель. Вона вважає великою помилкою те, що вона застосувала право вето на приймання України до НАТО у 2008 р на Бухарестському саміті.

Колишній радник Меркель, генерал Вад закликав до негайних переговорів про перемир'я між Росією та Україною, через те, що, на його думку, війна стала "окопною", подібно до Першої світової. Він розкритикував західних союзників України за небажання формулювати реальні стратегічні цілі у війні.

Опитування 1165 жителів Німеччини, проведене службою телеканалу ZDF – Politbarometer показали, що 41 % респондентів вважають правильним примус України до поступки територією в обмін на мир із Росією, стільки ж опитаних підтримали зусилля України з деокупації власних територій. 49 % респондентів побоюються, що постачання важких озброєнь Україні збільшить ризик агресії Росії проти Заходу, 45 % – не бояться такого розвитку подій. 80 % респондентів не довіряють "мирному плану" Китаю. Опитування продемонструвало збільшення підтримки Соціал-демократичної партії канцлера Шольца та ультраправої "Альтернатива для Німеччини (AfD)", тоді як позиції Вільної демократичної партії та блоку Зелених (від якого висунуто міністра закордонних справ Бербок) погіршали.

Представництво федеральних земель Німеччини – Бундесрат – до річниці широкомасштабного вторгнення ухвалило резолюцію на підтримку України та про притягнення Росії до відповідальності за агресію. Бундесрат підтримав посилення санкцій проти Росії, збільшення воєнної допомоги Україні та сприяння її вступу до Євросоюзу.

• Єврокомісар із закордонних справ Боррель вважає, що дотримання нейтралітету щодо російської агресії лише поглиблюватиме кризу та руйнуватиме міжнародний порядок, а також підірве здатність світової спільноти розв'язувати глобальні проблеми. Він наголосив, що саме відмова від одностайного засудження агресії мала наслідком замах Росії на міжнародне право, і це спричинило надважкі проблеми для всього світу.

• Міністри закордонних справ США, Індії, Японії та Австралії на зустрічі в Нью-Делі на полях саміту "Великої двадцятки" заявили, що Росію має бути покарано за агресію проти України. Вони назвали загрозу застосування ядерної зброї неприпустимою. Міністри також засудили дії Китаю в Південно-Китайському морі, що створюють напруженість навколо Тайваню.

• У Вашингтоні відбулася зустріч канцлера Німеччини Шольца та президента США Байдена. У річницю російського вторгнення вони обговорили варіанти надання допомоги Україні. Білий Дім повідомив, що Шольц і Байден підтвердили готовність карати Росію "доти, доки це буде необхідно". Американський президент повідомив, що США та Німеччина працювали та працюють синхронно на підтримку України. Шольц назвав відносини країн найкращими за останні роки.

• Податкові надходження до бюджету РФ від продажу енергоносіїв у лютому знизилися на 46 % проти лютого 2022 р – до $6,91 млрд. Це сталося після запровадження країнами "Великої сімки" в грудні порога цін на постачання сирої нафти, а з 5 лютого – "стелі" цін на нафтопродукти. Низка російських економістів вважають, що насправді прибутки не впали, а лише відбувся перерозподіл коштів між гравцями. Нафтовидобуток майже не скоротився, проте зниження ціни нафти марки Urals компенсувалося підвищенням

вартості фрахту танкерів, страхування суден, а також збільшенням постачання дорожчої нафти інших сортів через Далекий Схід. Уряд РФ планує запровадити оподаткування нафтових компаній на підставі індикативної ціни як знижку до ціни сорту Brent, щоби компенсувати зниження надходжень.

За інформацією агентства Reuters, Газпром планує законсервувати газогони "Північний потік" та "Північний потік-2", які було пошкоджено вибухами влітку 2022 р. Джерела видання наголосили, що російський монополіст не вбачає перспектив покращення відносин із Заходом та збільшення постачання газу до ЄС.

• Російський олігарх Дерипаска заявив, що РФ наступного року можуть закінчитися кошти, якщо не вдасться створити умови для залучення до країни інвесторів із "дружніх країн".

• США внесли до "чорного списку" торгових операцій 37 російських та китайських компаній, які беруть участь у постачанні продукції для армії РФ. Спікер Ради нацбезпеки США Кірбі вважає, що керівництво Китаю все ще не визначилося щодо постачання летальних озброєнь Росії.

Видання The Wall Street Journal повідомило про наймання Міністерством юстиції США кількох десятків нових федеральних агентів та прокурорів для контролю за дотриманням експортних обмежень щодо постачання санкційних товарів до Росії компаніями третіх країн насамперед Туреччини, Ірану та Китаю.

За інформацією агентства Bloomberg, Росія закуповувала чіпи в країнах Заходу впродовж 2017–2021 років на суму приблизно $163 млн щороку. Після запровадження санкцій обсяг закупівель скоротився до $60 млн. Різницю компенсували треті країни – Туреччина, Сербія, ОАЕ, Китай, Вірменія, Казахстан та інші. Низка експертів вважають, що постачання чіпів до Росії у 2022 р. навіть зросло, що дає можливість російському ВПК безперебійно виробляти крилаті та балістичні ракети, літаки та інші високотехнологічні озброєння.

• Агентство Reuters повідомило, що чинний президент США Байден у квітні планує оголосити про початок кампанії з переобрання на наступний термін і вже набирає команду на вибори.

• Партнер Apple – тайванська компанія Foxconn – планує побудувати завод для виробництва та збирання електронних компонентів в Індії та перенести туди з Китаю збирання телефонів та обладнання для електромобілів

• Після повідомлення директора ЦРУ Рея, що джерелом пандемії коронавірусу є лабораторний інцидент у китайському місті Вухані, Всесвітня організація охорони здоров'я закликала всі країни розкрити інформацію про походження

коронавірусної інфекції. Китайська влада назвала заяви Рея наклепницькою кампанією проти країни.

3. Тренди

• Прем'єр-міністр Шмигаль стверджує, що в складі уряду найближчими тижнями змін не буде.

• Експорт ІТ-послуг у січні скоротився на 29,7 %. – на $223 млн проти січня 2022 р. У структурі українського експорту ці послуги становлять понад 40 %. Експерти вважають, що падіння обсягу виробництва пов'язане з повсюдними вимкненнями електропостачання та скасуванням пільги з ПДВ для ІТ-компаній з 1 січня. Низка компаній ухвалили рішення про вихід з українського ринку та релокацію офісів.

***

№ 1.330

"Ап, и тигры у ног моих сели..." або перша заповідь українського бюрократа - на будь яку проблему відповідай стратегією, це завжди спрацьовує

2023-03-04

Скляр Михайло

Повторю свій текст кількарічної давнини про те, чого варті ці стратегії ще з 90-х років.

***

На злобу дня.

28 вересня 2020 року за корупцію взявся Сам ПреЗе.

Пропоную вам екскурс у антикорупційну війну, яку десятиріччями веде наша держава з огляду на місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції.

І до слова,

— шабуніни та інші адепти віри в те, що корупція долається спеціалізованими правоохоронними органами - діють і міркують так само результативно як і влада за всі роки.

10 квітня ***1997*** року Президент Леонід ***Кучма*** затверджує перший в історії країни масштабний комплексний документ - ***Національну програму боротьби з корупцією***. З цього моменту почалася велика боротьба яка розтяглася на більш ніж двадцять років і кінця краю їй досі не видно.

24 квітня 1998 року Президент Леонід Кучма затверджує Концепцію боротьби з корупцією на 1998-2005 роки.

З документу:

> **«щоб до 2005 року в Україні була створена і діяла ефективна система боротьби з корупцією та було досягнуто реальних результатів».**

2005 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 133.

11 вересня ***2006*** року Президент Віктор Ющенко затверджує ***Концепцію подолання корупції*** в Україні «На шляху до доброчесності» на період до 2010 року.

З документу:

> **«Концепція визначає основні першочергові заходи у сфері подолання корупції, що мають бути реалізовані протягом найближчого часу».**

2006 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 99.

21 квітня ***2008*** року Президент Віктор ***Ющенко*** вводить в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2008 року ***«Про заходи щодо реалізації національної антикорупційної стратегії та інституційного забезпечення цілісної антикорупційної політики»***.

З документу: (рішення вводиться в дію)

> **«З метою запобігання поширенню корупційних проявів у державі, прискорення реалізації національної антикорупційної стратегії та вдосконалення інституційного забезпечення протидії корупції».**

2008 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 134.

21 жовтня ***2011*** року, Президент Віктор ***Янукович*** затверджує ***Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки***.

З документу:

> **«Метою Національної антикорупційної стратегії є зменшення рівня корупції в Україні…».**

2011 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 152.

23 жовтня ***2014*** року Президент Петро ***Порошенко*** підписав закон “***Про засади антикорупційної політики*** в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 рр.

З документу:

> **«Розв’язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства на сьогоднішньому етапі розвитку держави».**

2014 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 142.

28 вересня ***2020*** року. Президент Володимир ***Зеленський*** закликає ВР швидше затвердити закон ***«Про засади державної антикорупційної політики в Україні*** (Антикорупційна стратегія)на 2020 – 2024 роки.

З документу:

> **«Метою цієї Антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції…».**

2019 рік. Місце України у світовому рейтингу сприйняття корупції – 126, між Киргизстаном та Гвінеєю і наша країна продовжує нести почесне звання найкорумпованішої країни Європи.

2021 рік - місце України у рейтингу 122.

Для розуміння вартості всіх цих стратегій і концепцій та глибини корупційної дупи в якій ми знаходимось приведу позиції в рейтингу за 2019 рік деяких країн:

1) Естонія – 18
2) Литва, Словенія – 35
3) Польща – 41
4) Грузія, Чехія, Латвія – 44
5) Словаччина – 59
6) Угорщина – 70

Словом, **корупціонери можуть і далі спати спокійно. І сплять.**

Прем'єр-міністр: Уряд затвердив Антикорупційну програму на 2023-2025 роки

Уряд на позачерговому засіданні Кабінету Міністрів, що відбулося в межах засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України, затвердив Державну антикорупційну програму на 2023-2025 роки.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль зауважив, що документ є ключовим інструментом реалізації Антикорупційної стратегії 2021-2025, ухваленої Законом України.

«Програма містить заходи, спрямовані на підвищення ефективності системи запобігання корупції в різних сферах суспільного життя, формування негативного ставлення до корупції в суспільстві та забезпечення невідворотної відповідальності за корупцію», – зазначив очільник Уряду.

Зокрема, Програма передбачає заходи у сфері судочинства, державного регулювання економіки, митної справи та оподаткування, державного та приватного сектору економіки, будівництва, земельних відносин та інфраструктури, сектору оборони, охорони здоров'я, освіти й науки та соціального захисту.

Крім того, у документі передбачені заходи, спрямовані на усунення можливих корупціогенних факторів, вдосконалення формування та реалізації державної антикорупційної політики. Також Програмою врегульовуються питання координації та моніторингу оцінки ефективності реалізації Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання.

«Маємо розуміння, що такий важливий документ повинен залишатись «живим», відкритим для пропозицій і доповнень. Тому будемо працювати з Парламентом, з іншими стейкхолдерами, з керівниками антикорупційних органів», – зауважив Прем'єр-міністр.

Очільник Уряду відзначив, що сьогодні Комісія визначила і подала в Кабінет Міністрів України свої пропозиції щодо трьох фіналістів відбору на зайняття посади директора НАБУ, тож Уряд на найближчому засіданні затвердить директора Національного антикорупційного бюро.

***

№ 1.331

Тут я ніяк не можу не погодитись із президентом. Справді, **навряд чи можна знайти ще якусь країну яка могла б похвалитися такими потужними і дороговартісними спеціалізованими антикорупційними органами. Але на рівень корупції це ніяк не впливає**

2023-02-18

Скляр

Може нарешті вже треба усвідомити очевидне, що корупція не долається правоохоронними органами як би в цьому не переконували різні шабуніни та розніжені бюрократи з ЄС?

Треба усвідомити, що держава це і є корупція, це та ідея, яку свого часу взяв на озброєння Саакашвілі у Грузії взявши курс на скорочення держави. Скорочення держави лежало в основі антикорупційної стратегії в цій країні.

Ось з чого починалась антикорупційна боротьба.

1) У березні 2005 р. в Грузії було прийнято програму дерегуляції економіки.

2) Кількість міністерств скоротили від 18 до 13, кількість державних служб – від 52 до 34. Було здійснено масштабне скорочення персоналу

міністерств на 35%, а кількість чиновників у громадському секторі зменшилась на 50%.

3) Кількість ліцензованих видів діяльності знизилася від 906 до 92.

4) З 22 видів податків залишилось тільки 6, що призвело до (Гетманцеву не читати) стрімкого зростання надходжень до бюджету, а ВВП країни досягло зростання у 9-12%.

5) На митниці кількість документів для експорту скоротили до чотирьох та встановили логічні і зрозумілі системи тарифних ставок: 0%, 5% та 12%.

6) Країна отримала восьме місце за простотою відкриття бізнесу, сьоме місце – за отриманням прав на будівництво, друге місце – за легкістю реєстрації прав власності, п’ятнадцяте місце – за отриманням кредитів, двадцяте – за рівнем захисту інвесторів.

А ми пишаємось САП, НАБУ, НАЗК, Антикорсудом та іншими менш помітними структурами які вже давно самі стали джерелами корупції.

***

№ 1.332

Александр Кубраков
26 мин. ·

2023-03-04

Беззаперечним пріоритетом є відновлення критичної інфраструктури та відбудова житла – базових умов для повернення українців додому та нормалізації життя в громадах.

Сьогодні в рамках Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України говорив про це, а також про наші плани відбудови на 2023 рік.

Один з пріоритетів — захищеність нашої енергетичної інфраструктури, поглиблення інтеграції з європейським енергоринком та розвиток проєктів малої генерації. Наша спільна державна ціль – стабільна робота енергетики, адже від цього залежить наша обороноздатність, виживання економіки, відбудова зруйнованого та загалом нормальне життя українців. Покладаємось тут як на власні сили, так і на міжнародну фінансову та технічну допомогу.

Щодо житла, то вже цьогоріч плануємо розпочати масштабну роботу з його відновлення. Для цього створили декілька інструментів допомоги. Це безпосередня фінансова підтримка для поточного та капітального ремонту приватних будинків та безготівкові житлові сертифікати, з допомогою яких громадяни зможуть придбати житло в будь-якій частині України.

Для нас вкрай важлива підтримка на місцях. Зокрема, комісії, які призначатимуть компенсацію для постраждалих, будуть створюватись саме при органах місцевого самоврядування. На них відповідальність за розгляд заяв на компенсацію, огляд зруйнованого житла і внесення інформацію про об'єкти в Реєстр пошкодженого та знищеного майна. Ці повноваження було децентралізовано тому, що саме органи місцевого самоврядування найкраще розуміють ситуацію з інфраструктурою в своїх громадах.

В цьому контексті необхідно, щоб громади активніше підключались та наповнювали Реєстр. Ми вже маємо понад 500 підключених громад, але залишається ще близько тисячі. Чим швидше громади підключаться до Реєстру та вноситимуть дані, тим швидше ми отримаємо якісне розуміння інфраструктурних потреб відновлення та тим швидше люди отримають свої компенсації.

Ми ж зі свого боку готові допомогти з відбудовою. Зокрема, новостворене Агентство відновлення готове залучатись до відбудови на місцях у разі наявності потреби регіону чи громади у фінансуванні або підтримці реалізації проєктів. Разом з тим, продовжуємо реформу децентралізації. Зараз розглядаються законопроєкти №6504 та №4298, які покращують прозорість та підзвітність місцевого самоврядування, посилюють захист працівників ОМС та загалом впроваджують європейські стандарти місцевого самоврядування.

Також працюємо над посиленням інституційної спроможності ОМС, зокрема плануємо створити Офіси підтримки реформ у громадах. Вони відповідатимуть за екстрену консультаційну підтримку для ОМС у питаннях розвитку антикорупційних практик, роботи з проєктами відновлення та цифровими інструментами. Пілотні офіси в формі мобільних експертних команд плануємо запустити в роботу вже найближчим часом. Вони працюватимуть в найбільш постраждалих громадах.

Важливо, щоб усі громади розуміли наш головний меседж – ми готові працювати разом з місцевим самоврядуванням, шукати спільні рішення, допомагати там, де це необхідно. Ми спільно працюємо заради однієї цілі – перемоги України і її відновлення від наслідків російської агресії.

***

№ 1.333

Зеленський не розуміє, як влаштований світ. Або розуміє, але цей устрій його не влаштовує – Аркадій Островський, "The Economist"

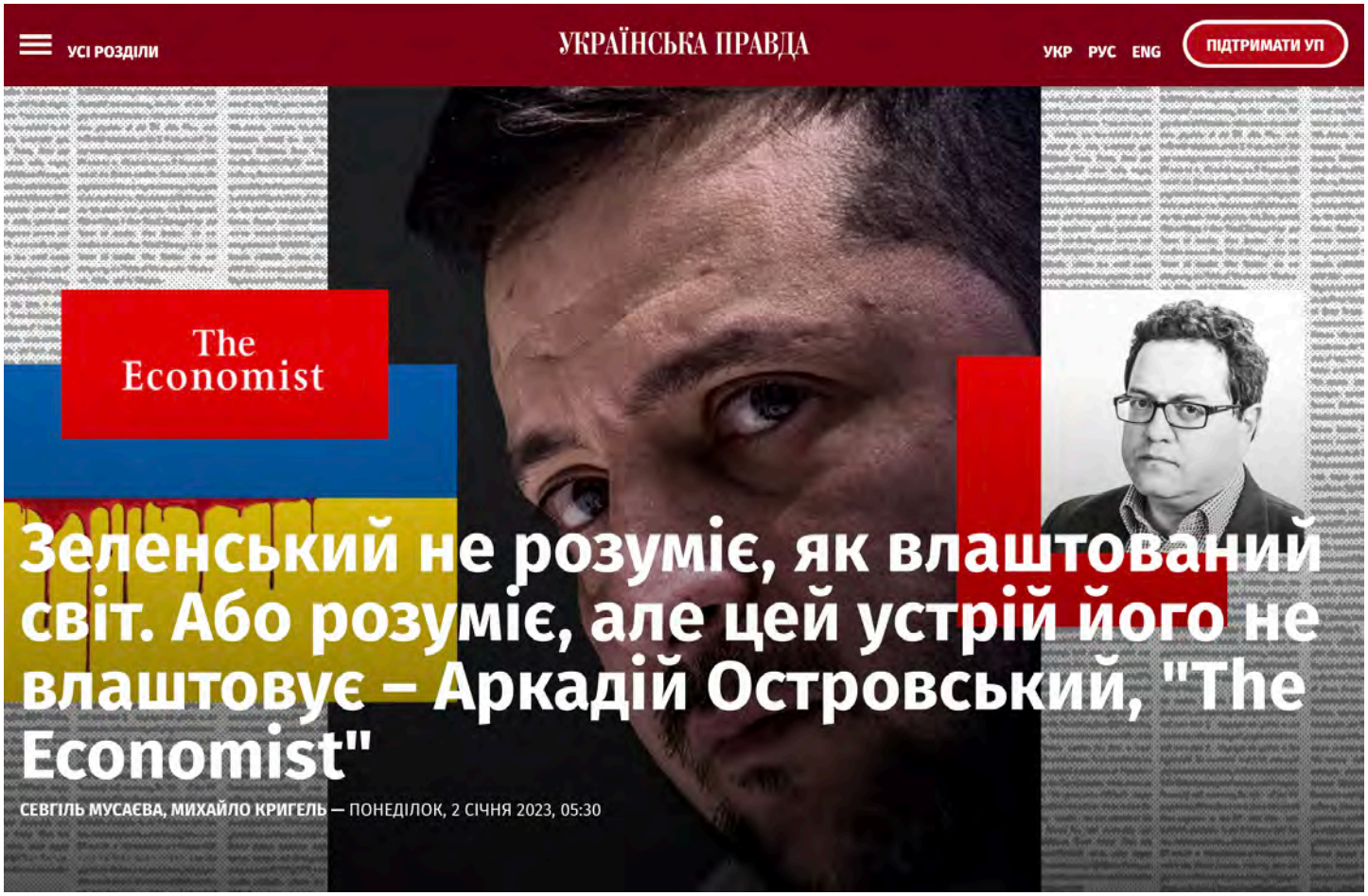

СЕВГІЛЬ МУСАЄВА, МИХАЙЛО КРИГЕЛЬ — ПОНЕДІЛОК, 2 СІЧНЯ 2023, 05:302023-01-02

Ніколов

«The Economist» працює з економікою – на стику політики і бізнесу. І тому якнайкраще пояснює події, як на мене. Ось, наприклад, чому фактично невідворотня нова безуспішна спроба нападу Роіссі з Білорусі:

«Російські військові усвідомлюють, що політики ні про що не домовляться, що у них не буде кількох років замороженого конфлікту для переозброєння російської армії. При цьому поставленого завдання ніхто не скасовував, і Путін й надалі вважає, що може перемогти. Тому логічним є висновок про те, що російські війська зроблять ще одну спробу контрнаступу найближчими місяцями. При цьому ні Залужний, ні Сирський, ні західні союзники не говорять, що російській армії це вдасться. Питання не в тому, що у них вийде захопити Київ або просунутися вглиб території України. Питання в тому, чи зможуть вони

перешкодити ЗСУ перегрупуватися, відновитися і почати новий великий контрнаступ».

Рекомендую прочитати все інтерв'ю з міжнародним редактором ***«The Economist»*** Аркадієм ***Островським***, який до того довго працював репортером ***«Financial Times»***, а **останні 8 років висвітлює українські події**

https://www.pravda.com.ua/articles/2023/01/2/7383212/

від Sevgil Hayretdın Qızı Musaieva і Michael Krigel:

***

"Зеленський та його генерали пояснюють, чому війна висить на волосині", – кілька тижнів тому саме з таким заголовком авторитетний тижневик "The Economist" випустив цикл матеріалів про Україну.

Рідкісний успіх – журналістам вдалося поговорити не тільки з президентом Володимиром ***Зеленським***, але і з головнокомандувачем Збройних сил України Валерієм ***Залужним***. Останній не дає інтерв'ю українським медіа від початку повномасштабного вторгнення. Також ледь не вперше зі ЗМІ поспілкувався генерал Олександр ***Сирський***, який був відповідальним за успішні контрнаступи ЗСУ в Харківській та Херсонській областях.

Опубліковані матеріали викликали великий резонанс в Україні, зокрема через заяви Валерія ***Залужного*** про новий наступ росіян на Київ. Для нього, стверджує головнокомандувач, ***Путін*** та його генерали готують понад 200 тисяч військових.

"Українська правда" вирішила поговорити з міжнародним редактором "The Economist" Аркадієм ***Островським***, який до того довго працював репортером "Financial Times", а останні 8 років висвітлює українські події.

У цьому інтерв'ю Островський розмірковує про суб'єктну Україну та "несуб'єктний" НАТО, відлуння Карибської кризи, мирні переговори та про те, чи може Путіна спіткати доля Гітлера.

1. Нова суб'єктність України, Зеленський у березні та грудні, Софія Київська як точка відліку

– Вперше ти приїхав до Києва записувати інтерв'ю з Володимиром Зеленським через кілька тижнів після початку повномасштабного вторгнення Росії. Чим запам'ятався той березневий приїзд в Україну?

– Було абсолютне відчуття, що я потрапив у якусь дику реконструкцію Другої світової війни, що стала реальністю. Це не було схоже ні на Чечню, ні на Грузію, ні на Україну 2014-го року.

Після інтерв'ю із Зеленським у березні ми з головним редактором "The Economist" їхали в машині абсолютно порожнім, заставленим "їжаками" Києвом. І я зрозумів, що хочу побачити Софійський собор. Я мав його побачити, бо невідомо, що в голові у цих товаришів у Москві, і не дай боже, вони впустять ракету на Софію.

Собор був закритий, навколо ні душі, у цей момент вмикається сирена повітряної тривоги. Нас намагаються посадити в машину і кудись відвезти. Я відмовляюся. Головред каже: "Гаразд, розкажи тоді коротенько про це місце". І я хвилин 15 під виття сирен розповідаю їй про Софію Київську і про зв'язок між цим собором і собором Святого Марка у Венеції, тому що це все візантійсько-європейська історія.

Згодом я зрозумів, чому в той момент мене так тягнуло до Софійського собору. Тут наочно видно, наскільки Україна – це частина європейської цивілізації, або навіть наскільки Європа – це Україна. У цьому сенсі для Росії втрата України – втрата своєї європейської ідентичності. Бо якщо Україна – частина Європи, а Росія з нею воює, виникає питання: а що, власне, таке Росія?

– Якою ти побачив Україну на початку грудня 2022-го після десяти місяців війни?

– Розумію, що всім дуже складно, але я не відчув важкої депресії в тих, з ким спілкувався. Люди живуть, не знаючи, що буде завтра, і готові до того, що з цим доведеться жити довго. При цьому продовжують робити свою справу. Як казала мій учитель і найближчий друг Інна ***Соловйова***, якщо завтра кінець світу, це не означає, що сьогодні потрібно халтурити.

І ще я відчув у людей якийсь твердий ґрунт під ногами – те, чого зовсім не було в березні.

– Як би ти описав цей ґрунт?

– Це трансформація України в політичну націю. Коли в кожного з'явилося відчуття своєї суб'єктності, і з цієї безлічі складається суб'єктність країни.

Це все не абстрактні поняття і слова. За ними стоять люди, яких часто не видно. Вони не медійні, не публічні. Це середня управлінська ланка. Багато хороших працівників. У них немає жорсткої начальницької централізованої вертикалі, але є добре працююча горизонталь.

Це люди 25-45 років, які думають зараз не лише про те, як перемогти у війні (хоча про це, звісно, насамперед), а й про Україну 2.0 після війни.

– "The Economist" у 2022-му назвав Україну країною року саме в той момент, коли вона як ніколи залежить від допомоги Заходу. Чи можна в

такій ситуації говорити про Україну як суб'єкт глобальної політики, про її самість?

– Звісно, ця самість є за фактом, а не тому що в Зеленського на його худі написано "I'm Ukrainian".

Суб'єктність не визначається обсягом допомоги, яку Україна зараз отримує. Вона чимось нагадує суб'єктність Ізраїлю. Ізраїль отримує військову допомогу від Сполучених Штатів? Звісно, отримує. Але це аж ніяк не зменшує його суб'єктності. І в Україні те саме відбувається.

Ба більше, Україна стала країною, яка зараз якоюсь мірою повернула Заходу відчуття сили і сенсу, пов'язаного не тільки з економічною доцільністю. Це **перехід від технократії до ціннісної політики**, якщо хочете, це повернення історії.

У цьому, до речі, є і небезпека завищених очікувань з обох сторін.

1) З одного боку, західні країни мають розуміти, що ціна, яку Україна платить у цій війні, незрівнянно вища за будь-яку військову та фінансову допомогу, і Україна вже сповна розплатилася за всіма рахунками.

Будь-яке обмеження поставок зброї або спроби підштовхнути Україну до неприйнятних для неї переговорів викликатимуть відчуття розчарування й образи. Я сподіваюся, що політики на Заході це розуміють і саме через суб'єктність України знають, що нічого доброго з цього не вийде.

2) З іншого боку, українські політики та еліта мають усвідомлювати, що союзники теж ідуть на досить великі жертви, зокрема й економічні, ризикують власною безпекою і хочуть бути впевненими, що Україна надійний та ефективний партнер.

У цьому сенсі будь-які внутрішні розбірки, особливо серед військово-політичного керівництва, будь-яка корупція, політиканство – від кого б воно не виходило, або повернення до колишнього способу управління країною – будуть послаблювати цю впевненість.

Мені здається, Україну ззовні зараз перемогти неможливо. **Внутрішньо підірвати, напевно, можна.** Тому єдність така важлива – і сьогодні, і після перемоги.

Щоб не сталося те, що відбувалося після двох Майданів у 2004-му і 2014-му, коли в багатьох виникло розчарування: блін, **знову не вийшло – зрада, схеми, корупція, внутрішні розбірки.**

Критично важливо, щоб Україна не лише повернула собі всі окуповані території, відбулася не тільки в територіальному сенсі, а й у сенсі цінностей, перезавантаження соціальних інститутів, іншого життя.

– Аналітичний текст у "The Economist" починається з опису кабінету Зеленського в березні та в грудні. Як би ти описав метаморфози, що відбулися з хазяїном цього кабінету за дев'ять місяців?

– Порівняно з першими днями і тижнями війни, коли все було на адреналіні, зараз помітно, що Зеленський увійшов в інший ритм. Він розуміє, що це не спринт, а марафон: бігти доведеться довго, і потрібно розраховувати сили.

На його робочому столі сьогодні лежать книжки і, судячи з усього, це не реквізит, він їх дійсно читає. Одна з них – "Нарис історії українського народу" Михайла ***Грушевського***. Друга – "Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна" Лоуренса ***Ріса***.

Він дуже правильні книжки читає, дві головні книжки, що дають змогу зрозуміти суть цієї війни.

1) Грушевського, який пише про суб'єктність української нації і національну ідею українців.

2) "Гітлер і Сталін" – книжка взагалі засаднича на сьогодні, тому що ця війна цілком у стилістиці диктаторів, а Путін перебуває десь між ними, між цими двома.

Попри помітну втому, Зеленський не втратив гостроти реакції. Це вразило мене в розмові з ним і в березні, і в грудні. Ти ставиш запитання, а він слухає і відповідає саме на твоє питання – таке рідко буває з політиками.

Зазвичай коли питаєш про щось, політик ввічливо чекає, коли ти закінчиш, потім говорить про щось своє. Це не тільки з політиками, так із багатьма людьми, на жаль. Люди взагалі рідко вміють слухати і чути. Він уміє.

У нього тонка шкіра. Він відчуває все, що відбувається, нутром, нервами. Це в ньому від акторської природи в хорошому сенсі, тому що акторові потрібно бути реактивним. Завдяки цьому в нього зберігається безпосередня реакція на ті обставини, в яких він опинився. Він інтуїтивно відчуває свою аудиторію, ловить її флюїди, заражається від неї, артикулює її емоції.

І тут справа не у вдало обраному образі і не в хороших спічрайтерах. Щоразу під час інтерв'ю ми говорили з ним про театр і про кіно. І щоразу він повторював, що зараз нічого неможливо зіграти. Коли перебуваєш в епіцентрі подій такого масштабу, це виключає можливість узагалі якогось художнього висловлювання. У такі моменти відчувається будь-яка фальш і театральність у поганому сенсі цього слова.

Він щиро відчуває і біль, і ненависть, і при цьому зберігає себе. Його меседж-послання в різдвяному подкасті, який ми записали, і який слухають мільйони людей по всьому світу, був "save your love".

І ось, з одного боку, Зеленський, який відчуває все нервами і шкірою. А з іншого боку – Путін, у якого абсолютно атрофоване почуття емпатії. Взагалі. Актори, які з ним спілкувалися, дуже точно казали, що це людина, в якій є абсолютна самотність і злість, та немає любові. Він просто позбавлений цього, тому люди для нього нічого не значать.

2. Новий наступ на Київ, Patriot для України і "вбий ворога" як національна ідея

– Для багатьох українців прогноз Валерія Залужного в інтерв'ю "The Economist" про ймовірність наступу російської армії на Київ у лютому-березні 2023-го став крижаним душем. При цьому багато хто вважає, що ці заяви зроблені для західної аудиторії, аби прискорити постачання зброї. Як ти це бачиш?

– Прогноз нового наступу на Київ, як мені здається, враховує два моменти – політичний і військовий.

1) ***З політичного погляду***, Путін зараз не може відступити навіть за лінію 23 лютого 2022-го, вже не кажу про Крим і кордони 1991-го року. Тому що для нього це однозначно поразка у війні. І ця поразка з великою ймовірністю запускає погано керований політичний процес усередині країни. Ніхто не може передбачити ні те, як він розвиватиметься, ні те, до чого це призведе.

Уся путінська легітимність у Росії тримається на образі переможця. Якщо він програє, для росіян це означає, що він слабак, втрачається його легітимність як лідера, і далі утримати її репресіями стає складно. Тому що справа тут уже не обмежиться дисидентами й антивоєнними активістами. Чистки доведеться проводити, зокрема, і серед його власного оточення.

2) ***Що стосується військового боку***, і Валерій Залужний, і Олександр Сирський (*командувач Сухопутних військ ЗСУ – УП*) мають реальне уявлення про кількість російських мобілізованих та їхній потенціал. І на відміну від диванних експертів і пропагандистів вони не можуть дозволити собі говорити гаслами: "Та ну, нічого з цього в них не вийшло, мобілізація в Росії провалилася".

Вони не переоцінюють ворога, але при цьому тверезо оцінюють ситуацію. Не випадково Залужний кілька разів повторював, що він вивчав усе, що писав Герасимов (*начальник генштабу РФ – УП*). Сирський так взагалі народився у Володимирській області й навчався в Московському вищому загальновійськовому командному училищі.

А отже, **вони прекрасно розуміють логіку супротивника**.

Ця логіка така: російські військові усвідомлюють, що політики ні про що не домовляться, що у них не буде кількох років замороженого конфлікту для переозброєння російської армії. При цьому поставленого завдання ніхто не скасовував, і Путін й надалі вважає, що може перемогти.

Тому логічним є висновок про те, що російські війська зроблять ще одну спробу контрнаступу найближчими місяцями.

При цьому ні Залужний, ні Сирський, ні західні союзники не говорять, що російській армії це вдасться. Питання не в тому, що у них вийде захопити Київ або просунутися вглиб території України. Питання в тому, чи зможуть вони перешкодити ЗСУ перегрупуватися, відновитися і почати новий великий контрнаступ.

На цьому етапі головна битва йде не за території, а за час.

1) Західні військові експерти кажуть, що Росії потрібно не менше чотирьох років для того, щоб відбудувати свою армію до стану боєздатності.

2) Україні потрібно набагато менше часу, тому що в неї є великий мобілізаційний ресурс, високий бойовий дух і вона під'єднана до величезного насоса, до апарату військового дихання.

Що б не відбувалося з політичного погляду, поки що ми не бачимо сповільнення поставок озброєння із Заходу. І я думаю, що публікації в нашому журналі та наші редакційні статті в цьому сенсі теж відіграють важливу роль.

– Перший і єдиний з лютого візит Зеленського до Вашингтона та домовленість про постачання в Україну системи Patriot – одна з точок перелому у війні чи передусім ефектна перемога на інформаційному фронті?

– І те, і інше. Patriot – важлива річ, але, як мені здається, сенс візиту не лише в цьому.

Сенс у тому, що Зеленський постійно змінює динаміку всередині західних країн. Те, що здавалося абсолютно неможливим учора, сьогодні стає можливим.

Якби хтось сказав 24 лютого, що Україна матиме на озброєнні HIMARS – ну, хлопці, ви чого? Копайте окопи, займайте оборонні позиції, у Росії перевага, щасливо залишатися, ми вас любимо, ми вас жаліємо, вибачте, так вийшло. Сьогодні українці воюють "хаймарсами".

Навіть влітку 2022-го неможливо було припустити, що в України будуть системи Patriot. Та облиште, які Patriot? Це ж призведе до ескалації. Ви що, не розумієте, як насправді влаштований світ?

Так, Зеленський не розуміє, як влаштований світ. Або, може, розуміє, але цей устрій його абсолютно не влаштовує. Якщо світ так влаштований, він неправильно влаштований, і це потрібно поміняти.

Ні для Зеленського, ні для Залужного, ні для Сирського, ні для мільйонів українців сьогодні іншого варіанту просто немає. Вони весь час роблять неможливе.

І я думаю, знаєте, від чого ще це йде? Від переконаності, що ти на правильному боці історії. Це дивовижна річ.

Ось це відчуття – а куди відступати? Куди відступати Зеленському, куди відступати Україні і, загалом, куди відступати всьому світу сьогодні? Зрештою це про те, в якому світі житимемо не ми, а наші діти, онуки, онуки наших онуків. Тому що зараз, тут вирішується все.

Зараз Україна – це точка, в якій усе сконцентровано. Ніякий не слов'янський і не регіональний конфлікт. Це про людяність і про антилюдськість.

Мені здається, головне в інтерв'ю Залужного – його слова: "Росіян і будь-яких інших ворогів потрібно вбивати, просто вбивати і, головне, ми не повинні боятися це робити".

– Це стало національною ідеєю, яку Залужний озвучив. Люди ставлять собі на рингтони цей запис.

– Для України це визвольна війна за незалежність – можливо, її найвища точка.

Те, про що говорить Залужний, дуже схоже на відчуття, яке було в 1940-х у багатьох людей. Після вторгнення Гітлера вони опинилися по один бік із союзниками – Америкою і Британією, і з протилежного боку від фашизму. І відчули звільнення, якого так боявся Сталін.

Путін зі своєю агресією, яка стилістично копіює образи і риторику фашизму, несе в собі елементи нацизму й ознаки геноциду, викликав ту саму реакцію в Україні.

А Залужний зі своїм "не боятися вбивати ворогів" набагато ближчий до тих, хто воював проти нацизму, до знаменитого "убий німця", ніж Путін з його бутафорським культом перемоги і смерті, який є втіленням цієї фашистської ідеї сьогодні. І це, звичайно, неймовірний розворот історії.

3. "Несуб'єктний" НАТО, відлуння Карибської кризи, мирні переговори і портфель полковника фон Штауффенберга

– Мета України в цій війні зрозуміла – повернення своїх територій у кордонах 1991 року. Цілі Росії так часто змінювалися – від "демілітаризації" і "денацифікації" до "десатанізації", – що говорити про них всерйоз взагалі неможливо.

Цілі Заходу, мабуть, описує найчастіше повторювана формула: "Ми не можемо дозволити Путіну виграти цю війну". Що насправді означає це заклинання для Заходу?

– Коли Борис Джонсон тільки починав говорити про війну в Україні, у нього була формула: "Путін має програти". Радники шепотіли йому на вухо: "Повинен програти в Україні". Він говорив: "Так-так, він повинен програти в Україні". А потім знову: "Путін має програти!" – "Ні, він повинен програти в Україні" – "Так-так, в Україні".

Це про те, що в Заходу є ще одне завдання, окрім того, щоб Україна вистояла і щоб залишалася незалежною країною зі своєю ідентичністю. Воно від самого початку було сформульоване Байденом.

Це друге завдання, а для когось воно, звісно, перше, – не розпочати Третю світову війну, не вплутатися в конфлікт із Росією, який може призвести до застосування ядерної зброї. Оскільки в такому разі взагалі все втрачає сенс. Для будь-якого відповідального політика життя своїх людей, як і життя планети, звісно, першочергове.

І це справді нелегка вправа поєднати два такі завдання. Не знаю, наскільки це розуміють в Україні, я й сам не дуже розумію, як їх поєднати.

Така "двозадачність" пояснює багато чого. Наприклад, те, що НАТО як військовий блок фактично не бере участі в цій війні. Уся допомога – зброя, навчання українських військових, йде по лінії домовленостей з окремими країнами НАТО. Америка дає стільки-то, Німеччина – стільки-то, Велика Британія – стільки-то, Польща – стільки-то. А НАТО як блок відсутній. У нього немає суб'єктності в цій війні саме тому, що війна з Росією означала б Третю світову.

– Зізнатися, конструкція доволі хитка: відсутність "суб'єктності" НАТО в Україні не заважає Путіну та його пропагандистам хором співати про те, що Росія воює в Україні саме з НАТО.

– Що там думає Путін, уже мало кого хвилює, чесно кажучи. Західним політикам потрібно насамперед правильно комунікувати зі своїми громадянами. Поки Росія не напала на одну з країн НАТО, Альянс не воює з Росією. Америка не вступає у війну, американські солдати не воюють на українській землі, американських льотчиків немає в українському небі.

Усе, що роблять сьогодні країни НАТО, це допомагають Україні відбиватися від російської агресії. Була небезпека, що Росія нападе на Україну? Вони

допомагали зміцнювати українську армію. Росія напала на Україну? Вони дали джавеліни та стінгери. Не почала б Росія атаки на критичну інфраструктуру – не було б Patriot.

Тобто щоразу перший агресивний крок робить російське керівництво, а Захід відповідає на агресію. Використають хімічну або, не дай господь, ядерну зброю, буде відповідь. Ми не скажемо зараз, якою саме, але вона буде.

У цьому і є суть послідовної комунікації західних країн. Ви будете робити це – відповідь буде такою. Щоразу буде відповідь, але це буде саме відповідь, а не попереджувальний крок.

60 років тому після Карибської кризи в США виникла доктрина, суть якої полягає в тому, що людину за кермом країни, яка володіє ядерною зброєю, не можна ставити у стан вибору між поразкою і застосуванням цієї зброї. Сама ситуація такого вибору – вже неприпустимий ризик. Нічого на зміну цій доктрині за 60 років поки що не прийшло.

Усі розуміють, що, з одного боку, Путін розв'язав війну, що нагадує напад Гітлера на Польщу в 1939-му. З іншого боку, на відміну від Гітлера, Путін має ядерну зброю і Росія – територіально гігантська країна.

Усі розуміють, що у цієї війни не може бути фіналу, який був у 1945-му. Не може бути радянського прапора перемоги над Рейхстагом. Тоді чий прапор має бути над Кремлем?

Над Кремлем насправді може бути лише прапор противників путінського режиму. Тобто війна по-справжньому може закінчитися тільки всередині Росії. Ще краще, якщо Кремль стане музеєм, а нормальний уряд – не імперський – переїде в якусь звичайну офісну будівлю, де тіні кривавих предків не з'являються під стародавніми склепіннями і не бентежать тих, хто керує країною.

І Зеленський це розуміє, тому у своїй промові в Конгресі США каже, що Росія буде вільна, коли вона переможе путінізм.

– У який момент можливий початок мирних переговорів?

– Коли для всіх стане очевидно, що

1) Україна може вийти на свої кордони 1991 року. Так, великою кров'ю і ще більшими жертвами, ніж ті, що вже зараз є, але вона може це зробити. І зробить це.

2) Одночасно має бути зрозуміло, що Путін може кинути ще 100, 200, 500, 700 тисяч мобілізованих у цю м'ясорубку, але все одно не досягає своїх цілей.

Поки ми не перебуваємо в цій точці, мені здається, жодних реальних переговорів бути не може.

– Усі охоче проводять аналогії між путінською Росією і Третім Рейхом Гітлера. Чи може з'явитися в Росії свій Клаус фон Штауффенберг, полковник вермахту, який підклав вибуховий пристрій у бункер Гітлера?

– З'явитися-то він може, але в Німеччині він з'являється лише в 1944-му, а не в 1941-му і не в 1942-му. Уже після Сталінграда, коли стало зрозуміло, що Гітлер війну програє.

Поки що в Росії серед еліт точно є відчуття, що ця війна ні до чого доброго не призведе. Незважаючи на імітацію єдності, в російському суспільстві все більше відчувається втома від війни і нерозуміння, навіщо все це.

Серед пропагандистів помітна зміна інтонації – перехід від агресивного наступу до агресивної оборони. Тепер вони говорять не про те, що з дня на день візьмуть Київ, а про те, чому й досі його не взяли.

Але сказати, що там усе посипалося, і що полковник фон Штауффенберг уже збирає свою бомбу, не можна. Хоча б тому, що ніхто не знає, в якій точці війни ми перебуваємо сьогодні.

***

№ 1.334

Чи є ще час у України?

Без повної поразки Росії в Україні російська еліта ніколи не погодиться на поступки

2023-02-17

СТЕФАН ЗАКРЕВСЬКИЙ, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Останнє ганебне опитування відомого американського журналу Foreign Affairs про можливі територіальні поступки України по відношенню до кривавої Росії, засвідчило повне нерозуміння багатьма аналітиками зі США суті цивілізаційного конфлікту між РФ та Заходом.

По – перше, будь яка територіальна поступка зі сторони України лише б зміцніла путінський терористичний режим, наслідком чого стало би посилення мілітаризації Росії та збільшення впливу корпорації чекістів, зацікавленої в протистоянні з Заходом.

Не можна забувати, що саме незаконна анексія українського Криму дозволила не тільки різко збільшити рейтинг Путіна серед росіян заражених російським нацизмом, а і посилити репресивний режим, направлений проти російської

опозиції і середнього класу в РФ. Тому, територіальні поступки України лише призведуть до збереження путінського режиму та нової агресії нацистської Росії.

По – друге, зараз РФ максимально послаблена авантюрою Путіна, не маючи достатніх сил для агресії проти країн членів НАТО із – за виснажливої війни проти України.

Отже, якщо західні лідери не бажають допустити військову ескалацію між Росією і НАТО, вони повинні бути зацікавлені в швидкій військовій перемозі України. Заморожування конфлікту, як довготривала війна Росії проти України, не тільки збільшить ризик ескалації для Заходу, а і дозволить його геополітичним ворогам - Китаю, Росії та Ірану розпочати одночасно військові агресії в Азії, Європі, Близькому Сході.

По – третє, вже зараз згідно соціологічних опитувань все більше японців та більшість громадян Південної Кореї висловлюються за створення ядерної зброї їхніми країнами, тому територіальні поступки України, яка добровільно відмовилась від ядерної зброї, були б сприйняті союзниками Америки в Азії як ненадійність безпекових гарантій США та призвели би до розповсюдження ядерної зброї в світі.

По – четверте, Україні абсолютно не підходить корейський сценарій, бо на відміну від Росії, Китай, Радянський Союз та США не здійснювали анексію корейських територій, фактично, Кремль завжди перетворює нові окуповані території нашої країни на плацдарм для подальшого військового удару, головною метою якого є повне знищення незалежної України.

Без контролю України українського Донбасу, Харківська, Дніпропетровська та Запорізька області ніколи не будуть знаходитись в безпеці, так само як і Південь України до деокупації Криму. Не можна також забувати про колосальні запаси сланцевого газу на Донбасі, які американські експерти оцінюють як одні з найбільших в світі.

З точки зору російських експертів, видобуток українського газу з нових родовищ на Донеччині дозволив би Україні стати повністю енергонезалежною, в чому звичайно не зацікавлений Кремль. Окрім цього на Донбасі є ще великі запаси літію, який американці називають “білою нафтою” критично необхідною для четвертої промислової революції. Тож територіальні поступки послабили би Україну та посилили ресурсні можливості нацистської Росії для продовження військової агресії проти України.

Дуже прикметно, що до ганебного опитування проведеного журналом Foreign Affairs не був запрошений жоден з українських експертів, тому дуже дивно коли питання територіальних поступок нашої країни обговорюють американські та російські експерти, які є громадянами країни агресора.

Редактору Foreign Affairs хотілось би нагадати, що з точки зору відомого російського провладного експерта Дмитра Треніна, який писав тексти для його журналу, кінцевою метою агресії Росії є завоювання Києва та всієї Південно – Східної і Центральної України. Показово що Дмитро Тренін, який є ретранслятором російських спецслужб, довгий час був директором Московського центру Карнегі, фінансово підтримуваного США до його закриття в Росії.

Останнім часом прокремлівські наративи в західних засобах масової інформації почала розповсюджувати відомий російський експерт Тетяна Станова, яка також була експертом Московського центру Карнегі. З її точку зору, заморожування конфлікту на території України зупинило б війну і можливу ескалацію між Росією та НАТО за рахунок поступок нашої країни, що дозволило би посилити вплив “реалістів” в Кремлі не зацікавлених в світовій війні.

Фактично, Тетяна Станова підігрує Путіну та Патрушеву, які зацікавлені в виграші часу для відновлення бойового потенціалу Росії. Західним експертам та журналістам, які співпрацюють з російськими аналітиками, потрібно згадати про висловлювання колишнього агента КДБ, фахівця із радянської пропаганди та підривних дій Юрія Безменова:

“Коли мій колишній колега Володимир Познер був на ток – шоу “Найтлайн”, Тед Коппел запитав у нього, скажіть Володимир, що ви про це думаєте? Та що він може думати? Він же красива балакуча голова радянської підривної системи, він же інструмент пропаганди, він говорить лише те, що товариш Андропов наказує йому думати, а Тед Коппел хоче щоб ми повірили, що мій друг Володимир Познер “думає”?

Західні експерти повинні зрозуміти, що кожне їхнє висловлювання про болючі компроміси, активно використовує російська пропаганда для розповсюдження наративів про те, що західні еліти за спинами українців домовляються з Кремлем про поділ нашої країни, в той час коли громадян України примусово мобілізують, воюючи до останнього українця за економічні інтереси Заходу. Метою цієї наративної війни Кремля є деморалізація українців та зменшення їхньої волі до спротиву нацистської Росії.

В Кремлі прекрасно розуміють, що українське суспільство не погодиться з територіальними поступками, тож кремлівська гра направлена на використання західних корисних ідіотів для здійснення тиску на нашу країну. Кінцевою ж метою цієї гри повинно стати провокування громадянської війни в Україні, бо чекісти усвідомлюють яка буде реакція українського суспільства на територіальні поступки.

Варто пам’ятати, що саме працівники російських спецслужб в 2014 році розстрілювали мирних протестуючих на Майдані Незалежності, намагаючись спровокувати штучну громадянську війну в Україні. Західні еліти вже

припустилися великої помилки, коли після успішного українського контрнаступу Україні не було передано все необхідне їй важке наступальне озброєння із – за ілюзій про можливість компромісу з Кремлем.

Двічі після українського контрнаступу західні політики передавали на ознайомлення Путіну мирні пропозиції, на які він відповідав масованими ракетними обстрілами міст України. Хибні сподівання західних політиків, що Путін бажає зберегти своє обличчя та знайти вихід з пастки в яку він потрапив, лише дозволили Кремлю виграти час для підготовки наступної хвилі агресії проти України, бо наші партнери чомусь забули, що час це не лише гроші, а і життя українців, які щоденно гинуть, стаючи жертвами геноциду влаштованого російськими нацистами.

Путін як і росіяни інфіковані шовінізмом підуть на будь які жертви, незважаючи на втрати та збитки. Сподівання ж на те, що санкції виснажать Росію і змусять її керівництво піти на поступки шукаючи компромісу, є повністю безпідставними. Росія, фактично, перетворена на релігійну секту, яку об'єднує культ війни та перемоги, для росіян Захід є Сатаною, з яким бореться обраний богом російський народ, а українці ж, з їхньої точки зору, є зрадниками, яких спокусив західний змій, тож ми, як вважають громадяни північної імперії зла, заслуговуємо на винищення нашого народу.

В Росії ніколи не існувало культури компромісу, зі слів росіян лише слабка людина, яка зазнала повної поразки та приниження, може погодитись на компроміс, тож без повної поразки Росії в Україні російська еліта ніколи не погодиться на поступки. Єдине що не пробачають росіяни своїм вождям це військова поразка, без якої неможливо знищити путінський терористичний режим.

Зараз в Російській Федерації існує дві групи впливу.

Перша група впливу, лідерами якої є міжнародні терористи Путін та Патрушев, зацікавлені в версії путінізму яка сформувалась після 24 лютого 2022 року, що передбачає повну ізоляцію Росії від цивілізованого світу та перетворення РФ на "православний Іран". Ідеологи Кремля вважають, що падіння рівня життя росіян і їхні масові втрати на території України дозволять російській владі зробити їх співучасниками власних злочинів та перетворити імперіалістичну війну проти України, на народну для безправних громадян Російської Федерації.

Друга група впливу зацікавлена в існуванні версії путінізму, яка існувала до 2014 року, незаконної анексії Криму та окупації Росією окремих районів Донецької і Луганської областей. Представники цієї групи впливу перебувають в шоці від того, що Путін здійснивши військову авантюру, знищив всі багаторічні досягнення російських спецслужб.

Знявши ідеологічні суперечності після розпаду Радянського Союзу та посилення її геополітичного впливу, Росія знаходилась на крок від домінування в Європі, в тому випадку якби був добудований “Північний потік – 2”. Енергетична залежність Європи від Росії дозволила б їй створити геополітичну вісь Москва – Берлін – Париж, але ілюзії Путіна і його безпідставні амбіції знищили цю можливість, натомість посиливши США і НАТО та назавжди відштовхнувши Україну від кривавої Російської Федерації.

1) Лише військова поразка Росії дозволить адекватним представникам російської еліти відсторонити від влади прихильників перетворення Росії на “православний Іран”,

2) в іншому ж випадку, якщо Захід буде зволікати з усуненням міжнародного терориста Путіна, РФ буде поступово перетворена на сировинний придаток Китаю.

Питання не в тому, чи є у України час, питання в тому, чи є час у Заходу?

Агресії проти Грузії передувала дегуманізація грузинів, агресії проти України передувала дегуманізація українців, зараз же в Росії розпочалась дегуманізація Польщі, отже якщо наші західні партнери не бажають, щоб громадяни їхніх країн гинули на території країни члена НАТО, вони повинні зробити все від них залежне для військової перемоги України над імперіалістичною Російською Федерацією.

***

Чи є ще час у України? – 2: про колаборціоністів Путіна

Хтось у Росії має взяти на себе відповідальність і відправити цього гаврика Путіна до пекла

2023-03-04

СТЕФАН ЗАКРЕВСЬКИЙ, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Останні соціологічні опитування в США щодо військової допомоги для України проявили небезпечні тенденції для нашої країни серед прихильників Республіканської партії.

Практично, 50% прибічників республіканців, на відміну від лише 10% виборців Демократичної партії, вважають, що безпекова допомога США для України є занадто великою. Фактично, ці настрої виборців Республіканської партії є наслідком антиукраїнської пропаганди багатьох американських ізоляціоністів та відомого прокремлівського журналіста Такера Карлсона, якого російські політики небезпідставно вважають корисним ідіотом.

Аргументи Такера Карлсона базуються на тому, що допомагаючи Україні американська влада грабує платників податків в США, витрачаючи їхні гроші на країну яка не є важливим союзником для Америки. Абсурдність цього аргументу полягає в тому, що після військової авантюри Путіна, наслідком якої стало витіснення нацистської Росії з енергетичного ринку Європи, США різко збільшили експорт свого газу та нафти до європейських країн.

Авантюра Путіна також дозволила США збільшити експорт своєї зброї на яку зросла ціна, до того ж американські підприємства оборонo – промислового комплексу почали отримувати більше оборонних замовлень, наслідком чого стане збільшення робочих місць для американських громадян. Фактично, надаючи Україні військову допомогу та збільшуючи виробництво американської зброї, США отримали можливість краще підготуватись до можливого військового конфлікту з Китаєм, тому безпекова допомога для нашої країни вигідна Америці не тільки економічно, а і геополітично.

Тож українським політикам та дипломатам дуже важливо донести до американських громадян наратив про те, що **безпекова допомога для України є економічно вигідною для США**. Представникам же української діаспори варто написати звернення до власника і керівництва Fox News з вимогою пояснити, чому на цьому телеканалі працює прокремлівський журналіст Такер Карлсон, висловлювання якого перекладаються на російську мову та використовуються російськими пропагандистами проти США.

Коли ідеологи Кремля заявлять про те, що Росії необхідно спровокувати громадянську війну в США і знищити міжнародний ліберальний порядок, наслідком чого, з їхньої точки зору, повинна стати дедоларизація світової економіки, заяви таких журналістів, як Такер Карлсон, варто оцінювати лише як зраду національних інтересів США.

Особливо ж дивною є позиція Вікторії ***Спартц***, яка дотепер чомусь не пояснила своїм колегам республіканцям [ізоляціоністам], які вважають себе носіями християнських цінностей, що підігрування міжнародному терористу Путіну, який порушив всі 10 божих заповідей, не можна поєднати не тільки з християнською етикою, а і словами з гімну США: "А девіз наш "Ми вірим у Бога".

Окремої уваги також заслуговують американські і європейські експерти, які брали участь у засіданнях Валдайського дискусійного клубу, для яких росіяни забезпечували переліт бізнес-класом зі США до Росії, проживання в п’яти – зіркових готелях та розкішні вечері в елітних російських ресторанах.

Переважна більшість цих прокремлівських експертів активно співпрацювали і співпрацюють дотепер з агентом російських спецслужб Дмитро ***Саймсом*** - видавцем і генеральним директором американського журналу "The National Interest", який використовується чекістами для здійснення "активних заходів" в США.

Дуже показово, що всі ці західні корисні ідіоти разом з відомими російськими "експертами" Лук'яновим, Карагановим, Треніним та Тетяною Становою розповсюджують однаковий прокремлівський наратив про необхідність гарантій безпеки від Заходу для Російської Федерації. Варто лише пам'ятати, що жодного разу, жодна країна, за всю історію існування РФ ніколи не здійснювала військову агресію проти неї, анексуючи її території.

І якщо розширення НАТО, з їхньої точки зору, є загрозою для кривавої Росії, то чому тоді маючи кордони з країнами членами Альянсу, 97% усієї російської армії перебуває в Україні, коли кордони РФ зараз не захищені?

Розширення НАТО є лише наслідком російського імперіалізму і прагненням центрально – європейських країн отримати захист за рахунок абсолютно добровільного вступу до НАТО.

Заперечення ж права тієї чи іншої країни щодо вступу до НАТО є запереченням їхнього права на суверенітет. Погрози ж відомих російських політиків щодо необхідності знищення незалежності Молдови, в конституції якої прописаний нейтральний статус, є яскравим доказом його повної неефективності для країн які знаходяться поруч з Росією, що чудово зрозуміли, як шведські, так і фінські політики.

Західним елітам вже, нарешті, потрібно зрозуміти, що вступ України до НАТО є набагато більш дешевшим варіантом для них, оскільки продовження перебування нашої країни в сірій зоні призведе в майбутньому до нової військової агресії нацистської Росії, направленої на повне знищення незалежності України. І якщо західні еліти не бажають мати проблеми з мільйонами біженців та продовольчою економічною енергетичною кризами, вони повинні бути зацікавлені в вступі України до НАТО.

З точки зору російських прокремлівських військових експертів, вже в 2023 році українські героїчні ЗСУ мають всі шанси завдати повної військової поразки імперіалістичній Росії і саме тому Кремль планує завершити активні воєнні дії проти України до вересня. План Кремля направлений, перш за все, на заморожування конфлікту на території нашої країни осінню 2023 року та окупацію всіх територій України захоплених до вересня, за рахунок імітації мирних переговорів з Заходом.

Представники російської влади вважають, що заморожування конфлікту на території України не дозволить їй вступити до НАТО та ЄС, отже, з їхньої точки зору, вже за декілька років відновивши свій бойовий потенціал Росія зможе здійснити більш успішну військову агресію проти нашої країни. Тож найближчим часом Кремль активує всіх своїх агентів впливу в США та ЄС, використовуючи ядерні навчання на території Росії. **Головною ж метою ядерного блефу Кремля буде нав'язування невигідного**

для України "миру", який залишить нашу країну в сірій зоні між Росією і Заходом.

Для України як і для Заходу в 2023 році відкрилось вікно можливостей для звільнення всіх окупованих Росією територій нашої країни, із-за прорахунків Путіна і російських спецслужб єдине на що зараз може сподіватися Кремль це заморожування конфлікту, яке не відбудеться якщо західні еліти та українська влада проявлять стійкість.

Нажаль, на Заході не має повного усвідомлення що **вже в 2024 році Російська Федерації опиниться під повним контролем корпорації чекістів, які перетворять її на "православний Іран" сильно залежний від Китаю, нав'язавши російському суспільству режим цифрової диктатури.**

Тому, **якщо адекватні представники російської еліти будуть здатні після успішного українського контрнаступу прийти і найголовніше утриматись при владі не допустивши до неї чекістів, вони повинні скористатись, можливо, останньою можливістю для порятунку Росії від ізоляції та занепаду**, здійснивши побажання відомого американського сенатора Ліндсі ***Грема***:

"Чи є в Росії Брут? Чи є в російській армії більш успішний полковник Штауффенберг? Хтось в Росії повинен взяти на себе відповідальність і відправити цього гаврика Путіна в пекло. Ви надасте своїй країні і світу велику послугу".

***

№ 1.335

Малюська назвав цікаву причину затягування з введенням реєстру олігархів

2023-03-04

Щоправда, не навів жодних фактів на підтвердження своїх слів.

Єврокомісія вимагає в України дочекатися висновку Венеційської комісії перед імплементацією закону про олігархів, інакше вступ України в Європейський Союз виявиться під загрозою. Таку версію озвучив в ефірі телемарафону міністр юстиції Денис Малюська.

Повідомлення було розповсюджене державним "Укрінформом", що знаходиться в управлінні ***Міністерства інформаційної політики***.

“Справа в тому, що формування реєстру олігархів, взагалі імплементація закону про олігархів - це умова, яку нам наші європейські колеги поставили для перемовин щодо вступу України до Європейського Союзу. Іншими словами, якщо ми належним чином імплементуємо реєстр олігархів і взагалі закон про олігархів, це стане передумовою для того, щоб з нами розпочали перемовини з тим, щоб ми досить швидко, оперативно стали членами Євросоюзу”, - розповів ***Малюська***.

За його словами, у противному разі, якщо Україна імплементує закон і взагалі механізм обмежень олігархів не в тому баченні, як це бачать наші колеги з Євросоюзу, з Венеційської комісії, це заблокує Україні подальші перемовини і вступ до Європейськоо Союзу.

Ніяких **фактів на підверження такої заяви *Малюська* не навів.**

“Імплементування закону зараз, не маючи на руках висновку Венеційської комісії, створило б чимало ризиків того, що все, що б ми створили, довелося відкатувати потім назад. “Тому на прохання наших європейських партнерів, ми зараз очікуємо висновок Венеційської комісії”, - пояснив міністр юстиції.

Перепон з боку української влади, стверджує ***Малюська***, немає.

"Насправді Україна, українські органи державної влади повністю готові імпементувати закон хоч зараз. Закон готовий, реєстр готовий, підзаконні акти прийняті, методика визначення осіб, які потрапляють в реєстр, так само готова. Тобто насправді хоч завтра ми цей закон готові імплементувати. Єдиний бар’єр - це якраз вимоги Єврокомісії зачекати і побачити, що скаже Венеційська комісія після аналізу нашого закону

Нагадаємо, що міністр юстиції як мінімум *оминув своєю увагою той факт, що закон про олігархів був направлений в Венеціанську комісію вже вдруге*.

Причому,

1) — перший раз закон направили на експертизу виключно на вимогу депутатів, а ніякої не Єврокомісії.

Другий раз законопроєкт зажадала Венеціанська комісія.

2) — Але сталося це ще в 2021 році, коли ні про які перспективи вступу України до Європейського Союзу не йшлося.

"Венеційка" почала розглядати закон ще наприкінці 2021 року. Причому, наголошувала, що висновок буде надано за терміновою процедурою.

Нагадаємо також, що

1) — **гальмуванння закону відбувалося якраз всередині України**. Закон почали розробляти ще за часів президентства Петра ***Порошенка***.

Проте,

2) — проголосувала закон Верховна Рада лише на другому році президентства Володимира Зеленського. Чомусь

3) — не чекаючи висновків Венеціанської комісії.

Депутати дивним, або добре прорахованим, поспіхом проголосували законопроєкт на засіданні 23 вересня 2021 року.

При тому, що їхню увагу звертали на низку юридичних колізій, які стосуються як визначення поняття олігарх так і органу, який буде їх визначати.

Проте у Зеленського заявили, що у переголосуванні немає необхідності.

4 листопада закон підписав Голова ВР Руслан Стефанчук. 5 листопада закон підписав Президент Володимир Зеленський.

А 1 березня 2023 року Кабінет міністрів України ухвалив рішення щодо зміни дати набуття чинності реєстру олігархів.

Відтепер строк, порядок формування і ведення цього реєстру встановлено не раніше ніж «через три місяці з дня опублікування висновку Венеційської комісії», йдеться у розпорядженні уряду №177.

Хоча,

> за твердженням міністра Малюської, у влади все готове, щоб імплементувати закон хоч завтра.

Чому Україні не вибратися із олігархічної пастки, хоч би що нам обіцяли, ZN.UA писала одразу після ухвалення закону.

Детальніше про те, як законопроєкт здатний вплинути на олігархів і **про справжні мотиви його прийняття**, читайте в статті Юлії Самаєвої - «Закон про олігархів прийнятий. Про що він говорить, а про що замовчує».

***

№ 1.336

Закон про олігархів прийнято. Про що він говорить, а про що мовчить

2021-09-23

л

Юлія Самаєва

Редакторка відділу економіки ZN.UA

Нам не вибратися із олігархічної пастки, хоч би що нам обіцяли

1300 поправок подали депутати до 13 сторінок законопроєкту про олігархів. І жодної корисної.

Широкими мазками:

До олігархів, як і раніше, відноситимуть осіб, які мають в арсеналі медіа, політичний вплив, активи на 2,3 млрд грн або ***монополію на ринку***. «Приймати» в олігархи та вести їхній Реєстр так само буде РНБОУ.

Повідомлення про перспективу внесення до Реєстру потенційні олігархи отримуватимуть за десять днів разом із можливістю прийти на засідання Радбезу та у запеклій полеміці відстояти честь мундира. Аби жителям Олімпу не довелося спускатися до рівня різних там високопосадовців, у закон ввели поняття «особистий представник» олігарха. Все заради вашого комфорту, шановні!

Найбільш розмитий критерій «політичний вплив» спробували конкретизувати, — вийшло казна що: «особа є близькою особою з особою», що є високопосадовцем. Близькість — це взагалі дуже конкретне і зрозуміле поняття. Але, щоб бодай чимось заповнити вакуум, додали, що фінансування політичних партій і мітингів — це і є політичний вплив. Офіційно, вочевидь, а кеш сумками депутатам, держкомпаніям, тендерним комітетам, силовикам і решті можна, як і раніше, носити.

До Реєстру тепер вноситимуть не лише імена та прізвища олігархів, але й їхні компанії, партії, а також звіти третіх осіб, які з олігархом контактували.

Коло тих, хто має ці звіти подавати, розширили до держслужбовців категорії «Б», міських голів, керівників держпідприємств і працівників патронатних служб високопосадовців. А до контактів, про які треба звітувати, додали телефонні розмови.

Вибути з Реєстру тепер можна, або позбувшись принаймні двох критеріїв визначення олігарха, або надавши РНБО вичерпні відомості про невідповідність цим критеріям. На цьому, власне, всі основні поправки.

А тепер до суті.

Поки депутати міняли «або» та «та», ДП «Гарантований покупець» задешево продало електроенергію аж на чотири місяці наперед трейдерам Ріната Ахметова та Ігоря Коломойського. Прямо за лічені години до її подорожчання. А генеральна прокурорка так і не скасувала постанови про закриття справи «Роттердам+», де менеджмент ахметовського ДТЕК серед головних обвинувачених.

Поки депутати мучилися, в дужках писати «контролер» чи без, Фонд держмайна звільнив менеджера за те, що він викрив системні розкрадання на «Харківобленерго», яким держава володіє спільно з Вадимом Новинським.

Поки нардепи формулювали найкраще визначення для електронних медіа, Верховний суд так і не знайшов у собі сил визнати, що державний Приватбанк не винен офшорним компаніям родини Суркісів нічого, відправивши справу на 350 млн дол. на чергове коло розгляду.

Поки в парламенті вагалися, чи потрібно уточнювати, що бенефіціар — це саме фізична особа, Антимонопольний комітет зробив усе, аби злити суд про правомочність їхнього штрафу у 4,7 млрд грн, накладеного на АЗС

Коломойського. Трьох місяців АМКУ не вистачило, щоб подати суду свою аргументацію. Ну, щоб юристам Коломойського усього вистачило для виграшу. А ще АМКУ так і не знайшов порушень у діях МАУ Коломойського, хоча вони очевидні всім, хто бодай раз користувався послугами «авіамаршрутки».

І весь цей час якось підозріло мовчав Фонд гарантування вкладів фізичних осіб про перебіг справи проти Костянтина Жеваго у Високому суді Лондона. Британці процедуру заморозки активів олігарха вже почали, а в Україні й не помітили. Тут йому досі нічого не заважає вести бізнес. Наприклад, жеваговський ГЗК у топі компаній, що отримали бюджетне відшкодування ПДВ у липні.

Міністр юстиції тим часом нас переконує, що принаймні Медведчук, Коломойський і Фірташ — хороший приклад зусиль української влади у боротьбі з олігархами.

Нагадаємо панові міністру, що

> фірташівська компанія-постачальник газу для населення цьогоріч законтрактувала у «Нафтогазу» найбільші річні обсяги палива за найнижчою вартістю, давши всім на ринку зрозуміти, хто тут державний улюбленець. Усі у високих кабінетах були дуже занепокоєні, але досі нічого не зробили.

Чи згадаймо, як

> 1) — секретар РНБО публічно збрехав, що санкцій на Коломойського досі не накладено, бо Україна чекає якихось документів від США.
>
> 2) — А отримавши відповідь від Держдепу, що це не так, промовчав, наче й не про нього.

Якби влада дійсно хотіла зруйнувати підвалини олігархату, то

> 1) — ми побачили б реальне збільшення ренти, а не ту профанацію, яку зрештою залишили у тепер уже дуже умовно «антиахметовському» законі.
>
> 2) — Вона запустила б реальний контроль трансфертного ціноутворення замість нинішньої імітації.
>
> 3) — Ми перестали б фіксувати систематичні прогини держкомпаній під олігархами.

І, звісно,

> 4) — принципово іншою стала б робота Антимонопольного комітету, на який зараз без сліз не глянеш.

Але Зеленському все це не потрібно.

Йому потрібні контрольовані медійні та грошові мішки. Він не хоче, щоб вони перестали пити нашу кров, він хоче регулярно їсти кров'янку.

Закон про олігархів

1) не зменшить корупції у держпідприємствах,

2) не гарантуватиме неупередженого судочинства,

3) не зміцнить антикорупційної системи,

4) не додасть сміливості та принциповості ані Антимонопольному комітету, ані решті відомств.

Потрібні зовсім інші зміни, і заперечувати це може або дурень, або падлюка.

Президент не дурень. Він точно знає, навіщо йому потрібен цей закон. Він хоче підвісити олігархів за зябра. Не заради зменшення їхнього впливу на Україну. Виключно задля збільшення власної політичної ваги.

Гачок Зеленського — це публічний Реєстр, адже решта пропонованих наслідків для олігархів нікчемні.

А от сам офіційний статус олігарха — інша річ, бо він може суттєво ускладнити як їхні особисті відносини із фінустановами, так і їхніх компаній (які зовсім невипадково також додали до Реєстру).

Цивілізований світ узяв курс на глобальний фінансовий моніторинг і протидію легалізації корупційних коштів, перехресні перевірки, запити до банків і тотальний комплаєнс. Жоден пристойний банк, жоден притомний партнер чи потенційний інвестор не ризикуватимуть власними репутацією та гаманцем, вступаючи у зносини із офіційним олігархом чи його бізнесом.

А **на Банковій апетити вже зросли**:

— список 13 потенційних олігархів, за даними наших джерел, уже дотягує до сорока осіб. І з кожним можна вступити у непрості перемовини про те, що ж обміняти на жадане непотрапляння у Реєстр.

Почнуть, звичайно, з медіалояльності. І тут справа не лише у бажанні систематично звеличувати чергове «велике будівництво» чи замовчувати умовне «ДТП Трухіна». **Кишенькові медіа дають практично необмежені можливості кандидату на другий термін і не дадуть жодного шансу його потенційним конкурентам.**

Та самою медійною лояльність не обмежаться.

«Тушкою», певно, теж братимуть. І натуральний обмін підійде, і грошовий.

Важелі впливу Зеленського систематично клинить, авторитет кульгає на обидві ноги, з ідеями і сенсами — біда, з кадрами — катастрофа. Логічно, що **єдине, навколо чого об'єдналася ця політична сила, — гроші**.

І от як «пощастило»,

> 1) **— закон про олігархів створює виняткові можливості не лише для «медіарейдерства», а й для банального шантажу та гоп-стопу, усунення конкурентів «на замовлення», переділу ринків і «годівничок»**.

Шкода, що

> 2) **— все це не матиме нічого спільного із деолігархізацією. Більш того, із частиною олігархів вже досягнуто певних домовленостей**.

Давид ***Арахамія*** не випадково клопотав про спеціальну процедуру розгляду цього законопроєкту у другому читанні.

«Спеціальність» ця передбачала неможливість обговорення, а зрештою, і прийняття під час розгляду жодних поправок, окрім погоджених профільним комітетом.

Тобто,

> **— гарантувала усім зацікавленим, що закон буде прийнято без сюрпризів**.

І судячи з того, що **під час першого читання проєкт палко підтримали і президентські «слуги», і «коломойський Майбах», і «веревська Довіра», принаймні цих зацікавлених фінальний результат не розчарує**.

***

№ 1.337

«Імплементувати закон про олігархів неможливо через відсутність висновку Венеційської комісії» — Малюська

2023-03-03

Єдиним бар’єром на шляху імплементації закону про олігархів є вимога Єврокомісії дочекатися висновку Венеційської комісії після аналізу цього закону.

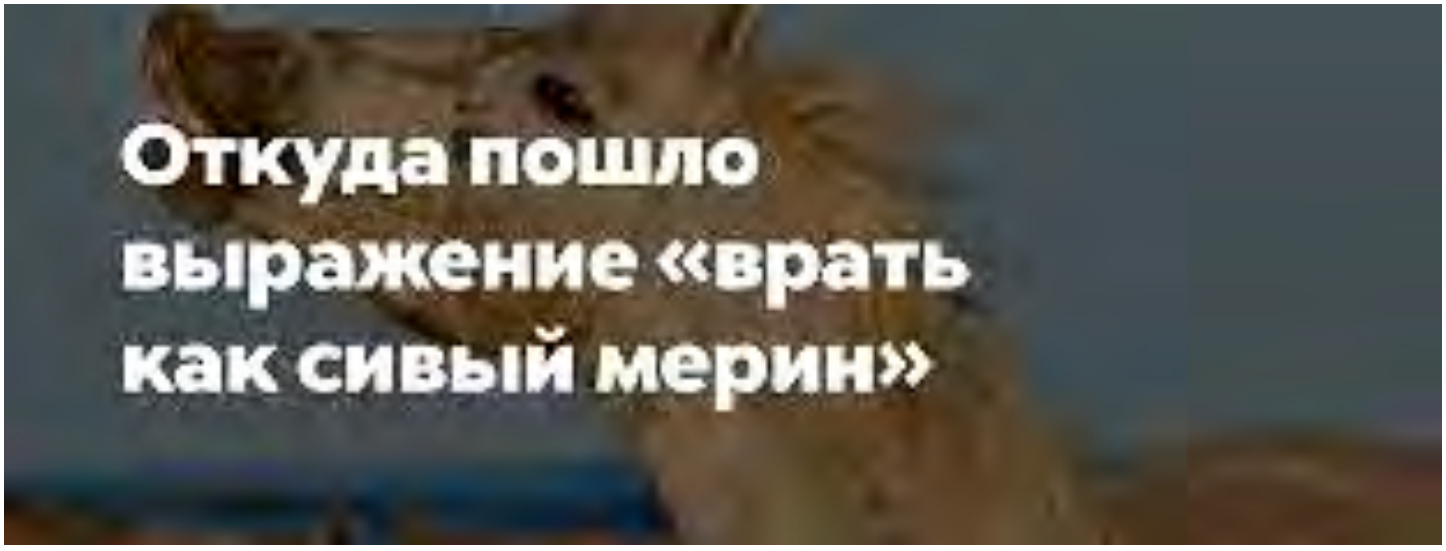

Про це в ефірі телемарафону сказав міністр юстиції Денис ***Малюська***, повідомляє кореспондент Укрінформу.

“Справа в тому, що формування реєстру олігархів, взагалі імплементація закону про олігархів - це умова, яку нам наші європейські колеги поставили для перемовин щодо вступу України до Європейського Союзу. Іншими словами, якщо ми належним чином імплементуємо реєстр олігархів і взагалі закон про олігархів, це стане передумовою для того, щоб з нами розпочали перемовини з тим, щоб ми досить швидко, оперативно стали членами Євросоюзу. Якщо ми імплементуємо закон і

взагалі механізм обмежень олігархів не в тому баченні, як це бачать наші колеги з Євросоюзу, з Венеційської комісії, це заблокує нам подальші перемовини і вступ до Європейськоо Союзу і відповідно до висновку Єврокомісії”, - розповів ***Малюська***.

За його словами,

“імплементування закону зараз, не маючи на руках висновку Венеційської комісії, створило б чимало ризиків того, що все, що б ми створили, довелося відкатувати потім назад”.

“Тому на прохання наших європейських партнерів, ми зараз очікуємо висновок Венеційської комісії. Ми переконані, що це буде вже дуже найближчим часом. Тобто насправді Україна, українські органи державної влади повністю готові імпементувати закон хоч зараз. Закон готовий, реєстр готовий, підзаконні акти прийняті, методика визначення осіб, які потрапляють в реєстр, так само готова. Тобто насправді хоч завтра ми цей закон готові імплементувати. Єдиний бар’єр - це якраз вимоги Єврокомосії зачекати і побачити, що скаже Венеційська комісія після аналізу нашого закону”, - пояснив міністр юстиції.

Малюська підкреслив, що Україна розраховує отримати висновок Венеційської комісії найближчим часом.

“Мова іде про тижні, місяць, можливо і дні, не знаю... Але точно, що це не розтягнеться на півроку чи рік. Відповідно, в нас буде час, щоб такі зауваження врахувати, продискутувати з ними, щоб розуміти, що ми правильно зрозуміли їхні коментарі й отримати підтримку в парламенті”, - сказав ***Малюська***.

Як він відзначив,

“що реально стосується євроінтеграції - парламентом підтримується”.

“Звісно, закон не простий, він дуже складно приймався в парламенті, були численні політичні медіабаталії, але і ми не очікуємо серйозних перешкод у проходженні законопроєкту з огляду на те, що це стало ключовою частиною євроінтеграційного процесу, це і вимоги Єврокомісії. Тому я впевнений, що весна-літо ми забезпечимо імплементацію всіх вимог Венеційської комісії і тих, які є важливими, і про які ми домовимося, і відповідно - забезпечимо виконанння усіх умов з тим, щоб розпочати початок перемовин. Тому я не бачу тут великих проблем. Дійсно, є юридичні проблеми, тому що всі ми бачимо різні механізми чи різні опції, яким чином треба реагувати на проблему олігархів. Наше бачення, що вона вкрай схожа з антимонопольним регулюванням”, - зазначив ***Малюська***.

Як повідомляв Укрінформ,

— у листопаді 2021 року Президент Володимир Зеленський підписав Закон "Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу в суспільному житті (олігархів)".

Документ забезпечує правові рамки для відокремлення великого бізнесу від політичної боротьби та для обмеження деструктивного впливу привілейованих (олігархічних) інтересів на економічне життя України. Також встановлює критерії для визначення олігархів та вимоги до прозорості контактів політичних діячів і посадових осіб з олігархами або їхніми представниками.

29 червня 2022 року Президент Володимир Зеленський увів у дію рішення РНБО про реєстр олігархів, порядок його формування та ведення, підписавши відповідний указ.

***

№ 1.338

Дайджест подій в Україні та навколо України від 04 березня 2023

Головне

1) Субота суцільних зашкварів влади - я б так це назвав. Бо "насоси на дачу" з орденом від розвідпіарника Буданова - це лютий треш, так само як і запрошення інстассавців та інстасамок до балакучої папуги єрмакаки падляка.

2) Будь-які надії на те, що директором НАБУ буде призначено незалежного кандидата, можете засунути собі... самі знаєте, куди.

3) Чиновники міноборони і пресобслуга стверджують, що війска з Бахмута виводити не будуть. Хоча ситуація навколо міста вкрай критична.

4) Ще один зашквар зі "стендап-коміком" показав все гівняне підгрунтя "заборони на виїзд". Бо "для своїх" жодних заборон немає. І це не просто дратує.

Теми доби

1) Конкурсна комісія відібрала 3 кандидатів на посаду директора НАБУ.

2) Окупанти намагаються оточити українське угруповання в Бахмуті.

3) Кабмін затвердив антикорупційну програму.

1. Війна

1-1) Фронт

• Прессекретар Держприкордонслужби Демченко повідомив, що Росія постійно здійснює ротацію підрозділів на території Білорусі, хоча загальна кількість російських військовослужбовців останнім часом не перевищує 10 тис. Він підкреслив, що влада Білорусі й далі підтримує Росію у війні проти України, надаючи їй територію, полігони, військову та транспортну інфраструктуру та повітряний простір.

• На півночі Луганщини тривають бойові зіткнення в районі Кремінної та вздовж Сіверського Дінця. Усі спроби російських військ прорвати українську оборону успіху не мають, попри постійну ротацію та введення в бій нових підрозділів.

• Ситуація в районі Бахмута наразі є критичною для українського угруповання, яке боронить місто. Ударні підрозділи окупантів ведуть наступ у напрямку Краматорська, Слов'янська та Сіверська, а також атакують українські позиції на південь від Бахмута щоби замкнути кільце оточення. Спікер Східного угруповання військ Череватий заявив, що Сили оборони контролюють місто, бої точаться на околицях, масового виведення військ не відбувається, а підрозділи здійснюють планову ротацію.

• Українські війська відбили атаки на околицях Торецька, Авдіївки та Донецька. На цій ділянці фронту російські війська не можуть досягти успіху вже кілька місяців і зазнають важких втрат у живій силі та техніці.

1-2) Тил

Кабмін затвердив ***державну антикорупційну програму для реалізації антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки.*** На ухваленні програми, яку підготовило Нацагентство з питань запобігання корупції, наполягали посли країн "Великої сімки" (G7).

Міністр енергетики Галущенко заявив, що Україна закінчує опалювальний сезон із профіцитом потужності генерації, а також із достатніми запасами газу та вугілля.

2. Україна та світ

• Україну відвідала голова Європарламенту Метсола. Вона зустрілася із президентом Зеленським та головою Верховної Ради Стефанчуком. На конференції United for Justice у Львові Метсола закликала посилити санкції проти Росії, зокрема проти алмазної промисловості. Вона згадала про величезні прогалини в санкційній політиці, які дають третім країнам

можливість обходити санкції, а також те, що багато російських чиновників та політиків досі не включено до санкційних списків. Метсола заявила, що без притягнення керівництва Росії до відповідальності миру не буде, а ЄС мусить узяти активну участь у цьому процесі. Вона наголосила, що запуск Міжнародного центру розслідування злочинів агресії є важливим кроком у цьому напрямі. Генпрокурори Спільної групи слідчих (JIT) із країн Європи підписали угоду про створення цього центру на базі Євроюсту. Центр розпочне роботу влітку в Гаазі.

Голова Верховного суду Князєв повідомив, що українські суди невдовзі масово розглядатимуть справи про геноцид українського народу, тому вже зараз потрібна кваліфікація дій агресора. З його слів, є дві точки зору на проблему: суб'єктом злочину геноциду є військово-політичне керівництво РФ, яке віддає накази на знищення українців, другий підхід полягає в притягненні до відповідальності кожного солдата, який убивав українців. На думку Князєва, злочини здебільшого є змішаними, тому судам буде важко визначитися з кваліфікацією та звинуваченням. Князєв повідомив, що в Україні суд розглядає наразі лише одну справу про геноцид.

Керівник департаменту Офісу генпрокурора Білоусов повідомив, що вже 20 країн розслідують воєнні злочини Росії в Україні. Зокрема йдеться про злочини, які скоєно іноземними найманцями ПВК "Вагнера".

Міністр закордонних справ Кулеба вважає вкрай важливим, щоби Рада Європи максимально сприяла розслідуванню воєнних злочинів Росії. За твердженням міністра, цей блок буде одним із центральних на саміті Ради в Рейк'явіку, який відбудеться в середині травня.

• Прем’єр-міністр Латвії Кариньш переконаний, що Україна отримає західні літаки – і це є лише питанням часу. Кариньш підкреслив, що війна має завершитися перемогою України та поразкою Росії.

Посол України у Великій Британії Пристайко повідомив, що країна передасть ЗСУ у 2 рази більше танків Challenger 2, ніж було оголошено раніше, тобто може йтися вже про 28 танків. Пристайко вважає, що процес із наданням Україні винищувачів розвивається в тому ж напрямку.

ЗМІ повідомили, що 2 українські льотчики вже проходять тестування в США для оцінки можливості пілотуванню ними західних літаків, ще 10 пілотів отримали дозвіл на в'їзд до країни з тією ж метою.

• Президент Зеленський на зустрічі з головою Європарламенту Метсолою наголосив, що Україна прагне якнайшвидше завершити виконання рекомендацій Єврокомісії щоби розпочати переговори про вступ до ЄС уже цього року. Голова Верховної Ради Стефанчук заявив, що підтримка Євросоюзу в адаптації українського законодавства на поточному етапі руху до членства є необхідною та визначальною.

• За оцінкою видання The Economist, населення Росії стрімко скорочується через втрати на фронті, виїзд чоловіків за кордон та старіння. Владі вдалося частково переламати тенденцію в середині 2000-х років. завдяки збільшенню соціальних виплат на народження дітей. У середині 2010-х років уряд РФ спростив в'їзд мігрантів із колишніх республік СРСР, а наприкінці десятиліття запустив програму дешевої іпотеки, яка суттєво підняла народжуваність. Наразі Росія практично не має проблем із безробіттям у через запуск на повну потужність підприємств військово-промислового комплексу й повним завантаження у вугільній промисловості та металургії, а недолік робочих рук у будівництві та низці інших сфер влада сподівається закрити мігрантами з країн Середньої Азії.

3. Тренди

• Українські соцмережі та ЗМІ обурилися нагородженням начальником Головного управління розвідки Будановим орденом "За сприяння військовій розвідці України" російськомовної "спеціалістки з послуг ескорту", яка порадила всім заткнутися та заздрити тихо. Людей обурило й те, що вона заявила, що "не має значення чий Крим, головне – що там усе мирно". Нагородження орденами непричетних – фірмова візитна картка української влади, незалежно від кольору та політичного забарвлення. Однак у цьому випадку "блогершу" запросив на зустріч, разом з іншими "лідерами суспільної думки", радник голови Офісу президента Подоляк. Низка експертів вважають, що це було зроблено свідомо для компрометації Буданова, якого група депутатів Верховної Ради намагається призначити міністром оборони замість Резнікова. Офіс президента всіляко вибілює Резнікова, який є фігурантом низки гучних корупційних скандалів із закупівлями продовольства та амуніції для армії. Безперечно, що міністр у курсі всіх "схем" свого міністерства, і саме на нього замикаються багато фінансових потоків. Те, що голова Офісу президента Єрмак і сам Зеленський люто захищають Резнікова, викликає у військовослужбовців та громадянського суспільства безліч питань. Однак у боротьбі за мільярдні грошові потоки Міністерства оборони всі заходи годяться, зокрема, і компромат на конкурента через витягування назовні подібних нагороджень.

• Конкурсна комісія з добору кандидатів на посаду директора НАБУ за результатами співбесід відібрала 3 особи. Один із них, за оцінкою незалежних експертів та представників громадянського суспільства, є прямим ставлеником голови Офісу президента Єрмака. На думку кількох журналістів, які стежили за процесом добору, усі три кандидати мають проблеми з обґрунтуванням походження коштів та активів, а відповіді на питання профпридатності були відверто слабкими. На першому етапі конкурсу комісія відсіяла одного з головних претендентів, який розслідував справу проти заступника голови Офісу президента Татарова, оскільки за формальними

ознаками він не мав достатнього управлінського досвіду. Директора НАБУ має призначити Кабмін.

• Стендап-комік Щегель виїхав до Туреччини й залишився там, попри отримання повісток про призов до армії. Він залишив Україну завдяки дозволу Міністерства культури. Щегель заявив, що вважає Україну "фікцією" і не відчуває докорів совісті від того, що живе "у комфортному психологічному середовищі", тоді як українські чоловіки гинуть на фронті. Міністерство заявило, що Щегель порушив правила перетину кордону та повернення в Україну. Користувачі соцмереж підкреслюють, що влада дає дозвіл на виїзд "зручним" для себе артистам, блогерам, і "громадянським активістам", тоді як студентам іноземних вишів виїзд заборонено.

***

№ 1.339

Уряд планує планує продовжити децентралізацію в 2023 році та запровадити інститут префектів

2023-01-03

Такі державні особи наглядатимуть за ухваленням рішень на місцях.

Кабінет міністрів України визначив одним зі своїх пріоритетів на 2023 рік продовження реформи децентралізації. Зокрема, уряд має намір запровадити

інститут префектів, повідомив прем'єр-міністр Денис Шмигаль під час засідання Кабміну.

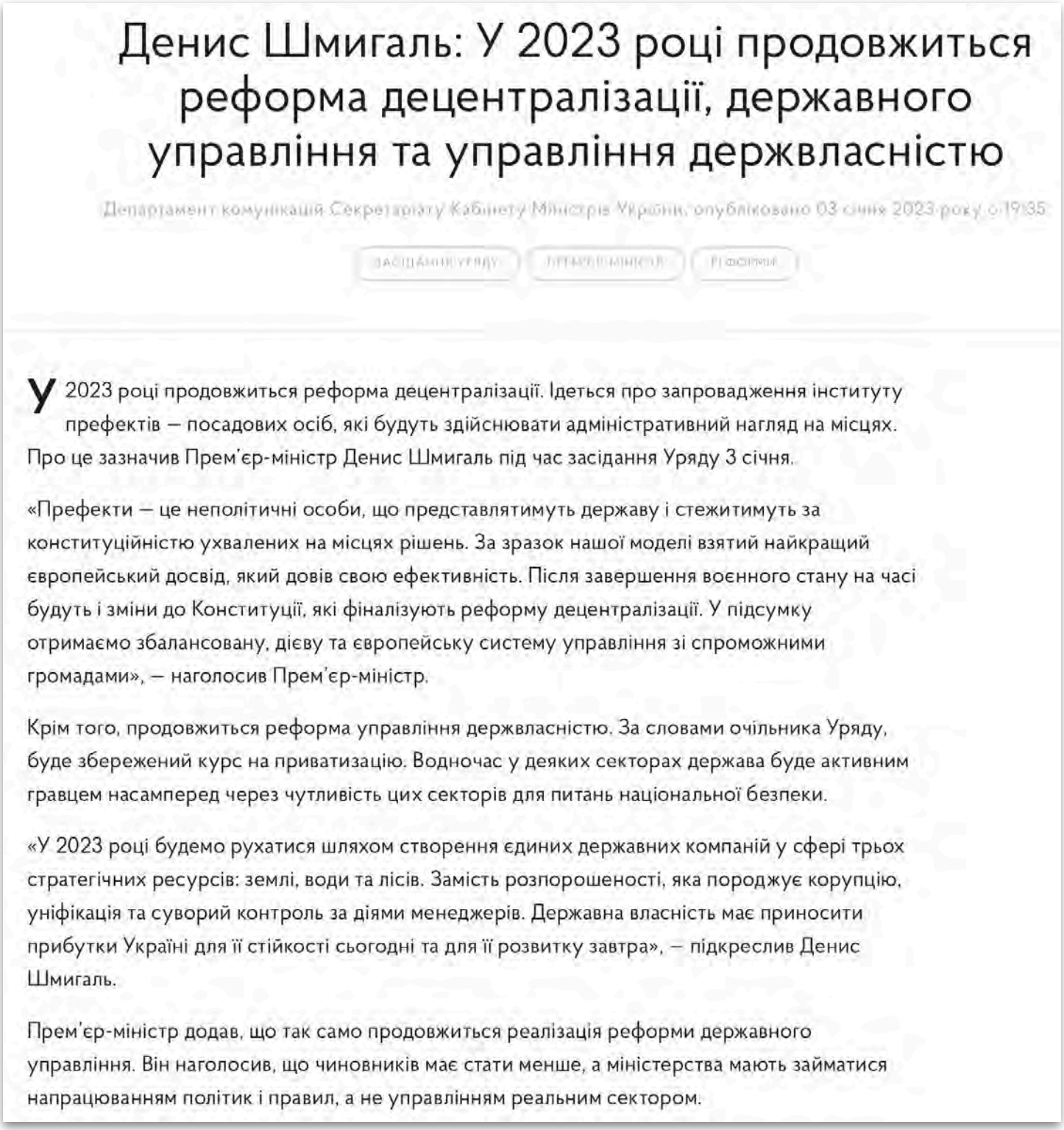

Денис Шмигаль: У 2023 році продовжиться реформа децентралізації, державного управління та управління держвласністю

Департамент комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України, опубліковано 03 січня 2023 року о 19:35

У 2023 році продовжиться реформа децентралізації. Ідеться про запровадження інституту префектів – посадових осіб, які будуть здійснювати адміністративний нагляд на місцях. Про це зазначив Прем'єр-міністр Денис Шмигаль під час засідання Уряду 3 січня.

«Префекти – це неполітичні особи, що представлятимуть державу і стежитимуть за конституційністю ухвалених на місцях рішень. За зразок нашої моделі взятий найкращий європейський досвід, який довів свою ефективність. Після завершення воєнного стану на часі будуть і зміни до Конституції, які фіналізують реформу децентралізації. У підсумку отримаємо збалансовану, дієву та європейську систему управління зі спроможними громадами», – наголосив Прем'єр-міністр.

Крім того, продовжиться реформа управління держвласністю. За словами очільника Уряду, буде збережений курс на приватизацію. Водночас у деяких секторах держава буде активним гравцем насамперед через чутливість цих секторів для питань національної безпеки.

«У 2023 році будемо рухатися шляхом створення єдиних державних компаній у сфері трьох стратегічних ресурсів: землі, води та лісів. Замість розпорошеності, яка породжує корупцію, уніфікація та суворий контроль за діями менеджерів. Державна власність має приносити прибутки Україні для її стійкості сьогодні та для її розвитку завтра», – підкреслив Денис Шмигаль.

Прем'єр-міністр додав, що так само продовжиться реалізація реформи державного управління. Він наголосив, що чиновників має стати менше, а міністерства мають займатися напрацюванням політик і правил, а не управлінням реальним сектором.

«Префекти – це неполітичні особи, що представлятимуть державу і стежитимуть за конституційністю ухвалених на місцях рішень», – пояснив він.

За словами Шмигаля,

1) — зразком для майбутньої моделі став «найкращий європейський досвід, який довів свою ефективність».

Він додав, що

2) — після завершення війни доречним буде й внесення змін у Конституцію України, які дозволять завершити децентралізацію.

«У підсумку отримаємо збалансовану, дієву та європейську систему управління зі спроможними громадами», – підсумував прем'єр.

У своїй промові Денис Шмигаль мав на увазі зареєстрований у 2020 році законопроєкт №4298 «Про місцеві державні адміністрації», який депутати готують до другого читання.

Дійсно, при обговоренні концептуальних засад майбутнього статусу голів місцевих державних адміністрацій **ключове питання:**

— префект – це політична фігура чи кар'єрний державний чиновник?

При цьому **Банкова прагне, щоб призначав префекта саме президент** за поданням уряду, а не Кабмін, **що, на думку ряду експертів, може стати значною проблемою для системи держуправління.**

Директор Інституту розвитку територій Юрій Ганущак пояснив, які ризики можуть виникнути в статті «Як забрати «іграшку» у Банкової?».

Варто також зазначити, що запровадити інститут префектів можливо лише змінивши Конституцію, а її під час воєнного стану чіпати не можна.

Невже влада спробує обійти Основний Закон?

Нагадаємо, що після появи законопроєкту № 4298, наприкінці 2021 року з'явився проєкт внесення змін до Конституції в частині децентралізації.

Незважаючи на наявність у ньому низки реформаторських норм, документ теж видається досить неоднозначним.

Складається враження, що **такий проєкт змін до Конституції – ритуальний крок, який робиться насамперед із політичною метою**.

Подробиці читайте в матеріалі Юрія Ганущака «Піар-конституція для диктатора».

***

№ 1.340

Нові райони: вікно можливостей або управлінський хаос?

2020-09-21

Юрій Ганущак

директор Інституту розвитку територій, Автор та співавтор ряду законопроектів з питань реформування місцевого самоврядування, бюджету та державних закупівель

Партія влади зволікає з прийняттям пакета законопроєктів, що забезпечують включення механізмів діяльності нових РДА.

17 липня парламент ухвалив постанову №3650, якою передбачено створення нових районів в Україні. А за її змістом заразом затверджувався також і перелік громад. Тобто фактично новий адміністративно-територіальний устрій України.

Одразу хочу заспокоїти громадян: глобального погіршення якості надання послуг не буде, швидше, навпаки, адже громади переберуть на себе більшість повноважень районного рівня. Апокаліпсичні картини, що їх малюють деякі політики національного та місцевого рівнів, свідчать про розгубленість чи навіть паніку, яка виникла зараз серед місцевого політичного бомонду, що посилено шукає свою нішу в нових просторових реаліях.

Але! На жаль, після маніфестаційного установчого акта, який свідчив про завершення першого етапу реформи територіальної організації влади, в народних депутатів **не вистачило натхнення проголосувати за законопроєкт № 3651, який відповідав би на питання, які відразу з'явилися** після такого подвигу народних депутатів. Насамперед про правонаступництво органів публічної влади.

Має бути також законодавчо визначений орган, який створював би нові районні державні адміністрації (РДА), але його теж досі немає. І це не може бути президент, функції якого визначено безпосередньо Конституцією і якому ще раз наразитися на рішення КСУ про перевищення повноважень зовсім не з руки. Логічно, що це повинен бути Кабінет міністрів, але це потрібно закріпити в законі. І якнайшвидше — районні державні адміністрації мають приступити до роботи в нових умовах уже із січня 2021 року.

Чому влада зволікає? Тому що в неї не вистачило кілька голосів під час голосування законопроєкту № 3651. Хтось банально не прийшов на роботу, хтось відволікся, а хтось робить усе, аби реформа загальмувалася. У сформованій ситуації команда влади, що просуває реформу, не має права розслаблятися ні на хвилину. З депутатським корпусом потрібно було працювати, тому що йдеться про ключові для системи державного управління законопроєкти. 25 жовтня буде обрано владу в нових районах, яка того ж дня повинна отримати законну можливість формувати бюджет, для чого потрібна нова РДА. А вже з нового року механізм мусить працювати як годинник.

Проте в частині закріплення фінансових ресурсів за бюджетами громад парламент та уряд діяли злагоджено. Тому що добре працювали лобісти Асоціації міст України. У проєкті на 2021 рік міжбюджетні трансферти передбачені тільки до бюджетів територіальних громад та обласних бюджетів. Районних немає. Фактично обнуління ресурсів на районному рівні було закріплено в законопроєкті №3614, який дружно підтримали народні депутати. Ні, формально районні бюджети є, тільки без постійних і прогнозованих доходів, ну і видатки формулюються як «районні програми підтримки» якогось із напрямів. Немає коштів — немає програм. Навіть на утримання апаратів райрад відсутні кошти, хіба що виклянчать у обласного бюджету чи в тих же громад.

Програма-мінімум для закріплення досягнень реформи — ухвалити норми, закладені в законопроєкті №3651. Також потрібно закрити прогалину з

регулюванням питань, які стосуються порядку змін в адміністративно-територіальному устрої. В пакеті необхідних змін є нова редакція Закону «Про місцеве самоврядування». Не втрачено шансів таки обновити Конституцію України, хоча політична кон'юнктура для цього не зовсім сприятлива.

Однак найбільш нагальним залишається питання визначення нового статусу районних державних адміністрацій. На сьогодні в Україні склалась унікальна ситуація: за слабкості районних рад і відсутності традиційних для субрегіонального рівня самоврядних повноважень орган виконавчої влади загальної компетенції нарешті може стати органом, який дійсно представляє державу, а не є маріонеткою в руках місцевих князьків. Адже конституційні повноваження, які залишаються в РДА, фактично перетворюють її на орган префекторального типу. Причому в рамках діючої Конституції.

Тож є реальний шанс вкласти повністю новий зміст у структуру, яка тільки створюється, без напівфеодального та корупційного шлейфу, що тягнеться за старими органами виконавчої влади на території. В цьому разі РДА суттєво відрізнятиметься від обласних державних адміністрацій (ОДА), які змушені будуть в основному залежати від груп впливу, що стоять за депутатами обласних рад. Отже, РДА повинні бути органом виконавчої влади, на який держава має перекласти максимум функцій, що реалізовуватимуться на території. А от ОДА для зменшення конфлікту інтересів від суміщення повноважень держави та самоврядування потрібно більше орієнтувати на функції виконавчого органу обласної ради, залишивши державними тільки ті, які неможливо передати на районний рівень.

Таким чином, статус голови ОДА матиме, швидше, політичний характер, тоді як на районному рівні необхідно забезпечити політичну нейтральність, неупередженість у поєднанні з високою фаховістю. Адже завдання ставляться незвичні для управлінців, які звикли керувати, тобто віддавати накази підлеглим у системі жорсткої ієрархії. Бо найголовніше завдання, яке виконуватиме РДА, — це координація діяльності територіальних органів. І це набагато важче, ніж пряме управління.

І доведеться взаємодіяти з керівниками територіальних органів міністерств, відомств, інспекцій, які мають власну компетенцію, визначену законом, і звикли виконувати накази та доручення тільки по вертикалі. І хоча формально вимогу такої координації їх діяльності передбачено законодавством давно, однак її уникали шляхом створення органів поза формальним адмінтерустроєм. Як правило, через міжрайонні об'єднання, коли орган поліції чи державна податкова адміністрація створювалися для управління в кількох районах.

Координація ж передбачає узгодження дій різних територіальних органів і прийняття плану заходів на реалізацію державних програм, де РДА відводиться роль контролера виконання таких заходів територіальними

органами в межах їх же компетенції. Для прикладу, в районі фіксується низька підприємницька активність. Формально всі територіальні органи діють у межах визначених інструкцій. Але реально бізнес скаржиться на побори, дахування криміналітету, необґрунтовані перевірки чи, навпаки, курячу сліпоту правоохоронних органів за випадків рейдерства.

Так от, змусити ці територіальні органи виконувати свою роботу — завдання районної державної адміністрації. Бо результат їхньої роботи перевіряється з допомогою порівняння об'єктивних показників у групі близьких за розміром і кількістю населення районів. Щоб не було відмовок про «особливий нарід, який живе на території району і героїчно бореться зі стихійними та рукотворними лихами».

Райдержадміністрації надаються інструменти контролю, моніторингу та реагування. Погодження планів діяльності територіального органу, звернення до відповідного центрального органу про скасування акта територіального органу, зупинка такого акта, подання на звільнення його керівника, винесення цього питання на рівень уряду — всі ці інструменти мають бути в арсеналі голови РДА і широко застосовуватися.

Фактично це має бути не просто «государеве око», а постійна скалка для чиновників, які інколи забувають, що живуть за рахунок платників податків. Координація територіальних органів міністерств і відомств передбачає прив'язку останніх виключно до адміністративно-територіального устрою. Оскільки ряд територіальних органів навіть зараз охоплюють два чи більше новостворених районів, це потребуватиме корекції — перегляду рішень щодо окремих районів, створених під забаганки політиків чи місцевих авторитетів. Кількість районів потрібно скоротити принаймні на три десятки.

Треба забезпечити такі умови щодо статусу голови РДА:

1) — особливий порядок призначення та звільнення, який мінімізує політичні та особистісні впливи;

2) — ротацію;

3) — належний вишкіл;

4) — пристойне матеріальне заохочення.

Конституція передбачає, що голови місцевих державних адміністрацій (МДА) призначаються на посаду президентом за поданням Кабінету міністрів.

З одного боку, це створює спокуси для офісу президента підім'яти під себе інститут голів МДА як щонайменше адміністративний ресурс. Історія свідчить, що такі спроби при всіх очільниках держави їм не допомогли. Адже робота голови державної адміністрації майже повністю пов'язана із

взаємодією з органами виконавчої влади та місцевим самоврядуванням. А конституційні повноваження президента екстериторіальні, не пов'язані з територією. Тобто участь у призначенні голови МДА має бути, швидше, як гарантування сталості адміністративної системи, стійкості до політичних штормів. За вибір кандидатів повинен відповідати уряд, адже саме з ним безпосередньо комунікує голова МДА.

Саме тому виникла ідея спеціального кадрового резерву, через який мають проходити відібрані за конкурсом кандидати на посаду голови РДА. Кадровий резерв не повинен бути занадто малим, щоб була лавка запасних, і занадто великим, щоб більшість його членів могли бути призначені на посаду голови РДА після спеціальної перевірки та вишколу. Необхідність перебування в кадровому резерві кандидата на посаду керівника органу, якому має повністю довіряти і президент, і уряд, застерігає останніх від прийняття рішень зопалу, наприклад, як нагороду за допомогу на виборах. На цій посаді потрібен кадровий управлінець. Щодо голови ОДА, то до внесення змін до Конституції ця посада залишатиметься політичною, і призначення на неї буде результатом політичних домовленостей між главою держави, урядом і місцевою елітою.

Хоча посада голови РДА не має цікавити бізнес-середовище, адже той не розпоряджається коштами бюджету, однак широкі координаційні та контрольні функції породжують великі спокуси. Саме тому потрібно запровадити механізм ротації — переводу на посаду в інший район. На одному місці такий службовець не повинен перебувати більш як три роки. І не тільки задля протистояння корупційним ризикам, а й для забезпечення єдиного правозастосування на всій території України. Очевидно, що це визначає рамки у взаємовідносинах з головою ОДА. Ієрархічну залежність треба звести виключно до конституційних приписів: голови ОДА мають право контролювати голів РДА, але тільки за встановленими урядом процедурами. Оскільки їх повноваження чітко розведені, голови РДА повинні мати прямі комунікаційні та адміністративні зв'язки з урядом.

Ще одне повноваження державних адміністрацій — забезпечити виконання державних програм. Як правило, більшість із них реалізується через відповідні територіальні органи, однак певні заходи та процедури є спільними. Насамперед тендерні. Створення єдиного підрозділу в структурі РДА, який відповідав би за підготовку тендерної документації, перевіряв специфікації, які надаються галузевими територіальними органами, на предмет неупередженості, неодмінно посилить антикорупційну стійкість органів публічної влади.

На жаль, РДА змушена буде певний час виконувати функції виконавчого органу районної ради, принаймні доти, доки парламент не прийме логічного рішення про їх ліквідацію. Оскільки конституційне означення таких рад передбачає «спільні інтереси територіальних громад», яких об'єктивно відповідно до законодавства не буде принаймні найближчі 5–10 років. А

утримувати непотрібні органи є марнотратством. Але поки такого прозріння в законодавців немає, треба обмежити право районних рад шантажувати державу вираженням недовіри головам РДА. Така недовіра може стосуватися лише її діяльності як виконавчого органу ради, тобто за результатами звіту РДА про виконання передбачених відповідними планами завдань, — фактично раз на рік, за підсумками звіту про виконання районного бюджету.

По-новому необхідно переосмислити такі конституційні повноваження РДА, як взаємодія з органами місцевого самоврядування та забезпечення законності. Саме районним державним адміністраціям належить компенсувати недолік демократичності системи формування органів місцевого самоврядування. Адже виборець голосує, швидше, серцем, ніж розумом, і новообрані депутати та голови громад часто не мають відповідних знань і навичок для керування комунальним господарством. Тому працівники районних державних адміністрацій мають заповнити цей кваліфікаційний вакуум шляхом навчань, перепідготовки кадрів і консультацій. Це дасть змогу суттєво зменшити кількість помилок, яких припускаються органи місцевого самоврядування, особливо на початку своєї діяльності.

Однак **повністю уникнути прийняття рішень, які не відповідають закону, не вдавалося в жодній країні**.

Тому потрібно встановити формалізований нагляд за легітимністю рішень органів місцевого самоврядування. Такому нагляду підлягають усі акти органів місцевого самоврядування, що становлять суспільний інтерес. Термін новий і незвичний, однак дозволяє різко звузити перелік таких актів, відсікаючи ті, де проглядається особистий чи корпоративний інтерес. Так, виділення земельної ділянки тій чи іншій особі може бути оскаржене безпосередньо стороною, яка вважає, що її права при цьому порушені.

А от рішення ради громади про виділення земельних ділянок на території, що не відповідає цільовому призначенню відповідно до містобудівної та земельної документації, вже є сферою контролю районної державної адміністрації, яка має дуже обмежений час — до двох місяців після набуття чинності цим рішенням, щоб зреагувати на таке порушення. Спочатку голова РДА звертається до ради з вимогою скасувати чи змінити таке рішення. А якщо рада наполягає на своєму рішенні, то тоді він змушений звертатися до суду. Домірність заходів нагляду відповідає важливості предмета нагляду, як це і передбачено приписами Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Україною ще 1997 року. А де дії РДА мають бути жорсткими, так це у разі бездіяльності ради громад, голови громади, тобто у разі неприйняття ними рішень, які за законом потрібно прийняти у встановлений термін. Це насамперед стосується прийняття бюджету.

Зволікання з прийняттям таких рішень, нескликання сесій означають, що ОМС не виконують повноважень, якими їх наділив закон. Після фіксації такої

бездіяльності судом голова РДА повинен звернутися до конституційно визначеного органу — Верховної Ради з поданням про оголошення дострокових виборів до органів місцевого самоврядування такої громади.

Чи буде запропоновані новації втілено в життя, вирішувати парламенту в найближчому майбутньому. **Сьогодні є унікальна історична можливість створити стрункy систему державного управління на території, де районні державні адміністрації якраз і стануть гарантією унітарності України, точками її «зшивання», заслоном від повзучої феодалізації та сепаратизму.**

***

№ 1.341

Як забрати «іграшку» у Банкової?

2020-12-09

Юрій Ганущак

директор Інституту розвитку територій, Автор та співавтор ряду законопроектів з питань реформування місцевого самоврядування, бюджету та державних закупівель

Роздавання посад голів обласних держадміністрацій чи то «любим друзям», чи то «міцним господарникам», чи то «хазяям регіонів» тільки погіршує керованість територіями та компрометує президента.

Після прийняття постанови про ***ліквідацію старих і створення нових районів***, а також розблокування механізмів правонаступництва влади укрупненими районами для політикуму знято проблему сакральності адмінтерустрою. Останній уже перетворюється на технологічний інструмент здійснення державної політики управління територіями.

Однак набагато складніше проходитиме наступний етап реформи — формування виконавчої влади на території. Причому як органів загальної компетенції — місцевих державних адміністрацій, так і територіальних органів міністерств і відомств. І це може стати полем битви в межах трикутника президент—парламент—уряд.

Наразі ***зареєстрований законопроєкт №4298*** «Про місцеві державні адміністрації» **зміщує центр управління місцевими державними адміністраціями в бік уряду, в такий спосіб забираючи у глави держави улюблену, але зовсім не потрібну для виконання його прямих конституційних повноважень «іграшку».**

Якою бавилися всі попередні президенти незалежно від політичної орієнтації, але з тим самим ефектом

1) — адміністративний ресурс в особі місцевої держадміністрації (МДА), швидше, шкодив правлячій владі на всіх виборах, ніж допомагав отримувати електоральні бали.

2) — А роздача посад голів цих адміністрацій чи то «любим друзям», чи то «міцним господарникам», чи то «хазяям регіонів», чи просто «хорошим хлопцям» тільки погіршувала керованість територіями та компрометувала президента.

Тому при обговоренні концептуальних засад майбутнього статусу голів місцевих державних адміністрацій ключовим питанням було таке:

— це політична фігура чи кар'єрний державний чиновник.

Представники офісу президента України загалом погоджувалися, що непогано було б, аби це були дійсно фахові менеджери, але… після внесення змін до Конституції.

Тобто — ніколи, бо тоді саме президент буде не зацікавлений у таких змінах, не бажаючи змінювати status quo.

Як аргумент зазначалося, що оскільки президент призначає голову адміністрації, той стає політичним ставлеником глави держави.

Однак контраргумент був нищівним — відповідно до статті 128 Конституції призначення на посаду судді здійснюється президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом.

І «освячення» главою держави звання судді не означає, що він стає політичною особою, прямо чи опосередковано підпорядкованою президентові. Точно так само, як не повинні залежати від нього призначені члени Ради Національного банку України чи Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.

Участь глави держави в таких призначеннях має бути не вирішальною, а контролюючою. Цим самим він забезпечує політичну нейтральність і стійкість інституції.

Переважне слово президента щодо кадрових питань має бути тільки у сферах його прямої конституційної відповідальності — оборони та зовнішньої політики. Зрештою, такі аргументи, можливо, і не подіяли б, якби в парламенті була стійка пропрезидентська більшість. Наразі потрібно враховувати позицію інших політичних сил. Тим більше, якщо вона підкріплюється теорією та практикою успішного функціонування адміністративних систем у європейських країнах.

Новий статус керівника місцевої державної адміністрації докорінно змінює процедури його номінації та звільнення, а також накладає на нього обов'язки та переваги чиновника вищого адміністративного корпусу держави. Фаховість потребує конкурсного відбору та спеціального вишколу. Участь уряду та президента в призначенні зумовлює розтягнуті в часі процедури і виправдовує створення спеціального кадрового резерву. Неупередженість, стійкість до

корупційних впливів і вимога забезпечення єдиного правозастосування потребують запровадження обов'язкової ротації голів по території країни. Стійкість від політичних впливів і гарантію його доброчесності забезпечує чіткий перелік причин його звільнення.

Практично протягом терміну служби в одному районі чи області такого керівника можна звільнити тільки в результаті переводу в інший район чи область, а також у зв'язку з переводом в інші органи влади. Ну і, звичайно, за кримінальною статтею. Ніяких інших побажань з боку прем'єр-міністра чи президента. Хоча після закінчення трирічного терміну перебування на одному місці керівника адміністрації для уряду відкриваються додаткові можливості — голову МДА можна звільнити без надання іншого місця служби зі збереженням протягом певного часу посадового окладу. Як пересторога, що підготовленими кадрами не слід розкидатися. Також така особа автоматично вважається такою, що поповнює кадровий резерв без проходження конкурсу.

Інша проблема, яка стоїть при реформуванні місцевих державних адміністрацій,

— забезпечення їх стійкості від впливів місцевих бізнесових і політичних еліт.

На жаль,

— феодальну формулу залежності представників держави від «хазяїв» територій прописано в Конституції правом обласної чи районної ради оголошувати йому *вотум недовіри*.

Законопроєктом пропонується обмежити застосування такого права тільки одним разом на рік після звіту про виконання бюджету. І лише з мотивів, які стосуються діяльності державної адміністрації як виконавчого органу відповідної ради.

Однак цей запобіжник може виявитися слабким

— рада з політичних мотивів просто саботуватиме ініціативи голови місцевої державної адміністрації, що негативно позначатиметься на соціально-політичному становищі території.

Послабленню цього фактора сприяло внесення змін до бюджетного законодавства в частині повноважень районних рад, що фактично обнуляли районні бюджети.

Звичайно, при цьому громади лобіювали свої інтереси, оскільки їм було не з руки ділитись і повноваженнями, і, що найістотніше, коштами будь з ким, а тим більше з районним рівнем.

Проте принагідно відкрилися можливості і для перетворення районних державних адміністрацій на інституції префекторального типу, на які може опертися центральний уряд у впровадженні своєї державної політики, не ризикуючи дістати відкоша від місцевих груп впливу.

1) — Саме на районні, а не на обласні.

2) — Останні залишатимуться, швидше, виконавчими органами обласних рад, а не представництвами уряду.

Тому в законопроєкті максимально зменшено вплив ОДА на РДА, залишаючи за ними тільки контрольні функції. Своєю чергою, РДА отримають прямі комунікаційні та адміністративні відносини з центральним урядом.

Однак загроза дестабілізації такої системи управління з боку районних рад залишається.

Особливо з огляду на високий рівень їх політизації.

Історична місія районних рад мала б закінчитися в середині 2021-го, коли вони передадуть бюджетні установи громадам і тихо саморозпустяться через безгрошів'я та безвладдя. Однак такого суїциду можна очікувати лише від третини районних рад. Інші матимуть певну фінансову підтримку з боку рад інших рівнів, де загалом переважатимуть опозиційні центральній владі сили для розхитування політичної ситуації на території.

І отут якраз на часі було б подання до Конституційного суду звернення з проханням розтлумачити норму частини 4 статті 140 Конституції, яка передбачає: «Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради». Питання має звучати так: якщо законом не передбачено ніяких владних і видаткових повноважень на цих рівнях для представницького органу влади, то чи означає це, що такі органи можуть не формуватися? Тобто, якщо немає спільних інтересів громад, визначених законом, то і не потрібно районних рад.

Щодо обласних, то на цьому рівні є природні повноваження, насамперед регіональний розвиток, тому за долю обласних рад немає чого хвилюватись. Якщо Конституційний суд скаже «так», що цілком імовірно, оскільки політична ситуація на той час із районними радами спонукатиме його до раціональних рішень, то у Верховної Ради буде розв'язано руки для дострокового припинення повноважень представницьких органів субрегіонального рівня. І надалі оголошувати вибори до районних рад, тільки якщо в процесі реформування країни виникне об'єктивна потреба у передачі певних повноважень саме на цей рівень. Наприклад, зі створенням старших шкіл у процесі реформування освіти.

«Префектуризація» дає змогу вирішити одвічну проблему забезпечення об'єктивного контролю за законністю діяльності органів місцевого

самоврядування. Саме РДА має взяти на себе цю місію щодо громад. ОДА відповідатиме за законність діяльності районних рад, а от рішення обласних рад на відповідність закону перевірятиме спеціально створений центральний орган виконавчої влади. Або цю функцію доручать Мінрегіону. Причому такий контроль у законопроєкті виписано в досить м'якій формі.

Спочатку — навчання та консультації органів місцевого самоврядування, особливо новообраних, особливо в невеликих громадах, де немає добре підготовленої юридичної служби. Вже коли рішення ради набуло чинності, тільки протягом чинності таке рішення може бути піддане перевірці. Потім — апріорі законне. Якщо ж контролюючий орган вважає, що рішення незаконне, то просить відповідний орган місцевого самоврядування його виправити, причому має вказати, як саме. І вже якщо ОМС вважає, що рішення законне, тоді — звернення в суд. Причому без передбаченої частиною 2 статті 144 Конституції процедури зупинки такого рішення.

Досить ризиковано з огляду на непрості відносини з КСУ, однак політично виправдано. Також із політичних мотивів дуже звужений предмет перевірки — нормативно-правові акти, а також деякі види актів разової дії. Питання ж оскарження актів, наприклад щодо незаконності забудови, залишається головним болем для активних жителів, — держава вмиває руки в цьому випадку.

Найголовніше і найважче завдання місцевих державних адміністрацій — координація діяльності територіальних органів виконавчої влади. Причому вони не зможуть видавати акти адміністративного характеру, а в змозі діяти лише в порядку супроводу виконання спільних рішень з реалізації державних програм. Фактично заставляти територіальні органи виконувати ті функції, які й так передбачені для них згідно із законом. Без примусу, але з можливістю звернення до центральних органів виконавчої влади з поданням про звільнення з посад керівників територіальних органів.

Щодо конституційних змін, то на них можна сподіватись, але не особливо розраховувати. Спочатку потрібно зробити те, що можливо в рамках існуючого конституційного поля. Щоб зробити такі зміни очевидними, корисними та не страшними для політиків. Тоді вони впадуть, як стиглий плід.

***

№ 1.342

Піар-конституція для диктатора

2021-12-14

Юрій Ганущак

директор Інституту розвитку територій, Автор та співавтор ряду законопроектів з питань реформування місцевого самоврядування, бюджету та державних закупівель

Як можна закріплювати в Конституції те, чого не збираються робити насправді?

Події, що розгортаються в надрах реформи державного управління, не можуть не насторожувати.

Синхронно з появою вихолощеного законопроєкту №4298 про місцеві державні адміністрації, про який ZN.UA докладно написало минулого тижня,

— з'явився проєкт внесення змін до Конституції в частині децентралізації.

Посли G7 негайно дружно поаплодували децентралізації та проєктові змін, яким (мабуть, для зовнішнього споживання) прикрито реальну політику влади.

— Бо вже цього тижня, всупереч ідеї, схваленій у першому читанні, буде голосуватися законопроєкт, що зробить голову місцевої державної адміністрації повністю підконтрольним президентові.

Можна було б зігнорувати цю **політичну гру зі ставками на вибори**.

Проте очевидно, що **децентралізація таки має бути закріплена в Конституції**.

З різних причин (зокрема війни та вимог Путіна) провести потрібні зміни до Конституції на старті не вдалося. Тому було прийнято політичне рішення: спочатку реформа, потім — її закріплення в Конституції.

Однак пропоноване нам сьогодні навряд чи можна назвати реалізацією зазначеної формули.

Вже хоча б тому, що

— законопроєкт № 4298 суперечить оприлюдненій моделі змін до Конституції. Як можна закріплювати в Конституції те, чого не збираються робити насправді?

Але, незважаючи на наявність низки реформаторських норм, оприлюднений проєкт внесення змін до Конституції теж видається досить неоднозначним документом. І ось чому.

Цього разу (це вже третій варіант) зміни до Конституції в частині реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади виникли з нізвідки. На відміну від попередніх проєктів, поданих офіційно від імені глави держави і ним же відкликаних, тут автор тексту не оголошується. У разі ухвалення це дозволить всім, хто вчасно й гучно заявить про своє авторство, пожати плоди слави, ну а коли ні — у поразки не буде винних.

І хоча стверджується, що документ — не рішення влади, а лише привід до початку обговорення, навряд чи Банкова дозволила б з'явитися цьому документові в публічному просторі, якби не пов’язувала з ним своєї мети.

Тим паче що особливістю цієї спроби є широко розрекламована інклюзивність процесу розробки тексту. Сотні обговорень на території країни, десятки обговорень у режимі онлайн із тими, кого називають модним словом «стейкхолдери», мали б створити ілюзію, що про все вже домовлено й альтернативні позиції не мають розглядатись, оскільки їх було демократично

відкинуто більшістю представників тих-таки центрів впливу. Правда, в цій інклюзивності був один невеликий пробіл — до обговорення від органів місцевого самоврядування залучалися не депутати міських, сільських, селищних рад, а тільки міські, сільські, селищні голови. Що не могло не позначитися на тексті конституційних змін, якими посилюється авторитаризм на місцевому рівні. Як дзеркальне відображення посилення авторитаризму на центральному рівні.

Якщо, згідно з Основним Законом у чинній редакції, нині міський, сільський, селищний голова очолює виконавчий орган ради, якій він підпорядкований і підзвітний, то надалі пропонується зробити його самим органом, тобто вивести з-під контролю представницького органу громади. Він буде відповідальним тільки перед громадою, що звучить красиво, але реально така відповідальність може реалізуватися лише на виборах. А щоб і практично замінити голову було дуже важко (або й неможливо), встановлено термін каденції органів місцевого самоврядування — п’ять років. Цей термін фактично перевищує навіть середній термін діяльності парламенту, який може бути розпущений главою держави достроково, що вже спостерігалося неодноразово. До речі, дві третини країн ЄС встановили термін каденції органів місцевого самоврядування у чотири роки, чого цілком достатньо для реалізації виборчої програми мера та ради. І як контрольний постріл, щоб задушити фронду в зародку, в Конституції консервується конструкція, згідно з якою голова громади веде засідання ради — органу, членом якого він не є. Абсолютна монархія в окремо взятих громадах із владою, якої немає навіть у президента, котрий хоча б не є спікером парламенту і номінально не очолює уряд.

Главу держави у змінах до Конституції теж не забули.

Йому скромно доручили звертатися до Конституційного суду, якщо є підозра, що рішення органу місцевого самоврядування порушує територіальну цілісність країни. І КСУ, чия місія полягає в перевірці законів та актів уряду на відповідність Основному Закону, муситиме опускатися до розгляду окремих випадків порушення закону на місцевому рівні, що міг би зробити окружний адміністративний суд.

Правда, в цьому випадку акт місцевого самоврядування зупиняє президент. І не виключено, що **він використовуватиме зазначену норму з політичною метою досить інтенсивно**.

Адже відповідальності в президента жодної, — він просто зупиняє діяльність органу місцевого самоврядування до рішення Конституційного суду, який через велику завантаженість об’єктивно не зможе оперативно вирішувати такі спори у визначений Конституцією місячний термін.

Чудовий спосіб замучити КСУ. До речі, в ***законопроєкті № 4298***, який розписує порядок адміністративного нагляду за законністю актів органів

місцевого самоврядування, вже

Зміни до Конституції України в частині децентралізації влади

Фінальний звіт за результатами інклюзивних позапарламентських публічних консультацій «Зміни до Конституції України у частині децентралізації через консенсус».

Проєкт тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади

29.11.2021

пропонується рецепт вирішення таких випадків — через подання голови державної адміністрації в суд із дотриманням конституційної на сьогодні норми про зупинення цього акта.

Може, все ж таки опрацювати ці проблеми в полі регулювання законом, а не виносити на конституційний рівень?

(Док.проект змін, 24с)

Створення власних виконавчих органів на рівні області посилює загрози повзучого сепаратизму. І їм у змінах до Конституції немає адекватної противаги. Якою могла б бути відсутність переліку областей у Конституції. Взагалі, наявність такої норми в Основному Законі дивує. Вона є ознакою федеральних країн. І постійною спокусою для Кремля порушувати тему федералізації, спираючись на об'єктивні сліди в українській Конституції. Адже не випадково Путін не спішить створювати одну «народну республіку» на окупованих територіях Донецької та Луганської областей замість двох. Бо тоді гасло на бойових прапорах «недореспублік» про відвоювання повної

території Донецької та Луганської областей, «тимчасово окупованих київською хунтою», втрачає сенс.

Створення окремих областей на контрольованій території, зокрема Маріупольської, було б серйозним ударом по амбіціях самопроголошених лідерів ОРДЛО. І вирішенням питання створення обласних рад на цих територіях, адже нинішня практика витрачання публічних коштів з боку ВЦА суперечить принципам народовладдя.

Виділення таким чином одного рівня адмінтерустрою суперечить і природі самоврядування, яка не допускає таких привілеїв. Якщо вже давати перелік адмінтеродиниць регіонального рівня, то потрібно перелічувати всі громади й райони. Адже децентралізація влади не передбачає ієрархії рівнів адмінтерустрою, — всі рівні перед законом, оскільки повноваження органів місцевого самоврядування на кожному рівні різні, а не поглинаються чи вкладаються в інший рівень.

У розділі, який описує організацію виконавчої влади на територіальному рівні, автори проєкту вирішили запропонувати різні варіанти призначення глави органу виконавчої влади загальної компетенції — префекта. За одним із них, префекта призначає тільки Кабінет міністрів, за іншим — зберігається чинна процедура: президент за поданням уряду. У першому випадку префект підзвітний і підконтрольний лише урядові, у другому — слуга двох хазяїв. Оптимальною схемою видається та, яку передбачено для призначення суддів: у ній функції глави держави обмежуються тільки затвердженням кандидатури, запропонованої Вищою радою правосуддя.

Це було б додатковою гарантією політичної нейтральності префекта.

Однак, **знаючи звичку президента, точніше — його оточення, незалежно від прізвищ, розширювати повноваження глави держави, навіть якщо в Конституції про них і не згадується, сумнівно, що він обмежився б простим освяченням кандидатури, запропонованої урядом**.

В українських реаліях, він відхилятиме пропозиції навіть ідеальних за рівнем фаховості кандидатів у префекти, віддаючи перевагу особисто відданим, хоч і невігласам.

Право, чи, точніше, обов’язок вирішити питання існування рад на субрегіональному рівні, який нарешті автори проєкту наважилися назвати повітом, теж віддано законодавцям. При цьому залишений чинний у нинішній редакції Конституції евфемізм, коли «повітові/обласні ради представляють і реалізують спільні інтереси громад повіту/області». Замість того, щоб прямо сказати, що на повітовому/обласному рівні створюються органи самоврядування, повноваження яких визначаються законом із застосуванням принципу субсидіарності.

Незрозуміла логіка в застосуванні одного й того самого терміна «громада» як до власної назви базового рівня адміністративно-територіального устрою, так і для визначення первинного суб'єкта місцевого самоврядування: жителів, які мешкають на території цієї ж таки громади. Якщо вже вистачило сміливості впровадити термін «повіт», то можна було б запропонувати й інший термін для означення базового рівня адмінтерустрою, наприклад «муніципалітет». А якщо відваги забракнуло, то можна було б стосовно тих-таки жителів залишити нинішній термін «територіальна громада». Щоб уникнути плутанини в майбутньому навколо термінів і потреби звертатися до Конституційного суду для офіційного їх тлумачення.

Революційну формулу, запозичену з Європейської хартії місцевого самоврядування, про те, що громада «вільно вирішує в межах закону питання місцевого значення, які не вилучені зі сфери її компетенції і вирішення яких не доручено жодному іншому органу», годилося б узгодити з частиною другою статті 19 Конституції, згідно з якою органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Знову ж таки, сфера компетенції громади має бути окреслена безпосередньо в Конституції, оскільки посилання на закон у наведеному формулюванні немає.

І це лише ті проблеми, які лежать на поверхні. Які вже викликають безліч несподіваних реплік і різночитань. Хоча, на щастя, смертельна під час війни «європейська» норма про юридичний статус громад цього разу в проєкт не пролізла.

Загалом, низка юридичних неточностей і двозначностей у проєкті свідчить про недбалість його безіменних авторів, що породжує сумніви в прагненні ухвалити зміни до Основного Закону в запропонованій редакції.

Ці сумніви посилюють останні зміни до законопроєкту про місцеві державні адміністрації, якими голови місцевих державних адміністрацій зі статусу державних службовців переводяться у статус політичних фігур.

Якби прагнення якнайшвидше реформувати виконавчу владу на територіальному рівні були справді щирими, то вже зараз, ще до офіційного закріплення в Конституції, їх би втілювали практично.

Бо складається враження, що **такий проєкт змін до Конституції — ритуальний крок, який робиться насамперед із політичною метою**.

Як свідчення того, що вікно можливостей для здійснення реформ зачиняється — починається передвиборна кампанія.

***

№ 1.343

Зеленський іде на другий строк і будує мережу

2021-12-10

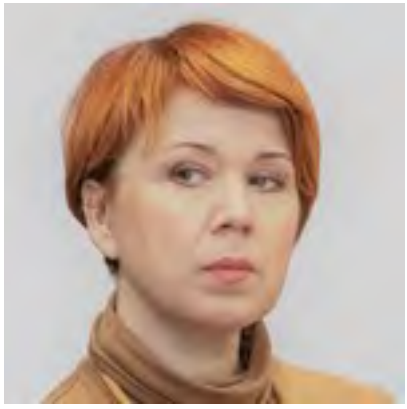

Інна Ведернікова

Редактор відділу політики ZN.UA

Наступного тижня «слуги» винесуть на друге читання вихолощений законопроєкт про місцеві державні адміністрації

Провалюючись медійно (скандали останнього місяця в буквальному сенсі закопують рейтинг Зеленського), команда ОПУ жорстко відіграє ситуацію адміністративно. Наступного тижня буде проголосовано в другому читанні давно очікуваний законопроєкт №4298 про місцеві державні адміністрації (МДА).

Йдеться про включення механізму державного нагляду за місцевим самоврядуванням, яке отримало повноваження та фінанси. Ще в листопаді основні стейкхолдери законопроєкту від правлячої партії, гордо піднявши голову, говорили про майбутніх «політично незаангажованих префектів». Сьогодні — уникають прямих коментарів. Їх можна зрозуміти.

Метаморфоза, що відбулася з концепцією законопроєкту в кабінетах Банкової, вивернула навиворіт нутро влади:

Зеленський іде на другий строк і готовий перемагати будь-якими засобами. Цинічне використання реформи, яку робили його ж депутати, — один із них. Ось де — державний переворот.

Однак про все по черзі.

1. Слуги Зеленського

Зіткнення децентралізації, яку підхопило реформаторське крило депутатів СН, і повзучої централізації, продукованої офісом президента, рано чи пізно мало статися. Законопроєкт, підготовлений до другого читання, мав розглядатися в парламенті ще 18 листопада, однак застряг на Банковій, де був нещадно вихолощений. Формальностей дотрималися на позачерговому засіданні профільного парламентського комітету, яке пройшло минулого тижня. У результаті від префекта-держслужбовця з кадрового резерву, який призначався за конкурсом, а також кожні три роки зазнавав ротації незалежно від зміни політичних команд на Банковій, залишилися «ріжки та ніжки».

«Були прибічники варіанта — прямо прив’язувати до строку повноважень президента й строк повноважень голови адміністрації, — коментував незадовго до «диверсії» Банкової підготовлений до другого читання проєкт голова профільного підкомітету Віталій Безгін. — Це неправильно, тому що тоді ми робимо його (префекта. — І.В.) не представником держави та президента як посади, а представником президента як персоналії. Законопроєкт це змінює. Голова місцевої державної адміністрації як представник держави зможе продовжувати працювати й після президентських виборів, і, коли мине три роки його роботи в одній адмінтеродиниці, його зможуть перевести на посаду до іншої адмінтеродиниці».

голова профільного підкомітету Віталій Безгін

Однак не так сталося, як гадалося: «Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду президентом України за поданням Кабінету міністрів України на строк повноважень президента України», — каже перекроєна норма законопроєкту.

А чому? Та тому, що вже третій рік СН демонструє небезпечну тенденцію:

— персоналізацію держави в особі президента Зеленського.

Останні публічні події показали, що «слуги» обрали тактику «держава — це він», а Зеленський (не плутати з Голобородьком) обрав тактику «держава — це я».

У такий спосіб здійснюється спроба представити внутрішньополітичну дискусію та внутрішньополітичну конкуренцію як зазіхання на державу. «Що добре для Зеленського, то добре для… Зеленського». Закон про місцеві держадміністрації та префектів — лише частина цієї аксіоми.

Та йдемо далі — до ще однієї новели, яка підтверджує «далекоглядність» оточення Зеленського:

> «У випадку повторного мотивованого відхилення президентом України поданої Кабінетом міністрів України кандидатури президент України може порушити перед Кабінетом міністрів України питання про

призначення головою місцевої державної адміністрації іншої кандидатури, яку Кабінет міністрів України протягом 10 днів від дня повторного відхилення подає на розгляд президента України».

Тобто,

Зеленський, відхиливши дві умовні кандидатури ***Шмигаля*** (якщо той раптом посмілішає), на третій раз цілком законно може вимагати — у голови виконавчої гілки влади! — подати того, кого хоче призначити сам.

Усупереч Конституції.

Ну, так, Зе! зовсім не будує президентської республіки за порадою ***Данілова*** та з допомогою ***Єрмака***. Він просто щодня тихо встановлює свої правила. Допоки його політичні опоненти стрясають повітря на п'ятничних шоу.

(Док. Таблиця, 51с)

Читаємо наступну статтю:

«Повноваження голови місцевої державної адміністрації припиняються президентом України достроково у випадку…», — і перед нами список з «енної кількості пунктів», включно з неправильним пчихом «незалежного» префекта.

Тоді як частина 4 статті 118 Конституції України чітко каже:

«Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади президентом України за поданням Кабінету міністрів України».

Ну і як логічний наслідок запропонованої офісом «демократичної» моделі:

«Заступники голів місцевих державних адміністрацій заявляють про припинення своїх повноважень новим головам місцевих державних адміністрацій… у день їхнього призначення».

Кому при цьому підпорядковується та перед ким звітує підвішений президентом за… краватку префект, уже не суть важливо.

«Важливо інше:

районні та обласні державні адміністрації — це насамперед **органи виконавчої влади, які реалізовують (а не формують) політику держави на місцевому рівні**.

Завдання голів державних адміністрацій/префектів

— забезпечити нагляд за законністю в діяльності місцевого самоврядування та не допустити феодалізації країни під парасолькою децентралізації, що визначає їхній статус як державних службовців, який і мав урегулювати закон про МДА», — каже один із авторів першої версії законопроєкту, голова Центру політико-правових реформ (ЦППР) Ігор ***Коліушко***.

Коліушко

У силу дуалізму, закладеного в нашу парламентсько-президентську Конституцію, голів МДА як адміністративний ресурс на виборах більшою чи меншою мірою використовували всі президенти. Губернаторів стабільно знімали з посад за результатами місцевих і парламентських виборів не лише указами Зеленського.

І йдеться

1) — не стільки про агітацію за «гарантів» Конституції на етапі виборчої кампанії,

2) — **скільки про «захист» голосів усіма доступними засобами під час їхнього підрахунку.**

Адже, **до повноважень голови адміністрації/префекта входить не тільки нагляд за громадами, а й координація територіальних підрозділів виконавчої влади**.

У тому числі — усіх силовиків.

І якщо в розпорядженні того самого Порошенка на чолі областей були лише 24 олов'яні солдатики (причому без Авакова, який завбачливо відсторонився на виборах 2019 року), то в Зеленського 2024-го їх буде ні багато ні мало —136 (!). Разом зі зговірливим Монастирським.

Адміністрації нових укрупнених районів — саме на цьому мережевому рівні буде зосереджено армію префектів — стануть однією з основних опор для президента, який хоче переобратися, та його партії.

Яка, до речі, вже показала на довиборах у ряді округів, що для команди Зеленського немає нічого неможливого, якщо є мета захистити результат і провести свою людину в парламент.

І навіщо, запитується, сильно напружуватися з власною структурою? Тисячі «слуг народу» на всю країну вистачить. Схоже, ексголова СН і нинішній перший віцеспікер Олександр ***Корнієнко***, який два з половиною роки забивав на партійне будівництво, точно щось знав.

Понад те, **«консерва» повзучої централізації влади, що розкрилася на тлі політичної кризи, абсолютно стикується із ситуацією на всіх щаблях держслужби**.

1) — Там після приходу «слуг народу» замість принципів належного державного управління — професіоналізму та політичної неупередженості — ще більше зацвіли «кумівство» і особиста відданість.

Причому,

2) — ніхто навіть не намагається робити вигляд, що це не так.

3) — Що вже казати про формування нової державної інституції, де статус її ключового представника — префекта — законом узагалі ніяк не позначений.

Понад те,

з боку ОПУ ми спостерігаємо не то що дикий відкат у радянське однопартійне минуле, а надзвичайну нахабність і впевненість у цілковитій безкарності за (вибачте за пафос) топтання на Конституції.

Хтось зараз абсолютно резонно зауважить, що вся децентралізація — топтання на Конституції.

Однак тут варто зробити закладку — у фіналі нашого оповідання ми повернемося до цього питання.

А поки ще одне важливе спостереження: профільний комітет затвердив останню редакцію законопроєкту ще минулого тижня, але ось асоціації

органів місцевого самоврядування, яких разом із Асоціацією міст України (АМУ) — п’ять, що до цього досить чітко артикулювали необхідність незалежного аполітичного префекта, й досі не промовили жодного слова на захист оригінальної версії законопроєкту.

2. Мовчання ягнят

Громади довго відбивалися від претензій центральної влади та міжнародних партнерів у частині уникнення нагляду з боку держави.

Суть претензій: **гроші та повноваження отримали, а контролю жодного.**

> **— Органу загальної юрисдикції, який наглядав би за місцевим самоврядуванням від імені держави, немає.**

Прокуратура ще 2014-го втратила функції загального нагляду, а **обласні та районні держадміністрації традиційно працюють на два фронти.**

> 1) — Договірняк і нагляд у ручному режимі, коли за командою влади (напередодні виборів або у виховних, а частіше, бізнесових цілях) включаються силовики або аудитори, — стабільна та звична схема відносин місцевого самоврядування та Центру.
>
> 2) — Прокурорська облава на Київ — прекрасне цьому підтвердження.

Не дивно, що під час обговорення законопроєкту основну боротьбу асоціації органів місцевого самоврядування зосередили на блоці майбутніх повноважень префекта.

Хочете наглядати? Будь ласка! Але тільки не переступайте «червоних ліній», окреслених Європейською Хартією місцевого самоврядування.

У результаті збережена Банковою модель «м’якого нагляду» за громадами, яка довго дебатувалася, але все-таки була закріплена в першому читанні, всіх влаштувала.

Згідно з нею

> — префект може зупиняти акти місцевого самоврядування, які загрожують територіальній цілісності, інші рішення ОМС — оскаржувати лише в суді. У рамках змагального процесу за скороченою процедурою (15 днів) доводити, що місцева рада порушила закон.

А ось чи буде префект держслужбовцем і хто при цьому смикає його за ниточки — президент чи Кабмін, — з поля зору асоціацій несподівано випало.

Чому?

Тут включаються три зовсім не взаємовиключні версії.

1) По-перше, місцеве самоврядування за підсумками затвердження бюджету-2022 отримало серйозні бюджетні преференції, включно з +4% ПДФО. І це дуже схоже на розмін. Навіть із урахуванням того, що на аудиті підприємств ТКЕ Кабмін «відкусив» у громад понад 25 млрд грн обіцяної компенсації різниці в тарифах, а ПДФО обіцяний на один бюджетний рік.

2) По-друге, наглядати за громадами буде залежний префект із перспективою звичного договірняка. Тому що при політичному префекті нагляд — завжди питання взаємовигідного компромісу: ну, не буде префект кошмарити того, з чиєї руки на місці годується. Адже ми пам'ятаємо, що місцева влада, як і раніше, дає поліції гроші на бензин.

Тобто,

— Банкова під вивіскою європейської реформи банально пропонує пролонгувати нинішній розклад.

«Уявіть собі: ви йдете до суду доводити, що умовна місцева рада прийняла рішення, порушивши закон, — пояснює свою позицію один із авторів першої редакції законопроєкту, директор Інституту розвитку територій Юрій Ганущак. — З одного боку місто з мільярдними доходами, з іншого — ви, чесний, але бідний префект. Чим ви можете бути при такому розкладі озброєні? Тільки статусом держслужбовця та законом! Коли питання відстоювання вашої позиції в суді — це питання подальшого кар'єрного зростання. Якщо ви погано працюватимете, й суд не оскаржить незаконного рішення ради, то через три роки ви просто втратите роботу.

Ганущак

Однак **основні принципи незалежної роботи префекта на державу — кадровий резерв, конкурс і трирічну ротацію (щоб не зрощувався з місцевими феодалами) — із законопроєкту прибрані.**

Тепер голову РДА можуть зняти будь-якого моменту, абсолютно не пояснюючи, за що.

Тому політичний префект у сенсі відстоювання інтересів держави — нульовий.

> Він цілком залежатиме від волі клерка з ОПУ. Буде політична команда кошмарити голову громади — кошмаритиме, правильно координуючи силовиків, податкову та інші контролюючі органи. Але він же програватиме в суді, оскільки некомпетентний».

Тому асоціації ОМС у цьому сенсі спокійні. «Тим паче що в базовому законопроєкті вся кадрова історія префектів-держслужбовців включається лише з 2024 року, — уточнює наше джерело в профільному парламентському комітеті. — Але навряд чи асоціації ввійшли в пряму змову з владою, хоча їхні інтереси нині й збіглися. Нагляд у кожному разі треба включати. І якщо та сама АМУ зараз виступить проти, то Банкова перша ж звинуватить мерів у саботажі. Треба розуміти, що є адміністративне здійснення реформи, а є — політичне. І в цьому сенсі децентралізація зайшла в глухий кут: не маючи можливості провести через парламент більше, іноді варто піти на компроміс.

Щоправда, маючи стратегію на майбутнє, як потім купірувати отримані ризики? Банкова — це не тільки помірні децентралізатори, там є і «яструби». Вони дуже просто внесуть маленьку поправку й накинуть на ті самі громади жорсткий контроль. Плюс ударять по асоціаціях органів місцевого самоврядування. І насамперед по АМУ. Законопроєкт уже готується».

3) По-третє, асоціації ОМС справді зазнають тотального тиску з боку Банкової. Ця тема гідна окремого глибокого вивчення, однак уже зараз очевидно, що **влада здійснює агресивну та продуману політику підміни інститутів громадянського суспільства**. Йдеться як про заведення своїх людей в асоціації різних професійних і громадських сфер, так і про створення «суспільних клонів», де за пряники — бюджетну щедрість або слідчу сліпоту — концентруються ключові стейкхолдери галузей.

Кейс місцевого самоврядування, де на тлі децентралізації та відкриття ринку землі в єдиний кластер зливаються інтереси гравців правлячої партії та її основних спонсорів, показовий і актуальний.

Важливо зафіксувати цю тенденцію, щоб розуміти з чим (і з ким) насправді ми маємо справу та до яких наслідків це може призвести в контексті наближення парламентських і президентських виборів.

Тим паче що складовими саме цього кейсу були народні депутати Валерій ***Давиденко*** та Антон ***Поляков***, які померли за дивних обставин.

Так,

з п’яти асоціацій ОМС три — уже під Банковою.

1) Нещодавно створену Всеукраїнську асоціацію старост очолює Андрій Купраш — староста Бабинців, де проживає перший віцеспікер Олександр Корнієнко.

2) На Всеукраїнську асоціацію громад зайшов широко відомий у вузьких колах Іван Слободяник (який за останні два роки очолив аж три (!) всеукраїнські асоціації, в тому числі дві земельні — «Агро-продовольчу раду» (2019) і Всеукраїнський конгрес фермерів (2020).

3) Всеукраїнська асоціація об’єднаних територіальних громад (2017), створена при Порошенку як антидот АМУ, яку очолював Кличко, — також в орбіті ОПУ. Усі вони підтримали кастрований законопроєкт про МДА.

4) Не найкращі часи й в Української асоціації районних і обласних рад, — там має змінитися багаторічний керівник Сергій Чернов. Хто зайде/кого заведуть натомість — питання.

5) **Інституціонально незалежно тримається тільки Асоціація міст України.**

Тому поява законопроєкту про асоціації в органах місцевого самоврядування, який уже розглядали на робочій групі в профільному комітеті, — із цієї самої опери:

> 1) — або під правильним приводом реформи послабити сильну Асоціацію міст України, розмазавши не тільки потенційного політичного опонента на виборах — Кличка, а й загальний голос місцевого самоврядування.
>
> 2) — Або, навпаки, злити всіх в один казан АМУ, попередньо задушеної в дружніх обіймах Банкової.

І тут річ навіть не у вихолощеному законі про місцеві державні адміністрації (його можна змінити, обкатавши модель м'якого нагляду та посмакувавши «принадностей» політичного префекта), а в суб'єктах, які зможуть/не зможуть ці зміни ініціювати.

Голова Конгресу місцевої та регіональної влади (за сумісництвом — ОПУ) Андрій ***Єрмак*** точно не виступить за скасування моделі, яку власноруч заклав в описаний нами законопроєкт.

Тому питання меж компромісу тієї самої АМУ — навіть для того, щоб просто вижити, — ключове. Жаба, кинута в окріп, вистрибне, а та, яку підігрівають поступово, — звариться. Не помітимо, як прокинемося в диктатурі.

«Зеленському не потрібен шматок влади або частка в політиці, він не буде одним із. Йому треба все, або він піде з політики», — характеризує президента в розмові із ZN.UA близький до нього олігарх.

Очевидно, якби Зеленський, виконуючи свою передвиборну обіцянку, не йшов на другий строк, то законопроєкт із правильно вибудуваною моделлю нагляду міг стати сюрпризом для наступного президента.

Але ж претензія Зе! на другий термін очевидна. Жодних сюрпризів не буде.

3. Конституція вибору

Синхронно зі зміною концепції законопроєкту (21.11.2021) в інформаційному просторі з'явився проєкт внесення змін до Конституції. Точніше, фінальний звіт за результатами інклюзивних позапарламентських публічних консультацій «Зміни до Конституції України в частині децентралізації через консенсус». З абсолютно адекватною (за винятком норми про те, що президент зупиняє акти Кабміну, які загрожують територіальній цілісності, без відсилання до закону) моделлю державного нагляду. Так-так, із тією самою, на якій Банкова поставила хрест.

Можна було б подумати, що в голові ОПУ сталося роздвоєння особистості та в однієї з них є шанс перетягти другу на світлий бік.

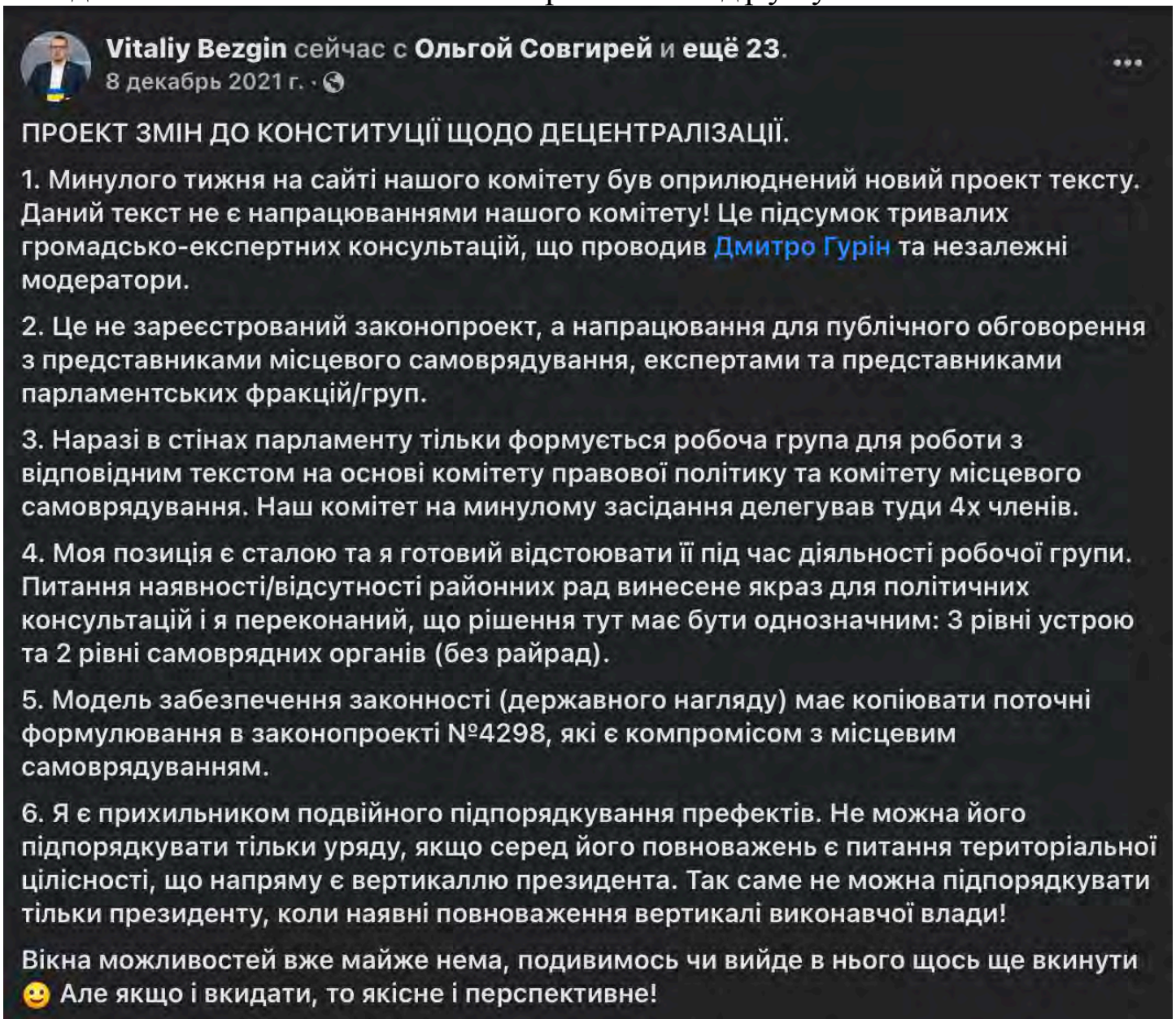

Однак ситуацію на сторінці Фейсбуку роз'яснив голова профільного підкомітету Віталій ***Безгін***.

За словами депутата, оприлюднений новий проєкт тексту змін до Конституції не є напрацюванням комітету. «Це результат тривалих суспільно-експертних консультацій, проведених Дмитром ***Гуріним*** і незалежними модераторами, — уточнює ***Безгін***. — Це не зареєстрований законопроєкт, а розробка для публічного обговорення з представниками місцевого самоврядування, експертами та представниками парламентських фракцій/груп».

Олег Федонюк

На сьогодні у стінах парламенту лише формується група для роботи з відповідним текстом на основі комітетів правової політики та місцевого самоврядування. Понад те, ***Безгін*** зробив чіткий акцент на головному: «Модель забезпечення законності (державного нагляду) має дублювати поточні формулювання законопроєкту №4298, що є компромісом із місцевим самоврядуванням».

Річ навіть не в тому, що реальний реформатор Віталій ***Безгін*** раптом перетворився на реакційного захисника Банкової, а усунутий з посади голови профільного підкомітету з місцевого самоврядування «слуга народу» Дмитро ***Гурін*** (який колись завалив закони про місцеве самоврядування та про столицю) раптом видав на-гора відносно якісний конституційний продукт. Річ у тім, що відповідальність за прийняття законопроєкту прямо перекладена саме на асоціації органів місцевого самоврядування. І насамперед на інституціонально потужну АМУ. Яка разом із монобільшістю вже наступного тижня зробить президенту царський новорічний подарунок. Згодницьки промовчавши про закладені в законопроєкт ризики авторитаризму.

Тільки **не забудьте стежити за «температурою в каструлі». І потім не кажіть, що ми вас не попереджали**.

***

№ 1.344

Вчорашня заява Прем'єр-міністра Дениса Шмигаля про пріоритети Уряду в 2023 році викликала дуже суперечливі враження

2023-01-04

Коліушко

Коліушко

З одного боку добре, що глава Уряду виступив з такою політичною заявою. Так і повинно бути. Саме він за Конституцією України повинен визначати і комунікувати з суспільством ***внутрішню політику*** держави, а **не якісь Національні ради чи ще якісь квазівладні утворення**.

Проте, з іншого боку

— сам зміст заяви породжує більше питань ніж дає відповідей.

Наприклад, добре сказано:

> *"Міністерства мають займатися напрацюванням політики і правил, а не управлінням реальним сектором."*

Але,

1) для цього в них мають бути створені директорати для кожного напрямку політики.

2) А цього завдання Уряд не може виконати роками, починаючи з 2016 року, коли вперше його собі поставив.

3) Уряд Шмигаля давно продублював собі це завдання, але жодного руху вперед не відбувається. Навіть немає визначеності що таке "напрямки політики", скільки їх.

Давно стало зрозуміло, що

кожне міністерство саме для себе не може вирішити цих питань, має бути уніфікований підхід для всього уряду, тобто всіх міністерств.

Тим не менше,

1) відповідна зміна в Закон про ЦОВВ про передачу Кабінету Міністрів права створювати чи затверджувати директорати ним же не підтримується.

2) Без цих змін це завдання залишиться голою декларацією.

Подібна ситуація і з завданням щодо продовження децентралізації.

Сама децентралізація повноважень і фінансів, як відомо зупинена, а в деяких сферах відбувається зворотній процес централізації, наприклад, деяких адміністративних послуг.

Прем'єр-міністр наповнив цей пункт

— категоричною обіцянкою в *2023* році запровадити *префектів*.

Проте,

1) це не може бути реалізовано швидше, ніж відповідні зміни будуть внесені в Конституцію України,

2) що в свою чергу не може бути здійснено в умовах воєнного стану, тобто швидше, ніж досягнута перемога у війні.

А в той час,

1) законопроєкт про місцеві державні адміністрації в новій редакції № 4298, який би суттєво покращив правове регулювання їх діяльності вже зараз, лежить у Верховній Раді підготовлений до 2-ого читання вже більше року, від вересня 2021.

2) І голосів за нього нема, тому що

3) 15 листопада 2021 року **на вимогу офісу Президента він був переписаний, м'яко кажучи не в бік європейської інтеграції**.

4) І ***ніякої активності Уряду в цьому напрямку не видно***.

***

№ 1.345

№ 7198: держава роздує будівельний ринок заради наживи девелоперів

2023-02-08

Володимир ***Даценко***

Цього тижня депутати голосуватимуть за ***законопроект 7198***, який визначить порядок і спосіб ***компенсації громадянам за пошкоджене або зруйноване житло***.

Так як Мінвідбудови провело кілька обговорень, до яких долучали і мене, я висловлю свою суб'єктивну думку з приводу цього законопроекту. Я спробую пояснити чому він вигідний більше забудовникам, ніж громадянам та державі, і до чого тут законопроект 5655 (див. «***Схема корупційної удавки на будівельному ринку #5655***»).

Законопроект 7198 жив цікавим і бурхливим життям. Спочатку в ньому передбачалося два цілком логічні способи компенсації – гроші або відбудоване житло взамін зруйнованого. І це класичні концепції, які спираються на світовий досвід.

Але до другого читання в законопроекті з'явилися зовсім інші хромосоми і цей організм трансформувався у щось принципово нове:

Власники зруйнованих квартир отримають цифрові житлові сертифікати.

Власники зруйнованих приватних садиб отримають вибір – сертифікати або кошти на спецрахунок для будівництва нового будинку на місці зруйнованого.

Для власників пошкоджених будинків (тобто тих, які підлягають ремонту) орган місцевого самоврядування має знайти підрядника, який виконає ремонтні роботи, і заплатити цьому підряднику. При чому як це буде працювати у випадку приватної садиби або малоквартирних будинків уявити складно. Чи враховуватиметься думка власника при виборі будівельних матеріалів і конструкційних рішень?

Ті, хто уже відремонтував своє пошкоджене житло, не отримають нічого.

Використати сертифікат можна лише протягом 5 років з дня його видачі. Також не можна продати чи подарувати житло, придбане з використанням житлового сертифіката, протягом 5 років.

Чому законопроєкт 7198 поганий для громадянина?

Більшість громадян отримають житлові сертифікати, які можна використати лише для купівлі нерухомості, але не для її ремонту чи облаштування (часом ремонт може коштувати співставно до вартості самої нерухомості).

У громадян немає можливості вибору способу компенсації або можливості вільно розпоряджатися компенсацією.

Не враховуються потреби внутрішньопереміщених громадян, які уже придбали житловий об'єкт, і які потребують поліпшення придбаного об'єкту, а не купівлі нового.

Не враховуються потреби громадян, чиє житло було пошкоджено, але відремонтовано за власний кошт до моменту подачі заяви.

Не враховуються інтереси громадян, які виїхали з України та не планують повертатися до завершення війни (для них відбудоване житло після війни було б кращим варіантом, ніж житловий сертифікат, який треба використати якнайшвидше).

Словом, протягом року війни громадяни вирішували свої житлові потреби як могли, а тепер ми говоримо їм – кидайте все і купуйте житло на ринку.

1. Чому законопроєкт 7198 вигідний для забудовників?

Для громадян, які отримали житловий сертифікат, **єдиним способом скористатися компенсацією** є **придбання нерухомості** на ринку. Це стимулюватиме надмірний попит на житлову нерухомість.

1) — Громадяни не матимуть права відчужувати придбану нерухомість протягом 5 років і

2) — **це дозволить утримувати надмірний попит протягом цього часу.**

Неможливість відчужувати майно протягом 5 років **також дозволить штучно утримувати високу вартість нерухомості**, адже це впливає на баланс попиту/пропозиції на ринку.

Обмеженість терміну дії житлових сертифікатів і знецінення сертифікату через інфляційні процеси **підігріватиме ринок нерухомості**.

Громадяни будуть змушені погоджуватись в тому числі на невигідні ціни або умови на ринку, аби якнайшвидше використати сертифікат.

В результаті:

1) — забудовники отримають штучно роздутий та розігрітий ринок житлової нерухомості з надмірним попитом щонайменше на 5 років (період, на який придбана за сертифікати нерухомість фактично вилучається з ринку через заборону відчуження).

2) **— Це створить бульбашку на ринку нерухомості, що може мати істотні ризики.**

В поєднанні з законопроектом 5655 **процес будівництва може стати масштабним і хаотичним.**

Є враження, що **5655 створювався саме під 7198, або в єдиному фарватері.**

Бо складно знайти іншу мотивацію для такого термінового перерозподілу повноважень і інсталяції приватного містобудівного нагляду на ринку будівництва посеред війни.

2. Чому законопроєкт 7198 невигідний державі?

Держава і органи місцевого самоврядування не матимуть змоги провести відбудову міст, які зазнали істотних руйнувань разом із житловою забудовою, яка є невід'ємною частиною інфраструктури міста.

Кошти будуть виділятися не на реальні потреби громадян і держави, а на стимулювання ринку житлової нерухомості.

Надмірний попит на ринку нерухомості призведе до зростання цін на будівельні матеріали, і призведе до здорожчання всієї відбудови.

Штучний попит на ринку житлової нерухомості призведе до того, що велика частка житла не буде затребувана в майбутньому (а Україна і так була країною з надлишковим житлом через негативну демографічну тенденцію і внутрішню міграцію в бік столиці та обласних центрів);

Житлові сертифікати не прив'язані до певного населеного пункту.

Це призводить до неможливості спланувати розвиток демографічної ситуації зруйнованих регіонів (невідомо скільки власників зруйнованих будинків обируть той же населений пункт/регіон) та може сприяти внутрішній міграції і створенню демографічної кризи в регіонах, які постраждали від бойових дій.

Чи не повторить досвід Бейруту більшість знищених міст Донеччини і Луганщини?

Одним з найуспішніших прикладів відбудови є план Великого Лондона після II Світової.

1) — Це план комплексної відбудови підприємств, житла і інфраструктури.

2) — І логіка цього підходу полягає в тому, що **неможливо спланувати інфраструктура міста, якщо ви не можете спланувати демографічну картину, яка залежить від попиту на робочу силу, створену підприємствами**.

План Великого Лондона передбачав не просто фізичну відбудову зруйнованого, а релокацію підприємств, перепланування міст і вирішення купи довоєнних проблем перенаселеного Лондона зі слабкою інфраструктурою, нетрями, смогом і дефіцитом парків і скверів.

Одним з найменш успішних прикладів відбудови є Бейрут.

Повоєнна відбудова якого була хаотичною і неспланованою. У підсумку мільйони доларів були інвестовані в мозаїку різних архітектурних споруд, велика частина з яких так і залишилася незаселеною.

Це напівпорожнє місто в Лівані нам говорить про те, що **якщо у вас немає чіткого плану відновлення зруйнованого регіону, то вже не так важливо скільки грошей буде витрачено на його відбудову**.

***

Отже, **7198 має багато стратегічних ризиків і для глобальної відбудови країни і для громадян. І проблема в тому, що запустивши цей механізм уже буде складно істотно змінити його логіку.** Тож мабуть краще було б декілька разів подумати, перед тим як ухвалювати певне рішення.

Чому замість житлових сертифікатів не можна запровадити спецрахунок для будівництва, купівлі або ремонту житла?

> Щоб людина сама могла визначити як їй задовільнити свої житлові потреби.

Чому не можна лишити варіант відбудови на вибір громадянина для найбільш зруйнованих міст.

> Якщо громадяни готові чекати і хочуть повернутися в своє місто після завершення війни?

Звідки взялася ідея про житлові сертифікати, які ведуть лише на ринок нерухомості тут і зараз?

Чому законопроект такий негнучкий для громадян?…

***

№ 1.346

Схема корупційної удавки на будівельному ринку

ЗП № 5655

Голова партії «Слуга народу» Олена Шуляк є співзасновницею ТОВ «Аудиторська фірма «Стандарт». Тут її партнеркою є Катерина Редько – це директорка ТОВ «Парус Холдинг», що належить народному депутата з ОПЗЖ Вадима Столара та його дружині Інні Майструк. У свою чергу у Вадима Столара є спільні будівельні проекти з Дмитром Ісаєнком.

2022-12-19

Юрій ***Ніколов***, «Наші гроші»

Ось як можна створити картель, що визначатиме розмір хабарів на будівельному ринку під час «Великої відбудови».и

Законопроектом 5655 передбачено, що контроль за будівництвом переходить від держави до приватних компаній *(див. аналіз корупційних ризиків у статті **«Шуляк доторкнулась до червоної лінії Зеленського»**)*. Ці фірми перевірятимуть відповідність будівельних проектів різним нормам та правилам. Фактично вони замість держави визначатимуть чиї проекти в Україні будуть реалізовані, а хто з забудовників муситиме покинути ринок.

Але не всі фірми зможуть стати учасниками ринку. В цих фірмах потрібно буде мати сертифікованих інженерів технічного нагляду, консультантів певної категорії.

У свою чергу атестацією інженерів займаються саморегулівні організації (СРО):

1) ***Асоціація експертів будівельної галузі***. Асоціація однією з перших в Україні отримала статус саморегулівної організації (наказ Мінрегіону від 06.08.2014 № 217) та внесена до Державного реєстру саморегулівних організацій у сфері архітектурної діяльності. А наказом Мінрегіону від 16.06.2015 №138 Асоціації делеговано ***повноваження щодо проведення професійної атестації експертів***.

2) ***Гільдія інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури***. Зареєстрована як СРО наказом Мінрегіонбуду №2018 від 6 серпня 2014 року. Іншим наказом міністерства від 16 червня 2015 року № 136 Гільдії делеговано ***повноваження щодо проведення професійної атестації інженерів технічного нагляду та видачі відповідних кваліфікаційних сертифікатів.***

3) ***Гільдія проектувальників у будівництві***. У зв'язку з отриманням повноважень щодо проведення професійної атестації інженерів-проектувальників правління всеукраїнської громадської організації «Гільдія проектувальників у будівництві» 7 серпня 2015 року прийняло рішення про утворення ***Атестаційної архітектурно-будівельної комісії ВУГіП***.

Від рішення цих організацій щодо видачі сертифікатів інженерам залежатиме, хто буде допущений до ринку контролю за будівництвом.

Ці організації зареєстровані як СРО та отримали повноваження на атестацію інженерів у 2014-2015 роках, коли заступником міністра розвитку і будівництва був Дмитро ***Ісаєнко***,

> нинішній секретар парламентського містобудування, входить групу «Відновлення України» з колишніх представників ОПЗЖ.

Ісаєнко і керівники вищеназваних гільдій з 2016 року є співвласниками двох патентів на Програму підвищення кваліфікації «Підготовка до професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури» (Авторські свідоцтва №63528 і №63527).

У цьому переліку майже всі особи пов'язані спільними роками праці у Міноборони, Мінрегіобуді, «Міжрегіональній академії управління персоналом» (МАУП):

1) ***Ісаєнко*** Дмитро Валерійович, секретар містобудівного комітету Верховної Ради, членом якого також є голова партії «Слуга народу» Олена Шуляк. Народився у Білорусі, навчався у Росії – у воєнному училищі в Ленінграді. З розпадом СРСР залишився служити в Севастополі. До 2007 року працював у Міноборони на будівельних посадах. Потім перейшов до

Мінрегіону і до 2015 року працював на посаді заммініcтра. Звідси його звільнили через протизаконне отримання статусу учасника АТО (він кілька днів провів неподалік від фронту). Після того Ісаєнко став віце-президентом Конфедерації будівельників України та обрався народним депутатом від забороненої нині партії ОПЗЖ (біо).

2) ***Беркута*** Анатолій Всеволодович, віце-президент Конфедерації будівельників України (разом з Ісаєнко призначений у 2015 р). У 2007 був заммініcтра Мінрегіону. У 1998 був в СДПУ(о) Віктора Медведчука, вихідці з якої заснували ОПЗЖ (біо).

3) ***Непомнящий*** Олександр Михайлович, займається організацією юридичного забезпечення діяльності Гільдії проектувальників у будівництві. Керівник «Міждержавної гільдії інженерів консультантів». Професор кафедри адміністрування МАУП. Професор кафедри комп'ютерних технологій будівництва та реконструкції аеропортів Національного авіауніверситету. До 2007 року разом з Ісаєнко працював на будівельних посадах у Міноборони, потім до 2015 працював у Мінрегіоні (біо).

4) ***Прав*** Юрій Григорович, президент «Гільдії інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури» ГІТН. Віце-президент Громадської спілки «Міждержавна гільдія інженерів-консультантів», професор кафедри публічного адміністрування МАУП, входить до складу Наукової школи управління ризиками при будівництві та експлуатації об'єктів нерухомості під керівництвом Олександра Непомнящого. У 2003 році працював замначальника Управління капбудівництва Міноборони, у 2014 році був радником міністра Мінрегінобуду (біо).

5) ***Нечепорчук*** Анатолій Антонович, голова атестаційної комісії Гільдії інженерів технічного нагляду. До 2009 працював з Ісаєнком в Мінрегіоні (біо).

6) ***Власенко*** Ігор Миколайович, голова правління Асоціації експертів будівельної галузі (біо). У 2009 році був юристом Профспілки працівників молодіжних житлових комплексів та разом з Непомнящим входив до робочої групи під головуванням Ісаєнка. До цієї ж групи входила Наталія Козловська, нинішня заммініcтра Мінрегіону.

7) ***Рубан*** Юрій Якович, Президент «Гільдії проектувальників у будівництві», координує роботу Атестаційної архітектурно-будівельної комісії ВУГіП.

8) ***Спицький*** Олег Миколайович, віце-президент Гільдії інженерів ГІТН, був керівником «Міждержавної гільдії інженерів консультантів» (біо).

9) ***Височин*** Володимир Миколайович, член Правління ГІТН. Працював в УКБ Міноборони та Мінрегіонбуді (біо).

10) ***Буравченко*** Сергій Григорович, віце-президент Національної Спілки архітекторів України, професора кафедри архітектури Національного авіауніверситету (біо).

11) ***Медведчук*** Оксана Валеріївна, начальник відділу нормативно-методичного забезпечення та та управління проектами Міждержавної гільдії інженерів консультантів, доцент кафедри публічного адміністрування МАУП.

12) ***Глухов*** Вадим Олексійович, директор Департаменту розвитку промислового будівництва та виробництва будівельних матеріалів Мінрегіону.

13) ***Шостак*** Світлана Миколаївна, аспірант кафедри публічного адміністрування МАУП.

14) ***Радиш*** Корнелія Владиславівна, очолює дочірнє підприємство «Інститут проблем технічної надійності конструкцій академії будівництва України «IPR».

По суті, все це виглядає як **симбіоз двох схем**:

«тендерної палати» з патентованими технологіями атестації

та відмовою держави від контролю за будівельниим ринком.

Бенефіціарами будуть ті, хто контролюватиме «пляшкове горло» погоджень з боку «приватних ДАБІ».

І тут два основні ризики:

1) **– усунення державних чиновників від відповідального контролю за ринком будівництва напередодні «Великої відбудови»;**

2) **– створення картелю «приватних ДАБІ», які де-факто контролюватимуться кураторами ринку, і саме вони встановлюватимуть правила гри та розміри хабарів**.

***

№ 1.347

«Разделяй и властвуй». Почему в битве за реформу градостроительства стали врагами села и города

2022-12-30

Георгий Могильный

эксперт по вопросам градостроительства

Законопроект № 5655 не решает проблему коррупции на местах системно, а окончательно передает судьбу громад в руки застройщиков

Принятый Верховной Радой 13 декабря законопроект №5655 **расколол местное самоуправление, разведя по разные стороны баррикад села и города.**

1) Всеукраинская ассоциация громад (ВАГ), объединяющая львиную долю сельских ОТГ, выступила с активной поддержкой законопроекта.

2) Ассоциация городов Украины (АГУ), главную роль в которой играют большие города, наоборот — обратилась к Владимиру Зеленскому с требованием наложить вето.

Авторы законопроекта **активно *используют* этот раскол**, выстраивая линию:

1) «против — мэры-коррупционеры, которые боятся потерять кормушку,
2) а честные громады поддерживают».

Кто больше прав в этом споре, невозможно определить, просто оценивая аргументы сторон.

Поэтому попытаемся разобраться на основе первоисточника, как законопроект № 5655 влияет на

1) права территориальных громад,
2) возможность незаконного строительства и механизмы противодействия ему ОМС и,
3) естественно, коррупцию в этой сфере.

1. В чем должна заключаться цель реформы

Официальная цель, на достижение которой направлено градостроительное законодательство, — **создание и поддержка полноценной жизненной среды ради обеспечения устойчивого развития территорий с учетом государственных, общественных и частных интересов.**

Градостроительное законодательство — это не антикоррупционное законодательство, и его самоцелью не может быть борьба с коррупцией.

Понятно, что коррупция — одно из существенных препятствий полноценному развитию городов.

1) Поэтому градостроительное законодательство должно соответствовать антикоррупционным требованиям, тем самым
2) создавая возможность эффективной работы уже для законодательства антикоррупционного.

Если в результате реформы в строительстве становится меньше коррупции, но вместе с тем ухудшаются возможности для создания и поддержания полноценной жизненной среды, то это уже не реформа, а антиреформа.

Несложно формально уменьшить коррупцию, убрав чиновника в результате дерегуляции. Но если это приведет к увеличению количества незаконного строительства, то территориальная громада от такой

реформы только проиграет: анархия в градостроительстве хуже, чем коррупция.

Поэтому,

анализировать в ЗП №5655 нужно не как он уменьшает коррупцию, а не ухудшает ли возможности для устойчивого развития территорий с учетом государственных, общественных и частных интересов.

2. Откуда рождается порядок в развитии населенных пунктов и начинается коррупция в ОМС

Ни один современный комфортный для проживания город не может появиться без качественного предварительного планирования путем разработки ***градостроительной документации*** (ГД).

«Зеркало недели» уже ***писало***, что именно строительство и контроль над ним с сопутствующей коррупцией — надводная часть айсберга, которую все видят и могут легко обойти. А незаконная и хаотичная застройка сейчас чаще всего — следствие нарушения законодательства во время разработки и утверждения ГД. При этом системы государственного контроля над законностью разработки и утверждения ГД в действующем законодательстве просто не существует, что, собственно, и приводит к появлению сумасшедшей коррупции в ОМС.

Если удастся организовать разработку и утверждение качественной ГД — можно получить идеально прозрачную и инвестиционно привлекательную систему контроля в строительстве, которая сводится к контролю над соблюдением технологических требований, а начинать законное строительство и выявлять наглые нарушения — легко.

Но существует несколько видов ГД на местном уровне с разным уровнем детализации

— 1) комплексные планы, 2) генпланы, 3) зонинги и 4) детальные планы территории (ДПТ).

И от размера населенного пункта зависит, какой вид ГД можно использовать для принятия решения о строительстве.

Рассмотрим на примере Генплана Киева, фрагмент проекта которого приведен на рисунке ниже. Коричневый цвет разных оттенков — это территории многоквартирной жилой застройки.

Только в этих коричневых «пятнах» на рисунке людей живет столько же, как в городах наподобие Полтавы или Чернигова.

На каждом участке в границах зоны жилой застройки можно построить жилой дом, но не на всей его площади: жилые дома с придомовой территорией могут занимать приблизительно половину территории, другая же часть нужна для социальной инфраструктуры, магазинов, парковочных площадок, проездов, скверов и т.п.

Единственная ГД, которая проводит распределение территории и определяет, где именно жилье, а где — необходимые для полноценной жизни другие объекты, — это ДПТ.

> **Если ДПТ нет, всегда или появится коррупция** (чиновники в ручном режиме будут решать, кому из землепользователей разрешить построить жилье), **или все застроят жильем, которое невозможно обеспечить инфраструктурой, поскольку свободной земли не останется.**

В цивилизованной Европе вопрос решили просто: нет ДПТ — нет новой застройки. Благодаря этому и города гармонично развиваются, и коррупции при застройке нет.

А законопроект № 5655 предусматривает превращение Украины в некую антиЕвропу:

> 1) **возможность застройки привязывают к Генпланам и целевому назначению земли**, чтобы максимально расширить застройщикам возможность выбора.

Даже больше:

> 2) согласно его *(закона)* положениям, **нарушение функционального назначения территории не является основанием для отмены незаконно полученного разрешения и остановки строительства с нарушением ГД**.

ОМС оставляют исключительное право заниматься планированием территории, никакой системы контроля над законностью действий ОМС не создают, тем самым открывая возможность для коррупции, — но создают для застройщиков возможность это планирование нарушать без согласования с местными чиновниками.

При этом ОМС обязан за счет местного бюджета находить возможность надлежащим образом обеспечить незаконно построенное всей необходимой инфраструктурой.

Но если речь идет о селе или небольшом городе, то там такая проблема не возникнет,

> — Генплан на их небольшую территорию может иметь детализацию, как ДПТ в большом городе, да и активное строительство жилья там не ведется.

Вот мы и получили **первую причину разного отношения сел и городов к ЗП № 5655.**

> 1) Заложенные нормы упрощают жизнь членам громады небольших населенных пунктов, которые строят для себя и не могут привести к ощутимым негативным последствиям.
>
> 2) А **для больших городов такой подход — катастрофа**, **которая легко может превратить город в непригодное для проживания гетто,** а в выигрыше будут только застройщики.

2. Благодаря чему существует коррупция в ОМС при застройке территорий

Необходимость принятия ЗП № 5655 объясняют огромным уровнем коррупции в строительстве.

По вопросам, регулирование которых существенно меняет новый закон, к полномочиям ОМС отнесена выдача градостроительных условий и ограничений (ГУО) и разрешительные и контролирующие функции в 99 громадах, взявших на себя соответствующие полномочия (около 40% строительства). Чаще всего контроль на себя взяли большие города, ведь содержать для этого дополнительных чиновников за счет местного бюджета недешево.

Соблюдение законности при осуществлении этих функций ОМС контролирует в порядке государственного архитектурно-строительного надзора (ГАСН) орган, в котором, по утверждению руководства государства, «коррупции нет», — созданный немногим более года назад ГИАГ.

Порядок осуществления ГАСН при наличии Единой государственной электронной системы в сфере строительства (ЕГЭССС) позволяет легко обеспечить качественный надзор, ведь он предусматривает проведение плановых и внеплановых выездных проверок и документальных и камеральных проверок действий объектов надзора по данным баз и реестров.

Риторический вопрос: как ОМС могут открыто заниматься сумасшедшей коррупцией через публичную ЕГЭССС так, чтобы все высокопоставленные должностные лица об этом знали, а ГИАГ демонстративно не выполняла свои обязанности, тем самым содействуя коррупции?

Аргументы лоббистов ЗП № 5655 как единственной возможности преодоления коррупции в строительстве не выдерживают никакой критики, — в ГИАГ, по их словам, коррупции нет, а коррупцию в ОМС элементарно уже давно мог уничтожить ГИАГ при действующем законодательстве. Поэтому борьба с коррупцией — удобный лозунг, а не цель принятия этого закона.

3. Принципиальное изменение процедуры выдачи и содержания градостроительных условий и ограничений

Градостроительные условия и ограничения — обязательный документ для начала строительства (кроме усадеб). Именно на стадии их выдачи происходит первичная проверка намерений застройки соответствию требованиям градостроительной документации.

Получение ГУО традиционно сопровождается коррупцией — это и вымогательство через постоянные незаконные отказы, и выдача с нарушением ГД «своим» застройщикам или за взятку.

Но вместе с тем это и самый важный механизм контроля законности застройки порядочным городским руководством.

Есть только один способ полностью убрать коррупцию при их выдаче, не превращая города в гетто,

> **— исключительно автоматическая выписка из детального плана территории.**

В ЗП № 5655 идут другим путем.

Застройщик уже не сообщает о намерениях застройки, а ГУО выдают соответственно не к ***функциональному*** назначению по градостроительной документации, а к ***целевому назначению*** участка.

Это

1) убирает возможность вымогательства с застройщиков,

2) но значительно упрощает застройку вопреки ГД и угрожает развитию города.

Как уже писало ZN.UA, **в законопроекте заложен замкнутый круг**:

1) в суд на отмену ГУО имеют право подать только после привлечения виновного к ответственности, а виновный несет ответственность только после отмены ГУО по решению суда.

2) Это значительно упрощает чиновникам выдачу градостроительных условий и ограничений с различными нарушениями в интересах застройщика.

Таким образом, органы местного самоуправления

1) лишают права контролировать соблюдение градостроительной документации путем выдачи ГУО или заниматься вымогательством с застройщиков,

2) но упрощают возможность безнаказанно заниматься коррупцией в интересах застройщиков.

Если на строительство по незаконной схеме получено разрешение и застройщик не нарушает проект, то остановить его невозможно.

Сейчас предусмотрен широкий круг нарушений, за которые можно отменить разрешение на строительство и остановить незаконное строительство.

Среди таких оснований

— нарушение требований градостроительной документации, ГУО, строительных норм (например, за превышение плотности населения или отсутствие паркинга), утвержденного проекта.

Законопроект №5655 предусматривает возможность отменить право на строительство по перечисленным выше причинам только в случае ***существенного нарушения проекта***, на который выдано разрешение.

За нарушение правил ГД, ГУО или ГСН предусмотрены исключительно штрафы *проектировщику* и экспертам без последствий для самого незаконного строительства.

Кстати,

НАПК давало рекомендации устранить этот недостаток, но они были проигнорированы.

ОМС теряют инструменты для остановки строительства с нарушением ГД и ГУО, разрешения на которое были выданы по коррупционной схеме ГАСИ и ГИАГ, поэтому исчезает возможность защитить интересы территориальных громад.

Особенно это критично для крупных городов, где традиционно есть много объектов с такими нарушениями.

Автоматическая выдача права на строительство в ЗП № 5655 не предусматривает автоматическую проверку законности строительства.

Для начала разберемся, какая часть объектов строительства находится в зоне коррупционного риска при получении права на строительство, чтобы понимать необходимость радикальных изменений разрешительной процедуры.

1. На самый низкий класс ответственности СС1 приходится 90% всех объектов строительства. Его начало предусматривает полную дерегуляцию еще с 2017 года и требует только направления сообщения, что после запуска с декабря 2020 года ЕГЭССС должно было полностью исключить любую коррупцию.

Однако, как уже сообщало ZN.UA, в ЕГЭССС запрограммирована не предусмотренная законодательством функция для возврата чиновниками сообщений на обработку. То есть, согласно действующему законодательству, для таких объектов все уже должно быть автоматизировано, а существующая коррупция — следствие цифровизации. Чтобы исправить нарушения, достаточно прекратить нарушать законодательство и никакие законодательные изменения не потребуются.

2. ГИАГ выдает 80% всех разрешений на строительство (часть для класса ответственности СС2 и все для более высокого класса СС3), что составляет 8% от всех объектов строительства. И застройщики, и чиновники хвалят ГИАГ, утверждая, что коррупция отсутствует, а срок рассмотрения заявки составляет всего один рабочий день.

3. В группе коррупционного риска остаются разрешения всего на 2% объектов строительства — для среднего класса ответственности СС2, выдаваемые ОМС.Таким образом, переход на новую разрешительную процедуру всего строительства лишен смысла — гораздо проще и эффективнее просто передать ГИАГ полномочия по выдаче разрешений СС2 от ОМС, что даже существенно не повлияет на загрузку его работой.

При этом так называемая автоматическая регистрация права на строительство в ЗП № 5655 не предполагает полноценную проверку законности строительства:

> то, что при выдаче разрешения проверяют в ручном режиме чиновники, будут проверять также в ручном режиме нанятые застройщиком эксперты.

Автоматическая блокировка в процессе оформления права происходит при отсутствии нужного пакета документов, превышении максимальной высоты здания и наличии статуса памятника или строительства в буферной зоне объекта Всемирного наследия ЮНЕСКО.

Нарушение градостроительной документации или ГУО (кроме высоты) не является основанием для отказа в автоматическом предоставлении права строить.

Законопроект просто предусматривает снятие ответственности за незаконную выдачу разрешений с чиновников и перевод ответственности на частные компании. Надежность проверки законности строительства от такой «автоматизации» только снизится.

Как и в пункте выше, ОМС теряют инструменты для остановки строительства с нарушением ГД и ГУО, а новая разрешительная процедура не гарантирует их выполнения при автоматической регистрации права на строительство.

Как новый закон повлияет на количество случаев коррупции в ОМС при осуществлении градостроительного контроля

В порядке децентрализации взяли на себя делегированные полномочия осуществлять архитектурно-строительный контроль всего 99 территориальных громад. Как уже отмечалось, законодательством установлены механизмы государственного архитектурно-строительного надзора, предусматривающего проведение ГИАГплановых и внеплановых проверок и дополнительно камеральных и документальных проверки, которые фактически являются разновидностью постоянного мониторинга с использованием данных ЕГЭССС.

Но авторы законопроекта ссылаются на сумасшедшую коррупцию в ОМС как причину необходимости принятия ЗП № 5655.

В результате принятия ЗП № 5655 полномочия по контролю как самоуправляемые должны осуществлять все 1470 громад. Градостроительный надзор будет осуществляться исключительно в порядке проведения внеплановых проверок.

Каким образом коррупции может стать меньше, если государственный надзор ослабляют, а количество контролирующих органов в ОМС увеличивается

почти в 15 раз и на тысячи увеличивается общее количество чиновников в них?

Все говорит о том, что государство просто прекращает попытки побороть коррупцию в ОМС. Кому-либо из застройщиков не нравится эта коррупция? Специально для него созданы частные уполномоченные лица.

Если коррупцию в ОМС уничтожить, то никакого смысла в частном контроле не будет — никто не будет платить деньги за услугу, которую без коррупции можно получить у чиновника бесплатно. При этом возникают существенные риски появления новых коррупционных схем.

Нет никаких предохранителей против того, чтобы коммунальный контроль не запугивал застройщиков, загоняя их в клиентов частного контроля.

В небольших населенных пунктах нанять частный контроль будет дороже, чем в крупных городах, ведь в стоимость услуг будет входить оплата дороги контролера, — застройщики сами с удовольствием заплатят неофициально коммунальным контролерам, если взятки будут меньше официальной оплаты частного контроля.

В выигрыше опять сельские головы, получающие новую возможную коррупционную кормушку из местных мелких застройщиков. А в крупных городах, где процветает большое незаконное строительство, основным результатом станет уменьшение как вероятной коррупционной прибыли местных чиновников, так и их возможности влиять на застройщиков в резонансных случаях.

Ну а кто-то с достаточными связями сможет построить новый прибыльный бизнес на осуществлении частного контроля.

4. Снос самовольного строительства

Авторы законопроекта акцентируют внимание на

> возможности ОМС самостоятельно, без решения суда, принимать решение о демонтаже или перестройке самовольного строительства, что должно побороть хаотическую застройку.

Принимать такие решения они действительно смогут, но только в отношении самых наглых самостроев без разрешительных документов.

Ведь,

> **принятие решения о признании объекта самовольным строительством не допускается, если в отношении объекта строительства или его части в установленном законодательством порядке зарегистрированы вещные права и/или отягощение прав.**

Напомним,

> что в августе ВР приняла ЗУ ***«О гарантировании вещных прав на объекты недвижимого имущества, которые будут построены в будущем»***, которым установлена
>
> «Отже, 15 серпня 2022 Верховна Рада ухвалила ***законопроєкт №5091***»
>
> автоматическая регистрация специальных имущественных прав на будущие объекты строительства при получении права на строительство: получение права по упрощенному ЗП № 5655 порядку приводит к автоматической регистрации прав и **делает невозможным применение упрощенного порядка признания самовольным строительством.**

И принятие решения о сносе без решения суда – это не снос без решения суда. Решение ОМС о демонтаже не окончательное и может быть обжаловано в суде.

Так что существенных изменений нет, вопрос только в том, кто будет подавать иск для решения вопроса со сносом, а без суда можно обойтись, только если застройщик сам разрешит снести свой самострой.

Обещанный авторами законопроекта механизм быстрого решения проблемы с самовольным строительством, по сути, не отличается принципиально от существующей процедуры, продемонстрировавшей свою неэффективность, поэтому у ОМС не появляется никаких эффективных механизмов борьбы против незаконной застройки.

Вместо выводов

Законопроект №5655 — отличная реализация классического принципа «разделяй и властвуй».

Сельские ОМС получают плюшки при минимуме негативных последствий и с радостью создают картину поддержки большинством ОТГ реформы, которая уничтожит в интересах влиятельных застройщиков перспективы нормального развития крупных городов. (При этом вопрос также прослеживаемой заангажированности ВАГ властью оставим политическим обозревателям.)

Законопроект № 5655 приведет к значительному уменьшению способности градостроительного законодательства обеспечивать создание и поддержание полноценной жизненной среды, а коррупция в строительстве никуда не денется и лишь немного уступит место застроечной анархии.

***

№ 1.348

Сьогодні Верховна Рада (ВР) може прийняти в другому читанні законопроєкт № 5655, який голова партії "Слуга народу" Олена ***Шуляк*** *(на фото ліворуч) просуває навіть по головах представників країн G7 в Україні. Якщо в ВР набереться 226 голосів, повоєнне відновлення України та створення нових міст стануть просто неможливими, бо не існуватиме правового підґрунтя для реального планування та реального контролю над будівництвом. Тому що будівництво контролюватимуть не держава і не місцеве самоврядування, а самі забудовники. І західні партнери не дадуть Україні жодного цента під таку системну корупційну оборудку.*

Очевидно, що Олена ***Шуляк*** *просуває №5655 саме в інтересах великих забудовників, бо такі ж саме норми ще шість років назад просувала Конфедерація будівельників України (КБУ), віцепрезидент якої Дмитро* ***Ісаєнко*** *(на фото в центрі) сьогодні є нардепом від "ОПЗЖ" і секретарем комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.*

А в Мінрегіоні процес лобізму №5655 курує давня знайома Ісаєнко – заступниця міністра Наталія ***Козловська*** *(на фото праворуч), давня співробітниця Ісаєнка.*

Ба більше – саме сьогодні ВР може призначити Олену ***Шуляк*** *головою профільного комітету. Якщо це відбудеться, то* ***містобудівна, державотворча та регіональна політика в Україні опиняться під щільним контролем великих забудовників*** *і "ОПЗЖ", що майже співставне з поверненням до влади президента-втікача Віктора Януковича.*

Реформа градостроительства: ответ на критику Ассоциации городов Украины

2022-12-30

Елена Шуляк

народный депутат, глава партии «Слуга народа»

В рамках острой дискуссии

От редакции:

> С момента регистрации ***законопроекта №5655*** о градостроительной реформе летом 2021 года ZN.UA стало площадкой для его обсуждения основными стейкхолдерами отрасли. Начиная от его авторов и заканчивая представителями профессиональных и общественных институций.

Предложенная властью реформа оказалась настолько значимой и чувствительной для общества, что вызвала острые дискуссии, которые не утихают уже вторую неделю. Петиция к президенту буквально за несколько часов после голосования ВРУ набрала необходимые 25 тысяч голосов граждан, дав повод главе державы обратить пристальное внимание на происходящее в градостроительной сфере. Президент закон еще не подписал. В то время как сторонники и оппоненты реформы продолжают искать аргументы, чтобы еще более детально обозначить свои позиции. Что в принципе и свойственно демократическим государствам.

Так как основная дискуссия сегодня развернулась между авторами законопроекта, которых поддерживает профильное министерство, и органами местного самоуправления (а местные рады активно принимают обращения к президенту с требованием ветировать закон), с просьбой о публикации к ZN.UA обратилась глава партии «Слуга

народа» и профильного парламентского комитета, автор законопроекта № 5655 — Елена Шуляк. Редакция публикует ее позицию.

***

Города Украины годами страдают от неэффективной системы градостроительного контроля: незаконные строительства, которые невозможно снести, обманутые инвесторы в недвижимость, отсутствие комфортной жилищной инфраструктуры и немало других последствий. Стране давно необходима была реформа градостроительства, которая бы базировалась на других ценностях и привнесла новые принципы взаимодействия для развития городов. Именно для этого был разработан законопроект №5655.

Главные бенефициары нового закона — это, конечно же, громады. В поддержку законопроекта выступила ***Всеукраинская ассоциация громад***, насчитывающая свыше 800 громад по всей Украине. Но ряд мэров крупных городов выступили против.

В своем обращении к президенту Украины по поводу ветирования закона (его подписали немногие, всего 39 мэров со всей Украины) ***Ассоциация городов Украины*** **перечисляет восемь ключевых претензий к документу**.

1) Иногда это обобщенные позиции, которые могут свидетельствовать о непонимании самих основ реформы.

2) Иногда — отдельные детали или исключения в нормах, подаваемые вне контекста или безальтернативные.

Предлагаю квалифицированно разобрать каждое из таких утверждений.

1. **Уничтожение идеи внедрения электронной системы регулирования градостроительства: отсутствует ответственность регистраторов за невыполнение или нарушение закона, прав субъектов**

Ответственность регистраторов за невыполнение или нарушение закона предусмотрена общими нормами законодательства и не требует отдельного урегулирования в сфере градостроительства. Так, статья 166-27 Кодекса Украины об административных правонарушениях предусматривает ответственность в виде штрафов за нарушение законодательства в сфере предоставления административных услуг. А ряд статей Уголовного кодекса Украины предполагает ответственность за коррупционные правонарушения и правонарушения, связанные с подделкой документов.

В рамках реформы предусмотрено усиление ответственности всех участников градостроительства, в частности и регистраторов. Был в первом чтении принят законопроект №5877 о внесении изменений в КУоАП и УКУ для усиления ответственности в сфере градостроительной деятельности. В

частности, речь идет об усилении ответственности за внесение в государственные реестры заведомо недостоверных данных.

2. **Стимулирование самовольного строительства: вводится обязанность возмещения его стоимости органом местного самоуправления в случае принятия судом решения о незаконности строительства**

На самом деле новый закон разработан для минимизации самой возможности для появления самовольных строительств. Речь идет о прозрачности всего строительного процесса благодаря электронной системе, предоставлении статуса заказчика строительства владельцу земельного участка вместо застройщика, мониторинге застройки громад органами местного самоуправления (ОМС) для выявления самовольных объектов и возможности их демонтажа только по решению ОМС (без решения суда). И, конечно, усиление санкций — за самовольный захват земельных участков предусмотрена уголовная ответственность.

Согласно законопроекту №5655 объект самовольного строительства может быть принудительно демонтирован без какой-либо компенсации застройщику и, наоборот, за счет застройщика. Но Ассоциация городов Украины сделала акцент на самой возможности предоставления компенсации за объект самовольного строительства, несмотря на то, что речь идет о конкретных случаях, возможных при определенных обстоятельствах. Во-первых, суд должен установить возможность существования здания: что не нарушены права третьих лиц, нет рисков возникновения аварийной ситуации, у земельного участка соответствующее назначение и т.п. Во-вторых, владелец земельного участка должен не возражать против существования здания, и тогда суд может признать его владельцем самовольно возведенного объекта.

Соответственно, все происходит исключительно на усмотрение владельца земельного участка (в этом случае владелец — непосредственно громада). Если он хочет оставить здание (например, для социальных нужд громады), то лицо, осуществившее самовольное строительство, имеет право на получение компенсации. Если же владелец земельного участка не соглашается с таким подходом, он требует принудительного снесения объекта самовольного строительства за счет застройщика. Указанный подход не является новеллой, ведь аналогичная норма есть и в действующей редакции статьи 376 Гражданского кодекса Украины.

3. **Легализация незаконного строительства, осуществленного до вступления закона в силу**

Это очередное утверждение, не соответствующее действительности. Объекты, построенные без получения права на выполнение строительных работ, могут приниматься в эксплуатацию, только если они соответствуют критериям для объектов, которые могут сооружаться на основании строительного паспорта.

Речь идет о конкретных определенных законом случаях, и это не является законодательной новеллой, ведь аналогичная нормабыла и в старом законе.

Еще один тип объектов, которые возводились без получения права на выполнение строительных работ и могут приниматься в эксплуатацию, — это объекты сельскохозяйственного назначения также с определенными критериями. Они должны соответствовать критериям объектов с незначительным классом последствий (СС1). Такая норма обусловлена необходимостью обеспечить продовольственную безопасность, в частности в условиях военного положения.

Никаких других исключений новый закон не предусматривает.

4. **Передача субъектам хозяйствования (созданным застройщиками) исключительно государственной функции контроля и надзора за субъектами хозяйствования (застройщиками): бизнес будет контролировать другой бизнес**

Это некорректная трактовка самой сути реформы, состоящей в демонополизации функций контроля для снижения коррупционных рисков. Заказчик строительства выбирает орган контроля из двух альтернатив — ОМС или частный контроль. Вместе с тем функция контроля остается у ОМС, тогда как частный контроль не заменяет государственный, а существует параллельно. Сложные инфраструктурные объекты со значительным классом последствий (мосты, метро, путепроводы), объекты, заказчиками которых являются государственные органы, ОМС, или объекты культурного наследия национального значения остаются в сфере контроля исключительно государства (Государственной инспекции архитектуры и градостроительства, ГИАГ).

В течение многих лет государственные чиновники злоупотребляли своими правами в сфере градостроительного контроля, а эффективных механизмов предотвращения этого не было. Внедрение рыночного института «частного контроля» позволяет предусмотреть намного более серьезные предохранители, ключевой из которых — расширенная ответственность за результаты работы собственным имуществом. Ведь лица по градостроительному контролю создаются только в форме полного общества, общества с дополнительной ответственностью или коммандитного общества. Также запрещается наличие общих бенефициарных собственников у такого контролера и лиц, которых он контролирует, обязательным является страхование ответственности, вводится система государственного градостроительного надзора за их деятельностью и т.п. Новым законом предполагаются значительные штрафы, также будет существенно усилена уголовная ответственность согласно законопроекту №5877.

5. **Ограничение возможностей органов местного самоуправления в части надзора и контроля: внедрение мониторинга, запрещающего**

доступ на объекты, фиксацию нарушений и приостановление незаконного строительства

У ОМС и раньше не было полномочий по осуществлению надзора, ведь сейчас это функция Государственной инспекции архитектуры и градостроительства. Согласно новому закону она переходит к Министерству развития громад, территорий и инфраструктуры, ведь ГИАГ не может быть одновременно органом контроля и надзора — это конфликт интересов. Органы местного самоуправления получат новые полномочия. В частности, они могут осуществлять градостроительный контроль, если заказчик строительства выбрал их в качестве контролера. Они осуществляют градостроительный контроль всегда за объектами самовольного строительства — в случае невыполнения предписаний органа градостроительного контроля.

Важным нововведением является то, что постоянный мониторинг застройки в громадах становится обязанностью, а не возможностью для органов местного самоуправления. В этом контексте удивляет, что возмущение вызывают технические методы ведения мониторинга. Мониторинг застройки не должен дублировать градостроительный контроль, ведь это две разные функции, и их выполнение одним субъектом было бы конфликтом интересов. Предусмотренных законопроектом методов мониторинга более чем достаточно. Все документы и отчеты находятся в электронной системе, к которой ОМС будет иметь полный доступ. Также при проведении мониторинга обеспечивается фото- и видеофиксация, будут использоваться ортофотопланы и другие актуализированные картографические материалы.

Вместе с тем предусмотрено, что в случае выявления в ходе мониторинга застройки признаков самовольного строительства орган мониторинга инициирует проверку, которая проводится соответствующим органом градостроительного контроля, а при необходимости — в рамках государственного градостроительного надзора.

6. **Монополизация допуска на рынок: право подписи документов у одного лица на город, остановка нелегального строительства через центральный уровень; создание нового органа (Градостроительной палаты) с широкими полномочиями, включающими вынесение вердиктов о правонарушениях в градостроительной сфере**

Законопроект предлагает прозрачную и понятную процедуру допуска на рынок. Это будет осуществляться через электронное управление вместо предоставления разрешений в «ручном» режиме. Право на начало строительных работ можно будет получить при наличии всех необходимых документов в реестрах и кадастрах. «Монополизация допуска на рынок» возможна сейчас, а реформа, наоборот, позволит начинать строительство только при наличии законных оснований.

Что касается права подписи документов — это технический вопрос, который должен быть урегулирован не на уровне закона, а на уровне подзаконного акта. Например, в Порядке ведения Единой государственной электронной системы в сфере строительства, утвержденном постановлением КМУ №681 от 23 июня 2021 года.

Нормы о передаче полномочий по «остановке нелегального строительства на центральный уровень» в новом законе отсутствуют. А у новообразованной Градостроительной палаты не будет «широких полномочий», ведь она будет только совещательно-консультативным органом при Мининфраструктуры, и все решения палаты будут утверждаться министром.

7. **Лишение общественности прав инициировать обязательные проверки строительства в случае выявления ими нарушений, а следовательно, увеличение количества конфликтов между общественностью и застройщиками**

Это не так, общественность не только будет иметь возможность инициировать обязательные проверки объектов, но и получит для этого новые инструменты. Физические и юридические лица смогут подавать сообщение о нарушении в ОМС, в частности с помощью электронной системы. Орган местного самоуправления обязан отреагировать на жалобу, ведь в законопроекте четко прописано, что проведение мониторинга таких объектов — одна из его ключевых функций. Отчет по результатам мониторинга вносится должностным лицом ОМС в электронную систему. И если в нем содержится информация о существующих признаках самовольного строительства, то такой отчет автоматически пересылается системой соответствующему органу для реагирования.

В случае если это объект, по которому не получено право на строительство, сообщение для принятия мер будет отослано в правоохранительные органы, органы охраны культурного наследия (если речь идет о памятнике), органы градостроительного контроля. В случае если право на выполнение работ есть, сообщение присылается всем привлеченным в процессе строительства лицам, осуществляющим авторский надзор, технадзор, органу градостроительного контроля, инженеру-консультанту, органу государственного градостроительного надзора и т.п.

Появляется возможность подать заявление об осуществлении государственного градостроительного надзора. Такое заявление должно содержать фактические данные о нарушениях, допущенных субъектами градостроительства, и может быть подано любым физическим и юридическим лицом. Также электронная система будет содержать цифровые карты и другую публичную информацию, в частности об объектах самовольного строительства. Поэтому отслеживать застройку в своей громаде станет намного проще и удобнее.

8. **Нарушение минимум пяти положений Конституции Украины и создание ряда разногласий с Гражданским кодексом Украины**

Последний пункт в обращении не содержит информацию, на какие именно статьи Конституции ссылаются мэры-подписанты. Документ не противоречит положениям Конституции или Гражданского кодекса.

Законопроект №5655 является комплексным и сложным. Необоснованная критика создает много информационного шума, мифов и дискуссий вокруг него. Это мешает обратить внимание на главное — содержание и значение реформы градостроительства для восстановления и развития страны.

Наша команда вместе с Министерством развития громад, территорий и инфраструктуры и Министерством цифровой трансформации работает над донесением настоящего содержания реформы и законопроекта №5655. Недавно заработал ресурс http://pro5655.org.ua, на котором можно ознакомиться как с самим документом, так и с его разъяснениями в более доступных форматах. Мы держим постоянную связь с представителями профессиональной среды и антикоррупционными организациями для продолжения открытого диалога и привлечения общественности к успешной реализации реформы градостроительства.

***

№ 1.349

Забудовники та містоґвалтування: сьогодні Рада може прийняти в другому читанні скандальний законопроєкт № 5655

2022-12-13

Фото: колаж **КВ**

КиївВлада

Олексій ***Алтинов***

Сьогодні Верховна Рада (ВР) може прийняти в другому читанні законопроєкт № 5655, який голова партії “Слуга народу” Олена ***Шуляк*** (на фото ліворуч) просуває навіть по головах представників країн G7 в Україні. Якщо в ВР набереться 226 голосів, повоєнне відновлення України та створення нових міст стануть просто неможливими, бо не існуватиме правового підґрунтя для реального планування та реального контролю над будівництвом.

Тому що будівництво контролюватимуть не держава і не місцеве самоврядування, а самі забудовники. І західні партнери не дадуть Україні жодного цента під таку системну корупційну оборудку.

Очевидно, що Олена Шуляк просуває № 5655 саме в інтересах

великих забудовників, бо такі ж саме норми ще шість років назад просувала Конфедерація будівельників України (КБУ), віцепрезидент якої Дмитро ***Ісаєнко*** (на фото в центрі) сьогодні є нардепом від "ОПЗЖ" і секретарем комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

А в Мінрегіоні процес лобізму № 5655 курує давня знайома Ісаєнко – заступниця міністра Наталія ***Козловська*** (на фото праворуч), давня співробітниця Ісаєнка. Ба більше – саме сьогодні ВР може призначити Олену Шуляк головою профільного комітету. Якщо це відбудеться, то містобудівна, державотворча та регіональна політика в Україні опиняться під щільним контролем великих забудовників і "ОПЗЖ", що майже співставне з поверненням до влади президента-втікача Віктора Януковича.

Про ймовірне прийняття сьогодні в другому читанні законопроєкту № 5655 (так звана "містобудівна реформа) та призначення голови партії "Слуга народу" Олени Шуляк на посаду голови комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування **КВ** стало відомо з попереднього порядку денного ВР на наступні пленарні засідання, а також від власних джерел в парламенті та на будівельному ринку.

Відповідно до попереднього порядку денного ВР на 13 грудня 2022 року, законопроєкт №5655 стоїть 22-им номером, а перед ним, під №21 стоїть проєкт постанови Ради №8257 про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів ВР (автор – глава фракції "Слуги народу" Давид Арахамія), яким, зокрема, пропонується призначити Олену Шуляк головою комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. Зараз

Шуляк є заступницею голови цього комітету – Андрія Клочка, якого пропонується понизити до рядового члена комітету.

За спостереженнями **КВ** і на думку співрозмовників видання в парламентських колах, ці дві події – друге читання № 5655 і призначення Шуляк головою комітету – тісно взаємопов'язані. І те, що спочатку йде голосування за призначення нових голів комітетів, а потім друге читання законопроєкту під інтереси великих забудовників № 5655, має за мету продемонструвати залу підтримку Олени Шуляк, хай і фонову, що, на думку співрозмовника з ВР, може сприяти збільшенню кількості голосів за токсичний № 5655, скандальна слава про який вже вийшла за межі України.

1. Лють та натиск Шуляк і хитання "слуг народу"

Про сутність законопроєкту №5655 влучно та ємно написала заступниця голови Національної спілки архітекторів України (НСАУ) Анна ***Кирій*** в колонці для "Економічної правди " Законопроєкт 5655 – реформа містоґвалтування":

1) Мінрегіон, який нещодавно перейшов під кураторство віцепрем'єр-міністра розвитку громад, територій та інфраструктури (офіційного керівника "Великого Будівництва") Олександра Кубракова, створює Містобудівну палату, яка буде контролювати усіх учасників будівельного ринку, крім забудовників, а також буде реєструвати експертні організації, уповноважених осіб містобудівного контролю, сертифікувати архітекторів та інженерів, забирати сертифікати, штрафувати і т. ін. Аргументи Олени Шуляк, що "смартфон не бере хабарі", є нікчемними, бо цими смартфонами керуватимуть чиновники Мінрегіону;

2) забудовники будуть контролювати себе самостійно – через приватні кишенькові компанії, на страхування яких треба буде виділити 3-5 млн євро. Держава, органи місцевого самоврядування та громади втратять реальний вплив на дотримання норм містобудування, бо матимуть виключно наглядові повноваження – без інструментів впливу;

3) боротьба з самочинним будівництвом стане взагалі нереальною, що призведе до знищення пам'яток і пам'ятників культури та архітектури.

Ще прискіпливіше законопроєкт №5655 розклав для "Наших грошей" громадський експерт з питань містобудування Георгій Могильний.

Він виокремив 14 системних корупційних та інших вкрай негативних для суспільства та держави складових ініціативи Шуляк і великих забудовників.

Вочевидь, наші міста та громади на очах почнуть перетворюватись на суцільні гетто – через новації №5655 у сукупності з законом №2518-IX (законопроєкт №5091) "Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які

будуть споруджені в майбутньому” (фактично – про реєстрацію “права на повітря”, яке легалізує будь-які незаконні забудови), який в інтересах великих забудовників влітку цього року протягнула Олена Шуляк.

Нагадаємо, законопроєкт №5655 (який 29 листопада вперше 16 голосами профільного комітету було затверджено до прийняття в другому читанні) і проєкт постанови про призначення Олени Шуляк головою профільного комітету ВР зникли з порядку денного ВР на 1 грудня.

Цьому передувала нарада в Офісі Президента (ОП) за участі Олени Шуляк, заступника керівника ОП Кирила Тимошенка (куратора всіх будівельних напрямків), виконавчого директора Асоціації міст України (АМУ) Олександра Слобожана та мерів великих міст.

Слобожан і мери виступили проти №5655, що викликало у Олени Шуляк неадекватну реакцію. “Вона кричала, що всі місцеві органи самоврядування – корупціонери, що вона нацькує на них прокуратуру, і що вона ніяка не “будівельна мафія” і жодним чином не пов’язана з будівельним бізнесом. Хоча ніхто з присутніх її в цьому не звинувачував”, – повідомило джерело КВ в парламенті за результатами цієї наради.

Але Шуляк спромоглася 8 грудня за допомогою трьох нардепів від “ОПЗЖ”, пов’язаних з будівельним бізнесом, та “хрещеного батька тендерної мафії” Антона Яценка вдруге зібрати 15 голосів за прийняття №5655 у другому читанні. Хоча навіть два члени комітету від “Слуги народу” – Аліна Загоруйко та Віталій Безгін – після зустрічі напередодні з головами громад не з’явились на комітет, бо почули від мерів правду про реальні причини виникнення та наслідки прийняття №5655.

Крім того, за повідомленням джерела КВ в Раді, Олена Шуляк набрехала Президенту Володимиру Зеленському, що НАЗК нібито дав позитивні відгуки на доопрацьований законопроєкт. Хоча, як можна прочитати в висновку НАЗК, які досі не враховані в №5655 до другого читання, корупційні ризики цього законопроєкту шалені і незворотні.

Схоже, ці успіхи надали Олені Шуляк крила. Бо позавчора в компанії Олександра Кубракова, його заступника Мустафи Найєма (у його вчорашньому дописі Facebook-дописі вчувається підспівування лобістським тезам Олени Шуляк про "смартфон не бере хабарі") і цифрового віцепрем’єр-профільного міністра Михайла Федорова голова партії "Слуга народу" зустрілась з представниками посольств країн G7, аби отримати від них підтримку законопроєкту №5655.

Олена Шуляк, Мустафа Найєм, Олександр Кубраков

Наразі точно невідомо, хто став ініціатором цієї зустрічі. Але незважаючи на публічні бравади лідерки “Слуги народу”, за інформацією **КВ**, Олена Шуляк не отримала бажаної підтримки від представників G7 в Україні.

Схоже, розголос про системну корупційну складову законопроєкту №5655 вже сягнув посольств в Києві і, ймовірно, міністерств закордонних справ G7, які прискіпливо моніторять і відстежують работу ВР та Кабміну Дениса Шмигаля.

За словами співрозмовників **КВ**, знайомого з консолідованою позицією G7 стосовно злочинних оборудок в Україні, будь-які корупційні ініціативи нашої влади призведуть до часткового чи повного заморожування післявоєнної західної допомоги. Сумарна складова інсайдів видання з боку закордонних партнерів України: “Ніхто вашу корупцію, фінансувати не буде”.

Але це вочевидь, не зупиняє ані голову партії “Слуга народу”, ані її прибічників. Так, вчора співавтор законопроєкту №5655 Віталій Безгін (фракція “Слуга народу”) в дописі на своїй Facebook-сторінці закликав авторів законопроєкту та представників місцевого самоврядування “сісти за стіл і відкрити всі карти”: “По суті, без емоцій, зробіть це в прямому ефірі. Час є, оскільки законопроект все одно набуває чинності з відтермінуванням”.

Ймовірно, Віталій ***Безгін***, який опинився в парламенті завдяки протекції Олени Шуляк та вже експрем'єра Олексія Гончарука (всі троє до 2019 року працювали в грантовой-реформаторській структурі BRDO), все ж таки бажає зберегти якісь стосунки з головою правлячої партії, хоча він вже й не планується на заступника голови профільного комітету.

Бо голови громад і мери відкриті до спілкування. Закритою залишається тільки авторська група законопроєкту № 5655. Так, навіть дуже обережний мер Чорткова (Тернопільська обл.) Володимир Шматько зазначив в дописі на своїй Facebook-сторінці, що законопроєкт №5655:

1) передбачає монопольний централізований допуск виключно своїх будівельників на ринок, без жодного впливу місцевого самоврядування. Обмежене коло осіб матиме унікальні права: самі будують, самі себе контролюють і самі вводять в експлуатацію;

2) створюються приватні органи контролю, яким передають всі повноваження в сфері містобудування з максимальною відповідальністю 2 млн євро за всі об'єкти. Право приватного контролю буде надаватись монопольним органом без жодної відповідальності за це;

3) контроль і нагляд місцевого самоврядування знищуються шляхом заміни їх на моніторинг, який включає лише спостерігання за самовільним будівництвом. Єдина функція міських голів – писати листи-скарги в Мінрегіон;

4) монопольний центральний орган (Містобуівна палата при Мінрегіоні, – **КВ**) матиме право зупиняти будь-яке будівництво без жодних наслідків і відповідальності;

5) порушується право власників земельних ділянок, адже відповідальності за самовільне будівництво не буде. Передбачається можливість будувати на землях без оформлення права власності.

"Як міський голова Чорткова звертаюся до депутатів ВР не голосувати завтра і відправити на доопрацювання! Разом зі Всеукраїнською Асоціацією ОТГ та Асоціацією міст України доопрацювати і проголосувати з збереженням і посиленням повноважень місцевого самоврядування", – закликав мер Чорткова Володимир Шматько.

Обережний міський голова Чорткова згодом дещо пом'якшив свою позицію, поспілкувавшись телефоном з головою Державної інспекції архітектури та містобудування України (ДІАМ) Семеном Кривоносом.

Тут необхідно нагадати, що ДІАМ створено за активної участі Олени Шуляк, нібито, щоб подолати корупцію в ДАБІ. Та сталося не так, як гадалося. Виявилось, що один із заступників голови ДІАМ має надто сумнівне минуле. А потім стало відомо, що НАБУ ще в грудні 2021 року за підозрою в хабарі

Семену Кривоносу затримало “представника “Perfect Group”. Того самого “Perfect Group” спільно з “Saga Development” Андрія Вавриша за фактичної згоди ДІАМ знесли будівлю “Київпроєкту” на вул. Богдана Хмельницького, 16-22, щоб побудувати тут БФК “KYÏVPROEKT City Space”.

“Perfect Group” – це група девелоперських компаній, яка де-факто належить віце-президенту Конфедерації будівельників України (КБУ) та секретарю комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Дмитру Ісаєнку, обраному від “ОПЗЖ” за т.зв. “квотою Медведчука-Столара”, як подейкують джерела **КВ** на будівельному ринку.

Зазначимо, у Дмитра Ісаєнка в історії з законопроєктом № 5655 та іншими корупційними “злобудовними ініціативами” дуже велика, якщо не визначальна історична роль.

2. Дружня компанія: Шуляк, Парцхаладзе, Ісаєнко, Козловська

Вчора Олена Шуляк перейшла в інформаційний наступ. Вона навіть відреагувала на допис мера Чорткова, затегавши його в своєму Facebook-дописі з посиланням на власну вчорашню колонку на “Економічній правді”, в якій вона не спростувала жодного аргументованого доказу стосовно відвертої корупційної складової законопроєкту №5655.

Такого ж лобістського штибу колонка голови партії “Слуга народу” вчора вийшла на “Лівому березі”. Олена Шуляк продовжує продукувати тези, які вже спростувала навіть колишня співавторка № 5655 Ганна Бондар (220 округ, Поділ, Київ), яка відкликала свій підпис під законопроєктом. Але голова правлячої партії, наслідуючи відомій тезі німецького диктатора XX століття “хим жахливіша брехня, тим охочіше натовп вірить у неї”, продовжує підмінювати поняття та викривлювати реальність.

“Законопроєкт [5655] дійсно становить загрозу. Для чиновників, які “рішають питання” в будівельній сфері. Для деяких забудовників, які отримують якимось чином отримують дозволи на будівництво, якого б не мало би бути через порушення. Для функціонерів профільних об’єднань, яких закон позбавляє монополії на проведення навчання з підвищення кваліфікації членів. За приблизними оцінками, **усі вони заробляють на оборудках і схемах в будівельній галузі біля 10 млрд доларів на рік** (виділення **КВ**). Звідси й агресивна кампанія в ЗМІ та соцмережах проти законопроєкту 5655. Корупціонери бояться прозорості, як вампіри – світла (складається враження, що голова партії “Слуга народу” має на увазі своє небажання вступати у

відкриту дискусію та переховування в тіні бенефіціарів-забудовників №5655, – **КВ**). А саме прозорість містобудування – головна мета реформи", – написала головна лобістка законопроєкту №5655.

"Усі вони заробляють… біля 10 млрд доларів на рік" – типова маніпуляція, бо Шуляк притулює хабарників з ДІАМ та корупціонерів-забудовників до галузевих громадських асоціацій, встановлюючи між ними знак рівності. Бо ці "біля 10 млрд доларів на рік на усіх", які Шуляк взяла зі стелі, ймовірно, в своєму офісі на Старому Подолі, курсують саме між чиновниками та забудовниками. Вочевидь, про це знає голова партії "Слуга народу", яка досі є співвласницею в девелоперських ТОВ "Мідленд Девелопмент Україна" та ТОВ "Кріейтор".

Сьогодні ці дві компанії Олени Шуляк та її старої подруги Ольги Заремби заробляють здачею в оренду об'єктів нерухомості, які залишись їм у спадок від російського мільярдера Едуарда Шифріна ("Група "Запоріжсталь", звідки також вийшли великі підприємці з російським корінням Василь Хмельницький і Андрій Іванов).

Симптоматично, що також вчора в інтерв'ю РБК-Україна Олена Шуляк прямо вказала на системного опонента №5655 – Національну спілку архітекторів України (НСАУ). Мовляв, "багато років НСАУ заробляла на видачі сертифікатів, а її функціонери постійно отримували замовлення з місцевих бюджетів на проектування об'єктів".

"Дуже показове розслідування Дениса Бігуса, яке журналісти-розслідувачі провели ще чотири роки тому, як працює спілка, їх приватна структура, скільки грошей заробляють. Рекомендую подивитись", – сказала Олена Шуляк.

КВ уважно переглянула розслідування "Наших грошей" (проєкт Бігуса, не плутайте з канонічними "Нашими грошима") від шостого березня 2018 року. В сюжеті йдеться про те, що ще в 2011 році уряд Миколи Азарова вирішив, що будівельники, інженери та архітектори мають регулярно підтверджувати свої сертифікати. Цю сертифікацію було віддано на відкуп Міністерству регіонального розвитку та будівництва, яке, до речі, на той час вже було перейменовано в Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ.

Мінрегіон, який тоді очолював Геннадій Темник, передав право на проведення сертифікації профільних галузевим громадянським об'єднанням: Гільдії проєктувальників у будівництві, Асоціації експертів будівельної галузі, Гільдії інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури та Національній спілці архітекторів України.

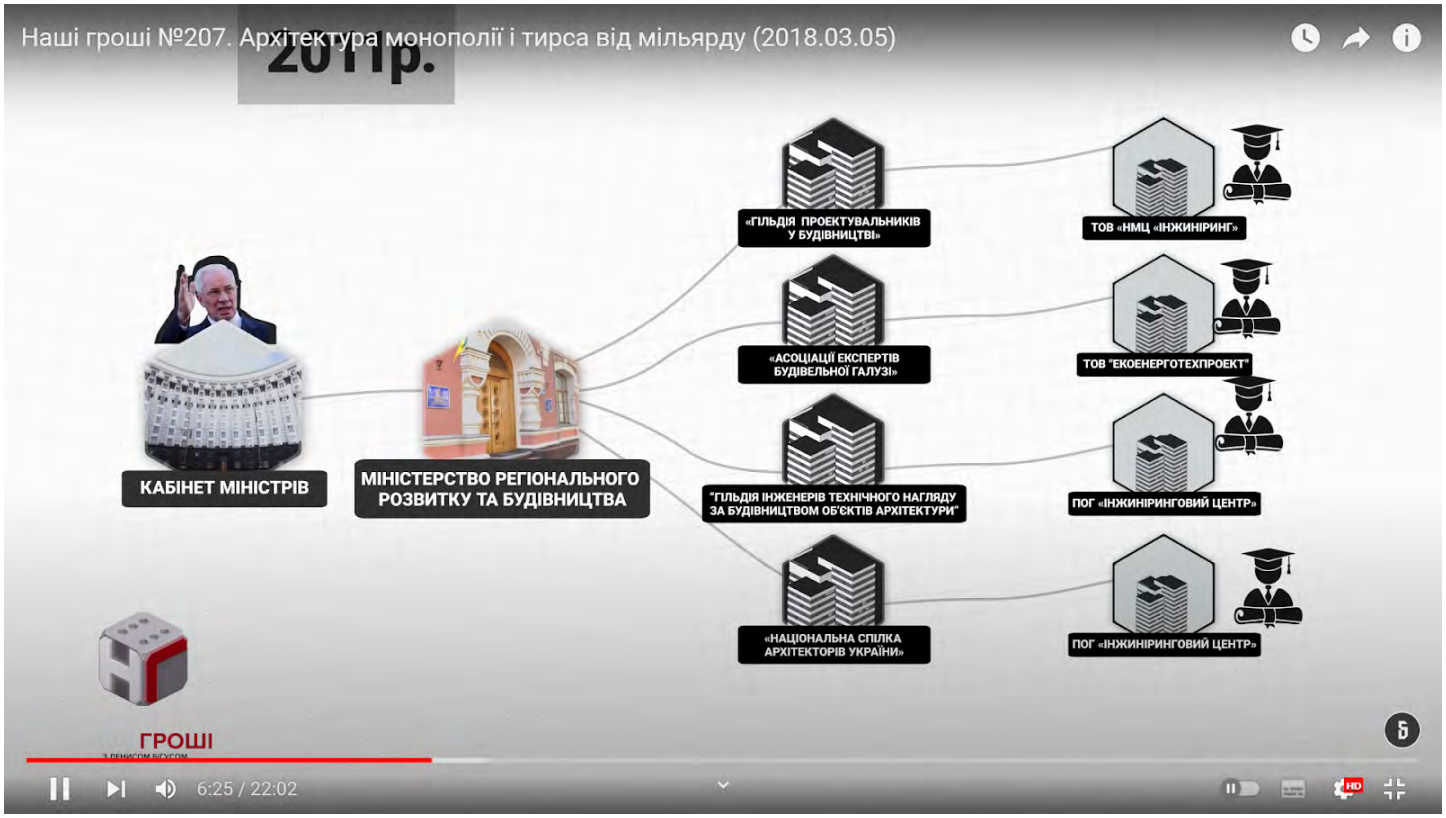

Кожне з цих чотирьох громадських об'єднань визначило по одній приватній структурі, де галузеві фахівці підтверджують свої сертифікати. Зокрема, в НСАУ це відбувається раз на п'ять років. На думку журналістів, це монополії, яку треба зруйнувати, щоб архітектори могли отримувати та підтверджувати кваліфікаційні сертифікати у профільних вишах. Інших профільних асоціацій журналісти "Наших грошей" в своєму сюжеті чомусь не торкаються.

Але головне, що тут виникає запитання до голови правлячої партії Олени Шуляк: уряди монобільшості керують Україною понад три роки, то чому ані уряд Гончарука, ані уряд Шмигаля досі не змінили цю систему?

Тим більш, що Олена Шуляк є в сюжеті "Наших грошей" чотирирічної давнини, ймовірно, як представник BRDO, бо сидить поруч із тодішнім керівником цієї грантової структури Олексієм Гончаруком. В сюжеті також присутній співробітник BRDO, нині нардеп від "Слуги народу" Віталій Безгін. І всі вони сидять поруч з нинішнім президентом КБУ Львом Парцхаладзе, на той момент – заступником міністра Мінрегіону, який казав, що хоче віддати право сертифікувати фахівців Мінрегіону, аби "встановити конкуренцію".

Зважаючи на чисельні корупційні скандали, які супроводжували в 2015-2016 роках ще першого заступника голови Київської облдержадміністрації Льва Парцхаладзе, його заяви про "встановлення конкуренції" та "подолання корупції" виглядали й виглядають, щонайменше, не переконливо.

Ліворуч внизу заступник міністра Мінрегіону Лев Парцхаладзе (зараз президент КБУ), над ним стоїть Віталій Безгін, а поруч з Безгіним – Олена Шуляк, фото: скрін з сюжету “Наших грошей” 6 березня 2018 року

До речі, саме Лев Парцхаладзе ще в 2016 році активно лобіював передачу контролю над забудовами в приватні руки. “Днями у нас (у Мінрегіоні, – KV) пройшов захід – на кшталт круглого столу. Були Наталія Козловська (директорка Департаменту державних програм та розвитку житлового будівництва Мінрегіонбуду, зараз заступниця міністру, – KV), представник ДАБІ, виконавчий директор КБУ Віталій Грусевич та інші. Грусевич презентував проект приватних ДАБІ”, – розповідало **КВ** джерело в Мінрегіоні наприкінці березня 2016 року.

За словами джерела, КБУ пропонувала передати приватним ДАБІ перевірку об'єктів, реєстрацію декларацій та видачу містобудівних умов та обмежень (МУО). Проте презентація виконавчого директора КБУ Віталія Грусевича закінчилася нічим. “Практично всі учасники заходу розкритикували ініціативу будівельників за "сирий" проект – і відправили доопрацьовувати", – резюмувало тоді джерело **КВ**.

То ж не складно зрозуміти, хто сьогодні є реальним автором Містобудівної палати при Мінрегіоні, приватних компаній з перевірки об’єктів нерухомості та реєстрації неіснуючих об’єктів:

- КБУ на чолі зі Львом Парцхаладзе і представництвом КБУ в Раді в особі секретаря профільного комітету ВР Дмитра Ісаєнка;

- заступниці міністра Мінрегіону Наталії Козловської, яка тісно пов'язана з Дмитром Ісаєнком;

- голови партії "Слуга народу" Олени Шуляк, яка ще в BRDO тісно спілкувалась з КБУ, а також з Дмитром Ісаєнком, як стверджують джерела КВ на будівельному ринку та в парламенті.

Про зв'язки Шуляк, Ісаєнко та Козловської йдеться в сюжеті Bihus.Info "Як соратник Медведчука отримує мільйони з бюджету під час війни", який **КВ** рекомендує подивитись Олені Шуляк та її прибічникам. Бо цей сюжет, на відміну від лобістських посиденьок КБУ чотирирічної давнини, вийшов в вересні поточного року і є

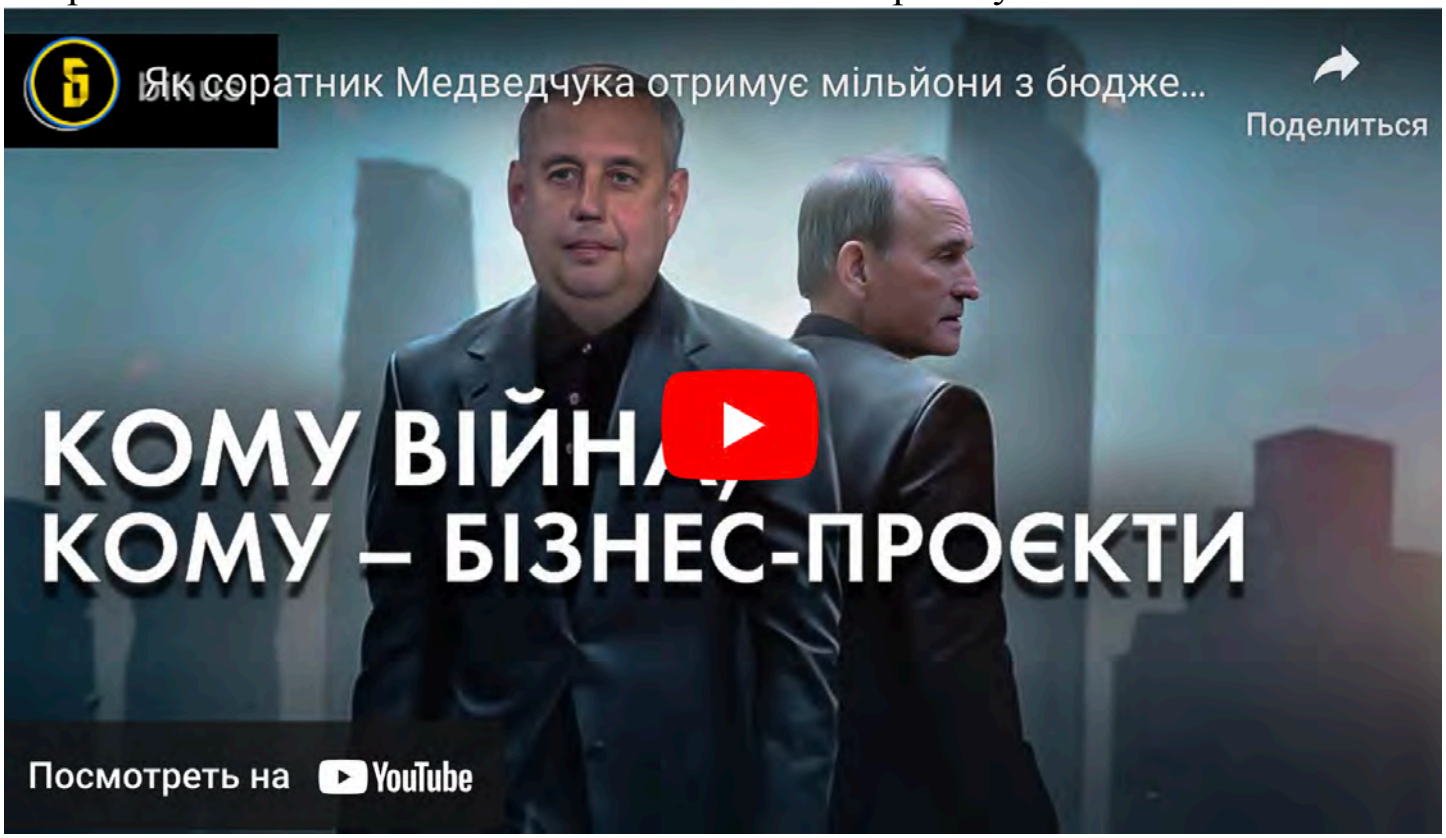

вкрай актуальним для розуміння схематозів в Раді, через які нардепи від "ОПЗЖ" досі не позбавлені мандатів.

Як соратник Медведчука отримує мільйони з бюджету під час війни

Джерела **КВ** в парламенті та на будівельному ринку одностайно стверджують, що ключовою фігурою в просуванні є саме секретар профільного комітету ВР, віцепрезидент КБУ та власник "Perfect Group" Дмитро Ісаєнко.

Нагадаємо, Ісаєнко з 1999 по 2007 рік працював на високих будівельних посадах в Міноборони – від заступника начальника Центрального спеціалізованого будівельного управління до директора Департаменту будівництва та відчуження фондів. З 2007 по 2015 рік Дмитро Ісаєнко працював заступником міністра Мінрегіону, пересидівши Дмитра Яцубу (двічі був міністром), Василя Куйбіду, Віктора Тихонова, Анатолія Близнюка, Геннадія Темника та Володимира Гройсмана. Звільнено Ісаєнка було за часів

міністра Геннадія Зубка (“батько децентралізації”) – тільки тому, що вибухнув скандал через нібито фіктивний статус учасника АТО, який мав Ісаєнко.

Журналісти Bihus.Info цілком обгрунтовано припускають, що Дмитро Ісаєнко та його друзі-будівельники, в тому числі з “ОПЗЖ”, очікують на повоєнне відновлення України, коли за рахунок репарації з російської федерації (чи з того, що від неї залишиться) та західних партнерів у відновлення зруйнованої інфраструктури будуть вкладатися сотні мільярдів доларів. І безконтрольному освоєнню цих грошей має сприяти законопроєкт “щодо реформування сфери містобудівної діяльності №5655.

Резюме КВ

Якщо ВР прийме законопроєкт №5655 і Президент Володимир Зеленський його підпише, це призведе до незворотних внутрішніх та зовнішніх негативних наслідків:

1) міста та громади України почнуть перетворюватись на суцільні гетто;

2) західні партнери будуть гальмувати та заморожувати допомогу на післявоєнне відновлення нашої держави;

3) невдоволення діями влади з боку суспільства, яке наразі стримує внутрішній український мовчазний консенсус "не чіпати болючі питання до перемоги над головним ворогом – російською федерацією", після нашої нашої безумовної перемоги виллється в акції непокори та спротиву владі корупціонерів, казнокрадів і мародерів. Що аж ніяк не додасть нам позитивного іміджу в очах союзників і суттєво загальмує позитивні перетворення.

Зважаючи на це, Верховна Рада має зняти з розгляду законопроєкт №5655 і разом з фаховими спільнотами напрацювати ефективні та цивілізовані містобудівні норми, водночас відмінивши всі корупційні та лобістські законопроєкти голови партії “Слуга народу” Олени Шуляк, а разом, задля добрі та ефективності, відмінити злочинні та антинародні закони від міністра агрополітики Миколи Сольського, голови соціального комітету ВР Галини Третьякової, голови комітету ВР з питань фінансової, податкової та митної політики Данила Гетманцева тощо.

Крім того, на переконання **КВ** та співрозмовників видання, Олена Шуляк має скласти повноваження голови партії “Слуга народу”, щоб не компрометувати Президента в очах Українського народу та світової спільноти.

А ще краще для Олени Шуляк – відмовитись від мандата народного депутата та піти з політики у власний девелоперсько-орендний бізнес.

***

№ 1.350

Законопроєкт № 7198: житло для громадян та відновлення країни

2023-02-28

Олена Шуляк

Чому розроблений підхід є оптимальним рішенням та потребує якнайшвидшого впровадження

Тільки за попередніми даними, від воєнної агресії постраждало 328 тис. житлових об’єктів. Серед них – 48,5 тис. повністю знищених, в яких проживало 137 тис. українців. Наразі більшість із них не мають іншого власного житла.

Наша команда з квітня 2022 року працює над механізмом надання компенсацій, базові засади якого містяться в законопроєкті 7198. Нижче я розповім, чому розроблений у документі підхід є оптимальним рішенням, зважаючи на обставини, та потребує **якнайшвидшого** впровадження.

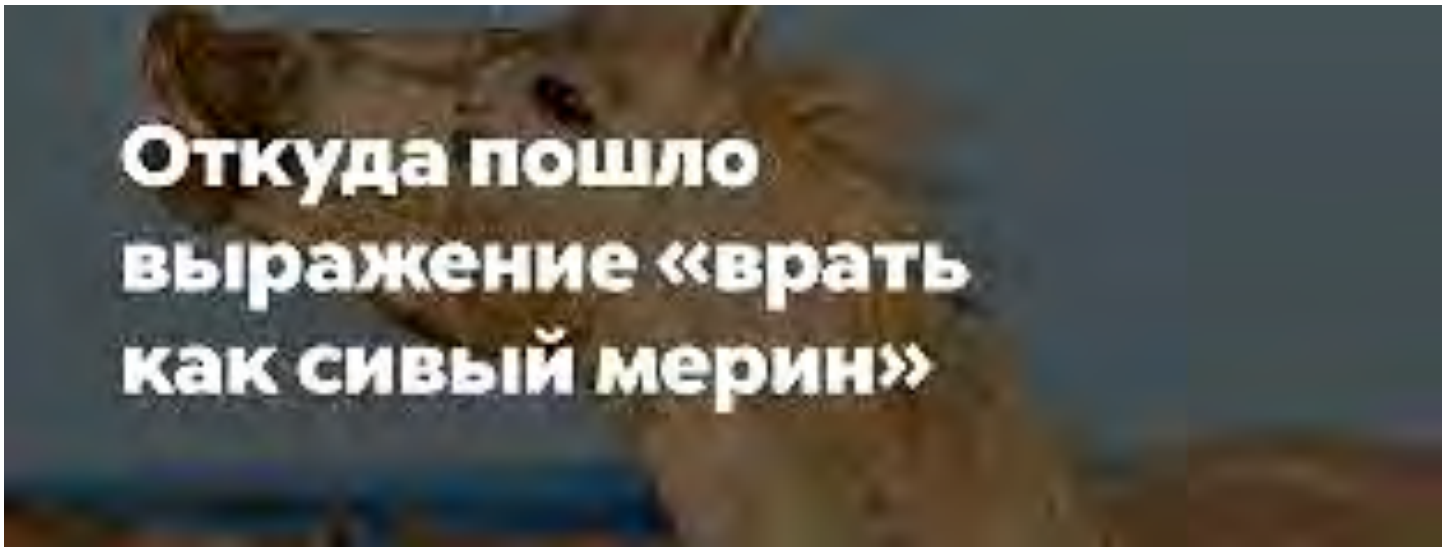

А також дам відповідь на деякі **критичні закиди** щодо законопроєкту.

1. ВИКЛИКИ ВІДБУДОВИ

Важливо **розуміти**, що наша ключова мета – забезпечити відбудову за наявних економічних та безпекових обставин.

Це має бути,

1) — по-перше, оперативно, не чекаючи репарацій від росії, котрі не є питанням одного дня чи навіть року.

2) — По-друге, в ідеальному світі – ми б говорили про відбудову після остаточної перемоги та деокупації, без загроз подальших атак на мирні міста. Але ми розуміємо, що відбудова відбувається в умовах активних бойових дій та окупованих територій.

3) — По-третє, і найголовніше – пріоритетом законопроєкту є задовольнити базові потреби в житлі для найбільш вразливих категорій постраждалих громадян.

З огляду на це, був розроблений механізм, який включає 3 варіанти компенсації житла:

1) для власників ***частково пошкодженого житла*** – виконання органами місцевого самоврядування необхідних ремонтних ***робіт***, надання коштів на самостійне проведення ***ремонту***;

2) для власників ***повністю знищених квартир*** – отримання житлового ***сертифікату*** **на суму, що співмірна вартості знищеного житла. Його можна протягом 5 років обміняти на будь-яке житло на ринку**

нерухомості (квартиру чи будинок, первинне, вторинне, або інвестувати в будівництво нового) у будь-якому населеному пункті;

3) для власників ***повністю зруйнованих приватних будинків*** – ***кошти*** на рахунок зі спецрежимом, які можна буде використати виключно на потреби будівництва або житловий ***сертифікат*** (на вибір отримувача).

Важливо те, що **законопроєкт задає основні принципи, але деталізація всіх нюансів наразі розроблюється урядом** у низці правових актів.

Ідеться зокрема про врегулювання роботи комісій із розгляду питань щодо:

1) надання компенсації, 2) механізм визначення вартості 1 м² площі знищеного об'єкта тощо…

2. ЩО САМЕ ТА ДЛЯ КОГО КОМПЕНСУВАТИМЕ ДЕРЖАВА?

Звучать зауваження щодо того, що компенсація **не охоплює тих, хто вже відремонтував житло власним коштом**.

1) — Це **не зовсім** так.

2) — Відшкодування за вже здійснене відновлення **дійсно не передбачене** даним законопроєктом.

Але нагадаю, що

3) — **мета документа – надання компенсацій тим, хто її найбільше потребує**.

Наразі

компенсація надається у формі допомоги від держави Україна, яка юридично не зобов'язана відшкодовувати, адже до руйнувань призвели дії росії.

1) — Громадяни, що скористаються цією допомогою від України, передадуть право державі подавати позови проти агресора.

Відповідно,

2) — всі **ті, хто не отримає компенсацію зараз, зможуть отримати її з репарацій після перемоги**.

3. ЧОМУ НЕ НАДАТИ КОШТИ, ЯКІ ГРОМАДЯНИ ЗМОЖУТЬ ВИТРАТИТИ НА ВЛАСНИЙ РОЗСУД?

Частина власників знищеного майна можуть не мати потребу в житлі, а натомість потребувати коштів на облаштування, повсякденні потреби тощо…

Проте, як я вже зазначила,

дані компенсації не є ними в класичному розумінні, адже Україна не відповідальна за завдані збитки.

Відповідно,

законопроєкт розв'язує саме проблему відновлення житла, а не інші проблеми…

Роздача значних сум коштів, які можуть бути витрачені на різні потреби, *може спровокувати появу схем*, зокрема і для виводу коштів за кордон…

На противагу цьому, придбання житла в Україні:

1) – це **шлях до відновлення пошкодженого житлового фонду**, а

2) — також **можливість для громадян повернутися додому** з-за кордону або інших регіонів.

4. ЧОМУ НЕМАЄ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО МІСЦЯ РОЗМІЩЕННЯ ЖИТЛА?

Дехто критикує можливість обирати нове житло в будь-якому населеному пункті, а не лише в тому, де знаходилося знищене.

Нібито це заважатиме розвитку постраждалих громад, адже туди не повертатимуться люди.

Зазначу, що **з глобальнішої точки зору**, **перед державою стоїть загроза демографічної кризи всеукраїнського рівня**.

— Важливо, щоб люди могли будувати своє життя та розвиватися в Україні, а в якому саме регіоні – питання менш суттєве.

На жаль, зараз ніхто не може сказати, скільки триватимуть бойові дії, окупація окремих територій, обстріли. Низка регіонів, ближчих до лінії фронту, є об'єктивно менш безпечними. **Безпека та комфорт громадянина є найважливішою цінністю – тому кожен має самостійно обрати населений пункт для придбання житла.**

Водночас значна кількість людей захоче й надалі жити у своїй громаді, що сприятиме її відновленню. Це свого роду інвестиція громадянина в ту чи іншу громаду. Комплексне відновлення населеного пункту та його інфраструктури є пов'язаними питаннями, але не предметом законопроєкту – вони будуть

регулюватися іншими законами та підзаконними актами, зокрема законом №7282.

5. ЧОМУ САМЕ ЖИТЛОВІ СЕРТИФІКАТИ?

Вільний вибір житла кращий за централізоване будівництво або закупівлю житла державою.

Житло могло б будуватися там, де не захочуть жити громадяни. Такі дії могли б призвести до появи гетто, як це часто буває в місцях концентрації соціального житла.

Також,

такі централізовані дії містили б суттєві корупційні ризики.

1) — Житлові сертифікати та кошти на цільові потреби відбудови – **органічний ринковий спосіб відновлення**

2) — на противагу ***примусовому*** в найгірших радянських традиціях.

6. ЧИ СТИМУЛЮВАТИМЕТЬСЯ ПОПИТ НА ЖИТЛО?

Критикують також

1) — **створення** нібито **надмірного попиту на ринку нерухомості,**

2) — **який** може **бути вигідним гравцям на ринку нерухомості**.

Проте, попит виник не через цей чи інший нормативно-правовий акт, а через сам факт масових руйнувань житла.

1) — Відбудова в будь-якому випадку сприятиме росту будівельної галузі.

2) — Наразі ця галузь економіки, як і інші, сильно постраждала від війни. Її відновлення може стати **бустером** для економічного розвитку та створення нових робочих місць.

Повторюся, одне із завдань законопроєкту – відновлення житлового фонду, тому важливо, щоб кошти, виділені на відбудову, йшли саме на відбудову.

До того ж,

3) існує **заборона на відчуження отриманого житла** протягом 5 років із моменту купівлі.

4) Це **зменшить попит** громадян на інші квартири та будинки.

7. ЩОДО СПРЯМУВАННЯ КОШТІВ НА НОВЕ «ВЕЛИКЕ БУДІВНИЦТВО»

У прив'язці до законопроєкту № 7198 було озвучено закид щодо непрозорості розподілу коштів та згадано програму «Велике будівництво».

Переконана, що ця

1) Президентська програма стала успішним прикладом того, як держава може швидко, якісно й масштабно розбудовувати транспортну та соціальну інфраструктуру.

> Низка соціологічних опитувань свідчать, що тисячі українців позитивно оцінили результати «Великого будівництва».

2) Наявність такого досвіду є суттєвою перевагою для організації відбудови України.

Ще більш важливо те, що

> **— увесь процес відбудови, зокрема й у частині надання компенсацій, буде забезпечуватися цілісною екосистемою *цифрових рішень* та *інноваційних інструментів*.**

Ключовий серед них – ***Реєстр пошкодженого та знищеного майна***, у якому, згідно з законопроєктом № 7198, мають міститися всі дані про руйнування.

Також саме до Реєстру комісії вноситимуть рішення щодо компенсації та з його ж допомогою виготовлятимуть житлові сертифікати.

На основі Реєстру функціонуватиме геоінформаційна система, що дасть змогу не лише візуалізувати дані, а й аналізувати їх.

Інші пов'язані *інструменти*:

> – Система управління галузевими проєктами у сфері інфраструктури та регіонального розвитку, Єдина державна електронна система у сфері будівництва (ЄДЕССБ).

У сукупності це єдина система Цифрового управління відбудовою.

Одним із її ключових завдань є

> — *забезпечення моніторингу* відбудови для донорів, міжнародних партнерів, громадськості.

Лише прозора система, без можливостей для корупції та маніпуляцій, зможе забезпечити відновлення країни.

***

№ 1.351

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ ТА ЗРУЙНОВАНЕ МАЙНО: АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 7198

2023-02-12

*Автор: Андрій **Швадчак**, юридичний радник Transparency International Ukraine*

Ще на початку квітня народні депутати прийняли за основу законопроєкт ***№ 7198***, яким пропонують запровадити компенсації за пошкодження та знищення нерухомого майна внаслідок бойових дій та створити Державний реєстр пошкодженого та знищеного майна.

Але **після доволі стрімкого розгляду проєкту в першому читанні — з моменту реєстрації до голосування минуло трохи більше ніж тиждень — подальше проходження ним законодавчої процедури "зависло".**

Міністерство інфраструктури та Міністерство цифрової трансформації вже встигли презентувати Реєстр пошкодженого та знищеного майна, а кількість отриманих через "Дію" заявок майже досягла 300 тисяч, проте документ все ще готували до другого читання.

Минуло понад вісім місяців, і текст проєкту закону до другого читання ***оприлюднили***. А головний комітет, опрацювавши 725

В Україні презентували Реєстр пошкодженого та знищеного майна

Міністерство цифрової трансформації України, опубліковано 26 серпня 2022 року о 15:10

Міністерство інфраструктури та Міністерство цифрової трансформації презентували Реєстр пошкодженого та знищеного майна. У ньому буде зберігатись інформація про житлові будівлі та інші споруди, що були зруйновані під час російського вторгнення. Ці дані необхідні для того, щоб сформувати політику компенсації збитків та відбудови після перемоги України.

«Відбудова України – складний процес, який займе багато часу та ресурсів. Тому було важливо розпочати підготовку до відновлення якомога раніше. Ми зробили це навесні. Саме тоді ми запустили прийом заявок про пошкоджене майно у Дії. А сьогодні презентуємо реєстр, який буде зберігати цю інформацію. Вона допоможе створити ефективний план відновлення та компенсувати збитки українцям», – зазначив Віце-прем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров.

Наразі українці подали понад 256 тисяч повідомлень про пошкоджене майно через застосунок і портал Дія. Реєстр буде наповнюватись даними за результатами обстежень будівель спеціальними комісіями, які створювали органи місцевого самоврядування або військово-цивільні адміністрації.

Розроблення та впровадження Реєстру пошкодженого та знищеного майна здійснюється Міністерством інфраструктури у співпраці з Міністерством цифрової трансформації та Міністерством розвитку громад та територій. Проект реалізується за підтримки USAID / UK aid проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS».

поданих пропозицій, рекомендував його прийняти.

Текст зазнав суттєвих змін, тож необхідно розібратись, як змінився підхід до надання компенсацій і на що варто очікувати тим, чиє майно постраждало.

1. Що з відшкодуванням зараз?

На сьогодні **в Україні немає законодавства, яке б врегульовувало відшкодування вартості майна, що постраждало через воєнні дії**.

При цьому, **діють окремі норми, які передбачають можливість виплачувати компенсації постраждалим особам.**

1) — Це ***статті 84-86 Кодексу цивільного захисту України***, які визначають **порядок надання державою допомоги особам, що постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій, до яких також належать події воєнного характеру**.

2) — Ці норми зокрема **передбачають будівництво/закупівлю житла для постраждалих, які його втратили, чи воно стало непридатним для проживання, або грошову компенсацію за зруйноване/ пошкоджене житло**.

Відповідно до ст. 86 Кодексу,

3) — **постраждалих забезпечують житлом або виплачують їм компенсації**, якщо вони добровільно передали державі своє зруйноване чи пошкоджене житло.

4) — **Розмір компенсації визначають** не відповідно до ринкової вартості такого житла, а **за показниками опосередкованої вартості його спорудження у відповідному регіоні України**.

Порядок надання та визначення розміру грошової компенсації постраждалим від надзвичайних ситуацій затверджений ***постановою КМУ № 947***.

У 2020 році дію цього акта поширили на визначення розміру та виплату компенсації постраждалим, житло яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією рф.

Та попри те, що вказана постанова залишається чинною, її положення не є особливо актуальними:

1) **їхня дія поширюється на територію лише** ***Донецької*** та ***Луганської*** областей;

2) грошова компенсація надається **лише за знищене майно** та ***не перевищує 300 тис. грн.***

Отже, на сьогодні

питання виплати компенсації за пошкоджене або знищене майно внаслідок повномасштабної агресії рф фактично не врегульоване на нормативно-правовому рівні.

2. Що пропонують у законопроєкті?

Компенсації надаватимуть виключно за майно, пошкоджене/зруйноване з 24 лютого 2022 року та протягом трьох років після припинення або скасування воєнного стану на території, де такий об’єкт знаходиться (знаходився). Дія закону не поширюватиметься на об’єкти, що на дату введення воєнного стану були на тимчасово окупованій території.

Компенсацію пропонують надавати виключно за пошкоджену або знищену житлову нерухомість. Сюди входять квартири, інші житлові приміщення

(наприклад, кімнати у гуртожитках), будинки садибного типу, садові та дачні будинки, об’єкти будівництва, у яких зведені опорні та зовнішні конструкції. Також компенсуватимуть спільне майно багатоквартирного будинку – але тільки у випадку його пошкодження.

Право на компенсацію отримають фізичні особи – громадяни України, які є власниками (в т.ч. члени кооперативів, які викупили житло, але не зареєстрували право власності), замовниками будівництва, інвесторами пошкоджених або знищених об’єктів нерухомого майна, а також їхні спадкоємці (надалі — власники). За пошкоджене спільне майно багатоквартирного будинку компенсацію зможуть отримати ОСББ, житлові кооперативи, управителі або особи, уповноважені співвласниками багатоквартирних будинків.

Не зможуть отримати компенсації особи із санкційних списків, із судимістю за вчинення злочинів проти основ національної безпеки та їхні спадкоємці.

Підхід до способів відшкодування у законопроєкті до другого читання змінили.

1) — **За пошкоджене майно отримати грошову компенсацію буде неможливо – для таких випадків пропонують виключно відновлення через будівельні роботи та/або надання будівельних матеріалів для них.**

2) **Не отримають грошову компенсацію і власники знищених квартир та інших житлових приміщень.**

Натомість вони одержать житловий сертифікат — документ, що підтверджує гарантії держави профінансувати придбання квартири або іншого житлового приміщення (у тому числі такого, що буде споруджене в майбутньому) в обсязі грошової суми, зазначеної у такому документі.

Лише у власників приватних будинків буде вибір

1) — отримати житловий сертифікат на купівлю квартири чи будинку

2) — або грошову компенсацію, яку будуть перераховувати на рахунок зі спеціальним режимом використання для фінансування будівництва.

Граничний розмір компенсації — і грошової, і у вигляді житлового сертифіката — відсутній, як і обмеження щодо місцезнаходження, типу та площі нового житла, будівництво якого буде профінансоване через сертифікат.

Передбачена також можливість обрати дорожче житло і власним коштом покрити різницю, або використати кілька сертифікатів різних власників, щоб придбати один об’єкт.

1) — Використати сертифікат можна протягом п’яти років з дня його видачі,

2) — а відчужувати протягом 5 років, окрім успадкування, заборонено.

Якщо ціна житла буде нижчою за суму, зазначену в сертифікаті,

— недоотриману частину компенсації будуть сплачувати отримувачу лише за рахунок грошових коштів, отриманих від рф для відшкодування збитків.

Строк подання заяви про надання компенсації за знищене житлове майно збільшили до другого читання — її можна подати під час дії воєнного стану та протягом одного року з дня його припинення або скасування на території, де такий об’єкт знаходився, за допомогою порталу Дія або у паперовій формі через ЦНАП, органи соцзахисту чи нотаріуса.

До заяви необхідно буде додати копію документа, що підтверджує право власності або придбання нерухомості та, за наявності, матеріали фото- і відеофіксації до або після знищення. Якщо цих документів немає, розгляд заяви зупинять до того моменту, коли їх додадуть.

Розглядати заяви та приймати рішення про надання або відмову в наданні компенсації за знищене майно буде Комісія з розгляду питань щодо надання компенсації. Такі комісії створюватимуться виконавчими органами місцевих рад, військовими або військово-цивільними адміністраціями населених пунктів, які будуть затверджувати рішення про надання/відмову у наданні компенсації.

Також до другого читання із законопроєкту виключили положення, згідно з яким надавати компенсації мали виконавчі органи місцевих рад, для чого мали перераховувати субвенцію з державного бюджету.

Щоб профінансувати придбання житла, отримувач компенсації звертатиметься до визначеної Кабінетом Міністрів України юридичної особи, яка буде зобов’язана розглянути таке звернення у строк, що не перевищуватиме 10 робочих днів. Пріоритетне право на отримання компенсації за знищені об’єкти нерухомого майна матимуть учасники бойових дій, багатодітні сім’ї та особи з інвалідністю I та II груп.

Отримувач компенсації протягом п’яти років не матиме права відчужувати житло, придбане або проінвестоване ним з використанням житлового сертифіката.

Джерелами фінансування компенсації за пошкоджене та знищене майно будуть:

1) кошти державного та місцевих бюджетів;

2) кошти міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів та інвесторів;

3) міжнародна технічна та/або поворотна чи безповоротна фінансова допомога;

4) репарації або інші стягнення з Російської Федерації;

5) інші джерела, не заборонені законодавством України, в тому числі місцеві фонди, створені з метою надання компенсації та відновлення пошкоджених/знищених (зруйнованих) об'єктів нерухомого майна.

Transparency International Ukraine разом із коаліцією RISE Ukraine зустрічалися з представниками Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури, щоб обговорити даний законопроект та висловити рекомендації до нього.

3. Недоліки законопроєкту № 7198

1.

Визначені законопроєктом способи компенсації **зобов'язують їх отримувачів спрямовувати кошти виключно на фінансування будівництва або придбання житла.**

Водночас не враховується той факт, що

> — частина власників знищеного майна не матиме наміру — як протягом п'ятирічного строку дії житлового сертифікату, так і загалом — купувати нерухомість або чекати кілька років на її зведення, але потребує коштів для забезпечення житлових потреб.

Передусім, це стосується тих, в кого залишилось інше житло, або тих, хто вже придбав чи отримав його (в тому числі за рахунок відумерлої спадщини), та потребує коштів на облаштування.

Тобто,

> — щоб провести ремонтно-оздоблювальні роботи, придбати і встановити сантехніку, системи опалення, обмеблювати тощо.

Законопроєкт не повністю враховує й інтереси власників зруйнованих квартир — вони не зможуть отримати кошти для фінансування будівництва власного будинку, навіть якщо володіють придатними для цього земельними ділянками.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

Цей закон та державні гарантії мають на меті забезпечити потребу населення в житлі, яке було знищено або пошкоджено внаслідок бойових дій.

Придбання рухомого майна, підприємницька діяльність – суперечать суті цієї державної гарантії:

— якщо людина втратила житло – вона отримує житло, а не інші матеріалі блага.

Розширення напрямів використання грошової компенсації зведе нанівець суть державної підтримки, а також може призвести до несправедливої ситуації, коли одна людина розпочне бізнес за кошти для відновлення житла, а інша – не отримає коштів на відновлення єдиного житла через брак фінансування.

Власник зруйнованого майна (квартири, будинку тощо) по суті отримає фінансову цільову компенсацію (або на придбання житла або на його будівництво). Жодних привілеїв для власників приватних будинків немає.

Суть у тому, що побудувати одну квартиру – неможливо. Це обов'язково буде багатоквартирний будинок. Інакше – це приватний будинок.

Тому, отримання грошової компенсації за будівництво окремої квартири – є нелогічним.

Власник зможе обирати – або він отримує фінансування на придбання готової квартири/будинку/іншого житлового приміщення або він отримує компенсацію та будує власний будинок, бо квартиру збудувати самостійно неможливо.

Розмір компенсації не залежить від виду майна яке буде придбаватися або будуватися. Розмір залежить від вартості знищеного майна.

2.

Якщо розмір компенсації, вказаний у житловому сертифікаті, більший за вартість придбаного житла, виплата суми недоотриманої компенсації буде здійснюватись виключно за рахунок грошових коштів, отриманих від російської федерації для відшкодування збитків за знищений об'єкт нерухомого майна. Ідеться про ймовірні виплати репарацій або стягнення коштів з агресора за відповідним рішенням суду. Однак якщо Україна не отримає такі кошти, залишок компенсації також виплачувати не будуть. На нашу думку, доречно передбачити можливість перерахування на поточний рахунок отримувача недоотриманого залишку для облаштування придбаного з використанням сертифіката житла.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

> Суть цього закону та державної політики – першочергово забезпечити українців житлом. В даному випадку держава виступає гарантом та дає людям власні або залучені кошти для відновлення порушених прав. І далі держава буде займатися питанням повернення цих коштів від російської федерації.

Отже, держава не переклала на людей обов'язок на отримання відшкодування від агресора. Водночас, цим законом держава створює умови для відновлення порушених прав «тут і зараз», а не після отримання репарацій.

По суті, це не Україна винна в руйнуванні майна, а тому юридично може нічого наперед не компенсовувати. Проте, держава робить це і бере на себе всі ризики подальшого отримання коштів від агресора.

Тези про обов'язок виплати людині виплати суми недоотриманої компенсації в таких умовах є недоречними.

3.

Навіть після купівлі нового житла отримувач компенсації не зможе вільно ним розпоряджатися — заборона відчуження буде накладатися на п'ять років.

> Варто відмітити, що в первинній редакції законопроєкту цей строк був коротшим та складав "всього" три роки.

Така умова надання компенсації є вкрай сумнівною та несправедливою, адже право особи розпоряджатися своїм майном буде обмеженим виключно через те, що раніше її житло було знищене внаслідок бойових дій.

Таке втручання у здійснення права власності не відповідає нормам Конституції України та Цивільного кодексу України, відповідно до яких власник має право розпоряджатися своїм майном на власний розсуд, а всім власникам забезпечуються рівні умови здійснення своїх прав.

Крім того, продаж житла, яке перебувало у власності особи менше ніж 3 роки, оподатковується ПДФО, що зменшує ймовірність відчуження житла, придбаного із використанням сертифіката.

Ідея закону – забезпечити українців житлом. І ця мета досягається запропонованим механізмом.

Заборона на відчуження нерухомого майна, міститься в профільних законодавчих актах, наприклад заборона на відчуження житла дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування; заборона на відчуження майна особи, визнаної померлою, протягом 5 років тощо.

Застосоване обмеження має на меті зберегти суть державної підтримки у наданні саме житла, а не перетворити її на бізнес-процес.

Обмеження застосовується не через те, що майно особи знищено внаслідок бойових дій, а через те, що особа користується державною підтримкою для відновлення порушеного права у вигляді фінансування на отримання житла. Отже, логіка в обмежені права відчужувати майно протягом певного періоду – є виправданою.

4.

Такі обмеження можуть бути вигідні для представників ринку нерухомості, а не держави або власників знищеного/пошкодженого майна.

Законопроєкт не передбачає обов'язкову відбудову житлової нерухомості у містах, які зазнали істотних руйнувань, адже житловий сертифікат не прив'язаний до певного населеного пункту.

Можливість використати компенсацію виключно на придбання житлової нерухомості стимулюватиме надмірний попит на неї, а подальша заборона відчуження дозволить штучно утримувати вартість нерухомості на ринку.

При цьому,

> — **через обмеженість терміну дії житлових сертифікатів громадяни будуть змушені погоджуватися, в тому числі на невигідні ціни, аби не втратити компенсацію**.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

> Навпаки, такі обмеження не вигідні представникам будівельного ринку, оскільки отримавши житло людина не зможе його відчужити. Це може зменшити попит людей на інші квартири/будинки тощо.

В умовах глобального руйнування житлового фонду – попит на житловий фонд зростає закономірно, а не через державні програми.

Використання компенсації на придбання інших об'єктів нерухомості, окрім житлової, суперечитиме ідеї законодавця забезпечити українців житлом.

Щодо прив'язки до місцевості – є великий попит населення жити в рідному місті, а тому закономірно відбуватиметься відбудова цих міст.

До того ж, вже зараз держава має певні напрацювання та плани по відбудові міст, але це паралельна історія, яка не може нівелювати надання житла вже зараз.

Водночас, за людиною залишається право самостійно обрати локацію для використання житлового сертифікату в межах його суми. І ключовим показником в цьому питанні є лише сума коштів, яка буде співмірною вартості знищеного майна.

5.

Отримати компенсацію за пошкоджений об’єкт у вигляді грошових коштів також неможливо — її будуть надавати шляхом виконання робіт, пов’язаних з його відновленням (зокрема розробкою проєктної документації, проведення її експертизи, виконання будівельних робіт) та/або надання будівельної продукції для таких робіт.

Разом з тим, законопроєкт чітко не окреслює коло суб’єктів, які забезпечуватимуть надання такої компенсації та, відповідно, будуть замовниками робіт та будматеріалів.

На відміну від компенсації за зруйноване майно, де отримувач самостійно шукатиме та обиратиме об’єкт для придбання/будівництва, для компенсації за пошкоджене майно законопроєкт не передбачає право обирати підрядника для виконання робіт чи надання/отримання товарів.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

> Проектом закону (ч. 2 ст. 10) визначено: «Порядок надання компенсації за пошкоджені об’єкти нерухомого майна визначається Кабінетом Міністрів України.»

Це питання буде вирішуватися під час створення підзаконних актів на виконання вимог закону і можна буде надати власні пропозиції по врегулюванню цього питання.

Щодо неможливості отримання саме грошової компенсації. Так, особа не зможе отримати безпосередньо грошові кошти, проте вона отримає фінансове покриття всіх витрат на ремонт, що дозволяє досягнути мети у відновленні пошкодженого житла.

Першочергова мета – не надати гроші, а забезпечити житлом.

> Досвід Донецької ОДА з виплати “живих” коштів продемонстрував, що більшість цих виплат не були використані для придбання житла і не залишилися в Україні

6.

Загалом, неналежно врегульовано питання компенсації за пошкоджені об’єкти нерухомого майна. Порядок надання такої компенсації визначатиме уряд, однак законопроєкт не передбачає навіть загальних положень щодо:

> 1) — форми, строків подання та порядку розгляду звернень для отримання такої компенсації за різні типи пошкоджених об’єктів нерухомого майна (квартири, приватні будинки тощо);

2) — органу, який прийматиме рішення про надання/відмову у наданні компенсації.

Така невизначеність дає підстави для висновку, що питання компенсації за пошкоджені об’єкти може лягти на плечі місцевої влади.

Зокрема, серед джерел фінансування компенсацій до другого читання з’явилися місцеві бюджети та місцеві фонди компенсації та відновлення пошкоджених/знищених об’єктів нерухомості, а згідно із запропонованими змінами до ЗУ “Про регулювання містобудівної діяльності” виконавчі органи місцевих рад зможуть бути замовниками будівництва (крім нового будівництва), пов’язаного з відновленням пошкоджених об’єктів нерухомого майна, які не перебувають у комунальній власності.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

Усі зацікавлені суб’єкти матимуть можливість висловити свої пропозиції до регулювання питання компенсації за пошкоджені об’єкти на етапі розробки постанови Кабміну.

Фінансування буде здійснюватися за рахунок джерел, визначених в ст. 13 проекту закону, яка поширюється як на знищені, так і на пошкоджені об’єкти.

Отже, відповідне фінансування апріорі не може бути покладено лише на місцеві бюджети.

Наділення місцевих рад повноваженнями виступати замовником будівництва сприятиме розбудові міст і швидшій реалізації політики із відновлення у тому числі житлового фонду.

7.

Не врегульовано належним чином і порядок формування Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації. Згідно із законопроєктом персональний склад такої комісії затверджуватиме виконавчий орган місцевої ради, військова або військово-цивільна адміністрація населеного пункту. Проєкт також передбачає перелік осіб, яких можуть за згодою залучати до роботи комісії. Разом з цим, відсутні будь-які формальні вимоги щодо осіб, які повинні перебувати в складі комісії на постійній основі. Це може створити простір для зловживань під час формування таких комісій та надалі під час ухвалення ними рішень.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

Кабінетом Міністрів України буде затверджувати примірне положення про комісію, що передбачено ч. 8 ст. 3 проекту закону. Також буде можливість надати відповідні пропозиції під час розробки цього проекту акта.

Ризики зловживань в більшій мірі залежать від процедурних питань прийняття рішень, які врегульовані законом в частині знищеного майна та будуть імперативно врегульовані Кабміном в частині пошкодженого майна. Відступити від встановленої методики та процедурності – заборонено.

Це мінімізує ризики зловживань. Питання посадового складу є вторинним етапом та може бути вирішено на місцевому рівні. Повторно зазначаємо, що відповідні засади можуть бути закріплені в примірному положенні про комісію.

8.

Законопроєкт визначає перелік фізичних та юридичних осіб, які можуть отримати компенсації, в тому числі залежно від виду пошкодженого або знищеного об’єкта нерухомого майна.

> Водночас передбачено можливість Кабінету Міністрів України визначати додаткові категорії осіб, яким може надаватися компенсація.

Такий підхід є ризиковим, оскільки передбачає *надмірні дискреційні повноваження* для уряду стосовно включення до переліку отримувачів осіб, на яких можуть не поширюватись обмеження, передбачені законом. Це, зрештою, може вплинути на достатність фінансування та своєчасність надання компенсацій отримувачам, статус яких буде закріплений в законі.

Позиція Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури:

> На достатність фінансування може вплинути розширення об’єктів видатків (рухоме майно, підприємницька діяльність тощо), про що йшла мова вище.

Перелік осіб, які не можуть бути отримувачами компенсації, визначено законом і їх не може бути включено до кола осіб, які мають право на компенсацію, на рівні Кабміну.

Відповідне право уряду закріплено з метою оперативного реагування на потреби певних категорій суб’єктів на отримання компенсації, які можливо не покриті дією цього закону, і якщо виникне така потреба. При цьому, наявність такого права не нівелює суть закону – фінансуватися буде виключно житловий сектор для забезпечення людей житлом.

Висновок

Законопроєкт № 7198 першочергово спрямований на забезпечення житлом осіб, які втратили його внаслідок повномасштабної збройної агресії та гостро потребують нових домівок. Держава виступатиме гарантом фінансування придбання або будівництва житла за рахунок власних або залучених коштів,

при цьому до неї буде переходити право вимоги до агресора щодо відшкодування збитків за знищене майно.

Особи, житлова нерухомість яких постраждала, матимуть вибір — отримати компенсацію на умовах, визначених цим законопроєктом, або очікувати на отримання відшкодування від агресора. Але допоки можливість виплати репарацій чи конфіскації закордонних активів агресора залишається питанням часу, більшість громадян буде зацікавлена отримати компенсації від держави «тут і зараз».

Та **запропонований законодавцем підхід до надання компенсацій за майно, що постраждало** внаслідок агресії рф, **враховуватиме інтереси лише частини його власників**.

1) Обмеження у здійсненні права власності також стане додатковим тягарем для отримувачів компенсації.

Крім цього,

2) проєкт належно не врегульовує важливі аспекти механізму надання компенсації за пошкоджене майно, формування Комісій з розгляду питань щодо надання компенсації.

Ціль законопроєкту №7198 важлива, проте вважаємо за необхідне відмітити положення, які потрібно було б доопрацювати:

1. Передбачити право вибору способу компенсації для отримувачів, чиє житло було знищене, незалежно від його типу — приватний будинок, квартира, інше житлове приміщення тощо.

2. Забезпечити можливість отримувачам розпоряджатися коштами, наданими як компенсація за знищені об’єкти нерухомого майна, не лише з метою фінансування придбання або будівництва житлової нерухомості, але й облаштування такого житла.

3. Виключити чи зменшити обмеження щодо заборони відчуження житла, отриманого з використанням житлового сертифіката.

4. Передбачити виплату отримувачу суми недоотриманої компенсації у разі використання ним житлового сертифіката на рахунок із спеціальним режимом для забезпечення житлових проблем.

5. Врегулювати порядок формування Комісії з розгляду питань щодо надання компенсації, зокрема передбачити вимоги до осіб, які можуть входити до складу такої комісії на постійній основі, та порядок прийняття рішень про надання/відмову в наданні компенсації.

6. Виключити можливість Кабінету Міністрів України визначати додаткові категорії осіб, яким може надаватися компенсація, та розширити коло осіб, які

не можуть бути отримувачами компенсації (з урахуванням рекомендацій, наведених в тексті).

*Автор: Андрій **Швадчак**, юридичний радник Transparency International Ukraine*

Юридичний аналіз підготовлено за підтримки проєкту USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «ВзаємоДія».

Ця публікація стала можливою завдяки підтримці американського народу через Агентство Сполучених Штатів з міжнародного розвитку (USAID). Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю організації Transparency International Ukraine і необов'язково відображає погляди USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

***

№ 1.352

Касательно проекта закона № 8271 (*уже принятого ВРУ*, но ещё не подписанного Президентом) об ужесточении ответственности военнослужащих

2022-12-31

Arty ***Green***

Сначала цитата из интервью МО Резникова от 2022-12-28:

«Але цей законопроєкт був підготовлений народними депутатами не просто на прохання, а ***на вимогу військового командування*** *України, починаючи від головкома, продовжуючи начальником Генерального штабу, командувачами ОТУ, ОСУ і командирами бригад, які мають сьогодні звання Героя України, які вони отримали під час цієї відкритої частини війни.*

Це люди, яким ми довіряємо, вони нас з вами сьогодні, за тих 10 місяців, спасли від захоплення.

А тепер питання: якщо вони – а ми кажемо «віримо в ЗСУ, віримо головкому, начальнику Генерального штабу, іншим командувачам» – приходять і кажуть:

> ***«Нам необхідно для перемоги забезпечити рівень дисципліни, тому що, на жаль, відсутній принцип невідворотності покарання в тому випадку за такі види злочинів, як дезертирство, самовільне покидання місця проходження служби». Вони декілька місяців благали, вимагали це зробити.»***

Вся проблема в том, что политики (в том числе МО Резников) действительно считают, что Украину спасли генералы, ими же обвешанные всякой блеслящей «военной бижутерией…

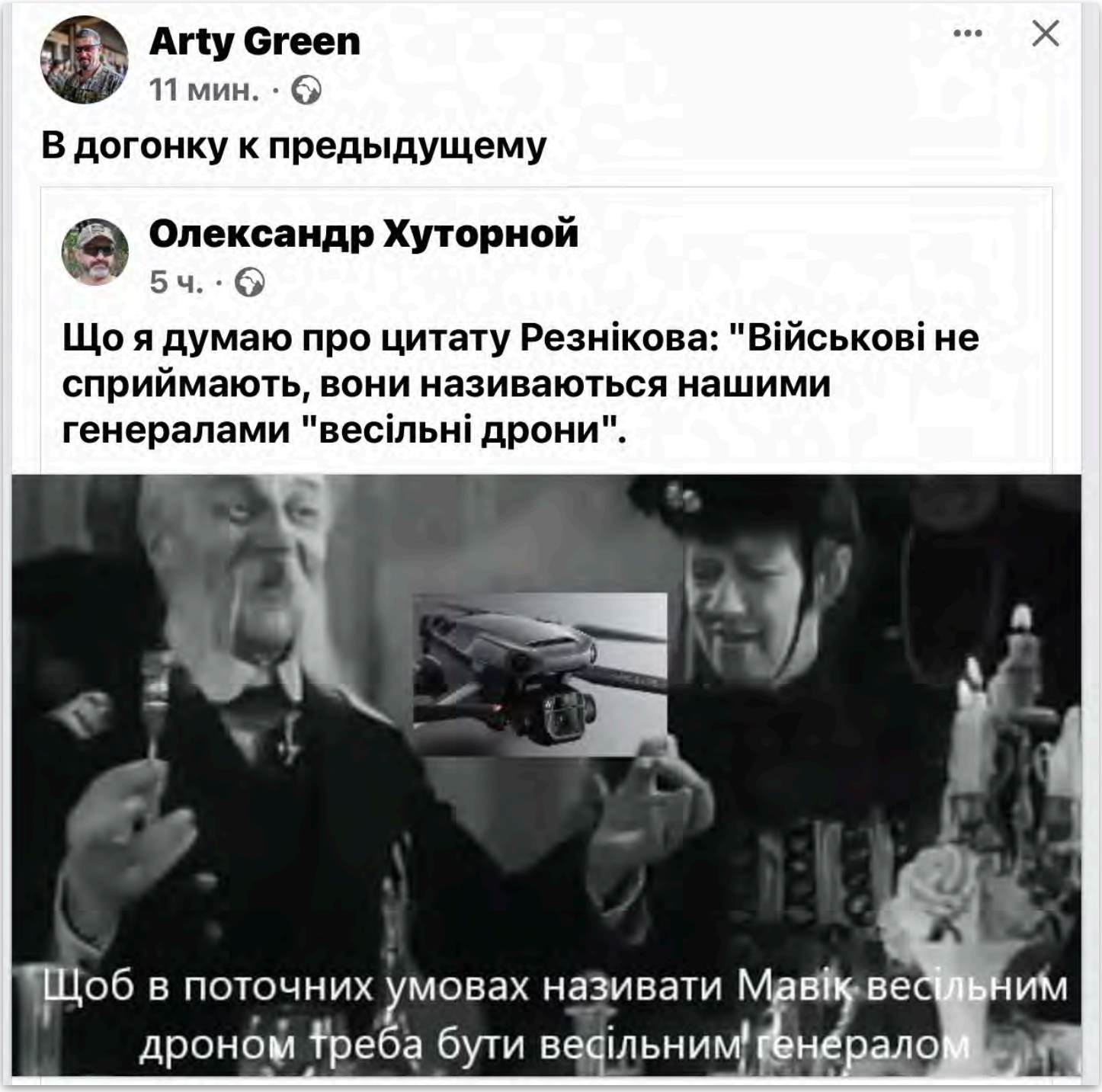

Н-да, **после войны стране будут нужны не только новые генералы, но и новые политики**. **Или непонятно, за что воюем сейчас.**

***

№ 1.353

На початку звіту Том Купер саркастично ганить європейських та американських чиновників, а наприкінці, трохи легше – українських. Поміж тим – оперативна інформація, з якої випливає, що ми організовано відходимо з окремих, але далеко не всіх, частин Бахмута, а на інших напрямках – успішно тримаємо оборону.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-4-march-2023-a375041a94e3

За спільний переклад дякую Anton Shygimaga та Antonina Yashchuk

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 4 БЕРЕЗНЯ 2023

Всім привіт! [Опубліковано 4.03 о 14.30 за Києвом].

Сьогодні в мене дуже мало часу, тому «тільки найважливіші» деталі та кілька думок навздогін…

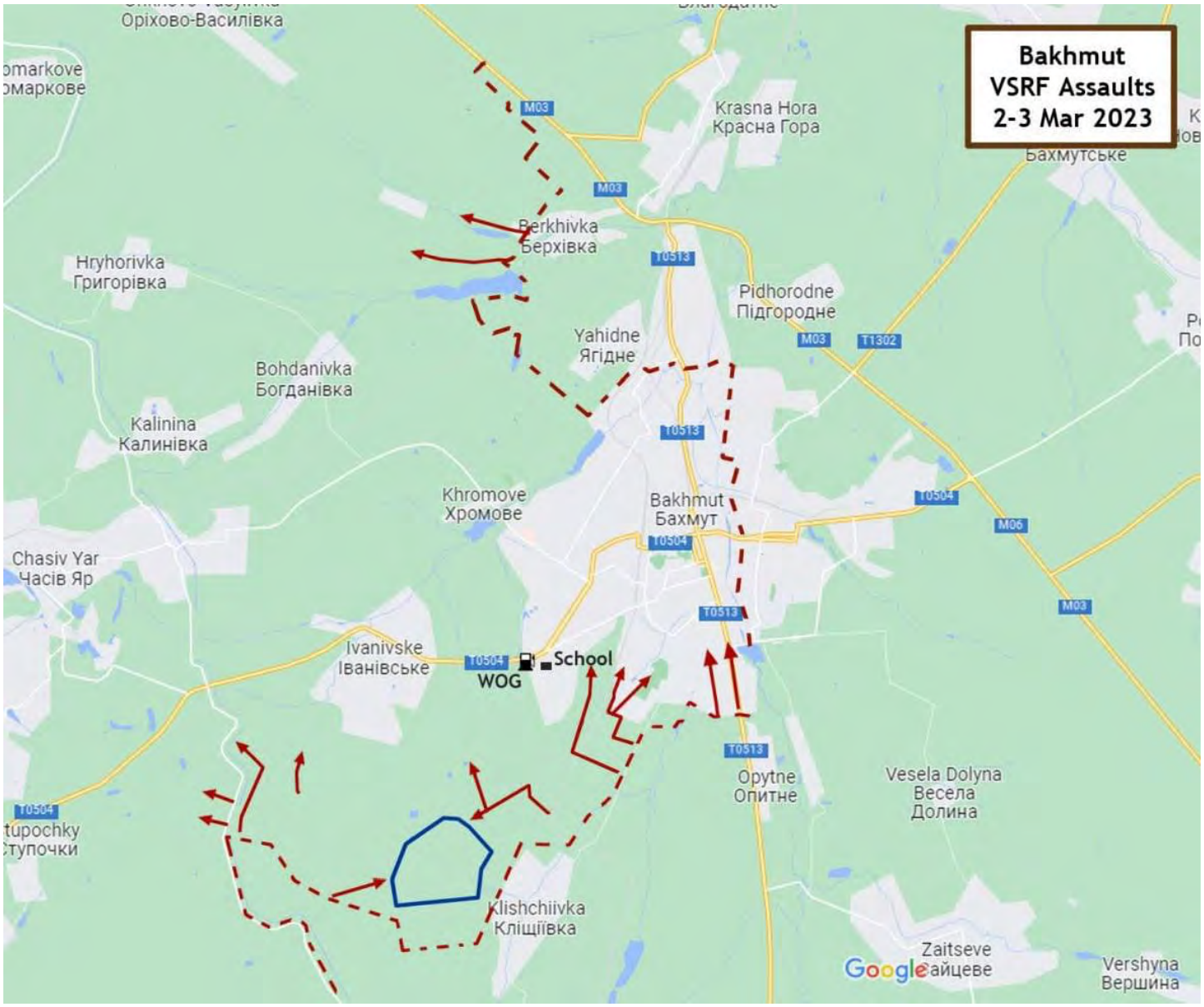

1. СТРАТЕГІЯ

Так, справді, замайоріла надія, що принаймні кілька ідіотів, які називають себе «інстанцією ухвалення рішень на Заході», потроху починають розуміти, що важливо для України. Відповідно, поволі-поволі, проте **починає збільшуватися кількість повідомлень про постачання українцям важкого піхотного озброєння та боєприпасів до нього.**

Лінків постити не буду, тому що – якщо загалом – їх все одно небагато. Більше того, наявність цих повідомлень ще не означає, що згадані озброєння та БК вже на фронті:

— тобто й **тішитися особливо нема чим – замало, задовго, запізно**.

З іншого боку, для злісної критики маємо ще хіба один привід: після всіх цих чудових заяв на «зустрічі в Раммштайні 20 січня» та після всіх публічних штурханів, копанців та принижень, яких зазнала Німеччина, після всієї критики в бік Шольца, зненацька виявилося, що всі ці довбні, котрі наобіцяли «Леопардів», наразі не поспішають їх доставляти й навіть – сюрприз! сюрприз! – американські M1 [танки «Абрамс» - перекл.] будуть ще не так скоро. В результаті, по факту зараз «танки» дають лише Польща й Німеччина…

…й усе це є наслідком короткозорих та поспішних рішень останніх 12 місяців, стосовно того, як підтримувати Україну – базованих на репортажах спраглих сенсацій мейнстрімних медіа, які поводяться гірше за «Раша тудей». А люди ще й дивуються, чому я називаю їх ідіотами…

Майте на увазі: в загальному підсумку й незважаючи на всі можливі порушення росіянами всіх можливих міжнародних угод, ми всі – «колективний Захід» – продовжуємо перебувати на рівні «то підтримувати чи ні» (Україну). Ми все ще «за багато кілометрів» од 1000% впевненості, що українцям треба дати абсолютно все, що їм потрібно, і то дати вчасно й не припиняти, доки це буде необхідним (і незалежно від результатів виборів і майбутніх урядів). Я вже не кажу, що ми «за кілька світлових років» од рішень, що нададуть ЗСУ ефективну й високоточну зброю, щоб убивати росіян «у належних пропорціях», необхідних для перемоги в цій війні (а це десь між 20-до-1 та 100-до-1 чи й більше). Натомість «ми» все ще дискутуємо, чи передавати Україні західні озброєння 30-річної давності, крім всього того пострадянського металобрухту, котрий ми їм вже впарили, і за що, до речі, чекаємо подяки… А ще ми займаємося аутсорсингом: врешті, це ж значно «дешевше» – читайте, «вигідніше» – налагодити виробництво 122мм снарядів де-небудь у Костенеці в Болгарії…

Але ж, слухайте, в нас же повно часу…

2. ПОВІТРЯНА/РАКЕТНА ВІЙНА

ВКС росії залишаються винятково ефективними зі своєю «наступальною операцією С-300»: кожного дня запускають по Україні 10-12 ракет, з яких 6-7 взагалі не спрацьовують; а ті, що таки вирішують спрацювати, вбивають українських цивільних…

Авіація росіян завдала більш як 50 ударів по цілях у районі Бахмута, на що українські Повітряні сили відповіли тринадцятьма [за добу – перекл.].

Українська ППО заявила про збиття одного ударного гелікоптера Мі-24/35 та одного Су-25, проте я поки не знайшов підтвердження. Далекобійна артилерія ЗСУ, здається, вразила два російські склади з боєприпасами десь за 20-30 км. за лінією фронту, проте цього не досить, аби сповільнити наступ росіян. Поки що це навіть не позначилося на кількості «ланцетів», які ВСрф почали активно застосовувати в районі Бахмута.

3. БИТВА ЗА ДОНБАС

Куп'янськ... учора влада України оголосила часткову евакуацію місцевого населення. Першими мають виїхати люди з інвалідністю, старшого віку та діти. Рішення ухвалювали, зважаючи на інформацію про розміщення великої кількості російських військ на схід від міста, зокрема 2-гої та 18-тої мотострілецьких дивізій і 27-мої мотострілецької бригади.

Я частенько виступаю тут у ролі такого собі «адвоката диявола», тому дозвольте нагадати, що чимало місцевих підтримують пудінга/росію та тільки й чекають їхнього «повернення». Неприємно про це говорити, й не зовсім справедливо стосовно тамтешніх українців, які не раді росіянам, але так воно є. Тому безпечніше забрати місцеве населення, щоб воно не заважало і не інформувало ФСБ та ГРУ про дії ЗСУ.

Кремінна...

після атак росіян у цьому районі впродовж минулих шести тижнів, наскільки мені відомо, ЗСУ досі фактично контролюють Діброву і перебувають на південних околицях Кремінної. За інформацією від Генштабу України, артилерія ВСрф зараз обстрілює південно-західну частину міста. Одна з найбільших приємностей у цій війні — спостерігати за жахливими провалами таких «калічних» формувань ВСрф, як «група центр» під Кремінною.

Бахмут...

Ситуація станом на минулу ніч була така сама, як попередньої ночі — див. карту. ЗСУ завершили відступ із позицій на захід від річки Бахмутки (останньою, вочевидь, виходила 93-тя механізована бригада). Інші підрозділи повністю виведено з міста.

(КАРТА)

Це не означає, що весь Бахмут «упав», або що «росіяни прорвали українську оборону», про що кричать усі можливі пудінг-фани в усіх кутках світу, ба навіть дуже поважні хвалені «журналісти» австрійського національного мовника ORF. Та насправді гарнізон ЗСУ в Бахмуті навіть не «оточено». Те, що відбулося у східному Бахмуті, називається «фазовим відступом», і триває він іще від 28 лютого (як повідомляють). Щойно війська відвели, мости було підірвано. Звісно, «ваґнєр» заявляє, що його бійці вже перейшли Бахмутку

десь у районі центрального ринку, але доказів немає — крім їхніх власних свідчень.

Станом на вчорашній вечір 3-та штурмова бригада, Грузинський легіон, 24-та механізована бригада і 80-та штурмова... а може, ще й інші — утримують свої позиції там, де це найбільш необхідно.

Наприклад, у Хромовому, в Іванівському, на південь від вулиці Корсунського, а також на тому пагорбі над Кліщіївкою — ці позиції тримаються так само, як і в попередні дні [на жаль, ми маємо іншу інформацію з передової: пагорб над Кліщіївкою втрачено – ред.].

ЗСУ має доступ до міста по іншій дорозі, я вже про неї згадував. Але фактом залишається також те, що траси 0504 і 0506 залишаються «відкритими», хай навіть прострілюються росіянами.

Тим часом трьом артилерійським бригадам ЗСУ в цьому районі (26-та, 40-ва і 43-тя) досі бракує боєприпасів...

Озерянівка-Майорське...

кілька днів тому хтось запитував, що там відбувається. Точно не знаю, бо обидві сторони лише пишуть про артобстріли. Але схоже, що росіяни атакували з того району (і Озерянівка, і Майорське перебувають під контролем росіян) в напрямку на Торецьк, але ЗСУ їх розгромили (https://twitter.com/wartranslated/status/1631426548606664704); також видно на цьому відео (https://twitter.com/PaulJawin/status/1631980816052940806).

Авдіївка...

минулі 7-10 днів росіяни продиралися крізь комплекс укріплень ЗСУ на північ від Водяного й Опитного. За звітами, там вони зазнали дуже великих втрат (https://twitter.com/PaulJawin/status/1631959330516860929)— і до них додалися втрати в рядах сепаратистів, коли ті механізованими підрозділами спробували наступати в цьому районі 3-4 дні тому, але їх зупинила 53-тя механізована бригада ЗСУ. Втім, «сепаратистами» їх називати можна лиш дуже умовно, бо місцеві підрозділи «поповнювалися» мобіками з Мордовії та Марйого Еля (https://twitter.com/PaulJawin/status/1631959330516860929), а також з Іркутська, і саме вони публічно скаржилися (https://www.sibreal.org/a/polk-nepodgotovlennyh-mobilizovannyh-iz-irkutskoy-oblasti-pochti-polnostyu-unichtozhen/32297355.html) на свої втрати.

Первомайське...

Насправді ВСрф не змогли захопити навіть західної частини Водяного, а тому перебувають досить далеко від Первомайського, до якого дійшли ще аж у серпні минулого року... Ну, але ж вони «просуваються»... десь у тому напрямку, принаймні, так хочеться вірити пудінг-фанам.

росіяни так само ведуть штурми в бік центру міста, так само в напрямку Побєди, далі на південь, так само безуспішно.

Вугледар… за останній тиждень, ВСрф переспрямували значну частину своїх атак далі на схід, на напрямок вугільної шахти "Південнодонбаська" — та продовжили таким чином марнувати свої війська й техніку.

***

Насамкінець, щось на кшталт 'моїх особистих нотаток', зокрема стосовно Бахмута: всередині ЗСУ, схоже, є багато тих, хто переконаний, що план передбачав відступ з Бахмуту "ще" десь близько 16 лютого. За їхніми твердженнями відступ було відкладено з політичних причин – зокрема, через те, що Сирський пообіцяв Зеленському, що втримає місто…

Гадки не маю, чи це правда, проте мені видається, що немало з тих, про кого я говорю, – надто закохані у себе. Можливо, це тому, що значна частина української публіки, коли мусить скласти про щось персональну думку, "все спрощує" і завжди висловлює своє невдоволення олігархами, політиками та посадовцями, надаючи натомість перевагу "героям соцмереж" – зокрема, через те, що вони ж випускають купу відео, на яких вони "скидають бомби на росіян".

Раптом ви ще того не відаєте, то будьте свідомі: я маю звичку не лише "псувати вечірку", але й сам маю "попсовану репутацію" "дуже контроверсійної персони". І, зокрема, завдяки тому факту, що українці борються (до слова, добре), я перебуваю "у безпеці" (наразі) та можу висловлюватися як хочу… Але, я це до чого: дозвольте нагадати всім, що з позиції "ой-який-я-популярний у соцмережах" легко когось звинувачувати – прямо чи опосередковано: хоч "мудаків-генералів", хоч "ревнивих політиків".

Насправді ж, популярність у соцмережах не є ознакою будь-чиєї ефективності у бою. Приміром, оператори БПЛА ніколи вам не покажуть свої промахи і рідко демонструють момент, коли втрачають свій БПЛА. І вже напевно, вони нас не повідомлять, скільки сотень БПЛА вони втратили в районі Бахмута лише за останні два місяці. Для порівняння: кожнісінька помилка людини, що приймає важливе рішення, зазвичай, стає явною дуже скоро.

Для протоколу: поза сумнівом, вину слід покладати на політиків: зрештою, саме вони "вибралися" на свої посади і саме вони винні в тому, що не дослухалися до застережень щодо належної підготовки до війни. Саме вони винні в тому, що змарнували останні п'ять–шість місяців на обговорення "наступальних" озброєнь із НАТО (див.: "F-16 і танків") замість того, щоб сприяти інтенсифікації поставок БПЛА, важкого піхотного озброєння та, понад усе, БОЄПРИПАСІВ (зокрема, до артилерії) і запчастин.

І, саме “мудаки-генерали” були відповідальні за те, щоб, наприклад, розбудувати оборону країни замість того, щоб відправляти підрозділи на шталт 57-мої мотопіхотної на Донбас і разом з тим лишати такі місця, як Нова Каховка, наприклад, незахищеними від швидкого просування росіян (і це у самісінький перший день війни).

Саме через комбінацію таких помилок ЗСУ мусять тепер звільняти таку велику частину України, чи зазнавати додаткових втрат – життів або кінцівок, – коли намагаються завадити пудінговій орді захопити та зруйнувати ще більше.

Їм – політикам і генералам – доведеться якось спати з багажем їхніх помилок і провалів.

“Власне”, варто брати до уваги те, що і “політики”, і “мудаки-генерали” – всього лише звичайні люди: такі ж, “буквально”, як ви і я, а отже, вони часто помиляються у своїх розрахунках. Однак, різниця між нами полягає в тому, що їм доводиться тримати купи цілі країни й одночасно копати всіх можливих ідіотів на Заході, щоб вони не зволікали із підвозом БК. А ще вони мусять завадити гієнам зі Світового банку та інших шляхетних інстанцій, щоб вони не перетворили Україну на чергове казино, як вони це зробили із Гренадою у 1983, Панамою після 1989 чи Афганістаном після 2001 (це вже задача Зеленського). А іншим треба тримати купи всі ЗСУ – з усіма їхніми маленькими наполеонами та персонажами, що вважають, що ЗСУ є придатним майданчиком для їхніх політичних ігор – і ще заразом думати, як дати прочухана пудінгу (це задача Залужного та Зеленського). І варто зважати, що всі вони, разом із популярними операторами БПЛА, “тримаються на плаву” на самій лише “народній славі”, а отже, абсолютно точно, не хочуть виставляти напоказ свої провали.

Урок, здається, – очевидний: всі ми маємо тверезо оцінювати ситуацію і не маємо нікого ідеалізувати. Бо інакше опустимося до рівня росіян.

***

№ 1.354

Сергій Корецький: "В "Укрнафті" виявили нестачу сотень тисяч тонн нафти і зникло 100 тис. тонн нафтопродуктів на 5 млрд грн"

2023-02-20

Юрій Віннічук

Як олігарх Ігор Коломойський з партнерами заробляли на "Укрнафті" і в якому стані держава передала компанію в управління Міноборони. Інтерв’ю з керівником компанії Сергієм Корецьким.

У листопаді 2022 року найбільша нафтовидобувна компанія ПАТ "Укрнафта" та найбільший НПЗ - ПАТ "Укртатнафта", які в різних долях належали групі Приват Ігоря Коломойського, але управлялися ним, були передані в управління Міністерства оборони до завершення воєнного стану.

Після цього у "Укрнафті" та в "Укртатнафті" було змінено склад наглядових рад. А новим керівником компаній було призначено ексгендиректора мережі WOG Сергія Корецького.

В інтерв'ю БізнесЦензору Сергій Корецький розповів, в якому стані отримав підприємства, який обсяг податків вони заборгували перед бюджетом, що сталося із сотнями тисяч тонн нафти та нафтопродуктів на мільярди гривень і до чого тут афілійовані з Ігорем Коломойським компанії.

Також ми поговорили про плани нарощування видобутку, експорту нафти в ЄС та модернізацію мережі АЗС.

***

- Обшуки СБУ та БЕБ за місцем проживання Ігоря Коломойського – це результат ініційованої новим керівництвом перевірки компаній "Укрнафта" та "Укртатнафта"?

- Ні, аудит компаній ще не не завершений. Перевірка Державної аудиторської служби триває.

- До речі, як правильно називати Ігоря Коломойського: колишній акціонер, чи тимчасово колишній акціонер "Укрнафти" та "Укртатнафти"?

- Акціонери, які були до моменту рішення про передачу компаній в управління Міноборони.

- СБУ повідомляла, що обшуки стосуються розслідування схем на 40 млрд грн (розтрата нафтопродуктів та несплата податків). Уточніть, про які епізоди і роки йдеться?

- Коректно буде, якщо це будуть коментувати правоохоронні органи. На момент призначення мене на посаду директора на підприємстві уже була відкрита кримінальна справа детективами Бюро економічної безпеки. Наскільки мені відомо, то обшуки проходили в рамках цієї справи.

- Також БЕБ повідомило про підозру в.о. першого заступника голови правління "Укртатнафти" у справі про несплату акцизного податку на 605,9 млн грн. Також є ще інформація про несплату компанією ПДВ на більш як 2 млрд грн в першій половині 2022 року.

- Коли я прибув на ПАТ "Укртатнафта", щоб приступити до виконання обов’язків директора, то дізнався, що на підприємстві відсутній облік. Немає ні первинних документів, ні серверів. Але гравці ринку, які на початку минулого року купували в "Укртатнафти" нафтопродукти, проінформували про не виписані накладні з ПДВ на суму більше, ніж 2 млрд грн.

Справу про акциз я знаю більше. Колишній перший заступник керівника "Укртатнафти" пан Руслан Ляпка проінформував мене, коли передавав справи.

- Після того, як прийшли правоохоронці?

- Нова команда почала сплачувати заборгованість по акцизу ще в грудні. Пояснюю, звідки взявся цей борг. За результатами декларування акцизного податку за січень 2022 року "Укртатнафта" мала сплатити 1,055 млрд грн акцизного збору. У період з лютого 2022 року та до 2-го листопада 2022 року включно з цієї суми було сплачено менше половини - 489,8 млн грн. Тобто, борг "Укртатнафти" на листопад складав 566 млн грн. Перший платіж з моменту передачі акцій під контроль Міністерства оборони підприємство здійснило 8 грудня 2022 року. Всього за грудень минулого року компанія перерахувала до бюджету 465,2 млн грн. Ще 66,5 млн "Укртатнафта" сплатила

у січні. І, нарешті, 13 лютого, цей борг повністю погашено: здійснено останній платіж.

- Чому ви погодились очолити "Укрнафту" та "Укртатнафту? Навряд ви хотіли отримати у вороги собі олігарха Коломойського?

- Погодився, бо вважав за необхідне допомогти державі. Я маю зробити свій внесок у нашу перемогу на економічному фронті. Якщо моя експертиза, знання і досвід корисні державі, то інших варіантів я не бачу. Це – головна моя мотивація.

Складно компанії бути прибутковою, коли на балансі підприємства є фізична нестача сотень тисяч тонн нафти на мільярди гривень.

- До призначення ви займалися розвитком мережі кав'ярень Idealist. Ви вийшли з капіталу компанії?

- Я займався розвитком та розбудовою кавової компанії повного циклу – від зеленого зерна, обсмажки, продажів B2B до напою в чашці у нашій мережі кав’ярень.

Компанією володіє моя сім’я, але, очевидно, операційним управлінням займаються колеги. Я ж не один працював у компанії. Моє рішення щодо "Укрнафти" для них стало неочікуваним, але пояснив, що є така пропозиція, і я її приймаю. Ми зібралися, поговорили, розділили повноваження. В компанії все рухається добре.

- Коли вам запропонували очолити "Укрнафту" та "Укртатнафту", то не ставили умови вийти з бізнесу?

- На мою думку тут немає конфлікту інтересів. І що значить вийти з бізнесу? Тут немає політики. Я – операційний менеджер в "Укрнафті" і прийшов виконувати конкретні задачі. Вигадувати якісь історії, тимчасово переписувати бізнес – це смішно. Робота в державній компанії для будь-якої людини – тимчасова функція. Я це прекрасно розумію.

- Ваше призначення плюс-мінус збіглося в часі з перемогою Idealist на поставку кави "Укрзалізниці"...

- Як ви вважаєте, з моменту ідеї постачати каву в УЗ і до моменту реалізації цього проєкту, який проміжок часу має пройти? Не менше півроку. Це збіг обставин. До мого призначення в "Укрнафту" , навіть, уже були надруковані стакани, упаковки тощо.

- В Офісі президента передачу "Укрнафти" та "Укртатнафти" в управління Міноборони пояснили відмовою попередніх власників (та керівників) постачати пальне для ЗСУ. Про що мова?

- Я не хочу коментувати те, чого не знаю. Коли мене запросили, то сказали, що державою прийнято ось таке рішення, є конкретні цілі та задачі.

- Ви зараз постачаєте нафтопродукти для ЗСУ?

- Так. Значною мірою.

- Друга частина коментаря з Офісу президента стосувалася інформації, що попереднє керівництво нібито не повністю сплачувало податки. Які загальні суми податкового боргу мали "Укрнафта" та "Укртатнафта" на момент вашого приходу?

- По "Укртатнафті" ми з вами уже проговорили це питання. На 566 млн грн не було сплачено акциз. По ПДВ я казав вище. Більше 2 млрд грн. Але прошу обережно ставитись до цієї цифри, бо, як я вже сказав, тотально відсутній облік. Його просто фізично немає – ні паперових документів, ні електронних носіїв, нічого. Так виглядає, що борги по податкам можуть бути набагато більшими. Зараз ми активно працюємо над можливістю відновлення обліку і це уже проявляється.

По "Укрнафті" загальна сума несплачених податкових зобов'язань до грудня минулого року складала 4,58 млрд. грн. Хочу сказати, що з них ми вже сплатили 1,53 млрд грн.

В цілому, фінансовий стан компанії поганий. Із заборгованостями, з ліквідністю. Даному питанню варто присвятити окремий великий блок інтерв'ю. Наступного. Відразу після результатів роботи Держаудитслужби і внутрішнього аналізу.

Якщо відбувається накопичення нафти, адже її немає кому збувати (*єдиний споживач нафти "Укрнафти" - Кременчуцький НПЗ зруйнований російськими ракетами - БЦ*), рента все одно нараховується, але, водночас, нафта не продається. Та, навіть, в таких умовах ми погасили трохи менше половини боргу з ренти і поставили собі за мету за 3-4 місяці закрити накопичені борги.

- Оскільки "Укрнафта" зобов'язана сплачувати ренту за видобуток нафти, яку не може продати, то чи не ведете ви переговори, щоб в податковому законодавстві змінити принцип нарахування і сплати ренти за нафти: "продав-заплатив"?

- Це дуже раціональна ідея і, як мінімум, на період воєнного стану, потрібно до нафти застосувати принцип: добув вуглеводні, монетизував їх, сплатив ренту. Ми вже звернулися до Комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики з відповідною пропозицією.

- Яка кількість з 450 робочих АЗС "Укрнафти" наразі забезпечена нафтопродуктами? В кінці грудня 2022 на мережі АЗС "Укрнафти" виникли проблеми із забезпеченням пального.

- Ми відновили постачання нафтопродуктів у мережі на 100% і поповнюємо резервуари на станціях, щоб залишки на кожній АЗС досягали не менше 20 днів. Крім того, ми зараз підписуємо контракт з польською компанією Orlen на імпорт нафтопродуктів, а також розраховуємо на експорт нафти та/або поставку за давальницькою схемою.

- Чому протягом року не було вироблено рішення про експорт нафти в ЄС, чи поставки по давальницькій схемі? Видобута нафта вся закачується в сховища "Укртранснафти" на зберігання?

- Хочу відповідати за свій період діяльності. Ми активно ведемо переговори з цього приводу.…

- Можливо є технічні нюанси, через різні сорти нафти в трубопроводі? Зараз українськими нафтопроводами прокачується російська нафта.

- Є дійсно технічні моменти, але вони вирішуються, коли в трубопровід вставляється пробка з іншим сортом нафти. Тобто нафта трохи змішується з іншим сортом лише на кінцях, але це нормальна практика.

- Коли ви вийдете на домовленість на переробку української нафти?

- Сподіваюсь, самим найближчим часом.

- В пріоритеті експорт, чи переробка нафти за толінговою системою?

- Звичайно толінг більш вигідний, адже можна заплатити за переробку нафти і маржу залишити собі. Водночас для переробника просто купівля нафти більш вигідна, адже наразі ринок виробництва нафтопродуктів в ЄС – преміальний і маржа там значно вища, ніж була раніше. Рекордно висока.

- Який обсяг нафти "Укрнафта" може експортувати в ЄС?

- Накопичені об’єми. А надалі - місячний обсяг видобутку. Зараз у підземних трубопроводах є значні накопичені обсяги на зберіганні.

"Укрнафта" – один з лідерів галузі, яка, начебто, "не може/не вміє" продавати нафтопродукти і дає їх третій особі, щоб вона продала. Це було два роки тому, і весь цей час ці нафтопродукти майже "нерухомі" по стану документів. Продано пару відсотків, знову ж, по документам. Все інше, ніби, не продано. Але і фізичну наявність встановити поки не вдається.

- Як так вийшло, що мережа АЗС "Укрнафти" на 500 станцій не мала свого парку бензовозів та не мала свої нафтобаз?

- Свідоме рішення попереднього менеджменту чи міноритарних акціонерів *(які цей менеджмент контролювали - БЦ)*. Чи можна було придбати ці активи на "Укрнафту"? Чи можна було взяти в лізинг автопарк? Так. І треба було. Але вийшло так, що компанія залежна від бажань та настрою третіх осіб. А ось,

наприклад, для чого "Укрнафті" потрібна міноритарна доля в охоронній компанії – не зрозуміло. Це – непрофільна діяльність.

- Можливо для фінансування охорони Ігоря Валерійовича...

- Не думаю. Але бензовозів, нафтобаз – критичних логістичних та інфраструктурних активів – немає.

- Ви зараз домовились про оренду бензовозів з ринку?

- Так, є великі транспортні компанії, є поодинокі перевізники. Ми звернулись до ринку з критичною потребою в транспорті. За півтора місяці зібрали достатній автопарк, який сьогодні в повній мірі забезпечує мережу АЗС.

- Тендер на закупку власних бензовозів провели?

- По 25-ти тягачам тендер відбувся. Торги по цистернам відмінили через невідповідність технічним умовам. Негайно оголосимо повторні закупівлі на цистерни для бензину та газу.

Буде достатньо, якщо у компанії буде 60-80 власних бензовозів – це індикативно половина від потреби. Відповідно, другу половину потреби в автопарку вже можна закривати за рахунок підрядників. Але бути тотально залежним від третіх осіб – це катастрофа.

- Як на роботу мережі "Укрнафти" та ринку в цілому вплинуло засилля російського зрідженого газу змішаного з європейським чи американським? Бачу, що через це зараз знижуються ціни на автогаз.

- В очікуванні форс мажорного дефіциту нафтопродуктів після 5 лютого, коли вступило в силу ембарго на нафтопродукти, всі гравці перестрахувались і привезли більше ніж потрібно.

- На даний момент весь топ менеджмент, поставлений попередніми акціонерами, уже звільнено?

- Більшість. Або хтось в процесі завершення трудового контракту. З попереднім керівником Олегом Гезом розмовляв в телефонному режимі. Він за кордоном.

- З яким фінансовим результатом 2022 рік закінчила "Укрнафта"?

- Ми ще не публікували фінансову звітність, але можу вам сказати, що фінансовий результат, скоріше за все, буде від'ємним. **Складно компанії бути прибутковою, коли на балансі підприємства є фізична нестача сотень тисяч тонн нафти на мільярди гривень.** Але, наголошую, що результати поки не зведені. Як тільки будуть, зможу озвучити.

- Нестача за 2022? Тобто вони записані, але фізично нафти немає?

- Так, цих обсягів немає. Сотні тисяч тонн. Це дуже великий об'єм. Точну цифру зможе констатувати Державна аудиторська служба і внутрішня перевірка. Має відбутися проведення взаємних звірок з усіма підприємствами: "Укрнафта", "Укртранснафта" та "Укртатнафта". Також, наприклад, є на балансі нафтопродукти, які передані були на комісію, але ми не можемо підтвердити їх наявність.

- Що означає "передані на комісію"?

- Є "Укрнафта" – один з лідерів галузі, яка, начебто, "не може/не вміє" продавати нафтопродукти і дає їх третій особі, щоб вона продала. Це було два роки тому, і весь цей час ці нафтопродукти майже "нерухомі" по стану документів. Продано пару відсотків, знову ж, по документам. Все інше, ніби, не продано. Але і фізичну наявність встановити поки не вдається. Ми звернулись до цієї третьої особи з вимогою повернути пальне. Як можна роками продавати партію нафтопродуктів?

- Третя особа - це компанія, афілійована з групою Приват компанія?

-Так. І поки не можемо отримати ні спростування, ні підтвердження, що ці нафтопродукти є і коли вони будуть повернуті. Мова про 102 тис тонн нафтопродуктів. Ринкова вартість на сьогоднішній день майже 5 млрд грн.

- "Укрнафта" взагалі сама реалізовувала нафтопродукти?

- Так. Великі обсяги були продані з відтермінуванням платежу. На сьогодні це дебіторські заборгованості у розмірі майже 20 млрд. грн. Більшість цих заборгованостей вже мають статус сумнівної. По більшості вже сформовані резерви в бухгалтерському обліку.

- Наскільки вам вдалося очистити обидві компанії від впливу попередніх власників?

- В мене не стояла задача від держави чистити компанії від менеджменту або впливу попередніх власників. У мене є завдання забезпечити збройні сили України, забезпечити прибутковість, забезпечити сплату податків. Задача забезпечити прозорість та ефективність компаній. Максимально вигідні умови контрактів на користь "Укрнафти", тобто на користь держави, а не третіх осіб. І тут мені вже є, що сказати.

Наприклад транспортні послуги. Ми зараз забезпечуємо логістику нафтопродуктів стороннім транспортом і, при цьому, здешевили вартіть перевезення тонни пального у 2 рази.

Еквайрінг (плата за обслуговування банками транзакцій) по мережі ми оптимізували майже у два рази. Переходимо до державного банку.

На 40% ми скоротили тариф на прийом/налив нафти.

Зробили прозорими торги по скрапленому газу і по природному газу.

Тариф постачальника електроенергії скоротили майже в 2 рази.

Вся згадана оптимізація вимірюється сотнями мільйонів гривень економії у річному еквіваленті. Але я ще бачу великий потенціал для оптимізації.

- Постачальником електроенергії була компанія з групи Приват?

- Іде мова про постачальника – компанію "Нью Енерджі". НАБУ, у рамках своїх кримінальних проваджень, наклало арешт на рахунки компанії у рамках справи по трейдеру "Юнайтед Енерджі" (*трейдер з групи "Приват" Коломойського, який перепродував електроенергію державних генерацій. - БЦ*).

- Нещодавно "Укрнафта" почала продаж власного газу на ринку. Але у 2020 році була предоплата НАКом газу компанії на 15 млрд грн, за які "Укрнафта" погасила податкові борги. То "Нафтогаз" не викуповує весь газ, за який зробив предоплату, чи це залишки?

- Ми продаємо залишки з підземних сховищ. Є аукціони, а є тендери кінцевих споживачів, ми йдемо на них і боремось за перемогу. Весь новий видобутий газ за грудень, січень та лютий ми поставили "Нафтогазу" по угоді 2020 року. Там була прогресуюча шкала повернення газу: спочатку 20%, 50% і так далі. Зараз і до моменту погашення заборгованості перед "Нафтогазом" ми плануємо передавати весь обсяг видобутого газу. При цьому живих коштів ми не отримуємо, тому що розраховуємось за старі борги, але, в той самий час, маємо сплачувати ренту з видобутку газу. Через це маємо борг з ренти, але частину його погасили в тому числі за рахунок продажу залишків газу зі сховищ.

- У нас залишися потенційно привабливі родовища для нарощування видобутку нафти?

- Можна купувати нові потенційні ліцензії. Є цілі та задачі інтенсифікації поточних родовищ. На власних ділянках також ще є потенціал з буріння нових свердловин. Все це потребує часу, бо інертність затягує компанію вниз. Не можна за одну хвилину сказати, що ми хочемо бурити, і почати бурити. Ми зараз проводимо детальний аудит можливостей та ресурсів. На мою думку компанія має потенціал, просто потрібно запустити цей маховик розвитку.

- Чи є сенс під час війни говорити про збільшення видобутку?

- Рано чи пізно війна закінчиться. Якщо я почну думати про це після перемоги, це буде пізно. Готувати геологію, сейсміку, технологію, документи, тендери, партнерські програми потрібно вже. Крім того, частина родовищ – це Захід України. Тут уже можна починати роботи. Навіть є інвестори та

партнери, які готові долучатися до цих робіт. Це європейські та українські компанії. Зараз ми розпочали багато перемовин.

Ми розділяємо видобувні активи на кілька складових. Перше – це інтенсифікація, яку можемо провести власними силами і збільшити дебіт. Другий блок – розвідані запаси і геологія, яка показує, що ми можемо пробурити 3 нових свердловини в цьому році. І в цьому ж таки році провести підготовчі роботи для буріння принаймні 8 в наступному. Це багато, адже останні роки "Укрнафта", в кращому випадку, бурила одну свердловину на рік.

Є речі, які ми самі не зможемо зробити через брак коштів та техніки. А, можливо, і з точки зору розподілу ризиків в цей складний період. І ми це пропонуватимемо потенційним партнерам.

- На скільки в 2022 році знизилися обсяги видобутку нафти?

- Падіння видобутку в 2022 році становило 8,6%. При цьому падіння було кожного попереднього року починаючи з 2007-го по 2017 року. В 2018 році вдалося це падіння зупинити.

- Конкретизуйте будь ласка падіння обсягів видобутку?

- Досить важко знайти точку відліку. Історично найбільший обсяг видобутку нафти "Укрнафтою" був у 2006 році, 3,897 млн тонн. У 2007 - вже менше, але все ще непогано, 3,161 млн тонн. В 2009 - вже 2,8 млн тонн. В 2011 - 2,4. В 2014 - 1,887 млн тонн. Далі все менше і менше, і ось вже бачимо останні три роки. В 2019 "Укрнафта" видобула 1,5156 млн тонн нафти. В 2020 - 1,500 млн тонн. В 2021 - 1,499 млн тонн.

- Чи плануєте модернізувати АЗС в цьому році? Скільки це буде коштувати?

- Так, те що реально зробити – це 100 АЗС мережі мають право бути переобладнаними з кіосків на магазини. Плануємо поставити 17 газових модулів і дуже хочеться модернізувати 20 заправок, перетворивши їх на повноцінні автозаправні комплекси. Це амбіційні цифри та плани. Прикладемо максимум зусиль задля досягнення цих показників.

***

№ 1.355

Я теж чув, що у Коломойського таки вирвали з рота головний кешегенератор - нафтогазовий сектор. Зачистка реально сурова і аж до низового менеджменту. Причому

головну роль грають *татаровські силовики* і *Офіс президента*.

2023-03-05

Ніколов

Тепер виникають кілька питань:

1) Так а шо по ***Коломойському***? Коли #? Чи може ця людина без українського громадянства нарешті потрапить в руки американського правосуддя? Що і хто чекає?

2) Чи дійде розслідування до партнера Коломойського Тимура ***Міндіча***? Його прізвище почало звучати в кулуарах енергосектору тим гучніше, чим більше Коломойський наближався до занепаду. Чи статус друга ***Зеленського***, на квартирі якого майбутній президент жив до виборів, - це оберіг? Чи може оберегом є те, що Міндіч так само був кінопродюсером як і Зеленський, і як Єрмак, і як Шефір?

Тільки зараз дійшло, що топ-менеджмент України - це суцільні кінопродюсери:

1) Тимур Міндіч продюсував фільми «Крысолов» і «Укус волчицы»;

2) Сергій Шефір продюсував "Я буду поруч", "8 перших побачень" "Ржевський проти Наполеона", всіх "Сватів";

3) Андрій Єрмак продюсував "Правило бою", "Межа", "Сквот32", "Передчуття";

4) Володимир Зеленський продюсував «Свати», «Я буду поруч», «Кохання у великому місті 3».

***

Прокинулись, бл@ді (с)

2023-03-05

Куюн

Звільнений чотири місяці тому колишній голова «***Укрнафти***» Олег ***Гез*** вирішив «розказати всім правду» та дав розлоге інтерв'ю. Це добре,

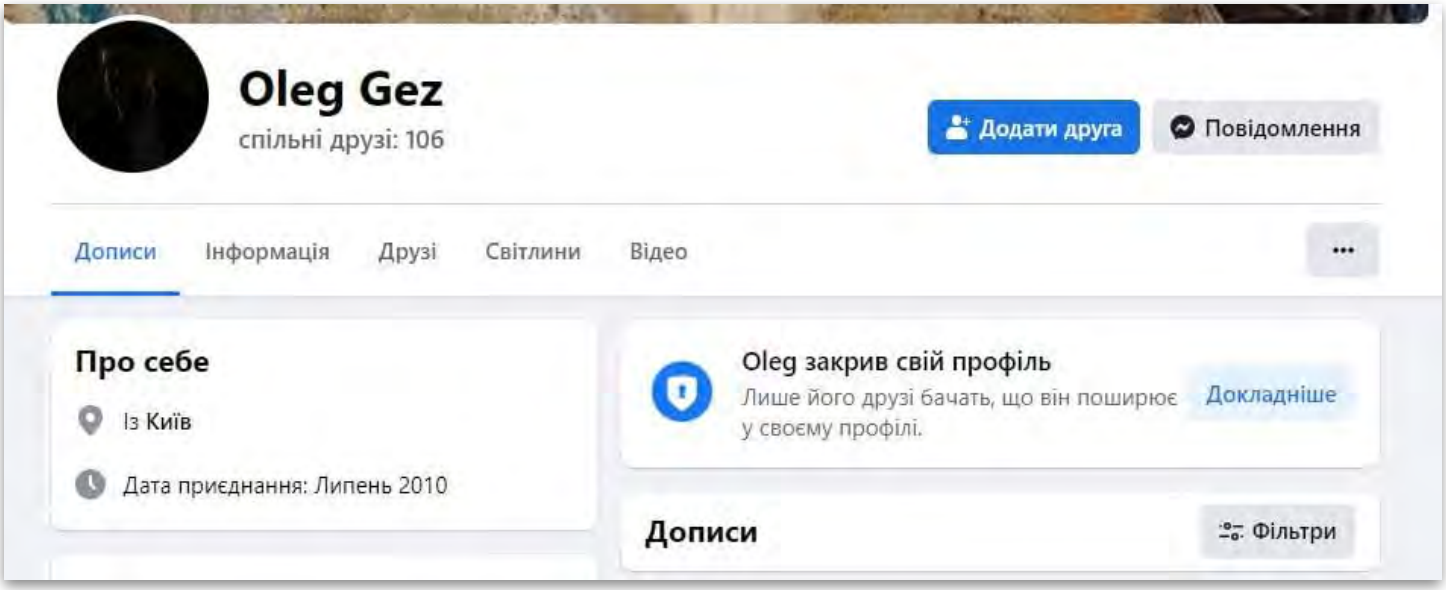

завжди цікаво й корисно мати більше інфи про **найбільшу нафтову компанію країни**.

Та й з точки зору контролю за новим менеджментом «Укрнафти» не завадить: потоки там великі, а державне управління в нас, нажаль, часто неідеальне.

Екс-голова правління "Укрнафти" Олег Гез (фото: прес-служба компанії)

Але правда від Олега – це для гурманів, а для решти я спробую попередньо пережувати.

Одразу дивує невластива Олегу активність. Це зазвичай мовчазний хлопець, який завжди знав своє місце та свій номер.

Знайомий солоденький присмак почав відчуватись з перших речень «інтервю», а за декілька годин повністю підтвердився – ***джинса***.

> Пара сайтів з орбіти «Привату», пара говно-сайтів агрегаторів та звичайно «тг-канали» штибу «інтриги-сенсації-розслідування». (На одному з них «бімба» від Геза стояла поруч з прогнозами якогось астролога).

За поточними тарифами намагання донести правду обійшлось Олегу десь у $15 000. На добру справу можна й задонатити, більше ж наразі нема куди…

Що на мій погляд ще дивно.

> 1) Людина дуже схвильована, сипле емоціями та сенсаціями, витрачає купу грошей аби донести свою правду,
>
> 2) але при цьому не публікує «матеріал» на своїй сторінці у ФБ. Як з'ясувалось, сторінку наш Прометей взагалі закрив…

Отже, колишній отримав команду.

Від кого?

Нагадаю, що у 2019 році він був обраний за поданням приватних акціонерів «Укрнафти» - групи «Приват» й підтриманий необхідною кількістю голосів «Нафтогазу» у наглядовій раді в результаті загострення відносин між жабою та гадюкою (читай Коболева та Вітренко. Аби торпедувати другого перший пішов на договорняк з «Приватом» у наглядовій раді «Укрнафти»).

Отже, заказло.

І це, малята, непогано: усвідомлення цього факту має правильно налаштувати на ознайомлення з матеріалом та його засвоєння.

Характерно, що ця фальш настільки зрозуміла, що жоден притомний інформресурс не підхопив цей порив. Респект, колеги!

Що ж нам хотіли донести ротом Олега?

1) - При нас було супер, а зараз «Укрнафта» котиться у прірву;
2) - Президента ввели в оману й той сперсердя націоналізував «Укрнафту» разом з «Укртатнафтою»;
3) - Все це робить група осіб з метою збагачення на війні.

«Але правду неможливо безкінечно замовчувати», – резюмував Гез.

І от тут я не можу з ним не погодитись. 20 років «Приват» сидів в «Укрнафті» й це вже здавалось, що це назавжди. А тут оппа й такий поворот – копняк під зад від держави!

І правда полізла зі всіх щілин. Корецький дає інтерв'ю кожного місяця й чим далі, тим більше цікавих подробиць роботи госпідарів випливає на поверхню. Впевнений, що початок «приватівської» медіа-кампанії є відповіддю саме на таку правду.

Гезу та його старшими товаришам вона чомусь не дуже подобається.

Захопленням називає націоналізацію цей персонаж, який керував компанію в буквальному сенсі за гратами – їх у 2015 року спорудили на вході в офіс «Укрнафти» приватівці, перелякавшись законодавчих змін, які розширювали повноваження держави в акціонерних товариствах та спрощували зміни менеджменту (були розроблені Мустафою Найємом та Сергій Лещенко). Я також нагадаю, що Ігор Коломойський сам заявляв, про хабарі Пінчуку й Кучмі право управляти компанією.

То хто насправді захопив «Укрнафту»?

До речі, ці грати були демонтовані за кілька днів після націоналізації. Символічно, погодьтесь.

Так от, захоплення підприємства, каже обурений правдошукач призвело «до порушення багаторічних господарських зв'язків, а це у свою чергу призвело до неможливості забезпечувати виконання фінансових планів тощо».

Справа в тому, що не було ніяких звязків, точніше, у «Укрнафти» завжди був один зв'язок – з «Приватом». Закупівля нафтопродуктів, їх транспортування бензовозами на АЗС, реалізація. Постачання матеріально-технічних ресурсів, зокрема електроенергії. Викуп майже 100% продукції «Укрнафти». Це класичний «приватівський» кокон, він же паралельний профіт-центр.

Фінансовою сферою «Укрнафти» опікувався… правильно, «Приватбанк», поки його також не націоналізували. Не знаю, які там звязки у приватівців з банком «Південний», якому доручили обслуговування «Укрнафти», але по факту у якості агента він продовжив виконувати всі ті ж функції по висмоктуванню грошей. З того, що вже можна побачити – завищена вдвічі ставка еквайрингу (комісія банку за карткові розрахунки на АЗС). Наразі рахунки «Укрнафти» вже в держбанках, економія на еквайрингу, за моїми розрахунками, складе до 100 млн грн в потому році. Іншими словами, раніше ці гроші с напівдержавної компанії йшли комусь іншому. Ау, Олеже, ти в курсі?

Цікаве питання підняв Гез стосовно забезпечення мережі «Укрнафти» пальним. Каже, ми мали надійних партнерів з постачання та транспортування

пального, а тепер все зруйновано. Та нагадує, що через це у листопаді зупинились заправки «Укрнафти», а це ж все збитки.

Прикол в тому, що ця зупинка сталася саме через «надійність» отих господарських звязків! «Приват» просто відмовився постачати пальне попри всі наявні договори. Тай грець би з ним, але у компанії не опинилось ані бензовозів, ані нафтобаз, щоб оперативно повезти пальне на станції… Стратегічно важливе підприємство, з мобілізаційним завданням, зупинилося.

А нашо вони нам, ті бензовози, ми все прорахували, це невигідно, каже Гез. Ага, да.

«Укрнафта» була змушена шукати транспорт на ринку. Й знайшла. Виявилось, що ринковий тариф удвічі менший, ніж виставляли «надійні» партнери – 1700 проти 4000 грн за тонну перевезень. Знаєте, скільки це в грошах? Понад 650 млн грн на рік! Виходить, що тільки за часів Геза в «Укрнафті» вона переплатила понад 3 млрд грн! Халепа, Олеже…

Зараз компанія хоче купити 100 машин по ціні 5-6 млн грн за одиницю. Тобто вони відіб'ються за рік! А головне – державна компанія не буде залежати в перевезеннях від нікого! Погодьтесь, важлива, а точніше необхідна умова для постачальника Міноборони.

До речі, всі закупівлі «Укрнафта» віднині робить на відкритих тендерах. А чому такого не було при тобі, Олеже? Бо купляли все у «надійного партнера» в одному віконці.

Бачу, є невдоволення тим, що Корецький залучив багато фахівців з WOG. А ти забув, друже, звідки в «Укрнафті» взявся ти сам? Тебе привіт Фелікс Луньов, твій бос у ТНК. А потім ви вдвох запросили ще чимало своїх колишніх колег. То й що? Вважаєш, це погано? Хоча з огляду на те, що ви там творили, згоден з тобою…

Еквайринг, транспортування, комісії за збут пального – це все дрібниці, які проте показують найважливіше – доїли «Укрнафту» всюди, де тільки було можливо. Доїли за різних президентів, премєрів, голів НАКу. При цьому не нехтували нічим. Й війна це теж не змінила.

А тепер можете собі уявити, що відбувалось по ключових напрямках – продажу нафти й газу? 40 млрд грн – це те що озвучив БЕБ й тільки за 2022 рік. На паперах нафта та нафтопродукти начебто є, а фізично знайти їх не можуть. (На «Укртатнафті» навіть папери знайти не можуть). Тому Гез в інтервю й каже, що нафта є, але фізично немає, шукають…

І мені от що цікаво. Як би повів себе Ігор Валерійович, якщо б дізнався про такий йой на підприємстві, де в нього 51% акцій? От серйозно. Проковтнув би? Держава вирішила, що досить.

До речі, не виключаю, що розпочата медіа-кампанія ініційована не акціонером, а звільним топ- та мідлменеджментом, який саме й міг займатися отими пустощами з еквайрингами й іншим. Мовляв, бреше той Корецький, Ігоре Валерійовичу, не було такої фігні! Подивимось, кампанія набирає обертів.

Особисто для мене інтерв'ю Геза ще раз довело, що рішення про націоналізацію було правильним.

По-перше, не можна грабувати країну під час війни.

По-друге, країні потрібен власний оператор для забезпечення потреб армії пальним.

Обидві задачі наразі виконані. Далі чекаємо на відновлення та розвиток. Одне я знаю точно – гірше ніж було, вже не буде. Наскільки буде краще, залежатиме від нового акціонера «Укрнафти». Якщо дозволить, результат відчуємо швидко.

P.S.

Я чув, Олеже, ти десь закордоном. Це дуже мудро. Минулого тижня у СІЗО перевели Руслана Ляпку – керівника «Укртатнафти», справжнього професіонала та патріота свого заводу, якому він віддав понад 20 років. Шанована в тому числі й мною людина. У ваших спільних босів, які косили мільярди, не знайшлося 200 млн грн на заставу для нього. Подумай про це.

***

РБК-УКРАЇНА

Олег Гез про націоналізацію "Укрнафти": Збитки - свідома мета нового менеджменту компанії

2023-03-01

НАДІЯ СКЛЯРЕНКО

У листопаді 2022 року на Ставці верховного головнокомандувача прийняли рішення передати найбільшу нафтовидобувну компанію ПАТ "Укрнафта" та найбільший нафтопереробний завод – ПАТ "Укртатнафта" – в управління Міністерства оборони України. Після цього на підприємствах, які було визнано військовим майном, змінили керівництво та склад наглядових рад.

Як пояснили в Офісу президента, рішення про націоналізацію "Укрнафти" відбулось нібито на фоні відмови компанії постачати нафтопродукти

українській армії. На додаток до цього, компанію визнали ще й великим боржником державного бюджету.

"Укрнафті" належить 1800 нафтових та 155 газових свердловин, а також мережа АЗС на 537 станцій. Контрольний пакет акцій через НАК "Нафтогаз України" належить державі, 42% – структурам бізнесмена Ігоря Коломойського і його партнерам.

Про те, чи дійсно компанія відмовилась допомагати ВСУ, з чим пов'язані подальші висунуті обвинувачення, про причини боргу перед бюджетом та складнощі експорту нафти в ЄС, а також, що приховано за лаштунками націоналізації – в інтерв'ю РБК-Україна розповів екс-голова правління "Укрнафти" Олег Гез.

***

– Заступник глави Офісу президента Ростислав Шурма на Всесвітньому економічному форумі в Давосі заявив, що націоналізація "Укрнафти" відбулась через відмову компанії постачати нафтопродукти українській армії. Раніше ви вже заперечили цю інформацію. В той же час Сергій Корецький в інтерв'ю "Бізнес цензор" як директор "Укрнафти" відмовився прокоментувати це питання. Що можете сказати з цього приводу? Компанія дійсно відмовлялася від поставок нафтопродуктів армії?

– Давайте спробуємо розібратися, що приховано за лаштунками "націоналізації". Оприлюднена заява представника Офісу президента стосовно відмови "Укрнафти" постачати нафтопродукти ЗСУ є відвертою брехнею та введенням суспільства в оману. Це виключно намагання відволікти увагу суспільства від дійсної мети прийняття рішення Міністерства оборони щодо відчуження акцій міноритарних акціонерів компанії. І ця мета дуже неприємна, з огляду на ту ступень брехні, яку використовують для її прикриття. Наразі про це ніхто не говорить, стримано утримуючись від оцінок дій посадовців в умовах страшенної війни, але згодом відповідні оцінки будуть безумовно надані.

Розумію в такій ситуації нового керівника. Він бажає бути в стороні від оцінки тих подій, намагаючись всіляко дистанціюватись від тих осіб, які приймали рішення про націоналізацію компанії та його виконували. Перебуваючи більш 100 днів на посаді директора "Укрнафти", маючи повний доступ до звітності та документації "Укрнафти", він би з легкістю міг підтвердити заяву пана Шурми, але він не має змоги зробити це через відсутність таких фактів.

Я впевнений, що "Укрнафта" не мала залишати поза увагою коментар з Офісу президента. В компанії працюють близько 20000 громадян, яких він безпідставно звинуватив в причетності до компанії, яка в умовах війни дозволила собі нібито відмовити ЗСУ. Корецький мав би зажадати пояснень,

але вважав за потрібне промовчати. Чому? Тому, що саме Шурма, напевно і є тією особою, яка погодила його призначення в "Укрнафту".

– Звинувачення у відмові поставляти нафтопродукти достатньо серйозне. І для його висування мали б бути якісь підстави. Що саме могло бути такою підставою?

– Насправді ситуація була наступною. "Укрнафта" з 2000 року ніколи не була постачальником нафтопродуктів для Міністерства оборони. Тому що не була виробником нафтопродуктів. Наше завдання – видобуток нафти та газу. Це завдання ми виконували. Натомість усім гарно відомо, хто в дійсності поставляв нафтопродукти для ЗСУ.

З 24 лютого 2022 року "Укрнафта" так само не отримала жодного звернення безпосередньо від МО, Ставки або Офісу президента з приводу постачання нафтопродуктів для потреб армії.

В той же час "Укрнафта" за власною ініціативою з 24 лютого 2022 року на численні письмові звернення, наявні в розпорядженні компанії, надавало на системній основі благодійну матеріальну допомогу військовим частинам Міністерства оборони, підрозділам тероборони, органам виконавчої влади та місцевого самоврядування. Зокрема до націоналізації компанії на безоплатній основі нами було передано заявникам (в основному, різноманітним військовим підрозділам та Національній поліції) більш 3 млн літрів палива, окремим напрямком допомоги також були передача обмундирування, транспорту та інших засобів матеріального забезпечення.

Нас добре знають як підрозділи ЗСУ по всієї країні так і відомі благодійні фонди, зокрема "Повернись живим", "Армія SOS" та десятки інших, з якими ми працювали на постійній основі, маємо документально підтверджену історію наших добрих відносин з ними. Ми ніколи не займалися піаром цієї діяльності та нам дуже прикро слухати такі безпідставні обвинувачення в бездіяльності в умовах, коли компанія багато зробила для країни та її захисників під час війни.

– Тобто, ви стверджуєте, що якихось конкретних задач до "Укрнафти" по допомозі ЗСУ з боку органів влади не було?

– Як підприємство, що мало статус стратегічного для економіки держави, "Укрнафта" мала доведене мобілізаційне завдання, яке станом на 6 листопада 2022 було повністю виконано. Жодного невиконання або прострочення "Укрнафта" в цьому питанні не допускала. Ще раз наголошую, станом на момент націоналізації у листопаді 2022 року компанія не мала жодних невиконаних зобов’язань як перед Міністерством оборони України так і перед будь-якою військовою частиною, навпаки ми мали безліч подяк за надану допомогу від військових та їх підрозділів.

– А що це були за завдання? Можете їх конкретизувати?

– Мобілізаційне завдання – інформація з обмеженим доступом, тому, нажаль, залишу питання без відповіді. Але можу запевнити, що невиконання мобілізаційного завдання має чітко визначенні в законодавстві наслідки у вигляді відповідальності керівників, включаючи кримінальну відповідальність, тому "Укрнафта" завжди чітко та вчасно виконувала завдання держави.

– В компанії є наглядова рада і більшість рішень приймаються з її участі, вона ж здійснює нагляд за діяльністю компанії. Як вони відреагували на подібні звинувачення?

– Так, до моменту відчуження акцій "Укрнафти" на користь Міноборони, контроль над діяльністю менеджменту здійснювався наглядовою радою, більшість кандидатів до якої були номіновані державним акціонером – НАК "Нафтогаз України", та до складу якої входили (6 з 11 членів) незалежні професійні директори, в репутації яких сумнівів не виникало. Наглядова рада та її комітети мала повну інформацію про діяльність компанії в щоденному режимі, також здійснювалося оперативне звітування перед НАК "Нафтогаз України" з питань фінансового стану, технічних питань, сплати податків. Ще раз акцентую, контрольним пакетом акцій "Укрнафти" володіла державна компанія і всі прийняті в період воєнного стану рішення були погоджені з державним акціонером.

Про всі випадки передачі пального силам оборони країни та правоохоронним органам – в оперативному режимі було проінформовано наглядову раду та НАК "Нафтогаз України". Жодних відмов з боку менеджменту "Укрнафти" не було і не могло бути, зважаючи на воєнний стан.

Мені відомо, що колишні члени Наглядової ради шоковані тим брудом, який наразі поширюються з боку нового менеджменту компанії, але не можу за них надавати коментарі.

– Корецький в своєму інтерв'ю також зауважив, що до грудня 2022 року сума несплачених податкових зобов'язань по "Укрнафті" складала 4,58 млрд грн. Чи дійсно "Укрнафта" знову є великим боржником державного бюджету?

– Станом на 9 листопада 2022 (дата звільнення Олега Геза, – ред.) "Укрнафта" взагалі не мала невиконаних зобов'язань перед бюджетом.

"Укрнафта" була прибутковою компанією (із задекларованим прибутком за результатами діяльності за 9 місяців 2022 року), що мала намір впевнено та з прибутком закінчити цей непростий рік. Дійсно нам було дуже складно, особливо через руйнування єдиного в країні нафтопереробного заводу "Укртатнафта", але ми намагалися тримати цей удар. За 10 місяців 2022 ми

сплатили більш 18 млрд гривень податків (рента, ПДВ, податок на прибуток) та станом на 9.11.2022 новий менеджмент отримав в управління прибуткову компанію фактично з нульовою заборгованістю з податків, що може бути підтверджено фінансовою звітністю.

Зауважу, станом на грудень, який згадує пан Корецький, "Укрнафта" дійсно "напрацювала" кілька мільярдів заборгованості перед бюджетом. Станом на лютий розмір податкового боргу компанії з урахуванням майбутніх штрафних санкцій вже перевищує 4 мільярди. Але це вже виключно відповідальність нового менеджменту компанії.

На мою думку, причиною стало те, що в умовах буквального захоплення підприємства, особливо такого величезного як "Укрнафта", були порушені багаторічні господарські зв'язки, договори, що призвело до неможливості забезпечувати виконання фінансових планів тощо. Серед прикладів – розірваний багатомільярдний договір на продаж природного газу, десятки договорів з постачальниками та партнерами з причин їх "пов'язаності" зі старою управлінською командою та/або акціонерами. Як наслідок – "проливи" бензину через АЗК впали, контрагенти опинились під шквалом безпідставних звинувачень, а сама "Укрнафта" задля отримання коштів вимушена була протягом грудня-січня продавати природний газ за демпінговою ціною.

Крім того, нові менеджери вже приступили до амбітних дороговартісних проектів, таких як ребрендинг та реконструкція АЗК. Якщо за законом вилучення акцій під час війни – тимчасовий захід, то погодьтесь, замовлений ребрендинг АЗК навряд чи є завданням від Міністерства оборони України та першочерговою необхідністю.

В період листопаду-грудня в "Укрнафти" проводили масштабні звільнення серед управлінців середньої ланки, вбирали усіх, хто на думку керівництва мав відношення до попередніх акціонерів. Офіс компанії насправді заповнили представники WOG (колишнє місце роботи самого Сергію) та "Метінвесту" (колишнє місце роботи пана Шурми), які в пожарному режимі намагалися втримати управління компанією. Але та шалена турбулентність, в який опинилася компанія, напевно не завжди давали їм таку можливість. Міністерство оборони наразі в "Укрнафті" жодним чином не представлено.

– Корецький говорить в своєму інтерв'ю про виявлену нестачу сотень тисяч тон нафти в компанії та пов'язаний з цим від'ємний результат роботи "Укрнафти" в 2022 році. Чи дійсно було так? Прокоментувати ці факти.

– "Укрнафта" станом на 9 листопада 2022 не мала нестач нафти і я впевнений, що про це новому керівництву добре відомо. Станом на 30 листопада 2022 року робоча комісія "Укрнафти" та "Укртатнафти" провели звірку обсягів всієї документації щодо транспортування та передачі нафти. І це не лише документи "Укрнафти" – документи "Укртранснафти" та "Укрзалізниці" тощо.

Але представники "Укртатнафти" не отримали погодження від самого Корецького, який насправді всупереч закону також є з 9 листопада 2022 директором "Укртатнафти" на підписання актів звірки. Наразі новий директор одночасно "Укрнафти" та й "Укртатнафти" говорить, що в "Укрнафті" нестача? Немає нестачі в "Укрнафті", натомість напевно є лише бажання чинного управлінця створити її видимість.

– Навіщо йому це робити?

– Можна гадати, з якою метою відбувається ця маніпуляція. На мою думку, усі добре розуміють, що обставини, за яких почало працювати нове керівництво "Укрнафти", з правової точки зору можуть після війни трактуватися як дуже неоднозначні, а тому воно за будь-яку ціну намагається захистити власні інтереси та інтереси тих, хто їх призначив.

Звинувачувати "попередників" у всіх гріхах це ж такий звичайний та розповсюджений серед менеджерів "від держави" прийом в Україні.

Пан Корецький одразу після вступу на посаду запросив на перевірку Державну аудиторську службу України та Державну фіскальну службу. Тому йому необхідно пред'явити їм саме історію "нестач" та "зловживань"попередників.

Окремо зауважу наступне. З листопада 2022 року за дорученням МО компанія "Увекон" проводить оцінку акцій, які були вилучені у міноритарних акціонерів. Нагадаю, 7 листопада акції "Укрнафти" втратили більш 12 000 акціонерів компанії. За законом держава повинна повернути їм акції після війни або компенсацію вартості, якщо акції буде неможливо повернути.

Безумовно, ініціатори націоналізації зацікавлені в тому, щоб розмір компенсації, належної акціонерам, був якомога нижчим. Цій меті як раз має відповідати сумна картина збиткового підприємства, з купою боргів перед бюджетом тощо. Тому в мене немає жодного сумніву в тому, що висновки ДАСУ та ДФС будуть вкрай упередженими задля досягнення саме цієї мети.

– З яким в цілому фінансовим результатом закінчила "Укрнафта" 2022 рік?

– Не можу відповісти на це питання, оскільки особливості діяльності "Укрнафти" протягом листопада-грудня 2022 повністю переформовували будь-які очікування та плани компанії. Руйнація, як я вже говорив, господарських зв'язків могла нанести непоправної шкоди компанії. Крім того, маю думку, що в поточних умовах прибуток компанії вочевидь не є метою нового керівництва. Збитковість компанії дозволить занизити розмір майбутньої компенсації колишнім акціонерам компанії.

– Як так вийшло, що мережа АЗС "Укрнафти" на 500 станцій не мала свого парку бензовозів та не мала свої нафтобаз? Це свідоме рішення

попереднього менеджменту чи міноритарних акціонерів? Чи можна було придбати ці активи на "Укрнафту"? Чи можна було взяти в лізинг автопарк?

– Ми неодноразово здійснювали аналіз економічної ефективності придбання власного парку бензовозів і не знаходили раціональності в такому рішенні, з огляду на необхідність утримання значного штату працівників цього напрямку та доступність і перенасиченість ринку послуг автотранспортних перевезень до початку війни. Проста логіка і економічні розрахунки підтверджували ефективність використання аутсорсингу.

Ми також розробляли програми відмови від використання власного автотранспорту на інших ділянках господарської діяльності і це мало свої позитивні перспективи. Скажу більше, наскільки мені відомо, нові менеджери "Укрнафти" також розглядають проекти відмови від використання власного транспорту та задоволення власних транспортних потреб через використання аутсорсингу.

Безумовно "Укрнафта" могла замість вкладень в підтримку видобутку та виплати дивідендів акціонерам витрачати кошти на придбання власного парку бензовозів, нафтобаз. Але останні щонайменше 15 років діяльності "Укрнафти" засвідчують відсутність в цьому потреби. Здебільшого ми торгували продукцією власного виробника – "Укртатнафти" та мали надійних партнерів в забезпеченні транспортування нафтопродуктів та їх збереженні. Лише катастрофічне руйнування господарських ланцюгів з боку нового керівництва "Укрнафти" після її силового захоплення призвело до виникнення такого питання. Нажаль, існуючий досвід доводить, що державні менеджери зазвичай між економією та витрачанням коштів надають перевагу останньому.

– У згаданому інтерв'ю Корецький не зміг пояснити, чому протягом року не було вироблено рішення про експорт нафти в ЄС чи поставки по давальницькій схемі. З чим це пов'язано? Видобута нафта вся закачується в сховища "Укртранснафти"? Який обсяг нафти "Укрнафта" могла б експортувати в ЄС?

– Вважаю що пан Корецький звісно не може пояснювати те, свідком чому не був. Насправді з квітня 2022 року ми пропонували та буквально вимагали від уряду допомоги щодо нормативного врегулювання можливості експорту нафти в умовах руйнування виробничих потужностей "Укртатнафти". Але численні звернення як правління "Укрнафти" так і її Наглядової ради залишалися поза увагою уряду. Тим не менш, з червня 2022 ми, розуміючи важливість питання, активно займалися перемовинами з нафтопереробниками країн Євросоюзу.

Не буду розкривати конфіденційної інформації, але мені відомо, що вже після мого звільнення "Укрнафта" частково отримала результат цієї роботи. Одна з європейських компаній, з якою ми розпочали роботу влітку, в грудні 2022

офіційно повідомила "Укрнафту" щодо готовності розглядати її як потенційного постачальника нафти для переробки. Цей процес зайняв майже 6 місяців.

Нажаль, не можу в умовах воєнного часу коментувати деталі зберігання видобутої нафти в Україні.

– "Укрнафта" в грудні 2022 заявила про припинення обслуговування у власній мережі паливних карток "Авіас". В той час багато споживачів скаржаться на порушення з боку "Укрнафта" зобов'язань за придбаними раніше паливними картками. Чи можете ви пояснити, що відбувається з ким напрямком діяльності "Укрнафти"?

– Паливний проект "Авіас" протягом 15 років був свідомим вибором "Укрнафти" на роздрібному ринку нафтопродуктів. По суті він об'єднував різноманітних продавців нафтопродуктів українського виробника, мав розгалужену мережу АЗК, власники яких в той же час залишалися незалежними у веденні власної торгової діяльності. Це призводило до суттєвого збільшення "проливів", залучення нових покупців та збільшення впливу "Укрнафти" на сам ринок.

"Укрнафта" приймала активну участь в цьому проекті, була зв'язана договірними зобов'язаннями та станом на грудень 2022 року володіла величезним обсягом паливних карток, які активно реалізовувалися на ринку.

Після "націоналізації", новий керівник "Укрнафти", не бажаючи мати справу з партнерами, які в нього асоційовувалися з колишніми акціонерами "Укрнафти", зажадав в односторонньому порядку зміни існуючих умов співпраці з проектом "Авіас", а згодом вийшов з перемовин та заявив про намір запуску власного проекту паливних карток.

Нажаль, це рішення може мати дуже негативні наслідки для ПАТ "Укрнафта". Таке спровоковане порушення зобов'язань, як я розумію, вже має наслідки у формі зустрічної відмови компаній проекту "Авіас" обслуговувати карти, належні "Укрнафті", до досягнення домовленості щодо вирішення конфлікту. Ця свідома провокація, ініційована діючим керівником "Укрнафти", також може коштувати компанії мільярди гривень збитків.

Як я вже говорив, можливо, збитки – свідома мета нового менеджменту "Укрнафти". Адже дійсно, доведення компанії до банкрутства дозволить заявити про неможливість повернення акцій колишнім акціонерам. При цьому необхідно буде лише перекласти вину на "попередників", що зазвичай державний менеджмент робить із задоволенням.

Зараз вже достеменно відомо, що всі 3 місяці новий менеджмент займається виключно фабрикацією карних справ і озвучуванням ефемерних космічних мільярдних збитків та нестач, яких насправді не має.

– Так, а чому тоді відбулась зміна керівництва? Людина, яку звільнили мабуть має знати чи як найменше, розуміти причину.

– Я впевнений, з часом відкриється основна мета "націоналізації" "Укрнафти" – використання законодавства про вилучення майна на період воєнного стану під гаслами необхідності забезпечення пальним ЗСУ для прикриття злочинної схеми привласнення активів групою осіб з метою власного збагачення. Насправді ні про які інтереси ЗСУ або держави від реалізації цього злочинного плану не йдеться, бо держава і так останніми роками повністю контролювала діяльність "Укрнафти" через мажоритарного акціонера – "Нафтогаз" України.

Підтвердженням цього є останні заяви представників влади та нового менеджменту з відвертим маніпулюванням фактами і відвертою брехнею. А мета цих заяв створити негативний фон щодо попередньої діяльності компанії, та наштампувати купу кримінальних справ задля створення підґрунтя не повертати незаконно привласнені активи міноритарним власникам. Нажаль ініціаторам вдалося свідомим маніпулюванням ввести Ставку та президента в оману стосовно дійсних обставин діяльності "Укрнафти" в умовах воєнного часу, але правду неможливо безкінечно замовчувати.

***

РБК-УКРАЇНА

Незалежні члени наглядової ради "Укрнафти": націоналізація компанії спричинила безліч порушень закону

2023-03-04

НАДІЯ СКЛЯРЕНКО

Наприкінці 2022 року на Ставці верховного головнокомандувача прийняли рішення примусово вилучити акції найбільшої нафтовидобувної компанії – ПАТ "Укрнафта" – та найбільшого нафтопереробного заводу – ПАТ "Укртатнафта" – в управління Міністерства оборони України. Після цього на підприємствах, які було визнано військовим майном, змінили керівництво та склад наглядових рад.

Подальший розвиток подій навколо націоналізованого ПАТ "Укрнафта" та висунуті звинувачення, зокрема нібито у відмові компанії постачати нафтопродукти армії та великий податковий борг, змусили звернутися за коментарями до голови та незалежних членів, голів трьох ключових комітетів

Незалежні члени наглядової ради "Укрнафти" до зміни керівництва компанії - Микола Гавриленко, Андрій Бойцун, Олена Макеєва

(з призначень та винагород, аудиту та сталого розвитку) наглядової ради "Укрнафти", які діяли на момент примусового вилучення акцій.

Микола Гавриленко, Андрій Бойцун, Олена Макеєва та Павло Загороднюк в інтерв'ю РБК-Україна розповіли свою версію подій та відповіли на низку проблемних питань, які допоможуть зрозуміти ситуацію в компанії.

***

– Чи володіла наглядова рада компанії достатнім інструментарієм для контролю за діяльністю правління? Які були основні складові такого контролю?

Микола Гавриленко: Наглядова рада володіла достатніми інструментами та повноваженнями для контролю над діяльністю менеджменту і компанії в цілому.

Насамперед, це реалізувалося шляхом можливості отримувати оперативну інформацію від менеджменту компанії в щоденному режимі та служби внутрішнього аудиту, особливо у період воєнного часу. Ми постійно тримали руку на пульсі.

– Чи мала наглядова рада станом на листопада 2022 року претензії до правління, що могли б стати підставою для його переобрання?

Микола Гавриленко: Жодних. Завжди конструктивна робота, професійний обмін думками, безумовне виконання рішень наглядової ради та "Нафтогазу", як мажоритарного акціонера.

– Чи звертався уряд, інші органи влади, або НАК "Нафтогаз України" як державний акціонер в березні-листопаді 2022 до очолюваної вами наглядової ради з претензіями щодо роботи компанії, її менеджменту з питань відмови постачання пального на адресу ЗСУ та інших сил оборони, або наявності податкового боргу?

Микола Гавриленко: Жодних подібних звернень, або претензій на адресу як наглядової ради "Укрнафти", так і на адресу НАКу не надходило. Нагадаю, що окрім незалежних членів, від "Нафтогаз України" в наглядовій раді "Укрнафти" були представники з-поміж топ-менеджменту, і відповідно вся необхідна інформація у державного акціонера про діяльність "Укрнафти" була в оперативному режимі.

Особливо, якщо б були якійсь претензії з боку військових. Питання було б негайно розглянуто, і якщо підтвердилися факти можливих зловживань у період фактичної війни – менеджмент був би негайно усунуто від виконання обов'язків. Наглядова рада мала такі повноваження. А якщо було б виявлено факти зловживань з боку наглядової ради, "Нафтогаз" мав можливості для її майже_негайного переобрання. Тому всі звинувачення про нібито відмову постачати пальне ЗСУ – не відповідають дійсності.

– Як би ви в цілому оцінили роботу правління та компанії в умовах воєнного часу?

Микола Гавриленко: Професійно, наскільки це можливо у такій складній ситуації.

– Пане Андрію, як експерт з питань корпоративного управління та автор концепції реформи корпоративного управління НАК "Нафтогаз України", як можете оцінити процес націоналізації ПАТ "Укрнафта" та її результати? За умови належності НАК "Нафтогаз України" контрольного пакету акцій, чи дійсно такий крок вбачається необхідним?

Андрій Бойцун: З точки зору корпоративного управління, рішення про вилучення акцій "Укрнафти" – так само, як і інших чотирьох компаній ("Мотор Січ", "Запоріжтрансформатор", "АвтоКрАЗ" та "Укртатнафта", – ред.) – є глибоко помилковим. Кажу це без жодного сумніву. Не лише тому, що воно відбулося із незчисленною кількістю порушень закону, а – в першу чергу тому, що досі немає відповіді на просте питання – а для чого це було зроблено?

Я хочу вірити, що держава мала добрі наміри, але ми їх досі не розуміємо. Але навіть тоді вона повинна була обрати правильний, законний спосіб для їх

реалізації. Одних лише добрих намірів для цього не достатньо – часто самі по собі вони приводять не туди.

Тепер же, коли частина інформації щодо змін в "Укрнафті" стала доступною, треба звернути увагу на ці помилки і закликати державу їх виправити.

Уся серія рішень від Ставки верховного головнокомандувача до рішення НЦКПФР посилається на примусове вилучення для "для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану". Впевнений, що державі варто пояснити і громадськості, і акціонерам, у чому ж ці потреби полягають – особливо у випадку "Укрнафти", де держава через "Нафтогаз" і так мала контрольний пакет.

На прикладі "Укрнафти", якщо держава мала потребу в бензині, дизелі, газі чи автомобілях, то вона могла звернутися до компанії – і компанія би точно не відмовила. Від самого початку повномасштабної війни "Укрнафта" належним чином та в повному обсязі виконувала поставлені мобілізаційні завдання, надавала допомогу військовим, органам державної влади та місцевого самоврядування.

За потреби держава мала право примусово вилучити ці самі бензин, дизель, газ та автомобілі "Укрнафти" за тим самим законом про примусове вилучення. Більше того – зараз на ринку вдосталь нафтопродуктів, а от потреба країни у них у квітні 2022 року була найгострішою. Чому держава не вдалася до примусового вилучення тоді або взагалі на початку повномасштабної війни?

За законом, на який посилається держава, вона повинна відшкодувати вартість вилученого майна або повернути його. Як це буде зроблено, якщо закон не передбачає механізму вилучення такого майна, як корпоративні права? У законі сказано, що у разі примусового відчуження складається акт, який підписується власником майна або його законним представником і уповноваженими особами військового командування, а право державної власності на майно виникає з дати підписання акту.

На це саме звертає увагу, наприклад, Українська асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ), яка до того ж просить НЦКПФР включити до складу активів інституційних інвесторів (ІСІ) та недержавних пенсійних фондів (НПФ) боргові зобов'язання держави, які виникли за операціями щодо примусово відчужених на користь держави активів. Ці ІСІ та НПФ – численні дрібні акціонери "Укрнафти". Тобто УАІБ вимагає визнати, що держава повинна відшкодувати або повернути їм вилучені акції.

Натомість, якщо ці рішення по суті є конфіскацією активів "олігархів" (як випливає із заяви речника Офісу президента), то чому держава боїться сказати про це прямо? Чому навіть не спробувала довести провину "олігархів" у суді? І чому тоді разом із акціями "олігархів" конфіскуються акції 13 тисяч дрібних акціонерів "Укрнафти" – пенсіонерів, працівників компанії, інвестиційних

фондів (у тому числі іноземних)? Яким чином держава планує захистити права цих акціонерів при проведенні оцінки їхнього майна – акцій?

На жаль, ці питання поки без відповіді – от державі й доводиться вигадувати всілякі нісенітниці про непоставлені нафтопродукти чи ще там щось. Можливо, широкому загалові це й подобається, але жодну із цих речей держава не може нічим підтвердити. А відтак – тлумачити усі подальші кроки держави важко. Але ці кроки відбулися із незчисленною кількістю порушень.

І дуже дивно, що все це віддали Міноборони – не просто вилучені акції віддали, а ще й голоси "Нафтогазу" на загальних зборах "Укрнафти" передали Міноборони. Мені Міноборони навіть шкода, бо свою військову роботу вони роблять на відмінно, а тут, я впевнений, вони й досі сидять і думають – що з усім цим робити? Вони, природньо, не розбираються у цих питаннях, от і теж наробили безліч помилок.

– Як експерт з питань корпоративного управління як оцінюєте рівень корпоративного управління вже в державній ПАТ "Укрнафта"?

Андрій Бойцун: Не треба бути інсайдером, щоби зрозуміти, що там зараз ручний контроль. НКЦПФР не опублікувала своє рішення № 1320, яким забезпечила передачі акцій "Укрнафти" (та інших чотирьох підприємств) до Міноборони.

Після вилучення акцій "Укрнафти" та "Мотор Січі" Україна не має навіть того мізерного фондового ринку, який існував ще кілька місяців тому.

Чому акціонери дізнаються про ланцюжок блискавичних рішень про примусове відчуження їхніх акцій не з повідомлення регулятора, а з Telegram-каналу народного депутата Ярослава Железняка? Чим так перевантажений регулятор, який навіть не має ринку, який він би регулював? Чому з одного боку блискавично приймає рішення у неділю, а з іншого – потім навіть не може його опублікувати? Ці питання – теж поки без відповіді.

Закон вимагає, щоби негайно було розкрито інформацію про те, що акціонери більше не володіють своїми акціями, що в компанії змінився контроль, що було змінено статут та змінилася структура органів управління. Якщо наша держава переймається захистом права приватної власності, розвитком фондового ринку та запровадженням стандартів корпоративного управління, то чому цього не було зроблено так само блискавично – або принаймні у прописані терміни?

У понеділок, 7 листопада міністр оборони заявив: "Загальні збори (акціонерів) відбулися. Затверджено наглядові ради, і вже згідно із законами, стандартами корпоративного управління ці наглядові ради призначатимуть поточний менеджмент, тобто виконавчих керівників тощо, щоб робота підприємств не припинилася".

Я щиро поважаю Олексія Рєзнікова за ту титанічну роботу, яку він робить, виборюючи перемогу України у війні проти РФ – як на військовому, так і на дипломатичному фронті. Але на жаль, факти саме у цій його заяві–є дуже далекими від реальності.

По-перше, на прикладі "Укрнафти", її нова наглядова рада є нелегітимною, бо її сформовано всупереч вимогам закону про акціонерні товариства. Ба більше, вона не відповідає навіть ані новому статуту компанії від 7 листопада, ані ще новішому від 9 листопада, хоча їх поспіхом було затверджено тими самими загальними зборами акціонерів.

Так, у цьому статуті записано (як і повинно бути за законом), що наглядова рада повинна складатися із акціонерів або їхніх представників та незалежних директорів, мати два обов'язкові комітети, які повинні очолювати незалежні директори, а більшість цих комітетів мають становити незалежні директори. Жодну із цих вимог, затверджених у статуті представниками Міноборони, не виконано.

По-друге, на жаль, не доводиться й близько говорити про стандарти корпоративного управління. Ті самі наглядові ради складаються виключно із представників акціонера (Міноборони) і виконують виключно роль мовчазних підписантів. Навіщо таку роль погодилися взяти на себе ці люди – ще одне питання без відповіді.

По-третє, із документів, опублікованих у листопаді на сайті "Укрнафти", видається, що нового керівника компанії було призначено голосами нелегітимної наглядової ради у вівторок 8 листопада – адже у той день діяв статут, який було затверджено днем раніше. У ньому написано, що призначення керівника є виключним повноваженням наглядової ради. Але наглядова рада виступила статистом, якому було надано честь тихо підписатися під чужим рішенням, бо навіть технічно неможливо, щоби зненацька призначена у понеділок наглядова рада уже у вівторок самостійно знайшла кандидата і призначила його керівником такої великої компанії.

Проте, схоже, Міноборони швидко усвідомило одну зі своїх помилок і вже у середу 9 листопада знову провело загальні збори акціонерів, на яких знову переписало статут (знову з помилками та порушеннями), у якому сказало, що тепер керівника призначають загальні збори. І тут же (схоже, вдруге) призначило Сергія Корецького директором "Укрнафти".

Але й тут порушення. Як може керівник тепер уже державної "Укртатнафти" очолювати її, одночасно очолюючи ще й "Укрнафту" та власний приватний бізнес, коли закон про управління об'єктами державної власності це прямо забороняє?

Тут наглядова рада була статистом уже офіційно – хоча навіть при новому статуті, за законом саме від неї повинна була надійти пропозиція на загальні

збори. Це лише іще один із прикладів того, що "стандарти корпоративного управління" – тут є не більше, ніж бутафорією.

Але якщо під час війни державі не потрібне корпоративне управління, то чому прямо про це не сказати? Громадськість, принаймні з часом, зрозуміє це краще, ніж імітацію. Адже це підриває авторитет міністра і міністерства, які сьогодні роблять надважливі речі, а відтак – ставить під сумнів правильність усіх інших їхніх рішень.

Наглядова рада несе відповідальність за своєчасне розкриття інформації. Наша наглядова рада ставилася до цього дуже ретельно. Важко зрозуміти, чому нова наглядова рада у порушення закону не забезпечила своєчасне розкриття інформації про зміну акціонерів, статуту, наглядової ради та керівника компанії.

Про невпевненість держави у законності своїх дій свідчить і те, що у вівторок 8 листопада офіс компанії було заблоковано озброєними людьми. Таке можна було собі у явити у буремні 90-ті – тоді рацію мав той, хто мав більше сили та зброї. Не хочеться вірити, що сьогодні – знову так. Але тоді для чого нового керівника до офісу повинні заводити озброєні люди?

Про невпевненість держави говорить і те, що судячи з протоколів загальних зборів акціонерів, вона не довірила брати участь в них навіть мажоритарному акціонеру – "Нафтогазу". Із протоколів випливає, що "Нафтогаз" просто виписав довіреність на Міноборони. При тому, що "Нафтогаз" має контрольний пакет в "Укрнафті", держава вирішили збільшити його до 100% і усунути навіть "Нафтогаз".

Загальні збори 9 листопада усунули правління "Укрнафти" в порушення контрактів миттєво та одночасно, без передбаченого попередження за два місяці. Лише після цього силовики завершили обшуки в офісі 10 листопада. Можливо, хтось скаже, що це швидке встановлення контролю, але факти свідчать про прямо протилежне. Не відбулося жодної налагодженої передачі справ або введення нових керівників на посади. Звільнено фахівців, які пропрацювали в компанії останні 6-7 років – але не призначено новий менеджмент замість них. Нове керівництво також впевнено прозвітувало про те, що скасувало поточні довіреності на керівників середньої ланки.

Звучить гордо – але зруйнувати старий менеджмент та прийняття рішень ще не означає встановити новий. В результаті прийняття рішень, очевидно, застопорилося на одноосібному керівникові, який до того ж повинен займатися "Укртатнафтою" (офіс якої ще й розташовано у іншому місті) та власним бізнесом, – і це в умовах кризи із енергозабезпеченням та зв’язком. Простим свідченням цьому є те, що на заправках "Укрнафти" дизель тоді зник, а бензину та газу – не вистачало. Люди їхали заправлятися у конкурентів. Для чого це потрібно?

Безліч запитань без відповіді – але вже зараз зрозуміло, що зроблено безліч порушень закону та принципів корпоративного управління. Я вважаю, що держава повинна дати відповіді на ці запитання і повиправляти помилки.

– На вашу думку, які кроки були б доцільними з боку влади для стабілізації ситуації в "Укрнафті"?

Андрій Бойцун: Дехто скаже – зараз війна, тому нехай все буде за законом воєнного часу. Нехай – але все одно за законом. Якщо держава вважає, що під час війни виправдано забирати акції у власників без повідомлення, наглядові ради непотрібні, а керівники держпідприємств можуть суміщати цю роботу із приватним бізнесом, то треба це просто чесно сказати – і змінити закон. Інвестори після цього, звичайно, передумають вкладати в Україну, але це буде чесним вчинком.

Але якщо ми прагнемо бути демократією, та ще й претендуємо на членство у ЄС, то повинні дотримуватися верховенства права – навіть під час війни. Це буде набагато кращою відповіддю російському агресору, ніж потенційна диктатура. Раз ми уже подали заявку на членство в ОЕСР, то давайте дотримуватися принципів корпоративного управління ОЕСР. Це буде набагато кращою відповіддю агресору, ніж утвердження в Україні право сильного.

Ми розуміємо, що навіть держава має право на помилку. Але якщо відбулося порушення закону, права приватної власності та принципів корпоративного управління – а у випадку принаймні "Укрнафти" це сталося – то щоби це не стало новим правилом, треба мати сміливість визнати помилку і виправити її.

Ми знаємо, що сміливості Міноборони та керівництву держави точно не бракує.

– Пані Олено, чи володіла наглядова рада "Украфти" та очолюваний вами аудиторський комітет достатнім інструментарієм для контролю за діяльністю правління? Які були основні складові такого контролю?

Олена Макеєва: Так, наглядова рада мала всі інструментарії та здійснювала належний нагляд за діяльністю правління в межах встановлених повноважень.

Комітет з питань аудиту кожні 6 місяців звітував про свою роботу. В звітах детально зазначені повноваження та компетенції комітету, інформація про засідання комітету, а також ключові питання комітету, ознайомитися можна за посиланням.

Вся інформація є доступною у публічному доступі.

– Чи мав комітет з питань аудиту станом на листопад 2022 року претензії до правління, що могли б стати підставою для його переобрання? Чи звертався НАК "Нафтогаз України" як акціонер в жовтні-листопаді 2022

року до очолюваного вами комітету або наглядової ради з претензіями щодо роботи виконавчого органу?

Олена Макеєва: Повноваження комітету з питань аудиту визначені у положення про комітет, статуті ПАТ та інших регламентних документах. Питання призначень голови та членів правління знаходяться в компетенції комітету з питань призначень та винагород, звіти якого публікувалися щороку та є в публічному доступі.

На щоквартальній основі комітет з питань аудиту розглядав наступні питання: обговоренняосновних рекомендацій зовнішнього аудитора з удосконалення системи внутрішніх контролів, процесу обліку та підготовки фінансової звітності; обговорення питання удосконалення плану управління ключовими ризиками товариства; обговорення стану дебіторської заборгованості товариства ; обговорення питання актуального стану сплати податкових зобов'язань ПАТ "Укрнафта"; обговорення результатів виконання стратегії з продажу паливних скретч-карток; ознайомлення з результатами роботи відділу внутрішнього аудиту, а саме щодо статусу виконання Плану аудиту на рік, статусу впровадження рекомендацій внутрішнього аудиту та інші.

Останнє засідання комітету з питань аудиту за моєї участі відбулося 26 жовтня 2022 року, на якому, серед іншого, був розглянутий поточний стан підготовки річного бюджету на 2023 рік ПАТ "Укрнафта".

Комітет з питань аудиту не мав претензій до роботи голови компанії та членів правління. Голова ПАТ "Укрнафта" та члени правління постійно брали участь у засіданнях комітету з питань аудиту, надавали інформацію та документацію на запит членів комітету.

– Чи зберігався належний контроль наглядовою радою за роботою правління в умовах війни в 2022 році, чи не була утрачена належна комунікація вашого комітету із службами компанії?

Андрій Бойцун: Так, зберігався. Одна із перших речей, яку я зробив вранці 24 лютого 2022 року, було зателефонувати секретареві наглядової ради "Укрнафти" і запропонувати зібрати наглядову раду. Тут ще було й питання у тому, що склад наглядової ради переобрали всього за тиждень до початку повномасштабної війни – а повідомлення про підсумки голосування на загальних зборах акціонерів взагалі вийшло лише за день до цієї війни.

Отже, для того, щоби наглядова рада могла приймати рішення, вона спочатку повинна була зібратися на засідання і обрати голову, склад комітетів та голів комітетів. І ми це зробили у перші дні після вторгнення. Далі ми збиралися дуже регулярно. Востаннє – за півтора тижні до вилучення акцій. А окрім офіційних засідань була купа проміжної комунікації з менеджментом.

Як формально, так і неформально правління нас регулярно інформувало, у тому числі, й про виконання мобілізаційних завдань, і про те, як намагалося налагодити роботу з нафтопродуктами, але не отримувало жодної реакції від уряду.

Так само й комітет з призначень та винагород, який я очолював, працював абсолютно регулярно – і там вистачало задач. Востаннє проводили засідання 19 жовтня – за два з половиною тижні до вилучення. А от сьогодні наглядова рада – "Укрнафти" навіть немає комітетів – і не може їх мати у силу тих причин, про які я сказав раніше. Самі порівнюйте.

Олена Макеєва: З початку війни наглядова рада та комітет з питань аудиту знаходилися в постійному контакті з правлінням ПАТ "Укрнафта", нас на постійній основі інформували про поточний стан справ, потреби, допомогу ЗСУ, стан видобутку, управління дебіторською заборгованістю, стан розрахунків з бюджетом, про людський капітал, співробітників, які постраждали та виплачені компенсації, інші питання. В мене немає претензій до роботи правління, всі знаходилися на місцях, виконували в повному обсязі свої функції, вчасно реагували на виклики та приймали необхідні для компанії та держави рішення.

Як аудитор, я вважаю, що найкраща оцінка роботи правління – це фінансові звіти, виробничі показники діяльності, своєчасно виплачені зарплати та податки. Тому чекаю на річний звіт та аудиторський висновок.

З листопада 2022 року мені нічого не відомо про роботу ПАТ "Укрнафта", я не знайома з новим керівництвом та новою наглядовою радою. До мене ніхто не звертався, передачі справ не було.

Разом з цим, я завжди особисто дуже ретельно готувала матеріали всіх засідань. Це не були сухі протоколи, в нас завжди були задокументовані всі питання, які розглядалися комітетом. І супроводжувалися вони презентаційними матеріалами. Сподіваюся, нова наглядова рада високо оцінила нашу роботу та якість матеріалів засідань комітету з питань аудиту.

– Чи були у наглядової ради претензії до правління ПАТ "Укрнафта" під час воєнного стану?

Андрій Бойцун: Звичайно, у будь-якій організації є робочі моменти, але я вважаю, що вони навпаки підкреслюють, що це – реально працююча організація, і в неї реально працююча наглядова рада. Це у нових акціонерів та нової наглядової ради, я впевнений, все тепер – одноголосно.

Наглядова рада та правління працювали злагоджено, а головне – попри війну, компанія працювала, працівники отримували зарплату, мобілізаційні завдання виконувалися. Тому знову повертаємося до питання, для чого було все це вилучення.

– Новий директор компанії Сергій Корецький заявляє про факти "нестачі сотень тисяч тон нафти", виявлені в "Укрнафті", величезну некеровану прострочену дебіторську заборгованість, що наразі загрожує ліквідності компанії. Так само пан Корецький заявив, що "Укрнафта" станом на грудень мала податкову заборгованість в розмірі більш 4 млрд гривень. Чи здійснювала наглядова рада контроль за цими питаннями?

Микола Гавриленко: На момент переходу компанії у власність Міноборони, "Укрнафта" не мала жодних нестач нафти та податкових заборгованостей.

Олена Макеєва: Питання актуального стану сплати податкових зобов'язань компанії розглядалося на постійній основі комітетом з питань аудиту. На засіданні 26 жовтня 2022 року головний бухгалтер Іванова О.В. представила інформацію щодо актуального стану сплати податкових зобов'язань ПАТ "Укрнафта" за формою, запропонованою комітетом, та повідомила про те, що станом на поточну дату податковий борг у товариства відсутній.

Ми отримали докази про відсутність податкового боргу ПАТ "Укрнафта" станом на 26 жовтня 2022 року. Ця інформація була доведена комітетом з питань аудиту членам наглядової ради на останньому засіданні 27 жовтня 2022 року.

За 2022 рік та станом на 26 жовтня 2022 року компанія сплатила понад 17 млрд гривень податків та зборів. Якщо точно, то 17 259 436 тис. грн.

Крім того, перед складанням річної фінансової звітності проводиться обов'язкова інвентаризація активів та зобов'язань, яка супроводжується незалежним аудитором. Мені не відомі результати такої інвентаризації, як і не відомо нічого про поточний стан компанії з листопада 2022 року.

Разом з тим, компанія дійсно має історичну прострочену дебіторську заборгованість. На засіданні 26 жовтня 2022 комітетом з питань аудиту був розглянутий поточний стан заборгованості в розрізі кожного контрагента в динаміці за кожний квартал 2022 року. Ми також завжди отримували від юридичного департаменту статус судових справ, запрошували керівника департаменту на наші засідання.

Питання управління дебіторською заборгованістю завжди було ключовим питанням незалежного аудитора, стан розрахунків та надійність дебіторів завжди аналізувалася аудиторами.

Тобто, правлінням ПАТ "Укрнафта" здійснювалося управління простроченою дебіторською заборгованістю. Як комітет з питань аудиту, ми здійснювали належний нагляд в рамках повноважень комітету.

– Колишній голова правління товариства Олег Гез категорично спростовує інформацію, поширену заступником голови Офісу президента щодо відмови компанії в постачанні нафтопродуктів Міноборони. Що вам

відомо з цього приводу, чи зверталося Міноборони за підтримкою до наглядової ради?

Микола Гавриленко: Мені не відомо про факти не виконання будь-яких мобілізаційних завдань чи протокольних доручень уповноважених органів. Ні до мене особисто, ні до наглядової ради з питаннями подібного характеру ніхто не звертався.

Олена Макеєва: Голова правління на постійній основі інформував наглядову раду про поточний стан справ. Останній раз поточний стан роботи "Укрнафти" розглядався на засіданні наглядової ради 29 вересня 2022 року. Правління інформувало нас про те, що компанією здійснюється забезпечення пальним спецтранспорту: ЗСУ, ТРО, екстрені служби та інші.

Мені нічого не відомо про відмови товариства в постачанні нафтопродуктів Міноборони. Міноборони або інші структури не зверталися з цим питанням до наглядової ради.

– В травні 2020 року ви як голова комітету з питань призначень наглядової ради ПАТ "Укрнафта" виступили проти рішення наглядової ради щодо припинення конкурсу на посаду CEO "Укрнафти" та призначення на цю посаду Олега Геза. Чи не пов'язуєте ви зміну керівництва "Укрнафти" в процесі націоналізації з обставинами призначення Геза поза конкурсом? Які у вас склались відносини з Олегом Гезом?

Андрій Бойцун: По-перше, "націоналізацію" (а насправді, вилучення корпоративних прав, які держава за законом повинна повернути або відшкодувати) я з тим конкурсом не пов'язую. Я взагалі не певен, що ті, хто це рішення ініціював, переймалися якимись там конкурсами чи взагалі питаннями прозорості. Якби переймалися, то, напевне, нового керівника "Укрнафти" через конкурс би призначали.

По-друге, я радий, що ви згадали те моє інтерв'ю, бо зараз воно лише підкреслює мою об'єктивність. Перечитайте його – ви не знайдете там жодного поганого слова про Олега Геза. Я тоді виступав саме за продовження конкурсу і за обрання найкращого кандидата, а не проти Олега Геза. До речі, Олег тоді теж був у списку кандидатів – і в інтерв'ю це сказано. Я був проти припинення конкурсу і проти призначення будь-якого кандидата поза конкурсом.

По-третє – і я впевнений, що Олег це підтвердить – ми з ним добре розумілися і спілкувалися протягом усього цього часу.

До речі, раз ви уже про конкурс – ми ж його відновили наприкінці 2021 року. Пропрацювали купу резюме і вже виходили на короткий список у лютому 2022 року. Там чудові кандидати були. Але сталася повномасштабна війна, яка

поламала ці плани. Але Міноборони, якби хотіло, то могло би, до речі, нашим списком скористатися.

– Новий керівник "Укрнафти" заявив про вкрай низькі показники видобутку та буріння компанії, в кращому випадку – 1 свердловину на рік. Чи відповідають дійсності озвучені факти? За вашою оцінкою, який обсяг буріння та видобутку як у довоєнний час, так і за 10 місяців 2022 року?

Павло Загороднюк: Не можна пов’язувати збільшення видобутку нафти, газу та конденсату "Укрнафтою" з обсягами буріння нових свердловин – це непрофесійний підхід. "Укрнафта" впродовж довгого часу не отримувала нових ліцензій, хоча намагалась брати участь в аукціонах Держгеонадра.

Підприємство не допускали до аукціонів і дискваліфіковували, оскільки "Укрнафта" мала велику заборгованість перед бюджетом, внаслідок того, що НАК "Нафтогаз України" не розрахувався за обсяги вилученого видобутого "Укрнафтою" природного газу. Тому не було нових площ, і розвідувальні свердловини не бурилися.

"Укрнафта" має близько 75 родовищ (точної цифри не маю, оскільки деякі родовища задіяні в судових процесах). Всі родовища знаходяться на різних стадіях експлуатації, деякі майже виснажені, але ці родовища – величезний актив "Укрнафти", оскільки їх експлуатація проводилася старими технологіями, і тому коефіцієнт вилучення нафти і газу є украй низьким, залишкові запаси вуглеводнів в цих родовищах величезні, і їх можна розкрити за рахунок сучасних технологій стимулювання видобутку: гідророзриву продуктивних пластів, буріння бокових стовбурів, кислотної обробки, тощо.

План такої діяльності розроблений менеджментом компанії і затверджений наглядовою радою передбачав збільшення видобутку за рахунок стимулювання припливів вуглеводнів, отримання в наслідок такої діяльності коштів, інвестування цих коштів в залучення нових технологій та отримання додаткових прибутків для розширення обсягів зазначеної діяльності.

На жаль, про таку діяльність в інтерв’ю Корецького не згадувалося. Але цей шлях збільшення видобутку найбільш перспективний, оскільки не треба бурити нових свердловин і будувати нову інфраструктуру. Це швидкий шлях нарощування обсягів видобутку і високопрофесійні фахівці "Укрнафти", використовуючи глибокий багаторічній досвід, за наявними даними, створювали проекти буріння нових свердловин на старих родовищах, і реалізація цих проектів була успішною.

Менеджментом був розроблений перспективний план розвитку компанії стосовно буріння нових свердловин та буріння бокових стовбурів на існуючому фонді: програма 2022-2026 передбачала буріння 20 свердловин (4 в 2022 році), буріння бокових стовбурів – 3 свердловини в 2022 році. Роботи з

вибору земельних ділянок, оформлення документації для проведення зазначених робіт вже були розпочаті в 2021-2022.

***

№ 1.356

Дайджест подій в Україні та навколо України від 05 березня 2023

Головне

УПАБ-1500Б *(від рос. управляемая планирующая авиационная бомба)* — сучасна керована авіаційна бомба, що планує, вагою 1 500 кг. Виробник — АТ "ДНВП «Регіон» (дочірнє підприємство Корпорації "Тактичне ракетне озброєння " — КТРВ), Росія. Застосовується у складі комплексів озброєння літаків фронтової авіації — винищувачів-бомбардувальників та штурмовиків. Має експортний варіант — *УПАБ-1500Б-Е (К029БЕ)*.[1]

керована авіаційна бомба УПАБ-1500Б-Е

Зміст [сховати]

1 Опис
1.1 Технічні характеристики бомби УПАБ-1500Б-Е
2 Модифікації
3 Застосування
4 Див. також
5 Примітки

Опис [ред. | ред. код]

УПАБ-1500Б вперше була представлена на *Московському авіаційно-космічному салоні МАКС-2019*. Бомба призначена для ураження наземних і надводних малорозмірних міцних і особливо міцних цілей типу посилених залізобетонних укриттів, командних пунктів, залізничних мостів, бойових кораблів, транспортних суден, та ін.

Система наведення інерційно-супутникова. Рульовий газовий привід, живлення від повітряного балона. Джерело електроживлення бортових систем — теплова батарея. Бойова частина — фугасно-бронебійна. Підривник контактний із трьома режимами затримки детонації. Бомба має Х-подібні крила в середній частині корпусу, а також стабілізуючі хвостові ребра як Х-подібної конфігурації, так і у формі планки з обмеженим трикутником. До задньої кромки хвостового оперення прикріплені поверхні керування зі щілинним циліндром.[2]

Технічні характеристики бомби УПАБ-1500Б-Е [ред. | ред. код]

- Довжина: 5,05 м,
- Діаметр: 0,4 м
- Повна вага: 1525 кг
- Маса бойової частини: 1010 кг
- Максимальна дальність застосування: до 50 км.
- Висота застосування: до 15 км.
- Кругове можливе відхилення — 10 м.[3]

1) ЗСУ покинули східну околицю Бахмута та відійшли за річку Бахмутка, але це лише тактичний відступ.

2) Українська спецура демонструє, що незабаром на росії на прикордонних територіях стане гаряче. Проте на сході орки ВЖЕ застосували новітні бомби, що планують, подібні до тих, що пообіцяли надати США.

3) Невже у когось були хоча б якісь надії що хуйлята ось так – візьмуть і підуть зі Запорізкьої АЕС. А якщо це так, то всі розмови про "демілітарізовну зону" - лише локшина на вуха лохторату.

4) Я не бачу ані єдиного варіанта "припинення війни" за рецептом Трампа крім припинення постачання зброї Україні щоби примусити її до "необхідного миру" на користь хуйла й до відмови від вступу в НАТО. Всі інші варіанти можна звести до єдиного – росія програє війну.

Теми доби

1) Росія застосувала на Донбасі плануючі бомби УПАБ-1500Б.

2) Українські війська залишили східну околицю Бахмута.

3) Переговори про створення зони безпеки навколо Запорізької АЕС зайшли в глухий кут.

4) Трамп заявив, що може "швидко врегулювати війну" в разі його повторного обрання президентом США.

1. Війна

1-1) Фронт

• На півночі Луганщини лінія фронту за добу практично не змінилася. Бої тривають у лісах на захід від Кремінної та на обох берегах річки Сіверський Донець.

• Найважча ситуація для української оборони складається під Бахмутом, де російські війська ні на годину не припиняють атаки на північ та південь від міста. ЗСУ після запеклих боїв відійшли за річку Бахмутка на східній околиці Бахмута. За інформацією з лінії фронту, окупанти тримають під вогневим контролем трасу Бахмут-Краматорськ. Прессекретар Східного угруповання військ Черевий стверджує, що цією трасою все ще є можливість доставляти до міста боєприпаси, продукти та медикаменти, а також вивозити поранених. На думку оглядачів видання The Wall Street Journal, метою застосування російським командуванням ПВК "Вагнера" було виснаження найбоєздатніших українських підрозділів, і це частково вдалося.

• Генштаб повідомив, що протягом доби ЗСУ відбили всі атаки в напрямку Торецька, на околицях Авдіївки та Донецька. У Мар'їнці на захід від Донецька окупанти вже кілька місяців не можуть прорвати українську оборону, місто повністю зруйноване.

• Спецпідрозділ ЗСУ "Кракен" знищив дроном-камікадзе вежу спостереження "Гренадер" у Брянській області РФ, з якою здійснювалося коригування артилерійських обстрілів території України.

Губернатор Білгородської області РФ повідомив, що в місті Новий Оскіл підрозділи ППО збили 3 ракети.

• Вночі Росія атакувала цілі в Україні 15 дронами-камікадзе, 13 з них були збиті підрозділами ППО.

• У прикордонній смузі на північному сході Харківщини внаслідок влучення російського снаряда в автомобіль загинули двоє місцевих жителів. Російські війська з-за кордону щодня ведуть обстріли територій Чернігівщини, Сумщини, Харківщини з важкої артилерії та завдають ударів дронами.

Армія РФ двічі обстріляла Куп'янськ. Пошкоджено залізничну інфраструктуру. Унаслідок влучення снаряда в приватний будинок загинув місцевий мешканець. Вночі було завдано ракетного удару по Краматорську. Під обстріл потрапили практично всі населені пункти на лінії фронту та в ближньому тилу українських військ.

На правому березі Дніпра в Херсонській області в селі Понятівка внаслідок влучання снаряда в житловий будинок загинули жінка та 2 її дітей.

• Спікер командування Повітряних сил Ігнат заявив, що Росія застосувала на Донбасі новітні плануючі бомби УПАБ-1500Б із винищувачів – бомбардувальників Су-34. Ці бомби спричиняють більших руйнувань, ніж крилаті ракети, оскільки несуть більше вибухівки. Зі слів Ігната, для протидії цій загрозі Україні потрібні сучасні західні винищувачі класу F-16, оскільки систем Patriot, здатних їх збивати, ЗСУ отримали зовсім небагато й вони не можуть перекрити небо над усією лінією фронту.

• Міністр енергетики Галущенко повідомив, що переговори щодо створення демілітаризованої зони навколо Запорізької АЕС зайшли в глухий кут. Росія стверджує, що станція є "федеральною власністю" та управляється компанією з Москви.

1-2) Тил

• Президент Зеленський стверджує, що Україна буде готова до наступного опалювального сезону. Енергетики, сили оборони та чиновники зроблять для цього конкретні кроки: буде посилено оборону енергооб'єктів та відновлено зруйновану інфраструктуру. Уряд має розширити можливості встановлення об'єктів малої генерації та подавання ними електроенергії до системи.

Пресслужба Укренерго повідомила, що обмежень споживання електроенергії немає на всій території країни. Ремонтні роботи на електромережах в Одесі за планом мають завершитися до 15 березня.

• Чиновники міністерства охорони довкілля та природних ресурсів розробили методику оцінки збитків від російської агресії. Вони підрахували, що Росія завдала екології України збитків на суму 2 трлн грн. Найбільш постраждали

ліси. 3 млн га лісів було пошкоджено – це майже третина всіх лісових угідь України. Ще 0,5 млн га перебувають у зоні окупації.

2. Україна та світ

• Канцлер Шольц стверджує, що Німеччина надала Україні у 2022 р. різноманітну допомогу на суму €14 млрд і стала найбільшим донором серед країн ЄС. Він наголосив, що відповідальність за припинення війни лежить на президентові Путіні, а основою для мирних переговорів є безумовне виведення російських військ із території України. На його думку, війна зайшла в глухий кут, проте Німеччина не змушуватиме українську владу йти на незручні компроміси. Шольц вважає, що Україна "вже готова до миру". Щодо гарантій безпеки для України він заявив, що говорити про це можна лише "у мирний час".

Польський президент Дуда назвав "неоколоніальною" війну, яка розв'язала Росія проти України, оскільки її метою є захоплення території, експлуатація українських природних багатств та поневолення населення.

• Колишній американський президент Трамп заявив, що мир стрімко рухається до Третьої світової війни, а він є єдиною людиною, яка здатна її запобігти. З його слів, він "швидко врегулює" війну в разі повторного обрання президентом.

• Президент Сербії Вучич у відповідь на звинувачення Росії в передаванні ЗСУ ракет РСЗВ заявив, що країна дотримується міжнародного права й не постачає зброї ні Україні, ні РФ.

• Суддя Народного суду Гааги Реп вважає, що Україна в межах своїх повноважень може судити російських топчиновників, крім президента Путіна. Він підкреслив, що для цього має бути створено міжнародний трибунал через ухвалення резолюції Генеральною Асамблеєю ООН не менш ніж 90 країнами-учасницями. У цьому випадку Росія не зможе застосувати вето в Раді Безпеки.

• Турецький міністр закордонних справ Чавушоглу повідомив, що влада країни працює над подовженням "зернової ініціативи". Росія назвала умовою своєї згоди "врахування інтересів російських агровиробників".

• За оцінкою оглядачів CNN, турецький президент Ердоган торпедує вступ до НАТО Фінляндії та Швеції, щоби не дратувати президента РФ Путіна. Після найжорстокішої економічної кризи російські гроші, які прийшли в країну в обмін на допомогу в обході західних санкцій, дали Ердогану змогу підняти зарплати, пенсії та стипендії студентам. Ба більше, Туреччині конче потрібні кошти на відновлення південно-західних регіонів, які постраждали від катастрофічного землетрусу.

• Протокою Босфор до Чорного моря пройшло російське судно MV Sparta IV з військовим вантажем із Сирії. Заборона на проходження через протоку не поширюється на "цивільні" судна, навіть якщо вони перевозять військові вантажі.

• Голова Єврокомісії фон дер Ляєн заявила, що ЄС поки не має доказів готовності Китаю постачати летальні озброєння Росії. Вона вважає, що питання про санкції проти Китаю є "гіпотетичним" і може стати темою порядку денного лише в разі підтверджених постачань зброї та боєприпасів до РФ.

• У Німеччині набирає обертів скандал навколо спалення працівницею фінінспекції документів фонду "Захист клімату та екології", який було створено прем'єр-міністром федеральної землі Мекленбург-Передня Померанія Швезіг для ухилення від американських санкцій проти російського газопроводу "Північний потік-2". Документи містили інформацію про переведення Газпромом "пожертв" Фонду на загальну суму €20 млн.

• Заступник генерального секретаря НАТО Джоане вважає, що Молдова не має боятися Росії, якщо хоче стати частиною Європи. Джоане не вбачає ризику вторгнення російських військ, які навіть не можуть впоратися з Україною. ЄС планує направити до країни цього літа місію для зміцнення сектора безпеки.

• Болгарія знищила кілька мільйонів доз вакцини від коронавірусної інфекції й не планує подальші закупівлі подібних вакцин. Рівень вакцинації населення країни не перевищує 30 %, що є найнижчим показником у ЄС. Вакцини з терміном придатності, що вже минув знищують і інші країни Євросоюзу – йдеться про десятки мільйонів доз. Майже всі країни ЄС скасували коронавірусні обмеження, водночас уряд України в грудні вкотре подовжив карантин до 30 квітня 2023 року.

Британське видання Daily Telegraph опублікувало низку матеріалів про те, як міністр охорони здоров'я та його підлеглі залякували населення країни зростанням смертності та появою нових штамів коронавірусу. На їхнє переконання, це допомогло сформувати "правильну поведінку" людей.

• Асоціація національних олімпійських комітетів країн Африки "одностайно" підтримала участь російських та білоруських спортсменів у всіх міжнародних змаганнях, у літній Олімпіаді в Парижі 2024 року тощо.

3. Тренди

• Нацполіція і далі наполягає, що в Україні нібито діють групи підлітків – фанатів аніме "Рьодан". Чиновники РНБО та МВС стверджують, що цей рух є російською інформаційною спецоперацією. Кіберполіція виявила 1600 учасників у 160 групах у месенджері Telegaram, які орієнтовані на Київщину.

***

№ 1.357

Крім того, що весь антикорупційний блок (НАЗК-НАБУ-САП-ВАКС) отримав ще один серйозний удар, очевидна глобальна проблема. Міжнародні експерти не гарантують якісного результату. І це очевидно не лише за конкурсом на директора НАБУ. Є ще нова ВРП

2023-03-06

Ведернікова

Тобто ми зіткнулися з реальністю та викликом – навчитися розраховувати на себе. Прямо серед війни. Коли **«державу вбиває ворог зовнішній, зсередини його зжирають місцеві черв'яки»**.

Потрібно видихнути. Потім вдихнути. Здобути уроки і йти далі.

P. S.

Тут ось Георгій ***Могильний*** написав вже про про деякі збобудки ***ДІАМ***, яким керував **новий директор НАБУ** Семен ***Кривонос***.

https://zn.ua/ukr/amp/ECONOMICS/novostvorena-derzhinspektsija-arkhitekturi-ta-mistobuduvannja-pereversh ila-korupovanu-dabi-po-stvorennju-problem-hromadjanam-ta-malomu-biznesu.html

***

Нова Держінспекція архітектури та містобудування перевершила коруповану ДАБІ по створенню проблем громадянам та малому бізнесу

Ті самі чиновники, які викривали корумпованість ДАБІ, «не помічають», що ДІАМ плодить ще гіршу статистику, і розповідають про чудову роботу.

2022-08-02

Новостворена Держінспекція архітектури та містобудування (ДІАМ), яка прийшла на заміну корумпованій Державній архітектурно-будівельній інспекції (ДАБІ), катастрофічно погіршила ситуацію для простих громадян і малого бізнесу, що веде будівництво СС1 (незначний клас відповідальності, - ред.).

Про це заявляє експерт з питань містобудування Георгій ***Могильний***.

"У результаті реформи зі створенням ДІАМ покращилися умови для великого бізнесу, що веде будівництво об'єктів класів наслідків СС2 і СС3 (10% усіх об'єктів будівництва), але катастрофічно погіршилася ситуація для простих громадян і малого бізнесу, що веде будівництво СС1 (90% усіх об'єктів)" - наголосив експерт.

Він нагадав, що на новостворену Державну інспекцію архітектури та містобудування покладалися надії на повне припинення незаконних дій при реєстрації повідомлень про початок будівельних робіт.

Для таких очікувань була ціла низка передумов:

1) повністю новий орган, створений саме для подолання корупції, що була в ДАБІ;

2) незаконність повернення повідомлень як одну із корупційних схем роботи ДАБІ було виявлено та підтверджено спеціально створеною ТСК ВРУ, тож ДІАМ повинна була це врахувати;

3) на відміну від ДАБІ, ДІАМ мала повний обсяг повноважень для здійснення як архітектурно-будівельного контролю, так і архітектурно-будівельного нагляду;

4) голова ДІАМ Семен Кривонос був великим прихильником ідей лібералізації та дерегуляції економіки і перед призначенням очолював Офіс простих рішень та результатів Михайла Саакашвілі, тож корупційне перетворення повідомлення на документ дозвільного характеру прямо суперечило його публічній позиції;

5) і головне: ЄДЕССБ пройшла стадію пілотного проєкту і розпочала повноцінну роботу, що банально унеможливлювало дії, не передбачені законодавством, бо «комп'ютер хабарів не бере».

Проте, **із початком роботи ДІАМ відбулося прямо протилежне очікуванням**.

Частка незаконних повернень повідомлень на доопрацювання в ДІАМ наразі в середньому у 2,5 разу перевищує показники корумпованої ДАБІ, а в органах державного архітектурно-будівельного контролю (ДАБК) при органах місцевого саомоврядування частка відмов підскочила втричі.

Усе це відбувається абсолютно відкрито і простежується через публічну державну систему. Але ті самі політики і високопосадовці, що казали про ситуацію із поверненням повідомлень як про доказ корумпованості ДАБІ, цього «не помічають» і розповідають про цілковиту відсутність корупції та чудову роботу ДІАМ, наводячи успішні приклади щодо зменшення кількості відмов і швидкості видачі дозволів на будівництво класів наслідків СС2 і СС3.

В окремих містах ситуація виглядає абсурдно.

Наприклад,

— департамент ДАБК Київської міської державної адміністрації на кожне чинне повідомлення продукує понад два повернення на доопрацювання. А в ДІАМ для складного будівництва СС3 при

отриманні дозволу на два видані дозволи припадає приблизно одна відмова. Тож розпочати в Києві будівництво найнижчого класу відповідальності СС1 при повній його дерегуляції в чотири рази складніше, ніж будівництво найвищого класу наслідків СС3, що потребує отримання дозволу.

На думку експерта,

— руки рядовим виконавцям розв'язав наказ №107 (додаток 5), підписаний **головою ДІАМ Семеном Кривоносом** у перший же день роботи нового органу.

16 вересня минулого року він затвердив ***Інформаційну картку*** адмінпослуги з реєстрації повідомлення.

13.	Способи отримання відповіді (результату)	Після подання повідомлення в електронній формі через Портал Дія його статус можна перевірити в електронному кабінеті. Повідомлення про вдалу реєстрацію чи повернення документа на доопрацювання також з'явиться в електронному кабінеті і буде відправлено на електронну пошту. Щойно повідомлення буде зареєстровано, запис про це з'явиться в Реєстрі будівельної діяльності. Перевірити реєстрацію повідомлення можна за допомогою Порталу єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

І ця інформаційна картка одночасно встановлює, що

1) — підстави для ненадання послуги відсутні,

2) — але в результаті надання послуги можна отримати повідомлення про **«повернення документа на доопрацювання»**.

Таким чином, особисто Семен ***Кривонос***

— дозволив своїм підлеглим грубо порушувати законодавство України та повертати на доопрацювання те, що в обов'язковому порядку підлягало лише реєстрації в ЄДЕССБ.

Детальніше про це читайте в матеріалі **Георгія Могильного** на **ZN.UA** - **"Корупція, народжена цифровізацією"**.

Нагадаємо, у вересні 2021 року Уряд на своєму засіданні остаточно ліквідував Державну архітектурно-будівельну інспекцію (ДАБІ). З того часу у цій сфері працює Державна інспекція архітектури та містобудування (ДІАМ).

Як звітував Мінрегіонбуд,

1) — за чотири місяці роботи новоствореного органу ДІАМ видала понад 1 500 дозволів на початок будівельних робіт, понад 500 сертифікатів — про прийняття об’єктів в експлуатацію.

2) — Водночас, за цей же час ДІАМ відмовила понад 600 суб’єктам у наданні дозволів на початок будівництва та було видано майже 700 відмов на отримання сертифікатів через порушення.

Таким чином, **навіть за офіційною статистикою кількість відмов за перші чотири місяці склала 65%**.

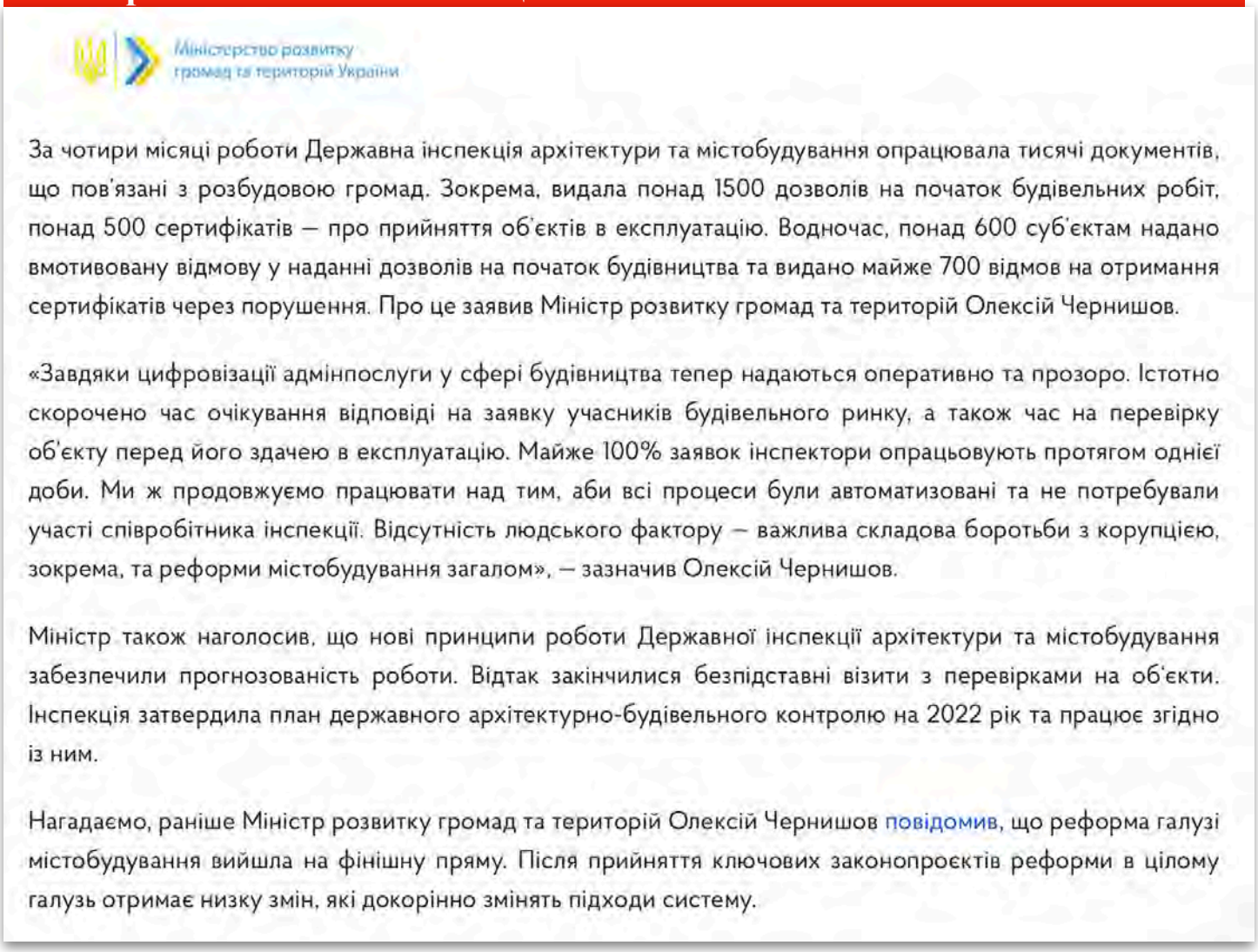

Міністерство розвитку громад та територій України

За чотири місяці роботи Державна інспекція архітектури та містобудування опрацювала тисячі документів, що пов'язані з розбудовою громад. Зокрема, видала понад 1500 дозволів на початок будівельних робіт, понад 500 сертифікатів – про прийняття об'єктів в експлуатацію. Водночас, понад 600 суб'єктам надано вмотивовану відмову у наданні дозволів на початок будівництва та видано майже 700 відмов на отримання сертифікатів через порушення. Про це заявив Міністр розвитку громад та територій Олексій Чернишов.

«Завдяки цифровізації адмінпослуги у сфері будівництва тепер надаються оперативно та прозоро. Істотно скорочено час очікування відповіді на заявку учасників будівельного ринку, а також час на перевірку об'єкту перед його здачею в експлуатацію. Майже 100% заявок інспектори опрацьовують протягом однієї доби. Ми ж продовжуємо працювати над тим, аби всі процеси були автоматизовані та не потребували участі співробітника інспекції. Відсутність людського фактору – важлива складова боротьби з корупцією, зокрема, та реформи містобудування загалом», – зазначив Олексій Чернишов.

Міністр також наголосив, що нові принципи роботи Державної інспекції архітектури та містобудування забезпечили прогнозованість роботи. Відтак закінчилися безпідставні візити з перевірками на об'єкти. Інспекція затвердила план державного архітектурно-будівельного контролю на 2022 рік та працює згідно із ним.

Нагадаємо, раніше Міністр розвитку громад та територій Олексій Чернишов повідомив, що реформа галузі містобудування вийшла на фінішну пряму. Після прийняття ключових законопроєктів реформи в цілому галузь отримає низку змін, які докорінно змінять підходи систему.

Тим не менш,

цю статистику міністр розвитку громад та територій Олексій Чернишов прокоментував в абсолютно оптимістичному ключі.

«Завдяки цифровізації адмінпослуги у сфері будівництва тепер надаються оперативно та прозоро. Істотно скорочено час очікування відповіді на заявку учасників будівельного ринку, а також час на перевірку об’єкту перед його здачею в експлуатацію. Майже 100% заявок інспектори опрацьовують протягом однієї доби. Ми ж продовжуємо працювати над тим, аби всі процеси були автоматизовані та не потребували участі співробітника інспекції. Відсутність людського фактору — важлива складова боротьби з корупцією, зокрема, та реформи містобудування загалом», — зазначав Чернишов.

Міністр також наголосив, що нові принципи роботи Державної інспекції архітектури та містобудування забезпечили прогнозованість роботи. Відтак закінчилися безпідставні візити з перевірками на об‘єкти.

***

№ 1.358

Міністр війни. Резніков про Зеленського та країну: кожен з 18 років має вчитися стріляти

2023-03-06

Юрій Смірнов

спеціальний кореспондент LIGA.net

Резніков про довіру Зеленського, незгоду з Будановим, яйця за 17 грн, вступ Китаю у війну та нові зарплати ЗСУ

Олексію Резнікову, схоже, вдалося пережити турбулентність, викликану медійними скандалами навколо Міністерства оборони та чутками про бажання президента Володимира Зеленського замінити його на військового. В інтерв'ю **LIGA.net** Резніков запевняє, що президент йому довіряє і їм обом комфортно співпрацювати.

Це була велика розмова. Ми обговорили комунікаційні провали Міноборони, відсутність охочих займатись тиловим забезпеченням, скорочення виплат військовим, реформу військових кафедр та як вступ Китаю у "вісь зла" вплине на війну. І, звичайно, не оминули тему яєць.

Чому Резніков не готовий йти у відставку, чи вистачить Україні снарядів для перемоги над Росією та в чому міністр не згодний з очільником розвідки Кирилом Будановим – читайте в інтерв'ю Резнікова для **LIGA.net**.

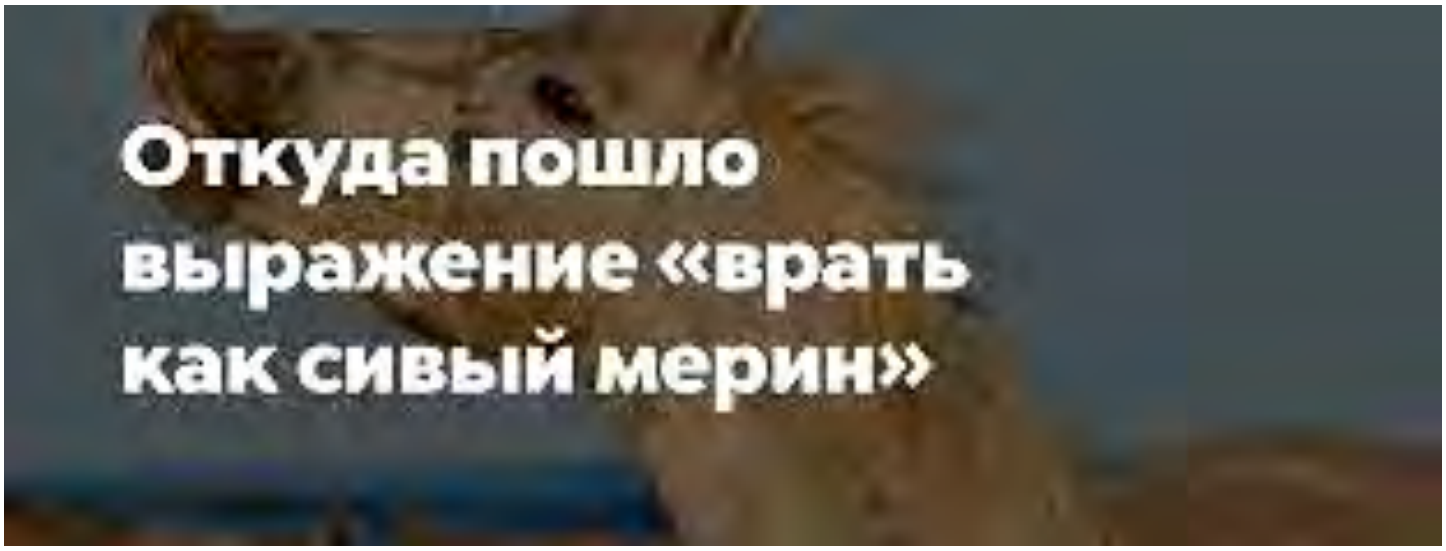

1. "А ЧОМУ Я МАЮ ПОДАВАТИ У ВІДСТАВКУ?"

– Ви неодноразово заявляли, що публікації про яйця, справа проти вашого ексзаступника В'ячеслава Шаповалова, "паспорт" Лієва – це елементи інформаційної кампанії проти вас з боку недобросовісних монополістів, яким ви наступили на хвіст…

– Це одна з версій. Інформаційні хвилі мають замовний характер. Коли один і той самий текст з надуманою історією про нібито чеські патрони за 7 центів копіюється в 40-50 джерелах – очевидно, що це організований і продуманий вкид. Хтось навмисно (або випадково) в декількох публікаціях наклав відеоряд з мільйоном у дивані заступника ексміністра (Андрія Тарана. – Ред.) з текстом про затримання мого заступника.

І таких прикладів інформаційного збудження суспільства, що нібито в Міноборони зібрався шалений непотріб корупціонерів… Але коли починаєш дивитись, а що це за інформація, то вона жодного стосунку ні до мене, ні до моєї команди не має.

Тому одна з моїх гіпотез: **це інспірована і спланована історія, але бенефіціари в неї різні**. Запустити могли одні, а скористалися ті, хто мав велике бажання посунути мене з посади. **Мали на меті порушити довіру до Міноборони як інституції. А це означає зменшення допомоги від західних партнерів і нашої спроможності йти в контрнаступ.**

А це своєю чергою – **привід посадити нас за стіл переговорів з москалями**.

Люди правильно роблять, коли вимагають прозорості. Я сам є такою людиною. Коли я прийшов на посаду, я публічно з трибуни Верховної Ради оголосив, що буду створювати незалежні агентства, зокрема із закупівель.

1) — Ми зареєстрували ***агенство оборонних закупівель***

2) — і запустили ***агентство, яке буде займатись тиловим забезпеченням***.

Але 24 лютого (2022 року. – Ред.) переді мною постало питання пріоритетності:

1) — **вдягнути та нагодувати кратно збільшену чисельність ЗСУ**

2) **або продовжити “*займатись процедурами*”**.

Звичайно,

я був вимушений відкласти реформи. І це мене наздогнало.

Я хочу попросити всіх, хто має критичне мислення, знайти першу публікацію про нібито яйця за 17 грн, роздрукувати форматом А3 сторінку додатка і надіслати мені обведене червоним маркером, де ви бачите, що штука – 17 грн. Ви там цього не знайдете. Тому міф про яйце за 17 грн залишається міфом.

– Якщо проблем з харчуванням немає і це все інформаційна кампанія проти вас, то всі ваші останні дії щодо заміни заступників, створення антикорупційної ради тощо – не через проблему, яку треба вирішувати, а тому що президент попросив вас погасити інформаційну пожежу?

– Не так.

По-перше, **комунікаційно ми хвилю програли**. І я це визнавав.

Кризового інформаційного менеджменту в мене не було, оскільки я не вважав, що це потрібно.

Для мене з 24 лютого 2022 року кризовий менеджмент щодня – це взаємодія із західними партнерами.

– Тобто ви не займались кризовим інформаційним менеджментом, тому що розраховували на єдність суспільства до кінця війни. Але я скільки

передивився ваших інтерв'ю – майже в кожному ви згадуєте про комунікаційні провали. Коли нарешті Міноборони зробить висновки?

– Перші висновки, які я зробив, – це **перезавантаження антикорупційного управління, яке, на жаль, не спрацювало**. **Воно має виявляти ознаки корупції та інформувати.**

Я поспілкувався зі знайомими, яким довіряю у сфері комунікацій. Я шукаю людей, які відповідатимуть саме за кризові комунікації.

> **1) — Створення *антикорупційної ради* – це не новація.**
>
> **2) — Я її придумав у 2014 році, коли став заступником міського голови-секретарем Київради.**

– Ваш колишній заступник *Шаповалов*, який відповідав за тилове забезпечення, вже місяць під арештом. Ви змінили думку щодо нього і цієї справи?

– Ні.

Я юрист і моя біблія – це Конституція, в якій записаний принцип невинуватості. Винною особу може визнати тільки суд, а не суд Лінча.

За моєю інформацією,

> **йому не інкримінують нічого пов'язаного з харчуванням. В нього інше звинувачення, нічого корупційного там немає. Ні яйця, ні моркви, ні капусти…**

– Бронежилет? (за *даними* ДБР, Шаповалов лобіював закупівлі неякісних бронежилетів та шоломів на суму понад 1 млрд грн. – Ред.).

– Нехай розбираються. Але я точно знаю, що контракти, які є предметом дослідження, датовані березнем 2022 року. І я хочу

ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

ПРО БЮРО ДІЯЛЬНІСТЬ СПРАВИ МАЙДАНУ КОМАНД.

ДБР повідомило про підозру звільненому заступнику Міністра оборони у причетності до закупівель продуктів за завищеними цінами та неякісної амуніції (ВІДЕО)

01/02/2023

Працівники ДБР повідомили про підозру нещодавно звільненому заступнику Міністра оборони України, який відповідав за Тилове забезпечення ЗСУ.

Він лобіював укладення договорів про постачання продуктів для військових за завищеними цінами, а також закупівель бронежилетів, касок, одягу та інших речей для потреб Збройних Сил України низької якості на загальну суму понад 1 млрд грн. Всі договори укладалися за повною передплатою.

Посадовець не тільки знав про факти постачання неякісної продукції, а й здійснював тиск на підлеглих для прийняття неякісної продукції на військові склади та організацію повторних проведень лабораторних випробувань бронепластин, які не витримали первинних випробувань.

При цьому він ігнорував звернення Командування Сил Логістики ЗСУ стосовно необхідності забезпечення належного приймального контролю за якістю продукції.

запитати: а де всі були в березні 2022-го? Коли на складах нуль [бронежилетів], а треба було привезти сотні тисяч.

Тому **я хочу дочекатись завершення слідства і почути вирок суду. Бо він може бути і виправдальним теж.**

– Якщо суд визнає Шаповалова винним – це змінить вашу позицію? Ви готові будете публічно визнати свою відповідальність за людину, яка прийшла разом з вами з іншого міністерства? І якщо на момент вироку ви будете міністром – подати у відставку?

– А чому я маю подавати у відставку?

– Тому що ця людина прийшла з вами.

– У нас, за Конституцією, є поняття індивідуальної відповідальності за скоєння злочину. Якщо суд визнає його винуватим – я визнаю, що помилився кадрово.

Давайте тоді замінювати мерів, відставляти голову парламенту, бо хтось з їх команди накосячив.

– Ви вже пояснювали, як залишились на посаді, – що у вас була *розмова* з президентом…

- Що значить "залишились"? Я заяву про відставку не писав, президент подання в парламент не вносив, постанови про моє звільнення в Раді не зареєстровано.

– Добре, ви продовжуєте працювати, та у вас з цього приводу була розмова з президентом. Він попросив вас зробити висновки й після цього, зокрема, відбулась ротація ваших заступників.

– Він чесно сказав: **"Олексію, напруження зрозуміле, але реформи, про які ми з тобою домовлялись під час першої бесіди** (коли він запропонував мені цю посаду), **ніхто не скасовував. Ти залишив зрозумілі пріоритети, але ти їх дуже далеко відклав. Повертайся до них".**

– Після спілкування з президентом ви побачили, що він продовжує вам довіряти?

– Мені здається, що так. **Я це не просто бачу, а відчуваю**.

– В мене складається враження, що ви зараз на випробувальному терміні у президента.

– Ні, так не звучало.

– Вам комфортно працювати?

– Абсолютно.

2. "ТРИ ЛЮДИНИ ВІДМОВИЛИСЬ ЗАЙМАТИСЬ ТИЛОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ"

– Нещодавно уряд призначив вам *трьох нових заступників*. Це ваші кандидатури чи вам їх запропонував президент або хтось інший?

– Я сам ухвалюю кадрові рішення, але відповідно до закону і з етичних міркувань спочатку я погоджую їх з президентом і прем'єр-міністром. Навесні 2020 року у нас була домовленість з Денисом Анатолійовичем [Шмигалем], що ми всіх заступників приводимо до нього до того, як їх подаємо на призначення.

Всіх трьох заступників я персонально знаю. З Олександром Павлюком ми познайомились, коли я вже став міністром оборони. Перше моє відрядження із Валерієм Залужним було в ООС, і Олександр Павлюк тоді якраз був там командувачем. З Андрієм Шевченком ми знайомі з 2004 року з часів Помаранчевої революції. З Віталієм Дейнегою ми познайомились у 2019 році.

Я вважаю, що Віталій може дати додану вартість. Він мріє про цифровізацію ЗСУ. **Я давно оголосив, що моя мета – це подолати УПА. Не ту УПА, яка всім нам відома, а *українську паперову армію.***

– Ваш новий перший заступник генерал-лейтенант Павлюк був призначений завдяки *указу президента*, який скористався неврегульованістю ієрархії українського законодавства. Ви як юрист чудово знаєте, що закон має вищу юридичну силу за указ. А закон про нацбезпеку чітко каже, що заступники міністра призначаються з-поміж цивільних осіб. У вас як у юриста немає запитань до цього призначення?

– Це норма, яка має тимчасову дію. Це тільки на період воєнного стану. Зараз дуже багато викликів, пов'язаних з бойовими діями й швидкими запитами від військових, на які потрібна швидка реакція. Всередині міністерства повинна бути серйозна військова експертиза. Досвід пана Павлюка як командувача ООС та його розуміння, як живе українське військо зсередини, – це та необхідна на сьогодні експертиза, яка потрібна мені для ефективнішого забезпечення ЗСУ.

До речі, міністр оборони США Ллойд Остін – колишній генерал, і в них є обмеження, скільки має пройти років перед тим, як ти можеш бути призначений міністром оборони. Але наші друзі проголосували в Конгресі виняток: коли Остіна запропонували на міністра, в нього ще не сплив передбачений законом термін.

Тому я вважаю, що президент Зеленський **мав право на такий виняток під час війни**.

– Хто наразі займається тиловим забезпеченням в Міноборони, адже профільного заступника досі немає?

– У нас є департамент, який працює. Я продовжую пошук людини, яка б погодилась прийти на цю посаду. Три людини відмовились.

– Розуміють ризики і бояться повторити долю Шаповалова?

– **Це третє.** Перші два аргументи інші.

Це серйозні люди, яким би довіряло суспільство і які мають стосунок до створення системи ***Prozorro***. Я їх попросив подумати, вивчити ситуацію і потім повернутись до розмови.

Прозвучала така відповідь:

"В нас багато роботи з волонтерами, є свої горизонтальні зв'язки в армії. Я два дні писав щодо забезпечення харчуванням, їжею та одягом. Спитав, що не влаштовує. Мені відповіли, що все влаштовує. Я питаю, що б вони хотіли змінити. Кажуть: не дай боже ви будете щось чіпляти, нам не до ваших

експериментів". Це була доволі емоційна відповідь різних військових різного рівня цій людині.

І ця людина каже, що для нього немає виклику, бо не треба нічого змінювати, все нормально працює. А йти, тому що комусь там щось не подобається, просто заради змін – це зіпсувати систему. А це – програти війну.

Ну, і по-третє:

"**У вас цькують людей, називають їх корупціонерами, хоча жодної реальної претензії немає. З'їдають просто тому, що ти на цій посаді**".

3. ВИПЛАТИ БІЙЦЯМ ЗСУ ТА РЕФОРМА ВІЙСЬКОВИХ КАФЕДР

– Запрацював *новий порядок* виплат військовим – і його серйозно критикують, зокрема бійці. Ви це пояснювали економічною необхідністю: затягнути паски. Скільки держава планує заощадити?

– Заощадження – це другий фактор.

Головний – це справедливість.

Ми отримували сигнали саме від бійців про те,

1) — що хлопці, які реально на "нулі" і ризикують, отримують 100 000 грн.

2) — А сили забезпечення, які за 20-30-40 км не ризикують так своїм життям, але теж отримують 100 000.

Це несправедливо.

Паралельно є військовослужбовці, в яких немає навіть БРки (бойового розпорядження. – Ред.).

– Ви про ТРО "Буковель"?

– Наприклад. Або "ужгородський котел". Військові питають, чому вони отримують 30 000 грн плюс грошове забезпечення?

Практика застосування показала, що потрібна модернізація.

1) — Ти хочеш отримати більше грошей, в тебе є мотивація – будь ласка, можеш рапорт подати. Навіть якщо ти не на "нулі" – тебе переведуть на лінію зіткнення.

2) — Ти вважаєш, що потребуєш ротації та відпочинку, але можеш виконувати менш ризиковане бойове завдання, – отримуй 30 000 грн плюс грошове забезпечення. Якщо ні – просто грошове забезпечення.

А вже далі йде "заощадження" за різними факторами. Це близько 100 млрд грн.

Але ми підняли базове грошове забезпечення на 30%. Сьогодні солдат-стрілець найменшої категорії, який мав 13 000 грн, має 20 000 грн. А це все контракти і майбутнє пенсійне забезпечення. У всіх, починаючи від солдата, відбулось збільшення.

– Війна може тривати довго. Чи є вірогідність, що в майбутньому влада знову буде вимушена ще скоротити розмір грошового забезпечення ЗСУ? Зокрема для тих, хто на передовій, на "нулі"?

– Я переконаний, що **ті, хто на передовій і виконують бойове завдання, точно ніяк не постраждають**.

Що стосується решти…

Я не хочу на припущеннях щось будувати. Але ми проговорювали з президентом і прем'єром, що маємо забезпечити стале і стабільне фінансування сил безпеки та оборони.

– Як ви зараз оцінюєте мобілізаційну потребу ЗСУ?

– Мобілізаційний план, який був оголошений з моменту імплементації парламентом указу президента про введення воєнного стану, ще навіть не завершений.

– За яким принципом відбувається зараз відбір кандидатів на мобілізацію? Ми дивимось на військово-облікові спеціальності?

– У Генштабу є потреба. Він чітко знає необхідну кількість водіїв, стрільців, операторів, артилеристів, снайперів.

Генштаб визначає завдання воєнкомам: план та категорії фахівців.

Міноборони лише здійснює контроль і мріє перетворити паперову мішанину на цифровізований продукт.

В нас є цей продукт, він розроблений. Ми просто не встигли до кінця впровадити. Це буде один із викликів Віталія [Дейнеги].

– Питання від підписників. Якщо *підхід до мобілізації за військово-обліковими спеціальностями – то це здебільшого профанація*. Офіцери з військової кафедри часто явно не офіцери й мають слабко розвинені лідерські якості. І 90% всього навчаються з нуля. В чому тоді сенс дивитися на ВОС? *Може потрібно змінити підхід до відбору на мобілізацію?*

– **Питання лідерства, зокрема в армії, стоїть в кожній країні.** Я це чую від колег-міністрів оборони. Вони пропонують нам лідерські курси молодших командирів, середніх командирів та сержантів. Бо саме сержанти – це кістяк армії.

Ми чи не 30 років жили в парадигмі, що на нас ніхто не нападе. І для багатьох "вишів" військова кафедра була формальністю…

– А для студентів – способом "відкосити" від армії.

– Плюс звання офіцеру запасу. Але я знаю багато університетів, де фантастичні завідувачі військових кафедр, які сумлінно готували випускників, які зараз вдало воюють. А є училища, де навіть не всі… Армія – це зріз суспільства. Є лідери й ведені.

Але **майже на кожному засіданні Ставки *президент* згадує про *програми навчання***.

І якраз генерал ***Павлюк*** разом з Генштабом займається питаннями комплектування та навчань.

Тому я сподіваюсь, що **офіцери з бойовим досвідом зможуть донести в навчальні центри енергію**, щоб вони розуміли, як і кого треба готувати.

– Що треба робити з військовими кафедрами? Реформувати чи ліквідовувати?

– Ні в якому разі.

Мало того, **я переконаний, що**

нам треба готуватись до зміни в правовому плані та в культурі поведінки нашої нації після перемоги.

На жаль, фізично ворожа країна, яка є нашим сусідом, не полетить в космос. Навіть з усіма витворами Ілона Маска. І вона буде мріяти про реванш.

Тому, **єдина запорука неповторення такого вторгнення – це потужний сектор сил безпеки та оборони, а також зрозуміла концепція армії резервістів**.

В такий спосіб живе Швейцарія.

Тому я переконаний, що навпаки – **культура військової професії має стати трендом**.

Як в Ізраїлі, наприклад.

Можливо, строкова служба нам більше не потрібна.

1) — Але кожна молода людина в 18 років починає проходити спеціальні курси підготовки: медицина, стрільба, окопи, злагодження.

2) — Далі навчається на кого хоче, але раз на рік проходить місячні курси за спеціалізацією. Хочеш бути кулеметником – розвивайся як кулеметник. Хочеш бути оператором дронів – давай.

3) — Ходити в тир – ця культура має бути. Мають працювати тири, щоб всі вміли вправно користуватись вогнепальною зброєю.

Потрібно завершити реформу, і **офіційно зареєстрована вогнепальна зброя має бути у населення**, звісно, з проходженням перевірок у психіатра, нарколога та правоохоронних органах.

Тому військові кафедри точно потрібні. Можливо, треба думати про їхню спеціалізацію.

– Це ваші думки чи плани держави?

– Це мої думки, обговорені та погоджені з прем'єр-міністром. Це записано в нашому плані й це один з елементів змін до законодавства, які ми готові робити. **Це чітко збігається з позицією президента**, ми з ним про це говорили.

4. ДРОНИ, КИТАЙ ТА СНАРЯДИ

– В січні Кабмін *спростив* розмитнення невійськових дронів. А вже в лютому голова оборонного комітету *Завітневич* подає *законопроєкт*, який, за *словами* експертів з аеророзвідки, значно ускладнює ввезення дронів до України, тих самих "Мавіків". Що відбувається?

– "Зрада скасовується".

В цьому законопроєкті йшлося лише про Державну службу експортного контролю. Я мав розмову з пані Марією ***Берлінською*** (керівниця Центру підтримки аеророзвідки. – Ред.) після її звернення до президента і до мене через *блог* УП. За моєю інформацією, серед народних депутатів питання цього законопроєкту, я думаю, вже знято.

– А ви питали у нардепів, навіщо цей законопроєкт взагалі був?

– Так, питав. **Вони пояснювали тим, що метою було не погіршити ситуацію, а внормувати і** [зробити] **більше контролю, більше комфорту партнерам.**

– Як ви оцінюєте *рівень забезпеченості ЗСУ дронами?*

– **Нам необхідна неймовірна кількість дронів.** Це теж "gamechanger". Як дронів для розвідки/коригування, так і ударних від 3 до 1 000 км, морських

дронів. Це дає можливість завдати удар ворогу. І це зберігає життя нашим [військовим], даючи ситуаційну обізнаність.

Я не хочу називати цифри, але скажу так. Ми разом з ***Михайлом Федоровим*** **збирали зустріч з вітчизняними виробниками** БПЛА, на якій було 80 компаній. Я їм сказав: "Скільки б ви не виробили – я у вас все куплю". В мене поруч стоїть міністр внутрішніх справ, який теж буде докуповувати. В моєму бюджеті зарезервовано 20 млрд грн, щоб купляти все, що вони вироблять. Паралельно у Федорова є проєкт United24. Паралельно уряд виділив 10 млрд грн на можливість закупівлі дронів з-за кордону, які я, як міністр оборони, не можу купити.

– Це питання набуває актуальності на фоні *заяв* західних партнерів про початок військової допомоги Росії з боку Китаю. Як входження Китаю у "вісь зла" вплине на російсько-українську війну?

– Я дуже обережно ставлюсь до дронів виробництва цієї країни (мова про Mavic, Matrice. – Ред.), які успішно використовуються на полі бою.

Тому я продовжую залишатися упоротим (в хорошому сенсі) представником позиції, що нам треба розвивати власне українське виробництво дронів. Тоді ми будемо незалежні.

– Якщо все ж таки Китай ухвалює рішення відкрито допомагати Росії – чим ми можемо відповісти?

– Тільки продовжувати просити наших партнерів тримати потужну позицію, зокрема санкційну. Але я особисто залишаюсь проінформованим оптимістом, що вони цього не зроблять.

Я спостерігав за виступами лідерів Китаю та Індії. Вони доволі чітко сказали, що сьогодні війна – це не спосіб розв'язання проблем між країнами. Є інші пріоритети. Це продумана і свідома позиція. Тому я маю надію, що прямої відкритої допомоги Росії не буде.

З хорошого. Факт, що росіяни шукають там підтримки, дає нам сигнал, що в них починає все бути набагато гірше, ніж було. Вони шукають, де пошити бронежилети, де замовити снаряди. Шукають бронетехніку, шукають гармати, шукають снаряди.

– Будьмо відвертими: *ми теж шукаємо снаряди.*

– Ми не шукаємо, **ми все знайшли**. **Головне, щоб все вчасно доїжджало.**

Є питання спроможності віддати нам зі складів. Тому що кожна країна, коли ухвалює рішення про передання нам снарядів, зменшує власну обороноздатність і паралельно замовляє виробництво нових у вітчизняних

компаній. Тому в пакетах американської допомоги багато чого йде "протягом року".

В березні [2022-го] ми шукали все. Зараз ми чітко розуміємо спроможність кожної країни. І без антикремлівського альянсу, який сьогодні нараховує 54 країни, нам би було ай як важко.

– Але генсек НАТО Столтенберг *визнає*, що західні запаси не були готові до такої інтенсивності бойових дій. *Чи є ризик, що після активної весни настане період позиційної війни, коли обом сторонам банально не буде чим стріляти?*

– **Не думаю. Бо я знаю обсяги контрактів**, які я уклав на виготовлення і постачання на різних підприємствах. Я знаю обсяги контрактів, які уклали наші партнери в наших інтересах. Я знаю обсяги контрактів, які укладаються партнерами з донорських фондів, утворених в інтересах допомоги нам. Наприклад, під керівництвом Великої Британії та Данії.

5. "Я БЛАГАЮ ПРИВАТНИЙ БІЗНЕС РОБИТИ – Я ВСЕ КУПЛЮ"

– Україна *просить* у західних партнерів F-16, хоча *Буданов* в інтерв'ю Голосу Америки *сказав*, що нам потрібні не F-16, а штурмова авіація (насамперед літаки A-10 Thunderbolt II) та ударні вертольоти "Апачі". *На вашу думку, що в пріоритеті?*

– Я свою відповідь будую на консультаціях з командувачем Повітряними силами паном ***Олещуком*** та меседжах, проговорених з усіма членами Ставки верховного головнокомандувача.

Україні потрібно посилювати протиповітряну оборону. А літак – це платформа, яка є елементом в першу чергу ППО. Тому нам потрібні літаки, які спроможні як елемент ППО побачити в повітрі ворожий літак і завдати йому ураження, збити крилату/балістичну ракету і за необхідності завдати удару по наземних цілях (склади, командні пункти, скупчення техніки). Мають бути наявні запчастини, інженери, документація та місця зберігання.

Що таке A-10 Thunderbolt? Це важка летюча фортеця, яка може насипати на танкові колони. Але танкові колони після того, як росіяни походили й спробували, давно не ходять. Цей літак далеко не бачить і дуже повільний. Їх багато в США, але вони не воюють. Вони старі, в них немає запчастин, і обслуговувати їх неможливо. Я ці літаки обговорював ще в березні минулого року та отримав відповідь: "Не може ця повільна фортеця протистояти швидким літакам росіян".

– В інтерв'ю *Бабелю* ви розповідали, що Укроборонпром не в змозі забезпечувати оборонні потреби України через банальну нестачу грошей,

а взяти гроші в кредит він не може, бо є ненадійним позичальником. Наскільки держава готова дозволити виробництво оборонних продуктів і зброї приватному сектору? Чи є якісь плани щодо цього?

– Держава не просто готова дозволити. Я від імені держави через ваше видання звертаюсь до приватного бізнесу: "Я вас благаю, робіть що можете – я все у вас куплю".

Як доказ цього я можу сказати, що Міноборони укладені контракти з приватною компанією на виробництво української сучасної артилерії 155-го калібру, і все вже йде у виготовлення. Те саме стосується снарядів, бронетехніки та деяких потреб для наших ракет. Ремонти сучасних артилерійських систем, які ми отримали від партнерів, відбуваються приватними компаніями. Я вас закликаю: якщо ви готові щось робити та інвестувати – ми повністю вас підтримаємо.

Тому ми і пішли на спрощення процедур зі взяття на озброєння. Головне, щоб військові сказали мені: "Так, це наше і воно нам підходить". Звичайно, є процедури випробування і ви маєте контракт.

– Яке наразі взагалі співвідношення того, що Україна виробляє своїми силами, а що – співпраця з приватними компаніями?

– Щодо БПЛА перевага приватного бізнесу, напевно на 98-99%. Є фантастичні компанії, які роблять стрілецьку зброю. Я не хочу робити продакт-плейсмент, але якщо ви подивитесь мою декларацію – там є офіційно зареєстрована мисливська зброя декількох брендів.

Єдина структура, яка робить сучасну артилерію, – це приватна компанія. Якщо брати броньовані машини – приватні компанії. Танки та бронетранспортери – поки, на жаль, або залишені у спадок "брати старорадянські", або модернізовані наші, зокрема приватними компаніями чи за кордоном. Але є наші компанії, які розробляють окремі бойові модулі. Ми зараз на них дивимось і, можливо, зможемо використовувати.

– Ракетний проєкт *"Сапсан"*. У 2021 році ваш попередник *Таран* заявив, що він готовий на 80%. Влітку 2022 року Укроборонпром

повідомив **нам, що проєкт розвивається. Чи є шанси, що ми зможемо здивувати росіян цього 2023 року?**

– **Я думаю**, що це дуже реалістичний шанс. Я б його назвав планом. Я персонально нещодавно був на виробництві й дивився на окремі елементи цієї програми, тому оптимістично дивлюсь і на реалізацію цього плану.

– *Буданов* неодноразово казав, що перший етап війни закінчиться виходом на кордони 1991 року. А далі, за його словами, "треба дивитися на смугу безпеки навколо України, щонайменше з російського боку, на глибину 100 кілометрів і більше". Як на вашу думку може виглядати ця "смуга безпеки"? Це створення буферного утворення на кшталт Придністров'я? Або це 100 км мін, стін та колючих дротів?

– **"Смугою безпеки" мають стати дві паралельних інституції.**

Перше – це план з 10 пунктів — відома Формула миру президента Зеленського. Він має всі складові побудови майбутньої безпекової архітектури у світі, ключовим елементом якої буде Україна. Щоб унеможливити нові спроби вирішувати побажання від сусідів через військову агресію. Я переконаний, що набуття членства в НАТО та Євросоюзі – один з ключових елементів такої безпекової архітектури. Звісно, після перемоги.

Друге – це **побудова української потужної сучасної держави** з дуже розвиненим сектором безпеки й оборони, нормальною регулярною армією та розумінням, що служити в армії – модно і престижно.

***

№ 1.359

Маніпуляції Резнікова про яйця по 17 гривень

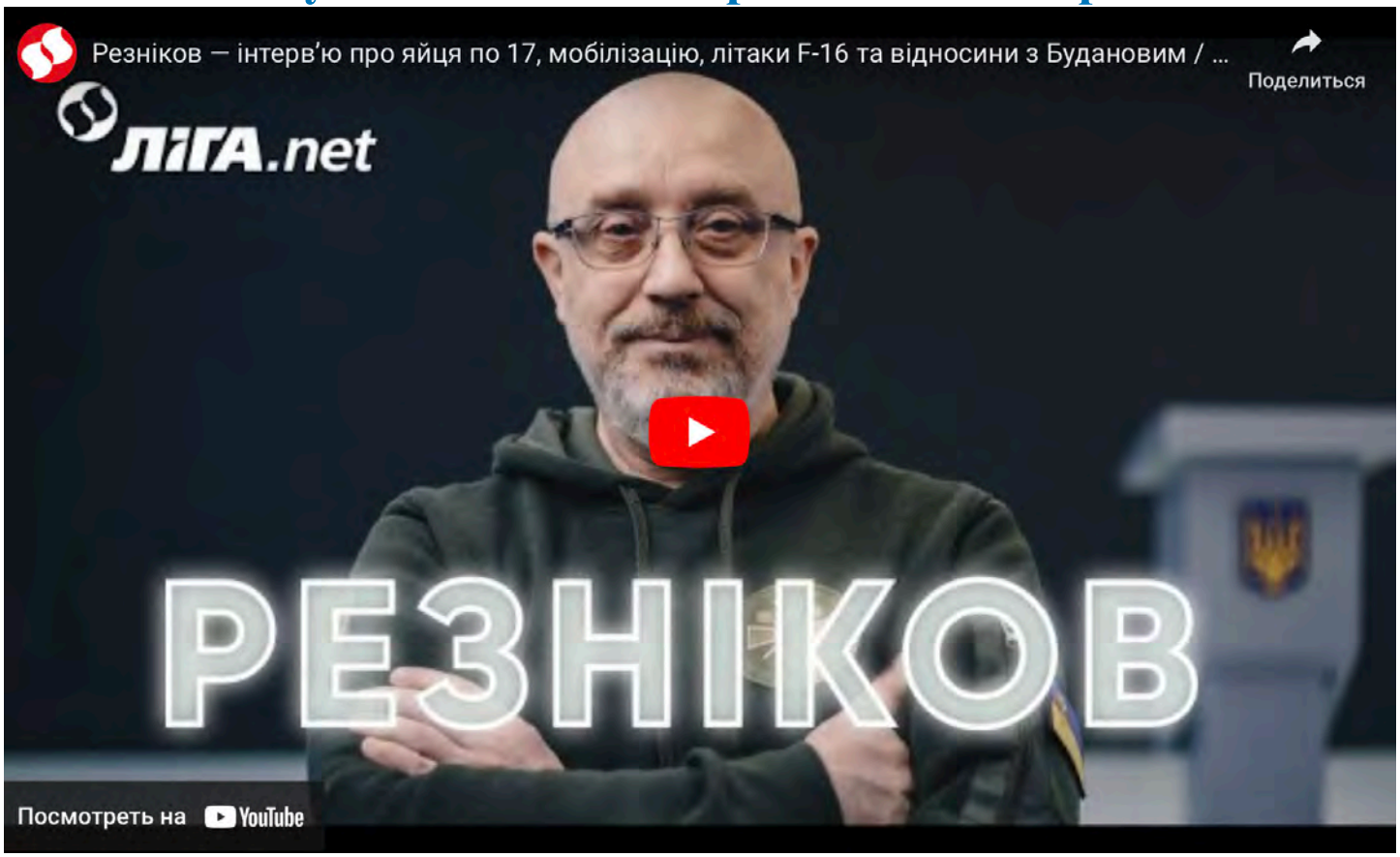

Відео

2023-03-07

Юрій ***Ніколов***, «Наші гроші»

Через півтора місяці після скандалу з завищеними цінами на продукти харчування міністр оборони Олексій Резніков продовжив насаджувати наратив про те, що у ціні яєць 17 гривень – не все так однозначно. Ось цитата з ***інтерв'ю «Ліга.нет»*** від 6 березня 2023:

«Я хочу попросити всіх, хто має критичне мислення, знайти першу публікацію про нібито яйця за 17 грн, роздрукувати форматом А3 сторінку додатка і надіслати мені обведене червоним маркером, де ви бачите, що штука – 17 грн. Ви там цього не знайдете. Тому міф про яйце за 17 грн залишається міфом».

Відповідаємо: ні, це не міф.

Скоріш за все – клерки самого Резнікова у різних контрактах підписують назви колонок як їм заманеться.

Так, у першому оприлюдненому контракті з «Актив-компані» у шапочці таблиці справді написано «Ціна за кг». А рядку напроти самих яєць – «шт».

Додаток 13.1 до договору
№286/2/22/75 від 23. 12 2022 р.

Каталог продуктів харчування

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ПРОДУКТУ	Одиниця виміру	Кількість	Ккал за 100гр.*	Ціна за кг.**
2054	Сосиски вищого ґатунку	г	4,00	277,00	147,00
2055	Шинка, грудинка (копчені)	г	2,00	514,00	225,00
2056	Яйця курячі першого ґатунку	шт	0,30	157,00	17,00
2057	Яйця курячі вищого ґатунку	шт	0,20	157,00	17,00
2058	Яловичина, задня частина заморожена без кістки	г	3,00	183,00	170,00
2059	Яловичина, задня частина охолоджена без кістки	г	3.00	183,00	170,00

Контракт з "Актив-компані"

Чому міноборонівці підписали контракт, де у шапочці кілограми? Можемо припустити, що це через банальну неуважність до деталей. Бо з усіх чотирьох сотень товарних позицій у цій таблиці лише яйця обліковуються поштучно. Всі інші – дають у кілограмах.

Підтвердженням цієї гіпотези про неуважність слугують і інші дані. Так, голова Антикорупційного комітету Верховної Ради Анастасія Радіна змогла отримати від Міноборони ще десяток інших харчових контрактів, укладених під час вторгнення. І деяких з них в шапочках таблиць також були записано «ціна за кг». А у деяких було написано або просто «ціна», або «ціна за кг/шт»

Додаток 13.1. до договору № 286/2/22/58
від 26. 09 2022 року

Каталог продуктів харчування

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ПРОДУКТУ	Одиниця виміру	Кількість	Ккал/100г	Ціна, грн. з ПДВ	Калорійність замовлених продуктів
2053	Сосиски першого ґатунку	г	4,00	198,00	85,14	0,340560
2054	Сосиски вищого ґатунку	г	4,00	277,00	103,80	0,415200
2055	Шинка, грудинка (копчені)	г	2,00	514,00	192,00	0,384000
2056	Яйця курячі першого ґатунку	шт	0,30	157,00	3,78	1,134000
2057	Яйця курячі вищого ґатунку	шт	0,20	157,00	3,90	0,780000
2058	Яловичина, задня частина заморожена без кістки	г	3,00	183,00	169,00	0,507000

Контракт з фірмою "Ректан"

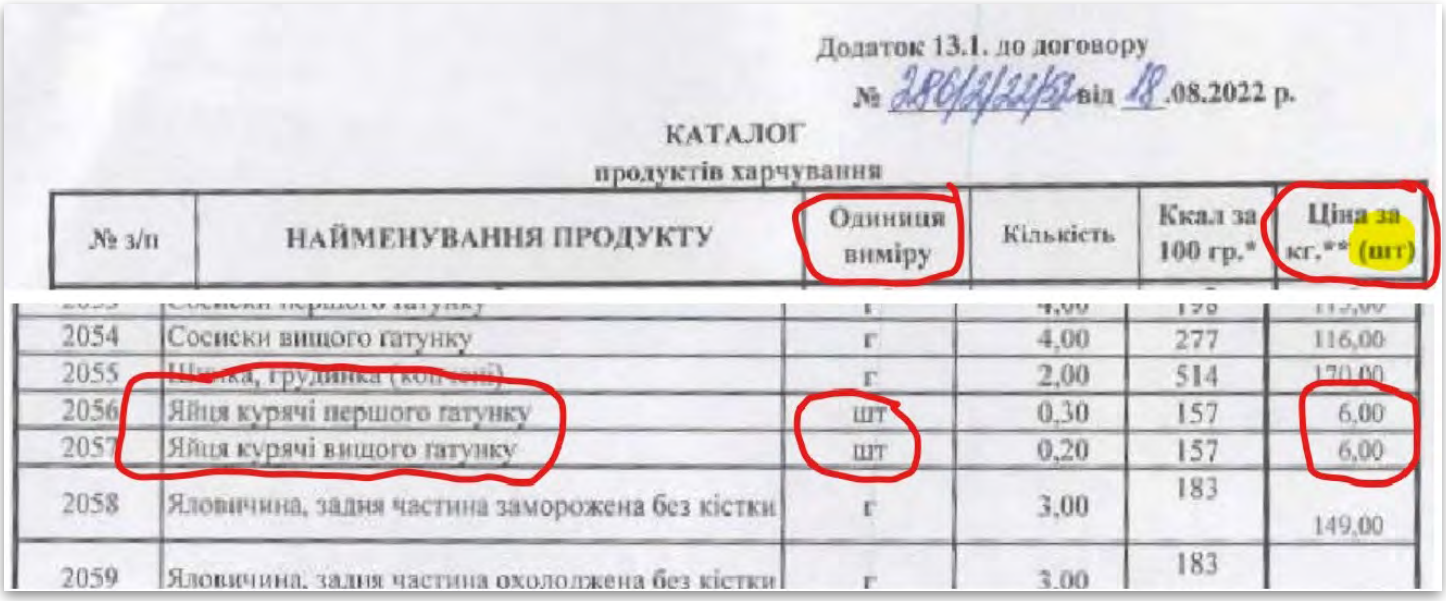

Додаток 13.1. до договору
№ 286/2/2253 від 18.08.2022 р.

КАТАЛОГ
продуктів харчування

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ПРОДУКТУ	Одиниця виміру	Кількість	Ккал за 100 гр.*	Ціна за кг.** (шт)
2054	Сосиски вищого ґатунку	г	4,00	277	116,00
2055	Шинка, грудинка (копчені)	г	2,00	514	170,00
2056	Яйця курячі першого ґатунку	шт	0,30	157	6,00
2057	Яйця курячі вищого ґатунку	шт	0,20	157	6,00
2058	Яловичина, задня частина заморожена без кістки	г	3,00	183	149,00
2059	Яловичина, задня частина охолоджена без кістки	г	3,00	183	

Контракт з фірмою "Ок ленд фуд"

Отже скоріш за все військовики з різним рівнем уваги до строгості оформлення таблиць писали, як освіта на душу положила.

І тепер **це дає можливість Резнікову тягнути дискусію у дискурс «не все так однозначно» для розмивання уваги громадян**. **«Якщо з 17 гривнями не все так ясно, то значить і всюди можуть бути фейки»**.

Реальною метою цих накидів з боку міністра є відволікання уваги людей від того, що в цих самих контрактах Міноборони були записані дикі ціни і на інші товари.

Наприклад, картопля по 22 гривні при магазинній ціні 7-8 гривень – це ще більша маржа, ніж на яйцях по 17 при магазинній ціні 7:

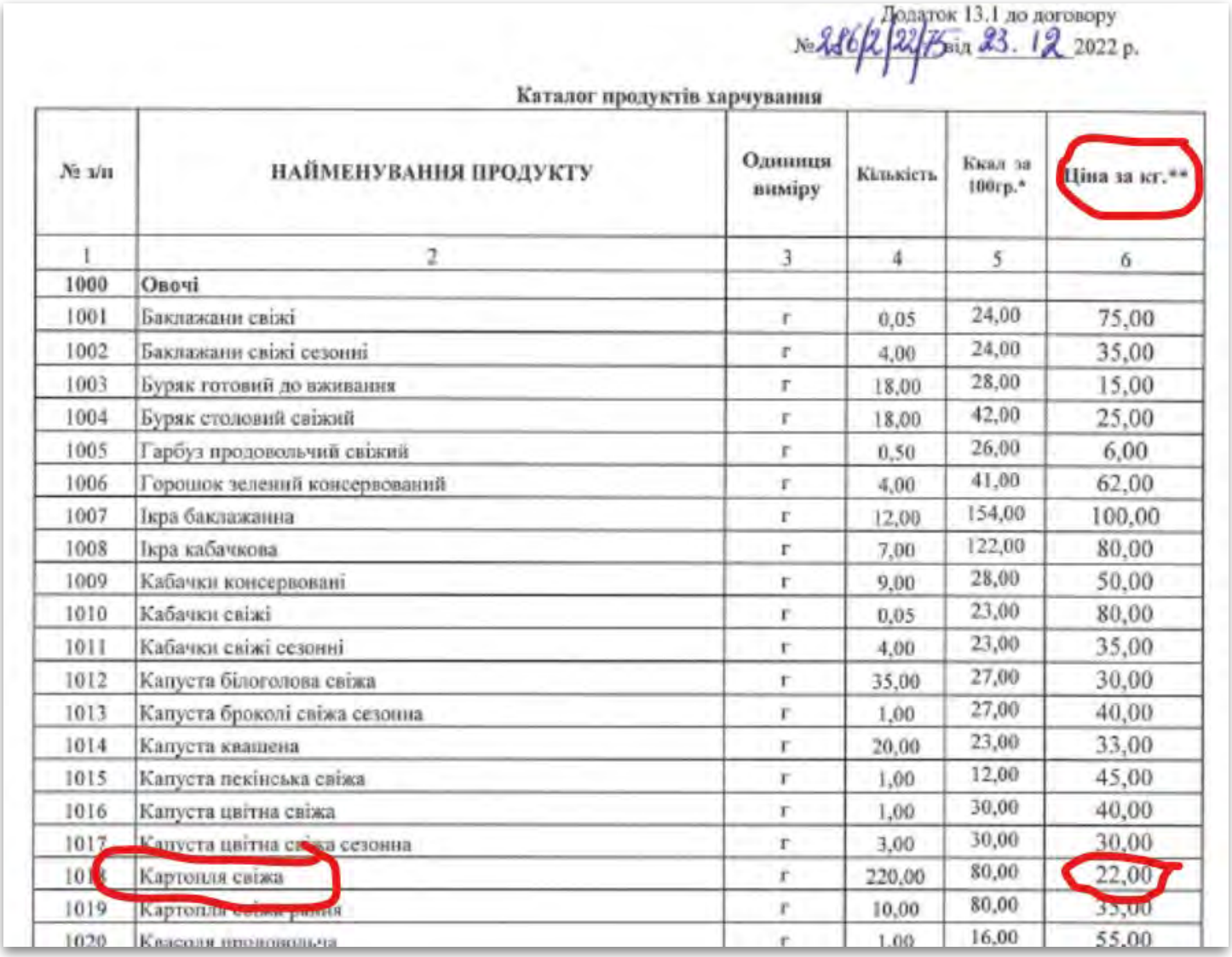

Додаток 13.1 до договору
№ 286/2/22/75 від 23. 12 2022 р.

Каталог продуктів харчування

№ з/п	НАЙМЕНУВАННЯ ПРОДУКТУ	Одиниця виміру	Кількість	Ккал за 100гр.*	Ціна за кг.**
1	2	3	4	5	6
1000	Овочі				
1001	Баклажани свіжі	г	0,05	24,00	75,00
1002	Баклажани свіжі сезонні	г	4,00	24,00	35,00
1003	Буряк готовий до вживання	г	18,00	28,00	15,00
1004	Буряк столовий свіжий	г	18,00	42,00	25,00
1005	Гарбуз продовольчий свіжий	г	0,50	26,00	6,00
1006	Горошок зелений консервований	г	4,00	41,00	62,00
1007	Ікра баклажанна	г	12,00	154,00	100,00
1008	Ікра кабачкова	г	7,00	122,00	80,00
1009	Кабачки консервовані	г	9,00	28,00	50,00
1010	Кабачки свіжі	г	0,05	23,00	80,00
1011	Кабачки свіжі сезонні	г	4,00	23,00	35,00
1012	Капуста білоголова свіжа	г	35,00	27,00	30,00
1013	Капуста броколі свіжа сезонна	г	1,00	27,00	40,00
1014	Капуста квашена	г	20,00	23,00	33,00
1015	Капуста пекінська свіжа	г	1,00	12,00	45,00
1016	Капуста цвітна свіжа	г	1,00	30,00	40,00
1017	Капуста цвітна свіжа сезонна	г	3,00	30,00	30,00
1018	Картопля свіжа	г	220,00	80,00	22,00
1019	Картопля свіжа рання	г	10,00	80,00	35,00
1020	Квасоля продовольча	г	1,00	16,00	55,00

Контракт з “Актив-компані”

А для розвінчання «міфів» про яйця по 17 гривень міністр Резніков вже давно міг би зробити одну просту річ – оприлюднити фактичні накладні з військових частин за січень 2023 року.

Але саме цієї простої речі міністр і не робить.

І **продовжує розносити постправду і маніпуляції**. Гірше Трампа, чесне слово.

***

№ 1.360

Непохитний "Роттердам+": як "еліта" пошила у дурні всіх українців

2017-08-14

ОЛЕГ ПЕРЕТЯКА, ДЛЯ ЕП

https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/14/627482/

Після введення формули "Роттердам+" виграли генеруючі компанії, передусім ДТЕК Ахметова. У дурнях залишилися країна, яка далі залежить від поставок вугілля з Росії, промислові споживачі та населення.

Минуло майже 1,5 року з того часу, коли з легкої руки Нацкомісії з регулювання енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) в Україні почала працювати скандальна формула "Роттердам+".

Як відомо, за цією формулою розраховується вартість вугілля для українських теплоелектростанцій, що у підсумку впливає на тарифи на електроенергію для населення та бізнесу. Паливна складова у структурі ціни на електрику сягає 80%.

У зв'язку із зростанням тарифів обґрунтованість застосування цієї формули викликала жваву ***дискусію в експертному середовищі***, яка триває й сьогодні.

Експерти і ЗМІ, "Економічна правда" в тому числі, не раз доводили, що "Роттердам+" переважно працює на збагачення виробників електроенергії, зокрема Ріната Ахметова (група ДТЕК. — ЕП), який є головним гравцем на ринку.

Представники Нацкомісії були іншої думки. На думку керівника НКРЕКП Дмитра ***Вовка*** використання цієї формули повинно було дати країні чимало переваг. Серед них — автономність від зони АТО при накопиченні ресурсів,

відсутність ручного режиму визначення ціни, прив'язка до світових цін на вугілля.

До того ж,

> **— одним з головних пріоритетів енергетичного сектору на найближчі роки уряд визначив ліквідацію залежності економіки від монопольних джерел енергоресурсів.**

Однак реалії життя внесли свої корективи. Через війну на Донбасі всі шахти, які видобувають вугілля антрацитової групи для низки ТЕС, опинилися на окупованій території. Проблема пошуку нових джерел ресурсів для теплової енергетики загострилася.

Головним каталізатором проблеми стала ***блокада залізничних перевезень*** вугілля з окупованих територій. Через дефіцит антрациту 15 лютого 2017 року уряд запровадив надзвичайний стан в електроенергетиці. До травня 2017 року п'ять з шести ТЕС, які використовують антрацит, тимчасово зупинили роботу.

Чому країна виявилася неготовою до енергетичної кризи? Чи була альтернатива поставкам вугілля з окупованих територій?

Здавалось би, підхід, запропонований комісією, вирішить проблему безпеки постачань. Утім, коли виникла складна для енергетики ситуація, виявилося, що до неї не готові ні державний оператор "Центренерго", ні приватні компанії ДТЕК та "Донбасенерго".

Більше того, поки високопосадовці та основні гравці ринку тлумачили та використовували "Роттердам+", оптові ціни на електрику різко підскочили, а запаси вугілля на ТЕС знизилися до критичного рівня. **У той же час на фоні глибокої кризи учасники ринку різко поліпшили свої фінансові показники.**

Як таке могло статися?

1. Що таке "Роттердам+"

3 березня 2016 року НКРЕКП затвердила нову методику визначення прогнозної ОРЦ електроенергії.

> У ній вартість енергетичного вугілля визначалася за такою формулою: середня ринкова ціна імпортного вугілля в портах Амстердам-Роттердам-Антверпен за попередні 12 місяців плюс вартість його доставки.

"Ми змінили філософію від "витрати+" (ціна на вугілля), щодо чого не могли дійти згоди, до прив'язки до міжнародних цін на вугілля. Така прив'язка може бути короткостроковим рішенням до переходу на нову

модель ринку, коли регулятор не встановлює ціни на генерацію", — роз'яснив ***Вовк***.

Формула "Роттердам+" почала діяти з другого кварталу 2016 року. Фактично у тариф для ТЕС після цього стала закладатися ціна вугілля за імпортним паритетом за 2015 рік з урахуванням доставки. Саме тариф для ТЕС, який не піддавався регламентуванню, виявився найбільш слабким місцем. Це дозволяло коригувати процедуру перерахунку рівня ОРЦ.

Динаміка прогнозної ОРЦ електроенергії, 2016-2017 роки

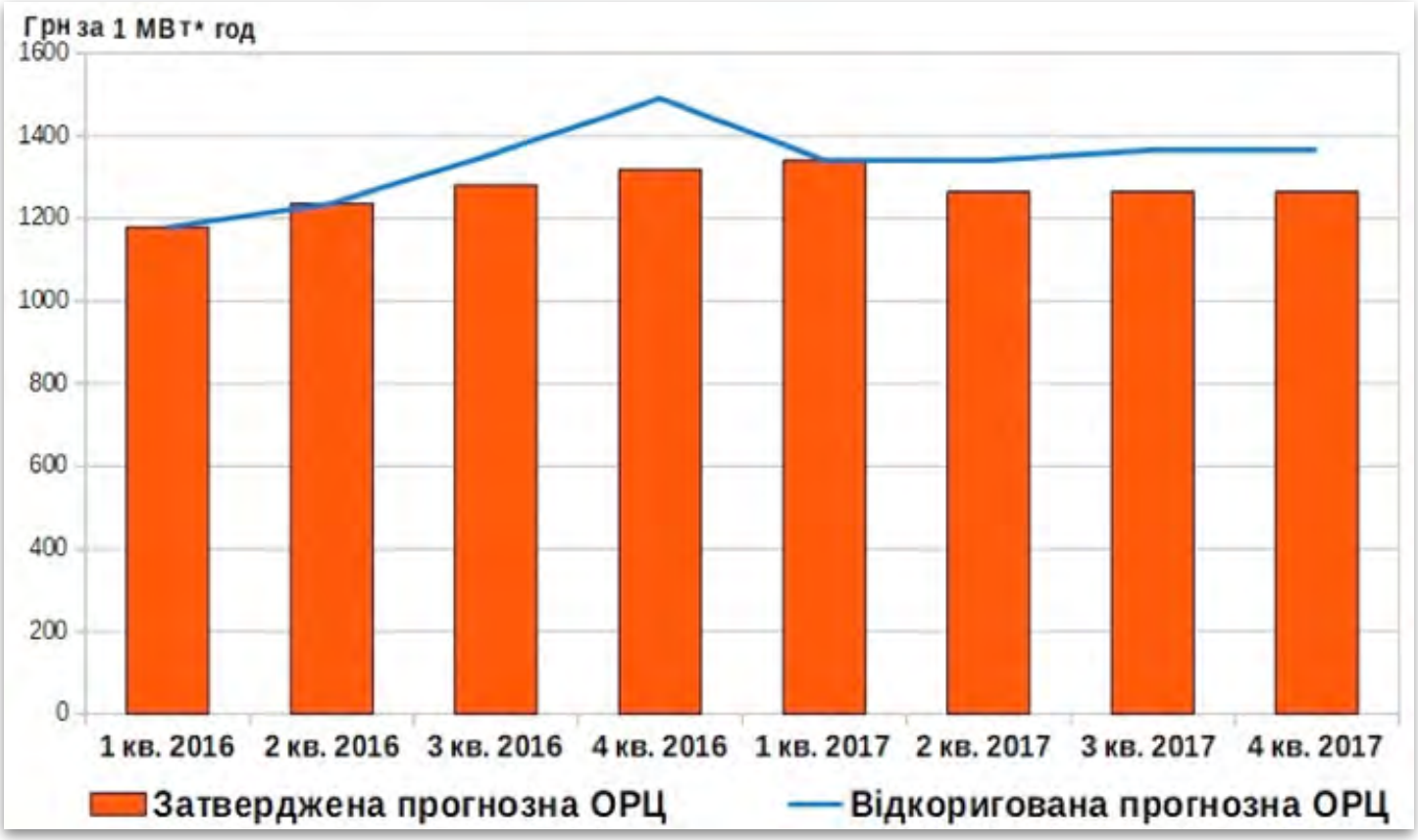

ДЖЕРЕЛО: ПОСТАНОВИ НКРЕКП №721 ТА №2326 ІЗ ЗМІНАМИ

Наприклад, у 2016 році НКРЕКП затвердила постійне зростання прогнозної ОРЦ на електроенергію на 12% — до 1 318,69 грн за МВт-год. Однак пізніше постановою №1178 регулятор змінив своє попереднє рішення, затвердивши зростання ОРЦ у 2016 році на 26,5% — до 1 490,63 грн за МВт-год.

Після встановлення прогнозної ОРЦ у першому кварталі 2017 року на рівні 1 341,57 грн за МВт-год комісія спочатку планувала зниження ОРЦ на електроенергію на 6% до 1 263,76 грн за МВт-год, але постановою №337 вона підвищила ОРЦ ще на 1,8% — до 1 365,72 грн за МВт-год.

Автор попросив керівника НКРЕКП Дмитра ***Вовка*** прокоментувати таку різку зміну цінового тренду і чергове підвищення ОРЦ у 2017 році, а також поцікавився, чи стимулювала формула "Роттердам+" накопичення ресурсів для забезпечення енергетичної безпеки країни.

Председателю Национальной комиссии
по регулированию энергетики
и коммунальных услуг
Вовку Д.В.

Перетяка Олег Павлович,

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЗАПРОС

Уважаемый Дмитрий Владимирович! Прошу дать мне краткий комментарий и ответить на следующие вопросы:

1. Чем было обусловлено снижение прогнозной оптовой рыночной цены электроэнергии (ОРЦ) со 2 квартала 2017 года (постановление НКРЭКУ №2326 от 20.12.2016)?
2. Чем была вызвана необходимость корректировки (роста) прогнозной ОРЦ со 2 квартала 2017 года (постановление НКРЭКУ №337 от 23.03.2017)?
3. Привел ли переход к прогнозной ОРЦ к автономности национального энергорынка от зоны АТО и выполнению плана накопления ресурсов? Почему?
4. Как Вы относитесь к высказыванию генерального директора ДТЭК М. Тимченко, опубликованном в интервью "Экономической правды" от 27.04.2017 г., где он подчеркнул, что существуют политические манипуляции со словом "Роттердам+": «Нет такой формулы, есть порядок формирования ОРЦ. "Роттердам+" - это что-то непонятное». «Все что называется тарифообразованием по системе "затраты+" - это прямой путь к коррупции.»? Работала ли формула "Роттердам+" в 2016-2017гг. в Украине? Есть ли коррупционная составляющая в формуле "Роттердам+", если есть, то в чем ее суть?

Прошу оперативно ответить мне письменно на электронную почту (olegperetyaka@gmail.com) или назначить время (по телефону 0500239575) для личной встречи, чтобы взять видеоинтервью по вопросам, указанным в данном информационном запросе.

Заранее благодарен.

С уважением, член Национального союза журналистов Украины

Олег Перетяка

15.05.2017 г.

У відповіді на запит голова НКРЕКП підвищення ОРЦ у 2017 році пояснив багатьма факторами: змінами структури виробництва, зниженням частки дотаційних сертифікатів, переглядом різних тарифів та необхідністю додаткової закупівлі вугілля через припинення поставок палива.

стр. 1-3

УКРАЇНА

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ (НКРЕКП)

вул. Смоленська, 19, м. Київ, 03057, тел./факс: (044) 277-30-47, тел.: (044) 204-48-27

19.05.2017 № 5371/28.1/7-17
на №

Члену національної спілки журналістів України Перетяці О. П.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП), розглянула Ваш запит від 15 травня 2017 року щодо рівня затвердженої прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії на 2017 рік та повідомляє.

З метою виконання положень Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та положень Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії (далі – Порядок), затвердженого постановою НКРЕКП від 03 березня 2016 року № 289, зареєстрованою 23 березня 2016 року за № 428/28558 в Міністерстві юстиції України, НКРЕКП на відкритому засіданні, яке відбулося 20 грудня 2016 року, розглянула питання щодо затвердження прогнозованої ОРЦ на 2017 рік.

За результатами розгляду зазначеного питання НКРЕКП постановою від 20 грудня 2016 року № 2326 затвердила прогнозовану ОРЦ на 2017 рік на рівні 1285,06 грн за 1 МВт·год (без ПДВ) з розбивкою на квартали:

- I квартал – 1341,57 грн за 1 МВт·год (без ПДВ);
- II, III та IV квартали – 1263,76 грн за 1 МВт·год (без ПДВ).

Зазначеною постановою було передбачено зниження оптової ринкової ціни з 01 січня 2017 року на 10% (до рівня 1 341,57 грн за 1 МВт·год (без ПДВ)), та з 1 квітня 2017 року на 5,8 % (до рівня 1 263,76 грн за 1 МВт·год (без ПДВ)). Загальне зниження від діючого на момент прийняття рішення рівня ОРЦ (1 490,63 грн за 1 МВт·год (без ПДВ) складало 15,2%.

Таке зниження рівня ОРЦ було обумовлено рядом факторів, зокрема:

- зміною структури виробництва (Прогнозним балансом на 2017 рік у загальному обсязі виробництва е/е передбачено збільшення долі ДП «НАЕК «Енергоатом» до 52,8% та зменшення долі ГК ТЕС до 31,7% у порівнянні з прогнозним балансом на 2016 від 23 травня 2016 року, в якому доля ДП «НАЕК «Енергоатом» складала 51,7%, а доля ГК ТЕС 33,3%.);
- зменшенням частки дотаційних сертифікатів у структурі ОРЦ на 2017 рік до 21,4% проти пікових 30,4% у 2016 році;

Однак Вовк не сказав, чому в Україні за рік не був створений резерв міцності у сфері енергетичної безпеки і чи є корупційна складова у

- переглядом тарифу продажу електричної енергії в ОРЕ ДП «НАЕК «Енергоатом» до рівня 46,9 коп./кВт.год без ПДВ;

- переглядом з урахуванням встановлених Комісією ставки плати за робочу потужність та ставки плати за електричну енергію тарифу продажу електричної енергії в ОРЕ ПАТ «Укргідроенерго» до рівня 66,57 коп./кВт.год без ПДВ;

- переглядом тарифу на передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, включаючи плату за централізоване диспетчерське управління ОЕС України ДП «НЕК «Укренерго» до рівня 6,05 коп./кВт.год без ПДВ.

При цьому інформуємо, що на офіційному веб-сайті НКРЕКП було розміщено презентацію «Формування оптово-ринкової ціни електричної енергії. Деталізація ключових параметрів на 2017 рік» за посиланням: http://www.nerc.gov.ua/?news=5601.

Враховуючи розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2017 року № 103-р «Про вжиття тимчасових надзвичайних заходів на ринку електричної енергії», пункт 2 протоколу наради щодо врегулювання проблемних питань в об'єднаній енергосистемі, яка проводилась 09 березня 2017 року під головуванням Віце-прем'єр-міністра України В. Кістіона, яким визначено за доцільне, з метою визначення додаткових джерел для закупівлі вугільної продукції енергогенеруючими компаніями, здійснити в установленому порядку перегляд з 01 квітня 2017 року розміру оптової ринкової ціни, рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 березня 2017 року «Про невідкладні додаткові заходи із протидії гібридним загрозам національній безпеці України», веденого в дію Указом Президента України від 15 березня 2017 року № 62/2017, щодо припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей, пункт 2 протоколу наради щодо заходів спрямованих на реалізацію рішення Ради національної безпеки і оборони України, яка проводилась 15 березня 2017 року під головуванням першого Віце-прем'єр-міністра України-Міністра економічного розвитку і торгівлі Кубіва С.І., яким передбачено вжити невідкладних заходів щодо забезпечення безпечного і надійного функціонування паливно-енергетичного і металургійного комплексу України, а також інші фактори що були враховані при здійсненні коригування прогнозованої ОРЦ з II кварталу 2017 року та ураховуючи обговорення на засіданні НКРЕКП яке відбулося 23 березня 2017 року, на виконання положень Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, Комісією було прийняте рішення щодо внесення зміни до постанови НКРЕКП від 20 грудня 2016 року № 2326 «Про затвердження прогнозованої оптової ринкової ціни на 2017 року», згідно з якою пункт 1 зазначеної постанови, для забезпечення сталого функціонування ОЕС України, викладено в такій редакції:

«1. Затвердити на 2017 рік прогнозовану оптову ринкову ціну електричної енергії на рівні 1 353,66 грн за 1 МВт×год (без ПДВ) з розбивкою на квартали:

I квартал – 1 341,57 грн за 1 МВт×год (без ПДВ);

II квартал – 1 341,57 грн за 1 МВт×год (без ПДВ);

III квартал – 1 365,72 грн за 1 МВт×год (без ПДВ);

ф о р м у л і "Роттердам+".

Рік тому голова НКРЕКП стверджував, що 40% вугілля для ТЕС добувається на неконтрольованій території, а доставляти його дуже дорого. "Щоб не займатися героїзмом, ми вирішили дати компаніям теплової генерації бюджет, який точно дозволить не ставити питання про забезпечення вугіллям", — підкреслив Вовк.

Тобто регулятор свідомо заклав через формулу "Роттердам+" завищену вартість вугілля у прогнозну ОРЦ.

2. Тарифи зростають, рівень енергобезпеки — ні

За час дії схеми "Роттердам+" і "планового" підвищення ОРЦ

IV квартал – 1 365,72 грн за 1 МВт×год (без ПДВ).» (постанова НКРЕКП від 23.03.2017 № 337).

При цьому інформуємо, що більш детальна інформація стосовно факторів, які вплинули на рівень прогнозованої ОРЦ з II кварталу 2017 року розміщено на офіційній сторінці НКРЕКП у мережі Інтернет за посиланням: http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Materialy_zasidan/2017/berezen/23.03.2017/p10_23-03-2017.pdf.

Крім того слід зазначити, що відповідно до Порядку однією зі складових прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії є прогнозні показники діяльності ГК ТЕС, які відповідно до положень Порядку розраховуються у тому числі з урахуванням індикативної ціни вугілля, яка визначається на підставі середньої ринкової ціни вугілля на європейському ринку.

При цьому слід відмітити, що зазначена індикативна ціна використовується виключно при формуванні прогнозних показників діяльності ГК ТЕС для визначення прогнозної (граничної) вартості загального обсягу вугілля, яке буде витрачене Виробниками, які працюють за ціновими заявками, тобто ГК ТЕС, у розрахунковому періоді на виробництво електричної енергії.

Використання зазначеного підходу щодо визначення індикативної (граничної) ціни вугілля було обумовлено значним дефіцитом вугілля марки «А», який виник у зв'язку із припиненням постачання енергетичного вугілля марки «А» з вугільних підприємств, розташованих в зоні АТО, та здійсненням імпортних поставок енергетичного вугілля марки «А» з ПАР.

Також слід наголосити, що запровадження зазначеного Порядку є тимчасовим, оскільки після запровадження повномасштабного ринку електричної енергії відпаде необхідність у визначенні прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії.

Поряд з цим, повідомляємо, що зазначена інформація була надана в електронному вигляді на електронну адресу olegperetyaka@gmail.com.

Голова НКРЕКП **Д. Вовк**

Федорко О.С.
204-48-61

промислові підприємства залежно від класу споживачів стали платити за електрику на 20,6-23,4% більше. Тарифи на електроенергію для населення зросли у 2,46-2,67 разу.

Проте через "відривання" промислових цін зростання тарифів для населення не досягло своєї цілі — вирівнювання цін та скорочення перехресного субсидування.

Вочевидь, регулятор поклав тягар витрат за спожиту електроенергію, в тарифі на яку закладений додатковий прибуток генеруючих компаній, на гаманці своїх громадян та промислових споживачів, діючи далеко не в їхніх інтересах.

Споживачі, сплачуючи високі тарифи за електрику, могли б сподіватися, що вони роблять фінансовий внесок в енергетичну безпеку країни та реформування національної енергетики, сприяють створенню достатнього запасу енергетичного вугілля для ТЕС.Саме про це говорили автори формули "Роттердам+".

Тільки цього не сталося. Чому? Щоб відповісти на це питання, слід подивитися, що відбувалося на ринку енергетичного вугілля за останні півтора року, виходячи з публічної інформації.

У структурі ціни електроенергії на вугільних ТЕС паливна складова сягає 80%. Для забезпечення енергетичної безпеки країни важливо, скільки, якої марки та звідки надходить вугілля до генерації. За даними "Укрзалізниці", з окупованої території у 2015 році було перевезено 8,1 млн тонн вугілля, у 2016 році — понад 6,2 млн тонн.

Що буде після повної блокади поставок вугілля з окупованого Донбасу?

Згідно з прогнозною структурою палива на 2017 рік для роботи генерації Міненерго планує річну поставку 7,9 млн тонн антрациту і 20,1 млн тонн газового вугілля.

Поставки **антрациту** з вітчизняних підприємств становлять 40%, решта — імпорт, в тому числі з Росії — трохи більше 1%. У структурі поставок **вугілля газової групи** імпортні закупівлі (з Польщі) становлять менше 1%, решта — вітчизняні поставки. На перший погляд, не все так погано. На 2017 рік плани затверджені.

Йдемо далі. ДТЕК контрактує антрацит не тільки з Росії, але і з ПАР. ДП "Центренерго" з 2016 року почало модернізацію двох блоків Трипільської ТЕС та їх переведення з антрациту на газову групу вугілля. Аналогічні плани у ДТЕК на Придніпровській ТЕС. Також є домовленість про постачання в Україну 2 млн тонн вугілля із США.

Разом з тим, темпи реалізації планів дуже повільні. Заплановані обсяги закупівель імпортного антрациту викликають тривогу щодо їх реалізації. Прикладом тому можуть бути фактичні запаси вугілля за останні кілька років на українських ТЕС, які не відповідали міністерським планам.

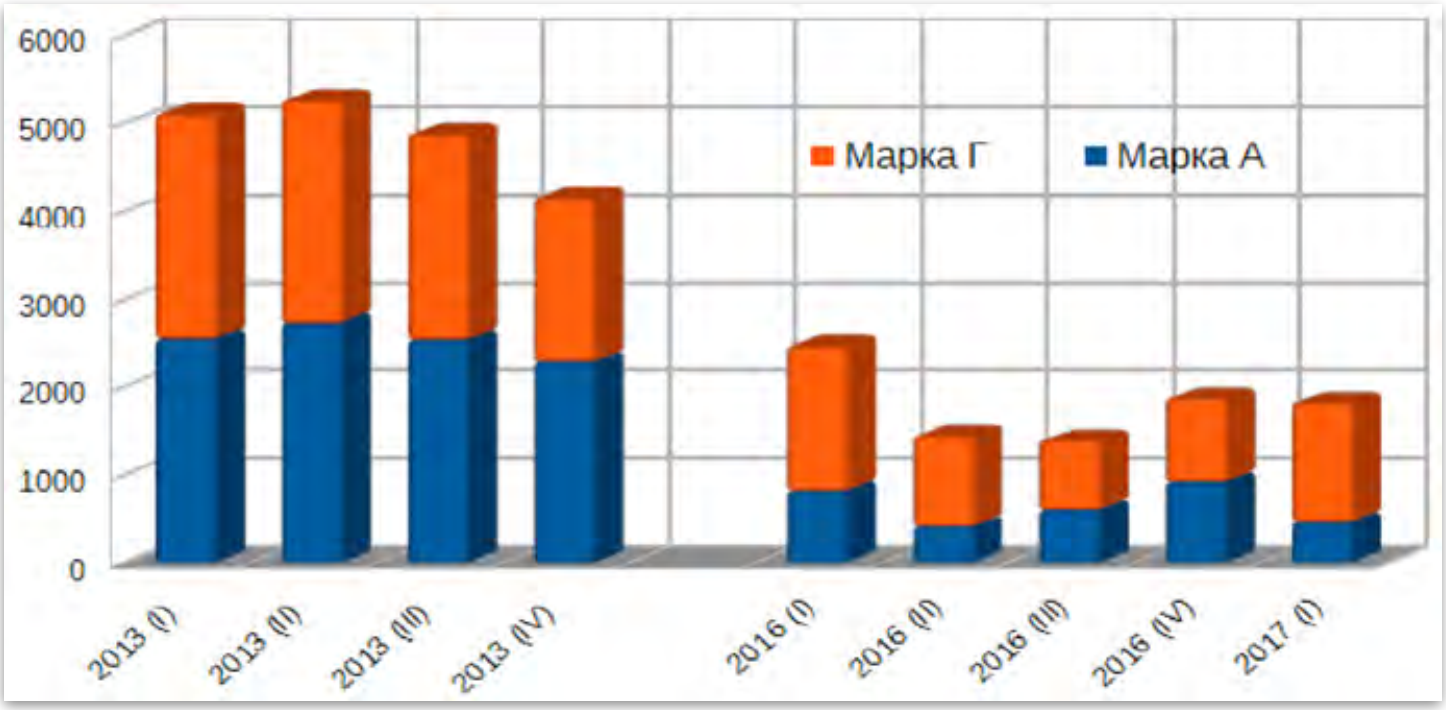

Запаси вугілля марок "А" та "Г" на складах ТЕС, тис тонн

Розглядаючи щоквартальну динаміку запасів вугілля на складах ТЕС у довоєнний 2013 рік та в "роттердамський" 2016 рік, можна спостерігати середньорічне падіння запасів вугілля у 2,7 разу: марки "А" — у 3,7 разу, марки "Г" — у 2,1 разу.

Це свідчить про те, що війна мала руйнівні наслідки для енергетичного потенціалу країни. Блокада поставок вугілля лише прискорила цей процес.

Запаси вугілля марки "А" на складах електростанцій країни у першому кварталі 2017 року порівняно з аналогічним періодом 2016 року, до введення формули "Роттердам+", скоротилися на 43,3%, марки "Г" — на 17,8%.

За перший квартал запаси вугілля марки "А" впали наполовину. Хоча за цей період на 30% зросли запаси вугілля марки "Г", алк вони не замінили антрацит на ТЕС, які не пройшли модернізації. Блокада призвела до зупинки роботи Трипільської, Зміївської, Придніпровської, Криворізької та Слов'янської ТЕС на кілька місяців.

Регулятор, затверджуючи схему "Роттердам+", сподівався на скорочення поставок вугілля з боку ОРДЛО, переведення антрацитових ТЕС на газове вугілля, створення плану накопичення палива. Однак факти свідчать про інше. За даними Держстату, за перший квартал 2017 року Україна імпортувала 170 тис тонн антрациту, з них 169 тис тонн — з Росії.

В Україні працює лише одна антрацитова ТЕС — Луганська. Вона входить до складу "ДТЕК Східенерго". Через особливості логістики на цю станцію у першому кварталі 2017 року надійшло 66 тис тонн антрациту. Паливо купували по 70 дол за тонну в січні і по 80 дол за тонну в лютому-березні у

своєї структури — шахтоуправління "Обухівська", яка добувала вугілля в Ростовській області.

Отже, вугілля в Україну до 2017 року потрапляло не із заморських країн, а з Росії та окупованого Донбасу за цінами, близькими до "роттердамських". В. о. гендиректора "ДТЕК енерго" Дмитро Сахарук у липні повідомив, що антрацит з Росії купується по 95 дол за тонну, з Південної Африки — по 100 дол за тонну.

Через блокаду поставок вугілля з окупованої території запаси палива на українських ТЕС танули на очах. За три тижні квітня 2017 року вони скоротилися на 33,8% — до 172 тис тонн.

Виходить, що досі в країні не було "подушки" енергетичної безпеки з достатньою кількістю запасів твердого палива, що забезпечило б діяльність вітчизняних ТЕС.

Для чого тоді цілий рік діяла прогнозна ОРЦ на електроенергію, що передбачала імпортні поставки дефіцитного палива за світовими цінами, якщо дороге вугілля було завезене з окупованої території та суміжного російського регіону? Куди пішли гроші українських споживачів, які платять підвищені тарифи за електрику?

3. Кого пошили у дурні

На ринку "вугільної" генерації електроенергії основними гравцями є підприємства ДТЕК (до 30% електричної генерації країни), ПАТ

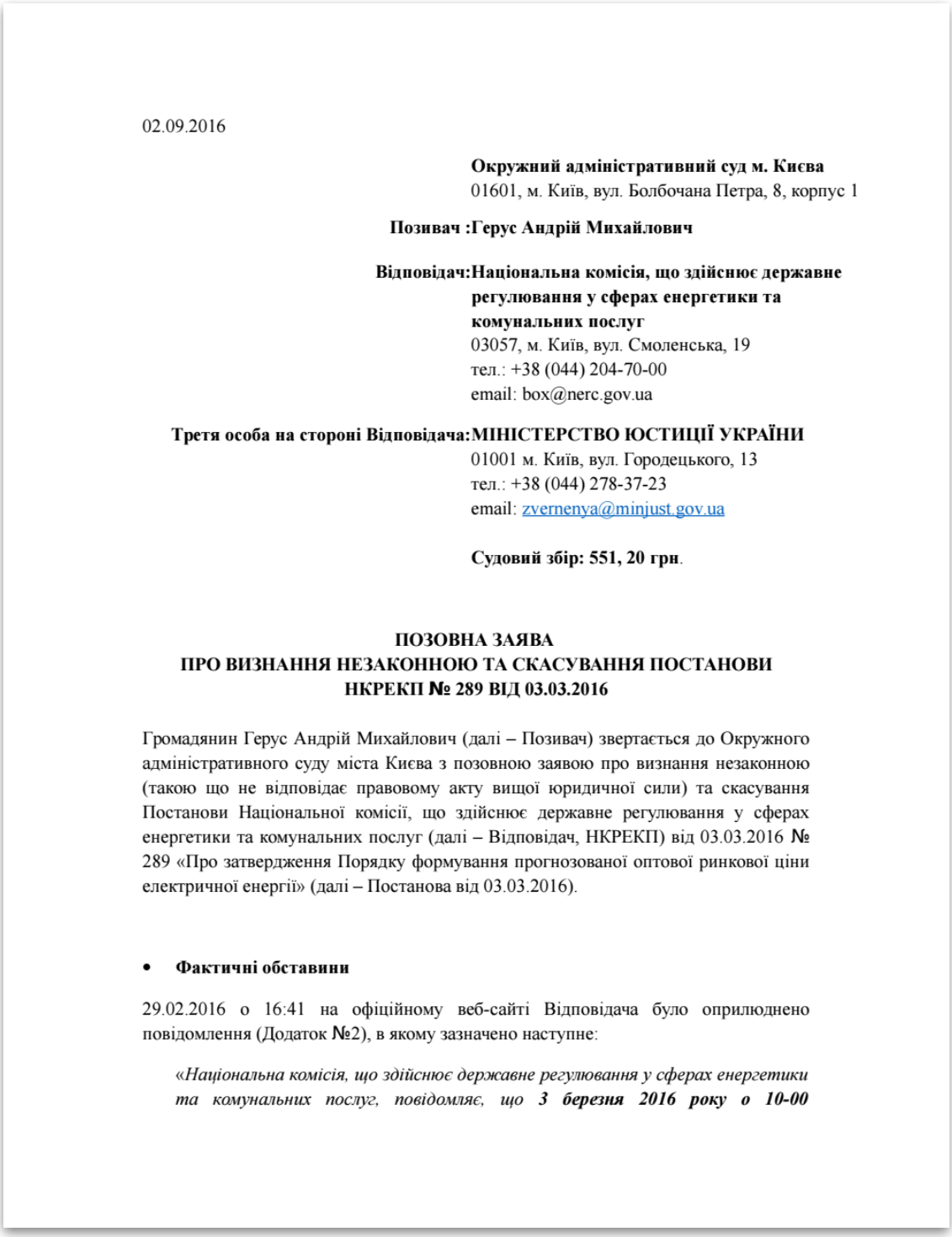

02.09.2016

Окружний адміністративний суд м. Києва
01601, м. Київ, вул. Болбочана Петра, 8, корпус 1

Позивач :Герус Андрій Михайлович

Відповідач:Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
03057, м. Київ, вул. Смоленська, 19
тел.: +38 (044) 204-70-00
email: box@nerc.gov.ua

Третя особа на стороні Відповідача:МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
01001 м. Київ, вул. Городецького, 13
тел.: +38 (044) 278-37-23
email: zvernenya@minjust.gov.ua

Судовий збір: 551, 20 грн.

ПОЗОВНА ЗАЯВА
ПРО ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННОЮ ТА СКАСУВАННЯ ПОСТАНОВИ
НКРЕКП № 289 ВІД 03.03.2016

Громадянин Герус Андрій Михайлович (далі – Позивач) звертається до Окружного адміністративного суду міста Києва з позовною заявою про визнання незаконною (такою що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили) та скасування Постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – Відповідач, НКРЕКП) від 03.03.2016 № 289 «Про затвердження Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії» (далі – Постанова від 03.03.2016).

- **Фактичні обставини**

29.02.2016 о 16:41 на офіційному веб-сайті Відповідача було оприлюднено повідомлення (Додаток №2), в якому зазначено наступне:

«*Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, повідомляє, що* ***3 березня 2016 року о 10-00***

"Центренерго" і ПАТ "Донбасенерго". Після введення формули "Роттердам+" ці генеруючі компанії — оператори ТЕС — стали продавати електроенергію на 15-20% дорожче.

Вони заявили, що імпорт антрациту для них збитковий, а формула "Роттердам+" не покриває витрати на закупівлю вугілля на світовому ринку.

Проблема формули ще й у тому, що тариф для електричної генерації нараховується за залишковим принципом. Це виглядає так: у ДП

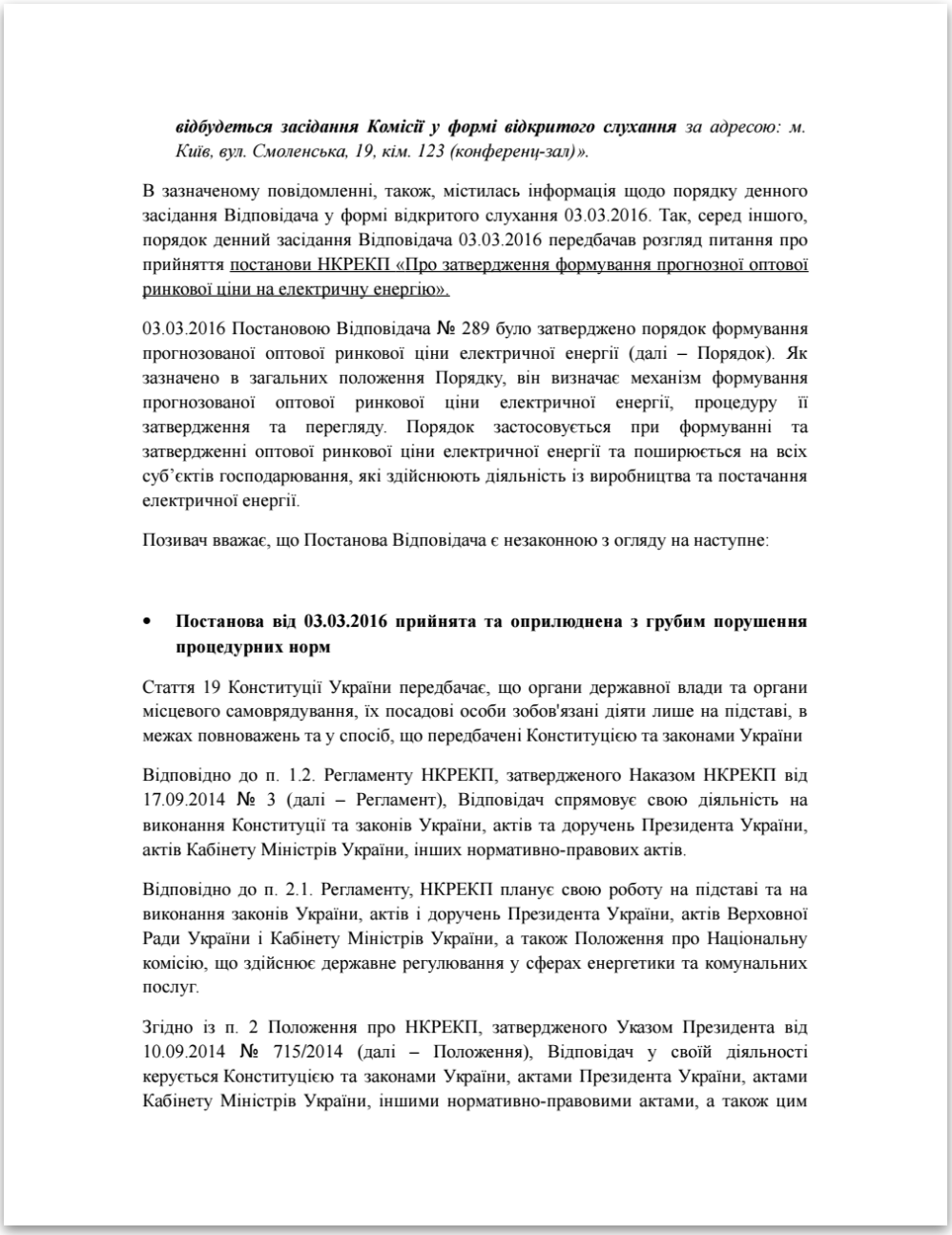

відбудеться засідання Комісії у формі відкритого слухання *за адресою: м. Київ, вул. Смоленська, 19, кім. 123 (конференц-зал)».*

В зазначеному повідомленні, також, містилась інформація щодо порядку денного засідання Відповідача у формі відкритого слухання 03.03.2016. Так, серед іншого, порядок денний засідання Відповідача 03.03.2016 передбачав розгляд питання про прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження формування прогнозної оптової ринкової ціни на електричну енергію».

03.03.2016 Постановою Відповідача № 289 було затверджено порядок формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії (далі – Порядок). Як зазначено в загальних положення Порядку, він визначає механізм формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, процедуру її затвердження та перегляду. Порядок застосовується при формуванні та затвердженні оптової ринкової ціни електричної енергії та поширюється на всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із виробництва та постачання електричної енергії.

Позивач вважає, що Постанова Відповідача є незаконною з огляду на наступне:

- **Постанова від 03.03.2016 прийнята та оприлюднена з грубим порушення процедурних норм**

Стаття 19 Конституції України передбачає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України

Відповідно до п. 1.2. Регламенту НКРЕКП, затвердженого Наказом НКРЕКП від 17.09.2014 № 3 (далі – Регламент), Відповідач спрямовує свою діяльність на виконання Конституції та законів України, актів та доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів.

Відповідно до п. 2.1. Регламенту, НКРЕКП планує свою роботу на підставі та на виконання законів України, актів і доручень Президента України, актів Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, а також Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Згідно із п. 2 Положення про НКРЕКП, затвердженого Указом Президента від 10.09.2014 № 715/2014 (далі – Положення), Відповідач у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, а також цим

"Енергоринок" — централізованого оптового покупця усієї електроенергії в Україні — нема коштів, щоб відразу відшкодувати вугільній генерації витрати в повному обсязі.

Через це кошти, які надходять за електрику до цього підприємства, спочатку розподіляються між іншими виробниками електроенергії (атомна і альтернативна енергетика — *ЕП*) , а лише потім передаються вугільній генерації. Вже після цього оператори ТЕС далі розраховуються за контрактами з постачальниками твердого палива.

Для формування оптової ціни "Енергоринку" не важливо, звідки на ТЕС завозиться паливо. В результаті посередники були зацікавлені купувати дешевше вугілля з шахт, які знаходяться на неконтрольованій території, а не дорожче імпортне, необхідне для

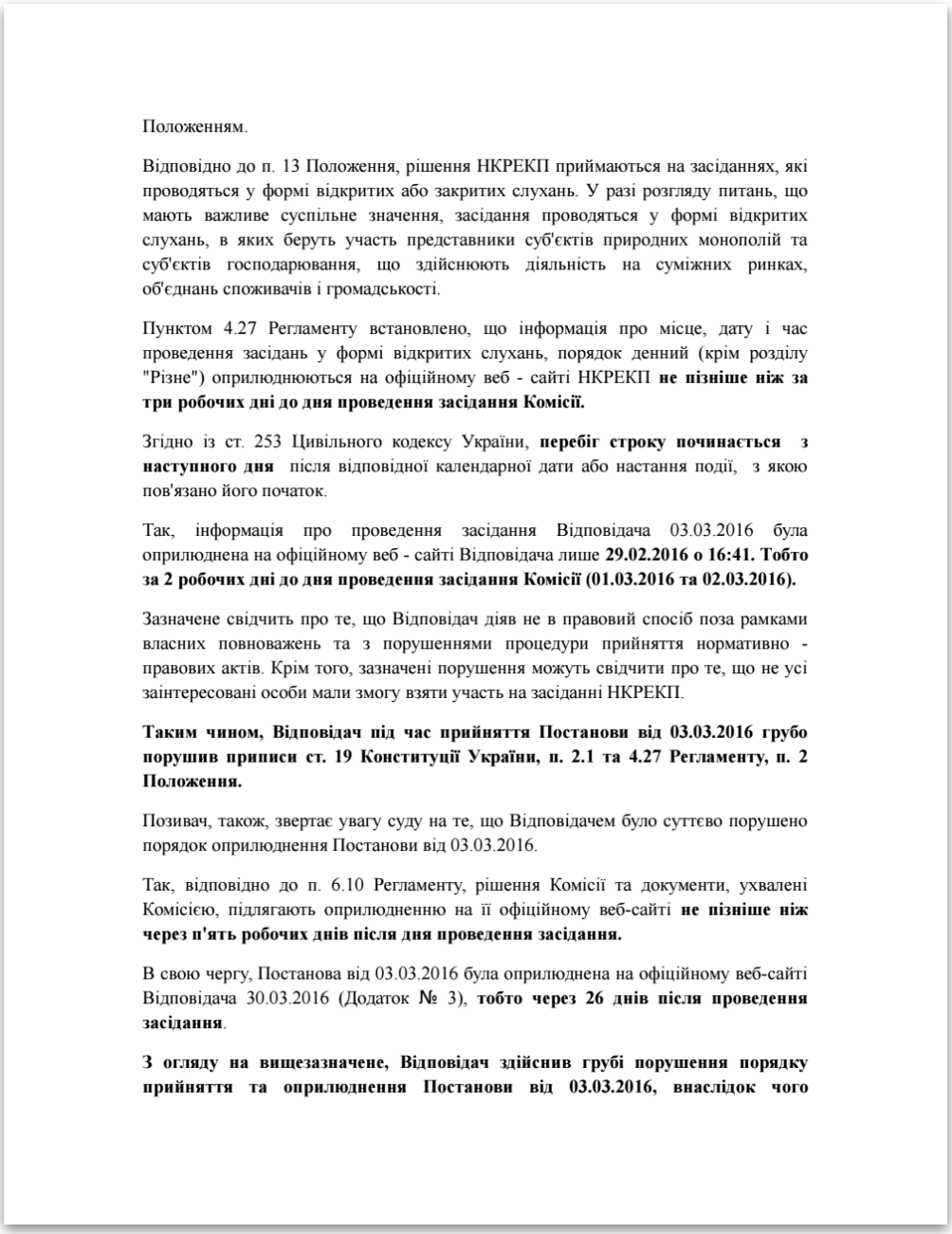

Положенням.

Відповідно до п. 13 Положення, рішення НКРЕКП приймаються на засіданнях, які проводяться у формі відкритих або закритих слухань. У разі розгляду питань, що мають важливе суспільне значення, засідання проводяться у формі відкритих слухань, в яких беруть участь представники суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на суміжних ринках, об'єднань споживачів і громадськості.

Пунктом 4.27 Регламенту встановлено, що інформація про місце, дату і час проведення засідань у формі відкритих слухань, порядок денний (крім розділу "Різне") оприлюднюються на офіційному веб - сайті НКРЕКП **не пізніше ніж за три робочих дні до дня проведення засідання Комісії.**

Згідно із ст. 253 Цивільного кодексу України, **перебіг строку починається з наступного дня** після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

Так, інформація про проведення засідання Відповідача 03.03.2016 була оприлюднена на офіційному веб - сайті Відповідача лише **29.02.2016 о 16:41. Тобто за 2 робочих дні до дня проведення засідання Комісії (01.03.2016 та 02.03.2016).**

Зазначене свідчить про те, що Відповідач діяв не в правовий спосіб поза рамками власних повноважень та з порушеннями процедури прийняття нормативно - правових актів. Крім того, зазначені порушення можуть свідчити про те, що не усі заінтересовані особи мали змогу взяти участь на засіданні НКРЕКП.

Таким чином, Відповідач під час прийняття Постанови від 03.03.2016 грубо порушив приписи ст. 19 Конституції України, п. 2.1 та 4.27 Регламенту, п. 2 Положення.

Позивач, також, звертає увагу суду на те, що Відповідачем було суттєво порушено порядок оприлюднення Постанови від 03.03.2016.

Так, відповідно до п. 6.10 Регламенту, рішення Комісії та документи, ухвалені Комісією, підлягають оприлюдненню на її офіційному веб-сайті **не пізніше ніж через п'ять робочих днів після дня проведення засідання.**

В свою чергу, Постанова від 03.03.2016 була оприлюднена на офіційному веб-сайті Відповідача 30.03.2016 (Додаток № 3), **тобто через 26 днів після проведення засідання**.

З огляду на вищезазначене, Відповідач здійснив грубі порушення порядку прийняття та оприлюднення Постанови від 03.03.2016, внаслідок чого

заміщення донбаського антрациту.

Додаткова виручка залишалася в кишенях власників генеруючих компаній та різних прокладок-посередників, які продавали їм паливо. Зазвичай останні — це трейдингові компанії самих операторів — наприклад, "ДТЕК трейдинг" — або інші торговці.

Натомість з кожним підвищенням оптової ціни для споживачів зростав і обсяг коштів, що надходив до "Енергоринку". Їх перерозподіл приносив генерації чималий дохід. Постачальникам вугілля не було ніякого сенсу витрачатися на імпорт з ПАР чи США, коли під боком — Ростовська область РФ чи ОРДЛО.

Зростання виручки не підштовхувало операторів до розумної політики закупівель, до страхування ризиків через імпорт. Хоча

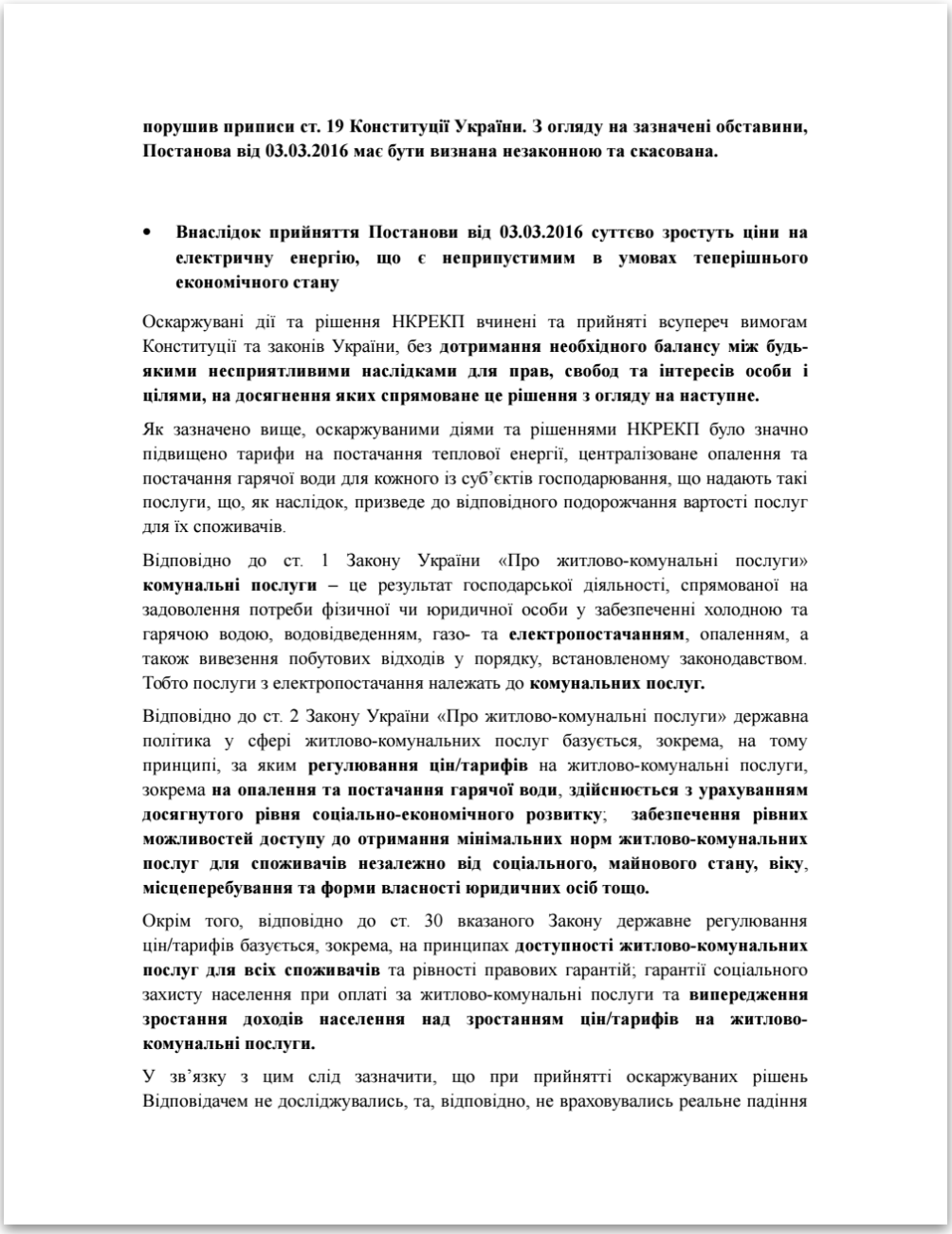

порушив приписи ст. 19 Конституції України. З огляду на зазначені обставини, Постанова від 03.03.2016 має бути визнана незаконною та скасована.

- **Внаслідок прийняття Постанови від 03.03.2016 суттєво зростуть ціни на електричну енергію, що є неприпустимим в умовах теперішнього економічного стану**

Оскаржувані дії та рішення НКРЕКП вчинені та прийняті всупереч вимогам Конституції та законів України, без **дотримання необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення з огляду на наступне.**

Як зазначено вище, оскаржуваними діями та рішеннями НКРЕКП було значно підвищено тарифи на постачання теплової енергії, централізоване опалення та постачання гарячої води для кожного із суб'єктів господарювання, що надають такі послуги, що, як наслідок, призведе до відповідного подорожчання вартості послуг для їх споживачів.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» **комунальні послуги –** це результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газо- та **електропостачанням**, опаленням, а також вивезення побутових відходів у порядку, встановленому законодавством. Тобто послуги з електропостачання належать до **комунальних послуг.**

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» державна політика у сфері житлово-комунальних послуг базується, зокрема, на тому принципі, за яким **регулювання цін/тарифів** на житлово-комунальні послуги, зокрема **на опалення та постачання гарячої води**, **здійснюється з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку**; **забезпечення рівних можливостей доступу до отримання мінімальних норм житлово-комунальних послуг для споживачів незалежно від соціального, майнового стану, віку**, **місцеперебування та форми власності юридичних осіб тощо.**

Окрім того, відповідно до ст. 30 вказаного Закону державне регулювання цін/тарифів базується, зокрема, на принципах **доступності житлово-комунальних послуг для всіх споживачів** та рівності правових гарантій; гарантії соціального захисту населення при оплаті за житлово-комунальні послуги та **випередження зростання доходів населення над зростанням цін/тарифів на житлово-комунальні послуги.**

У зв'язку з цим слід зазначити, що при прийнятті оскаржуваних рішень Відповідачем не досліджувались, та, відповідно, не враховувались реальне падіння

"Роттердам+" сприяв цьому, але вони не купували паливо на світовому ринку в обсягах, які планувалися.

У такій ситуації економічні суб'єкти не були зацікавлені витрачатися на енергетичну незалежність країни та її безпеку. Для цього є державні структури, але вони не мали важелів та бажання прямо втручатися у бізнес-практику операторів ТЕС і змушувати їх діяти в інтересах держави.

Не було системи санкцій за невиконання операторами планів з накопичення запасів вугілля, не було відповідальності за невиконання рішення державного органу.

У підсумку більша частина додаткової виручки від продажу електрики діставалася вертикально-інтегрованій ДТЕК, яка домінує на енергоринку і має

весь виробничий ланцюжок: від видобутку вугілля до виробництва тепла та

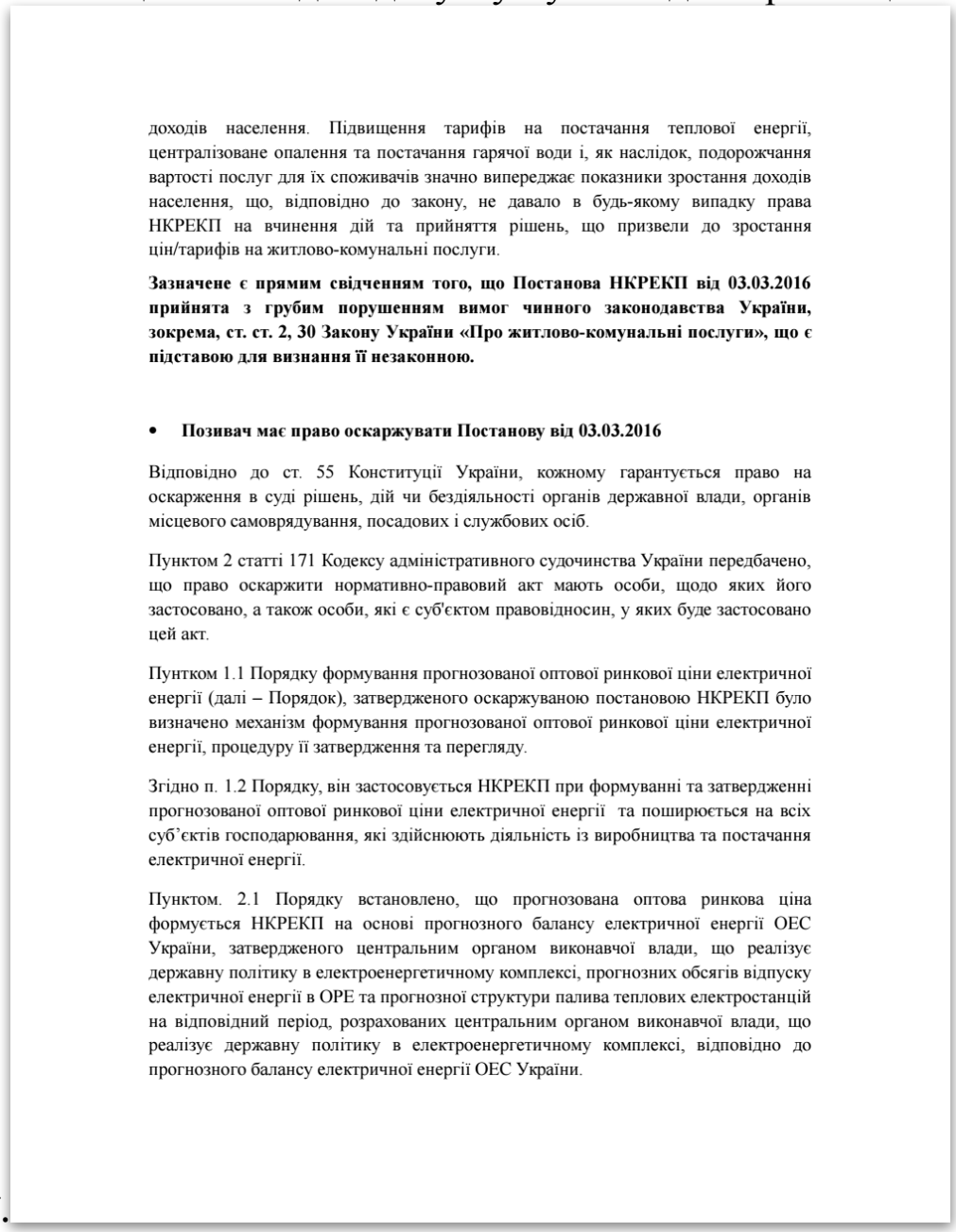

доходів населення. Підвищення тарифів на постачання теплової енергії, централізоване опалення та постачання гарячої води і, як наслідок, подорожчання вартості послуг для їх споживачів значно випереджає показники зростання доходів населення, що, відповідно до закону, не давало в будь-якому випадку права НКРЕКП на вчинення дій та прийняття рішень, що призвели до зростання цін/тарифів на житлово-комунальні послуги.

Зазначене є прямим свідченням того, що Постанова НКРЕКП від 03.03.2016 прийнята з грубим порушенням вимог чинного законодавства України, зокрема, ст. ст. 2, 30 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», що є підставою для визнання її незаконною.

- **Позивач має право оскаржувати Постанову від 03.03.2016**

Відповідно до ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Пунктом 2 статті 171 Кодексу адміністративного судочинства України передбачено, що право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, щодо яких його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт.

Пунктом 1.1 Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії (далі – Порядок), затвердженого оскаржуваною постановою НКРЕКП було визначено механізм формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, процедуру її затвердження та перегляду.

Згідно п. 1.2 Порядку, він застосовується НКРЕКП при формуванні та затвердженні прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії та поширюється на всіх суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність із виробництва та постачання електричної енергії.

Пунктом. 2.1 Порядку встановлено, що прогнозована оптова ринкова ціна формується НКРЕКП на основі прогнозного балансу електричної енергії ОЕС України, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в електроенергетичному комплексі, прогнозних обсягів відпуску електричної енергії в ОРЕ та прогнозної структури палива теплових електростанцій на відповідний період, розрахованих центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в електроенергетичному комплексі, відповідно до прогнозного балансу електричної енергії ОЕС України.

електроенергії.

У 2016 році її річний показник EBITDA — операційний прибуток до сплати відсотків, податків та амортизації — зріс у 2,37 разу до 17,8 млрд грн. У другому півріччі 2016 року цей показник виріс у 4,6 разу порівняно з першим півріччям.

Згідно з біржовою звітністю кількість грошей та їх еквівалентів у ДТЕК того року збільшилася у 10,7 разу. Такий позитивний тренд для компанії зберігається.

Чистий прибуток державної компанії ПАТ "Центренерго" збільшився у 2016 році у 17,7 разу — до 386,7 млн грн. У першому кварталі 2017

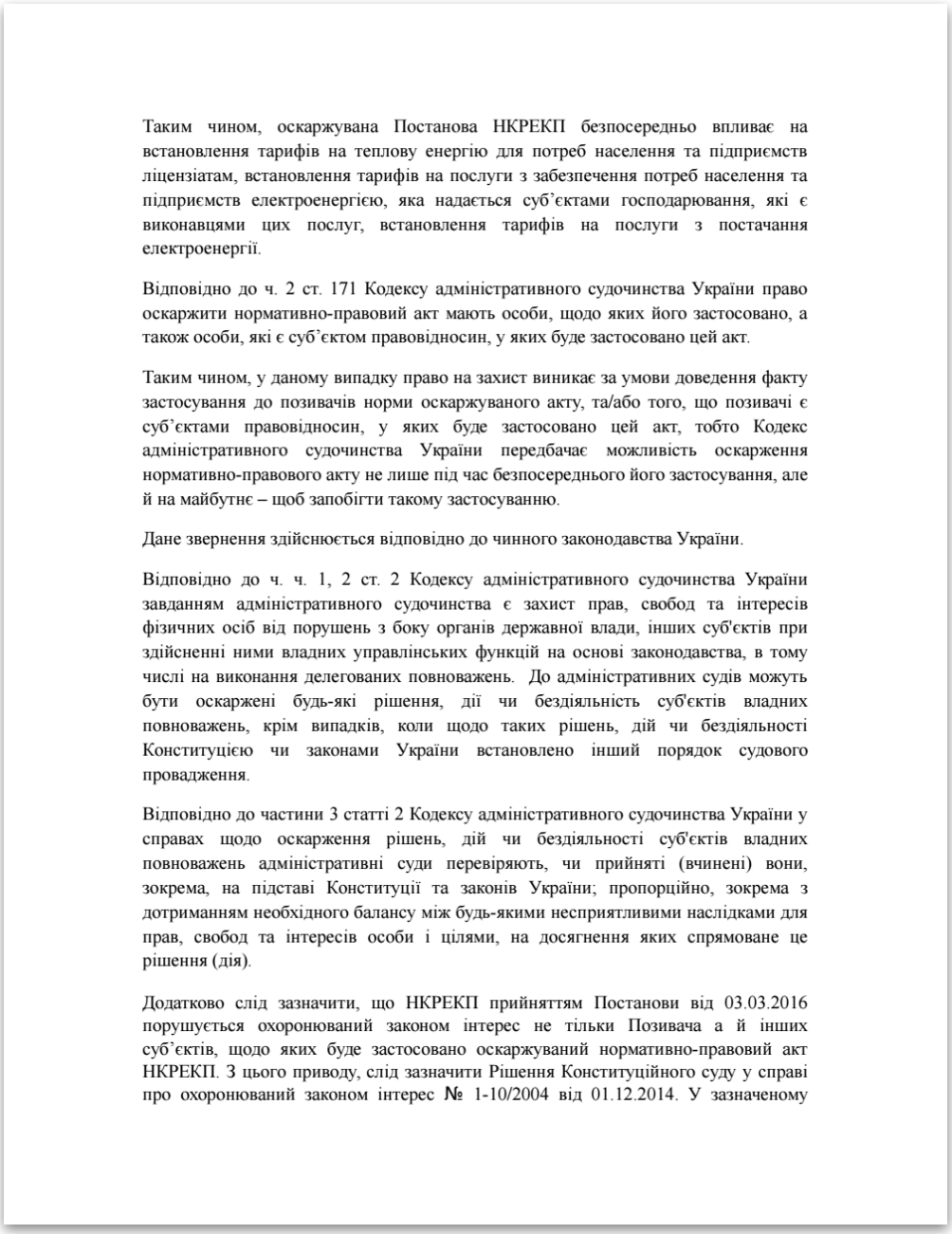

Таким чином, оскаржувана Постанова НКРЕКП безпосередньо впливає на встановлення тарифів на теплову енергію для потреб населення та підприємств ліцензіатам, встановлення тарифів на послуги з забезпечення потреб населення та підприємств електроенергією, яка надається суб'єктами господарювання, які є виконавцями цих послуг, встановлення тарифів на послуги з постачання електроенергії.

Відповідно до ч. 2 ст. 171 Кодексу адміністративного судочинства України право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, щодо яких його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт.

Таким чином, у даному випадку право на захист виникає за умови доведення факту застосування до позивачів норми оскаржуваного акту, та/або того, що позивачі є суб'єктами правовідносин, у яких буде застосовано цей акт, тобто Кодекс адміністративного судочинства України передбачає можливість оскарження нормативно-правового акту не лише під час безпосереднього його застосування, але й на майбутнє – щоб запобігти такому застосуванню.

Дане звернення здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

Відповідно до ч. ч. 1, 2 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб від порушень з боку органів державної влади, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень. До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Відповідно до частини 3 статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони, зокрема, на підставі Конституції та законів України; пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія).

Додатково слід зазначити, що НКРЕКП прийняттям Постанови від 03.03.2016 порушується охоронюваний законом інтерес не тільки Позивача а й інших суб'єктів, щодо яких буде застосовано оскаржуваний нормативно-правовий акт НКРЕКП. З цього приводу, слід зазначити Рішення Конституційного суду у справі про охоронюваний законом інтерес № 1-10/2004 від 01.12.2014. У зазначеному

року порівняно з аналогічним періодом 2016 року підприємство збільшило чистий прибуток більш ніж утричі до 851 млн грн.

Можна лише дивуватися заяві в. о. директора "Центренерго" Олега Коземка на зборах акціонерів 25 квітня 2017 року про брак обігових коштів через майже 1 млрд грн боргу за електроенергію з боку ДП "Енергоринок", коли у звітності компанії на 31 березня 2017 року залишки грошей становили 1,23 млрд грн.

Значно поліпшив фінансові показники і третій гравець на ринку виробництва електроенергії з вугілля — ПАТ "Донбасенерго", яке пов'язували з колишнім президентом Віктором Януковичем. У 2016 році компанія збільшила чистий дохід на 25% до 4 млрд грн, а валовий прибуток зріс на 20,4% до 1,7 млрд грн.

Позитивні фінансові тенденції підприємства зберігаються і у 2017 році.

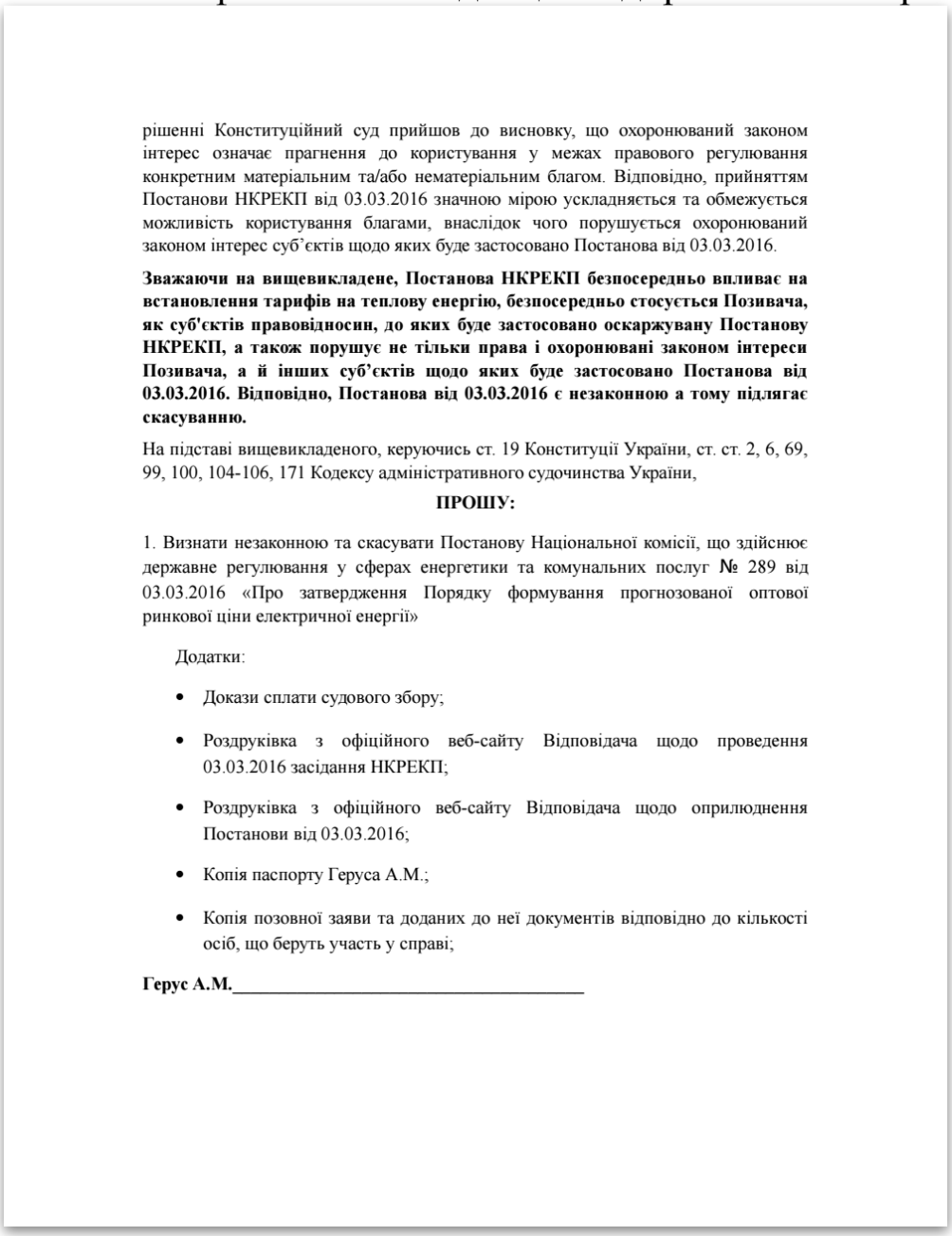

рішенні Конституційний суд прийшов до висновку, що охоронюваний законом інтерес означає прагнення до користування у межах правового регулювання конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом. Відповідно, прийняттям Постанови НКРЕКП від 03.03.2016 значною мірою ускладняється та обмежується можливість користування благами, внаслідок чого порушується охоронюваний законом інтерес суб'єктів щодо яких буде застосовано Постанова від 03.03.2016.

Зважаючи на вищевикладене, Постанова НКРЕКП безпосередньо впливає на встановлення тарифів на теплову енергію, безпосередньо стосується Позивача, як суб'єктів правовідносин, до яких буде застосовано оскаржувану Постанову НКРЕКП, а також порушує не тільки права і охоронювані законом інтереси Позивача, а й інших суб'єктів щодо яких буде застосовано Постанова від 03.03.2016. Відповідно, Постанова від 03.03.2016 є незаконною а тому підлягає скасуванню.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. 19 Конституції України, ст. ст. 2, 6, 69, 99, 100, 104-106, 171 Кодексу адміністративного судочинства України,

ПРОШУ:

1. Визнати незаконною та скасувати Постанову Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг № 289 від 03.03.2016 «Про затвердження Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії»

Додатки:

- Докази сплати судового збору;
- Роздруківка з офіційного веб-сайту Відповідача щодо проведення 03.03.2016 засідання НКРЕКП;
- Роздруківка з офіційного веб-сайту Відповідача щодо оприлюднення Постанови від 03.03.2016;
- Копія паспорту Геруса А.М.;
- Копія позовної заяви та доданих до неї документів відповідно до кількості осіб, що беруть участь у справі;

Герус А.М._____

За розрахунками експертів Української біржі, тариф ДП "Енергоринок" для ТЕС збільшився на 47% у першому кварталі 2017 року порівняно з четвертим кварталом 2016 року. Тим не менш, виробництво електроенергії, наприклад, на "Центренерго" за цей період знизилося на 30% — до 1,7 млрд кВт-год.

Такий економічний парадокс став можливим лише після затвердженої регулятором схеми розрахунку прогнозної ОРЦ на електроенергію у 2016 році.

Виходить, що після введення формули "Роттердам+" виграли генеруючі компанії, які стали отримувати надвисокі доходи. У дурнях залишилися країна, яка далі залежить від поставок вугілля з Росії, промислові споживачі та опосередковано населення, які платять за електрику завищену "роттердамську" ціну.

4. Непохитний "Роттердам+"

Обґрунтовану тривогу з приводу адекватності формули "Роттердам+" відразу забили експерти та громадськість. На прикладі ПрАТ "ДТЕК Павлоградвугілля" журналіст Сергій Головньов встановив, як ДТЕК завдяки схемі "Роттердам+" отримала 9,6 млрд грн маржі за останній рік тільки на цьому підприємстві.

Колишній член НКРЕКП, а нині громадський експерт Андрій Герус, вважає, що "Роттердам+" діє для встановлення тарифів на електроенергію, але не використовується для формування ціни на вугілля з державних шахт.

Він довів, що завдяки цій схемі ТЕС, маючи в тарифі покриття ціни вугілля на рівні 2 200 грн за тонну, купували в українських шахтарів паливо по 1 330 грн за тонну.

Парадоксально, але шахти, які видобувають паливо для виробництва електроенергії, мають великі борги за електроенергію перед електростанціями. Причина — виручка від використання схеми "Роттердам+" йде генеруючим компаніям і трейдерам, а державні шахти залишаються збитковими.

У вересні 2016 року Герус попросив суд визнати постанову НКРЕКП №289 від 3 березня 2016 року незаконною і скасувати її. Експерт вважає, що регулятор ухвалив та оприлюднив постанову з грубим порушенням процедурних норм, що призвело до неприпустимого зростання цін на електрику.

(стр. 1-7)

Однак суд не погодився з позивачем. На думку суду, ключовими перевагами запропонованого НКРЕКП підходу щодо визначення граничних цін на вугілля є ті ж аргументи, які наводив у 2016 році очільник регулятора Вовк.

"Визначення показників формули "Роттердам"... належить до дискреційних повноважень НКРЕКП, тому правомірність визначення її показників є формою втручання в дискреційні повноваження та виходить за межі завдань адміністративного судочинства", — підкреслюється в постанові суду.

За словами Геруса, експерти намагалися провести фахову дискусію з керівництвом НКРЕКП про доцільність існування формули "Роттердам+", але Вовк та інші посадові особи уникали громадського обговорення.

"Із споживачів зібрали понад 10 млрд грн. Їх не витратили на енергетичну безпеку країни, а заховали у свої кишені. Якщо регулятор є частиною

енергетичного бізнесу, а не арбітром, то бізнесмени-олігархи отримують надприбутки. "Роттердам+" — це просто корупційна схема", — зауважив співрозмовник.

Активіст планує пройти весь шлях судів в Україні, і якщо вітчизняна Феміда як слід не оцінить дії комісії, звернеться до Європейського суду з прав людини.

Боротьбою активістів проти спірного рішення регулятора зацікавився заступник голови комітету парламенту з питань запобігання та протидії корупції Віктор Чумак.

21 лютого 2017 року він направив депутатське звернення до Національного антикорупційного бюро. У документі він написав, що дії НКРЕКП призвели до значного необґрунтованого зростання тарифів на комунальні послуги, внаслідок чого незаконно збагатилися учасники організованої групи.

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5

№ 19/ВВ від 21 лютого 2017р.

Директору Національного
антикорупційного бюро України
Ситнику А.С.
03035, м. Київ, вул. Сурікова, 3

Щодо вчинення злочину за ознаками,
передбаченими ч. 2ст. 364, ч. 2 ст. 367,
ст. 368 -2 КК України

ДЕПУТАТСЬКЕ ЗВЕРНЕННЯ

Шановний Артеме Сергійовичу!

Численні Інтернет - видання повідомляють про створення за участю представників органів державної виконавчої влади, НКРЕКП, ДТЕК Ріната Ахметова та ПАТ «Центренерго» організованої групи щодо реалізації схеми завищення формування ціни на вугілля відомою як «Роттердам +».

Вказана формула дозволила наближеним до влади структурам необгрунтовано завищити ціну на антрацит, що надходить до України з тимчасово окупованих територій Донбасу, пише в своїй статті для DT.UA Ігор Маскалевич.

За його словами, на постачанні палива для державної енергогенеруючої компанії «Центренерго» активно збагачуються структури, близькі до Кабміну та Адміністрації Президента, у зв'язку з чим інтерес влади до її прозорої приватизації впав до нуля.

«В енергетиці вершиною схеми стала так звана формула «Роттердам + » із прив'язкою ціни вугілля до його ціни в порту Роттердама. Обгрунтуванням було те, що це дуже по-європейськи, це забезпечує незалежність від поставок вугілля з неконтрольованих зон, а також передбачуваність, прозорість і таке інше. На практиці все вилилося в банальне підвищення цін на донецьке вугілля, приставка "плюс" в "роттердамській" формулі означає оплату транспортування палива з Нідерландів в Україну, хоча насправді вугілля звідти ніхто не возить» - зазначає Ігор Маскалевич.

В свою чергу експерт в енергетичній сфері, колишній член Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері енергетики і комунальних послуг, Андрій Герус зазначає, що середня ціна за формулою «Роттердам +», за 2016 рік склала 1800 грн. за тонну, але проблема в тому, що реальна поточна ціна цього вугілля поставленого з тимчасово окупованих територій складає 600-800 грн.

Враховуючи вищезазначене, підлягають перевірці протиправні дії НКРЕКП щодо затвердження та введення з березня 2016 року в дію розрахунку оптової ціни електроенергії, яка базується на європейському індексі цін на вугілля (індекс API2) разом з вартістю його транспортування за формулою «Роттердам +».

Такі дії призвели до значного та необгрунтованого зростання тарифів на комунальні послуги, що спричинило тяжкі наслідки охоронюваним законом правам та інтересам громадян, та держави, в результаті чого незаконно збагатилися учасники організованої групи впровадження ціни на вугілля за формулою «Роттердам +».

Керуючись ст.ст. 214, 215 КПК України, ст.ст. 16, 17 Закону України «Про статус народного депутата України», прошу Вас:

1. Внести відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ознаками, передбаченими ч. 2ст. 364, ч. 2 ст. 367, ст. 368-2 КК України та невідкладно розпочати розслідування.

2. Про результати розгляду звернення прошу повідомити мене у визначений законом термін.

Додаток: на 5 арк. в 1 прим.

З повагою

Народний депутат України **В. ЧУМАК**

Через три дні було відкрите кримінальне провадження за фактом зловживання службовим становищем членами НКРЕКП.

НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

вул. Василя Сурикова, 3, м. Київ, 03035, тел./факс.: (044) 246-31-84, колл-центр: (044) 246-34-11
http://www.nabu.gov.ua; e-mail: document@nabu.gov.ua, info@nabu.gov.ua

22.03.2017 № 02-206/11363 на № 19/ВВ від 21.02.2017

Народному депутату України

Чумаку В.В.

Шановний Вікторе Васильовичу!

Вашу заяву від 21 лютого 2017 року № 19/ВВ щодо формування ціни на вугілля за формулою «Роттердам+» у Національному антикорупційному бюро України розглянуто.

За результатами проведеного збору та узагальнення інформації щодо формування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, вартості електроенергії за формулою «Роттердам+» 24.03.2017 Національним бюро розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні № 52017000000000209 за фактом зловживання службовим становищем службовими особами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 364 КК України.

З повагою

Перший заступник Директора **Г.Углава**

Головний експерт групи "Реформа енергетичного сектору" "Реанімаційного пакета реформ" Юлія ***Усенко*** вважає, що "Роттердам+" — звичайна маніпуляція, яка дозволяє створити корупційну схему. Усенко сподівається, що розслідування НАБУ прояснить ситуацію, хоча стан судової системи цьому не сприяє.

5. Замість післямови

Справа щодо "Роттердам+" може стати не тільки викликом для правоохоронців та суддів, а й каталізатором глибоких змін в українському суспільстві. Вона зачіпає інтереси не лише громадян та підприємств, а й політичної та економічної еліт.

24 травня 2017 року, звітуючи перед народними депутатами, генпрокурор Юрій ***Луценко*** зауважив, що через "Роттердам+" можуть розкрадатися бюджетні кошти, а сама схема є "мафіозною загрозою".

Не секрет, що основними вигодонабувачами схеми є акціонери генеруючих активів, передусім власник ДТЕК олігарх Рінат Ахметов.

Чи є випадковістю активне скуповування дешевих акцій ДТЕК компанією ICU, де раніше працювали глава НБУ Валерія Гонтарева, екс-міністр енергетики Володимир Демчишин, голова НКРЕКП Дмитро Вовк, і різке зростання вартості акцій після прийняття схеми? Чи впливав Порошенко на затвердження порядку формування прогнозованої ОРЦ?

Правоохоронцям є над чим працювати.

***

№ 1.361

Справа "Роттердам+": НАБУ і САП завершили розслідування другого епізоду

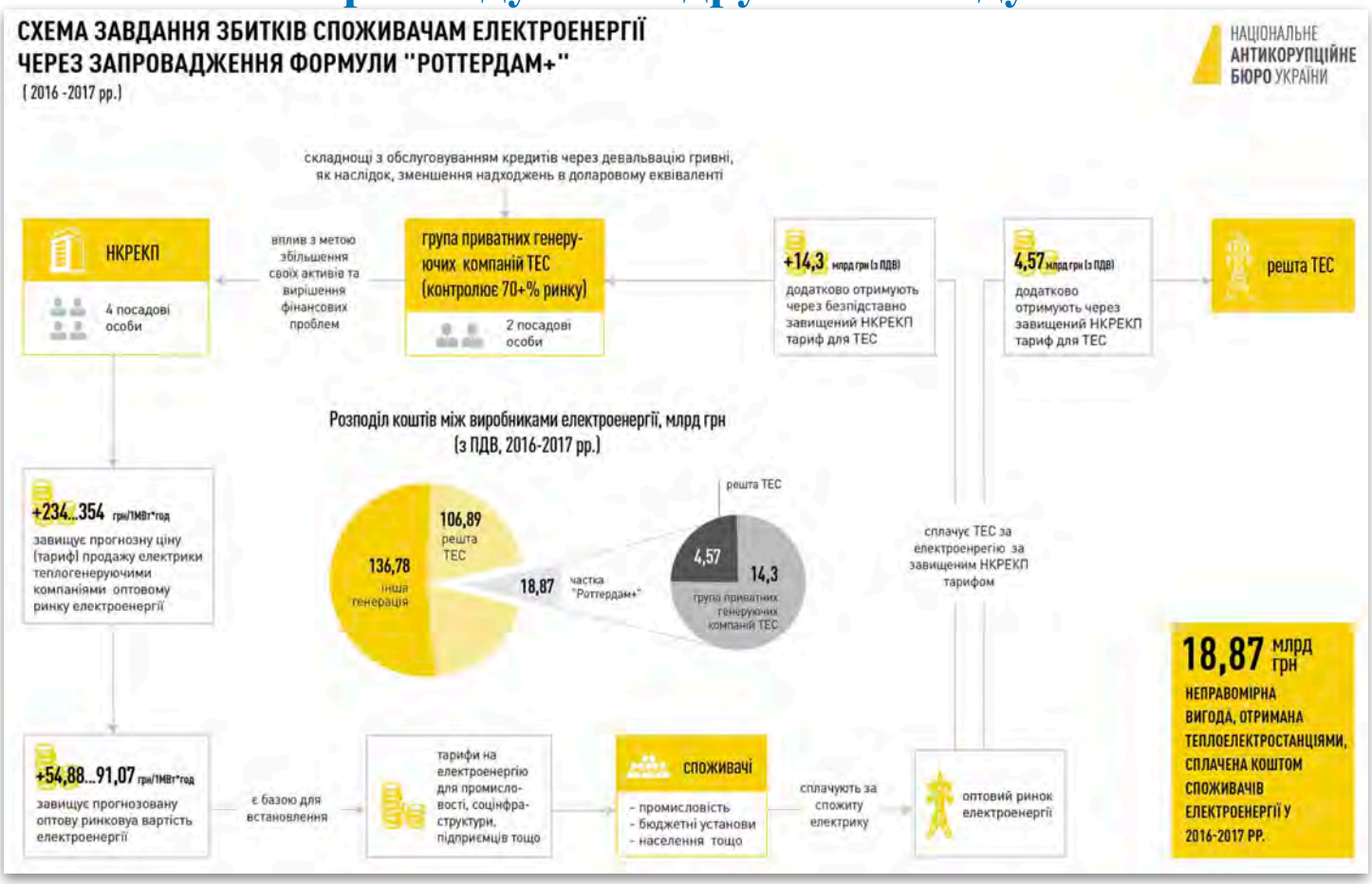

2023-01-16

ЕКОНОМІЧНА ПРАВДА

НАБУ і САП 16 січня завершили розслідування за підозрою 15 осіб, причетних до запровадження та дії так званої формули "Роттердам+", через яку споживачі електроенергії незаконно переплатили понад 20 млрд грн упродовж 2018-2019 рр.

Про це йдеться у повідомленні НАБУ.

"Це - другий епізод масштабного розслідування антикорупційних органів, який викрили у жовтні 2022 року. Розслідування першого, за підозрою шести осіб, - щодо незаконної переплати понад 19 млрд грн упродовж 2016-2017 років - завершили у вересні 2022 року", - йдеться у повідомленні.

Підкреслюється, що коло підозрюваних у новому епізоді включає:

1) 2 колишніх голів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП);

2) 6 колишніх членів НКРЕКП;

3) 2 чинних членів НКРЕКП;

4) 1 чинного та 2 колишніх працівників НКРЕКП;

5) 2 чинних посадовці групи приватних теплогенеруючих компаній.

"Шестеро з цих осіб, які, за версією слідства, усвідомлено взяли участь у злочині, одержали нові підозри за ч.2 ст.364 КК України. Дії членів НКРЕКП, які, не розібравшись голосували за затвердження так званої формули "Роттердам+", кваліфікували за ч.2 ст.367 КК України.

Слідство вважає, що вони неналежним чином виконували свої службові обов'язки, що спричинило тяжкі наслідки державним і громадським інтересам", - йдеться у позиції відомств.

За версією слідства, **у так звану формулу "Роттердам+", заклали витрати, яких насправді не існувало**, а саме - на транспортування вугілля національного виробника до теплових електростанцій з порту у Роттердамі, додали в НАБУ.

У результаті, як вважають НАБУ і САП, кінцеві **споживачі протягом 2016-2019 рр. переплатили понад 39 млрд грн**, що підтверджується висновком експерта.

"Слідство має докази, що ухвалити таку формулу обчислення НКРЕКП вмовили представники групи приватних теплогенеруючих компаній, які в результаті й отримали надприбутки.

Справа «Роттердам+»: розслідування завершено

НАБУ САП Роттердам+ розслідування завершене

22.09.2022 19:25

22 вересня 2022 року НАБУ і САП завершили розслідування у справі «Роттердам+» та відкрили матеріали стороні захисту для ознайомлення. Після рішення АП ВАКС, Керівник САП Олександр Клименко скасував рішення про закриття провадження. Серед підозрюваних*:

- голова Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг (далі — НКРЕКП);
- член НКРЕКП;
- начальник відділу НКРЕКП;
- керівник управління НКРЕКП;
- заступник комерційного директора однієї з приватних компаній групи - ключового оператора ринку теплогенерації України;
- директор департаменту однієї з компаній зазначеної групи.

*посади вказані на момент вчинення злочину

Дії всіх шістьох осіб кваліфіковано за ч.2 ст.364 Кримінального кодексу України («Зловживання службовим становищем»). Представникам приватних компаній інкримінують пособництво.

За версією слідства, у так звану формулу «Роттердам+», яка була затверджена у 2016 році НКРЕКП задля розрахунку оптової ринкової ціни на електроенергію, заклали витрати, яких насправді не існувало, а саме - на транспортування вугілля в Україну з порту у Роттердамі. В результаті використання такої методики обчислення протягом 2016-2017 рр. кінцеві споживачі переплатили понад 19 млрд грн, що підтверджується висновком експертизи. Збитки, завдані через застосування формули у 2018-2019 рр., будуть розслідувані в окремому провадженні.

Нагадаємо, ухвалити таку формулу обчислення НКРЕКП вмовили представники групи приватних теплогенеруючих компаній, які в результаті й отримали надприбутки. Спочатку регулятор не погоджувався, розуміючи абсурдність включення витрат на транспортування до тарифу, проте в березні 2016 року на зазначену пропозицію пристав. Як наслідок, відбулось зростання тарифів на електроенергію для промисловості, об'єктів соціальної інфраструктури, підприємців, що призвело до подорожчання товарів та послуг для кінцевого споживача, в тому числі й першої необхідності.

Справа «Роттердам+» є унікальною з багатьох причин. Тут і її складність (аналіз 1200 складових формули, сотні тисяч аркушів досліджених документів, десятки обшуків та понад півсотні допитів), і загальний розмір завданої шкоди (39,9 млрд грн), і зухвалість злочину (реалізація під час збройної агресії рф). Але є ще одна особливість – не дивлячись на переконання детективів у наявності вичерпних доказів, справу «Роттердам+» декілька разів закривали.

НАБУ неодноразово підкреслювало – докази, зібрані у справі «Роттердам+» є достатніми, а надати їм оцінку має лише суд. Саме тому скасування постанови про її закриття є важливим кроком на шляху до неупередженого обвинувачення та справедливого вироку.

Відеокоментар детектива НАБУ, який обґрунтовано розповідає про незаконність застосування формули, нюанси розслідування та перешкоди на його шляху.

Схема завдання збитків споживачам електроенергії через запровадження формули «Роттердам+».

Спочатку регулятор не погоджувався, розуміючи абсурдність включення витрат на транспортування до тарифу, проте в березні 2016 року на зазначену пропозицію пристав. Як наслідок, відбулось зростання тарифів на електроенергію для промисловості, об'єктів соціальної інфраструктури, підприємців, що призвело до подорожчання товарів та послуг для кінцевого споживача, в тому числі й першої необхідності", - нагадали в НАБУ.

Знати більше:

Заплати Ахметову і друзям президента, або Формула з доходом на 24 мільярди

Непохитний "Ротердам+": як "еліта" пошила в дурні всіх українців

Нагадаємо:

У справі "Роттердам+" про підозру повідомили колишнім та чинним посадовцям Нацкомісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).

НАБУ і САП 22 вересня ***завершили*** розслідування у справі "Роттердам+" та відкрили матеріали стороні захисту для ознайомлення.

Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Олександр Клименко прийняв рішення скасувати постанову про закриття так званої справи "Роттердам+" як незаконну та необґрунтовану.

При цьому керівник САП повністю змінив групу прокурорів у цій справі "через неефективне здійснення нагляду за дотриманням законів під час проведення досудового розслідування".

5 травня 2021 року тодішня генпрокурорка Ірина Венедіктова змінила старшого групи прокурорів у кримінальному провадженні "Роттердам+" Віталія Пономаренка, який тричі закривав це провадження.

20 травня новий старший групи прокурорів Денис Демків вирішив закрити справу четверте – Національне антикорупційне бюро оскаржуватиме рішення до керівника прокуратури.

У березні 2016 року Нацкомісія затвердила нову методику визначення оптової ринкової ціни на електроенергію. Згідно з нею, вартість вугілля у виробництві вугільно-теплової генерації рахувалась за формулою "вартість вугілля у порту Роттердам плюс вартість його доставки в Україну".

Через застосування нової формули теплові генерації, в тому числі генерації ДТЕК Ріната Ахметова і державне "Центренерго", стали продавати електроенергію дорожче.

Формула втратила чинність з 1 липня цього року у зв'язку з переходом України на новий ринок електроенергії.

8 серпня 2019 року детективи НАБУ у справі "Роттердам+" повідомили про підозру шістьом особам, зокрема ексголові Нацкомісії Дмитру Вовку та Бутовському.

За даними слідства, Вовк за попередньою змовою з групою інших осіб розробили та у 2016 році прийняли необґрунтований регуляторний акт, так звану "формулу Роттердам+".

***

№ 1.362

Вместо быстрой "спецоперации" – год кровопролитной войны

2023-03

Автор: Илья Абишев
Дизайн: Денис Королев
Редактор: Андрей Горянов

Российское вторжение в Украину в 12 картах

Многие западные эксперты и политики прогнозировали быструю победу России в случае вторжения: они полагали, что Киев падет за несколько дней.

Но всё пошло совсем по-другому. Вооруженные силы Украины отбили атаки на самых опасных направлениях, а на некоторых участках перешли в контрнаступление.

Расчеты российского руководства на то, что российская авиация быстро нейтрализует украинские ВВС и подавит противовоздушную оборону, получив полное господство в небе, не оправдались. Потери, которые понес российский флот, не несла ни одна из воюющих сторон со времен Фолклендской войны 1982 года.

Минобороны России не приводит данные о потерях личного состава. На основании достоверных сведений только из открытых источников можно

сделать вывод, что они уже превысили потери советской армии за 10 лет войны в Афганистане.

Спустя год военное противостояние в Украине продолжается, и конца ему не видно.

Би-би-си вспоминает 12 наиболее значимых эпизодов российско-украинской войны.

1. Первый этап войны (север). Вторжение. Наступление на Киев, Чернигов, Сумы

Наступление российских войск на Киев и ракетно-бомбовые удары по украинской столице начались в первый же день вторжения, 24 февраля. Российские бронетанковые клинья двинулись с территории Белоруси на юг, вдоль Днепра. После массированного авианалета российские войска высадили десант в аэропорту Гостомель в 25 километрах от Киева.

Одновременно российские части начали быстрое продвижение к Киеву с востока, захватив значительную часть территории Черниговской и Сумской областей.

Столица начала подготовку к обороне. Мосты на подступах к Киеву были взорваны. Многие киевляне начали записываться в ряды территориальной обороны и получать оружие. На фоне видеокадров с российскими танками, движущимися на Киев, раздача автоматов Калашникова гражданским выглядела как фол последней надежды.

Но уже тогда возникло ощущение, что дела у российской армии пошли не по плану. Сначала появились сообщения, что ВСУ разбили российский десант в Гостомеле. А затем мир облетели кадры разгромленных под Киевом российских колонн – десятки единиц сожженной бронетехники, грузовиков и обугленные трупы солдат.

Однако наступление российской армии на Киев продолжалось, на подступах к столице завязались бои.

Особенно ожесточенные столкновения происходили в населенных пунктах Буча, Гостомель, Ворзель, Ирпень в 7-10 км от жилых районов Киева.

Отдельным российским отрядам удалось прорваться в городскую черту Киева – сообщалось о входе российских подразделений в город-спутник Киева Бровары и даже о перестрелках с диверсионно-разведывательными группами в центре столицы, но все эти атаки были отбиты.

К началу марта российское наступление замедлилось, наступающие части понесли серьезные потери, хотя и продолжали осаду и бомбардировку украинской столицы. По данным Пентагона, 11 марта российские войска

стояли в 15 км от центра Киева, атакуя с северо-запада и с востока; в частности, российская техника была замечена в Берестянке и Озёрах.

Но положение растянутой к югу вдоль правого берега Днепра российской группировки становилось всё более тревожным: с запада ВСУ нанесли серию контрударов и вклинились в ее порядки сразу на нескольких участках, угрожая на любом из них прорваться к Киевскому водохранилищу и отрезать все российские подразделения, находящиеся южнее.

Не лучшим образом для российской армии складывалась ситуация и на Черниговском направлении: бронетанковые клинья, прорвавшиеся к пригородам Киева с востока, уперлись в оборону и растянулись вдоль трасс, а в тылу и на флангах у них остались боеспособные украинские части.

Стало ясно, что российской армии надо думать не о штурме Киева, а о том, как обезопасить свои ударные группировки.

Сообщить об отступлении российское командование поручило замминистра обороны Александру Фомину. 29 марта он заявил о решении "в разы сократить военную активность на киевском и черниговском направлении". На следующий день Минобороны РФ заявило о плановой перегруппировке сил, поскольку якобы выполнило свои задачи. 1 апреля начался отход российских войск, а к 6 апреля Украина восстановила контроль над своими границами в Киевской, Черниговской и Сумской областях.

После отхода российских войск на оккупированных ими территориях были обнаружены более тысячи убитых мирных жителей, на телах многих имелись следы пыток.

2. Первый этап войны (юг). Захват Херсона, Мелитополя, пробитие сухопутного Крымского коридора

Степи юга Украины – не лучшее место для обороны, особенно в конце зимы, когда промерзший грунт еще достаточно крепок, чтобы выдержать тяжелую технику. В первый же день войны российские части хлынули туда из Крыма через Перекопский перешеек и продвинулись на 60 км в направлении Херсона и Каховского водохранилища.

К утру 25 февраля при поддержке артиллерии и авиации они заняли города Геническ и Новая Каховка, разблокировав Северо-Крымский канал, который Украина перекрыла в 2014 году после аннексии Крыма. В тот же день они вышли к Антоновскому мосту через Днепр. Бои завязались на подступах к Херсону, в городе был введен комендантский час.

Восточная часть российской группировки двинулась в Запорожскую область. 26 февраля российские части вошли в Мелитополь, обошли Бердянск и стали продвигаться к Мариуполю.

Херсон был оккупирован 2 марта. Он стал первым и единственным областным центром, перешедшим под контроль российской армии. Жители города выходили на протесты против российской оккупации, которые были подавлены.

Попытки дальнейшего продвижения российских войск на север и северо-запад оказались неудачны – ВСУ отбили атаки в направлении Николаева, Кривого Рога и Гуляйполя. 7 марта украинская артиллерия нанесла мощный удар по аэродрому в районе села Чернобаевка под Херсоном – по заявлению украинской стороны, там было уничтожено большое количество российской

военной техники, включая вертолеты. Впоследствии удары по Чернобаевке наносились еще много раз.

16 марта украинские войска произвели успешное контрнаступление под Николаевом, отодвинув линию фронта до села Посад-Покровское, то есть до границы Херсонской области.

Результатом вторжения российской армии на юге Украины, наряду со взятием Херсона, стал захват обширных территорий между Днепром и двумя морями – Черным на западе и Азовским на востоке. Это обеспечило России **сухопутный коридор в Крым**, который она продолжает удерживать и на данный момент.

3. Битва за Мариуполь

Всего через несколько дней после вторжения России в Украину Мариуполь - портовый город с населением около 430 тысяч человек - оказался в кольце российских войск и находился под постоянным артобстрелом. В ходе продолжавшегося 85 дней штурма город был почти полностью разрушен. Число убитых и умерших от голода, ран и болезней мирных граждан до сих пор точно не установлено. По оценкам международных гуманитарных организаций, счет погибшим идет на многие тысячи.

Захоронение в Мариуполе

Российские удары шли сразу со многих направлений, в том числе и с моря. Из-за отсутствия сплошной линии обороны на подступах к Мариуполю и острой нехватки сил украинское командование принимает решение отвести

городу роль крепости с целью оттянуть на него крупные силы противника и выиграть время.

2 марта российские войска окружили Мариуполь со всех сторон и располагались в нескольких километрах от города. Начались массированные штурмы, обстрелы и авиаудары. Во многих районах города пропала вода, тепло и электроэнергия, началась нехватка продовольствия. Предпринимались попытки договориться о гуманитарных коридорах для выхода мирных жителей, но в большинстве случаев эвакуация срывалась.

В течение нескольких дней областной драматический театр Мариуполя служил убежищем для мирных жителей, укрывавшихся от российской авиации и артиллерии. 16 марта по зданию был нанесен удар с воздуха, в результате которого, по официальным данным, погибло не менее 300 человек. На сегодняшний день это самый крупный по числу жертв удар с начала российского вторжения. Ранее, 9 марта, обстрелу подверглась городская больница, в которой располагался роддом - погибли несколько человек, в том числе беременная женщина. Россия отрицает свою причастность к ударам по театру и роддому.

Разрушенное здание драмтеатра в Мариуполе

24 марта российские войска подошли к центру Мариуполя. Ожесточенные уличные бои продолжались еще до 10-х чисел апреля, а затем сместились на юго-запад города, в район порта, и к юго-востоку, в район "Азовстали".

Металлургический комбинат “Азовсталь” - огромный завод площадью 10 кв. км - стал последним очагом сопротивления украинской армии. Там укрылись военные, пограничники, бойцы Нацгвардии, в том числе из полка "Азов", и мирные жители. У них было мало воды, еды, медикаментов и боеприпасов, но они отказывались сдаваться, несмотря на полную блокаду, бомбежки и попытки штурма.

Бои за "Азовсталь" продолжались до 16 мая – лишь тогда оборонявшие завод украинские военные начали массово сдаваться в плен. Президент Украины Владимир Зеленский назвал капитуляцию гарнизона "гуманитарной операцией по спасению жизней", а тех, кто вышел с "Азовстали" - героями.

Российское Министерство обороны 20 мая объявило, что территорию завода "Азовсталь" покинули все оборонявшие ее украинские солдаты и офицеры. По версии российских военных, в общей сложности в плен сдались 2439 человек.

Большую часть военнопленных отправили в исправительную колонию в селе Еленовка под Донецком. Судьба многих из них до сих пор неизвестна, хотя впоследствии часть бойцов, в том числе командиров, обменяли на пленных российских военных и кума Путина Виктора Медведчука.

Военные эксперты неоднозначно оценивают решение украинского командования оставить крупный гарнизон в Мариуполе в условиях неминуемого окружения – некоторые считают его ошибочным. Тем не менее защитникам Мариуполя действительно удалось оттянуть на себя крупные силы противника, и пока шли бои за город, украинская армия успела подготовить новые рубежи обороны и укрепить имеющиеся.

4. Оборона Харькова

Источник: Институт изучения войны (1 марта) BBC

Захват Харькова был одной из первоочередных задач российского вторжения. Российские войска пересекли границу Харьковской области и начали атаковать областной центр в первый же день объявленной Путиным "специальной военной операции".

Уже в полдень 24 февраля российские танковые части подошли к окраинам Харькова, но встретили отпор. На следующий день подтянулись российские подкрепления,

Источник: Институт изучения войны (12 апреля) BBC

после серии ударов с воздуха и артобстрелов они сумели ворваться в городскую черту, где столкнулись с оборонявшими Харьков подразделениями ВСУ и Нацгвардии.

В тот же день основные силы российской армии были вытеснены из города, а сумевшие закрепиться подразделения остались без поддержки и были быстро разбиты.

С конца февраля по начало марта российские войска предприняли несколько попыток окружить Харьков с разных сторон, но в целом эти попытки оказались бесплодными. И тогда начались обстрелы густонаселенных районов города. 1 марта российские ракеты ударили по площади Свободы, частично разрушив здание облгосадминистрации.

Российская артиллерия наносила непрерывные удары по Харькову весь март, самые страшные разрушения были в жилом массиве Салтовка: район с населением около 400 тысяч человек почти обезлюдел, в Северной Салтовке практически не осталось неповрежденных домов.

Башня российского танка. Харьков

В начале марта российская армия сменила стратегию – основной ее удар сместился к Изюму, городу к юго-востоку от Харькова, который планировалось использовать как плацдарм для наступления на подконтрольные Киеву города Донецкой области. Попытки окружить и захватить Харьков тоже не прекращались, но уже без прежнего энтузиазма.

Бои за Изюм продолжались месяц. ВСУ оставили город, в котором была разрушена значительная часть жилой застройки, в начале апреля. Закрепившаяся в Изюме российская группировка будет несколько месяцев создавать серьезные угрозы, но уже не столько Харькову, сколько флангам украинской армии в Донбассе.

Тем временем на севере Харьковской области ситуация для российской армии складывалась всё хуже и хуже. Украинская армия провела серию успешных контратак и перехватила инициативу. Весь апрель ВСУ теснили российские войска, вынуждая их откатываться на севере к госграницe, а на востоке - к Северскому Донцу.

К началу мая российские войска были выбиты из всех населенных пунктов, откуда они могли вести огонь по Харькову из ствольной артиллерии. Американский Институт изучения войны заявил 14 мая, что Украина выиграла битву за Харьков.

Однако россияне и по сей день продолжают обстреливать город дальнобойными ракетными системами залпового огня и крылатыми ракетами.

5. Война на море

В начале вторжения Россия стянула боевые корабли в район Одессы и ввела морскую блокаду украинских портов. Возникли опасения, что российские

войска готовят высадку десанта на суше с целью развить наступление на Одессу и Николаев.

В первые же дни Украина затопила свой флагман - фрегат “Гетман Сагайдачный”, чтобы он не достался врагу. Корабль стоял на ремонте в доке.

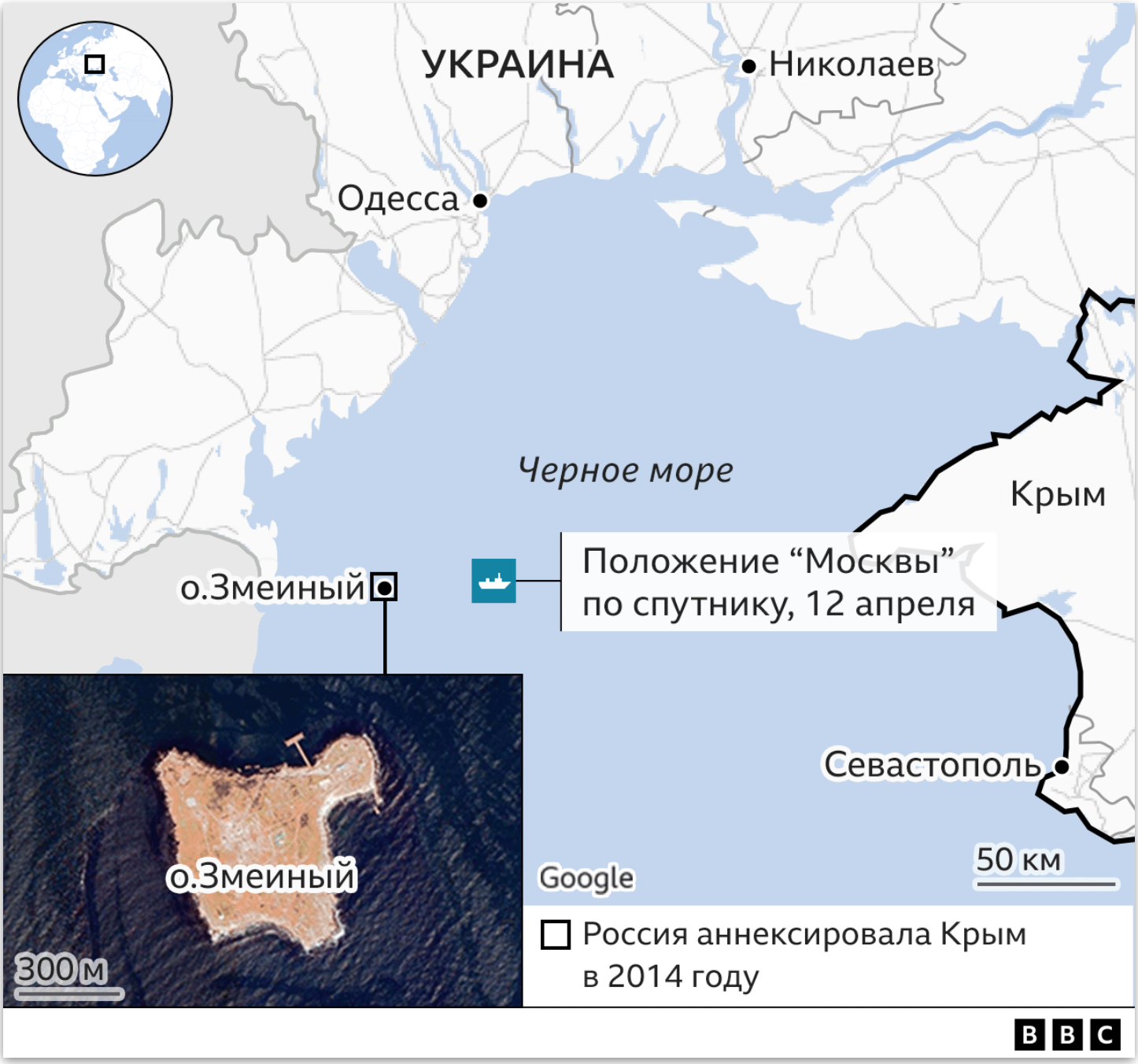

Тогда же российским войскам удалось захватить небольшой, но стратегически важный остров Змеиный в 130 километрах к югу от Одессы, взяв в плен его гарнизон.

ВМС Украины не могли на равных вести морские бои с российским Черноморским флотом, но имели довольно опасную для противника береговую оборону. Акватория Одесской и Николаевской областей была

заминирована, мины установили даже на городских пляжах. Высадка российского десанта так и не состоялась.

В ответ на взятие Змеиного Украина начала наносить удары по острову и кораблям обеспечения силами артиллерии и авиации, в том числе беспилотной, сообщалось и о попытках высадки десанта. Но украинские орудия вели огонь с территории Измаильского района Одесской области на пределе дальности, а боевым самолетам приходилось считаться с развернутой на острове системой ПВО и российской истребительной авиацией, вылетавшей на подмогу из Крыма. Обе стороны несли потери.

Бои за Змеиный продолжались до конца июня. Примерно в это время на вооружение Украины поступили высокоточные американские ракетные системы HIMARS, способные испепелить весь остров без особого риска для себя. Российские войска не стали дожидаться развязки и покинули Змеиный. Над островом снова был водружен украинский флаг.

Между тем война на Чёрном море продолжалась. Российские корабли наносили удары по украинской территории крылатыми ракетами, а ВСУ пытались атаковать российский флот повсюду, где могли до него достать.

В марте в порту оккупированного Бердянска на Азовском море в результате ракетного удара затонул большой десантный корабль "Саратов".

Самым шокирующим для России стало потопление флагмана Черноморского флота, ракетного крейсера "Москва". Он был атакован украинскими ракетами (предположительно, типа "Нептун") 13 апреля и на следующий день пошел ко дну.

Крейсер "Москва"

Сообщалось также об ударах по российским кораблям "Новочеркасск", "Цезарь Куников", "Василий Бех" и "Всеволод Бобров".

Генштаб ВСУ по состоянию на 9 ноября заявлял об уничтожении 16 российских катеров и кораблей.

Российское издание "Проект" (было объявлено в России нежелательной организацией) в начале декабря оценивало украинские успехи более осторожно: по его данным, Черноморский флот России потерял с начала войны с Украиной как минимум 12 кораблей и катеров - более 15% своего боевого состава.

Статистика ни генштаба ВСУ, ни "Проекта" не учитывает результаты нападения украинских беспилотников на севастопольскую бухту утром 29 октября, в результате которого, по данным BBC News Украина, получил существенные повреждения новый флагман Черноморского флота, заменивший крейсер "Москва", сторожевой корабль "Адмирал Макаров".

Сейчас российские корабли и подводные лодки стараются держаться подальше от украинского побережья, хотя и продолжают запускать крылатые ракеты "Калибр" по украинским городам с безопасного расстояния.

Усилить свой флот в Черном море Россия не может - Турция с начала войны не пропускает туда ее корабли. Значительная часть ЧФ РФ переведена из

порта базирования в Севастополе на российскую территорию – в порт Новороссийск.

6. Наступление России в Донбассе

В конце марта, после поражения под Киевом и Черниговом, российское командование заявило о выполнении целей первого этапа спецоперации и прекращении боевых действий в этих районах. Эти цели якобы заключались в том, чтобы "заставить противника сконцентрировать свои силы, средства, ресурсы и боевую технику для удержания больших населенных пунктов на этих направлениях, включая Киев". Следующей целью, по заявлению министра обороны РФ Сергея Шойгу, должно было стать установление контроля над Донбассом.

Главным направлением нового наступления России стал север Донецкой области. Войска, ударную основу которых составили наемники из финансируемой бизнесменом Евгением Пригожиным ЧВК "Вагнер", нацелились на Попасную – мощный укрепрайон ВСУ в центре оборонительной дуги по линии Светлодарск – Северодонецк. Используя огромный перевес в артиллерии, россияне наступали методом огневого вала, снося до основания все строения на пути своего продвижения.

Бои за Попасную продолжались до 8 мая. Российской армии удалось взять город, почти полностью его разрушив. Потеря Попасной серьезно осложнила положение украинских войск, оборонявших Северодонецк с Лисичанском на севере, Светлодарск на юге и Бахмут на западе.

Но тогда же в полной мере проявились и последствия российской тактики лобовых штурмов украинских укреплений, а также ошибки в планировании военных операций, оборачивающиеся для наступающих тяжелыми потерями.

11-12 мая попытка переправы через реку Северский Донец в районе Белогоровки, целью которой было окружение Северодонецка и Лисичанска, обернулась для российских войск катастрофой. Украинская артиллерия наголову разбила переправу и плацдармы, уничтожив около сотни единиц бронетехники и нанеся огромные потери в живой силе.

Попытка взять Северодонецк штурмом привела к затяжным уличным боям, продолжавшимся до 24 июня. К тому моменту город был полуокружен и по большей части разрушен, но блокировать оборонявшие его украинские части россиянам так и не удалось – ВСУ организованно отступили.

С потерей Северодонецка оборонять соседний Лисичанск до последнего было уже слишком опасно – город был сдан в начале июля.

В результате непрерывных кровопролитных штурмов Северодонецко-Лисичанской агломерации резервы российской армии были истощены, все дальнейшие попытки продвижения в направлении Бахмута и Славянска были отбиты, командование РФ было вынуждено взять паузу.

Взятие Лисичанска стало последним территориальным завоеванием российской армии в ходе весенне-летней кампании – после этого она только терпела поражения и отступала.

Еще в разгар боев за Лисичанск российская армия столкнулась с новой неприятностью - на вооружении ВСУ появились американские ракетные системы HIMARS и другое высокоточное оружие. Приоритетными целями украинских артиллеристов стали крупные российские арсеналы и скопления техники в тылу. Сообщения об очередном взлетевшем на воздух складе боеприпасов стали поступать один за другим.

Как следствие, российская армия лишилась своего главного преимущества перед украинской – система подвоза боеприпасов многочисленной артиллерии была нарушена, в некоторых российских частях на передовой начался снарядный голод. Вскоре этот фактор обернется для российских войск еще большими неприятностями.

7. Контрнаступление ВСУ под Балаклеей и Изюмом

Утром 6 сентября украинские войска нанесли мощный удар в районе Балаклеи - города к юго-востоку от Харькова. Атаки шли с трех направлений - одна с юга от Балаклеи и две с севера. Оборона была быстро прорвана, ВСУ охватили город полукольцом, перерезали главные дороги и, не тратя времени на штурм, стали быстро продвигаться на восток.

Южная группа прорыва заняла позиции к юго-востоку от Балаклеи и остановилась для отражения возможного контрудара; северная продвинулась немного дальше, а самая северная рванула вдоль шоссе в направлении Шевченково и Купянска.

Украинские части к северу от Балаклеи быстро продвигались, в течение суток они блокировали Шевченково - важный населенный пункт на перекрестке дорог, а уже 8 сентября стояли на подступах к Купянску. Потеря этого города означала для российской группировки под Изюмом прекращение снабжения, которое шло туда по железнодорожным веткам из Белгорода через Волчанск и из Россоши через Валуйки.

Дальше все развивалось стремительно. Российские военкоры сообщали о срочной переброске резервов под Купянск и Изюм с целью не допустить прорыва противника. Украинские части тем временем уничтожили мост в Купянске, соединяющий его западную и восточную части, блокировали город и повернули на юг, вдоль Оскольского водохранилища, в сторону Изюма. Мост через реку у села Сеньково был взят, другой разбит.

Разбитая российская техника под Изюмом

Еще одна штурмовая группа ВСУ развернулась на север и тоже стала быстро продвигаться по шоссе в сторону поселка Двуречное. Стало ясно, что линии снабжения российским войскам сохранить не удастся.

Одновременно началось (или было обозначено) наступление украинских войск с юга на Лиман. Если бы российские войска потеряли и его, Изюмская группировка оказалась в полном окружении.

Предположительно, решение об отводе личного состава Изюмской группировки было принято уже в ночь на 10 сентября. Уходили в сторону Луганской области, по большей части налегке, бросив неисправную технику и боеприпасы. Судя по тому, что ничего не подорвали перед уходом, отступать пришлось очень быстро.

Украинские войска вышли к государственной границе с Россией. Пытаться удержать захваченные территории на севере Харьковской области смысла российским войскам уже не было.

Над освобожденными населенными пунктами были подняты украинские флаги.

К 12 сентября новая линия фронта проходила уже по реке Оскол на востоке Харьковской области, а вскоре украинские войска отодвинули фронт еще дальше на восток.

8. Операция по освобождению Лимана

Лиман был оккупирован российскими войсками 27 мая 2022 года. Город имел большое стратегическое значение: для российской армии он создавал

возможность наступления на Славянск и далее на Краматорск, а также на Северск во фланг ВСУ. Для украинской армии освобождение Лимана и близлежащих населенных пунктов не только снимало эти угрозы, но и открывало пути для собственного наступления вглубь Луганской области.

Нанеся поражение российской группировке в Харьковской области, ВСУ перехватили общую инициативу на фронтах и 10 сентября начали наступление на Лиман. Основной замысел состоял в прорыве к водохранилищам на реке Жеребец в районе населенных пунктов Торское и Заречное, что означало окружение Лимана и российских частей, оборонявших город и его окрестности.

Атаки украинской армии развивались по разным направлениям. Связав оборонявшие Лиман российские подразделения фронтальным ударом и выйдя к окраинам города, фланговые группировки ВСУ начали продвигаться в обход. На северо-западе 12 сентября они взяли штурмом Святогорск и стали развивать наступление на север. На востоке украинские войска отбили Белогоровку, создали еще один плацдарм на берегу Северского Донца и начали бои за Ямполь.

Чередуя удары, к концу сентября ВСУ завершили глубокий охват Лимана с севера и запада, а с востока прорвали российскую линию обороны и взяли под огневой контроль дорогу на Заречное – единственный коридор для отхода из Лимана. 1 октября представитель украинского командования Сергей Череватый заявил, что город и оборонявший его российский гарнизон окружены. Однако, по информации российских военкоров, накануне ночью российские части вышли из Лимана. В тот же день украинская армия вошла в город.

Министерство обороны России заявило, что войска были отведены из Лимана "на более выгодные рубежи".

Очередная неудача деморализовала Z-патриотов и вызвала раздрай в их среде. Глава Чечни Рамзан Кадыров обвинил командующего группировкой "Центр" генерала Лапина в сдаче Лимана, обозвал его "бездарью", предложил разжаловать в рядовые и отправить на передовую "смывать кровью свой позор".

В середине октября стало известно, что наемники Пригожина из ЧВК "Вагнер" начали строить оборонительные укрепления в Луганской области. Аналогичные фортификационные работы начались и на территории России - в Белгородской области.

9. Освобождение Херсона

Херсон был единственным областным центром, который России удалось взять под контроль с начала вторжения в Украину. Российское командование рассматривало захват Херсона как промежуточную цель – оттуда планировалось продвигаться дальше, на Николаев, Одессу, Кривой Рог. Но наступление захлебнулось, а крупная российская группировка на правом берегу Днепра оказалась в невыгодном положении: ей пришлось занять оборону на большом удалении от баз снабжения при наличии всего трех мостов через огромную реку – Каховского и двух Антоновских (автомобильного и железнодорожного).

Именно на эти мосты первым делом и нацелилась украинская артиллерия. В июле удары по ним с использованием американских HIMARS стали ежедневными, и хотя обрушить мосты не удалось, они были выведены из строя. Российские войска организовали паромные и понтонные переправы, но их тоже регулярно обстреливали. Проблемы с логистикой нарастали с каждым днем. Ракетные удары наносились и по российским базам на другом, левом берегу Днепра.

А затем началось и наземное наступление украинской армии. Первые атаки пошли 29 августа с севера, со стороны Кривого Рога. ВСУ удалось продвинуться на несколько километров и занять несколько сел, но развить успех они то ли не смогли, то ли не захотели. Многие военные эксперты расценивали этот удар как отвлекающий от готовящегося со дня на день крупного наступления в Харьковской области.

Наступление Украины на юге

Линия соприкосновения украинских и российских войск

18 октября 4 октября 28 августа

Мост, обстреливаемый и непригодный для использования

Территории, удерживаемые или возвращенные Украиной

Территория под контролем российских войск

Наступление российских войск

Территория под контролем самопровозглашенных ЛНР и ДНР до 24 февраля 2022 года

Россия аннексировала Крым в 2014 году

Источники: ВСУ, Институт изучения войны, 3:00 мск 19 октября (данные о линии фронта на 22:00 мск 18 октября)

BBC

Весь сентябрь на Херсонском фронте продолжались позиционные бои, а затем украинская армия вновь перешла в атаку, чередуя удары на разных направлениях. На этот раз продвижение оказалось более существенным – в ходе двух волн наступления в начале и середине октября ВСУ отбили огромную территорию от Давыдова Брода на реке Ингулец до села Дудчаны. Замысел украинского командования стал очевиден: прорваться к Берославу, захватить дамбу Каховской ГЭС и блокировать всю российскую группировку под Херсоном.

Давление шло и со стороны Николаева, поэтому российское командование было вынуждено держать в Херсоне и вблизи него крупные силы.

19 октября недавно назначенный командующим объединенной группировкой российских войск в Украине генерал Суровикин заявил, что по Херсону не исключены "непростые решения".

Сразу после заявления Суровикина российские оккупационные власти начали вывозить на левый берег Днепра лояльное население, запугивая людей украинскими карателями и планами взорвать Каховскую дамбу. Вывозились также материальные ценности и даже памятники. Тем временем российская госпропаганда активно подготавливала общественное мнение к принятию "непростых решений".

8-9 ноября украинские войска перешли в наступление на сам Херсон, сообщалось о их быстром продвижении к областному центру. Но, судя по всему, на тот момент российское командование уже приняло решение о сдаче города. Утром 11 ноября Минобороны России заявило о "завершении переброски подразделений российских войск" из Херсона на левый берег Днепра.

В тот же день украинская разведка сообщила о заходе в Херсон передовых частей ВСУ.

Итогом продолжавшейся 3,5 месяца операции стало полное освобождение Украиной правобережья Днепра.

10. Удары по украинской инфраструктуре

12 сентября Россией был нанесен целенаправленный удар по энергетической инфраструктуре Харьковской области, тогда на некоторое время были обесточены пять областей.

10 октября, через два дня после взрыва на Крымском мосту, в организации которого власти России обвинили украинские спецслужбы, Владимир Путин объявил о нанесении "массированного удара по объектам энергетики, военного управления и связи Украины".

В тот день и на следующий по Украине были выпущены сотни крылатых ракет и беспилотников. Атакована была вся территория страны – и далеко не только военные объекты, пострадало много гражданских строений, сообщалось о десятках погибших мирных граждан.

Такие атаки стали регулярными. Для этого Россия использовала ракеты морского и авиационного базирования, а также дроны-самоубийцы, закупленные, по данным западной разведки, у Ирана.

Ракетные удары по украинской территории наносились и ранее, с первого дня войны, но именно с осени их преимущественными целями стали объекты энергетики. Чаще всего целью ракетных ударов становились крупные трансформаторные подстанции. Одним из самых мощных было ракетное нападение 23 ноября – оно фактически привело к блэкауту.

Украина ночью

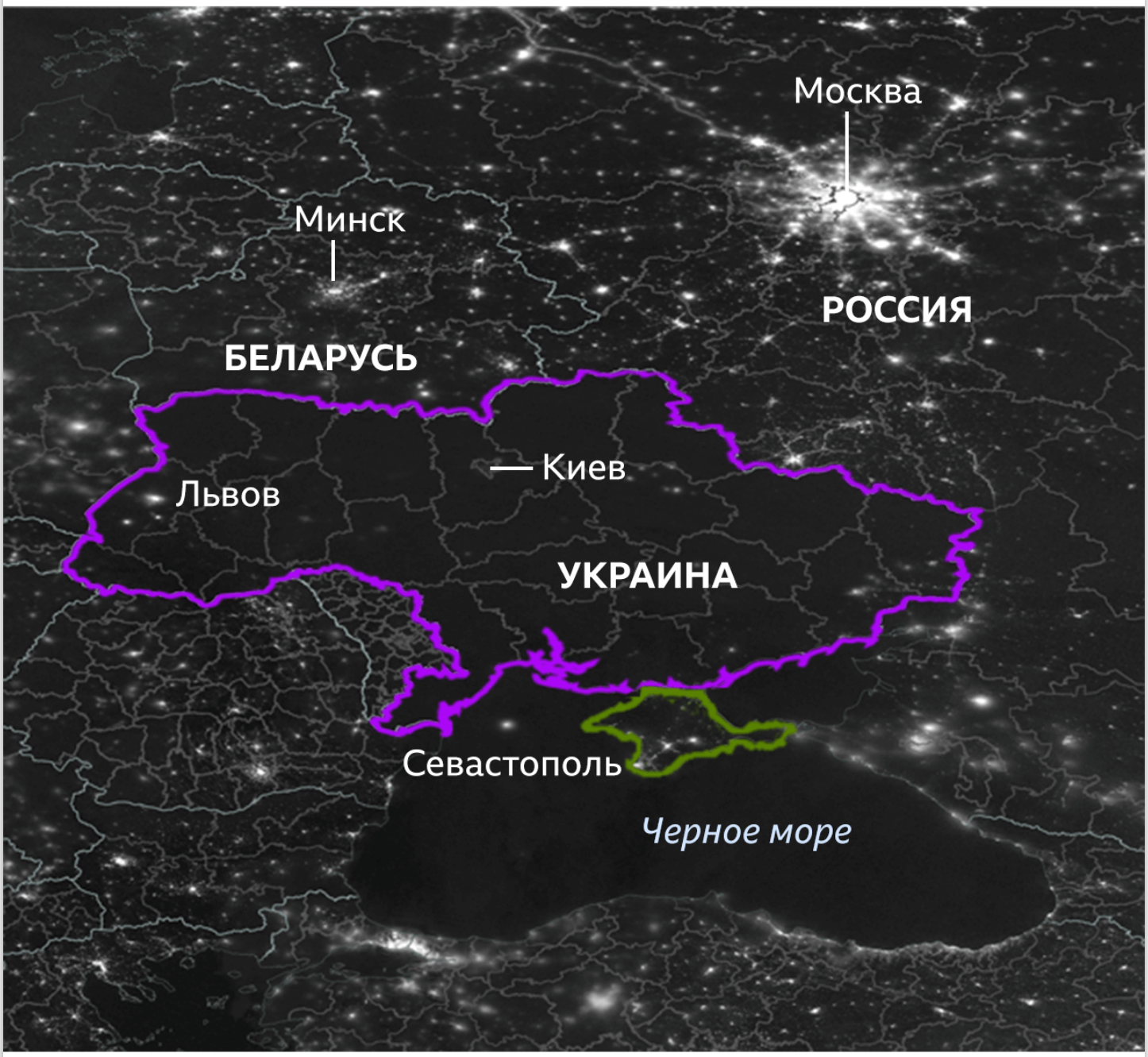

Россия аннексировала Крым в 2014 году

Источник: НАСА, 24 ноября

BBC

После массированных ударов по украинским городам в ноябре президент Владимир Зеленский заявил, что без электричества остались более 10 млн человек - и половина энергетической инфраструктуры страны вышла из строя. Власти Украины называют ракетные удары по инфраструктуре энергетическим террором, цель которого - сломить волю украинцев к борьбе.

Россия настаивает, что ее целями являются только военные объекты, представители Кремля намекали, что для этих ударов была еще одна причина - заставить Киев пойти на переговоры.

Полностью погрузить Украину в темноту не дают украинские ПВО - и украинские энергетики, быстро заменяющие разрушенные трансформаторы и

чинящие высоковольтные линии передач. Сказывается и нехватка у России ракет, а также долгое время, необходимое на подготовку к их запуску.

В последнее время интенсивность ракетных ударов со стороны России стала снижаться, эффективность – тоже. Украинское командование заявляет, что подавляющее большинство ракет и беспилотников удается сбить.

11. Взрывы на российской территории и в Крыму

Украина не берет на себя ответственность за атаки на российской территории и в аннексированном Крыму, но факт остается фактом – с начала войны различные инциденты постоянно происходят как в сопредельных с Украиной Белгородской, Курской, Брянской областях России, так и в ее глубоком тылу.

Чаще всего взрывы гремят на территории Белгородской области и в самом областном центре. С начала военных действий там время от времени взрываются нефтебазы и склады боеприпасов, местные власти заявляют о попаданиях снарядов в различные промышленные объекты и жилые дома, над Белгородом регулярно грохочут ракеты ПВО. О подобных инцидентах также сообщают власти Курской и Брянской областей, хотя и не столь часто.

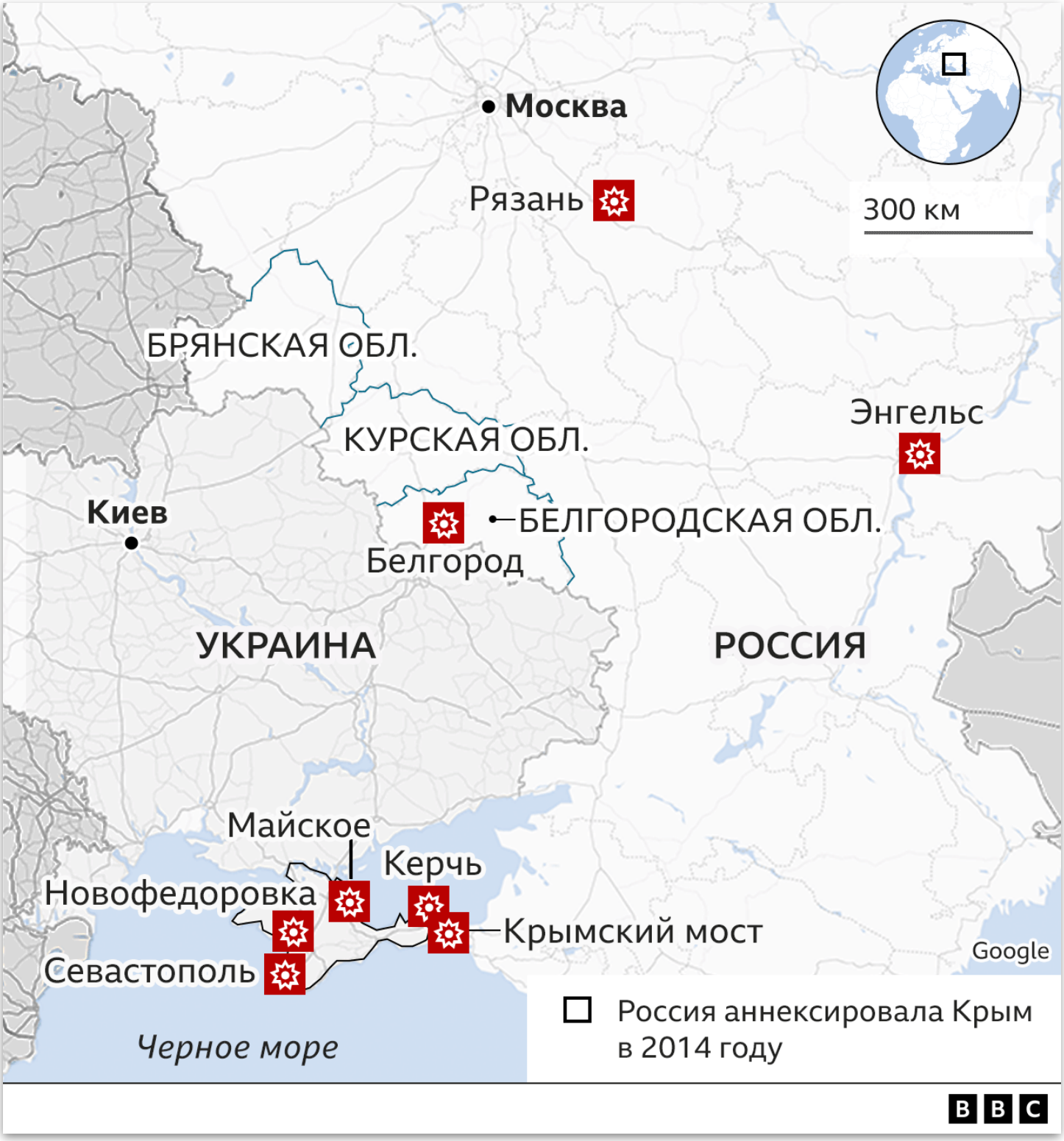

Летом 2022 года Крым сотрясла серия мощных взрывов. Сначала 31 июля беспилотник взорвался во дворе штаба Черноморского флота – кто стоял за этой акцией, так и не выяснили.

9 августа в российском Минобороны заявили, что на территории военного аэродрома Саки в районе поселка Новофедоровка сдетонировали несколько авиационных боеприпасов. Причиной происшествия было названо несоблюдение правил пожарной безопасности.

Утром 16 августа в селе Майское в 20 км от Джанкоя взорвался склад боеприпасов. На этот раз в российском Минобороны назвали случившееся диверсией. По данным российских военных, пострадали ЛЭП, электростанция, железнодорожное полотно и несколько жилых домов. Около

двух тысяч человек были эвакуированы. По словам очевидцев, взрывов было два в разных местах.

18 августа стало известно о взрывах в районе военного аэродрома Бельбек около Севастополя. В тот же день российские власти сообщили, что накануне вечером в районе Керчи сработала система ПВО.

8 октября мощный взрыв прогремел на Крымском мосту, соединяющем аннексированный полуостров с Краснодарским краем. Часть автомобильного полотна обрушилась, мост частично вышел из строя. Москва возложила ответственность за нападение на украинские спецслужбы.

29 октября российские власти заявили о масштабной атаке ВСУ на корабли Черноморского флота в Севастополе с применением боевых беспилотников. Сообщалось, что в атаке участвовали девять БПЛА и семь автономных морских беспилотных аппаратов.

В Минобороны РФ утверждали, что нападение было отражено, один корабль получил незначительные повреждения.

Представители украинской армии информацию о нападении дронов на Черноморский флот официально не подтверждали, но и не опровергали. Между тем в одном из официальных телеграм-каналов ВСУ появились предположения, что поврежденных кораблей Черноморского флота больше, чем один, и в их числе - фрегат "Адмирал Макаров", который стал флагманом после затопления крейсера "Москва".

5 декабря беспилотники атаковали сразу два российских военных аэродрома, удаленных от линии фронта в Украине на 500 и 700 километров. На аэродроме Энгельс-2 под Саратовом, где базируются атакующие Украину стратегические бомбардировщики, были повреждены два самолета – по данным СМИ, Ту-95. На аэродроме Дягилево под Рязанью, по данным Минобороны России, погибли трое военнослужащих.

По заявлению российских военных, за атакой стоит Украина. Удары были нанесены почти синхронно.

26 декабря атака на стратегическую авиабазу под Саратовом повторилась. В Минобороны РФ заявили, что над аэродромом был сбит беспилотник, обломки которого убили трех военнослужащих на земле. Украинские военные назвали взрывы в Энгельсе "последствием российской агрессии".

По мнению военных телеграм-каналов, для ударов по аэродромам в глубоком российском тылу могли быть использованы доработанные Украиной советские разведывательные беспилотники Ту-141 "Стриж".

А в начале 2023 года в соцсетях появились многочисленные сообщения об установке зенитно-ракетных комплексов противовоздушной обороны в разных районах Москвы и ближнего Подмосковья.

12. Возобновление российских атак в Донбассе

Бахмут и Угледар в Донецкой области – два района, где российская армия, несмотря на череду тяжелых поражений осенью 2022 года, продолжала и продолжает вести наступательные военные действия.

Попытки взять Бахмут начались еще в июле. Они оказались безуспешны, но по крайней мере в них была какая-то логика. Перед этим российские войска взяли Северодонецк и Лисичанск, следующим ключевым городом должен был стать Бахмут, а дальше открывалась возможность наступать на Краматорск и Славянск с двух направлений с перспективой окружения группировки ВСУ.

Но это было до сентябрьского наступления украинцев в Харьковской области. Российские части там были разбиты, изюмская группировка отступила далеко на восток, угрозы с севера для Краматорска и Славянска больше нет, обычная артиллерия россиян до них теперь не достает.

С осени в российскую армию стали поступать сотни тысяч мобилизованных. Значительные подкрепления получили и наемники действующей в Донбассе ЧВК "Вагнер" – её главе Евгению Пригожину разрешили завербовать несколько десятков тысяч заключенных. "Российская мобилизация сработала. Это неправда, что их проблемы настолько серьезны, что эти люди не будут воевать. Будут. Если царь говорит им, идите на войну - они идут на войну", - считает командующий ВСУ Валерий Залужный.

С приходом холодов российская армия заметно активизировалась на всей линии фронта в Луганской и Донецкой областях Украины. Наступление на Бахмут усилилось, атаки идут как в лоб с востока, так и в обход с флангов. Ценой огромных потерь российским войскам удается медленно продвигаться. В январе они взяли Соледар - мощный опорный пункт ВСУ к северо-востоку от Бахмута.

На сегодняшний день у гарнизона, обороняющего Бахмут, осталась лишь одна большая дорога, по которой он получает снабжение. Большинство из 70 тысяч его жителей бежали. Остались в основном старики. Воды в городе нет, электричества - тоже.

Одновременно идут ожесточенные бои в районе Угледара к юго-западу от Донецка, и они уже ознаменовались двумя знаковыми сражениями. В ноябре 2022 года российские войска как минимум две недели штурмовали и в конце концов взяли небольшое село Павловка. Победа оказалась пирровой – потери наступающих оказались настолько велики, что их подтверждали даже российские СМИ и военкоры.

В феврале ситуация повторилась под самим Угледаром – соцсети облетели кадры разгромленной колонны российской бронетехники и сообщения о многочисленных потерях. Некоторые пророссийские блогеры назвали этот эпизод одним из крупнейших одномоментных поражений российской армии за всю войну в Украине. При этом взять Угледар российским войскам так и не удалось.

Несмотря ни на что, армия РФ продолжает активные боевые действия в Донбассе. Завязались бои за Авдеевку и Марьинку - подконтрольные Украине населенные пункты к северу и западу от Донецка. Продолжается давление у Новомихайловки к юго-западу от областного центра. Российские части пытаются наносить контрудары и в Луганской области - в районе Сватово и Кременной. Примерно с середины января идут разговоры о предстоящем крупном российском наступлении в Донбассе.

Нынешние наступательные действия российской армии можно объяснить нежеланием уступать стратегическую инициативу, чтобы не оказаться, как это было осенью, в ситуации, когда все ее шаги - вынужденные.

Военные аналитики отмечают, что даже в случае взятия Бахмута с Угледаром и гипотетического выхода к реке Оскол на востоке Харьковской области российская армия наткнется на новые укрепления ВСУ, и перспективы ее дальнейшего продвижения будут туманны.

"Поэтому наша следующая проблема - это в первую очередь удержать нашу линию и не терять больше территорий. Это ключевое. Потому что освобождать территории в 10-15 раз тяжелее, чем их удерживать", - считает командующий ВСУ генерал Валерий Залужный.

***

№ 1.363

Про рівень прийняття рішень у Національному банку

2023–03-07

Лямець

Андрій Пишний створив проблеми мільйонам клієнтів "Монобанку". Адже НБУ вивів з ринку "АйБокс Банк", що володів мережею терміналів для поповнення карток Mono.

Одразу скажу, що з "Монобанком" все ок, турбуватись не варто. Є альтернативні мережі для поповнення карток, також я сподіваюсь на якнайшвидше вирішення питання з "АйБоксами".

Співчуваю власникам та лідерам "Монобанку". Як можна вести бізнес в Україні, якщо одного разу твій бізнес просто й@бнуть, не попередивши?

Але я про інше. Можливо, саме зараз комусь з клієнтів "Монобанку" не вдалося поповнити картку, і це багато що зіпсувало. Можливо, хтось не зміг підтримати ЗСУ чи перевести життєво важливу допомогу. Тож клієнти мають розуміти, кому завдячувати своїми проблемами.

Це Андрій Пишний, що загрався у самопіар. Він вирішив використати нещодавній скандал з міскодінгом для власного просування. Тому наклав величезний штраф на "Укргазбанк", а тепер - відкликав ліцензію в "АйБокс Банку". Мовляв, суворий регулятор (який рік спостерігав за цим, а потім зробив вигляд, ніби "дізнався") покарав винних у порушенні закону.

Хочу сказати дві речі.

1) — Перша. Краще б Пишний піарився на тому, що дійсно думає про клієнтів. Перш ніж відкликати ліцензію, НБУ мав вирішити головне питання - з терміналами iBox. Бо це стосується мільйонів(!) людей. А так ніби повернулися славетні часи "банкопаду", коли мільйони клієнтів дізнавалися, що їх грошам пзда. Тому що так вирішив НБУ. Нащо потрібен той PowerBanking, якщо у дрібних питаннях відбувається така ср@ка?

2) — Друга. Якщо НБУ не хоче отримати звинувачення у політичних інтригах, він має назвати усі дев'ять банків, які обслуговували гральний бізнес. А разом із цим - санкції, які наклав НБУ на ці банки. Бо штраф у 68 млн грн для "Укргазу" та ліквідація "АйБокс Банку" - це наслідки скандалу навколо грального бізнесу.

Якщо НБУ не поводитиметься цілком прозоро, то

це означатиме інше: що скандал з гральним бізнесом створили спеціально аби перерозподілити потоки від грального бізнесу.

Викинути "Укргаз" та "АйБокс" та поставити інші банки. Свої.

***

№ 1.364

Много шума из ничего или "а ларчик, ломами открывался"

2023-03-08

Кущ

Ситуация, связанная с коболевским залогом может иметь даже не двойное, а тройное дно, а там и "прокладочка".

Давайте добавим щепотку конспирологии.

Мой пост - это исключительно мое субъективное мнение, основанное на оценочных суждениях.

Интерпретация доступных фактов и логика.

1. Исходная диспозиция

У Коболева, с счастью или несчастью для вас (в зависимости от личного восприятия фигуранта) есть очень мощная поддержка как внутри страны, так и извне.

Я думаю даже залог для Порошенко не вызвал бы такого общественного возмущения.

Я не знаю, каковы личные амбиции Коболева, но амбиции групп влияния, стоящих за ним ОГРОМНЫ.

Коболев в понятии этих самых групп - должен стать премьером, а затем, если масть ляжет - и президентом.

Но тут есть два нюанса. Назову их:

1) — "смазка" и

2) — "блокировка".

Пиарщики Коболева тщательно создавали ему образ реформатора и Давида, победившего Голиафа в виде Газпрома.

А там воображение рисовало и победу на РФ, и самим Путиным.

Но вот проблема.

В сравнении с нынешними свершениями того же Залужного, этот кейс несколько поблек.

1) — Тем более, Залужный передал на ЗСУ завещанный ему одним американцем украинского происхождения миллион долларов, а

2) — Коболев свои 10 миллионов благополучно "окешил".

Нужна нова "смазка" для реанимирования прежнего "подвига".

Но тут возникает "блок" в виде

— общественного невосприятия человека, который **"отвинтил" от нищей страны в период войны 1 млрд грн в виде зарплат и премий**.

Тем более, что

— после отставки, та же ***British Petroleum*** или американская ***EOG Resources***, почему-то не предложили столь ценному сотруднику даже должность директора департамента на 100 тыс. дол.

То есть

— "смазка" обязательно упрется в "блок".

Но,

решить эту проблему, можно объединив "смазку" и "блок" в один "флакон".

Как-то одновременно

> **1) — с требованием залога для Коболева,**
>
> **2) — возник целый ряд публикаций в западной прессе о некоей "украинской группе", подорвавшей Северный поток-2.**

За которой стоял "известный украинец".

Нужно иметь очень мощное лобби в западных СМИ, что-бы синхронно вкинуть такую информационную пургу.

И совпадения тут явно не случайны.

> 1) — Так как у нас многие начали уже "домысливать", а не был ли Коболев тем самым "известным украинцем"?
>
> 2) — Правда это или нет, но фигура Коболева увеличивается как "надувной зазывала" перед супермаркетом в канун "черной пятницы".

Он теперь не просто "победитель в суде" какого-то там Газпрома.

Слухи отождествляют его с событиями прямо-таки геополитического масштаба. Даже если это и неправда.

> *Я даже уверен, что это неправда, ведь если бы Коболев организовал подобное, то уже давно обратился бы в казначейство за 1% от стоимости взорванного газопровода.*

Точно не он, не тот психотип. Но это так, шутка.

Вернемся к схеме.

Кружляние подобнных слухов кардинально меняет исходную диспозицию.

"Смазка" уже работает.

2. Далее приступаем к "блоку"

Если действовать топорно, без огонька и задора, то для старта политической карьеры Коболева, политолог-любитель предложил бы ему пожертвовать премию на благотворительность.

Но это не сработало бы.

— Общество восприняло бы это как запоздалый возврат несправедливо забранного.

А теперь представим себе следующее.

1) — Залог таки оплачивается либо за счет "жертвователей", либо самим фигурантом.

2) — Затем суд признает оного невиновным.

Вот вам образ не только "реформатора" и победителя", но и "гонимого московской агентурой".

При этом,

3) — залог не возвращается незаконно обвиненному, а передается в один известный благотворительный фонд.

Ну это же совсем другая перспектива!

"Блок" пробит.

В этой истории все изначально выглядит подозрительным.

Зачем Коболев вообще вернулся в Украину,

ведь он благополучно пересек границу и уехал из страны, даже несмотря на запрет выезда для миллионов украинцев.

Тогда зачем вернулся, даже если «шерше ля фам», то есть купился на обещание должности вице-премьера.

Коболев не настолько наивен, чтобы поверить в подобное.

1) — Он бы связался для проверки информации с кем-то "повыше".

2) — А тот "повыше" не стал бы играть в такие игры, калибр не тот выступать "наживкой" для НАБУ.

Если моя гипотетическая версия, указанная выше, верна, то в ближайшее время мы увидим:

1. Перечисление денег в залог или уменьшение залога до собранных "пожертвований".

2. Оправдательное решение суда.

3. Перечисление залога в один известный благотворительный фонд.

4. Коболев - премьер.

Особенно эффектно это будет сразу на послевоенном восстановительном отрезке:

— ВВП скаканет на низкой статистической базе сравнения процентов на двадцать.

Плюс какие-то деньги на восстановление, которые нам дадут.

Такого премьера сразу нарекут "чертовым экономическим гением".

Хоть его заслуги в этом не будет, от слова совсем: "чудо" восстановления создано глубиной падения.

А там - «в дамки», то есть в президенты.

Коболев - конкурент Зеленского.

***

№ 1. 365

Гетманцев технично выводит из игры Мотовиловца, тем самым наращивая влияние на геблинг индустрию

2023-02-16

Гетманцев технично выводит из игры ***Мотовиловца***, тем самым наращивая влияние на геблинг индустрию

Гетманцев присоединился к активной зачистке людей Кирилла ***Тимошенко***, в частности Андрея ***Мотовиловца*** с дальнейшим прицелом на КРАИЛ (Комиссия по регулированию азартных игр и лотерей), пишет *ОРД*.

Мотовиловец до отставки Тимошенко был вполне перспективным функционером Слуги Народа. Отобрал у Дубинского контроль над Слугой Народа в Киевской области (с 14 марта 2021 года возглавил Киевскую областную партийную организацию Слуга народа). У Мотовиловца также очень хорошие личные отношения с Арахамией, который и лоббировал его на должность заместителя главы фракции.

Но ключевая функция Андрея ***Мотовиловца*** заключалась в представлении интересов группы Кирилла ***Тимошенка*** в налоговом комитете ***Гетманцева***. ***Мотовиловец*** один из очень немногих неконтролируемых ***Гетманцевым*** членов **парламентского комитета по вопросам финансов, налоговой и таможенной политики**.

Именно Кирилл ***Тимошенко*** в декабре 2020 года активно расшатывал кресло под ***Гетманцевым***, чтобы назначить главой комитета ***Мотовиловца***, который, к слову, был совершено не против и помогал искать компромат на профессора. Такие вещи не прощают.

В апреле ***Мотовиловец*** лично внес правку, разрешающую игорному бизнесу перейти на упрощенку (2% от оборота).

> До этого игорный бизнес мог находиться только на общей системе. Сейчас потери бюджета из-за правки Мотовиловца оцениваются на уровне 5-7 млн грн в день. Суммарно около 1,5 млрд грн прямой экономии налогов с момента перехода гемблы на упрощенку в середине апреля.

Оценку потерь бюджета привел Ярослав ***Железняк***, публичный соратник ***Гетманцева***.

> Он же инициировал и добивал вместе с профессором #8079 об отмене налоговых льгот для гемблы.

Остается только казнить виновника как перед медиа, так и геблинг индустрией. Для того чтобы не провоцировать открытый конфликт вброс был выполнен внешним экономистом.

Юрий ***Гайдай*** (Центр экономической стратегии) якобы случайно узнал о том, что автор правки Мотовиловец. После того как пост Юрия Гайдая разогнали по медиа Мотовиловец теперь для ОП «хромая утка».

Но возможен и более драматичный сценарий.

Железняк в последний месяц курирует ТСК по оптимизации налогов игорным бизнесом. Уровень собранного компромата уже заставил уволиться председателя ***Укргазбанка***. Мог ли профессор найти что-то на ***Мотовиловца***? Да, мог. И узнаем мы об этом по результатам работы ТСК, которые правильно подсвечивают ***Железняк*** и вовлеченный им в рабочую группу Юрий ***Гайдай***.

Второй и более важный аспект уничтожения Мотовиловца для Гетманцева состоит в восстановлении собственных позиций.

Сейчас отношение к профессору в ОП уже негативно-нейтральное.

Более того,

у СБУ есть «зеленый свет» на разработку дела по Сивковичу.

Поэтому, **либо профессор сам покажет большие зубы и результат по давлению на гемблу, либо может покинуть свой кабинет совсем скоро**.

***

№ 1.366

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 7 БЕРЕЗНЯ 2023

Вітаю всіх! [Опубліковано 7 березня близько 13:30 за Києвом]

Я досі зайнятий, тому звіт буде короткий.

1. ПОВІТРЯНА/РАКЕТНА ВІЙНА

За даними офіційного Києва, у ніч із 5 на 6 березня росіяни випустили за Брянської області в напрямку Укаїни серію з 15 безпілотників «Шахед-136». Українці заявили, що збили 13 із них.

За минулі 24 години Повітряні сили України поступово збільшили кількість бойових вильотів (із 10-11 на день до 14-15), а росіяни заявили про збиття трьох українських літаків та гелікоптерів:

- одного Су-27 (перехоплювачами ВКС) в районі Трудооленівки (Запорізька область)

- одного Мі-8 (якими засобами — не вказано) в районі Новопавілвки (Донецька область)

- одного МіГ-29 (силами ППО) в районі Покровська (Донецька область).

Збільшення активності ПСУ може бути пов’язане з застосуванням високоточних ракет JDAM-ER (про передання яких оголосили кілька тижнів тому).

Досі підтверджень втратам українських повітряних суден я не бачив, але зазвичай для такого підтвердження треба, щоб минуло кілька днів, а то й більше. Наприклад, про деякі втрати російських ВКС періоду лютого-березня минулого року (ось одна з них https://twitter.com/666_mancer/status/1632829762962849793 , яка відбулася під час бою між Вознесенськом, Баштанкою та Миколаєвом близько року тому) стало відомо тільки тепер.

2. БИТВА ЗА ДОНБАС

Зараз тут добряча грязюка, ґрунт м’який і болота глибокі, тому темпи просування з обох сторін знизилися. А проте бої тривають, болото тільки додає бійцям страждань.

Кремінна... 25-та повітряно-десантна бригада приєдналася до 92-гої механізованої у справі нищення окупантів (https://twitter.com/PaulJawin/status/1632989464787124224) у районі Невського-Червонопопівки. Ходять чутки, що українці вже просунулися на схід від траси Р66. Також росіяни постійними контратаками намагаються зупинити просування українців на південь від Кремінної.

До речі, агентурна розвідка стверджує, що ВСрф розгортає необстріляні досі підрозділи з «групи центр» (відповідальні за Кремінну) в районі Вугледара (туди росіяни кидають численні підкріплення https://twitter.com/Maks_NAFO_FELLA/status/1632857538638012417). Якщо це правда, то

«велииикий» наступ ґєрасімова в цьому районі має завершитися, і навіть Куп'янськ залишатиметься в безпеці (на деякий час). Але, наголошую, це лиш припущення, нічого не стверджую напевне.

Бахмут... Загалом росіяни намагаються відновити наступ, висуваючись із Берхівки та Ягідного на захід, а також зачистити території на схід від Бахмутки. Цим вони були зайняті минулі три дні. І якщо район Забахмутки вони точно захопили, то про успіхи на захід від річки я поки що не чув.

А тим часом до всіх поганих новин із цього району додається ще одна, яка сильно мене тривожить (заради неї я насправді й узявся писати цей звіт): сьогодні вранці я дізнався, що вагнерівці захопили українські укріплення на «тому пагорбі під Кліщіївкою» (здається, вони називають його «Червоним пагорбом» чи щось таке). Росіяни показали відео (https://twitter.com/islamicworldupd/status/1632781510691397632) з середини українських окопів та фортифікацій.

Це викликає іронію, бо вони стверджують, що в них пішло три дні, щоби його захопити, а більша частина онлайн-мап вже щонайменше місяць показують, що цей пагорб "контролюють росіяни". Насправді ж, та висота була стовпом української оборони Бахмута, саме через той пагорб українська оборона трималася так довго. Росіяни штурмували його понад місяць, і зазнали там неймовірних втрат. Поки його контролювали українці, я не сильно хвилювався: тепер вже долучуся до тих, хто має сумніви щодо здатності ЗСУ втриматися у цьому містечку і ставить під сумнів подальшу доцільність ведення боїв.

Чому? Поки цей пагорб був в руках українців, росіяни могли обстрілювати траси Т0506 і Т0504 (та "другорядні" шляхи між ними), але не могли відрізати Т0504, не могли підкорити Іваніське, і не могли просуватися на Часів Яр. Тепер вони мають таку можливість. І разом з тим тепер вони мають можливість відрізати – і без того вже сумбурні – шляхи постачання гарнізону ЗСУ у Бахмуті: в українців тут немає подібних сильних оборонних укріплень на інших ділянках, зокрема між Іванівським та Хромовим.

> https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*TASqDSl1zs4UUwlQnTB3Og.jpeg

Авдіївка…

у Новобахмутівці росіян точно вдалося зупинити (і завдати їм значних втрат). Також, Окрема президентська бригада ходила тут у контратаки.

Українські оборонні укріплення в Авдіївці, тим часом, зазнають регулярних авіаударів з використанням керованих бомб: як повідомляють, таких, як УПАБ-1500. Це – потужне озброєння, що важить 1 500 кг, і зазвичай

скидується з літаків Су-34. Ефективна дальність використання таких боєприпасів – близько 40 км.

Скріншот нижче – з опублікованого росіянами відео, на якому видно такий удар.

> https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*wFDyGfexYPii43NHC09HtQ.jpeg

Далі на південь у цьому районі, після десь трьох тижнів несамовитих штурмів, росіяни закріпилися на домінуючому рельєфі – невеликому пагорбі з масивними українськими фортифікаціями, на північному сході Водяного. Тепер, вони “вільно” зможуть продовжувати давити на Авдіївку з півдня.

Так само занепокоєння викликають відео, на яких українці відбивають російські штурму на Побєду всередині цього села: дотепер, їх завжди відбивали за межами села.

> https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*btTv-JNSST0jyYGvazRCNg.jpeg

Мар’їнка…

після того, як ЗСУ трималися впродовж 13 місяців, а ще мали багато успіху та дуже складні бої в останні дні, їхня **оборона поступово слабне**. В останні два дні росіянам вдалося просунутися вздовж проспекту Дружби, зайняти ділянку довкола Бюро дорожнього руху, що на півночі, та зайти до приміщені підприємства АгроРесурсу, що на півдні.

Вугледар…

поки ЗСУ, схоже, провели контратаку і відновили контроль над принаймні частиною Павлівки, ВСрф в останні кілька днів продовжували прогризати оборону в напрямку Південнодонбаської вугільної шахти, що розташована далі на схід від Вугледара, і зазнавати сталих втрат у техніці та особовому складі. Разом з тим, позиції ЗСУ і на шахті, і у Вугледарі, наразі зазнають авіаударів ПКС, які, зокрема, застосовують для цього свої нечисленні сучасні керовані боєприпаси.

> https://miro.medium.com/v2/resize:fit:720/format:webp/1*SZUqh4sm18YcRTZ-aWxcxw.jpeg
>
> Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-7-march-2023-4c5e0a26ccd6

Переклад: Антон Шигімага, Антоніна Ящук

Редакція: Ростислав Семків

***

№ 1.367

Общие тезисы посыла Путина

2023-02-21

Тышкевіч

Ключевое впечатление – курс на изоляцию в краткосрочной перспективе и разговоры о долгой войне. Путин практически не говорил о мире, но много об угрозах для России и отдельных граждан. При этом забавен переход на восприятие «цивилизация» вместо «государства» и, как следствие якобы «право» РФ на отдельное, привилегированное, место в мировой системе. И на этой основе выводится тезис о концентрации сил и мобилизации вокруг руководства РФ.

Среди ключевых тезисов можно отметить

1) - **Масштабирование образа врага.** Вместо украинских нацистов Путин фактически утвердил разгоняемый ранее тезис о войне «с большим западом».

2) - Для подтверждение данного тезиса, **кроме измышлений о военной угрозе, приводится пример политики и санкционного давлений**.

> Путин отдельно подчеркнул, что якобы цель такого подхода «заставить страдать» (повторил дважды) население. То есть переносит угрозу на «личностный» уровен. При этом государство выставляется как защитник.

3) - Указанные выше пункты являются частью **констатации факта перехода к логике долгой войны**.

Именно поэтому Путин так много говорил об отпусках военных, социальных гарантиях и в конце выступления вернулся к теме поддержки населнием.

Естественно, что в этих условиях ВПК становится ключевой отраслью. И если по остальным направлениям шёл разговор о налоговом стимулировании, то тут говорилось о фактически привязке трудовых ресурсов – через арендное жильё, через образование «по направлению» и так далее.

Во внешнеэкономической сфере анонсирован курс на изоляцию от стран Западного мира и развитие «азиатского направления».

Это, кстати, не сулит ничего хорошего, например, Армении – Путин много говорил о транспортных коридорах из Ирана. Еревану стоит напрячься насчёт Зангезура.

Отдельное большое направление – демонстрация «социальности» государства.

Большое внимание аналогу «большой стройки» по-русски. Долгие разговоры о строительстве и модернизации социальных объектов, дорог, газификации (да, в РФ проблемы с доступом к газу населения). И, естественно, обещание увеличения бюджетных выплат гражданам.

Стоит отметить обращение к жителям оккупированных территрий. Тут видим попытку банального подкупа. Выплаты, социальное обслуживание (но позже) и «материнский капитал» на детей, рождённых с 2007 года.

На этом фоне, естественно, возникает вопрос о позиции бизнеса.

Посыл тут достаточно прост - оставаться в России либо оставлять капилат. При этом с закамуфлированной угрозой как по поводу санкций, где кнутом является угроза ограничений на западе, а пряником - «защита» от российского государства. Был и более жёсткий намёк для тех, кто не верит в «защиту» - разделение на своих и чужих и упоминание о «народном гневе» по результатам «несправедливой приватизации» в 90-х.

Путин не говорил о мирных переговорах в Украине. Но эта тема прозвучала, была обращена, в первую очередь к США. Россия приостанавливает своё участие в договорах по СНВ. Фактически заявляет, что готова вновь начать гонку вооружений. Альтернатива – передоговориться. Естественно, по всему комплексу вопросов, включая Украину (без участия самой Украины).

Вывод

В РФ не верят в возможность быстрой победы.

Понимают, что любой промежуточный результат в виде российско-украинских договорённостей несёт риски.

Осознают, что **страна теряет статус глобальной супердержавы.**

И угрозы распространения ядерного оружия, угрозы масштабирования конфликта являются истеричным приглашением западных лидеров к разговору о месте РФ в будущем.

По состоянию на сегодня и ближайшие месяцы такой разговор вряд ли возможен. В Кремле рассчитывают на актуализацию темы при изменении ситуации на фронте. Поэтому **для Путина критично важным становится успех весенней (и возможно летней) кампаний**.

Для Украины, в свою очередь, важно не просто выдержать, но и продемонстрировать беспочвенность российских амбиций, основанных на военной силе.

***

№ 1.368

Данило Гетманцев: Якщо я мовчу, значить, я "в темі". Або "в долі". Або "в темі" і "в долі"

Про вплив на роботу податкової, заблоковане відшкодування ПДВ, зловживання податківців з акцизами, вдячність Ігорю Абрамовичу та гральний бізнес, який у змові з банками обкрадає бюджет.

2023-02-21

ДМИТРО ДЄНКОВ

Голова податкового комітету Данило Гетманцев не зникає з медійного поля, час від часу виринаючи в епіцентрі скандальних історій або десь поряд.

Порівняння бізнесу з "гусаками, яких потрібно обскубувати", заклики підприємців до президента щодо позбавлення його депутатського мандата, публічні перепалки з чиновниками та журналістами. Навіть військовий час не здатен змінити усталену практику.

Останній епізод – публічні суперечки з журналістом Юрієм Бутусовим, який звинуватив голову податкового комітету в куруванні тіньового ринку "податкових" послуг.

Утім, на Банковій не планують щось змінювати. Ситуація з державними фінансами, від якої залежить обороноздатність країни, дає Гетманцеву додатковий карт-бланш у питаннях наповнення бюджету.

Наразі він має неабиякий вплив на Державну податкову службу, хоча, за його словами, це пояснюється суто контрольною функцією очолюваного ним комітету.

Про це, про побори на митниці та податковій, "смотрящих" з Монако, податкову реформу Шурми та націоналізацію Альфа-банку ЕП поговорила із самим Гетманцевим.

1. Про вплив на роботу податкової

— Останнім часом у ЗМІ було чимало новин про незадовільну роботу митниці, податкової, блокування податкових накладних.

Митниця, яку ви часто критикуєте, за 2022 рік суттєво не виконала план зборів. Які б керівники не були в цьому органі, він постійно в епіцентрі скандалів. Який вихід?

— Спочатку діагностуймо проблему. Ми влітку винесли рішення комітету про необхідність кадрового перезавантаження митниці і направили його до Кабінету міністрів. Урешті-решт почули, більш ніж через пів року, але краще пізно, ніж ніколи.

Які для нас були очевидні аргументи? Це навіть не падіння платежів, лише 63% виконання плану. На це могли вплинути війна або інші об’єктивні фактори.

Що нас вразило? Ми порівняли вагу товарів, які ввозилися в червні за певними бюджетоутворюючими групами – одяг, взуття, – і в липні.

> У липні ми відновили податки, а в червні були пільги за імпортними податками, коли нічого не платилося. Так от: за деякими позиціями –

різниця в п’ять разів. Це говорить про те, що воно просто перейшло в "чорний" імпорт.

Зменшення постачання товарів на митну територію України після відновлення податків – кричущий факт, який свідчить про те, що вони просто перейшли в "чорну" і просто запрацювали контрабандні схеми, які працювали до війни.

Конкретних фактів багато. |

У рамках тимчасової слідчої комісії ми вивчаємо схему з експорту зерна без сплати податків і без повернення валютної виручки.

— Так зване чорне зерно?

— Так, воно. Я реєструю, наприклад, фіктивну фірму на мешканця Донецька чи на людину, яка навіть не знає, що на неї зареєстрована фірма. На неї оформлюю зерно, вантажу його на корабель на ім’я такої ж фіктивної фірми, наприклад, з Чехії. І воно йде.

Поки зерно йде, воно переписується десяток разів, цей слід приховується і воно приходить на більш-менш "білу" фірму. У підсумку країна не отримує валютну виручку і з цього зерна не сплачується ні копійки до державного бюджету. І це, власне, теж митниця.

Чому? Тому що податкова дає інформацію про те, що ці фірми фіктивні. Щоб ви розуміли, митники навіть рахунки не можуть відкрити. Тобто вчора зареєстрована фірма, на ній кілька тисяч тонн зерна, узятих з неба.

Податкова дає цю інформацію, її підтверджує Бюро економічної безпеки (БЕБ), при всьому ставленні до цієї служби, тут вони якраз більш-менш відпрацьовують, а митниця якісь фірми бачить і блокує, а якісь просто не бачить.

Будь ласка, проведіть опитування директора цієї фірми. Ви ж можете це зробити за Митним кодексом без будь-яких проблем. Встановіть, що він реально існує.

— Ідеться про компанії, які беруть участь у "зерновому коридорі". Це переважно південний кордон?

— Так, **це компанії, які беруть участь у "зерновому коридорі"**. Така ж проблема є і на західній митниці, коли вони експортують автотранспортом, наприклад, чи залізницею, але вона менша за обсягами.

— Говорячи про корупцію на митниці, ви часто згадуєте *Руслана Черкаського*. Ця людина наразі відсторонена, але досі є заступником керівника. Як так трапилося, що він опинився в цьому кріслі?

— У мене немає якогось особистісного конфлікту, безперечно, з Русланом. Я його, напевно, бачив раз або два в житті взагалі, але він став просто символом…

— ...уособленням корупції?

— **Уособленням корупції на митниці**, так.

Річ навіть не в тому, що він працював при ***Януковичі*** на енергетичній митниці, очолював її. Навіть не в тому, що він, скажімо, має квартири в Дубаї чи автомобілі шикарні, чи бізнес надуспішний у дружини, чи щось інше.

Просто якщо ти говориш про корупцію на митниці, то перше обличчя, яке в тебе виникає, це Руслан Черкаський.

І Шуцький (заступник в. о. голови митниці – *ЕП*), і Демченко (в. о. голови митниці – *ЕП*) написали заяви за власним бажанням, а він сховався на "лікарняному". Ця практика для нього відома, бо він держслужбовець зі стажем.

Річ не стільки в Черкаському.

Якщо ми не перезавантажимо митницю і не запровадимо інші принципи, на яких вона працює, нічого не буде.

Почати перезавантаження треба з відкритого конкурсу за участю міжнародників і завершити кадровою чисткою всіх керівних посад на митниці.

Або майже всіх.

Точно всіх, хто на західному кордоні, де найбільш "солодкі" місця.

— Наші співрозмовники в бізнесі і владі кажуть, що ця вертикаль на митниці і керівництво фактично підпорядковані заступнику голови Офісу президента *Олегу Татарову*.

Ви критикуєте митницю, а правоохоронні органи, які курує той же *Татаров*, зараз тиснуть на податкову. Це свідчить про конфлікт між вами?

— Я точно не буду щось підтверджувати чи спростовувати.

На митниці немає вертикалі, у цьому і проблема.

Митниця поділена між різними групами впливу і різними інтересами, "контрабандними" бізнесами. Навіть одна зміна на пості може для певної контрабандної групи вирішувати всі питання.

Тобто,

1) — на митниці феодальна роздробленість.

2) — Немає чіткої ієрархії і єдиної вертикалі влади або політичної особи, яка відповідає за все, що відбувається на митниці.

Щодо обшуків у податковій службі, то я не підтверджую, що це "рука" Татарова.

— Уточню. Якщо почитати ваш телеграм-канал, то там багато критики щодо митниці та її керівників і багато добрих слів про роботу податкової. Виглядає так, що ви можете "комунікувати" і працювати з податковою, а з митницею у вас такого порозуміння нема.

— Щодо обшуків. **Я підтримую будь-які слідчі дії в податковій, у митниці, у БЕБ, у будь-якому іншому органі. Важливо, щоб ці слідчі дії були спрямовані на наведення ладу, на прибирання негідників, щоб це не було чергове шоу.**

Ми ж розуміємо, що

1) — коли приходять у податкову Києва і заявляють про вкрадені 30 мільярдів гривень, а там лише 5 мільярдів відшкодованого ПДВ, то фізично і математично не могло цього бути.

2) — Це шоу і це точно не про притягнення до відповідальності винних.

Або оці записи особисті розповсюджують спеціально. Це ж точно не про справедливість і точно не про "скрутки" чи відшкодування ПДВ.

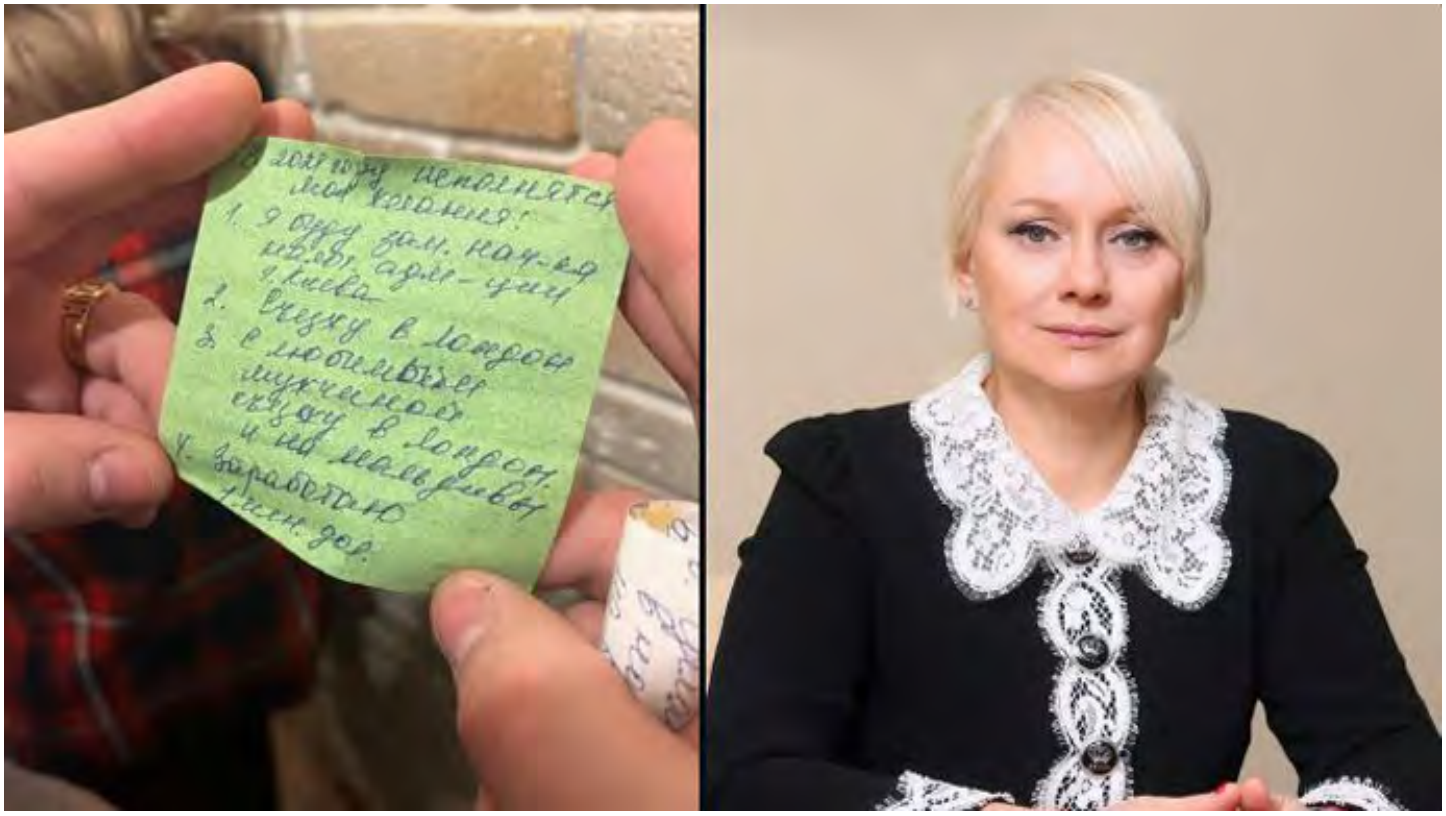

У Державному бюро розслідувань відзначили, що рівень життя в. о. начальника податкової інспекції Києва Оксани Датій не відповідає рівню її офіційних доходів. Чиновниця має три квартири в Києві загальною вартістю близько 1 млн дол, будинок поблизу Києва вартістю близько 200 тис дол, дві автівки вартістю близько 150 тис дол.

Щодо комунікацій.

Не хочу вас шокувати, але якби ми з вами жили в парадигмі, скажімо, минулої влади, навіть минулого складу комітету, то комунікацію з моєї позиції я міг би вибудувати з будь-яким органом, який належить до відання мого комітету.

Питання ж не в тому, що мені треба вирішити щось, а в ефективності органу. Мені треба, щоб орган працював, я несу за нього політичну відповідальність.

Люди мене питають:

> а чому таке відбувається на митниці? Я не маю що відповісти. Якщо я мовчу, значить, я або "в темі", або "в долі". Або "в темі" і "в долі". Якщо я не реагую, значить, я з цим усім погоджуюся.

Інша річ – податкова.

Коли там є певні позитивні речі, так, я їх "підсвічую". Є і певні негативні речі.

Скажімо,

були перезавантажені сім областей. Це ж не просто так комусь захотілося. Були певні прояви цього всього. У Дніпрі взяли на хабарі людину, яка ще за попередньої команди брала хабарі.

Система так працювала 30 років. Не можна за день усе це виправити.

— Як же правильно назвати вашу роль? Це вплив на роботу податкової, втручання чи комунікація?

— Я називаю це ***парламентським контролем***. Думаю, він іде на користь і митниці, і податковій. Думаю, БЕБу теж на користь піде, коли ми його перезавантажимо.

— На останньому засіданні тимчасової слідчої комісії в комітеті ви наводили приклад: коли вам телефонують бізнесмени з питаннями, то ви можете потім напряму звернутися до податкової. Це не ручне втручання?

— До мене звертається людина з проблемою. Називайте це як завгодно, але я повинен цю проблему вирішувати, я депутат. Я не повинен толерувати те, що людина не може знайти щось у податковій та отримує формальні відписки.

Ви знаєте, що я публікую свій телефон? До речі, опублікуйте, будь ласка. Мені дзвонять, я завжди беру з незнайомих номерів.

Телефон Данила Гетманцева – 050 356 55 41

Бізнесмен, якого Бутусов згадував на засіданні, дійсно звертався. Його звернення я направив до податкової, там розглянули і питання було вирішене, він там мав рацію.

Дуже багато підприємців, які звертаються, справді мають рацію. Багато, до речі, звертаються начебто за допомогою, а насправді…

— З чим звертаються?

— Питання номер один – блокування податкових накладних, віднесення до ризикових, податкові перевірки. Усе, що стосується роботи податкової і митниці.

— Як це відбувається? Тобто я бізнесмен, заходжу на ваш телеграм-канал або на "Економічну правду", бачу ваш номер телефону, дзвоню і кажу: "Даниле Олександровичу, у мене таке питання". Що далі відбувається?

— Далі я говорю, що це треба викласти письмово, хоча б фабулу, деталі. Цей лист іде до мене або в приймальню, або в електронну приймальню. У мене є, до речі, електронна приймальня.

Далі ми відправляємо лист у Державну податкову службу, вона обробляє і дає відповідь.

Таким чином ми допомагаємо підприємцям. Державна податкова служба, безперечно, розуміє: якщо звернення від мене, то я розбираюся в питанні. Тут не можна відпрацювати відписку.

— Скільки таких дзвінків у вас може бути за день?

— Коли в нас була хвиля блокувань податкових накладних, це був кінець жовтня, листопад і перша половина грудня, було достатньо багато – по **три-п'ять на день**.

— Як ви встигаєте це "менеджерити"?

— У мене є помічники. **Я з минулого життя професор Київського університету**. У мене мої студенти – мої ж помічники. Я вибираю найкращих, тому вони швидко все виконують.

— Уявімо, що ви завтра йдете з посади. Що буде з податковою? Вона ж не може весь час бути під контролем Гетманцева?

— Так, це не шлях вирішення системних проблем. Це їх діагностика. Коли ти розумієш, що така проблема існує, бо це звернення не єдине, вони йдуть масово. Що ми робимо? Ми змінюємо податкову зсередини.

Про що йдеться? **Диджиталізація податкової служби**.

Це проєкт, у нас є кілька законопроєктів: електронні акцизи, електронний аудит, те, що стосується подання чи підготовки податковою службою декларацій за платників податків, тобто проєктів декларацій.

Ця масштабна реформа, яку ми робимо разом з Михайлом Федоровим, повинна змінити суть взаємовідносин між податковою службою і платником податків – перевести все в електронну форму, у смартфон.

— Виглядає так, наче *ви перебираєте на себе певні функції виконавчої влади.*

— Виглядати воно може як завгодно. Це точно не так, але якщо цей парламентський контроль працює, значить, я роблю все правильно.

2. Про "скрутки" і блокування податкових накладних

— Повернімося до податкової. Якими є її робота і динаміка за останній рік?

— Є позитивні, є негативні фактори.

Що я вважаю дивом? Як вдалося перевиконати надходження до бюджету?

Це платники податків, безперечно, але не в останню чергу це сталося і завдяки податковій, яка припинила системні зловживання з ПДВ, так звані скрутки.

Ми маємо за загальним фондом бюджету плюс 2 мільярди доларів, це 80 мільярдів гривень. Це сума, на яку можна придбати танків більше, ніж у нас було до війни. Ми маємо перевиконання з ПДВ.

Ми маємо перевиконання з акцизного податку, якщо рахувати з травня.

До того не продавалася горілка, наприклад, і щодо тютюну в нас була повна вакханалія.

З травня в нас ідуть і перевиконання рік до року, і перевиконання показників Мінфіну. За 2022 рік у нас теж перевиконання за акцизним податком. Невелике, але тим не менш.

Це, мені здається, диво, бо не було країни такої в історії світової економіки, яка б у війну, втративши 35% ВВП, скасувавши деякі податки, перевиконала план надходжень порівняно з мирним часом.

— Це все-таки, напевно, успіх не податкової, а українського бізнесу.

— Безумовно, я з цього і почав.

Але якби податкова не відмовилася від системних зловживань з ПДВ, "скруток", а це було в грудні 2021 року, ще перед війною, якби вона не припинила це, ми б нічого не зібрали.

Попри позицію бізнесу.

— За моєю інформацією, певна частина "скруток" продовжує працювати.

— От кожного разу, коли я прошу дати мені хоча б один код товару, код компанії, хоча б натяк, де це відбувається, – ніколи ніхто не давав.

— Деякі позиції важко відстежити. Є певні канали, чати, у яких пропонують документи. Наприклад, на іграшки. Комусь вони потрібні. Тобто вони знаходять один одного, і побачити в ланцюжку ці невідповідності важко.

За словами наших співрозмовників, зараз залишилося 10-15% того, що було раніше, але переважно через те, що в "скрутках" немає зерна. Попит на документи на зернову групу був найбільшим.

— Можу визнати, що різноманітні шахрайства з ПДВ стали більш інтелектуально наповненими.

Якщо вам потрібні документи саме на іграшки, і ви знайшли постачальника, у якого є документи, але немає іграшок, то це дійсно важко відстежувати, я з цим погоджуюся.

На протидію таким інтелектуальним "скруткам" і було спрямоване рішення Кабміну за поданням Міністерства фінансів, яке викликало неабиякий резонанс через збільшення блокування податкових накладних в жовтні попереднього року.

Саме в ***постанову №1165***, яка регулює блокування податкових накладних, були внесені зміни, змінені алгоритми блокування.

1) — **Ніхто ж вручну не блокує**.

2) — **Автоматично програма блокує, а критерії, алгоритми визначаються безпосередньо постановою Кабінету міністрів. Тобто це не податкова визначає**.

Ось, власне, на протидію цьому було спрямоване це рішення Кабміну. Воно принесло, за підрахунками податкової, понад 4 мільярди гривень до бюджету.

— Ці зміни також призвели до блокування накладних "білого" бізнесу. Це нонсенс – щось змінювати, щоб наповнити бюджет. Хіба це не ручний спосіб вирішити проблему шляхом використання бізнесу?

— **Ідеться про блокування 4 мільярдів саме схемного кредиту, а не "білого".** Я тут про інше хотів сказати: ця сума неспівставна з тими проблемами, які завдало це рішення бізнесу.

1) — Зараз розробляються вже другі зміни до постанови №1165.

2) — Перші зміни набули чинності 11 січня.

3) — **Зараз будуть другі, які покращуватимуть систему блокування податкових накладних**.

Ми бачимо за статистикою, що система вирівнюється. До внесення цих змін, тобто до жовтня, у нас відсоток заблокованих податкових накладних становив 0,8%, у грудні – 1,5%, у січні – уже 0,9%.

— Ваш колега Ярослав Железняк казав, що в листопаді 2022 року було 1,75%, і це рекордний обсяг. Тут йдеться саме про обсяг податкових накладних. Тобто не враховуються заблоковані підприємства, які віднесли до ризикованих.

— Що значить "не враховуються"?

— Вони б хотіли подати податкові накладні, але не можуть. Тобто показник заблокованих накладних мав би бути більшим.

— Я вам скажу статистику. У січні з тих підприємств, які реєстрували податкові накладні, ризикових – 3%. 4 100 підприємств.

— У питанні блокування податкових накладних ми розуміємо, що перша частина – автоматична, але в другій частині, коли ідеться про розблокування, з'являється людський фактор.

Розблокувати може комісія, а це люди, це понад 20 людей. Та сама Оксана Датій, яку загадували всі ЗМІ після обшуків, є головою такої комісії. Як цю проблему вирішити?

— Я хочу вам нагадати, яка система діяла до запровадження системи електронного ПДВ. Не ми ж її ввели. Вона була введена у 2015 році, а в 2016-му запрацювала.

Запрацювала, бо під час перевірки ПДВ була величезна кількість корупційних проявів. Бо податківці виходили на перевірки і там домовлялися з платником чи вимагали щось від платника.

Потім була введена система електронного адміністрування ПДВ, яка працює за певними правилами і в програмному забезпеченні. Чи треба її вдосконалювати, чи треба прибирати ще більше людський фактор? Безперечно, але ви не зможете його повністю виключити.

Ви мене зараз питаєте, чи можлива така ситуація, коли десь в області за розблокування податкової накладної беруть гроші. Я не виключаю цього. Більше того, я прошу мені повідомити про це.

— Я наведу деякі цифри, які чув від бізнесу, асоціацій, колишніх податківців і навіть "схемників". Розблокування податкової накладної – це близько 10 тисяч доларів, подання таблиці платника податків – теж близько 10 тисяч доларів. (Гетманцев сміється)

Хоча один з податкових експертів, якого ви теж знаєте, казав, що можна домовитися і за меншу суму. Ці тарифи навіть ніхто не обговорює як щось таємне. Це звучить як факт.

— Ви зараз сказали, що це факт, а можна хоча б один факт? Мені не треба фіксувати нічого, не треба документувати. Дайте мені, будь ласка, хоча б одне підприємство, яке заплатило гроші.

Чому я розсміявся на словах про 10 тисяч доларів?

Бо немає сенсу платити 10 тисяч доларів за розблокування податкової накладної на 10 тисяч доларів. Ви ж розумієте це. Сам по собі цей посил – маячня.

— Неправильно пояснив. *Ідеться не про розблокування накладної, а про виведення підприємства з ризикових.* Це ж одна з ліній обвинувачень стосовно Датій.

— Завершімо з податковими накладними. Хочу вам назвати одну цифру, яка дуже показова. Це кількість документів і заявок, що подають підприємства, у яких заблоковані податкові накладні. Такі документи подає половина.

Тобто половина заблокованих навіть документи не подає. Це говорить про те, що система виявила "схемний" податковий кредит у половині випадків. Інша половина подає, а з цієї половини десь дві третини розблоковується.

Чи є людський фактор? Є. Чи заперечую я на низовому рівні можливість якось домовитися з податковою? Я не можу заперечити, я ж розумна людина, яка живе в цій країні і яка розуміє, що 24 тисячі податківців не можуть в один день перетворитися на абсолютно чесних людей. Хоча більшість з них чесні.

Я хочу вам нагадати: до введення автоматичної системи було 60 тисяч податківців, 60! Які приходили на кожне підприємство і кожне підприємство перевіряли.

— Повертаючись до кейсу Датій. Може бути доведено, що вона отримувала якусь вигоду від виведення певних підприємств?

— Я не виключаю, доводьмо, садімо людину в тюрму, які питання взагалі? **Для будь-якого органу: хабарника – у тюрму, а його керівництво повинно йти у відставку.**

Щодо виведення підприємств з ризикових.

> Коли підприємство потрапляє до "ризиків" через певні підстави, які визначені в законі, у постанові Кабміну, воно може відкоригувати свій податковий облік на відповідну суму і повинно вийти з "ризиків".

Це ж не вирок, що підприємство повинні закрити, якщо воно десь бавилося із "схемним" ПДВ.

— Ви постійно кажете про перевантаження податкової. У Тернополі і Львові змінили. Датій – це представниця нової команди?

— Я її бачив два рази в житті.

— За яких обставин ви зустрічалися, якщо не секрет?

— Обговорювали скарги бізнесу.

3. Про зловживання з акцизами, вдячність Абрамовичу та сигарети "Комплімент"

— *Податкові накладні – не єдина проблема. Є ще акцизи.* З тіньової продукції, яка потрапляє на ринок без сплати акцизу, недоотримує бюджет. Ідеться переважно про тютюн та алкоголь.

— Тютюн, алкоголь, пальне. Ще електроенергія є, але там немає зловживань. Ви знаєте, що ми минулого року закрили Жовті Води?

Від редакції:

> *фабрику "Юнайтед табако" у місті Жовті Води пов'язують з ексдепутатом з "Народного фронту" Миколою Мартиненком та екскерівником держпідприємства "Східний гірничо-збагачувальний комбінат" Русланом Журилом.*

— Ви казали про це не раз у попередніх інтерв'ю, у телеграм-каналі писали.

— Я вважаю, що це моє досягнення, це досягнення податкової. Ви знаєте, що керівнику акцизного підрозділу (голова акцизного департаменту ДПС, Олександр Ярмоленко – ЕП), присилали вінки під дім, дитячу коляску обливали кетчупом?

Тобто зробити це (закрити фабрику в Жовтих Водах – ЕП) було дуже і дуже непросто. За підтримки президента це відбулося. Жорстка позиція президента з цього приводу привела до того, що ми закрили одну з найбільш…

— Одну.

— Одну з найбільших.

— Одну.

— Можливо, ви не володієте інформацією?

Згадаймо в Одесі завод Альперіна з виробництва цигарок. Вирізали минулого року? Вирізали. Згадаймо в Києві на Академмістечку виробництво цигарок ТТ. Вирізали лінії? Вирізали. Не анонсуватиму, але будуть і інші…

— Про Жовті Води зрозуміло: вирізали устаткування, реально не працює. Проте навіть ваш заступник визнає, що відкрилося дуже багато маленьких фабрик.

Є Винниківська дуже відома фабрика, фабрика в Гощі на Рівненщині. Схоже, вони перебрали на себе ці "тіньові" обсяги, тому *це не дуже вплинуло на ринок*.

— Ми маємо цифри. Класно спілкуватися, коли маєш цифри. У нас, за підрахунками тютюнової галузі, дослідження Kantar Ukraine, у серпні було 22%...

— Було 21,9%, а стало 17,8%.

— Так, 17,8%. Тобто це конкретний наслідок того, що відбулося в Жовтих Водах.

Якщо говорити про деякі суб'єкти господарювання, які ви назвали, то я просто не можу і не хочу зараз коментувати, але там точно будуть наслідки.

> Якщо говорити про власника Винниківської тютюнової фабрики, то він удвічі, порівняно з мирним часом, збільшив свої відрахування податків. Думаю, ми додавимо його ще більше підвищити ці платежі.

Безперечно, також можна вирізати обладнання і припинити роботу цієї фабрики, але краще, щоб вона просто працювала в "білому" полі. Мені здається, що він почув нас і якраз в це поле переходить.

— Усі знають власника цієї фабрики, це *Григорій Козловський*. Дослідження Kantar Ukraine каже, що *у 2021 році рівень "тіні" на ринку тютюну становив 12%, а в 2019-му – у середньому за рік 6,6%.* Чому так?

— А тут нема чого пояснювати: погано працювали.

Вважаю, **що питання "чорного" ринку підакцизних товарів – це винятково питання адміністрування і політичної волі влади.**

Це не питання впливу ставок акцизного податку.

Чисто робота для БЕБ.

> Є певна частина ринку, який взагалі в "тіні". Тобто неліцензовані агенти здійснюють і виробництво, і реалізацію.

Є також ліцензовані агенти, які трошки "шиють".

Це зона відповідальності податкової, їй теж треба краще працювати.

— На підприємствах, які виробляють акцизну продукцію, має бути пост того самого акцизного департаменту, який ви згадували, і який за останній час наче став краще працювати.

Там є податківці, які мають бути присутніми при розливі, якщо йдеться про алкогольну продукцію, при упакуванні, якщо йдеться про тютюнову. Як же вони так працюють?

— Хочу, щоб ви мене почули:

> **— у нас існує ринок нелегальної алкогольної продукції, я маю на увазі не самогоноваріння, а в промислових масштабах, і це погана робота податкової служби.**

1) — Проте я хочу звернути увагу на перевиконання рік до року показників надходження акцизного податку за горілку. Ми можемо з вами багато про що говорити, можемо говорити про якийсь спиртозавод, працює він чи ні.

Можемо озвучувати якісь чутки, але якщо в тебе є показник надходжень до державного бюджету, і цей показник зростає, то це очевидний факт.

> На жаль, у нас немає святих серед виробників, багато претензій навіть до "білих" виробників. Деякі "білі" виробники позбавляються ліцензій.

1) — Щодо тютюну і торгівлі тютюном, то недавно була позбавлена ліцензії велика мережа, яка займалася оптом і роздрібною торгівлею на заході України. Фактів такої роботи, яка була проведена у 2022 році, Україна не пам’ятає.

Завжди той, хто приходив на ринок підакцизної продукції, перерозподіляв потоки. При Порошенку це була одна система, при Януковичу – інша.

— Я можу при вас зайти в інтернет і купити сигарети "Комплімент" без акцизної марки.

— Ми з вами з цього почали: погано працюють. Треба працювати краще. До речі, не хочу нікого виправдовувати. Ще раз: погано працюють, але цей самий "Комплімент" є і в Румунії, і в Болгарії, і в Угорщині, і навіть у Франції.

— У мене, звісно, немає офіційних цифр, але, за даними наших співрозмовників на ринку, багато горілки і спирту перебуває в "тіні". Ідеться про 12-15 мільйонів пляшок контрафактної горілки на рік. Щоб акцизний департамент не помічав – 2 гривні з пляшки.

— У мене немає таких цифр, але всю цю інформацію, яка до вас доходить, треба перевіряти.

Не раз від різних "поважних" людей приходять питання до Державної податкової служби: дайте працювати за "другою формою", тобто "в чорну". Цей запит достатньо, скажімо так, поширений.

Ми його чуємо, цей запит. Цей запит говорить про те, що вони не працюють. Ще раз: коли чуєте про 2 гривні з пляшки, 4 гривні з пляшки…

— …або 20 доларів з короба (у коробі 500 пачок – ЕП) щодо тютюну...

— Не знаю, не готовий коментувати. Дайте мені цю інформацію, хоча б щось, хоча б адресу, і я вам доповім, точно доповім про те, що там відбувається. Бо це завдання від президента в мене номер один, аби цього не було.

— Тобто питання до акцизного департаменту таки є.

— Якщо ви можете знайти "Комплімент" в інтернеті, то, безперечно, є.

— У цьому контексті хочу нагадати про певні зв'язки. Сергій *Вязмікін*. Ви знаєте цю людину?

— Я з ним спілкувався один раз по телефону.

— Багато хто його не знав, поки не побачив репортаж Михайла Ткача "Батальйон "Монако", де він з Ігорем *Абрамовичем*. Ми знаємо від людей, дотичних до податкової, що він має вплив на акцизний департамент.

— Ну, конспірологія – це наш національний вид спорту. ***Ярмоленка*** (голова акцизного департаменту – ЕП) я знаю з минулого життя. Я з ним спілкувався ще до того, як йому була запропонована посада.

— Вони з *Вязмікіним* перетиналися, працювали в Нацполіції в департаменті захисту економіки.

— Можливо, не знаю.

Тобто **оця вся конспірологія, усі ці системи, які будують – хтось щось контролює, хтось чимось займається, – мені здається, це не відповідає дійсності абсолютно**.

— Але є непрямі свідчення. Наприклад, *Вязмікін* з *Абрамовичем* у Монако. Ви можете це пояснити?

— Ні. Питайте Вязмікіна й Абрамовича.

— До Ігоря Абрамовича ви ставитеся з певною повагою. Ви в окремому дописі подякували йому за роботу.

Коли почалася війна, він був у Монако і після цього не спішив додому. Він належав до партії ОПЗЖ, у якої відверто проросійська риторика.

— Те, що ви говорите – чому поїхав, чому в партії, – це питання до Абрамовича. Я давав характеристику професійним здібностям. Я зазначив, що багато реформ не відбулося б, тих, які ми провели через комітет, якби його не було.

Я не бачив там проросійської риторики, абсолютно не бачив. Але була риторика з реформування країни і з підтримки того, що ми робимо. **І антиофшорний закон не відбувся би без нього, і те, що ми робили реформи стосовно ринку капіталу, і навіть "антиколомойський" закон.**

Тому я дійсно вдячний йому за те, що він зробив для країни. Оцінюйте, як хочете, але об'єктивно: треба з людьми, мені здається, по-людяному прощатися також.

— Ще одне питання з приводу підакцизної продукції. Це знову неперевірена інформація, але, можливо, ви візьмете її до відома.

Останнім часом бізнес, який має справу з пально-мастильними матеріалами (виробництво, оптова та роздрібна торгівля), масово позбавляється ліцензій, причому, за їхніми словами, за надуманими причинами.

Податківці виїжджають начебто для перевірки юридичної адреси, начебто нікого там не знаходять і потім забирають ліцензії. Чи надходили до вас такі скарги?

— Була така скарга. Там дійсно підприємство не перебувало за адресою. За законом, це є підставою для позбавлення ліцензії. Тобто там чисте рішення.

Підприємству було роз'яснено, щоб вони подали документи на отримання нової ліцензії, і вони подали. Не розумію, у чому там проблема.

Звернімо увагу на ринок пального, який не адмініструвався. У нас не було акцизу на пальне до жовтня. Відновили, почали адмініструвати. **У нас понад 350 "бочок" (АЗС – ЕП) в Україні стоять нелегально чи напівлегально.**

Я з покійним Денисом ***Монастирським*** зустрічався на великій нараді, **ми погоджували план, як навести лад на ринку пального**.

Тут абсолютно принципові речі:

> **— акциз повинен сплачуватися і "бочки" не можуть стояти.**

Це завдання для акцизного департаменту і Нацполіції. Про це просять "білі" постачальники, які сплачують податки.

> За даними ДПС, за останні пів року було анульовано 1 886 ліцензій (виробництво, оптова, роздрібна торгівля). Це на 602 ліцензії або на 46,9% більше, ніж за аналогічний звітний період.

— Старший економіст ЦЕС Юрій *Гайдай* опублікував скрин переписки, де бухгалтери обговорювали, скільки відсотків з обороту має йти у вигляді податку (не хабаря – ЕП), щоб не блокувалися податкові умовні накладні.

У податковій системі стільки дір, що податківцям важко виконувати свої цілі з наповнення бюджету, діючи суто в рамках закону?

Система деградувала до рівня "ви платите в бюджет стільки, скільки ми вважаємо справедливим для вашого бізнесу, а ми не створюємо вам проблем"?

— Я поясню. Хочу, щоб ви згадали трохи 2022 рік, початок війни, і трошки поринули в ту ситуацію.

Ми одразу звільнили бізнес від відповідальності за несплату податків, прибрали строки для подання звітності, відповідальність за невчасне подання звітності, штрафи прибрали.

Тобто ми прибрали абсолютно все. Фактично робота податкової, особливо в перше півріччя, полягала в тому, що вони спілкувалися з платниками податків і переконували їх сплачувати податки.

Завдяки відповідальній позиції бізнесу це спілкування дало можливість перевиконати надходження рік до року і зібрати достатньо грошей у бюджет.

Дійсно, таке спілкування відбувалося, передусім, з тими, хто в певній галузі мав нижче податкове навантаження, ніж середнє в галузі.

У першу чергу, спілкування відбувалося з цими платниками податків. Їх переконували, що, власне, сплата коштів армії – це сплата коштів за себе, для себе, а не щось інше.

4. Про податкову реформу

— Усе це наводить на думку, що країна потребує системної податкової реформи. Коли це може статися?

— Так ми ж з цього почали. **Реформа – це переведення податкової в смартфон. Це спрощення податкового обліку, прибирання людського фактору, електронна акцизна марка, коли ти можеш простежити шлях горілки від виробника до каси. Теж саме з тютюном.**

Ми замінюємо електронними процесами людину в 90% випадків. Це абсолютно нова філософія податкової служби. Це те, що ми хочемо зробити протягом 2023 року.

— Я говорю, скоріше, про новий компроміс між державою і суспільством.

— Як ви його бачите, цей компроміс?

— Я не настільки великий фахівець у податках, як ви, щоб пропонувати своє бачення. Проте у ваших колег є ідея так званої антикорупційної реформи, ідеологом якої є Ростислав Шурма. Тобто колишня "10-10-10".

— Коли я чую про антикорупційну реформу від осіб, які її презентують, це викликає в мене легку посмішку. Ви правильно сказали – "є ідея". А де воно все? Там же є депутати. Неоднозначні, але тим не менше.

Там є Ростислав *Шурма*, **там є купа людей, які здатні подати законопроєкт. Де він?** Я втомився коментувати ці ідеї за уривками цитат з інтерв'ю. Нащо? Ці інтерв'ю звучать з літа 2022 року.

Це ідея, яку ти хочеш запровадити? Подай законопроєкт. Ти хочеш займатися просто своїм піаром з огляду на якусь політичну кар'єру? Це виглядає саме так.

Вони мають можливість подати це як документ. До документа повинна додаватися пояснювальна записка. Правильно? У пояснювальній записці повинні бути розрахунки.

У документі повинні бути визначені всі податки, які вони додатково хочуть ввести: податок на зняття готівки, заборона "зарплатних" ФОПів, податок на експорт якихось товарів.

Це, знову ж таки, з інтерв'ю. Ми з вами навіть на нашому рівні не можемо зрозуміти, що там є.

— Ще є безготівкова купівля акцизних товарів. Як ви до цього ставитеся?

— Це безглуздя, яку абсолютно неможливо реалізувати. Це стимулювання "чорного" ринку. Ми можемо фахово вести дискусію, але точно не на рівні соцмереж. Ці люди не блогери, вони повинні це зрозуміти. Вони – державні діячі.

> Вони не повинні дискредитувати владу якимись ідеями на рівні чергового псевдоексперта з фейсбуку.
>
> **Хочеш знизити податки – питань нема, можемо це обговорювати.**

Знижувати податки легко і приємно. Відновлювати їх потім, правда, важко, як показала практика акцизного податку на пальне, але за скасування – одноголосна підтримка.

Я б зробив реформу оподаткування доходів, об'єднання трьох податків – ЄСВ, військового збору і ПДФО – в єдиний податок з поступовим зменшенням ставки до 25% і розширенням переліку вирахувань для фізособи, яка подає декларацію.

Ми б простимулювали людей, щоб вони подавали декларації, мали свою фінансову історію і стежили за нею. Це моя ідея. Я вважаю, що це можна і треба робити, але це теж потребує дискусії.

Мінфін не погоджується з цим, є втрати для бюджету. Не такі втрати, безперечно, як від прекрасної ідеї "10-10-10", але тим не менш, вони там також є, і також проблема з компенсаторами.

Бо компенсатори у вигляді детінізації заробітних плат, які так часто наводять наші експерти, не сприймаються реальними фахівцями з публічних фінансів.

5. Про податкову амністію, гральний бізнес, націоналізацію Альфа-банку і зрадника Сівковича

— Ви – ідейний натхненник податкової амністії. Ми з вами востаннє зустрічалися під час заходу, присвяченому податковій амністії. Чи можна вважати її успішною, виходячи…

— 6,2 мільярда легалізованих грошей – це не успіх. Під 400 мільярдів ми зібрали в бюджет. Якщо говорити про кількість людей, які взяли участь, і взагалі про цю амністію, то, безперечно, війна зашкодила.

Тут кілька факторів.

Перший – це те, що ти, поклавши гроші у валюті на рахунок, зараз не можеш їх зняти, є валютне обмеження. Ми передбачили таку можливість для амністії саме валютних коштів, щоб не було гри на курсовій різниці. Ми розуміємо, що люди тримають гроші у валюті.

Другий – це введення 2-відсоткового податку, який став одним із способів амністування грошей, ми це бачимо.

— Чому так довго гральний бізнес був на "спрощенці"? Ця правка потрапила в закон через бюджетний комітет?

— Так, через бюджетний комітет. Вона не привернула до себе уваги, тим більше, що рішення ухвалювалося в травні.

— Це ще один поганий кейс у контексті збору коштів у бюджет. За 2022 рік гральний бізнес заплатив лише 80 мільйонів гривень податку з доходу і нуль податку з прибутку.

— **Гральний бізнес, навіть перейшовши на 2%, все одно ухиляється від оподаткування, причому за участю наших банків.** Думаю, втрати для бюджету сягають 15 мільярдів гривень або навіть більше. Думаю, це дуже скромні оцінки.

Вони фактично через банки, користуючись так званим транзитним рахунком банку, не зараховують гроші на рахунок ліцензіата.

Гравець приходить на сайт, платить гроші в свій електронний гаманець, гаманець цього грального закладу, а гроші надходять не цьому гральному закладу, а на транзитний рахунок банку.

З цього транзитного рахунку банку, минаючи рахунок юридичної особи, гроші повертається іншому гравцю як виплата, наприклад, виграшу. **У країні, що воює, ця схема абсолютно за межами червоних ліній.**

— У цьому були задіяні дев’ять банків. Один з них державний, наскільки я розумію.

— Один з них державний.

[Від редакції: за даними "Forbes-Україна", ідеться про Укргазбанк.]

— Ви поки що не можете їх назвати.

— Не можемо, бо **це таємниця слідства, кримінальна справа**. Щодо гральних операторів, то цим користуються практично всі, хто працюють в онлайні. Ми маємо 28 лютого засідання ТСК з цього приводу. **Там буде дуже цікаво**.

— Ухвалений у 2022 році закон про націоналізацію системних банків у тому числі мав допомогти націоналізувати Альфа-банк, зараз він називається "Сенс". Однак цього не сталося.

Чи внесуть у закон зміни, які дозволять націоналізувати банк через непрозору структуру власності? Це пропонує НБУ.

— Ситуація якась безглузда, бо законопроєкт розробляв Кабінет міністрів спільно з Нацбанком, усі його погоджували.

Ми його внесли, його потрібно було дуже швидко ухвалити, ви навіть не уявляєте. Ми проголосували за основу і в цілому, можливо, днів за десять. Це було в жовтні і досі нема ніяких рішень.

Я з вами погоджуюся: **критерії, висунуті в цьому законопроєкті, не підпадають під кейс Альфа-банку. Для чого це було зроблено?**

Це, безперечно, питання до Нацбанку і Кабміну, чому критерії були виписані саме так, а не інакше.

Ми ніколи не ухвалюємо закони під конкретні банки, але розуміли, про що йдеться. Чому рішення досі не ухвалене?

Нехай готують зміни. Маю надію, що вони підготують їх трошки по-іншому. Ми вже не будемо так квапитися, але вивчимо. Думаю, що підтримаємо, якщо в цьому буде сенс.

— Останнім часом ЗМІ часто згадують, що ви були помічником Володимира *Сівковича*.

— Я думав, буде це питання чи ні. **Ви ж поважне видання**.

— Багато кого з поважних бізнесменів це турбує. Наприклад, бачив допис у фейсбуці на сторінці Олександра Косована з MacPaw. Мені здається, ви маєте пояснити, що це за історія.

Ви були його помічником. Після 2014 року ви спілкувалися?

— А чому саме 2014 рік? Дивіться: **щодо мене, якщо ви відстежуєте медіапростір, регулярно ідуть замовні кампанії**.

Я віп-клієнт, думаю, у всіх, хто зі мною ворогує. **Зрозуміло, хто це.**

— Можете сказати, хто?

— Жовті Води пам'ятаємо. Потім ще одне велике підприємство ми позбавили ліцензії. Правоохоронці всі залишилися поза, скажімо так, впливом на певні структури в країні.

Безперечно, я незручний, і коли там знаходиться хтось, хто хоче дискредитувати, то до нього приєднуються інші мої "друзі".

Я був помічником Володимира Сівковича до 2010 року, після цього його не бачив. До речі, я давав покази одразу після того, як Бутусов це озвучив на тимчасовій слідчій комісії, під кримінальною відповідальністю це повідомив.

Я був помічником на громадських засадах. Усе. Навіть не знаю, про що тут говорити.

***

№ 1.369

Данило Гетманцев: "На часі звільнення на митниці, скасування пільг та виконання вимог МВФ"

2023-03-07

Наталія Богута

Голова комітету ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев у інтерв'ю *Фокусу* розповів, скільки коштів отримає Україна від МВФ та країн-партнерів, чи будуть змінюватись ставки податків у 2023 році, які сектори економіки будуть допомагати країні долати кризу та які зміни потрібні на митниці, щоб вийти із кола корупційних скандалів.

Хто він: **народний депутат, голова комітету парламенту з питань фінансів, податкової та митної політики**

Чому він: **Данило Гетманцев розробляє проекти законів та бере участь у роботі над законопроектами фінансової та податкової спрямованості, співпрацює з Кабінетом міністрів України у питаннях економічної безпеки та реформ у податковій та фінансовій сферах, виступає за приведення українського податкового законодавства до норм законодавства Євросоюзу.**

1. Про Україну та нові надходження від МВФ і країн-партнерів у 2023 році

— В Україні нещодавно завершила роботу моніторингова місія МВФ. Розкажіть, будь ласка, що відбувається, і на що Україна може розраховувати за результатами роботи місії в Україні?

— Ми зараз знаходимось у моніторинговій програмі з МВФ. Остання місія МВФ як раз оцінювала її виконання, надавши схвальний висновок. Це важливо. Ми не отримуємо зараз коштів від фонду, але успішне виконання моніторингової програми передбачає перехід до наступного етапу - розробки нової кредитної програми з МВФ, по якій ми плануємо завершити перемовини вже у цьому місяці (у нас заплановані зустрічі у Варшаві з представниками МВФ з 8 по 15 березня). Параметри нової програми – $15 млрд. на 4 роки і на цей рік – $5 млрд. Безперечно, програма з МВФ – потужний сигнал нашим партнерам про те, що ми стабільні, про те, що можна довіряти Україні, а інвесторам – можна вкладати кошти.

— Якими є головні вимоги фонду для початку переговорів по новій програмі?

— Головною умовою було виконання вимог по моніторинговій програмі - **подання до парламенту законопроектів щодо збільшення податкових надходжень** (це вже зроблено), вжиття заходів для усунення бюджетної заборгованості, розробка підходів щодо **реформування системи соціального захисту**, створення **наглядової ради «Нафтогазу»**, узгодження ключових моментів **діагностики банківського сектору**.

Мається на увазі, що для банківського сектору раніше було ухвалено чимало нормативів на воєнний час, але зараз потрібно проводити діагностику та повертати роботу сектору до довоєнних умов функціонування. Успішне виконання цих стартових вимог стало прологом до початку обговорення нової кредитної програми.

Власне, наступна програма з МВФ була озвучена після приїзду Кристаліни Георгієвої до Києва. На ній, до речі, було чітко зазначено щодо недоцільності будь-яких податкових експериментів і карколомних ідей в оподаткуванні. Це було конкретно підкреслено на зустрічі. І було підтверджено, що нова програма з МВФ буде.

— Якими є інші вимоги МВФ для надання фінансування в межах нової програми на $15 млрд?

— У нас є пункт «активізація ринку внутрішніх запозичень для усунення залежності від емісійного фінансування». Вимога уникати емісії – це те, що підтверджує МВФ. Ми не робимо емісії з нового року, і той обсяг фінансування, який передбачається у 2023 році, говорить, що нам, можливо, і не доведеться користуватися емісійними інструментами взагалі. Інші вимоги – це створення умов для послаблення валютних обмежень і проведення діагностики банків, оновлення стратегії фінансового сектору, врахування потреби у збільшенні видатків – критичних видатків на відновлення та соціальний захист. Також йдеться про збільшення податкових надходжень, зокрема, через покращення адміністрування доходів і повернення податкової політики до довоєнних налаштувань. Крім цього МВФ пропонує запуск в Україні нового інструменту – Mid-term revenue strategy–документу, що має визначати політику державних доходів на найближчі 5 років. Власне, зазначена стратегія була вже розроблена в межах Плану відновлення України від наслідків війни. Але вона потребує формалізації та затвердження. Також МВФ наполягає на утриманні від будь-яких кроків, спрямованих на зменшення податкових надходжень. І про продовження реформ, спрямованих на зміцнення публічного управління, боротьбу з корупцією і забезпечення верховенства права. До речі, наша боротьба з корупцією була позитивно оцінена МВФ, зокрема результати боротьби з корупцією у податковій службі, бо експерти МВФ бачать, що відбувається і наскільки та системна корупція, що завжди була притаманна державній податковій службі, викорінюється зараз. Не можу сказати, що вона знищена, адже процес триває, проте крапка неповернення до того стану, який був протягом 30 років, вже пройдена.

— Від кого та від чого залежить виконання цих умов?

— **Уся владна команда** розуміє важливість цієї роботи і співпраці з МВФ. Переважна більшість фінансово-економічного блоку нашої команди розуміє, що альтернативи немає, програма з МВФ – це не питання вибору, це питання виживання. Меморандум підписується президентом, прем’єром, головою НБУ,

міністром фінансів. І це символізує схвалення усіма ключовими учасниками основних положень меморандуму з МВФ. Нема сумніву, що ми будемо виконувати меморандум, і дискусій щодо параметрів меморандуму зараз нема. Про що дискутувати? Про повернення податкових умов для бізнесу до довоєнних? Так, ми розуміємо, що для прифронтової зони можуть бути окремі умови, як виключення. Але якщо говорити про Чернівці, то чому там не потрібно застосовувати звичайний податковий режим? Перспективи отримання нового фінансування від МВФ оцінюю, як дуже високі.

— Які фінансові структури закордоном готові цього року допомогти Україні, що вже отримано у 2023 році, і які рішення очікуються? На що будуть спрямовані кошти?

— Гроші від партнерів цього року будуть. Так, США у межах свого бюджету виділяють на допомогу Україні у 2023 році $45 млрд. – це і допомога в бюджет, і військова, і гуманітарна, і USAID. Європейський Союз – $18 млрд., це програма макрофінансової допомоги, кошти підуть у держбюджет. 23 лютого на зустрічі міністрів фінансів G7 було вирішено збільшити фінансування бюджетної і економічної підтримки України у 2023 році до $39 млрд. Уряд Японії виділив $5,5 млрд. на відновлення пошкодженої внаслідок атак інфраструктури. Уряд Норвегії – $7,5 млрд. доларів. З цієї суми цього року надійде $1,5 млрд. – це і в бюджет, і на військові витрати. Щодо МВФ – $5 млрд. цього року відповідно до згаданої програми. Світовий банк – $2,5 млрд. на фінансування соціальних видатків. Проект Fast Recovery для відновлення інфраструктури – $17 млрд. весь план, на нього уряд США надасть $2,3 млрд., і ще $1 млрд. євро анонсований Єврокомісією.

Загалом **на 2023 рік нам потрібно $55 млрд. додаткового фінансування** ($38 млрд. на бюджет та $17 млрд. — Fast Recovery). Вже знаємо, що кошти на фінансування бюджету будуть, і почуваємось впевнено, на швидке відновлення – вже є вагома частина.

2. Про експорт, "зелений коридор" та економічне зростання у 2023 році

— *Воєнний 2022 рік був досить важким* для всіх, і для економіки зокрема. Що дозволило Україні втримати виробництво, як воно скоротилось внаслідок війни і чи очікується пожвавлення економічної активності 2023 році?

— Ми не маємо гадати на кавовій гущі, ми маємо цифри – **ВВП впало на третину минулого 2022** року, і те зростання, на яке ми розраховували в 2023, є малоймовірним. В цілому на 2023 рік за умови продовження активної фази військових дій ми поки що розраховуємо на нуль. НБУ скоригував прогноз зростання ВВП на 0,3%. МВФ прогнозує +1% зростання ВВП. Але ми розуміємо, що, якщо події будуть розвиватися в небажаному для нас напрямі,

то може бути і мінус, тобто, ВВП продовжить скорочуватись. Якщо лінія фронту не буде рухатися вглиб країни, тобто лишатиметься там же, може бути невелике зростання ВВП.

Але **2023 рік - точно не рік, коли ми відіграємо падіння економіки у 2022** році. Ми втратили великі промислові потужності, які ми навряд чи відновимо у повному обсязі, навіть після деокупації, ми не відновимо великі заводи в Маріуполі, на сьогодні позиції в металургії ми втратили на 40% . Те ж стосується і деяких інших галузей.

Але катастрофи нема.

Так, важко, але **завершення військових дій буде точно мати наслідком швидке економічне зростання**.

— Якщо все ж цього року ми побачимо зростання ВВП, то *за рахунок яких секторів* це може відбутися?

— Можемо по 2022 року сказати, що було зростання IT-сектору (на 6% по року - в експорті). Галузь стала другою після АПК за обсягами валютної виручки, обігнавши металургію.

> Утім внесок сектору не є визначальним для динаміки ВВП. До війни він займав 3,5% у структурі ВВП, зараз очевидно трохи більше..

Потенціал для зростання бачимо, зокрема у сільськогосподарській переробці.

Бачимо, що зростають певні напрямки в сільському господарстві, наприклад, виробництво курятини. Там зниження цін на зерно і відкриття ринків ЄС та Британії дозволило виробникам, досить впевнено працювати і розвиватися.

Певні галузі будуть зростати через відкриття ринків ЄС.

> Багато наших виробників вже скористалися можливостями експорту до країн ЄС, наприклад, ринок насіння. У нас досить дешеве і якісне насіння, яке ми експортуємо.

І другий фактор – державне замовлення. Попри те, що **уряд не допрацьовує в цій сфері, все одно легка промисловість, харчова промисловість, переробка, оборонно-промисловий комплекс відновлюються і будуть розвиватися надалі**.

— Експорт та імпорт. Як оцінюєте платіжний баланс за результатами 2022 року, і чи можемо очікувати на пожвавлення експорту цього року?

— Платіжний баланс — плюс $8,6 млрд. по поточному рахунку і по фінансовому мінус $11,5 млрд. І в результаті **маємо негативне сальдо $2,9 млрд. в 2022** році.

Зважаючи на обставини, це помірний відтік, адже були періоди, коли ми мали набагато більше негативного сальдо, наприклад, понад $13 млрд. за підсумками 2014 року. Минулого 2022 року ми за рахунок платіжного балансу і курс підтримували, і макрофінансову стабільність забезпечували. У нас від'ємне сальдо торгівлі. За даними держстату, ми експортували на $44,15 млрд., а на $55,27 млрд. імпортували. І всього сальдо – мінус $11,12 млрд. Зрозуміло, що це за умови падіння ВВП більш ніж на 30%, глибоких проблем з виробництвом, втрати потужностей і падіння агроекспорту.

До речі, морський «зелений коридор» діє до 18 березня, і поки незрозуміло, що буде з агроекспортом далі.

Але є товарні позиції, по яким ми зросли.

> Насіння — понад 54% зростання. По цукру на 21,5% експорт збільшився, дуже успішний рік для цукровиків, цукор поїхав до ЄС, і ми там зайняли частину ринку. Навіть молочка та яйця зросли на 14%, м'ясо +9%, трикотаж +4,6%.

Тобто ми, насправді, **завдяки відкриттю ринків Євросоюзу, зуміли за певними позиціями збільшити експорт**.

Взагалі, на мій погляд, **відкриття ринку ЄС – дуже потужний стимул розвитку для українського бізнесу**.

— Що потрібно зробити, щоб розширити експортні можливості України? Як має допомогти експортерам держава?

— Безперечно, необхідно збільшувати кількість суходільних пунктів пропуску, необхідно розширювати логістику на Дунаї, продовжувати економічний безвіз з ЄС, транспортний безвіз, розвивати Договір про зону вільної торгівлі з Туреччиною, адже не був у повній мірі реалізований потенціал цього договору. Також необхідно завершити цього року безкінечний процес дерегуляції – скасування дозвільних процедур. Про це постійно говоримо, але це на рівні розмов, а половину дозволів дійсно необхідно скасувати. На часі також питання страхування військових ризиків, це агенція MIGA, але вона страхує іноземців. Нам необхідно страхувати наші виробництва, для цього необхідно залучати потужності Експортного кредитного агентства, ми подали відповідний законопроект, щоб агентство могло страхувати військові ризики. Треба використовувати усі можливості для страхування військових ризиків, це і ЄБРР з їх програмою, програми урядів різних країн.

— Морський «зелений коридор» – чи є можливість збільшувати потенційні можливості за обсягом експорту та за товарними позиціями?

— Треба продовжити дію угоди щодо коридору. Зараз це головне. І ми відчуваємо протидію цьому з боку ворога. Безперечно, розширення могло б

дозволити збільшити обсяги. Бо зараз через нього проходить невелика кількість позицій. Для економіки це важливо. Ми бачимо кілометрові черги на митниці, і це є проблемою не тільки нашого боку митниці, і ці питання потрібно вирішувати. На жаль, залізничний експорт обмежений через дефіцит вагонів для перезавантаження на іншу колію. У нас був цікавий проект прокладення широкої колії до Клайпеди, коли потрібно було прокласти колію на 300 км територією Польщі, але поки що перемовини з польською стороною не мали успіху.

3. Про податкову, податки та роботу Бюро економічної безпеки

— Минулого року, коли ми з Вами зустрічались, Ви казали, що попри війну податкова активність платників податків на високому рівні, зараз, оцінюючи минулий рік, якими були податкові надходження до державного бюджету, чи виправдали вони очікування, скільки вдалося зібрати у розрізів різних видів податків?

— Якщо казати про надходження **по митниці, нажаль, нічого не вдалось, зміна керівництва ні до чого поки що не призвела**, хоча план за лютий виконаний.

> **Там сумна ситуація**, хоча потенційно ми можемо легко знайти 120-150 млрд. грн.

Щодо здобутків Податкової служби – **позитивом вважаю припинення системного ухилення зі сплати ПДВ**.

> — Я не говорю про те, що схем не залишилося, чи не щотижня ми ловимо нових податківців і нових «підприємців», злочинців, які намагаються щось вкрасти.

Але **ми стали на шлях оздоровлення системи**, про що свідчать цифри – плюс 80 млрд. грн. рік до року податкових надходжень

> при падінні економіки на третину, при скасуванні податків, зокрема, ***при безглуздому скасуванні податків на пальне***, при недоотриманні податку на прибуток у сумі 42,5 млрд. грн.

Ми бачимо, що перевиконання у нас за рахунок ПДВ та ренти на газ.

> 1) — В ренті на газ зловживання в адмініструванні малоймовірні, а от
>
> 2) — з ПДВ класно попрацювала команда податкової і безперечно платники податків.

3) — Також дуже класно податкова попрацювала з виробниками горілки, з травня минулого року бачимо системне зростання надходжень акцизного

податку, і ми бачимо це по ціні спирту, яка зростає. Це говорить про те, що **сектор відбілюється**. У нас зросло виробництво спирту на 12%. Чому? Споживачі не почали більше купувати, у нас мільйони за кордон виїхали, і частина території окупована. Спирту більше виготовляти не почали. Але **відбувається перерозподіл чорного ринку в бік білого**, алкоголь виходить з тіні і це відчуває і бюджет, і білі виробники.

4) **Погана ситуація лишається на тютюновому ринку, це недолік, в першу чергу, правоохоронних органів.**

> Але у податкової є кілька досягнень – закриття фабрики в Жовтих Водах і кількох інших, менших за розміром.

Проте є частина ринку, яка повністю працює в чорну – неліцензовані виробники та реалізатори, і по ним повинне працювати **БЕБ. А воно працює недостатньо**.

— А як оцінюєте Бюро економічної безпеки і рівень його ефективності?

— **БЕБ треба перезавантажити**, зробити переатестацію працівників, провести конкурс на обрання голови БЕБ із залученням міжнародників, забезпечити прийняття до лав БЕБ працівників без міліцейського минулого. БЕБ, нажаль, **не виконує покладені на нього функції**.

А функції у нього — надважливі.

Ми тільки-но почали помічати його роботу,

> 1) — і схеми зерна
>
> 2) — та грального бізнесу – там БЕБ якраз почало працювати, але хотілося б, щоб так воно працювало і по іншим сферам.

В інших сферах такого нема.

На ТСК з економічної безпеки ми заслуховували кейс, коли контрабандист завіз айфони, поліція товар заарештувала і передала БЕБ. Бюро кілька разів робило інвентаризацію, і в ході кожної інвентаризації вони «усушувались», їх ставало все менше. Потім, коли стало дуже мало, бюро начебто передало цей товар армії – ТрО в Києві.

Уявіть рівень цинізму!

Навіть теоретично незрозуміло, яких слідчих дій їм не вистачало, щоб передати справу до суду протягом місяця. **І це на жаль – класична робота БЕБ.**

— На Ваш погляд, чи вдасться цього року реалізувати закладений в законі про держбюджет план зі зборів податків, і що саме буде впливати на рівень податкових надходжень?

— Думаю, план податків буде виконаний. План за січень-лютий виконаний, нам потрібно подолати проблему підакцизних товарів, істотного зменшення нелегального ринку. І друге – потрібно зменшувати частку нелегального пального. Там є проблема, є нелегальний імпорт і нелегальне виробництво. Схеми з пальним є, вони відомі, і з ними необхідно боротися. Президент чітко націлений на детінізацію. Ми працюємо, ловимо крадіїв, вичищаємо систему. Усім зрозуміло, що системної корупції в податковій службі немає. Приклад податкової взагалі треба розповсюдити на інші державні органи – митницю, БЕБ. Бо коли заступника міністра ловлять з хабарем, напевно, це вже підстави, щоб міністр зробив кадрові висновки. Зрозуміло, що такі ситуації не можуть відбуватись самі по собі.

— Головними податковими надходженнями, згідно закону про держбюджет-2023, є ПДВ на ввезені в Україну товари, ПДВ на вироблені в Україні товари, податок на доходи фізосіб, податок на прибуток, акциз та рентна плата. Чи передбачається якась зміна у підходах до податкових ставок за цими категоріями, про що зараз ведуться дискусії?

— **Ніякої зміни ставок податків не передбачається**, ставки ми можемо обговорювати лише в контексті імплементації законодавства ЄС в Україні. Тобто, **питання приведення наших ставок у відповідність до європейських**. Де ми можемо, і я буду наполягати на цьому, будемо відстоювати найменші ставки у ЄС. Але поки у нас війна, зараз у 2023 році жодних дискусій про ставки податків немає, і все, що ви чуєте від будь-кого щодо зміни ставок чи скасування податків, це все або маніпулятивний політичний піар, фактично, обман людей, або чергова дурість на теренах соціальних мереж.

Діюча податкова система залишиться до кінця війни.

З 1 липня відновимо параметри, які внесені КМУ у законопроекті №8401, відновимо податкові перевірки, скасуємо 2% для ФОПів третьої групи і відновимо штрафи за невикористання РРО. Проект є у ВРУ і рекомендований до прийняття парламентом. Не виключаю певні точкові рішення щодо податків для окремих галузей під час війни. Наприклад, у нас буде скоро голосування за проект щодо підтримки оборонно-промислового комплексу. Але це не глобальні зміни. І після війни у нас точно не буде експериментів з податками. Єдиний наш шлях – інтеграція з ЄС. Хочете побачити майбутнє України, подивіться податкові умови в Польщі чи Угорщині, подібна система оподаткування буде і в Україні. Підтримую Президента в його ініціативі залучити до розробки нової податкової системи OECD – організації, яка напевно володіє найбільшим досвідом у світі у сфері оподаткування.

— Якими сьогодні є дієві механізми для збільшення податкових надходжень? Раніше Ви казали про адміністрування. То що з ним зараз? Які зміни відбуваються в розрізі адміністрування податків і якими вже є результати?

— Дієвий механізм – адміністрування і його покращення. Яким чином? Шляхом «олюднення» податкової і збільшення на цій основі добровільної сплати податків. Це передусім діджиталізація, яку ми почали робити минулого року. Це спрощує оподаткування, робить його доступним і зрозумілим, усуває людський фактор, це податкові відносини з людським обличчям. І це те, що повинно вплинути на добровільність сплати податків і забезпечити функціонування нормальної європейської системи оподаткування, остаточно вбивши корупцію.

— У січні парламент прийняв за основу проекти № 8298 та № 8299 про підтримку вітчизняних виробників. Що це за проекти і чим вони допоможуть вітчизняному бізнесу?

— Це законопроекти для підтримки вітчизняної промисловості. Але поки що **ці проекти ми не прийматимемо. У нас є позиція МВФ**, і фонд висловив свої зауваження, а ми не будемо приймати нічого, що суперечить позиції фонду. Є певні позиції в проектах, які фонд розділяє, і ми це приймемо. Але в основних моментах **нам доведеться від пільг для промисловості відмовитися**. Парламент буде приймати законопроекти після суттєвого доопрацювання.

1) — Там врешті буде менше пільг, наприклад, для видобувної галузі (видобутку руди) пільг не буде.

2) — Скасування ПДВ при ввезенні на митну територію України буде замінено на розстрочення зі сплати ПДВ.

4. Про блокування податкових накладних

— Реєстрація податкових накладних. Після купи гучних скарг на те, що податкова не реєструє, або реєструє лише за певних цифр у накладних, що відбулось в цьому питанні? Чи вважаєте Ви, що проблема вже вирішена? З чим взагалі вона була пов'язана?

— Податкова не блокує податкові накладні, блокує програма, яка працює відповідно до постанови Кабміну, а постанову розробляє Мінфін.

Коли кажуть, що податкова зухвало блокує накладні, то це маячня.

Алгоритми програми були змінені в жовтні.

Напевно, час обраний не найкраще, це призвело до збільшення блокувань вдвічі – з 0,8% до 1,7% від усіх накладних.

Не зупинка 50% бізнесу, ні, такого не сталось.

Але я визнаю, що проблема була.

Ми підключились, провели багато зустрічей, з 11 січня ситуація вже була покращена – набула чинності нова постанова Кабміну. В січні вже у нас було 0,9% заблокованих накладних, а за лютий – 0,7% накладних.

Тобто **ситуація стабілізувалась.**

Хоча **потенціал для вдосконалення безперечно є**.

Що таке система електронного адміністрування ПДВ? Це система, що автоматично виявляє ризики несплати ПДВ у діяльності компаній за зовнішніми ознаками операцій. Якщо накладна заблокована, це не означає, що ви шахрай, це означає, що система побачила там ризик. Щоб вийти з блокування, потрібно подати документи, пояснити, що ризику нема. Остання зміна алгоритмів програми була в 2020 році. Коли алгоритми змінюються, уклоністи їх прораховують, і підлаштовують дані таким чином, щоб не підпадати під ознаки ризиковості. Щоб не допустити цього, Мінфін час від часу має змінювати алгоритми. Програма не може бути сталою, її потрібно змінювати. Але чи треба було робити це в жовтні 2022 року? Напевно, ні. Але колись це все рівно потрібно було робити. Зараз криза вирішена. Але не вирішено питання вдосконалення СМКОР остаточно. Ми працюємо, щоб доопрацювати систему, і щоб довести відсоток блокування до 0,2%. Це моя мрія, як і довести термін відшкодування ПДВ до семи днів, - це ще одна моя мета.

5. Про вітчизняну митницю та роботу антикорупційних органів в Україні

— Скандали на митниці. Нещодавно були гучні обшуки, публічно оголошено про слідчі дії, пішли звільнення керівництва, а народний депутат Ярослав Железняк сказав, що «головний сірий кардинал і відповідальний за контрабанду — заступник Руслан Черкаський». Як сприймаєте ці зміни, що відбуваються на митниці, і чи вдасться, на Ваш погляд, побудувати митницю без сірих кардиналів?

— **Те, що необхідно зробити на митниці, це перезавантажити її.**

Це означає, що ми не повинні змінити лише прізвища керівників. Нам потрібно провести відкритий конкурс, взяти людину з командою, яка перезавантажить митну службу.

З урахуванням звільнення керівників регіональних митниць, ротації кадрів, вибудує чітку ієрархію, і це – одна із проблем, бо **там зараз «феодальне князівство»**.

Нова людина реалізує технічні засоби – від сканерів до спільних пунктів пропуску з польськими митниками. Наші ж митники принципово не хочуть таких спільних пунктів.

Потрібно розширити застосування спільного транзиту.

Кількість авторизованих економічних операторів має зрости кратно. Повинна запрацювати система, коли вантаж їде у Львів, а декларацію оформлює Одеса чи Черкаси.

Але **головне – це принцип, за яким керівник несе відповідальність за підлеглого**. **Якщо підлеглий бере хабар, то керівник іде разом із ним.**

— Яких реформ потребує митниця сьогодні?

— Слово «реформи» саме в цьому питанні вже скомпрометоване. Реформ на митниці не треба. Треба працювати за законом і треба, щоб на це була воля керівництва. Треба змусити митницю працювати.

Таке ж було в податковій. Ніхто ж зараз не каже про реформу податкової. Але не можна зараз на ринку придбати схемний кредит, бо немає більше такого ринку. А раніше був. Були телеграм-канали, де публікували акції, відсотки, контакти для придбання, існував організований ринок схемного кредиту. А потім їх зупинили, і тепер змушують доплачувати те, що вкрали за 2021 рік. Податкова постійно передає справи в БЕБ про притягнення шахраїв до відповідальності, тільки цього тижня передали кейс на три мільярди гривень. Уявіть – людина вкрала у лікарів, медиків, бізнесменів три мільярди гривень! І таких справ – сотні.

Можна працювати так, а можна бути «в долі», як митниця.

Але, з іншого боку, новому керівнику митниці буде простіше працювати, бо фактично він працюватиме «від нуля» і будь-яка позитивна зміна буде одразу помітна.

— Часто кажуть, що антикорупційні заходи зараз не на часі. А на Ваш погляд – на часі притягнення до відповідальності за фактами корупційної діяльності?

— Я хотів би, щоб **наша антикорупційна політика перестала бути шоу** обшуків і перетворилась у справжню антикорупційну політику.

Бо якщо правоохоронці заходять на Київську податкову, оголошують в прес-релізі про 30 млрд. грн., «вкрадених» на відшкодуванні ПДВ, а потім з'ясовується, що за період роботи керівника, якого вже звільнили, було відшкодовано лише 4,9 млрд. грн., і там нема ніяких 30 млрд. гривень… І ця сума безглузда – це що завгодно, тільки не протидія корупції.

Робота антикора повинна бути справжньою роботою.

Корупція – ворог, гірший за росіян, бо породжує зневіру в державу та її майбутнє. Ефективна антикор-робота – це питання виживання країни.

І ми не будемо називати прізвища, але зрозуміло, що є одіозні персоналії, які стали уособленням корупції, і які точно повинні покинути керівні пости, це стосується і тієї людини, яку ви та мої колеги згадують, коли кажуть про ситуацію на митниці.

Символи корупції є в різних органах влади, всім треба краще працювати – і НАБУ, і прокуратурі, і ДБР. Треба не шоу, а результат.

6. Про цифровізацію, РРО та податкову амністію

— Нещодавно Ви анонсували запровадження е-аудиту, е-акцизу та спрощеної системи оподаткування для ФОПів через «Дію» (так званий Smart-ФОП). Розкажіть, що це за проекти, і коли вони можуть бути реалізовані, чим будуть корисні?

— Змін буде багато. Адже – це все елементи вже згаданої нами діджиталізації.

Електронний акциз – коли пляшку можна відстежити від виробника до кінцевого споживача і визначити скануванням, чи це не контрафакт.

Е-аудит – підприємець однією кнопкою відвантажує звіт і спілкується з податковою виключно дистанційно.

Електронний профіль платника податків – платник розуміє, як його оцінюють і що він повинен робити, щоб потрапити в «зелену зону» і взагалі ніколи не перевірятися податковою в межах виїзних податкових перевірок.

Заповнення податковою декларацій за ФОПів та фізосіб, коли податкова фактично виконує функцію бухгалтера і, збираючи всі відомості про платників, просто в електронному кабінеті дає декларацію на підпис.

Новий контакт-центр ДПС з квітня вже запускається.

Це буде абсолютно нова податкова служба, такої у нас не існувало, нова цифрова реальність. Спочатку в березні стартуватиме передзаповнення податкової декларації. Про е-акциз треба прийняти закон і розробити програмне забезпечення, і це буде в 2024 році. Е-аудит також буде запроваджено в 2024 році.

— Нещодавно промайнула новина, що податки для ФОПів будуть збільшені. Про що йдеться? Про 2% для ФОПів третьої групи?

— Так, лише про пільгові 2%, які будуть скасовані, а крім цього, нічого більше. Ніяких більше змін чи будь-якого підвищення податків для ФОПів.

— Не припиняються дискусії щодо РРО. І що зараз – треба РРО малому бізнесу чи ні?

— Торгівля вже на 70-80% встановила РРО, дискусія про РРО вже себе вичерпала. Ми можемо дискутувати про будь-що, але наразі це питання вже вирішене, воно навіть в Меморандумі з МВФ є. Не думаю, що на порозі членства в ЄС ми повертаємося до обговорення необхідності впровадження елементарних інструментів податкового обліку для торгівлі. Це якась безглуздість. Я думаю наше суспільство вже достатньо подорослішало.

— Добровільне декларування. Оцініть результати по минулому року, цього року чи буде таке декларування продовжуватися, і чи є сенс у цьому декларуванні, чим воно важливе?

— Це була унікальна можливість для всіх. На кінець лютого задекларовано майже 9 млрд. грн., держава 540 млн. отримала податків. Це було важливо. **Держава надала можливість кожному громадянину підвести риску під темним минулим. Аби почати нове фінансове життя, потрібне було добровільне декларування. Аби почати таке життя, ми повинні були дати можливість людям вийти «в білу». Хто скористався, той молодець.**

Скористалися 845 осіб.

Хто не скористався – свідомо прийняв рішення ризикнути. Це його право та його відповідальність. Тому податкова амністія не може бути успішною або не успішною – вона не має фіскальної мети, а мета надання шансу «відбилитися» перед новим європейським фінансовим прозорим життям досягнута.

Ми бачимо, якими є жорсткі правила в ЄС щодо джерел походження доходів, і ці самі правила будуть і у нас, якщо ми хочемо бути членом Євросоюзу.

Добровільне декларування — це була разова акція, більше такого не буде. Я проти повторних амністій. Амністія – це не справедливість, це штраф на добросовісного платника.

— Обмін даними між податковими України та ЄС вже запрацював?

— Закон про обмін даними ми прийняли в 2019 році, і це дало змогу для впровадження системи. Зараз система впроваджена та готова для запуску, для її запуску треба прийняти законопроект №8131, і 2023 рік стане першим роком автоматичного обміну інформації між податковою України та податковими у країнах ЄС.

7. Про ризики, План Маршалла та репарації від країни-агресора

— На Ваш погляд, яким чином Україні вдалося нівелювати ризик серйозної девальвації та гіперінфляції, і якими будуть головні виклики для української економіки у 2023 році? Якою є роль міжнародних партнерів, країн-донорів та МВФ у відновленні зростання ВВП України?

— Виклики є, виклики лишаються, особливо для країни під час війни.

Вкрай важливою була грамотна робота Нацбанку з моменту вторгнення 24 лютого – всі акти були ухвалені своєчасно і все було зроблено правильно.

Нацбанк вже мав досвід попередніх криз і знав, що робити.

Другий фактор – потужна фінансова допомога від партнерів. Якби цих коштів не було, то нам би не вдалось втримати ситуацію.

— Багато кажуть про План Маршалла для України та про репарації від агресора. За Вашими даними, чи ведеться робота з партнерами щодо такого Плану Маршалла, і яким повинен бути такий план та звідки на його реалізацію будуть надходити кошти?

— **План відновлення — це великий документ на 3 тисячі сторінок, розроблений минулого року, презентований в Лугано, а потім в Берліні, і Кабмін його допрацьовує, це документ про розвиток країни у війну і після неї – на 10 років.**

Якщо говоримо про **репарації**, то це одне з джерел фінансування відновлення, робота іде, вона важка, але є результати, США вже виділили певні кошти, а нам дуже важливі прецеденти.

Історично рішення про репарації приймалися у виключних випадках, як з Німеччиною часів Першої і Другої світових війн. І там були великі відмінності від нашої ситуації, бо Німеччина підписала в першому випадку мирний договір, у другому - капітуляцію.

Наш ворог капітуляцію підписувати, вочевидь, не збирається.

> **1) — Тому для звернення активів рф на користь України необхідним є новий правовий інститут або прецедент, адже наші партнери – це країни, для яких верховенство права не пустий звук, а основоположний принцип.**
>
> **2) — Тому наразі створюється новий правовий інститут у праві ЄС та США – вилучення коштів країни-агресора.**

Міністр юстиції Малюська дуже щільно працює з країнами-партнерами в цій темі. Це не простий і тривалий шлях, але ми його точно пройдемо.

— Наскільки реально отримати репарації від агресора, і чи реальним є план США та Євросоюзу з передачі Україні заморожених активів ЦБ Росії та коштів російських олігархів?

— Правовий статус у резервів ЦБ та у коштів олігархів із РФ є різним.

Якщо говорити про кошти ЦБ, то це гроші агресора, і на них, я вважаю, простіше звернути стягнення.

Складніше з коштами олігархів – це приватна власність, треба доказовий зв'язок олігарха з війною, з фінансуванням Кремля.

Знову ж таки все повинно відбуватися виключно в межах правових конструкцій, а не політичної доцільності.

Тому робота йде, але потрібний час.

Робота з активами росіян ведеться і в Україні, уся законодавча база в України для цього є, і бачимо, що така робота останнім часом дуже пожвавилась.

А від партнерів очікуємо ухвалення певних рішень, які врешті дозволять Україні користуватися замороженими активами як російського Центробанку, так і російських бізнесменів, які є прибічниками Кремля.

***

№ 1.370-1.371

Эксперты заявили о серьезных проблемах в Кабмине с принятием решений: более полугода затягивается

национализация объектов собственности РФ

2023-03-07

Минэкономики с августа 2022 не может доработать решение.

Более 900 коммерческих объектов на территории Украины, принадлежащих правительству России и российским государственным компаниям, так и не были принудительно изъяты через полгода после утверждения этого перечня на заседании Кабинета Министров Украины. Об этом сообщает группа аналитиков Trap Aggressor со ссылкой на ответ Министерства экономики.

"Затягивание национализации свидетельствует о серьезных проблемах и недостатках в процедурах принятия решений и требует быстрой реакции от ответственных органов власти", - отмечают в Trap Aggressor.

Речь идет о ситуации с корпоративными правами на 79 предприятиях и движимом имуществе: о 8 самолетах; 11 морских судах; 552 единицах подвижного состава РЖД (полувагоны, вагоны, платформы, тягачи и т.п.); 58 легковых автомобилях; 18 автобусах и грузовиках; составляющих для самолетов, авто, прицепах, газодобывающих конструкциях.

Среди известных предприятий в списке на изъятие, в частности, содержатся данные о корпоративных правах:

1) 100% ООО «ТАТНЕФТЬ- АЗС-УКРАИНА», принадлежащее российскому ПАО "ТАТНЕФТЬ" имени В.Д. Шашина, связываемое с президентом Татарстана Рустамом Минниханoвым.

2) 93% ПАО «Энергомашспецсталь», через кипрскую компанию входит в состав госкорпорации Росатом.

3) 25% ПАО «Крюковский вагоностроительный завод», принадлежащих приближенному к российскому Министерству торговли бизнесмену Станиславу Гамзалову.

4) 100% ООО «Брокард Украина», принадлежащее кипрской компании Инденон Холдинг Лимитед, контролируемой Министерством торговли РФ.

5 августа 2022 года Кабинет Министров принял проект указа Президента об изъятии 903 объектов, принадлежащих Российской Федерации и его резидентам.

По информации программы "Схемы", далее документ передали в СНБО, но вернули обратно в правительство, а именно в Минэкономики, на доработку. **С тех пор решение об изъятии так и не было принято.**

Аналитики отмечают, что в соответствии с Законом «О Государственном бюджете Украины», полученные средства от изъятия российского имущества должны были зачислить в Фонд ликвидации последствий вооруженной агрессии. А дальше - направлены на строительство и реконструкцию

общественных зданий, объектов критической инфраструктуры, учреждений здравоохранения, приобретение жилья для ВПЛ и людей, потерявших дома в результате российской агрессии.

Однако в Фонд ликвидации последствий вооруженной агрессии была перечислена лишь сумма средств в эквиваленте 17 млрд грн со счетов ранее национализированных дочек российских ***Проминвестбанка*** и ***Сбербанка***. Это произошло в декабре со стороны ***Фонда обеспечения вкладов физических лиц.***

Напомним,

в Верховной Раде также тормозят введение секторальных экономических санкций против РФ.

Главный комитет, который должен одобрить проект для вынесения его на голосование, - по вопросам национальной безопасности, обороны и разведки. Комитет возглавляет "Слуга" Александр ***Завитневич***.

***

Комитет ВР, возглавляемый "Слугой", более полугода тормозит принятие секторальных экономических санкций против РФ

21 февраля, 2023

Последнюю публичную активность главы оборонного Комитета ВР удалось найти на партийном сайте "Слуги народа", еще в начале сентября.

© Офис президента

Несмотря на указ президента, Комитет Верховной Рады Украины по вопросам национальной безопасности, обороны и разведки более полугода тянет с рассмотрением постановления о секторальных экономических санкциях против РФ. Это следует из информации парламентского сайта.

Дати та стан проходження:	Опрацьовується в комітеті
13.08.2022	Направлено до Комітету
13.08.2022	Одержано повторну резолюцію
09.08.2022	Надано для ознайомлення
08.08.2022	Направлено на розгляд Комітету
06.08.2022	Передано на розгляд керівництву
06.08.2022	Одержано Верховною Радою

Главный комитет, который должен одобрить проект для вынесения его на голосование, - по вопросам национальной безопасности, обороны и разведки. Комитет возглавляет "Слуга" Александр ***Завитневич***.

Факт "зависания" указанного постановления обнаружил проект Trap Aggressor, направивший запрос в Аппарат ВРУ по поводу прохождения указанного постановления.

Как свидетельствует полученный ответ, никаких **объяснений по поводу того, почему пакет секторальных экономических санкций против Российской Федерации "завис" в Верховной Раде, в Аппарате ВРУ дать не смогли.**

"На протяжении 2022 года постановлений Верховной Рады Украины об утверждении решений Совета национальной безопасности и обороны по применению, отмене и внесению изменений в санкции в отношении иностранного государства или неопределенного круга лиц определенного вида деятельности (секторальные санкции), предусмотренных пунктами 1, 2-5, 13- 15, 17-19, 24-1, 25 части первой статьи 4 Закона Украины "О санкциях", введенных в действие указами Президента Украины, не принималось, что делает невозможным предоставление Вам запрашиваемых копий", - говорится в ответе.

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Управління з питань звернень громадян

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5

Анні Пашкіній

pashkinaanya1@gmail.com

Шановна пані Пашкіна!

В Апараті Верховної Ради України розглянуто Ваш запит на публічну інформацію від 13.02.2023 року за вх. № 28990 (1112654) та за результатами розгляду повідомляємо, що упродовж 2022 року постанов Верховної Ради України про затвердження рішень Ради національної безпеки і оборони щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо іноземної держави або невизначеного кола осіб певного виду діяльності (секторальні санкції), передбачених пунктами 1, 2-5, 13-15, 17-19, 24^{-1}, 25 частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", введених в дію указами Президента України, не приймалося, що унеможливлює надання Вам запитуваних копій.

Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені в порядку, визначеному статтею 23 Закону України "Про доступ до публічної інформації".

З повагою

Керівник Управління Наталія АДАМОВИЧ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Адамович Наталія Миколаївна
Сертифікат: 58E2D9E7E900307B040000000BDD28007F129A00
Дійсний до: 07.10.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
09/13-2023/30481 від 14.02.2023
1113930

(Док)

Последнюю публичную активность главы оборонного Комитета ВР Александра *Завитневича* удалось найти на партийном сайте "Слуги народа".

В частности, в начале сентября депутат был убежден, что планы Кремля по уничтожению украинской государственности провалились полностью и окончательно.

ВІЙНА

Олександр Завітневич: Плани кремля по знищенню української державності провалилися повністю і остаточно

01 ВЕРЕСНЯ 2022

Введено в дію
Указом Президента України
від 5 серпня 2022 року № 563/2022

РІШЕННЯ

Ради національної безпеки і оборони України

від 5 серпня 2022 року

Про застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до Російської Федерації

У зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням Російської Федерації на територію України, вчиненням масових воєнних злочинів збройними силами Російської Федерації на території України, відповідно до частини другої статті 5 Закону України "Про санкції" Рада національної безпеки і оборони України **в и р і ш и л а**:

Напомним, **5 августа 2022 года** СНБО принял решение о применении секторальных специальных экономических и других

УКАЗ
Президента України

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 5 серпня 2022 року "Про застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до Російської Федерації"

ограничительных мер (санкций) в Российскую Федерацию, в тот же день на президентском веб-портале обнародовали соответствующий указ.

***

№ 1.372

Як полікувати закупівлі Міноборони, та чому дорадчі органи та антикорупційні ради – це лише знеболення

2023-02-21

ОЛЕНА ЩЕРБАН

юристка і заступниця виконавчого директора Центру протидії корупції

За останні тижні скандалів із закупівлями Міністерства оборони (МОУ) ми в Центрі протидії корупції (ЦПК) вкотре переконалися, що навіть повномасштабна війна – це не привід зупиняти зміни і боротьбу з корупцією.

Навіть навпаки.

Те, коли болючі проблеми в таємних та дорогих оборонних закупівлях МОУ стануть публічними, було лише питанням часу. І чим швидше проблеми стали зрозумілі, тим швидше усі ми маємо шанси їх вирішити. Адже ефективні оборонні закупівлі зараз – це насамперед про шлях до перемоги.

Але важливою передумовою такого рішення та лікування цієї без перебільшення життєвоважливої сфери – це правильний діагноз та лікар, який вміє лікувати цю недугу.

На жаль, до сьогодні **ми не побачили в очільника міністерства ні бажання, ні бачення потрібних змін**.

За таких умов створення робочих груп чи антикорупційних рад ніяк не допоможе.

Адже це поле відповідальності посадових осіб, які повинні мати 1) відповідний досвід, 2) спроможність та 3) бажання змінити систему.

1. Причини корупційних скандалів в Міноборони

На початку воєнного вторгнення рф оборонні закупівлі в Україні фактично опинилися поза будь-якими правилами. Закупівельникам у цій сфері дозволили не використовувати процедури визначені законом і не звітувати перед суспільством про результати.

В перші місяці війни таке рішення було виправдане. Тоді важливо було діяти швидко та робити все можливе для порятунку країни.

Проте вже пройшов час, і чітко зрозуміло, що війна не закінчиться завтра, а відсутність правил та повна закритість інформації тільки поглиблюють проблеми, а не вирішують їх.

> Увіть собі людину, яку відправили в супермаркет купувати терміново все необхідне для виживання, і віддали їй для цього величезні, а головне – чужі, гроші. А ще сказали, що правил немає, а чеки потім не перевірятимуть.
>
> Чи не наївно сподіватися, що в таких умовах закупівельник не спробує залишити собі частину грошей? Ще й у випадку, коли цей покупець добре знає касирів та менеджерів магазину.

Щось подібне відбулося і в закупівлях Міністерства оборони.

> **Відповідальних за закупівлі залишили без правил та прозорості в умовах напрацьованих контактів з окремими представниками ринку.**

Сьогодні оборонні замовники країни абсолютно не керуються правилами і нормами.

Звісно, при укладенні договорів діють загальні норми чинного законодавства про договори, оплату та інше. Але жодних правил відбору постачальника, конкуренції немає. **Все відбувається в абсолютно ручному режимі**

Нагадаю, що

тендери придумані саме для того, аби чиновники, витрачаючи величезні суми коштів платників податків, мали чіткі правила та алгоритми дій.

Відсутність таких алгоритмів – це часто і про відсутність відповідальності.

Адже,

> — щоб вкрасти гроші, коли немає правил витрачання, взагалі не треба нічого порушувати. Треба просто постаратися, аби тебе не спіймали на гарячому (простою мовою – під час отримання відкату).

За відсутності правил покарати за зловживання у таких випадках теж не дуже реалістично.

> Адже сам факт навіть надвисокої ціни за товар – це не злочин, а лише індикатор проблеми і її наслідок.

Тому,

> відсутність правил в оборонних закупівлях зараз – це величезний ризик як для розвитку корупції, так і втрати обороноздатності. Особливо

враховуючи обсяги коштів, які сьогодні без правил витрачаються через закупівлі.

Все це означає, що **правила треба повертати**.

Які саме правила для оборонних закупівель мають діяти зараз – це питання для дискусій.

Але чи є зараз перешкоди для використання найпростіших тендерних процедур (як-то спрощена закупівля чи переговорна процедура) в сфері речового забезпечення Збройних сил чи харчування?

Навряд.

Водночас це цілком оптимальні процедури, які можуть працювати і давати результат. Звісно вони можуть мати певні нюанси та особливості, пов'язані із необхідністю приховування сенситивної інформації.

Разом з правилами варто повертати і прозорість у процеси закупівель.

Свого часу саме система електронних закупівель і безпрецедентна прозорість інформації про тендери та їх автоматизація і стали візитівкою нашої країни у тендерній сфері.

Воєнний стан звісно накладає свій відбиток і на це. Але неможливо погодитися з тим, що публічна ціна на яйця чи капусту для військових загрожує безпеці. Навпаки – набагато більше загроз і проблем для безпеки у тому, що ціна закрита і, як наслідок, неспівмірно висока.

Тому пошук **першочергових кроків у цій сфері криється в дуже простих відповідях**:

1) **це повернути правила (найпростіші процедури закупівель для речового забезпечення ЗСУ) та**

2) **відкрити для доступу ціни та іншу несенситивну інформацію.**

Це може зробити парламент уже найближчим часом.

Законопроєкт № 8381 вже містить базові вимоги щодо публікації інформації та поправки, які дозволять ввести певні правила закупівель.

Але важливо розуміти, що і **правила, і публікацію відомостей можна було втілити й без змін до закону – рішенням уряду**, який і зараз уповноважений регулювати цю сферу.

Все, що було потрібно для цього – ініціатива профільного міністерства.

Але ***ідея*** створення "Prozorro Military" з'явилася лише після публічних скандалів.

2. Що далі: які системні зміни мають бути впроваджені

З початком війни оборонні закупівлі стали стратегічною сферою діяльності держави. Від ефективності цих процесів залежить наше майбутнє і перемога. Тому сьогодні навіть частково повернути правила і доступ до інформації не просто недостатньо – це лише перші нагальні кроки, паралельно з якими потрібно втілювати системні зміни.

Свого часу під час реформи публічних закупівель після Революції Гідності дуже корисною стала затверджена урядом *Стратегія* реформування публічних закупівель (дорожня карта), де було визначено чіткі кроки та дедлайни.

Зараз країна потребує таку ж масштабну стратегію на кілька років для оборонних закупівель.

Більше того,

— багато першочергових кроків можна і треба втілювати вже зараз навіть в умовах війни.

3. Що це за кроки?

Насамперед

1) закупівельні функції мають бути ***делеговані професійним закупівельникам***.

2) Закупівлі надважливих для Збройних сил ресурсів мають втілювати ***відокремлені від міністерства структури***.

Міністерство має формувати політики, правила, стратегії. Але процес купівлі та поставки – це до професійних закупівельників та логістів, яким міністерство має всіляко сприяти.

В МОУ створювали закупівельні агенції, проте вони досі не працюють, і їхні спроможності викликають більше питань, ніж відповідей.

У сфері оборони країна потребує потужну агенцію з відповідними ресурсами та гарантіями незалежності, як-то наглядова рада, прозорий і зрозумілий контракт з керівником, ретельна кадрова політика та достойна оплата праці.

Свого часу

1) — прибирання саме профільного Міністерства охорони здоров’я із закупівель ліків за державними програмами

2) — призвело до величезної економії коштів та зупинки банального дерибану.

Усунути це вдалося завдяки 1) спочатку передачі закупівель міжнародним організаціям, а пізніше – 2) утворенню незалежної закупівельної агенції.

До слова,

> **— передачу закупівельної функції від міністерства саботували як чиновники в кабінетах міністерства і уряді, так і навіть правоохоронці, які замість викриття дерибану довгий час кришували схеми і недобросовісних постачальників.**

Водночас ***Агенції для закупівель зброї та речового забезпечення*** – це лише інституційна складова.

Проте є ще **не менш важлива і процедурна частина** роботи.

Отже, другий крок, який має бути зроблений паралельно, – це чіткі політики і правила роботи для агенцій та інших оборонних замовників.

Ми звикли стереотипно вважати, що тендер – це процедура відбору постачальника для товару, і це, власне, те, що регулюється законодавством про публічні та оборонні закупівлі.

Але за кадром цих законодавчих актів залишаються ще більш важливі процеси, наприклад:

1) як формується потреба, предмет закупівлі;
2) як визначається кількість та очікувана вартість;
3) хто і як визначає технічні умови цієї закупівлі;
4) хто і за якими критеріями визначає пріоритети для закупівлі;
5) коли врешті треба розпочинати процес підготовки закупівлі, аби вона була своєчасною і виконала потрібні завдання;
6) які строки для цих процесів;
7) які процеси і як можна автоматизувати;
8) які системи комунікації і логістики варто використовувати;
9) які процедури закупівлі варто застосувати;
10) як зрештою заохотити ринок довіряти закупівельнику.

Список цих питань можна продовжувати безкінечно.

Все це має бути врегульовано відповідними політиками і стандартними документами та "запаковано" в чітко затверджену стратегію. Лише тоді за

кожен етап будуть відповідальні конкретні люди, і система зможе працювати з мінімальними збоями.

Паралельно з цим усі ці правила мають узгоджуватися з іншими процесами та системними змінами, які знаходяться в полі відповідальності МОУ. Наприклад, з питаннями цифровізації процесів, синхронізації з системою логістики. **Багато процесів потребуватимуть і змін до законодавства.**

Закупівля харчів для військових, яка стала предметом уваги ЗМІ, якраз яскраве підтвердження того, що сьогодні в Міноборони немає таких чітких і прозорих процедур і незрозумілими є відповідальні на кожному етапі. Або якщо якісь процедури і є, то виконують вони лише формальну роль, а не змістовну.

Адже по факту ми маємо приклад того, що міністерство купувало продукти, але називало це послугами. В той час, як за законом товар може стати послугою лише в тому випадку, коли вартість послуги більша за вартість товару.

Хто і в який момент в МОУ вирішив **купувати послуги замість продуктів**, які критерії при цьому використовувалися – досі залишається загадкою.

В підсумку **зрозуміло лише одне**, що

— за "послугою" просто намагалися ховати надмірні ціни на товари.

З комунікації очільника Міноборони сьогодні взагалі не зрозуміло,

1) чи є у планах врегулювання цих питань,
2) які зміни плануються та
3) які кроки першочергові.

Майже за 11 місяців війни і лише після публічного скандалу міністр замість вирішення цих питань і презентації чітких кроків реформування прийшов до громадськості просити допомоги в організації цих процесів.

Саме тому ЦПК і відмовився від участі в подібній ініціативі.

> Адже змінити систему може лише проактивний очільник процесу зсередини, який має бачення і план змін. Лише тоді зовнішні консультанти і антикорупційні ради зможуть бути максимально корисними.

Не можна змінити систему, яку ти не можеш навіть контролювати. А саме відсутність контролю за співробітниками міністр визнав сам. Як саме тоді він збирається впроваджувати зміни та просувати їх?

У підсумку – лікування недуги в міністерстві не просте, але воно можливе. Через системний підхід і правильні кроки. **Але головне – це компетентний лікар в системі, який знає протоколи лікування і замість біодобавок та обезболення готовий системно лікувати.**

***

№ 1.373

Дайджест подій в Україні та навколо України від 06 березня 2023

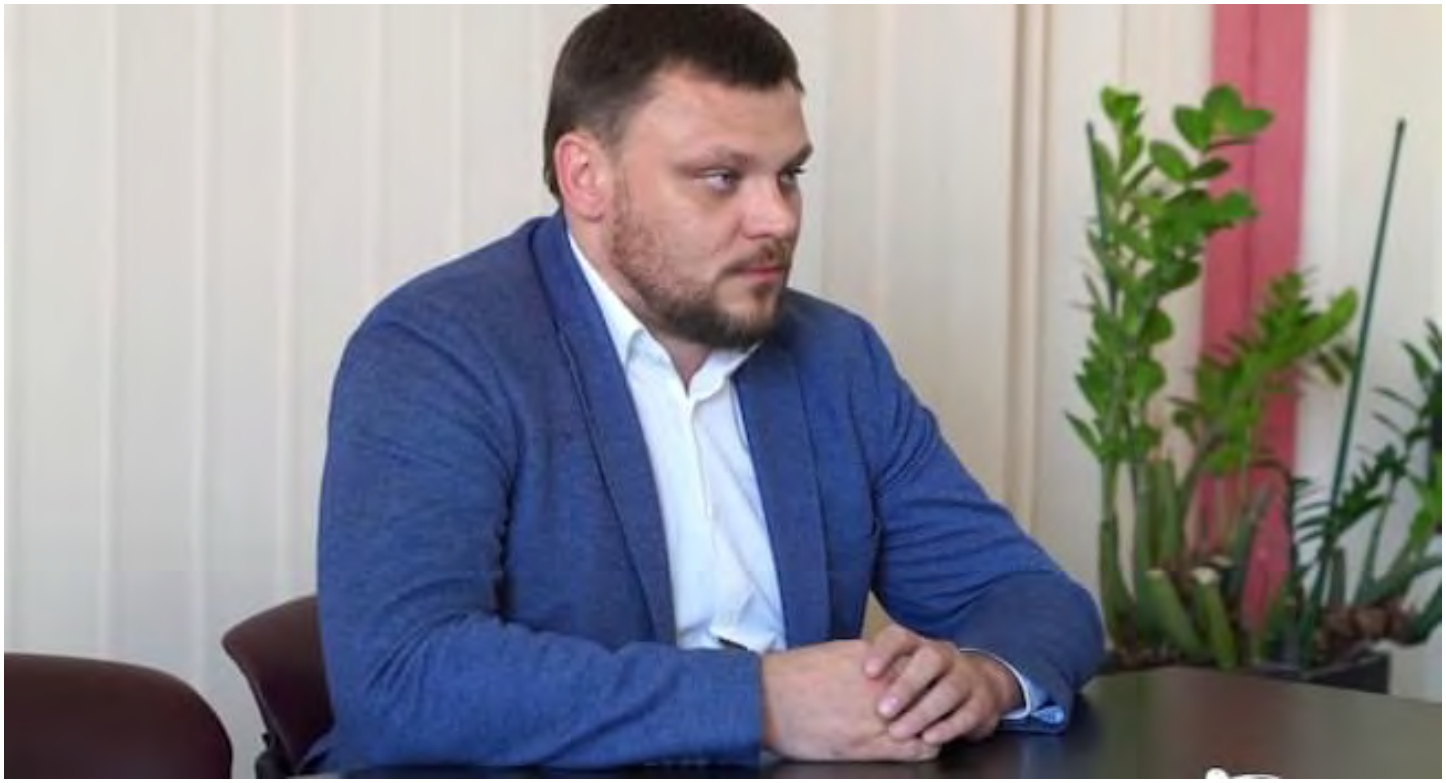

Головне

1) Призначення корупційного ублюдка директором НАБУ перетворило його на НАЇБУ. Єрмакаки перемогли.

2) Чергового українського героя стратили окупанти. Він не був першим, не буде й останнім. На жаль. Саме тому нам так потрібна зброя, боєприпаси. А дивлячись на розкрадання бюджету корупційним кодлом розумієш, що ми втратимо ще дуже багато справжніх людей...

3) Попри переможні реляції, вчора на північ від Бахмута оркам вдалося-таки просунутися. І тому заяви "ми не віддамо" для мене лунають досить невпевнено...

4) Коли я бачу у смартфоні слово "голосування", одразу ж першим постає питання – а як проконтролювати це голосування? Тому що виблядки з мінцирку можуть намалювати будь-які цифри . Перевірити неможливо.

5) На раїсю чебурнет вже прийшов. Ви вважаєте, що у нас подібне є неможливим? угу-угу.

Теми доби

1) **Директором НАБУ призначено начальника Держінспекції архітектури та містобудування Кривоноса.**

2) Окупанти розстріляли полоненого українського бійця.

3) Українське керівництво не планує виводити війська з Бахмута.

1. Війна

1-1) Фронт

• На півночі Луганщини точаться позиційні бої в районі адмінкордону з Харківщиною. Українські війська відбили російські атаки на захід від Кремінної та по обидва береги річки Сіверський Донець.

• Російські війська і далі ведуть штурмові дії на північ від Бахмута й на його околицях. На кількох ділянках їм знову вдалося просунутися на кілька сотень метрів. Найманці ПВК "Вагнера" встановили прапор підрозділу на пам'ятнику радянському танку в східному мікрорайоні міста, звідки в неділю відійшли підрозділи ЗСУ.

• На засіданні Ставки верховного головнокомандувача військове командування доповіло про ситуацію в Бахмуті. Учасники засідання висловилися за продовження оборонної операції та подальше посилення українських позицій на цьому напрямку. Командувач Сухопутними військами Сирський знову побував у місті та повідомив, що бої за нього досягли "максимального напруження". Секретар РНБО Данілов вважає, що наразі про вихід військ із нього не йдеться.

• Речник Держдепартаменту США Прайс вважає, що Бахмут не є стратегічно важливим пунктом оборони, але його захоплення дасть змогу російському керівництву показати бодай якісь успіхи на полі бою. Міністр оборони Остін вважає, що місто має радше символічне значення, ніж оперативне, тому його втрата не призведе до обвалення української оборони.

• Генштаб у ранковому зведенні повідомив про відбиття атак на околицях Торецька, Авдіївки та Донецька. Окупантам на цих ділянках не вдається просунутися протягом кількох тижнів.

• У районі Херсона на островах у дельті Дніпра відбуваються безперервні зіткнення. Російська армія намагається взяти їх під контроль. ЗСУ 6 березня знищили диверсійно-розвідувальну групу на моторних човнах у районі острова Великий Потьомкін.

• Міністр оборони Резніков заявив, що мобілізаційний план, оголошений у момент запровадження режиму воєнного стану, ще не завершено. Генштаб і далі передає військкомам інформацію про те, які фахівці та в якій кількості потрібні армії. Також Резніков заявив, що зняття надбавок у 30 тисяч грн для військовослужбовців, яких не залучено до виконання бойових завдань, нібито дало змогу заощадити близько 100 млрд грн. За його словами, ці кошти буде спрямовано на забезпечення ЗСУ. Резніков заявив, що, можливо, строкова служба в Україні більше не потрібна, а військові кафедри в інститутах мають бути перепрофільовані та отримати спеціалізацію.

• Голова Дніпропетровської ОВА Лисак закликав цивільних осіб, які отримали вогнепальну зброю та боєприпаси для захисту своїх будинків та сімей у перші дні повномасштабного вторгнення, повернути їх протягом 10 діб.

• Російські пропагандисти виклали в мережу відео розстрілу беззбройного українського військовополоненого. СБУ відкрила кримінальне провадження за статтею “порушення законів і звичаїв війни”. Міністр закордонних справ Кулеба також закликав Офіс прокурора Міжнародного кримінального суду розслідувати обставини події. Генпрокурор Костін заявив про початок розслідування цього воєнного злочину.

1-2) Тил

• Кабмін призначив директором НАБУ ***Кривоноса***, який обіймав посаду голови ***Держінспекції архітектури та містобудування***. Прем'єр-міністр ***Шмигаль*** запропонував йому призначити своїми заступниками двох інших фіналістів конкурсу, що свідчить про повну їхню лояльність до влади.

• Кривоноса журналісти називають креатурою глави Офісу президента ***Єрмака***, дружина чиновника працювала разом із колишнім головою Київської військової обладміністрації ***Кулебою***. **Найближчого конкурента Кривоноса, військовослужбовця-добровольця та детектива НАБУ Габріеляна, який вів справу заступника голови ОП Татарова, виключили з конкурсу з надуманих причин – нібито за браком у нього 5-річного керівного стажу.**

• На думку низки журналістів, конкурсна комісія неодноразово порушувала власні правила, не опублікувала результатів перевірки доброчесності, була заангажованою та не забезпечила легітимності рішення. **Ще до початку конкурсу багато експертів прогнозували призначення директором НАБУ саме Кривоноса. У 2009 р. його було засуджено за підкуп студентів столичних ВНЗ для фальсифікації результатів місцевих виборів у Києві та області, але пізніше звільнено від відбування покарання за амністією.**

• Президент Зеленський звільнив заступника голови СБУ Якушева, двох керівників департаментів СБУ, а також керівників Служби в Запорізькій та Сумській областях.

• СБУ та прокуратура затримали заступника голови Одеської військової обладміністрації Ткачука. На початку січня СБУ повідомила про підозру заступнику голови адміністрації за те, що він за $35 тис. погодився відвести від відповідальності одного з підлеглих.

• Під час обшуків на базах та складах ПАТ "Укрнафта" та ПАТ "Укртатнафта" співробітники СБУ та БЕБ вилучили понад 16 тис. т нафтопродуктів на загальну суму приблизно 800 млн грн у межах розслідування корупційних схем за участю колишнього менеджменту компаній.

• Учасники опитування в додатку для смартфона “Дія” здебільшого висловилися за те, щоб 8 березня залишився вихідним днем. За результатами опитування депутати внесли до Верховної Ради законопроєкт про перейменування Міжнародного жіночого дня на Міжнародний день захисту прав жінок. Перевірити реальну кількість тих, хто "голосував", як і результати, неможливо, тому громадяни мають вірити чиновникам Мінцифри на слово.

• У додатку “Дія” з'явилася можливість отримати електронне судове рішення. Документ має таку ж юридичну чинність, як і його паперовий аналог.

• **Прессслужба Мінекономіки повідомила, що до "армії відновлення" залучено вже 8,5 тис. безробітних у 13 областях.**

• Міністерство економіки погіршило прогноз зростання економіки України у 2023 р. з 3,2 % до 1,0 % у зв'язку з тим, що бойові дії продовжуватимуться щонайменше ще рік. Водночас урядовці покращили прогноз інфляції з 28 % до 24 %. НБУ в січні прогнозував зростання економіки всього на 0,3 % при темпах зростання споживчих цін 18,7 %.

2. Україна та світ

• ЗМІ з'ясували, що Болгарія через треті країни передала Україні зброї на $1 млрд. Попри заяви болгарської влади, що країна не надаватиме воєнну допомогу Україні, болгарська збройова промисловість у 2022 році мала рекордні продажі за кордон, переважно до Польщі та Румунії, звідки зброя потім вирушала до України.

• Агентство Reuters повідомило, що ЄС інтенсивно обговорює спільну закупівлю боєприпасів для постачання Україні та поповнення запасів армій. Багато питань іще не узгоджено, оскільки не визначено джерела фінансування програми.

• Темами неформального саміту міністрів оборони країн ЄС, що відбудеться в Стокгольмі 7–8 березня, будуть постачання воєнної допомоги Україні, насамперед боєприпасів та артилерії, а також навчання українських військовослужбовців.

• Американські конгресмени повідомили Reuters, що Україна просить поставити їй касетні бомби MK-20 для оснащення безпілотників, щоб ефективно протидіяти тактиці "атак хвилями", які застосовують російські війська під Бахмутом. Випуск цих бомб припинено у 2016 р., але на складах армії США є ще приблизно 1 млн цих боєприпасів.

• Київ відвідали лідер Соціал-демократичної партії Німеччини Клінгбайль та лідер фракції Бундестагу Мютценіх. Партія, яка висунула канцлера Шольца, наполягає на дипломатичних методах урегулювання війни в Україні. На зустрічі з німецькими політиками міністр закордонних справ Кулеба говорив про постачання зброї, притягнення Росії до відповідальності за воєнні злочини та підтримку Німеччини для початку переговорів щодо вступу України до ЄС. Заступник глави МЗС Мельник закликав їх переконати уряд країни в необхідності постачання винищувачів Україні.

• У Румунії та Болгарії відбудуться великі військові навчання НАТО Atlantic Resolve 23 та Defender Europe 23. У них будуть залучені підрозділи армії США. Американська військова техніка вже прибула до грецького порту Александруполіс.

• НАТО відпрацює механізми реагування на кризові ситуації. Навчання Crisis Management Exercise призначені для тестування консультацій і прийняття рішень та не передбачають військових маневрів. Подібні тренування Альянс проводить щорічно з 1992 року. Уперше в них братимуть участь Швеція та Фінляндія, які подали заявки на вступ до НАТО.

• Росія відмовилася від виконання своїх зобов'язань за Віденським документом ОБСЄ про щорічний обмін між 57 учасниками організації даними про збройні сили та воєнні бюджети, що свідчить про намір подовжити збройну агресію проти України.

• У Раді Європи вважають за необхідне створити механізм для повернення депортованих до Росії українських дітей. Рада вважає, що відмова РФ повернути дітей батькам є серйозним порушенням прав людини.

• Міністр закордонних справ Австрії Шалленберг назвав ядерні погрози російського президента Путіна "абсолютним божевіллям". Шалленберг переконаний, що Путін готовий посилити ескалацію та розпочати навесні новий наступ в Україні.

• Оглядачі видання The Financial Times вважають, що Росія боїться купувати в Ірану балістичні ракети через побоювання, що Захід поставить Україні ракети ATACMS середнього радіуса дії для РСЗВ HIMARS.

• Польська паливна компанія PKN Orles вимагає від російської "Транснафти" виплати штрафних санкцій за припинення постачання до країни нафтопроводом "Дружба".

• Генпрокуратура РФ назвала Transparency International "небажаною організацією".

• Віцепрем'єр-міністр Чернишенко зобов'язав усіх російських чиновників припинити користування іноземними месенджерами та перейти на спілкування в соцмережі ВКонтакте, яка розробила "автоматизоване робоче місце держслужбовця".

• Міністр закордонних справ Угорщини Сійярто у виступі перед депутатами парламенту країни звинуватив Захід у тому, що він "впадає у воєнний психоз". За його словами, війна в Україні – "регіональна", проте її наслідки мають глобальний характер і "в ній не може бути переможців". Він наголосив, що санкції завдають збитків Європі більше, ніж Росії. Сійярто повідомив, що візит прем'єр-міністра Орбана до Києва відбудеться "за дотримання всіх умов", підготовка до нього триває, узгоджуються певні технічні деталі.

***

№ 1.374

Дайджест подій в Україні та навколо України від 07 березня 2023

Головне

1) Евакуація дітей за заявої сучки верещучки, після того, як саме її діями було розміновано чонгар і критичні ділянки фронту на Донбасі – це лютий треш. Ну, хто завгодно, але не воно. Мразота кінчена.

2) Консерви хуйла гучно вибухнули у Грузії. Коли я дивився на відео з Тбілісі, перед очима стояв Майдан. Грудень 2013 року.

3) У мене одне запитання - невже поц кобилов настільки тупий і жадібний, що не спромігся зібрати якихось 6 мільйонів баксів на заставу? У нього ж вони є. Чи немає? бо віддав головбрехлу порошенку, що дахував купівлю рашистского смердючого газу "віртуальним реверсом"?

4) Українські партизани підірвали "хуйлопотоки"? Хтось у це вірить?

Теми доби

1) Кабмін схвалив **примусову евакуацію дітей із зон активних бойових дій**.

2) Коболєв не вніс заставу, йог буде взято під варту.

3) У Грузії розпочалися масштабні протести проти закону про "іноземних агентів".

4) Мінфін продав "військові" ОВДП на 16 млрд грн.

5) ЗМІ США та Німеччини побачили в підриві "Північних потоків" "український слід".

1. Війна

1-1) Фронт

• Міністерство оборони Білорусі оголосило про успішні випробування ракети для ЗРК ППО "Бук-МБ2" з радіусом ураження до 70 км. Ці ракети, безперечно, надійдуть на озброєння армії РФ.

Президент Білорусі Лукашенко оголосив про затримання "терориста українських спецслужб", який нібито разом зі спільниками причетний до пошкодження літака ДРЛС А-50 на військовому летовищі в Мачулищах під Мінськом. Лукашенко стверджує, що "терорист" має російський та український паспорти, народився в Кривому Розі, певний час жив у Криму і його було завербовано СБУ ще у 2014 р. Білоруський президент вважає, що диверсією на аеродромі Україна кинула виклик Росії, і назвав за це Зеленського "гнидою".

• Упродовж доби лінія фронту практично не зрушила з місця, крім однієї з ділянок на північ від Бахмута, де окупантам вдалося просунутися на кілька сотень метрів. Сили оборони відбили атаки на півночі Луганщини – на околицях Куп'янська та на захід від Кремінної, а також на північ від автошляху Лисичанськ – Бахмут.

• Ситуація навколо Бахмута є вкрай складною, російські війська посилюють атаки на місто з півночі та намагаються розвинути наступ у напрямку на Сіверськ і Слов'янськ. На південь від Бахмута всі атаки російських військ, які мають намір перерізати дорогу на Костянтинівку, було відбито. У Бахмуті загинув Герой України, командир батальйону Коцюбайло з позивним "да Вінчі", який брав активну участь у подіях на Майдані та у війні з Росією з початку 2014 р – спочатку як доброволець, а потім у складі ЗСУ. Президент Зеленський заявив, що відведення українських військ із Бахмута відкриє шлях армії РФ до наступу до інших міст Донеччини. Він підкреслив, що влада РФ хоче продемонструвати населенню хоча б якусь перемогу, тому щоразу кидає в бій на цій ділянці фронту нові підрозділи.

• ЗСУ припинили спроби російських військ вести наступальні дії на околицях Торецька, Авдіївки, Донецька. Тут окупанти зазнають тяжких втрат, подібних тим, як під Бахмутом, проте не припиняють спроб прорвати українську лінію оборони. Жорстокі бої щодня точаться в Мар'їнці на західній околиці Донецька.

• Генштаб повідомив, що, за попередніми даними, військовополонений, якого російські військові стратили на камеру за слова "Слава Україні" – це боєць 30 окремої механізованої бригади Шадура. Тіло загиблого перебуває на тимчасово окупованій території, його особу має підтвердити експертиза після повернення на контрольовану територію.

• Кабмін схвалив механізм примусової евакуації дітей із зон активних бойових дій. Евакуація здійснюватиметься в супроводі одного з батьків, особи, яка їх замінює, або іншого законного представника. Батьки чи опікуни не можуть відмовитися від евакуації дитини. Рішення було ухвалено після заяви міністра реінтеграції Верещук, що в Бахмуті залишаються сім'ї з дітьми, які відмовляються виїжджати й навіть ховаються від евакуації.

За інформацією голови Дніпропетровської військової обладміністрації Лисака, у Нікополі після щоденних обстрілів залишилося лише 50 % мешканців. Окупанти цілеспрямовано знищують житлові будинки, школи, дитсадки та лікарні.

• В Україні тричі за добу було оголошено повітряну тривогу через зліт російських винищувачів МіГ-31К – носіїв гіперзвукових ракет "Кинжал". Спікер командування Повітряних сил Ігнат повідомив, що новітні комплекси ППО Patriot надійдуть до України вже незабаром, після завершення навчання українських операторів.

• СБУ затримала радника мера Очакова – колишнього начальника 73 морського центру спецопераций Шевченка, якого завербувало ГРУ РФ. Шевченко намагався схилити мера до здачі міста. Він є повним кавалером орденів "За мужність", має два ордени Богдана Хмельницького II та III ступенів.

• СБУ повідомила про проведення обміну 90 російських військовослужбовців на 130 українських бійців.Ті, хто повернувся на батьківщину, здебільшого мають тяжкі поранення.

2. Тил

• Колишній глава Нафтогазу Коболєв так і не вніс заставу в розмірі 229 млн гривень. Адвокати Коболєва стверджують, що їм вдалося зібрати лише частину суми з особистих коштів їхнього підзахисного, так і коштів третіх осіб. Спеціалізована антикорупційна прокуратура стверджує, що не блокувала рахунки ексглави Нафтогазу та наполягає на взятті його під варту із внесенням застави в розмірі премії, яку він собі нарахував – 365 млн грн (еквівалент $10 млн).

• В Україні вперше ухвалено вирок військовому комісару за примус кримчан служити в збройних силах Росії. Його заочно засуджено до 11 років позбавлення волі. Росія здійснює мобілізацію в окупованому Криму з 2015 року.

• Новий глава МВС Клименко заявив, що всі три версії аварії вертольота в Броварах, на борту якого перебував міністр Монастирський, залишаються робочими: порушення правил польоту, технічна несправність та навмисні дії. Також триває перевірка всіх гелікоптерів моделі Airbus 225 SuperPuma, купівлю яких для МВС пролобіював колишній міністр Аваков.

• Всупереч великим вливанням міжнародної допомоги, валютні резерви НБУ в лютому зменшилися на 3,5 % й на 1 березня становили $28,86 млрд. Упродовж місяця регулятор на міжбанківській біржі продав для підтримання курсу $2,48 млрд, купив менше ніж $0,03 млрд. Зниження резервів є наслідком великих виплат із погашення та обслуговування держборгу. Чиновники НБУ заявили, що наявні резерви забезпечують фінансування критичного імпорту протягом 3,7 міс.

• Мінфін розмістив на аукціоні "військові" держоблігації на суму понад 16 млрд грн. Майже всі кошти отримані від продажу "бенчмарк"-ОВДП із терміном погашення 2,7 року, які НБУ зараховує банкам як резерв. Чиновникам вдалося трохи знизити прибутковість облігацій із 19,75 % до 19,65 % річних.

3. Україна та світ

• Міністр закордонних справ Кулеба повідомив, що до коаліції країн зі створення Спеціального трибуналу для Росії за воєнні злочини в Україні увійшла Греція, тож загальна кількість країн сягнула 30. З його слів, завданням коаліції є напрацювання юридичних шляхів створення трибуналу та розв'язання пов'язаних із ним питань, позбавлення президента Путіна та його соратників імунітету від покарання тощо.

Координатор Ради нацбезпеки Кірбі заявив, що адміністрація Байдена надає допомогу Україні, оскільки її поразка у війні з Росією коштуватиме США більше грошей та "крові американців".

Глава Єврокомісії фон дер Ляєн заявила, що Росія заперечує саме існування України та українців як нації, тому ЄС підтримуватиме її стільки, скільки потрібно, щоби вона стала "господаркою свого майбутнього". Вона наголосила, що загроза Україні є загрозою і для ЄС.

• ЄС уперше запровадив санкції за порушення прав жінок. Під обмеження потрапили двоє російських командирів, які беруть участь у війні проти України. Їх названо причетними до актів сексуального насильства проти цивільних українців.

• Міністерство оборони Угорщини стверджує, що готує військових медиків з України. Угорщина є чи не єдиною країною Європи, яка категорично відмовляється надавати Україні воєнну допомогу. Уряд неодноразово заявляв про готовність надавати гуманітарну допомогу Україні.

Польща заявила про готовність створити центр технічного обслуговування танків Leopard, які країни ЄС передають Україні. За інформацією німецьких ЗМІ, міністр оборони Пісторіус переконує промисловість країни відновити вироблення запчастин для старих танків Leopard. Польща упродовж тижня передасть ЗСУ останні 10 танків з обіцяних 14.

За інформацією агентства Bloomberg, воєнний бюджет США наступного року перевищить $835 млрд і стане рекордним за весь мирний час. На закупівлю озброєнь заплановано витратити $170 млрд, ще $145 млрд – на науково-дослідні роботи. Зброя, яку буде передано Україні, фінансуватиметься іншим коштом.

За інформацією канадського видання National Post, уряд країни веде переговори про передавання Україні 300 розвідувальних квадрокоптерів Teledyne Flir R70 Skyranger. Прем'єр-міністр країни Трюдо повідомив, що місію навчання українських військовослужбовців Unifier буде розширено.

Конституційний суд Болгарії відхилив клопотання проросійських депутатів парламенту, які вимагали визнати воєнну допомогу Україні неконституційною та скасувати відповідний закон.

• Представники США та ЄС провели зустріч із керівниками компаній алмазної індустрії та торгівлі щодо санкцій проти діамантової галузі Росії. Чиновники Держдепартаменту вказують, що Росія і далі заробляє мільярди доларів на торгівлі діамантами, тож має бути вироблено ефективні способи припинення потоку коштів від цієї галузі.

• Пивоварна компанія Carlsberg оголосила про намір до літа 2023 року продати бізнес у Росії, виробництво тощо.

• Міністр закордонних справ Китаю Цінь порівняв можливе постачання зброї Росії з воєнною допомогою США Тайваню. З його слів, США просять Китай не надавати зброю Росії, тоді як самі й далі продають зброю Тайваню, який Китай вважає своєю територією. Міністр закликав США не втручатися в справи інших країн. Китай підтримує Росію у війні проти України, про що свідчить його позиція на саміті глав МЗС в Індії. Також країна представила так званий "мирний план" щодо України, у якому війну названо "кризою". За інформацією ЗМІ, Росія інтенсифікує переговори з Китаєм про закупівлю певних видів озброєння.

• Американське видання The New York Times повідомило, що американські спецслужби вважають причетними до підриву газогонів "Північний потік" та "Північний потік-2" "проукраїнські групи", які складаються з противників президента Росії Путіна – як росіян, так і українців. Журналісти німецьких видань ARD, Kontraste, SWR та Zeit встановили, що яхта, з якої нібито було здійснено мінування газогонів, належить двом українцям, її було орендовано в польської компанії. З іншого боку, журналісти не виключили, що диверсія могла бути операцією "під чужим прапором", оскільки екіпаж яхти користувався підробленими документами. Представники урядів США та Німеччини заявили, що не коментуватимуть ці повідомлення до оголошення офіційних результатів розслідування.

• Парламент Грузії ухвалив у першому читанні закон про "іноземних агентів", вимоги якого навіть жорсткіші за вимоги аналогічного російського закону. У парламенті сталися бійки між депутатами від опозиційних партій та представниками партії влади "Грузинська мрія". Перед будинком парламенту зібрався численний мітинг із вимогою скасування закону. Поліція застосувала для розгону маніфестантів водомети та сльозогінний газ. У відповідь протестувальники закидали поліціянтів "коктейлями Молотова". Поліція затримала 6 осіб. Учасники порівнюють те, що сталося, з подіями на Майдані взимку 2013–2014 років. Президентка Зурабішвілі, яка перебуває з візитом у Нью-Йорку, скасувала всі зустрічі та звернулася до народу країни. Вона сказала, що маніфестанти є представниками "вільної Грузії", і пообіцяла ветувати закон. Партія влади має достатньо голосів для подолання вето. Спікер Держдепартаменту Прайс заявив, що США уважно стежать за подіями в Грузії та готові застосувати санкції проти осіб, які є відповідальними за розгін мирної демонстрації. Єврокомісар із закордонних справ Боррель назвав закон "дуже поганою подією для Грузії та її народу". Він закликав владу країни дотримуватись узятих на себе зобов'язань щодо розвитку демократії, захисту верховенства права та прав людини й наголосив, що люди мають право на мирний протест.

• У ЄС запущено Шенгенську інформаційну систему для обміну інформацією щодо безпеки та управління кордонами.

4. Тренди

• Народна депутатка Совсун подала до Верховної Ради законопроєкт, який дасть змогу одностатевим парам офіційно реєструвати шлюби. Вона стверджує, що цим право зможуть скористатися як цивільні, так і вояки. Петицію про легалізацію одностатевих шлюбів було зареєстровано на сайті президента ще в червні 2022 року, вона набрала понад 25 тисяч голосів, що потрібні для реагування Зеленського.

• Секретар РНБО Данілов повідомив, що на засідання Ставки буде винесено питання щодо дозволу на виїзд чоловіків призовного віку за кордон насамперед артистів. Він підтримує посилення умов виїзду.

• Командир спецпідрозділу "Kraken" розповів виданню "Українська правда", що ветерани "Азова", футбольні хулігани та добровольці в Харкові за кілька годин до повномасштабного вторгнення Росії отримали зброю від офіцерів Головного управління розвідки. Стверджується, що їм роздали пістолети, автомати "Калашнікова", кілька великокаліберних кулеметів, гранатометів та ПТУР. На той час президент Зеленський та керівники силових відомств публічно запевняли, що повномасштабного вторгнення Росії не буде.

Також бійці спецпідрозділу стверджують, що начальник Головного управління розвідки Буданов особисто брав участь у штурмі та звільненні стратегічно важливого населеного пункту Руська Лозова у квітні 2022 року.

• Згідно з опитуванням Київського міжнародного інституту соціології, 47 % респондентів вважають, що влада має негайно відреагувати на факти корупції в Міністерстві оборони. У січні журналісти з'ясували, що Міноборони закуповує харчові продукти для військовослужбовців за цінами, що в кілька разів перевищують ринкові. Міністр Резніков і далі керує відомством. Було звільнено лише одного з його заступників.

***

№ 1.375

Дайджест подій в Україні та навколо України від 08 березня 2023

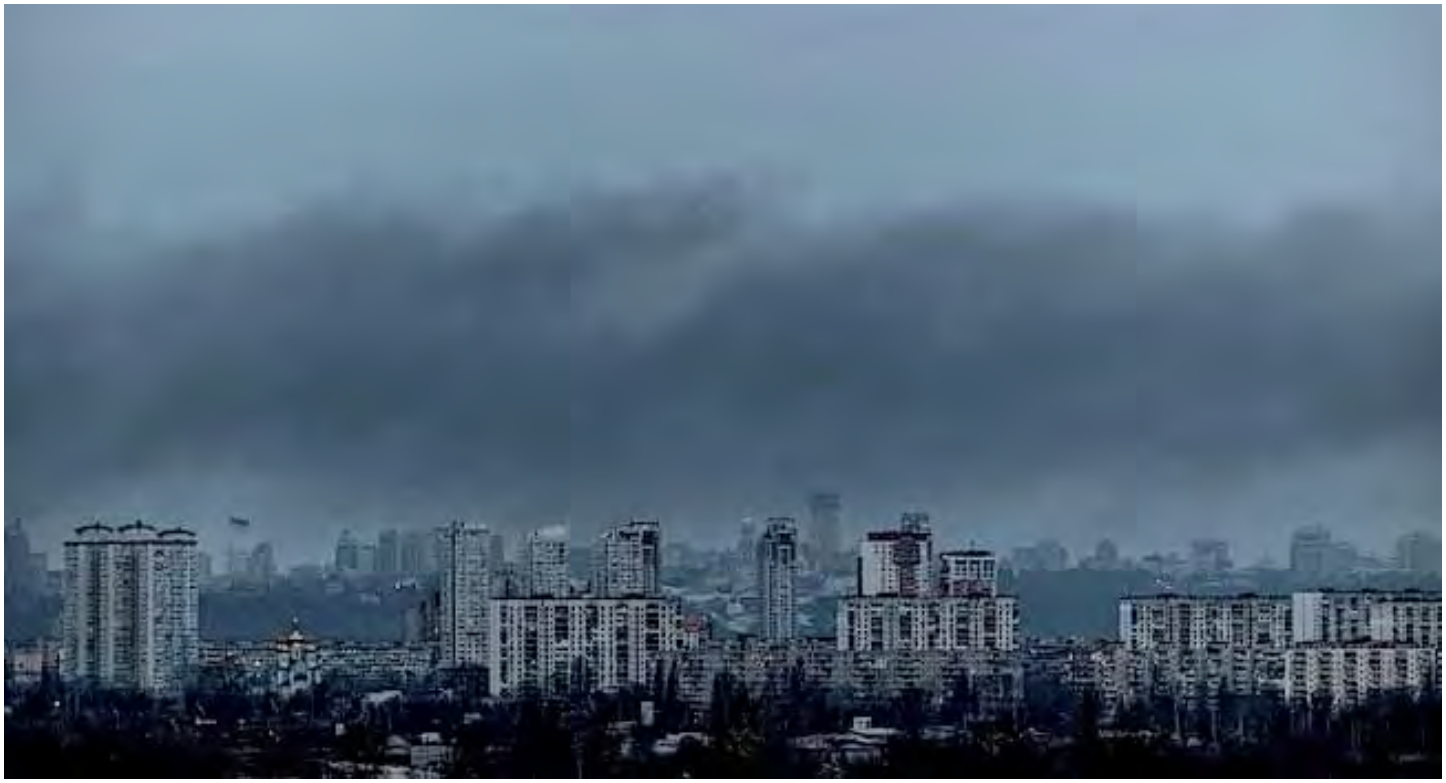

Головне

1) Цікаво, що багато ракет таки влучило у цілі. Майже всі кияни чули вибухи "кинджалів". Але радує те, що наші вояки навчилися хоча б збивати їх з курсу. Проте, пошкодження енергетичної інфраструктури таки є.

2) IBOX термінали без власника не залишаться. Як, принаймні, й платежі за гемблінг та іншу гральну хню. Просто їх буде перенаправлено до інших банків, де можна буде відскубнути грошенят з цього джерела.

3) Зверніть увагу, які сцикліві грузинські хуйлята. Це вам не януковоч.

4) Скандал щодо вибухів на хуйлогазогонах і перенаправлення стрілок на України може свідчити лише про те, що у процесі однозначно було задіяно когось іншого. Але під "чужим флагом" України це виглядає природніше, ні?

5) Спікер нижньої палати Конгресу США відкритим текстом послав Зеленського з його пропозицією відвідати Київ. Чому? Тому що проблема не в Зеленському, а в адміністрації Байдена, яка кидає до купи всі потрібні їй витрати під єдиною назвою "допомога Україні". А насправді чи не більша частка цих коштій йде на інші (їхні власні) потреби. Ну, прямо як українсьі дупутати роблять, нє?

Теми доби

1) Росія завдала ще одного ракетного удару по українській інфраструктурі.

2) НБУ ліквідує Айбокс-банк за порушення вимог фінмоніторингу щодо грального бізнесу.

3) Партія влади Грузії відкликає закон про "іноземних агентів" після масових протестів у Тбілісі.

4) Генеральний секретар ООН Гутерріш говорив із Зеленським про подовження "зернової угоди".

5) Посли ЄС підтримали збільшення фінансування Європейського фонду світу ще на €2 млрд.

6) Спікер палати представників Конгресу Маккарті відмовився приїхати до Києва на запрошення Зеленського.

1. Війна

1-1) Фронт

• Генштаб констатував, що лінія фронту впродовж доби не зрушила з місця, наперекір запеклим атакам російських військ на північ і південь від Бахмута та вздовж автодороги Бахмут – Сіверськ.

• Українські війська відбили атаки на північ від Куп'янська – у Гряниківці, уздовж автодороги Лисичанськ – Бахмут – у Білогорівці та Спірному, на північній та східній околицях Бахмута, на північ від міста – в Оріхово-Василівці та Дубово-Василівці. На південь від Бахмута відбито атаки в Іванівському та в напрямку села Олександро-Шультине на околицях Костянтинівки. Генеральний секретар НАТО Столтенберг не виключає, що українські війська можуть залишити Бахмут найближчими днями. Він наголосив, що країни Альянсу мають збільшити воєнну допомогу Україні, щоб втрата Бахмута не стала переломним моментом війни.

• Армії РФ уже багато тижнів поспіль не вдається пробити українську оборону в районі Торецька, Авдіївки, Донецька. 8 березня ЗСУ відбили атаки на Північне на околицях Торецька, у Кам'янці на північ від Авдіївки, у Первомайському, Невельському, Мар’їнці та Новомихайлівці на околицях Донецька.

• З середини ночі в Україні було оголошено повітряну тривогу через російську ракетну атаку. У низці регіонів превентивно було застосовано екстрені вимкнення енергопостачання. Ракетні удари було спрямовано на об'єкти інфраструктури Харківщини, Харкова, Житомира, Одеси, Києва, Львова, Дніпропетровщини, Запоріжжя, Вінниччини, Кіровоградщини.

Знову повністю знеструмлено Запорізьку АЕС, що може спричинити ядерну аварію. Резервні дизель-генератори енергоблоків мають запас палива на 10 діб.

Затримано понад 100 поїздів. Головнокомандувач ЗСУ Залужний повідомив, що Росія випустила 81 ракету різних типів, з них 6 – гіперзвукових ракет

"Кинджал". Також українські міста було обстріляно 13 ракетами комплексів ППО С-300. До атаки було залучено 8 дронів-камікадзе Shahed-131/136. Підрозділи ППО знищили 34 крилаті ракети із 48, а також 4 БПЛА. 8 ракет було збито з курсу засобами радіоелектронної боротьби й вони не влучили в цілі. На Львівщині внаслідок обстрілу загинули 5 осіб. Росія знову не спромоглася вивести з ладу українську енергосистему.

• Спікер Нацгвардії Музичук заявив, що штурмові бригади "Гвардії наступу" матимуть вишкіл протягом 2–4 місяців і надалі посилять Сили оборони для звільнення окупованих територій. З його слів, особовий склад підрозділів уже поповнено 1 тисячею військовослужбовців.

2. Тил

• Вищий антикорупційний суд заочно заарештував власника агрохолдингу "Укрлендфармінг" Бахматюка, якого НАБУ підозрює в даванні хабаря в розмірі 722 млн грн колишньому голові Держфіскальної служби Насірову та його раднику.

• Міністерство економіки оцінило падіння ВВП України в лютому в річному обчисленні у 26 % ± 2 %, тоді як у січні, за підрахунками чиновників міністерства, падіння становило 32 % ± 2 %. Причиною названо відновлення ділової активності через зменшення дефіциту електроенергії.

• НБУ ухвалив рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку "Форвард", який 7 лютого був віднесений до категорії неплатоспроможних через неприведення діяльності відповідно до законодавства. НБУ також відкликав ліцензію в Айбокс-банку. Фонд гарантування вкладів фізосіб розпочав процедуру їхньої ліквідації. Айбокс-банк було позбавлено ліцензії після засідання тимчасової слідчої комісії Верховної Ради, яка розглянула ситуацію в гральному бізнесі. Водночас державний Укргазбанк, який також брав участь у відмиванні коштів, за невиконання вимог фінмоніторингу обійшовся лише штрафом. Слідчі СБУ та Бюро економічної безпеки провели обшуки у відділеннях Айбокс-банку. Слідство задокументувало численні факти здійснення платежів із карток російських банків уже після початку повномасштабного вторгнення Росії, в обхід заборони Нацбанку. Обсяг переведених через банк коштів становив приблизно 20 млрд грн, з яких не сплачено орієнтовно 400 млн грн податків. Банк є одним із найбільших операторів платіжних терміналів у країні через дочірню компанію, через які можна без комісії поповнювати картки monobank.

• Пресслужба НБУ оголосила про намір до кінця березня завершити переговори зі МВФ щодо нової 4-річної програми кредитування. За планом вона матиме два етапи – воєнний та післявоєнний. Як умови надання кредитів Україна бере на себе зобов'язання щодо приведення законодавства до стандартів і норм ЄС, має погоджувати зі МВФ монетарну, бюджетну,

податкову політику, а Нацбанк – забезпечувати цінову та фінансову стабільності та ефективне функціонування внутрішнього боргового ринку.

2. Україна та світ

• Танки Leopard II із Португалії та Німеччини надійдуть до України до кінця місяця разом з українськими екіпажами, які пройшли на них вишкіл.

Президент Польщі Дуда підтвердив готовність передати Україні винищувачі МіГ-29 у цілком робочому стані. Він наголосив, що Україна рано чи пізно отримає американські винищувачі F-16, тому, на його думку, українських пілотів потрібно готувати до управління ними вже зараз.

У Великій Британії запропонували передати іншим країнам НАТО винищувачі Typhoon Eurofighter, аби ті натомість дали Україні МіГ-19, Су-24 або інші бойові літаки радянського виробництва, якими вміють керувати українські пілоти. Прем'єр-міністр Сунак стверджує, що навчання на F-16 потребує аж до 35 місяців, тому не вважає доцільним передавати Україні ці винищувачі.

Чеська ініціатива "Подарунок для Путіна" зібрала кошти на закупівлю 15 мобільних комплексів ППО на базі пікапів Toyota, споряджених спареними кулеметами для знищення цілей, які низько летять.

Посли ЄС погодили виділення додаткових €2 млрд Європейському фонду миру, з якого фінансуються постачання озброєнь Україні.

Єврокомісар із закордонних справ Боррель запропонував направити €1 млрд на закупівлю боєприпасів для передавання Україні та поповнення арсеналів армій країн ЄС. Міністр оборони Литви Анушаускас закликав "рішуче прискорити" постачання боєприпасів Україні.

Парламент Швейцарії не підтримав реекспорт боєприпасів України на запит Німеччини та інших країн.

• Директорка Національної розвідки США Хейнс вважає, що Росія має намір вести війну на виснаження в Україні багато років, оскільки російський президент Путін упевнений, що час працює на нього. На думку розвідки, Путін не має наміру йти на прямий воєнний конфлікт зі США, проте ймовірність подібного розвитку подій усе ж є.

• Чехія вирішила направити до 15 співробітників Військової служби правопорядку для допомоги в розслідуванні воєнних злочинів Росії в Україні. Місію буде долучено до складу слідчої групи Міжнародного кримінального суду.

• Генеральний секретар ООН Гутерріш прибув до Києва, де мав зустріч із президентом Зеленським. На зустрічі було обговорено подовження роботи

зернового коридору для експорту українського продовольства Чорним морем і скасування перешкод для експорту російських добрив та зерна. Після закінчення зустрічі Зеленський оголосив, що спільна політика України та ООН полягає в подовженні "зернової ініціативи" й після 18 березня. Він також згадав про депортацію українських дітей до Росії. Гутерріш запропонував посередництво ООН у демілітаризації окупованої Запорізької АЕС. Він наголосив, що Росія порушила статут ООН та міжнародне право, а кінцевою метою Організації є досягнення справедливого миру в Україні у міжнародно визнаних кордонах відповідно до статуту ООН.

• Попри припинення постачання російської нафти нафтопроводом "Дружба", польська компанія PKK Orlen вочевидь не має проблем із сировиною. Вона уклала з "Укрнафтою" контракт на постачання нафтопродуктів в обмін на нафту, яку видобуто в Україні.

• Спікер парламенту Грузії Папуашвілі повідомив про направлення листа Венеціанській комісії з проханням дати висновок щодо законопроєкту "про іноземних агентів". У столиці країни Тбілісі продовжуються масові протести проти цього закону. Низку центральних вулиць Тбілісі перекрито барикадами. Учасники мітингу тримали прапори ЄС, США, Грузії та України, лунав український гімн. Біля Будинку юстиції почався сидячий страйк. Президентка країни Зурабішвілі заявила, що населення не підтримує "недемократичний шлях" партії влади "Грузинська мрія", а закон не відповідає принципам ЄС. Вона закликала владу утриматися від насильства щодо маніфестантів. Спікер Держдепартаменту США Прайс закликав владу та опозицію утриматися від ескалації та уникнути насильства.

Всупереч цим закликам, влада вирішила застосувати силові методи проти демонстрантів. Поліцейський спецназ розігнав людей довкола будівлі парламенту. За 2 дні протестів затримано 133 учасників акції, журналістів тощо. Очевидці подій повідомили, що поліція стріляє в людей і застосовує водомети та гранати зі сльозогінним газом.

Президент Зеленський висловив солідарність з учасниками протестів та заявив, що Україна прагне бачити Грузію членом ЄС.

Уранці 9 березня владна партія "Грузинська мрія" та її сателіт – партія "Сила народу" оголосили про відкликання законопроєкту, який "викликав розбіжності в суспільстві", а "машина брехні змогла подати в негативному світлі", прикріпивши до нього ярлик "російського закону". Попри це оголошення, представники опозиції не вірять заявам влади й мають намір і далі влаштовувати протести, допоки Грузія не стане на "гарантований прозахідний курс".

• Уряд Литви запропонував ухвалити окремий закон з обмеженнями для громадян Росії та Білорусі через агресію проти України. До 16 березня ці заходи діють як частина указу про надзвичайний стан. Закон посилюватиме

процедуру видавання всіх документів росіянам та білорусам і забороняє їм в'їзд до Литви, крім дипломатів, осіб, що мають дозвіл на проживання в країнах ЄС або робочі візи, а також тих, хто в'їжджає з гуманітарною метою.

• Єврокомісар із внутрішніх справ Йоханнсон повідомила, що у 2022 р з України до ЄС виїхали приблизно 16 млн біженців, з них майже 11 млн – уже повернулися, а орієнтовно 1 млн осіб вирушили далі – до США, Канади, Великої Британії й навіть до Австралії та Нової Зеландії. З її слів, повернення біженців в Україну пов'язане з возз'єднанням із сім'ями та бажанням брати участь у відбитті російської агресії.

• Речник палати представників Конгресу США Маккарті відкинув пропозицію президента Зеленського відвідати Україну. Український президент запропонував йому на власні очі побачити використання американської воєнної допомоги. Маккарті заявив, що Республіканська партія не має наміру видавати карт-бланш адміністрації президента Байдена на витрати бюджету без повного контролю використання виділених коштів. Низка республіканців наголошують, що мають намір припинити практику "звалювання до купи" всіх витрат під єдиною назвою "допомога Україні".

• Видання The New York Times повідомило, що Пентагон нібито блокує передавання доказів воєнних злочинів Росії до Міжнародного кримінального суду, побоюючись, що суд може притягнути до відповідальності американських громадян в інших справах. Ідеться про рішення російського керівництва про завдання ударів по цивільній інфраструктурі України та викрадення тисяч українських дітей задля їхнього всиновлення російськими сім'ями. США, Україна та Росія не ратифікували Римський статут Міжнародного кримінального суду та не підпадають під його юрисдикцію.

• Американський телеканал Sky News повідомив, що Іран таємно поставив Росії сотні тисяч артилерійських снарядів, мінометних мін, приблизно 100 млн набоїв до стрілецької зброї, а також бронежилети та шоломи.

• Оглядачі японського інформагентства Nikkei вважають, що "мирний план" Китаю було оголошено після прогнозу аналітиків китайського центру Академії воєнних наук про те, що війна закінчиться влітку цього року, причому після припинення воєнних дій Росія отримає перевагу. За їхньою оцінкою, економіки РФ та України буде виснажено настільки, що країни не зможуть і далі вести війну вже восени. Головною темою "мирних пропозицій" є відновлення економічних відносин із Європою, яка нібито відкрита для прямих інвестицій у китайську економіку та готова передавати технології, на відміну від США.

• Суд у Швейцарії взяв до розгляду кримінальне провадження проти 3 топменеджерів Gazprombank Schweiz AG, які в період із 2014 по 2021 р. не перевірили транзакції найближчого друга російського президента Путіна – віолончеліста Ролдугіна, який є фігурантом західних санкцій. Через рахунки

Ролдугіна переказувалися мільярди доларів на рахунки офшорних компаній. Слідчі вважають цю схему частиною фінансової мережі російського президента, який використовує своїх друзів для приховування власних доходів. Gazprombank Schweiz AG не веде діяльність із моменту російського вторгнення, влада має намір анулювати його ліцензію.

• Патрульний катер ВМС Іспанії перехопив у західній частині Середземного моря російський фрегат "Адмірал Касатонов" і танкер, що супроводжував його, перш ніж вони увійшли до територіальних вод країни.

3. Київ

• Київрада та голова військової адміністрації Попко не вбачають підстав для скорочення тривалості режиму комендантської години, хоча петиція про це набрала достатню кількість голосів для розгляду.

4. Тренди

• Міжнародні ЗМІ та політики й далі розкручують тему вибухів на російських газогонах "Північний потік" і "Північний потік-2" у територіальних водах Швеції та Німеччини в Північному морі. Британське видання The Times повідомило, що західні розвідки вже за місяць після інциденту знали ім'я спонсора теракту – українця. Воно досі не розкрите, нібито для того, щоби не зруйнувати німецько-український діалог про постачання озброєнь. Генеральний секретар ООН Столтенберг заявив, що досі невідомо, хто саме здійснив диверсію, та порадив дочекатися офіційних результатів розслідування. Дочекатися результатів радить і єврокомісар із закордонних справ Боррель. Він закликав "не боятися правди – будь-якої правди", водночас наголосив, що опублікована в ЗМІ інформація є "спекуляціями". Українські чиновники стверджують, що Україна непричетна до вибухів і не мала для цього мотивів, оскільки єдиним одержувачем вигоди від диверсії була і є Росія.

• Члени правління та наглядових рад українських банків отримали 477 млн грн зарплат та інших виплат, попри те, що низка цих банків, зокрема, Укрексімбанк, були хронічно збитковими. Чиновники здебільшого отримували по кілька мільйонів гривень на місяць. Ці виплати разюче контрастують зі скороченням фінансування військовослужбовців.

***

№ 1.376

Врятувати рядового Микитася. Що і хто ховається за оборудками «Укрбуду»

2023-03-09

Георгій Могильний

експерт з питань містобудування

Кілька роз’яснень і порад експерта ошуканим інвесторам

Минулого тижня з новою силою спалахнув скандал із найбільшою будівельною пірамідою в Україні, яка залишила по собі близько 12 тисяч постраждалих сімей. Інвесторам «Укрбуду» набридло чекати вирішення своїх проблем і вони виклали в публічний доступ запис телефонної розмови президента ХК «Київміськбуд» Ігоря Кушніра з керівником управителя фондами фінансування будівництва (ФФБ) ФК «Житло-Капітал», наданий колишнім нардепом та колишнім головою «Укрбуду» Максимом Микитасем ще пів року тому.

На цьому записі пан Кушнір у нецензурній формі вимагає перевести з рахунків ФФБ гроші за будівництво без надання актів виконаних робіт, повідомляє, що виправляти серйозні недоліки в уже введених в експлуатацію будинках не буде, і розповідає, що він думає про інвесторів, які незадоволені халтурою при добудові їхніх квартир.

Обурення інвесторів таким ставленням зрозуміле. Ще в грудні 2019 року Володимир Зеленський публічно заявив, що питання з постраждалими інвесторами «Укрбуду» вирішене і все добудує «Київміськбуд».

Але за три роки проблему насправді так і не вирішено. Пощастило тим, чиї будинки майже завершив ще «Укрбуд», — їх довели до мінімальної кондиції і з численними недоліками ввели в експлуатацію. Активна добудова всіх інших за цей час фактично й не починалася, бо грошей на це немає.

Якщо підходити емоційно, в цій історії чітко видно біле і чорне. Проте чи насправді все так однозначно? Адже пан Кушнір не лише всіх криє лайкою, а й пояснює своє ставлення тим, що на 80% комунальний «Київміськбуд» уже витратив на добудову на 600 млн грн більше, ніж отримав.

1. На сараї щось написано, але там дрова лежать

За різними оцінками, від будівельних афер в Україні постраждало понад 100 тисяч сімей. Але на найвищому рівні взялися вирішувати лише ситуацію з «Укрбудом». «Укрбуд», може, і був найбільшим забудовником, проте з різницею в кілька років сталися ще дві історії з близькою кількістю постраждалих понад 10 тисяч: до них причетні «УкоГруп» (2016) і «Аркада» (2020). Тож річ тут не в турботі влади про людей чи величині проблеми.

Проблема «Укрбуду» подається як проблема з будівництвом об’єктів Української державної будівельної корпорації «Укрбуд», —прямо зазначається навіть у відповіді Володимира Зеленського на петицію. На перший погляд, усе логічно: проблеми в державної будівельної корпорації, тож і вирішити їх береться держава.

Але є нюанс.

Українська державна будівельна корпорація «Укрбуд» жодних житлових об’єктів у Києві не будувала. За будівництвом житла в Києві під брендом «Укрбуду» стояли приватні компанії, що були асоційованими членами Держкорпорації. Згідно з договорами про членство, Держкорпорація не мала права втручатися в їхню господарську діяльність і не несе жодної відповідальності за дії своїх асоційованих членів.

Участь Держкорпорації в будівництві ЖК в Києві закінчувалася дозволом писати свою назву на паркані — звичайний маркетинговий трюк для привернення уваги потенційних клієнтів. Цього може не знати президент України, але це добре знали інвестори, що укладали договори і віддавали гроші приватним компаніям. А коли в «Укрбуду» виникли проблеми, постраждалі використали цей маркетинговий трюк уже у власних інтересах: вийшли на вулиці з плакатами, що їх обікрала державна корпорація.

Вішати на державу борги приватних компаній за напис на паркані — такий самий абсурд, як і вимагати особисто у Володимира Зеленського компенсувати всі вкрадені на «Великому будівництві» кошти, посилаючись на напис «Програма Президента України» на кожному стенді ВБ.

Держава в історії з «Укрбудом» справді мала діяти активніше, ніж у випадку з іншими будівельними аферами, але з іншої причини: «Укрбуд» — це шалена за розмахом і нахабством корупційна історія.

Спочатку призначений розпорядженням Кабміну на посаду голови Держкорпорації, а пізніше вже й нардеп Максим Микитась активно використовував службове становище у власних інтересах. Бренд Державної корпорації не просто працював на користь приватних компаній, а й використовувався для ошукування простих громадян. Але цього очевидного конфлікту інтересів правоохоронні органи чомусь не помічають.

Вам не здається дивним, що за 80 млн грн збитків, завданих Нацгвардії з участю «Укрбуду», є успішні кримінальні справи проти Микитася, а мільярди гривень приватних інвесторів, що зникли з участю «Укрбуду» та Микитася, намагаються тихенько компенсувати за рахунок держави?

2. Що ховалося за будівельними парканами «Укрбуду»

«Укрбуд» був одним із найбільш скандальних забудовників за всю історію Києва. Формат статті не дозволяє докладно розглянути це питання, тому зупинимося на стислій версії саме в аспекті добудови.

«Київміськбуд» провів аудит об’єктів «Укрбуду» і вже 24.01.2020 офіційно звернувся до секретаря РНБО, голови СБУ та міністра внутрішніх справ із проханням сприяти вирішенню виявлених проблемних питань.

(Док. 26 стор.)

Цей документ дуже яскраво демонструє масштаби «телефонного права», бо містить прохання:

1) — забезпечити потрібне рішення в судах — від районних та окружних і до Верховного;

2) — не подавати рішення суду, що набрали чинності, до виконавчої служби;

3) — зняти через суд арешти з ділянок;

4) — відкликати позови, вже подані органами влади;

5) — затвердити потрібну містобудівну документацію;

6) — поновити оренду землі чи змінити її цільове призначення;

7) — забезпечити видачу необхідної дозвільної документації.

І там лише питання з порушеннями законодавства, яких не встиг вирішити зі своїми зв’язками Максим Микитась.

Саме такий вигляд реально має побудова правової держави на шляху України до Європи. Керівник на 80% комунальної компанії виявляє, що «Укрбуд» — це велика шахрайська піраміда, яка залучає від громадян гроші на незаконне будівництво двох десятків житлових комплексів. Але він звертається до керівників ключових правоохоронних органів не з повідомленням про злочин, а з проханням тихенько легалізувати всі виявлені порушення. І правоохоронні органи, отримавши таке звернення, не мчать відкривати ще більше кримінальних справ для наведення порядку, а починають «чистити хвости».

І це лише земельно-будівельний бік медалі, а був ще й фінансовий.

Гроші залучали за найбільш захищеною і врегульованою спеціальним законом схемою через ФФБ. Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» прямо забороняє використовувати коштів інвесторів на щось, окрім встановленого об’єкта будівництва. Це має контролювати управитель, яким виступала ФК «Житло-Капітал»: доки забудовник не надає звітів і актів про використання вже переданих коштів, він не може отримати наступне фінансування.

Але кудись зникли мільярди гривень, що могло статися виключно у разі змови управителя і забудовника.

Є цікавіші питання, ніж просто зникнення коштів. Будівництва «Укрбуду» зупинилися 2019 року, бо начебто впали продажі й не було коштів. Але, згідно з офіційною звітністю, що раніше була доступна на сайті Нацкомфінпослуг, саме 2019 року до ФФБ ФК «Житло-Капітал» влилися найбільші надходження: сума грошей в управлінні за рік зросла на 8,4 млрд грн — з 18,9 млрд станом на 31.12.2018 до 27,3 млрд станом на 31.12.2019. Невідомо, чи ці шалені кошти реально були, чи під прикриттям краху «Укрбуду» на мільярди гривень просто виписали свідоцтва про участь у ФФБ і повісили це добудовувати на «Київміськбуд».

Дивна річ, але нічого не чути про пошук зниклих мільярдів, а ФК «Житло-Капітал» надалі залишається управителем. Усі старі забудовники — асоційовані члени «Укрбуду» — теж офіційно залишилися, а ХК «Київміськбуд» отримала можливість продавати нерозпродані квартири та будувати нові будинки на залишках землі, в обмін на що має покрити дефіцит і добудувати квартири для постраждалих інвесторів Микитася.

Про махінації «Укрбуду» правоохоронцям було відомо давно. Наприклад, МВС розслідувала справи про виведення грошей інвесторів, щонайменше, з 2015 року, а про факти незаконного будівництва — ще раніше, але результатів не видно.

З чим пов’язана така неефективність поліції, найлегше пояснити на прикладі одного з об’єктів «Укрбуду».

3. Кейс Татарова і МВС

Візьмімо розташований неподалік станції метро «Печерська» ЖК «Гвардійський». На перший погляд — звичайна житлова висотка бізнес-класу з дорогими квартирами. Але перші 150 млн грн інвестицій «Укрбуд» зміг зібрати у ФФБ, коли офіційно будував ще адмінбудівлю з районним відділом МВС.

Назва об’єкта не випадкова — його будували на ділянці, відведеній під будівництво саме райвідділу ГУ МВС в Києві. Але замість райвідділу випадково вийшов житловий будинок на 25 поверхів у зоні, де максимум висоти обмежений 27 м, на території громадських будівель і споруд, де будівництво житла не передбачене.

Незаконне будівництво без проблем легалізували, зважаючи на замовника, — спочатку ДАБІ видало дозвіл на вже частково побудований об’єкт, а наприкінці минулого року ДІАМ під керівництвом щойно призначеного голови НАБУ Семена Кривоноса ввела незаконне будівництво в експлуатацію. Пікантна подробиця: цю незаконну висотку побудували в тому самому кварталі, де розташований ДІАМ, але профільні чиновники порушень законодавства під своїми вікнами не помічали.

На відміну від розташованого на відстані всього 300 м від Нацгвардії ЖК «Аристократ», за який Максим Микитась отримав добре відому кримінальну справу, ніхто не цікавиться ситуацією з квартирами для МВС у ЖК «Гвардійський». Причина проста — його будує старе ГУ МВС, що перебуває на стадії ліквідації після створення поліції ще наприкінці 2015 року.

Кому спаде на думку перевіряти, чим займається орган влади, який давно мав бути ліквідований? А займається старий Главк МВС будівництвом житла — це такий собі таємний бізнес поліції. І лише з «Укрбудом» у них п'ять спільних житлових комплексів.

Ліквідатором старого Главку наразі є заступник голови вже нового ГУНП у Києві Віктор Нечитайло. Пан Нечитайло, за збігом обставин, добре розбирається в питаннях зловживань працівниками поліції, — він навіть захистив дисертацію під назвою «Розслідування зловживань впливом, вчинених працівниками правоохоронного органу». А керівником його дисертації був заступник голови офісу президента Олег Татаров, роль якого в діяльності «Укрбуду» теж добре відома.

Ось таке замкнене коло: поліція (не)розслідує кримінальні справи проти «Укрбуду», бо сама поліція є партнером в оборудках «Укрбуду».

4. Хто заплатить за бенкет?

За результатом аудиту «Київміськбуду», дефіцит для добудови квартир постраждалим інвесторам «Укрбуду» становив понад 2 млрд грн (у цінах 2020 року). За чий рахунок його планують покрити? Обікрасти Міністерство оборони?

Постраждалі інвестори часто використовують аргумент, що частину квартир має отримати МО, тож держава повинна допомогти з викупом вільних квартир — або пільговим кредитом. Справді, МО має отримати частину квартир, ось тільки частка за забудову їхніх ділянок удвічі-втричі нижча від ринкової.

«Укрбуд» отримав землі МО з грубим порушенням законодавства, без конкурсу, і мав передати йому, залежно від ділянки, від 3 до 8% побудованих квартир. Тимчасом ринкові умови в Києві — від 12% усіх площ на околиці до 20–25% у центрі отримує землекористувач, який надав свою ділянку під забудову (саме на таких умовах «Укрбуд» укладав договори з приватними землекористувачами). Прокуратура через суд досить успішно намагалася визнати незаконно укладені договори недійсними, а МО погоджувалося переукласти договори, але на близьких до ринкових умовах.

Ідеться не про копійки, а про забудову до 30 га в Києві, — це недоотримані МО 500–800 квартир для військових ціною 1–2 млрд грн. І ці квартири вкрали у військових, аби врятувати «рядового Микитася»: Кабмін, за зверненням МО,

прийняв розпорядження від 17.06.2020 № 772-р, яким заборонив МО захищати права МО в суді, хоч би як абсурдно це звучало.

5. Прибуток «Київміськбуду» не в бюджет Києва, а на добудову квартир жертвам «Укрбуду»

ПРАТ ХК «Київміськбуд» на 80% перебуває в комунальній власності територіальної громади Києва, тож 80% прибутків від своєї діяльності має віддавати в бюджет міста.

Добудова квартир постраждалим передбачає, що «Київміськбуд» заробить на забудові ще вільних ділянок, щонайменше, два мільярди, але ці гроші підуть не в місцевий бюджет, а на компенсацію вкраденого власниками «Укрбуду».

Правда, «Київміськбуд» під керівництвом пана Кушніра дуже вправно виводить майже весь прибуток через приватних підрядників, тож ці два мільярди можуть не дістатися ані місцевому бюджету, ані постраждалим інвесторам.

Приплюсуйте 1–2 млрд грн додаткових витрат із бюджету Києва на будівництво потрібної соціальної інфраструктури після легалізації всього незаконного будівництва «Укрбуду», і ви отримаєте ціну, яку державі та місту доведеться заплатити за виправлення наслідків дій пана Микитася з партнерами.

6. Що робити?

Постраждалим інвесторам краще згадати, що Україна обрала шлях до цивілізованої Європи. А в Європі публічні вимоги легалізувати грубі порушення забудовником законодавства, та ще й за рахунок держави

компенсувати інвесторам вкрадене приватними компаніями, скінчилися б погано.

Скільки постраждалих від діяльності «Укрбуду» написали заяви до правоохоронних органів про скоєння злочину й офіційно отримали статус постраждалого?

А скільки постраждалих звернулися бодай до управителя ФФБ з вимогою повернути гроші та сплатити штрафні санкції за порушення умов договору?

Навіть попередніх забудовників як таких, що не виконують своїх зобов'язань, ніхто офіційно не замінив.

Ані у влади, ані в ХК «Київміськбуд» немає жодних правових підстав задовольняти вимоги інвесторів «Укрбуду»: інвестори офіційно не є жертвами протиправної діяльності і жодних договірних відносин під державні гарантії з ними немає.

Політична кон'юнктура та обставини постійно змінюються. Раніше комусь було вигідно пообіцяти швидке вирішення проблеми з «Укрбудом» і роками водити постраждалих за ніс. Потім сплинуть строки притягнення до відповідальності за махінації з грішми інвесторів, влада зміниться, і вигідним може стати гучне покарання за незаконні дії з добудовою об'єктів «Укрбуду».

Історія з премією Коболєва в «Нафтогазі» занадто показова й легко може стати останнім цвяхом у труну з надіями інвесторів. Ані президенту «Київміськбуду», ані чиновникам ніщо не загрожує, якщо вони не знайдуть грошей на добудову. А якщо вони ці гроші знайдуть, то в майбутньому звинувачення від НАБУ за завдання збитків державі на мільярди гривень стануть дуже ймовірними.

То, може, постраждалим краще перестати марнувати час, написати заяви про скоєння злочину та вимагати в держави знайти гроші, що зникли, й заодно покарати винних? Такі дії ще й підтримку в суспільстві здобудуть, на відміну від спроб чинити здирство з держави під маніпулятивними гаслами.

А коли держава свого обов'язку не виконає, тоді в інвесторів з'явиться і законне право вимагати від держави або добудову квартир, або компенсацію збитків.

***

№ 1.377

Дайджест подій в Україні та навколо України від 11 березня 2023

Головне

1) 📌 Шевченківська "премія" як апофеоз нагородження непричетних, і тих, хто є кумом/сватом чи іншою пов'язаною родинними зв'язками, чи баблом з кодлою конкретного президента. Нагородження п@дара і принципово рашистськомовного ***портянкіна*** – це смачний плювок у пику українцям. Про ставлення лігва єрмакаки до цієї премії свідчить ігнорування дати нагородження. Пам'ятаєте знамените "посмердять і заспокояться"? ви вважаєте теперішніх іншими за папірєдників по типу азіріва чи собакєна? а дарма...

2) ***Баканов***, як виявилося, взагалі не в справі й аж ніяк не пов'язаний з тим, що відбулося. Такий собі "особистий друг Зеленського". Пам'ятаєте "не чіпайте моїх хлопців" паскуди ющенка? так ось, у мене ця фраза прямо стоїть перед очима.

3) Істерика рашистів з приводу назви "московія" – це індикатор того, що це надчутлива для їхньої пропаганди річ. Треба бити в цю дірку і далі, аж поки не зашкварчить.

4) Римському папахєну дуууууже до вподоби гроші хуйла у банку Ватокана. Тому критикувати його не можна. А до києва воно поїде тільки після аудиєнції у Москві.

5) Наші підрозділи вчора залишили Красногорівку на північ від Авдіївки :(

Теми доби

1) У Росії істерика з приводу перейменування її Україною на "Московію".

2) Скандальний журналіст Портніков став одним із лауреатів Шевченківської премії.

3) ДБР не порушувало кримінальних справ проти колишнього голови СБУ Баканова.

4) Папа Римський готовий відвідати Київ, але лише після Москви.

5) Патріарх РПЦ Кирило обурився виселенням УПЦ МП із Києво-Печерської Лаври.

1. Війна

1-1) Фронт

• На північній ділянці фронту на Харківщині та Луганщині відновилися запеклі бої. Окупанти намагалися прорвати українську оборону після потужних артилерійських обстрілів, проте успіху не мали. Також лінія фронту

не змінилася і на сході Донецької області, де ЗСУ відбили атаки вздовж річки Севрський Донець та на північ від автодороги Лисичанськ – Бахмут.На околицях Бахмута, на північ і на південь від міста найманці ПВК "Вагнера" люто атакують українські позиції, їм вдалося досягти часткового успіху на південній околиці.

Тривають важкі бої на околицях Авдіївки та Донецька, у Мар'їнці, Вугледарі та в районі Великої Новосілки. Російські війська майже витіснили підрозділи ЗСУ із Красногорівки, що створює загрозу для оборонців Авдіївки. На решті ділянок лінія фронту не зрушила з місця.

Командувач Сухопутними силами генерал Сирський заявив, що запеклі бої на східному фронті мають мету виграш часу для накопичення резервів і підготовки до контрнаступу, "який уже не за горами".

• На Черкащині українські підрозділи ППО збили розвідувальний безпілотник та ракету. Російська армія обстріляла Запоріжжя ракетами комплексу ППО С-300. Пошкоджено об'єкт життєзабезпечення міста.

• Під обстріл із Кінбурнської коси потрапив Очаків. Речник Оперативного командування "Південь" Гуменюк повідомила, що українські військовослужбовці працюють над тим, щоб відтіснити російські війська від правого берега Дніпра вглиб окупованої території, що дасть можливість зменшити кількість обстрілів Миколаївської, Херсонської та Дніпропетровської областей.

• Спецпідрозділ "Кракен" знищив ударними дронами 2 вежі спостереження в Брянській та Курській областях РФ, з яких коригувалися удари російської артилерії та які призначені для стеження за українською територією.

• Міністр внутрішніх справ Клименко заявив, що майже всі підрозділи "Гвардії наступу" вже укомплектовано особовим складом, триває набір до резерву.

Він також повідомив, що незабаром буде офіційно запущено базу воєнних злочинців, якою Україна неодмінно поділиться із західними партнерами. З його слів, до бази вже внесено відомості про 2018 тис. російських громадян та українських колаборантів.

• За інформацією Генштабу, російське командування вимагає від мобілізованих із "ДНР" та "ЛНР" відмовлятися від паспортів "республік", отримати російські паспорти та підписати довготермінові контракти. Інакше їхні сім'ї загрожують позбавити всіх виплат та соцзахисту, який передбачено для російських військовослужбовців.

• Координаційний штаб із поводження з військовополоненими повідомив, що окупаційна влада дозволила представникам Міжнародного комітету Червоного Хреста відвідати українських полонених у Донецьку та Горлівці.

Після теракту в Оленівці окупанти розвезли бійців "Азова" по різних місцях, і наразі дуже важко встановити їхнє місцезнаходження.

1-2) Тил

• Після включення до списку санкцій букмекера Parimatch, на його рахунках в Україні зависли приблизно 250 млн грн ставок, які зроблено гравцями. Компанія потрапила під санкції через те, що працює й у Росії. Президент Зеленський заявив, що санкції проти пов'язаного з Росією грального бізнесу перекривають "схеми" відмивання коштів на десятки мільярдів гривень, а його указ щодо цієї галузі не буде останнім.

• Держбюро розслідувань повідомило, що не порушувало кримінальних проваджень проти колишнього глави СБУ Баканова. Службова перевірка СБУ не знайшла порушень у діях Баканова. Його було звільнено з посади 18 липня, разом із ним було усунуто генпрокурорку Венедиктову.

• Патріарх Російської православної церкви Кирило (Гундяєв) звернувся до Папи Римського та до ООН із закликом перешкодити виселенню ченців УПЦ [Московського патріархату] з Києво-Печерської Лаври. Міністр культури та інформполітики Ткаченко пригрозив представникам УПЦ МП кримінальною відповідальністю за крадіжку та вивезення із Лаври музейних експонатів, мощів святих тощо.

2. Україна та світ

• Віцепрем'єр-міністр із європейської та євроатлантичної інтеграції Стефанишина стверджує, що Україна вже виконала "майже 80 %" вимог Угоди про асоціацію з ЄС.

• У відповідь на петицію на сайті президента Зеленського про перейменування Росії на "Московію" речник МЗС РФ Захарова заявила, що в Україні й далі тривають спроби створення "анти-Росії". Представник РФ у Раді Безпеки ООН Небензя зажадав скликання 14 березня термінового засідання для обговорення "русофобії". Росія головуватиме в Раді Безпеки ООН з 1 до 30 квітня.

• Колишня президентка Естонії Кальюлайд закликала західних партнерів якнайшвидше надати Україні винищувачі, щоби прискорити перемогу над Росією. Командувач ВПС Фінляндії Керенен заявив, що прем'єр-міністр Марін перед візитом до Києва не обговорювала можливості постачання Україні винищувачів F/A-18 Hornet.

Співголова блоку "Союз 90/Зелені" Нуріпур вважає, що Німеччина має прискорити постачання воєнної допомоги Україні.

Міністр оборони Данії Поульсен заявив, що постачання танків Leopard I Україні розпочнуться цієї весни.

• Радник президента США з нацбезпеки Салліван обговорив із президентом Грузії Зурабішвілі закон про "іноземних агентів", а також проведення реформ із метою набуття країною статусу кандидата в члени ЄС. Салліван наголосив на важливості контролю за транзитом до Росії територією Грузії підсанкційних товарів та припинення спроб ухилення від західних санкцій.

За інформацією агентства Bloomberg, ЄС планує звернутися до третіх країн, зокрема, до Туреччини, Об'єднаних Арабських Еміратів та Казахстану, які торік суттєво збільшили імпорт технологій та передових товарів із Європи, із закликом посилити торговельний контроль для запобігання обходу російськими компаніями західних санкцій.

• Папа Римський Франциск заявив, що готовий відвідати Київ, але лише за умови, що його приймуть у Москві. З його слів, війну в Україні підживлюють інтереси "не лише Росії, а й інших імперій". Він підтвердив, що готовий до переговорів із російським президентом Путіним.

• Путін має намір у вересні взяти участь у саміті глав держав "Великої двадцятки" в Індії.

• Поліція Молдови попередила, що 12 березня в столиці країни заплановано проведення мітингу проросійської партії "Шор" із подальшими масовими заворушеннями для дестабілізації політичної ситуації. Глава та фактичний власник партії бізнесмен Шор переховується від молдавського правосуддя в Ізраїлі після винесення судом рішення про його тюремне ув'язнення на 7,5 років за крадіжку понад $1 млрд із банківської системи країни. Є багато свідчень фінансування партії Росією. Попри це вона змогла провести своїх депутатів до парламенту країни та до місцевих органів влади. Партію та її власника внесено до санкційного списку США.

• Президент США Байден подовжив ще на 1 рік санкції проти Ірану, які було запроваджено ще 1995 року.

Іранське інформаційне агентство IRIB оголосило, що країна підписала контракт із Росією на постачання винищувачів 4 покоління Су-35. Ізраїльські ЗМІ повідомили, що РФ надасть Ірану 24 таких винищувачів, і це порушить баланс сил у регіоні.

• Білоруський президент Лукашенко намагається знайти можливості фінансування свого режиму "дружніми країнами". Після візиту до Китаю наступним стане Іран. Лукашенко відвідає Тегеран для зустрічі переговорів з президентом Раїсі для обговорення двосторонньої співпраці.

• Міністром оборони Китаю став генерал Лі, який із 2018 р перебуває під санкціями США за співпрацю з військово-промисловим комплексом та спецслужбами Росії.

• Польща проводить переозброєння своєї армії. Вона витрачає 4 % ВВП на оборону, що у 2 рази перевищує норматив НАТО. Уряд країни розмістив замовлення на 250 танків Abrams та 1000 південнокорейських танків K2, купує новітні РСЗВ HIMARS, K9 й K239 Chunmoo MRL, гелікоптери AH64 Apache та винищувачі. Ці закупівлі разом зі збільшенням чисельності до 300 тис. військовослужбовців зроблять Військо польське найбільшою армією Європи.

3. Київ

• У столиці повністю відновлено водо- та теплопостачання всіх районів після усунення пошкоджень об'єкта інфраструктури, у який влучила російська гіперзвукова ракета "Кинджал".

4. Тренди

• Комітет Шевченківської премії нарешті визначив переможців у 7 номінаціях. Це сталося вже після традиційної дати нагородження – дня народження Шевченка. **У номінації "Публіцистика, журналістика" премію отримає скандальний журналіст Портніков, який працював на будь-яку владу, але чомусь вважається "опозиційним". У 2013 р він брав участь у рейдерському захопленні телеканалу ТВі, Портніков принципово говорить та пише російською, ігноруючи українську.** На думку низки експертів, лауреатами премії вкрай рідко стають українці, які відомі всій країні. Як правило, нагородження відбувається кулуарно.

Голова номінаційного комітету премії Макаров повідомив, що не знає, чому Офіс президента не опублікував 9 березня указ про нагородження, хоча його проєкт було подано вчасно. Натомість у день народження Шевченка Зеленський провів у своєму Офісі зустріч із діячами культури та мистецтв.

***

№ 1.378

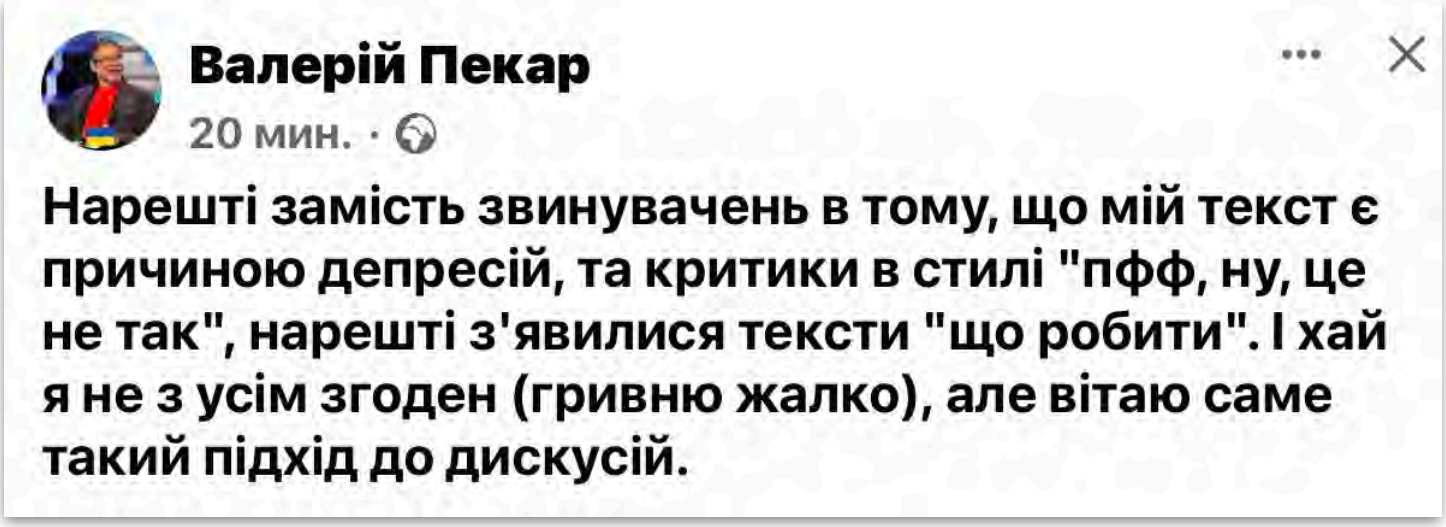

2023-03-12

Будкин Сергей

Вчора була дуже цікава розмова відносно того, **що треба зробити для того, аби Україна не потрапила назад в пастку колійності** (це коли країна їде якоюсь своєю колією, яка вочевидь веде не туди, потім доля їй дає шанс якимсь шоком, внутрішнім (революція), або зовнішнім (криза, війна) вийти з цієї колії та змінити свою долю на краще, змінити свою суспільну угоду та перейти на траєкторію наздоганяючого та випереджаючого росту, але країна знов і знов цей шанс упускає та повертається в свою звичну колію (десь тут має вступити музична партія Братив Гадюкіних з піснею «Червона фіра»).

В світі небагато країн, які вийшли з пастки колійності та трансформували себе протягом відносно короткого проміжку часу, більшість з них – в Південно-Східній Азії (Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Японія, але не тільки - та ж Фінляндія після Другої Світової Війни, зараз до цих країн має шанс приєднатися Китай і Бразилія, хоча останні події в обох країнах, схоже, приведуть їх назад до їхніх історичних колій, різних в кожному з цих випадків, але таких, що на виході дають один і той же результат – низький сталий економічний ріст, який не дає їм можливості наздогнати 25-30 найзаможніших країн світу). Але, наприклад, Південна Африка мала шанс – і повернулася назад в колію. Колумбія мала шанс відійти

від традиційної латиноамериканської колії «армія - церква - ліві ідеї», але зараз, схоже, повертається в неї.

В Російській Імперії періодом можливого виходу з колії був 1917 рік, але, за дуже влучним визначенням Бердяєва, «С февраля по октябрь 1917 года перед восхищенным русским взглядом прошли парадом все возможные партии и идеи. И что же выбрал русский человек? То, что имел: царя и державу». Про вибір України в 1917 році в мене немає такої ж влучної цитати, але якщо хтось її знає, то підкажіть, будь ласка.

Закінчення війни, яким би воно не було, дасть шанс Україні вийти з колії і перевинайти себе як країну.

Але,

як показує досвід попередніх шоків (криза 1997 року, перший Майдан, криза 2008 року, другий Майдан), країна дуже швидко повертається в звичну колію.

Наша колія – це спроба приватизації влади без уваги на суспільні настрої (і з цієї точки зору Кучма не дуже сильно відрізняється від Ющенка, а Янукович – від Порошенка, бо кожен з них вважав, що народ його любить і проголосує так, як народу буде сказано з білбордів), різноформатні «любі друзі» біля та при владі, а також абсолютна впевненість в тому, що Європа та Штати нам щось винні і тому або заплющать очі на щось, або все одно дадуть гроші, бо куди ж вони дінуться, навіть якщо ми не будемо виконувати власні обіцянки (вся історія виконання програм МВФ при кожному з президентів – найкраща ілюстрація цього).

Моє найбільше побоювання того, що буде з країною після війни, якраз полягає в тому, що шанс на зміну суспільної угоди буде втрачено,

бо

країна знову вдасться до улюбленої справи – спробувати трохи на*бати донорів, аби гроші були, а для цього нічого робити не треба було.

> Щоб підписати якісь зобов`язання, виконати з 15 перші два пункти, отримати перший транш – і після цього вирішити, що можна більше нічого не робити, бо як же ж ми можемо оце все виконувати?

При цьому найцікавіше в тому, що

> зазвичай винною в тому є Європа (це сарказм, якщо що), бо Венеціанська Комісія чогось не те робить і яке взагалі право вони мають ставити нам якісь умови, ми ж їм все пояснили?
>
> Або МВФ погодиться на те, що ми щось не виконаємо, а як не погодиться – то це не ми, це вони виставили нам такий список умов, ну а

що ми під ним підписалися – то ж гроші треба було, транш, думали, що потім якось відпетляємо.

А паралельно з цим будуть йти інвестиції з різних джерел. І приватні іноземні інвестори років через два-три, коли романтизм у відношенні України спаде, а бізнес треба буде робити, знайдуть себе в тому становищі, в якому знайшли себе попередні генерації іноземних інвесторів (деякі з яких зараз гроші Україні на допомогу дають і чималенькі, але чесно кажуть – наш досвід у вашій країні в дев`яностих (нульових, десятих) настільки негативний, що ми не бачимо можливості, що наші акціонери або рада директорів приймуть рішення про те, що ми хочемо знову вступити в цю річку, бо з нашої точки зору вона не була чистою карпатською водою, а мутним потоком, більше схожим на прорвану каналізацію.

Я думаю, багато хто з тих, хто читає мене, знає приклади таких інвестицій

– Львівська Тютюнова Фабрика, Вудінвест (деревообробні виробництва ІКЕА в Україні, які були в дев`яностих роках – ви будете здивовані, але ІКЕА була в Україні вже в 1995 році у вигляді двох заводів), PORR Україна (найбільша австрійська будівельна компанія, в основного акціонера якої при слові «Україна» ніяких слів, окрім матерних, які йдуть після слів «Бескідський тунель», немає), Одеський пивзавод «Чорномор» (оооо, це та ще історія з британськими інвесторами, яких в кайданах виводили зі сборів акціонерів)). І іноземці зіштовхнуться з нашою правоохоронною та судовою системою – і після цього зіткнення слово «Україна» з їхньої карти світу просто пропаде.

Тому я чим далі, тим більше думаю про те, що

треба зробити для того, аби наприкінці кінців вийти з колії і почати рух сталого розвитку економіки.

Саме сталого, щоб як Польща – за винятком двох років, приріст ВНП близький до середнього 4.2% за період з 1995 до 2022 року.

І зробити щось, що було б гарантією виходу з колії назавжди, щось кардинальне, незворотнє і разом щось таке, що можна пояснити пересічному громадянину і він це підтримає.

1. Судова система

Я не знаю чи треба переконувати когось в тому, що наша судова система є величезним гальмом розвитку країни. Мені здається, що ті, хто її будував, дуже добре читали Карла Маркса з його **«Право — это воля правящего класса, возведённая в закон и принуждаемая к исполнению государственными механизмами»**.

Правляча верхівка, слава Богу, в нас змінюється, але **кожна нова влада сприймає судову систему як інструмент реалізації саме своєї волі**.

Чи ви пам`ятаєте хоч один великий процес (перш за все економічного характеру), який влада програла?

Саме тому

> **— в нас немає нормальних акціонерних договорів, немає нормальної практики приватно-державного партнерства і т.п., і т.д.**

Але ж ми хочемо в ЄС?

Тому хто нам заважає одразу, вже сьогодні, прийняти закон про те, що вищою судовою інстанцією в країні є ***European Court of Justice***?

> Який нам все одно доведеться приймати тоді, коли ми будемо (дай Боже) приєднуватися до ЄС, бо **примат загальноєвропейської судової інстанції над національними є одним з наріжних каменей ЄС**.
>
> І також прийняти закон про призначення суддів, який би копіював ті закони, які є і діють в ЄС.
>
> Аргумент про те, що таким чином ми будемо поступатися частиною суверенітету в цьому випадку не підходить, бо ми все одно будемо це робити і будемо поступатися цією частиною суверенітету, якщо ми йдемо в ЄС.

При цьому пояснити необхідність цього пересічному громадянину дуже просто, а можливість апеляції до ECJ як останньої судової інстанції дуже підвищить інвестиційну привабливість післявоєнної України.

Альтернативний варіант – прийняти закон про те, що найвищою судовою інстанцією в Україні є High Court of Justice в Лондоні. Бо вони все одно є останньою інстанцією в переважній більшості економічних «розборок» в країні, в якій головним іноземним інвестором є Кіпр, тому з точки зору приватних акціонерів українських компаній це буде просто фіксацією фактичного статус кво, а державі доведеться подумати двічі перед тим, як подавати в суд на іноземного інвестора.

Тут також є багато прецедентів – Privy Council в Лондоні і досі є найвищою судовою інстанцією для багатьох країн, які були британськими колоніями, а Сінгапур свідомо повернув цю норму в своє законодавство після того, як відокремився від Малайзії в 1963 році (вона була, коли Сінгапур був колонією, потім була анульована, бо Сінгапур став штатом Малайзії), аби дати іноземним інвесторам впевненість в неупередженості судової системи острова-держави, і вона діяла до 1993 року, коли Сінгапур вирішив, що цю

норму можна відмінити, бо рівень довіри до судової системи Сінгапура вже достатньо високий.

2. Гривня

Країні також ніхто не забороняє ввести євро як свою єдину грошову одиницю. В світі є багато прикладів того, що країни використовують валюту іншої країни як єдину грошову одиницю – Чорногорія використовує євро (хоча не є членом ЄС), Панама та Еквадор використовують американський долар, а багато країн Тихого океану використовують австралійський або новозеландський долар. Всіх їх об`єднує одне – бажання поставити себе в такі умови, в яких у країни немає вибору, ніж балансувати свій бюджет, бо можливості надрукувати трохи грошенят в неї просто немає – емісійний центр знаходиться за межами країни. В результаті, наприклад, Еквадор має темпи росту економіки більші, ніж середні по Латинській Америці.

Після війни у країни буде дуже великий ризик того, що в умовах величезного припливу інвестицій та пов`язаного з ними притоку валюти, гривня може надто укріпитися відносно світових валют і наша економіка втратить конкурентоздатність. Або інший ризик – того, що задля того, аби курс не зростав, надрукують багато гривні, а потім потік інвестицій пересохне, як він це вже робив в минулі роки, валютні накопичення країна проїсть (як показує досвід «крєпкіх хозяйствєнніков» для цього багато часу не треба), вся ця надрукована в ситі рік-два гривня лишиться на ринку і знову будемо згадувати минуле з його 176 000 купонокарбованців за долар. Введення в обіг євро як єдиного законного засобу платежу в країні призведе до того, що країна буде поставлена перед необхідністю мати збалансований бюджет, іноземним інвесторам не треба буде розмірковувати над тим, як захиститися від ризиків стрибків курсу валюти, а вкладники банків відчують себе більш захищеними.

Це, дійсно, трохи ідеалістична картинка та й гривню жалко, але цікаві думки читачів з цього приводу. А поки на замовлення Сергія з Сіднея поставимо хорошу пісню.

***

№ 1.379

Selenskyjs Nicht-Einladung ist „Beispiel für Heuchelei“

UKRAINE-MINISTER KRITISIERT OSCAR-AKADEMIE

Selenskyjs Nicht-Einladung ist „Beispiel für Heuchelei“

Quelle: BILD 11.03.2023

Von: PAUL RONZHEIMER

11.03.2023 - 11:58 Uhr

Der ukrainische Außenminister Dmytro Kuleba (41) hat mit scharfen Worten kritisiert, dass Ukraines Präsident Wlodymyr Selenskyj (45) nicht bei der Oscar-Gala sprechen darf.

Kuleba sagte BILD am SONNTAG: „Ich denke, wenn ‚All Quiet on the Western Front‘ einen Oscar als bester ausländischer Film erhält, während Präsident Selenskyj, der kämpft, das Land führt, den größten Krieg seit dem Zweiten Weltkrieg in Europa kämpft, nicht zu den Oscars sprechen darf, wird man kein besseres Beispiel für die Heuchelei von Top-Managern und Produzenten der Filmindustrie finden können.“

Kuleba sagte BILD am SONNTAG weiter:

„Das Wort lächerlich reicht nicht aus, um diese Heuchelei zu beschreiben. Ich stelle die Qualität des Films nicht infrage. Ich sage nur, Leute, wenn ihr dabei seid, einen Film über den Krieg zu prämieren, und ihr nicht erkennt, dass jemand anderes gerade dann, wenn ihr Champagner trinkt und schöne Kleider und Diamanten tragt, keine echte Geschichte aus dem Krieg hören will, der hier und jetzt stattfindet, dann stimmt etwas nicht mit euch.“

Was Kuleba meint: Wenn bei den Oscars glamourös gefeiert wird und sogar der Antikriegsfilm „Im Westen nichts Neues“ ausgezeichnet werden könnte, sollte man die Schrecken des aktuellen Kriegs in der Ukraine nicht ausblenden. Denn das sei Heuchelei.

***

Неприглашение Зеленского - "пример лицемерия"

Министр иностранных дел Украины Дмитрий Кулеба (41 год) резко раскритиковал, что президенту Украины Вольмиру Зеленскому (45) не разрешается выступать на гала-концерте "Оскар".

Кулеба сказал BILD в ВОСКРЕСЕНЬЕ: "Я думаю, что если "Все тихо на Западном фронте" получит Оскар за лучший иностранный фильм, в то время как президент Селенский, который сражается, возглавляет страну, ведет самую большую войну со времен Второй мировой войны в Европе, не разрешат говорить с Оскаром, нельзя будет найти лучший пример лицемерия.

Кулеба продолжил BILD в ВОСКРЕСЕНЬЕ:

"Словца смешно недостаточно, чтобы описать это лицемерие. Я не сомневаюсь в качестве фильма. Я просто говорю, ребята, если вы собираетесь наградить фильм о войне, и вы не понимаете, что кто-то другой, когда вы пьете шампанское и носите красивую одежду и бриллианты, не хочет слышать реальную историю о войне, которая происходит здесь и сейчас, то с вами что-то не так".

Что означает Кулеба: Если Оскар празднуется гламурно и даже антивоенный фильм "Ничего нового на Западе" не может быть награжден, ужасы нынешней войны в Украине не следует игнорировать. Потому что это лицемерие.

***

Министр иностранных дел Дмитрий Кулеба резко раскритиковал то, что президенту Украины Владимиру Зеленскому не разрешили выступить на церемонии вручения

"Оскара"

Об этом он сказа в интервью BILD am SONNTAG.

"Я думаю, что если фильм "На западном фронте без изменений" получит "Оскар" за лучший иностранный фильм, а президенту Зеленскому, который воюет, руководит страной, ведет величайшую войну со времен Второй мировой войны в Европе, не позволят выступить на "Оскаре", то лучшего примера лицемерия топ-менеджеров и продюсеров в киноиндустрии вы не найдете", - сказал Кулеба.

Также он добавил, что люди, которые собираются награждать фильм о войне, и пьют шампанское в то время, как в Украине идет война, о которой они не хотят знать правду, являются лицемерами.

***

№ 1.380

Виграти війну, програти мир: інерційний сценарій

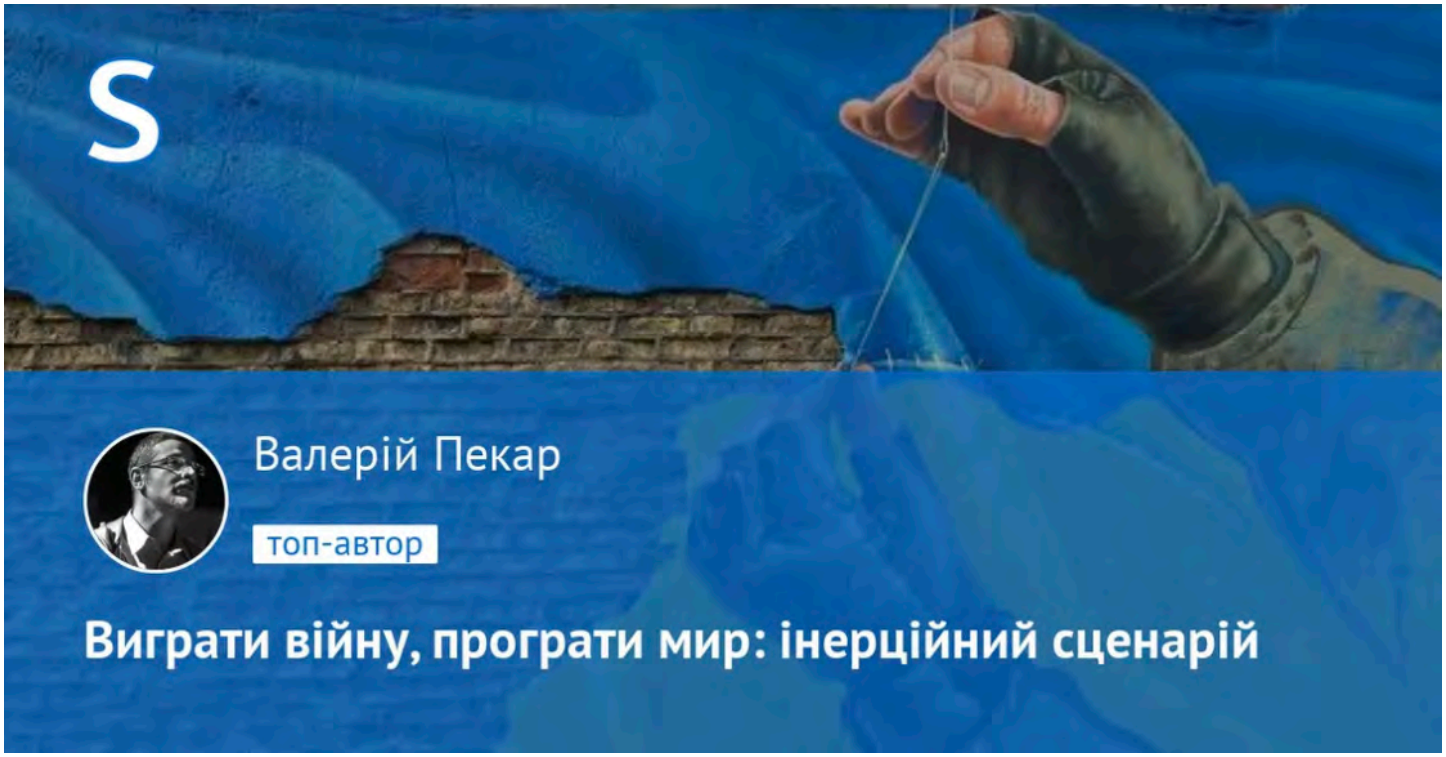

2023-03-09

Валерій Пекар

Я все це давно написав і дуже не хотів публікувати. Бо ж у такий важкий час треба передусім піднімати дух, а не говорити неприємні речі. Але й промовчати також не можна.

«Виграти війну, програти мир» — цю формулу вже кілька місяців активно використовує понад десяток українських політологів та журналістів; мені не вдалося встановити авторство, хоча, схоже, хронологічно вперше формула прозвучала з вуст Девіда Вільямса, який перефразував вислів з виступу Урсули фон дер Ляєн на конференції з відновлення України в Луґано, а вона походить аж із доктрини Трумена 1947 року.

При прогнозуванні майбутнього завжди в полі зору з'являється так званий інерційний сценарій — найбільш ймовірний сценарій, який настає, якщо суб'єкти нічого не роблять, аби перейти на інші, кращі, бажаніші, менш імовірні сценарії, які потребують активного втручання.

Я хочу, щоб ми усвідомили інерційний сценарій.

У мене нема сумнівів щодо нашої перемоги у війні.

> Там також не все просто (росія зазнала поразки, але Україна ще не перемогла, і нині росія робить все можливе, щоб поразка була взаємною, бо це виправдовує її власну поразку; детальніше описано тут).

Але на війні принаймні зрозуміло, що робити, і не лише на тактичному рівні (ЗСУ б'є ворога, весь народ підтримує й допомагає), а й на рівні стратегії (див. Маніфест сталого миру «Світ після нашої перемоги»). Отже, робимо що треба й наближаємо нашу перемогу.

З цієї точки дивимося далі. Який стан справ маємо одразу після перемоги?

1. Ми перемогли.

Перехід від війни до миру набагато складніший за перехід від миру до війни. Країна втратила сотню тисяч кращих людей. Країна лежить у руїнах, деякі міста зруйновані вщент, в окремих регіонах справжня гуманітарна катастрофа. В бюджеті величезна діра, адже економіка сильно скоротилася. Наші найкращі люди, військові повертаються додому виснажені, в першому пріоритеті для них відновлення здоров'я й облаштування. Так само виснажена значна частина активної меншості тих, хто невпинно працював на перемогу в тилу. Все суспільство уражене важкою травмою.

2. Реформи не зроблені — вони «не на часі», та ніхто особливо й не збирався їх робити

Україна не виконала взяті на себе зобов'язання, відповідно не отримує ні достатніх грошей на відновлення від міжнародних партнерів та донорів, ні членства в Євросоюзі. Українська політична верхівка наполягає і на грошах, і на членстві ("спочатку євроінтеграція, потім реформи", "переможців не судять", "ви нам винні, бо ми вас врятували" тощо), але міжнародних партнерів ця риторика не переконує. По-перше, вони не забули численні попередні обмани. По-друге, вони бояться появи нової когорти олігархів, що постануть на розкраданні їхніх грошей, а їм потім відповідати перед своїми виборцями. По-третє, нікому в ЄС не потрібна велика країна, яка є проблемою, а не можливістю.

3. Відновлення країни поставлене на паузу

Завершення воєнних дій і воєнного стану актуалізує питання про повернення чи неповернення тих, хто виїхав: європейські уряди будуть м'яко виштовхувати тих, хто не вкорінився, та стимулювати вкорінюватися тих, хто може (адже всім потрібні освічені працьовиті люди). Перед мільйонами сімей стоятиме вибір: жінки з дітьми повертаються додому до чоловіків чи чоловіки приєднуються до своїх сімей. Рішення ухвалюватиметься відповідно до оцінки ситуації на той момент.

4. В Україні нема достойно оплачуваної роботи, адже робочі місця у приватному секторі потребують приватних інвестицій, а державний сектор і так перевантажений.

Умови для створення власного бізнесу не витримують порівняння з сусідами (значна частина бізнесів вже релокована в країни центральної та східної Європи). Школи та лікарні, без яких життя неможливе, відновлюються в мінімальних обсягах. Щойно звільнені території і вщент зруйновані міста потребують величезних коштів просто для початку життя. Інфляція, втримана у 2022-2023 завдяки міжнародній допомозі, починає розкручуватися — адже за відсутності донорських грошей на відновлення держава буде вимушена включити друкарський верстат, щоб відбудувати хоча б критичну інфраструктуру.

5. Ситуація погіршується, але не викликає протесту:

> — в Україні зазвичай протестують проти несправедливості, а не проти погіршення умов життя, і стається це внаслідок раптових подій, а не повільного "варіння жабки на слабкому вогні".

Та й нема кому протестувати:

> — активна меншість виснажена, а ще, можливо, розколота штучними чварами.

Підконтрольні медіа та дописувачі соцмереж клеймлять будь-яку критику влади як підрив національної єдності. До речі, російська пропаганда також нікуди не поділася, навіть якщо росія вже починає колапсувати під впливом військової поразки.

6. Контроль над 1) всіма правоохоронними органами (включаючи антикорупційні), над 2) парламентом та 3) медіа належить *одній невеликій групі людей*.

Олігархи, які зазвичай в українській історії підтримували політичний плюралізм заради власних інтересів (і тим самим в окремих випадках грали позитивну роль), внаслідок війни фактично зійшли зі сцени.

Реформа децентралізації відкочується назад, місцеві лідери поставлені перед вибором: присягнути центральній владі чи бути репресованими, принаймні

обмеженими у можливостях та облитими брудом, і вже точно не маючи ресурсів на відновлення.

7. Політична верхівка отримує повний контроль над життям в розореній країні й не розуміє, що задля відновлення треба цим контролем частково поступитися.

> Діалог між українською владою та міжнародними партнерами нагадує діалог між автопілотом та автовідповідачем.

В кращому випадку євроінтеграція рухається за сценарієм "Дитячий садок", хоча правильно було би назвати його ***"Orban.ua"***

> — ми стаємо схожими на велику Угорщину, де формально є демократія, вільний ринок та верховенство права, а фактично контроль над політикою, економікою та медіа зосереджений в руках одного клану, який протиставляє свою країну Європі та роздає трохи грошей вдячним патерналістам обмін на незмінну підтримку (ймовірність, що таку країну радо приймуть в ЄС, невелика).

В гіршому випадку маємо російський по суті сценарій "Вбити дракона і стати драконом", що означає ***посмертну перемогу путіна***.

8. На цьому тлі згортаються ключові реформи попередніх років, а люди, що їх втілювали, ризикують потрапити до в'язниці (подібні кейси добре відомі від початку 2023).

За кулісами цієї сцени стоять персонажі, близькі до російських спецслужб (всі прізвища відомі). Корупційна вертикаль замикається нагорі, антикорупційні органи під контролем, наглядові ради зруйновані, громадські організації або куплені (не завжди за гроші, часто за доступ до медіа та у владні кабінети), або виштовхані на маргінес. Придворні позитивні блогери пояснюють народу простою мовою, чому так і треба.

9. Найбільш політично небезпечною групою є популярні військові та волонтерські лідери.

Найпопулярніші та найактивніші з них "знімаються з дошки" кримінальними процесами щодо перевищення повноважень, порушення правил та ухвалення рішень, що завдали матеріальних збитків державі (думаю, ви прекрасно розумієте, наскільки в час війни офіцери та генерали перевищували повноваження, а волонтери порушували правила). Виснаження суспільства, величезний незадоволений запит на справедливість та усвідомлення масштабу наших втрат вимагають помсти хоч комусь. Протести маргіналізуються, заяви про вищість правосуддя над справедливістю в умовах низької правової культури не чутні.

10. Оскільки міжнародні партнери 1) не надали ні грошей, 2) ні членства в Євросоюзі, народу оголошується, що Захід нас кинув, злив й обманув.

Ця зрозуміла й очевидна теза добре пояснює бідність та розруху, безробіття та зростання цін. Наступні 25 років українці переживають гостру образу за таку поведінку Заходу. Ми перетворюємося на націю ображених переможців, нездатну зробити висновки (їх роблять або переможені, або успішні переможці). Тут приходить Китай із дуже вигідними пропозиціям кредитів… Західні інтелектуали мудро качають головами, повторюючи фразу "Україна ніколи не змарнує шансу змарнувати всі шанси". Так минає покоління. Все, що буде після цього, — то вже інше покоління, інша історія.

Особливість інерційних сценаріїв (нагадаю, інерційний — це найбільш ймовірний сценарій, який настає, якщо суб'єкти нічого не роблять) завжди полягає в тому, що вони сформовані трендами, які дуже добре проглядаються. Це ж альтернативні сценарії формуються активними діями суб'єктів, непоміченими чи новими трендами та "чорними лебедями" (джокерами), а інерційний завжди добре видимий. Божі млини мелють повільно, і через це раптових подій майже не буває — все, що сталося з нами протягом десятків років, було передбачено тими, хто спостерігав за трендами.

Тому, якщо вам не подобається написане, варто спочатку пройтися по пунктах і спитати себе, з якими конкретно пунктами ви не згодні через те, що описані там тренди ви заперечуєте. І потім оцінити, наскільки ваші заперечення впливають на всю картину. І подумати, що саме ви можете зробити.

Зазвичай інерційний сценарій нікому не подобається, викликає відразу й огиду. Для того він й існує, щоб мотивувати до його відвернення. Адже хороші (бажані) сценарії потребують наполегливих та скоординованих зусиль активної меншості — тих соціальних сил, які здатні подивитися в майбутнє й діяти заради його поліпшення. Активна меншість завжди визначає напрямок розвитку, а пасивна більшість — його швидкість. Але активна меншість може бути виснажена, розпорошена, розколота, обезголовлена, принижена, витіснена з публічного простору. І тоді інерційний сценарій майбутнього розгортається так, як його формують потужні тренди сьогодення.

Було би правильно завершити текст закликом до спільної роботи та нарисом плану дій, щоб перейти з рейок інерційного сценарію на бажаний.

Але я тут поставлю крапку.

Бо ми ще не пройшли етап усвідомлення, не дійшли до етапу, коли розуміння стану справ спонукає до рішень та дій.

Пам'ятаєте цикл полковника Бойда "спостереження — оцінка — рішення — дія"? Щоб відсахнутися від прірви, треба спочатку в неї зазирнути.

Ласкаво просимо, зазирайте.

Add

Цикл OODA

Цикл СОРД (англ. OODA, O — observe, O — orient, D — decide, A — act) — концепція, розроблена Джоном Бойдом[en] у 1995 році, також відома як «петля Бойда»[1]. СОРД — це кібернетичний самовідтворюваний і саморегулюючий цикл, що має у своїй структурі 4 процеси: спостереження, орієнтація, рішення, дія. Модель СОРД припускає багаторазове повторення петлі дій: відбувається реалізація принципу зворотного зв'язку. Згідно з Бойдом, будь-які процеси, що відповідають дійсності, діють у безперервному циклі, постійно взаємодіють з навколишнім середовищем і враховують його постійні зміни[2].

Ідеї Д. Бойда склалися на основі праць таких відомих дослідників, як Жан Піаже, Людвіг фон Берталанфі, Томас Кун, Майкл Поланьї, Норберт Вінер, Грегорі Бэйтсон.

1. Концепція СОРД

Свою концепцію Д. Бойд розробляв для армії США. У зв'язку з цим СОРД спочатку ставив своїм завданням пояснення причин поразок і перемог між противниками. Згідно з концепцією Д. Бойда, обидві сторони, що вступають у військовий конфлікт, діють і приймають рішення у межах своєї петлі СОРД.

Існує два основних способи досягнення перемоги над супротивником:

> **1) зробити свої цикли дій більш швидкими або 2) поліпшити якість прийнятих рішень.**

1) Перший варіант дозволить діяти на випередження і змусить противника реагувати на дії (більш швидка петля дій, ніж у супротивника).

2) Другий шлях — прийняття рішень, які (1) найкраще відповідають даній ситуації, ніж рішення супротивника або ж (2) добитися погіршення рішень з боку противника.

У деяких випадках противника може не бути, але у такому разі його замінює зовнішнє середовище.

2. Складові елементи СОРД

СОРД складається з 4 елементів:

1) ***Спостереження*** (англ. *Observation*) — процес ***перетворення змін*** у зовнішньому і внутрішньому (елементи зворотного зв'язку) середовищі ***у форму сигналів-даних***, що використовуються в подальшому. Інформацію можна збирати із зовнішніх і внутрішніх джерел. Якість та швидкість збору інформації визначає ефективність прийнятих рішень.

2) ***Орієнтація*** (англ. *Orientation*) — ***процес оцінки даних відповідно до контексту, наділення даних сенсом***. Швидкість і якість цього етапу залежать від того, скільки існує вже сформованих планів. Якщо їх мало або немає, то буде витрачатися час на їх розробку. Орієнтація — найскладніший етап у всьому циклі. **Даний етап складається з двох підетапів:**

   (1) ***Розділення/Аналіз*** (англ. *Destruction*). Руйнування є процесом роздроблення на дрібні елементарні частини, які більш легкі для розуміння.

   (2) ***Створення/Синтез*** (англ. *Creation*). Якщо підетап «руйнування» передбачає деконструкцію складного питання, то «етап» творення ставить своєю метою, за рахунок обробки спрощеної інформації, створення плану і альтернатив вирішення проблеми.

3) ***Рішення*** (англ. *Decision*) — етап, що передбачає ***вибір між альтернативами і планами*** **на основі**, яка була розроблена на етапі орієнтації. Критерії вибору можуть бути різними і залежати від цілей конкретної системи;

4) ***Дія*** (англ. *Action*) — процес ***впливу*** на навколишнє середовище. Відбувається реалізація конкретного розробленого плану. В результаті цієї дії (впливу) на зовнішнє середовище воно змінюється, що впливає на всю систему. Реалізується принцип ***зворотного зв'язку***.

***

Стаття «Виграти війну, програти мир» викликала шалену лавину критики. На жаль, лише один коментар із майже 800 прочитаних мною критичних зауважень стосувався викладених десяти пунктів. Але й ці сотні коментарів заслуговують на увагу.

Мені здалося, що оці 13 є найбільш поширеними (хоча не мав ні часу, ні бажання будувати рейтинги), тож спробую на них відповісти.

2023-03-10

Пекар

1. Ми ще не перемогли, а саме на припущенні нашої перемоги побудована стаття.

--- Я досить оптимістично налаштований стосовно нашої перемоги, хоча (як випливає зі вчорашньої статті) досить песимістично налаштований стосовно того, що буде після перемоги. Знов-таки, передусім треба дивитися на тренди. Написав про це окремий пост, див. перший коментар.

2. Говорити про те, що буде після війни, загалом не на часі.

--- Дуже на часі, бо довгі складні процеси мають точку неповернення. Після перемоги ми можемо роздивитися навколо й побачити, що вже пізно й не можна нічого змінити.

3. Автор нагнітає істерику, скоріше за все, йому за це заплатили.

--- Саме це мені казали в середині лютого 2022, коли я поширював розроблені нами з друзями методички щодо рюкзаків безпеки, планів евакуації, психологічної підготовки дітей до надзвичайних ситуацій, кризових планів для малого бізнесу тощо.

4. Це дуже песимістичний сценарій, а треба також оптимістичний.

--- Песимістичний, оптимістичний, гарний, поганий – це все оціночні судження. Я не намагався описати весь сценарний простір або ж один песимістичний сценарій. Я спробував описати інерційний сценарій, тобто що буде, якщо суб'єкти не будуть вдаватися до активних спроб щось змінити. Цей інерційний сценарій вам виглядає песимістично, але комусь він, може статися, виглядає оптимістично – наприклад, тій людині, яка в цьому сценарії матиме гроші і вплив. (Хто хоче побачити всі сценарії, стаття у другому коментарі.)

5. Ніхто не знає майбутнього, воно непередбачуване.

--- Майбутнє непередбачуване для тих, хто відмовляється його передбачувати. Водночас мільйони дослідників, підприємців, політиків, розвідників, військових командирів, інноваторів, громадських активістів по всьому світу займаються передбаченнями майбутнього. І роблять це непогано, бо врешті настають ті сценарії, яких вони прагнуть, а не інерційні.

6. Не може бути, щоб так все було. Погані сценарії зазвичай не реалізуються.

--- Може бути, а може й не бути. Майбутнє завжди невизначене й варіативне, можна спрогнозувати лише найбільш імовірні сценарії майбутнього. Але хто добре уявляє собі сценарії, той може діяти свідомо, а не навмання. Інерційні сценарії не дуже часто реалізуються саме тому, що потужні соціальні сили їм свідомо протистоять. Попереджений означає озброєний.

7. Описані тренди насправді не існують. Все не так погано, насправді все дуже непогано.

--- Безумовно, є люди, в яких все дуже непогано. Але їх незначна меншість. Факти руйнації, еміграції, корупції, падіння економіки, бюджетного дефіциту, психологічної травми заперечувати дуже важко, бо вони підтверджені цифрами. Трохи складніше оцінити темп реформ, але й тут є об'єктивні показники: оцінка нашого темпу (а також якості) європейськими інституціями (врешті, я сам ретельно моніторю всі ключові реформи з 2014, спираючись на позицію найкращих експертів, яким довіряю). Ще складніше оцінити

концентрацію влади чи контроль над медіа, але можна опитати фахівців й отримати узагальнену картину.

8. Я згоден/згодна, що все не дуже добре, але якось воно буде.

--- Віра в диво дуже поширена, особливо у важкі часи. Це прояв інфантильності, а у важкі часи нам треба бути дорослими. Віра в те, що прийдуть дорослі люди й розберуться, — це дитяча віра.

9. Америка та Європа нас не кинуть, вони дадуть нам гроші попри все.

--- Це поширена форма віри в диво. Не дадуть. Західні політики відповідають перед своїми виборцями, у них нема фінансових ресурсів, окрім грошей платників податків (відкрию секрет: у наших політиків також). Ніхто не хоче на теледебатах чи на прес-конференції отримати запитання: чому наші гроші, замість піти на потреби наших громадян, пішли на створення нової когорти олігархів в Україні? Врешті, моя оцінка ґрунтується на спілкуванні з десятками представників різних країн та організацій. Можливо, хтось виніс з аналогічних зустрічей протилежну оцінку, про готовність фінансування без усяких умов?

10. Стаття написана для того, щоб з неї отримали користь порохоботи.

--- Звичне для багатьох викривлення світу, коли будь-які явища сприймаються як відгомін політичної боротьби. Але відповім в тому же ключі, зрозумілому авторам цих зауважень: навпаки, стаття написана для того, щоб з неї отримала користь команда Зеленського, — щоб, побачивши негативний сценарій, вони його відвернули й на білому коні в'їхали у наступну політичну каденцію.

11. Це все написано лише заради того, щоб відбілити одного Пивоварського.

--- Справа Пивоварського (як й інші нинішні справи) – це симптоми глибокої хвороби системи. **Але є й інші симптоми, які збираються докупи в тренди. І врешті це створює загрозу не для однієї людини, а для мільйонів.** Ми вже не на ранній стадії процесу, а на досить запущеній. Звісно, хочеться врятувати Пивоварського від неправосуддя, але ще більше хочеться врятувати всіх від сповзання в інерційний сценарій.

12. Подивіться на біографію автора, і ви зрозумієте, що не варто його читати.

--- Моя біографія дуже неправильна, починаючи з того, що я народився в СРСР. І з цього моменту все пішло не так.

13. Від цієї статті люди впадають в депресію та виїжджають з країни.

--- Не думаю, що через одну статтю люди виїжджатимуть з країни, тим більше що виїзд закритий. Коли він буде відкритий, рішення буде ухвалюватися на

основі оцінки ситуації на той момент. Я прагну, щоб на той момент ситуація стала іншою. А що стосується небажаності негативних публікацій (я й сам довго притримував текст, не наважуючися опублікувати), то раджу всім подивитися фільм «Не дивіться вгору». Врешті, там непоганий акторський склад.

***

Панич

Стаття Валерія Пекаря "Виграти війну, програти мир: інерційний сценарій" викликала резонанс не лише великий, а й, на мій подив, частково нездоровий.

Я вже бачив реакції в діапазоні від "ах він гад такий, вганяє нас в песимізм" до "Пекар - це новий Арестович". Бачив навіть "спростування" цього "інерційного сценарію" по пунктах.

Люди, яке таке пишуть, всі - наголошую, всі - тупо неуважно читали початок і кінець тексту Валерія.

На початку ось це:

"При прогнозуванні майбутнього завжди в полі зору з'являється так званий інерційний сценарій — ❗ найбільш ймовірний сценарій, який настає, якщо суб'єкти нічого не роблять ❗ , аби перейти на інші, кращі, бажаніші, менш імовірні сценарії, ❗ які потребують активного втручання ❗ ."

А наприкінці ось це:

"Зазвичай інерційний сценарій нікому не подобається, викликає відразу й огиду. ❗ Для того він й існує, щоб мотивувати до його відвернення. ❗ "

"Сценарне" прогнозування за визначенням передбачає, що сценаріїв декілька. Один з них - за замовчанням - завжди "інерційний". Якщо він вам не подобається, я вас вітаю.

Але якщо ви думаєте, що його "не станеться" без ваших особистих зусиль, спрямованих на те, щоби його "не сталося", я вам співчуваю.

Як я вже раніше писав,

— запекла боротьба за європейське майбутнє України - і не в статусі "Угорщини.ua"! - на нас чекає від першого ж дня після перемоги.

А **зараз ми воюємо лише за те, щоби надалі виборювати своє європейське майбутнє вже не в Путіна - ціною багатьох тисяч життів - а в українських популістів і крадіїв**, тобто вже _без кровопролиття_.

Не менше, але й не більше.

На всіх, хто думає інакше, невдовзі після війни чекає таке гірке розчарування, яке може не зменшити, а _збільшити_ ймовірність оцього самого "інерційного сценарію".

А цього дуже не хотілося б.

***

№ 1.381

Государственная информполитика на уровне блогеров с пониженной социальной ответственностью?

2023-03-09

Александр Карпец

Последние, мягко говоря, неадекватные телодвижения власти в области информационной политики, особенно на фоне недавних коррупционных скандалов в министерстве обороны, заставляют окончательно отбросить, как нынче модно говорить, «нарратыв» о том, что «не на часі», и «нельзя раскачивать лодку».

Сначала Рада 13 декабря 2022 года, цинично спекулируя на войне и тяжелом положении, приняла скандальный закон о медиа, нарушающий все базовые права и свободы, закрепленные международными конвенциями и Конституцией, и под Новый год Зеленский этот закон подписал, несмотря на резкую критику Европы и международного журналистского сообщества.

Затем почти не особо замеченной прошло заявление Интернет-ассоциации Украины о том, что в Украине со 2 марта запустили централизованную систему автоматической блокировки интернет-ресурсов, которая, помимо прочего, будет собирать данные о пользователях, которые посещали «запрещенные» сайты, о чем далее.

Эта сногсшибательная новость в стиле старины Оруэлла быстро померкла на фоне скандала вокруг награждения ведомственными наградами блогеров с пониженной социальной ответственностью и последующего приема в Офисе президента этих «повелителей мыслей и чувств» или, как их теперь модно называть «инфлюэнсеров». Последняя дефиниция, надо полагать, происходит от слова «influence», то бишь «влияние», хотя непонятно, как можно серьезно относиться к этой публике, тем более отвлекать на них государственных чиновников и ресурсы, а тем более в такое тяжелейшее для страны время.

Но обо всем по порядку…

1. «Незаконный закон» приняли, как всегда, под шумок

Начать следует с того, что недавно эту тему довелось затрагивать в публикации «Борьба с коррупцией или показуха для западных ревизоров?», посвященной скандалу вокруг коррупции в Министерстве обороны и реакции власти на вскрывшиеся коррупционные факты.

В частности, там шла речь о том, что на Западе, который сейчас в значительной мере обеспечивает Украину оружием, ресурсами и финансами, чтобы мы могли выстоять в борьбе с многократно преобладающих врагом, совершенно не считают, что факты коррупции и прочие общественно значимые вопросы следует замалчивать по причине войны. Наоборот, решительная борьбы с коррупцией и воровством, которая во время войны есть мародерство, только укрепит обороноспособность страны.

К тому же, в Украине никогда и никому не удастся закрыть рот, даже прикрываясь войной. Ибо как говаривал один «классик и современник», Украина – не Россия имени Путина и не «колхоз Беларусь имени Лукашенко». У нас традиции анархии и махновщины настолько сильны, что не нынешней власти закрывать рты, тем более если ежедневно гибнут люди и разрушается страна, и в это время целый ряд отъявленных мерзавцев наживаются на воровстве и коррупции, а разного рода политиканы играются в совершенно дурацкие запреты.

Кратко о скандальном законе о медиа,

> — до анализа которого по факту его принятия просто не дошли руки и не хватило времени на фоне ракетных ударов, блэкаутов и других драматических событий в конце прошлого года, которые приходилось непрерывно освещать.

Этот закон был принят Радой во втором чтении 13 декабря 2022 года 299-ю голосами, то есть почти конституционным большинством.

Голосование за закон состоялось, несмотря на сопротивление самого медийного сообщества и обширную критику парламентских юристов из Главного научно-экспертного управления Рады, заявивших, что «положения проекта противоречат Конституции Украины, не учитывают юридических позиций Конституционного суда Украины, международно-правовые обязательства Украины и практику Европейского суда по правам человека».

Еще летом 2022 года

Европейская федерация журналистов назвала этот документ «достойным худших авторитарных режимов», отмечая, что Национальный совет Украины по вопросам телевидения и радиовещания получит «непропорциональные регуляторные полномочия» и будет иметь «власть не только над аудиовизуальными СМИ, но и над печатными и онлайн-изданиями».

Принятие цинично оправдывали некими «евроинтеграционными требованиями.

Дескать, **реформа медиа является одним из главных требований Евросоюза.**

Это действительно так, но европейские требования касались совершенно других вещей.

1) **ЕС требовал от Украины выполнения Директивы об аудиовизуальных медиауслугах**.

2) В то же время, регулирование печатных и особенно онлайн-изданий этой Директивой вообще никак не предусмотрено, причем этот факт признавала, в частности, даже вице-премьер по вопросам евроинтеграции Ольга ***Стефанишина*** в своем письме председателю Комитета Верховной Рады по гуманитарной и информационной политике, депутату от «Слуги народа» Никите ***Потураеву*** накануне голосования за закон.

Голосование норматива заняло примерно полчаса, но весомой критики по сути проекта в сессионном зале так и не прозвучало, хотя законопроект подвергался жесткой критике со стороны журналистов и правозащитников.

В то же время, в экспертном заключении Главного научно-экспертного управления Рады, занявшем 33 страницы, в частности, говорится:

> **«Основополагающие принципы деятельности в сфере медиа, а именно – открытость, доступность информации, свободы ее распространения, запрета цензуры, недопущения предварительного согласования информации – фактически коренным образом изменены».**

По мнению экспертов в медиасфере, **данный закон не только во время войны, но и после ее окончания станет инструментом тотального контроля со стороны властей над СМИ**.

> Учитывая огромный перечень ограничений, которые он накладывает на все медиа, а также угрозу быстрых санкций, вплоть до закрытия, позволить себе критику властей смогут лишь те издания, которые пользуются поддержкой западных структур, либо действуют в сфере, где нет госрегулирования (телеграм-каналы), либо те СМИ, редакции которых находится за границей, как это имеет место в российской практике, например, в случае оппозиционного издания «Медуза», находящегося в столице Латвии – Риге.

Попытка «превращения Украины в Россию», в частности, в вопросах медиа и свободы слова, повторим, еще ничего хорошего ни для одной из властей в Украине, собственно, и самой Украине, не приносила и не принесет, даже с учетом войны.

В качестве одного лишь только примера можно привести скандальные «законы 16 января 2013 года», которые тоже были приняты «слишком уверенным в себе большинством» того времени с грубейшим нарушением Конституции, международных конвенций, вообще вопреки практике цивилизованных стран.

Кстати, тот факт, что принятие подобных «законов» ведет к неравенству различных медиа-субъектов, наибольшую свободу получают те медиа, которые патронируются Западом, и по этой причине власть их просто боится трогать, подтвердился в скандале вокруг коррупции в Минобороны.

Ведь вопрос о коррупции был впервые поднят именно медиаструктурами, относительно которых есть достаточное основание утверждать, что они патронируются Западом, о чем, в частности, шла речь в упомянутой публикации «Борьба с коррупцией или показуха для западных ревизоров?»

Несмотря на уничтожающую критику медиасообщества, международных структур, юристов, перед самым Новым годом Зеленский подписал этот закон.

2. Реакция международного журналистского сообщества на фокусы со свободой слова в Украине

А уже 12 января, буквально сразу после новогодних праздников Международная федерация журналистов (IFJ) призвала Зеленского пересмотреть закон о медиа. Заявление об этом было опубликовано на официальном сайте IFJ.

В федерации заявили, что Зеленский

> **«подписал спорный законопроект, который расширяет полномочия правительства по контролю над СМИ, ставя под угрозу свободу прессы и плюрализм СМИ в стране».**

«Международная федерация журналистов присоединяется к своим украинским членским организациям, Национальному союзу журналистов Украины (НСЖУ) и Независимому медиапрофсоюзу Украины (НМПУ), призывая правительство пересмотреть новое законодательство и начать широкий инклюзивный диалог с союзами журналистов и медиа-сектором. Согласно недавно принятому закону, подписанному Зеленским 29 декабря, Национальный совет по вопросам телевидения и радиовещания сможет временно запретить работу онлайн-СМИ и потребовать от интернет-провайдеров блокировать доступ к онлайн-изданиям без судебного разбирательства, издавать обязательные для исполнения предписания редакциям СМИ, регламентировать работу операторов кабельного и онлайн-телевидения, отменять регистрацию печатных СМИ и др.», – заявили в федерации.

Далее пресс-служба организации процитировала заявление НСЖУ, опубликованное 13 декабря, в котором содержится **предупреждение о том, что свобода слова в Украине находится под угрозой, а полномочия Нацсовета по ТВ названы чрезмерными**.

> В НСЖУ тогда констатировали, что **«законом предусмотрено не регулирование медиасферы, а фактически установление отношений подчиненности, когда СМИ переходят под контроль властей».**

Также в IFJ вспомнили о заявлении, опубликованном в начале января НМПУ.

В нем медиапрофсоюз предупредил, что

> **— закон не содержит ограничений на создание государством линейных медиасервисов, допускающих монополизацию эфира контентом, созданным исключительно государственными СМИ.**

«Такое фактическое положение дел не способствует ограничению политического влияния провластной политической силы на СМИ и противоречит принципу плюрализма, что создаст системные проблемы с демократией», – цитирует федерация заявление НМПУ.

Кроме того, в медиапрофсоюзе отметили, что

> — по закону аннулирование лицензий и запрет деятельности СМИ могут происходить без решения регулятора и суда, что **«сводит на нет роль регулятора и ставит собственников СМИ в полную политическую и экономическую зависимость от личных решений президента страны, что создаст проблемы для демократии»**.

Наконец, 16 января 2023 года стало известно о том, что IFJ направила письмо с изложением своей позиции главе Еврокомиссии Урсуле фон дер Ляйен, а также украинскому президенту и парламенту.

«Этот закон должен быть более демократичным. Поэтому мы будем продолжать работать с вами и будем предупреждать органы власти в Европе и Украине, чтобы изменить этот закон и включить журналистов и медиаорганизации в регуляторный орган в вашей медиа-среде», – завила президент федерации Майя Север.

Но **украинская власть делает вид, что не замечает критического отношения к ее информполитике со стороны международных структур**.

Пока в стране война, это еще как-то будет сходить с рук, но когда встанет вопрос о вожделенном «членстве в ЕС», все это Украине припомнят.

Даже в условиях войны стремление власти придушить свободу слова, получения и обмена информацией, если эта информация не касается обороны и нацбезопасности в реальности, резко отрицательно воспринимается на

Западе и служит для Москвы хорошим предлогом для антиукраинской пропаганды с целью снижения поддержки нашей страны Западом, где все более нарастает так называемая «усталость» от войны и Украины, а также спекуляции на тему «непомерных расходов», идущих на поддержку Украины.

3. В интернете теперь будут огульно блокировать и подсматривать

Но власти с упорством стремятся воплотить в жизнь нормы принятого в декабре «закона о медиа».

Очевидно, именно этим можно объяснить недавнее тревожное заявление Интернет-ассоциации Украины о том, что

> **— в Украине 2 марта запустили централизованную систему автоматической блокировки интернет-ресурсов. Помимо прочего, она должна собирать данные о пользователях, которые посещали «запрещенные» сайты.**

«Информация о пользователе, пытавшемся зайти на «запрещенные» ресурсы, автоматически фиксируется и передается в соответствующие государственные органы», – говорится в заявлении.

Система вводится распоряжением Национального центра оперативно-технического управления сетями телекоммуникаций от 30.01.2023 №67/850 «О внедрении системы фильтрации фишинговых доменов». До 2 марта ее должны были установить все украинские интернет-провайдеры.

Новый механизм каждые 15 минут автоматически загружает на сервер провайдера перечень интернет-адресов для автоматической блокировки. На каком юридическом основании этот стоп-лист будет составляться – неизвестно.

Официально заявляется, что система нужна для фильтрации фишинговых доменов, то есть, чтобы кибер-преступники не похищали личные данные пользователей).

Но в интернет-ассоциации призывают президента, правительство и СНБО срочно отменить указанное распоряжение, так как оно открывает путь к бесконтрольной блокировке сайтов в Украине.

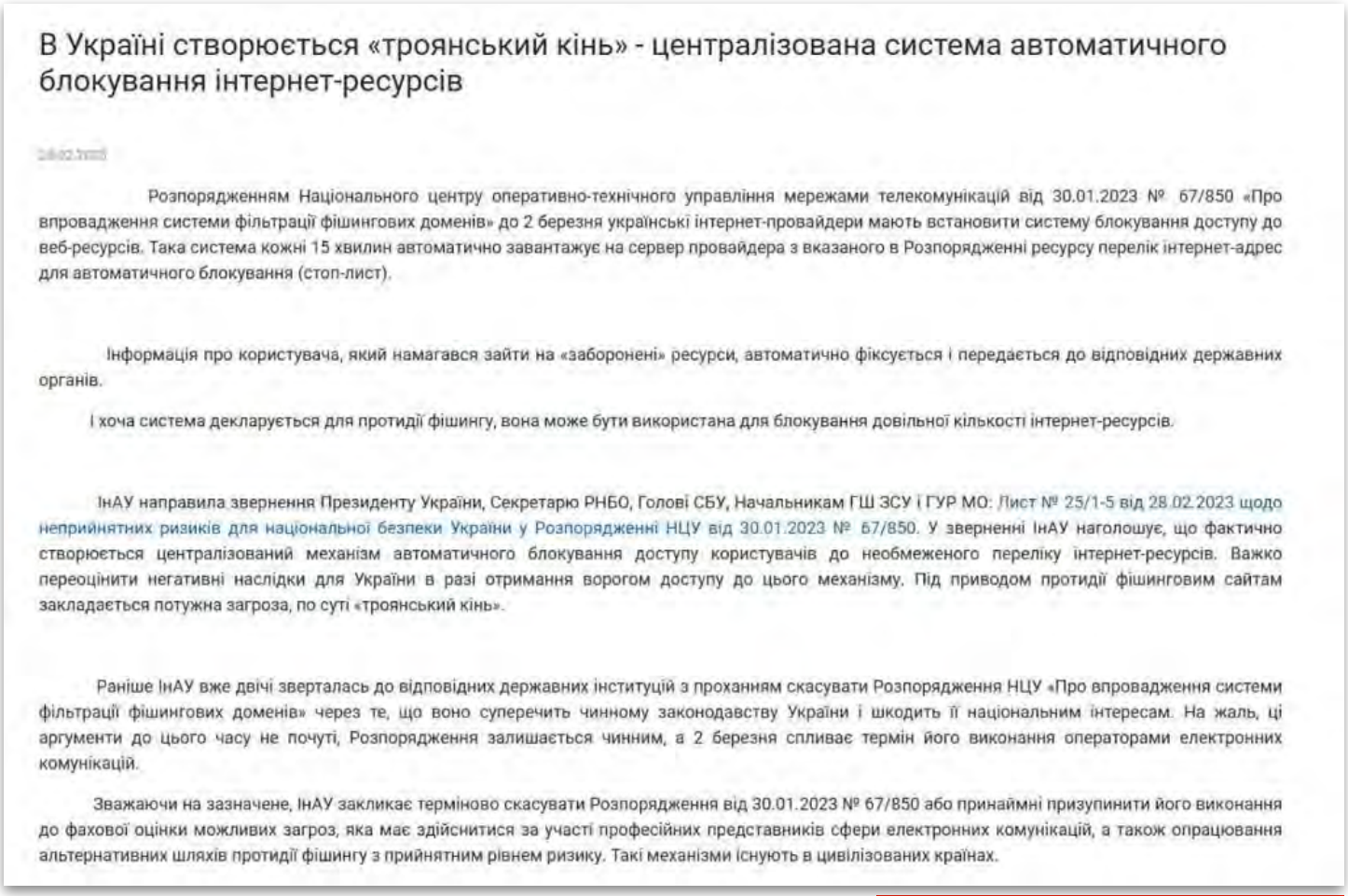

В Україні створюється «троянський кінь» - централізована система автоматичного блокування інтернет-ресурсів

Розпорядженням Національного центру оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій від 30.01.2023 № 67/850 «Про впровадження системи фільтрації фішингових доменів» до 2 березня українські інтернет-провайдери мають встановити систему блокування доступу до веб-ресурсів. Така система кожні 15 хвилин автоматично завантажує на сервер провайдера з вказаного в Розпорядженні ресурсу перелік інтернет-адрес для автоматичного блокування (стоп-лист).

Інформація про користувача, який намагався зайти на «заборонені» ресурси, автоматично фіксується і передається до відповідних державних органів.

І хоча система декларується для протидії фішингу, вона може бути використана для блокування довільної кількості інтернет-ресурсів.

ІнАУ направила звернення Президенту України, Секретарю РНБО, Голові СБУ, Начальникам ГШ ЗСУ і ГУР МО: Лист № 25/1-5 від 28.02.2023 щодо неприйнятних ризиків для національної безпеки України у Розпорядженні НЦУ від 30.01.2023 № 67/850. У зверненні ІнАУ наголошує, що фактично створюється централізований механізм автоматичного блокування доступу користувачів до необмеженого переліку інтернет-ресурсів. Важко переоцінити негативні наслідки для України в разі отримання ворогом доступу до цього механізму. Під приводом протидії фішинговим сайтам закладається потужна загроза, по суті «троянський кінь».

Раніше ІнАУ вже двічі зверталась до відповідних державних інституцій з проханням скасувати Розпорядження НЦУ «Про впровадження системи фільтрації фішингових доменів» через те, що воно суперечить чинному законодавству України і шкодить її національним інтересам. На жаль, ці аргументи до цього часу не почуті, Розпорядження залишається чинним, а 2 березня спливає термін його виконання операторами електронних комунікацій.

Зважаючи на зазначене, ІнАУ закликає терміново скасувати Розпорядження від 30.01.2023 № 67/850 або принаймні призупинити його виконання до фахової оцінки можливих загроз, яка має здійснитися за участі професійних представників сфери електронних комунікацій, а також опрацювання альтернативних шляхів протидії фішингу з прийнятним рівнем ризику. Такі механізми існують в цивілізованих країнах.

Здесь, как и в случае с указанным законом, налицо **циничная манипуляция и откровенный обман**, поскольку внесудебное блокирование информационных сайтов, тем более, подглядывание за теми, кто заходит на «запрещенные» сайты не имеют ничего общего с заявленной борьбой с так называемым «фишингом», который чаще всего сводится к выманиванию у доверчивых пользователей интернета номеров и пин-кодов банковских карточек и тому подобных вещей.

И здесь сразу же возникает целый «букет» грубейших нарушений не просто даже законодательства, а вообще норм, принятых в цивилизованном мире, куда Украина вроде как стремится, и это стремление стало как бы одной из реальных причин московской агрессии.

Прежде всего, внесудебная блокировка сайтов, да еще на основании стоп-листа, который непонятно кто, где и на основании чего составил.

Если мы стремимся в некое подобие путинского режима, с которым сейчас идет жесточайшая война, то тогда подобные фокусы – это как бы «нормально», но если речь идет о стремлении стать страной с цивилизованными нормами, то такие фокусы недопустимы по определению.

А теперь завязший в зубах **вопрос о «запрете заходить на запрещенные сайты»** (пардон за тавтологию). Поясним, что речь идет, прежде всего, о целом ряде российских сайтов, на которые «запрещено заходить».

Зададимся вопросом: что такое рассказывают и показывают у какого-нибудь пропагандиста Соловьева, что его нельзя смотреть вменяемому гражданину

Украины, обладающему нормальным уровнем умственного развития?! Тот факт, что Соловьев, Киселев, Симонян и кто-то там еще несут разного рода ахинею, совершенно не является основанием для «запрета» соответствующих интернет-ресурсов.

Более того, **такие запреты говорят лишь о слабости отечественной пропаганды**, которой банально «не хватает ума» что-то противопоставить тому же Соловьеву. Тем более если эти «запреты» касаются журналистов, которые должны, как минимум, ориентироваться в том, о чем говорит, что публикует, какие нормативные акты принимает вражеское государство, опять-таки, для того, чтобы адекватно реагировать на вражескую пропаганду.

Помнится, пришлось пройти чуть ли не десяток ссылок в интернете, чтобы докопаться до некоего принятого российской Госдумой документа, который касался войны в Украине, и эта информация потребовалась для соответствующей публикации. А все потому, что невозможно было зайти по ссылке на прямой официальный источник.

Тот факт, что использование определенных программных средств открывает доступ к этим «запрещенным сайтам», является широко известным, а потому вдаваться в подробности не будем.

Но здесь важно другое.

После очередных скандальных бенефисов того же Соловьева, Симонян или еще кого-либо, буквально на следующее утро приближенные к украинской власти медиа, включая телеканалы, входящие в пул так называемого «телемарафона», усердно информируют потребителей информпродукта о том, что творилось накануне в московских телестудиях.

Таким образом, получается, что кому-то «запрещенные сайты» в Украине все же смотреть можно, и эти «допущенные к просмотру» затем пересказывают остальным свое понимание увиденного и услышанного.

В подробности об уровне и степени влияния на аудиторию тех, кто допущен к просмотру и толкованию, вдаваться не будем исключительно для того, чтобы оставаться в рамках приличий. Но напомним, что, согласно последним социологическим исследованиям, телеаудитория неуклонно и достаточно резко сокращается, и таким образом, огромные бюджетные средства, выделяемые государством на все эти «телемарафоны», тратятся впустую. Этот факт тем более показателен, что среди телекомпаний, которые входят в «пул телемарафона» только одна является «общественной», по сути, государственной, а остальные являются вполне себе частными компаниями, которые без всяких там «тендеров» получили бюджетное финансирование, но не в состоянии обеспечить «смотрибельность» своего информпродукта, в связи с чем читатель и зритель уходят в интернет. Очевидно, здесь кроется одна из причин того, что определенные круги обеспокоились стремлением

блокировать сайты и следить за теми, кто «посещает запрещенные сайты (кем и на основании чего запрещенными?!!), цинично оправдывая это борьбой с «фишингом», которая к этому не имеет никакого отношения.

Кроме всего прочего, здесь вполне можно подозревать желание обеспечить «кормушку» в виде средств, выделяемых на всю эту «борьбу с инакомыслием в интернете», которая сводится на нет простейшими программными средствами, а заодно прикармливать медиаобслугу, которой типа «можно слушать и смотреть то, что другим смотреть нельзя». В XXI веке такие жалкие потуги вызывали бы смех, если бы при это не тратились огромные средства, причем в условиях войны, когда стране не хватает средств и ресурсов на производство снарядов, и западные союзники заказывают их в Болгарии, а в воюющей Украине ресурсы тратят фактически на компьютерные игры.

К тому же, налицо следующая неадекватная ситуация. О том, где и когда якобы планируется наступление ВСУ, в медиа распространяются все кому не лень. А о замыслах врага из московских источников, в которых, как и у нас, болтают все кому не лень, узнавать ничего нельзя, потому что это «запрещенные сайты».

Что же касается необходимости доступа к вражеским медиа, приведем только один пример из недавнего прошлого.

19 сентября 2022 года интернет-издание «Экономические Новости» (https://enovosty.com/) опубликовало материал «Путин и его генералы готовятся уничтожить Украину путем устройства техногенной катастрофы». Одной из основных отправных точек публикации были заявления отставного генерал-лейтенанта, а ныне депутата Госдумы некоего Гурулева о том, что российским войскам следует подробно изучить слабые места украинской энергосистемы на предмет нанесения по ним ракетных ударов, соотнести с возможностями таких ударов и приступить к уничтожению инфраструктуры Украины с тем, чтобы оставить нас без электроэнергии, воды, связи, канализации и прочих благ цивилизации. Об этом указанный генерал совершенно открыто заявил в эфире все того же Соловьева, и надо полагать, сделал он это заявление не без ведома Кремля.

А уже 10 октября 2022 года путинская Россия нанесла по энергосистеме Украины первый массированный удар, за которым последовали другие удары ракетами и дронами, и каждый раз Украина отчасти погружалась во мрак, оставалась без воды и связи до тех пор, пока у нас не научились эффективно бороться с воздушными ударами, пока Запад не поставил нам дополнительные средства ПВО, а у Москвы не сократился запас ракет и дронов. И это уже не говоря о человеческих жертвах в результате этих ударов!

Думается, в соответствующих органах Украины тоже видели эти выступления московских генералов и делали соответствующие выводы в плане подготовки

к защите от воздушных ударов. Все это к тому, что для получения подобной информации и подготовки страны к ударам врага иногда достаточно просто посмотреть очередной эфир Соловьева и совершенно не нужно засылать в Кремль или российский генштаб доморощенных «мата хари», а затем устраивать клоунаду с вручением им «орденов от разведки» и веселить тем самым досужую публику.

Как видим, **информполитика власти строится, в значительной мере, на телемарафонах сомнительного уровня, «смотрибельности» и эффективности, а также на запретах и блокировках в интернете более чем сомнительной эффективности, но абсолютно незаконных**, что подтверждается даже выводами Главного научно-экспертного управления парламента, а там сидят очень квалифицированные юристы.

4. «Информгигиена при коммуникации с инфлюэнсерами широкого пользования»

Но есть еще одна составляющая, которая вскрылась совершенно недавно и вызвала смех сквозь слезы.

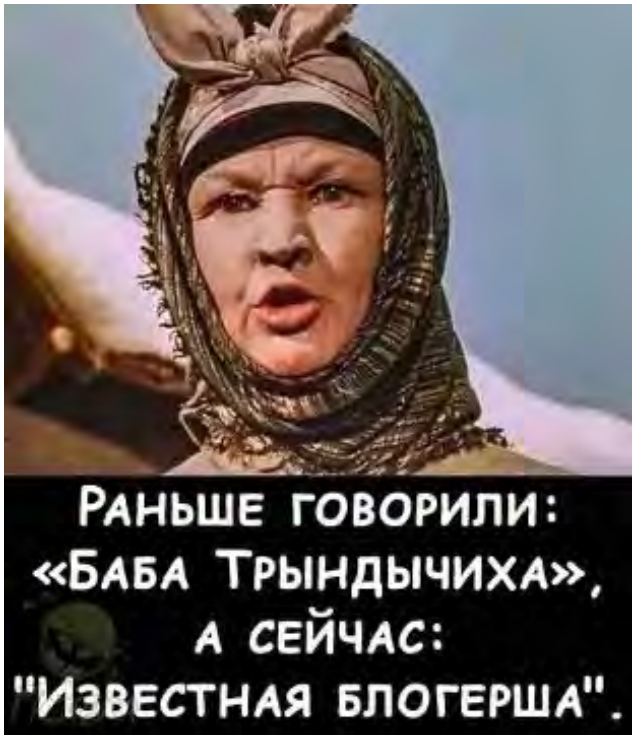

На днях общественность была совершенно потрясена следующей информацией. Группа так называемых блогеров-инфлюэнсеров была приглашена в Офис президента для проведения с ними, как говорили в советское время, политико-воспитательной работы.

В мероприятии участвовали некие Саша Бо, Ксюша Манекен, Настя Елисеева, Евгений Таллер, Таня Парфильева, Никита Добрынин, Даша Квиткова и другие. Поскольку об этих «авторитетах» довелось услышать впервые в жизни, то пришлось обратиться к всезнающему «дедушке Гуглу». Чтобы оставаться в рамках приличий, от оценок этой публики удержимся, а

интересующимся порекомендуем самостоятельно найти в интернете информацию о «Саше Бо» и «Ксюше Манекен». Кстати, последняя на днях получила из рук руководителя разведки некий орден за некие непонятные заслуги, что спровоцировало отдельный скандал.

Скажем так, выражение «низкая социальная ответственность» – это самая мягкая дефиниция, которая применима к подобным персонажам. И это было бы их личным делом, если бы им от имени ведущей кровопролитную войну страны не вручали ордена-медали, а также если бы их не принимали в офисе первого лица государства, ведущего, повторим, жесточайшую после Второй мировой войну с фашизоидным агрессором.

Сами же эти «инфлюэнсеры» в соцсетях поведали, что в главном офисе страны они «обсуждали вопросы информационной войны и мотивации населения, а также как не выгореть, не впасть в депрессию и что делать, чтобы поддерживать боевой дух».

На фоне кровопролитных боев в районе Бахмута, подобное неадекватно-инфантильное, пардон, блеяние звучит особо цинично…

Встреча в Офисе президента с подобного рода персонажами вполне обоснованно вызвала весьма негативный резонанс. Поэтому чиновникам главного офиса пришлось в качестве оправдания комментировать это мероприятие.

Как оказалось, задачей встречи было «наладить коммуникацию с инфлюэнсерами, рассказать об информационной гигиене, нравственной составляющей коммуникации в период войны и обсудить, каким образом они могут быть полезны для борьбы с гибридными угрозами России, ибо не все одинаково понимают природу войны и происходящих событий».

Складывается впечатление, что представители власти не хотят и/или не рискуют «вступать в коммуникацию» со взрослыми и ответственными медийщиками, которые, в отличие от разного рода сомнительных «инфлюэнсеров» и заглядывающей в рот штатной «медиаобслуги», обладают достаточным уровнем интеллекта и знаний для того, чтобы адекватно понимать природу войны и происходящих событий, но подходит ко всему критически, опираясь на жизненный опыт и на внятное мировоззрение.

Словом, если **информполитика власти в такое трагическое время по своему уровню соответствует разного рода блогерам с пониженной социальной ответственностью, то ничего хорошего это нашей воюющей страны не принесет.**

***

№ 1.372

Мрія про «фуражку», або Український післявоєнний авторитаризм

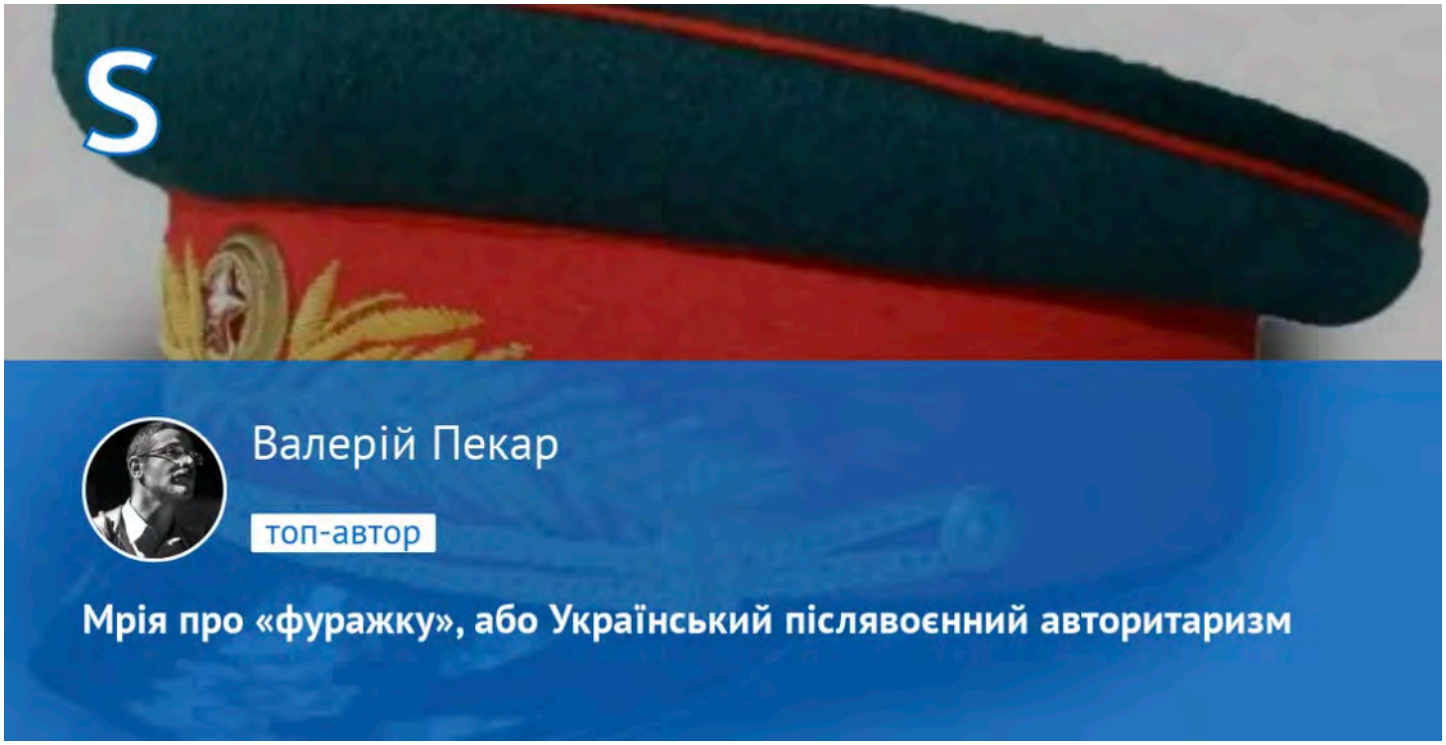

2022-04-26

Валерій ***Пекар***

Гоголівський персонаж мріяв про шинель, а певна частина українських інтелектуалів мріє про «фуражку». Що це означає і чому в лапках, зараз поясню.

Останнім часом стало з'являтися все більше публікацій тих чи інших українських інтелектуалів, що пропагують встановлення після війни режиму «просвіченого авторитаризму». Про невкоріненість та неможливість успішного авторитаризму на українських теренах я докладно писав вже кілька разів. Але зараз іде війна, і голоси за авторитаризм стають все більш чутними.

Не повторюючи аргументів, що я наводив у попередніх публікаціях (коротко: для успішного авторитаризму потрібні традиція сильної влади та слухняного суспільства, наявність касти слуг держави з тривалими традиціями та кодексом честі, обмеження верховенства права, що робить проблематичними інвестиції, та згортання постіндустріальної економіки, в якій основний капітал — це вільна людина), хочу підкреслити те, що стало явним в останні два місяці.

Україна перемагає саме завдяки своїй демократії. В ній наша сила, слава і перемога.

1. Демократія означає мільйони вільних людей, які мають сильну мотивацію захищати свою землю, на відміну від рабів авторитаризму, яких женуть наказ командира й безвихідь іпотеки.

2. Демократія означає багатомільйонний волонтерський рух, що не має центру, який можна було би розбомбити.

3. Демократія означає силу громад та їхніх обраних керівників, що демонструють стійкість і героїзм та швидке відновлення завдяки децентралізації.

4. Демократія означає життєстійкість.

5. І так само демократія буде джерелом нашої сили в часи післявоєнного відновлення.

6. Бо демократія означає вільну підприємницьку ініціативу сотень тисяч людей, що не потребують вказівки, чим займатися і в якій галузі, бо їх веде власний інтерес.

7. Демократія означає, що «колективний розум» мережевої децентралізованої економіки краще скористається наявними шансами і ресурсами, ніж централізований орган, який визначатиме, хто, що і як робитиме.

8. Демократія означає свободу слова, коли різні підходи та пріоритети вільно публічно обговорюються, що призводить до усвідомленого залучення мільйонів людей та ухвалення вищої якості рішень.

9. Демократія означає, що донори та інвестори мають відкритий конкурентний вибір проєктів, в які можна спрямувати гроші, що матиме наслідком якісніше використання цих грошей.

10. Демократія означає децентралізацію, коли люди на місцях самі краще знають, що треба робити в першу чергу, і мають для того необхідні ресурси.

11. Демократія означає конкурентність політичних еліт, що пропонують різні підходи до вирішення післявоєнних проблем.

12. Демократія означає пильний нагляд суспільства за можливою корупцією при розподілі та використанні коштів на відновлення.

13. Демократія означає, що громадяни мають можливість вільно висловити свою незгоду, якщо бачать, що країна рухається в неправильному напрямку.

14. Демократія означає більшу життєстійкість держави і країни в цілому, бо прийняття рішень розпорошене по десятках інституцій, тисячах міст і громад, десятках тисяч підприємств. Розумію, що це може не подобатися тим, хто впевнений: тотально централізована система спрацює краще, а критичні голоси громадян лише заважатимуть і сповільнюватимуть рух. Але ми вже перевіряли такий підхід протягом 70 років радянської влади, і він не спрацював.

15. Ті, хто оспівує і пропагує український авторитаризм, хочуть зробити нас схожими на росію. Але якщо Україна буде маленькою росією, вона не відіб'ється від великої росії. Всі наші перемоги — наслідок нашої несхожості з росією, наслідок того великого шляху, який наше суспільство, армія, економіка й держава пройшли від тієї точки, в якій шляхи України та росії розійшлися.

А оскільки Україна після перемоги буде почуватися «вбивцею дракона», дуже важливо не стати драконом самому — не прийняти собі гірші риси супротивника, завдяки яким він зазнав поразки.

Апологети українського авторитаризму мріють про військовий кашкет чи то генерала де Ґолля, чи то Піночета чи Пак Чон Хі.

Однак всі ці генерали були прихильниками вільної економіки й подарували своїм країнам дива економічного відродження, засновані на приватній ініціативі та захисті інвестицій.

Натомість *наші є прихильниками дирижизму* — політики активного втручання держави в економіку.

Отже,

кашкети вищевказаних генералів їм не пасують,

> **— натомість згодиться російська «фуражка» (в українській мові нема такого слова), яку начепив путін після обрання президентом РФ, щоб встановити не лише політичне самодержавство, а й централізовану державну економіку, в якій всі політичні,**

економічні, культурні та інші рішення приймаються в одному центрі.

Усвідомлення природи цієї «фуражки» дає нам можливість зрозуміти, чому вона так подобається українським апологетам авторитаризму.

Якщо всі рішення приймаються в одному центрі, то близькість до цього центру створює неабиякий соціальний (чи й не лише соціальний) капітал.

Ще одну підказку дає нам сама епоха, в яку ми живемо.

Ми живемо в часи, коли

1) — авторитаризм на наших очах зазнає поразки у двох своїх дотепер найуспішніших проявах — росія та Китай (нещодавно про це писав Томас Фрідман).

Ми бачимо,

2) — як іде від поразки до поразки росія, яка має другу за розміром армію світу — і, віддаючи належне героїзму Збройних сил України та західній зброї, **не можна задовільно пояснити причину поразок виключно цими факторами — корені поразки треба шукати також в самій росії**.

3) — Ми бачимо, як Китай зазнає жахливої поразки у боротьбі з епідемією Ковіду, про який ми вже стали забувати, і в основі лежить все той же вищеописаний комплекс проблем.

Я не хочу сказати, що ми живемо в часи, коли руйнується ідея авторитаризму, — адже це дуже проста система, і вона ще багато століть буде спонтанно виникати в різних куточках світу.

Але ми живемо в часи, коли на наших очах руйнується міф, що «авторитаризм у XXI сторіччі може бути успішним у великих масштабах».

Авторитаризм призводить до таких поразок тому, що

— він продукує управлінські рішення дуже низької якості.

1) — Кожен наступний рівень ієрархії отримує від попереднього і передає далі лише ту інформацію, яку нагорі хочуть почути.

2) — Назустріч згори вниз йдуть накази, які не підлягають не лише обговоренню, а й осмисленню та, наприклад, перевірці на законність.

В термінах кібернетики,

3) кожен центр прийняття рішень, аж до найвищого, працює за принципом ***"garbage in, garbage out"*** («сміття на вході — сміття на виході"), тобто отримує неадекватну інформацію та на основі її переробки видає неадекватні рішення.

Хороші управлінські рішення ухвалюються лише децентралізованою системою.

1) — Соціалізм провалився, бо передбачав планову централізовану економіку й централізовану («командно-адміністративну", як тоді казали) систему прийняття рішень.

2) — Натомість **економічна свобода породжує багатство**, бо включає енергію сотень тисяч вільних економічних діячів — підприємців.

Авторитаризм, як я вже писав,

1) — **може ґрунтуватися на касті служак** зі своїм кодексом честі, виробленим за численні покоління.

2) — **В іншому разі авторитаризм збирає навколо себе лояльних брехунів та пристосуванців, виштовхуючи професіоналів**.

А світ тим часом стає все складнішим.

Кібернетика пропонує нам ще один корисний принцип, який сформулював Вільям Росс Ешбі:

складність системи, яка керує, не може бути нижче складності системи, якою вона керує.

Велика сучасна країна зі строкатим багатомільйонним населенням, що поєднує аграрний, індустріальний та постіндустріальний економічні лади, є надто складною для авторитарного управління.

Авторитаризм на наших теренах неможливий, але **невдала спроба його встановити буде коштувати аж надто дорого.**

Врешті, на кожного Лі Куан Ю припадає кілька десятків Робертів Мугабе або Мобуту Сесе Секо, але хто хоче про них згадувати?

***

Винайти велосипед

(фрагмент)

2021-10-25

Валерій Пекар

Підприємець, викладач Києво-Могилянської бізнес-школи

Ми постійно тиснемо лише на одну педаль, саме тому наш український велосипед не їде. Що потрібно, щоб він зрушив з місця?

Так сталося, що сьогодні в українській владі переважають люди, які щиро вірять у збільшення ролі держави в економіці: більше контролю, більше втручання, більше перерозподілу національного продукту через бюджет, більше державної власності. Щоб уникнути емоційно забарвлених термінів, назвемо таку ідеологію «дирижизмом» (від французького diriger — керувати).

Протилежну ідеологію вважатимемо лібералізмом: менше контролю, менше втручання, менше перерозподілу, менше державної власності, більше економічної свободи. Представники цієї лінії у владі наразі складають незначну меншість.

Давайте подивимося на аргументи обох сторін. За кожною стоять поважні…

***

№ 1.373

Продовжуючи тему "Україна після перемоги",

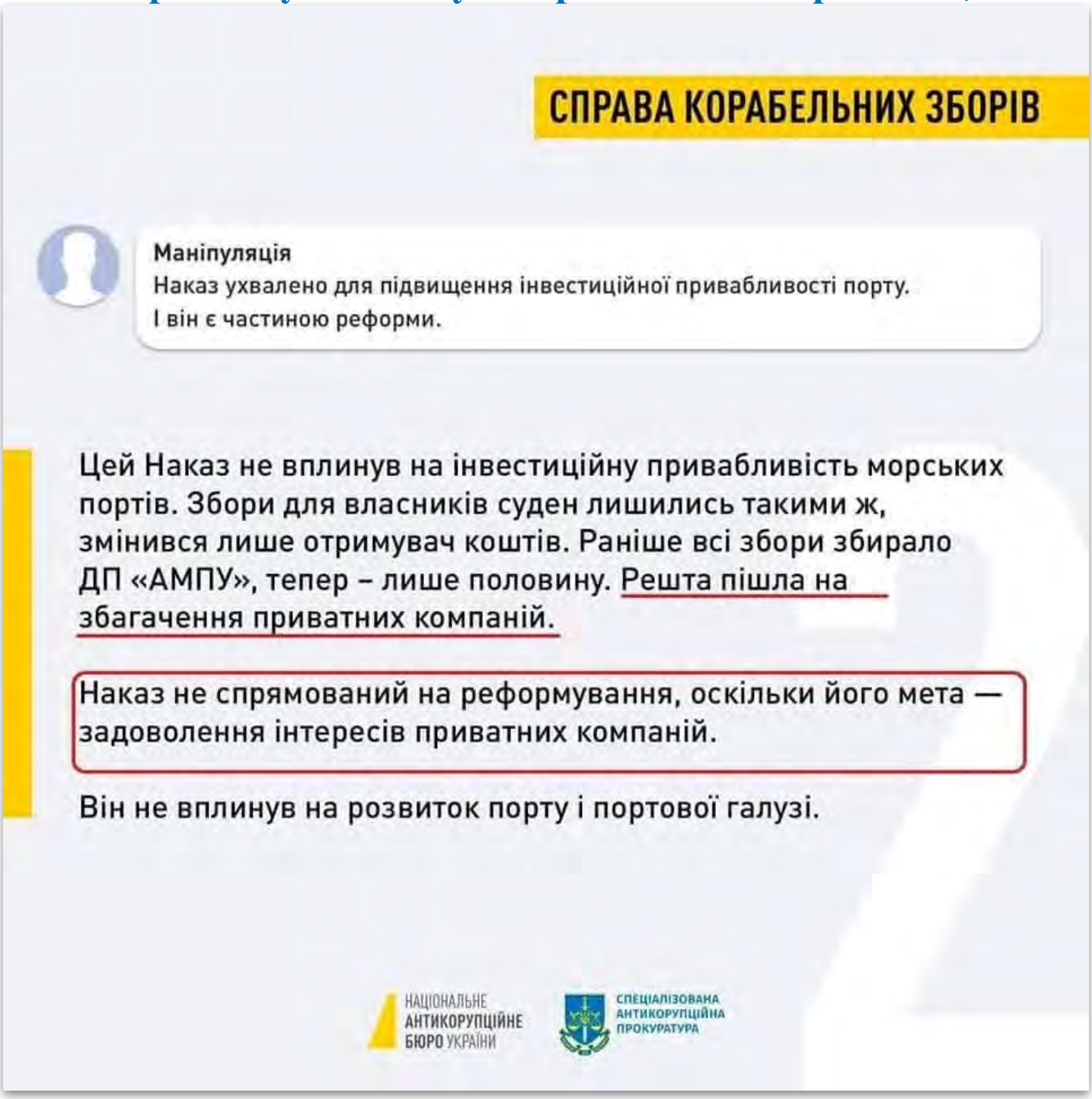

поширю картинку, яку взяв у ***Pavlo Kukhta*** (а він взяв з публічної комунікації НАБУ та САП, підкресливши важливе)

«Минулого разу в розмові з Vitaliy Shabunin я написав про радянське трактування економічних стосунків з боку антикорупційних органів.

І ось вони в публічній комунікації прямо висловлюють позицію, достойну чи то з'їзду КПСС, чи то цитатнику Брежнєва.

Короткий лікбез (раз ми вже змушені спілкуватися радянськими термінами) - реформи якраз і полягають в тому, щоб задовільнити інтереси приватних компаній. І дати їм можливість збагачуватись. Як компаніям, так і просто громадянам-підприємцям.

Тільки не окремим обраним, як це повелося в олігархічні часи, коли держава давала нормально робити бізнес лише тим, хто отримав над нею владу. А всім, на однакових рівних умовах. І якщо якесь рішення чиновника створює такі умови, то це реформа, яку НАБУ та САП мають захищати від корупціонерів, а не нищити»

2023-03-12

Пекар

Економічний розвиток -- це коли багатіє не держава, а інвестори. Інвестори багатіють, і це дає стимул все новим інвесторам вкладатися в країну. А це означає нові робочі місця, збльшення продуктивності праці, вищі зарплати. А це означає, своєю чергою, більший державний бюджет, що формується з податків. А це означає більше грошей на оборону, дороги, охорону здоров'я та освіту. І так далі.

В інтересах держави, щоб інвестори багатіли. Але лише тоді, коли умови для них будуть рівними. Це називається "відкритий доступ". Коли нема жодних інвестнянь, спеціальних тарифів, закритих списків та персональних пільг. Коли ж умови нерівні -- це називається "обмежений доступ", це економіка привілеїв, сучасний різновид феодалізму.

Чиновник, який скасував обмежений доступ і встановив відкритий доступ, заслуговує на подяку від країни.

Чиновник, який скасував відкритий доступ і встановив обмежений доступ, заслуговує на підозру й розслідування -- чи нема за такою дією особистого інтересу?

Якщо є, це корупція. Якщо нема, це дурість чи непрофесіоналізм.

Реформування — це і є забезпечення інтересів недержавних стейкхолдерів: громадян, підприємців, інвесторів, місцевих громад тощо. Бо нам треба переходити від всеохопного, але неспроможного державного Левіафана до відкритого суспільства та відкритої економіки -- лише так переможемо і станемо заможними.

Я знаю десятки чиновників, які скасували обмежений доступ і встановили відкритий доступ у сфері своєї відповідальності.

Замість подяк вони отримали кримінальні справи.

А все тому, що детективам, прокурорам та суддям читали основи економіки та державного будівництва за радянськими підручниками, де написано, що економіка має бути державною, а підприємець -- ворог держави.

А може, вони все розуміють, але бачать, що переважна частина населення прагне соціалізму, і таким чином грають на публіку?

Може, скажіть нарешті хтось їм, що епоха соціалізму безславно минула.

***

№ 1.374

Історія з Шевченківськими преміями дозволяє мені проілюструвати дуже важливу тезу

2023-03-12

Пекар

Премія присуджується незалежним комітетом, куди входять люди з бездоганною репутацією. Внаслідок цього довіра до комітету є дуже високою, і її неможливо зруйнувати навіть у тому випадку, коли особисто ви вболівали за інших кандидатів. Хтось засумував, але в цілому нічого страшного не відбулося.

Тепер уявіть собі на хвильку, що премія присуджується Президентом України (увага: це уявний приклад, в реальності нічого подібного нема!). Яким би високим не був рейтинг очільника держави, список лавреатів все одно викличе шалену хвилю обурення, і причина зовсім не в тому, що серед коментаторів є політичні супротивники президента, а в тому, що чимало людей будуть підозрювати політичну заангажованість процесу або ще якісь негаразди.

Цей приклад дозволяє нам побачити, що **більше влади не завжди означає хороший результат для носія цієї більшої влади**. (Це один із випадків "ресурсного прокляття", посилання в коментарі.)

Здається, збільшення влади мало би дати позитивний ефект, але дає лише негативний -- більше суперечок, менше довіри, можливість великого скандалу. А виграшу нуль.

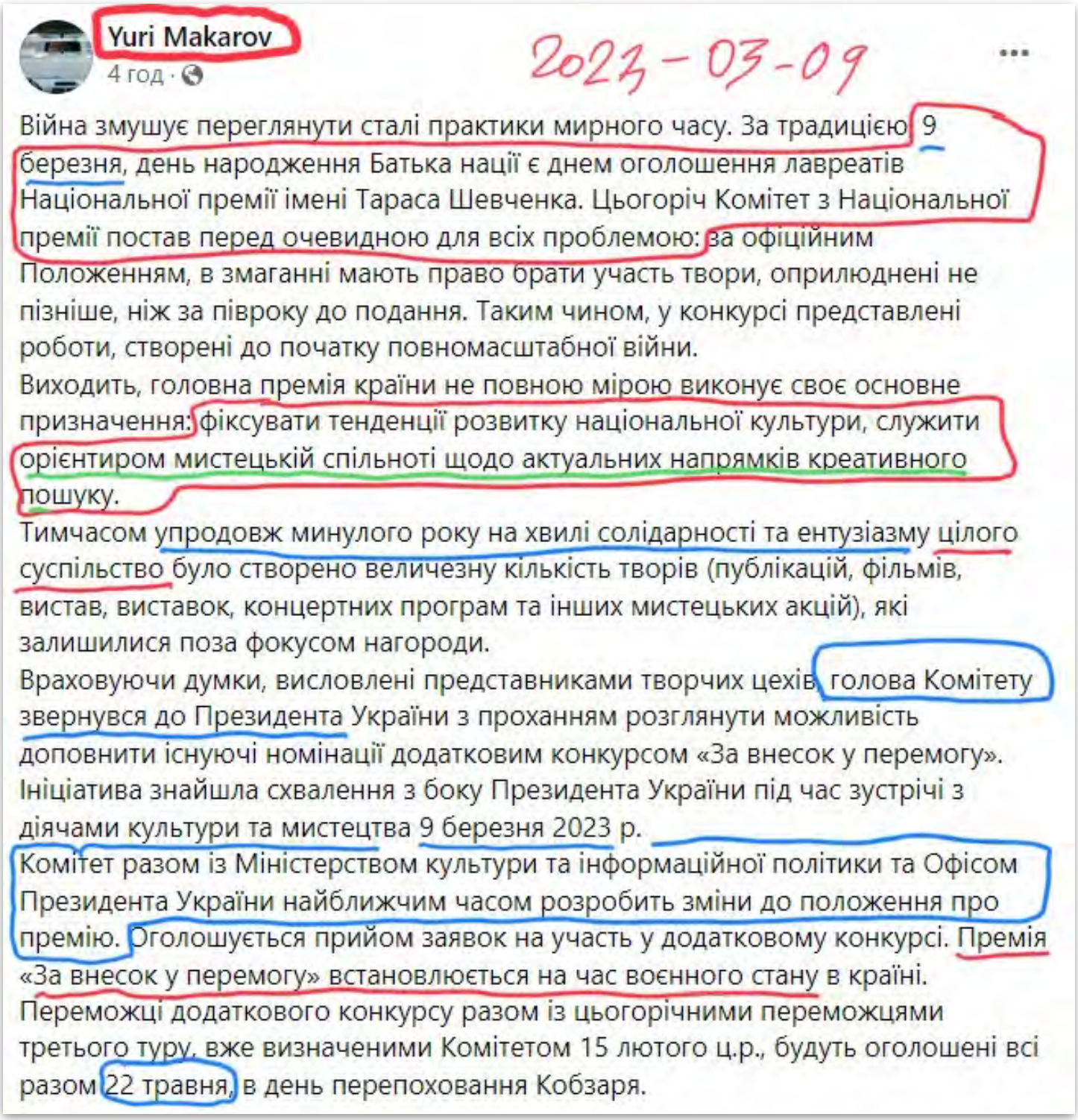

Yuri Makarov
4 год ·

2023-03-09

Війна змушує переглянути сталі практики мирного часу. За традицією 9 березня, день народження Батька нації є днем оголошення лавреатів Національної премії імені Тараса Шевченка. Цьогоріч Комітет з Національної премії постав перед очевидною для всіх проблемою: за офіційним Положенням, в змаганні мають право брати участь твори, оприлюднені не пізніше, ніж за півроку до подання. Таким чином, у конкурсі представлені роботи, створені до початку повномасштабної війни.

Виходить, головна премія країни не повною мірою виконує своє основне призначення: фіксувати тенденції розвитку національної культури, служити орієнтиром мистецькій спільноті щодо актуальних напрямків креативного пошуку.

Тимчасом упродовж минулого року на хвилі солідарності та ентузіазму цілого суспільство було створено величезну кількість творів (публікацій, фільмів, вистав, виставок, концертних програм та інших мистецьких акцій), які залишилися поза фокусом нагороди.

Враховуючи думки, висловлені представниками творчих цехів, голова Комітету звернувся до Президента України з проханням розглянути можливість доповнити існуючі номінації додатковим конкурсом «За внесок у перемогу». Ініціатива знайшла схвалення з боку Президента України під час зустрічі з діячами культури та мистецтва 9 березня 2023 р.

Комітет разом із Міністерством культури та інформаційної політики та Офісом Президента України найближчим часом розробить зміни до положення про премію. Оголошується прийом заявок на участь у додатковому конкурсі. Премія «За внесок у перемогу» встановлюється на час воєнного стану в країні.

Переможці додаткового конкурсу разом із цьогорічними переможцями третього туру, вже визначеними Комітетом 15 лютого ц.р., будуть оголошені всі разом 22 травня, в день перепоховання Кобзаря.

І так з усім іншим.

Концентрація влади у все більших масштабах призводить лише до збільшення проблем.

1. По-перше, максимальна концентрація влади означає максимальну концентрацію відповідальності.

2. По-друге, відбувається перевантаження управлінської системи, коли до значних сегментів сфери відповідальності просто руки не доходять (наприклад: реформи, економіка тощо).

3. По-третє, занадто централізована система ухвалює щоразу гірші рішення, бо має замало петель зворотнього зв'язку; сподіваюся, цей термін з кібернетики всім зрозумілий (класичний приклад -- путінський режим).

Саме тому в сучасному корпоративному світі все більше поширюються управлінські культури, що передбачають більшу

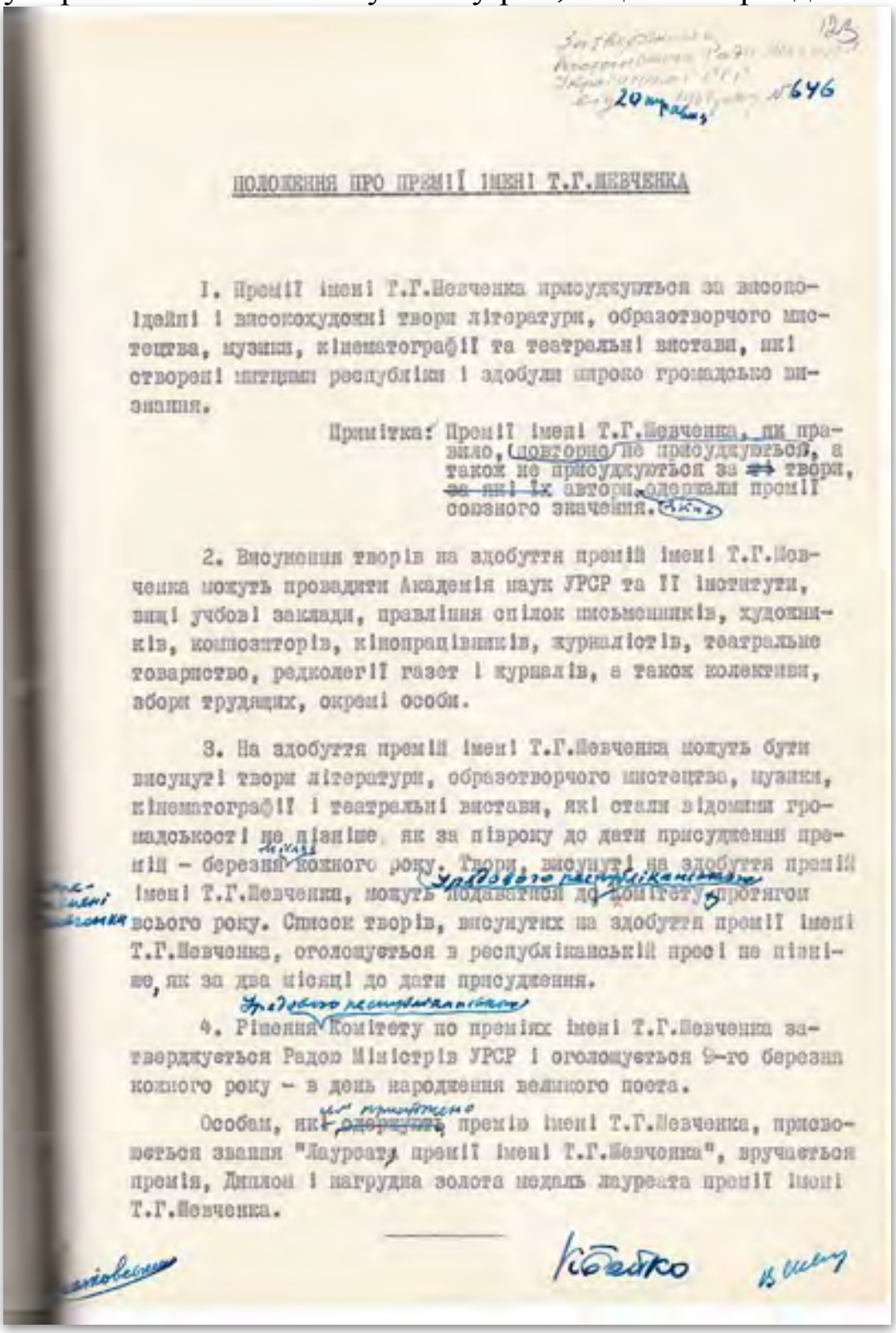

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРЕМІЇ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

1. Премії імені Т.Г.Шевченка присуджуються за високоідейні і високохудожні твори літератури, образотворчого мистецтва, музики, кінематографії та театральні вистави, які створені митцями республіки і здобули широке громадське визнання.

Примітка: Премії імені Т.Г.Шевченка, як правило, повторно не присуджуються, а також не присуджуються за ~~ті~~ твори, ~~за які їх~~ автори одержали премії союзного значення.

2. Висунення творів на здобуття премій імені Т.Г.Шевченка можуть провадити Академія наук УРСР та її інститути, вищі учбові заклади, правління спілок письменників, художників, композиторів, кінопрацівників, журналістів, театральне товариство, редколегії газет і журналів, а також колективи, збори трудящих, окремі особи.

3. На здобуття премій імені Т.Г.Шевченка можуть бути висунуті твори літератури, образотворчого мистецтва, музики, кінематографії і театральні вистави, які стали відомими громадськості не пізніше, як за півроку до дати присудження премій – березня кожного року. Твори, висунуті на здобуття премій імені Т.Г.Шевченка, можуть подаватися до Комітету протягом всього року. Список творів, висунутих на здобуття премії імені Т.Г.Шевченка, оголошується в республіканській пресі не пізніше, як за два місяці до дати присудження.

4. Рішення Комітету по преміях імені Т.Г.Шевченка затверджується Радою Міністрів УРСР і оголошується 9-го березня кожного року – в день народження великого поета.

Особам, яким присуджено премію імені Т.Г.Шевченка, присвоюється звання "Лауреата премії імені Т.Г.Шевченка", вручається премія, Диплом і нагрудна золота медаль лауреата премії імені Т.Г.Шевченка.

———

Кібедко

залученість ширшого кола осіб до ухвалення рішень. А в кращих системах державного

управління влада й відповідальність розпорошені на якомога більшу кількість взаємно незалежних органів, та ще й передбачають широке залучення

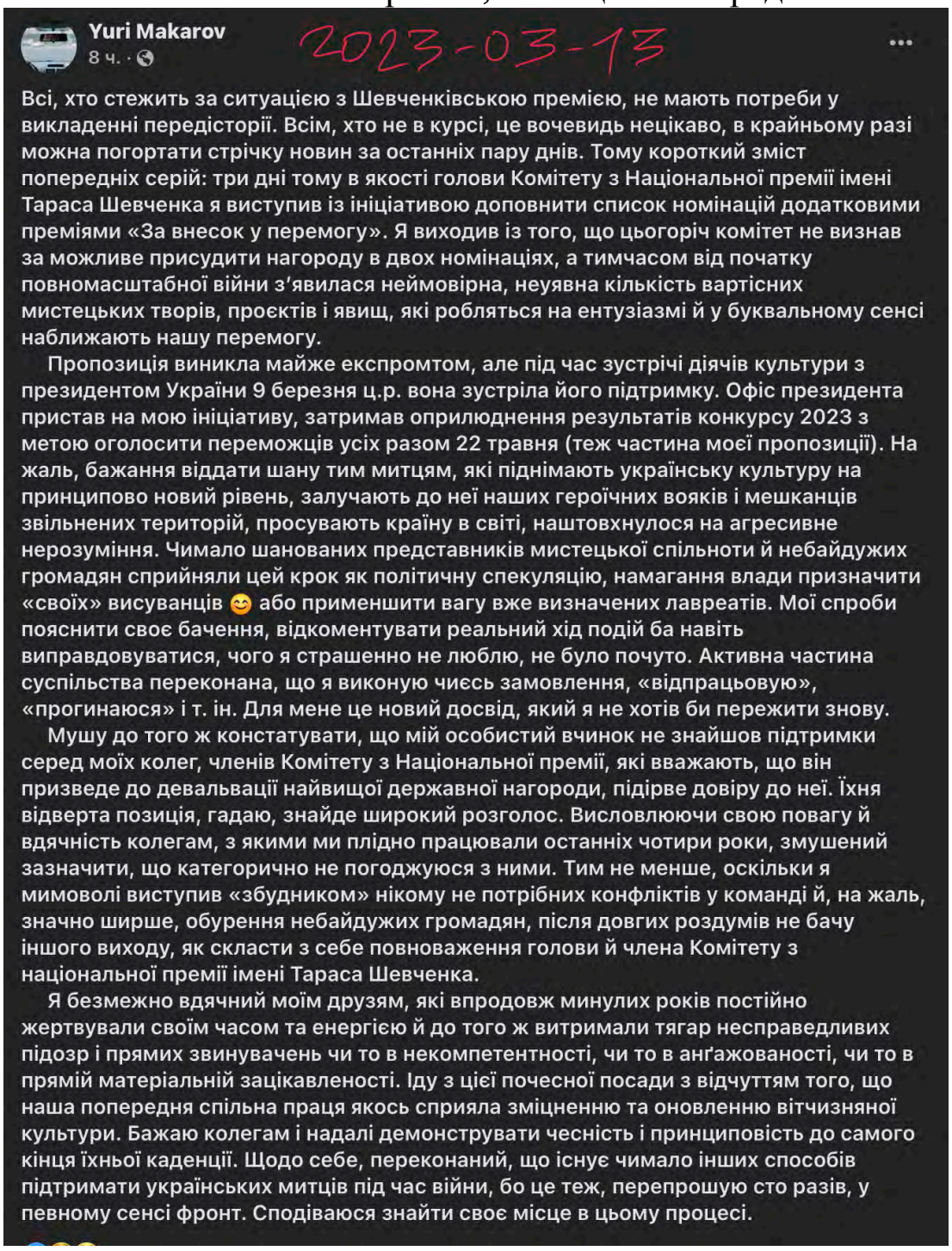

недержавних стейкхолдерів.

Чим складніший світ, в якому ми живемо, тим складніші нам потрібні управлінські системи. Війна спрощує світ до протистояння "наші -- вороги", хоча й тут не можна занадто спростити управлінські системи без ризику втратити якість управління (ось чому, наприклад, існують стільки спецслужб, хоча дилетант може подумати, що краще було би всі ресурси сконцентрувати в одних руках). Але якщо окрім війни є інші виклики (а вони є -- відбудова, євроінтеграція, модернізація, повернення людей, демонтаж московської імперії для запобігання наступній війні, економічний стрибок тощо), то проста, занадто централізована система управління втрачає сигнали та здатність продукувати успішні рішення.

***

№ 1.375

Новий директор НАБУ: чи справді Банкова «зламала» конкурс та як Бюро працюватиме далі

2023-03-07

Олена Щербан

Керівниця юридичного відділу Громадської Організації “Центр протидії корупції”

Про уроки, які треба вивчити та засвоїти

Конкурс на директора НАБУ мав усі шанси бути успішним: передбачені законом правила та збалансована присутність у конкурсній комісії міжнародних експертів із переважним правом голосу давали підстави говорити про цілком реальну можливість призначення очільником бюро доброчесного, незалежного та професійного кандидата. Але призначення на посаду Семена Кривоноса викликало, радше, скептицизм, побоювання та сумніви.

Чому так склалося? Які уроки з цього процесу слід винести громадськості та усім, хто дійсно зацікавлений бачити майбутнє України без корупції ? Чи є шанси на збереження незалежності бюро та антикорупційного блоку НАЗК—НАБУ—САП—ВАКС загалом?

Та перш ніж шукати відповіді на ці потужні внутрішні виклики, що постали перед країною, яка бореться із зовнішнім агресором, треба зафіксувати питання, з яких стартує новий директор НАБУ.

1) — По-перше, ще до проведення співбесід ключовим питанням був фактор зв’язків Кривоноса з нинішнім заступником керівника офісу президента Олексієм Кулебою через дружину, яка працювала з Кулебою, та тісні зв’язки з його бізнес-партнером.

2) — По-друге, під час співбесід із Семеном Кривоносом стало зрозумілим широке коло його зв’язків і друзів серед керівництва держави. Включно з командою Михайла Саакашвілі та близьких до нього політиків у владі. Що може бути як плюсом, так і мінусом для людини на посаді директора НАБУ.

3) — По-третє, особливу увагу привернув також той факт, що Михайло Саакашвілі свого часу дякував Андрію Єрмаку за підтримку при призначенні Семена Кривоноса на посаду голови Державної інспекції архітектури та містобудування (ДІАМ).

4) — По-четверте, ДІАМ, очолювана Кривоносом, — інституція, яка прийшла на заміну сумнозвісній Державній архітектурно-будівельній інспекції, в діяльності якої експерти теж бачать безліч корупційних ризиків.

Це вже саме по собі (навіть без урахування низки одіозних дій Кривоноса на цій посади, про що писали медіа) створює серйозне поле для численних маніпуляцій.

1) — Чи не захоче колись ДБР або СБУ ретельно проаналізувати роботу вже директора НАБУ в часи його керівництва ДІАМ і

2) — чи не знайдуться після такого аналізу «гачки» або «компромат» на нового очільника бюро?

5) — По-п`яте, свого часу Кривонос сам відмовився обійняти посаду керівника Одеського теруправління НАБУ після того, як виграв конкурс.

Причиною відмови, очевидно, був сюжет журналістів Слідство.Інфо щодо його декларацій. Сам Кривонос пояснював це тим, що не бажав кидати тінь на новостворену інституцію, але вважає цю відмову помилкою.

6) — По-шосте, під час співбесіди досить багато питань до Кривоноса стосувалися і його активів.

Наприклад, купівлі та подальшого продажу земельної ділянки площею 2 га, яка належала до лісового фонду та була оформлена з порушенням законодавства. На той час Кривонос працював юристом відділу реєстрації речових прав Обухівського управління юстиції. Або дивної історії, коли його дружині вдалося викупити право вимоги боргу своїх батьків на 26 млн грн лише за 24 тис. грн. Цікаво, що, на наш погляд, комісія не надто ретельно з'ясувала ці питання в кандидата.

7) — По-сьоме, також показовим є той факт, що Кривонос фактично єдиний НЕправоохоронець з-поміж усіх 11 кандидатів, які проходили фінальну співбесіду. Звісно, він **має юридичну освіту, адвокатське свідоцтво та керівний досвід**. Проте чи зможе він ефективно керувати органом правопорядку, покликаним боротися з ТОП-корупцією?

Схоже, сам Кривонос не до кінця розуміє серйозність ризиків щодо переліченого вище.

Наявність цих сумнівів від самого початку ставить під питання якщо не юридичну, то моральну легітимність нового директора НАБУ. І це погано як для країни, так і для самої інституції, з якою її новому керівнику налагоджувати контакт.

1. Чому ж конкурсу не врятували міжнародні експерти?

Одразу варто пояснити, що наявність у законі положення про необхідність визначення комісією не одного переможця, а трьох, сформувала поле для маневру влади. Цю норму від початку було сформульовано політичним керівництвом держави з дуже простою метою — отримати можливість торгуватися з кандидатами перед призначенням і шукати лояльних до себе.

А тепер варто бути чесними у головному уроці конкурсу: всі сподівання в цьому процесі були саме на міжнародних експертів та їхнє переважне право голосу.

Проте у фінальному голосуванні ми стали свідками того, що в останніх банально розділилися думки. Чому? На жаль, відповіді на це ключове запитання наразі немає.

Але вони не скористалися своїм переважним правом голосу в процесі конкурсного відбору. Що, власне, ми і припускали у разі виходу на фінішну пряму сумнівних кандидатур. Наслідком цього став компроміс між двома міжнародними експертами та українськими членами комісії у вигляді не трійки найкращих, а трійки тих, хто влаштовував обидві сторони. **У фінал не потрапив жоден представник Головного підрозділу детективів НАБУ, що само по собі нонсенс.**

Іншою не менш суттєвою помилкою цього процесу були правила, визначені самою ж комісією ще на початку відбору. Комісія вирішила, що ключовим етапом відсіювання кандидатів мають стати тести на знання законодавства та загальні здібності. Саме за їхніми результатами начебто мала залишитися фінальна двадцятка. Тому з-поміж 70 кандидатів до етапу співбесід допустили лише 22. Проте допуск 30 або 40 кандидатів до співбесід дав би можливість комісії набагато ретельніше оцінити й інших кандидатів і банально мати більший вибір.

Слід зазначити, що громадянське суспільство під час конкурсу постійно надавало комісії коментарі та зауваження до процедур, вказуючи на проблеми. Але ключових із них не врахували. Очевидно, що наявність 20 кандидатів для співбесід приваблювала набагато більше, ніж 30 чи 40, з огляду на час і поспіх. Та чи можливо поспішати з процедурами, коли йдеться про ключову антикорупційну інституцію?

> Уже фактично перед етапом співбесід комісія виключила з конкурсу одного з детективів НАБУ Руслана Габрієляна, який до того ж

мобілізований до Збройних сил України. Мотивацією цього рішення став начебто недостатній керівний досвід кандидата (закон вимагає п’ять років). Однак комісія раніше своїм же рішенням допустила його до участі в процесі, маючи можливість перевірити його досвід, а в подальшому виключила, базуючись на відповіді Офісу генпрокурора. Лише цей факт свідчить про проблеми в організації процесу.

Отже, можна зробити висновок, що навіть міжнародні експерти та їхнє переважне право голосу не є панацеєю, щоб забезпечити повністю об’єктивний результат. Це підтверджує і відбір до Вищої ради правосуддя. Перелічені помилки варто врахувати при моделюванні наступних процедур.

2. Чи означає це, що втрачено всі досягнення, результати і перспективи НАБУ?

Однозначно ні. НАБУ є незалежною та вже побудованою інституцією. Звісно, в бюро є недоліки і помилки, які потрібно виправляти. Але навіть абсолютно провладна кандидатура на посаді директора, маючи чітке завдання знищити бюро, не зможе цього зробити швидко і просто.

1) По-перше, директор НАБУ майже не має законних важелів впливу на процесуальну діяльність детективів НАБУ і хід розслідувань.

2) По-друге, в НАБУ давно сформований та переважно ціннісний і мотивований колектив, який звик працювати в умовах системних викликів. Тому стовідсотково кожна різка спроба впливу чи тиску буде придушуватися перш за все зсередини.

Однак треба усвідомлювати, що за наявності таких спроб вплинути на розслідування однозначно знизиться ефективність роботи. Адже поряд з основними функціями колективу доведеться протидіяти ще й внутрішнім викликам. А нам як громадянському суспільству, замість адвокації прогресивних змін для бюро, найшвидше, доведеться продовжувати відбивати вже й внутрішні атаки в інституції.

Як вже зазначено, директор бюро за посадою наділений переважно адміністративними повноваженнями. Проте таких повноважень досить багато і вони важливі. Директор може змінювати структуру і штат бюро. Ці повноваження можна використати в тому числі для очищення від небажаних співробітників. Так само директор зможе впровадити, наприклад, атестаційні процедури, які теж можна використати як з корисною, так і зі шкідливою метою. Саме директор НАБУ вирішує питання накладення стягнень на співробітників за рішенням дисциплінарної комісії. І це лише невеликий перелік адміністративних інструментів впливу як на інституцію в цілому, так і на її співробітників. І якщо новий керівник увімкне ці механізми не на користь НАБУ, то знадобиться лише час, щоб поступово нерізко розвернути антикорупційний корабель держави в іншому напрямку.

Потрібно також розуміти, що директор НАБУ за посадою має доступ до багатьох таємниць бюро. Тому ще один значний ризик — це витік інформації. Враховуючи ступінь інтегрованості нового директора бюро в політичні процеси країни, Семену Кривоносу доцільно цілком відсторонитися від планувань слідчих операцій і розслідувань, агентурної роботи бюро. Водночас у разі фіксації витоку інформації всі причетні включно з директором мають пройти належні перевірки, в тому числі з використанням поліграфа.

Законом передбачений щорічний незалежний аудит бюро. І це гарна новина. Негативний висновок аудиту — це чи не єдина можливість звільнити директора, якщо він є слабкою ланкою. Аудит має проводити комісія з трьох осіб, запропонованих міжнародними партнерами. Спойлер для критиків міжнародних експертів під час конкурсу: конфігурація комісії аудиторів краща за конкурсну комісію, адже взагалі виключає компонент політичного призначення аудиторів, тоді як у конкурсній комісії її половина визначалася урядом на власний розсуд (політично).

Що це означає на практиці: кожен крок нового директора бюро треба контролювати як щодо внутрішніх, так і щодо зовнішніх питань НАБУ. Кожен факт неправомірного тиску чи впливу має бути зафіксований і наданий у подальшому аудиторам, — у бюро для цього є всі передбачені процедури.

За цих обставин важливим індикатором стане також те, які рішення прийматиме директор у перший рік роботи, наскільки прозорими вони будуть, чи буде залучатися до обговорень громадянське суспільство до моменту їхнього прийняття. Врешті, якщо новий директор на тлі недовіри до себе захоче довести протилежне, то саме рівень його відкритості і стане ключовим фактором.

Центр протидії корупції особливо ретельно стежитиме за тим, як працюють у бюро вищеописані процеси. І навіть якщо проблеми не буде зафіксовано всередині інституції, то ми точно зафіксуємо їх як публічно, так і для майбутнього аудиту.

3. Нові виклики для САП, ВАКС і НАЗК

Однак все описане вище означає також те, що ще більшої актуальності набуває посилення Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Адже в разі проблем у роботі бюро прокурори є тими процесуальними фігурами, які можуть бути рятувальним колом у такій ситуації.

Правоохоронний комітет парламенту відхилив проєкт закону №8402, який передбачав ключові засади реформи САП. Голова антикорупційної прокуратури повинен бути надійно захищений від політичного відсторонення від посади за якусь дисциплінарну дрібничку, як це є зараз. Очевидно, влада до останнього опиратиметься посиленню інституційної незалежності САП, допоки реформа не стане ключовою вимогою міжнародних партнерів.

Останні, на відміну від багатьох внутрішніх стейкхолдерів, чудово розуміють, чому антикорупційна система має бути незалежною. І що деякі результати її роботи через цю незалежність можуть не подобатися тій чи іншій частині суспільства, що також призводить до необхідності захистити її від сторонніх впливів.

Так, уже розуміючи слабкі місця цього довгого шляху, ми маємо спиратися на підтримку міжнародних партнерів. Паралельно удосконалюючи процедури та відсікаючи вплив людського фактора і в цій сфері.

Не слід забувати про вдосконалення кримінального процесу, питань роботи Вищого антикорупційного суду, який критично потребує щонайменше збільшення кількості суддів. Показовий тест на спроможність наразі проходить і НАЗК, довіра громадськості до якого похитнулася через позицію агентства щодо одіозного закону №5655. Отже, виклики перед антикорупційним блоком постають дуже серйозні.

Як і перед міжнародними партнерами. Зважаючи на те, що через війну понад 60% бюджету України — це кошти міжнародних партнерів, вони зі свого боку також мають реагувати, якщо побачать найменший натяк на неправомірну роботу НАБУ.

Дуже сподіваємося, що новий директор бюро Семен Кривонос чудово розуміє, наскільки **довіра до нас міжнародних партнерів та їхня готовність інвестувати у відбудову України після війни залежить від його дій**.

***

№ 1.376

Держава як бізнес. Андрій Коболєв і Нафтогаз

коментарі
COMMENTS.UA

2023-03-13

Усі роки новітньої історії України чиновники розглядали найвищі посади як інструмент для власних бізнес інтересів. Однією з головних годівниць є НАК Нафтогаз, за допомогою якого, за гроші платників податків, дуже заможною людиною став Андрій Коболєв

Історія Андрія Коболєва, керівника НАК Нафтогаз, який довше за всіх обіймав посаду. Розповідаємо, як він пройшов шлях від топ-функціонера НАК Нафтогаз та героя скандалів до фігуранта антикорупційних розслідувань, який під час війни збирає гроші на заставу щоб уникнути арешту.

1. Бойко та Орден Святого Станіслава — як потрапити у Нафтогаз

Родина Коболєвих ще з радянських часів займається нафтогазом. Батько колишнього голови НАК Нафтогаз Андрія Коболєва, Володимир Петрович Коболєв з 1970-х працював в Інституті геофізики ім. Субботіна НАН України. Зокрема, займався вивченням нафтогазоносного шельфу Чорного моря. Тобто знав про керченську нафту, був охоронцем таємниць щодо реальних обсягів корисних копалин та вуглеводнів у Криму.

З батьківського інституту геофізики почалось знайомство з нафтогазом у випускника Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Шевченка Андрія Коболєва. Хоча не в усіх офіційних біографіях чиновника є цей епізод. У деяких джерелах повідомляється що у 1999-2002 роках він працював лише в міжнародній аудиторській компанії PricewaterhouseCoopers.

З 2002 року Андрій Коболєв починає працювати у НАК Нафтогаз. Початку його кар'єри сприяв той самий проросійський політик Юрій ***Бойко***, партнер Дмитра ***Фірташа***, якого пов'язують з російським гангстером №1 Семеном ***Могилевичем*** та топ-функціонером міжнародної хасидської релігійної мережі, бізнесменом Алексом ***Ровтом***.

У часи, коли Коболєв-молодший робив кар'єру під протекторатом клана Бойка, його родина потрапила у скандал. Батько чиновника, Володимир Коболєв був прийнятий до Міжнародного ордену Святого Станіслава та нагороджений відзнакою організації. Це та сама організація, яку колишній спікер Верховної Ради Олександр Мороз назвав "масонською ложою, що керує Україною".

Тоді заяву Мороза намагався спростувати ще один член Ордену Святого Станіслава, екс-президент Леонід Кравчук. Він сказав, що орден не є масонською ложою, а навпаки займається позитивною меценатською діяльністю в Україні. Але факт належності родини Коболєвих до організації, в яку входили екс-президент Кравчук, дружина іншого екс-президента Людмила Кучма, екс-прем'єр-міністр Валерій Пустовойтенко та інші політики й бізнесмени, каже про її причетність до неформальних центрів прийняття рішень.

За дивним збігом обставин саме після успіхів старшого Коболєва в ордені Святого Станіслава, молодшого Коболєва було підвищено у структурі НАК Нафтогаз. Після чого Андрій Коболєв брав участь у реструктуризації заборгованості НАК Нафтогаз за єврооблігаціями. За участі Коболєва, старі облігації з доходом 8,12% було замінено на нові з доходом 9,5% через кіпрську офшорну фірму Squire Capital Limited. Ходили чутки, що внаслідок тієї операції статки керівництва НАК Нафтогазу та особисто Коболєва зросли.

Потім, у 2009 році Андрій Коболєв разом з Юлією ***Тимошенко*** брав участь у підписанні кабального контракту між НАК Нафтогаз Україна та російським Газпромом.

> До речі, цей контракт був ґрунтом для скандальних "***Харківських угод***", укладення яких мало дуже трагічні наслідки для України.

Майже всі роки роботи у НАК Нафтогаз Андрій Коболєв співпрацював з сином лідерки проросійської ПСПУ Наталії ***Вітренко*** – Юрієм ***Вітренком***. Вони вважалися нафтогазовим "тандемом" на кшталт сумнозвісної конструкції "путін-медведєв".

У часи ***Януковича***, у 2010-2014 роках Коболєв офіційно пішов з державної служби, але у енергетиці залишився.

Андрій Коболєв та Юрій Вітренко у 2010 році почали займатися фірмою ООО "AYA Securities". Фірма існує й зараз, як юридична особа ТОВ "Ейвайей кепітал", бенефіціаром вказаний кіпрський офшор Nestras Holding Limited. Партнер Коболєва Вітренко у 2021 році вказував цей офшор як одне з джерел власних доходів.

А у часи Януковича фірму Коболєва та Вітренка ООО "AYA Securities" пов'язували з шахрайськими схемами заволодіння боргом держпідприємства "Вугілля України" з метою конвертувати ці зобов'язання в дохід приватних осіб і, таким чином, ошукати державу.

Але схема не спрацювала.

Цікаво, що фірму ООО "AYA Securities" та її офшор Nestras Holding Limited пов'язують з Леонідом ***Юрушевим***.

> Цього підприємця називають вихідцем з кримінальних кіл Донбасу, колишнім партнером Ріната Ахметова у дивовижних подіях 90-х, спонсором Арсенія Яценюка та комунікатором між донецькими елітами і Зе!командою. Цікаво, що саме Яценюка після Майдану-2014 стали називати ініціатором подальшого кар'єрного зростання Андрія Коболєва.

2. Коболєв — керівник НАК Нафтогаз

Отже, у 2014 році Коболєва, який був причетний до кабального газового контракту 2009 року та наслідків його укладення для Криму та Донбасу, почали рекламувати як "топ-менеджера західного штибу".

Після відсторонення явно проросійського Євгена ***Бакуліна*** з посади НАК Нафтогаз державну монополію очолив інший не чужий Юрію Бойку фахівець – Андрій ***Коболєв***.

Вважається, що лобіював призначення Коболєва у НАК Нафтогаз Арсеній ***Яценюк***.

> Згадуємо, що Яценюк починав у Криму разом з "хрещеним батьком" Аксьонова-гобліна Валерієм Горбатовим, якого зараз підозрюють у фінансуванні тероризму.
>
> Ще згадуємо, що Яценюк міг й станом на лютий 2023 року співпрацювати з російськими окупантами у Криму.
>
> Все це натякає, що під виглядом "прозахідного реформатора" на чолі державної монополії НАК Нафтогаз у 2014 році з'явився лояльний російським чекістам, політикам та нафтогазовим олігархам персонаж.

Шокованому подіями 2014 року суспільству Коболєва одразу презентували як творця двох великих досягнень НАК Нафтогаз:

"корпоратизації по західному типу" та

"ліквідації залежності від російського Газпрому".

Обидві позиції можуть виявитися далекими від дійсності.

"Творець НАК Нафтогаз ***Бакай*** довгі роки переховується у росії, – каже "Коментарі" експерт Української фабрики думки Юрій ***Гаврилечко***.

– Якщо компанія створена колаборантом та зрадником – вона створена з метою допомогти Україні чи навпаки? Щось змінилось після 2014? НАК Нафтогаз колись працював на користь України? Після т. зв. "корпоратизації" були конкретні позитивні зміни для Нафтогазу? Здійснили оптимізацію управлінського апарату та зменшили витрати на керівний персонал та співробітників взагалі?"

Т. зв. "ліквідація залежності від Газпрому" виглядала як

— реанімація схем на кшталт "Росукренерго" Фірташа – коли за гроші платників податків закупали російських газ у посередників, через що заробляли не тільки російська монополія, а й близький до Кремля та міжнародного криміналу істеблішмент двох країн.

Конкретно, під керівництвом Коболєва НАК Нафтогаз почав купувати т. зв. "реверсний газ" — російський газ у європейських фірм.

Подейкували, що це схема, налаштована на генерацію "відкатів" та прибутків Коболєву та його покровителям.

Зокрема, колишня прем’єр-міністр Юлія ***Тимошенко*** заявила, що фірма Trailstone штучно створена урядом Яценюка для брудних оборудок.

Іншого європейського постачальника газу – Noble з англійською реєстрацією пов’язували з нардепом від "Самопомочі" Іваном ***Мирошниченком***.

Отже, ліквідацією залежності від російського газу та відновленням української енергетичної самостійності мав би стати розвиток власного видобутку.

Цього у часи Коболєва не відбувалось.

Навпаки, над українськими надрами встановлювали контроль іноземці та олігархи.

Йшли скандальні процеси навколо фірми "Бурісма", де був "працевлаштований" Ґантер Байден, син Джо Байдена.

У ЗМІ обговорювали нібито конфлікти Коболєва з бізнесменом Ігорем Коломойським.

Але саме у часи Коболєва в якості керівника НАК Нафтогаз близький до Януковича функціонер Віталій ***Хомутиннік*** та Ігор ***Коломойський*** як через спільні, так й через окремі проекти значно збільшили свою присутність у сфері видобутку українського газу.

"Була програма НАК Нафтогаз – зростання видобутку до 20 млрд кубів на рік до 2020 року. Де ці 20 млрд кубів?" – нагадує Юрій ***Гаврилечко***.

За офіційними даними, **в 2021 році видобуто 12,93 млрд кубів газу**.

Попри такі своєрідні результати, на зарплату та забезпечення потреб Коболєва з державного бюджету виділялись значні кошти.

Одночасно й в умовно "західних демократичних", й у провладних ЗМІ тих часів голову НАК Нафтогаз усіляко рекламували як ефективного менеджера.

Більше того,

> — Коболєв та його схеми мали підтримку з боку міжнародних інститутів – так у 2015 році НАК Нафтогаз видали кредит у 300 млн доларів від ЄБРР за умови подальшої корпоративної реформи.

Уряд Яценюка підтримав позицію ЄБРР попри "окрему думку" міністра енергетики тих часів ***Демчишина***.

Виявилось, що

> **— західні партнери фінансували та захищали дуже сумнівні процеси, які, попри гучні заяви, не принесли жодної користі українцям.**

"НАК Нафтогаз – це майно, яке належить всім громадянам України, – пояснює Юрій ***Гаврилечко***. – Але при цьому НАК Нафтогаз не виконує свої функції – не приносить користі громадянам України.

При цьому,

> **— результати «корпоративної реформи» Нафтогазу «дуже дивні».**

Зокрема,

1) — наглядові ради впроваджуються в компаніях з великою кількістю міноритарних акціонерів, які самі по собі не можуть впливати на рішення правління компанії. Щоб такі акціонери внаслідок рішень правління,

наприклад, не залишились без дивідендів й потрібна наглядова рада. Яка у своїй діяльності не залежить від менеджменту компанії та залежить лише від акціонерів.

2) — **У НАК Нафтогаз акціонер – Уряд, який сам по собі зобов'язаний діяти в інтересах громадян України.**

Тоді від кого незалежна наглядова рада НАК Нафтогаз? Навіщо вона там потрібна?

Склалась ситуація, що у процесі псевдокорпоратизації з'явились члени наглядової ради, які не залежать від акціонерів".

Особливо показова у наглядовій раді НАК Нафтогаз часів ***Коболєва*** постать Юлії ***Ковалів***.

> Це дружина Яреми Коваліва, екс-голови Держрибагентства часів Порошенка. Ярема Ковалів у 2014 році працював у Гілара Тедера та у березні 2014 року відкривав ТЦ "Південна галерея" у Сімферополі – навряд чи це було можливо без таємних домовленостей з "зеленими чоловічками".
>
> Потім ТЦ "Південна галерея" використовувався окупантами для брудних фінансових операцій.

Жодної правової оцінки щодо можливої співпраці родини Ковалів з російськими окупантами надано не було.

Тобто, за гроші платників податків під керівництвом Коболєва в НАК Нафтогаз відбувались процеси, відверто шкідливі для платників податків.

Попри це, **статки Андрія Коболєва у часи його роботи в нафтогазовій монополії швидко зростали**.

> Починав чиновник з доходу 769,5 тис гривень у 2014 році. Того ж року Коболєв задекларував земельну ділянку 1204 кв. м. у Києво-Святошинському районі та житловий будинок 272,5 кв. м. Також голова НАК Нафтогаз повідомив, що володіє автомобілями Porsche Cayenne 2007 року і Mercedes-Benz 2008 року та має водний засіб. У сім'ї Коболєва в 2014 році був задекларований також автомобіль Lexus LX570. В декларації було вказано, що держслужбовець з родиною разом мають 53672,29 гривень заощаджень.

К 2016 року офіційні доходи Коболєва на держслужбі зросли у 19 разів.

> Так, згідно з його декларацією, у 2016 році голова НАК Нафтогаз отримав 19,3 млн гривень зарплати та інших доходів за трудовою угодою, сплатив з цього 3,5 млн гривень податку. Відомості про житло з декларації-2016 зникли. Залишились без змін дані про техніку Коболєва -

Porsche Cayenne S, Mercedes-Benz GL550, водний скутер Bombardier Sea-Doo RXP-225.

Вже у 2017 році Андрій Коболєв відмовився розповідати суспільству про власні доходи та не оприлюднив декларацію.

Навколо голови НАК Нафтогаз почали спалахувати скандали – журналісти знаходили в нього незадекларований люксовий маєток вартістю 1 млн доларів на березі Київського моря. Ця історія не отримала продовження та правової оцінки.

Також без наслідків скінчилась історія, коли Андрій Коболєв спробував за гроші платників податків придбати собі броньований Mercedes-Benz W221 S600 за 5,1 млн гривень. Після публікацій про це у ЗМІ тендер скасували.

Потім у ЗМІ публікували чутки, що тільки за 2016 рік Коболєву та його колегам негласно видали по 13 млн гривень премії.

У 2018 році навколо Андрія Коболєва спалахнув ще один скандал – ДФС наклала на НАК Нафтогаз штраф у 8,3 млрд гривень за нюанси розмитнення російського газу у 2015 році.

1) — Цю подію пояснювали конфліктом між прем'єр-міністром Володимиром ***Гройсманом*** та Андрієм ***Коболєвим***.

2) — Історія нічим не скінчилась крім того, що голову НАК Нафтогаз почали називати партнером на той час президента ***Порошенка*** у кулуарній коаліції проти ***Гройсмана***.

Поразка Порошенка на виборах 2019 року не вплинула на позиції Андрія Коболєва.

Він хизувався тим, що отримує велику зарплату, "понад сім цифр після коми", розмір якої назвати відмовився.

У 2020 році повідомлялось, що Коболєв отримав від держави 347 млн гривень.

З огляду на розглянуту реальну суть корпоратизації НАК Нафтогаз та реальні результати діяльності компанії дуже своєрідним виглядає й нарахування 610,1 млн гривень всім членам правління структури у 2020 році.

3. Стокгольмський арбітраж та його наслідки для НАК Нафтогаз

Верхівкою кар'єри Коболєва вважається т. зв. "Стокгольмський арбітраж", коли НАК Нафтогаз виграв у грудні 2017 та лютому 2018 справу проти російського Газпрому.

Газпром визнали винним Нафтогазу 2,56 млрд доларів, при цьому російська кампанія відмовилась сплачувати ці гроші.

За "Стокгольмський арбітраж" Коболєв отримав премію 10 млн доларів.

Взагалі, його багаторічна діяльність у якості держслужбовця дозволила чиновнику стати дуже заможною людиною.

Це відбувалось на фоні того, що саме через маніпуляції з нафтою та газом Кремль чинив політичний та економічний тиск на Україну.

Саме у нафтогазовій галузі працює значна частина діячів, для яких залежність української економіки від російських енергоносіїв – прибутковий бізнес.

> Якби риторика постмайданної влади – покровителів Коболєва щодо прагнення незалежності від росії була правдою, робота НАК Нафтогаз була б іншою.

Слідчі можуть підтвердити, що завдяки доступу до внутрішньої інформації та проведенню внутрішнього аудиту у великій державній компанії можна притягнути до відповідальності колишніх фахівців.

Але у часи Коболєва на посаді голови НАК Нафтогаз нічого не було зроблено для надання правової оцінки клану Бойка, їх зв'язкам та діяльності державної монополії в цілому. "Нафтогазу не повинно бути, – каже "Коментарі" кандидат наук з держуправління Сергій Доротич. – Про це говорили й наші зовнішні партнери.

Треба перейти на нормальну прозору модель.

Нафтогаз як надбудова – це зайві витрати з бюджету. Зарплати та премії Коболєву та його оточенню – це марнотратство бюджетних коштів.

Нафтогаз запам'ятався лише піар-акціями. Незрозуміло виглядають а-ля патріоти, які закликають збирати гроші на завдаток Коболєву. В нього величезні премії та зарплати, він сам може сплатити ці гроші.

Взагалі **корпоративна модель, як у Нафтогазі, шкідлива для держави**.

> Усі ці наглядові ради – це інструмент, щоб прем'єр-міністр перекладав на них з себе відповідальність".

1 березня 2023 року апеляція ВАКС призначила Коболєву завдаток у 229 млн гривень у справі з зловживання службовим становищем – коли Коболєв у якості голови НАК Нафтогаз у 2018 році сам собі узгодив виплату премії у 10 млн доларів за виграш Нафтогазом у Газпрома арбітражу у Стокгольмі.

Ця сума менш, ніж доход Коболєва за 2020 рік. Але у соцмережах розпочалась кампанія у захист колишнього голови НАК Нафтогаз. Дружина Коболєва, заступник міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Світлана Панаіотіді та інвестбанкір Ігор Мазепа закликали збирати гроші на заставу для екс-чиновника.

Показово, що Мазепа пов'язаний з кейсом часів Януковича Franklin Templeton – цієї компанії продавали державні борги України. Потім Мазепу називали "гаманцем Порошенко". З огляду на біографію Коболєва, Мазепа, у ролі його головного публічного захисника, виглядає символічно. "Цей збір коштів – це смішно! – каже "Коментарі" політолог Володимир Фесенко. – Сума завдатка відповідна рекордній премії, яку Коболєв отримав як голова державної компанії. Він сам може заплатити ці гроші, якщо впевнений у власній правоті. Це ж не конфіскація – це завдаток. Прибічники Коболєва краще б на потребу фронту збирали гроші".

"В Україні не було прецедентів, коли б людина рангу міністра чи голови державної монополії отримала б реальний строк за гратами, — говорить к.е.н. Віктор Гольдський. І навряд Коболєв стане першим.

А тому і сам інститут державного менеджменту є неефективним.

Складається враження, що **людей підбирають за певними критеріями – вмінням робити, що тобі "старші" кажуть, і не задавати питань**.

Може саме тому жоден менеджер з тих, хто керував українськими державними компаніями, не знайшов себе у бізнесі. Я не можу пригадати жодного "видатного реформатора", якого б великий приватний бізнес запросив до себе на роботу на співставні гроші з його зарплатнею на службі у держави.

А про що це говорить?!

Або такі "менеджери" занадто переоцінені державою, або вони геть нічого не розуміють в реальній економіці і не цікаві бізнесу в якості ТОП-керіників".

Цікаво, що

> — напередодні оголошення підозри Андрій ***Коболєв*** зустрічався з головою ОП Андрієм ***Єрмаком***.

Повідомляється, що чиновник пропонував колишньому голові посаду радника, але Коболєв відмовився, погодившись лише на роль неформального радника.

Поки що кейс Коболєва виглядає як політична вистава, з метою відволікти увагу від реальних проблем у нафтогазовій галузі та економіці країни загалом.

Є ймовірність, що **відбувається ребрендінг – увагу суспільства захопили імітацією переслідування старих нафтогазових генералів, а у цей часів перезавантажують систему під потреби діючої влади.**

Нагадаємо,

> на початку 2020 року американські фахівці підготували для президента США Дональда Трампа доклад, в якому зазначалось, що Україна – перша в Європі за запасами нафти.
>
> Тобто, було враховано й Керченське родовище.

Трамп тоді спитав: "Чому в Україні немає грошей, якщо є нафта?"

***

№ 1.377

Я, наверное, один из немногих, у кого статья, которую Валерій Пекар так долго не хотел публиковать (для тех, кто еще не прочел - в комменте) не вызвала никакого шока. Потому что я давно занимаюсь подобного рода исследованиями, все эти тренды вижу, и тоже готовлюсь им противостоять. И тоже не хотел об этом писать сейчас, по тем же соображениям. Но, раз уже пошел этот разговор, то внесу свои 5 коп.

2023–03-13

Володимир Дубровський

експерт Економічної Експертної Платформи, старший економіст CASE Україна

По ряду причин я склоняюсь к тому, что **успешная консолидация авторитарной власти в Украине маловероятна**.

Тем не менее, **опасность такой попытки есть, и ее не стоит приуменьшать**.

И дело тут вовсе не в "плохом Зеленском", а в массовом запросе избирателей, которые вот уже почти 30 лет отвечают (в мониторинге ИС НАНУ, Katya Klim и другие социологи подтвердят), что несколько сильных лидеров могут сделать для страны больше, чем все законы и процедуры. Так считает большинство, хотя и не подавляющее, и оно, к огромному сожалению, на удивление стабильно, не смотря на революции, клептократию Гопника, и смену поколений.

Даже в моем, весьма интеллектуальном и демократическом, "информационном пузыре" полно верующих в авторитарную модернизацию, просвещенный авторитаризм, ждущих "Вашингтона з новим і праведним законом", допускающих диктатуру для противостояния экзистенциальному врагу, и не видящих в авторитаризме противоречия с "европейскими ценностями" - мол, и в Европе еще не так давно были диктатуры, и ничего... Это неудивительно, ведь всем хочется, чтобы все стало хорошо, и поскорее. А альтернативный путь очевидно не обещает быстрых результатов.

Нужно быть очень взрослым и трезвым человеком для того, чтобы признаться себе, что вполне понятное стремление получить все и сразу приведет к тому, что не получим ничего и никогда; а тот, кто ждет, что "прилетит волшебник в голубом вертолете" и принесет с собой свободу и благосостояние - просто наивен и не хочет смотреть в глаза действительности.

Я об этом писал еще десять лет назад в статье "***Дождемся Ликуанъюненко?***" (в комментах), которую высоко оценили коллеги-профессионалы. А сейчас имею еще больше аргументов, наверное, скоро изложу.

Особенно опасно, что волюнтаризм Зеленского, за который я его как мог критиковал до большой войны, в условиях военного времени, когда нет времени на долгие процедуры и обсуждения, оказался как раз достаточно уместным. Это, надеюсь, поможет нам победить, но может сыграть очень злую шутку с миром: те наши сограждане, о которых я писал в предыдущем абзаце, сейчас видят наглядное подтверждение своих заблуждений. Большинству из них невдомек, что военное время - совершенно ненормальное состояние общества (в известном анекдоте даже синус в военное время может доходить до трех ;)), и многое из того, что спасает в войну убивает перспективы мирного развития. Примерно как высокая температура, которая помогает организму бороться с потенциально смертельной инфекцией, совершенно неуместна и крайне вредна в ее отсутствие.

Все это действительно повышает шансы на попытку монополизации политического пространства. Причем, совсем не обязательно "зелеными": таких потенциальных претендентов есть несколько, и все опасны. Поэтому бороться здесь нужно не только и не столько с нынешним монобольшинством, сколько с фундаментом таких настроений в общественном сознании. Вот тут могут пригодиться "политтехнологии" - в кои то веки поработают на благое дело... И начинать это нужно очень срочно, желательно - вчера, или даже позавчера. Чем раньше начнем, тем больше успеем.

2.

Я не думаю, что во всяком случае нынешние власть имущие будут нагло игнорировать выполнение условий, под которые даются деньги. В конце концов, эти деньги нужны им позарез и для "большого строительства", и для (потенциально) получения откатов с оного. А это - очень сильный стимул, как показывает история наших западных соседей, даже, прости господи, Орбана.

Но есть очень большие и обоснованные сомнения, что наши партнеры знают, чего именно требовать. Да, они уже многому научились, но "у руля" по-прежнему остаются мейнстримщики, которые понимают ситуацию в Украине очень примитивно, и во многом вообще превратно. Плюс, ими легко могут манипулировать отечественные мошенники-лоббисты.

К чему это приводит наглядно видно на примерах Ирака и Афганистана.

В нашей недавней истории тоже была попытка реформировать судебную и правоохранительную систему на основе самоуправления, и продолжается попытка побороть коррупцию силовыми методами. Очень наглядный пример такого невежества - советы "экспертов" МВФ в части реформирования налоговой системы.

Наконец,

> — прямолинейная "гармонизация" со сложным, временами совершенно неоправданно обременительным, и часто сформированным под действием специальных интересов, законодательством ЕС без предварительного утверждения в Украине "европейских принципов" - прежде всего, верховенства права, и созданием "европейской" бюрократии, чревато катастрофой как для Украины, так и для самого ЕС.

В Украине это приведет к созданию новых огромных коррупционных возможностей и укреплению системы отношений, называемой "патронализмом" и диаметрально противоположной "европейской" культуре в ее лучших проявлениях.

В ЕС окажется еще одна "черная дыра", в которой, пользуясь прозрачностью границ, весь европейский криминал будет отмывать деньги и заниматься

прочими безобразиями. Соответствующая статья, надеюсь, скоро будет на VoxUkraine Eng, ждем Ilona Sologoub.

Отдельно нужно сказать о левацких европейских трендах. Богатые страны могут себе позволить с ними играться, но для "подростков" это яд, который не даст вырасти до уровня этих богатых стран никогда. Я об этом когда-то писал, ссылка в комменте.

3.

Но **риск прекращения финансирования есть, и очень большой**. Связан он, прежде всего, с попытками украинского промышленного лобби проводить "промышленную политику", с "приоритетными отраслями", "активной ролью государства", и т.п.

Кроме того, что эта стратегия в условиях Украины 20-х годов 21 века обречена на неудачу, она еще и крайне коррупционноемка.

Поэтому, даже если все условия партнеров будут выполнены, и даже если их средства будут распределяться прозрачно и эффективно, недоброжелатели (которых и сейчас хватает, а будет еще больше) всегда найдут достаточно доказательств, чтобы представить Украину как коррумпированную страну, которая, пользуясь тем, что насущные потребности покрываются помощью, взращивает и поддерживает собственных олигархов.

Ведь все без исключения нынешние тоже выросли на политике "поддержки отечественного производителя", которую в 90-е годы проводили крайне активно (утверждения о, якобы, либеральной политике тех лет - чудовищная ложь). Естественно, "отечественный производитель" будет визжать и упираться с воплями о том, что это все козни Запада, который, якобы, хочет эксплуатировать Украину. И, якобы, именно этим, а не объективными обстоятельствами, объясняются неудачи нашей промЫшленности, и ее неспособность стать драйвером роста (что вообще невозможно в 21 веке). И это, кстати, всегда толкало и будет толкать представителей этого лобби в объятья бывшей империи - посмотрите, хотя бы, на откровения Богуслаева и поведение руководителей завода им. Антонова. Это все очень не случайно, как не случайно Бойко и его банда теперь собираются стать во главе движения за "возрождение" промЫшленности (еще одна ссылка в комменте, а в ней - много гиперссылок на предыдущие материалы).

Если позволить этому лобби победить (а очень многие сограждане, даже в моем информационном пузыре, до сих пор в плену стереотипов прошлого-позапрошлого века в части отождествления "развитых" и "промышленно-развитых" стран), то Украина лишится будущего, даже победив в войне.

4.

Самый тревожный тренд, отмеченный Валерием - в части человеческого капитала.

Напомню, что

> **— в постиндустриальном мире долгосрочным драйвером роста может быть только производство интеллектуального продукта, информации (не только ИТ, но и инновации любого рода, исследования и разработки, дизайн, видео и аудио контент, и т.д.), которое зиждется именно на наших преимуществах в части человеческого капитала.**

Только одной, уникальной, стране мира - Израилю - удалось совместить развитие такого капитала с милитаризацией.

> Никому другому это повторить не удастся, см. статью в комментах. А вот необратимо растерять этот человеческий капитал Украина очень даже рискует. И тогда надежд на "экономическое чудо" не останется, от слова "совсем".

Подчеркну, что **это все - риски, которые имеют шанс материализоваться ровно настолько, насколько мы им это позволим**.

> 1) — Яма на дороге - зрелище неприглядное, и оптимизма не добавляющее. Приходится тормозить и объезжать ее.
>
> 2) — Но еще хуже ее не заметить (например, в дождь, когда она скрыта под лужей), или решить "да, ладно, как-нибудь проскочу".

UPD:

многие в комментах спрашивают о рекомендациях. Они есть, и, надеюсь, в свое время, будут взяты в работу. Но для того, чтобы они были восприняты, вначале нужно добиться, чтобы те, кому они адресованы (в том числе и вы все, как избиратели и активные люди, представители гражданского общества) адекватно восприняли ситуацию и те угрозы, которые она несет. Поэтому эта дискуссия полезна и своевременна, спасибо Валерию.

***

№ 1.378

Група Ісаєнка побудує житловий комплекс на 8 гектарах комбінату Апарату ВР поблизу Дніпра у Києві

Директор ДП – Дай Бог.
Нардеп – Так оно и будет. У меня опыт по общению с ними. Они во всякую хрень пытаются лезть и придумывать всякие небылицы. У нас все законно оформлено, ну, просто все. Вообще, не вижу проблемы. А **по беспределу вряд ли они будут действовать**. Так могут действовать только..., и только с одной целью, да, поход за деньгами. А **эти ж денег не берут. У них правовая позиция**. Правовая позиция у нас железобетонная. Поэтому идут они в ж*пу. Все. А уж самим себе проблемы придумать, ну, это я, вообще, не понимаю....

2021-03-17

Наші Гроші

Департамент містобудування та архітектури КМДА 9 березня 2021 видала містобудівні умови та обмеження на будівництво житлового комплексу з приміщеннями громадського призначення, в тому числі з об'єктами соціального обслуговування та дитячими дошкільними установами на вул. Клеманській, 6-8 у Києві. Про це свідчать дані Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Поверховість житлових будинків становитиме 24 поверхи. Остаточна висота буде затверджена проектною документацією.

Замовниками будівництва є ***ТОВ «Ніка» Лтд***, яке входить до групи компаній Perfect Group нардепа від ОПЗЖ Дмитра Ісаєнка, а також ***Державне підприємство «Державний будівельний комбінат управління справами Апарату Верховної Ради України»***, яке є користувачем державної ділянки площею 8,11 га, на якій заплановане будівництво.

Відповідно до Генплану, ділянка належить до території громадських будівель і споруд та частково території зелених насаджень загального користування.

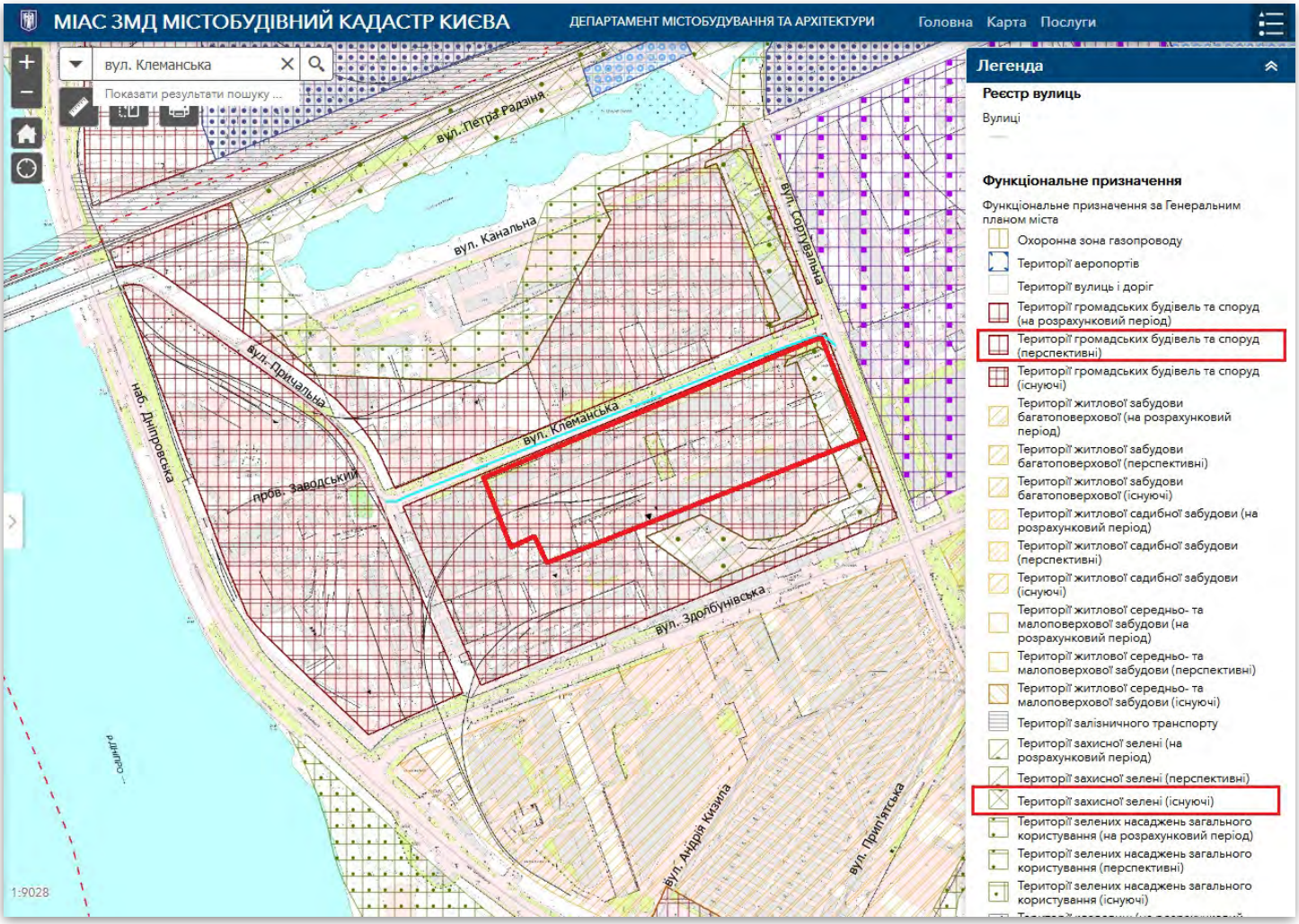

Однак, у 2017 році Київрада затвердила Детальний план території в районі Дніпровської набережної, ***вул. Здолбунівської, просп. П. Григоренка***, згідно з яким більша частина ділянки стала територією житлової багатоповерхової забудови.

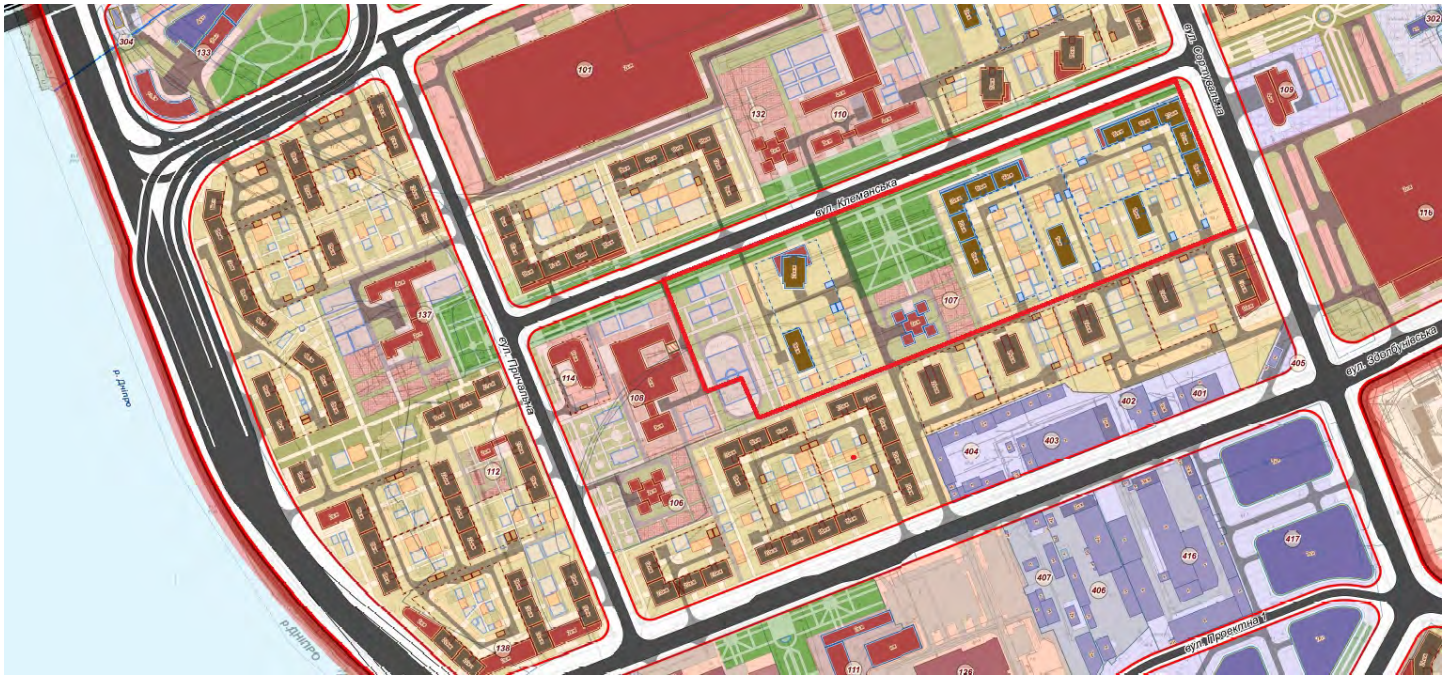

ДП «Державний будівельний комбінат управління справами Апарату Верховної Ради України» оформило право постійного користування ділянкою 8,11 га на вул. Клеманській, 6-8 восени 2017 року. Держпідприємство отримало ділянку для експлуатації та обслуговування виробничої бази на підставі рішення Київради 2011 року.

У грудні 2020 року на сайті Товарної біржі «Український центр біржової торгівлі» було розміщено оголошення про проведення 11.12.2020 інвестиційного аукціону з метою укладання договору пайової участі (інвестиційного договору) щодо забудови земельної ділянки за адресою: м. Київ, вул. Клеманська, 6-8. Повний текст оголошення на сайті недоступний.

Частина ділянки 8,11 га проектування потрапляє в зону звукового тиску до 70 дБ та до зони особливого контролю (смуги повітряних підходів).

За даними звіту Рахункової палати про результати аудиту використання коштів держбюджету та управління держмайном Апаратом Верхової Ради,

в Управлінні справами Апарату ВР, а також на підприємствах, в установах та організаціях сфери управління Апарату ВР та Управління справами Апарату ВР рахувалось 49 земельних ділянок загальною площею 127,85 га, з яких на 13 ділянок загальною площею 7,33 га (5,7% від загальної площі ділянок) відсутні правовстановлюючі документи на право постійного користування ділянкою.

***

№ 1.379

У новому звіті Том Купер нарікає на повільність західних виробників зброї, а ще більше «політиків», які гальмують процес постачання Україні снарядів (і просто гальмують…). Утім, в окупантів проблеми ще більші…

На Донбасі важкі бої, але панічних настроїв, які часом трапляються в Купера, зараз не помічаємо. Віримо в ЗСУ.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-15-march-2023-standstill-8746dc3160d

За переклад дякую Микола Ковальчук, Anton Shygimaga та Antonina Yashchuk

Том Купер

Війна в Україні, 15 березня 2023: Застій

Привіт усім! [Опубліковано 15.03 о 17.30 за Києвом].

Ще один огляд, зроблений похапцем і (буквально, якщо врахувати ще й фронтове болото) «брудний». І справа не в тому, що «нічого не відбувається»:

такі заяви були б несправедливі щодо всіх, хто цими днями бере участь у боях і гине серед безкраїх розмоклих земель на сході України. Якщо судити з різних відео, там на дорогах стільки багна і води, що екіпажам американських бронетранспортерів M113 і радянських МТЛБ нерідко доводиться перевіряти їхні режими «амфібій». А конструктори з «BAE Systems» мали б непритомніти, дивлячись на випробування, яких доводиться зазнавати їхнім розкішним гаубицям M777 під час буксирування місцевим ландшафтом. Вважайте, пощастило, якщо під колесами транспорту немає 20–30 см багна і якщо не довелося приймати ванну в окопі завглибшки 120 см, повному брудної смердючої води, тому й пересування важкого обладнання дозволено лише «за крайньої потреби».

З огляду на все це, дозволю собі розпочати не без мого знаменитого сарказму:

1) Із захопленням читаю оцінні судження певних моїх «колег» щодо того, як росіянам «бракує (артилерійських) боєприпасів» і як ВСрф вимушені «обмежувати кількість снарядів на багатьох ділянках фронту».

Яка різниця, любі читачі, якщо — судячи з повідомлень бійців ЗСУ, які зазнали обстрілів (і чиїх побратимів було поранено чи вбито) з російської артилерії, доки їхні підрозділи відступали з Бахмута; чи тих, хто відбивав російські атаки на північ і на південь від Авдіївки протягом минулого тижня чи «близько того» — насправді немає виразних ознак, що пудінгу бракує боєприпасів: «очі не бачать, душа не болить»…

А якщо серйозно: значно більше схоже на правду, що вишестоящі органи не можуть вчасно доправити достатньо боєприпасів туди, де вони потрібні. Тобто ВСрф (а також вагнерівці й інші їхні сурогати-ПВК) зазнають труднощів, дуже схожих чи навіть таких самих, які мали Збройні сили Ізраїлю протягом жовтня 1973 року під час арабо-ізраїльської війни.

Чому я про це згадав?

У 1973 році Ізраїль мав більш ніж вдосталь боєприпасів — але у сховищах, у центрі країни. А от доставляти їх на передову в достатній кількості було дуже складно. До цього призвели великі затори — для прикладу — на дорогах у центрі Синайського півострова. Уявіть видовище: 30, 40, 50 км дороги, на якій довгою вервечкою бампер до бампера стоять вантажівки, повні ящиків із боєприпасами. Проблема: дороги вузькі — одна смуга, з обох боків оточена глибоким сипким піском. Будь-яка вантажівка, що з'їжджала з дороги, загрузала в піску і не могла вибратися без допомоги спеціалістів… а спеціалісти не могли допомогти, бо застрягли за десятки кілометрів у тому ж заторі…

Проблема, із якою стикаються пудінгові дірлевангери [нацистські головорізи – перекл.], – має значно більший масштаб. Не лише через те, що ВСрф – кількісно – є набагато більшою за Армію оборони Ізраїлю, чи пак через те, що

поле бою на сході України у 2022–2023 роках є в кількадесят разів більшим за театр бойових дій на Сінайському півострові чи Голанських висотах зразка 1973 р., – але й через те, про що я вже згадував десь місяць тому, коли пояснював, чому ґєрасімов не здатен провести бодай один, “велииикий” наступ і натомість змушений розгорнути три “зимових наступи” меншого масштабу.

І проблема ця – зберігання боєприпасів та запасів у достатній кількості і там, де вони потрібні – тобто, близько до лінії фронту.

Російська залізниця може доставити купу боєприпасів, але їхнє зберігання ближче, ніж за 70 км від лінії фронту, “може зашкодити вашому здоров’ю” – через M142 [HIMARS], M270 [MLRS], ракети GLMRS та подібні озброєння, які нині є в арсеналі України. А отже: байдуже, скільки боєкомплекту вони привезуть залізницею і байдуже, чи добре сьогодні ті десять логістичних бригад ВСрф, про які нам наразі відомо, розгалужують та ховають свої склади БК. Щонайменше один такий склад українці підривають щоденно – за допомогою свого “чергового удару українських хімарсів”.

Ба навіть якщо БК вдасться трохи полежати цілим, його все-одно ще доведеться везти на фронт. І робити це ой як нелегко, бо в ВСрф мало вантажівок – ще від самісінького початку вторгнення – і бо везти боєприпаси треба другорядними дорогами крізь непрхідну багнюку. Тож не дивно, що ця проблема тепер сягнула таких масштабів, що кілька підрозділів БАРС із мобілізованими займаються лише тим, що допомагають із організацією логістики, повсякденно. Тепер ще додайте повсюдну корупцію та некомпетентність Системи “путін”, – і вас вже не дивуватиме той факт, що російські офіцери з підводних човнів чи артилеристи воюють у штурмовій піхоті, “а не на своїх місцях”...

2) Але ж, агов, з українського боку все – значно краще. Українська журналістка день чи два тому сказала мені, що українці мають високий бойовий дух. На відміну від мене – австрійця та ще й військового аналітика… бо ж я є песимістом і від народження, і за покликанням. А отже, нема про що хвилюватися: НАТО змарнує ще кілька місяців, перш, ніж суттєво збільшить своє виробництво боєприпасів (за умови збереження поточних темпів, річного виробництва Україні вистачило б на місяць). А на те, щоб збільшити потік необхідних міні-дронів та важкого піхотного озброєння, НАТО знадобляться цілі світлові роки. І найкраще в цьому, що вирішення проблеми навіть не видніється на обрії. Приміром, бос Rheinmetall [німецького виробника озброєння] жаліється, що він не бачить підстав для нарощування виробництва боєприпасів, бо в нього немає замовлень (Rheinmetall досі працює на десь 50–70% від максимуму потужності).

Відповідно, ідіоти, про яких люди часто кажуть ‘наші політики’ ще навіть не втямили, що треба бодай переговори розпочати, а тоді ще й оформити

замовлення на додаткові боєприпаси… і що вони конче необхідні Україні, ще десь із середини січня…

Але повторюся: агов, немає причин для смутку чи сумнівів: Україна піде в контрнаступ і гнатиме тих росіян аж до… Владивостока… а тоді за Тихий океан – і то лише в перші пару днів…

Не спитався у пані, чи взяла б вона на себе командування контрнаступом – чи якоюсь іншою операцією, запущеною без достатніх запасів боєкомплекту для її підтримки. Якби вона бодай поспілкувалася з ветеранами Херсонської офензиви, котра відбувалася минулого вересня, що буває, коли ви намагаєтеся штурмувати зариті в окопи війська ВДВ без достатнього БК.

…а я, довбень такий, лише гикнув у відповідь… і от маєш: кажуть люди, ніби я грубий нечема… осудливо цокає язиком…

БИТВА ЗА ДОНБАС

Гаразд, та коли в них усе-таки є трохи снарядів, запчастин та витратних матеріалів, а ще — сили перепливти все те болото й добутися до стартових позицій, або коли їм чогось — або й усього — бракує, та вони вже на фронті... за що ж зрештою зараз воюють українці та росіяни впродовж тижня-двох?

Повітряні сили... час від часу з’являються відео з Су-25, які летять низько над землею, або якихось машин, що залишають довгі білі сліди в небесах. Але що саме роблять ПС ЗСУ та ВКС останніми днями — не знаю, не знайшов даних, а може щось і пропустив через роботу, тому не можу нічого сказати.

Бахмут... Тим часом, усім має бути зрозуміло (принаймні горобцям у моєму саду це ясно як білий день), що для ЗСУ «утримувати Бахмут» — це «не допустити такого ж руйнування Краматорська і Слов’янська». Західним консультантам і радникам до такого байдуже, але я чув, що українські солдати в Бахмуті й на захід від міста сповнені оптимізму. Критичний момент — допустити якнайменше втрат у рядах ЗСУ, а це нелегко, коли відстрілюватися доводиться з штурмових рушниць і з гранатами в руках (якщо й ті є). Проте, наскільки мені відомо, рівень втрат з українського боку не такий великий, як про те регулярно пишуть у російських соцмережах. А «тяжкі втрати», про які пишуть путін-фани з усього світу, — інформація, далека від реальності. Втім, усе ж таки кількість поранених вимірюється сотнями щодня: та більшість із них «не тяжкі», але дехто має по кілька поранень. Схоже, за минулі кілька тижнів підрозділи зазнавали постійних ротацій.

Щодо позицій... У місті на півночі росіяни захопили територію заводу АЗОМ (іще 13 березня) і заявляють, що перетнули вулицю Корсунського на півдні. Бої переважно ведуться за окремі будинки, поверхи або навіть одиничні танки (h t t p s : / / w w w . f a c e b o o k . c o m / p e r m a l i n k . p h p ? story_fbid=1582225708937769&id=100014510646908).

На північ від міста росіяни дійшли до Залісняньского, але чи захопили його — не знаю. На північний захід від Бахмута вони дісталися аж до траси Е40 та Оріхово-Василівки, іще 4-5 днів тому.

На захід від Бахмута росіяни знову взялися продиратися крізь посадки до Богданівки та Громового, але за 500-600 метрів до траси 0506 їх щоразу зупиняють. На південному заході, кажуть, відбулося кілька українських контратак в районі Іванівського (іще 11-12 березня), і, схоже, вдалих. Принаймні росіяни ще досить далеко від того села і тамтешнього відрізку траси 0506.

(ФОТО 1)

Російський танк, розгромлений кілька днів тому «Джавеліном» солдата 59-тої бригади.

Авдіївка... Наскільки мені відомо, саме тут минулі 9-10 днів росіяни атакували найлютіше. Щось типу «залишки зимового наступу ґєрасімова». Можливо, навіть найуспішнішого серед інших.

Північ...

Із Красногорівки новин немає, але схоже, що росіяни таки захопили село. Кам'янку досі контролюють ЗСУ.

Південь/південний захід...

ВСрф досі атакують із Водяного на північ (приблизно в напрямку Сєвєрного й Авдіївки), але без видимих успіхів.

Натомість — на мою скромну думку — свого найбільшого успіху від початку січня росіяни досягли 12 чи 13 березня, коли таки змусили ЗСУ відступити з Первомайського. Схоже, за допомогою кількох бомбардувань термобаричними снарядами ТОС-1 (отак їм «бракує боєприпасів») і після 7–8 місяців боїв за це село…

Власне, росіяни вже атакують наступне село далі на захід: Нетайлове. Це означає, що вони все глибше охоплюють південно-західний фланг гарнізону ЗСУ в Авдіївці.

(ФОТО 2)

Український БТР-4Е зазнав удару РПГ. Наскільки мені відомо, бронетранспортер (та екіпаж) пережили цю атаку.

…і це, загалом, практично все. Звичайно, можна було б додати посилання на відео: як котрась із українських бригад креше на друзки чергову російську

гаубицю — під Кремінною або біля Нової Каховки, як чергова купка російських мобіків гірко скаржаться владім-владімиричу на те, що командири використовують їх як «м'ясо», чи як російський дрон-камікадзе «Ланцет-3» влучає в українську ракетну систему «Stormer». Даруйте, але ні: все це поодинокі випадки на дуже різних ділянках фронту, які для загального підсумку не мають великого значення.

Більше деталей та осягнень ви знайдете у дописах Стефана Коршака [https://medium.com/@Stefan.Korshak], який нещодавно їздив провідати бійців ЗСУ неподалік від Бахмута.

***

№ 1.380

Підпорядкування Головнокомандувача ЗСУ та призначення командувачів: в Раді планують кардинально посилити повноваження міністра оборони

2023-03-16

Також у військових хочуть забрати конституційне право балотуватись до парламенту чи займати політичні посади.

Верховна Рада України планує прийняти у другому читанні закон № ***4210*** із назвою *«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань*

національної безпеки і оборони щодо зміцнення демократичного цивільного контролю над Збройними Силами України, удосконалення об'єднаного керівництва силами оборони держави та планування у сферах національної безпеки і оборони», яким хоче суттєво **посили позицію міністра оборони**.

Законопроект був розроблений ще у 2020 році та прийнятий за основу лише 16 лютого 2022 року.

Про те, що його готують до другого читання стало відомо на фоні скандалу навколо депутатки «Слуги народу» Мар'яни Безуглої,

> — яка надала комітету національної безпеки, оборони та розвідки ВРУ неправдиву інформацію про буцімто попереднє узгодження нею з ГУР МОУ редакції законопроєкту.

Згідно із порівняльної таблиці законопроекту, який уже пройшов підготовку до другого читання, міністр оборони має отримати повноваження щодо затвердження Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України та право на подання президенту кандидатури офіцерів вищого військового командування для призначення на керівні посади у Збройних Силах або їх звільнення.

Також Головнокомандувач ЗСУ стане підпорядкований міністру оборони, а не виключно президенту, як це є зараз.

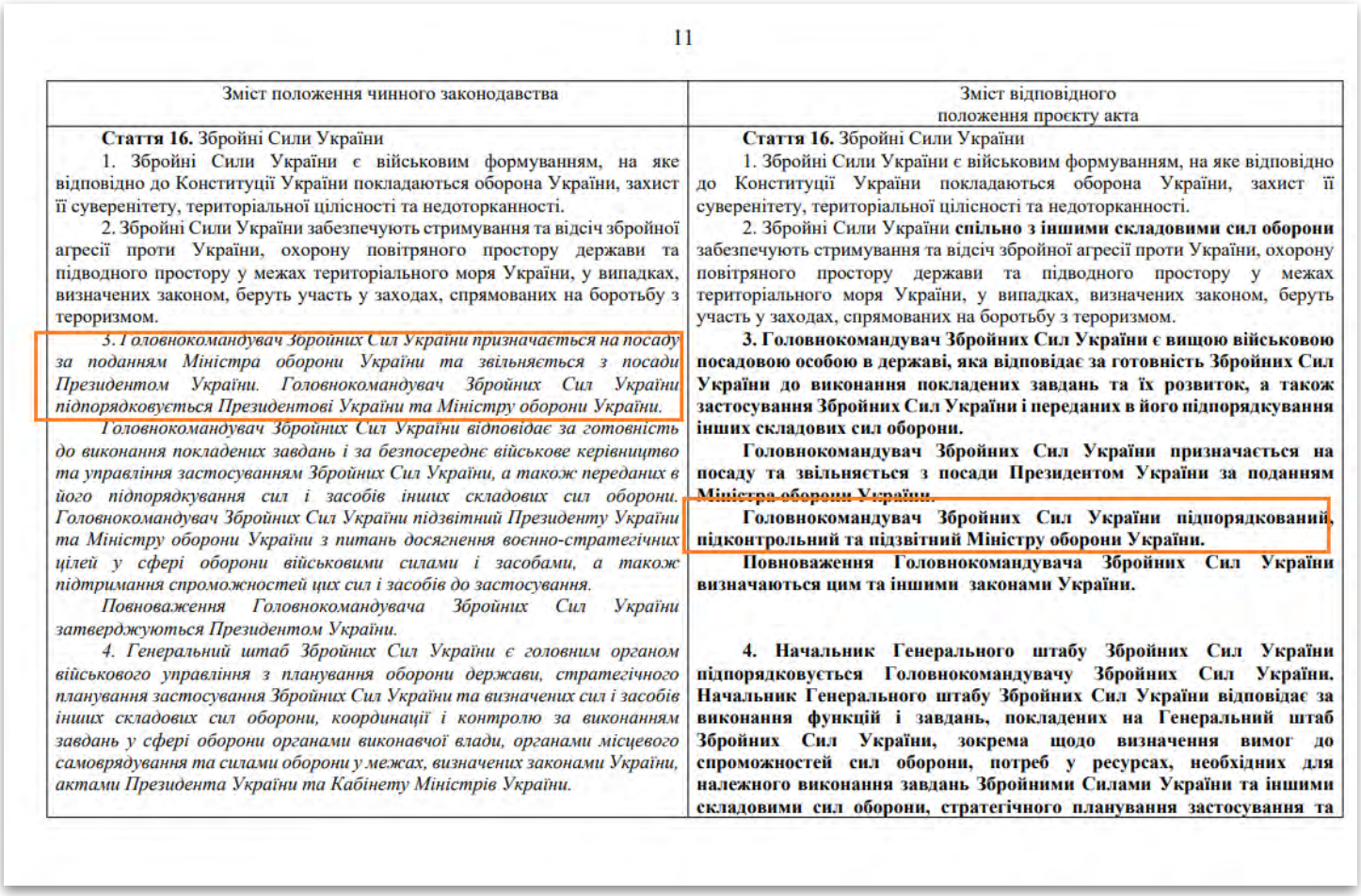

11

Зміст положення чинного законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
Стаття 16. Збройні Сили України 1. Збройні Сили України є військовим формуванням, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. 2. Збройні Сили України забезпечують стримування та відсіч збройної агресії проти України, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. *3. Головнокомандувач Збройних Сил України призначається на посаду за поданням Міністра оборони України та звільняється з посади Президентом України. Головнокомандувач Збройних Сил України підпорядковується Президентові України та Міністру оборони України.* *Головнокомандувач Збройних Сил України відповідає за готовність до виконання покладених завдань і за безпосереднє військове керівництво та управління застосуванням Збройних Сил України, а також переданих в його підпорядкування сил і засобів інших складових сил оборони. Головнокомандувач Збройних Сил України підзвітний Президенту України та Міністру оборони України з питань досягнення воєнно-стратегічних цілей у сфері оборони військовими силами і засобами, а також підтримання спроможностей цих сил і засобів до застосування.* *Повноваження Головнокомандувача Збройних Сил України затверджуються Президентом України.* *4. Генеральний штаб Збройних Сил України є головним органом військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування застосування Збройних Сил України та визначених сил і засобів інших складових сил оборони, координації і контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.*	**Стаття 16.** Збройні Сили України 1. Збройні Сили України є військовим формуванням, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності. 2. Збройні Сили України **спільно з іншими складовими сил оборони** забезпечують стримування та відсіч збройної агресії проти України, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. **3. Головнокомандувач Збройних Сил України є вищою військовою посадовою особою в державі, яка відповідає за готовність Збройних Сил України до виконання покладених завдань та їх розвиток, а також застосування Збройних Сил України і переданих в його підпорядкування інших складових сил оборони.** **Головнокомандувач Збройних Сил України призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.** **Головнокомандувач Збройних Сил України підпорядкований, підконтрольний та підзвітний Міністру оборони України.** **Повноваження Головнокомандувача Збройних Сил України визначаються цим та іншими законами України.** **4. Начальник Генерального штабу Збройних Сил України підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України. Начальник Генерального штабу Збройних Сил України відповідає за виконання функцій і завдань, покладених на Генеральний штаб Збройних Сил України, зокрема щодо визначення вимог до спроможностей сил оборони, потреб у ресурсах, необхідних для належного виконання завдань Збройними Силами України та іншими складовими сил оборони, стратегічного планування застосування та**

Також у законодавчу базу хочуть внести норму, яка відсутня в діючому законодавстві, тобто **надати право міністру оборони скасовувати рішення головнокомандувача ЗСУ**.

1) — Згідно із законопроектом «Міністр оборони України скасовує повністю чи в окремій частині акти вищого командування та органів військового управління, які суперечать Конституції та законам України».

2) — Щоправда як визначатиметься суперечність Конституції та чи доведеться в умовах виконання бойових завдань на приклад чекати рішення суду, не вказується.

Також у законопроекті **прописані норми, які забороняють військовослужбовцям, а особливо військовим керівникам, висловлювати свої коментарі стосовно внутрішньополітичних питань та брати участь у політичній діяльності** відповідно.

— Зокрема чинним військовослужбовцям хочуть заборонити балотуватися чи займати політичні посади будь-якого рівня, у тому числі у Верховній Раді України.

Водночас Верховній Раді планують надати повноваження затверджувати кандидатури військових керівників рішенням парламенту. При цьому подавати кандидатури президенту має не Головнокомандувач ЗСУ, а міністр оборони, який відповідальний за інший напрям роботи військової системи.

Зміст положення чинного законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
	ними оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей, їх підготовку та готовність до виконання визначених Головнокомандувачем Збройних Сил України завдань.
Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України здійснюють передачу визначеного Головнокомандувачем Збройних Сил України комплекту боєздатних сил і засобів *Командувачу об'єднаних сил*, який здійснює оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей та управління їх застосуванням.	*Виключено*
Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України можуть проводити операції із залученням сил і засобів відповідного виду або окремого роду військ (сил) та здійснювати управління силами і засобами в операціях, що проводяться в мирний час поза затвердженими Головнокомандувачем Збройних Сил України межами відповідальності Командувача об'єднаних сил.	**Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України** у процесі організації підготовки підпорядкованих військ (сил) та забезпечення їх озброєнням, військовою технікою, іншими матеріально-технічними засобами розробляють відповідні доктрини, настанови, бойові статути, оперативні і тактичні стандарти підготовки до застосування та ведення операцій (бойових дій).
У процесі організації підготовки підпорядкованих військ (сил) та забезпечення їх озброєнням, військовою технікою, іншими матеріально-технічними засобами *командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України* розробляють відповідні доктрини, настанови, бойові статути, оперативні і тактичні стандарти підготовки до застосування та ведення операцій (бойових дій).	**Командувачі видів Збройних Сил України призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України за поданням Міністра оборони України та пропозиціями Головнокомандувача Збройних Сил України.**
Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України призначаються на посаду і звільняються з посади *Президентом України за поданням Міністра оборони України.*	**Командувачі окремих родів військ (сил) Збройних Сил України призначаються на посади та звільняються з посад Міністром оборони України за поданням Головнокомандувача Збройних Сил України.**
Повноваження командувачів видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, основні завдання та порядок функціонування командувань видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України визначаються в положеннях, які затверджуються Головнокомандувачем Збройних Сил України.	**Повноваження та порядок підзвітності командувачів видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, основні завдання та функції командувань видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України визначаються в положеннях, які затверджуються Міністром оборони України.**
Положення відсутнє	**Особливості діяльності Сил спеціальних операцій Збройних Сил України та Сил територіальної оборони України визначаються Законом України "Про основи національного спротиву" та іншими нормативно-правовими актами.**

Також законопроєктом передбачено, що ані на посаду міністра оборони, ані його першим заступником чи заступником не може бути призначений відставний військовий, якщо з моменту його звільнення зі служби пройшло менше п’яти років.

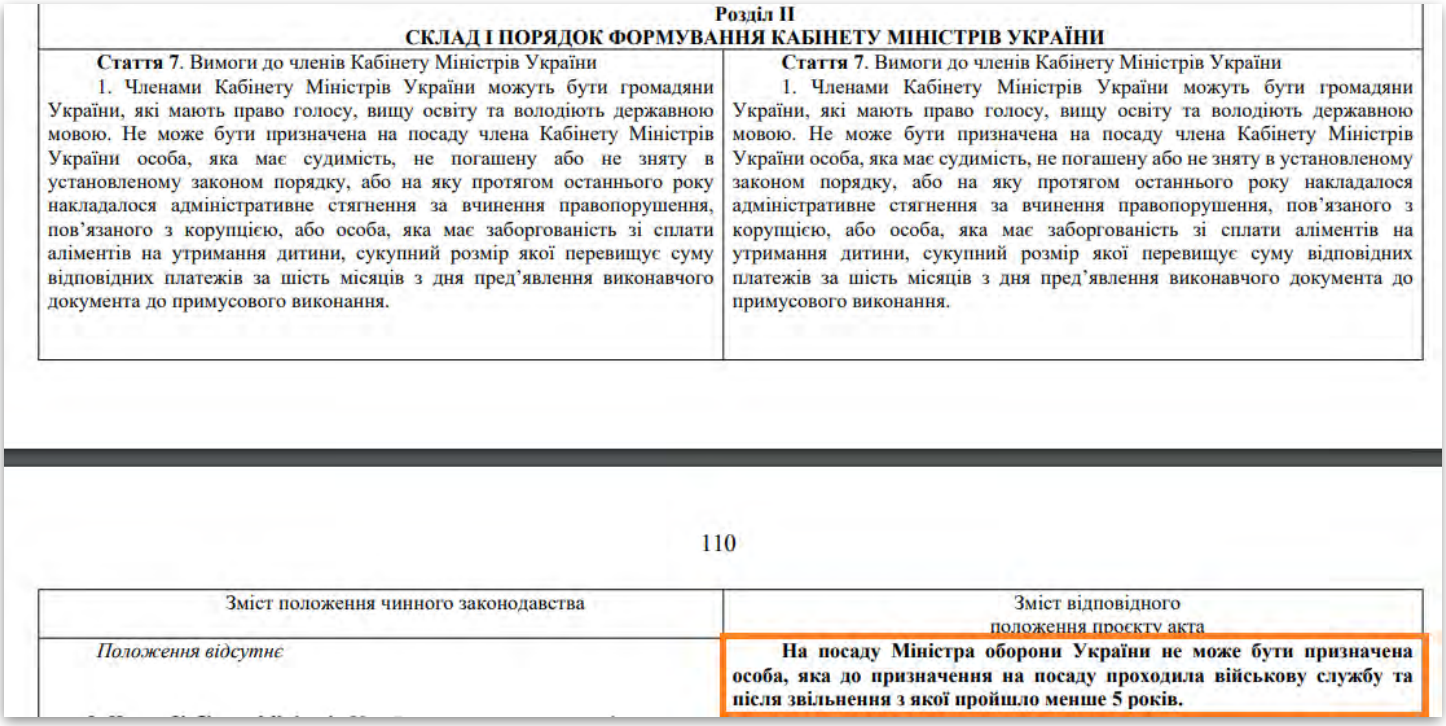

Розділ II СКЛАД І ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	
Стаття 7. Вимоги до членів Кабінету Міністрів України 1. Членами Кабінету Міністрів України можуть бути громадяни України, які мають право голосу, вищу освіту та володіють державною мовою. Не може бути призначена на посаду члена Кабінету Міністрів України особа, яка має судимість, не погашену або не зняту в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов’язаного з корупцією, або особа, яка має заборгованість зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред’явлення виконавчого документа до примусового виконання.	**Стаття 7.** Вимоги до членів Кабінету Міністрів України 1. Членами Кабінету Міністрів України можуть бути громадяни України, які мають право голосу, вищу освіту та володіють державною мовою. Не може бути призначена на посаду члена Кабінету Міністрів України особа, яка має судимість, не погашену або не зняту в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов’язаного з корупцією, або особа, яка має заборгованість зі сплати аліментів на утримання дитини, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців з дня пред’явлення виконавчого документа до примусового виконання.

110

Зміст положення чинного законодавства	Зміст відповідного положення проєкту акта
Положення відсутнє	**На посаду Міністра оборони України не може бути призначена особа, яка до призначення на посаду проходила військову службу та після звільнення з якої пройшло менше 5 років.**

Зазначимо, що після розслідування ZN.UA щодо корупційних закупівель продуктів для українських бійців у владних кабінетах розглядали варіант звільнення міністра оборони Олексія ***Резнікова*** з посади.

На його заміну розглядали кандидатуру чинного очільника ГУР Кирила Буданова, однак для цього він мав би піти у відставку із військової служби.

Згодом було прийнято рішення залишити Резнікова на посаді міністра оборони. Згідно з даними ЗМІ, **на цьому особливо наполягав голова офісу президента Андрій Єрмак.**

***

№ 1.381

ЗП № 4210 і закривання рота командирам

2023-03-16

Ніколаєнко

Юрій Бутусов пише, що одного з кращих комбатів ЗСУ, командира батальйону 46-ї аеромобільної бригади "Купола", знімають з посади за інтерв'ю "Вашингтон пост", де він просить не кидати в бій непідготовлених мобілізованих солдат.

В принципі вже сама **ця ситуація виглядає як махрова оруелівщина і побудова в Україні диктатури**.

Але тут варто звернути увагу на ще один момент. Вчора колишній генпрокурор Юрій Луценко та депутат Київради Олександр Погребиський написали про правки до законопроєкту 4210, які фактично закривають рот військовим та обмежують їх поле впливу.

Ось список правок, які наводить ***Погребиський***:

1) визначення механізмів, які заборонятимуть військовослужбовцям, а особливо військовим керівникам, висловлювати свої коментарі стосовно внутрішньополітичних питань, а також їх участь у політичній діяльності відповідно до конституційних прав та меж військової служби;

2) визначення механізмів, які заборонятимуть чинним військовослужбовцям балотуватися чи займати політичні посади будь-якого рівня, у тому числі у Верховній Раді України;

3) повноваження військових керівників включали тільки можливість дорадчої допомоги керівним органам прийняття рішення, таким як РНБО, а не здійснення функцій членів з повноцінним правом голосу,

оскільки це перетворює їх на безпосередніх учасників процесу формування політики;

4) скасування специфікації повноважень, відповідальності Генерального штабу Збройних Сил України протягом усього процесу планування оборони та управління ресурсами, а натомість визначати ці повноваження та обов'язки за допомогою директив, що видаватимуться Міноборони.

Тобто якщо такі правки ухвалять, то **це прямий шлях стати Росією**.

Відтак питання, чи ухвалять?

4210 валяється в Раді з 2020 року (насправді він правильний в ідеї розмежування функціоналу Головкома та МО).

А от далі починаються «але».

Законопроєкт пройшов перше читання, але таблиця до другого читання досі не затверджена комітетом.

> Як кажуть депутати, про життя цього епічного законопроєкту нагадує тільки Мар'яна ***Безугла***, яка постійно приходить до апарату зі своїми новими правками.

Судячи з усього, якісь такі правки і потрапили до Луценка і Погребиського. Хоча ніякого обговорення правок на комітеті не було цього тижня.

Взагалі, 4210 - це саме той законопроєкт, через який Федір ***Веніславський*** хотів вигнати Безуглу з комітету. Вона тоді подала на комітет правки від імені ГУР, а Веніславський не полінувався і написав Буданову, який відповів, що нічого такого не пропонував.

Якщо ви тоді чомусь подумали, що це через те, що ***Безугла*** хотіла виперти з комітету ***Льовочкіна*** (що давно правильно, в принципі), то ця історія тут ні до чого. **Це більше про війну башт в оточенні Зеленського.**

А тепер про проблемне.

Попри те, що остаточної версії порівняльної таблиці нема, цей законопроєкт прирівняли в ОП до євроінтеграційних і Ольга ***Стефанішина*** тепер просуває його ухвалення.

«Ухвалення кота в мішку».

Чому?

Тому що зміни в нього можна внести лише комітетськими правками (за які голосує більшість комітету, не плутати з тими, які депутати мали подати у перші два тижні після першого читання).

Такими правками, законопроєкт фактично можна змінити на 80%.

І **ніхто не гарантує, що там не буде правок, які закриють рот військовим**.

До речі,

> ***Погребського*** також перевели з бойового підрозділу до учбового центру ДШВ. Ну і ви ж помітили, що Чернігова забрали Ніколюка.

***

№ 1.382

Державне вугілля продавали «наліво» і «зі знижкою», поки ТЕС буквально виживали

2023-03-16

Юрій Ніколов

Журналіст і засновник проекту “Наші гроші”, Україна

Розборки в оточенні Галущенка замість антикору

Опалювальний сезон, що минає, був сповнений криз і драматичних подій. На жаль, не всі з них сталися через війну. Одна з причин відсутності вугілля на державних електростанціях у тому, що менеджмент Міністерства енергетики спрямував дешеве вугілля з державних шахт приватним споживачам. А державні ТЕС опинилися перед вибором: або купувати дорого у Ахметова, або спалювати державний газ.

Як відомо, дійшло до того, що «Нафтогаз» навіть обмежував подачу палива на Трипільську ТЕС, оскільки вона газ брала, але не платила. А в цей час приватні компанії отримували державне вугілля з неймовірною знижкою до 50% від ринкової ціни. Ця схема продажу виявилася настільки болючою для офісу президента, що СБУ відкрила кримінальне провадження і на початку березня провела обшуки у низки представників Міненерго. Але публічною історія не стала, хоча вона, безумовно, заслуговує на увагу.

Улітку 2022 року Запорізька АЕС ще працювала на енергомережу України. І багатьом здавалося, що навіть в умовах війни можна собі дозволити приватизацію прибутків і націоналізацію збитків. У «вугільній схемі» це відбулося в такий спосіб.

Державні підприємства «Укрвугілля» і «Добропіллявугілля-видобуток» у період з серпня по жовтень спрямували приватним покупцям значні обсяги вугілля за дуже низькою ціною.

За даними джерела ZN.UA у фіскальній службі, спочатку були відвантаження за ціною від 1900 грн за тонну (тут і далі ціни без ПДВ). Але наприкінці серпня керівник «Укрвугілля» Віталій Зюзько відчув зміну ринкової кон’юнктури та підняв ціну до 4330 грн (див. документ).

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «УКРВУГІЛЛЯ»

Україна 01001, м. Київ,
вул.Трьохсвятительська,11, оф. 19
Адреса для листування: 01001, м. Київ а/с 78
E-mail: inform@ukrvug.com.ua

31.08.2022р. № 0755/04

В.о. директора
ТОВ «КОАЛ ІМПЕКС»
Кулішу О.Б.

Повідомляємо, що у зв'язку зі зміною кон'юнктури ринку та дефіцитом ресурсу, пов'язаного з організацією сталого проходження ОЗП 2022-2023р.р. з 01 вересня 2022 року базова ціна вугілля за Договором поставки вугілля № 06/2022-ЕН від 17.05.2022р. становитиме 4330,00 грн./тонна без ПДВ.

Просимо враховувати зазначену пропозицію у подальшій роботі.

Директор Віталій ЗЮЗЬКО

Однак це підняття насправді не зменшило маржі учасників схеми. Бо в цей час, напередодні опалювального сезону, ціни вугілля зростали. У Європі був панічний попит на паливо, Україна навіть зі своїх малих резервів відправила у Польщу 100 тис. тонн для підтримки союзників.

Відтак, ринкова ціна вугілля в Україні була значно вищою від державних 4330 грн. У цей період цементні заводи, для яких вугілля є основою виробничого процесу, купували його в тому числі й у «Д.Трейдінгу» Ріната Ахметова по 6000–9000 грн за тонну.

На дрібнооптовому ринку ціни були ще страшнішими: 11 500 грн для військових Житомирської області у вересні, 14 000 грн — для котельних у школах Арциза на Одещині.

Отже, вугілля з державних шахт далі йшло приватним споживачам за схемами, наведеними на рис. 1–2.

Спрощено схема виглядає так. «Івано-Франківськцемент» купував вугілля у свого дилера за середньозваженою ціною 7500–9000 грн за тонну. Цей дилер скуповував вугілля у різних постачальників. У одних за ринковими цінами, наприклад, у «Євро-реконструкції» Анатолія Шкрібляка по 10660 грн, у

«ДТЕК Павлоградвугілля» Ріната Ахметова по 4500–12500 грн, у «Укрдонінвест-трейдінгу» Віталія Кропачова по 7500 грн. А от у державного «Добропіллявугілля-видобуток» — лише по 1900 грн.

Ще очевидніший прибуток у ПрАТ «Дікергофф цемент Україна». У період з кінця серпня по кінець жовтня «Дікергофф» придбало газового вугілля марки «Г» на 90 млн грн. З них 48 млн грн припало на поставки по 3700–4800 грн за тонну від посередників, через яких проходило і вугілля з державних шахт не за ринковою ціною, а по 1800–4500 грн за тонну. Одним з основних посередників, що купував у державних шахт дешеве вугілля для подальшого продажу «Дікергоффу», є фірма «Коал імпекс». Її власник — Григорій Котляренко, батько відомого на вугільному ринку Вадима Котляренка.

Решта поставок на «Дікергофф» йшли від інших компаній уже за ціною 5800–7100 грн, у тому числі від «Д.Трейдінгу» Ахметова — по 5900–6200 грн за тонну.

Кінцевим власником українського заводу «Дікергофф» є італійська компанія Buzzi Unicem. У березні НАЗКвнесло її до переліку міжнародних спонсорів війни за продовження роботи в Росії. Через що акції італійської компанії навіть упали в ціні на 5%. Що ж, вони і в Україні непогано заробили, — орієнтовна «економія» на тонні вугілля завдяки частці дешевшого державного коливалася від 800 до 1100 грн.

Відомо, що після завершення періоду розпродажів вугілля «наліво» директор ДП «Укрвугілля» Віталій Зюзько звільнився із займаної посади, й у січні його місце зайняв Олександр Хейло. А з посади керівника «Добропіллявугілля-видобутку» пішов Олег Водоп’янов. Його посаду у лютому зайняв Віталій Сидорченко.

За даними ZN.UA, СБУ відкрила кримінальне провадження. Бо мова ж не просто про продаж вугілля дешевше ринку, а й про те, що це вугілля не пішло державним теплоелектростанціям. На початку березня пройшли обшуки за адресами, пов’язаними з Максимом Немчиновим. До 2021 року він був заступником міністра енергетики, але Володимиру Зеленському доповіли, що Немчинов занадто тісно пов'язаний із вугільним крилом Ахметова, і його звільнили. Однак звільнили недалеко — він став радником міністра Галущенка і продовжив займатися вуглепромом. І тут варто ще раз нагадати, що, залишившись без державного вугілля, ТЕС не мали іншого виходу, окрім як купувати паливо у Ахметова вдвічі дорожче.

Однак після обшуків правоохоронці не пішли далі — ні підозр, ні арештів. Хоча ця історія могла б стати для Володимира Зеленського ще однією історією успіху, продемонструвавши Заходу реальну боротьбу з корупцією. Це значно полегшило б переговори за багатьма напрямами, у тому числі і щодо вступу до Євросоюзу.

За нашими даними, гробова мовчанка Банкової та контрольованих нею чекістів пов’язана саме з тим, що це якраз і є не історією боротьби з корупцією, а боротьбою різних груп впливу в оточенні міністра енергетики Германа Галущенка. Бенефіціаром обшуків, за нашими даними, став радник міністра Ігор Миронюк, який хотів вибити точку опори з-під ніг конкурента Немчинова. У Миронюка, між іншим, із міністром не лише кабінети на одному поверсі, вони ще й мають спільний знаменник в обличчі державного зрадника Андрія Деркача.

Галущенко працював директором із правового забезпечення «Енергоатому» за часів Януковича, коли в.о. керівника держкомпанії був Микита Константінов. У свою чергу, Константінов був віцепрезидентом НАЕК у 2005–2006 роках, коли держкомпанію очолював Андрій Деркач, який закінчив школу КДБ—ФСБ ще в 90-х і всі ці роки працював на російську розвідку. Після Революції Гідності 2014 року, до речі, Константінов утік з України та пішов працювати у «Росенергоатом».

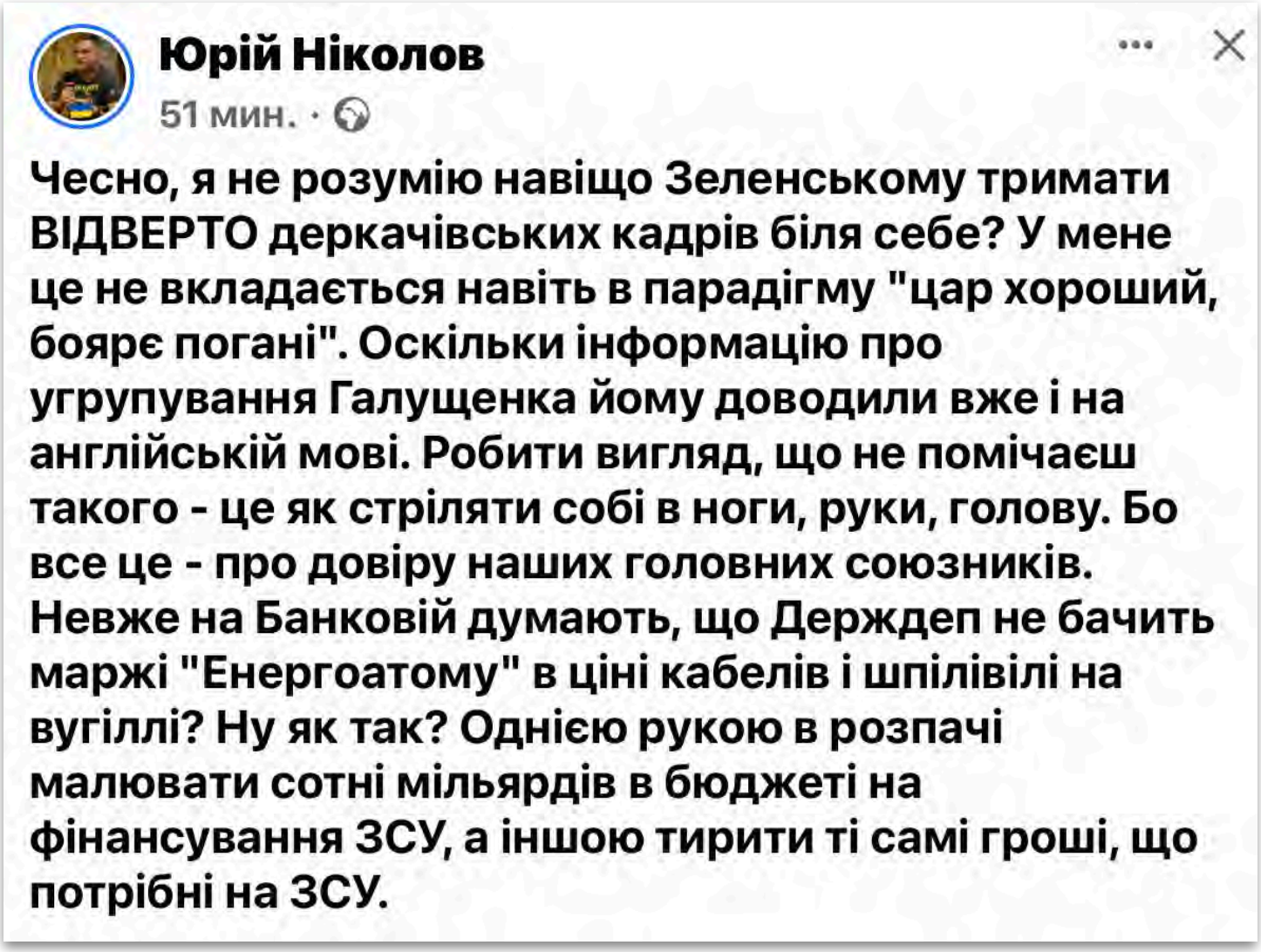

У свою чергу Ігор Миронюк був помічником депутата Андрія Деркача з 2002-го по 2012 рік і при Януковичі став заступником голови Фонду держмайна. Син Миронюка Артур останніми роками працював у відділі координування проєктів технічної допомоги «Енергоатому», займався проєктами, пов’язаними з міжнародними донорами України. А брат Миронюка Дмитро

очолював апарат Окружного адмінсуду Києва, ліквідованого за рішенням команди Володимира Зеленського.

Оскільки особиста зацікавленість і підкилимна штовханина часто є чи не єдиними причинами «антикорупційної» активності правоохоронців, тож щиро сподіваємося, що оприлюднення цієї історії не дозволить її швиденько поховати. А заразом укотре порушить питання про наведення ладу у відомстві Галущенка, до якого, як і до самого пана міністра чимало претензій не лише професійних, а й антикорупційних.

***

СПРОСТУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ!

Галущенко

16 березня 2023 року в інтернет-виданні «Дзеркало тижня» за авторства Юрія Ніколова було розміщено статтю під назвою: Державне вугілля продавали «наліво» і «зі знижкою», поки ТЕС буквально виживали».

В даній статті автор згадує ТОВ «Євро-Реконструкція» як одного з учасників вугільної схеми, що відображено у тексті та на малюнку, що вміщує в собі дана стаття.

ТОВ «Євро-Реконструкція» спростовує своє відношення до участі у вугільних схемах, зазначених у статті, та повідомляє наступне.

ТОВ «Євро-Реконструкція» підприємство енергетичної галузі країни, здійснюючи виробництво теплової та електричної енергії станція являється основним джерелом електроенергії столичного регіону та єдиним джерелом опалення і гарячої води для близько 300 тисяч споживачів, мешканців Дніпровського та Дарницького районів міста Києва. Проектним паливом для роботи станції є вугілля антрацитової групи (марки А, П).

24.05.2022 року на нараді, проведеної під головуванням Прем'єр-міністра України, щодо підготовки до осінньо-зимового періоду 2022/23 років було прийнято рішення про переведення теплоелектроцентралей на роботу на вугіллі газової групи – марка Г.

З метою реалізації зазначеного вище Рішення ТОВ «Євро-Реконструкція» в травні 2022 розпочало роботу над проектом реконструкції ТЕЦ – переведення всіх котлоагрегатів станції на спалювання непроектного палива – вугілля газової групи (марка Г). Проектом передбачалось поетапне переведення котлів з антрацитової групи на газову, що дозволяло частково використати залишки вугілля антрацитової групи та організувати закупівлю вугілля газової групи. Вартість проекту та його реалізація складає майже **274 млн.грн** без ПДВ. У 2022 році виконано робіт на **113 млн.грн** без ПДВ. Проект реалізовано без фінансової підтримки держави. Звернення ТОВ «Євро-Реконструкція» до

банківських установ щодо залучення додаткових фінансових ресурсів в

умовах військового стану також залишились не задоволені.

10.05.2022 року ТЕЦ призупинила свою роботу, залишок вугілля на цю дату складав 76833,24 тон, про що свідчать звітні дані.

За попередніми проектними розрахунками кількість залишків вугілля антрацитової групи перевищувала потребу ТЕЦ на 2022/2023 роки, в умовах обмеженого фінансування було прийнято рішення про продаж зайвих залишків вугілля – як джерела коштів для реалізації проекту реконструкції.

ТОВ «Євро-Реконструкція» підтверджує продаж вугілля антрацитової групи в кількості 2 тисяч тон по ціні 10 666 грн без ПДВ – залишків попередніх опалювальних сезонів, та звертає увагу що у період з 24.02.2022 по 01.03.2023 закупівля вугілля антрацитової групи ТЕЦ не проводилась.

Натомість, ТОВ «Євро-Реконструкція» вимагає спростувати інтернет-видання «Дзеркало тижня» інформацію щодо участі підприємства в вугільних схемах, зазначених у статті, та принести свої вибачення. Оскільки, поширена інформація в інтернет-виданні «Дзеркало тижня» за авторства Юрія Ніколова щодо ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» є такою, яка принижує ділову репутацію, а також сприймається і розцінюється Товариством як дискредитація ведення господарської діяльності, підрив довіри до діяльності Товариства, зниження престижу серед кола споживачів послуг, тощо. У разі невиконання законних вимог щодо спростування недостовірної інформації, ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» змушене буде звернутись до суду та інших компетентних органів.

Принагідно, ТОВ «Євро-Реконструкція» засвідчує свою повагу та щиро дякує Міністерству енергетики України та ДП «Укрвугілля» за всебічну підтримку та допомогу при підготовці та протягом проходження одного з найскладніших в історії України опалювальних сезонів 2022-2023 років. Саме завдяки спільній роботі вдалося якісно організувати постачання на ТЕЦ вугілля марки Г, що дозволило пройти нам цей опалювальний сезон надійно та безперебійно.

***

№ 1.383

Преступления без наказания: 15 схем воровства из госкомпаний, или как украсть 100 млрд

2014

Министерство инфраструктуры провело ревизию вверенного ему хозяйства и выявило полтора десятка схем, как выводят средства из госкомпаний. Замминистра Владимир Шульмейстер описал каждый способ и предложил рецепт их ликвидации

ВЛАДИМИР ШУЛЬМЕЙСТЕР

На службе народа. Как выводятся миллиарды из госкомпаний

Придя в министерство, мы создали спецгруппу аналитиков, перед которой поставили задачу: проанализировать бизнес-процессы в госкомпаниях и выявить, где, как и кто ворует у государства. Первые результаты работы нашей команды: 15 схем вывода средств из госкомпаний.

Большинство украинских госпредприятий (ГП) больше похожи на преступные группировки, чем на бизнес.

То есть

— цели у руководства ГП такие же как и у менеджмента в бизнесе – заработать больше денег, но из-за неправильно выстроенной системы мотивации усилия направляются не в ту сторону. Государство решило ограничить вознаграждение менеджменту и как результат - «река потекла в иное русло».

Забудьте про сложные финансовые схемы из голливудских фильмов, для украинских ГП главное иметь политическую и силовую крышу.

Вот и вся хитрость.

Остальное уже дело техники. Поэтому все бумаги оформлены красиво, но суть совершенно противоречит законодательству и часто здравому смыслу.

Мнемоническое правило!

— Если вы смотрите на отчетность ГП и видите, что не смотря на оборот (он существенно отличается от года к году) предприятие каждый год показывает финансовый результат "околоноля", то знайте – точно воруют!

Часть случаев уже можно назвать историей, некоторые довольно свежие. По всем были проведены необходимые проверки, а материалы направлены в прокуратуру. Результат всем хорошо известен.

Начнем с самых простых схем.

Схема 1

"Храните деньги в сберегательной кассе"

Первое, что мы сделали, придя в министерство – провели аудит денежных остатков предприятий в банках. Оказалось, что основными держателями средств в банках третьей-четвертой десятки являются именно ГП. Бывало, что почти половина пассива банка формировалась одним-двумя государственными предприятиями. Некоторые банки были "карманными" - связанными с директором ГП, некоторые получали государственный ресурс с помощью откатов.

1) Какое-либо управление рисками у ГП отсутствовало, поэтому, к сожалению, не все деньги удалось спасти.

2) Часть сгорела в неплатежеспособных банках, как например, в Национальном Кредите - 34 млн грн Борисполя и 65 млн грн - Укрпочты, в Дельта Банке -7 млн грн и ЗлатоБанке - 58 млн грн. Причем в случае с Укрпочтой, текущий счет открыли в сентябре 2014 года.

Основная же тема (операционный ущерб) – это заниженные ставки по хранящимся в банках средствам, за что руководители ГП получали от банков ежемесячные выплаты. Например, 100 млн грн Ильичевского морского торгового порта полтора года находились в частных банках, под эффективную ставку 3% годовых.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ

на время нестабильности необходимо перевести большинство средств госпредприятий в государственные банки, после чего увеличить ответственность финансовых директоров за управление остатками денежных средств. После стабилизации банковской системы приоритетом ставить эффективное использование. Также необходима прозрачность остатков - сколько, где и под какие проценты.

Схема 2

"Распродажа"

ГП продает продукцию/оказывает услуги по заниженным ценам. Разницу получает директор в чемодане или офшоре. Чуть более сложная вариация – фирма прокладка, которая связана с директором и выкупает 50-100% продукции ГП, а затем продает в разы дороже. Например, завод "Транссвязь", входящий в структуру Укрзализныци, 80% своей продукции продавал через прокладку, мотивируя это плохой платежной дисциплиной Укрзализныци. После смены директора цены выросли, а прокладка исчезла.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Миллиарды гривен

КАК РЕШИТЬ

назначение профессиональных директоров. Механизм назначения через конкурсы уже есть, но текущие зарплаты не позволяют привлекать менеджеров высокого класса, поэтому на конкурсы приходит меньше качественных участников, чем хотелось бы. Улучшение механизма компенсаций разрабатывается МЭРТ и должно произойти до конца года. Этот механизм нужно придать широкой огласке уже на стадии разработки. Параллельно нужно повышать прозрачность доходов предприятий. Информация о ценах реализации должна быть доступна он-лайн. Соответствующие юридические механизмы сейчас разрабатываются в МИУ и рабочей группой по открытым данным при Министерстве регионального развития.

Схема 3

"Кануло". Предоплата ни за что

Перечисляют предоплату за услуги/товары. Ничего не получают, фирма оказывается банкротом, главное не забыть поделиться с прокурорами. Примеры мы часто наблюдаем в виде недостроев. Парковка аэропорта Борисполь яркий пример. Подрядчик получил предоплату в 93 млн грн, но работы не сделал. ГП обратилось в суд.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Десятки миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

профессиональные директора и прозрачность строительных проектов.

Схема 4

"Нынче всё дорого"

Получать откаты за закупки, сделанные по завышенным ценам – классика коррупции, и рассказывать об этом довольно скучно, к тому же, с помощью электронных закупок, такие простые схемы скоро вымрут как класс. Есть другая хитрость: ГП любят закупать лишнее и ненужное.

На Запорожском электровозоремонтном заводе обнаружены запасы отдельных запчастей, которых заводу хватит на 10 лет, при работе в четыре смены. Этот "стратегический запас" был сделан последним директором в первый год вступления в должность. Теперь он там не работает. Новый директор пытается вернуть запчасти поставщикам и забрать деньги. Не удивительно, что именно по этим запчастям закупочная цена была наиболее завышена.

Классикой жанра "закупки" - прописывание условий конкурса под конкретного победителя. В декабре 2014 года, благодаря жалобе от Датского посла, мы остановили один тендер Администрации морских портов Украины. Тогда в документации по закупке краски было прописано условие, что краска должна быть обязательно в емкостях по 405 литров. И безусловно, такая краска от победителя стоила государству в два раза дороже, чем такая же краска, но из банок другого объема.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАН

Миллиарды гривен

КАК РЕШИТЬ:

все закупки перевести в электронный вид (уже выполняется через систему ProZorro), с раскрытием всех условий подписанного контракта. Также необходимо раскрытие причин для тех или иных закупок. Это решается путём внедрения ERP систем на предприятии, а также дополнительной прозрачностью. Сейчас МИУ, совместно с инициативой CoST, разрабатывает методологию раскрытия информации на всех этапах строительных проектов: от планирования до эксплуатации. Результаты по первым трём пилотным проектам будут уже в этом году.

Схема 5

"Техноигла"

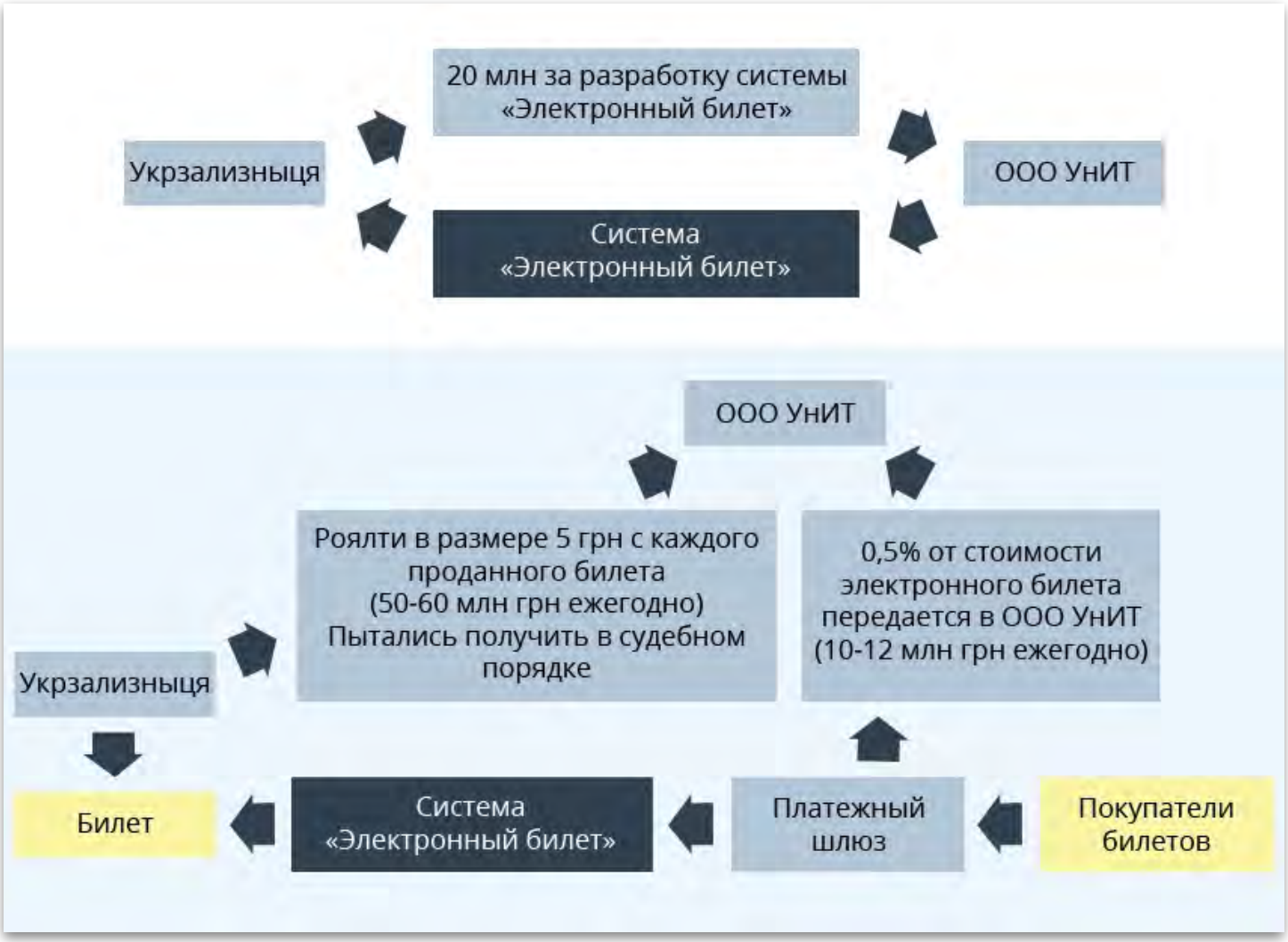

За разработку системы "Электронный билет" УЗ заплатила компании "УнИТ" 20 млн грн

Помимо этого, частная компания получает ежегодно миллионы гривен роялти

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Десятки миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

профессиональные директора с ясной мотивацией. Кроме того, государство должно полностью контролировать подобные IT-системы. Это предотвратит попадание в зависимость от внешних разработчиков и позволит интегрировать межведомственные системы, как например пограничникам, таможенникам и транспортникам (а позже и МВД) системы на пунктах пропуска.

Схема 6

"Налетай Подешевело!"

Сдача в аренду дешево, чуть более сложный процесс чем "распродажа", но зато долговечней. Шаг первый – начальник ГП спрашивает разрешение у министерства сдать собственность в аренду, мотивируя это низкой загрузкой, убыточностью и износом. Часто низкую загрузку и сильный износ обеспечивал сам начальник ГП. Шаг второй – в министерстве за "благодарность" разрешают аренду на имущественной комиссии. Шаг третий – документы направляются в ФГИУ, оттуда в региональное отделение, которое выбирает оценщика (который также "мотивированно" оценит все очень дешево) и проводит "конкурс", на который придет одна компания-спонсор, либо с одной-двумя подставными компаниями.

Так появилась, например, аренда имущества в Одесском порту по 8 грн за м2 в месяц. Открытость не помогает, зачастую условия конкурса выписываются под победителя.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

оптимизировать процедуру аренды (этим занимается ФГИУ), внести правки в закон о концессии, открыть информацию о всех текущих договорах. Мы обратились к ведущим компаниям-риэлторам для привлечения интересантов под крупные объекты для аренды/продажи.

Схема 7

"Как провожают пароходы"

За эту схему вам расскажет вся Одесса: классика аренды судов. В заключенном договоре на аренду парохода (бербоут чартере) указывается, что затраты на ремонт, которые несет арендатор, засчитываются в стоимость аренды. После чего пароход уходит в далекие страны, а в Украину шлют акты о миллионных ремонтах и письма, что аренду не будут платить следующие 10 лет.

Большинство арендаторов идет еще дальше: выставляет счета за "ремонт" в таком объеме, что через суд забирает пароход себе. Также могут быть инициированы другие иски по любому поводу (например, фиктивная задолженность за топливо) и судно арестовывают. Лишенное доходов ГП не имеет возможности нанять международных юристов: десятки наших судов сейчас ходят где-то в Индии или Средиземном море.

Из свежих примеров – в 2013 году предприятие УДП сдало в аренду (в рейсовый чартер) пароход Татарбунары. Этот вид чартера не согласовывается с министерством. Какое-то время пароход совершал рейсы, но в июле 2014 года его арестовали в Турции по иску неизвестной лондонской компании, которая "купила задолженность парохода" перед другой неизвестной, но уже кипрской, компанией. Задолженность, наверняка, фиктивная, но есть реальная угроза принятия решения местным турецким судом о продаже парохода с аукциона за долги. К счастью, финансовое положение УДП позволяет нанять юристов и сражаться в турецком суде.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

по оценке юристов "достать" ушедшие суда еще можно. Для этого необходимо нанять команду международных юристов, которые будут работать за часть имущества, отсуженного в пользу Украины. Чтобы эта проблема не повторялась в будущем, необходимы всё те же профессиональные директора.

Схема 8

"Верните гуся!"

Если на ГП есть большой и давно просроченный долг, то с большой долей вероятности можно предположить, что государство давно получило какой-то товар или услугу по завышенной цене. Обычно поставщики даже не думают получить полный расчет. Но! Иногда директор ГП инициирует новые переговоры в ключе: "но вы же хотите, чтобы с вами рассчитались". По таким безнадежным и почти забытым долгам кредиторы готовы платить большие дисконты. Увы – не всегда это попадает в казну.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

20-30% от суммы просроченной задолженности - десятки миллионов гривен

КАК РЕШАТЬ:

прозрачностью и использованием электронных закупок. Например, вся задолженность Укравтодора уже доступна он-лайн на сайте министерства.

Схема 9

"Возьмемся за руки, друзья"

"Возьмемся за руки, друзья" Классика совместной деятельности: инвестировать в покупку 20%-ой доли в предприятии, но в соглашении про совместную деятельность (СД) прописать свой менеджмент. Удивительно, но ГП такие договора подписывало. После этого не стоит удивляться , что прибыль у таких СД стремилась к нулю. При этом от управления объектом

частник не отказывается, попытки продать государственную долю в СД блокирует.

Один из примеров подобной практики – отель в одесском порту. Там частный миноритарий владеет долей в 20%, и из-за того, что имущество юридически не разделено, его подпись необходима на всех контрактах. Это позволяет ему блокировать любой менеджмент кроме своего. В результате конфликта отель уже три года стоит без работы и медленно разрушается.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШАТЬ:

изменения в закон о концессии, а также масштабная приватизация уберёт необходимость в подобных договорах совместной деятельности.

Схема 10

"Новая жизнь"

Когда какой-то, вполне еще пригодный, актив списывают на металлолом, но до металлолома дело не доходит. На транспортном средстве перебиваются номерные знаки, после чего оно уже существует где-то с другим владельцем и новой жизнью.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Десятки миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

Контроль за процессом оценки перед утилизацией.

Схема 11

Размытие доли

Есть договора совместной деятельности, в которых существуют обязательства по инвестициям. Некоторые частные компании завышали объем инвестиций в десятки раз (например, кран стоит $1 млн, а по документам его покупают за $10 млн - разницу потом продавец возвращал наличкой). Таким образом, постепенно размывали долю государства в СД. Наиболее известная подобная схема – первое СД контейнерного терминала в Ильичевском порту. Тогда, в конечном итоге, договор разорвал суд.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

изменения в закон о концессии, а также масштабная приватизация уберёт необходимость в подобных договорах совместной деятельности.

Схема 12

Синтез

Предприятие берет кредит под залог основных средств. Закупает оборудование в несколько раз дороже, директор получает чемодан денег от счастливых продавцов. Кредит потом не отдают, банк забирает залог, директор получает второй чемодан, еще один чемодан несут в прокуратуру. Схема редкая.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Десятки миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

профессиональные директора с чёткой мотивацией.

Схема 13

Самый честный суд в мире

Коммерческое предприятие работающее с ГП лоббирует своего директора. За удачным лоббированием следует череда событий: директор выдает предоплату предприятию за несуществующие услуги, затем подает в суд, чтоб признать контракт недействительным. Суд за часть этой предоплаты говорит, что коммерческое предприятие свои обязательства выполнило и претензий к нему быть не может. Директор ГП не оспаривает решение суда.

А дальше самое интересное: отработав схему, коммерческое предприятие подает в суд на ГП, оспаривая какие-то свои платежи или обосновывая необходимость скидки. ГП в суд не является или защищается не сильно охотно. Суды подтверждают скидки и отменяют платежи, и через несколько лет подобного директорства ГП обращается в бюджет за помощью (ведь денег на содержание необходимой инфраструктуры уже не поступает, а обязательства выписаны в нормативных актах).

История ГП Администрации речных портов почти (АРП) полностью повторяет эту схему. АРП содержит стратегическую инфраструктуру на реке, финансируя это сборами за пользование. За несколько лет до революции достоинства менеджмент предприятия проиграл несколько судебных дел, по которым некоторые операторы речных портов освобождались от этих сборов, и с тех пор они эти сборы не платят. ГП, соответственно, сильно сократило свою программу капитального обновления основных средств.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Сотни миллионов гривен

КАК РЕШИТЬ:

законодательным регулированием, убирающим исключения.

Схема 14

"Зерно в путях"

Киево-Днепровское межотраслевое предприятие промышленного железнодорожного транспорта (МППЖТ) оказалось зернотрейдером. Удивительно, да? Сперва было непонятно, почему предприятие, которое занимается перевозками на подъездных путях, торгует зерном. Причем в большом объеме. Профильная деятельность приносит МППЖТ 270 млн грн дохода, а экспорт зерна – 170 млн грн! Оказалось, что это простая схема по оптимизации НДС.

Порядок действий такой: обязательства МППЖТ по НДС от основной деятельности в год составляют около 30 млн грн. Предприятие закупает зерна на 150 млн грн (+учитывает себе 30 млн НДС кредита) и продает его на экспорт за 155 млн грн по нулевой ставке (значит обязательств по НДС не возникает). Всё, государству НДС предприятие больше не должно. Зерно при этом проходит только на бумаге, никакого хранения или перевозок МППЖТ не совершает. Зернотрейдеры говорят, что за подобную оптимизацию поставщики зерна на рынке платят 35-45% от суммы НДС, что в нашем случае должно составлять 10-13 млн грн, предприятие получает только 5 млн грн (продали по 155, купили по 150). Интересно, где же остальные 8 миллионов?

Параллельно выяснилось, что если убрать доход от подобных торговых операций, то предприятие убыточное! Что еще раз показывает приоритеты топ-менеджерского состава.

КАК РЕШИТЬ:

профессиональные директора с чёткой мотивацией и уход от непрофильной деятельности.

Схема 15

"Засланные козачки"

В ГП/министерствах уже годами трудятся толковые и дисциплинированные профессионалы своего дела. За мизерную зарплату, с непонятной на первый взгляд мотивацией (мямлят про интересную работу и модный теперь патриотизм). Анализ показал, что эти ребята - замотивированные крупными холдингами засланцы. Они сидят в ключевых министерствах и департаментах, образуя сеть агентов влияния, посредством которых ФПГ уже годами умудряются проталкивать в своих интересах законы/приказы/ постановления/ регулирования/тарифы. Это происходит за счет государства! Эти лоббисты годами получают деньги от ФПГ, подрывая экономику Украины на долгосрочной основе.

УЩЕРБ В МАСШТАБАХ СТРАНЫ

Колоссальный. Оценке не подается!

Шульмейстер Володимир Юрійович [ред. | ред. код]

Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

*Запит «**Шульмейстер**» перенаправляє сюди; див. також інші значення.*

Володимир Юрійович Шульмейстер (нар. 3 липня 1969, Миколаїв, Миколаївська область) — з 24 грудня 2014 по 30 грудня 2015 — перший заступник Міністра інфраструктури України.

Зміст [сховати]

1 Освіта
2 Трудова діяльність
3 Державна служба
4 Наукова діяльність
5 Примітки
6 Посилання

Володимир Юрійович Шульмейстер

Перший заступник Міністра інфраструктури України

24 грудня 2014 — 30 грудня 2015

Попередник	Олександр Львович Малін
Народився	3 липня 1969 (53 роки) Миколаїв, Миколаївська область, Українська РСР, СРСР
Відомий як	інженер
Країна	Україна і СРСР
Освіта	Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова Technical University Delft (Нідерланди)
Alma mater	Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова і Делфтський технічний університет
Професія	інженер-механік

Освіта [ред. | ред. код]

У 1992 році закінчив Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова за спеціальністю «турбінобудування», інженер-механік.
З 1993 по 1997 рік — аспірантура у Technical University Delft, Нідерланди (Технологічний університет Делфта), доктор філософії (PhD) по інженерній механіці (1998). Захистив наукову дисертацію на тему «Моделювання механічних властивостей піноматеріалів низької щільності».

Трудова діяльність [ред. | ред. код]

З 1997 по 1998 рік був керівником проектів по моделюванню механічних якостей полімерів та композитів у дослідницькій компанії DSM в Гелені (Нідерландах)[1].
З 1998 по 2002 рік працював у Mees Pierson/Fortis Bank у Роттердамі (Нідерланди) менеджером відділу зернових і олійних продуктів групи глобальних ресурсів.
У 2002 році менеджер групи структурного торгового фінансування у тому ж банку у Лондоні.
З 2003 по 2005 рік Володимир Шульмейстер керував Швейцарською консалтинговою компанією ComFi Solutions SA. У 2005 році компанія виступала консультантом у проекті Європейського банку реконструкції та розвитку «Тренінг та консультації щодо торгового фінансування для 5 банків в Україні»[2].
З 2005 по 2009 рік обіймав керівні посади (фінансового директора, заступника генерального директора, директора) у групі компаній «Фокстрот».
Згодом Шульмейстера звільнили з «Фокстроту» 2009 року.[3]

З 2009 по 2014 рік займався приватними капіталовкладеннями.

Державна служба [ред. | ред. код]

У грудні 2014 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1266-р від 24 грудня[4] Володимира Шульмейстера призначено Першим заступником Міністра інфраструктури України Андрія Пивоварського[5].

Очень важным фактором минимизации схем воровства на ГП является повышение ответственности руководителей ГП за воровство (это относится ко всем описанным схемам). Как только заработает наказательная система государства, а именно прокуратура и суды – бюджет сразу почувствует повышенную ответственность директоров. Это сразу же выразится, в увеличившихся платежах: налоге на прибыль, выплате дивидендов и пр. Одновременно с этим появятся ресурсы и на

техническое перевооружение наших предприятий, и на повышение оплаты труда.

Ну и главное решение многих проблем - масштабная приватизация под руководством международных консультантов.

***

№ 1.384

Скандал з Шевченківською премією: голова Комітету розповів, чому не оголосили переможців

2023-03-10

Марія Кабацій

журналістка УП.Культура

Вчора українці так і не дочекалися оголошення лауреатів Шевченківської премії 2023 року. УП.Культура розпитала голову Комітету з Національної премії імені Тараса Шевченка Юрія ***Макарова***, як так сталося та кого планують нагороджувати у новій

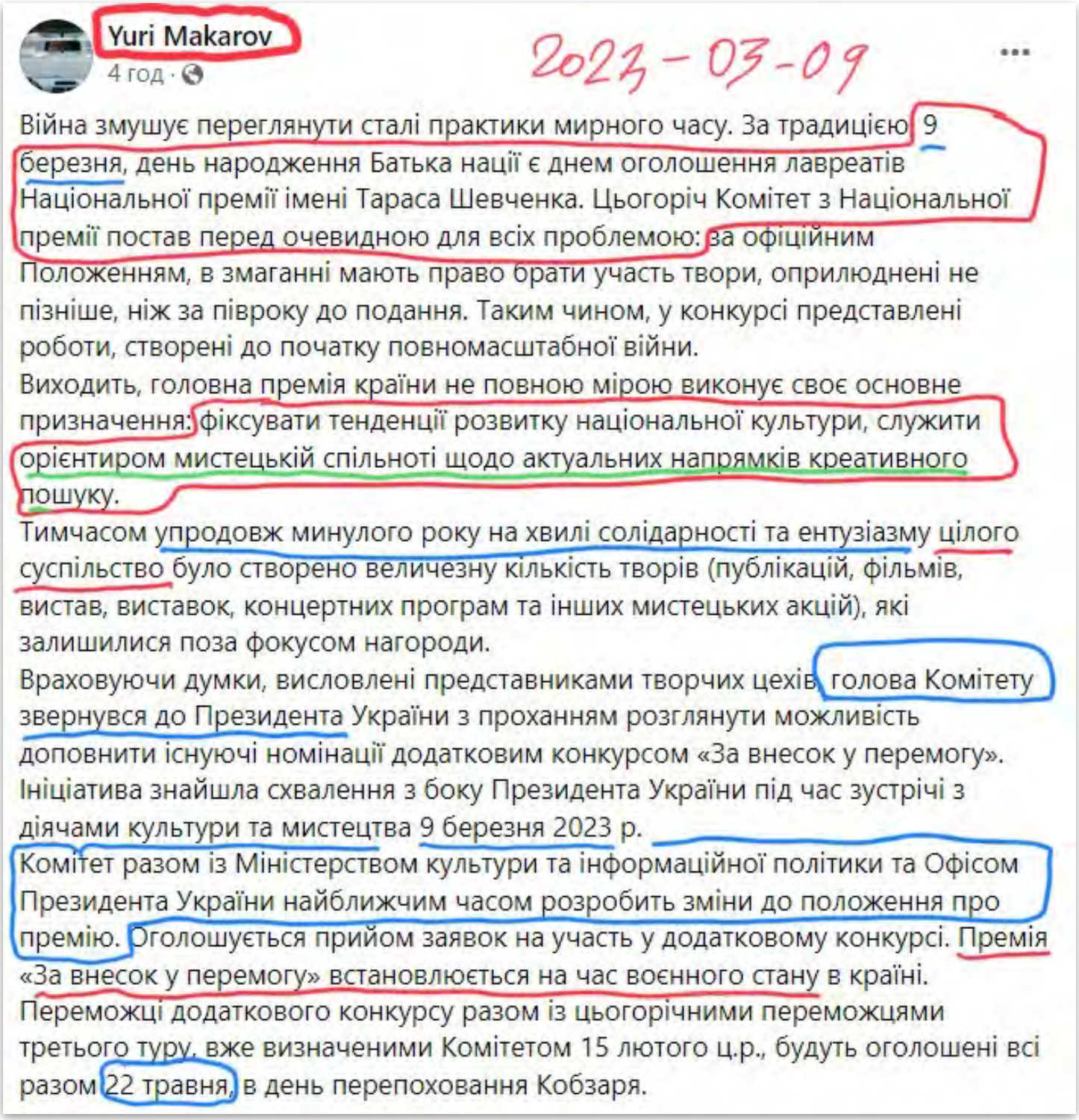

номінації.

Макаров розповів, що **не знає, чому Офіс президента так і не опублікував указ про лауреатів Шевченківської премії 2023 та коли саме таке рішення було прийнято в офісі Зеленського**.

"Про всяк випадок, я змушений весь час нагадувати, що Національна премія – це не премія Комітету, а Національна премія. І оголошення офіційне відбувається шляхом публікації указу президента у відповідний день", – сказав він і додав, що нарада по премії в ОП пройшла вчора близько обіду.

Він також додав, що з ОП має зв'язок лише з директоратом культури:

"У мене немає прямого дроту з головою Офісу. Єдине – директорат культури. Всі решта, я з ними спілкуюся тільки в офіційному порядку".

Юрій Макаров на зустрічі президента з діячами культури 9 березня

На питання, звідки з'явилася ідея додати ще одну номінацію, Макаров відповів:

"Ми напередодні, кілька днів тому, в Мінкульті зустрічалися з міністром, з іншими людьми. І в принципі більш-менш абстрактно міркували, чи можливо запровадити додаткову премію. Але це було на рівні побажань. І коли це прозвучало безпосередньо на нараді [9 березня в ОП – УП.Культура], а ще до того в коридорі, де ми обмінювалися думками, то я цю ідею підхопив. Можливо, на свою біду".

Читайте також: Політтехнолог Черновецького видав книгу "Битва за Ірпінь" за рахунок Мінкульту

Голова Комітету додав, що вже після зустрічі в Офісі президента обговорили деталі нової номінації. "Ми уже після того, як все відбулося значною мірою спонтанно, мали нараду з заступником голови Офісу, з директором директорату гуманітарної політики з Мінкульту. І ми вже, так би мовити, постфактум уточнювали. І власне, всі дійшли висновку, що це все ж таки мистецька премія. Ми сигналізуємо суспільству, що культура розвивається в цьому напрямку – дивіться сюди. Ми сигналізуємо творчій спільноті, що оце

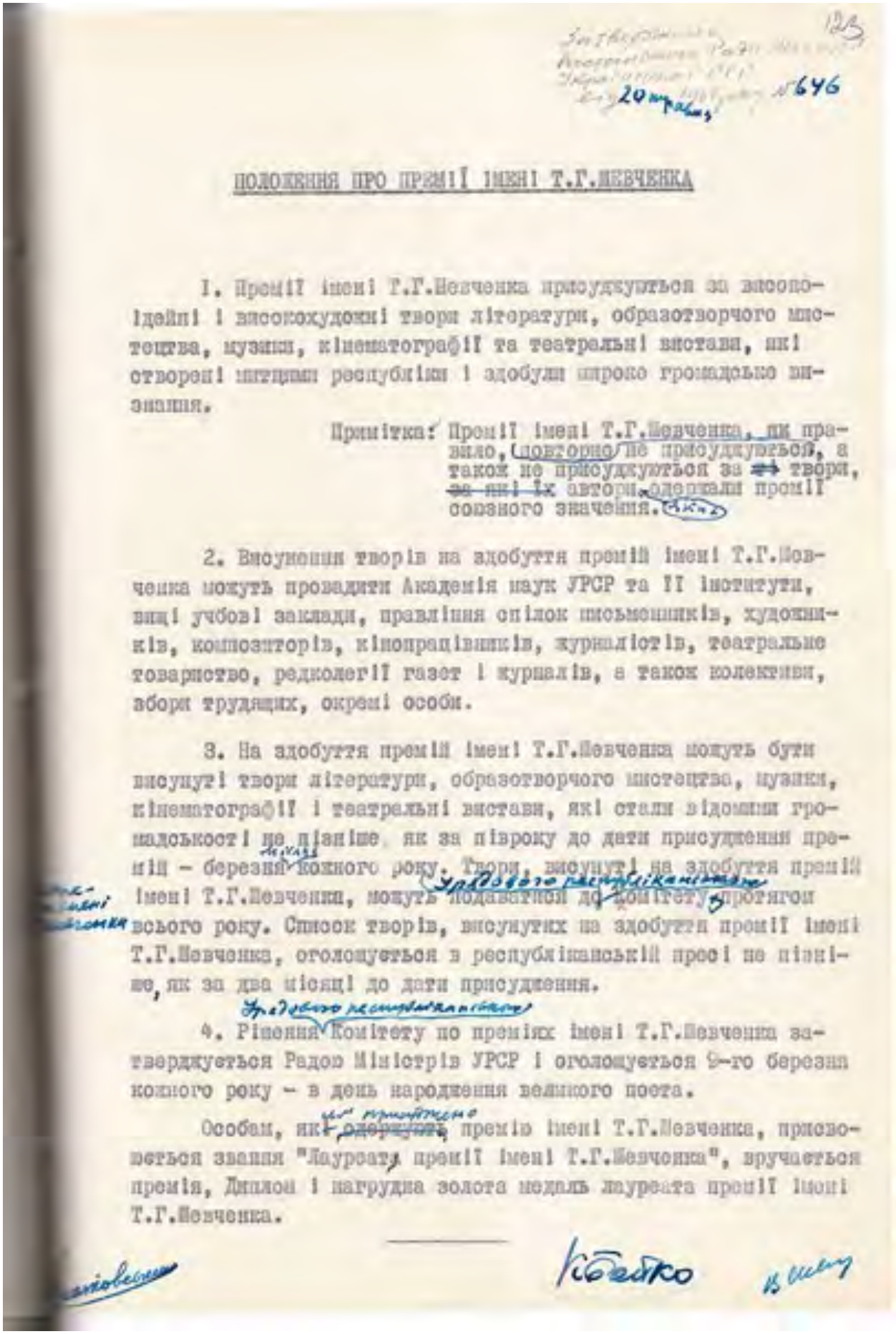

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРЕМІЇ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

1. Премії імені Т.Г.Шевченка присуджуються за високоідейні і високохудожні твори літератури, образотворчого мистецтва, музики, кінематографії та театральні вистави, які створені митцями республіки і здобули широке громадське визнання.

Примітка: Премії імені Т.Г.Шевченка, як правило, повторно не присуджуються, а також не присуджуються за твори, за які їх автори одержали премії союзного значення.

2. Висування творів на здобуття премій імені Т.Г.Шевченка можуть провадити Академія наук УРСР та її інститути, вищі учбові заклади, правління спілок письменників, художників, композиторів, кінопрацівників, журналістів, театральне товариство, редколегії газет і журналів, а також колективи, збори трудящих, окремі особи.

3. На здобуття премій імені Т.Г.Шевченка можуть бути висунуті твори літератури, образотворчого мистецтва, музики, кінематографії і театральні вистави, які стали відомими громадськості не пізніше, як за півроку до дати присудження премій – березня кожного року. Твори, висунуті на здобуття премій імені Т.Г.Шевченка, можуть подаватися до комітету протягом всього року. Список творів, висунутих на здобуття премії імені Т.Г.Шевченка, оголошується в республіканській пресі не пізніше, як за два місяці до дати присудження.

4. Рішення Комітету по преміях імені Т.Г.Шевченка затверджується Радою Міністрів УРСР і оголошується 9-го березня кожного року – в день народження великого поета.

Особам, які одержують премію імені Т.Г.Шевченка, присвоюється звання "Лауреат премії імені Т.Г.Шевченка", вручається премія, Диплом і нагрудна золота медаль лауреата премії імені Т.Г.Шевченка.

сьогоднішній тренд – рухайтеся в цьому напрямку", – розказує Макаров зміст цієї наради.

"Якщо це просто нагорода "За мужність", то існує сила-силенна різних відзнак, нагород, орденів і таке інше. Тому це все одно буде мистецька премія. Тобто, кажу експромтом, прем'єра під час війни, якась справді вартісна, яка

робилася, як усе зараз робиться, значною

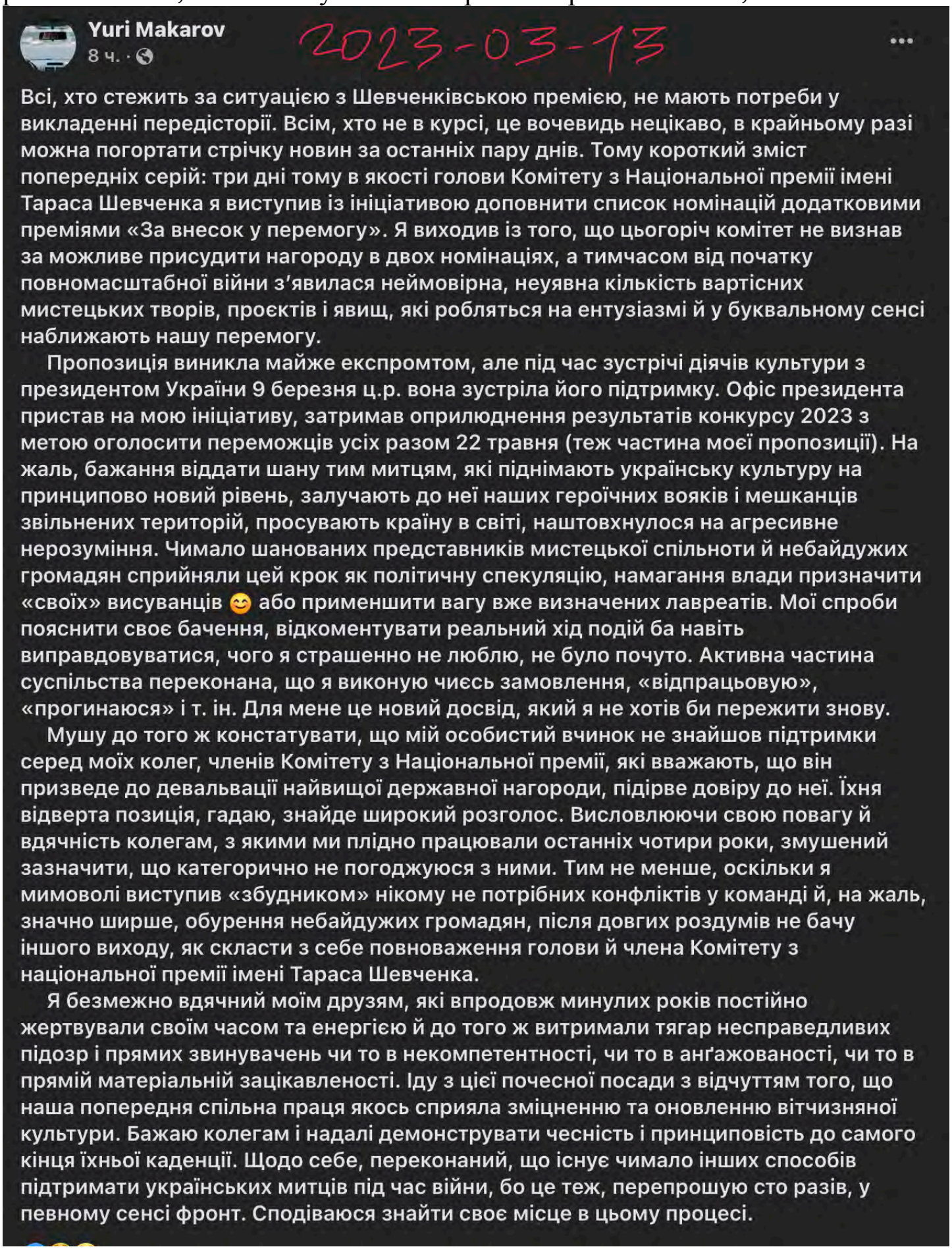

мірою на ентузіазмі, волонтерських засадах. Це акт мужності, безумовно, але передусім це мистецьке досягнення на межі зусиль", – уточнює він.

Макаров каже:

вчора визначився, що висуватиме на цю нову номінацію Шевченківської премії художника Матвія *Вайсберга*. "Я для себе вирішив, що я буду його висувати. Бо він влаштував виставок, здається, 15 по всьому світу, мінімум по всій Європі. І оці серії, які він робив під час війни, які рефлектують, власне війну, я думаю, що для мене оце такий один з прикладів", – пояснив голова Комітету.

УП.Культура відправила запити до пресслужб Офісу президента та

МКІП та чекає на їхні коментарі.

Шевченківська премія – найвища творча відзнака за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва в Україні. Премію вручають із 1961 року до дня народження Тараса Шевченка, який відзначають 9 березня.

Вручається в семи номінаціях: література, музичне мистецтво, театральне мистецтво, кіномистецтво, візуальне мистецтво, публіцистика та журналістика, літературознавство та мистецтвознавство.

У мнулому році лауреатами стали режисерка Катерина Горностай з фільмом "Стоп-Земля", Григорій Грабович з циклом статей "Переосмислючи Павла Тичину – переосмислюючи український модернізм", Тамара Горіха Зерня з романом "Доця". Пригадати усіх цьогорічних номінантів Шевченківської премії можна за посиланням.

***

Політтехнолог Черновецького видав книгу "Битва за Ірпінь" за рахунок Мінкульту

2 лютого 2023

Марія Кабацій

журналістка УП.Культура

Міністерство культури та інформаційної політики презентувало книжку "Битва за Ірпінь" Петра *Щербини*, колишнього політтехнолога скандального київського мера Леоніда *Черновецького*. Книжку для друку обирали через конкурс видань для зміцнення національної єдності.

Ці подробиці зауважила в своїй колонці для УП журналістка та викладачка Ірина *Федорів*.

"Читаю повідомлення ЗМІ про те, що політтхенолог Петро Щербина презентував книжку "Битва за Ірпінь". І під час презентації він намагався на себе вдягнути маску патріота і літератора. І головне, що низка ЗМІ ретранслюють цю маячню. А ще гірше стає, коли розумієш, хто був на цій "події". Це Олесь ***Доній***, журналістка Яніна ***Соколова*** та заступник міністра культури Тарас ***Шевченко***", – пише Федорів.

Вона зазначає, що книгу Щербини видали як одного з переможців конкурсу книг для зміцнення національної єдності, проведеного МКІП. На друк 16 назв книжок з бюджету виділили 6,4 млн грн.

На 1 000 примірників "Битви за Ірпінь" витратили 495 тис. гривень.

Присутній на презентації заступник міністра культури ***Шевченко*** назвав книгу "безцінним проєктом".

На 1000 примірників "Битви за Ірпінь" витратили 495 тис. гривень. Фото: МКІП

"У виданні йдеться про події, які відбувалися наприкінці лютого – у березні минулого року в місті Ірпінь, що на Київщині. Окрім того, у збірці опубліковано відгуки про ірпінські події відомих у світі людей, список підрозділів, які виконували бойові завдання в районі міста Ірпінь, а також згадано героїв, які віддали своє життя за Ірпінь, розміщено їхні фотографії", – йдеться в описі книги на сайті МКІП.

Зокрема, автор зібрав враження від поневеченого окупантами Ірпеня міністра закордонних справ Великої Британії Джеймса Клеверлі, міністра оборони Нової Зеландії Пені Хенаре, президентки Греції Катерини Сакелларопулу, японського піаніста Темпей Накамура, головнокомандувача Збройних сил Литви Вальдемараса Рупшіса, французького кінорежисера-документаліста Філіпа Азуле.

Усі вони відвідали місто у жовтні-листопаді 2022 року, тобто приблизно через пів року після звільнення Ірпеня.

У книжці зібрано фото з Ірпеня, відгуки іноземних гостей, списки загиблих героїв. Фото: МКІП

Федорів пише, що серед відібраних рукописів про Ірпінь було два. Інший – авторства журналістки і воєнної кореспондентки Євгенії Подобної.

"Книжку Подобної мають надрукувати українською і англійською мовами. І обійшлося платникам податків 2 тисячі примірників (1 тис. англ. мовою і 1 тис. укр. мовою) дешевше, ніж книжка, на якій тепер піаритиметься Щербина разом з недоброчесними забудовниками Ірпеня", – додає вона.

Журналістка нагадала, що автор книги "Битва за Ірпінь" починав

Петро Щербина був медіаконсультантом Аделаджі, а після Революції Гідності вів у парламент ексрегіоналів. Фото: МКІП

свою кар'єру медіаконсультантом скандального Сандея Аделаджі та ексмера столиці Леоніда Черновецького, а після Революції Гідності вів у парламент ексрегіоналів. Сьогодні він є політтехнологом ексмера Ірпеня Володимира ***Карплюка*** та другою людиною в його партії "Нові обличчя".

"Ті, хто жили і живуть в регіоні, прекрасно знають хто ж такий цей автор книжки, про якого зараз пишуть ЗМІ. Петро Щербина – друга людина у партії "Нові обличчя". Це місцевий проєкт дерибанника зелених зон і фігуранта антикорупціних справ ексмера Ірпеня Володимира ***Карплюка***", – пише ***Федорів***.

"І Щербину після цього допустили до видання його книжки за наші бюджетні гроші?" – ставить журналістка риторичне питання.

***

МКІП МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У музеї історії Києва презентували книгу «Битва за Ірпінь»

Книгу-хронологію оборони пристоличного міста-героя презентували вчора у музеї історії Києва.

У виданні йдеться про події, які відбувалися наприкінці лютого – у березні минулого року в місті Ірпінь, що на Київщині. Окрім того, у збірці опубліковано відгуки про ірпінські події відомих у світі людей, список підрозділів, які виконували бойові завдання в районі міста Ірпінь, а також згадано героїв, які віддали своє життя за Ірпінь, розміщено їхні фотографії.

«Книга «Битва за Ірпінь» – це спроба зробити першу хронологію тих подій. Утім, я не є істориком і не претендую на те, що ця книга – підведення якоїсь риски: що було саме так, воювали саме ті... Тож це спроба задати певний історичний дискурс навколо тих подій, які були фактично майже рік тому», – розповів автор книги Петро ***Щербина.***

За словами письменника, росія так влаштована, що «вона не починала війну 24 лютого, і не починала її у 2014 році, і не починала її у 1918-му, і навіть не починала її у XIX сторіччі».

«Весь час існування цього московського окупаційного каганату – це історія їхньої ненависті й боротьби з Україною, українцями і всім українським, що є поряд з ними. Вони робили все для того, щоб самоствердитися», – наголосив Петро Щербина.

Книга «Битва за Ірпінь» надрукована на замовлення Державного підприємства «Центр захисту інформаційного простору України» за результатами відкритих мистецьких конкурсів Міністерства культури та інформаційної політики України накладом 1 000 примірників.

Участь у презентації взяв також заступник Міністра культури та інформаційної політики Тарас Шевченко. Він підкреслив, що для МКІП одним із пріоритетів є видання таких книг, які зберігатимуть національну пам'ять.

«Для Міністерства дуже важливо зберігати як у друкованій, так і в інших формах інформацію про ті й трагічні, і героїчні події, які відбуваються в нашій державі. Як про те, що відбувалося у 2022 році, так і про те, що відбувається зараз, – сказав **Тарас Шевченко.** –

Минулого року МКІП проводило конкурс «Книга на зміцнення національної єдності» і я дуже радий, що видавництво подало тоді цей безцінний проєкт і він був реалізований».

Під час презентації зазначалося, що в боях за Ірпінь загинули 39 членів територіальної оборони міста.

«Хочу подякувати за видання цієї книги, тим хто був до цього причетний, її автору. Для мене – це дуже дорога книга. Не фінансово, а наповненням. Тому що в цю книгу покладені долі людей і життя людей», – сказав присутній на заході міський голова Ірпеня Олександр ***Маркушин***.

***

Мінкульт видав книжку технолога Черновецького і Аделаджі. "Герой України" Бойко на черзі?

ІРИНА ФЕДОРІВ

Журналістка та викладачка

2 лютого 2023, 12:30

Читаю повідомлення ЗМІ про те, що політтхенолог Петро Щербина презентував книжку "Битва за Ірпінь". І таке під час презентації він намагався на себе вдягнути маску патріота і літератора. І головне, що низка ЗМІ ретранслюють цю маячню. А ще гірше стає, коли розумієш, хто був на цій "події". Це Олесь Доній, журналістка Яніна Соколова та заступник міністра культури Тарас Шевченко.

Виявляється, Мінкульт проводив конкурс книг на зміцнення національної єдності. На 16 книжок, виділили з бюждету 6,4 млн грн. Тираж кожної 1 000 примірників.

	Стус			
8.	«Битва за Ірпінь», Петро Щербина	«Видавництво «Саміт-Книга» (Київ)	1 тис. примірників українською мовою	495 тис. грн

Цікаво, що про Ірпінь з-поміж переможців є дві книжки. Ще одна авторства Євгенії Подобної. Журналістки і воєнної кореспондентки. Тобто і без Щербини тему Ірпеня висвітлили досить якісно, тим більше, що саме книжку Подобної мають надрукувати українською і англійською мовами. І обійшлося платникам податків 2 тисячі примірників (1 тис. англ мовою і 1 тис. укр.

мовою) дешевше, ніж книжка, на якій тепер піаритиметься Щербина разом з недоброчесними забудовниками Ірпеня.

№	Назва книги і автор	Видавництво	Наклад	Ціна
1.	«Місто-герої Буча, Ірпінь, Гостомель», Євгенія Подобна	ТОВ «Фоліо» (Харків)	1 тис. примірників українською мовою і 1 тис. примірників англійською мовою	365 тис. грн
2.	«Історія України в мапах», Олександр Красовицький	ТОВ «Бібколектор» (Харків)	1 тис. примірників українською мовою і 1 тис. примірників англійською мовою	320 тис. грн

ГЛАВКОМ

Схоже, і гості на події, й медійники, які висвітлювали цю подію, призабули реальну битву за Ірпінь до 24 лютого 2022 року і не розуміють, що коли мова йде про ціннісні теми для народу, зокрема національну єдність, то вкрай важливо, щоб ці цінності формували високоморальні люди.

Політик Щербина і його команда

Битву за Ірпінь вела і веде громада з командою ексмера Ірпеня і його політтехнологом Петром Щербиною. І ось її насідки.

До 24 лютого 2022 року в Приірпінні свідомі громадяни потерпали від орків – команди недоброчесного забудовника Володимира Карплюка. І правоохоронці не боронили людей і не притягали до відповідальності винних.

Як один з літописців цього регіону, мушу гостям презентації книги, зокрема урядовцям, журналістам і громаді нагадати важливі події з історії нашого регіону.

Бо коли безціннісні люди беруться за такі ціннісні речі, як історія боротьби з ворогом у Приірпінні, вони намагаються заробити політичні бали на майбутнє. Мета очевидна – і далі продовжувати грабувати регіон. Тільки тепер це буде спроба заробітку на відбудові. А автор книжки – політик – який традиційно ставиться до виборців отако. Цікаво, що у біографії автора, яку видали за мої податки, читачі це не побачать і не прочитають.

Під час засідання ТВК у Коцюбинському він показав своє заднє місце. Нехай читачі вже вибачають, але тоді всі були занадто ошелешені, щоб зняти цей момент в історії Приірпіння. Але він залишив незабутні враження у очевидців і повірте, Ви про це також не прочитаєте у біографії автора книги "Битва за Ірпінь", яку видали за наші з вами гроші.

Ті, хто жили і живуть в регіоні, прекрасно знають хто ж такий цей автор книжки, про якого зараз пишуть ЗМІ. Петро Щербина – друга людина у партії "Нові обличчя". Це місцевий проєкт дерибанника зелених зон і фігуранта антикорупціних справ ексмера Ірпеня Володимира Карплюка.

Нагадати треба всім, як депутатка "Нових облич" від Ірпінської міської ради везла в маскву тортік для тамтешніх пропагандистів. Карплюк намагався втекти від розмови з журналістами та виборцями, коли тема переросла у національний скандал. Щербина вийшов його рятувати і на запитання про депутатку "Нових облич", яка повезла солоденьке ворогу, вдав, що нічого не знає. Отак Карплюк і Щербина билися за цінності в Ірпені. Для ворога торт, а для громади факи-сра.и. Оце рівень

Нам довелося проводити потужну інформаційну кампанію, щоб Лобода пішла з ради.

Під час сесії в Ірпені, коли розглядали дерибанні питання і виступав АТОвець та "свободівець" Ігор Домбровський, Щербина під час виконання національного гімну наставляв йому ріжки. Це раптом когось цікавить його славлення до славня і повага до держсимволів.

Свою кар'єру Щербина починав з того, що був медіаконсультантом Сандея Аделаджі. Згадки про це у вікіпедії він ретельно зачищав. Так само зникло з мережі відео, де він тиснув на журналістку і вимагав задавати визначені питання. І пастори з піраміди Аделаджі опинилися... в компанії "Нових облич". Юлія Кульчицька навіть отримала посаду. Та сама Юлія Кульчицька, яка звозила автобуси на антимайдан.

І Щербину після цього допустили до видання його книжки за наші бюджетні гроші? Що у забудовників гроші завершилися? Мало того, що стільки років Щербина маржував на бюджеті Ірпеня, так тепер буде мати з нацрівня ресурси на свою діяльність.

Може, мінкульту видати якусь книжку героя України Юрія Бойка? Як раз на запит Руху ЧЕСНО прем'єр Шмигаль відповів, що не бачить підстав, щоб позбавити його звання героя України. Давайте ще Бойку дамо за наші податки писати про ціннісні речі? Шуфрич у черзі... Він до речі очолює досі комітет з питань свободи слова, бо це толерує Давид Арахамія. Тому може йому написати якусь книжку "Свобода слова в умовах війни" і Мінкульт дасть грошей на друк?

Який з Щербини політтехнолог?

Як технолог Щербина більш-ніж нікудишній. При колосальних бюджетах забудовників він по суті програвав всі ключові кампанії.

На 95- окрузі Карплюк програв у 2019 році при тому, що його бюджет був другий за розміром в Україні. Карплюка навіть реклама на загальнонаціональних каналах не врятувала при тому, що він був кандидатом по мажоритарному округу. Більше того, Щербина так дорозвивав бренд "Нових облич", що Карплюк йшов як самовисуванець в парламент. А не від

партії, яку Щербина і Карплюк представляють. Тобто цінність цього бренду, в який влили мільйони – майже нульова. І на нього сам Щербина ставку не робив.

І вже йде ставка на новий бренд Карплюка "Відважні". І оскільки вартість цього бренду близька до вартості "Нових облич" то його розкручують за рахунок облич світових лідерів, які мають впізнаваність.

Так само в 2014 році програв вибори ексрегіонал Анатолій Федорук, який після Революції Гідності увірував у казку Щербини про те, що він стане нардепом.

Так після Революції Гідності Щербина вів у парламент кампанії ексрегіоналів. На фото Карплюк, якого у політику привів екснардеп-регіонал Петро Мельник.

Далі програв кампанію ще один його "пацієнт" Льоня-Космос (Леонід Черновецький). Програв у Грузії. Той за допомогою Щербини заледве набрав 11 % голосів і не пройшов навіть до другого туру.

А воно й не дивно. Під час кампаній неодноразово "Нові обличчя" крали ідеї загальнонаціональних партій. Ось 2020 рік.

А перед повномасштабною війною, про це "великий літератор" Щербина "забув" згадати, я певна. Весь Ірпінь був завішаний бордами з ери совка. Тобто цінності совка + плагіат.

А у 2015 році, коли були місцеві вибори, політична реклама "Нових облич" використала бренди загальнонаціональних партій – "Солідарності", "Самопомочі" та УДАРу. У "Солідарності" наголосили, що це політичне шахрайство і погодження на використання брендів вони не давали.

І ви думаєте, що це допомогло партії? До облради "Нові обличчя" не пройшли. Тобто Щербина не вигравав ані парламентської, ані обласної кампанії за наявності колосальних бюджетів і з використанням недоброчесних технологій.

До того, як приєднатися до команди Карплюка Щербина у 2010 році як технолог провалив кампанію дерибанника Біличанського лісу - депутата Коцюбинської ради Володимира Жаркова. Той вірив, що стане мером, як і Карплюк з Федоруком, що стануть нардепами.

Під час кампанії Жарков, попри те, що брав участь у дерибані лісу, з таким політтехнологом як Щербина, позиціонував себе у якості захисника лісу і борця за природоохоронний статус. Із подібною риторикою він виходив на

прес-конференції до столичних журналістів, які могли не в повній мірі розбиратися в регіональній політиці маленьких населених пунктів.

Коли ж на прес-конференцію в УНІАНі спробував зайти журналіст Максим Савчук, який слідкував за темою дерибану Біличанського лісу й розумів справжні мотиви кандидата Жаркова, то Щербина у властивій йому манері спілкування із журналістами зі скандалом не пустив Савчука на прес-конференцію.

"Я прекрасно пам'ятаю, як саме Петро Щербина не пускав мене у прес-центр УНІАНу, де виступав Володимир Жарков. Це було і я це стверджую," – наголошує Максим Савчук.

А до цього Щербина оберігав іншого свого "клієнта" Сандея Аделаджу. І пастори Аделаджі потім перейшли у команду "Нових облич".

Який з Щербини літератор?

Як і талант технолога, талант щербини-літератора, приголомшливий. Для того, щоб його осягнути, достатньо ознайомитися з поетичною творчістю і її рівнем.

Це моя улюблена поезія про Петра Щербину, його друга Володьку (Карплюка -?), які поїдуть у посадку наче в зону...Сподіваюся, що в реальному житті це буде не наче в зону, а "на зону".

Володька заведе еМ-Те.
Ми купим пляшку самогону,
і у посадку, наче в зону
нас першим снігом замете.
Я пив. Ти пив. Весна лежала:
хотілось холоду снігам.
Дитинство кінчилось, і сала
ніхто не смажитиме нам.

Прошу ЗМІ, коли мова йде про Приірпіння, розуміти, що всі ці "патріоти" підуть на вибори, будуть намагатися заробити на відбудові. І ми тоді всі дружно будемо переконувати громадян не помилятися знову. А вони у агітаційні буклетики вставлять фото з книжечкою та експертами й посадовцями. Тим більше, що коли деякі мери не можуть виїхати за кордон, щоб спробувати залучити ресурси для відбудови громади, Карплюк, який не мер і є чоловіком призовного віку, спокійно їздить з вланими предтавниками за кордон.

Sergii Ionushas
11 год ·

Зустрілися з керівником поліції Manuel A.Morales щоб фіналізувати перший крок по передачі зібраної зброї в проекті #gunsforUkraine на користь Національній поліції та наших громадян, які боронять Україну.

Приблизно півроку тому у колеги Maryan Zablotskyy виникла ідея : попросити конфісковану зброю, що підлягає знищенню в США і допомогти нашій поліції 🇺🇦🇺🇸

З радістю приєднався до цього проекту для владнання юридичних нюансів, оскільки багато наших поліцейських дійсно повинні отримати більш сучасну зброю. Окрема подяка Міністру Денис Монастирський та керівнику Національної поліції України Ігор Клименко 🤝🇺🇦🇺🇸

Згодом більше 😎 впевнений в результаті від Мар'яна Заблоцького 🤝☝

Тому публічних людей прошу цінувати свою репутацію і не йти в такі токсичні комунікації.

***

Члени Комітету складають повноваження

2023-03-17

Водночас ми ставимося з повним розумінням до ідеї запровадити особливу відзнаку для мистецьких творів, створених після 24 лютого 2022 лютого, аби відзначити їхній внесок у Перемогу. Вважаємо, що ця пропозиція є важливою, тому потребує ретельного продумування і планування, зокрема щодо критеріїв, процедур висунення та відбору. Йдеться передусім про окреслення прозорого і справедливого алгоритму майбутньої відзнаки.

Ми, як члени Шевченківського Комітету, вважаємо, що цей процес має відбуватися так, щоби не зашкодити існуванню та репутації Національної премії України імені Тараса Шевченка. Можливо, ініціаторам такої відзнаки доречно думати про цілком нову премію, що відповідала би заявленій меті. Інший варіант – обговорити внесення відповідних змін і нових номінацій у Положення про Національну премію України імені Тараса Шевченка до початку висунення творів на премію 2024 року.

Строк повноважень нинішнього складу Комітету становить три роки та закінчився з врученням Премії 2022 року. Члени Комітету, з огляду на організаційні виклики воєнного стану, погодилися на пропозицію, оформлену в Указі Президента України № 770/2022 про те, що Комітет у чинному складі продовжить працювати під час воєнного стану та протягом двох місяців після його припинення чи скасування. Ми працюємо в засадничих інституційних рамках, де визначальними були і є прозорість та сталість правил, передбачених Положенням, і культурна цінність Національної премії імені Тараса Шевченка.

Цю позицію ми донесли до Офісу Президента та МКІП. У нинішніх обставинах, коли нас поставили перед наміром змінити правила Положення Національної премії імені Тараса Шевченка ad hoc, додати нові номінації та пришвидшити процедуру відбору, члени Комітету не бачать можливості продовжувати роботу – і складають свої повноваження.

***

№ 1.385

25% годовых – это диагноз денежно-кредитной системе Украине

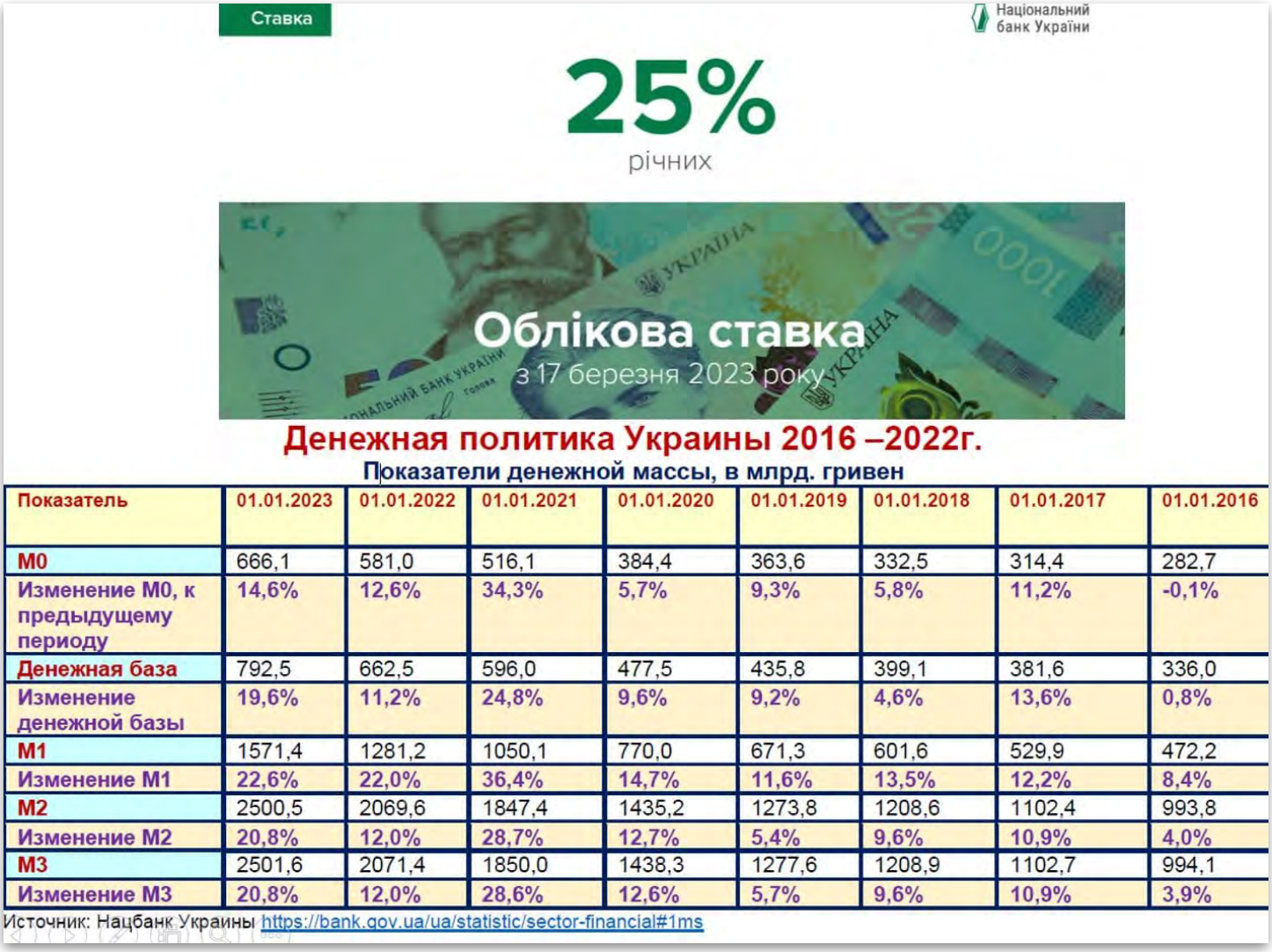

Денежная политика Украины 2016 –2022г.

Показатели денежной массы, в млрд. гривен

Показатель	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2021	01.01.2020	01.01.2019	01.01.2018	01.01.2017	01.01.2016
M0	666,1	581,0	516,1	384,4	363,6	332,5	314,4	282,7
Изменение M0, к предыдущему периоду	14,6%	12,6%	34,3%	5,7%	9,3%	5,8%	11,2%	-0,1%
Денежная база	792,5	662,5	596,0	477,5	435,8	399,1	381,6	336,0
Изменение денежной базы	19,6%	11,2%	24,8%	9,6%	9,2%	4,6%	13,6%	0,8%
M1	1571,4	1281,2	1050,1	770,0	671,3	601,6	529,9	472,2
Изменение M1	22,6%	22,0%	36,4%	14,7%	11,6%	13,5%	12,2%	8,4%
M2	2500,5	2069,6	1847,4	1435,2	1273,8	1208,6	1102,4	993,8
Изменение M2	20,8%	12,0%	28,7%	12,7%	5,4%	9,6%	10,9%	4,0%
M3	2501,6	2071,4	1850,0	1438,3	1277,6	1208,9	1102,7	994,1
Изменение M3	20,8%	12,0%	28,6%	12,6%	5,7%	9,6%	10,9%	3,9%

Источник: Нацбанк Украины https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms

2023-03-17

Романчук

Как снизить стоимость кредита для украинских производителей

16 марта 2023 Национальный банк Украины принял решение сохранить процентную ставку на уровне 25% годовых.

НБУ пообещал принять меры по интенсификации конкуренции банков за депозиты населения, по повышению привлекательности депозитов в гривне, поддержке устойчивости валютного рынка и «сформировать предпосылки для смягчения ограничений на нём».

Руководство центрального банка страны считает, что эти меры позволят защитить сбережения граждан от инфляции.

Напомним, что

в 2022 инфляция составила ~26,6% (декабрь к декабрю),

в первые два месяца 2023 – 24,9% (в годовом выражении). Ставки по ~~€~~-депозитам составляют 10 – 18% годовых.

Такая себе защита получается.

В начале весны 2023г. Минфин Украины размещает облигации под 18,5%.

Нацбанк декларировал выпуск депозитных сертификатов под 25%, на уровне ставки рефинансирования.

> До этого депозитные сертификаты выпускались по ставке 23% годовых. Эти ставки существенно отличаются от доходности по военным облигациям – 11% годовых, а краткосрочные (на 3 месяца) – 9,5%.

С такими ставками, в режиме сильного административного регулирования самых разных сегментов валютного/финансового рынков, доминации государства в банковской сфере и тесных связей между НБУ крупными банками и правительством

возможности для заработка на финансовых операциях сконцентрирована в малой группе инсайдеров на пару с правительством.

> Получил в гривне 25% годовых при стоящем курсе гривны, обменял полученную прибыль по фиксированному курсу, поделился с партнёрами-инсайдерами – ты в шоколаде. Заходишь на следующий круг.

Украинцы, которые более 30 лет живут с долларизированным сознанием, едва ли соблазнятся депозитами в банках в свете решений НБУ.

> Согласно опросу центра Разумкова (проводился с 22 февраля по 1 марта 2023г.) коммерческим банкам не доверяет 48,1% украинцев, доверяет только 34,2%.
>
> Поэтому доверие к Нацбанку (57,7% украинцев доверяют) едва ли перетечёт к коммерческим банкам.

На самом деле,

> — большинство действий коммерческих банков во многом предопределено решениями и регуляциями Нацбанка. Просто у последнего хорошая PR-команда и качественна работа с теми инфлуенсерами, которые формируют мнение общества относительно качества работы Нацбанка.

При ставке рефинансирования 25% годовых

> 1) игры ставками по ценным бумагам Минфина, Нацбанка, с одной стороны,
>
> 2) при «ручном» режиме регулирования курса гривны при существенном, почти гарантированном притоке иностранной помощи (гранты, кредиты) в объёме $38 - 50 млрд. (планы на 2023г.)

– это **игра в банальные валютно-обменные операции для синдиката инсайдеров**.

Крупные коммерческие банки в выгодной себе регуляторной среде могут вообще обходиться без кредитования реального сектора экономики.

Они – финансовые посредники по обслуживанию Государства, получаемых им внешних финансовых потоков при циничном управлении депозитами населения.

Ни о каком 1) развитии финансового рынка, 2) обеспечении доступа украинцев к богатому пулу финансовых инструментов мира *речь не идёт*.

Люди думают, что

> **«качество работы НБУ и коммерческих банков сводится к тому, что работает платёжная система и обменники».**

Это же чисто технические вещи. Они весьма отдалённо относятся, собственно, к ***монетарной политике***. А она, к сожалению, в Украине остаётся очень низкого качества.

В 2022 Национальный банк допустил рост гривной денежной массы (М2) на 20,8% при падении ВВП на ~30%.

Объём наличности (показатель М0) вырос на 14,6%, а денежная база – на 19,6%.

Такое поведение – не исключение, а скорее скорректированная на форм-мажор войны норма.

Именно поэтому в период 2004-2021 среднегодовая инфляция в Украине составила 12,6%. Это 13-ое место в мире в списке самых неблагополучных стран по инфляции.

Это не «эксцесс исполнителя», некая временная неряшливость реализаторов политики Нацбанка.

Это теоретическая ошибка (?), которую монетарные власти страны игнорируют практически с самого начала своего существования.

Денежный печатный станок в условиях высоких барьеров и запретов на пути передвижения капитала, в институциональной среде доминации крупных банков

> 1) – вот причина инфляции, разбалансированности денежной политики, давления на курс гривны и засухи на кредитном рынке.
>
> 2) — Вот корень запретительной для кредитования ставки НБУ в 25%.

3) — Вот корень инфляционного налога, которые убивает покупательную способность 97% населения.

4) — Вот источник монетарного обогащения тех, кто первым получает новые, свеженапечатанные гривны (понятное дело, что преимущественно не в бумаге, а в е-форме).

Таких в стране примерно 3%.

Если ничего не менять, то монетарный синдикат VIP-распорядителей и потребителей чужого в виде сильно концентрированного обменника останется в Украине на неопределённое время.

Ставка 25% годовых от Нацбанка

– это в сегодняшней Украине не столько борьба с инфляцией, сколько сохранение довоенной банковской олигополии, а также возможностей стейкхолдеров синдиката «НБУ – крупные банки – правительство».

Помимо домашних хозяйств, которые отсечены от полноценного финансового рынка жертвами такой системы являются украинские производители товаров/услуг.

В условиях острого дефицита оборотного капитала, расходов, связанных с войной риски сокращения производства, банкротства или релокации существенно повышаются.

Чтобы избежать этого,

1) — Украине необходима принципиально иная монетарная политика.

2) — То, что предлагает НБУ – это движение в жёстких рамках заданной колеи (path dependence).

Требовать от Нацбанка механического снижения ставки рефинансирования неправильно. Это же не небольшая ранка на теле здоровой финансовой системы и экономики. Монетарная политика – одна из главных причин превращения Украины в самую бедную страну Европы (по ВВП на душу населения 2021г.).

Нам нужен не косметический, а капитальный ремонт.

Вот его основные действия и составные части:

1) ликвидация всех запретов на использование иностранных валют ($-доллар, евро, польский злотый, британский фунт, швейцарский франк) во внешних и внутренних расчётах украинских субъектов хозяйствования, а также для уплаты налогов;

2) отмена действовавших в мирное время правил валютного регулирования, запретов, контроля за перемещением валюты, правил её использования, а также бухгалтерского учёта;

3) отмена «ручного» ценового регулирования органами государственного управления на все товары и услуги, кроме услуг от производителей монополистов (жилищно-коммунальные услуги, общественный транспорт и т.п.);

4) режим свободного образования курса гривны по отношению к иностранным валютам. Режим функционирования валютной биржи согласуется Национальным банком с коммерческими банками;

5) разрешение использования в расчётах внутри страны, во внешних расчётах электронных платёжных инструментов (типа bitcoin);

6) отмена всех ограничений на использование наличной валюты во всех платёжных операциях;

7) введение упрощённой процедуры, уведомительного принципа регистрации финансового посредника (банка, финансовой компании, фонда) для оказания финансовых, платёжных услуг субъектам хозяйствования (без обязательства предоставления декларации о происхождении денег);

8) вменение Национальному банку обязанности использовать все имеющиеся у него инструменты денежной политики для достижения таргета (цели) инфляции 2% до 2024-2025гг.;

9) использование валютных поступлений из-за рубежа (благотворительность, поддержка оборонного потенциала страны, инвестиции) для достижения целей макроэкономической стабильности;

10) снятие всех ограничений на перемещение капитала из страны и в страну по текущему и финансовому счетам платёжного баланса.

Принятие таких мер позволит резко увеличить неинфляционное денежное предложение в Украине, резко снизит стоимость кредита, сделает его доступнее для предпринимателей и домашних хозяйств, а также позволит нашим внешним партнёрам гораздо быстрее формировать доверие к Украине.

Новый инновационный монетарный режим позволит Украине не только резко сократить издержки той финансовой бури, которая уже начала накрывать мировую экономику, но стать надёжным, безопасным хабом для денег со всего мира.

Вот тогда украинские производители получат доступ к длинным кредитам под ставки мирового рынка плюс пару-тройку процентных пунктов на страновой риск.

Потом, по мере проведения системных трансформаций, этот дополнительный процентный навес исчезнет.

***

№ 1.386

Нові рішення НБУ

2023-03-17

Куц

Ключове - **нічого не змінюється... Хоча, не для всіх**.

Економіка падає, тут все стабільно, кількість безробітних катастрофічно зростає.

Облікова ставка НБУ залишається на рівні 25%.

За думкою регулятора, «вона ще не вичерпала свій потенціал».

Тобто, у перекладі на людську мову: **ще не всі заробили**.

Доходність депосертифікатів НБУ овернайт, тобто на одну добу чи так звані "нічні", знизили аж на ... 3%: з 23% до 20%.

Ну це вже грабунок. Давати банкам валютну доходність у 20% - це не по-батьківські.

Хоча я давно пропоную відвязати ставку за депозитними сертифікатами НБУ від облікової ставки - це ж не інструмент основного заробітку для банків, а лише засіб для розміщення тимчасово вільної ліквідності.

Ставка на рівні 5-8% - цілком прийнятна.

Але про банки на Інститутській таки не забули: їм презентували шикарний подарунок.

Тримісячний сертифікат НБУ під 25%!!!

Це дійсно шикарний, королівський дар, вам такого не зроблять.

Тепер банкам не треба щодня перевкладатись у добові сертифікати НБУ.

Все для зручності комбанків.

Як у казці: то ви і пальці за мене будете загинати...

Обставили це рішення турботою про народ:

> — обсяг вкладень банків у такий золотий інструмент з доходністю 25% привяжуть до динаміки тримісячних депозитів.

У народу, звичайно, грошей немає.

Але тепер товстосуми в системі віп-банкінну зможуть зі своїми прайветі менеджерами домовитись: ми вам у банк депозит під 20%, а ви заробите на депозитних сертифікатах НБУ 25%.

Маржа ж на звичайних депозитах населення для банків складе 10% і більше, замість класичних 5%.

От так **держава починає опосредованно через банки платити багатим високі проценти за депозитами**.

Валютна доходність - 25%. Чи десь ще є таке?

> 1) — Привязати такий показник до динаміки саме середніх та дрібних депозитів населення, у НБУ, звісно, забули.

Так само,

> 2) — як обмежити обсяг маржі між ставкою депосертифікатів НБУ та ставкою за банковскими депозитами населення розміром не більше 5%.

Тоді депозитний сертифікат НБУ під 25% зобовязав би банки платити вкладникам 20%.

Причому всім вкладникам, а не тільки «віп».

Але хто у нас думає про прибутки вкладників, особливо дрібних.

Тобто,

про такий механізм як маржинальний спосіб збільшення ставок за депозитами населення у НБУ навіть не згадали...

***

№ 1.387

Дайджест подій в Україні та навколо України від 16 березня 2023

Головне

1) Я завжди наголошував і наголошую, що отой "ООН" за участі хуйла, що має право вето є повною нісенітницею. Нагадую, що про ліквідацію цього збіговиська крадіїв і нікчем уперше сказав отой самий Трамп.

Що робити з доповіддю про те, що хуйлостан не здійснював геноцид в Україні? У мене для цих бл "експертів" є єдиний напрям руху – за воєнним кораблем!

2) Зелена влада готується до виборів. Навіть якщо доведеться скасувати на цей час режим воєнного стану. Але головна мета – не допустити до них військових. Бо бздять гучно й смердюче.

3) Щодо постачання зброї... її все одно замало для наступу.

4) Ставлення до "Купола" - це лакмусовий папірець того, чи є ЗСУ НЕ радянською армією. Тест не складено.

5) ВАКС програв офісу єрмакаки змагання з лакеями верховної зради з рахунком 0:2. І вчергове довів, що 99% відсотків "суддів" має бути знищено. Фізично.

6) Мені цікаво, невже ніхто не побачив, як нацбамк залишив змогу комерційним банкам "заробляти" з дірявого "бюджету" надприбутки. Про дозвіл на виведення коштів за кордон з ОВДП - окрема казка - пісня.

Теми доби

1) ООН не побачив геноциду у воєнних злочинах Росії в Україні.
2) НБУ залишив облікову ставку на рівні 25 %
3) На Донбасі збито модернізований китайський БПЛА.
4) Командир батальйону, що дав інтерв'ю The Washington Post, подав рапорт на звільнення після пониження на посаді.

1. Війна

1-1) Фронт

• Журналісти групи "Беларускі Гаюн" повідомили, що навчання Об'єднаного угруповання військ Союзної держави Білорусі та РФ подовжено до 27 березня.

• Лінія фронту на Донбасі не зрушила з місця, крім ділянки на північ від Бахмута в районі Богданівки, де найманці ПВК "Вагнера" просунулися ще на кілька сотень метрів у напрямку Краматорська. На схід від Куп'янська, у районі Кремінної та вздовж автошляху Лисичанськ – Бахмут наступальні дії російських військ успіху не мають уже впродовж кількох місяців.

• Фронт упритул наблизився до Костянтинівки. Російські війська обстріляли місто з РСЗВ "Ураган". Поранено 6 осіб, серед них – польський волонтер. Унаслідок обстрілу передмість Торецька загинула жінка, також поранено місцевого жителя.

• На околицях Торецька, Авдіївки та Донецька всі атаки російських військ було відбито.

• Генштаб у ранковому зведенні повідомив про намір російського командування відновити наступ на Вугледар. За оцінкою британської розвідки, вкрай невдалі дії військ упродовж кількох тижнів не дають їм шансів на успішні наступальні дії. Однією із причин тяжких втрат армії РФ названо ефективне застосування українськими військами дистанційних систем мінування RAAM.

• Спікер командування Повітряних сил Ігнат заявив, що хоча енергосистема України й вистояла цієї зими, Росія і далі здійснюватиме атаки об'єктів інфраструктури, будівель уряду та Міністерства оборони – "центрів ухвалення рішень". Представник Головного управління розвідки (ГУР) Скибицький стверджує, що через тривалий термін виробництва високоточних ракет і

виснаження їхніх запасів, на атаки РФ можна очікувати раз на місяць або навіть рідше. Повітряні сили все ще не можуть збивати балістичні та гіперзвукові ракети, а також ракети РСЗВ та спеціалізовані протирадіолокаційні.

• За інформацією ГУР, окупанти в Криму та на підходах до нього на Херсонщині будують ешелоновану оборону та риють окопи на пляжах для запобігання висадці українського десанту.

• У Ростові-на-Дону стався вибух та пожежа в будівлі управління ФСБ. Російські ЗМІ повідомили, що причиною вибуху стала пожежа на складі прикордонної служби, яка підпорядкована ФСБ.

Влада Брянської області РФ повідомила про виявлення біля нафтопроводу "Дружба" вибухівки, яку нібито скинув український безпілотник.

"Глава АР Крим" Аксьонов заявив про знищення українських БПЛА в Сакському районі.

• За інформацією німецького видання Bild, напередодні російського вторгнення найбільший літак у світі Ан-225 "Мрія" мав прилетіти та залишитися в аеропорту Лейпциг-Галле, однак увечері 23 лютого йому не дозволили вилетіти за вказівкою керівництва компанії "Антонов".

1-2) Тил

• Міністерство інфраструктури повідомило, що українські порти на Дунаї досягли обсягів перевалки вантажів 95 тис.т на добу. Географічне розташування портів дало їм змогу уникнути російської блокади. Упродовж останніх місяців 2 порти було продано приватним інвесторам у процесі приватизації.

• За інформацією Укренерго, енергосистема країни працює стабільно та синхронно з європейською системою ENTSO-E. Обмеження застосовано в Київській та Житомирській областях та в Києві, де досі не усунуто пошкодження електромереж та підстанцій. Компанія ДТЕК оголосила про запровадження стабілізаційних відключень у низці районів столиці. Укренерго обіцяє усунути проблеми з електропостачанням цих регіонів упродовж півтора тижня.

• Міністр енергетики Галущенко повідомив, що Росія не виявляє конструктиву на переговорах щодо демілітаризації Запорізької АЕС. Ба більше, представники РФ заявляють, що станція є федеральною власністю та працює в російському законодавчому полі.

Галущенко також повідомив, що Україна має намір спільно з компанією Westinghouse виробляти паливо для своїх АЕС, а потім і для експорту до ЄС,

щоби замінити російські паливні зборки, які використовуються на багатьох атомних енергоблоках у країнах Східної Європи.

• Україна та ЄС підписали угоду про подовження до 30 червня 2024 р "транспортного безвізу" – угоди про скасування вимог до українських перевізників про отримання дозволів на двосторонні та транзитні перевезення в країнах Євросоюзу, а також від вимоги отримання водіями міжнародних посвідчень.

• Посли країн "Великої сімки" закликали українську владу прискорити призначення членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Вони також зустрілися з новим директором НАБУ Кривоносом, який запевнив їх, що Бюро під його керівництвом забезпечить ефективність розслідувань та прозору кадрову політику. Посли цього ж дня провели бесіду з керівництвом щойно створеного Нацагентства з відновлення, яке низка експертів вважають корупційною "ямою". Очолює Агентство колишній журналіст та депутат Найєм.

• Держбюро розслідувань пред'явило підозру та порушило кримінальне провадження проти командира навчального центру в Житомирській області, який побив солдата строкової служби. Унаслідок застосування сили солдат дістав тілесних ушкоджень. Командир визнав свою провину.

• Вищий антикорупційний суд (ВАКС) обрав запобіжним заходом колишньому міністру інфраструктури Пивоварському заставу в розмірі майже 10 млн грн. НАБУ підозрює Пивоварського в завданні збитків державі в розмірі $30 млн за дозвіл приватній компанії на стягнення половини корабельного збору в порту Південний.

• СБУ зібрала докази та оголосила підозру настоятелю собору УПЦ [Московського патріархату] в Ужгороді на Закарпатті за розпалювання релігійної ворожнечі.

• ВАКС виправдав через недоведеність складу злочину депутата від президентської партії "Слуга народу" Камельчука, якого Спеціалізована антикорупційна прокуратура підозрює у внесенні неправдивої інформації в електронну декларацію. З тих же причин було виправдано ще один депутат від президентської фракції – Пашковського, який проігнорував усі повістки до суду. САП має намір оскаржити ці рішення.

• Громадський рух ЧЕСНО повідомив, що лише 7 % депутатів Верховної Ради подали декларації за 2021 р. Проте до завершення дії режиму воєнного стану громадяни та медіа не можуть із ними ознайомитися, а Нацагентство з питань запобігання корупції – перевірити їх.

• НБУ зберіг облікову ставку на колишньому рівні – 25 %. Чиновники регулятора стверджують, що інфляція у 2023 р сповільнюється швидше, ніж

було ними спрогнозовано, проте все ще є зависокою. Зростання споживчих цін сповільнилося через скорочення платоспроможного попиту, підтримки фіксованих цін на комунальні послуги, збільшення пропозиції продовольства та палива, а також завдяки швидкому відновленню енергосистеми після російських ракетних атак.

• Регулятор знизив ставку за депозитними сертифікатами "овернайт" (вклад на ніч) з 23 % до 20 % водночас різко підняв до рівня ставки НБУ дохідність тримісячних сертифікатів із прив'язкою суми їхньої купівлі до розміру депозитних вкладів фізосіб.

• Глава Нацбанку Пишний сподівається на підписання угоди зі МВФ про нову програму кредитування наступного тижня завдяки успішному завершенню переговорів із місією Фонду у Варшаві. Він висловив сподівання, що дефіцит бюджету вдасться профінансувати коштом міжнародних партнерів без додаткової емісії гривні, на відміну від минулого року.

• Пишний оголосив, що рішення щодо можливості з 1 квітня виведення нерезидентами коштів за кордон буде ухвалено наступного тижня. Це питання було обговорено на зустрічі з місією МВФ у Варшаві.

2. Україна та світ

• Міжнародна комісія ООН із розслідування воєнних злочинів в Україні опублікувала звіт, який констатує вчинення Росією широкого спектра таких злочинів та злочинів проти людяності – умисних вбивств, тортур, сексуального насильства, руйнування об'єктів інфраструктури, невиборчих обстрілів. Водночас голова комісії Мьосе стверджує, що її учасники не знайшли доказів геноциду українців із боку РФ.

• МЗС України назвало нікчемним ухвалений Держдумою РФ закон про вихід з українського громадянства мешканців захоплених територій через подання ними заяв до органів окупаційної влади.

• Міністр закордонних справ Ісландії Гильфадоттир, яка очолює комітет міністрів Ради Європи, заявила. що Росія була виключена із членів Ради у відповідь на повномасштабне вторгнення в Україну та порушення норм міжнародного права. Міністр заявила, що Рада Європи не шкодує про це рішення і надаватиме підтримку Україні у відновленні суверенітету та територіальної цілісності. Тема України буде центральною на саміті Ради в Рейк'явіку, що відбудеться в середині травня.

• У річницю незаконної анексії Криму Росією Туреччина висловила підтримку територіальній цілісності та суверенітету України. МЗС заявило, що права "кримськотатарських турків" є для Туреччини пріоритетом.

Російська влада скасувала мітинг-концерт на стадіоні "Лужники" в Москві, який було присвячено річниці анексії Криму.

• Скандал довкола знищення російськими винищувачами американського БПЛА над Чорним морем триває. Посол Росії у Вашингтоні Антонов заявив, що навмисний напад на російські літаки в міжнародному повітряному просторі буде сприйнято Росією оголошенням ядерної війни, яка "вражаюче відрізнялася б від конфлікту в Україні". Колишній президент, заступник секретаря Ради безпеки Медведєв заявив, що винищувачі атакували американський БПЛА над російською територією, а "американці вкрай знахабніли" й із ними "не варто церемонитися". Після падіння БПЛА для пошуку уламків у море вийшли 20 кораблів Чорноморського флоту РФ, допоміжні тощо.

Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі вважає, що Росія спромоглася знайти кілька уламків безпілотника, які не мають "розвідувальної цінності".

Командування ВПС США в Європі стверджує, що безпілотника було збито в центральній частині Чорного моря. Однак видання Detence Express побачило на відео, представленому Пентагоном, контур берегової лінії, що збігається з узбережжям Криму в районі Севастополя, проте БПЛА перебував від берега на відстані набагато більше за 22 км, тобто, у міжнародному повітряному просторі.

Журналісти телекомпанії CNN повідомили, що керівництво армії США намагається оцінити, чи можна зменшити ризик конфліктів із російською авіацією в цьому регіоні та чи виправдані польоти дронів-розвідників.

• Київ відвідав прем'єр-міністр Латвії Карниньш. Він вважає, що переговори щодо вступу України до ЄС мають розпочатися вже цього року, а про членство в НАТО – після перемоги у війні.

Понад 100 європейських політиків, науковців, журналістів та діячів культури надіслали листи до глав держав та урядів країн ЄС із закликом розпочати з Україною переговори про вступ уже в червні. Учасники наголошують, що українці платять високу ціну за свободу всієї Європи, тому затримки з початком переговорів є неприйнятними з моральної, політичної та людської точок зору. Ба більше, останнім часом активізувалися сили, які чинять опір швидкому вступу України до ЄС.

• Прем'єр-міністр Шмигаль після зустрічі з Карниньшем заявив, що Україна вже отримала воєнну допомогу від Латвії на суму понад €300 млн і незабаром вона зросте до €370 – 1 % ВВП країни. Шмигаль повідомив, що Україна та Латвія і далі розвиватимуть двосторонні відносини, зокрема, відкриють нові логістичні маршрути.

• Уряд Естонії відправляє до України ще один пакет воєнної допомоги – снайперські гвинтівки та боєприпаси до них, амуніцію та спорядження для спецпідрозділів.

Президент Польщі Дуда повідомив, що країна передасть Україні 4 винищувачі МіГ-29 найближчими днями. Польський міністр оборони Блащак оголосив про створення коаліції зі Словаччиною для постачання винищувачів до України. Представник Білого Дому заявив, що рішення Польщі є "суверенним" і не змусить президента Байдена змінити рішення про відмову в наданні винищувачів F-16 Україні. Данський прем'єр-міністр Фредеріксен підтвердила. що низка країн Заходу, Данія тощо, обговорюють можливість надання Україні сучасних винищувачів. Командувач Повітряних сил України Олещук вважає, що багатоцільові винищувачі класу F-16 дадуть змогу Україні отримати перевагу в повітрі, що є необхідним складником перемоги над агресором. Він закликав колег із країн Заходу домогтися надання Україні винищувачів 4 покоління. Зі слів спікера командування Повітряних сил Ігната, Україні для оборони повітряного простору необхідні приблизно 200 багатоцільових літаків – ще 4–5 бригад, крім тих, що вже мають ЗСУ – 5 бригад тактичної авіації, 1 бригади штурмовиків і 1 транспортної бригади.

Міністр оборони Франції Лекорню оголосив, що колісні танки AMX–10 RC вже доставлено до України й навіть вони вже прибули на передову.

Уряд Швеції ухвалив рішення про передавання Україні 155-мм колісних самохідних гаубиць Archer, які здатні завдавати ударів по цілях у глибокому тилу російських військ.

Канцлер Німеччини Шольц у виступі перед депутатами Бундестагу заявив про необхідність подовження воєнної підтримки України, зокрема, безперервного та оперативного постачання боєприпасів. За його оцінкою, країна надала протягом року допомогу Україні в розмірі €14 млрд Уряд країни оголосив про постачання для ЗСУ ще одного пакету озброєнь – снарядів для гаубиць, високоточних тощо, а також ракет для РСЗВ MARS II, пістолетів, автотранспорту, різної амуніції.

За інформацією бельгійського видання De Standaard, уряд країни надає Україні 240 військових вантажівок Volvo, якими користувалася армія.

Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі оголосив, що найближчими днями адміністрація Байдена оголосить про надання Україні ще одного пакету воєнної допомоги. Міністр закордонних справ Кулеба обговорив із держсекретарем Блінкеном прискорення постачання боєприпасів для гаубиць.

Прем'єр-міністр Великої Британії Сунак після телефонної розмови з президентом Зеленським повідомив, що воєнну допомогу Україні буде збільшено, щоби вона змогла якнайшвидше змінити на свою користь ситуацію на полі бою.

• Міністр оборони Польщі Блащак заявив, що влада не хоче повторення трагедій Бучі й Бахмута, тому зміцнює армію і готується до відбиття можливої агресії. Держдепартамент США схвалив продаж Польщі 800 вертолітних ракет Hellfire для боротьби з вертольотами та танками. Про передавання ЗСУ 160 таких ракет у вересні минулого року оголосила Норвегія.

До Естонії на спільні навчання перекинуто французькі бронетранспортери Griffon та колісні танки AMX–10

• Найбільший світовий трейдер Glencore не планує подовжувати на 2024 рік контракт на постачання алюмінію компанією "Русал" олігарха Дерипаски. Щороку Glencore закуповував у Русала сировину на суму приблизно $16 млрд.

• Туреччина під тиском США відмовила Росії та Білорусі в обслуговуванні та заправці в аеропортах країни американських літаків, а також літаків, у яких є не менш ніж 25 % американських деталей чи матеріалів.

• За інформацією російського видання "Комерсант", доходи "Газпрому" у 2022 р впали до 747 млрд руб., хоча у 2021 р. вони склали 2684 млрд руб. Водночас виторг компанії зріс до майже 8 трлн руб., що на чверть більше, ніж у 2021 р.

• За інформацією агентства Bloomberg, ЄС планує сформувати правову базу для запровадження санкцій проти членів сімей російських олігархів, які є фігурантами списку санкцій. Метою є запобігання передавання олігархами активів членам сім'ї для ухилення від санкцій.

• Міністр закордонних справ Кулеба повідомив, що Австрія стала вже 33 державою, яка підтримала створення спецтрибуналу з розслідування злочину агресії Росії проти України.

• Візит китайського лідера Сі до Москви заплановано на 22–24 березня.

Міністр закордонних справ Кулеба обговорив із главою МЗС Китаю Цинем збереження територіальної цілісності України та реалізацію "формули миру". Цинь заявив про занепокоєння Китаю ескалацією на фронті та можливим виходом кризи "з-під контролю". З його слів, Китай прагне сприяти відновленню мирних переговорів Росії та України.

Українські вояки збили на Донбасі безпілотник китайського виробництва Mugin-5, який було оснащено вибуховим пристроєм вагою 20 кг. Такі дрони можна купити на китайських маркетплейсах Alibaba та Taobao. Компанія – виробник визнала, що це саме її дрон і заявила, що припинила продаж цих БПЛА до Росії на початку війни. Видання Politico повідомило, що у 2022 р кілька китайських компаній продавали Росії штурмові гвинтівки, бронежилети та компоненти безпілотників.

• Президент Туреччини Ердоган заявив, що постійно контактує з президентами Зеленським та Путіним щоби повернути їх за стіл переговорів.

За його твердженням, "зернова ініціатива" та обміни полоненими продемонстрували, що сторони можуть знайти точки дотику.

Начальник Головного управління розвідки Буданов вважає, що відновлення контролю України над островом Зміїний та вдалі дії проти російського флоту фактично примусили Росію до укладання зернової угоди. Інакше РФ просто знищила б Україну економічно.

• Глава МЗС Великої Британії Клеверлі вважає надання воєнної допомоги Україні найкращим способом захисту Молдови від агресії Росії. Міністр закордонних справ Молдови Попеску переконаний, що Молдова не стикається із загрозою вторгнення лише завдяки Україні.\

Парламент країни ухвалив рішення про зміну назви державної мови з "молдавської" на "румунську" на підставі рішення Конституційного суду від 2013 р.

• Уряд Фінляндії може передати Україні 4 потяги Allegro, які курсували між Гельсінкі та Санкт-Петербургом, якщо зможе знайти прострочену заборгованість російських партнерів у сумі понад $1 млн. У цьому випадку потяги можна було б викупити в російського власника за номінальною вартістю.

• НАТО та ЄС після вибухів на російських газогонах у Північному морі, нарешті, створили цільову групу з питань стійкості критично критичної інфраструктури. Група працюватиме в складі НАТО. Єврокомісія в січні запропонувала ухвалити нову стратегію морської безпеки ЄС, яка передбачає проведення спільних військово-морських навчань та патрулювання для захисту критично важливої інфраструктури – трубопроводів, кабелів зв'язку та електропостачання, морських вітряних ферм.

Глава МЗС Данії Расмуссен заявив, що уряд країни не дасть дозволу на участь представників Росії в розслідуванні вибухів на газогонах "Північний потік" та "Північний потік-2", проте ознайомлять їх із результатами.

• Угорський парламент відклав до 31 березня ратифікацію угоди про вступ до НАТО Швеції та Фінляндії. Заступник голови фракції владної партії "Фідес" Балла на виправдання заявив, що "Брюссель бреше як свиня". Він натякає, що Єврокомісія гальмує надання Угорщини виплат із фондів ЄС через відмову влади країни боротися з корупцією та відновити верховенство права.

• Влада Грузії дозволила польським медикам оглянути колишнього президента, українського громадянина Саакашвілі. Дату відвідування поки не названо, а про його переміщення до Польщі або будь-якої іншої країни на лікування не йдеться. Його син стверджує, що Саакашвілі можуть відмовити внутрішні органи, і наголошує, що тюремне ув'язнення є політичним рішенням грузинської влади.

• Боксери з РФ та Білорусі братимуть участь у чемпіонаті світу в Індії під прапорами своїх країн. Міжнародна федерація боксу, яку очолює громадянин Росії Кремльов, скасувала обмеження проти них минулого року.

Німеччина відмовилася приймати етап Кубка світу з фехтування на рапірах через рішення Всесвітньої федерації фехтування про допущення на змагання російських та білоруських спортсменів.

• Сирійський президент Асад відвідав Москву, де заявив, що визнає окуповану територію України частиною Росії й цілком підтримує "військову спецоперацію" в Україні. Він висловив побажання, щоби Росія розмістила більше військ та військових баз на території Сирії не тимчасово, а постійно.

• Головне управління розвідки повідомило, що має документи, що підтверджують звернення Росії до країн Африки, Близького Сходу, Ірану та М'янми про купівлю в них боєприпасів.

3. Тренди

• У ЗСУ виник скандал через пониження посади командира батальйону 46-ї окремої аеромобільної бригади з позивним "Купол". Він дав розгорнуте інтерв'ю виданню The Washington Post, у якому заявив, що Сили оборони під час боїв втратили багатьох досвідчених військовослужбовців, а недосвідченість новобранців разом із нестачею зброї зменшує готовність військ до весняного наступу. Командувач Десантно-штурмових військ Миргородський після інтерв'ю зняв комбата з передової та направив на невідповідальну посаду до навчального центру. Представник командування ДШВ назвав озвучені комбатом втрати "завищеними". Низка військовослужбовців називають комбата одним із найдосвідченіших вояків на фронті, а дії командувача – непрофесійними та спрямованими на приховування проблем замість їх вирішення після обговорення. Основним результатом цих дій буде демотивація військовослужбовців, які перетворяться на "гарматне м'ясо", подібно до російської армії. Експерти вказують на чергову спробу депутатів Верховної Ради протягнути законопроєкти про позбавлення виборчих прав та можливість висування військовослужбовців на виборні посади, а також про "регулювання" передвиборчої агітації, який низка журналістів вважають відвертою цензурою влади.

• Члени номінаційного комітету Шевченківської премії подали у відставку на знак незгоди зі створенням нових номінацій. Водночас вони наполягають, що процес добору та визначення переможців у наявних номінаціях був прозорий.

***

№ 1.388

Чи б’є законопроект №4210-д по Головкому Залужному?

2023-03-18

Сергій Рахманін

Член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, Член депутатської фракції Політичної Партії "ГОЛОС" у Верховній Раді

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 4210 від 12.10.2020
Кабінет Міністрів України

ВИСНОВОК
на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення процедур оборонного планування»

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є «удосконалення процедур оборонного планування з урахуванням досвіду держав-членів НАТО і держав-членів Європейського Союзу та забезпечення реалізації пріоритетів діяльності Уряду, визначених у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471».

Відповідно до вказаної мети законопроектом пропонується внести зміни до законів України «Про національну безпеку України» та «Про оборону України», які спрямовані на уточнення визначення деяких термінів.

Зокрема, у проекті уточнюються поняття «оборонний огляд», «оборонне планування», «стратегічний оборонний бюлетень України», їх зміст і мета проведення, процедурні питання, місце «плану оборони України» в системі планування у сфері національної безпеки і оборони тощо.

Головне управління, проаналізувавши законопроект, вважає за доцільне висловити наступні зауваження та пропозиції.

1. Запропоновані у проекті складові, які мають визначатися у Стратегії воєнної безпеки України (ч. 2 ст. 28 Закону України «Про національну безпеку України» у редакції проекту), викликають сумнів з точки зору доцільності відповідних новел. Зокрема, у проекті пропонується вилучити такі складові вказаної Стратегії (див. чинну ч. 2 ст. 28) згаданого Закону, як «пріоритети та завдання державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва; соціально-політичні, економічні та інші умови реалізації державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва, а також воєнно-політичні та воєнно-стратегічні обмеження; шляхи досягнення цілей державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва; перспективна модель організації оборони, Збройних Сил України та інших складових сил оборони в частині визначених завдань з оборони держави стратегію та критерії досягнення спільних оборонних спроможностей; імовірні сценарії застосування сил безпеки і сил оборони до виконання завдань з оборони держави із розподілом відповідальності складових сектору безпеки і оборони за

Відповідь для тих, хто не читав, але обурений

Законопроєкт №4210-д («Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань національної безпеки і оборони щодо зміцнення демократичного цивільного контролю над Збройними Силами України, удосконалення об'єднаного керівництва силами оборони держави та планування у сферах національної безпеки і оборони») неочікувано виявився одним із найбільш обговорюваних громадськістю, небайдужою до воєнних/військових питань.

2

організацію оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності; управління ризиками у сфері воєнної безпеки».

Таким чином, зміст Стратегії воєнної безпеки України, запропонований у проекті, вбачається певною мірою ***вихолощеним***. Зокрема, незрозуміло, яким чином має плануватись розвиток і реформування системи національної безпеки та оборони, якщо в Стратегії воєнної безпеки ***не буде визначено навіть*** «перспективної моделі Збройних Сил України та інших складових оборони».

Крім того, на наш погляд, у даному випадку конкретні складові замінюються ***більш абстрактними формулюваннями***, що створює ризики необ'єктивної оцінки воєнних спроможностей України.

2. У п. 1 ч. 2 ст. 28 Закону (як у чинній редакції, так і у запропонованій проектом) використовується термін ***«безпекове середовище»***, який, на нашу думку, потребує більш чіткого і конкретного визначення, аніж те, яке дано в проекті («глобальні, регіональні та національні аспекти у контексті воєнної безпеки»).

3. Відповідно до абз. 3 ст. 1 Закону України «Про оборону України» (у редакції проекту) «план оборони – сукупність документів, які визначають зміст, обсяги, виконавців, порядок і строки здійснення політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів щодо збройного захисту держави у разі збройної агресії або збройного конфлікту».

Аналіз запропонованого визначення свідчить, що, на відміну від чинної редакції абз. 3 ст. 1 Закону України «Про оборону України», у проекті із нього виключається згадка про те, що цей документ є «складовою частиною оборонного планування». На наш погляд, така пропозиція суперечить такій меті внесення змін до цього припису, як «уточнення місця плану оборони України в системі планування у сферах національної безпеки і оборони» (див. розділ «Пояснення змін» у порівняльній таблиці до законопроекту).

Загалом, з огляду на те, що «план оборони України» фактично є складовою частиною оборонного планування (див. п. 12 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»), вважаємо за доцільне розглянути можливість його визначення в Законі України «Про національну безпеку України», де передбачений окремий розділ V «Планування у сферах національної безпеки і оборони». Адже розпорошення по різних законодавчих актах визначень термінів з однієї сфери регулювання, на наш погляд, лише ускладнює сприйняття і застосування відповідних нормативно-правових актів.

Керівник Головного управління С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, О. Петриченко

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01

Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України

№ 16/3-2020/236522 від 10.12.2020

289362

Проблема в тім, що, на мій погляд, **переважна більшість тих, хто намагається критикувати чи аналізувати цей документ, вочевидь не знайомі з історією його появи та/або його змістом.**

Документ є вельми сенситивним, і тому навряд чи варто оцінювати його, спираючись на неперевірену інформацію або маніпулятивні судження.

Отже

1.

Зазначений законопроєкт з'явився не вчора, а ще 2020-го. Суб'єктом подання був уряд, а ініціатором — Міністерство оборони. Початковий текст

документа не мав практично нічого спільного з поточною редакцією. Він складався, якщо не помиляюся, з кількох абзаців і більше нагадував набір абстрактних фраз, аніж подобу нормативного акта. За ймовірною версією, тодішній очільник МО Андрій ***Таран***, аби приховати своє бурхливе ледарювання, вимагав від підлеглих збільшити кількість законодавчих ініціатив. Документ виглядав беззмістовним і безглуздим, шансів на ухвалення Верховною Радою не мав.

2.

У 2021 році документу вирішили дати друге дихання через спільну ініціативу військових, представників Міністерства оборони і членів парламентського комітету з питань нацбезпеки, оборони та розвідки.

Зареєстрований законопроєкт вирішили використати як можливість одночасно розв'язати дві проблеми:

1) закрити давній «гештальт» — **прибрати суперечності у функціоналі, правах і обов'язках між військовими і МО**; між міністром оборони, Головнокомандувачем Збройними силами і начальником Генерального штабу;

2) **адаптувати законодавство**, що регулює діяльність вітчизняного сектору безпеки і оборони, до норм і критеріїв, поширених у країнах, що входять **до НАТО і ЄС**.

Так законопроєкт отримав індекс «д» (тобто доопрацьований). Було створено робочу групу з його доопрацювання, в засіданнях якої брали участь представники Міноборонт, Головкома, Генштабу, РНБОУ. Доробком групи став оновлений проєкт закону, який передбачав комплекс змін до цілої низки законів, передусім до Закону «Про національну безпеку».

3.

Під час засідань робочої групи з'ясувалася певна відмінність у підходах з боку різних акторів, насамперед з боку військових і Міноборони, щодо організації військового планування, системи підпорядкування, механізмів застосування військ, інструментів цивільного контролю над Збройними силами тощо. Проте ці суперечності не виглядали непереборними. Було досягнуто спільної домовленості щодо доопрацювання цього складного документа після прийняття його в першому читанні.

4.

Законопроєкт №4210-д був ухвалений у першому читанні ще до війни — 16 лютого 2022 року. Його підтримала конституційна більшість Верховної Ради (317 голосів «за»). У тому числі абсолютна більшість депутатів практично усіх фракцій і груп. Єдина фракція, яка не дала жодного голосу за

цей проєкт, — ОПЗЖ, усі чотири голоси, які були подані проти документа, належали якраз представникам цього парламентського об'єднання.

5.

Норма, яку сьогодні подають як найбільшу «зраду», з'явилася саме тоді, торік, ще перед війною, а не зараз, як стверджують деякі критики цього законопроєкту.

Про що йдеться?

Відповідно до чинного Закону «Про національну безпеку»

> **— Головнокомандувач Збройних сил підпорядковується президенту і міністру оборони.**

Редакція законопроєкту №4210-д, проголосована у першому читанні 16 лютого 2022 року, цю норму змінила:

> — пропонувалося, що **Головком буде «підпорядкований, підконтрольний і підзвітний міністру оборони»**.

Ця новела зараз активно критикується як «міна», що закладається під Головкома; сприймається як суттєве обмеження його функціональної самостійності; деякими навіть просто подається як «узалежнення Залужного від Резнікова». Хоча закони пишуться не під прізвища, а під посади, персоніфікації сприйняття ніхто не скасовував.

Підкреслюю — зараз. Хоча конституційною більшістю її було підтримано більш як рік тому. І не пам'ятаю, щоби протягом року проти цього активно й публічно виступали — військові, активісти чи політики.

До слова. Одна з поправок, поданих до другого читання, пом'якшує норму, підтриману в першому читанні. Слово «підконтрольний» комітет планує вилучити.

6.

Серед парламентаріїв було чимало тих, хто висловлював сумнів у доцільності такого формулювання, але, попри це, проголосував за редакцію першого читання. З двох причин.

> По-перше, частина авторів концепту посилалася на досвід частини західних країн, де поширена подібна практика підпорядкування. Урядовці переконували, що це та низка інших законодавчих уточнень посилять сумісність вітчизняної та західних систем військового управління.

По-друге, ніхто із зацікавлених сторін (принаймні на тих засіданнях робочої групи, де я був присутній) не виступав категорично проти такої законодавчої новації. Не було офіційних (публічних) зауважень чи застережень з боку військового керівництва.

Навпаки, редакція першого читання, що була погоджена робочою групою, підтримана профільним комітетом і схвалена в першому читанні Верховною Радою, подавалася всіма сторонами як прийнятний компроміс, покликаний зсунути з мертвої точки процес давніх законодавчих неузгодженостей між чиновниками й військовими. Саме ця аргументація підштовхнула проголосувати за №4210-д у першому читанні багатьох із тих, хто мав сумніви. Зокрема й мене, хоча деякі положення законопроєкту у мене викликали низку питань.

7.

Законопроєкт №4210-д був ухвалений ще до початку війни, але протягом наступних 13 місяців так і не був ухвалений у цілому. До нього було внесено низку поправок, частину з них робоча група з підготовки законопроєкту пропонувала врахувати, частину відхилити. Проте жодна з них поки не є ані відхиленою, ані врахованою (повністю, частково чи редакційно) навіть на рівні комітету. Оскільки комітет рішення щодо подальшої долі цього законопроєкту ще не ухвалював. Більш того, остаточне ухвалення/відхилення будь-якої поправки відбуватиметься безпосередньо на пленарному засіданні. Прикладів, коли точка зору профільного комітету щодо поправок не збігалася з думкою парламенту, безліч.

8.

Робота над №4210-д у комітеті триває, незважаючи на те, що термін подання поправок депутатами давно вичерпаний. Чому? Стаття 118 регламенту дозволяє членам профільного комітету вносити так звані комітетські поправки поза межами двох тижнів, призначених для корегування документа членами парламенту між першим і другим читаннями. Це відбувається в тих випадках, коли за підсумками юридичної експертизи виявляється, що текст варто виправити перед остаточним розглядом.

Практика «комітетських» поправок дає можливість, зокрема зацікавленим сторонам (у нашому випадку, наприклад Міноборони або військовим ЗСУ), врахувати їхню точку зору з принципових питань перед голосуванням у другому читанні.

Відповідно до усталеної практики, формальними авторами «комітетських» поправок є всі члени відповідного комітету. Але лише до моменту голосування за ці поправки на засіданні комітету. Якщо якийсь член комітету не погоджується зі змістом конкретної поправки, голосує проти неї або утримується, його прізвище з числа авторів поправки викреслюється.

Саме тому серед авторів комітетських поправок (уже поданих, але ще не затверджених комітетом) поки є, наприклад і я. Хоча деякі з цих поправок я не підтримую й до їхнього написання стосунку не маю.

9.

Востаннє профільний комітет звертався до розгляду законопроєкту №4210-д, якщо не помиляюся, 16 лютого поточного року. І ухвалив рішення відправити його на подальше доопрацювання, тобто продовжити роботу над комітетськими поправками. З урахуванням можливих пропозицій від МО і ЗСУ. А вони, наскільки мені відомо, жодних формалізованих пропозицій, зауважень, застережень не надали. Єдиний орган, який на сьогодні офіційно зазначив своє ставлення до подальшої долі цього законопроєкту, — Головне управління розвідки МО. Законодавство не вимагає від зацікавлених сторін подавати подібні листи, але їхня наявність дозволила б ретельніше поставитися до подальшої долі документа, зняти недомовки й припинити можливе маніпулювання.

Отже.

Жодного рішення щодо подальшої долі проєкту №4210-д (рекомендувати його ухвалити, рекомендувати його відхилити, рекомендувати Верховній Раді визначитися шляхом голосування) профільний комітет не ухвалював. Жодна з поданих поправок наразі ще не є ухваленою або відхиленою. Остаточна кількість і зміст «комітетських» поправок ще не визначені. Орієнтовної дати розгляду цього законопроєкту у комітеті наразі немає. В орієнтовному порядку денному, на підставі якого Рада ухвалює законопроєкти, він відсутній.

10.

Різні скандальні «зміни», що буцімто готуються до цього законопроєкту й нині гаряче обговорюються громадськістю — заборона військовослужбовцям балотуватися, обмеження військових публічно висловлювати свою думку, створення нового розвідувального органу тощо, офіційно ніким не подавалися.

І в тексті відомих мені «комітетських» поправок таких новацій нема.

11.

На засіданні комітету 16 лютого поточного року я наполегливо рекомендував колегам відкласти рішення щодо долі цього законопроєкту до завершення бойових дій.

З кількох очевидних причин:

1) в умовах війни будь-які рухи, спрямовані на зміни в системі військового управління (навіть якщо вони зумовлені добрими намірами), здатні зашкодити цій системі. Під час війни варто ухвалювати винятково ті рішення, яких неможливо не ухвалювати. № 4210-д — точно не з цієї категорії;

2) ухвалення №4210-д не надасть Силам оборони жодної відчутної додаткової спроможності, що приведе до їхнього посилення;

3) ухвалення великого масиву змін до низки законів потягне за собою корегування ще більшої кількості підзаконних актів. А це призведе до відволікання часу, сил і ресурсів, необхідних для виконання набагато нагальніших завдань;

4) система військового управління потребує уточнення й модернізації. Але якраз бойові дії слугують унікальним досвідом для визначення того, що саме і де само варто змінювати. А що змінювати не варто. Проте для систематизації цього досвіду слід, на мій погляд, почекати. Щонайменше дочекатися перемоги.

Розгляд подібного питання до війни не привертав особливої уваги, тим більше суперечок чи обурень (події навколо голосування у першому читанні — тому підтвердження). Під час війни ухвалення таких ініціатив здатне привнести зайву напругу в суспільство, штучно ускладнити співпрацю між структурами, які відграють надзвичайно важливу роль у спротиві агресії.

Тому, навіть не вдаючись у зміст законопроєкту, певних положень якого я відверто не поділяю, глибоко переконаний: **відкласти розгляд №4210-д було б доцільно, логічно й мудро.**

12.

Чи може №4210-д бути розглянутий найближчим часом?

1) — Єдиний фактор, що може призвести до штучного прискорення його подальшої долі, — **віднесення законопроєкту до категорії так званих євроінтеграційних**.

2) — **Влада може спонукати до його пришвидшеного розгляду**, зокрема через бажання справити необхідне враження на західних партнерів(?).

Хоча, як на мене, нам є що «євроінтегрувати» й без цього.

Зайвий раз без нагальної потреби рухати систему, яка працює (і яка воює), — надто великий ризик.

***

№ 1.389

Советская практика является причиной потерь и проблем в украинской армии – The Economist

2023-03-18

Украинское командование должно искоренить традиции подавления старшими офицерами инициатив младших.

В украинских вооруженных силах назревает культурная война между идущим сверху вниз советским военным мышлением с одной стороны и идущей снизу западной военной культурой с другой.

Эта интеллектуальная борьба мешает Украине адаптироваться и обучаться. Это также вредит результативности Украины в войне против России.

Это один из моих главных уроков по недавней исследовательской поездке в Киев и на восточную Украину, которую я провел вместе с несколькими ведущими западными военными экспертами из России, написал The Economist военный эксперт Франц-Стефан Гади, который недавно с несколькими другими западными военными экспертами завершил рабочую поездку вдоль линии фронта.

Эта культурная война в основном касается лидерства.

Некоторые армейские офицеры приняли западную философию «командования миссией», которая предоставляет командирам на месте, независимо от ранга, свободу выполнять свои миссии согласно собственному наилучшему решению.

Этот подход отмечает инициативу снизу вверх для использования возможностей на поле боя.

Но большое количество украинских офицеров, в том числе слишком много в высших чинах, ограничивают такую инициативу в пользу жестких оперативных приказов, часто издающих штабы вдали от линии фронта.

Многие западные наблюдатели захватнической войны России в Украине были частично слепы к внутренним напряжениям в украинской армии. Это частично из-за изобретательности украинцев в адаптации коммерческих и передовых военных технологий, чтобы помочь отразить вторжение России за последние 13 месяцев. Большинство этих адаптаций пришли снизу вверх.

1) — Одним из примеров является интеграция местных систем управления боем, таких как ***«Крапива»***, со спутниковым Интернетом ***Starlink*** и коммерческими ***дронами***, чтобы помочь украинским артиллерийским экипажам идентифицировать цели.

2) — Это позволило рудиментарную форму общевойсковой войны: в которой различные виды боевых действий, таких как пехота, артиллерия и авиация, поддерживают друг друга.

Этот рассказ о технологиях и инновациях входит в «большую историю», которую западные люди рассказывают о ***предполагаемой***

— трансформации украинской армии из жесткой, иерархической структуры советского наследия в адаптированную и эффективную армию в стиле НАТО.

Украина культивирует этот нарратив с помощью *информационных операций*,

таких как

1) — тщательно отредактированные видео для социальных сетей, показывающие импровизированные платформы, такие как квадрокоптеры с уничтожающими российские танки гранатами.

Правда состоит в том, что

— часть украинских вооруженных сил, в том числе сухопутных войск, рискует вернуться к старым и негибким путям.

Одной из причин является

1) — большое количество потерь среди подготовленных НАТО украинских солдат в первые месяцы войны и последующая мобилизация большого количества украинских офицеров в отставке, погруженных в жесткое советское военное мышление.

Но это только часть объяснения.

На самом деле советские влияния всегда были более распространены, чем осознавали многие наблюдатели. Как сказал мне один офицер механизированной бригады: «Недостаточно пройти какой-нибудь курс НАТО, чтобы изменить менталитет того, кто годами жил в советской системе».

Соблазнительно сказать, что

— «это только проблема между младшими и старшими офицерами, а значит, разными уровнями командования».

На самом деле,

старое мышление пронизывает все ранги.

— Многие украинские офицеры все еще имеют естественную склонность к «печке» или соблюдение жесткой командной структуры, препятствующей общению и сотрудничеству с другими в вооруженных силах.

Таким образом,

1) **— большинство украинских операций все еще являются последовательными, а не общими. То есть они придерживаются *жесткого расписания***, согласно которому

2) — **«изолированные действия»** – здесь артиллерийский обстрел, там штурм пехоты – совершаются одна за другой, а не одновременно, как рекомендует современная общевойсковая тактика.

Посмотрите, как

— Украина продолжает полагаться на массированный артиллерийский огонь.

Несмотря на серьезную нехватку снарядов в Украине, мои полевые исследования показывают, что страна существенно не снизила потребление артиллерии за несколько месяцев.

Если бы младшие офицеры имели возможности использовать возможности, когда они возникали, организовывая скоординированные

атаки из пехоты и бронетехники при поддержке коротких, но точечных заграждений высокоточной артиллерии, это существенно уменьшило бы количество необходимых снарядов.

«Культурная война», продолжающаяся в ВСУ, затрудняет равномерное распределение новых технологий среди военных.

> **«Проблема не в технологии, а в культуре», – сказал мне один чиновник из «Аэроразведки», неправительственной организации, основанной экспертами-волонтерами, совместно разрабатывающей программное обеспечение для управления боем и ловкие беспилотники R18 для ВСУ.**

Отдельные подразделения используют ряд различных программ для выполнения своих операций.

Это препятствует координации между подразделениями и укрепляет старые советские привычки, когда отдельные приказы поступают отдельно в различные подразделения.

> — «Это, по сути, две советские армии, воюющие друг с другом», – сетовал чиновник.

По «иронии судьбы»

> — некоторые технологии даже укрепили советскую культуру.

Например,

1) — ***сетевые системы управления боем***, которые **обеспечивают картину поля боя в реальном времени** и позволяют обмениваться сообщениями, позволяют командирам высшего ранга управлять битвами издалека, несмотря на часто ограниченное знание местности и обстоятельств.

2) ***Результатом часто становится большая негибкость*** – «трудно импровизировать, когда генерал дышит тебе в затылок» – и большие потери в людях и технике.

3) **Это также может привести к напряжению. Часть младших офицеров, проникшихся западной традицией, начала игнорировать приказы сверху**.

Это опасно в военных организациях, возлагаемых на быстрое и добросовестное исполнение законных приказов.

Продолжающаяся культурная война усложняет превращение Украины в боевую силу 21-го века.

Мероприятие могло бы помочь, активизировав обучение даже высших должностных лиц Украины.

Но, чтобы это изменилось, украинским вооруженным силам сначала придется

1) — **отказаться от советского культурного наследия,**

2) — **делегировать полномочия низшим рядам и |**

3) — **дать младшим офицерам разрешение использовать свою инициативу без наказания**.

Технологии следует использовать для расширения возможностей подразделений, **а не для микроуправления ими**,

и,

— **успешные эксперименты, например с беспилотниками, должны быть масштабированы во всех подразделениях.**

Такая трансформация может помочь снизить потери Украины в этой войне на истощение.

***

Ukraine's army must shed its Soviet legacy, says a military expert

Its senior officers must not stifle junior initiative, warns Franz-Stefan Gady

Mar 17th 2023

A culture war is brewing within Ukraine's armed forces. It is being waged between top-down Soviet military thinking on the one hand, and bottom-up Western military culture on the other. This intellectual tussle is hindering Ukraine's adaptation and learning. It is also hurting Ukraine's performance in the war against Russia. This is one of my main lessons from a recent research trip to Kyiv and the frontlines of eastern Ukraine, which I conducted alongside some of the leading Western military experts on Russia.

This culture war is largely about leadership. Some army officers have embraced the Western philosophy of "mission command," which grants commanders on the spot,

regardless of rank, the freedom to execute their missions according to their own best judgment. This approach emphasises bottom-up initiative to exploit opportunities on the battlefield. But a large number of Ukrainian officers, including far too many in the most senior ranks, curtail such initiative in favour of rigid operational orders often issued by headquarters far from the frontline.

Many Western observers of Russia's war of aggression in Ukraine have been partially blind to these internal tensions in Ukraine's army. This is in part because of Ukrainians' ingenuity in adapting commercial and advanced military technologies to help fight off Russia's invasion over the past 13 months. Most of these adaptations have come from the bottom up. One example is the integration of indigenously developed battle-management systems, such as Kropyva, with Starlink satellite internet and commercial drones to help Ukrainian artillery crews identify targets. This has enabled a rudimentary form of combined-arms warfare: in which different combat branches, like infantry, artillery and air power, support one another.

This narrative of technology and innovation feeds into a larger story that Westerners tell themselves about the Ukrainian army's supposed transformation from a rigid, hierarchical Soviet-legacy force to an adaptable and effective nato-style military. Ukraine cultivates this narrative with information operations, such as carefully-edited videos made for social media that show improvised platforms, such as quadcopters carrying grenades, destroying Russian tanks.

The truth is that part of Ukraine's armed forces, in particular the ground forces, risk backsliding to their old and inflexible ways. One reason is the large number of casualties incurred among nato-trained Ukrainian soldiers in the first months of the war, and the consequent mobilisation of a large number of retired Ukrainian officers steeped in rigid Soviet military thinking. But that is only part of the explanation. In fact, Soviet influences have always been more prevalent than many observers have realised. As one officer of a mechanised brigade told me: "It's not enough to pass some nato course to change someone's mentality who spent years in the Soviet-like system."

It is tempting to say that this is merely an issue between younger and more senior officers, and thus different levels of command. In fact, old-style thinking appears to permeate all ranks. Many Ukrainian officers still have a natural tendency for "stovepiping", or adhering to a rigid command structure that hinders communication and co-operation with others in the armed forces. Most Ukrainian operations are therefore still sequential rather than joint. That is, they follow a rigid timetable in which isolated actions—an artillery barrage here, an infantry assault there—take place one after the other, rather than simultaneously, as recommended by modern combined-arms tactics.

Look at Ukraine's continued reliance on mass artillery fire. Despite Ukraine's serious shortage of shells, my field research suggests that the country has not

substantially decreased its artillery consumption in months. If junior officers had the authority to exploit opportunities as they arose, mounting co-ordinated attacks from infantry and armoured vehicles, supported by short but pinpoint barrages of precision-guided artillery, this would drastically reduce the number of shells needed.

The ongoing culture war in the Ukrainian armed forces makes it harder to distribute new technology evenly across the force. “The problem is not the technology, it is the culture,” I was told by one official from Aerorozvidka, an ngo founded by volunteer experts that has co-developed battle-management software and nimble r18 drones for the Ukrainian armed forces. Individual units use a range of different apps to conduct their operations. This hampers co-ordination between units, and reinforces the old Soviet habit of distinct orders flowing separately to different units. “This is essentially two Soviet militaries fighting one another”, lamented the official.

Ironically, some technology has even reinforced Soviet culture. For example, networked battle-management systems, which provide a real-time picture of the battlefield and allow messages to flow back and forth, allow higher-ranking commanders to micromanage battles from afar, despite often-limited knowledge of the local terrain and circumstances of the unit. The result is often greater inflexibility—it is hard to improvise when a general is breathing down your neck—and higher losses of men and materiel. It can also result in tensions. Some junior officers steeped in the Western tradition have started to ignore orders from above. That is dangerous in military organisations, which rely on the prompt and faithful execution of lawful orders.

The ongoing culture war is making Ukraine’s transformation into a 21st-century fighting force an uphill battle. The West could help by stepping up its training efforts, even for Ukraine’s most senior officials. But for this to make a difference, Ukraine’s armed forces will first have to cast aside their Soviet cultural inheritance, delegate authority to lower ranks, and give junior officers permission to use their initiative without facing punishment. Technology should be used to empower units, not micromanage them, and successful experiments, such as those with drones, need to be scaled up across the force. Such a transformation could help reduce Ukraine’s casualties in this ongoing war of attrition. ■

Franz-Stefan Gady is a military strategist based in Vienna.

***

№ 1. 390

Юрій Бутусов: "Підрозділ Маціївського кинули в посадку, де був противник. Хто за це відповість?"

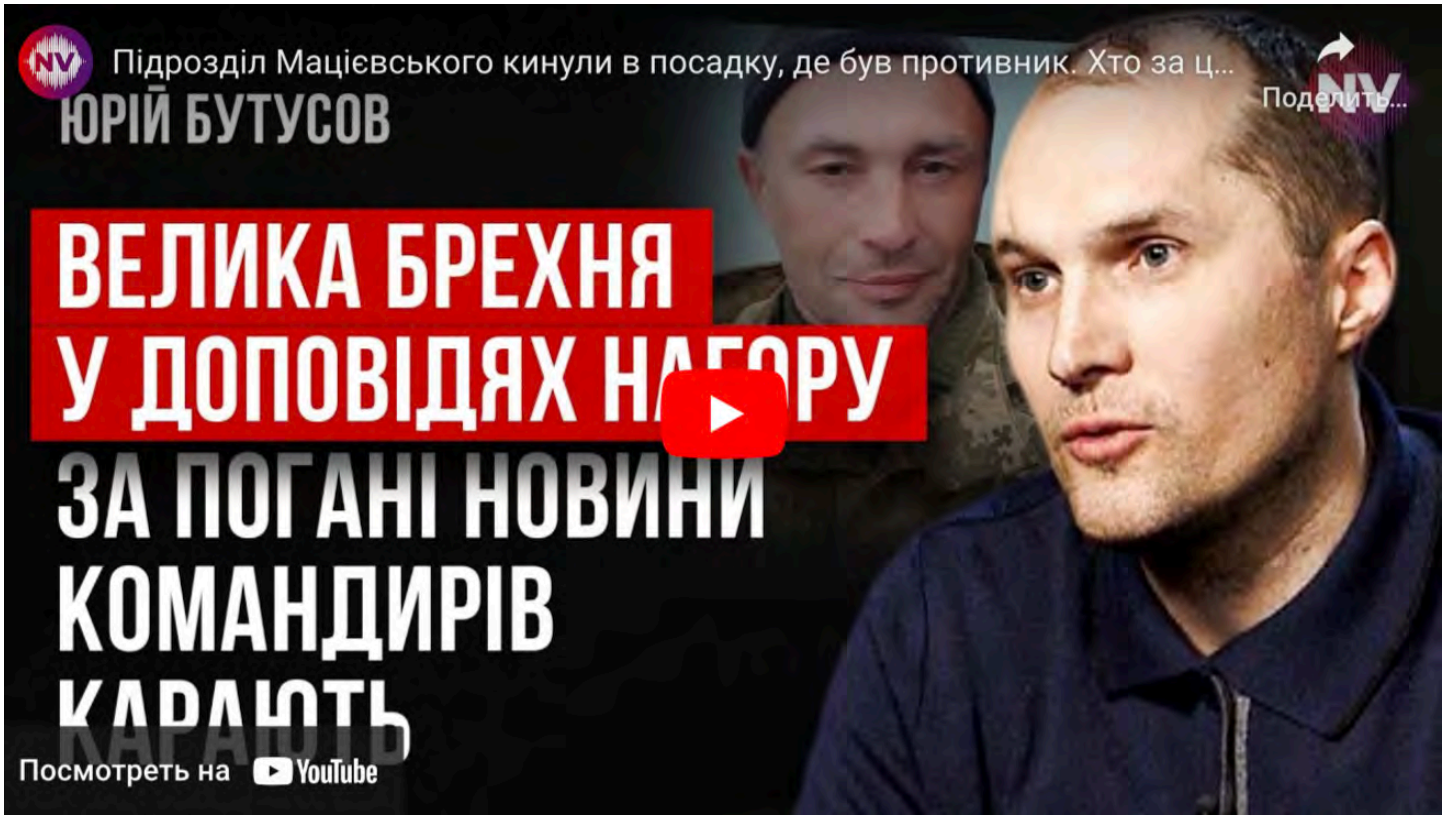

Резонанс Цензор.НЕТ *Війна в Україні*

Головний редактор Цензор.НЕТ Юрій Бутусов в ефірі Radio NV

2023-03-16

-Триває спеціальний ефір на радіо НВ. Мене звати Олексій Тарасов. Зараз до нашого прямого ефіру доєднується Юрій Бутусов, головний редактор видання Цензор.НЕТ. Пане Юрію, вітаю вас в ефірі. Слава Україні!

- Героям слава.

- Хочу спочатку розпитати вас про Бахмут. Ви як людина, яка особисто там буває, яка багато знає, що там відбувається. З новин, які мали ще декілька днів тому – про те, що російські окупанти взяли під контроль більшу частину східного Бахмуту. Збройні сили України тримають захід міста. Як нам треба розуміти ситуацію навколо Бахмуту, чи могли б ви пояснити?

- Російські війська атакують, дійсно вони зайняли східну частину. Зараз ведуть бої за захоплення північної частини. І поступово від будинку до будинку намагаються штурмувати. Зараз основний напрямок зусиль – це з півночі. Оскільки на сході позиції фронту зараз по річці Бахмутка. Там є достатньо широка незабудована полоса. Ворогу без втрат її подолати не вдається. Тому вони зараз намагаються зосередити зусилля на тому, щоб штурмувати з півночі. Одночасно противник широко обходить з півночі місто і намагається в районі селищ Хромове і Богданівка знов-таки перервати

повністю, пройти далі і перервати в районі села Іванівське усі комунікації навколо Бахмуту і повністю оточити місто.

- Ми бачили, це було ще більше тижня тому, повідомлення від наших західних партнерів, які казали, що можливо Збройним силам України варто відійти від Бахмуту, що навіть втрата цього українського міста не стана такою великою поразкою для ЗСУ. Але ми бачимо, що цього не відбувається. Ми бачимо, що, скажімо, той самий генерал Олександр *Сирський* вже, здається, *тричі приїжджав до Бахмуту*. Що наші військові, захисники продовжують тримати це місто. А як зрозуміти, як Бахмут, який, скажімо, представники НАТО чи представники міноборони США не вважають стратегічним містом, став стратегічним містом для нас, для України, для Збройних сил України?

- Я не буду коментувати те, що ви говорили. Не вважаю логічним коментувати обстановку, виходячи з того, що хтось на Заході пише щось. Насправді ми маємо розуміти, що люди, які знаходяться далеко, сприймають обстановку по чутках, по карті, не перебуваючи на місці подій, звичайно, не можуть мати такої чіткої картини. Вони дуже часто говорять речі, які їм здаються очевидними, але які не є очевидними насправді.

Звичайно, що **Бахмут є стратегічно важливим містом для того, щоб обороняти український Донбас. Не може навіть бути сумнівів.**

Тому що **це дуже вигідний рубіж оборони, який дозволяє нам безпечно утримувати велику агломерацію двох інших міст**.

Тому звичайно, що **він нам потрібен для оборони**.

Тому не можу сказати, що є очевидним рішення звідки відходити, щоб втримати якусь іншу землю.

Я думаю, що основні проблеми, які треба обговорювати нам у себе, не покладаючись на далеких західних аналітиків, які насправді не володіють інформацією і, на мій погляд, частіше за все помиляються в оцінках обстановки.

Я думаю, що основне – **треба дивитися не на те, що нам треба звідкись відходити, а нам треба дивитися на те, як у нас організовані війська. Як організована оборона. Які проблеми є в управління, в підготовці військ.**

Оце основна проблема.

Ця проблема не залежить від позицій, де ми знаходимось. Вона залежить від якості організації роботи, від якості бойового застосування військ.

Оце основна проблема.

А не те, що ми там звідкись відійдемо і нам стане легше. **Нам не стане легше, якщо не будемо змінювати, постійно змінювати, це має бути постійний процес, і вдосконалювати організацію бойових дій, управління бойовими діями, застосування військ, підготовку військ і тактичну розвідку.**

Тобто всі ці речі, з яких складається перемога на війні.

- Пане Юрію, які проблеми ви бачите, якщо говорити про Бахмутський напрямок, якщо про них можна говорити звичайно?

- Я сказав, що **основна проблема** зараз – це не сама навіть позиція. А це **організація управління**.

Це основне.

Основна проблема того, що там відбувається, тих проблем, які у нас є, це не проблема, що у нас якісь позиці незручні. Вони у нас зручні. Вони зручніші, ніж у противника.

Основна проблема в тому, що ми свої переваги не можемо використати. Тобто це **проблема насамперед управління і застосування військ**

- Окей, я вас зрозумів. Вибачте, що знову цитую західне видання, це *The Economist*, який писав, що генерал *Залужний* не потрапив у пастку в *Бахмуті*. *Там ішлося про те, що головною задачею нашого противника було також те, щоб Збройні сили України застосували свої резерви.* Цю тезу ви могли б оцінити? Наскільки вона здається вам правдивою чи знову ж таки нам не треба прислухатися до цього, тому що це якісь західні експерти, які дивляться на це за тисячі кілометрів від України?

- Такі оцінки просто вкрай далекі від реальності.

Що це обговорювати? Якщо ми просто хочемо обговорити певну тезу, саму по собі, це питання, яке ви хочете просто підняти саму тезу, чи спіймали нас там в пастку чи не спіймали? Ну, окей, я не вважаю, я не вважаю, що нас там спіймали в пастку. Я вважаю, що ворог просувається дуже повільно. Можливості по його знищенню не вичерпані.

Але треба рахувати дійсно, які сили та засоби виділяються і яким чином вони застосовуються.

Має бути відповідальність в першу чергу – не для солдат.

Солдати у нас роблять, на мій погляд, більше ніж можна було очікувати в такій війні. Це відповідальність командирів.

Я щось зовсім не чую, щоб колись у нас хтось це обговорював наверху. І ті матеріали, висновки, які я бачив для службового користування щодо обставин

залишення, наприклад, ***Соледару***, можу сказати, що вони не достатньо теж продумані і далеко не в усьому відповідають обстановці. Оце проблема.

- Як ви вважаєте, знову ж таки, те, що можна озвучувати, відповідальність командирів, на цьому наголосили, що це не обговорюють належним чином, і я думаю, що ви тут праві. Чого не вистачає у тому, як аналізують наслідки тих чи інших подій? Якщо ми говоримо про Соледар, можемо говорити конкретно про це місто в Донецькій області.

- **Можу вам сказати, що**

> — характер бойових дій в районі Сєвєродонецька, Лисичанська, Соледару і Бахмуту, причини, чому там погіршувалася обстановка, **мають абсолютно однаковий характер**. І мають дуже велику схожість між собою.

У нас велика проблема, що, на жаль, немає… **є великий розрив між застосуванням військ і ухваленням управлінських рішень в штабах, які малюють рисочки на картах.**

Це очевидно для всіх, хто знаходиться безпосередньо в зоні бойових дій.

Давайте подивимося, наприклад, між Соледаром і Бахмутом є таке тактично важливе село Червона гора, Красна гора.

> В цьому місці 30 грудня був подвиг, який вся країна побачила. Герой України Олександр Маційовський був захоплений у полон. Мотивований солдат, який сміливо, дивлячись в очі ворогу, сказав "Слава Україні!" і його розстріляли. Це єдине відео, яке ми бачило.

Але що трапилось?

Підрозділ Маційовського був направлений у район, який вже зайняв противник, рубіж розгортання оборони. Чому так сталося? Хто відповідає за те, що людей сміливих, які не бояться смерті, не бояться ворога, кинули в бій в таких умовах, не дали їм цю обстановку, не повідомили, де противник? Кинули в посадку на необладнану позицію, де нема ніяких окопів. І це призвело до загибелі вмотивованих бійців.

Це інша сторона цього подвигу.

Бо він не випадковий. Олександр Маційовський не був солдатом, який шукав можливості здатися в полон. Навпаки. Він не шукав. Але так трапилося. Оце те, що я кажу, що провести рисочку на карті, знаєте, як один комбриг сказав на початку війни, що на карті дуже легко провести рисочку, але дуже важко її прожити. Смугу провести на карті легко і дуже важко її прожити.

Так от, треба розуміти, що **основна проблема у нас зараз – це проблема управління великими масами наземних військ**.

Ці проблеми великі є і у нашого ворога. Це дозволяє нам їх бити. Але ці проблеми є і у нас. І нам, щоб ми втрачали менше життів і могли громити противника, зупиняти його там, де нам треба, ми маємо себе вдосконалювати.

У нас, на жаль, такого об'єктивного розбору обстановки, який би був заснований на відео, на фото, тобто на об'єктивних даних, на жаль, не відбувається.

В Україні відсутнє таке натівське поняття, як (нерозб) review, тобто післяопераційний огляд, *аналіз* своїх дій.

І у нас *не робляться правдиві висновки* з тих подій, які відбуваються.

Ціна цього дуже велика:

> 1) Ми не можемо розгромити противника. 2) Нас вибивають з Бахмуту, стратегічно важливого. 3) Ми втрачаємо багато життів людей, які втрачати не маємо права.

- На вашу думку, це така стратегія з нашого боку, «*шапкозакідництва*», що можна намалювати, як ви кажете, рисочку, стрілочку, туди кинути підрозділ наших захисників вмотивованих, вони можуть там загинути. Це пов'язане з чим? Що

1) **немає достатнього зв'язку зворотного від тих, хто знаходиться безпосередньо на тій чи іншій ділянці чи**

2) **це такий пережиток радянського минулого, що просто немає значення, кого і куди ми направляємо, головне, що нам треба потім керівництву доповісти, що все добре.**

- Я вам хочу сказати, що **основна причина**, на мій погляд, це **велика кількість брехні у доповідях.**

Чому вона іде?

Тому що у нас **не хочуть ніколи повідомляти, це така стара звичка, погані новини**.

> 1) — **За «погані новини» у нас навіть якісних командирів бойових карають.**

В районі *Бахмуту* чудово себе проявила 93 механізована бригада. І в Бахмуті і на початковому періоді війни. Вони воювали просто героїчно і майстерно, що важливо. Не просто героїчно, а майстерно. І тривалий час тримали свої позиції.

На жаль,

— командира бригади відсторонили від посади.

Людину, якій насправді треба було давати звання Герой України.

Чому?

1) — Тому що є у нас **командир, який повідомляє погані новини**, що противник просувається, що зупинити його важко – по об'єктивних причинах. Він може стати незручним.

Його теж знімають.

2) — **Так само як і такого, який, наприклад, втратив позицію і є некомпетентним**.

Різниці в цьому нема.

Через цю брехню на багатьох рівнях, але насамперед на вищих рівнях, у нас немає об'єктивного аналізу.

У нас командири навіть бояться, вищі керівники, повідомляти об'єктивну обстановку. У нас спочатку починається – ми втрачаємо якісь позиції. Одну, другу, третю. Всі сидять мовчки командири і чекають, щоб не на них тикнули пальцем, що це вони винуваті.

А потім починається «героїзм».

От коли вже противник стиснув Бахмут і залишилося кілька шляхів. Фактично в напівоточенні місто. Після цього починається героїзм.

Кидають резерви. Кидають всі сили. «Заклики патріотичні». Це все треба було робити раніше, тоді б героїзма не було. Він не потрібен на війні.

Ворог вже не просувається так, як на початку війни. Він вже розбитий.

Кадрова армія російська розбита українською армією.

Але ворог провів мобілізацію.

Проаналізував, чому його били. **Змінив тактику**. Багато що змінив. Організацію, підготовку, тактику, розвідку. Багато що змінив.

І ми маємо змінюватися.

Ми маємо продовжувати їх випереджати. А не замовчувати, коли у нас щось не виходить, а потім робити героїзм.

У нас такий героїзм був у ***Сєвєродонецьку***, героїзм був під ***Лисичанськом***, героїзм був у ***Соледарі***. У нас багато героїзму було.

Там, де у нас багато героїзму, можна 100% сказати, там на вищому рівні були помилкові рішення.

Це не провина солдат. **Це провина командування, яке має за це відповідати.** Нічого страшного тут нема. Всі помиляються.

> **Якщо ми хочемо робити висновки, люди мають сміливість чесно визнати.**

Такої сміливості ми, на жаль, нашого командного складу не бачимо.

- Пане Юрію, на вашу думку, *хто має ініціювати* те, щоб не було брехні у доповідях, зважаючи на те, що ми маємо такого величезного супротивника, який нікуди не зникне, який тільки буде зализувати свої рани і повертатися для того, щоб далі знищувати Україну? Чи це має бути Генштаб? Чи це має бути Головнокомандувач ЗСУ? Чи це має бути Верховний Головнокомандувач? На вашу думку, звідки має прийти ця ініціатива, щоб ті самі командири, ті самі керівники розуміли, що погані новини – це не погані новини, а це можливість не допускати помилок?

- Звичайно, оскільки у нас є Верховний Головнокомандувач в країні, він проводить засідання Ставки своєї, аналізує, в тому числі питання утримання конкретних міст. Це оголошується публічно. Проводяться наради, засідання ставки і по Соледару, і по Бахмуту, і по Сєвєродонецьку було таке. Звичайно, що **це відповідальність Верховного Головнокомандувача.** Бо це від нього залежить оцінка дій підпорядкованих йому посадовців і військових керівників.

Звичайно.

> 1) — **Що це мало б бути від нього.** Він найбільше зацікавлений і він несе найвищу відповідальність.
>
> 2) — По-друге, звичайно, політичну відповідальність несе **міністр оборони**.
>
> 3) — По-третє, це, звичайно, несе ***Головнокомандувач*** Збройних сил і підпорядковані йому структури.

У нас виявляється, що у нас є окремо Головнокомандувач Збройних сил, у нього своя вертикаль. Є вертикаль діючої армії. Це командувач генерал ***Сирський***.

Але я хочу сказати, що тут не питання має бути тикнути пальцем і сказати: ти в усьому винен, геть.

> — Це має бути логіка.
>
> — Цієї **логіки управлінської у нас зараз в країні нема.**

У нас щось відбувається і ***замість того, щоб чесно сказати***: да, ворог сильніший, по це друга за озброєнням армія світу. Ворог сильніший, нам щось не вдалось. Чому? Як ми можемо вдосконалити цю ситуацію? Чому в інших ситуаціях нам вдалося, а тут ні? Чому так відбувається?

Ворог вже довго – битва за Бахмут іде з перших чисел травня, це не одразу ця ситуація виникла.

Вона багато часу триває.

Триває багато часу і ми.. я хочу сказати, я був 1 травня у Бахмуті, бачив, як іде наступ, і приїжджаю зараз.

І як я тоді не бачив лінії оборони на тих напрямках, де потрібно, так і зараз.

Пройшло – скільки вже місяців? Важко навіть порахувати. 7, 8, 9 місяців.

Там досі люди висуваються в голе поле, в посадку.

> **То що, у нас питання в інженерній техніці? В кількості екскаваторів? У нас їх не вистачає в країні? Не можна за 9 місяців нарити полоси оборони, закрити бетоном, плитами, захистити людей від обстрілів?**

Я просто не розумію, **чому за це ніхто не відповідає на найвищому рівні?**

> **Чому це не обговорюється? Це ж хтось за це відповідає? Це ж гинуть люди. Це ж треба сказати, щоб нарешті почати до цього ставитися відповідально. Ми цього не чуємо. Ніяких розмов нема.**

Я хочу сказати, що дуже хотілося би. Щоб ті люди, які роблять фотографії на фронті, високі керівники, один раз – я не кажу постійно, щоб просто відчути, що таке сучасна війна, один раз посиділи там кілька годин на якомусь передовому взводному опорному пункті. Або самі намагалися відчути, що відчуває звичайний мобілізований, коли його кидають на передову на необладнану посадку. Просто на кілька годин заїхати і відчути, які емоції це викликає. Приміряти на себе щоб не з батальйонних КСП максимум робити фотографії звідти, а трошки далі. і одразу, мені здається, багато що проясниться. А якщо це робити регулярно, то я впевнений, що будуть і більш системні дії.

- Як ви вважаєте, що ми маємо, як ви сказали, так багато брехні у таких доповідях, які надходять саме нагору, тобто до вищого керівництва нашої країни, *чи це пов'язане з – як це правильно сформулювати – з отим таким популізмом, який ми мали до широкомасштабної війни і який, на жаль, продовжується зараз*, тому що якщо подивитися окремі підконтрольні медіа, то там взагалі *«все добре, все класно, всюди ми перемагаємо»*, у

Бахмуті важко, але наші герої тримають це місто і так далі. Чи все-таки головною найбільшою проблемою є саме популізм?

- **Популізм – це похідна від брехні.**

Я не можу сказати, що взагалі не треба якихось позитивних новин про ситуацію на фронті. Вони потрібні. Але **має бути певний баланс**.

У нас цього балансу, на жаль, нема.

У нас, на жаль, оце бажання маніпулювати громадською думкою…

> — я навіть не можу сказати, що це популізм. Популізм – це втримання влади. А як тут втримати владу? Ми що, хочемо програти війну? Що ми ставимося до своїх людей? Зброю нам колись Захід виробить і поставить. А людей де ви візьмете? У нас людей нема. Це основна проблема.

До речі,

> сьогодні про це була дуже влучна стаття. Хочу сказати, одна з рідких об’єктивних матеріалів, який я побачив у ***Washington Post***.

Де один з наших офіцерів, командир батальйону 46 аеромобільної бригади про це дуже чітко говорить.

Це дуже чесна людина, яка відзначилася зі своїм батальйоном у Соледарі, героїчно вела бої. Мені приємно, що у нас на рівні комбатів діючих є чесний аналіз обстановки. Отаких людей, такі люди мають в армії просуватися на найвищі посади. На жаль, ми бачимо, що це дуже поодинокі випадки, дуже рідкі. Десь у нас в соцмережах, дуже рідко щось випаде якась стаття. Але з цього не робляться ніяких висновків. Я хочу сказати, що це не популізм навіть те, що відбувається. Це просто самогубство. Самогубство країни, якщо влада буде так робити і це величезні втрати людей, які б насправді могли б жити. Я навіть не знаю, як охарактеризувати наслідки цієї трагедії.

- Ви, як мінімум, навели приклад, нашого героя на прізвище Мацієвський. Ми всі бачили цей розстріл рашистськими окупантами. Пане Юрію, ви кажете дуже важливі речі. Я вам дуже дякую за цю розмову. Юрій Бутусов, головний редактор Цензор.НЕТ був з нами на зв’язку.

***

№ 1.391

Чим мені подобається нинішня кадрова політика?

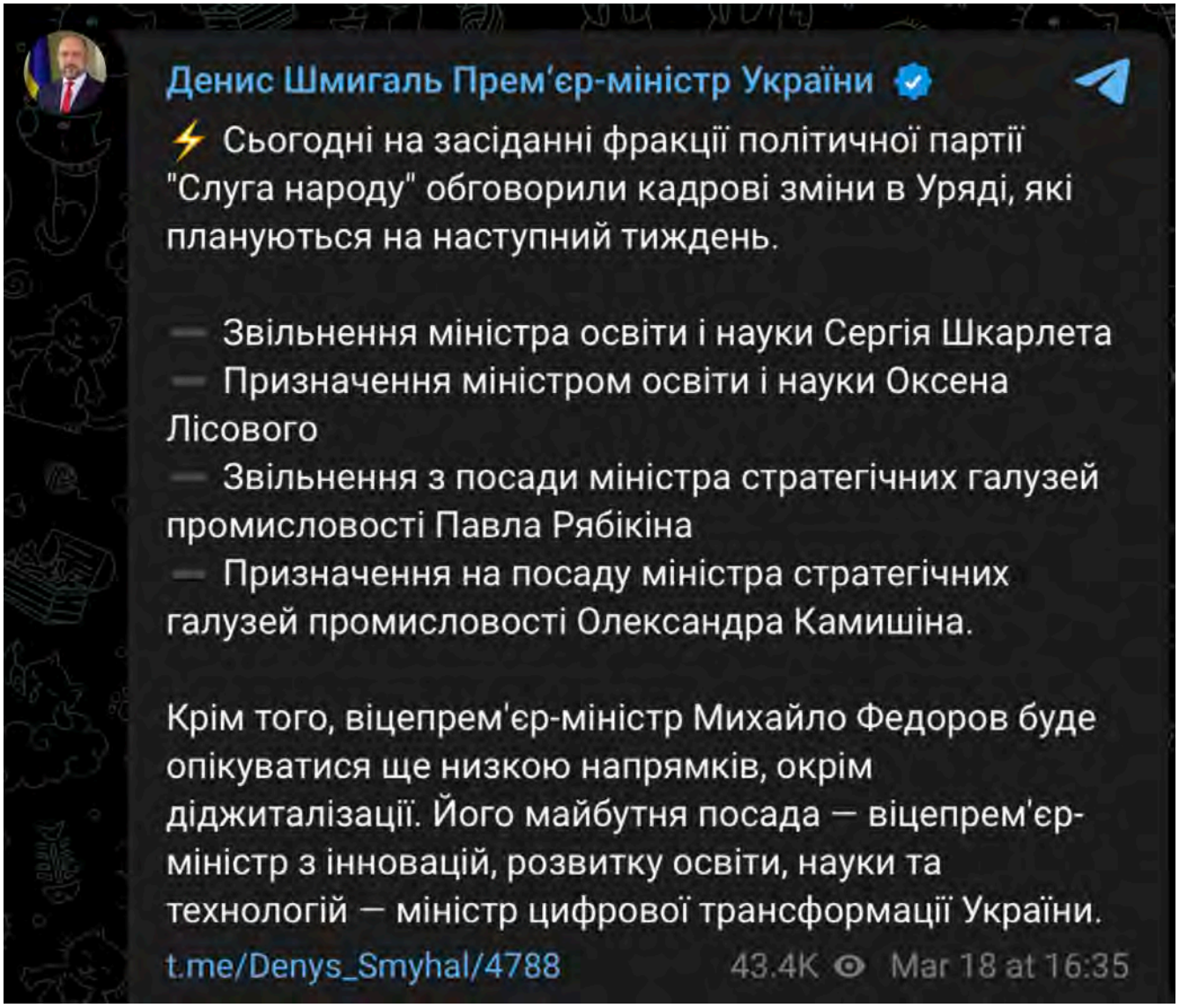

2023-03-18

Кущ

«Системністю та послідовністю».

Був міністр стратегічних галузей економіки *(**Рябикін**)*.

Тепер він їде послом у Китай.

Ні,

> — не тому що це знаниний китаєзнавець, любитель Лі Бо і Ду Фу, автор коментарів до роману "Сунь Укун - цар мавп" чи поціновувач живопису Ці Байши.

Ні, це просто **своя людина, яка заслуговує на синекуру під час війни**.

> - Пожити у Пекіні, зїздити подивитись на теракотову армію, висячі гори.
>
> - Пожити у Китаї за державний кошт пару років. А потім, коли набридне, поїхати додому.

А Китай до війни - це наш торговий партнер номер один, якщо розглядати ЄС як сукупність країн.

Це друга економічна потуга у світі.

Це геополітичний напрямок, який ми урочисто прос...ли під аплодисменти росіян.

> Будемо сподіватись, що стратегічні галузі промисловості міністр-китаєвєд вже розвинув.

Ми просто цього не помітили.

Насправді, це сумно.

Символ *стратегічних галузей* економіки:

1) **це "жральник" замість Арсеналу,**
2) **це остови літаків в ангарах Антонова,**
3) **це аж два «нептуни», якими поцілили крейсер "Москва".**

Це

1) **знищені ракето та авіабудування, |**
2) **відсутність програм українських безпілотників та гелікоптерів,**
3) **імпортні локомотиви,**
4) **майже збанкрутілий КРАЗ.**

Заичайно, це наслідок 30 років "господарювання". **Але, що зробив міністр, що йде у відставку? А нічого.**

Що зробить на посаді посла у Китаї?

> **— Здогадайтесь з трьох разів.**

Невже у 40-мільйонній країні не знайшлось фахового дипломата?

Стратегічні галузі стають у нас своєрідною фантомною біллю.

Як ампутована рука. Ниє на погоду і ятрить спомини згадками про ті часи, коли ця рука вправно тримала у руці виделку...

На заміну міністру-послу прийде колишній керівник Укрзалізниці.

> **— Компанії, яка теж "взлетіла" внаслідок "успішних" реформ разом із стратегічними галузями**

Тасування замусоленої колоди карт не змінить ситуацію.

Якщо у людини нічого не вдалось в Укрзалізниці, з якого біса йому щось вдасться в стратегічних галузях?

Якщо людина була гарним бізнесменом та ніяким міністром, то чому вона стане успішним послом?

***

№ 1.392

Дайджест подій в Україні та навколо України від 17 березня 2023

Головне

1) Отже, видано ордер на арешт хуйла. І хоча поки всі смикаються щодо того, щоби відправити виблядка #підарешт, це таки є РЕАЛЬНИМ початком процесу. І таки чорною міткою. Про це свідчить прям таки епічна істерика геть усього запоребрика. Далі буде. Ще одну "червону стрічку" перетнуто.

2) **Поки не сяде міністр рєзінкін, жодна бдь з міністерства крадівництва в армії не припинить своєї "плідної діяльності"**. Бо приросли копитами до корита.

3) **Культ особистості зеленського неможливий?** Та ви марите! Ще й як! Бо секту щодня виховують "відосиками", "телеграмами", "книжками" й іншим лайном. Яке стадо жере так, що аж за вухами хрумтить.

4) **Ну, ви ж готові платити більше за "комуналку", а отримувати менше?** війна ж - мусите розуміти. І ви не кубракови-єрмакаки щоби красти мільярдами.

5) 13 винищувачів МіГ-29 – це трохи більше, ніж нічого. Цілком погоджуюся зі спікером командування Повітряних сил.

6) Є ще одна тема – **громадяни мають декларувати свої доходи**. Водночас владна мразота для себе цю вимогу скасувала. Чому? тому що немає контролю - геть немає.

Теми доби

1) Міжнародний кримінальний суд ООН видав ордер на арешт Путіна.

2) **НКРЕКП підвищує тарифи на воду для населення**

3) Словаччина та Польща передають Україні 13 винищувачів МіГ-29.

4) Навіть після скандалу продукти для армії поставляються за завищеними цінами.

1. Війна

1-1) Фронт

• Українські війська успішно відбивають атаки армії РФ на півночі Луганщини в напрямках на Куп'янськ та Лиман.

• На північ від автодороги Лисичанськ – Бахмут російські підрозділи трохи просунулися в напрямку Золотарівки.

• У районі Бахмута й у самому місті точаться запеклі бої. За добу ударним підрозділам армії РФ та найманцям ПВК "Вагнера" вдалося захопити незначну територію на північ від міста в районі Богданівки та Григорівки. Командувач Сухопутних військ генерал Сирський заявив, що окупанти залучили всі наявні сили щоби оточити Бахмут. Секретар РНБО Данилов підтвердив, що керівництво країни вважає місто ключовою точкою оборони. Президент Зеленський знову зібрав засідання Ставки верховного головнокомандувача щодо ситуації в Бахмуті та про посилення підрозділів, завдяки яким зберігається перспектива контрнаступу. На засіданні було проаналізовано ймовірні дії супротивника, постачання на фронт техніки, боєприпасів та дії України на міжнародній арені. За оцінкою британської розвідки, російська армія втратила темп наступу й здобула лише незначних локальних успіхів попри велику кількість військ та техніки, що залучено до операції.

• У районі Торецька, Авдіївки та Донецька атаки російських військ успіху не мали.

• Російська артилерія майже цілодобово обстрілюють Авдіївку, авіація завдає по місту ракетно-бомбових ударів. У п'ятницю внаслідок обстрілу міста з повітря було зруйновано чи не останній багатоповерховий житловий будинок, що вцілів. Щодня російська артилерія рівняє із землею українські населені пункти на лінії фронту. Знову ракетами комплексу ППО С-300 обстріляно житлові квартали Запоріжжя.

• Пізно ввечері Росія атакувала Україну безпілотниками-камікадзе Shahed-131/136. Підрозділи ППО збили 11 із 16 БПЛА, зокрема, усі безпілотники, що прямували на Київ. Голова Дніпропетровської військової обладміністрації Лисак повідомив, що 2 безпілотники влучили в об'єкт критичної інфраструктури в Новомосковську. Також безпілотники вибухнули у Яворівському районі Львівщини.

1-2) Тил

• Президент Зеленський підписав указ про вихід України з угоди з Росією про нагляд за експлуатацією стратегічних ракетних комплексів, а також з угоди про порядок пенсійного забезпечення та соціального страхування співробітників органів внутрішніх справ країн Співдружності незалежних держав.

Він також призначив першим заступником голови СБУ Андрущенка, який 2 роки тому керував департаментом захисту державності, а досі обіймав посаду заступника. Журналісти схвально оцінюють його діяльність.

Зеленський підписав закон про збільшення видатків бюджету 2023 р на 5,5 млрд грн.

• Кабмін погодив кандидата на посаду директора ***держкомпанії "Оператор газотранспортної системи України"***. Ним стане ***Липпа*** – топменеджер одного із металургійних підприємств олігарха ***Ахметова***.

• ЗМІ опублікували інформацію про звільнення міністра освіти та науки ***Шкарлета***. Рішення про це нібито ухвалено "на найвищому рівні". Його відставки неодноразово вимагали представники наукових кіл, студенти та викладачі ВНЗ. Журналісти викрили міністра в плагіаті. Депутат Верховної Ради Железняк повідомив, що піст також залишає і міністр стратегічних галузей промисловості ***Рябікін***. На його місце влада планує призначити голову Укрзалізниці ***Камишина***, який раніше був топменеджером компанії Dragon Capital бізнесмена ***Фіали***.

• Міністр енергетики ***Галущенко*** повідомив, що уряд розглядає можливість спорудження 20 малих модульних мобільних ядерних реакторів замість зруйнованих російськими атаками теплових енергоблоків.

• Нацкомісія з регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг оголосила про намір **підвищити тарифи на воду та водовідведення**. Чиновники стверджують, що витрати домогосподарств у 2023 р. зростуть на 60 грн на місяць. З 1 квітня ціни збільшаться в середньому на 12,3 %, на другому етапі, з 1 липня – ще на 14,1 %.

• Компанія ДТЕК запровадила стабілізаційні вимкнення електропостачання побутовим споживачам 4 районів Києва через ремонт обладнання та мереж.

• Держприкордонслужба спростувала інформацію про заборону виїзду з країни юнаків віком до 18 років.

• Міністерство цифрової трансформації повідомило про отримання гранту ЄС у сумі €17,4 млн на розвиток електронних послуг та сервісів.

• Глава Нацагентства з питань протидії корупції ***Новіков*** сподівається на поновлення в найближчі 2 місяці електронного декларування доходів та активів для чиновників та депутатів. Він стверджує, що за 2022 рік декларації подали лише 6 % осіб, для яких ця процедура була обов'язковою. Водночас він наполягає, що публічний доступ до цього реєстру можна відкрити лише після закінчення війни.

• **Слідчі СБУ провели обшуки в 16 облгазах, які входять до складу "Регіональної газової компанії" олігарха *Фірташа***. Менеджменту компаній оголошено підозру в **розкраданні газу на суму 3,5 млрд грн – і це лише за 2021** рік. Компанії стягували зі споживачів плату за газ, проте рахунки Нафтогазу не сплачували.

• Суд відправив під цілодобовий домашній арешт офіцера, який побив солдата термінової служби в навчальному центрі Житомирської області.

• Колишній міністр інфраструктури ***Пивоварський*** повідомив про внесення за нього майже 10 млн грн як застави до Вищого антикорупційного суду.

• Секретар РНБО Данилов заявив, що ченців УПЦ [Московського патріархату] обов'язково буде виселено з Києво-Печерської Лаври, водночас влада не планує застосовувати силу. Прессекретар російського президента Пєсков заявив, що рішення української влади підтверджує правильність проведення "військової спецоперації на Україні".

• Віцепрезидент Єврокомісії Домбровскіс повідомив, що Україна наступного тижня отримає черговий транш макрофінансової допомоги (кредиту під низькі відсотки) у розмірі €1,5 млрд.

Постійний представник США при ООН Томас-Грінфілд заявила, що з моменту вторгнення Україна одержала $15,5 млрд прямої американської підтримки як гранти через Світовий банк для покриття дефіциту бюджету, а до вересня отримає ще $7,4 млрд.

• Нацбанк зобов'язав аудиторів, які перевіряють банки, повідомляти регулятора про порушення законодавства та наявність суттєвих загроз платоспроможності. Також НБУ встановив вимоги до розкриття банками інформації про зв'язки клієнтів та їхніх контрагентів із РФ.

• НБУ за тиждень продав понад $376 млн – понад 1,5 раза проти попередніх тижнів. Хоча з початку року регулятор щотижня купував по кілька мільйонів доларів на тиждень, цього тижня він не купив геть нічого. Експортери вперто відмовляються продавати валюту на біржі, а НБУ та уряд вдають, що це їх не стосується. За інформацією Держстату, дефіцит зовнішньої торгівлі товарами в січні зріс більш ніж у 10 разів проти аналогічного періоду торік – з $0,19 млрд до $1,91 млрд.

2. Україна та світ

• Міжнародний кримінальний суд ООН (МКС) видав ордери на арешт президента РФ Путіна та уповноваженої з прав дитини Львова-Бєлова за скоєння воєнного злочину – незаконної депортації та переміщення українських дітей з окупованих територій до Росії. Спікер МКС ель Абдалли заявив, що суд не проводитиме засідання в цій справі без участі Путіна.

Прокурор Суду Хан вважає достатніми підстави для притягнення російського президента до кримінальної відповідальності. Він наголосив, що під час проведення ним слідчих дій в Україні він отримав незаперечні докази про вивезення сотень вихованців українських дитячих будинків до Росії. Багато дітей віддано на усиновлення російським сім'ям. Держдума РФ змінила законодавство для полегшення усиновлення, а Путін ухвалив цей закон. Участь у депортації та усиновленні дітей особисто брала російська уповноважена з прав дитини Львова-Бєлова. Він зазначив, що діти перебувають під захистом четвертої Женевської конвенції. Хан підкреслив, що міжнародна спільнота не має допускати, щоб із дітьми поводилися як із воєнним трофеєм. Він також заявив, що викрадення дітей є лише одним зі скоєних режимом Путіна воєнних злочинів, а наступні ордери на арешт буде видано після завершення збирання доказів. Хан наголосив, що ті, хто думає, що притягнення Путіна до відповідальності не є можливим, мають вчити історію. Уповноважений Верховної Ради з прав людини Лубинець заявив, що Росія скоїла в Україні багато інших воєнних злочинів. Вбивство беззбройного українського військовослужбовця Мацієвського – не є поодиноким випадком, є свідчення про подібні ж страти.

Єврокомісар із закордонних справ Боррель вважає ордер МКС першим кроком до притягнення Путіна до відповідальності.

Прессекретар російського президента Пєсков заявив, що Путін та його оточення вважають юридично нікчемним ордер МКС. Пєсков наголосив, що Росія не ратифікувала Римський статут цього суду й не підпадає під його юрисдикцію. Львова-Бєлова стверджує, що в Росію було вивезено дітей "нашої країни", а її не хвилюють санкції та ордер на її арешт – вона й далі працюватиме в тому ж напрямі. Постійний представник РФ при ООН Небензя назвав рішення МКС "обурливим" і "незаконним", Віцеспікер російської Ради федерації Косачов стверджує, що Путін, як вища посадова особа держави, має імунітет, а іноземні держави не мають права на його арешт. Глава Держдуми Володін заявив, що будь-які нападки на президента влада РФ розцінюватиме як агресію проти всієї країни. Прессекретар МЗС Захарова наголосила, що рішення МКС не має для РФ жодного значення, а із цим судом Росія не співпрацює. Голова Слідчого комітету Бастрикін доручив встановити осіб, що причетні до "незаконного" видавання ордерів на арешт. Російські пропагандисти висміяли рішення МКС та пригрозили світові ядерною війною. Дії російської влади свідчать про те, що цей крок Суду був абсолютно

несподіваним для них і вони поки не знають, як на нього реагувати. Також треба наголосити, що інформацію про ордер було оголошено перед візитом до Москви лідера Китаю Сі. Низка аналітиків вважають, що одним із головних тем зустрічі Путіна та Сі буде обговорення способів ухилення Росії від західних санкцій.

Президент США Байден назвав ордер на арешт Путіна виправданим, оскільки він скоїв воєнні злочини. Президент Сербії Вучич заявив, що ордер є додатковим чинником тиску на країни, які співпрацюють із Росією. Міністр юстиції Великої Британії Рааб запевнив, що влада країни сприятиме зусиллям МКС у розслідуванні воєнних злочинів Росії для притягнення винних до відповідальності. Міністр юстиції Німеччини Бушманн заявив, що Путін розпалив криваву війну й має відповісти за воєнні злочини в суді. Представник офісу генерального секретаря ООН Дюжаррик повідомив, що Гутерреш і надалі зустрічатиметься з Путіним, навіть після видавання ордера на арешт судом ООН.

Генеральний прокурор України Костін повідомив, що для пошуку та затримання підозрюваного, на арешт якого видано ордер, Міжнародний кримінальний суд звертається до країн, що ратифікували Римський статут Суду, а також до Інтерполу. Костін назвав рішення суду "історичним" і наголосив, що Путін та Львова-Бєлова відтепер має статус підозрюваних у воєнному злочині.

• Литва приєдналася до позову України до Росії у Європейському суді з прав людини щодо військової агресії. Усього третьою стороною в процесі беруть участь 26 країн Європи. Міністр юстиції Литви Добровольська заявила, що рішення ЄСПЛ стане підґрунтям для забезпечення прав жертв російської військової агресії.

• Після констатування комісією ООН, що вторгнення Росії в Україну є актом агресії, парламент Швейцарії ухвалив закон про переслідування винних у скоєнні цього злочину за законодавством країни.

• Прессекретар британського прем'єр-міністра закликав лідера Китаю Сі на переговорах із російським президентом Путіним переконати його вивести війська з України. Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі заявив, що адміністрація президента Байдена категорично не сприймає пропозиції Китаю щодо припинення вогню для фіксування окупації території України. Кірбі закликав Сі до переговорів із Путіним з'ясувати в президента Зеленського позицію України щодо мирного врегулювання.

• Рада ЄС подовжила на 1 рік угоду про скасування імпортних мит та квот на українську продукцію, що експортується до країн Євросоюзу ("економічний безвіз"). У 2022 р експорт українських товарів до ЄС сягнув майже €28 млрд, понад половину зовнішньої торгівлі України орієнтовано на європейський ринок.

• Міністр оборони РФ Шойгу представив до нагород пілотів, які збили американський безпілотник MQ-9 Reaper над Чорним морем. США відправили в цей район ще один безпілотник – RQ-4 Global Hawk

• Уряд Словаччини ухвалив рішення про безоплатне передавання Україні 13 винищувачів МіГ-19 у кооперації з Польщею. Уряд України затвердив проєкт угоди для прийняття винищувачів. Речник командування Повітряних сил Ігнат стверджує, що надання застарілих винищувачів МіГ-29 радянського виробництва посилить оборонні можливості України, проте не убезпечить повітряний простір країни від терору з боку РФ.

• Міністр оборони Польщі Блащак повідомив, що замовлені в США установки HIMARS буде розміщено поблизу кордону з Калінінградською областю РФ. У цьому районі перебувають найбоєздатніші та найозброєніші підрозділи Війська Польського, які в змозі прикрити Сувальский коридор на кордоні Польщі та Литви, що розділяє Калінінградську область та Білорусь.

• Після втрати острова Зміїний Росія була змушена піти на підписання "зернової ініціативи" про експорт українського продовольства Чорним морем із портів "великої Одеси". Після підписання угоди в Стамбулі з Туреччиною та ООН, РФ саботує "ініціативу", намагаючись змусити Захід скасувати санкції щодо низки російських банків та виробників мінеральних добрив, а також відновити експорт аміаку аміакопроводом до порту Південний із подальшим його експортом до країн Близького Сходу, Африки. Азію. Російські "інспектори" навмисно затягують перевірки суден, що прямують "зерновим коридором". З вересня це скоротило майже у 2 рази морський експорт української агропродукції. На думку секретаря РНБО Данилова, Путін планує організувати великий голод у світі, тому його потрібно зупинити якнайшвидше.

• До парламенту Туреччини внесено законопроєкт про ратифікацію протоколу про приєднання Фінляндії до НАТО. Президент Ердоган заявив, що ратифікація приєднання Швеції відбудеться окремо – після додаткових переговорів. Владна партія Угорщини "Фідес" також вирішила розглядати заявки Фінляндії та Швеції окремо, тому ратифікація протоколу зі Швецією відбудеться лише згодом.

• Білоруський суд засудив до 12 років колонії керівників першого незалежного порталу новин tut.by Золотову й Чекіну за "дії, спрямовані на розпалювання соціальної ворожнечі та ворожнечі".

Експерти ООН у черговому звіті про дотримання прав людини звинуватили владу Білорусі в систематичних порушеннях та репресіях проти протестувальників та дисидентів. Низку цих порушень вони вважають злочинами проти людяності.

• Білорусь та Росія сформували базу даних про електронні компоненти, які є критично важливими для виробництва озброєнь. Білорусь уже почала постачання цих компонентів до РФ. На думку низки аналітиків, закордонні поїздки президента Лукашенка були безпосередньо пов'язані з отриманням доступу до цих технологій та товарів для допомоги Росії в ухиленні від санкцій.

• Індія обмежила перебування російських туристів у країні терміном 90 діб протягом кожних 180 днів.

3. Київ

• У столиці та області з 26 березня буде скорочено комендантську годину. Він триватиме з 0:00 до 5:00. Метро та наземний транспорт курсуватиме на годину довше, ніж раніше.

4. Тренди

• **Журналісти програми "Схеми: Корупція в деталях" з'ясували, що навіть в оновлених після корупційного скандалу в Міністерстві оборони контрактах на постачання продуктів ціни на них у кілька разів перевищують гуртові, а за багатьма позиціями – навіть роздрібні. У бюджеті Міноборони на 2023 р на харчування військовослужбовців було закладено приблизно 43 млрд грн.**

• У Києві презентовано книгу польської журналістки Брижко-Запур "Я тут. Ми тут. Ми все – Україна", яка описує феномен об'єднання українців навколо президента Зеленського після початку війни. На думку низки експертів, книга вкрай тенденційно описує діяльність Зеленського та приписує йому здобутки українського народу. Члени номінаційного комітету Шевченківської премії подали у відставку через побоювання заснування нових номінацій для творів, які пов'язаних із війною. За твердженням членів комітету, на них чинився тиск із боку Офісу президента. Вони побоювалися, що на премію буде номіновано збірки промов Зеленського. В умовах тотального домінування "єдиного марафону" ці кроки можна вважати спробою створення культу Зеленського для його подальшого висування на наступний президентський термін.

• Російські олігархи Фрідман та Авен гарячково намагаються знайти покупців на свій дочірній банк в Україні – "Сенс банк", який до жовтня мав назву "Альфа-банк". У ЗМІ з'явилася інформація про те, що польський інвестор начебто готовий викупити банк у власників. Проте НБУ повідомив, що не має інформації про ці наміри, як і про докапіталізацію банку на $1 млрд одним із власників – Фрідманом. Чиновники регулятора наголошують, що українське законодавство забороняє Фрідману та Авену продавати свої частки в банку.

***

№ 1.393

Дайджест подій в Україні та навколо України від 18 березня 2023

Головне

1) Я дуже ретельно намагався з'ясувати - хто саме бреше про термін подовження "зернової ініціативи" і не зміг.

Тому що ця "ініціатива" – ДВА ПООДИНОКІ ДОМОВЛЕНОСТІ.

Перша – між хуйлом, ооном і Ердоганом.

Друга – між Україною, ооном і Ердоганом.

І вони можуть бути не дотичними. Бо в жодній не згадано про іншу.

Тобто, може статися так – хуйло подовжило на 60 діб, а Україні сказали, що на 120. А що буде далі – потім будуть розбиратися.

Будь-які домовленості з хуйлом не варті й туалетного паперу, на якому вони написані.

2) А вам не цікаво, як саме оці "санкції Зеленського" торкнуться кривавого Асада? У нього що – є рахунки в українських банках? Чи нерухомість у Києві? ото ж бо.

3) **Про механізм компенсування за пошкоджене війною житло.**

Ви, мабуть, думаєте, що це стосується житла, яке кинуто і розграбовано у Донецьку чи Луганську? Ні. Ви ГЛИБОКО помиляєтесь. Бо за законом про боротьбу з тероризмом під час антитерористичної операції всі втрати має компенсувати держава. Але довести це неможливо. Чергове наїбалово.

4) Нова синекура для запорізьктрансформатора ***федорова*** виглядає грандіозною – навіть не меншою за міністра ***рєзінкіна***.

5) Головпіп Єпіфаній впевнений, що саме він є офіційним попом влади. І взагалі Києво-Печерську Лавру вже вважає своєю власністю. І мріє, як сидить у своєму кабінеті, а до нього у чергу вишукуються різні "спонсори". Уявили? ото ж бо.

Теми доби

1) ООН оголосила про подовження "зернової ініціативи"

2) Зеленський запровадив санкції проти сирійського президента Асада.

1. Війна

1-1) Фронт

• Наступальні дії армії РФ на півночі Луганщини в напрямку на Куп'янськ та Лиман знову провалилися, як і спроби прорвати українську оборону на північ від автошляху Лисичанськ – Бахмут.

• Російські війська крок за кроком видавлюють ЗСУ з Бахмута та Авдіївки. Упродовж доби їм вдалося просунутися на кілька сотень метрів уздовж автотраси М-03 у бік Слов'янська та в напрямку на Краматорськ на північ від Бахмута та зайняти кілька кварталів у південній частині міста. Також російські війська мали частковий успіх на північ від Авдіївки в районі Красногорівки. Російська армія обстріляла Краматорськ ракетами РСЗВ "Ураган" із касетною частиною. Загинули 2 мирні жителі, ще 8 – дістали поранення. Під обстріл РСЗВ потрапило й місто Нью-Йорк на околицях Торецька.

• Запеклі бої точаться на околицях Донецька. Окупанти протягом доби 15 разів без успіху атакували підрозділи ЗСУ в Мар'їнці.

• "Кухар Путіна", власник ПВК "Вагнера" Пригожин оголосив про намір до травня набрати додатково 30 тис. найманців. З його слів, компанія щодня поповнюється 500–800 новобранцями. ПВК розгорнула вербувальні пункти на всій території Росії.

• Видання The Guardian повідомило, що США без зайвої публічності депортують російських чоловіків, які намагаються ухилитися від мобілізації та просили притулок у країні.

1-2) Тил

• Президент Зеленський підписав закон про механізм виплати компенсацій за житло, яке було знищено чи пошкоджено внаслідок російської агресії. Закон стосується лише житла, пошкодженого після 24 лютого 2022 р. й не стосується будівель на території Донецької та Луганської областей, які Росія окупувала з 2014 р. Заяву на компенсацію можна буде подати через портал та додаток "Дія". Центри надання адмінпослуг (ЦНАП), службу соцзабезпечення чи нотаріуса. Кабмін поки не розробив алгоритм виплати.

Зеленський також підписав указ про запровадження санкцій проти 300 громадян РФ, Ірану, Сирії та українських колаборантів, зокрема, проти президента Сирії Асада. Також запроваджено санкції проти 141 підприємства військово-промислового комплексу РФ та Ірану. Зеленський заявив, що українські санкції є частиною глобального тиску на Росію.

• У Верховній Раді зареєстровано заяви про відставку міністра освіти та науки Шкарлета, міністра стратегічних галузей промисловості Рябікіна та міністра цифрової трансформації Федорова. Президентську фракцію парламенту повідомлено про плановані зміни в уряді. На місце Шкарлета буде призначити голову Малої академії наук Лісового, а на місце Рябікіна – голову правління Укрзалізниці Камишина. Для Федорова буде створено посаду віцепрем'єр-міністра з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій і цифрової трансформації.

За інформацією ЗМІ, влада планує призначити Рябікіна послом до Китаю.

• Пресслужба Укренерго повідомила, що енергосистема країни працює стабільно. Обмеження застосовано в Житомирській області, де триває ремонт мереж. У разі перевищення норми споживання, обмеження може бути застосовано й на Київщині.

• МВФ схвалив зміну правил надання кредитів для погодження нової програми для України. Правила Фонду не давали можливості надавати допомогу країнам, які стикаються з "надзвичайно високою невизначеністю".

2. Україна та світ

• Міністр інфраструктури Кубраков та президент Туреччини Ердоган оголосили про подовження "зернової ініціативи" на 120 днів. Прессекретар російського МЗС Захарова заявила, що Росія дала згоду на подовження "ініціативи" лише на 60 днів. Пресслужба ООН також повідомила про подовження угоди, але без уточнення її терміну.

• Пресслужба МЗС України до роковин незаконної анексії Криму заявила, що звільнення всіх окупованих територій є лише питанням часу. Міністерства та посольства низки країн-союзниць України підтвердили, що вважають російську анексію незаконною та підтримують суверенітет та територіальну цілісність України.

• Канада відправила до України броньовані ремонтно-евакуаційні машини Bergepanzer 3 на шасі танка Leopard II. Німеччина вже передала 15 машин Bergepanzer 2 на базі танка Leopzrd I.

• Канцлер Німеччини Шольц привітав рішення Міжнародного кримінального суду ООН (МКС) у Гаазі про видавання ордера на арешт російського президента Путіна. На його думку, розслідувати воєнні злочини має саме МКС. Путін збирається взяти участь у саміті лідерів "Великої двадцятки" в Індії, яка не ратифікувала Римський статут МКС. У серпні в ПАР відбудеться саміт БРІКС – союзу Росії, Індії, Китаю, Бразилії та ПАР, де Путін також планує брати участь. На відміну від Індії, Південно-Африканська республіка підписала Римський статут МКС і мусить виконати ордер на арешт Путіна.

Координатор зі стратегічних комунікацій Ради національної безпеки США Кірбі висловив задоволення видавання ордера на арешт Путіна. Він повідомив, що американська влада й далі надаватиме допомогу Україні в документуванні воєнних злочинів та злочинів проти людяності, які скоїла Росія.

Віцепрем'єр-міністр Верещук закликала російських уповноважених із прав людини Москалькову та з прав дітей – Львову-Бєлову передати Україні списки українських дітей, яких вивезено до РФ.

• Путін підписав закони про позбавлення громадянства громадян України з дня подання заяви до російської міграційної служби та про подовження до 15 років ув'язнення покарання за "дискредитацію учасників спецоперації", "добровольців" ПВК "Вагнера" тощо.

3. Тренди

• Митрополит ПЦУ Єпіфаній роздає коментарі про те, хто із ченців зможе залишитись у чоловічому монастирі, який поки займає приміщення Києво-Печерської Лаври. ПЦУ зареєструвала власний монастир на цю адресу й вочевидь сподівається отримати в оренду всю Лавру після того, як із неї буде виселено ченців УПЦ [Московського патріархату].

***

№ 1.394

Спогади. Чотири роки тому

2023-03-19

Максіменко Вікторія

Саме з цього почалося моє конспектування гундосого.

Все, що я запам'ятала з того бекання - це "труханул грушу и все посыпалось".

А таки все посипалось після виборів 2019 ...

***

2019-03-19

🔺 Народ! Я сделала это! Я все-таки послушала этот словесный понос Зе, и даже законспектировала.

Ну тобто пані мала час і натхнення. Хотя это было нелегко.

Сначала я решила это сделать просто, чтобы уловить хоть какую-то мысль (наивная), так как бизнесмен Соколовский в своем вступлении к этому видео написал, что: "разговор получился предельно плотным и информативным". Ну раз бизнесмен так хвалит, может там действительно смешную зверушку выдрессировали и научили правильным словам :) .

Да... но, нет!

Потом я таки увлеклась. Правда периодически из соседней комнаты на мои повизгивания, матюки и истерические всхлипывания прибегал сын, проверить не рехнулась ли мать окончательно. В итоге я плюнула и законспектировала только половину, но вам хватит и этого "кусочка" генератора случайных слов.

Оно вещало презрев нах@ все падежи и знаки препинания, сцуко, с кашей во рту, бэкая, мэкая, периодически причмокивая и непонятно жестикулируя

(видео тут, кстати можете сравнить с текстом ➡️

https://www.facebook.com/sokolovsky.inform/videos/2204536769609998/)

На ***Данилюка*** было жалко смотреть, во взгляде ***Айвараса*** читался неописуемый ужас. Он вообще так и закляк с этим выражением лица.

Короче, читайте с выражением и вслух. Наслаждайтесь.

《 И даже эээээ проскользнула такая... А потом уже за этим столом уже эээээ проскользнуло страшное слово министерство ай-ти и недайбог иначе ай-ти индустрии не будет. В принципе правильно. Вот там значит по поводу он сказал смотрите вообще вся эта ай-ти история здесь потому что ФОПы для того чтобы что шесть процентов. Правда вам кто-то там популистически щаз заявил шо пятерку, пять, пять процентов ну и где там эээээ смотри как только и нас всех устраивает. Нас всех устраивает. То есть мое мнение, что ФОПы нужно эээээ, вы правильно совершенно правильно сказали когда это не отмывка, когда мы понимаем чем занимается структура бизнеса той или иной компании ничего страшного пусть будет ФОП. Я бы сейчас неплохо я просто очень боюсь такие вещи вообще трогать это как труханул грушу и все посыпалось, понимаете? Мне кажется если сегодня этот климат по большому счету это же то о чем мы говорили там для каких-то средних мелких бизнесов у людей уже нет практически налогов, ну так а что такое ФОП тогда, ФОП ну пускай это

И даже э... проскользнула такая, а потом уже за этим столом уже э... проскользнуло страшное слово министерство ай-ти и недайбог иначе ай-ти индустрии не будет. В принципе правильно. Вот там значит по поводу он сказал смотрите вообще вся эта ай-ти история здесь потому что ФОПы для того чтобы шесть процентов. Правда вам кто-то там популистически щаз заявил шо пятерку, пять, пять процентов ну и где там э... смотри как только и нас всех устраивает. Нас всех устраивает. То есть мое мнение, что ФОПы нужно э... вы правильно совершенно правильно сказали когда это не отмывка, когда мы понимаем чем занимается структура бизнеса той или иной компании ничего страшного пусть будет ФОП. Я бы сейчас неплохо я просто очень боюсь такие вещи вообще трогать это как труханул грушу и все посыпалось, понимаете? Мне кажется если сегодня этот климат по большому счету, это же то о чем мы говорили там для каких-то средних мелких бизнесов у людей уже нет практически налогов, ну так а что такое ФОП тогда, ФОП ну пускай это частный ай-тишник пусть он работает, пусть он платит свои шесть процентов честно, но хочет быть здесь и эти все деньги, что важно он же тратит в Украине вот же самое главное. Поэтому я бы эту сферу и не только эту но очень много особенно все, что связано со старт-апа-ми я бы их не мучил и не обращал бы внимание сколько они миллионов сейчас получают. Не тот уровень экономики э... не то нету то о чем мы говорили э... переходя в то, что бы мы делали в ту часть у вас же много вопросов когда э... просто когда будет у нас легко оформить бизнес, когда все будет он-ла-он-лайн, когда то мы очень хотим сделать электронную страну. Меньше чтобы человек с чиновником просто рукопожатился. Когда этого не будет это и мы будем отходить от коррупции все дальше и дальше. Я буду говорить какие-то лозунги с которого мы начали обсуждение слушайте ну давайте мы вообще уйдем от кэша да, но это просто сейчас нельзя, это нельзя нигде показывать и рассказывать, потому что мы там сразу потеряем ха-ха-ха те деньги которые торгуют помидорами на рынке, мы просто потеряем там эммммм хоть какую-то поддержку, но стремиться нужно туда, технологии не надо отвергать, надо их везде применить, поэтому я так специально отойти и перехожу в это потому что именно эти люди будут чувствовать здесь комфортно дадут нам возможность и развивать нашу страну и с точки зрения государственности везде где возможно все перевести в он-лайн.

частный ай-тишник пусть он работает пусть он платит свои шесть процентов честно но хочет быть здесь и эти все деньги что важно он же тратит в Украине вот же самое главное. Поэтому я бы эту сферу и не только эту но очень много особенно все, что связано со старт-апами я бы их не мучил и не обращал бы внимание сколько они миллионов сейчас получают. Не тот уровень экономики эээээ не то нету то о чем мы говорили эээ переходя в то, что бы мы делали в ту часть у вас же много

вопросов когда ээээ просто когда будет у нас легко оформить бизнес, когда все будет он-ла-он-лайн, когда то мы очень хотим сделать электронную страну. Меньше чтобы человек с чиновником просто рукопожатился. Когда этого не будет это и мы будем отходить от коррупции все дальше и дальше. Я буду говорить какие-то лозунги с которого мы начали обсуждение слушайте ну давайте мы вообще уйдем от кэша да, но это просто сейчас нельзя, это нельзя нигде показывать и рассказывать, потому что мы там сразу потеряем ха-ха-ха те деньги которые торгуют помидорами на рынке, мы просто потеряем там мммм хоть какую-то поддержку, но стремиться нужно туда, технологии не надо отвергать, надо их везде применить, поэтому я так специально отойти и перехожу в это потому что именно эти люди будут чувствовать здесь комфортно дадут нам возможность и развивать нашу страну и с точки зрения государственности везде где возможно все перевести в он-лайн》

#Цитаты_потерпевшего

***

№ 1.395

Дайджест подій в Україні та навколо України від 19 березня 2023

Головне

1) Сі таки довів, що грає проти Заходу системно і готовий плюнути на певні закиди. Але не на всі. Проте, разом із хуйлом і шавкою з північної Кореї він таки має ядерну зброю. І вважає це цілком достатнім, щоби його "поважали". Ну, приблизно, як великого жовтого хуйла.

2) Центр "Десна" укотре підтвердив свою погану репутацію.

3) Істерика щодо ордера на арешт хуйла триває. Схоже, лавруха чи ще хтось трохи натиснув на @@ президенту Сербії і той одразу ж заспівав іншу пісеньку про "поганий прецедент". Таки йому треба нагадати долю Милошевича, бо вже забув.

4) Мєдвєд знову виповз напідпитку з-під стола і промекав про ракетний удар по Гаазі.

5) Лакей Гевко підтвердив, що все верховне шапіто має бути знищено. Разом із обслугою. Дешевше буде.

6) Хтось вірить в те, що хуйло було у Маріуполі? Бо воно навіть "друзів" жахається. Стіл пам'ятаєте? Ото ж бо. І оце поїхало до Маріка? не смішіть мої капці.

Теми доби

1) Китайський лідер Сі таки летить до Москви.
2) У навчальному центрі "Десна" загинули 4 військовослужбовці.
3) Путін нібито відвідав Маріуполь.
4) Колишній президент РФ Медведєв погрожує Міжнародному кримінальному суду в Гаазі ракетним ударом.
5) Депутат Верховної Ради від "Слуги народу" Гевко вчинив смертельну ДТП.

1. Війна

1-1) Фронт

• На півночі Луганщини ЗСУ відбили атаки в Новоселівському в напрямку Куп'янська, на околицях Кремінної та вздовж Сіверського Дінця – у Білогорівці.

• Ситуація в Бахмуті все ще критична для українських військ. Штурмові підрозділи армії РФ спробували взяти під контроль трасу Бахмут – Костянтинівка, ведуть атаки на північ від міста та вздовж траси М-03 у напрямку Слов'янська. У самому Бахмуті точаться безперервні запеклі бойові зіткнення за кожен будинок. Українські війська здійснили кілька вдалих контратак у районі Оріхово-Василівки. Прессекретар тактичної групи "Таврія", що діє на цій ділянці фронту, заявив, що окупанти вводять у бій останні боєздатні резерви, сподіваючись проломити українську оборону й наступають лише "за інерцією". На інших ділянках атаки російських військ захлинаються, вони втрачають велику кількість особового складу та техніки.

• Також відбито атаки в Майорську на північній околиці Горлівки, у районі Торецька – у селищах Залізному та Нью-Йорку, а також у селі Бердичі на північ від Авдіївки. За оцінкою британської розвідки, оперативна ситуація в районі Авдіївки дуже схожа на бої в Бахмуті. Російські війська намагаються взяти добре укріплене місто в кільце та мають певний успіх на флангах.

• ЗСУ відбили чергові атаки на Мар'їнку та Побєду на східній околиці Донецька та в Красногорівці на північ від міста.

• Під обстріл російської артилерії із лівого берега Дніпра потрапили села Бериславського району Херсонщини. Унаслідок обстрілу прифронтового села Кам'янське на Запоріжжі з РСЗВ "Град" загинули 3 особи, ще 2 – поранено. Упродовж доби російські війська здійснили понад 60 обстрілів прифронтових міст та сіл із важкої артилерії та РСЗВ.

• Російські ЗМІ повідомили про візит президента Путіна до окупованого Маріуполя, потім він узяв участь у нараді з командуванням групи окупаційних військ у Ростові-на-Дону. Експерти звернули увагу, що поїздки відбувалися вночі, а поряд не було орієнтирів, які б підтверджували те, що Путін насправді був саме в цих містах.

• Губернатор Тульської області РФ повідомив про падіння в одному з районів безпілотника без розпізнавальних знаків. Губернатор Курської області оголосив про обстріл прикордонних сіл українською артилерією.

1-2) Тил

• У навчальному центрі "Десна" на Чернігівщині сталася надзвичайна подія, унаслідок якої загинули 4 військовослужбовці. Держбюро розслідувань стверджує, що причиною їхньої загибелі стала детонація снаряда. Центр має погану славу, у ньому неодноразово траплялися випадки зі смертельними наслідками. У травні 2022 р центр потрапив під російський ракетний обстріл, що спричинило загибель та поранення десятків військовослужбовців.

2. Україна та світ

• Міністр юстиції Німеччини Бушманн заявив, що рішення Міжнародного кримінального суду (МКС) про арешт російського президента Путіна буде виконано, якщо він приїде до країни. Голова Слідчого комітету РФ Бастрикін доручив дати правову оцінку цій заяві. Колишній президент, заступник секретаря Ради безпеки пригрозив ударом гіперзвукових ракет "Онікс" по будівлі суду. За його твердженням, НАТО після такого удару побоїться розпочати війну з Росією.

Представник президента ПАР заявив, що країна усвідомлює свої юридичні зобов'язання перед МКС та бере до уваги ордер Суду, однак у період до саміту БРІКС "і далі взаємодіятиме з усіма сторонами".

Президент Сербії Вучич стверджує, що ордер матиме негативні наслідки й лише подовжить війну в Україні.

Прокурор МКС Хан звернувся до керівництва країн, які підписали Римський статут із проханням про збільшення фінансування Суду та виділення додаткових коштів на розслідування воєнних злочинів РФ в Україні.

• Лідер Китаю Сі таки летить до Москви на зустріч із президентом Путіним. Перед візитом російські ЗМІ опублікували статтю Сі під назвою "Наполегливо рухатися вперед, до нових перспектив дружби, співпраці та спільного розвитку Китаю та Росії", у якій він назвав агресію РФ в Україні "українською кризою". Водночас китайський лідер наполягає на "політичному врегулюванні" з дотриманням принципів Статуту ООН, "щоб забезпечити стабільність глобальних ланцюжків виробництва та постачання". Левову

частку статті присвячено російсько-китайським двостороннім відносинам. За його твердженням, обидві країни проводять незалежну та самостійну зовнішню політику, розглядають відносини між Китаєм та РФ як один із пріоритетів дипломатії.\

Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі заявив, що адміністрація президента Байдена вкрай скептично ставиться до "миротворчих зусиль" Китаю, який відмовився засудити російську агресію та заявив, що Путіна "спровокували" на вторгнення в Україну. Кірбі вважає, що будь-які пропозиції Сі буде зроблено на користь РФ і вони будуть неприйнятними для України. Він наголосив, що припинення вогню буде вигідним лише Росії, яка отримає перепочинок для перегрупування військ і фіксування окупації територій.

• Посол Польщі у Франції Росцишевський заявив, що передавання Україні винищувачів МіГ-29 не призведе до ескалації бойових дій. Він наголосив, що напруженість посилюється не країнами НАТО, а агресивними діями Росії. Посол заявив, що Польща буде змушена вступити в конфлікт, якщо Україна втратить незалежність. Посольство повідомило, що посол мав на увазі вступ до війни Польщі, країн Балтії та центральноєвропейських країн у разі поразки України.

• Президент Чехії Павел вважає, що Україна має лише одну спробу для масштабного контрнаступу, оскільки в разі невдачі їй буде вкрай складно отримати допомогу від західних союзників для наступної кампанії.

• Російський президент Путін заявив, що не розпочав повномасштабну війну у 2014 році, оскільки сподівався "розв'язати всі питання абсолютно мирними методами", як це сталося в Криму, а Росії у 2014 р бракувало гіперзвукової зброї, і це його стримувало.

• Видання Euractiv повідомило, що Росія різко збільшила експорт нафти Фінською затокою сотнями "танкерів-примар". Вони вимикають транспондери й створюють реальну загрозу судноплавству в цьому регіоні. У разі аварії такого танкера, ліквідація наслідків ляже на Фінляндію та Естонію, оскільки судна не застраховані належним чином.

• За інформацією видання The Financial Times, нарощування виробництва боєприпасів у Європі впирається в дефіцит вибухових речовин – пороху, тротилу та пластиду, незалежно від коштів, виділених на закупівлю.

• Колишній президент Єврокомісії Юнкер заявив, що не вважає можливим швидкий вступ України до ЄС і застеріг європейських лідерів від прискорення процесу.

• Всесвітня організація охорони здоров'я закликала Китай надати всі матеріали про спалах епідемії коронавірусу у 2019 р. Однією з версій, що

активно просуваються Китаєм, є передача вірусу людині через єнотовидних собак, яких продавали на ринку у Вухані.

3. Тренди

• Заступник голови бюджетного комітету Верховної Ради, депутат від "Слуги народу" Гевко вчинив смертельну ДТП – збив пішохода, про що сам написав у соцмережі Facebook. Він заявив, що не вживав наркотиків та алкоголю і співпрацює зі слідством. Минулого тижня Вищий антикорупційний суд виправдав його за недоведеністю звинувачення в неправильному декларуванні й після "каяття".

***

№ 1.396

Як вийшло, що у нас найдешевша пшениця у світі

2023-02-20

Юлія Самаєва

Редакторка відділу економіки ZN.UA

Українське зерно: торгівля проти тренду

Ця історія сповнена парадоксів. І найперший із них в тому, що, попри світове зростання цін на пшеницю та продовольчі ризики для цілої низки країн, **половина українського зерна, яке так важко вивозити з країни, експортується із неймовірним дисконтом у 40%**.

Поки Україна, що конче потребує грошей на боротьбу та існування, шукає гроші скрізь, де тільки можна, знаходяться

1) — ті, хто її обкрадає, як і

2) — ті, що воліють цих крадіжок не помічати.

Компанії, що, користуючись ситуацією, задешево вивозять наше зерно, недоплатять тут податків, повернуть країні мінімум валютної виручки та ще й нормально зароблять — продадуть зерно собі ж, а потім уже за нормальними ринковими цінами — кінцевим покупцям.

Історія не нова.

Але зараз, коли російське зерно продають за ринковими цінами, а вартість нашого впала настільки, що хліборобам дешевше не збирати врожаю взагалі, ніж його продавати, **«байдужість держави» до проблеми вражає…**

То як же так вийшло, що українська пшениця — найдешевша у світі?

Економічна теорія однозначна: при обмеженій пропозиції та сталому попиті ціна товару зростає.

Що ж, **теоретично це наша ситуація**.

1) — Пропозиція обмежена, бо врожай у мільйонах тонн був меншим за попередній на 48%, а блокування більшості морських портів суттєво звузило можливості для його вивезення.

2) — Попит був сталим більш ніж:

із перших днів широкомасштабного вторгнення світ занепокоївся продовольчою безпекою та ризиком голоду у країнах Африки та Близького Сходу. Переляк був такий, що Індія, Угорщина, Грузія, Азербайджан, Казахстан і навіть РФ призупиняли 2022-го експорт зерна заради внутрішньої продовольчої безпеки. **Світові ціни, як за підручником, били усі рекорди** (див. рис. 1), **але не в Україні**.

Рис 1. ГЛОБАЛЬНІ ЦІНИ НА ПШЕНИЦЮ ТА КУКУРУДЗУ, $ за тонну

ZN.UA

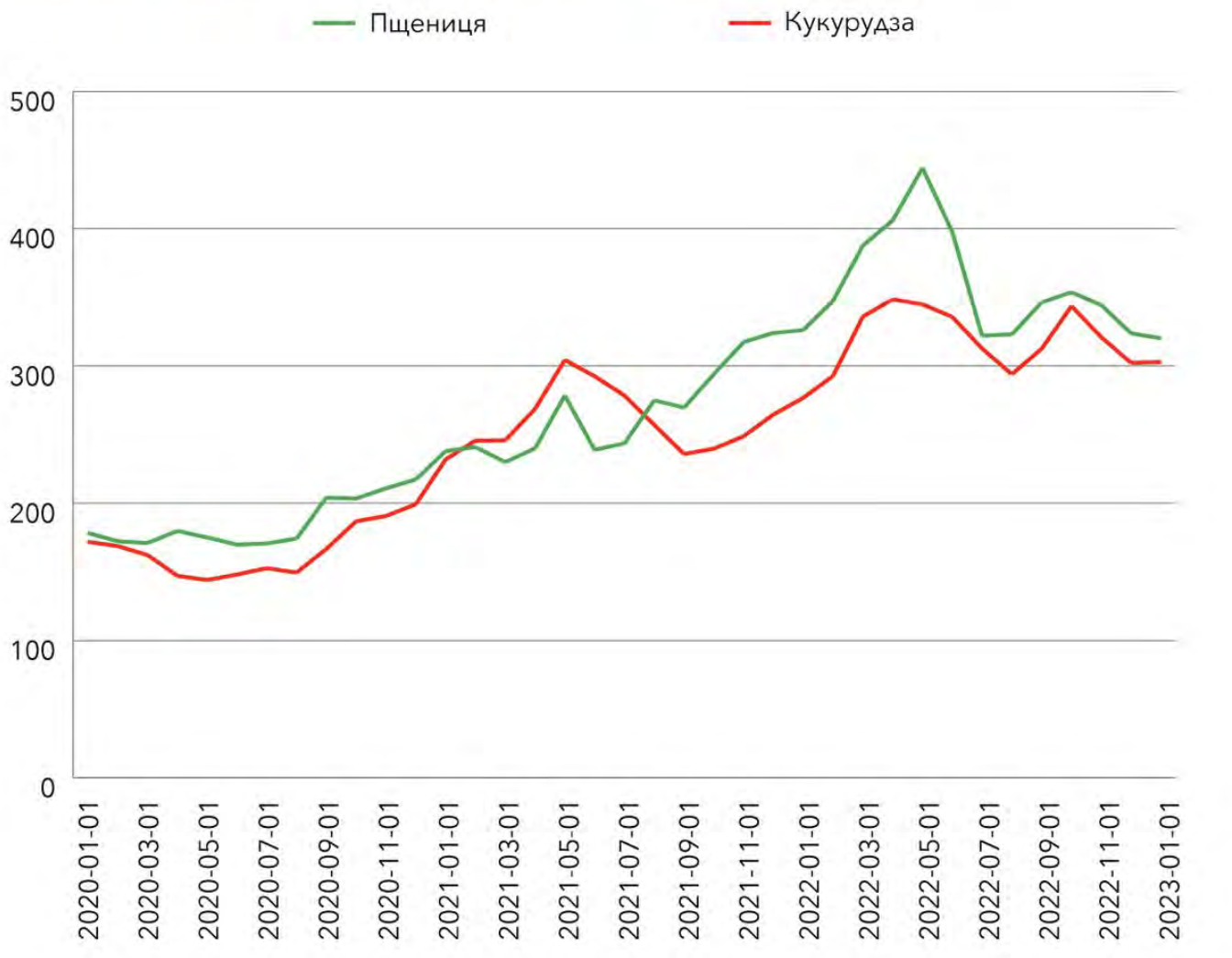

Джерело: https://fred.stlouisfed.org

Ми проаналізували дані експорту українських пшениці та кукурудзи з липня по листопад 2022 року і не повірили власним очам, — середня вартість половини української пшениці виявилася приблизно на 40% нижчою за середню ціну на глобальному ринку, а вартість української кукурудзи нижчою приблизно на 30%.

І це після всіх тих алармічних заяв, що «без українського хліба світу загрожує голодомор».

Ось дивіться, при середній ціні пшениці на глобальному ринку у 362 дол. за тонну в Єгипет ми продавали її в середньому по 216 дол., Туреччині — по 200, а Греції — взагалі по 176 дол. (див. рис. 2). І це середня ціна, бо були поставки і по 100 дол., і по 50. Із кукурудзою ситуація аналогічна, лише дисконт трохи менший: при середній глобальній ціні у 320 дол. за тонну кукурудза наша Єгипту діставалася в середньому по 212 дол., Болгарії — по 209, а Туреччині — взагалі по 175 дол. (див. рис. 3). І ту ж таки кукурудзу вивозили з України і по 100 дол., і по 50.

Рис 2. СЕРЕДНЯ ЦІНА ЕКСПОРТОВАНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПШЕНИЦІ, $ за тонну

ZN,UA

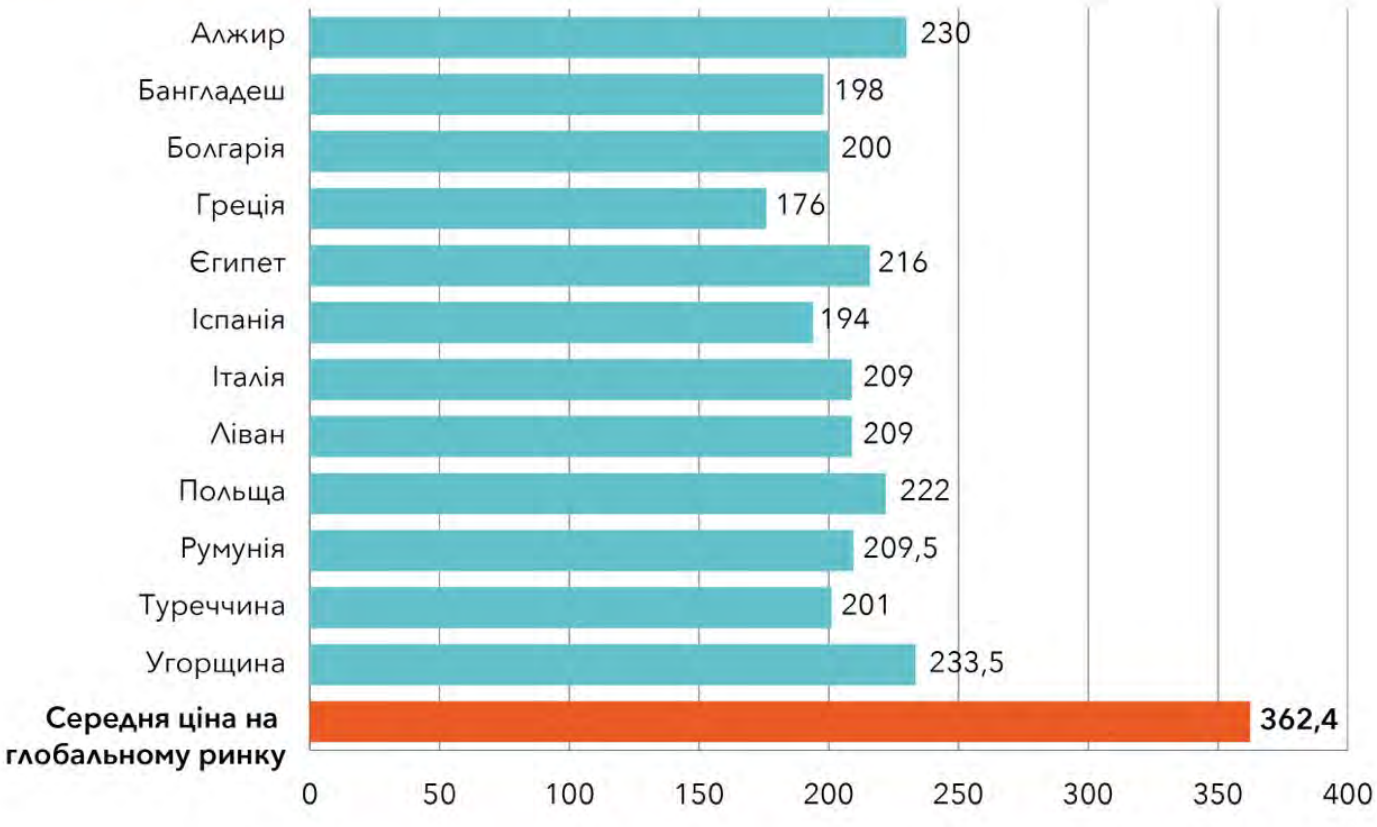

Джерело: власні розрахунки на основі митної статистики, https://fred.stlouisfed.org/series/PWHEAMTUSDM

Звісно, «середня температура по лікарні» — сумнівний показник, бо у зовнішній торгівлі все ж умови контракту визначальні для кінцевої ціни.

І в цьому наш другий «парадокс» — ціну українських зернових не визначають умови поставок.

Десь загалом у масиві даних буде помітно, що доставка морем дешевша за залізницю, а залізниця дешевша за авто. Що за умови DAP, тобто коли всі ризики поставки бере на себе продавець, ціна буде трохи вищою, а за умови CIF, коли продавець має лише доставити товар до судна, — нижчою. Але до кожного правила буде стільки винятків, що вже й правилом це назвати не вийде (див. рис. 4).

Рис 4. ЦІНИ ЕКСПОРТУ ПШЕНИЦІ У ВИБРАНІ КРАЇНИ, $ за тонну, умова поставки - DAP, логістика - морем

ZN,UA

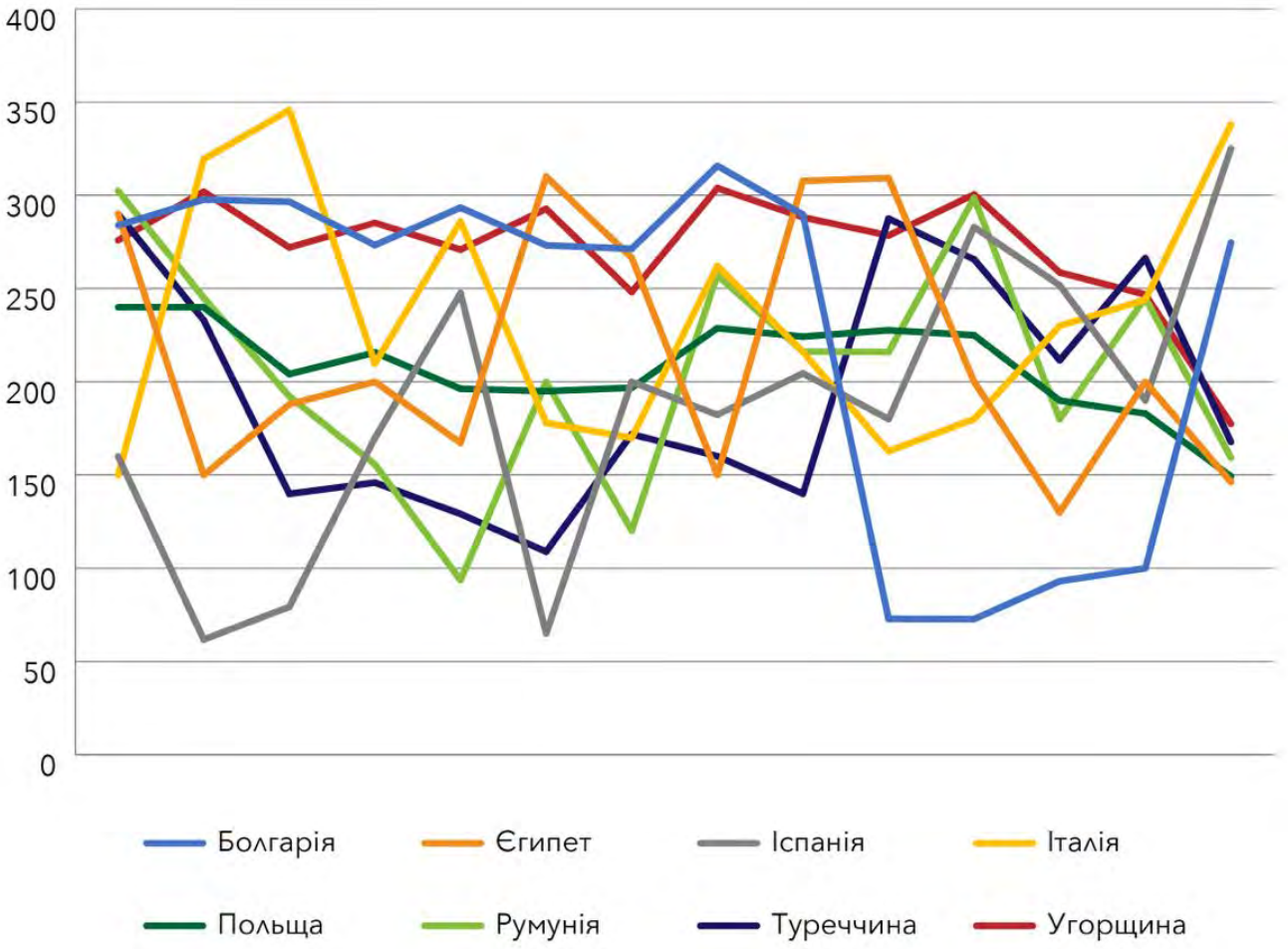

Джерело: власні розрахунки на основі митної статистики

Наприклад, дві ідентичні поставки пшениці до Іспанії, тип пшениці ідентичний, умова поставки — DAP, логістика — морем, обсяг — близько 6 тис. тонн, але в одному разі ціна — 162 дол. за тонну, а в іншому — 65 дол.

Інший приклад — кукурудза, що їде в Румунію: умова поставки — FOB (усі витрати і ризики на покупцеві, як тільки товар погрузили на судно), логістика — морем, обсяг — близько 4–5 тис. тонн. В одному випадку ціна — 207 дол. за тонну, в іншому — 135 дол., у третьому — взагалі 94 дол.

З автотранспортом не краще: пшениця до Туреччини, умова поставки — FCA (всі ризики на продавці), обсяг — 1,5–2 тис. тонн, ціни: і 140, і 135, і 70 дол. за тонну.

Так, загальний тренд очевидний: **наші ціни, хай там як, суттєво нижчі за середні світові, але жодних ринкових пояснень цьому нема**.

Що ж, ми звернулися із запитом до Мінагрополітики, сподіваючись, що хоча б там є розуміння, що ж відбувається із зерном насправді.

ТОВ «ЗН УА»
Адреса редакції: Україна, 01010, м. Київ, вул. Князів Острозьких, 19/1
Телефони для довідок: +380 (44) 280-04-85
Сайт: http://zn.ua/ Електронна пошта: info@mirror.kiev.ua

№
«____»_____ 20____ р

Міністрові Аграрної політики
та продовольства України
Сольському М.Т.

Шановний Миколо Тарасовичу!

Редакція ZN.UA проаналізувала дані експорту з України пшениці та кукурудзи за липень - листопад 2022 року. Ми звернули увагу, що середня вартість української пшениці за цей період була приблизно на 40% нижчою за середню ціну на глобальному ринку, а вартість української кукурудзи була нижче приблизно на 30%.

Українська кукурудза, пшениця та інші товари з доставкою у порт вивантаження не дисконтуються покупцями. Покупець на вільному ринку обирає найдешевшу пропозицію і за умови однакової якості купить товар того походження, яке на даний момент дешевше. Якщо ж під «глобальним ринком» ви розумієте СВОТ чи якусь іншу міжнародну біржу, то різниця у вартості біржового контракту – фьючерсу – і ціни на фізичний товар на локальному ринку існує усюди, вона називається мовою трейдерів «базис» і може коливатись протягом сезону як в позитивну так і в негативну сторону і нічого дивного тут нема. Про якесь дисконтування саме українського зерна мови нема.

При цьому, на наш погляд, важко подібні підходи до ціноутворення пояснити лише умовами поставок, бо навіть у випадках, коли усі ризики покладаються на продавця (DAP), вартість пшениці, наприклад, все одно була в середньому на 35% нижчою за середню ринкову. Тож ми будемо вдячні міністерству за надані пояснення:

Терміни Інкотермс (а ви назвали як приклад саме його) мають дуже опосередковане відношення до зернотрейдингу, тут діють свої організовані правила торгівлі. Але в будь-якому випадку, навіть для доставленого в певну точку українського зерна на вільному ринку ціна буде така сама, як і для пропозиції з інших країн. Під вільним ринком ми розуміємо відсутність мит, квот, специфічних вимог до якості чи інших бар'єрів торгівельного або політичного характеру. Буквально днями, для прикладу, відбувся тендер на пшеницю від державного оператора Єгипту. Російська пшениця пропонувалася від 322.8 долл США з доставкою, українська – по 333 долл сша за тону, румунська майже по 336 тощо. Де тут дисконтування української пшениці?

Які фактори впливають на ціноутворення при експорті пшениці та кукурудзи з України? Чому виникли вказані вище розбіжності із середніми ринковими цінами?

На вартість українського збіжжя впливає єдиний фактор – війна. Вона спричинила складнощі з виробництвом – в тому числі суттєве зростання собівартості для українського виробника, та логістикою – через блокаду портів, а згодом – через неповноцінне функціонування Коридору фермери та трейдери змушені везти продукцію за межі України в досить незвичний та дорогий спосіб. Точка реалізації для фермера перемістилася в половині випадків з портів України по портів Європи. Тож щоб бути

конкурентними там, де присутні покупці, фермер має компенсувати вартість логістики. Саме тому при експорті через порти Європи він отримує менше, ніж європейський фермер . Якщо ж ми говоримо про реалізацію в портах Великої Одеси, куди довезти дешевше, то тут трейдер вже змушений закладати в ціну вартість простою судна в Коридорі в очікуванні інспекції – це 20-50 тис долл на день при середньому часі очікування 2 тижні на вхід і 2 на вихід (рекорд – лише на вихід 42 доби). Плюс здорожчання страховки – приблизно 1% вартості вантажу плюс. Усі ці збитки закладено в закупівельну ціну.

Чи є причинно-наслідковий зв'язок між участю Туреччини у роботі «зернової ініціативи» та тим фактом, що середня вартість поставок у цю країну що пшениці, що кукурудзи, виявилася однією із найнижчих?

Єдиний причинно-наслідковий зв'язок тут – це роль Туреччини у роботі «зернової ініціативи». Завдяки зусиллю ООН та Туреччини ми зменшили навантаження на західні кордони, де критично не вистачало інфраструктури та вагонів. Ба більше – коли ворог пригрозив, що вийде з договору, саме Туреччина відповіла, що продовжить вивозити зерно своїм флотом, якщо інші судновласники відмовляться. Середня вартість ціни української (як і будь-якої причорноморської) пшениці у Туреччині буде нижча за, наприклад, Бангладеш чи Іспанію просто тому, що Туреччина значно ближче і вартість фрахту туди вдвічі нижча – мова про орієнтовно 30 долл на тоні різниці.

Ми розуміємо, з яких причин змінилася традиційна географія експорту зернових, але також розуміємо, що навряд змінилося їх внутрішнє споживання країнами ЄС. Чи існує ймовірність того, що придбані із дисконтом українські зернові надалі перепродаються покупцями вже за ринковою ціною? Чи може Міністерство прокоментувати це припущення?

В ЄС, як і в інших країнах, не купують українське зерно з дисконтом – ще раз наголошую на цьому. Українське зерно або їде транзитом через Європу, або як у випадку з фуражною пшеницею чи кукурудзою, споживається там, даючи змогу європейським трейдерам реалізувати продовольчу пшеницю на зовнішні ринки. Проте це різні товари і ціни на них, відповідно, відрізняються.

І от вам головний парадокс:

— Україна сировинна, експортоорієнтована і вкрай залежна від валютних надходжень економіка, але ціни, за якими експортується наша сировина, нікого тут не цікавлять.

У відповідь від профільного міністерства ми отримали лекцію про основи ціноутворення (*див. документ*).

Нам розказали, що логістика зруйнована і дорога, що також подорожчали добрива та паливо, що техніки не вистачає, а ризики зростають непомірно.

От тільки незрозуміло, чому **в усьому світі, коли у виробника збільшуються витрати, він закладає їх у кінцеву ціну і товар дорожчає, а в Україні, навпаки, усі перелічені додаткові витрати — причина здешевлення зернових!**

Загальне враження від байдужості профільного міністерства обурює, але направду проблема експортної вартості наших зернових дійсно не їхня парафія. І не митниці, бо її цікавлять здебільшого імпорт і митні збори. І навіть не податкової, що контролює трансфертні ціни, бо в основі цього контролю лежить так званий принцип витягнутої руки. Тобто ціна у вашій угоді не має суттєво відрізнятися від ціни в угодах, співставних за іншими умовами продажу. На аритмічному рис. 4 «витягнута рука» легко дотягнеться і до ціни у 150 дол., і до ціни у 300. Це дуже полегшує життя і експортерам, і їхнім контролерам, але навряд чи відповідає меті цінового контролю — протидії зменшенню сплати податку на прибуток.

Причому не тільки недоплачений податок на прибуток важливий державі і нам, але також обсяги валютної виручки, від якої залежить і курс гривні, і обсяги валютних резервів, які має «спалити» НБУ в боротьбі за курсову стабільність.

Останні податкові зміни, що борються із неповерненням валюти в країну, передбачають депонування експортером певного відсотка вартості проданого товару. Після повернення валюти в Україну депоновані кошти повертаються експортеру в повному обсязі, а у разі часткового повернення — пропорційно до повернутої суми. Така собі гарантія, розмір якої вираховується, оце так збіг, на базі сплат за попередні шість місяців роботи. Якщо у ці місяці ціни у ваших контрактах були нижче плінтуса, а вони були, то і депозит ваш буде мінімальним, і претензії з боку держави, а обігові кошти не лежатимуть на депозиті, а працюватимуть. Зернотрейдерам вигідно, решті — ні.

Занижені ціни на українські зернові шкодять внутрішньому ринку. Експортери зерна — трейдери, так, їхня робота потрібна, вони беруть на себе всі ризики і значну частину витрат, знають світовий ринок, мають репутацію надійного постачальника, але суть трейдингу — купити дешевше і продати дорожче. Виробники зерна — люди, що тягнуть на собі всі внутрішні ризики, від

погодних до воєнних, усі витрати на посівний матеріал, паливо, працю і зберігання. Їхня мета — заробити достатньо, щоб вистачило на наступну посівну із поправкою на дефіцит усього, що потрібно, та інфляцію у 26%.

Вочевидь виробники в програші, якщо трейдери у виграші.

А зараз через логістичні проблеми продати зернові настільки важко, що вони змушені приставати на будь-які умови, аби не згнило.

Занижені ціни на українські зернові шкодять зовнішньому ринку.

> Польські хлібороби блокують вантажівки з України, бо українське зерно «обвалило внутрішні ціни і фермери змушені працювати собі у збиток». Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія та Болгарія подали запит до Ради міністрів сільського господарства ЄС щодо запровадження мит на українські зернові, бо економіки країн страждають від їхнього профіциту, — за 2022 рік імпорт пшениці до ЄС зріс утричі. 30 січня пройшло перше засідання Ради, процеси запущені. А пошук приводів для обмежень із кількості поширився на якість. «Норми мікотоксинів в українській кукурудзі перевищені в 10 разів», «Угорщина перевірятиме умови вирощування українського зерна», «Польща перевірятиме українське зерно на пестициди» — такі й подібні заголовки нині звичні для європейських медіа, і лише питання часу, коли зернові «коридори солідарності» звузяться до щілин.

Отже, **наведення ладу у ціноутворенні — насамперед наш державний інтерес**, **хоч би як хотілося заспівати «пісню про невидиму руку ринку».**

Певно, щось із нашою «рукою» не так, якщо ринкова поведінка одних і тих самих трейдерів у ЄС і Україні принципово відрізняється.

Як давні любителі best practices, наші державники могли б до них звернутися.

Може, придивилися б, наприклад, до

> **— «інтервенційного» досвіду ЄС: виробник гарантовано отримує плюс-мінус ринкову ціну за зерно, бо його купить не трейдер, а інтервенційний центр, узявши на себе всі подальші клопоти та закриваючи можливі збитки експортними субсидіями.**

О, та це ж витрати, скажуть у високих кабінетах. А що краще — можливі витрати при коливаннях ринку, але захист своїх виробників, чи гарантовані втрати валюти і податків і беззахисність своїх виробників?

За п’ять місяців минулого року ми продали майже 4 млн тонн зернових удвічі дешевше від середньої ринкової ціни, втративши близько 550 млн дол. валютної виручки.

Стільки ж Міжнародний банк реконструкції та розвитку виділив нам минулого року на зарплати вчителям і лікарям та підтримку малозабезпечених і ВПО.

Здається, регуляції — це все ж таки те, чого нам конче не вистачає. Навіть норма про валютне депонування експортерами у нас запроваджена лише на період війни, хоча наче й покликана вирішити глобальне питання із поверненням валюти в країну.

Про решту ініціатив, які у нас зазвичай зводяться до прямого цінового регулювання, і згадувати не будемо, щиро сподіваючись, що принаймні поточна криза стимулюватиме і ініціативність, і широту уяви наших урядовців.

***

№ 1.397

Обкрадають двічі: експортери продають зерно за безцінь, та ще й не повертають гроші в країну

2023-03-20

Юлія Самаєва

Редакторка відділу економіки ZN.UA

Де лишаються сотні мільйонів доларів за українське зерно

Мало того, що українська пшениця — найдешевша в світі, так ще й гроші від її продажу «осідають» не в Україні, позбавляючи державу частини податків і валютної виручки.

Коли ви чуєте щось на кшталт «Україна поставила 87 тисяч тонн зерна до Румунії», це не означає, що всі гроші за це зерно надійшли в Україну. Тож і вражаюче повідомлення, що виручка від продажу зернових Румунії перевищила 750 млн дол., ще не говорить про те, що саме на цю суму Україна продала Румунії зернових. Згадані мільйони — лише та частина, яку продавці зволіли повернути в країну, але всієї суми виручки, як і всіх належних податків ми точно не отримали.

Згадані 87 тис. тонн — не абстрактна, а цілком конкретна поставка, що відбулася у вересні минулого року, гроші за цей товар опинилися у Швейцарії. Колись ми присвятили чимало часу, аналізуючи, чому близько половини нашої загальної експортної виручки осідає саме в цій країні. Тож, коли ми з'ясували, що чимало української пшениці продається по 100, а то й по 50 дол. за тонну, хоча світові ціни перевалюють за 300, у нас уже були певні очікування щодо того, де лишаються гроші від розпродажів. Оптимістичні, як виявилося, бо в історії з пшеницею Швейцарія чи не найкращий варіант з існуючих.

Дивіться на рис. 1 поставки української пшениці у другому півріччі 2022-го. Загалом стандартна, як для такого нестандартного року, картина: Туреччина, Румунія, Іспанія, Польща, Індонезія, Італія, Бангладеш.

Рис.1. КРАЇНИ, У ЯКІ ПОСТАВЛЯЛАСЯ УКРАЇНСЬКА ПШЕНИЦЯ

ZN,UA

тис. дол.

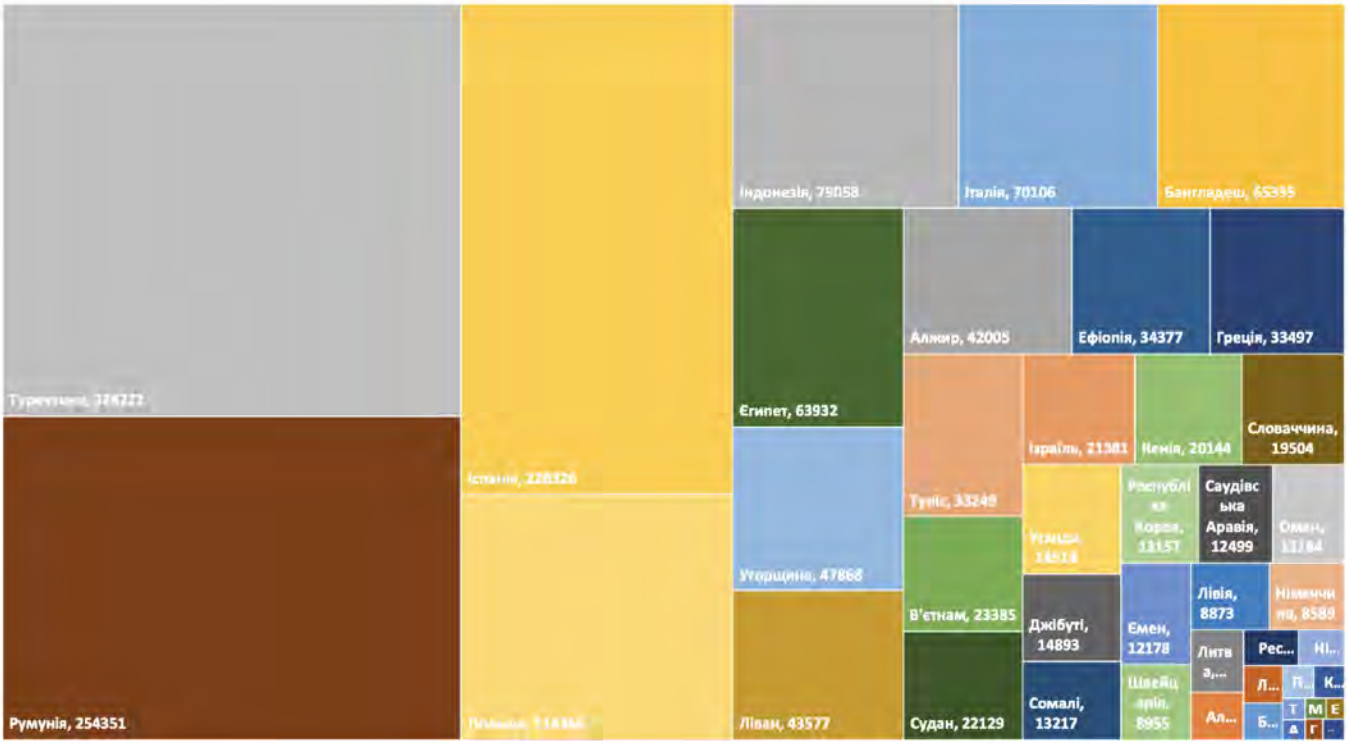

Ємен, 12178	Республіка Молдова, 3374	Таїланд, 819
Лівія, 8873	Нідерланди, 2757	Малайзія, 746
Німеччина, 8589	Латвія, 2545	Естонія, 650
Швейцарія, 8955	Португалія, 1774	Австрія, 796
Литва, 5535	Кіпр, 1733	Грузія, 606
Албанія, 4231	Болгарія, 2434	No data

А на рис. 2 — так звані торгуючі країни, тобто ті, які отримали гроші за поставки нашої пшениці в цей же період: Швейцарія, Велика Британія, Кіпр, Польща, ОАЕ, Угорщина, Сейшельські Острови.

Рис.2. КРАЇНИ, ЧЕРЕЗ ЯКІ ОПЛАЧУВАЛАСЯ УКРАЇНСЬКА ПШЕНИЦЯ,

ZN,UA

тис. дол.

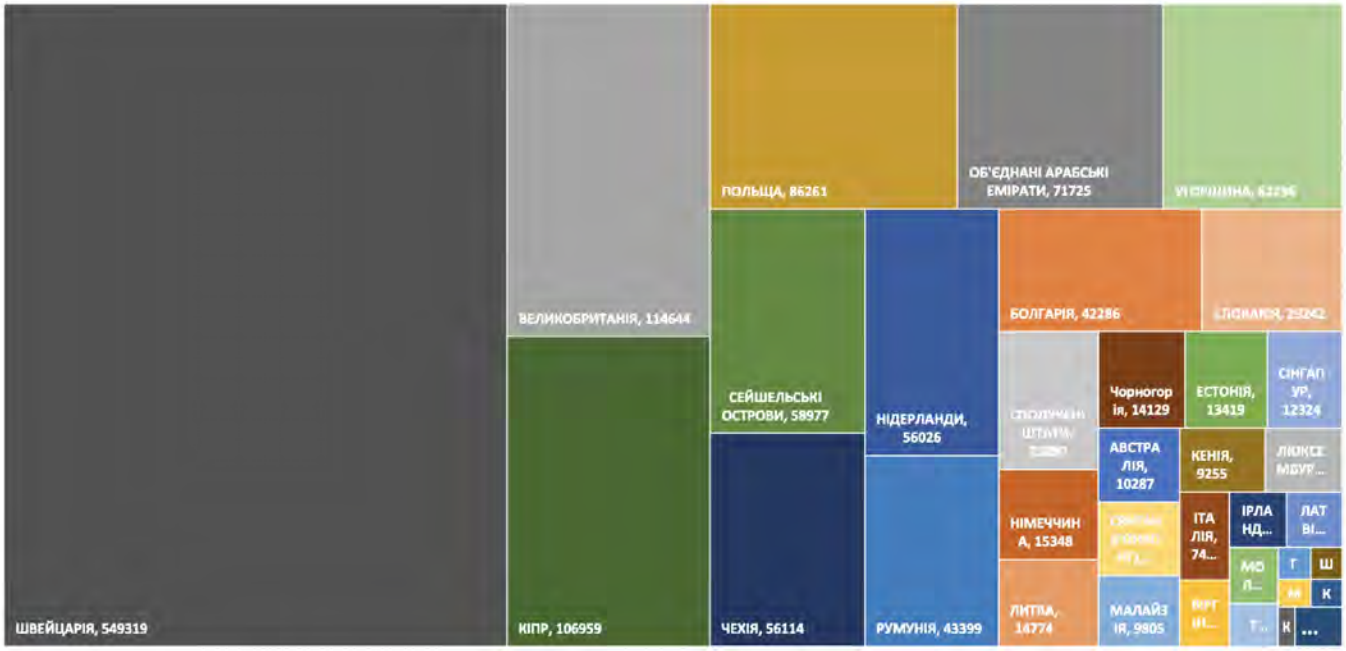

Крім Польщі, жодних збігів із попередніми даними. Причому тут ми вже бачимо два хрестоматійні офшори — Кіпр та ОАЕ, ну і низькоподаткову Швейцарію. Якщо придивитеся до інших даних, то знайдете ще чимало офшорних і низькоподаткових юрисдикцій, у яких осідає наша виручка за продану пшеницю (див. рис. 3). Що офшорніше, то дешевше. Якщо вас дивує, чому така низька ціна в Чехії, тут усе просто — у своєму локальному «германо-австрійському» закутку вона теж квазіофшор. Велика Британія? Що ж, хай це буде інтрига… Ні, Віргінські Острови тут ні до чого.

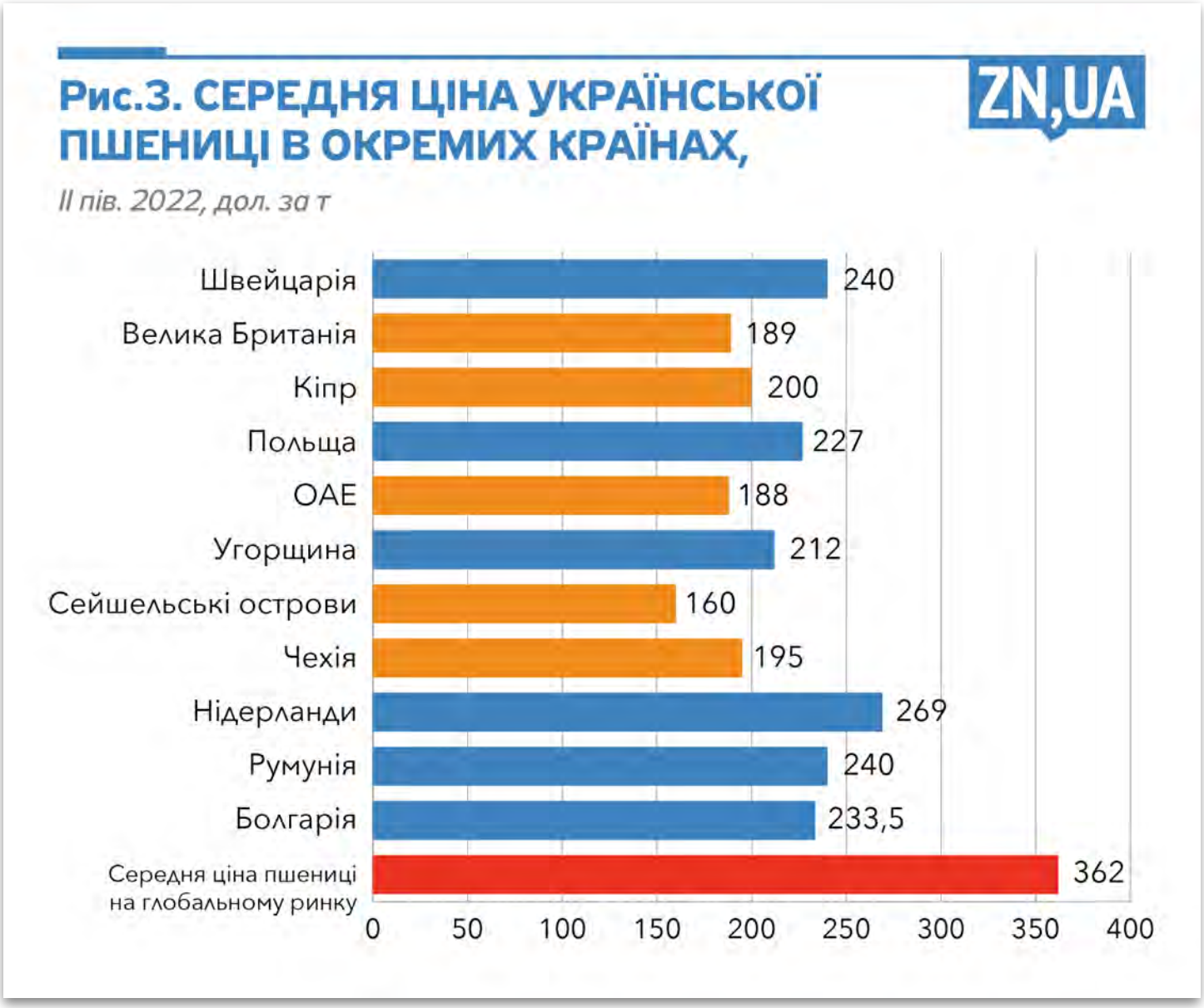

Під один гребінець усіх не підстрижеш, гравці на зерновому ринку різні, а часи, коли на глобальних трейдерів припадало до 90% усього зернового експорту, добре це чи погано, — минули. Тож і цілі у гравців різні: хтось так веде бізнес «за замовчуванням», хтось — потроху оптимізує податкове навантаження, а потроху спекулює на ситуації, а дехто — відверто виводить із країни гроші. Розберемося на прикладах, хто є хто.

Глобальні компанії. Великі обсяги, що проходять через Швейцарію, — це здебільшого світові трейдери або наші експортери-титани а-ля «Кернел». Теж не святі, будемо відверті, бо та ж таки Швейцарія не горами та годинниками їх звабила. З 2015 року ця країна, за рішенням КМУ, не є для України ані офшором, ані низькоподатковою юрисдикцією, але її умови оподаткування значно комфортніші за українські. Навіть кілька відсотків «економії» при сплаті податку на прибуток, які дає реєстрація у швейцарському кантоні Цуг, на великих сумах — значна вигода, а суми у цих гравців великі. До світових гігантів є чимало питань, але ще більше їх до вітчизняних трейдерів, адже це українські компанії, які свідомо роблять усе, аби сплатити країні, навіть під час війни, якомога менше податків. Це питання і контролю над іноземними компаніями, і трансфертного ціноутворення, щоб принаймні виключити

продажі «самому собі», і розмивання податкової бази. Не ми ці питання маємо ставити, але, судячи з того, що Швейцарія роками є головною скарбничкою наших сировинних титанів, уповноважені органи їх теж не порушують.

Та все ж це не той рівень, на якому заробляють здирництвом чи крадіжками. Навіть якщо подивитися на середні ціни поставок через Швейцарію, то зерна по 50–100 дол. там не буде. Не комільфо.

Мутні середняки. Оці, або їхні представництва, якраз сидять у згаданій уже Великій Британії та інших репутаційно респектабельних, але лояльних до будь-яких грошей юрисдикціях. Цілі у них не тільки податки оптимізувати, вони і на поверненні валютної виручки «економлять», і на перепродажах дешевої української пшениці вже за нормальними цінами заробляють. З одного боку, їм вигідно купувати зерно дешево, бо існуючі нині вимоги до повернення валюти в Україну передбачають депонування грошей наперед з урахуванням середнього показника за попередні пів року, — що він нижчий, то менше ви винні державі. З іншого боку, спекуляція — це в принципі вигідно.

Пояснимо на прикладі поставок нашої пшениці до Бангладеш.

Прямих поставок (коли товар і гроші ідуть напряму до Бангладеш) немає. Відповідно, і постачальники — зазвичай знані глобальні трейдери. Тож важко було не помітити серед давно відомих назв таку собі AGRI1 TRADING. Цікава компанія: зареєстрована у Великій Британії, один акціонер, статутний капітал аж 100 фунтів, дата реєстрації — 26 липня 2022 року, тобто через чотири дні після підписання у Стамбулі «зернової угоди», ой, як збіглося. Власниця і директорка компанії — українка Надія Нагаєва, знов збіг. Що цікаво, за нашими даними, ми продавали пшеницю в Бангладеш у середньому по 198 дол. за тонну, тобто вдвічі дешевше від середньоринкової, поставок дорожче 300 дол. узагалі не було. Але від британської компанії українки Нагаєвої до Бангладеш завозилася пшениця вже за цілком ринковою ціною у 363 дол. за тонну. Якщо ти можеш щось продати вдвічі дорожче, ніж купив, це дуже вигідно. І знаєте, навіть класичний перепродаж не потрібен: схеми із «заміною в морі» як товарів, так і постачальників — давній головний біль світової торгівлі.

Однак не лише такі липові британці — причина ганебних 50 баксів за тонну. Хто ж іще?

Фіктивні одноденки.

> Так, вічно жива схема із відкриттям компаній на фунтів і загублені паспорти. Це історії про відвертий кримінал, коли зернотрейдингом займаються компанії, мета яких проста — продати зерно і закритися до того моменту, поки не настане строк повернення валютної виручки. Це буквальне вимивання грошей із країни у найскрутніші для неї часи.

Насправді схемі стільки років і її так просто закрити, що писати про це 2023-го, та ще й у війну, якось ніяково.

Але мусимо констатувати:

> за даними нашого джерела з ринку, **справа зайшла вже так далеко**, що тепер фіктивні компанії навіть рахунків у банках не мають, а зразу в угоді прописують, що оплату має отримати третя юрособа в іншій юрисдикції.

Здавалося б, у нас є цілий тріумвірат контролерів, які можуть в один день усе це зупинити:

> **1) — податкова перевіряє походження експортованого товару й ознаки фіктивності, сигналізує 2) — митниці, яка стоїть на смерть, але не випускає партії з країни, а 3) — БЕБ з ранку до ночі розслідує і розслідує, аби всі винні понесли покарання.**
>
> **Вони цілий міжвідомчий протокол про це підписали у вересні минулого року, коли спливли перші продажі по 50–100 дол.**

Ми глянули про всяк випадок іще раз на дані, — нічого не змінилося з вересня.

Вони, певно, теж глянули, бо вже в січні скликали тимчасову слідчу комісію, щоб розібратися, чого ж такий вправний план не спрацював. І в січні БЕБ і СБУ провели обшуки на митниці, нарахувавши у схемі щонайменше десяток високопосадовців, 370 фірм і 5 млрд грн збитків для держбюджету. Результат приголомшливий — замість підозр і проваджень скликається чергова ТСК. А, іще на «зливних бачках» один за одним почали з'являтися тексти, як митники/податківці/БЕБівці (потрібне підкресліть) «прикурюють» на зерні.

Ми впевнені у непересічних здібностях працівників усіх згаданих держорганів (див. рис. 4).

Напевно, з цих же міркувань виходять й ініціативні урядовці, які, за даними джерела ZN.UA в КМУ, готують низку змін до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», плануючи впровадити мінімальну експортну ціну на зернові, прив'язану до біржової ціни на глобальному ринку, та трохи відкоригувавши умови зобов'язань із повернення валютної виручки.

Та, по-перше,

> **— ці зміни насправді вирішують лише проблему повернення валютної виручки, лишаючи осторонь і значну частину податкових махінацій, і виведення грошей з країни за відверто кримінальними схемами.**

По-друге,

— оскільки це вже друга спроба вирішити проблему якимись півзаходами, що здебільшого впливають на роботу сумлінних експортерів і оминають несумлінних, ця ініціатива точно не переможна.

Що там знайшли правоохоронці, збитки на 5 млрд грн, тобто десь близько 140 млн дол.? Якби той обсяг пшениці, який було продано у другому півріччі 2022-го за ціною в 50–150 дол./тонна, поставили за середньою ринковою ціною, лише валютної виручки в країні було б на 750 млн дол. більше.

Тож єдиний позитив очікуваних змін у тому, що ідея прив'язки експортної ціни до глобального індикативу нарешті дійшла і до наших широт.

По-третє,

зміни обмежені періодом воєнного стану.

Але й після цього просто не буде, якщо **держава, маючи купу повноважних органів і всі потрібні дані, й надалі ігноруватиме експортні проблеми, навіть не намагаючись аналізувати, хто, куди, за якою вартістю та, власне, з якою метою продає українські товари**.

Не думаю, що доступних нам даних не мають у Мінагро чи Мінекономіки, і впевнена, що їх точно мають у податковій і митниці.

Описані нами проблеми давно відомі, просто зараз вони масштабніші, ніж зазвичай, і болючіші, бо країна пошматована війною.

1) — І місцевому виробнику потрібні гроші, аби виживати, і 2) — держбюджету потрібні податки, аби фінансувати нетипово великі видатки, і 3) — НБУ потрібна валюта, аби долар не коштував 100 грн.

Але навіть у таку лиху годину

— ніхто із уповноважених органів не надто переймається тим, що якщо виведення коштів за кордон не зупинити, а податкових схем не прикрити, то фінансова система країни перетвориться на гарбуз…

Загалом за минулий рік український експорт склав 44 млрд дол., з них 20 мільярдів були оплачені компаніями, що знаходяться в офшорах або квазіофшорах, при тому що реальний наш експорт у ці країни - мільярд доларів, не більше.

Що це означає?

Вони перепродали наші товари у інші країни, вочевидь дорожче, ніж купили.

Тож скільки реально коштує експорт України? Чи нормально, що **офшоризація українського експорту сягає 46%**? Скільки грошей лишилося на рахунках цих компаній, так і не діставшись України? І скільки податків ми недоотримуємо, лише тому що до цієї проблеми роками не доходять руки?

***

№ 1.398

Том Купер злиться через розмови про потребу швидкого контр-наступу ЗСУ, до якого, як він вважає, українські війська ще не готові. Це видніше українським генералам, а не світовим політикам чи, тим більше, блогерам. Порівнює з ситуацією в ірано-іракській війні 80-х. Традиційно волає про збільшення постачання боєприпасів. Ні, це знову ж, не паніка, але емоційне застереження від необдуманих дій.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-20-march-2023-93c257aad690

За переклад дякую Yaroslav Kliashtornyi

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 20 БЕРЕЗНЯ 2023

Всім привіт! [Опубліковано 20.03 в 10.30 за Києвом].

Коментарі останніх днів і тижнів свідчать, що в купи людей є забагато часу, і кожен з них все знає краще. Замість з'ясувати, а що ж відбувається насправді, бачимо безліч дискусій, хто має рацію, а хто не має, особливо з питань часу та місця українського контрнаступу.

Одні персонажі висувають божевільні ідеї на кшталт «байдуже, чи втримається Бахмут, якщо Мелітополь досі в руках росіян». Інші коментатори скаржаться на пониження у званні офіцера ЗСУ за публічну критику командування.

Але над усе – скарги суперкмітливих американських радників (публічні, нехай і не сказані прямо) по витратах ЗСУ на боєприпаси в районі Бахмута, бо (за їх хворою логікою) «це виснажує необхідні запаси для контрнаступу». Звичайно, цю та іншу, древнішу тезу, що «зусилля на втримання Бахмута виснажують ресурси, необхідні для контрнаступу України» — всі тепер повторюють, ніби це якісь релігійні догми…

Люди, змилуйтесь…

Чи ж ви не чули таких розумників із США за останні 20 з лишком років в Афганістані та Іраку?

Подивімось тепер знову, на Україну зразка лютого 2022 року – просто для прикладу.

Хотів би мій витончений внутрішній саркаст побачити, як тоді американські війська стримують витрати боєприпасів і агітують за уникання «вогневого контакту».

То навіщо США цей поштовх до українського контрнаступу? Чому він має пройти «добре», відбуватися «невідворотно», а окуповані території мають бути звільнені негайно, наприклад, завтра, а ще краще сьогодні?

Частково такі ідеї нагадують мені росіян та їхні мантри, що «Україна повинна бути завойована, солдати здатися, українці мають підкоритися, Захід повинен схилитися і загалом всі їм шось ПОВИННІ».

Частково ж ці речі нагадують мені Іран кінця 1980-го/початку 1981-го. Тоді звучало «Іран повинен контратакувати», «Іран повинен звільнити Хузестан», «або Іран контратакує зараз, або він не збереться контратакувати ніколи», і, звичайно, «Іран переможе, бо краще вони, ніж іракці», далі були перли на зразок: «ви всі побачите…»

У цьому сенсі окремі американці та українці дійсно нагадують мені іранців: забагато гіків, які розумніші за всіх, упевнених, що вони можуть зробити все краще, ніж будь-хто інший, в найкоротший термін.

А результат?

Іранська громадськість підштовхнула власну армію до контрнаступу, до якого остання була просто не готова. У січні 1981 року іранська армія розпочала цей великий контрнаступ: відкинула бронетанкову дивізію з трьома бригадами головних ОБТ [основних бойових танків – ред.] на добре підготовлені іракські позиції. У невідповідний момент, у розпал сезону дощів. Половина ОБТ була втрачена при попаданні в багнюку, а ще третина була підбита іракськими Т-72...

Подяка політикам, кабінетним генералам і військовим кореспондентам: багато людей загинуло. Нічого не було досягнуто.

Ну як нічого – до кінця тієї війни іранська бронетехніка більше не відігравала важливої ролі. Ще 1,5 роки знадобилося Ірану, поки армія не була реально готова, а її командирський склад справді сформувався. Лише тоді вони розбили іракську армію в Хузестані й звільнили всю провінцію одразу.

За іронією долі я не знаю нікого, хто б ретельно підрахував усі втрати Ірану за «вивчення того уроку», і жоден із політиків, високопоставлених генералів чи військових кореспондентів, які наполягали на наступі «шо навіжені» наприкінці 1980-х, ніколи не взяв на себе відповідальності за втрати Ірану в січні 1981 року.

Склалася така ситуація, що ВКС вдалося придушити українську ППО в районі Авдіївки настільки, щоб поцілити «з недосяжних дистанцій» 1,5 тонними керованими бомбами по місцевих українських укріпленнях.

Ба більше, навіть російські середні бомбардувальники засипають це місце вільнопадаючими ФАБ-3000, а їх Су-34 скидають туди інші різноманітні бомби аналогічного типу.

Хтось із вас, кому зрозуміло, що означають такі речі, поясніть мені.

Якщо про подібне майже нікому не відомо, то воно й не має жодного значення?

Тепер поясню в деталях.

ПС ЗСУ настільки зайняті захистом усіх українських міст та енергомережі від російських балістичних і крилатих ракет, що їм не вистачає систем протиповітряної оборони та недостатньо важких ракет класу «земля-повітря», щоб належним чином захистити свої війська на всій 1000+ кілометровій лінії фронту. Не вдається прикрити свою артилерію, розгорнуту в районі Авдіївки, що, зі свого боку, означає, що ця артилерія не може вибити російську артилерію, а це, надалі, означає, що російська артилерія — як і російська авіація — вільна для підтримки просування своїх сухопутних військ.

За таких обставин саме вчасно йти в контрнаступ, еге ж?

Люди, змиріться з цим і прийміть:

> — всі ми «повинні» лише платити податки і померти. Це єдина певність, яку має людство.

Тому, НІ, Україна «НЕ ПОВИННА». Ні, ЗСУ НЕ повинні йти в наступ. Особливо, якщо цей наступ НЕ готовий. І зараз він НЕ готовий.

> Бракує боєприпасів, не вистачає міні-БПЛА, обладнання нічного бачення, не вистачає боєприпасів, не вистачає систем ППО, не вистачає боєприпасів, не вистачає досвідчених і добре навчених військ, не вистачає боєприпасів, не вистачає кваліфікованих командирів, а цим командирам ще більше не вистачає боєприпасів.

А в тих підрозділах ЗСУ, де всього цього вистачає, зростають проблеми з персональним складом, якому просто набридло вбивати.

Якщо комусь складно це збагнути, то підіть запишіться в добровольці й проводьте свої вихідні розстрілюючи по сотні чи й більше людей. З часом помітите, що з вами відбувається.

Або заспокойтесь і навчіться бути терплячими. Це не відеогра, з чіт-кодом на безкінечні запаси боєприпасів і військ: це велика, масова, смертоносна, брудна війна. Такі війни виграються не стуканням у груди чи балачками, а терпінням, ретельною розвідкою, великою кількістю тренувань, запасанням достатньої кількості боєприпасів і забезпечення, виснаженням ворога при підготовці достатньої кількості власних військ і якісним відбором солдатів.

Ретельним вибором часу і місця.

Це не ваша чи моя справа, а також не справа всіх інших можливих кабінетних генералів і військових кореспондентів у соцмережах.

Це справа польових «стрьомних генералів» із ЗСУ.

***

№ 1.399

Цікава річ. НАБУ/САП висунули екс-голові ФДМ Дмитру Сенниченку підозру у "розпилі" 500 млн грн

2023-03-22

Лямець

Висунули, але всунути тепер буде важко, бо фігурант на прізвисько "Труфальдіно" знаходиться у Монако. Туди він поїхав після того, як два роки відпрацював найбрудніші схеми, а згодом отримав звільнення.

У дужках: мабуть, поїхав назовсім та з грошима.

Це дуже вкладається в логіку поведінки діючої влади. Ну ви розумієте.

Що інкримінують Сенниченку? НАБУ та САП кажуть, що впродовж 2019-2021 років її учасники заволоділи понад 500 млн грн коштів АТ «Одеський припортовий завод» та АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія». При цьому сума неправомірної вигоди, отримана членами злочинної організації за весь час контролю АТ «ОПЗ», становить понад 2 млрд грн.

Серед учасників злочину:

1) - голова Фонду державного майна України (керівник ЗО, організатор);
2) - наближена до голови ФДМУ особа (співорганізатор);
3) - радник голови ФДМУ;
4) - два в.о. директора АТ «Одеський припортовий завод» (у різні періоди);
5) - в.о. керівника АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія»;
6) - два власники ТОВ – переможця аукціону на «ОПЗ».

Від себе додам, що **реальні збитки держави набагато більші**, бо там не лише ОПЗ та ОГХК. Там були ще "Центренерго", "Електроважмаш" та інші підприємства, які Сенниченку аж ніяк не вдавалося приватизувати. Натомість, на цих підприємствах

відбувалися масштабні схеми. На "Центренерго" сидів пан Коломойський, з ОГХК експортували титанову сировину для російського ВСМПО-АВИСМА, ну і так далі.

Звісно, про це "не знали" ані в СБУ, ані в Офісі президента.

> Хоча люди небайдужі вже тоді казали, що **Сенниченко не сам по собі такий геніальний злодій, а виконує накази від оточення президента Володимира Зеленського**.

Але звісно, нічого такого НАБУ/САП не знайдуть.

Не для того Сенниченку дали втекти за кордон, щоб вийти на самих себе.

> Тим більше, що на Банковій сьогодні самі патріоти, як і на Грушевського, як і на Володимирській.

До речі, як бачимо, **НАБУ документувало пана Сенниченка від самого 2019 року.** Але **зупиняти його ніхто не збирався**.

Дочекалися, поки схеми допрацюють, а головний фігурант поїде з України. Чи навіть після цього співробітники НАБУ будуть дивуватися, що їх звинувачують у співпраці з владою?

Тепер трохи турбуюся щодо здоров'я пана Сенниченко. Бо знаєте, екс-голова ФДМ - це часто вразлива доля.

Передаю полум'яний привіт усім чесним та непідкупним виданням України.

Протягом двох років я та кілька інших журналістів писали, що Сенниченко пройдисвіт, а у Фонді держмайна відбуваються "розпили".

> Натомість чесні та непідкупні видання тиражували інтерв'ю та презентації технократа, реформатора, батька української приватизації Дмитра Сенниченка на прізвисько "Труфальдіно".

Нічого дивного. **Так само відбувається сьогодні, але про злочини сьогоднішніх патріотів ми дізнаємось післязавтра. Або після-післязавтра.**

P.S. На згадку - підбірка світлин батька української приватизації.

***

№ 1400

Банки лопатою гребуть 💵, і кінця проблемі не видно

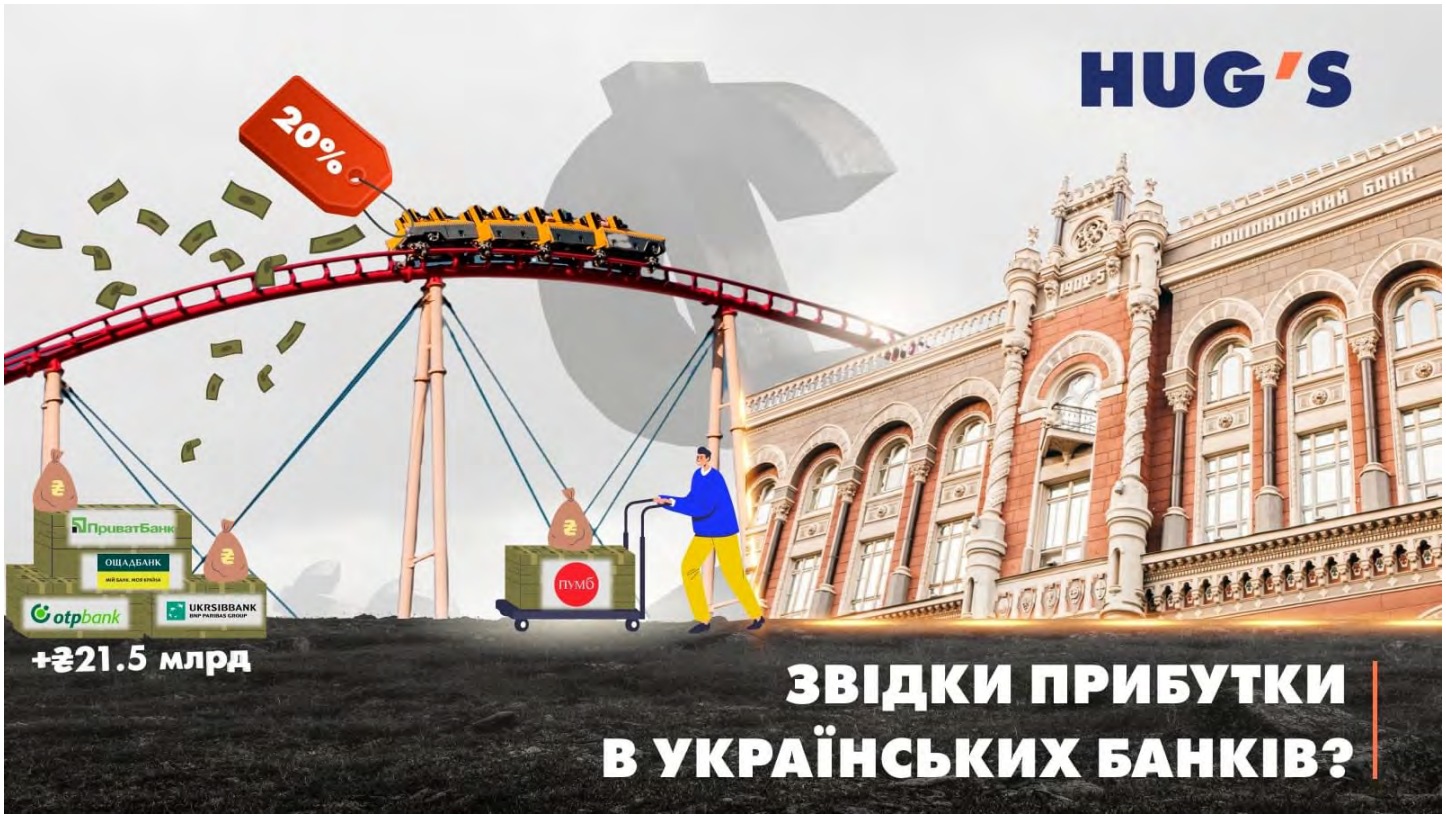

2023-03-22

Найман

Історія про те, як при гривні та економіці, що ходять по краю, можна вийти на рекордні прибутки.

🔥НБУ друкує 400 млрд грн для Влади

➡️ в банках виникає нових 400 млрд грн надлишку "кешу"

➡️ НБУ платить банкам за цей "кеш" по 200+ млн грн щодня або 9+ млн грн за кожну годину в добі

Беруть участь в цьому, всі шість десятків банків.

Частина 1️⃣

Приємна для банків проблема в Україні

За перші два місяці цього року банківська система заробила 21,5 млрд грн – це 33% чистої маржі по доходах. Маржа, яка вдвічі вище мирного 2018 р., й рекордна (на рівні 2020 р.) з часів Світової фінансової кризи 2008 р.

Доходи банків зросли на 33% р/р до 66 млрд грн.

Витрати банків зросли на 12% р/р до 44 млрд грн.

🔮 Як результат, в кінці року, можна очікувати новини про неймовірні премії керівникам банків, особливо тих, що у власності уряду: "За великі досягнення у непростий для країни час!"

Як же так вийшло, що війна війною, а прибутки йдуть як по розкладу?

Частина 2️⃣

Зародження проблеми, як завжди, пішло з легких рішень.

Війна справа дорога, а підняття ставок податків – це рішення довготривале. Та і немає з кого їх взяти при економіці, що фактично стала на паузу. Тому з початком війни НБУ почав активно друкувати гроші для Бюджету Влади (Влада не є Держава, Держава не є Влада, нумо розділяти).

Нічого особливого, кожна Влада у часи війни, бере в руки інфляційний податок – друкує нові гроші, купує на них різні блага, а з часом через збільшення грошової маси, ціни на все зростають. Як результат, купівельна спроможність грошей, які мають громадяни, падає. Ніби й ніяких податків не платили, але всі ми стали бідніше😉.

💰 Ну от під цю ціль НБУ надрукував і видав Владі 390 млрд грн (пам'ятаємо цю цифру) за минулий рік, наростивши свій портфель ОВДП у 2,3 раза! Саме тому така важлива міжнародна підтримка, й саме тому МВФ вимагає, щоб

НБУ перестав друкувати гроші, бо інфляція у 26% в іншому разі, буде здаватися квіточками.

Далі Влада поступово влила ці гроші в економіку, шляхом виплат соціальної допомоги та виплат військовослужбовцям.

Військовослужбовці не мають часу, щоб думати про покупки, та і загалом споживчі настрої в часи війни не в найкращому становищі. Як результат купа грошей просто осідає нерухомо в банках. Вивести за кордон їх складно, а витратити на споживання або інвестувати в Україні, навіть покласти на депозит, страшно (при такій то інфляції й невизначеності).

Частина 3️⃣

Від грошей аж пухнуть

💰 Після усіх цих рішень маємо величезну надлишкову ліквідність у банківській системі, гроші які просто лежать "на поточних рахунках" – 500 млрд грн. Для порівняння у 2021 році середній обсяг складав 90 млрд грн (ось ці 390 млрд, які надрукував НБУ).

Тобто, кожна 5-та гривня або 20% від чистих активів банків – це фактично "кеш", який в будь-який момент може ринути в економіку:

- розігнати інфляцію
- вийти на валютний ринок (бізнесу варто знати, що очікувати від курсу)
- влитися в ОВДП і завали відсоткові ставки

Невідомо куди, за яких умов і з якими наслідками - можливо громадяни та бізнес масово почнуть відкривати довгострокові депозити або витрачати свої кошти.

Щоб хоч якось взяти під контроль цю ситуацію, НБУ вирішує зав'язати ці гроші на своїх рахунках, й надає банкам можливість розміщувати ці кошти у себе на "одноденний депозит".

💰Так, в середньому, щодня в останньому кварталі 2022 р. НБУ залучав по 340 млрд грн. В поточному році вже 370 млрд грн (майже стільки, скільки НБУ надрукував – 390 млрд грн).

Сплачує по цих депозитах Нацбанк 20% річних (9% до червня 2022 р. і 23% до 7 квітня цього року).

З квітня місяця 2022 р., як цей процес почав розгортатися, банки заробили на одноденних депозитах в НБУ 27 млрд грн, або більше ніж річний прибуток банківської системи за весь 2022 рік.

Цього року за 2 місяці банки вже заробили на цьому 13 млрд грн – це 61% від усіх прибутків банків. Аби не депозити в НБУ, маржа банківської системи була б не рекордні 33%, а більш звичні 13%.

Частина 4️⃣

Що його з цим робити?

Питань багато: від

1) — Куди це все йде і

2) — Чому знову коштом громадян.

1. За перші два місця 2023 р. банки заробили 21,5 млрд грн. У звичних 2018 та 2019 роках, перші два місяці забезпечували 25% річного прибутку. Виходить банки можуть отримати 86 млрд грн в цьому році? Чи є в цьому сенс?

Громадяни, що несуть і нестимуть тягар інфляції від надрукованих гривень, не отримують адекватні відсотки по депозитах.

Чому тоді банки мають отримувати надприбутки, внаслідок надлишкової ліквідності? Адже громадяни саме через це і НЕ мають гідних ставок по депозитах.

2. Але ж скажуть, що банки направляють ці доходи в резерви.

Як вказував НБУ, третина кредитів, що видані бізнесу й громадянам, можуть стати непрацюючими – це 200 млрд грн. Тому банки відклали до резервів 120 млрд грн за минулий рік й на разі у них в резервах 360 млрд грн.

Чи справедливо, що всі нестимуть тягар інфляції, але ті, хто втратив своє житло, або чий бізнес було фізично знищено, не нестимуть тягар кредитів на знищені активи? – Так.

Справедливо, якщо банки спишуть такі кредити коштом прибутків, які отримують від надлишкової ліквідності.

Але ситуація змінилася.

Якщо у лютому-жовтні 2022 р. банки направляли у резерви більше коштів, ніж залишалося в результаті прибутку, то за останні 2 місяці минулого року ситуація протилежна.

У цьому ж році, при рекордних прибутках у 21,5 млрд грн за два місяці, банки направили в резерви 2,5 млрд грн (смішні 29 млн за лютий місяць, можливо в цьому винні ОВДП, які можна зараховувати за резерви).

Якщо вже вдосталь резервів, тоді знову, Чому виключно банки мають отримувати вигоду від надлишкової ліквідності, адже розплачуватимуться за друк гривень виключно громадяни?

3. НБУ намагається розв'язати цю проблему, і повернути собі контроль над ставками в економіці.

1) Він підвищує нормативи резервування на поточні кошти (частина, яку треба відкласти й не чіпати).

2) Він стимулює покупки ОВДП, які тепер можна зараховувати як резерви.

3) Він знижує ставки за одноденними депозитами для банків, та вводить тримісячні депозити (знову ж під 25% річних!), куди можна класти кошти, тільки якщо вони залучені у населення за договорами на 3 місяці й довше.

Дії є, але проблема не вирішена, чому?

Більш рішучі й швидкі дії загрожують стабільності банківської системи?

Чи НБУ не проти аби банки мали надприбутки у роки війни, й отримати за це почесні міжнародні нагороди?

😳 Маємо погану ситуацію, яку ще можна вирішити, поки вона не перейшла у "популізм" й на перший план не вийшли заголовки "відняти та поділити (звісно на користь Бюджету Влади)", наприклад, якийсь додатковий податок на надприбутки банків (ідею не красти).

Є чудова можливість для корисного політичного піару, оформлювати депутатські звернення до НБУ з вимогами роз'яснити ситуацію і план дій.

🏛️ А НБУ має відкрито пояснити, чому при війні банки отримують рекордні прибутки, за які розплачуються виключно громадяни й чому дії аби це виправити, такі повільні.

***

№ 1.401

Обожнюю історії про піар-асів)))

Голові ФДМ запропонували хабар у п'ять мільйонів доларів

14:19 — 7 квітня 2021

2023-03-22

Ніколов

Три роки тому Сенніченко влаштував прям соцсорєвнованіє – хто більше хабарників здасть в НАБУ.

«Перший мені 5 мільйонів доларів хабара намагався дати, другий — 800 тисяч доларів, третій — 100 тисяч доларів».

Але циніки на Печерських пагорбах з тих арештів виводили іншу статистику

> **– у якій пропорції Сенниченко здає чуваків, що пропонують хабарі за призначення на держпідприємства. Кожного п'ятого? Чи десятого? Чи це залежить від розміру пропонованого хабаря?**

Бо без цинізму не можна було дивитись Сенниченко обирає власника столових «Два гуся» директором «Одеського припортового заводу», що займається хімією. А на ОГХК заводить старовинних проходимців, що відразу влаштовують розпродаж по дешевці всього до чого дотягуються.

Вочевидь **цей цинізм заїбав навіть детективів**.

Але нагадаю.

З прес-релізу НАБУ від 2023 слідує, що **Сенниченко сам взяв і створив злочинне угрупування, яке наживалось під носом у Єрмака, а той вообще в душі не їбав, що витворяють маленькі боярє. А Дениса Кудіна з ФДМУ у Мінекономіки взагалі случайно евакуювали.**

Ну да, канєшна.

***

№ 1.402

Дайджест подій в Україні та навколо України від 21 березня 2023

Головне

1) Якщо ви спитаєте мою думку щодо візиту товариша сісісі до крембля я відповім дуже просто: Китай ЗАВЖДИ має власний інтерес і грає вдовгу. Тому зброю хуйлу якщо й даси, то небагато і не ту, що потрібна. А ось їхні шавки – дадуть. Китай зациквлений у власних прибутках. Найбільші покупці його продукції - це ЄС і США. Якщо цей потік припиниться, то нема буде куди гнати своє фуфло. А на велику війну сісісі не згоден. Отже, поступово буде поглинати хуйлостан по типу того, як планував це зробити хуйло з бульбенфюрером.

2) Росія змінила тактику і тепер б'є по центрах підготовки вояків і тероризує населення. Бо розуміє, що об'єкти інфраструктури прикрито засобами ППО, а кожну будівлю прикрити неможливо.

3) **Чім нікчемніше й нахабніше рило, тим на більшу посаду його пхає "українська" влада.** Доведено всіма президентами. Класичні приклади – великі крадівники кубраков, федоров, рєзніков, тимошенник... За брехла порошенка був геморойзман. За януковоча – теж. І за паскуди ющенка. І за кучмейбуса, і за кравчукча. Тому я наголошую - весь цей мотлох працював і працює лише на власну кишеню. Крапка.

4) Пересування ліжок в укробронокраді, ба більше - зміна табличок геть нічого не змінить всередині. Повій треба міняти.

5) У мене єдине запитання - а чому Іспити з мови, знання Конституції і історії запроваджено лише зараз? Ото ж бо.

6) Коли я читаю про суми, які отримала Україна, у мене виникає єдине питання - де аудит?

Теми доби

1) Україна та МВФ домовилися про програму кредитування на $15,6 млрд.

2) Росія вночі знову атакувала Україну БПЛА-камікадзе.

3) Ухвалено закон про іспити на отримання громадянства.

4) Призначено міністрів освіти, стратегічних галузей промисловості та віцепрем'єр-міністра з інновацій, розвитку освіти, науки, технологій та цифрової трансформації.

5) Китай та Росія розширюють співпрацю заради "захисту світового ладу".

6) Ченцям УПЦ [МП] заборонили доступ до печер Києво-Печерської Лаври.

7) США нададуть Україні танки попередньої моделі Abrams M1A1.

8) **Шмигаль оголосив про перетворення Укроборонпрому на акціонерне товариство.**

9) Бухту Севастополя атаковано з моря та з повітря.

1. Війна

1-1) Фронт

• За інформацією Генштабу, лінія фронту минулої доби не зрушила з місця. Українські війська відбили атаки на півночі Луганщини в напрямку на Куп'янськ, на околицях Кремінної, а також течією річки Сіверський Донець та на північ від траси Лисичанськ – Бахмут. На північ і південь від Бахмута, а також у самому місті точаться запеклі бої. Командувач Сухопутними військами Сирський заявив, що ЗСУ не планують здавати Бахмут.

Бої не вщухають і на околицях Торецька, Авдіївки та Донецька. Російські війська затято штурмують Мар'їнку, упродовж доби ЗСУ відбили майже 20 атак.

Президент Зеленський скликав засідання Ставки верховного головнокомандувача. На якому було обговорено ситуацію на найнебезпечніших ділянках фронту, графіки постачання зброї та боєприпасів, а також захист інформації та запобігання її витоку.

• Росія в ніч на 22 березня влаштувала ще одну атаку України іранськими дронами-камікадзе. За інформацією Генштабу, 16 із 21 БПЛА було знищено, зокрема ті, що було націлено на Київ. У Ржищеві на Київщині безпілотники впали на гуртожитки та корпус професійного ліцею, загинули принаймні 4 особи, приблизно 20 людей – дістали поранень, завали все ще не розібрано. Дрони також вибухнули на Житомирщині та Хмельниччині.

Пізно ввечері російські винищувачі Су-35 атакували Одесу 3 ракетами "повітря-земля" Х-35. Дві ракети було збито підрозділами ППО, одна влучила в будівлю монастиря УПЦ [МП], унаслідок чого дістали поранення 4 особи.

• Окупаційна влада Севастополя повідомила про відбиття атаки бухти з повітря та надводними дронами.

Оперативне командування "Південь" повідомило, що використання станції Джанкой на півночі Криму наразі не є можливим, оскільки вона дістала серйозних пошкоджень унаслідок атаки безпілотниками минулої ночі.

• За оцінкою Головного управління розвідки, Росія щомісяця мобілізує приблизно 20 тис. осіб. Тренувальних полігонів не вистачає, тому для їхнього вишколу Білорусь надала свої полігони. Верховний суд РФ роз'яснив, що суди мусять призначати покарання 10 років позбавлення волі за добровільне здавання в полон.

1-2) Тил

• Верховна Рада збільшила витрати держбюджету на рекордну суму – на 537,2 млрд грн. З них 518 млрд буде витрачено на потреби Міністерства оборони (грошове забезпечення військовослужбовців, їхнє харчування, виробництво та закупівлю військової техніки, БПЛА тощо). Ще на 19 млрд буде збільшено резервний фонд уряду, який буде скеровано на виплату одноразової грошової допомоги сім'ям загиблих військовослужбовців та будівництво фортифікаційних споруд. Ці витрати планується профінансувати коштом внутрішніх та зовнішніх запозичень на суму 419 млрд грн, збільшенням податкових надходжень на 61 млрд грн, зменшенням витрат на обслуговування держборгу на 50 млрд грн, ще на 7 млрд грн заплановано зменшити витрати на забезпечення держгарантій.

Депутати ухвалили закон про умови набуття українського громадянства. Кандидат мусить скласти іспити на знання Конституції, історії України та володіння державною мовою. Усі особи, що досі набули громадянство, мають скласти ці іспити впродовж 2 років, інакше громадянство буде анульовано.

Ухвалено закон про дерусифікацію географічних назв, які звеличують, увічнюють, пропагують або символізують Росію, її пам'ятні місця, міста, дати, події, а також діячів, які брали участь в агресії та реалізації тоталітарної політики.

Верховна Рада дозволила Антитерористичному центру СБУ та іншим органам боротьби з тероризмом вимагати від перевізників незалежно від форми власності інформацію про пасажирів та членів екіпажу міжнародних та внутрішніх рейсів за процедурою яку передбачено законодавством. СБУ надано право передавати іноземним партнерам інформацію про осіб, які виїжджають за кордон. Закон передбачає кримінальну відповідальність позбавленням волі на 12 років за перетин кордону з терористичною метою, за проходження навчання тероризму та за фінансування тероризму.

Також ухвалено закон про запровадження піврічного випробувального терміну для військовослужбовців, яких приймають на службу за контрактом.

Ще одним законом дозволено застосування зброї та бойової техніки поліціянтами загонів особливого призначення ("гвардії наступу") під час ведення бойових дій за процедурою, яку встановлено для підрозділів ЗСУ.

Ухвалено закон про реформу рибного господарства для стимулювання промислового риборозведення та рибальства. Закон передбачає створення Єдиної державної електронної системи управління рибною галуззю, через яку буде організовано видавання ліцензій та контроль за виловом риби.

За основу прийнято законопроєкт про поетапне запровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, через яку можна буде подавати документи до суду в електронній формі.

У першому читанні ухвалено законопроєкт про можливість зберігання на період воєнного стану репродуктивних клітин у кріобанках для збереження можливості батьківства та материнства на випадок поранень, що впливають на здатність зачаття.

236 голосами прийнято ухвалу про виключення депутата від партії "Опозиційна платформа – За життя" Льовочкіна зі складу комітету з питань нацбезпеки, оборони та розвідки.

Депутати затвердили призначення міністром освіти та науки голову Малої академії наук, добровольця ЗСУ Лісового. Міністром стратегічних галузей промисловості призначено голову Укрзалізниці Камишина. Міністра цифрової трансформації Федорова підвищено в статусі – його призначено віцепрем'єр-міністром з інновацій, розвитку освіти, науки, технологій та цифрової трансформації.

• Президент Зеленський підписав закон про прозорість держоборонзакупівель. За інформацією низки журналістів, "схеми" на закупівлі продуктів та амуніції в Міністерстві оборони нікуди не зникли, постачальники лише трохи знизили ціни. Ситуація лише гіршатиме після ухвалення закону про збільшення фінансування галузі оборони на 518 млрд грн.

• **Прем'єр-міністр Шмигаль оголосив про початок реформи Укроборонпрому через перетворення держконцерну на акціонерне товариство "Українська оборонна промисловість" зі 100 % державною участю.**

• Кабмін призначив головою Укрзалізниці заступника голови правління Лященка замість Камишина, якого призначено міністром стратегічних галузей промисловості.

• Енергоатом підписав угоду з компанією Rolls-Royce SMR щодо розгортання в Україні малих модульних ядерних реакторів.

• Глава уряду Шмигаль оголосив про підготовку законопроєкту про відновлення енергетики із залученням інвестицій Євросоюзу.

• Міністерство агрополітики прогнозує зниження у 2023 р врожаю зернових та зернобобових культур до 44,3 млн т. Це на 16 % менше, ніж минулого року за майже тієї ж засіяної площі.

• СБУ повідомила про підозру в колаборації колишньому головному інженеру Запорізької АЕС Черничуку, який після захоплення станції російськими військами перейшов на бік окупантів, після чого його було призначено "директором" підприємства.

• Українська православна церква [Московського патріархату] повідомила, що Музей Києво-Печерської Лаври заборонив доступ ченцям до Ближніх та Далеких печер через роботу комісії, яка перевіряє наявність і стан культурних цінностей перед виселенням монастиря з території заповідника. Міністерство культури попередило, що доступ до низки об'єктів Лаври буде обмежено до 15 травня.

• Міністерство фінансів знову провалило аукціон із розміщення "військових" держоблігацій. Чиновники продали ОВДП на суму всього 2,46 млрд грн та $86 млн, з них на 2,36 млрд грн – було продано "бенчмарк"-облігації з терміном погашення 2,3 року та прибутковістю 19,7 % річних, які НБУ зараховує банкам як резерв.

• Єврокомісія перерахувала Україні другий транш макрофінансової допомоги (кредиту під низькі відсотки) у розмірі €1,5 млрд. Перший транш у розмірі €3 млрд Україна отримала в січні. Загальний розмір кредитної підтримки ЄС у 2023 р становитиме €18 млрд. Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив, що з початку року ЄС надав Україні кредити на загальну суму €4,7 млрд. Зі слів голови Єврокомісії фон дер Ляєн, з моменту вторгнення Росії ЄС надав допомогу Україні в розмірі €67 млрд.

Згідно з річним звітом НАТО, країни Альянсу у 2022 р надали Україні воєнну, гуманітарну та фінансову допомогу на загальну суму приблизно $120 млрд. Найбільшим спонсором були США, проте Європа, крім прямої допомоги, прихистила ще й понад 5 млн українських біженців.

Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив про досягнення домовленості зі МВФ на рівні персоналу про 4-річну програму кредитування загалом на $15,6 млрд. Програма набуде чинності після затвердження радою директорів Фонду найближчими тижнями. На першому етапі тривалістю 1–1,5 року "маяками" названо зміцнення фіскальної, цінової та фінансової стабільності за допомоги мобілізації доходів, а також сприяння довготривалій стабільності через

глибше оцінювання стану банківського сектора. Другий етап передбачає розширення реформ для зміцнення макроекономічної стабільності, гнучкий обмінний курс та таргетування інфляції.

2. Україна та світ

• Президент Путін зустрівся в Кремлі з лідером Китаю Сі. За результатами переговорів вони заявили, що співпраця двох країн не є військово-політичним союзом чи блоком, не спрямована на конфронтацію чи проти третіх країн. Путін заявив, що китайський "мирний план" може бути взято за основу, якщо до цього будуть готові в Києві та на Заході, проте наголосив, що готовності він "поки не спостерігає". Він пригрозив, що Росія реагуватиме "у відповідний спосіб" у разі застосування Заходом "зброї з ядерним компонентом".

Російський президент також висловив готовність перейти на розрахунки в юанях у зовнішній торгівлі з країнами Африки, Азії та Латинської Америки після того, як юань став основним засобом розрахунку між Китаєм і РФ. Путін також підтримав розвиток спортивних зв'язків двох країн та створення спортивної асоціації під егідою Шанхайської організації співробітництва (ШОС), до якої входять Китай, Росія, Казахстан, Таджикистан, Киргизстан та Узбекистан. Путін пояснив цю пропозицію тим, що Захід використовує спорт як інструмент тиску на Росію.

На спільній пресконференції Путін заявив, що Росія збільшить постачання до Китаю зрідженого газу й готова наростити постачання нафти. На його твердження, уже укладено всі належні угоди для запуску будівництва газогону "Сила Сибіру-2". Він повідомив, що домовився із Сі про багаторазове зростання співробітництва в 8 галузях, у фінансовій та транспортній тощо.

Китайський лідер назвав переговори з Путіним дружніми та продуктивними. Він наголосив, що зв'язки між країнами вийшли за межі двосторонніх відносин, тому мають визначальне значення для нового світопорядку, особливо з огляду на те, що обидві країни є постійними членами Ради Безпеки ООН із правом вето. Сі заявив, що "зараз відбуваються зміни, яких не було впродовж 100 років, а ми разом здійснюємо ці зміни". Він наголосив, що Китай та Росія і далі співпрацюватимуть для захисту міжнародного ладу. Сі запросив Путіна відвідати третій форум у Китаї під гаслом "Один пояс – один шлях". Путін брав участь у попередніх двох заходах.

За результатами візиту підписано два меморандуми – про плани економічного співробітництва та поглиблення партнерства.

Міністр закордонних справ Німеччини Бербок закликала Китай до ширших ініціатив щодо мирного врегулювання в Україні. Вона звернула увагу, що на підсумковій пресконференції Сі та Путін навіть не згадали про агресивну війну, яку веде РФ в Україні. Зі слів координатора Ради нацбезпеки США

Кірбі, візит Сі до Москви вкотре продемонстрував, що Китай не є незалежною стороною у війні.

Представник генерального секретаря ООН Хак заявив, що поки рано оцінювати "мирний план Китаю", проте організація підтримуватиме країни, що прагнуть урегулювати конфлікт через діалог.

Міністр закордонних справ Тайваню Ву розкритикував "мирні ініціативи" Китаю. Він заявив, що якби Сі та Путін хотіли миру, вони б припинили агресію, погрози та експансіоністську політику.

Видання The New York Times на підставі аналізу даних російської митниці встановило, що Китай у 2022 р продав Росії БПЛА та компоненти до них на суму понад $12 млн. Левову частку продукції ввезли дрібні компанії – імпортери.

Президент Зеленський повідомив, що Україна запропонувала Китаю приєднатися до реалізації "формули миру" як дипломатичними каналами, так і публічно, але поки відповіді не отримала. Генеральний секретар НАТО Столтенберг вважає, що Китай має спілкуватися безпосередньо із Зеленським, якщо хоче взяти участь у мирному врегулюванні. Він заявив, що НАТО спостерігає ознаки того, що Росія звернулася до Китаю за летальною воєнною допомогою. Українська розвідка поки не фіксує масового постачання китайських озброєнь на лінію фронту.

• Канцлер Німеччини Шольц не очікує на швидке закінчення війни в Україні. За його словами, світ у країні неможливий без виведення російських військ. Він також заявив, що не вірить, що режим Путіна може бути змінений застосуванням сили ззовні. Таку ж думку висловив і президент США Байден.

• Заступник міністра оборони Великої Британії Голді повідомила, що ЗСУ отримають, окрім танків Challenger 2, ще і бронебійні снаряди до них із боєголовками зі збідненого урану, які здатні пробивати броню сучасної російської бронетехніки. Російські чиновники неодноразово заявляли, що вважатимуть ці снаряди "брудною бомбою". Міноборони Великої Британії заявило, що Росія навмисно поширює дезінформацію про ці снаряди, у яких збіднений уран використовується "упродовж десятиліть", і він не має нічого спільного з ядерною зброєю.

Представник Пентагону генерал Райдер повідомив, що комплекси Patriot буде передано Україні раніше, ніж планувалося, оскільки навчання українських військовослужбовців відбувається дуже швидко. Також Пентагон надасть ЗСУ танки Abrams до осені цього року. Чиновники військового відомства стверджують, що для прискорення процесу Україна отримає танки старішої модифікації – M1A1, але з покращеною бронею та озброєнням. Танки надійдуть зі складів армії, водночас танки M1A2 ще треба виготовити.

У Литві розпочався місячний вишкіл українських саперів інструкторами 6 країн у за програмою Північноєвропейсько-Литовської ініціативи з підготовки саперів (NLETI).

• Генеральний секретар НАТО Столтенберг заявив, що формат участі президента Зеленського в саміті у Вільнюсі ще не визначено.

З його слів, після приєднання Швеції та Фінляндії до Альянсу протяжність його кордону з Росією зросте вдвічі.

На зустрічі з главою МЗС Угорщини Сійярто Столтенберг повідомив його про проведення на початку квітня засідання комісії Україна – НАТО на рівні міністрів закордонних справ. Угорщина з 2017 року блокує спільні заходи України та НАТО, наполягаючи на внесенні змін до українського закону про мову. Сійярто заявив, що рішення генерального секретаря порушує єдність НАТО. Він додав, що "Угорщина не підтримає жодного значущого інтеграційного підходу НАТО чи ЄС, доки в Україні не буде відновлено права угорської національної громади "станом на 2015 рік", а уряд країни не поступиться принципами навіть за тиском на нього "з обох боків океану".

• До України приїхав прем'єр-міністр Японії Кісіда. Він відвідав Бучу, де висловив гнів щодо воєнних злочинів Росії в місті. На його запрошення Зеленський у травні візьме участь у саміті лідерів "Великої сімки" (G7) у Хіросімі в режимі відеоконференції. Кісіда оголосив про надання Україні пакету нелетальної воєнної допомоги на суму $30 млн через трастовий фонд НАТО. Країна також надасть $470 млн на відновлення енергетики та інших галузей української промисловості.

• Міністр закордонних справ Кулеба обговорив із головою Європарламенту Метсолою кроки щодо створення спеціального трибуналу для розслідування злочинів агресії Росії проти України. Депутати Європарламенту в січні ухвалили постанову про створення такого трибуналу.

• Верховний імам Ірану Хаменеї стверджує, що країна нібито не бере участі у війні проти України та прагне її завершити мирними переговорами. Водночас він назвав причиною війни політику США та Заходу, яку "потрібно засудити та вжити певних заходів". Він заявив про "формування сучасного невігластва на Заході в широких масштабах".

Міністерство фінансів США оголосило про запровадження санкцій проти чотирьох компаній та трьох громадян Ірану та Туреччини, які причетні до виробництва дронів-камікадзе, які використовує армія РФ для завдання ударів по Україні.

• Канцлер Німеччини Шольц наполягає на відмові від консенсусного принципу прийняття ключових рішень Євросоюзом на користь ухвалення рішення кваліфікованою більшістю. Угорщина постійно зловживає цим

правом, торпедуючи низку ініціатив, та відмовляється від проведення реформ, які Єврокомісія вимагає в обмін на фінансування країни з бюджету ЄС. У понеділок Угорщина заблокувала спільну заяву ЄС щодо ордера на арешт російського президента Путіна, який видав Міжнародний суд ООН у Гаазі.

• Дочірнє підприємство Газпрому – Молдовагаз відновило закупівлю газу в російського монополіста, "оскільки його ціна майже зрівнялася із ціною, за якою постачає газ місцеве підприємство Energcom". Міністр енергетики країни Парликов висловив здивування рішенням компанії.

Energcom транзитувала українським споживачам молдавською енергосистемою тестову партію електроенергії – 1 МВт•год, що купила в Європі.

• Російські громадяни у 2022 р відкрили в Туреччині понад 1,3 тис. компаній – у 6,7 раза більше ніж у 2021 р. Вони також купували турецьку нерухомість більш за всіх, уперше обігнавши іранців.

• Керівники Парламентської асамблеї Ради Європи влаштували зустріч із представниками "російських демократичних сил" – Гудковим, Каспаровим, Кара-Мурзою, Арно, Гурієвм та Ходорковським.

• Сейм Литви ухвалив резолюцію із закликом до держав-партнерів зробити кроки в напрямку повної міжнародної ізоляції Росії.

***

№ 1.403

Лекарь и смертельно больной

2023-02-22

Кочетков

Товарищ Си из Москвы улетел, вернуться не обещал — экономическим перевариванием недоимперии займутся профильные специалисты, которых в Китае, как известно, много.

Можно подводить итоги. Хотя итогов принципиально важных, меняющих сложившиеся мировые расклады, нет.

Сразу сформулирую для озабоченных: произойдет звонок Си Дзиньпина Владимиру Зеленскому после Москвы, или телефон зазвонит попозже, или вообще не приключится такого звонка — ничего это не означает.

«Позвони мне, позвони!» — не украинская песня.

Маркером того, что товарищ Си и обмылок Пу договорились о совместной позиции по Украине, является не формальное телефонное общение лидеров Украины и Китая, а обнародование Си Дзиньпином конкретного мирного плана.

Так что выдыхаем и перестаем рисовать на салфетках красного дракона в обнимку с общипанным стерхом.

И вообще, оценки китайского визита слишком уж полярны — от заискивающего восторга у российских пропагандистов до восторженного смакования порабощения России у пропагандистов украинских. И, как всякие крайности, эти оценки далеки от фактов.

О фактах

Китай и Россия намерены расширять экономическое и стратегическое партнерство. Так они его и раньше расширяли, а с 2014 года — еще и углубляли заодно. Но недоимперия способна поставлять в Китай практически лишь энергоносители. По газу это будет 30-50 млрд кубометров в год со скидкой 50-70%. А в Европу недоимперия поставляла 150 млрд кубометров по рыночной цене, на ближайшие пару лет продолжатся поставки лишь 20 млрд м куб.

То есть, никакой компенсацией утраченного европейского рынка и не пахнет.

По нефтепродуктам ситуация аналогичная.

Но тех денег, которые недоимперия зарабатывает и которые у нее накоплены, хватает на ведение войны против Украины. В конце концов, там просто прекратят бюджетные выплаты всем, кроме военных, нацгвардии, полиции и пропагандистов, и этого достаточно, чтобы гнать российскую человекомассу на утилизацию в Украину.

Да, заявленное стратегическое партнерство Китая и РФ предполагает и сотрудничество в военной сфере. Но результат это даст нескоро. И на ход все определяющей весенне-осенней кампании в Украине повлиять не успеет. Потому что напрямую гнать в Россию эшелоны с бронетехникой и боеприпасами Китай не намерен, чтобы не разрушить остатки отношений с США и Европой. А мелкие партии окольными путями через Беларусь, Иран и других сателлитов Китая решающими не станут.

Тем более, что вооружение у Китая давно не советское. Российским воякам его придется изучать, а это время.

В целом, **Китай явно намерен заняться излюбленным делом — геополитическим ушу, в котором он мастер.**

То есть, **использованием чужих конфронтаций в своих интересах**.

В рамках такой стратегии Китай будет стремиться удержать недоимперию от сокрушительного поражения, чтобы она и дальше продолжала делать США нервы.

Но не усиливать ее чрезмерно, чтобы иметь возможность «выдоить ее досуха».

Это напоминает подход прагматично-циничного врача, который поддерживает надежду в безнадежно больном пациенте, чтобы нажиться на его бесперспективном лечении. В Украине российскому медведю

оторвало даже не конечности, а голову, никакой китайский Айболит обратно ее не пришьет.

Соответственно, у нас — все по-прежнему:

> — предстоит выдержать ожесточенные атаки россиняцев по всему фронту плюс удары по нашему тылу и перейти в свое стратегическое контрнаступление.

И поверьте, Китай отслеживает каждый квадратный метр украинской территории — кто его контролирует. И когда мы выйдем к Азовскому морю, товарищ Си встретится с президентом Зеленским и обсудит возможности стратегического сотрудничества. Китай — он прагматичный до фанатизма.

Так что не вибрируем по поводу Поднебесной, как и не уповаем исключительно на помощь союзников. Судьба Украины в руках героических украинских воинов.

Между прочим, на фоне визита руководителя Китая в Москву Вашингтон ускорил поставки нам бронетехники — пусть и не новейшей, но вполне подходящей для перелома на фронте. **И вот это для меня и есть главный практический итог состоявшихся событий**.

***

№ 1.404

Демографія в Україні

Частина 1

Чому демографія - ключова проблема України 21 століття?

2023-03-22

Богданов Юрій

Що ж, вітаю вас у великому тексті про демографію. Він написаний у грудні у вигляді 7 публікацій у телеграмі, але зараз я вирішив зібрати його до купи. Перед вами перша частина.

Щодо аудиторії публікації. Якщо ви пов'язуєте своє майбутнє з Україною, плануєте тут залишитися чи ще вагаєтесь - так, це для вас. Якщо ви вже емігрували і не збираєтесь повертатися, якщо збираєтесь емігрувати в найближчий час чи як тільки буде можливість - вас навряд зацікавить увесь подальший лонгрід.

А тепер до суті проблеми.

Почнемо з відповіді на важливе питання:

— Як впливають ті чи інші демографії на економіку та суспільство довгостроково?

1) — Діти і молодь до 25 років це: нові споживачі - вони ведуть попит вперед, нові потенційні і актуальні робочі руки. Стимул інвестицій - бо нові люди це

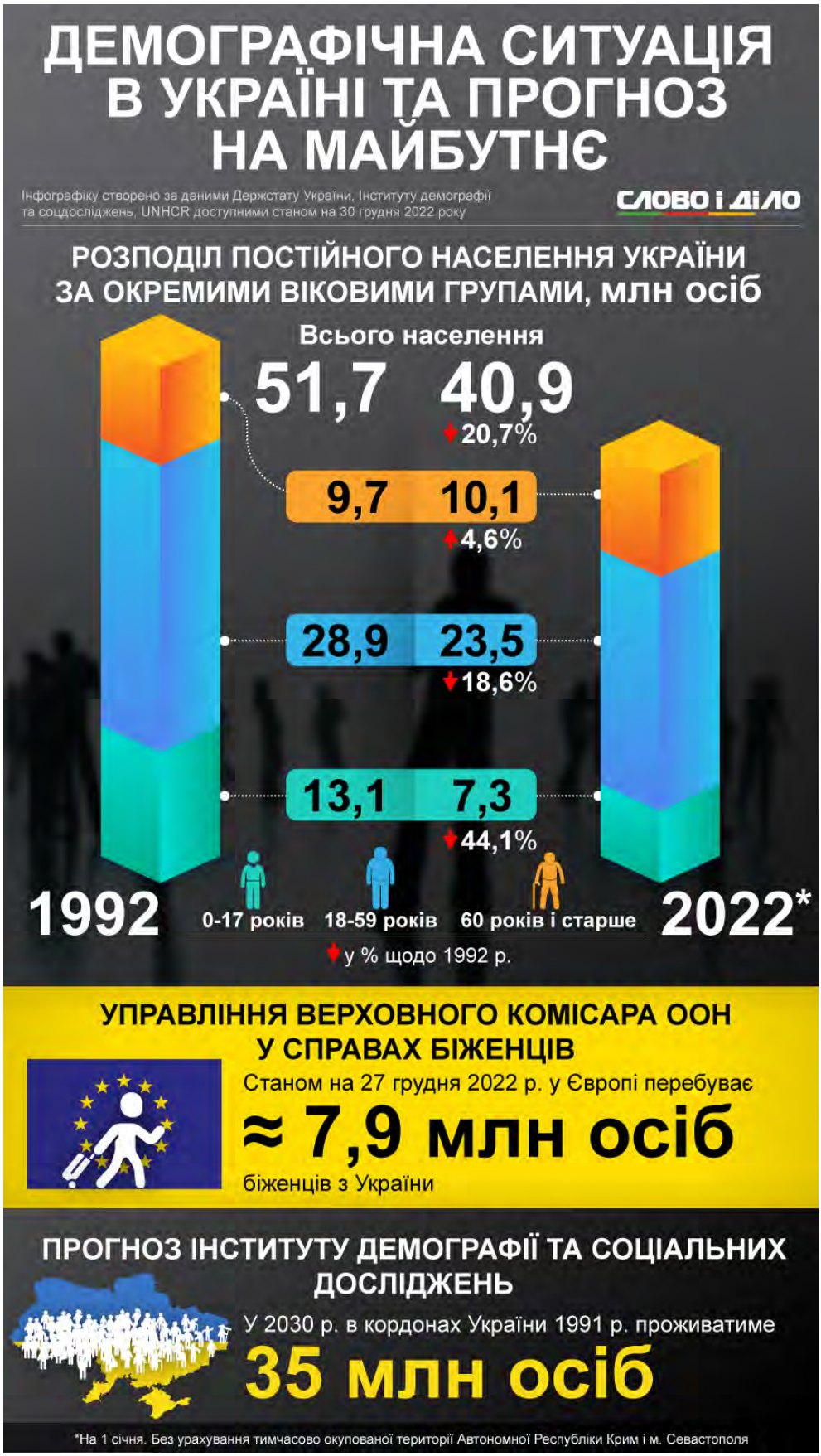

завжди нові споживачі всього - від електроенергії до одягу, техніки і туалетного паперу. Джерело

зростання продуктивності, в тому числі як компенсатора старіння населення. Бо саме діти та молодь природно найбільше здатні до навчання та засвоєння нових технологій.

2) — Люди від 25 до 45-50 років - найбільш продуктивна страта. Вона знижує інфляцію, бо є генеруючою продукт частиною економіки, а також сплачує основну масу податків. . Тобто саме ця група забезпечує зростання економіки та соціальну стабільність суспільства.

3) — Люди від 40-45 до 60-65 років є ключовими інвесторами в середньо та високо розвинених суспільствах. Вже мають накопичення, досвід, значно нарощують свій дохід. Саме наявність великої частки середнього класу 40-60 забезпечують країну дешевими грошима

4) — Старші за 65 років є, в першу чергу, витратною категорією для економіки та держави. Крім пенсійних виплат саме на них припадає левова частка витрат на медицину, соціальне забезпечення, субсидій, державної та муніципальної допомоги.

Це узагальнення важливе для подальшого аналізу. Бо далі ми будемо виключно про біль.

Тож - якою була демографічна ситуація до війни? Катастрофічною. Чому?

3 основні виміри:

Перший.

Демографічні проблеми України мають історичну фундаментальну природу - Україна пережила кілька трагічних демографічних криз протягом 20 століття - чи не найбільше за всі інші країни Європи. Перша світова війна. Голодомори 20-х, 30-х і 40-х. Друга світова війна. Демографічна криза 90-х. Кожна з цих трагедій формувала все нові і нові викривлення демографії, ми втрачали цілі покоління. Наприклад: ненароджені діти загиблих батьків 40-х не народили дітей в 60-ті, які не народили дітей в 90-ті, які не народжують дітей в 10-ті. А жоден бебі-бум кінця 40-х - початку 50-х цього компенсувати не міг. Якби не постійні катастрофи та еміграція, населення у 1990 році становило б не 51,6 млн, а 87,2 млн осіб.

Другий.

Україна пережила 30 років депопуляції. Провал економічних реформ 90-х. Потім більш-менш стабілізація і останній сплеск народжуваності - з 2005 до 2012. З 2012 народжуваність почала швидко падати, смертність - зростати (бо почало помирати “жіноче” покоління кінця 30-х і те саме чисельне “чоловіче” покоління кінця 40-х - початку 50-х). Народжуваність, після сплеску 00х - початку 10х впала практично в два рази - бо прийшов час народжувати маленькому поколінню 90-х, а ще й війна. У 2020 році народилося 293,5

тисячі нових українців, померло 616,8 тисяч. Мінус 324 тисячі людей. З 2011 до 2020 померло майже 7 мільйонів українців, народилося - 4,5 мільйони. Тобто природне падіння - 2,5 мільйони.

Загалом, населення скорочувалося з 52,2 млн 1992 року до 43,8 млн. осіб 2022 року (за оцінками ООН, яка включає населення в міжнародно визнаних кордонах). Якщо оцінки Держстату від 2019 року правильні, то лише близько 37,9 млн осіб перебували в неокупованій частині Україні. Ще від 2 до 4 мільйонів працювали та постійно проживали за кордоном. Тому перед повномасштабним вторгненням демографічна криза в Україні призвела до скорочення населення більш ніж на 28% протягом 30 років.

Третій вимір демографічної кризи до війни - вікова структура населення штовхатиме Україну до подальшої депопуляції. Щоб не перевантажувати вас цифрами, ось загальна структура населення на 2022 рік: людей старше 65 - 17,6%, молодше 14 - 14,9%, від 15 до 64 - 67,4%.

За 1989—2022 роки середній вік населення України збільшився на 5 років, до 42. Кількість українців 15-19 років – майже вдвічі менша, ніж кількість тих кому 35-39 років. В Україні мала кількість дітей та молодих людей порівняно із старшим поколінням. Це означає, що менше жінок досягатимуть репродуктивного віку в наступні кілька років. Ще більш катастрофічно ситуація виглядає, якщо поглянути на фертильність - в середньому українська жінка народжує 1,228 дитини. Тут ми поступаємося навіть Росії (1,50) і абсолютно всім сусідам по континенту крім Мальти.

Чому це важливо?

Бо якщо найчисельніше “покоління незалежності” (народжені у 2003-2012) які почнуть активно народжувати дітей після 2027 року не будуть народжувати 3+ дітей на жінку, то можна не мріяти про “природне” відновлення та оздоровлення популяції (так, простого 2+ коефіцієнту вже недостатньо).

> Хоча я б припиняв про це мріяти вже зараз. Але про це в частині про «що робити?».

Нарешті настав час сьогодення.

Як війна впливає на демографічну ситуацію?

Відповідь проста - катастрофічно.

> Історично війни впливають на демографію протягом багатьох десятиліть після свого завершення, іноді парадоксально позитивно, але переважно - звісно - негативно.

Які наслідки від війни чекають українську демографію?

Перший наслідок - прямий - втрата життів. Крім безпосередньо загиблих військових та цивільних ми, як і в будь яку війну, отримаємо надлишкову смертність через кризу медичної системи, тиск на психічний та фізичний стан людей. Цифри визначити складно.

Другий - непередбачуваний перерозподіл населення в середині країни.

> **З березня 7,1 мільйони людей стали внутрішньо переміщеними особами, хоча вже майже 5 з них повернулися додому частина не повернеться навіть якщо їх території стануть умовно безпечними.**

Це демографічно послабить ті регіони, звідки вони виїхали, бо це переважно - працездатні чоловіки, жінки та діти. А це - додаткові депресивні території навіть після перемоги, які буде важко відновлювати. В регіонах куди вони переїхали (особливо якщо це великі місця) демографічний тиск на соціальну інфраструктуру навпаки посилиться. А це, в свою чергу, стримуватиме народжуваність. Окреме питання - яку демографічну структуру ми отримаємо на звільнених територіях Донбасу і Криму. Загалом - нічого приємного.

Третій - ще більше падіння народжуваності на першому етапі після завершення. Зараз не 40-і, українці цілком вміють користуватися контрацептивами і народження дітей буде мати дуже контрольований характер.

Четвертий - і **ключовий фактор війни** - **додаткова хвиля еміграції під час війни (і після).**

Що ми маємо зараз?

> 1) — Зараз в Європейському Союзі перебуває 4,8 мільйонів українських біженців, серед яких 480 тисяч - це діти шкільного віку. Це практично 10% дітей цієї вікової категорії.
>
> 2) — Ще як мінімум мільйон українців або добровільно, або примусово було вивезено до Росії.
>
> 3) — Є ще незначна кількість людей на інших континентах.

Сукупно **як мінімум 6 мільйонів українців досі перебувають за кордоном** (включно з тими, кого вивозили з ОРДЛО).

> Ми не знаємо відсоток людей, який повернеться і чим довше триватиме війна, чим більший ризик, що після її завершення частина родин воззєднається там, а не тут.

З економічних, побутових та особистих причин. Бо яким би швидким не було відновлення, воно не вилікує всіх психологічних травм і частина людей не захоче кидати вже налагоджене життя в іншій країні.

Тому **з урахуванням вторинної міграції ми цілком можемо втратити половину з цих 6 мільйонів**.

Чому я впевнений, що буде саме так?

Бо чим довше триватиме війна, тим більше українців банально працевлаштуються в ЄС. І це не питання особливої любові до українців з боку європейських роботодавців, а природна потреба ЄС. Тенденція скорочення народжуваності та старіння актуальна і в Європі. **І наші біженці - гарний ресурс, щоб частково полікувати проблему.**

> У ЄС 18,3 млн робітників є мігрантами,
>
> 8% ринку праці. Кількість посвідок на проживання для працевлаштування в ЄС зросла з 400 тисяч 2011 року до 1,2 мільйони 2019. Тому значна частина українців доєдгається до робочої сили з Африки та Азії.

І Україні, яка буде відновлюватися, доведеться боротися за повернення власних громадян. І патріотизму як мотиву повернутися буде недостатньо.

Як це все (і довоєнні, і воєнні фактори) впливає на економіку і соціально - політичну ситуацію? І як вплине в подальшому?

> 1) — Я багато де чув таку думку: “Ну і шо, що в Україні буде жити менше людей? Головне не кількостіь, а якість”.

Це не так.

> 2) — Бо і скорочення населення, і особливо викривлення вікової структури будь-яке суспільство перетворить на депресивне.
>
> 3) — Особливо **якщо воно ще й бідне**.

По перше, це призводить до постійного скорочення продуктивної сили.

І кількості, і якості. З 17,4 мільйонів 2007 до 14,0 мільйонів у 2022 році. Скільки залишиться після війни ми не можемо сказати. Людей, які не зможуть працювати стає все більше, тих хто може їх забезпечити - менше. І враховуючи масштаб диспропорцій, без демографічного відновлення тільки технологіями це не компенсувати.

Друге - старіння при збереженні бідності довгостроково буде формувати запит на лівий популізм як мейнстріму у політиці.

> 1) — І шанс на успіх країни буде швидко падати.
>
> 2) — І депресивність буде посилюватися.

Економічні реформи, чесний суд, ринкові або наближені до них правила гри потрібні переважно активним та працездатним громадянам. Адже саме їм потрібні правила гри, в яких можна збільшувати продуктивність.

> 1) — Країна бідних пенсіонерів (України поки що не така, але може стати років за 15-20) завжди обере Юлію Володимирівну, навіть якщо її будуть звати по іншому.
>
> 2) — І замість реформ ми будемо більше чути про підвищення податків, користь соціалізму та соціального паразитизму. Не так як зараз. Ми будемо чути тільки це.

Тому **часу в нас не так щоб багато - років 10-15 максимум, щоб і реформи провести і ситуацію з демографією почати лікувати**.

Так, **демографію не виправити за рік. І навіть за 5. Це історія на 15-20 років.**

А про те, як це працює в комплексі з іншими реформами ми поговоримо в п'ятницю.

Так, **це в комплексі виглядає доволі страшно**.

Але я взагалі не мав наміру вас заспокоювати. Адже **перемогти у війні мало, доведеться ще не програти мир.**

Бо виклики перед нами будуть величезні і нам критично важливо їх розуміти і з ними впоратися. Тікати від цього чи ні - вибір кожного. Я - не збираюся. І тому хочу чітко розуміти складність задачі, яка стоїть перед нашими поколіннями.

Дякую за увагу.

Далі буде…

Демографія в Україні

Частина 2

Що робити?

В першій частині ми визначили два головні виклики, які формує зменшення населення та зміна вікової структури - це:

1. **Скорочення випереджаючими темпами робочої сили** (звуження економічної спроможності суспільства, в тому числі можливості збільшувати продуктивність для компенсації втрати населення). А нам мало компенсувати - нам потрібно нарощувати обсяги економіки, щоб зростав рівень життя.

2. **Старіння веде до того, що країни стає більш вразливою до популізму та постійної і невиліковної економічної та соціальної депресивності.**

Тому завдання демографічної політики в Україні це не “збільшення населення”, це не намагання за будь-яку ціну отримати “52 мільйони” чи будь яке інше рандомне число.

Ключове завдання демографічної політики:

> **- заповнити прогалини в статево - віковій структурі населення та підтримувати кількість та якість робочої сили.**
>
> Щоб існуванню України довгостроково нічого не загрожувало і жити тут було комфортно і через 20, і через 50 років.

Що буде якщо цього не зробити?

Два сценарії:

> **1) — або Україна поступово перетвориться на депресивну територію через те, що порядок денний визначатимуть “бідні і старі”,**
>
> **2) — або Україну чекає чергова хвиля зовнішньої експансії чи неконтрольованої міграції.**

Рано чи пізно…

Доречі,

> 1) — погана новина для тих, хто думає, що може сховатися від цього в Європі - це не варіант.
>
> 2) — Ви отримаєте необхідність стинкутися з тими саме викликами, тільки через 20 чи 30 років.
>
> 3) Крім, можливо, ***Франції, Данії, Швеції, Ірландії***.
>
> 4) У всіх інших ситуація від ПОГАНО до ДУЖЕ ПОГАНО.

Чому непогано у перелічених країнах - нижче.

Давайте ще раз трохи про цифри.

> З 2025 року кількість щороку вибуваючих з ринку праці складе 500-600 тис (будуть виходити на пенсію чи просто помруть). Нових працюючих буде в діапазоні від 300 до 400 тис. Це при тому, що ці нові покоління мають ще і дітей народжувати, і забезпечувати економічне зростання. З 2011 до 2020 у нас народилось 4,5 млн дітей, причому 2020 року - лише 293 тис. А ще і кількість народжень на одну жінку - передостання в

Європі - 1,228 дітей на жінку. Тож проблема має системний і довготривалий характер. І війна ситуацію лише погіршує.

До чого ми маємо прямувати?

Короткостроково (3-5 років) - перший етап стабілізації - мінімізація наслідків війни. Для економічного відновлення і стабілізації.

Яких результатів реалістично досягти?

1. Повернення в Україну максимальної частки біженців.

2. Впровадження державних програм утримки в України молоді.

3. Зростання народжуваності.

4. Спрощення найму іноземців на роботу.

Про точні цифри сказати важко, але з деокупованими Кримом та Донбасом цільовим орієнтиром може бути стабілізація населення на рівні 38,0 - 40,0 мільйонів (до війни ООН оцінювало населення всієї України в 43,0 млн).

Середньостроково (5-15 років) - стабілізувати населення та кількість робочої сили. Це - разом з інвестиціями та зростанням продуктивності - забезпечує стабильний розвиток.

Головними інструментами будуть:

1. Зростання народжуваності.

2. Активне залучення іммігрантів для розвитку трудомістких галузей (легка промисловість, аграрний сектор, сфера послуг тощо), а також - адресно - висококваліфікованих працівників у сферу освіти, інформаційних технологій тощо.

Для цього етапу цільовий орієнтир - стабілізація населення, поступове зростання до 40,0-43,0 мільйони (умовний 2035 рік).

Довгостроково - дистанція 15-20-30 років - населення стабілізоване, вікова структура стає більш здоровою. Довгострокова соціальна та економічна стабільність та стійкість країни забезпечена. В результаті глибоких і успішних інституційних реформ (тут давайте трохи помріємо) Україна - приваблива для проживання країна. Зростання народжуваності та подовження тривалості продуктивного життя мінімізує чи нівелює природне зниження населення. Імміграція, в тому числі репатріація українців, забезпечує прирост.

Що ж, деталізуємо кроки.

Важливо! Запорукою довгострокової успішності усіх кроків буде, власне, створення передумов для зростання якості життя.

На перші 5-7 років нас рятує відбудова. Умовний “план Маршалла”. Бо робочих рук і нових виробництв треба буде до біса. А ось далі - інвестиції і інституційні реформи.

У нас багато можливостей - і інтеграція до ЄС, і ресурси, і загострення між Китаєм, усіма його сусідами та США. Багато виробництв шукають зручні локації “ближче” до Європи. Особливо великі можливості - на щастя - сформуються ближче до кінця десятиліття. І Україна як майданчик може бути перспективною, головне щоб вистачило розуму. Якось напишу про це окремо.

Тепер окремо про кожний крок.

Повернення біженців та стримування еміграції українців.

Треба визнати одну неприємну реальність: чим далі йде війна, тим більший % біженців відчуватимуть себе емігрантами. Неминуче для частини з них буде актуальним не повернення сюди жінок, а переїзд чоловіків туди. Якщо тут не буде робочого місця або їх місто перетвориться на примару.

Нікуди не поділася проблема еміграції як такої. Через бажання людей жити в кращих умовах, в першу чергу в умовах соціальної стабільності та більшої передбачуваності. І тут, до речі, не праві ті хто вважає що якась конкретна реформа чи їх набір гарантує зупинку міграції. Людей в першу чергу цікавлять не факти, а динаміка. Якщо буде економічне зростання, якщо буде гарантовано адекватний рівень безпеки і люди спостерігатимуть доволі тривале покращення ми побачимо і падіння еміграції, і притік людей назад.

Що робити зараз, щоб підтримувати мотивацію людей повертатися? Зберігати зв’язки з біженцями. В першу чергу - емоційні. Тут у кожного своя робота. У влади - своя. У системи освіти - своя. У бізнесу - своя (і треба віддати належне - багато українських компаній підтримують зв'язок зі співробітниками чи дозволяють працювати дистанційно). І у кожного з нас - своя. І, до речі, саме наша робота - чи не найважливіше. Ті, хто зараз за кордоном, не мають відчувати зверхнього ставлення від тих, хто лишився. Вони мають знати і розуміти що їх тут чекають в першу чергу близькі та знайомі. І цей фактор буде чи не вирішальним, насправді. Тож, якщо бачите як хтось шельмує чи зневажливо відгукується про біженців - він робить шкоду країні. Об'єктивну. Любіть і поважайте цих людей, якщо вони все ще мріють повернутися.

Що робити потім, щоб спонукати повернення людей і гальмувати еміграцію (неминучу як наслідок конфлікту)? Тут є дві групи, яким треба приділити особливу уваги крім загального: відновлення, “плану Маршалла”, інституційних реформ - це мешканці районів, які найбільше постраждали та молодь, як найбільш гнучка категорія потенційних мігрантів.

1. Для біженців та переселенців з найбільш постраждалих районів:

• Пропонувати альтернативи поселення. Бо багато хто з Польщі не захоче через чисто психологічні причини (навіть в умовах краху Росії) повертатися до Маріуполя чи Харкова чи Луганська з Донецьком. Ці люди мають отримати від держави альтернативу. Це не проста задача, але її треба вирішувати.

• Пільги для інвесторів, що будуть інвестувати в економіку найбільш постраждалих районів. Так, я сам не дуже люблю такі кроки як принцип, але і обставини екстраординарні.

2. Для молоді:

• Зниження ПДФО (хоча б на початку кар'єри для молоді). Це могло б автоматично дати можливість збільшити заробітні плати, скерувавши заощаджені витрати працедавців на зарплатний фонд (у Польщі молоді до 26 років скасували ПДФО для суми, що не перевищує 85 528 злотих у податковий рік; такі проекти працюють і в Угорщині, і в Британії).

• Розробити грантову програму для підтримки молодих підприємців, які здатні створити певну кількість робочих місць. Так вдалося б заохотити підприємливих українців обмірковувати власні бізнес-ідеї і брати участь у змаганні за державний грант. Безумовно, грант має бути вагомим. Ідею потрібно деталізувати. Це не подіє саме по собі, але додаткова мотивація нікому не заважала.

Зростання народжуваності.

Кілька базових тез:

1. Не треба чекати "бебі-буму" після війни. Зараз переважно діти народжуються планово. Ми будемо мати певну компенсаційну "вікладену" народжуваність, але вона не змінить тенденцій.

2. Сприяння зростанню народжуваності - не панацея. Стрибнути з 1,22 дитей на жінку до рівня природного відтворення 2,1 навряд вдастся, бо демографічний перехід і урбанізація фундаментально змінили базові демографічні установки. Плюс - соціальне забезпечення нівелювало необхідність народжувати, щоб "вижити у старості".

3. У нас мало жінок "дітородного віку" і без імміграції буде менше. В Україні найбільше народжують жінки 20-29 років, але чисельність таких жінок в різних поколіннях має хвилеподібний характер через війни, голод, соціальні потрясіння. У 2019 в Україні було 3,43 млн жінок віком 30-39 і лише 2,48 млн жінок 20-29. Пік народжень 2008-2012 рр пояснюється великою кількістю жінок, що народилися у 80-ті. В подальші роки через "демографічні хвилі" народжуваність зменшилася.

4. Стимулювання народжуваності вирішує проблему за 30 років, і все одно знадобляться інші інструменти. Але працювати треба, бо через 30 років я хочу щоб Україна існувала. І нам треба більше малих українців.

Тепер про кроки від неефективних до найкращих.

ШКІДЛИВІ і неефективні. НІКОЛИ НЕ ПРОПОНУЙТЕ ТАКЕ

1. Заборона абортів. Про цифри. 1960 в Україні було здійснено 1,2 млн абортів, 1980 — 1,1 млн, 1990 — 1 млн, 2000 — більше 400 тис, а 2010 року 180 тис, 2020 року - менше 43 тис. Більшість - за медичними показаннями. Тому коли будете чути, що заборона абортів допоможе демографії - перед вами ідіот. Українці вміють в контрацепцію.

2. Заборона контрацепції. Крім того, що в нас ще не все добре (хоча і краще, ніж в РФ) з ВІЛ-СНІД та іншими хворобами, таке втручання в сексуальне життя людей завдасть суспільству більшої травми, ніж вирішить проблем.

Неефективні - реклама, навіть якісно зроблена. Вона банально ігноруються або має близький до нуля ефект.

Сумнівно ефективні - подовжена відпустка по догляду. В Європі ефект від такого кроку має лише певний позитивний ефект на залучення чоловіків у процес виховання.

Мають обмежений короткостроковий ефект - виплати за народження. Тут я просто процитую Лібанову: “І світовий досвід, і наш власний абсолютно чітко доводять: такі заходи мають короткотривалий ефект. Запровадили високі виплати. Два-три роки вони «діють». За 2-3 роки населення звикає до цієї суми й… усе. … значно простіше дати гроші, аніж організувати для молодої жінки реальні можливості народити дитину й не переривати так надовго своє позасімейне життя”.

І - нарешті - ефективні кроки

1. Гендерна рівність. ОЙ! У розвинених суспільствах більша участь чоловіків у сімейних справах та вихованні дітей сприяє народжуваності. Крім того, якщо у країні жінки вже вибороли більше прав для побудови кар'єри, але в родинах зберігається патріархат (це характерно для Японії та Південної Кореї) показники народжуваності падають катастрофічно. Тому так, вирішувати проблему самореалізації жінок - це ключове. Рівноправній парі легше виховувати більше дітей в умовах сучасного суспільства.

2. Створення комфортного середовища. Тут прямо свіжу новину прокомунікую. Влада Японії виплатить до $8 тис на дитину за переїзд з густонаселених районів Токіо до сіл. Це має зменшити навантаження на інфраструктуру та стимулювати народжуваність. Бо народжувати у “человейниках”, в умовах дефіциту простору і інфраструктури - не дуже.

3. Ефективні і дешеві механізми повернутися до роботи. Доступні ясла та дитячі садочки допомогли провінції Квебек (Канада) здійснити стрибок у показниках народжуваності – від найнижчих до найвищих у країні. Фінансування і створення якісних і доступних садочків продемонструє жінкам можливість продовжити кар'єру. Це добре і для жінок, і для економіки, і для бюджету.

Які країни об'єднали усі ці кроки і мають непогану за європейським рівнем народжуваність? Правильно. Данія, Швеція, Франція.

Демографія в Україні

Частина 2

Що робити? (завершення)

Початок - вище.

Імміграція

ДИСКЛЕЙМЕР. Залучення мігрантів не тотожне спрощеному наданню громадянства. Там умови стабільні - знання історії, законів та мови.

Імміграція - головне реальне джерело відновлювати адекватність статево-вікової структури населення. Чому імміграція спрацює?

1. Україна адаптована для проживання БІЛЬШОЇ кількості людей, ніж в ній живе зараз. У нас достатньо води, їжі, простору. Головний виклик - розвиток соціальної інфраструктури.

2. Україна має досвід "переварювання" значного притоку мігрантів. Адаптація іноземних студентів. В Україні багато десятиліть гармонійно існують діаспори татар, греків, узбеків, казахів тощо.

Про яку міграцію йдеться? В перші 5-10 років - 100-150 тис мігрантів на рік (крім тимчасових працівників). Це 0,3% від населення, цілком "по силам" переварити. Від 10 до 25-30 років - це 150-250 тис на рік. Канада - з приблизно таким саме населенням - переварює на рік 500 тис. Що це нам дасть, якщо буде успішно реалізовано? Ми отримаємо 5+ млн нових людей (працівників), які потенційно народять ще 4,0 - 5,5 млн дітей. Цифри треба уточнювати виходячи з того, як швидко завершиться війна.

Що робити, щоб залучити мігрантів?

1. Нищити бюрократію.

• Обмеження по зарплаті. Щоб найняти іноземця на роботу потрібно платити не менше 10 мінімалок. Це не дає залучати людей, наприклад,

легкій промисловості. А саме нестача працівниць була головним стримуючим фактор розвитку цієї галузі. І так багато де. (Ні, мігранти не заберуть робочі місця у українців, бо див. баланс вибуття робочої сили).

• Заявки робітників розглядає Мінекономіки - це робить все дуже повільним. Це не рахуючи квот.

2. Впровадити адекватні курси вивчення української мови для іноземців. А для українців - англійської. Тут теж немає нічого складного адекватному менеджменті.

3. Займатися позитивною пропагандою - люди повинні бачити в мігрантах не конкурентів, а помічників у будівництві країни.

4. Розробити програму репатріації іноземців українського походження з Європи і Америк. Ось аргентинцям чи канадцям можна надавати паспорт за спрощеною процедурою. *Це більш "вимогливі" мігранти, тому це про середньострокове.*

Звідки ще?

Три головні напрямки

1. Індія, Південно - Східна Азія (які все ще має надлишок населення). Ідеальні кандидати.

2. *Середня Азія.* Ще до війни стабільний приплив іммігрантів забезпечували Туркменістан та Узбекистан. Традиційно ці люди їхали до РФ, але останніми роками, ще до війни, вона втрачала привабливсіть. Бо ксенофобія і фашизм.

3. «Бідні сусіди". Молдова, Грузія, Білорусь, можливо - Балкани, хоча з ЄС нам буде важко конкурувати.

Тепер - про "слона у кімнаті"

Люди українського походження з Росії. Тут все складно. Нагадаю, що нас цікавлять виключно молоді. З одного боку - навіть за існуючими опитуваннями - саме серед молодих найнижчий рівень підтримки війни. І вони достатньо пластичні, щоб стати адекватною робочою силою. Але. До них в будь якому випадку треба застосовувати більший контроль. Крім того, залучення цих людей залежить від того, наскільки українці будуть готові сприймати таких "репатріантів" взагалі (і чи будуть). Ситуація з цією категорією дуже сильно залежить від долі самої Росії. Тож тут поки що без прогнозів.

Узагальнюючи. Ключові завдання демографічної політики - заповнити прогалини в статево - віковій структурі населення та підтримувати кількість та якість робочої сили.

Щоб мати кращу демографічну ситуацію в середньостроковій та довгостроковій перспективі нам потрібні:

1. Гендерна рівність, розбудована інфраструктура комфорту для народження та виховання;

2. Активна імміграційна політика, в тому числі з повернення (“репатріації”) українців;

3. Інституційні та економічні реформи та перетворення України у важливий виробничий майданчик, альтернативний країнам Східної та Південно - Східної Азії.

Якщо ці кроки, поєднані з реформами на шляху до ЄС і інвестиціями, будуть впроваджуватись - ми припинимо бути **вимираючою країною**.

***

№ 1.405

О чудодейственных кредитах МВФ

	Purchases		Charges
	Disbursements	Repurchases	Paid
2023	0	98,508,333	104,394,175
2022	2,011,800,000	1,529,709,998	232,239,598
2021	500,000,000	968,539,165	180,081,655
2020	1,500,000,000	788,016,666	194,443,581
2019	0	1,153,001,250	241,445,345
2018	1,000,000,000	1,486,335,000	232,638,588

2023-03-22

Монин

Немного цифр о реальных расчётах с Богом украинских чиновников и НБУ по взаимоотношению с МВФ.

1) — С 2018 года по 2022 год Украина получила от МВФ - около 6.8 млрд долларов кредитов и отдала 9.4 млрд долларов тела и процентов по кредитам.

Отрицательное сальдо по работе с фондом за последние 5 лет минус 2.6 млрд долларов.

2) — В 2023 году Украине надо выплатить МВФ 3.2 млрд долларов тела и процентов. Дадут 5 млрд.

Таким образом

даже с учётом такого поступления Сальдо за последние 6 лет по работе с МВФ будет Отрицательным. Это все что Вам надо знать о чудодейственных кредитах МВФ :))))

Ps

цифры с сайта Мвф приведены в SDR. Сейчас 1.SDR = 1.35 USD

***

№ 1.406

Дмитрий Сенниченко: как разворовать остатки Украины

ЧАСТЬ 1

Дмитрий Сенниченко

2020-08-05

Сергей Варис, для Skelet.info

Едва заняв пост главы Фонда госимущества, Дмитрий Сенниченко сразу продемонстрировал себя опытным «схемщиком». И не только потому, что он окружен своими дружками-коррупционерами, которых он сажает «смотрящими» за самыми лакомыми кусками госимущества.

Сенниченко известен ещё и как член соросовской команды топ-менеджеров, прозванных в народе «соросятами» — по квоте которых он и получил свою должность.

Хотя они пытаются позиционировать себя как продвинутых профессионалов «прозрачного рынка», на самом деле многие из них замазаны в схемах и коррупции не меньше украинских олигархов.

Ведь их создатель Джордж Сорос поднялся именно на том, что освоил методы ловли рыбы в мутной воде: чем больше в стране хаоса и проблем, тем больше выгоды он извлекал из своих схем и афер.

А затем Сорос сам научился мутить воду, создавать благоприятные для своего бизнеса условия. Для этого он использовал самых талантливых из своих учеников, расставляя их на ключевые посты в странах, так неосторожно доверившихся «Открытому обществу». Украина окучивалась ими давно, еще с 90-х, но то была лишь подготовка, а вот массовое внедрение «соросят» в госструктуры Украины началось сразу после второго Майдана, и еще более активно развернулось в 2019-м году…

1. Дмитрий Сенниченко и дружная соросовская семья

Сенниченко Дмитрий Владимирович родился 8 декабря 1973 года в Киеве, в интеллигентной советской семье. Его отец, Владимир Александрович, работал инженером-строителем, а мама, Наталья Викторовна, преподавателем. Подробная информация об их жизни в то время отсутствует, поскольку Дмитрий Сенниченко не любит рассказывать «лишнее» о своём прошлом, да и вообще о его родителях известно крайне мало.

> Пожалуй, лишь то, что на свою маму он записал две свои фирмы: ООО «Азия Парк девелогимент» (ЕГРПОУ 34710805) и «Паркридж девелопмент Украина» (35893788). Последняя уже прекратила свою деятельность, но продолжает работать её «сестра-близнец» (или клон) «Паркридж девелопмент Украина 2» (35647991), записная на самого Дмитрия Сенниченко. Помимо этого, он является владельцем ООО «Ритейл 1» (35624712), название которого намекает на то, что есть еще фирмы с подобным названием (возможно, тоже клоны).

В его биографии указано, что **в 1997 году Дмитрий Сенниченко окончил Институт международных отношений при КНУ – очевидно, факультет международной экономики, поскольку в дальнейшем он работал исключительно в экономической сфере**.

Когда именно Дмитрий Сенниченко привлек внимание соросовских «вербовщиков», неизвестно – возможно еще в ИМО, поскольку этот вуз находился под опекой фондов Сороса с начала 90-х. А в 2001-м он получил степень магистра бизнес-администрирования в Международном институте

менеджмента – открытом в 1989 году одним из самых первых представителей Сороса в Украине Богданом ***Гаврилишиным*** (он же руководил украинским филиалом Фонда Сороса «Возрождение»).

Джордж Сорос (слева) и Богдан Гаврилишин (справа)

Дмитрий Сенниченко утверждает, что его первое место работы было в МИДе, но не делиться подробностями.

Подробное изучение его «жития» открывает нам, что еще будучи студентом, в 1996-97 г.г. он работал менеджером в представительстве японской корпорации «Сумитомо». В Украине у неё было два представительства: в Киеве и в Кривом Роге, а её криворожским партнером являлось ЗАО «Комитек» (13426195), созданное еще в 1991 году и закрытое в 2008-м, но давшее начало одноименному холдингу.

Учредители «Комитек» Наталья и Олег Бушук сначала занимались экспортом металлов (металлургия одно из нападений работы «Сумимото»), а затем импортом техники и оборудования для горнодобывающей промышленности (Криворожского и других ГОК) и строительства. В 2003-м году «Сумимото» и «Комитек» создали ДП «Сумитек Украина» (32524901).

Примечательно, что потом Олег Бушук и его родичи стали компаньонами семьи Сенниченко по фирме «Паркридж девелопмент Украина». А, как мы теперь видим, их связь прослеживается до 1996 года, когда студент Дмитрий Сенниченко получил место менеджера в представительстве «Сумимото». Не Бушук ли его туда пристроил?

Любопытно, что давая в июле 2020 года *интервью «Экономической правде»*,

> Сенниченко неожиданно публично соврал. С нервными нотками в голосе, он заявил, что не знает ни Олега Бушука, ни двух других соучредителей «Паркридж девелопмент Украина» — Александра Глушко и Галину Шепелеву, чья доля потом была переписана на маму Сенниченко.
>
> Мол, был очень занят, «работал на английских инвесторов» (головную фирму «Parkridge Holdings», еще одну соросовскую контору), а кто был его компаньонами, он понятия не имел!

Зачем же так неумело врать?

Очевидно, у Сенниченко есть некая очень веская причина скрывать свою связь с семьей Олега Бушука. Возможно, что-то он успел «намутить» и с Глушко, который являлся помощником скандального нардепа Николая Дмитрука. А вот его «отречение» от Галины Шепелевой совершенно понятно: ведь она является супругой скандального ***Александра Шепелева***, да и сама ***обвинялась в расхищении*** средств «Родовид-банка».

Таким образом, возникает вопрос о причастности «Паркридж девелопмент Украина» и лично Сенниченко к аферам в «Родовид-банке». Может быть, именно вследствие этого данную фирму и решили прикрыть, чтобы замести следы?

Галина Шепелева

В МИДе Сенниченко практиковался недолго, и уже к концу того же 1997 года он перешел работать в Нацбанк Украины (НБУ), старшим экономистом Департамента международных связей – где его начальником был Олег ***Рыбачук***.

А Рыбачук, по данным *Skelet.info*, в то время был очень важным связующим звеном между НБУ и западными финансовыми структурами, причем не только по работе, но и вообще: у него в друзьях было работники западных посольств и представители западных корпораций (в том числе Катерина Чумаченко, «смотрящая» от американцев супруга Виктора Ющенко), с которыми он занимался не только бизнесом, но и большой политикой. СМИ сообщали, что это Рыбачук свел Ющенко с его будущей американской женой, и что это Рыбачук предложил на роль будущего прозападного президента Украины именно Виктора Андреевича.

Олег Рыбачук

Был ли юный «соросенок» Сенниченко сразу представлен Рыбачуку в качестве нового пажа, или же потом привлек его внимание своим усердием, пока не выяснено.

Задачами Сенниченко в НБУ были внедрение проекта «Кредит МБРР на реструктуризацию финансового сектора» и участие в рабочей группе по вопросам принятия Украины в ГАТТ/ВТО. А в начале 2000 года Рыбачук забрал Сенниченко с собою в Кабмин, где тот получил место советника при Канцелярии премьер-министра. Что же он советовал? «В 2000 году я работал в офисе тогдашнего премьера, и мы приложили много усилий, чтобы американские компании зашли на рынок облэнерго», — признался потом Сенниченко.

Но продать облэнерго американцам они не успели, поскольку в мае 2001-го Ющенко был отправлен в отставку, а с ним ушел и Рыбачук, ставший вице-президентом «Черноморского банка торговли и развития».

В октябре 2001-го Рыбачук снова забрал к себе Дмитрия Сенниченко, дав ему в банке должность заместителя директора одного из департаментов.

А когда в 2002-м году Рыбачук был избран нардепом по списку «Нашей Украины», то он перевел Сенниченко в Верховную Раду — советником Комитета по банковскому и финансовому сектору.

Тут уже совершенно понятно, что Сенниченко либо стал для Рыбачука доверенным человеком, либо его постоянно приставляло к нему закулисное «соросовское лобби» — хотя одно другому не мешало.

В разгар первого Майдана Сенниченко был устроен главой бюро «Немецкой ассоциация международного сотрудничества» (GIZ) в Украине, проработав там до 2006 года.

Официально он «организовывал правительственные консультативные программы Германии по регуляторным и законодательным реформам в Украине в координации с ВБ/IFC, CIDA, ПРООН, DFID, USAID». Но что стояло за этой строкой в его биографии? Распределение западных грантов, создание и поддержка консорциумов (через которые тогда практически приватизировали немало предприятий, в том числе в коммунальной сфере и энергетике), создание механизма внешнего контроля и управления Украиной. Его работу курировал Рыбачук, в 2005-м году ставший госсекретарем (главой Секретариата президента) и вице-премьером по вопросам европейской интеграции.

Кстати, американское агентство USAID вместе с Соросом являлось создателем фонда «Евразия», с которым была связана карьера Леси Борисовны ***Чмиль*** – супруги Дмитрия ***Сенниченко***. Таким образом, у них сложилась дружная соросовская семья!

Леся Чмиль

Но в 2006-м, после создания коалиционного правительства Януковича-***Азарова***, Рыбачук потерял свои должности, «упал» до штатного, а потом

внештатного советника Ющенко, потом вообще выпав из украинской политики.

А вместе с ним свою более чем хлебную должность потерял и Сенниченко.

Впрочем, ему удалось быстро пристроиться через свои «соросятские» связи: он стал директором украинского представительства «Parkridge Holdings», зарегистрированной в Британии девелоперской компании, проработав там 4 года.

> Именно в это время Сенниченко и создал со своими старыми знакомыми вышеупомянутые фирмы.

Но в итоге его, можно сказать, постиг крах – о котором Сенниченко так старательно умалчивает, что даже не пытался списать его на кризис 2008-2009 г.г., он вообще предпочитает не вспоминать то время. Почему, не из-за «родовидских» ли афер?

После этого таинственного краха в биографии Сенниченко зияет годовой пробел.

Впрочем, известно, что на местных выборах 2010 года он был избран депутатом Обуховского горсовета от партии «Совесть Украины» (да, это смешно). В графе занятость у него стояло «директор Паркридж девелопмент Украина».

И лишь в октябре 2011 года Сенниченко получил место директора по проектам в компании «Eastgate Development», которая сама осталась только проектом.

Её создали харьковский олигарх Александр ***Фельдман*** и его компаньон, будущий киевский губернатор и будущий министр развития территорий ***Алексей Чернышев***.

Задачей «Eastgate Development» был поиск инвесторов, готовых вложиться в строительство в Харькове ***двух больших ТРЦ***.

> Эта затея тоже обернулась крахом, в немалой степени потому, что была слишком уж похожа на очередную строительную аферу. Тем не менее, Сенниченко привил ***Чернышеву*** и ***Фельдману*** интерес к такому вот привлечению инвестиций (поиску богатых лохов) во всякие грандиозные строительные проекты.

Андрей Егоров

В 2013-м году Чернышев забросил «Eastgate Development» и перебрался в Киев, развивать новые прожекты, а Сенниченко нашел себе место директора по развитию в украинском представительстве американской «Jones Lang LaSalle», осуществляющей риэлтовские услуги в сфере недвижимости и консалтинговые в сфере гостиничного бизнеса. На этой должности он встретил второй Майдан, однако это событие ничего не изменило в жизни Сенниченко – возможно, соросовская команда определила его в кадровый резерв или же репутация Сенниченко была «с душком» даже по их меркам.

Однако она пристроила во власть его супругу: осенью 2014 года главой Минэкономразвития стал выписанный из-за границы «соросенок» Айварас ***Абромавичус***, и вскоре он взял работавшую в соросовских фондах Лесю ***Чмиль*** к себе главой Департамента развития информационных технологий и электронного сервиса. Она проработала там до апреля 2016-го, пока вместе с правительством Яценюка не был отправлен в отставку и ***Абромавичус*** (он вернулся в сентябре 2019-го, сев в кресло директора «Укроборонпрома», тут же наполнив его набсовет «соросятами»).

Ну а Дмитрий Сенниченко до февраля 2016 года продолжил работать в «Jones Lang LaSalle».

Там он близко сошелся с руководителем группы консультационных услуг Андреем ***Егоровым*** – опытной «акулой» киевского рынка недвижимости, имеющим крайне скандальную репутацию. В 2019-м Сенниченко сделает его своим заместителем, и буквально сразу же ***Егоров*** ***«прославится» новыми коррупционными скандалами***. *См. Приложж. 1)*

2. Профессиональные мародеры

На государственную службу Дмитрий Сенниченко вернулся в сентябре 2016 года, сразу после того как новым директором «Укропочты» стал ***Игорь***

Смелянский — еще один «калиброванный соросенок», известный на всю страну благодаря своим мега-зарплатам.

Он и взял Сенниченко к себе на должность директора по управлению активами недвижимости и инфраструктуры, назначив ему тоже немалое жалование:

> за год тот получал более полутора миллиона гривен. Не так много, как его босс, но всё же в 20 раз больше средней зарплаты по стране…

У внедренных в госструктуры «соросят» много задач.

Среди них — лишение государства реальной власти, подчинение своим наблюдательным и общественным советам, низведение его роли до уровня зависимого немощного статиста, подписывающего долговые расписки.

А заодно **они осуществляют масштабное ограбление государства всеми возможными способами**:

> **— начисляют себе колоссальные зарплаты и премии из касс госпредприятий, участвуют в схемах, устраивают долговые пирамиды, подсовывают державе разорительные для неё сделки, распродают государственное имущество.**

Впрочем, они с таким же аппетитом доят и собственные соросовские фонды. Например, Леся Чмиль, вернувшись после увольнения из Минэкономразвития в фонд «Евразия» и заняв там пост заместителя директора, за 2017 год получила в нем 1,3 миллиона гривен зарплаты…

Сенниченко Дмитрий: как разворовать остатки Украины

ЧАСТЬ 2

2020-08-11

Активами «Укрпочты» Сенниченко управлял с сентября 2016 по октябрь 2018-го, и уже там продемонстрировал ту самую разницу между словом и делом, которая теперь характерна для него как для главы Фонда госимущества (ФГИ).

Дело в том, что Игорь Смелянский, а затем и его зам по активам Сенниченко, заявляли о намерении продать или сдать в аренду все неиспользуемые площади объектов «Укрпочты». А таковых они насчитали 220 тысяч квадратных метров! Причем, заявляя о намерении борьбы с коррупцией старых схем, они обещали запустить процедуру этой аренды по открытой

системе «ProZorro» — которая, кстати, является детищем соросовской команды. Помните, как её презентовали, как трубили о конце эпохи старых теневых тендерных схем? Но как оказалось, в этой яркой упаковке «соросята» просто подсунули Украине ***собственную схему***, которая вытеснила все прежние – и это ***становилось очевидно с*** каждый днем.

Точно так же призывавший продать и сдать в аренду все «лишние» площади «Укрпочты» Сенниченко поступил ровно наоборот:

> — за время его работы число договоров аренды уменьшилось на 32,5%, а площадь сданных в аренду помещений сократилась на 20,6%. По оценкам *Skelet.info*, это принесло государству убытки в размере 540,5 миллиона гривен!

Видимо, где-то в этом крылась причина его очередного увольнения: в октябре 2018-го Сенниченко как-то совершенно тихонько ушел из «Укрпочты» и сразу же получил пост генерального директора группы компаний DIM, контролируемой одиозными киевскими застройщиками ***Андреем и Александром Насиковскими***, фигурантами многих строительных скандалов и даже уголовных дел!

Одно из них – дело об избиении Татьяны Черновол.

И вот Сенниченко на целых полгода (до мая 2019-го) стал главным управляющим этих «строительных бандитов»! Таким образом, за связанные с DIM скандалы в этот период Сенниченко несет самую прямую ответственность.

Андрей и Александр Насиковские

3. Дорвались до корыта!

И вот, наконец, **после выборов 2019 года обратно во власть гурьбой хлынули «соросята», у которых в команде Зеленского появилась немалая квота на ключевые должности**.

И по этой квоте новым председателем Фонда госимущества был назначен Дмитрий Сенниченко. Конечно же, **квота квотой, но «соросят» много, почему же в ФГИ посадили именно Сенниченко?**

Журналисты много раз задавали этот вопрос, на который Сенниченко то не отвечал, то лгал и изворачивался.

Но многочисленные источники *Skelet.info* утверждают, что этому поспособствовал Игорь ***Тынный*** – старый друг семьи Сенниченко, который был их компаньоном по фирме «Нико и К» (ЕГРПОУ 24368443). Но почему-то Сенниченко упорно это отрицал: он утверждал, что давно знаком с Алексеем Гончаруком, с Богданом, с другими людьми из правительства и окружения Зеленского, которые могли пролоббировать его назначение — но он упорно не хотел, чтобы называлась фамилия Тынного. Почему?

Игорь Тынный

На новой должности Сенниченко стал привычно «заливать» о масштабной и прозрачной приватизации, о реформах, о привлечении специалистов и инвесторов. С этими бумажными планами он даже ездил выступать в Давос (а может просто для встречи с Соросом). Позже выяснилось, это была часть хитрого **плана Сенниченко:**

> **— наметить для приватизации и передать в управление ФГИ как можно больше предприятий, но не спешить их продавать.**

Одних только слов для создания себе имиджа честного профессионала была мало, а этот имидж требовался Сенниченко как ширма для собственного «маленького бизнеса». И тогда он решил эффектно себя проявить, благо подходящих случаев было немало.

В компетенцию главы ФГИ входит назначение руководителей или временных управляющих предприятий, намеченных к приватизации.

Во все времена это было очень хороший источник «дополнительного заработка», поскольку за такими назначениями выстраивались целые очереди просителей, многие из которых сами предлагали хорошие «откаты».

Так что Сенниченко был, как говорится, не первым.

Не был он и дураком, а потому хорошо понимал, что брать взятку у «чужих» опасно, к тому же у него были свои планы на Одесский припортовый завод (ОПЗ).

Поэтому, когда в конце 2019 году к нему обратились очередные «ходоки», желающие посадить в кресло директора ОПЗ своего человека, Сенниченко сдал их НАБУ и разыграть целую спецоперацию, о которой потом долго трубили в СМИ. Еще бы: с поличным задержали коррупционеров, предлагавших председателю ФГИ ***целых 5 миллионов долларов***!

Эта история тут же сделала Сенниченко образцом «честного госслужащего новой формации».

Но он на этом не остановился, а **еще раз продемонстрировал себя героем во время приватизации столичного отеля «Днепр»**.

> Как вы помните, вокруг его приватизации вначале едва не разыгрался скандал: ФГИ оценила здание всего в 80 миллионов гривен, и многие решили, что здание купить за бесценок какие-то аферисты. Поднялся шум, дело взял на контроль сам президент Зеленский.
>
> И тогда ФГИ провел чуть ли не показательный аукцион, толкнув «Днепр» за 1,1 миллиарда! Более того, было объявлено, что покупателя отеля стали «украинские айтишники», которые обещают создать в нем «большой киберспортивный проект», целую геймерскую Мекку.
>
> О да, у многих украинцев разыгралось воображение – а больше всех у Зеленского, испытывающего крайний восторг от любых проектов «диджитализации». Так что эта продажа принесла Сенниченко еще больше политических дивидендов, чем отказ от взятки в 5 миллионов.

Так была создана надежная ширма. А теперь давайте за неё заглянем.

Во-первых, даже приватизация гостиницы «Днепр» не обошлась без скандала.

Заявлялось, что её купил создатель киберкоманды NAVI Александр Кохановский «со своими партнерами», и вот после заключения сделки оказалось, что новый владелец гостиницы — это занимающееся недвижимостью ООО «Смартланд» Максима Терещука и Алексея Игунина, с уставным капиталом чуть более 11 миллионов гривен. То есть «Смартленд» у кого-то занимал деньги на свою покупку, и теперь должен кому-то больше миллиарда – а значит, скоро у отеля может появиться новый собственник.

Затем стало известно, что ***основателем «Смартленда»*** был эстонский бизнесмен Ванхапелто Петтери – большой любитель покера, до 2009 года владевший в Украине через «Olympic Entertainment Group AS» двумя десятками казино, и сильно расстроившийся из-за запрета тут игрового бизнеса. То есть теперь мы догадываемся, каким именно «киберспортом» собираются заняться в «Днепре» его новые владельцы (кстати, существует спортивный покер), и что это напрямую связано с намечающейся легализацией в Украине азартных игр. А как затем ***сообщили СМИ***, Петтери и «Смартленд» вообще связаны с российской ОПГ «Лужниковские», специализирующейся на азартных играх, и её интересы в Украине нынче лоббирует ***Борис Баум***, **нашедший контакты с окружением Зеленского.**

Не всё так чисто оказалось и с Одесским припортовым. Пользуясь тем, что история с пятимиллионной взяткой дала ему статус непогрешимости, Сенниченко устроил на ОПЗ собственные схемы, причем конкурс по отбору заказчика работ по переработке давальческого сырья там проводились вне системы «ProZorro». По всей видимости, для Сенниченко это куда выгоднее и надежнее, чем брать многомиллионные взятки из рук незнакомых просителей. Ну а результаты этих схем уже отразились на финансовом балансе предприятия:

Показники діяльності АТ "ОПЗ"

Показники	Од.вим.	4 квартал 2019 р.	2019 р.	1 квартал 2020 р.
Переплата/ заборгованість (-) по давальницькому контракту на кінець кварталу по бухобліку	млн.грн	8,4		-22,5
Обсяги виробництва давальницької продукції				
- аміак	тис.т.	132,4	215,6	140,9
- карбамід	тис.т.	202,1	324,6	213,8
Завантаження проектних потужностей				
- аміак	%	58,8	24,0	62,6
- карбамід	%	122,5	49,2	129,6
Чистий прибуток	млн.грн	-929,8		-1 509,5
Дебіторська заборгованість	млн.грн	492,5	492,7	492,2
Кредиторська заборгованість	млн.грн	**10 059,7**	10 355,8	**11 558,1**
Середньооблікова чисельність штатних працівників	осіб	2 616,0	2 574,0	2 696,0
Середня зарплата	тис. грн.	17,8	13,7	17,3
У квітні 2020 р. при плані надходжень від давальця у 107.9млн. Грн фактично надійшло 48.1 млн грн				

Еще один скандал грянул на харьковском предприятии «Электротяжмаш», где ситуация ***дошла до забастовки***.

Осенью 2019 года предприятие определили в приватизацию и передали на баланс ФГИ, а его новым директором назначили скандального Виктора Бусько — бывшего директора ПАО «Запорожогнеупор» (принадлежит ахметовскому «Метинвесту») и бывшего председателя Запорожской городской организации «Оппозиционного блока».

С треском проиграв выборы 2019 года в составе ***«Команды Буряка»***, Бусько сильно расстроился – но затем получил новое назначение в Харьков. На месте

«Бусечка» (по информации источников, это его ласковое прозвище в рядах ЛГБТ) тут же запустил несколько схем, доводя предприятия до разорения и оставив рабочих без зарплаты. И что же? Ему на помощь пришел Сенниченко, который уговорил премьера Шмыгаля выделить из бюджета сумму для погашения долгов «Электротяжмаша». И Бусько продолжил доить предприятие…

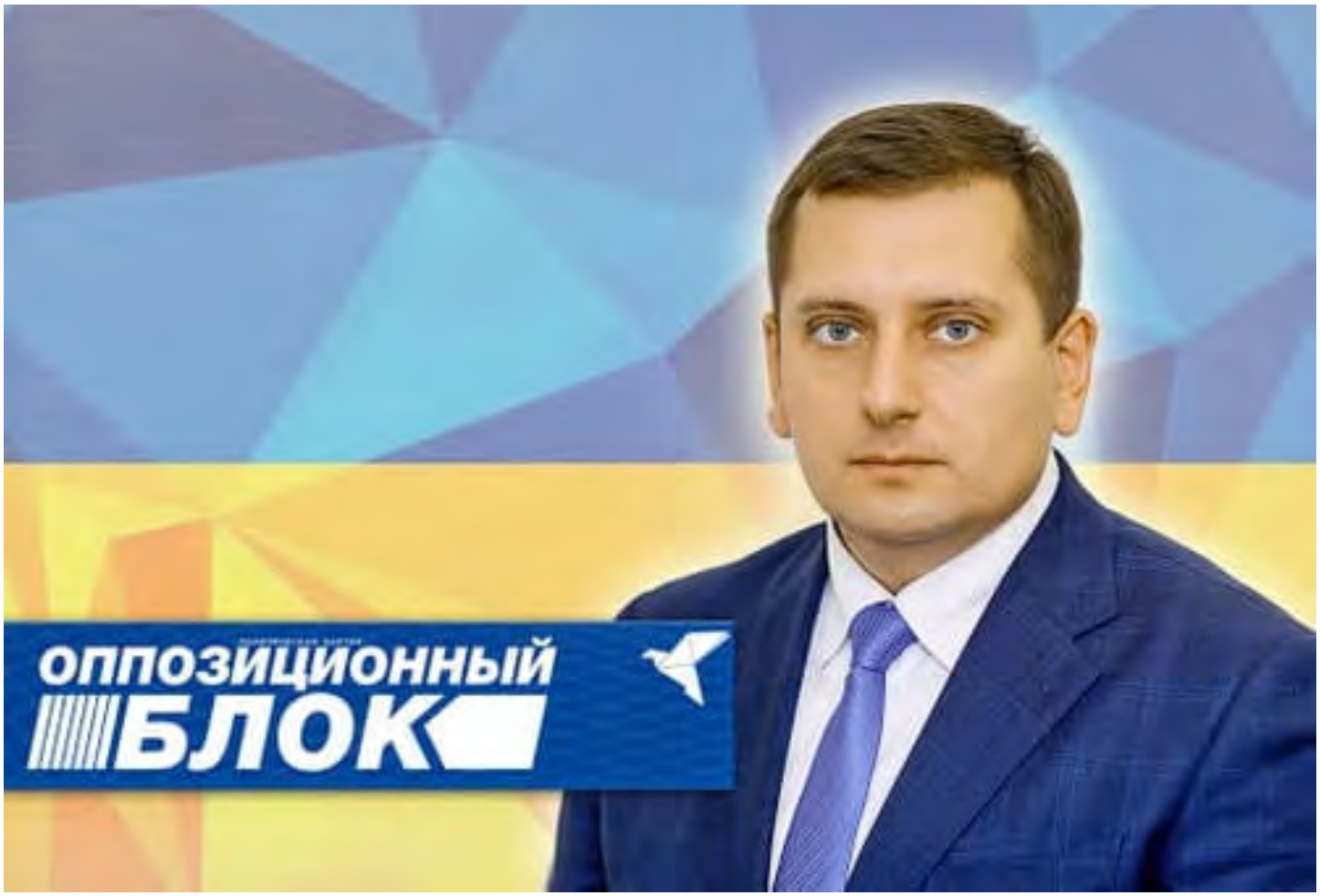

Виктор Бусько

Упомянутый нами ранее Андрей ***Егоров***, старый друг Сенниченко по «Jones Lang LaSalle» и назначенный заместителем председателя ФГИ, развернул с ***ободрения шефа схемы*** саботирующие работу системы «ProZorro».

Другим его замом стал одиозный Сергей ***Игнатовский***, бывший директор по юридической агрохолдинга «Мрия» — чей владелец ***Николай Гута обвинялся в мошенничестве*** в особо крупных размерах , кинув своих кредиторов на 760 миллионов евро.

А ещё раньше ***Игнатовский*** работал в юридическом отделе «Метинвеста»! Поэтому неудивительно, что Игнатовский фактически продолжает работать на ***Ахметова***, ***расставляя*** нужных ему людей на предприятия, управляемые ФГИ.

Например, того же Бусько на «Электротяжмаш» назначил Игнатовский – но с одобрения Сенниченко. Точно так же Сенниченко одобряет включение людей Ахметова в наблюдательные советы «Турбоатома» и «Центрэнерго».

Среди стратегических предприятий, которые Сенниченко не спешит пускать с молотка, есть «Объединенная горно-химическая компания» (ОГХК), контролирующая рудники титанового сырья.

Когда-то их контролировал ***Дмитрий Фирташ***, после 2014 года их у него отобрали «народнофронтовцы».

Сенниченко, без всякого конкурса, назначил руководить ОГКХ Михаила ***Макарова*** – чей отец в своё время был помощником ***Виктора Медведчука***. Тот потом самоустранился (слег в больничку) и отдал ОГКХ в распоряжение своих советников Питера Девиса и Татьяны Гогенко из компании «Glencore», имеющую весьма скандальную репутацию.

Питер Девис был назначен замом Макарова, и после его ухода стал и.о. руководителя ОГКХ. Однако прежний замдиректора предприятия Гладушко, не совсем законно уволенный ФГИ, подал в суд и попытался восстановиться. Сенниченко тут же преподнес это СМИ как рейдерский захват ОГКХ, который он типа не допустил. Таким образом, ОГКХ остался под контролем «Glencore», а Сенниченко добавил в своё портфолию еще и звание «борца с рейдерами».

А ещё есть 65-70% доли государства в «Харьковоблэнерго», «Запорожьеоблэнерго», «Черкассыоблэнерго», «Хмельницкоблэнерго» и «Николаевоблэнерго».

> Их тоже не спешат пускать с молотка, зато Сенниченко и его замы уже навтыкали в их наблюдательные советы своих людей.

Точнее, тех людей, за которых их попросили те, кто заинтересован в контроле над этими облэнерого: ***братья Суркисы***, Ринат Ахметов, ***Игорь Кононенко***, Александр Бабаков. Разумеется, они не перлись к руководству ФГИ с пятью миллионами в коробке, у них есть свои приемы достижения взаимовыгодных договоренностей.

***

Прилож. 1

Андрей Егоров и фонды его имущества

Андрей Егоров

2020-03-05

Как «фиктивное мясо» может повлечь за собой коррупционную схему на рынке недвижимости

После избавления от «площадок Яценко» украинцы немедленно столкнулись с другой уголовной реальностью – деятельностью замглавы Фонда госимущества ***Егорова***, с начала февраля 2020 завершить сделки с недвижимостью в Украине стало практически невозможно.

Проблема оказалась в оценке объектов, которые невозможно зарегистрировать на новой площадке Фонда госимущества Украины.

С 1 февраля принимать отчеты и определять реальную стоимость жилых и нежилых объектов необходимо через новую базу Фонда госимущества. Но база не работала! Впрочем, оказалось решить проблему можно через неких посредников за 3 тыс. грн.

Возник вопрос — а **кто же парализовал рынок недвижимости?**

Знающим людям далеко за ответом ходить не пришлось

> — очень быстро все ниточки сошлись на знатном риелторе, с конца прошлого года засевшего в кресло заместителя главы Фонда

госимущества Андрее Егорове, до этого занимавшего должность руководителя группы консультационных услуг украинского офиса международной консалтинговой компании в сфере недвижимости Jones Lang LaSalle (JLL).

Правила проведения сделок с имуществом изменились в конце 2016 года после того, как Верховная Рада внесла изменения в ст. 172 Налогового кодекса и обязала Фонд госимущества создать единую базу отчетов оценщиков, наполнять ее и контролировать правильность оценки. Депутаты боролись с занижением стоимости оценки, что прямо влияет на налоговые поступления.

Перед проведением сделки нужно уплатить 1% от цены квартиры (должна быть не менее оценочной) в Пенсионный фонд, 1% — госпошлину. Если собственник владеет квартирой или домом менее трех лет, то дополнительно придется заплатить пошлину в размере 5% и 1,5% — военный сбор.

Фонд госимущества решил привлечь на рынок частные компании и выдал ключи доступа к Единой базе оценки четырем игрокам

— Ви Ай Пи Департамент (обслуживает площадку Оценка. online), Профессиональная оценка (компания Про закупівлі), Экспресс Оценка (компания Акцепт онлайн) и Реестр оценка (информационно-консалтинговый центр АСБОУ). Ежегодно в Украине проводится примерно 500–700 тыс. сделок, что приносит собственникам площадок не менее 1 млрд грн. — очень сладкий кусок.

Все эти компании связывают с депутатом Антоном Яценко. Яценко ранее свою причастность к этим компаниям опровергал. Загрузить оценку в базу можно было за 1,8 тыс. грн, что вызывало протест среди риелторов. Претензии были и к качеству работы: некоторые объекты оценивались дороже, чем стоили реально и налогов участникам сделок приходилось платить больше.

О необходимости отказаться от посредников заговорили к концу прошлого 2019 года. Но ликвидировать площадки с первого раза не удалось. В Раде грянул скандал с так называемыми «площадками Яценко». Офис президента подозревал 11 депутатов партии Слуга народа в получении около $30 тыс. за то, чтобы не поддерживать профильный законопроект 2047д. Но после скандала документ все же приняли.

И с 1 февраля площадки-посредники уже не могут работать с оценкой и Фонд госимущества предложил альтернативную площадку. Но после решительного реформирования, с начала февраля эта площадка… прекратила принимать оценки, оставив доступ только нотариусам.

Сделки можно стало проводить только по тем оценкам, которые были загружены в базу до 31 января этого года. Поэтому продавцы и покупатели

«подвисли», сделки стали переноситься на более поздний срок. Люди стали терять время и деньги.

Но такие проблемы с сервисом Фонда естественно привели к вполне предсказуемым последствиям – на рынке тут же появились «решалы».

> Интернет запестрел объявлениями — «Предлагаем услуги оценщика, у которого есть ключи доступа к базе данных и за 3 тыс. грн он сможет сделать оценку. Оперативно и под ключ. Лучше воспользоваться его услугами, поскольку база заработает еще не скоро».

Идейным вдохновителем этого процесса и стал упомянутый уже замглавы Фонда госимущества Егоров – именно он саботировал работу ГП Прозорро. Продажи, которое занимается запуском базы ФГИУ. По словам людей, знакомых с ситуацией, на столе Егорова скопилась стопка корреспонденции, посвященной путям оперативного решения проблемы. Но все инициативы мудрый руководитель тормозил, апеллируя к тому, что необходимо заказывать разработку отдельной базы данных, которая… ориентировочно должна появиться во второй половине года.

С другой же стороны — упомянутые посредники в Интернете. Любопытно, что для организации столь быстрого оповещения рынка об «новых услугах» Егоров не побрезговал воспользоваться услугами… изгнанного Яценко, на базе площадок которого и начали было стричь оказавшихся в тупике украинцев.

Впрочем, после очередного скандала и обращений оценщиков в НАБУ и СБУ, к концу февраля сделки на рынке недвижимости возобновились. Но – база данных фонда госимущества, куда вносится информация об оценке активов работает нестабильно, а правильность отчетов оценщиков никто не проверяет.

Такой вот образовался любопытный тандем «транспарентности» нового лица и опыта в махинациях бывалого.

Впрочем, **самому Егорову учиться мутным делам тоже не приходится — навыки есть и собственные**.

> Дело в том, что он является бенефициаром такого себе ЧП «Генезис Груп» (код 33739582). Которое, кроме своего прямого профиля деятельности (недвижимости) не брезговало заниматься и другими видами деятельности. А именно — фиктивным предпринимательством, способствуя конвертационным центрам и уклонению от уплаты налогов в особо крупных размерах.

Поэтому этот «Генезис» и стал в 2017 году фигурантом уголовного дела (ЕРДР №32017100090000026 от 29.03.2017) по ч.5 ст.27 и ч.3 ст.212 УК Украины. Правоохранителей тогда очень удивило зачем риелторам закупать

говядину, баранину, свинину и прочие виды мяса в количествах, явно превышающих нужды офисных работников для угощений на пикниках.

И после обысков и изъятий документации сметливый собственник и благопристойный риелтор Егоров кинулся ликвидировать свой наследивший «Генезис», а сам переместился на совершенно другое поле деятельности — уже в государственных масштабах.

Предполагаю, учитывая историю нашего героя, уже вопрос компетентных органов исследовать возможные связи Андрея Егорова с Антоном Яценко ещё и в «мясных делах». Потому что, если оные подтвердятся — история с «ликвидацией» площадок Яценко и неполадками в работе подконтрольной Егорову базы Фонда госимущества обретает очевидно коррупционный подтекст.

***

№ 1.407

Олександр Ткаченко: В "хороших росіян" не вірю, але є корисні, які засуджують Путіна

Міністр культури та інформаційної політики Олександр Ткаченко

2023-03-22

РОСТИСЛАВ ШАПРАВСЬКИЙ

МІЛАН ЛЄЛІЧ

Інтерв’ю РБК-Україна з міністром культури та інформаційної політики Олександром Ткаченком – про російську пропаганду, протидію фейкам Кремля, телемарафон "Єдині новини", вплив телеграм-каналів, ситуацію з орендою Києво-Печерської лаври, а також про "корисних росіян" та демонтаж "імперських" пам’ятників.

Протягом останніх кількох тижнів Міністерство культури та інформаційної політики опинилось у центрі кількох гучних історій. Зокрема, стендапер Андрій ***Щегель***, отримавши "лист сприяння" від Мінкульту, виїхав до Туреччини і вирішив там залишитись, ще й зневажливо відгукнувшись про тих, хто зараз захищає Україну на фронті. Як наслідок, МКІП вирішило зробити більш жорсткими правила виїзду для артистів-чоловіків – це в свою чергу, викликало невдоволення у частини культурного середовища.

Паралельно триває історія з виселенням з Києво-Печерської лаври УПЦ Московського патріархату. Комісія Мінкульту зараз проводить інвентаризацію лаврських культурних цінностей, представники УПЦ МП обурюються, публікують звернення до президента і потроху збирають речі. Кульмінацією має стати 29 березня, коли перестане діяти договір про оренду лаври. Як сказав в інтерв'ю РБК-Україна голова Мінкульту Олександр Ткаченко, чернече життя в Києво-Печерській лаврі має продовжитись, але в який спосіб – "побачимо найближчим часом".

Інша резонансна історія не має безпосереднього стосунку до МКІП, але безумовно стосується інформаційної політики України у воєнний час як такої. Комбат 46-ї бригади "Купол" в інтерв'ю The Washington Post розкритикував рівень підготовки поповнення на фронті – за що його перевели на нижчу посаду. Міністр Ткаченко визнає, що дискусії про те, що можна, а що не можна говорити у час війни, тривають постійно.

***

– Почнемо з ідеї про "інформаційний Рамштайн". Його мета, як ви пояснювали, полягає в протидії російській пропаганді, координації зусиль з нашими союзниками та партнерами щодо спростування фейків Кремля. Власне, а хто і як ці фейки має спростовувати?

– Це не просто боротьба з фейками Кремля. Для цього вже існують інституції в Європі та США. У нас також є ***Центр стратегічних комунікацій***, який постійно займається спростуванням фейків і поясненням, що насправді відбувається, з доказами і фактами.

Мова йде про більш широку платформу. На інформаційному фронті від початку повномасштабної війни цивілізований світ і Україна вигравали. Згодом стало зрозуміло, що Росія змінює свою тактику, починає

використовувати вже непрямі офлайнові історії, зокрема й через те, що російські канали забороняють в Європі. **Росіяни починають використовувати наративи так званих "корисних ідіотів", соціальні мережі та інші способи розповсюдження своїх конспірологічних та інших історій.**

І тут потрібно переходити в проактивну позицію, в першу чергу – країнам Європи та Північної Америки, щоб мати спільну точку зору і позицію на те, яким чином боротися з російською пропагандою на різних майданчиках.

Крім того,

> — треба відповісти, **яким чином криміналізувати статті проти російських пропагандистів**, як координувати дії стосовно того, щоб бути проактивними, а не в захисній позиції.

Соціологічні опитування показують, що прихильників так званих конспірологічних теорій, які родом з Росії, в тій же Німеччині стає більше.

Існує безперечно успішний військовий "Рамштайн".

І оскільки ця війна гібридна, то на інформаційному фронті потрібна така ж координація. Ми спілкувалися з багатьма нашими колегами-міністрами в Європі і врешті-решт дійшли висновку, що найбільш ефективним буде майданчик в Брюсселі на базі Європейської комісії.

Зараз ми ведемо перемовини з командою Вери ***Юрової***, віце-президентки ЄК, яка відповідає за цей сектор, щоб спочатку зібрати зустріч експертів. Найближчим часом, думаю, вона буде. На цій зустрічі, власне, й треба підготувати більш ширше коло тих заінтересованих учасників, які опрацюють ту ***адженду***, яку ми запропонували багатьом нашим колегам в Європі і США.

– Ви говорите про координацію зусиль. Чи можуть західні ЗМІ бути до цього залучені?

– Координацію варто робити на рівні експертів і професіоналів, які працюють в центрах стратегічних комунікації і протидії дезінформації. В моєму ідеалі це означає створення постійного центру, який працює 24/7 та може надавати інформацію ЗМІ.

– Публікуючи на своїх ресурсах чи сторінках у соцмережах?

– Попереджаючи, умовно кажучи, в проактивному режимі знаходячись. Крім приватних ЗМІ, існують державні інформаційні агенції – DPA в Німеччині, AFP у Франції. Варіанти співпраці з державними агенціями також не виключені.

– Часто з'являється інформація з посиланням на джерела чи просто на якийсь загальний досвід журналіста чи колумніста про те, що на Заході

"втома від України"; про те, що між керівництвом України та західних країн є якісь "тріщини"; про те, що все Росію все одно не перемогти і треба "шукати компроміси". Це не класичний фейк, але він все одно нам шкодить. Що з цим робити?

– **Частиною такої роботи можуть бути розслідування**, в тому числі щодо так званих відвертих чи напіввідвертих прихильників Кремля в цих країнах.

Подібне розслідування, наприклад, нещодавно проводилося в Німеччині стосовно місцевого відділення "Россотрудничества", де було розказано про те, що його керівництво (це так би мовити будинки культури Росії, розкидані по всіх столицях Європи) є співробітниками ГРУ, тобто розвідники. І фактично після цього було розслідування, куди гілки співпраці "Россотрудничества" у Німеччині ведуть. Дуже корисна річ.

Нещодавно в Польщі також викрили агентуру, яка займалася фактично шпигунством на користь Росії.

Тобто **і розслідування є частиною цієї роботи**.

– А якщо говорити не про таких очевидних агентів? Людей, які не є якимось чином афілійовані з країною-агресором, але все одно просувають певні наративи.

– Саме для цього **потрібні дискусійні майданчики**. Це зустрічі, дискусії, які можуть відбуватися в публічному полі. Різних цивілізованих способів досить багато.

– Є резонансна історія щодо інтерв'ю українського військового Анатолія *"Купола"* The Washington Post, в якому комбат 46-ї бригади говорив речі, які, скажімо так, не відповідають офіційній позиції українського Генштабу та Міністерства оборони. Військового після цього, до речі, понизили на посаді. *Чому ця ситуація взагалі виникла?* Це якийсь комунікаційний провал, що людина давала інтерв'ю, яке, можливо, не мала давати? Чи те, що воно вийшло у такому вигляді без погодження?

– **Ким воно було погоджене? От це питання. У нас воєнний стан, у всіх ЗМІ теоретично мали б працювати цензори.**

Подібним чином це має працювати і з військовими, які знаходяться на полі бою. Я розумію, що періодично є різні емоційні реакції на ті чи інші події. Але **потрібно зважати на речі, які можуть зашкодити нашим ЗСУ і нашій війні з ворогом**.

Скажу відверто, **у нас не без дискусій з тими, хто відповідає за комунікацію військових**.

Є справедливі зауваження журналістів стосовно характеру доступу до подій на війні. І умовно кажучи, про рамки, про що ми можемо говорити і про що говорити не варто.

Дискусія йде перманентно.

– Ви загалом як міністр згодні з тим, що в нинішніх умовах західні медіа часто опиняються в привілейованому стані порівняно з українськими в плані доступу до спікерів та інформації?

– Був такий момент, наприклад, під час звільнення Херсона.

Коли наші ЗМІ стояли на лінії перетину, їм не дозволялося перейти, а в цей час вони спостерігали в телефоні репортажі західних телеканалів.

Це було приводом для серйозних розмов, щоб такого більше не траплялося в подальшому.

Наскільки я знаю, **зараз скориговані підходи щодо цього питання, не обмежуючи жодне західне ЗМІ, але надаючи рівний доступ українським.**

– Щодо доступу до спікерів. Чи немає у вас враження, що набагато охочіше представники військово-політичного керівництва спілкуються з нашими західними колегами?

– Останнім часом неозброєним оком видно, що офіційні спікери від МОУ почали активно працювати з українськими ЗМІ, вони є в постійному доступі і говорять корисну інформацію.

Стосовно появи вищих керівників я не можу зауважити, що вони частіше з'являються у західних ЗМІ. Але вони повинні там з'являтися, тому що це майданчики наших союзників. І це певною мірою зрозуміло.

– Здається, інтерв'ю головнокомандувача українським ЗМІ не було за час війни. Американські ж ЗМІ мають такі привілеї. Але питання про інше. *Чи є координація вашого міністерства з Міноборони та Генштабом щодо інформаційної політики під час війни?* Давайте на прикладі того самого інтерв'ю The Washington Post. *Хто і як має давати дозвіл, як погоджувати, що ми пропускаємо, а що не пропускаємо?*

– **Це процедура Міноборони,** яка **має бути затверджена** стосовно цих питань.

І очевидно, що **військові мають про неї знати**.

Стосовно координації якихось важливих подій, то така координація відбувається, ми обмінюємося інформацією.

Принаймні ми точно маємо знати, що насправді відбувається, щоб розуміти, як в подальшому працювати з публічною інформацією.

Але **сказати так, що у нас є єдиний центр інформаційної політики для представників влади, то ні**.

У нас же демократична держава.

– Росія витрачає мільярди на пропаганду у світі. У нас є наш мовник Freedom. ***Наскільки ми ще програємо росіянам в ефективності мовлення в інших країнах?***

– Одна з причин інформаційного "Рамштайну" – окреме питання, яке підтримують наші колеги в Європі і Північній Америці, – це **протидія російській пропаганді на глобальному Півдні**. Якщо в країнах Європи російські офлайн ЗМІ забороняють, то Russia Today досі є одним з найбільш популярних джерел інформації в Азії, Африці та Латинській Америці.

І **це окремий трек, з яким потрібно працювати**.

Безперечно, тут зусилля країн Європи та Північної Америки конче потрібні. У них є мовники, які ведуть мовлення арабською, іспанською та французькою мовами, і це великі мовники.

> Без такої координації ми точно не обійдемося. Наших ресурсів не вистачить, щоб організувати "Аль-Джазіру".
>
> Тому **ми маємо бути креативними**.

Щодо російськомовного Freedom, у нього мільярди переглядів на

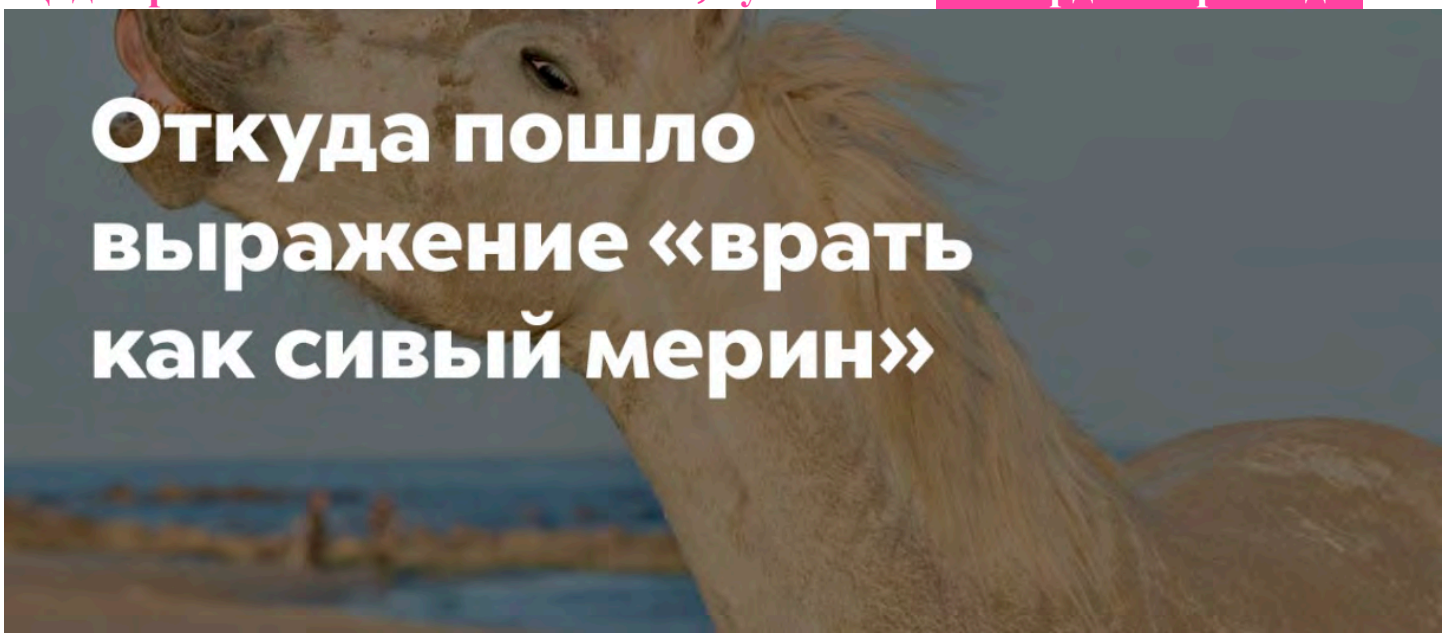

YouTube за рік.

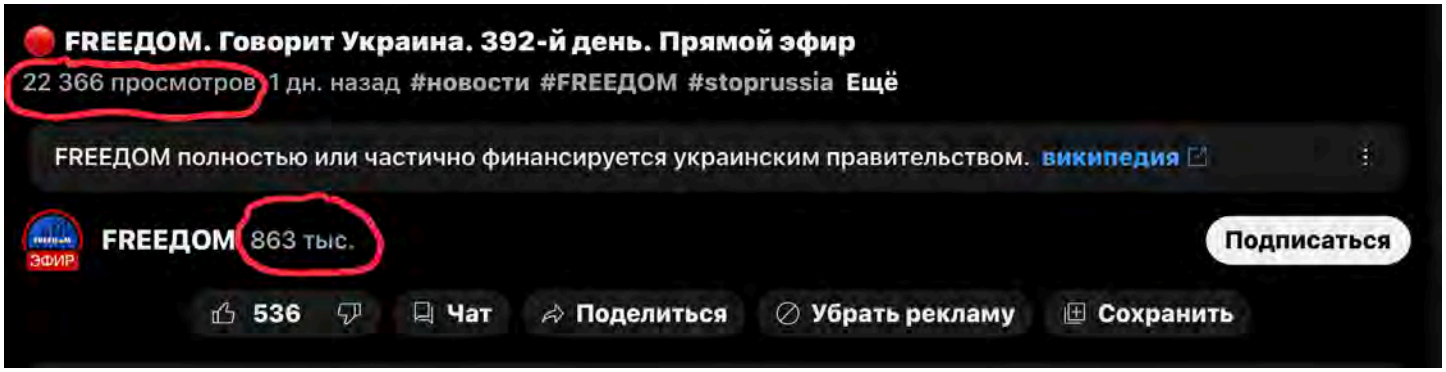

Він певною мірою досягає своєї мети, тобто достукується до російськомовної аудиторії. Більшість переглядів якраз в Росії, Казахстані, країнах Балтії чи серед російськомовного населення, яке знаходиться в Європі.

Зараз відпрацьовуємо онлайн посилення версії англійською мовою.

– На YouTube-сторінці Freedom онлайн конкретно зараз, у суботу зранку, дивилися 1.200 людей. Є відео за останню добу, де перегляди коливаються близько кількох тисяч. Цього достатньо?

– Можемо надати вам інформацію, яку ми маємо від Freedom і самі її перевіряли. Вона трохи відрізняється від того, що ви бачили.

– Це стосується не лише YouTube, а й інших якихось каналів мовлення?

– YouTube в першу чергу. Вони ж мовлять і на супутнику, але калькуляцію по переглядах ведуть по YouTube.

– Щодо цифр та рейтингів телемарафону "Єдиних новин", від якого до кінця війни, здається, влада відмовлятися не планує. У лютому "Київстар" проводив дослідження, згідно з яким популярність марафону дещо падає – зараз частка десь в районі 13-14%, торік було більше. В цілому є відчуття, що *інтерес до марафону знижується*, зокрема, через те, що формати не змінюються? Що глядачам все приїлось – переважно одні й ті самі експерти, які говорять плюс-мінус одні й ті самі речі.

– Цифри – річ, з якою важко дискутувати. Марафон тримається десь на 13-15% постійних переглядів, це його частка. Але це лише в телебаченні. Крім того, на додачу ще є OTT-платформа, є охоплення, яке дає єдиний марафон в діджиталі, коли йде цитування.

Ми не можемо говорити про те, що його перестають дивитися. Але в цілому перегляд телебачення падає. І, безперечно, у порівнянні з першими 2-3 місяцями війни, коли всі дивилися марафон, люди починають шукати інші можливості – подивитися або кіно, або ще щось, щоб відволіктися від війни. Попри це цифри по охопленню стабільні.

Стосовно довіри, то всі соціологічні опитування, які проводять НСТУ завдяки нашим західним партнерам, говорять про те, що рівень не просто не падає, а

досить високий. **Я взагалі не пам'ятаю такого рівня – 75% довіри, які має марафон**.

Люди, які кажуть, що його дивляться постійно – 45%. А десь ще 45% кажуть, що дивляться впродовж тижня кілька разів. Так само вони дивляться його в гаджетах.

Тому **я не бачу втоми від телемарафону**, я бачу, що всі ми втомлюємося, але тим не менше інформаційний фронт тримати потрібно.

Марафон видозмінюється, там з'являються нові рубрики, зараз з'явилися тижневики – ТСН.Тиждень і ICTV.Тиждень. Буквально днями проводили зустріч з колегами, **щоб розуміти**, яким чином можна дещо змінити в марафоні так, **щоб глядач більш зрозуміло очікував** ті чи інші події.

Яким чином зробити більш оперативними новини, в тому числі з фронту, щоб **підтримувати зацікавленість у марафоні**.

– *Про очікування та про оперативність.* Пам'ятаю був такий момент – масований обстріл, усі сиділи в телеграм-каналах, шукали новини, тоді як на марафоні показували інтерв'ю з одним релігійним діячем.

– **Вже цього не буде.** Марафон – це жива історія. Є нічні чергування, якщо щось трапляється, відповідно, нічні зміни починають працювати.

– У рамках урізноманітнення марафону говорилося про можливі запуски ток-шоу, не на політичну тематику, як раніше було, а принаймні на соціальну. Щось таке може бути запущено? Ви обговорюєте з редакціями?

– **Ми обговорювали** різні варіанти, різні ідеї. Оскільки **це шість різних редакцій, у кожного різні точки зору**.

Але знову ж таки з огляду на цифри зрозуміло, що **це в першу чергу канал новин**, де, безперечно, можуть бути документальні проекти, але навряд чи якісь постійні формати, які не характерні для каналу новин.

– Ми розуміли важливість марафону та його ефективність в перші тижні вторгнення. Коли ворог йшов з різних боків, новин було 24/7, редакції, звісно, самі б не впоралися. А *чи є необхідність зараз у такому форматі*, передаючи один одному ефір?

– **Ми маємо охоплення найбільше в країні з точки зору того, що робить марафон. Ми маємо найкращі команди новин, які працюють в марафоні.**

Війна закінчилася? Звісно, ні. Ми не знаємо про події, які чекатимуть на нас завтра. Я буду першою щасливою людиною, коли марафон новин припинить мовлення.

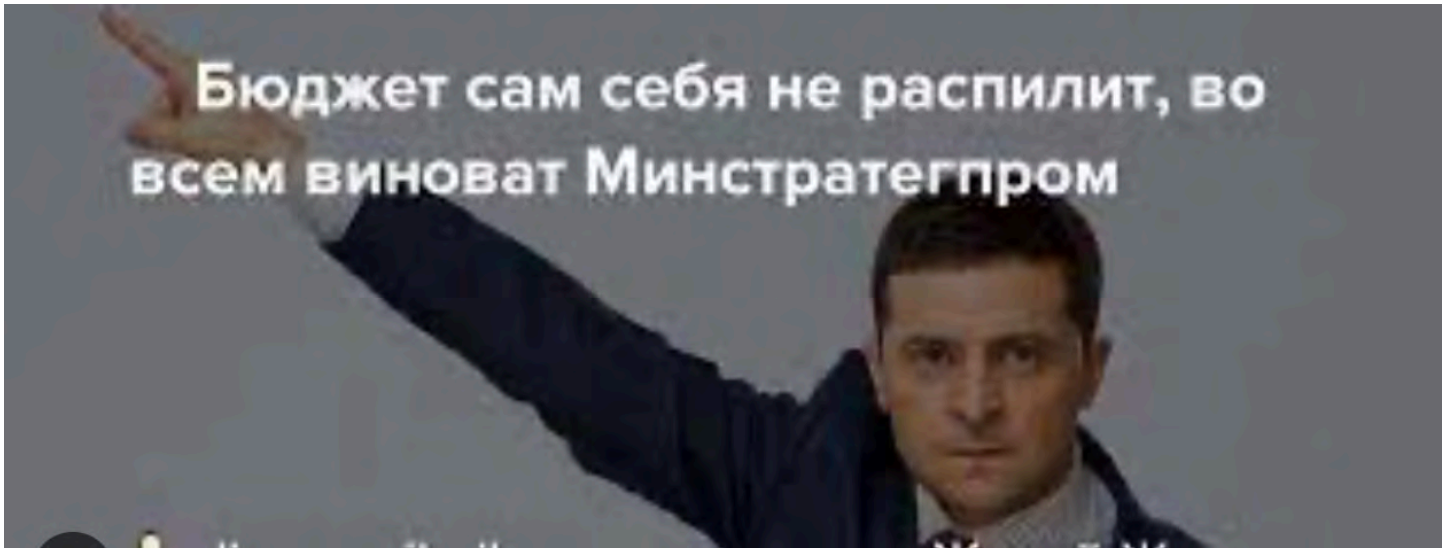

Це навантаження з одного боку. З іншого боку – перехід до природного стану речей був би зрозумілий.

Але ці канали, які беруть участь в марафоні, це ж не новинні канали. Вони кожен по-своєму не можуть постійно генерувати таку кількість новинного матеріалу, яку вони роблять об'єднаними зусиллями, фактично передаючи естафетну паличку один одному. Це теж варто брати до уваги.

– До речі, "1+1" та ICTV створили паралельні розважальні ефіри, без новин. Це свідчить, з одного боку, про те, що глядачу це потрібно. І, мабуть, суто з комерційної точки зору…

– Це свідчить про те, що їм потрібні гроші.

– Канали, які в марафоні новин, отримують від держави якісь дотації або гранти?

– **Певна підтримка найближчим часом буде.** Ви це побачите в публічному просторі.

– Це буде за рахунок державного бюджету?

– Так, але навіть ці кошти не покриють каналам витрати на виробництво новин та утримання редакцій.

– Канали працюють і працюватимуть в мінус?

– **Так.**

– Є теми та спікери, які небажані для марафону?

– **Ні. Редакції вирішують самі, кого запрошувати в ефір.** Єдине, що вони обмінюються інформацією, щоб не було повторів.

І такий приклад. Кореспондент одного з каналів працює зараз в Гаазі, а у інших каналів там немає журналістів Але вони діляться інформацією,

відповідно, цей кореспондент відпрацьовує для інших телеканалів, слот яких зараз знаходиться в ефірі. Це також є доброю ознакою для марафону.

– Стоп-листів щодо гостей немає?

– **Ні, такого точно немає**.

– В інтерв'ю Яніні Соколовій у вас була дискусія щодо того, чи варто додавати нові канали в марафон, начебто ж є охочі.

– Це була не дискусія, а точка зору Яніни. Я ж не думаю, що нові канали з'являться у марафоні. Зараз вже складно щось видозмінювати. Це ж конструкція, яка склалася за час війни, це шість каналів, які змінюють один одного. Додавання одного чи іншого призводить до повної зміни всього характеру цих шести каналів. Цю конструкцію вже важко буде змінити.

– На початку розмови ви сказали, що в цілому цікавість до телебачення знижується. Люди хочуть отримувати інформацію швидко в месенджерах, навіть якщо вона не верифікована.

– Я вам можу сказати, що навіть і до телеграм-каналів знижується інтерес. Якщо поглянете їхнє охоплення і на результати соціологічних опитувань, то вони не ростуть. Вони ще досить популярні, але інтерес до них теж поступово втрачається.

– Було дослідження групи "Рейтинг", згідно з яким месенджери *Telegram* та *Viber* зросли по аудиторії, здається, у чотири рази, якщо порівнювати з довоєнним періодом.

– Порівняно з довоєнним часом вони зросли дуже сильно. Дійсно, сплеск був надзвичайно великий, це можна судити по кількості підписників і переглядів, які є в телеграм-каналах. Але тренд останніх пари місяців говорить про те, що і до телеграм-каналів чи то звичка прийшла, чи то зацікавленість падає, але росту такого, який був від початку війни, ми не спостерігаємо.

– Ви бачите ризик з боку телеграм-каналів та інформації, яку вони розповсюджують?

– Це теж дискусія в тому числі і для інформаційного "Рамштайну".

> Якщо з соціальними мережами по типу ***Facebook*** або ***YouTube*** є комунікація, не завжди вона якісна, але тим не менш вона є, то з ***Telegram*** такої комунікації немає.

Це також глобальне питання – яким чином вибудовувати стосунки з ***Telegram***.

У нас є певні напрацювання, які ми запропонували західним партнерам. Не хотів би зараз про них говорити. Але варіанти вийти на таку комунікацію, ми сподіваємося, існують.

Тим більше ***Telegram*** – це ж одне з джерел отримання інформації українцями на окупованих територіях, українського сегменту ***Telegram***.

– Телеграм-канали в умовах війни більше шкодять чи допомагають, якщо говорити про інформаційну політику?

– У нас була дискусія під час StratCom форуму, який організував ***Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки***, здається, два тижні тому з приводу стратегічних комунікацій під час війни.

Я так розумію, що точка зору розділилася навпіл.

Знову ж таки, є проблема, оскільки відсутній діалог і не існує чітких правил взаємодії публіки з телеграм-каналами і оприлюднених правил публічної політики, які є у Facebook. Добрі вони чи погані, але вони принаймні існують.

> Багато людей, до речі, перевіряють інформацію з телеграм-каналів саме в телемарафоні, у нас є дані про це.

Це один з мотивів дивитися телемарафон. Особливо коли це стосується якихось важливих подій.

– Є доволі резонансна тема щодо виїзду артистів, митців, журналістів у відрядження. Був скандал зі стендапером *Щегелем*, який через Мінкульт оформив відрядження, виїхав і не повернувся, наговорив зайвого про війну, фронт і подібні речі. Після цього ви посилили умови для отримання дозволу на виїзд за кордон. *А до цього були випадки неповернення?*

– Ми отримали останні відомості від Прикордонної служби з цього приводу і перевіряємо, хто вчасно чи не вчасно повернувся. Там є різні кейси, хтось продовжив перебування, повідомивши про це міністерство. А щодо інших, то ми направили листи тим заявникам, які порушують терміни повернення.

В подальшому ми будемо керуватися кількома зрозумілими для всіх правилами, тут не має бути виключення ні для кого.

> Це і постановка на військовий облік в будь-якому разі, і чіткі звіти про те, яким чином перебування за кордоном принесло користь Україні. Це або зібрані кошти, або публічні виступи, які були на користь державі, або охоплення аудиторії завдяки виступам наших представників культури.

Щоб не виникало сумнівів. Звичайно, "в семье не без урода", але щоб їх було менше.

– У мистецькому середовищі розкритикували посилення умов, зокрема через те, що дуже важко оперативно зібрати документи і отримати

контракт від організаторів за кордоном. Другий момент – багато митців є ФОПами, і у них також є проблема з постановкою на військовий облік.

– Дивіться, підприємства мають вести військовий облік, це автоматично означає, що підприємство відповідальне. Якщо це індивідуальна особа, то є закон воєнного часу, всі мають бути на військовому обліку. Це не наша вимога, це вимога закону.

– І цього достатньо для отримання відрядження? Наявність військового квитка?

– **Незабаром, я сподіваюся, уряд затвердить фінальну версію того, які вимоги потрібні.**

Зараз ми вимагаємо або копію військового квитка, або постановку на військовий облік. Переважна більшість людей це розуміє.

А наявність контракту чи запрошення від приймаючої сторони – це очевидна річ.

– Досить легко нагуглити, що писали різні виконавці про те, що *вони стикнулися з проблемами через оформлення відрядження*. KAZKA писала, Іван Леньо, гурт Tvorchi та інші.

– А з іншого боку є багато заяв артистів, які говорять про те, що потрібно дотримуватися всіх вимог – і Сергій Жадан, і Коля Сєрга. Безперечно, це нововведення, які будуть застосовуватися до всіх.

І якщо вони виникли завдяки колегам по цеху, то я думаю, що варто в першу чергу звертатися до тих колег, хто дозволив собі це зробити, а не до державної установи, яка має слідувати певним правилам під час війни.

– Тобто це певні інциденти перехідного періоду?

– І KAZKA, і Tvorchi виїхали, всі, кого ви перерахували, вони виїхали. Я сам підписував ці дозволи на виїзд. Вони стикнулися з тим, що раніше у них чогось не вимагали. **Думаю, їхню енергію варто направити якраз на товаришів по цеху, про що я сказав.**

– Мабуть, були випадки, коли люди не повертались, *Щегель* точно не перший. Не здається, що зараз була *спроба навмисно інформаційно розкачати цю історію чи то проти вас, чи проти міністерства*?

– Зрозуміло, що **я не зручний для багатьох персонаж**.

Я на це вже не звертаю уваги.

Цей приклад змусив подивитися на цю історію під іншим кутом, у тому числі відповідальності і ефективності роботи нашого культурного сектору, який працює у Європі.

Відбулося понад 3 000 різних культурних акцій за рік війни, і багатьом ми допомагали з виїздами, це масові охоплення, мільйони доларів зібраних коштів.

Але є й такі приклади.

Безперечно, на артистів чи представників культури звертають увагу, але, на жаль, я думаю, що тут варто подивитися й на інших товаришів менш відомих, які якимось чином просочуються в "батальйони Монако" та інші міста. Це ті, що відомі, а скільки ще може бути невідомих.

Щодо кейсу Щегеля.

> Наші колеги й медійники, які працюють з USAID і не тільки, провели термінове дослідження після того, як почався цей скандал – чи це не ІПСО. І виявилося, що новина пішла з сайту Politeka, а потім рознеслася російськими ЗМІ і телеграм-каналами. І наші ЗМІ це підхопили. І ми маємо розуміти, що далі таких історій буде ще більше, тому що нас дуже сильно розхитують.

– Кілька питань щодо ситуації навколо *Києво-Печерської лаври*. Є визначена дата – *29 березня*, з якої у УПЦ (МП) закінчується строк оренди приміщень Нижньої лаври. Що буде відбуватися в лаврі цього дня?

– ***Міжвідомча комісія***, яка була створена раніше, прийшла до висновків про порушення характеру угоди, яка була укладена режимом Януковича з представниками УПЦ (МП).

> Комісія діє відповідно до закону, досліджує збереження майна, в тому числі і рухомого, 800+ музейних експонатів. Я сподіваюся, що це й надалі відбуватиметься в межах закону. Безперечно, в лаврі має продовжуватися духовне чернече життя. В який спосіб? Я думаю, це ми найближчим часом побачимо.

Але важливий акцент – це державне майно. І держава має точно розуміти, що воно збережено, що воно перебуває в належному стані, в тому числі й музейний фонд, і до нього є доступ громадськості.

– Термін оренди Успенського собору та Трапезного храму закінчився. Предстоятель ПЦУ Епіфаній провів там кілька богослужінь. *Планується передача ПЦУ цих храмів на довгострокову оренду?* Вони взагалі зверталися з такою пропозицією?

– **Ми поки що розглядаємо питання**, що в лаврі має продовжуватися служіння та релігійне життя. Такі періодичні служби надихають вірян. Наразі про довгострокову оренду мова не йде, але тут також ми з депутатами обговорюємо можливі зміни до закону.

> Зараз ми не можемо передавати в безкоштовне користування державне майно, це тільки оренда. А далеко не завжди релігійні організації можуть її потягнути з фінансової точки зору.
>
> Але крім Нижньої лаври у нас закінчилися угоди користування майном і в Чернігові, і в одному з храмів в Почаєві.

Ми зараз над цим якраз працюємо стосовно припинення дії таких угод і підписання відповідних актів прийому-передачі.

– Щодо посилення мовного законодавства. Що ви думаєте про ініціативу складання *іспиту з української мови при отриманні громадянства?*

– Найближчим часом цей закон буде в парламенті розглядатися *(закон №7606 було ухвалено 21 березня, розмова відбулася 18 березня - ред.)*. Закон урядовий, буквально наступного тижня він буде винесений і можна подивитися історію походження. **З нами консультувалися**.

– *Ви підтримуєте* проект?

– Так, **підтримую**.

Але одночасно ми розглядаємо проект, про який ми більше найближчим часом розкажемо – як популяризувати англійську мову, зробити її більш вживаною. Це мова міжнародного спілкування, яка дозволяє кожній людині підвищувати власні можливості з точки зору перспектив роботи, інтеграції в світове суспільство. Я думаю, що це паралельні процеси.

– Чи задоволені ви тим, як контролюється мовне законодавство, виносяться десь приписи, когось штрафують? За вашої оцінкою, все працює, як має працювати?

– Під час війни, мені здається, це стало вже менш актуальною темою, стосовно того, дотримується воно чи ні. Тому що природній процес переходу багатьох людей, в тому числі в приватному спілкуванні, на українську мову став невід'ємною частиною захисту від російського агресора.

Ідентифікація мови, історії, наших цінностей – це один той самий ланцюжок, де мова відіграє одну з ключових ролей. Тому зараз говорити про те, що хтось його порушує… Про такі випадки я, може, й чув, але їх один, два або три. Їх набагато менше, ніж було до війни.

– *У суспільстві є дискусії щодо того, як звільнитися від радянської культурної спадщини, зокрема щодо святкових днів – 8 березня або 1 травня.* Як ви оцінюєте результати відповідних опитувань?

– **Я просто радію і шаленію від кількості ініціатив стосовно свят та багатьох інших речей, від яких ми маємо позбутися.** Порив зрозумілий і історично виправданий. Та з іншого боку варто слідкувати за наслідками, що ми насправді отримаємо від тих чи інших ініціатив.

> Так само як і з приводу святкових днів, так само і з приводу "давайте завтра все снесем".

Маємо все ж таки діяти в межах закону.

Я також сподіваюся, що наступного тижня буде розглянуто наш спільний з депутатами проект щодо вилучення з реєстрів спадщини пам'ятників, присвячених тим, хто глорифікує Російську імперію. Це принаймні законна підстава для того, щоб знімати Пушкіних і всіх інших товаришів, яких тут понаставляла російська та радянська влада.

– *Закон дає підстави чи він зобов'язує, як з декомунізацією?*

– **Зобов’язує. Це абсолютно законні підстави.**

> Ми були в Полтаві, нам місцеві прихильники Петра І кажуть: "А де законні підстави?" Як зносити якогось радянського партійного вождя, є закон. А де закон про Петра І? Звичайно, не всі дивляться так... При бажанні в Одесі провели опитування і пам’ятник Катерині прибрали.

Але якщо бажання немає, має бути закон.

Якщо це пам'ятник, який занесено в реєстр як національну пам'ятку, він має бути, якщо рішення є його перенести, перенесений в відповідне місце і збережений як архітектурна пам'ятка чи щось таке.

Остання версія, яку я чув з розряду щирих пропозицій – давайте коня залишимо, а Щорса приберемо *(мова про пам’ятник Щорсу у Києві на перетині вулиці Симона Петлюри та бульвару Тараса Шевченка, - ред.)*.

Це теж варіант, тому що кінь усіма мистецтвознавцями визнається як видатний мистецький кінь.

– *Що зрештою буде з цим Щорсом?*

– Облікову інформацію має нам надати місто. Ми не можемо просто сказати, що є пам'ятник, перенесіть його. При всіх нюансах війни ми маємо виховувати в собі повагу до закону і розуміння того, що ми не варвари. Кінь же хороший.

– Не можемо не спитати *щодо так званих "хороших русских"*, які їдуть в Україну. Ви говорили, що треба певні запобіжники, тому що багато хто приїжджає до нас за паспортами інших держав, наприклад, ізраїльськими або американськими. І як вам сама концепція "хороших русских" в принципі?

– Я б скоріше говорив про "корисних русских", які дійсно засуджують Путіна, які борються спільно з українцями.

А **у "хороших русских" я не вірю.**

> Коли наші західні партнери розповідають, мовляв, давайте профінансуємо опозиційні російські ЗМІ, то я говорю: вибачте, але ви фінансуєте громадян Російської Федерації. Я розумію, коли ви фінансуєте "Радіо Свобода", громадян європейських країн, які ведуть мовлення російською мовою. Але це громадяни країни-агресора.

При всій ліберальності цих ЗМІ, можливо, до одного або двох з них немає питань. Можливо, це The Insider чи "Проект". У мене особисто до багатьох інших є питання, але це не моя справа – лізти в російський город з цими речами.

Використовувати їх з точки зору боротьби проти російського агресора певною мірою можна. Але далі в цій дискусії з'являються особи типу Анни Нетребко, яка вже ніби й не така погана, бо сказала, що вона "за мир". Потім з'являться ще інші товариші, які будуть нести все ж російські наративи та російську пропаганду під маскою того, що не всі росіяни погані.

Якщо не всі росіяни погані, то йдіть та переоберіть Путіна, йдіть арештуйте його! Де ви були впродовж 23 років? Ви можете казати, що ви боролися, але недоборолися, ну так це наша проблема?

Тепер це наша проблема.

***

№ 1.408

Контроль над газовой монополией Фирташа — легко сказать, но…

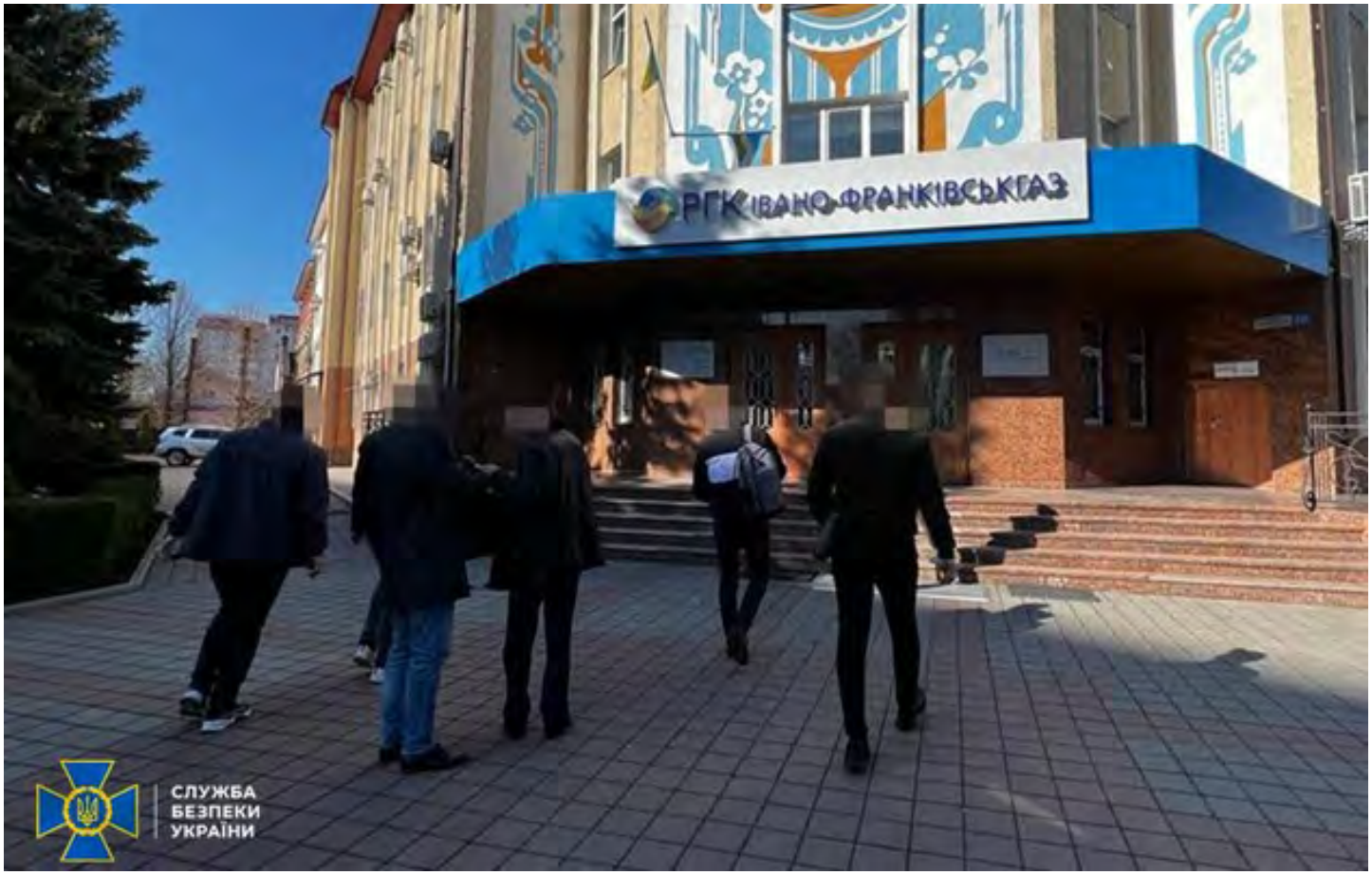

2023-03-23

Игорь Маскалевич

Корреспондент ZN.UA.

Что стоит за недавними обысками в облгазах

В прошлую пятницу сразу на 16 фирташевских облгазах прошли обыски.

Причем,

1) — две из этих компаний («Харьковгоргаз» и «Криворожгаз») в итоге попробуют влить в специально созданное для этой цели ООО «Газмережі» от НАК «Нафтогаз Украины»…

Собственно,

2)— **это уже второй перехват управления.**

3) — **В январе НАК в тех же областях завела свой менеджмент на «Харьковгаз» и «Днепргаз».**

Было анонсировано, что «до конца года» все фирташевские облгазы перейдут под контроль НАКа.

Однако,

— в этом громадье планов возникает ряд вопросов.

Первый:

— а чего, собственно, так поздно-то? **Обыски сейчас идут в компаниях, еще прошлой весной (юридически) преданных под контроль госструктурам.**

В мае 2022-го решением суда в Агентство розыска и менеджмента активов (АРМА) передали корпоративные права 26 операторов газораспределительных систем. Мотивом стало ходатайство Государственного бюро расследований из-за неоплаты за пользование газовыми сетями. Большая часть труб в облгазах принадлежит государству.

Украина озвучивала ЕС, «что в государственной властности есть только 65% имущества газораспределительных систем; 18% — в коммунальной; 8% — собственность операторов ГРС и 9% — другие собственники». Понятно, что в разных компаниях по-разному. Коммунальное в основном в городах.

Платить государству, естественно, надо, но «фокус» был в том, что

1) — пятью годами ранее «добрые люди из Минэнерго» разрешили основной массе облгазов (37 из 43) этого не делать.

2) — Сейчас часть подписантов от Минэнерго ищут.

3) — Хотя для обоснования «не платить» есть и другие юридические зацепки.

Арестовывали облгазы за насчитанные в 2017–2020 годах неуплаты, причем оценили их в 1,49 млрд грн.

1) — Но после арестов активов лучше платить за трубы не стали.

2) — По данным уже этого года, из 43 компаний за сети НАКа платят три-четыре. В общем, сейчас, спустя пару лет, сумма увеличилась.

Однако,

1) — на фоне общей массы долгов облгазов за поставленный ресурс (они уверенно стремятся к сотне миллиардов гривен) неплатежи по трубам точно были поводом, а не главной проблемой.

Но,

2) — процесс запустили, а дальше возникла длинная пауза.

В самом АРМА облгазы задержались недолго,

— их перебросили в управление на НАКовский «Черноморнефтегаз», где они благополучно и зависли.

НАКу было не до этого, шла перетряска управления и руки до «подарка» толком дошли только к октябрю, когда там был уже третий за год руководитель.

Новая нагрузка восторга не вызывала, — уже был не сильно радужный опыт.

«Нафтогаз» годами пытался навести порядок в подконтрольном ему «Кировоградгазе». Дело шло с очевидным скрипом. В итоге (в лучшем случае) облгаз входил по показателям расчетов в группу середнячков. Потом прямо перед войной НАКу поручили и фронтовой «Донецкоблгаз».

И в «Нафтогазе» откровенно волынили с приемом в управление новых.

Еще летом 2021-го СНБОУ принял решение о возврате в госсобственность «Черкассыоблгаза», но только через год это кое-как оформили. И тут — бац, два с лишним десятка компаний, с десятком миллионов абонентов. Понятно, что просто взять это в руки гарантировало провал. Не было ни кадров, ни умения.

По неофициальным данным, были контакты с Фирташем об условиях дальнейшего выхода из ситуации… но не договорились. (Арахамия в ноябре ездил на встречу с Дмитрием Ф. не только по титану.)

Фактически это означало, что контроль над потоками так и остался в руках фирташевской «Региональной газовой компании» (РГК).

А НАК изображала «поедание слона по кускам».

1) — Несколько месяцев ушло на создание дочерней структуры — ООО «Газораспределительные сети Украины» («Газмережі»).

2) — В конце года она получила первую лицензию на управление, и это был... НАКовский же «Кировоградгаз».

3) — Только после этого, в январе 2023-го, начались попытки захода в «Харьковгаз» и «Днепргаз».

Но,

— стиль захода, мягко говоря, не порадовал.

Официальная позиция была крайне невнятной:

«Черноморнефтегазом», входящим в Группу «Нафтогаз», с соблюдением требований законодательства были приняты решения по вышеуказанным облгазам, которые были подконтрольны РГК. Они касаются корпоративных вопросов, в том числе смены менеджмента».

Расшифровка «корпоративных вопросов» была следующей.

1) — «Черноморнефтегаз» назначал свой наблюдательный совет, который увольнял менеджмент облгазов и ставил свой.

Звучало здорово, но,

2) — **чтобы сменить набсовет, нужно было провести собрание акционеров**. **А его как раз и не было**.

В итоге

3) — **Фирташу «подарили» великолепную возможность оспорить действия в судах** (если не в наших, то в международных).

При этом,

— был вполне рабочий (в том числе юридически) сценарий захода по закону о военном положении, что и было сделано с той же «Укрнафтой» или Кременчугским НПЗ.

Вместо этого юридически мутная схема.

— На выходе — создавший «Газмережу» руководитель дал оптимистичное интервью о перспективах и… через месяц ушел в отставку.

Явной неожиданностью для НАКа стала и проблема с обслуживанием клиентов.

1) — «Региональная газовая компания», управлявшая от Фирташа облгазами, совсем не горит желанием отдавать свои электронные сервисы.

2) — На этой неделе к вопросу по факту подключили Службу безопасности Украины.

3) — Поможет ли это запустить сервисы? Увидим, но пока преобладает скепсис.

Вдобавок,

— остается проблема острой нехватки руководящих кадров (естественно, не тех, кто просто сидит в кресле).

Кстати,

— отсюда и очень осторожные планы по завершению процесса «до конца 2023 года».

РГК за многие годы вобрала в себя лучших спецов, аналогичных на рынке не густо. Вдобавок на Харьковщине сети серьезно пострадали от боевых действий, — до половины всех повреждений газовых сетей по стране.

Отдельная тема — создание на рынке очередной супермонополии, но тут ужасаться пока рановато.

1) Во-первых, война.

2) Во-вторых, ее еще не создали.

3) — НАК даже обещает позже лишнее продать. Хотя кто купит компанию с таким шлейфом, вопрос любопытный. Но это проблемы будущего.

Зато уже понятно, что будет с долгами, — их «простят».

НАК уже озвучила, что:

1) — новосозданная компания (и те облгазы, которые в нее войдут) старые долги за потребленный газ возвращать не будет.

2) — Это вопрос к прежним владельцам. А для них… **Для них любезно создан форс-мажор. Бинго.**

Среди пострадавших и «Оператор газотранспортной системы Украины» (ОГТСУ), — по идее, ему задолжали около 17 млрд грн.

Фактически он потерял в несколько раз больше.

1) — В 2020–2021 годах магистральщики закупили много дешевого газа для ГТС.

2) — Облгазы его благополучно сожгли, а с расчетами, даже по низким тарифам, не сложилось.

3) — Сейчас на те деньги не купишь и трети того объема газа.

Хотя долги «Оператору ГТС» никто собственно и не рвался возвращать.

Даже смело планировали новые.

Например,

> «Днепргаз» заложил в своем бюджете за транспорт газа в 2023 году аж 0 (ноль) гривен. Интересно, а сейчас-то цифру поменяют?

Называя вещи своими именами, рассчитывать на погашение старых долгов слишком оптимистично.

Вопрос, скорее, в том, 1) усилится или 2) замедлится темп их наращивания.

> Сейчас озвучивалась идея провести очередной взаимозачет долгов. Но тут требуется решение парламента. Кроме того, никуда не денется НДС объемом под пару десятков миллиардов гривен. Да и МВФ от очередной «проводки» точно будет не в восторге.

В общем,

> **1) — пока создать удалось лишь рай для юристов и судебного оспаривания.**
>
> **2 — И не факт, что это «произошло случайно».**

А тема серьезная:

> 1) — эту зиму уже прошли на старых запасах и благодаря тому, что зима снова (пятый год подряд) оказалась теплой.
>
> 2) — Плюс были запасы в ПХГ, не сильно большие, но хватило.
>
> 3) — Однако, по слухам, в 2023-м будет еще одна зима. И опять нужны запасы газа, а их стало меньше.

А вот бардака в системе, похоже, больше…

Хотелось бы наоборот.

Схем у нас хватает.

Только времени на них все меньше, а риски все выше.

***

Контроль над газовою монополією Фірташа — легко сказати, але…

Що стоїть за нещодавніми обшуками в облгазах

Минулої п'ятниці відразу на 16 фірташівських облгазах пройшли обшуки. Причому дві з цих компаній («Харківміськгаз» і «Криворіжгаз») у результаті спробують влити в спеціально створене для цієї мети ТОВ «Газмережі» від НАК «Нафтогаз України»… Власне, це вже друге перехоплення управління. У січні НАК у тих же областях завела свій менеджмент на «Харківгаз» і «Дніпрогаз».

Було анонсовано, що «до кінця року» всі фірташівські облгази перейдуть під контроль НАКу. Однак до цих величезних планів виникає низка запитань. Перше: а чого, власне, так пізно? Обшуки зараз тривають у компаніях, які ще минулої весни (юридично) віддано під контроль держструктурам.

У травні 2022-го рішенням суду до Агентства розшуку та менеджменту активів (АРМА) передали корпоративні права 26 операторів газорозподільних систем. Мотивом стало клопотання Державного бюро розслідувань через несплату за користування газовими мережами. Більша частина труб в облгазах належить державі.

Україна озвучувала ЄС, «що у державній власності є лише 65% майна газорозподільних систем; 18% — в комунальній; 8% — власність операторів ГРМ і 9% — інші власники». Зрозуміло, що в різних компаніях по-різному. Комунальне в основному в містах.

Платити державі, природно, треба, але фокус був у тому, що за п'ять років до цього добрі люди з Міненерго дозволили основній масі облгазів (37 із 43) цього не робити. Нині частину підписантів від Міненерго шукають. Хоча для обґрунтування «не платити» є й інші юридичні зачіпки.

Заарештовували облгази за нараховані в 2017–2020 роках несплати, причому оцінили їх у 1,49 млрд грн. Але після арештів активів краще платити за труби не стали. За даними вже цього року, з 43 компаній за мережі НАКу платять три-чотири. Тож нині, через кілька років, сума збільшилася.

Однак на тлі загальної маси боргів облгазів за поставлений ресурс (вони впевнено крокують до сотні мільярдів гривень) неплатежі за труби точно були приводом, а не головною проблемою. Але процес запустили, а далі виникла довга пауза.

У самому АРМА облгази затрималися недовго, їх перекинули в управління на НАКівський «Чорноморнафтогаз», де вони благополучно й зависли.

НАКу було не до цього, тривала перетряска управління й руки до «подарунка» доладно дійшли тільки до жовтня, коли там був уже третій за рік керівник. Нове навантаження захвату не викликало, — уже був не надто райдужний досвід. «Нафтогаз» роками намагався навести лад у підконтрольному йому «Кіровоградгазі». Справа йшла з очевидним скрипом. У результаті (у

найкращому разі) облгаз входив за показниками розрахунків до групи середнячків. Потім прямо перед війною НАКу доручили й фронт

І в «Нафтогазі» відверто зволікали приймати в управління нові. Ще влітку 2021-го РНБОУ прийняла рішення щодо повернення в держвласність «Черкасиоблгазу», але лише через рік це так-сяк оформили. І тут — бац, понад два десятки компаній з десятком мільйонів абонентів. Зрозуміло, що просто взяти це в руки гарантувало провал. Не було ні кадрів, ні вміння.

За неофіційними даними, були контакти з Фірташем про умови подальшого виходу із ситуації… але не домовилися. (Арахамія в листопаді їздив на зустріч із ним не тільки щодо титану.)

Фактично це означало, що контроль над потоками так і залишився в руках фірташівської «Регіональної газової компанії» (РГК). А НАК зображала поїдання слона шматками. Кілька місяців пішло на створення дочірньої структури — ТОВ «Газорозподільні мережі України» («Газмережі»). Наприкінці року вона отримала першу ліцензію на управління, і це був... НАКівський же «Кіровоградгаз». Тільки після цього, у січні 2023-го, розпочалися спроби заходу в «Харківгаз» і «Дніпрогаз».

Однак стиль заходу, м'яко кажучи, не порадував. Офіційна позиція була дуже невиразною: «Чорноморнафтогазом», який входить у Групу «Нафтогаз», з дотриманням вимог законодавства було ухвалено рішення щодо вищезазначених облгазів, що були підконтрольні РГК. Вони стосуються корпоративних питань, у тому числі зміни менеджменту».

Розшифрування «корпоративних питань» було таким. «Чорноморнафтогаз» призначив свою наглядову раду, яка звільняла менеджмент облгазів і ставила свій. Звучало здорово, але, щоб змінити наглядову раду, потрібно було провести збори акціонерів. А їх саме й не було. У підсумку Фірташу подарували чудову можливість оскаржити дії в судах (якщо не в наших, то в міжнародних).

При цьому був цілком робочий (у тому числі юридично) сценарій заходу за законом про воєнний стан, що й було зроблено з тією самою «Укрнафтою» або Кременчуцьким НПЗ. Натомість юридично мутна схема. На виході — керівник, який створив «Газмережу», дав оптимістичне інтерв'ю про перспективи й… через місяць пішов у відставку.

Явною несподіванкою для НАКу стала й проблема з обслуговуванням клієнтів. «Регіональна газова компанія», яка управляла від Фірташа облгазами, зовсім не має бажання віддавати свої електронні сервіси. Цього тижня до питання за фактом підключили Службу безпеки України. Чи допоможе це запустити сервіси? Побачимо, але наразі переважає скепсис.

До того ж залишається проблема гострої нестачі керівних кадрів (природно, не тих, хто просто сидить у кріслі). До речі, звідси й дуже обережні плани щодо завершення процесу «до кінця 2023 року».

РГК за багато років увібрала в себе найкращих спеців, аналогічних на ринку не густо. І до всього на Харківщині мережі серйозно постраждали від бойових дій, — до половини всіх пошкоджень газових мереж по країні.

Окрема тема — створення на ринку чергової супермонополії, але тут жахатися поки що зарано. По-перше, війна. По-друге, її ще не створили. НАК навіть обіцяє пізніше зайве продати. Хоча хто купить компанію з таким шлейфом, питання цікаве. Але це проблеми майбутнього.

Зате вже зрозуміло, що буде з боргами, — їх пробачать. НАК уже озвучила, що новостворена компанія (і ті облгази, які до неї ввійдуть) старих боргів за спожитий газ не повертатиме. Це питання до колишніх власників. А для них… Для них люб'язно створено форс-мажор. Бінго.

Серед потерпілих і «Оператор газотранспортної системи України» (ОГТСУ), — за ідеєю, йому заборгували близько 17 млрд грн. Фактично він втратив у кілька разів більше. У 2020–2021 роках магістральники закупили багато дешевого газу для ГТС. Облгази його успішно спалили, а з розрахунками, навіть за низькими тарифами, не склалося. Зараз на ті гроші не купиш і третини того обсягу газу.

Хоча борги «Оператору ГТС» ніхто, власне, й не рвався повертати. Навіть сміливо планували нові. Наприклад, «Дніпрогаз» заклав у своєму бюджеті за транспорт газу 2023 року аж 0 (нуль) гривень. Цікаво, а хоча б зараз цифру змінять?

Називаючи речі своїми іменами, розраховувати на погашення старих боргів надто оптимістично. Питання, швидше, у тому, підсилиться чи сповільниться темп їхнього нарощування.

Нині озвучувалася ідея провести черговий взаємозалік боргів. Але тут потрібне рішення парламенту. Крім того, нікуди не подінеться ПДВ обсягом під кілька десятків мільярдів гривень. Та й МВФ від чергової «проводки» точно буде не в захваті.

Загалом же наразі створити вдалося лише рай для юристів і судового оскарження. І не факт, що це сталося випадково.

А тема серйозна: цю зиму вже пройшли на старих запасах і завдяки тому, що зима знову (п'ятий рік поспіль) виявилася теплою. Плюс були запаси в ПСГ, не сильно великі, але вистачило. Однак, за чутками, 2023-го буде ще одна зима. І знову потрібні запаси газу, а їх стало менше.

А от бардака в системі, схоже, побільшало. Хотілося б навпаки. Схем у нас вистачає. От тільки часу на них дедалі менше, а ризики дедалі вищі.

***

№ 1.409

Том Купер у найновішому звіті (1) міркує над збиттям американського безпілотника, (2) довго знущається над невідомим журналістом, який вимагав чіткого розмежування «зон відповідальності» підрозділів ЗСУ – наводить приклади з Другої світової та пізніших воєн, чому це безглуздо, (3) говорить про актуальну ситуацію на Донбасі, при чому стан справ довкола Авдіївки видається йому загрозливішим, ніж у Бахмуті. Втім, знову ж, його реакції тепер не порівняти зі скептично-депресивним тоном звітів річної чи навіть піврічної давності.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-21-march-2023-air-wars-in-the-social-media-d76fd8b73b5e

За спільний переклад дякую Yaroslav Kliashtornyi Anton Shygimaga та Antonina Yashchuk

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 21 БЕРЕЗНЯ 2023. ПОВІТРЯНІ ВІЙНИ — В СОЦМЕРЕЖАХ

Усім вітання! [Опубліковано 21.03 об 11.15 за Києвом].

Почнімо зі стратегічного рівня. Багато хто мене запитує, що я думаю про ту ситуацію зі збиттям росіянами... ну, тобто, про незрозумілий інцидент із безпілотником MQ-9 ВПС США над Чорним морем.

Що тут сказати?

Для розуміння, **ми маємо справу з людьми, які пишаються збиттям Боїнга 737 Корейських авіаліній — у вересні 1983 року це холоднокровно зробив совєтський перехоплювач Су-15, тоді загинуло 297 пасажирів і членів команди**.

Та що там, вони в тій ситуації знову вчинили б так само — як вчинили і в кількох інших випадках, детально описаних у нещодавній книжці

(https://www.helion.co.uk/military-history-books/defending-rodinu-volume-2-build-up-and-operational-history-of-the-soviet-air-defence-force-1960-1989.php?sid=f759393eae25ab19423dcf1b426bb200).

Ми говоримо про людей, які пишаються зіткненням свого Су-27 із норвезьким Lockheed P-3B Orion у вересні 1987-го...

...а тому я обережно скажу, що нічого не знаю напевно. Та оскільки я вже більше 35 років вивчаю такі «випадковості», а ще глянув відео від Пентагону, і в мене (як завжди) защеміла скалка в мізинчику на нозі, то я подумав, що винен був все-таки російський пілот, і він трошки промахнувся, бо не звик перехоплювати такі маленькі об'єкти, як той безпілотник. Пілоти ВКС рф не вчаться ставати в «нерівний повітряний бій»: переважно вони тренуються протистояти на літаках Су літакам Су або МіГ-29, тобто суднам приблизно такого самого розміру, які в повітрі поводяться приблизно однаково. А отже, пілоти не «відчувають» розмір інших об'єктів, що перебувають у повітрі поруч. Крім того, Су-27 — це потужний, але великий і важкий літак зі значною інерційністю, що видно на відео американців. Зверніть увагу на «товстий зад» російського Су, який тягнеться за 15 метрів за спиною пілота — коли той розуміє, що зіткнення не уникнути... Висновок: намагаючись «потопити» MQ-9 у потоці палива, російський пілот не розрахував свою траєкторію і відстань, тому дряпнув хвостом пропелер MQ-9.

(ФОТО)

Чесно, таке могло статися в схожій ситуації з ким завгодно. Питання в тому, як інтерпретувати цей інцидент. Реакція залежатиме від того, хто береться за цю справу.

У москві радіють. Звичайно, першою інстинктивною реакцією було: це сталося в міжнародних водах? Упс! А, ну тоді росіяни тут ні до чого, а отже, ніякої відповідальності не нестимуть... Але якщо вже ми про це заговорили: який же він галантний і благородний – той лицар, що став на прю проти НАТО-нацистів, збив той противний американський шпигунський літачок — і то без жодного пострілу. Ми показали тим англо-саксам: расєюшка — сілушка! Дайте тому пілотові орден! А краще два... Чесно, все як завжди, нічого оригінального.

Америка відреагувала надто мляво? Ну а що було робити Вашингтону — закидати бомбами росію за якийсь нещасний MQ-9? Взагалі-то такі штуки якраз і посилають у небезпечні місця тому, що коли їх зіб'ють, ніхто не постраждає (крім, потенційно, недовченого пілота Су-27). Це було продемонстровано ще у червні 2019 року, коли якийсь командир Сил протиповітряної оборони Корпусу вартових ісламської революції, діючи виключно на власний розсуд, підірвав Northrop Grumman RQ-4 Global Hawk/ Triton — набагато більший і дорожчий БПЛА.

Факт: безпілотники літають без пілотів (ні, я цим не хочу сказати, що в них сидять самі стюардеси). Суть у тому, що коли такий літальний апарат зіб'ють, то ніхто сильно не журитиметься. Лайно буває; платники податків радо профінансують побудову нового апарату, і всі будуть щасливі. Ні в кого серце

швидше не заб’ється. А третьої світової війни тим більш ніхто не починатиме, я вас прошу.

До речі, раніше траплялися випадки, коли совєтські, а потім російські літаки, а також їхні союзники робили таке з ПІЛОТОВАНИМИ розвідувальними повітряними суднами — американськими та союзницькими. Наприклад, Боїнгами RC-135, багато з яких мали по 20+ членів команди на борту. Таке траплялося навіть зі стратегічними бомбардувальниками Боїнг B-52 з ядерною зброєю. У більшості випадків зіткнень не траплялося... аж до випадку, коли китайці не вигадали нічого кращого, як тільки ридати над власними накачаними тестостероном пілотами літака Шеньян F-8, які вбилися, коли мало не врізалися в літак Lockheed EP-3B ВПС США над Південнокитайським морем у квітні 2001 року...

Хтось тоді довбанув по Китаю ядеркою?..

Словом, **нічого цікавого в тому інциденті немає**, гортайте далі.

ЯСНІСТЬ… ОСТАННІЙ РУБІЖ…

Йдемо далі…

Вчора **я критикував окремих українських журналюг та західних військових кореспондентів, які своїми великими ротяками проголошували наближення – а насправді вимагали – українського контрнаступу**.

А причини, поміж іншими, називають такі: «Бахмут утримувати не варто», «незабаром вибори у США»…

Сьогодні не можу не продовжити в учорашньому дусі, та й «народ запитує».

Цього разу ще один розумник радить ЗСУ «драматичним чином» скоротити число (їхніх) жертв на лінії фронту…

Агов! Ця велика правда «не помирай за свою країну, хай це роблять твої вороги» – це, знаєте, настільки щось нове в усій історії воєн! Блискуче!

…еге ж, автор висловлювань, які я маю на увазі, вочевидь, ніколи не задумувався, чи справді винні оті «стрьомні генерали», що не хочуть озброїти свої ЗСУ краще. Та врешті, ота моя (злощасна) скабка в мізинці ніженьки підказує мені, що таки є віддалена можливість, що чим краще озброєне українське військо й чим більше в нього боєкомплекту, тим справді менше буде втрат. А ще скабка мені підказує, що

> то зовсім не українські генерали надсилають на фронт такий зношений мотлох, як бронетранспортери M-113 та/або YP-765, щоб потім лепетати перед мікрофонами нетямущих медій «та ми щось там зробили»… і це

> не українські генерали постійно забувають відвантажити в Україну вдосталь боєкомплекту, важкого піхотного озброєння, засобів нічного бачення та всього такого іншого. І так упродовж… 9 років, ну, чи 13 місяців – це вже як ви рахуєте.

Той самий автор далі почав нарікати на відсутність ясного географічного розмежування територій відповідальності (всередині ЗСУ) [це принцип, за яким певний підрозділ відповідає лише за чітко визначену територію – перекл.].

Ой, на це можна відповісти такою кількістю різноманітних прикладів із новітньої історії воєн…

ні, не можу втриматися від маленького відступу:

> візьміть, скажімо, французьких генералів – це просто «класика жанру». Ґрунтуючись на досвіді Першої світової війни вони дуже-дуже точно – географічно – розподілили зони відповідальності, а потім (читав давно, можу помилятись, але, наче, пригадую) в травні 1940 року щось пішло не так. Це ж тому, що кілька піхотних та дев'ять танкових дивізій форсували одну річку й усім їм було байдуже до кордонів відповідальностей – просто почали прасувати всі підряд французькі бункери з флангів та тилу… Як блюзнірство! [Вочевидь, Том Купер має на увазі форсування ріки Маас танковими з'єднаннями Гудеріана, внаслідок чого німецька армія окупувала північ Франції, оточивши й притиснувши до моря близько трьох десятків французьких, британських та бельгійських дивізій – перекл.]

…а потім ходили незрозумілі чутки, що ті французькі генерали мали гідних наступників, які проявили себе на сорок років пізніше, демонструючи всім, хто готов був слухати, що ні до чого ті чіткі розмежування… й так було в Чад, і в Ірано-іракській війні в 80-ті, в Руанді й у Конго в 90-ті, й врешті викликало появу «тактики рейдів» американської армії в Іраку 2003 року… що тут ще скажеш. Хіба що, оскільки, крім останнього прикладу, жодну з цих воєн не вели славні західні армії, їхній досвід тут взагалі не має значення. Крапка.

Нині для росіян не буде більшого подарунка, аніж полегшення орієнтації шляхом встановлення чітких географічних меж для командирів – на всіх рівнях. Бо ж генерали наполягають на тому, що їм потрібна «ясність» – так само, як і західні, – бо їм легше воювати, коли боротьба проти супротивника організована у чітких географічних межах (переважно через те, що атакувати вони теж намагаються лише на своїй «ділянці»). Я ж, направду, не можу не уявити собі двох генералів, що чубляться: "ваші війська вбили 2 росіян у моїй зоні відповідальності. От ти мудило! Вкрав у мене 2 хороших руських!..".

… а в інших випадках генерали наполягають, що має бути якась ясність, щоб можна було звинуватити когось конкретного у провалі, коли все скінчиться.

Бо люди, що керують збройними силами – не кращі від колег у вас на роботі, мої любі читачі: щоб бути успішним, слід 90% робочого часу гаяти на змови та інтриги. Тобто, вони теж на війні – хіба є якась різниця?

А якщо вони і зайняті чимсь іншим, то точно вже не тим, що практикують гнучкість чи делегують ініціативу до нижчих ланок, щойно вони мають таку нагоду, щоб вони діяли там, де це необхідно… хіба не так? Уявіть лише, що станеться, коли вони матимуть успіх – а ви ж лише намагалися не дати їм думати своєю головою…

Принаймні приклад того автора відносно невдалої спроби добитися такої ясності був наполовину добрим. Саме так, часто повідомляється, що десь від грудня хтось в тому гурті – чи-то Сирський, чи-то Череватий – стягнув купу різноманітних батальйонів з різних бригад до Бахмута і не організував завчасно нормальну комунікацію та координацію між командирами на місцях. Чітко згідно гасла: я командую, ви виконуєте.

Однак… ох, ця скабка не дає мені спокою – видається, що такий підхід не передбачає визначення чітких географічних меж роботи різних підрозділів. А ще це може бути пов’язане з тим, що люди називають “культурою управління”, або з тим, що хтось сильно нервує, що втрачає контроль. Приміром, якщо бригада відповідальна за певну ділянку, то який ще ідіот шле якийсь “окремий” батальйон з абсолютно іншої структури для посилення тієї бригади на тій самій ділянці – та ще й не повідомивши комбрига, першою чергою?

Але так, йдеться саме про чіткі географічні межі, а не про брак культури та порядку в командуванні… Ох, ну… “Ясність… останній рубіж… якого ще ніхто досі не діставався…”, але принаймні решта статті була значно, значно кращою. [Купер так ніде й не вказує, що за статтю має на увазі – ред.].

1. БИТВА ЗА ДОНБАС

То що ж там зі справді важливих речей, через які ви читаєте всю мою балаканину?

Якщо ви, бува, не військовий на передовій, то новин для вас наразі небагато.

Бахмут:

— по суті, зберігаються ті ж лінії зіткнень що й кілька днів тому.

Тобто: росіяни трохи просунулися вздовж траси М03, за 10 км на північний захід від Бахмута, але всі їхні атаки в напрямку доріг 0504 і 0506 були негайно зупинені. Вчора в ЗСУ повідомили про знищення цілої штурмової групи ПВК "вагнер". Це була найбільша новина приблизно за 2–3 дні.

У мене викликає занепокоєння ситуація в районі Авдіївки

— і тут я наведу ще один **приклад, як соцмережі спотворюють наші враження про війну.**

Останніми днями українці оприлюднили кілька відео, де показано знищення артилерією різних російських наземних систем протиповітряної оборони (на заході їх скорочено прозвали «GBAD»).

Люди в коментарях, здавалось би, з повним правом радіють, адже завжди «приємно» подивитись, як підривається яка-небудь система ЗРК Tor/SA-15 або S-300/SA-10/12.

Але,

дотепер я не побачив жодної публікації/постера у соціальних мережах, де б обговорювалося значення даної ситуації.

Який сенс росіянам підсувати свою протиповітряну оборону настільки близько до лінії фронту, що вона потрапляє під удар української артилерії?

У відповідь тиша…

Ніхто цим не займається.

А тепер дозвольте мені «повторно використати» два кадри з відео, опублікованого 1 березня, де показано результати одного з російських авіаударів по Авдіївці з відстані приблизно 2 000 метрів (чи більше). Стверджувалось, що це застосування керованої бомби калібру 1 500 кг.

(ФОТО 2, 3)

Я завжди скептично ставлюся до російських повідомлень про використання якоїсь «супер-турбо-точної» зброї: «система путіна», до якої належать також і генерали з командування ВКС, встигла прибрати до кишень стільки мільярдів, що на фінансування розробки чи купівлі «розумного» озброєння» для ВПС грошей майже не лишилося.

Тим не менш, для мене, це означає, що варто бути напоготові.

Тим паче, що

1) — російські джерела підтверджують бомбардування позицій ЗСУ в районі Авдіївки не лише високоточними боєприпасами (або PGM з англійської) типу «Гром» або УПАБ-1500 з відстаней за межами досяжності української ППО, але і середніми бомбардувальниками Ту-22М-3 з вільнопадаючими (і 70-річними) бомбами ФАБ-3000М-54

калібру 3000 кг. А іноді і за допомогою Су-34 з «легшими», десь 500-кілограмовими бомбами.

2) Так було і з Маріуполем рік тому.

Якщо це правда, то це означає, що

1) — ВКС — принаймні тимчасово, але знову і знову — здатні блокувати роботу української важкої ППО (див.: Бук/SA-17 і тому подібне) засобами радіоелектронної боротьби.

2) — І таким чином змушують засоби ППО відійти або навіть знищують їх.

….є й інша причина:

3) — під час польоту на надзвуковій швидкості екіпажі бомбардувальника Ту-22М-3 не дуже охоче скидають бомби типу ФАБ-3000, адже це легко може спровокувати пошкодження дверного механізму. Тому вони збираються використовувати такі боєприпаси під час польотів на відносно «повільній» високій дозвуковій швидкості.

Однак,

4) — росіяни, вірогідно, скидатимуть бомби з висоти 12 000-15 000 метрів, «підкинувши» ФАБ в напрямку цілі з відстані 15-20 км. За таких умов влучання буде не дуже акуратним, але, не сумнівайтеся, 3 000-кілограмова бомба не потребує великої точності.

Це означає, що

5) — **ВКС вважає повітряний простір над Авдіївкою «достатньо безпечним» для бомбардування своїми Ту-22М-3 з великої висоти**. Під час таких атак росіяни на 1000% впевнені, що поблизу немає такої української ППО, яка здатна знищити їхні повільні Ту-22М-3.

На мою думку, **це не є хорошим знаком**.

…і те, що ВКС «особливо активні» над цим районом, було підтверджено принаймні вчора, коли українська ППО (можливо, посилена у відповідь на описані вище події?) перетворила одного зі своїх пілотів на десантника…

Найголовніше — і це не дивно, враховуючи, що такі повідомлення ширяться вже більше тижня

— росіяни, здається, не лише зміцнили свій контроль над Красногорівкою, але й — два дні тому — прорвали українську лінію

фронту на захід від неї та атакували в напрямку с. Степове, перетинаючи при цьому колію місцевої залізниці.

Я не кажу, що є привід для паніки, але це все однозначно створює небезпечну ситуацію для гарнізону ЗСУ в Авдіївці.

Більш ніж очевидно, що якщо:

1) — українці не зможуть щонайменше зупинити подальше просування росіян в західному напрямку, або, ще краще, відкинути російські сили назад на східну сторону с. Красногорівка

2) — ситуація для українських сил на південь від цього села (тобто всередині Авдіївки) буде критичною.

Значно критичнішою, ніж у гарнізону ЗСУ в Бахмуті.

***

№ 1.410

На Західному фронті без змін: помилкова стратегія України

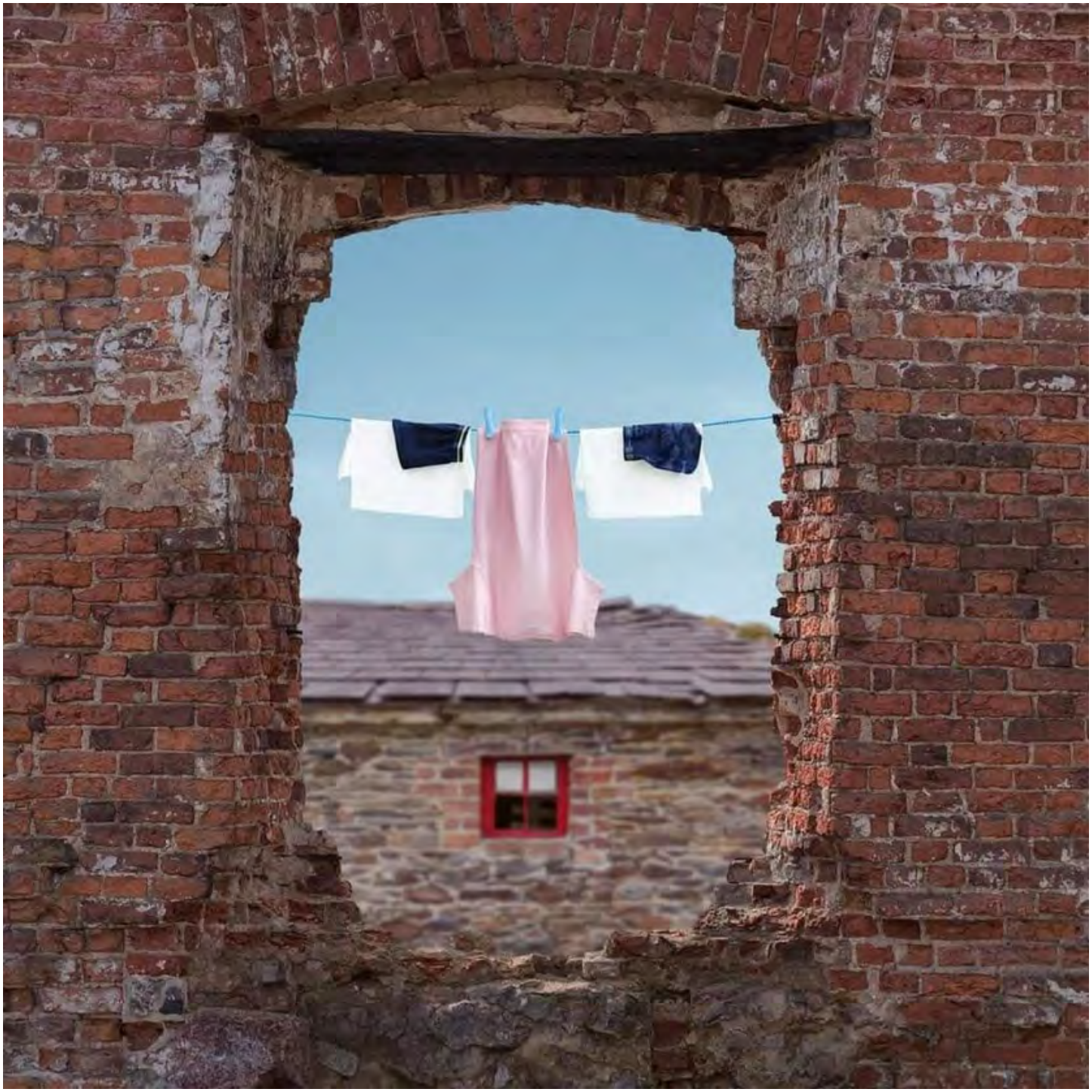

2023-03-14

ДМИТРИЙ ПАСТЕРНАК-ТАРАНУШЕНКО, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Україна взагалі не готується боротися і розвиватися в умовах, коли про неї згадуватимуть рідше

Імперія та імператив - слова схожі. Якщо ж говорити про категоричне... За діями Імперій, через складність та неоднорідність їх устрою, рідко простежується етика. Тоді як **навіть за прагматичним імперативом, рушійним конкретною людиною або організацією, зазвичай присутній якийсь імператив етичний** . Нехай це погано усвідомлюється або етика, що

виявляється, здається нам дивною. **Якщо Україна воює проти Імперії, спираючись на підтримку людей, чи маємо ми їх етику брати до уваги?**

Американська академія кіномистецтв **повторно відмовила президентові України у можливості виступити на церемонії «Оскар »** . Незважаючи на абсолютно проукраїнську позицію у нинішній війні безлічі голлівудських знаменитостей. Це неприємно.

«Я думаю, якщо «На західному фронті без змін» отримає Оскар за найкращий іноземний фільм, а президенту Зеленському, який воює, очолює країну, яка веде найбільшу війну в Європі з часів Другої світової війни, не дадуть виступити на Оскарі, то кращого прикладу **лицемірства топ-менеджерів та продюсерів кіноіндустрії ви не знайдете** » , - процитував Bild міністра закордонних справ України Дмитра Кулебу.

Етичне посилання, яке стоїть за словами українського міністра, прозоре.

Старший радник Конгресу США Пол Массаро прокоментував рішення академії так: «Оскар» зробив велику помилку, позбавивши Зеленського можливості виступити. Глухонімі, але що нового?»

DW процитувало режисера фільму «На Західному фронті без змін» Едварда Бергера: « Я маю почуття, що це можна відокремити. Не обов'язково, щоб тепер на кожному «Берліналі», на кожному фестивалі та на кожному святі можна було побачити Зеленського . Але він там буде присутній, у цьому я впевнений - бути в головах людей і в їхніх промовах», - заявив він.

Підсумки церемонії редакцію DW, можна сказати, захопили: «Німецький антивоєнний фільм «На Західному фронті без змін» режисера Едварда Бергера, знятий за однойменним твором Еріха Марії Ремарка, у ніч проти понеділка, 13 березня, (таки — Прим. авт.) «Оскар» у номінаціях «Найкращий фільм іноземною мовою», «Найкраща операторська робота», «Найкраща робота художника-постановника» та «Найкраща музика до фільму» .

Пряма трагічна залученість до подій Світових воєн Німеччини стає для них більш визначальним фактором, ніж те, що відбувається тут і зараз. Чи це спосіб усунутись від лякаючого? **Здається дивним та егоїстичним, якщо не визнавати, що саме так поводяться психологічні травми** . Утримують у минулому, примушують уникати того, хто травмував у сьогоденні та майбутньому.

Для нас, українців, важливо, щоб про війну в Україні говорили на кожному великому та малому майданчику. Тому що від цього залежить виживання України. Але також виживання України залежить від розуміння того, що та чому їй відповідає світ. Тому що виживання України поставлене на карту не лише у контексті війни, а й у контексті післявоєнного устрою . А цей контекст набагато складніший. І сам «ландшафт» його змінюватиметься.

Є кілька причин відмови, які можуть бути не зовсім зрозумілими для української влади. І найзручніше було б їх пояснити просто лицемірством опонентів.

Причина та, яка найближча до поверхні, хоча не для пострадянських людей та політиків.

> **Американська академія кіномистецтв прагне зберегти незалежність від політиків**. Принаймні формальну, у видимій частині спектра зору споживача. Чи не від глядача, який має політичні погляди, від цього вона не вільна і бути вільною не може, а саме від політиків.

А що думають американські глядачі?

> Це дуже ясно показало торішнє опитування, проведене великим агентством YouGov. Показав він, що **54% американців не вважають за доречне обговорення політики на церемонії «Оскар»**. Лише 28% опитаних були протилежної думки.

При цьому 76% республіканців не вважали, що на церемонії доречно обговорювати політику. 35% демократів були згодні з тим самим. Хоча 53% демократів визнали б обговорення доречним.

Так... Якщо про республіканців, то всіх, мабуть, вразив свіжий республіканський ***Десантіс***.

> *"У той час як у США багато життєво важливих національних інтересів... дедалі більше вплутування в територіальну суперечку між Україною та Росією не є одним із них ".*
>
> ***Ми не можемо віддавати пріоритет втручанню в ескалацію зовнішньої війни над захистом нашої власної батьківщини**, особливо враховуючи, що десятки тисяч американців щорічно гинуть від наркотиків, які контрабандою переправляються через наш відкритий кордон, а наші арсенали зброї, критичні для нашої власної безпеки, швидко.", - каже один із найімовірніших майбутніх президентів США.*

І за цим теж є посилання на етику. Хоча у прагматичному передвиборному ключі скоріше відсилання до електорату, який все ще підтримує Трампа.

Так бачиться ситуація звідти. Але ми звикли бачити лише звідси.

> Ми, здається, не надто часто, останнім часом, уловлюємо «слабкі сигнали», навіть якщо вони йдуть наростаючою. У якийсь момент це неминуче стає проблемою. Слабкі сигнали стають неслабкими. Тому що припинення підтримки США протягом місяців перетворює Україну на Афганістан з усіма наслідками.

Адже там, де поки що піднімають і ділять голоси, в основному, республіканці, неминуче ближче до виборів з'являться і демократи.

Війна в Україні дедалі менше сприймається чи подається на Заході, як бій за свободу.

І все більше — як бій за територію.

Чому?

Тому що

> **— вона серйозно обговорюється на цьому етапі війни і в самій Україні вже є виключно в аспекті територій.**

Чому, знов-таки?

Вже нами самими чому?

Може тому, що:

> **1) — інакше треба було повсякденно демонструвати, показувати світові та власним громадянам фундаментальні відмінності від Росії?**
>
> **2) — А це у тисячу разів важче, ніж говорити про території.**

Але,

> — чи зрозуміють нас, у суто територіальному контексті, у США, які сотні років лише приростали територіями (зате легко тасували карти територій за тисячі кілометрів від себе)? Чи Європа, у якій нескінченно обмінювали території на світ?

Але коли Україна намагається з дуже великим натиском виходити в етичну позицію стосовно західних еліт, їм можуть, звичайно, відповідати і менш прямо. З ввічливості. Але що подумають? Що скажуть анонімно пресі? Тут, мабуть, "мольфарами можна не ходити".

Скажуть якось так.

> **— "Хлопці, ви серйозно говорите про етику, коли у вашій країні, у країні, що воює, ваші ж політики обговорюють, як за кілька місяців напиляти на схемах стільки, скільки президент США, за вирахуванням податків, за 1 000 років наполегливої та чесної праці (це якщо заодно переписати Конституцію під себе і «всього» 250 разів переобратися)?"**

Або інакше. Про те саме.

— “Що ж ви самі те з власною країною, зі своїм народом як із нерідним робите? А від нас все чогось пафосно вимагаєте та у нас просите...”

Спроба, у вкрай складних обставинах, продовжувати лукавити про фундаментальне, диктується традиційним небажанням вітчизняних еліт бачити інших, розуміти позицію інших і навіть враховувати ментальність інших.

Візьмемо ту саму ситуацію з Оскаром.

1) — На пострадянському просторі влада звикла, що будь-яку Академію будь-яких мистецтв можна запросто збудувати у три шеренги. Під будь-яким, цікавим владою прийменником.

2) — Це породжує непорозуміння та не цілком зрозумілі партнерам манери.

Тому що **на Заході з громадськими організаціями (і з бізнес-асоціаціями, і з бізнесом, з індустріями) поводяться зазвичай не так.**

Коли ми спостерігали багато років те, що відбувалося з Микитою Міхалковим, ми говорили: *«Це... жахливо»* (адже я цензурно навіть у такій ситуації висловився, правда?).

Чому жахливо?

Очевидно, чому.

Так ось,

— Американська кіноакадемія так, напевно, не хоче. І їхній глядач так не хоче. Хоча переважно співчуває Україні.

Це складніше одноходового мислення, але не так, щоб набагато.

Тому,

— можуть просто по-кіношному показати колишньому колегі, що на церемонію вручення Оскара не заходять «з чорного ходу».

Але, цілком припускаю, що **дещо показують, що нам дуже важко буде зрозуміти і прийняти, поки йде війна. Але доведеться розуміти, коли війна закінчиться**. Щоб закінчити війну для себе, а значить по-справжньому перемогти (ми ж бачимо, у що вилилися «недограна» в голові радянських і колишніх радянських людей Друга світова, «можемо повторити» тощо).

Щось, про що (неприємно для нас, поранених війною) каже вустами Папи та **Ватикан**:

> *«Я готовий поїхати до Києва. Я хочу відвідати Київ. Але за умови візиту до Москви. Я побуваю в обох місцях або в жодному».*

Н накотила на гребені уваги. І залишаються лише проблеми та прохолодний прийом. Ми ж пам'ятаємо про **масштаб післявоєнних проблем для України** ? Чи вже забули? **А ми бачимо їхню здатність, хоч якоюсь мірою, самостійно вирішувати? Силами самої України та нашої бравої номенклатури?**

Так от, зауважу, що,

> — якщо придивитися уважніше, посилання в обох випадках, безумовно, не антиукраїнське. **Він не є проявом антипатії**, що суттєво.

І...

Він **однаковий**:

> *«Дивіться, ми категорично проти війни (загалом і конкретно розв'язаної проти України). Маса виступів була про це. І це поєднує всіх нормальних людей. Але **ми хочемо використати наш авторитет, щоб говорити лише про те, що поєднує людей.** Не про те, що людей, на наш погляд, роз'єднує» .*

Розумієте, **це нетипово для політики, особливо такої, якою ми в Україні звикли.**

Ми звикли, що об'єднувати нікого не треба.

> І звикли не трудитися над цим взагалі. Не обтяжувати свої еліти такою електорально «безперспективною» суєтою. Ми відвикли й від того, що частина партнерів бачать світ на власні, а не наші очі. І мислять не так, як заведено в Україні. І за їх посилом також може стояти етика.

Наприклад, Дмитро ***Кулеба*** (багато в чому, справедливо, чого вже там) звинувачує Академію:

> *«Коли ви п'єте шампанське і носите гарні сукні з діамантами, і хтось не хоче чути справжню історію війни, що відбувається тут і зараз, з вами що- то не так».*

Ok. У багатьох українських людей, які п'ють шампанське і носять гарні сукні з діамантами, у тому числі з'являється стимул показати Голівуду як слід. Вони ж довгі роки тривали навпаки?

Показати, як саме — і голосніше, і прямiше, і краще, і талановитіше — треба говорити про негуманне ставлення до людей по всьому світу та у власній країні, про расові та національні забобони, що призводять до трагедій, про моральний вибір між любов'ю та ненавистю. Про війни та конфлікти, не

тільки власні, а й ті, що йдуть на інших континентах, про спільну долю світу, і навіть, скажімо... про полювання на дельфінів.

І... Коли це станеться, можливо, український продукт стане так само цікавим для світу, як продукт Голлівуду? А українські майданчики стануть так само значущими, тобто стануть частиною реальної м'якої сили, що оберігає нашу країну і вносить свій позитивний внесок у долі людей по всьому світу (у тому числі й тому, що там так багато тепер розсіяно українців, але не тільки) ?

Так... І ось у США політики займаються політикою. А Голлівуд, наприклад, робить бізнес та продає його як мистецтво. І коли Рональд Рейган вирушає з кіно в політику, він отримує політичну трибуну, говорить про Імперію Зла etc. Із цієї політичної трибуни. У цьому є прозора логіка. А за цією логікою проглядається якась етика. Ні?

І, заради справедливості... Автор зауважить, що корупція — як би не єдина тема, яка турбує Захід стосовно України. Просто про інше частіше (все частіше чи мені здалося?) пише преса, ніж поки що кажуть публічно політики. Гроші - це те, що найпростіше зрозуміти прагматичному сучасному обивателю в споживчий вік.

І, хоч автор зарікся писати суто аналітику, змушений вставити неприємну для заснулих, очевидну для тих, хто не спить істину.

Справа не просто у «втомі» від України. Справа **в вельми фундаментальних факторах**.

> Захід стає все менш і менш залежним від того, що відбувається в Україні (а Україна стає все більш залежною від Заходу) .

> НАТО та його окремі члени запустили масу процесів, які суттєво посилюють блок. Східний фланг блоку інтенсивно насичується набагато більш сучасною технікою.

Тобто, радикально посилюється.

> Коли через рік Україна знищить (спираюся на оцінки ORYX минулого року) ще, скажімо, 10 тисяч одиниць російської техніки, російська

загроза, окрім хіба що ЗМУ, навіть для європейських членів альянсу взагалі перестане існувати .

Що тоді?

Світ стратегій не містить єдиної — “втопити педаль газу в підлогу”. Але вона, якось, стала для України єдиною звичною.

— Їхати без огляду на трасу, ігнорувати знаки, відсутність олії тощо стає стилем української політики. Змагання у популізмі наввипередки цим стилем давно стало.

Куди цей стиль навів (ще до війни)? Куди він веде? До перемоги? До сильної країни? До процвітання? До бажаної ваги та авторитету у світовому чи західному співтоваристві?

Боюся, що багато чого точно сказав ***Еклезіаст*** про природу людей та їхні вчинки. Приміром, це:

«Ось ще якусь мудрість бачив я під сонцем, і вона здалася мені важливою:

місто невелике, і людей у ньому небагато; до нього підступив великий цар і обклав його, і зробив на нього великі облогові роботи;

але в ньому знайшовся мудрий бідняк, і він урятував своєю мудрістю це місто; і проте ніхто не згадував про цю бідну людину.

І сказав я: мудрість краща від сили, а проте мудрість бідняка зневажається, і слів його не слухають».

Навіть якщо ми будемо сто разів праві, нас не почують.

Втім, **що давним-давно сіють самі українські еліти щодо українських громадян, то вони й пожнуть щодо себе**.

Кожен, хто хоч трохи цікавився духовними вченнями чи просто історією в курсі.

«Що було, те й буде; і що робилося, те й робитиметься, і немає нічого нового під сонцем».

Чи не так?

***

№ 1.411

Владлен Мараєв: Оточення Путіна може його вбити. Але й він може ліквідувати Пригожина чи Кадирова

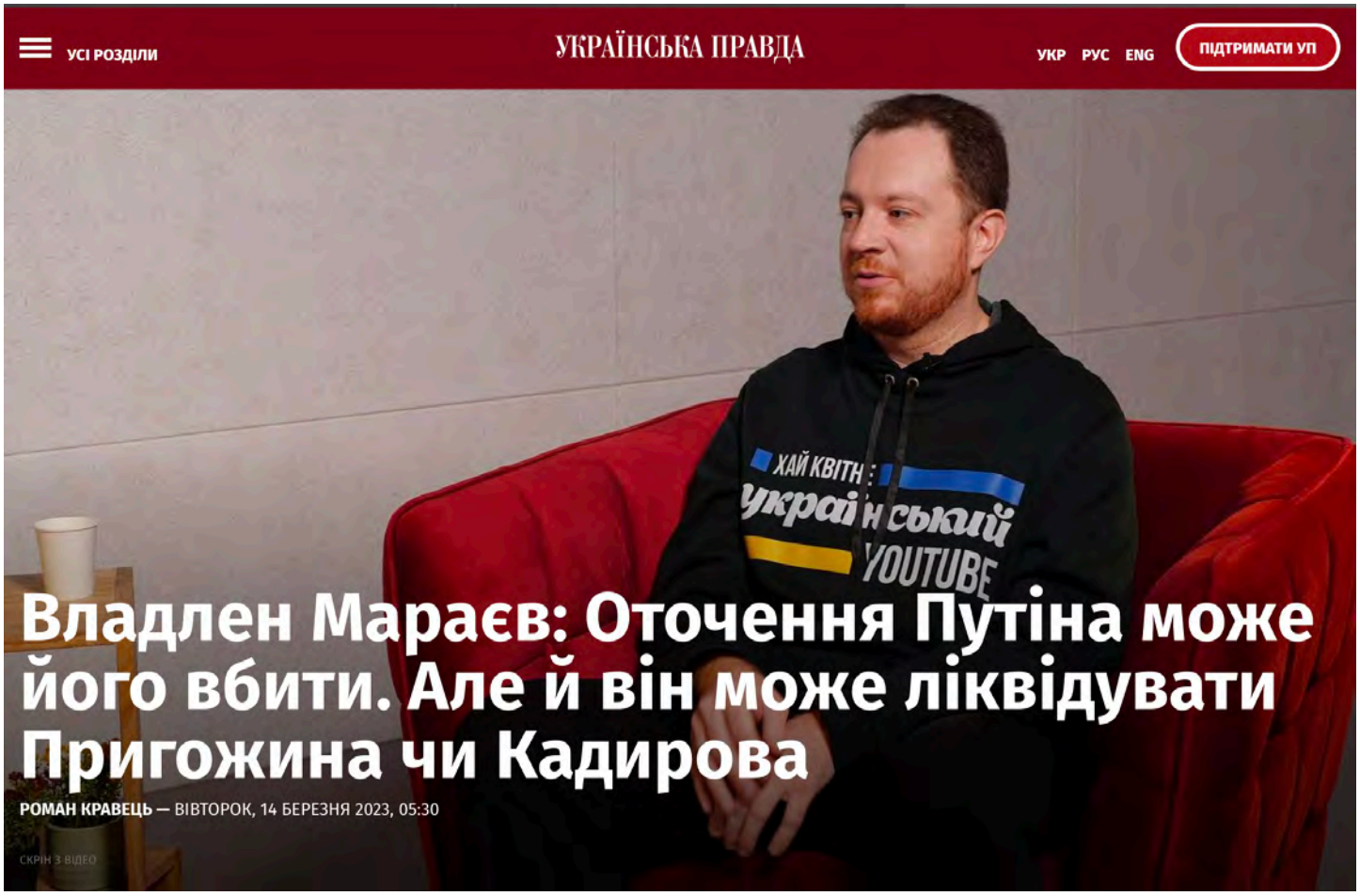

2023-03-14

РОМАН КРАВЕЦЬ —

Владлен Мараєв – український історик та відеоблогер.

Раніше активно займався науковою роботою: писав статті, готував навчальні посібники, випустив книгу "Україна, 1918. Хроніка".

Сфера його наукових інтересів – це історія України кінця XIX – початку XX століття, Українська революція 1917-1921 років.

Кар'єру ведучого Мараєв розпочав у 2019 році на каналі "Ісландія", який пов'язаний зі скандальним політтехнологом Володимиром Петровим. Там історик вів проєкт "Історичний контекст".

Згодом Мараєв запустив власний youtube-канал під назвою "Історія без міфів", на який наразі підписано 640 тисяч інтернет-користувачів.

В інтерв'ю "Українській правді" історик розвінчує російські наративи про "братські народи", пояснює, чому Путіна варто порівнювати з Гітлером і Сталіним, попереджає, що Росія не зможе викорінити свою імперськість, аналізує, чим Богдан Хмельницький подобається Зеленському.

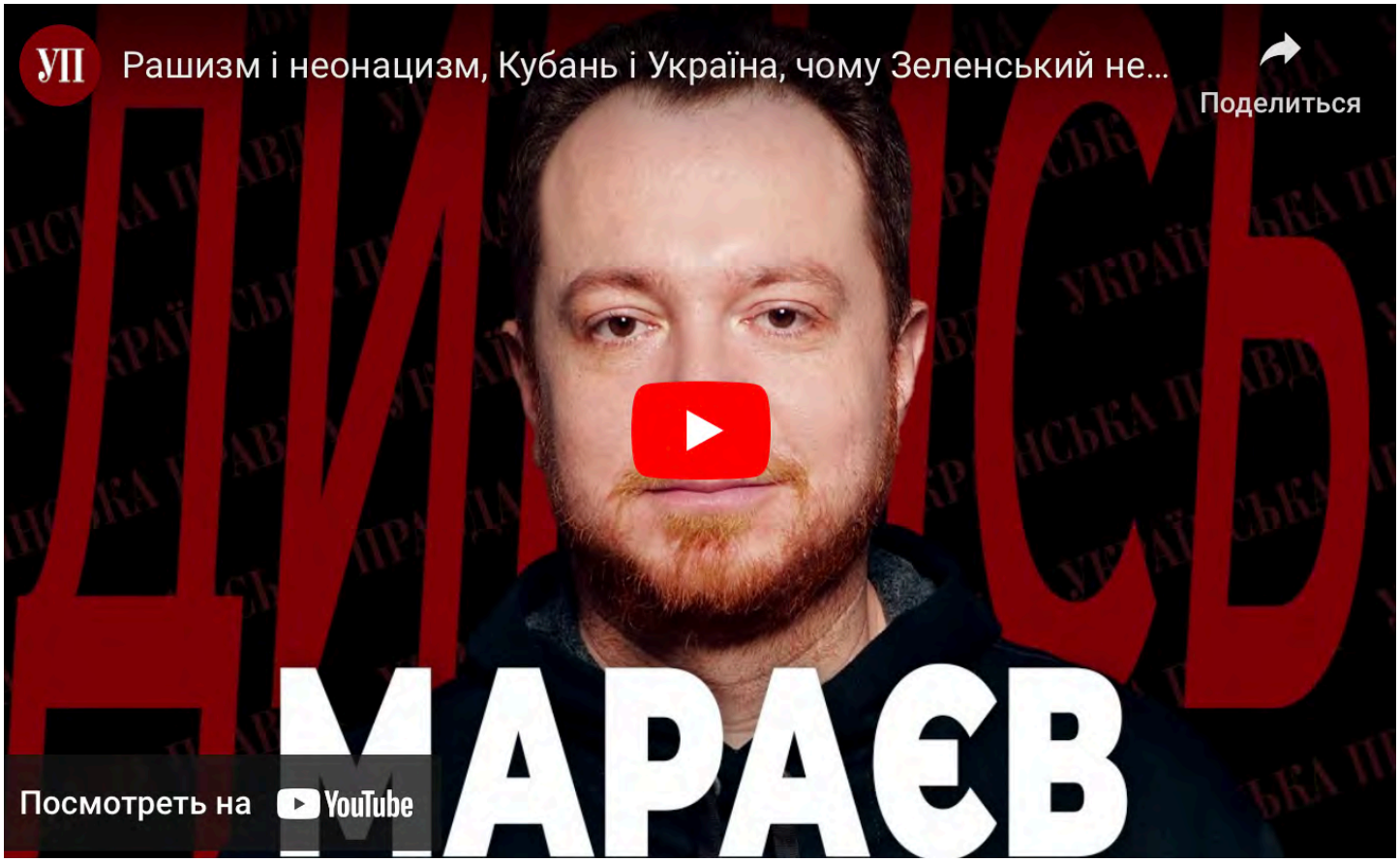

А також озвучує найбільші виклики для України після перемоги.

1. "Путіна запросто можуть вбити. У Росії величезна історія палацових переворотів"

– Володимира Путіна часто порівнюють з Адольфом Гітлером. Чи коректне, на вашу думку, таке порівняння?

– Достатньо коректне. Багато подібностей. Він диктатор і займається завойовницькою політикою.

У Гітлера була ідея фікс, озвучена ще в "Майн Кампф": об'єднати всіх німців у одній державі, а вже потім почати завоювання чужих територій.

У Путіна – ідея об'єднати не тільки етнічних росіян, а всіх російськомовних у так званий "русский мир". Це, по суті, трансформація концепції Гітлера.

– Можливо, є інші, цікавіші порівняння у світовій історії, крім Гітлера?

– Путін схожий на будь-якого диктатора.

Тому що це влада, яка здійснюється шляхом насильства, в якій немає місця для демократії, народовладдя, конкуренції політичних сил.

Там однопартійна система, так само, як у Гітлера, так само, як у Сталіна. Для проформи існують деякі інші політичні партії, але вони не відіграють суттєвої ролі.

За великим рахунком, в Росії зараз єдина опозиція – це комуністична партія, яка, можливо, ще більш упорота, ніж інші.

Треба ще зауважити, що природа режиму Путіна походить зі сталінського режиму.

В часи Сталіна політичний режим – це був не просто режим партії, це також був сильний режим спецслужб, які регулярно ще й чистили. Сталін страшенно боявся загрози від цих людей, бо знав, що вони мають реальну владу й силу в державі.

Тому він регулярно здійснював чистки спецслужб, замінюючи одних людей на більш лояльних до себе. А потім і їх знищував та замінював на ще більш лояльних.

Зараз у Росії так само – влада спецслужб. Тому що Путін – колишній керівник ФСБ, він вийшов звідти.

– З історичної точки зору, що зараз відбувається з російським суспільством?

– Воно дедалі більше деградує і перетворюється на абсолютних покидьків у своїй масі.

Можливо, там є якісь кращі люди. Але я не шукаю, як то кажуть, "хороших русских". Достатньо того, що абсолютно переважна маса повністю дегуманізувалася.

Надворі третє тисячоліття, прогрес останніх століть начебто нам демонстрував шлях саме до розвитку гуманізму. Але в них відбувається зворотний процес, на жаль.

– Бути прихильником Путіна сьогодні дорівнює бути прихильником нацизму?

– Неонацизму або рашизму. Це така форма неонацизму, яка називається рашизм.

– Ваша цитата: "Боротьба за свідомість – це ключове, що відбувається у цій війні. *Це боротьба не за територію"*. Поясніть, що ви мали на увазі?

– Тут насамперед ідеться про те, що Росія хоче знищити українську ідентичність, розчинивши її в російській, асимілювавши максимально велику кількість українців. Це стара, як світ, історія, вони це давно намагалися робити різними методами.

Українці навпаки прагнуть максимально дистанціюватися від "русского мира". Програма-максимум, звісно, його знищити, аби він ніколи більше не міг загрожувати Україні. А програма-мінімум – це максимально дистанціюватися,

відрізавши себе від його впливів назавжди, просто назавжди. Так би мовити, мордор є мордор.

– Коли стане очевидно, що Росія програє війну, оточення Путіна може його вбити?

– У Росії величезна історія палацових переворотів. Це справжня традиція. Тому запросто.

Але може бути і зворотний процес. Путін може знищити будь-які потенційні центри сили й абсолютизувати свій режим до неможливої межі. І таке статися може.

Скажімо, ліквідувати Пригожина, Кадирова, ще когось. Тобто тих, які занадто багато триндять у соцмережах. Можливий і такий варіант.

2. "Як тільки чуєте про братський народ, одразу розумійте, що це маніпуляція"

– Росія розповсюджує багато брехні про Україну. Пропоную розібрати найпоширеніші історичні міфи про нас і знайти лаконічну форму, як їх розвінчувати. Міф перший: "Ленін придумав Україну".

– Якщо це дискусія, то можете сказати, що Україну придумали Юліан Бачинський і Микола Міхновський раніше за Леніна (сміється). Це теж буде неправда, звичайно, але це було раніше.

Стосовно Леніна. Проголошення Української народної республіки совєтов сталося 25 грудня 1917 року. Не Ленін проголосив, але під його впливом і контролем це відбувалося в Харкові.

За місяць до того в Києві Центральна рада на чолі з Грушевським уже проголосили УНР – Українську народну республіку.

Тому Ленін нічого не придумав, українська держава уже була.

– Яка мета такого російського наративу?

– Мета – показати, буцімто Україна – штучна держава. Тобто держава, яка не є виявом бажань народу, яка є привнесеною ззовні, нав'язаною згори. А у росіян же є стереотип мислення, що в основному все згори вирішується.

Якщо там на верхах вирішили, значить, так і буде. Не народ сам може досягти чогось своїм рухом, своїм розвитком, а саме зверху.

– Другий поширений міф росіян: "Україна і Росія – один народ", або "братські народи". Як на такі твердження відповідати?

– Це чистий пропагандистський штамп. Не існує братських народів ніде. Є різні народи й різні держави. І в кожної держави є свій егоїстичний державний інтерес.

Тому як тільки чуєте десь про братський народ, одразу розумійте, що це маніпуляція для того, щоб хтось кимось управляв.

Бо коли є брати, завжди буде старший і молодший. Рівних не буде ніколи. Радянська пропаганда постійно казала про рівність. Але насправді рівності не було.

Як то кажуть: всі рівні, але деякі звірі рівніші.

Безперечно це два різні народи, різні мови, своя окрема історія з дуже різним досвідом: у них досвід деспотії – у нас досвід демократії, свободи і постійної боротьби за свої права.

Не тільки за незалежність, а за права особистості. І в Україні це дуже актуально. Бо для українця особиста свобода має колосальне значення.

Це принципово відрізняє нас від росіян, які більш слухняні, які більш готові йти за лідером, які готові сліпо слухатися державу, довго терпіти, коли держава буде над ними знущатися. Вони готові обожнювати правителя, абсолютизувати його, тоді як для українців це не притаманно.

– У нас немає політичних авторитетів…

– Так, а коли вони з'являються, то часто швидко зникають, люди в них розчаровуються, і починається навпаки повне хейтерство колишніх: хто був учора кумиром, той сьогодні вже ніхто. Це типово для України, для нас це нормально.

– Ще один грубий міф: "Хрущов подарував Україні Крим".

– (Сміється) Тут неправда все. Почнемо з того, що це не був подарунок, бо в жодному документі так не записано.

В указі президії Верховної Ради СРСР було записано, що відбувається акт передання, а не подарунку.

Крим з Україною має значно більше економічних, історичних і культурних спільних рис.

Далі: неправда те, що це зробив Хрущов. Це все відбувалося не в часи, коли Хрущов мав повноту влади в Радянському Союзі, це був початок 1954 року.

Хрущов був тоді один із, а не єдиним абсолютом. Повновладним він стане у 1955-56 роках. У 1954 році було ще так зване колегіальне керівництво.

І в перший рік по смерті Сталіна Малєнков мав навіть більше впливу, ніж Хрущов. І насправді початково це рішення ухвалювалося на засіданні президії ЦК КПРС за керівництва Малєнкова – саме там все й відбувалося.

Хрущов теж підписував документ, але реально рішення підписали понад 10 людей. А потім це формально пропустили голосуванням через Верховну Раду СРСР.

Всі ми знаємо, що Верховна Рада в радянських реаліях повноважень не мала, але офіційно для створення ілюзії демократії вже ухвалені рішення пропускали через голосування в Раді. І там це підписував уже Ворошилов, але не Хрущов.

3. "Згоден із президентом: Хмельницький крутий як дипломат і полководець"

– Володимира Зеленського часто порівнюють із Черчиллем, особливо західні медіа. Таке порівняння коректне?

– Давайте переможемо, а потім реально оцінимо значення Зеленського для нашої історії. Тому що наразі, як на мене, це аванси, і тут дуже важливе питання, аби нашого президента не перехвалили завчасно.

Ми поки що не знаємо, скільки триватиме ця війна, якими точно будуть її результати. І говорити про це поки що, я думаю, недоречно. Треба оцінювати історичних діячів уже, як то кажуть, за підсумками. **Бажано, коли вони йдуть з посади в результаті перевиборів.**

Тоді уже можна дійсно щось аналізувати й робити висновки.

А поки я б не квапився.

– Свого часу "Українська правда" запитувала Зеленського, хто з історичних постатей України йому імпонує. Він згадав про Богдана Хмельницького: "Дипломатія, перемовини, хитрість і розум Богдана Хмельницького мене захоплюють", – сказав тоді президент. У суспільстві до Хмельницького різне ставлення. Цікавить ваше трактування: чим Хмельницький може бути крутим для Зеленського?

– Як дипломат Хмельницький крутий, абсолютно згоден.

А ще він крутий як полководець. Чи багато ще в українській історії полководців, які здобули так багато перемог? Були в нього і поразки, такі як Берестечко насамперед. Але були яскраві перемоги: Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Батіг, Жванець і так далі.

Як дипломат він був дійсно дуже вправний. Богдан Хмельницький умів балансувати на інтересах всіх сусідніх держав. І використовувати їх у своїх інтересах.

Спочатку, коли він тільки почав повстання, яке переросло в козацьку революцію, Хмельницький одразу залучив іноземну допомогу.

Бо він дуже добре розумів, що якщо порівняти силу Речі Посполитої і козацтва, то Річ Посполита – сильніша однозначно. Потрібен союзник.

Плюс у козаків багато піхоти, але мало кінноти. Значить, потрібна кавалерія.

Він залучає Кримське ханство. Хмельницький іде на союз з мусульманською державою, попри те, що козаки – буцімто великі захисники православ'я. Це теж питання насправді спірне. Адже серед козаків були не тільки православні. Були там і протестанти, і католики. Попри все, він залучає в союзники мусульманську державу, за спиною якої стоїть Османська імперія.

Водночас Хмельницький веде переговори з Московією. Він намагається їх зацікавити.

Хмельницького зараз критикують за Переяславську раду і за Московські статті. Але **це тягар післязнання**.

Я постійно кажу людям: **якщо ви хочете оцінити об'єктивно, спробуйте вимкнути ваше післязнання. Зануртеся в 1654 рік і відключіть у голові все, що було після того.**

– Тобто він діяв у моменті і не міг передбачити всі наслідки?

– На початок 1654 року в нього не було виходу. Шість років війни – Козацька держава виснажена, втрати великі, Річ Посполита збирає чергову армію, готується до остаточного придушення.

Кримські татари уже кілька разів продемонстрували, що вони не надійний союзник і діють у своїх інтересах. Не тому, що вони такі погані, зрадники, ні. У них свій інтерес. Вони не хочуть допустити ні повної перемоги Речі Посполитої, ні повної перемоги Хмельницького. І на цьому грають татари.

Звичайно, Хмельницькому це стає невигідно. Хто ще в цій ситуації може допомогти? Тільки Московія зголошується напасти на Річ Посполиту.

Тому Хмельницький укладає черговий військово-політичний союз.

Він собі, очевидно, думав, що союз із Москвою буде кілька років. Потім, може, мине час і буде союз зі Швецією, наприклад.

І справді, вже в 1656 році Хмельницький розчаровується в Москві. Але, розуміючи, що це сильна армія, він не наважується прямо з нею сваритися, бо він воює з Річчю Посполитою.

Але Хмельницький вступає в переговори про союз із Трансільванією, зі Швецією, з Бранденбургом.

Це ***концепція полівасалітету***. Тобто мати покровителів одразу від кількох держав і постійно грати на протиріччях між цими державами, аби жодна з них не з'їла Україну. І йому це вдавалося.

Він був дуже талановитий насправді.

4. "Українському суспільству диктатура глибоко огидна і в нас дуже загострене почуття справедливості"

– Переходимо до останніх питань. Який шлях Росія має пройти, щоб подолати імперськість?

– Це дуже важке завдання. Не нам його вирішувати. Це мають вирішувати самі росіяни. Це має бути шлях крізь поразки і переосмислення.

На Росію інколи впливали поразки.

Коли там відбувається якась катастрофічна поразка, наприклад, як Цусіма (вирішальна битва в російсько-японській війні 1904-1905 років – УП) – це призводить до внутрішніх змін. В 1905-1907 роках вона призвела частково до революції.

Революція 1917 року в Російській імперії була також значною мірою породжена поразкою на фронті.

Колосальна поразка змушує їх зайнятися своїми внутрішніми проблемами, спробувати переосмислити, а що не так, що треба робити, що змінити, тобто займатися внутрішніми справами.

Це суб'єктивна думка, але я не вірю в те, що вони здатні переосмислити і дійсно ґрунтовно змінитися. Бо аналізуючи весь інший попередній історичний досвід, ми бачимо, що вони постійно повертаються на круги своя.

Бувають спроби реформ, спроби демократизації. Після них знову йдуть контрреформи, якась ізоляція, якийсь імперський угар, знову агресія, поки знову їм не дадуть по лобі.

Але **наразі не бачу можливості, щоб ця загроза зникла в майбутньому**. Дехто її вбачає в тому, що Російська Федерація має бути дезінтегрована та перетворена на сукупність національних держав.

Але уявімо такий сценарій. Мені здається, що **навіть при ньому все одно залишиться якась умовна серединна Росія навколо Москви. І вона все одно буде осередком імперських ідей, ментальності, центром тяжіння цього всього маразму**.

– Як ви гадаєте, наступник Путіна буде зрікатися свого попередника?

– Це з питань альтернативної гіпотетичної історії. Я не письменник-фантаст, тому цього не знаю. Але можу припустити, що це дуже реальний сценарій.

Бо **у них знову ж таки все відбувається по колу. Новий правитель зазвичай заперечує попередника. Але наступний починає цього позаминулого виправдовувати.**

– Як історик, які ви бачите загрози для України на післявоєнний період?

– Загроз і викликів буде дуже багато.

1-1) По-перше, **економічна руйнація, відбудова країни**. Це колосальний виклик. Цим треба займатися, потрібні будуть архіколосальні кошти, їх треба буде десь брати.

1-2) Зрозуміло, що **буде допомога з-за кордону. І тут колосальний виклик, аби її не почали розкрадати.** Бо обов'язково будуть діячі, які сядуть на ці потоки і будуть намагатися, аби значна частина цих потоків ішла до них у кишені. Це 100%. Тому це великий виклик і проблема.

2) По-друге, **інтеграція ветеранів у мирне життя**. Це супер виклик.

Сотні тисяч ветеранів, а може, і мільйони. Люди, які пройшли війну. Це наші герої, яким ми завдячуємо своїм життям.

Вони мають повернутися, бути абсолютно повноправними і привілейованими членами суспільства.

Проблем буде багато, тому що всі ми знаємо про посттравматичний стресовий розлад, знаємо проблему повернення людини військової, яка довго воювала, до мирної роботи. Це не для всіх проходить швидко і легко. **Ще питання знайти цю роботу**.

3) Третя величезна проблема – це **розподіл у суспільстві між тими, хто воює, і тими, хто не воює**. Чим далі ця війна триває, тим більше прірва буде поглиблюватися.

Не має статися так, щоб відбувався якийсь конфлікт між цими величезними групами людей. Тому що всі українці, і всі повинні працювати на перемогу обов'язково.

4) Також колосальний **виклик – це ті, хто виїхав**. Бо виїхали, ми знаємо, кілька мільйонів людей. І з них величезна кількість не повернеться.

Цілком може бути так, що коли війна закінчиться, кордони відкриються, то частина населення ще поїде. А нам треба робити так, щоб максимально людей повертати в Україну. Бо **немає нічого ціннішого за людський потенціал**. Це мізки, руки, трудові ресурси, це майбутнє країни.

Нові виклики, звичайно, будуть також пов'язані із президентськими й парламентськими виборами. Я думаю, що політична мапа серйозно переформатується.

З'являться якісь ветеранські політичні сили. Але водночас почнеться, мабуть, експлуатація ветеранів іншими партіями.

– Демократії існує загроза?

– Може бути загроза демократії, але я все-таки сподіваюся, що українському суспільству диктатура глибоко огидна і в нас дуже загострене почуття справедливості. Тому **вірю в те, що українці не допустять якоїсь диктатури**. І у нас завжди буде зміна влади демократичними методами.

Я мрію, щоб у нас в країні була висока політична культура, як на Заході: коли відбуваються вибори, один програє і визнає поразку, інший перемагає і дякує попереднику. І будучи на посаді він часто консультується з ним.

От як, наприклад, у США Кеннеді під час Карибської кризи 1962 року, коли світ був на межі ядерного конфлікту, консультувався з Ейзенхауером і Труменом, зі своїми попередниками, попри те, що Ейзенхауер – із республіканської партії, а Кеннеді – з демократичної, це опонент фактично. Але він з ними спілкується, по суті, як з патріархами, так би мовити.

Хочеться, щоб усі політики розуміли, що влада тимчасова. Їх обирають, але їх потім переоберуть.

І найвищою цінністю має бути саме держава. Заради цього потрібно співпрацювати, незважаючи на партійні інтереси чи ідеологічні розбіжності.

***

№ 1.412

Депозитні рахунки для військових чи депозитні сертифікати для банків?

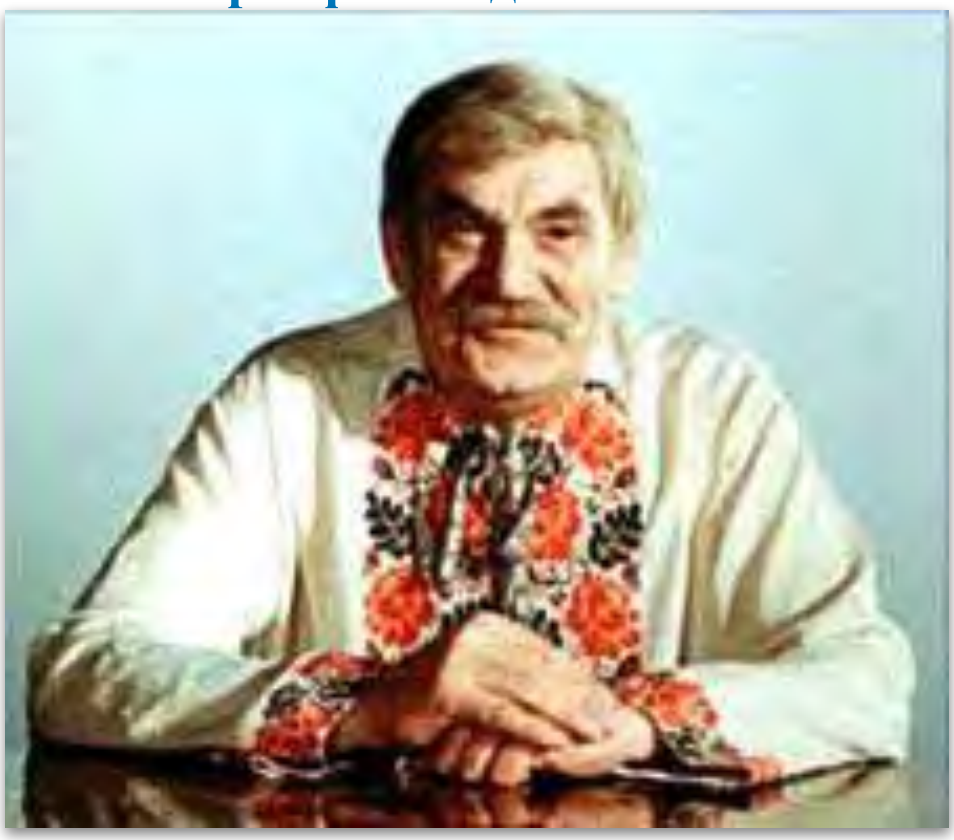

2023-03-23

Кущ

А чи може депозитні сертифікати для населення?

Насправді, **відповідь на це питання треба шукати у контексті, кому держава має заплатити 115 млрд грн?**

Банкам чи військовим? Чи у ширшому спектрі - населенню?

В банках лежить приблизно 600 млрд грн коштів фізичних осіб у гривні. Це банківські пасиви.

За рахунок цих коштів (значною мірою) банки формують свої активи - зокрема вони вклали 500 млрд грн у депозитні сертифікати НБУ під 23%.

Це добові інструменти, "нічні гроші". За те, що вони "ночують" в НБУ, банки отримують шалену доходність на рівні 23%.

Нагадаю, що за фіксованого курсу - це автоматично і валютна доходність.

Зараз НБУ пішов ще далі - він буде продавати банкам тримісячні депозитні сертифікати під 25%!

Звідки банки беруть гроші для таких операцій?

Як я вже написав вище - це переважно кошти населення, більше 60% з яких - кошти до запитання. Тобто залишки за поточними та картковими рахунками, здебільшого зарплатними.

Значною мірою - це заробітна плата військових (більше 700 млрд грн на рік) та бюджетників.

Як банки діляться з вкладниками тими процентами, які вони заробляють в НБУ на клієнтських грошах, зокрема на грошах військових?

Майже ніяк.

За коштами до запитання банки нічого не платять клієнтам. За річними депозитами - в середньому 13%.

Тобто банківська маржа складає 23% та 10% відповідно.

Саме це стало причиною шалених прибуктів банків у січні - лютому 2023 року на тлі стагнуючої економіки та масового безробіття.

НБУ, до речі, визнав, що збільшення ресурсної бази банків відбулось "завдяки

зарплатним проєктам та

концентрації соцвиплат ....

Більшість нових надходжень коштів залишається на поточних рахунках".

Що можна вдіяти в цій ситуації?

НБУ пояснює свої дії необхідністю "звязування" грошової маси, інакше вона буде тиснути на курс гривні та інфляцію.

Він надрукував у 2022 році 400 млрд грн для покриття дефіциту державного бюджету і з перевиконанням плану вилучив їх з економіки за допомогою депосертифікатів.

Давайте, приймемо гіпотезу, що НБУ правий, хоча це не так (процеси більш складні, ніж він хоче показати).

Але чому тоді, не відкрити спеціальний канал залучення коштів населення на квартальні, піврічні чи річні депозити під ставку 25%, де банки будуть лише посередниками?

Тобто банк залучає кошти населення і за згодою вкладника розміщує їх у Національному банку під 25% на 3,6,9,12 місяців за вибором.

Формат операцій - довірче управління. Не депозит, а вклад у банківський довірчий фонд, звідки кошти можуть йти лише на депозит в НБУ.

Банк бере собі у якості комісії не 23% як зараз, а маржу на рівні 0,5-1% (і цього забагато).

Так досягаються цілі НБУ - звязування грошової маси на тривалий строк, але ренту від таких іммобілізаційних операцій отримує населення, а не банки.

Тобто 115 млрд грн на рік перераховується простим українцям, а не банкам.

НБУ так хотів збільшити частку строкових коштів і знизити рівень вкладів до запитання?

Ось ідеальний варіант. Думаю багато українців погодяться отримати 25% за депозитом, який гарантується Національним банком.

Цей експеримент можна реалізувати на військових, якщо вже немає бажання розширити дію на все населення.

Звичайно, що це мяко кажучи нетипова операція.

Ну так НБУ сам перетворив низькодохідний інструмент короткострокової іммобілізації тимчасово вільної ліквідності банків (депозитний сертифікат) у гіпердохідний механізм розміщення основної суми вільних коштів банківської системи.

Тому, якщо гратись в "атиповість", то давайте грати або на користь тим, хто воює, або на користь всім громадянам країни.

***

№ 1.413

“Слуга народу” не уявляє своє життя без Зеленського” - очільниця президентської партії Шуляк

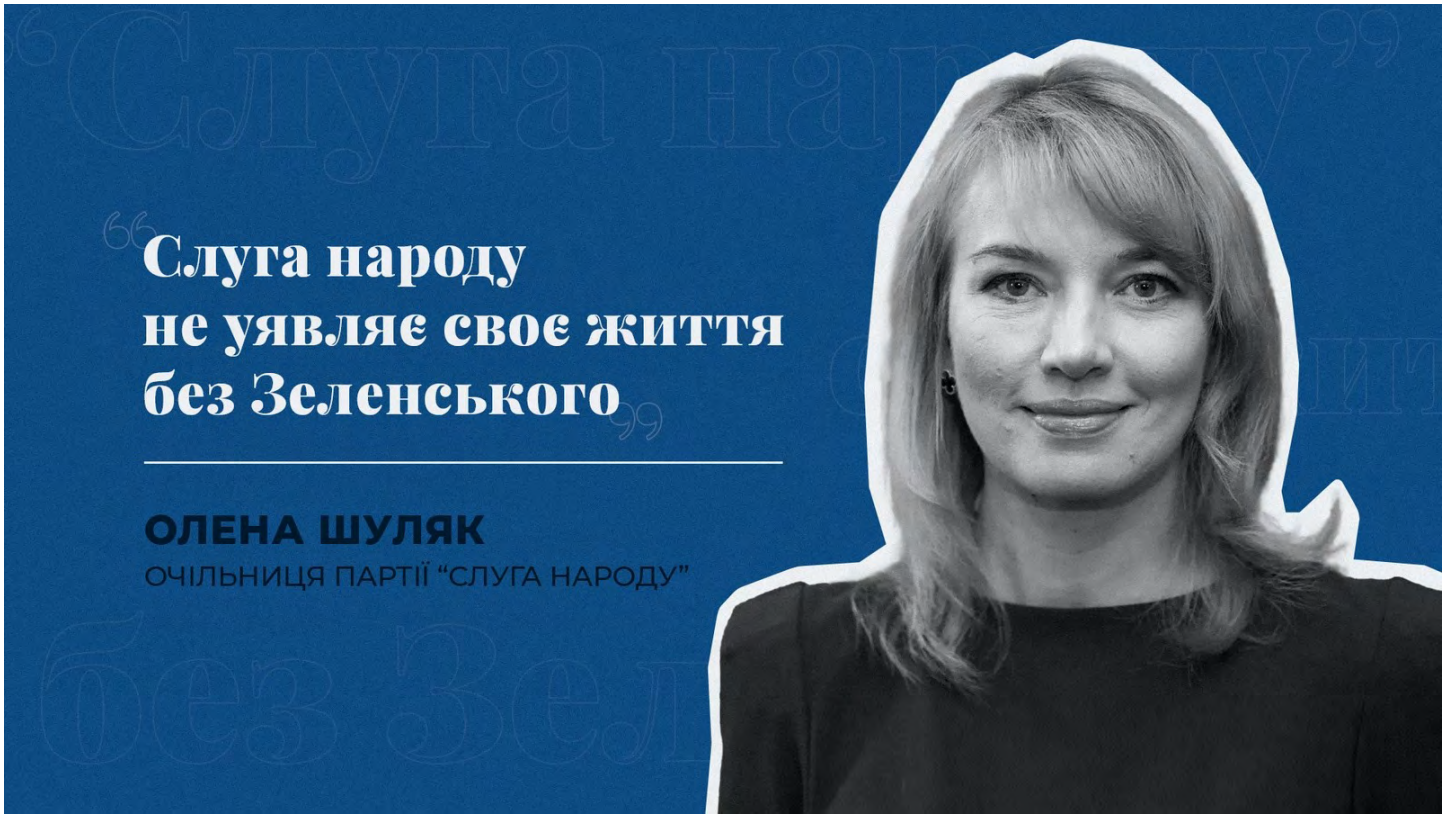

2023-03-23

Марина Шашкова

Олена Шуляк пояснила детально процедуру надання українцям компенсації за пошкоджене внаслідок російської агресії майно.

В ексклюзивному інтерв'ю Kyiv Post голова партії "Слуга народу" (СН) Олена Шуляк розповіла, як війна змінила організацію роботи цієї політичної сили, чи допомагає їм президент та засновник СН Володимир Зеленський та чи підтримає парламент законопроєкт про цивільні партнерства.

***

— Нещодавно прем'єр-міністр Денис *Шмигаль* сказав, що *Україна вже виконала всі вимоги Європейського Союзу для отримання статусу кандидата* після призначення директора НАБУ. Але є ще одна вимога – реформа Конституційного суду (КСУ). За останньою інформацією, міжнародні партнери країни не були задоволені прийнятим законом і пропонували додати 7-го незалежного члена до конкурсної комісії з відбору суддів. На якій стадії зараз ця робота?

— **Реформа, яка стосувалася Конституційного суду, була зафіксована першим номером** серед тих вимог, які потрібно було виконати Україні заради нашого європейського майбутнього. Ми ухвалили відповідне законодавство, ми перезавантажили Вищу раду правосуддя. У нас залишилися певні зобов'язання щодо перезавантаження Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Поки що це не зроблено.

Та **парламент на сьогодні всю свою роботу виконав, в тому числі і стосовно виконання зобов'язань по антикорупційній реформі**.

— Тобто про КСУ поки не йдеться?

— Так, поки що поділитися з вами такою інформацією, яка була б достовірною, не можу. Верховна Рада продовжує ухвалювати євроінтеграційні закони.

— Коли проводилось голосування по КСУ, народні депутати, в тому числі від СН, дуже часто говорили, що вони не хочуть створювати конкурсну комісію в запропонованому партнерами форматі через нібито загрозу потрапити під зовнішнє управління. Зараз партнери допомагають Україні і фінансово, і військово, але в парламенті далі лунають думки щодо *зовнішнього управління*. Ви як гадаєте, чому ми не можемо це подолати?

— В парламенті різні думки є, і депутати їх можуть вільно висловлювати.

Та для мене теза про зовнішнє управління звучить дивно, тому що все одно ми приймаємо рішення кожен день самостійно. Чи допомагають нам наші міжнародні партнери? Так. Чи мають вони право впливати на певні процеси, особливо коли це стосується надання величезної допомоги, як військової, так і грошової? Так, звичайно. Плюс ми не забуваємо, що у наших міжнародних партнерів є величезний набутий досвід, який можна використовувати для того, щоб не робити помилки самим, коли будемо проходити той чи інший шлях реформування галузей.

— Ви очолили партію ще до війни. Скажіть, порівнюючи періоди до війни і під час війни, як взагалі змінилась партія?

— 15 листопада 2021 року, коли мене призначали головою партії, в нас було багато мрій, ідей.

1) — Ми говорили про те, що потрібно створити ***дисциплінарну комісію, етичну комісію*** із залученням авторитетних людей, які будуть допомагати вирішувати різні етичні конфлікти в партії.

2) — Планували перезавантажити ***політичну раду партії*** і активно займатися партійним будівництвом. Але буквально через декілька місяців почалася війна.

Те єднання, допомога, які були всередині партії в той час, заслуговує додаткової уваги.

Всі наші народні депутати були розподілені за певними областями, буквально в перші дні війни у нас відбулось перше спілкування по відео з керівниками обласних організацій.

Ми зафіксували, що ми всі політичні питання відкладаємо, а важливе ділимо на три частини.

1) — Перша – це допомога Збройним силам України.

2) — Друге – допомога людям, які є внутрішньо переміщеними особами.

3) — І третій напрямок – це допомога переміщеним підприємствам.

Це три основні напрямки, які і зараз залишаються для нас пріоритетними.

Всі наші обласні офіси залишились працювати, ми закрили лише декілька районних. На жаль, ми втратили офіси в Запорізькій, Харківській, Херсонській областях, деякі знаходяться на тимчасово окупованих територіях, на тій же Херсонщині.

— Як багато партія втратила представників у регіонах? Чи, можливо, кількість членів партії збільшилась?

— Ми розпочали невеликий **проєкт «Герої серед нас»**. У кожному маленькому містечку, в кожному селищі виявлялись **люди з партії, які не переставали нас дивувати**.

Ми почали збирати інформацію про таких людей. Всі вони були депутатами від нашої партії, частина з них написала заяви на вступ до партії, і ми приймали їх у воєнний час. В нас дуже активно зростає молодіжне крило і стабільно активне жіноче крило.

На жаль, з деякими людьми тимчасово зв’язок втрачався.

Наприклад,

— у нашій «Зе-молодіжці» є хлопець, який був в полоні 9 днів. Взагалі, наша Херсонська команда перебувала максимально довго, не один місяць, на тимчасово окупованій території, і досить важко було їх звідти забрати. Іноді вони взагалі цього не хотіли, бо долучилися до партизанського руху. Але це було дуже небезпечно. Тому ми весь час шукали можливості бути з ними на зв’язку. Моментами, коли було дуже важко, і очільник організації писав та просив їх якось підтримати, ми виходили на невеликі включення під час Єдиного Марафону і казали: “**Херсон, ми з вами**, тримайтеся”.

Так ми могли показувати, що вони не самі і ми робимо все для того, щоб підтримати наших людей.

— Чи є ще представники партії, які постраждали від рук російських окупантів?

— Звісно.

Це стосується наших людей на всіх тимчасово окупованих раніше територіях і тих, які окуповані донині. Ми не втрачали зв‘язок з офісами, але знали, що багато хто мусить евакуйовуватися і допомагали їм.

Знаємо, що **деякі офіси і техніка були зруйновані**.

Знищені 4 офіси:

> — Сєвєродонецький офіс (обласний), Ізюмський офіс (Харківська область), Бахмутський офіс (Донецька область), Мелітопольський офіс (Запорізька область). Досі на окупованій території залишається 16 наших офісів (Донецька, Запорізька, Луганська, Херсонська області).

Також, ми знаємо про те, як проти наших людей окупанти використовували димові шашки і кийки під час мітингів.

Наприклад,

> — в окупованому на той час Херсоні. До слова, донині один юнак з нашої «Зе-молодіжки» перебуває в полоні. Ми розуміємо, де він, але звільнити його дуже складно. Знаю, вище політичне керівництво країни, яке працює у напрямку звільнення полонених, робить все для того, щоб він повернувся.

Буду чесною:

> **— з деякими людьми ми таки втратили зв’язок**.
>
> Мова про людей з Донецької, Запорізької областей. Хочеться вірити, що з ними все добре. Ми чекаємо від них будь-яких звісток, бо знаємо про випадки, коли **за представниками нашої політичної сили окупанти влаштовували справжнє полювання**.

Наприклад,

> **— коли ЗСУ звільнили Ізюм на Харківщині, ми одразу туди виїхали.** Я була шокована, коли побачили на одній із дошок оголошень, що росіяни розшукували нашу представницю партії Елладу ***Бахтіну***.

Тобто

> — в Ізюмі, поки він був під окупацією, нашу колегу розшукували кожного дня для того, щоб взяти в полон, або стратити. **Від цього дуже моторошно**.
>
> На щастя, зараз з нею все добре, вона продовжує свою боротьбу і є активною представницею «Зе-жінки».

— Враховуючи сказане вами, я так розумію, що у партії немає проблем з кадрами. Тобто коли Україна переможе і відбудуться вибори, вам буде ким представляти партію в наступному скликанні парламенту?

— На місцевому рівні ми виявили величезну кількість надзвичайних людей, які можуть скласти основу кадрового резерву СН. Це професійні, цілеспрямовані та порядні особистості. Зараз відстежуємо діяльність кожного і знаємо, що вони роблять і як. Впевнена, в наступних виборах ці люди точно будуть брати участь.

Хто б що не говорив, але повномасштабна війна показала, скільки в нас потужних людей і як багато з них готові наближати перемогу не словом, а ділом. Гадаю, ми дуже посилилися на всіх рівнях. До речі, ми також наростили сили завдяки європейським колегам, у яких запозичуємо досвід. За час повномасштабної війни наша партія стала частиною європейської сім'ї - частиною партії ALDE (Альянс лібералів і демократів за Європу). Саме ця політична сила, за прогнозами, може набрати більшість голосів до Європарламенту під час наступних виборів.

— Яким ви бачите майбутнє партії?

— Найбільше ми хочемо, щоб Україна нарешті перемогла. А після перемоги плануємо виконати всі передвиборчі обіцянки і бути активними учасниками процесів післявоєнної відбудови України.

Є багато ідей, є багато планів, але все ж таки основне завдання партії – це бути на постійному зв'язку з людьми. Нам потрібно збирати всі побажання, всі ініціативи знизу, передавати їх наверх - уряду, парламенту. А потім звітувати перед виборцями, які ініціативи зроблені, що виконано з передвиборчих обіцянок, а що не виконано, і проводити більш активну роботу з інформування людей. Та обов'язково працювати зі зворотнім зв'язком.

— Партія без обличчя Зеленського зможе існувати?

— Партія для мене нерозривно пов'язана з Володимиром Зеленським.

— Але він рано чи пізно може піти з політичної арени, і партія не може піти за ним.

— Зараз ми не уявляємо, як партія, своє життя без Зеленського. Зрештою, як і мільйони українців не уявляють життя без президента, який тримає в руках військову ситуацію.

— Він часто цікавиться життям партії?

— Останній раз стосовно партії ми говорили 13 березня. Але це не часті зустрічі.

— Розкажіть, яка головна мета закону 7198 про компенсації за пошкоджене майно, який нещодавно підписав президент?

— Цей закон ми почали розробляти рівно рік тому у березні, коли під Києвом стояли війська РФ, це були часи страшенної невизначеності. Але у президента було бачення, що повинен бути обов'язково законодавчий механізм, який надасть можливість людям отримувати компенсацію, не чекаючи репарації від Росії за зруйноване житло. За тиждень ми розробили цей законопроєкт, 24 березня ми його зареєстрували, а вже 1 квітня ми його голосували в першому читанні. Все було швидко, скоординовано, без жодного політиканства. Через 11 місяців він був остаточно прийнятий.

У нас питали, чому ми так довго його не приймали? Скажу чесно: дуже боялися, що не буде джерел фінансування, які можна буде використовувати на надання таких компенсацій. Коли наприкінці минулого року ми створили Фонд ліквідації наслідків збройної агресії РФ, і до цього фонду були спрямовані перші 17 млрд грн, арештовані кошти дочірніх банків «Сбербанку» та інших російських банків, які працювали в Україні, ми зрозуміли, що в нас є перші гроші на компенсації.

Як це безпосередньо працюватиме? Якщо ти громадянин України, і в тебе зруйноване житло, ти маєш право отримати компенсацію. Компенсація є двох видів. Якщо в тебе знищена квартира, ти отримаєш житловий сертифікат, вартість якого розраховується дуже просто. Береться метраж квартири, який зафіксований в правовстановлюючих документах, і помножується на вартість для компенсації, яку визначить уряд. Для кожного регіону він буде свій з урахуванням різних характеристик.

Зараз механізм тільки напрацьовується, як визначати цю вартість. Але він буде максимально наближений до того, щоб людина могла купити за ринковою вартістю житло, яке вона забажає. Ми, до речі, прописали в законі, що не важливо, де розташовувалось зруйноване житло. Людина зможе використати житловий сертифікат в будь-якому населеному пункті.

Для власників приватних будиночків - ширший вибір. Вони можуть або отримати житловий сертифікат і обміняти його на квартиру, або отримати цільові кошти на придбання будівельних матеріалів чи виконання будівельних робіт, щоб збудувати свій будинок на тій же земельній ділянці, де він був зруйнований.

— Це стосується тільки тих, хто втратив житло? Бо є люди, які виїхали з окупованих територій, там у них житло залишилось поки що ціле, але на підконтрольній Україні території їм жити немає де.

— Це дуже вузький закон, він регулює виключно надання компенсації за пошкоджене і зруйноване житло. Є величезні проблеми, які стосуються

внутрішньо переміщених осіб, цим питанням займається наше Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій.

— Від чого залежатиме сума, яку отримуватимуть люди?

Наприклад, у вас був будиночок в Харківській області, де ринкова ціна до війни - 15 тис. грн за квадратний метр. Площа його була 100 квадратних метрів. Компенсовані 1,5 млн грн можна буде використати в будь-якому населеному пункті. Якщо не вистачає грошей, можна докласти свої гроші і купити квартиру у Львові, до прикладу.

— Які мають бути заходи контролю, щоб гроші отримували люди, які дійсно втратили житло?

— Подання заявки на отримання компенсації відбувається через цифрові інструменти, тому жодна комісія не зможе впливати на черговість заявок. Вони надходитимуть в автоматичній черзі, втім перевага надаватиметься військовослужбовцям, багатодітним сім'ям, особам з інвалідністю та демобілізованим.

— Ви є співавтором законопроєкту 5655 *про містобудівну реформу в Україні*, який був розкритикований у суспільстві. Парламент підтримав документ ще в грудні 2022 року. Але його досі не підписав президент. Він вбачає якісь ризики в цьому законі?

— Президент реагує на те, що цікавить суспільство. Якщо у суспільства є запитання щодо цього закону, то, звичайно, він буде розбиратися, що робити з ним.

Ми проаналізували, що закон 5655 навіть більш революційний, ніж земельна реформа. Тому що він змінює правила на ринку будівництва, які ніхто не міг чітко прописати останні десятки років. З моменту появи документа (весна 2021 року) дискусія стосовно нього не вщухала. Коли ми говоримо про мерів великих міст, де на сьогодні є найбільша кількість будівництва, то ми розуміємо, що жити без генеральних планів, не реагувати на незаконні забудови – ненормально. Звичайно, в такому болоті всі звикли жити 30 років, погодьтеся: всі будували, як хотіли. Місцеві влада і забудовники, на мою думку, це єдине ціле. Вони дуже пов'язані. Спробуйте без погодження місцевої влади в будь-якому місті щось побудувати і побачите, що це неможливо.

Тому коли мери великих міст зрозуміли, що в них більше не вийде тримати цю сферу в своїх руках, вони почали бити на сполох. І на це, на жаль, пристала притомна частина громадськості, яка не читала законопроєкт. Це люди, які просто не розібралися і довірилися чужій маніпулятивній думці. Звісно, я як парламентар також зробила помилку - вчасно не пояснила всі сенси.

— Ви кажете, півтора року було…

— Мені здавалося, що всім все зрозуміло.

— Національна спілка архітекторів Україна, яка є головним критиком законопроєкту, до його прийняття якось висловлювала свої зауваження?

— Не всі українські архітектори входять у Спілку архітекторів. Ба більше, значна кількість відомих архітекторів не є частиною цієї спільноти і принципово не бажає до неї доєднуватись.

Спілка архітекторів була запрошена 29 вересня 2021 року на першу презентацію законопроєкту. З того часу профільний комітет нерозлучний зі Спілкою: на всіх засіданнях робочих груп, комітету обов'язково були її представники.

Чи їм все подобалось? Ні, але вони мали повний доступ до інформації більшою мірою, ніж будь-які інші громадські організації, які бажали долучитися до цього процесу. У них набагато більше було можливостей впливати на процес, висловлювати свою позицію.

— Ви кажете, що 13 березня спілкувалися з президентом. Ви в нього не питали, що його зупиняє поставити підпис?

— Ні, не питала.

Звичайно, мені хочеться, щоб це відбулося максимально швидко. Тому що той негатив, який спровокували певні кола осіб, відобразився на мені особисто. Буде неправдою, якщо я скажу, що не реагую на цей негатив. Звичайно, реагую. Мені боляче. Коли нечесні люди казали, що Шуляк – представниця будівельної мафії, то ми сміялися. Та потім, коли сама будівельна мафія почала казати, що я — будівельна мафія, з’явилося відчуття страшної несправедливості. Відчуття, наче потрапила у задзеркалля.

Міністри Олександр Кубраков та Михайло Федоров взяли на себе відповідальність за імплементацію цієї реформи. Парламент свою роботу зробив, тепер уряд буде приймати 52 постанови. Нам дуже хочеться, щоб законопроєкт був якнайшвидше підписаний президентом. Це реформа, за яку мені особисто не буде соромно ніколи.

— Якби цей законопроєкт був прийнятий багато років тому, то виходить, що КВЦ Парковий, де розташований офіс партії, не зміг би бути побудований, враховуючи, що це незаконна будівля?

— КВЦ “Парковий”- це дрібниця. У нас не було б 50 житлових будинків забудовника Анатолія Войцеховського, які будувалися в Києві незаконно і без належних документів. У нас не було б сотень тисяч інвесторів, які вклали гроші, а квартири свої не отримали. А ще у нас точно не було б будинку-

монстра на столичному Подолі, його б вже демонтували. І думаю, не було б забудови прибережних зон в Одесі. А ще не було б забудов у Дніпрі, постійних неприємностей у Львові. І можливо в Україні вже працювали б міжнародні девелоперські компанії. До слова, на нашому ринку донині немає жодної міжнародної компанії, тому що в такому корупційному середовищі вони працювати не хочуть.

— Депутатка від фракції «Голос» Інна Совсун зареєструвала законопроєкт про цивільні партнерства, який дозволить реєструвати одностатеві стосунки. Це стало важливим питанням у воюючій Україні, де багато представників ЛГБТ захищають країну, але зі своїми партнерами вони не мають тих самих прав, як традиційні пари. Як ви вважаєте, цей законопроєкт буде підтриманий у парламенті?

— Я стала одним із його підписантів. До мене звернулись громадські організації, які опікуються цією проблематикою, і попросили підписати. Як парламентар я не могла не відгукнутися на це прохання. Знаю, була також відповідна петиція до президента і Зеленський надав доручення Міністерству юстиції розробити відповідний законопроєкт. Це говорить про те, що про цю проблему знають і хочуть її вирішити.

Ми думаємо, що буде певний супротив, як з будь-якими змінами, як з будь-якою реформою. Але коли я читала звернення конкретних людей, які пишуть, що “зараз в Україні для нас кожен день може бути останнім”, і просять надати їм рівні права з традиційними парами - проігнорувати це просто неможливо. Наша мета - зробити життя в Україні якомога зручнішим для всіх. Це стосується всього: і прав людей, і роботи галузей економіки, і багато чого іншого. Ми повинні вийти на якісно вищий рівень життя після перемоги, бо заради цих цінностей щодня гинуть наші захисники.

***

№ 1.414

Не платять податки 95% компаній зі сфери «ігорки». СБУ та БЕБ вже відкрили 45 справ

2023-03-01

За даними ***парламентської ТСК***, серед підозрюваних у відповідних справах є співробітники Нацбанку, банків та фінтех компаній.

У Верховній Раді провели засідання тимчасової слідчої комісії щодо злочинів у сфері грального бізнесу,

> під час якого виявилося, що **до держбюджету податками від «ігорки» за рік надходить лише 1,2% від загального обороту**, повідомив член ТСК Олексій ***Жмеренецький***.

Він розповів, яким чином власники ігорного бізнесу уникають сплати податків.

«Сукупний оборот легальної та нелегальної «ігорки» в Україні 12-15 млрд грн на місяць, тобто до 180 млрд грн на рік. При цьому, **податків до державного бюджету за 2022 рік надійшло** 730 мільйонів гривень, а ліцензійних зборів – 1,166 млрд грн, що разом складає близько 1,9 млрд грн на рік, тобто - **близько 1,2% з обороту**. Водночас за оцінками Служби безпеки України - **95% всіх компаній на ринку не платять податки взагалі**», – написав Жмеренецький у Facebook.

За його словами, **є кілька схем, за допомогою яких учасники ігорного ринку уникають сплати податків.**

Найпопулярнішою є так званий *метчінг*.

«Шість банків, у змові зі співробітниками Національного банку, із мережами супермаркетів та мережами автозаправних станцій запустили систему виплати тіньових зарплат працівникам цих мереж. Коли гравець якогось онлайн-казино поповнює рахунок для ставок і отримує свої віртуальні бали для гри, то реальні гроші йдуть на сервер платіжної системи під виглядом переказу для якоїсь випадкової приватної особи, а фактично йдуть якомусь продавцю магазину чи прибиральниці заправки», – пояснив Жмеренецький.

За його словами, такий переказ може «висіти» тижнями у платіжній системі, поки не буде визначений кінцевий отримувач. Таким чином, за словами народного депутата, зарплата умовної прибиральниці заправки надходить протягом місяця частинами у вигляді переказів від випадкових гравців казино.

«Банки з рахунків яких гравці перераховують гроші також ігнорують те, що переказ не містить даних про кінцевого отримувача грошей, а «зависає» в системі. Замість цієї чорної зарплати, магазини та заправки надають гральним компаніям готівку. Далі за цю готівку компанії купують зерно в «чорних» фермерів, яке вивозиться за кордон, а виручені від продажу зерна за кордоном гроші отримують власники гральних компаній», – додав член ТСК.

Крім того, як зазначив Жмеренецький, гроші можуть виводитись через криптовалюту. Служба безпеки оцінює відмивання коштів таким чином у 54 млрд грн на рік, або 30% з обороту «ігорки». За словами члена ТСК, це валовий дохід організаторів.

Жмеренецький пояснив, що 25% від вказаної суми йде на витрати для організації злочинної схеми – хабарі та заробіток всіх посередників. Загалом, це 13 млрд грн. Ще 5%, за словами депутата, йде на нелегальну рекламу гральних інструментів.

«Тобто, чистий прибуток гральних компаній складає 36 мільярдів гривень на рік, або 20% від загального обороту, які отримують організатори за кордоном без жодних податків і обліку. Державний бюджет щорічно втрачає близько 10 млрд гривень податків», – додав депутат.

За його словами, ще однією схемою є «міскодінг». Суть її в тому, що гравці поповнюють рахунки на гральних сайтах для ставок, але ці платежі надходять у банк із кодом купівлі квітів, чи фільмів. Або ж гравці перераховують кошти із правильним кодом 7995 транзакцій, але далі вже банк у змові з гральними компаніями направляє ці кошти на фіктивні рахунки.

«В Україні таким злочинним способом діяло дев’ять банків, із яких шість банків – системно, вони обслуговували абсолютну більшість усіх незаконних переказів «ігорки» в країні. А один із цих банків обслуговує половину всіх незаконних операцій досі», – зазначив Жмеренецький.

Він зазначив, що у схемах масово використовуються платіжні термінали, так звані пейбокси. Як пояснив депутат, по ночах на них генеруються тисячі фіктивних транзакцій нібито між картками фізосіб. У таких злочинних схемах, за словами членка ТСК, фігурують 2 млн банківських карток та 120 платіжних терміналів.

«До вересня 2022 року ніхто з органів влади типу «не знав» про існування цих схем. Нацбанк «не помічав», що по рахункам ганяють схемні транзакції, поки повністю не змінили кадровий склад відповідного департаменту. Державний Фінансовий моніторинг також не помічав цих транзакцій, бо виявляється саме банки та фінансові компанії (тобто, в нашому випадку злочинці) мають їм про таке повідомляти, як первинні суб'єкти фінмоніторингу», – зазначив Жмеренецький.

За його словами, СБУ та Бюро економічної безпеки відкрили 45 кримінальних справ. Однак, як стверджує Жмеренецький, досі продовжує працювати один банк, який обслуговує половину усіх нелегальних транзакцій грального бізнесу в країні.

«Усі про це знають і обіцяють найближчим часом зупинити, коли розберуться як… Серед підозрюваних – співробітники Нацбанку, банків та фінтех компаній, які надавали програмне забезпечення для махінацій... Через ці схеми залишається можливість «ганяти» гроші між Україною та Росією. **Зараз вивчаємо схеми і окрім «розборок» з органами влади будемо «латати» всі виявлені дірки в законодавстві**», – додав депутат.

Раніше повідомлялося, що гральний бізнес знайшов, як ховати від держави оборот близько десь 10 млрд грн на місяць. І в цьому йому допомагали 8 приватних і один державний банк.

***

№ 1.415

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Президент України виступив у *онлайн-форматі* на засіданні Європейської ради та розповів про п'ять ключових причин затягування війни й віддалення миру

2023-03-23

(Єрмак…)

Президент Володимир Зеленський виступив у онлайн-форматі на черговому засіданні Європейської ради, яке відбувається у Брюсселі. Глава держави здійснив онлайн-включення з вагона потяга АТ «Укрзалізниця» під час робочої поїздки регіонами України.

«Радий вітати вас сьогодні так само, як і завжди, але все ж у дещо іншому форматі. Зараз я відвідую міста, які Росія намагається зруйнувати. Міста Донбасу, наш Харків – один із центрів сходу Європи, наш Херсон – уже звільнений від російської окупації, але який страждає від постійних російських терористичних ударів», – розповів Президент учасникам засідання.

Він наголосив, що **перебуває в дорозі, адже використовує кожну можливість, щоб підтримати дух українців і наблизити час вигнання з нашої країни *російського терористичного контингенту***, який мріє лише про те, щоб поширити своє зло, зокрема й на інші європейські міста.

«Не дай боже нікому у світі бачити свої міста спорожнілими через загрозу терористичних ударів – як Краматорськ чи десятки інших міст Донбасу; зі зруйнованими будинками – зруйнованими російською артилерією; із фанерою замість скла у вікнах там, де люди все ж намагаються жити. Повністю знищені, розбиті обстрілами села, як у нашій Херсонській області та всюди, куди дістають російські окупанти. Закинуті – бо заміновані – поля... Не дай боже нікому цього побачити у своїй країні», – сказав Володимир Зеленський.

Президент наголосив:

> — **якщо у співпраці України та Європи не буде *зволікань* чи *стагнації***, якщо спільні зусилля будуть рішучо спрямовані на українську перемогу, то **перемога буде вже цього року**.

«Що швидше ми з вами спільно діємо, то більше життів рятуємо», – зауважив він.

Глава держави відзначив тісну співпрацю в оборонній, енергетичній сферах, економічну взаємодію, десять затверджених санкційних пакетів Євросоюзу проти Росії, допомогу міжнародній юстиції у притягненні до відповідальності російських воєнних злочинців.

Окремо Президент подякував тим,

1) — хто бере участь у запропонованій Естонією ініціативі щодо постачання та виробництва снарядів для української артилерії,

2) — хто підтримує роботу Міжнародного кримінального суду та зусилля України зі створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії Росії проти України, а

3) — також зусилля із запуску компенсаційного механізму.

«Все це – докази, що Європа вміє захищати свої цінності та має хоробрість не підкорятися терору», – переконаний Володимир Зеленський.

Водночас Президент назвав *п'ять ключових небезпек*, які віддаляють Україну та Європу від завершення війни й досягнення миру.

Зокрема, це

1) — **зволікання** з ***постачанням*** української армії далекобійних ракет і сучасних літаків,

2) — зволікання з ухваленням нових жорстких ***санкційних пакетів***,

3) — зволікання з реалізацією «української ***формули миру»***

4) — та організацією ***«саміту миру»***,

5) — зволікання з ***інтеграцією*** України до Європейського Союзу.

«Можемо організувати саміт в одній зі світових столиць – в одній із європейських столиць. Хіба це не додасть глобальної сили Європі? Точно додасть», – заявив Глава держави.

У контексті євроінтеграційних перспектив України Володимир Зеленський наголосив, що навіть попри російську агресію **наша держава продовжує розвиток інституцій за європейськими стандартами**.

[інтерв'ю Шуляк:

Ми зафіксували, що ми всі політичні питання відкладаємо …]

«Результати очевидні: ми вистояли у війні, **наші інституції діють** попри все, фінансова система, банки, усі державні послуги, соціальна сфера. І **критично важливо, щоб не було затягування у зближенні України та Євросоюзу**. Це важливо і для захисту України, і для захисту європейської системи.

Це відповідає об'єктивній потребі посилювати Європу постійно, бо лише постійне посилення гарантує незмінну стійкість», – зазначив Володимир Зеленський.

Він заявив, що **Україна готова до рішення про початок уже цього 2023 року переговорів щодо членства у Євросоюзі**.

Президент наголосив, що війна вчить лідерів того, що чесність у відносинах між союзниками гарантує перемогу.

«**Я чесно відзначив п'ять ключових небезпек, п'ять причин затягування цієї війни та віддалення миру**.

Маємо зробити все, щоб затягування не було.

І справді можемо це зробити.

Європа вміє бути рішучою. Я знаю, що ви вмієте цінувати час. Хай кожна зустріч, кожна дискусія, кожен день нашої спільної роботи наближає повернення миру й звільнення нашої землі та всієї Європи від російського зла. **Якщо Європа зволікатиме, зло може встигнути перегрупуватись і налаштуватися на роки війни**. У ваших силах не допустити цього. У наших із вами спільних силах звільнити Україну від російської агресії вже цього року», – констатував Володимир Зеленський.

Чергове засідання ***Європейської ради*** триває 23–24 березня у Брюсселі.

У ньому беруть участь глави держав та урядів країн – членів ЄС.

Засідання Європейської ради присвячено обговоренню нещодавніх подій у зв'язку з агресивною війною РФ проти України та подальшої підтримки нашої держави з боку ЄС.

***

№ 1.416

Буенос чавес, панове!

2021-04-30

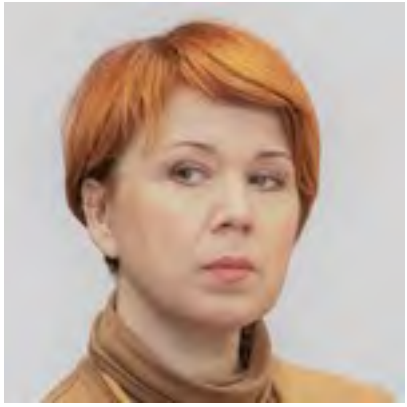

Інна Ведернікова

Редактор відділу політики ZN.UA

Як «слуги народу» «підготувалися» до відкриття ринку землі та руками представників агрохолдингів при владі задушили національне фермерство

Цього тижня парламент поставив крапку у двомісячній епопеї поправок до ***законопроєкту № 2194*** і вніс зміни до Земельного кодексу, що стосуються управління та дерегуляції у сфері земельних відносин.

Це другий ключовий закон, яким регулюється земельна сфера, після чого держава передасть громадам землі, що лежать за їхніми межами.

І ця «велика перемога», яку кувало та якої давно очікувало місцеве самоврядування, — один із найсвітліших аспектів земельної реформи й окрема тема для розмови.

Ми ж зараз говоритимемо про її зворотний — темний бік.

Бо є свідками, мабуть, **найбільш масштабної і єзуїтської маніпуляції влади в новітній українській історії.**

У «селевому потоці слів» про те, що ось-ось запрацює ринок землі, давно втрачена суть.

Витекла, як вода крізь пальці, разом із державним інтересом.

Пропажі влада навмисне не помічає.

1) — Понад те, навіть пишається нею, констатуючи, що «нарешті тіньовий ринок землі буде закритий, і все запрацює по-чесному».

На жаль,

2) — президент 42-мільйонної країни, котра володіє 27,8 млн га чорнозему (8,7 % світових площ), обмежується лише наївним очікуванням «обведеного навколо пальця дилетанта».

Який

3) — **якщо й не в частці, то точно в темі, правильно піднесеній йому аграрним лобі**.

Підписавши рік тому закон про обіг землі, президент Зеленський визначив для України новий аграрний шлях, підтримавши ставку парламенту на вже сформовані агрохолдинги.

1) — Ми не маємо наміру огульно виключати можливий ККД цього державного рішення, яке справді може не тільки збільшити обсяги сільськогосподарського експорту України, а й, за прогнозами експертів, додати 1% ВВП.

2) — Хай там як, а країни Глобального Півдня (Мексика, Бразилія, Аргентина, Венесуела) — ***у лідерах світових аграрних рейтингів***.

До чого, власне, активно й апелюють великі лобісти ринку, що очікують 2024-го року, коли легально зможуть «вступити в гру».

При цьому ми не відвертатимемо голову і від європейського Заходу, який поставив на розвиток малого та середнього фермерства.

На жаль,

1) — **владі, яка зробила вибір за всю Україну, забракнуло розуму навіть заднім числом, але бодай спробувати зберегти рештки середнього класу, що самостійно вижив у селі.** (Обробляючи менше 40% площі угідь країни, фермери виробляють понад 60% валового сільськогосподарського продукту).

Не кажучи вже про те, щоб знайти відповідь на ключове запитання: |

2) — **а чому ми, які так прагнули в Європу, раптом стрімголов побігли в Латинську Америку?**

Понад те, ***проводячи децентралізацію***, знову-таки, як у Європі,

зробили ставку

1) — не на людину та розвиток громад (сільських ОТГ в Україні — більшість, і їх стійкість могло стимулювати тільки фермерство),

2) — а абсолютно алогічно **віддали людей у рабство земельним латифундистам**.

Яким у гонитві за прибутком за будь-яку ціну апріорі доведеться ставити на вже перевірені в тій-таки Латинській Америці глобальну механізацію та скорочення робочих місць.

При тому що:

— **правоохоронна і судова системи в Україні не працюють**.

Тож місцеве самоврядування, отримавши землю, святкує «Піррову перемогу».

1) — Відсутність глобального державного мислення в перших осіб країни та, як наслідок, незбалансованість державної політики шокують.

2) — Як і цинізм центральної влади.

Свідомо цементуючи новий *олігархічний агрокластер*, Банкова під рейтинго-рятівною парасолькою РНБО цілком серйозно вкидає на обговорення депутатам і суспільству закон про статус *олігархів*.

Увага:

— що з'явилися в Україні після такої ж кишенькової приватизації промислових підприємств.

І та ж влада, яка найбільше «турбується про національну безпеку», другий рік поспіль демонстративно не помічає купки фермерів, які, задерши голови під вікнами Кабміну, махають національними прапорами в надії, що їх почують. (46 тисяч фермерських господарств, що вижили, на тлі 6,5 мільйона власників паїв — справді пшик).

Хоча,

— причини того, що відбувається, зрозумілі.

У команді «слуг народу» всі питання підтримки та розвитку фермерства ведуть *представники великих агрохолдингів*, які й лобіювали закон про обіг землі.

«Все на очах».

1) — У Верховній Раді в кріслі голови профільного комітету сидить співзасновник «Українського Аграрного Холдингу» Микола ***Сольський***.

2) — А в заступниках міністра економіки з аграрної політики ходить володар шестилітнього бекґраунда генерального директора «Українського клубу аграрного бізнесу» Тарас ***Висоцький***, за яким стоїть власник МХП Юрій ***Косюк***. (Процес відновлення колись скасованого міністерства аграрної політики, яке очолив також виходець із агросередовища, ексрадник президента із земельних питань Роман Лещенко, ще не завершений).

У принципі,

— взявши до уваги вже цю обставину, можна зробити висновок, у чиїх інтересах минув перехідний рік і як влада «допомогла» фермерам наростити обіцяні м'язи, щоб вони вже з 1 липня могли почати купувати землю.

Однак,

— ми все-таки вирішили спуститися по подробиці з владних небес на грішну землю і продовжити розпочату півтора року тому ***«Історію про фермера і президента»***, поговоривши з президентом Асоціації фермерів та приватних землевласників України Миколою ***Стрижаком***.

То чому команда Зеленського, пообіцявши підтримати фермерів,

1) **згорнула всі програми і заблокувала їхні казначейські рахунки?**
2) **Навіщо заступникові міністра від агрохолдингів кишенькова геошка, яка нібито об'єднала фермерів?**
3) **Чия рука лізе в Держгеокадастр і відбирає землю у фермерів, а потім продає їм же втридорога?**
4) **До чого тут прокуратура, і як вона «наглядає» за тим, що відбувається на готовому до відкриття ринку?**
5) **Хто рейдерить успішні фермерські кооперативи, і чому йому за це нічого не буде?**
6) **Де візьмуть гроші ослаблені фінансово фермери, щоб із 1 липня купувати землю?**
7) **Чи не потраплять вони, зрештою, в боргову кабалу до банків, які очікують здобичі?**
8) **Чи є в ухвалених законах запобіжники, що можуть не дати агромагнатам скупити землю через підконтрольних фізосіб не дочекавшись 2024-го року?**

Відповіді на ці та багато інших запитань читайте в інтерв'ю.

1. Про програму підтримки фермерів, ставку нової влади та байки Милованова

— Миколо Івановичу, спостерігаючи за епопеєю з земельним законом, у якій чорт ногу зламає, боюся навіть уявити, що вийшло на виході. Крім очевидної норми про передачу землі держвласності місцевому самоврядуванню. Цільного, підписаного спікером парламенту документа ще немає. А ви що можете сказати? Кіна назад уже не відмотати, чи у фермерів є якийсь шанс?

— Від стратегічної лінії влада не відступила — землю буде пущено в обіг. Під час обговорення процедур можна було б змінити якісь методологічні речі, однак приймалися й голосувалися тільки поправки від «слуг народу». Решта відміталися. Тож до 1 липня ми підійдемо з тими самими «завоюваннями», що й рік тому. Вибір, буцім під тиском міжнародних фінансових структур, зроблено. Хоч

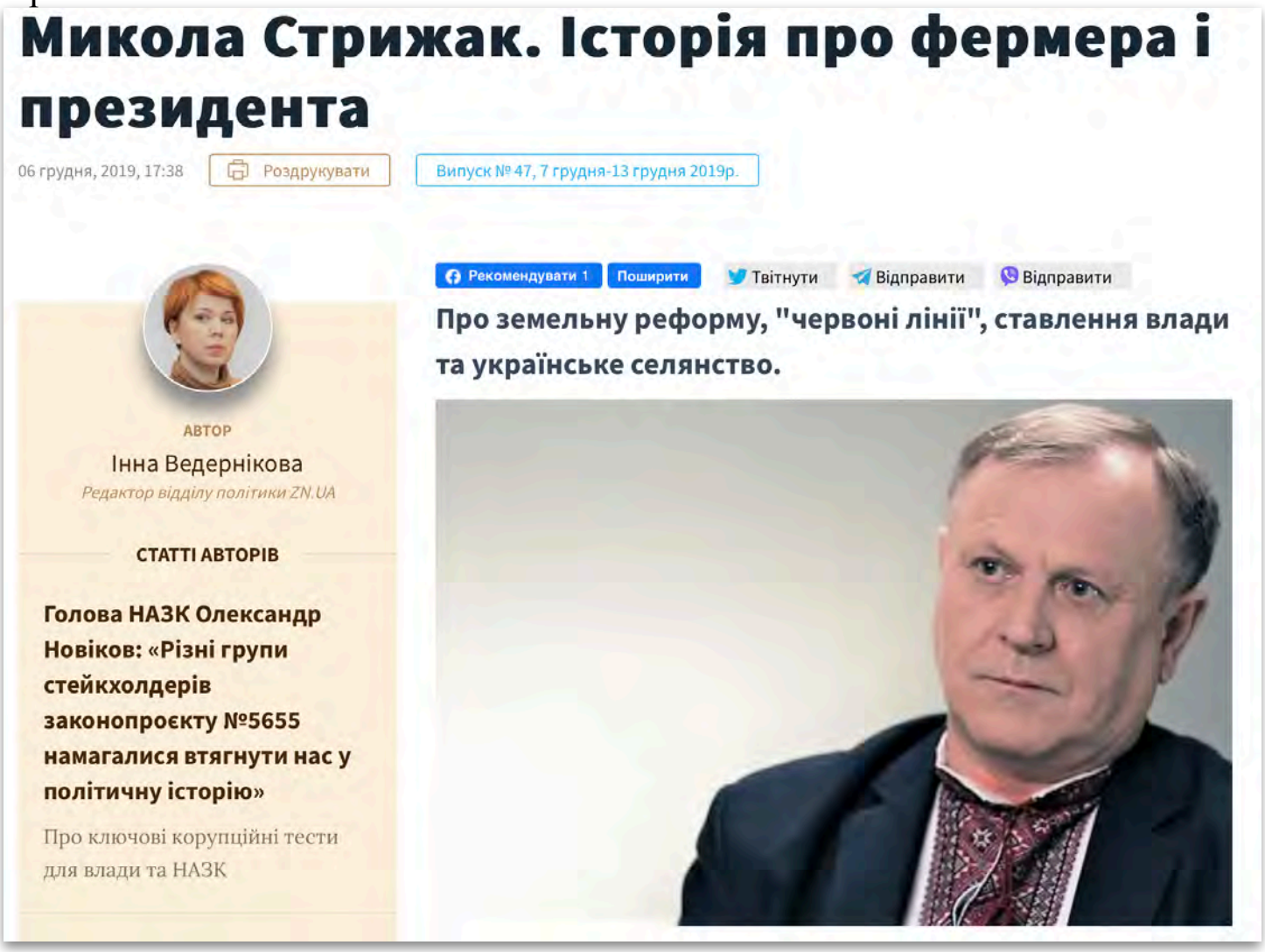

уже після прийняття стартового закону я спілкувався з представниками Світового банку. Отож, вони не вимагали від України продати землю та підвищити тарифи. Вони вимагали балансу бюджету. Ну, а те, що наша влада вирішила, що за рахунок останнього стратегічного ресурсу країни можна

тимчасово збалансувати бюджет, — наша з вами проблема. Точно не Світового банку чи МВФ. Тож нема чого на дзеркало нарікати…

— Від моменту прийняття ключового закону минув рік, упродовж якого фермерам — а вам першим буде забезпечено доступ до ресурсу — обіцяли всебічну допомогу. Включно з фондом підтримки фермерства, кредитними програмами тощо. Що з цього запрацювало?

— Я вам уже казав одного разу, що кожен українець — трохи Герасим Калитка. Тому ключ до розвитку української економіки — у безсмертному творі Карпенка-Карого «Сто тисяч». Але як задовольнити потреби людини, котра живе не землі? І тут знову виходить на авансцену наша концепція 2017 року, спільно з Асоціацією фермерів України розроблена й затверджена Кабінетом Гройсмана. Програма, якщо ви пам'ятаєте, включала саме масштабну підтримку малого та середнього фермера, а не тільки агрохолдингів, у які держава традиційна вливала мільярди.

— Якщо я не помиляюся, включення механізму ринку планувалося з січня 2022 року.

— Абсолютно правильно. У рамках написаної й затвердженої Кабміном державної концепції розвитку фермерства України, фермер мав отримати можливість піти в банк та під заставу своїх 100 гектарів узяти ресурс на розвиток господарства і за десять років спокійно викупити в банку свою землю. Нормальний план?

— Цілком.

— А що для цього необхідно було мати? Насамперед таку інституцію як Земельний банк, який планувалося створити на основі Укрдержфонду для всіх малих селян під гарантії уряду. Таким чином ми планово вийшли б на відкриття ринку. І разом із нинішнім президентом та прем'єр-міністром полюбовно розрізали б стрічечку, давши старт обігу землі. Такий підхід називається послідовністю державної політики з урахуванням інституційної пам'яті.

Що це ще означало б для фермерів? А те, що фермер спокійно купує право на використання своїх гектарів, господарює, розвивається й передає це право у спадок синові, внуку, правнуку і так далі. При цьому земля залишається цінністю українського народу і територією, яка створює Україну. Нічого оригінального, все згідно зі статтею 13 Конституції України. Все як у Європі, де земля не продається, а продається право на використання землі.

Однак у нас зараз ніхто не ставить питання про обіг землі. Така дефініція не прижилася. У залі парламенту говорять виключно про продаж. Причому ніхто не розмірковує над тим, як українець має купити землю. Розмірковують виключно про те, як він може її продати.

— Але ми з вами знаємо, що не всі з 6,5 мільйона пайовиків хочуть стати реальними господарями своєї землі.

— Ось саме цей підготовчий дрейф за підтримки держави й мав дати можливість і право викристалізуватися саме тим, хто хоче господарювати. Коли 2019 року ми створили штаб захисту рідної землі, то фермерів із абсолютно різними поглядами й позиціями об'єднало всього одне гасло: «Земля повинна належати тільки тому, хто живе і працює в цьому селі».

— Уточнімо ще раз: якби команда Зеленського не відмовилася від програми, прийнятої попереднім урядом, і пішла накресленим у ній шляхом, то до офіційного старту обігу землі, запланованого на 1 січня 2022 року, держава мала б забезпечувати механізми підтримки середнього класу на селі?

— Так. У 2017-му ще тривала така-сяка розкачка, а вже у 2018-му завдяки затвердженій Кабміном програмі було плюс 15 тисяч фермерських господарств і шість тисяч селян увійшли в юридичне поле зі статусом індивідуального сімейного господарства. Пішов процес.

З 2018 року фермерам стабільно надавалася фінансова допомога на розвиток господарств, було знижено деякі податки (зокрема ЄСВ), ми отримали доступ до насіннєвого Держфонду. Крім того, уряд гарантував, як я вже сказав, на основі Укрдержфонду створення Земельного банку із забезпеченням 360 мільйонів євро (фінансував ЄС).

Банк мав бути створений до 2019 року, а фермер у результаті — побачити реальну можливість вигідного кредитування з наступним викупом своєї землі. У 2020-му планувалося запустити «сарафанне радіо», якого ніхто не скасовував у сільській місцевості. Тобто держава мала проводити агресивну політику залучення селян до роботи на своїй землі. За рік до запуску ринку (з 1 січня в 2022 року) інструмент мав запрацювати повністю.

— І ви очікували, що після того, як Зеленський сяде на Банковій, вам удасться зберегти цей проєкт?

— А як інакше? Ми мали справу з державними інституціями і затвердженими урядом України документами. І вони, якщо система державного управління працює правильно, не мають прізвищ. Однак після розпуску парламенту та зміни уряду курс влади почав різко змінюватися. До фермерів офіційно була приставлена Київська школа економіки на чолі з майбутнім міністром економіки Тимофієм Миловановйм. З нами розпочали досить тісний діалог, як виявилося, навмисне притупляючи пильність. У тих розмовах брав активну участь і майбутній міністр юстиції Денис Малюська, який колись претендував на посаду міністра сільського господарства. Він навіть гарантував фермерам подолати всіх чорних реєстраторів, причетних до рейдерства, яких «на пальцях можна перерахувати». Але в певний момент ми вловили, що **рейдери,**

які працювали раніше в рамках політики Порошенка, плавно вписалися у стратегію нової влади.

— То можете прямо зараз їх на пальцях перерахувати. Якщо в Малюськи не вийшло.

— Солдати рейдерської армії залишилися ті самі, а ось нове ім'я їхнього головнокомандувача давно й наполегливо почало спливати в різних районах. А недавно спалахнув великий скандал, і ім'я голови профільного парламентського комітету пана Сольського стало відоме всій країні. Всі матеріали передано в офіс президента, чекаємо реакції. Хоча надії на торжество справедливості дуже мало. Для них ***Сольський*** — свій.

— Гаразд, що було далі?

— **Далі ми опинилися в реальності.**

Зразу після приходу уряду ***Гончарука*** зняли заступника міністра економіки у сфері розвитку фермерства та сільських територій, який тримав у голові всю стратегічну лінію.

Згодом зачистили всю команду, яка займалася фермерами.

Генерального директора Укрдержфонду усунули.

Майже повністю перекрили фінансування програм.

Причому все це відбувалося під невтихаючі гарні слова та обіцянки «зробити все ще крутіше, ніж було».

Паралельно тривала підготовка до закону про обіг землі, який просто дістали з кишені лобісти агрохолдингів. Плювати вони хотіли на якісь державні програми й стратегії.

Все це супроводжувалося гучним піаром та вбивчим для необізнаних «аргументом» про ліквідацію тіньового ринку землі.

Яким, на жаль, президент оперує й донині.

Ми, безумовно, розібравшись, що й до чого, пішли на всі публічні майданчики відстоювати свою позицію. Де, власне, й зустрілися з міністром економіки Мілововановим. Жодного контраргументу в нього стосовно всього того, про що я вам розповідаю, не було. Однак інтерес держави та цілі нової команди влади вже стратегічно не збігалися. Міністр просто робив гарну міну, маскуючи погану гру.

2. Про блокування рахунків, брехню заступника міністра та частку прокуратури

— Закон у результаті було ухвалено все ж не такий ліберальний, як хотіли агрохолдинги. Понад те, вам пообіцяли рік підтримки та фору на старті.

— Тут унікальна ситуація. У бюджеті — на папері — всі програми залишили в силі, жодних змін до законів та актів Кабміну не вносили, гроші заклали, але — тупо, нахабно, не знаю, які ще знайти епітети, — заблокували надходження фінансів на казначейські рахунки. За два роки фермерам надійшли копійки.

— І хто вам продовжував увесь цей час брехати в очі?

— Ну, скажімо так, комунікував з нами пан Тарас ***Висоцький***, якого від Українського клубу аграрного бізнесу (UCAB) делегували на посаду заступника міністра економіки. До цього клубу можуть вступити тільки ті, хто має 100 тисяч гектарів і більше. Тобто це не просто агрохолдинги, а великі агротрейдери.

Треба сказати, що заступник міністра також зачаровував і багато обіцяв, як і ***Мілованов***, плюс — ас у діджиталізації, про що дуже багато розповідав фермерам. ***Висоцький*** проводив регулярні конференції в Zoom і Вайбері, але не те що якісь питання вирішив, а якісь ні, — узагалі нічого не вирішив. «Гуру обдурювання».

— А ви?

— Ми, як і раніше, виявляли ініціативу. **За цей період зустрічалися з президентом і прем'єром Гончаруком, про що я вам уже розповідав, — отже, Зеленський давно в курсі всіх проблем.** Потім була зустріч із новим прем'єром Денисом ***Шмигалем***, де від імені фермерів країни я озвучив претензії на адресу заступника міністра економіки ***Висоцького***.

Шмигаль поставив йому на вид і… відправив «працювати» далі.

Усе це було б дуже смішно, якби не було так сумно.

Однак,

> **в Україні сьогодні мають вагу прізвища — Веревський, Бахматюк і Косюк, — а не державний інтерес.**

— Тобто весь цей рік минув упусту?

— Ну чому ж… «***Тарас Висоцький і Ко***» створили свою кишенькову громадську організацію з гучною назвою «Всеукраїнський конгрес фермерів», який, власне, маючи в себе в статуті славний пункт про «ведення інтенсивного діалогу з владою», і благословляв усі новели уряду. Зрозуміти, що це за фермери, неможливо: жодної інформації на сайті Конгресу щодо цього немає. На запитання про це в міністерстві теж не відповідають. Спливла інформація про те, що в членах нібито є фермери з Полтавської області.

— І що за ініціативи благословляв Конгрес? До речі, популярне нині у влади визначення для лояльних структур.

— Укрдержфондом від імені нібито фермерів став керувати Конгрес, членами його комісій теж увели своїх людей. Плюс — від квазіконгресу виходили ініціативи про необхідність (оптимізувати) скорочувати програми підтримки фермерів, а також урізати розмір допомоги господарствам.

*Міністр аграрної політики України Роман **Лещенко** (ліворуч), заступник міністра розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України Тарас **Висоцький** (праворуч)*

— Ну, це ж маячня якась…

— Якби це не стосувалося стратегічного ресурсу всієї країни, то можна було б і так сказати.

А взагалі це — **злочин проти держави**.

Зараз різко припинилося зростання кількості фермерських господарств.

> Кучма прийшов до влади на 10 000 фермерських господарств, пішов — із 40 тисячами.
>
> При Ющенку ніхто сільським господарством узагалі не займався.

При Януковичі цей показник упав до 38 тисяч,

а в перші роки Порошенка — до 32 тисяч.

Однак у результаті співпраці з урядом

нам удалося зупинити цей процес. 2018-го — плюс дев'ять тисяч і за півроку 2019-го — плюс п'ять тисяч. На сьогодні офіційно зареєстровано в країні 46 тисяч фермерських господарств.

Починаючи з 2020 року кількісне зростання фермерських господарств різко скорочується.

Індивідуальні сімейні господарства, у яких по 2–4 га, також припинили зростання. Люди йдуть у «тінь» і продають свій продукт за готівку, не бажаючи мати нічого спільного з державою. При цьому вся офіційна статистика закрита.

— Прямо якась диверсія щодо фермерства. У кадастр лізуть?

— А як же! Буквально чотири дні тому в мене була розмова з виконавчим директором із приводу ситуації в Петровському районі.

Фермер мав майже 50 гектарів землі в постійному користуванні. І раптом десять гектарів кудись зникли.

Як з'ясувалося, одна креативна працівниця Держгеокадастру розділила їх на п'ять осіб, а потім скупила в них землю по 10 тисяч за гектар. І, відповідно, запропонувала фермеру викупити в неї його ж землю. По 20 тисяч за гектар. Але фермер попався норовливий, побачивши порушення закону, він пішов… куди? Правильно, до прокуратури. Прокурор пообіцяв викликати порушницю та розставити всі крапки над «і». Після чого людина від цього прокурора запропонувала фермеру угоду — по 30 тисяч за гектар.

Важко сказати, яким чином **питання про землю перейшло до силовиків**, але пропозицію озвучили від них. **Тут не тільки від землі відмовишся, але й жити не захочеш.**

Ви розумієте, яка система в нас працює? І це далеко не поодинокий випадок. Тому можу абсолютно відповідально заявити, що **сьогодні королі земельної кримінальної системи працюють у прокуратурі. Яка мала навести порядок. І навела**.

Причому,

— не лише в Держгеокадастрі, а й в ОТГ, яким нещодавно закон передав державні землі між населеними пунктами. Земельний банк із Укрдержфонду перемістився до прокуратури. І всі про це знають.

Понад те, **представники Світового банку, з якими я продовжую спілкуватися, жахаються від фактів, з якими сьогодні зустрічаються.**

Включилося чимало різних схем.

(Ми докладно описували їх у матеріалі ***«Монетизація землі»***. — І.В.)

Ми давно знаємо, що наші чиновники дуже спритні, але от наші зарубіжні партнери виявилися неготовими зустрітися з таким рівнем корупції.

І це лише підготовчий етап земельної реформи.

У нас у країні часто крадуть «лендкрузери», але чомусь нікому не спадає на думку узаконити це. А от із землею ми спостерігаємо саме такий процес.

Причому все це ми продовжуємо розповідати на кожному кутку, організовуємо круглі столи, пишемо офіційні листи — президенту, прем'єру, парламенту…

Реакції — нуль.

Є відповіді лише від деяких депутатів.

— А нове Міністерство сільського господарства, яке очолив Роман Лещенко?

— У процесі створення. Лещенко — виходець із агробізнесу, до призначення міністром був уповноваженим президента із земельних питань, а також очолював Держгеокадастр. По суті, співавтор земельної політики нинішньої влади.

3. Про союзників у парламенті, провладних тітушок і протести фермерів

— Хто ваші реальні союзники в Раді?

— «Батьківщина», мажоритарники від «Свободи», ряд депутатів із президентської фракції, які поділяють наші побоювання, але підпорядковуються партійній дисципліні. Плюс ОПЗЖ і «Голос», яким ми не дуже віримо. Юлія Тимошенко ще в листопаді 2019 року звернулася в Конституційний суд із приводу конституційності законопроєкту про обіг землі та неможливості продавати землю, у тому числі іноземцям. Однак конституційна криза, яку ми нині переживаємо, не дає можливості будувати якісь прогнози щодо можливого рішення суду. Ніхто із суддів після звільнення Тупицького не братиме на себе більше, ніж боїться втратити.

— Ось ви казали, що методично ще можна щось відкоригувати. Ви вносили свої пропозиції?

— Ми регулярно відправляли всі свої пропозиції голові комітету пану ***Сольському***. Він їх справно ставив на розгляд комітету, а потім знімав, прикриваючись колективним рішенням.

> Отут варто повернутися до початку нашої розмови та констатувати, що якщо на ключовій посаді в профільному комітеті сидить розбійник, то й закони, які він лобіює, захищатимуть розбійників. Цю людину, як я вже сказав, неодноразово ловили за руку. Точніше, його людей.

Сам він, звичайно, не бруднитиметься. Річ у тім, що в нас уже навіть не рейдерство, а звичайний бандитизм. Тому що рейдерство — це інтелектуальне захоплення активу. В Україні ж землю захоплюють з допомогою біт і тітушок. І якщо все це робиться саме в такий спосіб, виходить, до влади в агросфері

Сольский

прийшли бандити.

— У кого віджимають землю? У фермерів?

— До тих, у кого 5–10 гектарів, ще не дійшли.

А ось **там, де створено кооперативи, — свавілля.**

1) — Якщо кооператив збитковий, то він нікому не потрібен.

2) — Якщо успішний — люди ***Сольського*** тут як тут.

3) — Знаходять Іванова Івана Івановича, на нього переоформляють документи, пишуть фіктивний протокол зборів членів кооперативу, які нібито обрали нового голову. «Чорний» реєстратор реєструє нове керівництво, й усе.

Потім усі твої докази про те, що підпис фальшивий, «врахують» у столичному Печерському суді.

У вас є ще запитання?

— Є. Ваш прогноз? Як ви взагалі, якщо влада не просто не звертає уваги на проблему, а банально віджимає ваше? Із чим виснажений фермер 1 липня піде до банку? Чи не потрапить він у результаті в боргову кабалу до банку, який отримає ще одне джерело доходу, продаючи землі, які не зможуть викупити фермери, що розорилися? Та й агрогіганти можуть зорієнтуватися та, не чекаючи 2024 року, розпочнуть акумулювати землі через підконтрольних фізосіб.

— Може бути все, що завгодно. Схем — безліч. Запобіжників — немає.

Усе це може викликати «класичний протест на селі».

— Ви насправді вважаєте, що у *фермерства є внутрішній ресурс для протесту?*

— Я вважаю, що в державної влади завжди має бути здоровий глузд і бажання, виявивши помилку, її виправити. Адже питання вже навіть не в передчасному відкритті обігу землі, а в моделі, яка запрацює після. Можна й надалі танцювати під дудку агрохолдингів, а можна розпочати включати механізми, які, нехай уже на повному ходу, але допоможуть фермерам зорієнтуватися, не втратити землі й поступово зміцнювати свої господарства. Однак для цього президенту потрібно змінювати радників і виймати з вух беруші.

Ми часто розмовляємо з фермерами й шукаємо відповідь на запитання, яке ви поставили.

Що робити далі?

Пам’ятаю, коли я ходив до першого класу, мама щоп’ятниці пекла дев’ять хлібів. Один ми відразу з’їдали з молоком, ще вісім — залишалися на тиждень. Потім пам’ятаю себе вже в четвертому класі в черзі за хлібом, 1964 року. Ми з батьком стояли та слухали, як люди сильно обурювалися політикою Хрущова. Бувало, що нам хліба не вистачало, тоді ми йшли до сусідки баби Уляни та купували хліб у неї, щоб прожити цей день. І от я зараз думаю: а чому ми були такі дурні та

не продовжували пекти свій хліб щоп’ятниці? Чого ми йшли в той проклятий магазин і чекали заводського буханця, коли могли нагодувати себе самі? Як владі вдалося нас так спрямувати, що в нас просто розум відбило?

Так і сьогодні.

Фермера хочуть привчити до того, що нашу землю продадуть. Але це марний план.

Оскільки сьогодні все життя тих, хто працює на землі, спрямоване на те, щоб нагадати українському народу та владі, як наші матері та бабусі пекли хліб щоп’ятниці. І що ми не тільки можемо, а й маємо навчитися робити це самі.

— Яких кроків очікуєте з боку аграрного лобі?

— Я цілеспрямовано вивчав бізнес ***Бахматюка*** за матеріалами кримінальної справи, яку веде НАБУ.

За весь період своєї підприємницької діяльності його холдинг отримав від держави 29,3 мільярда гривень на безповоротній основі.

За рейтингом Forbes, у нього 1,1 мільярда доларів. Виходить, що Бахматюк ефективний рівно на стільки, скільки в нього влила держава?

При цьому немає даних, скільки вкачують у Косюка чи Веревського.

Зате є цифра в 1,1 мільярда гривень, які Кабмін Гройсмана вклав у село, отримавши 15 тисяч фермерських господарств і 6 000 індивідуальних сімейних господарств. От і рахуйте, скільки фермерів можна було б підняти на 29,3 мільярда.

— Близько 400 тисяч.

— І майже мільйон робочих місць.

Насправді, коли вам кажуть, що в Україні не було грошей, не вірте. Були! Але за них, замість майже півмільйона фермерів, ми виростили одного олігарха.

А якщо туди ж додати всіх інших елітарних реципієнтів, то

— ми мали б бажані 1 мільйон 500 тисяч фермерських господарств із правом успадкування, які зберегли б українську націю, традицію та культуру. І ми уже давним-давно були б в Європі.

Що ж до чарівного аргументу тепер уже нової влади про «тінь», яку одні креативники 2001 року створили, а інші через 20 років героїчно вирішили здолати, бездумно розпродавши землю, то тут усе просто.

Закон каже, що:

— в період мораторію, накладеного на обіг землі, будь-яка зміна власника недійсна. Крапка.

Але ми замість того, щоб забезпечити виконання закону, приймаємо наступний, який по суті узаконить «тінь». Тобто йдеться не про її ліквідацію, а про банальну легалізацію.

— Як Асоціація має намір діяти далі?

— Коли застосовували закон про ліцензування пально-мастильних матеріалів (ПММ), мотивували ефективною боротьбою з тіньовим обігом ПММ і контрабандою. Коли впроваджували механізм блокування податкових накладних, аргументація була такою самою. У результаті — жодного літра дизпалива, жодного кілограма зерна, жодного контрабандиста офіційно в «тіні» не виявлено, зате по ходу підірвали сотні фермерських господарств. Підготували, так би мовити, фінансово до купівлі землі.

Це і є справжнє обличчя нинішньої влади.

— Триває зачищення території від селян для безклопітної передачі землі національним агротрейдерам, а згодом і транснаціональним компаніям.

Це новітній і дуже серйозний виклик не лише для українського селянства, а й для держави загалом. Виклик від влади ми прийматимемо на черговому з'їзді АФЗУ, а можливо, і раніше. Тому що **влада запропонувала селу свідомо гірший із варіантів земельної реформи**. Але це не кінець, далі ще буде, і буде!..

***

№ 1.417

"Монетизація" землі

2020-04-08

Вячеслав Ільченко

експерт Growford Institute

Приховані та явні ризики земельного ринку.

Розповідаємо, хто і які вигоди отримає від впровадження тієї моделі ринку землі, яку прийняв парламент

Україна вступила в нову реальність - законопроєкт № 2178-10, що запроваджує ринок землі, ухвалено і передано на підпис президенту.

Його **прийняття відбулося із порушенням норм регламенту, а закладені зміни щонайменше потребують конституційного тлумачення.**

Тож як процес ухвалення закону, так і він сам, імовірно, найближчим часом будуть оскаржені.

Але ми **розглядатимемо пропоновані зміни так, ніби вони набули чинності.**

Законотворці та деякі експерти поквапились оголосити про **початок земельної реформи, але насправді це не так.**

Земельна реформа є комплексним соціально-політичним рішенням, яке не тільки формує аграрний уклад, а й змінює соціальну структуру суспільства.

Але, **цей закон мало того, що розглядає лише один аспект аграрних відносин**, а саме

1) — **купівлю-продаж земельних ділянок**,
2) — так ще й **базується на концепції ринку землі, яка суперечить навіть чинному Земельному кодексу**.

Земля як сутність має багато аспектів, і майновий - не основний.

Ключовими є її

1) державоутворююча функція (так званий територіальний базис країни),
2) екологічне значення та потенціал
3) і, нарешті, родючість.

Тому ***стаття 5 Земельного кодексу*** вказує, що

> **земельне законодавство має базуватися на поєднанні особливостей землі як 1) — основи держави, 2) — природного ресурсу та 3) — основного засобу виробництва, і тільки після цього - 4) на принципі права приватної власності.**

Більш того, користування ділянкою має бути вписане в комплекс розвитку земель і біосфери, як це зазначено в ***рекомендаціях FAO***.

Ухвалений законопроєкт **№ 2178-10 оперує тільки правом набуття земельної ділянки у власність, але рамок застосування цього права ніяк не визначає.**

За фактом,

> **1) — земля не лише зводиться до одного аспекту - майнового, що в умовах слабкості державних і суспільних інституцій саме по собі означає необмежене право землекористування, а й створюється**

ринок окремих ділянок, відірваних і від земельного комплексу та громади, до яких вони належать, і від оточення взагалі.

Тобто,

2) — **земля розглядається лише як абстрактний "актив", вартість якого зведено до усередненої "нормативної оцінки".**

Таким чином,

закон № 2178-10 встановлюватиме в Україні такий ринок землі, якого в світі уже давно немає, хіба що у відсталих країнах.

Найближчим він буде до *феодального укладу*, де право власності на землю межувало, а то і збігалося із правом на суверенітет.

Модель такого типу найсприятливіша для спекуляцій ділянками та утворення непідконтрольних ані державі, ані громаді "корпоративних латифундій", якими керуватиме або компрадорський (олігархічний), або іноземний капітал.

Це легко побачити, аналізуючи основні ризики.

Закон містить відстрочку вступу в дію (до 1 липня 2021 року),

тому,

1) — слід розглянути не тільки запроваджені ним норми,

2) — а й те, що відбуватиметься в земельних відносинах протягом перехідного періоду - з моменту його підписання до набуття чинності.

Також,

3) — слід врахувати вплив інших законів, уже проголосованих у першому читанні, які мають шанси бути ухваленими в цілому.

Ризик 1: реєстровий хаос

Найбільш очевидним і небезпечним ризиком перехідного періоду буде поточний стан кадастру, який може і буде використаний для позбавлення землі як пайщиків, так і фермерів.

1) — Скомпрометовано як безпосередньо реєстраторів (за даними Антирейдерської комісії Мін'юсту, 80% усіх рейдерських атак здійснено за їх участі), так і сам кадастр як публічну базу даних, на основі якої підтверджуються права власності.

2) —,Він не забезпечує навіть мінімальної безпеки, про що свідчать випадки надання доступу до кадастру неіснуючим особам.

Таким чином,

3) — станом на даний момент до кадастру може бути внесено будь-яку інформацію, що ставить під загрозу абсолютно всіх власників і користувачів паїв, а це 28 млн. га.

Найімовірніше, буде використано такі схеми:

1) - ***"Правонаступник КСП"***. З допомогою підроблених протоколів і внесення змін до кадастру може бути скасоване розпаювання земель, а самі вони передані фіктивній установі - правонаступнику КСП, якому належали землі.

2) - ***"Зміна власника".*** З допомогою прямого доступу до кадастру може бути змінений власник будь-якої земельної ділянки.

Привласнені ділянки одразу перепродаються за схемою, наприклад, емфітевзису чи суперфіції, створюючи ланцюжок легітимної передачі права власності.

Подібні схеми важко оскаржити в суді, бо всі ланки законні, крім найпершої.

Ухвалений законопроєкт робить таку практику дуже привабливою, адже згідно з пропонованими змінами до пункту 15 Перехідних положень Земельного кодексу обмеження в 100 га не стосується земель, власність на які було набуто до вступу в дію законопроєкту №2178-10. Таким чином, можна обійти ліміти і накопичити будь-які обсяги земель, які потім легітимізувати через банки або мережеві структури.

Схеми спростяться, якщо буде ухвалено законопроєкт № 2110, який дозволяє вносити до кадастру застарілі дані, а також запроваджує інститут "публічних реєстраторів", якими може бути будь-яка особа, а контроль над ними мінімальний.

Ризик 2: перекваліфікація земель

Цей ризик є варіантом попереднього, але його слід розглядати окремо, бо **законопроєкт № 2178-10 питання перекваліфікації земель обходить і не ставить жодних запобіжників перед нею**.

А **схема вкрай небезпечна, бо дозволяє продавати не лише сільськогосподарську землю, а й ліси та озера**.

Схема полягає у "відновленні меж" земельної ділянки, під час якого вона набуває новий номер. При цьому ділянка може отримати як нового власника, так і нове призначення. Оскільки механізму перевірки відповідності меж реальній ділянці нема, до нових меж може бути включено будь-які природні об'єкти. Яскравим прикладом може

слугувати озеро Стосіка у Львові, яке в результаті зміни меж ділянки було ***оголошено… частиною будівлі***.

Наразі ця схема використовується лише для міських і приміських ділянок.

Але, якщо буде ухвалено законопроєкт № 2194, **в якому межування сільськогосподарської ділянки віднесено на узгодження громади та власника, то стане можливим перекваліфікувати та розширити будь-яку ділянку "заднім числом" і включити до неї все, що завгодно**.

А перекваліфікація лісу як сільгоспділянки дає змогу легалізувати незаконні вирубки, наприклад.

Ризик 3: мережеві агрохолдинги

Попри встановлений законопроектом № 2178-10 ліміт набуття власності лише на ділянки в 100 га, загальний обсяг сукупного землеволодіння становить 10 тис. га. Так говорить пункт 2 змін до статті 130 Земельного кодексу.

А це значить, що 100 га є просто лімітом одного продажу, а купити таких ділянок фізособа може кілька. А якщо врахувати недостовірність кадастру і відсутність методів контролю сукупного землеволодіння, то й більше за 10 тис. га в сумі.

Це дасть можливість агрохолдингам не лише зберегти свої поточні землеволодіння, а й збільшити їх, принаймні за двома стратегіями:

1) - трансформація в мережеву структуру афілійованих осіб. Агрохолдинг із кожним власником ділянки може укласти договір про довірче керування активом. Оскільки особа не стає пайщиком у статутному капіталі, то обмеження, встановлене тим же пунктом 2, не застосовне, і до агрохолдингу може входити скільки завгодно таких "десятитисячників";

2) - трансформація в горизонтальний холдинг навколо банку. Для банків законопроєкт №2178-10 жодних обмежень не містить, тож кожна ділянка (як по 100 га, так і більше) оформляється як фіктивна позика під заставу фізичній особі-підприємцю. В такому разі агрохолдинг стає аналогом великих супермаркетів, які також є конгломератами сотень фіктивних ФОПів.

Таким чином,

— ухвалений закон абсолютно вигідний вітчизняним агрохолдингам, - він зберігає та примножує їх землеволодіння.

Ризик 4: масовий викуп земель іноземцями

Незважаючи на встановлену в законопроєкті № 2178-10 заборону продажу землі іноземцям, **вони зможуть купувати українську землю в будь-яких обсягах з першого дня вступу закону в дію.**

Достатньо перелічити основні схеми:

1) - ***Юридична особа***. Хоча в статті 130 законопроєкту прямо заборонено купівлю землі іноземними юрособами та участь іноземців в українських юрособах, однак ризик зберігається. Нещодавно підвищили штраф за нерозкриття бенефіціарів до 51 тис. грн, але механізму примусового розкриття кінцевих вигодонабувачів (станом на 2019 рік лише 25% юросіб розкрили їх) не існує, тож штраф може розглядатись як частина витрат на землеволодіння. Порівняно із зиском від спекуляцій землею це невелика ціна. А отже, схема із викупом іноземцями корпоративних прав українських юросіб запрацює.

2) - ***Подвійне громадянство.*** В Україні немає способу визначити, чи має особа лише українське громадянство, а узгодження множинної юрисдикції власника до закону не внесені.

3) - ***Афіліація***. Особа може керувати землею за спеціально укладеною угодою в інтересах іноземної корпорації ("компрадорською угодою"). Вона може входити до мережевої структури, а також накопичувати у себе землі більш як 100 га, як і в ризику 3.

4) - ***Передача майнових прав за довіреністю.*** Варіант ***довірчої власності*** законопроєкт № 2178-10 обходить, між тим довірчий власник є окремою категорією (стаття 89 Земельного кодексу), на яку обмеження не накладаються. Тож це може бути як іноземець, так і юридична особа-нерезидент, а лімітів такого довірчого володіння немає.

Отже,

1) **— норма про схвалення на референдумі продажу землі іноземцям є недієвою.**

2) **— Іноземці зможуть купувати землю з першого дня дії закону.**

Ризик 5: "земельні ломбарди"

Законопроєкт № 2178-10 **не ставить обмежень на зниження заставної вартості землі** (зміни до пункту 22 Перехідних положень, які дорівнюють ціну землі нормативній оцінці, стосуються лише продажу), а отже, в заставу землю можна буде взяти із значним дисконтом.

Доступу до страхування врожаю фермер не має, а ринки добрив і сільськогосподарської техніки дуже монополізовані. Реалізація урядових програм підтримки фермерів, задекларована в частині 2 законопроєкту №2178-10, більш ніж сумнівна, - за оцінками НБУ, дефіцит бюджету зросте до 8%, що ставить виконання програм за 2020 рік під сумнів. До 1 липня 2021 року, відповідно, українське фермерство виживатиме за власний рахунок, що ставить його на межу банкрутства і підштовхує до застави землі як до єдиного способу вижити. Оскільки застава буде значно менша навіть за нормативну ціну, на виживання і цього не вистачить, - фермер потрапить у боргову кабалу.

У цьому разі банк отримає право власності на землю і користуватиметься нею на власний розсуд протягом двох років (зміни до статті 130 Земельного кодексу). Обмежень на форму власності та сукупне землеволодіння для банків не встановлюється, отже, банки можуть бути не лише із 100-відсотковим іноземним капіталом, а й навіть нерезидентами. Це робить їх ідеальним інструментом масового скуповування землі за викидною ціною.

Банки - як афільовані із агрохолдингами, так і інвестиційні, - стануть земельними ломбардами. Схеми, пов'язані із ними, розглянуто в статті економіста Олексія Куща. Слід додати, що ця схема стане значно цікавішою у разі ухвалення законопроєкту № 2571-д в його початковій (чи незначно зміненій) формі. Він дає право НБУ не виконувати рішення судів у банківській системі стосовно питань ліквідації банків. Якщо до майна ліквідованого банку входила земля як заставний актив, її буде продано із дисконтом до 90% від вартості, і заставник уже не зможе повернути цю землю. Не зможе і викупити, бо переважне право на викуп застави можна відстояти лише через Господарський суд. Це створює величезне поле для переділу земельного ринку через продаж ліквідованих активів інвестиційним банкам із компрадорським чи іноземним капіталом.

Ризик 6: хижацьке землекористування

Нарешті, **Україна не має дієвого контролю за землекористуванням.**

Зважаючи на дуже слабку підтримку ринку землі в тій формі, яку пропонує ухвалений закон, для землевласників ключовим ризиком стане втрата права власності через зміну законодавства.

Тож,

— вони будуть максимізувати свій прибуток, а це передбачає хижацьке землекористування.

Цей ризик максимізується у разі

1) — прийняття законопроєктів № 2194 і 2548,

2) — які додатково послаблюють і так незначний контроль аж до дозволу заборонених пестицидів і зняття родючого шару землі.

***

Безумовно, це не вичерпний перелік ризиків і схем масового викупу земель, які містяться в щойно ухваленому "земельному" законопроєкті.

Дірок значно більше, ніж переваг, тож поправками ситуації вже не виправити, - допоможе тільки скасування закону.

А для максимального розкриття аграрного потенціалу країни потрібен концептуально інший пакет, який не "монетизуватиме" землі, а запровадить комплексну реформу. Спрямовану перш за все на утворення міцного класу фермерства та мережі самодостатніх малих поселень.

Тоді це буде справжньою земельною реформою.

***

№ 1.418

Олена Шуляк. Що буде з владою після війни?

2022-04-29

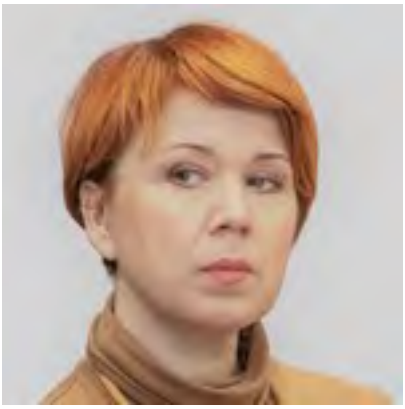

Інна Ведернікова

Редактор відділу політики ZN.UA

Голова партії «Слуга народу» про аудит уряду, «здутих» олігархів» і відкладену боротьбу з корупцією

Олена Шуляк — одна з небагатьох «слуг народу» першого ешелону, яка пішла на пряму розмову. Під час війни. Знімаючи табу з теми критики влади. Можливо, інтуїтивно розуміючи, що всі ми — влада, суспільство, медіа — нині по один бік барикад, а війна нічого не спише.

Розмова була важкою. Наскільки чесною, судити вам. Сумнівів у тому, що ми переможемо Росію, немає. А ось побоювання, чи зможемо ми впоратися з собою після війни, є.

***

Наскільки відчуття всередині влади збігаються з очікуваннями суспільства? Що робити зі слабкими міністрами тепер і в перспективі? Чи здатне оточення президента допомогти йому відкрити другий фронт проти корупції? Чим можуть загрожувати Зеленському в майбутньому завислі кейси САП, НАБУ і ОАСК? Чи треба прямо зараз «розкуркулювати» олігархів? Як бути з землею, справжню цінність якої визначила війна?

Відповіді на ці та інші запитання читайте в першій частині інтерв'ю з головою партії «Слуга народу» Оленою Шуляк.

Бліц

— Ваша головна внутрішня зміна під час війни?

— Кардинальних не сталося. Але точно стала гостріше відчувати те, що відбувається, і швидше реагувати.

— А в президенті?

— Властиві йому сильні якості, які раніше не всім були помітні, тепер проявилися максимально.

— А в його найближчому оточенні?

— В оточенні президента сьогодні люди, здатні працювати 24/7.

— Ви до нього входите?

— Мені б хотілося стати невід'ємною його частиною.

— Уряд відповідає планці, заданій президентом на міжнародній арені?

— Об'єктивну оцінку діям Кабінету міністрів може дати тільки народ. І, можливо, трохи згодом.

— Перемогти у війні для України — це що означає?

— Зберегти територіальну цілісність і суверенітет.

— У якому випадку СН переможе на виборах?

— Якщо ми будемо залишатися з народом.

— Вони будуть дострокові?

— А хто взагалі зараз це може знати? Йде війна.

— Ваше основне досягнення в партії за час керівництва нею?

— Я можу об'єднувати великі команди.

— Партія без Зеленського розвалиться?

— **Партія ідеологічно орієнтована на Володимира Зеленського**.

1. Про переформатування міністерств, нерішучість і ставку на професіоналів

— Олено, позицію, яку зараз займає президент (його відеозвернення з довірою слухає вся країна, а парламенти європейських країн аплодують Зеленському стоячи), треба буде утримати/підкріпити після війни. Ідеться насамперед про якісне державне управління та цінності. І тут багато що залежить від президентського оточення, його моральної шкали, професіоналізму та бажання змінюватися. До війни команда влади проявляла себе по-різному. Однак війна дала другий шанс. Рамка нової України задається вже сьогодні. Як ви для себе визначаєте її основні параметри?

— Для влади принципово важливо зберегти чесний погляд на нинішню реальність і після війни провести повний аудит того, що й чому з нами сталося. На рівні державного управління передусім. Війна показала, хто є хто; наскільки якісно приймаються державні рішення; чи мають вони, взагалі,

якийсь сенс, потрібні/не потрібні ті чи інші процеси в державі; чи виправдовують себе всі нинішні інституції. Що робити з тими чи іншими органами влади? Як вчинити з деякими персоналіями? На прямі запитання мають бути такі ж відповіді.

Однак внутрішньо я побоююся саме нерішучості. Тоді як після війни система держуправління має зазнати серйозних змін. На всіх рівнях і в усіх сферах мають бути компетентні люди. І це, мабуть, основний параметр. Зараз усе і в усіх дуже видно. Якщо на ділянці працює професіонал, то він може оперативно орієнтуватися у своєму і підхоплювати те, що перебуває на стику. Якщо людина не в темі, то ми втрачаємо на внутрішньому фронті. Від того, яке приймається рішення — ефективне чи ні, — залежать життя людей.

До того ж **державну машину треба максимально оптимізувати**.

1) — З одного боку — ***скоротити/об'єднати*** частину центральних органів влади (ЦОВ), включо з цілими міністерствами.

2) — З іншого — ***додати*** тих, котрих бракує.

— Конкретизуйте.

— Я зараз точно не критикуватиму конкретних міністрів і керівників ЦОВ. Після війни ми скажемо в очі одне одному все, що думаємо, аби в новій якості рухатися далі.

Однак **стосовно інституцій найперший приклад — переселенці**.

Ніхто не міг передбачити, що Росія вдарить по всій країні і ми отримаємо проблему — **сім мільйонів** людей без своїх домівок.

У нас не виявилося такої державної інституції, яка б займалася переселенцями комплексно (реєстрацією, транзитним, тимчасовим, постійним житлом, працевлаштуванням).

У Мінсоцу, ***орієнтованого на вже сталу й доволі обмежену кількість ВПО***, що перемістилися у 2014–2021 роках, **не було потужностей упоратися навіть із реєстрацією такого потоку людей**.

Добре, що ввімкнули «Дію».

Але проблема нікуди не зникне, нам треба буде повертати людей з-за кордону, будувати житло для тих, хто його втратив, впроваджувати переселенців в економічну структуру, яка теж перебудовується на ходу.

— Згадалася ситуація, розказана в одному з *інтерв'ю*, коли представник місцевої влади телефонував чиновникові Мінрегіону, прохаючи генераторів для Миколаєва. А той попросив перетелефонувати в понеділок. У понеділок генератор уже не знадобився, бо було підірвано

міст. Я до того, що підбивати підсумки після війни, звісно, важливо, але зараз — що? Коли за некомпетентність/байдужість чиновника платять своїм життями конкретні люди з іменами й прізвищами.

— **Я впевнена, що цей приклад не системний**.

Ми всі — люди, і влада — всередині одного «дня бабака». І не забуваймо, що в нас є райони та міста, окуповані з перших днів. Є ті, котрі трималися і тримаються в оточенні або перебувають на лінії фронту. А є відносно мирні території. Зрозуміло, що в того, хто сидів у підвалі в Бучі, й чиновника у Львові відчуття часу було різне. Особливо спочатку.

Тепер питання оперативного реагування вирішене. Чого, повторюю, не скажеш про якість низки прийнятих рішень.

Тому,

> **— повертаючись до *рамки*, варто поговорити про бізнес, який звик заробляти на державі.**

Ми тридцять років будували кланово-олігархічну модель.

Однак державі конче потрібно продовжувати рухатися у вибраному до війни напрямку: **розділити політику та бізнес**.

2. Про олігархів, марність реєстру і сакральність землі

— Розділити з допомогою створення ручного реєстру олігархів — єдиного «досягнення» так званого антиолігархічного закону? При небажанні включати навіть уже наявні антимонопольні механізми? До речі, у мережах народ уже активно лайкає *публічне звернення* керівника ПДМШ імені Пирогова Геннадія Друзенка, який закликав президента розпочати термінову націоналізацію власності олігархів. Народ зазвичай пере-, коли влада недо-. У цьому конкретному випадку не будемо обговорювати мотивів політика-початківця, що вкидає в горнило війни тезу про розкуркулювання, але все-таки: до якої зупинки рухатися цим шляхом пропонуєте ви?

— Я нагадаю, що **закон про олігархів був першим і найскладнішим кроком до зміни нинішньої економічної й політичної основи країни**.

> **1) — Після реєстру, який мав би запрацювати у травні, були б наступні кроки.**
>
> 2) — Включно зі зміною ***антимонопольного*** законодавства та підходів до ***фінмоніторингу***.

Не можу сказати, як буде (і чи буде, взагалі) працювати цей закон в умовах воєнного часу та чи є в ньому зараз той смисл, який закладався з самого початку.

До кінця війни у нас природним шляхом може взагалі не залишитися олігархів.

1) — Однак точно не завдяки націоналізації чи розкуркулюванню.

2) — Я впевнена, що нам удасться вибудувати абсолютно ***цивілізовану систему координат для співіснування держави і великого бізнесу.***

Однак якщо бути зовсім чесними, то

3) — в нас і зараз є антимонопольне законодавство та інституції в цій сфері.

Де, на жаль, завжди були присутні коли й не ставленики олігархів, то люди, через яких вони захищали свій інтерес і впливали на державні та політичні процеси.

Тому,

— **очищаючи після війни систему держуправління** від ***некомпетентних*** людей, треба буде позбуватися і ***кластера високорангових держслужбовців***, що обслуговують інтереси олігархів.

— Паралельно породжуючи новий кластер — земельних олігархів? Чи, за підсумками війни, ставлення правлячої партії до землі все-таки буде переглянуто? З урахуванням інтересів національної безпеки.

— **Дуже резонує запитання**.

Березень. На носі посівна. Тривають активні бойові дії, а в нас складні дискусії: чи потрібна, взагалі, посівна на окупованих територіях? Навіщо віддавати агресорові свої ресурси? Паралельно на зв'язку голови громад тимчасово окупованих територій, які під дулами автоматів. Плюс включаються з питаннями області, котрі в оточенні. Яке рішення правильне?

Гострі проблеми й на українських територіях.

У фермерів немає обігових коштів, вони не можуть купити добрива, пальне. «Якщо в нас зараз не буде «оборотки», то ми взагалі не посіємося!» — кричать у трубку. А де це пальне взяти? І ти розумієш, що не посіються ні ті, ні інші. Як із цього виходити?

Війна руба поставила питання:

— що ми як держава даємо фермерові? Чим допомагаємо? Як розвиваємо?

Так, в оперативному порядку **уряд виділив 20 мільярдів гривень на підтримку фермерських господарств. Про цю цифру не пишуть і не говорять**. Однак у той момент, коли ми не фінансуємо нічого, крім захищених статей бюджету, коли нам потрібні колосальні гроші для купівлі зброї, ми знаходимо ресурс, аби підтримати українського фермера.

Чому? Та тому що, як з'ясувалося, людина, яка працює на землі, — одна з умов існування української державності. Основа нашої продовольчої безпеки. І це справді серйозне уточнення в уже прийнятій концепції ринку землі.

3. Про політичну корупцію, претензії до НАБУ та непотоплюваність ОАСК

— То «Слуга народу» відмовиться від взаємовигідної співпраці з аграрним олігархом *Веревським*, який до війни активно *підтримував фінансово монобільшість*?

— Ну, по-перше, я як голова партії можу чітко сказати, що **ми нічого й ні від кого не отримуємо, крім державного фінансування**.

Яке, до речі, на час війни призупинене. Це зона моєї особистої кримінальної відповідальності, між іншим. Можу відзвітувати за кожну копійку. У нас 26 обласних організацій із повністю прозорим фінансуванням, про яке мені відомо все. Якщо ж у вас особисто є інформація, кого і як у нашій партії фінансує Веревський, то з нею слід звертатися в компетентні органи.

— Депутат Антон Поляков за кілька днів до смерті звернувся в НАБУ з проблемою виплат у конвертах.

— Я розумію, звісно, про що ви говорите, як і те, наскільки може бути великим вплив бізнес-груп на політичні процеси. Я тяжко пережила минулого літа голосування пакета законів, пов'язаних із екологічною тематикою. Позачергове засідання парламенту ініціював президент, і закони били по власниках підприємств гірничо-металургійного комплексу, які критично потребують модернізації. Парламент, як відомо, ганебно їх провалив. Я глибоко вивчала питання і знаю буквально по кожному прізвищу, хто й чому голосував так, а не інакше. І — так, ми всі розуміємо, яким чином олігархам удалося виключити частину депутатів із голосування.

Що в цій ситуації робити? Мабуть, говорити публічно, а не вдавати, що нічого не сталося. Мабуть, працювати з тим-таки НАБУ, в якого, до речі, є маса повноважень аби доводити такі справи до якогось логічного завершення. У парламенті доволі багато людей, не готових співпрацювати з олігархами, але які готові боротися з корупцією 24/7. Із політичною теж.

— Поляков звернувся з приводу конвертів для «слуг народу». Річ не тільки у виключенні на неугодних голосуваннях депутатів інших фракцій, а й у включенні монобільшості. Колишній директор НАБУ Артем Ситник в *інтерв'ю нашому виданню* прямо заявляв, що довести справи про політичну корупцію в парламенті неможливо. По-перше, еліти зразу захищають своїх. По-друге (*про це розповідають і детективи*), зливи йдуть ще на етапі внесення до реєстру проваджень і груп прокурорів, що наглядають за ними. Ви ж як голова правлячої партії знаєте, що в нас силами Банкової два роки підвішений конкурс на главу САП і процес контролює нереформована генпрокуратура?

— Інно, ось ви були в туалеті в парламенті? Так там фізично неможливо щось комусь передати. Якщо вже в нас така відверта розмова, то всі ці історії про конверти, про кураторів у фракції, про те, як НАБУ цим займається, мене дуже обурюють. Я заступниця голови фракції, голова однієї з груп. У моїй групі були Аня Скороход, Юрченко, Дубинський. Депутати, про яких весь час говорили, зокрема і в медіа… Тепер пряме запитання: якби у фракції були такі нестатутні відносини з депутатами, невже б хтось із них (а з Юрченком сьогодні щільно працюють правоохоронці) не дав показань із цього приводу?

Мені здається, що все це — історія, яка зумисне очорняє, в якій мені особисто вкрай неприємно перебувати. Навіть говорити зараз із вами про це. Але я вимушена це робити. І я пропонувала Скороход зустрітися в ефірі. Проте ніхто не організував такого ефіру. Тоді як ця інформація йде на загальному тлі нелюбові українського народу до влади. До будь-якої. Влада для українців апріорі — злодії й корупціонери, що отримують у Раді якісь надзвичайні суми в конвертах. Усе це підігрівається в медіа й на ефірах телеканалів.

А потім раптом виявляється, що за останні роки Росія влила в наш інформпростір п'ять мільярдів, аби дискредитувати цю ж таки владу. Щоб Путіну тут влаштували зустріч із квітами. Це все взаємозалежне. І якщо в НАБУ є якась конкретика, залишмо за дужками цей САП і почнімо конкретно розбиратися, хто, що й за скільки.

— Олено, та неможливо САП залишити за дужками! НАБУ може працювати ефективно тільки при незалежному керівнику САП. Ви особисто ставили запитання на цю тему кураторам напряму з офісу президента, голові профільного комітету? Намагалися розібратися, як працює антикорупційний блок?

— На цьому етапі я прошу тільки конкретики й публічності з боку антикорупційного блоку та НАБУ. Ну неможливо говорити про те, що 240 «слуг народу» в конвертах отримують по 50 тисяч доларів за якоюсь програмою, і не мати жодних підтверджень. Ну скільки можна в такому випадку користуватися чутками?!

— Я теж хочу користуватися виключно перевіреною офіційною інформацією, а не чутками. Але як професійна журналістка я сама спостерігаю за тим, як працюють інституції — а ви їм досить багато уваги приділили на початку нашої розмови, — і розумію, що треба зробити, аби ці чутки припинилися. Вам треба включити САП. А так ви самі даєте привід до цих розмов.

— Не забуваймо, що у зв'язку з воєнним станом багато конкурсів стоять на паузі, стандартні процедури закупівель — те ж Prozorro — не працюють так, як потрібно. Ось Мінінфраструктури буквально минулого тижня виносило на Кабмін постанову про необхідність моніторення всіх рішення, аби вони публікувалися і були доступні громадськості. Особисто для мене це важливий показник, коли саме міністерство ініціює антикорупційні процедури: всередині кожного з нас щось змінюється.

Очевидно, що конкурси в САП, НАБУ та інші певний час не входитимуть до п’ятірки державних пріоритетів. Але думаю, що після війни толерантність до корупції в нас буде не те що нульова, а мінусова. І байдуже, яка конструкція це забезпечить — НАБУ, НАЗК, САП, ВАКС, можна ще десяток служб створити, головне — щоб вона працювала й доводила справи до кінця.

— Повторюся: антикорупційну конструкцію вже створено. Її просто треба розблокувати й не заважати їй працювати. І про конкретику. Що може бути конкретнішим за «плівки Вовка», опубліковані НАБУ, указ президента про ліквідацію ОАСК, виданий рік (!) тому, і президентський законопроєкт, який весь цей час лежить під сукном у профільному комітеті? Але поки Зеленському аплодує весь світ, власна фракція в парламенті його просто підставляє.

— Для того, щоб відповістити на запитання по ОАСК, я маю вам розповісти, як зараз працює парламент. 23 лютого в нас було засідання в парламенті, де всі фракції на випадок нападу Росії домовилися сформувати оборонну платформу. Усі рішення, які виносилися в зал парламенту, приймалися за принципом консенсусу. Коли Арахамія переключився на переговірну групу, ми разом із Мотовиловцем зосередилися на підготовці порядку денного з боку монобільшості. Наради тривають по п'ять-шість годин. Ми проговорюємо кожен документ, кожну кому, запрошуємо голів комітетів, міністрів. Тобто поки не домовимося всередині парламентських груп і фракцій, у зал нічого не виноситься. Тож я зовсім не впевнена, що закон про ОАСК пройде цю процедуру погоджень саме зараз.

Але ми порушуватимемо це питання, оскільки, крім указу, була й петиція президентові. Ну ось, поки що не дотисли. На жаль.

— До 23 лютого *законопроєкт президента про ліквідацію, як і альтернативний голови ВС Князєва про перерозподіл повноважень ОАСК,* майже рік лежав у комітеті. Який очолює представник вашої партії. І

саме там сьогодні лежить позов Януковича, а також претендента на посаду директора НАБУ Новака, здатного в разі його задоволення посунути з позиції не зовсім угодного Банковій в.о. Гізо Углаву.

Насправді і САП, і НАБУ, і ОАСК — все це рифи, на яких, як на мінах, може політично підірватися Зеленський після війни. Якщо не відкриє другий фронт проти корупції. Вони настільки очевидні суспільству, про них чудово знають глава ОПУ Єрмак, профільні заступники-куратори Смирнов і Татаров, голови профільних комітетів Радіна, Костін, Іонушас, прем'єр-міністр Шмигаль... І ви.

— Давайте візьмемо паузу в цьому питанні й почекаємо розвитку подій. Я впевнена, що наша команда займе правильну позицію в цьому питанні і зрештою допоможе президентові впоратися з цим фронтом.

4. Про злочин, покарання та підписи президента

— Я невипадково запитувала, якою ви бачите перемогу. Поки ЗСУ вирішують свої завдання, всі правозахисники в один голос говорять про необхідність термінового підписання президентом уже прийнятого закону, що ратифікує Римський статут. Можна створювати численні спеціальні міжнародні трибунали тощо, можна слухати наших не зовсім компетентних експертів, які побоюються, що «коли Україна ратифікує Римський статут, то Росія закидає нашу армію фейковими обвинуваченнями». А можна просто зрозуміти, що ратифікація — це передусім можливість України впливати на адміністративні й організаційні процеси всередині Міжнародного кримінального суду. Ви знаєте, чому президент після Бучі й Ірпеня не підписує закон?

— Нині стоїть завдання максимально документувати злочини росіян на Київщині, в Маріуполі, Харкові, Чернігові, а також свідчення потерпілих. Включно з тими, хто втік від війни за кордон. Під час мого недавнього візиту в Естонію ми обговорювали з парламентаріями це питання, — там тимчасово перебуває багато українців. Ба більше, в Україні інтенсивно працює Офіс генпрокурора, а також міжнародні прокурори. Частина народних депутатів теж входить до низки робочих груп, які беруть участь у процесі документування воєнних злочинів. Мета проста: всі, хто винен — від виконавця й до Путіна, мають бути покарані.

Що стосується ратифікації Римського статуту, важливо розуміти, що його не ратифіковано і в РФ. Так, саме за фактом нападу на Україну в рамках статуту притягнути Путіна до відповідальності в МКС неможливо. Тому це питання треба вивчати.

— Тут питання значущості голосу парламенту. І насамперед для президента.

— Я погоджуся з вами. Бо ще одним ключовим контуром нової державної рамки, з якої ми починали нашу розмову, я б назвала необхідність переосмислити роль як парламенту, так і партій. По-перше, мова про виключення з українського контексту проросійських партій, які фінансуються, зокрема, на гроші режиму. На жаль, тільки війна зробила нас категорично нелояльними до присутності в політичному полі, і в парламенті тієї ж ОПЗЖ. І нам належить законодавчо закріпити цю позицію. По-друге, про перетворення партій на такий собі інтерфейс, який пов'язував би народ і владу. Корисні для розвитку держави ідеї, які продукуються аж унизу, через політичні сили (що приходять у законодавчу й виконавчу владу) мають бути імплементовані.

За два місяці війни ми отримали понад три тисячі запитів на місцях. І, зізнаюся, теж не були готові до такої активності людей. Але вона є, і нам треба правильно її використовувати. Зараз, як ніколи раніше, ми бачимо, хто ким є. Погодьтеся, всюди є поняття людського чинника. І політичне поле не виняток. Так, на прикладі Херсона, з яким ми 24/7 на зв'язку, ми побачили, наскільки можуть бути відданими й чесними люди, котрі, незважаючи на загрозу смерті, підуть боротися з ворогом.

Так тепер видно і зрадників. Тоді як наші колеги спільно з жителями Херсонщини щодня під окупацією та обстрілами роблять, без перебільшення, дивовижні речі для нашої перемоги, інші (наприклад, наш колега-парламентарій Олексій Ковальов) чудово співіснують поруч із окупантами. З Ковальовим хай розбираються СБУ й ГАУ, а ми прийняли політичне рішення про необхідність виключити його з лав «Слуги народу». І так буде з кожним, хто дозволяє собі навіть ставити під сумнів інтереси країни та людей.

— На титульній сторінці інтерфейсу СН завжди буде тільки фото Зеленського — чи можлива ротація? Коли ви все-таки вирішите не розвалюватися на той випадок, якщо Зеленський піде, й у вас знайдеться ресурс для перебудови з лідерської партії в ідеологічну. Ви, взагалі, приймаючи партію, думали про це?

— Ми не розглядаємо варіант «якщо Зеленський піде». Звісно, рано чи пізно настане такий момент, коли він як людина захоче піти з політики. Але Володимир Зеленський — сьогодні не просто людина і навіть не просто очільник державного інституту. Зеленський сьогодні — якісно новий тип політика не тільки в Україні, а й у глобальному масштабі. Він задає глобальний порядок денний поверх традиційних ідеологій: щирість, опора на абсолютну цінність людського життя, повна відсутність звичних для політиків і дипломатів лицемірства та подвійних стандартів, здатність ставити складні й незручні запитання навіть лідерам провідних країн.

Така ідеологічна позиція і політична стратегія — незвична й нова для світової політики. Але саме вона здобуває підтримку скрізь. А тим більше в Україні.

Ми цій позиції і цій стратегії вірні. І на кожному рівні партії ми робимо все, щоб її підтримувати, її просувати, їй відповідати.

У традиційних же ідеологічних координатах ми дотримуємося радикально-центристської позиції, яка була задана, знову-таки, Зеленським ще 2019 року. Це активний центризм, що не є компромісом між правою та лівою ідеологіями, а мобілізує енергію суспільства для позитивних змін. Тому сьогодні замість партійних офісів у нас гуманітарні хаби. Тому депутатки надягають бронежилети і йдуть у ТрО. Тому Михайло Федоров ссьогодні на зв'язку з Ілоном Маском та іншими лідерами технологічних галузей. Тому ми розчищаємо завали ворожої техніки в Бучі і Бородянці, відновлюємо мостові переходи з небаченою швидкістю. А завтра будемо відновлювати країну. Партія й наша велика політична команда — а це сьогодні близько десяти тисяч людей по всій країні — сповідують цей підхід, цю ідеологію, цю стратегію. Із Зеленським вона пов'язана нерозривно.

Про законопроєкт № 7198 щодо компенсацій за зруйноване житло (його автор і основний спікер — Олена Шуляк), про створення механізму розподілу та контролю фінансів від донорів ЄС на відновлення країни читайте завтра в другій частині інтерв'ю.

***

Голова партії СН Олена ШУЛЯК: «Люди повинні отримати компенсацію за зруйноване житло, не чекаючи репарацій Росії»

2022-04-30

Про ризики та можливості законопроєкту № 7198, під який підуть сотні мільярдів допомоги західних донорів.

В першій частині інтерв'ю з головою партії СН ми говорили про аудит уряду, олігархів та відкладену боротьбу з корупцією,

а в другій — про законопроєкт № 7198, що викликав у суспільстві великий резонанс. Проти варіанта механізму компенсацій за зруйноване житло, прийнятого в першому читанні, активно виступає архітекторське лобі. Не підтримала його й Асоціація міст України.

Олена Шуляк як голова профільного підкомітету з питань містобудування, а також авторка й основна спікерка законопроєкту у своєму інтерв'ю відповіла на найгостріші запитання, що стосуються стратегії правлячої партії у відновленні зруйнованої України.

5. Про логіку законопроєкту, відтинання зайвих і протистояння з архітекторами

— Свого часу ви отримали багато критики з приводу *законопроєкту* № 5655 про ліквідацію ДАБІ, амбасадором якого ви є. Війна дала ще один привід. «З одного боку, *законопроєкт №7198* сигналізує людям, що вони отримають компенсацію за втрачене житло, і це добре. З іншого — сигналізує фахівцям, що вони не потрібні для відновлення, і це дуже зле». Це я процитувала ваших опонентів. Давайте розбиратися.

— По-перше, документ, про який ми будемо говорити, — **ініціатива президента** України. Готувався він спільно з Міністерством економіки, Фондом держмайна та народними депутатами.

По-друге, законопроєкт пройшов через складне обговорення всіх депутатських фракцій та груп. У результаті, в першому читанні за нього проголосувало 307 депутатів.

По-третє, я категорично не сприймаю обвинувачення в несвоєчасності законопроєкту. Люди втратили будинки, їм ніде жити, ні на що спертися, і вони не повинні залишитися з горем сам на сам. Критики ж сидять у тилу в теплих квартирах і не відчувають на своїй шкурі проблем тих, хто втратив усе.

Ба більше, цим законопроєктом ми взагалі не говоримо предметно про фонди, гроші, не вирішуємо, хто їх розподілятиме. **Ми говоримо зараз тільки про те, щоб заздалегідь, не чекаючи, коли настане мир і ми почнемо отримувати міжнародне фінансування, підготувати всю необхідну законодавчу базу для відновлення зруйнованої країни**. Аби потім не гаяти час на написання і проведення закону через парламент, що може забрати принаймні 6–9 місяців.

У законопроєкту № 7198 є абсолютно визначені логіка та концепція.

1) — Ми насамперед говоримо про житло, яке зруйноване й не підлягає відновленню. Зрозуміло, що для отримання репарацій від Росії необхідно буде пройти довгий шлях. Чи є час у людей, котрі втратили житло, чекати роки?

2) — Ми вважаємо, що держава може й повинна подбати про таких людей, не чекаючи процесів у міжнародних судах.

3) — Ми не хочемо втратити своїх людей, які, залишившись без житла і роботи, просто покинуть/не повернуться в Україну.

Тому й було прийнято рішення працювати над законопроєктом прямо зараз.

Ми концептуально вирішили, що **на компенсацію претендуватимуть виключно громадяни України**. Безумовно, ми розуміємо, що є іноземці і їхні права цим законопроєктом буде порушено. Тимчасом у нас абсолютно немає бажання компенсувати втрати громадянам Російської федерації, яких в Україні багато. Розуміючи, які великі суми знадобляться на відновлення житлового фонду, ми певні того, що самі цю історію не потягнемо і нам доведеться залучати міжнародні гроші.

При цьому ми дуже усвідомлено **виключили з процесу компенсації юридичних осіб**.

Бо знаємо, що юридичні особи, які володіють житловим фондом, — це, швидше за все, бізнес.

У результаті, **всю комерційну та промислову нерухомість із законопроєкту виключено**.

Зрозуміло, **бізнесу складно під час війни, але людям ще складніше**.

У нас, звісно, є проблеми з бізнесовим крилом у профільному комітеті. Сергій Тарута, Людмила Буймістер захищають промислове крило й борються за те, щоб законопроєкт урахував інтереси і представників бізнес-груп, які втратили нерухомість.

Поки що позиція групи розробників не змінюється. **Розберімося спочатку з людьми, потім з усім іншим.**

Ми вже консолідували всі подані поправки, і найближчими днями в мене на руках буде зведена таблиця. Низка норм законопроєкту може змінитися до другого читання, але концептуальні положення — ні.

Ще одна з спірна норма — **сума компенсації не може перевищувати 150 метрів квадратних.**

Ми поставили таке обмеження свідомо.

Завдяки Мінцифрі та можливості подавати в «Дію» інформаційні повідомлення про зруйноване й пошкоджене житло в нас є можливість аналізувати дані.

З тисяч поданих повідомлень десь 90 % зруйнованих квартир ці 150 метрів покривають.

Але 150 метрів квадратних як обмеження не підходять для зруйнованих будинків у приватному секторі, де більшість будинків — 180–250 квадратних метрів. І тут, очевидно, треба переглядати та збільшувати норму до 250 метрів квадратних.

Я вважаю, що **обмеження за метражем має залишитися, держава не зможе компенсувати до кожного квадратного метра** все зруйноване швидко.

У нас були приблизні розрахунки, скільки може знадобитися грошей на реалізацію всієї програми, але зараз я розумію:

— ці розрахунки настільки приблизні, що навряд чи варто брати їх за основу.

Перед нами тільки поступово вимальовується картина в розрізі областей, зруйнованих будинків, загального метражу, мешканців та іншого. Яка, на жаль, ще буде відкоригована наслідками війни, яку веде проти нас Росія.

— ***Чому архітектори — а саме вони відповідальні за проєктну документацію і якість побудованих об'єктів — випали з контексту закону, тоді як забудовники стали його ключовим бенефіціаром?*** **«Виплачувати кошти безпосередньо будівельним компаніям без проєкту — це порушення законодавства, усталеної логіки створення об'єктів і**

потенційне розкрадання бюджетних коштів», — уточнюють ваші критики. (Стаття 4 частина 1; стаття 5 частина 1; стаття 6 частина 1; стаття 7 частина 4.)

— Із представниками архітектурної спільноти ми на зв'язку 24/7. Архітектори, інженери-проєктувальники, інженери-консультанти, експерти, технічні спеціалісти, які обстежують будівлі… Я за весь час своєї професійної діяльності на будівельному ринку не спілкувалася так інтенсивно з представниками галузі, як зараз.

По суті нічого нового не відбувається.

Є спеціалісти, які тільки говорять і радять, а **є ті, хто постійно працює**.

> **Ось тим, хто працює, саме й ніколи писати пости, не розбираючись у темі, але вони готові їхати в Бучу і безплатно виконувати там будь-яку роботу, включно з розбиранням завалів.**

Просто треба розуміти, що **НСАУ — це далеко не вся архітектурна спільнота нашої країни.**

> В Україні понад 5 000 архітекторів, а членами спілки є трохи більше 500. Понад те, наші законопроєкти активно критикують кілька представників ***Архітектурної палати НСАУ.*** Ви правильно зазначили, що повторюється історія із законопроєктом № 5655, бо знову ***ключове — доходи архітекторів***.
>
> **Під час війни можна трохи заспокоїтися й попрацювати на країну безплатно**, як це роблять тисячі й тисячі звичайних людей. **Зараз час чесно називати те, що відбувається, своїми іменами.**

Так,

> **частина архітекторів просто панічно боїться залишитися без можливості доступу до бюджетних грошей. Бо навчилися працювати тільки з бюджетними грішми.**

Тому що у бюджетних проєктах можна вибудовувати схеми постійного підвищення ціни за свої послуги. Звичайним людям дуже важко розібратися, що в цій грі справжнє, а що — завуальоване.

І ми як депутати поки що програємо, бо в нас немає ні часу, ні ресурсів займатися піаром, «заряджати» ЗМІ, бігати по різних спільнотах із криками «зрада» тощо.

Ми зараз вийшли з життєво важливим для сотень тисяч людей законопроєктом, і всі, хто думає не тільки про себе та свої кишені, — підтримують, інші займаються демагогією.

5. Про непрозорість, забудовників та підзаконні акти

— Ви зараз говорите з людиною, котра дуже хоче розібратися і все дуже уважно читає й запам'ятовує. А заряджена виключно на об'єктивність. Тому зразу уточню, що з приводу Архітектурної палати й авторського права перше звернення до нашого видання надійшло не від Кірій, із якою ми робили інтерв'ю, а від голови НСАУ пана Чижевського. Тому давайте розберемося з проєктною документацією.

— Що стосується проєктної документації.

Я закликаю вас не ставати жертвою такої глибокої маніпуляції, бо **законопроєкт не змінює жодних процедур у будівництві взагалі**.

Будь-який об'єкт у рамках законопроєкту пройде той самий ланцюжок, який проходить і тепер, і проходив у довоєнний час. Від збирання вихідних даних на старті будівництва (потім проєктування, експертиза, отримання дозвільної документації) і до самого будівництва.

Питання зовсім в іншому:

> **— чому окремий представник архітектурної спільноти дозволяє собі говорити неправду, публічно стверджуючи, що забудовники будуватимуть без проєктів?**

Я, чесно скажу, взагалі не знаю, як на це реагувати. Я довго намагалася зрозуміти, про що взагалі мова. Хочеться, щоб у законі була окрема норма про фінансування робіт конкретних архітекторів? Тоді як чинних процедур отримання дозвільної документації ніхто не скасовував. Як і оплати роботи архітекторів.

Припустімо, що ви людина, котра втратила житло. Ну не захочете ви підписувати сто контрактів, включно з забудовником, архітектором, інженером, експертом et cetera! А нам кричать: «Замовником повинен бути громадянин!». Та не може громадянин бути замовником, бо він не знає й не розуміє, з яким архітектурним бюро йому працювати, де проводити експертизу та який забудовник якісний…

Однак **нас усіх наполегливо заводять у якесь коло небилиць, з одного боку, підриваючи віру в те, що робить влада, а з іншого — розхитуючи саму архітектурну спільноту.**

— Але відновлення та компенсація зруйнованого — це не тільки шляхетний крок держави стосовно громадян, що постраждали, а й серйозний бізнес-проєкт, куди буде влито мільярди донорської допомоги. Хто будуватиме? Проєктуватиме? Яка методика оцінки збитків, і хто її визначатиме? Як буде наповнюватися й ким контролюватися Фонд? Відповідей на ці запитання в законі немає. *Саме непрозорість — основна*

***претензія архітектурної спільноти*, у протистоянні з якою ви зав'язли, а також *Головного науково-експертного управління парламенту*, що дав свій висновок.**

— Методика оцінки розроблятиметься ***Кабміном*** з участю ***Фонду держмайна*** в рамках пакета підзаконних актів, які опишуть докладну процедуру імплементації закону. В розробці методики обов'язково візьмуть участь ***представники міжнародних організацій***.

Ви думаєте, ми не розуміємо, що без прозорої методики ніякі донорські гроші на цю програму не зайдуть? І це абсолютно нормальна практика, коли закон визначає рамку, а підзаконні акти наповнюють деталями. **Говорити тут про якісь наперед корупційні історії, м'яко кажучи, дивно.**

Як визначатиметься той, хто буде працювати з будівництвом житла для людей, котрі його втратили? Можна взяти досвід роботи з банками до війни. Людина йде в банк і хоче взяти квартиру в іпотеку. Їй банк дає перелік об'єктів і забудовників. Вибирай. Тут така сама логіка. Ми не повинні нікому нав'язувати ні будівельну компанію, ні, тим більше, архітектора.

Ми даємо людині перелік об'єктів із отриманими будівельними дозволами, з яких вона вибирає потрібен їй об'єкт.

Тобто **буде прив'язка не до забудовника, а до об'єкта**.

— А об'єкти до чого ви будете прив'язувати? *Є якась стратегія відновлення? Що, як і на яких територіях будувати?*

— Ми серйозно працюємо з аналітикою, яка збирається в «Дії». До того ж ми паралельно працюємо з Київською областю як пілотною і розглядаємо різні варіанти вигляду тієї чи тієї області після відновлення. І в цю роботу залучені десятки людей, від головного архітектора області, мерів міст, голів ВЦА і до фахівців, які займаються будівництвом інфраструктурних об'єктів.

Паралельно ми думаємо над тим, **що робити з житлом, яке може бути відновлене**. Не чекаючи допомоги донорів і закону, — для цього уряд виділяє гроші з резервного фонду.

Повторюю: закон дає рамку, а решта процедур будуть докладно прописані в підзаконних актах.

В одному я впевнена точно: коли в країну прийде масштабне відновлення, всі українські архітектори та інші спеціалісти сфери будуть обов'язково з роботою. **Головне — зараз гуртом провести підготовчу роботу**.

— У нас *публікувався архітектор Дем'янов*, який поділився досвідом швидкого спорудження будинків після аварії на Чорнобильській АЕС. Коли спеціальні мобільні групи на чолі з архітекторами виїжджали в

регіони й курирували будівництво, від першої букви проєкту і до новосілля. Тоді завдяки чіткій стратегії й тактиці за чотири місяці було здійснено неймовірний прорив. Ви плануєте скористатися цим досвідом?

— По-перше, зараз триває активна фаза бойових дій, і **ми не можемо навіть прогнозувати масштабу можливих руйнувань** (особливо на південному сході країни).

А по-друге, порівнювати ситуацію 1986 року минулого століття з нинішньою катастрофою не дуже коректно. Хоча зрозуміло, що якісь менеджерські речі ми можемо використати.

Однак сьогодні **жоден, навіть найдосвідченіший західний консультант, не дасть якогось чіткого прогнозу і плану, що треба робити та як усе це відновлювати**.

Нам доведеться все робити самим.

Поки що **всі зайняті попередньою роботою**.

У нас визволені чотири області — Київська, Чернігівська, Сумська і Житомирська. Кожна область зараз із ВЦА проводить роботи з оперативного відновлення і, скажемо так, накопичення інформації. Кабмін уже прийняв постанову, що стосується наповнення інформацією через «Дію» про руйнування не тільки житлового фонду, а й усіх інфраструктурних об'єктів. Збираємо інформацію, **паралельно залучаємо фахівців, які працюють із плануванням територій.**

Багато західних архітекторів теж щиро прагнуть допомогти нам і «чекають тільки сигналу».

Ми неодмінно будемо консультуватися з різних напрямів, проєктуючи образ нової країни.

Не думаю, що ми мусимо відмовлятися від такої допомоги. Насправді такого досвіду відновлення не було ні в нас, ні в Заходу. Тому **тут важливі синергія й партнерство**.

При цьому президент підкреслював, що ми не будемо відбудовувати нову Україну за старими лекалами. Сучасна інфраструктура, широкі дороги й площі, публічні простори — йдеться про зовсім нові підходи, у фокусі — комфорт і безпека. І реалізація таких планів лежатиме повністю на плечах українських спеціалістів.

Крім того, **в країні паралельно ведуться певні локальні процеси, пов'язані з відновленням**.

> Наприклад, Житомир хоче допомагати відновлювати Барселона. Естонія обговорює на всіх рівнях можливість фінансової участі у відновленні

всієї Житомирської області. Київську область узяти під свою опіку хоче Британія. Прем'єр-міністр Борис Джонсон під час свого візиту до Києва висловив таке бажання. Я думаю, що партнери допоможуть не тільки з фінансуванням, а й із кращими світовими практиками для побудови нової України.

6. Про гаманець під дахом ОПУ, претензії місцевої влади та рамковий закон

— Чому тоді в недавно створеній *Національній раді з відновлення* України від наслідків війни немає ні старих спеціалістів архітекторів, ні нових урбаністів? Зате є глава ОПУ Єрмак і прем'єр Шмигаль на чолі, а також голова фінансового комітету ВРУ на позиції секретаря. Складається враження, що під дахом офісу президента — а ми розуміємо, хто в цьому випадку перша скрипка, — просто *створено гаманець, куди потечуть кошти донорів*.

— У Національній раді, створеній недавно при президентові, якщо мене не підводить пам'ять — понад десять робочих груп. Це досить гнучкий процес: групи можуть додаватися, і ось зараз ми активно працюємо над їх наповненням. 24/7 ми на зв'язку з найкращими юридичними компаніями та архітектурними бюро. Часто компанії й фахівці самі ініціюють допомогу, — хто хоче, той сам приєднується й робить.

З нами зараз у парламенті працюють і *Бондар*, і *Юнаков*, які представляють *архітектурне середовище*.

Якщо вони хочуть приєднатися до робочих груп, то роблять це як народні депутати.

Якщо в інших представників ***архітектурного середовища*** є якісь напрацювання і пропозиції, то велике прохання не огульно критикувати, а приходити й пропонувати конструктивні рішення.

Двері всіх комітетів ВР, робочих груп Національної ради при президентові та міністерствах відчинені. Мої контакти теж усім відомі.

— Олено, ну ви ж знаєте, що без прозорого механізму залучення учасників таких масштабних проєктів завжди залишається можливість *«відчиняти двері для своїх трохи ширше»*. У чому, власне, вас і звинувачують місцеві архітектори. Що ж до західних, то Зеленському сьогодні не відмовить ніхто. Питання в *масштабі амбіції*.

До того ж *формування гаманця під дахом ОПУ, а не Кабміну, повторюю, викликає стурбованість*. Чи можна, взагалі, урівнювати голову уряду, який, за Конституцією, відповідає за виконавчу гілку влади, і голову офісу, що представляє патронатну службу президента? Вам не здається,

що *парламентсько-президентська республіка передбачає трохи інший баланс повноважень?*

— Мені здається, що ні для кого не секрет: президент, його офіс, парламент і Кабмін нині — єдиний організм. І він показав себе як дуже дійовий.

Певна річ, із виникненням необхідності він може посилюватися/посилюється необмеженою кількістю спеціалістів та інституцій. Тому особисто для мене **нічого страшного в такій конфігурації немає**. Особливо з урахуванням того, що головне — результат, який Національна рада, в підсумку, подасть на реалізацію. А парламент і уряд, уже в межах своїх повноважень, забезпечать його виконання.

З приводу «гаманця» — я розумію ваші побоювання. Як і те, що після перемоги в Україну заходитиме дуже багато міжнародних ресурсів, оскільки ми самі з відновленням точно не впораємося.

Але я теж хочу повторитися:

> **— коли нам міжнародні інституції надаватимуть таку допомогу, то вони будуть співавторами механізму/процедури, за якими ця допомога розподілятиметься.**

Чи будуть створені нові наглядові ради із залученням міжнародних експертів, чи включиться процедура, яка вже існує у світі й має свої прозорі правила, — **я поки що не можу сказати**.

Але це точно відбуватиметься під жорстким контролем тих інституцій, котрі даватимуть гроші. І ми готові прийняти будь-яку схему, яка б добре себе зарекомендувала і **звела б нанівець корупційні ризики**. Тому за комунікацію української влади на рівні взаємодії з міжнародними фінансами я не дуже переживаю.

— Джерелом фінансування компенсацій, крім фонду відновлення майна та зруйнованої інфраструктури України (принципи його формування не окреслені), а також міжнародної технічної та фінансової допомоги, названо «інші джерела, не заборонені законодавством України». Ось тут включається позиція місцевої влади, що, як і архітектори, не побачила в запропонованому вами механізмі прозорості.

І річ не тільки в місцевих комісіях, які буде створено в громадах (їхні повноваження та фінансування не прописані, що теж корупційний ризик), а й у відсутності в законі норм із відновлення комунальної інфраструктури. Житло не може зависнути в повітрі, воно має вписатися в інфраструктуру громад, яку теж потрібно відновлювати. За чий рахунок? Що це за «інші джерела»? Місцеві бюджети? У яких пропорціях? На яких умовах?

Я думаю, ви читали лист, поданий виконавчим директором АМУ голові профільного комітету, — там багато запитань. Від себе додам тільки, що ось *цей пропонований «ручник» під дахом ОПУ нівелює всю фінансову децентралізацію*. Примушуючи голів громад ходити на поклін — навіть не в Кабмін, а в ОПУ, — вибиваючи кращі умови.

— Відразу розвінчаю міф із приводу роботи місцевих комісій. У комісії суто технічна організаційна функція, що охоплює кілька основних етапів.

1) — На першому етапі громадянин подає заяву на компенсацію до місцевої комісії. Комісія впродовж 30 днів перевіряє документи і робить висновок про право на компенсацію. За цей час громадянин може встигнути через суд підтвердити свої права у разі відсутності якихось документів.

2) — На другому етапі комісія організовує проведення експертизи й оцінку зруйнованого майна.

Чому в комісії немає архітекторів та інших фахівців, що нам теж закидають? Бо є відкритий реєстр сертифікованих спеціалістів, до яких будь-який громадянин може самостійно звернутися.

А якби ми в саму комісію ввели конкретних людей, котрі робитимуть експертизу, то тут саме і була б можливість для корупції.

Ба більше, закон справді передбачає, що *експертиза* має проводитися за гроші місцевих бюджетів.

> Однак, розуміючи, що місцева влада завжди може сказати, мовляв, у нас немає грошей, ставайте в таку-то чергу, ми **передбачили можливість оплати експертизи самим заявником**.

3) — Після проведеної експертизи та оцінки збитків комісія — і це третій етап її роботи — дає технічний висновок і передає його розпорядникові фонду. Крапка.

І далі працює розпорядник фонду.

Тому **стверджувати, що місцеві комісії представлятимуть якісь корупційні органи, — це теж брехня й нісенітниця**.

Тепер **стосовно децентралізації і вибивання грошей в ОПУ**.

Єдиного алгоритму формування фонду ще немає.

> Але точно будуть різні механізми отримання грошей від донорів. Повернімося, наприклад, до Житомира і Барселони. Якщо буде ухвалено рішення, що Барселона допомагає відновленню, то зрозуміло, що Барселона захоче давати ці гроші тільки Житомиру. І це будуть лише цільові гроші, використання яких контролюватимуть представники

Барселони. Проєкти, кількість об'єктів, розподіл на них коштів тощо. Де ви бачите тут централізацію? Навпаки, **це чиста децентралізація, коли ні Кабмін, ні офіс президента, ні голови ВЦА не зможуть якимось чином впливати на процес.**

Зрозуміло, що зараз є жорстка централізована історія, пов'язана з ***Резервним фондом уряду***, коли один мільярд гривень виділили на чотири області. Розпорядники — ВЦА областей. Але я не чула поки що якихось нарікань на те, що хтось комусь кланявся або комусь не дали якихось грошей на виконання тієї чи іншої роботи.

Навпаки, ми бачимо темпи, з якими діють Київська та Чернігівська області. І вони вражають. У лічені дні розбираються завали, відновлюється транспортне сполучення, укладаються понтонні мости тощо.

— Тобто *інфраструктура — це внутрішні джерела, житло — донори?* Чи як? Дайте відповідь місцевій владі про межі її можливого внеску у відновлення та принципи взаємодії з центральною владою в рамках, як ви самі сказали, жорсткої централізованої історії, пов'язаної з *Резервним фондом*.

— Я б не розділяла інфраструктуру й житло. Залізниця, мости, об'єкти соціальної інфраструктури, житлові будинки — відновлюватиметься все.

І фінансуватиметься все це з різних можливих джерел: щось за гроші громад, щось за гроші з держбюджету, щось за рахунок донорів та бізнесу.

Зараз Україна має багато пропозицій, і я впевнена, що їх буде в рази більше. Тому конкретно говоритимемо про джерела трохи пізніше, коли в нас будуть чіткі домовленості щодо фінансування.

Головне — аби механізм розподілу та використання коштів був максимально прозорим. Знаю: влада зробить усе можливе, щоби усунути корупційні ризики.

— *Ви не думали про те, що відповіді на ці запитання мають давати не підзаконні акти, написані заднім числом під диктовку Банкової десь під полою Кабміну, а закон із чітко розписаною процедурою та механізмом?* Бо саме в цій площині лежить питання довіри суспільства та західних партнерів до влади. Саме тут президент і ви — його команда — складатимете свій головний післявоєнний іспит. І оцінок ніхто натягувати не буде. Особливо з урахуванням штучного провисання антикорупційного блоку, про який ми з вами докладно говорили на самому початку.

— Я згодна на сто %. Загальна законодавча рамка роботи національного фонду, його регіональних і локальних гілок, які зможуть дотягнутися до кожної області та громади, потрібна.

І, як я вже казала, оскільки зараз із нами хочуть працювати уряди й парламенти інших країн, міжнародні фонди та юридичні компанії, я впевнена, що ми скористаємося їхніми знаннями та досвідом. Для того, щоб підготувати такий законопроєкт і зняти всі запитання.

***

№ 1.419

Державна регіональна політика 2023: бути чи не бути?

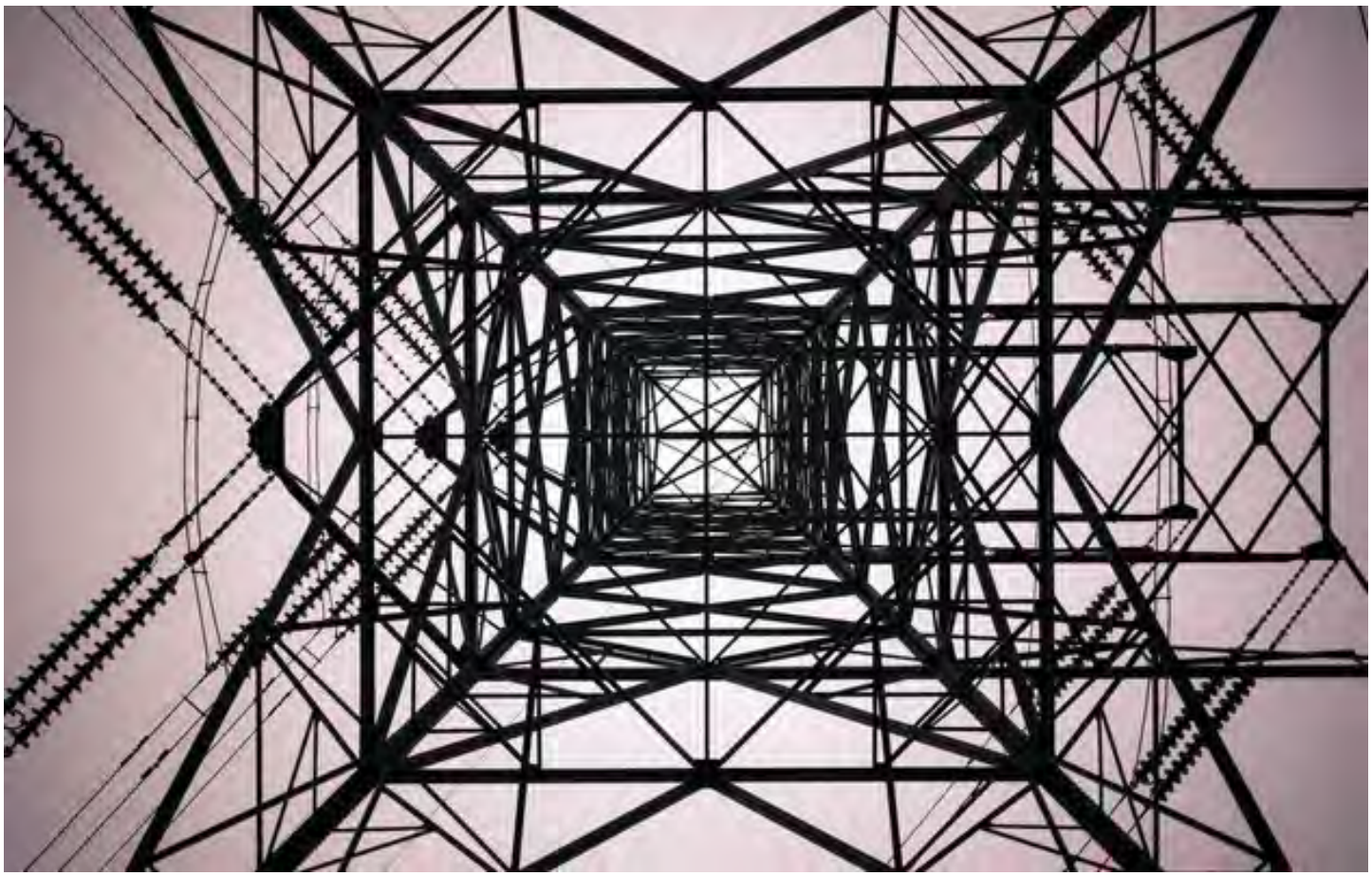

2023-01-23

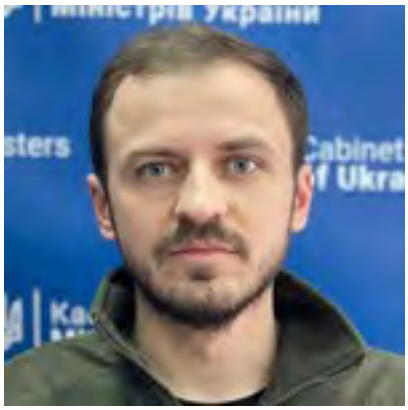

Анатолій Ткачук

директор з науки та розвитку Інституту громадянського суспільства.

Юрій Третяк

експерт з регіонального розвитку.

Іван Лукеря

заступник міністра розвитку громад і територій

Питання, від відповіді на яке залежить доля країни

Від редакції: Нещодавнє об'єднання під дахом одного міністерства Мінрегіону та Мінінфраструктури — досить ризикований експеримент влади. ZN.UA уже писало про те, як із нового затвердженого Положення випадково випали функції, що стосуються регіональної політики. Хоча Положення оперативно поправили, складність завдань, які стоять перед новою командою Мінрегіону, — максимальна. Як і відповідальність. Що і позначають у цій статті її автори — експерти, що брали безпосередню участь у децентралізації та створенні нової регіональної політики, яку поствоєнна Україна повинна розвивати, а не поховати.

Кінець 2022 року означився кількома неприємними розчаруваннями: війна не завершилася нашою перемогою; обстріли українських міст тривають;

економіка без стабільного постачання енергоресурсів ще більше скорочується; масштабна відбудова не розпочалася (напевне, вона і не була можливою до завершення війни нашою перемогою).

Попри це, ми розуміємо, що перемога таки буде за нами, відбудовувати потрібно, ресурсів для цього у нас немає, тому ми можемо розраховувати передусім на наших західних союзників і партнерів. Аби така підтримка точно була і стала досить вагомою, Україні потрібно дотримуватися певних правил, які є визначальними у Європейському Союзі, створювати та розвивати інституції, що зможуть дотримуватися цих правил, а головне, вироблення та реалізація українських політик відновлення та розвитку мають відбуватися в інтересах людини, на основі даних і не суперечити ключовій інвестиційній політиці ЄС — згуртованості та регіонального розвитку.

Ми вже неодноразово обговорювали українську політику згуртованості та регіонального розвитку, яка в нас визначається у форматі державної регіональної політики. Проте зараз, в умовах війни та спроб прискореного зближення з ЄС, варто подивитися трішки в минуле, оцінити сучасне і спробувати зазирнути у майбутнє.

1. Чому адекватна регіональна політика є ще більш важливою в умовах війни і повоєнної відбудови?

Будь-яка держава, що складається з більш як одного міста, а тим більше держава з досить значною територією, стикається з проблемами нерівномірного розвитку різних її територій. Це цілком природно з точки зору географії. Вихід до моря із зручною гаванню дає величезну перевагу перед стрімкими горами, вища щільність населення в урбанізованих територіях завжди спонукатиме розвиток бізнесу, продукуватиме більше ВВП, ніж великі сільські території з низькою щільністю населення. Тому такі природні відмінності змушують уряди цих держав формувати свою політику розвитку в такий спосіб, аби не стимулювати додаткових розривів в якості життя між різними територіями, стримувати масову міграцію з таких територій у столицю чи великі міста.

У деяких великих країнах до таких причин міжрегіональних відмінностей додаються ще складніші причини — етнічний, релігійний, мовний склад населення. Якщо ж розглянути Європейський Союз як певну квазіконфедеративну систему, то можемо побачити, що тут є сотні різноманітних регіонів, які кардинально відрізняються між собою за всіма наведеними вище показниками. Тому в ЄС питанням згуртованості та регіональному розвитку приділяється велика увага. І в самому договорі про функціонування ЄС є фундаментальна стаття 174:

«З метою сприяння своєму загальному гармонійному розвитку Союз розробляє та здійснює свої дії, спрямовані на зміцнення його економічної, соціальної та територіальної згуртованості.

Зокрема, Союз має на меті зменшити диспропорції між рівнями розвитку різних регіонів і відсталістю регіонів з найменш сприятливим становищем.

Серед відповідних регіонів особлива увага приділяється сільській місцевості, територіям, які постраждали від індустріального переходу, і регіонам, які страждають від серйозних і постійних природних або демографічних недоліків, таким як найпівнічніші регіони з дуже низькою щільністю населення та острівні, транскордонні та гірські регіони».

Адекватна регіональна політика та політика згуртованості є важливою запорукою існування та неконфліктного розвитку держави. Національна єдність, вирівнювання диспропорцій у розвитку між регіонами — необхідна умова безпечного та комфортного життя громадян, не залежно від місця їхнього народження чи проживання у власній державі.

Для України з її розмаїтими регіонами, які відрізняються природними умовами, рівнем урбанізації, структурою регіональної економіки, мовними, історичними, релігійними уподобаннями, етнічним складом, збалансована державна регіональна політика мала би бути ще більш важливою, ніж для ЄС, проте впродовж багатьох років залишалася поза увагою держави.

Усе це призвело до першого серйозного розколу по лінії Схід—Захід у 2004 році, коли навіть відбувся Сєвєродонецький з`їзд депутатів місцевих рад із проголошенням Південно-Східної Української Автономної Республіки (в народі ПІСУАР). Щоправда, тоді кризу державності вдалося подолати, оскільки Російська Федерація ще не була готова до військового тиску на Україну.

Події зими 2013–2014 років (Революція Гідності), на відміну від 2004–2005 (Майдан), уже не були мирними. За роки, що минули від 2005-го до 2013-го, Україна так і не змогла повернутися повною мірою до питання політики згуртованості та політики вирівнювання міжрегіональних відмінностей у рамках усвідомленої державної регіональної політики. Натомість міжрегіональні відмінності було використано політиками та Росією для руйнування України зсередини. Риторичне запитання «хто кого годує?» стало символом сепаратизму на Донбасі.

Відтак, захоплення Криму та значної частини Донецької та Луганської областей 2014 року стало реальністю. Правда, спроби здійснити такі захоплення інших міст і регіонів — Одеси, Дніпра, Харкова, Запоріжжя — тоді провалилися.

Війна, що розпочалася навесні 2014-го у Луганській і Донецькій областях, призвела до дуже тяжких наслідків. Понад мільйон людей залишили місця свого постійного проживання, Україна втратила значну частину промислового потенціалу, відбулися суттєві зміни у структурі багатьох регіональних економік. Проте на психоемоційому рівні відмінності у вподобаннях жителів різних регіонів змінювалися не так швидко.

Хто кому близький? 2016 рік

Як видно із результатів опитування жителів різних регіонів щодо їхньої культурно-історичної близькості до жителів інших регіонів України та інших держав, ситуація із загальноукраїнською єдністю не виглядала такою оптимістичною. Напевне, такі дані лягали на стіл керівника Росії, тому рішення про повномасштабний напад на Україну виглядало досить спокусливо.

Відсутність реальних кроків із формування згуртованості українського простору впродовж 1991–2013 років, значна асиметрія в економічному розвитку українських регіонів, культивування політиками культурних, релігійних, мовних, етнічних, історичних відмінностей між жителями різних регіонів стали каталізатором загарбницької війни РФ проти України.

Варто зауважити, що Україна доволі пізно почала займатися осмисленою регіональною політикою. Перший указ про затвердження Концепції державної регіональної політики з'явився аж 25 травня 2001 року (№341/2001), Міністерство регіонального розвитку — лише 2007 року, а рамковий Закон «Про засади державної регіональної політики» було ухвалено тільки 2015-го, уже після початку війни з РФ. Упродовж 2008–2009 років Мінрегіоном було підготовлено проєкти концепцій для впровадження трьох реформ, які мали змінити країну: Концепція реформи місцевого самоврядування і територіальної організація влади; Концепція державної регіональної політики; Концепція підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних

службовців та службовців органів місцевого самоврядування. Після зміни уряду 2010 року ухвалені концепції було скасовано, а роботи у визначених ними напрямах — згорнуто. Лише після Революції Гідності, в 2014 році, роботи було відновлено. Україна провела децентралізацію, ухвалила базове законодавство про державну регіональну політику. Але державна служба та служба в органах місцевого самоврядування після перших двох років прогресу зазнала серйозної руйнації.

2. Економічне перетікання. Схід—Захід

Після першого етапу великої російсько-української війни 2014–2015 років Україна зіштовхнулася з небаченим досі викликом — переміщенням значної кількості людей із зони бойових дій та з окупованих територій, втратою значної кількості підприємств важкої, добувної, металургійної та хімічної промисловості.

Внутрішньо переміщені особи, 05.07.2018 рік

Як видно з рис. 2, понад 1,5 мільйона осіб перемістились із високоурбанізованого окупованого сходу дещо більше на захід. Щоправда, в цей період більшість жителів окупованих частин Донецької та Луганської областей осіли недалеко від свого постійного місця проживання, в неокупованих частинах своїх областей і суміжних областях, частково в центральних областях та місті Києві.

Після різкого падіння ВВП України в 2014–2015 роках, з 2016-го починається його стабільне зростання. В Україну заходять нові інвестиції, будуються нові підприємства. Але географія їхнього розміщення виглядає досить красномовно. Концентрація в центрі та на заході і подалі від кордонів з РФ і зони розмежування.

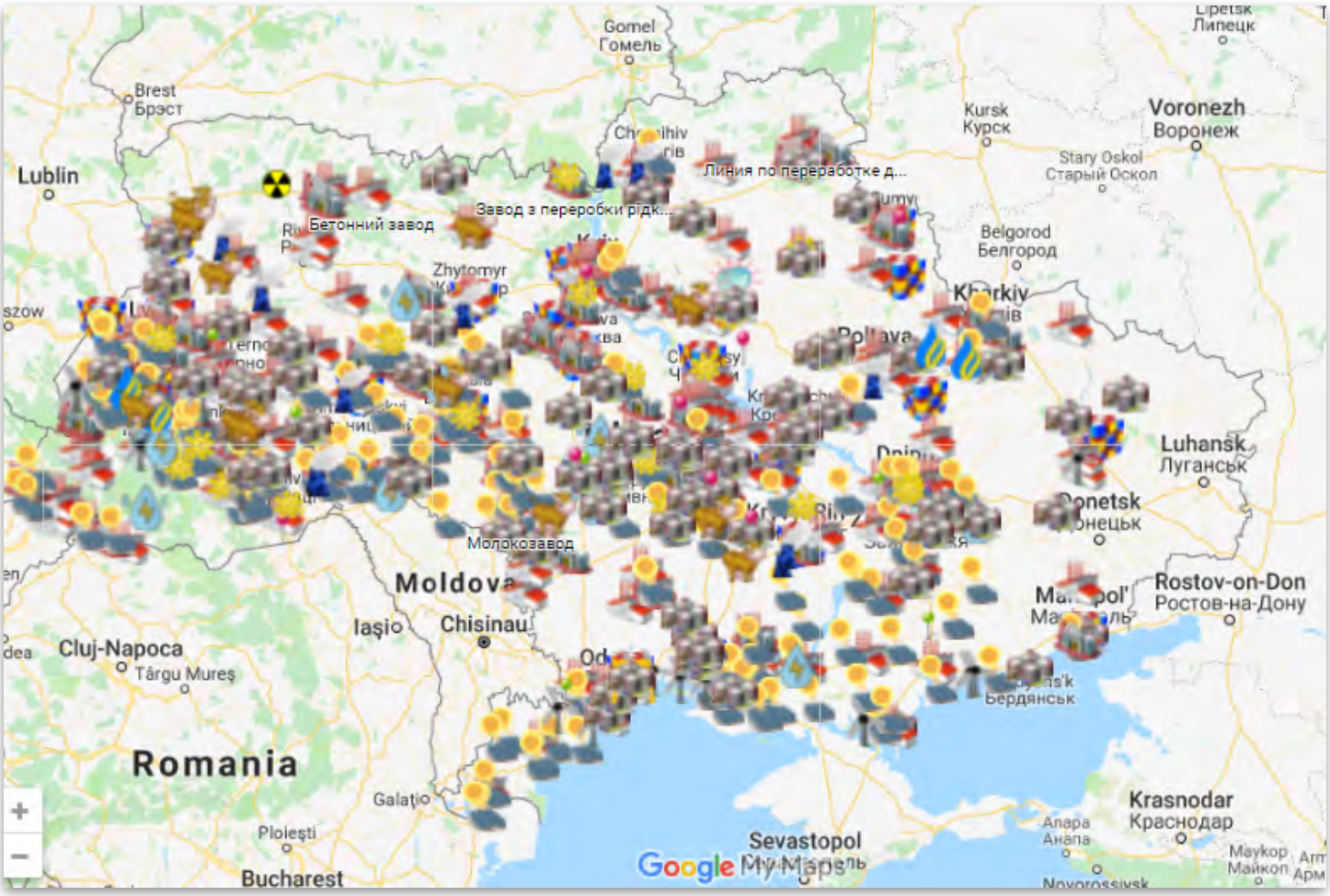

Рис. 3. Карта розміщення нових виробничих об’єктів в Україні, 2015–2019 роки

Табл. 1. Частка регіонів у ВВП України,%

Регіон	2004	2012	2015	2019
Донець	13,2	11,7	5,8	5,2
Луганськ	4,3	3,8	1,2	1,0
Львівсь	4,1	4,3	4,8	5,4
Хмельницька	1,8	1,8	2,1	2,1
Київськ	3,4	4,8	5,2	5,5
м. Київ	17,8	18,9	22,7	23,9

Дані Держстату

Як видно із рис. 3 і табл. 1, ще до початку повномасштабного наступу РФ на Україну 2022 року чітко проявився тренд економічного перетікання економіки із східних регіонів у центральні та західні. Також значно зросла частка міста Києва в економіці країни. Так, вона ще не є настільки домінуючою, як у більшості країн Європи, але тенденція показує, що асиметрія розвитку столиці і регіонів постійно збільшується.

На тлі цих трендів повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року загострило до краю ситуацію в усіх вимірах — соціальному, економічному, територіальному. Виклики, які постали зараз перед Україною, є дуже небезпечними і складними для вирішення.

Виклик 1. Значна частина території України окупована або зруйнована воєнними діями

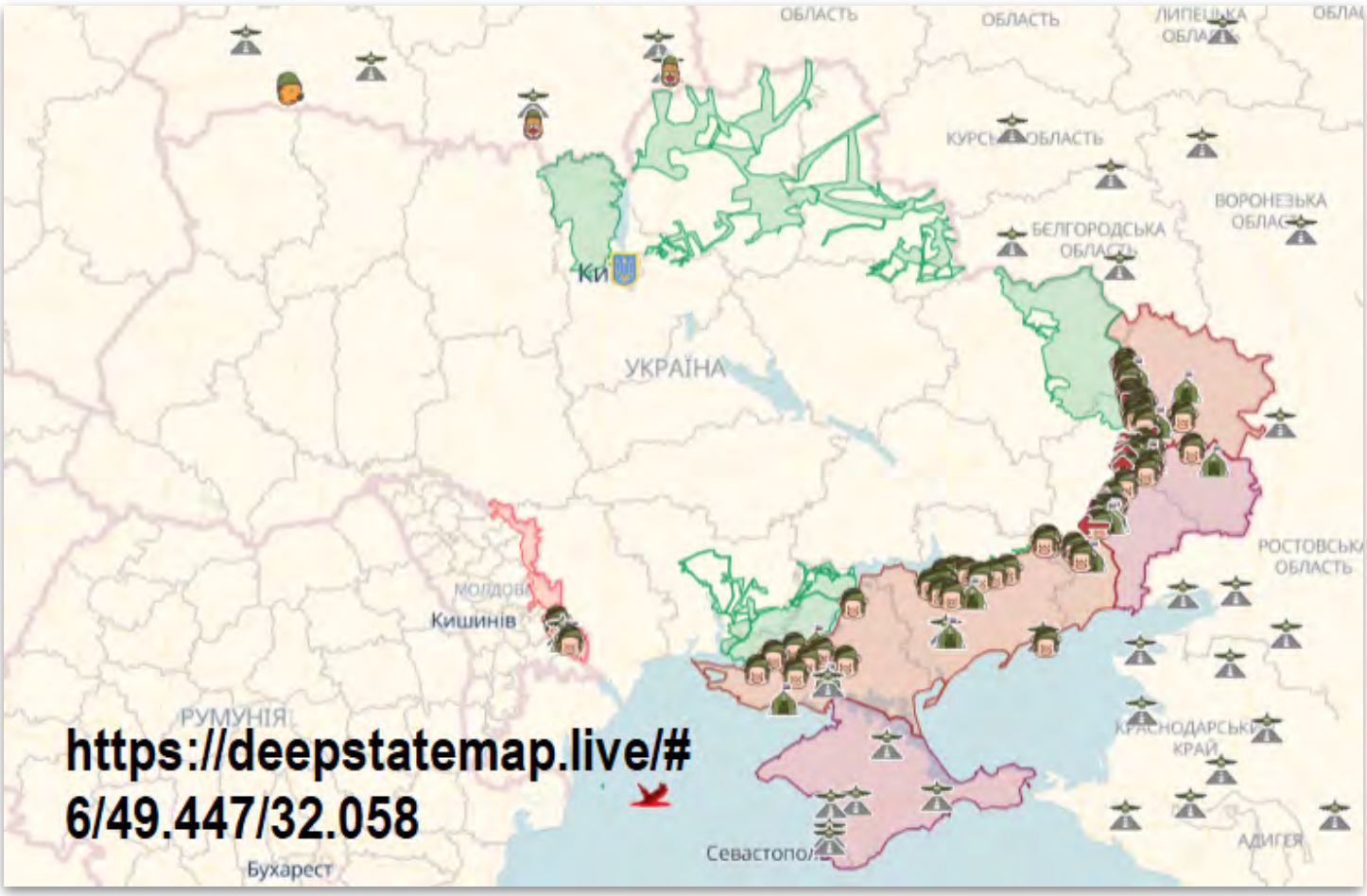

Рис. 4. Карта окупованих і звільнених від окупації територій

Станом на 1 січня 2023 року під окупацією перебувають близько 120 тис. кв. км території України. (На піку окупації таких було 200 тис. кв. км.)

Виклик 2. Раптове переміщення значної кількості людей усередині і за межі України

Ще перед війною одним із найбільш критичних викликів для України був демографічний: скорочення та старіння населення, які до того ж відбувалися дуже нерівномірно. Війна не просто загострила цей виклик, він став домінуючим і найскладнішим для вирішення.

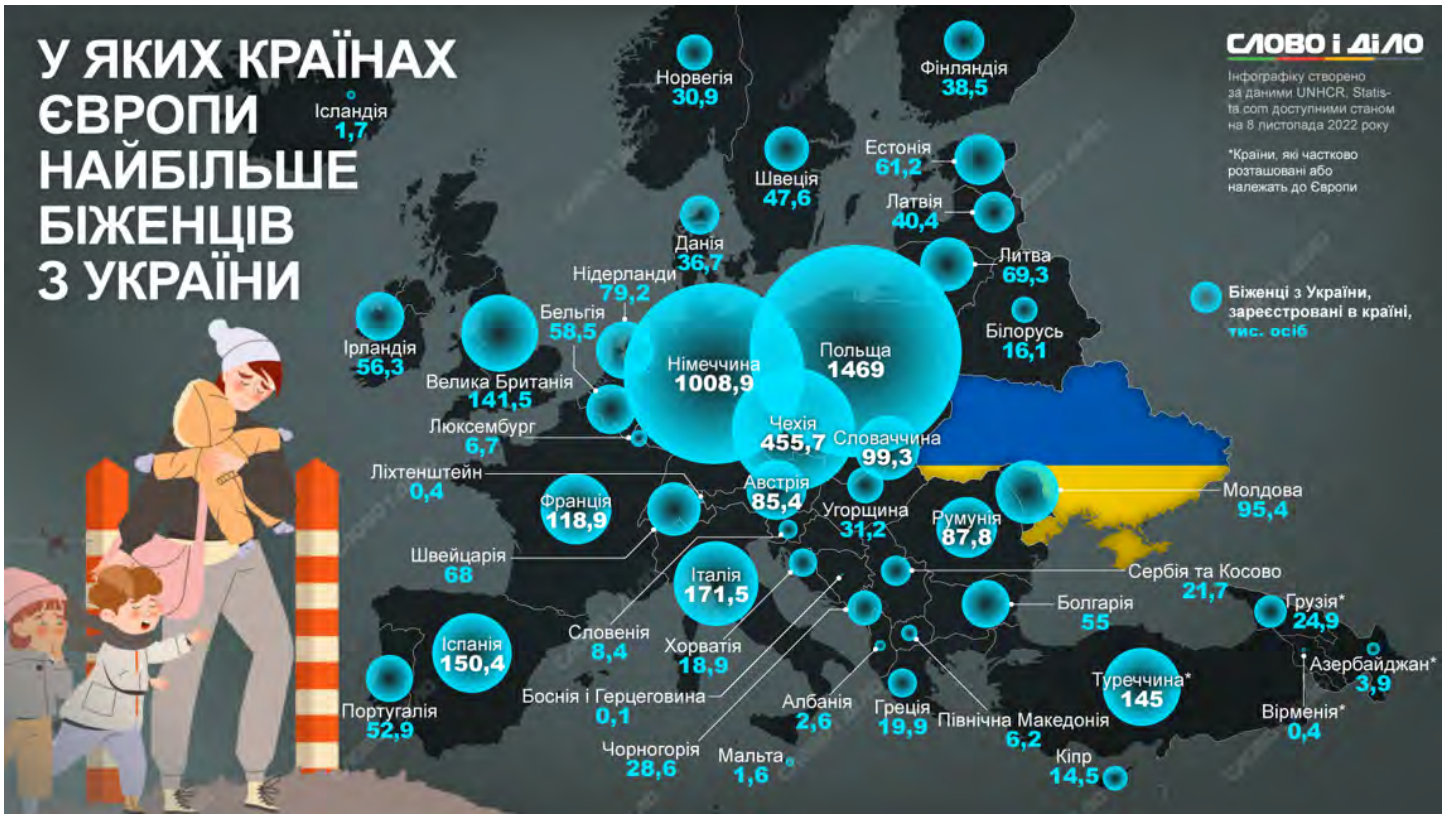

Рис. 5. Ілюстрація розміщення українських біженців за кордоном

За різними даними, Україну залишили 6–8 мільйонів осіб, за даними ООН — 6,5 мільйона. Орієнтовно вважається, що повернулося 4 мільйони осіб. На жаль, більш точних даних наразі не існує. Проте точно можна стверджувати, що це кілька мільйонів. Ситуація з ВПО в Україні також суттєво змінилася порівняно з роками до 24.02.2022 року. Зросла загальна кількість ВПО (4,7 мільйона в 2022 році проти 1,5 мільйона в 2021-му) і значно змінилось їхнє розміщення в українських регіонах.

Якщо до початку вторгнення основна частина ВПО проживала в східних територіях, то тепер це західні і центральні регіони. У багатьох громадах західних регіонів частка ВПО становить 10–15% від місцевого населення. Серед ВПО 86% переміщені з півдня та сходу України. Все це дає можливість припустити, що щільність населення східних і південних регіонів України і надалі падатиме, що значно ускладнить відновлення цих територій.

Варто зауважити, що в умовах такого значного переміщення людей міжрегіональні відмінності, на яких робили наголос проросійські політики та й сама Росія, перестали відігравати якусь значущу роль, що підтверджується соціологічними дослідженнями, проведеними в листопаді 2022 року Радою Європи разом з Мінрегіоном.

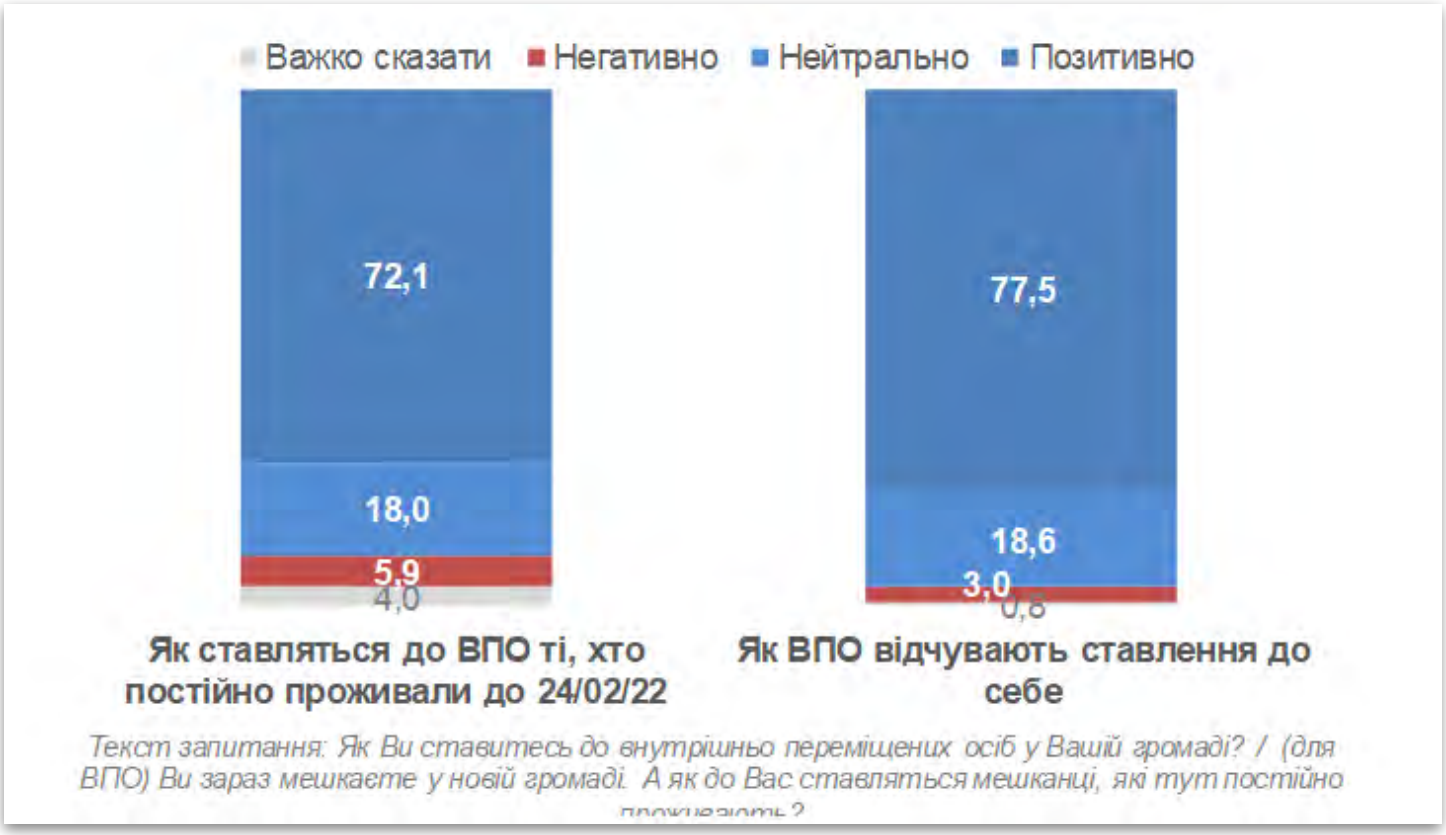

Рис. 6. Ставлення жителів громад до ВПО і як ВПО відчувають ставлення до них

Загалом серед ВПО ще зберігається бажання повернутися в місця свого постійного проживання, але для цього потрібно, щоб настали певні умови: безпека в населеному пункті (40% серед усіх ВПО назвали таку умову), після завершення російського вторгнення (27%), робота критичної інфраструктури (25%) і відсутність обстрілів (23%). Слід при цьому зауважити, що 77% опитаних не збираються переїжджати з їхнього нинішнього місця перебування. Найбільше тих, хто не збирається повертатися, у категоріях «чоловіки віком 18–29 років».

Повернення українських біженців і внутрішньо переміщених осіб у місця їхнього попереднього постійного проживання є ключовим фактором відновлення регіонів. Проте варто розуміти, що значна частина людей не повернеться у місця попереднього проживання навіть із настанням миру, безпеки, наявності робочих місць. Це слід враховувати при плануванні відбудови зруйнованого та відновлення регіональної економіки.

Виклик 3. Руйнування інфраструктури

Головна сила країни — люди. Головний інструмент для розвитку людьми територій та країни в цілому — інфраструктура. Війна зруйнувала величезну кількість інфраструктурних об’єктів по всій країні, а особливо значними є руйнації на сході та півдні України.

За спільною оцінкою Світового банку та уряду України, прямі збитки станом на 1 червня 2022 року становлять 97 млрд дол., а загальний обсяг потреб для

відновлення — 349 млрд дол., з яких 105 млрд дол. знадобляться у короткостроковій перспективі до трьох років. Звичайно, станом на сьогодні дані збитків і потреб у відновленні значно збільшилися, бо війна триває, спричиняючи нові руйнування. Станом на 1 серпня 2022 року 40% руйнувань — це житлова інфраструктура і 31% — транспортна.

Рис. 7. Фото зруйнованого об’єкта

Україна опинилася у замкненому колі. Без людей неможливо відновити інфраструктуру. Без інфраструктури не повернути людей.

Аби вийти з цього кола, потрібні швидкі, але обґрунтовані рішення. Такі рішення можуть продукувати винятково спроможні інституції. Проте владні інституції у регіонах, які перебували під окупацією чи є частково окупованими сьогодні, виглядають досить ослабленими.

Питання посилення спроможності інституцій не менш важливе і для національного рівня, зокрема для кількох міністерств, які найбільшою мірою включені у процеси планування відновлення: Мінінфраструктури, Мінреінтеграції, Мінекономіки.

3. Відновлення — це про що? Відбудувати — Відновити — Розвивати?

Здається, зараз усі в Україні розуміють, що відбудова українських міст і сіл, відновлення економіки є важким і тривалим процесом, який потребує значних ресурсів. Ресурсів передусім зовнішніх, оскільки в Україні ресурсів і так було небагато, а через війну їх стало ще менше.

Відтак, перед нами стоїть кілька складних, але важливих для вирішення завдань:

1) коректно оцінити завдані збитки. (Надмірне завищення тут неприпустиме. Це легко перевірити, і тоді довіру донорів до нас буде підірвано, тому виглядає правильним, що така оцінка здійснюється урядом спільно із Світовим банком);

2) правильно розпланувати відновлення (на національному, регіональному та місцевому рівнях);

3) на основі оцінки потреб жителів територіальних громад і регіонів, на основі об`єктивних даних визначити першочерговість і способи відновлення об`єктів інфраструктури, аби не відбудовувати те, що вже не використовувалося і не буде використовуватися, не застосовувати морально застарілих підходів до відбудови та відновлення;

4) створити ефективно працюючі механізми координації робіт із відновлення в територіях;

5) забезпечити прозорість процедур фінансування та мінімізувати при цьому корупційні ризики;

6) врахувати, що відновлення має бути спрямоване на забезпечення прискореного соціально-економічного розвитку територій відновлення.

Отже, що ми маємо на сьогодні у плануванні відновлення?

1) Оприлюднено План відновлення України, розрахований на десять років з очікуваним фінансуванням у сумі понад 750 млрд дол. (не затверджений).

2) Законом «Про засади державної регіональної політики» передбачено розробку: ***плану відновлення та розвитку*** регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад.

3) Законом «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачено розробку: ***програм комплексного відновлення*** області, території територіальної громади (її частини).

Як бачимо, наразі стрункої **законодавчої основи для створення зрозумілої системи планувальних документів для відновлення України не сформовано**.

Натомість **є два види конкуруючих планувальних документів на регіональному та місцевому рівнях**.

Неприродне **включення у Закон *«Про регулювання містобудівної діяльності»* документів поза предметом правового регулювання цим законом внесло конкуренцію і на рівні стратегічного планування територіальних громад.**

Так,

1) — Законом ***«Про засади державної регіональної політики»*** визначено, що **територіальні громади** розробляють ***«стратегії розвитку територіальних громад»***.

Натомість

2) — Закон ***«Про регулювання містобудівної діяльності»*** оперує поняттям ***«концепція інтегрованого розвитку території територіальної громади»***, яка визначена ***«документом стратегічного планування»***.

На наш погляд, **така ситуація не є прийнятною**.

Система планувальних документів для відновлення має бути єдиною, зрозумілою, такою, що не допускає фрагментації та забезпечує відновлення і розвиток територій. Потрібно зробити все, аби за квадратними метрами, тоннами та кілометрами не загубилися люди.

Для цього необхідно швидко переглянути та узгодити між собою два закони

— «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про засади державної регіональної політики», норми яких не можуть конкурувати, а лише взаємодоповнювати один одного.

Люди визначають потреби у відбудові, на людей має бути спрямована інфраструктура, яка відновлюється.

За різними оцінками, до 2030 року в Україні проживатиме від 30 до 35 мільйонів осіб. Це значно менше, ніж у ті часи, коли будувалась основна частина інфраструктурних об’єктів.

1) —.Тому точно немає сенсу у відбудові того, що не буде використовуватися.

2) — Не менш складна ситуація із відбудовою чи відновленням окремих населених пунктів, особливо тих, які зруйновані повністю.

Як видно із рис. 8, відбудова таких поселень виглядає не надто можливою.

Тут потрібно приймати непрості рішення:

1) — чи відбувається розчистка зруйнованого і будується за новими проєктами зовсім нове поселення, якщо для цього є передумови,

або ж

2) — здійснюється рекультивація території, а жителі поселення отримують компенсацію на придбання житла чи саме житло в інших територіях.

Оскільки такі рішення є дуже політично чутливими, кожне з них має бути добре аргументованим:

1) — потрібно вивчити настрої людей щодо повернення та необхідні для цього умови;

2) — проаналізувати економічні можливості відновлюваної території у тому разі, якщо люди таки вирішать повернутися;

3) — оцінити безпекову ситуацію у цих територіях і рівень загроз на середньострокову перспективу.

При цьому необхідна максимальна відкритість у прийнятті рішення з людьми, яких війна вигнала з місць їхнього проживання.

4. Відбудова, регіональний розвиток і шлях до ЄС

Сьогодні Україна одночасно повинна вирішувати низку найважливіших завдань, які не можна відкладати на потім:

1) — повоєнна відбудова, 2) — повернення людей, 3) — відновлення економіки та 4) — **реалізація при цьому такої політики, яка не призводитиме до подальшого збільшення розривів у розвитку різних регіонів, створення згуртованості всього українського простору.**

Такого досвіду зараз не має жодна з країн ЄС, частково, можливо, Хорватія, тому саме Україна повинна знайти тут свій шлях, який враховує найкращі європейські та світові практики, аби наші помилки були мінімальними.

За останнє десятиріччя регіональна політика розвинених країн значно еволюціонувала.

У минулому вважалося, що подолати регіональні диспропорції можна лише завдяки *масштабним вливанням в інфраструктуру з центру*.

На жаль, ***така політика не спромоглася*** суттєво зменшити регіональні відмінності та не допомогла менш розвиненим регіонам надолужити відставання, навіть попри значне публічне фінансування, сплановане в центрі.

В результаті втрачено час, використано значні ресурси, економічний потенціал залишився нерозкритим, відбулося послаблення соціальної згуртованості.

Сучасна регіональна політика пропонує *новий підхід*, особливостями якого є:

1) ***стратегія регіонального розвитку*** (на рівні держави і кожного регіону), яка враховує широкий спектр прямих і непрямих факторів, що впливають на результати діяльності місцевого бізнесу;

2) необхідність розкрити потенціал унікальних для регіону активів;

3) постійна робота над виявленням можливостей для розвитку регіону, а не фокусування на його слабких сторонах чи потребі в підтримці;

4) скоординована ***система багаторівневого врядування регіональним розвитком*** за участі центральної, регіональної і місцевої влади та всіх заінтересованих сторін. Посилення управлінської спроможності місцевого і регіонального рівнів.

Частково Україна багато чого уже ввела в своє законодавство у сфері регіонального розвитку.

1) — Почали вибудовуватися відповідні інституції,

2) —.створюватися система планувальних документів.

У контексті підготовки до вступу в ЄС Україні **необхідно продовжити реформування державної регіональної політики**, щоб успішно провести переговори про її відповідність главі 22 ***«Регіональна політика та координація структурних інструментів»*** *Acquis Communautaire* (законодавства ЄС щодо приєднання нових країн).

Для «закриття» глави 22 **Україна повинна виконати вимоги ЄС за кожним із шести таких напрямів: 1) — гармонізація законодавства, 2) — інституційні рамки, 3) — адміністративна спроможність, 4) — програмування (розроблення операційних програм регіонального розвитку), 5) — моніторинг та оцінка, 6) — фінансове управління й контроль.**

Розглянемо ці напрями.

1) Українське ***законодавство*** має дозволити багаторічне програмування регіонального розвитку на центральному та субнаціональному рівнях, забезпечити можливість співфінансування таких програм на центральному та субнаціональному рівнях, запровадити надійну й ефективну систему фінансового контролю та аудиту інвестиційних видатків за програмами. При відборі та реалізації проєктів регіонального розвитку Україна також повинна виконувати законодавство ЄС у таких сферах, як публічні закупівлі, конкуренція, державно-приватне партнерство, навколишнє середовище, транспорт, боротьба з дискримінацією, гендерна рівність, статистика.

2) ***Інституційні рамки*** мають забезпечити створення відповідних інституцій на центральному та регіональному рівнях з чіткими завданнями і повноваженнями. Інституційна рамка також потребує створення ефективного механізму міжвідомчої координації з питань регіонального розвитку, залучення і консультацій із широким колом заінтересованих сторін у підготовці та реалізації програм.

3) В усіх інституціях на центральному і регіональному рівнях має бути забезпечено високу ***адміністративну спроможність***. Це включає набір і навчання персоналу та реалізацію заходів із утримання кваліфікованих і досвідчених працівників відповідних інституцій.

4) ***Програмування*** охоплює підготовку Угоди про партнерство з ЄС і низки операційних програм регіонального розвитку. Країни-члени повинні забезпечити широке партнерство для підготовки програмних документів. Вони мають створити умови для формування достатньої кількості проєктів регіонального розвитку на повний обсяг передбаченого фінансування. Важливим є вжиття відповідних інформаційних і

комунікаційних заходів для висвітлення реалізації проєктів регіонального розвитку і досягнення цілей регіональної політики ЄС у країні-члені.

5) Реформування системи ***моніторингу й оцінювання*** передбачає створення відповідних структур і налагодження в них процесів моніторингу та оцінювання, що відповідає вимогам ЄС, а також забезпечення функціонування комплексної комп'ютеризованої системи управління інформацією (MIS), яка є доступною та придатною для використання всіма заінтересованими сторонами.

6) Нарешті, Україні необхідно створити законодавчі рамки для ***фінансового управління, контролю й аудиту***. Це передбачає наділення відповідними повноваженнями існуючих або створення нових інституцій, які відповідають законодавству ЄС, а також впровадження системи фінансового управління, контролю та аудиту з чітко визначеними завданнями і відповідальністю кожного залученого органу.

Вчасне і повноцінне виконання всіх умов для «закриття» глави 22 у процесі переговорів має продемонструвати готовність України ефективно впроваджувати регіональну політику ЄС — ключову інвестиційну політику Євросоюзу із стимулювання економічного зростання в регіонах країн-членів і вирівнювання регіональних диспропорцій у ЄС.

Замість епілогу

Складні часи потребують сильних рішень, лідерства та відповідальності.

Мінінфраструктури, яке тепер стало центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної регіональної політики, стоїть перед значними викликами, ключовим із яких, напевне, є виклик філософський — як перейти від кілометрів до згуртованості; від мостів до людей, які ними користуються; від швидкісних потягів до зв`язування місцевих, регіональних і національних транспортних мереж.

При цьому знайти порозуміння та досягнути спільних дій між різними учасниками відбудови — бізнесом, місцевим самоврядуванням, міжнародними донорами, щоб задовольнити нагальні потреби українців, які постраждали від війни і яких необхідно якомога швидше вмотивувати повернутися в Україну.

Проєкт відбудови України є наймасштабнішим і найскладнішим проєктом відновлення після Другої світової війни. Відновлення, яке має забезпечити і наш стрімкий розвиток.

При цьому орієнтуватися потрібно на завдання, яких не можна не виконати:

1) Відновлювати території з урахуванням їхнього можливого розвитку і відповідно до пріоритетів державної регіональної політики, використати відновлення для зміцнення адміністративної спроможності розвитку територій, навчитися використовувати кошти і контролювати їхнє використання на відновлення згідно з процедурами Політики згуртованості ЄС.

2) Спільно з ЄС розробити план заходів виконання Україною умов, визначених главою 22 *Acquis Communautaire*.

3) Реформувати статистику, запровадити системні, регулярні аналітичні дослідження і соціологічні опитування для виявлення викликів, обґрунтування проблем, програмування рішень.

4) Покласти в основу планування регіонального розвитку територіальний підхід із використанням функціональних типів територій.

5) Актуалізувати Державну стратегію регіонального розвитку (ДСРР2027), регіональні стратегії розвитку (РСР), розробити стратегії відновлення територіальних громад і регіонів, що постраждали від війни.

6) Сформувати при уряді групу українських радників високого рівня, яка спільно з урядом і ЄС готуватиме проєкти рішень, методик, рекомендацій.

7) Спільно з ЄС створити Joint Task Force з питань регіональної політики.

8) Сформувати українську переговорну команду щодо глави 22 Acquis Communautaire.

Завдання складні і їх багато. Проте їхнє вирішення необхідне і можливе. Міністерство і його працівники мають змогу увійти в історію відновлення та розвитку України. У якому статусі, залежить вже від них.

***

№ 1.420

Як голова ФДМ заробляв на схемах Фірташа і яку роль в цьому зіграла Банкова

2023-03-23

Тетяна Ніколаєнко

22 березня САП і НАБУ повідомили про підозру колишньому Голові Фонду державного майна України Дмитру ***Сенниченку***. Правоохоронці розкрили схему діяльності злочинного угруповання, яке **протягом 2019 – 2021рр заволоділо більш ніж 500 млн грн коштів "Об'єднана гірничо-хімічна компанія" та "Одеський припортовий завод".**

Для того, щоб реалізувати схему, директор ФДМ поставив своїх людей директорами державних компаній. При цьому керівник ФДМ кілька років вдавав із себе борця з корупцією, викидаючи таким чином з конкурсів конкурентів потрібних фірм.

1. Схема на Одеському припортовому заводі

Одеський припортовий завод – одне з найбільших підприємств з переробки природного газу на аміак та карбамід, які є основними мінеральними добривами. Останні років 15 Фонд держмайна постійно заявляв про намір його продати, а натомість підприємство ставало годівницею для паразитів від чергової влади.

Потоки на ОПЗ команда ***Зеленського*** почала освоювати одними з перших.

Так, 29 січня 2020 до Одеського припортового заводу завітали тодішній керівник Офісу президента Андрій ***Богдан***, заступник голови Фонду держмайна Сергій ***Ігнатовський*** (теж згадується в матеріалах НАБУ) та представники нафтової компанії Азербайджану "SOCAR". На той момент азарбайджанська компанія розглядала можливість взяти участь у приватизації заводу. Але звичні схеми заробітку на давальницьких схемах перемогли.

Наприкінці січня 2020 НАБУ повідомило, що затримало трьох осіб, які хотіли дати 5 млн доларів хабаря керівнику Фонду держмайна Сенниченку за те, щоб він призначив потрібного їм керівника Одеського припортового заводу.

Переговори з керівником Фонду Дмитром Сенниченком підприємці начебто розпочали ще у листопаді та домовилися передати завдаток у розмірі 50 тисяч доларів. З якими їх і взяли 29 січня співробітники НАБУ.

Хто саме давав хабар, тоді у НАБУ, не повідомили, але у записах розмов звучали назви компаній "Ніра", ВЕК та ОСПП. Саме їхні інтереси мав нібито "просувати" новий директор, щоб завод почав брати у них газ за давальницькою схемою.

> Як з’ясується пізніше, насправді збирались просувати інтереси геть інших людей.

Але про учасників старої справи НАБУ варто згадати, щоб стала зрозумілою диспозиція.

Одним з організаторів схеми 2020 року називалась компанія ВЕК – "Всеукраїнська Енерго Компанія".

У грудні 2017-го саме вона виграла конкурс на постачання газу за давальницькою схемою. До цього весь 2017 газ постачала ЕРУ Трейдинг, а продавала Агро Газ Трейдинг.

"ЕРУ Трейдинг" було створено у 2015 році на той момент керівником газового бізнесу "Нафтогазу" Андрієм Фаворовим, Дейлом Перрі та Ярославом Мудрим. Коріння "Агро Газ Трейдінг" натомість вело до колишнього керівника Фонду держмайна Ігоря Білоуса та ексглави АП Бориса Ложкіна.

ВЕК вдалося зайти на завод ненадовго. Вже 2 лютого 2018 року НКРЕКП звернулася до "Укртрансгазу" про порушення ВЕК ліцензійних умов ведення господарської діяльності щодо розподілу природного газу. Почалися суди ОПЗ із давальцями. Завод став, а потім на нього знову повернувся ЕРУ Трейдінг.

У січні за спроби повернути ВЕК у справу був затриманий його власник Вадим ***Колесніков*** та двоє його товаришів.

> Вже тоді співрозмовник автора на ОПЗ припустив, що цією "розробкою" ***Сенниченко*** намагався прикрити власні схеми, коли він заводив потрібних йому людей.

Бо якраз в той час на ОПЗ призначили директора від голови ФДМ – такого собі Миколу ***Синицю***, власника ресторанів "***Два гуся***".

І вже 6-12 березня 2020, виходячи з нинішніх матеріалів слідчих дій НАБУ, представники "Агро газ трейдинга" за допомогою Андрія ***Гмиріна*** домовлялись з керівництвом Фонду держмайна про те, щоб викинути з конкурсу компанію Ігоря ***Коломойського*** (на записах "Дєд") "Укрнафтобуріння", яка виконала всі умови.

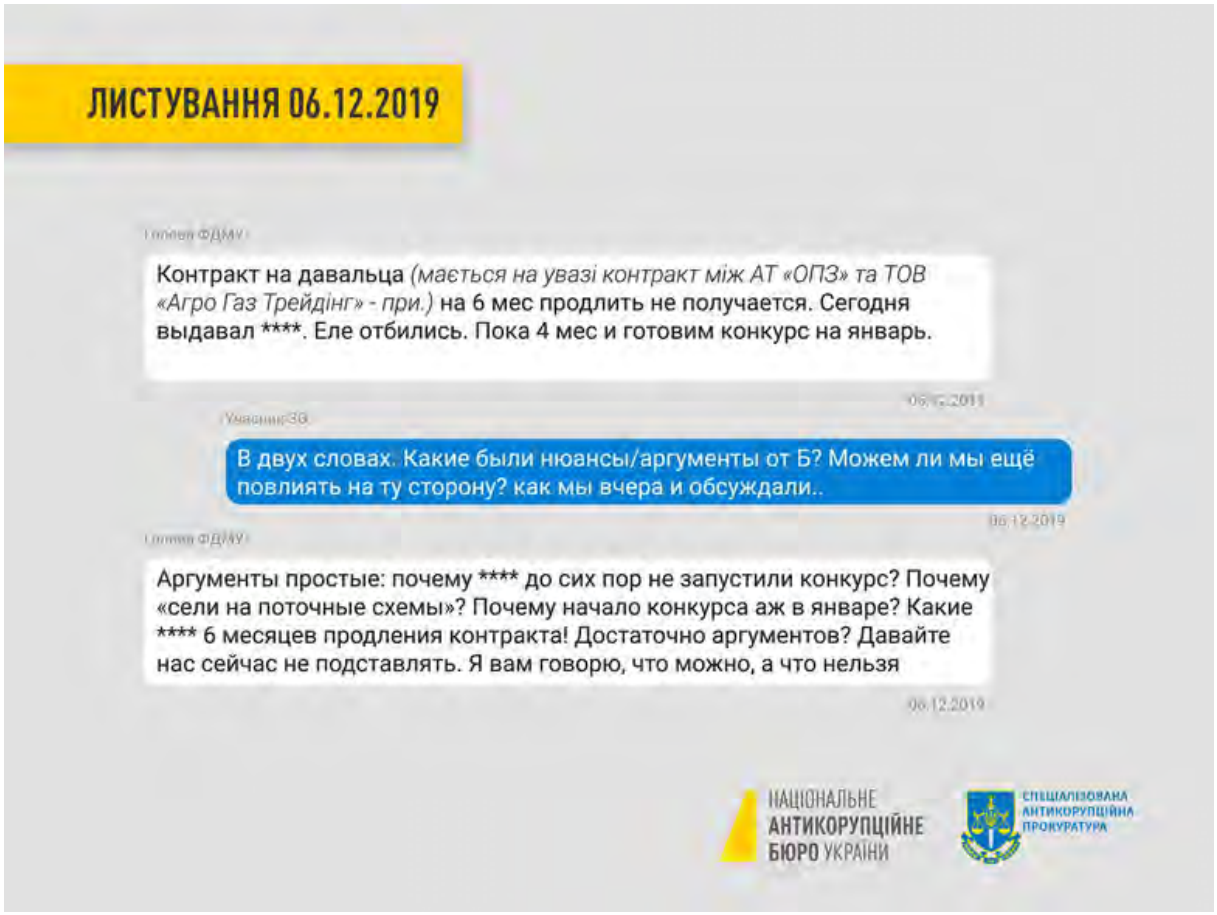

Цікаво, що ще в 2017 на "Економічній правді" виходило розслідування про "Агро газ трейдинг" і вже там згадувався ***Гмирін*** (на той момент він був помічником голови ФДМ ***Білоуса***) як людина, яка веде переговори від імені компанії.

Як бачимо,

1) — те, що працювало в добу Порошенка, продовжило без змін працювати в часи Зеленського.

2) — Тільки прізвища голів Фонду держмайна змінили.

На наведеному скріні НАБУ під літерою А теж приховується ***Гмирін***, який веде переговори в інтересах "Агро газ трейдинг".

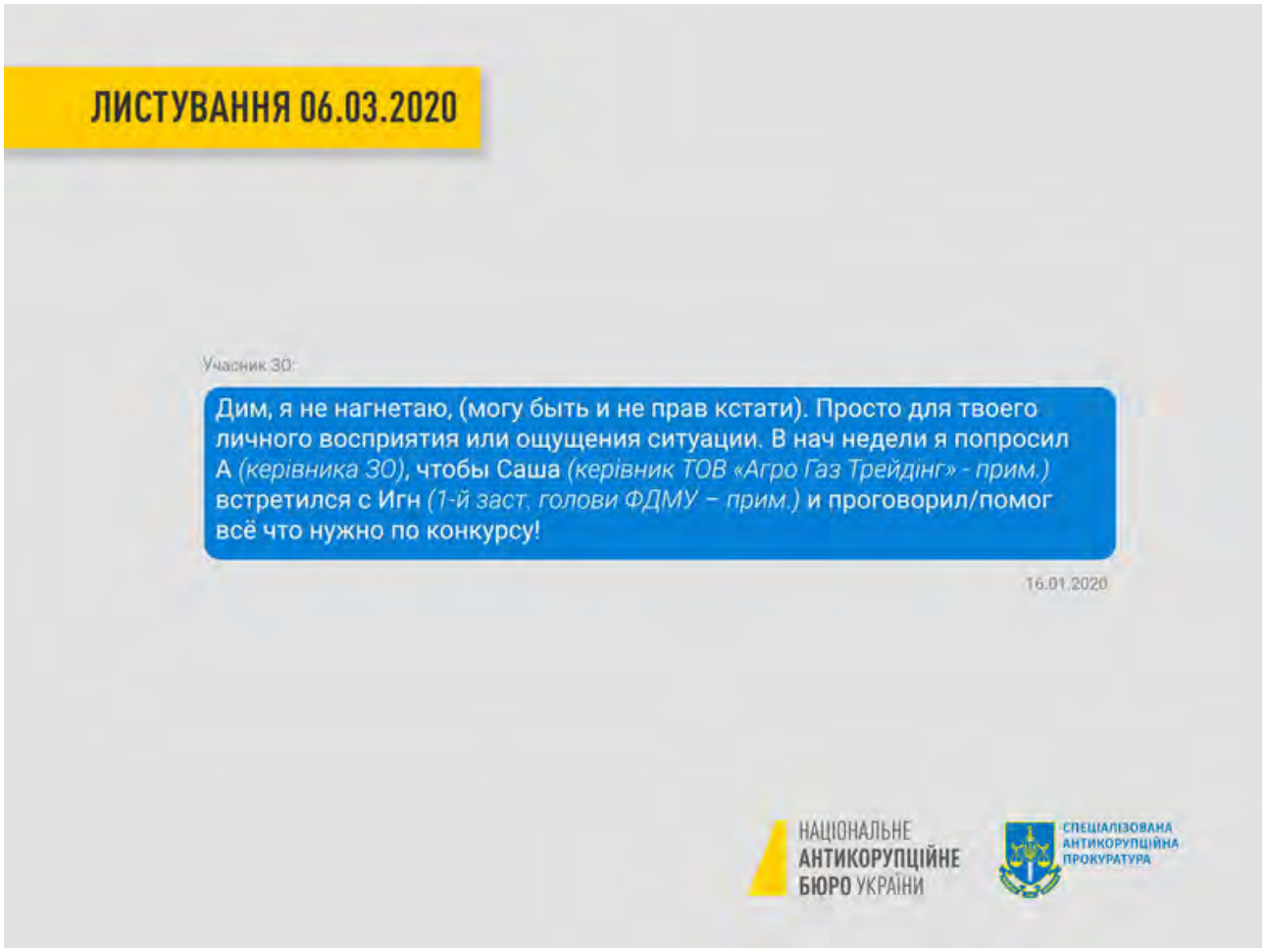

Відповідно до оприлюднених НАБУ матеріалів, упродовж травня 2020-жовтня 2021 рр. учасники змови незаконно продовжували дію додаткових угод з підконтрольним їм ТОВ про переробку газу в карбамід та аміак. Це було зроблено, щоб і далі платити менше заводу за переробку сировини.

"Згодом члени злочинної організації зрозуміли, що постійне безпідставне продовження дії договору між АТ "ОПЗ" та підконтрольним ТОВ може викликати запитання. Тому провели конкурсний відбір нового постачальника давальницької сировини, припускаючи перемогу в ньому саме підконтрольної їм компанії. Коли ж сталося інакше – незаконно скасували результати і підписали договір з наперед визначеним ТОВ, яке погодилося працювати із заводом на старих умовах, не збільшуючи, а згодом навіть зменшуючи суму компенсації заводу за переробку сировини. Як наслідок, АТ "ОПЗ" зазнало не передбачених договором витрат на суму понад 80 млн грн", - зазначено в повідомленні САП.

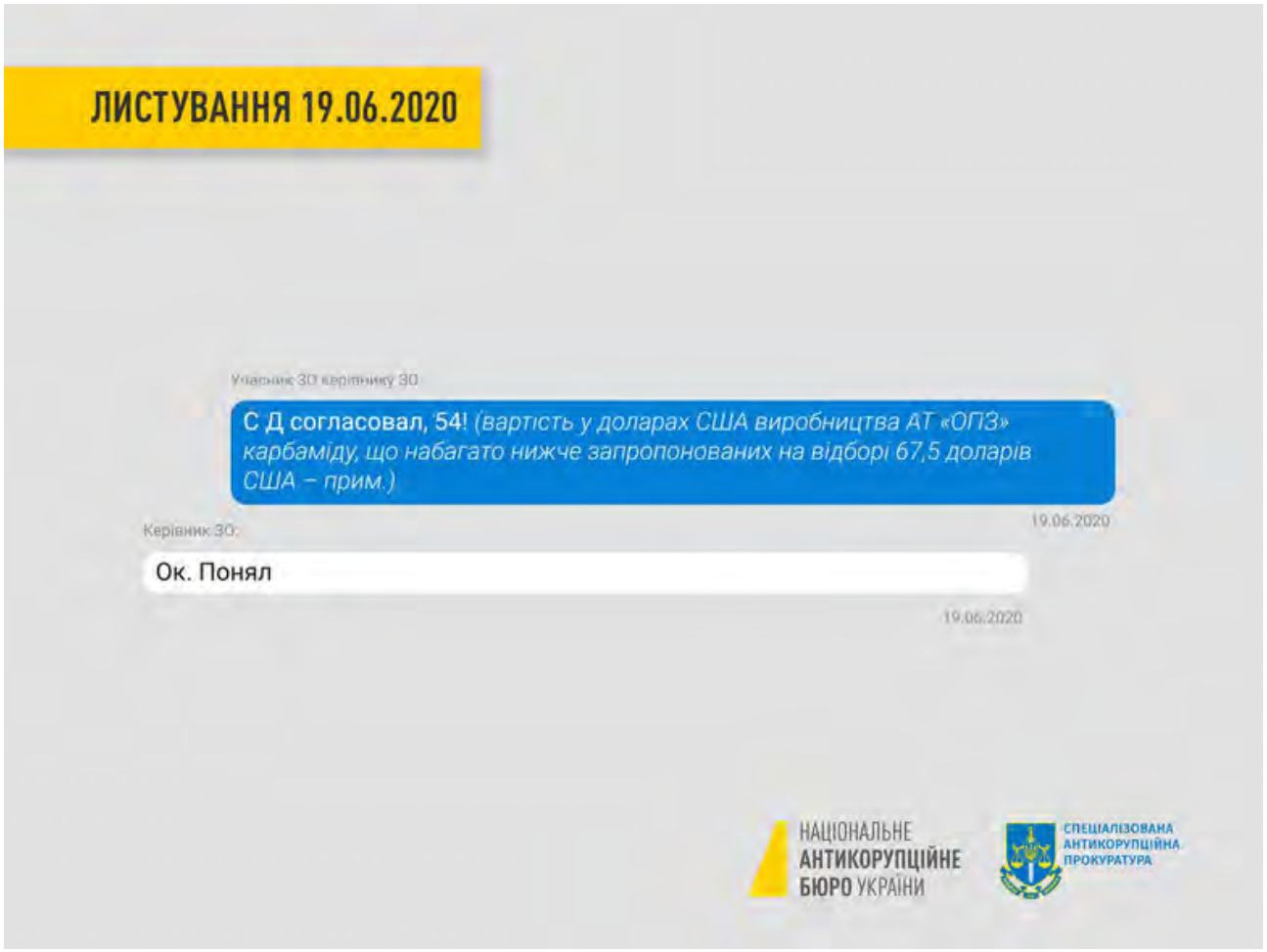
ЛИСТУВАННЯ 19.06.2020
Учасник ЗО керівнику ЗО:
С Д согласовал, 54! (вартість у доларах США виробництва АТ «ОПЗ» карбаміду, що набагато нижче запропонованих на відборі 67,5 доларів США – прим.)
19.06.2020
Керівник ЗО:
Ок. Понял
19.06.2020
НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ
СПЕЦІАЛІЗОВАНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОКУРАТУРА

Рис 2

ЛИСТУВАННЯ 02-04.07.2020
Учасник ЗО:
Д напомнил про 200 (ймовірно йдеться про 200 тис. дол. США неправомірної вигоди голові ФДМУ – прим.)
02.07.2020
Керівник ЗО:
Я понял. Сделаем
02.07.2020
Учасник ЗО:
Не забудь, завтра нужно будет посылку (ймовірно неправомірна вигода – прим.) Д организовать
04.07.2020
Керівник ЗО:
Если завтра не успеем, то в понедельник
04.07.2020
НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ
СПЕЦІАЛІЗОВАНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОКУРАТУРА

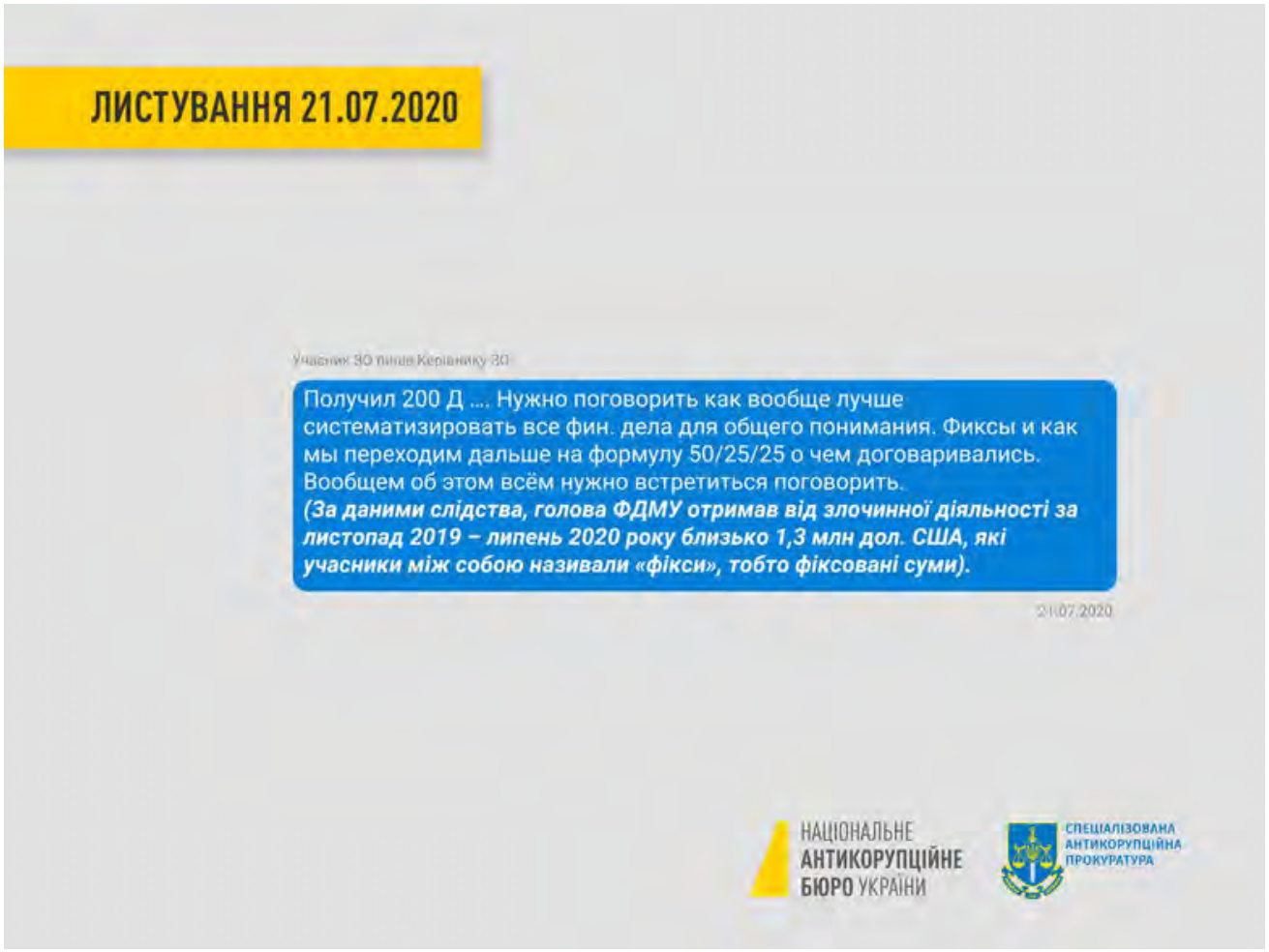

В рамках викидання компанії Коломойського сторони також обговорюють бюджети на розміщення матеріалів у ЗМІ про те, який "ФДМ молодець" та масове вкидання потрібних матеріалів. Далі в розмовах згадуються бюджети, що на це витрачалось до 30 тисяч доларів.

Судячи з діалогів, частина з них записана вже після того, як Сенниченко припинив працювати в ФДМ. В рамках однієї з розмов за участю Гмиріна згадується, що через "АГТ" було за ці роки виведено 1, 6 мільярди. При цьому в іншому фрагменті вказується сума 80-90 млн доларів і там вказується, що компанія не виводила їх собі. Там фігурували інші люди, яких кинули і які "тепер наздоганяють" тих, хто провертав ці схеми.

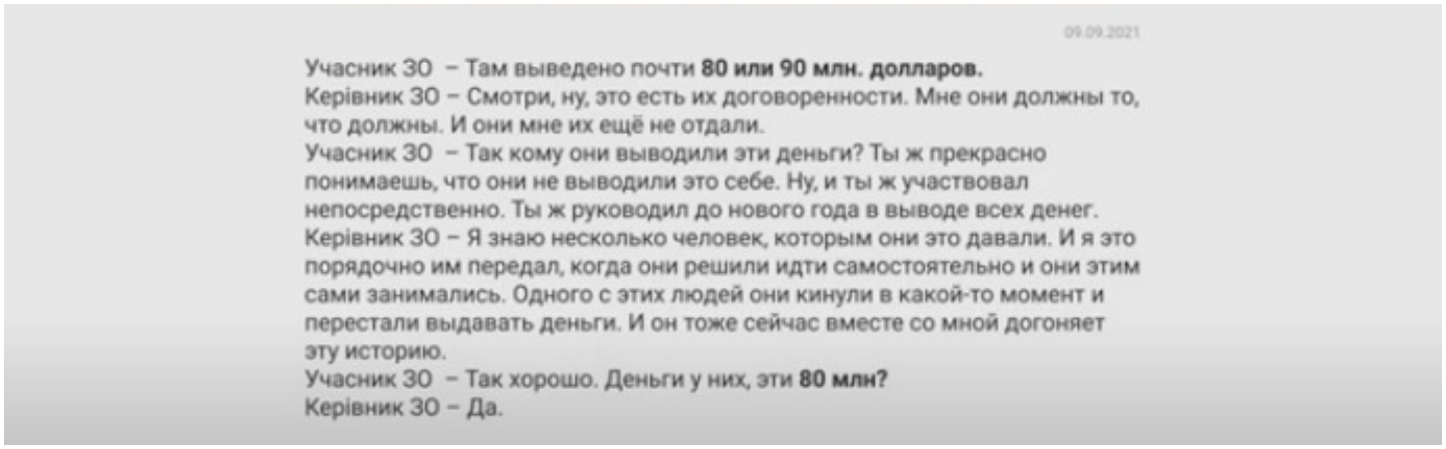

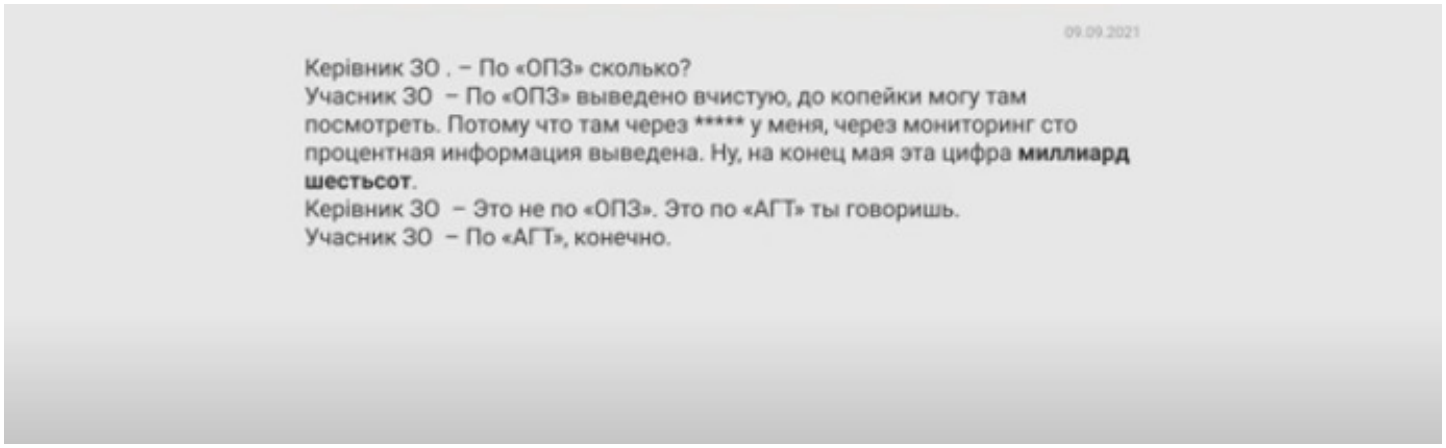

За час "провертання" схем на ОПЗ змінилось дві голови правління заводу. Оскільки ***Синиця*** з "Двох гусей" виявився не сильним в хімії, то його за сприяння тоді заступника голови ФДМ ***Кудіна*** замінили на Миколу ***Парсентьєва***, якого пов’язували з Юрієм ***Бойком***.

> — ***Парсентьев*** у "нульових" працював заступником голови правління "Лисичанськнафтооргсинтез", що експлуатувало Лисичанський НПЗ, після чого працював в "Укртрансгазі", також із вересня 2010 року до вересня 2015 року був головою ТОВ "Міжнародний консорціум з управління та розвитку газотранспортної системи України" - спільного підприємства між НАК "Нафтогаз України" і російським "Газпромом".

Після того як черговий конкурс на постачальника газу за давальницькою схемою виграла сингапурська DACHEX SHIPPING PTE. LTD, ОПЗ у 2021 знову зупинили, а ***Кудіна***, який був куратором проведення конкурсу, перевели заступником у ***Мінекономрозвитку***.

2. Схема ОГХК

АТ "Об'єднана гірничо-хімічна компанія" має у своєму складі два гірничо-збагачувальні комбінати — ***Іршанський*** та ***Вільногірський***, які **видобувають сировину (ільменітовий концентрат), що використовується для виробництва титану.**

Тривалий час, до Революції гідності перебували під контролем структур, афільованих з Дмитром ***Фірташем***.

1) — У 2014 році Кабмін Арсенія ***Яценюка*** своїм рішенням повернув їх державі.

2) — А вже через рік на підприємстві почали заробляти структури Миколи ***Мартиненка***.

За даними слідства, у жовтні 2020 року ***Сенниченко*** домігся призначення "лояльного" в.о. директора АТ "ОГХК". Його спочатку призначили членом правління компанії, а потім вже в.о. директора. Вочевидь, ідеться про Артура ***Сомова***.

— Артур Сомов був фінансовим директором компанії "Карпатигаз", яку ЗМІ пов'язували з ***Фірташем***. У 2011 році Укргазвидобування (УГВ), коли її очолював менеджер Фірташа – Юрій ***Борисов***, підписала з "Карпатигаз" договори про спільну діяльність (СД) в сфері видобутку газу. В результаті компанія стала найбільшим партнером УГВ за договорами про СД. В ОГХК Сомова привів попередній керівник правління Пітер ***Девіс***, також пов'язаний з ***Фірташем***.

З огляду на матеріали НАБУ,

— в.о. директора АТ "ОГХК", на виконання вказівок ***Сенниченка*** у ***2020-2021 роках*** умисно уклав чотири контракти про продаж титановмісної сировини (ільменітового концентрату) із підконтрольною раднику Сенниченка чеською компанією за заниженими цінами. Цей товар потім перепродали за ринковими цінами.

Крім того, у справі фігурують керівники правління ОПЗ ***Синиця*** та ***Парсентьєв***, а також керівник ОГХК ***Сомов***.

Але як вся ця компанія опинилась причетною до такого масштабу схем і хто їх допустив до цієї кормушки?

За інформацією Цензор.НЕТ, призначення ***Сенниченка*** пролобіював свого часу колишній голова АП Андрій ***Богдан***. Це він згадується на записах НАБУ під літерою Б.

Як потрапили до керівників країни решта?

Кажуть, син ***Колота*** вчився в одному класі з сином ***Зеленського***.

1) — Так вони і потрапили на вулицю Банкову.

Крім того,

2) — вся ця компанія має відношення до спортивного бару в Парковому, де також розміщений офіс партії "Слуга народу".

У своїй розмові на записі ***Гмирін*** згадує, що після відставки прем'єра Олексія ***Гончарука*** (його звільнили слідом за відставкою Андрія ***Богдана***) така ж доля загрожувала і ***Сенниченку***. Там же ***Гмирін*** згадує, що його просили поговорити з ***Шефіром***, чий телефон йому дав "Володя" (вочевидь, ідеться про Колота чи самого Зеленського).

1) — Йдеться про компанію Павла ***Присяжнюка***, чеську EPI Group, яка у 2020 році отримала 472,89 тисячі євро з продажу ільменіту з ОГХК.

Раніше ЗМІ повідомляли,

2) — у липні-серпні 2020 року Об'єднана гірничо-хімічна компанія за контрактом з ITS International Trade почала відвантажувати ільменіт виробництва Іршанського гірничо-збагачувального комбінату в порт Одеси. Йшлося про 24 тис. т ільменіту вмістом TiO2 54% за ціною 172 долари за т при ринковій ціні на цей продукт 260-280 доларів за т.

Як встановило слідство, ільменітовий концентрат поставили підприємствам РФ та на територію тимчасово окупованого Криму. Це призвело до заподіяння державі збитків у понад 118 млн грн.

3. Учасники схеми Сенниченка і як вони потрапили на Банкову

У повідомленні про підозру САП не називає зі зрозумілих причин фігурантів справи. Там тільки наводиться схема та посади учасників злочинного угруповання.

Зокрема, серед учасників злочину:

1) голова Фонду державного майна України (керівник ЗО, організатор);

2) наближена до голови ФДМУ особа (співорганізатор);

3) радник голови ФДМУ;

4) два в.о. директора АТ "Одеський припортовий завод" (у різні періоди);

5) в.о. керівника АТ "Об’єднана гірничо-хімічна компанія";

6) два власники ТОВ – переможця аукціону на "ОПЗ";

7) дві фізичні особи – співучасники злочину.

Цензор.НЕТ зі своїх джерел серед бізнесменів вдалось ідентифікувати частину учасників.

Це вже згаданий Андрій ***Гмирін***, який був посередником між Сенниченком та АГТ у схемі на ОПЗ.

Павло ***Присяжнюк***, чия чеська прокладка EPI Group, заробляла з ОГХК. До речі, саме Присяжнюка (близького до Ростислава ***Шурми***) називають реальним смотрящим за Сенниченком.

Також у схемі фігурують Володимир ***Колот*** та Олександр ***Горбуненко***, партнери в тій самій AGT (з якою ОПЗ підписав контракт щодо постачання природного газу як давальницької сировини).

До речі, дружини Гмиріна та Колота - родички.

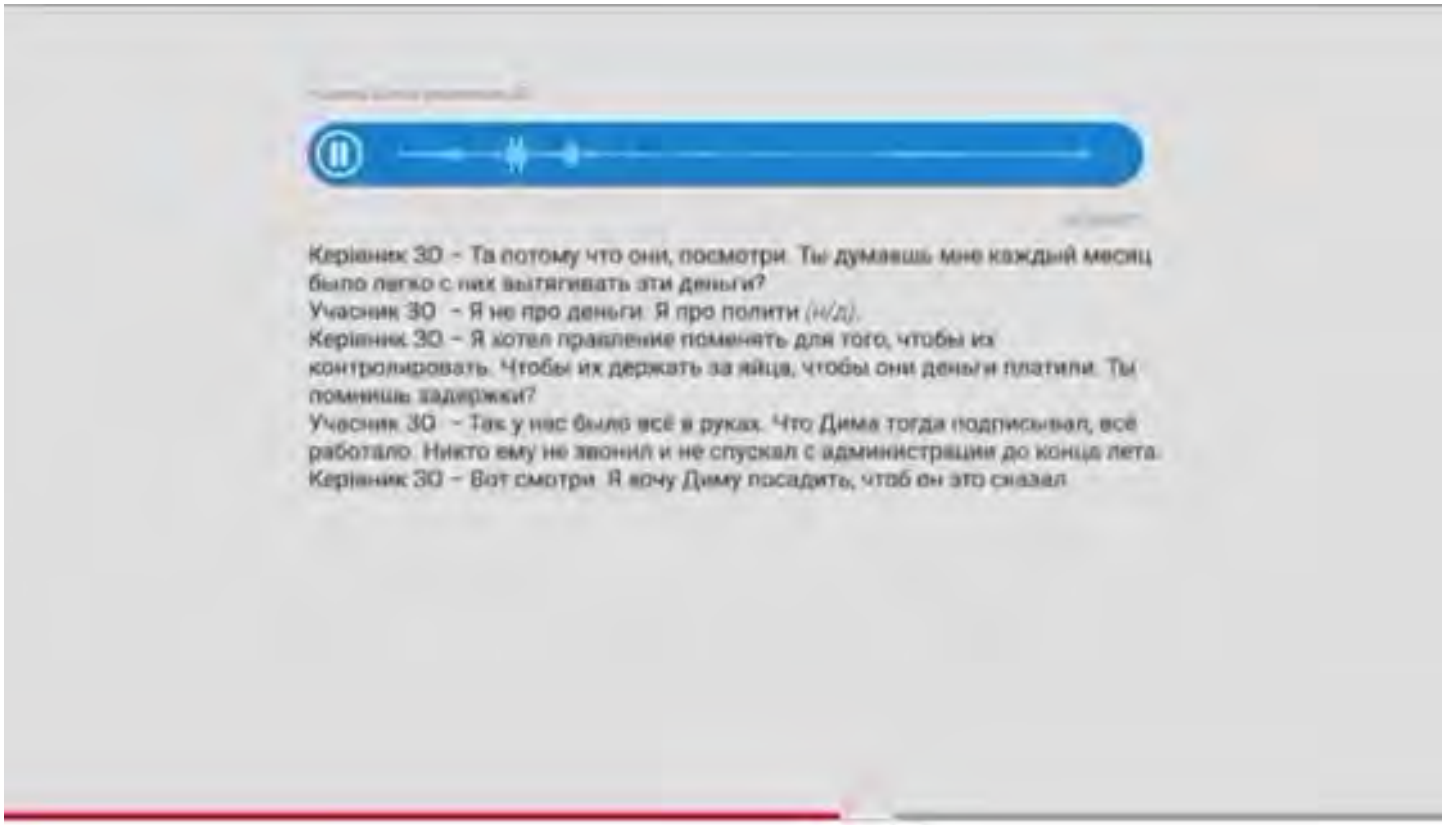

Ще в 2021 ***Гмирін*** регулярно бував в Офісі президента.

1) — Він був смотрящим за податковою (свого часу він працював в УБЕП, де зокрема опікувався питаннями грального бізнесу) і просував Єрмаку-Татарову своїх кандидатів.

Зокрема,

2) — Гмирін був негласним куратором конкурсу на голову Бюро економічної безпеки, на якому переміг Вадим ***Мельник***. Тепер цей орган лише вражає своєю безуспішністю.

З минулого року ***Гмирін*** перестав бути популярним в Офісі президента, проте тепер на Банковій довго пам’ятатимуть про цей зв'язок.

***

Андрій Гмирін - новий "рішала" Офісу президента з питань спирту, сигарет, конвертів та податкової

2021-03-29

Автор: Юрій Бутусов

Держава, де всі рішення ухвалюються в кількох кабінетах одного офісу, приречена відтворювати корупцію. Концентрація влади в Офісі Андрія Єрмака не прискорює реформи, а посилює розвал уряду і відновлює низку масштабних тіньових схем, для менеджерування яких призначаються перевірені "старі смотрящі".

13 февраля СБУ задержала подозреваемого в передаче секретной информации террористам подполковника налоговой милиции Эдуарда Устинова, запросы на информацию которого оформлялись начальником ГФС Вадимом Мельником и начальником Оперативного управления Владимиром Ткаченко. **Несмотря на этот скандал, ни Мельник, ни Ткаченко даже не отстранены от исполнения обязанностей на период следствия. Почему?**

Ресурс власти в украинской политике – это прежде всего именно фискальные ведомства. От них зависит ситуация на теневых рынках, генерирующих кэш – рынок сигарет, рынок спирта, конвертационные центры, нелегальный экспорт сельхозпродукции, автозаправочные станции. Там, где есть живые деньги, которые не прослеживаются и легко отмываются, где нет никакой ответственности и никаких следов, там, где для "заработка" руководителям достаточно ничего не делать, а всего лишь на время прикрыть глаза.

Можно констатировать, что

> — **в Офисе президента под руководством Андрея Ермака создана устойчивая группа по прямому влиянию на теневую экономику, под видом "беспощадной борьбы".**

Для координации силовиков в ОП работает Олег Татаров, на пост главы Государственной фискальной службы назначен Вадим Мельник. А "смотрящим" по теневым потокам стал, по данным источников, Андрей Гмырин.

Фискальная служба сейчас официально в процессе ликвидации – но фактически, при помощи Татарова, получает по нужным вопросам все необходимые полномочия, мы видим это по делу Устинова. "Решать" надо постоянно.

По данным источников Цензор.НЕТ, Гмырин появляется в Офисе президента регулярно. Так, с 1 по 17 марта Гмырин появлялся там 6 раз, последний – в 9.30 17 марта. То есть это не рядовой посетитель – который не занимает никакой государственной должности, а весьма влиятельный человек.

В Офисе он ходит солидно, с личным помощником-охранником. Ведет сейчас солидную публичную деятельность, пишет в блоги статьи по налоговым реформам.

Кто же такой этот человек без должности во власти?

Известно следующее. Гмырин – 1983 года рождения. В МВД с 2005-го.

В 2007-2011 годах – в Главном управлении по борьбе с организованной преступностью МВД. Ряд киевских бизнесменов, с которыми мы общались, утверждают, что не раз "решали вопросы" с Гмыриным в это время. Он часто назначал встречи в ресторане "Майами" и запомнился тем, что выкладывал на стол два личных телефона "Верту", и "курировал" игорный бизнес столицы. Ну и "решал" различные бизнес-конфликты в Киеве. То есть был отнюдь не рядовым сотрудником, а был во времена Януковича "решалой" крупного масштаба.

2011-2013 – Госслужба по борьбе с экономическими преступлениями МВД.

В 2013-15 годах – налоговая милиция ГФС, в том числе после Революции, когда ГФС возглавлял Игорь Билоус (Гмырин получил большое влияние, однако следующий глава ГФС Насиров уволил Гмырина буквально через два месяца после вступления в должность).

В 2015-17 годах – Фонд госимущества, помощник главы ФГИ Игоря Билоуса.

С 2019-го – доцент кафедры Университета Государственной фискальной службы. Да, какие же интересные он читает лекции для учащихся… Не менее интересные, чем его блоги о борьбе с теневой экономикой.

Гмырин тесно связан с группировкой бывших и действующих сотрудников Нацполиции, чьи интересы представляет в Офисе Олег Татаров. Контакты и взаимодействие они наладили еще в 10-13-м годах.

Интересно, что при этом Ермак руками Гмырина и Татарова расширяет свое влияние и сейчас планирует заменить руководство Налоговой и Таможенной служб на своих проверенных людей. Тех, которые смогут еще более четко отладить "систему". О влиянии Гмырина говорит подбор кандидатов на конкурс главы Налоговой службы.

Сейчас Офис Ермака продвигает на конкурс по назначению главы Государственной налоговой службы Александра Кучеренко. Кучеренко – 1982 года рождения. Это кадровый налоговик, который в 2015-2017 годах вместе с Билоусом пришел в Фонд госимущества на должность начальника Киевского отделения ФГИ. Связь с Гмыриным очевидна.

Теперь Ермак продвигает Кучеренко на место действующего главы ГНС Сергея Любченко. И уже не первый делаются попытки сбить с должности на

таможне Павла Рябикина. Это все явления одного порядка – старая милицейская "гвардия" удовлетворяет кадровый и финансовый голод ОП и расширяет зоны своего влияния. Им надо спешить – ведь через несколько месяцев полномочия ГФС закончатся полностью. И надо успеть перепрыгнуть в какие-то другие кресла. Идеально для них – если и Бюро экономической безопасности, и таможня, и налоговая будут в одних руках.

Явление Гмырина – это еще одна демонстрация, что действующая власть на самом деле широко пользуется старыми кадрами, проверенными при прошлых президентах.

Это показатель, что **Ермак, Шефир, Татаров, Гмырин, Мельник, Ткаченко думают не о переменах в фискальной сфере, а о расширении сферы влияния конкретной группы лиц**.

Попытка лечить теневую экономику с помощью "смотрящих" обречена на провал.

***

№ 1.421

Реформувати не можна залишити: чому Укроборонпрому дали нову назву

2023-03-23

Володимир Шевчук

Експерти сумніваються, що такі косметичні перетворення посилять вітчизняний ВПК

У вівторок, 21 березня, Кабмін перетворив державний концерн Укроборонпром на акціонерне товариство (АТ) "Українська оборонна промисловість", а також затвердив статут нової структури та положення про наглядову раду. Виходячи з вимог закону про корпоратизацію Укроборонпрому, уряд, створивши акціонерне товариство, як би перейшов до фінального етапу реформи. Насправді перетворення концерну не відбулося, так само як залишилася невизначеною в цьому процесі роль Міністерства стратегічних галузей промисловості. Чому так відбувається, читайте у матеріалі "Апострофа".

1. Зміна вивіски?

Згідно з рішенням Кабміну, тепер Укроборонпром змінив вивіску, і тепер матиме назву (АТ) "Українська оборонна промисловість". Державі належить весь пакет (100%) акцій нової акціонерної компанії.

"Встановлено, що статутний капітал товариства становить 237 млн 071 тис. гривень і формується за рахунок майна державного концерну "Укроборонпром" згідно з додатком 1 до акта прийому-передачі майна до статутного капіталу товариства", - повідомив представник Кабміну в парламенті Тарас Мельничук.

Як наполягає прем'єр-міністр Денис ***Шмигаль***,

— таке перетворення Укроборонпрому слід розглядати як частину великої реформи вітчизняного ВПК.

> "Це не просто зміна вивіски, це реформа, яка готувалася тривалий час ще до початку повномасштабного вторгнення Росії. Україна прагне побудувати один із найпотужніших оборонно-промислових комплексів у світі. Тому вводимо ефективну модель управління для нового підприємства. Створюємо умови для залучення інвестицій у виробництво зброї, техніки та амуніції. Відповідні зміни також дозволять посилити взаємодію з нашими західними партнерами", - заявив прем'єр Денис ***Шмигаль***.

Слово в слово ці слова повторюють і в Укроборонпромі.

> "Це – не про зміну вивіски, це про зміну правил гри, які будуть зрозумілі і для наших акціонерів, – а 100% акціонером нашого перетвореного концерну буде Кабінет міністрів, – і для інвесторів, для всіх, з ким ми співпрацюємо у сфері виробництва, модернізації та ремонту озброєння та військової техніки. Це – про зміну правил гри на такі, які будуть зрозумілими і на засадах яких ми зможемо дуже плідно співпрацювати з

нашими союзниками. Крім того, це зелене світло для появи спільних підприємств", - заявила під час телемарафону прес-секретар "Укроборонпрому" Наталія ***Сад***.

На жаль, запевнення прем'єра не надихнули профільних фахівців і спостерігачів. Як зазначив у розмові з "Апострофом" політичний аналітик Олександр ***Кочетков***, який багато років пропрацював інженером-конструктором у КБ "Південне" ім. М. К. Янгеля, **ні про яку серйозну реформу не йдеться.**

"Те, що відбувається - це навіть гірше, ніж просто зміна вивіски. Рік триває відкрите вторгнення РФ, а уряд, як би реформуючи оборонний сектор, викочує "реформу", на яку, з урахуванням підготовки документації, потрібно не більше двох тижнів роботи. Очевидно, яким буде наступний крок – отримання з держбюджету дотацій для покриття боргів, які набрали структури, що входять до Укроборонпрому", - наполягає Олександр ***Кочетков***.

2. Недореформований Укроборонпром

Державний концерн Укроборонпром – бюрократична надбудова, створена режимом Віктора ***Януковича*** у суто корупційних інтересах, про що чимало ЗМІ писало постійно, у тому числі й "Апостроф".

"За президента Петра ***Порошенка*** Укроборонпром не реформували, хоча це був бюрократичний рудимент епохи ***Януковича***. Тодішнє керівництво на Банковій вирішило, що так буде простіше в ручному режимі керувати ВПК, наголошуючи на потрібних і зручних для них проектах, а не на тому, що потрібно армії чи в чому можуть бути зацікавлені закордонні партнери. Саме для цих цілей до Укроборонпрому було поставлено керувати Роман ***Романов*** (був призначений у 2014 році, пішов у відставку у 2019-му - "Апостроф")", - каже голова Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння Валентин ***Бадрак***.

З приходом до влади президента Володимира ***Зеленського*** процес ніби зрушив із місця.

У 2021 році Верховна Рада ухвалила закон про корпоратизацію Укроборонпрому.

Передбачалося провести реформу у три етапи.

1) — На першому підготувати підприємства концерну до реорганізації та перетворення Укроборонпрому на АТ.

2) — Другий етап передбачав створення галузевих бізнес-об'єднань у вигляді АТ і господарських товариств з урахуванням підприємств, включених до складу концерну.

3) —І лише третьому етапі було перетворення всього концерну в акціонерне товариство, у якому 100% акцій контролюється державою.

Виходячи з цього виходить, що

— **Кабмін "стрибнув" відразу на останній щабель, не прозвітував за перші два етапи**.

"Припустимо, Кабмін контролюватиме повний пакет акцій, але яка реальна яка роль держави в оборонці? Роль тут може бути лише одна - сформувати Державне оборонне замовлення (ДОЗ) і забезпечити його "живими" грошима. У нинішніх військових умовах таке можна зробити, якщо реформувати Міністерство стратегічних галузей промисловості, створивши окремий департамент у складі Міністерства оборони", - каже "Апострофу" керівник військових програм Центру Разумкова Микола ***Сунгуровський***.

3. Грізний ДОЗ

Якщо виходити з публічних заяв прем'єра Дениса ***Шмигаля***, зроблених безпосередньо перед відкритим вторгненням РФ, то

1) — у нас оборонзамовленням займалося лише Міністерство оборони.

Хоча, як наполягають експерти,

2) — до процесу залучено декілька структур, включаючи і "недореформований" Укроборонпром.

"Зараз оборонний сектор у нас розділений між 1) — Мінекономіки, 2) — Міністерством стратегічних галузей промисловості і власне самим 3) — Укроборонпромом, який ніяк не може себе реформувати за визначенням. *Мінстратегпром якраз і створювали для того, щоб саме він диригував реформою*, але процес зав'яз через бюрократичну тяганину", - каже Валентин ***Бадрак***.

Міністерство стратегічних галузей промисловості **– це взагалі окрема історія, яка також вказує на непослідовність держполітики щодо реформування вітчизняного ВПК.**

1) — Його спочатку створили, а

наприкінці минулого року планували ліквідувати, вливши до Мінекономіки.

2) — Тепер, судячи з призначення новим міністром Олександра ***Камишина***, Мінстратегпром залишається, але

3) — тільки все одно неясно, якою є його роль у перетворенні ***Укроборонпрому***.

"Першоосновою оборонного комплексу має бути ДОЗ. Для цього слід створити окрему структуру, яка і займатиметься підготовкою держзамовлення, з урахуванням усіх військово-технічних нюансів. Там мають працювати не фінансисти та банкіри, а фахівці, які знаються на тактико-технічних характеристиках озброєнь. Вони спланують, що потрібно зробити для себе, а що піде на експорт. Судячи з дій Кабміну, цього й близько не проглядається", - каже Олександр ***Кочетков***.

Враховуючи реалії відкритого вторгнення РФ, каже Валентин Бадрак, як мінімум дві галузі потрібно якнайшвидше реформувати, забезпечивши оборонним замовленням – ракетобудування та літакобудування. Саме цього вкрай потребують наші Сили оборони.

Поки що, зазначають експерти,

— **зміна вивіски є зручним способом для нинішнього керівника Укроборонпрому** Юрія ***Гусєва***, розмови про відставку якого тривають не перший місяць, **аргументувати своє збереження на посаді**. Мовляв, під час реформи керівників не прибирають…

***

№ 1.422

Сьогодні Том Купер фіксує, що лінія фронту залишається майже незмінною ще від грудня, незважаючи на тривалі зусилля й численні втрати росіян, але вкотре повторює власне переконання, що ЗСУ досі не готові до анонсованого й очікуваного контрнаступу. Звіт не надто втішний, але його тон таки спокійний - видно Том Купер все ж вірить в українську оборону на всіх напрямках.

Оригінал тут: https://medium.com/@x_TomCooper_x/ukraine-war-24-march-2023-5a13dd739a13

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 24 БЕРЕЗНЯ 2023

Доброго ранку всім! [опубліковано близько 10:30 за Києвом]

Кілька новин із різних відрізків фронту.

Загалом «велииикий» наступ ґєрасімова «всьо» (крім як у районі Бахмута, де навіть не "вишестоящі органи" заявляють про свій успіх, а пріґожин і його вагнерівці — втім, тут вони також не сильно просунулися). Майже вся лінія фронту стоїть там, де стояла ще у грудні.

Сватове-Кремінна...

Фронт пролягає переважно там само, де й раніше, тобто вздовж траси Р66 або за кілометр-два на захід. Схоже, росіяни відтіснили 25-ту повітряно-десантну від Червонопопівки і захопили всю Діброву, а також змусили ЗСУ вийти з південно-західних околиць Кремінної в ліс під містом.

Сіверськ...

росіяни дуже старалися, але їхні недавні атаки на Білогорівку (на Сіверському Дінці), Верхньокам'янське і кілька інших невеличких сіл на південь від Сіверська знову було відбито. 81-ша повітряно-десантна і 10-та гірськоштурмова бригади ЗСУ громили всіх, хто з'являвся на їхньому шляху.

Бахмут...

За минулі три дні росіяни просунулися вперед вздовж траси М03 (на північний захід від міста). Темпи їхнього просування: «одне поле сьогодні, ще одне — завтра», але їм того достатньо: поки москва може заявляти про «просування», їх усе влаштовує. Чого я не розумію, то це як після майже трьох місяців боїв, та ще й беручи до уваги повідомлення, що бійцям у Бахмуті не бракує боєприпасів (навіть навпаки, ЗСУ можуть похвалитися «незначною перевагою» в артилерії): що за супер-командири воюють з боку українців, що досі не можуть усе це зупинити?

Та принаймні спроби росіян відрізати трасу 0506 виявилися невдалими. Насправді атаки в районі між Богданівкою та Хромовим не тільки було відбито — українцям навіть вдалося відвоювати деякі території і відтіснити росармію від траси 0506.

Авдіївка...

Північ...

росіяни намагаються просунутися із боку Новобахмутівки і Новоселівки Другої до траси Н20, у напрямку до Новокалинового. Темпи просування майже такі самі, як у Бахмуті, та все ж росіяни просуваються, поле за полем...

...північно-східний сектор:

на минулих вихідних дві наступальні групи росіян атакували з Красногорівки на захід, на Степове. Проникли на позиції українців, прорвали лінію фронту і дійшли до залізниці у Степовій, захопили пагорб на північний схід від села. Не знаю, чому і росіяни, і британці заявили, що Степову захоплено — насправді ні. Українці привели підкріплення і здійснили контратаку, відтіснивши росіян назад до залізниці (насправді вони стверджують, що відкинули противника «ще далі на схід», але я сумніваюся).

...південний сектор:

18 і 19 березня росіяни здійснили потужну атаку з Опитного на південні/ південно-західні околиці Авдіївки. Деякі росіяни стверджують, що дійшли до самого міста. Може бути, але я знаю напевне, що українці контратакували і відтіснили росіян назад. Результат боїв: росіяни просунулися з Опитного десь «на третину поля».

...далі на південний захід

росіяни просуваються по Первомайському, трощачи все на своєму шляху, і стверджують, що дійшли до Ізмайлівського ставка.

Найбільше, **коли йдеться про район Авдіївки, мене непокоїть те, що ВКС рф час від часу (скажімо, «кілька годин на день») можуть вільно діяти там на середніх і великих висотах**.

Це означає, що

> — **їм вдалося відтіснити важкі українські ЗРК (тобто «Буки» і С-300) від лінії фронту; вдалося вивести свою артилерію, ЗРК і системи радіоелектронної боротьби вперед і досить близько, щоб знизити ефективність українських ЗРК і заблокувати повітряний простір для ПС ЗСУ**, і завдяки цьому наносити з Су-34 і Ту-22М-3 удари важкими боєприпасами. Наприклад, ракетами «Грім», ФАБ-500М-62 з JDAM-подібними блоками, УПАБ-1500 і подібними боєприпасами...

Думаю, **українцям пощастило, що «система путін» розвалила російський оборонпром настільки, що тепер він не може виробляти такі бомби в необхідних кількостях** і мусить витягати зі складів боєприпаси ФАБ-3000М-54 60-70-річної давності...

До речі, коли пілоти Ту-22М-3 скидають ці старі бомби, то мусять цілитися максимально точно. А коли така махіна розривається, то здригається все в радіусі 2-3 кілометрів.

Всупереч роз'ясненням різних західних експертів, ВКС (знову, як і в листопаді-грудні) діють також більшими формуваннями: 10–20 літаків. Зазвичай це комбінація Су-34 і Су-35, які, за потужної підтримки засобів радіоелектронної протидії, випускають протирадіолокаційні ракети Х-31 і Х-58, а також, до речі, Х-29.

Вчора ввечері близько 10-12 винищувачів-бомбардувальників ВКС у такий спосіб атакували невідомі цілі в районі Сум.

Усі ці події — чіткий показник (я це пояснював у минулих двох-трьох звітах): ЗСУ просто не готові до контрнаступу. У цій війні **не можна проводити широкомасштабну операцію, якщо не вистачає і боєприпасів, і**

запчастин, і протиповітряної оборони, а ворог, де-факто, контролює повітряний простір.

Оріхів…

Що відбувається, коли ЗСУ намагаються «попри все» здійснити якусь «більшу контратаку», було драматично продемонстровано 16-18 березня в районі на південь від Оріхова (південь Запорізької області) або в Пологівському районі. Насправді, щодо місця розташування я точно не впевнений. Не знаю точно і про масштаби та мету цих зусиль: одні описують це як «розвідку боєм», інші як «локальні контратаки», а такі персонажі, як рибарь [руснявий телеграм-оглядач — перекл.], стверджують, що все сталося два-три дні тому, коли насправді минув майже тиждень.

Також не знаю, які саме українські підрозділи були задіяні: можливо, 65-та механізована бригада?

Усе почалося добре, коли українці — за гарної підтримки артилерії та навіть кількох авіаударів — розгромили першу лінію російської оборони, а потім загнали свої Т-72 і (надані Голландією, але безнадійно застарілі) БМП YPR-765 в російський тил.

Проте, здається, **українська військова розвідка не помітила розгортання 22-гої бригади спецназу ГРУ** приблизно за шість-сім кілометрів за лінією фронту.

> І, як уже казав ґерасімов (принаймні один, як не два місяці тому), спецназ сьогодні в основному використовується як «важкоозброєна лінійна піхота». Неважливо, чи це спецназ ВСрф, чи ГРУ: він розгортається на другій лінії оборони і діє як «підстраховка» на випадок прориву українців… саме в цьому випадку такий план спрацював добре.

Обходячи російські підрозділи з флангів зліва і справа, українці вийшли прямо на бригаду спецназу, а потім потрапили під вбивчий обстріл артилерії та ПТРК, а потім і ВКС. Ось одне відео про це (принаймні YP-765 не розлітаються на шматки під час попадання, вже «краще, ніж Бредлі» БМП-3).

А це посилання на акаунт одного військового 22-гої бригади спецназу ГРУ, який стверджує, що підбив п’ять танків своїм ПТРК. По суті, відео та його розповідь підтверджують одна одну, і в мене мало сумнівів у тім, що залучені бійці ЗСУ отримали дуже неприємний досвід (і тепер невисокої думки про своє начальство).

Такі речі трапляються, коли розвідка недостатньо ретельна, а наявної навколо артилерії недостатньо, просто недостатньо, щоб вразити і першу, і другу лінію російської оборони, а ще й російську артилерію — все одночасно...

Гадаю, не варто чекати репортажів про цю «супертурботанкову битву» та «український успіх» від CNN, Daily Mail, The New York Times, Forbes чи інших джерел.

О, до речі, «примітка» для всіх «впевненят», що

> — Leopard 2, M1, A-10 і F-16 проявили б себе по-іншому: НІ, не проявили б. Тому що «навіть», скажімо, 24 F-16, 30 A-10, 200 M1 і Leopard все одно не матимуть необхідної артилерійської підтримки. А F-16 і A-10 не можуть випускати ту ж кількість снарядів, що й артилерія.

Зрештою,

> **— ми говоримо не про війну НАТО проти Талібану, а про російське вторгнення в Україну.**

Після… чи ні, між 9 роками та 13 місяцями двох зіткнень, можливо, настав час, щоб люди усвідомили: це «трохи інший» тип збройного конфлікту.

Переклад: Ярослав Кляшторний, Антоніна Ящук

Редакція: Антоніна Ящук

***

№ 1.423

RUSSIAN OFFENSIVE CAMPAIGN ASSESSMENT, MARCH 24, 2023

Mar 24, 2023 - Press ISW

Download the PDF

Russian Offensive Campaign Assessment, March 24, 2023

Karolina Hird, Grace Mappes, Angela Howard, Nicole Wolkov, George Barros, and Frederick W. Kagan

March 24, 4:30pm ET

Click here to see ISW's interactive map of the Russian invasion of Ukraine. This map is updated daily alongside the static maps present in this report.

Click here to access ISW's archive of interactive time-lapse maps of the Russian invasion of Ukraine. These maps complement the static control-of-terrain maps that ISW produces daily by showing a dynamic frontline. ISW will update this time-lapse map archive monthly.

Prominent voices in the Russian information space are increasingly setting information conditions to prepare for a potential Ukrainian counteroffensive. Russian Security Council Deputy Head Dmitry Medvedev emphasized on March 24 that the Russian General Staff is aware that Kyiv is preparing for offensive operations and that the Russian General Staff is considering its own decisions and responses to prepare for a Ukrainian offensive.[1] A prominent Russian milblogger claimed that Ukrainian actors are disseminating disinformation about plans for a Ukrainian attack towards Belgorod Oblast, in order to draw Russian troops to border areas and allow Ukrainian troops to launch attacks on other sectors of the front, partially echoing Wagner Group financier Yevgeny Prigozhin's prior warnings about a Ukrainian push on Belgorod Oblast.[2] Another Russian milblogger warned that Ukrainian forces will likely try to launch a counteroffensive before the Russian defense industrial base (DIB) gains the capacity to increase production and bolster Russian defensive potential.[3] Wagner Group financier Yevgeny Prigozhin similarly claimed on March 23 that he knows of plans for an extensive Ukrainian counteroffensive, as ISW previously reported.[4] The wider Russian spring offensive appears to be culminating, and the Russian information space appears to be responding to the slow-down of Russian operations and potential for Ukraine to regain the initiative with substantial anxiety.[5] Russian military command will need to commit a significant number of forces to the frontline to either prevent culmination or launch renewed offensive operations, and it is unlikely that such forces exist at sufficient scale to do either.

Crimean occupation head Sergey Aksyonov has reportedly formed a Wagner Group-affiliated private military company (PMC) in occupied Crimea. Independent Russian investigative outlet *Vazhnye Istorii* (*iStories*) reported on March 23 that Aksyonov has publicly sided with Wagner Group financier Yevgeny Prigozhin against the Russian Ministry of Defense (MoD) and created PMC "Convoy" under the leadership of Prigozhin associate Konstantin Pikalov, who has led Wagner operations in Africa.[6] PMC "Convoy" is reportedly a BARS (combat reserve) unit, meaning that "Convoy" servicemembers sign two contracts—one with "Convoy" itself and one with the Russian MoD.[7] *iStories* reported that "Convoy" initially consisted of 300 people and has been deployed to occupied Kherson Oblast.[8] The *iStories* report is particularly noteworthy against the backdrop of Wagner's and Prigozhin's continually declining influence in Russia and loss of access to convict recruits. Prigozhin and Prigozhin-affiliated elements may be trying to diffuse Wagner's remaining power by creating separate PMCs and other parallel military formations in addition to launching new recruitment efforts through traditional channels.[9] Aksyonov additionally appears to have affiliated himself and the Crimea occupation administration with Prigozhin, which may have important implications for the role of forces from occupied Crimea in subsequent phases of the war.

Some prominent Russian milbloggers criticized the Russian military command for continuing to impale Russian forces on Vuhledar with ineffective human-wave style frontal assaults. The milbloggers claimed that current Russian tactics against Vuhledar, which include an initial frontal assault followed by assaults against fortified Ukrainian flanks, result in high Russian combat losses resulting in no gains due to challenging terrain, lack of combat power, and failure to surprise Ukrainian forces.[10] The milbloggers called on Russian

forces to cut Ukrainian ground lines of communication (GLOCs) into Vuhledar both with strikes against rear GLOCs and by encircling the settlement for a multi-vector attack, but implied that Russian forces are unable to implement these suggestions due to munitions shortages and the failure to take many settlements surrounding Vuhledar.[11] Russian forces are unable to sustain any significant rate of advance anywhere on the front line using these human-wave style attacks, and the Vuhledar area once held informational significance to Russian milbloggers during the offensive for Pavlivka in in late October and early November 2022.[12] The Russian 155th Naval Infantry Brigade has been destroyed and reconstituted as many as eight times since the start of the war in large part due losses sustained during the prolonged effort against Vuhledar.[13] The re-emergence of vitriolic criticism about Russian failures near Vuhledar likely reflects the information space's ongoing frustration with the Russian military command amid deep-seated fear about a prospective future Ukrainian counteroffensive. It is possible that Russian forces are undertaking a renewed and inconsistent push to take Vuhledar in the style of limited and localized ground attacks, though it is also possible that the sources claiming as such are engaging in circular reporting or re-reporting old events.[14]

Russian President Vladimir Putin held a meeting with the Russian Security Council likely as part of his effort to portray himself as a present and effective wartime leader. The meeting centered around Russia's effort to develop its electronics industry, though the Kremlin readout provides little detail about the meeting itself.[15] Russia has been seeking ways to mitigate the effect of Western sanctions on the Russian defense industrial base (DIB), which relies on electronics to produce advanced materiel and weaponry.[16] Belarusian President Alexander Lukashenko has notably claimed that Belarus can produce weapons for Russia given Belarus's access to electronics, and Russia and Belarus recently signed an agreement on furthering their respective electronics industries.[17] This meeting likely aimed to portray Putin as holding the Russian Security Council responsible for mobilizing the DIB to meet wartime demands while not providing evidence of any progress towards this goal.

Key Takeaways

1) Prominent voices in the Russian information space are increasingly setting information conditions to prepare for a potential Ukrainian counteroffensive.

2) Crimean occupation head Sergey Aksyonov has reportedly formed a Wagner Group-affiliated private military company (PMC) in occupied Crimea.

3) Some prominent Russian milbloggers criticized the Russian military command for continuing to impale Russian forces on Vuhledar with ineffective human-wave style frontal assaults.

4) Russian President Vladimir Putin held a meeting with the Russian Security Council likely as part of his effort to portray himself as a present and effective wartime leader.

5) Russian forces conducted limited attacks along the Kupyansk-Svatove-Kreminna line.

6) Russian forces have made gains in and around Bakhmut and conducted ground attacks in the Avdiivka-Donetsk City area.

7) The Ukrainian General Staff corrected its March 23 statement that Russian forces withdrew from Nova Kakhovka, occupied Kherson Oblast.

8) Russian occupation authorities announced the creation of a pro-Russian militaristic youth movement aimed at brainwashing children.

9) The Russian government is adopting new measures to revitalize and eliminate corruption, lethargy, and resistance in Russia's defense industrial base (DIB).

10) The United Kingdom Ministry of Defense (UK MoD) reported on March 24 that at least 1,000 Russian personnel training at the 230th Combined Arms Obuz-Lesnovsky Training Ground in Brest, Belarus, redeployed to Russia.

Assessed Control of Terrain in Ukraine and Main Russian Maneuver Axes as of March 24, 2023, 3:00 PM ET

Map by George Barros, Kateryna Stepanenko, Noel Mikkelsen, Daniel Mealie, Thomas Bergeron, Will Kielm, and Mitchell Belcher - © 2023 Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project

* Assessed Russian advances are areas where ISW assesses Russian forces have operated in or launched attacks against but do not control.

We do not report in detail on Russian war crimes because those activities are well-covered in Western media and do not directly affect the military operations we are

assessing and forecasting. We will continue to evaluate and report on the effects of these criminal activities on the Ukrainian military and population and specifically on combat in Ukrainian urban areas. We utterly condemn these Russian violations of the laws of armed conflict, Geneva Conventions, and humanity even though we do not describe them in these reports.

1) Russian Main Effort—Eastern Ukraine (comprised of two subordinate main efforts)

2) Russian Subordinate Main Effort #1—Capture the remainder of Luhansk Oblast and push westward into eastern Kharkiv Oblast and encircle northern Donetsk Oblast

3) Russian Subordinate Main Effort #2—Capture the entirety of Donetsk Oblast

4) Russian Supporting Effort—Southern Axis

5) Russian Mobilization and Force Generation Efforts

6) Activities in Russian-occupied Areas

Russian Main Effort—Eastern Ukraine

Russian Subordinate Main Effort #1— Luhansk Oblast (Russian objective: Capture the remainder of Luhansk Oblast and continue offensive operations into eastern Kharkiv Oblast and northern Donetsk Oblast)

Russian forces conducted limited attacks along the Kupyansk-Svatove-Kreminna line on March 24. The Ukrainian General Staff reported that Russian forces conducted unsuccessful ground attacks near Hryanykivka (17km northeast of Kupyansk), Bilohorivka (13km south of Kreminna), and the Serebrianska forest area (10km south of Kreminna).[18] A prominent Russian milblogger claimed that positional battles continue in the Kupyansk area but the situation has not changed.[19] The milblogger also claimed that Russian forces made marginal advances northwest of Kreminna towards the outskirts of Makiivka (22km northwest) and west of Ploshchanka (16km northwest).[20] This prominent Russian milblogger used old combat footage filmed no later than November 2022 to assert that Russian forces advanced near Makiivka in March 2023.[21]

Assessed Control of Terrain Around Kharkiv as of March 24, 2023, 3:00 PM ET

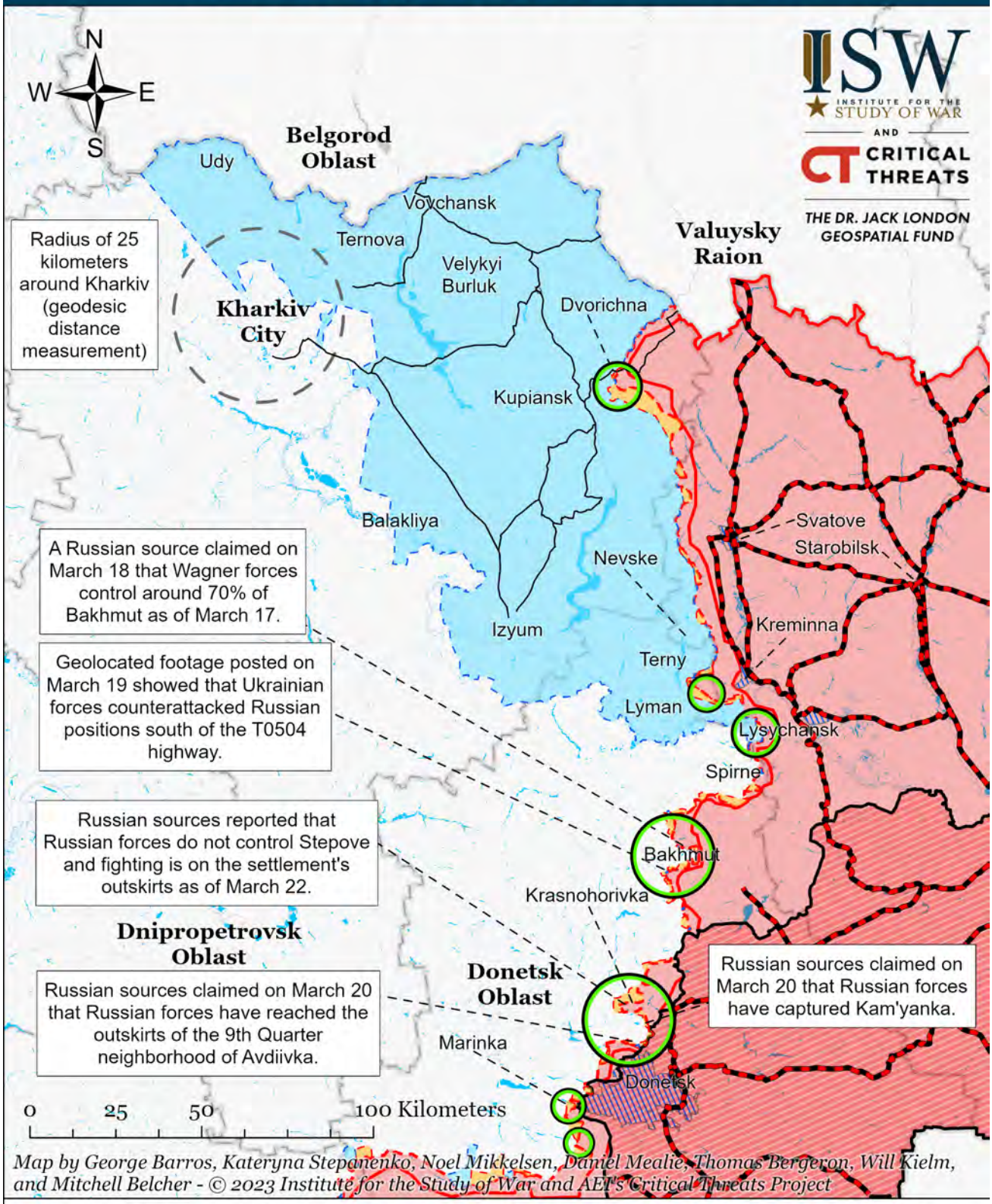

Map by George Barros, Kateryna Stepanenko, Noel Mikkelsen, Daniel Mealie, Thomas Bergeron, Will Kielm, and Mitchell Belcher - © 2023 Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project

- Significant Fighting in the past 24 Hours
- Key Ukrainian Roads
- Russian Ground Lines of Communication
- Russian-controlled Ukrainian Territory before February 24
- Assessed Russian Advances in Ukraine*
- Assessed Russian-controlled Ukrainian Territory
- Claimed Russian Control over Ukrainian Territory
- Claimed Ukrainian Counteroffensives
- Reported Ukrainian Partisan Warfare

* Assessed Russian advances are areas where ISW assesses Russian forces have operated in or launched attacks against but do not control.

<u>Russian Subordinate Main Effort #2—Donetsk Oblast</u> (Russian objective: Capture the entirety of Donetsk Oblast, the claimed territory of Russia's proxies in Donbas)

Russian forces continued ground attacks in the Bakhmut area and have made gains in and around the city as of March 24. Geolocated footage posted on March 24 shows that Russian forces have advanced towards the T0504 Kostyantynivka-Chasiv Yar-Bakhmut highway just south of Ivanivske, about 7km southwest of Bakhmut.[22] Geolocated footage posted on March 24 additionally confirms that Russian forces have advanced west of Zalizianske (11km northwest of Bakhmut) and within northern Bakhmut itself.[23] Ukrainian Eastern Group of Forces Spokesperson Colonel Serhiy Cherevaty noted on March 24 that Russian Airborne (VDV) and other unspecified conventional Russian forces are reinforcing the Wagner Group around Bakhmut, supporting ISW's assessment that conventional Russian forces are likely increasingly supplanting Wagner operations in this area.[24] Cherevaty reported that there have been 32 combat clashes in the Bakhmut area over the past day.[25] Russian milbloggers claimed that Russian forces continue to fight northwest of Bakhmut in the Orikhovo-Vasylivka and Bohdanivka areas and that Russian forces are approaching Ivanivske west of Bakhmut.[26] Several Russian milbloggers additionally claimed that Wagner units are moving through the AZOM plant in northern Bakhmut and otherwise advancing in urban sectors of the city.[27] Ukrainian forces also appear to have retaken a segment of the E40 Bakhmut-Slovyansk highway north of Bakhmut, as indicated by geolocated footage posted on March 24.[28] The Ukrainian General Staff reported that Ukrainian troops repelled Russian attacks on Bakhmut itself, northwest of Bakhmut near Orikhovo-Vasylivka (11km northwest) and Bohdanivka (6km northwest); west of Bakhmut near Ivanivske (5km west); and southwest of Bakhmut near Stupochky (11km southwest) and Predtechyne (14km southwest).[29]

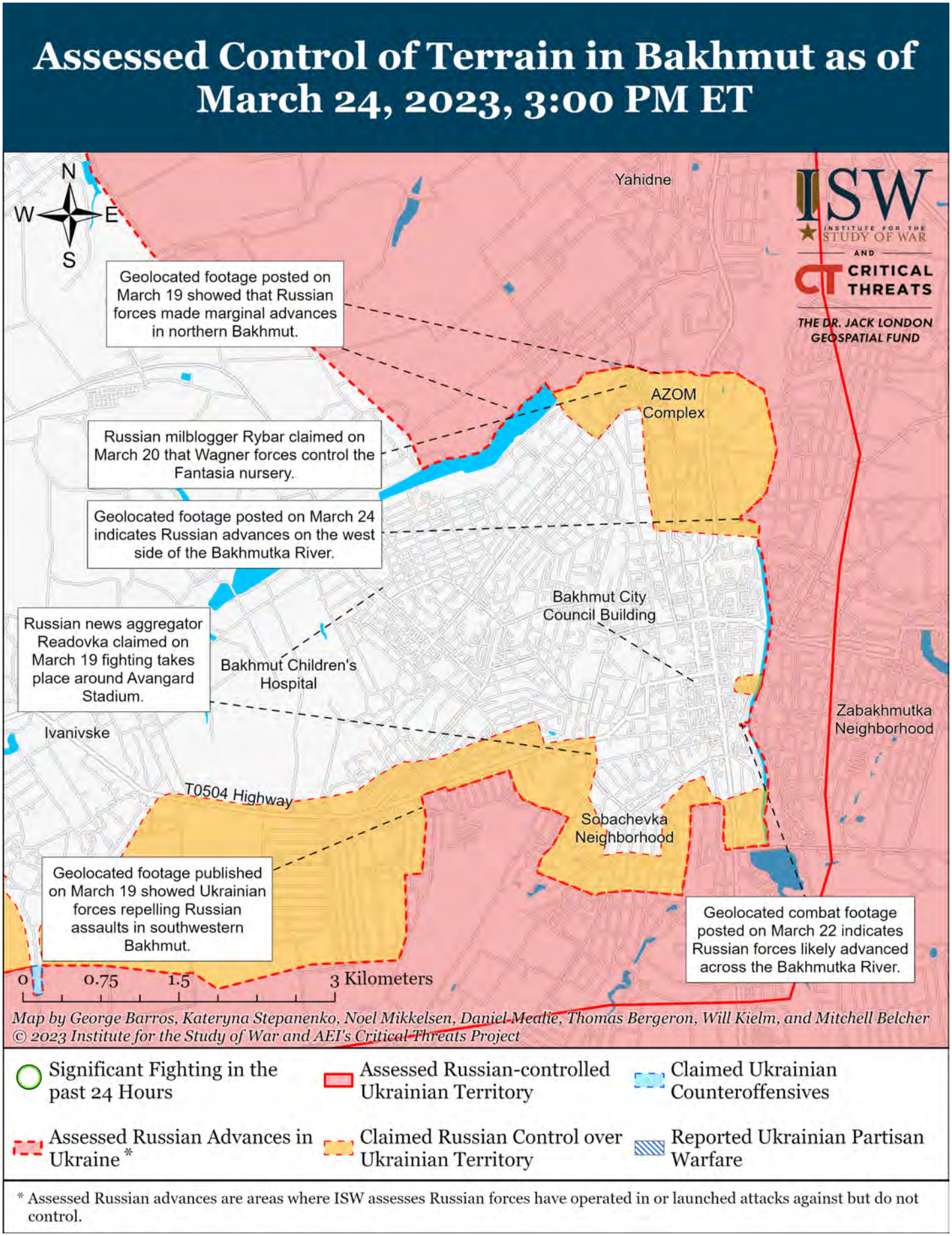

Russian forces continued ground attacks in the Avdiivka-Donetsk City area on March 24. The Ukrainian General Staff reported that Russian troops conducted unsuccessful offensive operations towards Avdiivka itself; in the Avdiivka area near Keramik (12km north of Avdiivka), Stepove (7km northwest of Avdiivka), Severne (5km west of Avdiivka), Novokalynove (12km north of Avdiivka), and Novobakhmutivka (12km northwest of Avdiivka); on the northwestern outskirts of Donetsk City near Pervomaiske; and on the southwestern outskirts of Donetsk

City near Marinka, Pobieda, and Novomykhailivka.[30] Russian milbloggers claimed that elements of the 132nd Motorized Rifle Brigade of the 1st Donetsk People's Republic (DNR) Army Corps advanced west of Novobakhmutivka and towards Novokalynove.[31] Russian sources continue to claim that Russian forces are advancing towards Avdiivka itself and getting closer to taking the settlement in a semi-encirclement.[32] Russian milbloggers posted footage of various 1st DNR Army Corps elements, including the 14th "Kalmius" artillery brigade and 5th Brigade, operating near Avdiivka and Marinka.[33]

Russian forces did not conduct any confirmed ground attacks in western Donetsk Oblast on March 24. Combat footage geolocated on March 24 confirms that Russian forces are operating in the dacha area in southern Vuhledar (30km southwest of Donetsk City).[34] Russian milbloggers pessimistically discussed the prospect of future Russian offensives on Vuhledar and highlighted challenging terrain and poor Russian force capacity in the area.[35]

Assessed Control of Terrain Around Donetsk as of March 24, 2023, 3:00 PM ET

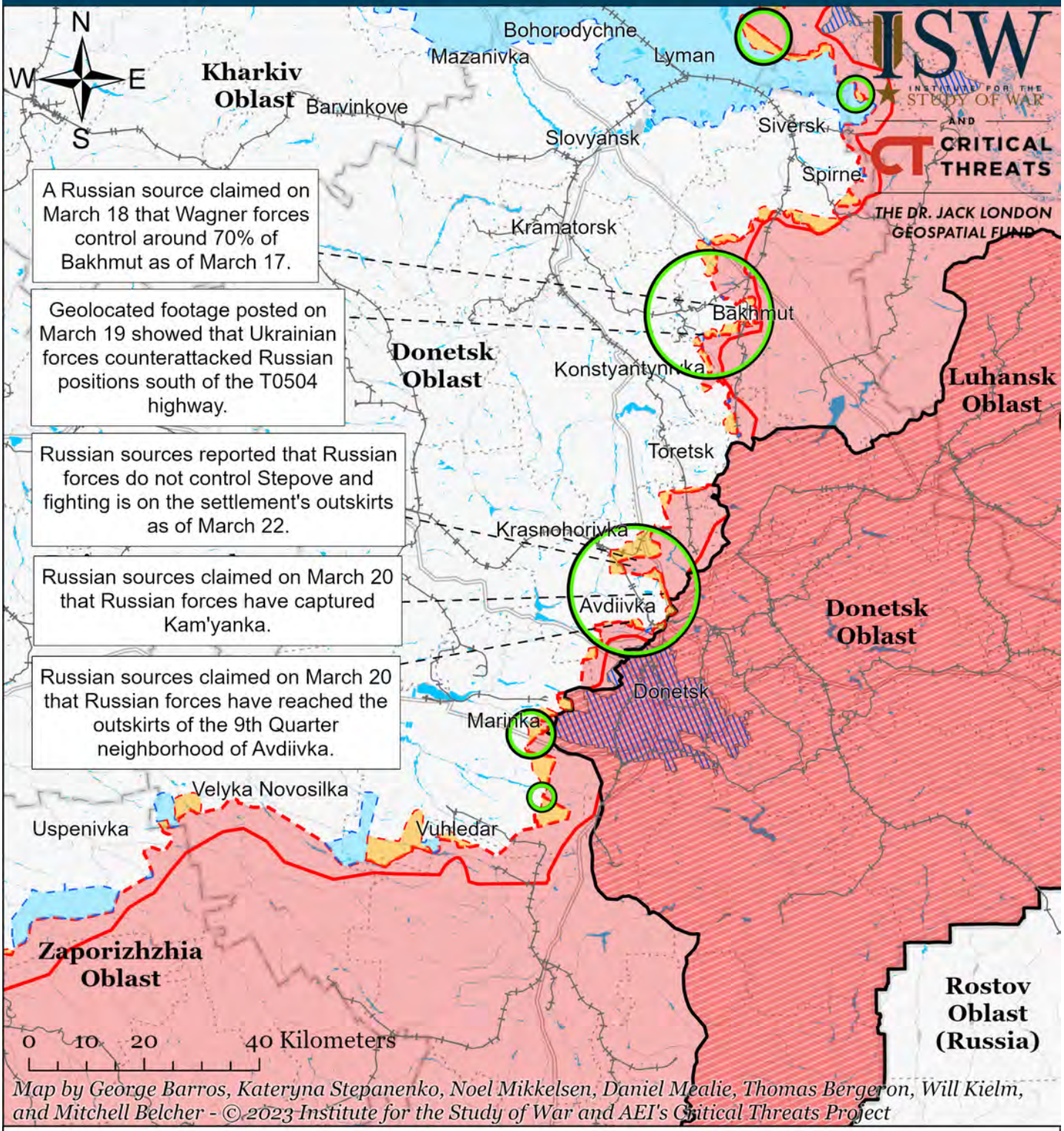

Map by George Barros, Kateryna Stepanenko, Noel Mikkelsen, Daniel Mealie, Thomas Bergeron, Will Kielm, and Mitchell Belcher - © 2023 Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project

- Significant Fighting in the past 24 Hours
- Assessed Russian-controlled Ukrainian Territory
- Major Railroads
- Russian-controlled Ukrainian Territory before February 24
- Claimed Russian Control over Ukrainian Territory
- Reported Ukrainian Partisan Warfare
- Assessed Russian Advances in Ukraine*
- Claimed Ukrainian Counteroffensives

* Assessed Russian advances are areas where ISW assesses Russian forces have operated in or launched attacks against but do not control.

<u>Supporting Effort—Southern Axis</u> (Russian objective: Maintain frontline positions and secure rear areas against Ukrainian strikes)

The Ukrainian General Staff corrected its March 23 statement that Russian forces withdrew from Nova Kakhovka, occupied Kherson Oblast. The Ukrainian General Staff reported on March 23 that Russian forces are still “temporarily” in Nova Kakhovka and that prior reported information alleging Russian forces had withdrawn from Nova Kakhovka was published due to incorrect use of available data.[36] Russian occupation authorities in Kherson Oblast and Russian milbloggers claimed that Russian forces remained in Nova Kakhovka.[37] Ukrainian military sources continue to suggest that Russian authorities are evacuating other parts of southern Ukraine, however. Ukrainian Main Intelligence Directorate (GUR) Representative Andriy Yusov reported that Russian occupation authorities in Crimea began warning Crimeans to evacuate over FM radio stations.[38] Yusov reported that the Russian authorities likely intended to warn Crimeans who cooperated with the Russian authorities and continue to tell rank-and-file soldiers that the situation is normal.[39]

Russian sources claimed that Ukrainian forces prepared to conduct counteroffensive operations in the Zaporizhia direction on March 24. Zaporizhia Occupation Administration Council Member Vladimir Rogov claimed that Ukrainian forces are concentrating forces and preparing to break through the front line near Orikhiv (50km southeast of Zaporizhzhia City) possibly in the coming days.[40] A Russian milblogger claimed that elements of the 58th Combined Arms Army (Southern Military District) struck Ukrainian positions near Orikhiv before Ukrainian forces could launch a counteroffensive.[41] The milblogger also claimed that Russian forces attempt to prepare reconnaissance-in-force operations near Orikhiv and Polohy (88km southeast of Zaporizhzhia City).[42]

Russian forces conducted routine shelling in Mykolaiv, Kherson, Zaporizhia, and Dnipropetrovsk on March 24.[43]

Assessed Control of Terrain Around Kherson and Mykolaiv as of March 24, 2023, 3:00 PM ET

Map by George Barros, Kateryna Stepanenko, Noel Mikkelsen, Daniel Mealie, Thomas Bergeron, Will Kielm, and Mitchell Belcher - © 2023 Institute for the Study of War and AEI's Critical Threats Project

* Assessed Russian advances are areas where ISW assesses Russian forces have operated in or launched attacks against but do not control.

<u>Mobilization and Force Generation Efforts</u> (Russian objective: Expand combat power without conducting general mobilization)

The Russian government is adopting new measures to revitalize and eliminate corruption, lethargy, and resistance within Russia's defense industrial base (DIB). Independent Russian media outlet *SOTA* reported on March 23 that unspecified Russian authorities created a

working group under the Collegium of the Military-Industrial Complex that will seize control over enterprises implementing state contracts "inefficiently," as justified by martial law.[44] *SOTA* posted a screenshot of the working group's alleged creation document and noted that the working group's power applies to all state contractors, not just those explicitly connected to Russia's DIB, however.[45] Russian authorities may use this power to crack down on political and economic rivals or nationalize Russian businesses. Russian milbloggers continue to critique Russian defense-related production limitations and call for state intervention.[46]

Russian authorities continue to promote contract and volunteer service aggressively while avoiding a major public wave of mobilization. Several Russian news sources reported on March 23 that Russian officials and military registration and enlistment offices use a variety of methods to coerce or intimidate Russian men into "volunteering" or "clarifying their data" - likely to support targeted recruitment campaigns or future covert mobilization.[47] Russian opposition news outlet *Mediazona* reported that Moscow City Disinfection Center stations told their employees that unspecified authorities gave the Moscow City Disinfection Center a recruitment quota of 100 men from each of the city's 11 stations. Disinfection stations with fewer than 100 male employees reportedly encouraged their workers to persuade their acquaintances and friends and give information on male connections to their employer.[48]

Russian authorities work to protect key specialists and insulate public servants from service on the front lines despite major personnel needs on the front lines. The Russian Ministry of Labor approved on March 24 a list of 149 professions – including 64 working professions and 65 civil servant positions –eligible for alternative civilian service during mobilization.[49]

Russian authorities continue to crack down harshly on limited domestic resistance to the war in Ukraine and mobilization. Russian independent media outlet *OVD News* reported on March 23 that Russian security services detained a student on suspicion of committing an arson attack on a building housing a military registration and enlistment office in Leningrad Oblast.[50] *OVD News* also noted on March 23 that the Makhachkala, Republic of Dagestan district court sentenced a participant in September protests against mobilization to two years imprisonment.[51] *OVD News* cited a Russian human rights group "Zone of Solidarity" on March 23 report that a pre-trial detention center holding a Novosibirsk resident falsely accused of committing arson against a military registration office used a series of physical and psychological pressures to debase the detainee.[52] Russian news source *People of Baikal* claimed on March 22 that Russian authorities twice visited its editor and attempted to silence *People of Baikal's* coverage of repeated complaints about mobilization conditions from soldiers in Regiment 1439.[53] A regional branch of *Radio Liberty* reported on March 23 that a Tartarstan military commissariat fined a Bashkirian company 50,000 rubles ($647) for advertising services aiding men in avoiding mobilization.[54]

Russian authorities continue use prosecution to deter deserters. Russian human rights activist Pavel Chikov stated on March 23 that Russian courts are considering around 500 cases of desertion.[55] Chikov critiqued the Russian Supreme Court's draft resolution which would greatly expand what qualifies as desertion or a "crime against military service," on which ISW reported on March 21.[56] A regional branch of *Radio Liberty* reported on March 23 that Russian authorities suspended the five-year sentence of a deserter from Komsomolsk-on-Amur, Khabarovsk Krai in favor of remobilizing the man.[57] Independent Russian news outlet *Meduza* amplified a report on March 20 that Russian authorities sentenced a major in the Federal Protective Service to 6.5 years in a penal colony and stripped him of his rank for allegedly fleeing to Kazakhstan after the start of mobilization.[58]

Activity in Russian-occupied Areas (Russian objective: consolidate administrative control of annexed areas; forcibly integrate Ukrainian civilians into Russian sociocultural, economic, military, and governance systems)

Russian occupation authorities announced the creation of a pro-Russian militaristic youth movement aimed at brainwashing children. Zaporizhia Oblast occupation administration First Deputy Chairperson Alexey Lysov announced on March 21 that the first congress of the “Yug Molodoy” (Young South) youth movement occurred in occupied Melitopol.[59] The Ukrainian Resistance Center reported that the movement provides assistance to occupation authorities and law enforcement to maintain public order and is designed to attract children to Russian propaganda centers.[60] Ukrainian Mayor of Melitopol Ivan Fedorov stated that the occupation administration has allocated over 18 billion rubles ($232 million) to pro-Russian organizations to influence Ukrainian children in occupied territories.[61]

Russian occupation authorities continue to integrate occupied territories into the Russian electoral system in an effort assert legal control. Donetsk People’s Republic (DNR) Head Denis Pushilin visited a preliminary voting site for the United Russia ruling party and claimed that over 67 people registered to vote early at the single voting point.[62] United Russia Secretary Andrey Turchak claimed that the DNR voting point has one of the highest rates of early voting registration presumably in all of occupied Ukraine and Russia.[63]

Russian occupation officials continue efforts to exert bureaucratic control over occupied areas through the use of infrastructure development, social benefit schemes, and nationalization of Ukrainian resources. Kherson Oblast occupation officials praised ongoing Russian efforts for further economic, infrastructure, and social benefits in occupied Kherson Oblast, including efforts to develop the Arabat Spit and create a social maternity capital benefit system for children born or adopted after 2007.[64] Russian authorities reportedly registered over 1,500 companies, including agricultural holdings, bakeries, mining companies, factories, and the food industry, into Russian jurisdiction, and either nationalized or transferred many of these businesses to new owners to bypass sanctions and support the war effort.[65]

Significant activity in Belarus (ISW assesses that a Russian or Belarusian attack into northern Ukraine in early 2023 is extraordinarily unlikely and has thus restructured this section of the update. It will no longer include counter-indicators for such an offensive.)

ISW will continue to report daily observed Russian and Belarusian military activity in Belarus, but these are not indicators that Russian and Belarusian forces are preparing for an imminent attack on Ukraine from Belarus. ISW will revise this text and its assessment if it observes any unambiguous indicators that Russia or Belarus is preparing to attack northern Ukraine.

The United Kingdom Ministry of Defense (UK MoD) reported on March 24 that at least 1,000 Russian personnel training at the 230th Combined Arms Obuz-Lesnovsky Training Ground in Brest, Belarus, redeployed to Russia, supporting previous ISW assessments.[66] The UK MoD noted that it has not observed a new Russian force rotation in Belarus as of March 24 and noted that the Kremlin is likely using Belarusian trainers to augment Russia’s degraded training capacity.[67]

Belarusian maneuver elements continue conducting exercises in Belarus. A tank company of the Belarusian 11th Mechanized Brigade conducted exercises with T-72 tanks at the 230th Combined Arms Obuz-Lesnovsky Training Ground in Brest, Belarus, on March 24.[68] The Belarusian Ministry of Defense announced on March 24 that elements of the Minsk-based Belarusian 120th Mechanized Brigade would remove equipment from storage and deploy to an unspecified area to conduct unspecified tasks, likely exercises.[69]

Note: ISW does not receive any classified material from any source, uses only publicly available information, and draws extensively on Russian, Ukrainian, and Western reporting and social media as well as commercially available satellite imagery and

other geospatial data as the basis for these reports. References to all sources used are provided in the endnotes of each update.

***

[1] https://ria dot ru/20230324/nastuplenie-1860329473.html
[2] https://t.me/vysokygovorit/11110; https://understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-ass...
[3] https://t.me/Sladkov_plus/7404
[4] https://understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-ass... https://twitter.com/wartranslated/status/1638939229156769792?s=20
[5] https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign...
[6] https://storage.googleapis dot com/istories/stories/2023/03/23/glava-krima-sozdal-sobstvennuyu-chvk-ona-svyazana-s-yevgeniem-prigozhinim/index.html
[7] https://storage.googleapis dot com/istories/stories/2023/03/23/glava-krima-sozdal-sobstvennuyu-chvk-ona-svyazana-s-yevgeniem-prigozhinim/index.html
[8] https://storage.googleapis dot com/istories/stories/2023/03/23/glava-krima-sozdal-sobstvennuyu-chvk-ona-svyazana-s-yevgeniem-prigozhinim/index.html
[9] https://isw.pub/UkrWar032323; https://t.me/wagner_employment/28; https...
[10] https://t.me/rybar/44975; https://t.me/m0sc0wcalling/21757; https://t.me/milinfolive/98394; https://t.me/dva_majors/11578
[11] https://t.me/rybar/44975; https://t.me/m0sc0wcalling/21757; https://t.me/milinfolive/98394; https://t.me/dva_majors/11578
[12] https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign... https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign...
[13] https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign... https://sprotyv.mod.gov dot ua/2023/02/27/rosiyany-trymayut-trupy-svoyih-soldativ-na-skladah-aby-ne-vyplachuvaty-groshi-ridnym-spovid-okupanta/ ; https://www.youtube.com/watch?v=7VyogLhqX9E&ab_channel=Центрнаціональногоспротиву
[14] https://t.me/readovkanews/55305; https://t.me/milinfolive/98357; https://t.me/readovkanews/55148; https... https://t.me/rybar/44810 ; https://t.me/dva_majors/11260; https://twitter.com/DefenceHQ/status/163... https://t.me/milinfolive/97949; https://t.me/milinfolive/97879
[15] http://kremlin dot ru/events/president/news/70767
[16] https://www.aljazeera dot com/opinions/2023/2/28/russia-after-a-year-of-sanctions; https://www.understandingwar.org/backgrounder/ukraine-conflict-update-19...
[17] https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Offensive... https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign...
[18] https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0q1yp5ZvBuqqrVEdQQLj...
[19] https://t.me/rybar/44990
[20] https://t.me/rybar/44990; https://t.me/rybar/44992
[21] https://twitter.com/blinzka/status/1637735036370792451; https://t.me/rybar/44973
[22] https://twitter.com/GeoConfirmed/status/1639216228760944640; https://twitter.com/PaulJawin/status/1639151490974482433; https://twitter.com/blinzka/status/1639201213915996242
[23] https://twitter.com/2MMisery/status/1639231668597805058; https://t.me/v...
[24] https://www.ukrinform dot ua/rubric-ato/3686836-na-bahmutskomu-napramku-vagnerivciv-pidsiluut-povitranodesantnimi-vijskami-rf-cerevatij.html; https://isw.pub/UkrWar021923; https://isw.pub/UkrWar030623
[25] https://www.ukrinform dot ua/rubric-ato/3686836-na-bahmutskomu-napramku-vagnerivciv-pidsiluut-povitranodesantnimi-vijskami-rf-cerevatij.html
[26] https://t.me/readovkanews/55373; https://t.me/boris_rozhin/81232; http...
[27] https://t.me/readovkanews/55373; https://t.me/rybar/44992; https://t.m...
[28] https://twitter.com/SerDer_Daniels/status/1639287574429573125?s=20; htt...
[29] https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0q1yp5ZvBuqqrVEdQQLj...

[30] https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0q1yp5ZvBuqqrVEdQQLj...
[31] https://t.me/basurin_e/316; https://t.me/wargonzo/11573; https://t.me/...
[32] https://t.me/wargonzo/11573; https://t.me/vladlentatarsky/20181; https...
[33] https://t.me/voenacher/41743; https://t.me/nm_dnr/10045
[34] https://twitter.com/GeoConfirmed/status/1639254345697951744; https://twitter.com/PaulJawin/status/1639194281297453057
[35] https://t.me/rybar/44975; https://t.me/m0sc0wcalling/21757; https://t....
[36] https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0fjgcEcq3ygTfLezopEA...
[37] https://t.me/SALDO_VGA/580; https://t.me/readovkanews/55393; https://t...
[38] https://gur.gov dot ua/content/okupatsiina-vlada-rosii-rozpochala-evakuatsiiu-z-tymchasovo-zakhoplenoho-krymu.html
[39] https://gur.gov dot ua/content/okupatsiina-vlada-rosii-rozpochala-evakuatsiiu-z-tymchasovo-zakhoplenoho-krymu.html
[40] https://t.me/vrogov/8325
[41] https://t.me/rybar/44994
[42] https://t.me/rybar/44992; https://t.me/rybar/44993
[43] https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid0q1yp5ZvBuqqrVEdQQLj...
[44] https://t.me/sotaproject/55916; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-22-23
[45] https://t.me/sotaproject/55916; https://notes.citeam.org/mobilization-m...
[46] https://t.me/vladlentatarsky/20195; https://t.me/Sladkov_plus/7400; ht...
[47] ttps://t.me/mobilizationnews/10328; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-22-23; https://t.me/meduzaliv... https://www.e1 dot ru/text/politics/2023/03/23/72157343; https://www.kommersant dot ru/doc/5888933; https://74 dot ru/text/world/2023/03/23/72156023/?utm_source=telegram&utm_medium=messenger&utm_campaign=74; https://www.e1 dot ru/text/gorod/2023/03/23/72158114/
[48] https://zona dot media/news/2023/03/23/dezinfekcziya; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-22-23
[49] http://publication dot pravo.gov.ru/Document/View/0001202303240003?index=1&rangeSize=1; https://meduza.io/news/2023/03/24/mintrud-utverdil-spisok-iz-149-profess...
[50] https://ovd dot news/express-news/2023/03/23/v-lenoblasti-zaderzhali-podozrevaemogo-po-delu-o-podzhoge-voenkomata; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-22-23
[51] https://ovd dot news/express-news/2023/03/23/v-mahachkale-uchastnika-protestov-protiv-mobilizacii-prigovorili-k-dvum; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-22-23
[52] https://t.me/ovdinfo/17695; https://notes.citeam.org/mobilization-mar-2...
[53] https://t.me/Baikal_People/2165
[54] https://t.me/idelrealii/26072; https://www.idelreal.org/a/32330654.html...
[55] https://t.me/pchikov/5473
[56] https://t.me/pchikov/5473; https://understandingwar.org/backgrounder/ru...
[57] https://t.me/sibirmedia/25905; https://vk dot com/wall-161985796_326698
[58] https://meduza dot io/news/2023/03/24/sotrudnika-fso-bezhavshego-v-kazahstan-posle-nachala-mobilizatsii-prigovorili-k-shesti-s-polovinoy-godam-kolonii
[59] https://melitopol-news dot ru/society/2023/03/21/28604.html
[60] https://sprotyv.mod.gov dot ua/2023/03/24/okupanty-stvoryly-shhe-odne-pidlitkove-militarne-obyednannya-na-tot/
[61] https://t.me/ivan_fedorov_melitopol/1566
[62] https://t.me/pushilindenis/3276
[63] https://t.me/pushilindenis/3276
[64] https://t.me/SALDO_VGA/581; https://t.me/VGA_Kherson/8011; https://t.m... https://t.me/VGA_Kherson/8003
[65] https://meduza dot io/feature/2023/03/24/rossiya-zahvatila-okolo-tysyachi-kompaniy-na-anneksirovannyh-territoriyah-ukrainy-ot-zavodov-i-agroholdingov-do-aptek-i-rynkov

[66] https://twitter.com/DefenceHQ/status/1639155669554327552; https://understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-ass...

[67] https://twitter.com/DefenceHQ/status/1639155669554327552

[68] https://t.me/modmilby/24810

[69] https://t.me/modmilby/24830

Tags

Ukraine Project

File Attachments:

DraftUkraineCOTMarch24,2023.png

Kharkiv Battle Map Draft March 24,2023.png

Donetsk Battle Map Draft March 24,2023.png

Zaporizhia Battle Map Draft March 24,2023.png

Kherson-Mykolaiv Battle Map Draft March 24,2023.png

Bakhmut Battle Map Draft March 24,2023.png

***

№ 1.424

До 1 000% річних — де ще є така дохідність?

2023-03-25

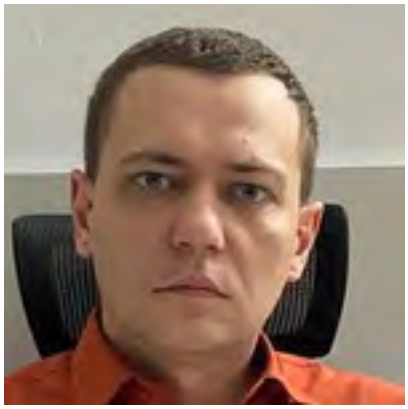

Микола Можировський

Сертифікований фахівець з оцінки та верифікації вартості заставного майна в банківській сфері

Людмила Сімонова

член Ради з матеріальних активів Міжнародного комітету зі Стандартів оцінки (IVSC), Президент фірми IRE (Ukraine) LLC та Партнер "Томас & Сімонова"

Мікрокредити, кредитні карти, «швидко гроші»: чому вовки залишаються голодними, а вівці травмованими

От уміють же українські «підприємці» здивувати. Цього разу це виявилися так звані мікрокредити «до зарплати», коли кредит беруть лише на кілька днів або тижнів під 1–2% на день (на день, Карл!), що виливається у майже 700% річних. Чи можна було уявити собі такі відсотки у лихих 90-х? Невже сьогодні хтось іще ведеться на такі умови? Ви будете здивовані, але такі кредити беруть, і охочих цілком вистачає.

1. Що таке мікрокредити

Мікрокредити видають спеціалізовані мікрофінансові організації (МФО). Це небанківські установи, що здійснюють фінансову діяльність у сфері мікрокредитування населення на комерційних засадах. МФО надають фізичним особам невеликі кредити зазвичай на суму до 15–20 тис. грн на

строк до 30 днів із погашенням наприкінці строку всієї суми й відсотків. Регулюючим і контролюючим МФО органом є НБУ.

На сайті Мінфіну можна налічити 164 такі організації, і це в той час, як банків залишилося в Україні тільки 66.

2. Для чого беруть такі кредити і чи мають вони заставу?

По-перше, ці кредити беззаставні, вони не на «білі товари», такі як холодильники, мікрохвильовки чи інші предмети тривалого використання. Мікрокредити видають на поточні потреби населення, іноді на їжу або навіть для термінової сплати комунальних чи придбання одягу. Кредитора не хвилює, що ви робитимете з його грошима, і це, мабуть, особливо приваблює населення. Проте на цьому “позитивні моменти” закінчуються.

НБУ сьогодні зобов’язує розкривати ефективну ставку за мікрокредитами.

> — На одному сайті ми побачили пропозицію взяти 15 тис. грн на 14 днів, щоб потім повернути вже 19 200 грн. Тобто відсотки за 14 днів становитимуть 4200 грн, або 300 грн на день. А от за рік сума набіжить вражаюча — 109 тис. 500 грн. І це без штрафів і пені. Тобто, якщо взяти кредит на 15 тис. грн, то через рік у разі невчасного повернення тільки сума відсотків перевищить позичену у 7,3 разу.

У світі такі кредити називають картковими.

> У США, де популярними є кредитні картки (вони вважаються більш безпечними, ніж дебетові), **карткові кредити надаються під 18% річних, і це вважається «дуже дорого».**
>
> Правила вчасного погашення кредиту діють тут жорстко, бо коли ви щось купуєте і сплачуєте кредитною карткою, то магазин не отримує грошей миттєво, — на відміну від сплати дебетовою карткою, з якої кошти списуються миттєво. Сплачуючи кредитною карткою, ви отримуєте кредит до кінця місяця під 0%, а коли вам надходять рахунки, які треба сплатити, ви погашаєте цей «умовний кредит».
>
> Інакше настає ситуація нарахування тих самих 18% річних.

Але ж,

> це не 700–800%, що пропонують у нас МФО. За ті самі 15 тис. грн кредиту в Америці ви сплатили б за рік лише 2700 грн.

Є в США щось схоже на кредити від МФО, їх називають «пей-чек» кредити, але їх беруть, як правило, ті, у кого вичерпано ліміт за кредиткою, зазвичай це найбідніші верстви населення. Умови там також жахливі — шалені відсотки й

різні комісії. **Іноді людина потрапляє в справжнє кредитне рабство**, але альтернативи зазвичай не існує.

Так, ми не в Америці, хоча **на місці регулятора все ж таки треба було б замислитися, як таке можливо, — ну, дуже вже «дикий» ринок!**

Адже,

— **МФО просто намагаються “зірвати куш на малозабезпечених”.**

Уся їхня діяльність розрахована на людину, яка мало обізнана, діє за чутками від родичів і знайомих. Вони користуються тим, що люди просто не вміють планувати свій бюджет, керуються більше емоціями, ніж виваженим розрахунком.

Водночас **існує велика частка неповернень**, фактично один платить за сімох.

То **чому НБУ спокійно дивиться на весь цей *“шабаш із відсотками”*?**

На сайті НБУ є інформація про скасування ліцензій деяким МФО, проте виглядає так, що ліцензії відкликають за порушення колекторських правил, а не за шалені відсотки.

Можливо, тому, що НБУ більше хвилює відсутність збитків МФО, ніж захист прав позичальників?

Запитання залишається відкритим.

Так чи інакше ситуацію на цьому ринку фінпослуг назвати нормальною язик не повертається.

2. «Пригоди» боржників, що не обслуговують отриманих кредитів

Спочатку кредитор, використовуючи власний персонал, у телефонному режимі регулярно наполягає на погашенні боргу. А коли ці спроби не є успішними, кредитор або наймає колекторські агентства, або продає йому проблемні кредити.

Колекторські агентства здебільшого намагаються задовольнити свої вимоги чи вимоги свого кредитора у досудовому порядку, використовуючи моральний тиск на боржника, оскільки знають, що **стягнути примусово заборгованість через суд, виконавчу службу практично неможливо**.

Колектори в своєму штаті мають сотні працівників, які «з ранку до ночі» телефонують боржнику, його родичам, контактним особам. Також використовується механізм автодозвону. В своєму розпорядженні вони мають сотні-тисячі номерів мобільних телефонів, щоб боржнику не вдалося їх заблокувати.

Через приватних виконавців і нотаріусів кредитори можуть ініціювати вчинення виконавчих написів.

1) — Як наслідок, банківські рахунки боржника можуть бути заблоковані банками, де відкрито його рахунки.

Проте станом на сьогодні,

2) — під час воєнного становища, банки майже відразу розблоковують рахунки боржника, на перше ж його прохання.

3) — Крім того, виконавчий напис можна скасувати, найнявши за невелику суму адвоката або ж самостійно.

3. За скільки продають проблемний борг

Згідно з вимогами НБУ *прострочка оплати кредиту більш як 90 днів вважається "дефолтом боржника".*

Цілий пул таких беззаставних кредитів банки часто продають різним організаціям, у тому числі колекторським агентствам, лише за 1–4% від заборгованості позичальників. Підтвердженням цього є результати торгів на аукціонах і деякі інсайди.

У зв'язку з цим виникає закономірне запитання: **чи не могли б кредитори запропонувати у таких випадках позичальникам самим погасити якусь частину заборгованості (хоча б за 10% заборгованості) і закрити ці угоди.**

Тоді і збитки кредиторів значно зменшилися б, і боржник позбавився б свого клейма. Тим більше що, за статистикою, дуже мало позичальників із простроченою більш як 90 днів погашають потім свій кредит.

Очевидно, що

— діючий механізм повернення кредитних коштів у боржників з великою простроченою (моральний тиск колекторів) показав свою ***неефективність***.

Кредиторам і регулятору варто задуматися над впровадженням нових, більш лояльних і гуманних, механізмів. Так вони можуть зменшити свої збитки та реально допоможуть тисячам/мільйонам боржників, що потрапили в халепу.

У найбільш безнадійних випадках може виявитися доречним навіть запровадження механізму продажу зобов'язань самим боржникам зі значним дисконтом, без нарахування пені. Так і вовки будуть ситі, і вівці цілі. Це вочевидь було б краще, ніж потім продавати ці кредити за 1% від заборгованості, щоб у такий спосіб уникнути ситуації, коли одні «ховаються», а інші «ловлять».

Національний банк України

Берете кредит в небанківській фінустанові?

Які є особливості?

У випадку нагальної потреби в грошах можна звернутися у небанківську фінустанову, що займається споживчим кредитуванням населення, та оформити кредит. Такі установи здебільшого спеціалізуються на незначних за розміром і короткострокових позиках – так званих мікрокредитах (менше мінімальної зарплати та строком до місяця). Але головна відмінність з банками – таку позику оформити простіше, ніж банківський кредит, адже не вимагаються довідки з роботи та додаткові документи. Але які є ризики?

Дорога вартість

Позики в небанківських фінустановах досить дорогі. Мова може йти про тисячі й мільйони процентів річних. Тому перед оформленням такої позики радимо відвідати вебсайти фінансових установ та переглянути їх пропозиції. Там мають бути зазначені: загальна вартість кредиту з усіма комісіями і платежами, реальна річна процентна ставка, строки та суми, умови дострокового повернення, штрафні санкції у разі порушення умов кредитування тощо. Крім того, сайти містять калькулятори загальних витрат по кредиту, за допомогою яких можна легко порівняти пропозиції різних фінустанов.

Будьте уважні! Трапляються випадки, коли фінансові установи вказують у своїх інформаційних матеріалах лише привабливу для споживача процентну ставку (наприклад, 1-2% за день користування кредитом) – це пряме порушення, що може ввести в оману щодо фактичної загальної вартості такого кредиту. Будь ласка, повідомляйте про подібні порушення Національний банк!

Умови кредитування

Варто чітко з'ясувати основні умови кредиту – повну процентну ставку, наявність додаткових послуг, орієнтовну загальну вартість кредиту, графік сплати тіла та процентів. Ці умови мають бути в договорі, з яким ви маєте право ознайомитися до підписання.

Уважно читайте договір та усі документи, ставте додаткові запитання консультанту. Перед оформленням позики онлайн зателефонуйте на "гарячу" лінію та уточніть основні питання: скільки (вартість позики), за що (схема нарахування відсотків та платежів) і коли сплачувати (строк дії договору чи дата погашення позики).

Інструкція НБУ

4. Банкрутство — ще одна можливість позбутися боргу

Одним із шляхів вирішення проблеми невиплати боргу є

1) — **“відкрити провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у *господарському суді*”**.

Така можливість надається лише боржникам,

2) — **які мають заборгованість, що перевищує 30 розмірів мінімальної заробітної плати (наразі це 215 тис. грн).**

Результатом судового рішення за таким провадженням може бути:

1) — або ***реструктуризація*** боргів позичальника (якщо кредитор і боржник погоджуються на умови, запропоновані боржником),

2) — або ***відкриття процедури банкрутства фізичної особи***.

В останньому випадку ***майно боржника*** (якщо таке є) буде продане на аукціоні.

Після визнання фізичної особи банкрутом усі його борги списуються.

5. Поради фахівців

1) У разі виникнення термінової потреби у коштах «до зарплати» краще звернутись у банк, ніж до МФО. Крім того, знайдіть час, щоб вивчити поради Нацбанку і зателефонувати в кілька банків, аби з'ясувати конкретні умови кредитування, — вони скрізь різні.

2) У жодному разі не ведіться на слова «одного знайомого». Адже повертати гроші будете ви, а не він.

3) Намагайтеся не прострочувати платежів за кредитом, щоб не «попасти» на більші гроші. **А при великій заборгованості розгляньте варіант власного банкрутства**.

4) Вивчіть інструкцію НБУ для споживачів, що беруть мікрокредит у небанківській установі. *(Див. мал. вище…)*

***

№ 1.425

Костіна вкусив Рябошапка

2023-03-26

Володимир Бойко

Криворізька школа права продовжує радувати юридичними винаходами.

Здавалося б, після випускника Соломонового університету ***Рябошапки*** та його вірного ***Чумака*** волелюбний український народ важко здивувати черговою реформою колишньої військової прокуратури, знищеною цими двома видатними фахівцями в галузі права.

Аж ні – генеральний прокурор ***Костін*** бере нові інтелектуальні висоти, доказом чого є його наказ від 17 березня 2023 року №74.

Не знаю, на яких смітниках глава держави Андрій Борисович ***Єрмак*** (да святиться ім'я Його!) набирає собі, з дозволу сказати, юристів, але ***Костіну*** вдалось перевершити навіть ***Рябошапку*** з ***Чумаком***.

Цей геній юридичної думки вирішив ***«перейменувати без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи»*** спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері Центрального, Південного, Західного та Східного регіонів.

Бо, ***Костін*** чомусь **вирішив (напевно, його вкусив Рябошапка), що в такому разі всі прокурори військових гарнізонів підлягають автоматичному звільненню з посад. А, відтак, ці посади можна знову продати.**

ОФІС ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА

НАКАЗ

«17» березня 2023 року Київ № 74

Про внесення змін до наказу Генерального прокурора від 05 лютого 2020 року № 66

Відповідно до статей 7, 9 Закону України «Про прокуратуру», Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»,

НАКАЗУЮ:

1. Внести зміни до наказу Генерального прокурора від 05.02.2020 № 66 «Про окремі питання забезпечення початку роботи спеціалізованих прокуратур у військовій та оборонній сфері (на правах обласних прокуратур)».

1.1. Назву наказу викласти в такій редакції:

«**Про окремі питання забезпечення функціонування спеціалізованих прокуратур у сфері оборони (на правах обласних прокуратур)**».

1.2. Пункти 1 – 11 наказу замінити **пунктами 1 – 9**, виклавши їх у такій редакції:

«**1.** Перейменувати юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Центрального регіону» (на правах обласної прокуратури) на юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Центрального регіону» (на правах обласної прокуратури) без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

1.1. Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Центрального регіону (на правах обласної прокуратури) забезпечити реалізацію функцій прокуратури відповідно до компетенції на території Житомирської, Київської, Полтавської, Сумської, Черкаської, Чернігівської областей та міста Києва.

1.2. Скоротити у структурі та штатній чисельності спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Центрального регіону (на правах обласної прокуратури) загальну штатну чисельність 236 одиниць та зарахувати їх до резерву Офісу Генерального прокурора з відповідним фондом заробітної плати.

2. Перейменувати юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Південного регіону» (на правах обласної прокуратури) на юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Південного регіону» (на правах обласної прокуратури) без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

2.1. Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Південного регіону (на правах обласної прокуратури) забезпечити реалізацію функцій прокуратури відповідно до компетенції на території Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Херсонської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

2.2. Скоротити у структурі та штатній чисельності спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Південного регіону (на правах обласної прокуратури) загальну штатну чисельність 228 одиниць та зарахувати їх до резерву Офісу Генерального прокурора з відповідним фондом заробітної плати.

3. Перейменувати юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері Західного регіону» (на правах обласної прокуратури) на юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Західного регіону» (на правах обласної прокуратури) без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

3.1. Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Західного регіону (на правах обласної прокуратури) забезпечити реалізацію функцій прокуратури відповідно до компетенції на території Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької областей.

3.2. Скоротити у структурі та штатній чисельності спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Західного регіону (на правах обласної прокуратури) загальну штатну чисельність 193 одиниці та зарахувати їх до резерву Офісу Генерального прокурора з відповідним фондом заробітної плати.

4. Перейменувати юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері об'єднаних сил» (на правах обласної прокуратури) на юридичну особу «Спеціалізована прокуратура у сфері оборони Східного регіону» (на правах обласної прокуратури) без зміни ідентифікаційного коду юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

4.1. Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Східного регіону (на правах обласної прокуратури) забезпечити реалізацію функцій прокуратури відповідно до компетенції на території Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської та Харківської областей.

4.2. Скоротити у структурі та штатній чисельності спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Східного регіону (на правах обласної прокуратури) загальну штатну чисельність 149 одиниць та зарахувати їх до резерву Офісу Генерального прокурора з відповідним фондом заробітної плати.

5. Розмежування повноважень спеціалізованих прокуратур у сфері оборони з іншими органами прокуратури здійснювати наказом Генерального прокурора.

6. Керівникам спеціалізованих прокуратур у сфері оборони Центрального, Південного, Західного та Східного регіонів у триденний термін із дня набрання чинності цим наказом повідомити відповідний орган, що здійснює державну реєстрацію, про прийняте рішення, надавши йому у встановленому законодавством порядку документи, необхідні для внесення змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

7. Департаменту кадрової роботи та державної служби невідкладно здійснити організаційно-штатні заходи, пов'язані з перейменуванням спеціалізованих прокуратур у сфері оборони Центрального, Південного, Західного та Східного регіонів.

8. Департаменту організаційно-контрольної діяльності, правового та аналітичного забезпечення упродовж березня – квітня 2023 року організувати приймання-передачу справ, документів та майна спеціалізованих прокуратур у сфері оборони (на правах обласних); Спеціалізованій прокуратурі у сфері оборони Офісу Генерального прокурора – роботу з питань забезпечення охорони державної таємниці.

9. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою».

Генеральний прокурор **Андрій КОСТІН**

Іншого часу для подібних «реформ», Костін, звісно, знайти не міг – чекав повномасштабної війни, щоби паралізувати військову юстицію, і без того перетворену його попередниками на нікчемну структуру.

Можливо, генеральний прокурор сподівається, що

1) — тепер прокурори не перешкоджатимуть постачати у військо яйця по 17 грн. за штуку і

2) — не заважатимуть батькам-командирам знущатись з солдатів.

3) — А, може, у нього просто закінчились гроші.

Як би там не було,

1) — з 17 березня 2023 року в жодній військовій прокуратурі немає ані керівника, ані заступника.

2) — Тимчасово виконуючого обов'язки також неможливо призначити.

Це означає, що

3) — наразі **немає кому не тільки здійснювати нагляд за розслідуванням кримінальних проваджень у військовій сфері, але навіть розглядати документи таємного діловодства – право первинного розгляду має лише керівник прокуратури або його заступник.**

А для того, **щоби ліквідувати навіть натяк на дотримання законності в Збройних Силах України та інших військових формуваннях**,

4) — 17 березня 2023 року **Костін звільнив з колишньої військової прокуратури 808 співробітників**, фактично залишивши тільки керівні посади, які можна продати, та прибиральниць – щоби було кому виносити порожні пляшки.

Реєструвати кримінальні провадження у військовій та оборонній сфері, здійснювати процесуальне керівництво, представляти обвинувачення чи інтереси держави в судах тепер просто нема кому.

Напевно, Костіна, який влаштував кастинг на керівників гарнізонних прокуратур, це не дуже цікавить.

Але **можна лише уявити, з яким задоволенням чергову «реформу» сприйняли в стольному граді Москві**:

1) — тепер в Україні **можна безкарно розкрадати військове майно**,

2) — **перетворювати солдатів на прислугу молодших офіцерів** (автор цих рядків може навести просто кричущі приклади)

3) — та **розкладати армію відсутністю військової юстиції** – **останньої інстанції, яка ще якось намагалась підтримувати правопорядок у війську**.

***

№ 1.426

Дайджест подій в Україні та навколо України від 25 березня 2023

Головне

1) Наступний крок з підвищенням градусу протистояння від хуйла. Дуже показово, що бульбенфюрер мовчить, як придушений. А США знову "не спостерігають ознак". Безкарність заохочує. Це не я сказав.

2) Те, що міжнародна група кредиторів відтермінувала виплати за боргами України свідчить лише про те, що МВФ і ця "група" – чи не одне й теж.

3) Як вам перехід на літній час? Бо у мене голова розламується. Я щоразу відчуваю себе погано з цих "стрибків". Ба більше, економіки в цих "переведеннях стрілок" вже немає років з 70.

4) День оборонців Маріуполя... без головного запитання – чиї дії стали причиною оточення у місті наших хлопців. Бо героїзм – це завжди наслідок того, що хтось щось "проїбав" (як влада називає державну зраду), ага.

Теми доби

1) Путін оголосив про намір розмістити ядерну зброю в Білорусі.

2) Група кредиторів України погодилася відкласти виплати за боргами до завершення програми МВФ.

3) Україна перейшла на літній час.

1. Війна

1-2) Фронт

• Упродовж доби лінія фронту змінилася несуттєво. Російським військам вдалося трохи просунутися на північній околиці Бахмута, підрозділи ЗСУ відбили невелику ділянку території на південь від Авдіївки. Спікер Східного угруповання військ Череватий заявив, що кількість бойових зіткнень у районі Бахмута зменшилася, проте він не може підтвердити повідомлення про виснаження сил армії РФ на цій ділянці фронту.

• Попри втішні повідомлення, інтенсивність бойових дій на Донбасі не знижується. Українські війська відбили атаки на півночі Луганщини – у напрямку на Куп'янськ та в околицях Кремінної, у районі автодороги Лисичанськ – Бахмут, в околицях Бахмута, Торецька та Авдіївки, а також у

районі Донецька. Окупанти знову спробували прорвати масованими атаками українську оборону в Новомихайлівці та Мар'їнці, проте успіху не мали.

• За оцінкою британської розвідки, після двотижневої паузи в атаках безпілотниками-камікадзе Росія отримала від Ірану чергову партію таких БПЛА й миттєво їх застосувала.

• Окупанти обстріляли з РСЗВ Годин Яр і Торецьк, загинули 2 мирні жителі. Вночі було завдано ракетного удару по Краматорську, на щастя, обійшлося без жертв. Унаслідок обстрілу пункту видавання гуманітарної допомоги в Херсоні поранено 2 осіб. Усього за добу на лінії фронту та в прифронтовій зоні внаслідок російських обстрілів загинуло 5 цивільних осіб, ще 25 – поранено.

• Директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Гроссі має намір відвідати Запорізьку АЕС, щоб на власні очі побачити зміни, що сталися з його попереднього візиту у вересні.

• Власник ПВК "Вагнера" Пригожин стверджує, що понад 5 тис. ув'язнених, які підписували контакт, уже помилувано й вони вийшли на волю.

1-2) Тил

• На сайті президента набрала понад 25 тис. голосів петиція про започаткування Дня оборонців Маріуполя.

• У ніч на неділю Україна переходить на літній час. О 3:00 стрілки годинника переведено на годину вперед.

• Укренерго закликало громадян країни не брати участь у "Годині Землі" й вимикати електроприлади, оскільки це може зашкодити роботі енергосистеми.

• Вищий антикорупційний суд конфіскував у дохід держави активи, власником яких є депутат держдуми РФ Бабашов, проти якого оголошено західні санкції.

• За інформацією видання Forbes, польська фінансово-промислова група Grupa Polsat Plus мільярдера Соложа розглядає можливість купівлі українського "Сенс-банку" – "дочки" російського "Альфа-банку", що належить олігархам Фрідману, Авену та Кузьмічову. За твердженням голови наглядової ради "Сенс-банку" Шпека, у разі продажу російські власники геть нічого не отримають. Угоду ускладнює те, що власники банку перебувають під санкціями США та ЄС. Одним із можливих способів реалізації угоди може стати націоналізація банку з його негайним подальшим продажем польському інвестору.

• Група кредиторів України зустрілася з представниками МВФ, після чого висловила готовність відкласти вимогу боргів на період реалізації нової програми кредитування України, яка триватиме впродовж 2023–2027 років.

Група кредиторів закликала інших власників держзобов'язань України надати таке саме відтермінування за платежами.

2. Україна та світ

• Президент Зеленський в інтерв'ю японському виданню Yomiuri Shimbun заявив, що Україна не в змозі розпочати контрнаступ, оскільки ще не накопичено достатніх обсягів зброї. Він закликав партнерів прискорити її постачання насамперед танків. З його слів, командування військ очікує на постачання партнерами снарядів та винищувачів. Він наголосив, що армія РФ витрачає щодня втричі більше снарядів, ніж ЗСУ.

Прем'єр-міністр Польщі Моравецький закликав партнерів до ЄС до закупівлі боєприпасів у третіх країнах, бо вони потрібні Україні "тут і зараз". Він наголосив, що запаси боєприпасів у Європі майже вичерпано, проте вони все ще є в достатній кількості в Ізраїлі та Південній Кореї.

• Президент Туреччини Ердоган зателефонував російському президентові Путіну для обговорення двосторонніх зв'язків і ситуації на фронті в Україні. Ердоган закликав Путіна до негайного припинення бойових дій і розпочати переговори, а також подякував за подовження "зернової ініціативи".

• Після розмови з Ердоганом Путін оголосив про намір розмістити в Білорусі тактичну ядерну зброю, нібито у відповідь на надання Великою Британією Україні снарядів зі збідненим ураном, "що так чи інакше пов'язане з ядерними технологіями". Він наголосив, що Росія вже передала Білорусі носій ядерної зброї – оперативно-тактичний ракетний комплекс "Іскандер" і допомогла в переобладнанні на носії 10 літаків білоруських ВПС. Він повідомив, що 1 липня в Білорусі буде завершено будівництво сховища ядерних боєприпасів.

Від президента Лукашенка жодної реакції на заяву Путіна не було. Влада країни неодноразово заявляла, що не розміщуватиме на своїй території ядерну зброю, проте на "референдумі" в лютому 2022 р. з Конституції було вилучено статтю про це.

Путін заявив, що підприємства російського військово-промислового комплексу в наступні 3 роки виготовлять та модернізують понад 1600 танків, тоді як західні партнери передадуть Україні лише 420 або 440 танків, також Росії має перевагу над Україною в авіації в 10 і більше разів. Путін назвав воєнну допомогу Заходу Україні спробою подовжити конфлікт, "що спричинить ще більшу трагедію і нічого більше".

МЗС Німеччини звинуватило Путіна в політиці ядерного залякування Заходу. Міжнародна кампанія із заборони ядерної зброї (ICAN) заявила, що Європа не може бути в безпеці, поки Росія володіє ядерною зброєю, ба більше – "поки країни й далі вважатимуть ядерну зброю чимось іншим, ніж глобальною проблемою, це допомагатиме Путіну прикривати свою поведінку. ".

Представник Пентагону заявив на брифінгу, що США поки не спостерігають ознак підготовки Росії до застосування ядерної зброї, проте стежитимуть за розвитком ситуації.

• Єврокомісар Боррель вважає, що візит китайського лідера Сі до Москви знизив ризик ядерної війни та застосування Росією ядерної зброї. Президент США Байден вважає "занадто перебільшеними" побоювання щодо зміцнення союзу між Китаєм та Росією. Водночас він наголосив, що США не сприймають загрози з боку Китаю "легковажно".

• Канцлер Німеччини Шольц вважає, що війна триватиме доти, доки російський президент Путін не зрозуміє, що не в змозі анексувати значну частину території України.

• Спікер Держдуми Володін має намір запровадити в Росії відповідальність за підтримку Міжнародного кримінального суду, а також заборонити його діяльність.

• Міністр закордонних справ Угорщини Сійярто заявив, що уряд країни не підтримає вступ України до ЄС та НАТО "доки школи на Закарпатті в небезпеці", а до українського закону про освіту не внесено відповідних змін.

• Колишній президент РФ, заступник секретаря Ради безпеки Медведєв закликав громадян країни завантажувати та розповсюджувати в Інтернеті піратські копії фільмів, "щоби збанкрутувати нетфлікси". Прессекретар Путіна Пєсков заявив, що Росія має адекватно реагувати на "піратів", які захопили російські активи, тому він підтримує заклик Медведєва.

• Російський президент Путін звинуватив американські спецслужби в причетності до вибухів на газогонах "Північний потік" та "Північний потік-2".

За інформацією німецьких ЗМІ, російські військові кораблі перебували в районі вибухів за кілька днів до інциденту. Видання The Times повідомило, що у вересні 2022 р через цей район проходили й військові судна Данії та Швеції.

• Латвія не підтримує вилучення зі списку санкцій ЄС мінеральних добрив із Білорусі, які є одним з основних джерел надходження валюти до країни.

• Оман запропонував уряду України створити на своїй території зерновий хаб для безперебійного доставлення продуктів країнам Західної Африки. Влада Єгипту також виявила інтерес до створення подібного хабу.

***

№ 1.427

Минфин в режиме "чего изволите" в общении с кредиторами или зачем нам продлевают сроки погашения госдолга "по чайной ложке"

2023-03-26

Кущ

Блумберг сообщил, что Украина достигла соглашения с кредиторами об отсрочке погашения госдолга до 2027 года.

Напомню, прошлым летом, договорились о 2024-м.

Я так понимаю, кредиторы получили неограниченное количество попыток угадать время, когда Украина сможет начать платить до долгам.

Чтобы забрать максимально возможное, сократив потери до цента.

Хотя никаких потерь как таковых пока и нет.

Никто пока не списал нам даже цент долгов.

Речь об острочке, при чем очень короткой.

> **— Проценты хоть и не платятся, но насчитываются, как говорят финансисты - «капитализируются».**

Среди всех "зрад", ситуацию с госдолгом выглядит "зрадливее" многих других.

Это ж как нужно не любить свою страну, чтобы не воспользоваться таким уникальным историческим шансом решить проблему долга для Украины на 2-3 ближайших поколения.

Речь о реструктризации и списании долга, о которой я "трублю" как Роланд в Ронсельванском ущелье:

1) - списание 50% долга;
2) - реструктуризация оставшейся суммы на 20 лет.
3) - снижение ставки по купону до 3%.

Но пока наш **Минфин "благополучно" сливает этот исторический шанс в "ватерклозет"**.

Для особо наивных придумали красивую легенду о том, что

— «если мы не будем погашать долги, нас не будут финансировать во время войны».

Это действительно уникальная наивность, думать о том, что *«нам помогают вести войну, потому что мы погашаем долги»*.

Хотя, многие верят...

А шанс, как известно, выпадает только раз...

***

№ 1.428

Дайджест подій в Україні та навколо України від 21 березня 2023

Головне

1) Міністр оборони Литви Анушаускас абсолютно точно розставив акценти щодо ядерних загроз, що виникають з оголошеного хуйлом розміщення тактичної ядерної зброї на території Білорусі.

Для Польщі та Литви не має жодного значення, чи є ТЯЗ у Білорусі, чи ні. Бо практично стовідсотково вона є у Кенігсберзі.

2) Хуйлята перетворили на руїну ще одне місто – Авдіївку. Хоча я не розумію, чому багато його мешканців не евакуювалися. Тому що воно розташоване безпосередньо на лінії фронту.

3) "Миротворці" з ООНів учергове відмітилися "поце фізьмом" щодо утисків з боку української влади "української" "православної" "церкви" ФСБ. Єдиним способом запобігти подібних закидів є визнання цієї "церкви" злочинною шпіонською організацією. З ліквідацією назавжди.

Хоча тут виникає запитання - а куди йти отим "ченцям", які не знають української?

Відповідь проста – ЗА КОРАБЛЕМ.

4) Торгаші Орбан і Ердоган вкотре намагаються здерти жир з сала Фінляндії й Швеції. Чим все це завершиться? Я вважаю, що їх дотиснуть. Проте з такими "друзями" й ворогів не треба.

Теми доби

1) Мер Авдіївки закликав мешканців залишити місто.

2) МЗС України вимагає скликання Ради Безпеки ООН через плани РФ розмістити ядерну зброю в Білорусі.

3) Управління ООН із прав людини вважає, що обшуки в будівлях УПЦ [МП] можуть вважатися дискримінаційними.

1. Війна

1-1) Фронт

• Спікер Держприкордонслужби Демченко повідомив про зменшення російського контингенту в Білорусі до трохи більше ніж 4 тис. військовослужбовців. Вони здебільшого проходять вишкіл на білоруських військових полігонах.

• За словами спікера Східного угруповання військ Череватого, російські війська потужно застосовують артилерію на півночі Луганської області та намагаються вести наступальні дії в напрямках Куп'янська та Лимана, проте успіху не мають. Він також повідомив, що ситуація в районі Бахмута "стабілізується".

Авдіївка щодня потрапляє під артилерійські обстріли та удари з повітря. У неділю пошкоджено два п'ятиповерхові будинки. Голова міської військової адміністрації Барабаш повідомив, що в місті припиняють роботу комунальні служби та буде вимкнено мобільний зв'язок. Він закликав мешканців якнайшвидше виїхати в безпечне місце. Повсюдно від кордону з РФ у Харківській області до Вугледару точаться запеклі бої. За даними OSINT-команди DeepState, лінія фронту за добу змінилася незначно. Окупанти захопили невеликі ділянки території на південь від автошляху Бахмут – Костянтинівка, а також на схід від Авдіївки – на трасі Донецьк – Костянтинівка.

• У Тульській області РФ стався сильний вибух. За твердженням влади, це трапилося внаслідок падіння безпілотника-камікадзе після його перехоплення засобами радіоелектронної боротьби.

1-2) Тил

• Управління верховного комісара ООН із прав людини в піврічному звіті заявило, що обшуки в культових спорудах УПЦ [Московського патріархату] можуть мати вважатися дискримінацією.

• Глава НБУ Пишний стверджує, що регулятор відмовився від "небезпечної" емісії гривні для покриття дефіциту держбюджету. Він стверджує, що конфлікт з урядом щодо емісії вже врегульовано. З його слів, емісія в перші місяці війни була величезним ризиком для макрофінансової стабільності країни.

2. Україна та світ

• МЗС України вимагало зібрати Раду Безпеки ООН через наміри Росії розмістити на території Білорусі тактичні ядерні боєприпаси всупереч зобов'язанням, які було дано під час підписання договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Пресслужба МЗС наголосила, що подібні дії перетворять Білорусь на заручника Кремля і матимуть катастрофічні наслідки для її майбутнього.

Пресслужба НАТО розкритикувала "небезпечну та безвідповідальну" ядерну риторику керівництва Росії. У відповідь на запит агентства Reuters представник Альянсу заявив, що НАТО не втрачає пильності та стежитиме за розвитком ситуації. Пресслужба НАТО та Рада нацбезпеки США констатують, що поки немає значних змін у політиці Росії, які б змусили НАТО скоригувати плани. Захід дотримується міжнародних зобов'язань, тоді як Росія послідовно їх порушує і тимчасово зупинила участь у договорі про обмеження стратегічних наступальних озброєнь.

Єврокомісар із закордонних справ Боррель назвав розміщення тактичної ядерної зброї в Білорусі загрозою європейській безпеці. Він наголосив, що Білорусь усе ще може зупинити цей процес. Боррель заявив, що ЄС готовий відповісти на ескалацію посиленням санкцій. Представник МЗС Польщі Ясіна назвав заяву Путіна кроком до вбудовування Білорусі у військовий механізм Росії, а ядерну зброю в Білорусі – ще однією загрозою для миру в Європі. Міністр оборони Литви Анушаускас вважає, що Заходу не варто відволікатися на ядерну риторику Путіна, оскільки цю зброю вже, ймовірно, було розміщено в Калінінградській області РФ. Він наголосив, що США також дуже помірковано відреагували на дії Росії й не мають наміру змінювати плани ядерного стримування. МЗС країни закликало партнерів посилити санкції проти Росії та Білорусі. МЗС Франції закликало Росію відмовитися від розміщення ядерної зброї поза своєю територією, оскільки це призведе до руйнування міжнародного контролю над озброєннями та порушення європейської стратегічної стабільності.

Віцепрезидент Болгарії Йотова після виступу Путіна закликала сісти з Росією за стіл переговорів, оскільки "ситуація стає дедалі небезпечнішою і страшнішою".

Колишній президент США Трамп на мітингу пообіцяв своїм прихильникам у разі свого переобрання закінчити війну в Україні впродовж 24 годин і перешкодити третій світовій війні, до якої наближається світ.

Секретар РНБО Данилов заявив, що Путін узяв Білорусь у заручники. Він вважає розміщення в країні російської ядерної зброї кроком до дестабілізації.

• За твердженням президента Путіна, Росія та Китай не створюють воєнного союзу та не приховують деталі військової співпраці. Він назвав "заздрісниками" тих, хто вважає, що Росія може потрапити під серйозний вплив Китаю.

• Посол України в Німеччині Макєєв заявив, що не може уявити дипломатичного завершення війни з Росією. Він констатував, що жодному президенту чи канцлеру не вдалося домовитися з Путіним та зупинити підготовку Росії до масштабної загарбницької війни. На його думку, багато німців підтримують мир, водночас наголосив, що за мир треба боротися, бо такою є реальність 2023 року.

• Міністр оборони Північної Македонії Петровська заявила, що уряд наступного тижня планує ухвалити рішення про передачу Україні 12 вертольотів Мі-24 радянського виробництва, оскільки це не вплине на боєздатність армії країни. Натомість Північна Македонія планує за рік закупити нові машини коштом гранту від США в розмірі $139 млн.

Британське видання The Guardian повідомило про завершення навчання українських екіпажів на танках Challenger II. Танки разом з екіпажами незабаром буде відправлено до України для участі в контрнаступі.

• Президент Сербії Вучич вважає, що вже цього літа ЄС ухвалить рішення про прискорені переговори про вступ України. До подібного розвитку подій спонукають початок конкурсу на посаду глави НАТО та створення Сполученими Штатами в Європі нового великого воєнно-політичного блоку в складі Польщі, країн Балтії та України. Вучич вважає, що Україні "нелегко, майже неможливо" здобути перемогу над Росією на полі бою, тому за браком перемоги українське керівництво планує замінити її інтеграцією країни до ЄС.

• Міністр закордонних справ Угорщини Сійярто заявив, що парламент країни досі не ратифікував протокол про вступ до НАТО Швеції та Фінляндії через "через дуже неповажну поведінку" [критику] політичними елітами цих країн антидемократичних дій влади Угорщини. Він наполягає, що Швеція і Фінляндія мають "виявити повагу" до Угорщини. Міністр також стверджує, що постійна критика ЄС змушує уряд Угорщини "неохоче надавати підтримку" в ключових питаннях порядку денного.

Сійярто наголосив, що заклик Угорщини до припинення вогню в Україні не означає визнання країною анексії Росією українських територій.

• Міністр оборони Польщі Блащак переконаний, що Військо Польське незабаром стане найсильнішою армією Європи. Він наголосив, що головною метою армії є не напад на сусідів, а здатність запобігти агресії.

3. Київ

• Держслужба з надзвичайних ситуацій звернулася до мешканців Київщини через величезну кількість пожеж унаслідок навмисних підпалів сухої трави. Служба попередила, що пожежі можуть спричинити займання торфовищ, і це матиме тяжкі наслідки.

***

№ 1.429

Дисклеймер: наступний текст є особистою думкою приватної особи і не відображає позиції буд-якої організації

2023-03-27

Бурлака Алексій

Як би я не намагався ігнорувати історію з Оксеном Лісовим одна річ вперто не дає мені спокою. А саме: непереборне бажання людей бачити у ньому видатного реформатора і борця із засиллям освітянських феодалів. Я вже декілька діб не можу зрозуміти, що ж його підтримує.

Давайте почнемо по порядку.

Оксен Васильович Лісовий прийшов у сферу освіти 2004 року, коли йому було 32 роки. Максимально близька до викладання діяльність, якою він займався до того - гурток історичного фехтування при Києво-Могилянській академії. Твердження, що він десь хоч рік вчителював не має ніяких підтверджень, якщо хтось скаже де саме і який предмет він викладав, буду вдячний.

Більшість же часу Лісовий займався бізнесом. А на початку 2000х опинився у керівництві "Укртелекому". І саме з цієї посади його і призначили у керівництво новоствореної Малої академії наук.

Для тих, у кого погано із новітньою історією України нагадую, що мова іде про 2004 рік, а значить Президентом тоді був Л.Д. Кучма, прем'єр-міністором - Янукович, а віце-прем'єром Дмитро Табачник, духу якого зараз усі намагаються позбутися.

Варто зазначити, що усі ці достойники створили МАН як державну організацію, хоча до того, вона вже існувала як достатньо віртуальне утворення в рамках Національної академії наук з 2000 року. І керував нею такий собі член-кореспондент Станіслав Довгий.

Ні, це не той Довгий, що на світлині. Того звати Олесем, а це - його батько. Абсолютно непотопляєма особа. З часів пізнього СРСР і по цю секонду постійно при якихось важливих посадах, науковий радник керівників держави і одночасно успішний бізнесмен.

Так от, сталося так, що в часи, коли Лісовий працював в "Укртелекомі" ним спочатку офіційно, а потім неофіційно керував Довгий-старший. Чи не забагато посад на одну людину? То ви ще не чули, що він з 2002 був ще й народним депутатом.

Так от, Лісовий розповідає, що коли він прийшов на посаду у МАН, у неї була дуже погана репутація. І він все виправив. Але при цьому чомусь Президент МАН так і залишився на своєму місці. У Малої академії усі ці роки був директор Лісовий і Президент Довгий.

Тим часом в Україні відбулася Помаранчева революція, президентом став Ющенко, прем'єркою при ньому Тимошенко, потім тимошенко знову змінив Янукович. Але на дует Лісового та Довгого це ніяк не вплинуло. Усім реформаторам вони подобалися.

Хіба що саме в цей час став себе проявляти Довгий-молодший, той, що на фотці обіймає міністра. Він у складі молодої команди Леоніда Черновецького розпилював на приватні володіння для правильних людей заповідне урочище Жуків острів.

А Довгий-старший в цей час, не відриваючись від керівництва МАН, працював у Парламенті у фоакції найчеснішого політика Володимира Литвина. Але Довгі в цьому контексті цікаві тільки як люди, з якими реформатор Лісовий плідно працював багато років.

Тим часом влада в країні знову змінилася. Янукович, який, свого часу призначив Лісового на його посаду став Президентом України, а жахливий-жахливий-жахливий Дмитро Табачник почав нищити державу на посаді міністра освіти.

При цьому 2010 року сталася ще й реорганізація МАНу. Фактично його підвищили в статусі. Чи могли б при цьому у його керівництві опинитися люди, невигідні Януковичу і Табачнику? Звичайно, що ні. На цей раз Малу академію очолили Станіслав Довгий та Оксен Лісовий. Реформа вдалася!

Важко сказати, яке наступний факт вплинув на подальше, але не згадати його неможливо. того ж таки 2010 року народний депутат Станіслав Довгий проголосував за ратифікацію "Харківських угод", які подовжили перебування російського флоту в Криму до 2042 року.

Найцікавішою тут є реакція Лісового, який зараз розповідає, що ледь не з дитячого садочка очікував вторгнення Росії. Її не було ніколи. Він продовжував із Довгим працювати усі роки по тому.

2012 Лісовий захистив ту дисертацію про яку всі говорять. Зверну увагу на той факт, що до неї прикладається рівно три статті і три доповіді, які були зроблені в один рік. Для тих, хто не знає, це - мінімум, при якому в принципі тоді дозволялося захищатися.

Пояснення тут може бути два: або Лісовий супергеній, відомий в світі своїми науковими роботами, який написав її просто у вільний від основних занять час як розвагу, або за нього її зробив хтось інший.

З урахуванням того, що Лісовому приписують чи то 250, чи то 500 наукових робіт лізимо до Google Schoolar і бачимо 2-3 статті, у яких лісовий співавтор. Акаунту там у нього немає, хоча він останнім часом є навіть у професорів дуже провінційних ВНЗ в глибокому маразмі.

І тут би сказати, що міністр не має бути науковцем, а має бути менеджером, але от засада, згадуємо, якою організацією він керував. Лісовий майже 20 років вчив українських дітей, як займатися наукою, сам у цьому нічого не розуміючи. Та ще й не вчивши нікого толком до того, як зайняв цю посаду.

Хто там кричав, що в школах та університетах викладають ті, хто самі про реальне життя нічого не знають? Отримайте і розпишіться.

Але дисертація - то дрібниці. Того ж таки 2012 року Лісовий отримав державну премію в галузі освіти. Єдину, до речі, у своїй кар'єрі. 2012 рік. Закон Кивалова-Колісніченка. Міністр Табачник. Патріоту Лісовому дають державну премію, а він її приймає.

До речі, Революцію Гідності обидва на своїх посадах пережили. І люстрацію. Навіть Довгий-старший. 2018 року він навіть став повним академіком НАН України. А Довгий-молодший продовжив бігати, займаючись незаконними забудовами та підкупом виборців. 2017, здається, його намагався посадити Луценко, але безуспішно.

Ще один цікавий епізод. 2015 року Лісовий отримав диплом доцента. Люди у коментарях вказали мені, що отримав він його законно. Питання лише в тому, чому таку важливу деталь у його біографії пропущено.

А Лісовий разом із Довгим-старшим ще організовував музей науки у тарілці УкрІНТЕІ. І там була якась дуже мутна історія із російськими забудовниками.

Коротше кажучи, Лісовий не тільки не вчений, але і не педагог. Мабуть, він хороший менеджер, принаймні піар-менеджер, бо я знаю, що купі людей які організовували різі івенти він дійсно допоміг.

Але вибачте, чекати боротби зі "спадком Табачніка" від людини, яка фактично від нього отримувала премію якось самонадіяно. Та і гніт "феодалів, які багато років вчать тому, що неможливо застосувати в житті" він не скине, бо сам, по суті, такий самий.

Лісовий - це менеджер із сумнівними зв'язками.

І мова не про його патріотизм, чи непатріотизм.

З урахуванням його зв'язків можна очікувати, що реформи вкотре пройдуть «успішно» і решткі українських навчальних закладів будуть звільнені від недобитих педагогів.

А самим занедбаним будівлям та територіям завжди можна буде знайти краще застосування. Олесь *Довгий* не дасть збрехати.

***

№ 1.430

До 1 000% річних — де ще є така дохідність?

2023-03-25

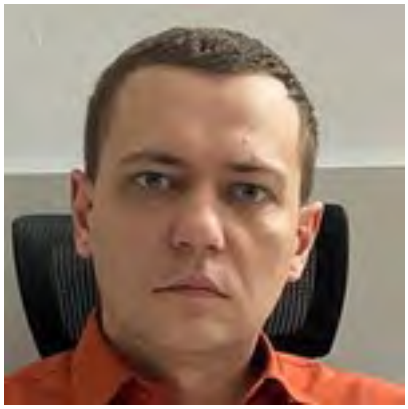

Микола Можировський

Сертифікований фахівець з оцінки та верифікації вартості заставного майна в банківській сфері

Людмила Сімонова

член Ради з матеріальних активів Міжнародного комітету зі Стандартів оцінки (IVSC), Президент фірми IRE (Ukraine) LLC та Партнер "Томас & Сімонова"

Мікрокредити, кредитні карти, «швидко гроші»: чому вовки залишаються голодними, а вівці травмованими

От уміють же українські «підприємці» здивувати. Цього разу це виявилися так звані мікрокредити «до зарплати», коли кредит беруть лише на кілька днів або тижнів під 1–2% на день (на день, Карл!), що виливається у майже 700% річних. Чи можна було уявити собі такі відсотки у лихих 90-х? Невже сьогодні хтось іще ведеться на такі умови? Ви будете здивовані, але такі кредити беруть, і охочих цілком вистачає.

1. Що таке мікрокредити

Мікрокредити видають спеціалізовані мікрофінансові організації (МФО). Це небанківські установи, що здійснюють фінансову діяльність у сфері мікрокредитування населення на комерційних засадах. МФО надають фізичним особам невеликі кредити зазвичай на суму до 15–20 тис. грн на строк до 30 днів із погашенням наприкінці строку всієї суми й відсотків. Регулюючим і контролюючим МФО органом є НБУ.

На сайті Мінфіну можна налічити 164 такі організації, і це в той час, як банків залишилося в Україні тільки 66.

2. Для чого беруть такі кредити і чи мають вони заставу?

По-перше, ці кредити беззаставні, вони не на «білі товари», такі як холодильники, мікрохвильовки чи інші предмети тривалого використання. Мікрокредити видають на поточні потреби населення, іноді на їжу або навіть для термінової сплати комунальних чи придбання одягу. Кредитора не хвилює, що ви робитимете з його грошима, і це, мабуть, особливо приваблює населення. Проте на цьому "позитивні моменти" закінчуються.

НБУ сьогодні зобов'язує розкривати ефективну ставку за мікрокредитами.

> — На одному сайті ми побачили пропозицію взяти 15 тис. грн на 14 днів, щоб потім повернути вже 19 200 грн. Тобто відсотки за 14 днів становитимуть 4200 грн, або 300 грн на день. А от за рік сума набіжить вражаюча — 109 тис. 500 грн. І це без штрафів і пені. Тобто, якщо взяти кредит на 15 тис. грн, то через рік у разі невчасного повернення тільки сума відсотків перевищить позичену у 7,3 разу.

У світі такі кредити називають картковими.

У США, де популярними є кредитні картки (вони вважаються більш безпечними, ніж дебетові), **карткові кредити надаються під 18% річних, і це вважається «дуже дорого».**

Правила вчасного погашення кредиту діють тут жорстко, бо коли ви щось купуєте і сплачуєте кредитною карткою, то магазин не отримує грошей миттєво, — на відміну від сплати дебетовою карткою, з якої кошти списуються миттєво. Сплачуючи кредитною карткою, ви отримуєте кредит до кінця місяця під 0%, а коли вам надходять рахунки, які треба сплатити, ви погашаєте цей «умовний кредит».

Інакше настає ситуація нарахування тих самих 18% річних.

Але ж,

це не 700–800%, що пропонують у нас МФО. За ті самі 15 тис. грн кредиту в Америці ви сплатили б за рік лише 2700 грн.

Є в США щось схоже на кредити від МФО, їх називають «пей-чек» кредити, але їх беруть, як правило, ті, у кого вичерпано ліміт за кредиткою, зазвичай це найбідніші верстви населення. Умови там також жахливі — шалені відсотки й різні комісії. **Іноді людина потрапляє в справжнє кредитне рабство**, але альтернативи зазвичай не існує.

Так, ми не в Америці, хоча **на місці регулятора все ж таки треба було б замислитися, як таке можливо, — ну, дуже вже «дикий» ринок!**

Адже,

— **МФО просто намагаються “зірвати куш на малозабезпечених”.**

Уся їхня діяльність розрахована на людину, яка мало обізнана, діє за чутками від родичів і знайомих. Вони користуються тим, що люди просто не вміють планувати свій бюджет, керуються більше емоціями, ніж виваженим розрахунком.

Водночас **існує велика частка неповернень**, фактично один платить за сімох.

То **чому НБУ спокійно дивиться на весь цей *“шабаш із відсотками”*?**

На сайті НБУ є інформація про скасування ліцензій деяким МФО, проте виглядає так, що ліцензії відкликають за порушення колекторських правил, а не за шалені відсотки.

Можливо, тому, що НБУ більше хвилює відсутність збитків МФО, ніж захист прав позичальників?

Запитання залишається відкритим.

Так чи інакше ситуацію на цьому ринку фінпослуг назвати нормальною язик не повертається.

2. «Пригоди» боржників, що не обслуговують отриманих кредитів

Спочатку кредитор, використовуючи власний персонал, у телефонному режимі регулярно наполягає на погашенні боргу. А коли ці спроби не є успішними, кредитор або наймає колекторські агентства, або продає йому проблемні кредити.

Колекторські агентства здебільшого намагаються задовольнити свої вимоги чи вимоги свого кредитора у досудовому порядку, використовуючи моральний тиск на боржника, оскільки знають, що **стягнути примусово заборгованість через суд, виконавчу службу практично неможливо**.

Колектори в своєму штаті мають сотні працівників, які «з ранку до ночі» телефонують боржнику, його родичам, контактним особам. Також використовується механізм автодозвону. В своєму розпорядженні вони мають сотні-тисячі номерів мобільних телефонів, щоб боржнику не вдалося їх заблокувати.

Через приватних виконавців і нотаріусів кредитори можуть ініціювати вчинення виконавчих написів.

1) — Як наслідок, банківські рахунки боржника можуть бути заблоковані банками, де відкрито його рахунки.

Проте станом на сьогодні,

2) — під час воєнного становища, банки майже відразу розблоковують рахунки боржника, на перше ж його прохання.

3) — Крім того, виконавчий напис можна скасувати, найнявши за невелику суму адвоката або ж самостійно.

3. За скільки продають проблемний борг

Згідно з вимогами НБУ *прострочка оплати кредиту більш як 90 днів вважається “дефолтом боржника”.*

Цілий пул таких беззаставних кредитів банки часто продають різним організаціям, у тому числі колекторським агентствам, лише за 1–4% від заборгованості позичальників. Підтвердженням цього є результати торгів на аукціонах і деякі інсайди.

У зв’язку з цим виникає закономірне запитання: **чи не могли б кредитори запропонувати у таких випадках позичальникам самим погасити якусь частину заборгованості (хоча б за 10% заборгованості) і закрити ці угоди.**

Тоді і збитки кредиторів значно зменшилися б, і боржник позбавився б свого клейма. Тим більше що, за статистикою, дуже мало позичальників із простроченою більш як 90 днів погашають потім свій кредит.

Очевидно, що

— діючий механізм повернення кредитних коштів у боржників з великою простроченою (моральний тиск колекторів) показав свою ***неефективність***.

Кредиторам і регулятору варто задуматися над впровадженням нових, більш лояльних і гуманних, механізмів. Так вони можуть зменшити свої збитки та реально допоможуть тисячам/мільйонам боржників, що потрапили в халепу.

У найбільш безнадійних випадках може виявитися доречним навіть запровадження механізму продажу зобов'язань самим боржникам зі значним дисконтом, без нарахування пені. Так і вовки будуть ситі, і вівці цілі. Це вочевидь було б краще, ніж потім продавати ці кредити за 1% від заборгованості, щоб у такий спосіб уникнути ситуації, коли одні «ховаються», а інші «ловлять».

Національний банк України

Берете кредит в небанківській фінустанові?

Які є особливості?

У випадку нагальної потреби в грошах можна звернутися у небанківську фінустанову, що займається споживчим кредитуванням населення, та оформити кредит. Такі установи здебільшого спеціалізуються на незначних за розміром і короткострокових позиках – так званих мікрокредитах (менше мінімальної зарплати та строком до місяця). Але головна відмінність з банками – таку позику оформити простіше, ніж банківський кредит, адже не вимагаються довідки з роботи та додаткові документи. Але які є ризики?

Дорога вартість

Позики в небанківських фінустановах досить дорогі. Мова може йти про тисячі й мільйони процентів річних. Тому перед оформленням такої позики радимо відвідати вебсайти фінансових установ та переглянути їх пропозиції. Там мають бути зазначені: загальна вартість кредиту з усіма комісіями і платежами, реальна річна процентна ставка, строки та суми, умови дострокового повернення, штрафні санкції у разі порушення умов кредитування тощо. Крім того, сайти містять калькулятори загальних витрат по кредиту, за допомогою яких можна легко порівняти пропозиції різних фінустанов.

Будьте уважні! Трапляються випадки, коли фінансові установи вказують у своїх інформаційних матеріалах лише привабливу для споживача процентну ставку (наприклад, 1-2% за день користування кредитом) – це пряме порушення, що може ввести в оману щодо фактичної загальної вартості такого кредиту. Будь ласка, повідомляйте про подібні порушення Національний банк!

Умови кредитування

Варто чітко з'ясувати основні умови кредиту – повну процентну ставку, наявність додаткових послуг, орієнтовну загальну вартість кредиту, графік сплати тіла та процентів. Ці умови мають бути в договорі, з яким ви маєте право ознайомитися до підписання.

Уважно читайте договір та усі документи, ставте додаткові запитання консультанту. Перед оформленням позики онлайн зателефонуйте на "гарячу" лінію та уточніть основні питання: скільки (вартість позики), за що (схема нарахування відсотків та платежів) і коли сплачувати (строк дії договору чи дата погашення позики).

Інструкція НБУ

4. Банкрутство — ще одна можливість позбутися боргу

Одним із шляхів вирішення проблеми невиплати боргу є

1) — **“відкрити провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи у *господарському суді*”**.

Така можливість надається лише боржникам,

2) — **які мають заборгованість, що перевищує 30 розмірів мінімальної заробітної плати (наразі це 215 тис. грн).**

Результатом судового рішення за таким провадженням може бути:

1) — або ***реструктуризація*** боргів позичальника (якщо кредитор і боржник погоджуються на умови, запропоновані боржником),

2) — або ***відкриття процедури банкрутства фізичної особи***.

В останньому випадку ***майно боржника*** (**якщо таке є**) буде продане на аукціоні.

Після визнання фізичної особи банкрутом усі його борги списуються.

5. Поради фахівців

1) У разі виникнення термінової потреби у коштах «до зарплати» краще звернутись у банк, ніж до МФО. Крім того, знайдіть час, щоб вивчити поради Нацбанку і зателефонувати в кілька банків, аби з'ясувати конкретні умови кредитування, — вони скрізь різні.

2) У жодному разі не ведіться на слова «одного знайомого». Адже повертати гроші будете ви, а не він.

3) Намагайтеся не прострочувати платежів за кредитом, щоб не «попасти» на більші гроші. **А при великій заборгованості розгляньте варіант власного банкрутства**.

4) Вивчіть інструкцію НБУ для споживачів, що беруть мікрокредит у небанківській установі. *(Див. мал. вище…)*

***

№ 1.431

Військові державні адміністрації: альтернатива місцевому самоврядуванню?

2022-12-09

Юрій Ганущак

директор Інституту розвитку територій, Автор та співавтор ряду законопроектів з питань реформування місцевого самоврядування, бюджету та державних закупівель

Від редакції:

Зараз іде війна, яка потребує, з одного боку — посилення владної вертикалі, а з іншого — збереження вже збудованої децентралізованої системи публічного врядування. Що допомогла країні вистояти, особливо в перші дні російської навали.

Тому,

— будь-яка корекція системи публічного управління під час війни може передбачати лише

1) — ефективне виконання завдань, а

2) — зовсім не **полегшення «інкасації» місцевих бюджетів із допомогою розстановки центральною владою своїх кадрів на місцях**.

Що, власне, зараз і відбувається у ще окупованих громадах Херсонської та Запорізької областей, де

1) **на посади голів військово-цивільних адміністрацій (ВЦА) заводяться люди від вертикалі ОПУ,**

2) **а повноваження органів місцевого самоврядування (ОМС) розмиваються та віддаються головам ВЦА**. При цьому не можна бути впевненими, що **призначення нових чиновників відбуваються за принципом професійності, а не особистої відданості**.

Таким чином,

— ми спостерігаємо **повзучу централізацію влади та підміну місцевого самоврядування**.

І це тільки поглиблюватиметься в умовах воєнного часу, який може бути пролонгований на невизначений термін.

Коли готувався наш матеріал, парламентарії активізували свої дії стосовно зареєстрованого законопроєкту ***№8056*** від правлячої партії, що **дозволяє президентові одноособово приймати рішення про призначення керівників військових адміністрацій (ВА) населених пунктів.**

Навіть на територіях, далеких від лінії фронту.

Наші ремарки щодо кроків влади у цьому напрямі збігаються з висновками наукових експертів апарату ВРУ, які наголошують на необхідності чіткого поділу місцевого самоврядування і державної влади, коли створюються та діють ВА.

Тому ми публікуємо текст, у якому

1) — **пропонується збереження чи відтворення місцевого самоврядування після деокупації територій** та

2) — акцентується **увага на можливих ризиках для системи держуправління і місцевого самоврядування**.

Президент продовжує призначати голів військово-цивільних адміністрацій населених пунктів.

Причому

1) — не тільки у визволених громадах,

2) — а й у поки що окупованих.

3) — **Наперед.**

Незважаючи на легітимних мерів.

Можна було б спокійно сприймати ці **відверто неконституційні дії глави держави**, з огляду на реалії війни:

— адже, як вважається, вона «все спише».

Якби не побоювання, що **такі системні удари по місцевому самоврядуванню можуть стати звичними для оточення президента і після закінчення активної фази воєнних дій**.

1. Як було?

ВЦА — не винахід Зеленського. На територіях Донецької та Луганської областей замість районних і обласних адміністрацій військово-цивільні адміністрації створювалися ще 2015 року з ініціативи Порошенка.

Обнулення самоврядування на цих рівнях адміністративно-територіального устрою видавалося логічним, зважаючи на відверто колаборантський склад обласних і деяких районних рад. Але, при цьому

1) — голови ВЦА отримали практично безконтрольну можливість розпоряджатися бюджетними коштами.

2) — На що неодноразово вказували правозахисники ще до початку другого етапу війни 24 лютого, рекомендуючи владі поступово відходити від такої форми управління на місцях і давати людям більше самоврядування.

Проте влада зволікала, а соціум це особливо не бентежило: головне — щоб реалізовувався безпековий компонент.

Коли не оголошувалися вибори до низки громад на лінії розмежування, це теж пояснювалося тим, що мешканці можуть проголосувати не «за тих» депутатів і мерів. Хоча як альтернатива пропонувалась ідея посилення контрольних функцій державних адміністрацій (тих-таки ВЦА) за діяльністю все-таки легітимно сформованих органів місцевого самоврядування. Аж до розпуску рад і позбавлення повноважень сільських, селищних, міських голів у разі ухвалення актів, які загрожують національній безпеці, чи прояву злочинної бездіяльності, та скасування незаконних актів органів місцевого самоврядування головою ВЦА, а не звернення його до суду, як це передбачається в законопроєкті №4298, присвяченому реформуванню місцевих державних адміністрацій.

З початком війни парламент прийняв ургентні законодавчі акти, які передбачали посилення ролі виконавчих органів місцевих рад. Звісно, за рахунок обмеження демократичних процедур прийняття рішень, визначених саме за представницькими органами. Зважаючи на потребу приймати рішення виконавчими органами терміново, такі дії законодавців видавалися виправданими. Однак при цьому саме місцеве самоврядування продовжувало існувати.

До честі більшості голів громад, вони не часто користалися такими авторитарними повноваженнями, віддаючи перевагу проведенню рішень через сесійні зали та розділяючи таким чином відповідальність із депутатами. Це пояснюється не тільки далекоглядністю мерів, що убезпечують себе від «наїздів» правоохоронних органів, які по-своєму можуть тлумачити закон.

Це також є свідченням усвідомлення ними ролі ради не як «збіговиська радників», а саме як представництва громади, в тому розумінні, як це визначено Європейською хартією місцевого самоврядування. Отже, реформа самоврядування, хоч і недовершена, починає давати свої плоди.

2. Що робити зараз?

Сьогодні, коли проблеми, пов’язані з війною, набувають системного і затяжного характеру, на часі необхідність комплексного підходу до вирішення питань взаємодії між державою та самоврядуванням. Адже, виходячи з міркувань національної безпеки, можна виділити різні типи територій, де така взаємодія має бути різною, без вихолощення при цьому самої ідеології децентралізації влади.

Отже, у нас є п’ять типів територій, де:

1) Не було військових дій або які не були окуповані;
2) Були тимчасово окуповані на короткий період — північ країни;
3) Були деокуповані через значний період після їх загарбання внаслідок агресії з 24.04.22 — Харківщина, частина Херсонської, Луганської областей;
4) Ще перебувають під окупацією з початку широкомасштабної агресії;
5) Крим та ОРДЛО, окуповані у 2014–2015 роках.

Щодо першої категорії, то там і представницькі, і виконавчі органи місцевого самоврядування мають працювати у визначеному законом форматі з урахуванням необхідності прискорення процедур. При цьому в законі про місцеве самоврядування слід уточнити підстави для тривалого припинення повноважень ради і мера. Визначивши за такі як прийняття рішення, котре загрожує національній безпеці, так і злочинну бездіяльність. Остання може виявляться в нездатності органів місцевого самоврядування приймати рішення, щодо яких визначені законом конкретні терміни (наприклад, прийняття бюджету) або які загрожують безпеці мешканців.

Наступні три типи територій різняться тільки часом отруєння «рускім міром», що проявилось у рівні колабораціонізму посадових та виборних осіб чи їх спроможності виконувати свої повноваження.

Отже, якою бачиться послідовність дій влади на цих територіях?

Ідеально було б відновлювати діяльність рад і обраних сільських, селищних, міських голів із моменту деокупації відповідних громад. Однак у частині представницьких органів подекуди на фактор фізичної неможливості здійснення повноважень окремими депутатами накладається ще й фактор заборони проросійських партій в Україні. Тобто депутатів, обраних від цих партій, необхідно вивести зі складу ради.

Логічно при цьому законом відкоригувати мінімальну кількість депутатів у раді, при якій вона ще вважається легітимною. Теоретично, мінімальна кількість членів колегіальних органів, що можуть приймати рішення з усебічним обговоренням питань, із яких можливе прийняття дискретних,

тобто політичних в абсолютному значенні цього слова рішень, визначається в сім осіб. Тобто кворум при цьому становить чотири. Саме на ці показники і слід орієнтуватися, встановлюючи факт легітимності ради. Але тут ще може бути експертна дискусія.

Якщо ж рада виявляється все-таки нелегітимною, низку її повноважень має взяти на себе законно і всенародно обраний сільський, селищний, міський голова. Причому законом має бути чітко визначено, які межі прийняття таких рішень. Тобто те, що в техніці та інформатиці називається діями за замовчуванням. Прикладом такого можуть бути норми Бюджетного кодексу щодо показників бюджету у разі неприйняття рішення про його ухвалення радою.

Також законом мають бути встановлені однозначні ставки місцевих податків і зборів, визначено неможливість відчуження нерухомого комунального майна та обмеження щодо рухомого. Доцільно також скасувати такий колегіальний орган як виконавчий комітет, надавши голові статус одноособового керівника виконавчого органу ради, що, взагалі-то відбиває норму Конституції, де такий орган визначений в однині. При цьому формує такий орган одноособово мер, який має дотримуватися при цьому вимог законодавства щодо кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що окремий акт із боку держави в особі президента, уряду чи керівників місцевих адміністрацій для відновлення роботи ради та голови в загальному порядку не потрібен. Треба сказати, що в більшості випадків мери здійснювали деякі свої повноваження навіть в умовах окупації, тому після визволення території громади вони відновлюють свою діяльність у повному обсязі.

Необхідність створення ВЦА в населених пунктах прибічники такої ліквідації самоврядування в громадах аргументують високим рівнем колабораціонізму в органах місцевого самоврядування та потребою посилити безпеку мешканців. Досить сумнівні твердження, оскільки на співпрацю з ворогом службовці місцевого самоврядування йшли зазвичай під тиском і після окупації громад. На відміну від деяких високопосадовців із правоохоронних органів, які зраджували ще до вторгнення, що, зрештою, було відзначено президентом через звільнення генерального прокурора і керівника СБУ. Ну не селищний же голова давав наказ розмінувати Чонгар.

Але якщо до деокупації території відповідної громади на мера було відкрито кримінальну справу за обвинуваченням його в колабораціонізмі чи є інші ознаки неможливості виконання ним повноважень, має включатися механізм заміщення посади виконувачем обов’язків міського, сільського селищного голови. Це теж має відбуватись автоматично, на підставі припису слідчого щодо усунення мера від виконання його обов'язків. Першим, хто заступає на цю посаду, відповідно до закону, є секретар ради. Якщо це неможливо з

різних причин, а рада недієздатна й тому не може обрати нового секретаря, тоді обов'язки голови перебирає на себе послідовно той чи інший заступник голови, керуючий справами, інша посадова особа виконавчого органу ради.

3. Що робити з Кримом та ОРДЛО?

Це п’ятий визначений нами тип територій і найважчий випадок, коли немає ні виборних, ні призначених посадових осіб органів місцевого самоврядування через неформування цих органів на виборах 2020 року. Дискусія про те, як держава впорається з цим кейсом, ще попереду. Вісім років «руского міра» треба буде виривати з корінням Але при цьому зберегти баланс стримувань і противаг для системи влади в країні.

…Звісно, ми не знаємо, коли закінчиться війна і скільки нам ще жити при ВЦА, але так чи інакше слід розуміти, що **має бути чітке розмежування повноважень між місцевим самоврядуванням та державою навіть під час війни**.

> **1) — Безпекові питання — це держава в особі військової адміністрації.**
>
> **2) — Самоврядні повноваження — сільські, селищні, міські ради чи принаймні виконавчі органи цих рад, що здійснюватимуть свої повноваження в жорстких межах, визначених законом.**

Суміщення посад керівників місцевого самоврядування і державних адміністрацій недопустиме.

Такий підхід дозволить приймати не тільки швидкі, а й виважені рішення, яких потребує воєнний час, оскільки вони прийматимуться фахівцями в межах їх компетенцій за постійної взаємодії державних та самоврядних органів публічної влади.

Якщо ми справді хочемо провести реформу територіальної організації влади.

***

№ 1.432

Лоббизм и низкое качество экспертизы - вот основные причины той "...пы" (не подумайте, что "Европы"), в которой мы находимся

2023-03-27

Кущ

Система лоббизма в Украине работает примерно следующим образом: есть лоббисты, а есть хор поддерживающих.

1) — Первые формируют токсичные для страны решения по причине того, что это им каким-либо образом выгодно.

2) — Вторые - по причине крайне слабого саморазвития.

По сути, значительная часть нашей экспертизы

1) — это медийные серферы, которые скользят по информационным волнам на старом багаже знаний, а многие и без оного.

2) — Люди ничего не читают и не саморазвиваются. Живут когда-то усвоенныеми стереотипами и чутко улавливаемыми слухами, услышанными на очередной тусовке.

В лучшем случае читают Фукуяму или Харари. Специальную литературу не читают вовсе.

Яркий пример - поднятая мною тема реструктуризации и списания внешнего долга Украины.

Я пишу этот пост для вдумчивых читатетелей, так как уверен, что большая часть критиков новой реструктуризации более сложный пост читать и комментировать не будет.

Хайповать на популярной теме, самоутверждать свое эго - вот тут хлебом не корми. А вот расширить горизонт своих стереотипов (я уже не говорю о сознании) - здесь сразу возникают проблемы.

Итак, **тема реструктуризации и списании долгов Украины.**

Что говорятт критики идеи?

1. Нет примеров успешных стран, которым списали долги. Долги нужно погашать даже ценой экономической стагнации, так как это признак "цивилизованности".

Приведу только два примера для развенчивания данного стереотипа.

Бывший министр финансов, наиболее цитируемый польский экономист Гжегож Колодко:

"....в середине 90-х, Польше списали около 50% ее внешних долгов.

Для Украины же таких преференций никто не делает ... Украине стоит попробовать поговорить с МВФ о возможности списания хотя бы части долгов".

Второй пример, цитата из одной статьи:

> *"Германия в свою очередь также получала серьезное облегчение долгового бремени: в 1953 году тогдашний глава Deutsche Bank Херман Йозеф Абс от имени федерального канцлера Конрада Аденауэра провел переговоры в Лондоне, в результате которых Германию освободили от уплаты большой части довоенных долгов и денежной помощи, выделенной Европой и Америкой.*
>
> *Спустя семь лет после окончания Второй мировой войны, соседние с Германий страны сделали шаг, который способствовал началу немецкого "экономического чуда".*

А теперь вопрос в студию.

Состоялось бы польское и немецкое экономическое чудо, если бы эти страны все свои доходы на старте структурной перестройки экономики отдавали бы на погашение долгов?

Для сравнения, можно проанализирвоать десятилетний отрезок развития Германии после Певрой мировой, когда ей долги не простили и после Второй мировой - когда долги таки списали.

Нас ждет именно первый вариант

— инфляция, стагнация в развитии, радикализация политики.

- **Почему - у нас есть люди для которых списание долга - это "плохо".**

А **Польша, если бы на старте своих преобразований платила долги, была бы похожа на Румынию времен Чаушеску (этот диктатор решил отдавать долги до последнего румына)**.

2. Второй "тезис" оппонентов". Реструктуризация и списание долга - это нечто "необычное", "из ряда вон выходящее".

Открываем Статистику внешнего долга (руководство МВФ для составителей и пользователей).

Под реструктуризацией долга МВФ подразумевает как отсрочку платежа, так и уменьшение номинальной стоимости долга.

Цитирую:

> *"Реструктуризация суверенного долга представляет собой широко распространенное явление:*
>
> *за 1950–2010 годы было более 600 случаев такой реструктуризации в 95 странах.»*

Операции реструктуризации долга также проводились в рамках инициативы для бедных стран с высоким уровнем задолженности, и в этих случаях они предусматривали масштабное облегчение бремени задолженности и прощение долга.

Под эгидой Лондонского клуба за 1980–1990 годы было проведено более 100 реструктуризаций.

В марте 1989 года был введен план Брейди.

Этот план стал сигналом о том, что официальная направленность политики в отношении реструктуризации долга сместилась с краткосрочного облегчения бремени задолженности на уменьшение номинальной величины долга в целях восстановления платежеспособности дебиторов.

За период с 1989 по 1997 год в рамках плана было проведено 17 сделок (в основном в Латинской Америке); страны-дебиторы нормализовали свои отношения с кредиторами, и достигнутые соглашения также позволили им снова получить доступ на рынки капитала.

Реструктуризация внешнего долга страны в виде суверенных облигационных займов (еврооблигаций и облигаций

1) — Брейди) была впервые проведена в конце 1999 года в отношении облигаций Пакистана, после того как в январе

2) — 1999 года между Пакистаном и Парижским клубом было заключено соглашение о распространении принципа «сопоставимости подходов» на держателей облигаций.

С тех пор новое поколение реструктуризации долга с помощью суверенных облигаций распространилось на целый ряд стран с формирующимся рынком, в частности,

1) на Украину (2000 год),
2) Россию (2000 год),
3) Эквадор (2000 и 2009 годы),
4) Молдову (2002 год), Уругвай (2003 год), Доминику (2004 год),
5) Аргентину (2005 год), Доминиканскую Республику (2005 год),
6) Гренаду (2005 год), Белиз (2007 год), Сейшельские Острова
7) (2010 год) и Кот-д’Ивуар (2010 год).

В рамках Парижского клуба процедуры коллективного переоформления официального двустороннего долга разрабатывались с 1950-х годов, когда Аргентина обратилась к своим кредиторам на двустороннем уровне.

В период с 1956 года по 2011 год было заключено 426 соглашений с 89 различными странами, а сумма долга, прошедшего через оформление на базе соглашений Парижского клуба, составила 563 млрд долларов.

Порядок проведения переговоров был установлен в соглашении, заключенном в 1970 году между Филиппинами и их кредиторами — коммерческими банками".

О чем свидетельствуют данные МВФ?

В первую очередь о том, что

> **— списание и реструктуризация долга - это весьма распространенная практика, которая за последние десятилетия охватила более 90 государств и сотни фактов списания и отсрочки долгов.**

Реструктуризация и списание суверенных долгов проходит как

> 1) — в рамках Парижского клуба кредиторов (долги между странами и перед МФО), так и
>
> 2) — в рамках Лондонского клуба кредиторов (долги стран перед частными заимодавцами).

Аналитические работы ведущих экономистов по проблемам долга (Кеннет Рогофф и Кармен Рейнхард) свидетельствуют о том, что списание долга в период глубокого кризиса - единственно верное решение.

Иначе средства, которые должны тратиться на социальный капитал и восстановление экономики будут уходить на счета кредиторов.

Сравнение долгов государства и частного домохохяйства - в корне неверно и говорит о непонимании отличий в долговой политике стран и простых людей.

Позиция ООН и МВФ по вопросу списания долгов для бедных стран также изменилась в последнее время в сторону необходимости списания задолженности.

Многие государства успешно списывали долги и по более мелким поводам, чем нынешняя война и кризис в Украине.

Украина не проситель в части списания долгов.

Есть механизм прощения долга в "обмен на экологию".

На сколько сократились выбросы в атмосферу в Украине в результате разрушения промышленности юго-востока?

Выбросы парниковых газов имеют четкую капитализацию на мировом рынке.

Два разрушенных меткомбината в Мариуполе и другие утраченные промактивы - это сокращение выбросов на миллиарды долларов.

Невыполненные гарантии безопасности по будапештскому меморандуму и отказ Украины от ядерного оружия - какова капитализация этих потерь для нас?

Повторюсь: позиция просителя - это явно не про нашу ситуацию.

Украина отдала бы все свои долги если бы не подверглась немотивированной агрессии со стороны РФ или если бы мир остановил агрессора, как и обещал это, давая нам гарантии безопасности.

Удивительно, но говоря о "невозможности" реструктуризации и/или списания долга, у нас забывают, что в Украине это уже делали дважды: в 1999-м и 2015-м.

В первом случае, если бы не реструктуризация Митюкова, то не было бы никакого высокого старта украинской экономики в начале 2000-х годов.

Чт окасается реструктуризации в 2015-м - она была неудачной, но была!

И после нее и рейтинги страны выросли, и привлечение новых долгов ускорилось.

Что неудивительно - когда страна облегчает платежный график и получает реалистичный план погашения своего долга, доверие кредитора к ней лишь возрастает, а не падает.

Самое смешное, что дискуссия, подобная нынешней уже происходила в Украине.

В 2014-м ряд экспертов с пеной у рта доказывали, что нужно погашать долги и забыть о списании.

В 2015-м, с точно такой же "пеной", они убеждали нас в том, что переговоры о реструктуризации и списании долга - это хорошо.

Низкая качество экспертизы в Украине и лоббизм - с этого я начал свой пост, этим и завершаю.

***

№ 1.433

Дайджест подій в Україні та навколо України від 27 березня 2023

Головне

1) Ще одна атака дронами буда малоефективною. Але уламки таки падають, і вибухи у Києві було чутно, особливо тим, хто живе поблизу Коцюбинського та на Біличах. А у Дніпрі цей мопед таки впав на промислове підприємство. Водночас на лінії фронту міста та села зазнають нищівних обстрілів. Кілька міст вже перетворено рашистами на пустелю...

2) Нацбанк надрукував грошей для уряду, купив "облігації" і цілком легально заробляє відсотки на цій схемі. Вони мають бути перераховані до бюджету, АЛЕ ЗА ВИНЯТКОМ ВИТРАТ. Які постійно зростають. Тобто, метою нацбанки є зростання видатків на власне функціонування. Навіть їжаку це зрозуміло, нє?

3) Чесно кажучи, мені ДУЖЕ сподобалася реакція міністра оборони Литви на ядерні погрози хуйла і хуйлят. Дуже тверезa реакція. Він наголосив, що у Калінінграді, ймовірно, тактична ядерна зброя ВЖЕ Є, отже треба будувати систему оборони з огляду на те, що загрозу ліквідувати можна лише разом із запоребриком.

4) Міжнародний олімпійський комітет завжди був філіалом російських спецслужб. Нічого не змінилося з часів холодної війни.

Теми доби

1) Росія знову атакувала Україну безпілотниками-камікадзе

2) Нацбанк отримав перший купонний дохід за "військовими" облігаціями 2022 року.

3) Західні танки та бронетехніка поступово надходять до України.

4) Російські урядовці й далі загрожують Заходу ядерними ударами.

5) МОК наполегливо намагається відновити участь спортсменів із РФ та Білорусі в міжнародних змаганнях.

6) Росії не вдалося "пропхати" в Раді безпеки ООН резолюцію про участь у розслідуванні вибухів на газогонах.

1. Війна

1-1) Фронт

• На лінії фронту посилився тиск на українську оборону на півночі Луганщини – у напрямках на Куп'янськ та Лиман, уздовж течії річки Сіверський Донець та на північ від автошляху Лисичанськ – Бахмут. Тут російські війська масово застосовують тактичну та винищувальну авіацію, а також ствольну та реактивну артилерію. За оцінкою бійців, на цій ділянці фронту інтенсивність артилерійського вогню наразі навіть вища, ніж під Бахмутом.

• У Бахмуті, на північ і південь від міста тривають важкі бої, проте їхня інтенсивність поступово знижується. На думку низки експертів, це пов'язано з перекиданням певної кількості військ під Авдіївку, де російське командування планує влаштувати "казан" для українського угруповання.

• На північ, схід і південь від Авдіївки кількість бойових зіткнень різко зросла. Окупантам вдалося захопити невелику ділянку території, що примикає до автотраси Донецьк-Костянтинівка. Голова Авдіївської міської військової адміністрації Барабаш заявив, що з 27 березня місто переведено до "червоної зони", до нього заборонено в'їзд журналістів та волонтерів. У місті все ще залишаються мирні жителі, попри заклики влади евакуюватися якнайшвидше.

• ЗСУ відбили понад 20 атак у центрі Мар'їнки, що розташована на західній околиці Донецька. Тут російські підрозділи не можуть здобути навіть незначних успіхів уже понад місяць. Місто майже повністю зруйноване.

• Загалом лінія фронту впродовж тижня майже не зрушила з місця, що може свідчити про те, що наступальний потенціал російських військ практично вичерпаний, хоча запеклі атаки на 4 напрямках усе ще тривають.

• Російська артилерія завдала ракетного удару по Слов'янську та Дружківці. Унаслідок обстрілів загинули принаймні 2 місцевих мешканців, понад 30 – дістали поранень. Пізно ввечері Росія завдала удару ракетами по Краматорську. Зруйновано школу, дитсадок та будівлю промислового підприємства.

Під артилерійський обстріл потрапили Херсон і Берислав на правому березі Дніпра. По Нікополю завдано удару дроном-камікадзе.

• Президент Зеленський відвідав передову в Запорізькій області, а також Нікополь, який зазнає щоденного обстрілу російської артилерії з району Запорізької АЕС. Потім у Дніпрі він влаштував виїзне засідання Ставки верховного головнокомандувача.

• Вночі Росія здійснила атаку України ударними дронами та керованими авіабомбами. 2 бомби вибухнули на Херсонщині. Підрозділи ППО збили 14 із 15 БПЛА-камікадзе. Один із них вибухнув на території приватного підприємства в Дніпрі, унаслідок чого виникла масштабна пожежа. У Києві виникло кілька пожеж унаслідок падіння уламків БПЛА.

• У районі Одеси на узбережжі вибухнула міна, яку шторм зірвав із якоря.

1-2) Тил

• Адміністрації 6 областей розпочали відключення опалення, без огляду на те, що на Україну насунулося похолодання, яке завершиться лише на початку квітня. Прессслужба Укренерго повідомила, що споживання електроенергії поступово зменшується. Потужність генерації повністю задовольняє промислові та побутові потреби. Перехід на літній час суттєво не вплинув на споживання. На Житомирщині тривають ремонти енергомереж.

Міністерство енергетики повідомило про отримання понад 36 т енергетичного обладнання від Бельгії для ремонту енергетичної інфраструктури, яку пошкоджено внаслідок російських атак ракетами та дронами-камікадзе.

• За інформацією Держстату, промислове виробництво у 2022 р скоротилося на 36,9 %.

• СБУ викрило злочинну схему, яку створили урядовці управління Держспоживслужби на Одещині. Вони вимагали хабарі від компаній-експортерів за видавання фітосанітарних сертифікатів у розмірі $0,4 за кожну тонну продукції.

• Президент Зеленський відвідав із директором МАГАТЕ Гроссі Дніпровську ГЕС у Запоріжжі. Зеленський продемонстрував йому пошкодження греблі ГЕС, яка є невіддільним компонентом системи забезпечення ядерної безпеки Запорізької АЕС. Гроссі підтвердив, що Агентство й надалі здійснюватиме моніторинг ядерних об'єктів в Україні.

• МЗС України закликало Управління верховного комісара ООН із прав людини "утриматися від незбалансованих політичних оцінок" обшуків у приміщеннях Української православної церкви [Московського патріархату]. Прессекретар МЗС Ніколенко наголосив, що Україна є демократичною державою, яка гарантує свободу віросповідання, проте це не означає, що якась церква може здійснювати діяльність, що підриває національну безпеку.

• Вищий антикорупційний суд заарештував колишнього голову Державної продовольчо-зернової корпорації (ДПЗКУ) Вовчука із можливістю внесення застави в розмірі 60 млн грн. Колишнього чиновника було екстрадовано з Литви. Йому висунуто звинувачення в завданні збитків держпідприємству на суму понад $60 млн.

• Приватбанк скасував комісію в системі Приват24 за перекази на свою картку з власних карток німецьких та польських банків.

• У 2023 році уряд виплатить НБУ купонний дохід у розмірі 81,7 млрд грн за "військовими облігаціями", які регулятор купив торік. Ця сума розрахована з огляду на наявну облікову ставку 25 %. 27 березня НБУ отримав від Мінфіну

за цими облігаціями першу виплату в розмірі 2,2 млрд грн. За розрахунками чиновників Банку, відсотковий дохід за цими ОВДП за 3 роки складе 235 млрд грн. Ці кошти є доходом Нацбанку і його має бути перераховано до бюджету за вирахуванням видатків. Торік НБУ "надрукував" 400 млрд грн для покриття дефіциту бюджету за допомоги емісії гривні під викуплення "військових" держоблігацій після того, як Верховна Рада ухвалила закон, що дозволяє подібні дії. Голова регулятора Пишний після переговорів із Мінфіном заявив, що НБУ надалі гривню "не друкуватиме".

Члени монетарної ради НБУ вважають, що регулятор може почати поступово знижувати облікову ставку в разі стійкого уповільнення темпів інфляції. Монетарні інструменти НБУ, окрім скорочення темпів інфляції, також мають наслідком зниження темпів зростання національної економіки.

2. Україна та світ

• Секретар Ради безпеки РФ Патрушев пригрозив, що Росія, у разі загрози існуванню, може застосувати "унікальну зброю, яка здатна знищити США". Прессекретар російського президента Пєсков заявив, що заперечна реакція ЄС та США не вплине на плани Путіна розмістити тактичну ядерну зброю в Білорусі.

МЗС Німеччини сприймає заяву Путіна як чергову спробу Росії залякати Захід і змусити його відмовитися від підтримки України. Прессекретар МЗС назвала ядерну риторику Кремля "безвідповідальною". Президент Литви Науседа закликав світ зупинити Росію, доки вона не спровокувала ядерну катастрофу. Він назвав заяву російського президента Путіна "ядерним шантажем". Представник зовнішньополітичного відомства Єврокомісії Стано заявив, що в разі, якщо Росія таки перекине ядерні заряди до Білорусі, це матиме для неї "серйозні наслідки". Він не повідомив, чи збирається ЄС запроваджувати нові санкції на випередження.

Прессекретар МЗС Китаю Мао заявила, що керівництво країни вважає необхідним "зменшити стратегічні ризики" й наголошує, що у ядерній війні не може бути переможців. У січні 2022 р. перед вторгненням РФ в Україну, лідери США, Великої Британії, Франції, Росії та Китаю виступили зі спільною заявою про недопущення ядерної війни. Мао запропонувала США "не підливати олії у вогонь" і сприяти мирним переговорам РФ та України. Вона наголосила, що Китай підтримує комунікацію з усіма сторонами "конфлікту" й має намір і далі грати конструктивну рол задля деескалації "кризи в Україні".

Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі заявив, що американська адміністрація поки не спостерігає намірів Росії застосувати тактичну ядерну зброю, а також підготовку до її розміщення в Білорусі.

Представник Головного управління розвідки Юсов заявив, що погрози Росії для України не є новиною, а своїми заявами Путін лише піднімає ставки за браком успіхів на фронті. Юсов констатував, що ЄС та США не повелися на ядерний шантаж.

Рада Безпеки ООН цього тижня проведе на запит України засідання щодо розміщення російських ядерних боєприпасів у Білорусі.

• Німецьке видання Spiegel повідомило, що Україна вже отримала всі 18 танків Leopard II, які пообіцяв надати уряд Німеччини. Також ЗСУ передано 40 БМП Marder. Техніка прибула разом із кількома боєкомплектами та запасними частинами. За інформацією видання, Німеччина вже передала Україні озброєння на суму понад €3 млрд і планує в наступні 3 роки наростити воєнну допомогу до €15 млрд. Канцлер Шольц підтвердив, що бронетехніку вже доставлено до України.

Міністр оборони Резніков повідомив, що українські десантники влаштували в Україні обкатку британських танків Challenger 2, БМП Marder та бронемашин Stryker та Cougar.

Посол у Швейцарії Бенедиктова закликала владу країни надати дозвіл на реекспорт зброї до України. Вона наголосила, що йдеться про видавання дозволів третім країнам на продаж чи передавання Україні озброєнь, які вироблено у Швейцарії, а не про безпосереднє постачання.

Глава МЗС Естонії Рейнсалу переконаний, що західні країни мають збільшити та прискорити постачання зброї Україні насамперед винищувачів. Він наголосив, що винищувачі F-16 "не є космічними кораблями". З його слів, винищувачі дадуть змогу зміцнити українську систему протиповітряної оборони, а навчання пілотів не потребуватиме значного часу.

Болгарська армія передає "сотні тисяч" боєприпасів радянського зразка державному заводу ВМЗ, а натомість отримає нові боєприпаси стандарту НАТО. Старі боєприпаси вартістю €175 млн ймовірно буде продано третім країнам із подальшим передаванням Україні. Українська артилерія відчуває жорсткий "голод" у снарядах калібру 122 мм, мінах 120 мм та 80 мм.

/Заступник глави МЗС Польщі Яблонський заявив, що країна передаватиме Україні винищувачі МіГ-29 за надходження нових літаків, щоби не послабити обороноздатність. Голова Верховної Ради Стефанчук заявив британським парламентаріям, що Україна готова направити льотчиків на навчання пілотування західних винищувачів.

• Видання The Wall Street Journal стверджує, що воєнна співпраця Росії та Ірану стрімко розвивається. Іран погодився поставити РФ, крім розвідувальних БПЛА та дронів-камікадзе, ще й артилерійські та танкові снаряди, а також ракети для РСЗВ. В обмін Росія надає літаки та вертольоти,

супутникові знімки, програмне забезпечення для кібератак, засоби стеження за зв'язком, пристрої для підслуховування, детектори брехні, а також допомагає в розвитку програми виробництва ракет великої дальності.

Канада запровадила санкції проти 8 громадян Ірану та 2 компаній, які пов'язані із виробництвом бойових безпілотників.

• Держдепартамент США повідомив, що війна в Україні та відновлення світового ладу будуть основними темами чергового міжнародного "Саміту за демократію", який скликала адміністрація президента Байдена.

• Міністерство оборони Данії констатувало критичну нестачу особового складу збройних сил. Тяжка ситуація з комплектуванням підрозділів і у німецькому Бундесвері. Згідно з кількома опитуваннями суспільної думки, населення здебільшого не вірить, що війна закінчиться у 2023 році. Також більшість респондентів не хоче втягування країни у війну, а значна частина опитаних вважають, що армія нездатна боронити країну.

• "Укртранснафта" має намір з 1 квітня підвищити вдвічі ціну транзиту російської нафти нафтопроводом "Дружба" через витрати на відновлення об'єктів інфраструктури, які пошкоджено російськими ракетними атаками.

• Парламент Угорщини ратифікував протокол про вступ Фінляндії до НАТО. Останньою країною, яка ще не погодила членство Фінляндії, залишається Туреччина. Угорський та турецький уряди заперечують ратифікацію подібної угоди зі Швецією, оскільки шведські політики вкрай різко висловлюються щодо порушення цими країнами принципів верховенства права та прав людини.

• Чиновник російського МЗС Біричевський заявив, що РФ наполягає на "відкритому міжнародному розслідуванні вибухів на газогонах "Північний потік" та "Північний потік-2" й має намір вимагати компенсацію за "акт міжнародного тероризму".

Росія не змогла зібрати в Раді Безпеки ООН достатньої кількості голосів за свою резолюцію щодо участі в розслідуванні вибухів на газогонах. Документ підтримали лише 3 країни, 12 країн утрималися.

• Російські ЗМІ висловили різке роздратування рішенням конституційного суду Вірменії, який визнав конституційним Римський статут Міжнародного кримінального суду. Суд видав ордери на арешт президента Путіна та російської уповноваженої з прав людини Львової-Бєлової. МЗС РФ попередило Вірменію про "вкрай негативні наслідки" цього кроку для двосторонніх відносин.

• Греція стала однією з останніх країн ЄС, яка скасувала носіння масок у громадському транспорті.

• Молдова з 27 березня до 7 квітня влаштує військові навчання за участю підрозділів Румунії, США та Великої Британії.

3. Тренди

• В. о. начальниці Податкової служби Києва Датій було звільнено 6 лютого після пред'явлення Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою підозри в корупції та одержання хабарів за "розв'язання проблем" із деблокуванням податкових накладних Вона має намір оскаржити звільнення в суді та отримати компенсацію за весь період усунення від роботи.

• Троє неповнолітніх підлітків одного із сіл Закарпаття зґвалтували свою однолітку, зняли це на відео та поширили його в соцмережах. Суддя засудила їх до 5 років позбавлення волі, але звільнила з випробувальним терміном 2 роки з огляду на "позитивні характеристики" від вчителів та директора школи. Інтереси потерпілої представляла начальниця служби захисту дітей сільради, яка є матір'ю одного із підсудних. Вища рада правосуддя перевірить скарги на суддю, яка ухвалила рішення про подібне "покарання". Прокуратура має намір подати апеляцію на це рішення. Уповноважений Верховної Ради з прав людини Лубинець зафіксував порушення права на справедливе судочинство.

***

№ 1.434

Дайджест подій в Україні та навколо України від 28 березня 2023

Головне

1) Зеленський доволі часто їздить країною. Не щодня, але дуже часто. Це може свідчити про те, що він вже **розпочав підготовку до виборів**. Бо, наприклад, його поїздка на кордон до Сумщини жодного сенсу не має. Від слова "абсолютно". А для виборів потрібен банк, щоби без обмежень фінансувати кампанію. Тоді чому це не може бути колишній "Альфа-Банк"? хоча можна й просто роздерибанити, як робили гонтарева з рожковою через "фонд гарантування вкладів". У будь-якому випадку – ласий шмат сала.

2) Зверніть увагу на активність попів ПЦУ. Чого не зробиш, коли йдеться про гроші та майно. Саме тому я не вбачаю між ними та попами з ФСБ жодної різниці. Бо все це – не про віру. А про гроші. У дайджесті – докладніше.

3) Я просто в ахуї від нахабства рєзінкіних і шмигалів-хуїгалів. Про контракти на закупівлю їжі для вояків раджу прочитати. Вони просто харкнули в обличчя "борцюнам з корупцією".

4) Так само - й про призначення "послом" України смокталки ілащук. нахабство і хуцпа меж не мають.

5) Зверніть увагу – бульбенфюрер досі мовчить про ядерну зброю, шо придушений. А замість нього віддуваються шістки з так званого "міністерства закордонних справ". Може пішов пити, як мєдвєд?

6) Радник з ООНа для так званого "міжнародного олімпійського комітету" – взагалі втратив береги. Я навіть не знаю, як це назвати. Хоча й очільник "коммінєту" бах – не кращий. Раджу поцікавитися, як він захищав рашистів від покарань з допінг. Ви вважаєте, що ця історія не про гроші?

7) Про міжнародний суд ООН і адміністрацію Байдена. Я поки не можу скласти "картинку", чому така ненависть. Чи я чогось важливого не знаю про розслідування якогось прокурора щодо Байдена і взагалі Демократичної партії? Треба колупати далі.

Теми доби

1) НБУ визнав репутацію акціонерів російського дочірнього "Сенс-банку" небездоганною та позбавив права розпоряджатися акціями.

2) Кабмін дозволив Міноборони подовжити на три місяці контакти на постачання продуктів для армії.

3) ПЦУ виступає проти законопроєкту про легалізацію одностатевих шлюбів.

4) МОК дозволив участь у міжнародних змаганнях спортсменів із Росії та Білорусі під нейтральним прапором.

5) Призначена зі скандалом посол у Болгарії Ілащук таки вручила вірчі грамоти.

6) Держдепартамент вважає правильним створення "гібридного трибуналу" для розслідування агресії РФ, проти чого рішуче заперечує українська влада.

1. Війна

1-1) Фронт

• На півночі Луганщини російські війська практично безперервно атакують позиції ЗСУ в напрямку на Куп'янськ, на околицях Кремінної та течією річки Сіверський Донець у районі Білогорівки.

У районі Бахмуту ситуація впродовж доби майже не змінилася. Штурмові підрозділи російських десантників просунулися до пів кілометра вздовж траси М-03 у напрямку Слов'янська. У самому Бахмуті тривають запеклі бої,

російські війська контролюють приблизно ⅔ території міста. Спікер командування Східного угруповання військ Череватий повідомив, що кількість зіткнень у Бахмуті скоротилася. Він назвав ситуацію "динамічною" та "стабільно важкою" і наголосив, що армія РФ стратегічної переваги на цьому напрямку останніми днями не здобула. Череватий заявив, що російське командування поступово замінює в Бахмуті найманців ПВК "Вагнера" регулярними підрозділами. Генштаб вважає ситуацію в місті напруженою, але контрольованою. Кілька рот ПВК перекинуто під Авдіївку. На думку офіцерів Генштабу, це дало можливість російським військам здобути локальних успіхів на північ і схід від Авдіївки.

Російські війська захопили ще кілька кварталів селища Первомайське на північ від Донецька.

У Мар'їнці на західній околиці Донецька ЗСУ відбили майже 20 атак, російське командування кидає в бій дедалі нові сили.

• Міністр оборони США Остін вважає, що через значне виснаження сил армії РФ та постачання західної зброї Україна має "дуже добрі шанси" на успішний контрнаступ навесні.

• Спікер командування Повітряних сил Ігнат повідомив, що передані Україні винищувачі МіГ-29 не можуть нести сучасні ракети, протирадіолокаційні тощо, крилаті ракети та керовані бомби, а також не мають сучасних бортових радарів.

• Президент Зеленський відвідав Сумщину та оглянув ділянку кордону з Росією.

• Російський телеграм-канал "База" опублікував фотографії українського безпілотника, що впав на території "Нової Москви" (за межами третього транспортного кільця).

• За твердженням віцепрем'єр-міністра Верещук, на окупованій території та в Росії перебувають приблизно 4,4 тис. українських дітей-сиріт, а всього до РФ депортовано понад 19,5 тис. українських дітей. Верещук попередила про відповідальність громадян РФ, які їх усиновлюють. Центр національного спротиву Міноборони склав мапу таборів, до яких вивозять українських дітей. У цих установах діти піддаються російській ідеологічній обробці.

• Цього тижня Запорізьку АЕС відвідає делегація Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) на чолі з його директором Гроссі. Прем'єр-міністр Шмигаль вважає важливим тримати тиск на Росію, яка захопила АЕС. Він висловив сподівання, що інспектори МАГАТЕ й далі перебуватимуть на станції для унеможливлення інцидентів. Влада Нікополя, що розташований на протилежному від АЕС березі Каховського водосховища, закликала жителів регіону готуватися до провокацій "під чужим прапором" після приїзду місії

МАГАТЕ. Влада переконана, що окупанти влаштують провокацію з потужним обстрілом району, а потім – у відповідь – обстріляють АЕС та її місто-супутник Енергодар.

• У Ніжині Чернігівської області одну з вулиць перейменовано на честь Героя України Маційовського, якого окупанти розстріляли за гасло "Слава Україні!".

1-2) Тил

• Кабмін скасував ліцензування компаній, які обіймаються працевлаштуванням за кордоном та замінив його повідомленням Міністерства економіки про ведення цієї діяльності.

Затверджено порядок впровадження автоматизованих систем контролю викиду забруднювачів в атмосферу від стаціонарних джерел та передавання цих даних до єдиної інформаційної системи Міністерства охорони довкілля.

Уряд дозволив міністерству оборони подовжити без тендерів чинні контакти на закупівлю харчових продуктів для армії терміном до 90 днів без збільшення ціни. З огляду на літнє зниження цін на продукти, ця постанова несе додаткові корупційні ризики.

Розірвано міжурядову угоду із Сирією про торговельну, економічну та технічну співпрацю через її підтримку збройній російській агресії та розривання дипломатичних відносин між країнами.

• Різке погіршення погодних умов спричинило пошкодження електромереж у 7 областях України. У Житомирській області, як і раніше, застосовуються обмеження споживання через ремонт підстанцій та мереж, які було пошкоджено російським ракетним ударом.

Глава Укренерго Кудрицький вважає, що Україна впродовж пів року не відчуватиме дефіциту електроенергії. Він наголосив, що в разі виникнення проблем Україна може імпортувати електроенергію з європейської енергосистеми, оскільки українська енергосистема вже є її частиною.

• Прикордонники Румунії та України з початку квітня відновлюють спільне патрулювання кордону, яке було припинено після російського вторгнення.

• Центральна виборча комісія визнала депутатом Верховної Ради від фракції "Європейська солідарність" депутатку Київради Нікорак. Журналісти називають її членом групи забудовника Столара, вона має бізнес у сфері нерухомості та перероблення лісу. У 2018 р її було притягнуто до адміністративної відповідальності за несвоєчасне подання електронної декларації про доходи.

• Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив, що пенсії за березень виплачено повністю.

• СБУ повідомила про ще одну підозру колишньому президентові підприємства "Мотор Січ" Богуслаєву. У квітні 2022 р він віддав наказ розібрати працездатний гвинтокрил Мі-2, який замовило Головне управління розвідки для виконання бойових завдань на фронті. Працівники підприємства вивели з ладу механізми та зняли лопатні, а також сховали експлуатаційну документацію.

• Верховний суд виправдав колишнього міністра інфраструктури Омеляна, якого НАБУ звинуватило в завданні державі збитків на суму понад 30 млн грн унаслідок зменшення на 20 % портових зборів у 2017 р.

• Синод Православної церкви в Україні (ПЦУ) створив свою організацію в Почаївській Свято-Успенській Лаврі, яку уряд Азарова у 2012 р. передав в оренду УПЦ [Московського патріархату] терміном на 50 років.

Синод назвав неприйнятним законопроєкт про одностатеві шлюби ("реєстроване партнерство"). Церква вважає, що він загрожує моралі й може погіршити демографічну ситуацію.

В Івано-Франківську віряни УПЦ [Московського патріархату] не пустили на службу до храму священників та парафіян ПЦУ, які хотіли відслужити молебень за перемогу України. Між вірянами двох конфесій сталася сутичка. Місцева влада підтвердила, що будівля храму офіційно відійшла до ПЦУ, хоча раніше її займала єпархія УПЦ МП.

Зі слів президента Зеленського, окупанти зруйнували та пограбували майже 500 церков та інших релігійних споруд різних конфесій. Він наголосив, що ці будівлі для російських військ є лише цілями.

• Національний банк оштрафував на 204 тис. грн дочірній російський "Сенс Банк" (попередня назва – "Альфа Банк") за порушення вимог моральної поведінки щодо споживачів. Репутацію двох акціонерів банку – офшорних компаній, що належать російським олігархам – визнано небездоганною, їм тимчасово заборонено голосування пакетами акцій, власниками яких вони є. Це рішення НБУ практично позбавляє власників банку можливості продати його третім особам. Нацбанк на початку березня подав до Верховної Ради законопроєкт про визнання банку неплатоспроможним у разі, якщо проти його акціонерів запроваджено санкції, проте його поки не розглянуто.

• Уряд погодив отримання вже другого з початку року гранту від США в розмірі $2,5 млрд через Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Ще $0,15 млрд нададуть інші партнери. Кошти буде скеровано на виплату зарплат бюджетникам, пенсій та соціальної допомоги.

У бюджеті Канади 2023 року закладено кошти на кредит Україні в розмірі 2,45 млрд канадських доларів (орієнтовно $1,76 млрд). Прем'єр-міністр Шмигаль повідомив, що Україна з початку року одержала майже $5 млрд кредитних

коштів від ЄС і понад $2 млрд грантової допомоги від США, а також домовилася зі МВФ про нову кредитну програму. Також отримано допомогу від Світового банку, Великої Британії, Німеччини, Іспанії, Фінляндії, Ірландії, Швейцарії, Бельгії, Ісландії та Естонії.

• Мінфін знову провалив розміщення "військових" держоблігацій, номінованих у гривні. Чиновники змушені були підняти прибутковість 2-річних "бенчмарк"-ОВДП до майже 19 %, а облігацій із терміном погашення 1 рік та 7 місяців – до 19,5 %. Загальна сума продажу склала трохи понад 3 млрд грн. Мінфін також розмістив облігації в доларах із терміном погашення 6, 7 та 12 місяців на суму майже $390 млн (понад 14,3 млрд грн в еквіваленті).

2. Україна та світ

• МЗС Білорусі за 2 доби після заяви російського президента Путіна про розміщення тактичних ядерних зарядів на території країни заявило, що нібито ці дії не суперечать Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, оскільки всі засоби управління та контролю будуть у руках Росії. Пресслужба МЗС назвала ці дії "вимушеними" та скерованими на зміцнення власної безпеки та обороноздатності.

Прессекретар російського президента Пєсков заявив, що Путін має намір у квітні відвідати Мінськ для участі в засіданні Вищої держради Союзної держави РФ та Білорусі. Захід заплановано на 6 квітня.

Прем'єр-міністр Польщі Моравецький заявив, що проти Білорусі буде запроваджено нові, "ще жорсткіші" санкції в разі розміщення на її території російської тактичної ядерної зброї. Він підтвердив, що веде переговори з главами урядів ЄС про наступний, 11 пакет санкцій, до якого планує включити додаткові обмеження проти Білорусі.Координатор Ради нацбезпеки США Кірбі заявив, що американська адміністрація поки не спостерігає підготовки Росії до застосування ядерної зброї. Кірбі повідомив про припинення обміну з Росією інформацією про ядерні сили. Президент Байден висловив стурбованість планами РФ розмістити ядерні боєприпаси в Білорусі.

• Міністр збройних сил Франції Лекорню повідомив, що країна, починаючи з кінця березня, подвоїть постачання 155 мм снарядів Україні – до 2 тис. на місяць.

Міністерство оборони Португалії повідомило, що 3 танки Leopard II вже доставлено до України.

На думку міністра оборони США Остіна, Україні вкрай необхідні засоби ППО, зброя великої дальності та бронетехніка, а постачання винищувачів "на цій стадії війни" нібито їй не допоможуть.

• Державний департамент США вважає правильним створення "гібридного трибуналу" для притягнення до відповідальності російських окупантів на базі української судової системи за участю міжнародних слідчих, прокурорів і суддів. На думку посла з питань глобального кримінального правосуддя Держдепартаменту ван Саак, запуск подібного суду не потребує рішення Ради Безпеки ООН, яке вочевидь заблокує Росія. Українська влада вважає цей варіант неприйнятним, оскільки він не дасть можливості притягти до відповідальності найвище керівництво РФ.

Представник президента у Верховній Раді депутат Веніславський вважає, що парламент незабаром зможе ратифікувати Римський статут Міжнародного кримінального суду ООН. З його слів, Україна розглядає дві моделі спецтрибуналу – створення Суду під егідою ООН чи відокремленого трибуналу за рішенням Генеральної асамблеї.

• Держсекретар США Блінкен вважає, що пропозиції щодо припинення вогню в Україні можуть виявитися "цинічною пасткою", яка дасть Росії змогу заморозити конфлікт та зафіксувати захоплення територій. Він наголосив, що справедливий мир може бути засновано лише на суверенітеті, територіальній цілісності та незалежності держав.

• Парламент Франції визнав Голодомор геноцидом українського народу Президент Зеленський подякував французьким депутатам за це рішення і назвав його "принциповим та справедливим кроком".

• Президент Чорногорії Джуканович розкритикував дії ЄС у регіоні Західних Балкан, часткою якого є країна. На його думку, єврочиновники просто не знають, що робити з регіоном, тоді як Росія вела та веде в ньому активну діяльність та створила потужну мережу впливу.

Посол у Болгарії Ілащук, яку було нещодавно призначено, вручила вірчі грамоти міністру закордонних справ країни Коджабашеву. Ілащук не має профільної освіти та досвіду дипломатичної роботи. Журналісти розкрили її попередню діяльність – вона пропонувала послуги як тренер сексуальних стосунків, а також продавала коштовності. Її призначення до країни, яка перебуває під сильним російським впливом, низка експертів вважають серйозною помилкою. На їхню думку, Офіс президента просто повідомив МЗС про її призначення послом.

Міністр оборони Болгарії Стоянов оголосив, що країна не братиме участі в спільному плані закупівель снарядів калібру 155 мм для України, оскільки болгарська армія їх не має. Він також заявив, що країна не підписуватиме контракти на їхнє виробництво, оскільки армія не має артилерійських систем цього калібру.

• Президент Філіппін Маркос-молодший оголосив про розірвання відносин із Міжнародним кримінальним судом ООН через "втручання та напад" на

суверенітет країни. Суд у Гаазі відновив розслідування злочинів проти людяності, які скоїв його попередник – президент Дуарте.

• Північна Корея здійснила запуск ракети з імітацією ядерного удару.

Поруч із країною, у Японському морі, російський Тихоокеанський флот провів навчання із запуском крилатих ракет "Москіт" на відстань приблизно 100 км.

• За інформацією видання Politico, Китай постачає Росії компоненти для бронежилетів – їх було знайдено на полі бою в Україні. На думку прем'єр-міністра Великої Британії Сунака, дії Китаю свідчать, що він втрачає статус нейтральної сторони конфлікту. Він закликав китайського лідера Сі до переговорів із президентом Зеленським. Він також вважає, що Сі міг би використати вплив на президента Путіна, щоби переконати його припинити війну та вивести війська з України, що відкрило б шлях до мирних переговорів.

• Україна, Польща та країни Балтії закликали Міжнародний олімпійський комітет не допускати російських та білоруських спортсменів до міжнародних змагань та висловили жаль через змінення позиції МОК щодо цього питання. У спільній заяві наголошено, що йдеться не про країну походження спортсменів, а про те, хто їх фінансує.

За інформацією британського видання Daily Mail, Міжнародний олімпійський комітет має намір у будь-який спосіб пропхати спортсменів із РФ на міжнародні змагання, Олімпійські ігри тощо. Для цього придумано "жорсткі умови", що забороняють їхню участь у командних змаганнях. МОК запровадив для них заборону на форму з національною символікою, використання прапора та гімну, а виступати вони мають у "нейтральному" статусі. Спеціальний доповідач ООН, який консультує організацію, наполягав на участі в змаганнях навіть осіб, винних у воєнних злочинах, а також тих, хто виступає в складі військових клубів або підтримує вторгнення.

Фактично, МОК ухвалив рішення на користь Росії та Білорусі, хоч і відклав рішення про участь їхніх спортсменів в Олімпіаді. Голова Комітету Бах на пресконференції за підсумками засідання виконкому організації заявив, що в разі повернення спортсменів на змагання буде застосовано принцип "вибіркового усунення". Український національний комітет наголошує, що подібне рішення не є покаранням.

Конфедерація олімпійських видів спорту Німеччини підтримує заборону на участь російських та білоруських спортсменів у міжнародних змаганнях, але не бойкотуватиме Олімпійські ігри в Парижі, якщо МОК скасує цю заборону

• За оцінкою агентства Bloomberg, російське міністерство фінансів у I кварталі 2023 засекретило витрати на загальну суму 2,4 трлн руб. (приблизно $31

млрд), що в понад 2 рази перевищує рівень початку 2022 р. Ці кошти скеровано на фінансування агресії та утримання окупованої території. На думку низки російських економістів, подібне зростання зумовлене закупівлями військової техніки, виплатами мобілізованим та контрактникам, а також фінансуванням знакових інфраструктурних проєктів, які має бути завершено до наступних президентських виборів, що відбудуться в березні 2024 року.

Російська комісія з іноземних інвестицій ухвалила, що будь-яка західна компанія, яка хоче піти з російського ринку та продати активи, мусить внести грошовий внесок до російського бюджету. Раніше компанії могли вибрати між внесенням до бюджету РФ 10 % суми продажу активів або погодитися на відтермінування платежу на кілька років.

• Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба вважає, що вступ України до Європейського Союзу та НАТО завершить переформування архітектури безпеки світу та гарантує мир у Європі на десятиліття.

• Міністр закордонних справ Швеції Більстрьом заявив, що уряд країни не має наміру давати Угорщині жодних зобов'язань в обмін на ратифікацію протоколу про вступ країни до НАТО.

• Міністр закордонних справ Угорщини Сійярто 28 березня провів телефонні переговори з віцепрем'єр-міністром РФ із питань паливно-енергетичного комплексу Новаком. Російський міністр запевнив Сійярто у своєчасному постачанні нафти та газу, попри міжнародні санкції. Вони також обговорили будівництво другої черги АЕС "Пакш". Сійярто запевнив Новака, що Угорщина блокуватиме будь-які санкції щодо атомної промисловості РФ.

• Уряди та парламенти багатьох країн заборонили встановлення держслужбовцям та військовослужбовцям на телефонах та інших гаджетах додатка китайського відеосервісу TikTok через можливу крадіжку ним конфіденційних даних на користь влади Китаю. Таке рішення ухвалили Європейська комісія, уряди Нідерландів, Великої Британії, США, Канади та Нової Зеландії. Шведським військовослужбовцям також заборонено користуватися сервісом. В Україні на сайті президента зареєстровано петицію про подібну заборону.

3. Тренди

• Представник президента у Верховній Раді депутата Веніславський заявив, що колишній глава СБУ Баканов із країни не виїхав і наразі перебуває на постійному місці проживання. Він повідомив, що службову перевірку діяльності Баканова вже закінчено, але засекречено, оскільки матеріали містять державну таємницю.

***

№ 1.435

Житло і війна: житлова політика першого року повномасштабної війни

2023-03-22

Анастасія Боброва

старша аналітикиня Cedos, координаторка напрямку житлової політики, редакторка Mistosite

Ця аналітична записка є оглядом деяких з основних тенденцій і змін, які відбулися у сфері житла в Україні з лютого 2022 року. Вона базується на аналізі рішень органів влади національного і місцевого рівня, а також публічних повідомлень та інформації офіційних установ і неурядових організацій. Документ підготовано за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Вступ

Повномасштабна російська війна проти України триває вже більше року. За цей час населення України стикнулося з безліччю викликів, які передусім пов’язані з безпекою та воєнним діями.

Війна також призвела до

1) зростання рівня безробіття, 2) вимушеного переміщення і 3) значних інфраструктурних руйнувань.

У відповідь на житлову кризу протягом останнього року з’явилися нові житлові програми, а в деяких містах розпочалися проєкти з будівництва соціального житла. Водночас **загальні підходи до житлової політики залишилися незмінними, а окремим рішенням і проєктам бракує систематичності.**

Ця аналітична записка є оглядом деяких з основних тенденцій і змін, які відбулися у сфері житла в Україні з лютого 2022 року. Вона базується на аналізі рішень органів влади національного і місцевого рівня, а також публічних повідомлень та інформації офіційних установ і неурядових організацій.

Ми також використали:

- дані опитування про ставлення населення до державних програм соціально-економічної підтримки і потреби у них, яке Cedos провів у жовтні 2022 року;
- дані опитування в рамках дослідження проблем і перспектив державної житлової політики в Україні, зібрані Cedos у 2019 році;
- результати досліджень Міжнародної організації з міграції, дані Державної служби статистики, Національного банку України, Міністерства освіти та науки.

Цей огляд не є вичерпним — зокрема, до нього не увійшли деякі питання, пов’язані з управлінням багатоквартирними будинками, містопланування, а також земельні питання, які є одними з ключових для оновлення житлової політики в Україні. Ця записка звертає особливу увагу на потреби в житлі, а також наголошує на важливості розвитку житлової політики, яка буде спроможна відповідати новим викликам.

1. Контекст житлової політики в Україні

● Втрати у житловому секторі, потреба у житлі та ставлення до житлової політики

Війна спричинила найбільшу в історії України житлову кризу. Протягом останнього року тисячі будинків були зруйновані внаслідок російських атак.

За різними оцінками, протягом 2022 року втрати у житловому фонді склали від 135 до 817 тисяч зруйнованих або пошкоджених будівель.

Ці оцінки залишаються приблизними, бо в умовах активних воєнних дій обмеженими є можливості фізично обстежувати будівлі.

У червні 2022 року Міністерство розвитку громад і територій ухвалило наказ про розробку системи моніторингу пошкоджень і руйнувань, яка повинна включати інформацію про житлові та громадські споруди.

Проте,

офіційних даних, які були би зібрані за допомогою такої системи, поки немає.

У березні 2023 року частина української території залишається окупованою, а рівень руйнувань там оцінити складно. Крім цього, воєнні дії та ракетні атаки російської армії на цивільну інфраструктуру тривають, що означає збільшення масштабів руйнувань і кількості людей, які втратили житло.

Мільйони людей змушені були покинути свої домівки.

За даними Міжнародної організації з міграції, станом на січень 2023 року кількість вимушено переміщених осіб в Україні становила 5,4 мільйона людей. За оцінками МОМ, кількість ВПО поступово знижується — наприклад, у грудні 2022 року їх було 5,9 мільйона.

Серед переселенок, які переїжджали більш ніж один раз, головними причинами стали **неможливість заробляти (47%) і брак належного житла (41%)**.

Протягом останнього року потреба в житлі не лише зросла, а й диверсифікувалася.

З’явилася потреба в тимчасовому кризовому розміщенні — наприклад, на час, доки триває відновлення пошкодженого житла, чи на період пошуку довгострокового орендного житла.

На початку повномасштабного вторгнення місцеві органи влади переоблаштували тисячі закладів освіти, культури, гуртожитків та інших комунальних приміщень під тимчасове житло для людей, які через війну покинули свій дім.

Наприклад, за даними Міністерства освіти та науки,

у червні 2022 року 3 500 закладів освіти використовувалися для гуманітарних цілей, зокрема і як житло для переселен_ок. Попри те, що багато людей протягом року змогли знайти інше житло, повернулися у

свої міста або переїхали в інші країни, значна кількість переселенок залишаються жити у так званих колективних центрах.

За даними Міжнародної організації з міграції, у вересні 2022 року близько 4% (близько 280 тисяч людей) серед усіх переселенок проживали у таких місцях.

Загалом, за інформацією МОМ, на початку 2023 року 17% переселен_ок потребували допомоги з житлом.

Структура форм володіння у житловому секторі змінюється: зростає потреба в доступному орендованому житлі.

За даними опитування, яке Cedos проводив у жовтні 2022 року, 76% опитаних проживали у житлі, яке є їхньою приватною власністю, 16% орендували житло у приватних осіб, ще 5% проживали в житлі інших приватних осіб, за яке вони не сплачували оренду, а близько 3% проживали у державному, відомчому або комунальному житлі.

За даними 2019 року, більшість опитаних, а саме 83% проживали у житлі, яке було їхньою приватною власністю, близько 8% людей орендували своє житло, 2% проживали в житлі державної або комунальної власності. Дані свідчать про те, що в Україні знижується частка людей, які проживають у власному житлі, і водночас зростає частка орендарок. Це, зокрема, пов'язано з вимушеним переміщенням, адже значна частка переселен_ок орендують житло в секторі приватної оренди.

За даними Міжнародної організації міграції, у вересні 2022 року 53% ВПО орендували житло.

Ціни на оренду житла зросли, а сектор приватної оренди залишається малозахищеним і малорегульованим.

У більшості областей України підвищилися ціни на оренду житла.

Наприклад,

у Львівській області, за даними Державної служби статистики, ціна за оренду однокімнатної квартири зросла більш ніж удвічі — з 5449 гривень на місяць у січні 2022 року до 10995 гривень у січні 2023 року.

У Закарпатській області ціни зросли більш ніж утричі: вартість оренди однокімнатної квартири у січні 2022 року становила 4313 гривень, а вже у січні 2023-го — 13 123 гривні.

Водночас у Києві ціни на оренду дещо знизилися — з 8512 до 7438 гривень у січні 2022-го та січні 2023 року відповідно.

Особливо складною була ситуація протягом перших місяців війни.

Наприклад,

> Бюро економічної безпеки повідомляло, що більшість скарг, які вони отримували в березні 2022 року, були пов'язані із завищеними цінами на оренду.
>
> У травні 2022 року, за даними сайтів-агрегаторів оголошень, ціни на оренду в Закарпатській області зросли на 225% порівняно з жовтнем 2021 року.

Ця ситуація додатково проілюструвала вразливість приватного сектору оренди та брак дієвих механізмів регулювання доступності житла.

> Орендар_ки й досі ризикують стикнутися з незаконними виселеннями та необґрунтованим підвищенням цін.
>
> В Україні окремі права орендар_ок зафіксовані у Цивільному кодексі.
>
> Проте досі бракує цільового законодавства щодо оренди житла.

Крім цього,

> **питання оренди не увійшли до фінальної редакції проєкту Національного плану відновлення**. Ймовірно, тенденція до зростання сектору приватної оренди буде тривати, що вимагатиме додаткової уваги до цього питання на рівні державної політики.

Доходи населення скорочуються, зростає недоступність житла і це додатково загострює потребу в соціальному орендованому житлі.

> За даними Державної служби статистики, середній рівень заробітної плати в Україні у 2022 році становив 14 577 гривень.
>
> За інформацією Національного банку, в червні сукупні реальні доходи населення скорочувалися. Попри те, що вже у грудні вони сягнули довоєнного рівня, цього вдалося досягти переважно через виплати військовим.

Відповідно,

> серед інших категорій населення реальні доходи, ймовірно, скоротилися. За оцінкою Нацбанку, рівень безробіття наприкінці року становив щонайменше 30%.

Погіршення економічної ситуації також означає, що зростає недоступність житла. За умови втрати житла частина людей не зможуть самостійно придбати чи орендувати інше житло. Дехто зможе розраховувати на допомогу рідних і близьких, проте для інших потрібна спроможна система довгострокового

соціального орендного житла. Це важливо зокрема й тому, що вже сьогодні для значної частки населення їхнє житло не можна вважати доступним. У жовтні 2022 року 43% опитаних витрачали більше 30% свого сукупного місячного доходу на житло, з них 17% витрачають половину або й більше доходу на житло.

Особливо яскраво ця тенденція проявилася серед вразливих категорій населення.

Так,

> люди, чиє житло було зруйноване або пошкоджене, переселен_ки та люди з низьким рівнем доходу витрачали більшу частку свого доходу на житло, ніж люди, які не відносили себе до жодної з цих категорій.

Крім цього,

> близько 39% переселен_ок зазначали, що потребують допомоги з оплатою оренди житла. Серед тих, хто переїхали в іншу область або в інший населений пункт у межах області, 28% і 11% відповідно зазначали, що їм потрібна така допомога. Водночас серед тих, хто не переїжджали, таких було лише 3%.

Очікування населення щодо забезпечення житлом від держави залишаються високими, проте знижується частка тих, хто підтримує допомогу в придбанні житла у власність.

За останніми даними Cedos, 82% респондент_ок погоджуються з тим, що держава повинна забезпечити житлом людей, які цього потребують. У 2019 році цей показник був схожим і становив 78%.

Підтримка потенційних програм доступної оренди також залишається високою.

У 2022 році з твердженням, що держава має забезпечити можливість доступної оренди, погодилися 73% опитаних, у 2019 — 72%. Водночас зменшилася частка тих, хто підтримує допомогу з придбанням житла у власність, — порівняно з 2019 роком вона скоротилася з 83% до 70%. Це може свідчити про те, що поступово змінюється сприйняття житла та житлової політики. Внаслідок безоплатної приватизації житла після розпаду Радянського Союзу в Україні більшість домогосподарств почали мешкати у житлі, яке є їхньою приватною власністю. Приватизація та подальші програми, які були спрямовані на допомогу з купівлею житла, закріпили уявлення населення про те, що «лише житло у власності можна вважати своїм». За даними дослідження 2019 року таку тезу підтримували 85% опитаних. Однак на сьогодні через значні руйнування та вимушене переселення структура житлового сектору змінюється. Ймовірно, разом з цим буде трансформуватися й уявлення про «норму» у сфері житла.

● Трансформація міністерства

Головним стейкхолдером житлової політики на національному рівні стало об'єднане ***Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України***.

На початку грудня 2022 року Кабінет Міністрів затвердив постанову про «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади».

Відповідно до цього рішення Міністерство розвитку громад і територій, яке раніше відповідало за житлову політику, було приєднане до Міністерства інфраструктури.

За словами представників міністерства, створення нової структури покращить координацію питань відбудови. Новий орган влади очолив Олександр ***Кубраков***, який також став віце-прем'єр-міністром з відновлення України.

Новостворене міністерство візьме на себе відповідальність не лише за житлову, а й за регіональну та містобудівну політики.

> Очікується, що у його складі буде працювати окреме управління, відповідальне за питання житлової політики (включно з питаннями управління багатоквартирними будинками), що перебуватиме у підпорядкуванні заступниці міністра, відповідальної за питання будівництва.

Один із наслідків, які таке об'єднання може мати для житлової політики,

> **— її розробка та реалізація не опиняться серед пріоритетів новоствореної установи**. Сфера діяльності нового міністерства включатиме й такі важливі питання як енергоефективість, логістика і транспортна інфраструктура, відбудова міст, розвиток регіонів і громад.
>
> Існує ризик, що нагальні питання розвитку житлової політики не ввійдуть до першочергових завдань міністерства.

Наприклад,

> **питання соціального житла може стати відповідальністю Міністерства соціальної політики.**

Це може призвести до нескоординованості підходів до житлової політики, спрямованих на різні соціальні групи, зокрема сприйняття соціального та неприбуткового житла як житла лише для вузького переліку найбільш вразливих категорій людей.

Однак, як ми вже зазначали вище, за час повномасштабної війни потреба в житлі диверсифікувалася, і тепер довгострокової соціальної оренди потребують різні, не лише найбільш вразливі, категорії населення.

Для того, щоб реагувати на ці зміни,

потрібно переосмислювати засади житлової політики і застосовувати системний та універсальний підхід, який є соціально й економічно ефективнішим за точкові «адресні» заходи.

Житлова політика в Україні й до великої війни була фрагментованою і розпорошеною між різними органами та рівнями влади.

Наприклад,

1) — питанням житла для внутрішньо переміщених осіб займалося Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій, за розвиток системи кризового прихистку для людей, які постраждали від насильства, і бездомних людей відповідало Міністерство соціальної політики,

2) — а Міністерство економіки адмініструвало програми іпотечних кредитів.

3) — Органи місцевої влади опікувалися реалізацією житлової політики, зокрема наявним соціальним і тимчасовим житлом.

Відповідно,

4) — **брак сильного стейкхолдера на національному рівні, який зміг би розробляти стратегічні рішення у темі житла, лише ускладнить координацію різних органів і рівнів влади**.

Крім цього,

5) **житлова політика може й надалі бути підміненою політикою щодо будівництва**. **Особливо з огляду на значний вплив будівельного сектору (забудовників) на урядові та парламентські структури.**

● Національний план відновлення

Уряд спільно з дослідни_цями і представни_цями громадянського суспільства розробив проєкт ***Плану відновлення України***, проте цей документ досі не затверджений.

Навесні 2022 року Президент створив ***Національну раду з відновлення*** України від наслідків війни.

1) — У рамках цієї структури почала працювати робоча група «Будівництво, містобудування, модернізація міст та регіонів України» та її підгрупа «Житло, енергоефективність, цивільний захист».

2) — Протягом травня-червня учасни_ці підгрупи розробили документ, який окреслює пріоритетні завдання та засади майбутньої житлової політики в контексті відбудови.

Документ окреслює відновлення України в декілька етапів, які включають екстрені заходи, відбудову пошкодженої інфрастрктури та розробку довгострокових рішень. У сфері житла проєкт звертає увагу на те, що важливо розвивати альтернативні до купівлі у власність способи реалізації права на житло, зокрема неприбуткове орендне житло.

Серед іншого, План відновлення наголошує на важливості збору даних, ідентифікації та оцінки потреб у сфері житла, на основі яких можна розробляти обґрунтовані рішення.

Уряд презентував проєкт ***Плану відновлення на Міжнародній конференції з відновлення у Лугано в липні 2022 року***. Всі країни-учасниці конференції підписали Декларацію Лугано, яка також визначає основні засади відновлення України. Серед цих принципів — демократична участь, сталий розвиток, гендерна рівність, прозорість, підзвітність і верховенство права.

Однак,

1) — після конференції у Швейцарії офіційної презентації документа для української аудиторії не відбулося.

2) — **Документ досі не затверджений, а його майбутнє невідоме**.

● Містобудівна реформа

«Реформа містобудування» обмежує повноваження органів місцевого самоврядування та зменшує можливості контролювати та впливати на діяльність забудовників.

Наприкінці 2022 року Верховна Рада підтримала у другому читанні законопроєкт ***№ 5655*** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери містобудівної діяльності».

Законопроєкт критикують ще з 2021 року, коли його вперше внесли до Верховної Ради, а петиція на сайті Президента з вимогою накласти вето набрала необхідну кількість голосів за добу.

Документ обмежує можливості громадян_ок ініціювати перевірки законності будівництва, а також звужує відповідальність забудовників перед муніципалітетами.

Створюється можливість звертатися до приватних компаній, що перевірятимуть відповідність проєкту містобудівному законодавству.

Раніше це було сферою виключної компетенції державних органів.

Законопроєкт також звужує можливості органів місцевого самоврядування впливати на нове будівництво і водночас наділяє їх функцією обов'язкового моніторингу без механізмів контролю забудов. Станом на березень 2023 року Президент досі не підписав законопроєкт.

Законопроєкт № 5655 продовжує тенденцію містобудівної політики в Україні, що створює можливості для забудовників отримувати високі прибутки при низькому рівні відповідальності перед містян_ками та підзвітності їм.

Ризики, пов'язані з підвищенням навантаження на соціальну чи транспортну інфраструктуру, впливом будівництва на довкілля або незавершеним будівництвом, перекладаються на громади міст.

Так,

> сьогодні в Україні не існує механізмів, які дозволяли би повертати частину здорожчання землі чи вартості інфраструктури, яку неминуче доведеться створювати довкола нових житлових комплексів.
>
> У минулому таким інструментом була пайова участь, тобто внески, які девелопери сплачували у місцевий бюджет на розвиток інфраструктури.

Проте у 2019 році Верховна Рада прийняла ***Закон № 132-IX***, яким **скасувала ці обов'язкові відрахування на користь міського бюджету**.

> Це позбавило місцеві бюджети розвитку частки щорічних доходів — наприклад, у 2018 році Київ отримав більше 500 мільйонів гривень у бюджет завдяки пайовій участі.

Наостанок,

> українські міста на сьогодні не мають можливості впливати на призначення житла, яке будується.
>
> Не існує дієвих механізмів, які змогли би зобов'язувати забудовників передавати частину квартир для створення соціального або доступного орендного житла.

● Розробка Соціального кодексу

Планується робота над проєктом Соціального кодексу, який, серед іншого, регулюватиме питання, пов'язані з соціальним житлом.

У 2023 році Міністерство соціальної політики планує розробку нового Соціального кодексу. Концепція документа, зокрема, визначає соціальне житло як один із ключових елементів соціального захисту.

Кодекс міститиме окрему книгу, повністю присвячену соціальному житлу.

Міністерство пропонує впорядкувати фонд соціального житла і визначає, що в цю категорію входять такі форми як, наприклад, тимчасове житло, соціальні гуртожитки та власне соціальне житло. Таким чином впорядкований фонд зможе ефективніше реагувати на різні потреби в житлі. Крім цього, концепція наголошує на необхідності створити єдиний соціальний квартирний облік. Це дозволить зменшити навантаження на органи місцевого самоврядування, яким зараз доводиться адмініструвати декілька різних житлових черг. Єдиний соціальний квартирний облік також дозволить ефективніше моніторити потребу в житлі та планувати розвиток соціального житла.

Концепція Соціального кодексу закладає підвалини для оновлення системи соціального житла, зокрема звертає увагу на важливість розвитку системи публічної оренди, до якої будуть залучені різні оператори житла. Проте відокремлення соціального житла від інших житлових програм і розподіл відповідальності за них між різними міністерствами може поглибити фрагментованість житлової політики і сприяти маргіналізації соціального житла як житла для найбільш вразливих категорій людей. Для того, щоб уникнути цього, соціальне житло повинне бути невід'ємною частиною комплексної стратегії відбудови.

2. Програми, проєкти та рішення у сфері житла

● Будівництво, купівля, відновлення житла

На початку 2022 року уряд озвучував амбітні плани будівництва та викупу житла, однак вони не були реалізовані, а питання майбутнього управління таким житлом залишилося відкритим.

1) — Навесні 2022 року в Офісі Президента заявляли про плани збудувати або придбати більше 50 тисяч квартир для внутрішньо переміщених осіб.

2) — У будівельному бізнесі повідомляли про наміри створити разом із Мінрегіоном реєстр вільного для викупу житла.

Проте

3) — **таких масштабних програм з будівництва чи викупу квартир не з'явилося**.

Врешті ***уряд*** разом із ***Держмолодьжитлом*** закупили ***60 квартир*** соціального житла,

— однак існує невизначеність щодо того, хто буде керувати цим житлом у довгостроковій перспективі.

У березні 2022 року уряд разом із Національним банком створили спеціальний рахунок для допомоги цивільному населенню в умовах воєнного стану.

Згодом 100 мільйонів гривень з цього рахунку отримало ***Держмолодьжитло*** для того, щоб закупити квартири у Київській, Житомирській, Чернігівській та Сумській областях.

Це житло розраховане для внутрішньо переміщених людей, зокрема для багатодітних сімей.

Проте

> на сьогодні існують складнощі з подальшим управлінням цим житлом, бо на місцевому рівні немає спроможних установ, які змогли би взяти його на баланс.

Розпочалося швидке відновлення пошкодженого житла, важливу роль у якому взяли на себе місцеві і регіональні органи влади, а також громадянське суспільство.

Протягом 2022 року з державного та місцевих бюджетів різних рівнів було виділено кошти на відновлення частини пошкодженого житла.

Наприклад, з резервного фонду державного бюджету влітку спрямували 400 мільйонів гривень для ліквідації наслідків бойових дій у Київській області, зокрема, ремонту об'єктів інфраструктури, закладів освіти і охорони здоров'я, житлових будинків.

> У першу чергу, вони були використані для ремонту незначних пошкоджень, зокрема, на заміну вікон, дверей та ремонт покрівлі. Роль муніципалітетів і регіонів у процесах швидкого відновлення пошкодженого житла була ключовою.
>
> Багато робіт були виконані меншкан_ками і власни_цями будівель, у тому числі, з залученням локальних спільнот і використання практик краудсорсингу, Repair.together, Сміливі відновлювати, NEST, OKNO).

У підсумку,

> **1) — протягом 2022 року комплексна *стратегія розвитку житлової політики* так і не з'явилася,**
>
> **2) — а *пріоритетні кроки* для того, щоб подолати житлову кризу, не були визначені та затверджені.**

У 2023 році уряд планує фінансувати окремі завдання житлової політики через спеціальний фонд ліквідації наслідків збройної агресії.

Державний бюджет на 2023 рік передбачає, що 16 мільярдів гривень буде виділено для фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

Кошти фонду спрямують на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт, на придбання житла для людей, які втратили його внаслідок війни.

Крім цього, у лютому 2023 року Верховна Рада ухвалила законопроєкт про компенсацію за зруйноване житло, який визначає порядок компенсації і передбачає створення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України.

Для різних категорій житла передбачено різні типи компенсації включно з грошовою, проведенням будівельних робіт або надання будівельних матеріалів, наданням сертифікатів на купівлю іншого житла.

● Пільгові кредити для придбання житла

Уряд запустив пільгові іпотечні кредити, однак цілі програми є завищеними.

Основною житловою програмою уряду у 2022 році стала «єОселя» — пільгові кредити на житло під 3% для військових, медик_инь та освітян_ок, а в майбутньому й під 7% для інших категорій населення.

За останні декілька років це вже друга спроба запустити дешеві іпотечні кредити.

У 2021 році такою програмою була «Доступна іпотека» під 7% річних.

1) — На відміну від попередньої програми, «***єОселя***» передбачає, що банки будуть видавати кредити не з власних коштів, а з грошей ***Української фінансової житлової компанії*** («***Укрфінжитло***».)

2) — Наприкінці грудня 2022 року Кабінет Міністрів ***докапіталізував*** компанію через випуск облігацій внутрішньої держпозики на 30 мільярдів гривень.

3) — **У 2022 році вдалося *видати* 277 кредитів, хоча планували 500.**

Завдання на 2023 рік

4) — **видати 12-15 тисяч пільгових кредитів**, що не виглядає реалістично, адже і до повномасштабної війни банки оформлювали значно менше кредитів на рік.

Пільгові іпотечні кредити

— це передусім спосіб допомогти будівельному бізнесу, який переживає кризу, а не послабити наслідки житлової кризи для населення.

У звіті про фінансову стабільність за грудень 2022 року Національний банк зазначає, що ринок нерухомості залишається у дисбалансі.

Це означає, що

> ціни на купівлю житла зростають, але попит є низьким.

На думку Нацбанку,

> оскільки ціни на оренду житла залишаються стабільними або, навпаки, знижуються, це додатково стримує попит на купівлю.

Однак

> девелопери очікують, що запуск пільгових іпотечних кредитів пожвавить ринок, і не поспішають знижувати ціни.

Забудовники потребують додаткових вливань, аби продовжувати свій бізнес і фінансувати розпочаті проєкти.

Вони

> 1) — **активно підтримують рішення дозволити *незавершеним* будинкам брати участь у програмі.**

Проте,

> **2) — це несе додаткові ризики, адже заставою виступає не готове житло, а *майнові права*.**
>
> 3) — **У випадку масової несплати кредитів це житло може так і залишитися недобудованим.**

Крім цього,

> 4) — в умовах економічної кризи, нестабільності та скорочення доходів взяти на себе, а також виконати довгострокові фінансові зобов'язання зможе лише невелика частка населення.

Схожими житловими програмами в Україні опікуються різні установи, що лише поглиблює загальну фрагментованість житлової політики.

> 1) — Крім «***Укрфінжитла***», адмініструванням пільгових кредитів на житло
>
> 2) — в Україні також опікується Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву (***Держмолодьжитло***).

Серед іншого,

3) — у 2022 році ***Держмолодьжитло*** разом з ***Мінреінтеграції*** у співпраці з ***урядом Німеччини*** видали 332 кредити на житло для внутрішньо переміщених осіб під 3% річних.

Пільгові кредити для купівлі житла залишаються основною формою житлових програм уряду, однак такий підхід не відповідає потребам і спроможностям домогосподарств.

Додаткова підтримка домоволодіння поглибить дисбаланс житлової екосистеми в Україні.

Ризик полягає і в тому, що

в теперішніх умовах значна частка людей не зможуть стати ефективними власни_цями житла.

Це означає, що

в майбутньому вони не зможуть відкладати достатньо коштів для капітальних ремонтів та утримання будинків.

За декілька десятків років це призведе до погіршення якості будівель і появи застарілого або аварійного житла, **як сталося з житлом, збудованим за часів Радянського Союзу, більшість власни_ць якого не проводили у ньому капітальних ремонтів.**

На сьогодні більш сталим і доступним рішенням може стати розвиток *неприбуткової оренди*.

- **Програми компенсації оренди та комунальних послуг**

Продовжує діяти програма компенсації вартості комунальних послуг.

Програма «Прихисток» пропонує власни_цям житла компенсацію за те, що вони надали прихисток внутрішньо переміщеним особам.

1) — До жовтня така компенсація становила 450 гривень на місяць за одну людину.

2) — З 1 жовтня 2022 року уряд збільшив її розмір вдвічі до 900 гривень.

Проте

3) — існують складнощі та затримки з фінансуванням цієї програми. Восени Кабінет Міністрів повідомив, що з резервного фонду бюджету надано 34 мільйони гривень, щоб покрити витрати на цю програму за серпень 2022 року. Частину коштів також надало Товариство Червоного Хреста в Україні.

Програми компенсації можуть бути екстреними рішеннями, але в довгостроковій перспективі вони не збільшують кількості доступного житла і не підвищують його якість.

В умовах малорегульованого сектору приватної оренди такі програми не можуть гарантувати якісного і безпечного житла.

Програми компенсації та прямої грошової допомоги для оренди житла чи сплати комунальних послуг можуть слугувати додатковою підтримкою для домогосподарств у складних життєвих обставинах.

Однак,

> вони **не можуть замінити комплексну житлову політику**, що гарантує варіанти забезпечення житлом для різних потреб і можливостей.

● Рішення та програми на місцевому рівні

Роль муніципалітетів і громад у житловій політиці посилалася.

З початком повномасштабного вторгнення саме місцеві органи влади були відповідальні за те, щоби гарантувати людям дах на головою.

Оскільки потребу в житлі потрібно було задовольняти швидко, виникли різноманітні форми тимчасових поселень

> — від модульних містечок до тимчасових притулків у будівлях шкіл, садочків чи залізничних вокзалів. Через те, що такі прихистки виникали спорадично, управління ними було і залишається дещо хаотичним.

Наприклад,

> — деякими з них опікуються місцеві управління освіти, інші можуть бути підпорядковані обласним адміністраціям.

Такі установи не мають ані спроможностей, ані повноважень для того, щоб управляти житлом.

> Тимчасові поселення часто не є частиною офіційних житлових фондів соціального або тимчасового призначення. Відповідно, права мешкан_ок можуть бути незахищені, й вони ризикують залишитися без даху над головою у разі, якщо приміщення — наприклад, гуртожиток — буде знову потрібне закладу, якому воно належить.

Наприкінці літа переселен_ки повідомляли про те, що заклади освіти почали виселяти людей зі своїх приміщень. Тоді міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій Ірина Верещук заявляла про те, що при виселенні з тимчасових прихистків людям потрібно надавати інше житло.

Протягом 2022 року місцеві органи влади застосовували різні механізми реагування на житлову кризу, проте **існує потреба переходити від короткострокових рішень до формування довгострокової стратегії житлової політики на локальному рівні**.

Міжнародні організації почали активно підтримувати місцеві органи влади у процесах відновлення та будівництва житла.

> Одним із найбільш масштабних проєктів на сьогодні є будівництво нового житла для переселен_ок і людей, які втратили житло, у Житомирі, Львові, Чернівцях, Дубно, Ковелі та Макарові.
>
> Фінансує цю діяльність Європейська комісія, яка також планує укласти угоди для будівництва з іншими містами — наприклад, в Івано-Франківську також повідомили про майбутнє будівництво.

Тим часом у Львові вже провели архітектурний конкурс і визначили проєкт майбутнього житла. Представни_ці міст зазначають, що протягом найближчих місяців вони повинні розробити критерії, за якими людей зможуть поселяти у таке житло, а також визначити форму для управління ним.

На сьогодні невідомо, якою буде юридична форма новозбудованого житла — наприклад, чи належатиме воно до одного з наявних фондів (житла соціального або тимчасового призначення).

> Крім цього, за словами представни_ць міст, житло, збудоване за цими проєктами, повинне залишатися у комунальній власності щонайменше протягом 10 років.
>
> Такий підхід несе ризики в довгостроковій перспективі, адже означає, що житло може в майбутньому перейти у приватну власність.

Приватизація житла послабить спроможності місцевих органів влади впливати на житлову політику й ефективно задовольняти житлові потреби своїх мешкан_ок.

Питання довгострокового управління житлом буде лише загострюватися.

Кількість житла у комунальній власності поступово зростатиме: ним можуть ставати як переобладнані приміщення, так і новозбудоване чи придбане за донорські кошти житло.

> На місцевому рівні бракує спроможних установ, які візьмуть на себе відповідальність за довгострокове управління житлом.

Якою би не була майбутня стратегія розвитку житлової політики, саме місцеві органи влади будуть акторами, що втілюватимуть ці рішення в життя.

На сьогодні в Україні не існує аналогів муніципальним житловим компаніям, які займаються управлінням житлом у комунальній власності в інших країнах — наприклад, у Німеччині, Фінляндії чи Австрії.

Існує потреба в розробці сталої моделі, яка уможливить появу таких інституцій в Україні.

Це дозволить не лише керувати наявним житлом, а й залучати інвестиції для розширення муніципального житлового фонду.

Питання довгострокового управління постало й перед громадськими організаціями, що активно включилися у створення прихистків для людей, яким потрібне житло.

Протягом минулого року громадські організації взяли на себе частину відповідальності за створення житла для внутрішньо переміщених осіб.

Наприклад,

1) — з'явився проєкт «Ко-хати», який ініціювали урбаністична лабораторія METALAB з Івано-Франківська й учасниці незалежної агенції Urban Curators, релоковані з Києва. Вони стали одними з перших, хто почали переоблаштовувати комунальні приміщення у житло для переселен_ок. На сьогодні вони вже реалізували декілька проєктів в Івано-Франківську та працюють над ремонтом гуртожитка поблизу Кам'янця-Подільського.

2) — Благодійна організація «Комітет медичної допомоги у Закарпатті» також створює прихистки для переселен_ок — вони вже мають три приміщення у Тячеві, Ужгороді та Нижньому Селищі.

Одним із викликів, з якими стикнулися громадські організації, є пошук форми для довгострокового управління, яка уможливила би фінансову сталість і доступність такого житла.

Висновки

З початком повномасштабної російської війни мільйони людей в Україні втратили дім. Навесні 2023 року тисячі людей живуть у закладах освіти, готелях і модульних містечках. У перші місяці великої війни рішення щодо переїзду були серед найважливіших, які доводилося приймати різним людям. Ці рішення часто були пов'язані з пошуком нового житла. Протягом останнього року людям довелося багаторазово змінювати житло та переїжджати з одного тимчасового варіанту в інший. Досвіди переїзду були пов'язані з побутовими складнощами та нестачею особистого простору, а брак постійного житла ускладнював адаптацію на новому місці.

Люди, яким доводилося мешкати у колективних центрах, ризикували стикнутися з насильством, проблема якого лише загострилася у таких житлових умовах.

Погіршення економічної ситуації підвищило недоступність житла, зокрема для вразливих категорій населення.

> У майбутньому це може призвести до того, що загостриться проблема бездомності, яка вже зараз є одним із важливих соціальних викликів.

Потреби в житлі зросли й урізноманітнилися, проте наявні програми та рішення відповідають на них лише частково.

Житлова політика розвивається в умовах невизначеності. Її можна охарактеризувати як фрагментовану й радше реактивну, ніж проактивну.
Протягом перших місяців війни місцевим органам влади разом з представни_цями громадянського суспільства і за підтримки міжнародних організацій вдалося облаштувати прихистки для багатьох людей.

Однак,

на національному рівні досі бракує затвердженої стратегії розвитку житлової політики та чіткого розподілу відповідальності за її реалізацію між різними рівнями й органами влади.

Посилилася роль органів місцевої влади в житловій політиці та з'явилися нові масштабні проєкти будівництва соціального житла у містах.

Разом з цим,

> — загострилося питання довгострокового управління житлом у комунальній власності, адже на сьогодні в Україні немає спроможних установ, таких як муніципальні житлові компанії, які змогли би взяти на себе цю відповідальність.

Одним із викликів залишається розвиток спроможності муніципалітетів і громад управляти житлом, а також підвищення обізнаності представни_ць місцевих органів влади щодо різних інструментів і політик для розвитку доступного та соціального житла.

Для того, щоб відповісти на нагальні виклики у сфері житла, потрібно змінити підхід до житлової політики. Вже сьогодні можна спостерігати, що структура форм володіння житлом змінюється, скорочується частка людей, які живуть у власному житлі, та зростає частка орендар_ок. Це означає, що в майбутньому потреба в якісному, доступному і захищеному орендному житлі лише збільшиться. Державна політика повинна пропонувати рішення, які будуть сприяти появі такого житла. **Важливою частиною цього процесу є**

капітальні інвестиції для розширення фонду соціального житла, а також заборона приватизації такого житла в майбутньому.

Наостанок, варто застосовувати обґрунтований і доказовий підхід до житлової політики, а також орієнтуватися на потреби різних соціальних груп. На сьогодні немає достатньо інформації про стан житла, кількість порожнього житла, житлові умови домогосподарств чи перешкоди, з якими люди стикаються під час пошуку житла. Будь-які рішення та програми повинні спиратися на дані й дослідження, враховувати досвід інших країн, а також локальний контекст і особливості розвитку українських міст.

***

№ 1.436

Україна: Головні події та теми доби

2023-03-25

Головне

• Путін оголосив про намір розмістити ядерну зброю в Білорусі.

• Група кредиторів України погодилася відкласти виплати за боргами до завершення програми МВФ.

• Україна перейшла на літній час.

1. Війна

1-1) Фронт

• Упродовж доби лінія фронту змінилася несуттєво. Російським військам вдалося трохи просунутися на північній околиці Бахмута, підрозділи ЗСУ відбили невелику ділянку території на південь від Авдіївки. Спікер Східного угруповання військ Череватий заявив, що кількість бойових зіткнень у районі Бахмута зменшилася, проте він не може підтвердити повідомлення про виснаження сил армії РФ на цій ділянці фронту.

• Попри втішні повідомлення, інтенсивність бойових дій на Донбасі не знижується. Українські війська відбили атаки на півночі Луганщини – у напрямку на Куп'янськ та в околицях Кремінної, у районі автодороги Лисичанськ – Бахмут, в околицях Бахмута, Торецька та Авдіївки, а також у районі Донецька. Окупанти знову спробували прорвати масованими атаками українську оборону в Новомихайлівці та Мар'їнці, проте успіху не мали.

• За оцінкою британської розвідки, після двотижневої паузи в атаках безпілотниками-камікадзе Росія отримала від Ірану чергову партію таких БПЛА й миттєво їх застосувала.

• Окупанти обстріляли з РСЗВ Часів Яр і Торецьк, загинули 2 мирні жителі. Вночі було завдано ракетного удару по Краматорську, на щастя, обійшлося без жертв. Унаслідок обстрілу пункту видавання гуманітарної допомоги в Херсоні поранено 2 осіб. Усього за добу на лінії фронту та в прифронтовій зоні внаслідок російських обстрілів загинуло 5 цивільних осіб, ще 25 – поранено.

• Директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Гроссі має намір відвідати Запорізьку АЕС, щоб на власні очі побачити зміни, що сталися з його попереднього візиту у вересні.

• Власник ПВК "Вагнера" Пригожин стверджує, що понад 5 тис. ув'язнених, які підписували контакт, уже помилувано й вони вийшли на волю.

1-2) Тил

• На сайті президента набрала понад 25 тис. голосів петиція про започаткування Дня оборонців Маріуполя.

• У ніч на неділю Україна переходить на літній час. О 3:00 стрілки годинника переведено на годину вперед.

• Укренерго закликало громадян країни не брати участь у "Годині Землі" й вимикати електроприлади, оскільки це може зашкодити роботі енергосистеми.

• Вищий антикорупційний суд конфіскував у дохід держави активи, власником яких є депутат держдуми РФ Бабашов, проти якого оголошено західні санкції.

• За інформацією видання Forbes, польська фінансово-промислова група Grupa Polsat Plus мільярдера Соложа розглядає можливість купівлі українського "Сенс-банку" – "дочки" російського "Альфа-банку", що належить олігархам Фрідману, Авену та Кузьмічову. За твердженням голови наглядової ради "Сенс-банку" Шпека, у разі продажу російські власники геть нічого не отримають. Угоду ускладнює те, що власники банку перебувають під санкціями США та ЄС. Одним із можливих способів реалізації угоди може стати націоналізація банку з його негайним подальшим продажем польському інвестору.

• Група кредиторів України зустрілася з представниками МВФ, після чого висловила готовність відкласти вимогу боргів на період реалізації нової програми кредитування України, яка триватиме впродовж 2023–2027 років. Група кредиторів закликала інших власників держзобов'язань України надати таке саме відтермінування за платежами.

2. Україна та світ

• Президент Зеленський в інтерв'ю японському виданню Yomiuri Shimbun заявив, що Україна не в змозі розпочати контрнаступ, оскільки ще не накопичено достатніх обсягів зброї. Він закликав партнерів прискорити її

постачання насамперед танків. З його слів, командування військ очікує на постачання партнерами снарядів та винищувачів. Він наголосив, що армія РФ витрачає щодня втричі більше снарядів, ніж ЗСУ.

Прем'єр-міністр Польщі Моравецький закликав партнерів до ЄС до закупівлі боєприпасів у третіх країнах, бо вони потрібні Україні "тут і зараз". Він наголосив, що запаси боєприпасів у Європі майже вичерпано, проте вони все ще є в достатній кількості в Ізраїлі та Південній Кореї.

• Президент Туреччини Ердоган зателефонував російському президентові Путіну для обговорення двосторонніх зв'язків і ситуації на фронті в Україні. Ердоган закликав Путіна до негайного припинення бойових дій і розпочати переговори, а також подякував за подовження "зернової ініціативи".

• Після розмови з Ердоганом Путін оголосив про намір розмістити в Білорусі тактичну ядерну зброю, нібито у відповідь на надання Великою Британією Україні снарядів зі збідненим ураном, "що так чи інакше пов'язане з ядерними технологіями". Він наголосив, що Росія вже передала Білорусі носій ядерної зброї – оперативно-тактичний ракетний комплекс "Іскандер" і допомогла в переобладнанні на носії 10 літаків білоруських ВПС. Він повідомив, що 1 липня в Білорусі буде завершено будівництво сховища ядерних боєприпасів.

Від президента Лукашенка жодної реакції на заяву Путіна не було. Влада країни неодноразово заявляла, що не розміщуватиме на своїй території ядерну зброю, проте на "референдумі" в лютому 2022 р. з Конституції було вилучено статтю про це.

Путін заявив, що підприємства російського військово-промислового комплексу в наступні 3 роки виготовлять та модернізують понад 1600 танків, тоді як західні партнери передадуть Україні лише 420 або 440 танків, також Росії має перевагу над Україною в авіації в 10 і більше разів. Путін назвав воєнну допомогу Заходу Україні спробою подовжити конфлікт, "що спричинить ще більшу трагедію і нічого більше".

МЗС Німеччини звинуватило Путіна в політиці ядерного залякування Заходу. Міжнародна кампанія із заборони ядерної зброї (ICAN) заявила, що Європа не може бути в безпеці, поки Росія володіє ядерною зброєю, ба більше – "поки країни й далі вважатимуть ядерну зброю чимось іншим, ніж глобальною проблемою, це допомагатиме Путіну прикривати свою поведінку. ".

Представник Пентагону заявив на брифінгу, що США поки не спостерігають ознак підготовки Росії до застосування ядерної зброї, проте стежитимуть за розвитком ситуації.

• Єврокомісар Боррель вважає, що візит китайського лідера Сі до Москви знизив ризик ядерної війни та застосування Росією ядерної зброї. Президент США Байден вважає "занадто перебільшеними" побоювання щодо зміцнення

союзу між Китаєм та Росією. Водночас він наголосив, що США не сприймають загрози з боку Китаю "легковажно".

• Канцлер Німеччини Шольц вважає, що війна триватиме доти, доки російський президент Путін не зрозуміє, що не в змозі анексувати значну частину території України.

• Спікер Держдуми Володін має намір запровадити в Росії відповідальність за підтримку Міжнародного кримінального суду, а також заборонити його діяльність.

• Міністр закордонних справ Угорщини Сійярто заявив, що уряд країни не підтримає вступ України до ЄС та НАТО "доки школи на Закарпатті в небезпеці", а до українського закону про освіту не внесено відповідних змін.

• Колишній президент РФ, заступник секретаря Ради безпеки Медведєв закликав громадян країни завантажувати та розповсюджувати в Інтернеті піратські копії фільмів, "щоби збанкрутувати нетфлікси". Прессекретар Путіна Пєсков заявив, що Росія має адекватно реагувати на "піратів", які захопили російські активи, тому він підтримує заклик Медведєва.

• Російський президент Путін звинуватив американські спецслужби в причетності до вибухів на газогонах "Північний потік" та "Північний потік-2".

За інформацією німецьких ЗМІ, російські військові кораблі перебували в районі вибухів за кілька днів до інциденту. Видання The Times повідомило, що у вересні 2022 р через цей район проходили й військові судна Данії та Швеції.

• Латвія не підтримує вилучення зі списку санкцій ЄС мінеральних добрив із Білорусі, які є одним з основних джерел надходження валюти до країни.

• Оман запропонував уряду України створити на своїй території зерновий хаб для безперебійного доставлення продуктів країнам Західної Африки. Влада Єгипту також виявила інтерес до створення подібного хабу.

***

№ 1.437

2023-04-02

Корсун

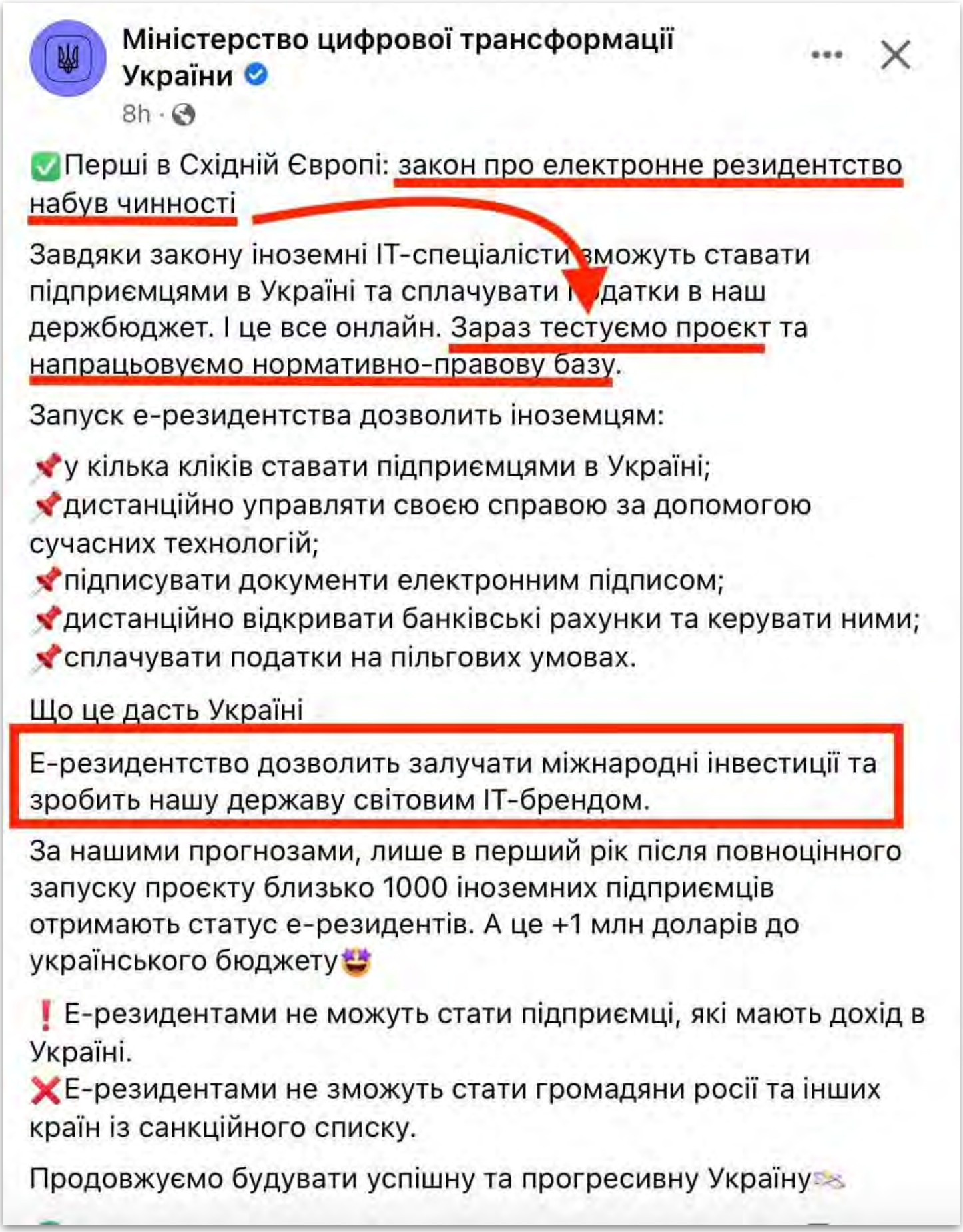

Міністерство цифрової трансформації України

8h ·

✅Перші в Східній Європі: закон про електронне резидентство набув чинності

Завдяки закону іноземні IT-спеціалісти зможуть ставати підприємцями в Україні та сплачувати податки в наш держбюджет. І це все онлайн. Зараз тестуємо проєкт та напрацьовуємо нормативно-правову базу.

Запуск е-резидентства дозволить іноземцям:

📌у кілька кліків ставати підприємцями в Україні;
📌дистанційно управляти своєю справою за допомогою сучасних технологій;
📌підписувати документи електронним підписом;
📌дистанційно відкривати банківські рахунки та керувати ними;
📌сплачувати податки на пільгових умовах.

Що це дасть Україні

Е-резидентство дозволить залучати міжнародні інвестиції та зробить нашу державу світовим IT-брендом.

За нашими прогнозами, лише в перший рік після повноцінного запуску проєкту близько 1000 іноземних підприємців отримають статус е-резидентів. А це +1 млн доларів до українського бюджету🤩

❗Е-резидентами не можуть стати підприємці, які мають дохід в Україні.
❌Е-резидентами не зможуть стати громадяни росії та інших країн із санкційного списку.

Продовжуємо будувати успішну та прогресивну Україну🇺🇦

Ми навічно залишатимемося у дупі цивілізації

допоки спочатку прийматимемо закони, а лише потім міркуватимемо як їх реалізовувати.

Допоки законодавство тестуватиметься на живих користувачах, а не на стадії формування вимог.

Допоки слухняні мавпочки в парламенті голосуватимуть за завідомо непрацюючі закони по команді дресирувальника.

Саме тому Україна (і до війни була) - найбідніша країна Європи, попри колосальний людський та інтелектуальний потенціал. Бо закони пишуться або для популізму, або під конкретних вигодонабувачів.

А тому виконувати їх усім іншим - не обов'язково.

Бо **закони приймаються без нормативно-правової бази** (див. скрін).

До речі, **ця тенденція у державному управлінні – робити все у без будь-якої бази - прям ріже око з 2019 року.**

1) **Інвестиції ж прийдуть самі – але якщо інвестори будуть впевнені у справедливій та працюючій правоохоронній та судовій системі.**

2) **І що для захисту інвестицій не потрібні спеціальні «інвест-няні».**

3) **Прийдуть, якщо переконаються, що законослухняному бізнесу не треба боятися податкову, СБУ, поліцію з їхніми маски-шоу та криво зляпаними фейковими розслідуваннями.**

4) **Що податкове законодавство просте, однозначне і його легко виконати – залишаючись при цьому у прибутку.**

5) **І що воно не змінюється щомісяця за хатєлками уряду. І що уряд взагалі не ставить собі задачу «щипати гусей».**

У Світі повно вільних грошей, і великою проблемою є питання «куди їх вкласти». Тому їх із задоволенням інвестують в економіку найбільшої країни Європи. Але лише тієї, де правила неможливо змінити хабарями. А не тієї, де слова «корумпований чиновник» є нудною буденністю.

Заява про те, що якийсь непрацюючий закон зробить Україну «світовим брендом» - це приклад еталонного інфантилізму. Показник інтелектуального рівня людей-плінтусів, які за дивними обставинами («хочпаржом») чомусь нами керують.

Світовим брендом е-резидентства вже є Естонія, і досягти її поточного рівня Україна зможе приблизно ніколи.

Світовим брендом економічної свободи є Сінгапур, Ірландія, Люксембург. Україна – 127 місце з 178. Ось-ось, світове лідерство вже близенько.

Світовим брендом свободи слова є Швеція, Данія, Норвегія, Фінляндія.

А в Україні шо?

> Прааальна, єдиний марафон, позасудові блокування сайтів, абсурдні судові рішення, обшуки у незгодних, «миротворець» замість законодавства. До «світового бренду» вже рукою подати, ага.

Та і загалом, у країні на повному серйозі впроваджується ідея «а давайте замінимо поганих чиновників хорошими IT-системами».

Нібито ті системи пишуть не ті ж самі «погані чиновники». Але при цьому учасники процесу «цифрових трансформацій» свято вірять, що написаний існуючими людьми код вирішить усі проблеми у складних та заплутаних стосунках «влада-нарід».

А комунікації українських державних трансформаторних інституцій я взагалі пропоную доручити Chat-GPT 4.

Брехні та помилок буде приблизно стільки ж, зате тексти будуть значно переконливішими.

***

№ 1.438

#Велика_Відбудова

2023-04-02

Ніколов

Я розумію, що насправді відбудова зруйнованих міст на Сході України нам світить незрозуміло коли. Перемога, розмінування – це на роки. Але раніше чи пізніше до цього дійдуть руки і гроші. І коли дійдуть – у нас буде унікальний шанс подумати яким має бути умовний Маріуполь чи Соледар. Ось ця стаття – саме про принципи будівництва міст. Фактично це реклама «американської сітки» - прямокутні квартали, строгі лінії, нумеровані вулиці. Пропоную його для розширення кругозору у вихідний))))

Переваги побудови вулиць за рівномірною сіткою зрозумілі будь-кому, хто хоч раз грав у SimCity. Будівництво доріг коштує дорого. Прокладання їх у вигляді сітки дозволяє розмістити вздовж них більше будівель, які легше пов'язати з каналізаційними лініями, електрикою та газовими трубами.

А ще сітками легко орієнтуватися. У Лондоні водіям таксі доводиться витрачати до чотирьох років на вивчення мережі вулиць, перш ніж вони зможуть пересуватися без карти. Водії таксі в Чикаго чи Нью-Йорку можуть зробити те саме за день.

Далі трохи скорочений автопереклад

https://www.economist.com/interactive/christmas-specials/2022/12/20/the-decline-of-the-city-grid

***

Занепад міської сітки

Найдавніша форма міського планування виходить з моди

Чикаго має найбільш послідовну, впорядковану сітку планування у світі. Пасажири літаків, що приземляються вночі в міжнародному аеропорту О'Хара (адреса: 10,000 West Balmoral Avenue, що за 12,5 миль на захід від центру міста), бачать місто, схоже на гігантську друковану плату, з упорядкованими вулицями, що йдуть майже точно з півночі на південь або зі сходу на захід. Під час весняного та осіннього рівнодення, коли Земля проходить чверть шляху по своїй річній орбіті навколо Сонця, це означає, що сонце сходить і заходить відповідно до сітки вулиць. У ці дні мешканці Чикаго стікаються до центру міста, щоб побачити, як вулиці освітлюються на заході сонця, наче ідеально встановленим прожектором, і насміхаються над аналогічними датами на Мангеттені, які припадають на літо через те, що його мережа вулиць орієнтована не на північ.

The Economist

Меню

Підпишіться

Різдвяні пропозиції | Планування міста

Занепад міської електромережі

Найдавніша форма планування міста виходить з моди

Завдяки розвитку цифрового картографування тепер можна розрахувати відносну впорядкованість різних систем вулиць. Джефф Боінг з Університету Південної Каліфорнії створив міру «ентропії» міста, проаналізувавши, наскільки послідовним є напрямок вулиць у понад 100 найбільших містах світу, а також наскільки безперервно вони проходять через будь-яке місто без перерв. Нульовий показник свідчить про місто з абсолютно незмінним напрямком вулиць. Одиниця означає ідеальну сітку, без перерв і поворотів. Чикаго має показник 0,89, що вище за будь-яке інше місто на Землі. Лондон, місто, зшите тисячоліттями з сіл на лініях безладно розміщених римських, середньовічних і вікторіанських магістралей, має лише 0,015. Це можна показати на полярній гістограмі. Такі міста, як Лондон, є круглими плямами;

такі, як Чикаго, - чистими хрестами.

Перше місто із сітчастим плануванням, відоме археологам, - Мохенджо-Даро, збудоване близько 2600 р. до н.е. вздовж річки Інд, на території сучасного південно-східного Пакистану. Подібно до сучасного Чикаго, стародавнє місто мало широкі магістралі для наскрізного руху (ймовірно, тоді це були волові вози, крихітні моделі

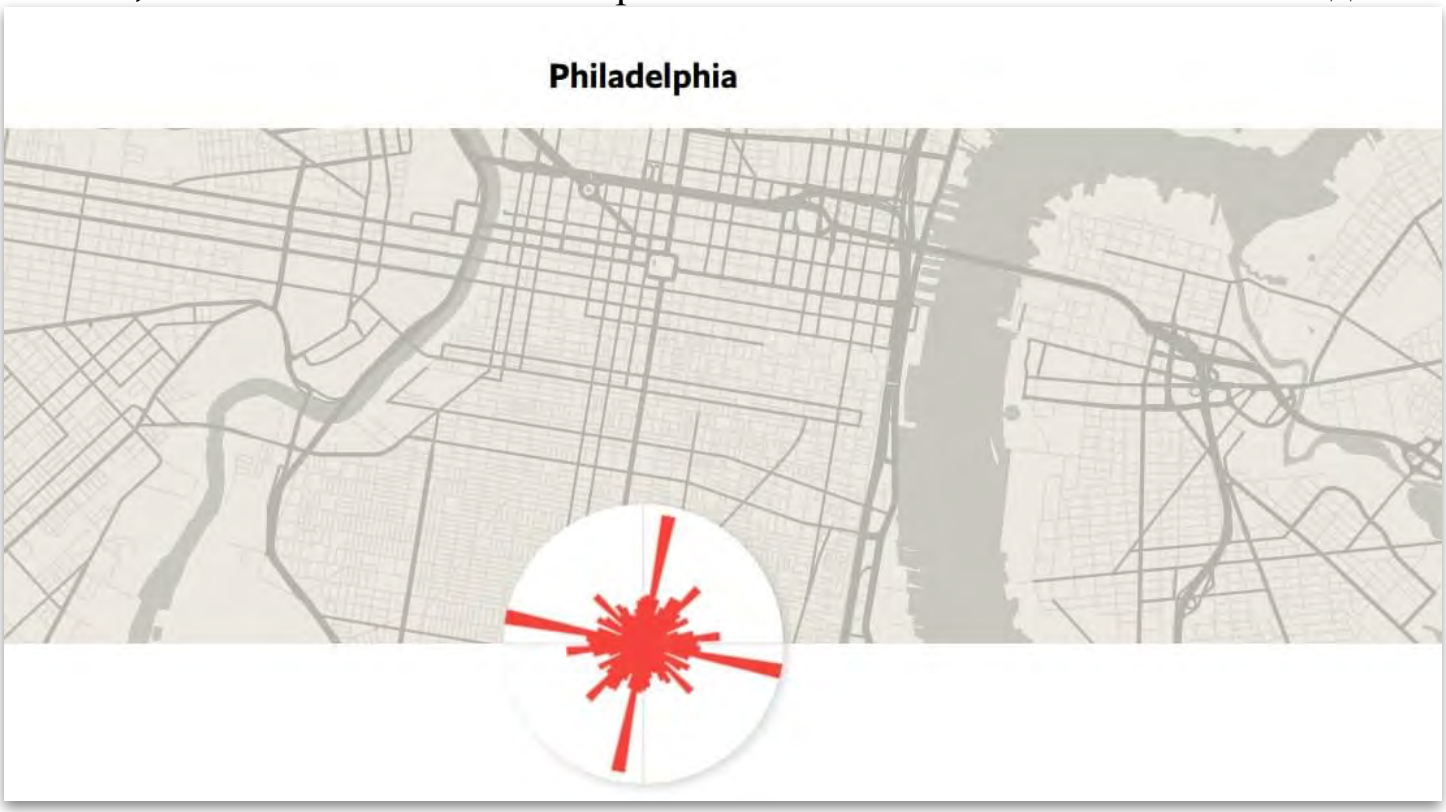

яких були розкопані на місці розкопок), побудовані за напрямком північ-південь/схід-захід, зв'язуючи вужчі вулиці в межах кварталів в одну сітку. Давнім грекам також подобався такий дизайн. Оскільки імена проектувальників Мохенджо-Даро втрачені для античності, найпершим відомим містобудівником є Гіпподам Мілетський, чий план цього міста розпланував рівномірні квадратні квартали. Гіпподам також був одним із перших, хто пов'язав містобудування з соціальним устроєм. Аристотель вважав його «першою людиною, що не була державним діячем, яка поставила питання про найкращу форму правління».

У Європі епохи Відродження багато ранніх містобудівників віддавали перевагу радіальним містам з дорогами, які розходилися від центральної площі, оскільки їх було легше захищати. Філарет, який спроектував одне з перших «ідеальних міст», планував місто, побудоване у формі зірки, з дорогами, що розходяться від центральної площі з церквою і закінчуються біля фортечних стін. Пальманова, невелике місто-фортеця поблизу Венеції, є, мабуть, найближчим прикладом, який був насправді побудований.

Але сітка продовжувала повертатися. В іспанських колоніях Закон про Індії наказував планувати нові міста на сітках, але, як і в Європі, з великими площами в центрі для церков. Вулиці, прокладені вздовж площ, блокували б вітер, який в іншому випадку «завдавав би багато незручностей» релігійним фестивалям і тому подібним заходам, що мали проводитися на площі.

У Сполучених Штатах поєднання ідеалізму і практичності зумовило прийняття сітки. Наприкінці 17 століття Вільям Пенн розпланував своє місто братерської любові Філадельфію на сітці, як своєрідну просвітницьку альтернативу ієрархічному європейському місту. Замість того, щоб називати вулиці відповідно до того, що на них містилося, вони отримали номери або назви дерев, що їх обсаджували. Пенн, квакер, вважав, що якщо всі вулиці будуть

рівними, то і люди будуть рівними.

Проте причина, чому більшість американських міст побудовані за принципом сітки, значною мірою пов'язана з грошима. Земельний указ Томаса Джефферсона 1785 року розпланував ще не завойовані землі на заході ідеальними сітками, щоб полегшити продаж ділянок фермерам і забезпечити фінансування молодого уряду. Ця логіка стосувалася і міст. Планування Чикаго вперше було закладено у 1830 році, коли місто було трохи більше, ніж форт на річці Чикаго. Забудовники пізніших передмість просто наслідували стару схему, частково тому, що вона полегшувала трамваям перевезення людей між новими забудовами та містом. (Як наслідок, коли місто розросталося по сітці без єдиної системи нумерації, з'явилося багато дублікатів адрес. Розумна система вулиць Чикаго була запроваджена лише на початку 20-го століття, після того, як поштова служба погрожувала відрізати місто).

Що змушує сітку з'являтися знову і знову? Переваги побудови вулиць за рівномірною сіткою зрозумілі будь-кому, хто хоч раз грав у SimCity. Будівництво доріг коштує дорого. Прокладання їх у вигляді сітки дозволяє розмістити вздовж них більше будівель, які легше пов'язати з каналізаційними лініями, електрикою та газовими трубами. Квадратні ділянки містять прямокутні будівлі, які заповнені прямокутними кімнатами з прямокутними столами, ліжками та партами. «Всі ці прямокутники поєднуються і дають нам цю ефективність геометрії», - каже Пол Найт, архітектор, який працює у фірмі Historical Concepts, що базується в Атланті та Нью-Йорку.

А ще сітками легко орієнтуватися. У Лондоні водіям таксі доводиться витрачати до чотирьох років на вивчення мережі вулиць, перш ніж вони зможуть пересуватися без карти. Водії таксі в Чикаго чи Нью-Йорку можуть зробити те саме за день. Пішоходи можуть йти досить прямим маршрутом куди завгодно, не турбуючись про тупики чи непрохідні бар'єри між дорогами.

Сітки також дозволяють реалізувати те, що, за словами історика міського планування Лоуренса Оурбаха, є найбільш послідовним правилом проектування міст протягом всієї історії: функціональне розділення руху. Тобто, відокремлення пішоходів від транспортних засобів, швидких транспортних засобів від повільних, а також наскрізного руху від місцевого. Сітки можуть мати мережі широких магістральних доріг і вузьких бічних вулиць, з тротуарами і переходами для пішоходів. Швидкісний рух може бути обмежений ширшими наскрізними вулицями, де йому доводиться рідше зупинятися, а вузькі житлові вулиці залишаються тихішими і менш забрудненими. У вікторіанську епоху це означало, що мережа трамваїв легко перепліталася з ними, забезпечуючи швидкий транспорт для робітників з передмість, що розросталися, назад до центру міста. У такій мережі можна було дістатися куди завгодно, сівши на два трамваї - один їхав на північ і південь, а інший - на схід чи захід.

І все ж за останнє століття чи близько того сітки вийшли з моди. Існують деякі нові міста, такі як Мілтон-Кейнс, місто, вперше сплановане в 1960-х роках на півдні Англії, і Чандігарх, місто, спроектоване архітектором-модерністом Ле Корбюзьє в Індії в 1950-х роках. Але в переважній більшості нових поселень по всьому світу вулиці звивисті і закінчуються тупиками. Це, як пояснює Джефф Спек, містобудівник і автор книги «Місто, придатне для прогулянок», частково пояснюється тим, що тупики коштують дешево: на меншій ділянці асфальту можна розмістити більшу кількість заміських приватних будинків. Але це також зумовлено дизайном. Починаючи з 1930-х років, натхненні такими мислителями, як Ебенезер Говард, британський письменник, який вважав, що всі повинні жити в радіальних «містах-садах» з населенням не більше 32 000 мешканців, уряди почали заохочувати криві вулиці, а також зонування, щоб відокремити промисловість від житлових районів.

Рушійною силою багато в чому стала поява автомобілів. Чим більше їх заповнювало вулиці, тим більше перехресть означало, що рух зупинявся: «затори». Перехрестя означали більше можливостей для аварій. Тупики утримують небажаний рух. Проблема з цим, як зазначає пан Спек, полягає в тому, що це відбувається за рахунок людей, які не мають власних транспортних засобів. Якщо ви йдете пішки в сучасному передмісті, «ви завжди збиваєтеся з дороги», - каже він. Не лише люди, які ходять пішки, змушені витрачати менше часу на дорогу. Автобуси більш ефективні, коли дороги організовані в мережі, що дозволяє пасажирам дістатися будь-куди лише з однією пересадкою.

Чи можна воскресити сітки? Архітектори відкривають для себе, що тупики - це глухий кут. Згідно з дослідженням пана Боїнга, райони, побудовані в Америці за останні 20 років, є більш впорядкованими, ніж ті, що були побудовані за два десятиліття до цього. Проблема полягає в тому, що сьогодні будується так мало, що це не має великого впливу. І більшість нового житла прищеплюється до вже існуючих районів - з давно сформованою схемою вулиць.

Однак, якщо одного дня будівництво знову підніметься, мережа може повернутися до життя. Головне - зробити це правильно. Як стверджувала Джейн Джейкобс, впливова критикиня раннього перепланування міст, орієнтованого на автомобілі, у книзі «Смерть і життя великих американських міст», найважливіше, щоб квартали були короткими, а дороги - не надто широкими. Короткі квартали легко проходити пішки, і вони створюють багато місця для різних видів бізнесу. Довгі квартали, покликані зменшити кількість зупинок на світлофорах, «зводять нанівець потенційні переваги, які пропонують міста», і перетворюють вулиці на стічні канави для автотранспорту. Пам'ятайте про це, і найдавніша форма міського планування залишається такою ж цінною, як і раніше.

***

№ 1.439

2023-04-02

Ніколов

На жаль, Сі розумніший від Пу. Китайський бонза відправив рашистського дурачка на мінні поля і подивився де бабахне. Бабахнуло санкціями. І звідси китаєць зробив висновок – спочатку справжнє імпортозаміщення, а потім військові дії. Щоб твоя промисловість не зупинилась і ти не випрашував у якогось Ірана пєрвобитні, але робочі шахеди.

Тобто

> **Китай однозначно готується до війни проти демократичного світу. Питання лише у часі і форматі агресії.**

Це перший висновок з ще одного лонгріду «The Economist», який я вам рекомендую у цей вихідний.

Другий

– про **змінення кордонів «вільної конкуренції»**.

У тому то і річ, що Китай хоче похоронити світ заснований на правилах. Він хоче нового розділу на світ з доларом і світ з юанем. США діють у повній відповідності до цього тренду. Світ сегрегується на своїх і чужих. Без вільної

торгівлі між цими світами. Виключно на основі регуляторних обмежень і секретних указів про якісь виключення та включення до санкційних списків.

Відтак завдання антимонопольних органів зміщується скоріше у контроль за цінами монополістів. Відмова від китайських товарів так чи інакше зменшить конкуренцію. Україна це вже пережила з відмовою від товарів з Роіссі. Скільки всякого подорожчало в секторах нафтогазу і залізниці. І нема на те ради. Все питання тільки у тому, на який процент мало б відбуватись подорожчання. І це є простір для роботи антитрастових органів влади.

І висновок з цих висновків такий:

цей світ вже не буде таким як раніше.

Прийміть це. Не чіпляйтесь за старий спосіб життя.

Ми маємо інтегруватись у ланцюжки поставок демократичного світу.

І першим безумовним правилом на вході в цей клуб є імпорт кращих правил правосуддя. Бо саме вони і захищають інвесторів і інвестиції від пограбунку з боку місцевих піратів.

Далі автопереклад

https://www.economist.com/briefing/2023/03/30/americas-commercial-sanctions-on-china-could-get-much-worse

Комерційні санкції Америки проти Китаю можуть значно погіршитися

І Китай може відповісти тим же.

Підозри китайського митника спочатку викликав розмір живота жінки. Вона сказала, що була лише на п'ятому-шостому місяці вагітності, але її живіт випирав так, наче вона вже була на межі пологів. Коли її обшукали, виявилося, що її живіт несправжній. В імпровізованій сумці вона перевозила не наркотики чи зброю, а комп'ютерні мікросхеми, аж 202 штуки. Відтоді, як минулого року Америка ввела заборону на продаж певних напівпровідників і пов'язаного з ними обладнання китайським компаніям, фірми в Китаї відчувають дефіцит. Імпорт різко впав (див. графік 1). Заповзятливі посередники (і жінки) вигадують усілякі схеми, щоб отримати бажані товари, а також уникнути митних зборів.

Наслідки санкцій відчувають на собі не лише дрібні оператори. До введення нових правил у жовтні Yangtze Memory Technologies Corp (YMTC), великий державний виробник мікросхем пам'яті, вважався китайською компанією, яка має найбільші шанси стати світовим лідером у виробництві чіпів. Однак в одну мить їй та всім іншим китайським фірмам було заборонено купувати обладнання, необхідне для виробництва найсучасніших чіпів. За словами аналітиків, нездатність YMTC закупити це обладнання, в свою чергу, завадила їй завершити розробку бізнес-плану на 2023 рік. Можливо, доведеться відкласти будівництво нового виробничого комплексу.

Вплив відбивається на ланцюгах поставок. YMTC не може будувати виробничі лінії з іноземними компонентами, а це означає, що їй доводиться скасовувати замовлення на китайське обладнання, яке могло б піти на ті ж самі лінії. Як повідомляється, вона скоротила замовлення від однієї місцевої фірми на 70%. З часом вона може виявитися неспроможною виконувати замовлення на мікросхеми від китайських клієнтів. У січні компанія почала звільняти працівників і попросила колишніх співробітників повернути щедрі житлові субсидії. Незадоволені колишні працівники стверджують, що компанія відчайдушно намагається заощадити гроші і що її проблеми пов'язані з санкціями.

Кінцевим наслідком усього цього стане занепад китайської індустрії мікросхем. Консалтингова компанія International Business Strategies раніше підрахувала, що до 2030 року китайські фірми вироблятимуть більше половини мікросхем, яких потребує країна. Після того, як американські санкції набули чинності, вона знизила цей прогноз до 33%.

Це саме те, чого хочуть американські політики. Останні санкції відрізняються від попередніх заходів проти Китаю, Росії та, за часів холодної війни, Радянського Союзу. Вони спрямовані на те, щоб відмовити Китаю в доступі не лише до передових озброєнь чи вузькоспеціалізованих технологій, але й підірвати цілі галузі промисловості. У вересневій промові Джейк Салліван, радник президента США з питань національної безпеки, пояснив, що уряд хоче обмежити можливості Китаю в «фундаментальних технологіях», таких як штучний інтелект, біотехнології та чиста енергетика, щоб дозволити Америці зберегти якомога більшу перевагу в цих сферах. Дехто називає цей план «доктриною Саллівана».

1. FDPRgy-bargy

Досі основним методом стримування китайської промисловості був експортний контроль за допомогою «правил прямих іноземних поставок» (FDPR). Ці розпорядження, видані Міністерством торгівлі, можуть бути використані для обмеження продажу не лише товарів, вироблених в Америці, але й будь-якого товару, виробленого будь-де з використанням американської інтелектуальної власності. Фірми, які порушують правила, ризикують бути

притягнутими до відповідальності, якщо вони ведуть бізнес в Америці, і зазнати нищівних санкцій, навіть якщо вони цього не роблять.

FDPR, який стимулював контрабанду чіпів і підірвав YMTC, був виданий у жовтні. Відповідно до доктрини Саллівана, він намагається відрізати Китай від найсучасніших мікросхем, що використовуються в машинному навчанні, яке лежить в основі всього штучного інтелекту. Він також забороняє американським інженерам і навіть громадянам Китаю з американськими грін-картами працювати в багатьох китайських компаніях, що виробляють чіпи. Ця різка ескалація, за словами Йорга Вуттке з Торгової палати Європейського Союзу в Пекіні, рівнозначна «оголошенню технологічної війни».

Насправді, війна вже почалася. Америка з 2019 року бореться з китайською технологічною компанією Huawei, використовуючи різноманітну зброю, в тому числі і FDPR. Дональд Трамп, попередній президент, намагався змусити ByteDance, іншу китайську компанію, продати TikTok, додаток, який обожнюють підлітки по всьому світу. Але американський наступ явно посилюється. У Конгресі голосно обговорюється питання про заборону TikTok. Мандарини міністерства торгівлі та міністерства фінансів мають у рукавах ще багато потенційних санкцій. Китай, тим часом, не сидітиме

склавши руки, поки його промисловість зазнає ударів. І, як у будь-якому конфлікті, в бій втягуються сторонні спостерігачі.

Як далеко зайде ескалація бойових дій і наскільки серйозними будуть збитки? Як мінімум, бойові дії призведуть до радикальної реорганізації ланцюгів поставок на ринку комп'ютерних чіпів вартістю 570 мільярдів доларів. Це цілком може перекинутися на інші галузі, такі як чисті технології, біотехнології і навіть сільське господарство. Це фактично розділить світ на два окремі і взаємовиключні блоки для багатьох продуктів, і таким чином зведе нанівець багато з досягнень, які принесла глобалізація. І це завдасть шкоди компаніям і країнам, які будуть змушені обирати між двома конкурентами.

2. Орієнтовані на переробку

Наступним залпом, швидше за все, стане посилення та розширення нових правил експорту. Нові правила щодо чіпів зосереджені на двох факторах: обчислювальній потужності та швидкості, з якою вони взаємодіють з іншими чіпами. Хоча теоретично китайські фірми могли б обійти ці подвійні обмеження, використовуючи багато менш складних чіпів, це зробило б навчання великих моделей ШІ дуже громіздким і дорогим. Але продуктивність чіпів постійно покращується, а алгоритми, що використовуються для навчання, стають все більш ефективними. Це означає, що санкції поступово втрачатимуть свою силу, оскільки можна буде зробити більше меншими засобами.

Такий прогрес може спонукати Америку змінити свої санкції щодо чіпів, вважає Білл Дрексель з Центру нової американської безпеки (ЦНАБ), аналітичного центру у Вашингтоні. Вона може вирішити зосередитися виключно на обчислювальній потужності чіпів. Це простіший підхід, ніж намагання знайти «золоту середину між обчислювальною потужністю і пропускною здатністю з'єднань», - каже пан Дрексель. Але це потягне за собою розширення обмежень на менш потужні чіпи. Це може поставити під загрозу графічні процесори, що використовуються в індустрії відеоігор - швидко зростаючому ринку, обсяг якого минулого року становив 40 мільярдів доларів. Постраждають як американські виробники чіпів, так і їхні китайські клієнти.

Міністерство торгівлі може також націлитися на інші галузі за допомогою FDPR. Китайська біофармацевтика, галузь з прогнозованим обсягом продажів понад $100 млрд до 2025 року, сильно залежить від американської інтелектуальної власності. Американські фірми постачають багато біологічних матеріалів, технічної інформації та лабораторного обладнання на китайські підприємства, які виробляють нові ліки і методи лікування, зазначає Аджай Кунтамуккала з юридичної фірми Hogan Lovells. Деякі з цих обмінів можуть бути заборонені. Однією з можливих цілей є розроблене

американцями програмне забезпечення, яке китайські компанії використовують для виробництва ліків, що потім експортуються назад до Америки. Багато західних компаній також експортують дані до Китаю для розробки нових методів лікування. У майбутньому така передача даних також може бути обмежена, зазначає Емілі Бенсон з іншого аналітичного центру CSIS.

Ще одним варіантом, який розглядає американський уряд, є поширення FDPR на компанії. Тестовим прикладом для цього є компанія Huawei, яка продовжує працювати, незважаючи на низку американських санкцій. Одна з її дочірніх компаній, Kunpeng, виробляє сервери, що використовуються в центрах обробки даних, і ліцензує свої розробки центральних процесорів кільком китайським технологічним компаніям. Ці групи все ще можуть купувати комплектуючі у Intel і AMD, двох американських компаній, і чіпсети у TSMC, тайванського виробника мікросхем. Але Америка може додати цих постачальників Huawei до «списку суб'єктів» чорного списку фірм, що перешкоджатиме розширенню центрів обробки даних Huawei.

У боротьбу можуть бути втягнуті й інші великі китайські конгломерати з глобальними холдингами. На початку березня Міністерство сільського господарства США оголосило, що створить робочу групу для сприяння чесній конкуренції в насіннєвій галузі. Вартість облігацій, випущених китайською агропромисловою групою Sinochem, впала на цій новині через побоювання, що новий орган може рекомендувати обмеження на її насіння. Це страшна перспектива для China Inc, яка роками купувала технології за кордоном, а віднедавна приносить інтелектуальну власність в Америку та Європу. Санкції проти Sinochem можуть зруйнувати діяльність Syngenta, швейцарського гіганта агробізнесу, який він купив у 2017 році за 43 мільярди доларів.

Деякі галузі, які перебувають у полі зору пана Саллівана, буде важко зачепити за допомогою FDPR. Наприклад, китайські фірми, що зароджуються в галузі квантових обчислень, дуже мало покладаються на обладнання та інтелектуальну власність американського виробництва. Але китайські дослідники в цій галузі енергійно співпрацюють зі своїми американськими колегами. Американські фахівці з квантових обчислень пишуть більше робіт разом з китайськими, ніж з людьми з будь-якої іншої іноземної країни, зазначає Едвард Паркер, науковець з американського аналітичного центру RAND Corporation. Звідси випливає важливість ще однієї зброї міністерства торгівлі: контроль «передбачуваного експорту», який забороняє розкриття певних видів технічної інформації іноземним громадянам, навіть на американській території.

Америка також може накласти обмеження на потоки капіталу, намагаючись придушити певні галузі китайської промисловості. Вже зараз американським громадянам і компаніям заборонено надавати фінансування фірмам, підозрюваним у тісних зв'язках зі збройними силами Китаю. Але

американські фінансові санкції можуть стати набагато жорсткішими. Казначейство навряд чи намагатиметься повністю відрізати Китай від використання долара, як, наприклад, Іран, - принаймні, якщо відносини не погіршаться набагато більше. Але американська влада намагається вдосконалити і розвинути використання долара як зброї в міжнародних відносинах. Оглядачі очікують, що незабаром Казначейство може спробувати заборонити використання доларів для інвестування в деякі передові технології в Китаї.

Всі ці заходи, однак, мають недоліки. Наприклад, заборона американцям співпрацювати з іноземцями в дослідженнях у галузі квантових обчислень відкине назад американську промисловість так само, як і китайську, оскільки позбавить її можливості наймати талановитих іноземців.

Так само обмеження американських інвестицій в китайські технології матиме лише обмежений ефект. Зростаюча ворожість між Китаєм і Америкою та закриття китайських кордонів майже на три роки під час пандемії вже призвели до скорочення потоку інвестицій (див. графік 2). Американські гроші вже не так важливі для венчурної індустрії Китаю, каже Александр Кремер з інвестиційної групи Picus Capital. У будь-якому разі, американським регуляторам буде важко запровадити масштабні фінансові обмеження. Моніторинг кожного доларового фонду, що базується в Гонконзі та в офшорних гаванях, таких як Кайманові острови, ймовірно, їм не під силу, принаймні без значного збільшення штату та ресурсів.

А ще є наслідки для американських фірм. Китайські авіакомпанії залежать від імпортних літаків і запчастин, багато з яких є американськими. Таким чином, Америка може довести авіацію в Китаї до повної зупинки за допомогою радикальної перемоги НФПР - перспектива, яка тривожить китайських чиновників. Але такий крок, ймовірно, також спровокує кризу в Boeing, гігантському американському авіавиробнику.

3. Спритні ухильники

Більше того, Китай також зрештою знайде способи обійти будь-які нові обмеження, які запроваджуватиме Америка. Фальшивий «пуп'янок» - це груба форма ухилення, але існують і більш витончені, кульмінацією яких є розвиток внутрішнього потенціалу, здатного замінити те, що не дозволили американські регуляторні органи. Хорошим прикладом є компанія Huawei. Її підрозділи з виробництва телекомунікаційного обладнання та смартфонів зазнали жорстоких ударів від регуляторного тиску. Але в нещодавньому виступі засновника компанії Рен Чженфея (Ren Zhengfei) було описано спробу компанії витіснити іноземну IP зі своїх систем. Пан Рен стверджує, що компанія вже забезпечила внутрішні поставки 13 000 компонентів і переробила 4 000 друкованих плат. Найбільш вражаючим є те, що в квітні вона запустить власну систему планування ресурсів підприємства (ERP) -

програмне забезпечення, яке лежить в основі діяльності всієї корпорації. (Досі вона використовувала систему, розроблену американською компанією Oracle).

За словами аналітиків інвестиційного банку Jefferies, нова система покликана «заткнути всі дірки», створені численними американськими обмеженнями для Huawei. ERP-система була розроблена паралельно з вітчизняною операційною системою, яка допомогла ще більше послабити зв'язки з іноземними постачальниками.

Розробка таких замінників коштує дорого, і вони можуть виявитися не такими хорошими, як системи, які вони замінюють. Але Комуністичну партію Китаю це не лякає. «Самодостатність» в науці і технологіях є одним з головних пріоритетів Сі Цзіньпіна, лідера Китаю. Його уряд вкладає кошти в розробку напівпровідників, серед інших технологій. Значна частина грошей була витрачена даремно - але не всі. Наприклад, Китай використовує багато схем SerDes, життєво важливих компонентів, які з'єднують мікросхеми, і які донедавна вироблялися переважно іноземними фірмами. Але місцеві виробники навчилися виготовляти їх відносно швидко, каже Гексігету з Sincere Capital, приватної інвестиційної компанії, що базується в Шанхаї. Американські санкції можуть в кінцевому підсумку стимулювати саме те, чому вони покликані перешкоджати: розвиток стратегічних галузей китайської промисловості.

Тим часом, чим жорсткішими стають американські обмеження, тим більше підприємств у всьому світі здригаються. Багато бізнесменів і деякі іноземні уряди скаржаться, що Америка переписує правила глобалізації за великі гроші і з малою вигодою для себе. Західні корпорації були змушені думати про свою діяльність у Китаї як про автономні, обгороджені кільцем підприємства з усе меншою кількістю зв'язків зі своїми дослідницькими підрозділами в інших

країнах. Наближення загрози майбутніх санкцій означає, що керівники відкладають важливі рішення щодо інвестицій та найму персоналу. Китайські технологічні компанії, ймовірно, також відкладуть інвестиції та розширення в західних країнах, поки чекатимуть, що станеться з TikTok.

Америка рухається так швидко, що їй не завжди вдається переконати своїх союзників сформувати єдиний фронт. Наприклад, у жовтні було оголошено про введення санкцій проти КНДР до того, як вона заручилася підтримкою Нідерландів, Південної Кореї та Японії. А ці країни виробляють багато сучасних мікросхем і обладнання для їх виготовлення. Якщо вони не підуть назустріч новим американським правилам, спроба заблокувати Китай провалиться.

Після оголошення американські чиновники неохоче погодилися з урядами Нідерландів та Японії на запровадження аналогічних заходів, хоча вони будуть болючими для ASML, голландського виробника обладнання для виробництва мікросхем, та кількох великих японських фірм. Південнокорейські фірми отримали річну відстрочку, але, за повідомленнями, зрештою, будуть змушені дотримуватися цих вимог. Південна Корея експортує близько половини своїх мікросхем пам'яті до Китаю, зазначає Сем

Хауелл з CNAS. Samsung і SK Hynix, два великі південнокорейські виробники мікросхем, інвестували мільярди доларів у виробничі потужності в Китаї. Вони ризикують отримати штрафні санкції з боку Америки, якщо не будуть дотримуватися вимог, і з боку Китаю, якщо будуть дотримуватися. Широка американська програма санкцій стикається з багатьма подібними перешкодами, зазначає пані Хауелл.

Китай поки що утримується від різких дій у відповідь. Його лідери раді бачити, що великі американські фірми, такі як Apple, розширюють свою діяльність у їхній країні. Під час свого першого за три роки візиту до Китаю виконавчий директор Apple Тім Кук намагався розвіяти побоювання щодо економічного розриву між Америкою і Китаєм. Виступаючи перед аудиторією в Пекіні 25 березня, він заявив, що «симбіотичні» відносини між двома країнами протягом останніх 30 років допомогли їм обом зростати.

Однак, кажуть, що міністерство торгівлі Китаю розглядає можливість заборони експорту деяких сучасних кремнієвих пластин, які використовуються в сонячних панелях, що завдасть шкоди багатьом американським фірмам. (Це також було б руйнівним для китайських експортерів.) Можливо, більш вірогідною мішенню є біотехнології, оскільки багато американських компаній мають «незручну залежність» від Китаю щодо фармацевтичних інгредієнтів і медичного обладнання, каже Рева Гужон з дослідницької фірми Rhodium. Наприклад, деякі інгредієнти, що використовуються в антитілах проти сибірської виразки, виробляються тільки в Китаї. Чим більше санкцій оголошує Америка, тим більший ризик циклу «око за око».

Критики американського підходу кажуть, що він не лише шкодить власним компаніям, але й перешкоджає розвитку технологій, які принесуть користь усьому людству. Це неодмінно призведе до зростання витрат компаній у постраждалих галузях. Санкційна кампанія також ризикує виставити Америку в ролі задираки. Заборона громадянам Китаю брати участь у квантових наукових дослідженнях високого рівня може сповільнити розвиток квантових обчислень у Китаї, зазначає пан Паркер, але це також розмиє поняття американської відкритості. «Я був абсолютно шокований, - каже китайський економіст, який дізнався про запроваджені в жовтні нові правила, - це йде врозріз з усім, що мені говорили: вільна торгівля, порядок, заснований на правилах, відкрита конкуренція».

***

№ 1.440

2023-04-01

Ніколов

Одне з найрозумніших видань світу «The Economist» пише, що ймовірність війни між Китаєм і США стає дедалі вищою. І це така війна, за якою про Україну навіть не йтиметься. Це піздаріки світового масштабу. «Визначальне змагання 21-го століття стосується не лише зброї і чіпів - це також боротьба за цінності».

Я б хотів хороших новин. Але поки що ні.

Китай хоче змести заважаючі йому демократії, аби вони не збивали з панталику китайський народ.

Тому Сі руками Пу вже веде війну з білим світом.

Автопереклад https://www.economist.com/leaders/2023/03/30/why-the-china-us-contest-is-entering-a-new-and-more-dangerous-phase

***

Чому змагання між Китаєм і США вступає в нову і більш небезпечну фазу

The Economist

Меню

Підпишіться авторизуватися

Лідери | Америка проти Китаю

Чому китайсько-американське змагання переходить у нову, більш небезпечну фазу

Китайські чиновники обурені тим, що вони вважають американським залякуванням

Китайські чиновники розлючені тим, що вони вважають американським знущанням.

Можливо, ви сподівалися, що після відкриття Китаю і відновлення особистих контактів між політиками, дипломатами і бізнесменами китайсько-американська напруженість ослабне в шквалі вечерь, самітів і світських бесід. Але атмосфера в Пекіні зараз показує, що найважливіші відносини у світі стали більш озлобленими і ворожими, ніж будь-коли.

У залах засідань уряду представники Комуністичної партії засуджують те, що вони вважають залякуванням з боку Америки. Вони кажуть, що вона має

намір забити Китай до смерті. Західні дипломати описують атмосферу залякування і параної. У державному пансіонаті Дяоютай керівники міжнародних компаній, які беруть участь у Китайському форумі розвитку, стурбовані тим, що глибше розмежування означатиме для їхнього бізнесу. Єдине, з чим погоджуються обидві сторони, - це те, що в кращому випадку на них чекають десятиліття відчуження, а в гіршому - війна, ймовірність якої стає дедалі вищою.

Кожна сторона слідує власній невблаганній логіці. Америка взяла на озброєння політику стримування, хоча й відмовляється вживати цей термін. Вона бачить авторитарний Китай, який перейшов від однопартійної системи до одноосібного правління. Президент Сі Цзіньпін, ймовірно, перебуватиме при владі роками і вороже налаштований до Заходу, який, на його думку, занепадає. Вдома він проводить політику репресій, що суперечить ліберальним цінностям. Він порушив обіцянки проявляти стриманість, проектуючи владу назовні, від Гонконгу до Гімалаїв. Його зустріч з Владіміром Путіним цього місяця підтвердила, що його метою є побудова альтернативного світового порядку, більш дружнього до автократів.

Зіткнувшись з цим, Америка зі зрозумілих причин прискорює своє військове стримування Китаю в Азії, омолоджуючи старі альянси і створюючи нові, такі як пакт Аукуса з Австралією і Великобританією. У сфері торгівлі та технологій Америка запроваджує жорстке і дедалі ширше ембарго на напівпровідники та інші товари. Мета - уповільнити китайські інновації, щоб Захід міг зберегти свою технологічну перевагу: навіщо Америці дозволяти, щоб її винаходи використовувалися для того, щоб зробити ворожий режим більш небезпечним?

Для китайських лідерів це виглядає як план, спрямований на те, щоб їх покалічити. Америка, в їхніх очах, вважає себе винятковою. Вона ніколи не визнає, що будь-яка країна може бути такою ж могутньою, як вона сама, незалежно від того, чи є вона комуністичною, чи демократичною. Америка буде терпіти Китай, тільки якщо він буде покірним, «жирним котом, а не тигром». Американські військові альянси в Азії означають, що Китай відчуває себе оточеним в межах своєї природної сфери впливу. Червоні лінії, узгоджені в 1970-х роках, коли дві країни відновили відносини, як, наприклад, на Тайвані, топчуться неосвіченими і нерозважливими американськими політиками. Китайські правителі вважають, що розумно лише збільшувати військові витрати.

Що стосується торгівлі, то вони вважають американське стримування несправедливим. Чому країна, чий ВВП на душу населення на 83% нижчий за американський, повинна бути позбавлена життєво важливих технологій? Чиновники і бізнесмени були шоковані видовищем, коли TikTok, дочірня компанія китайської фірми, була підсмажена на слуханнях в американському Конгресі цього місяця. Хоча деякі китайські ліберали мріють про еміграцію,

навіть світські, освічені на Заході технократи тепер лояльно засуджують демонстрацію багатства, пропагують опору на власні сили і пояснюють, чому глобалізація повинна служити політичним пріоритетам пана Сі.

Маючи два настільки вкорінених і суперечливих світогляди, наївно думати, що лише більше дипломатії може гарантувати мир. Зустріч на Балі між президентом Джо Байденом і паном Сі в листопаді послабила напруженість, але глибинна логіка конфронтації незабаром знову заявила про себе. Криза з повітряною кулею-шпигуном (китайські чиновники висміюють Америку за те, що вона збила те, що вони називають «неслухняною повітряною кулею») показала, як обидва лідери повинні виглядати жорсткими у себе вдома. Америка хоче, щоб Китай прийняв запобіжники для контролю над суперництвом, включаючи гарячі лінії і протоколи щодо ядерної зброї, але Китай вважає себе слабшою стороною: навіщо зв'язувати себе правилами, встановленими вашим кривдником? Ніщо не вказує на те, що військові дії послабшають. Вибори в Америці в 2024 році покажуть, що нападки на Китай - це двопартійний спорт. Пан Сі стикається з уповільненням економіки і пов'язав свою легітимність з баченням м'язистої і «омолодженої» нації.

Зіткнувшись з таким опонентом, Америка та інші відкриті суспільства повинні дотримуватися трьох принципів. Перший - обмежити економічне відокремлення, яке, за оцінками МВФ, може коштувати від керованих 0,2% світового ВВП до тривожних 7%. Торгівля в нечутливих секторах також допомагає підтримувати рутинні контакти між тисячами фірм, тим самим зменшуючи геополітичний розрив. Ембарго слід приберегти для чутливих секторів або сфер, в яких Китай є монопольним постачальником: на них припадає меншість китайсько-американської торгівлі. Де позиція Китаю може виявитися більш важливою, ніж позиція США?

Для китайських лідерів це виглядає як план, спрямований на те, щоб покалічити його. Америка, в їхніх очах, вважає себе винятковою. Вона ніколи не визнає, що будь-яка країна може бути такою ж могутньою, як вона сама, незалежно від того, чи є вона комуністичною, чи демократичною. Америка буде терпіти Китай, тільки якщо він буде покірним, «жирним котом, а не тигром». Американські військові альянси в Азії означають, що Китай відчуває себе оточеним в межах своєї природної сфери впливу. Червоні лінії, узгоджені в 1970-х роках, коли дві країни відновили відносини, як, наприклад, на Тайвані, топчуться неосвіченими і нерозважливими американськими політиками. Китайські правителі вважають, що розумно лише збільшувати військові витрати.

Що стосується торгівлі, то вони вважають американське стримування несправедливим. Чому країна, чий ВВП на душу населення на 83% нижчий за американський, повинна бути позбавлена життєво важливих технологій? Чиновники і бізнесмени були шоковані видовищем, коли TikTok, дочірня компанія китайської фірми, була підсмажена на слуханнях в американському

Конгресі цього місяця. Хоча деякі китайські ліберали мріють про еміграцію, навіть світські, освічені на Заході технократи тепер лояльно засуджують демонстрацію багатства, пропагують опору на власні сили і пояснюють, чому глобалізація повинна служити політичним пріоритетам пана Сі.

Маючи два настільки вкорінених і суперечливих світогляди, наївно думати, що лише більше дипломатії може гарантувати мир. Зустріч на Балі між президентом Джо Байденом і паном Сі в листопаді послабила напруженість, але глибинна логіка конфронтації незабаром знову заявила про себе. Криза з повітряною кулею-шпигуном (китайські чиновники висміюють Америку за те, що вона збила те, що вони називають «неслухняною повітряною кулею») показала, як обидва лідери повинні виглядати жорсткими у себе вдома. Америка хоче, щоб Китай прийняв запобіжники для контролю над суперництвом, включаючи гарячі лінії і протоколи щодо ядерної зброї, але Китай вважає себе слабшою стороною: навіщо зв'язувати себе правилами, встановленими вашим кривдником? Ніщо не вказує на те, що військові дії послабшають. Вибори в Америці в 2024 році покажуть, що нападки на Китай - це двопартійний спорт. Пан Сі стикається з уповільненням економіки і пов'язав свою легітимність з баченням м'язистої і «омолодженої» нації.

Зіткнувшись з таким опонентом, Америка та інші відкриті суспільства повинні дотримуватися трьох принципів.

Перший - **обмежити економічне відокремлення**, яке, за оцінками МВФ, може коштувати від керованих 0,2% світового ВВП до тривожних 7%.

> Торгівля в нечутливих секторах також допомагає підтримувати рутинні контакти між тисячами фірм, тим самим зменшуючи геополітичний розрив. Ембарго слід приберегти для чутливих секторів або сфер, в яких Китай є монопольним постачальником: на них припадає меншість китайсько-американської торгівлі. Там, де це можливо, компанії, які перебувають по обидва боки холодної війни, такі як TikTok, звинувачені в поширенні китайської дезінформації, повинні бути огороджені, продані або виокремлені, а не змушені до закриття.

Другий принцип - **зменшити ймовірність війни**.

> Обидві сторони опинилися перед «дилемою безпеки», в якій раціонально зміцнювати свої позиції, навіть якщо це змушує іншу сторону відчувати загрозу. Захід має рацію, прагнучи до військового стримування, щоб протистояти зростаючій китайській загрозі - альтернативою є крах порядку в Азії, який очолює Америка. Але прагнення до військового домінування навколо гарячих точок, зокрема Тайваню, може спричинити нещасні випадки або зіткнення, які вийдуть з-під контролю. Америка повинна прагнути стримати напад Китаю на Тайвань, не провокуючи його. Це вимагатиме мудрості і стриманості від покоління політиків у

Вашингтоні і Пекіні, які, на відміну від лідерів Америки і Радянського Союзу в 1950-х роках, не мають особистого досвіду жахів світової війни.

Останній принцип полягає в тому, що

— Америка і її союзники повинні протистояти спокусі вдатися до тактики, яка робить їх більш схожими на свого автократичного опонента.

У цьому суперництві ліберальні суспільства і вільні економіки мають великі переваги:

— вони з більшою ймовірністю створюють інновації і багатство, а також користуються легітимністю як вдома, так і за кордоном.

Якщо Америка дотримуватиметься своїх цінностей відкритості, рівного ставлення до всіх і верховенства права, їй буде легше зберегти лояльність своїх союзників.

Америка повинна чітко усвідомлювати, що її суперечка не з китайським народом, а з китайським урядом і загрозою миру і правам людини, яку він становить.

Визначальне змагання 21-го століття стосується не лише зброї і чіпів - це також боротьба за цінності.

***

№ 1.441

Відновлення зруйнованих війною мостів провалено (оновлено)

2022-09-08

«Аргумент»

Історія з ремонтом доріг неочікувано вивернулася навпаки. Тепер насправді потрібні Україні ремонти не можуть розпочатися через лобізм картелістів.

…На початку серпня в української влади почало зароджуватися відчуття, що вже час витрачатися на ремонт доріг. Перший воєнний переляк минув, зруйновані дороги та мости у критичних точках справді треба ремонтувати для транспортування харчів, палива та зброї. Тим паче тоді вже з'явилися перші натяки на те, що зарубіжні союзники нарешті почнуть давати нам долари та євро у необхідній для існування України кількості.

Грошовий кран для Укравтодору трохи відкрутили. За першу половину серпня його підрядники отримали близько 700 млн грн. Далеко не довоєнні часи, коли такі суми виплачували іноді за один день «Великого будівництва», але, тим не менш, удвічі більше, ніж Укравтодор міг платити своїм підрядникам у червні та липні (див. рис.).

ВИПЛАТИ УКРАВТОДОРУ ЗА РЕМОНТ ДОРІГ ВЛІТКУ 2022 РОКУ, ГРН.

ZN.UA

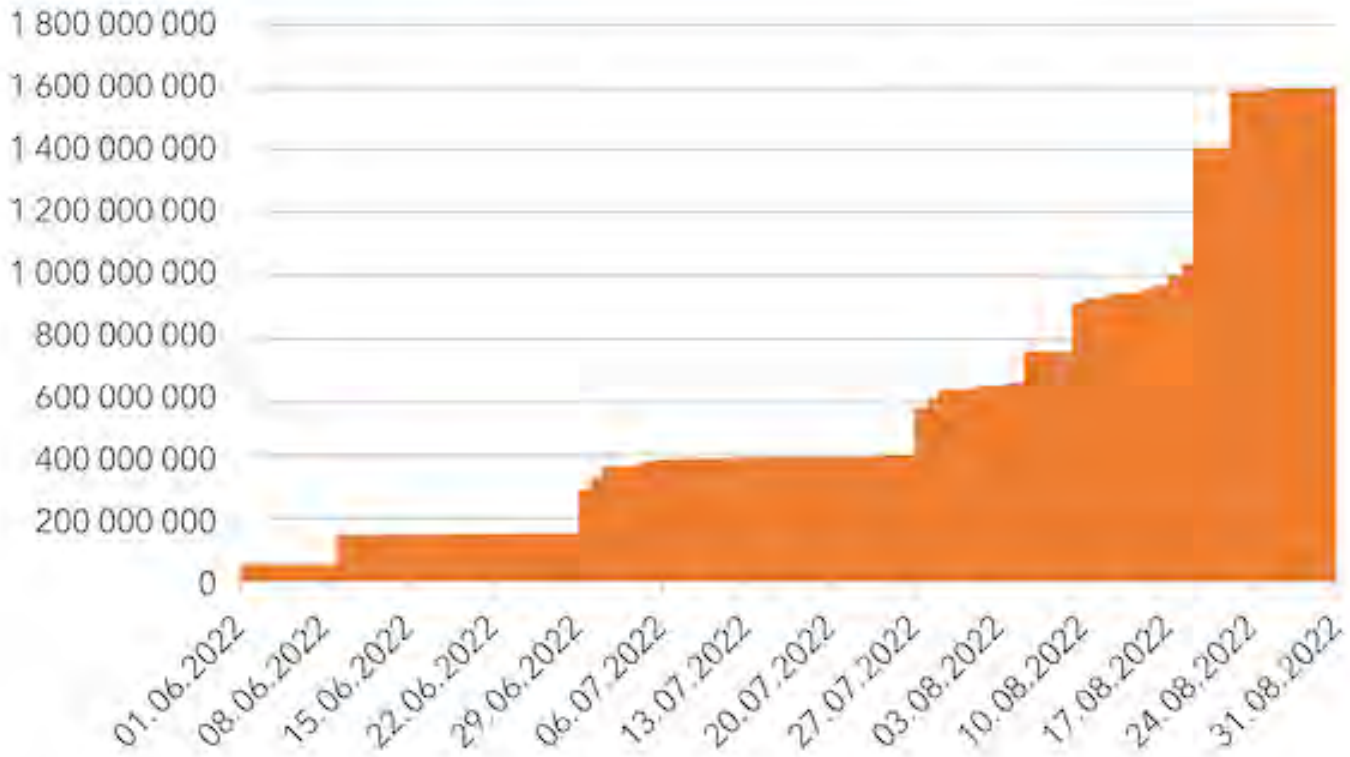

Відтак, влада почала готувати законодавче поле для повернення зневоднених рахунків шляховиків.

Ще на початку вторгнення Верховна Рада прийняла два рішення.

1) — Одним було встановлено, що гроші Дорожнього фонду мають першочергово спрямовуватися на озброєння та обслуговування старих кредитів Укравтодору.

2) — А другим — скасовано акцизний податок на паливо, з якого в основному і наповнювався Дорожній фонд. Щоб на автомобілістів не так сильно тиснув злет цін.

Зрозуміло, що **ділити стало майже нічого**, і на дороги цього літа Укравтодор давав дуже обмежені гроші для латання зруйнованих ділянок доріг і мостів.

Йшлося про суми в кількасот мільйонів на всю Україну на місяць — незначні копійки. І на Банковій прийняли політичне рішення — повернути акцизи для поповнення Дорожнього фонду і спрямувати гроші з нього не на озброєння, а на інфраструктуру.

Відповідні законопроєкти міністр інфраструктури Олександр ***Кубраков*** почав протягувати ще на початку серпня, і в середині місяця вони потрапили в Раду.

1) — Якби все було нормально, то їх швидко проголосували б, уже у вересні акциз повернувся б у ціну палива, і в Укравтодора збільшився б потік грошей на дійсно необхідний ремонт доріг і мостів.

2) — За прогнозом ініціаторів, йшлося про 3,6 млрд грн на місяць. Небагато порівняно з «Великим будівництвом», коли на асфальтування щомісяця витрачали 10 млрд грн при курсі 28 грн за долар, але бодай щось.

Однак це була б не Україна, якби все було нормально. Тому вже вересень, а закони ще не прийнято, і у кращому разі гроші почнуть надходити десь у середині жовтня, коли дорожньо-будівельний сезон уже завершуватиметься.

Основних причин провалу дві

№1. Гроші не на зруйновані мости, а на асфальтну маржу для корупційних конвертів?

Мінінфраструктури саме дало підстави для підозр, засекретивши перелік об’єктів, які збираються ремонтувати за акцизні податки.

Бо одна справа,

1) — коли гроші йдуть на підірвані та зруйновані пів сотні мостів на звільненій Півночі України та прифронтових територіях Сходу та Півдня.

А інша

2) — коли зібрані мільярди підуть на зручне асфальтування зручними підрядниками у зручних місцях за зручними кошторисами. Умовно кажучи, відновлення якогось мосту на Чернігівщині набагато зрозуміліше, ніж асфальтування дороги десь на Вінниччині чи у передмісті Дніпра.

На пряме запитання «**Економічної правди**» про ключові об’єкти для відбудови Олександр ***Кубраков*** відповів отак:

«Вони вже є. Деякі затверджені постановою уряду».

Однак у відкритому доступі цього списку нема. А тому залишається тільки одна можливість дізнатись хоча б щось — «Прозорро». А там картина геть не така.

У серпні служби автодоріг оголосили закупівлі на шляховий ремонт на 390 млн грн.

1) — Лише одна стосується деокупованої Сумщини.

2) — Найбільші ж підряди — це велика дорога у передмісті Дніпра.

3) — Решта — мости і дороги, яких не було пошкоджено ворогом (див. табл.). І майже все — тим самим фаворитам Укравтодору, які останніми роками і ділили маржу «Великого будівництва».

Закупівлі Служби автомобільних доріг, серпень 2022 року

Замовник	Об'єкт	Підрядник	Очікувана вартість, грн
САД у Дніпропетровській області	«Будівництво ділянки дороги другої черги Південного обходу м. Дніпра від межі м. Дніпра до проїзної частини залізобетонного шляхопроводу через вул Мільмана»	ТОВ «Автомагістраль-Південь»	94 839 000
САД у Хмельницькій області	Реконструкція автомобільної дороги державного значення Н-03 Житомир–Чернівці на ділянці км 163+212 – км 166+247, Хмельницька область	АТ «Ю АР Ді» (нова назва «Хмельницького ШБУ-56»)	78 500 388
САД у Дніпропетровській області	«Будівництво автомобільної дороги державного значення М-04 Знам'янка–Луганськ–Іззарине (на м. Волгоград через м. Дніпро, Донецьк) на ділянці обходу м. Дніпра від автомобільної дороги державного значення Н-08 Бориспіль–Дніпро–Запоріжжя (через м. Кременчук) – Маріуполь до межі м. Дніпра, км 4+200 – межа м. Дніпра» (додаткові роботи)	ТОВ «Автомагістраль-Південь»	75 783 379
САД у Вінницькій області	Будівництво прикордонного мостового переходу через річку Дністер на українсько-молдовському державному кордоні в районі населених пунктів Ямпіль–Косеуць (з розробкою проєктної документації) (додаткові роботи)	ТОВ «СУНП «Автострада»	64 240 969
САД у Львівській області	Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення М-12 Стрий–Тернопіль–Кропивницький–Знам'янка (через м. Вінницю) на ділянці км 0+000 – км 44+230, Львівська область (додаткові роботи)	ТОВ «Онур конструкшн інтернешнл»	33 509 989
САД у Львівській області	Реконструкція автомобільної дороги загального користування державного значення Т-14-25 Миколаїв–Городок–Жовква–Кам'янка Бузька–Бібрка на ділянці км 97+863 – км 123+370, Львівської області (додаткові роботи)	ТОВ «Онур конструкшн інтернешнл»	25 443 185
САД у Сумській області	Поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Т-19-08 Шостка–Зноб-Новгородське–Середина-Буда (окремими ділянками) (додаткові послуги)	ТОВ «Торговий дім «Династія»	7 908 000
САД у Вінницькій області	Поточний середній ремонт автомобільної дороги загального користування державного значення Р-08 Немирів–Ямпіль, Вінницька область, км 0+000 – км 118+583 (окремими ділянками 116,2 км) (з розробкою проєктної документації) (додаткові роботи)	ТОВ «СУНП «Автострада»	3 790 300
САД у Волинській області	Поточний середній ремонт автомобільної дороги державного значення Т-18-02/М-07/-Маюничі–Велика Осниця–Красноволя–Колки-/Р-14/-Копилля–Рожище–Торчин–Шклинь-/Н-17/ на ділянці км 124 + 328 — км 130 + 453 (окремими ділянками), на ділянці від км 129+343 до км 130+420 у Волинській області (додаткові роботи)	ПП «Ространс»	2 147 344
САД у Волинській області	Послуги з експлуатаційного утримання мосту з підходами на км 62+075 ч/з р. Лютиця автомобільної дороги загального користування державного значення Т-18-02 /М-07/-Маюничі–Велика Осниця–Красноволя–Колки-/Р-14/-Копилля–Рожище–Торчин–Шклинь-/Н-17/ (аварійний ремонт)	Ще обирають	2 029 725
САД у Львівській області	(ДК 021:2015: 45453000-7 Капітальний ремонт і реставрація) Капітальний ремонт мостового переходу через р. Орявчик на км 672+728 автомобільної дороги загального користування державного значення М-06 Київ–Чоп, Львівської області (додаткові роботи)	ТОВ «Автомагістраль-Південь»	1 295 098

Таким чином, у сторонніх спостерігачів виникає цілком резонне запитання:

> «Може, це просто поновлюється «Велике крадівництво» для поповнення обмілілої каси, з якої до війни роздавалися зарплатні конвертики слугам влади?».

Та **дорожній картель і чорний кеш для нардепів — це лише частина проблеми і у цій історії наразі не головна**.

> — Може, дійсно пізніше буде оприлюднено контракти на відновлення мостів, справді зруйнованих війною.

У провалі швидкого старту ремонту мостів більше винні лобісти паливної індустрії.

№2. Акцизний переділ ринку

До вторгнення акцизи на паливо в Україні були такі: бензин — 2,13 євро за літр, дизпаливо — 1,39 євро, скраплений газ — 0,52 євро.

Тобто **покупці дешевого автогазу платили менший акциз, ніж «нафтові» їздоки.**

> Це відповідало світовим тенденціям. Бо вважається, що газ на автомобіль ставлять не від гарного життя. Автогаз не дає тієї тяги, що «нафтові» палива, тому на ньому здебільшого їздять невеликі автомобілі небагатих чи економних людей. Таким чином, уряди меншими акцизами на автогаз роблять автомобільний транспорт доступнішим для різних верств населення. Автомобіль не розкіш, а засіб пересування.

Однак для великих продавців палива це проблема.

> Маржа на автогазі становить лише 1–2 грн з літра. А різниця між оптовою і роздрібними цінами бензину і дизпалива нині перевищує 10 грн з кожного літру. Тобто продавати «нафтові» палива для потужних машин у багато разів вигідніше, ніж дешевий автогаз.

Тож коли влада вирішила повертати акциз, «хтось» вирішив, що він має повернутися не у старій пропорції, а у розмірі 1 євро на кожен вид палива.

Це призвело б до того, що на ті самі 4 гривні мав би подорожчати і автогаз за ціною 28 грн, і дизпаливо за ціною 54 грн. У відсотках це означає, що автогаз подорожчав би на 15%, а дизпаливо — лише на 7%.

З урахуванням того, що для подолання однієї й тієї ж відстані автомобілю потрібно більше газу, ніж ДП, то ціновий шок для і так не найзаможнішого споживача автогазу був би більший, ніж для середнього «нафтовика».

А значить, **було б створено передумови для перетікання споживачів із газового у нафтовий сектори автомобільного палива.**

> Вигодонабувачами цього процесу стали б великі постачальники «нафтових» палив. Їхні АЗС відомі кожному автомобілісту.

Звісно, **неприкритий лобізм збільшення доходів однієї групи бізнесменів викликав спротив у автогазової індустрії, яку просто роздягають заради конкурентів**. **І у політиків, які чудово розуміють, по яких верствах населення завдається удар заради токсичного асфальтування.**

Почалися дискусії, і законопроєкт з однаковими акцизами **16 серпня не змогли поставити** в порядок денний, не додали голосів навіть самі «слуги народу».

Скандал привів до пошуку виходу.

> «Слуги народу» розробили законопроєкт №**7668-д**, у якому ставки акцизів вже були різними — по 1 євро на літр ДП і бензину і 0,5 євро — на літр автогазу.

Однак швидко прийняти знову не вийшло, бо до цього законопроєкту та до №7669 (він дозволяє витрачати гроші не на зброю, а на асфальт) нардепи подали тисячі поправок, і тепер треба ще тиждень на їхнє опрацювання.

Нардеп Ярослав Железняк **прогнозує**, що зрештою **акцизи і гроші у Дорожній фонд для ремонту мостів у кращому разі повернуться у жовтні. Наприкінці будівельного сезону.**

А все могло би бути геть інакше…

***

№ 1.442

https://biz.liga.net/ua/all/nedvizhimost/article/pereselentsam-obeschayut-jile-my-razobralis-gde-kak-mnogo-kogda-i-naskolko-eto-realno

Переселенцям обіцяють житло. Ми розібралися де, як багато, коли. І наскільки це реально

LIGA.net

2022-05-04

Минулого тижня ***Офіс президента (ОП)*** розкрив ***план забезпечення*** **тимчасовим житлом тих, хто залишив свої домівки через війну.**

В Україні ***2,1 млн "офіційних" переселенців***.

Для них **необхідні 600 000 квартир**, з яких майже 9% (***53 393 квартир***) **держава передасть учасникам програми до кінця року, упевнений заступник голови ОП *Кирило Тимошенко*.**

Поговорила про це із чотирма представниками галузі – забудовниками та консалтинговою компанією.

Співрозмовникам цікаві амбітні ***плани команди президента***, але офіційно коментувати їх реалістичність погоджуються не всі

> – немає зрозумілого механізму втілення, невідомі джерела фінансування, чи знайдеться земля, хто і де будуватиме, чи не будуть будинки соціальним гетто тощо.

Що про тимчасове житло для переселенців відомо вже зараз – географія розселення, терміни, а також, що може завадити здати будинки вчасно – у розборі **LIGA.net**.

1. Купівля готових квартир та будівництво з нуля

Від кінця березня влада як на державному, так і на місцевому рівні періодично порушує питання про розселення переселенців. Не з усіх заяв зрозуміло – йдеться про державну програму чи це ініціатива на місцях, також не завжди ясно – мова все ж таки про ***компенсацію*** житла чи ***тимчасове розселення*** переселенців.

Питання компенсації намагаються розв'язати у парламенті – за основу було ухвалено законопроєкт №7198.

Чи розробляється законопроєкт щодо тимчасового житла – не зрозуміло.

Програма з тимчасового розселення була озвучена загалом, без подробиць.

Наприклад,

> повідомлялося, що держава викуплятиме у різних регіонах квартири у вже готових об'єктах, але не введених в експлуатацію. Квартири будуть з ремонтом та мінімальним набором меблів і побутової техніки.

27 квітня на ***Конгресі місцевої та регіональної влади*** заступник голови ОП Кирило ***Тимошенко*** розповів подробиці плану розселення українців, змушених через війну залишити свої будинки. Він наголосив, що йдеться не про компенсацію зруйнованого житла, а про надання тимчасового.

Продемонстровані чиновником слайди (дивіться нижче) ілюструють потребу у тимчасовому житлі, плани на 2022 рік та попередній план квартир та бомбосховищ у будинках.

За даними обласних військових адміністрацій, в Україні – близько ***2,1 млн переселенців*** (мова про офіційно зареєстровані станом до 27 квітня. – Ред.). Державі потрібно надати їм майже ***600 000 квартир*** (з розрахунку одна квартира на 3,5 особи).

Хоча всі цифри, за словами ***Тимошенка***, **попередні, ключову проблему видно на старті:**

> - якщо в перший рік нададуть 53 393 квартири за необхідних 600 000, то 100% потреби закриється протягом 11 років.

Для прискорення процесу було обрано два паралельні шляхи –

1) ***купівля*** готових квартир з ремонтом і меблями та
2) ***будівництво*** квартир з нуля, каже заступник голови ОП.

До кінця 2022 року влада розраховує поселити в 53 393 квартири 185 933 переселенців.

З нуля буде збудовано 30 000 квартир, а викуплено 23 393. Загалом на це знадобиться близько 65-69 млрд грн.

У сумі видатків закладено ціну за 1 кв. м не вище за 24 000 грн. "Це за попередніми розрахунками, які ми робили із забудовниками", – уточнював ***Тимошенко***. Раніше для Forbes він заявляв, що була розмова з будівельниками кожного регіону, щоб вони мінімізували свою дельту і розробили варіанти, як побудувати все дешево, але якісно.

Все житло для тимчасового проживання переселенців буде у власності держави. Передбачається, що нові мешканці залишатимуться там до моменту, поки не відновлять їхнє житло або поки не буде запропоновано нове. А

ОБЛАСТЬ	НОВЕ БУДІВНИЦТВО КВАРТИР	НЕОБХІДНІ М²	БЮДЖЕТ НА НОВЕ БУДІВНИЦТВО, ГРН	ЗАГАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ КУПІВЛЯ КВАРТИР + НОВЕ БУДІВНИЦТВО
ВСЬОГО	30 000	1 500 000	36 000 000 000	65 902 718 640
Закарпатська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 232 759 200
Львівська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 852 568 500
Харківська	-	-	-	0
Хмельницька	2 000	100 000	2 400 000 000	3 281 107 200
Київська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 553 857 840
Івано-Франківська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 086 250 000
Вінницька	2 000	100 000	2 400 000 000	4 411 539 980
Полтавська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 118 972 800
Житомирська	2 000	100 000	2 400 000 000	2 752 100 000
Чернівецька	2 000	100 000	2 400 000 000	2 756 863 200
Одеська	-	-	-	6 846 024 000
Дніпропетровська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 558 804 000
Тернопільська	2 000	100 000	2 400 000 000	2 957 208 000
Черкаська	2 000	100 000	2 400 000 000	2 893 704 000
Волинська	2 000	100 000	2 400 000 000	3 941 600 000
Рівненська	2 000	100 000	2 400 000 000	2 993 566 080
Кіровоградська	2 000	100 000	2 400 000 000	2 520 968 640
Миколаївська	-	-	-	452 510 400
Запорізька	-	-	-	2 797 690 800
м. Київ	-	-	-	6 894 624 000

звільнені "тимчасові" квартири держава віддасть тим, хто стояв у чергах на забезпечення житлом.

Квартири, які держава викупить для переселенців:

- 1261 квартира будуть готові до липня;
- 4539 квартир вже готові, залишилося завезти меблі;
- 17 593 – будуть готові до осені.

Викуповуватимуть квартири в усіх регіонах, де є переселенці (зокрема у Запорізькій, Миколаївській та Одеській областях). "Це будуть саме квартири – здебільшого двокімнатні, але й однокімнатні та трикімнатні", – заявляв Forbes Тимошенко.

Нижче наведена таблиця в яких регіонах купуватимуть і будуватимуть квартири. Частину даних взято з презентації Кирила Тимошенка, частину цифр вираховано на підставі цих даних.

Область	Купівля, грн (23 393 квартир)	Кількість квартир*	Будівництво з нуля, грн (30 000 квартир)	Кількість квартир

Київ	6 894 624 000	5043	–	–
Одеська	6 846 024 000	5008	–	–
Запорізька	2 797 690 800	2026	–	–
Вінницька	2 011 539 980	1472	2 400 000 000	2000
Волинська	1 541 600 000	1127	2 400 000 000	2000
Львівська	1 452 568 500	1062	2 400 000 000	2000
Дніпропетров.	1 158 804 000	848	2 400 000 000	2000
Київська	1 153 857 840	844	2 400 000 000	2000
Хмельницька	881 107 200	645	2 400 000 000	2000
Закарпатська	832 759 200	609	2 400 000 000	2000
Полтавська	718 972 800	519	2 400 000 000	2000
Івано-Франк.	686 250 000	502	2 400 000 000	2000
Рівненська	593 566 080	434	2 400 000 000	2000
Тернопільська	557 208 000	407	2 400 000 000	2000
Черкаська	493 704 000	361	2 400 000 000	2000
Миколаївська	452 510 400	331	–	–
Чернівецька	356 863 200	260	2 400 000 000	2000
Житомирська	352 100 000	258	2 400 000 000	2000
Кіровоградська	120 968 640	89	2 400 000 000	2000

Дані взяті зі слайдів ОП.

**Цифри неточні. Для розрахунку кількості квартир для викупу взята площа в 60 кв. м (є похибка до 0,8%).*

Як йшлося вище, частина квартир буде не викуплена, а побудована. Автори цього плану припускають будівництво 2000 квартир у кожному із 15 регіонів. Йдеться про два житлові комплекси по 1000 квартир та 7000 мешканців кожен. Своєю чергою, кожен ЖК складатиметься з 24 будинків (з розрахунку 145 мешканців в одному будинку, як зазначено на слайді). Будинки будуть три- та п'ятиповерхові.

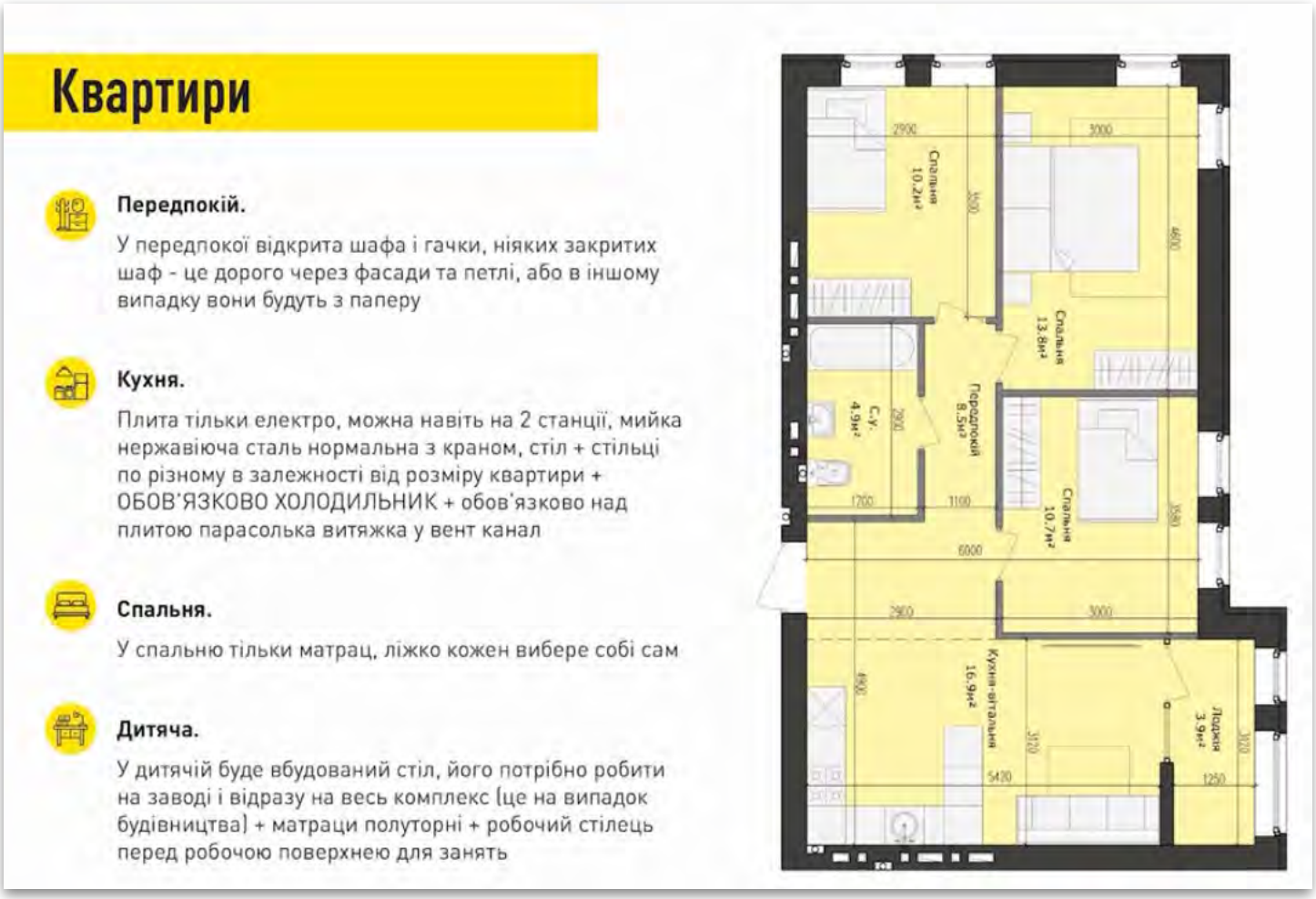

У комплексах будуть ***бомбосховища*** з входом із кожного будинку, а також евакуаційними виходами. У квартирах стоятиме коридорна шафа, на кухнях – електроплити, холодильники, столи, стільці, витяжка. У дорослій спальні – тільки матрац, у дитячій – вбудований стіл, стілець та матрац. "Буде сантехніка, кухонний гарнітур, диван тощо. Фактично заходь і живи", – каже ***Тимошенко***.

Списки на заселення ОП обговорюватиме з Кабміном та обласними військовими адміністраціями.

Прем'єр-міністр Денис ***Шмигаль*** заявляв, що уряд мав затвердити вже документ, у якому визначатиметься, кому надаватиметься житло насамперед – багатодітні сім'ї, вагітні жінки, сім'ї з дітьми, люди, які втратили працездатність, пенсіонери.

Іншої деталізації Офіс не давав.

У яких комплексах і в яких забудовників викуплятимуться квартири, де і хто будуватиме житло з нуля, коштом якого фінансування буде будівництво тощо – не зрозуміло.

2. Що кажуть забудовники?

Великий забудовник у Києві та забудовник у Запоріжжі розповіли **LIGA.net**, що їм нічого не відомо про програму тимчасового надання житла. "Пару

тижнів тому ми подавали списки в ОП щодо квартир, що залишилися в житлових комплексах, які готові, але не введені в експлуатацію. І на цьому все", – розповів менеджер у київській будівельній компанії.

Топменеджер компанії, яка працює в Запоріжжі, розповів **LIGA.net** , що до них зверталася Обласна військова адміністрація за списками щодо готових квартир, але тільки на компенсацію житла. "Ми не бачимо конкретики за цією програмою [тимчасового житла для переселенців], як і за програмою компенсації житла. Немає ініціативи на формування робочих груп, на яких би йшлося обговорення разом із забудовниками ні з боку профільного міністерства, ні з боку Конфедерації будівельників", – уточнив співрозмовник **LIGA.net.**

Забудовники не розуміють механізму вибору квартир для викуповування та механізму будівництва.

"В озвученій владою програмі багато невідомих – що будуватимуть, у яких містах та на яких земельних ділянках, звідки візьмуть гроші, якщо дефіцит бюджету в березні був 80 млрд грн, а прогнозований на квітень-травень – до 150-200 млрд грн",

– каже власник компанії Stokman Сергій Овчинніков.

Для будівництва 1,88 млн кв. м (житлова 1,5 млн кв. м + загальна 25% від житлової) знадобиться два роки, підрахував експерт.

Менеджер однієї з великих столичних будівельних компаній каже, що

> **- лише на опрацювання проєкту, щоб постаратися вийти на заявлений показник собівартості, знадобиться пів року, а загалом усі роботи триватимуть 1,5 року.**

Генеральний директор Креатор-Буд Ігор Гуда бачить ситуацію інакше,

> - якщо почати будувати вже зараз, наприклад, якщо 5 травня почнеться встановлення фундаментної плити, то реалістично побудувати 30 000 квартир у зазначені терміни. "Всі терміни реальні, якщо створювати ефективні команди на місцях та довіру у забудовників до того, що держава допомагатиме. Допомога за принципом – не заважай. Але треба пам'ятати, що будувати треба не лише швидко, а й якісно, адже це буде не тимчасове житло загалом, а постійне місце проживання [зрештою]", – додає він.

"З урахуванням витрат на будівництво 1 кв. м в 24 000 грн, вартість однієї квартири в $44 000 у Києві з ремонтом, меблями та побутовою технікою навряд чи покриє собівартість", – каже менеджер однієї з великих будівельних компаній Києва. За даними Lun.ua, у березні середня вартість кв. м становила 35 600 грн, мінімальна – 24 000 грн.

Щодо собівартості будівництва – вона може зростати під час робіт.

"З початку повномасштабної війни собівартість зросла на 20%, це через ціни на імпорт і через зростання логістики, матеріалів тощо. Тому в теорії можна орієнтуватися на запропоновану державою собівартість, але на практиці буде проблема або в термінах, або в подорожчанні проєкту в ході його реалізації", – каже менеджер столичної компанії. За словами Сергія Овчиннікова, у собівартості кв. м імпорт займає 50%. Ігор Гуда додає, що зараз ніхто не знає остаточної собівартості, бо багато будівельних матеріалів у дефіциті, і їхня вартість змінюється щодня.

Не варто забувати і про витрати на підведення зовнішніх мереж, і про вартість ділянки будівництва, кажуть забудовники. "І необхідно врахувати, що, будуючи сьогодні житло, потрібно підвищувати вимоги до енергоефективності, а це також впливає на собівартість не в меншу сторону", – говорить Гуда.

За словами Овчиннікова, цю програму добре реалізувати разом із стимулюванням внутрішнього виробництва будівельних матеріалів – це впливатиме на зростання економіки.

Ще одне важливе питання – наявність земельних ділянок.

"Під будівництво не так багато земель. Так є ділянки у держвласності та місцевої влади, але вони здебільшого в оренді, тож вважайте, що немає", – каже Овчинніков.

Для відносно швидкого будівництва та контролю за собівартістю будівництва можна використовувати збірні залізобетонні конструкції, кажуть забудовники.

"Умовно, це сучасні панельні будинки, більш технологічні та енергоефективні. Але в Україні немає домобудівних комбінатів. Вони є за кордоном, і їхній виробничий цикл складає до року з монтажем на майданчику", – пояснює Сергій Овчинніков.

До таких проєктів потрібно підходити комплексно з урахуванням вже наявного простору міста, з урахуванням можливостей для роботи тих, хто житиме у цих будинках, майбутньої соціальної інфраструктури, каже Овчинніков. Він пояснює, що ці будинки не тимчасові, вони будуть розраховані щонайменше на 50 років проживання. "Наприклад, **без урахування фактора роботи для мешканців будинків, може вийти соціальне гетто**. Сама собою ідея хороша, розв'язує проблему з розселенням людей. Але в ній, повторюю, **багато невідомих, непродуманих речей**", – додає Овчинников.

***

№ 1.443

Держпрограма з надання житла переселенцям загальмувала – на неї поки немає грошей. До кінця року влада обіцяла новосілля

десяткам тисяч українців

2022-06-08

LIGA.net

Наприкінці квітня 2022 заступник керівника Офісу президента *Кирило Тимошенко* розповів про ***програму*** з викупу й будівництва житла для переселенців і тих, кого війна позбавила житла.

> Вже тоді, його словами, до викупу були готові 4 539 квартир, "залишилося завезти меблі". Ще 1 261 квартира буде готова до викупу до липня.

Пройшло понад місяць, що чути про успіхи програми?

Від Офісу президента та Кабміну – нічого.

Місцева влада звітувала про сформовані ***списки квартир для викупу***, наприклад,

> на Львівщині їх – 1 200, у
>
> Київській області – 653 квартири.

Забудовники кажуть, що справа далі не пішла. Поговорила про цю програму з шістьма компаніями, що ведуть будівельний бізнес у столиці та інших регіонах України.

Коли чекати на новосілля тим, хто поїхав чи постраждав від війни? **Тоді, коли з'являться гроші. А їх нема.**

1. Що відомо про програму?

Механізм реалізації прописаний у постанові Кабміну *№495*. Він називається ***"Деякі заходи щодо формування фонду житла, призначеного для проживання внутрішньо переміщених осіб*** (переселенців. – *Ред.*)". Ця ухвала стосується і тих, у кого війна зруйнувала житло, у розмові з **LIGA.net** підтвердили у Київській обласній військовій адміністрації, про це також раніше повідомляли у Львівській міськдержадміністрації.

Що важливо знати.

> Житло з цього ***фонду*** (це – як квартири у багатоповерхівках, так і гуртожитки, номери в санаторіях, приміщення в дитячих садках тощо) надається тільки на час – договір користування (інша назва документа – договір оренди) підписується з владою на рік і згодом переглядається.

Два джерела поповнення фонду, на яких акцентував заступник глави ОП Кирило Тимошенко – це викуп квартир у готових будинках, а також будівництво нових.

Замовниками виступають місцева влада та Держмолодьбуд (займається програмою забезпечення населення житлом) – вони ж шукають ділянки під забудову. Забудовники подають їм списки квартир на викуп і проєкти житла.

Джерело фінансування у цьому випадку – держава, місцева влада, приватні особи, компанії, міжнародні донори – будь-які не заборонені законодавством джерела (до них належить і Держмолодьбуд).

У разі використання грошей міжнародних донорів умови формування фонду житла й надання його переселенцям можуть бути визначені окремими договорами із цими донорами.

У разі фінансуванні будівництва й викупу житла державним коштом (субвенції) ключову роль відведено ***Мінрегіонбуду***.

> Йому облдержадміністрація або військова адміністрація (за пропозицію місцевої влади) подає обґрунтування. Тоді міністерство готує Кабміну пропозиції щодо розподілу субвенцій між областями (де немає бойових дій), виходячи з кількості переселенців, які там проживають, а також тих, хто втратив житло. Потім Мінрегіонбуд затверджує проєкт будівництва житла.

На цей рік у планах ОП

– будівництво 30 000 квартир у 15 регіонах,

викуп – 23 393 квартир у 18 регіонах і Києві.

На це все, за озвученими Кирилом Тимошенком розрахунками, знадобиться 68,9 млрд грн. Про деталі програми, в яких областях і скільки квартир хочуть збудувати/викупити можна *прочитати тут*.

Як сказано вище, наприкінці квітня Тимошенко говорив, що до викупу вже готово 4 539 квартир. Згідно з цими планами, ще 1 261 квартира має бути готова до викупа до липня.

Де вже обрано землю під будівництво й подано проєкти на погодження, в Офісі президента не уточнювали.

Що вже готове?

2. Списки є, але грошей немає

Загальна кількість квартир, що наразі запропонували забудовники до викупу – невідома. У Мінрегіонбуді на момент виходу матеріалу на запити **LIGA.net** не відповіли.

Окремі цифри можна дізнатися на місцях.

Так, на кінець травня у Київській області кількість квартир, готових до викупу, становила 653 (сумарно 34 250 кв.м) у містах Буча, Ірпінь, Бровари й у селі Щасливе. Ці дані надали у Київській ОВА на запит LIGA.net.

У Львівській ОВА заявляли, що наприкінці квітня від забудовників отримали пропозиції на викуп 1221 квартир в області за середньою ціною $500/кв.м або 14 627 грн (не уточнено з ремонтом або без. – *Ред*.) і вже подали на розгляд уряду.

Міська влада розраховує на державу, бо у місцевих бюджетах грошей на будівництво немає.

Водночас влада на місцях ще у квітні запросила у цілої низки забудовників списки квартир, котрі ті теоретично могли б продати. Забудовники подали списки. Чиновники вийшли на зворотний зв'язок лише з деякими – для уточнення ціни.

Згідно з програмою, анонсованою Офісом президента, вартість 1 кв. м житла не має перевищувати 24 000 грн. У трьох будівельних компаніях Києва LIGA.net розповіли, що їм не вигідно продавати квартири за такою ціною – це нижче за собівартість, що зараз сягає приблизно $1100. "Наша компанія будує в іншому ціновому сегменті, ніж пропонує держава. Тому ми

не розглядали варіант участі у держпрограмі", – розповів LIGA.net Ігор Ніконов, засновник KAN Development.

Є забудовники, які готові продавати собі на збиток.

"Влада запропонувала викупити квартири в наших об'єктах, що готові на 80% за ціною 22 000 – 24 000 грн кв.м. Це нижче за собівартість на 23%, з розрахунку $500/кв.м на будівництво та $300/кв.м на ремонт і меблі", – розповів LIGA.net менеджер однієї з невеликих будівельних компаній Харкова (можливо, це пов`язано з тим, що місто продовжують обстрілювати).

За словами співрозмовника, керівництво компанії погодилося на демпінг, але немає зворотного зв'язку від влади.

Немає зворотного зв'язку і в інших областях, поділилися з LIGA.net опитані забудовники. Офіційно вони не коментують, щоб не конфліктувати з чиновниками. "Місцева влада каже, що у них немає відповіді від уряду. І додають – це через те, що держава не має грошей", – пояснює топменеджер великої компанії-забудовника в одній із західних областей України. Про відсутність грошей на програму журналіст **LIGA.net** почув у розмові з чотирма компаніями, що працюють у різних регіонах країни.

Як ішлося вище, окрім викупу держава планує також будувати житло для переселенців. Скільки майданчиків уже є під будівництво та скільки проєктів затверджено – також не відомо.

У Київській ОВА знайшли дві ділянки під забудову – в Ірпені й Бородянці.

У Львівській області заявляли, що знайшли 95 ділянок. "Є затверджені проєкти будинків у Львівській і Київській областях", – розповів топменеджер однієї з українських будівельних компаній. Він послався на листування в чаті Телеграм, присвяченому темі викупу й будівництва житла (у чат входить близько 300 осіб – архітектори, забудовники, представники влади).

Генеральний директор Креатор-Буд Ігор Гуда розповів **LIGA.net**, що його компанія запропонувала ділянку понад 18 га у Тернополі. "Цей проєкт ми вже реалізовували до повномасштабної війни – збудували три дев'ятиповерхові будинки й невеликий торговий центр. Але вирішили переробити проєкт під держпрограму – скоротили поверховість, а з нею і конфігурацію будинків", – каже Гуда.

Влада розглядає пропозицію.

3. Які ще є варіанти?

Два топменеджери будівельних компаній, які попросили про анонімність, розповіли, що учасники ринку запропонували владі варіант запустити іпотеку за пільговою ставкою у 5% і 7%. Жодної конкретики не називають,

посилаючись на те, що була проведена лише одна зустріч із представником ОП, НБУ, банками й забудовниками.

"Якщо будуть напрацювання, що покажуть, що цей варіант реалістичний, іпотека зможе стати найменш витратним і найефективнішим інструментом стимулювання будівництва житла, попиту й економіки", – говорить один зі співрозмовників **LIGA.net.** Інший співрозмовник додає, що така пропозиція не є альтернативою вже озвученій держпрограмі, а була запропонована як паралельний проєкт.

З цим проєктом схожі проблеми: державі потрібно знайти гроші. Для покриття різниці ставок ринкової та пільгової, хоч витрати будуть меншими, ніж у разі будівництва й купівлі житла.

Таким чином, плани з викупу й будівництва житла на 2022 рік, що були озвучені раніше Офісом президента, швидше за все, будуть реалізовані мінімально. "Це справді швидке розв'язання питання з розселенням переселенців і людей, які втратили житло. Але залишається основне питання, де взяти грошей", – каже топменеджер великої столичної компанії.

Ще складніше побудувати житло з нуля – нагадаємо, це також частина програми з розселення. Забудовники казали, що лише на розробку проєкту потрібно пів року. Навіть типовий проєкт вимагає пройти процедуру тендеру на роботи й послуги, подання заявки на виділення субвенцій у скарбницю. І головне – дочекатися виділення грошей. "Чисто теоретично, можна встигнути в строк, якщо будинки будуватимуть за приватні гроші", – говорив раніше у коментарі **LIGA.net** менеджер будівельної компанії з Ірпеня.

Окрім цього, забудовники зазначають, що до таких проєктів потрібно підходити комплексно з урахуванням вже наявного простору міста, можливостей працевлаштування майбутніх мешканців, майбутньої соцінфраструктури. Про це говорив власник компанії Stokman Сергій Овчинніков, пояснюючи, що ці будинки не тимчасові, вони будуть щонайменше розраховані на 50 років проживання.

"Наприклад, без урахування фактора роботи для мешканців будинків, може вийти соціальне гетто. Сама ідея – гарна, розв'язує проблему з розселенням людей. Але в ній, повторюся, багато невідомих, непродуманих речей", – уточнював Овчинніков.

https://biz.liga.net/ua/all/nedvizhimost/article/s-jilem-dlya-pereselentsev-pohoje-pridetsya-podojdat-gotovye-kvartiry-est-no-net-deneg

***

№ 1.444

Децентралізація: чи ввійде Україна у відчинені двері, як Польща 1989-го?

2014-07-18

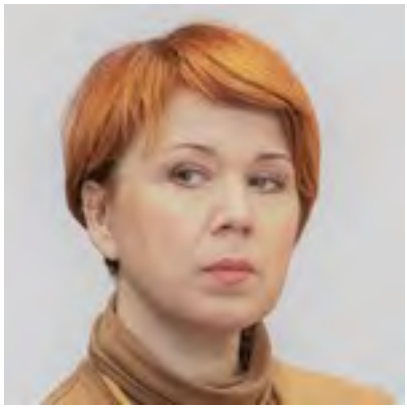

Інна Ведернікова

Редактор відділу політики ZN.UA

Тоді, у 1989-му, *Польща* ставила крапку на минулому, ламаючи комуністичний хребет держави й закладаючи нові її принципи.

Як так сталося, що ми, хто нібито попрощався з радянським минулим усього на 2 роки пізніше, досі цього хребта не зламали?

Судіть самі.

Під цими дверми за 23 роки нашої незалежності були помічені всі пережиті країною президенти. Тупцювали біля порогу, переступали з ноги на ногу. Робили якісь важливі заяви, а потім тихенько, разом зі своїми партіями, причиняли двері. Щоб не здуло.

Щоб не розметало вітром змін самодержавну владу, преференції, потоки...

Але,

якби хоч хтось із них віддав повноваження на місця,

1) — ми б тепер не воювали на Сході.

2) — Та й не слухали б цинічних повчальних розповідей про федералізацію з вуст сусіда, котрий розв'язав у нас війну, а можливо, приймали б у себе якусь делегацію з Республіки Саха, демонструючи успіхи громад Донецького регіону, що швидко розвиваються.

3) — І вже точно не їхали б сто двадцять п'ятий раз у Варшаву слухати, як це вдалося полякам, опускаючи очі на фразі: "Dla reformy jest potrzebna polityczna wola".

Приголомшливий факт, але,

1) — попри наш багатолітній холостий хід і відсутність цієї ж таки політичної волі, сьогодні ми опинилися акурат на тому ж порозі, на якому Польща стояла 25 років тому.

Здавалося б,

2) — у **найменш відповідний момент для країни у стані війни**.

Але в нас є (як у 1989-му в команди польських експертів-активістів, що гордо пред'явили режиму Ярузельського, який доживав свого віку, протокол розбіжностей) **готовий пакет реформи**.

1) — Є власна команда реформаторів - причому вже в чинному уряді.

2) — Є навіть декларація президента про майбутню децентралізацію. По суті, у нас на руках ключовий інструмент побудови нової єдиної країни і громадянського суспільства, здатного не тільки рвати кайдани на Майдані, а й зводити нові будинки.

І ось президент Порошенко вже начебто й ногу підняв, щоб увійти в зал парламенту (краще - нового) і залишити слід в історії.

І дуже хочеться не помічати при цьому, що з кишені Петра Олексійовича стирчить якийсь "лівий" проект Конституції, що він його (чи то через недосвідченість, чи то через нерозбірливість в оточенні) вже відправив у Венеціанську комісію, ризикуючи таки в історію не ввійти, а вляпатися.

Однак у цей вирішальний момент варто ще раз оперативно звірити годинники. Аби самим остаточно вияснити - куди зібралися? І нагадати президентові, що він насправді своїй країні та світу вже пообіцяв.

Безумовно, на **прикладі досвіду Польщі, офіційно взятого за основу урядом України**.

1. Історія, принципи та етапи реформи

Єжи ***Регульський*** (один з авторів польської реформи місцевого самоврядування) у день свого дев'яностоліття (!) читав лекцію групі українських журналістів. Натхненно читав, із відчуттям виконаного життєвого обов'язку. Визнаючи при цьому помилки й розставляючи акценти з урахуванням нагромадженого за 25 років досвіду. Реформа ж ще триває.

Тоді, у 1989-му, Польща ставила крапку на минулому, ламаючи комуністичний хребет держави й закладаючи нові її принципи. Як так сталося, що ми, хто нібито попрощався з радянським минулим усього на 2 роки пізніше, досі цього хребта не зламали?

Судіть самі.

Пан професор має на увазі 5 ключових монополій, які нова польська держава ліквідувала в процесі свого становлення. Політичну монополію було зруйновано в результаті абсолютно демократичних виборів до органів місцевого самоврядування 1990 р. Тоді ж Польща відкинула ієрархічну залежність і вертикальне підпорядкування нижчої одиниці вищій. Голова сільської ради тепер не має над собою начальника. "Ніхто не може сказати

йому, що він повинен робити. Навіть прем'єр-міністр. І це - ключова річ", - каже Регульський.

Далі, необхідність інструментів для реалізації реформи примусила поляків ударити по монополії власності. "Щоб управляти й керувати, треба мати власність. Треба мати право власності. І ми передали у власність гмінам (гміна - основна одиниця місцевого самоврядування в Польщі, рівнозначна пропонованій у нас громаді. – Авт.), землю, будинки й устаткування", - продовжує Регульський.

Наступною впала фінансова монополія держави: місцеві бюджети були виділені з держбюджету. Гміни отримали можливість самостійно розпоряджатися своїми грішми й нести за це відповідальність. Останній крок - руйнування адміністративної монополії. 27 травня 1990 р., опівночі, 100 тис. людей у Польщі змінили місце роботи. Вони перестали бути державними службовцями, а стали працівниками гмін.

"Зміни, по суті, торкнулися всього державного ладу, - уточнює Регульський. - Масштаби цих змін найкраще ілюструє кількість законів, які ми змінили тільки 1990 р.,- їх було майже 90".

Професор назвав і головні умови успіху реформи.

1) — "По-перше, ***політична воля*** керівників держави. Влада не може обмежуватися лише розмовами. Вона має насамперед розуміти, що реформа викличе великий опір, який їй доведеться долати.

2) — По-друге, ***знання експертів***, які повинні розуміти, що робити і як.

3) — По-третє, ***підтримка суспільства***. Без неї реформа не може бути успішною. І тут потрібна дуже велика підтримка та професіоналізм ЗМІ.

4) — По-четверте, ***кваліфіковані кадри***. Тільки їм під силу впровадити реформу. І їх слід навчати. Вони мусять розуміти сенс і необхідність реформи", - завершив Регульський.

Ці чинники на той історичний момент у Польщі збіглися. Ключове - на той момент.

Бо й експерти, які доти майже 10 років, практично в підпіллі, готували реформу, і політики "Солідарності", що довірилися їм і були готові взяти владу в країні, розуміли: часу на жорсткі кроки критично мало. Тому принцип був такий: робимо те, що можна, а те, чого не можна, відкладаємо на пізнішій період.

Таким чином, **щоб закласти основу місцевого самоврядування - створити гміни, полякам знадобився рік**.

І тут - буквально по кроках для наших політиків та чиновників, котрі ніяк не візьмуться за справу.

Весна 1989 р. - група експертів, що займаються місцевим самоврядуванням (Міхал Кулеша, Єжи Регульський, Йозеф Плосконка, Єжи Міллер), підписує з режимом Ярузельського протокол розбіжностей. Уже тоді вони не просто протестували, а мали план майбутньої нової країни.

4 червня 1989 р. - парламентські вибори й перемога "Солідарності". Всю роботу реформатори концентрували у вищій палаті парламенту, оскільки на 100 депутатів 99 були з "Солідарності".

29 липня 1989 р. - Сенат ухвалює рішення щодо законотворчої ініціативи в питанні впровадження місцевого самоврядування.

Вересень 1989 р. - до влади приходить реформаторський уряд Тадеуша Мазовецького.

1 жовтня 1989 р. - Єжи Регульський отримує посаду вповноваженого уряду з питань адміністративної реформи і прямо підпорядковується прем'єрові.

Фронт робіт поділено. Сенат працює над зміною Конституції і опрацьовує чотири основних проекти законів - про самоврядування, про працівників місцевого самоврядування, про урядову місцеву адміністрацію та про вибори. Експерти у своєму бюро пророблюють закон про розподіл компетенцій між місцевою владою і міністерствами.

Ключове - закон про впровадження реформи. По-нашому - дорожня карта в дії. Документ визначає всі необхідні кроки для того, щоб реформа почала працювати, - порядок розподілу фінансів, передачі землі, держмайна у власність самоврядування тощо.

27 травня 1990 р. - реформа набула чинності разом із першими виборами до місцевих органів влади.

У результаті було не тільки створено гміни, а й змінено головний принцип організації польського суспільства. "Місцеве самоврядування організує людей навколо їхніх місць проживання, а не навколо робочих місць, - пояснює професор Регульський. - Ці дві форми антагоністичні по суті. Організація самоврядування - це організація людей навколо місць їхнього мешкання. Що, звісно, порушує інтереси багатьох суспільних груп та адміністрацій. І тому реформа місцевого самоврядування закінчиться успіхом лише тоді, коли буде повна підтримка людей, готових саме таким чином організовувати своє життя".

Безумовно, легше було впровадити цю ідею і принцип у сільських районах, там, де менше великих виробництв. Важче - на Сході країни, в регіонах, де розвинена промисловість, де діють профспілки, вже століттями паразитуючи

на відносинах працівників і роботодавців. Процес не завершений і тепер. Але саме тоді в поляків з'явився інструмент, якому виявилося під силу перевернути свідомість людей, викликати в них бажання, а головне - дати їм можливість змінювати навколо себе світ, починаючи з власної вулиці й закінчуючи країною.

Ба більше, паралельно експертне бюро прийняло завбачливе рішення - створити недержавний фонд розвитку місцевої демократії. Фонд отримував кошти за кордоном й організовував навчання працівників місцевого самоврядування по всій країні. Насправді експерти вже тоді розуміли, що навіть за наявності політичної волі уряд і адміністрація ніколи не будуть до кінця зацікавлені в таких революційних змінах на користь громадян і не квапитимуться вкладати кошти в навчання кадрів на місцях.

Створення другого та третього рівнів місцевого самоврядування - повітів (районів) і воєводств (областей) -відклали аж на 9 років.Тільки в 1999-му, за прем'єр-міністра Єжи Бузека, впровадили ці рівні місцевого самоврядування, прийнявши ще 149 нових законів. Зміни торкнулися буквально всіх публічних послуг: управління шляхами, охорони здоров'я, освіти, призову в армію тощо. У країні остаточно оформилася нова система державного управління, побудована на децентралізації влади.

2. Система державного управління і результати реформи

Таким чином, можна констатувати, що децентралізація в Польщі відбулася знизу, тобто починаючи з гмін. На сьогодні кількість територіальних одиниць першого рівня місцевого самоврядування Польщі становить 2479 гмін, у кожній із яких живуть у середньому близько 15 тис. людей.

Гміна (громада) виконує всі державні функції місцевого характеру, які не належать до компетенцій інших органів (у сфері територіального порядку, комунального господарства, соціальної допомоги, початкової освіти, охорони здоров'я тощо). Рада гміни - орган, що обирається прямим голосуванням, - приймає рішення й контролює їх виконання на території гміни. Керує виконавчим органом гміни війт (президент гміни).

Повіт (район) - другий рівень місцевого самоврядування. Всього їх у Польщі 314, живуть у повіті в середньому по 81 тис. громадян. Крім того, у Польщі є 65 міст, які мають статус повіту. Чисельність їх жителів перевищує 190 тис. Повіт також займається самоврядуванням локального типу, однак виконує завдання надмуніципального рівня (боротьба з безробіттям, громадський порядок та безпека, середня освіта, захист прав споживачів, охорона здоров'я на рівні спеціалізованих госпіталів тощо). Обирається рада повіту, яка приймає і контролює рішення. Рада, своєю чергою, обирає правління повіту - його виконавчий орган, який очолює староста.

Воєводство (область) - це одиниця адміністрації третього, регіонального рівня. У Польщі 16 воєводств, у кожному з яких у середньому живе 2 млн 400 тис. людей. Воєводство являє собою подвійний урядово-самоврядний тип державної адміністрації на рівні регіону.

Самоврядування воєводства виконує завдання у сфері регіональної політики (визначення напрямів розвитку воєводства, створення умов для економічного розвитку та інвестицій, розвиток суспільної й технічної інфраструктур). Органи воєводського самоврядування – сеймик воєводства (рада, що обирається на прямих виборах) і правління воєводства (виконавчий орган на чолі з маршалком), яке обирається сеймиком.

Державне управління у воєводстві здійснює воєвода. Він - представник уряду в регіоні.(У своєму проекті змін до Конституції президент Порошенко замкнув цей інститут на себе, на противагу запропонованому експертами команди віце-прем'єра Гройсмана мандату подвійного підпорядкування.) Проте поляки вважають, що коли правильно виписати повноваження воєводи (префекта, представника президента - назва суті не змінює), який повинен не заважати місцевому самоврядуванню, але зобов'язаний контролювати законність прийнятих ним рішень, то не суть важливо, під ким буде цей інститут. На їхню думку, під президентом, що переобирається раз на 5 років, цей інститут влади може бути навіть стабільнішим, ніж під Кабміном.

Тим часом польський воєвода не тільки контролює акти місцевих рад усіх рівнів на предмет їхньої законності, а ще й наділений достатньою кількістю додаткових повноважень. Так, воєвода - голова об'єднаної державної адміністрації воєводства (зокрема державної служби пожежної охорони, державної ветеринарної та торговельної інспекцій, інспекції з охорони довкілля). Воєвода також координує діяльність податкової, митної, військової, статистичної і санітарної адміністрацій свого регіону.

Однак варто повторити, що, попри всі ці, на позір, широкі повноваження, ані воєвода, ані хтось інший в Польщі не має впливу на органи місцевого самоврядування всіх рівнів і на їхні рішення, що приймаються в рамках закону та переданих їм центральною владою повноважень.

На рівні ж центральної влади питаннями державного управління в Польщі відають аж два міністерства - міністерство адміністрації і цифризації, а також розвитку й інфраструктури. І тут кілька важливих моментів.

У рамках міністерства, яке займається безпосередньо питаннями державного управління, діє Спеціальна комісія уряду і територіального самоврядування, що є офіційною платформою для вироблення спільних рішень уряду та органів територіального самоврядування. До неї входять представники уряду (зокрема міністра адміністрації і цифризації) та органів місцевого самоврядування в однакових кількостях. Комісія виробляє загальну стратегію,

відповідає за підготовку й узгодження законів, що стосуються всіх без винятку сфер місцевого самоврядування і державного управління.

Що ж до функції Міністерства розвитку та інфраструктури, то його роль у долі місцевого самоврядування, точніше результати його роботи для конкретних гмін і воєводств, важко переоцінити. 30 (!) департаментів, п'ять бюро, концепції та стратегії розвитку держави на коротко-середньо-довгостроковий періоди… Аналізи, звіти, оцінка інфраструктурних проектів, умови партнерства... Тут важливо - з ЄС. Так, за період 1999–2003 рр. Польща використала 6 млрд. євро, виділених ЄС на підтримку децентралізації. Це, на думку поляків, невеликі гроші, і, по суті, чотири роки реформи вони самі шукали кошти на її здійснення.

Однак після вступу в ЄС у 2004 р. Польща отримала можливість використовувати гроші політики вирівнювання ЄС. Країна відразу отримала транш у 12 млрд євро. 29% відсотків суми можна було відправляти прямо в регіони, які могли витрачати їх на власний розсуд. У 2007–2013 рр. Польща за цією ж програмою освоїла вже 67 млрд євро. На новий фінансовий період (2014–2020 рр.) ЄС запланував для Польщі ще 82 млрд. Оці гроші й ділить Міністерство розвитку та інфраструктури залежно від потреб і рівня розвитку регіонів. Зберігаючи при цьому 25% прямих надходжень у регіони.

Зокрема, великі витрати йдуть на державну програму "Східна Польща", воєводства якої досі належать до реципієнтів. Вони отримують не тільки гроші ЄС, субсидії та дотації вирівнювання від держави, а й претендують на частку податку внутрішніх багатіїв-донорів - гмін, повітів, воєводств. Такі, безумовно, є. І вони, у разі перевищення бюджетного доходу на душу населення в 150%, змушені 50%, так би мовити, віддавати бідним.

Однак, незважаючи на існуючі складнощі в рівні економічного розвитку польських воєводств (які багато поляків пояснюють тим, що Східній Польщі колись не пощастило опинитися під Російською імперією), Польща загалом поліпшила показник ВВП на душу населення з 49% у 2004-му, до 68% - у 2013-му.

І не тільки завдяки допомозі Європейського Союзу. Президент Познані (одного з найбагатших міст Польщі зі статусом повіту) Ришард Гробельний поділився секретами заможності довіреного йому міста:

"У нашому місті проживають 552 тис. жителів. Бюджет - 2,5 млрд злотих. 20% бюджету інвестуємо у свій розвиток. Звідки гроші? Насамперед, з податків громадян (місто має свою законну частку в загальнонаціональному податку з фізичних осіб - 25%, і юридичних осіб - 15%. - І.В.). 100% податків на землю, нерухомість, с/г діяльність, спадщина - залишаються в місті. Плюс місцеві платежі: торгівля, паркінги… Також іде в нашу скарбницю прибуток від продажу активів, дивідендів, платних послуг. З держбюджету - мізер, до 5 млн злотих на рік. Гроші ЄС - 200 млн злотих. Кредити, облігації, позики Фонду

охорони навколишнього середовища, дотація на освіту, кошти Міжнародного інвестиційного банку… Вистачає, ще й ділимося" - підсумував президент.

Для того, щоб усім у підсумку вистачало, Польща бере участь у європейській програмі створення спеціальних економічних зон. Мета - те саме вирівнювання можливостей воєводств. Уже понад 17 років на території країни діють 14 таких зон. Акціонери - різні, включаючи і державу, і гміни, може бути невелика частка і в приватних структур. Обмежень два - площа не повинна перевищувати 20 га (може бути розкидана по різних територіях), і діятимуть ці зони тільки до 2026 р.

Пільг у рамках такої зони для бізнесу різного штибу - предосить. Звільнення від податку на прибуток, фінансові гранти на розвиток специфічних видів виробництв, інвестиції ЄС, плюс - місцеві гміни можуть звільнити від податку на нерухомість. Не кажучи вже про швидкість ухвалення адміністративних рішень (реєстрація тощо). Більше того, малі підприємства, після початку функціонування виробництв, отримують 55% (!) інвестованих коштів як компенсацію, середні - 45%, великі - менше. Краса…

За цей час в економіку регіонів Польщі через спеціальні економічні зони інвестовано понад 20 млрд євро. Створено понад 260 тис. робочих місць. Тільки в Лодзькій спеціальній економічній зоні, де побувала наша група, інвестори вклали понад 3 млрд євро. У рамках цієї зони сьогодні діє 190 активних проектів.

3. Вороги реформи і помилки

Сьогодні поляки, розповідаючи про реформу, яку вони самостійно змоделювали і реалізували, не роблять надто розумне обличчя.

Бо **навіть досвід європейських країн, який вони також досить довго вивчали і подекуди застосували, не звільнив їх від проблем і помилок.**

1) — З одного боку, реформа пройшла успішно.

> Сильні гміни стали надійною основою місцевого самоврядування, оскільки саме з них почалася реформа.

2) — З іншого, **центральна влада перманентно веде "підривну діяльність" на всіх трьох рівнях місцевого самоврядування**.

> **Інтенсивність такої діяльності залежить виключно від людського й політичного фактора.**

1) — Прем'єра, міністрів. Якщо приходять люди з неконтрольованими амбіціями - намагаються забирати гроші й повноваження у гмін.

2) — Усе, втім, як у нас. Якщо взагалі без амбіцій - раді скинути з себе незручні повноваження і навантажити ними самоврядування. Без фінансування, звісно.

"Безумовно, ми хочемо, щоб у нас у бюджеті залишалося більше коштів, - розповідає президент Познані Ришард Гробельний. - Щоб було законодавство, яке дозволяло ці кошти освоювати. Адже якщо раніше ми мали завдання, то

воно обов'язково забезпечувалося грошима. Зараз центр частину грошей забрав, а завдання залишилися. Ми потребуємо інструментів - юридичних, адміністративних, які дозволяли б нам якісніше реалізовувати наші повноваження. Сподіваємося, що центр відмовиться від перманентної практики внесення змін до законів. Звісно, на свою користь. Є питання і щодо відсотка вилучень з бюджету міст-донорів на користь бідніших. Хоча в цьому разі я згоден і на те, щоб, якщо й віддавати бідним іще більше, то тільки на основі власного зростаючого багатства", - пожартував президент.

Взагалі, пана Гробельного в Польщі називають одним з найбільш незалежних президентів, який під тиском влади не раз давав свідчення в слідчих органах. Однак його позиція незмінна: "Мені абсолютно байдужа думка центру, депутатів Сейму або когось іще. Я служу тільки своїм виборцям - жителям Познані". Як, утім, так само самовіддано служать меру й самі жителі. Обираючи його який уже термін поспіль.

Очевидно, що Польща досі продовжує шукати баланс.

Однак,

> **— коли вектор руху обрано правильно (а в цьому там ніхто не сумнівається), подібні пошуки приречені на успіх. Рано чи пізно.**

Люди, які отримали права самостійно розпоряджатися життям своєї гміни, повіту, воєводства, навряд чи комусь їх просто так віддадуть.

На підтвердження наведу невеликий приклад.

> Результати соціологічних опитувань на предмет довіри громадян до влади тут нікого не дивують: рівень довіри місцевій владі не опускається нижче позначки 60%. Центральній - не піднімається вище 20%.

Серед помилок, допущених під час реформи, про які прямо говорять і її родоначальники, і сьогоднішні фахівці, ключова - *повіт*.

> Багато експертів і в Польщі, і в Україні вважають, що цей рівень самоврядування виявився найслабшим. І незабезпеченим достатньою мірою ні повноваженнями, ні фінансами.

Більше того, **є проблема взаємодії**:

> **1) — з одного боку, між сильними гмінами й слабкими повітами - останні весь час намагаються тягти ковдру на себе, і,**
>
> **2) — з іншого - між містами, які мають статус повіту, і повітами, що їх оточують.**

Та ж таки ***Познань***. Місто зі статусом повіту. Довкола нього безліч дрібних міст, що складають інший повіт, адміністрація якого розташована …де?

Правильно - у Познані. Отож президенти Познані й повіту постійно з'ясовують, хто з них головніший.

> Хоча **логічніше було б об'єднати велике місто і прилеглий до нього повіт в одну територіальну одиницю**.

У нас ситуація на цьому рівні схожа. Сильний районний центр і безліч містечок навколо - Польща ґулі вже набила.

Більше того, професор Регульський категорично відмітає думки з приводу того, що цей рівень виявився в місцевому самоврядуванні зайвим. Занадто велика територія країни.

Однак, аналізуючи свій досвід, погоджується з тим, що раціональніше було б на рівні повіту рад не обирати. А делегувати туди обраних представників рад гмін. Тоді рівень взаємодії якісно змінився б. Ковдри всім вистачило б.

…Насправді тем для роздумів у цій поїздці накопичилося вдосталь.

Наразі ж є сенс зупинитися і знову повторити головне.

Нам як повітря необхідна ця реформа. Цей переворот в умах. Для того, щоб нарешті навчитися будувати. Власними руками. Свою країну. Пройшовши через нинішні важкі випробування.

Війна закінчиться. А в нас має бути шанс. І не якийсь примарний, а реальний. Сьогодні варто подякувати експертам, які серйозно займалися реформою останні 10 років. Це вони сперечалися, обговорювали, готували законопроекти, працювали в міністерствах, йшли ні з чим, але продовжували писати - у кошик, у стіл, у майбутнє… Анатолію Ткачуку, який без надії видавав пачками роз'яснювальні брошури для населення і став, по суті, інтелектуальним мотором цієї реформи. Юрію Ганущаку, який і політикам, і журналістам "проїв мозок своїм самоврядуванням". І чхати хотів на те, що ми про нього подумаємо. А ще - Мирославу Пітцику, Володимиру Пархоменку, Дмитру Луценку, Сергію Береславському, Миколі Пухтинському, Віктору Кравченку, Ігорю Коліушку.

І я, чесно сказати, неймовірно пишалася ними, коли слухала цього мудрого поляка Регульського, котрий розповідав, як їхня група з прямою спиною і готовим пакетом реформ стояла перед Ярузельським у 1989-му. Не з голим протестом, а з реальною вимогою і баченням своєї нової країни. Яке тепер є і в нас. Як і двері, в які ми обов'язково увійдемо. Відразу після війни.

DT.UA дякує віце-прем'єр-міністру, міністру регіонального розвитку Володимиру Гройсману, а також польському уряду та Міністерству закордонних справ Республіки Польща за можливість іще раз переконатися в тому, що ніяка праця не минає марно.

***

№ 1.445

Децентралізація-2023. Чому реформу треба повернути до людей

2023-03-24

Ігор Пілько

експерт Української асоціації районних та обласних рад (2020–2021)

Про що мовчать нові реформатори і старі експерти

Відбулися зміни у вже новому профільному міністерстві розвитку громад, територій та інфраструктури.

Але,

1) — **їх мету і завдання влада не поспішає пояснити** ані місцевому самоврядуванню, ані суспільству загалом.

2) — **Немає розуміння, що буде з децентралізацією далі.**

Відповідальні за неї люди або зовсім відсторонені від процесів, або мають дуже слабкий вплив.

Ті, хто “залишився в колі”, — мовчать.

Мовчать політики, експерти, асоціації — всі, хто має прямий стосунок до реформи, висловлюючись переважно в соцмережах.

Драматизм і потенційні ризики, пов’язані з такими змінами, скрупульозно *описані в матеріалі «Мінрегіон — на сніданок, комітет — на обід, країна — на вечерю».*

Та головне

— не тільки не допустити корупційних схем, які можливі в рамках відновлення, а й не знищити саму реформу. Разом із людьми, для яких власне держава децентралізацію і проводила.

Для цього потрібно

1) — не лише завершити наступний етап реформи (встановити систему державного нагляду над органами місцевого самоврядування),

2) — а й визнати помилки та оперативно їх виправити.

На мою думку, **є два питання, котрі потребують відповіді саме зараз:**

1) — **чому досі не розділено повноваження між рівнями самоврядування та державою?**

Та

2) — **чи треба продовжувати наполягати на ліквідації районного рівня — чи визнати таку тенденцію помилковою? Якщо все це прямо вдарило по доступності послуг для людей.**

Але давайте по черзі.

1. Чому досі не розділено повноваження між рівнями самоврядування та державою?

Будувати ефективну систему самоврядування без визначання переліку повноважень органів місцевого самоврядування та розподілу їх між його рівнями — це те ж саме що будувати дім без фундаменту.

Однак,

— в Україні реформа пішла саме таким шляхом.

1) — **Ще 2015 року уряд мав карту повноважень** місцевого самоврядування, про що в інтерв'ю ZN.UA розповів координатор запрошеної українським урядом групи польських експертів з питань місцевого самоврядування, колишній мер Варшави Марцін Свєнціцький.

Однак,

2) — **розподілу повноважень за рівнями самоврядування ніхто не зробив ні тоді, ні зараз**.

Власне,

3) — **ця *“помилка” (?)* і стала причиною значної частини проблем реформи.**

Адже,

тільки наявність ретельно опрацьованої карти повноважень дає можливість усім органам місцевого самоврядування чітко розуміти, який орган чим займається; прорахувати необхідний розподіл ресурсів; уникнути дублювання функцій.

Громадяни ж чітко розуміють, до якого органу звертатися для вирішення своїх проблем. А децентралізація робилася перш за все для людей, правда ж?

Однак, **держава дає “дивну” відповідь на це запитання**.

Так,

1) — 2022 року уряд нарешті визначає пріоритетним законопроєкт № 6281 про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо розподілу повноважень органів місцевого самоврядування.

Але,

2) — **в січні 2023-го парламент знімає його з розгляду**.

Тимчасом

3) — **саме цей законопроєкт мав внести бодай якусь ясність у розподіл повноважень між різними рівнями самоврядування**.

Чомусь усі кандидати в ЄС за скороченою процедурою дружно забули, що в Євросоюзі хочуть бачити якісне завершення децентралізації в Україні.

З дотриманням низки вимог, ***передовсім її відповідністю ЄХМС***.

Про важливість «визначення обсягів повноважень місцевого самоврядування» було наголошено навіть у заяві групи послів G7 стосовно реформи самоврядування в Україні, опублікованій у 2021 році.

Про те ж саме наголошується і у звіті Моніторингового комітету Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи з приводу перебігу реформи.

2. То чи потрібен районний рівень?

«Країни, котрі мають таку площу, як Польща, не кажучи вже про такі площі, як в України, мають усі три рівні самоврядування. Немає держави з такою територією, яка була б обмежена двома рівнями».

Це слова автора найуспішнішої в Європі польської реформи самоврядування Єжи ***Регульського***, позиція якого, до речі, теж лунала на сторінках ZN.UA.

Про всяк випадок нагадаю, що

— **площа України майже вдвічі більша за площу Польщі, в якій успішно працюють три рівні самоврядування**.

За логікою, наступним етапом реформи,

1) — після укрупнення громад та отримання ними повноважень і фінансів

2) — мало стати реформування субрегіонального/районного та регіонального рівнів.

Але підготовку до нього розпочали в цікавий спосіб

3) — **“фінансовим голодомором”, який влаштували районним радам, про всяк випадок позбавивши їх фінансової основи**.

Під нескінченні мантри, що в районних рад уже немає повноважень, було прийнято ***Закон України т «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»***, яким

— **субрегіональний рівень практично позбавили фінансової основи.**

— **Хоча до Конституції України, Закону про самоврядування в частині повноважень жодних вагомих змін стосовно повноважень внесено не було.**

На додачу, ще й порозтягали зі спільної власності майно по окремих громадах, аби остаточно знищити районні ради.

І це попри те, що ефективність подальшого використання цього майна в багатьох випадках сумнівна. Бо часто заклади, які на базі цих майнових

комплексів надавали соціальні послуги громадам, просто ліквідовувалися. Перелік закритих спортивних шкіл, будинків учнівської творчості, територіальних центрів соціального обслуговування, інших закладів уже обчислюється десятками. І це теж реформа не для людей.

Бажання ліквідувати районний рівень сягало аж спроб не оголошувати вибори до районних рад. На щастя, члени Центральної виборчої комісії вміють читати закони, зокрема ст. 157 Кримінального кодексу, яка гласить, що за перешкоджання здійсненню виборчого права можна потрапити до в'язниці на термін до трьох років. У результаті ця неоковирна спроба ліквідувати районні ради провалилися.

Незважаючи на відсутність матеріальної бази для виконання своїх конституційних і законних повноважень, знекровлені фінансово райради працюють. І, виходячи з тих засобів та жалюгідних субвенцій, котрі надходять із держбюджету, спільно з іншими ОМС роблять усе, аби пришвидшити нашу Перемогу.

Теза «нам не потрібні районні ради» так в'їлася у свідомість багатьох посадовців і експертів, що ними ж самими сприймається як константа. Але за роки реформи стало очевидно, що цей рівень наразі не можна ліквідувати всього з однієї причини: його відсутність віддаляє послуги від людей або позбавляє їх узагалі.

Районні ради справді не потрібні великим містам: вони самостійно здатні надавати весь спектр послуг самоврядування.

У тій-таки Польщі цю проблему вирішили просто: містам із населенням понад 100 тисяч надали статус повітів.

Зовсім інша ситуація з малими та середніми громадами.

Ціла низка послуг на рівні багатьох таких громад для них надто затратні й часто не надаються взагалі. Впевнений, якщо порахувати витрати на одного мешканця в таких громадах при наданні певних видів послуг, то багатьом доведеться почухати потилицю.

Не може мала громада якісно утримувати спортивну школу з якісною матеріальною базою, укомплектовану якісним тренерським складом. Не може забезпечити якісних умов для перебування в соціальних закладах, як і надавати ще добрих два десятки послуг.

Або ж ціна таких послуг буде невиправдано високою. І якби наша знаменита тенісистка Еліна Світоліна народилася не в Одесі, де помітили її спортивний талант і де були умови для його подальшого розвитку, а в маленькому периферійному містечку, де про тенісні корти можна лише мріяти, то цей її талант навряд чи реалізувався б. Як і багатьох інших українських видатних спортсменів.

Про це вже почали відверто говорити очільники громад, котрим випало «щастя» утримувати лікарні, спортивні школи, школи мистецтв тощо, які доти перебували на утриманні районних рад. Тепер вони змушені своїм коштом надавати послуги мешканцям не тільки своїх громад, а й сусідніх, зазвичай без відповідних компенсацій, збіднюючи свої громади. Керівники таких громад опиняються перед дилемою: або змиритися з цим тягарем, який знекровлює їхні бюджети й паралізує виконання інших повноважень, або позбутися таких закладів. Очевидно, що мешканці в такому разі мають забути про послуги, які ці заклади надають. А це, крім спеціалізованих навчальних та спортивних закладів, ще й установи соціального захисту. Де належну опіку отримують самотні люди похилого віку, діти-сироти чи діти з обмеженими можливостями.

Складна економічна ситуація в країні боляче вдарила по фінансовому стані малих громад, де стають помітними негативні процеси — закриття підприємств, підрозділів великих компаній, поглинання агрохолдингами фермерських господарств тощо, наслідком чого є знекровлення бюджетів. За таких обставин різниця у спроможності надавати послуги між громадами, утвореними великими містами, та невеликими громадами буде лише збільшуватись, і як наслідок — неминуча неприродно масова міграція мешканців периферії до обласних центрів та столиці, що навряд чи потішить тамтешніх жителів, і мерів зокрема.

Отже.

Існування й ефективна робота субрегіонального рівня самоврядування (районних, повітових рад) — це не про чиїсь амбіції чи фантазії, а про ефективність і раціональність використання публічних коштів та про доступність послуг для значної кількості громадян.

3. Що далі?

Щоб рухатися далі, треба провести докладний аналіз розвитку реформи, визнати помилки та слабкі місця, обговорити способи їх виправлення.

Великою проблемою реформи є відсутність документа, який дає всім причетним розуміння її перебігу.

Такий документ мав би окреслити суть і послідовність реалізації реформи. «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» 2014 року давно втратила свою вагу й сенс. Тому крок наступний — розробка карти повноважень місцевого самоврядування з розподілом за рівнями та плану завершення реформи. Для цього потрібна політична воля і щире бажання зробити реформу справді успішною.

За таких обставин важливу роль може зіграти позиція ***всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування***.

Попри певні розбіжності в підходах до ключових питань реформи, вони кровно зацікавлені в її успіху та в належній ролі самоврядування, тож приречені знайти спільний знаменник. Якщо це вдасться, впевнений: напрацьовані спільні пропозиції асоціацій будуть позитивно сприйняті всіма органами державної влади і допоможуть успішно завершити реформу. А також спонукатимуть владу комунікувати з ОМС і зважати на їхню позицію.

І насамкінець: як свідчить успішний польський досвід реформи, запорукою її успіху є наявність у владі уповноваженого з питань реформи (бажано у статусі віцепрем'єра) з вагомими повноваженнями та з можливістю у разі необхідності прямої комунікації з керівництвом держави.

Чого, на жаль, не було зроблено на старті реформи.

***

№ 1.446

Ростислав Шурма: Сплата податків має стати не набагато дорожчою, ніж їхня оптимізація

2022-12-23

ЮРІЙ ДОЩАТОВ

Як обстріли російськими ракетами впливають на економіку, за рахунок чого Україна буде закривати дірку в бюджеті у 2023 році, чи можлива податкова реформа та якою вона може бути, а також про передачу арештованих активів РФ – в інтерв'ю РБК-Україна розповів заступник голови Офісу президента Ростислав Шурма.

Росія продовжує тероризувати мирні українські міста, завдаючи ракетних атак по ним та руйнуючи енергетичну інфраструктуру. Через ці обстріли страждає економіка, яка і так обвалилася у рік повномасштабної війни приблизно на третину. За підсумком року цифри будуть гірші, ніж очікувалось ще минулого кварталу, каже в розмові з РБК-Україна заступник голови Офісу президента Ростислав Шурма.

Втім, на його думку, війна і руйнування, які принесла РФ Україні, не привід відмовлятися від реформ, що можуть стати поштовхом для ділової активності та розвитку економіки. В інтерв'ю виданню чиновник пояснив, чому продовжує наполягати на податковій реформі (т.зв. "10-10-10"), як її можна реалізувати та привчити українців платити податки, а не оптимізувати їх. Він також пояснив, як та за рахунок чого може відбуватися відновлення українських міст і чи варто розраховувати на передачу Україні арештованих російських активів.

***

– Прем'єр-міністр Денис Шмигаль припустив, що падіння економіки у цьому році може скласти до 50%, якщо будуть продовжуватись обстріли енергетичної інфраструктури. Наскільки велика вірогідність, що буде таке погіршення?

– Ситуація справді надзвичайно складна. Ви ж бачите, наскільки суттєві пошкодження в енергосистемі і наскільки великі обмеження в роботі підприємств промислового сектору. Моя особиста позиція, що цифри будуть значно гірші, ніж були очікування в попередньому кварталі. Наскільки саме, думаю, не варто зараз грати в здогадки буде це 3, 5 чи 7 процентних пункти.

Важливо те, що на конкретних підприємствах є надзвичайно великі обмеження. І питання в тому, щоб ми максимально швидко знайшли рішення, як відновити і збалансувати енергосистему, щоб дати хоч якусь можливість цим підприємствам працювати.

– Але зараз робочі цифри уже мають бути.

– Падіння реального виробництва в четвертому кварталі в середньому досягає 70%. У деяких випадках 80-90%, у деяких – 50%. Залежно від ситуації в конкретному регіоні і схеми підключення того чи іншого підприємства, залежно від його критичності для економіки.

Є певні підприємства практично критичної інфраструктури. Наприклад видобуток вугілля. Якщо в поточних умовах ще обмежувати електроенергію на видобуток вугілля, ми просто зайдемо в спіраль. Нафтовидобуток, нафтопереробка – це теж підприємства з цієї групи. Окремі кластери економіки, які мають дійсно велике військове значення і забезпечують стабільність, ми відокремили і намагаємось їх трошки менше обмежувати. А загальна ситуація надзвичайно складна. Це точно понад 50% по четвертому кварталу у промисловому кластері.

– Бюджет наступного 2023 року залежить від зовнішніх позик. ЄС готовий виділити 18 мільярдів доларів, Штати мають виділити стільки ж. Чи буде це основними джерелами наповнення, чи є гарантія, що ці гроші таки будуть?

– Загальний дефіцит бюджету близько 38 мільярдів доларів. Ви щойно назвали цифри 18 та 18 мільярдів. Це, безумовно, два основних компоненти. Плюс у нас є велика кількість двосторонніх домовленостей з багатьма іншими країнами. Не лише G7, а й інші розвинуті країни дуже активно допомагають. Також є міжнародні фінансові організації, такі як Світовий банк, де ми очікуємо запуск певних програм.

Тому на сьогоднішній день ми бачимо, як з допомогою наших міжнародних партнерів профінансувати очікуваний дефіцит бюджету. Як вони будуть виконуватись – побачимо. Ми знаємо з нашого досвіду, що між домовленостями та їх виконанням часто бувають певні відхилення. Ми будемо робити все для того, щоб те, про що домовились, було виконано з боку партнерів. Ми зі свого боку точно виконуватимемо все.

1. Про програму МВФ і друк грошей

– Ми домовились про моніторингову програму з МВФ (рада директорів ухвалила цю програму 20 грудня, - ред.). Чи є якісь ризики для її виконання?

– По цій програмі, яка розрахована на чотири місяці, буде звичайна поточна робота. Ні для нас, ні для МВФ я не очікую жодних ризиків. Можуть бути лише технічні питання. За підсумками моніторингової програми вже буде прийматись рішення по фондованій програмі. Безумовно, що для нас важливо отримати кожну фінансову програму, особливо від МВФ – це доволі знаковий кредитор, який важливий для прийняття позитивних рішень всіма нашими іншими партнерами. Але з 38 мільярдів практично 90% дають два наших основних партнери – США та ЄС. Хоча, напевно, у таких випадках очікувалось би лідерство саме МВФ, якого ми не бачимо.

– А чому потрібен зараз МВФ? Навіть якщо МВФ дає кредит, то вертати його треба скоріше, ніж ті, які підуть від США та ЕС? Фактично 3-5 років проти 10 і більше.

– Безумовно, ці кредити (від США та ЕС – ред.) і довші, і вигідніші по фінансових умовах. Тим більше, що з цієї програми підтримки певна частина – не кредити, а гранти, що ще краще. Але ще раз хочу підкреслити, **коли стається така складна економічна ситуація, як у нашому випадку, напевно, розумно очікувати лідерства МВФ у цьому процесі, а його по факту немає**.

– Наскільки важлива роль НБУ в підтримці бюджету, і які ризики емісійного фінансування? Це може вплинути на макростабільність. Голова НБУ заявив про достатньо велику суму відрахувать наступного року до бюджету. Є думка, що ця сума надвелика.

– Я вважаю, що **в поточному 2022 році уряд та НБУ спрацювали дуже чітко та злагоджено**. Був встановлений певний ліміт фінансування з боку НБУ в розмірі 400 мільярдів гривень, який передбачав стабільне фінансування 30 мільярдів з невеличкими відхиленнями в конкретні місяці, де був більший дефіцит. І дуже чітко, незважаючи на всі невизначеності, на війну, ми змогли спрацювати в тих коридорах, що дозволило в тому числі зберегти загальну макроекономічну та фінансову стабільність і втримати інфляцію на розумному рівні.

Особливо якщо ми порівнюємо наші показники інфляції навіть з нашими сусідніми країнами Євросоюзу, де немає війни.

Ми очікуємо таку ж зважену, чітку і прораховану роботу у наступному 2023 році. Тим більш, якщо ми бачимо, що зможемо перекрити дефіцит бюджету завдяки нашим міжнародним партнерам. Відповідно, **немає великих ризиків емісійного фінансування з боку НБУ**. Цифра буде зважена, прорахована, для того щоб не створити ризики макрофінансової стабільності.

– *Чи може 2023 рік стати роком для початку структурних реформ*, зокрема податкової, попри те, що у країні війна?

– Безумовно, може. І зараз, напевно, є дійсно хороший час для того, щоб проводити всі можливі реформи.

Багато з них зараз відбуваються.

Зокрема **по цифровізації, лібералізації, запуску окремих програм**.

Я не виключаю в тому числі податкову реформу.

2. Про податкову реформу і зниження ставок податків

– По реформі "10-10-10" (мова йде про зниження до 10% ставок ПДВ, податку на прибуток та податку на доходи фізосіб, - ред.) є різні оцінки. Ви вважаєте, що її все ж вдасться реалізувати?

– Ми абсолютно не відступали від тих базових принципів, які закладаємо в нашу реформу. **Ми дуже активно над нею працюємо і дійсно плануємо реалізувати.**

Я окремо зупинюсь на ***принципах***, це найважливіше в цій реформі.

> **Це повинна бути антикорупційна реформа, яка підвищує конкурентоздатність країни.**

Зараз я пройду по трьох дуже важливих пунктах.

Пункт №1 – про конкурентоздатність нашої держави.

> Країни, як і будь-які бізнеси, конкурують між собою, зокрема умовами ведення бізнесу. І податкова складова є чи не найважливішою для прийняття тих чи інших рішень щодо розміщення виробництва, відкриття регіональних штаб-квартир, зокрема великими компаніями. А тепер давайте подивимось на конкурентне поле, в якому ми знаходимось. Беремо наших сусідів – східну Європу. Податок на прибуток. Угорщина – 9%, Румунія – 10%, Болгарія – 10%, Естонія – податок на виведений капітал, у Польщі для певного виду бізнесу податок на виведений капітал.
>
> Як ми можемо конкурувати за розміщення виробництва, за локалізацію тих чи інших штаб-квартир з цими державами, якщо у нас навіть ставка податку на прибуток практично у два рази вища? Ми програємо цю конкуренцію.

Другий компонент – податок на додану вартість.

> Є директива ЄС, яка встановлює мінімальну ставку ПДВ 15%, але вона дозволяє диференційовані ставки. Я для експерименту взяв чеки з супермаркетів у декількох країнах Європи – Німеччина, Польща, Болгарія та інші. Середньозважена ставка ПДВ по продуктовому портфелю для побутового споживача менша 10%. У Німеччини 80% продуктів, які купує споживач, оподатковуються ставкою 7%. Велика частина комунальних послуг теж 7%. Ставка 19% збережена для алкоголю, якихось дорогих речей, які не купує середній споживач. У підсумку середня ставка, яку платить споживач, складає менше 10%.
>
> У Болгарії для окремих продуктів харчування, які можуть складати до 40% кошику споживання, ставка 0%. У Польщі є ставка і 0%, і 5%. Тобто споживач не платить середню ставку 20%. Вона менше 10%. Це щодо конкурентоздатності.

Третій важливий компонент – це щодо антикорупційності та податкової культури.

В Україні, на превеликий жаль, протягом 30 років сформувалася культура та інфраструктура несплати податків. **Це не є питання прізвищ конкретних керівників, які керують податковими структурами.**

Це є система, яка формувалась десятиліттями. Система, яка передавалась у вигляді практичних знань від керівників до їх підлеглих, які ставали керівниками на підприємствах, від одних бізнесменів до інших. Тобто сьогодні є абсолютною нормою не платити податки.

Чому так?

Тому що паралельно **існує величезна інфраструктура та інституції, які надають велику кількість послуг по оптимізації податків**. Не важливо, це зарплатні податки, які по факту складають 51%, податки на прибуток, чи ПДВ. Сьогодні оптимізувати будь-який податок коштує у кращому випадку 20% від самого податку. І величезна конкуренція пропозицій як це зробити.

– Але *у нас стільки структур, які з цим мають боротися* – БЕБ, СБУ займаються цими питаннями.

– У тому якраз і є основна проблема, що вся система оптимізації податків дуже глибоко інтегрована у всі ці структури. І питання навіть не в їх керівниках.

Питання глибинної інтеграції повністю у всю вертикаль.

Єдиний спосіб в наших умовах – зробити цю оптимізацію економічно невигідною.

Тобто,

— сплата податків повинна стати на якийсь період часу не набагато дорожчою, ніж оптимізація. А сама оптимізація податків повинна стати значно дорожчою. І будь-яке покарання за таку оптимізацію повинно стати на порядок жорсткішим.

Саме такі інструменти зможуть привити культуру сплати податків.

Друга складова

– це необхідно зруйнувати інфраструктуру і всі інституції, які допомагають оптимізувати податки.

Просто потрібно припинити попит на їх послуги.

А якщо відбудеться перше, про що я сказав, системно протягом 2-4 років, **ця інфраструктура зруйнується сама по собі**. Тому що просто не буде попиту на їх послуги.

– Я вірно розумію, що очікувати якихось кардинальних змін у найближчий час не варто?

– Я про інше кажу.

Я кажу про те, чому ми вважаємо модель "10-10-10" важливою. Не принципова цифра 10, принципова логіка.

> 1) — Логіка конкурентоздатності з іншими країнами і 2) — логіка економічної недоцільності оптимізації податків, а 3) — відповідно і антикорупційності.

Чому?

Тому що,

> **— коли це невигідно робити, у тебе зникає підґрунтя для корупції само по собі.**

А якщо це працює протягом 5 років, у вас формується культура і звичка сплати податків.

Ми хочемо цього добитись.

– Тобто комбінація "10-10-10" може змінитися? Яким чином і які можуть бути варіанти вже можна сказати?

– Я хочу, щоб всі зрозуміли, що "10-10-10" – це не є догма. Можливо, це буде "8-12-9" чи "11-7-12". Не важливо, яка буде цифра. Просто ми розуміємо, що сама цифра близько 10% є точкою беззбитковості по оптимізації податків. З іншого боку, це є доволі конкурентоздатна цифра, якщо ми конкуруємо з податковою системою з іншими державами.

Тільки ми не повинні допускати диференційованих ставок.

Тому що

> **— як тільки ми залишимо диференційовані ставки – це простір для зловживань, вся ця інфраструктура, всі ці інституції, які працюють з однією моделлю оптимізації податків, завтра переключаться, щоб оптимізовувати всередині ставок.**

Тому простіше взяти середньозважену ставку, яка є для споживача чи в Польщі, чи в Болгарії, чи в Німеччині, і застосувати її. І ми розуміємо, що ця ставка 10% робить економічно недоцільною "скрутку" (тут мова, зокрема, про махінації з ПДВ, - ред.).

Тому що собівартість "скрутки" буде мінімум 7-8%. Який нормальний підприємець буде ризикувати своєю діяльності заради економії одного чи півтора відсотків? Не буде.

– З огляду на дискусію, яка йде, я бачу, що немає спільної думки у влади з цього питання. Голова профільного комітету *Гетманцев* категорично проти такого варіанту змін. Інший момент – це потрібно узгоджувати із МВФ. *І поки що я не чув, щоб МВФ погодився*. І третій момент – це проблеми *Мінфіну*, який цілком справедливо говорить про те, що це негативно вплине на надходження до бюджету.

– Безумовно, ми все маємо погодити з нашими міжнародними партнерами. Тому що об'єктивно вони сьогодні допомагають закривати дефіцит бюджету.

І якщо ми будемо робити таку податкову реформу, то дійсно є ризики, що в якийсь перший період у нас дефіцит бюджету може збільшитись, але може і не збільшитись.

1) — Тому що фінансова модель в будь-якому випадку будується на певній кількості припущень.

2) — І як спрацюють ті чи інші механізми, спрацюють вони одразу чи через рік, ми точно не можемо сказати.

Я можу привести **приклад Болгарії, яка робила дуже подібну податкову реформу.**

Вони знижували податок на прибуток і податок на доходи фізичних осіб до 10%. Стартова ставка у них була значно більша, ніж 18%. Ви знаєте, який був результат? У них ріст доходів був на 37% у перший же рік. Частка тіньової економіки скоротилась з 45% до 10%. На другий рік ще плюс 14%, на третій рік ще плюс 7 чи 8%. Але дійсно відбулась велика детінізація. Яка детінізація відбудеться у нас, точно ніхто не може сказати. Але ми всі прекрасно розуміємо, що певна детінізація відбудеться.

– Якщо ми хочемо з МВФ нову програму вже десь у березні 2023 , то ми маємо до березня остаточно визначити якою буде ця реформа і погодити її з МВФ та з парламентом.

– **Ми зараз цим активно і займаємось**.

На превеликий жаль, **МВФ веде себе доволі догматично по цьому питанню**.

— Вони не дуже хочуть розуміти всі складнощі, які є з інфраструктурою оптимізації податків в Україні, і що фіскальними методами перемогти це практично неможливо. Тому будемо намагатись їх переконати. І ми

розуміємо, що повинні це зробити протягом першого кварталу наступного 2023 року.

Що стосується парламенту, то я не хочу називати якісь цифри, але **ми прекрасно розуміємо, що абсолютна більшість депутатів підтримає дану концепцію**.

Безумовно, є позиція голови податкового комітету й окремих інших депутатів, у яких є своя думка. Вони мають на це право. Ми будемо знаходити якийсь компроміс.

Ми точно розуміємо, що

ми повинні реалізувати антикорупційну податкову реформу в пакеті структурних антикорупційних реформ в Україні.

– Є очікування, що позиція голови податкового комітету пана Гетманцева зміниться з якихось причин?

– Я вважаю, що ми можемо зараз по суті дискутувати про компоненти і елементи податкової реформи, а **не про позицію окремих людей**.

– Які перспективи податку на виведений капітал?

– Податок на виведений капітал – це правильна і хороша модель, так само як податок з роздрібних продаж. Тому що модель податку на доданий капітал апріорі не дає розвиватись індустріям з високою доданою вартістю. Ми все-таки хочемо знайти модель, яка буде повністю синхронізована і буде відповідати всім стандартам і директивам ЄС.

Ми розуміємо, що модель з податком з продажу і з податком на виведений капітал, на жаль, може завести нас в глухий кут. Ми будемо переконувати партнерів у необхідності податку на виведений капітал. Якщо потрібно буде знайти компроміс, ми його знайдемо щодо оподаткування прибутку. Основне – не ставка, основне – антикорупційна природа цієї реформи.

3. Про безробіття та виїзд чоловіків за кордон

– Проблеми безробіття наступного року можуть загостритися?

– Ми живемо в настільки турбулентній економічній і військовій ситуації, що будь-що може статися через два тижні. Безумовно, є величезна кількість ризиків для безробіття. Безумовно, **уряд і ми як *команда влади* реагуватимемо на кожну відповідну проблему, в тому числі і по безробіттю**.

– Як ви можете оцінити роботу *Міністерства економіки*? Багато критики про те, що воно не може впоратись з деякими питаннями, зокрема, стосовно виїзду чоловіків за кордон з метою бізнесу.

– Критикувати завжди легше, ніж робити. Я думаю, що втримати економіку і реалізувати програми економічної підтримки в умовах війни на порядок складніше, ніж в будь-яких нормальних умовах. Це що стосується критики.

Тепер що стосується суті.

Я вважаю, що **економічна команда уряду підготувала надзвичайно велику кількість правильних програм, в тому числі тих, що ми готували разом**.

Приведу конкретні приклади.

Програма ***іпотеки***, **яка в найближчі тижні, я очікую, буде запущена**.

> **Залишились останні елементи, пов'язані з наповненням ліквідності. Буде запуск цифрового продукту, коли рішення будуть прийматись без купи довідок, онлайн, дуже швидко.**

Друге – **запуск малої і середньої приватизації**.

> У нас щодня відбуваються аукціони, які приносять 50-100 мільйонів гривень. Це робила економічна команда уряду.

Наступне – **наведення порядку з корпоративним управлінням**, де зараз державна власність поступово структурується.

> Або передається на приватизацію, що не могли зробити роками, чи структурується у відповідні профільні холдинги.

Також

є *надзвичайно велика кількість програм* стимулювання бізнесу через програми підтримки пільговими кредитами, грантами і так далі.

Є проблема з тим, що об'єктивно **не вистачає коштів** для того, щоб субсидувати ці програми.

> Але самі програми підготовлені, прийняті або запущені, або готові до запуску і масштабно не розгортаються лише по одній причині – дефіциту ліквідності для їх реалізації.

Якщо говорити про ініціативу *виїзду чоловіків-підприємців за кордон*, то тут ситуація абсолютно зворотна.

> Міністерство економіки разом з Міністерством цифрової трансформації реалізували дійсно надзвичайно простий і зручний механізм, який дозволяв прозоро протягом 40 секунд в електронному режимі без жодних довідок оформити право виїзду за кордон. Була прийнята відповідна програма на Кабінеті міністрів.

Чому вона не підписана і не реалізована – це точно питання не до ***Міністерства економіки***.

– Давно я не бачив такого співпадіння позицій заступника голови ОП і керівництва Мінекономіки.

– Смисл в конструктивізмі. Можна безкінечно критикувати, але треба просто брати і робити. **Наша задача – робити**. Тому амбіції треба прибрати, розбіжності у поглядах – вбік, берем і робимо.

4. Про перевірки бізнесу, закупівлі газу та "Укрнафту"

– З приводу постанови про дозвіл позапланових перевірок бізнесу (постанова 1363). Бізнес вже захвилювався з приводу можливого тиску через це. Чому таке рішення було прийнято?

– **Я не готовий** зараз детально коментувати цю постанову.

Але,

— якщо реалізувати правильно антикорупційну, податкову реформи, у нас не буде жодної проблеми з перевірками, з блокуванням податкових накладних, з якимись скаргами на дії податківців.

Тому що просто не буде економічного підґрунтя для цього. У нас не буде скарг на погане адміністрування податків. Просто підґрунтя для цього зникне.

– Чи плануються ще зміни в енергетичних компаніях після створення "Українських розподільчих мереж" (УРМ), заміни голови "Нафтогазу" і фактичного об'єднання "Укрнафти" та "Укртатнафти"?

– Цю тему треба розбити на декілька складових.

Питання "Укрнафти" та "Укртатнафти" – виключно військове, яке приймалось в рамках закону про примусове відчуження майна.

Зараз буде стабілізована ситуація з постачанням нафтопродуктів для армії, що і було причиною прийняття такого рішення. Ці компанії будуть працювати як вертикально інтегрована нафтова компанія. Але це є окрема військова вертикаль управління.

Що стосується ***"Українських розподільчих мереж"*** – **це рішення енергетичного блоку уряду.**

Це буде яскравим прикладом того, як правильно структурувати управління профільними компаніями. Коли пакети акцій обленерго, які є у власності держави, будуть структуровані в професійний холдинг, в

професійну управляючу компанію, завдяки чому ми зможемо підвищити якість управління і роботи цих компаній.

– Планується якесь розширення УРМ за рахунок інших обленерго?

– Безумовно, туди будуть передані пакети всіх шести державних обленерго. Є перелік обленерго, які знаходяться у власності підсанкційних осіб, по яких буде запущена процедура конфіскації відповідно до законодавства. Після того, як вона буде завершена, абсолютно логічно, що ці пакети акцій теж будуть передані в управління цього холдингу (УРМ – ред.). По мірі того, як буде реалізовуватись закон про застосування санкцій, можливо, кількість цих підприємств буде збільшуватись.

– Ви можете назвати, які це обленерго?

– **Ні, не можу.** Є певні процедурні речі і закон України про особливості застосування санкцій, який передбачає, що є особливий вид санкцій у вигляді конфіскації активів, який застосовується до підсанкційних осіб. Можу лише сказати, що серед власності, яка попала під даний вид санкцій, є в тому числі пакети акцій обленерго.

– Чи можна вже сказати, що заміна голови "Нафтогазу" пішла на користь? І що у них зараз з реструктуризацією боргів?

– Наскільки я знаю, "Нафтогаз" здійснив реструктуризацію двох випусків. Для завершення реструктуризації останнього випуску, був залучений радник, який зараз веде перемовини з кредиторами. Я впевнений, що буде знайдене державне рішення, яке передбачатиме умови реструктуризації, які не будуть особливо відрізнятись від умов реструктуризації суверенного боргу.

– Голова НАК сказав, що йому треба буде закупити ще три мільярди кубометрів газу. Звідки гроші на цей газ?

– Тільки щоб у нас зараз не було паніки. У нас газу у сховищах достатньо для проходження опалювального сезону. Ми бачимо велику кількість ризиків, які створює ворог для енергосистеми України. Не лише електроенергетичної, газової, видобувної і так далі.

Імпорт газу може бути інструментом страхування ризиків не лише в газовому і тепловому господарстві, а в електроенергетиці і в інших сферах. Тому, безумовно, ми зацікавлені у тому, щоб мати максимально велику подушку безпеки. І ці 2-3 мільярди, про які оголошує "Нафтогаз", це саме додаткова подушка безпеки, над створенням якої компанія зараз працює.

Що стосується джерел фінансування, то на сьогоднішній день є велика підтримка від багатьох наших партнерів, які виділяють цільові кошти для закупівель газу. Це і канадська, і британська програми, програма ЄБРР,

Норвегії. Я не хочу озвучувати публічно цифри, але суми близькі для того, щоб ми могли виконати програму по імпорту газу.

– Мова йде саме про імпорт? Газ українського видобутку викупати за ці гроші не будуть?

– Мова йде в першу чергу про закупівлю імпортного газу. Але, безумовно, що в рамках балансування самого "Нафтогазу" і його потреб постачання газу пільговим споживачам, таким як теплокомуненерго, побутові споживачі, безумовно, буде викуповуватись і якась частина газу внутрішнього видобутку.

– *Компанії, які видобувають газ, кажуть, що через відсутність грошей можуть скоротити видобуток*.

– На жаль, у нашій бізнес-практиці **публічний шантаж** з боку окремих бізнес-груп став доволі стандартним інструментом для переговорів з владою. Тому до нього треба дуже спокійно ставитись.

– Як ви оцінюєте дев'ятий пакет санкцій?

– Безумовно, ми очікуємо значно більш змістовної і активної позиції як щодо секторів, так і щодо конкретного наповнення у рамках кожного сектору санкцій.

5. Про відновлення України та компенсації від РФ

– Які напрямки будуть пріоритетні для відновлення та розвитку наступного 2023 року?

– Тут потрібно розділити на дві складові.

Перша складова – це ***програма швидкої відбудови***.

> Хочу підкреслити, що було прийнято рішення про виділення цільового віце-прем'єра, який відповідатиме за відбудову – Олександр ***Кубраков***. Для того, щоб був єдиний керівник, який відповідає за всі програми відбудови, якому будуть підпорядковані по суті два міністерства. Йому будуть підпорядковані відомства, структурні підрозділи, які покривають до 80% секторів, пов'язаних з відбудовою.

Кубраков, напевно, один з найсильніших управлінців у цьому напрямку, який зможе ефективно реалізувати цю програму.

Що стосується напрямків, то це, безумовно, транспортна, енергетична інфраструктура, житло і соціальна інфраструктура - школи, лікарні, садочки.

Це якщо ми кажемо про коротку програму.

Якщо ми говоримо про ***довгу програму відбудови***,

— я думаю, що це може бути предметом окремої розмови, тому що це дуже детальна розмова про **окремі нові кластери економіки, які нам потрібно побудувати**.

– Можна сподіватись, що 2023 рік стане *роком відновлення*, хоча би часткової відбудови України? Чи можна це зробити *без зовнішніх надходжень*, зокрема за рахунок арештованих російських активів? Як ви оцінюєте *прогрес* по перемовинам з партнерами з цього приводу?

– У вас у цьому питанні **зашито три дуже великих питання**.

1) — Безумовно, у наступному 2023 році ми розпочнемо активну відбудову по найпріоритетніших напрямках, які я щойно озвучив.

2) — Безумовно, ми будемо опиратись на зовнішню допомогу, тому що внутрішніх ресурсів, враховуючи стан економіки, не вистачить.

Вже можу підтвердити, що є перші конкретні напрацювання зі Світовим банком по залученню перших мільярдів коштів саме на програми відбудови. Конкретні цифри і програми, я думаю, що будуть озвучені в найближчі тижні-місяці. Але дуже активно робота йде і дуже активну роль у цьому займає Світовий банк.

Що стосується арештованих активів,

3) — безумовно, **ми в рамках України активно рухатимемось по конфіскації цих активів і по подальшій їх монетизації**. Або у вигляді продажу, або у вигляді перерахувань до бюджету, як це було вже з вилученням коштів та облігацій внутрішньої державної позики, які належали націоналізованому "Сбербанку Росії".

Безумовно, це буде певним джерелом. Але його самого по собі буде недостатньо. Тому надзвичайно важливою буде підтримка наших зовнішніх партнерів.

І **третє**

4) – це ***конфісковані активи*** за кордоном.

Тому що 95%, якщо не 98% всіх активів знаходяться за межами території України, які потенційно можуть бути використані для відбудови України. Ми ведемо активну роботу зі всіма нашими партнерами, для того щоб реалізувати процес вилучення та монетизації цих активів. Це дуже непростий процес. Тому що немає відповідних світових прецедентів за останні багато десятиліть.

Можу сказати одне, що

1) **— зроблений надзвичайно важливий перший практичний крок у цьому напрямку – прийнято *рішення* Генеральної асамблеї ООН,**

яка зафіксувала факт відповідальності РФ і необхідності відшкодування цих збитків,

2) — яке якраз буде основою для наступних юридичних кроків, які стосуватимуться відповідних двосторонніх та багатосторонніх договорів, змін національних законодавств кожної із країн, для того щоб на практиці реалізувати вилучення та монетизацію цих активів.

***

№ 1.447

Данило Гетманцев: Завжди є хтось, хто хоче зіграти у рулетку з державою

2023-03-30

ЮРІЙ ДОЩАТОВ

Чи переглядатимуть ставки податків в Україні, як це може вплинути на відносини з МВФ і Європою, чому ідея знизити податки в березні минулого року виявилася помилковою і коли можна чекати реформу митниці, – в інтерв'ю РБК-Україна з головою фінкомітету Ради Данилом Гетманцевим.

В Україні деякі податки скоро планують повернути на довоєнний рівень. Таке зобов'язання Україна взяла перед МВФ, розповів в інтерв'ю РБК-Україна

голова комітету Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Данило Гетманцев.

У розмові з виданням депутат виклав своє бачення перспектив податкових змін та шляхів збільшення бюджетних надходжень, а також пояснив, чому категорично проти концепції податкової реформи, яку просуває заступник голови Офісу президента Ростислав Шурма.

х цифр. Наприклад, податок на зняття готівки – не поділяю цього підходу. Ще пропонується скоротити систему єдиного податку та прибрати зарплатні ФОП, податок на експорт сировини. Пропонується повністю розкрити банківську таємницю податкової. І знову-таки, ми про все це дізнаємося уривками з інтерв'ю. Ми не маємо предметної дискусії.

***

– Є ідея податкової реформи, яка дістала назву "10-10-10". Її запропонували в Офісі президента – заступник голови ОП Ростислав *Шурма*. У вас є оцінка цієї ініціативи та своє бачення процесу. І все ж, яких податкових змін можна чекати?

– Якщо державний чиновник такого рівня, як Ростислав ***Шурма***, хоче проводити реформу, то необхідно подати офіційний законопроект із реальними пропозиціями, пояснювальною запискою, в якій вказати компенсатори, визначити ефект від своєї ініціативи. Але поки що цього немає, тобто немає матеріалу для предметної розмови. Натомість є інтерв'ю, презентації конференції, але немає змісту. Тому я кваліфікую все це виключно як політичне шоу, в якому ми всі вимушені учасники.

– Так, але щоби створити проект цього документа, деталі потрібно спочатку узгодити з міжнародними партнерами.

– У меморандумі з МВФ зараз ми чітко взяли на себе зобов'язання утриматися від будь-яких кроків щодо зменшення бази оподаткування.

– Там йдеться про неможливість зниження податкових надходжень. Тобто знижувати податки ми не будемо. А як щодо ймовірності підвищення податків?

– Ми не брали перед МВФ зобов'язання збільшити податки, окрім повернення до довоєнних практик із єдиного податку. Але дали обіцянку – на першому етапі програми у 2023-2024 роках посилювати мобілізацію доходів у рамках чинного податкового поля та ще раз – утримуватися від будь-яких дій щодо розмивання податкової бази. Це перше питання. Це ніби рамка, яка обумовлена офіційно на рівні держави.

Друга рамка – це наше членство у ЄС. Щоб бути членом ЄС, ми маємо гармонізувати свою податкову систему із системою Європейського союзу, яка

регулюється директивами. Дивишся, наприклад, яка там мінімальна ставка ПДВ. Дивишся, як працює все решта, і розумієш, що коли ми станемо членом ЄС, у нас податки будуть плюс-мінус у тих рамках, які є там.

Щодо пропозицій ***Шурми*** я спілкувався з міністром фінансів Сергієм ***Марченком***, з прем'єр-міністром Денисом ***Шмигалем***.

У контексті будь-яких реальних податкових змін ми не розуміємо, що відбувається. **Ці ідеї суперечать нашим міжнародним зобов'язанням.**

– Він же каже, що цифри можна обговорювати та варіювати.

– Почуйте, цифр немає! Є нібито інтуїтивні прогнози про те, що Україна забезпечить зростання 7% за рік, якщо зменшити ставки податків удвічі. За рахунок детінізації. Але людина хоч трохи знайома з новою економічною історією нашої країни легко знайде безліч прикладів, які спростовують цей міф.

Згадайте зменшення вдвічі ставки ЄСВ та погляньте на зарплати, які продовжують платити в конвертах. Згадайте абсолютно лобістке рішення щодо зниження ставки ПДВ до 14% для деяких груп сировинних товарів. Хто його лобіював? І хто від нього виграв, окрім великих агрохолдингів? "Скрутки" (системне ухилення від сплати ПДВ) припинилися лише тоді, коли податкова зайнялася нормальним адмініструванням податку, а не тоді, коли ставка зменшилася, як запевняли лобісти.

Згадайте рішення початку 2022 року про відміну акцизу та зменшення ставки ПДВ до 7% на паливо. Воно призвело до виходу ринку у білу? Ні! Нелегальні бочки виросли, як гриби після дощу.

Відповідь одна.

Бізнес-клімат – це далеко не у першу чергу про ставки податків.

Це про антикор, у тому числі в таких сферах як ліс, енергетика, вугілля, держмонополії, держпідприємства, якими через свою компетенцію займається профільний заступник (мова про заступника голови ОП Р.Шурму, - ред.). Це про верховенство права. Це про дерегуляцію. Це про прості та зручні держсервіси. Про диджиталізацію податкової та митниці, чим ми зараз займаємося.

Потім запровадження якихось нових податків як мінімум потребує обговорення й тих самих цифр. Наприклад, податок на зняття готівки – не поділяю цього підходу. Ще пропонується скоротити систему єдиного податку та прибрати зарплатні ФОП, податок на експорт сировини. Пропонується повністю розкрити банківську таємницю податкової. І знову-таки, ми про все це дізнаємося уривками з інтерв'ю. Ми не маємо предметної дискусії.

– Виходячи з того, що ви сказали, я роблю висновок, що ідея, яку пропонує Шурма, просто відпадає. Вірно?

– Ми можемо дискутувати з окремих деталей. Наприклад, пропонується розширити сферу застосування РРО, скасувати 2% податок, запровадити електронну акцизну марку (законопроект прийнято у першому читанні) – ідеї здраві, я їх підтримую. Проте решта викликає питання навіть на рівні ідей. Але в будь-якому разі, якщо заступник глави Офісу президента щось пропонує, він має пропонувати предметно на цифрах.

– Ви ж знаєте, що цифри для початку потрібно погодити з тим самим МВФ, щоб потім вийти на якийсь фінальний варіант.

– Так, правильно. Якщо ми маємо якийсь законопроект, ми ж не фантастичний роман публікуємо, ми ж маємо предметні якісь речі публікувати. Предметних речей немає, є лише якісь тези, слогани та ідеї.

– Основна ідея полягає в тому, щоб зробити невигідним не сплачувати податки. Тобто зробити ставки такими, щоб, сплачуючи їх, бізнес витрачав не більше, ніж витрачає на послуги з ухилення від податків. Адже за конвертацію та інше також існують певні тарифи. Тобто сплата податків *не повинна бути дорожчою*, ніж їх оптимізація.

– Про які ставки за конвертацію чи за схемний кредит йдеться, якщо, по суті, схемний кредит – так звані "скрутки", у нас не працюють із грудня 2021 року?

– Їх ліквідували зовсім?

– З грудня 2021 року шляхом болючих рішень було прикрито системні ухилення від сплати саме ПДВ.

– Ну, це один із механізмів.

– Можна взагалі скасувати податки. Тоді я маю питання, коли вартість цього схемного кредиту, припустимо, зменшиться до 5%, ми до 5% зменшимо ставки? Чи потім взагалі скасуємо податки? Щоб що?

Може, антикорупційну реформу слід розпочати із прозорих закупівель вугілля, закупівель в "Енергоатомі", "Центренерго", а не зводити її виключно до ставок податків?

Тому **я категорично проти зменшення податків як методу боротьби із ухиленням**. Вважаю, що боротися з ухиленням треба адмініструванням, притягненням до відповідальності за ухилення. І тією роботою, яку зараз проводить податкова служба. Вона проводить її ефективно, ми це бачимо щодо надходжень до бюджету. При падінні економіки на 30% у 2022 році, при скасуванні деяких податків, перевиконання за надходженнями до 2021 року на 80 млрд гривень.

– А як це так вийшло? За рахунок чого?

– Ми з вами щойно про "скрутки" говорили.

– Мені важко віриться, що скрутки повністю ліквідовані.

– Це ж не питання віри. Це питання цифр. Система електронного адміністрування ПДВ бачить усі можливі маніпуляції у постачанні товарів, весь ланцюжок, як він іде і де обривається. Ця система абсолютно чітко бачить, як банани перетворюються за документами на чавунні болванки, і це можливо лише якщо податкова в темі та в долі. Тому що вона має заплющити очі на це і не бачити у себе на екрані. Наразі всю цю схему ми з 7 грудня 2021 року закрили за один день.

– А чому ви сказали, що це було болісно?

– Та тому що в так звані "ризики" було віднесено 10 000 компаній. Це компанії, які системно генерували схемний кредит. І український бізнес так чи інакше підживлювався цим схемним кредитом. Тридцять років країна так працювала.

Схемники мали дах з "шановних" людей серед правоохоронних органів, які втратили свою досить об'ємну сировинну базу.

– "Скрутки" з'явилися не так давно.

– Вони з'явилися з 2015 року, а до цього були інші схеми – конвертаційні центри, чорні схеми переводу в готівку…

Але все одно, просто інший механізм.

– Тобто у нас зараз немає ні "скруток", ні конвертації? Які залишилися схеми ухилення від податків?

– Немає чорних "скрутників", які генерують схемний кредит у великих обсягах. Те, що виявляє податкова зараз, це, скажімо так, ***високоінтелектуальні "скрутки"***. Коли це не банани та чавунні болванки, про які ми з вами говорили, де махінації очевидні.

Зараз застосовують варіанти, коли схемний кредит підмішується в реальну діяльність, реальний податковий кредит (схема з розгоном націнки, імпорт). Це вже складніше виявити, і податкова також із цим бореться, але це вже абсолютно інший рівень протидії ухилянню від сплати ПДВ.

Приміром, візьмемо пальне – це хороший товар для "скруток", бо всі ним користуються.

> Ви завозите або робите пальне і продаєте його за готівку, а потім документи на нього продаєте будівельній фірмі. На екрані СЕА (система

електронного адміністрування, – ред.) ПДВ у податковій складно визначити, чи є це пальне на залишках, чи ні.

Будівельна компанія може скористатися пальним.

Але його може бути такий обсяг, що вона фізично просто не може його використовувати. І це вже визначається під час документальної перевірки. Це складно визначити, потрібно виходити на документальні перевірки, а це вже інтелектуальна робота, вона набагато складніша. І такі схеми лишилися. Воно, напевно, завжди буде, адже завжди є хтось, хто хоче зіграти в рулетку з державою. Наше завдання полягає в тому, щоб ця гра закінчувалася рано чи пізно, але завжди одним – доплатою податку та штрафом.

– Але це вже, напевно, не такі великі масштаби – ці, як ви називаєте, високоінтелектуальні скрутки?

– У тому й річ, що не такі. Тому я повертаю вас до 80 млрд гривень (збільшення надходжень у 2022 році до 2021 року – ред.).

– А *що ще крім "скруток" залишилося?*

– **Багато чого.**

Наприклад,

залишився акциз, системне ухилення від сплати ПДФО через зарплати в конвертах.

Тому я зі свого боку пропонував ще до війни, і зараз стою на цій позиції, **здорову реформу оподаткування доходів**.

Коли ми зменшуємо ставку та об'єднуємо три податки. Це, на думку Мінфіну, спричиняє діру в бюджеті, недонадходження у розмірі 200 млрд. Це, звичайно, набагато менше, ніж пропонує "10-10-10", але це теж величезні гроші і теж потрібні компенсатори. І ми з Мінфіном зараз перебуваємо у діалозі щодо пошуку джерел компенсування цієї діри.

– І як це можна буде робити? Коли можна буде переходити до реалізації цієї ідеї?

– Коли ми погодимо її з партнерами та Міністерством фінансів. Я не хочу вас шокувати – **ми зараз нічого не робитимемо без узгодження з партнерами. Тому що всі витрати бюджету, які не стосуються війни, фінансують наші партнери.**

Ми за податки фінансуємо лише війну, 55% видатків – це війна і це те, що ми збираємо податками та ОВДП.

Решту дають нам партнери – всю соціалку, пенсії, допомогу бізнесу – всі ми платимо за рахунок партнерів.

– Чи можна сказати, що цього 2023 року нічого не зміниться в системі оподаткування? Чи щось зміниться?

– Те, що змінюватиметься, ми анонсували.

Ми

1) — приберемо 2% єдиний податок з липня,

2) — повернемо документальні перевірки бізнесу.

Наразі, крім відшкодування ПДВ, немає таких перевірок.

3) — Відновимо штрафи з 1 липня за невикористання РРО. Це законопроект Кабміну N8401, і я думаю, що ми його ухвалимо. Це є в умовах нової програми із МВФ.

– ПДВ для пального повернеться на колишній рівень – із 7% до 20%?

– З 1 липня ПДВ на пальне відновиться до довоєнних ставок.

Я вважаю, що **зниження цих ставок було величезною помилкою. Це ніяк не вплинуло на ціну пального. Це лише вплинуло на заробіток трейдерів**.

– Це була ініціатива Мінекономіки.

– Так.

Перші місяці війни – це період спроб і помилок, ніде немає інструкції з експлуатації країни в період, коли на тебе нападає настільки потужний агресор. Рішення, які ми приймали, дякувати Богу, здебільшого були правильними. Але деякі були помилковими.

– Що з податком на виведений капітал на цьому етапі? Питання з його введенням закрите чи тему поки що призупинено?

– Перше – ми податок на виведений капітал запровадили у Дія.City. Це спеціальний податковий режим для ІТ-компаній. На сьогодні у нас 500 резидентів у Дія.City. Це такий чудовий податковий режим, який лобіював Федоров (віце-прем'єр – міністр цифрових трансформацій Михайло Федоров – ред.), і я його в цьому повністю підтримав. Там дуже низькі ставки з податку на доходи фізичних осіб – 6,5% і податок на виведений капітал передбачений як опція. І багато різних плюшок. Насправді, я вважаю, що на сьогодні це найвигідніший режим для ІТ у світі.

Чому я говорю про це у контексті податку на виведений капітал?

Тому що на сьогодні ми маємо 500 резидентів у Дія.City. Мінцифри вважає, що у нас всього 5 000 компаній (і груп компаній), які займаються IT, а резидентами стали 500. Але із цих 500 перейшли на податок на виведений капітал 225 компаній. При тому що деякі компанії, перейшовши на цей режим, потім відмовляються від нього. Це говорить про те, що люди рахують для себе наслідки не на рівні балаканини в соцмережах, а на цифрах. IT-бізнес – один із найпросунутіших бізнесів у частині експериментів. І ось вони не обирають цей податок, а залишаються на податку на прибуток. Це щодо того, як цей податок сприймає бізнес.

Другий момент. **Модель податкової системи ЄС є досить однозначною – там працює податок на прибуток підприємств.**

Наприклад,

— у Польщі до 11 млн євро податок на виведений капітал, а для інших податок на прибуток. Існують різні комбіновані системи.

Так ось,

— у рамках наших зобов'язань щодо імплементації ми маємо запровадити в Україні податок на прибуток підприємств той, який є в ЄС, ні більше, ні менше.

Тому тут, на мою думку, ситуація теж досить однозначна і ми не повинні людям брехати.

– Тобто тему закрито?

– Принаймні, ми можемо говорити про якесь часткове введення. Ми, до речі, були готові запровадити його для підприємств із оборотом до 200 чи 500 млн гривень. До війни я так пропонував у законі щодо реформи оподаткування доходів фізичних осіб. Ми можемо обговорювати обсяг, але у будь-якому разі я не думаю, що перспектива його повного запровадження, заміни їм податку на прибуток відповідає не лише нашим євроінтеграційним зобов'язанням, а й інтересам бізнесу.

– Ви запропонували новий KPI для податкової. І я там не знайшов нічого щодо забезпечення планових надходжень. Тобто податкова має стати сервісною службою у смартфоні. І якщо показники надходжень від доходів не увійдуть до цього переліку KPI, то хто тоді відповідатиме за це?

– Якщо ми з вами системно проаналізуємо KPI, то зрозуміємо, що при їх дотриманні, а там є KPI, які спрямовані на зменшення так званих taxgap, тобто зменшення обсягу ухилення від оподаткування та призведуть до збільшення надходжень до бюджету. Тобто зараз один KPI – виконання плану. Але якщо ми введемо діджиталізацію, змінимо філософію роботи податкової, то це

призведе, у тому числі, до виконання та перевиконання плану як за рахунок збільшення добровільної сплати, звільнення чесного бізнесу від непотрібних податкових контрольних процедур, так і за рахунок більш ефективного, ризик-орієнтованого адміністрування.

– План же все одно залишиться? Мінфін все одно писатиме, ми очікуємо від податкової стільки-то й стільки-то?

– Без бюджетного планування взагалі нічого не буде. Але з KPI ми хочемо зрозуміти – ефективний орган чи ні. Ми хочемо поставити критерії, коли голова податкової служби викликатиме оплески чи осуд не тому, що в сейфі знайшли записки з бажаннями. А тому, що у нас, наприклад, на 30% зменшились податкові процедури за часом їхнього здійснення; у нас відшкодування ПДВ відбувається протягом 7 днів, у нас відсоток заблокованих податкових накладних зменшується постійно. Я хочу, щоби це все було.

– У податковій можуть відбутися якісь кадрові зміни?

– Я взагалі вважаю, що **у податковій, митниці та Бюро економічної безпеки необхідно провести відкритий конкурс за участю міжнародників**.

– І замінити керівництво скрізь?

– Чому ні? Нехай це керівництво теж бере участь і прибере приставку в.о., якщо доведе свою ефективність, чи піде. Дати можливість людям нормально взяти участь у конкурсі та отримати карт бланш на п'ять років, нормально та послідовно провести реформи.

– По митниці. Нещодавно ви в інтерв'ю сказали, що потрібне перезавантаження митниці. Її за останні кілька років кілька разів уже перезавантажували.

– Жодного разу. Просто керівництво змінювали, а це дуже поверхнева зміна.

Для того, щоб перезавантажити митницю та податкову, необхідно,

1) — по-перше, провести відкритий конкурс, щоб прийшла команда хоча б із 5-річними гарантіями, що її не змінюватимуть з якихось політичних міркувань.

Необхідно вибудувати жорстку ієрархію у системі митної служби, що, до речі, вже зроблено у податковій. Необхідно прибрати керівників регіональних митниць, запровадити постійну внутрішню ротацію на митниці. Відмовитися від призначень "за дзвінком". Необхідно прибрати правоохоронців із митних постів. Це біда.

2) — Також запровадити інструменти, про які дуже багато говорять, але чомусь не роблять досі. Наприклад, сумісні пункти пропуску. Поляки готові до цього, чому ми ні?

– А *чому ми не готові?*

– Це питання до керівництва митниці. **Ми його їм ставили.**

– І що вони відповіли?

– **Немає відповіді на це запитання**. Вони нібито готові, але є якісь технічні проблеми. Потім необхідно, щоб запрацювали сканери, аналітична служба митниці. Адже система оформлення дозволяє побачити всі зловживання, якщо є, звісно, бажання.

Ну і найголовніше – потрібна воля для цього та вміння говорити "ні". Для цього треба провести нормальний конкурс, вибрати найкращих і все буде гаразд.

– Нещодавно ви сказали, що потрібно укладати угоди про зону вільної торгівлі з африканськими та азіатськими країнами – Індонезією, Індією, Алжиром, Марокко та Південною Кореєю. Про розширення торгівлі з країнами Африки говорять із 2008 року, але результату практично немає. Наприклад, наш торгпред Тарас Качка в 2020 році говорив, цитую: "Ми наблизилися до початку переговорів про ЗВТ від Єгипту до Марокко. Також у наші пріоритети входять Йорданія, В'єтнам, Індонезія". Це 2020 рік і що у нас на 2023-й?

– По-перше, ми маємо угоду з Туреччиною.

– Туреччина – не Африка.

– Ми маємо Африканську стратегію, коли ми відкриваємо посольства в африканських країнах, почастішали візити, які закінчуються певними домовленостями з африканськими країнами.

Це тривалий процес, який зараз точно рухається у правильному напрямку.

– Я навскідку не згадаю візитів.

– Наш перший віце-спікер ***Корнієнко*** нещодавно приїхав звідти (осінь 2022 року – ред.). Було гарне африканське турне міністра закордонних справ (на жаль, перерване достроково з військових причин), міністра аграрної політики.

У квітні ми підписуємо зону вільної торгівлі з ОАЕ. У деяких країнах ми відкриваємо аграрні хаби, наприклад, над цим працює Катар і ті самі ОАЕ хочуть, Ємен та Саудівська Аравія про це говорять.

Якщо говорити про країни Середземноморського поясу, які мають зону вільної торгівлі з ЄС, нас цікавлять Марокко, Алжир, Туніс. І з ними, звичайно, треба робити зону вільної торгівлі, що дозволить нам краще використати конвенцію Пан-Євро-Мед та користуватися вигодами кумуляційної торгівлі. Це коли український виробник зможе закуповувати сировину чи комплектуючі в однієї із сторін – учасниць конвенції, наприклад, у Туреччині, а готову продукцію експортувати до іншої учасниці конвенції, наприклад, у ЄС, без мита чи за зниженою ставкою.

– Але в Африці ринок давно зайнятий.

– Це не так.

Хоч би як це звучало, але війна створює умови для перезавантаження каналів торгівлі. І який би ринок не був зайнятий, угода про вільну торгівлю дає можливість зайти на ринок без тарифних та нетарифних бар'єрів та запропонувати свій товар за нижчою ціною та вищою якістю.

– Зона вільної торгівлі потрібна для того, щоб збільшити експорт та вивести сальдо у бажано позитивний баланс, або скоротити частку негативного. Наш бізнес готовий, з чим він заходитиме в ці країни?

– Погляньмо на торгівлю з ЄС. Ми бачимо збільшення обсягу нашого експорту після того, як зняли квоти за певними групами товарів – цукор, насіння, курятина. І цей висококонкурентний ринок, де неможливо вклинитися, як ви кажете, відкрив нам можливість експорту без квот, і ми, скориставшись цим, збільшили свій обсяг експорту. У війну. На 4,2%. Постачання до Європейського союзу українських товарів принесли нам внаслідок лібералізації умов торгівлі 28 млрд доларів валютної виручки.

Це має пряме відношення до Алжиру, до Марокко, Азії так само. Коли ми знімемо тарифне регулювання та нетарифні бар'єри, і укладемо з ними угоди, це створить умови для постачання. Адже чому ми раніше менше продавали до ЄС? Бо були бар'єри. Тож бізнес зацікавлений у цьому. Я взагалі вважаю, що з усіх стимулів для розвитку бізнесу відкриття ринків є найефективнішим.

І, до речі, розвиток нашого експорту в цих країнах має бути підтриманий нашою дипломатією. Посли повинні мати конкретні завдання щодо просування експорту, оскільки цим займаються посли країн ЄС.

– Нещодавно ми змінили бюджет, збільшили витрати на понад 500 млрд грн. **І ви вже сказали, звідки для цього 80 мільярдів гривень. Але очікується ще 419 млрд внутрішніх та зовнішніх запозичень.**

– Якщо ми зараз дивимося на джерела наповнення, давайте почнемо з того, що справді у нас покращилися обсяги та ритмічність допомоги від партнерів. Це дуже позитивно впливає на наші публічні фінанси. Давайте будемо відвертими, ситуація в економіці до завершення активної фази бойових дій,

принаймні, не передбачає покращення, і, відповідно, у податкових надходженнях також. Тому те, що ми маємо як зовнішні джерела, – це насамперед допомога партнерів. Внутрішній резерв – подальша детінізація та дерегуляція.

– Яка частка у цих 419 млрд внутрішніх та зовнішніх джерел?

– Якщо говорити про внутрішні джерела збільшення доходів, то загалом це 60 млрд – 30 млрд від ПДФО, 5 млрд від внутрішнього ПДВ та інше – частина чистого прибутку державних підприємств.

До бюджету включаються лише джерела, які підтверджені. Ми не можемо, наприклад, увімкнути детенізацію, бо вона може не статися. Тіньовий сектор ми витягуємо зараз у "білу зону": тютюн, пальне, горілку, тобто підакцизну групу.

Дерегуляція – це також джерело. Тому що ми вважаємо, що кожен другий дозвіл має бути скасовано, багато що має бути переведено в електронну форму, зокрема це стосується податкової. Все це значно спростить ведення бізнесу та дасть змогу звільнити додаткові ресурси, щоб наростити обсяги та сплачувати більше податків.

Щодо запозичень, із 419 млрд гривень додаткового боргового фінансування трохи більше половини (57%) передбачається взяти на ринку ОВДП, решта – партнери.

– А гральний бізнес?

– Гральний бізнес – гарний приклад.

> — Ми вважаємо, що від "ігорки" ми можемо мати плюс 25-30 млрд гривень. І це ми рахуємо за обсягом ринку 2022 року. А маємо лише 1,9 млрд. **"Ігорка" працювала вся в "чорну"**. Ви ж знаєте ці скандали – з "ПаріМатч", і це не останнє рішення. Я думаю, що в березні ми побачимо реальний обсяг ринку та реальні відрахування до бюджету.

– Тобто чищення цього напряму триватиме?

– Звичайно, ми їх усіх виведемо "у білу".

Я маю на увазі, що ми стягнемо за 2022 рік і змусимо їх платити за законом у майбутньому. Вже є компанії, які повністю перейшли "у білу". Хто цього не зробить – припинить роботу.

– А який сенс для них тоді працюватиме "у білу"?

– А який сенс сплачувати податки? Якщо ти нормальна свідома людина, то сплачуєш податки тому, що вони фінансують армію, яка тебе захищає, якщо ні – ти сплачуєш податки, щоб не сісти до в'язниці. Гральні компанії отримали

ліцензії, заплатили за них гроші. Вони сплачують податок із виграшів 19,5%. Тобто це навіть не вони платять, а ви як гравець. І з різниці між виплаченими виграшами та тим валом, який вони отримали на рахунок, вони платять ще 18%. Тобто вони не платять фіксовано, вони платять відсотки. Тоді у чому проблема платити? Якщо порахувати математику по всій цій системі, то вони з дуже гарним результатом виходять, набагато краще, ніж молочна галузь. Тому працювати вигідно, хай працюють.

– Як у нас зараз виконується бюджет?

– У нас 4,2% перевиконання за лютий від податкової та 0,4% перевиконання від митниці. Ми по І кварталу маємо намір вийти на виконання плану. Ви запитували про плани, ми вважаємо, що показниками І кварталу мають вийти на виконання плану з податків. Це якраз говорить про виконання доходної частини бюджету. Все інше фінансується грантами та різними запозиченнями – це внутрішні запозичення та зовнішні.

– ВВП може бути переглянуто?

– Вже переглянуто.

У МЕРТ прогноз реальної зміни ВВП на 2023 рік погіршений: з +3,2% до +1%, як і МВФ. Раніше НБУ погіршив свій прогноз відновлення із 4% до 0,3%. Відповідно, погіршено і прогноз номінального ВВП.

Основна причина – закладення у прогноз припущення, що активні бойові дії та військові ризики зберігатимуться до кінця поточного року (раніше закладалося – до середини року).

Через війну зберігається значна невизначеність. Це створює труднощі для прогнозування.

– Виходячи з І кварталу 2023 можна зрозуміти, чи доведеться покращувати чи погіршувати прогноз ВВП?

– Я думаю, що поки що буде прогноз, який є – в межах 1%. Поки що ми бачимо так, а далі подивимося. Ситуація розвивається динамічно. Ми бачимо, що з середини лютого ми не маємо дефіциту е/е в системі та планових відключень. Відповідно частина негативних очікувань відпала. Але це зараз. З іншого боку, зберігається невизначеність щодо стабільної роботи зернового коридору, проведення посівної, припливу або навпаки відтоку зовнішніх мігрантів. На ці запитання точно вам ніхто не відповість.

– Як ви можете оцінити ефект *податкової амністії*, яка завершилася 1 березня**? Було задекларовано 8,8 млрд гривень. Це не мало?**

– **Ми, звісно, розраховували на більше**. Але було кілька факторів, що вплинули на результат.

1) — ***Перший*** чинник – це навіть не так війна, як **валютні обмеження Нацбанку**.

> У формулі амністії ми передбачили можливість, якщо ви у валюті легалізуєте свої гроші, то можете покласти на рахунок та зняти з рахунку у валюті та не втратити на обміні. Це стало неможливим – з перших днів війни ми маємо валютні обмеження. Я розумію та підтримую рішення НБУ, вони дозволили уникнути значного відтоку валютних коштів і – як наслідок – серйозного послаблення курсу гривні, проте вони на амністію вплинули негативно.

2) — І ***другий*** фактор – ми запровадили цей **2%-й податок** (єдиний податок для ФОП, - ред.), який ми зараз будемо скасовувати, і **цей податок зіграв несподівано.**

> Тобто під 2% ви, реєструючись ФОП, могли легалізувати свої гроші, отримані раніше з ухиленням від сплати податків. Тому він виступив як би конкурентом податкової амністії.

Але я хочу сказати, що

> — у податкової амністії в першу чергу все ж не фіскальна мета. Мета – дати можливість людям вийти "у білу". Хто скористався – молодець, хто не скористався – більше такого шансу не буде. Все. Ми дали людям можливість підвести межу під своїм минулим.

– Що у нас щодо МВФ? Що там серед основних умов нової програми?

– Ми чекаємо на меморандум затвердження програми виконавчою радою Фонду до кінця березня.

Серед зобов'язань

> **1) – скасування 2% податку, 2) — поновлення податкових перевірок, 3) — штрафні санкції за порушення податкового законодавства.**

Друге – **ухиляння від емісійного фінансування бюджету**. Тобто ми маємо до мінімуму скоротити емісію Нацбанком.

> У 2023 році ми цього поки що не робили, ми застосовували такий механізм минулого року.

– Нацбанк більше не підтримуватиме бюджет?

– Я не можу так говорити, бо будь-що може бути. Якщо ми матимемо надзвичайні проблеми з фінансуванням видаткової частини, то питання може постати. Але ми маємо всіляко цього уникати, мінімізувати.

Третє – це **банківський сектор**.

Ми маємо повернутися на умови функціонування банківського сектора у мирний час, відновити виконання нормативів для банків, які фактично є, але вони поки що можуть їх не виконувати. І, звичайно, кредитний портфель – у нас з'явилася досить велика кількість так званих поганих кредитів, які не обслуговуються через військові дії. У тому числі через те, що підприємств, яких їх брали, більше не існує, а, можливо, вони мають якісь колосальні труднощі. І зараз буде необхідний план Національного банку щодо вирішення цих питань.

Четверте – **підвищення стійкості держборгу**.

Це розвиток внутрішнього ринку ОВДП та продовження реструктуризації. Ми вже бачимо сигнали від зовнішніх офіційних кредиторів – урядів країн-союзників продовжити паузу щодо погашення та обслуговування заборгованості перед ними після 2024 року на час дії програми МВФ. Швидше за все, на початку 2024 року Мінфін ініціюватиме переговори з приватними кредиторами щодо продовження реструктуризації.

Та й ***традиційно*** умови щодо

5) — **підвищення ефективності державного управління, боротьби з корупцією**.

І дуже важливо, що буде у нас у меморандумі, це

6) — середньостроковий план сталості державних доходів. Це вперше таке.

– Тобто, це не бюджетне планування на 3 роки?

– Ні, це окремий документ.

Кабмін затверджує середньостроковий план державних доходів на п'ять років. У принципі, прототип цього плану у нас є в "Плані відновлення України від наслідків війни". Він і стане основою цього плану.

Це новий інструмент МВФ, він зараз його включає в усі свої меморандуми. Ми його приймемо.

І так, там, звичайно, немає "10-10-10" чи іншої псевдонаукової еквілібристики.

***

№ 1.448

Довгий текст про провал українських реформ за західними шаблонами

2023-04-02

Пекар

Можна сперечатися з окремими твердженнями, але в цілому картина сумна. (Пригадую свої безкінечні суперечки з провідним словацьким реформатором Іваном Міклошем -- на щастя, більшість його ідей, перевірених у Словаччині, не була втілена в Україні.) Найгірше може бути попереду: використання євроінтеграції для вбивства малого й середнього бізнесу, який є основою демократії. І тоді маємо [інерційний] сценарій "Orban.ua", який так не сподобався моїм читачам.

***

Довгочит. Про реформи і європейські орієнтири. Вчора зробила декілька коментарів в дискусії на цю тему, які сьогодні хочу винести в окремий пост

2023-04-02

Олена ***Панич***

Основна ідея в тому, що

> **— не можна бездумно копіювати чужі реформи, навіть якщо в інших країнах щось подібне було успішно впроваджено.**

Приклади наших реформ свідчать, що ми, частіше за все, не дотримуємося цього правила.

Скажімо, при ***впровадженні декларацій для державних службовців***, дуже помітною була роль радників з деяких західних країн, які потім відверто визнавали, що реформа створила надлишкове регулювання.

> Зокрема, це стосувалося посадовців на нижчих щаблях службової ієрархії, для яких декларувати всі свої статки щороку безглуздо і обтяжливо.

Інший випадок - ***антикорупційні органи***.

> Нашим адвокаторам цього питання передалась непохитна віра західних експертів в те, що антикорупційні органи (особливо якщо зробити їх посуворіше) вирішать проблему корупції.

Цікаво, що деякі з запрошених консультантів пропонували крім САП і НАБУ створити також Антикорупційну палату.

Вони не допускали навіть думки, що все може повернутися в іншому напрямі

— наприклад, **антикорупційні органи просто будуть використовуватися в політичних цілях для переслідування опозиції**.

— Я вже не говорю про тягар для державного бюджету, коли тисячі службовців за кошти платників податків займаються не продуктивною працею, а лише нав'язливим контролем над великими групами людей, цим самим вбиваючи в цих людях продуктивність та ініціативу.

Ще дозволю собі навести як приклад ***реформу забезпечення якості у вищій освіті***.

В Європі існують агентства із забезпечення якості, які більше чи менше успішно працюють (щоправда рядові викладачі ЗВО з ними мало стикаються).

В нас на хвилі реформ також дуже довго йшла боротьба за створення такого агентства, яке зрештою було створене у 2015 р. В принципі, сьогодні це доволі стабільна інституція, працівники якої (за деякими винятками) майже не були втягнуті в великі скандали.

Проте, за 5 років активної роботи стало зрозуміло, що

НАЗЯВО **не спроможне дати нам жодного прориву в якості вищої освіти.** На жаль, це правда, що б там не говорили.

Однією з причин цього є прямий вплив на освіту наявної дуже недосконалої системи оплати праці викладачів, якої агентство ніяк не в силах змінити. Звичайно, агентство працює і, на мій погляд, робить в цілому не погані речі, але надто багато людей не розуміють його місії і по суті сприймають його лише як ще один бюрократичний тягар.

Ну, і з останніх актуальних "реформаторських" рішень.

Сьогодні поранені військові, які в зоні бойових дій, ризикують опинитися без знеболювальних препаратів, тому що волонтери, які формують їм аптечки, роблять це переважно в місцях, які не є зоною бойових дій.

Це практичний результат чергової реформи, направленої на ***збільшення номенклатури рецептурних препаратів***, проведеної за принципом: щоб було "як в Європі".

Ну, європейцям простіше - в них немає війни. В нас же подібні рішення можуть дуже сильно ускладнити людям життя.

Я вже не кажу про те, що обгрунтованість цього рішення практично нульова.

Більшість людей, які це підтримують, керуються загальними гаслами типу: "надто багато людей без розбору ковтають таблетки" або "самолікування веде до інвалідності" або ще якийсь подібний треш. Зайве казати, що ці твердження не підкріплені жодними науковими дослідженнями.

На практиці ж все навпаки,

> — дослідження говорять про те, що самолікування - це дуже поширене явище, яке в основному позитивно впливає на якість життя і здоров"я людей, особливо тих, хто має вищу освіту і відповідально ставиться до цього (а кількість таких зростає).

Дослідження, яке проводилося нашими медиками серед пацієнтів в Дніпрі, показало, що самолікуванням займається близько 93% людей, і з них лише 4% переживали погіршення стану у зв'язку з самовільним прийомом лікарських засобів, при цьому лише п'ята частина з цієї групи - у зв'язку з прийомом засобів рецептурної групи. Взагалі автори дослідження роблять висновок, що "самолікування сприяє швидкому усуненню окремих симптомів, економії часу і засобів пацієнта, зниженню навантаження на лікарів, зменшенню економічних витрат у зв"язку з запобіганням тимчасовій непрацездатності населення". Звичайно, самолікування має і свої ризики, але в цілому вони не більші, ніж ризики від неякісних препаратів або неналежного їх призначання. (Посилання на статтю залишу в коментарях). Таким чином, реформа раптового посилення "рецептурного котролю" в Україні не направлена на вирішення жодної реальної проблеми наших людей, і не грунтується на якихось дослідженнях (тому що реальні дослідження говорять протилежне), а є просто черговою "плагіатною" реформою за принципом: "зробимо, як у них".

Можна наводити багато прикладів, як реформи, які робилися за лекалами інших країн (хай навіть розвинених), на практиці або не спрацювали або спрацювали з дуже великими обмеженнями

> — з моїх спостережень **це практично стосується усіх наших реформ - і судової, і реформи державного управління, реформи поліції, медичної реформи тощо**.

Найбільш успішною була напевне реформа місцевого самоврядування, але навіть її, як виявилося, дуже швидно почали "розвертати назад").

По суті це говорить про те, що наші полісі-мейкери надто намагаються копіювати "розумні", але чужі рішення, не враховуючи місцевий контекст і реальні потреби нашого населення.

> На мій погляд, це типовий **синдром колоніальної свідомості**. Це коли ти боїшся виробляти рішення самостійно і лише оглядаєшся, що "поважні дяді" скажуть.

Як правило, все це не дає хороших результатів, тому що більшість з таких реформ люди саботують, і рано чи пізно їх або скасовують, або спускають на гальмах, або якось підрихтовують під реальність, що по суті відбувається з усіма нашими реформами в тій чи іншій мірі.

> Навіть якщо якісь із них виявляються життєздатними, вони все одно не дають нам суттєвого прориву ні в розвитку економіки, ні в якості життя.
>
> У людей залишається лише роздратування і загальне враження, що нічого не змінюється, а "тільки гірше".

Є ще один момент.

Чомусь **наші люди вірять в те, що реформи треба робити тоді і у тому, коли і за що наші європейські партнери нам дадуть грошей**.

> По суті це також елемент колоніальної свідомості і я би навіть сказала, інфантилізму.

Насправді, **щоб реформи робити - грошей взагалі не потрібно**.

Реформи, як правило, робляться для того, щоб заощадити гроші і, головне, оздоровити економіку та інституції.

Мета реформ в тому, щоб в результаті змін економіка стала спроможною створювати та приваблювати капітал (фінансовий, людський, різний). Тільки за таких умов реформи можуть бути успішними.

> Я чесно не розумію, чому в нас ніхто не задається запитаннями, наприклад, хто давав Великій Британії, Франції або Німеччині гроші на їхні реформи, які вони проводили, скажімо, в 19 - на початку 20 століття? Хто забезпечув їх актуальними прикладами впровадження нових інституцій?

Напевне ж, всі ці прогресивні країни робили свої реформи, не маючи можливості розраховувати на іноземних спонсорів, і до того ж були змушені проторювати цей шлях самостійно. Якщо це виявилося успішним, то великою мірою тому, що їхні політичні рішення вироблялися у відповідь на реальні потреби і запити, які існували в їхньому суспільстві.

У нас же чомусь реформи ніколи не направляються на вирішення практичних потреб і запитів широких верств громадян.

До цього в нас повна байдужість.

> Зате можна спостерігати відверте або удаване бажання "виглядати відмінником" у виконанні кимось поставлених задач. На мій погляд, **це дуже велика проблема**. Коли в нас буде мужність самостійно виробляти стратегічні рішення, вивчаючи різний досвід, але реагуючи у першу

чергу на місцеві проблеми, в нас буде реальний шанс на позитивні зміни. Але поки що не так багато ознак наближення цього часу.

Звичайно, є інший бік питання.

В політично недорозвинених постколоніальних суспільствах, як наше (пробачте), завжди є високий ризик прийняття політичних рішень в чиїхось приватних або корпоративних інтересах.

Егоїстичний інтерес груп впливу завжди надто сильний, і тому не рідко є загроза, що рішення не прийматимуться в інтересах всього суспільства, а лише в інтересах окремих людей.

В цьому контексті присутність західних консультантів - це свого роду спосіб врівноважити цей егоїстичний інтерес місцевих хижацьких "еліт", залучивши зовнішнього, більш чи менш незаінтересованого "арбітра", який може вплинути на те, щоб рішення приймалися більш чи менш збалансовано.

Принаймні так це виглядало у багатьох випадках, коли проводилися ключові реформи післямайданного періоду.

Але,

— це все одно не скасовує того факту, що реформи виявилися більшою мірою невдалими, і тому потрібно шукати спосіб зробити їх більш ефективними і такими, що мають сенс.

В цьому плані, найважливіше, як на мій погляд, інституційно забезпечити можливості різних заінтересованих груп і навіть звичайних людей брати участь в обговоренні і реально впливати на розроблення законодавства і політик. Це цілком доступний шлях, в якому у нас вже є певний досвід (хоча сьогодні він може бути підважений авторитарними тенденціями). Проте, звичайно, головне у тому, що потрібно більше бажання політиків діяти в інтересах людей, а не окремих людей, і менше егоїзму в цілому.

Можливо, колись цього вдасться досягти.

***

№ 1.449

10 фактов из *меморандума МВФ*

2023-04-02

Монин

1) — ***Повышение налогов сразу после окончания войны***. НДС с 20 до 24%, НДФЛ с 18 примерно до 25%, ЕСВ с 22 до 25%, акцизы с 2.7% ВВП до 4.2%

ВВП (в 1.5 раза с индексацией каждый год). Это примерные цифры, исходя из роста плановых налоговых поступлений.

2) — ***Война судя по размеру военных расходов в 2024 году продлится до 2-й половины 2024 года.*** (17.8% ВВП военные расходы в 2024 году)

3) — 10 млрд долларов прямых инвестиций ежегодно с 2026 по 2023 год - все на что может рассчитывать Украина. В 2025-м только 4 млрд... в 2023-2024 около 0. Это 75 млрд долларов за 10 лет. Причем это на все и на восстановление Украины и на частные бизнес инвестиции в Украину за 8 лет. И это только при прямых оцененных потерях оцененных в 135 млрд долларов при общих потерях в 411 млрд долларов за 1 год войны ...

4) — Основа будущего роста экономики по мнению МВФ - ***повышение качества государственного управления...*** Не бизнес не инновации не льготы ... А Государство. Сразу же проводится ассоциация с СССР. Собственно ***воссозданием СССР в новой обёртке и под управлением внешним это все и организовывается.***

5) Судя по данным экспорта-импорта МВФ видит ВВП Украины около 280 млрд долларов через 10 лет в 2023 году с расчетным курсом гривны около 63 гривна/доллар

6) Гос долг Украины вырастет за 10 лет со 112 млрд долларов на начало 2023 года до 215 млрд долларов (практически в 2 раза) и составит 77.8% ВВП.

7) Прощай планы по энергетической независимости. Зелёная повестка и каждый год импорт газа на 4.9 млрд долларов. И это при том что Украина уже 2 года как не закупала газ. Хочется спросить только. Интересно это будет российский газ или чей?

8) Товарное сальдо по экспорту импорту товаров в размере минус 30-35 млрд долларов каждый год вплоть до 2033 год без тенденции к уменьшению. Курс планируют удерживать и минимизировать девальвацию через превышение экспорта услуг над импортом, внешними инвестициями + кредитами в долг.

9) Вовврат к старым политикам Плавающий курс инфляционное таргетирование. По ставке пока не прочитал но логично в такой конструкции держать 25% до 2033 года с таким прогнозом торгового баланса … А вообще Основа курса МВФ - вернуть методы управления экономикой которые существовали до войны. Если их кратко описать – то это не что иное как Коррупционный консенсус, при котором экономическая политика направлена на обогащение небольшой группы людей внутренних и внешних игроков. И это в корне противоречит целям программы МВФ в которой фигурирует борьба с коррупцией.

10) Конечно же увеличение регуляций, как путь в ЕС. Рецепты как в ЕС мы уже увидели. Думаю увидим ещё много бюрократических новых правил. Ведь

Украинцы достойны быть в ЕС со всеми регуляциями ЕС и налогами как в ЕС... Вот только зарплат как в ЕС в Украине с такими планами точно не будет.

В целом если резюмировать, то

> **— это планы по превращению Украины в серую зону, где нет стимулов для частных инвестиций, где нет места новым рабочим местам, медленное восстановление с наращиванием долгов.**

Так что, **не удивлюсь что**

> **— реализация этого плана приведет к населению Украины в 25 млн человек к 2033 году.**

Так что Слава МВФ, Слава Независимому от Украины Национальному Банку и Слава нашему правительству и парламенту которые поведут к таким 'прекрасным перспективам"!

***

№ 1.450

Війна в Тайвані буде гіршою, ніж в Україні, якщо США не покажуть Китаю зуби – The Guardian

2023-04-02

Путін думав, що його вторгнення зійде йому з рук. Необхідно утримати Сі від такого ж фатального прорахунку.

Китайське вторгнення до Тайваню та залучення до конфлікту США і, можливо, Японії, Австралії та Великої Британії може перевершити російсько-українську війну як за масштабами, так і небезпекою. Високопоставлені американські генерали та чиновники неодноразово попереджали, що напад стає дедалі ймовірнішим, але поки що неясно, як саме на це відреагує адміністрація президента США Джо Байдена, пише The Guardian.

Давня американська політика "стратегічної двозначності", покликана змусити Пекін гадати про наміри Вашингтона, допомагала стримувати напруженість. Але динаміка радикально змінилася з приходом до верховної влади президента Китаю Сі Цзіньпіна та появою його агресивного підходу до Тайваню та міжнародних відносин загалом.

Минулого місяця Сі знову заявив про наміри анексувати самоврядний острів, який він вважає власністю Китаю.

> *"Ми повинні активно протистояти зовнішнім силам та сепаратистській діяльності, спрямованій на незалежність Тайваню. Ми повинні неухильно просувати справу національного омолодження та возз'єднання", - заявив Сі на Всекитайських зборах народних представників, не виключивши застосування сили.*

«Американська двозначність» стає дедалі проблематичнішою. Байден ще більше заплутав ситуацію своїми неоднозначними висловлюваннями. На запитання у вересні, чи відправить він американські війська для захисту Тайваню, на відміну від України, Байден відповів:

> *"Так, якщо насправді станеться безпрецедентний напад".*

Це не є офіційною політикою США – хоча, ймовірно, має бути. Слова Байдена швидко спростували американські високопосадовці на тлі запеклої реакції Китаю. Відповідно до Закону про відносини з Тайванем 1979 року, США зобов'язуються "надати Тайваню зброю оборонного характеру". Метою є стримування, а не ведення війни.

Помітне погіршення американо-китайських відносин, викликане піднесенням Сі та президентством Дональда Трампа, призвело до того, що американські та китайські політики стали багато позувати без користі.

> Серед них демократ Ненсі Пелосі, чий провокаційний візит минулого року посилив військову напруженість,
>
> та міністр закордонних справ КНР Цінь Ган.

Очікується ще одна сварка і нові військові загрози, якщо президентка Тайваню Цай Інвень зустрінеться цього тижня в Каліфорнії з Кевіном Маккарті, наступником Пелосі на посаді спікера Палати представників. Цай зробить неофіційну зупинку після відвідування двох з небагатьох союзників Тайваню, що залишилися, в Центральній Америці. Гондурас нещодавно перейшов на бік Пекіна.

Запланована зустріч з Маккарті буде символічною і не матиме практичного значення. Вона рекламуватиме жорстку антикитайську позицію республіканців перед виборами США наступного року. Демонструючи важелі впливу на Вашингтон, вона може посилити правлячу Демократичну прогресивну партію (ДПП) Цай перед національними виборами в січні 2024 року.

Невизначеність, стратегічна чи інша, поширюється і на тайванську сторону. Цай не може балотуватися знову, і невідомо, хто змінить її на посту президента і чи зможе пронезалежна ДПП зберегти владу. Головний опонент її партії Гоміндан (КМТ) стверджує, що ДПП зіпсувала відносини з Китаєм, які вона обіцяє відновити.

КМТ вже давно стверджує, що вона не "прокитайська", а виступає за мир і процвітання - привабливе послання після багатьох років заворушень по обидва боки протоки. Торік у листопаді партія здобула перемогу на місцевих виборах, захопивши столицю Тайбей. Проте підозри щодо її готовності протистояти Пекіну зберігаються. Коли Байден говорить про захист Тайваню, він повинен розуміти, що не всі хочуть, щоб їх захищали.

Ця двоїстість знову драматично проявилася минулого тижня, коли Ма Інцзю став першим колишнім президентом Тайваню і найвищою фігурою, пов'язаною з КМТ, яка відвідала Китай з 1949 року. Ма, який обіймав свою посаду з 2008 по 2016 рік, стверджував, що його поїздка не була політичною, але, очевидно, вона була такою. Такі контакти мають як позитивні, так і негативні наслідки для електоральних перспектив КМТ.

Ма, який якось сказав, що "ніколи не попросить американців боротися за Тайвань", пояснив свій візит словами, які міг би написати сам Сі. "Люди по обидва боки Тайванської протоки – це китайці, - сказав Ма. - Ми щиро сподіваємося, що обидві сторони працюватимуть разом, прагнучи миру, уникаючи війни і прагнучи відродження Китаю".

Мало хто хоче війни. І коментар Ма "ми всі китайці" ігнорує той факт, що понад 60% населення острова нині ідентифікують себе лише як тайванці. Хоча більшість надає перевагу статус-кво на відміну від офіційного проголошення незалежності, більшість виступає проти правління Пекіна. Безжальне поглинання Китаєм Гонконгу створило жахливий прецедент. Дехто побоюється, що КМТ продасться.

У редакційній статті Taipei Times подорож Ма назвали "кроком назад". Вона може, попереджає газета, "бути витлумачена як те, що колишній лідер ризикує легітимністю нації та використовується як інструмент пропаганди [Китаю] у його прагненні знищити Китайську Республіку та тайванську демократію".

Очевидно, що ситуація в Тайвані складніша, ніж стверджують американські праві (і колишній прем'єр-міністр Великої Британії Ліз Трасс, яка виступає за постачання британської зброї та військову підтримку). Часто придумана чорно-біла картина крихітної демократії, що об'єдналася в доблесному опорі тиранії, є спрощеною - і потенційно небезпечною.

Небезпечна й плутанина, яка продовжується щодо гарантій США, реальних або уявних. Річард Хаас, президент Ради з міжнародних відносин США, у своїй впливовій статті, опублікованій незадовго до вторгнення в Україну, попередив, що відсутність у Байдена "стратегічної ясності" може призвести Сі, як і Владіміра Путіна, до фатального прорахунку.

"Найкращим способом знизити ризик війни було б чітко дати зрозуміти Китаю, що США дадуть відповідь на напад на Тайвань усіма наявними в їх розпорядженні інструментами, включаючи жорсткі економічні санкції та військову силу. Вашингтон повинен ясно дати зрозуміти Пекіну, що ціна агресії значно переважить будь-які потенційні вигоди", - пише Хаас.

Американський перехід до жорсткого стримування може допомогти запобігти "азійській Україні" - і це необхідно зробити терміново.

Однак це не вирішить ширшої проблеми Тайваню.

Для цього необхідне політичне бачення, поміркованість та незаангажованість, чого в наші дні не вистачає у глобальному масштабі.

***

№ 1.451

Андрей Зубов: "Не будем спешить распаковывать чемоданы"

2023-03-02

Сергей Медведев беседует с историком Андреем Зубовым

Сегодня специальный гость Радио Свобода – Андрей Зубов, доктор исторических наук, общественный, церковный и политический деятель, профессор Университета Масарика в Брно.

— Сергей Медведев: Владимир *Зеленский*, как вы знаете, поддержал петицию, созданную в Украине, о том, чтобы переименовать Россию в Московию, Российскую Федерацию – в Московскую Федерацию. В России эта инициатива вызвала достаточно напряженный резонанс. Казалось бы, шутка, но российская власть очень серьезно к этому отнеслась. Как вы относитесь к этой инициативе?

— Андрей Зубов: С точки зрения истории дипломатии, **это абсолютная глупость**. Когда Наполеон начал войну с Россией, никто в России его не переименовывал, и Наполеон никак не переименовывал Россию. Никто никогда во время войны не переименовывал контрагента, врага, противника. Да, разные народы по-разному называют ту же Россию, вообще друг друга. В Латвии Россию именуют Кривия – это интересное, приятное название, связанное с древним славянским племенем кривичи, которые жили бок о бок с Ливонскими землями. Понятно, война, но ни с того ни с сего взять и переименовать страну – это просто смешно.

— Сергей Медведев: А с исторической точки зрения, как много в нынешней путинской России от Московии?

— Андрей Зубов: **Никому не дано переносить такие анализы в реальную политику**. Мы можем говорить, что Великобритания уже давно не Великобритания, а сравнительно небольшая страна, однако никто не будет официально переименовывать Великобританию в Британию.

— Сергей Медведев: В последний год, в связи с тем, что Путин начал некий поход за архаизацию, с России спадают исторические оболочки. Спала историческая оболочка постсоветского тридцатилетия. Фактически спала советская оболочка: отказ от ленинского наследства, отказ от революции. Спадает имперская оболочка, Россия перестает быть империей, потеряв Украину. Остается ордынская Москва?

— Андрей Зубов: Категория Орды тоже не абсолютно негативная – скажем, для тех же наших татар, башкир, для монголов, не говоря уже о Казахстане, **Орда – это одна из форм организации**.

— Сергей Медведев: Орда – основатели Российской империи, они первыми создали имперское пространство в России.

— Андрей Зубов: Мое видение: **реально исчезло то, чего никогда не было**. **Исчезла иллюзия, мираж демократической свободной России. Ее на самом деле никогда не было.**

Тридцатилетие – это была как бы демократия, как бы рыночная экономика, а на самом деле сначала было олигархическое, а потом авторитарное государство, где народ ничем реально не управлял.

Единственные свободные выборы были еще при СССР – это выборы главы Российской Федерации, на которых 12 июня 1991 года победил лидер оппозиции ***Ельцин***; Горбачев не оспорил эти выборы, его кандидат Бакатин проиграл.

Больше свободных выборов главы государства в России не было. 1996 год – это безобразие, а дальше еще хуже. Сейчас исчез этот, как в России любят говорить, прикид.

Борис Ельцин и Михаил Горбачев, 1990 год

А что выявилось?

Огромная ошибка – считать государство Ленина, Сталина и вплоть до Горбачева коммунистическим государством.

Да,

Россия так себя называла – социалистическим, демократическим, коммунистическим государством, но все эти три слова не имеют никакого отношения к реальности того государства, которое существовало в стране.

Это было авторитарное государство,

бандитская клика, которая захватила власть, чтобы властвовать, очень широко использовала аппарат принуждения и репрессий.

Это был откровенный бандитизм.

> **Коммунизм предполагает все-таки обобществление собственности в интересах общества, а тут никакого интереса общества.**

Я противник коммунизма: это вообще ложная идея.

Но, как бы там ни было,

> — ни коммунизм, ни социализм, ни народная демократия, – ничего этого в России не было, начиная с 1917 года, и в этом смысле терять нечего.

Авторитарный бандитский режим был, он на короткое время исчез, но вновь восстановился в начале 90-х годов, потому что не вернули собственность ограбленным большевиками людям, а взяли ее себе – это типично бандитский прием.

В итоге это породило авторитарную диктатуру Путина и привело к тому, что его объявили в розыск как бандита: круг замкнулся.

Поэтому о России до 1917 года я вообще не говорю – это другое государство, оно более-менее релевантно другим государствам тогдашней Европы, пусть и с отставанием.

> Была Британская империя, Германская империя, была Российская империя. Германия стала парламентским государством после 1848 года,
>
> Россия стала после 1905-го: разница, конечно, большая – полвека, но все-таки один путь.

А после 1917 года это бандитская вольница, власть российской "коза ностры", то есть московской, кремлевской мафии, и так продолжается до сих пор, потому что ее осевой стержень, который показывает, что преемство полное, – это ВЧК, НКВД, КГБ, ФСБ.

— Сергей Медведев: Что касается идеологи власти, все-таки эти люди видят себя в тоге Петра I, Екатерины Великой, паразитируют на большом имперском мифе России. Является ли преступная война России в Украине некоей предсмертной судорогой той большой Российской империи, которая создавалась, может быть, даже не от Петра, а от более ранних времен, от Ивана Грозного, ставшего наследником Монгольской империи?

— Андрей Зубов: И Монгольской, и Византийской. Эти идеологические лозунги для ученого ничего не значат, они интересны только в смысле внутреннего самооправдания, самоощущения правителя.

Тем более, что мы не до конца уверены, что тот же Сталин не считал себя никаким ни коммунистом, ни социалистом, ни тем более демократом, хотя все эти слова, естественно, использовались в идеологии.

Естественно, никакого советского государства не было, потому что Советы были уничтожены в июне 1918 года. "Союз советских социалистических республик" – все эти четыре слова абсолютно лживые: таков режим.

Наша задача – снимать эти покровы лжи.

> Что касается одежд Петра I и Екатерины Великой, и Сталин, как вспоминает Галина Вишневская, очень любил смотреть в Большом театре эти драмы: "Жизнь за царя", "Хованщину", представлял себя именно таким русским царем.

Очень характерный бытовой момент:

> Сталин велел всегда приносить целую корзинку сваренных вкрутую яиц; нервничая и наблюдая за величием древних царей (естественно, ряженых, актеров), он в огромном количестве поедал эти крутые яйца. Это болезненная психика тирана. **Я уверен, что у нынешнего тирана тоже болезненная психика.**

Иосиф Сталин и Мао Цзедун

А теперь вернемся к самому главному: зачем он обрушился на Украину?

1) — У тех же украинцев есть мнение, что он очень не любил Украину, что когда-то его обидела там какая-то украинская девушка, ви так далее.

2) — Или то, что он хотел восстановить империю, а без Украины нет империи.

Не надо обольщаться:

3) — Украина нужна Путину совсем не как финальная цель, так же, как Гитлеру Чехословакия или Польша были нужны не как финальная цель, а как ступень для владычества над миром.

Это не значит, что он хотел завоевать весь мир военной силой. Он понимал, что это невозможно, но думал, что захват Украины в три дня или за неделю сделает его самым великим человеком Европы, вся правая часть Европы перед ним преклонится, возможно, за океаном такие люди, как Трамп, тоже еще больше будут петь ему осанну, и в итоге он станет, используя слова Чарли Чаплина, всемирным "великим диктатором".

Но из этого ничего не получилось. Здесь речь идет, конечно, не об империи, а о всемирном величии.

Кстати, той же самой манией страдал и Ленин, и Троцкий, и Сталин, да и коммунисты, просто у них такой фантазии не было, попроще были.

— Сергей Медведев: Каково ваше отношение *к украинским нарративам о том, что подлинным преемником Киевской Руси является Украина, а не Россия?*

— Андрей Зубов: В нынешних условиях войны из солидарности с Украиной я готов сказать "да".

Но как ученый я должен сказать, что

— и Россия, и Украина, и Беларусь являются преемниками Киевской Руси. Безусловно, у России больше прививка восточного, того самого ордынского момента, у Украины – польского момента, у Беларуси – Великого княжества Литовского.

Но реально потомками, преемниками той Киевской Руси, которая погибла при захвате ее татаро-монголами, являются все три нынешних государства.

Беларусь и Россия сейчас имеют плохую власть, но это не значит, что они потеряли свое преемство, родство.

— Сергей Медведев: Хочу вспомнить лекцию, которую вы пару недель назад читали в университете в Брно. Вы там не ставите крест на

российской демократии, все-таки верите в возможность демократии в России. На чем основана эта вера?

— Андрей Зубов: На простых исторических аналогиях.

Я сейчас перечитывал книгу ***Ясперса*** о вине немцев, написанную в 1945-46 годах: видно, что он не верит в демократию.

> Он очень хочет, чтобы в Германии была демократия и свобода, но после пережитого двенадцатилетия он, проживший его в самой нацистской Германии, не эмигрировавший, постоянно дрожавший за свою жизнь, жизнь своей еврейской жены…
>
> Как известно, уже был приказ о его депортации в концлагерь в апреле 1945 года, но тут как раз пришли американцы. Он не верит ни во что это, говорит, что немцы должны преодолеть это состояние самооправдания, но перспективы туманные.

Теперь посмотрим на нынешнюю Германию: это оплот демократии в мире и в Европе.

> И она довольно быстро стала демократической страной, почти сразу, на выборах 1949 года, когда победил Конрад ***Аденауэр***.

На континенте не было ни одной демократической страны, может быть, за исключением Нидерландов, да и то с огромными оговорками, до Великой Французской революции, до начала XIX века, а теперь вся Европа – демократические государства, они все стали таковыми в течение XIX-XX веков.

Причем были же страшные откаты.

1) — Между двумя мировыми войнами уже в XX веке к востоку от Рейна и к югу от Балтийского моря в Европе не было ни одной демократической страны, кроме Чехословакии, а все остальные страны быстрее или позже, включая балтийские Латвию, Литву и Эстонию, утратили демократию, перешли к авторитарной форме правления до большевиков.

2) — А теперь это все демократические страны!

Серьезных тенденций к авторитаризму, кроме как, может быть, в ***Венгрии***, мы нигде не видим.

И Россия - страна, имеющая тот же исторический бэкграунд…

— Сергей Медведев: Вы действительно считаете, что Россия имеет тот же исторический бэкграунд, что и все названные вами страны?

— Андрей Зубов: Я считаю, что ***демократия*** **– это вообще система, релевантная современному уровню экономики и массовой коммуникации, любые *авторитарные* системы сразу же начинают отставать**.

Было время, когда демократические страны были самыми отсталыми в Европе. Авторитарные соседи пытались сохранить их демократиями ради того, чтобы ими помыкать. Демократические страны – это Польша и Швеция. Весь XVII-XVIII век шла борьба, чтобы оставить их демократиями, они сами не хотели, хотели становиться тоже абсолютистскими государствами, стали в конце концов, но Польша – буквально на несколько лет, рухнула при третьем разделе. Швеция стала на какое-то время, потом опять вернулась на демократический путь.

Сейчас **авторитарный режим равен отставанию, стагнации**, потому что **именно демократия – это политическая составляющая современного компьютерного, информационного, экономического и всего прочего**.

1) — Демократия все-таки вырастает из либерализма, не сразу, но вырастает.

2) — Идеи либерализма, то есть гражданской свободы, глубоко укоренены в христианских ценностях.

Причем здесь нет никакой разницы между православием, католицизмом, протестантизмом.

Те охотники, которые пытались ее (*разницу*) найти, тот же Фукуяма, богословски потерпели полное фиаско.

Да,

> — на эмпирическом уровне можно говорить: Греция – слабая демократия, а Германия – сильная. Но потом мы посмотрим на нацистское двенадцатилетие и сразу поймем, что ничего сильного там особо и нет.

Идеи демократии, либеральные идеи заложены глубоко.

Сейчас возникло новое звено высокоразвитых, принципиально демократических, не христианских государств на Дальнем Востоке:

> — это Япония, Южная Корея, Тайвань, Сингапур, конфуцианские демократии, если угодно. Именно в конфуцианстве можно выйти на это через принцип человеколюбия, и эти страны вышли, тоже с огромным трудом.

— Сергей Медведев: Разве в Китае конфуцианство не дало противоположный результат? Там оно как раз ведет к некоему уходу, отказу, к принятию руководящей и направляющей роли компартии.

— Андрей Зубов: **В Китае произошло то же самое, что в России, то есть захват власти откровенными бандюками.**

Мао Цзэдун и его компания – жуткие кровавые бандиты.

К сожалению,

> — вплоть до сегодняшнего дня эта тенденция имеет место. Они стали более приличными, стали чистить зубы (как известно, Мао Цзэдун зубы никогда не чистил, он был простой крестьянский парень), но от этого не перестали быть бандитами.

Я думаю, как раз в Китае огромная перспектива создания мощнейшей конфуцианской демократии, более мощной, чем японская и южнокорейская. В Китае после Дэн Сяопина, когда разрешили немножко вернуться к традиции, есть статуя Конфуция на Тяньаньмэнь, **но превозносится только один аспект его философии – это закон, порядок, ритуал, а *человеколюбие* не упоминают**.

Именно соединение этих двух моментов и есть перспектива своеобразной конфуцианской демократии.

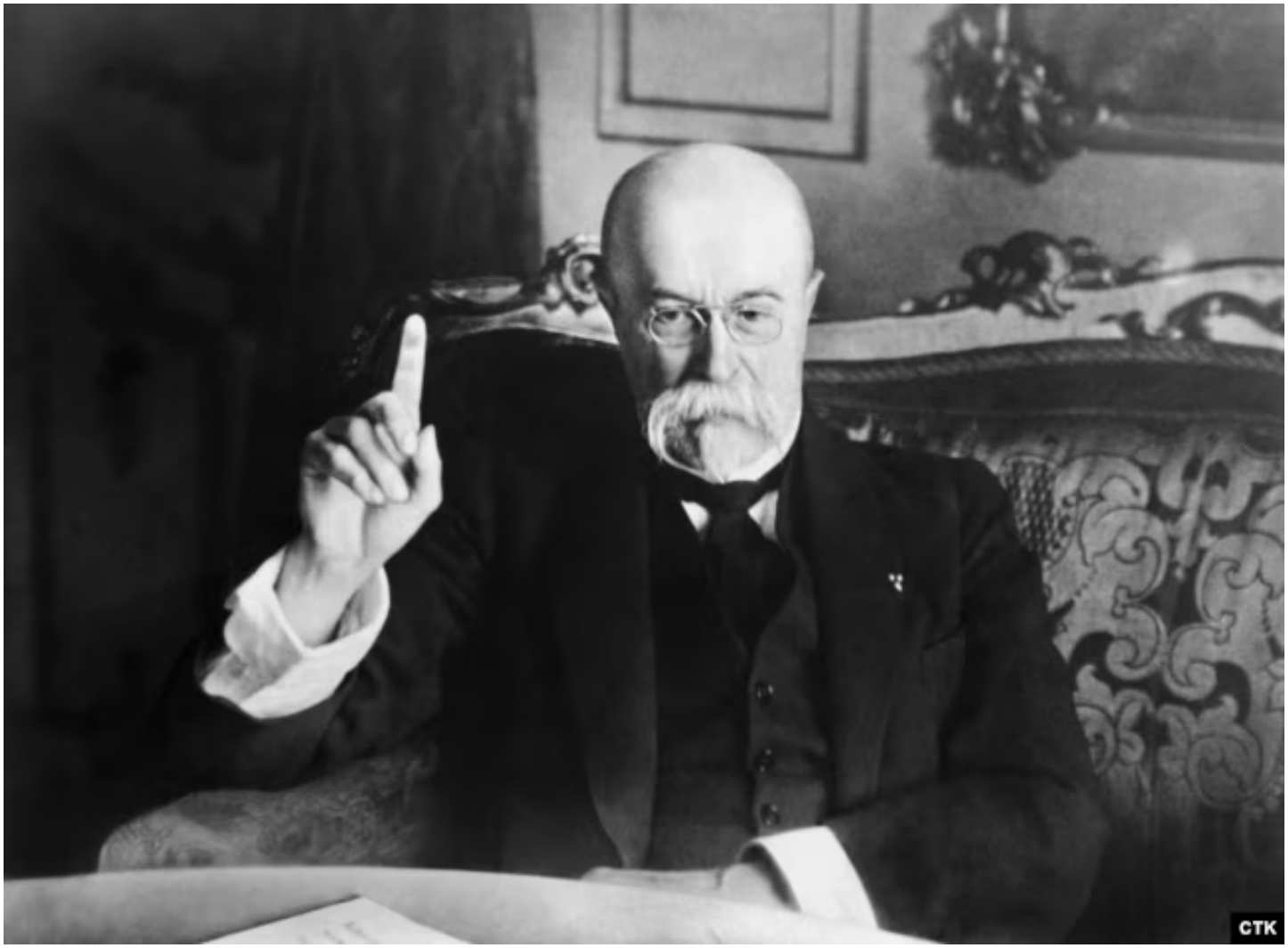

Томаш Гарриг Масарик

— Сергей Медведев: Почти сто лет назад была "Масарикова акция", огромная гуманитарная акция по помощи русским беженцам после революции. Чехословакия стала приютом для десятков тысяч людей. Как они мечтали в 20-е годы, и все разбилось… Так и мы сейчас снова начинаем лелеять те же мечты?

— Андрей Зубов: Сам Томаш Гарриг Масарик был уверен в том, что Россия станет демократической страной; в отличие от многих современных чешских политиков, которые говорят, что России не свойственна демократия, он считал, что еще как свойственна.

Он написал замечательную книгу о России. Эту акцию я, при всем уважении к Масарику, предпочитаю называть "чешской акцией", потому что ее голосовал парламент. Масарик питал русскую эмиграцию, естественно, не из своего кармана, а из кармана разоренных войной чехов и словаков. Это общенародная помощь русским беженцам. Они ведь даже финансировали русские школы Чехии и в других странах Европы, 60 русских школ по всей Европе, говорили: мы подготовим новую элиту будущей России – врачей, инженеров, юристов, историков, которые придут, когда рухнут коммунисты.

Как известно, коммунисты не рухнули, поэтому эта акция вроде как осталась

втуне. Но мы сейчас питаемся книгами, исследованиями этих людей и, безусловно, очень благодарны чехословацкому народу за эту огромную помощь.

Возникает мысль: не повторится ли то самое, что мы проживем на чемоданах всю нашу жизнь и внукам завещаем нераспакованные чемоданы?

Я надеюсь, что нет.

Сейчас историческая ситуация иная, путинский режим – совсем не большевистский режим, все это рухнет так быстро, что мы не будем спешить распаковывать чемоданы, чтобы вернуться в Россию.

***

№ 1.452

Полипбюро", его боссы и слуги

Кадр из фильма "Порок на экспорт"

2016-09-09

Ярослав Шимов

"Я научился тому, что, когда у тебя есть шанс уничтожить соперника, ты не задумываешься, а делаешь это". Столь откровенно высказался в 2007 году Виктор Орбан, тогда еще не премьер-министр (во второй раз), а лидер венгерской оппозиции, выступая на одном из совещаний. Под этими словами, скорее всего, подписался бы и Владимир Путин, и многие другие

авторитарные лидеры, проявившие склонность именно к такой политике. Ее результат – всевластие самих этих лидеров и создание в управляемых ими странах того, что венгерский политолог и бывший политик Балинт Мадьяр называет "мафиозным государством".

Книга Балинта ***Мадьяра "Анатомия посткоммунистического мафиозного государства"*** наделала немало шума в Венгрии: мало кто выступал против нынешних властей страны со столь обширными и научно обоснованными обвинениями. Список прегрешений Виктора Орбана и его сторонников против писаных законов и неписаных правил демократии, предъявляемый ему оппонентами, обширен. Это перекраивание венгерской конституции и законов под нужды правящей партии "Фидес", предоставление выгодных контрактов на госзаказы "родственным" правительству бизнесменам, преследование оппозиционных и независимых СМИ и "недружественных" НКО, фактическое подчинение судебной системы правящей партии, заигрывание с российским, турецким и другими авторитарными режимами и т. д. Однако Балинт Мадьяр видит во всех этих действиях систему, направленную на создание такой государственной модели, которая увековечила бы власть нынешнего премьера и его политического клана.

"Анатомия посткоммунистического мафиозного государства" была переведена на несколько языков. Русское издание, выпущенное издательством НЛО, автор на этой неделе представил в Москве и Екатеринбурге. В интервью Радио Свобода Балинт Мадьяр объясняет, что такое "мафиозное государство", почему оно возникло в Венгрии и России и что это сулит обеим странам.

***

– Давайте начнем с определения. Вы описываете в своей книге феномен "посткоммунистического мафиозного государства". Каковы его главные черты?

Обложка русского издания книги Балинта Мадьяра "Анатомия посткоммунистического мафиозного государства"

– Обычно принято считать, что после крушения коммунистических режимов в бывшем советском блоке начался переход к демократии. Само собой, ситуация в разных странах неодинакова. У стран, попавших в орбиту Евросоюза, теоретически больше шансов стать демократиями западного типа. Чем дальше на восток, тем меньше предпосылок к успешной трансформации, а политические системы имеют все больше авторитарных черт.

В некоторых случаях, о которых я и пишу, нужно признать горькую реальность: нынешняя власть – это не переходная стадия между коммунистическим авторитаризмом и демократией, а новый тип

авторитаризма, который никуда переходить и ни во что демократическое трансформироваться не собирается.

Так, режим, который установился в Венгрии после 2010 года (возвращение к власти после победы на выборах партии "Фидес" во главе с Виктором Орбаном; его первое правление относится к 1998 – 2002 гг. – РС), отличается специфическими чертами.

Концентрация политической власти и богатства в руках правящего клана происходит одновременно, эти процессы идут рука об руку. Эти режимы не мотивированы идеологически, их "фирменный знак" – именно концентрация власти и богатства. Другая черта такого режима – вытеснение прежней как политической, так и бизнес-элиты.

– Кто их вытесняет и как?

– Вот это очень важный вопрос: кто главное действующее лицо? Это не правящая партия, в нашем случае "Фидес". Она прошла свою трансформацию: вначале это была обычная политическая партия переходного периода, позднее – жестко централизованная партия, а потом она превратилась в вассальную партию.

Это значит, что в партии устанавливаются отношения "патрон – клиент" между лидером партии и ее руководством и между этим руководством и остальной партией.

Но и это не все.

После 2010 года происходит смещение центра принятия решений от формальных институтов к неформальным. Не правящая партия принимает решения, не правительство, не парламент…

– …А "ближний круг" лидера?

– **Где-то так**, но я это называю иначе, потому что здесь ситуация иная, нежели была с "ближним кругом" Сталина или других коммунистических вождей.

В коммунистическом Политбюро тоже были разные люди и временами шла острая внутренняя борьба. Но вне зависимости от этого, чтобы обладать какой-то реальной властью, надо было быть членом Политбюро, то есть входить в состав некоего формального института.

Сейчас же возникает то, что я назвал "полипбюро", вспомнив популярный сериал 80-х годов "Спрут" об итальянской мафии: по-венгерски "спрут" – polip.

"Полипбюро" – это неформальная группа, сложившаяся вокруг Большого Босса.

В ней есть люди, которые не обладают формальным статусом, не занимают государственных или партийных должностей. Это "просто граждане", от которых, однако, зависит очень многое.

Это определяет всю структуру мафиозного государства, представляющую собой систему отношений "патрон – клиент".

В совокупности получается нечто вроде клана или, как я это называю, "приемной политической семьи". Это своего рода огромная патриархальная семья, хотя ее члены не связаны – или не всегда связаны – между собой отношениями кровного родства. Такова наша нынешняя правящая элита.

Почему я называю такой строй "мафиозным государством"?

Потому что **это нелегитимная структура**.

Если

1) — взять, допустим, монархии в регионе Персидского залива, то там тоже есть клановая структура элиты.

2) — Но там характер правления и его легитимность тесно связаны между собой,

в то время как

3) — **в Венгрии, России и других посткоммунистических автократиях между этими двумя понятиями есть разрыв**.

4) — Саудовский принц занимает свое место в иерархии благодаря своему рождению и существующей государственно-политической традиции, тут все вполне прозрачно.

5) — В мафиозном же государстве носитель легитимной политической власти тесно связан с обладателями нелегитимного, неформального влияния, политического и экономического.

Олигархи в такой системе перестают быть предпринимателями, они – носители видимого экономического влияния и невидимой политической власти.

Здесь исчезает свойственное западной системе относительно четкое разделение политической и экономической сферы.

Там отношения между ними формализованы, здесь же возникает то, что описывается термином ***"власть-собственность"***.

Это означает, что

— в таком государстве нет власти без собственности и нет собственности без власти.

– Но почему же именно Венгрия? Говоря о России или некоторых других странах бывшего СССР, можно сказать, что там почти не было парламентских, демократических традиций, можно найти еще массу аргументов, объясняющих, почему там сложились нынешние автократии. Но Венгрия – безусловно европейская страна, член ЕС… Что произошло?

– Вы абсолютно правы: Венгрия стала исключением в Евросоюзе.

Это совершенно не было предопределено, тут совпал ряд негативных факторов:

1) — коррумпированность правительств либералов и социалистов, предшествовавших возвращению к власти Орбана,

2) — тотальная утрата доверия к Социалистической партии после нескольких скандалов в прошлом десятилетии,

3) — крах либеральных партий,

4) — начавшийся после 2008 года экономический кризис.

И, конечно,

6) — диспропорциональная избирательная система, согласно которой победившая на выборах партия получает при распределении мест в парламенте дополнительный "бонус".

В результате после выборов в 2010 году, когда партия "Фидес" набрала 53% голосов, она получила 67% мест в парламенте, и **в руках Орбана и его сторонников оказалась неограниченная политическая власть.**

Это очень важно.

В таких странах ЕС, как Румыния или Болгария, в политике тоже есть клановость и группы мафиозного типа, но

1) — там сохранилась конкурентность политической системы,

2) — не произошло монополизации власти, как в Венгрии, России и большинстве постсоветских стран.

Вернемся к тому, что такое ***мафиозное государство***.

1) — Классическая мафия основана на власти pater familias, отца семейства, или, выражаясь языком мафии, "крестного отца".

Но в рамках общества

2) — мафия вынуждена противостоять институтам государства – иногда подкупать, коррумпировать чиновников, полицейских, судей, политиков, а иногда вести с ними борьбу.

В мафиозном же государстве

3) — мафия "берет в плен" государственные структуры и ставит свойственные государству функции принуждения себе на службу.

4) — В результате государство начинает вести себя как преступная группировка, действуя в интересах правящего клана.

– Можно ли сказать, что в России 90-х, времен Ельцина, существовала конкуренция олигархических группировок, боровшихся за близость к государственной власти, а вот при Путине сложилось "полноценное" мафиозное государство?

– История последних 25 лет в России и в Венгрии была разной, хотя результаты получились похожие.

Времена ***Ельцина*** я бы описал как ***олигархическую анархию***:

1) — борьба за власть различных группировок, притом что государство как таковое оставалось слабым.

Это можно описать как

2) — комбинацию из нескольких пирамидальных систем, по природе своей во многом мафиозных, патерналистских.

При Путине же была выстроена единая пирамида власти – или "вертикаль власти", если пользоваться его собственной терминологией.

У нас в Венгрии было иначе.

1) — В 90-е годы у нас сформировалась, пусть и несовершенная, либеральная демократия.

2) — Она просуществовала 20 лет, пока после 2010 года не была пущена на слом силами, создавшими мафиозное государство.

В ***России*** же

— это произошло путем эволюции прежней олигархической системы.

В странах ***Центральной Азии***, скажем,

— мафиозные государства выросли почти непосредственно из прежней коммунистической системы, которую новые автократы, ставшие из первых секретарей президентами, "замкнули" на себя.

Пример другого рода – Украина.

1) — Там попытки создания единой пирамиды мафиозной власти – наиболее масштабную такую попытку предпринял ***Янукович*** – оказались неудачными, их смели революционные выступления.

Но,

2) — итогом оказался пока не переход к сколько-нибудь нормально функционирующей демократической системе, а скорее **неустойчивое равновесие между олигархическими группировками**.

– Правительство Виктора Орбана объявило пару лет назад политику "открытости на восток", которая включает в себя сближение с путинской Россией. Это чисто геополитический маневр или нечто большее? Орбан чувствует в Путине своего политического "близнеца" и стремится заручиться его поддержкой?

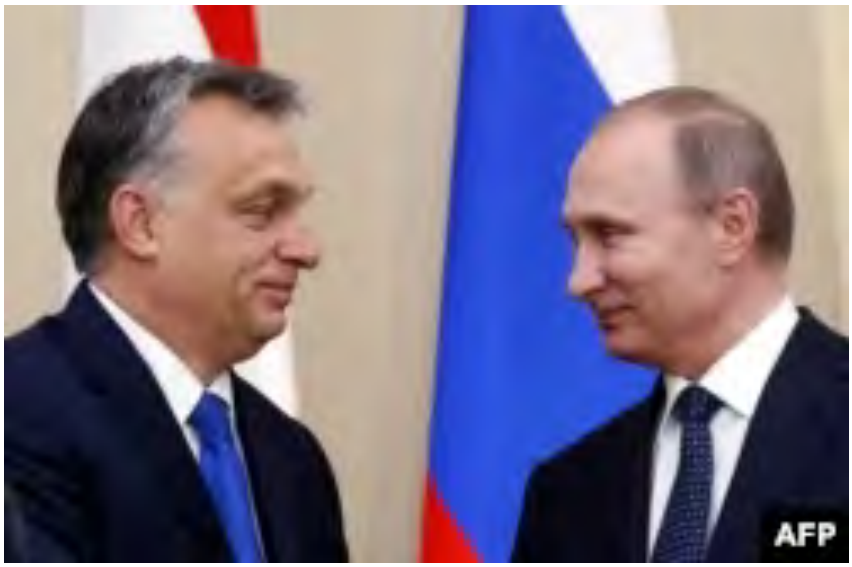

Виктор Орбан и Владимир Путин: два "брата-автократа"?

– Автократы склонны поддерживать друг с другом хорошие отношения, если у них нет прямых поводов для соперничества. Это может быть, помимо прочего, материально выгодно. Не нужно соблюдать правила транспарентности сделок, присущие демократическим обществам. Например, контракт с Россией на строительство атомной электростанции в Венгрии был заключен в духе "семейного бизнеса", без проведенного по всем правилам тендера. В целом правила игры здесь просты: олигархи, "приближенные к телу", ***пользуются всеми возможными выгодами***, концентрируя все большую экономическую и финансовую мощь в руках правящего клана. В этом смысле политика "открытости на восток" – это путь к формированию выгодного для этого клана альянса, возможность заключения новых бесконтрольных сделок. А это, в свою очередь, означает все большую

концентрацию власти, потому что в мафиозном государстве власти без собственности не бывает.

– Как бы то ни было, нынешние режимы, и венгерский, и российский, выглядят довольно стабильными. Большая часть населения их поддерживает – под влиянием популистской политики властей, пропаганды или по иным причинам, другой вопрос. А какие у мафиозных государств есть слабые места? Что их может ждать – неожиданный крах, долгая стагнация – или еще более долгая стабильность?

– Еще в 2011 году, спустя год после установления нынешнего режима в Венгрии, у нас была **дискуссия о том, способен ли этот режим быть стабильным**.

Я тогда утверждал, что да, способен.

— Такие режимы по сути своей не идеологические, но они ловко используют идеологию в своих интересах.

Например,

1) — режим Орбана преподносит себя как национал-патриотический.

Но

2) — его национализм на самом деле направлен не против каких-то других наций, а против тех внутри страны, кто не принадлежит к правящему клану, "приемной политической семье", как я это называю, и уж тем более против ее оппонентов.

Если взять идеологию путинского режима, то это странная смесь имперского мышления и национализма. Но все это тоже имеет свою прагматическую основу.

Скажем, в Европе, в том числе в таких странах, как Венгрия или Чехия, Кремль не ограничивается дипломатией или пропагандой – там задействована и "дипломатия газовой трубы" (или, как в случае с Венгрией, атомных реакторов), предоставляющая возможности для взаимного обогащения правящим кланам с обеих сторон.

Ну а **популистская идеология нужна мафиозным государствам для обеспечения единства в обществе**

– между теми, кто выигрывает от существования такого режима, и теми, кто проигрывает или остается при своих.

Это опять-таки характерно как для Венгрии, так и для России и других постсоветских стран.

1) — Те, кто в выигрыше, кто относится к правящему клану или его обслуге, выражают свое удовлетворение с помощью идеологических символов.

2) — Те же, кто остался чужим на этом празднике, получают дозу идеологической "анестезии": им объясняют, что они – часть нации, или великого государства, наследники тех или иных традиций и т. д.

3) — **При этом очень выгодно найти общего врага** – в Венгрии в этой роли правительством, развязавшим массированную ксенофобскую кампанию, были использованы беженцы.

Те, кто остался чужим на этом празднике, получают дозу идеологической "анестезии": им объясняют, что они – часть нации, или великого государства, наследники тех или иных традиций

– А все-таки как насчет слабых мест мафиозного государства?

– В начале правления Орбана многие оппозиционно настроенные политики и политологи заявляли, что **«если его режим столкнется с серьезными экономическими трудностями, то его ждет коллапс»**.

Я с этим не согласен.

Тут дело в том, о чем я уже говорил:

— в достигнутой мафиозными государствами степени концентрации власти и собственности.

1) **Те, кто проигрывает от существования такого режима, оказываются лишены возможности *самоорганизации*.**

2) С другой стороны, развитие патерналистских сетей ведет к тому, что **все большая часть граждан так или иначе оказывается в зависимости от правящего клана, работает на него**.

3) **Все это сочетается с целенаправленной политикой в отношении оппозиционных сил:** они частично ***маргинализируются***, частично ***приручаются*** режимом. В той или иной мере включается машина ***репрессий*** – в Венгрии в меньшей степени, в России и других постсоветских странах – в большей.

Но в целом

— мафиозное государство способно долгое время удерживать стабильность с помощью куда менее жестких репрессивных методов, чем более "традиционные" диктатуры.

Я, к сожалению, не очень оптимистичен еще и потому, что сейчас мы живем в ситуации, которая играет на руку мафиозным государствам.

1) — Ведь **популистские тенденции усиливаются во всем мире** – посмотрите на то, что происходит в Турции, на Brexit или на феномен Дональда Трампа в США.

2) — **И теперь вопрос стоит не об экспорте демократии, как еще недавно, а о том, как не допустить экспорта автократии в те страны, где демократия существует**.

***

Балинт Мадьяр

Балинт ***Мадьяр*** (р. 1952) – венгерский политик, социолог и политолог. Правнук Берталана Семере – одного из деятелей венгерской революции середины XIX века, премьер-министра страны в 1849 г. Один из основателей либеральной партии Альянс свободных демократов. В 1996–98 и 2002–06 годах – министр образования Венгрии. После 2010 года – консультант ЮНИСЕФ и ряда других международных организаций, член правления международной НКО Empowering European Universities.

***

№ 1.453

США виграють по-любому: чому спроби Китаю на світове панування викликають сміх

2023-04-03

ДМИТРИЙ БЕРГЕР, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Північна Америка виграє будь-ким. Всі інші мають дуже сильно замислитися.

Все нижческазане насправді про Україну. Але я делікатно обходжу неприємні моменти.

Кілька років тому професор Джордан ***Пітерсон***, колишній психолог, який перекувався на інтернетного демагога, дебатував із філософом-приколістом Славоєм ***Жижеком***.

Іронічний Жижек таки довів зазвичай стриманого Пітерсона до білого жару, і професор зі зловтіхою сказав, що, мовляв, якщо ти такий розумний, що ж ти вважаєш собі гегельянцем і марксистом, а не створиш свій власний «ізм»?

Проблема Пітерсона, як, втім, і абсолютної більшості людей, у тому, що він вузький фахівець, подібний до флюсу, як сказав би Козьма Прутков, і слабо уявляє чим займаються філософи і як у цілому влаштований світ.

Йому здається, що

— подібно до підприємця чи творця, будь-якому бажано знайти і застовпити свою нішу, придумати якусь, бажано оригінальну, концепцію та підігнати під неї теорію, ідеологію чи просто 10-12 заповідей, і втюхувати цю справу лопухам у ЗМІ та соцмережах.

Філософ ж дивиться на світобудову в цілому і на людину в контексті цього світобудови. Для цього йому немає необхідності постійно вигадувати щось нове та гнати контент на продаж.

З часів Платона до Гегеля з Марксом філософія напрацювала достатньо методів та інструментів, щоб не паритися з винаходом чергового колеса заради непотрібної оригінальності.

На жаль,

1) — суспільство та його система освіти, культура та традиції не сприяють розумінню світобудови та людини в цілому, а навмисно звужують сприйняття до мінімальної кількості знань та понять, достатніх лише для того, щоб бути членом виключно цього суспільства.

2) — Щоб менше запитували чому, а більше шукали винних на стороні.

Звідси дивна, здавалося б, контрінтуїтивна поведінка людей скрізь, особливо зараз, коли глобалізація, до якої ми так звикли за останні 50 років, переформатується.

Звідси й таке дивне, я б сказав, легковажне ставлення багатьох українців до війни, до минулого, сьогодення та майбутнього їхньої країни.

Ні, вони, безперечно, хвилюються і намагаються, але на емоційному рівні,

тому що

— оцінити реальність їм заважає невміння бачити світ загалом, а не лише те, що хочеться.

Сучасний світ, приблизно так 200-300 останніх років для зручності відліку, тримається на

1) індустріальному виробництві,

2) фінансуванні та

3) торгівлі.

Для його нормального функціонування потрібна стабільність та безпека логістичних зв'язків.

До Першої світової із цим справлялися нечисленні, але великі імперії.

Потім були 20 років політичного, економічного та соціального бардаку, про який ми вже багато разів говорили.

Після закінчення Другої світової війни США виявилися єдиною країною, здатною забезпечити ці стабільності економічних і фінансових, а також безпеку торгових зв'язків.

Американська економіка на той момент перевершувала, напевно, економіки решти всіх країн разом узятих.

І єдино можливим варіантом уникнути чергового бардаку став «де-факто» підкуп.

Не те, що десь у дальніх кабінетах Білого дому сиділи кілька дядьків у циліндрах і моноклях, з кубинськими сигарами в зубах, і вигадували як би їм влаштувати глобалізацію «а ля американа», але так просто виявлялися вимоги та можливості того історичного моменту. Американці як би говорили іншим країнам

- капіталізм і вільний ринок - це добре, ось вам фінансування, ось вам відкриті ринки, а наші авіаносні флоти забезпечать безпеку логістичних зв'язків, без яких глобалізація неможлива.

Ви, головне, поводитесь пристойно, і перестаньте перетягувати Ельзас і Лотарингію туди-сюди. І так, доведеться пожертвувати Східною Європою та Тибетом, але це вибір між війною з бідністю та миром із процвітанням.

І все це працювало так-сяк аж до 2000.

Американське ж військове втручання протягом 60 повоєнних років там і там також пояснюється *прагненням запобігти бардаку і утримати стабільність*.

Але ситуація неминуче змінювалася.

Більшість країн світу розвивалися та багатіли, що змінювало їх самовідчуття.

І американська військова, політична, економічна та культурна присутність стала сприйматися швидше негативно.

Ні, *світ*, як і раніше, залежить від США, але визнавати цього вже не хоче.

"Ми самі з вусами!" стали заявляти Європа, Росія та Китай, «Досить з нас американського домінування, янкі гоу хоум!».

Щоправда, ніхто з них не дав виразного пояснення, хто і як гарантуватиме безпеку торгівлі та фінансів? Або просто безпека.

Тому що,

> **1) — окрім США ніхто у світі брати на себе відповідальність за мир загалом не хоче, та й не може.**
>
> **2) — Причому в самих штатах чимало людей теж не хочуть цієї відповідальності за інших. Справді, навіщо воно їм потрібне?**

Результатом цього стає ситуація, коли зусилля ***Китаю*** та ***Росії*** підірвати те, що вони називають "однополярним світом", **призводять до спільного бардаку та зменшення глобалізації.**

> 1) — Навіщо виробляти електронні компоненти в Китаї та на Тайвані, якщо там може вибухнути війна?
>
> 2) — Газові санкції на російський газ прискорили і без того процес відходу німецької важкої та хімічної індустрії в США.
>
> 3) — **Ця війна зачіпає всіх і ви часто не уявляєте кого і як**.

І чому так неохоче європейські країни спочатку реагували на путінську загрозу.

На відміну від американської адміністрації, яка побачила у цьому вторгненні загрозу і так ослаблених пандемією та економічними кризами логістиці світової торгівлі.

> Німці та іспанці ж за неї не відповідають.

На все це накладається демографічна ситуація.

Світ урбанізувався.

Що означає, що народжуваність, зазвичай висока у сільському укладі життя, впала.

> **А в Китаї, де довго насаджувалась політика «одна сім'я – одна дитина» катастрофічно. Населення починає знижуватися за рахунок сегмента, молодшого за 40.**

Справа не тільки в тому, що один щось виробляє містить не виробляючих, а й у простому наявності споживачів виробленого.

Тому ті розвинуті країни, які залучають іммігрантів, у найближчому майбутньому мають непогані перспективи, насамперед США та Канада.

Інші матимуть чи вже мають проблеми старіючого населення. Що створює внутрішню напруженість, яка може виплеснутися назовні.

І ось що цікаво.

Звичайно, завжди знайдуться ті, хто у всьому бачить американський економічний та політичний інтерес, розуміючи його, як розуміють у них у Жмеринці.

Мовляв, «кляті янкі наживаються».

Я вам скажу, що

— американці завжди будуть при своїх, за будь-якого розкладу.

Глобалізація, аутсорсинг – американські корпорації отримують прибутки.

РФ і КНР вирішують, що «вони теж дорослі», - не біда, американці переводять виробництво та видобуток до себе на континент - американські корпорації знов-таки одержують прибутки.

Оскільки в нас в основному в голові Пітерсони, ми думали, що виробництво в Китай перейшло через якісь специфічні особливості китайської моделі, з якою нам варто брати приклад.

Ні, просто дешевизна праці, що штучно підтримується, і штучно високі фінансові вливання в усе. Як тільки з якихось причин виробляти в Китаї стане невигідним, то моментально виробництво їде до інших, менш національно-амбітних країн або штату Кентуккі.

Китай настільки залежить прямо від США, що їхнє пихтіння трохи смішить.

А в Китаї сьогодні «криза на кризі та кризою поганяє». Догосподарювалися, значить! Компартія Китаю сьогодні вивчає працю голови Сі про особливості китайського соціалізму. Сподіваются, щоб у майбутньому помилок уже не повторювати. У чому я особисто маю сумнів.

Національні амбіції завжди стоять по дорозі економічного розвитку.

Не випадково самі економічно просунуті часи траплялися під час наднаціональних імперій 19 століття і Pax Americana (дуже умовний Pax, звичайно) другої половини 20.

Тому що фінансування та комерція люблять правила гри, які обов'язкові для всіх, незважаючи на їхню богообраність або титульність. Гроші не пахнуть і не винні. Особливо коли їх багато.

На жаль, гроші не обирають, у чиїх руках вони опиняються.

1) — Саме завдяки американській глобалізації не зовсім приємні режими в Ель-Ріяді, Москві та Пекіні отримали дуже багато тугриків, **що дало їм «відчуття винятковості».**

2) — І реальні можливості гидити тим, хто їм не подобається. Чим вони користуються.

2) — Іноді упускаючи, **наскільки вони залежать від Америки**.

За великим рахунком, США барабаном Україна. Як і в Україні США, але тут вона мало на що впливає.

Якби РФ підійшла до поглинання України під іншим соусом, то невідомо, якби реакція Америки та світу не була б іншою.

Але,

— **ідіоти у Кремлі оформили цю справу як виклик Заходу та відвертий підрив глобальної логістики**.

— Забувши про те, що **логістику можна повністю перебудувати**,

— а от **загублену довіру відновити не так просто**.

Я не впевнений, що без безпосередньої участі НАТО (читай США) у війні проти російського агресора, якесь військове рішення можливе.

— ЗСУ цілком може зупинити і відкинути армію РФ, але завдати якусь вирішальну поразку, щоб раз і назавжди знищити ворога, навряд.

А якщо, якимось чином,

Росія зможе гарантувати повернення до старого порядку, де США гарантують безпеку глобальної комерції, то Крим та Донбас виявляться прийнятною ціною такої угоди.

— Поки Путін при владі й виламується, такого не станеться.

— Але це «поки що».

«Держави не мають моралі та друзів, лише інтереси та можливості, що дозволяють визначати стратегію, яка дасть їм безпеку та/або процвітання».

Що кожне з них має на увазі — інша розмова.

На даний момент Україна має варіанти прийняття рішень.

Але,

в міру зростання певності ситуації в США, Китаї, Британії, ЄС та інших індіях, яка швидше за все проясниться до кінця року, варіантів стане менше.

За великим рахунком, **Північна Америка виграє будь-ким. Всі інші мають дуже сильно замислитися.**

***

№ 1.454

Невелика рефлексія щодо останнього інтерв'я Данила Гетьманцева

2023-04-04

Лямец

Дякую ***Юрий Дощатов*** , як завжди гарна робота. Інтерв'ю демонструє обличчя людей, які керують податковою системою.

Зі слів пана Гетьманцева, в нас і "скрутки" подолано, і з митницею майже гаразд, і гральний бізнес вивели з "тіні". Складається враження, що взагалі усе гаразд, маємо дрібні посилки на кшталт невірного скасування податків на пальне.

Але…

Про голову податково-фінансового комітету Ради відомо, що саме він керує податковою системою.

> Не лише на рівні написання законів, а і на рівні контролю цілком конкретних рішень та потоків.
>
> Вперше маємо такий ефект, що законами та виконанням керує одна і та сама особа.

Подейкують, що на цій галявині він відтіснив колишнього "рішалу" Віталія ***Хомутинника***. Тепер довірена особа Гетьманцева Тетяна ***Кірієнко*** керує ДПС, а його колишній помічник Євген ***Сокур*** є куратором питань з ПДВ.

Тож дивіться філософськи на розповіді Гетьманцева про те, що

> "скрутки" зникли, а Податкова працює гарно. Перегортайте без жалю різне «бла-бла» про бюджетне планування, зони вільної торгівлі, електронний документообіг, диджиталізація, податкова у смартфоні... Просто це його територія, і він не зацікавлений віддавати будь-які важелі впливу.

Єдине, що власне мене дивує у цій ситуації

- Володимир Зеленський вважає Данила Гетьманцева порядною людиною та принциповим державником. Well, такі прикрі спавпадіння. Людина він дійсно непогана.

Але щодо справ - маємо іншу інформацію.

Це важливо.

Звернув увагу на тему грального ринку. Цікаву річ сказав пан Данило.

> **"Ми вважаємо, що від "ігорки" ми можемо мати плюс 25-30 млрд гривень. І це ми рахуємо за обсягом ринку 2022 року. А маємо лише 1,9 млрд. "Ігорка" працювала вся в "чорну".**

Так, ви все зрозуміли вірно.

> **Річний оберт ринку - 180 млрд грн. Але податків у 2022 сплачено 720 млн грн (за словами Гетьманцева, 1.9 млрд грн). Хоча мало бути 25-30 млрд грн.**

Як же воно так сталося? Куди ж поділася різниця між 30 млрд та 720 млн??

> Чи може бути, що **архітектори створили таку систему, з якої будуть харчуватися? Саме тому немає ані зрозумілих норм оподаткування, саме тому немає контролю**.

Гадаю,

> **на цьому полі відбувається рівно те саме, що і у податковій сфері. Бо реформатор та контролер один і той самий - власне Гетьманцев та його депутати.**

Реформу грального ринку прописував особисто «найкращий фіскал у світі» Данило Гетьманцев.

> Він **обіцяв Україні шалене цунамі з мільярдів**.
>
> Але на практиці маємо чудову ілюстрацію того, як ціла **галузь працює у "тіні". Власне я впевнений, що так і було закладено від самого початку.** Маєте іншу думку? (пороблено? рука хйла? світова криза? погані банки? ваш варіант?)

Більш того, дуже схоже, що

> **на цьому ринку щойно відбувся переділ.**

У своєму інтерв'ю Гетьманев згадав оператора ***"Паріматч"***, якого внесено у санкційні списки РНБО.

Так ось, пан Данило фактично визнав, що

— компанію включено туди саме через податки, а зовсім не через причетність до фінансування росіян.

— Хоча створено саме такий імідж (це на тлі "Райффайзен Банку", "ОТП Банку" та "Сітібанку", який досі працюють у росії, але геть не санкціоновані в Україні).

Гетьманцев:

"Ігорка" працювала вся в "чорну". Ви ж знаєте ці скандали – з "ПаріМатч", і це не останнє рішення. Я думаю, що в березні ми побачимо реальний обсяг ринку та реальні відрахування до бюджету".

Це цікава деталь, тому що "Паріматч" був платником податків № 1 у гральному бізнесі.

1) — Мало того, що це нечуване для нормальної (не кажу вже правової) держави явище, коли санкції накладають за податки.

2) — Тоді якщо кого і треба було забороняти, то операторів, які платили набагато менше. Проте, санкціонували саме цього.

Тож виникає підозра у **переділі ринку, що саме по собі дуже цікавий прецедент часів Зеленського**.

Ситуація цілком схожа на замовні включення до санкційного переліку РНБО - такі були звичайною практикою, коли РНБО керував Олександр ***Турчинов***.

So why not this time? Це ж дуже легко.

1) — До порушників з України можна застосовувати звичайний закон, можна відкрити слідство та навіть завітати з обшуками.

2) — Натомість "Паріматч" просто включили до санкційного списку та заборонили.

Як вучно зауважив інвестбанкір Ігор Мазепа, в Україні наступив *«військовий більшовизм».*

Ще коли Зеленський вперше застосував механізм санкцій, багато хто казав, які ризики несуть санкції щодо осіб України.

Але будь-які застереження провладні боти відбивали звинуваченнями "ти шо, за путіна?"

Так і їдемо далі, маємо дуже схоже на переділ явище під знаменами боротьби з російським впливом.

Більш того, Гетьманцев анонсував, що санкції можуть вжити і до інших учасників грального ринку.

> Впевнений, треба брати ще ширше. Будь-який український бізнес, помічений у оптимізації, треба піддавати санкціям. Ну наприклад, "Розетку" чи "Епіцентр". Чи вони не оптимізують?

Можна ще ширше.

Нащо нам Конституція та закони, нащо Верховна Рада, нащо інститути слідства та суди?

Давайте залишимо РНБО та Офіс президента. Лише вони є уособленням чеснот та прозорості. Ну і "телемарафон". Вранці в "марафоні" - ввечері у санкціях РНБО.

Заживемо.

Пан Данило миттєво переможе "тінь" у гральному бізнесі, у Податковій та на митниці. Просто зараз йому дуже заважають.

Але все одно...

пояснить, **куди ж поділася різниця між 30 млрд та 720 млн податків від грального бізнесу?**

***

№ 1.455

Кризи не сталося. Як Україні вдалося уникнути розвалу економіки за рік великої війни

2023-04-24

ЮРІЙ ДОЩАТОВ

Економіка України за рік війни впала не так сильно, як передбачалося спочатку. Як вдалося уникнути найгіршого варіанту і коли економіка відновить зростання – нижче у матеріалі РБК-Україна.

За рік, що минув в активній фазі війни, економіка України постраждала як ніколи. Падіння було рекордним за всі роки існування незалежної України. За попередніми даними, ВВП 2022 року скоротився на 30,4%. Раніше максимальне падіння економіки було 1994 році – 22,9%.

Виходячи з попередніх розрахунків Мінекономіки, найбільше падіння минулого року було у будівництві – 67,6%, транспорт, поштові та кур'єрські послуги – 41,2, промисловість – 36.8%, роздрібна торгівля та ремонт автотранспорту – 32,2%, сільське та рибне господарство – 28,2%.

У першому кварталі минулого року падіння ВВП було не таке велике, як у наступних – лише 15,1%. Майже два місяці кварталу (до 24 лютого) економіка працювала у звичайному режимі. Але у другому кварталі ситуація значно погіршилася, що призвело до падіння ВВП на 37,2%. У третьому та четвертому кварталах цей показник був на рівні -30,8% та -35,5%.

Проте, втрата майже третини економіки – не найгірший варіант. Відразу після початку активних бойових дій, у лютому минулого року, були прогнози падіння на 40-50% і навіть більше.

Уникнути найгіршого варіанту вдалося завдяки низці факторів.

Перший віце-прем'єр-міністр Юлія ***Свириденко*** серед них називає

1) успіхи ЗСУ на полі бою,

2) злагоджену роботу уряду та бізнесу,

3) незламний дух населення,

4) швидкість відновлення зруйнованих/ушкоджених об'єктів критичної інфраструктури та

5) системну фінансову підтримку міжнародних партнерів.

Саме це, зазначила вона, ***"дозволило утримати економічний фронт"***.

1. Підтримка партнерів врятувала економіку

Експерти зазначають, що **основним чинником зниження рівня падіння економіки була фінансова підтримка міжнародних партнерів**.

Вона склала ***31,2 млрд доларів***, з яких

14,04 млрд - грантові кошти, 17,16 млрд - кредити під низькі відсотки. Найбільшими донорами стали США – 12 млрд доларів, ЄС – 7,9 млрд, МВФ – 2,7 млрд, Канада – 1,9 млрд, Німеччина – 1,6 млрд.

За рік Нацбанк "надрукував" 400 млрд. гривень і 250,7 млрд. гривень принесли військові облігації.

Фіксація курсу гривні до долара Нацбанком у перший день масованих атак та інші обмежувальні заходи дозволили уникнути серйозних проблем на валютному ринку.

Доктор економічних наук, професор Олексій ***Плотніков*** вважає, що якби таких заходів не було вжито, то курс гривні був би значно слабшим. "Без підтримки ззовні і без обмежень (з боку НБУ-ред.) курс був би вищим за 100 гривень за 1 долар", – зазначив він.

Практично всі податкові та інші збори всередині України минулого року йшли на потреби ЗСУ – це майже половина бюджету.

Решта всіх витрат, насамперед у соціальній сфері, покривалися за рахунок фінансової допомоги партнерів.

Соціальні виплати не знижувалися, виплати чиновникам збільшувалися та суттєво зросли виплати військовим. Все це також зіграло в плюс для економіки, зазначає голова департаменту макроекономічних досліджень групи ICU Віталій ***Ваврищук***.

"Великі виплати на армію та оборонний сектор допомогли вийти на падіння 30%. Без цих додаткових виплат, які збільшилися в рази, економіка б обвалилася на ті 40%, про які говорили в лютому-березні", - зазначив він у коментарі РБК-Україна .

Ці виплати частково компенсували втрати виробництва приватного сектора, де воно скоротилося більше, ніж ВВП загалом. Номінальні доходи населення зросли 2022 року, реальні трохи впали. Але це падіння, зазначає Вавричук, було не таким великим, як очікувалося в березні.

При цьому відбувся суттєвий перерозподіл доходів – у працівників приватного сектору вони значно скоротилися, адже багато людей втратили роботу чи частину зарплати через скорочення виробництва.

Номінальне зростання доходів домогосподарств почалося у другому півріччі минулого року, йдеться в ***інфляційному звіті НБУ***.

У Нацбанку прогнозують, що таке зростання продовжиться і у 2023–2025 роках. "Цьому сприятиме адаптація реального сектора до роботи в умовах високих ризиків та великі витрати на оборону та безпеку", – наголошується у документі.

Надалі збільшення попиту робочої сили завдяки відновленню економічного зростання стане основним чинником підвищення номінальних зарплат.

Але реальні зарплати у найближчі три роки зростатимуть повільно через значну інфляцію, вважають у регуляторі. У НБУ прогнозують інфляцію у 2023 році 18,7%, у 2024 – 10,4% та у 2025 – 6,7%.

Виконавчий директор Центру економічної стратегії (ЦЕС) Гліб ***Вишлінський*** зазначає, що в умовах активних військових дій в Україні таки 1) — зберегли роботу фінансової системи, 2) — банки працювали практично безперервно і 3) — не сталося обвальної девальвації та гіперінфляції.

"Завдяки цьому ефект на економіку обмежився прямим впливом війни на попит та виробничі ланцюжки, і не було додаткового ефекту фінансової кризи. На щастя, держава не намагалася грати у військову економіку та обмежувати роль приватного сектору", – зазначив він у коментарі РБК-Україна.

До того ж,

важливу позитивну роль для економіки, переконаний Вишлінський, відіграло відкриття ***зернового коридору***.

Позитивний ефект на економіку міг бути і від масового виїзду людей із України. З лютого минулого року країну, за інформацією уповноваженого ВР

з прав людини Дмитра Лубінця, залишили майже **8 млн** людей. Країни, які приймають біженців, забезпечують їм мінімальне фінансування і житло. Фактично вони беруть на себе вирішення соціальних питань цих людей, зазначає Плотніков.

> *"Якщо уявити, що ці 8 млн людей, особливо з місць військових дій, не поїхали б, то було б дуже складно забезпечити їх усім необхідним"*, - сказав він.

Вавріщук поділяє думку, що від'їзд українців послабив тиск на економіку, перш за все знизивши соціальні витрати.

> *"Багато секторів працюють наполовину потужностей. Стільки робочої сили як до війни поки що не потрібно. Люди могли стати просто безробітними"*, - вважає експерт.

Кадрових проблем через міграцію поки що не повинно бути. Вони можуть з'явитися пізніше, коли після закінчення війни почнеться відновлення економіки. "Коли заходитимуть інвестиції, збільшаться витрати на інфраструктуру, підприємства відновлюватимуть роботу. Ось тоді дефіцит робочої сили буде проблемою", – зазначив Вавріщук.

2. Економіка буде зростати з другого кварталу

Відновлення економіки може розпочатися невеликими темпами вже цього року. Це підтверджують і у МВФ. Там уже погодилися розпочати роботу над підготовкою нової ***кредитної програми EFF*** загальним обсягом понад 15 млрд доларів.

> *"Незважаючи на атаки на критично важливу інфраструктуру, економіка пристосовується, і протягом цього року очікується поступове відновлення економіки"*, – заявила глава МВФ Крістіна Георгієва за підсумком візиту до Києва, 20 лютого.

Плотніков упевнений, що міжнародна підтримка України продовжуватиметься, оскільки партнери чудово розуміють, що треба зупинити агресора. В іншому випадку, дії РФ можуть мати незворотні наслідки світового масштабу.

Нинішнього року очікується навіть деяке зростання економіки України. Щоправда, прогноз вже значно погіршився. Якщо наприкінці минулого року очікування зростання ВВП були в межах 3-4%, то зараз уже називають 0,3-1% (прогноз НБУ та МВФ).

Але зростання можливе лише з другого кварталу. У першому кварталі поточного року на економіку чекає падіння в межах 20-25%, прогнозує Вавріщук. Це пояснюється відносно високою базою порівняння минулого року. А ось у другому кварталі, з огляду на те, що минулого року падіння у

квітні-червні було максимальним, можливе зростання в межах 5%. У третьому та четвертому кварталах зростання теж може бути, але у скромніших розмірах.

Основними ризиками для економіки цього року експерти називають три чинники.

1) — Насамперед – інтенсивність ***бойових дій***.

2) — Другий чинник – ***енергетика***. "Зараз ситуація виглядає контрольованою і обмежень з електропостачання немає. Але ми розуміємо, що удари по енергетичній інфраструктурі будуть продовжуватися. Тож ризики залишаються. Вони, напевно, будуть не такими, як наприкінці минулого року, але вони є", - зазначив Вавришук.

3) — Третім серйозним чинником ризику може стати блокування Росією роботи ***зернового коридору***. Очікування можливих проблем із експортом зерна можуть призвести до зменшення площ посівів навесні. І це також можна віднести до ризиків для економіки цього року, упевнений Вишлінський.

***

№ 1.456

2023-04-04

Лямец

В 1967 году обычный американский учитель Рон Джонс во время изучения причин и последствий Второй мировой войны, услышал от одного из школьников вопрос о том, как рядовые жители Германии могли притворяться, что ничего не знают о концентрационных лагерях и массовом истреблении людей в их стране. Так как класс опережал учебную программу, Джонс решил выделить одну неделю для посвящённого этому вопросу эксперимента.

В понедельник он объяснил учащимся силу **ДИСЦИПЛИНЫ**. Джонс велел школьникам сесть в положение «смирно», так как оно лучше способствует учёбе. Затем он приказал учащимся несколько раз встать и сесть в новое положение, потом также неоднократно велел выйти из аудитории и бесшумно зайти и занять свои места. Школьникам «игра» понравилась и они охотно выполняли указания. Джонс велел учащимся отвечать на вопросы чётко и живо, и они с интересом повиновались, даже обычно пассивные ученики.

Во вторник Джонс объяснил классу, самостоятельно севшему «смирно», силу **ОБЩНОСТИ**. Он велел учащимся хором скандировать: «Сила в дисциплине, сила в общности». Ученики действовали с явным воодушевлением, видя силу своей группы. В конце урока Джонс показал учащимся приветствие, которое те должны были использовать при встрече друг с другом — поднятую изогнутую правую руку к плечу — и назвал этот жест «салютом Третьей волны». В следующие дни ученики регулярно приветствовали друг друга этим жестом.

В среду к 30 учащимся подопытного класса добровольно присоединились ещё 13 человек, а Джонс решил выдать членские билеты. Он рассказал о силе **ДЕЙСТВИЯ**. По его словам, индивидуальное соперничество часто приносит огорчение, а групповая деятельность позволяет достичь бóльших успехов в обучении. Джонс велел ученикам совместно разработать проект знамени Третьей волны, убедить 20 детей из соседней начальной школы в правильности посадки «смирно» и назвать по одному надёжному школьнику, который мог бы присоединиться к эксперименту. Трое учащихся получили задание докладывать Джонсу о нарушении установленного порядка и критике Третьей волны, однако на практике добровольным доносительством занялись около 20 человек. Один из учеников, Роберт, отличавшийся крупным телосложением и малыми способностями к обучению, заявил Джонсу, что будет его телохранителем, и ходил за ним по всей школе. Три самые успешные ученицы класса, чьи способности в новых условиях оказались не востребованы, сообщили об эксперименте родителям. В результате Джонсу позвонил местный раввин, который удовлетворился ответом, что класс на практике изучает тип личности нацистов. Раввин обещал объяснить всё родителям школьниц. Джонс был крайне разочарован отсутствием

сопротивления даже со стороны взрослых, директор школы приветствовал его салютом Третьей волны.

В четверг утром аудитория была разгромлена отцом одного из школьников, ожидавшим Джонса в коридоре. Он был не в себе, объяснил своё поведение немецким пленом и просил понять его. Джонс, пытавшийся ускорить завершение эксперимента, объяснил учащимся силу **ГОРДОСТИ**. 80 собравшихся в классе школьников услышали, что они — часть общенациональной молодёжной программы, чьей задачей являются политические преобразования на благо народа. Джонс велел четырём конвоирам вывести из аудитории и сопроводить в библиотеку трёх девушек, чья лояльность была сомнительна. Затем он рассказал, что в других регионах страны созданы сотни отделений Третьей волны, а в полдень пятницы об их создании по телевидению объявит лидер движения и новый кандидат на президентский пост.

В полдень пятницы в кабинет набились 200 учеников, включая представителей молодёжных субкультур, не интересовавшихся до того школьными делами в принципе. Друзья Джонса изображали фотографов, кружа по аудитории. В полдень телевизор был включён, но на экране ничего не появилось. Видя недоумение школьников, Джонс признался, что никакого движения не существует. По его словам, их действия не сильно отличались от поведения немецкого народа в критические годы. Школьники думали, что они были избранными, но в действительности оказалось, что их просто использовали. Они ощущали собственное превосходство над другими людьми — теми, кто не был членом Третьей волны. Джонс показал им, какое будущее могло бы ожидать их, если бы всё продолжилось — он включил проектор, на котором замелькали кадры кинохроники Третьего рейха, где были показаны как военный парад, так и концентрационные лагеря. Затем Джонс Рон включил свет. В зале воцарилась тишина. Молча встав со своих мест, школьники разошлись. А самый упорный участник Третьей волны, который в последние три дня предложил Джонсу быть его личным телохранителем, горько плакал.

Друзья, **технология по превращению людей в фанатиков, «шариковых», стара, как мир. Ни один народ не застрахован от этого, каким бы древним и образованным он ни был**.

И сегодня, когда снова мы слышим, что мир - это война, Свобода - это рабство, а незнание - сила, вспомните об эксперименте Третья волна, а лучше сразу о Германии 30-х прошлого века.

Возможно, что-то шевельнётся у Вас в душе и голове

***

№ 1.457

Курс гривні, тарифи, держборг. Що Україна пообіцяла МВФ у новій кредитній програмі

2023-04-03

ЮРІЙ ДОЩАТОВ

Умови першого етапу нової програми МВФ на 15,6 млрд доларів не повинні викликати складнощів із їх виконанням. Поки що **програма МВФ не передбачає глибоких реформ**. **Підвищення тарифів та переходу на вільне курсоутворення поки що очікувати не варто**. Про те, що саме пообіцяла Україна МВФ – нижче у матеріалі РБК-Україна.

Україна отримала кредитну програму з Міжнародним валютним фондом на 15,6 млрд. доларів. Вона розрахована на 4 роки, перший транш у розмірі 2,7 млрд доларів надійде на рахунки НБУ вже найближчими днями. Потім його буде використано для потреб бюджету. Ще 1,8 млрд доларів Україна отримає цього року двома траншами після перегляду програми влітку та восени.

Усю суму кредиту буде використано на покриття дефіцитів бюджету протягом чотирьох років, підтвердив у коментарі РБК-Україна міністр фінансів Сергій Марченко. "Всі гроші за програмою підуть на потреби держбюджету", – зазначив він.

Кредит МВФ оформлено як програму розширеного фінансування (EFF). Для фонду це перший випадок фінансування країни, яка перебуває у активній фазі війни. Тому процес дещо затягнувся.

Перед укладанням кредитної програми Україна пройшла майже 4-місячний етап роботи з моніторингової програми (Program Monitoring with Board Involvement, PMB) без виділення грошей.

Результати виявились позитивними.

Були виконані всі умови програми та розвиток ситуації показав, що фінансова та економічна ситуація в країні на даному етапі контрольована. Однак у перспективі вона складно-прогнозована. Тому було вирішено розбити програму EFF фактично на два етапи – на воєнний період (12-18 місяців) та післявоєнний (до березня 2027 року).

Рішення щодо схвалення програми було ухвалено досить оперативно. Її проект узгодили під час роботи місії у Варшаві 8-15 березня і вже 31 березня її схвалила рада директорів МВФ. Україна виконала всі три попередні умови (prior actions) – 6 березня було призначено голову НАБУ, 13 березня внесено зміни до держбюджету і Мінфін ще у грудні розпочав підготовку Національної стратегії доходів на 2024–2030 роки.

Програма заснована на **базовому сценарії, який передбачає, що війна завершиться у першій половині 2024 року**.

> Це, до речі, чітко видно зі скорочення витрат на оплату праці, до яких входять виплати військовим. У 2023 році сума складає 23,5% ВВП, у 2024 очікується вже 18,4% та у наступних роках – 10-11%. Проте є й негативний сценарій, за яким активні воєнні дії продовжаться довше. Щоправда, розрахунків щодо нього немає.

Під час виконання програми вона коригуватиметься залежно від розвитку ситуації. Не виключається і позитивний варіант, коли війна закінчиться швидше, ніж передбачає базовий сценарій.

На першому етапі EFF спрямована на підтримку фіскальної та зовнішньої стабільності за рахунок мобілізації доходів, контролю над роботою банків, реалізації бюджету та активізації бюджетних надходжень.

Планується

> **— поновлення податкових перевірок, штрафних санкцій за порушення податкового законодавства, повернення акцизів** та ПДВ на пальне на довоєнний рівень.

Повернути податкові норми, які діяли до 24 лютого минулого року, уряд збирався і раніше, зазначив голова департаменту макроекономічних

досліджень групи ICU Віталій ***Вавpищук***. "Це збиралися зробити і без програми з МВФ", – наголосив він.

Перший етап програми передбачає виконання 19 "структурних маяків" до червня 2024 року.

Стосуються вони, як завжди, **банківської сфери, антикорупційної системи, системи корпоративного управління**. Вавpищук вважає, що "маяки" досить м'які, проблем із їх виконанням не повинно бути.

"Очевидно, що до кінця 2023 року програму було виписано так, щоб мінімізувати невиконання будь-яких структурних маяків з боку України", – зазначив експерт. Він вважає, що, виходячи з програми, відмова від фіксованого курсу гривні незабаром не планується. В одному з "маяків" йдеться про необхідність до червня підготувати лише стратегію переходу до плаваючого курсу.

Не знайшов якихось нових чи проблемних умов у переліку "структурних маків" нової програми і голова аналітичного департаменту ІК Concorde Capital Олександр ***Паращій***.

Наприклад, умови щодо Нацбанку абсолютно стандартні, практично, як і в колишніх програмах.

"По НБУ ніяких особливих сюрпризів немає. Потрібно тримати під контролем банки, не друкувати гроші для бюджету, та й розробити критерії переходу на гнучке курсоутворення. Але швидкої відмови від фіксованого курсу очікувати не варто", - зазначив Паращій.

Перша частина документа, як і очікувалося, базується на тому, щоби максимально мобілізувати ресурси економіки для війни.

“Тобто це бюджетна дисципліна, дисципліна у фінансах та максимально можлива боротьба з корупцією. Напевно, це те, що потрібне зараз. Витрати бюджету величезні, величезні спокуси, з корупцією треба боротися і приносити до бюджету якнайбільше грошей", – пояснив експерт.

У програмі згадується **необхідність підвищення енергетичних тарифів**, проте терміни ніяк не конкретизовані.

"Положеннями цієї програми передбачено вдосконалення ринкових моделей у секторах електричної енергії та природного газу, а також поступовий перехід до ринкових цін та тарифів на другому етапі програми при одночасному наданні субсидій вразливим споживачам", - зазначив у коментарі РБК-Україна директор енергетичних програм "Центру Разумкова". Володимир ***Омельченко***.

Джерела видання, які мають відношення до підготовки програми, підтвердили, що **питання про тарифи може бути порушене під час її подальших переглядів**.

> ***Омельченко*** *вважає, що цього уникнути навряд чи вдасться. "Поки перевалюватиме політична доцільність у питанні ціноутворення на енергоресурси, розраховувати на залучення значних інвестицій у реконструкцію та модернізацію в енергетичній інфраструктурі не доводиться", – зазначив він.*

На думку ***Вавpищука***, МВФ, ймовірно, просто не захотів на даному етапі включати до меморандуму болючі питання, до яких належать тарифи, залишивши їх для вирішення на розсуд української влади.

> *"Я думаю, що просто поки що вирішили не торкатися тем, які можуть в умовах активної війни викликати невдоволення всередині країни", - припустив співрозмовник.*

Значним "маяком" на тему енергетики можна назвати передачу акцій Оператора ГТС до Міненерго. Умова має бути виконана до кінця липня.

Своим распоряжением Кабмин согласовал кандидатуры победителей отбора на должности членов наблюдательного совета АО "Магистральные газопроводы Украины". В его состав войду:

- Уберто Беттонвиль
- Ирина Марушко
- Ян Чадам
- Татьяна Федорова (представитель государства)

> Це вирішить корпоративний та управлінський конфлікт між ОГТСУ та компанією "Магістральні газопроводи України".
>
> МГУ було створено у 2016 році в рамках анбандлінгу НАК "Нафтогаз України" та підготовки до підписання нового транзитного контракту з "Газпромом".

Але в 2019 році, після підписання такого контракту, необхідність у ній відпала – зараз МГУ потрібна лише для того, щоб її спостережна рада

> "Незважаючи на мої щирі зусилля на благо компанії та військовий супротив України, деякі члени Наглядової ради довели, що вони не будуть і не можуть застосовувати стандарти ЄС та принципи корпоративного управління і їм має бути соромно за себе. Вони є основною причиною моєї відставки", - Написала в аргументації свого рішення Беттонвіль.

здійснювала контроль над роботою ОГТСУ. Після передачі акцій **Оператора ГТС Міненерго МГУ буде ліквідовано, а в ОГТСУ до кінця жовтня створять свою наглядову раду.** Така сама умова міститься і в програмі макрофінансової допомоги від ЄС.

Окремий блок умов – "структурних маяків" стосується антикорупційної теми, зокрема відновлення до серпня обов'язкового декларування доходів чиновниками, крім тих, хто брав або бере участь у військових діях. Зараз на період воєнного стану декларування не є обов'язковим. Також буде відновлено і повноваження НАЗК щодо перевірки декларацій.

За словами заступника голови НАЗК Андрія ***Вишневського***,

> *пріоритет таких кроків полягає у зниженні корупційних ризиків під час військового стану та підвищенні суспільної довіри та довіри донорів до періоду майбутнього відновлення.*
>
> *Інакше "маяку" до жовтня система декларування має бути спрощена за рахунок зв'язку реєстру з іншими базами даних. Таке нововведення суттєво полегшить заповнення декларацій, але поки що не зрозуміло, у чому в результаті полягатиме спрощення, зазначає заступник глави НАЗК.*

"Диявол криється в деталях. "Спрощення" - занадто обтічний термін.

> *Якщо воно полягатиме в скороченні обсягу даних для декларування, то це може призвести до вихолощення самого інституту декларування", - сказав він у коментарі РБК-Україна.*

Крім того,

— до грудня має бути ухвалений закон про посилення інституційної автономії Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, покращення процедур відбору керівництва та ключових посадових осіб САП.

Співрозмовник видання, який брав участь у підготовці програми, припустив, що *саме цей блок у пакеті "маяків" може стати найскладнішим для реалізації. "Думаю, декларування та питання антикорупції будуть найскладнішими"*, - припустив він.

У Раді ж вважають, що питання щодо декларування не викличуть складнощів.

"Виконати (маяки з декларування – ред.) – взагалі без проблем. Відповідний проект закону авторства Давида ***Арахамії*** вже в парламенті і готовий до розгляду. Удосконалити аспекти безпеки можна між першим та другим читанням", – заявив виданню перший заступник голови комітету ВР з питань антикорупційної. політики Ярослав ***Юрчишин***. Під аспектами безпеки мається на увазі рівень публічності інформації у деклараціях за умов війни.

Крім того, програма передбачає можливість **продовжити відстрочення виплат України за зовнішнім боргом до кінця дії програми**.

— Минулого року виплати перенести на два роки, а зараз, після проведення переговорів із кредиторами, виплати можуть бути заморожені до 2027 року.

Поки що **програма МВФ не передбачає глибоких реформ**.

Перша частина, військова, нагадує полегшену програму stand-by, зазначив один із співрозмовників, який брав участь у підготовці документа.

А ось **друга частина, післявоєнна, стане повноцінною програмою з більш чіткими та серйозними реформами. З'являться нові "структурні маяки" та нові цілі**.

***

№ 1.458

Більших звітів Купер досі не публікував, але час від часу кількома реченнями згадує про ситуацію на наших фронтах у ФБ-стрічці. Такий допис з'явився і сьогодні, тож в очікуванні повноцінного звіту пропонуємо вам переклад короткої репліки.

Том Купер

Війна в Україні, 4 квітня 2023

Минулого тижня на заміну виснаженому «ваґнєру» росіяни прислали в Бахмут 98-му дивізію ВДВ, після цього на центр міста було здійснено кілька найпотужніших досі атак.

Росіянам вдалося захопити ще кілька шматків території заводу АЗОМ, мікрорайон Комаровка, а також повністю зруйновану будівлю міськради, будинок культури і приміщення податкової.

Сьогодні вночі [з 3 на 4 квітня] Одещину атакували «Шахідами»: кілька безпілотників було збито силами ППО, але принаймні один влучив у ціль.

...тим часом ЗСУ можуть похвалитися невеликими просуваннями в 6-7 секторах на лінії фронту. Також Польща передала українцям додаткові літаки МіГ-29.

За переклад дякую Antonina Yashchuk

***

№ 1.459

Машина інформаційної війни. Як боротися з фейками Кремля

2024-04-04

Олександр Ткаченко

Міністр культури та інформаційної політики України

Режим Путіна має величезну недооцінену за рівнем своєї небезпеки для демократичного світу машину інформаційної війни

Події на сході Європи дають імпульси щодо більшого єднання та солідарності на інформаційному фронті у битві між тоталітарним злом і демократичним світом, у битві за правдиву реальність, а не викривлену, яку намагається всім нав'язати неототалітарна Росія.

Відкритий лист, підписаний прем'єр-міністрами восьми країн — Молдови Дорін Речан, Чехії Петр Фіала, Словаччини Едуард Геґер, Естонії Кая Каллас, Латвії Кріш'яніс Карінс, Польщі Матеуш Моравецький, Литви Інгріда Симоніте та України Денис Шмигаль (опублікований 29 березня 2023 року),

> — закликає керівників великих технологічних компаній **вжити заходів** «проти дезінформації, яка підриває наш мир і стабільність». Отже, європейські країни закликають Big Tech, блокувати потоки неправдивих новин, які спрямовані, зокрема на підрив підтримки України.

Ініціатором листа виступила ***Молдова***, яка стала мішенню потужних хвиль дезінформації з боку Росії через свою підтримку Києва.

> Президентка Молдови Майя Санду ще місяць тому звинуватила Росію в підбурюванні до насильства та спробі повалити її уряд, частково як спосіб перешкодити своїй країні приєднатися до Європейського Союзу. «Технологічні платформи… стали віртуальними полями битв, і ворожі іноземні держави використовують їх для поширення неправдивих наративів, які суперечать повідомленням новинних агентств, що ґрунтуються на фактах. Дезінформація — один з їхніх найважливіших і найпотужніших видів зброї. Вона створює і поширює неправдиві наративи для стратегічного просування шкідливих цілей», — йдеться в листі.

Як наполягають експерти зі стратегічних комунікацій: **роз'єднання суспільства й держави — це мрія будь-якої держави-агресорки**, яка прагне знищити ту чи іншу країну.

Режим Путіна має величезну недооцінену за рівнем своєї небезпеки для демократичного світу машину інформаційної війни. Розв'язана на всіх

можливих рівнях війна Росії проти України — це війна РФ проти Європи та світу.

Однак, поки в Україні розгорнута гаряча фаза,

— у світі на інформативному фронті з боку РФ інтенсивно ведуться бойові дії у всіх країнах без винятку, за кожну людську душу.

— Своєю маніпулятивною комунікативною політикою режим Путіна регулярно завдає ударів по свободі слова, по демократичних стандартах роботи медіа.

Тому **вкрай важлива організаційна спроможність єднання всіх демократичних сил**.

— **Кожна держава-союзниця має мати справжнє розуміння** того, в чому сильні сторони кожної в інформаційному просторі.

Ще влітку минулого 2022 року з метою посилення протидії інформаційним операціям з боку РФ **Україна запропонувала державним органам і громадським організаціям просувати єдину позицію** в частині інформаційної безпеки під час взаємодії з соціальними мережами та платформами США.

Запропоновано такий **алгоритм конкретних дій, які можна корегувати та доповнювати** з колегами з країн-партнерок.

Наведу ***лише кілька положень***:

1) — ***деактивація облікових записів*** у соціальних мережах, які розповсюджують кремлівський пропагандистський контент (крім журналістських цілей), або погрожують певній країні чи поширюють контент, що виправдовує війну.

2) — ***повідомлення*** в режимі реального часу про ***підозрювані чи доведені порушення прав людини чи скоординовані інформаційні атаки*** з боку Російської Федерації, виявлені платформами, владі.

3) — ***збереження платформами вмісту та облікових записів, видалених*** у зв'язку з порушенням політик користування платформами, включно з будь-якими доказами воєнних злочинів та інформаційних операцій за підтримки Кремля, для подальшого використання правоохоронними органами.

4) — ***моніторинг неактивних акаунтів***, які могли бути створенні під час підготовки інформаційної операції Росії та можуть бути використані для поширення дезінформації та мови ворожнечі у майбутньому.

5) — створення ***системи раннього попередження про активні інформаційні та онлайн-атаки***. Це передбачає попередження платформами партнерів

в урядах країн та у громадянському суспільстві про виявлені акаунти чи мережі акаунтів, які можуть діяти в рамках інформаційних операцій РФ.

6) — продовження ***пріоритезації надійних джерел*** у новинній стрічці та у системі рекомендацій контенту.

7) — ***деплатформізація джерел російської пропаганди***. Зокрема видалення сторінок медіа, що контролюються Кремлем; сторінок пропагандистів, тобто псевдожурналістів, що працюють на підконтрольних Кремлю медіа; видалення сторінок російських політиків та дипломатів; видалення сторінок псевдоорганів влади, що створює Росія на тимчасово окупованих територіях.

Оприлюднення позицій спільних зусиль України та міжнародних партнерів — це **забезпечення максимальної прозорості процесу**.

А спільна реалізація цих принципів допоможе під час подальших переговорів з великими технологічними компаніями у сфері попередження та протидії інформаційним операціям і поширенні дезінформації з боку РФ.

В умовах нинішньої війни на передній план виходять безпека людини, безпека держави.

Тому дуже важливими у відкритому листі голів європейських урядів є

1) — акценти-прохання до технологічних компаній виділяти більше ресурсів для відповіді на неправдиві наративи;

2) — налаштувати алгоритми, щоб віддати пріоритет точності та правдивості над залученням;

3) — а також чітко позначати дипфейки та автоматизовані пости, зокрема створені штучним інтелектом.

Для боротьби з фейками Кремля вже існують інституції в Європі та США.

У нас також є ЦСКІБ,

— який постійно займається спростуванням фейків і поясненням, що насправді відбувається, з доказами і фактами.

Однак, на інформаційному фронті потрібно

1) — переходити в більш проактивну позицію,

2) — об'єднуватися всім країнам Європи та Північної Америки, які розділяють демократичні цінності.

Досвід бойових дій в Україні показує, що найкраща оборона — це наступ.

І в інформаційній сфері на часі перехід з оборони в інформаційний наступ.

І це починає відбуватися.

Ще з літа минулого 2023 року Україна просуває **ідею створення «Інформаційного Рамштайну»** — ініціативи, яка вже поклала початок єдиному інформаційному фронту країн-союзників.

***

Текст листа:

Відкритий лист до великих технологічних компаній, що працюють у сфері соціальних медіа

Шановні керівники великих технологічних компаній.

Ми звертаємося до вас із почуттям нагальності та закликом до дії. Демократії по всьому світу борються з дезінформацією, яка підриває наш мир і стабільність, і нам потрібна ваша підтримка, щоб вийти переможцями.

Технологічні платформи, подібні до вашої, стали віртуальними полями битв, і ворожі іноземні держави використовують їх для поширення неправдивих наративів, які суперечать повідомленням новинних агентств, що ґрунтуються на фактах. Дезінформація – один з їхніх найважливіших і найпотужніших видів зброї. Вона створює і поширює неправдиві наративи для стратегічного просування шкідливих цілей.

Молдова опинилася на передовій інформаційної війни з моменту жорстокого вторгнення Росії в Україну, її найближчого сусіда. Однак, усі наші країни також піддаються атакам, оскільки, хоча безпосередні цілі відрізняються, кінцеві цілі інформаційної війни є універсальними.

Іноземні інформаційні маніпуляції та втручання, включно з дезінформацією, застосовуються для дестабілізації наших країн, послаблення наших демократій, зриву вступу Молдови та України до Європейського Союзу і послаблення нашої підтримки України в умовах агресивної війни з боку Росії.

Соціальні мережі стали потужним каналом для поширення неправдивих і маніпулятивних наративів. Платна реклама та штучне просування на платформах Meta, включаючи Facebook, часто використовуються для закликів

до насильницьких соціальних заворушень, перенесення насильства на вулиці та дестабілізації урядів.

Великі технологічні компанії повинні бути пильними і не дозволяти використовувати себе як засіб для досягнення таких цілей. Вони повинні вжити заходів для того, щоб їхні платформи не використовувалися для поширення пропаганди або дезінформації, яка пропагує війну, виправдовує воєнні злочини, злочини проти людяності або інші форми насильства.

Великі технологічні компанії повинні розширювати співпрацю та взаємодію з широким колом зацікавлених сторін – урядами, громадянським суспільством, експертами, науковими колами, незалежними ЗМІ та фактчекерами. Вони є важливими партнерами для ефективного реагування всього суспільства на цю загрозу.

Хоча похвально, що компанії, які працюють у сфері соціальних медіа, постійно оновлюють свою політику модерації контенту, вдосконалюють свої можливості модерації, застосовують маркування контенту або запроваджують обмеження на обмін контентом через додатки для обміну повідомленнями, потрібно зробити ще більше.

Кілька конкретних дій можуть допомогти нашій спільній справі:

Онлайн-платформи повинні вживати конкретних заходів, щоб запобігти використанню їхніх послуг як інструментів і засобів для досягнення зловмисних цілей. Це включає в себе утримання від прийому платежів від осіб, проти яких було введено санкції за їхні дії проти демократії та прав людини.

При просуванні контенту алгоритмічні розробки повинні надавати пріоритет точності та правдивості, а не заангажованості. Вони також повинні бути більш прозорими. Громадськість повинна знати про політику онлайн-платформ і про те, як вона реалізується. Вкрай важливо, щоб у дослідницької спільноти був вільний або прийнятний за ціною доступ до даних платформ для розуміння тактик і методів маніпулятивних кампаній та ворожих суб'єктів.

Платформи повинні виділяти достатній персонал і фінансові ресурси для ефективного реагування на виклики модерації контенту, особливо в складній сфері мови ворожнечі, де автоматизованих алгоритмів може бути недостатньо, а людська перевірка має вирішальне значення.

Платформи повинні протидіяти зростаючій загрозі демократії, яку становлять «глибокі фейки» та інші дезінформаційні матеріали, створені за допомогою штучного інтелекту, особливо з боку ворожих іноземних суб'єктів. Платформи повинні забезпечити чітке маркування «глибоких фейків» і текстів, написаних штучним інтелектом, для виявлення автоматизованих маніпулятивних

кампаній. Таким чином, необхідні постійні інвестиції в інструменти для виявлення «глибоких фейків» і автоматично згенерованих текстів.

Для вирішення цих проблем потрібен послідовний глобальний підхід до регулювання і саморегулювання з боку великих технологічних компаній. Глобальне домінування обмеженої кількості гравців робить цю потребу ще більш нагальною.

Це заклик до дії, оскільки іноземні інформаційні маніпуляції та втручання, включно з дезінформаційними кампаніями, становлять загрозу для демократії, стабільності та національної безпеки. Великі технологічні компанії можуть стати важливими союзниками в наших спільних зусиллях по боротьбі з ворожими інформаційними атаками на демократії та міжнародний порядок, заснований на правилах. Ми закликаємо вас об'єднати зусилля з демократичними урядами та громадянським суспільством і працювати разом, щоб захистити цілісність інформації та гарантувати безпеку наших суспільств.

***

№ 1.460

2023-04-06

Лямец Сергей

Цікавий текст "Форбс" щодо подій на гральному ринку.

Депутати розмовляють з операторами, як запровадити автоматизовану систему електронного адміністрування. Ті погоджуються сплатити $1.5 млн за систему онлайн-моніторингу, яку розробив приватний підрядник на замовлення КРАІЛ. Оператори просять запровадити прозору систему оподаткування, що прописана у законопроекті №2713-д.

Тобто,

перше враження – святкове: нарешті навели лад на ринку з обертом 180 мільярдів.

Натомість якщо дивитися глибше, то можна побачити інші тенденції.

Зустріч депутатів з 8-ма гральними компаніями - це втілення принципу "народ і партія єдині", як сказали б у СРСР. Або "бізнес та влада лупають цю скелю разом", як кажуть зараз. **Фактично закріплено переділ ринку, що відбувся.** І певним чином закрито гештальт полювання на відьом, що відкрили пару місяців тому з подання парламентської ТСК.

Нагадаю, переділ відбувся у двох площинах.

Перша - **скоротився перелік банків, що обслуговують гральний бізнес.**

1) — Саме через них, якщо вірити висновкам ТСК, проводилися операції з уникнення оподаткування на десятки мільярдів на рік!

Проте,

2) — покарали лише два банки: державний "Укргазбанк" отримав штраф та заміну керівника, а "iBOX Банк" - ліквідували.

Обидва на додаток отримали інформаційні атаку, під час якої ми вперше почули термін "*міскодінг*".

Проте,

— решті 7 банкам дозволили жити, їх навіть не назвали.

За моїми даними, **найбільші потоки грального бізнесу вже переміщено до *"К...д Банку"*, який пов'язують із впливовими сестрами та їх партнерами.**

Друга - це **переділ числа учасників**.

Під санкції РНБО потрапили кілька дрібних операторів, що начебто мали стосунки з росіянами.

Але,

головний подив викликало те, що до нього потрапив найбільший в Україні оператор "Паріматч", який стосунку до росіян не мав.

Нещодавно у своєму інтерв'ю Гетьманцев визнав, що компанію включили до санкційного списку через… податки.

Це нечуваний прецедент, бо

1) — **"Паріматч" якраз був найбільшим платником податків** - раз, а ще

2) — це вперше, коли **з ринку без суду і слідства, а просто за допомогою призначеного для геть інших задач санаційного механізму викинули головного гравця** – два.

Тепер на ринку залишилися виключно «правильні і слухняні «гравці.

Формалізували цей переділ і одночасно пояснили, що це саме переділ, два коментаря *Гетьманцева*.

2) — Перший – у нещодавньому інтерв'ю "РБК-Україна", де голова комітету фактично визнав: **компанію прибрали з ринку не через міфічну робота в росії, а через несплату податків**.

2) — Другий – ***Гетьманцев*** **випустив пост, у якому розпочав піар-кампанію, як тепер багато буде податків**. У березні навіть більше, ніж за минулий рік. А загалом - 30 мільярдів гривень на рік.

У що власне я не вірю. Маю погану звичку згадувати попередні обіцянки пана Данили.

Наприклад,

1) — напередодні податкового декларування він обіцяв вивести з тіні близько $20 млрд.

2) — По факту, декларації подали 845 осіб на $40 млн. Тобто, у 50 разів менше.

Щодо грального бізнесу теж обіцяв - від 4,5 до 7,5 млрд гривень за рік. Втім, скоро він став поміркованішим. У лютому 2022 вже називав 1,5 млрд грн на рік гарними надходженнями. А ось у лютому 2023 - знов виявилося, що то замало, давайте 30.

До речі,

— саме з пропозиції Гетьманцева гральному бізнесу дозволили перейти на пільгову ставку 2% від початку війни.

— Саме він створив систему, за якої оператори можуть оптимізувати.

Зокрема, з 2020 року не рухається законопроект №2713-д.

— Держава три роки (!) не приймала податкове законодавство для грального бізнесу.

Державним (а особливо правоохоронним) структурам було вигідно, аби цей надприбутковий бізнес залишався в тіні.

Бо усі силовики, а можливо «навіть» чиновники з Офісу президента, мають свої частки в ігорці.

Підозрюю, що тих, хто їм частку не дав - під санкції. Ну ви зрозуміли.

Може, найближчим часом Гетьманцев продемонструє якісь підвищені надходження податків від грального бізнесу. Але на 30 мільярдів розраховувати годі. Не буде цього, навіть якщо зараз запровадять електронний моніторинг та інші ніштякі.

Тим більше, що пан **Данило вже пообіцяв, що міняти податковий режим для грального бізнесу ніхто не збирається. Саме про це змістовний текст "Форбсу"**.

Не можу позбавитися думки, що **увесь галас навколо грального ринку був створений не для того, аби збільшити податкові надходження**.

> А лише для того, аби випхати з ринку "Паріматч", "Укргазбанк" та "iBOX Банк".

Але просто випхати їх було б надто зухвало. Тож спочатку утворили ТСК та показали обурливу тему ухилення від податків.

А вже цим «потьомкінським фіскальним селом» прикрили відмову навіть від формального дотримання закону та власне швидкий переділ.

Ніде у світі, навіть в африканських країнах, за несплату податків не вводять санкції. А в нас - можна. Два місяці - і немає головних конкурентів.

Саме такими є реалії бізнесу в Україні часів Порошенка та Зеленського.

> Завтра можна викинути з ринку будь-який бізнес, прикрившись ~~революційною~~ ~~патріотичною~~ податковою доцільністю.
>
> Нема часу та потреби пояснювати, просто ти - умовно "Розетка", "Болт", "Епіцентр", "Глово" - більше в Україні не працюєш.
>
> Чи можливе таке в США чи Британії? Раніше я б сказав, що ні. Але зараз гадаю, чому б ні?

Як то кажуть, святе місце пустим не буває. **Хто захотів отримати частки "Паріматч", "Укргазбанк" та "iBOX Банк"?**

> То є найбільша інтрига. Бо напевно **саме ці люди були ініціаторами переділу.**

А головне: **внаслідок переділу податків не стане більше**.

> — Трохи покажуть за підсумками березня, бо всі злякалися і намагатимуться більше платити. Але потім гральний бізнес зникне з радарів.

Давайте робити прогнози, як швидко воно станеться. Вангую, що вже у травні звіти про "надої" податків у гральній сфері будуть скромнішими, а ще через місяць про "рекорди" успішно забудуть.

Гральний бізнес почне качати баблос у кишені обмеженого кола осіб, як це й було до показових виступів.

***

З азартом у глухий кут. Гральний бізнес України палає останні місяці – справи на мільярди, санкції проти лідерів.

Чому «ігорку» ніяк не можуть реформувати

2023-04-11

30 березня відбулася зустріч частини депутатів Податкового комітету ВР та представників восьми гемблінгових бізнесів. Це компанії, які 17 березня підписали відкритого листа до влади, каже один із присутніх депутатів.

Предмет розмови – майбутнє оподаткування галузі. Йшлося також про автоматизовану систему електронного адміністрування (система онлайн-моніторингу), розробкою якої займається КРАІЛ. Це спеціалізований софт, який вбудовується у сайт організатора азартних ігор і дозволяє відстежувати потік платежів. Це, своєю чергою, допомагає підрахувати GGR – різницю між

сумою всіх ставок та виграшів клієнтів. І стягувати спеціальний податок із GGR.

На зустрічі гральний бізнес погодився протестувати систему на своїх ресурсах. «Але в них одна умова: проголосувати 2713-д», – каже народний депутат, що був присутній на зустрічі. Компанії погодилися також оплатити послуги підрядника, який розробив софт. Сума – $1,5 млн, каже топменеджер однієї з найбільших беттінгових компаній, що був присутній на зустрічі.

Запровадження системи онлайн-моніторингу відкриє шлях до того, щоб законопроєкт 2713-д знову розглянули в Податковому комітеті, а згодом винесли на голосування у Верховну Раду, вважає депутат. «Якщо не вистачить голосів, тоді його можна розщепити на шість напрямків і приймати маленькими змінами до податкового кодексу», – каже він.

Навіть це зараз буде непросто зробити. Дискусія щодо оподаткування галузі тягнеться вже понад три роки. Події останніх місяців: розслідування СБУ та БЕБ щодо можливого ухилення від оподаткування з боку грального бізнесу, санкції проти найбільшого гравця Parimatch та важливого для індустрії IBox Bank – не зрушили питання з місця.

«Жодної іншої, крім існуючої в Податковому кодексі, системи оподаткування не буде», – ультимативно заявив 22 березня голова Податкового комітету Верховної Ради Данило Гетманцев у своєму телеграм-каналі. Представники легальних компаній намагаються переконати владу, що відсутність нового режиму оподаткування – шлях до тінізації ринку, і держава, навпаки, недоотримує мільярди гривень податків. У чому проблема?

1. Що не так із податками для «ігорки»

Легалізація гральної індустрії була однією з передвиборчих обіцянок Володимира Зеленського.

У 2020-му «ігорку» в Україні знов легалізували після одинадцятирічної заборони, але податкове законодавство під неї не змінили.

> «Неформальна домовленість із владою була така: ми купуємо одні з найдорожчих в Європі ліцензій, а Рада приймає спеціальний податковий режим», – каже керівник однієї з найбільших беттінгових компаній.

Під час написання статті Forbes поговорив із 15 співрозмовниками: трьома топменеджерами галузі, представниками регулятора, депутатами, урядовцями. Публічно коментувати проблематику топменеджмент гемблінгових компаній відмовляється, посилаючись на «сенситивність теми».

Вирішити протиріччя мав законопроєкт 2713-д – «юридичний довгобуд», що був прийнятий у першому читанні ще в липні 2021-го і після цього завис у парламенті.

Гральний бізнес досі живе з податковим законодавством зразка 2012 року, коли легальними в Україні були лише лотереї. Ключова проблема – відсутність чіткого визначення понять для формування податкової бази, каже партнер Eterna Law Артем ***Кузьменко***.

Насамперед йдеться про введення спеціальних термінів на кшталт GGR.

> Від цього залежить адекватне, з точки зору індустрії, визначення податкової бази. За поточними нормами гемблінг має сплачувати податок на прибуток 18%, а їхні клієнти – 19,5% з кожного виграшу.
>
> Без окремого гемблінгового глосарія у законодавстві держава не розрізняє дохід та прибуток грального бізнесу, каже топменеджер однієї з гральних компаній. «Фактично ми маємо платити 18% із доходу за вирахуванням коштів, які вивів користувач, але це не GGR», – пояснює він.

У чинному законі сформульовано поняття GGR, але воно не відповідає тому, що вважається GGR у гемблінгу на практиці, додає він.

> *«Людина поклала на депозит 1000 грн, програла, а не виграла 100 грн і вирішила вивести залишок – ми мусимо платити податок із 900 грн», – пояснює керівник іншої беттінгової компанії.*

На думку цих співрозмовників, **відсутність чіткого формулювання понять та процесів підрахунку податків штовхає галузь у сіру зону**.

> Таке «всебічне» оподаткування створює надмірне навантаження на бізнес і ставить його в нерівні умови з нелегальними гравцями, які не купують ліцензії й взагалі не платять податки, вважають гравці ринку.

Нині в Україні діє принцип «висока плата за ліцензію – високі ставки податку», – каже юристка юрфірми Juscutum Катерина Катрага. Протягом 2021–2022 років ліцензійні платежі поповнили держбюджет на 2,56 млрд грн, свідчить статистика КРАІЛ. «Україні необхідно знайти баланс і зробити або «високу плату за ліцензію – низькі податки», або «низьку плату за ліцензію – високі податки», – каже Катрага. – Інакше гральний бізнес буде взагалі уникати отримання ліцензій і, відповідно, не платити необхідні податки».

> У законопроєкті 2713-д уже є основні поняття на кшталт «онлайн-казино», встановлено мінімальну суму для стягнення податку на виграш і запроваджується єдиний для усього гемблінгу 10%-й податок з GGR.
>
> На зустріч із депутатами 30 березня представники індустрії принесли розрахунки (є в розпорядженні редакції), що після прийняття законопроєкту 2713-д галузь у перший же рік заплатить 7,8 млрд грн, які мають потенціал збільшитись у 2,5 раза.

Аргумент Гетманцева – гральній галузі не потрібні податкові пільги.

«Ми бачили, як минулого року цьому бізнесу дозволили перейти на систему оподаткування 2% з обороту, але вони не заплатили навіть цього (на цю систему перейшли вісім компаній. – Ред.)», – каже у коментарі Forbes Гетманцев. На його думку, гравці, які стали фігурантами розслідування БЕБ і СБУ, повинні доплатити податки за останні роки. «Це шалені гроші», – каже Гетманцев.

Донарахування має зробити податкова. Гетманцев зазначив, що податківці аналізуватимуть рух банківськими рахунками, але зробити це складно або й взагалі неможливо, визнає на правах анонімності один із топпосадовців у Нацбанку. Інше питання, яке поки що залишається без відповіді, – кому виставляти рахунки після того, як найбільший гравець ринку Parimatch припинив діяльність через санкції РНБО.

Ще один аргумент проти – політична токсичність теми.

«Після останніх скандалів пояснити суспільству, чому ми створюємо для грального бізнесу особливі податкові умови, практично неможливо», – каже на правах анонімності один із нардепів, що входить до складу Тимчасової слідчої комісії (ТСК) з грального бізнесу. «Зараз повне небажання залу піднімати цю тему», – підтверджує депутат із керівництва «Слуги народу».

Заступник голови Нацбанку Дмитро Олійник заявив, що регулятор оцінює щомісячний обсяг гральної індустрії у 12-15 млрд грн. Топменеджер великої беттінгової компанії каже, що коли немає великих спортивних подій, обсяги становлять близько 7 млрд грн. Звичайний обсяг операцій азартного бізнесу, що проходить через банківську систему, – 7-9 млрд грн на місяць, говорив Forbes співрозмовник із топменеджменту одного з банків.

КРАІЛ видала 57 ліцензій на гральний бізнес (чотири з них анульовано в 2022 році). Станом на лютий 2023 року офіційно займатися беттінговою діяльністю могли Parimatch, Vbet, Favbet. У березні 2023-го РНБО запровадила санкції проти Parimatch.

2. Що гальмує 2713-д

Чому впродовж трьох років не змінили законодавство, коли у «залу було бажання»? Одностайної відповіді немає, Forbes почув від учасників грального ринку і політиків декілька версій.

Перша – лотерейне лобі. Зміна податкових правил може вивести з тіні гравців, що досі працюють як лотерейні франшизи. «Для них ситуація невизначеності вигідна», – каже на правах анонімності юрист беттінгової компанії.

Друга (і з нею погоджуються більшість співрозмовників) – ринок не такий вже й одностайний. Офіційно новий податковий закон підтримували всі великі гравці, але є й меншість, що воліла би продовжити напівлегальний статус індустрії. «Є незацікавлені оператори», – погоджується очільник КРАІЛ Іван Рудий.

Два співрозмовники Forbes із держсектору й один із конкурентів вказали на найбільшого беттінгового оператора Parimatch.

> «Їм набагато вигідніше платити потрійну ліцензію, ніж сплачувати податки», – говорить на правах анонімності посадовець регуляторного органу.
>
> Parimatch не бажав, аби до України зайшли іноземні конкуренти, що чекали оновлення податкового законодавства, додає ще один співрозмовник.

Parimatch звинувачення в гальмуванні прийняття 2713-д заперечує.

> «Ми й так є лідером ринку. Нам зараз важлива капіталізація, – казав Forbes операційний директор компанії Сергій Молчанов (розмова відбулася 7 березня, до санкцій РНБО, які припинили роботу компанію в Україні. – Ред.). – Тобто ми перші зацікавлені в тому, щоб все було білим і легальним».

Третя версія – **втрачено політичний момент**.

> Легалізації у 2020-му сприяла позиція Офісу президента, Зеленський обіцяв виборцям легалізацію, каже співрозмовник Forbes, який був залучений до написання законопроєктів для легалізації ринку.

«Зараз ОП займається іншими речами, і їм це не цікаво», – додає він.

3. Усі в цифру

Тему оновлення податкових правил для грального бізнесу рано вважати закритою.

В Офісі президента наразі не воліють говорити про податкові пільги.

«Наше завдання не в тому, щоб створити пільгові умови для «ігорки», а щоб ця індустрія сплачувала податки одразу «на вході», – каже заступник голови Офісу президента Ростислав ***Шурма***. Він не уточнив, чи перетинається цей задум з ідеєю міністра цифрової трансформації Михайла ***Федорова***.

З літа 2022 року питання «ігорки» перейшло до його міністерства. Першу запропоновану альтернативу – законопроєкт із 2% від депозитів гравців – не підтримали народні депутати. «То була робоча ідея», – говорить про невдачу

один із чиновників Мінцифри, що попросив не згадувати його імені в цій статті.

«Ми тільки недавно приєднались до цього потягу, що палає», – казав Федоров у ефірі ютуб-проєкту Forbes «Business Breakfast з Володимиром Федоріним». **У березні 2023-го міністр озвучив концепцію нової реформи грального бізнесу: ліквідація КРАІЛ, автоматизоване списання податків, закриття сайтів нелегальних компаній, автоматичні перевірки ліцензіатів тощо. Деталей поки що немає.**

Зараз законопроєкт дискутується в уряді й з депутатами, каже Федоров. «Скоро маємо сформувати групу, яка напрацює новий текст», – каже чиновник Мінцифри, знайомий із ходом роботи.

Про необхідність нової спроби змінити систему каже і співрозмовник, дотичний до Офісу президента. «Питання ставок – ще дискутується, але нам треба зробити так, щоб «ігорка» платила», – каже він. Незабаром у ВР з'являться альтернативні варіанти оподаткування гемблінгу, кажуть на правах анонімності незалежно один від одного високопосадовці з ОП й Мінцифри.

«Ідея Федорова непогана, і наші розрахунки показують, що держава отримує майже стільки ж податкових надходжень, як і в разі прийняття 2713-д, – коментує керівник беттінгової компанії. – Але ми занепокоєні часом, необхідним на впровадження. Це у найкращому випадку місяці, а мій прогноз – **якщо нічого не міняти, через пів року в Україні не залишиться легальних гравців**».

***

№ 1.461

Daria Kaleniuk звела докупи видумки Резнікова про реформу закупівель Міноборони і по ходу принесла новину. Виявляється що замість Лієва функції основного закупівельника зброї країни виконує Тоомас Нахкур

2023-04-06

Ніколов

Це чергове свідчення концептуального підходу нової влади до професіоналізму виконавців)))

Тоомас ***Нахкур*** у 2020 році отримав від Кличка **57 млн грн** на ремонт зовнішнього освітлення у Києві через підряди своєї власної фірмі ***ТОВ «Будівельна компанія «Бак Україна».***

В 2018 році Нахкур був ***викладачем у МАУП***, в якому раніше захистив кандидатську дисертацію про «державно-приватне партнерство як засіб реалізації додаткових переваг щодо залучення інвестицій у будівництво».

Щонайменше ***з 2009 по 2015 роки*** він працював на посаді начальника відділу фінансування регіональних, будівельних програм та розрахунків ***Міністерства регіонів***. Під час Януковича навіть був помічником міністра Близнюка.

Весь цей час заступником міністра був Дмитро ***Ісаєнко***, той самий якому НАБУ присунуло підозру за будівельну корупцію.

В 2009 році ***Нахкур*** входив до складу конкурсної комісії для відбору забудовників для надання державної підтримки на добудову об'єктів незавершеного житлового будівництва. Її очолював міністр ***Куйбіда*** та два його заступники – ***Ісаєнко*** і ***Козловська***.

Тобто, **все життя Нахкура - це будівництво і робота в корумпованих з ніг до голови держструктурах**.

Єдине, що його пов'язує з Міноборони - це те, що його багаторічний керівник ***Ісаєнко*** у 2000-х працював у будівельному департаменті Міноборони і вже тоді прикурював мільйони у ДП «Ліси оборони».

А у 2015 ***Ісаєнко*** зашкварився з отриманням статусу учасника АТО (з'їздив на кілька годин проінспектувати як на Донеччині будували фортифікаційні споруди). І його тоді звільнили з Мінрегіону.

Але він не довго горював і разом зі ще одним будівельним мафіозі ***Столаром*** обрався нардепом від ОПЗЖ ***Медведчука***, і уже звідси готував закон 5655 про монополію його структур на будівельну експертизу, який зараз просуває Олена ***Шуляк*** і міністр ***Кубраков***, чиєю заступницею збереглась та сама ***Козловська***.

Ви спитаєте нафіга я це все стягнув докупи?

Просто щоб ви бачили яка каша вариться.

Мені все це у відомстві Резнікова здається сюром поза межами здорового глузду. І не тільки у Резнікова(((

https://blogs.pravda.com.ua/authors/kalenuik/642ecfc5efddb/

***

ДАР'Я КАЛЕНЮК

Юристка, виконавча директорка та член правління Центру протидії корупції

2023-04-06

Скандал із закупівлями в Міноборони. Від обіцянок міністра до фактів

Тільки факти. Ось чим варто відповісти, зважаючи на останні заяви міністра оборони. Міністра, який, на жаль, ***дозволяє собі*** брехати та ***звинувачувати*** інші державні структури та людей у невиконанні своїх же обіцянок.

Нижче зібрали для вас головні обіцянки міністра щодо "ремонтування" закупівель у Міноборони. У хронологічному порядку. Нехай цей перелік також послугує "шпаргалкою" для журналістів під час наступних інтерв'ю. Отже.

11 серпня 2022

Це ще до скандалу. Міністр обіцяє запустити роботу "Агенції оборонних закупівель" як єдиної нацагенції, що забезпечує централізовані закупівлі у сфері нацбезпеки та оборони.

> Статус: ДП "Агенція оборонних закупівель" нібито працює і навіть почала укладати контракти по збройним закупівлям. Але агенція і досі функціонує як спецекспортер, тобто не має власного бюджету, а на замовлення Міноборони виконує закупівлі в збройних виробників та посередників, залишаючи собі комісійний відсоток.
>
> Основний бюджет на закупівлі зброї досі під контролем Міноборони, зокрема департаменту військово-технічної політики, розвитку озброєння та військової техніки, якого з літа 2022 до січня 2023 очолював сумнозвісний ***Олександр Лієв***. Замість Лієва нового очільника департаменту не призначено, а функції основного закупівельника зброї країни виконує, за словами Дениса Шарапова, т.в.о. Тоомас ***Нахкур***.

Щодо закупівель речового забезпечення має запрацювати інше ДП – "Агенція закупівель у сфері оборони" (важливо не переплутати). Ця агенція не розпочала свою роботу й перебуває на стадії задуму. Усі незбройні закупівлі досі виконуються департаментом державних закупівель та матеріального забезпечення, який очолює т.в.о. Департамент підпорядковується заступнику ***міністра Денису Шарапову***, ексбізнеспартнеру Андрія ***Єрмака***.

25 січня 2023

Пост-реакція міністра на скандал. Обіцянка провести за 4-5 місяців реформу харчування за поширеним у НАТО підходом.

Статус: невідомо. Взагалі не дуже зрозуміло, що хотів сказати міністр цією обіцянкою. Мабуть важливість цієї заяви саме у використанні слова "НАТО" в контексті закупівель.

31 січня 2023

У ще одному пості міністр визначає, що дав для виконання такі доручення: "[1] здійснити аналіз цін та процесу їхнього формування; [2] зменшити термін контракту з постачальниками; [3] розробити нові підходи, які будуть включати механізми прозорості та підзвітності, переходу до меню (раціонів) зі збереження продуктового різноманіття, публікацію цін, тощо".

Статус по пунктах: Міноборони вважає, що виконали першу і другу умови. Відомо, що деякі ціни після скандалу справді зменшили, лишивши, щоправда, "яблука по 51 грн" та деякі інші незрозумілі суми. Це при тому, що міністр заявляв в інтерв'ю УП, що "помилки немає".

Строки контрактів теж справді зменшили до 3 місяців. Проте потім знову продовжили ще на стільки ж. Хоча скорочення строків контракту мало б робитися для того, що переглядати ціни щоквартально й не закладати в них початково річну інфляцію. Тож якщо такі продовження стануться ще двічі – суть цієї зміни, звісно, буде втрачена.

Щодо "підходів прозорості" – їх запроваджено в законі, розробленому антикорупційним комітетом за участі Мінеку та ЦПК, і буде впроваджено з 23 квітня.

5 лютого 2023

Пообіцяв розроблення "Military Prozorro".

Статус: 5 квітня міністр звинуватив у відсутності технічного рішення Prozorro. Хоча функціонал для оборонних закупівель на сайті Prozorro є. Ось він. Там уже купують, наприклад, військову форму окремі військові частини, підрозділи Держприкордонслужби й Нацгвардії. Але для цього треба окремо надіслати документи Prozorro, чого міністерство робити чомусь не хоче. Ще раз – робити оборонні закупівлі в Prozorro можна ВЖЕ через рамкові угоди, але саме Міноборони цього не робить.

Те ж 5 лютого 2023

Обіцянка створити "антикорупційну раду" при Міноборони.

Статус: не виконано, як пише одна з переможців онлайн голосування до ради Тетяна ***Ніколаєнко***. Ми в ЦПК від початку заявили, що вся ця ідея з антикорупційною радою не більше, ніж імітація діяльності. Тепер можемо просто спостерігати це й на практиці.

13 лютого 2023

На тлі скандалу пообіцяв призначити нових заступників міністра.

Статус: нові заступники – Віталій ***Дейнега*** та Андрій ***Шевченко*** – призначені, проте жоден із них не має відношення до закупівель. Замість звільненого заступника ***Шаповалова*** департамент нелетальних закупівель почав курувати вже згаданий ексбізнеспартнер Єрмака Денис ***Шарапов***. За словами Резнікова в липні 2022 року, Денис ***Шарапов*** зайшов у міністерство курувати закупівлі зброї.

Замість ексдиректора відповідального департаменту ***Хмельницького*** призначень не відбулося, функції виконуються т.в.о. Відповідальна за закупівлі людина, до якої була хоча б якась довіра, і досі не призначена. Виглядає так, що на практиці саме Денис ***Шарапов*** курує в міністерстві не тільки закупівлі зброї, але і всі нелетальні закупівлі. Тобто, **розпоряджається де-факто багатомільярдними бюджетами, закритими від громадського контролю**.

Ось і все. Українці точно все розуміють. І висновки зможуть зробити самі.

***

№ 1.462

Герман Галущенко: босс энергетической коррупции Украины

ЧАСТЬ 1

2023-02-13

В то время когда простые украинцы защищают родину на фронте, высокопоставленные «слуги народа» разворовывают тыл. Однако возмутительные хищения в Минобороны могут оказаться мелочью по сравнению с масштабной коррупцией в Минэнерго, которую пока что покрывают и замалчивают на самом верху…

Напрасно полагать, что после ударов российских ракет по украинской энергетике, эти коррупционные схемы были свернуты. Напротив, дым от горящих трансформаторов и машинных залов стал для них отличным прикрытием! Ведь теперь всё можно объяснять военной необходимостью или последствиями обстрелов. Более того, это открыло возможности для таких новых афер, как импорт электроэнергии по сверхвысоким европейским тарифам при сохранении экспорта дешевой украинской. Причем существует мнение, которое возможно подтвердиться уже в ближайшее мнение, что этот импорт «виртуален», так же как и закупки якобы реверсного европейского газа. Просто электричество, выработанное на украинских станциях, оформляют по схемам через зарегистрированные в ЕС фирмы (тоже словацкие, как и газовые), и затем продают втридорога украинским потребителям.

1. Задумаемся, в чем изюминка этой схемы?

Хочешь получать электроэнергию круглые сутки, а не по графику — плати за неё по европейским тарифам, она же «импортная»! Вот и приходиться тем предприятиям и учреждениям, которые не могут останавливать работу на несколько часов в день, раскошеливаться. В первую очередь это заводы, принадлежащие иностранным инвесторам, разводить которых «на бабки» издавна было любимым «бизнесом» украинских коррупционеров. Они кряхтят, стонут, но платят — и винят во всем только Путина, ни на минуту не задумываясь о том, что могут быть жертвой циничных аферистов, наживающихся на войне и горе.

И это только одна из многих коррупционных схем военного времени в украинской энергетике! А их ниточки ведут прямиком к главе Минэнерго Герману Галущенко, который либо является совершенно слепым и ничего не соображающим, либо боссом этой масштабной коррупции. Читатели ***Skelet.Info*** уже знакомы с некоторыми «делишками» Галущенко по таким публикациям, как «***НАЭК „Энергоатом“: коррупция в деталях и персонах***».

Но в свете последних событий он заслуживает более пристального внимания…

2. Герман Галущенко. Очень неполная биография

Галущенко Герман Валерьевич родился 1 мая 1973 года во Львове. Какая-либо информация о его родителям, детстве и юности практически отсутствует. Герман Галущенко относиться к тому типу украинских чиновников, которые не ищут ни популярности у народа, ни симпатий журналистов. С последними он вообще не любит общаться после того, как они засыпали его вопросами о связях с Андреем Деркачем. Возможно, Галущенко привык всю жизнь опираться только на свои обширные связи — и не желает афишировать, кому обязан своей успешной карьерой. А ещё он явно не хочет раскрывать и подставлять людей, которые усадили его в кресло главы Минэнерго и прикрывают осуществляемые ими схемы.

Известно лишь, что после окончания школы, Герман Галущенко поступил на юридический факультет Львовского государственного университета. В 1994-м он проходил практику, работая юристом в СП «ДОМАР тревел енд турс транс ЛТД» (ЕГРПОУ 14328738), занимавшимся организацией частных чартерных авиарейсов и турбизнесом (офис фирмы находился в здании львовского аэропорта). То ли фирма принадлежала его родственникам или знакомым, то ли усердный студент-юрист понравился её владельцам, но Галущенко остался там работать и после практики, вплоть до получения диплома (июнь 1995). А потом молодой специалист устроился помощником прокурора в Прокуратуре Львовской области.

Но прокурорская карьера Галущенко длилась недолго: в апреле 1996-го он уехал в Киев, где получил статус атташе в Договорно-правовом управлении МИД. Кто пригласил его на работу в Министерство, осталось неизвестным — но и там он надолго не задержался.

Уже в марте 1997-го юрист-атташе Галущенко перебрался на работу в Администрацию президента Украины, где и обосновался на целых 13 лет. Он начал со скромной должности старшего юридического консультанта, дойдя до завотделом Главной службы внешней политики и замначальника Департамента международного сотрудничества — всё это можно найти в его официальной биографии на правительственном сайте. Однако там вы не увидите любопытные подробности бурной деятельности Галущенко в этот период времени.

Александр Чалый

Во-первых, **обращает на себя внимание его частое «совместительство».**

Так, согласно публикациям в СМИ, в 1996-м, начав работать в МИД, Галущенко получил место представителя Украины в комитете Совета Европы (СЕ) по борьбе с коррупцией. Правда, это было бы слишком для простого атташе, а постоянное представительство Украины при СЕ создали лишь двумя годами позже (и вопросами коррупции озаботилась лишь к концу 90-х). Поэтому возможно, что журналисты немного напутали, и Герман Галущенко «подрабатывал» в СЕ простым помощником члена какой-то делегации Украины. По меньшей мере, изначально. Но когда он потом перешел в Администрацию президента Кучмы, то продолжил работу в СЕ, вплоть до 2002 года. Здесь, возможно, прослеживается его связь с Александром Чалым, поскольку слишком уж часто они пересекались по работе. Чалый возглавлял Договорно-правовое управление МИД, в которое потом поступил на работу Галущенко, в 2001 был полномочным представителем Украины в СЕ, а потом стал госсекретарем Министерства евроинтеграции, в 2006-2009 был заместителем главы Секретариата президента Украины.

Интересно также, зачем старшему консультанту (а потом замначальника) Главной службы внешней политики понадобилось получить в 2001-м году диплом магистра международного менеджмента в Украинской академии внешней торговли? Похоже, Галущенко скрывает многое из своего прошлого!

3. Юрист-атомщик и Андрей Деркач

Следующее «совместительство» Галущенко было более интересным. Оранжевая революция ничуть не отразилась на его карьере: табличка

«Администрация» на Банковой сменилась на «Секретариат», а Герман Галущенко продолжал работать завотделом внешней политики. Впрочем, тогда очень многие сохранили свои должности и даже преуспели при новой власти — нужно было лишь выказывать полную поддержку «ценностям Майдана». Среди таких политических лицемеров был и Андрей Деркач, всегда державший нос по ветру. Сын экс-главы СБУ Леонида Деркача, кум ***Юрия Луценко*** и Давида Жвании, сват ***Владимира Литвина***, Деркач вовремя поддержал Майдан и заручился поддержкой Виктора Ющенко, одновременно примкнув сначала к Соцпартии, а затем к Партии Регионов — но всегда оставался одним из топ-менеджеров украинской коррупции самого высокого уровня.

Андрей Деркач

В 2006-м Андрей Деркач выпросил себе пост президента НАК «Энергоатом» и гендиректора ГК «Укратомпром», ради которого даже сложил депутатский мандат. Вы не задумывались, а почему именно «Энергоатом»? Не только из-за того, что это был доступ к самой дешевой украинской электроэнергии и колоссальным средствам на модернизацию действующих АЭС и консервацию Чернобыльской. Получить этот пост ему помог ***Давид Жвания*** — друг и партнер ***Николая Мартыненко***, которого еще с 90-х годов называли

«ядерным олигархом» и «атомным кардиналом» Украины. При Ющенко, всецело доверявшего Мартыненко, он поставил коррупцию на поток: ***многочисленные публикации*** в СМИ прямо говорили, что все самые денежные тендеры «Энергоатома» выигрывали компании, связанные с Мартыненко и его партнерами. Позднее, как вы помните, Мартыненко стал фигурантом ***уголовного дела*** о коррупции и крупных хищениях в «Энергоатоме». Однако в Украине оно тянулось несколько лет, а вот реальный срок Мартыненко за отмывание крупных сумм, смог «впаять» только в 2020-м году уголовный суд Швейцарии.

Николай Мартыненко

Таким образом, назначение Деркача стало возможным по просьбе Жвании и согласованию с Мартыненко. И возглавляя «Энергоатом», координируя все схемы «атомной коррупции», Деркач не мог не учитывать интересы Мартыненко и Жвании, или хотя бы находить с ними компромисс. Поэтому нельзя забывать, что не один Деркач находился тогда во главе «атомной мафии» Украины. Но его личным вкладом в её процветание стало формирование управленческой команды, которая осуществляла коррупционные деяния в «Энергоатоме» и при Деркаче, и после него — и, похоже, осуществляет до сих пор. Вот как раз Германа Галущенко и называют одним из членов этой команды!

Сам Галущенко всячески открещивается от такой «чести» и утверждает, что с Деркачем вообще практически не знаком. Для этого он даже убрал из своей биографии пункт о том, что в период 2006-2007 г.г. он «подрабатывал» в «Энергоатоме», возглавляя юридическую службу компании. Ведь сами понимаете, что начальника юридической службы Деркач назначал лично, и взял на эту должность надежного доверенного «человечка», который прикрывал все просчеты коррупционеров! Тем более что у Галущенко был какой-никакой опыт в работы в антикоррупционом комитете Совета Европы, и он очень хорошо знал, как обойти не только украинские, но и европейские законы.

К сожалению, Андрей Деркач в бегах, а Жвания погиб летом 2022-го при весьма странных обстоятельствах (высказывали мнение, что слишком много знавшего олигарха просто убрали). Поэтому теперь единственным доказательством работы Галущенко на Деркача могут быть лишь свидетельства работников главного офиса «Энергоатома» того времени или документы компании — а журналисты этого не раздобыли. Зато кто-то запустил нелепый слух (или просто опечатался), что якобы Андрей Деркач является крестным Германа Галущенко. Последний не преминул публично высмеять эту чушь, подчеркнув, что вся информация о его связи с Деркачем это нелепые фейки, распускаемые врагами Украины. И никто не додумался переспросить у Галущенко, а может быть Андрей Деркач является крестным его ребенка?

Конечно, тут возникает ещё один вопрос: а как это завотделом Главной службы внешней политики Секретариата президента Украины умудрялся одновременно работать еще и главой юридической службы «Энергоатома», и вообще законно ли это? Но, видимо, этот вопрос стоит задать тогдашнему замглавы Секретариата Александру Чалому.

В конце 2007-го долги «Энергоатома», терзаемого коррупционерами-паразитами, достигли 7,9 миллиарда гривен (1,58 миллиарда долларов) и Деркач решил вновь перебраться в Верховную Раду. После его ухода из «Энергоатома», оттуда сразу ушел и Герман Галущенко — а это красноречиво говорит о том, чьи именно интересы там обслуживал наш юрист-атомщик! А после того, как в 2010-м к власти пришел Виктор Янукович и Секретариат президента вновь стал Администрацией, Галущенко покинул и Банковую. Почему — неизвестно, но вряд ли по политическим мотивам. Ведь Герман Галущенко очень быстро нашел себе место в вертикали новой власти — возможно, с помощью того же Деркача, переметнувшегося в Партию Регионов.

На несколько месяцев Галущенко пристроился главным юридическим консультантом в «Государственный экспертный центр» Минздрава (золотое дно для лоббистов фармацевтического бизнеса), а в апреле 2011-го получил должность помощника Министра юстиции Украины — коим был

Александр Лавринович, известный своими совершенно бессовестными юридическими схемами и циничным извращением законов! Лавринович высоко оценил своего помощника и вскоре сделал Галущенко директором Департамента судебной работы.

Вы помните суды эпохи Януковича? Тогда их продажность достигла апогея, любое дело можно было выиграть с помощью взятки или связей. Так вот, их работу от Минюста тогда курировал Герман Галущенко. По утверждению источников ***Skelet.Info***, он завел себе среди судей столько полезных знакомств, что впоследствии они помогали ему выкручиваться из самых сложных ситуаций. Возможно, даже это он приложил руку к тому, что украинский суд несколько рассматривал дело Мартыненко — при этом не увидев в нем и намека на причастность самого Галущенко!

Всё это наводит на мысль, что все эти годы главной задачей Галущенко было юридическое прикрытие коррупции. И чем выше он поднимался по карьерной лестнице, тем большую по объемам коррупцию прикрывал…

Михаил Шполянский, **Skele t.Info**

***

Галущенко Герман: босс энергетической коррупции Украины

ЧАСТЬ 2

2023-04-05

Герман Галущенко

4. Галущенко — агент Кремля?

В июле 2013-го услуги юриста-атомщика понадобились уже режиму Януковича. Галущенко перевели из Минфина вновь на «Энергоатом», на уже привычную работу, но в более высокой должности исполнительного директора по правовому обеспечению. То есть он мог уже не только вести дела госкомпании, но и принимать решения.

Непосредственным начальником Галушенко стал Никита Константинов — еще одна скандальная фигура из команды **Деркача**. В 2006-2007 г.г. Константинов занимал в «Энергоатоме» пост первого вице-президента (зама Деркача), курировавшего экономическую политику госкомпании (то есть все коррупционные схемы). С 2010-го Константинов работал в Министерстве энергетики и угольной промышленности, возглавляя там с мая 2011 Департамент стратегической политики, инвестиций и ядерно-энергетического комплекса. В июне 2013-го Константинова назначили и.о. президента «Энергоатома», и уже через пару недель он взял к себе Галущенко. Таким образом, старая команда Деркача вновь вернулась на «Энергоатом», только её создатель на этот раз пожелал остаться в Верховной Раде — ведь он мог и оттуда курировать действия своих людей! «Деркач просто исторически влияет на „Энергоатом“. У него там много людей. И это я точно знаю», — сказал о нем в 2021-м году **Юрий Витренко**.

Никита Константинов

Персона Константинова примечательна тем, что в 2014-м он не стал дожидаться, пока станет фигурантом коррупционного скандала, и сбежал в Россию — где был принят с распростертыми объятиями и назначен гендиректором «Русатом Энерго Интернешнл», дочерней компанией «Росатома». После этого уже мало кто сомневался, что Константинов все эти годы был «российским кротом»! А после того, как в работе на ФСБ был обвинен его бывший шеф Андрей Деркач, возникло логическое предположение, что вся их коррупционная команда трудилась под колпаком Лубянки (еще один её член, Олег Боярцев, в марте 2022-го арестовывался по подозрению в измене, но «отмазался»). Откуда возникает резонный вопрос о том, не является ли агентом Кремля и Герман Галущенко? И это не единственный повод заподозрить нынешнего министра энергетики в измене.

Не успел Галущенко освоиться на новой должности, как возглавляемая им юридическая служба «Энергоатома» с треком проиграл арбитражный суд одиозному молдавскому олигарху Вячеславу Платону, много лет пытавшегося захватит контроль над госкомпанией с помощью типичной долговой схемы. Платон требовал с «Энергоатома» деньги за поставленное оборудование (оказавшееся ржавым и негодным) плюс проценты за просрочку платежа — в общей сумме 28 миллионов долларов. Несколько лет юристы «Энергоатома» успешно выигрывали все суды, признававшие требования Платона незаконными. Но вот пришел Галущенко — и «Энергоатом» тут же проиграл арбитражный суд в Петербурге, а госкомпания сразу же перечислила Платону требуемую сумму.

Вячеслав Платон

Тому самому Платону, которого в которого в 2016-м арестовали в Киеве и выдали властям Молдовы, где его осудили на 18 лет тюрьмы. Да, через пару лет усилиями кишиневских судей и нового генпрокурора Молдовы его оправдали и отпустили, но Платон тут же сбежал в Великобританию — поскольку за ним тянулся длинный шлейф новых уголовных дел (с 2021-го он в розыске).

А теперь самое интересное, и пока что широко не публиковавшееся: по информации источников *Skelet.Info*, Вячеслав Платон до сих пор курирует схемы продажи украинской электроэнергии в Молдову через цепочку частных фирм. Помните, как после российских ракетных ударов по украинской энергетической инфраструктуре в Молдове гас свет? Этот факт красноречиво опровергал ложь Минэнерго, утверждавшего, что Украине больше не экспортирует электроэнергию. Что ж, госкомпании — нет, а вот частные — да! Соответственно, и прибыль получали частные фирмы, а стоит за всем этим министр энергетик Галущенко — давний приятель Платона.

А ведь о том, что на Платоне негде ставить клейма, знали еще тогда, в 2013-м! Украинская общественность была возмущена, журналисты писали, что Платон связан с министром юстиции **Лавриновичем**, который якобы потому и отпустило Галущенко в «Энергоатом» — но правоохранительная система эпохи Януковича была глуха и слепа.

5. Герман Галущенко. Возвращение в «Энергоатом»

Впрочем, генпрокуроры и руководители СБУ новой постмайданной власти были ничуть не лучше. И если Константинову после второго Майдана пришлось уносить ноги в Россию, то Галущенко спокойно проработал на своей должности до апреля 2014-го. После чего он тихо ушел на постоянную работу в КНУ им. Шевченко, где еще с 2012 года числился (по совместительству) доцентом кафедры международного частного права. И не просто числился, но и получал неплохую по украинским меркам зарплату (за 2019 года — более 220 тысяч гривен). Попутно Галущенко работал с рядом американских юридических компаний, разрабатывая различные иски против РФ (ни один так и не был выигран в суде). Вряд ли это принесло ему хороший финансовый доход, однако он завел себе полезные знакомства среди западных грантодателей и их украинских иждивенцев, что помогло ему затем вернуться на службу. В частности, как писали СМИ, Галущенко подружился с будущим премьером Гончаруком и даже играл с ним по выходным в футбол.

Впрочем, первая попытка была неудачной. В 2019-м Галущенко договорился с Тимофеем Милованом о должности госсекретаря Минэкономразвития. Милованов не просто лоббировал его, он уже представлял Галущенко перед другими «слугами народа» как будущего госсекретаря. Оставалось лишь формальность — пройти конкурс, просто потому что таковы были требования. Так вот Галущенко подвела самоуверенность: возомнив, что всё уже решено, он вообще не подготовился к конкурсу, и доцент международного права с позором провалился на первом же несложном задании. Комиссии не оставалось ничего другого, как завалить и других участников конкурса.

К следующему разу Галущенко и его лоббисты подготовились более обстоятельно. Немного предыстории: за 2019 год «Энергоатом» получил рекордную прибыль в 4 миллиарда гривен, на что сразу же обратили внимание в окружении **Зеленского**, решив взять госкомпанию в «эффективное управление». Для начала уволив его президента **Юрия Недашковского**: тот занимал этот пост перед и после Деркача (в 2005-2006 и 2008-2012 г.г.), затем в 2014-2019-м. Судя по тому, что Галущенко дважды уходил из «Энергоатома», когда туда возвращался Недашковский, их отношения как-то не складывались! И вот теперь самого Недашковского должен был заменить его давний оппонент Галущенко. На этом, в частности, настаивали и Милованов, и близкий друг Зеленского **Сергей Шефир**, которого позже журналисты обвинили в сговоре с Деркачем:

«Они хотели найти человека в „Энергоатом“, который сыграет роль „свадебного генерала“, будет руководителем на бумаге, но будет делать то, что ему сказали. Все стратегические решения фактически принимаются российским офицером КГБ Андреем Деркачем и пророссийским персонажем Сергеем Шефиром, то есть в самом „Энергоатоме“ сейчас команда „марионеток“, лояльная только к России»

Но тут вновь возникла проблема юридической формальности. Согласно указу Минэнерго № 456 от 16.07.2013, кандидат на должность президента «Энергоатома» должен был иметь высшее инженерное образование и пятилетний опыт руководящей работы в сфере использования ядерной энергии (то есть руководить энергоблоком, станцией и т.п.). Галущенко же этим требованиям не соответствовал! Тогда взбешенный Милованов, не желая повторить прежнее фиаско, додумался до аферы: его Минэкономики утвердило упрощенный вариант требований квалификационной комиссии, написанных именно под Галущенко. Это вызвало шквал возмущения среди украинских атомщиков, устроивших настоящий бунт. Глава Государственной комиссии ядерного регулирования Григорий Плачков написал открытое письмо, в котором аргументировано изложил, почему никогда не выдаст лицензию на работу такому далекому от атомной энергетики человеку, как Галущенко.

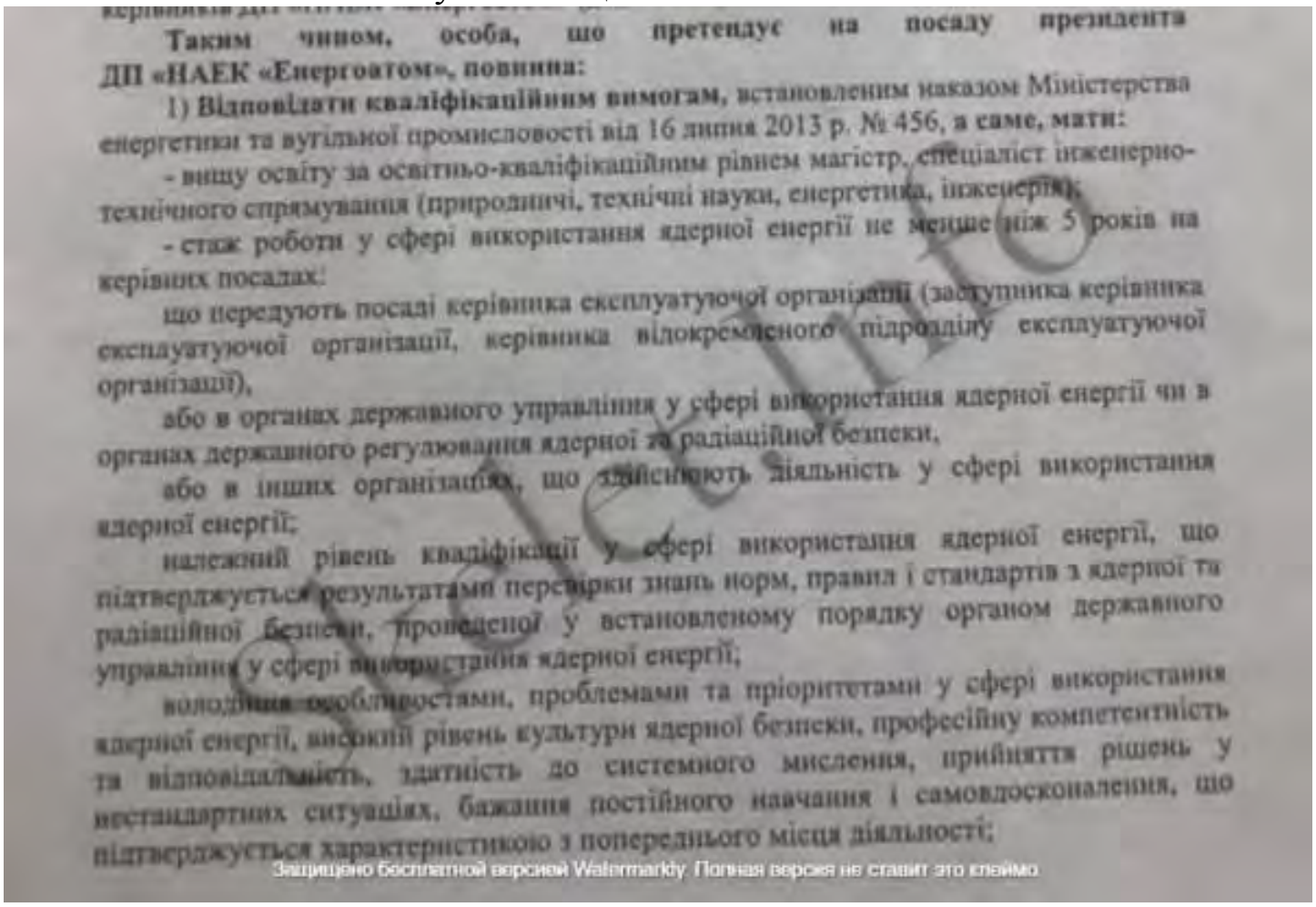

Таким чином, особа, що претендує на посаду президента ДП «НАЕК «Енергоатом», повинна:

1) **Відповідати кваліфікаційним вимогам**, встановленим наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості від 16 липня 2013 р. № 456, а саме, мати:

- вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр, спеціаліст інженерно-технічного спрямування (природничі, технічні науки, енергетика, інженерія);

- стаж роботи у сфері використання ядерної енергії не менше ніж 5 років на керівних посадах:

що передують посаді керівника експлуатуючої організації (заступника керівника експлуатуючої організації, керівника відокремленого підрозділу експлуатуючої організації),

або в органах державного управління у сфері використання ядерної енергії чи в органах державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки,

або в інших організаціях, що здійснюють діяльність у сфері використання ядерної енергії;

належний рівень кваліфікації у сфері використання ядерної енергії, що підтверджується результатами перевірки знань норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, проведеної у встановленому порядку органом державного управління у сфері використання ядерної енергії;

володіння особливостями, проблемами та пріоритетами у сфері використання ядерної енергії, високий рівень культури ядерної безпеки, професійну компетентність та відповідальність, здатність до системного мислення, прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, бажання постійного навчання і самовдосконалення, що підтверджується характеристикою з попереднього місця діяльності;

Защищено бесплатной версией Watermarkly. Полная версия не ставит это клеймо

Чтобы погасить скандал, но все же воткнуть в «Энергоатом» Галущенко, пошли на следующую хитрость: президентом госкомпании назначили Петра Котина — опытного ядерщика, руководившего Запорожской АЭС. Однако Котин занимался лишь технической стороной атомной энергетики, а вот вся экономическая часть передавалась в руки Галущенко, назначенного 6 мая 20202 года вице-президентом «Энергоатома».

О том, что произошло далее, СМИ рассказывали в масштабном журналистском расследовании «**НАЭК „Энергоатом“: коррупция в деталях и персонах**». Причем отметим, что сейчас в интернете можно

найти уже не все части этого увлекательного коррупционного «романа». Похоже, команда Галущенко активно защищает за собой

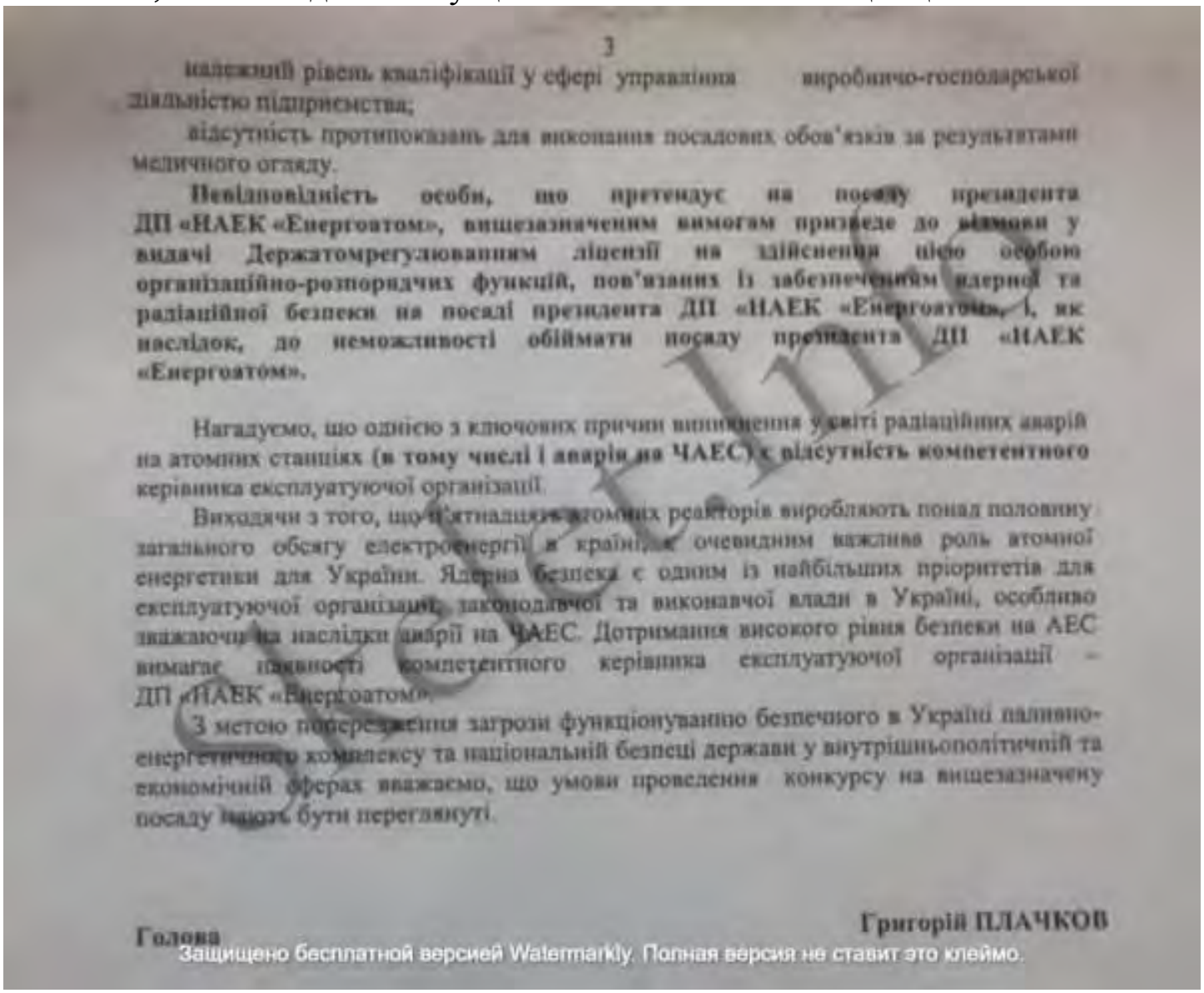

3

належний рівень кваліфікації у сфері управління виробничо-господарської діяльністю підприємства;

відсутність протипоказань для виконання посадових обов'язків за результатами медичного огляду.

Невідповідність особи, що претендує на посаду президента ДП «НАЕК «Енергоатом», вищезазначеним вимогам призведе до відмови у видачі Держатомрегулюванням ліцензії на здійснення цією особою організаційно-розпорядчих функцій, пов'язаних із забезпеченням ядерної та радіаційної безпеки на посаді президента ДП «НАЕК «Енергоатом», і, як наслідок, до неможливості обіймати посаду президента ДП «НАЕК «Енергоатом».

Нагадуємо, що однією з ключових причин виникнення у світі радіаційних аварій на атомних станціях (**в тому числі і аварія на ЧАЕС**) є відсутність компетентного керівника експлуатуючої організації.

Виходячи з того, що п'ятнадцять атомних реакторів виробляють понад половину загального обсягу електроенергії в країні, є очевидним важлива роль атомної енергетики для України. Ядерна безпека є одним із найбільших пріоритетів для експлуатуючої організації, законодавчої та виконавчої влади в Україні, особливо зважаючи на наслідки аварії на ЧАЕС. Дотримання високого рівня безпеки на АЕС вимагає наявності компетентного керівника експлуатуючої організації – ДП «НАЕК «Енергоатом».

З метою попередження загрози функціонуванню безпечного в Україні паливно-енергетичного комплексу та національній безпеці держави у внутрішньополітичній та економічній сферах вважаємо, що умови проведення конкурсу на вищезазначену посаду мають бути переглянуті.

Голова **Григорій ПЛАЧКОВ**

Защищено бесплатной версией Watermarkly. Полная версия не ставит это клеймо.

информационное пространство! И не только в интернете: в 2021 году из «Энергоатома» ***попытались уволить*** уполномоченного по реализации антикоррупционной программы Олега Полищука, пытавшегося раскрыть схемы аферистов. Только его жалоба в Национальное агентство по предупреждению коррупции предотвратило увольнение (а может быть и расправу).

«Едва ли не с первых дней новая команда устроила правовой хаос в компании. Начались преследования работников, которые имели свое мнение и собственные принципы, не боялись и не соглашались с незаконными решениями руководства компании», — рассказывал Полищук.

Он также поведал, что Галущенко так и не сдал экзамены по радиационной и ядерной безопасности (точнее, «сдал» их задним числом), зато сразу поспешил выписать себе 278 тысяч гривен премии.

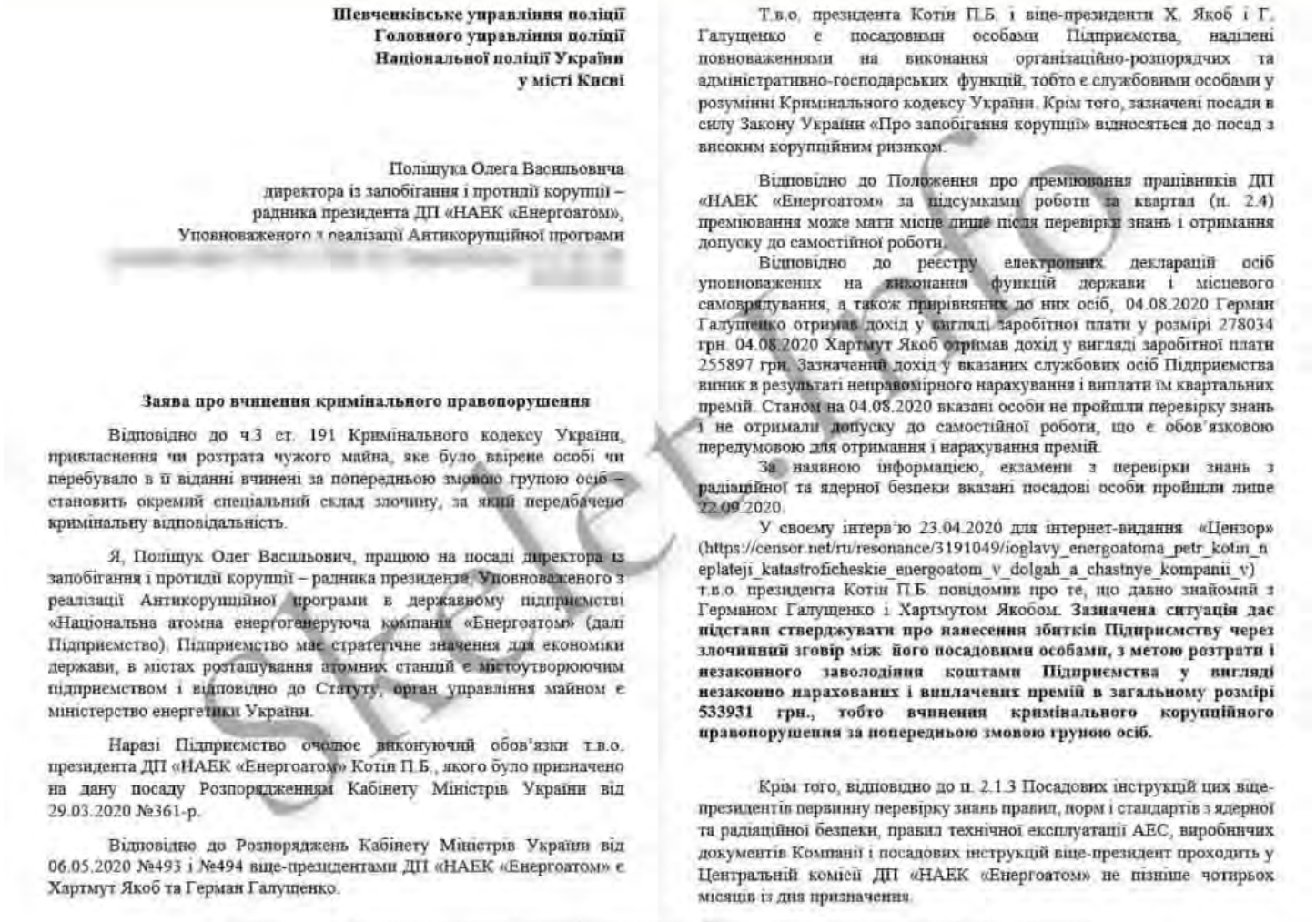

Шевченківське управління поліції
Головного управління поліції
Національної поліції України
у місті Києві

Поліщука Олега Васильовича
директора із запобігання і протидії корупції –
радника президента ДП «НАЕК «Енергоатом»,
Уповноваженого з реалізації Антикорупційної програми

Заява про вчинення кримінального правопорушення

Відповідно до ч.3 ст. 191 Кримінального кодексу України, привласнення чи розтрата чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало в її віданні вчинені за попередньою змовою групою осіб – становить окремий спеціальний склад злочину, за який передбачено кримінальну відповідальність.

Я, Поліщук Олег Васильович, працюю на посаді директора із запобігання і протидії корупції – радника президента, Уповноваженого з реалізації Антикорупційної програми в державному підприємстві «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» (далі Підприємство). Підприємство має стратегічне значення для економіки держави, в містах розташування атомних станцій є містоутворюючим підприємством і відповідно до Статуту, орган управління майном є міністерство енергетики України.

Наразі Підприємство очолює виконуючий обов'язки т.в.о. президента ДП «НАЕК «Енергоатом» Котін П.Б., якого було призначено на дану посаду Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.03.2020 №361-р.

Відповідно до Розпоряджень Кабінету Міністрів України від 06.05.2020 №493 і №494 віце-президентами ДП «НАЕК «Енергоатом» є Хартмут Якоб та Герман Галущенко.

Т.в.о. президента Котін П.Б. і віце-президенти Х. Якоб і Г. Галущенко є посадовими особами Підприємства, наділені повноваженнями на виконання організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, тобто є службовими особами у розумінні Кримінального кодексу України. Крім того, зазначені посади в силу Закону України «Про запобігання корупції» відносяться до посад з високим корупційним ризиком.

Відповідно до Положення про преміювання працівників ДП «НАЕК «Енергоатом» за підсумками роботи за квартал (п. 2.4) преміювання може мати місце лише після перевірки знань і отримання допуску до самостійної роботи.

Відповідно до реєстру електронних декларацій осіб уповноважених на виконання функцій держави і місцевого самоврядування, а також прирівняних до них осіб, 04.08.2020 Герман Галущенко отримав дохід у вигляді заробітної плати у розмірі 278034 грн. 04.08.2020 Хартмут Якоб отримав дохід у вигляді заробітної плати 255897 грн. Зазначений дохід у вказаних службових осіб Підприємства виник в результаті неправомірного нарахування і виплати їм квартальних премій. Станом на 04.08.2020 вказані особи не пройшли перевірку знань і не отримали допуску до самостійної роботи, що є обов'язковою передумовою для отримання і нарахування премій.

За наявною інформацією, екзамени з перевірки знань з радіаційної та ядерної безпеки вказані посадові особи пройшли лише 22.09.2020.

У своєму інтерв'ю 23.04.2020 для інтернет-видання «Цензор» (https://censor.net/ru/resonance/3191049/ioglavy_energoatoma_petr_kotin_neplateji_katastroficheskie_energoatom_v_dolgah_a_chastnye_kompanii_v) т.в.о. президента Котін П.Б. повідомив про те, що давно знайомий з Германом Галущенко і Хартмутом Якобом. **Зазначена ситуація дає підстави стверджувати про нанесення збитків Підприємству через злочинний зговір між його посадовими особами, з метою розтрати і незаконного заволодіння коштами Підприємства у вигляді незаконно нарахованих і виплачених премій в загальному розмірі 533931 грн., тобто вчинення кримінального корупційного правопорушення за попередньою змовою групою осіб.**

Крім того, відповідно до п. 2.1.3 Посадових інструкцій цих віце-президентів первинну перевірку знань правил, норм і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, правил технічної експлуатації АЕС, виробничих документів Компанії і посадових інструкцій віце-президент проходить у Центральній комісії ДП «НАЕК «Енергоатом» не пізніше чотирьох місяців із дня призначення.

Но поверьте, это были только цветочки! Вскоре, ***появилась публикация журналистов***, утверждавших, что Галущенко устроил настоящую охоту на сотрудников «Энергоатома», делившихся с ними фактами коррупционной деятельности. Дошло до того, что Галущенко велел установить за ними наблюдение. А руководителя «Атомкомплекта» Руслана Жмудского, пытавшегося противостоять царившей в «Энергоатоме» системе «откатов» для чужих фирм и «льгот» для фирм Галущенко и его подельников, просто выжили — назначив на его место своего человека Олега Яременко.

Кстати, о «банде Галущенко». Журналистские расследования, вскрывавшие коррупцию в «Энергоатоме», называли следующих причастных к ней лиц. Это бывший финансовый директор «Энергоатома» ***Ефим Важевский*** по кличке «Фима Порш», работавший там тоже по протекции **Мартыненко** и **Жвании**, и до сих пор являющийся «решалой» тендерных схем. Это его подельник и партер по теневым схемам Виталий Мирошниченко (он же «Патлатый») со своим братом Евгением (возглавлял отдел в «Атомкомплексе»). Это директор по персоналу «Энергоатома» Олег Бояринцев, который с 2002 по 2019 года был помощником нардепа Деркача.

Ефим Важевский

Откаты, поборы (каждая АЭС должна была отправлять Галущенко регулярную «дань»), «распиливающая» миллиарды гривен тендерная коррупция. Директор энергетических программ Центра Разумкова лаконично описал еще одну схему «Энергоатома» при Галущенко: он продавал и без того самую дешевую электроэнергию АЭС по еще более заниженным ценам предприятиям **Ахметова**, **Коломойского** и **Пинчука**. Население же платило последние кровные гривны за дорогую энергию ахметовских ТЭС. Как итог — Ахметов разбогател еще на несколько миллиардов, увеличили свои капиталы Коломойский и Пинчук, зато «Энергоатом» в 2020-м году вышел в многомиллиардные убытки. Покрыть которые решили еще большим увеличением тарифов для населения — и тут грянул «тарифный майдан», не на шутку испугавший команду Зеленского. Пришлось задействовать СБУ и задерживать его зачинщиков как агентов Кремля. Но ведь, по сути, главный виновник (и главный агент Кремля) сидел в это время в «Энергоатоме»!

6. Министерский размах

По таким итогам работы, руководство «Энергоатома» следовало бы разогнать, а то и посадить. Но в 2021 году Украина уже вовсю неслась в коррупционную пропасть. Десятки бюджетных миллиардов «распиливали» на дорожном проекте «Большого строительства», в который влили даже деньги ковидного фонда — и всё это при полном одобрении президента. О коррупции и борьбе с ней говорили постоянно и много, но почему-то в упор не замечая её у себя под носом. И как доказательство этой удивительной «слепоты», 29 апреля

2001 года Германа Галущенко назначили министром Энергетики Украины. Всё, что смогли возразить несколько народных депутатов — вспомнить о его связи с Деркачем, которую Галущенко тут же с негодованием отверг. Мол, а доказать сможете?! За назначение Галущенко проголосовали 305 народных депутатов: не только «слуги народа», но и представители «Батькивщины», «За майбутне», ОПЗЖ, «Доверие» — на которые имели влияние вышеуказанные Ахметов, Коломойский, Пинчук.

Назначению Галущенко предшествовал запуск т.н. энергетического рынка, суть которого сводилась к легализации фирм-посредников и свободному ценообразованию. Тарифы для потребителей взлетели, а олигархи получили возможность «мутить схемы» на практически законных основаниях. Теперь представьте: то, что творилось в «Энергоатоме», происходило во всей украинской энергетике. Схемы с углем, бесчисленные схемы с газом, схемы на уровне ГМ «Энергорынок» и облэнерго, экспорт и импорт электроэнергии — и всем этим занимались десятки кланов и групп влияния. Задачей Галущенко стало координировать всё это в интересах крупнейших игроков — но главное слово оставалось за Банковой и Кабмином. Поскольку даже если там просто закрывали на все глаза, то это уже участие в коррупции!

На перечисление всех фактов коррупции в украинской энергетике за последний год ушло бы немало места и времени. Причем, власть их не видит в упор, а «патриоты» кричат, что борьбу с коррупцией вообще нужно прекратить до победы. Но возможно, что подобный «патриотизм» является лишь прикрытием для негодяев, использующих войну для создания новых схем обогащения.

Интересно, что первый зам Юрий Власенко уже стал фигурантом возбужденного ГБР **уголовного дела** по факту продажи группе «Приват» больших объемов сжиженного газа по заниженной цене. Держава понесла убытки в сотни миллионов гривен — Галущенко же лишь пробурчал, что какие-то злые силы хотят дискредитировать Минэнерго. Кстати, любопытная деталь к портрету Галущенко: в 2018-м году в его доме (310 кв. м.) за долги отключили газ. И вот доцент международного права не придумал ничего лучшего, чем плюнуть на закон, сорвать пломбу и самоподключиться вновь! К осени 2021-го у уже министра Галущенко, владеющего также тремя квартирами в Киеве и имеющего многомилионный годовой доход, долг за газ вырос до 76 тысяч гривен. Но даже судебное решение не заставило его заплатить по счетам — а там пришла война и, как говориться, многое списала. Теперь вы понимаете, кто руководит украинской энергетикой?

Михаил Шполянский, **Skelet.Info**

***

№ 1.463

Тотальное «орецептуривание» таблеток: мошенничество в особо крупных размерах

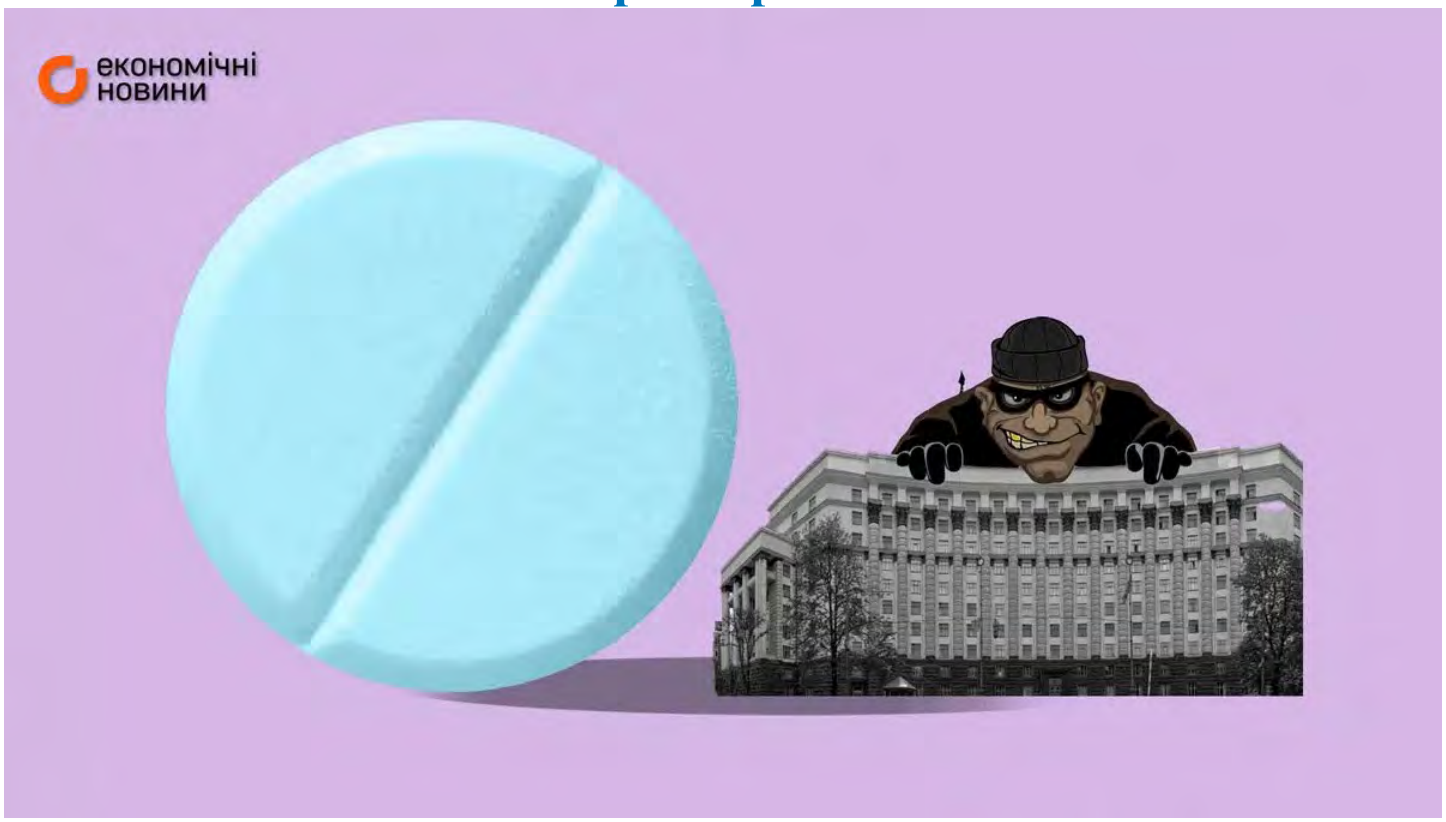

2023-04-07

Александр Карпец

В этой жизни очень часто надо просто назвать вещи своими именами, и тогда все станет понятно. Поэтому повторим вынесенное в заголовок утверждение: **тотальное «орецептуривание» таблеток есть мошенничество в особо крупных размерах, совершенное группой лиц с использованием служебного положения по предварительному сговору!**

Это очевидно для любого адекватного индивида, прожившего в Украине достаточное продолжительное время. Тем более для тех, кто помнит копеечные цены в советских аптеках на большинство препаратов, которые в подавляющем большинстве отпускались без рецептов, за очень и очень редким исключением, хотя все аптеки тогда были государственными, а

советская власть вроде бы известна своим стремлением регулировать все на свете. И никакой повальной смертности от неправильно принятого анальгина, каптопреса с каптоприлом и прочих подобных препаратов не было, равно как массовых трагических последствий неправильного приёма корвалола с нимесилом не наблюдалось и тридцать с лишним лет после развала Союза.

В этом смысле, все более раздражает молчание высшего руководства, конкретно Зеленского и Шмыгаля, в вопросе «орецептуривания». Ведь эти «шалости» (около)медицинской публики касаются миллионов граждан в тылу и на фронте, о чем далее. Фактически, это вопрос национальной безопасности, и те, кто затеял всю эту канитель должны понести ответственность.

ОБРАТИТЕ ВНИМАНИЕ В Минздраве рассказали, что нужно знать о э-рецепте

Накал страстей пока угас. После 1 апреля – дата-то какая! – подавляющее большинство широко используемых препаратов аптеки продолжают продавать без рецептов.

Но проблема осталась. От введения «орецептуривания» всего и вся, вплоть до анальгина, корвалола, нимесила и его разновидностей, целого ряда препаратов от давления и так далее, как это ни цинично звучит, спасает война. Ведь именно на время войны введение тотального «орецептуривания» якобы приостановлено, насколько можно понять маниакальную казуистику целого вороха циркуляров, которые наплодили клерки отнюдь не с благородной целью. Это тот случай, когда не было счастья, да помогло несчастье, то есть война, как бы цинично это ни звучало.

Но проблему просто «подвесили» до «лучших времен». Чтобы в этом убедиться, достаточно зайти на сайт «Таблетки», набрать «нимесил», «каптоприл» или другой подобный давно известный и широко применяемый препарат, и в большинстве случаев вам высветится плашка «за рецептом».

Таким образом, проблему эту оставлять в покое нельзя, потому что **рецептирование всего что ни попадя будут пытаться протолкнуть интересанты, стремящиеся выстроить еще одну схему поборов, извлечения наживы путем выписки рецептов, на теневой продаже лекарств и так далее.**

1. Что хотели, но пока не смогли, и к чему это приведет

Итак, накануне первоапрельского Дня дурака, праздновать который нынче явно не комильфо по причине трагического положения в нашем отечестве, произошел массовый переполох в связи с тем, что с 1 апреля **Министерство здравоохранения под видом ввода электронного рецепта фактически вознамерилось ввести репептирование на подавляющее большинство широко используемых препаратов, которые рецептированию никогда не**

подлежали испокон веков от Рождества Христова. Ввиду войны и недавних массовых отключений электроэнергии и интернета уже само по себе введение е-рецепта выглядело «крайне нужной и своевременной» затеей, но на сей счет медицинские начальники сделали оговорку, что в аварийных случаях врач будет выписывать обычный бумажный рецепт.

Но главное – не форма рецепта, а именно рецептирование широкой номенклатуры знакомых с далекого детства препаратов, которые, помнится, принимали еще бабушки и прабабушки, и массовых тяжелых последствий от этого никто припомнить не может.

Обязательные рецепты существовали и до сих пор на психотропные препараты и сильные антибиотики, что с рядом оговорок оправдано.

Но сейчас под рецепт пытаются загнать даже анальгин, правда в крупной расфасовке и почему-то в ампулах, но упаковку до 10 таблеток милостиво разрешили покупать без рецепта. Также под рецепт попал ставший уже знаменитым противовоспалительный нимесил и его варианты, практически все препараты против повышенного артериального давления (типа каптопрес, каптоприл, эналозид, эналоприл, анаприлин и так далее), препараты для разжижения крови (магникор и кардиомагнил), мочегонные (фурасемид и диакабр), все кодеинсодержащие препараты и лекарства на основе сальбутамола (используемые для ингаляции), противоаллергические препараты типа «супрастин» в ампулах и «дексаметазон» (которыми аллергики спасаются во время приступов), целый ряд гормональных препаратов (включая противозачаточные, мази от экземы, препараты для лечения заболеваний щитовидной железы) и т.д.

Дошло до того, что «корвалол» и «валокордин» без рецепта было разрешено покупать только в баночках по 50 мл, на объем больше попросят рецепт. Также рецепты вводились на спирт этиловый, а без рецепта – только флакончик муравьиного спирта до 50 мл. Примечательно, что в соседнем гастрономе водка, являющаяся водным раствором спирта этилового в различной расфасовке, вплоть до литра и более, продается в объемах, ограниченных только количеством денег в кармане.

Кроме того, под рецепты попали лекарства от спазмов и жаропонижающие, но с некоторыми нюансами.

Таблетки на основе парацетамола и ибупрофена – безрецептурные, но препараты в ампулах – по рецепту, включая указанный выше анальгин. Популярная «Но-шпа» – в ампулах только по рецепту, в таблетках – без рецепта.

Из лекарств от кашля, легкие препараты, например, на основе мукалтина, амброксола, а также разного рода травяные препараты (скажем, на основе экстракта плюща) отпускаются без рецепта. Но все препараты на основе

кодеина, которые помогают от сухого изматывающего кашля, а также препараты на основе сальбутамола (применяются для ингаляций) – по рецепту.

Правда, прозвучало разъяснение о том, что на территориях, на которых ведутся боевые действия, обязательное рецептирования якобы действовать не будет. Более глупое успокоение трудно придумать, например, для Херсона, ряда районов Николаевской, Днепропетровской, Запорожской, Донецкой, Харьковской областей, где в условиях постоянных обстрелов далеко не всегда есть электричество и интернет, а также с огромным трудом можно найти врача для выписки рецепта, работающую аптеку и желающих поставлять туда лекарственные препараты с риском лишиться не только товара, но также здоровья и даже жизни.

В сети появилась пошаговая инструкция на тему о том, как добиться получения рецепта. Путь, сразу надо сказать, долгий и тернистый:

1) пациент записывается и приходит на прием к врачу, с которым подписана декларация;

2) врач проводит прием и выписывает рецепт;

3) пациент и врач проверяют актуальность мобильного телефона пациента, который должен быть указан в декларации;

4) врач выписывает рецепт в электронной системе здравоохранения;

5) пациент получает на мобильник СМС с уникальным номером рецепта и кодом подтверждения;

6) при необходимости врач может распечатать пациенту консультационное заключение, включающее назначение лекарств;

7) пациент обращается в аптеку, которая принимает участие в программе «доступные лекарства» и предъявляет номер рецепта

8) пациенту предлагают препараты, которые имеются в наличии в аптеке и входят в программу «доступные лекарства»;

9) пациент выбирает лекарства и называет код подтверждения их получения, а если необходимых лекарств нет, то обращается в другую аптеку.

Далеко не все смогут пройти этот сложный и извилистый, а главное в большинстве случае никому не нужный путь, в котором заинтересованы только те, кто на этом хочет нагреть руки. Тем более что семейный врач может направить к узкому специалисту, который будет выписывать рецепт, и указанный путь еще сильнее удлинится.

Теперь, если у вас давление поднялось на 20 единиц, и у вас отсутствуют необходимые препараты, то, вместо того чтобы купить в ближайшей аптеке анаприлин-«десятку», выпить две таблетки и спокойно полежать, пока они подействуют, а затем измерить давление тонометром, вам предлагается пройти указанный выше алгоритм. При этом надо учесть, что к семейному врачу просто так быстро не попадешь, часто его просто нет даже в Киеве, переселенцы вообще лишены такой возможности и так далее.

> Отразится вся эта мошенническая канитель и на ценах на лекарства. В профильных аптекарских организациях указывают, что аптекам придется покупать программное обеспечение для работы с е-рецептами. Это 40 тысяч гривен на одно рабочее место плюс 2-3 тысячи в месяц за обслуживание с перспективой неуклонного роста.

Очевидно, кормиться на этом является одной из целей новации, хотя и не самой «жирной».

Еще целый ряд нюансов.

Если у вас нет декларации с семейным врачом, или же вы не можете попасть к своему врачу (например, находясь в другой местности), но Минздрав предлагает следующие разъяснения: электронный рецепт можно будет получить вне зависимости от наличия декларации с семейным врачом, но для этого пациент должен быть обязательно зарегистрирован в электронной системе здравоохранения, и это простая процедура, которую может быстро провести любой врач. Но на практике попасть к «чужому» семейному врачу пациенту «с улицы» не так просто, прежде всего, потому что врачей не хватает, они перегружены, и просто откажут. И это не говоря о сбоях в работе системы.

И здесь появляется «палочка-выручалочка» в виде частных клиник, которые имеют право выписывать рецепты. Но такая услуга будет оформляться, как консультация у врача стоимостью 500-1000 гривен по киевским расценкам…

> **Как говорил, «киношный» капитан Жеглов, «Шарапов, это же Клондайк, Эльдорадо!»**

Подобную «консультацию» или «прием» у врача при наличии работающего интернета и банковской карты можно будет проводить и оплачивать «бесконтактно», не посещая врача, например, если у вас подскочило давление, препарата под рукой нет, а в аптеке условный каптопрес без рецепта не продают.

Автору этих строк еще несколько лет назад доводилось видеть вывеску частной клиники, которая называлась просто и незатейливо: «Медицинские справки». То есть, не мудрствуя лукаво, тамошняя публика зарабатывала на жизнь выпиской справок. Условно говоря, надо тебе справку от нарколога для

получения водительским прав – без проблем: плати и получай, и дуть в трубочку алкотестера совершенно не обязательно. Теперь к справкам добавятся еще и рецепты на нимесулид и прочие ходовые препараты, а это огромный «рынок услуг», который создается околомедицинскими должностными лицами путем мошенничества в особо крупных общегосударственных размерах, да еще во время войны.

Представляется, что это и есть одна из целей новации – запустить и легализовать в масштабах страны огромный преступный бизнес в виде торговли рецептами по спекулятивным ценам. Это будут огромные денежные потоки, от которых смогут кормиться многие интересанты этой криминальной затеи.

Еще одной целью этого мошенничества может быть сама электронная база «всех рецептов всей страны».

Насколько можно понять, это весьма дорогостоящая игрушка, на создании и сопровождении которой можно постоянно извлекать немалую наживу. Дальнейшее использование данных из этой базы тоже вызывает вопросы, в том числе вопросы о том, кто, с какой целью и за какие деньги сможет этими данными пользоваться. Разговоры о закрытости так называемых персональных данных оставим для так «когнитивно простых» граждан…

2. «Что ж ты, фрайер, сдал назад?»

Когда общественность уяснила, что с 1 апреля необходимые и привычные лекарства в аптеке «просто так не купишь», страсти по этому поводу разгорелись нешуточные, а в аптеках встроились огромные очереди, чтобы до Дня дурака запастись наперед как можно большим «всего, что может в жизни пригодиться», последовали неуклюжие «отмазки» медицинских начальников.

Сначала Минздрав «обрадовал» досужую публику заявлением о том, что с 1 апреля, дескать, ничего не изменится, кроме возможности приобретать препараты по электронному рецепту, а если электричества и интернета не будет, то врач выпишет обычный бумажный рецепт, но при этом – внимание! – по рецептам отпускаются препараты, включенные в список…

В бывшей Красной армии это называлось «включить дурака»! Их обвиняют в том, что они расширили рецептирование на огромный перечень препаратов, которые ранее никогда рецептов не требовали, а они в ответ радостно заявляют, что теперь можно пользоваться всеми благами информационной техники и приобретать по электронному рецепту тот нимесил, который ранее можно было свободно купить без рецепта.

Затем объявился лично министр здравоохранения Ляшко и порадовал тем, что – оказывается! – наряду с электронным, бумажный рецепт тоже будет

действовать, как минимум, на время переходного периода и военного положения.

При этом Ляшко в лучших традициях «съезда с темы, когда накосячил», принялся разъяснять электорату, что таблетки – это, дескать, не конфетки, и их вредно кушать в большом количестве и не те, которые надо. На вопрос о том, почему эналоприл и нимесил вдруг попали под рецепт, Ляшко отвечать не стал.

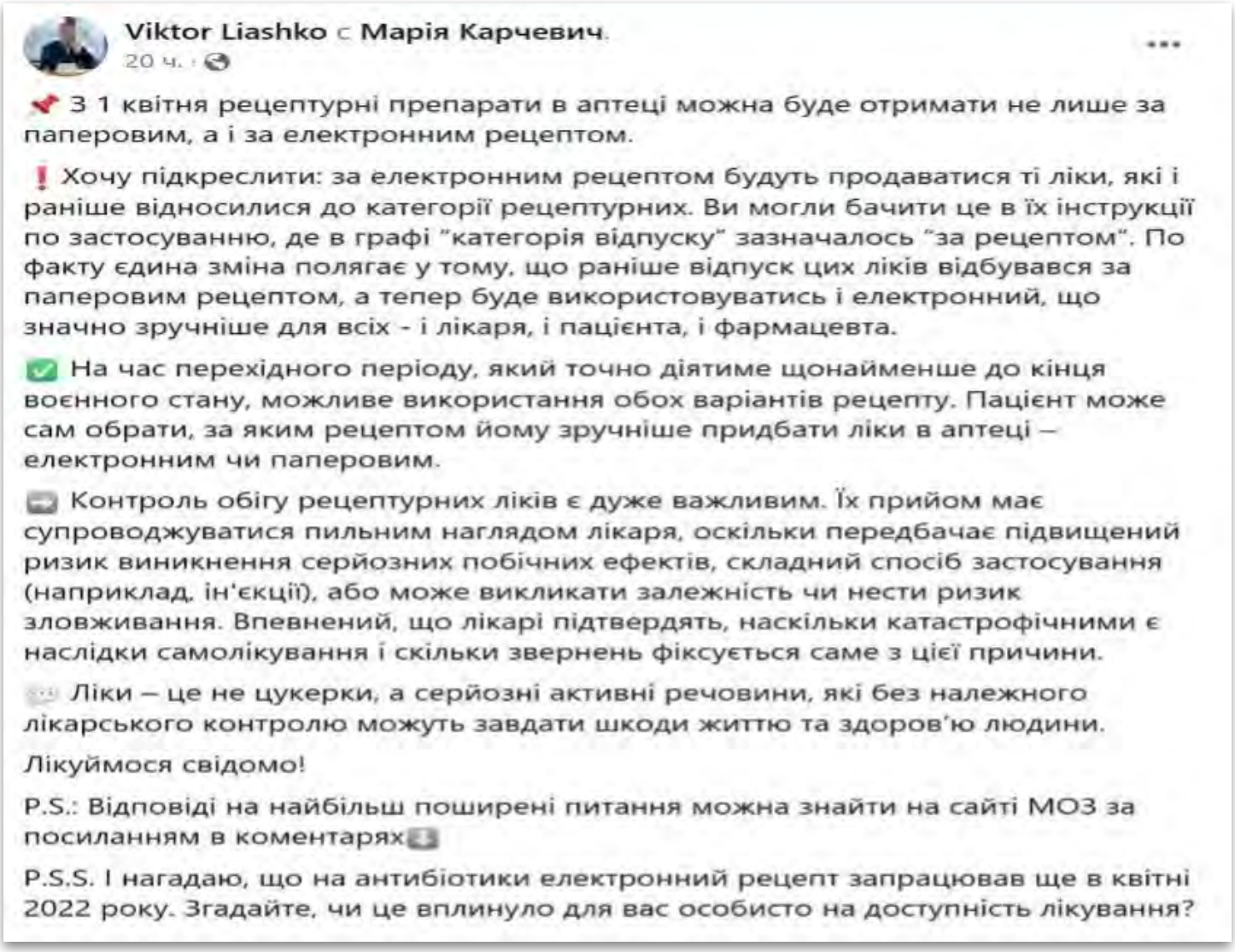

Вопрос к высшему руководству страны: у нас только такие кадры имеются на должности министров, или можно было бы поискать более соответствующих должности, тем более если речь идет о здравоохранении, да еще и во время войны?!

3. Нормативный шахер-махер для «развода» на таблетках

Поняв, что от чиновников и их разъяснений толку не добьешься, наиболее продвинутые граждане бросились самостоятельно разбираться в том ворохе противоречивых, неадекватных, часто совершенно мошеннических циркуляров, которые чиновники наплодили вокруг темы рецептирования лекарств, причем с отнюдь не благородными целями.

В сети вдруг вплыл приказ МОЗ от 4 марта 2022 года, которым на время военного положения отменяется требование рецепта для всех препаратов, кроме наркотических и содержащих сильные яды. Из этого документа, кстати, можно сделать вывод, что и значительную часть антибиотиков, кроме очень сильных, тоже следует продавать без рецептов.

Статус: Чинний

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ

04.03.2022 N 413

м. Київ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОБІГУ ТА ВІДПУСКУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до Закону України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», Закону України «Про правовий режим воєнного стану», пункту 8 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 267 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 року № 90), у зв'язку із введенням воєнного стану на території України та з метою забезпечення функціонування сфери охорони здоров'я в особливий період,

НАКАЗУЮ:

1. На період воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX:

1) дозволити аптекам та їх структурним підрозділам здійснювати без рецепта лікаря відпуск та реалізацію лікарських засобів (крім лікарських засобів, які містять наркотичні засоби, психотропні речовини та виписуються на рецептурних бланках форми № 3, комбінованих лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини чи прекурсори в кількості, що не перевищує їх граничні допустиму норму, отруйних та сильнодіючих лікарських засобів), які згідно з інструкцією про медичне застосування підлягають відпуску за рецептом, за кошти пацієнта та/або інших джерел, не заборонених законом, крім бюджетних коштів;

Позже та же формулировка вошла в постановление Кабмина от 7 мая №542. Это постановление на сайте Рады имеет статус действующего.

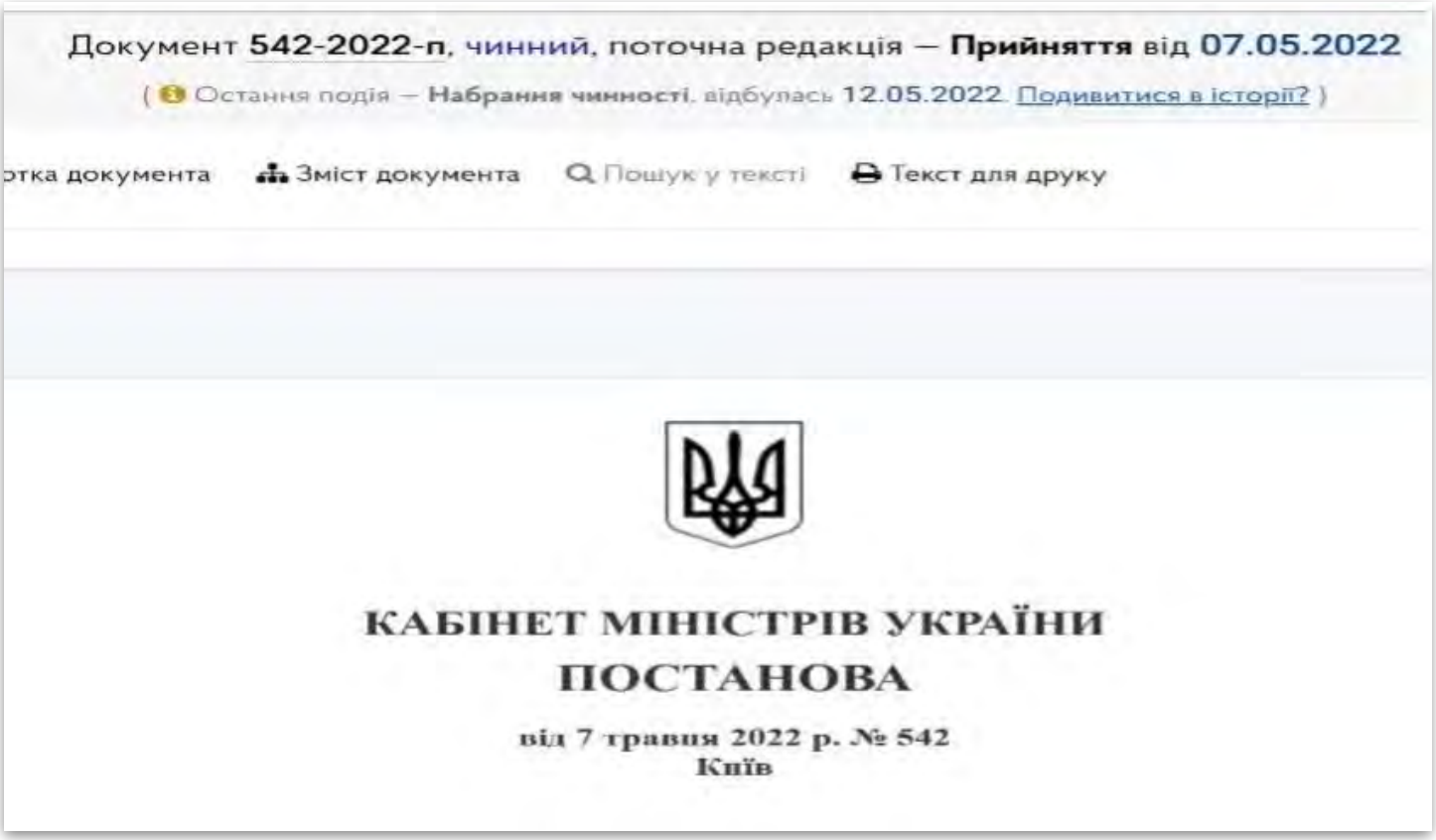

Документ 542-2022-п, чинний, поточна редакція — Прийняття від 07.05.2022

(Остання подія — Набрання чинності, відбулась 12.05.2022. Подивитися в історії?)

отка документа | Зміст документа | Пошук у тексті | Текст для друку

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 7 травня 2022 р. № 542

Київ

И буквально тут же вплыл еще один норматив, который, насколько можно понять, противоречит вышеуказанным.

Оказывается, 17 марта 2023 года, то есть менее месяца назад, Кабмин своим постановлением №236 утвердил порядок, по которому с 1 апреля отпуск лекарств без рецептов (за исключением наркотических и психотропных препаратов) разрешен только на территориях, «включенных Минреинтеграции в подраздел 2 раздела I и раздела II перечня территорий, на которых ведутся (велись) боевые действия или временно оккупированных Российской Федерацией».

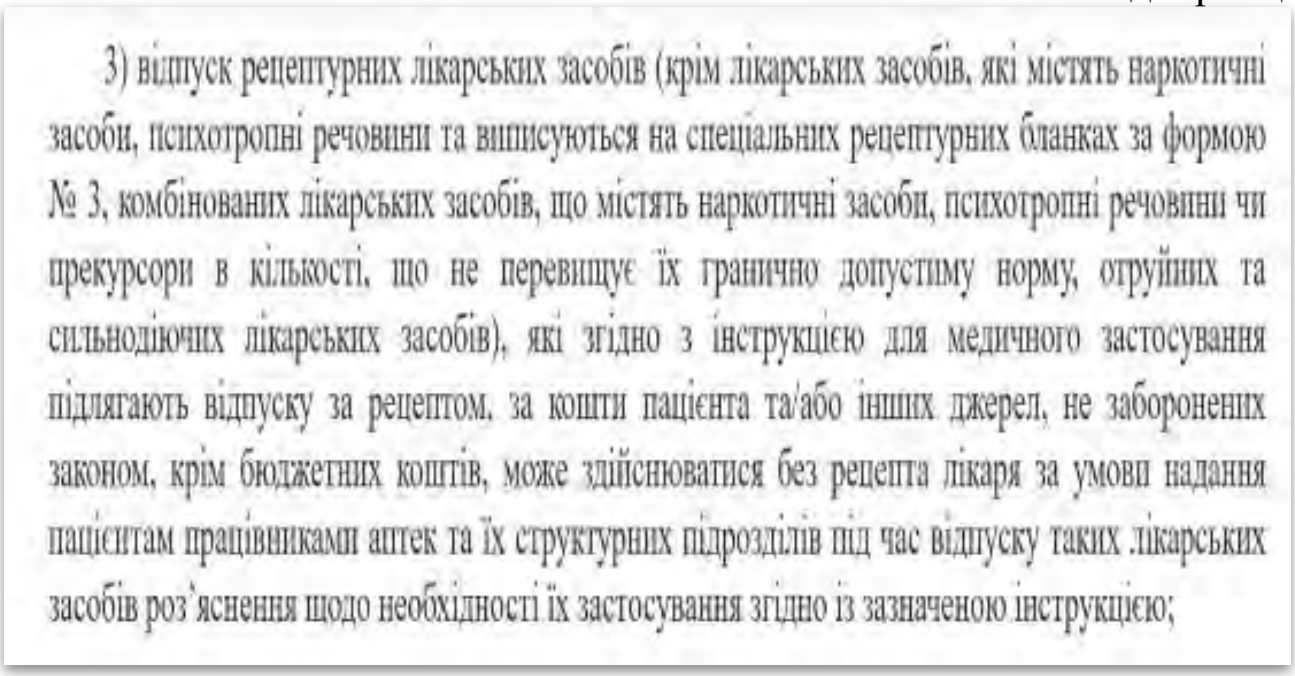

3) відпуск рецептурних лікарських засобів (крім лікарських засобів, які містять наркотичні засоби, психотропні речовини та виписуються на спеціальних рецептурних бланках за формою № 3, комбінованих лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини чи прекурсори в кількості, що не перевищує їх гранично допустиму норму, отруйних та сильнодіючих лікарських засобів), які згідно з інструкцією для медичного застосування підлягають відпуску за рецептом, за кошти пацієнта та/або інших джерел, не заборонених законом, крім бюджетних коштів, може здійснюватися без рецепта лікаря за умови надання пацієнтам працівниками аптек та їх структурних підрозділів під час відпуску таких лікарських засобів роз'яснення щодо необхідності їх застосування згідно із зазначеною інструкцією;

После этого в соцсетях попалась публикация с любопытными результатами расследования Юрия ***Гаврилечко***, к которой подверстан расширенный результат этого расследования в издании «Вежа».

Далее **публикуем сокращенный вариант** на языке оригинала:

«Подробиці щодо продажу «рецептурних ліків без рецепту».

Після широкого суспільного розголосу щодо обов'язковості наявності рецепту для купівлі в аптеці чи не майже всього переліку лікарських засобів, що продаються на території України, в МОЗ почали пояснювати, що «їх не так понялі» і… послалися при цьому на Постанову Уряду від 7 травня 2022 р. № 542.

І ось тут починаються дива.

По-перше, ця Постанова дійсно доповнює ліцензійні умови здійснення аптеками господарської діяльності пунктом 31-1 із підпунктом 3, згідно з яким:

«відпуск рецептурних лікарських засобів (крім лікарських засобів, які містять наркотичні засоби, психотропні речовини та виписуються на спеціальних рецептурних бланках за формою № 3, комбінованих лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини чи прекурсори в кількості, що не перевищує їх гранично допустиму норму, отруйних та сильнодіючих лікарських засобів), які згідно з інструкцією для медичного застосування підлягають відпуску за рецептом, за кошти пацієнта та/або інших джерел, не заборонених законом, крім бюджетних коштів, може здійснюватися без рецепта лікаря за умови надання пацієнтам працівниками аптек та їх структурних підрозділів під час відпуску таких лікарських засобів роз'яснення щодо необхідності їх застосування згідно із зазначеною інструкцією».

Одразу зауважу, що у формулюванні використане слово «можуть», а не «мають». Відповідно, ухвалення рішення щодо відпуску рецептурного препарату залишається за провізором в самій аптеці! Тобто уряд свідомо переклав відповідальність з себе на працівників аптеки щодо того, чи продадуть вони ліки чи ні. Але це ще не все!

По-друге, коли уважно придивитись до тих самих ліцензійних умов, до яких внесено зміни, а саме до Постанови Уряду від 30 листопада 2016 р. № 929, якими їх затверджено, то ми побачимо підпункт 3 пункту 31-1 викладений у зовсім іншій редакції, яка виглядає так:

«на територіях, які включені Мінреінтеграції до підрозділу 2 розділу I і розділу II переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого Мінреінтеграції, відпуск рецептурних лікарських засобів (крім лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, комбінованих лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини чи прекурсори в кількості, що не перевищує їх гранично допустиму норму, отруйних та сильнодіючих лікарських засобів)), які згідно з інструкцією для

медичного застосування підлягають відпуску за рецептом за кошти пацієнта та/або інших джерел, не заборонених законом, крім бюджетних коштів, може здійснюватися без рецепта лікаря за умови надання пацієнтам працівниками аптек та їх структурних підрозділів під час відпуску таких лікарських засобів роз'яснення щодо необхідності їх застосування згідно із зазначеною інструкцією».

Тобто, продаж без рецептів МОЖЕ здійснюватися, але не на всій території України. І Ця норма введена в дію змінами, що встановлені у Постанові Уряду від 17 березня 2023 р. № 236.

Тобто, два тижні тому продаж рецептурних ліків на всій території України була заборонена!!!

І дозвіл на такий продаж залишився лише на території активних бойових дій та…. тимчасово окупованих російською федерацією територіях України! Саме так. І це не першоквітневий жарт».

Из вышесказанного Юрий ***Гаврилечко*** делает категорический, но вполне справедливый вывод: если вам говорят, что в продаже лекарств с 1 апреля ничего не собирались изменить, то знайте – вам нагло врут!

4. Некоторые печальные последствия ажиотажа

Но ажиотаж вокруг лекарств не прошел бесследно, а в ряде случаев имел место весьма серьезные последствия.

Накануне 1 апреля очень многие препараты либо сильно подорожали, либо вообще пропали из аптек, и от этого пострадали те граждане, которым срочно понадобились те или иные лекарства, попавшие «под раздачу». Очевидно, вскоре эти дефициты будут восполнены поставками оптовиков, но скорее всего, цены уже будут выше, то есть и здесь рядовой обыватель оплатит из своего кармана все эти игрища.

По информации профильной ассоциации «Фармрада», накануне 1 апреля продажи многих препаратов выросли в 5-6 раз. Естественно, во многих случаях это привело к исчезновению на определенное время многих ходовых лекарств.

В частности, это коснулось ставшего знаменитым нимесила и его вариантов, которые просто исчезли с полок аптек.

В связи с этим, довелось столкнуться с просто-таки вопиющим случаем, когда некоему индивиду, недавно пережившему операцию, для снижения воспалительно-болевых процессов потребовался нимесулид или его аналоги. Но эти препараты были подчистую выметены в аптеках, и их невозможно было купить ни за какие деньги. Родственники больного бросились по знакомым со слезной просьбой продать пластинку нимесулида за любые

деньги и готовы были ехать за этой пластинкой ночью на такси в любую точку столицы.

Вопрос: кто, когда и как ответит за «управленческие решения», приведшие к подобным последствиям?

Очереди, выстроившиеся накануне 1 апреля, поражали сходством с очередями в аптеки в Киеве, стоявшими в марте 2022 года, когда в десятке километров от столицы, в Буче, Гостомеле, Горенке и Мощуне шла война, аптеки работали всего несколько часов в день, подвоз лекарств был крайне затруднен, а многие склады препаратов в пригородах оказались в зоне боевых действий или даже на временно оккупированных территориях.

По некоторым данным, во время ажиотажа выручка аптек выросла в 5 раз. В натуральном выражении продали более 9 миллионов упаковок лекарств на общую сумму 1,2 млрд грн.

Но не следует думать, что в результате роста цен и объемов продаж, «аптечное королевство – все такое в шоколаде»

В отрасли никто не рассчитывал на такой ажиотаж. Аптеки больших запасов не делают по причине ограниченности в средствах, а у дистрибуторов склады тоже не безграничные. Поскольку лекарства в аптеках массово разобрали, им сейчас приходится пополнять запасы по многим наименованиям. В результате, многие аптеки попросту превышают лимиты по товару с отсрочкой платежа, и нужно либо уменьшить заказы, либо платить наперед, а на это готовы далеко не все из-за отсутствия оборотных средств. Поэтому в ближайшее время во многих аптеках будет ощущаться дефицит именно ходовых препаратов.

По мнению специалистов, если тотальное рецептирование все же введут и продажу по рецептам возьмутся жестко контролировать (на что нужны немалые силы и средства, которые придется оторвать от других отраслей в военное время), то это сильнейшим образом ударит по аптечному рынку, и продажи могут упасть чуть ли не в 100 раз. Очевидно, что многие аптеки закроются, а те, которые выживут, вынуждены будут повышать цены, благо конкуренция резко сократится.

По некоторым данным, сейчас рентабельность многих аптек составляет 1-2%. Основную прибыль, доходящую до 300-500%, извлекают производители и оптовики.

Пока что аптеки могут работать с невысокой рентабельностью только при условии массовой оборачиваемости товара. если ее не будет, станут повышать наценки. Это значит, что препараты, которые и так ежемесячно растут в цене на 5-7%, будут дорожать еще быстрее.

5. Некоторые криминально-процессуальный выводы

Пока что в продаже лекарств действительно ничего не изменилось, но по причине той огромной волны возмущения, которая буквально захлестнула средства массовой коммуникации. Введение рецептирования всего и вся притормозили, аптеки никаких четких указаний на сей счет не получали и торгуют по-старому. Образовавшийся из-за ажиотажа дефицит ряда лекарств через некоторое время будет восполнен.

Насколько можно понять, интересанты, которые пытались под шумок войны (что особо цинично!) протащить мошенническую схему «орецептуривания» значительной части ранее совершенно доступных препаратов, тихонько «отползли» и затаились, выжидая лучших времен для следующей попытки протащить это мощенинчество.

Поэтому необходимо срочно провести воспитательно-профилактические мероприятия уголовно-процессуального характера, чтобы впредь неповадно было.

В том, что это однозначное мошенничество, коррупция и злоупотребление, которое определенным интересантам удалось протащить в виде решений органов государственного управления, сомнения нет никакого.

В одной из полемик в соцсетях довелось увидеть постановку вопроса

> — о некоей общегосударственной электронной площадке для оформления рецептов, в связи с чем возникает вопрос о том, кто будет владельцем – государство или «частная лавочка». Ведь известно, что за разного рода тендерными площадками для вроде бы бюджетных тендеров стояли вполне частные интересы, и проценты они стригли в приватные карманы.

Но в случае с рецептами ситуацию следует рассматривать в ином ключе.

Почему для получения рецепта пациент вообще должен платить, причем неважно даже кому – государству или частным интересантам?

Тем более если речь идет, скажем, об анальгине, анаприлине, каптопресе-каптоприле, эналозиде, магникоре и далее пол списку – то есть, о препаратах, которые издавна шли без рецепта, и это совершенно правильно.

И еще вопрос:

> — в чем необходимость создания всеобъемлющей общегосударственной базы данных, из которой можно будет узнать, что гражданин Х купил в той или иной аптеке таблетку от головы, а гражданин У – пардон, от поноса? Причем все это с привязкой к мобильному телефону, месту

прописки, диагнозу и так далее. Ответ: такой необходимости нет и быть не может, конечно, если руководствоваться благими помыслами и здравым смыслом, а не желанием урвать.

И не надо этих сказок о «суровой защите персональных медицинских данных», поскольку уже приходилось сталкиваться с «защитой данных» в банках, но это отдельная волнующая тема.

Также не надо прикрываться сказками о том, что такова, дескать, европейская практика. Массовый выезд наших граждан в Европу в связи с войной и знакомство с «европейскими практиками» однозначно показала, что далеко не все эти практики нам нужны, а многие из них откровенно вредны, и нам категорически не подходят. В конце концов, сейчас все грамотные, умеют пользоваться интернетом, в состоянии разобраться, какие таблетки можно принять самому, а с чем надо идти в врачу. Наконец, дееспособные лица должны самостоятельно отвечать за свои действия, и с таким же успехом можно запретить продажу алкоголя.

Ответ на все эти вопросы простой. Он был вынесен в заголовок этого опуса и озвучен в начале текста, но его надо повторить еще раз.

Вся эта затея с тотальным «орецептированием» препаратов, которые отродясь продавались без рецепта, есть мошенничество в особо крупных размерах с целью получения необоснованной выгоды группой лиц по предварительному сговору с циничным использованием занимаемых должностей и с нанесением ущерба жизни и здоровью миллионов граждан в тылу и на фронте.

И эти деяния должны быть по достоинству оценены в уголовно-правовом аспекте с воздаянием всем по заслугам их!

Опять-таки, повторяя вышесказанное, **отметим, что в этом смысле откровенно бесит молчание высшего руководства, включая Зеленского и Шмыгаля.** Ведь доступность медпрепаратов – это вопрос действительно критически важный для миллионов граждан, не говоря уже о фронте, который во многом медикаментами снабжают родственники, знакомые, просто частные лица, покупающие их в обычных аптеках и так далее.

Министра Ляшко, по-хорошему, уже давно следовало отстранить от исполнения должностных обязанностей, как минимум, на время расследования, а действие обсуждаемых «управленческих решений в сфере рецептирования всего и вся» должны быть отменены. Желательно вместе с Ляшко выгнать из ведомства всю ту публику, которая сочинила это мошенничество и протащила его через Кабмин. В Кабмине тоже следовало бы принять необходимые кадровые решения, чтобы впредь неповадно было проворачивать мошеннические аферы в таких масштабах. Наконец, в Верховной Раде тоже есть известные интересанты разного рода

мошенничества и злоупотреблений в сфере здравоохранения, и в отношении их тоже должны быть сделаны соответствующие организационно-кадровые и правовые выводы.

У нас люди гибнут ежедневно сотнями, а **кучка проходимцев ищет, на чем бы нажиться, в том числе в медико-фармакологической сфере**.

***

№ 1.464

Дорогие друзья!

Большой текст на выходные. Для вдумчивого чтения. Повод очень важный. **МВФ и правительство Украины подписали совместную программу. На четыре года. Познакомьтесь, что нас ждёт в результате её реализации. Самое время задуматься о своём будущем, о перспективах страны, если она будет идти в узкой колее государственного интервенционизма.**

Риски проиграть вчистую экономику и будущее страны после победы над фашистской Россией становятся всё выше.

2023-04-08

Романчук

МВФ – Украина: проекция странового унижения

Платёжный баланс Украины, 2021–2026гг.

Показатель	2021	2022 (о)	2023п	2024п	2025п	2026п
Текущий счёт платёжного баланса, млрд. $	-3,2	8,6	-6,5	-9,4	-11,3	-11,7
Товары (net): экспорт, млрд. $	63,1	40,9	33,0	38,9	40,5	44,4
Товары (net): импорт, млрд. $	-69,8	-55,6	-57,5	-63,3	-70,6	-78,9
Услуги (net): экспорт, млрд. $	18,4	16,2	16,0	17,6	20,1	23,4
Услуги (net): импорт, млрд. $	-14,4	-25,3	-29,2	-23,1	-17,3	-13,9
Баланс финансового счёта, млрд. $	-5,7	9,6	-9,3	-12,3	-14,4	-13,9
Прямые инвестиции (net), млрд. $	-7,5	-0,6	-0,6	-0,6	-4,0	-8,5
Портфельные инвестиции (net), млрд. $	-1,0	2,0	0,4	0,6	0,9	1,6
Текущий счёт платёжного баланса, % ВВП	-1,6	5,7	-4,4	-6,2	-6,7	-6,5
Товары (net): экспорт, % ВВП	31,5	27,0	22,2	25,4	23,9	24,7
Товары (net): импорт, % ВВП	-34,9	-36,7	-38,7	-41,3	-41,7	-43,8
Услуги (net): экспорт, % ВВП	9,2	10,7	10,7	11,5	11,9	13,0
Услуги (net): импорт, % ВВП	-7,2	-16,7	-19,7	-15,1	-10,2	-7,7
Торговый баланс (товары, услуги), % ВВП	-1,3	-15,7	-25,4	-19,5	-16,1	-13,8
Баланс финансового счёта, % ВВП	-2,8	6,3	-6,2	-8,0	-8,5	-7,7
Прямые инвестиции (net), % ВВП	-3,8	-0,4	-0,4	-0,4	-2,4	-4,7
Портфельные инвестиции (net), % ВВП	-0,5	1,4	0,3	0,4	0,6	0,9

Источник: Источник: IMF Country Report No. 23/132. Ukraine request for an extended arrangement under the extended fund facility and review of program monitoring with board involvement – press release; staff report; and statement by the executive director for Ukraine. March 31, 2023 https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687

Какое будущее ждёт Украину в случае реализации программы МВФ

31 марта 2023 Международный валютный фонд (МВФ) опубликовал страновой доклад № 23/132 по Украине. Повод – утверждение

четырёхгодичной программы Фонда на сумму $15,6 млрд. Это часть общего пакета поддержки страны на сумму $115 млрд. Его приняли страны G7, ЕС и другие доноры с целью решить проблему платёжного баланса и восстановить среднесрочную внешнюю стабильность.

Украину в работе над Программой представляли глава Нацбанка Андрей ***Пышный*** и министр финансов Сергей ***Марченко***. Активную роль сыграл заместитель исполнительного директора МВФ Владислав ***Рашкован***.

Поэтому,

> — перед нами не навязывание внешней воли воюющей стране, а совместная работа международных экспертов и украинских топ дисижнмейкеров. Это важно отметить, чтобы не обвинять во всём высокомерный Запад и его организации.

1. Просьба украинской власти

24 марта 20223 на имя руководителя МВФ пришло Письмо о намерениях от руководства Украины.

> Оно подписано президентом В. ***Зеленским***, премьер-министром Д. ***Шмыгалем***, министром финансов С. ***Марченко*** и главой Нацбанка А. ***Пышным***.

Украинская сторона заявила о своих планах обеспечить 1) — макроэкономическую стабильность, 2) — восстановить бюджетную и долговую устойчивость, 3) — выйти на траекторию долгосрочного роста в контексте быстрого послевоенного восстановления и процесса вступления в Евросоюз.

Правительство Украины попросило помощи в решении проблемы платёжного баланса, для выхода на гибкий обменный курс и на режим таргетирования инфляции.

Украина: финансы органов государственного управления, 2021-2026гг.

Показатель	2021	2022 (о)	2023п	2024п	2025п	2026п
Доходы органов госуправления, млрд. ₴	1983	2609	2861	3199	3654	4086
Доходы, % ВВП	36,3%	53,2%	47,3%	43,4%	42,1%	42,1%
Налоговые поступления, млрд. ₴	1817	1782	2198	2705	3209	3690
Налоговые поступления, % ВВП	33,3%	36,4%	36,3%	36,7%	37,0%	38,0%
Расходы органов госуправления, млрд. ₴	2198	3426	4098	4516	4503	4587
Расходы, % ВВП	40,3%	69,9%	67,7%	61,3%	51,9%	47,3%
Баланс бюджета органов госуправления, млрд. ₴	-216	-817	-1237	-1317	-850	-501
Баланс бюджета органов госуправления, % ВВП	-3,9%	-16,7%	-20,4%	-17,9%	-9,8%	-5,2%
Баланс бюджета органов госуправления без грантов, млрд. ₴	-217	-1299	-1709	-1601	-1051	-630
Баланс бюджета органов госуправления без грантов, % ВВП	-4,0%	-26,5%	-28,2%	-21,7%	-12,1%	-6,5%
Финансирование бюджета органов госуправления, % ВВП	2,4	11,4	19,8	17,7	9,5	4,6

Источник: Источник: IMF Country Report No. 23/132. Ukraine request for an extended arrangement under the extended fund facility and review of program monitoring with board involvement – press release; staff report; and statement by the executive director for Ukraine. March 31, 2023 https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687

В Меморандуме по экономической, финансовой политике (Memorandum of Economic and Financial Policies) от 23.03.2023 украинское правительство описывает состояние страны и экономики в условиях войны.

> После сокращения ВВП на ~30% ожидается увеличение экономической активности в тех частях страны, где не ведутся боевые действия. Это если не будет эскалации военных действий.

Из-за высокой неопределённости правительство оценивает динамику ВВП в 2023г. в коридоре от «-3» до «+1».

Дефицит сальдо текущего счёта в 2023г. ожидается в размере $6,5 млрд. после профицита в $8,6 млрд. в 2022г. Растёт дефицит торгового баланса.

После инфляции в 26,6% в 2022г. ожидается её снижение до ~20% в 2023г. Тем не менее, щедрое внешнее финансирование позволит увеличить ЗВР-ы к концу 2023г. до $29,6 млрд. в базовом сценарии.

Риски безопасности могут сохраняться дольше, чем ранее ожидалось.

> Они будут влиять на скорость и интенсивность возвращения мигрантов. «Недостаточная поддержка доноров может также увеличить напряжение с финансированием обязательств, что потребует принятия сложных компромиссов».

Зерновой коридор может быть заблокирован.

Могут быть дальнейшие повреждения энергетической инфраструктуры.

Цепочки поставок товаров военного назначения могут ухудшиться с учётом производственных издержек и прибыльности компаний.

Продолжение войны продолжит оказывать давление на нашу фискальную позицию, на способность выполнять внутренние и внешние бюджетные

обязательства, что приведёт к увеличению дефицита», - говорится в Меморандуме.

Основные макроэкономические показатели Украины, 2021-2026гг.

Показатель	2021	2022 (о)	2023п	2024п	2025п	2026п
Номинальный ВВП, в млрд. ₴	5460	4900	6050	7365	8685	9700
Реальный ВВП, % изменения	3,4	-30,3	-3 - +1	3,2	6,5	5,0
Внутренний спрос, %	12,9	-28,9	1,2	4,7	5,4	4,5
Частное потребление, %	5,2	-17,9	1,2	2,7	3,2	3,2
Государственно потребление, %	0,3	6,2	-0,2	-0,4	-1,7	-0,5
Инвестиции, %	7,4	-17,2	0,3	2,4	4,0	1,8
Чистый экспорт, %	-9,6	-1,4	-4,2	-1,5	1,1	0,5
Дефлятор ВВП, %	25,1	28,7	27,3	18,0	10,7	6,4
Безработица, % (по МОТ)	9,8	24,5	20,9	11,9	9,7	9,2
Инфляция, конец периода %	10,0	26,6	20,0	12,5	8,0	6,0
Сбережения, % ВВП	12,2	22,5	14,3	15,6	16,5	17,8
Инвестиции, % ВВП	13,8	16,8	18,7	21,8	23,2	24,3
Баланс бюджета органов госуправления, % ВВП	-3,9	-16,7	-20,4	-17,9	-9,8	-5,2
Баланс бюджета органов госуправления, % ВВП без учёта грантов	-4,0	-26,5	-28,2	-21,7	-12,1	-6,5
Государственный и гарантированный государством долг, % ВВП	50,4	81,7	98,3	105,0	104,1	102,0
Широкая денежная масса, %	12,0	20,8	20,5	18,5	15,0	15,0
Кредит частному сектору, %	8,4	-3,1	2,5	15,4	14,8	13,4
Текущий счёт платёжного баланса, % ВВП	-1,6	5,7	-4,4	-6,2	-6,7	-6,5
Прямые иностранные инвестиции, % ВВП	3,8	0,4	0,4	0,4	2,4	4,7
Валовые резервы, конец периода, млрд. %	30,9	28,5	29,6	32,4	35,6	38,8
Месяцы импорта товаров и услуг следующего года	4,6	3,9	4,0	4,2	4,3	4,5

Источник: Источник: IMF Country Report No. 23/132. Ukraine request for an extended arrangement under the extended fund facility and review of program monitoring with board involvement – press release; staff report; and statement by the executive director for Ukraine. March 31, 2023 https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687

Целью экономической программы украинского правительства, которую поддерживает МВФ, является восстановление бюджетной и долговой устойчивости (fiscal and debt sustainability) при «стимулировании долгосрочного роста в контексте послевоенного восстановления и на пути вступления в ЕС».

Первая фаза Программы – сохранение макроэкономической, внешней и финансовой стабильности.

> Для этого будет обеспечен «крепкий бюджет 2023 года» в рамках среднесрочной фискальной политики.

Вторая фаза после окончания войны – более широкие реформы для укрепления макроэкономической стабильности, поддержки восстановления, продвижения экономического роста и восстановления устойчивости в среднесрочной перспективе.

«Когда условия будут позволять, Украине вернётся к довоенным рамкам экономической политики (pre-war policy frameworks), включая режимы гибкого обменного курса и таргетирование инфляции». Для создания фундамента послевоенного роста правительство обещает продвигать реформы для повышения производительности и конкурентоспособности, в том числе в

энергетическом секторе. «Прогресс на пути к вступлению в ЕС будет главным якорем нашей политики», - заявляется украинское правительство.

2. Вместо системной реабилитации и новой модели хронический режим «скорая помощь»

МВФ благосклонно, с пониманием рассмотрел обращение украинского правительства. Его оценки, решение практически полностью поддерживают позицию украинского правительства.

Складывается впечатление, что как Меморандум властей, так и программу МВФ писали одни и те же люди.

Это не уникальное совпадение, а вполне себе закономерность.

> Теоретическая база, подходы к экономической политике у технократов МВФ, Нацбанка и Минфина Украины примерно одни и те же.

Кто-то лучше знает высшую математику и макроэкономическое моделирование, кто-то хуже. Кто-то специализируется в регулировании монетарной и финансовой сфере, кто-то в налогах и таможне. Есть узкие специалисты по правовым институтам и по расчётам социальной нагрузки. Для них формулировка экономической политики – это как ремонт некого старого здания или автомобиля. Есть некий заданный фрейм. В его рамках международные и украинские VIP-распорядители чужого предлагают примерно одинаковый набор технократических решений.

Ни первые, ни вторые не ставят перед собой задачу создать принципиально новую модель экономики, с институтами и механизмами, которые учитывают встроенные дефекты и провалы старой модели

> — **(олигархат, схематоз, коррупция, конфликт интересов, удушающая регуляторная нагрузка, парализующая легальное предпринимательство налоговая система, дырявая социальная система, синдикат «Нацбанк-большие коммерческие банки», токсичный инвестиционный климат и т.д.).**

Понятна позиция МВФ. Фонд – это технократическая организация, которая действует строго в рамках своего мандата.

Её партнёр – Государство, которое испытывает разного рода проблемы. То платёжный баланс ушёл в глубокий минус, то дефицит бюджета резко вырос, а долговые обязательства грозят дефолтом, то инфляция разоряет, и денег в банковской системе остро не хватает.

МВФ действует, как скорая помощь, которая использует монетарный дефибриллятор, фискальную клизму для катарсиса организма или институциональный жгут для приведения больного в чувство.

Конечно, в условиях форс-мажора, такие меры действенны и полезны.

1) — Одно дело – спасти человеку жизни и вывести его в зону без непосредственной угрозы для жизни.

2) — Совсем другое дело – его реабилитация и переход в режим полноценной здоровой жизни без постоянных уколов, анаболиков и приборов поддержки жизненно важных органов.

МВФ – это не мозговой центр по дизайну либеральной системной трансформации страны, погрязшей в коррупции, поражённой метастазами Олигархата и Схематоза, не вылечившейся от токсикации советскими институциональными испражнениями.

Это важно знать правительству каждой развивающейся/переходной страны. Опять же уместна аналогия с медициной и здоровьем.

1) — Когда у человека приступ, ему зовут скорую.

2) — Когда же речь идёт о полноценной реабилитации после шока, тогда советы и рекомендации скорой помощи явно не уместны.

Четырёхлетняя программа 2023–2026 не должен быть режимом «скорая помощь».

Для Украины этот период жизненно важный для создания не только новой экономики, но и страны в целом.

Период «скорая экстренная помощь» был примерно полгода после начала войны. Худо-бедно экономика осталось на плаву, хотя в очень плохой форме. Ресурсы домашних хозяйств и бизнеса сильно истощены. Украинцы продолжают поддерживать ВСУ/тероборону, а также своих родственников-мигрантов за границей. Реальные военные угрозы по-прежнему делают маловероятным привлечение серьёзных иностранных инвестиций. Ситуация с морской логистикой очень напряжённая. Производство традиционных товаров экспорта в довоенном объёме невозможно.

Согласно опросу McKinsey и American Chamber of Commerce в Украине (февраль 2023) 2/3 украинского бизнеса испытали «существенное негативное влияние», ~47% компаний сократили выручку более чем на 30%. Бизнес цепляется за жизнь. Только ~4% бизнесов закрылись и не возобновили работу. 30% компаний закрылись, но возобновили работу. Основными проблемами стали сокращение спроса (25%), физическое повреждение помещений (23%), «разорванные цепочки поставок (19%). Производители товаров и услуг явно не чувствуют поддержки со стороны властей в налоговой, таможенной и регуляторной сферах. По состоянию на начало апреля 74% (!) предприятий сталкивалось с блокировкой накладных.

Первопричиной острейших проблем в экономике (инфляция, огромная дыра в бюджете, резкий роста долга) является кризис производства товаров/услуг и объективное снижение доходов домашних хозяйств.

Сохранение довоенной экономической политики, т. е. налоговой, регуляторной, транзакционной нагрузки – это грубая теоретическая ошибка.

> Одно дело, когда здоровому человеку предлагают нести пакет весом 10кг. один километр. Совсем другое дело, когда на больного взваливают 15кг. и предлагают пробежать 5 км.

В первую очередь ответственность за такую постановку задачи несёт украинское правительство.

> 1) — Прежде чем формулировать предложение МВФ и другим донорам Украины, критически важно было представить им реальную картинку состояния институтов государства, производителей товаров/услуг (предпринимательства) и домашних хозяйств.
>
> 2) — Украинским властям надо было рельефно, образно показать дефективность довоенных рамок экономической политики (монетарной, фискальной, институциональной, социальной).

Убедительные доказательства тому – низкие темпы экономического роста, хронический дефицит бюджета, устойчиво высокая инфляция, социальная разбалансированность, токсичный инвестиционный климат и убивающая справедливость номенклатурная дискреция.

К сожалению, **объективного анализа состояния институтов украинской экономики правительство не сделало**.

Более того,

> **— в качестве желаемого ориентира был выдвинут следующий тезис: «Когда условия будут позволять, Украине вернётся к довоенным рамкам экономической политики»**.

Притчей во языцех стал тезис о «бесполезности стегать мёртвую лошадь».

> **— To flog a dead horse – это заниматься бесполезным занятием, зря тратить силы. Украинская правовая экономическая модель до войны – это та самая пресловутая дохлая лошадь.**

Любые позитивные изменения нужно начинать с того, что с неё нужно слезть и закопать труп. Только после этого рассматривать другие средства транспорта и движения вперёд. Допустим, что украинское правительство не видит это изнутри, свыклось с дохлой лошадью, сжилось с её смрадом.

Старая модель – источник нерыночных благ для 3% страны за счёт 97%. Вот эти три процента и «цепляются за труп клячи».

1) — Именно здесь должна была проявиться научная принципиальность, историческая память учёных МВФ и других международных организаций. Имея доступ к человеческому капиталу ведущих университетских и мозговых центров мира, они обязаны были точно поставить диагноз украинской экономической модели. Они должны были назвать вещи своими именами и предложить научно обоснованную, историческую проверенную модель долгосрочного развития страны.

К сожалению, такого не произошло.

2) — Эксперты МВФ не стали выходить на привычные для себя рамки модели Государства всеобщего интервенционизма. Они не извлекли уроков из провалов Аргентины и Шри-Ланки, Турции и Ирака, Ганы и Южной Африки, Египта и Замбии, Мексики и Перу, Туниса и Молдовы. МВФ демонстрирует устойчивую неспособность учиться на своих ошибках и провалах.

Новая четырёхлетняя программа для Украины – это те же грабли, очередная попытка превратить дохлую лошадь в быстрого рысака.

3. Ответ Международного валютного фонда

Программа МВФ ставит акцент на:

«1) выполнение устойчивого бюджета на 2023г. и поддержку мобилизации доходов бюджета, в том числе недопущение принятия новых мер, которые могут привести к эрозии налоговых доходов;

2) поддержка процесса снижения инфляции и обеспечения курсовой стабильности, в том числе за счёт поддержки резервов на адекватном уровне;

3) обеспечение вклада в долгосрочную финансовую стабильность, включая подготовку более глубокой оценки состояния банковского сектора и укрепление независимости центрального банка».

Ещё программа Фонда поддерживает продолжение реформы системы госуправления, а также антикоррупционные действия.

Вот пять главных критериев, на которые ориентируется МВФ при реализации программы в Украине.

1) Фискальная политика: ставка на получение необходимых ресурсов для финансирования приоритетных расходов госбюджета, поддержка сильной

налоговой базы, сохранение фискальной и долговой устойчивости. «Нельзя принимать решения, которые приводят к сокращению налоговых поступлений».

2) Финансовая стратегия и устойчивость долга: восстановление устойчивости государственного долга, продление на три года (до конца 2026г.) текущих долговых обязательств, принятие стратегии его обслуживания после истечения этого периода.

3) Монетарная и курсовая политика: поддержка процесса постоянного снижения инфляции (disinflation), обеспечение стабильного курса гривны, в том числе поддержкой адекватного уровня золотовалютных резервов. При наличии условий предполагается переход к более гибкому режиму обменного курса, смягчению валютного регулирования и возвращение к режиму таргетирования инфляции.

4) Финансовый сектор: сохранение финансовой стабильности, подготовка к послевоенному восстановлению, что предполагает планирование в условиях высокой неопределённости, диагностика банков.

5) Система государственного управления и рост: критически важно улучшить качество системы государственного управления для вступления в ЕС и обеспечения устойчивого роста. Создание независимых эффективных антикоррупционных институтов для укрепления доверия общества и доноров для будущего восстановления. Проведение глубоких реформ энергетического сектора для укрепления конкуренции, улучшение рыночных механизмов, сокращение больших квазифискальных рисков, адаптация законодательных требований Евросоюза, сформулированных для страны-кандидата.

Весь этот набор красивых, формально правильных слов необходимо поместить в контекст конкретных цифр и фактов.

> В 2022 общие расходы органов государственного управления оценочно составили 69,9% ВВП при доходах 53,2%. Дефицит бюджета (без внешних грантов) составил 26,5% ВВП. **Это бюджетная катастрофа.**

МВФ считает, что в 2023 будет ещё хуже.

> — При совокупных госрасходах меньше, чем в 2022г. (47,3%) расходы будут примерно на том же уровне – 67,7% ВВП, а дефицит бюджета даже увеличится, до 28,2% ВВП. Примерно такая же ситуация будет в 2024г. при незначительном улучшении в 2025-2026гг.

Для сравнения

— в тоталитарной Беларуси госрасходы не превышают 40% ВВП. Отметим, что налоговые поступления должны вырасти с 33,3% ВВП в 2021г., 36,4% ВВП в 2022г. до 38% ВВП в 2026г. при общих доходах бюджета органов госуправления выше, чем в довоенном 2021-м году. Неудивительно, что госдолг увеличится с 50,4% ВВП в 2021, 81,7% ВВП в 2022г. до 105% ВВП в 2024г. и до 102% ВВП в 2026г.

К концу июня 2023 правительство обещает принять закон, усиливающий «мобилизацию бюджетных доходов».

Этот акт законодательства восстановит довоенный режим уплаты единого налога, закроет возможности применения единого налога по ставке 2%.

С 1 июля 2023 планируется отменить мораторий на налоговые проверки.

«С 1 июля 2023 будет также восстановлена ответственность за неиспользование кассовых аппаратов в розничной торговле».

Ликвидируется большинство налоговых и таможенных отсрочек в связи с военным положением.

«Мы также воздержимся от проведения налоговой амнистии во время Программы или принятия любых налоговых мер, которые угрожают базе по сбору налогов», - заявляет украинское правительство.

Подчёркиваю, что

— это сами украинские власти приняли на себя такие обязательства. А то, что сокращение налоговой базы наверняка произойдёт из-за оттока капитала, ухода предпринимателей в тень, ещё бóльшей миграции и невозвращения украинцев домой, авторы Меморандума к МВФ не предусмотрели.

4. Курс на депопуляцию и деградацию

Перед нами кейс страны в статусе внешней реанимации, по меньшей мере, на четыре года. Что будет с человеком, если его на четыре года поместить под капельницу? То же самое страной.

Когда в ней Государство ежегодно формирует 60-70% ВВП расходов, то это не рыночная, а государственная плановая экономика с вкраплениями частной инициативы.

Украинские власти+МВФ хотят поместить Украину в кокон Государства всеобщего интервенционизма.

После более чем 30% сокращения ВВП в 2022 МВФ прогнозирует всего 3,7% среднегодового роста в период 2023-2026гг. в рамках базового сценария, а потом, в 2027-2033гг. – 3,9% ВВП.

Это только немного выше среднегодовых темпов роста мировой экономики на этот период.

Получается, что

— нынешний состав украинского правительства на пару с МВФ видит Украину бедной, медленной страной с сильнейшей зависимостью от доброй воли внешних доноров на ближайшее десятилетие.

Ни одной стране мира не удалось с таким размером и функционалом государства добиться экономического успеха. Достаточно проанализировать статистическую базу самого Фонда, чтобы в этом убедиться. Предсказуемый результат реализации программы МВФ – перезагрузка Олигархата/Схематоза, создание новых центров освоения внешней помощи/ресурсов, отток человеческого капитала, закрепление Украины в статусе сырьевого придатка Европы и мира.

Украина была и в рамках программы МВФ останется страной с дефективным инвестиционным климатом, где бизнес комфортно делать только тем, кто обладает мощным административно-силовым ресурсом.

Чистый экспорт товаров в Украине в 2021г. составил $63,1 млрд. В 2022г. из-за войны он сократился до $40,9 млрд. Только в 2030-м году МВФ прогнозирует превышение довоенного уровня экспорта товаров. Вплоть до 2028г. экспорт товаров не пробьёт потолок в $50 млрд. Ситуация по услугам немного лучше, но не принципиально.

О «вере МВФ» в привлечение прямых иностранных инвестиций (ПИИ) говорят цифры его прогноза.

В 2021г. чистый приток ПИИ был -3,8% ВВП, в 2022г - -0,4% ВВП, и этот уровень будет вплоть до 2025 года. Портфельные инвестиции тоже будут составлять исчезающую величину. Ни следа, ни признака инвестиционного, инновационного бума. Медленное восстановление при использовании преимущественно внешней помощи – вот такая модель развития вплоть до 2033 года.

Никаких принципиальных новаций не предусмотрено в монетарной и финансовой политике.

МВФ традиционно повторяет мантру о необходимости укрепления независимости Национального банка, как будто забывая, зачем эта независимость нужна.

После инфляции 26,6% в 2022г. прогнозируется инфляция 20% в 2023г. и выход на однозначную цифру только в 2025г.

В таком режиме синдикату «Национальный банк – большие коммерческие банки – правительство» ничто не угрожает.

Они в привычной манере будут зарабатывать на облигациях/расписках под 20-25% годовых, что при стабильном курсе гривны и гарантированном внешнем притоке капитала (дотации, кредиты, помощь, но не инвестиции) обещает им высокую безопасную чистую прибыль на уровне гораздо выше средних показателей Dow Jones или S&P500.

В 2022г. ВВП на душу населения Украины оценочно составил ~$3400 на душу населения. В 2026г., если всё будет в рамках программы с МВФ, этот показатель увеличится до ~$5000 per capita (при курсе ₴50/$1 и населении ~40 млн.). Это примерно 10% от среднего уровня стран ЕС или ~20% от уровня ВВП на душу населения Польши.

Каковы шансы для Украины удержать у себя в стране талантливую молодёжь, мощный предпринимательский капитал, привлечь в страну лидеров инновационного развития, если у страны ни одного сколь-нибудь значимого институционального преимущества?

Разве что борщ останется, но это скорее для туристов и тех 10 млн.+ украинцев, которые будут приезжать на родину по праздникам, чтобы почтить память героев войны, порадоваться вышиванке, привести в порядок могилы предков и передать подушку материальной безопасности для 11+ млн. пенсионеров. Самой большой возрастной и электоральной группе.

***

№ 1.465

Економічна безпека, санкції та «непомітність» роботи правоохоронців

2023-04-07

Юрий Гаврилечко *к.н.гос.упр, эксперт АЦ "Украинская фабрика мысли"* [53]

На початку квітня директор Бюро економічної безпеки (БЕБ) у своїй колонці на сайті «Економічної правди» ***пожалівся*** на те, що народні обранці не помічають плідної роботи БЕБ. Причин такої «непомітності» він вказав декілька, а саме:

1) особливості звітності Офісу Генерального прокурора, що враховує відшкодування коштів до бюджету лише за завершеними кримінальними провадженнями, які вже спрямовані до суду і на що звертають увагу парламентарі;

2) катастрофічна нестача кадрів (наразі штат БЕБ укомплектовано лише на 18%);

3) нестача бюджетного фінансування Бюро;

4) потреба виконувати превентивну роботу з попередження порушень та злочинів;

5) політичний тиск на БЕБ.

І водночас очільник БЕБ поділився досягненнями за рік роботи, зокрема, зазначив, що

> *«як тільки БЕБ розпочало відпрацьовувати порушення в гральній сфері, надходження до бюджету від грального бізнесу зросли з 6,3 млн грн до 55-65 млн грн на день. З «тіні» у легальну площину виведено майже 60% компаній грального ринку. Завдяки співпраці з КРАІЛ минулого року було анульовано 2 ліцензії на проведення азартних ігор».*

Все це добре, але тоді

> **— чому з ринку було виведено через механізм санкцій дві компанії, які працювали легально, – Паріматч та Покерматч, до яких не було з боку БЕБ жодних претензій ані з боку «сірості» робити, ані з боку несплати податків?**

Може саме тому, що знайдені порушення в інших, а саме – «тіньових» компаніях так і не було доведено до остаточної судової ухвали?

І, як наслідок, на тлі розголосу у ЗМІ про «засилля тіньового ринку азартних ігор» сталася помилка, та покарали якраз тих, хто спокійно та сумлінно працював у легальному полі та вкладав сотні мільйонів гривень у підтримку ЗСУ та ТрО?

А може народні депутати не помічають роботи правоохоронців ще й тому, що на вітчизняному ринку й далі працюють компанії, які мають російських бенефіціарів чи, попри прямі заборони, продовжують вести бізнес і в росії, і в Україні та чомусь так і не потрапили у поле зору правоохоронців?

Наприклад,

> й далі працюють у росії такі міжнародні компанії як Leroy Merlin, Auchan та Decathlon. Ще близько 40 великих іноземних фірм водночас діють як на території нашої держави, так і рф.

Так,

> Китай представлено компаніями Alibaba, Huawei, Xiaomi, Tencent та Didi.
>
> Тайвань – Asus, Acer та MSI.
>
> Серед інших компаній виділяється німецька група Metro, яка погрожувала українському підрозділу відключенням від поставок товару через тиск на корпорацію щодо виходу з росії.

Чи може невдоволеність народних обранців викликана «непомітністю» *оборудок із вивезенням зерна* за «Стамбульскою зерновою угодою», коли впродовж минулого року українське зерно продавалося на експорт за надзвичайно низькими цінами у порівнянні зі світовими?

> **Це вже негативно позначилось на міжнародному іміджі України та призвело до того, що Польща готується запровадити обмеження щодо ввозу зерна з України, щоб імпорт не дестабілізував ситуацію на її ринку. Польща вже надіслала відповідного листа до Єврокомісії для ухвалення «радикальних рішень».**

То може не все пояснюється нестачею персоналу, коштів чи політичним тиском?

> Може справа у пріоритетах у розслідуванні? І це стосується не лише БЕБ, бо зрозуміло, що одна державна правоохоронна інституція навряд чи зможе самостійно впоратись із усім переліком проблем та викликів, що стоять перед Україною.

Проте варто зазначити, що санкції та «непомітність» порушень чинного законодавства й надалі йтимуть пліч о пліч, якщо нічного не змінити.

І Україна від такого «сусідства» буде лише втрачати.

Бо, коли

> **— на хвилі суспільного розголосу блокується діяльність легально працюючих та патріотично налаштованих вітчизняних компаній і не помічається протиправна діяльність компаній іноземних,… то**
>
> **— наслідки як для економіки, так і для безпеки України будуть дуже неприємні.**

Залишається сподіватися, що публічність та прозорість у визнанні наявних негараздів у роботі правоохоронців дозволить їх оперативно виправляти, що піде лише на користь країні.

***

№ 1.466

Очікуючи на детальні звіти Тома ***Купера***, пропонуємо ознайомитися з думками ще одного активного дописувача на «Медіумі».

Кріс ***Сноу*** — професор історії, викладач із тридцятилітнім стажем.

Статтю Сноу опубліковано 1 квітня 2023, відтоді ситуація в Бахмуті дещо змінилася, але загалом спостереження цього автора видаються нам цікавими і

(якщо брати ширшу картину) доволі точними. Та й крапля оптимізму в нинішній ситуації не завадить.

КРІС СНОУ

«Коли знаєш свого ворога і знаєш себе, тебе не злякає і сотня битв»

РОСІЯН ЗАРАЗ ПРОСТО НИЩАТЬ. ВОНИ ЙДУТЬ У БІЙ ЯК НА ЗАБІЙ, — ГЕНЕРАЛ АРМІЇ США МАРК ***МІЛЛІ***.

Так жорстко Марк ***Міллі*** оцінив нинішній стан збройних сил рф — за минулі 20 днів росіяни не змогли суттєво просунутися в ***Бахмуті***.

Перш за все зізнаюся, що я був неправий. І мене це дуже радує. Я казав, що українці до кінця місяця змушені будуть відступити з Бахмута. А ще казав, що росармія знекровлена і не зможе досягти своєї цілі — захопити Донбас до квітня. Друге моє передбачення підтвердилося. І це мене також дуже радує. Спробую зробити ще одне передбачення. Росіяни ніколи не дійдуть до Слов'янська. Може, навіть і Бахмут не захоплять — тоді це буде найжахливіша військова поразка в сучасній історії. Українці силою відвоюють Крим, і ніяка російська «армія» не зможе їх зупинити.

Західне озброєння вже прибуло в Україну, завтра сюди повернуться 4000 солдатів, які завершили навчання на різних бойових машинах.

1. Росія поставила собі надто амбітні цілі

Уся російська рать не може навіть захопити містечко, про існування якого більшість із нас не знали, поки росія не почала втрачати під нам величезну частину своєї армії.

Та це ще не всі «досягнення» ВСрф.

Генерал армії США Марк ***Міллі*** дуже прямо і різко оцінив ситуацію, в якій перебуває росармія, хоча завжди висловлювався обережно й залишав місце для сумніву.

«У росіян значні труднощі з командуванням та дисципліною, логістичним забезпеченням, слабко розроблена основна тактична доктрина, а також війська дуже погано навчені: здебільшого здійснюють лобові атаки на кулеметні позиції й зазнають нищівних поразок».

«Українці дуже ефективно проводять захист території, росіянам дорого обходяться їхні атаки, українці потужно нищать і калічать вагнерівців».

Міллі також стверджує, що у «вагнері» — близько 6 000 бойовиків, а також іще від 20 000 до 30 000 «мобілізованих», переважно з місць позбавлення волі. Саме силами цих людей переважно робляться спроби захопити Бахмут. Зараз росіяни намагаються й далі атакувати, але мають дуже обмежений успіх. За минулі два тижні їм вдалося просунути фронт усього на кілька кілометрів. На півдні ведуться менш активні бої, натомість у Бахмуті й Авдіївці, а також навколо цих міст, сутички дуже масштабні (так стверджується в найновішому звіті ISW [від 30 квітня — перекл.]). Таке дивно, як на цю війну, але мене особисто не дивує. Українці успішно зупинили росіян, і ті застрягли.

30 березня російські війська продовжували наступальні операції в Бахмуті й навколо міста. Знімки з геолокацією, опубліковані 29 березня, вказують, що бійці «вагнера» мають незначні здобутки на півдні Бахмута. ISW

https://www.youtube.com/watch?v=VJ8E4GwQ84I

росія намагається просуватися вперед, але в ширшій перспективі російським військовим бракує навичок, щоб досягти цілей.

Виникає питання:

> **— скільки ще росія зможе дозволити собі затоплювати «людськими хвилями» окопи в Бахмуті?**

Як ми вже казали, нині найважливіша новина з фронтів — відсутність новин. Зараз ідеться про сотні метрів просування ВСрф коштом важких невідновних втрат. Схоже, росіяни зосередили всі сили на Бахмуті, а минулими днями — ще й Авдіївці. Але вони не здатні забезпечити достатньої концентрації військ у цих місцях, і кількість атак знижується: колись їх було 100 на день, а тепер 50-60 по всій довжині фронту. ВСрф мають мінімальний успіх і не змогли

оточити ні Бахмут, ні Авдіївку. **Замість сконцентрувати сили й завдати одного великого удару, росія виснажується в поодиноких наступах.**

Солдати погано навчені, погано керовані, погано озброєні. Їм дедалі більше бракує важкого озброєння. Не дивно, адже росія втратила у цій війні вже щонайменше 10 000 бойових машин, і на даний момент є найбільшим постачальником зброї для України.

Тому з метою компенсації цих втрат рф найближчим часом мобілізує ще 400 тисяч осіб.

А значить – всі попередньо набрані новобранці наразі дислоковані в Україні. Ну як всі, лише за березень втрати росії йдуть на десятки тисяч. Відтак, на превеликий жаль, такий крок не дасть жодної користі. росії треба буде задіяти величезний штат інструкторів, матеріально-технічний персонал і значну кількість обладнання для навчання нових солдатів. На це знадобляться роки, а в росії є на це десь 3 місяці.

Підготувати такий натовп справді важко. Навіть якщо скоротити навчання на 2/3, все одно нічого не вийде. Давайте говорити фактами: рф не має навчальної бази, тренажерів, бронежилетів і грошей на оснащення майбутніх військ. В реальності росія вже втратила понад 2000 офіцерів у цій війні, й швидко замінити їх неможливо. Ба більше, згайдаймо скільки російських інструкторів було кинуто на взяття Луганщини минулоріч.

Проблеми росії структурні, глибоко вкорінені в їх військову культуру та апарат.

1) — **Наявна корупція просто так не зникне.**

2) — **Як і не з‘явиться стратегічного мислення, відсутнього у путіна та його генералів.**

3) — **Те ж стосується тактичної некомпетентності недостатньо навчених і погано оснащених військ рф.**

Проблеми з обслуговуванням транспортних засобів за сучасної логістики не можна вирішити за місяць або навіть рік, для реформування цієї зламаної системи знадобиться мінімум ціле десятиліття.

Додаймо сюди ж погано сконструйовані російські танки Т-72, яким майже немає сучаснішої альтернативи.

З описаним національним підходом до постачання війни не просто програють, такі нації зазнають розгрому.

Навіть пригожин визнає, що його сили були розбиті. Потім стверджує, що й українська армія була знищена. Але це я чув і раніше, вся російська брехня розвалюється, якщо читати її задом наперед. Такій логіці слід навчитись.

Хоча в Міноборони США вже надійшли дані про особливості нової хвилі мобілізації, росії необхідно нарешті зрозуміти, що війна програна, і піти з України. Інакше путін замість знищення України приведе до розвалу рф.

ПІДСУМОК І ВИСНОВОК

росії не поталанило взяти Вугледар, оскільки завдати вирішального удару будь-де на лінії фронту під час зимового наступу просто не вдалося.

Єдиним місцем, де досягнуто видимих здобутків став Бахмут.

Загалом, перерви армія рф не робила. путін постійно підштовхував своїх генералів до наступальних дій. ЗСУ так само не брали пауз, прагнучи зберегти темп. Тиск на сили рф посилювався, а путін був надто нетерплячим. Насправді, події цієї зими склалися вкрай добре для України. Війна на суходолі завжди дає суттєву перевагу стороні оборони. путін однозначно помилився, по-дурному і безглуздо. ЗСУ розумно скористалися його помилкою. А відтак перебувають у виграшному становищі, коли рф та її армія допомогли українцям у їх роботі й завдали самі собі ж значних втрат.

росія продемонструвала, що проштовхнути лінію фронту не здатна, пробували, але не вдалось. В найближчі місяці побачимо, чи вистачить на це сил ЗСУ.

вс рф вичерпались саме тоді, коли захотіли брати міста. Закріпити свої здобутки в такий спосіб українці їм не дали. Здача міст на певний час перервала б постійну гру на виснаження, чого ЗСУ вкрай не хотіли б за два-три місяці до власного контрнаступу. Українці провокують росіян йти на чисельні жертви. І хоч співвідношення втрат сторін останнім часом звужується, воно все одно на користь ЗСУ.

Утримуючи Бахмут, Україна наполегливо спонукала росіян знецінювати власні втрати і продовжувати наступ. Їх змусили вкидати ще більше ресурсів у цю програну битву, на кшталт тої, що ми вже бачили в Херсоні восени.

На фоні російської виснаженості ЗСУ намагаються підтримувати високу інтенсивність боїв, щоб самим в свою чергу перевірити позиції рф найближчими тижнями. До справжнього наступу залишилося ще пару місяців, але поточні події в Бахмуті суттєво підвищують шанси на його успіх. Навіть загальною мобілізацією щось виправляти вже пізно. путіну варто було б оголосити її кілька місяців тому.

ПОСТСКРИПТУМ

Одного разу в найближчому майбутньому ми всі зрозуміємо, що безпосередньо українська оцінка втрат рф є і завжди була ближчиою до правди, аніж будь-які оцінки від Заходу. Чому я так думаю? Бо я стежу за

цими цифрами вже майже 400 днів, і вони дуже добре відповідають подіям на полі бою. Завищення можливі, але радше на 10-20 відсотків. І це цілком нормально, адже втрати – наука неточна. Тим паче коли є стимул прикрашати реальність.

Шановний читачу, дякую, що прочитали мою статтю.

Бережіть себе і будьте здорові.

Посилання на використані джерела:

https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3347269/dod-official-says-training-for-ukrainians-is-ongoing/#:~:text=%22At%20the%20close%20of%20this,to%20Ukraine%2C%22%20Ryder%20said

https://english.nv.ua/nation/2-000-russian-officers-killed-in-ukraine-osint-researchers-say-news-50313931.html

***

№ 1.467

Олексій Данілов, секретар Ради національної безпеки та оборони України

Світ зараз, наче театр абсурду – країна-терорист головує в Радбезі ООН

2023-04-06

Ангеліна Страшкулич, *Київ Фото –* ***Руслана Канюки***

“Війна обов’язково закінчиться нашою перемогою. Інакше не буде”, – переконаний секретар Ради національної безпеки та оборони України Олексій Данілов.

В інтерв’ю Укрінформу він розповів про боротьбу України з російською федерацією, участь у війні російських агентів та представників Української православної церкви московського патріархату, часткову зміну планів росії щодо державного перевороту в Молдові, роботу над новою редакцією Стратегії деокупації Автономної Республіки Крим, а також оцінив заяви президента російської федерації володимира путіна щодо ймовірного розміщення ядерної зброї на території республіки білорусь.

1. РНБО ПРАЦЮЄ НАД ОНОВЛЕНОЮ РЕДАКЦІЄЮ СТРАТЕГІЇ ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ

- Днями ви *оприлюднили* 12 кроків деокупації Криму та анонсували нову редакцію Стратегії деокупації Криму. На якому

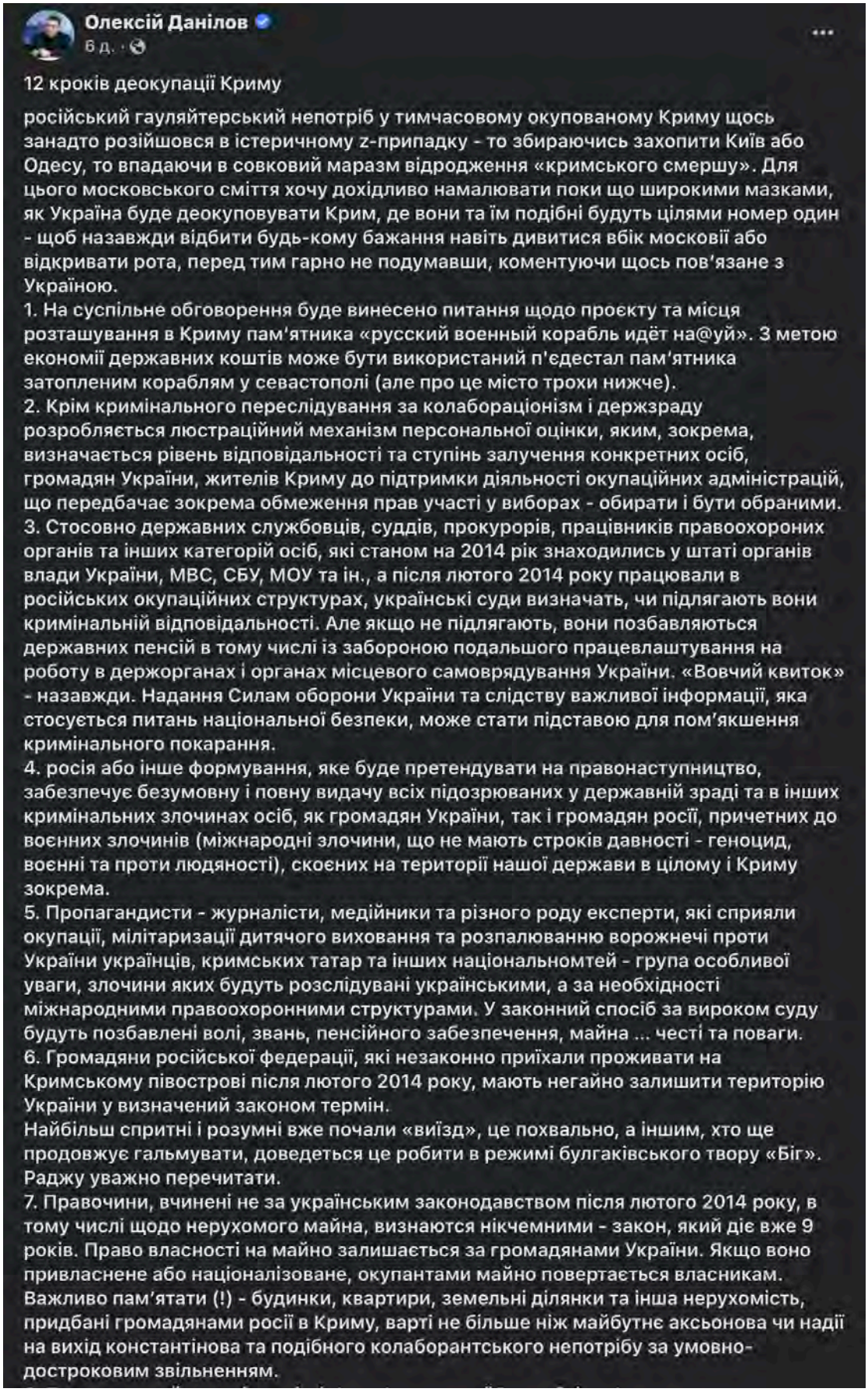

Олексій Данілов
6 д. ·

12 кроків деокупації Криму

російський гауляйтерський непотріб у тимчасовому окупованому Криму щось занадто розійшовся в істеричному z-припадку - то збираючись захопити Київ або Одесу, то впадаючи в совковий маразм відродження «кримського смершу». Для цього московського сміття хочу дохідливо намалювати поки що широкими мазками, як Україна буде деокуповувати Крим, де вони та їм подібні будуть цілями номер один - щоб назавжди відбити будь-кому бажання навіть дивитися вбік московії або відкривати рота, перед тим гарно не подумавши, коментуючи щось пов'язане з Україною.

1. На суспільне обговорення буде винесено питання щодо проєкту та місця розташування в Криму пам'ятника «русский военный корабль идёт на@уй». З метою економії державних коштів може бути використаний п'єдестал пам'ятника затопленим кораблям у севастополі (але про це місто трохи нижче).

2. Крім кримінального переслідування за колабораціонізм і держзраду розробляється люстраційний механізм персональної оцінки, яким, зокрема, визначається рівень відповідальності та ступінь залучення конкретних осіб, громадян України, жителів Криму до підтримки діяльності окупаційних адміністрацій, що передбачає зокрема обмеження прав участі у виборах - обирати і бути обраними.

3. Стосовно державних службовців, суддів, прокурорів, працівників правоохоронних органів та інших категорій осіб, які станом на 2014 рік знаходились у штаті органів влади України, МВС, СБУ, МОУ та ін., а після лютого 2014 року працювали в російських окупаційних структурах, українські суди визначать, чи підлягають вони кримінальній відповідальності. Але якщо не підлягають, вони позбавляються державних пенсій в тому числі із забороною подальшого працевлаштування на роботу в держорганах і органах місцевого самоврядування України. «Вовчий квиток» - назавжди. Надання Силам оборони України та слідству важливої інформації, яка стосується питань національної безпеки, може стати підставою для пом'якшення кримінального покарання.

4. росія або інше формування, яке буде претендувати на правонаступництво, забезпечує безумовну і повну видачу всіх підозрюваних у державній зраді та в інших кримінальних злочинах осіб, як громадян України, так і громадян росії, причетних до воєнних злочинів (міжнародні злочини, що не мають строків давності - геноцид, воєнні та проти людяності), скоєних на території нашої держави в цілому і Криму зокрема.

5. Пропагандисти - журналісти, медійники та різного роду експерти, які сприяли окупації, мілітаризації дитячого виховання та розпалюванню ворожнечі проти України українців, кримських татар та інших національномтей - група особливої уваги, злочини яких будуть розслідувані українськими, а за необхідності міжнародними правоохоронними структурами. У законний спосіб за вироком суду будуть позбавлені волі, звань, пенсійного забезпечення, майна ... честі та поваги.

6. Громадяни російської федерації, які незаконно приїхали проживати на Кримському півострові після лютого 2014 року, мають негайно залишити територію України у визначений законом термін.

Найбільш спритні і розумні вже почали «виїзд», це похвально, а іншим, хто ще продовжує гальмувати, доведеться це робити в режимі булгаківського твору «Біг». Раджу уважно перечитати.

7. Правочини, вчинені не за українським законодавством після лютого 2014 року, в тому числі щодо нерухомого майна, визнаються нікчемними - закон, який діє вже 9 років. Право власності на майно залишається за громадянами України. Якщо воно привласнене або націоналізоване, окупантами майно повертається власникам. Важливо пам'ятати (!) - будинки, квартири, земельні ділянки та інша нерухомість, придбані громадянами росії в Криму, варті не більше ніж майбутнє аксьонова чи надії на вихід константінова та подібного колаборантського непотрібу за умовно-достроковим звільненням.

етапі напрацювання цей документ? Коли він може бути презентований?

- Розставимо юридичні акценти. Перш за все, у нас є «Стратегія деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя», ухвалена рішенням Ради національної безпеки та оборони в 2021 році. Цей документ

8. Транспортний перехід у місті Керч Автономної Республіки Крим демонтується з метою забезпечення повної свободи мореплавства в рамках програми відшкодування збитків.
9. Реалізується комплексна програма «Детоксикація» - нейтралізація наслідків багаторічної дії російської пропаганди на суспільну свідомість частини населення півострова. Зокрема, використовуючи досвід застосування дієвих методів денацифікації Німеччини у 40-х роках, серед яких участь виявлених груп активної підтримки російської окупації у громадських роботах з відбудови зруйнованих українських міст, процесах ексгумації та перепоховання жертв російської агресії (для осіб, визнаних винними у таких злочинах судом). Надання максимально широкого доступу до інформації щодо злочинів путінського режиму.
10. Створення документальної бази фактів російських злочинів проти українських громадян, які чинили спротив окупації. Відновлення в правах українських та кримськотатарських активістів.
11. Негайне звільнення всіх громадян України, кримських татар, українців, які були переслідувані рф за політично вмотивованими ознаками з 2014 року з відшкодуванням завданих моральних збитків.
12. Ураховуючи місце та роль в ідеології рашизму, системі негативного міфотворення і переписування історії, так званий «город русской славы» («слава» якого, зокрема, полягає в тому, щоб, не вступивши в бій, топити власний флот) перейменовується в «Об'єкт № 6». Верховна Рада України пізніше приймає рішення про нову назву міста. Можливо, Ахтіар.
Деталізована і юридично вивірена програма розробляється Апаратом РНБО України із залученням широкого кола фахівців та експертів, що буде відображено в новій редакції Стратегії деокупації Криму.Крим - це Україна! У Криму живуть наші громадяни, громадяни України, які чекають на повернення додому! Ми ніколи про них не забували і не забудемо про мільйони очей, які з надією і вірою дивляться вбік Перекопського перешийка.
Слава Україні!

напрацьовано з урахуванням подій до 23 лютого 2022 року.

Зрозуміло, що після 24 лютого 2022 року змінилося дуже багато. До нас звернулося Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, а ми звернулися до всіх компетентних органів влади і громадських експертних центрів з проханням надати свої пропозиції щодо питання оновлення Стратегії. **Зараз збираємо думки**, які зміни внести до Стратегії, затвердженої в березні 2021 року. Рішення буде ухвалюватися голосуванням на засіданні РНБО, потім Стратегія має бути затверджена Указом Президента України .

12 пунктів, які я оприлюднив у Фейсбуці, це – мої попередні міркування про нагальні питання деокупації Криму. Це – поки не юридичний документ.

- Який шлях деокупації Криму ви вважаєте найбільш реальним: військовий чи дипломатичний?

- Наразі є розуміння, що цей шлях **може бути як військовим, так і дипломатичним**. Усе залежить від поведінки країни-терориста, яка захопила частину української території.

Звичайно, нам дуже імпонує дипломатичний шлях, щоб уникнути жертв і трагедій через вбивства людей. Це в пріоритеті. Однак, якщо не працює дипломатичний шлях, якщо країна-терорист не хоче добровільно залишати Україну, ми маємо право розробляти своє бачення щодо подальшого способу звільнення своєї території.

- А яким способом має відбуватися деокупація окремих районів Донецької та Луганської областей включно з їх обласними центрами?

- Там зараз триває гаряча фаза війни. Якщо в Криму вона поки ще не починалася, то на території Донецької і Луганської областей триває **гаряча фаза звільнення**.

- Тобто для повноцінної деокупації Донеччини та Луганщини немає потреби застосовувати дипломатичні механізми?

- А як ви собі уявляєте при такій інтенсивності ведення війни застосовувати дипломатію?

- У майбутній часовій перспективі?

- Якщо хтось хоче політичного вбивства нашого Президента, він може це запропонувати. **Завдання щодо ліквідації Володимира Зеленського російська федерація не зняла з порядку денного. У них не вийшло фізичної ліквідації глави Української держави, тому зараз вони намагатимуться займатися політичною ліквідацією.**

Дуже багато процесів, які відбуваються на території України, треба уважно аналізувати через цю позицію. **росія прагне політичної ліквідації нашого Президента, тому що він усьому світові показав і довів, що є лідером нації, лідером країни**. росіян це точно не влаштовує. Володимир **Зеленський демонструє незрівнянну людяність, порядність і багато інших чеснот**, а президент рф – бункерний терорист №1 у світі. Уявіть, як їх це дратує.

- А від фізичної ліквідації Володимира Зеленського росія остаточно відмовилась?

- Наприкінці лютого - на початку березня минулого року був гарячий період. Зараз ми цього не спостерігаємо, але загроза для Президента існує завжди. Тому відповідні інституції все це відпрацьовують у відповідний спосіб.

2. рф “УТИЛІЗОВУЄ” В’ЯЗНІВ ТА УРОДЖЕНЦІВ КОЛОНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ НА ВІЙНІ З УКРАЇНОЮ

- Сили оборони України щодня ліквідовують сотні російських загарбників. Цифра вбитих військових рф становить уже понад 176 тисяч (станом на 5 квітня). А скільки наразі продовжують воювати на території Української держави?

- На жаль, їх більше, ніж нам хотілося би. Вони повзуть, як таргани. Їх відправляють з усіх міст росії. Зараз переважно “утилізовують” тих, хто був за ґратами. Також триває “утилізація” уродженців колонізованих росією територій – тувинців, якутів, бурятів, інших окупованих народів. Дуже мало,

майже немає представників москви, санкт-петербурга. Їх не відправляють на фронт, тому що хвилюються про можливість внутрішнього заколоту.

- ***Можемо говорити про орієнтовну кількість російських військових, які зараз воюють на території України?***

- **Ми знаємо точну цифру, але я не можу її назвати**.

3. ТРИМАЄМО БАХМУТ, БО ЦЕ – НАША ЗЕМЛЯ

- Тривалий час найзапекліші бої точаться на Донеччині та Луганщині. Бахмут, Авдіївка, Мар'їнка, Білогорівка… Яка там зараз ситуація?

- Ситуація на фронті завжди складна. Такого, щоб на фронті не було складно, таких часів узагалі не існує. Це – фронт. Це – війна. На превеликий жаль, там щодня гинуть люди. Це – наслідки цієї війни. Важка ситуація не тільки в тих населених пунктах, які ви назвали. Ми перебуваємо у стані війни з російською федерацією. На війні завжди важко, тому що загибель кожної людини – це завжди трагедія для всієї країни, для родини, де хтось загинув.

- Напередодні нашої розмови з'явилося багато повідомлень про ймовірне часткове захоплення бойовиками пвк "вагнер" міста Бахмут, зокрема будівлі міської адміністрації. Ця інформація не відповідає дійсності?

- Бахмут – це районний центр. На частині території знаходяться наші, на частині території – війська окупантів. Заява пригожина (євген пригожин – засновник пвк "вагнер") про те, що вони захопили якийсь центр, не відповідає дійсності.

У той час, коли ми спілкуємося, у Бахмуті йдуть бої. Ми тримаємо Бахмут, бо це – наша земля. Якщо ми почнемо все здавати, докотимося до кордонів на Західній Україні. Наш обов'язок – боронити країну. Наші військові визначають стратегію і тактику звільнення та оборони тих чи інших населених пунктів.

- Щодо інших напрямків ведення бойових дій…

- Немає значення, про який напрямок ми з вами будемо говорити. Ми відслідковуємо ситуацію щодо всіх ворожих військ на різних напрямках. Якщо десь з'являються певні підрозділи терористичних угруповань російської федерації, наші військові обов'язково отримують інформацію і з даних української розвідки, і з даних партнерів, і з даних інших джерел. Після цього ухвалюють рішення.

Війна триває на всій території нашої країни. У нас зараз не існує територій, вільних від війни. Ворог підступний. Ворог не бере до уваги жодного нормативного акту міжнародного рівня. Незважаючи на те, що росія зараз головує у Раді безпеки ООН, що саме по собі є повним і абсолютним абсурдом. Взагалі, світ зараз перейшов у театр абсурду. Країна-терорист, яка

вбиває дітей, є членом Ради безпеки Організації Об'єднаних Націй і ще й головує там…

На превеликий жаль, ніхто не застрахований від наслідків цієї війни. Вони ж руйнують цивільну інфраструктуру, можуть спрямовувати свої бомби, снаряди на будь-який населений пункт. Вони піднімають у повітря літаки, які відправляють на велику відстань ракети. Раніше це було частіше. Зараз менше, але все одно ми з вами ні від чого не застраховані.

Наші військові фіксують усе. Розвідка фіксує все. Військові ухвалюють рішення відповідно до тих обставин, які є – з сьогодні на сьогодні. Мені складно сказати, що буде завтра. Я можу сказати, що було вчора, що було сьогодні.

Якщо ворог ухвалюватиме ті чи інші рішення, нам обов'язково про це буде відомо, бо працюють наша розвідка, інші підрозділи, які дістають інформацію, передають її військовим. Військові ухвалюють відповідні рішення, щоб абсолютна більшість громадян почували себе в безпеці. Але з урахування війни, ми не можемо забезпечити безпеку на 100%. Для нас це складне завдання.

4. ЗАЯВИ путіна ПРО РОЗМІЩЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ НА ТЕРИТОРІЇ БІЛОРУСІ – ЦЕ ШАНТАЖ ЄВРОПИ ТА НАТО

- Як ви оцінюєте заяви президента рф володимира путіна про розміщення тактичної ядерної зброї на території республіки білорусь?

- Це – шантаж Європи, шантаж країн НАТО. Є певні міжнародні зобов'язання. Якщо росія повністю виходить з усіх міжнародних зобов'язань, світ має зовсім по-іншому реагувати на такі дії.

Переміщення ядерної зброї на територію іншої країни – це неприпустимо з точки зору міжнародного права, міжнародного процесу. Звісно, росія вважає, що у неї – своє внутрішнє право. У них навіть ухвалено закон про те, що внутрішнє право привілеює над міжнародним. Але ж ми не бачимо адекватної реакції світової спільноти на це. Коли масово вбивають людей, реакція має бути миттєвою…

5. РОСІЯ ЧАСТКОВО ЗМІНИЛА ПЛАНИ ЩОДО ДЕРЖАВНОГО ПЕРЕВОРОТУ В МОЛДОВІ

- У лютому активно поширювалася інформація про плани росії здійснити державний переворот у Молдові. Зараз навколо цієї теми інформаційна тиша. Невже рф відмовилася від своїх намірів?

— **Завдяки українській розвідці це набуло розголосу. росія частково змінила свої плани**. Однак ми більш ніж упевнені, що остаточно вони своїх планів не змінять. У Молдові спостерігається така сама загарбницька політика, як і в Україні. Але там так звана спроба “тихої” окупації, а в нас спроба окупації з використанням зброї. Варто розуміти, що рф – це імперська країна, яка хоче захоплювати, захоплювати і захоплювати.

— Якщо переворот у Молдові все-таки станеться, як це вплине на російсько-українську війну?

- По-перше, я дуже хочу, щоб цього не сталося. По-друге, світові потрібно реагувати на російські заколоти, які постійно здійснюються на тих чи інших територіях. У цих експериментах рф треба ставити крапку. Якби світ реагував вчасно, ми би зараз не були в ситуації війни.

6. В УПЦ МП БУЛО БАГАТО ПРЕДСТАВНИКІВ РОЗВІДСПІЛЬНОТИ рф

- Паралельно боротьбі з зовнішнішнім ворогом, необхідно боротися з внутрішнім. На жаль, одна з найбільш потужних ворожих мереж в Україні приховувалась за релігією. УПЦ МП за період повномасштабної війни остаточно довела, що працює на росію. Як Україні боротися з цією релігійною структурою?

- росія впливала на Україну не тільки через релігійні організації, а й через свою агентурну мережу, яка, на жаль, продовжує здійснювати вплив на нашу державу. Служба безпеки України бореться з цим, контррозвідка займається виявленням людей, які допомагають російській федерації.

Що стосується московської церкви, я хочу зробити розподіл на дві частини. У нас до релігії немає жодних претензій. Людина може вірити в Бога, в Аллаха, в кого вважає за потрібне.

У нас є претензії до установи, яка не зареєстрована у відповідний до українського законодавства спосіб. Ви хочете ходити молитися? Ідіть і моліться. Але інституції, які не зареєстровані у відповідний спосіб на території України, не можуть тут працювати.

Окрім того, у цій інституції було дуже багато представників так званої розвідувальної спільноти російської федерації. Частину з них ми вже поміняли на наших бранців. Це факти, які українська спільнота має знати.

Щодо права власності на релігійні об’єкти. У вас є своя власність? Можете розпоряджатися своєю власністю. А держава має право розпоряджатися своєю власністю так, як вважає за необхідне. Наприклад, якщо ми говоримо про Києво-Печерську лавру, це – заповідник. Він підпорядкований відповідній

державній інституції. Якщо якийсь піп вирішив, що це його приватна власність, це зовсім не так.

- Остаточна заборона діяльності УПЦ МП в Україні можлива? Як варіант, на підставі рішення РНБО та відповідного указу Президента.

- Є законодавство України. Якщо ви організація, ви маєте відповідати нашим законам, мати відповідну реєстрацію. Якщо нормативні-правові документи вашої організації не відповідають законам України, тут не треба ні рішень РНБО, ні указів Президента. Організація поза законом. Перереєструйтеся, якщо вас перереєструють, а потім здійснюйте свою діяльність. Якщо ви маєте пряме відношення до москви, до гундяєва (кирило гундяєв – єпископ російської православної церкви), до тих людей, які закликають убивати наших громадян, ви з ними співпрацюєте… І якщо вони раніше заперечували цей факт, то зараз реакція московських попів і всієї тієї московської черноти свідчить про те, що УПЦ МП – представники москви.

7. КІЛЬКІСТЬ РАКЕТ У рф ЗНИЗИЛАСЬ ДО МАКСИМАЛЬНО КРИТИЧНОГО РІВНЯ

- Останні кілька місяців ми спостерігаємо, що росія використовує значно менше ракет та дронів під час масованих обстрілів території України. Це свідчить про те, що ресурси агресора суттєво зменшилися?

- Ми відслідковуємо кількість ракет, які є на території російської федерації. Вона дійсно знизилась до максимально критичного рівня. Але це не значить, що загрози немає. Будь-яке влучання ракети, внаслідок якого загинули наші громадяни, зруйновано інфраструктуру, – це трагедія.

- росія має можливість нарощувати ці ресурси?

- У тій кількості, в якій би вона хотіла, ні.

- Які країни надають рф військову допомогу?

- Зараз доведемо, що дрони росія отримує від Ірану. Вони співпрацюють і не приховують це.

- А крім Ірану?

- У нас зараз немає фактів щодо інших країн.

- Загалом, яка в рф ситуація з економічними та військовими спроможностями? На скільки їй вистачить ресурсів для ведення агресивної війни проти України?

- Складно сказати. Я не думаю, що ви зможете знайти відповідь на це запитання.

8. ВІЙНА ОБОВ‘ЯЗКОВО ЗАКІНЧИТЬСЯ ПЕРЕМОГОЮ УКРАЇНИ

- Яким ви бачите закінчення російсько-української війни? Якою після цього буде геополітична карта світу?

- Війна обов’язково закінчиться нашою перемогою. Інакше не буде.

Після війни будуть нові союзи. Зараз триває підготовка до створення таких союзів. Світ буде зовсім іншим. Світ почав змінюватися ще від початку пандемії COVID-19. Уже тоді він став іншим. А після цієї війни стане зовсім іншим. Буде зовсім інше життя. Того життя, яке було до 24 лютого 2022 року, вже не буде.

***

№ 1.468

«Невідкладно потрібно створити структуру в системі державної влади, яка б забезпечила маршрутизацію соціального супроводу ветерана після демобілізації». ІНТЕРВ’Ю з Головою Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Галиною ТРЕТЬЯКОВОЮ

2023-03-22

«Невідкладно потрібно створити структуру в системі державної влади, яка б забезпечила маршрутизацію соціального супроводу ветерана після демобілізації».

ІНТЕРВ'Ю з Головою Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Галиною ТРЕТЬЯКОВОЮ

***

— Ще в лютому Ви презентували структурний підхід до процесу інтеграції демобілізованих Захисників та Захисниць в мирне життя. В цьому підході приділяється особлива увага медичним послугам, фінансовій підтримці (грошова стипендія) ветерана, питанню житла, економічній незалежності демобілізованого. Ця архітектура повоєнної адаптації військовослужбовців/демобілізованих потужно обговорювалася як із законодавцями, так і з урядовцями. Скажіть, будь ласка, чи не час затвердити системний документ, який би окреслив план інтеграції демобілізованих Захисників та Захисниць в мирне життя? Адже коли процес демобілізації стане активним, система має бути готова.

— Архітектура поствоєнної адаптації військовослужбовців/демобілізованих в цивільне життя напрацьована. Наразі формується перелік пріоритетних законопроектів, які стосуються реалізації цієї стратегії.

Прем'єр-міністр України Денис ***Шмигаль*** також провів в Уряді широку нараду, на якій була презентована ця система інтеграції Захисників та Захисниць України після демобілізації в цивільне життя. На нараді були присутні керівники 7 міністерств: Міноборони, МВС, Мінфіну, Мінсоцполітики, Мінветеранів, Мінрозвитку громад, МОЗ.

Створенню архітектури поствоєнної адаптації військовослужбовців/ демобілізованих передувала численна кількість заходів у Комітеті Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, зокрема, «круглих столів», засідань тощо. За результатами таких публічних обговорень у лютому 2023 року були проведені слухання у Комітеті на тему: «Інструменти суспільної підтримки ветеранів – учасників бойових дій у післявоєнний період».

Саме рекомендації слухань у Комітеті, які наразі допрацьовуються, міститимуть сконцентрований перелік дій для Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, обласних та міських органів влади щодо інтеграції демобілізованих воїнів у всі сфери цивільного життя, їх відновлення/реабілітації тощо.

Уряду, наприклад, буде рекомендовано прискорити розробку та затвердження Плану заходів з реалізації безпосереднього процесу зустрічі демобілізованого з військової служби, а також створити Ветеранську патронатну службу.

Невдовзі рекомендації слухань будуть затверджені на засіданні Комітету та оприлюднені.

Система зустрічі демобілізованих має бути вибудованою на належному рівні в максимально короткі терміни. Комітет регулярно перевірятиме стан виконання рекомендацій слухань в межах здійснення контрольної функції парламенту.

- Неодноразово в Комітеті наголошувалося на тому, що Міністерство ветеранів має стати лідером в процесі інтеграції ветеранів в мирне життя. Адже процес переходу від військового до цивільного життя є системним та складним. Сама демобілізація, державна підтримка ветерана та його родини, медичний огляд, реабілітація, трудова інтеграція, житло – ці процеси потребують злагодженої роботи майже половини Кабінету Міністрів України - Мінсоцу, Мінекономіки, Мінфіну, Мінвету, Мінгромад, Мінмолоді та спорту, Міноборони, МОЗ, Міносвіти, Мінкульту. Чи взяв на себе Мінвет системоутворюючу роль? Чи ні? Адже у вузьких колах вже обговорюється створення в державі координатора вищевказаних процесів. Чи свідчить це про те, що Мінвет неспроможний взяти на себе роль лідера державної політики щодо демобілізованих Захисників та Захисниць, яка є вже нагальною?

— Не впевнена, що потрібно так різко ставити питання. Але на сьогодні ця функція дійсно не втілена. Неодноразово Комітет і я особисто закликали Міністерство у справах ветеранів взяти на себе роль лідера та координатора ветеранської політики в умовах війни і взагалі. Та, на жаль, цього не відбулося.

Міністерство робить багато роботи, але вона більшою мірою віддалена у часі з точки зору впровадження. Міністерство, наприклад, готує Стратегію переходу від військової служби до цивільного життя до 2032 року, Основні засади державної ветеранської політики. Все це ще потім потрібно буде втілювати в життя.

Однак є виклики, які потрібно приймати вже зараз. І такого «capacity», тобто потенціалу, щоб прийняти ці виклики у Міністерства наразі немає.

Водночас невідкладно потрібно створити структуру в системі державної влади, яка б забезпечила маршрутизацію соціального супроводу ветерана після демобілізації. Відтак пропонується створення Ветеранської патронатної служби.

— Розкажіть, будь ласка, яка роль відводиться цій Службі?

— Як я вже сказала, влада має забезпечити супровід демобілізованого воїна в процесі реабілітації та інтеграції в мирне життя. Реалізація цієї стратегії має впроваджуватися в життя урядовою управлінською структурою. На мою думку, при Кабінеті Міністрів України має бути створена Ветеранська патронатна служба. Основними функціями такої Служби мають стати: супровід демобілізованого в процесі інтеграції в мирне життя та координація всіх дотичних до процесу реалізації стратегії міністерств. Ми мусимо фінансувати таку Службу як один з пріоритетних напрямків соціальної політики продовж згаданих мною 2-3 років.

На моє переконання, штат такої служби має нараховувати 10-15 тисяч людей. Більше того, потрібно пропонувати цю роботу саме демобілізованим військовим, які пройшли всі процеси адаптації в мирне цивільне життя.

Завдання ветеранського патрона – розробити та контролювати виконання індивідуальної програми адаптації кожного демобілізованого військового в цивільне життя. Цей процес передбачає виявлення потреб Захисника або Захисниці у всіх сферах життя після демобілізації, а також подальший супровід на шляху їх вирішення.

Особлива увага має приділятися тим Захисникам та Захисницям, які перебуватимуть після демобілізації в складних життєвих обставинах. Наприклад, тим з них, хто матиме інвалідність внаслідок війни та не матиме родини та житла. Над невідкладним вирішенням питань таких громадян мають концентруватися Кабінет Міністрів України і органи місцевого самоврядування.

Щодо житла Верховна Рада України та Уряд мають створити систему надання соціального житла як проміжного, організувати прозорі черги на власне житло ветерана, сприяти розвитку ринку орендованого житла, запропонувати та забезпечити іпотечні програми.

Варто зазначити, що 23 лютого 2023 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» (законопроект за реєстр. № 7198). Цей Закон передбачає компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об’єктів нерухомого майна внаслідок збройної агресії росії проти нашої держави, а також створення та ведення Державного реєстру пошкодженого та знищеного такого майна.

Отже (повертаючись до розмови про Ветеранську патронатну службу), якщо ветеран повернувся з війни в родину здоровий, в нього є житло і він має роботу, ми маємо вшанувати його вагомий вклад в Перемогу. Водночас він не потребуватиме такої уваги з боку держави, як його побратим, про якого я згадала вище.

Звісно, історія кожної людини – унікальна. І держава має передбачити всі можливі варіанти сімейного та медичного стану демобілізованого, наявність в нього роботи та житла, напрацювати усі можливі маршрути супроводу.

Я вважаю, що робота Ветеранської патронатної служби має будуватися на принципах роботи хабів, які зустрічали внутрішньо переміщених осіб, наприклад, у Польщі чи Німеччині, тобто хабів, які надавали прихисток нашим громадянам за кордоном, а також на принципах роботи наших ЦНАПів (враховуючи їх досвід розробки ефективних методичних рекомендацій щодо організації роботи/спілкування з людьми, які звертаються за послугою).

Наведу приклад дружньої Польщі. До польського хабу наймалися місцеві волонтери, вони супроводжували українців, які тікали від агресивної війни росії, в процесі їх адаптації на території Польщі. Польська держава платила цим волонтерам за роботу. Українцям пропонувалися шляхи знаходження житла та роботи, курсів вивчення мови, медичних та освітніх закладів тощо. Згодом роль таких волонтерів стали виконувати інтегровані в польське суспільство українці. І вже вони допомагали українцям, які перетнули кордон в пошуках прихистку.

На цьому принципі має бути вибудована робота Ветеранської патронатної служби. Якщо такими патронами будуть інтегровані в мирне життя колишні військовослужбовці, спрацює принцип «*рівний- рівному*». Це сприятиме довірі ветерана до Служби, адже йому допомагатиме побратим, який на 100% зможе зрозуміти, та максимально особисто зацікавлений в тому, щоб допомогти.

Така солідарність дуже важлива ще в одному аспекті. Не всі демобілізовані військовослужбовці звернуться до ветеранської служби, багато з них матимуть посттравматичний стресовий розлад. В цьому випадку представник Служби має сам завітати до Захисника. Військовий в минулому зрозуміє, що відчуває побратим і зможе знайти слова, щоб допомогти Захиснику звернутися до психолога.

До речі, Національна служба *здоров'я* України вже закуповує пакети послуг з лікування ПТСР. Ми маємо зробити все, щоб відсоток воїнів, які знаходяться у стані депресії, був мінімальним. Психологічна реабілітація сприятиме ефективній та швидкій інтеграції в мирне життя. Співпраця Служби з МОЗом має бути в цьому аспекті дуже потужною.

Водночас Ветеранська патронатна служба не має діяти безстроково. Адже до використання публічних фінансів (кошти платників податків будуть йти на

фінансування цієї Служби) ми маємо ставитися раціонально та заощадливо. Це проект на 2-3 роки. За цей період Служба має виконати своє завдання, а демобілізовані військовослужбовці – повернутись до цивільного життя.

— Чи здійснюється вже пошук потенційного керівника такої Служби та напрацювання системи підготовки перших фахівців?

— Потрібно починати шукати таку людину. Вона має володіти досвідом, який допоможе організувати відповідальну роботу такої Служби.

Працівники, що наймативуться до цієї служби, як і усі державні службовці, які будуть взаємодіяти з демобілізованими військовими, мають забезпечити високий рівень надання послуг та спілкування. Усі без винятку мають: пройти тренінги щодо взаємодії з людьми, які пережили ситуації фізичних та психологічних травм, мають високий рівень психологічного напруження, пов'язаного з війною; вивчити основи спілкування з людьми, які перебувають у важкому психологічному стані; вміти деескалювати напруження та вирішувати конфлікт через розуміння та емпатію; здобути навички медіації.

Після виконання завдань по захисту Батьківщини та українців, подекуди вкрай складних, в страшних умовах війни, Захисники та Захисниці України отримали пріоритетне право бути прийнятими на найвищому рівні як державою, так і кожним членом суспільства. Звісно, через деякий час ми повернемося до Конституції та її положень щодо рівності всіх. Але воїни мають відчути в цю дельту часу – 2-3 роки після мобілізації – всю силу поваги до них, визнання подвигу, який вони здійснили ціною власного здоров'я для нашого життя у вільній Україні.

— Що ще потрібно врахувати в діалозі демобілізованого військового та представників державних «фронтів» (ЦНАПів, Державного центру зайнятості, медичних закладів, органів місцевого самоврядування тощо)?

— В цьому процесі дуже важливу роль має зіграти сам ветеран. Зараз поясню чому.

На взаємодію держави та громадянина, як би ми цього не хотіли, до цих пір впливають неприбрані уламки старої системи відносин державного службовця та людини. Система стрімко змінюється, громадяни все більше розуміють сенс та положення Конституції України; потужність народовладдя; можливості впливу громади на державні процеси.

Ветерану, який повертається додому, потрібно пам'ятати про цей контекст, в якому ми всі наразі знаходимося, пам'ятати, що ми не досягли вершини та кращих практик співпраці громадянського суспільства та влади. Цього не досягла жодна держава на 100%.

Отже, захистивши державу, ветеран повертається додому. Він закономірно очікує, що його чекають, йому вдячні та готові надати послуги на найвищому рівні. Це право він отримав по факту захисту громадян та держави. І ми наразі вибудовуємо саме такі підходи.

Однак кожен з нас розуміє, що стикнутися з недосконалістю цього процесу до цих пір можливо. І якщо це буде відбуватися, ветеран разом зі своїм «адвокатом» - представником Ветеранської патронатної служби сприятиме позитивній зміні системи, виявляючи її недосконалість та подаючи скарги у відповідні інстанції.

Науковці зауважують, що кардинальний переворот суспільних відносин від держава-людина до людина-держава утворює умови до піднесення гуманізму, а демократичний устрій громадсько-правових відносин зменшує пропагандистсько-ідеологічну складову.

— Повертаючись до архітектури поствоєнної адаптації військовослужбовців/демобілізованих, то пропонується замінити пільги на так звану грошову стипендію та додаткову оплачувану відпустку. На Вашу думку, якого розміру має бути ця відпустка і який період діяти? Чому це буде ефективніше?

— Існує велика проблема з пожиттєвими пільгами учасників бойових дій, які у свій час передбачили політики в чинному законодавстві без урахування спроможності Державного бюджету. Низка цих пільг не працює. Навіть у мирний час таку кількість пільг бюджет держави компенсувати не може.

Система підтримки ветеранів з використанням коштів Державного бюджету потребує трансформації та актуалізації відповідно до потреб ветерана. Зокрема, концепція пропонує існуючі в законодавстві пільги для учасників бойових дій перевести у 2-3 річну грошову стипендію/доплату до основного доходу. Водночас ми маємо провести опитування самих військовослужбовців, що саме в першу чергу вони потребують після демобілізації, яку підтримку та сервіс очікують.

Непрацюючі пільги треба замінити на те, що дійсно потрібно громадянам після демобілізації. Це об’єктивно житло, державна фінансова підтримка на період адаптації до мирного життя, реабілітація, відпустка (на яку в бюджеті також мають бути передбачені кошти), сприяння держави в досягненні захисниками економічної незалежності. Всі ці процеси потребують патронату з боку держави (Ветеранська патронатна служба) у тісній співпраці з представниками фронт-офісів держави (ЦНАПи, Пенсійний фонд, УСЗНи, органи місцевого самоврядування тощо).

Щодо оплачуваної відпустки, тут ми будемо дискутувати щодо назви, адже це не типова відпустка. Але після демобілізації військовослужбовець має мати щонайменше 2-3 місяці для того, щоб адаптуватися у цивільне життя, і

отримувати дохід за рахунок держави на рівні середнього розміру грошового забезпечення під час служби.

Цей час потрібен демобілізованому Захиснику чи Захисниці, щоб, зокрема, прийти до територіального центру комплектації та соціальної підтримки для здійснення бюрократичних процедур, завітати до роботодавця, який зберігав за воїном робоче місце, навідатися до Ветеранської патронатної служби, побути з родиною, яка довго чекала, вирішити побутові справи, можливо, зайнятися громадськими справами, здобути додаткову чи часткову кваліфікацію, спланувати сімейну економіку. Для цього, на мій погляд, потрібні ці 2 місяці.

За оптимістичним сценарієм через ці 2-3 місяці державної підтримки та тісної взаємодії з Ветеранською патронатною службою демобілізований військовослужбовець має мати робоче місце, дохід, стипендію від держави до основного доходу, медичний захист, житло, здобути додаткову або часткову кваліфікацію (за потреби).

Що стосується згаданої стипендії на 2-3 роки, то її розмір повинен залежати від *посади* військовослужбовців під час війни, строку служби, кількості виконаних бойових завдань. Все це потрібно ретельно обрахувати. Це вже робота для Уряду. В той же час потрібно готувати системні законопроекти та розпочинати перемовини з МВФ щодо забезпечення поствоєнної адаптації. Адже це все стосується бюджетного фінансування.

Очікується, що після 2-3 років державної підтримки учасник бойових дій зможе продовжити життєвий шлях вже без особливого супроводу держави.

— Якщо говорити про медичні послуги для демобілізованих, то особливо важливими для них є, зокрема, протезування та реабілітація. Також вкрай необхідним є *ранній скринінг ПТСР*. Іноземний досвід свідчить, що такий скринінг має проводитися ще до повернення військових до рідних домівок.

— МОЗ **потужно працює над цими питаннями**. Законодавство вже передбачило захист осіб з інвалідністю за рахунок держави. Тим, хто потребує, надається вся медична допомога, допоміжні засоби реабілітації. Все це надаватиметься безкоштовно.

Що стосується раннього скринінгу ПТСР, то **це питання має бути опрацьовано системно.**

> Взагалі, я вважаю, що психологічний скринінг має проводитися декілька разів.

Також **потрібно передбачити** можливість проходження тесту-опитувальника на наявність ПТСР на різних етапах взаємодії з демобілізованими військовими. Наприклад, при прийомі на роботу, під час взаємодії з

Ветеранською патронатною службою чи лікарем первинної допомоги. Мають бути інструкції щодо подальших дій ветерана, якщо під час проходження такого тексту наявні маркери, що можуть свідчити про наявність ПТСР. Втім, визначити, є розлад чи ні може лише фахівець.

Робота з ПТСР – це робота всього суспільства. Усі мають володіти навичками спілкування з людиною, яка його має, розуміти необхідність толерантного ставлення до неї, адже цей розлад – ніким не бажана особливість, що спричиняє російська агресія.

Вперше ж, на мою думку, **скринінг ПТСР має відбуватися** під час мобілізації громадянина. Збройні Сили мають розуміти стан здоров'я людини безпосередньо на вступі до військової служби. Медичні огляди мають проводитися продовж всієї служби.

До речі, наразі модернізацію проходять ВЛК та МСЕКи. Основою цієї модернізації мають бути лікарі, які знають, що таке Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, що таке індивідуальна програма реабілітації.

Під час демобілізації має відбутися ще один медичний огляд військовослужбовця, в тому числі і психологічний скринінг. Після цього лікарі повинні порівняти стан здоров'я Захисника чи Захисниці на початку служби та по її завершенню, та створити Індивідуальну програму реабілітації для кожної людини. **Цим питанням займається МОЗ**. Не швидко, але ефективно.

До речі,

> **— саме наша монобільшість в парламенті прийняла Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я».**

Ми відходимо від поняття санаторно-курортного ***лікування***, в якому слово «лікування» лише слово, і переходимо на закупівлю реабілітаційних ***послуг*** через Національну службу здоров'я України для їх подальшого безоплатного надання населенню країни за рекомендацією лікаря.

> Для цього МОЗ зробив майже в кожному протоколі надання медичної допомоги за певною нозологією, зокрема, що стосується нещасних випадків з людьми (в тому числі контузій, поранень, втрати будь-якого функціоналу, зокрема, кінцівки, зору) реабілітаційний блок.

Закуповуючи лікування тієї чи іншої нозології, відбувається також закупівля реабілітаційного процесу.

Окремо створено протокол лікування ПТСР, який, до речі, отримав знак якості ВООЗ.

Наразі в Комітеті ведеться дискусія, як ці індивідуальні плани реабілітації корелюються з організацією робочого місця для людини з інвалідністю. У нас на розгляді знаходиться законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю» за реєстр. № 5344-д, який є частиною адаптації військовослужбовця до мирного життя. Цей законопроект передбачає переобладнання робочого місця людини з інвалідністю відповідно до її потреб і втраченого функціоналу за рахунок коштів Фонду соціального захисту осіб з *інвалідністю. Відповідні накопичення Фонду будуть формуватися за рахунок сплачених роботодавцями цільових внесків* на підтримку працевлаштування людей з інвалідністю. Ці кошти витрачатимуться виключно на організацію «розумних» місць для людей з інвалідністю.

Чиниться шалений спротив цьому закону з боку тих, хто зараз користується коштами Фонду.

> До мене надходять листи з проханням розширити напрямки використання коштів, передбачених законопроектом для організації робочих місць, на культурно-масові та фізкультурно-оздоровчі заходи, повернути санаторно-курортне лікування. Але **витрати на ці позиції неможливо проконтролювати. Тому і відбувається реформа медичної сфери. Ми йдемо від радянських до європейських стандартів.**

Ми маємо зробити все, щоб максимальна кількість людей з інвалідністю була економічно незалежною та самостійною. Законопроект описує системну реабілітацію усіх осіб з інвалідністю в Україні, сприяє трудовій інтеграції. Ми маємо зробити «розумні» робочі місця для людей з інвалідністю, які гідні того, щоб бути економічно незалежними.

— Якщо говорити про економічну незалежність військовослужбовця після демобілізації, то як Ви бачите участь ветеранів після відпочинку та фізичного/психологічного відновлення у відбудові та творенні оновленої країни? Адже кількість демобілізованих, патріотично налаштованих Захисників та Захисниць складатиме за оцінками КМУ більше 1 млн громадян.

— В першу чергу, певно що демобілізований Захисник чи Захисниця буде розмірковувати, чи повернеться він чи вона на ту роботу, з якої йшов на війну. Буде з`ясовувати, чи працює його підприємство, чи, можливо, воно було переміщено до більш безпечних областей України, а можливо військова агресія росії взагалі його знищила. В кожному з варіантів буде різний розвиток подій. За цей процес в більшій мірі відповідатимуть Міністерство економіки України та Державний центр зайнятості.

Зупинюся на деяких можливостях для демобілізованих військових.

Ми вже робимо порівняння, як військово-облікові спеціальності корелюються з класифікатором цивільних професій, і яку кваліфікацію потрібно додатково отримати, щоб якнайкраще застосувати свої знання у мирному житті. Якщо людина захоче скористатися цією можливістю, вона може звернутися до Національного агентства кваліфікацій. Додаткову часткову кваліфікацію вже можна отримати в 7 кваліфікаційних центрах України. Їх мережа має розширюватися.

Можливо, людина захоче залишитися на військовій службі. Адже армію за стандартами НАТО нам також потрібно створювати. І хто, як не Захисники та Захисниці держави в російсько-українській війни мають бути основою цього процесу.

Плануємо прийняти закон щодо можливості працевлаштування колишніх військових з активною громадянською позицію в органи місцевого самоврядування, на публічну службу. Наразі народний депутат України Давид Арахамія активно вивчає питання позитивної дискримінації при працевлаштуванні демобілізованих на публічну службу.

Водночас останні дослідження свідчать, що більше 60% військовослужбовців хочуть керувати власним бізнесом. Міністерство економіки вже розробило відповідні програми зайнятості, які передбачають отримання учасником бойових дій гранта на власну справу в розмірі до 250 тисяч гривень, у разі працевлаштування однієї людини. Також передбачені гранти на розвиток бізнесу для одного з подружжя в розмірі до 500 тисяч гривень, поки чоловік чи дружина захищає державу. Таку ідею Міністерство запозичило з американського досвіду. Це гарна можливість підготувати сімейний бізнес до моменту повернення дружини чи чоловіка з фронту.

Крім того, ми в Комітеті вважаємо, що Мінекономіки могло б підготувати «працюючі» бізнес-плани, на які демобілізований військовий зможе отримати доступний кредит/інвестицію. До прикладу, в західних регіонах можна робити бізнес з продажу грибів та ягід. Для цього, приміром, можна взяти кредит на купівлю роботизованої системи збирання грибів або ягодозбиральні комбайни і мати з такого бізнесу добрий прибуток. Або, як я вже колись казала, робити крафтові напої, як для внутрішнього, так і для зовнішнього ринку, займатися фермерством (виробленням молочних продуктів). Тобто організувати ту економічну незалежність, якої прагнуть наші військовослужбовці після закінчення війни.

Складовою цієї політики має стати законопроект про свободу підприємницької (економічної) діяльності домогосподарств, який вже зареєстровано у Верховній Раді України від № 8143. Цей проект Закону дозволяє домогосподарствам започатковувати сімейний бізнес без реєстрації ФОП.

— І останнє запитання щодо коштів. Інтеграція демобілізованих військовослужбовців потребуватиме значних видатків із Державного бюджету країни, подекуди – додаткових. Чи готовий Кабінет Міністрів України до цього?

— При прийнятті рішень **ми всі маємо пам’ятати ціну подвигу, який здійснив та здійснюють Збройні Сили України**. Ціна цього подвигу вища, зокрема, за податки, які ми всі сплачували, наближаючи Перемогу в тилу.

Кожен з нас має віддати борг суспільства перед захисниками держави за можливість жити у вільній Україні. Підтримка демобілізованого українця – один з пріоритетів державної політики загалом.

Більше того, ми маємо зберегти пам'ять про здійснений подвиг. Ці питання вже, звичайно, знаходяться в культурній площині.

Ми маємо збудувати Національне військове меморіальне кладовище, щоб кожен з нас міг його відвідати та віддати шану і вдячність полеглим за вільне українське життя воїнам. **Маємо складати про захист України вірші, пісні, створювати художні та документальні фільми.**

Все, що відбувається, ми маємо пам’ятати та передати нащадкам, сформувати історичну пам'ять про війну проти нашої нації… Але це вже завдання Міністерства культури та інформаційної політики України.

Людина творить державу, людина захищає державу, людина здобуває Перемогу. Тож **маємо будувати політику відповідно до Концепції людського капіталу.**

У нас буде стратегія Переможця. Маємо використати цей запал для потужного розвитку та відновлення. Кожен міністр має пріоретизувати життя людини, її здоров’я, психологічний стан, потреби людини, економічну незалежність кожного українця. Людина, її фізичний та психологічний стан має бути в центрі уваги держави. Ці орієнтири мають стати основними для будь-якої політичної сили. Майно можна відбудувати. Маємо зберегти покоління переможців, а відтак – націю та її майбутнє.

***

№ 1.469

Цей пост можна було б назвати краще "Ніякого плану Маршала для України поки що

немає"

2023-04-04

Лямец

Эрик ***Найман*** проаналізував зміст ***домовленості з МВФ*** та довів, що у них можна знайти хіба що витрати на відновлення найбільш постраждалих елементів інфраструктури. Але жодного "плану Маршала для України" немає. Якщо Україна хоче отримати гроші - вона має створювати привабливі умови для приватних інвестицій. **Усі мрії про грошовий дощ з халявних мільярдів доларів, які розпилюватимуть на черговому "Великому будівництві" - не передбачено.**

Чим це пояснюється, поки що відкрите питання.

> 1) — Можливо, цього варіанту для Україні немає геть.
>
> 2) — А можливо, грошей не дадуть саме "чесній та не корумпованій" команді Зеленського. Ви як вважаєте?

Вважаю, що новина гарна. Бо

> 3) — **колективний Захід не має наміру спонсорувати українську корупцію та олігархів. Скільки б Зеленський не казав, що їх більше немає.**

Але є ще одна гарна новина поза цими розрахунками.

> 4) — Якщо Україна створить умови для ведення бізнесу, нам не знадобиться жоден "план Маршала". Але це, я визнаю, схоже на фантастику.

Маємо також погану новину.

5) — **Багато що сказано про компенсацію від росії, зокрема про гроші олігархів та центробанку рф. Так ось, цих грошей не буде.** Точніше, їх не буде у великій кількості. Щось таке невеличке здобудуть, решта - се ля ві.

Це - поза впливом України, це консенсус Заходу щодо майбутнього росії. Хоча я впевнений, що наш Мінюст України відверто колупається у носі.

***

😳 Ніякої відбудови України

2023-04-04

Найман

👂 Нещодавно ми говорили чому важливо прислухатися до тих інституції, які контролюють гроші.

І ось якщо уважно прислухатися до того, що говорить головне джерело грошей для України, то складно помітити багато позитиву.

Мова йде про МВФ та його свіжий прогноз щодо зростання економіки України в найближчі 5 років.

Чому МВФ головне? Бо МВФ надає допомогу «престижу», саме співпраця з ним дозволяє всім іншим програмам підтримки нормально функціонувати.

Багато йде розмов про те, які зобов’язання взяла на себе Україна та все інше. Але ми коротко звернемо увагу на одну просту річ – прогноз по зростанню економіки України.

🐌 За очікуваннями МВФ, які були узгоджені з Урядом України та з НБУ, «неймовірна відбудова» протягом наступних 5 років дозволить Україні вийти на рівень у 83% від ВВП 2021 р. — не радісні перспективи. При 70% в цьому році.

Якщо поглянути глибше, то основу цього зростання забезпечать споживчі витрати громадян, вони у 2027 р. вийдуть на рівень 93% від 21 р. (на зображенні).

Але ж програми відбудови мають йти через канали урядових витрат або інвестицій. А прогнозується, що урядові витрати за наступні 5 років будуть лише зменшуватися і тягнути ВВП донизу.

Інвестиції трохи підтримають зростання економіки у 2024-2025 рр., але потім уже почнуть сповільнюватися.

🚫 Чи можливе таке зростання ВВП у разі програм на десятки, а то й сотні млрд дол. на реконструкцію житла, інфраструктури, відновлення заводів — НІ.

4%-ве зростання ВВП після його провалу на 30% — це ніяке не швидке відновлення. ВВП це ж показник діяльності за рік. І тут варто пам’ятати, що війна знищила не тільки "нормальну діяльність", а й наявний капітал: житло, склади, мости, та навіть сільськогосподарську землю та ліси. І відновлення цього всього, потребує багато "діяльності". Саме тому повоєнні економіки можуть зростати дуже швидко, адже їм необхідно відновити те, що й так вже було і що вони вміли робити до цього.

😐 Ніякої зради, й добре що набрав чинності новий меморандум з МВФ, який вимагає від України проведення реформ.

Але сподіватися на швидку та масову "відбудову" немає причин. Тобто треба ці причини створити.

***

№ 1.470

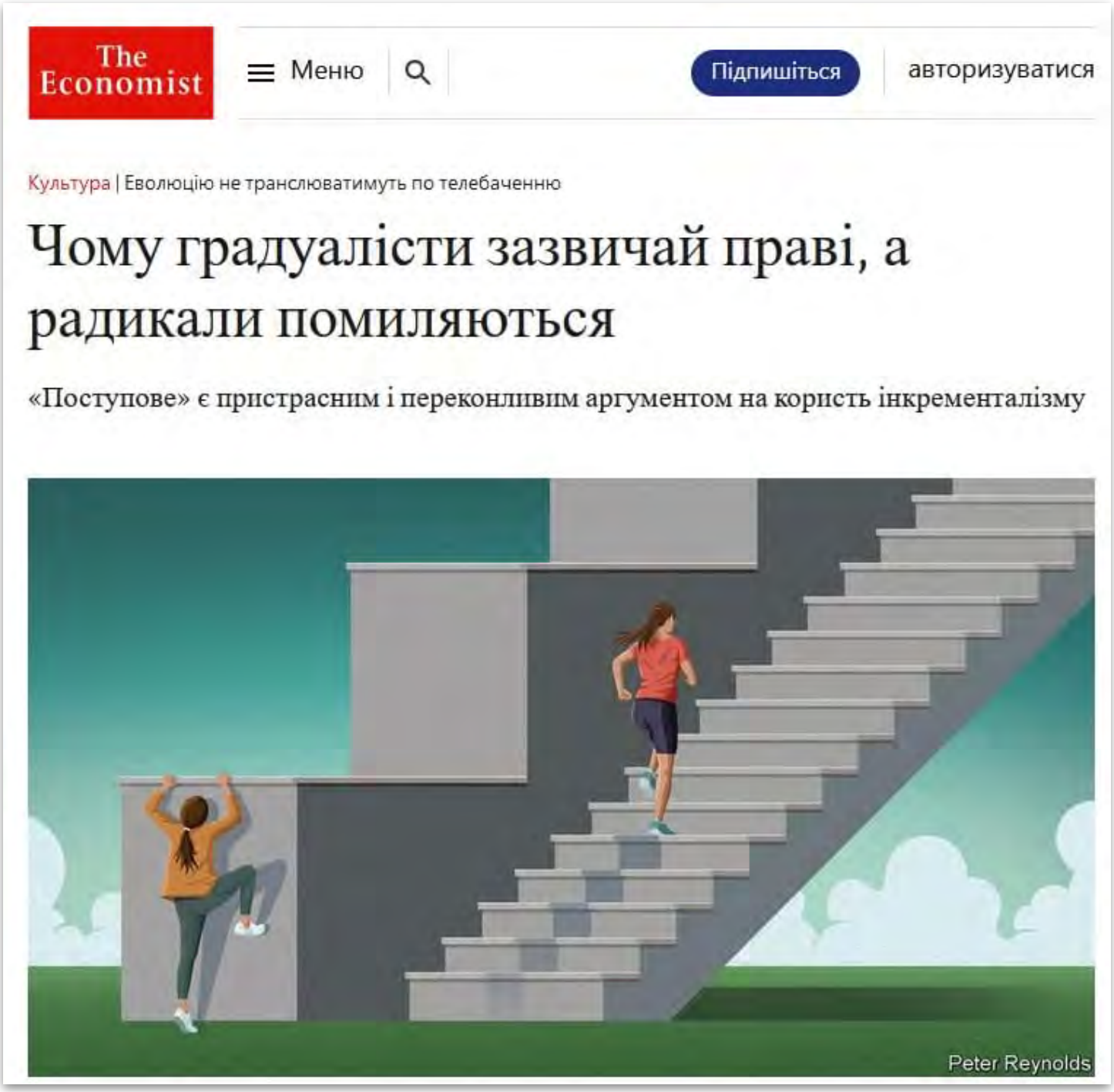

2023-04-04

Ніколов

Якщо ви продеретесь крізь оті розумні терміни на початках цієї статті, то потім вас чекає приз. Приклади того, як системні зміни досягались не за рахунок «простих рішень». Наприклад, як у Нью-Йорку вдалось знизити рівень вбивств на 82%. Спойлер: «Було найнято легіони нових поліцейських, а сувора наглядова рада відсіяла поганих».

Ще раз. Поганих відсіювали. А не так як Вища Рада Правосуддя України, у якій сьогодні тільки три з 17 членів проголосували за відсторонення судді Печерського суду, яку правоохоронці «підозрюють» у допомозі злочинцям по виведенню 100 штук баксів з арештованих рахунків.

Ти або постійно працюєш на покращення, бо тупо пиляєш відосіки, і тим самим робиш з України лише трохи підгламурену Роіссю.

Середини нема. Ти або тут, або там.

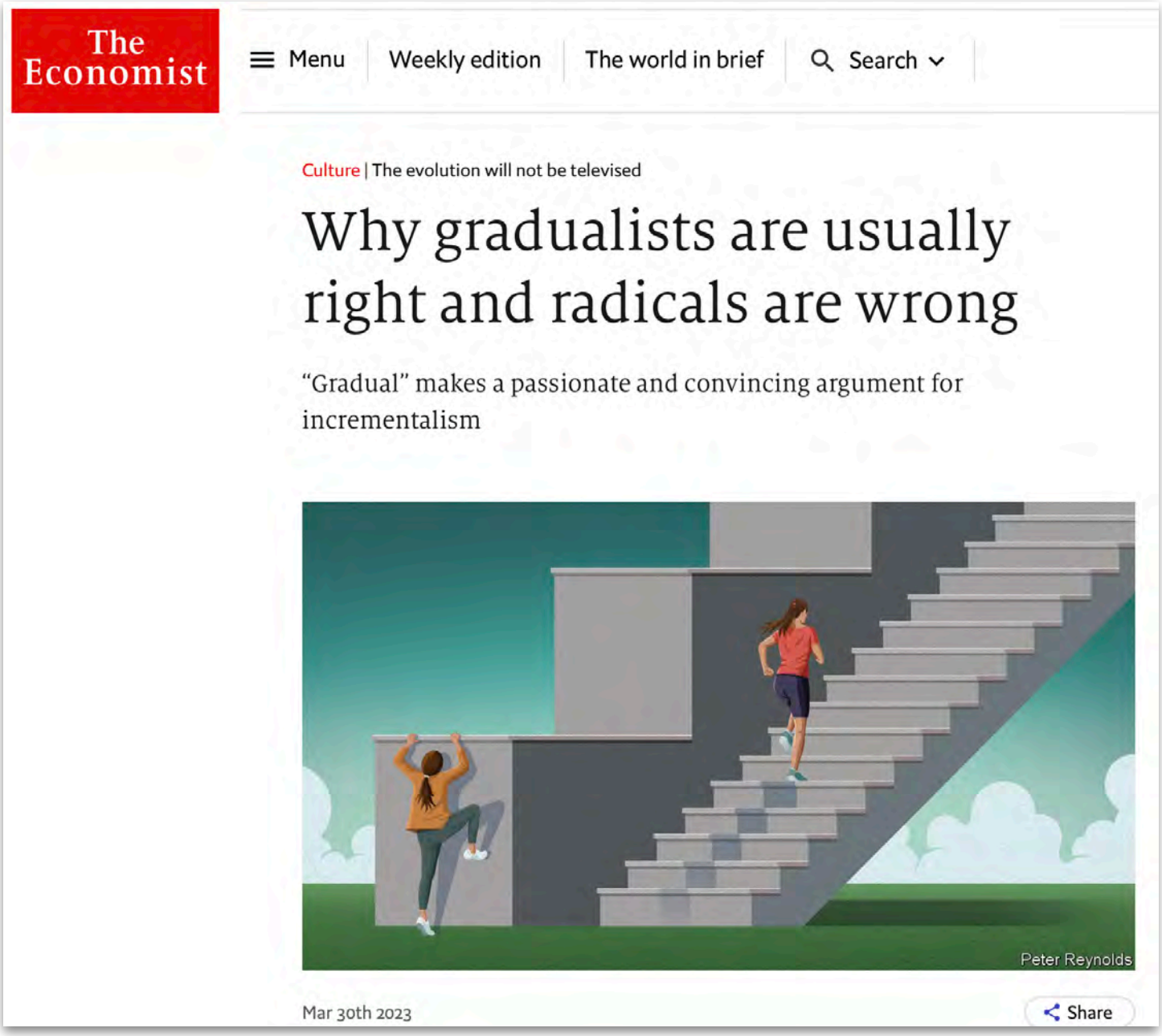

Автопереклад

https://www.economist.com/culture/2023/03/30/why-gradualists-are-usually-right-and-radicals-are-wrong

***

Чому поступовці зазвичай мають рацію, а радикали - ні

«Поступово» наводить пристрасні та переконливі аргументи на користь інкременталізму.

1) — Революціонери мають найкращі гасла. Більшовики кричали «Мир! Земля! Хліба!» Мао Цзедун обіцяв «Великий стрибок вперед». Че Гевара стверджував, що «здригається від обурення кожною несправедливістю».

2) — Прихильникам поступових змін, навпаки, важко скласти гарний мітинговий лозунг. Жоден натовп ніколи не доводив себе до несамовитого скандування: «Чого ми хочемо? Поступових реформ! Коли ми цього хочемо? Коли дозволять бюджетні умови!»

Але, як стверджують Грег Берман та Обрі Фокс у статті «Поступово», інкременталізм працює.

Революціонери обіцяють рай, але часто призводять до кровопролиття, черг за хлібом і заборони книг. Людство стало більш заможним завдяки довгій серії часто скромних покращень незадовільного статус-кво. Промислова революція, незважаючи на свою назву, була не однією раптовою подією, а тисячами кумулятивних інновацій, що поширювалися протягом майже століття. «З часом поступові реформи можуть перетворитися на щось справді трансформаційне», - зазначають автори.

Обидва є американськими реформаторами кримінального правосуддя, і хоча їхні аргументи застосовні в усьому світі, вони зосереджуються на своїй країні. Вони слушно зауважують, що американську політику затопило те, що Олександр Гамільтон назвав «потоком гнівних і згубних пристрастей».

Праворуч Дональд ***Трамп*** і його прибічники прагнуть «докорінних радикальних змін»:

1) — скасувати результати демократичних виборів. «Я ваш воїн, я ваше правосуддя... я ваша відплата... я повністю знищу ***глибинну державу***», - прогримів пан Трамп 4 березня на нібито «консервативній» конференції.

2) — Будучи президентом, він підлабузнювався до Владіміра ***Путіна*** і тепло відгукувався про деяких неонацистів.

Дехто з лівих, тим часом, вважає Америку настільки прогнилою, що старі структури необхідно змести. «Дефінансувати поліцію!» «Скасуйте ICE [агентство, яке забезпечує дотримання імміграційного законодавства]!»

Автори посилаються на Ібрама Х. Кенді, модного вченого, який хоче створити «Департамент антирасизму», укомплектований «експертами з питань расизму» з правом вето на будь-яку політику, яка не відповідає його визначенню расової рівності. Вони матимуть «дисциплінарні інструменти» для застосування проти незгодних державних службовців.

Це, по суті, дало б квазі-диктаторську владу невеликій групі людей, які поділяють світогляд пана Кенді.

Пан Берман і пан Фокс визнають, що іноді радикальні зміни були необхідні:

1) — наприклад, щоб домогтися скасування рабства.

Але

2) — більш обережний підхід частіше виявляється ефективним, адже «поступовики не знають, як мало вони знають».

Той, хто намагається зрозуміти велику проблему, неодмінно пропустить важливу інформацію. Помилки неминучі. Інкременталізм полегшує їх виправлення. Нові ідеї можна «тестувати, оцінювати і відточувати з часом».

Автори наводять приклад соціального забезпечення, американської державної пенсійної системи.

Під час Великої депресії було запропоновано два підходи до допомоги старим і малозабезпеченим.

1) — Один з них був «радикальним, простим для розуміння і здатним мобілізувати один з найбільших громадянських рухів 20-го століття». Френсіс ***Таунсенд***, каліфорнійський лікар, запропонував виплачувати кожному американцю, старшому за 60 років, пенсію в розмірі 150 доларів на місяць (3 500 доларів на сьогоднішній день) за умови, що він припинить працювати і витратить ці гроші до кінця місяця. Ідея полягала в тому, що, виходячи на пенсію раніше, старші люди звільнять робочі місця для молодих; а витрачаючи багато, вони стимулюватимуть економіку.

Цей план був настільки привабливим, що до «Таунсенд-клубів», які його підтримували, записався майже кожен п'ятий американець, старший 60 років.

Якби він був прийнятий, це стало б катастрофою.

Змушення людей похилого віку виходити на пенсію не створило б чарівним чином більше робочих місць, а план Таунсенда коштував би, за однією оцінкою, «половину національного багатства без будь-якого правдоподібного механізму фінансування».

2) — **Інший план, за словами авторів, був «повільним у розробці, внутрішньо суперечливим і здавався безнадійно неадекватним нагальності моменту».**

Президент Франклін ***Рузвельт*** вирішив сформулювати свій закон «Про соціальне забезпечення» 1935 року не як подачку, а як винагороду за минулу працю.

> **Працівники сплачували податок на заробітну плату, а виплати, які вони врешті-решт отримували, були (дуже приблизно) прив'язані до їхніх внесків протягом усього життя.**
>
> Це робило програму скупою в короткостроковій перспективі - перші виплати не виплачувалися протягом п'яти років - але надійною в довгостроковій, оскільки пенсіонери вважали, що вони заслужили свої виплати «і будуть розлючені, якщо їм погрожуватимуть».

Спочатку соціальне забезпечення було набагато меншим, ніж інші частини Нового курсу Рузвельта.

Знадобилося 15 років і нескінченних доопрацювань, перш ніж воно набуло тієї форми, яку приблизно має сьогодні.

> Виплати утриманцям і вдовам загиблих були додані в 1939 році; федеральні гранти на допомогу штатам у догляді за інвалідами були запроваджені в 1950 році; і так далі.

Зараз це найбільша державна програма в Америці, і вона настільки популярна, що експерти називають її «третьою рейкою» політики.

Іншими словами: доторкнешся - помреш.

Черепаха і пастка

Ще один інтригуючий приклад - умиротворення Нью-Йорка.

> У 1980-х роках деякі жителі Нью-Йорка були настільки налякані насильницькою злочинністю, що аплодували меснику, який застрелив у поїзді чотирьох нібито загрозливих підлітків. Проте вже за кілька десятиліть мегаполіс став одним з найбезпечніших великих міст Америки: рівень вбивств знизився на колосальні 82% між 1990 і 2009 роками, а рівень крадіжок автомобілів - на 93%.

Автори вважають, що цей вражаючий поворот стався не завдяки одній великій реформі, а завдяки тому, що New Yorker назвав «тисячею маленьких розсудливих кроків».

> Було найнято легіони нових поліцейських, а сувора наглядова рада відсіяла поганих. Нова система даних визначила гарячі точки злочинності. Поліцейські почали боротися з дрібними правопорушеннями, які створювали атмосферу беззаконня, такими як безквитковий проїзд і громадське сечовипускання. Бізнес об'єднався для

прибирання районів; неурядові організації організували позашкільні клуби для підлітків з груп ризику. Зі збільшенням кількості очей на вулицях, злочинці перестали домінувати на них. Нью-Йорк став приємним місцем для життя, навіть коли кількість ув'язнених зменшилася: спеціалізовані суди для наркоманів і психічно хворих відправили більше порушників закону на лікування замість того, щоб ув'язнювати їх.

Інкременталізм може здатися повільним, визнають пани Берман і Фокс, але помірковані зміни з більшою ймовірністю, ніж радикальні, отримають консенсус у всьому політичному спектрі, і з меншою ймовірністю спровокують зворотну реакцію і будуть скасовані.

Їх можна розпочати раніше і, якщо вони спрацюють, їх можна продовжити або розширити.

Далекий від захисту статус-кво, «інкременталізм закликає до безперервних змін», від постійного вдосконалення японського автомобільного заводу до розбудови Америки, однією сім'єю іммігрантів за один раз.

Леон ***Троцький***, революціонер, якось насміхався з того, що поступовість - це «нудно». Він допоміг занурити Росію в хаос і був убитий льодорубом.

***

№ 1.471

Топ-тендери тижня: шляховики дали 479 млн на ремонт мосту по новим правилам ціноутворення Кубракова – ціни будматеріалів НЕ показали

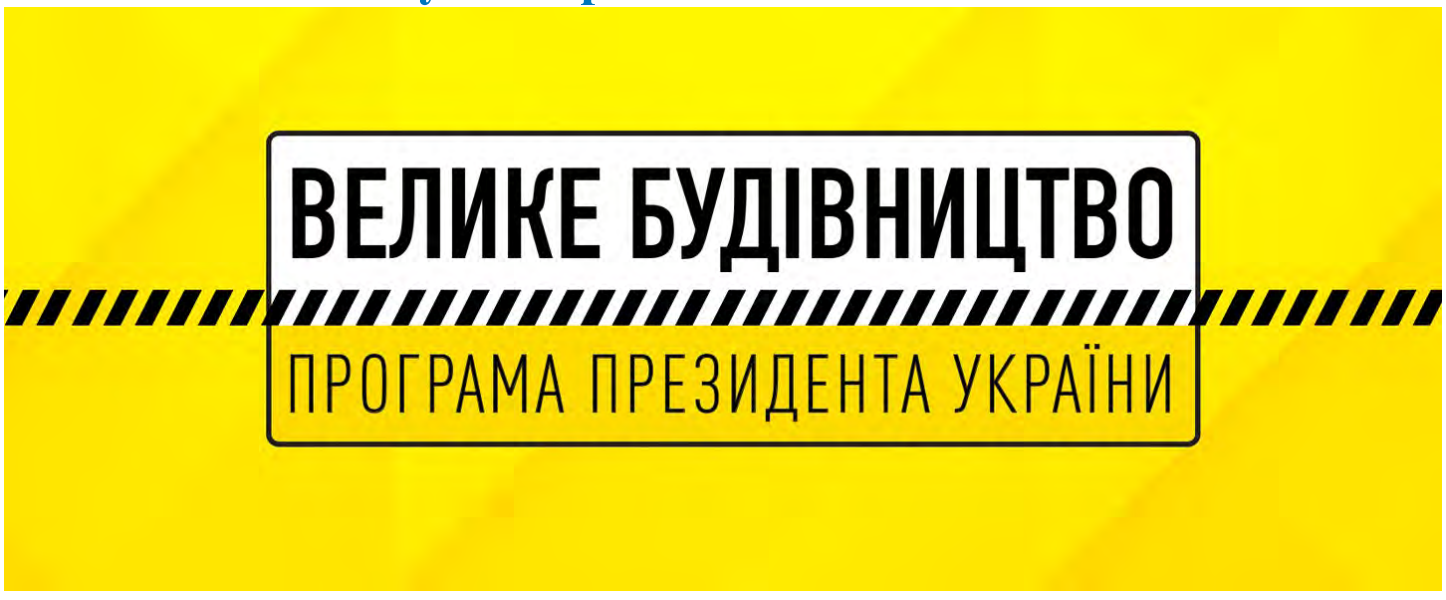

2023-04-09

Юрій ***Ніколов***, «Наші гроші»

З 1 по 7 квітня в системі «Прозорро» оприлюднено 58 тисяч повідомлень про закупівлі на 10,52 млрд грн. На ремонти доріг проведено тендери на 1,46 млрд грн (14% від усіх закупівель).

З настанням весни оживились шляховики, і цього тижня їм належить вже 14% від усіх тендерів України. А з цим оживляжом прийшла і демонстрація закритості автодорожників від контролю за їх видатками.

Найбільший тендер тижня вартістю 479 мільйонів гривень на реконструкцію мосту на Херсонщині був проведений за новою Методикою визначення вартості дорожніх робіт, прийнятої наказом Мінінфраструктури у жовтні 2022 року. Ця методика передбачає, що ціна будь-яких дорожніх ремонтів визначається за так званими «укрупненими показниками вартості».

Як це виглядає і показав договір ДП «Місцеві дороги Херсонщини» з ТОВ «Автомагістраль-Південь»:

Додаток № 1 до Договору № 5/09-23 від 07.09 2023р.

Замовник: Державна установа "Міський дорожній Херсонщини"
(найменування підприємства організації)
Підрядник: ТОВ "Автомагістраль-Південь"
(найменування підприємства організації)

ДОГОВІРНА ЦІНА

на Реконструкція мосту на автомобільній дорозі загального користування місцевого значення на території Великоолександрівської ОТГ Бериславського району Херсонської області (з розробкою проектної документації), ДК 021:2015 - 45233000-9 Будівництво, влаштування фундаменту та покриття шосе, доріг)

що здійснюється в 2023-2024 роках

Вид договірної ціни: тверда (з укрупненими показниками вартості)

Визначена згідно Методики визначення вартості дорожніх робіт та інших видів визначення вартості нового будівництва, реконструкції, ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування, затвердженого наказом Міністерства інфраструктури України від 07.10.2022 № 753

№ п.п.	Найменування робіт	Одиниця виміру	Кількість	Ціна одиниці, тис.грн	Загальна вартість, тис.грн
1	2	3	4	5	6
І етап – розробка проектної документації					
1	Вартість вишукувальних робіт	об'єкт	1,0	764,54000	764,54000
2	Вартість проектних робіт	об'єкт	1,0	5 826,09700	5 826,09700
3	Вартість експертизи проектної документації	об'єкт	1,0	312,37500	312,37500
4	Кошти на здійснення авторського нагляду	об'єкт	1,0	827,70000	827,70000
5	Кошти на проведення обстеження та паспортизацію реконструйованого мосту і видачею технічного паспорта споруди Замовнику	об'єкт	1,0	583,33300	583,33300
	Разом по І етапу:				**8 314,04300**
	Податок на додану вартість по І Етапу				**1 662,80900**
	ВСЬОГО РОЗРОБКА ПРОЕКТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ				**9 976,85200**
ІІ етап – Реконструкція мосту на автомобільній дорозі загального користування місцевого значення на території Великоолександрівської ОТГ Бериславського району Херсонської області					
1	Улаштування тимчасових технологічних доріг (під'їздів) та майданчиків	об'єкт	1,0	95 582,48900	95 582,48900
2	Улаштування залізобетонних буронабивних паль	об'єкт	1,0	62 855,83100	62 855,83100
3	Улаштування опор	об'єкт	1,0	6 695,06300	6 695,06300
4	Улаштування ригелів	об'єкт	1,0	5 567,47900	5 567,47900
5	Улаштування прогонової будови та споруджень	об'єкт	1,0	106 917,44800	106 917,44800
6	Улаштування конусів	об'єкт	1,0	2 847,52600	2 847,52600
7	Улаштування підходів до мосту	об'єкт	1,0	8 607,43300	8 607,43300
8	Облаштування та обстановка мосту	об'єкт	1,0	6 130,27000	6 130,27000

1	2	3	4	5	6
9	Розбирання тимчасових доріг (під'їзди)та майданчиків споруд	об'єкт	1,0	1 277,38100	1 277,38100
10	Улаштування очисної споруди	об'єкт	1,0	5 174,36800	5 174,36800
11	Захисне фарбування прогонової будови	об'єкт	1,0	1 787,05700	1 787,05700
	Разом по II етапу:				**303 442,34500**
	Кошти на покриття ризиків усіх учасників дорожніх робіт та послуг				**8 044,76400**
	Кошти на покриття додаткових витрат, пов'язаних з інфляційними процесами				**79 448,84800**
	Податки, збори, обов'язкові платежі, встановлені чинним законодавством і не враховані складовими вартості (крім ПДВ)				**0,00000**
	Податок на додану вартість по II Етапу				**78 187,19100**
	ВСЬОГО ПО II ЕТАПУ				**469 123,14800**
	ВСЬОГО ДОГОВІРНА ЦІНА				**479 100,00000**

ЗАМОВНИК

ПІДРЯДНИК

З нього відомо, що найбільші суми підуть на прогонові споруди мосту (107 млн грн), будівництво під'їзних доріг (96 млн грн) та улаштування залізобетонних бурових паль (63 млн грн). Але ніде нема жодних даних про ціну будматеріалів та вартість самих робіт, які лежать в основі цих розрахунків.

Якщо просто, це означає, що замовник і підрядник домовились, що вартість реконструкції мосту становить 479 млн грн. Але чи є ця ціна адекватною, чи не зашито в ній завищені ціни металоконструкцій і асфальту для формування корупційної маржі – невідомо.

При цьому очевидно, що відповідні дані про вартість матеріалів існують. В Методиці прямо вказано, що для ремонту роблять локальні кошториси, а в них є прямі витрати з цінами матеріалів:

Складання локальних кошторисів та відомостей ресурсів до них

3.11. Локальні кошториси складаються в поточному рівні цін на трудові і матеріально-технічні ресурси за формами, наведеними в додатках 3, 4 та 5 до цієї Методики.

За локальними кошторисами визначають прямі та загальновиробничі витрати.

3.12. Прямі витрати враховують у своєму складі вартість матеріалів, виробів і комплектів, заробітну плату робітників-будівельників, вартість експлуатації дорожніх машин та механізмів.

Прямі витрати визначаються згідно з пунктом 4.1 цієї Методики.

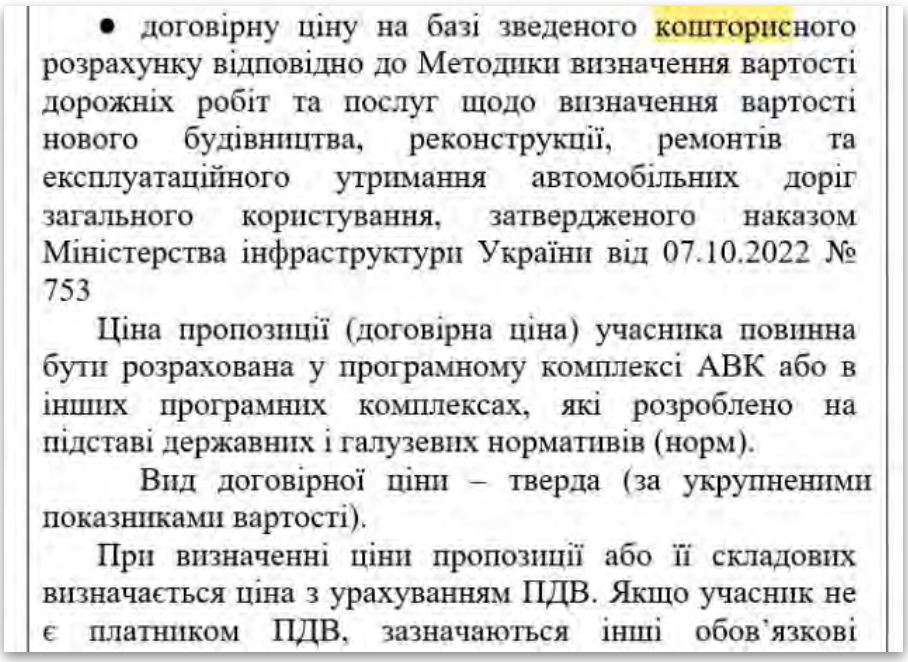

- договірну ціну на базі зведеного кошторисного розрахунку відповідно до Методики визначення вартості дорожніх робіт та послуг щодо визначення вартості нового будівництва, реконструкції, ремонтів та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування, затвердженого наказом Міністерства інфраструктури України від 07.10.2022 № 753

Ціна пропозиції (договірна ціна) учасника повинна бути розрахована у програмному комплексі АВК або в інших програмних комплексах, які розроблено на підставі державних і галузевих нормативів (норм).

Вид договірної ціни – тверда (за укрупненими показниками вартості).

При визначенні ціни пропозиції або її складових визначається ціна з урахуванням ПДВ. Якщо учасник не є платником ПДВ, зазначаються інші обов'язкові

При цьому торги на реконструкцію мосту проводились за принципом «проектуй і будуй». Тобто підрядник має сам розробити проект робіт, а значить і сам формувати ціни будматеріалів, визначити вартість їх доставки до місця робіт та вартість використання механізмів, розміри заробітних плат. Також відомо, що ціна ремонту розраховувалась в програмному комплексі АВК і мала бути передана замовнику.

Тобто,

1) — вартість будматеріалів безсумнівно могла бути виокремлена та оприлюднена в «Прозорро».

Однак,

2) — державний замовник і приватний підрядник цього не зробили.

В документах, поданих «Автомагістраллю-Південь», є тільки вказівка про наявність якогось конфіденційного документу, що є якоюсь комерційною таємницею.

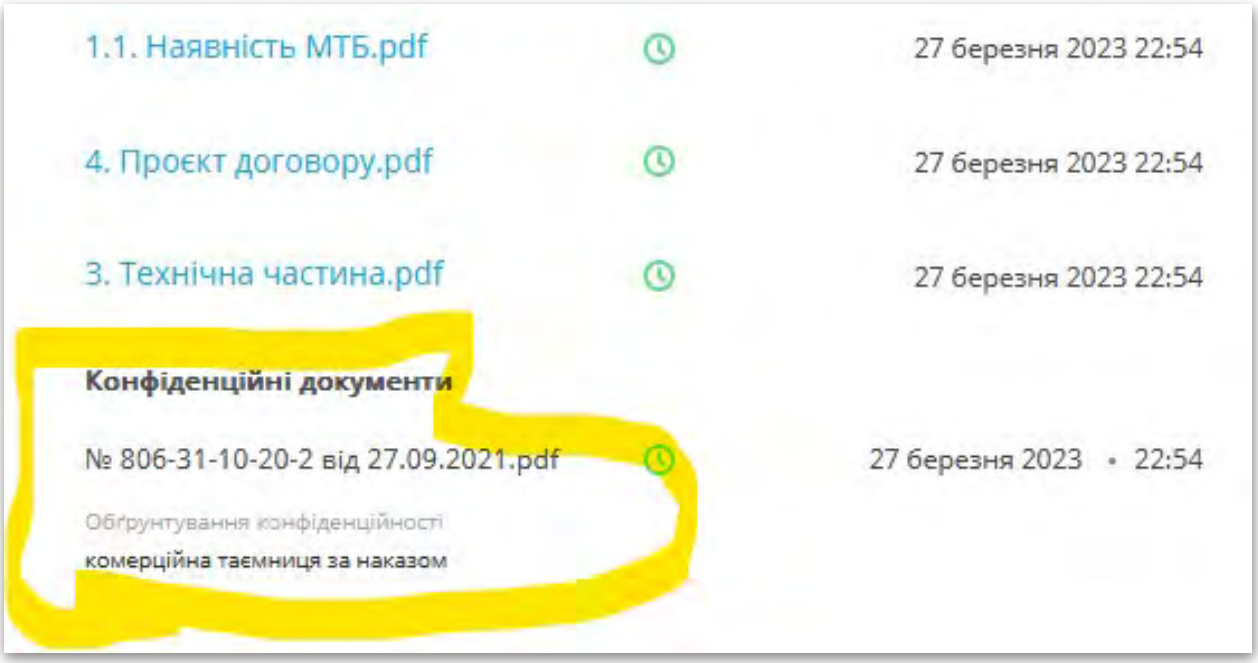

На початковій стадії тендеру анонімна фірма звернулась до замовника з низкою питань щодо формування пропозиції. Але зрештою на торгах був лише один учасник «Автомагістраль-Південь». З лідером картелю і уклали угоду лише на 2% дешевше від очікуваної вартості.

Таким чином,

— використання нової Методики визначення вартості дорожніх робіт призвело до закріплення НЕпрозорих правил ціноутворення у дорожній галузі, яка в останні роки була основним джерелом видатків в Україні.

В останній 2021 рік перед вторгненням на дорожні ремонти було спрямовано 11% видатків державного бюджету України, у півтора рази більшим від усіх видатків на оборону.

З моменту обрання народним депутатом від «Слуги народу» у 2019 році, керівництва «Укравтодором» до 2021 року та Міністерством інфраструктури лобістом нової методики ціноутворення в дорожніх ремонтах був Олександр ***Кубраков***, нинішній віцепрем'єр-міністр з відновлення України — Міністр розвитку громад, територій та інфраструктури.

Топ-10 найбільших закупівель минулого тижня			
Замовник	**млн. грн.**	**Підрядник**	**Предмет угоди**

1. Державна установа «Місцеві дороги Херсонщини»	479,10	ТОВ «Автомагістраль-Південь»	Реконструкція мосту на автомобільній дорозі загального користування місцевого значення на території Великоолександрівської ОТГ Бериславського району Херсонської області (з розробкою проектної документації) UA-2023-03-16-009399-a-
2. Служба автомобільних доріг у Чернігівській області	460,61	ТОВ «Спільне українсько-німецьке підприємство «Автострада»	Послуги з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування державного значення та штучних споруд на них в Чернігівській області на
3. Служба автомобільних доріг у Запорізькій області	345,60	ТОВ «Амструд»	Послуги з експлуатаційного утримання автомобільних доріг державного значення загального користування у Запорізькій області та штучних споруд на них
4. Міністерство закордонних справ України	175,54	Covington & Burling LLP	Юридичні послуги зі здійснення захисту прав та інтересів України під час розв’язання міжнародних спорів за участю України та інших суб’єктів міжнародного права UA-2023-04-05-011108-a-
5. АТ «Укргазвидобування»	147,13	ТОВ «Везерфорд Україна»	Послуги з монтажу та демонтажу капілярної трубки
6. АТ «Укргазвидобування»	123,76	ТОВ «Хунхуа Інтернешнл Україна»	Послуги з технічного обслуговування обладнання бурових верстатів ZJ-70 DBS

7. АТ «Укргазвидобування»	120,80	ТОВ «Денімекс Юкрейн»	Послуги по інженерному супроводу гвинтових вибійних двигунів UA-2023-02-16-003107-a-
8. АТ «Укргазвидобування»	98,96	ПП «Українська сервісна бурова компанія-1»	Послуги з капітального ремонту нафтових та газових свердловин UA-2023-02-02-004242-a-
9. АТ «Укргазвидобування»	98,89	ТОВ «Хайлон Ойл Сервіс І Інжиніринг	Послуги з капітального ремонту нафтових та газових
10. Державне Підприємство «Медичні Закупівлі України»	78,97	ТОВ «Біомедінвест»	Реагенти та витратні матеріали, сумісні з приладом Architect i1000sr UA-2023-03-09-009295-a-

***

№ 1.472

Программа войны и первых шагов к восстановлению

2023-04-05

Светлана Заражевская

Forbes

Какой будет Украина в 2027 году, по мнению МВФ? Детали меморандума и макропрогноз

Украина получила программу кредитования от МВФ на $15,6 млрд на четыре года. Каким фонд видит будущее государства и как изменится экономическая политика Украины к 2027 году? Forbes публикует главное из меморандума МВФ

Первый транш от МВФ в $2,7 млрд, который Минфин получил 3 апреля 2023, **начинает самую сложную программу фонда, которую когда-либо приходилось выполнять Украине**.

Речь идет не об условиях, а о неопределенности из-за войны.

В этом 2023 году правительство может получить три транша на $4,5 млрд.

> Программа станет зеленым светом для более масштабного финансирования от международных доноров и партнеров для восстановления Украины.

Второй важный аспект – EFF предполагает два сценария развития событий, связанных с войной:

> 1) — по базовому, горячая фаза боевых действий должна закончиться в первой половине 2024 года,
>
> 2) — по негативному – в 2025-м.

Следовательно,

> 3) — Украине, по оценке МВФ, будет необходимо в 2023–2027 годах от $114,4 млрд до $139,6 млрд внешнего финансирования, в зависимости от сценария.

Что в это время должно делать украинское правительство?

Реформы, предусмотренные программой МВФ, пересекаются с довоенной повесткой дня.

Речь идет о

> 1) — контроле за госфинансами,
>
> 2) — корпоративном управлении в госсекторе,
>
> 3) — оценке банковского сектора и других темах, привычных для переговоров с фондом.

Впрочем, даже так

> **МВФ не ожидает взрывного роста экономики Украины.**

Как историческая программа *(МВФ изменил политики и впервые кредитует страну в состоянии войны)* может изменить экономическую политику и какими будут результаты этих изменений?

1. Два этапа и два сценария для Украины

EFF предполагает два этапа.

1) — Первый – «военный», рассчитанный на 12-18 месяцев.

2) — Второй этап – это послевоенное восстановление, которое ориентировочно продлится до 2027-го.

Такой тайминг следует из ***базового*** сценария.

Он предполагает, что

— в 2023-м партнеры предоставят Украине $36,9 млрд. Общая оценка дефицита финансирования в этом году достигает $41,9 млрд. Предварительная программа предполагала дефицит в $39,5 млрд.

МВФ решил не давать четких прогнозов по росту ВВП в 2023 году.

Фонд ориентируется на диапазон от –3% до +1%, в 2024 году – на рост в 3,2%.

Инфляция снизится до 20%.

МВФ традиционно придерживается более консервативных позиций, сказал Forbes замглавы НБУ Сергей Николайчук, принимавший участие в переговорах с фондом. С высокой вероятностью уже в апреле НБУ улучшит свой прогноз по росту ВВП в текущем году в 0,3%, добавляет он.

Forbes | Прогнозоване відновлення

Макропрогноз на наступні 5 років від МВФ

Реальний ВВП, %

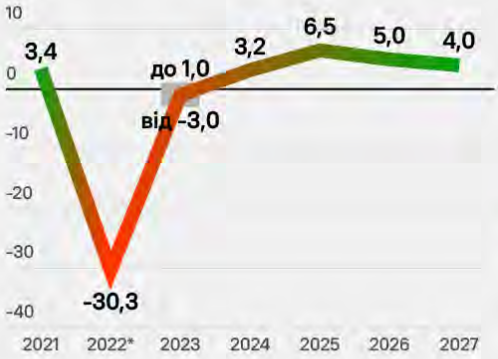

Споживчі ціни (рік до року), %

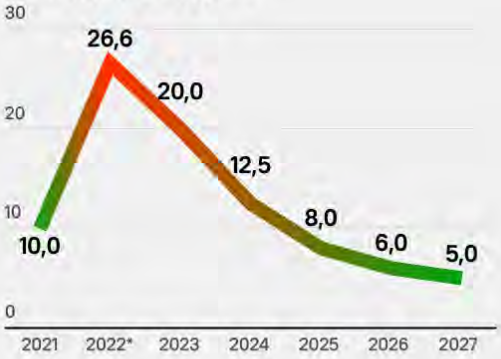

Реальна заробітна плата (середня), %

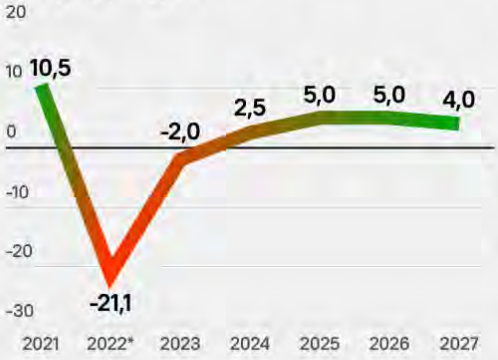

Рівень безробіття (середнє за період), %

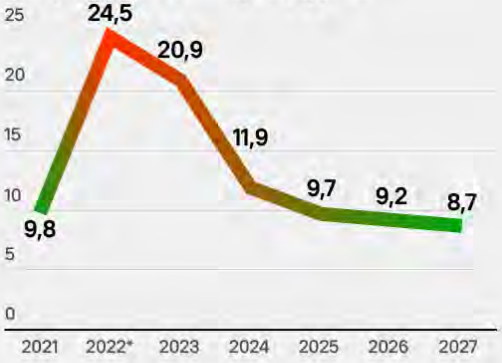

Державний та гарантований державою борг, у % до ВВП

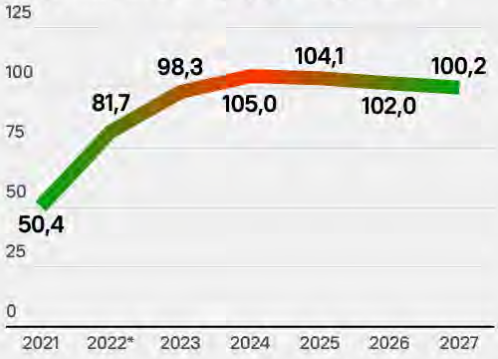

Прямі іноземні інвестиції, у % до ВВП

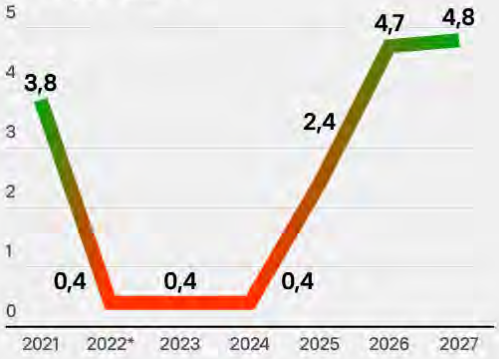

Міжнародні резерви на кінець року, млрд $

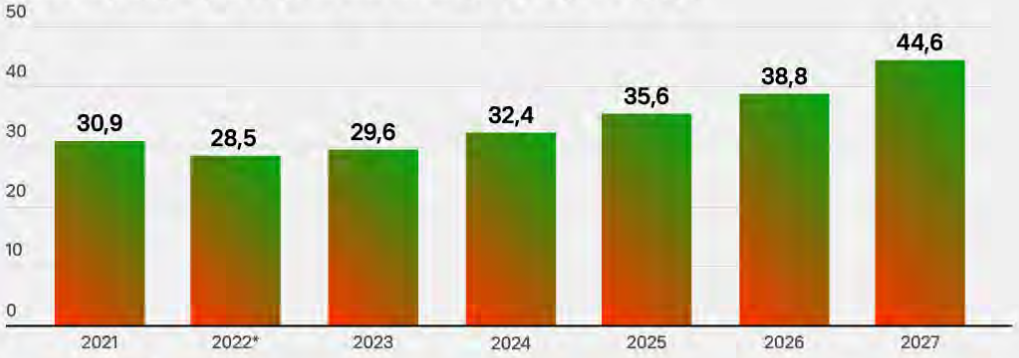

Джерело: МВФ

* Попередні дані.

Важная часть базового прогноза:

– экспорт будет оставаться меньшим на 40% от довоенного объема.

Причины – слабый урожай, снижение цен на зерно и падение мощностей металлургии.

«Зерновой коридор» будет работать в течение года.

Импорт будет расти:

— за счет покупки оборудования, запчастей и карточных платежей мигрантов. Международные резервы в этом году вырастут до $29,5 млрд.

После прекращения активных боевых действий ожидается рост ВВП в 2025–2026 годах за счет увеличения инвестиций и потребления *(учитывая постепенное возвращение мигрантов).*

В то же время инфляция вернется к довоенной цели в 5±1% только в 2027 году.

МВФ подробно не описывает негативный сценарий, однако отмечает, что

— в таком случае Украина может пережить еще два года сокращения ВВП: на 10% в 2023-м и на 2% в 2024 году.

— Также речь идет об ускорении инфляции.

Дисбалансы на валютном рынке будут сохраняться дольше. **Длительные боевые действия будут мешать возвращению мигрантов.**

Это окажет ***негативное влияние*** на 1) потребительский спрос и 2) инвестиционный климат.

Кроме того, по негативному сценарию,

3) возникнет потребность в финансировании долга в размере примерно $7 млрд в год в 2028–2033 годах.

2. Что Украина пообещала МВФ

Лейтмотив части меморандума, где изложены условия, которые должна выполнить Украина

– правительство и НБУ, несмотря на войну, постепенно начнут возвращаться к довоенным экономическим политикам.

Другая привычная для мирного времени задача

– проведение структурных реформ, но теперь ориентированных на вступление Украины в ЕС.

На первом этапе EFF

— правительство обязалось достичь 19 «структурных маяков» к июню 2024-го. Практически все (17) необходимо выполнить до конца 2023-го.

Большие планы на 2023 год. 19 условий для Украины от МВФ:

1) Утверждение изменений в госбюджет 2023-го. Сроки: конец апреля 2023 года.

2) Представление в парламент проекта закона об усилении ст. 52 Бюджетного кодекса, описывающей порядок внесения изменений в госбюджет. Конец мая.

3) Представление законопроекта о возобновлении действия статей Бюджетного кодекса, устанавливающих ограничения на выдачу государственных гарантий с четкими критериями для них. Конец мая.

4) Принятие изменения в Бюджетный кодекс и соответствующую нормативно-правовую базу для повышения прозрачности и подотчетности спецсчетов и консолидирования их в рамках специального фонда государственного бюджета. Конец мая.

5) Разработка плана действий для начала работы над Национальной стратегией доходов. Конец мая.

6) Принятие закона о налоговой политике и администрировании. Конец июня.

7) Подготовка стратегии перехода к гибкому обменному курсу, ослаблению валютного контроля и таргетированию инфляции. Конец июня.

8) Передача акций Оператора газотранспортных систем Украины (ОГТСУ) Министерству энергетики и принятие нового устава. Конец июля.

9) Принятие закона о возобновлении деклараций об имуществе госслужащих (не принимающих непосредственного участия в мобилизационных и военных действиях) и восстановлении функций НАПК по их изучению и проверке. Конец июля.

10) Обновление среднесрочной стратегии управления долгом, чтобы согласовать ее с целями программы. Конец сентября.

11) Внесение изменений в Закон о противодействии отмыванию средств и финансированию терроризма, чтобы усилить проверку политически значимых лиц в соответствии со стандартами FATF. Конец сентября.

12) Ужесточение банковского управления и надзора: НБУ должен отделить подразделение связанных сторон от банковского надзора; создать «наблюдательные комиссии» как консультативный орган для Наблюдательного комитета; возобновить запланированные проверки как для банковских, так и небанковских учреждений. Конец сентября.

13) Подготовка бюджетной декларации на 2024 год с прогнозами для основных категорий доходов и расходов и источников финансирования дефицита на 2025–2026 годы. Отчет о фискальных рисках государственных предприятий в сфере энергетики и критической инфраструктуры. Конец сентября.

14) Упрощение системы декларирования активов путем синхронизации с другими базами данных и реестрами. Конец октября.

15) Разработка дорожной карты для проектов государственного инвестирования с единым подходом к отбору на конкурсной основе и прозрачными критериями отбора. При этом усиленные полномочия предоставляются Минфину, включая четкую роль контроля на разных этапах цикла инвестиционного проекта. Конец декабря.

16) Принятие национальной стратегии доходов. Конец декабря.

17) Законодательно усилить институциональную автономию Специальной антикоррупционной прокуратуры. Конец декабря.

18) Подготовка рамочной схемы санации (оздоровления) банков в консультациях с ФГВФЛ и МВФ. Конец марта 2024 года.

19) Внедрение методологии оценки надзорных рисков в финсекторе. Конец июня 2024-го.3. Какие из этих условий являются ключевыми?

3.1 Национальная стратегия доходов как основа программы

Национальная стратегия доходов (НСД), которую правительство должно разработать до конца 2023 года, станет центральной составляющей плана долгосрочного экономического роста Украины.

Стратегия будет включать как политические, так и административные реформы.

Речь идет, например,

1) — об укреплении налоговой и таможенной служб,

2) — пересмотре упрощенного налогового режима,

3) — приведении НДС и акцизных сборов в соответствие с законодательством ЕС,

4) — усилении борьбы с коррупцией и

5) — налоговых реформах для послевоенного восстановления и инвестиций.

В то же время, как минимум на первом этапе,

— Украина не будет принимать решения, которые уменьшили бы налоговую базу.

Предполагается

6) — возобновление довоенной налоговой политики.

7) — Акцизы и НДС на горючее возвращают на довоенный уровень с июля 2023 года.

8) — Также возобновляются налоговые проверки.

3.2 Порядок в госсекторе: реорганизация БЭБ, независимость САП и возвращение декларирования

Ужесточится контроль за распределением средств:

1) — будут изменены правила выдачи государственных гарантий, а

2) — расходы со спецсчетов в НБУ для сбора пожертвований от физических и юрлиц будут рассматриваться как бюджетные программы специального фонда госбюджета.

Усилят прозрачность и подотчетность Фонда ликвидации последствий вооруженной агрессии:

3) — существующую отчетность дополнят регулярным консолидированным отчетом, обобщающим источники финансирования и характер расходов.

В рамках борьбы с коррупцией планируется,

4) — реорганизовать Бюро экономической безопасности Украины (БЭБ). Будут внесены изменения в законодательство, четко определяющие функции БЭБ в соответствии с лучшими мировыми практиками. Усилят аналитическую составляющую работы бюро.

В то же время,

5) — усилят институционную независимость Специальной антикоррупционной прокуратуры (САП). В декабре 2022 года САП уже получила восемь дополнительных прокуроров. После анализа структуры САП будет принято законодательство, которое усовершенствует процедуры отбора главы САП и ключевых должностных лиц и установит механизмы подотчетности руководства. Предполагается оценка эффективности и периодический внешний аудит, проводимый внешними экспертами.

6.1) — Законодательная база противодействия отмыванию средств и финансированию терроризма будет изменена и приведена в соответствие со стандартами FATF.

Преимущественно это касается надзорной деятельности НБУ за небанковскими финансовыми учреждениями и соблюдения ими законодательства.

6.2) До конца сентября 2023 года небанковские финансовые учреждения должны внедрить усиленные проверки политически значимых лиц (PEP) и определять бенефициарного собственника по стандартам FATF. В то же время регулятор должен ввести меры проверки, которые обеспечат адекватность информации о бенефициарах.

7) — Возвращается временно остановленное декларирование активов для госслужащих.

8) — Уменьшат расходы на государственную администрацию,

9) — оптимизируют государственные закупки.

10) — Усовершенствуют эффективность управления государственными активами и предприятиями:

— **расширят полномочия наблюдательных советов**, которые смогут увольнять и назначать гендиректоров.

—.Будет проведена **реформа корпоративного управления ГТС** Украины.

3.3 Задачи для НБУ: усиленный надзор за банками

НБУ готовится провести:

1) — подробную **диагностику банков** (оценка активов и платежеспособности банков, на которые приходится 90% активов банковской системы) до конца декабря 2023 года.

2) — До конца июня 2024-го регулятор подготовит **план действий по урегулированию проблемных активо**в.

3) — **Фонд гарантирования вкладов физлиц (ФГВФЛ) должен обновить свои планы на случай непредвиденных обстоятельств**.

Совет по финансовой стабильности до конца июня 2023 года утвердит меры, которые будут применяться в ответ на возможные негативные судебные решения по законам «О ФГВФЛ» и «О санации банков».

Кроме того,

4) — правительство обязалось **согласовывать вопросы национализации банков с МВФ**.

— Также национализация должна включать в себя планы быстрой реприватизации или ликвидации соответствующих банков.

3.4 Без печати денег и пока с фиксированным курсом

Один из ключевых элементов программы:

1) – поддержание финансовой независимости НБУ и

2) — недопустимость эмиссионного финансирования госбюджета.

Банки могут увеличить вложения в ОВГЗ до довоенного уровня – 25,8% общих активов. К концу 2022 года этот показатель сократился до 21%.

Избыток ликвидности создает дополнительное давление на гривну.

Чтобы эффективно абсорбировать ликвидность, на базе Минфина и НБУ будет создана отдельная рабочая группа по этому вопросу.

В МВФ видят возможности для ужесточения резервных требований к банкам.

МВФ поддерживает ограничения, запрещающие выплаты нерезидентам по ОВГЗ, срок обращения которых истек (это риск значительного оттока валютных резервов, что противоречит целям программы).

Украина вернется к **гибкому обменному курсу и режиму таргетирования инфляции** и завершит реструктуризацию банковского сектора в течение программного периода, то есть до конца 2027 года.

Впрочем, быстро курс не отпустят.

Один из структурных маяков предполагает, что до конца июня этого 2023 года регулятор подготовит стратегию перехода к гибкому курсообразованию, ослаблению валютного контроля и таргетированию инфляции.

НБУ будет стимулировать конкуренцию между банками за срочные депозиты, чтобы повышать привлекательность гривневых активов.

Это важная предпосылка для устойчивого снижения инфляции.

***

№ 1.473

2023-04-10

Черкашин

Меморандум с МВФ в сравнении со своим декабрьским предшественником

1. Не привнес каких-либо прогрессивных налоговых новостей для Украины

1) — как великое достижения во имя стабильности объявляется политика мобилизация доходов и **досрочный с середины текущего 2023 года возврат к довоенной политике агрессивного сбора налогов**;

2) — подтвержден постыдный **мораторий на снижение фискального давления и применение любых видов налогового стимулирования на ближайшие годы** (радикальных налоговых реформ в Украине в ближайшие три года не будет!);

3) — **самоотказ от всех видов послаблений, обещанных бизнесу** во время войны - с 01.07.2023 в утиль идут пониженные ставки на топливо, единый 2% налог, мораторий на налоговые проверки, обещан примитивный возврат всех штрафов, включая сферу применения кассовых аппаратов (даже законодательно закрепленные с весны-22 льготы по имущественным и экологическому налогам в высшей степени цинично

саботируются на уровне правительства - то списка территорий нет, а тот что появился не такой, а такого как надо нет);

4) — **сохранена угроза/обещания поприжать упрощенную систему налогообложения** в целях "устранение эррозии налогов на труд" (оптимисты печерских холмов не верят в налоговый майдан, а зря);

2. Из злокачественных новообразований

1) — в конце года нас ждет во многом **бессмысленная из-за воины Национальная стратегия доходов на 2024-2030**;

2) — **несмотря на лежащую в коме экономику и кредитование, 2023 год объявлен годом борьбы с налоговых долгом** (абсурд, весь мир прощает долги, дает длительные программы рассрочек);

3) - осенью ждем **новые налоги под флагом синхронизации с ЕС** (очевидные направления роста ставок - акцизы и экологический налог), а также перезагрузку БЭБ под флагом Минфина (коллективная безответственность в лице КМУ не справилась).

Особую "людоедскую пикантность" Меморандуму придает искреннее желание властей (очевидно, что подавляющее большинство из предлагаемого МВФ внутреннего укр-происхождения) **уже сегодня ужесточить политику социальных выплат через повышение их адресности и привязки к материальному состоянию получающего пенсионера или льготника** (эффективность выше сочувствия, тысячи маленьких социальных трагедий).

Этот документ про деньги и про то, как их вернуть кредитору.

Главное чего нет в этом документе

> **— перспективы и горизонта для доброго экономического будущего Украины, отсутствует ориентир на единую общую цель для нации, появившуюся в феврале прошлого года.**

Очередная "бумага раздора", ничего не говорящая ни уму ни сердцу.

***

№ 1.474

2023-04-12

ЦПКор

Акт №1. Липень 2022

СБУ та прокуратура затримали одного з керівників управління ***Державної міграційної служби*** у Києві Дмитра ***Лемеша***. Опублікували багато гарних фото, зібрали трохи лайків і висунули підозру у **організації схеми легалізації перебування в Україні іноземців**.

За даними слідства, за дозвіл на проживання з іноземців брали по 10-15 тисяч доларів.

В СІЗО Лемеш просидів менше тижня, бо вийшов на свободу під заставу у 2,5 млн грн.

Акт №2. Березень 2023

Наші гроші. Львів пишуть, що Лемеш звернувся до суду, щоб зняти арешт з **вилучених у його швагра 105,2 тисяч доларів і 12,7 тисяч євро**.

> За словами міграційника, 52 тисячі доларів він начебто позичив у знайомого під заставу Audi Q7, ще частину грошей взяла в борг його мама під заставу Nissan Qashqai. Ще 29 тисячі доларів він нібито отримав від продажу квартири.

І суддя Галицького суду Львова Ірина ***Волоско*** (на фото) ***Лемешу***, звісно, повірила.

Суддя повернула міграційнику 98,6 тисяч доларів та 12,7 тисяч євро, залишивши під арештом 6,6 тисяч доларів.

> Ці 6,6 тисяч доларів - це частина хабаря, за який і затримали Лемеша.

Ці гроші правоохоронці позначили спеціальною речовиною і передали одному з іноземців, який і вручив їх як хабар.

Феєрично, погодьтесь. Та не могли ось ті майже 100 тисяч доларів і більше 12 тисяч євро бути хабарями, вирішила суддя. Точно не могли 😀

Додамо, що

1) — **суд відмовився відсторонити Лемеша від посади**.

2) — **Людина весь цей час працює собі далі, наче нічого не трапилось.**

3) — **Тепер ще й майже всі арештовані гроші повернув.**

До речі,

1) — про суддю ***Волоско*** та питання щодо її доброчесності наші колеги з Prosud писали ще в 2016 році.

2) — Вже тоді у її родини було чимало майна незрозумілого походження.

3) — Але, як бачите, суддя досі на посаді і досі очолює суд.

Вступ в Євросоюз, кажете? Ох, скільки ще треба докласти зусиль, щоб почистити ці авгієві стайні...

***

№ 1.475

НАРЕШТІ - КУПЕР

Том Купер повернувся, щоб розказати, що все непросто. росіяни застосовують нові типи боєприпасів з повітря, що суттєво ускладнює ситуацію на Донбасі – українцям потрібні не стільки західні літаки, скільки більше (багато) засобів ППО та радіоелектронної боротьби. Фронт під Кремінною, Бахмутом та Авдіївкою з великими труднощами, але тримається – ЗСУ діють спокійно і героїчно.

Оригінал тут https://xxtomcooperxx.substack.com/p/ukraine-war-13-april-2023

За переклад дякую Тетяна Саніна, Anton Shygimaga, Antonina Yashchuk

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ 13 КВІТНЯ 2023

[Опубліковано 13 квітня 2023 близько 17:00 за Києвом]

Всім вітання!

Уже кілька тижнів я не публікував великих звітів про війну в Україні.

> 1) — По-перше, я був — і досі є, і буду найближчим часом — дуже зайнятий роботою.
>
> 2) — Друга причина, чому я «припинив» писати про війну в Україні — це також причина, з якої я тепер публікуюся на Substack, а не на Medium.

Адміністратори цієї останньої платформи звинуватили мене у використанні «хейтспічу»: я процитував солдатів ЗСУ, які називали своїх генералів «пе..ками».

Розставимо всі крапки над «і»:

> я знаю, що це погане слово. Але скаржитися на його вживання, не прочитавши, що я насправді написав, — це сміховинно, а крім того образливо. Це стало очевидно, коли згадані адміністратори (а ще деякі «колеги» з США), після звинувачення мене, що я (один раз) вжив це слово, взялися витягувати з мене пояснення, чи адекватно я його використав. Хай там як, якщо ви справді читали мої дописи, то могли помітити, що за весь час публікування звітів я вживав «погані» вислови усього 3-4 рази.

Як на мене, це все пояснює.

Прочитайте і хоча би спробуйте зрозуміти. Якщо не можете, попросіть, щоб вам пояснили. Це базові принципи такої штуки, яка називається «комунікація». Ходять чутки, що без неї людство не виживе.

Натомість **робити висновки на вирваному з контексту слові — а в наші дні це так часто трапляється! — просто дурість і образа**.

Я зрілий і тверезий чоловік, і не потерплю, щоб якісь байдикуваті недовчені підлітки вчили мене, що «правильно», а що ні. На цьому тему закриваю.

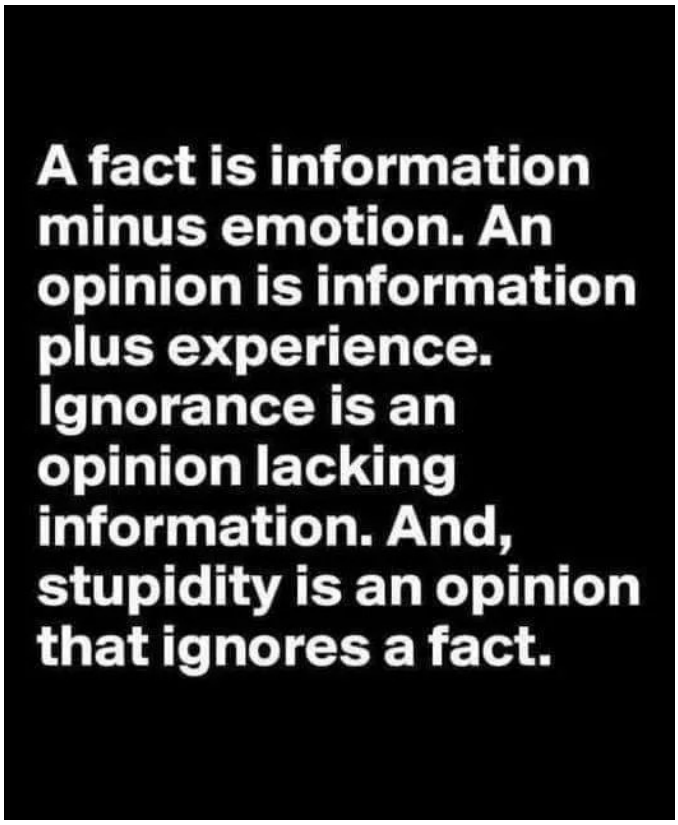

Факт — це інформація мінус емоція.
Точка зору — це інформація плюс досвід.
Нерозумне висловлювання — це точка зору мінус інформація.
А дурість — це точка зору, що ігнорує цей факт.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА

Гєнштаб у москві, схоже, покинув свої наміри зруйнувати енергосистему України. Зараз я не можу відповісти на запитання, чи в росії закінчилися запаси балістичних і крилатих ракет, чи просто найвищі генерали вирішили, що годі пнутися — з огляду на посилення української ППО.

> Але станом на сьогодні минув майже місяць від моменту останньої великої спроби завдати шкоди електромережам. Київ навіть оголосив про відновлення експорту електроенергії в ЄС.

Це не означає, що українські електромережі тепер у чудовому стані — просто ситуація стабілізувалася. Щоб повністю відремонтувати все, знадобиться час щонайменше до кінця року.

Це також не означає, що наземні засоби ППО та війська повітряної оборони ПСУ перебувають у «чудовому» стані.

> Надані системи IRIS-T, NASAMS, Sky Guard/Aspide, Crotale, покращені С-125 «Нева» та «Оса-АКМ-Р1» здатні були тільки обмежити зношування наявних установок С-300, «Бук» М1 та «Оса-АКМ» — не замінити їх, а тим більше не закрити всі стратегічно важливі точки.

А на поставки додаткових «Патріотів», NASAM-ів, установок IRIS-T тощо підуть іще місяці. Не завжди також поява цих комплексів означатиме реальне посилення війська, часом це буде «заміна обладнання, що вийшло з ладу». Наприклад, агентурна розвідка свідчить, що дві привезені з Іспанії (вироблені в США) установки MIM-23 I-HAWK уже пошкоджено, їх довелося «відправляти назад на Захід» на ремонт.

Також, схоже,

> **— ідея стріляти ракетами RIM-7 Sparrows із «Буків» виявилася не дуже вдалою.**

https://substackcdn.com/image/fetch/w_1456,c_limit,f_webp,q_auto:good,fl_progressive:steep/https%3A%2F%2Fsubstack-post-media.s3.amazonaws.com%2Fpublic%2Fimages%2F7426c233-3e79-4a85-811b-415bb2d2362d_2480x1303.jpeg

(ЗОБРАЖЕННЯ 2) Перша установка NASAM, привезена в Україну. Листопадове фото.

Словом, стан наземних установок ППО Повітряних сил України такий, що російські ВКС здатні встановити бодай тимчасове домінування в повітрі над деякими ділянками фронту. За минулий місяць ми побачили, як це відбувається над Авдіївкою. Там ЗСУ борються з серйозними труднощами через застосування ворогом засобів РЕБ, анти-радарних снарядів, розвідувальних безпілотників, дронів-камікадзе на зразок «Ланцета», а також класичних високоточних ракет (як то УПАБ-1500 і «гарбузових» бомб [це меншого розміру 500-ті бомби, перероблені на керовані, що їх можна запускати з дальших, недосяжних для ППО, відстаней; названі так через їхню форму - ред.]).

Сумніваюся, що ракети УПАБ-1500 виготовляють і/або застосовують у великих кількостях, чого не скажеш про «гарбузові» бомби. Для їхнього виготовлення потрібні досить примітивні матеріали, тому ці бомби легко виготовляти у великих кількостях. Доводиться враховувати цей (неприємний) чинник.

https://substackcdn.com/image/fetch/w_1456,c_limit,f_webp,q_auto:good,fl_progressive:steep/https%3A%2F%2Fsubstack-post-

media.s3.amazonaws.com%2Fpublic%2Fimages%2F07617efc-bf93-4a3b-8f91-cdda73cb08b1_1139x1202.jpeg

(ЗОБРАЖЕННЯ 3) По суті, ракети УМПК так само просто влаштовані, як американські JDAM: до простої бомби FAB-500M-62 приробляються крила та навігаційна система, завдяки якій ракету можна запускати з нестандартної висоти, щоб її не збили українські засоби ППО.

Як це все “працює”?

Росіяни застосовують свої наземні системи РЕБ дуже близько до лінії фронту (так близько, що по них часто прилітають не лише українські HIMARS-и, чи FPV-дрони, але й снаряди ствольної артилерії): завдяки близькості до зони впливу та потужності їхнього випромінювання, вони здатні тимчасово заглушити радари раннього сповіщення та управління вогнем на українських системах ППО. Літаки Су-30СМ та Су-35 використовують протирадарні ракети Х-58 і не дають спуску українським радарам. Додатково росіяни масово застосовують БПЛА для виявлення та відстеження українських САУ, і подальшої – якщо вони підходять достатньо близько – атаки на них із використанням Ланцетів [ударних БПЛА – перекл.], як у цьому випадку (у нижній частині фото видно, як підлітає Ланцет – “невеличка сіра пляма”).

(Фото)

Таким чином росіяни утворюють те, що можна назвати “коридорами безпеки” на ділянках, захищених українськими наземними системами ППО. Потім Су-34 використовують ці коридори для атак: вони, схоже, діють на великій швидкості і дуже високо – на 12 кілометрах чи навіть вище; додатково їх захищають бортові системи електронної боротьби.

Завдяки поєднанню великої висоти та швидкості вони можуть випускати УПМК з відстані 30–40 км. Насправді, дехто повідомляє про пуски з відстані аж 60 км: може декому здасться, що це – “занадто”, але це цілком вкладається у рамки можливого. Суть в чому: реактивний літак, що несе на собі таку зброю, потрапляє до “зони ураження” українських наземних ППО на дуже короткий проміжок часу (десь на 30–60 секунд), тоді випускає снаряди та вертається. От і все.

Теоретично УПМК – достатньо потужні (та грубі), щоб їх можна було виявити, відстежити і підстрелити, використовуючи системи на кшталт Бук М1 та Оса-АКМ. Однак, поєднання російських систем електронної боротьби, протирадарних ракет, а також нестача установок ППО та коротка тривалість таких атак суттєво обмежують здатність працювати у безпеці та реагувати на всі ймовірні загрози.

Що ми маємо у підсумку.

1) — ПКС завдають сильних ударів по ЗСУ та ПС ЗСУ, а вони натомість не мають достатньої кількості засобів – замало засобів радіоелектронної боротьби і, також: надто малі запаси ракет класу “земля-повітря”, щоб ефективно давати відсіч.

2) — Це не зміниться, якщо Україна не отримає достатньо пускових ППО для захисту не лише своїх ключових міських і промислових центрів та енергомережі, але й бодай ключових ділянок фронту.

… що також дає нам відповідь на всі можливі питання щодо здатності ЗСУ до проведення бодай якогось значного контрнаступу на суходолі у найближчий час.

… і до питання про “F-16 для України”.

Вибачте, але **голий факт полягає у тому, що**

— ніякі “24 літаки F-16” – ба навіть “240 літаків F-16” – не змінять ситуацію бодай якоюсь значною мірою.

Натомість,

— тут могли б допомогти системи РЕБ, значно більша кількість радарів раннього попередження, зведення безпечних систем зв’язку… та ракети класу “повітря-повітря”, які принаймні не поступаються Р-37М, які застосовують російські МіГ-31БМ та Су-35С.

В іншому випадку будь-які “F-16”, що будуть передані Україні пізнають туж долю, що й МіГ-29 ЗСУ, який збили 10 лютого.

Абсурд, але

— українська військова цензура після того публікувала цитату пілота (який катапультувався і вижив) у місцевих медіа, який сказав, що його літак якось “раптово самознищився”. Вибачте, але це – підхід пакістанських військових речників, а не тих, кого можна було б вважати за надійне офіційне джерело.

Для протоколу: я розумію ПС ЗСУ. Вони діють на межі талану і вже зазнали тяжких втрат у пілотах та літаках, здобувши натомість дуже мало.

В них уже немає майже ніяких засобів, щоб якось на щось вплинути: кількість вильотів скоротилася до 5–8 на день, може і літаків Міг-29 та Су-27 лишилося десь стільки ж.

Тож не дивно, що всі засмучені.

Однак, **у повітряній війні немає місця – і приводу – для творення міфів**:

повітряна війна є справою фізики та математики. Тим паче коли війська ЗСУ на лінії фронту знають (ще й дуже добре), що відбувається у повітрі над ними.

БИТВА ЗА ДОНБАС

Загалом лінії фронту на сході та півдні України проходять там, де вони були у середині чи наприкінці березня. Це не означає, що втрати зменшуються або ситуація стає менш критичною для обох сторін.

Кремінна…

ЗСУ, а точніше 140-й ОРБ – повільно вичищає великий ліс у районі Братської Могили, на південь від цього міста. Тим не менш, зазначається, що росармія перегрупувалась та зосередила у районі Кремінної велику кількість сил: відновлену 90-ту танкову дивізію, 144-ту мотострілецьку дивізію, кілька полків БАРС та більшу частину II армійського корпусу («сепаратистів») певне розгорнули у другій лінії – як «оперативний резерв».

Бахмут…

на початку квітня ґєрасімов задіяв тут усю 98-му дивізію ВДВ плюс абсолютно нову ПВК замість постраждалих "вагнерівців". Звісно, їхні дві-три роти ще там присутні й навіть заявляють права на всі можливі успіхи, але, по суті, там працює саме ВДВ та нова ПВК. Фланги на північ і південь від руїн цього міста також утримуються мотострілецькими військами та військами ВДВ. Тактика ВДВ у Бахмуті відрізняється від тактики «вагнерівців»: перед наступом вона знищує на своєму шляху все за допомогою ТОС-1 [важка вогнеметна «вакуумна» система залпового вогню – перекл.] і важких мінометів. Наприклад, 3 квітня вони захопили завод АЗОМ, дійшли до лікарні та стадіону «Металург», а потім просувався далі – до відділку міліції, СІЗО, ринку, готелю «Атлантик» і залізничної станції Бахмут-2. На 6 квітня вони дістались станції. На 7 квітня ВДВ штурмували школи № 2 і 40 на півдні, дійшли до вулиці Чайковського і таким чином відрізали останню ділянку дороги 0504 (сполучає Бахмут з Іванівським і Часовим Яром). Натиск вдалося зупинити лише серією, очевидно «дорогих», українських контратак. Одна з них, проведена 7 квітня, дозволила захопити більшу частину території між вулицями Чайковського та Корсунського.

https://substackcdn.com/image/fetch/f_auto,q_auto:good,fl_progressive:steep/https%3A%2F%2Fsubstack-post-media.s3.amazonaws.com%2Fpublic%2Fimages%2Fb9089b37-a523-4729-ac60-935e632dffb2_2480x1800.jpeg

(ЗОБРАЖЕННЯ 5) Один із двох Т-80БВ ЗСУ, які були підбиті російськими керованими снарядами «Краснополь» під час контратаки в центрі Бахмута 9 чи 10 квітня.

Тим не менш, минулого тижня свіжі російські війська продовжували атакувати і точно досягли залізничної лінії, перш ніж спробували її перетнути. Наприклад ЗСУ лише останні в два дні вдалося витіснити їх із мікрорайону «Автотехцентр», на захід від залізничної лінії. Так само досі тривають важкі бої на території між готелем «Транзит» і готелем «Атлантик» (або їхніми руїнами).

Примітним є «мовчання» підрозділів ЗСУ, які зараз несуть основний тягар бойових дій у Бахмуті: 93-тя механізована, 24-та механізована, прикордонники, батальйон розвідки Скала, 125-та ТрО, 3-тя бригада оперативного призначення "Спартан", а також 3-тя та 5-та штурмові бригади.

Вони виконують свою роботу і воюють: жодного «Дебатного клубу Соледар» [автор так називає військових офіцерів, котрі під час битви біля Соледару безпідставно критикували дії вищого військового керівництва та відмовлялись виконувати прямі накази – перекл.], не обзиваються, не зігують, не розмальовують танки у стилі Вермахт/Ваффен-СС і не відступають, як 46-та та 67-ма.

Звичайно, це може бути "випадковим збігом", але я думаю, що це не так: радше щось, на що варто уваги звернути увагу та запам'ятати.

Авдіївка…

Як я писав у Facebook близько двох-трьох тижнів тому, росіяни завдали потужного удару з Опитного на південно-західний фланг Авдіївки. У поєднанні з авіаударами цей удар порушив діяльність та відволік гарнізон ЗСУ – 53-ту механізовану, 36-ту морську та 116-ту ТрО – настільки, що ще одному зубцю російської атаки вдалось проникнути і захопити Красногорівку, а потім просунутися через залізничну колію в напрямку Степового. Це було близько двох тижнів тому. Зрештою українське підкріплення, очевидно, 71-та єгерська, яка відкинула росіян через залізницю і далі в напрямку Красногорівки (можливо, зайшло і в саме село), це просування зупинило. Станом на 12 квітня росіяни були раді заявити, що вони повернулися до залізничної колії, а також змусили ЗСУ відійти на західну сторону сусідньої ділянки траси М20.

Тим не менш, незважаючи на таку стабілізацію лінії фронту, ця територія залишається однією з пріоритетних для ЗСУ – через згадані вище високоефективні російські авіаудари (деякі з яких вивели з ладу цілі групи української бронетехніки: FAB-500 M-62 [500-кілограмова авіаційна бомба загального призначення з фугасною боєголовкою – перекл.], зрештою, набагато потужніший за будь-який тип артилерійського снаряду), але також через те, що росіяни пробираються через систему траншей від Опитного в напрямку Сєверного.

Мар'їнка…

загалом протягом лютого-березня росіяни зайняли територію на схід аж до проспекту Дружби, і відтоді прориваються крізь Донецький комбінат (північ) і комплекс Прат Агро Ресурс (південь) у західному напрямку. Очевидною метою є змусити українців відступити, погрожуючи оточити їхні позиції у місцях, що залишилися від північно-західного кварталу цього міста.

***

№ 1.476

Эндшпиль «языковому вопросу» в Украине в семь ходов

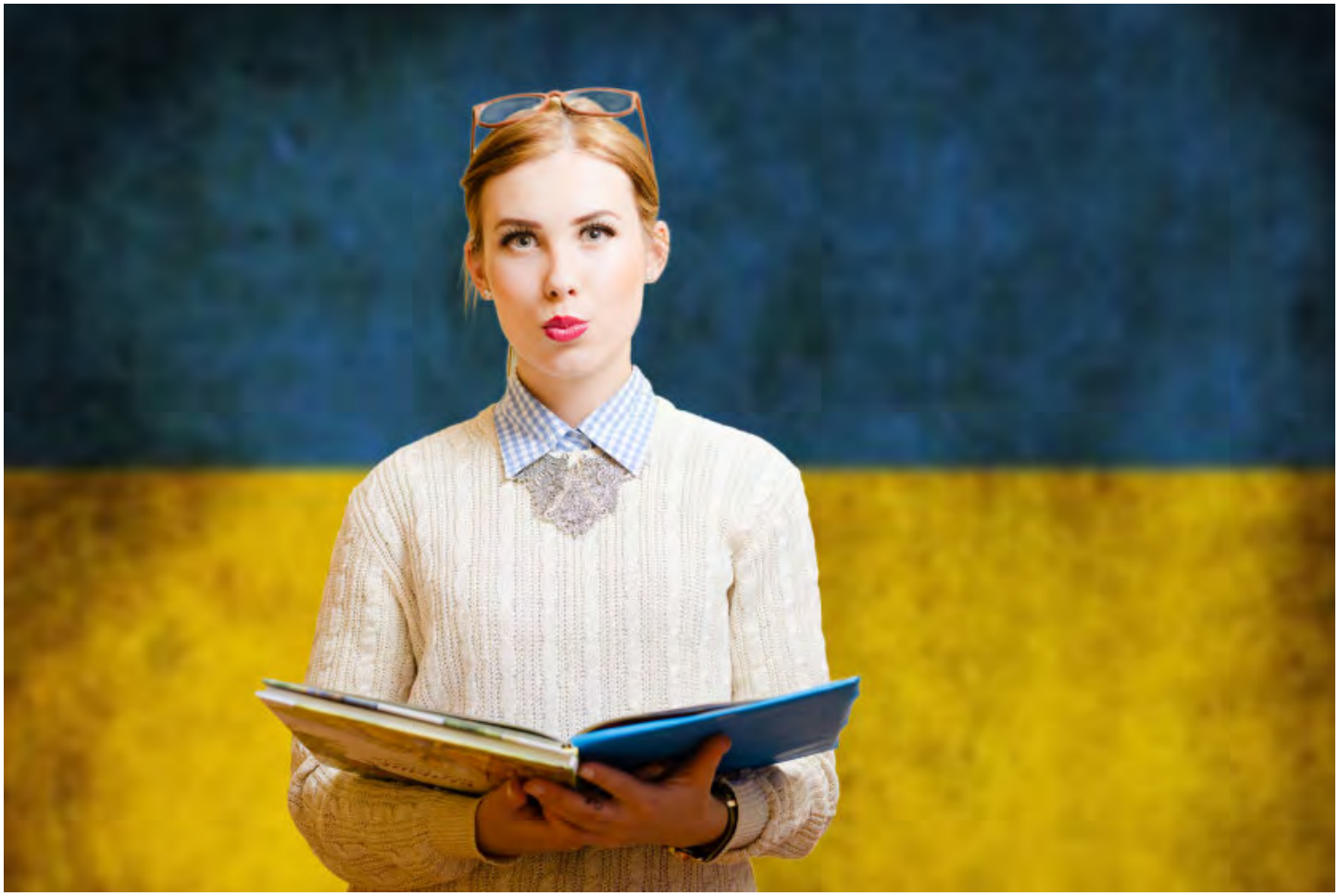

2023-04-14

МИХАИЛ МИХАЙЛЕНКО, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Надуманный и раздутый «вопрос языка» в Украине перешел уже все разумные границы.

И если раньше, можно было отмахнуться, то сегодня, ситуация иная.

Полномасштабная война внесла окончательный довод. Отныне – всё или ничего. Здесь и сейчас, каждый из нас – ведет всех нас в будущее «последнего, но уникального шанса» или будущее «снова как обычно и окончательно на дно». Неужели мы возьмемся за старое и на следующем

витке – уже точно упустим всё навсегда? Мне не хотелось бы, а вы решайте сами, но потом не говорите, что вас не предупреждали.

Специально пишу на русском языке, чтобы привлечь больше внимания (из-за ожидаемой реакции). Сразу уточняю, я за один государственный язык (украинский) и территориальную целостность Украины в границах 1991 года. Более того, я понимаю эмоции людей втянутых в подобные вопросы, но нам нужно превзойти это, быть сильнее и разумнее. Потому что **на кону последний шанс для будущей Украины…**

Надеюсь, всё это – для серьезного размышления и честных ответов перед самим собой, и желательно ради нашего общего блага.

Для концентрации – оформляю тезисы и вопросы в несколько блоков. А для наглядности иллюстраций, беру несколько несмешных «популярных мемов».

1. Первый блок

1) **Неужели кто-то искренне верит в то, что российско-украинская война началась из-за «вопроса языка»**, и если бы в Украине не говорили на других языках, кроме как на украинском, Путин не начал бы полномасштабное вторжение? Вы серьезно?!

2) Если бы Путин пришел реально защищать «русскоязычных», он бы не убивал их в куда большей степени, чем говорящих на украинском языке. Он ведь мог пойти и на запад Украины, чтобы отсечь «нацистов» от «русскоязычных», но вместо этого он начал открыто бомбить города востока и юга с «русскоговорящим» населением. У драмтеатра Мариуполя было написано «дети» на русском, и туда всё равно упали бомбы…

3) Если же причина – русский язык, почему официально речь шла о решении «украинского вопроса»? Путин объявил «денацификацию», и денацифицировать он планировал совсем не «русскоговорящих». Как вы собираетесь решать «украинский вопрос» и кого «денацифицировать», если все говорят на русском языке? Может ли Путин открыто вторгнуться в Беларусь под предлогом – защиты «русскоязычного» населения, если там все говорят на русском языке? Сработать может только обратный повод – там не такие как мы (не важно, по какой причине). Например, вон – испорченные «русские», потому что говорят на украинском языке, вот их-то и пришла российская армия вразумлять и возвращать в родную гавань.

Подводя итог

Разумеется, «вопрос языка» не может быть реальной причиной и даже поводом для войны, это может быть лишь пропагандистской манипуляцией захватчика для превентивного ослабления жертвы (через провокацию

внутренних конфликтов). Но если следовать логике «Путин напал из-за языка», придется признать, что напал он на Украину, потому что здесь говорят на украинском языке. Он открыто заявляет, что нужно упразднить *украинство*. И что теперь, будем винить тех, кто говорит на украинском языке в том, что из-за них Путин начал эту войну?

2. Второй блок

1) Откуда у некоторых из нас необъяснимая вера в Путина и его слова? Это что, привычка «по старой памяти», преклонение или зависть? Если вы верите в его тезис о «защите русскоязычных», тогда почему вы не верите в его же тезис о том, что никаких «украинцев не существует», а есть «не такие русские» (что есть противоречие, ведь если нет украинцев, то от кого защищать русских?). Откуда такая избирательность?

2) Почему мы смеемся над откровенно дебильными теориями Путина, но при этом выдираем из них фрагменты и устраиваем ругань уже между собой? Если мы его считаем сумасшедшим преступником, почему мы его вообще слушаем? Он может сказать буквально всё, что угодно. И что? Если он скажет, что настоящие украинцы это те, кто встречают российскую армию с цветами, вы его послушаете? Нет? А почему тогда вы верите в другие его бредни?

3) **Делить людей, граждан одной страны, на «своих» и «чужих» – есть классическая манипуляция массами. Это игра на примитивных инстинктах. И способ захвата власти!** Именно РФ запустила нарратив о «правильных» и «неправильных русских» в Украине, а некоторые у нас его подхватили и теперь разносят этот пожар, говоря о «таких» и «не таких» украинцах. Зачем? Посыл один и тот же ведь, и исходит он от врага. Они создали оксюморон – «русскоязычный украинец». Обратите внимание, в пропаганде РФ фигурирует даже не «русскоговорящий», а «русскоязычный», что является промыванием мозгов с «двойным дном». И это в их подаче «русскоязычный украинец» якобы и есть «русский». Но теперь очевидно, что пропаганда Кремля ошиблась. Ошиблись и те, кто перенял сей мотив у нас, перефразировав «русскоговорящий украинец» в «не настоящий украинец». Также, заметьте, пропаганда Кремля умалчивает, что русский язык утилитарно используется для межнационального общения в бывших республиках СССР, и республиках, пока что находящихся в составе РФ. Потому что это рушит их манипуляторский тезис: «русский язык» = «русский» (что-то напоминает, правда?).

Подводя итог

Разделение украинцев по любому признаку – манипуляция, агент пропаганды, которую сюда внедрил Кремль, а наши политики разыграли эту карту с обеих

сторон (разделение на якобы «восточную» и «западную» Украины - это также нарратив РФ). И если вы повторяете нарратив РФ про разделение страны по территориальному, языковому, этническому и т.п. признакам – вы помогаете врагу. А если мы начинаем делить своих граждан «на сорта», то мы ничем не отличаемся от нынешних россиян в их помешательстве. За что тогда Украина платит столь высокую цену? Чтобы стать как они? Превратиться в зеркальное отражение врага и выбрать своего «путина»?

3. Третий блок

1) **Весь этот «языковой срач» изобрели политтехнологи РФ, а наши продажные политики и замаскированные предатели – воспользовались, потому что им так проще было делить «население» для выборов (которые для них являются дверью в коррупцию в особо крупных размерах).** Смысл – проталкивать свои интересы, пока люди сталкиваются между собой по выдуманным поводам где-то в сторонке. Причем идея «на разделение» работает на сепаратизм не только на востоке страны, но и на западе. Узнайте, например, про русинский язык и настроения, будете озадачены. Говорить, что некоторые из наших «граждан» хотят жить не уезжая в соседней стране «на востоке», но не говорить, что некоторые из наших «граждан» также хотят жить не уезжая в соседних странах «на западе» – значит кривить душой.

2) На самом деле проблемы «языков» у нас не было. Разделение на «русскоязычных» и «украиноязычных» – наживка от политтехнологов РФ. И если, например, кому-то захочется отобрать еще часть Украины, новые враги также начнут говорить про «иначе-язычных» украинцев, какие-то «притеснения» и далее по методичке. Но в реальности такого деления нет. У нас все понимают украинский язык и могут на нем общаться; и делать всё, что требуется для поддержки официального формата. А это, на самом деле, совершенно иной контекст и ситуация билингвы (или полилингвы; как владение несколькими языками, что есть преимущество). И иная история, которая есть во многих странах, и как видите, она не провоцирует «вторжение РФ» (или кого-либо еще). Кстати, как «вступление в НАТО» его также не провоцирует – Финляндия уже там, но нападения от РФ не последовало. Значит и предлог для вторжения в Украину «о будущем вступлении в НАТО» также фиктивен.

3) Да, в Украине есть и должен быть только один государственный язык. Этого для его защиты более чем достаточно. В США нет такого закона, но там все знают английский язык. Задумайтесь, почему такой проблемы у них нет, и почему английский негласно стал международным средством общения? И если вы скажите гражданину США, что он «не такой» американец, потому что говорит на «вражеском языке Британской империи», вы будете посланы куда подальше. Собственно, как если

скажите подобное ирландцу (почему это он говорит на английском, он что – не настоящий ирландец?).

Подводя итог

Беда нашей страны в том, что мы погрязли в пошлых политических технологиях и дешевом популизме политиков, которые преследуют свои цели, а на граждан – им плевать. Они будут кричать «Слава Украине!» и тут же проворачивать свои грязные дела. Им и война не помеха, потому что они на нее не пойдут... И сколько еще очередных раз, мы будем поддерживать эту ложь, лицемерие, продажность, ненависть, глупость и т.д. – в угоду тем, кто думает, что держит украинский народ «за стадо»? Мы же доказали, что не потерпим подобного отношения, разве нет?

4. Четвертый блок

1) — **Что подразумевает – переход на украинский язык?** Реальное овладение языком или создание видимости в виде «суржика»? Вопрос важный. Ведь если вместо полноценного перехода с одного языка на другой, мы в результате получаем «суржик» (ухудшение качества языка), а вместе с этим – увеличение объема «суржика», тем самым, мы – усиливаем притеснение украинского языка. Такой «суржик» опаснее других языков, потому он маскируется под украинский, разрушая его изнутри. Что больше навредит украинскому языку – существование других языков или наращивание количества говорящих «на суржике» (не важно, по какой причине – сознательный переход, ради процентов в статистике или статуса «патриота» и т.п.)? Разумеется, второе. Распространение «суржика», через каждое новое поколение, вырастет как снежный ком и превратится в языковую норму (или ее полностью разрушит). И тогда, мы получим стремительное уменьшение владеющих украинским языком, и говорящих на нем. В этом цель?

Это чем-то похоже на «квоты» на радио и т.п. Неужели кто-то верит, что подобные меры приведут к улучшению качества украинского музыкального продукта? Наоборот, отсутствие конкуренции – ведет к профанации. Зачем напрягаться и писать песни мирового уровня, если можно попасть на радио ротацию и без этого (особенно, если написать песню на «патриотический» мотив, вплетя в нее все фразы что «на слуху» у народа). Да создайте вы реальную вещь, и ее будут крутить на радио без всяких квот, а там и всем миром начнут слушать, ведь так работает индустрия «музыкального олимпа». Чего скромничать-то, или особо нечего предложить?

2) — Почему-то в медиа пространстве, принято считать, что «перейти на украинский язык», это всего лишь дело выбора. Вот захотел – щелк – перешел сразу на литературный украинский язык. Так это не работает. Да, медийщики и блогеры, и прочие публичные персоны – профессионально занимаются этим процессом, потому что это их работа (шоу, в то или ином виде), и они с этого кормятся. То есть в наличии прямая заинтересованность. А если убрать какую-либо заинтересованность в виде имиджа, пользы в будущем или прибыли? Что они скажут? Что они сделают? И знаете, многие из таких «публичных персон» как и «патриотичных» политиков – дома и среди друзей, или когда эмоционально сорвутся, говорят на русском языке (слова с делами у них часто расходятся). Медийная картинка создает искаженную действительность, всегда и во всём, и это нужно учитывать в оценке окружающей реальности.

Приходит на ум аналогия с «маркетингом на войне». Продажи! И не важно, что это не в тему, безвкусно и порой аморально. Никого не заботит, что такие вещи уничижают ценность подвигов и усилий тех, кто причастен к войне. Главное упомянуть в рекламе «несгибаемость», напомнить о том, что «держим фронт», и можно продавать что угодно, хоть таблетки от несварения. Это вообще к чему? Желание примазаться к героизму военных и заодно под шумок что-то продать? Неужели это именно то, что приближает нас к победе?

3) — Существует множество естественных проблем с переходом на украинский язык. У человека может быть желание, но может не быть возможности. Если с утра до вечера занимаешься работой, а то и выживанием, как найти время для учебников (которые нужно купить), где найти репетитора (за деньги), когда практиковаться (если спать некогда) и прочее. Есть и те, кому изучение языков дается очень сложно по природе и это научно доказано (не говоря уже о пенсионерах, которые по возрасту не могут этого сделать, и мечтают только о повышении пенсии). Это реальная обстановка, и что теперь, – будем давить со всех сторон, чтобы заставить добровольно перейти на украинский язык? Знаете, что получится в итоге? Отторжение! Здравая идея, насаждаемая не здраво – непременно получит противоположный результат. Разве мы этого добиваемся?

Подводя итог

Нам всем надо не лозунги кричать, а мыслить, разбираться с проблемами и дела делать – компетентно. Или хотя бы не мешать, и заниматься собой. Поэтому перед тем как разгонять негатив по социальным сетям, лучше подумать – как можно помочь образованию и тому же – книгоизданию. А вместо того чтобы назидательно упрекать других в вопросе перехода на украинский язык, посмотреть сперва на себя и проверить – не говорю ли я на «суржике» (очень распространенная ситуация), и поэтому перед тем как раздавать советы всем вокруг – выучить украинский язык, начав с себя.

За этим будущее, а не за разрушительной руганью, которая делает ситуацию только хуже. Язык будет развиваться исключительно в положительной среде, эволюционным способом с помощью грамотного образования. Также будет происходить и постепенный переход на украинский язык. Остальное – естественным путем само собой образуется (правда есть настойчивое подозрение, что через несколько поколений вся планета будет говорить на обновленном английском языке).

5. Пятый блок

1) **Если у кого-то на эмоциональном плане русский язык почему-то ассоциируется с Путиным (он его изобрел, что ли?), тогда почему немецкий язык не ассоциируется с Гитлером?** Или нацистская Германия на УССР уже не нападала и не убивала наших предков? А если так, почему сегодня наши граждане учат немецкий язык в Евросоюзе без проблем? То же касается и Польши (кто помнит, что столетие назад шла украино-польская война?), и не только, – претендентов со всех сторон множество было в истории. Или прошло время и уже можно? Тогда это проблема – времени, а не языка, если отношение регулируется временем. Видите, что получается? В подобных ассоциациях нет логики.

2) Если кто-то считает, что не хочет иметь с русским языком ничего общего, ему придется убрать из своего обихода до 70% слов из украинского языка, так как между украинским и русским языками – есть большой процент «общей лексики». Ну, ничего не поделаешь – такова данность, относятся они к одной категории восточнославянских языков, потому что на то есть научные (а не политические) причины (история, лингвистика и т.д.). Согласны, на такое радикальное отрицание?

3) Кто вообще решил, что права на русский язык есть исключительно у РФ? Снова потому что Путин так сказал? То же самое касается – образования, церкви и т.д., всё это и многое другое, пришло в Московию из Киева, из столицы Руси. Не нужно отдавать свое и уничижать собственные достижения, чтобы потом не жаловаться, что у нас забрали и не отдают, еще и перекручивают нашу историю нам же во вред. Необходимо правильно ставить акценты и показывать перспективу (даже если она тянется из далекого прошлого). Вы будете очень удивлены, когда узнаете, как сильно повлиял украинский язык на становление литературного русского языка (а не наоборот). Зачем мы должны отказываться от объективной исторической правды в угоду манипуляциям врага? Нам необходимо обойти врага в стратегической гонке, а не отмахиваться от его выпадов задним числом.

Подводя итог

Нельзя терять рамки адекватности. Эмоции вполне понятны, и где-то на сегодня правомерны. Но нам необходимо учиться смотреть на вещи максимально честно и объективно, чтобы находить ошибки и их не повторять (или вовремя исправлять). Нам нужно видеть реальные проблемы, потому что нельзя решить нереальные. И только когда мы сможем разобрать этот «языковой вопрос» беспристрастно, со всех сторон, объективно и честно – мы сможем что-то наконец-то понять, решить и сделать. Иначе – будут постоянные эстафеты на граблях по кругу. А будущее, тем временем, уплывет из наших рук.

6. Шестой блок

1) — **Важно ли, на каком языке говорить в ГУЛАГе?** Желание запрещать и насильно насаждать – это практика большевиков, нацистов и всяких рашистов. Разве «единственно правильное мнение» навязанное большинству «партией» – это не то, про что был СССР, от которого мы ушли? Не про это ли роман «1984»? Не важно, во что обернута диктатура. Если инструментарий одинаков, значит и цель – одна. Градус «комсомольства» пугает, когда касаешься якобы «национальных» вопросов. Сначала одни запрещали других, затем другие запрещают следующих, затем… порочный круг. Или, это как сравнивать Путина с Гитлером, после чего предлагать с улюлюканьем жечь книги (как это делали с украинскими книгами в захваченных территориях российские военные), это нормально? И здесь мы не такие как рашисты, потому что книги-то на русском языке (а значит позволено), да? Как надеяться на светлое будущее, если его начинать с полыхающих на костре книг? Это что за мечтательное мракобесие?

Запреты, насильственное насаждение, деление людей на сорта, цензура, самоцензура и выученная беспомощность, доносы, диктат идеологии – это всё дорога в фашизм, не важно какого сорта и под какой вывеской. Но ничего подобного у нас нет, и не планируется, ведь так?

2) — Мы должны понять, что настоящая культура – не нуждается в том, чтобы доказывать остальным, что она таковая. То же самое и относительно языка. **Красота языка – не нуждается в репрессиях**. Только фикции нуждаются в призывах к «величию» и насаждению себя насильно всем подряд. Там где нет подлинной культуры – будут всевозможные фальсификации. Недостатки всегда маскируются красочными картинками и пафосными декларациями. Мы ведь это прекрасно понимаем, правда?

3) — Мышление не зависит от языка. Не зависит оно и от этнической, культурной и территориальной принадлежности. Человек не мыслит «языком» или «культурой», подобные теории давно опровергли. И если бы это было правдой, человек не смог бы говорить на нескольких языках, а представитель одной культуры или этноса не смог бы полноценно расти в среде иной

культуры или этноса. Любой язык, по факту, является средством коммуникации, но не способом мышления.

Заявления подобные тому, что «человек говорящий на украинском языке – думает как украинец, а значит, и является настоящим украинцем» – не выдерживают научной критики. И вера в это есть губительная ошибка, потому что из-за нее мы пропускаем «волков в овечьей шкуре» в свои умы. Чтобы втереться в доверие – враг заговорит на вашем языке лучше вас.

Нужны примеры? Сколько политиков обманывали избирателей, прикрываясь красивыми «патриотическими» лозунгами? Сколько якобы полярных партий имели общую кассу? Янукович, чтобы стать марионеткой Путина и вечно править здесь – выучил украинский, и что? Сколько предателей говоря на украинском продавались Кремлю? А сколько рожденных в Украине сейчас живут в РФ, поддерживают Путина и даже напрямую участвуют в войне? Были ли наводчики ракет на жилые кварталы, говорящие на украинском языке, в том числе, на западе страны? Если бы язык определял мышление – ничего подобного бы не было, и в принципе не могло существовать. Как не было бы и того, что на войне против РФ погибают украинцы, говорящие на русском языке…

Подводя итог

Проблема в том, что определенные схемы мышления порождают соответствующие решения и как следствие – результаты. И не важно, какой они «национальности» и на каком «языке» говорят.

Это подобно тому, как музыкально генерировать – «российский шансон», а делать вид и всем рассказывать, что играешь «украинский рок», потому что поешь на украинском. К слову, мода на «гоп-культуру», это также элемент внедрения пропаганды РФ в наше пространство (как способ приручения подростков через агрессивное бездумное стадное поведение, в качестве потенциального электората пророссийских кандидатов, заметьте, начиная с 90-х).

Если, к примеру, на «комсомольские» схемы мысли наложить «националистические» формы выражения – мы получим «комсомольский» результат под «националистическим» лозунгом. Если мы сейчас ищем «не таких» украинцев по вопросу «языка», то после того как вся Украина заговорит на украинском языке, начнутся поиски «не такого» украинского языка. Если мы все станем «националистами», начнутся гонения на «не таких» националистов… из этой удавки не будет выхода, но всегда найдется повод, чтобы оправдать свои разрушительные действия красивыми словами. Потому что суть не изменилась. А надо меняться! Иначе мы попадаем в ситуацию, когда условный «Хмара» пишет донос на условного «Грицака»… «здравствуй сталинизм» или мне это просто снится?

7. Седьмой блок

1) — **На что мы надеемся, если не поддерживаем тех, кто поддержал нас в час войны?** Что будет, если к нам отнесутся так же, как мы отнеслись к ним? Откуда могут взяться разговоры о «не таких» украинцах, которые пострадали от полномасштабного вторжения, из-за того, что они не особо говорят на украинском языке, хотя и являются гражданами Украины? Ужас войны, твой дом разрушен, твои знакомые и родственники возможно ранены или погибли, большинство пошло защищать страну… но почему-то найдутся те (обычно, в далеком тылу), кто упрекнут их в том, что они «не такие» или вообще, что война началась «из-за них». Вы были на их месте? Вы сделали больше, чем они? Вы приняли первыми удар и не сдались? Нет? Тогда быть может лучше помолчать и помочь?

2) — История про «творог» как мем-отражение ситуации. Не верится, что подобное может происходить, еще и на видео в медиа пространстве. Чего хотят добиться те, кто ставит себя по ту сторону прилавка с гуманитарной помощью, и, выбирая – кому давать или не давать что-то там по языковому признаку? Это что, и есть та самая «украинизация»? Или в чем смысл? Чтобы оскорбленные и отвергнутые, убежавшие от войны – не заграницу, а в другую часть своей же страны, в следующий раз, от безвыходности, они – присоединились к тем, кто не будет их, хотя бы на словах, отсортировывать как «существ» и пообещает прийти за своим «куском творога»? Хватит ли у части Украины сил отстоять свою свободу, если это едва удается делать всей страной? Нет? Тогда в чем цель? Это точно любовь к Украине или хитрый план в угоду врагу по развалу страны на части, с последующим ее захватом?

Для справки: в украинском языке есть слово «тваріг», которое обозначает тот самый белый сыр, впрочем, как есть слово «творог» в польском языке. Как так получилось, а? Почему промолчали те, кто это знал? Испугались? Или компетенции не хватило?

3) — Признаюсь, последней каплей в «вопросе языка» стало видео про «ментальных трансвеститов» (подразумеваются «русскоговорящие украинцы») от товарища, который в первые дни войны, как говорят, бесстрашно сбежал за границу. Неужели мы не понимаем, что это уже – полет над пропастью в бреду? Неужели кто-то верит, что в Евросоюзе подобные

вещи вызовут аплодисменты? Мы какие ценности вообще обещаем отстаивать? За что нам помогает Запад?

И самое страшное… **Как можно нести подобную озлобленную ахинею, когда на фронте очень много военных ВСУ говорит на русском языке?** И это легко проверить, и если не напрямую или не через знакомых, стоит посмотреть живые записи не «марафона ТВ», а с места событий – где военные, а с ними – врачи, спасатели, пострадавшие – в большинстве своем говорят на русском языке. И это, та правда, как оно есть. Исключительно ради иллюстрации сказанному, можно начать с видео героя Украины с позывным «Хижак» (и посмотреть его интервью, где он говорит на русском языке). Или интервью с бойцом ВСУ с позывным «Хук». Или… На самом деле, подобных видео – колоссальное множество. По правде говоря, я бы не хотел здесь упоминать кого-то отдельно, потому что все в ВСУ – делают свою сложную работу вместе. Поэтому, приношу за это извинения.

И это, не говоря о ситуации с гражданскими. Посчитать процент будет не сложно. Вы реально хотите «поднимать статистику», чтобы… показать процент «не таких» воюющих украинцев и физически пострадавших от войны? А если их окажется большинство, что тогда, куда перевесит чаша весов? Оно нам точно надо?

Как можно додуматься, говорить о «не настоящих украинцах», когда военные, без разделения по какому-либо признаку, – сражаются как одна семья за каждого из нас, гибнут на фронте за Украину? Быть может, им стоит бросить оружие и сначала пойти на курсы украинского языка где-нибудь в далеком тылу? Ведь как могут «не настоящие» украинцы защищать ценой своей жизни Украину? Такова логика, да? Или замысел иной – пусть они там гибнут, а мы тут… свои дела провернем, или как? Что у некоторых из нас с разумом и совестью?

А что будет, когда они вернутся после победы на гражданку? Понравится им такое отношение? Как они оценят происходящее?

Украинский военный смотрит в глаза смерти и говорит «Слава Украине!» на русском языке, и становится одним из символов героизма этой войны...

Подводя итог

Неужели не все видят, что сейчас речь идет о выживании Украины и ее будущем, а не о каких-то там наших желаниях и мнениях? Почему столько людей находят себя в несущественном, а существенное отбрасывают? Где и когда мы потерялись? Найдем ли путь домой? Сможем ли преодолеть затаенные обиды и мелочные распри? Почему даже перед лицом уничтожения мы не хотим отбросить то, что мешает реализовать шанс на лучшее? Одна попытка на миллион. Неужели вы не чувствуете вдохновение этого особого момента?

Где-то там, за горизонтом, восходит заря нового дня. Но хватит ли нам смелости броситься навстречу первому лучу? Грядущее покажет.

***

№ 1.477

«Аудиторія має звикнути, що все найцікавіше виходить українською» — міністр культури Олександр Ткаченко

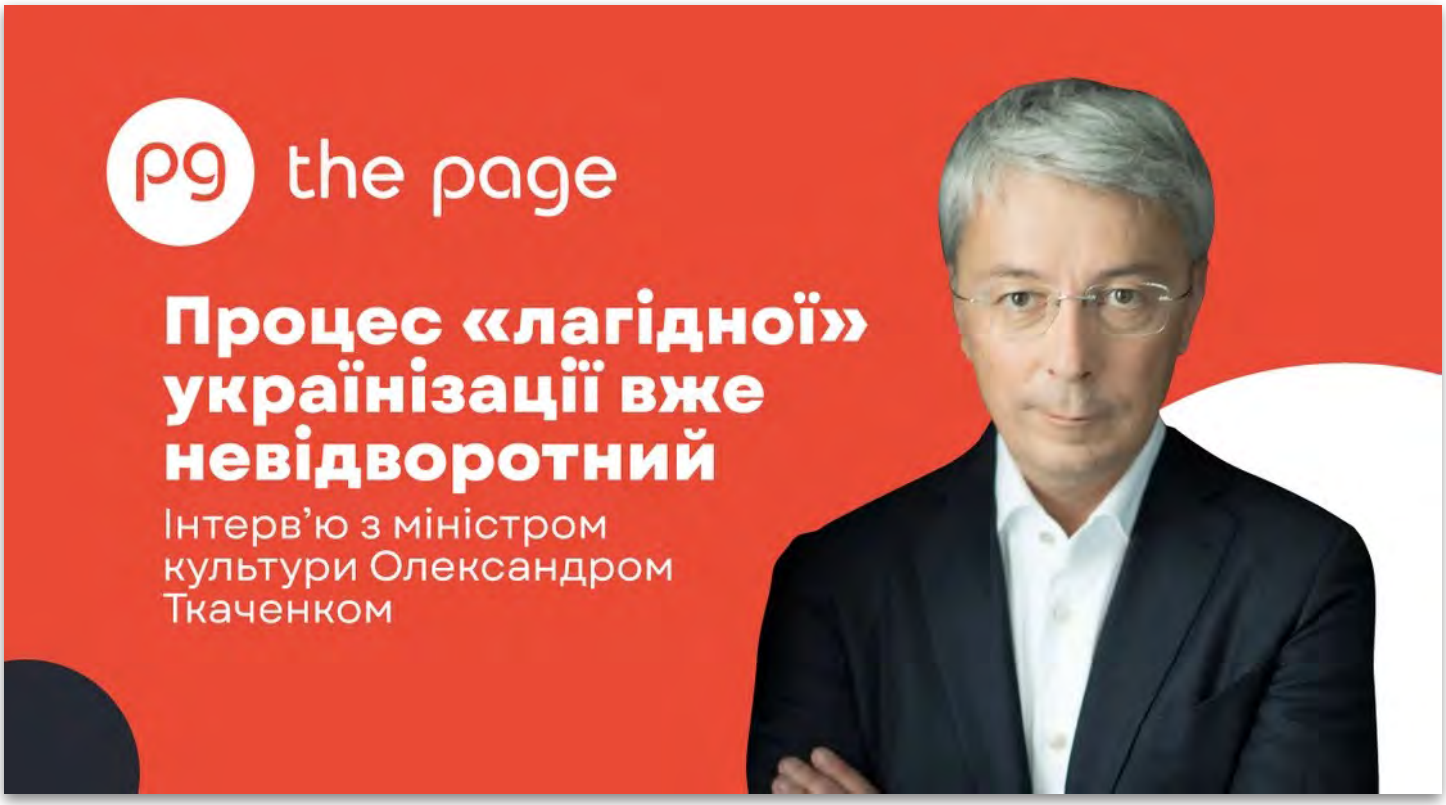

2023-02-20

Катерина Венжик

15 лютого *https://thepage.ua/* відмовився підтримувати російськомовну версію на сайті. Нам дуже хочеться, щоб ЗМІ, що ухвалили таке рішення, ставало більше. Тому ми пішли запитати у міністра культури Олександра Ткаченка, що Мінкульт робить для українізації медійного та культурного простору, як оцінює успішність поступу української у цих та інших сферах та які культурні завдання вважає головними сьогодні. Розмова вийшла великою, тож для вашої

зручності ми вирішили поділити її на дві частини. Сьогодні представляємо першу — про українську мову. За кілька днів чекайте на другу частину, про завдання та виклики.

1. Як Мінкульт пропонує привчати до української мови

— Почнімо з головного — навіщо нам відмовлятися від російської?

— Збільшення використання української, витіснення з культурної, медійної, побутової сфери російської — це **своєрідний щит**. Я далекий від думки, що війна почалася через використання російської в Україні, але те, що росія будь-коли може прийти захищати російськомовних, пам'ятники, «велікую рускую культуру» etc — це факт. Ну і російські наративи теж здебільшого звучать російською, тому що більше ми нею послуговуємося, то більше пускаємо їх у своє життя.

— Тренд відмови медіа від російської повільно, але набирає обертів. Що ви, як policymaker, можете зробити для його сталості? Чи немає ризику, що, коли закінчиться війна, все повернеться до статусу 23 лютого?

— Я думаю, процес «лагідної» українізації вже невідворотний. Та й розпочався він значно раніше, від 2014 року, хоча рік гарячої війни дійсно посилив тренд. Сталості йому нададуть законодавчі зміни, затверджені ще до 24 лютого. Сайти онлайн-ЗМІ, які давно були зобов'язані створити українськомовну версію і послуговуватися нею як головною. Телебачення, яке незабаром має повністю перейти на українську.

Але набагато важливіше, що ми зараз спостерігаємо ці процеси у побутовому використанні, і тут дійсно можна говорити, що їх спонукала гаряча фаза війни, а також добровільну відмову від російської культурних інституцій, хоча закон їм нічого не забороняє. Яскравий приклад — театр ім. Лесі Українки, який не тільки відмовився бути «русской драмой», а й переклав українською більшу частину репертуару.

Звісно, ми десятками років були двомовними, це не може зникнути за рік. Але міністерство робить усе, аби російську замістила англійська. Погодьтеся, це логічно, якщо врахувати наш вступ до ЄС. Міністерство дійсно очолює цей процес, підготувало законопроєкт, який має збільшити використання англійської у суспільстві. Про механізми зможемо розповісти, щойно документ подадуть на розгляд Верховної Ради.

— Медіа, які відмовилися від російської, часто закидають, що вони у такий спосіб віддають російськомовного читача/глядача проросійським ЗМІ.

Коли ми говоримо про людей у росії, Казахстані, Білорусі, російськомовних у європейських та інших країнах, що хочуть знати правду про війну, то для них

існує окремий телеканал російською. До речі, наприклад, у країнах Балтії ми зараз бачимо, що вони радше вивчатимуть українську. Це не швидка історія, але тренд є. Щодо українців, то я впевнений, що вони зрозуміють статтю на сайті чи програму на ТБ українською.

— Можете навести приклад мовної перебудови суспільства в інших країнах?

— Країн із проблемами, схожими на нашу, в Європі не так і багато. Навіть там, де конфедерації і використовують кілька мов, одна з них так системно знищувалася.

Звісно, це відбулося не саме по собі, **там розробили програму, що втілювалася і втілюється.**

— У вас є така програма?

— Так, **у нас є і стимулювальні, й обмежувальні інструменти**.

> — ***Стимулювальні*** — це гранти для україномовних продуктів, освітні програми (наприклад, у 2022 році запустили безліч курсів для вивчення української).
>
> — ***Обмежувальні*** — це, ми вже згадували, обов'язкова стартова українською в онлайн-медіа, заборона російської на телебаченні. Тішить те, що багато процесів відбуваються самі, без нашого втручання. Ми не говорили не робити театральні вистави російською чи не співати російською. Але зараз ви не побачите російськомовних вистав і не почуєте пісень російською від наших артистів. Причини прискореної українізації трагічні, але ця війна дала такі стимули переходити на українську, які не дасть жодна міністерська програма.

— Це все тішить, але як людина з медіаринку я точно знаю, що *аудиторія російськомовних версій онлайн-ЗМІ досі перевищує аудиторію української версії. Власне, тому найбільші ЗМІ і тримаються за свою російську версію. Та й для нас це рішення не було безболісним, ми знаємо, що втратимо велику частину читачів, на жаль. І що з цим робити?*

— **Споживання новин російською дійсно проблема**.

Причому **я більшу проблему бачу навіть не у росверсіях великих ЗМІ, а у тисячах Телеграм-каналів, які ведуть здебільшого російською, де жодним чином не верифікують контент і які зараз є серйозною загрозою нашій інформаційній безпеці**.

Щодо того, як **привчити читати українську версію сайту замість російської**, то, мені здається, що найцікавіші, найексклюзивніші матеріали не мають перекладатися. Ми ж не думаємо, що в Україні є хтось такий, хто не

зрозуміє текст українською? Так врешті всі звикнуть до того, що все найцікавіше тільки українською.

2. Про що міністерство культури України домовляється з Google, Netflix, Spotify

— Що робити з російськомовним пошуком у Google?

— Тут є два підходи.

1) — Перший — суто технічний.

> Так, ми теж помітили, що обсяг російськомовної видачі, навіть при українськомовних запитах, значно перевищує українську. Ми почали говорити про це з Google ще влітку 2022 року, вказали їм на проблему, і зараз ситуація змінюється на краще. Так, за українським запитом досі можна отримати контент російською, бо кількість російських сторінок значною мірою перевищує кількість українських. Але в технічному плані — ми працюємо з проблемою, і вона буде вирішена.

Але ж **основне питання не в тому, яка видача, а в тому, чому люди продовжують шукати інформацію російською**.

Знаєте, в Ірландії перші результати перебудови суспільства з'явилися за 20 років впровадження програми відновлення мови. Див не буває. Але я впевнений, що чим більше лідерів громадської думки, артистів, культурних діячів послуговуватиметься українською, фільми будуть українською, то більше вона вкорінюватиметься саме у побуті, а пошук — це ж відображення мови побуту.

— До речі, про фільми. Обов'язкове дублювання українською у кінотеатрах у нас давно, але зараз українці здебільшого дивляться кіно на платформах, причому міжнародних. Музики це теж стосується.

— Саме тому ми давно в діалозі з Netflix, Spotify, і зверніть увагу, на скільки збільшилася кількість продуктів, перекладених українською, на першому, і українського контенту на другому.

— Слушно, справді збільшилася. А що з перекладом інтерфейсів програм? Бо у них поки що переважно англійська та російська.

— **Це питання скоріше не до нас, а радше до Мінцифри**. Ми досить тісно спілкуємося, майже вся комунікація з digital-гігантами відбувається разом з ними, але переклад інтерфейсів програмних продуктів — їхня частина.

— Скільки триватиме перебудова патернів поведінки? Коли українська стане першою мовою у спілкуванні?

— Моєму синові сім років. Ми вдома говоримо тільки українською, але коли він повертається з прогулянки з друзями, часто переходить на російську. Але знаєте що? Він говорить нею з акцентом. Для нього основна мова — українська. Російська є, але вона друга. Для мене в його роки було геть навпаки.

Тому я не переймаюся через те, чи буде наступне покоління спілкуватися українською. Буде обов'язково.

Тут величезна роль освіти, звісно, але **ми, як Мінкульт, робимо все, аби російськомовне середовище заміщувалося англомовним**. Я впевнений, що років за десять це точно спрацює.

***

№ 1.478

«Foreign Affairs» Западу нужна новая стратегия в Украине

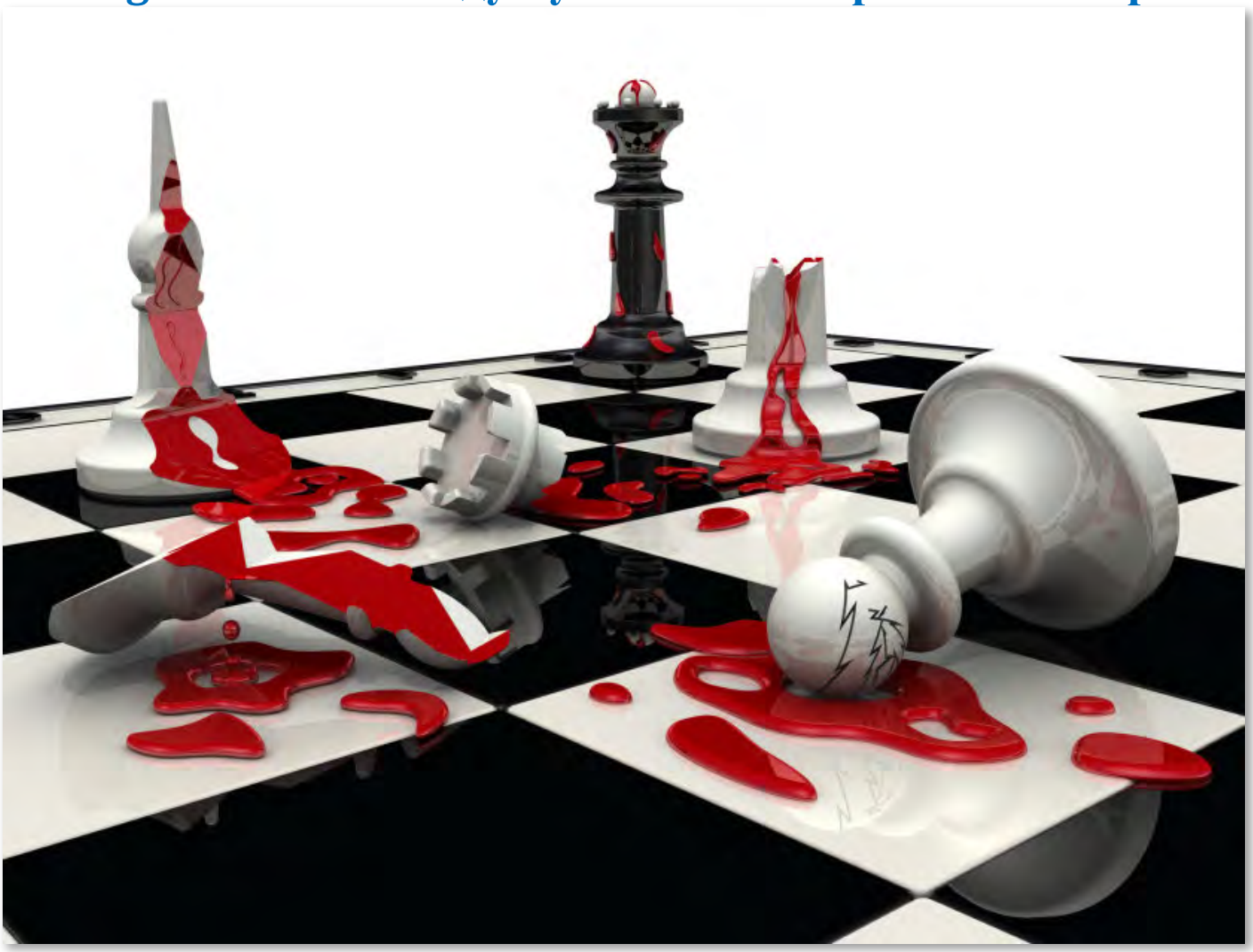

Авторитетные американские международники Ричард Хаас и Чарльз Купчан предложили план завершения войны между Россией и Украиной.

2023-04-17

*РИЧАРД **ХААС**, ЧАРЛЬЗ **КУПЧАН**, FOREIGN AFFAIRS*

По прошествии чуть более года война в Украине обернулась для Украины гораздо лучше, чем многие предсказывали. Попытка России подчинить себе соседа потерпела неудачу. Украина остается независимой, суверенной, функционирующей демократией, удерживая примерно 85% территории, которую она контролировала до вторжения России в 2014 году.

В то же время трудно быть оптимистом в отношении того, куда движется война. Человеческие и экономические потери, и без того огромные, будут расти, поскольку и Москва, и Киев готовятся к своим следующим шагам на поле боя. Численное превосходство российских вооруженных сил, вероятно, дает им возможность противостоять более высоким оперативным навыкам и моральному духу Украины, а также ее доступу к поддержке Запада.

Соответственно,

наиболее вероятным исходом конфликта является не полная победа Украины, а кровавый пат.

На этом фоне по понятным причинам раздаются призывы к дипломатическому прекращению конфликта. Но поскольку **Москва и Киев обещают продолжать борьбу, условия для урегулирования путем переговоров еще не созрели**.

Россия, похоже, полна решимости оккупировать большую часть Донбасса. Украина, похоже, готовит штурм, чтобы сломать сухопутный мост между Донбассом и Крымом, расчищая путь, как часто утверждает президент Украины Владимир Зеленский, для полного изгнания российских войск и восстановления своей территориальной целостности.

Западу нужен подход, который признает эти реалии, не жертвуя своими принципами.

Лучший путь вперед — это последовательная двуединая стратегия, направленная на то, чтобы

1) сначала укрепить военный потенциал Украины,

2) а затем, когда сезон боевых действий закончится в конце этого года, вывести Москву и Киев с поля боя за стол переговоров.

Западу следует начать с немедленного ускорения потока оружия в Украину и увеличения их количества и качества.

Цель должна состоять в том, чтобы

1) укрепить обороноспособность Украины, сделав ее предстоящее наступление как можно более успешным, нанеся тяжелые потери России, лишив Москву военных вариантов и усилив ее готовность рассматривать дипломатическое урегулирование.

2) К тому времени, когда ожидаемое украинское наступление завершится, Киев может также проникнуться идеей урегулирования путем переговоров, сделав все возможное на поле боя и столкнувшись с растущими ограничениями как в собственных силах, так и в помощи из-за рубежа.

Второе направление стратегии Запада должно состоять в том, чтобы

1) в конце этого 2023 года представить план по посредничеству в прекращении огня и последующем мирном процессе, направленном на окончательное прекращение конфликта.

Этот дипломатический гамбит вполне может провалиться.

Даже если Россия и Украина продолжат нести значительные потери, одна из них или обе могут предпочесть продолжать борьбу. Но по мере того, как затраты на войну растут и перспектива военного тупика становится все более очевидной, стоит настаивать на прочном перемирии, которое могло бы предотвратить возобновление конфликта и, что еще лучше, подготовить почву для прочного мира.

1. ВОЙНА, КОТОРАЯ НЕ КОНЧИТСЯ

На данный момент дипломатическое решение конфликта недостижимо.

Президент России Владимир Путин, вероятно, опасается, что, если он прекратит боевые действия сейчас, русские обвинят его в развязывании дорогостоящей и бесполезной войны. В конце концов, российские силы не контролируют полностью ни одну из четырех областей, которые Москва в одностороннем порядке аннексировала в сентябре прошлого года, НАТО стала больше и сильнее, а Украина как никогда отчуждена от России. Путин, кажется, считает, что время на его стороне, рассчитывая, что он сможет пережить экономические санкции, которые не смогли задушить российскую экономику, и сохранить народную поддержку войны, которую, согласно опросам Левада-центра, более 70 процентов россиян еще поддерживают. Путин сомневается в стойкости Украины и ее западных сторонников, ожидая, что их решимость ослабнет. И он наверняка рассчитывает, что, когда его новобранцы вступят в бой, Россия сможет расширить свои территориальные приобретения, что позволит ему заявить, что он значительно расширил границы России, когда боевые действия прекратятся.

Украина тоже не настроена на урегулирование. Руководство страны и общественность по понятным причинам стремятся восстановить контроль над всей территорией, оккупированной Россией с 2014

года, включая Крым. Украинцы также хотят возложить на Москву ответственность за военные преступления российских войск и заставить ее оплатить огромные расходы на восстановление страны. Кроме того, у Киева есть веские основания сомневаться в том, что Путину можно доверять в соблюдении мирного соглашения. Таким образом вместо того, чтобы ждать от Запада дипломатического вмешательства, украинские лидеры просят о дополнительной военной и экономической помощи. Соединенные Штаты и Европа предоставили значительные разведывательные данные, обучение и оборудование, но они воздерживаются от предоставления военных систем с еще большими возможностями, таких как ракеты большой дальности и современные самолеты, опасаясь, что это спровоцирует Россию на эскалацию, будь то путем применения ядерного оружия в Украине или преднамеренного нападения на войска или территорию члена НАТО.

Хотя Вашингтон прав, внимательно следя за риском эскалации, его опасения преувеличены.

Западная политика застряла между целями

1) предотвращения катастрофического провала (когда недостаточно вооруженная Украина поглощается Россией) и

2) катастрофического успеха (когда чрезмерно вооруженная Украина ведет к эскалации загнанного в угол Путина).

Но,

трудно понять, что Россия выиграет от эскалации.

1) Расширение войны за счет нападения на члена НАТО было бы не в интересах России, поскольку стране и так достаточно тяжело воевать с Украиной в одиночку, а ее силы сильно истощены после года войны.

2) Не может и использование ядерного оружия. Ядерная атака, скорее всего, побудит НАТО напрямую вступить в войну и уничтожить российские позиции по всей Украине.

3) Это также может оттолкнуть Китай и Индию, обе из которых предостерегли Россию от применения ядерного оружия.

Но маловероятность применения ядерного оружия — не единственная причина, по которой Западу следует сбрасывать со счетов позицию России;

1) уступка ядерному шантажу также послужит сигналом для других стран о том, что такие угрозы работают,

2) отодвинув на задний план программу нераспространения и ослабив сдерживание.

3) Китай, например, может прийти к выводу, что ядерные угрозы могут помешать Соединенным Штатам встать на защиту Тайваня в случае нападения Китая.

Таким образом,

1) **Западу пора перестать сдерживать себя и начать снабжать Украину танками, ракетами большой дальности и другим оружием, необходимым для того, чтобы в ближайшие месяцы вернуть себе контроль над большей частью своей территории.**

Европейские страны начали поставки танков «Леопард», а США обязались поставить 31 танк «Абрамс», поступление которых запланировано на осень.

Но,

2) **обе стороны Атлантики должны увеличить объемы и темпы поставок.**

Больше танков повысит способность украинских войск пробивать оборонительные рубежи России на юге Украины. Ракеты большой дальности, а именно армейский тактический ракетный комплекс, или ATACMS, который Соединенные Штаты пока отказываются предоставить позволит Украине нанести удар по российским позициям, командным пунктам и складам боеприпасов в глубине контролируемой Россией территории, подготовив почву для более успешного украинского наступления. Американские военные также должны начать обучение украинских пилотов полетам на F-16.

Обучение потребует времени, но его начало сейчас позволит Соединенным Штатам поставить передовые самолеты, когда пилоты будут готовы, послав сигнал России о том, что способность Украины вести войну находится на восходящей траектории.

Тем не менее,

1) **несмотря на всю пользу большей западной военной помощи, это вряд ли изменит фундаментальную реальность того, что эта война движется к тупику**.

Конечно,

2) возможно, что предстоящее наступление Украины окажется ошеломляюще успешным и позволит стране вернуть себе всю оккупированную территорию, включая Крым, что приведет к полному поражению России. Но такой исход маловероятен. Даже если Запад усилит свою военную помощь, Украина все равно не сможет победить

российские силы. У нее заканчиваются солдаты и боеприпасы, а ее экономика продолжает ухудшаться. Российские войска окопались, и новобранцы направляются на фронт.

Более того,

- если военное положение Москвы станет шатким, вполне возможно, что Китай будет поставлять оружие России, будь то напрямую или через третьи страны.

Президент Китая Си Цзиньпин сделал крупную долгосрочную ставку на Путина и не будет сидеть сложа руки, когда Россия понесет решающее поражение.

Визит Си в Москву в марте убедительно свидетельствует о том, что он удваивает ставку на партнерство с Путиным, а не отказывается от него.

Си мог бы также посчитать, что риски оказания военной помощи России невелики.

В конце концов,

1) его страна уже отделяется от Запада,

2) а политике США в отношении Китая, похоже, суждено стать более жесткой независимо от того, насколько Пекин поддерживает Москву.

Наращивание военной помощи Украине, хотя это и поможет украинским силам продвинуться на поле боя, мало что обещает дать Киеву возможность полностью восстановить территориальную целостность.

Позднее в этом году на новой линии соприкосновения, вероятно, возникнет тупиковая ситуация.

Когда это произойдет, возникнет очевидный вопрос: что дальше?

2. ПОСЛЕ ПАТА

Более того - смысла мало.

Даже с точки зрения Украины было бы неразумно упорно добиваться полной военной победы, которая может оказаться пирровой.

1) Украинские силы уже потеряли более 100 000 человек и потеряли многих из своих лучших бойцов.

2) Украинская экономика сократилась примерно на 30%, уровень бедности зашкаливает, а Россия продолжает бомбардировать критически важную инфраструктуру страны.

3) Около восьми миллионов украинцев покинули страну, еще миллионы стали вынужденными переселенцами.

Украина не должна рисковать самоуничтожением в погоне за недостижимыми целями.

По окончании этого сезона боевых действий у Соединенных Штатов и Европы также будет веская причина отказаться от объявленной ими политики поддержки Украины «столько, сколько потребуется», как заявил президент США Джо Байден.

1) **Сохранение существования Украины как суверенной и безопасной демократии является приоритетом,**

2) **но достижение этой цели не требует от страны восстановления полного контроля над Крымом и Донбассом в ближайшем будущем.**

Западу также не следует беспокоиться о том, что стремление к прекращению огня до того, как Киев вернет себе всю свою территорию, приведет к краху основанного на правилах международного порядка.

Украинская стойкость и решимость Запада уже дали отпор попыткам России подчинить себе Украину, нанесли Москве решающее стратегическое поражение и продемонстрировали другим потенциальным ревизионистам, что стремление к территориальному завоеванию может быть дорогостоящим и досадным предприятием.

Да,

3) **крайне важно свести к минимуму достижения России и продемонстрировать, что агрессия не окупается, но эту цель необходимо сопоставить с другими приоритетами.**

Реальность такова, что

продолжение широкомасштабной поддержки Киева сопряжено с более широкими стратегическими рисками.

Война подрывает военную готовность Запада и истощает его запасы оружия;

1) оборонно-промышленная база не поспевает за расходами Украины на технику и боеприпасы.

2) Страны НАТО не могут сбрасывать со счетов возможность прямых боевых действий с Россией, и США должны готовиться к потенциальным военным действиям в Азии (чтобы сдержать или отреагировать на любой шаг Китая против Тайваня) и на Ближнем Востоке (против Ирана или террористических сетей).

Война также ложится тяжелым бременем на мировую экономику.

Это нарушило цепочки поставок, способствуя высокой инфляции и нехватке энергии и продовольствия.

1) По оценкам Организации экономического сотрудничества и развития, война сократит мировую экономику на 2,8 триллиона долларов в 2023 году. От Франции до Египта и Перу экономическое принуждение вызывает политические волнения.

2) Война также поляризует международную систему. Поскольку геополитическое соперничество между западными демократиями и китайско-российской коалицией предвещает возвращение биполярный мир, большая часть остального земного шара сидит в стороне, предпочитая неприсоединение заманиванию в ловушку в новую эру соперничества между Востоком и Западом.

На этом фоне ни Украина, ни ее сторонники в НАТО не могут воспринимать единство Запада как нечто само собой разумеющееся.

Решимость Америки имеет решающее значение для устойчивости Европы, но Вашингтон сталкивается с растущим политическим давлением, требующим сократить расходы, восстановить боеготовность США и нарастить свои возможности в Азии.

Теперь,

- когда республиканцы контролируют Палату представителей, администрации Байдена будет сложнее получить значительные пакеты помощи для Украины.

И политика в отношении Украины может существенно измениться, если республиканцы выиграют Белый дом на выборах 2024 года.

Пришло время подготовить план Б.

3. ПРИБЛИЖАЯ “ДА”

Учитывая вероятную траекторию войны, Соединенным Штатам и их партнерам необходимо начать формулировать дипломатический эндшпиль уже сейчас.

Даже когда члены НАТО наращивают военную помощь в поддержку предстоящего наступления Украины, Вашингтону следует начать консультации со своими европейскими союзниками и с Киевом по дипломатической инициативе, **которая будет запущена позднее в этом году**.

При таком подходе сторонники Украины на Западе предложили бы прекращение огня, поскольку предстоящее наступление Украины достигает своего предела.

1) В идеале и Украина, и Россия отвели бы свои войска и тяжелое вооружение от новой линии соприкосновения, фактически создав демилитаризованную зону.

2) Нейтральная организация — либо ООН, или Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) — направит наблюдателей для контроля и обеспечения соблюдения режима прекращения огня и вывода войск.

Запад должен обратиться к другим влиятельным странам, включая Китай и Индию, с просьбой поддержать предложение о прекращении огня.

1) Это усложнило бы дипломатию, но получение поддержки со стороны Пекина и Нью-Дели усилило бы давление на Кремль.

2) В случае, если Китай откажется поддержать прекращение огня, непрекращающиеся призывы Си к дипломатическому наступлению будут разоблачены как пустой жест.

При условии, что прекращение огня состоится, должны последовать мирные переговоры.

Такие переговоры должны идти по двум параллельным направлениям.

1) На одном пути будут прямые переговоры между Украиной и Россией при содействии международных посредников об условиях мира.

2) На втором пути союзники по НАТО должны начать стратегический диалог с Россией по вопросам контроля над вооружениями и более широкой архитектуры европейской безопасности.

Попытки Путина разрушить сложившийся после Холодной войны порядок обеспечения безопасности привели к обратным результатам и привели к укреплению НАТО.

Но,

- эта реальность только увеличивает необходимость для НАТО и России начать конструктивный диалог, чтобы предотвратить новую гонку вооружений, восстановить контакты между военными и решить другие вопросы, вызывающие общую озабоченность, включая распространение ядерного оружия.

Переговоры в формате «2 плюс 4», которые помогли положить конец Холодной войне, представляют собой хороший прецедент для такого подхода.

Восточная и Западная Германия вели переговоры об объединении напрямую, в то время как Соединенные Штаты, Великобритания, Франция и Советский Союз вели переговоры о более широкой архитектуре безопасности после окончания Холодной войны.

При условии, что этим летом Украина добьется успехов на поле боя, вполне вероятно, что Путин сочтет план прекращения огня и мира спасением репутации.

Чтобы сделать этот подход еще более привлекательным, Запад мог бы также предложить

1) некоторые ограниченные послабления санкций в обмен на готовность России соблюдать прекращение огня,

2) согласиться на демилитаризованную зону и содержательно участвовать в мирных переговорах.

Конечно, вполне возможно,

- что Путин отвергнет прекращение огня или примет его только с целью восстановления своих вооруженных сил и последующего завоевания Украины.

Но

мало что будет потеряно при проверке готовности Москвы к компромиссу.

Независимо от ответа России,

1) Запад продолжит поставлять Украине оружие, необходимое для самозащиты в долгосрочной перспективе и сделать так, чтобы любая пауза в боевых действиях не пошла России на пользу.

2) А если бы Россия отказалась от прекращения огня (или приняла его, а затем нарушила), ее непримиримость усугубила бы ее дипломатическую изоляцию, укрепила бы режим санкций и усилила поддержку Украины в США и Европе.

Другой вероятный исход заключается в том,

- что Россия согласилась бы на прекращение огня, ***чтобы присвоить себе оставшиеся территориальные приобретения***,

- но ***на самом деле не намерена вести добросовестные переговоры*** для обеспечения прочного мирного урегулирования.

Предположительно, **Украина пойдет на такие переговоры, потребовав своих главных приоритетов:**

1) восстановления своих границ 1991 года,

2) значительных репараций и

3) ответственности за военные преступления.

Но,

- **поскольку Путин, несомненно, немедленно отклонил бы эти требования, возник бы длительный дипломатический тупик, фактически породивший новый замороженный конфликт.**

В идеале

1) прекращение огня должно сохраниться, что приведет к «статус-кво», подобному тому, который преобладает на Корейском полуострове, который оставался в значительной степени стабильным без официального мирного пакта в течение 70 лет.

2) Кипр также был разделен, но стабилен на протяжении десятилетий.

Это не идеальный результат, но более предпочительный, чем высокоинтенсивная война, продолжающаяся годами.

4. УБЕЖДЕНИЕ КИЕВА

Убедить Киев согласиться с прекращением огня и неопределенными дипломатическими усилиями может быть не менее сложно, чем заставить Москву сделать это.

1) Многие украинцы воспримут это предложение как предательство и опасаются, что линии прекращения огня просто станут «новыми де-факто границами».

2) Зеленскому придется резко свернуть свои военные цели после обещания победы с первых месяцев войны — непростая задача даже для самых талантливых политиков.

Но **Киев, в итоге - может найти в этом плане много интересного**.

Несмотря на то, что окончание боевых действий заморозит новую линию соприкосновения между Россией и Украиной,

- Киев не будут просить или оказывать на него давление, чтобы он отказался от цели вернуть себе все свои земли, включая Крым и Донбасс.

Скорее,

- план состоит в том, чтобы отсрочить определение статуса земли и людей, все еще находящихся под российской оккупацией.

Киев откажется от попытки вернуть себе эти территории силой сейчас — гамбита, который, безусловно, обойдется дорого, но, скорее всего, потерпит неудачу, вместо этого согласившись с тем, что для восстановления территориальной целостности необходимо дождаться дипломатического прорыва.

Прорыв, в свою очередь, может быть возможен только после ухода Путина из власти.

А пока,

- западные правительства могли обещать полностью снять санкции с России и нормализовать отношения с ней только в том случае, если Москва подпишет приемлемое для Киева мирное соглашение.

Таким образом,

- **в этой формуле стратегический прагматизм сочетается с политическим принципом**.

Мир в Украине не может быть заложником военных целей, которые, какими бы морально оправданными они ни были, вероятно, недостижимы.

- В то же время **Запад не должен вознаграждать российскую агрессию, заставляя Украину навсегда смириться с потерей территории силой**.

Решением является окончание войны с отсрочкой окончательного распоряжения землей, все еще находящейся под российской оккупацией.

Даже если будет достигнуто прекращение огня и начнется дипломатический процесс, страны НАТО должны продолжать вооружать Украину, устраняя любые сомнения Киева в том, что соблюдение им дипломатической дорожной карты будет означать прекращение военной поддержки.

Кроме того,

- Соединенные Штаты могут дать понять Киеву, что, если Путин нарушит соглашение о прекращении огня, в то время как Украина его соблюдает, Вашингтон еще больше усилит поток оружия и отменит ограничения на способность Украины наносить удары по военным позициям на территории России, с которых наносятся удары по Украине.

- Если Путин откажется от явной возможности положить конец войне, западные правительства вновь завоюют общественную благосклонность за предоставление такой дополнительной поддержки Украине.

В качестве еще одного стимула для Украины Запад должен предложить ей формализованный пакт о безопасности.

Хотя маловероятно, что НАТО предложит членство Украине — консенсус внутри альянса пока недостижим

1) - часть членов НАТО, в том числе Соединенные Штаты, могут заключить с Украиной соглашение о безопасности, которое обещает ей адекватные средства самообороны.

2) - Этот пакт о безопасности, хотя он и не является железной гарантией безопасности, может напоминать оборонные отношения Израиля с Соединенными Штатами или отношения Финляндии и Швеции с НАТО до того, как они решили присоединиться к альянсу.

Пакт может также включать положение, аналогичное статье 4 договора НАТО, которая призывает к консультациям, когда какая-либо сторона считает, что ее территориальная целостность, политическая независимость или безопасность находятся под угрозой.

Наряду с этим пактом о безопасности ЕС должен разработать

- **долгосрочный пакт об экономической поддержке и предложить график вступления в ЕС, гарантирующий Украине, что она находится на пути к полной интеграции в Евросоюз.**

В лучшем случае украинцев ждут трудные дни; членство в ЕС дало бы им свет в конце туннеля, которого они так заслуживают.

Даже с этими соблазнами Украина все еще может отказаться от призыва к прекращению огня.

1) Если это так, вряд ли это будет первый случай в истории, когда партнер, зависящий от поддержки США, отказался от принуждения к сокращению своих целей.

2) Но если Киев и сопротивлялся, политическая реальность такова, что поддержка Украины не может быть устойчивой в Соединенных Штатах и Европе, особенно если Россия согласится на прекращение огня.

У Украины не было бы иного выбора, кроме как присоединиться к политике, которая дала бы ей экономическую и военную поддержку, необходимую для обеспечения безопасности территории, находящейся под ее контролем, — подавляющего большинства страны, — **одновременно сняв с повестки дня освобождение силой тех территорий**, которые все еще находились под российской оккупацией.

Более того,

Запад продолжит использовать санкции и дипломатические рычаги для восстановления территориальной целостности Украины, но за столом переговоров

5. ВЫХОД

Более года Запад позволял Украине определять успех и ставить перед Западом цели войны.

Эта политика, независимо от того, имела ли она смысл в начале войны, теперь исчерпала себя.

Это неразумно,

- **потому что цели Украины вступают в противоречие с другими интересами Запада.**

И это неустойчиво,

- **потому что затраты на войну растут, а западная общественность и их правительства устают от постоянной поддержки..**

Как мировая держава Соединенные Штаты должны признать, что максимальное определение интересов, поставленных на карту в войне, привело к политике, которая все больше противоречит другим приоритетам США.

Хорошая новость заключается в том, что есть возможный выход из этого тупика.

Запад должен сделать больше сейчас, чтобы

- помочь Украине защитить себя и продвинуться на поле боя, обеспечив ей наилучшую возможную позицию за столом переговоров в конце этого 2023 года.

Тем временем,

- **Вашингтону следует установить дипломатический курс, который обеспечит безопасность и жизнеспособность Украины в пределах ее фактических границ, работая над восстановлением территориальной целостности страны в долгосрочной перспективе**.

Этот подход может быть слишком многим для некоторых и недостаточным для других.

Но в отличие от альтернатив, у него есть то преимущество, что желаемое сочетается с тем, что можно осуществить.

***

*Ричард **Хаас** — президент Совета по международным отношениям и автор книги «Мир: краткое введение»*

*Чарльз **Купчан** - Старший научный сотрудник аналитического центра Council on Foreign Relations, профессор международных отношений Джорджтаунского университета*

Источник: Foreign Affairs

***

№ 1.479

Пропонуючи свою чергову серію запитань-відповідей, Том Купер пояснює виправданість тактики ЗСУ під Бахмутом, аргументує, чому ближчим часом не слід чекати великого українського контрнаступу, кпить з «витоку секретних матеріалів» у США і **традиційно нарікає на нерозуміння справжніх потреб України в озброєннях**. Наприкінці маленьке застереження про глобалізм. Загалом, матеріал спокійний та навіть оптимістичний.

Оригінал тут https://xxtomcooperxx.substack.com/p/ukraine-war-15-april-2023

Переклад: Микола Ковальчук, Ростислав Семків, Антоніна Ящук

Редакція: Ростислав Семків

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ-ВІДПОВІДІ, 15 КВІТНЯ 2023

Привіт усім!

Я ніби й «не збирався» публікувати ще один допис так скоро, але отримав дуже багато однакових питань від різних читачів, тож подумав, що саме час для «питань і відповідей».

1) Чи переможуть росіяни в Бахмуті?

— Наразі видається, що так, це можливо.

Причина от у чому:

> на відміну від ситуації в січні, коли ЗСУ ще намагалися «серйозно» захищати Бахмут, зараз вони змінили стратегію. **Вдаючись до підходу, який на армійському жаргоні називають «збереження сил», ЗСУ зв'язують максимальну кількість підрозділів ворога мінімальною кількістю власних підрозділів, завдаючи ворогу величезних втрат.**

Дозвольте трохи пояснити.

У соціальних мережах досі побутує думка, що в Бахмуті задіяно «багато різних підрозділів ЗСУ». Так було в січні, але тепер усе змінилося. Під час ротацій

ЗСУ вводять і виводять обмежений контингент зі складу порівняно невеликої кількості підрозділів (загалом орієнтовно 7-8 бригад):

— саме тому постійно з'являються повідомлення про «багато різних підрозділів».

Насправді ж,

— зазвичай, кожен контингент перебуває в місті від 2 до 7 днів, а потім виходить на ротацію.

Це потрібно, щоб уникнути виснаження особового складу:

1) — за кілька днів безперервних бойових зіткнень хто завгодно втомиться.

2) — Втома призводить до того, що бійці не достатньо уважні, щоб помічати й уникати загрози, тож починають зазнавати втрат. Тим більше, за таких погодних умов. Тож ЗСУ виводить втомлені підрозділи і заводить нові.

Через такий підхід, росіяни — котрі, здається, не проводять регулярних ротацій — постійно воюють зі «свіжими українськими підрозділами» незмінним складом своїх пошарпаних і виснажених частин.

Водночас велика кількість особового складу ЗСУ навіть не беруть участі в боях: їх відводять у тил, де вони відпочивають, проходять реорганізацію, тренування, навчання і перебувають у резерві.

Ця стратегія необхідна, оскільки (я кажу про це знов і знов) **українці дійшли слушного висновку, що єдиний спосіб змусити путіна відмовитися від його планів — завдати ВСрф колосального виснаження, тобто завдати російським збройним формуванням величезних втрат особового складу. А оскільки ЗСУ бракує відповідних обсягів боєприпасів (тобто: артилерійських снарядів), вони вимушені шукати альтернативи.**

Про це також свідчить наступне:

— у відповідь на масоване застосування російськими ВДВ вогнеметних систем ТОС-1 та важких мінометів, не маючи вдосталь снарядів, щоб відповісти тим самим, ЗСУ орієнтовно три тижні тому почали застосовувати нову «тактику».

Вони закладають вибухівку в обраних великих будівлях Бахмута (насамперед у високих), дозволяють росіянам захопити таку будівлю, а потім її підривають. Якщо на штурм будівлі відправили замало росіян, українці контратакують і вбивають усіх в будівлі. Після цього увесь процес повторюється. Повідомляють, що кілька рот ВДВ та російських ПВК майже повністю знищено в такий спосіб.

Росіяни ниють, що це «огидно» і що українці «знищують Артьомовск» (стара назва міста, яку росіяни досі використовують); здається, через цю тактику росіяни в такому відчаї, що почали обезголовлювати полонених українських військових [жахливий відеозапис страти українського військовополоненого, судячи з рослинності, було знято ще влітку, тож схоже, Купер помиляється — перекл.].

Певна річ, будь-якому вірному фанату путіна це може видатися «правдою», але варто врахувати, що це не Україна (чи «НАТО») напала на росію. Правда, заснована на фактах, полягає в тому, що росія напала на Україну і що росія зруйнувала своєю артилерією більшу частину цього міста протягом літа й осені минулого року. Відповідно, Бахмут не був би зруйнований, якби не російський напад. [https://twitter.com/tsivilna_ua/status/1606367591269793796]

Підсумовуючи:

ні, всупереч заявам деяких росіян, українці в Бахмуті — досі — не «оточені». Попри кілька успішних контратак на початку минулого тижня, вони справді втратили кілька позицій на півночі (а саме: Міський народний дім біля Алеї троянд і кілька кварталів на південь від нього) та в центрі міста (залізничний вокзал), але втратили «контрольовано», завдаючи нових важких втрат російським підрозділам ВДВ.

2) Чи означає це більшу ймовірність українського контрнаступу? Чи будуть українці атакувати російські війська навколо Бахмута з флангів? А якщо ні, то де і коли відбудеться контрнаступ?

— Ні, не означає. І я не маю ані найменшого поняття про час і місце контрнаступу (а якби й мав, то не ділився б своїми міркуваннями публічно).

Звичайно, солдатів у ЗСУ достатньо. Проте, навіть якщо більша частина 14-20-ти новостворених бригад (кількість визначаю за швидкими підрахунками) уже на даний момент готові воювати — тобто отримали спорядження і завершили навчання — цього недостатньо для розгортання наступу.

Пам’ятаймо, що

> — **ЗСУ ніколи не бракувало людей**. Станом на осінь минулого року українці перебували в процесі посилення кожної своєї бригади п’ятим і шостим батальйонами (зазвичай мотострілецькими).

Від початку цього року ситуація змінилася, і тепер ЗСУ збільшує кількість бригад, зменшуючи їхній розмір до таких собі «посилених полків» (приблизно по 1200-2000 піхотинців, танкова рота плюс відносно невелика артилерійська група).

Тим часом

> **— ЗСУ критично не вистачає 1) — засобів радіоелектронної боротьби та систем ППО, 2) — артилерійських снарядів і 3) — важкої піхотної зброї (мінометів, автоматичних гранатометів, великокаліберних кулеметів).**

Цього всього замало навіть для захисту Бахмута.

Ситуація залишається незмінною від самого початку війни (тобто мені доводиться знову і знову повторювати все те саме, що я завжди кажу ще від початку березня минулого року; тому, прошу, більше не питайте мене одне й те ж).

Якщо навіть щось уже й змінилося, поки Київ і Захід колупалися в носі, система «путін» мала час адаптуватися (наприклад, росіяни почали випускати системи УМПК [універсальний модуль планування та корекції – керована бомба – ред.] з китайською електронікою).

Не схоже, щоб ситуація змінилася найближчим часом, **бо Київ і НАТО запізно усвідомили, що війна не завершиться «до Різдва».**

Крім того,

— вони згаяли добрих пів року, обговорюючи «танки» та «F-16», замість того, щоб говорити про озброєння, котрого ЗСУ справді потребує:

наприклад,

> — тільки в січні Київ почав просити про негайні поставки піхотної зброї.

Тому

> — замість збільшити виробництво артилерійських снарядів іще навесні минулого 2022 року, це почали робити лише в минулі кілька місяців. І якщо наростити виробництво снарядів «per se» можна доволі швидко (якщо, звісно, буде політична воля і кошти), то вибухівку, якою їх наповнюють, виготовляти в більших кількостях не так просто.

Тому

> **— збільшення виробництва зараз лише в процесі. Залежно від виробника, знадобиться від 6 до 12 місяців для виходу на необхідний рівень.**

Це тим більше важливо, що завдяки теплій зимі російська артилерія повертається до високих показників своєї ефективності:

> «Орлани-10» знову піднімаються в небо, а значить «Мста-С», «Гіацинти» і «ли» знову б'ють по українській артилерії — а також установках ППО.

Крім того, російські ВКС використовують щораз більше бомб УМПК, про що я читав звіти два дні тому (за минулий тиждень такими й аналогічними ракетами били по Сумській області, під Авдіївкою, Оріховим і Гуляйполем у Запорізькій області й у Бериславі на півночі Херсонщини).

Тому попри всі панічні дописи в російських соцмережах (зі здогадами, де ж може відбутися контратака українців) і попри всі надто оптимістичні настрої (особливо в українських соцмережах, втім, хвилі доходять і до Вашингтона) — усі роздуми про український контрнаступ залишаються самими тільки мріями. І ще деякий час такими залишатимуться.

3) Що ви думаєте про «пентагонівський витік документів», про що так багато зараз говорять західні медіа?

«Нічого особливого». З Пентагону постійно «витікають» якісь документи. Тут, найперше, слід думати про **політичні причини. Тобто, як правило, вони допускають «витік» якоїсь інформації, щоб вплинути на цивільних політиків**. Але в цьому випадку, хтось так вчинив, аби набути більшої ваги. Це принципова відмінність.

Попри все це, я думаю, що **вся подія доволі абсурдна – хоча цілком логічна, з огляду на ступінь політичної корупції, якою вражені всі інструменти державного контролю в США** (що, насправді, постійно підважують «державність») – це коли всі нарікають на «жорстку й надмірну регламентованість» американських війська та секретних служб, але ті, водночас, надають будь-які «надзвичайно секретні» матеріали Національній гвардії. Особливо, як у тому випадку, наприклад, коли управління розвідки ВПС США звинувачувало пілота «Боїнга RC-135», ветерана, вже звільненого зі служби, в тому, що він скористався якимись документами, розсекреченими ще в 90-ті, а потім знову засекреченими, що дало можливість одному з чиновників управління вислужитися коштом звинувачення того офіцера.

Так… я відволікся. Але тому, що хочу обґрунтувати, як я бачу всю цю справу.

Питання от у чому:

> — якого милого якийсь айтішник з Національної гвардії повинен взагалі мати доступ до матеріалів по Україні? Сумніваюся, що навіть ті, хто відповідає за відповідні рівні доступу, зможуть дати розбірливу відповідь, чому ці дані опинилися в руках (фактично) тінейджера, котрому забаглося вразити своїх молодших друзів.

Що ж до змісту матеріалів, які потрапили в обіг, то

> — дивує хіба, як мало чиновники американських збройних сил та спецслужб знають (чи думають, що знають) про ЗСУ. Кажу так, бо більшість тієї «аналітики» можна дістати «з відкритих джерел», найперше, з соціальних медіа. Ну справді, вся ця інформація зрозуміла, якщо стежити

> за блогами типу Oryx чи аналізувати щоденні брифи Пентагону. Ясно, на це б пішло дофіга часу й тому вельми вдячний, що ви зекономили масу роботи на мою дупу, але запевняю: ці матеріали містять так мало «нового», такий мізер «серйозної аналітики», що це для мене, замалим, не шок – ну, й розчаровує теж – що в США так мало знають про ЗСУ.

Чому розчаровує? Та бо ми вже по горло ситі постійними наріканнями чиновників США, як вони не можуть довіряти українцям (бо там же багато зрадників, ага) і як українці не хочуть ділитися з ними своєю аналітикою… а тепер ми бачимо, що слабкою ланкою є якраз служби США і українська сторона цілком мала рацію, що не підкинула їм чогось насправді вартісного.

4) Американці зі США — чи принаймні медіа зі США — знову нарікають на те, що росіяни глушать сигнал GPS в Україні, тому таке озброєння, як M142 HIMARS, M270 MLRS та авіабомби JDAM, стають менш ефективними?

«Великий сюрприз», чи не так? Ні, не так.

> **— Вже в 2000–2003 роках іракці успішно глушили сигнал GPS: хоча Пентагон брехав, що це неможливо.**

Не бачу нічого дивного в тому, що росіяни, — які дуже покладаються на засоби радіоелектронної боротьби принаймні відтоді, як вивчили операції Ізраїлю в Лівані 1982 року, — роблять те саме у 2023 році. Та ще й якщо їм дали час, щоб пристосуватися до місцевих особливостей та розробити потрібні засоби електронної протидії, а саме це відбувалося протягом минулих 7-8 місяців.

***

Дозволю собі завершити таким-от «зверненням» до всіх, хто (досі) вважає, що війна в Україні — це щось на зразок «(священної) війни (путіна) проти глобалізму».

Доки переважна більшість Заходу постійно нарікає на нестачу кваліфікованої робочої сили, але майже нічого не робить, щоб вирішити цю проблему (власне: багато західних урядів затято цю проблему роздмухують), проте щосили сподівається на те, що у росіян от-от розвалиться необхідне співвідношення військової та робочої сили, путінська система, здається, старанно працює над тим, аби розв’язати цю проблему в рф.

Зокрема, москва і Нью-Делі ведуть перемовини щодо залучення індійських працівників до роботи в росії, щоб скоротити нестачу російської робочої сили. Судячи з того, що я чув, росіяни прагнуть уникнути надмірної залежності від китайської робочої сили та технологій: відповідно, вони шукають співпраці з Індією у сферах будівництва інфраструктури, торгівлі тощо. Ходять чутки, що москва налаштована рішуче і навіть готова запропонувати спеціальну угоду

щодо соціального забезпечення індійської діаспори, яка утвориться внаслідок такої співпраці…

Звичайно, можна сумніватися щодо того, чи справді путінська система дозволить тисячам індійців приїхати до росії та керувати великими частинами виробництва та інфраструктури. Завдяки путіну росіяни сягнули небачених рівнів шовінізму і расизму. Та справа в іншому: є дуже багато добре освіченої, але безробітної індійської молоді; населення Індії переважно підтримує росію в цій війні, тож не сумнівайтеся, що багато з них готові до переїзду.

У всьому цьому абсурдним видається тільки одне: «глобалізм» розпочався принаймні тоді, коли мешканці Хеврона побудували дорогу до Джаніна, щоб було простіше продавати свої вироби, щонайменше 11000 (а хтось каже, що й 14000) років тому. Мабуть, час нарешті зрозуміти, що ці процеси неможливо зупинити тільки тому, що комусь не подобається вплив корупції на наші суспільства, а комусь — люди з іншим відтінком шкіри, іншими статками чи іншим віросповіданням: потрібно боротися з корупцією, а не мріяти про якусь «війну з глобалізмом».

***

№ 1.480

Об отсутствии стратегической цели коллективного Запада в войне

2023-04-18

Илларионов

https://www.youtube.com/watch?v=UFGQL_UCoGw

Apr 18, 2023

Необходима определенность со стратегической целью Украины и ее партнеров в войне.

Илья Пономарев: На Западе крайне нервно относятся к теме смены режима в России. В этой связи обычно говорят, что задача Запада в этой войне – помочь Украине выйти на границы 1991 года и на этом точка. А про будущее России стараются даже не рассуждать. С другой стороны, вот в недавно слитых (или утекших, не важно) документах есть такие себе «дикие сценарии» с физическим устранением Путина и походом украинской армии на Москву. Что думаете по этому поводу?

Андрей Илларионов: Что касается позиции коллективного Запада, то у него нет единой позиции, нет ни одного стратегического документа, какой был бы общепринятым. Известны несколько подходов, их, как минимум, пять:

1) Первый подход, регулярно сообщаемый американским военным руководством, – освобождение части Северной Таврии, части оккупированного перешейка между Крымом и Донбассом.

2) Второй подход – выход ВСУ на линию соприкосновения по состоянию на 23 февраля 2022 года. Об этом, в частности, неоднократно заявлял Борис Джонсон.

3) Третий озвучиваемый вариант – деоккупация всей территории континентальной Украины, «а с Крымом посмотрим».

4) Освобождение всей территории Украины, включая Донбасс и Крым.

5) Наконец пятая позиция, не столь заметная в англоязычных источниках, но часто декларируемая со стороны Польши и стран Балтии – это необходимость обеспечения стратегической безопасности в Европе минимум для одного поколения. **Для чего, дополнительно к освобождению всей территории Украины, что-то должно произойти в России** [например, режим должен смениться на адекватный, – прим.]

Как видим, **главная проблема заключается в том, что у коллективного Запада нет единого подхода к целям и задачам этой войны**.

Формула, предложенная командой Байдена, – мы будем поддерживать Украину столько, сколько потребуется. В этой формуле есть свои плюсы, конечно, но в ней нет количественных и качественных оценок того, что является конечной целью войны.

Скажем, в операции «Буря в пустыне» была поставлена четкая цель – освобождение Кувейта от иракских войск, и она была достигнута. В войне

против ИГИЛа была поставлена задача – уничтожение ИГИЛа, и она была решена. Атлантическая хартия, подписанная Черчиллем и Рузвельтом в августе 1941, ставила недвусмысленную цель – ликвидацию нацистского режима. И эта цель была достигнута.

Такая же ясность необходима и сейчас.

Весь разговор с И.Пономаревым

https://www.youtube.com/watch?v=LyPIkeac3Xk

Apr 17, 2023

https://aillarionov.livejournal.com/1360903.html

***

№ 1.481

Олена Шуляк: Чекати Містобудівний кодекс - ідеальна ситуація для місцевої влади чи для всіх корупціонерів. Ще декілька років чи десятиліть буде будівельне свавілля

2023-04-18

Тетяна Ніколаєнко

Останній рік головна асоціація для Олени Шуляк не те, що вона очолює партію "Слуга народу", а сварки навколо законопроєкту 5655, який суттєво змінює правила гри на ринку будівництва.

Цензор.НЕТ вже публікував різні точки зору на цей законопроєкт, тому дав можливість висловитись і Олені Шуляк, як ініціаторці законопроєкту.

Поговорили також про вибори, декларації, сьогодення партії "Слуга народу", а також відшкодування за втрачене майно.

***

- Спершу поговорімо про ваш *найскандальніший законопроєкт – 5655*.

- **Контраверсійний**.

- Я почну дуже здалеку…

- Давайте.

- Власне кажучи, з передісторії. Тому що одна з версій, що сам законопроєкт задумувався в Конфедерації будівельників Льва Парцхаладзе і через вас як посередника він розроблявся і лобіювався у Верховній Раді. Чи могли би ви пояснити, як взагалі виникла сама ідея законопроєкту?

- Немає нічого таємного. ***2020*** рік. Місто Вінниця. Національна рада реформ. Команда Міхеіла ***Саакашвілі***…

- Про Саакашвілі якраз і кажуть, що він був дуже близький до Парцхаладзе і його використовували у лобізмі цього законопроєкту як таку публічну вітрину.

- …Команда ***Саакашвілі*** презентує ***Концепцію реформи містобудування***. ***2020*** рік. Публічно. З Президентом, зі спікером, з урядом. Йде обговорення. Ухвалюють концепцію.

2021 рік. Конгрес місцевих і регіональних влад, місто Хмельницький. Я особисто представникам місцевого самоврядування презентую ту ж саму концепцію. Обговорюють. Голосують майже одностайно.

Березень ***2021*** року. Міністр (на той час Олексій ***Чернишов***) на майданчику нашого комітету презентує доопрацьовану концепцію. Але в основі те саме. І передає вже готовий драфт законопроєкту до Верховної Ради, щоб народні депутати його опрацьовували, вносили і ухвалювали.

Тому **оця конспірологічна версія трохи дивна**.

- Від конспірології у ній, що сама ідея була створена ще на тій стадії, коли ви працювали в BRDO, її дуже повільно просували в життя. В тому числі, за допомогою Саакашвілі.

- Коли я працювала в BRDO, я не була знайома з нинішнім очільником НАБУ Семеном ***Кривоносом***, але Семен Кривонос – це активний член команди Міхеіла ***Саакашвілі***, який також був одним з ідеологів цієї реформи.

Коли ми працювали в BRDO, у ***2018*** році, я пам'ятаю одну зустріч, це був Олексій ***Вискуб***, на той час він працював в Агенції електронного врядування заступником голови. І це був Данило ***Молчанов***. Він зараз працює в проєкті TAPAS, який якраз залучений до створення Єдиної державної електронної системи в сфері будівництва.

Ми сиділи і мріяли про те, як би було чудово, якби вся будівельна сфера була цифровізована. Вважаю, що **той 18 рік якраз був початком задуму реформ, які нам вдалося зробити, коли ми прийшли безпосередньо до парламенту**.

29 серпня - це був перший день роботи парламенту, **ми розуміли, що в час нашого скликання ми будемо виносити закони, які для нас і для суспільства є революційними**.

Одним із них якраз і був закон, автором якого я є, про створення електронної системи в сфері будівництва.

Законодавче забезпечення робила я і команда BRDO, юристи, які працюють донині з нами по дуже багатьох проєктах – і по 7198 зокрема.

Технічну частину вже робив Михайло ***Федоров***. Був спротив і тоді. Михайло працював разом з СБУ, якраз вони публікували вилучену інформацію щодо існуючих реєстрів дозвільних документів, де були різні примітки корупційних ділків.

— Про розцінки?

— СБУ займалася безпосередньо реєстром, який на той час вівся в ДАБІ, і публікували частину інформації, де були примітки до цього реєстру.

Тому що

> **1) — схема, створена корупціонерами ще за часів Януковича про "5 доларів вхід, 5 доларів вихід" на той час працювала дуже активно в деяких містах.**
>
> 2) — Зокрема, в Києві, Київській області, Одесі, Дніпрі, Львові. Тут вона навіть перевищувала 15 доларів і 20 доларів, були різні випадки.

Тому старт реформам у сфері будівництва ми розпочали саме з запровадження електронної системи.

- Одним з перших законопроєктів був також про скасування пайового внеску, і вже від того часу вам постійно закидали якщо не створення преференцій, то точно суттєве полегшення життя будівельного бізнесу. І що будівельне лобі отримає у цьому скликанні більше преференцій, ніж за попередників.

- Я не знаю, чому складається таке враження.

Для мене будівельний бізнес завжди асоціюється з тотальною корупцією, незаконними забудовами.

> — Це спотворене моє рідне місто. Це парк, біля якого я живу, де хотіли побудувати спортивний комплекс. Це будинок-монстр на Подолі, коли ти можеш з кожної точки Подолу бачити цей надзвичайний "шедевр" архітектури.

Потрібно змінювати статус-кво.

Люди, які створювали систему "5 доларів на вхід, 5 доларів на вихід", все одно знаходили можливості, де пристосовуватися. Вони завжди були пов’язані з різними політичними силами, щоб не просто впливати на процес, а щоб тримати цю ситуацію і отримувати надзвичайні хабарі в цій сфері.

Якщо перевести на мову цифр, то це сотні і сотні мільйонів доларів як за отримання дозволів, так і за введення в експлуатацію. Просто так цю корупцію не знищити. Потрібно кардинально змінювати правила.

А ***пайовий внесок був скасований*** в результаті комплексного закону, який підвищував інвестиційну привабливість країни, і цей закон проходив через інший комітет, економічний.

> — І так, скасування корупційного пайового внеску я підтримую, такого дива немає в жодній європейській країні.

- Я вам розкажу історію про будинок Саксаганського, який досі залишається в сферах інтересів компаній Столара-Медведчука, як ми з’ясували в результаті розслідування. Там на сусідню ділянку всі дозволи видані через суди. На базі рішень судів. І моя головна претензія, коли спілкувалася з паном *Кривоносом*, коли він ще очолював ДІАМ, поки це відомство пройде суди, все що там хорошого створилося в ДІАМ, воно нівелюється, тому що до того моменту будинок буде збудований, будуть доброчесні власники і ми вже нічого не знесемо. В тому числі 30-поверхівки на Печерську.

- У мене є такий же негативний досвід, коли на вулиці Мирній будувався будинок з антресолями.

Тоді місцева влада видала дозвіл і містобудівні умови і обмеження на 4 поверхи, а виросло 12. Я особисто приходила в суди, доводила суддям, що антресолі – це трішки не про 8 додаткових поверхів. А суди спочатку ухвалювали рішення на користь громади, а потім все одно ми побачили будинок у 12 поверхів. Він чудово добудувався. Головне - швидко, і такому будівництву ніхто не заважав. Ми приходили туди і з Бахматовим, і з представниками подільської громади – з усіма.

На жаль, **коли місцева влада не хоче впливати на незаконне будівництво, вона знайде можливості це не робити**.

Тому і будинок з антресолями, і будинок-монстр на Подолі, і близько 50 будинків Войцехівського - виросли.

Що робити далі?

Ми вирішили протистояти, всупереч тому, що 30 років цей статус-кво ніхто не змінював.

- Скажіть, забудовники якось впливали на концепцію 5655 чи взагалі на цей законопроєкт?

- Забудовники, які працюють в картелі, не пускають нікого на ринок, їм все одно, яке буде законодавство, тому що вони завжди домовляться з місцевою владою. Завжди знайдуть зрозумілу мову спілкування.

> Коли був ухвалений 5655, мені подзвонив один дуже відомий забудовник і сказав: "Думаєш, мені хочеться будувати по 25 поверхів?" Кажу: "Будуєте, значить, хочете будувати". У відповідь чую: "Якби мені не потрібно було частину цих поверхів віддавати туди, куди сама чудово знаєш, я би цього не робив".

Тому коли говорять, що забудовники – це замовники 5655, то ті ж забудовники тихо посміхаються.

Ну а **ми самі собі стріляємо в ногу, бо не даємо можливості розвивати галузь зовсім за іншими принципами, яких до цього часу не було**.

- Є ще думка, що не всі забудовники були зацікавлені в цьому законопроєкті, а лише ті, які потенційно можуть, що називається, "очолити процес" у так званих приватних ДАБІ. Йдеться про так звану *групу Дмитра Ісаєнка*, куди також включають Наталію Козловську, незмінну кураторку всіх будівельних процесів у Мінрегіоні.

Тобто буде певна група забудовників, які фактично візьмуть на себе функцію того корупційного ДАБІ, яке було колись…

- Давайте теорії змов залишати за дужками.

Фізично законопроєкт писався групою юристів, які дотичні до *Офісу ефективного регулювання*. Вони є. Їх можна побачити. Вони можуть відповідати на всі запитання.

До написання законопроєкту активно долучався міжнародний проєкт TAPAS (ред. USAID / UK aid проєкт "Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS"), він вже вийшов з офіційною комунікацією про підтримку.

85% цього закону – це цифровізація.

Без розуміння технічної складової, як працює система, цей закон прописати неможливо.

- Претензії ж до проєкту не по цифровізації, а в інших сферах: скорочення можливості впливу для громадськості на забудову, можливий ризик з тим, що група забудовників, які мають вплив на асоціації інженерів, сформують під себе "приватні ДАБІ" і будуть фактично таким чином контролювати ринок, урізання прав архітекторів і місцевої влади.

- Все чудово. **А ви читали закон?** Тільки честно.

- Двічі, включаючи порівняльні таблиці.

- Серйозно читали? Пишаюсь вами. Дякую. Більшість людей, з якими ми комунікуємо, закон, на жаль, не читали. Тому трохи важче з ними працювати.

Наша головна мета - зруйнувати монополію.

- Монополію кого?

- **Монополію чиновників на контроль і видачу документів на початок будівництва і введення в експлуатацію**.

Щоби зруйнувати монополію, ми даємо можливість працювати і органам місцевого самоврядування, і уповноваженим особам з містобудівного контролю, тобто залишаємо і державний, і приватний контроль.

Якщо

1) — органи місцевого самоврядування працюють без корупції, захищають кожного інвестора, зустрічають його, як потрібно зустрічати інвестиції, розуміючи, що це гроші, які приходять в громаду, то, звичайно, жоден девелопер і жоден замовник будівництва не буде витрачати кошти і йти працювати з приватною структурою.

Він піде до органів місцевого самоврядування.

Але зараз, на жаль,

2) — місцева влада часто цим зловживає, робить так, що на ринок не допускаються нові інвестори. Зазвичай, це відбувається в результаті картельної змови разом із забудовниками.

Втім,

3) — **якщо місцева влада не пускає на ринок, то завдяки реформі, з'являється вибір**. Можна обрати приватну уповноважену особу з містобудівного контролю. У законопроєкті це все чітко прописано.

Так вже на ринку працюють приватні нотаріуси, працюють приватні виконавці, працює приватна експертиза, працюють приватні БТІ. Коли чітко прописано, що ти повинен зробити і коли чітко прописана відповідальність, то порушувати законодавство – досить важко.

Мені здається ця історія про страхи приватних ДАБІ, скоріш за все, вигадана через нерозуміння.

- Вона виникла з того, що асоціації інженерів виникли за часів роботи *Ісаєнка*, і є така підозра, що йому підконтрольні, і через це він буде контролювати ці приватні ДАБІ. Тоді, як, наприклад, архітекторів там не буде.

- Це архітектори придумали? Цю теорію хто озвучує? Архітектори?

- В тому числі.

- Рекомендую читати чинне законодавство. В уповноважених особах з містобудівного контролю обов'язково повинні працювати сертифіковані спеціалісти. Сертифіковані спеціалісти підтверджують свою кваліфікацію як інженери технічного нагляду або як інженери-консультанти.

- Вони підтвердять якраз в цих кількох асоціаціях…

- Я вас дуже здивую, але згідно з діючим законодавством сертифікати по цих спеціальностях можуть видавати не тільки саморегулівні організації, а також органи, які отримують відповідну атестацію у Національного агентства з акредитації, підпорядкованого Міністерству економіки.

Це законодавство було ухвалено ще в 2019 році. Будь-хто може відкрити організацію, яка буде працювати з сертифікацією персоналу, надавати певні послуги. Тільки ця організація повинна мати відповідну акредитацію. Якщо хтось завтра створить не саморегулівну організацію, а організацію, яка буде займатися сертифікацією персоналу, будь ласка, створюйте, працюйте. Нікого не обмежуємо.

Ми свого часу у 2019 році прийняли ще один революційний закон, який стосувався параметричного методу нормування у будівництві.

1) — Ми розбили монополію, що ДБН можуть розробляти лише базові організації Мінрегіону, надали можливість працювати вузам, Малій академії наук і тим самим саморегулівним організаціям. Більше того, держава фінансувала такі роботи.

2) — Я була впевнена, що наші саморегулівні організації, які працюють у сфері архітектури, будуть перші, хто буде займатися оновленням ДБНів.

- Нуль ініціативи?

- Нуль.

Але стала приємним відкриттям професійність наших вузів.

— Зараз один з найкращих ДБНів (здається, навіть, за всі часи Незалежності України), це ***ДБН***, який регулює діяльність ***закладів охорони здоров'я***.

— Основну скрипку в написанні зіграла група архітекторів Національного авіаційного університету. Для мене це величезне здивування. Тому що ми до цього часу навіть не знали, де у нас працюють такі надзвичайно талановиті люди, які виконали дуже складну роботу. Саме руйнування монополії призвело до таких гарних

результатів. Звісно, це не ті результати, якими можна остаточно пишатися, але це точно привело до того, що ми отримали більш якісні нормативні документи.

До речі,

1) — якщо говорити про спірні питання зі Спілкою архітекторів,

то,

2) — їхньою основною вимогою було те, що сертифікувати архітекторів і підвищувати їх кваліфікацію може лише Спілка архітекторів.

Сподіваюся, ви знаєте, що

3) —.Спілка архітекторів не займається навчанням. Навчанням займається приватна структура при Спілці.

4) — 4,5 роки тому у Бігуса ще виходило про цю історію велике розслідування.

Але **ми проти будь-якої монополії**. Проти того, щоб навчав один вуз. Проти того, щоб сертифікати надавала одна організація.

Так і тут. Сертифікувати і навчати може хто завгодно, але, будь ласка, за певними чіткими вимогами.

- Ви же сказали, що розраховували, що будуть робити ДБНи, а вони не робили. Тут так само – якісь саморегулівні організації не будуть робити, а будуть робити тільки ті, які існують..

- На сьогодні в Україні близько 7 тис. сертифікованих інженерів технічного нагляду. Це люди, які працюють по всій Україні. Впевнена, ці 7 тисяч осіб точно не підпорядковуються або одній організації, або одній людині. Тому **теорії змови тут дивні**. Кожен з них може бути власником компанії, яка буде здійснювати містобудівний контроль. Головне, щоб ця людина відповідала вимогам.

Тому,

повертаючись до **питання приватних ДАБІ,**

1) По-перше, підкреслюю, разом з приватними організаціями працюватимуть і державні органи контролю.

2) По-друге, я би дивилася на це ширше. Перш за все, це тотальна цифровізація, де кожен учасник має свій електронний підпис. Кожен. У нас, коли ти можеш відслідкувати людину, яка підписує або не підписує той чи інший документ, ти завжди можеш до неї потім застосовувати відповідну санкцію.

1) — ***Асоціація міст України*** написала нам листа, де каже: давайте зробимо не так. Ви нам делегуйте один підпис на громаду (точніше, ви нам дайте один підпис на громаду) і дайте можливість цей підпис делегувати іншим. Ми сказали: ні.

2) — Це у нас був один з каменів спотикання, тому що, коли ти отримуєш один підпис, а потім даєш його десяткам людей, дуже важко відстежити, хто що підписав.

- Чим закінчилась дискусія?

- У нас була зустріч з Міністерством цифрової трансформації, вони підтвердили: шановне місто, скільки вам треба – сто підписів? Ми вам дамо 100 підписів. Через Дію, будь ласка, підписуйте, електронні кабінети на всіх відкриємо. Але ми повинні чітко відслідковувати, хто підписує той чи інший документ.

Також, хочу зазначити, що сама система роботи приватних ДАБІ в законі дуже чітко визначена:

— хто за що відповідає і яку роботу виконує.

Наприклад, архітектор чи проєктувальник щось запроєктував, а коли здійснює авторський нагляд, відслідковує чи відповідає будівництво проєктній документації. Інженер технічного нагляду обов'язково відслідковує, коли проводяться будівельні роботи, чи використовується технологія, яка закладена в проєктній документації, чи використовуються необхідні будівельні матеріали і т.д.

Генеральний підрядник виконує тільки ті роботи, які прописані в проєкті. Уповноважена особа з містобудівного контролю уважно слідкує за всіма учасниками процесу. І коли будинок вводиться в експлуатацію, свої підписи ставлять замовник, архітектор, інженер технічного нагляду, генеральний підрядник і лише після них - уповноважена особа з містобудівного контролю.

Тому **коли мені кажуть, що забудовники будуть контролювати самих себе і будуть підписувати все, що завгодно, це не відповідає дійсності**.

Без підпису архітектора чи генерального підрядника жоден будинок не буде введений в експлуатацію.

- Але якщо уявити, що створена ця організація забудовником, виходить, що вони всі у нього на зарплаті і все таким чином контролюється?

- А архітектор не на зарплаті? Технічний нагляд не на зарплаті? Генеральний підрядник також не на зарплаті? Так виходить? Це нормальні договірні відносини, коли кожний відповідає за свою роботу. Ну давайте всіх

архітекторів зробимо державними і зруйнуємо повністю цей приватний сектор.

Просто повторю, що сама система створена таким чином, що кожний учасник будівельного процесу має чітко виписані функції, зобов'язання і він їх має виконувати.

До речі, той же архітектор згідно з законом 5655 веде в електронній системі журнал авторського нагляду і він засвідчує кожний запис в цьому журналі особистим електронним підписом.

Коли архітектор пише: тут генеральний підрядник почав будувати не за проєктною документацією, він додатковий поверх вже почав зводити – все.

Це вже причина, щоб реагував технічний нагляд, щоб реагував генеральний підрядник, щоб реагувала і особа з містобудівного контролю. Це все видно.

Якщо вони не відреагують, до них будуть застосовані відповідні санкції.

Ще кажуть: навіщо ви зробили ***містобудівну палату***? Це гроші, корупція і таке інше…

-... І переводите все від місцевої влади під контроль міністерства…

- **Містобудівна палата буде якраз виводити з ринку тих недоброчесних суб'єктів – архітекторів, проєктувальників, технічний нагляд, уповноважених осіб з містобудівного контролю, генеральних підрядників**, які не виконують свою роботу. Хтось же повинен це роботи? Так.

У нас, до речі, є законодавство про державний нагляд. Держава повинна виконувати правильно свою функцію саме в цьому напрямку.

Мене особисто дуже обурює, що

1) — 30 років живемо і всі ці сертифіковані спеціалісти, будують будинки-монстри. І вдумайтеся:

2) — **жоден архітектор, жоден проєктувальник взагалі не поніс відповідальність. Ні у кого не забрали сертифікат жодного разу.**

- А тепер у них інша претензія. Що тепер будуть каратися архітектори, а не замовники…

- Всі будуть каратися. Без винятку всі. В законі чітко прописано зобов'язання кожної сторони.

1) — Що повинен зробити замовник? Він зобов'язаний організувати проєктування, організувати експертизу, організувати авторський нагляд, організувати технічний нагляд. Це зобов'язання замовника.

2) — Зобов'язання архітектора – спроєктувати згідно з діючим законодавством, ДБНами, нормами, правилами.

Наприклад (?),

1) — замовник каже: спроєктуй, як мені вважається правильним. А архітектор уже так не зможе.

2) — Бо у нього в законі написано, що він має проєктувати виключно за державними будівельними нормами. Все.

Якщо він порушує законодавство, потім Містобудівна палата разом з Мінрегіоном його просто виводять з ринку. Таким чином, він буде вимушений відмовляти, бо позбавиться права на професію.

Це як з нотаріусами. Нотаріуси дуже цінують свою професією.

Таким чином,

— ми на ринку залишаємо тільки тих, хто буде працювати сумлінно.

Тому, **коли ми говоримо, «а за що буде покараний проєктант чи архітектор»**

– **він буде покараний, якщо спроєктує будинок з порушенням законодавства**,

— або так непрофесійно, що, не дай боже, станеться катастрофа.

- Навряд чи він буде це робити з власних бажань. Це я повертаючись до вашої тези про те, що замовник каже, що не будував би монстри, якби його не просили, так само, скоріше за все, архітектор не проєктував би монстри, якби його не просили саме так зробити або придумати так, щоб хакнути систему.

- Тому потрібні **нові правила, коли буде невигідно проєктувальнику чи архітектору порушувати законодавство**.

В законі ми зафіксували:

— **працювати тільки по правилам, по нормам**, обов'язковість яких прописана максимально чітко і без прогалин.

Для замовника також прописали, що він повинен буде робити. Для генпідрядника. Для технічного нагляду.

І найголовніше - коли ти працюєш в електронній системі, буде видно все, що ти робиш. Будь-яка дія відображається. Бездіяльність також. Якщо інженер технічного нагляду не вносить відомості через електронну систему в свій

журнал, це ж всі бачать. Це бачить і контролер, і замовник, і генеральний підрядник. Вони вимушені на це реагувати.

Більше того, якщо вони реагують, а учасник будівельного процесу не виправляється, у них повинна буде можливість в рамках нагляду поскаржитися.

Для розгляду таких скарг і буде працювати містобудівна палата.

Дуже важливо, щоб всі зрозуміли, що

1) — є об'єкти будівництва і за ними здійснюється контроль.

2) — А є учасники будівельного процесу і за ними здійснюється нагляд.

І це два різних процеси, законопроєктом розділяємо.

Наприклад,

вся громадськість, мешканці, представники громади – їх що цікавить? Їх цікавить не хто виконує роботи, а що будується у них на території. Тому для них важливо впливати саме на контроль за об'єктом будівництва. Щоб будували об'єкт без порушень.

- Думаю, що ви бачили *інтерв'ю* з *Симорозом*, яке вийшло на Цензорі і читали ті зауваження, які стосувалися 5655, що він каже, що він, як людина, яка мешкала на Микільській слобідці, скоріше за все, не зможе вже впливати, якщо забудовник прийде зараз з тим, що він вже має містобудівні умови і обмеження і почне будувати, то за нинішнім законодавством сам Симороз вже ніяк не зможе його зупинити.

- Неправда. Зможе.

1) — По-перше, ніхто не забороняє звернутися до суду і в рамках процесу скасувати незаконно видані документи. Це можна робити як зараз, так і коли буде підписаний закон 5655.

2) — По-друге, передбачено, що ти можеш також звернутися до органу нагляду, до міністерства, яке працює через містобудівну палату.

- Але, наприклад, зараз обмежена кількість людей...

- Ні.

- Чому ні? У вас же прописано, хто може звернутися, правда.

- Будь-яка *громадськість* може в рамках нагляду звернутися.

Важливо:

— її заява повинна мати ***аргументацію***.

Тобто не може бути так:

— мені не подобається, тому заберіть у них всіх сертифікати.

Для скасування незаконних документів передбачено два варіанти.

1) — Можна це зробити через суд.

22) — А можна звернутися до органу нагляду, який здійснить відповідну перевірку і також скасує ті чи інші документи.

Тобто,

— нічого не змінюється у сфері захисту прав людей.

Логіка закону дуже проста.

1) — Є містобудівна документація.

2) — На підставі містобудівної документації видається місцевою владою документ стосовно використання земельної ділянки. Цей документ повинен відповідати містобудівній документації. Обов'язково.

3) — Після того видаються містобудівні умови та обмеження. Вони також повинні відповідати містобудівній документації.

- У нас у багатьох міст немає генплану. Навіть *у Києві немає генплану (???)*. Є ДПТ, якими вони прикриваються…

- Містобудівна документація - це і генплан, і детальні плани території, зонінг, комплексні плани.

Немає містобудівної документації – місцева влада не видасть містобудівні умови та обмеження, і будуватися буде неможливо.

Для нас це стимул, щоб наші міста розробляли актуальну містобудівну документацію.

Чиновник зараз, коли виписує містобудівні умови та обмеження, може все, що завгодно написати. Ми законом прописали, що він обов'язково керується містобудівною документацією. Це був один з предметів зауважень НАЗК, стосовно того, щоб містобудівні умови і обмеження спиралися на містобудівну документацію. Ми його врахували точно так, як нам рекомендувало НАЗК.

Після цього починається проєктування об'єкту.

І от коли об'єкт проєктується, в законі прописано: проєктувальник обов'язково враховує всі обмеження в містобудівних умовах та обмеженнях, обов'язково враховує і обмеження в містобудівній документації. Тільки так.

Архітектор не може порушити ці нормативи. Він не може спроєктувати, що не закладено в містобудівних умовах та обмеженнях чи містобудівній документації місцевого рівня.

Більше того,

> — проєктна документація, яку зробив архітектор, направляється через публічну електронну систему на експертизу. Експертиза також перевіряє чи відповідає проєктна документація містобудівній документації.

Тобто, як бачите це дуже жорстка історія. Як для забудовників, так і для міст.

Бо тепер їм дійсно доведеться всерйоз зайнятися розробленням містобудівної документації.

У разі, коли ти порушуєш як експерт при проведенні експертизи, коли ти порушуєш як архітектор при проєктуванні, чи чиновник при видачі містобудівних умов та обмежень - за тобою все одно стоїть електронний підпис. Ти не можеш його стерти чи загубити.

За умов порушення, розпочинається відповідальність, яка прописана не тільки цим законом, а і законопроєктом 5877. І в підсумку - кримінальна відповідальність за порушення.

Все. Коло замкнулося. **Як бачите - порушувати невигідно**.

Звичайно, це може не подобатися багатьом. А особливо тим, хто 30 років будував як хотів, торгував дозволами та містобудівними умовами та обмеженнями і хоче так робити і надалі.

- Якщо у них є старі містобудівні умови та обмеження, вони були видані нечесно, але в суді вони доведуть, що мають право там будувати?

- Нехай ходять в суди. Але проєктувальник чи архітектор не зможе проєктувати, тому що він повинен буде все одно враховувати всі обмеження в містобудівній документації. Якщо містобудівні умови видані з порушенням містобудівної документації, він скаже: вибачте, але цей контроверсійний закон на 800 сторінок мені не дозволяє. А якщо це зроблю, то я заплачу або величезні штрафи, які прописані в цьому законі, або у мене буде кримінальна відповідальність.

Тут дуже доречний приклад ЖК "Голосіївські вежі", де поруч знаходиться *водонапірна* башта.

> Можливо, ви знаєте цей цікавий кейс з громадою? Це історія про те, як громаді вдалося досягти своєї цілі. Мені свого часу у парку Наталка

цього зробити не вдалося, хоча всі мешканці хотіли зробити кесон, що знаходиться на території, пам'яткою охорони культурної спадщини. Так от, жителі Голосієво змогли, попри дозвіл на будівництво, зберегти пам'ятку, надавши їй відповідний охоронний статус. Договір оренди землі Київрада не продовжить. Більше того, через те, що громада домоглася визнанням ***башти*** пам'яткою, забудовник на цьому місці вже нічого не побудує. Сподіваюсь це не кінець історії, і ця територія приєднається до Голосіївського парку. Повторюсь. Мені особисто таке зробити не вдалося, хоча намагалася реалізувати задум різними засобами. Разом з однодумцями ми писали сотні листів, але на сьогодні ми бачимо банальне знищення ***кесону*** на Оболоні через добудову до нього якоїсь споруди.

- Він якби і нинішньому власнику не дістався в хорошому стані. Він був пристанищем для наркоманів. Андеграунд на любителя…

- А чому водонапірна башта, яка була збудована у 55 році зараз є пам'яткою, а кесон, який будувався ще у 40-х, не є пам'яткою архітектури?

- Я просто не розумію, що там було знищено?

- Його розібрали повністю, зробили якісь надбудови. Він вже не має того ***ідентичного*** вигляду, який мав раніше. Думаю, що якщо раніше туди проводили екскурсії, то зараз там нічого такого цікавого ти не зможеш

показати ні дітям, ні тим, хто цікавиться історією. Але зараз у нас як у громади новий виклик. Ми будемо боротися, щоб територією парку не проїжджав автомобільний транспорт. Якщо не зберегли кесон, будемо боротися хоча б за парк без автомобілів.

Тому бачите, **якби реформа працювала, таких викликів просто не було б.** Електронна система не пропустила б порушення.

Немає землі в реєстрі – до побачення. Земельна ділянка повинна бути у відповідному реєстрі. Містобудівні умови та обмеження повинні бути в реєстрі, проєктна документація – також у реєстрі. Позитивний висновок експертизи - в реєстрі.

Тобто, **запорука успіху - всі дані є в системі і рішення система приймає без чиновників**.

Бо **електронна база перевіряє** не просто 5 реєстрів. Вона перевіряє інформацію і з інших інформаційних баз: реєстри судових справ, податкову заборгованість, арешти і тд.

Взагалі вважаю, що

— **е-система у версії закону 5655 це такий свого роду штучний інтелект**, який аналізує дуже багато показників, система на всіх етапах перевірить все від А до Я і надасть відповідні протоколи перевірки.

- Перейдімо до питання архітекторів, точніше *НСАУ*, бо іноді здається, що у вас там щось особисте. Вони почали першими і найактивніше боролися з 5655, звинувачуючи вас в урізанні прав на професію.

- Основний замовник будівництва – це держава. Вона щорічно витрачає колосальні кошти не просто на будівництво, але і на проєктування різних об'єктів. Це дороги, мости, школи, садочки, лікарні, ЦНАПи. Можна дуже-дуже довго про це говорити. У держави був запит і на рівні державного бюджету, і на рівні місцевого бюджету, що якщо витрачаються кошти бюджету, то було б дуже непогано, якби майнові права на проєктну документацію передавалися державі або місцевій владі. Тому що є різні історії, коли важко потім зробити або перепланування, або реконструкцію, коли немає зв'язку з архітектором, який є власником цих майнових прав. Цю позицію активно підтримували міністерства, активно підтримувала і Асоціація міст України.

Звичайно, в першому читанні позиція стосовно передачі майнових прав на проєктну документацію, якщо проєктування за кошти державного або місцевого бюджету, була передбачена. Архітектори виступили категорично проти. Зрозуміло чому, бо то їх прямий заробіток. Тоді ми запропонували: авторське право не буде предметом регулювання цього закону. До другого читання ми прибрали дискусійну норму.

Єдине, що ми залишили після довгих консультацій з зацікавленими сторонами, при підписанні договору на проєктування – алгоритм дій, якщо архітектор помер, не продовжив свій кваліфікаційний сертифікат чи якщо компанія-розробник документації ліквідована чи банкрут. Тому що, наприклад, якщо у архітектора, який здійснює авторський нагляд, немає сертифікату, е-система роботу далі не пропускає. Ти не можеш отримати ні дозвіл, ні введення в експлуатацію, нічого. Коли архітектор помер і його немає фізично, а права не передані, система також не пропустить. Саме тому і потрібно вказати якусь іншу особу, яка буде власником прав, якщо наступить одна із трьох перелічених подій.

Це дуже справедлива історія, особливо зараз. Багато проєктувальників та архітекторів зараз у ЗСУ. Багато виїхали за кордон. Багато можуть не повернутися. Як вирішувати цю проблему? Архітектор просто має вказати, якщо у нього з якихось причин не буде подовжений сертифікат, то свої майнові права, він передає… і він вирішує, кому саме.

Мені здається, це абсолютно нормальна практика. Але так, це також не подобається НСАУ.

Але йдеться не про всіх архітекторів, ми говоримо про певних людей, купку функціонерів із НСАУ – саме про тих, які ходили на всі без виключення засідання комітетів, підкомітетів, робочих груп. Не було жодного засідання, яке пройшло б без цих людей. Є живі свідки.

> — Кожну літеру, слово, ми все разом читали. Ми показували. Розказували. Роз'ясняли. Кожне засідання ми починали з лікбезу, який полягав у безкінечному поясненні, що таке контроль за об’єктами, що таке нагляд за суб’єктами і т.д.

У результаті, представники НСАУ кажуть, що їм не подобається ця норма і наполягають її вилученні. А як без неї можна? Я не бачу можливості. Прибравши її, ми заблокуємо роботу держави в сфері відновлення. І не тільки відновлення.

Наведу дуже нагальний приклад.

> Зараз у школах треба проєктувати бомбосховища. І в тих, які вже збудовані і експлуатуються. Тому державі треба швидко знайти архітектора, який спроєктував ту чи іншу школу і замовити роботи по проєктуванню в ній бомбосховища. Але ти не знаєш, де він знаходиться. А він, наприклад, сидить, десь за кордоном і не може чи не хоче внести зміну до проєкту, не може зробити авторський нагляд. Може просто сказати: давай 100 тис. доларів і тоді все зроблю. Ми ж не знаємо, як воно буде. Це ж людський фактор. Чи може держава так ризикувати зараз? Точно ні.

- Наступний пункт претензій – *місцева влада* заявляє, що її *повноваження згортаються* і в них недостатньо функціоналу для здійснення ефективного нагляду.

- Місцева влада затверджує містобудівну документацію, саме вона визначає, як буде розвиватися місто. Місцева влада надає в оренду земельну ділянку чи у власність. Місцева влада видає містобудівні умови та обмеження.

Наголошую: це все робить місцева влада. Це з одного боку.

З іншого - в законі ми їм кажемо:

> — шановні чиновники місцевого рівня, тепер ви зобов'язані безперервно і обов'язково моніторити свої території. Тобто, ви сканер, який зранку і до ночі має дивитися, що у вас будується. У рамках моніторингу вони мають виявляти все самочинне, незаконне будівництво, вносити дані до електронної системи. Обов'язково. Щоб це бачили ви. Щоб це бачила я. Щоб міністерство, як орган нагляду, бачило. Ну бо ж зараз вони ж часто закривають очі і не бачать порушень, як не бачили, наприклад, будинків Войцеховського. А тепер треба буде моніторити і вносити дані про такі самочинні об'єкти. Якщо не внесеш - до тебе прийде міністерство і в рамках нагляду до тебе буде санкція. **Чи подобається це місцевій владі? Очевидно, що ні.**

Далі.

В рамках моніторингу вони виявляють якесь самочинне будівництво – хтось будується без земельної ділянки, без містобудів чи без дозволу.

Після цього вони заходять на перевірку. Тобто, здійснюють обов'язковий контроль за цим об'єктом будівництва. В рамках моніторингу це одна операція. В рамках контролю – це інша операція. Місцева влада зайшла, побачила, що дійсно там щось відбувається не те, заблокувала і **демонтувала без рішення суду**.

Мені здається, таких повноважень у місцевої влади ніколи ще не було. Правда ж?

Проблема в іншому - місцева влада не хоче моніторингу. Вона не хоче, щоб ще хтось бачив, як вони неякісно виконують свою функцію.

- Власне кажучи, у місцевої влади є така пропозиція, що давайте президент не підписуватиме 5655, а з урахуванням усіх претензій, позицій, побажань, буде написаний *містобудівний кодекс*. Такий варіант можливий?

- Ідеальна ситуація для місцевої влади чи для всіх корупціонерів. **Ще декілька років чи десятиліть буде будівельне свавілля.**

- Скільки може зайняти процес написання містобудівного кодексу? Навіть якщо взяти ті напрацювання, які є сьогодні, зібрати, що є і все спакувати?

- В лютому я запропонувала критикам реформи зайнятися містобудівним кодексом.

- Анні Бондар…

- Не тільки їй – всім охочим. Сьогодні квітень. І що ми маємо? Створена ціла сторінка на Фейсбуці. Це все. Скільки часу писатиметься містобудівний кодекс?

І це я допомагаю: від створення офіційної робочої групи через комітет до організації листів на адресу донорів. Що ще треба – кажіть, допоможемо, без проблем.

Але справа в тому, що критикувати і розробляти – це різні речі.

Абсолютно.

Містобудівний кодекс пишуть десятки років.

Свого часу на це виділив *півмільйона євро* Світовий банк. Їх отримала відома юридична компанія. Та роботу врешті не зробила.

Містобудівний кодекс – це ж не просто про форму. Це ще й про сенси. Я справді хочу, щоб у колег вийшло.

Але у нас ***є два терміни, які всі плутають***. Кодекс і кадастр. У нас немає ні містобудівного кодексу, ні містобудівного кадастру.

Чи створять критикани містобудівний кодекс, не знаю…

А щодо **містобудівного кадастру є добрі новини – скоро ми презентуємо дорожню карту. Нашій спільній з двома міністерствами великій команді є чим похвалитися в цій сфері.**

- По *Ісаєнку*. Це не можна не питати, тому що цей закон фактично був ухвалений в тому числі за рахунок голосів ОПЗЖ і це такий дуже токсичний актив, плюс Ісаєнко отримав нещодавно підозру НАБУ, плюс його пов'язують з Perfectгруп і таким чином будують теорію його зацікавленості в цьому законопроєкті. Тому розкажіть взагалі про його роль в цьому законопроєкті і навіщо вам була ця токсична співпраця? І спитаю ще про ту саму фотографію, яку так часто публікують, де ви з ним говорите у Верховній Раді, ясно що в період повномасштабного вторгнення…

- Почнімо з фотографії. Я очолюю комітет з питань містобудування. А Ісаєнко – секретар цього комітету. Тому фотографія в стінах парламенту – не дивина, ми можемо обговорювати питання комітету і не ховатися при цьому від когось.

Загалом же, з Ісаєнком я познайомилася у 2019 році, коли прийшла до парламенту. **До написання закону 5655 він немає ніякого відношення**. Усіх, хто розробляв закон, вище у нашому інтерв'ю я вже згадувала. До речі, правки, які він подавав навіть не були враховані сповна.

Це вся історія.

- Без ОПЗЖ ви б не проголосували… У них там 9 голосів – це ключові голоси.

- Будьмо чесними: це не єдиний випадок, коли ОПЗЖ голосували за спільні законопроєкти. Ми робили аналітику про те, де ще ОПЗЖ давали голоси. З'ясувалося, це десятки законопроєктів. Так, ОПЗЖ бере участь в різних голосуваннях. І навіть за державний бюджет голосували.

- і за звільнення (голови Рахункової палати) Пацкана…

- Я не знаю.

- 15, вони дали 15 голосів.

- Я не аналізувала. Потрібно дивитися.

- Я ж знаю, як відбуваються домовленості за законопроєкти. Одна річ, коли там 250 голосів сьогодні було за Пацкана. А інша, коли без ОПЗЖ воно у вас не проходило. Очевидно, що ці люди щось за це просили. Інакше тут не буває. Або домовленість під щось, або ви нас не саджайте – дамо голоси, або ще щось. То що?

- **Ці люди нічого не просять і ми не ведемо з ними жодних перемовин на тему голосування.** Ми їх навіть не враховуємо, коли робимо підрахунки голосів за той чи інший законопроєкт, не враховуємо їх можливу потенційну активність.

- Як ви тоді виносили 5655, якщо ви розуміли, що у вас не вистачає своїх голосів?

- На ранок 13 грудня у нас вистачало своїх голосів.

- Не вистачало. По факту не вистачило би…

- На ранок вистачало. А потім почалося… 4 рази цей проєкт знімали з розгляду 13 грудня. Він не повинен був остаточно зайти в зал на голосування. Ми пережили шалений тиск. Дзвонили особисто очільники деяких міст того

дня. Зокрема, дзвінки були до десятків мажоритарників, і їм казали, що вони просто ніколи не заїдуть на свій округ. Телефонували й представники мерів тим людям, які мають будівельні інтереси в великих містах. Дослівно це звучало так: "В цьому місті ти вже ніколи нічого не зможеш будувати". Думаю, колись напишемо про це книжку.

Упевнена, опоненти 5655 точно не розраховували, що цей закон буде ухвалений взагалі. Для деяких з них, це стало шоком. Втрачати такі корупційні потоки. Шоком, який потім стане пусковим гачком для бруду в медіа.

Помилка нашої команди в тому, що ми не докомунікували правильно важливість цієї реформи, не пояснили складні речі на простих прикладах, не працювали з тими, кого вже зачепили незаконні будівництва та будівельний безлад. Ми це визнаємо. Тому багато світлих людей повелися на маніпуляції, як не мають нічого дотичного з реформою. Взагалі нічого.

Але мені не соромно за жодне слово і за жодну кому в цьому законі. Я готова пояснювати будь-кому кожну статтю 5655, мені не важко приходити з

папірцями, планшетами і розказувати, показувати, витрачати на це весь свій позаробочий час. Саме тому і прийшла до військового в шпиталі.

1) — Мені стало прикро, що перший допис пораненого бійця, який прийшов до тями, був не про його стан, не про рідних чи побратимів - а про 5655. Значить, найбільше його турбувало це кляте містобудування.

І це також знайшло відклик в мені.

2) — З точки зору нормальної людини, я мусила зробити спробу пояснити, заспокоїти і розвінчати міфи. Власне, я продовжую говорити з усіма, хто цікавиться законом - з журналістами, антикорупційними організаціями, громадськими активістами, готова це робити й надалі, якщо є і буде такий запит.

- Є ще один законопроєкт, який цікавить простих українців більше, ніж 5655. Точніше це вже підписаний президентом закон, який у Раді мав номер 7198 і стосується *компенсації за знищене росіянами житло*. Яка кількість людей, які на сьогодні потребують компенсації?

- У березні минулого 2022 року ми працювали над законопроєктом 7198, паралельно Мінцифра працювала над тим, щоб надати технічну можливість людям, у яких зруйноване або пошкоджене житло, подати через Дію інформацію.

Закон ми ухвалили через 11 місяців після першого читання. А Мінцифра була набагато швидшою. З березня минулого року люди вже могли надавати дані.

Станом на сьогодні подано понад 355 тисяч інформаційних повідомлень. Але ми розуміємо: цифри не остаточні. Тому що багато людей, які зараз або за кордоном, або виїхали з тимчасово окупованих територій в інші області України, фізично не можуть надати інформацію, бо не знають, що відбувається з їхнім житлом.

Законопроєкт 7198 про компенсацію зруйнованого та пошкодженого внаслідок війни житла президент підписав 17 березня 2023. Він почне діяти з 22 травня 2023. Тоді ж можна буде подавати заяви на компенсацію через Дію, ЦНАПи, нотаріусів, через центри соціального захисту. На жаль, цифра, про яку я вам говорила, точно буде більшою. Бо буде збільшена кількість каналів комунікацій з людьми, у яких пошкоджене житло. Тому очікуємо, що вона зміниться. На жаль.

- З яких фондів вона буде відшкодовуватися? Я знаю, що на стадії літа-осені ще говорили, що це будуть кошти наших міжнародних партнерів. Але там були свої вагання. Зараз ви говорите, що це 17 млрд коштів арештованих дочок Сбербанку. Тільки вони?

- Одна з причин, чому так довго цей законопроєкт виходив на друге читання, якраз була пов'язана з тим, що ми намагалися знайти джерела коштів, щоб забезпечити роботу компенсаційного механізму.

Доки ми не знайшли перші гроші, на друге читання не виносили.

> Законом передбачені різні джерела. Це кошти і державного бюджету, це кошти міжнародних партнерів, це кошти міжнародної технічної допомоги – будь-які джерела, які не заборонені законодавством.

Одним з основних джерел, **з якого будуть братися кошти** на компенсаційні механізми, - ***Фонд ліквідації наслідків*** збройної агресії Російської Федерації.

> Там вже є перші гроші - від арештованих з російських "дочок", в тому числі російського Сбербанку.

До слова, зараз в цей Фонд **можуть** надходити кошти і з інших джерел. Наприклад, прем'єр-міністр Денис Шмигаль говорив про 35 мільярдів гривень прибутку Національного банку країни. Ці гроші також можуть бути направлені до Фонду і використовуватися для виплати компенсацій. **Мені здається**, і міжнародні кошти будуть обов'язково долучені до цієї програми, коли запрацює сам механізм з використанням нашого цифрового реєстру пошкодженого і зруйнованого майна.

Механізм надання компенсацій максимально цифровізований і коли **донори, партнери побачать, наскільки процедури прості, чесні і зрозумілі**, то, впевнена, будуть активніше надавати нам допомогу.

- У мене є підозра, що з точки зору реакції людей, процедура оцінки буде завжди скандальною, хтось буде завжди невдоволений, хтось намагатиметься надурити всіх. Які об'єктивні параметри ви будете закладати в цю оцінку?

- Обговорювали неодноразово.

- Чи можливо вона буде теж автоматизована, як є оцінка землі, наскільки це взагалі можливо?

- Так, **буде просто**.

Але **найголовніше, в цій простоті не загубити справедливу вартість зруйнованого квадратного метру**.

Зараз Міністерство розвитку громад, територій і інфраструктури **розробляє постанови**, в яких **буде** визначена вартість компенсацій за зруйноване житло.

Але,

наше основне завдання, про яке говорили неодноразово з віцепрем'єром з відновлення Олександром ***Кубраковим*** - **вартість квадратного метра, яка компенсується, повинна бути максимально наближена до ринкової вартості.**

На жаль,

> — коли вже житло зруйноване, оцінити його вартість дуже складно. Завжди ця оцінка буде суб'єктивною.

- Особливо приватних будинків…

- Це взагалі дуже важко. Бо виходячи з досвіду спілкування з людьми, є дуже багато випадків, коли взагалі нерухомість не була зареєстрована. Зараз непоганий час знаходити можливість відновлювати документи щодо права власності, звертатися до суду для відновлення документів і внесення їх до відповідних реєстрів.

- Але як суд має встановити взагалі, що там було, якщо вже нічого немає? Знову-таки, які будуть об'єктивні параметри, яка гарантія, що людина не скаже, що у мене замість халупи був триповерховий будинок?

- Є свідчення людей, які проживали там, є фотографії, є інформація від сусідів. Це не перший раз такі судові справи. **У нас була дискусія дуже цікава в парламенті**, до речі.

> 1) — Була пропозиція надати можливість органам місцевого самоврядування самостійно визначати, чи це власність якоїсь конкретної людини, чи ні.
>
> 2) — Ми не пішли на такий крок, все ж вирішили, що в країні працює судова система. І саме суди мають вирішувати такі питання, а не органи місцевого самоврядування.

В рамках реформи децентралізації

на місцеву владу буде покладене величезне навантаження стосовно того, як організувати весь процес технічно, щоб людина від моменту, коли вона звернулася по компенсацію і коли отримала відповідне рішення (житловий сертифікат або цільові кошти), проходило 30 днів і не більше.

Вже зараз до процесу залучено більше ніж 630 громад, вони не чекають, поки закон набере чинності. Вони вже приєдналися до Реєстру пошкодженого і зруйнованого майна і вже вносять інформацію. Громади вже зараз аналізують, з якою проблематикою потенційно вони зіткнуться, щоб потім сформувати ефективний склад комісії. До слова, комісія не буде проводити оцінку. Вона не буде приймати рішення стосовно розміру компенсації. Але на комісії лежить величезна роль організації всіх процесів.

Там повинні бути не тільки фахівці, які розуміють, як проводиться технічне обстеження, а фахівці, які можуть зменеджерити так всі процеси так, щоб ніде не було вузького корупційного віконця, щоб нічого не стояло на заваді процесу…

Плюс, Міністерство цифрової трансформації зараз з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури активно працюють над технічною частиною реєстру пошкодженого і зруйнованого майна, тому що ті самі цифрові сертифікати будуть генеруватися через використання цифрових інструментів. Зокрема, сама черга також буде електронною.

- Але ви казали, що насамперед будуть військові, багатодітні…

- У нас законом виділені 4 пріоритетні на компенсацію категорії: військовослужбовці, багатодітні сім'ї, це особи з інвалідністю і демобілізовані. Вони будуть відокремлюватися від загальної черги і переноситися на перші позиції.

> Жодний чиновник, жодний представник комісії, жодний представник Міністерства чи органу місцевого самоврядування не зможе зайти до системи і змінити черговість надання компенсації.

Для нас дуже важливо, щоб,

> 1) — по-перше, працював ***цифровий механізм***.
>
> 2) — По-друге, щоби інформація в цьому реєстрі була максимально наповнена і максимально ***доступна для всіх***: і для громад, і для урядовців, і для наших донорів.

- Ви розраховуєте вже на існуючий фонд житла чи на те, що будуватиметься протягом 5 років?

- Я багато спілкуюся з людьми, у кого зруйновано житло.

Перша проблема, яку ми вирішуємо, це проблема житлова. Коли людині немає де жити, вона точно не буде інвестувати у нерухомість, яка невідомо ще скільки будуватиметься. Люди дуже схвально ставляться до тих нововведень, які ми прописали в законі. Це перш за все, вибір населеного пункту. У когось переїхало підприємство і людина хоче жити там, де є робота. Хтось переїхав до своїх родичів, діти вже пішли у дитячі садочки і вони вже не хочуть повертатися в те місце, де в них зруйноване житло. У когось житло знаходиться на тимчасово окупованих територіях і люди взагалі не мають уявлення, чи готові повертатися.

Тому населений пункт людина обирає сама.

Тип житла людина також обирає сама.

Чи це вторинний ринок, чи це первинний ринок, чи це двокімнатна квартира, чи це трикімнатна квартира – держава в жодному разі не може втручатися у вибір людини. З розмов з людьми, які втратили житло, бачу, що більше ніж 95% будуть обирати новий дім в існуючих, вже готових багатоквартирних будинках.

- Чи достатньо на ринку пропозицій житла?

- Достатньо. Ми на сьогодні бачимо аналітику стосовно будівельного ринку. Він знаходиться в якомусь …

- Не дуже хорошому стані…

- Ні. Він знаходиться на паузі. Це стосується як Києва, так і інших регіонів. Навіть, західних, де більш-менш нормальна безпекова ситуація. Але все одно, ми бачимо аналітику, в яких областях скоріш за все будуть обирати житло.

Наприклад, сьогодні ми говорили про Житомирщину. У них небагато зруйнованих будинків. Щось близько 600. Думаю, Житомирщина може бути одним з тих регіонів, який швидко закриє проблему по зруйнованому житлу. Найважче буде з такими великими містами, як Маріуполь. Тому що Донецька область – номер один по сумних таких руйнуваннях.

Нам ставлять дуже багато питань про роботу з тимчасово окупованими територіями. Завдяки використанню супутника, фотоаерозйомки можна отримувати дуже якісні матеріали і розуміти, який будинок і коли був зруйнований.

- Це має робити держава чи мають робити люди?

- **Це буде робити місцева влада.** Ми зараз дуже тісно співпрацюємо з Донецькою військовою адміністрацією. У них вже є досвід роботи після 2014, щоб правильно виписати постанову і запровадити необхідний механізм. Звичайно, без звернення людини, компенсація надаватися не буде. Але буде вноситися інформація до реєстру, де все фіксуватиметься через супутникові ресурси.

- З Маріуполем напевно буде ще така трагічна історія. Тому що там крім будинків зруйновані найбільші підприємства, які були містоутворюючими, і є питання заради чого туди людям повертатися, якщо там більше нема місця роботи.

- У нас в Україні зараз дуже просто.

Бажання номер один – це перемога. Бажання номер два і три (я їх об’єдную) – робота і власне житло.

Якщо ці 3 питання вирішуються, то і українці повертаються, і економічне зростання.

Тому якраз ми починаємо з такого важливого кроку, не чекаючи репарації від Російської Федерації, надавати людям можливість отримати власну домівку. Сподіваюсь, що цей крок призведе до того, що частина людей обов'язково в Україну повернеться.

- Тепер трохи про політичні питання. Буквально тиждень тому МВФ поставив нам однією з умов отримання грошей *поновлення декларування*, яке було зупинене на початку воєнного стану. Які шанси, що це рішення буде ухвалено найближчим часом, а не в останній момент у липні?

- Нагадаю, що призупинення декларування було вимушеною мірою з 24 лютого, коли почалася повномасштабна війна. З безпекових міркувань, перш за все. Частина декларантів опинилися на тимчасово окупованих територіях. Частина була змушена виїхати або за кордон, або переміститися в іншу область на території нашої держави. У частини декларантів було і є зруйноване майно. У частини — немає ні майна, ні документів на це майно. Тому на сьогодні треба вирішити певну низку питань, щоб повернути повноцінне декларування.

Ми зараз говоримо про ***законопроєкт 8071***, який був ініційований головою нашої фракції Давидом ***Арахамією***. Цей документ пройшов профільний комітет, отримав позитивний висновок. Але, треба буде врахувати низку тих речей, про які говорила. Щоб цей законопроєкт враховував особливості такого складного 2022 року.

До слова, Руслан **Стефанчук** зараз створив робочу групу. До неї входять усі представники фракцій і депутатських груп, які опрацьовують проблемні питання.

Підкреслюю: **профільний комітет свою роботу зробив**.

- Я розмовляла з приводу цього законопроєкту з кількома депутатами. Вони розповідали, що чимало колег не хочуть навіть у разі поновлення декларування, щоб їхні декларації були доступні для журналістів…

- Я знаю про трішки інші дискусії. Ми дуже хочемо, щоб до НАЗК і до самого процесу заповнення декларацій прийшла нарешті тотальна цифровізація.

- Об'єднання реєстрів?

- Щоб декларанти робили менше помилок. Вся ця інформація про майно є в реєстрах. Йдеться про те, щоб вона автоматично з'являлася, коли вносяться дані тої чи іншої особи. Більша частина зауважень якраз пов'язана не з якимись корупційними речами, а саме з ненавмисними помилками, коли людина якусь інформацію забула. Якраз проблематика взаємодії реєстрів активно обговорюється серед депутатів. Ми всі очікуємо, що спрощення в заповненні декларацій нарешті відбудеться.

- Крім особистого декларування, є ще партійне. Воно було призупинено ще під приводом пандемії коронавірусу і залишається в такому підвішеному стані теж. Що з цим?

- Додам ще трішки до попереднього – ви сказали, щоб не всі декларації могли бачити журналісти, вони не були в публічному доступі. Сьогодні також іде дискусія щодо певних категорій декларантів. Це люди, які залишилися ще на тимчасово окупованих територіях. Це люди, які мають відношення до сімей військовослужбовців. Щоб їх максимально убезпечити. Тому все ж, декларації таких людей повинні бути закритими. Але, думаю, що нам потрібно дочекатися рішення робочої групи.

- Але зрештою, і в тих деклараціях, які ми бачили раніше, було вказано тільки області та район мешкання…

- Я повторюсь, що питання безпеки стоїть номером один, і щоб відкривати декларування, потрібно враховувати безпекові фактори. Переходимо до партійного декларування. Партія "Слуга народу" завжди була відкрита до декларування. Ми, до речі, є єдиною партією, яка подала звіти за 2020 рік, за четвертий квартал, ще у паперовій формі. Наша бухгалтерія підготувала десятки кілограм документів. Ми їх завезли в НАЗК. Проходить декілька місяців. Я зустрічаю Олександра Новікова і кажу: ну як там, пройшли вже перевірку, не пройшли? Ми ж звітність здали. Він каже: згідно з діючим законодавством, незважаючи на те, що ви звітність здали, все одно, вона не перевіряється нашими працівниками.

Мені б дуже хотілося, щоб представники НАЗК її добровільно перевірили. За 2021 рік ми готові до подання партійних звітів повністю. Та за 2021 рік немає можливості здавати звіти в паперовому вигляді. Лише в електронному, але до цього технічно система не готова. Я впевнена, що зараз НАЗК активно над цим працює. Коли система буде готова, ми перші відзвітуємо з радістю. Тому що зробили вже все, провели аудит, зібрали всю інформацію з наших обласних організацій. Для нас немає жодних проблем здати звіт.

До речі, у відповідний рік партія "Слуга народу" направляла 70 млн свого державного фінансування на боротьбу з ковідом. У минулому році ми також стали єдиною партією, яка направила державне фінансування на потреби ЗСУ. Йдеться про 130 мільйонів. Ми проводили консультації з Генеральним штабом, на які потреби краще направити партійне фінансування. І ці гроші пішли на виробництво українського озброєння, виробництво українських протитанкових ракетних комплексів Стугни-П. Зараз ми звернулися до платформи UNITED24, хочемо, щоб нам допомогли з відкриттям додаткового збору на це ж виробництво. Ціль – подвоїти суму. Думаю, це був би гарний приклад і для інших партій – економити партійне фінансування і направляти його на найбільш потрібні для нашої перемоги речі.

- Але ми вже не побачимо звітність ОПЗЖ і інших заборонених партій, наприклад, хто їх фінансував на виборах 2020. І це не дозволить відкрити якесь кримінальне провадження…

- Я боюсь, що за 2022 рік ми не побачимо частини звітності і нашої партії, тому що 6 областей були під окупацією і частина партійних документів знищена, частину знищували керівники обласних організацій. Це стосується Запорізької, Херсонської і Харківської областей. Адже партійні документи – це не перше, що рятували люди. Тому як декларувати 2022 рік, за якими критеріями – до цього часу питання не вирішене.

- Останнім часом з'явилося багато статей, чуток *про майбутні вибори*. Ясно, що у Верховної Ради вже спливає термін і президент має повноваження ще на рік. Одна з версій, яку я чула, що навесні 2024 року відбудуться взагалі одночасні вибори - і до Верховної Ради, і президента, і навіть місцеві вибори. Чи такий варіант розглядається? І як взагалі тема виборів проговорюється? І на рівні партії, і на рівні вашого спілкування з Офісом президента?

- Зараз ми усі повинні працювати тільки на перемогу. Про вибори будемо говорити потім.

> — Мені здається, що ті, хто зараз активно обговорюють якісь виборчі процеси чи підготовку до виборів чи в 23 році чи в 24 році, виглядають трохи дивно.

Звичайно, ми оцінюємо весь спектр проблем, які будуть пов'язані в Україні з першими післявоєнними виборами.

> 1) — За останніми даними ООН, більше 8 млн українців зараз проживають за кордоном.
>
> 2) — Більше, ніж 5 млн зареєстровані як ті, хто потребують тимчасової допомоги.

Організувати голосування цих 8 млн на території консульств, як це було раніше, це просто фізично неможливо.

Потім, давайте не забувати, у нас величезні руйнування інфраструктури, яка використовувалася для організації виборчого процесу - ті самі школи, дитячі садочки, заклади культури.

Також потрібно розуміти, якщо буде виборчий процес, то яка інфраструктура буде використовуватися замість знищеної?

Я вже мовчу про ту проблематику, яку ми маємо на сьогодні з виборчим реєстром. З 24 лютого його ЦВК закрила і як його оновлювати - незрозуміло.

- З огляду на кількість переселенців?

- Так, є люди, які переїхали за кордон, які перемістилися по території України. Це мільйони. І поки ці питання не будуть вирішені, думаю, буде досить важко підходити до організації виборчого процесу.

- Чутки про ці вибори поновилися у зв'язку з появою певних законопроєктів ваших колег, які журналісти побачили. Стали обговорюватися питання реєстру, як його змінювати. І ще одне питання – це *електронне голосування*. Я знаю, що ще до повномасштабного вторгнення це була одна з ключових ідей *президента* і міністра Федорова. Наскільки взагалі реальна ця історія, зважаючи, що на те, в форматі застосунку Дія, це точно буде не анонімне голосування?

- Проговорюємо на рівні ідей можливість застосування електронного голосування, перш за все, для тих громадян, які знаходяться за кордоном. Але повторюсь, це на рівні ідеї. Зараз ми проводимо багато консультацій з нашими міжнародними партнерами. Насамперед це Рада Європи. Зараз ми консультуємось також з ЦВК Боснії і Герцеговини, тому що вони мали певний досвід проведення післявоєнних виборів.

- Бачила заклик ОПОРИ, щоби люди взяли участь у пробному голосуванні листами.

- Розглядається можливість і поштового голосування. Але також на рівні ідеї. На сьогодні жодного законопроєкту, який би описував всі ці ініціативи, немає. Але це не говорить про те, що не ведуться в парламенті дискусії. Це не говорить і про те, що і ЦВК не усвідомлює всю важливість проблем.

- У контексті майбутніх виборів також постало питання, *якою буде система виборів* і чи не повернуться старі закриті виборчі списки і чиста пропорційна система?

- Питання виборчої системи виникло через те, що відбулася така величезна міграція населення.

Але повторюсь, **на рівні зареєстрованих законодавчих ініціатив поки що говорити рано. Таких ініціатив немає.**

- А варіанти все-таки якісь розглядаються? Які шанси того, що буде повернута закрита пропорційна система?

- Зараз навіть на рівні обговорення, - ні на рівні комітету, ні на рівні спілкування з різними депутатськими фракціями і групами в парламенті – **немає такого розуміння**. Як тільки буде якась інформація, думаю, що журналісти, перші щось дізнаються і наші засідання комітету, різні робочі групи – є відкритими. Те, що обговорюється, також є в доступі. Ви точно будете знати, до якої моделі будуть схилятися представники комітету.

- Вхоплюсь за вашу фразу про "журналісти будуть знати". Я вже не пам'ятаю, скільки часу *ми не допускаємося у кулуари Верховної Ради*. Чесно кажучи, це вже дуже погано. Чи проговорюєте ви можливість повернення журналістів до того варіанту роботи, який був раніше?

- У нас **обмежений вхід до кулуарів не лише для журналістів**. Туди вільно не можуть заходити помічники та юристи. Ми працюємо в такому режимі, де потрібно убезпечувати всіх, і апарат ВРУ зокрема.

Я б не хотіла, щоб ці заборони сприймалися як прояви авторитаризму.

Це безпека для всіх, хто працює в сесійні залі. Неодноразово у нас були повітряні тривоги, неодноразово погоджувальна зала проводилася у бомбосховищі. Неодноразово ми вимушені були передчасно зупиняти наші засідання. Тому не розцінюйте це як навмисний недопуск журналістів. Тим більше, зараз немає проблем доступу до інформації, доступу до будь-якого представника влади чи опозиції. До всіх можна звертатися за коментарями та інформацією.

- Ми навіть ті самі засідання *не можемо дивитися онлайн*, як це було колись…

- Онлайн – ні.

Але уже **ухвалений новий закон про медіа**. Зараз вже є обов'язковість трансляції із затримкою у часі, також через безпекові мотиви. Поки що ми вимушені працювати саме в такому форматі.

- Спитаю про партію *"Слуга народу"*. Ви в *інтерв'ю Kyiv Post* трохи проговорювали тему про те, що не бачите партію без Володимира *Зеленського*. А як взагалі ви бачите розвиток партії? Тому що, знову-таки, були чутки, що, можливо, це буде якийсь або ребрендинг "Слуги народу" , або президент підтримає якийсь новий проєкт, або це будуть ще якісь внутрішні чистки…

- Повторюсь. **Будь-які розмови про вибори зараз виглядають недоречними**, **тому** питання про брендинг, ребрендинг, списки на місцеві вибори чи на парламентські вибори, також трохи **передчасні**.

Зараз наша партія знаходиться в неелекторальній стадії розвитку.

Ми багато займаємося міжнародною діяльністю.

— Як ви знаєте, у 2022 році ми приєдналися до великої політичної сім'ї ALDE, яка включає 70 країн, об'єднує величезну кількість прогресивних партій і людей. У 2024 році будуть вибори до Європарламенту і саме ALDE працює над виборчим маніфестом до виборів 24 року. Представники нашої партії офіційно включені до робочої групи. Наша

основна мета в співпраці з міжнародними партнерами - активно просувати позиції України на міжнародному рівні максимально швидко.

Якщо говорити про партійне будівництво, ми підсилили нашу партійну мережу.

Ми багато працюємо з місцевими депутатами. А у нас їх більше 6 тисяч, до речі.

Також активно співпрацюємо з головами громад.

До речі, від "Слуги народу" було обрано 225 голів громад.

Але сьогодні, під час повномасштабної війни, ми не розділяємо їх за політичною приналежністю. Співпрацюємо з усіма, щоб максимально допомагати людям, які мешкають в тій чи іншій громаді.

У нас певне бачення

– хочемо збирати і збираємо всю проблематику знизу. Тут, на партійному рівні, ми її опрацьовуємо. В результаті, рішення приймаються або через постанови уряду, або через зміни до законодавства.

1) — Підтримка ЗСУ, 2) — підтримка внутрішньо переміщених осіб, 3) — підтримка бізнесу, особливо релокованого або того, який постраждав в результаті обстрілів – це три завдання, навколо яких ми концентруємо свої зусилля.

Активно до роботи долучені і молодіжне, і жіноче крило, формуємо програми, які пов’язані з кадровим резервом.

Проєкт називається "Герої серед нас".

У цьому проєкті,

1) — по-перше, ділимся позитивними історіями з партійцями, щоб кожний міг знайти щось нове для своєї роботи.

2) — По-друге, **це потенційний кадровий резерв на наступні вибори**.

Але, повторюсь,

— зараз **неелекторальна стадія розвитку нашої партії**.

- Періодично виникають якісь скандали, де згадуються депутати вашої політсили, або йдеться про вручені підозри НАБУ. Чи є вироблена якась практика реакції у партії? Умовно, з’явилася підозра НАБУ – одразу виключаємо з партії та фракції. Чи ні? Наприклад, з депутатом Київради *Трубіциним* – ви його залишили в лавах партіїі та фракції попри підозру.

- Він не є членом партії зараз. Його членство призупинено буквально наступного дня. Але він залишається у фракції, і це рішення фракції. Я не можу на це вплинути.

Це нормально – реагувати.

1) — Скандали не додають розвитку нашої політичної сили.

2) — Ми попереджали всіх про те, що буде очищення.

3) — Ми попереджали про те, що буде застосовуватися імперативний мандат до місцевих депутатів.

Ми його почали застосовувати, мені здається, одними з перших на початку 2022 року.

Та повномасштабне **вторгнення зупинило всі ці процеси явного очищення**.

Думаю, було б дуже добре,

1) — якби була можливість застосовувати імперативний і до народних депутатів,

2) — але я боюсь, що 226 голосів за таке рішення у залі ми не знайдемо…

- Тільки з цих міркувань? З таким підходом у залі взагалі може не залишитися 226 в умовах неможливості проводити вибори.

- Ми нещодавно проводили з'їзд партії.

Ухвалили нову редакцію статуту і створили дисциплінарну комісію як орган партії. Щоб на рівні партійному був орган, який би розглядав ситуації з етичною складовою і давав рекомендації, як реагувати керівництву партії в тому чи іншому випадку.

Мені здається, це було на часі, і коли я заступала на посаду, і це залишається на часі зараз.

Тому що **політична команда дуже велика**. Люди різнопланові і, на жаль, можуть виникати різні інциденти. Головне – як на ці інциденти реагуєш.

***

2023-04-18

Ніколов

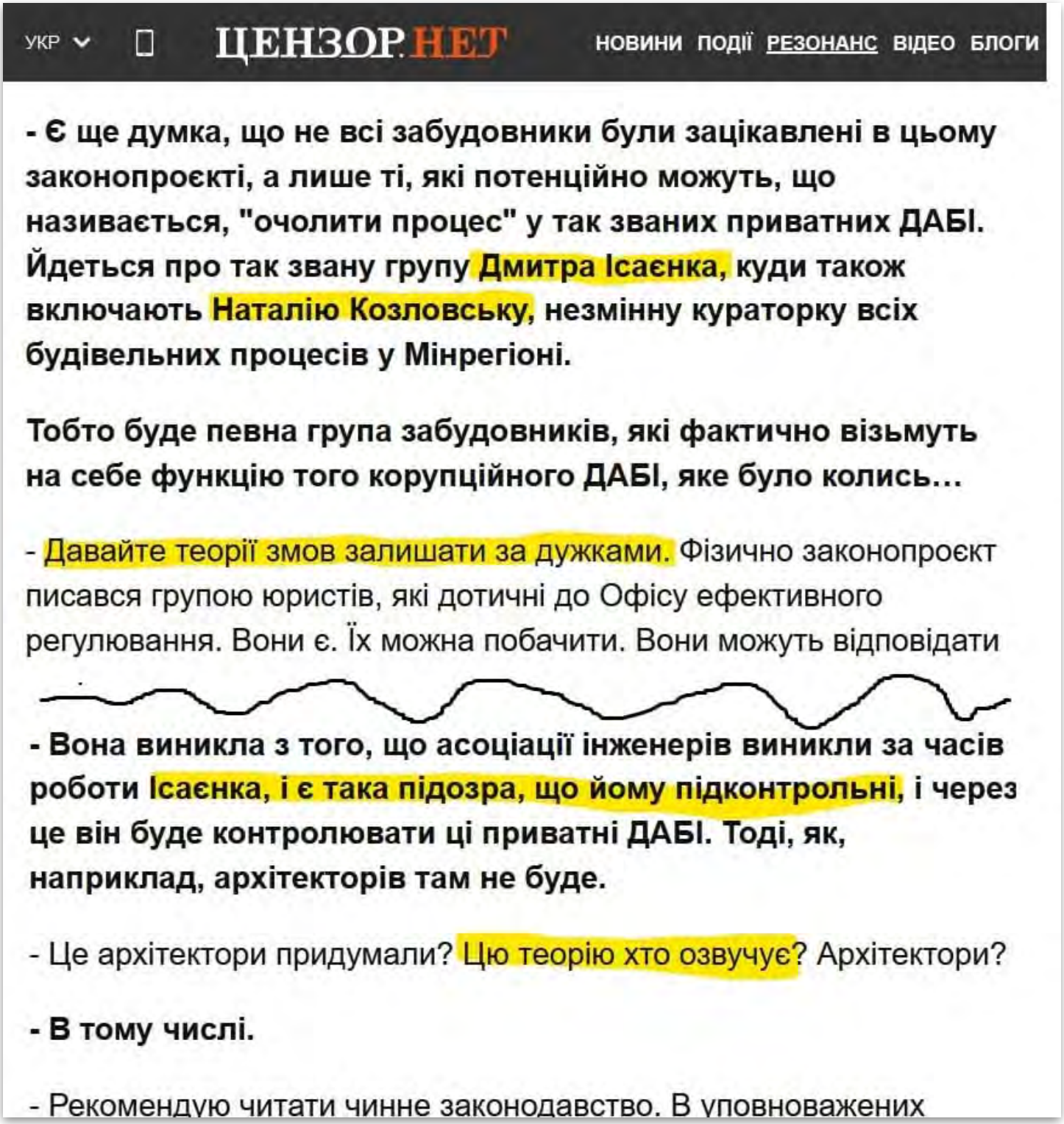

УКР ЦЕНЗОР.НЕТ НОВИНИ ПОДІЇ РЕЗОНАНС ВІДЕО БЛОГИ

- Є ще думка, що не всі забудовники були зацікавлені в цьому законопроєкті, а лише ті, які потенційно можуть, що називається, "очолити процес" у так званих приватних ДАБІ. Йдеться про так звану групу Дмитра Ісаєнка, куди також включають Наталію Козловську, незмінну кураторку всіх будівельних процесів у Мінрегіоні.

Тобто буде певна група забудовників, які фактично візьмуть на себе функцію того корупційного ДАБІ, яке було колись…

- Давайте теорії змов залишати за дужками. Фізично законопроєкт писався групою юристів, які дотичні до Офісу ефективного регулювання. Вони є. Їх можна побачити. Вони можуть відповідати

- Вона виникла з того, що асоціації інженерів виникли за часів роботи Ісаєнка, і є така підозра, що йому підконтрольні, і через це він буде контролювати ці приватні ДАБІ. Тоді, як, наприклад, архітекторів там не буде.

- Це архітектори придумали? Цю теорію хто озвучує? Архітектори?

- В тому числі.

- Рекомендую читати чинне законодавство. В уповноважених

Тетяна ***Ніколаєнко*** взяла покази

https://censor.net/ua/resonance/3412786/olena_shulyak_chekaty_mistobudivnyyi_kodeks_idealna_sytuatsiya_dlya_mistsevoyi_vlady_chy_dlya_vsih_koruptsioneriv

у головної лобістки законопроекту 5655 Олени ***Шуляк***. Там багато ***бла-бла-цифровізація-халва-мери-вори***.

Але,

— як тільки доходило до участі ***Ісаєнка*** - голова партії "Слуга народу" **миттєво включала режим "це все теорії змов".**

Ні, не теорії. І не змов.

Про зв'язок Ісаєнка з монополістами на сертифікацію інженерів з кількох саморегулівних організацій - другий скрін.

Це авторські права на Програму підвищення кваліфікації "Підготовка до професійної атестації відповідальних виконавців

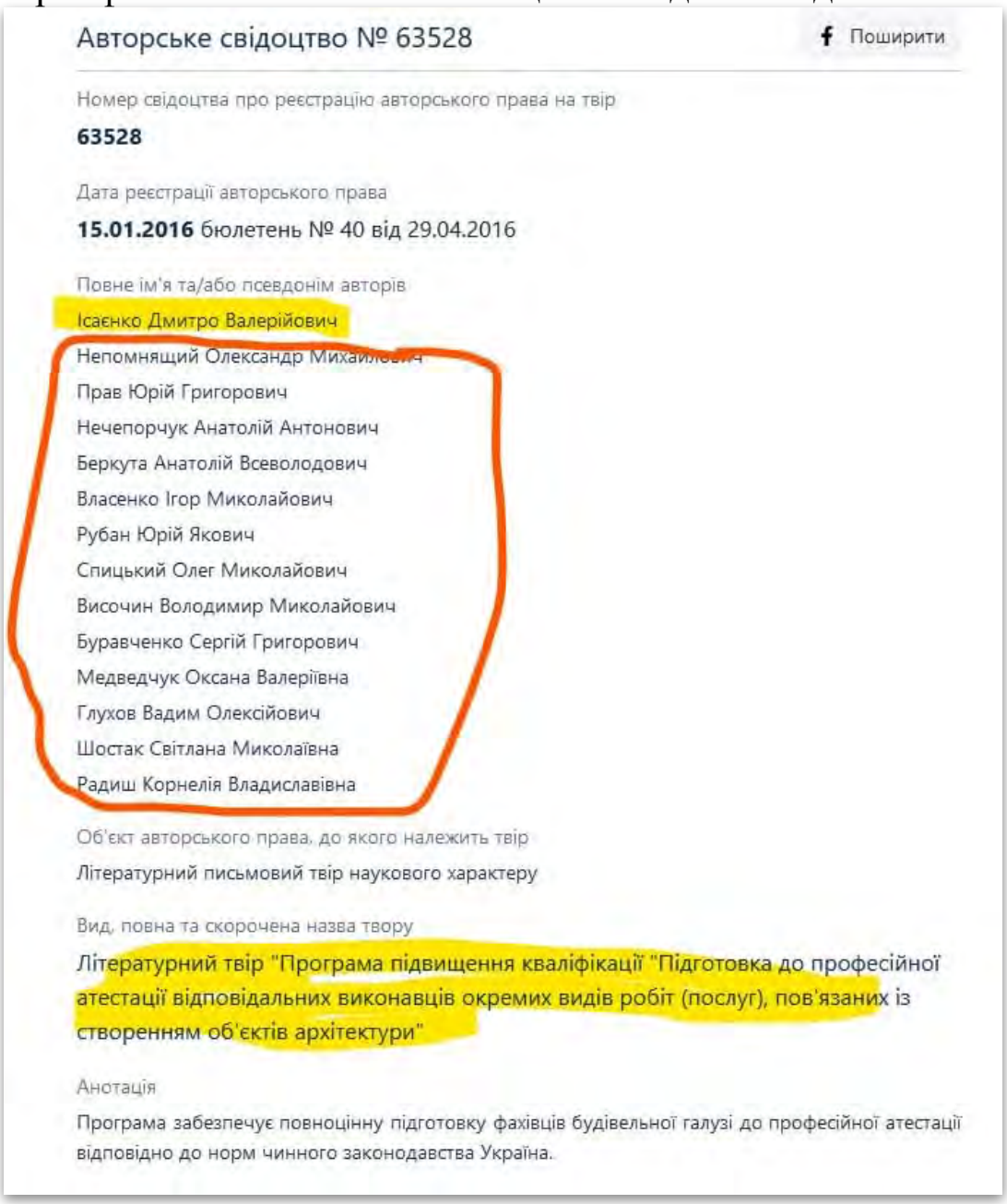
Авторське свідоцтво № 63528

Поширити

Номер свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір

63528

Дата реєстрації авторського права

15.01.2016 бюлетень № 40 від 29.04.2016

Повне ім'я та/або псевдонім авторів

Ісаєнко Дмитро Валерійович
Непомнящий Олександр Михайлович
Прав Юрій Григорович
Нечепорчук Анатолій Антонович
Беркута Анатолій Всеволодович
Власенко Ігор Миколайович
Рубан Юрій Якович
Спицький Олег Миколайович
Височин Володимир Миколайович
Буравченко Сергій Григорович
Медведчук Оксана Валеріївна
Глухов Вадим Олексійович
Шостак Світлана Миколаївна
Радиш Корнелія Владиславівна

Об'єкт авторського права, до якого належить твір

Літературний письмовий твір наукового характеру

Вид, повна та скорочена назва твору

Літературний твір "Програма підвищення кваліфікації "Підготовка до професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури"

Анотація

Програма забезпечує повноцінну підготовку фахівців будівельної галузі до професійної атестації відповідно до норм чинного законодавства Україна.

окремих /видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури".

Тобто Ісаєнко абсолютно не чужий авторському колективу, куди окрім нього входять такі люди

https://nashigroshi.org/2022/12/19/skhema-koruptsiynoi-udavky-na-budivel-nomu-rynku-5655/

1) ***Беркута*** Анатолій Всеволодович, віце-президент Конфедерації будівельників України (разом з Ісаєнко призначений у 2015 р). У 2007 був

заммініcтра Мінрегіону. У 1998 був в СДПУ(о) Віктора Медведчука, вихідці з якої заснували ОПЗЖ (біо).

2) ***Непомнящий*** Олександр Михайлович, займається організацією юридичного забезпечення діяльності Гільдії проектувальників у будівництві. Керівник «Міждержавної гільдії інженерів консультантів». Професор кафедри адміністрування МАУП. Професор кафедри комп'ютерних технологій будівництва та реконструкції аеропортів Національного авіауніверситету. До 2007 року разом з Ісаєнко працював на будівельних посадах у Міноборони, потім до 2015 працював у Мінрегіоні (біо).

3) ***Прав*** Юрій Григорович, президент «Гільдії інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури» ГІТН. Віце-президент Громадської спілки «Міждержавна гільдія інженерів-консультантів», професор кафедри публічного адміністрування МАУП, входить до складу Наукової школи управління ризиками при будівництві та експлуатації об'єктів нерухомості під керівництвом Олександра Непомнящого. У 2003 році працював замначальника Управління капбудівництва Міноборони, у 2014 році був радником міністра Мінрегінобуду (біо).

4) ***Нечепорчук*** Анатолій Антонович, голова атестаційної комісії Гільдії інженерів технічного нагляду. До 2009 працював з Ісаєнком в Мінрегіоні (біо).

5) ***Власенко*** Ігор Миколайович, голова правління Асоціації експертів будівельної галузі (біо). У 2009 році був юристом Профспілки працівників молодіжних житлових комплексів та разом з Непомнящим входив до робочої групи під головуванням Ісаєнка. До цієї ж групи входила Наталія Козловська, нинішня заммініcтра Мінрегіону.

6) ***Рубан*** Юрій Якович, Президент «Гільдії проектувальників у будівництві», координує роботу Атестаційної архітектурно-будівельної комісії ВУГіП.

7) ***Спицький*** Олег Миколайович, віце-президент Гільдії інженерів ГІТН, був керівником «Міждержавної гільдії інженерів консультантів» (біо).

8) ***Височин*** Володимир Миколайович, член Правління ГІТН. Працював в УКБ Міноборони та Мінрегіонбуді (біо).

9) ***Буравченко*** Сергій Григорович, віце-президент Національної Спілки архітекторів України, професора кафедри архітектури Національного авіауніверситету (біо).

10) ***Медведчук*** Оксана Валеріївна, начальник відділу нормативно-методичного забезпечення та та управління проектами Міждержавної гільдії інженерів консультантів, доцент кафедри публічного адміністрування МАУП.

11) ***Глухов*** Вадим Олексійович, директор Департаменту розвитку промислового будівництва та виробництва будівельних матеріалів Мінрегіону.

12) ***Шостак*** Світлана Миколаївна, аспірант кафедри публічного адміністрування МАУП.

13) ***Радиш*** Корнелія Владиславівна, очолює дочірнє підприємство «Інститут проблем технічної надійності конструкцій академії будівництва України «IPR».

***

№ 1.482

Пост посвящается стратегическому плану Шмыгаля по превращению Украины в "ресурсный центр Европы"

2023-04-19

Кущ

Именно такой тезис сейчас фигурирует под номером один в его программе экономического развития.

1. «Большое видится со стороны»

Горе тем странам, которые не способны слышать своих пророков и в которых не созданы институции, способные прогнозировать потенциально опасные риски развития, вызванные уже формирующимися диспропорциями.

К сожалению, нынешние политические «элиты» не замечают скрытой пока истины:

- **мы стоим на пороге возникновения рисков, которые могут при их быстротечной активации стать причиной утраты государственного суверенитета.**

Ресурсное проклятие – именно так называют состояние стран, которые понадеявшись на богатые недра или пользующиеся спросом монотовары, утратили тонус национальной экономики и в результате оказались «у разбитого корыта».

Сырьевое проклятие характерно для стран, которые специализируются на

1) добыче полезных ископаемых, например нефти,

2) производстве промежуточных товаров, например сельскохозяйственных,

3) выпуске монопродуктов, например металла.

Если при власти в стране находятся люди, понимающие опасность скрытых рисков, то они должны понимать, что:

а) невозобновляемые природные ресурсы рано или поздно закончатся;

б) цены на сырье подвержены цикличным колебаниям и резко снижаются в периоды мировых кризисов;

в) ставка на производство монотоваров, исходя из местных абсолютных конкурентных преимуществ, может принести рост благосостояния на среднесрочном интервале, но обречена на поражение в долгосрочном временном горизонте.

Основная причина сырьевых рисков:

- **ориентация на монопроизводство с убывающей отдачей и неправильное применение теории сравнительных преимуществ.**

Данная теория, была сформулирована еще в 19 веке английским экономистом Давидом ***Риккардо*** и говорит о том, что торговля выгодна не только в случае ее базирования на абсолютных преимуществах, но и на использовании относительных.

Применительно к Украине – этот капкан бедности выглядит следующим образом:

1) раз у нас благоприятные условия для ***сельского хозяйства***, то у нас есть абсолютные преимущества в этой отрасли по сравнению с другими странами,

2) поэтому мы будет концентрироваться на производстве кукурузы, зерна и подсолнечного масла, то есть ***сырьевых монотоваров с убывающей отдачей***.

Но,

- **в отличие от товаров с *высоким уровнем добавочной стоимости*, на выпуске продукции сельского хозяйства нельзя получить *«эффект от масштаба»*.**

Так,

- при производстве легковых автомобилей, ***увеличение объемов производства приведет к уменьшению издержек***, а в аграрном секторе и добыче полезных ископаемых наоборот:
- **каждая дополнительная тонна пшеницы или новая тонна добытой руды требует все новых затрат**: плодородные почвы исчерпываются, запасы истощаются.

2. К чему могут привести подобные нашим дисбалансы в развитии?

До 1960 года, экономика ***Сомали*** опережала качественные параметры ***Южной Кореи***.

Но последняя, благодаря ставке, сделанной на развитие творческой и инновационной экономики (правда, перед этим, была реализована независимая промышленная политика), сумела вырваться из порочного круга абсолютных и относительных преимуществ в виде дешевой рабочей силы и ставки на сельское хозяйство, а Сомали продолжает их поиск в таком увлекательном занятии, как «ловля» чужих танкеров.

Долгое время курсовая стабильность гривны «покупалась» не эффективностью нашей экономики и ее инвестиционной привлекательностью, а ростом экспортной выручки от продажи сырья, металла и аграрной продукции.

Как это болезнь проявилась на состоянии здоровья украинской экономики, можно увидеть в результате применения так называемой теоремы ***Рыбчинского*** *(экономист США).*

Как гласит эта терема,

- **«…в случае появления возрастающего фактора производства, интенсивно будут развиваться те отрасли экономики, где этот фактор является преобладающим».**

1) В этой модели нет места отраслям, обеспечивающим потребности внутреннего рынка, они просто не могут выдержать конкуренцию за ресурсы и деньги с «факторными» направлениями развития.

2) **Нет в ней места и *сложному машиностроению*, не говоря уже об *инновационных* направлениях.**

Мало кто заметил, но

- накануне войны произошло знаковое событие – **удельный вес продовольствия и сельскохозяйственного сырья в структуре нашего экспорта вполне возможно впервые в истории превысит 50% от общих экспортных потоков**.

Это апогей нынешней экономической политики, которую красиво упаковывают в термин «зерно и мозги».

За последние годы мы видим стремительный взлет кривой «продовольствие и сырье» и такое же стремительное падение кривой «машины и оборудование».

Маркерным здесь можно считать 2005-й год, когда эти две кривые совпали в одной точке – 13% в структуре экспорта у каждого направления.

В течение короткого периода времени (до 2008-го года), рост машиностроительного экспорта превышал сельскохозяйственный, но после глобального финансового кризиса, начиная с 2009-го, ситуация кардинально изменилась:

- **Украина встала на путь деиндустриализации и параллельного наращивания сырьевого аграрного вала**.

1) В 2021-м, продукция машиностроения в общей структуре экспорта у нас составила всего 7%, сократившись почти вдвое, по сравнению с 2005-м годом.

2) Зато аграрный вал возрос до 48%, увеличившись к упомянутому периоду почти в четыре раза!

Сегодня, важнейшие статьи нашего экспорта – это зерно и подсолнечное масло. Мы уже давно не в десятке стран мира по выплавке металла, пропустив вперед даже Вьетнам.

И эта ситуация возникла еще до войны

Сегодня наше экономическое благополучие – это 70-80 млн. тонн зерна и 6-7 млн. тонн подсолнечного масла.

> **«Из страны, производящей ракеты и самолеты, мы превратились в страну – маслобойку и страну – кукурузное поле».**

А теперь представим, что в ближайшее время закончится «зерновой век».

Не смотря на то, что нас убеждают в «вечности» спроса на продовольствие, не стоит забывать, что законы мировой экономики действуют неумолимо:

- высокие цены и спрос приводят к развитию альтернативных технологий и последующему циклическому обвалу.

Что это будет, мы пока не знаем:

- или развитие альтернативных способов производства,
- или появление модифицированных заменителей,
- или появление новых мировых игроков (сейчас активно обсуждается идея превращения Африки в мировую «житницу», во всяком случае, Китай уже сделал свою аграрную ставку на Черный континент).

Но это обязательно случится.

Если не через год, то через пять. Или раньше. Или позже.

- И тогда Украина может столкнуться с колоссальными рисками, когда цены на зерно и подсолнечное масло резко снизятся, а **возможностей возродить национальную промышленность уже не будет**.

Нечто подобное произошло когда-то с *Речью Посполитой*:

- если в 17-веке, голландские купцы кланялись шляхтичам и в Польше печатали гравюры «зерно платит»,
- то в 18-веке, после открытия новых международным торговых маршрутов, кланялись уже сами шляхтичи, а на гравюрах начали писать: «зерно не платит».

Похожая ситуация наблюдалась и в *Египте* в 19-м веке,

- когда местный правитель Исмаил-паша привлекал огромные внешние займы, пользуясь благоприятной мировой ценовой конъюнктурой на хлопок.
- Но гражданская война в США закончилась и вместе с ней, на рынке появился хлопок из южных американских штатов, обваливая ценовые котировки.
- В результате чего, Египет фактически перешел под прямое управление внешних кредиторов («комиссия хедивского долга»), с «европейским кабмином» и контролем за долгами страны, таможней и налоговой со стороны иностранцев.

Наши «политические элиты» слишком жадные и чрезмерно нацелены на получение сиюминутной выгоды.

- Они заинтересованы лишь в том, чтобы засеять рапсом, кукурузой, пшеницей или подсолнечником, очередную сотню тысяч гектар пашни и репатриировать полученные миллиарды на свои оффшорные счета.
- Они как польские шляхтичи готовы сдать страну в аренду, чтобы беззаботно проигрывать «в картишки» в Куршевеле будущее своей страны на вечеринках с гимном, ряженными и бутылками шампанского, стоимостью каждая как десять минимальных пенсий в их стране.

Когда наступит время X и зерно перестанет «платить», у них и их семей есть запасные аэродромы за границей.

Но сможет ли ставшая в один миг системным банкротом 40-миллионная страна сохранить себя?

Мы как никогда близки к построению крайне неустойчивой сырьевой экономики с валютой, больной «голландской болезнью».

И как никогда близки к пониманию, что стоим, по сути, над пропастью.

***

№ 1.483

СЛУГИ НАРОДУ ПЕРЕТВОРИЛИСЬ НА ХАЗЯЇВ НАРОДУ, НАВ'ЯЗУЮЧИ ПОДАТКОМОР, ЯКИЙ ВЕДЕ УКРАЇНЦІВ ДО ГОЛОДОМОРУ

2023-04-19

Лановий

Війна на виснаження. На виснаження не тільки армії, а й усього нашого народу. Якщо продовжиться зростання споживчих цін, тарифів на електрику і комунальні послуги (а після цього піднімуть ціни постачальники усіх інших виробів, як це вже було не один раз) та при цьому підвищаться податки, що нам обіцяють урядовці, то у злиденному стані опиниться більша частина нашого суспільства (по оцінках міжнародних фінансових організацій – до 70 % населення).

Але піднімати ціни і тарифи, а тим паче - податки немає ніякої причини і сенсу.

Більше того, енергетична галузь, завдяки терміновим масовим іноземним поставкам трансформаторів, генераторів та іншого спеціального обладнання після масових обстрілів інфраструктури наших міст і сіл, починаючи з жовтня минулого року, майже повністю безкоштовно оновила і модернізувала інфраструктуру і збільшила капіталізацію своїх компаній.

Відповідно впала необхідність мобілізації прибутків і амортизаційних фондів цих компаній для реноваційних потреб. **(Очільник міністерства енергетики цинічно пояснює підняття тарифів на електрику необхідністю успішного проходження наступного зимового сезону(?).**

Очевидно, **він так називає задоволення бажань галузі у збільшенні прибутків**, що досягається підвищенням тарифів.

А платежі за доставку газу він підняв з 1 квітня, не пояснюючи).

Завдяки іноземній допомозі енергетичні компанії можуть знизити рівень прибутків при розрахунках тарифів і не пропонувати підвищувати останні.

Що ж стосується податкових надходжень, то як зараз виявилося, застосування понижених рівнів податкових ставок, а також призупинення деяких

податкових зборів (єдиного внеску для фізичних осіб-підприємців, акцизів та ПДВ на автомобільне паливо та інше) у перший рік війни привели не до зменшення надходжень до бюджету, а до їх зростання!

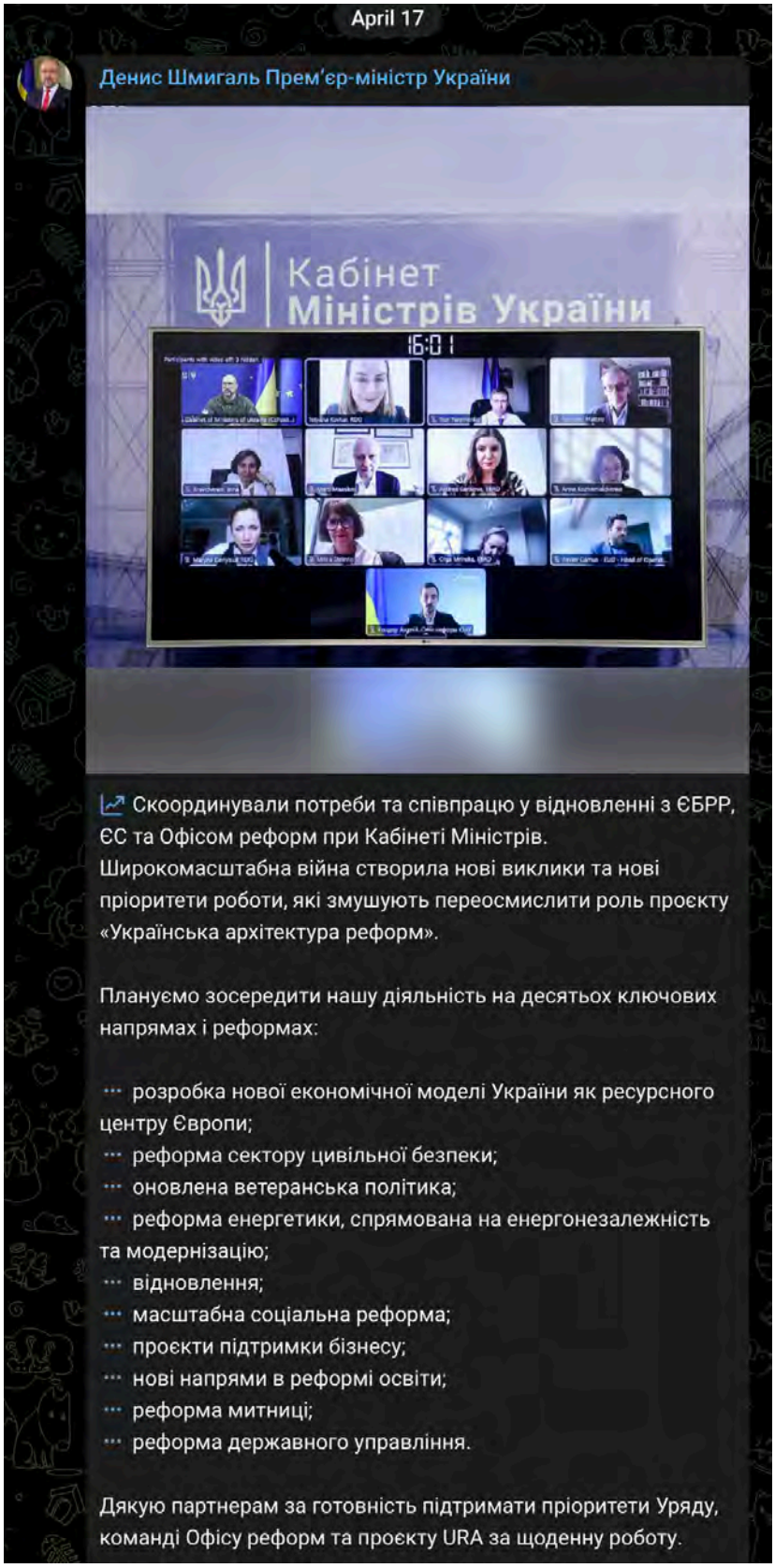

Для чого ж піднімати податки?

Для падіння реального рівня життя і виснаження нашого народу?

Чи урядовці вважають, що війна десь далеко, а тут у Києві, в тилу можна працювати не напружуючись, не дуже потіючи, більше думаючи про свою кишеню, а не про кишені наших громадян.

Сподіваюсь, що зараз гострота питання чиновницького грабіжництва, очевидно, буде слабшати. В інеті, як відомо, розкриті матеріали американської розвідки, які свідчать про інтенсивний контроль відповідних служб США за діями наших бюрократів.

При цьому американські союзники володітимуть даними про корупційні діяння, а отже зможуть сприяти притягненню до відповідальності правопорушників в українській владі.

На мій погляд, це буде перший крок до обмеження влади клептократії і трансформування державно-монополістичної та корупційно-олігархічної економіки у справедливу систему.

Отже, **наша влада, особливо не напружуючись у пошуку ефективної економічної політики, не бачить необхідності піднімати рівень життя громадян** у цьому, 2023 році (або навіть втримати його на рівні попереднього року), коли захоплення нашої території не відбуватиметься, а воєнна і фінансова допомога нашими союзниками буде на вищому рівні ніж у 2022 році.

Від США, Євросоюзу, МВФ, Світового Банку, Японії, Великобританії та інших держав і міжнародних організацій за 2023 рік надійде тільки фінансової допомоги на 42 млрд. дол.

За її рахунок покриватиметься увесь річний дефіцит державного бюджету України, погашатимуться поточні зобов'язання з обслуговування державного боргу, будуть приростати валютні резерви НБУ (за даними грошового регулятора зараз його резерви найбільші за останні 11 років).

За таких умов об'єктивно не діятимуть фактори інфляції 2022 року:

> 1) — не повинні провалюватися ставки валютного курсу гривні, 2) — не буде зростати ні в Україні, ні у Європі вартість паливно-енергетичних товарів, 3) — не знищуватимуться виробничі підприємства і транспортні магістралі, 4) — не будуть допущені перебої у поставках продовольства, спекулянти не зможуть підняти вартість яєць))).

Влада зобов'язана повернути доходи громадян хоча б на довоєнний рівень і для цього є передумови.

Інакше виходить, що

> 1) — **влада, за своїми планами, бажає прожерти іноземну валютну допомогу і занурити народ у бучу голоду, який би наступив, якби не було західної допомоги**.

Іншими словами,

2) — **нам, українцям, несказанно повезло, що демократичні країни Заходу не залишили нас у біді, але тепер цю біду хочуть закликати до нас свої чиновники-клептократи, що вважають злиденний рівень життя нормою для українства.**

Більшість українців неспроможна купити продукти і необхідні ліки. Між народом і чинними владоможцями розверстається прірва, коли останні вважають героїзмом виманювання на Заході позичок і фінансових гарантій, а люди, з іншої сторони, нічого не отримують і фактично жебракують і голодують, перетворившись на вічних боржників.

Додам, що продовження тенденції зниження рівня життя ще на рік (а за ним – і далі), спричинятиме подальше загнивання національної економіки. І воно може стати безповоротним.

Засмучує й те , що наші уповноважені владою особи, окрім загальних цифр про потреби у фінансовій допомозі на відновлення української економіки (називаються цифри від 600 до 750 млрд. дол.), поки що не уявляють, яким чином використовувати і управляти цими фондами, на які потреби вони витрачатимуться, якими мають бути методи та механізми відновлення.

І чи з'явиться довіра у західних партнерів до наших урядовців?

Очевидно, що останні знають, як отримати і розподілити гроші *(вкрасти)*, а от як швидко і продуктивно їх матеріалізувати, це для них таємниця, вони далекі від цього. Не для того їх призначали на відповідні посади і відбирали не за тими якостями.

За таких обставин передача Україні арештованих на Заході суверенних фондів і приватних рахунків ординців може стати лише ресурсом нових можливостей корупційного привласнення українським верховним чиновництвом та його бізнес-партнерами отриманих коштів, а це буде повним фіаско нашої держави. Зокрема, шлях до Євросоюзу стане закритим і подальша перспектива нашої країни буде неприглядною.

Скоріш за все, все схиляється до того, **європейці і американці не дадуть нашим керівникам прав самостійно управляти міжнародними і конфіскованими у рф-ії фінансовими фондами.**

Я уявляю, як стали квадратними очі західних фахівців після ознайомлення з останньою «програмою» нашого Кабміну, оприлюдненою після перебування української урядової делегації у США і Канаді (за матеріалами Укрнету).

Була доведена до співрозмовників «нова концептуальна модель економіки після війни», коли, за думкою урядовців, наша країна стане «ресурсною базою Європи» (хто їх уповноважив визначати профіль нашої економіки і структуру зайнятості нашої високо освіченої нації?).

«Концепція» складається з десятка пунктів, що стосуються відновлення інфраструктури, управління поліцією, допомоги ветеранам і т. п., які важко назвати економічною моделлю (економіка, як відомо, – це відносини між людьми з приводу їх господарської діяльності. А відновлення інфраструктури, наприклад, є процесом будівництва, а не відносин між людьми.

Ось які у нас керівники.

Як такій владі можна довіряти багатомільярдні суми? Уже звучать заяви західних політиків про їхній власний розподіл і контроль за витратами репараційних, контрибуційних і кредитних коштів. І це трохи заспокоює. Хоча не можна покладатися тільки на іноземців.

Що треба вимагати від сьогоднішньої влади?

- Треба вимагати не тільки посилення наших Збройних Сил, а й створення можливостей фінансової стабільності (низьких темпів інфляції, в тому числі збереження цін і тарифів на енергетичні послуги, стабільності валютного курсу гривні, низьких процентів за кредитами) та відновлення рівня життя громадян (в тому числі, не оподаткуванням зарплат, наданням субсидій чи скидок з цін пенсіонерам при купівлі ними ліків та медичних послуг тощо);- Максимальна термінова концентрація коштів з внутрішніх джерел та з міжнародної фінансової допомоги для відбудови житлового фонду та комунальних послуг у містах і селах, які зруйновані в ході сьогоднішньої війни з московією;

- Стимулювати (низькими податками, не оподаткуванням, пільговими банківськими та бюджетними кредитами, адміністративною дерегуляцією бізнесу) відкриття нових робочих місць приватними дрібними підприємцями, поки держава і великий бізнес виповзають із провалля виробництва та фінансового банкрутства (яке було б очевидним, якби не західна допомога);- Добиватися від Західних партнерів не кредитів (досить аплодувати в долоні за короткі транші МВФ), а безповоротних допомог (грантів, списання боргів, безоплатних фінансувань); до речі, про це заявляють і американські політики; в іншому випадку, величезна зовнішня боргова залежність України, яка наростає шаленими темпами, може роздавити нашу післявоєнну економіку.

І нам дійсно потрібна нова економічна модель прискореного інноваційного розвитку. Хоча першим кроком після забезпечення оборони є підняття рівня життя людей.

***

№ 1.484

Сергей Дацюк: Повторная война с Россией – это еще не самое страшное, что нас может ждать

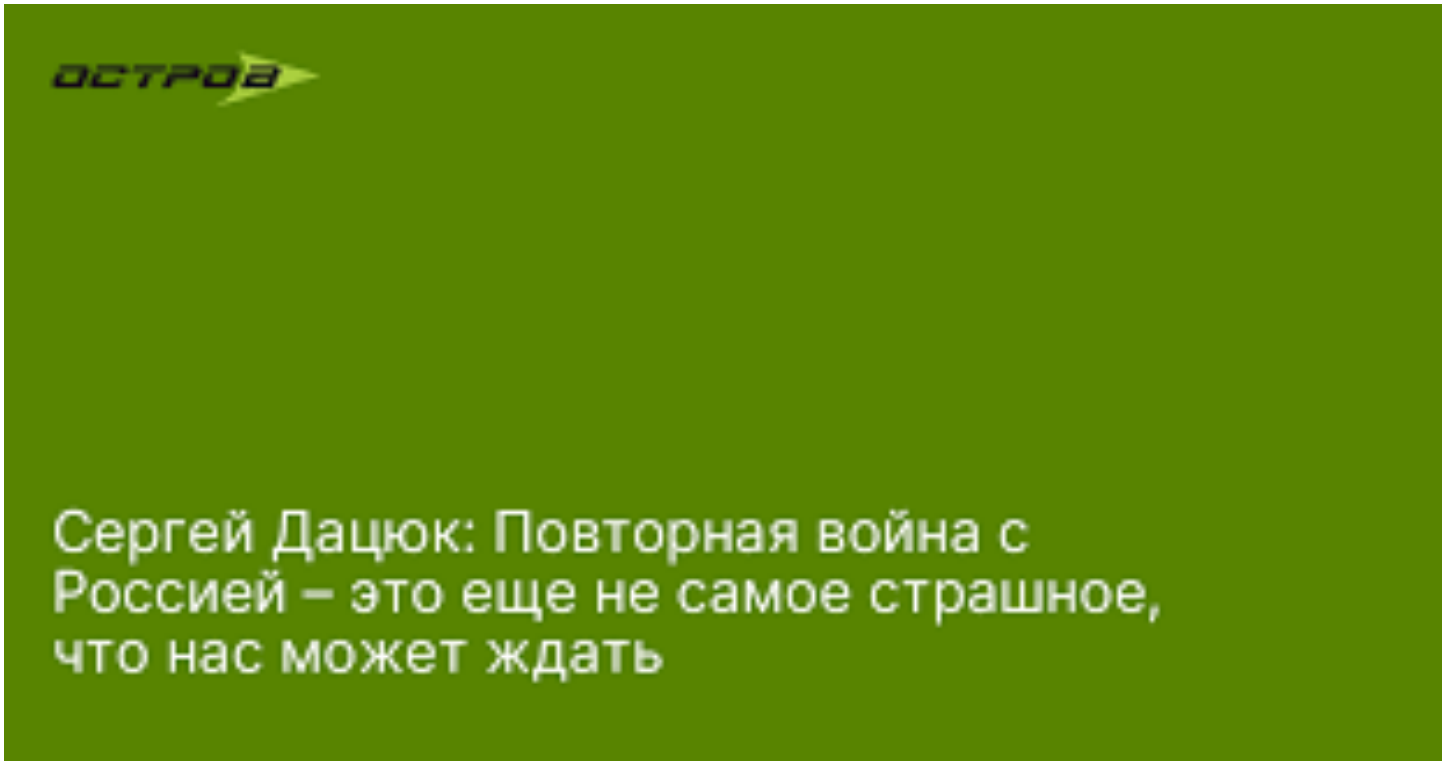

2023-04-19

Единство украинского общества во время войны – насколько это устойчивое явление? Недавний опрос КМИС, показал, что более трети украинцев имеют ксенофобное отношение к гражданам Украины, которые являются русскими по национальности. По словам социологов, ситуация вызывает беспокойство и может негативно влиять на единство украинского общества.

Украинский философ и публицист Сергей ***Дацюк*** в интервью "ОстроВу" рассказал о том, что из себя представляет единство в Украине, о простых и сложных решениях и **почему в нашей стране может вспыхнуть настоящая гражданская война**.

***

- Я бы хотел начать с одной из самых обсуждаемых тем последних месяцев. Это контрнаступление ВСУ и потенциальное окончание войны. На ваш взгляд, у украинского общества есть единство в том, что считать победой Украины в этой войне?

- У нас есть официальная точка зрения, что победа в войне – это выход на границы 1991 года. Есть в этом единство, нет в этом единства, - мы можем только гадать об этом. Обычно вопросы единства и не единства рассматриваются на телевидении. Там встречаются различные политические силы, которые представляют свое видение, что такое победа, а что нет, и достигают там единства.

Можно ли сказать, что сегодняшний телемарафон, без политических ток-шоу, без участия политиков и представления различных точек зрения, формирует единство?

Нет.

Поэтому на этот счет Конституция Украины говорит, что единство во время войны обеспечивается властью, регулярной армией и решениями главнокомандующего. Это и есть единство.

То есть, подлинное единство войны – это единство главнокомандующего и управляемой им армии. Поэтому говорить о наличии единства в обществе во время войны бессмысленно. Вся воля направлена на то, что считает победой верховный главнокомандующий.

Другое дело, когда мы во время войны говорим о том, а будет ли это окончательной победой, всегда возможен ответ: давайте сначала этого добьемся. И это правильный ответ.

С моей точки зрения и с точки зрения моих коллег, это не будет окончательной победой. Но это будет движением, первым шагом к победе.

Не отвоевав границы 1991 года, не продемонстрировав единство воли в этом, нельзя думать, что мы достигнем хоть какой-либо победы.

> — В этом смысле любые переговоры, которые предполагают приостановку военных действий во имя какой-то разделительной черты (линии разграничения), не станут победой. Ни с точки зрения Украины, ни с точки зрения России.

Победа – это установление новой реальности, по отношению к которой обе стороны либо согласны, либо не могут ее изменить. Это очень важный момент.

- Можете пояснить?

- Согласие означает, что мы не хотим изменений, потому что нас все устраивает.

> Либо мы хотели бы, но у нас настолько мало ресурсов, что мы не можем изменить. Это относится и к Украине, и к России, и к Европе, и к США, и к Китаю.

Это универсальное определение.

Вот это и есть подлинное единство – единство реальности, в отношении которой вы 1) согласны, либо 2) не можете ее изменить.

Такая реальность имеет возможность просуществовать значительное количество времени.

- Как долго?

- Год, два десять…

Это уже второй вопрос. Но единство в отношении того, чтобы продемонстрировать свою волю побеждать, это характерно для всех без исключения внутри Украины. Даже для тех, кто не считает себя украинцем.

Потому что **жить в стране, которая не победила, тягостно**.

Те люди, которые с этим не согласны, либо уже выехали за пределы нашей страны, либо неизбежно уедут.

Все, кто остается и останется, принимают реальность, которая удерживается волей украинцев. Вот в этом есть единство.

- Выход на границы 1991 года – это отправная точка? Или возможны варианты? Мы ведь жили в условиях оккупированного Крыма почти восемь лет…

- Линия разграничения тоже может быть.

Что касается оккупированного Крыма, то единства не было. Это не то, чего мы хотели. Даже Россия хотела большего. **Ей было мало Крыма, нужен был сухопутный коридор, вода.**

То есть,

1) — обе стороны оказались в такой ситуации, когда их не устраивало положение вещей.

3) — Поэтому война была вопросом времени.

Достижение какой-то линии разграничения и приостановка военных действий — это не победа.

1) — Это перемирие, временная штука, которая приведет к тяжелейшим последствиям как для Украины, так и для России.

2) — В страну, не завершившую войну, мало кто захочет возвращаться.

3) — Страна, не завершившая войну, тягостно переживает недоделанное.

Люди, которые постарше, уже понимают, что война будет длиться до конца их жизни, и они будут принимать очень непопулярные решения.

- Кто-то приведет в пример Корею, которая официально не завершила войну, но живет мирной жизнью и развивается.

- Мы приводим хорошие или плохие примеры?

- Интересное замечание. Я говорю о примерах, которые существуют.

- Нравится ли Южной Корее ситуация, которая у них сложилась? Нет.

А знаете, что им не нравится больше всего? Внешнее управление, за которое они постоянно платят.

1) — В любой момент страна, которая тебе все предоставляет, потребует плату в самом жестком, неприглядном и циничном виде.

2) — И тебе ничего не останется как заплатить, потому что тебе приходится постоянно платить за то, что тебя кто-то тебя защищает. **Это тягостнее всего.**

Я думаю, что **несложно перебросить «мостик на Украину».**

За тупость некоторых наших патриотов мы будем расплачиваться не одно поколение, потому что **они направили свою энергию не туда** – на радикальную украинизацию, а не создание ПВО, ПРО, танков, самолетов, БПЛА, минометов и так далее.

Я не оспариваю их цели, они вполне понятны, я оспариваю то, сколько они направили энергии на это.

1) — Много социальной энергии ушло на "срачи", а не на то, чтобы мы были сильными технологически, экономически и так далее.

2) — Много социальной энергии ушло не на то, чтобы допустить себе сложное, довериться этому сложному, а на отстаивание простого.

Вот в этом я вижу принципиальную ошибку некоторых патриотов. Я бы даже назвал ее исторической, эпической.

- Как вы думаете, сейчас уже выводы сделаны?

- Откуда?

1) — Выводы можно делать, когда вы мыслите, когда вы в состоянии рефлексии.

2) — А там, где вы продвигаете лишь простое и примитивное, выводы не могут быть сделаны.

3) — **Если бы у вас было сложное мышление, вы бы не продвигали примитивное.**

В этом проблема.

- Казалось, что в начале полномасштабной войны произошло единение украинцев, разве нет?

- Произошло единение, чтобы отстоять Киев.

1) — А затем дело дошло до простого вопроса - есть ли уверенность в том, что, когда мы дойдем до границ 1991 года, Россия не нанесет повторный удар? Такой уверенности нет.

2) — Но мы все равно будем считать, что «нет хороших русских», не будем работать с Россией, не будем ею заниматься и оставим ее в покое.

3) — Тогда война будет длиться бесконечно.

В противовес этой логике можно сказать, что есть и хорошие русские, что с ними нужно работать, не стоит изгонять русский язык, потому что это способ работы.

Но единства в этом нет.

Работает мышление на один шаг: мы отвоюем и всё. А нужно думать на несколько шагов вперед.

Если ты думаешь на три шага вперед, то

— ты понимаешь, что нельзя изгонять русский язык и культуру, что ты никуда от этого не денешься, это наш способ выживания.

Но это уже сложное мышление.

- А кто должен продуцировать такую повестку? Власть?

- Неважно, кто продуцирует идею.

Важно, чтобы в обществе было место для этого. Легитимное место.

Если у вас есть легитимное место, всегда найдутся те, кто будет продуцировать идеи.

1) — Сегодня все, кто мыслит сложно, это автоматически предатели.

2) — **Если все, кто сложно мыслит являются предателями, такая страна обречена**.

- Владимир Зеленский мог бы стать таким двигателем?

- Сложное мышление не там, где власть.

Как правило, власть находится в непростых отношениях со сложным мышлением. Чаще всего – в никаких.

И **это учреждается не властью, а легитимностью гражданского общества**.

— Пока некоторые патриоты не могут признать, что есть что-то сложнее патриотизма, страна будет двигаться к катастрофе.

Должно быть место, где есть сложное мышление. И легитимность зависит от всего общества, не от власти.

1) — **Если сложное мышление легитимно в обществе, то тот, кто придет к власти, будет с ним иметь дело.**

2) — Если сложное мышление нелегитимно в обществе, то власть будет это копировать и оттенять. Она будет говорить то, что от нее хотят услышать.

Отсюда у нас тоталитарная структура общества и все вытекающие проблемы.

- По вашим ощущениям, есть шанс, что что-то начинает меняться?

- Шанс есть только тогда, когда вы признаете изменения.

***Реформы, трансформации, — это не изменения,* а преобразования внутри какой-либо простой схемы.**

- Война – это не шанс?

- Нет.

Ничто не шанс, если вы не готовите изменения.

Человеческое существо так устроено, что оно предпочтет умереть, а не измениться.

1) — Потому что я умираю внутри простых своих видений, и я умираю героем. В моем мире все хорошо, меня не забудут свои, они почтут меня как героя. Но я не буду меняться, потому что это совсем другое, это не мой мир.

2) — В каком-то смысле это правильно, **но именно это обрекает целый народ на исчезновение.**

Народ, который не меняется даже под действием вызовов, обречен. Он все равно будет изменен, но уже извне.

И это сейчас у нас и происходит.

Например,

1) — если сейчас мы не можем делать БПЛА, танки и снаряды, мы попадаем в зависимость.

2) — А то, что это будет зависимость не от русских, мало что меняет.

Вы думаете, зависимость от европейцев или американцев лучше? Это иллюзия, что нам позволят быть националистами, когда мы окажемся в Европе или НАТО.

- Часто слышу мнение, что с подобными вопросами и вызовами нужно разбираться уже после войны. Что вы на это скажете?

- Это «отмазка».

1) — У немыслящих людей всегда один ответ – "не на часі", давайте после выборов, карантина и так далее.

2) — Так вот если вы не меняетесь, то "после" не наступает никогда.

Как только ты поверил в то, что «изменения будут после», ты закрыл возможности для изменений.

- Звучит пессимистично.

- Пессимизм – это внутреннее измерение.

1) — Мы можем сами измениться или нас могут изменить извне.

2) — Сами – это оптимизм, извне – пессимизм.

Мы зациклились на очень узких вопросах нашего совместного бытия, которые важны, но не исчерпывают всю глубину.

Пессимизм — это ощущение собственного бессилия, а не некоторое отношение к внешним условиям.

1) — Плохие условия присутствуют ***всегда***.

2) — Всегда есть что-то, что мешает. Всегда.

Ты либо можешь преодолеть, что тебе мешает, либо нет.

- Мы часто говорим о деоккупации Донецка, Луганска и Крыма в военном плане. Готовы ли мы к разговору с людьми, которые там проживают?

- Разве мы хоть когда-то готовились? Нет.

Ощущение готовности как таковое возникает из внутренней убежденности или веры в то, что я это когда-то сделаю.

1) — И если у нас сейчас на всех уровнях идет отторжение людей, которые проживают на временно оккупированных территориях, так о какой готовности мы говорим?

2) — Мы готовимся к подавлению тех, кто там, поэтому о готовности принять их никогда не было речи.

Внутри нашей схемы в обществе - "подавлять чужое", и мы продолжим делать тоже самое с деоккупированными территориями. Мы будем подавлять чужое для нас. **Вот к этому мы готовы**.

Не надо иметь иллюзий.

1) — Подавление всего того, что не соответствует нашим представлениям на той территории, это неизбежный этап. Отсюда и конфликты.

2) — Как можно говорить о готовности принимать и говорить, если мы готовы к принципиально иному?

На протяжении всей войны мы изживаем русский язык и культуру.

Теперь мы отвоевываем территории, где это насаждалось как минимум на протяжении всей оккупации. И вы спрашиваете, готовы ли мы делать что-то другое. А что, мы когда-то демонстрировали такую готовность? Где, когда?

- А что тогда будет?

- Навязывание и подавление. **Возможно, гражданская война.**

- И снова звучит *пессимистично*.

- Я не знаю, откуда взяться оптимизму в этом вопросе, если мы не готовы договариваться. Откуда он возникнет? Разве это кто-то демонстрирует? Нет.

- Конечно, после деоккупации часть людей уедет в Россию, еще часть – примет Украину, с кем-то придется поработать, чтобы разбить влияние российской пропаганды…

- Да, но те люди, которые проживают в оккупации, помнят довоенную Украину. Военную Украину они еще не знают.

Военная Украина стала русофобской, и не факт, что они ее примут.

Многие люди, живущие сейчас на неоккупированной территории Украины, не принимают всю эту русофобию. Я ее не принимаю. Не потому что я люблю русское, а потому что я люблю разнообразное.

Моему мышлению чуждо однообразие, какое бы оно ни было.

А **мы очень сильно ободнообразились во время войны**. **Мы были разнообразны, и это было наше преимущество.**

А сейчас мы пошли по тренду однообразия, что обрекает нас на очень неприятные, принудительные извне преобразования. Теперь нас будут дрессировать как идиотов, и мы сами себя в это загнали.

- Есть ли выход?

- **Дрессировка – это и есть выход**. Почему вы думаете, что это плохо?

Я ничего плохого в этом не вижу, просто люди должны это понимать.

- Но мы вернем с оккупированных территорий украинцев, а не русских…

- Можно называть как угодно.

Вопрос только в том, украинцы - разные или однообразные? Если украинцы однообразные, то мы признаем, что есть правильные и неправильные украинцы. С правильными ответами на вопросы и неправильными.

Вот вам почва для гражданской войны.

Повторная война с Россией – **это еще не самое страшное, что нас ждет.**

- А что самое страшное?

- Настоящая **гражданская война**.

- Сейчас все социальные опросы показывают *максимальное единство* украинцев.

- ***Максимальное единство*** во время войны обеспечивается тем, что ***все несогласные молчат***.

Но это не значит, что они будут молчать после войны.

Во время войны мы все соглашаемся с волей главнокомандующего. Если он дает победу – он прав. Как только перестанет давать победу – станет резко неправ. **Сейчас мы едины, пока непобедимы**.

- Недавно вышел опрос КМИС, который показал, что 36% украинцев имеют ксенофобное отношение к гражданам Украины, которые являются русскими по национальности. Социологи подчеркивают, что вся эта ситуация вызывает беспокойство и может негативно влиять на единство украинского общества. Что вы об этом скажете?

- Я полностью согласен с результатами данного исследования. Только то, что они называют "беспокойством" и "может негативно влиять", я называю ***гражданской войной***.

- Согласно тому же опросу, ситуация с беженцами, русскоязычными гражданами и с теми, кто остался на оккупированной территории, у

социологов не вызывает беспокойства, но ксенофобное отношение к ним имеют около 14% населения Украины. Это немало. И это сейчас, в момент максимального единства украинцев.

- Традиционно считается, что пока мы едины - мы непобедимы.

А я переворачиваю эту мысль: мы едины - ПОКА мы непобедимы.

Когда победы не будет, единство улетучится. И во время войны эту обратную истину следует понимать гораздо лучше, чем оригинал.

Если в мире до войны мы непобедимы, пока едины, то в мире войны мы едины, пока непобедимы.

- Тогда не загоняет ли власть себя в ловушку риторикой о предстоящем контрнаступлении и скорой победе?

- Власть очень быстро меняет риторику: сегодня говорит одно, завтра – другое.

Дело в том, что **у нас нет пространства, внутри которого мы можем понимать, власть говорит сложное или простое** (которое обречено).

Попытка противопоставить одно простое, что говорит власть, другому простому, что говорит не власть, бесполезна. Простое в столкновении с простым дает только конфликт.

Подлинное урегулирование конфликта возможно только на пути сложности, где одно простое и другое простое имеют свое место, но не главное.

А главное находится на уровне стратегического мышления.

— Тогда конфликт между "разными" и "простыми" может быть улажен.

Война стимулирует все стороны как между странами, так и внутри, прийти к более сложному согласию, нежели было до войны.

Если этого не происходит, война будет продолжаться.

- Складывается впечатление, что война может затянуться на года…

- **Так и есть**.

Пока мы не выйдем на представление о сложном мире, война будет длиться.

И не будет иметь значение, что мы отвоюем.

Я связываю окончание войны с созданием более сложного мира, нежели довоенного, а не лучшего с чьей-либо точки зрения, как утверждал английский военный историк Лиддел ***Гарт***.

***

№ 1.485

Україна може і повинна стати історією успіху. Ми на це заслуговуємо – Голова НБУ. Інтерв'ю

2023-04-17

Оксана Бедратенко

В п'ятницю у Вашингтоні завершились збори Світового банку та Міжнародного валютного фонду. Окрему подію було присвячено Україні – в конференції на рівні міністрів фінансів взяли участь президент Світового банку Девід Мальпасс, директорка-розпорядниця МВФ Крісталіна Георгієва, а також міністерка фінансів США Дженет Єллен. До учасників зібрання відеозв'язком президент України Володимир Зеленський. Зеленський, який під час минулих зборів фінансистів восени цього року, закликав створити для України «фінансовий Рамштайн», тепер подякував донорам за підтримку, відзначив нову програму МВФ для України, а також закликав надати додаткові 14 млрд доларів на підтримку пріоритетних проектів відбудови та досягнути прогресу в конфіскації заморожених російських активів. Донорську програму для України узгоджено на 115 мільярдів доларів, а під час зборів керівники міжнародних фінансових інституцій, керівниця американського

Мінфіну підтвердили готовність допомагати Україні стільки, скільки буде потрібно.

Про результати зборів для України, про те, як Україні уникнути токсичної інфляційної спіралі, як зробити так, щоб воєнні руйнування не стали втраченим поколінням для українців, а також про те, куди рухається економіка Росії, а також про те, чи існує ризик, що через різні пропозиції щодо обміну активами, кількість заморожених на Заході коштів Росії може різко зменшитись ще до конфіскації, ми поговорили з головою Національного банку України Андрієм Пишним.

Є чіткий план дій, щоб Україні не довелось друкувати гроші для потреб бюджету, каже Пишний. За словами посадовця, це дозволить Україні забезпечити фінансову стабільність, попри те, що потреба для балансування бюджету цього року складає 40 мільярдів доларів, більше ніж 32 мільярди в 2022.

Санкції працюють, переконаний голова НБУ, і Росія вже у наступні шість місяців буде змушена вдатись до токсичної емісії – передвісника краху економіки. Також, щоб санкційна політика була ефективною, Україна активно співпрацює з міжнародними партнерами – США та ЄС. Ця співпраця наповнить фонд репарацій для України, переконаний посадовець. Україна вважає неприйнятними будь-які угоди, які ставлять під сумнів наповнення такого фонду, сказав Пишний у відповідь на прохання прокоментувати повідомлення ЗМІ про можливість обмінювати заблоковані активи західних банків в Росії та російські активи, заморожені в Європі.

Щодо того, як долучити приватний сектор до відбудови української економіки і які механізми дозволять покривати військові та політичні ризики, Національний банк вже розробив концепцію спільно з Міністерством економіки України і обговорює цю концепцію з ключовими стейкхолдерами. "Ми розраховуємо на те, що за декілька місяців у нас буде уже розуміння цілісної рамки, що необхідно, з яких джерел, з ким саме, за якими форматами прозорості, які операційні механізми будуть закладені", - каже посадовець.

***

Оксана Бедратенко, Голос Америки: Які були основні меседжі під час Вашого спілкування з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком і двосторонніми партнерами у Вашингтоні?

Андрій Пишний, Голова Національного банку України: Насправді я почув декілька дуже важливих для України повідомлень.

1) — По-перше, **запевнення в підтримці**. Це дуже важливо. Власне, все, що тут відбувається навколо України, про Україну, це якраз про

підтримку, яка полягає і в загальнолюдських меседжах, і в формуванні безпрецедентного фінансового пакету.

Нагадаю, програма з Міжнародним валютним фондом дозволила об'єднати підтримку донорської коаліції G7 на загальну суму понад 115 мільярдів доларів. До цієї суми входить фінансування, яке надає Міжнародний валютний фонд.

2) — Друге повідомлення, яке звучить зазвичай навколо України, - це **захоплення сміливістю українців, спроможністю української економіки**, стійкістю українських підприємців, мужністю військових.

Це надихає насправді й дає ще більшу мотивацію працювати. І мені видається це правильна дискусія і правильні теми для обговорення. Україна потребує підтримки.

О.Б.: Україна нещодавно узгодила великий пакет Міжнародного валютного фонду. І одним з ключових факторів є незалежність Національного банку. В цьому ключі як можна балансувати між необхідністю фінансувати потреби війни і необхідністю зберегти незалежність Нацбанку як установи?

А.П.: Немає потреби балансувати. Є потреба чітко дотримуватися закону. Саме закон про Національний банк визначає чіткий мандат Національного банку, який полягає

в **1) забезпеченні цінової стабільності, в 2) забезпеченні фінансової стабільності і в 3) забезпеченні участі в підтримці економічних процесів**.

Наразі Національний банк відповідає в першу чергу за цінову стабільність. моменту повномасштабної війни Національний банк вжив безпрецедентних антикризових заходів. Ці безпрецедентні антикризові заходи дозволили українській фінансовій системі встояти.

Банківська система працює безперебійно. Функціонуюча стійка банківська система, незалежний Національний банк - це наша перевага в цій війні.

Незалежність Національного банку це водночас і мета, і ресурс, завдяки якому вдається створювати коло довіри, вести дуже конструктивні, непрості перемовини і досягати в цих перемовинах результату. Це те, що лежить в основі тих самих домовленостей з Міжнародним валютним фондом.

Я можу сьогодні сказати про те, що ніхто під сумнів незалежність не ставить.

В рамках меморандуму ми домовились про кроки, які дозволять Україні відмовитися від емісійного фінансування.

1) — З цим погодився уряд.

2) — З цим погодився президент,

3) — міністр фінансів і, звісно, Національний банк.

Ми будемо вживати заходів для того, щоб і далі забезпечувати фінансову стабільність і жодним чином не підважувати незалежність.

Навпаки,

— Меморандум передбачає, що Україна отримає необхідну підтримку для фінансової стабільності, зовнішньої стабільності, податкової, бюджетної, цінової.

Для того, щоб підсилити її спроможність на шляху до перемоги.

І, до речі, слово «перемога» є в меморандумі з Міжнародним валютним фондом.

О.Б.: Меморандум також передбачає можливість обмеженого емісійного фінансування, якщо буде затримка донорських коштів, чи вони ніяк не надійдуть. Скільки Україні треба отримати до кінця року, скажімо, щоб уникнути цих ризиків?

А.П.: Правда полягає в тому, що ця війна завдала Україні достатньо серйозних і сказав безпрецедентних збитків.

Ми втратили третину української економіки, заблоковані експортні канали. Суттєвого удару зазнала логістика, критичноа енергетична інфраструктура. В Європі вперше відбувся тотальний блекаут усієї країни, що пов'язано із ракетними обстрілами Російської Федерації. Тож так, дійсно, для балансування бюджету нам потрібна підтримка.

Ця підтримка в минулому році сягнула 32 млрд. Цей рік потребує більше 40 млрд доларів фінансової підтримки.

Ви абсолютно правильно сказали про те, що своєчасне і достатнє надходження міжнародної фінансової підтримки допоможе в Україні уникнути шоків і викликів, пов'язаних з емісійним фінансуванням бюджету.

Адже саме в минулому році, попри те, що загалом протягом року фінансова підтримка була рекордною, що дозволило нам втримати суттєвий рівень золотовалютних резервів, через неритмічність надходження Україна змушена була вдатися до емісійного фінансування, щоб профінансувати бюджет війни.

Воно токсичне, воно небезпечне, воно не може розглядатися як джерело вирішення проблеми.

Це екстрені речі, і вони дуже небезпечні. Вони мають свою ціну.

І ми всі погодились з тим, що в цьому році ми зробимо усе необхідне, а **є чіткий план дій**, погоджений на рівні уряду, Національного банку, Міністерства фінансів, для того ж, щоб уникнути емісійного фінансування.

Ну і звісно, це **забезпечити ритмічне і достатнє надходження міжнародної фінансової допомоги**.

О.Б.: Є впевненість, що донори дадуть кошти вчасно цього разу?

А.П.: Є **запевнення**,

які

1) — **стали результатом колосальної роботи** персоналу Міжнародного валютного фонду,

2) — лідерства Крісталіни Георгієвої, і я хочу і подякувати їй за це,

3) — **лідерства президента України** Володимира ***Зеленського***, нашої злагодженої роботи.

Ці запевнення надали країни G7. Ці запевнення мають різний характер жорсткості. На цей рік ми розуміємо джерело, і ми переконані.

Далі - програма еластична: в залежності від того, як розвиватиметься ситуація і якої допомоги потребуватиме Україна, таку допомогу вона повинна отримати.

Відповідні запевнення ми отримали і від партнерів G7.

Програма має певну особливість.

1) — По-перше, це унікальна історична програма, яка змогла відбутися лише після того, як Міжнародний валютний фонд переглянув свою кредитну політику. Це безпрецедентна річ. Україна перша скористалася цією програмою підтримки в умовах високої невизначеності, пов'язаної із впливом зовнішніх екзогенних факторів.

2) — Друга особливість полягає в тому, що Україна буде отримувати фінансову підтримку як за базового сценарію розвитку подій, так і за негативного.

І це велике досягнення, тому що за негативного сценарію, а я вірю в те, що він малоймовірний. Але для повноти програми і цей варіант було прораховано.

Пакет фінансової підтримки у 4-річному горизонті буде складати біля $140 млрд.

О.Б.: Негативний сценарій – це сценарій за якого війна триватиме і наступного року?

А.П.: Він передбачає дещо глибше ураження української економіки внаслідок більш активної і агресивної війни, що вона триватиме довше, ніж передбачається.

Невизначеність є головною суттю того, що насправді зараз відбувається навколо України. Ми не знаємо, як довго триватиме війна. Ми розуміємо, чим вона закінчиться – перемогою, - але ми не знаємо, як довго нам ще цю біду нести і воювати за нашу незалежність і звільняти окуповані території. Але як би довго це не тривало, наші партнери будуть поруч з нами.

І важливий момент: ви, напевно, неодноразово чули, як президент Байден говорив про те, що Сполучені Штати і партнери будуть з Україною так довго, як буде необхідно.

І ось, власне, ця програма з Міжнародним валютним фондом дає відповіді на ці питання: як довго і в якому обсязі Україні може знадобитися підтримка для того, щоб збалансувати наші бюджетні потреби і підсилити нашу спроможність вистояти і перемагати в цій війні разом із підтримкою в військовому плані.

1. Санкції працюють, переконані в Нацбанку

О.Б.: Питання щодо санкцій. Ви зустрічалися з колегами з центральних банків інших країн? Що ви чуєте від них щодо можливості замороження російських активів?

А.П.: Цей напрямок розвивається активно. Ми розуміємо, наскільки важливо, в тому числі для того, щоб збільшити спроможність України забезпечувати фінансову стабільність, максимально прискорити те, що завдає найбільшої шкоди агресору, знижує його спроможність.

Це санкції. Санкції працюють. Це перша новина. Як би нас не намагалися переконати в тому, що ні. Працюють і працюють потужно.

І тут треба подякувати Сполученим Штатам, адміністрації Байдена. Тут треба подякувати Європейському Союзу за нові, більш масштабні, сміливі, глибокі пакети санкційного тиску на Російську Федерацію.

Я мав зустрічі в Державному департаменті і в Міністерстві фінансів Сполучених Штатів і з колегами з центральних банків. Адже центральні банкіри - це авторитетний голос. Банківська система це те, що пронизує всі ділові і навіть соціальні відносини. Вона дає можливість не лише отримати необхідну інформацію, але й заблокувати активи, які повинні стати джерелом відшкодування збитків, завданих Україні внаслідок цієї війни. Саме Росія повинна заплатити більшу левову частину, якщо не всі сто відсотків тих сум шкоди, якої завдає Україні війна.

А **Світовий банк порахував - сума, яка може знадобитись Україні на відновлення - понад 400 млрд доларів.**

Це неймовірні цифри.

О.Б.: Ви кажете, що санкції працюють, але *це не завжди видно з офіційної статистики Росії*.

А.П.: Вибачте, не погоджусь. Треба уважно читати статистику. Там все видно і є. А ще, ви знаєте, треба слухати уважно і дивитися на обличчя голови Центрального банку Російської Федерації Набіуліної, як вона нервує, розуміючи, що санкції Сполучених Штатів і Європи, якими були заблоковані активи Фонду національного добробуту Росії, який, по суті був гаманцем, за рахунок якого фінансувалася ця війна, що ці блокуючи санкції в купі з тим, що вже було задіяно, а десятий пакет санкцій Європейського Союзу потужний, і чергова хвиля санкційного тиску, яку запровадили Сполучені Штати так само дуже потужна, працюють і вона розуміє, що вже в наступному півріччі вона повинна вдатися до покриття бюджетного дефіциту Російської Федерації за рахунок друку грошей.

Це запускає спіраль. Ця спіраль приведе Росію до економічно фінансового краху, а політичний режим Путіна до банкрутства.

О.Б.: Чи є у вас дані, скільки саме грошей Росії заблоковано на Заході?

А.П.: Це дуже гарне питання насправді. Ми чули різні версії.

Загалом звучить сума від 300 до 350 млрд заблокованих коштів центрального банку.

Я б до цього ще додавав заблоковані активи російських олігархів, які є прямими співучасниками цієї війни і тими бенефіціарами путінського режиму і тими, хто його підтримує і продовжує далі фінансувати. Відтак вони повинні понести відповідну відповідальність, в тому числі матеріальну.

Десятий пакет санкцій Європейського Союзу передбачає дуже важливу норму. Він передбачає запровадження звітності: які саме активи, які належать Росії або російським олігархам іммобілізовані, заблоковані і можуть бути використані для формування фонду репарацій. Ця звітність запроваджується, і вже найближчим часом ми будемо не гадати, а оперувати чіткими, конкретними цифрами і розуміти, яким чином ці суми можуть бути доступні для наповнення Фонду відновлення і відбудови України.

2. Чи є ризик, що скоро не залишиться заморожених російських активів для конфіскації?

О.Б.: У ЗМІ були *повідомлення*, що, наприклад, Райффайзен Банк хотів

би обміняти свої гроші, які він має в Росії на заблоковані активи Сбербанку в Європі. Чи є тут ризик, що взагалі скоро не залишиться цих заморожених активів, якщо не буде що конфіскувати?

А.П.: Це питання трошки ширше.

1) — Це питання присутності дотепер в Російській Федерації бізнесу, який належить європейським фінансовим групам і іноземним компаніям. Російський ринок токсичний. Росія отруйна. І чим скоріше з російського ринку вийдуть фінансові групи, європейські іноземні компанії, тим краще для них і тим гірше для російського ринку. Через це треба максимально спонукати європейські фінансові групи, міжнародні компанії, щоб вони згортали свій бізнес в Російській Федерації.

2) — Друге питання, які стосуються Райффайзен. Райффайзен - це найбільший іноземний банк в Російській Федерації, який дійсно протягом оцих чотирьохсот одинадцяти днів війни продовжує працювати. В перші дні війни вони зробили заяву про те, що починають пошук стратегічних варіантів майбутнього. Однак протягом року вони їх так і не знайшли. Лише після того, як піднялася відповідна публічна компанія, яка звернула увагу на те, що Райфайзен Банк надає пільгові умови кредитів військовослужбовцям, розвиває свій бізнес, отримує рекордні прибутки в той час, коли триває повномасштабна війна, відбулися певні кроки, пов'язані із активізацією цього стратегічного пошуку варіантів. І тут дійсно, ми почули з публічних джерел про те, що серед варіантів розглядається обмін активами між групою Райффайзен, яка має і не може витягти понад шістсот мільйонів євро прибутків в Російській Федерації. Адже Путін заблокував гроші і Сбербанку Росії, який має заблоковані активи в Європі. Позиція України однозначна - це неприйнятно. Сбербанк Росії це банк, який належить уряду Російської Федерації, знаходиться під санкціями і повинен нести таку саму відповідальність, як і решта росіян і російських компаній.

Ми розглядаємо ці активи як компоненту фонду репарацій, за рахунок якого і повинна відбудовуватися Україна. Через це будь які перемовини, які відбуваються щодо цих активів як до можливого варіанту обміну Райффайзен банком тих активів, які є в Російській Федерації, є неприйнятними. Цей варіант є помилковим, і ми будемо категорично це заперечувати.

Але варто сказати, що тридцятого березня відбувся певний прогрес: збори Райффайзен усе ж таки зробили заяву про те, що вони згортають бізнес, однак не визначились зі строками. Ми будемо уважно моніторити за тим, як швидко і яким чином відбуватиметься це згортання і будемо на це реагувати. Це було предметом моїх неодноразових комунікацій із колегами з урядових інституцій Сполучених Штатів, і з колегами з європейських центральних банків, із керівництвом Європейського центрального банку Крістін Лагард.

О.Б.: Чи є розуміння у ваших європейських колег позиції України щодо фонду репарації і замороження активів? Чи є розуміння у США вашої позиції?

А.П.:

1) — По-перше, позицію Європейського Союзу закріплено десятим санкційним пакетом, який визначає необхідність формування офіційної звітності щодо заморожених активів. Це дає підстави говорити не лише про концепцію, що потрібно за рахунок російських активів компенсувати відбудову, а про конкретні суми.

2) — Наступний крок, і він є не менш важливим, - це формування нового законодавства, адже ці активи знаходяться в різних юрисдикціях, і різні юрисдикції повинні ухвалити різні законодавчі акти, які дозволяють вилучити ці активи на користь України для формування фонду репарацій.

А це потребує певного часу.

Це також було темою зустрічей і обговорення під час цих зборів. Практично на кожній зустрічі ми про це говорили. Це треба максимально пожвавити, прискорити. Українська делегація, яка займається цілеспрямовано фондом репарацій і юридичною складовою притягнення до відповідальності Російської Федерації, готова на це витрачати стільки часу, скільки потрібно, і бути там, де потрібно для того, щоб обговорити це питання предметно, чітко і з розумінням конкретних строків.

3. Нацбанк співпрацює з партнерами у США та Європі, щодо санкцій проти банків РФ та стимулів для західних банків вийти з Росії

О.Б.: Стосовно Росії європейські банки згортають свою присутність в Росії. Чи з вашої точки зору робиться достатньо регуляторами американськими і європейськими для того, щоби міжнародні банки вийшли з Росії?

А.П.: Це до певної міри складне питання. Як керівник регулятора я розумію всі складності пов'язані із цим - необхідно балансувати між питаннями фінансової стабільності, захищеності.

Однак я переконаний, що можна і потрібно робити значно більше.

І власне, про це я постійно говорив чи не на кожній зустрічі з керівниками центральних банків із керівництвом Європейського центрального банку.

Важливий момент

1) — **українська команда зазвичай не лише закликає до чогось, вона пропонує конкретні варіанти, шляхи вирішення**.

2) — **Президент, коли каже про необхідність завершити цю війну, пропонує «формулу миру».**

3) — Національний банк України, коли каже про необхідність змусити європейські фінансові групи вийти з Російської Федерації, передає Європейському центральному банку чіткий алгоритм, за яким, застосовуючи європейські директиви, регламенти Базельські принципи, можна спонукати європейські фінансові групи максимально прискорити цей процес.

Коли ми говоримо з колегами, які відповідають у Сполучених Штатах за формування і координацію санкційної політики,

ми говоримо не про те, що давайте зробимо більше:

«Дивіться, є Національний депозитарій Російської Федерації, який наразі, по суті, формує тіньові резерви Російської Федерації. Зверніть увагу є банк, який на сьогоднішній день надає пільгову іпотеку. Зверніть увагу. Дякуємо Вам за те, що ви санкціонували Банк «Зеніт», який обслуговував військово промисловий комплекс Банк «Санкт-Петербург». Але, дивіться, є необхідність ще санкціонувати державний фонд, який займається дорогоцінними металами».

Тобто,

— у нас настільки конкретно відбувається розмова, що вона, як правило, закінчується тим, що ми чітко розуміємо і строки, і послідовність дій, з якою ми далі будемо рухатися до нашої наступної зустріч.

4. Це покоління українців не повинно бути втраченим. Україна має стати історією успіху, каже Пишний

О.Б.: Стосовно *відбудови*. Зараз в Україні в більшості банківської системи - державний капітал. І, як і кажуть в МВФ, система працює, незважаючи на війну, обслуговує платежі. Але що робити для того, *щоби вона також фінансувала економіку?*

А.П.: Хочу віддати вам належне. Ви дуже чітко відслідковуюте важливі і пріоритетні питання, які насправді мають значення.

Військово політичні ризики це питання номер один, яке звучало поряд з тим, як і в яких сумах, за допомоги яких координаційних заходів забезпечити прийом, абсорбацію і максимально ефективне використання підтримки. Але військово-політичні ризики це залучення до відбудови України приватного

сектору. Пригадуєте, я сказав цифру понад 400 млрд доларів – сума якої потребуватиме Україна для того, щоб відбудувати?

Вчора під час зустрічі міністерського круглого столу, де обговорювалися і надавалися запевнення Україні щодо підтримки, прозвучала в одному із виступів теза, яка мене схвилювала:

> міністр фінансів однієї з країн, сказав, що руйнування настільки масштабні, що може знадобитися не одне покоління на те, щоби їх відновити.

Насправді це страшна фраза, і ми повинні зробити усе для того, щоб набагато раніше, менш ніж за одне покоління, відновити все те, що знищила Російська Федерація, і відбувати його ще й зробити кращим.

Це дуже важливо. Це покоління не повинно бути втраченим, адже Україна вже і так заплатила і продовжує платити неймовірну ціну за цю війну.

Через це залучення приватного сектору, а в основі цього, допоки триває військова компанія, будуть лежати ризики, які потрібно покривати, в тому числі і в першу чергу за рахунок цього інструменту.

Страхування військово політичних ризиків - це дуже важливий елемент.

Національний банк як регулятор **вже розробив концепцію** і спільно з Міністерством економіки України і зараз обговорює цю концепцію з ключовими стейкхолдерами.

І ми розраховуємо на те, що **за декілька місяців у нас буде уже розуміння цілісної рамки, що необхідно, з яких джерел, з ким саме, за якими форматами прозорості, які операційні механізми будуть закладені?**

Це важливий, дуже і дуже важливий елемент. Дякую вам за це питання.

О.Б.: Чи є зацікавленість у приватного сектору інвестувати?

А.П.: Приватний сектор виявляє високу зацікавленість, адже вони розуміють, що **відбудова України це, по суті, створення чи не найбільшого будівельного майданчика в Європі, якщо не в світі**.

Крім того,

> — **Україна, демонструючи в цій війні свою спроможність**, - уряд, Національний банк, адаптивність українських підприємців - продемонстрували фантастичні речі, які свідчать про те, що навіть попри війну, зовнішні ризики, і податкова система функціонує, і банківська система функціонує.

Підприємці працюють і не лише працюють.

Насправді,

> **— ми реалізуємо, можливо, один з найбільш амбітних і за обсягами, і за термінами реалізації планів реформ.**

Адже Україна планує розпочати перемовини щодо кандидатства безпосередньо вже в Європейський Союз до кінця року.

> 1) — Це означає, що ми повинні за цей короткий період часу дуже швидко зробити фантастичні речі, «вистрілити».

Зверніть увагу,

> 2) — як відбулась програма з Міжнародним валютним фондом з моменту моніторингової програми, яка була 19 грудня 2022 року ухвалена в рекордно короткі строки, яка була переглянута лише однією місією (Фонду - ред. ГА), і було засвідчено повне виконання.

Ми отримали угоду на рівні персоналу вже про велику програму фінансування, яка дозволила об'єднати безпрецедентний пакет фінансової підтримки на 115 млрд. Рада Міжнародного валютного фонду змінила кредитну політику і ухвалила програму для України менш, ніж за чотири тижні.

Відбулися неймовірні, фантастичні процеси, і скрізь, де це відбувається, мова йде і про приватний сектор, і про спроможність України.

Мова йде про те, що **Україна на сьогоднішній день дійсно може стати і повинна стати насправді історією успіх**у. Ми на це заслуговуємо.

***

№ 1.486

Вчора на Цензор.НЕТ вийшло цікаве інтерв'ю, яке Тетяна Ніколаєнко взяла у голови партії Слуга Народу Олени Шуляк

2023–04-20

Могильний

Читаю я відповіді пані Шуляк про положення законопроекту 5655, і не розумію, як я міг бути проти такої справді чудової реформи містобудування?!

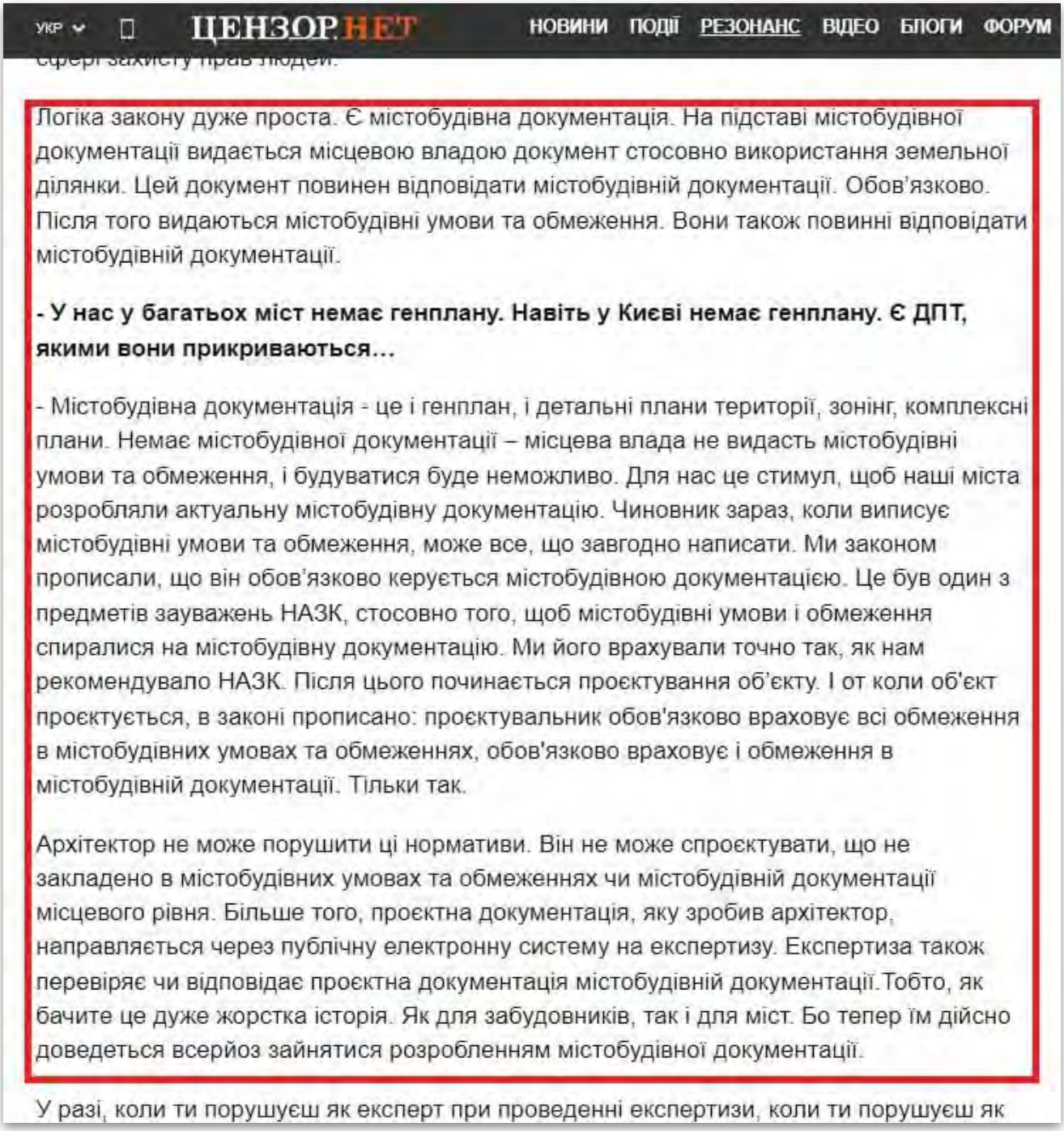

УКР ЦЕНЗОР.НЕТ НОВИНИ ПОДІЇ РЕЗОНАНС ВІДЕО БЛОГИ ФОРУМ

сфері захисту прав людей.

Логіка закону дуже проста. Є містобудівна документація. На підставі містобудівної документації видається місцевою владою документ стосовно використання земельної ділянки. Цей документ повинен відповідати містобудівній документації. Обов'язково. Після того видаються містобудівні умови та обмеження. Вони також повинні відповідати містобудівній документації.

- У нас у багатьох міст немає генплану. Навіть у Києві немає генплану. Є ДПТ, якими вони прикриваються…

- Містобудівна документація - це і генплан, і детальні плани території, зонінг, комплексні плани. Немає містобудівної документації – місцева влада не видасть містобудівні умови та обмеження, і будуватися буде неможливо. Для нас це стимул, щоб наші міста розробляли актуальну містобудівну документацію. Чиновник зараз, коли виписує містобудівні умови та обмеження, може все, що завгодно написати. Ми законом прописали, що він обов'язково керується містобудівною документацією. Це був один з предметів зауважень НАЗК, стосовно того, щоб містобудівні умови і обмеження спиралися на містобудівну документацію. Ми його врахували точно так, як нам рекомендувало НАЗК. Після цього починається проєктування об'єкту. І от коли об'єкт проєктується, в законі прописано: проєктувальник обов'язково враховує всі обмеження в містобудівних умовах та обмеженнях, обов'язково враховує і обмеження в містобудівній документації. Тільки так.

Архітектор не може порушити ці нормативи. Він не може спроєктувати, що не закладено в містобудівних умовах та обмеженнях чи містобудівній документації місцевого рівня. Більше того, проєктна документація, яку зробив архітектор, направляється через публічну електронну систему на експертизу. Експертиза також перевіряє чи відповідає проєктна документація містобудівній документації.Тобто, як бачите це дуже жорстка історія. Як для забудовників, так і для міст. Бо тепер їм дійсно доведеться всерйоз зайнятися розробленням містобудівної документації.

У разі, коли ти порушуєш як експерт при проведенні експертизи, коли ти порушуєш як

А якщо без жартів, не розумію я іншого:

> **— яке відношення розповідь Шуляк про зміст ЗП 5655 має до прийнятого ВР законопроекту?**

Таке враження, що вона досі не прочитала свій власний закон, тому не знає, що начебто саме вона в ньому і написала...

Ну бо не може голова президентської партії так **нахабно брехати під час війни, свідомо в очах народу дискредитуючи своєю брехнею українську владу**.

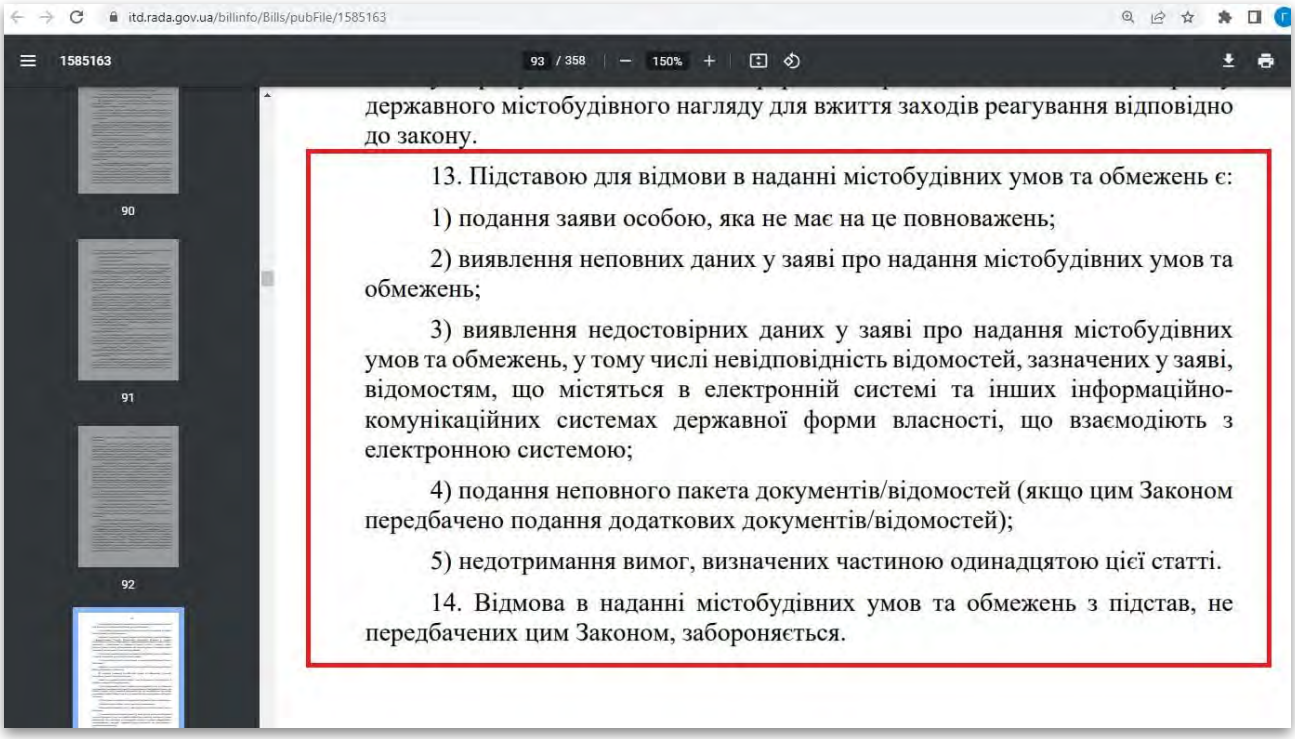

Прикладів багато, але зараз я зупинюся лише на регулюванні видачі *містобудівних умов та обмежень (МУО)* та виконанні містобудівної документації.

Олена Шуляк заявляє наступне (скріншот для зручності додаю).

1) "Після того видаються містобудівні умови та обмеження. Вони також повинні відповідати містобудівній документації."

2) "Немає містобудівної документації – місцева влада не видасть містобудівні умови та обмеження, і будуватися буде неможливо."

3) "Чиновник зараз, коли виписує містобудівні умови та обмеження, може все, що завгодно написати. Ми законом прописали, що він обов’язково керується містобудівною документацією."

4) "Це був один з предметів зауважень НАЗК, стосовно того, щоб містобудівні умови і обмеження спиралися на містобудівну документацію. Ми його врахували точно так, як нам рекомендувало НАЗК."

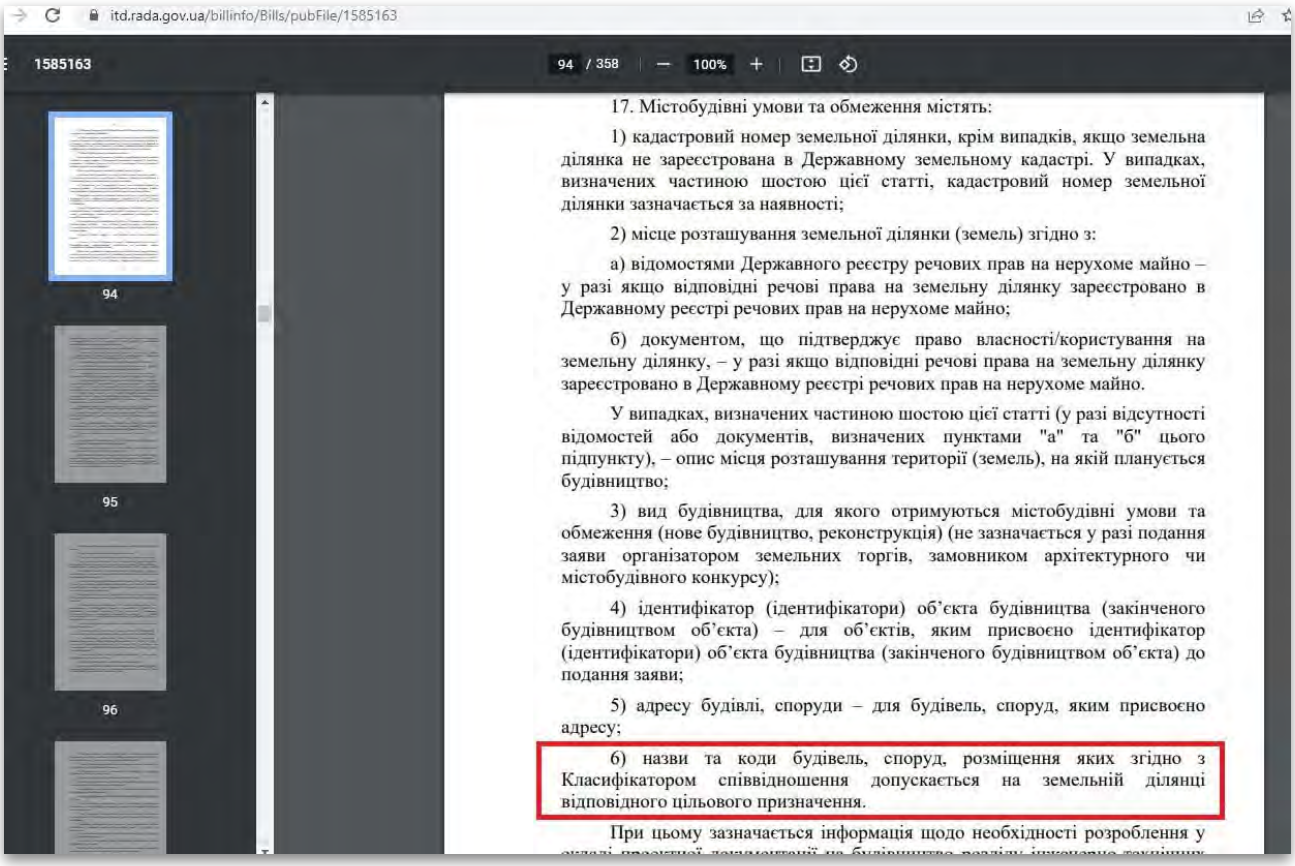

5) "Архітектор не може порушити ці нормативи. Він не може спроєктувати, що не закладено в містобудівних умовах та обмеженнях чи містобудівній документації місцевого рівня."

itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1585163

1585163 95 / 358 125%

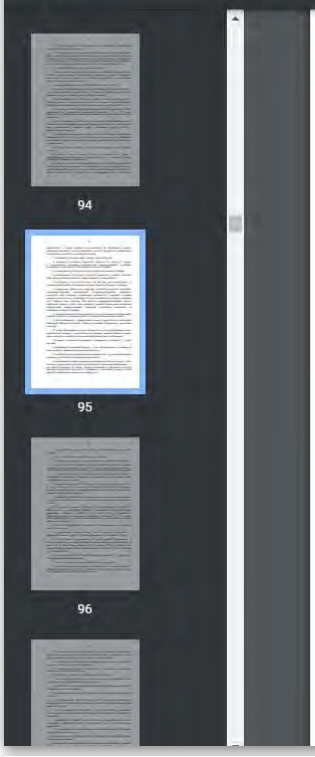

історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, зони охорони, охоронювані археологічні території, історичні ареали населених місць, території об'єктів всесвітньої культурної спадщини та їх буферні зони, охоронні зони об'єктів природно-заповідного фонду, прибережні захисні смуги, зони санітарної охорони, планувальні обмеження використання приаеродромних територій, встановлені відповідно до Повітряного кодексу України);

д) охоронні зони об'єктів транспорту, зв'язку, інженерних комунікацій, відстані від об'єкта, що проектується, до існуючих інженерних мереж;

е) інші обмеження у використанні земель, перелік яких визначений Кабінетом Міністрів України в Порядку ведення Державного земельного кадастру;

8) назву функціональної зони території та код виду функціонального призначення території, у межах якої розташована земельна ділянка (землі), щодо якої подано заяву про надання містобудівних умов та обмежень;

9) джерело отримання відомостей, визначених пунктами 7 і 8 цієї частини:

а) Державний земельний кадастр – у разі якщо відомості отримано на підставі даних Державного земельного кадастру;

б) містобудівна документація на місцевому рівні – у разі якщо відомості отримано на підставі містобудівної документації;

в) посилання на конкретну норму законодавства (статтю, частину, пункт, підпункт нормативного акта), якою встановлено відповідне обмеження, – у разі якщо відповідно до закону чинність обмежень не залежить від факту внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру та/або

7 of 8

тобто неподання документів в електронній формі з використанням електронної системи або іншої інформаційно-комунікаційної системи державної форми власності, інтегрованої з електронною системою.

При цьому згідно з нормами ч. 14 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» *відмова в наданні містобудівних умов та обмежень з підстав, не передбачених цим Законом, забороняється.*

Як наслідок при наданні *містобудівних умов та обмежень відсутні підстави для відмови в частині невідповідності даних та відомостей, зазначених у заяві, та доданих до неї документах* вимогам містобудівної документації.

Таким чином у проєкті Закону відсутні запобіжники корупційним практикам, коли містобудівні умови та обмеження видаються з порушенням містобудівної документації, що може легалізувати насамперед самочинне будівництво.

8

Рекомендації НАЗК:

у ч. ч. 4, 5 та 13 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачити як підстава для відмови з наданні *містобудівних умов та обмежень невідповідність даних та відомостей в цілях отримання містобудівних умов та обмежень* вимогам містобудівної документації.

2) відповідність проектної документації вихідним даним для проектування об'єкта будівництва:».

Аналогічно до попереднього зауваження нівелюється роль містобудівної документації на місцевому рівні.

Рекомендації ПАЗК:

у новій редакції ст. ст. 31-3 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачити при проведенні експертизи проектної документації на будівництво об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3)

7

наслідками, встановлювати відповідність вимогам містобудівної документації на місцевому рівні.

10. У ч. 4 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» встановлюються вимоги до *заяви про надання містобудівних умов та обмежень. Частиною 5 цієї статті Закону встановлені необхідні*

6) "Експертиза також перевіряє чи відповідає проєктна документація містобудівній документації."

itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1585163

1585163 117 / 358 125%

117

118

119

кошторисна вартість перевищує 1 мільйон гривень, перевіряється кошторисна частина проектної документації.

9. Під час проведення експертизи проектної документації на будівництво об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, встановлюються:

1) відповідність намірів забудови цільовому призначенню земельної ділянки;

2) відповідність проектної документації вихідним даним для проектування об'єкта будівництва;

3) відповідність обмеженням, встановленим містобудівною документацією на місцевому рівні;

4) правильність визначення коду об'єкта будівництва відповідно до Класифікатора співвідношення;

5) правильність розрахунку класів наслідків (відповідальності) об'єкта;

6) дотримання вимог будівельних норм, нормативних документів, обов'язковість застосування яких встановлена законодавством, щодо:

а) механічного опору та стійкості;

б) пожежної безпеки;

в) гігієни, здоров'я та захисту довкілля;

г) безпеки і доступності під час експлуатації;

ґ) захисту від шуму та вібрації;

д) енергозбереження та енергоефективності;

місцевому рівні.

8. Статтю 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» пропонується доповнити нормами щодо визначення поняття *«експертиза проектної документації на будівництво»* згідно з яким це *перевірка експертними організаціями, що проводять експертизу проектної документації на будівництво, відповідності проектної документації на будівництво вимогам законодавства, цільовому призначенню земельної ділянки (крім випадків, якщо відповідно до цього Закону будівельні роботи можуть виконуватися без оформлення відповідних речових прав на неї), вихідним даним, будівельним нормам, нормативним документам, обов'язковість застосування яких встановлена законодавством, за результатами якої складається звіт про результати експертизи проектної документації на будівництво з позитивним або негативним висновком.*

Аналогічно до попереднього зауваження нівелюється роль містобудівної документації на місцевому рівні.

Рекомендації НАЗК:

у новій редакції ст. 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» передбачити перевірку експертними організаціями, що проводять експертизу проектної документації на будівництво, відповідності проектної документації на будівництво вимогам містобудівної документації на місцевому рівні.

9. Нова редакція ст. 31-3 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» врегульовує питання проведення експертизи проектної

Із процитованих вище тверджень Шуляк, повністю відповідає дійсності лише заява, що *«НАЗК робило зауваження»*.

Все інше (включно із твердження про врахування рекомендацій НАЗК) - фейки

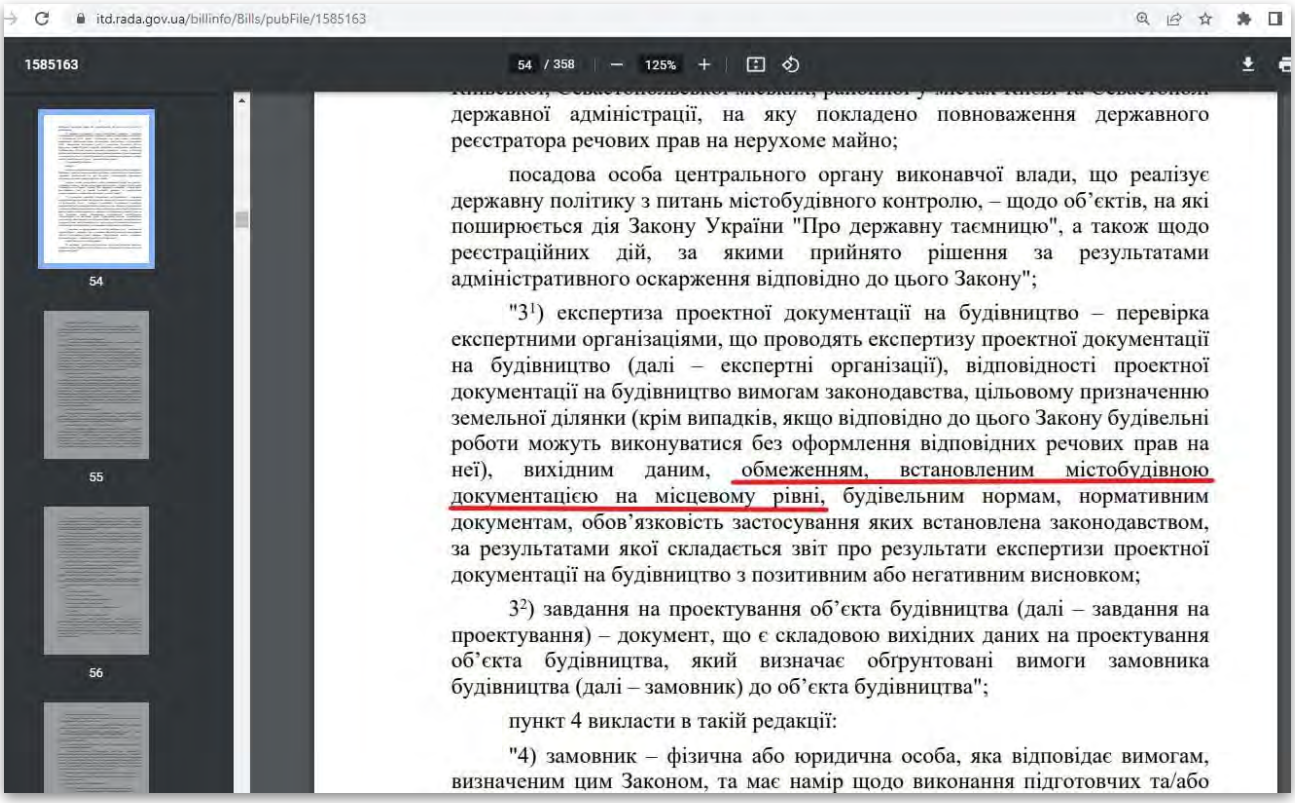

та маніпуляції.

Просто відкриваємо прийнятий закон - він офіційно оприлюднений на сайті ВР ще 19 грудня: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1585163

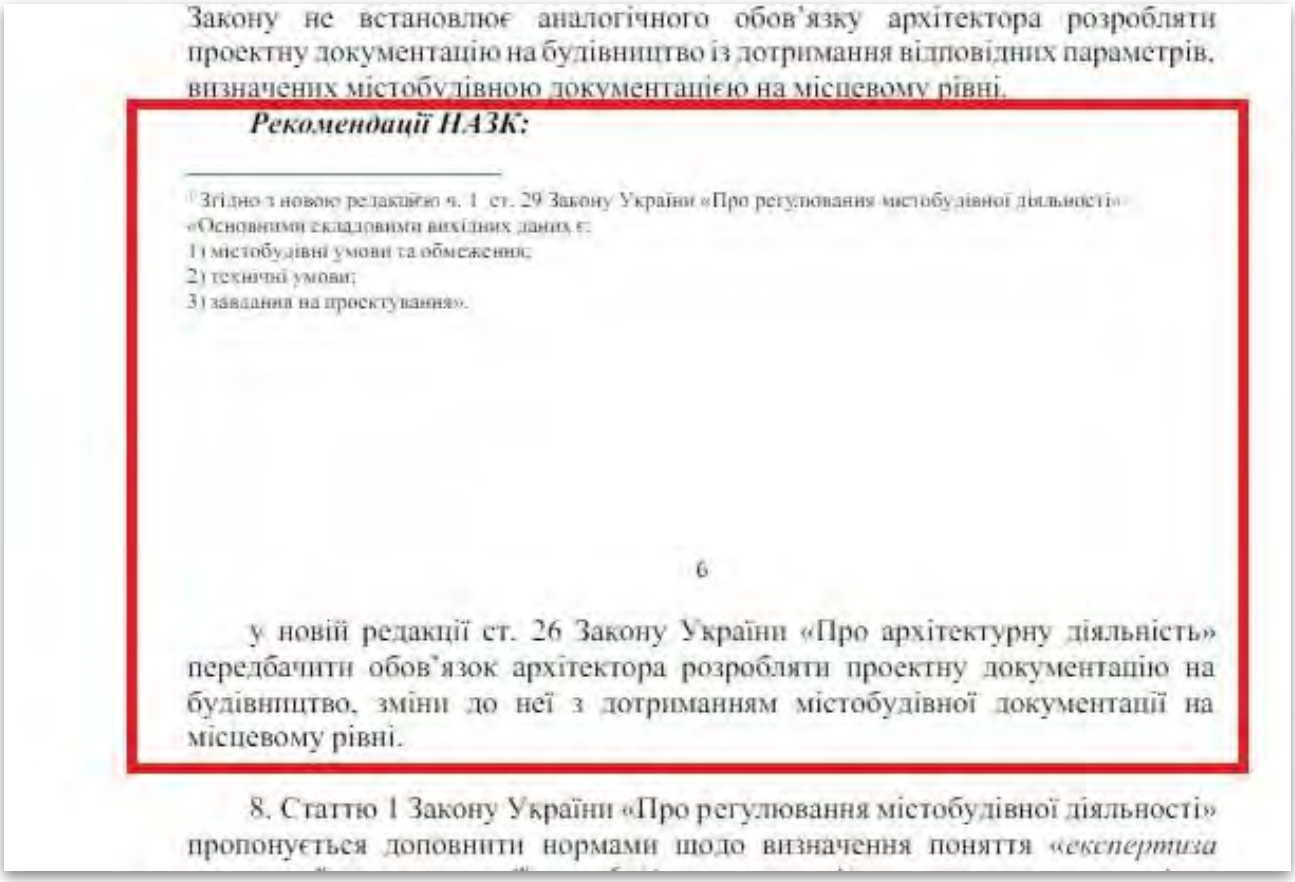

Закону не встановлює аналогічного обов'язку архітектора розробляти проектну документацію на будівництво із дотримання відповідних параметрів, визначених містобудівною документацією на місцевому рівні.

Рекомендації НАЗК:

Згідно з новою редакцією ч. 1 ст. 29 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»: «Основними складовими вихідних даних є:
1) містобудівні умови та обмеження;
2) технічні умови;
3) завдання на проектування».

6

у новій редакції ст. 26 Закону України «Про архітектурну діяльність» передбачити обов'язок архітектора розробляти проектну документацію на будівництво, зміни до неї з дотриманням містобудівної документації на місцевому рівні.

8. Статтю 1 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» пропонується доповнити нормами щодо визначення поняття «*експертиза*

У ЗП 5655 викладено в новій редакції всю статтю 29 ЗУ "Про регулювання містобудівної діяльності", що встановлює правила

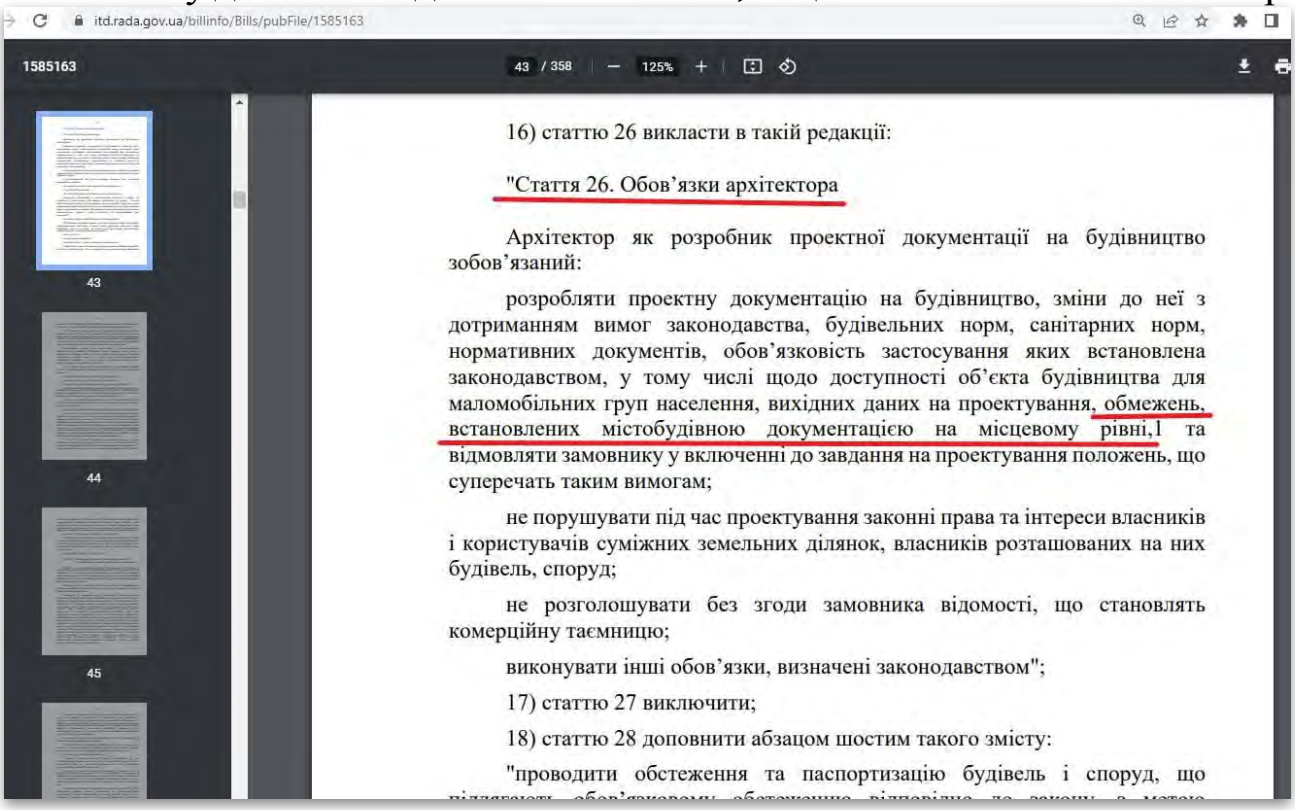

16) статтю 26 викласти в такій редакції:

"Стаття 26. Обов'язки архітектора

Архітектор як розробник проектної документації на будівництво зобов'язаний:

розробляти проектну документацію на будівництво, зміни до неї з дотриманням вимог законодавства, будівельних норм, санітарних норм, нормативних документів, обов'язковість застосування яких встановлена законодавством, у тому числі щодо доступності об'єкта будівництва для маломобільних груп населення, вихідних даних на проектування, обмежень, встановлених містобудівною документацією на місцевому рівні,1 та відмовляти замовнику у включенні до завдання на проектування положень, що суперечать таким вимогам;

не порушувати під час проектування законні права та інтереси власників і користувачів суміжних земельних ділянок, власників розташованих на них будівель, споруд;

не розголошувати без згоди замовника відомості, що становлять комерційну таємницю;

виконувати інші обов'язки, визначені законодавством";

17) статтю 27 виключити;

18) статтю 28 доповнити абзацом шостим такого змісту:

"проводити обстеження та паспортизацію будівель і споруд, що

надання МУО. Це майже початок тексту законопроекту - вже на 89 сторінці починається ;)

Виключний перелік підстав для відмови у наданні МУО - у ч. 13 ст. 29 (скріншот додаю).

Там немає жодного слова про відмову у їх наданні, якщо немає містобудівної документації, як стверджує Шуляк. Там навіть немає

існуючої наразі (!) підстави відмови, якщо наміри забудовника не відповідають містобудівній документації.

В ч. 17 цієї статті міститься зміст МУО. Цитую п.6:

"назви та коди будівель, споруд, розміщення яких згідно з Класифікатором співвідношення допускається на земельній ділянці відповідного цільового призначення".

В п.8 нових МУО передбачено зазначення

"назви функціональної зони території та код виду функціонального призначення території, у межах якої розташована земельна ділянка (землі), щодо якої подано заяву про надання містобудівних умов та обмежень",

але це вторинне, бо

відповідно до п. 6 прямо вказуються назви і коди будівель, які можна побудувати відповідно до ***цільового*** призначення ділянки.

Як бачите,

— в МУО відповідно до 5655 вказується, що саме можна будувати відповідно до ЦІЛЬОВОГО призначення земельної ділянки, а ***не положень містобудівної документації***.

Це дуже принципово, адже

— ***цільове*** призначення земельної ділянки не обов'язково відповідає ***функціональному*** призначенню території. І мова не лише про порушення законодавства при відведенні землі, а в самій суті "цільового призначення ділянки" та "функціонального призначення території".

1) — *Функціональне* призначення за містобудівною документацією - це *ПЕРСПЕКТИВА* використання території під забудову.

2) — *Цільове* призначення ділянки - це *ПОТОЧНЕ* використання ділянки, що потрібно не стільки для визначення можливості забудови, як для оподаткування/розрахунку орендної плати.

Зараз в Україні, як і в усьому цивілізованому світі, забудова відбувається відповідно до ***ФУНКЦІОНАЛЬНОГО*** призначення території, встановленого містобудівною документацією.

А 5655 фактично знищує планування території і перспективи на сталий розвиток населених пунктів.

Приклад 1

Міська влада затвердила нову містобудівну документацію після проведення її стратегічної екологічної оцінки та громадських обговорень. На цій території гарантовано будуть старі будівлі і землевідведення на основі СТАРИХ редакцій містобудівної документацій. З 5655 ви можете відразу викинути на смітник щойно затверджену містобудівну документацію і забути про розвиток міста, бо власники старих будівель чи користувачі відведених раніше земельних ділянок можуть забудовувати їх ВСУПЕРЕЧ новій містобудівній документації згідно до раніше визначеного цільового призначення ділянок.

Приклад 2

Існує шалена кількість незаконних землевідведень всупереч містобудівній документації. Особливо це було розповсюджено до 2011 року, поки видачу МУО жорстко не прив'язали до містобудівної документації.

1) — З 5655, по-перше, місцеві ради знову отримають шалені КОРУПЦЙНІ можливості, бо громадськість може впливати на розробку і затвердження містобудівної документації, але ніяк не залучена до окремих землевідведень, а забудовникам стає вигідним купити незаконне землевідведення, бо потім вони гарантовано отримують МУО на забудову.

2) — По-друге, 5655 реанімує всі старі незаконні землевідведення, забудова за якими всупереч містобудівній документації була дуже складна і потребувала шалених хабарів.

3) — Конкретний приклад - ділянка на Микільській Слобідці, проти забудови якої бореться згаданий в інтерв'ю Олег Симороз.

> При Черновецькому в зоні зелених насаджень НЕЗАКОННО виділили ділянку під житловий будинок. У забудовника є НЕЗАКОННО отримані МУО, які за законом можна скасувати, що і намагаються зробити місцеві активісти. А за 5655, забудовнику вже ЗАКОННО мають видати МУО на НЕЗАКОННЕ будівництво ЖК в зоні зелених насаджень по генплану, бо у нього відповідне цільове призначення ділянки.

Перейдемо до заяви Шуляк №3:

> *— "Чиновник зараз, коли виписує містобудівні умови та обмеження, може все, що завгодно написати. Ми законом прописали, що він обов'язково керується містобудівною документацією."*

Просто процитую ЧИННУ вже кучу років **ч. 3 ст. 29 ЗУ "Про регулювання містобудівної діяльності"**:

> *"Містобудівні умови та обмеження надаються відповідними уповноваженими органами містобудування та архітектури на підставі містобудівної документації на місцевому рівні".*

Ось такий ***рівень голови президентської партії***:

> **— збрехати про чинне законодавство, щоб потім перемогою виглядала чергова брехня про реформу...**

Насправді, все прямо навпаки:

> **— це зараз при видачі МУО зобов'язані керуватися містобудівною документацією, а якщо видають МУО із її порушенням, то ДІАМ має це виявляти і через суд або скасовувати такі МУО, або вносити в них зміни, коли це можливо.**

А у 5655 передбачена видача МУО на основі ***цільового*** призначення земельної ділянки, а містобудівна документація стає вторинною.

Тепер щодо зауважень НАЗК

Скан документу є тут: https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/nazk-mozhe-na-10-dniv-zablokuvati-holosuvannja-radoju-skandalnoho-zakonoproektu-5655-shchodo-mistobudivnoji-reformi-dokument.html

Зауваження і рекомендація 10:

> *— передбачити, як підставу для відмови у наданні МУО, невідповідність намірів забудови вимогам містобудівної документації.*

Як я вже розписав вище, **такої підстави для відмови у наданні МУО в прийнятій редакції 5655 немає.**

Але Олена Шуляк в інтерв'ю заявила:

> *"Ми його врахували точно так, як нам рекомендувало НАЗК".*
>
> Як бачите, вона банально **збрехала**.

А ще є Зауваження і рекомендація 9 від НАЗК:

> *— передбачити, що при проведенні експертизи перевіряється відповідність **ВИМОГАМ** містобудівної документації.*

І знову не виконано

> - прописали лише перевірку на *"відповідність **ОБМЕЖЕННЯМ**, встановленим містобудівною документацією на місцевому рівні"*.

Різниця між *ВИМОГАМИ* містобудівної документації та *ОБМЕЖЕННЯМИ*, встановленими містобудівною документацією, шалена.

Вимоги - це всі положення,

а встановлені ***обмеження*** - це лише невеличка частина ***вимог***.

Наприклад, ***функціональне*** призначення території, яке і визначає тип об'єкту будівництва - це НЕ обмеження, встановлене містобудівною документацією.

В розробленій раніше містобудівній документації взагалі дуже мало обмежень.

Наприклад,

1) — в чинному Генплані Києва із принципових санітарно-захисні зони, захисні зони комунікацій червоні лінії вулиць, природно-заповідний фонд.

2) — Але там немає ***обмежень***, що забороняють будівництво ЖК у звичайному парку - так звані "зелені лінії" навколо парків вигадали у ДБН кілька років назад, тож в Україні майже не існує на стільки нової містобудівної документації із саме "обмеженнями" на забудову парків.

І рекомендації НАЗК не виконані, і зміст 5655 не відповідає тому, що Шуляк розповіла про експертизу.

А ще є **Зауваження і рекомендація 8 від НАЗК:**

*— передбачити у самому визначенні **експертизи**, що при її проведенні перевіряється відповідність **ВИМОГАМ** містобудівної документації.*

І знову не виконано

- прописали лише перевірку на відповідність ***"ОБМЕЖЕННЯМ, встановленим містобудівною документацією на місцевому рівні".***

Знову і **рекомендації НАЗК не виконані, і зміст 5655 не відповідає тому, що Шуляк розповіла про експертизу**.

А ще є **Зауваження і рекомендація 7 від НАЗК:**

— передбачити обов'язок архітектора розробляти проектну документацію з дотриманням містобудівної документації.

І знову не виконано

- прописали лише дотримання *"**ОБМЕЖЕННЬ**, встановлених містобудівною документацією на місцевому рівні"*.

І ще раз і рекомендації НАЗК не виконані, і зміст 5655 не відповідає заявам Шуляк.

Тобто, **лише тут ЧОТИРИ невиконаних рекомендації НАЗК** по 5655.

Нагадаю, що

— голова НАЗК Олександр ***Новіков*** неодноразово в інтерв'ю заявляв, що виконані всі рекомендації НАЗК, крім однієї (і її немає серед чотирьох перерахованих вище).

Тому не лише одна Олена *Шуляк* бреше про ситуацію із 5655 - *керівництво НАЗК* також активно забезпечує дах цій корупційній реформі.

А тепер просте запитання тим, хто досі вірить в позитив ЗП 5655?

1) — Якщо 5655 дійсно хороший, то навіщо Олені Шуляк брехати про його зміст, підставляючи себе цією брехнею?

2) — Чому чесно не розповідати про прийняті норми, надаючи пояснення, чому саме такі норми потрібні і корисні для України?

Хочу додатково акцентувати увагу ще на одному моменті.

Зверніть увагу, що **Шуляк розповідає в інтерв'ю про ПРАВИЛЬНИЙ і НЕОБХІДНИЙ напрямок реформи містобудування**.

1) — Тобто, вона чудово знає, що потрібно країні і чого від реформи чекають українці.

2) — Але в прийнятому 5655 цього немає.

3) — Вона знає, що треба, але робить протилежне, а потім просто обманює як пересічних українців, так і своїх колег та західних партнерів, зловживаючи довірою.

P.S.

А ***корумповане керівництво НАЗК*** **на чолі із *Новіковим* допомагає Шуляк і будівельній мафії будувати корупційні схеми в будівництві**.

Посилання на інтерв'ю:

https://censor.net/ua/resonance/3412786/olena_shulyak_chekaty_mistobudivnyyi_kodeks_idealna_sytuatsiya_dlya_mistsevoyi_vlady_chy_dlya_vsih_koruptsioneriv

***

№ 1.488

Уряд Сполучених Штатів Америки виділяє додаткові 20 мільйонів доларів для посилення контролю над

використанням прямої бюджетної підтримки, що надається Україні

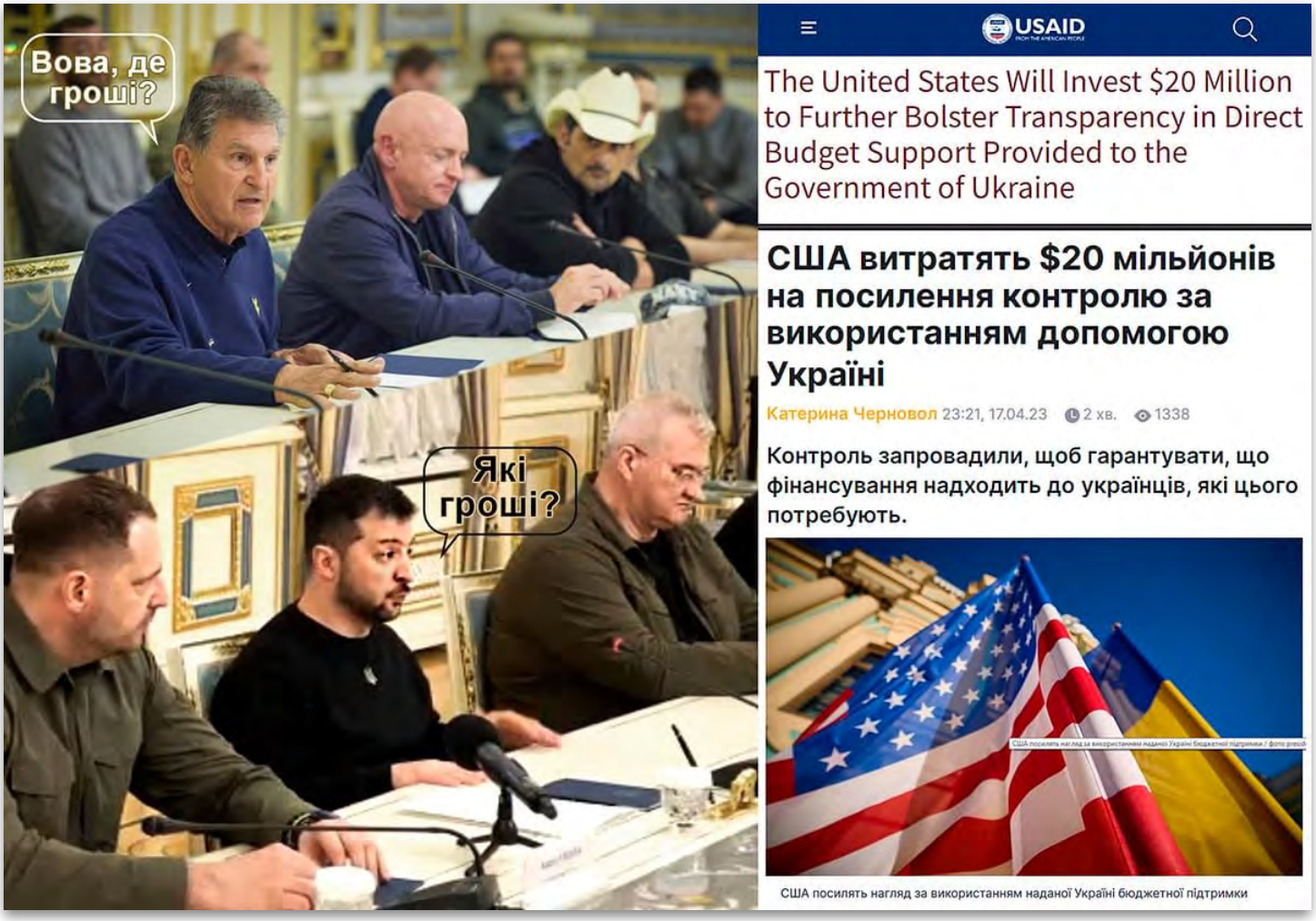

2023-04-20

Максименко

Як повідомляє прес-служба ***Агентства США з міжнародного розвитку (USAID)***, за допомогою цих коштів буде підсилено нагляд і підзвітність українського уряду за управлінням фондами допомоги щоб контролювати використання коштів і запобігати та протидіяти корупції, щоб гарантувати, що фінансування надходить до українців, які цього потребують.

https://www.usaid.gov/news-information/press-releases/apr-17-2023-united-states-will-invest-20-million-further-bolster-transparency-direct-budget-support-provided-government-ukraine?fbclid=IwAR2kRT_f1pfDQaSmxyXPU47g_VxivVWn4MW43F2Uvmue-_66k0yDGzmQZJA

***

As Putin's brutal full-scale invasion of Ukraine continues, the United States remains committed to ensuring the Government of Ukraine is able to deliver critical services to its people in an efficient and transparent manner. The U.S. government is allocating an additional $20 million to further enhance oversight and transparency in the direct budget support the U.S. provides to Ukraine.

Announced today by the U.S. Agency for International Development (USAID), this new funding, which has been made possible by Congress, will further reinforce oversight and accountability of the Ukrainian government's management of assistance funds that help lay the groundwork for Ukraine's recovery.

The Ukrainian government relies on budget support to continue supplying emergency services for internally displaced persons and supporting public employees across institutions – from healthcare providers and first responders to education – who deliver critical services to the people of Ukraine. USAID has built a comprehensive and robust level of oversight and accountability into this assistance to monitor the use of funds and prevent and counter corruption to ensure funding reaches Ukrainians in need.

The United States, through USAID in coordination with the U.S. Department of the Treasury, provides direct budget support to the Government of Ukraine through the World Bank on a reimbursement basis, where funding is disbursed only after expenses claimed have been verified by the World Bank. USAID has also engaged Deloitte to work with Ukraine's Ministry of Finance and other Ukrainian government institutions to review and advise on protocols for the use of direct budget support and to oversee and report on the use of these funds. With the additional funds announced today, USAID will expand on these efforts by continuing the essential monitoring work managed by Deloitte; increase transparency and oversight of financial transfers and disbursements by Ukraine's government through electronic payment systems and end-user monitoring; and procuring an additional third-party, independent audit of direct budget support payments.

This announcement follows Administrator Samantha Power and Secretary of the Treasury Janet Yellen's meetings with Ukrainian Prime Minister Denys Shmyhal, where they reaffirmed that accountability and transparency remain an utmost priority both to protect U.S. taxpayer dollars and to ensure the funds continue to meet the urgent needs of the Ukrainian people.

Bolstering the Government of Ukraine upholds the principles of the UN Charter and is critical for ensuring Ukraine's defense against Russia's unprovoked and brutal invasion. The United States will continue to stand with the people of Ukraine for as long as it takes.

***

Поскольку жестокое полномасштабное вторжение Путина в Украину продолжается, Соединенные Штаты по-прежнему **привержены** **обеспечению того, чтобы правительство Украины могло эффективно и прозрачно оказывать критически важные услуги своему народу**. Правительство США выделяет дополнительные 20 миллионов долларов на **дальнейшее усиление надзора** и прозрачности прямой бюджетной поддержки, которую США оказывают Украине.

Объявлено сегодня США. Агентство международного развития (USAID), это новое финансирование, которое стало возможным благодаря ***Конгрессу***, **еще больше усилит надзор и подотчетность управления украинским правительством фондов помощи, которые помогут заложить основу для восстановления Украины**.

Украинское правительство полагается на бюджетную поддержку для продолжения предоставления экстренных услуг внутренне перемещенным лицам и поддержки государственных служащих во всех учреждениях - от поставщиков медицинских услуг и лиц, оказывающих первую помощь, до образования - которые предоставляют критически важные услуги народу Украины. **USAID встроило в эту помощь всеобъемлющий и надежный уровень надзора и подотчетности для мониторинга использования средств и предотвращения коррупции и борьбы с ней для обеспечения того, чтобы финансирование дошло до нуждающихся украинцев**.

Соединенные Штаты через USAID в координации с США Министерство финансов оказывает прямую бюджетную поддержку правительству Украины через Всемирный банк на основе возмещения, где **финансирование выплачивается только после того, как заявленные расходы были проверены Всемирным банком**. USAID также привлекло ***Deloitte*** к работе с Министерством финансов Украины и другими государственными учреждениями Украины для рассмотрения и консультирования по протоколам использования прямой бюджетной поддержки, а также **для надзора и отчетности об использовании этих средств**. С объявленными сегодня дополнительными средствами USAID расширит эти усилия, продолжая основную мониторинговую работу, управляемую ***Deloitte***; повысив

прозрачность и надзор за финансовыми переводами и выплатами со стороны правительства Украины с помощью электронных платежных систем и мониторинга конечных пользователей; и закупив дополнительный независимый аудит прямых бюджетных выплат.

Это заявление последовало за встречами администратора Саманты ***Пауэр*** и министра финансов Джанет ***Йеллен*** с премьер-министром Украины Денисом ***Шмахалем***, где они подтвердили, что подотчетность и прозрачность остаются главным приоритетом как для защиты долларов налогоплательщиков США, так и для обеспечения того, чтобы средства продолжали удовлетворять неотложные потребности украинского народа.

Укрепление правительства Украины поддерживает принципы Устава ООН и имеет решающее значение для обеспечения защиты Украины от неспровоцированного и жестокого вторжения России. Соединенные Штаты будут продолжать поддерживать народ Украины столько, сколько потребуется.

***

№ 1.489

Перша частина нового звіту Тома Купера не надто втішна: росіяни мають (нехай обмежену) перевагу в повітрі й почали застосовувати новий тип авіаційних боєприпасів – прочитується традиційна вимога Купера надавати Україні більше й ще більше засобів ППО. В другій – більш оптимістичній – частині проскакує нетипова для аналітика думка, що якісь кроки до широкого наступу ЗСУ вже роблять й він більше не видається неможливим за даних умов.

Оригінал тут: https://xxtomcooperxx.substack.com/p/ukraine-war-19-april-2023?utm_source=post-email-title&publication_id=1535927&post_id=115808072&isFreemail=true&utm_medium=email

За переклад дякую Микола Ковальчук, Anton Shygimaga, Antonina Yashchuk

.

ТОМ КУПЕР

ВІЙНА В УКРАЇНІ, 19 КВІТНЯ 2023

Всім привіт! [оригінальний допис опубліковано 19 квітня близько 13:00 за Києвом – перекл.]

Сьогодні буде відносно короткий звіт – суто охопити різноманітні «новини» (якщо їх так можна назвати) і відреагувати на певні коментарі.

.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА

Деякі військові коментатори в Україні задаються питанням: чому я пишу про те, що «Україна втратила багато бортів та майже вичерпала запаси ракет класу «земля-повітря» (ППО)», а також про те, що «вона ризикує втратити домінування у своєму повітряному просторі».

Насамперед: нескладно перевірити мої попередні дописи, щоб зрозуміти: насправді, я не висловлював більшості з цих думок. Так, я згадував та коментував втрати ПС ЗСУ, але точно не в такому ключі, як «наведено вище». Насправді, про вичерпання запасів (десь у цей час, у квітні 2023 року) ракет класу «земля-повітря» (зокрема, до систем Бук М1) свідчать «витоки з Пентагону».

Якщо ж говорити про втрату Україною переваги у своєму повітряному просторі… тут, насправді, все само собою зрозуміло, чи бодай очевидно – хіба що ви здобрите свої висновки дещицею надмірного патріотизму.

Як уже йшлося в одному з моїх повсякденних звітів, опублікованих у березні чи квітні цього року, домінування у повітряному просторі – це суто пропорція, в якій сторони конфлікту контролюють повітря. По суті, є три рівні (і відповідні «протирівні»):

● Паритет у повітрі = жодна зі сторін не має переваги (тобто, якщо одна сторона має паритет у повітрі, то й інша його також має)

● Перевага у повітрі = одна зі сторін здатна завадити іншій користуватися повітряним простором, проте не здатна повністю заблокувати його використання супротивником (тобто, одна сторона має перевагу, інша має обмежені можливості)

● Домінування у повітрі = одна зі сторін повністю контролює повітряний простір, а інша – зовсім не спроможна оперувати в ньому (тобто, одна сторона домінує у повітрі, інша не спроможна в ньому працювати)

Сухий факт полягає в тому (хоч це й боляче прозвучить для багатьох українців), що як би ПС ЗСУ не намагалися, та все ж так і не спромоглися здобути «принаймні» перевагу у повітрі над ПКС рф – хоч над територією України, хоч над лінією фронту, хоч над росією.

Намагаючись завадити ПКС рф здобути домінування в повітрі в перші кілька днів війни, українці втратили доволі літаків та пілотів. Далі, наприкінці березня 2022 року обидві сторони посилили свої інтегровані системи ППО вздовж лінії фронту, тож битву за домінування у повітрі було завершено.

З того часу (після першої половини березня 2022 р.) ПКС рф навіть не вдавались до спроб здобути домінування у повітрі на обмежених ділянках лінії фронту.

ПС ЗСУ – на відстані світлових років від того, щоб вдатися до спроб такого штибу. Вони банально не мають для цього засобів.

До чого я веду: відтоді, завдяки поєднанню (наголошую: «поєднанню», бо немає однієї-єдиної системи озброєння, що домінує у повітрі між росією та Україною на цій війні) таких засобів, як електронна боротьба, БПЛА, ударні дрони, високоточні боєприпаси, артилерія та протирадарні ракети повітряного базування, ПКС рф вдалося утримати здатність до тимчасової переваги над окремими ділянками фронту.

Що ще важливіше: десь від середини березня видається, що вони здатні робити це дедалі частіше.

Це не означає, що ПКС має щось на кшталт «постійної» переваги у повітрі, 24 години на добу, 7 днів на тиждень. Це означає, що ПКС довели, що вони здатні – у поєднанні з іншими родами ВСрф – тимчасово (тобто: на 5–15 хвилин) придушити системи ППО ПС ЗСУ, задіяні на окремих ділянках фронту (приміром, у районі Авдіївки, вздовж Дніпра, на південній Херсонщині, а також, віднедавна, в районі Бахмута). Цього достатньо для того, щоб винищувачі–бомбардувальники ПКС (типу Су-34, а може і Ту-22М3?) могли наблизитися до радіусу дії високоточних озброєнь (тобто, боєприпасів на кшталт УПМК [керована авіабомба], «Гром» [крилаті бомби], «Буря» [Х-22] тощо) і використати їх навіть у радіусі дії найближчих українських пускових установок Бук та С-300.

ПС ЗСУ не можуть такого зробити.

Це означає: ВКС мають «принаймні локальну і тимчасову перевагу в повітрі».

І навпаки, ВКС можуть постійно перешкоджати використанню повітряного простору ПС ЗСУ, навіть якщо не можуть повністю припинити їхню діяльність (особливо за лінією фронту).

Не подобається? Те, що вам не до вподоби мої висновки, не означає, що я помиляюся.

Факт у тому, що протягом кількох минулих днів ВКС продовжують бомбардувати обрані позиції ЗСУ авіабомбами УМПК [уніфікований набір модулів планування і корекції — обладнання, що дозволяє перетворити «тупу» авіабомбу для неконтрольованого скидання на баражуючий боєприпас із системою наведення (аналогічно до американської системи JDAM) — перекл.] (та іншими схожими бомбами). Власне, нещодавні повідомлення з росії свідчать, що ВКС адаптували системи наведення та крила до об’ємно детонуючих авіабомб ОДАБ-500ПМ. Не менш важливо: окрім Авдіївки та

інших ділянок фронту, згаданих раніше, тепер ВКС можуть проводити такі бомбардування під Бахмутом.

[Фото 1]

Особливої уваги заслуговує фото, поширене російськими соцмережами протягом кількох минулих днів, що демонструє збройний відсік бомбардувальника Ту-22М-3, завантажений трьома контейнерами для напалму ЗБ-500ГД [запалювальний бак — тонкостінний металевий резервуар, заповнений в'язкою запалювальною сумішшю, із фосфорним патроном-запалом — перекл.]. Це фото змусило мене зупинитися і задуматися, мені не соромно це визнати: такого я не сподівався.

[Фото 2]

Певна річ: у літаках Ту-22М-3, завантажених бомбами «вільного падіння», немає нічого нового чи дивного. Яких тільки бомб ці літаки ВКС не скидали над Сирією ще в 2015–2018 роках, від ОДАБ-250-200 чи ФАБ-500М-54 і ФАБ-500М-62 аж до ФАБ-3000М-54.

Але щоб завантажувати Ту-22М-3 контейнерами з напалмом?... Для мене це «щось новеньке», і от чому.

Основна проблема в тому, що контейнери серії ЗБ «досить крихкі»: коли я чув про них востаннє, пілотам МіГ-23 та Су-17/20/22 у далеких 1980–1990-х забороняли літати з такими бомбами на швидкості понад 700 км/год, бо стінки контейнерів надто тонкі, щоб витримати відповідний тиск повітря, який зростає разом зі швидкістю. Інакше кажучи: якщо літак, навантажений цими бомбами, летітиме швидше ніж 700 км/год, вони можуть розламатися і призвести до загибелі літака.

Звичайно, якщо транспортувати ці бомби всередині збройного відсіку літака Ту-22М-3, такого ризику не буде. Але момент скидання їх із такого бомбардувальника стане критичним: на швидкості понад 700 км/год

контейнер бомби може розвалитися від тиску потоку повітря під літаком і вибухнути передчасно…

З іншого боку: може, моя інформація щодо напалмових контейнерів серії ЗБ застаріла? Може, корпуси напалмових авіабомб підвиду ГД серії ЗБ має посилений корпус, призначений для скидання зі швидших літаків?

Буду вдячний за добре обґрунтовану інформацію щодо цього.

Так чи інакше: якщо ВКС збираються застосувати літаки Ту-22М-3 для «килимових бомбардувань» позицій ЗСУ штукенціями на зразок ЗБ-500, це «ще одна погана новина для України». Це мало б означати, що великим ділянками фронту бракує захисту систем протиповітряної оборони Бук-М1 та/чи С-300 (передусім і переважно), — а це, зі свого боку, могло б підтвердити американські припущення часів січня-лютого (див. «витік із Пентагону»), згідно з якими ПС ЗСУ відчували «гостру нестачу» боєприпасів для таких систем.

Звісно, системи навігації й атаки літаків Ту-22М-3 ненадійні (навіть якщо їх оновили і додали прицільно-навігаційний комплекс СВП-24): їхня точність погіршується з кожним наступним кілометром польоту. Однак, враховуючи невеликі відстані від розташованих в рф авіабаз до України, це не така вже й проблема. Разом з тим: якщо відстань мала, кожен бомбардувальник можна завантажити повністю, а це боєкомплект загальною вагою 6000 кг (тобто 12 ОДАБ-500ПМ чи близьких за калібром авіабомб) за один виліт — та ще й зі щонайменше «непоганою прицільністю». Наприклад, силу такого авіаудару можна порівняти з обстрілом батареї РСЗВ БМ-21 «Град» [номінально 6 машин із боєкомплектом по 40 ракет у кожній — перекл.].

(Якщо комусь із вас важко зрозуміти моє пояснення вище, прошу, додайте коментар із питанням. Я зроблю все можливе, щоб пояснити краще.)

Інші новини щодо повітряної війни: в ніч із 18 на 19 квітня росіяни запустили в напрямку Одеси череду з 12 «Шахедів-131/136». ПС ЗСУ заявили, що збили 10 із них. Повідомлень про загиблих чи значні руйнування не було.

.

БИТВА ЗА ДОНБАС

Бахмут... І 3-тя штурмова бригада, і 93-тя механізована бригада ЗСУ повідомляють, що нині в Бахмуті «зовсім немає вагнерівців». Тим часом гєрасімов увів у місто іще одну «свіжу» дивізію: 20-ту мотострілецьку. Джерела в ЗСУ твердять, що цей підрозділ, а також 98-ма бригада ВДВ, що її він підкріплює, — це добре навчені солдати, які розробили розумну тактику і (цитата) «не є самовбивцями». При цьому росіяни де-факто припинили атакувати. Їм не вистачає артилерійської міці класичних російських механізованих формувань. Вочевидь, і 20-та мотострілецька, і всі підрозділи ВДВ, які надсилали в Бахмут як її підкріплення, належать до числа цих «новочасних мобік-формувань»: багато «важкої піхоти», зате зменшений компонент артилерії.

Втім, у ВДВ і ВСрф є чимало артилерійських установок навколо міста, з яких можна практично весь час обстрілювати лінії української оборони. На додачу росіяни застосовують авіаудари бомбами на зразок УМПК, про що я вже писав.

Але за відсутності активних атак із боку ВСрф, ЗСУ потрошку повертають собі ініціативу. І по-іншому поводяться в бою: мобіки ВДВ вперто обороняються, але коли відступають, ніхто не стріляє їм у спину. За необхідності вони можуть спокійно відійти.

Інші ділянки донбаського фронту... не дуже знаю, про які місцевості тут писати... оскільки днів 4-5 циркулює чимало чуток про український «контрнаступ». Втім, те, про що я досі встиг почути, якось у серйозну картинку не складається — перш за все тому, що «наступ» бачать на надто широкій території. Наприклад:

Одна група джерел згадує територію «між Кам’янським [Запорізької області, на Дніпрі] та Оріховим», звітує про звільнення села Лобкове.

Інша група джерел згадує район Гуляйполя і подає список звільнених сіл: Марфопіль, Степанівка, Межиріч і Решетилівське.

Третя група джерел говорить про район Пологів,

а четверта — про район Торецька-Горлівки.

Загалом ніхто не дає ні деталей, ні фото, ні відео, нічого такого, за чим можна було б здійснити геолокацію, перевірити й підтвердити — або спростувати — ці розмови. Це дані виключно агентурної розвідки. До того ж багато які зі згаданих сіл (на півдні Запорізької області) зазвичай були «сірою зоною».

Не забуваймо, що більшість людей, які спостерігають за війною в соцмережах, аж нетямляться з нетерпіння, а от погодні умови брати до уваги не бажають. Як і ту обставину, що ЗСУ ще «місяцями» чекати завершення навчання достатньої кількості солдатів (і їхніх командирів), а ще надходження артилерійських снарядів, систем ППО, запчастин тощо — усе це необхідне для початку контрнаступу... Тож (беручи до уваги ще деяку додаткову інформацію) можна зробити висновок, що або тут нічого не відбувається, або ЗСУ та ВСрф просто шукають собі вигідніших тактичних позицій.

Єдина причина, чому я про все це згадую, — це поява в російських соцмережах закликів до мирного населення південних районів Запорізької області: людей просять евакуюватися. То, можливо, щось там усе-таки «коїться»?

***

№ 1.490

Ростислав Шурма: «Наша задача – зробити так, щоб хоча б 1% найбільших світових фондів зацікавився можливістю інвестувати в Україну»

2023-04-20

Автор Черный Руслан

Офіс Президента України готує низку законодавчих змін для українського бізнесу та міжнародних інвесторів, щоб спростити умови ведення бізнесу для відновлення економіки. Великі надії в Офісі покладають на перезапуск іпотеки в країні. На якому етапі знаходяться переговори з інвесторами та які суми від них очікуються, заступник керівника Офісу Президента Ростислав Шурма розповів журналісту FinClub Руслану Чорному.

***

– Нещодавно депутати проголосували за повернення виплат військовим до 30 тис. грн за рахунок високих зарплат менеджерів державних компаній. Самі ж депутати вже визнали, що для цього потрібно знайти для військових мінімум 150 млрд грн, а урізанням зарплат в держсекторі можна забезпечити менше 2% цієї суми. Де можна взяти решту грошей?

– Чесно кажучи, я б не хотів коментувати цю тему, бо вона, на жаль, **дуже політизована і спекулятивна**. Безумовно, жодними виплатами не можна компенсувати титанічні зусилля наших військових. І навіть не цими грошима. Безперечно, ми хочемо платити якомога більше. І навіть значно більше, ніж проголосували депутати. Коли здійснюється оплата, то розроблена певна градація залежно від того, який рівень ризику несуть військові. Ті, що перебувають на передовій, отримують значно більше. Але і всі інші теж повинні достойно отримувати. При цьому будь-яке рішення має бути

фінансово зваженим. Не просто ухвалити рішення, що кожному громадянину України ми будемо платити мільйон гривень. Має бути джерело цих коштів.

Адже ми чудово розуміємо, що **всі військові видатки Україна фінансує сама.**

Вся підтримка від наших міжнародних партнерів спрямовується лише на соціальну сферу, бюджетний сектор, зарплати.

Тому **є велике питання щодо джерела цих коштів**. **Популізм, який був проголосований, щоб компенсувати бійцям гроші за рахунок скорочення виплат у державному секторі, безумовно, це питання не вирішить.**

– Взагалі ви вважаєте, що треба скоротити виплати керівництву держкомпаній?

– Я особисто вважаю, що ні. Ми бачимо зараз хороші результати окремих компаній. Дійсно, є підвищення ефективності. **Якщо ми приберемо зарплати звідти, то до чого ми штовхаємо цих людей? До крадіжок.**

Чи хочемо ми повертатися на 5-10-20 років? Коли топменеджери мали смішну зарплату і шукали можливості, де б вкрасти. Гадаю, ні.

Ми, навпаки, маємо з цим боротися.

Взамін пропонувати якісь зважені зарплати і більш виправдану систему мотивації, яка прив'язана до виконання конкретних показників і результатів діяльності компанії.

Тому ми повністю підтримуємо те, що військовим треба платити більше, **але потрібно дуже зважено підійти до джерела фінансування**.

На жаль, **популістське рішення про скорочення зарплат у державному секторі абсолютно не вирішує питання**.

– Ви бачите, де можна було б взяти ці гроші зараз?

– Станом на сьогодні не бачу.

– МВФ вже погодив виділення Україні $15,6 млрд. Меморандум передбачає, що на другому етапі, коли війна вже припиниться, ми маємо зосередитись на більш широких реформах. *Які це будуть реформи*, на вашу думку?

– Зараз домовленості України з МВФ полягали в тому, що ми отримаємо цю допомогу без жодних жорстких зобов'язань. Але ми самі чітко розуміємо, що **є величезна кількість реформ, які ми маємо закінчити**.

1) — Перша пов'язана з **верховенством права**. Судова і правоохоронна системи мають трохи інакше працювати.

2) — Також маємо реформи, пов’язані з **ціноутворенням на ринку транспортних та енергетичних послуг**. Не розробити їх, а закінчити.

3) — Довести до кінця певні реформи в секторі **антикорупції**. Тому що антикорупційні інститути, які зараз розгорнуті в Україні, є чи не наймасштабнішими в країні. Є питання тільки щодо ефективності їх роботи і методичного, щоденного функціонування, виправлення якихось невеликих недоліків у цій системі.

От про такі реформи йде мова.

Ми розуміємо, що роблячи реформи, ми не повинні прив’язуватись до жодних меморандумів і зобов’язань.

Отже, **відбудувати країну** ми зможемо,

2) — лише коли створимо, з одного боку, сприятливі умови для бізнесу, дійсно кращі, ніж є у країн – наших конкурентів.

3) — З іншого боку – відчуття впевненості, стабільності, справедливості для кожного громадянина України, яке передбачає і надання прозорих публічних цифрових послуг, і верховенство права, і питання безпеки, і забезпечення всіх базових гуманітарних і соціальних потреб.

Якщо ми трохи детальніше проговоримо про конкурентні умови для бізнесу, то тут, власне, побачимо ці складові.

Що турбує бізнес?

Верховенство права, податкова система, дерегуляція і спрощення умов ведення бізнесу. Тому ми всі ці речі декомпонували під задачі, які маємо вирішити.

Якщо ми говоримо про дерегуляцію і спрощення умов ведення бізнесу, давайте подивимось на природу – який бізнес буде розвиватися в Україні у найближчі 5-7-10 років.

– Продаж їжі та напоїв?

– Ми все-таки оптимісти, ми віримо і впевнені, що **переможемо, і почнеться велика відбудова**.

За аналогією до Європи в період після Другої світової війни, коли активно все відбудовувалося: розвивалися різні індустрії, житлове і комерційне будівництво, енергетика, логістика, штаб-квартири тощо.

Якщо ми зараз подивимось на процедури, через які бізнесмен має пройти, аби побудувати будь-яку фабрику, то оці підготовчі процедури, мабуть, складніші, ніж саму фабрику збудувати.

— Починаючи з того, що треба знайти відповідну земельну ділянку, отримати архітектурні дозволи, правила під'єднання до мереж, пройти екологічні процедури, громадські слухання тощо. Але так ми нічого не побудуємо.

Тому ми поставили собі дуже простий KPI у цьому питанні: зробити так, щоб процес інжинірингу і проєктування був найвужчим місцем у підготовці будівництва будь-якого об'єкту.

Це велике спрощення в земельних відносинах, зокрема, спрощення процедури переведення земельної ділянки сільськогосподарського призначення у промислове, енергетичне, логістичне. Це зміна умов приєднання до мереж. Це спрощення містобудівних, архітектурних рішень. Це спрощення екологічних рішень. Це повна цифровізація усіх процесів.

– Як це спрощення можна зробити за умов війни, притому що з часів карантину всі процедури ще більше ускладнені? Коли людина хоче отримати земельну ділянку, їй нема до кого звернутися, бо всі працюють онлайн.

– Я б не сказав, що все ускладнено. Всі органи державної влади на територіях, на яких не ведуться бойові дії, повноцінно функціонують. І те, що багато процесів переведено в онлайн, це тільки на краще. І ще більше «дотиків» до чиновників треба скорочувати, бо будь-який контакт – **це завжди корупційний ризик**. Всі процедури мають бути максимально автоматизовані і цифровізовані.

Ви згадали приклад отримання земельної ділянки.

Здавалося б, держава має стимулювати зміну цільового призначення землі з сільськогосподарського на промислове. Додана вартість, валовий внутрішній продукт, податки, робочі місця з гектара індустріальної землі в 100 разів будуть більше, ніж з гектара сільськогосподарської. Дефіциту сільгоспземлі у нас немає. При цьому власники коштів більше отримають доходу, і бюджет отримає більше надходжень. Зараз бізнесмену треба пройти десятки процедур, два-три десятки раз контактувати з чиновниками різних інстанцій і втратити мінімум рік часу. Навіщо? Будь ласка, подавай електронну заявку, плати більше податків. Все фіксується в реєстрах, візьми податкове зобов'язання, плати з першого дня. Від цього виграють і підприємство, і громадянин, і держава.

– Але юристи кажуть, що всі укладені під час воєнного стану земельні відносини можуть бути після війни відіграні назад.

– Чому? Ні. Коли недостатньо добре функціонує правова система, то піддати сумніву можна будь-який правочин. Я не бачу якихось особливих ризиків при

здійсненні тих чи інших транзакцій, в тому числі з земельними ділянками, під час воєнного стану.

– Хочу повернутися до вашої ідеї податкової реформи «10-10-10». Зараз у Меморандумі з МВФ ми пообіцяли, що маємо «утримуватися від будь-якої податкової політики та адміністративних заходів, які можуть негативно вплинути на базу податкових надходжень у 2023 році та надалі, одночасно вживаючи заходів, що сприяють післявоєнній відбудові та вступу до ЄС». Чи не змінилася ваша позиція?

– У нас є дві складові.

Є прямий пункт в Меморандумі, який передбачає, що ми повинні розробити національну стратегію доходів, власне податкову реформу, яка забезпечить довгострокове економічне зростання України.

Це основний пункт, про який ми домовилися.

Безумовно, є тактичне зобов'язання, що ми не повинні запроваджувати якісь окремі додаткові пільги.

1) — Ми повинні прибрати пільги, які ми точково давали на період дії воєнного стану.

2) — Зокрема, мова йде про 2% з обороту, про пільги при сплаті ПДВ при імпорті окремих категорій товарів.

Я підтримую це, бо такі пільги справді спотворюють структуру економіки. А те, що нам потрібно спільно з МВФ і міжнародними партнерами розробити нову податкову концепцію, яка дасть поштовх економіці на 10 років, це факт.

Що стосується податкової системи, то питання в підході.

Будь-який бізнес, коли він ухвалює рішення, де розмістити свої майданчики, штаб-квартири, трейдингові підрозділи, керується певними факторами.

Податки – один з ключових факторів.

Давайте поставимо себе на місце будь-якої корпорації, яка вирішує, де розмістити свій об'єкт: в Польщі, Угорщині, Румунії, Болгарії чи в Україні. Безумовно, якщо у нас вища ставка податків, то взагалі нема про що говорити. Ці країни – в ЄС. У них вирішені багато питань, які в нас ще не вирішені. Ми програємо глобальну конкуренцію за бізнес. Відповідно, ми маємо пропонувати якісь конкурентні умови. Ми дивимось на ставки, які є в них, і маємо пропонувати не гірші.

1) — Це перший аспект податкової реформи.

2) — Другий полягає в тому, що у нас, на жаль, протягом 30 років склалася стійка традиція оптимізації податків.

Для 90% бізнесу є абсолютною нормою не платити податки або платити не в повному обсязі.

– Це ж не тільки в Україні. Бізнес намагається ухилятися і в інших країнах, десь менше, десь більше.

– Так. Але, в нас, на жаль, сильно більше. В розвинених країнах сильно менше.

Зразковий приклад – Швейцарія. Там немає жодного податку зі ставкою понад 10%. І все прекрасно працює. Нікому в голову не приходить щось оптимізувати, і країна збалансовано і щасливо живе. Зрозуміло, що нам до Швейцарії поки дуже далеко. Тому давайте порівнювати себе з якимись абсолютно реальними прикладами. А це такі країни, які проходили подібні історії, що і ми: Північна Ірландія, Кіпр з проблемою Північного Кіпру. Це країни, які проходили пострадянську трансформацію: Болгарія, Польща. Що вони зробили? Вони запропонували дійсно конкурентні ставки податків.

Тому ми, власне, це і пропонуємо: щоб бізнесу банально стало простіше податки платити, ніж їх оптимізовувати.

З одного боку – нижчі ставки, з іншого – жорсткіше покарання, більша прозорість і підзвітність. Все – в цифровому вигляді, не треба ніяких перевірок. Простий доступ цифровими інструментами, щоб все побачити і зрозуміти.

3) — І третій аспект податкової реформи: ми зазнали таких втрат, яких не зазнавала жодна країна на європейському континенті з часів Другої світової війни. І **нам потрібні сильні імпульси і стимули для відбудови**.

Я маю на увазі комплексні стимули: **інвестиційні продукти, довгострокові кредитні програми, певні політичні рішення, у тому числі податкові.**

Тобто не ухвалення точкових рішень десь якийсь бізнес побудувати, а створити стимули для глобального бізнесу будувати свої об’єкти саме в Україні.

Така логіка податкової реформи.

– Ви кажете про відновлення нашої економіки. За оцінками Світового банку, для відновлення України потрібно $411 млрд. Як, на вашу думку, можна почати отримувати ці кошти до закінчення війни?

– Це не сума, необхідна на відновлення, а підрахована сума збитків від руйнувань, які спричинила війна. Не факт, що нам потрібно відновлювати все, що знищено.

Але нам потрібно в рамках відбудови будувати те, що не було побудовано до початку війни. За моїми оцінками, ця цифра буде трохи більшою, тому що нам потрібно побудувати величезну кількість як державних активів (**дороги, які ми не встигли побудувати до початку війни**), так і **величезну кількість бізнес-об'єктів агропереробки, деревообробки, металообробки тощо**. **Це сотні мільярдів доларів.**

– Як це все профінансувати?

– Це треба розкласти на декілька складових.

Вони відрізняються як в часі, так і в структурі фінансування. Якщо говорити про час, то нам треба розпочинати з відбудови базових соціальних об'єктів, щоб люди могли отримати житло, віддати дитину в школу чи дитячий садок, лікуватися, отримати базову роботу. Найімовірніше, це будуть якісь міждержавні програми, в яких уряд відіграватиме ключову роль.

– Ви думаєте, що інші держави і бізнеси мають вкладати у відновлення української інфраструктури?

– У це вкладатиме українська держава.

Від кого вона має отримати ці кошти? Або від країн-партнерів, або від міжнародних фінансових організацій. І, можливо, буде якась невеличка складова соціальних проєктів з боку міжнародного бізнесу. Але **левова частина коштів – це міждержавні кошти**, передані у вигляді тих або інших інструментів: чи це кошти Європейського інвестиційного банку, чи це кредитні програми ЄБРР, чи це пряма міжурядова угода з США, чи це трастовий фонд Світового банку. Тобто це або державні, або квазідержавні кошти. Це десятки мільярдів.

Що стосується фінансування відновлення житла, яке є чи не найбільшим сегментом у цій соціальній складовій, напевно, **можна буде** реалізувати комбіновану схему, **над чим ми працюємо**.

1) — З одного боку, держава має компенсувати втрати, які понесли громадяни України. Ми зараз працюємо з партнерами щодо формули компенсації.

2) — З іншого боку, **ми хочемо запропонувати** довгострокову програму пільгової іпотеки, яку почали запускати і тестувати.

Сподіваюсь, що **ми зможемо сильно її розігнати у найближчий період**.

— Вона вже більше на бізнес-ринкових умовах. Бізнес стимулюватиме цю галузь і одночасно вирішуватиме соціальну проблему.

2) — Друга складова – це **бізнес**.

2.1) — З одного боку, нам потрібно створити **умови**, регуляторні й податкові.

2.2) — З іншого – дати **фінансові інструменти**, як фінансувати ці бізнес-проєкти.

У нас вже немає ілюзій щодо принципів, за якими працюють великі корпорації.

Наприклад, в нашій стратегії ми запланували будівництво фабрики з виробництва літієвих акумуляторів вартістю $6-7 млрд. Скажімо, Samsung чи хтось іще не прийде і не вкладе в це свої кошти. Вони можуть прийти зі своєю технологією, з 10-20% капіталу, а решту нам треба наповнити певним блендом фінансування.

(1)

Щоб запустити ці фінансові продукти, **ми зараз і працюємо над фондом** відбудови України, фондом приватних проєктів, фондом приватних інвестицій, який власне і стане каталізатором залучення коштів. Це можуть бути також кошти експортно-кредитних агентств, через які будуть фінансувати постачання західного обладнання.

– Чому ви думаєте, що експортно-кредитні агентства вкладуться?

– Насправді вартість будь-якого індустріального об’єкта на 40-50%, а подекуди на 60-70% – це нове обладнання. В більшості випадків – західне.

1) — Для продажу західного обладнання є структурований нормальний продукт, який працює десятиліттями – це фінансування через експортно-кредитні агентства країн-виробників.

2) — На жаль, у нас це не працювало через низький кредитний рейтинг і ризики.

Тому **одним із завдань буде розблокування цього інструмента**.

(2)

Друге – **отримати доступ до структурованих фондів різного типу.**

Під кожен тип проєкту є свій тип фонду.

Наприклад, в IT-проєкти будуть вкладати венчурні фонди, але не будуть вкладати пенсійні фонди. В інфраструктурні проєкти із задоволенням вкладають пенсійні фонди, у виробничо-індустріальні – private equity фонди, хеджфонди і, можливо, якісь family office з певною спеціалізацією – сімейні офіси багатих людей, які управляють їхніми особистими активами.

Можливо, ми зможемо відкрити ліміти ETF, де локалізована найбільша сума коштів. Тому завданням цього великого фонду якраз буде відкриття доступу до фінансування. А в управлінні цих фондів знаходяться сьогодні десятки, якщо не сотні трильйонів доларів «живої» ліквідності.

Тому **наша задача – зробити** так, щоб хоча б 1% з них зацікавився можливістю інвестувати і заробляти в Україні. І тоді ми отримаємо сотні мільярдів приватних інвестицій.

– За логікою інвестування у країни третього світу завжди починається з 1) хеджфондів. Далі приходять 2) венчурні фонди, фонди прямих інвестицій, і лише після них 3) інституційні інвестори. На якому етапі зараз робота з хеджфондами?

– Ви абсолютно праві. Спочатку будуть йти найбільш агресивні, зацікавленні в заробітку на ризику фонди, і поступово ми будемо переходити на інституційних інвесторів, таких, як пенсійні фонди.

Але це залежить не тільки від етапу еволюції, а ще – від типу індустрії.

Дохідність, яку хочуть отримати хеджфонди і private equity, жодний інфраструктурний проєкт в жодній країні світу ніколи не дасть. І ми це розуміємо, і вони.

На цьому етапі тривають попередні дискусії про те, які сектори будуть цікавими в Україні, цікавими не тому, що ми цього хочемо, а тому що у них є стратегічна конкурентна перевага і вони довгостроково будуть прибутковими.

Триває обдумування цих концепцій в тих чи інших фондах. Безумовно, що поки ніхто ніякі рішення не ухвалив. Не слід очікувати, що якісь масштабні інвестиції будуть зроблені до закінчення війни. Я буду вважати великим успіхом, якщо будуть ухвалені рішення, почнеться підготовка проєктів, пошук команд, підбір земельних ділянок до закінчення війни, для того щоб розпочати самі проєкти відразу після закінчення війни.

На прикладі відбудови після Другої світової цей період підготовки після закінчення війни зайняв більше чотирьох років.

Наше завдання – пройти цей шлях ще під час війни, щоб в момент її закінчення ми були в стані «готові копати».

Тому зараз проходить період попереднього обміну, консультацій, «продажу проєктів», «продажу ідей». Це те, що ми зараз обговорюємо з великою кількістю фондів.

– Збір заявок?

– Є ідеї, які треба активно продавати.

– Тобто чітких побажань стратегічних інвесторів, що після війни вони б хотіли зайти саме сюди, нема?

– Нема.

Максимум, що є від них: «Ми розуміємо, що у вас доволі непоганий потенціал в цьому секторі, тому ми, напевно, готові дивитись».

А наше завдання пояснити їм: «Якщо ви бачите цікаві проєкти для себе, то давайте конкретно домовлятися вже зараз. Коли ви проведете due diligence, виберете майданчики, підберете людей, щоб ми всі вже були готові до старту».

Це той етап, на якому ми зараз знаходимось.

– Якщо говорити про автомобільне виробництво, то, наприклад, запропонуєте інвесторам «АвтоКрАЗ», який вже у власності держави.

– У «АвтоКрАЗ» особливий правовий статус майна. Це військове майно, яке примусово відчужено в рамках відповідного закону. Є певні юридичні

обмеження, що з ним можна робити. Крім того, це завод, який більше пристосований до випуску військових продуктів, а не цивільних.

Довгострокові перспективи я бачу саме у цивільного автомобілебудування, тому що,

1) — по-перше, Україна є великим ринком, який буде за правильної організації процесу споживати до 500 тис. автомобілів щороку. А це, в принципі, розмір великого автомобільного заводу.

2) — Також Україна є дуже хорошою локацією, щоб здійснювати виробництво автомобілів на величезний європейський ринок, який споживає десятки мільйонів автомобілів щороку. І ми будемо набагато більш конкурентним постачальником, ніж та ж Словаччина, яка з нуля побудувала індустрію і виробляє понад мільйон автомобілів для європейського ринку. Їх собівартість буде у нас нижче, а якість людей, інженерного потенціалу значно вища.

– До того ж після знищення росії на її території вже не залишиться світових автокорпорацій і попит на український автопром може зрости.

– Тут трохи складніше.

Що відбулось в росії з автоіндустрією? Там до десятка компаній локалізували виробництво. Це і японські компанії, і німецькі, і корейські, і французькі – усі потихеньку йдуть з російського ринку.

Вони були там з двох причин.

1) — По-перше, російський ринок сам собою дуже великий.

2) — Левову частку автомобілів, які вони там виробляли, вони продавали на внутрішньому ринку, який теж вимірювався мільйонами одиниць на рік.

На жаль, в Україні такого великого ринку немає. Тому місця для такої чималої кількості автомобілів в Україні не буде. Але Україна може запропонувати щось додаткове, що не могла запропонувати росія – це, власне, стати виробничим майданчиком для європейського ринку. Ви маєте рацію, що в першу чергу з тими компаніями, які свого часу локалізували виробництво в росії, ми будемо вести перемовини, щоб локалізувати їх в Україні, тільки трохи з іншим фокусом. Не тільки для внутрішнього ринку, як вони робили в росії, а для експорту до Європи.

І з тих компаній ми будемо починати.

Чому?

Тому що в них вже є досвід роботи в такому середовищі, у них є команди, люди, які запускали виробництво, управляли ним, вони розуміють менталітет і як це робити в Східній Європі.

– Які ще, на ваш погляд, *масштабні програми стимулювання економіки* зараз може започаткувати Україна? Що мають для цього робити уряд і Нацбанк до завершення війни?

– Це дуже непросте питання, оскільки будь-яке зростання економіки пов'язане з інвестиціями. Будь-які інвестиції дуже важко робити в умовах воєнних ризиків.

(1)

Безумовно, можна пропонувати якісь компенсаторні інструменти, що ми і **намагаємось** робити разом з урядом.

1) — Це військові страховки. Хоча все одно вони не здатні вирішити проблему повністю. Тільки для окремих кластерів і невеликих інвестицій. А великі інвестиції в таких умовах навряд чи хтось буде робити.

2) — Це також програми підтримки ліквідності – особливо актуальне питання, враховуючи монетарну політику.

(2)

Відсоткова ставка у 25% потенційно вбиває будь-який проєкт.

Тому уряд зараз розширює програму «5-7-9%», для того щоб субсидувати відсоткову ставку і надавати ліквідність бізнесу для тих чи інших проєктів.

(3)

І третє, що ми маємо робити – це свідомо **стимулювати попит.**

Іпотека – дуже хороший інструмент. З одного боку, вона вирішує соціальну проблему, з другого – створює ринковий попит і запускає будівельну індустрію, яка є дуже трудомісткою, локалізованою і має дуже високий мультиплікатор далі по ланцюжку. Іпотека, я вважаю, зараз може бути одним з найкращих інструментів, який дасть каталізатор зростання економіки під час воєнного стану.

– Якими ви бачите можливості активного запуску іпотеки зараз? Я поки не бачу рухів з цього боку. Проєкт якось не стартує.

– Проєкт **на 99% готовий**. Ми **очікуємо на остаточні документи**, які врегулюють деякі питання.

Щодо юридичної конструкції, то вона вже готова, і не просто на папері, вона запущена.

Були видані перші близько тисячі кредитів протягом декількох місяців і в десятки разів швидше, ніж до цього розвивалися відповідні іпотечні програми. Це підтвердило правильність гіпотези, що на цей продукт є послуга. Розроблені всі цифрові рішення. Практично зараз для отримання рішення людині не треба збирати жодних довідок.

Величезна робота зроблена.

Є дві речі, які зараз її стримують.

1) **— Іпотека дасть правильний ефект, якщо вона буде сфокусована на первинному ринку, тому що тоді ці кошти потрапляють у будівництво.**

2) — **Іпотека на вторинному ринку – це на 99% вихід у валюту.**

Тобто,

— держава просубсидувала як іпотечний продукт, а той, хто продав квартиру, за кеш купить валюту. Для економіки це шкідливо.

Тому **треба перефокусувати іпотеку на первинний ринок.**

Для цього нам треба закінчити деяку технічну роботу з реєстрами майнових прав на об'єкти первинної нерухомості. Був ухвалений відповідний закон, підзаконні акти. Зараз остаточна постанова проходить погодження. Я сподіваюся, що протягом квітня вона буде ухвалена Кабінетом Міністрів і дасть можливість надавати ці іпотечні продукти на первинному ринку.

Це перше ключове обмеження.

Друге питання – це ліквідність.

1) — Як ви знаєте, «Українську фінансову житлову компанію» (УФЖК) було вирішено докапіталізувати на 30 млрд грн наприкінці минулого року.

2) — Сьогодні ці облігації внутрішньої державної позики треба монетизувати. І менеджмент УФЖК веде роботу на предмет умов монетизації цих облігацій. Я сподіваюся, до моменту ухвалення цієї постанови і це питання буде вирішено.

Що ми отримаємо на виході?

3) **Я очікую**, що **цього 2023,року ми маємо видати від 20 до 30 тис. таких іпотечних кредитів**, а це 20-30 тис. сімей і квартир.

Це мільйони квадратних метрів і дуже великий імпульс для запуску економіки.

– Згоден. Згідно з даними досліджень, які робив «Фінансовий клуб», останніми роками банки видавали не більше 1-5 тисяч іпотечних кредитів щороку. 20 тисяч – це буде значний прорив.

– Так, але на яких умовах видавалися ті кредити? 14-18%.

– Ні, минулого року були і під 9%.

– А чому погано видавалися ці кредити? Тому що не було доступного продукту. Уявіть собі: ви хочете взяти іпотеку. Треба було просто ногами пройти величезний процес, який був тоді. Ми проводили експеримент. 99% людей від заявки навіть «не добігали» до кінця.

В чому фундаментальна різниця нової іпотечної програми?

В цифровому процесі. Вам не треба нікуди бігати і нічого збирати. Достатньо через «Дію» подати електронну заявку, вказавши кілька своїх основних параметрів. І всю інформацію кредитна установа отримає автоматично з реєстрів.

Станом на сьогодні є вже понад 30 тис. заявок, акредитованих банками, за якими ухвалено відповідне рішення. Тобто зараз треба лише наповнити ліквідністю та запустити процес первинної іпотеки.

В комерційних банках є 359 млрд грн вільної ліквідності, які знаходяться у депозитних сертифікатах Нацбанку.

Ми працюємо над тим, щоб ці гроші пішли в економіку.

– З Національним банком ведете перемовини щодо зниження ставок за депозитними сертифікатами, що зробить їх менш цікавими?

– Ми постійно консультуємость з Нацбанком. Але він є незалежним регулятором, який сам ухвалює рішення.

І **тут є конфлікт інтересів між монетарними завданнями і завданнями стимулювання економіки**.

І цей конфлікт є одвічним у будь-якій країні. Тому, безумовно, економічний блок уряду і Нацбанк мають дискусії на цю тему.

– Зараз з'явилося багато нарікань, що АРМА не справляється зі своїми обов'язками – конфіскацією російських активів. Один сценарій, який зараз обговорюється – це ліквідація агентства та розподіл його функцій між іншими органами. Що з ним буде далі?

– Насправді **АРМА не має жодного відношення до конфіскації російських активів**. В законодавстві України дуже чітко прописаний механізм конфіскації активів.

1) — Це введення спеціальних санкцій через Раду національної безпеки і оборони.

2) — Після цього – подання з боку Міністерства юстиції позовів про конфіскацію до Вищого антикорупційного суду.

Цей процес запущено. І вже є активи, за якими цей процес пройдено.

Недавні рішення: Ocean Plaza, активи «Русалу», Дімуринський ГОК.

Графік, який є в Міністерстві юстиції, передбачає, що за декількома знаковими активами щомісяця будуть подаватись позови, а далі вже Антикорупційний суд буде це опрацьовувати у такому ж приблизно темпі.

Тобто, **зараз питання конфіскації російських активів поставлено на конвеєр, і по ланцюжку процес іде повним ходом.** Так, він запрацював декілька місяців тому, але він абсолютно новий у законодавстві України.

Щодо роботи самої АРМА мені важко давати якісь оцінки.

Є, напевно,

1) — питання щодо якості управління активами, які знаходяться в АРМА. І саме тому, напевно, виникло питання, навіщо нам декілька точок, де управляються активи. Є у нас Фонд держмайна. Абсолютно логічно, щоб вони управлялись у одному місці або в якійсь профільній державній корпорації.

2) — Друге питання – це питання прозорості продажу активів і конкурсів, які там проводяться.

Була надзвичайно велика кількість корупційних скандалів навколо ***Фонду держмайна***, але цей процес, який побудований щодо продажу активів, – прозорий.

Якщо ми подивимось на ті аукціони, які відбуваються з жовтня – листопада, **коли розблокувалась приватизація**, ми бачимо там десятки учасників, чесну конкуренцію. Ми бачимо, що в десятки разів зростає ціна. Ми бачимо, що рівень оцінки під час продажу активів вищий в рази, ніж до війни.

Наше завдання – зробити такий самий прозорий процес продажу активів з АРМА, як працює у Фонді держмайна. Чи це буде АРМА, чи Фонд держмайна – не має жодного значення.

– Які ви бачите перспективи націоналізації російських банків в Україні?

– Російських банків не залишиться в Україні. З одного боку, у нас триває процес вилучення російських активів: РНБО, Мін'юст, ВАКС. Ми провели цю процедуру з Першим інвестиційним банком (Pinbank), він вже в державній власності.

На жаль, таку процедуру ми не можемо застосувати до Сенс Банку через його важливість і системність.

Тому зараз розглядається окремий закон, але я очікую, що це питання буде вирішене. Особливість цього банку – його розмір. Тут дуже важливо, щоб держава не понесла жодних втрат після вилучення цього банку у російських власників, тому що там десятки мільярдів гривень вкладників, які у випадку неправильної логіки дій можуть лягти на плечі держави.

– Нещодавно Raiffeisen Bank International визнано спонсором війни росії проти України. Що, на вашу думку, має бути з українським Райффайзен Банком?

– Я вважаю, весь міжнародний бізнес повинен вийти з росії, без виключення. Тому що будь-яка робота в росії – це фінансування тероризму. І до тих, хто не виходить, треба застосовувати ті чи інші санкції, в тому числі в Україні.

– Raiffeisen Bank International вже більше року нічого не робить, крім заяв.

– На жаль, не тільки він – десятки міжнародних корпорацій.

***

№ 1.491

Імперія має померти двічі-1

Навіщо Кремль розпочав шалену війну, чому Росія програє і навіщо їй це потрібно?

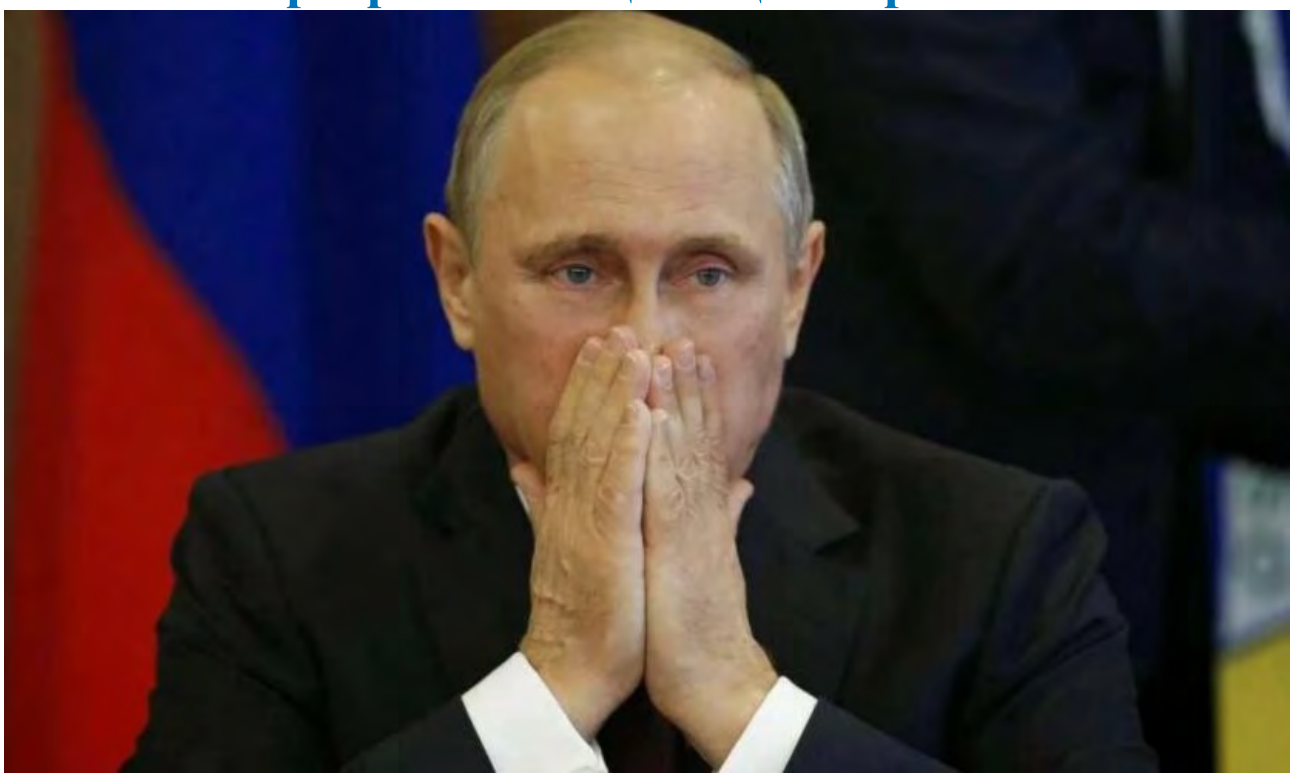

Після 7 місяців спецоперації РФ тріщить по швах, і про її розпад як про неминучість не говорить тільки лінивий. Останні події в Дагестану свідчать, що це не фантазії, а цілком реальна перспектива.

ВЛАДИМИР ШЕВЧЕНКО, АНДРЕЙ САВАРЕЦ, ДЛЯ "ХВИЛІ" 11.10.2022

Частина перша

Вважається, що процес розпаду Радянського Союзу було здійснено не до кінця. Із 15 колишніх республік народи 14 отримали свої національні держави. І тільки Російська Федерація залишилася все тією ж імперією, хоч і неабияк купованою.

Після 7 місяців спецоперації РФ тріщить по швах, і про її розпад як про неминучість не говорить тільки лінивий. А останні події в Дагестану свідчать, що це не фантазії, а цілком реальна перспектива.

І схоже, що цього разу розпад станеться до кінця, і Росії доведеться перезбирати саму себе, але вже не як імперію. Тільки вже в міжнародній ізоляції, під тисячами санкцій та розхльобуючи наслідки військової поразки.

Невже всі ці хвальоні російські спецслужби не змогли прорахувати реакцію на вторгнення з боку українського народу, ЗСУ, закордонних партнерів та міжнародних організацій.

Основною версією початку «спецоперації» називають безумство Путіна та його оточення, а абсолютно бездарне керівництво російською армією нібито є наслідком повної деградації системи, що прогнила.

Але навіть божевілля та деградація не пояснюють абсолютно ідіотських рішень російської влади: військових, дипломатів, політиків, які навмисне намагаються завдати своїй країні найбільшої шкоди.

Навіщо вишиковуватися в колони чи не в парадній формі із сухпайком на три дні?

Навіщо потім йти з-під Києва та битися об стіну у найбільш укріпленому районі на Донбасі?

Навіщо підставлятися під нові й нові санкції? Навіщо обстрілювати атомну електростанцію?

Навіщо оголошувати мобілізацію і того ж дня випускати «нацистів», ще й помінявши їх на незрозумілого росіянам Медведчука.

Навіщо анексувати території, розмиваючи сакральність та непорушність власних кордонів?

Навіщо взагалі було розпочинати війну, якщо в тебе Північний потік – 2 на мазі?

Справа в тому, що, аналізуючи як причини війни, так і подальші дії російської влади, ми виходимо з нормальної логіки. І все, що до неї не вписується, ми списуємо на ірраціональне.

Але, подивившись на цю ситуацію під іншим кутом, ми побачимо, що розпад РФ не є просто наслідком дурних нераціональних рішень.

У своєму дослідженні ми пропонуємо свою версію причин початку війни і робимо шокуючий прогноз долі Російської Федерації.

***

Основною ідеєю всередині російського суспільства завжди була ідея величі. Причому звернена не лише всередину, а й назовні – тобто інші суспільства чи держави теж це визнавали.

Причина популярності Путіна в самій Росії обумовлена саме тим, що він системно протягом 22 років суспільству цю велич забезпечував або принаймні обіцяв.

Тому було досить просто грати на фантомних болях про «Велику країну», втрачену демократами.

У цьому сам Путін, і його електорат бачили його місію.

У 2000 році у статті «Росія на рубежі тисячоліть» він поставив собі певну мету: повернути Росію з небуття 1990-х до клубу великих держав. Понад 20 років Путін послідовно йшов до здійснення цього плану, вийшовши на пік його реалізації на рубежі 2021-22 років.

Для цього потрібно просто не з'явитися на війну.

Але! Почавши т.зв. «спеціальну військову операцію» Кремль не лише перекреслив усі досягнення, а й фактично поставив під загрозу саме існування РФ.

Що було в Російській Федерації "на руках" станом на 21 лютого 2022 року?

Росія успішно просуває в Європі свої економічні проекти, конкурує в окремих сферах зі США та має цілий пул впливових друзів (явних та прихованих) серед лідерів країн ЄС та НАТО.

При цьому РФ досить вміло грала на суперечностях усередині самого Європейського Союзу (по лінії розколу: Стара Європа – «младоєвропейці», тобто східноєвропейські країни, що йдуть у фарватері політики США) та НАТО.

Північноатлантичному блоку було все важче формулювати виразні цілі свого існування. Відбулося зростання суперечностей між учасниками, а на найвищому рівні висловлювалися ідеї різних варіантів трансформування НАТО без домінування в ньому США (наприклад, ідея Ангели Меркель про створення Євроармії).

І все це на тлі втрати Сполученими Штатами концептуальної влади, що намітилася, після виведення військ з Афганістану, скандальних президентських виборів і цілої низки соціально-економічних проблем, що накопичилися.

Володимир Путін, незважаючи на весь негатив, був популярним у світі лідером, переможець ІДІЛ, який постійно з'являється на сторінках світових (у тому числі західних) видань як «людина року». Маючи репутацію жорсткого та рішучого політика, послідовно відстоював національні інтереси своєї держави і був прикладом «жорсткої руки» навіть для громадян країн Заходу, незадоволених своїми пухкими лідерами.

У міжнародний лексикон органічно увійшло поняття «трьохполярний світ», маючи на увазі колективний Захід, Китай та Росію.

Зважаючи на загравання Путіна з Сі Цзіньпіном, на горизонті вже маячив військово-політичний союз із КНР, ще раз підтверджуючи наявність у Росії «золотої акції» у протистоянні США з Китаєм.

При цьому ні в кого немає сумніву, що демонстративна військова активність РФ на кордоні з Україною – це був шантаж. Причому шантаж результативний.

Брязкаючи зброєю, Росія раз у раз виторговувала собі шикарні умови і просуваючи свій економічний порядок денний.

26 січня оператор "Північного потоку - 2" Nord Stream 2 AG зареєстрував у ФРН дочірню компанію для німецької ділянки газопроводу Gas for Europe GmbH, чим розблокував сертифікацію.

Грубо кажучи, за кілька днів (тижнів?) Німеччина була готова сертифікувати та запустити газопровід, який з кінця вересня 2021 року вже був заповнений газом під робочим тиском.

Запуск «Північного потоку – 2» автоматично активував би гарантії безпеки для РФ враховуючи ту енергетичну та економічну залежність, в яку потрапляла б Європа.

Саме тому всі шановні розвідки не спромоглися спрогнозувати точну дату вторгнення в Україну. Бо до останнього моменту це був блеф.

Але!

21 лютого РФ стріляє собі в ногу – Путін навіщось підписує укази про визнання незалежності Луганської та Донецької народних республік, у відповідь на це ФРН призупинила сертифікацію газопроводу, а президент США Джо Байден розпорядився запровадити санкції проти компанії-оператора Nord Stream 2 AG та її виконавчого директора Маттіаса Варніга.

Але навіть тут РФ могла досягти свого – сертифікації газопроводу, просто відвівши війська від українського кордону, продемонструвавши всьому світовому співтоваристві, що це справді були військові навчання.

Навіть саме по собі визнання псевдореспублік навряд чи могло вплинути на економічні інтереси насамперед Європи, якій необхідно було блакитне паливо за особливою, дуже приємною ціною (250 дол./тис. м 3 замість 1000 дол. на спотовому ринку на той момент).

Тобто станом на 23 лютого 2022 року для Росії склалася ідеальна ситуація з позитивними для неї тенденціями в усіх напрямках.

Фактично, максимально можливою мірою була реалізована мрія вищого політичного керівництва Росії – світ почав зважати на Росію як сильний геополітичний гравець.

Здавалося б, згідно зі східною мудрістю, «сиди на березі і дивись, як повз пропливає труп твого ворога...»

На цю війну досить просто не з'явитися.

І раптом!..

24 лютого 2022 року РФ стріляє собі вже на думку. Відбувається колективне божевілля, що перетворили всі досягнуті раніше успіхи на свою повну протилежність.

Адже шантаж як спосіб отримання вигоди працює лише до того моменту, поки потенційна загроза не перетворюється на реальну дію.

У результаті результати, яких досягла РФ внаслідок такого кроку свого вищого військово-політичного керівництва, є абсолютно протилежними і поставленим цілям т.зв. спецоперації та успіхам, досягнутим Росією станом на 21 лютого.

Замість демілітаризації України – Україна є, ймовірно, найбільш мілітаризованою країною у світі, причому високотехнологічна мілітаризація України йде небаченими раніше в історії темпами.

Замість військового розгрому України – власна перспектива. За 7 місяців втрати особового складу військ РФ (особливо елітних кадрових частин та підрозділів), так званих «корпусів ЛДНР», а також найманців ЧВК перевищили втрати російської армії в афганській війні, двох чеченських та сирійських разом узятих (>60 000 убитими).

Замість іміджу «другої армії» у світі – репутація гранично неефективної військової сили, яка складається з убивць, ґвалтівників та мародерів під керівництвом некомпетентних командирів.

Замість підтвердження ефективності суперсучасної зброї, зразками якої помпезно лякали Захід – розконсервування складів застарілої військової техніки та відповідна їй тактика ведення військових дій, як у Першу світову війну.

На тлі таких «успіхів» закономірно впав міжнародний комерційний престиж російської зброї. Іноземні контрагенти (зокрема і традиційні російського ринку) дедалі більше відмовляються від подальшої закупівлі російського озброєння, поглядаючи іноземні зразки. А існуючі контракти Росія навряд чи зможе виконати через відсутність західних комплектуючих, що автоматично викидає Росію зі світових перегонів високотехнологічних озброєнь.

На сьогоднішній день Росія стала світовим рекордсменом за введеними проти неї міжнародними економічними санкціями (їх уже понад 6000).

Фактично йдеться про руйнування російського економічного потенціалу, як високотехнологічного, що забезпечує здатність конкурувати у світі, а й примітивно-сировинного, що забезпечує підтримку рівня споживання соціуму на більш-менш прийнятному для сучасності рівні.

Ще раз наголосимо, що замість енергетичної експансії в Європі, яка цілеспрямовано готувалася останні 22 роки і вже чітко маячила на горизонті, РФ практично втратила європейський ринок газу та нафти, а також світові ринки збуту золота та, швидше за все, ядерного палива.

Замість «денацифікації» домінуючою емоцією в українському суспільстві стали зневага та ненависть до всього російського та російського (див. графік), у тому числі серед жителів Південного Сходу України, яким «російський світ» пройшовся смертельним вихором.

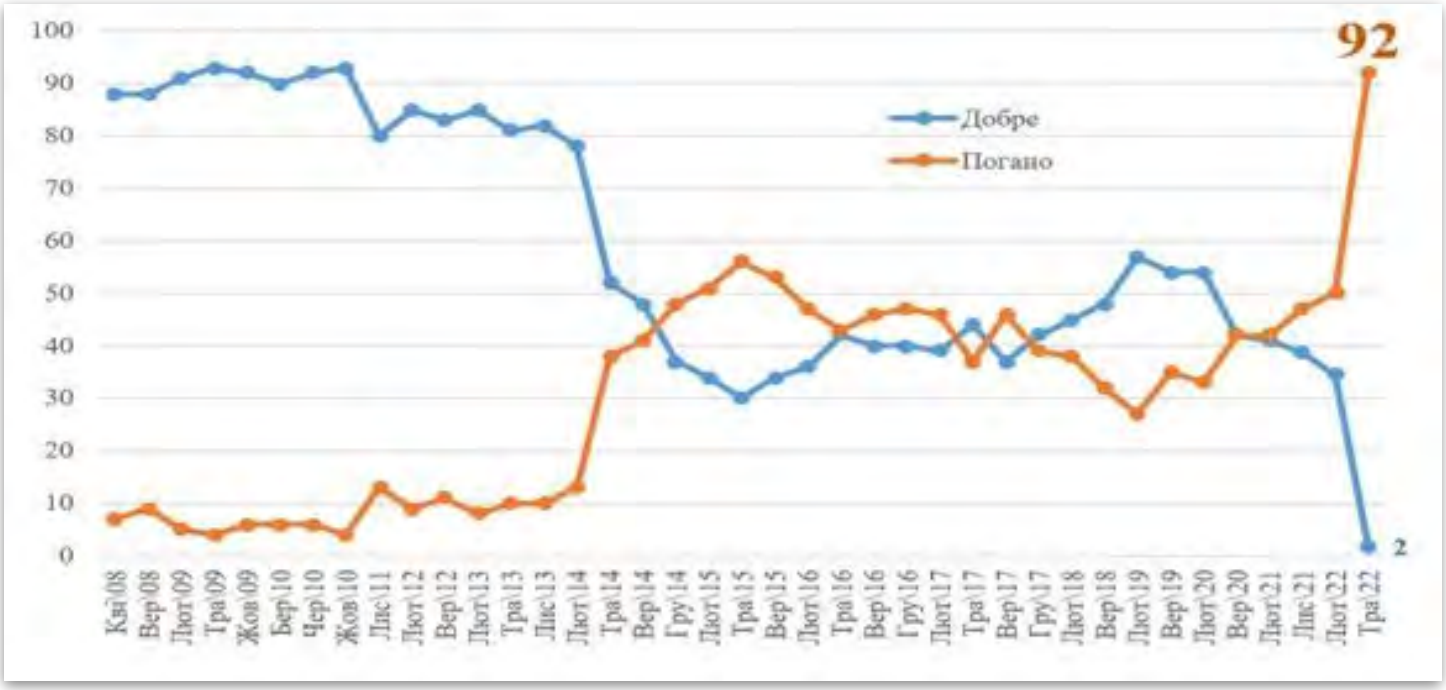

У всьому світі набирає тенденція бойкоту російської культури та спорту.

У Східній Європі наростає процес масового знесення (сотнями) пам'яток радянських часів, і навіть військових поховань, пов'язаних із радянською армією.

Стрімко відбувається «заморожування» міжнародних контактів РФ у науковій сфері, і навіть у питаннях освіти.

Міжнародні проекти у сфері освоєння космосу для Росії закрилися. Європа замість Роскосмосу планує співпрацювати з компанією Ілона Маска "Space X".

Зовнішньополітична і міжнародно-правова складова схожа на реальну катастрофу.

РФ із ганьбою виключили з Ради Європи та Ради з прав людини ООН.

Росії вдалося практично знецінити свою "золоту акцію" у протистоянні Сполучених Штатів із Китаєм.

Відбувся фактичний розвал ОДКБ та ЄАЕС.

Замість перешкоджання розширенню НАТО на схід і територіальне «згортання» блоку до ситуації, що існувала на 1997 рік (як того хотіла Росія у своєму ультиматумі), в результаті НАТО включив до своїх членів Швецію та Фінляндію, а також, за фактом, Україну.

Це відразу збільшило кордон безпосереднього дотику Росії та НАТО на 3000 км і скоротило підлітний час ракет НАТО до Петербурга до 4 хвилин, а до Москви – до 7-8.

Навіть традиційно нейтральна Швейцарія заявила курс на зближення з НАТО.

Почалося просто авральне переозброєння найсучаснішою військовою технікою (переважно американською) не лише країн НАТО, а й кожної з 51 країни, яка на даний момент входить до антипутінської коаліції.

Тобто відбувається безпрецедентна комплексна зовнішньополітична ізоляція РФ, розвал її військово-політичних блоків і водночас консолідація антипутінської коаліції, яка наразі налічує вже 51 країну (в антигітлерівську коаліцію входило 54 країни).

Росія "без п'яти хвилин" - держава-терорист. Тепер РФ - це практично аналог Аль-Каїди або ІДІЛ.

Образ самого Путіна на світовій арені зазнав блискавичної трансформації: від розумного, жорсткого і прагматичного лідера, який послідовно відстоює інтереси своєї країни, до «кривавого диктатора, головоріза та військового злочинця».

З одного з трьох найвпливовіших людей у світі Путін перетворився на ізгоя та військового злочинця.

Така кричуща невідповідність (з точністю до навпаки) проголошуваних завдань СВО та її результатів викликає багато питань.

При цьому, незважаючи на все перераховане, вище політичне та військове керівництво РФ не втомлюється повторювати, що все йде за планом.

***

Така кількість парадоксів спонукає і аналітиків, і мільйони людей у всьому світі їх для себе якось пояснити.

Проаналізувавши події в Україні, Росії та світі, пов'язані з війною, ми дійшли висновку, що існує мінімум три версії, які хоч якось більш-менш логічно пояснюють вищеперелічене.

***

Версія 1

Раптове колективне божевілля вищого військово-політичного керівництва РФ (або «розумом Росію не зрозуміти»)

Ця версія досить популярна і, як не дивно, пояснює чому переважна більшість розвідок світу «проспала» російське вторгнення.

Тому що розвідка – це логіка. А логіка однозначно говорила, що військова активність РФ на українських кордонах – це блеф та шантаж.

І напад на Україну був відвертим безумством.

Тобто, виходить, що ті самі люди, які створювали Росії її авторитет і економічну стабільність, діючи раціонально, прагматично і навіть цинічно, через раптовий глибокий і незворотний психічний розлад роблять все, щоб завдати максимальної шкоди своїй країні в усіх напрямках.

Версія 2

Структура управління РФ тотально «згнила» і не витримала стрес-тесту

Згідно з цією версією, російська військово-політична еліта на чолі з Путіним розклалася природно через інтелектуальну деградацію і корумпованість.

Причому розкладання досягло такого рівня, що еліта навіть не в змозі усвідомити марність своїх рішень.

Сп'яніле від успішної десантної спецоперації в Казахстані, російське керівництво дійсно вірило в те, що так звану СВО можна буде завершити максимум за 14 днів.

Згідно з їхньою переконаністю, перш ніж неповороткий колективний Захід встигне не те, що накласти якісь санкції, а взагалі збагнути, що відбувається, у Києві вже зміниться влада. А якщо й будуть санкції, то «ми це вже проходили в 2014 році».

Версія проста, витончена, легко сприймається, що добре укорінюється у свідомості мас, і, здавалося б, самоочевидна і логічно «неубиенная». Простіше кажучи, «хотіли, як краще, а вийшло як завжди».

На ній до речі наполягає не хтось інший, як Ігор Стрєлков-Гіркін (але про нього пізніше). Мовляв, ідея правильна, але реалізація підкачала.

Ця версія хоч і усуває більшість протиріч версії «раптового колективного божевілля», але також має багато фундаментальних недоліків.

Зокрема, якщо справа стосується гаманця (а ми говоримо про тотальну корумпованість), то державні олігархи та «запаковані» політики, зіткнувшись із витратами, швиденько згорнули б СВО.

До речі, багато авторитетних світових аналітиків, виходячи з другої версії, прогнозували швидке закінчення війни, що, на жаль, не підтвердилося.

***

Тому існує ще одна версія того, що відбувається, яка прагне усунути протиріччя вищенаведених версій. Вона заснована на тому, що версія друга (при безперечному існуванні всепроникної корупції в РФ, а також глибокої деградації її військово-політичної еліти), служить єдиною метою – цю третю версію надійно сховати.

***

«Будь-який парадокс приховує таємницю»

Версія 3

Рух кремлівських веж

Найвище військово-політичне керівництво РФ досі не втомлюється повторювати, що СВО йде за планом, і її мети буде досягнуто. Можливо, до цього варто поставитися не як до творчості з психіатричної палати, а як до констатації реальних успіхів Плану. Просто план дещо відрізняється від публічно заявленого.

Версія третя виходить з того, що в цьому кривавому божевілля є своя логіка, прагматичний розрахунок і послідовна реалізація задуму, здійснюваного надзвичайно впливовою групою, що найтісніше інтегрованою в російську владу.

Суть задуму – радикальне та комплексне переформатування держави з усуненням від влади переважної більшості існуючих еліт.

Таке явище у політології визначається як **революція** .

Сьогодні з розвитком технологій не слід чекати умов для революції. "Вчора рано, завтра пізно" вже не актуально. Об'єктивні та суб'єктивні умови для революції ***цілеспрямовано створюються.***

Саме для цього використовується війна в Україні та майбутня військова поразка Росії в ній, перемелювання та дискредитація другої армії світу, відбувається аварія старих системоутворюючих міфів, на яких будується держава, а також різке погіршення соціально-економічного становища широкого загалу населення.

Тобто третя версія – це класична версія змови. Вона здається абсолютно неймовірною. Але лише на перший погляд.

Є низка найважливіших фактів, які пояснюються ні першої, ні другої версією, лише третьої.

Факт 1

Все для фронту, все для ~~перемоги~~ поразки.

Будь-яка війна за наявності волі до перемоги має вестися найефективнішим способом за граничної мінімізації військових, соціальних, економічних, дипломатичних, морально-психологічних втрат.

Але насправді РФ веде війну (у вузько військовому її аспекті) найнеефективнішим і руйнівним собі способом.

Вважається аксіомою, що управління завжди залежить від напряму волі управителя. Виходячи з цього, можна припустити наявність у керівництві РФ могутньої волі, яка рухає процеси саме так, а не інакше.

Тобто, з усіх можливих варіантів дій, російська влада завжди вибирає найруйнівніший для себе, незважаючи на очевидність його згубності (яка стає очевидною практично відразу), і від цього варіанта вже не відхиляється.

Зазнавши поразки на першому етапі СВО, і практично нічого не домігшись на другому, штурмуючи в лоб українську оборону в її найбільш укріпленому місці, російські війська на третьому етапі стягують залишки всіх елітних кадрових військ на південь. При цьому їм ставиться принципово нездійсненне завдання під вогнем найбільш сучасної та смертоносної західної зброї.

Управління у ВПК та його «вдосконалення» здійснюється шляхом простого рокування (перестановка місцями) управлінців, які провалили завдання створення сучасної високотехнологічної армії.

Продовжується практика кадрової чехарди в Генштабі (у т.зв. СВО змінився вже третій командувач, крім перестановок рангом нижче) і постановка військам нереальних, відверто провальних завдань.

Простежується просто маніакальна послідовна воля накопичувати і «одягати собі на голову» негативні витрати війни, зовсім не обумовлені військовою необхідністю.

Наприклад:

1) Масові звірства у захоплених містах та їх демонстративне заохочення

Російська армія на території України за ці трагічні півроку скоїла всі види військових злочинів, здійснення яких вимагало переключення зусиль армії саме на них, а не, власне, на бойові дії.

І все це під телекамери всіх агентств світу, чи не у прямому ефірі, і раціонального військового значення не мали. Навпаки – оприлюднення подробиць масових тортур та вбивств мирного населення сприяли подальшим санкціям та посиленню антиросійської риторики у світі.

Росія могла б просто проігнорувати, але Путін взяв і нагородив 64-ту дивізію армії РФ, яка ганебно втекла, і яка особливо «відзначилася» в Бучі та Ірпені, і присвоїв їй звання «гвардійської», що красномовно свідчить про те, що саме такі завдання їй і ставилися.

2) Ракетний терор

Росія продовжує за допомогою дорогої зброї обстрілювати об'єкти цивільної інфраструктури. При цьому одночасно відчуваючи дедалі більший дефіцит цієї зброї.

Згідно з офіційними українськими даними, армія РФ за час СВО завдала близько 26 тисяч ракетно-артилерійських ударів по цивільних об'єктах України та 500 - по військових.

При цьому РФ не гребує ***демонстративно*** обстрілювати громадянську інфраструктуру під час візитів міжнародних лідерів, від яких залежить світова громадська думка і величина санкцій.

Так, центр Києва зазнав ракетного удару саме в момент візиту Генсека ООН Антоніу Гуттієреша (хоча до цього Київ 10 днів не обстрілювали, а також три дні після його візиту). Про те, що удар був демонстративним, ні в кого у світі не залишилося сумнівів.

Саме під час візиту Глави Євроради Шарля Мішеля до Одеси містом прилетіли ракети по житлових будинках.

Як навмисно, після прийняття Конгресом США резолюції з рекомендацією про визнання РФ державою-терористом і напередодні Саміту G-7 і Мадридського саміту НАТО, РФ особливо інтенсивно і жорстоко обстріляла ракетами українські міста, що спричинило численні жертви серед цивільного населення.

Після ракетного удару по торговому центру у Кременчуці було накладено заборону імпорту російського золота.

Менш ніж через добу після підписання в Стамбулі угод з приводу створення безпечних коридорів з експорту зерна РФ здійснила абсолютно безглуздий з військової точки зору акт – обстріляла Одеський порт, що викликало шок на міжнародному рівні.

Факт 3

Маргіналізація зовнішньої політики

Російська дипломатія, що спирається на школу радянської дипломатії, традиційно вважалася досить професійною і вимагала багатьох вражаючих успіхів.

Але це було до 9 січня 2022 року, коли російське МЗС, не чекаючи відповіді США на свої пропозиції щодо умов безпеки, озвучило ультиматум НАТО «збирати манатки і вирушати на рубежі 1997 року». Ультиматум (як і проект договору зі США) явно нездійсненний, навіть за великого бажання.

РФ все глибше заганяє себе в ізоляцію від решти світу (і економічно, і політично), а міністр закордонних справ РФ Лавров постійно підливає у вогонь навіть не масло, а бензин!

Спершу Лавров офіційно заявляє, що Росія ні на кого не нападала (!!!). Потім, що Гітлер мав єврейську кров.

Після чого російське МЗС прогнозовано посилило ситуацію, надіславши МЗС Ізраїлю листа «Про антисемітизм». Така «дипломатія» миттєво змінила риторику офіційного Єрусалиму та, по суті, розблокувала постачання Ізраїлем окремих видів військової допомоги Україні.

Усі наступні зустрічі з лідерами дружніх країн (КНДР, Іран, Конго), а також прийом на міжнародному економічному форумі в Санкт-Петербурзі делегації талібів (організація визнана терористичною в РФ) не просто говорить про те, що Росія стала ізгоєм, а що вона це розуміє, приймає та ще й пишається цим.

Потім просто серія дичини, реакція на яку з боку міжнародного загалу прогнозована з ймовірністю 100%:

Посольство РФ у Великій Британії написало у твіттері про те, що «азовці» заслуговують на смерть через повішення (при тому, що в самій РФ смертна кара заборонена).

Глава російської делегації на переговорах у Відні щодо контролю над озброєннями Гаврилов підтримав заяву та заявив, що сучасній Росії не вистачає розстрільних сталінських трійок.

Постпред РФ при міжнародних організаціях у Відні у своєму твіттері 19 серпня 22 року написав: «Жодної пощади українському населенню».

Все це відбувається на тлі постійного потоку відвертої маячні, яка ллється через прес-аташе російського МЗС Марію Захарову.

Маючи успішний досвід упродовж десятиліть відстоювання інтересів РФ на світовій арені, тепер російські дипломати змагаються між собою, хто швидше зруйнує політичний імідж країни.

Сюди слід додати таке унікальне явище у світовій дипломатії, як постійні заяви екс-президента РФ та чинного заступника РНБО РФ Дмитра Медведєва.

Будучи офіційною посадовцем високого рангу під час виконання, загрожує публічно всьому світу загалом, і багатьом країнам безпосередньо (зокрема членам НАТО), завданням превентивного ядерного удару, і навіть диверсіями з їхньої ядерних об'єктах.

Для переконливості ядерний шантаж із боку РФ не вичерпується заявами. Він супроводжується практичними діями щодо захоплення ядерних об'єктів на території України (Чорнобильська та Запорізька АЕС), веденням на території цих об'єктів бойових дій та створенням реальної передумов для ядерної катастрофи справді світового масштабу.

Це цілком прогнозовано стало приводом для початку процесу накладання міжнародних санкцій на ядерний сектор РФ, який до цього залишався поза такими санкціями (*нагадаємо, що РФ посідає перше місце у світі у сфері ядерної енергетики*).

Факт 4

«Самосанкції» та втрата статусу надійного торгового партнера.

Схоже, що РФ не проти санкцій. Більше того, вона щодня створює приводи для нових, абсолютно не обумовлених військовою необхідністю, або навіть таких, що суперечать такій.

Крім того, спостерігається парадоксальне введення з боку РФ "зустрічних санкцій" проти себе самих (так звані "самосанкції").

Тобто РФ свідомо йде на економічну самоблокаду та прискорення втрати іміджу надійного бізнес-партнера, підганяючи уряди європейських країн ще інтенсивніше шукати альтернативних постачальників енергоносіїв.

Факт 5

«Національне питання» як міна під РФ

У структурі втрат у регіонах чітко проявляється тенденція, кого влада РФ свідомо відправляє на забій.

Більше того, виплати за загиблих також нерівномірні: за вбитого «слов'янина» виплачують 3 мільйони рублів, за дагестанці – 2 млн., а за бурята чи тувинеця – лише 1 млн.

Це вже призводить до невдоволення серед «нацменшин». Представники деяких регіонів все частіше відмовляються від проходження служби, а старійшини національних республік (Дагестан) вже відкрито висловлюють невдоволення путінською авантюрою.

А наказ Путіна проводити часткову мобілізацію силами суб'єктів федерації та власним коштом – це процес створення національних військових підрозділів. Природно, що в момент великого шухера та відцентрових рухів нацбати швидше присягнути своєму керівникові республіки, ніж далекому Кремлю.

Процес створення національних військових підрозділів (у перспективі - національних армій) найбільш яскраво проявляється на прикладі Чечні, де Кадиров не тільки створив свою 80 тисячну армію, особисто йому віддану, але й уже вимагає від РФ сучасні системи ППО для Чечні (не важко здогадатися від чиїхось) ВПС ці кошти захищатимуть Кадирова).

Факт 6

Крах «зовнішнього контуру» імперії

РФ, будучи безумовно імперською державою (що ніхто в РФ і не приховує), як раніше її попередник – СРСР, для свого стабільного існування створила економічні та військові так звані «зовнішні контури».

У СРСР це були РЕВ (Рада економічної взаємодопомоги) та Варшавський договір, у РФ – це ЄАЕС та ОДКБ.

Процес демонтажу Радянського Союзу включав розпад його «зовнішнього контуру» як необхідну умову.

Аналогічний процес ***вже пройшов*** у «зовнішньому контурі» РФ, хоча юридично поки що не зафіксований (що в цьому випадку абсолютно не суттєво).

За півроку СВО де-факто припинили своє існування військовий та економічний союз.

Зараз РФ каталізує цей процес у прискореному порядку, виводячи свої війська для війни в Україні з усіх іноземних місць базування, що різко прискорює розпад «зовнішнього контуру».

Крім того, воля до руйнування, що виходить із Москви, особливо яскраво проявила себе по відношенню до ключової держави зовнішнього економічного та військового контуру РФ – Казахстану.

На державному російському телебаченні, жорстко контрольованому центральною владою, зазвучали антиказахські висловлювання, причому у максимально грубій та принизливій для казахів формі, що миттєво підняло хвилю антиросійських настроїв у Казахстані.

15 серпня цього року президент Сербії Вучич публічно та категорично відкинув можливість створення російської військової бази у Сербії.

Інерція краху «зовнішнього контуру» СРСР посилила процеси розпаду «контуру внутрішнього» – від'єднання союзних республік. Що стосується РФ «внутрішній контуром» є значної частини з 85 суб'єктів федерації.

Створені за наказом самого Путіна «нацбати», дотримуючись логіки історичного процесу, будуть воювати набагато ближче до свого дому, і з більш зрозумілою для них метою – за свободу свого народу від гніту «колоніального центру».

Факт 7

Ірраціональність Путіна

З погляду інтересів РФ, Путін поводиться гранично ірраціонально (використовуємо найбільш політкоректний термін).

Спочатку він кинув свою армію в м'ясорубку під маренням, потім ховався в бункері (будучи при цьому агресором, а не захищається) і одночасно заявляючи, що все йде за планом.

Досі чітко не сформульовано мету т.зв. «спецоперації», тому вона обросла варіаціями та домислами.

Безглузда і невиразна промова Путіна на ключовій пропагандистській події - параді Перемоги 9 травня цього року (буквально мямлив і запинався) дуже розчарувала тих, хто повірив у криваву авантюру і хотів почути чіткий план подальших дій від впевненого лідера.

Начальник ГУР України Кирило Буданов заявив, що Путін має безліч двійників, і це доведений факт.

Практично неможливо уявити собі, як справжній Путін керує всіма цими двійниками, він повинен те й робити, що тільки репетирувати з ними всі сценарії та можливі несподівані повороти.

Цим має займатися цілий апарат – «колективний Путін». Але тоді закономірно постає питання: «А чи потрібен тоді в такій системі справжній Путін? І чи існує він насправді?

До речі, секретар РНБО України Олексій Данилов 5 серпня 2022р. офіційно заявив, що Путін практично не керує процесами, а це робить «колективний Путін» у складі 86 осіб, і зі смертю Путіна «колективний Путін» нікуди не подінеться.

Виходить, що саме «колективний Путін» цілком свідомо веде РФ до військової поразки, економічної катастрофи та скорочення території внаслідок розпаду.

Мабуть, тих, хто з фанатичною завзятістю продовжує СВО, не влаштовує збереження країни в існуючих межах, існуючої системи управління, і найголовніше – своє особисте становище у владі.

Ця версія дуже багато пояснює і в підготовці СВО, і в характері її проведення, і дозволяє зробити прогноз подальшого розвитку подій.

***

Далі читайте ***тут***

Володимир Шевченко, політолог

Андрій Саварець, юрист

***

Імперія має померти двічі-2

Ігор Стрєлков як обличчя майбутньої фашистської хунти в Росії

Зачем Кремль начал безумную войну, почему Россия проиграет и зачем ей это нужно?

ВЛАДИМИР ШЕВЧЕНКО, АНДРЕЙ САВАРЕЦ, ДЛЯ "ХВИЛІ" 13.10.2022

Читайте першу частину

Частина друга

З третьої версії і т.зв. СВО, і Україна, та її героїчний опір агресору є інструментами досягнення конкретною групою осіб усередині РФ певних політичних чи управлінських цілей.

Виникає справедливе застереження, що ціль ця для її ініціаторів має бути пропорційна з понесеними задля її досягнення жертвами .

Здавалося б, навіщо на піку своєї могутності та економічного благополуччя починати руйнівний процес із міжнародною ізоляцією та можливим економічним колапсом?

Значить ця мета має бути великою.

Мета має емоційно захоплювати мільйони людей і бути простою. Для цього ціль має бути абстрактною – фактично бути метою-символом.

Нова Велика мета має бути запропонована замість Старої Великої мети, яка в процесі своєї реалізації виродилася, зжила себе, продемонструвала народу свою невідповідність віянням часу.

Тобто стара мета має бути переконливо дискредитована в очах мільйонів.

Нова Велика суспільна мета має резонувати з базовими настановами архетипів нації, які вироблялися століттями.

Реалізація Нової Великої мети має спиратися на активну та пасіонарну групу, а також на численні соціальні групи, які об'єктивним перебігом подій вже підготовлені до її сприйняття, або є потенційно сприйнятливими.

Великою ідеєю, яка протягом століть рухала розвиток російської держави та російської нації, була ідея Величі.

З самого її виникнення в глибинах століть і до сьогодні ідея Величності розумілася і розуміється як ідея Імперської величі.

Імперія лише на рівні масового сприйняття – досить абстрактне (без чітких кордонів) географічне простір, мають тенденцію до постійного розширення (згадаймо Путіна на зустрічі зі школярами з його «кордон Росії ніде не закінчується»).

І процес географічного розширення є не засобом досягнення будь-яких прагматичних цілей, а і є справжнісінькою Самодостатньою Кінцевою Великою Метою.

Ідея Імперської величі лежить у колективному свідомому та несвідомому жителів РФ, і є основною причиною підтримки війни в Україні (що чудово відображає соціологія).

Але щоб нова ідея могла бути швидко впроваджена замість старої (тобто шляхом революції), суспільство має швидко розчаруватися у старій (як неефективній, злочинній, чи, як мінімум, несучасній).

Зазвичай це виникає внаслідок суспільної катастрофи.

Версія змови передбачає, що саме цей процес «керованої та прогнозованої катастрофи» цілеспрямовано запущено зацікавленими силами в Росії на території Росії.

Ключовим інструментом і механізмом такої катастрофи старої Великої ідеї, що запускає, обрана кривава і руйнівна війна проти України, в результаті якої Росія повинна зазнати військової поразки.

Оскільки, ліберальний шлях розвитку РФ на даний момент практично неможливий, а в існуючому вигляді система також зберегтися не може, залишається лише один варіант політичного розвитку РФ та її стану-атрактора - РФ після початку СВО стрімко рухається до радикальної трансформації суспільства.

При цьому на території сучасної РФ буде спроба створення національної держави російського народу, саме – унітарного держави – Росії.

З жорсткою вертикаллю влади, із значною часткою державної власності коштом виробництва, з опорою державну релігію – православне християнство у варіанті РПЦ.

Така трансформація спиратиметься на базову ідею величі російської етнічної нації, якій тимчасово не дали виявити цю велич антиросійські сили, запропонувавши в 1991 грабіжницьку економічну модель на користь «неросійських» і філософію «другосортності російських» в РФ.

Найімовірніше, на більшій частині території нинішньої РФ це вдасться. А нинішні суб'єкти федерації, чужі по крові та за вірою, швидше за все відваляться. А враховуючи, що такі регіони здебільшого дотаційні, їх ще й благословлять.

Найближчою історичною моделлю такої держави є Німецький рейх у період свого «піднесення з колін» та розквіту наприкінці 30-х років минулого століття.

Тобто РФ буде трансформована з квазіфашистської держави, якою вона є на даний момент, у класичну фашистську, засновану на націоналістичній ідеології.

У цьому процесі буде зметено стару прогниву та корумповану систему влади, захоплену «інородцями».

Така радикальна перебудова суспільства повністю підпадає під визначення Революції. Причому революції, які її ініціатори вибудовують свідомо за всіма законами соціальних революцій.

У такому разі СВО в Україні, і весь характер її проведення – це необхідний інструмент створення об'єктивних та суб'єктивних умов для чергової революції у Російській імперії.

Безперечно, щоб проводити масштабні соціальні перетворення потрібно мати інструменти влади: грошима, майном (власністю), законодавчо закріпленими повноваженнями, силовим ресурсом (легітимним чи ні – не суттєво), концептуальною владою – владою ідеї (ідеологією).

Громадських сил, які мають інструменти влади і здатні реально впливати на політику РФ, традиційно п'ять:

1) олігархічний бізнес, пов'язаний із державою;

2) національні та регіональні еліти, які проникли своїми корупційними чи відверто кримінальними зв'язками до загальнодержавних інститутів управління;

3) армія;

4) православна церква;

5) спеціальні служби;

Але чи є у цих сил можливості, а найголовніше — мотив для радикальних перетворень.

1. Олігархічний бізнес

Мотив – негативний. Олігархічний бізнес у РФ пристосувався до системи, і міг розвиватися виключно з благословення держави.

З об'єктивних причин має прагнути ліберальної моделі, щоб зменшити владу держави над собою, але виявився повністю виключеним з механізмів прийняття та реалізації рішень на найвищому рівні влади РФ.

Тому, опинившись буквально в катастрофічній ситуації від наслідків СВО, олігархічний бізнес мав чинити опір продовженню СВО, але нічого реального не зробив.

Більше того, він не вписується і в майбутню модель держави. Тобто він кровно зацікавлений у збереженні існуючої моделі.

2. Національні та регіональні еліти

які проникли своїми корупційними чи відверто кримінальними зв'язками в загальнодержавні інститути управління.

Це сила, яка до початку СВО і на даний момент об'єктивно зацікавлена у збереженні та зміцненні саме такої моделі держави, оскільки вони своїми зусиллями фактично створили «імперію навпаки», коли не імперський центр отримує данину з периферії (як у класичній імперії) , а сам їм цю данину сплачує як плату за лояльність.

На даний момент регіональні та національні еліти кровно зацікавлені у збереженні статус-кво у існуючій архітектурі влади в РФ. Підкреслимо – зараз!

3. Армія

Військова машина РФ була ідеально пристосована до ситуації країни, що не воює (принаймні не воює масштабно) в умовах тотальної корупції та «дощу» з нафтодоларів, що проливається на армію протягом десятиліть.

Вищі генерали – мільярдери, військові чиновники меншим рангом – мільйонери, престижна високооплачувана професія для рядового та молодшого командного складу.

У сучасній армії РФ немає жодної групи, зацікавленої в масовій загибелі елітних частин на укріпрайонах України, руйнуванні всіх позитивних міфів про «другу у світі» та «непереможну» та заміну їх на репутацію натовпу садистів, мародерів та відморозків, керовану дебілами.

Наявна повна відсутність у військових мотиву для задуму на радикальні революційні перетворення в РФ і його реалізацію.

4. Православна церква

Тут ситуація радикально інша. РПЦ традиційно в РФ (як і в Російській імперії) структура, що тісно пов'язана в політичній владою і спецслужбами.

Наразі її очолює надзвичайно амбіційний лідер – патріарх Кирило.

У сучасній системі влади роль РПЦ радикально відрізняється від її амбіцій – бути державною церквою. Крім того, вона відчуває все більші труднощі через об'єктивні причини (ісламізація РФ, у тому числі й слов'янського населення; поширення атеїзму та альтернативних протестантських і так званих «синтетичних релігій»).

РПЦ по всій своїй вертикалі з перших годин рішуче і беззастережно підтримала СВО та її людожерську, фактично інквізиторську ідеологію, де масові вбивства та тортури «відступників від віри» підноситься як велике благо для самих відступників, бо рятує їхні душі. Це середньовічна дичина, але проповідується у структурах РПЦ повсюдно.

Незалежно від того, чи присвячене керівництво РПЦ у задум творців майбутньої революції чи ні, але за фактом РПЦ – найактивніший учасник СВО і продовжуватиме бути таким найактивнішим учасником подальших перетворень вищезазначеного типу.

РПЦ - об'єктивний бенефіціар у майбутній моделі побудови держави російського народу.

5. Спеціальні служби

Єдина суспільна сила в РФ, яка має мотив, моральну готовність (відсутність будь-яких моральних обмежень), технічну та професійну можливість здійснити такі перетворення.

Мотив досить очевидний. Практична ліквідація у процесі масової націоналізації олігархічного бізнесу як класу, а також ліквідація регіональних та національних груп впливу у процесі переходу до унітарної держави. Це концентрує у руках спецслужб інструменти влади.

Незважаючи на поширену думку про всевладдя спецслужб у Росії, це далеко не так. А ось у майбутньому «справжньому російському світі» влада спецслужб бачиться якраз як абсолютна.

Крім того, спецслужби мають моральну готовність (тобто жодних моральних обмежень), а також технічну та професійну можливість .

Єдина реально конкурентна та могутня сила, здатна протистояти спецслужбам – армія.

Єдиний шлях до необмеженої влади – конкурента усунути – утилізувати армію фізично, деморалізувати та дискредитувати. Що з успіхом здійснюється в процесі СВО [1] .

Для цього і здійснюються зовні шалені дії у сфері військової стратегії, дипломатії, в інформаційній та морально-психологічній сфері.

Очевидно, що люди, які готують фашистську революцію в РФ роблять це професійно, мають історичний досвід і ерудицію і базуються на класичних роботах у цій сфері (зокрема, роботі Леніна «Держава та революція»).

Щоб запровадити нову ідеологію, з погляду політтехнології необхідно дискредитувати стару, сконструювати привабливу нову модель майбутнього та створити осередки пропаганди нової ідеології.

Як у масовій свідомості дискредитувати стару систему поглядів, що базується на бездумному розширенні імперії – відтворенні СРСР?

Потрібно всі ці ідеї «заякорити» на якомусь простому символі та «розкрутити» його до масової істерії, а потім «поховати» цей символ разом із крахом СВО та нинішньої влади.

Як відомо, таким символом обрали перевернутий рунічний символ руйнування та смерті «Z».

Розкручування «Z» ми спостерігали у зовсім диких проявах: його вішали на громадські будівлі та машини, вишивали на жіночій білизні, вистригали на головах людей і тварин і т.д.

Подібна масова істерія північнокорейського такого масштабу навряд чи може виникнути випадково та стихійно. Швидше за все, ми маємо справу з дуже вмілим маркетинговим ходом.

Після (і навіть прямо під час) краху старої парадигми потрібно запропонувати позитивну конструктивну ідею. Критично важливі точки розповсюдження цієї ідеї.

Зараз, за часів панування інформаційних технологій, і водночас найжорстокішої цензури в РФ, таку функцію взяв він Ігор Гіркін-Стрєлков.

Радикально помиляються ті, які вважають Гіркіна сучасним юродивим, якому єдиному в країні дозволено говорити все, що завгодно, бо влада його боїться, або не розглядає як загрозу через маргінальність, або просто владу в такий оригінальний спосіб «випускає пару».

З політтехнологічного погляду образ Гіркіна виліплений ідеально з метою побудови фашистської держави – Росії замість РФ.

Його бойова біографія, грамотний і логічний спосіб висловлювати думки, широка ерудиція у питаннях воєнної історії, здатність проводити доречні аналогії між ключовими подіями російської та світової історії дозволяє його широкій аудиторії постійно розширюватися.

Людський образ для цільової аудиторії також бездоганний - втілення кращих якостей білогвардійського офіцера: людина честі, зневажає хабарництво, що живе в стандартній квартирі в Петербурзі, пересувається на громадському транспорті без будь-якої охорони, заперечує для себе алкоголь, куріння та наркотики, люблячий батько та чоловік.

І водночас фанатично відданий ідеї величі російського народу, готовий будь-якої миті за цю ідею загинути у бою з ворогами Батьківщини.

Якщо уважно переглянути всі численні виступи Гіркіна на інтернет-майданчиках (навмисне зроблені «лампово», що наголошують на відсутності грошового ресурсу), а також прочитати його тексти, то в них дано принизливі та аргументовані характеристики існуючої зараз у РФ політичної моделі та її економічної основи.

Крім того, Гіркін дає чіткі меседжі програмного характеру, досить ясну картину «позитивного» майбутнього для його справжніх та потенційних прихильників, кількість яких неухильно та вибухоподібно зростає.

Сам Гіркін про кінцеву мету СВО висловився гранично конкретно, що виключає будь-які інші трактування його слів: «Почала цю військову кампанію Російська Федерація, а закінчить її, мабуть, Росія…»

Військові, які зазнали образливої поразки на полях та морях України, стануть головною силовою рушійною силою революції. Як Гіркін сам нещодавно висловився: « *армія, що програла, ставитиме питання своєму уряду* ».

Потім корумповані регіональні та національні еліти, які втратили можливість отримувати плату за лояльність від імперського центру, почнуть шукати вигідніші для себе моделі утримання та збереження своєї особистої влади.

В результаті влада в Росії буде захоплена хунтою, яка запропонує суспільству свою «конструктивну» програму, основні положення якої, по суті, вже проговорені в промовах Гіркіна.

Потім у Росії настане «смута», суть якої полягатиме у прагненні нової влади всіма способами, (включаючи силовий) утримати під собою максимально можливу кількість колишніх суб'єктів федерації, ліквідувавши їх існуючий на даний момент статус. Це неминуче означає громадянську війну у класичному її варіанті.

Є підстави вважати, що для нової влади така війна закінчиться значною мірою успішно. Територіальні втрати будуть відносно невеликими, бо насіння «великих революційних ідей» падає на вже давно зоране ментальне поле.

У РФ вже давно дозріли соціальні групи та політичні сили, які сповідують ідею відродження Великої російської національної держави саме в такому варіанті.

У ідеї російського фашизму є глибоке і потужне історичне коріння.

До теперішнього часу найбільш помітною непарламентською політичною групою, що користується гаслами російського націоналізму, є незареєстрована Національно-демократична партія, яка ставить собі за мету «перетворення Російської Федерації на російську національну державу».

Парламентською ж партією, яка незмінно і вагомо присутня в політичному полі РФ вже 30 років, є Ліберально-демократична партія Росії (ЛДПР) В.Жириновського, який постійно виступав з позицій російського етнічного націоналізму, стверджуючи, що російське населення спочатку вражене у правах і перебуває в приниженому становищі проти іншими етносами, зокрема кавказцями.

З програми ЛДПР: « Федеративна політика та державний устрій. Національно-територіальний принцип державного устрою неефективний і небезпечний, оскільки веде до наростання міжнаціональних конфліктів і несе у собі загрозу розвалу Росії. Діючі межі суб'єктів Російської Федерації створені штучно, не враховуючи національних, історичних та економічних чинників. Росія має бути перетворена з федеративної на унітарну державу: без будь-яких національних республік чи національних округів як суб'єктів держави.

Створення унітарної держави усуне передумови місцевого сепаратизму і відновить пріоритет загальнодержавних інтересів над місцевими. ЛДПР пропонує законодавчо запровадити низку принципово нових положень, у т.ч.

до Конституції країни: «Росія – унітарна (єдина) держава, адміністративний поділ якої складається з губерній ».

Є також могутня російська націоналістична традиція, сформульована і доносима популярними філософами (А. Солженіцин, В. Ларіонов, - автор праці «Православна монархія», А. Дугін та багато інших), а також митцями (Микита Михалков, Сергій Безруков, Жанна Бичевська , Машков, Охлобистін, Пореченков, Дюжев та інші), а також закладена в популярні твори.

На даний момент вищезгадані діячі (хто живий) та їх однодумці підтримують СВО як спосіб відновлення величі Русі.

У разі краху колишньої концепції вони з величезною готовністю сприймуть простіший, логічно несуперечливий і радикальніший варіант.

Вбивство дочки Дугіна дало новий поштовх у битвах за владу всередині Росії. Після того, як Дар'ю Дугіну підірвали у власному автомобілі, прокремлівський канал "Незигар" перестиг запис одного з дугінських каналів. Якщо скоротити весь пост до трьох слів, там говориться, що Путін не справляється.

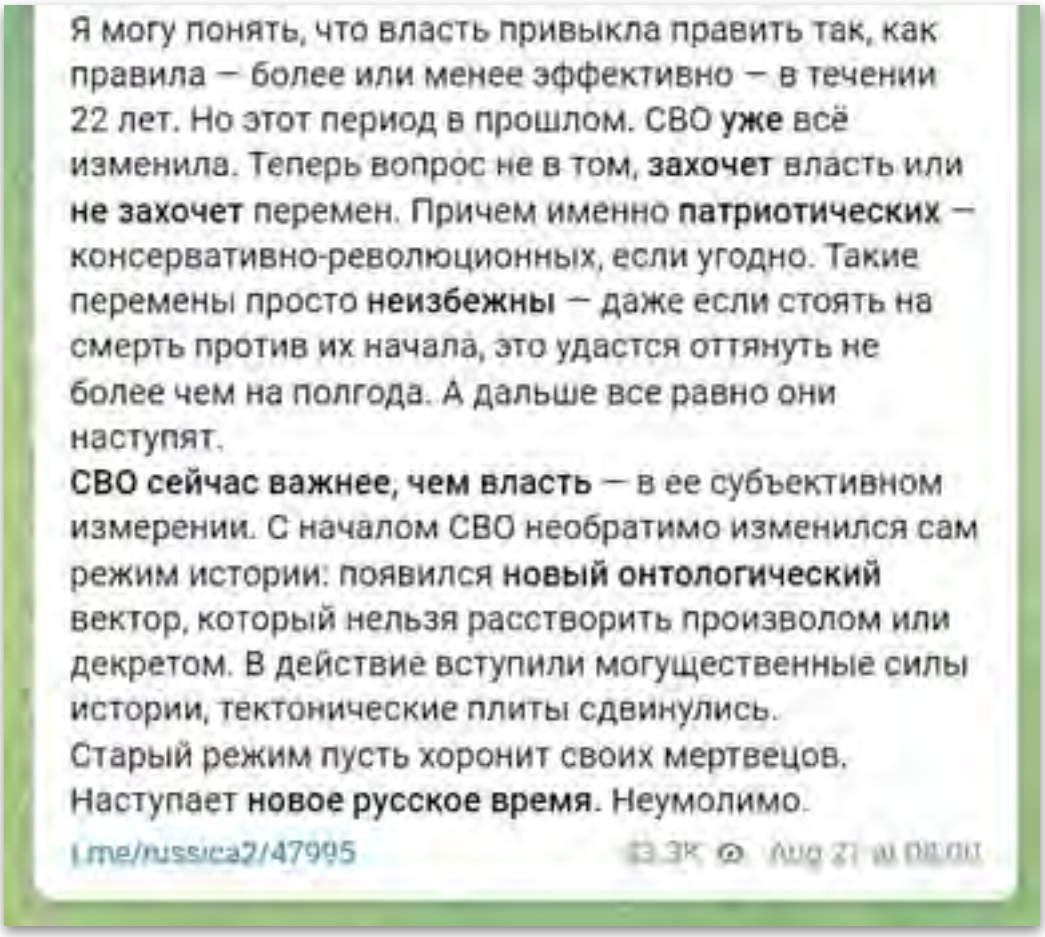
Я могу понять, что власть привыкла править так, как правила — более или менее эффективно — в течении 22 лет. Но этот период в прошлом. СВО **уже** всё изменила. Теперь вопрос не в том, **захочет** власть или **не захочет** перемен. Причем именно **патриотических** — консервативно-революционных, если угодно. Такие перемены просто **неизбежны** — даже если стоять на смерть против их начала, это удастся оттянуть не более чем на полгода. А дальше все равно они наступят.

СВО сейчас важнее, чем власть — в ее субъективном измерении. С началом СВО необратимо изменился сам режим истории: появился **новый онтологический** вектор, который нельзя расствоpить произволом или декретом. В действие вступили могущественные силы истории, тектонические плиты сдвинулись.

Старый режим пусть хоронит своих мертвецов.

Наступает **новое русское время**. Неумолимо.

t.me/russica2/47995 3.3K Aug 21 at 08:01

Дугін і його послідовники завжди були лояльні до Кремля і з початком СВО із захопленням спостерігали в путінській політиці, як їм здавалося, відлига націоналістичних ідей. І дуже швидко та глибоко розчаровуються у цій політиці.

На їхню думку, путінська влада, яка розпочала цивілізаційну війну проти всього ліберального Заходу і, зокрема, України, не впоралася зі своїми амбіціями і не досягла по суті нічого.

Невдача у побудові та імперської експансії «російського світу», який до цього вибудовувала нинішня російська еліта, має причину в тому, що цей світ «не російський». Він космополітний, і перебуває, до того ж, повністю під керуванням «інородців».

А Путін – втілення нинішньої неросійської влади.

Можна навести безліч прикладів творів мистецтва, які популяризують цю ідею серед росіян.

Наприклад, найвідоміші націоналістичні рядки популярного гурту «Аліси» звучать так: «Нас точит семя орды, нас гнёт ярмо басурман, но в наших венах кипит небо славян».

Пісня Куликове Поле Жанни Бичевської - це, фактично, гімн нової Росії.

https://www.youtube.com/watch?v=4Rs-Qg2F274

Тут доречно згадати пророчі слова Уїнстона Черчілля: «Коли Росія стане фашистським державою, то фашизм у ній іменуватимуть «особливою російської духовністю».

Маючи в руках такі могутні політичні та пропагандистські інструменти, спираючись на політичну та ментальну традицію, а також використовуючи популярних лідерів громадської думки, «розкрутити» нову ідею на значній частині території РФ буде набагато складніше, ніж істерію з «Z». А швидше за все навіть простіше.

Дуже показово, що Гіркін, проводячи свої стрими, вважає за краще виступати на тлі прапора неіснуючої «Новоросії».

І, якщо дотримуватися вищевикладеної версії подій, пов'язаних із війною, то найбільш логічним буде припущення, що «Новоросія» за його спиною (тобто «Нова Росія») стосується, перш за все, не України, а РФ.

Там же накреслено героїчний девіз нової влади «Воля і Праця», під яким нова влада планує нарешті привести російську націю до «істинної» величі.

***

Тенденції розвитку РФ очевидні, і навряд можна назвати простим збігом, що з півроку СВО з РФ виїхало понад 20 тисяч євреїв. Представників нації, яка має на генетичному рівні відчуття небезпеки фашизму. І це найбільший результат із часів «перебудови» та розпаду СРСР.

Непрямим доказом такого бачення розвитку РФ може бути масовий стратегічний вихід із країни західних компаній, попри мільярдні збитки. Такий результат не виглядає як тимчасовий та ситуативний.

***

Висновки, що випливають з «версії змови».

1. Війна з Україною та весь характер її проведення – це необхідний інструмент створення умов для революції.

Трансформацію «Російської Федерації» в «Росію» підготували та здійснюють люди, об'єднані загальною назвою «колективний Путін».

Нова модель державного устрою нової Росії передбачає практично абсолютну владу спецслужб.

2. Т.зв. СВО триватиме, незважаючи на будь-які санкції та жертви з боку РФ (що більше таких жертв, тим краще для її організаторів), поки не визріють об'єктивні та суб'єктивні передумови революції.

3. Враховуючи виняткову цинічність цього плану, Україна має єдиний вихід – якнайшвидше завдати максимальної поразки РФ за допомогою антипутинської коаліції.

4. Після військової поразки Росія трансформується у фашистську державу, від якої в найближчій перспективі й надалі постійно виходитиме небезпека. Це об'єктивно вимагатиме від колективного Заходу, постійної підтримки України у всіх аспектах.

5. Подібне розуміння процесів, у разі його широкої популяризації, може, за певних умов, вплинути на громадську думку частини російського суспільства, яка не готова принести величезні фізичні, економічні та моральні жертви заради інтересів вузької групи російських силовиків, схибленої на ідеї своєї безроздільної влади у фашистському. державі.

Громадянам РФ, які не зацікавлені в такому розвитку ситуації, для прийняття рішень щодо своєї особистої долі бажано якнайдетальніше ознайомитися з процесами, що відбувалися в Німеччині в 30-х роках минулого століття. Це, безумовно, збільшить їхні шанси зберегти своє життя, свій бізнес та свою

приналежність до цивілізації.

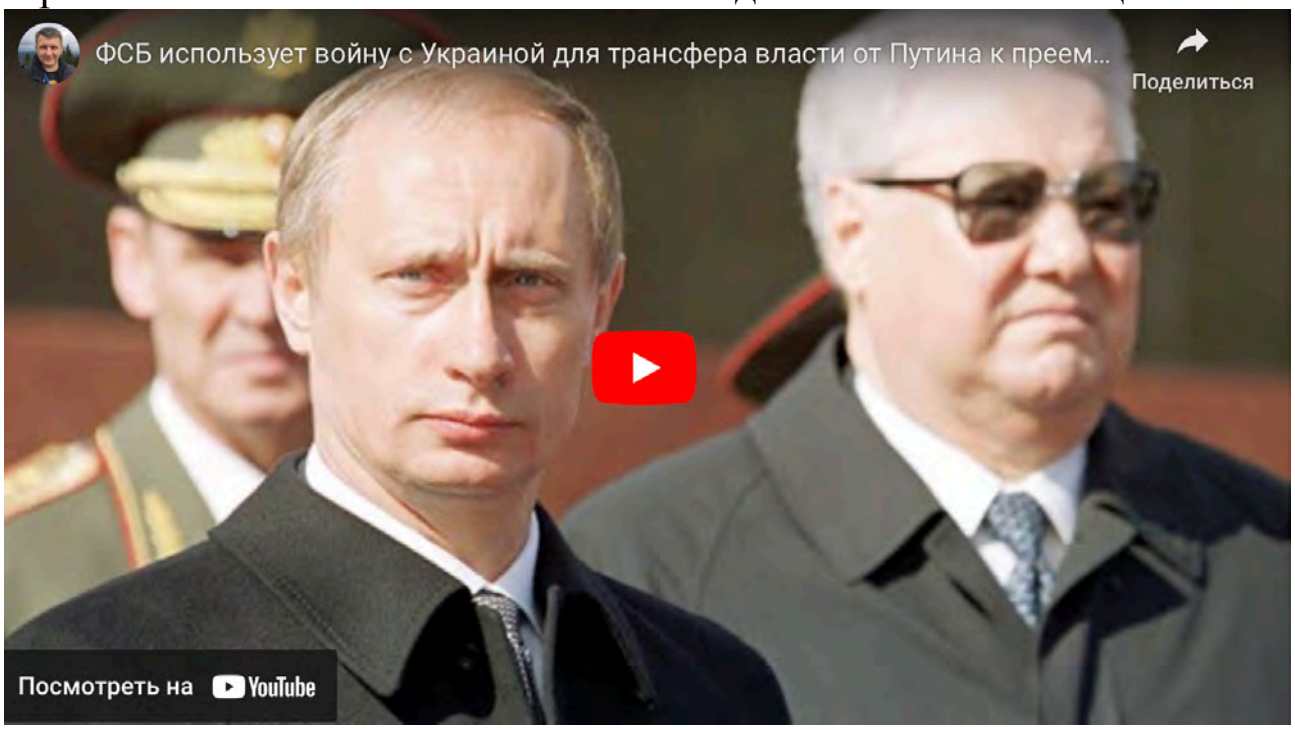

[1] Цієї версії дотримуються деякі відомі експерти, зокрема, Петро Кульпа, який вважає, що причинами невдач російської армії є протистояння Міноборони РФ і ФСБ, де остання прагне забрати конкурента у вигляді армії, але суто в рамках операції «наступник». Детальніше дивіться у ***розмові Юрія Романенка з П'єтром Кульпою у відео*** нижче.

***

Імперія має померти двічі-3

Як пов'язані мобілізація, анексія та підрив Кримського мосту?

2022-10-26

ВЛАДИМИР ШЕВЧЕНКО, АНДРЕЙ САВАРЕЦ, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Поразка нинішнього режиму РФ має бути повною

Після восьми місяців повномасштабної континентальної війни у центрі Європи так і залишаються загадкою її причини, реальні цілі та завдання.

Якщо не враховувати відверту маячню основними версіями на сьогоднішній день є дві: неадекватність Путіна та його оточення, а також повна деградація прогнилої корумпованої авторитарної державної системи.

У попередніх частинах (**перша частина**, **друга частина**) ми припустили, що, незважаючи на наявність цих складових у реаліях життя сучасної РФ, вони не є визначальними, і ці версії є прагматичною метою — надійно сховати версію третю.

Її суть полягає в тому, що всередині РФ активно працює могутній механізм, який зацікавлений у відстороненні від влади більшої частини існуючої економічної та політичної еліти в особі трьох центрів сили, а саме: військових, регіональних еліт та олігархів та встановлення монопольної безроздільної влади спецслужб.

При цьому обов'язковою умовою створення революційної ситуації в РФ і трансформації влади є її військова поразка, глибока економічна криза та крах старих системотворчих міфів.

На відміну від колишніх історичних періодів, коли потрібно було чекати дозрівання відповідних умов, сучасні технології управління суспільством дозволяють активно створювати необхідні ситуації та відповідні суспільні настрої, що входить до набору професійних інструментів російських спецслужб.

Як ми вже говорили, передбачити подальшу поведінку путінського режиму досить нескладно: потрібно вибрати найбільш згубне для Російської Федерації стратегічне рішення.

Російська влада не стала вигадувати нічого, що порушувало б логіку відверто-демонстративного «божевілля» і оголосила про мобілізацію та підтримку псевдореферендумів (як предтечі подальшої анексії) в один день. А трохи пізніше запровадила військове становище не лише на анексованих територіях, а де-факто по всій країні.

Після цього відбулася ще низка подій, які знаходять своє найбільш логічне пояснення саме в рамках версії третьої, а саме — **наявність у РФ системно реалізованого плану доведення її до революції.**

Мобілізація. Які завдання вона виконує?

Офіційно мобілізація покликана радикально переломити перебіг війни на свою користь.

Через місяць після її початку жоден серйозний експерт чи профільний аналітичний інститут у світі не бачить можливості мобілізації досягти заявленої мети.

Натомість ми бачимо, що мобілізація (поряд з рештою саморуйнівних дій військово-політичного керівництва РФ, починаючи з 9 січня 2022 року) очікувано досягає своїх реальних і зовні парадоксальних цілей.

А саме:

Момент оголошення мобілізації - найневдаліший

Коли:

- вже знищено практично всі елітні частини російської армії та наростає деморалізація її особового складу;
- втрачена величезна кількість сучасного озброєння, яке РФ не в змозі відтворити в стислий термін і в достатній кількості;
- якість військової техніки стрімко погіршується (з баз зберігання екстрено знімаються застарілі та неконкурентоспроможні зразки військової техніки, що перебувають у умовно боєздатному стані);
- так звана СВО стрімко втрачає популярність у народі, в армії та в елітарних колах РФ;
- Україна отримала високотехнологічну зброю НАТО, і нова зброя надходить у дедалі більшій кількості та дедалі більше руйнівна;
- економіка РФ (зокрема її ВПК) почала реально «просідати» під впливом санкцій.

Мобілізація оголила соціальну беззахисність мобілізованих громадян

Практика показала, що мобілізовані повністю беззахисні перед чиновницьким свавіллям.

Мобілізованих можна пограбувати, принизити, обдурити. За це немає жодної відповідальності. Скаржитися нема кому. Численні порушення прав мобілізованих (знаємо, для РФ «порушення прав» звучить дико) ставлять їх у становище напіврабів.

Влада (і особисто Путін) вкрай невдало намагається подати це як «перегини на місцях», але своїми діями лише заохочує ініціаторів цих нібито

«перегинів». Найбільш демонстративним прикладом може бути кар'єрний «зигзаг» військового комісара Хабаровського краю, якого за «свавілля» перевели на аналогічну посаду в Магаданську область, а коли галас у ЗМІ вщух, повернули на колишнє місце роботи. Сигнал іншим військкомам більш ніж зрозумілий: існує план мобілізації і його потрібно виконувати в прямому розумінні «за всяку ціну».

Тут простежується пряма аналогія з поведінкою Кремля, коли звання гвардійської демонстративно отримала бригада, яка здійснювала масові розправи над мирним населенням у місті Буча.

Військкоми сигнал зрозуміли правильно і «гребуть» усіх поспіль. При цьому немає значення ні стан здоров'я (понад 20 мобілізованих вже померли в процесі мобілізації), ні вік, ні стать, ні наявність неповнолітніх дітей, ні місце роботи на об'єктах критичної інфраструктури. Мобілізують працівників метрополітену, хірургів, а в Уфі літак не зміг вилетіти до Анталії, бо другого пілота мобілізували прямо на борту, насильно витягнувши з кабіни.

Додаткова дискредитація керівництва армії та держави як системи працездатних інституцій

На думку головного організаційно-мобілізаційного управління ГШ ЗС РФ, проведення мобілізації у низці округів зіткнулося з труднощами організаційно-технічного характеру та ресурсної недостатності, тобто спостерігається нездатність системи одномоментно «обробити» — сформувати, підготувати, оснастити, озброїти тощо - значну кількість призивників.

Така ситуація є абсолютно закономірною та заздалегідь прогнозованою, враховуючи повну розруху у відповідній інфраструктурі.

Про це вже пишуть і російські губернатори.

Роман Старовойт, губернатор Курської області: «Відвідав усі військові частини, де зараз наші мобілізовані. Дивуюся, як у такому стані може бути діюча навчальна частина Міноборони. Руйнована їдальня, розбиті та іржаві душові, відсутність ліжок, а ті, які є, убиті. Нестача обмундирування, плац як після бомбардування і т.д. і т.п.".

Виходить, що й у цій сфері (крім решти) армія РФ протягом десятиліть займалася освоєнням космічних бюджетів, окозамилюванням і створенням фейкових образів боєготовності.

Насправді ж відбувався протилежний процес: закривалися військові ВНЗ, знищувалася навчальна інфраструктура, розграбувалась матеріально-технічна база.

Оскільки мобілізація — це завдання не так військового відомства, а скільки всієї структури управління державою, вона додатково виявила всі вади державного управління Російською Федерацією, причому принципово непереборні при нинішній організації влади в РФ на чолі з її нинішнім лідером .

Прискорене створення національних та регіональних (потенційно сепаратистських) армій

Російська центральна влада зобов'язала регіональних лідерів не лише до створення національних добровольчих батальйонів, а й кураторства мобілізації взагалі у своїх регіонах.

Тобто, по суті, створюються нацбати, які числяться в російській армії, але насправді своїм грошовим та матеріальним забезпеченням зобов'язані якомусь конкретному регіональному лідеру.

Кремль своїми руками створює регіональні кишенькові армії. Кому вони підкорятимуться у разі Смути? Відповідь очевидна.

Масовий страх

«Мобілізація – це лотерея смерті. Усі мають тепер жити у вічному страху витягнути не ту соломинку. Усі повинні боятися відповідати на дзвінки з незнайомих номерів, боятися виходити з дому та боятися, коли стукають у двері.

Тому що за дверима та на іншому кінці дроту може опинитися держава, і дзвонить вона тобі, щоб наказати тобі померти. І ти маєш померти.

З страху перед смертю народиться спочатку покірність перед цим чудовиськом, а потім і релігійне захоплення перед ним.

Безсистемність, нелогічність, неминучість призову робить його подібним до року, якому не можна противитися, якому можна тільки підкоритися. З чудовиськом-державою не можна торгуватися, йому можна лише молитися.

Лотерея смерті чудово працювала в сталінські часи, і вона приступає до своїх жнив зараз»

Точне відображення сутності мобілізації та стану пересічного російського громадянина, за словами російського письменника та журналіста, «іноземного агента» Д. Глуховського.

Можливо тотальний страх — це найважливіше з погляду створення революційної ситуації за якої, як відомо, «верхи не можуть, а низи не хочуть» мириться з ситуацією. Масовий страх – основа для пробудження у суспільстві всіх негативних підсвідомих інстинктів.

Поки мобілізація була добровільною, ніякого масового страху вона не породжувала, і не могла породити в принципі. Хоч би яка кількість похоронок приходила з фронту. Їх могло, теоретично, бути мільйон, два і більше. Ті, хто пішов і повернувся в пакеті чи каліці — робив це усвідомлено за гроші, розуміючи наслідки. Це був добровільний вибір, який жодним чином не зачіпає інших.

Людина, яка не бажає служити в армії і члени її сім'ї чудово розуміли, що їх захищає від світу смерті та інвалідності небажання в цьому брати участь.

І раптом за одну мить все радикально змінилося. Бар'єр між світом повсякденним і світом смерті впав і вселив страх у тих, хто був не готовий померти за гроші та/або неясні і постійно мінливі цілі. А це переважна більшість громадян РФ.

Підрив економічної стабільності держави та зниження рівня життя народу

Саме масовий страх породив масову еміграцію продуктивного класу і запустив ланцюжок інших вкрай негативних наслідків.

За даними російського Forbes, з моменту початку мобілізації з РФ поїхало понад 700 тисяч людей.

Більшість експертів обережніші і називають цифру понад 500 тисяч.

Виїжджає середній клас, найбільш продуктивний в економічному плані.

Принагідно їдучі розпродають за безцінь майно (автомобілі, квартири), намагаючись виручити хоч якісь гроші на облаштування нового життя.

Крім того, масовий від'їзд освіченого, креативного та продуктивного класу унеможливлює навіть теоретичну побудову ліберального суспільства. Або навіть дикої суміші дикого капіталізму з фашизмом — як зараз. Залишається лише класичний фашизм.

У цьому великому результаті є показовий момент. Той факт, що понад 60 тисяч євреїв залишають Росію (вже 25 тисяч виїхало і ще 35 тисяч подали заяви на репатріацію), підтверджує наш прогноз про те, що Росія стрімко рухається у напрямку перетворення на класичну фашистську державу.

Крім того, це відчули навіть російські комуністи, які вірою та правдою кілька десятиліть служили існуючому режиму. На думку аналітиків КПРФ, політичний режим дедалі більше "окукливается" і починає відкрито використовувати правоконсервативну ідеологію. Депутат Держдуми від КПРФ С. Обухов пише, що найближчим сценарієм, на думку комуністів, може стати лише своєрідний «гібрид Північної Кореї, Ірану, корпоративістських практик часів Італії Б. Муссоліні та Іспанії Ф. Франка» (про практики Сталіна та

КПРС часів СРСР, Німеччини часів Гітлера він сказати поки що не наважився).

Як же влада РФ протидіє процесу результату продуктивного класу? Як завжди, зовні парадоксальним чином.

То поширюючи заяви про додаткові хвилі мобілізації, то спростовуючи цю інформацію, що, паніку, природно, тільки посилює.

Тепер масово вручають повістки у Москві та Санкт-Петербурзі, яких раніше «СВО» взагалі майже ніяк не стосувалося. Ці два міста якраз і є найбільшим центром середнього класу.

Крім того, влада не закрила кордону для виїзду військовозобов'язаних чоловіків за межі РФ, тому цифра вимушених емігрантів постійно зростає і може досягти мільйона і більше.

Влада також не зробила жодних, навіть найменших, спроб адміністративно ускладнити виведення капіталу за кордон. Навпаки, з'явилися механізми, що полегшують втечу капіталу з РФ. І капітал користується цією можливістю повною мірою.

Так, 15 жовтня Путін дозволив Банку Росії надавати дозволи на вивіз із РФ готівкової іноземної валюти на суму понад 10 тисяч доларів. Також він вивів з-під заборони на валютні операції низку міжнародних фінансових організацій, включаючи банк БРІКС.

Масовий від'їзд середнього класу – це підрив економічної стабільності держави та зниження рівня життя народу.

Саме середній клас купував квартири, автомобілі, електроніку, вишукану їжу, брендовий одяг, дорогий алкоголь, користувався інфраструктурою розваг та інше. Його радикальне зменшення спричиняє «провисання» споживчого ринку, а як наслідок — зниження надходжень з податку на додану вартість та акцизи.

Якщо врахувати, що за останні 8 місяців картина споживання в Росії в середньому сегменті вже кардинально змінилася (різко впав попит на непродовольчі товари: від одягу до електроніки), на тлі падіння надходжень по нафтогазовому сектору (включаючи експортні мита), федеральний бюджет не просто провисне — там діра, що розширюється.

Мобілізація вбиває малий бізнес. Тобто самозайнятих, які не залежать від бюджету. Під удар потрапили всі малі бізнеси: кіоски, магазини, кафе, автомайстерні, автомийки, будівельники, хімчистки, ремонт техніки. За деякими оцінками, із рекламної індустрії звільнили понад 500 тисяч людей.

Це на тлі того, що закриття глобальних компаній справило ефект доміно — посипалися маленькі фірми, які так чи інакше зав'язані на «глобалів». На вулиці опинилося ще близько мільйона людей.

Вважається, що до кінця листопада, на межі злиднів може опинитися 10 млн. жителів РФ.

Масовий страх породжує масове невдоволення. Створюється протестний клас — слабко передбачуваний та озброєний

Окрім вилучення з економіки продуктивного класу, мобілізація ефективно формує протестні настрої. Ненавчені, без обмундирування, на застарілій техніці вже масово мобілізовані стають жертвами війни проти армії України, оснащеної сучасною високотехнологічною зброєю НАТО. Дедалі більше це розуміють і родичі мобілізованих.

У руках сотень тисяч мобілізованих (серед яких значна частина — переконані карні злочинці) багато автоматичної зброї.

Поки що ця потенційно вибухонебезпечна маса стримується матеріальними обіцянками, репресивним апаратом та загоном. І є більш-менш контрольованою. Але варто ситуації, хоча б частково, вийти з-під контролю, симпатії народу точно не на боці влади, загороджувальних загонів і Росгвардії.

До речі, у регіональних бюджетах немає видаткової статті на оборону (за фактом – на напад) – це прерогатива федерального бюджету. Проте уряд РФ вирішив перекласти на них значну частину витрат, пов'язаних з мобілізацією.

Тепер виконавча влада на місцях урізає населенню соціальні виплати та медичну допомогу, що ніяк не сприяє зростанню популярності ні центральної, ні регіональної влади.

Влада РФ озброює слабокерований натовп і створює передумови занурення країни в хаос.

Невже Кремль цього не розуміє?

Згідно з третьою версією — розуміє! Понад те, докладає максимум зусиль доведення ситуації до абсурду.

На закінчення розділу про мобілізацію слід підкреслити, що найзатятішим прихильником і найактивнішим пропагандистом масової (під виглядом часткової) мобілізації був і залишається недоторканний для репресій Стрєлков-Гіркін. Чинний полковник ФСБ із найпотужнішим у РФ «дахом».

Тут важливо пам'ятати, що провокація є улюбленим і надзвичайно ефективним прийомом ЧК-НКВС-МДБ-КДБ-ФСБ, який вони за минуле століття довели до досконалості.

* * *

Не менш руйнівними для країни діями, що зовні виглядали для всього світу як абсолютне «божевілля» є проведення унікальних у своєму роді «референдумів» на тимчасово захоплених територіях, охоплених активними бойовими діями, з подальшою їх анексією та включенням до законодавчого поля РФ.

1. Анексія

Одночасно з мобілізацією 21 вересня Путін оголосив, що Росія підтримає «рішення про своє майбутнє, яке ухвалить більшість жителів Донецької та Луганської народних республік, Запорізької та Херсонської областей». А 30 вересня вже підписав договори щодо включення до складу Росії нових територій.

Аннексувавши окуповані території, Росія відкрила справжню скриньку Пандори.

Адже Конституція РФ не передбачає процедури сецесії (виходу зі складу), але з іншого боку — і не забороняє її.

Тобто, якщо ЗСУ відвоюють будь-яке село, яке за новим законодавством РФ уже буде рахуватися російським, то виникає закономірне питання — якщо можна відібрати назад Лиман, Куп'янськ, село Шевченкове чи Херсон, то можна відібрати й Курили, причому по самий Сахалін.

Відома фраза Путіна: *«Кордони Росії ніде не закінчуються»*. Але з цього випливає також, що вони можуть ніде не починатися. І взагалі означає, що питання кордонів відкрите.

Анексією, у якої справді «аналогівнет», РФ десакралізувала власні кордони, незважаючи на їх непорушність.

Більше того, підвісила у повітрі питання — а нові території, вони за статусом такі ж «споконвічні» чи ні? Чи потрібно вести «священну війну» за втрачений того ж дня Лиман, чи ні? Адже суто юридично — що Лиман, що Краснодар — те саме.

Анексія чужих територій, на яких ведуться бойові дії з включенням їх у законодавче поле, є надзвичайно ефективним кроком для дезінтеграції Російської Федерації.

Фактично, у свідомості громадян зникають психологічні межі своєї території.

Такий унікальний за своїм «божевіллям» крок викликав цілком прогнозовану реакцію світової спільноти.

Але щоб така реакція була на 100 відсотків гарантована, відбулися ще дві найважливіші та пов'язані між собою події. А саме — вибух на Кримському мості та ракетний інфраструктурний терор.

2. Вибух на Кримському мості

Вранці 8 жовтня стався вибух на Кримському мосту (Керченському).

Причому вибух на автомобільному мосту стався в той момент, коли на залізничній секції мосту зупинився (навіщось) залізничний потяг із цистернами, що містять горючу речовину.

Навіть за версією СК РФ диверсія має значну кількість дуже складних для виконання складових, навіть якщо їх розглядати кожну окремо. А їх точне складання в єдину схему, точно синхронізовану за часом, є практично нерозв'язним завданням для будь-якої зовнішньої сили. Але не для дуже впливової внутрішньої.

Проте вже 9 жовтня Путін заявив, що це справа рук українських спецслужб. При цьому жодного доказу досі не наведено.

У той же час існує практично повний консенсус серед міжнародної експертної спільноти, що така подія неможлива без змови всередині самої РФ.

Кримський міст — це найголовніший сучасний символ імперської могутності та величі РФ та особисто Путіна.

Підрив мосту надав унікальну за своєю силою руйнівну дію на символічному рівні на сприйняття сили російської армії, російської держави та її лідера як у світі, так і серед громадян РФ.

3. Ракетний терор

Російське військово-політичне керівництво використало цей нібито «теракт українських спецслужб» для початку ракетного інфраструктурного терору, який вони подають як акт відплати за вибух мосту.

10 жовтня Україна зазнала запеклого ракетного обстрілу, найбільш масштабного з 24 лютого.

При цьому було вражено лише об'єкти енергетичної інфраструктури та житлові будинки, що призвело до численних жертв серед мирного населення та пошкодження до 30 відсотків об'єктів української енергетики.

Жоден із військових об'єктів не був метою. Це терор у юридично чистому вигляді.

У результаті, на цілком прогнозованому емоційному піку обурення анексією та терором, 12 жовтня Генеральна Асамблея ООН переважною більшістю голосів ухвалила резолюцію, яка засуджує анексію РФ чотирьох українських регіонів.

143 країни проголосували за резолюцію, п'ять країн (Росія, Білорусь, КНДР, Нікарагуа та Сирія) – проти, 35 – утрималися.

Це була катастрофічна дипломатична поразка РФ. Повна міжнародна ізоляція. Додамо – абсолютно прогнозована.

Нічого подібного раніше за 31 рік існування РФ із нею не траплялося.

13 жовтня Парламентська асамблея Ради Європи проголосувала за резолюцію, яка закликає оголосити РФ "терористичним режимом". 99 депутатів проголосували "за", ще один утримався.

Головні моменти резолюції:

- наголошується, що російський режим – терористичний. Це потужний сигнал світового масштабу і це ще один крок, щоб РФ визнали країною-спонсором тероризму;
- вперше в історії Рада Європи заявила, що Україні треба дати зброю. Йдеться про системи ППО для захисту цивільного населення;
- наголошується, що перебування РФ у Раді безпеки ООН — нелегальне, немає юридичних підстав, чому вона там перебуває;
- закликається до якнайшвидшого створення міжнародного трибуналу з розслідування злочинів РФ на території України.

15 жовтня 145-а Асамблея Міжпарламентського Союзу ухвалила фінальну резолюцію, в якій різко засуджується агресія РФ проти України.

Повідомляється, що парламентарі зі 119 країн світу одноголосно ухвалили документ, у якому дається чітка оцінка та засудження війни, розпочатої РФ проти України.

Також чекають на розгляд у Конгресі США проекти резолюцій H.Res.1205 «Про визнання дій Росії в Україні геноцидом» та HR8568 «Про визнання Росії державою-спонсором тероризму».

Більше того, Путін досяг безпрецедентної підтримки України у військовому плані.

Міністр оборони України Олексій Резніков повідомив про попередні підсумки «Рамштайн-6»:

- Франція передасть Україні 6 САУ CAESAR, 16 гаубиць TRF1, 3 РСЗВ LRU (модернізація MLRS);
- також президент Франції анонсував передачу Україні зенітно-ракетних комплексів. Вони будуть здатні збивати низькоцілі цілі на кшталт дронів і крилатих ракет;
- Литва анонсувала постачання мінометів на базі БТР M113, броньованих машин, а також різного спорядження для ЗСУ;
- Канада передасть Україні військову допомогу на 47 млн доларів. У пакет увійде 500 тисяч комплектів зимової форми, артилерійські снаряди на 15,2 млн. доларів, а також забезпечення супутникового зв'язку на 2 млн. доларів;
- Німеччина у спільному проекті з Данією та Норвегією повідомила про передачу 16 САУ Zuzana;
- Іспанія вже передала Україні 4 системи ППО Hawk;
- міністерство оборони Німеччини повідомило, що ФРН постачає Україні першу із чотирьох систем ППО IRIS-T SLM.

4. Оголошення військового стану

Військовий стан — логічне продовження анексії та мобілізації. Це третій елемент, і він виконує дві основні функції:

1. Легітимізація війни біля Росії. Якщо записали собі до Конституції Херсонську область, то отримаєте війну на території РФ.

Більше того (не рахуючи невеликої частини Харківської області), війна з точки російського законодавства проходить ТІЛЬКИ на території РФ.

Як сказав їх Гіркін, «війна покотиться територією Росії». Сказано зроблено!

2. Привчання свідомості росіян до війни та бойових дій. Тепер (разом із мобілізацією) війна прийшла до них у кожну оселю. Якщо де-юре Херсонська область та Краснодарський край рівнозначні, то чому війна не може прикотитися до Краснодара?

Також цікавим є створення координаційних штабів у суб'єктах федерації. Протягом 20 років Кремль усіма способами намагався обмежити владу губернаторів. І раптом – бац! Нате вам надзвичайні повноваження!

Разом із анексіями «нових» територій та розмиттям поняття державних кордонів, а також створенням нацбатів — це ще один крок до створення умов для сепаратизму в регіонах.

Висновки:

1. Вимушені погодитися з думкою найпослідовніших наших ворогів – т.зв. «яструбів», які заявляють про те, що навряд чи сам факт Вторгнення і особливо характер війни – це результат деградації та некомпетентності російської еліти. За їхніми словами, «некомпетентність має свої межі. Тут же має місце явна зрада, що сягає корінням на самий верх кремлівської ієрархії».

2. Якщо такий погляд на російсько-українську війну правильний, ми маємо справу з варіантом, набагато гіршим для України та для світу, ніж із результатом раптового божевілля чи деградації військово-політичних еліт.

3. У цьому випадку ми маємо справу зі свідомо та кваліфіковано сконструйованим Молохом війни. Сходами із сотень тисяч трупів (своїх і чужих, що для нього абсолютно не важливо) піднімається він на вершину влади до своєї давньої мрії — утвердити класичну фашистську державу, з безроздільною владою військових злочинців.

Такий варіант залишає світові лише один для нього позитивний вихід — консолідацію на основі демократичних цінностей та максимальну всебічну підтримку українського народу у боротьбі з абсолютним злом.

Поразка нинішнього режиму РФ має бути повною, інакше - зберегти небезпеку переформатування РФ і формування «Нової Росії» — фашистської держави класичного типу з непередбачуваними для світу наслідками.

Автор:

Володимир Шевченко, політолог, доктор філософських наук

Андрій Саварець, аналітик, юрист, автор телеграм каналу Особлива думка

***

Империя должна умереть дважды-4

Идеология большого перехода России

2022-12-26

ВЛАДИМИР ШЕВЧЕНКО, АНДРЕЙ САВАРЕЦ, ДЛЯ "ХВИЛІ"

Управляемая революция в России вполне реальна и осуществляется под контролем ФСБ.

В ***предыдущих частях*** нашего исследования мы пытались максимально обосновать, что несмотря на внешнее безумие российского военного и политического руководства, глубинная причина является вполне рациональной.

Это осуществляемое заинтересованными влиятельными силами внутри РФ революционное преобразование Российской Федерации в моноэтническое государство русского народа – Россию.

Причем преобразование революционное, предполагающее переход от концепции развития государства на базе гражданского национализма к концепции этнического национализма, где СВО является объективно необходимым запускающим механизмом достижения этой цели.

Учитывая разрушительный характер, как самой СВО, так и порожденных нею процессов, у критически настроенных читателей справедливо возникает ряд принципиальных вопросов, на которые авторы постараются ответить.

Вопрос первый: «Почему?»

Зачем затевать радикальное переустройство российского общества, если показатели развития РФ в целом вполне допустимые в условиях нынешнего проблемного и нестабильного мира.

Должны быть очень весомые объективные и субъективные причины такого замысла.

Объективные причины

Существующая ныне модель развития РФ гарантировано лишает ее позитивного будущего и обрекает на окончательную деградацию и поглощение соседями.

Есть высокая вероятность того, что инициаторы радикальной социально-политической трансформации РФ, кроме решения сугубо своих корпоративных задач, пришли к осознанию тупика развития РФ в рамках действующей модели и полнейшему отсутствию какой-либо вменяемой позитивной картины будущего для страны и себя лично.

Сейчас в РФ все ищут некий «образ будущего», однако, на данный момент нет ни одного приемлемого и одновременно реалистичного.

Например, соратник С.Кириенко А.Харичев написал статью об идеальном образе будущего РФ на основании его представлений о восприятии базовых ценностей россиянами. По его мнению, *никакого положительного образа будущего у РФ нет – она как вторая часть «Мертвых душ», которую Гоголь сжег*.

Больше того, у Российской Федерации и картины вменяемого настоящего нет! Все общественные идеалы обращены в прошлое.

Отсюда и «гуманитарно-историческая каша», как в самой РФ, так и на оккупированных территориях. Флаги: красные советские, российские, бело-желто-черные имперские; царь Николай II и Ленин в одной предельно алогичной смеси.

Существующая же по факту идеология российского настоящего сочетает в себе три деструктивные идеи:

1. идею дикого капитализма, не ограниченного ни законами, ни моралью;
2. идею Российской империи как «страны – цивилизации»;
3. идею имперского величия, связанную со стремлением к иррациональной территориальной экспансии.

Именно такая суррогатная идеология государственного строительства уже привела к:

- предельно несправедливому распределению национального богатства (1% населения РФ владеет 80% собственности);
- дисбалансу в развитии регионов;
- разительным прекосам в национальной политике – созданию «империи наоборот», когда «центр» платит дань региональным и национальным кланам за лояльность (*при отсутствии у титульной нации своего государственного образования, а, следовательно, и политики социальной и культурной защиты русских*);
- созданию вертикалей власти всех уровней, функционирующих исключительно на основе извлечения коррупционной ренты, что, в свою очередь, привело к:
  - фейковости всех без исключения государственных структур и государства в целом (что ярко проявила война и мобилизация);
  - возможности через коррупционные связи влиять на развитие страны в интересах мафиозных экономических и этнических внутренних структур, а также внешних сил за счет ограбления народа.

То есть, в политической структуре современной РФ существуют три линии разлома:

- социальная;
- национальная;
- региональная.

Как внешние силы, так и силы внутри самой РФ по объективным причинам будут стараться эти «разломы» расширять и углублять. Нарастание напряжения вдоль этих линий уже разрушает и, неизбежно, разрушит конструкцию государства, даже в процессе ее естественной эволюции без всякой войны.

И это в условиях, когда на границах РФ успешно развиваются три геополитических силы, имеющие свои далеко не альтруистичные интересы относительно РФ:

- Блок НАТО с союзниками;
- Китай;
- стремительно формирующийся союз тюркских государств во главе с Турцией.

Суммарная экономическая (а следовательно, политическая и военная) мощь соседей – это более 70 % мирового ВВП. При том, что РФ – это лишь 1,5% мирового ВВП (с отчетливой тенденцией к понижению).

При естественном (даже вполне мирном) развитии этих тенденций РФ просто «разберут на части» в ближайшем обозримом будущем с помощью технологий «мягкой силы».

Имея столь уродливую идеологическую основу своего развития, бутафорное государство под названием РФ ничего не может противопоставить ни внутренним, ни внешним вызовам без радикальной внутренней трансформации.

Следовательно, критически назрела объективная историческая необходимость отказа от существующей парадигмы развития РФ как внутренне противоречивой и гибельной, полностью себя изжившей, которая ведет страну и общество к полному краху.

У заинтересованных сил внутри РФ, осознающих ситуацию и потенциально способных повлиять на ситуацию, было два варианта:

1. пассивно ждать неизбежного краха государства в рамках старой парадигмы развития с непредсказуемыми (в том числе для них самих) последствиями;
2. активно и радикально (то есть революционным образом) поменять эту парадигму в рамках управляемого процесса, получив желаемый результат (в том числе, и прежде всего, для себя).

Мы исходим из предположения, что могущественные заинтересованные силы внутри РФ выбрали вариант второй.

Внутриполитическая причина для радикальной трансформации

Внутриполитической причиной для радикальной трансформации является наличие в российском политическом поле властных групп, амбиции которых выходят далеко за рамки существующих у них возможностей.

Конечной целью революционного процесса, запущенного с помощью СВО, **является безраздельная власть** в Новой России ныне существующих **российских спецслужб** (при активнейшей поддержке со стороны Русской православной церкви, которая стремится сделать православие государственной религией в Новой России) путем лишения влияния остальных властных групп.

Российские спецслужбы являются единственным центром силы, обладающим мотивом, моральной готовностью (отсутствием любых моральных ограничений), технической и профессиональной возможностью осуществить подобный проект.

Одним из аргументов против такого понимания является тезис о том, что якобы и так вся власть в РФ принадлежит спецслужбам, а президент Путин (фактический абсолютный монарх) – сам является ставленником спецслужб, неразрывно связанный с их интересами.

Ответом на это возражение может быть тезис о том, абсолютная власть спецслужб в РФ– это миф в силу того, что спецслужбы на данный момент не обладают в полной мере всеми инструментами власти (деньги, имущество, полномочия, силовой ресурс).

Инструменты власти распределены в разной пропорции среди пяти основных центров силы: олигархи; национальные и региональные элиты; армия; русская православная церковь и спецслужбы.

Сконцентрировать все необходимые инструменты власти в своих руках спецслужбы могут путем:

1) - практической ликвидации олигархата как класса в процессе массовой национализации (пересмотра результатов залоговых аукционов);

2) - дискредитации армии старого (путинско-шойгувского) образца посредством военного поражения;

3) - лишение влияния региональных и национальных групп в процессе перехода к унитарному национальному государству.

Таким образом абсолютная власть спецслужб в будущей Новой России – вполне достижимая реальная цель.

Наиболее близким современным аналогом такой модели (конечно, с поправками на российскую действительность) является Иран, где Корпус стражей исламской революции подмял под себя армию, экономику, исполнительную власть, внешнюю и внутреннюю политику и делит власть лишь с теократическими группами.

Второй вопрос: «Ради чего?»

Что это за конструктивная цель, которая должна быть соразмерна с понесенными ради ее достижения жертвам? Совершенно очевидно, что такая цель должна быть неразрывно связана с образом будущего страны и общества.

Сейчас, российское общество, все больше ощущая нарастание кризиса, начинает задавать себе два традиционных для себя вопроса: ***кто виноват и что делать?***

И Новая идея через своих идеологов должна предельно четко отвечать (и уже отвечает) на эти вопросы.

Кто виноват?

1. ***Вся старая система*** управления целиком во главе с нынешним Президентом РФ.
2. ***Старая идеология***, освящающая построение в РФ жестокого и крайне несправедливого общества;
3. ***Персонально – инородцы***, продавшие за деньги и блага идею Родины и идею истинного патриотизма. (тут все отчетливей и все более откровенно и публично звучат антисемитские нарративы).

Что делать?

– Стремится к новой цели.

В полном соответствии с классикой: «Мы наш, мы новый мир построим, кто был никем, тот станет всем…».

Ранее мы ***очертили*** обязательные параметры новой цели развития РФ:

- Прежде всего, цель должна быть Великой.
- Должна эмоционально захватывать миллионы людей и быть простой (для этого должна быть абстрактной – фактически являться целью-символом).
- Новая Великая цель должна резонировать с базовыми установками архетипов нации, которые вырабатывались столетиями.

Великой идеей, которая на протяжении веков двигала развитие российского государства и российской нации, была и есть идея Величия, которая понималась неизменно как идея именно Имперского величия.

Идея Имперского величия лежит в коллективном сознательном и бессознательном жителей РФ и является основной причиной поддержки войны в Украине (что прекрасно отражает социология).

Новая Великая цель должна быть предложена взамен Старой Великой цели, которая в процессе своей реализации выродилась, изжила себя, продемонстрировала народу свое несоответствие веяниям времени.

Разочарование в существующей национальной идее путем ее дискредитации – базовый и самый глубинный фактор нарастающей революционной ситуации.

В процессе российско–украинской войны российское общество должно прийти к пониманию, что понимание величия как территориальной экспансии и традиционных (военных) методов его достижения в современных реалиях неизбежно приведет к национальному унижению, а имперское величие теперь достигается иными методами (экономическими, культурными, дипломатическими, научно-технологическими, пропагандистскими, силой духа нации, ее сплоченностью и пр).

Идеология нового русского государства

По результатам войны в процессе неизбежной поствоенной дестабилизации, и в условиях совершенно другой мировой реальности сохранить старую модель построения РФ вряд ли удастся в силу объективных причин. Поэтому у РФ просматривается только два взаимоисключающих пути: либеральный и национал-социалистический.

Безусловно, демократический мир и российская демократическая оппозиция мечтает о либеральной Российской Федерации. Однако непредвзятый анализ максимального количества факторов говорит о том, что ***национал-социалистический путь для построения будущей России – намного более вероятный.***

Также если учесть:

1) доминирующую ментальность граждан РФ;
2) эволюцию этой ментальности;
3) психологическое состояние общества на данный момент;
4) наличие известных групп влияния в РФ;
5) объективные законы развития исторических процессов,

остается только один вариант – национал-социализм. Это и есть состояние-аттрактор политической эволюции РФ.

Именно русский национал-социализм (русский фашизм) в наибольшей степени отвечает всем описанным выше параметрам «Великой цели эволюции» для современной РФ.

Он опирается на тот неоспоримый факт, что русские – самая многочисленная нация в мире, не имеющая своего национального государства.

Именно такая идеология интенсивно разрабатывается разными группами (философами, пропагандистами, политиками разного уровня, военкорами и общественными активистами).

Целью развития России по мнению создателей и проводников новой идеологии, должно быть достижение истинного величия русской нации через Новую духовность, Волю и Труд.

Наиболее близкой исторической моделью идеологии такого государства является микс из современного Ирана, Германского рейха конца 30-годов прошлого века, Италии периода Муссолини, а также идеологии, сформулированной творцом Священной Инквизиции Т.Торквемадой о великой духовной миссии борьбы (с использованием любых методов) с Сатаной и демонами во имя спасения душ «заблудшей» паствы.

В борьбу с украинским и мировым «сатанизмом» включились как религиозные, так и светские власти РФ на уровне первых лиц. Это, безусловно, является в современном мире шокирующим ноу-хау и требует отдельного глубокого исследования.

Причем борьба с «сатанизмом» уже проявляется практикой массовых убийств, совершаемых сторонниками этой идеи на оккупированных территориях Украины.

Построение национального государства русского народа потребует решительного отказа от прежнего исторического мифа и формулированием нового.

Важнейшим моментом должен стать отказ от стереотипов, которые должны быть объявлены навязанными внешними и внутренними недругами России. В первую очередь стереотипы о второсортности русской нации и производности ее от иных (западных) центров цивилизации.

Прежде всего, должен быть трансформирован исторический миф, как основа государствообразующей идеологии.

На свалку истории должны быть отправлены:

1) *понятие РФ как «государства – цивилизации»* - должны остаться только две самоидентификации – «русский» – и «не русский»;

2) понятие «славянское единство»;

3) норманнская теория появления русской нации;

4) советский исторический миф о Киеве как «матери городов русских» и Киевской Руси как «колыбели трех братских народов», которые вокруг себя «сплотили навеки в нерушимый союз другие народы»;

5) утверждение об основании Москвы киевским князем Юрием Долгоруким;

6) нынешняя формула источника духовности России: «Москва – третий Рим и четвертого не дано».

Новая идеология требует в качестве необходимой меры также радикально переосмыслить роль ключевых исторических личностей и событий.

В частности, роль Петра Первого в «прорубании окна в Европу», из которого в Россию хлынула волна европейской духовной и культурной экспансии.

Под новое понимание истории необходимо также радикально трансформировать систему образования и массового воспитания граждан.

Принципы экономического развития Новой России

Изложены, в частности, советником Путина академиком РАН С.Глазьевым в его докладе Изборскому клубу 21 сентября 2022 года под красноречивым названием: «Операция по денацификации Украины в контексте мировой войны».

Это принципы экономики мобилизационного типа, полностью подчиненной государственному управлению:

1. ***Формирование централизованной структуры управления***, аналогичной действовавшему во время ВОВ Государственному Комитету Обороны СССР.

2. ***Подчинение макроэкономической политики***, включая её денежно-кредитную составляющую, целям модернизации и роста производства высокотехнологичной продукции военного и двойного назначения.

3. Создание резервов стратегических видов сырья и материалов.

4. Осуществление стратегического плана мобилизации имеющихся ресурсов с целью опережающего развития экономики.

5. ***Ренационализация Московской биржи.*** Проведение деофшоризации экономики и прекращение несанкционированного вывоза капитала.

6. ***Прекращение использования рейтинговых агентств***, аудиторских, консалтинговых и юридических компаний недружественных стран в работе государственных ведомств, а также банков и частных корпораций.

7. ***Углубление евразийской экономической интеграц***ии по набору функций регулирования экономики (дополнить их валютной, монетарной, образовательной, научно-технической политикой).

8. ***Переход на национальные валюты во взаимной торговле*** и инвестициях не только в ЕАЭС и СНГ, но и в рамках БРИКС, ШОС.

Социальные технологии национал-социализма

Они либо уже внедрены, либо интенсивно внедряются.

Осуществляется тотальная беспрерывная зомбирующая пропаганда ненависти, навязывание обществу (начиная с детского сада) психологического состояния «осажденного лагеря» и как следствие необходимости объединения вокруг вождя и готовности «умирать в больших количествах» по его приказу. Все - во имя величия народа.

Государство постоянно «закручивает гайки» - то есть на все вызовы времени отвечает усилением репрессий по отношению к собственным гражданам, применяя чрезмерное полицейское и судебное насилие, а также закрывая глаза на демонстративные случаи внесудебных расправ с противниками режима или отступниками. В верхах участились призывы к возврату легальной смертной казни.

Возвращается сталинский формат «правосудия» с его особым пониманием права, происходит размытие понятия и практики разделения властей, борьба с инакомыслием стала доминантой в политике и судебной практике, идет возврат к институту «врагов народа».

Усиливается цензура и государственный контроль над СМИ.

Постоянно увеличивается численность репрессивных структур, их финансирование и техническая оснащенность (в частности, методы тотальной электронной слежки).

Не вызывает сомнения, что все эти «наработки», в которых уже принимают участие в разном качестве десятки миллионов людей, будут взяты в новый мир.

Третий вопрос: «Зачем такая жестокость?».

Почему путь к построению нового типа государства и общества такой разрушительный? Неужели для переформатирования страны нельзя было применить более мягкие средства: демократические процедуры, аппаратные игры, массовую целенаправленную агитацию, военный переворот и пр.?

Для достижения своего истинного величия новый «русский мир», по мнению его идеологов, должен пройти через три стадии (строго в такой последовательности):

1. радикального духовного, интеллектуального и кадрового очищения;
2. формирования на практике своей истинной идентичности и построение эффективного государства на основе именно русской идеи и сплочения русской нации;
3. нахождение своего достойного места в глобальном мире на основе успешности и конкурентоспособности.

Очищение через насилие

По убеждению идеологов новой русской революции, старая система построения РФ как космополитического образования и «аппарата насилия господствующего класса над угнетенными» полностью себя изжила и является преступной. Она не может быть реформирована. И замена Путина на условного Мишустина или Собянина не может остановить процесс ее деградации.

Единственный выход – она должна быть снесена полностью!!!

В рамках конституционного (нереволюционного) процесса никакие методы не могут (ни практически, ни даже теоретически) обеспечить процесс очищения и концентрацию власти в руках одной властной группы, а также обеспечить существенно большую социальную справедливость (прежде всего – для государствообразующей нации).

Только радикальные неправовые!!!

В процессе очищения наиболее активные представители старой системы должны быть репрессированы, а ключевые фигуры – казнены.

Национальное унижение – обязательное условие

Организаторы нарастающего в РФ революционного процесса учились на трудах классиков, которые прямо указывали, что «задача революционеров – перевести войну империалистическую в войну гражданскую» и что проще всего это сделать после поражения России в войне.

Национальное унижение (военное, политическое, дипломатическое, экономическое и морально-психологическое) есть самым мощным стимулом для очищения через насилие, и служит ему оправданием.

В предыдущие исторические периоды России удавалось осуществлять хоть какие-то реформы лишь после масштабных социально-

политических потрясений, которые в свою очередь были следствием военного поражения:

1) Так, реформы Александра II, в том числе и отмена крепостного права, были прямым следствием поражения в Крымской войне.

2) Учреждение Николаем II Государственной Думы и оглашение Манифеста 1905 года как реакция на революцию были обусловлены, в том числе, незавидным положением российской армии в Русско-японской войне и дальнейшим поражением в ней.

3) Революция 1917 года явилась прямым следствием тяжелейшего положения Российской империи, экономического в первую очередь, в которую ее высшее военно-политическое руководство загнало путем непосредственного активного участия в Первой мировой войне.

Национальное унижение – самый убедительный аргумент дискредитации Старой идеи в глазах миллионов (как неэффективной, преступной, или как минимум, - несовременной).

Российская Федерация является слишком неповоротливой и инерционной машиной, чтобы в ней были возможны радикальные изменения без мощного триггера, коим может являться военная и социальная катастрофа.

Но в отличие от прежних исторических периодов, когда было нужно ждать созревания соответствующих условий, современные технологии управления обществом позволяют активно создавать требуемые ситуации и соответствующие общественные настроения.

Четвертый вопрос: «Излишние и неоправданные риски»

Любой революционный процесс, сопряженный с экономическим спадом, гражданской войной, управленческим и правовым хаосом – это мир, целиком состоящий из «черных лебедей».

Даже для могущественных и крайне заинтересованных общественных сил революция – чрезвычайно рискованное действие.

История однозначно говорит нам о том, что любые революции организовывались представителями именно тех слоев, которым было что терять, а лишь затем вовлекались те, кому «нечего терять, кроме цепей».

И никакие риски (зачастую огромные) эти элитарные группы не останавливали.

Во главе английской революции стояло новое дворянство – джентри, люди, у которых были деньги (зачастую очень большие), титулы (в том числе и лордов) государственные должности и места в парламенте. И одна из

особенностей английской революции как раз и заключалось в том, что буржуазия не вступала в союз с народными массами, но пользовалась ими для достижения своих целей.

Великую французскую революцию начали дворяне. Лишь на следующих этапах революции в нее включилось так называемое третье сословие и широкие народные массы.

«Самые суровые удары по старой конструкции государства наносили дворяне. Патриции начали революцию, плебеи ее завершили». Шатобриан.

Главными вдохновителями и бенефициарами Февральской революции 1917 года в России были так называемые думские либералы (М.Родзянко, А.Гучков, П.Милюков), сторонники конституционной монархии, но в первую очередь представители интересов буржуазии.

Наибольшей опасностью любой революции является слабая предсказуемость ее конкретных проявлений.

Лучшей же моделью поведения в ситуациях со слабо предсказуемыми опасностями, является активное создание и управление этими опасностями.

Достижения современных наук (не только в области развития общества и человеческой психологии) — позволяют это делать.

В настоящее время обычным считается управление процессами, ранее считавшимися хаотичными и непредсказуемыми.

В нарастающей революции в РФ дело обстоит намного менее рискованно для ее организаторов, чем это было у их предшественников.

Общие выводы

1) Управляемая революция в РФ вполне реальна. Механизмы развития революций давно и подробно описаны в учебниках, начиная с начала XX века, но складывается обоснованное впечатление, что революцию в РФ ведут по ***кальке 1917 года***.

2) Цель революции – построение на месте РФ идеологически и этнически монолитной национал-социалистической России.

3) СВО и связанные с ним жертвы – инструмент достижения цели.

4) Невозможно со стопроцентной уверенностью утверждать, что у организаторов революции все получится в соответствии с их планом. Возможно, процесс остановится на какой-то промежуточной стадии и родит очередного уродца.

5) Однако можно с уверенностью утверждать – то, что формируется на наших северо-восточных границах, в ближайшей перспективе опасное чудовище.

6) В этих условиях наиболее рациональным поведением для всего демократического мира будет создание могучего военного, информационного и физического защитного пояса-крепости, отделяющей современный мир от архаичного «русского мира».

7) История распорядилась так, что стражами этой «крепости» будут ряд наций балто-черноморского региона, но самым эффективным будет Украина.

8) Заявления и действия коалиции «группы Рамштайн» свидетельствуют о том, что такое понимание уже перешло на уровень практической политики.

Помимо ускоренного вступления в НАТО Швеции и Финляндии, наблюдается разворот коллективного Запада от сотрудничества к активному противодействию влиянию «русского мира», в частности:

1) стремительный выход с российского рынка мировых брендов, несмотря на многомиллиардные потери;

2) избавление от энергетической зависимости от РФ;

3) блокирование на своих территориях пропагандистских ресурсов РФ;

4) ускоренная милитаризация Европы;

5) не только тактические, но и долговременные стратегические планы поддержки Украины;

6) интенсивное строительство на восточных рубежах балто-черноморского «защитного пояса», протяженностью более 2000 км, глубоко эшелонированных оборонных структур НАТО.

7) На нацистский характер формирующейся новой системы власти в РФ прямо указывает беспрецедентный с момента распада СССР исход евреев из РФ (более 60 тыс., из которых более 30 тыс. уже покинули страну).

Авторы:

Владимир Шевченко, политолог, доктор философских наук

Андрей Саварец, аналитик, юрист, автор телеграмм канала «Особое мнение»

Рекомендуем к просмотру ***беседу Юрия Романенко с авторами статьи***,

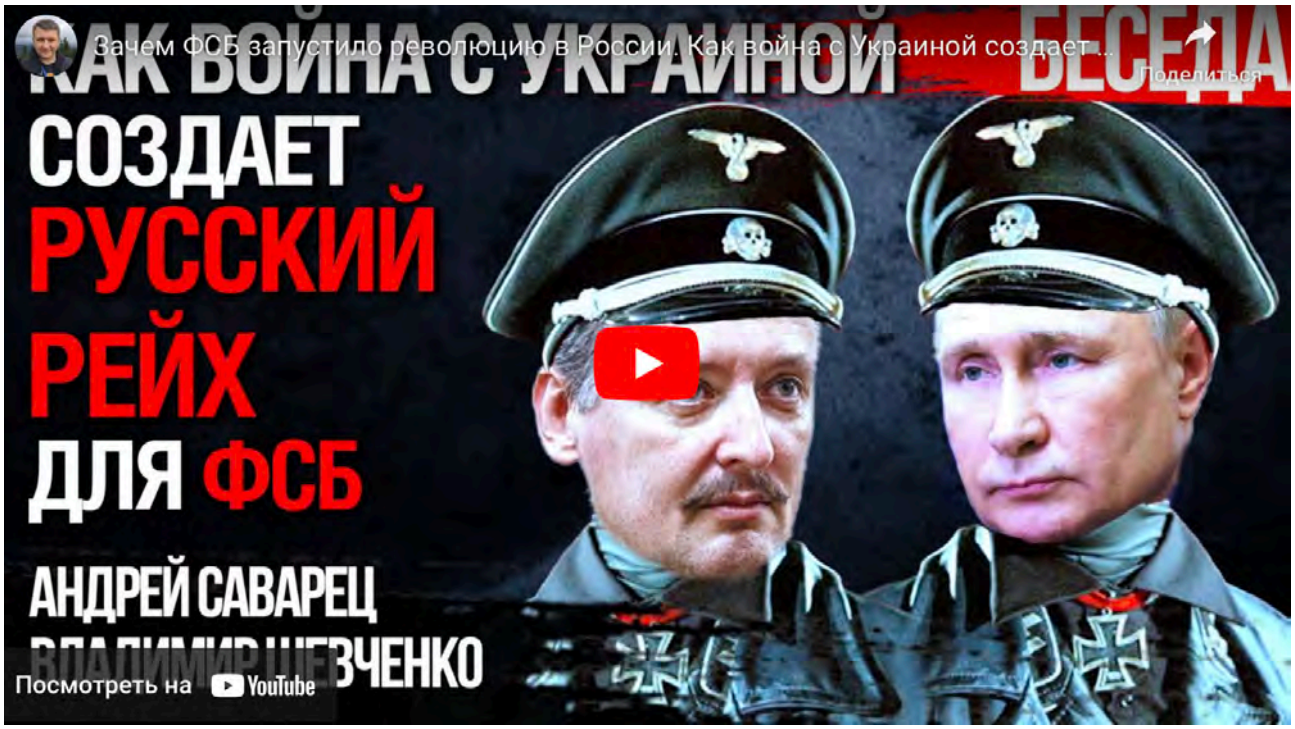

где рассматривалась данная тема.

***

Імперія має померти двічі. Частина 5. Епілог. "Русская" консервативна революція у дії

ВЛАДИМИР ШЕВЧЕНКО, АНДРЕЙ САВАРЕЦ, ДЛЯ "ХВИЛІ" 19.04.2023

«Корпорація» свідомо жертвує своїм найціннішим активом – президентом Путіним

Нагадаємо, що на сьогоднішній день продовжують домінувати дві версії пояснення повномасштабного вторгнення Росії в Україну і кривавого «театра абсурду», що триває:

1) — колективне божевілля Кремля і

2) — різка деградація російських владних еліт.

Автори у своїх попередніх численних публікаціях та виступах в електронних ЗМІ послідовно намагаються подивитися на те, що відбувається з позиції саме об'єктивних законів, які керують суспільним розвитком.

Згідно з цим підходом, єдиним розумним поясненням, чому РФ почала і не припиняє т.зв. СВО, маючи суто негативні для РФ наслідки і без позитивних для себе перспектив, є те, що **справжньою метою якраз і є результати, які фактично отримують.**

Такий підхід дозволяє найбільш логічно пояснити справжні цілі війни, її безпосередні причини, специфічний (як правило - парадоксально-безумний) характер її ведення з боку РФ, причини зовні алогічної поведінки її політичного керівництва, а також зробити ряд обґрунтованих прогнозів на майбутнє.

***

Відповіді на питання про найбільш фундаментальні причини війни та закономірності дуже динамічної картини нинішньої російської дійсності повинні лежати в об'єктивних та універсальних законах розвитку будь-яких людських суспільств (природно, включаючи російське).

У попередніх публікаціях автори згадували про те, що **причина війни криється у спробі чітко визначеного *владного суб'єкта* в РФ переламати у свій бік об'єктивні тенденції (передусім, економічного та соціально-правового характеру), які цей суб'єкт розглядав для себе як критичні.**

Механізмом, що зупиняє ці тенденції, що обертають назад і сприяє радикальної корінної трансформації російської держави і суспільства революційного характеру є позиціонування РФ на міжнародній арені як агресора, його військова поразка і неминуче наступаючі внаслідок цього негативні наслідки.

Цей владний суб'єкт чудово охарактеризував російський аналітик та блогер Анатолій ***Несміян***. Наводимо його слова як епіграф.

> **«Сьогодні влада в РФ належить досить унікальному у всіх сенсах *політичному суб'єкту*: зрощеному із силовим та вищим бюрократичним станом організованому криміналу. Сенс його**

існування — підібрати всі доступні йому матеріальні блага під себе та «закукліть» простір».

Відповідно і ціль т.зв. СВО необхідно розглядати через призму **прагнення російських спецслужб, що нероздільно зрослися з криміналом**, (що позначаються нами як «Корпорація») **реалізувати свої претензії на абсолютну владу** в РФ, **якої вони зараз не мають у необхідній їм мірі**, незважаючи на поширений міф, який стверджує протилежне.

Система такої влади пройшла кілька етапів свого розвитку.

На першому етапі (1991–2000 рр.) – період повного хаосу та «управлінської коми» часів «перебудови» закінчився тим, що у «лихих 90-х» відвертий «класичний» кримінал перехопив у державних структур функцію політичного контролю всередині суспільства, включаючи одну з ключових – економічного арбітражу.

О.Секацький, співробітник кафедри соціальної філософії та філософії історії СпбГУ приходить до несподівано влучного висновку, що:

«саме вони (бандити) врятували Росію від остаточного розвалу за югославським сценарієм. Будучи активним та численним прошарком, вони організували владу на місцях та успішно замінили міліцію, яка була ні на що не здатна…»

Кримінал на місцях узяв на себе фіскальні функції та функції правосуддя, нехай навіть здійснюваного за поняттями…

Влада братви була набагато прозорішою і зрозумілішою:

вона була ближчою до народу, її представники відповідали за свої слова, чого так катастрофічно не вистачало державі.

…Звичайно, керували ці хлопці «за поняттями», але у їхніх поняттях були елементи справедливості, хай і досить примітивні».

У процесі розвитку суспільства та зміцнення його легітимних структур (передусім – силових) вищевказану функцію дедалі більше перебирали на себе спецслужби, природно, поступово відбираючи частку у відвертого криміналу.

Завершився етап на початку 2000-х,

коли система тіньового управління суспільством у РФ набула дворівневої структури:

1) — спецслужби на вершині, а під ними

2) – етнічні та позаетнічні кримінальні структури.

Остання конструкція (ФСБшно-кримінальна) є дуже стабільною і могла б існувати необмежено довго, якби не одне суттєве «АЛЕ».

У надрах останнього етапу зароджувалася і швидко розвивалася нова система управління-контролю, яка значною мірою заперечувала стару.

***

Функція тіньового політичного контролю над суспільством та економічного арбітражу в процесі масштабної міжнародної економічної інтеграції РФ у цивілізований світ, (тобто в ході абсолютно об'єктивних процесів) **дедалі більше** (і необоротно) **витіснялася спеціалізованим легальними міжнародними інституціями, що працюють прозоро та чітко.**

Цей процес тісно пов'язаний з рівнем залучення російської економіки до міжнародної, а він станом на 23 лютого 2022 року був просто колосальним і представляв для Корпорації екзистенційну загрозу критичного характеру.

Причому міжнародна економічна інтеграція носила в основному характер євроатлантичної, під якою в даному випадку ми маємо на увазі економічну інтеграцію (хоч і не формалізовану окремим документом) з Європейським Союзом, Великобританією, Сполученими Штатами Америки та західним світом взагалі, куди сміливо можна віднести і Японію з Південною. Корея.

За даними ЮНКТАД, **саме США насправді були найбільшим інвестором у російську економіку** (американські корпорації часто купували частку в капіталі російської компанії через своїх голландських чи ірландських «дочок»).

Після Вторгнення найбільше постраждали від необхідності виходу з Росії саме США (втрати оцінюються понад 100 млрд дол.), Великобританія (78 млрд. дол.) та Німеччина (51 млрд.).

Як ***повідомило*** видання Frank Media з посиланням на слова Глави наглядової ради Московської біржі, у липні 2021 року частка акцій російських компаній, що знаходяться у вільному обігу (free float), що належать іноземцям, оцінювалася більш ніж у 80%.

Фінансова система РФ також була глибоко інтегрована в міжнародну – станом на кінець 2021 р. із $612,9 млрд золотовалютних резервів $481,4 ***становили*** саме валютні активи (зокрема, державні та недержавні боргові цінні папери, депозити та залишки на рахунках ностро і т.п.). 33,9% ЗВР були номіновані в євро, 10,9% - у доларах США, 6,2% - у фунтах стерлінгів.

При цьому емісію рубля Центральний банк РФ міг здійснювати тільки в режимі «currency board», тобто надрукувати рублів Банк Росії може лише на суму наявної валюти в золотовалютному резерві.

З урахуванням ***обсягів*** іноземних інвестицій (понад 1 трлн. дол. США), географію реальних інвесторів, а також широкий спектр сфер економіки є абсолютно закономірним, що **таке глибоке проникнення іноземного бізнесу в російську економіку почало активно впливати і на регуляторне середовище.**

Крім того,

1) — РФ пов'язала себе безліччю міжнародних договорів, які робили національну російську систему прозорішою, передбачуваною,

2) — а значить і більш керованою з транснаціонального рівня.

А з огляду на те, що міжнародне право досі має пріоритет над російським (попри спроби скасувати примат міжнародного права), то **за допомогою міжнародного права, по суті, здійснювався контроль над російською економікою**.

***

Але,

— якщо тенденція на зближення Росії із Заходом чітко проглядалася давно, то чому вторгнення відбулося саме 24 лютого 2022 року?

Ключем до розуміння дати Вторгнення була дата повноцінного запуску Північного потоку-2, труби якого вже з вересня 2021 були заповнені технічним газом, а до закінчення процесу сертифікації залишалися лічені дні.

Крім очевидних економічних та політичних плюсів для РФ запуск СП-2 ніс у собі і безперечні радикальне посилення міжнародних правил ведення бізнесу всередині самої Росії.

Грубо кажучи, замість газу, що прокачується в Європу, в Росію крім валютної виручки надходила б європейська бізнес-культура, причому, в силу абсолютно об'єктивних причин.

Свого часу, «прорубавши вікно» до Європи, Петро I

1) — не лише забезпечив експорт російської продукції, а й

2) — **зустрічний потік у вигляді європейської культурної експансії, що забезпечило прискорений технологічний розвиток Російської держави, при цьому зруйнувало колишній архаїчний устрій.**

Вже сьогодні російським олігархам більше не потрібно збиратися на злодійських сходах чи конспіративних дачах, щоб вирішити якусь суперечку – вони її можуть вирішити у Високому суді Лондона.

Більше того, відбувалося перенесення такої моделі на нижчі рівні соціальних та економічних відносин

– не лише олігархи, а й бізнесмени середньої руки, і навіть «дрібні крамарі» структурували свої бізнеси та свою власність хитросплетіннями холдингових компаній в іноземних юрисдикціях.

Тобто захищали себе західними (європейськими насамперед) законами та судами, а будь-який «наїзд» силовиків на бізнес міг закінчитися позовом до міжнародного суду та солідним штрафом для держави, і це судове рішення РФ мала виконувати.

У «цивілізованому» бізнес-середовищі, де панують західні бізнесові практики, тіньовий економічний арбітраж, а потім і тіньові механізми соціального управління, стає непотрібними через об'єктивні причини.

Положення ***неформальної ФСБшно-кримінальної піраміди влади*** напередодні повномасштабного російського вторгнення можна порівняти зі становищем тоді ще Президента України Віктора Януковича у листопаді 2013 року.

Тоді, після тривалого процесу переговорів та погоджень,

— він раптово відмовився підписувати документ про Асоціацію України з ЄС, незважаючи на реальний ризик революції та тиск західної дипломатії.

Євроінтеграція України передбачала розмивання кримінально-олігархічного суверенітету, якого значною мірою вдалося досягти Януковичу з опорою на вітчизняний олігархат, силові структури та Партію регіонів.

1) — Європа неминуче почала вимагати верховенство права, незалежний суд, реформу правоохоронної системи тощо.

2) — І природно в цьому новому світі точно не знайшлося б місця для кримінальної економічної моделі, яку Янукович і зацікавлені сили вибудовували та зміцнювали.

Євроінтеграція ставила хрест на ідеях про незмінність влади в Україні або передачу її у спадок, про управління судовою системою в ручному режимі та впровадження неформальних (тобто корупційно-кримінальних) регуляторних практик.

Точно перед такою ж проблемою постала тіньова корупційно-кримінальна піраміда, яка є несучою конструкцією нинішньої російської влади РФ,

— лише масштаб проблеми, а отже, і «ціна питання» була незрівнянно вищою.

І не зреагувати на виклики критичного характеру стрижень російської влади не міг.

Тому, коли ***Патрушев*** говорить про суверенітет (у т.ч. як одну з цілей т.зв. СВО), він не лукавить.

В ***інтерв'ю*** Російській газеті він заявив, що їхня країна *«… йде шляхом створення міцної, сучасної, незалежної економіки, щоб досягти економічного суверенітету».*

Саме про суверенітет говорив ***Путін*** у всіх своїх виступах (зокрема, у Посланні до Федеральних зборів). Про суверенітет як найвищу цінність говорять цілодобово на всіх медіа-майданчиках тисячі пропагандистів різного рівня.

Заради досягнення «суверенітету» (читай: абсолютної влади)

спецслужб готові на ізоляцію від Заходу, розрив економічних і політичних зв'язків, побудова нехай навіть низькотехнологічної,

замкнутої та сировинної, але «суверенної» економіки, а також націоналізацію підприємств, приватизованих свого часу олігархами.

Розглядаючи дії РФ під таким кутом стає зрозумілим, навіщо Росія займається державним тероризмом.

Масовані ракетні обстріли українських міст, військові злочини та геноцид українців виступають лише інструментами для розриву економічних та зовнішньополітичних зв'язків із Заходом та з Європою, зокрема.

Як дуже точно зауважив той самий ***А.Несміян***:

«Бандитська держава трансформується в терористичну, що, очевидно, є природним процесом під час краху першої у спробі утримати владу».

16 лютого 2023 року Держдума за поданням Путіна проголосувала закон про припинення дії 21 міжнародного договору між РФ і Радою Європи, включаючи Статут Ради Європи, Конвенцію про захист прав людини та основних свобод, а також конвенції про захист дітей від наруги та експлуатації сексуального характеру, про відмивання доходів та фінансування тероризму, а також Конвенцію про кримінальну відповідальність за корупцію.

Головним завданням не був дозвіл чиновникам не публікувати свої декларації, а припинення дії міжнародних документів, які передбачають контроль за легалізацією коштів, отриманих незаконним шляхом.

Тобто,

— повернення потоків тіньових засобів з-під міжнародного контролю під контроль зацікавлених сил усередині РФ.

З огляду на те, що Корпорація складається з, нібито, різних сторін (насправді з нероздільних – спецслужбистської та кримінальної), на даний момент **російському суспільству пропонують два варіанти образу «майбутньої російської соціальної та національної справедливості».**

1) — Перший – відверто **кримінальний** – пропонує творець ПВК «Вагнер» Євген ***Пригожин***, який має всі ознаки центру влади, та пропонує свій порядок денний соціальної справедливості та відповідний злодійським поняттям спосіб вирішення питань.

2) — Другий – **спецслужбистський** – пропонує полковник ФСБ ***Стрєлков-Гіркін***, який нині постає в образі військового інтелектуала, людини честі, такого собі білогвардійського офіцера – барона Врангеля наших днів.

І той, і інший проповідують суспільство, де права і ліва ідеї зливаються в націонал-соціалізм, а ліберали оголошуються ворогами народу з усіма наслідками, що для них випливають.

***

Слід зазначити, що

1) — жодне по-справжньому революційне перетворення на масштабах країни неможливе без революційної ***ідеології***.

2) — І таку ***ідеологію «Великого переходу»*** створено.

Вона доводить раптово виниклу, буквально нізвідки, найгострішу необхідність захисту РФ свого економічного, політичного та духовного суверенітету від «агресивного» зовнішнього світу (передусім західного).

В основі масштабного плану такого захисту лежить ідея так званої «російської консервативної революції», розроблена улюбленим філософом Путіна ***О.Дугіним***.

Основні її становища не тількии активним чином пропагуються на всіх медіамайданчиках, але жорстко, послідовно і виключно ефективно впроваджуються у життя РФ.

Ідеологія «загортається» в ура-патріотичну агресивну людиноненависницьку риторику та передбачає радикальне дистанціювання від світу західних цінностей, безкомпромісну боротьбу з його впливом усередині країни та опору на нібито традиційні моральні цінності.

При цьому, як **пристрій майбутньої Нової Росії Корпорацію влаштовує іранська модель.**

Така модель передбачає

1) — створення російського аналога КВІР – Корпусу вартових ісламської революції (у російському варіанті – умовного «Корпуса вартових російської консервативної революції») зі схожими та законодавчо закріпленими повноваженнями.

Нагадаємо, що

2) — в Ірані КВІР на цілком законних підставах контролює економіку, внутрішню та зовнішню політику, армію, і, природно, спецслужби, тобто є нероздільним і (що має ключове значення) легітимним господарем країни та всіх її багатств, поділяючи її лише з носієм концептуальної влади – духовенством.

Найважливішим чинником масової народної підтримки т.зв. СВО з'явилося те, що

— з інтересами Корпорації збіглися й об'єктивні інтереси такого впливового інституту, як Російська Православна Церква – могутнього носія концептуальної влади.

РПЦ на всіх рівнях масово підтримала СВО, оскільки процес повернення до «традиційних цінностей» різко підвищує її суспільний вплив.

Але ще більш привабливо виглядає можлива перспектива:

1) — повернення в Новій Росії до становища до 1917 року, коли РПЦ мала статус майже державної релігії з усіма економічними і політичними вигодами, що випливають звідси.

2) — У колах РПЦ є популярним і давно обговорюється найбільш радикальний варіант цієї ідеї – побудова майбутньої Росії як «православної монархії».

***

Таким чином,

1) — з метою повернення фінансових потоків з-під міжнародного контролю під контроль зацікавлених сил, РФ за допомогою війни цілком свідомо поставлена перед викликами,

2) — **з якими, ні олігархи, ні регіональна еліта, ні навіть росармія впоратися не можуть.**

При цьому,

1) — «Корпорація» свідомо жертвує своїм найціннішим наразі активом – президентом Путіним

2) – **шляхом його тотальної та спрямованої політичної, військової, дипломатичної та морально-психологічної дискредитації.**

Але майбутній приз вартий усіх витрат. А приз на хвилиночку – вся повнота влади в унітарній, стабільній, більш менш гомогенній і все-таки не найбіднішій державі.

Якщо розглядати процеси з запропонованої нами точки зору, то

— ми побачимо не божевілля та безпорадність російської влади, а її цинічну раціональність та ефективність – повна відповідність одержуваних результатів з поставленими цілями, що досягаються у стислий термін.

До речі,

1) — підхід, що застосовується нами, дозволяє розглянути з нових позицій версії вибуху північних газопроводів саме російськими спецслужбами.

2) — Якщо газопроводи радикально знижують необхідність тіньового арбітражу найприбутковіших секторах економіки РФ і неминуче тягнуть у себе перехід до цивілізованих відносин, саме Корпорація, а чи не зовнішні сили, є головними бенефіціаром цього теракту.

***

Важливою властивістю запропонованої системи поглядів і те, що вона виходить із об'єктивних законів розвитку суспільства з урахуванням об'єктивних потреб великих соціальних груп, об'єднаних загальними економічними та політичними інтересами.

Вона також не вимагає доказів залучення конспірологічних теорій у вигляді припущення про існування глибоко законспірованого надінтелектуального керуючого центру всередині російських спецслужб, якого в цьому примітивному і гранично жорстокому середовищі поки ніхто не виявив.

У будь-якій ситуації (особливо кризової) групи (незалежно від їх чисельності), об'єднані спільними інтересами можуть ідентифікувати ці інтереси навіть без їхньої формалізації – на рівні інтуїції (те, що класики марксизму називали «класовим чуттям») і синхронно визначатися за допомогою або заперечення тих чи інших суспільних явищ та процесів. Поява в цьому середовищі лідерів, які ці інтереси виражають краще за інших, вже не становить проблеми.

У РФ на даний момент, щонайменше, 10 мільйонів осіб належить до Корпорації – тобто **є прямими чи опосередкованими одержувачами через її структури корупційно-кримінальної ренти.** Саме вони без будь-якої особливої агітації зрозуміли на рівні підсвідомості, що війна рухає процеси у правильний для них бік.

Блискуче вловив суть цього нині покійний Владлен ***Татарський*** (Макс Фомін), карний злочинець і полум'яний пропагандист т.зв. СВО.

Після виступу Путіна в Георгіївській залі Кремля (куди Татарського було запрошено) з нагоди приєднання захоплених територій України до РФ він правильно зрозумів напрямок руху країни та зміст послання Путіна. І висловив це з граничним натхненням та унікальною точністю:

«Всі! Усіх переможемо! Усіх вб'ємо! Усіх, кого треба – пограбуємо!

Все буде, як ми любимо! Давайте, з Богом!»

Володимир Шевченко, політолог, доктор філософських наук

Андрій Саварець, аналітик, юрист, автор телеграм каналу «Особлива думка»

***

№ 1.492

Зимние записки о будущем. Части 1-9

Часть 1

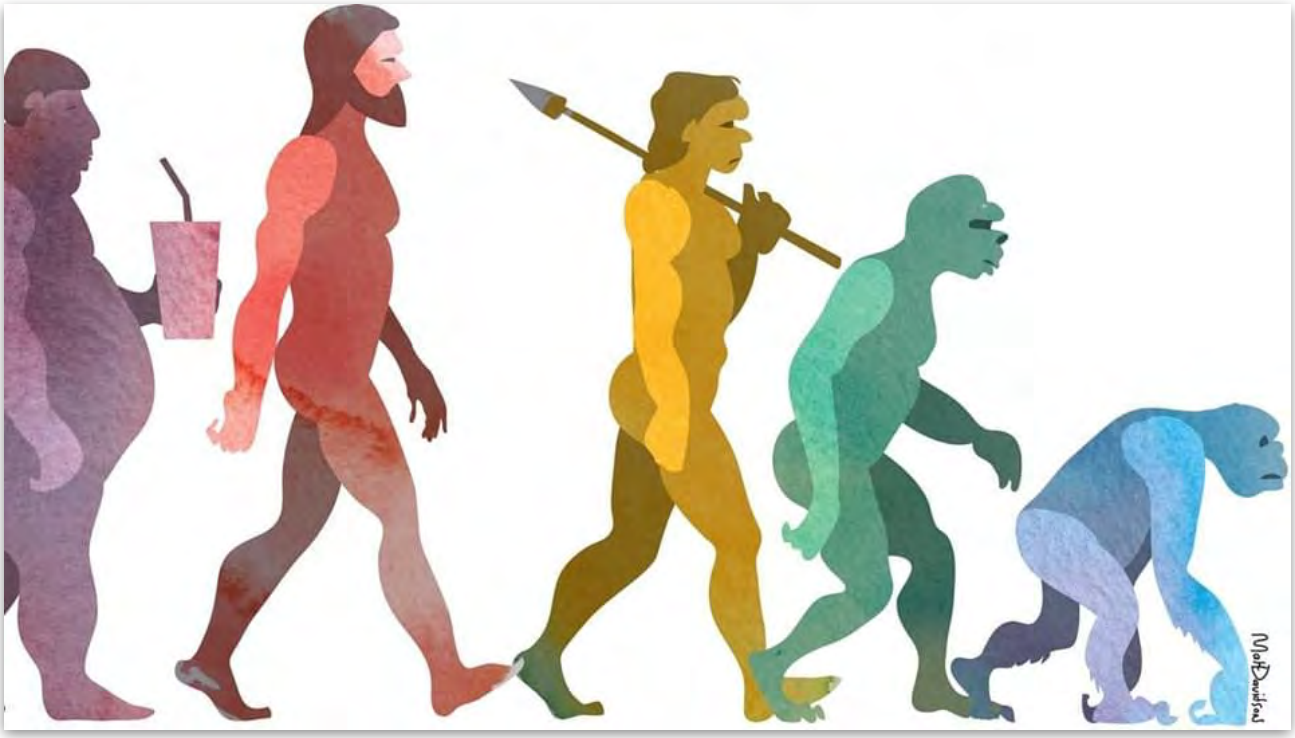

Куц **2022-11-28**

Если когда-нибудь некий «Чарльз Дарвин» в области экономических наук попробует создать теорию эволюции в экономике, то направление реформ в Украине за последние годы будет названо «тупиковой ветвью».

Что-то наподобие неандертальцев, которые также зашли «в тупик», дав зеленый свет «человеку разумному».

Так и наша страна, уже более 20 лет уперлась в невидимую стену до характерного хруста «бампера», но продолжает упорно двигаться вперед, хотя зазора для этого движения практически нет.

И дело тут вовсе не в особой «украинской грусти».

Те же неандертальцы, говорят, были вполне симпатичными ребятами, просто не очень общительными и были банально съедены нашими предками с голодухи.

Точно так же и сегодня, мы фактически расчистили для своих конкурентов место в пищевой цепочке глобальной экономики.

Посудите сами:

> **— при надлежащем темпе реформ Украина могла бы сейчас находится на польской экономической орбите с размером ВВП выше 500 млрд. дол. и как минимум в два раза больше, если оценивать по паритету покупательной способности.**

Но вместо нас, товары с высоким уровнем добавочной стоимости продают поляки, чехи, китайцы.

Для них, наше сырьевое "проклятие" – по сути двойная победа.

С одной стороны, Украина – это почти безграничный источник дешевого сырья (руды, зерна) и полуфабрикатов (металла, подсолнечного масла) с помощью которого те же турки выпускают значительно более дорогую продукцию металлургии и пищевой промышленности.

А с другой – мы добровольно уступили свое место под солнцем, дав прямым конкурентом не только фору в виде нашего рыночного сегмента и потенциальной доли в объеме глобальных инвестиций, но еще и подарили им самое дорогое, что только может быть у человека и страны – время.

Несколько десятилетий, в течение которых мы теряли свою экономическую сложность, а наши конкуренты - приобретали.

Несколько десятилетий. А это дорогого стоит.

Потерянные поколения они вообще дорого обходятся любой стране, порождая социальную фрустрацию, разочарование и массовую трудовую миграцию.

Ключевая причина

> **– структурные реформы экономики в Украине пытаются проводить при отсутствии необходимых институциональных изменений.**

Звучит мудрено, на за этой лишь на первый взгляд «накрученной» фразой стоит достаточно простой смысл.

Государство пытается применять всевозможные стимулы в виде дерегуляции и льготных режимов налогообложения при полном вакууме институциональной среды и отсутствии даже минимального набора общественных и рыночных институтов, призванных упорядочивать эту хаотическую энергию в позитивный эффект.

Используя знаменитую теорию великого ученого Ильи Пригожина,

> **«хаос в виде энтропии может создавать позитивный эффект при наличии определенных условий равновесия системы».**

Простой пример: газовая горелка и чайник.

1) Сгораемый газ и выделяемое тепло – энтропия в чистом виде.

2) Но если на горелку поставить чайник, можно вскипятить воду.

3) В то же время, если чайник вовремя не убрать – он сгорит и энтропия победит.

***Рынок* – это также *регулируемый хаос*.**

1) Возможно, извне – с помощью государства.

2) Или изнутри – с помощью пресловутой «руки рынка».

Применительно к Украине, горелка уже давно включена и газ горит, но чайник стоит в соседней комнате, при этом, те, кто попроворнее, вместо кипячения воды жарят на общей конфорке свои шашлыки.

Усиление экономической энтропии приводит к появлению постоянно действующих ***«экстерналий»***, то есть — **воздействию рыночной транзакции на третьих лиц, не опосредованное рынком.**

Например, *«повышение тарифов»*.

1) Очевидно, что существующие цены на базовые ресурсы не являются рыночными, так как не сбалансированы спросом и предложением.

2) Да, в некоторых странах газ дороже. Но в некоторых он и дешевле.

3) Кроме того, в Европе и хлеб дороже, но это не значит, что цену батона в Виннице нужно приравнять к стоимости «французской булки» в Париже и для выравнивания платежеспособного спроса раздавать населению для этого «субсидии».

4) Кроме мировых цен, существует и специфика стоимости внутренний факторов производства: сырья, рабочей силы.

5) Именно поэтому, цена хлеба, топлива и услуг таксистов в разных странах кардинально отличается.

Но,

у нас вместо «механизмов по ограничению всевластия монополий» и вместо «рыночных транзакций» появляются те самые *«экстерналии»*, питающие *«рентную модель экономики»*.

Как экстрасистолия в нарушении работы сердца.

Слабость ключевых институтов нивелирует любые позитивные идеи, в том числе и фискальные.

Дерегуляция бизнеса - приводит к росту цен и появлению монополий.

Почему?

Нет эффективной антимонопольной системы.

Снижение налогов и начислений на фонд оплаты труда в 2015 году - лишь к росту маржи ФПГ и дальнейшей тенизации зарплат.

Почему?

Нет настоящих профсоюзов.

И так далее по списку…

Украина пребывает в так называемой «институциональной ловушке».

Это когда каждый экономический агент пытается выиграть на индивидуальном уровне, но проигрывают все.

А. Возьмем к примеру снижение налогов и сборов.

Хороший пример - сокращение единого социального взноса до 22% в 2016 году под благовидным предлогом детинезации заработных плат.

Хотя реальная причина была куда прозаичнее:

— основные плательщики ЕСВ отнюдь не малый и средний бизнес, а крупные ФПГ, у которых сотни тысяч штатных работников, а размер ЕСВ исчисляется миллиардами.

Нетрудно подсчитать, что

— уменьшение ЕСВ позволило владельцам крупнейших холдингов страны сэкономить миллиарды гривен, которые вряд ли пошли на дополнительное увеличение фонда зарплаты.

Поступления ЕСВ в ПФУ были примерно на одном уровне в течение 2013-2015 годов.

То же самое, можно сказать о государственных дотациях на выплату пенсий: в пределах 61-64 млрд. грн.

Ситуация кардинально изменилась в 2016 году,

— когда ПенсФондУ «потерял» почти 63 млрд. грн. сумм ЕСВ, а государственные дотации возросли на 81 млрд. грн. до фантастической цифры в 142 млрд. грн.!

В 2018 году, ситуация с ЕСВ частично улучшиться, но

— увеличение сборов ЕСВ продиктовано ростом размера минимальной зарплаты, прежде всего в государственной секторе экономики.

А дотации государства находятся примерно на том же уровне, что и в 2016-м году – 140-180 млрд. грн.

Большой бизнес просто переложил бремя содержания ПФУ на плечи государственного бюджета.

Формально, размер уплаченного бизнесом ЕСВ вырос, но произошло это благодаря инфляции, которая за последние годы превысила 100% и девальвации гривны, повлиявшей на рост гривневых доходов экспортеров.

Отношение фонда оплаты труда в Украине к размеру ВВП колеблется на уровне 30-40%, в то время как других странах от 50% и выше.

То есть,

— отсутствие такого механизмов защиты прав наемного работника приводит к тому, что каждый украинец в среднем недополучает примерно 30% своей оплаты труда.

Причина:

— комбинация факторов, от 1) ***высоких налогов на труд*** до 2) ***отсутствия защиты трудовых прав***.

При этом,

— у нас продолжают "убивать" трудовой кодекс, в надежде получить быстрый эффект в результате "отжатия" национального *рынка труда* на "жмых".

Б. Или возьмем такую излюбленную тему наших реформаторов как *дерегуляция*.

К чему она приводит?

Как это ни парадоксально - **к *монополизации* экономики.**

Структура украинской *экономики* представляет собой изъеденный, засохший остаток «швейцарского сыра», дыры в котором – плод творчества основных *финансово-промышленных групп страны*.

1) Лишь 42% экономики (по объему выпущенной продукции) формируется в конкурентной среде.

2) Почти 17% распределено в системе коллективного доминирования (олигополии), где удельный вес трех самых крупных участников превышает 50% рынка.

3) На рынки с единоличным доминированием (доля одного участника составляет треть общего объема), приходится 31%.

4) Еще 10% - это классические монополии, где удельный вес одного участника превышает 90%.

И происходит это потому, что у нас «отсутствует» такой важный институт как *антимонопольный комитет*.

Точнее сказать он есть, но о его существовании знают лишь "просветленные".

Но о нем «почти не слыхали»

1) операторы ***рынка топлива*** и 2) ***торговые сети***, ставящие такую наценку (в результате картельного сговора), которая обеспечивает им мегаприбыли.

Хотя в западных странах, проверок антимонопольного комитета боятся побольше чем налоговиков.

Отсутствие этого института обходится каждому из нас в переплате стоимости товаров и услуг.

Суммарно мы теряем в год примерно 20-30% от общего уровня своих затрат.

Именно во столько обходится украинцам неэффективная антимонопольная политика.

1) С учетом потерь в зарплате, речь идет о 40% (минимум) ресурсов домохозяйств.

2) Учитывая, что расходы населения у нас до войны составляли 4 трлн. грн., за пребывание в институциональной ловушке население платит примерно 1,6 трлн. грн. в год или ***64 млрд. дол.***

Именно во столько можно оценить и капиталоемкость рентной модели экономики, нашу *антиэффективность*.

1) Теперь понятно, почему десятки миллиардов внешних кредитов лишь ухудшили наше положение.

2) Этот «молох пожирает все».

В этой связи, хотелось бы процитировать Виктора ***Полтеровича***, известного экономиста:

«Представьте себе, что вы живете в системе, где все занимаются коррупцией.

Вы не можете выйти из этой системы, во всяком случае, для вас это сопряжено с очень крупными неприятностями: вы же оказываетесь вне

сообщества, вы не можете взаимодействовать со своими коллегами, они на вас смотрят как на чужого.

Кроме того, вы проигрывается и чисто материально.

Коррупция – это институциональная ловушка, это система в которой каждому довольно тяжело изменить нормы поведения.

А в то же время общество понимает, что вся система в целом порочна, неэффективна.

В определенном смысле коррупционная ловушка также возникла у нас в 90-е годы, и до сих пор мы продолжаем попытки из этой коррупционной ловушки выйти.

Мы постоянно наблюдаем возникновение новых «*институциональных ловушек*», и каждый раз становимся перед задачей как из них выйти.

Например,

1) — у нас введен плоский подоходный налог.

2) По мнению многих экономистов, такой налог неэффективен, поскольку сильно увеличивает неравенство.

Неравенство 1) до некоторой степени полезно и необходимо, 2) но чрезмерное неравенство вредно, хотя бы потому, что 3) ведет к массовому недовольству, к *социальным взрывам*.

Сейчас общественное мнение все в большей мере склоняется к тому, что ***плоский налог надо постепенно заменять на прогрессивный***.

Но как это сделать?

1) Решение о реформе налогообложения физических лиц должен принять парламент.

2) Но парламентарии не самые бедные люди.

3) И даже при введении умеренного прогрессивного налога, он ударит, прежде всего, по ним самим».

Украина оказалась в институциональной ловушке

1) — и «вывести» нас из нее пытаются все те же, кто в нее и завел.

Скажем больше

2) – именно те, кто получает максимальные дивиденды от пребывания в ней всей страны.

Война - это максимальный шанс на разрушение всех институциональных ловушек.

P.S.

О прогрессивном подоходном налоге, с более высокими ставками налогообложения для "условного коболевитренко" я пишу уже пять лет.

Зимние размышления о будущем

Часть 2

2022-11-30

Мотивация стать политиком в стране, тяжело выхаркивающей последствия глубокого, системного кризиса, бывает разной.

Это может быть попытка сохранить свой бизнес, когда устои олигархического политического консенсуса зашатались под напором войны или творческой активности масс (приход к власти после Майдана).

Но как правило выделяют два пути, почти как в былинах Киевской Руси.

> 1) Направо пойдешь – реформы проведешь, сделаешь страну богатой и счастливой. Ну почти как Ли Куан Ю.
>
> 2) Или, налево пойдешь, еще один «ярд» найдешь, богаче станешь, при чем в то самое время, когда большинство населения станет беднее.

В Украине – эта нехитрая дилемма превращается, по сути, а альтернативу без выбора: «у меня было два пути, но первый уже выбрал Ли Куан Ю».

> *В общем, как ни крути, а это дедушка Ли виноват – застолбил за Сингапуром правильный путь и обрек всех нас на постоянную*

реинкарнацию духа коррупции в цепи политических перерождений украинских политиков, в общем испортил нашу политическую Сансару….

Тем не менее, в Украине чрезвычайно велик спрос на местных «Макронов».

В последнее время, кто только не примерял эту маску.

Но не налазит она на лица местных политиков, ох не налазит.

За минувшие годы мы уже опробовали, что такое правительство-камикадзе.

Чашечка сакэ, повязка на лысую голову и «куля в лоб» всей стране.

Проблема Украины заключается в том, что

— никто пока так и не додумался привлечь министров – 1) профессионалов. 2) Честных.

А может их нет? Но здесь как по Станиславскому – не верю.

Не может 40-миллонный народ не генерировать из своей среды честных профессионалов.

Бацилла коррупции – она сильна как средневековая чума, но даже в самые темные времена были люди, которые не боялись «морового поветрия».

Просто **в стране не работают *социальные лифты***.

Есть правда социальные катапульты, но они забрасывают во власть лишь "казаков" с честным открытым лицом и таким же в стиле Tabula rasa интеллектом, сочувствие народа к которым быстро сменяется столь же всенародным разочарованием.

«Забрасывает» и других персонажей.

Все они теперь при портфелях и вполне довольны судьбой.

Чего не скажешь о миллионах украинцах, в «подвал» которых лифт не опускается.

Именно поэтому, с периодичностью в раз на десять лет, обитатели политических подземелий толпой ломятся вверх, по «пожарной» лестнице.

Если проанализировать запрос на персоналии, особенно в части экономической программы, то

на востоке ждут украинского ***Пиночета***, на западе ***Бальцеровича***.

Политический истеблишмент козыряет к месту и не к месту цитатами Ли Куан Ю, а наиболее изощренные вспоминают Шарля де Голля и его "республику".

Проблема наших избирателей заключена в том, что сейчас не столь важно кого они «ждут».

Намного важнее, **кто подойдет Украине в контексте специфики нашего *управления*.**

Простыми словами:

> — большинство украинских политиков, формируя свою будущую программу, **должны войти в «прокрустово ложе» всевозможных *требований* «заинтересованных сторон», начиная от МВФ и заканчивая Брюсселем и Вашингтоном**.

Сейчас в Украине наряду с Сингапуром очень любят вспоминать об экономическом чуде Южной Кореи.

И понятно почему.

Творческая экономика нового типа, построенная на инновациях и качественной предпринимательской среде, вот-вот ворвется в десятку стран мира по величине валового продукта.

> 1) Страна, которая за счет гражданской консолидации смогла преодолеть кризис 1997-го года, при чем преодолеть за счет ограничения местных олигархических групп – чеболей и с минимальным участием МВФ, сотрудничество с которым было прекращено досрочно.
>
> 2) Сегодня в Южной Корее объявляют президенту импичмент лишь за то, что в ноуте неофициальной помощницы были обнаружены следы злоупотреблений власти на примерно на 5 млн. дол. (у нас подобные суммы «отмывались» политической верхушкой за день).

Пример Южной Кореи будет весьма поучителен для нас.

Но, не только

> 1) в контексте ее сегодняшних достижений,
>
> 2) но и в части тяжелой истории рождения этого государства.

Но в Корее не всегда был "правильный путь".

Например, путь ***Ли Сын Мана*** трудно назвать "правильным".

> 1) Напомню, именно этот корейский политический деятель был президентом страны три срока подряд с 1948 по 1960-й годы.

2) При чем будем объективны: подобна "лисынмановская" политическая парадигма выгодно любому внешнему центру силы, что на востоке, что на западе.

Страна,

1) власть которой теряет внутреннюю точку опоры в виде народной поддержки, 2) обречена на невыгодную для нее внешнюю «стабилизацию».

Особенно,

3) — когда геополитическое положение такой страны вынуждает основных мировых игроков постоянно «замечать» ее.

А теперь,

попробуем сравнить экономическую политику первого президента Южной Кореи с нашей действительностью, чтобы понять, что сравнение, увы, не голословно.

Экономическую программу Сын Мана можно описать несколькими слоганами того времени, среди которых выделяются следующие: «больше помогайте, меньше вмешивайтесь» и «дайте нам то, что есть в Японии, при чем уже завтра».

В Украине тоже постоянно звучат требования к западным союзникам выделять больше финансовой помощи, при этом любые попытки повлиять на ту же ситуацию с коррупцией воспринимаются чуть ли не как посягательство на суверенитет.

Не редки и призывы предоставить такую же программу помощи как и Израилю или списать долги и дать новые кредиты «как Польше».

К кредитам МВФ у украинских политиков выработался такой же «хватательный» рефлекс как слюнотечение у собаки Павлова.

Кредитные транши у нас не стесняются сопровождать крестным знамением («вот, что крест животворящий делает»), а получение помощи превратилось в некое подобие карго-культа как у полинезийских туземцев.

Послевоенная экономическая политика Южной Кореи называлась «вончжо кёнчже» или политика, основанная на помощи извне, в данном случае, со стороны американцев.

1) Но американцы не помогали своим корейским союзникам восстанавливать промышленность (точнее на эти цели шли крохи).

2) Большая часть помощи шла на военные цели (более 70%).

3) Специализация экономики «затачивалась» на экспорт сырья: графит, медь, железная руда, вольфрам.

В 1953 году была создана совместная Американо-корейская смешанная экономическая комиссия (АКСЭК), которая стала полностью контролировать процесс формирования государственного бюджета и определять приоритетные отрасли экономического развития.

В дополнение к сырьевым отраслям, экономика Южной Кореи в то время седлала акцент на производстве простейший продуктов сельского хозяйства («три белых»): зерно, сахар, хлопок.

Почти как сейчас в Украине: пшеница, кукуруза, «семечка…

В Южной Корее во времена Сын Мана можно было разбогатеть с помощью трех базовых моделей:

1) использование связей с правительством для приобретения активов, оставшихся после бегства японцев;

2) валютные спекуляции и манипуляции с внешними кредитами;

3) распределение среди избранных монополий бюджетных дотаций.

В любом случае,

— каждый серьезный успех тогда был связан с коррупцией и присвоением международной помощи.

В такой экономической модели, сочеталось, казалось бы несочетаемое:

1) достаточно быстрый экономический рост (5-8%), в основном за счет экспорта сырья и продукции сельского хозяйства

2) и крайне низкие доходы на душу населения.

К концу третьего президентства ***Сын Мана***, уровень благосостояния корейцев не превышал аналогичные показатели ***Сомали*** или ***Нигерии***.

Зато развивался такой специфический сектор услуг как проституция – по разным оценкам, он охватывал от 10 до 20% молодого женского населения страны.

Практически все грубые экономические просчеты и низкий уровень доходов населения объяснялся власть предержащими

1) — тяжелым колониальным наследием и 2) «виной японцев».

Попытка Ли Сын Мана переизбраться на четвертый срок закончилась апрельской революцией и падением «первой республики», на смену которой пришла «вторая».

Администрация США охладела в своем желании «наступать на север» и немного ослабила пристальное внимание на Сеул.

Как следствие – там стали появляться новые политики.

Именно поэтому, любой запрос «на Бальцеровича» в Украине должен быть поддержан сильной и активной позицией гражданского общества.

При чем не только во время выборов, но и в течение всей каденции.

Только в таком случае в Украине можно будет создать качественную предпринимательскую среду и сформировать эффективную внутреннюю экономическую политику, а не ошметки «вульгарного либерализма», которым нас все время потчуют.

А иначе

> **– мы обречены терпеть на своих шеях очередных «Сын Манов», когда под эгидой борьбы с прошлым будет вороваться наше будущее.**

Зимние записки о будущем

Часть 3

2022-12-05

Экспертная дискуссия у нас, к сожалению, сводится к вечному противостоянию сторонников стимулирующей роли *государства* и *либертарианства*.

Возможно, экспертная полифония признак демократии и плюрализма мнений, а возможно и явный знак того, что мы так до конца и не сформировали свою экономическую стратагему, не определили модель будущей экономики.

> Одни говорят, что 1) мы аграрная сверхдержава, другие, что 2) аграрных сверхдержав не бывает.

Как следствие,

> **— в украинской регуляторной политике, а также в системе макроэкономических стимулов, пока нет четкой корреляции между пакетом государственного стимулирования и дерегуляции с одной стороны и набором динамично растущих отраслей с другой.**

Можно,

1) стимулировать ***строительство***, но учитывая его мизерный удельный вес в структуре ВВП, общее влияние на рост экономики будет ничтожным.

Зато,

2) у третичного сектора (услуги, образование, медицина, наука) высокая доля в ВВП, но его никто не стимулирует.

Потому что,

— у строительства есть бенефициары, приближенные к власти, а у сектора услуг, состоящего из сотен тысяч малых и средних предприятий – не особо.

К сожалению,

— любое масштабное освоение бюджетных средств у нас сопряжено с тем, что одна половина из них ворується, а вторая половина – используется крайне неэффективно.

Коррупция максимально снижает у нас эффективность кейсианской модели стимулирования экономики, которая предполагает активное участие государства в стимулировании экономического роста.

А ведь,

при умелой концентрации дефицитного финансового ресурса на прорывных направлениях, есть шанс добиться позитивных результатов на коротком временном промежутке.

В любом случае, как учил Кейнс

1) — и население, и бизнес, постоянно изымают часть ресурсов из внутреннего оборота капитала.

2) Чем выше склонность к накоплению, тем сильнее эффект финансового трения.

3) И следовательно, тем активнее государству нужно применять методы экономического стимулирования.

4) В Украине низкий уровень накопления, в результате чего, восстребованность кейнсианской модели крайне ограничена.

Поэтому,

— нам необходимо применять элементы *мягкого монетаризма*, который предусматривает постоянное расширение денежной массы и увеличение объема предложения денег.

В ближайшие пять лет кейсианская модель государственного стимулирования, а также монетаризм как коррелят экономического роста, могут выступить в качестве базовой модели, но это не значит, что нужно полностью отказываться от других методов экономического стимулирования.

То же самое следует сказать и о таких модных темах как 1) дерегуляция, 2) снижение налогов и 3) административного давления государства на бизнес и население.

Государственные расходы = доходам домохозяйств и бизнеса.

Но даже в такой модели можно найти и вычеркнуть значительную часть затрат, связанных с неэффективной системой государственного управления и госзакупок и за счет этого сократить налоговое давление на экономику.

А это уже модель чикагской школы и ее яркого представителя Милтона ***Фридмана***: тут есть и возможность для реализации либертарианских, либеральных идей.

> Фридман считал, что причина негативных деловых циклов заложена в протекционистской монетарной политике и использовании сниженных процентных ставок, что приводит лишь к неэффективному перерасходу материальных ресурсов и росту цен на них.

Применительно к Украине речь о низких процентных ставках не идет, зато,

> — есть масса проектов на которые выделяются государственные средства, а в результате мы получаем лишь очередной перерасход дефицитных ресурсов и нулевую эффективность.

Например

> **- на "дороги".**

Кроме американских (чикагская школа) есть и европейские экономические матрицы по либерализации экономики, разработанные австрийской школой и ее представителем - Фридрихом фон ***Хаеком***.

> Который рассматривал рыночную систему и, в первую очередь, модель рыночных цен, не как искусственный механизм, поддающийся административному государственному регулированию, а как самопроизвольный порядок, возникший под воздействием людей, но не в коей мере не как их изобретение.

Этим, он, кстати, предсказал появление теории нейронных сетей в процессе обучения (автор Дональд ***Хебб***, канадский нейропсихолог).

Хебб считал, что в результате стимуляции нервной системы человека, формируются скоординированные нейронные структуры или ансамбли клеток, которые и отвечают за процесс обучения индивида.

При этом, внешние события, которые сопровождают каждого человека, формируют иерархию этих нейронных ансамблей.

Либеральная модель стимулирования экономики сводится именно к формированию этой самой иерархии здоровых клеток экономической системы и построению автоматического «мыслительного» процесса, в котором роль государства сводится лишь к уровню простой стимуляции, но не в коем случае не трепанации «черепа».

К сожалению и модель ***Фридмана-Хаека*** не вполне адаптируется в наших условиях.

Стоит честно признать, что население и бизнес в Украине "не любят" платить налоги и любое налогове снижение не дает нужного эффекта по кривой ***Лаффера***.

Нужно начать с условной "нулевой точки", перезагрузить модель налоговых отношений бизнеса, населения и государства на принципах консенсусной точки фискальной нагрузки.

Начать движение по кривой Лаффера сначала. "Нащупать" корреляцию": снижение налогов = детенизация и рост бюджетных поступлений.

Нужно помнить, что наша экономика монополизирована на 50% и ее либерализация невозможна без жестких действий государства, направленных на демонополизацию и ограничение монопольных цен на базовых рынках.

Ведь в противном случае, получим "монопольный либерализм" или "вседозволенность для ФПГ" в ущерб населению и МСБ, которые в такой модели будут обречены на постоянную уплату "монополистической ренты" в пользу нескольких "семей".

Для полного перехода к либеральным моделям необходимо достичь критической массы экономически свободных и самодостаточных индивидуумов.

Простыми словами - **создать средний класс и прослойку МСБ**.

А **для этого необходимо сформировать факторы конкурентоспособности национальной экономики, которые создаются, в том числе, 1) протекционизмом и 2) государственными стимулами.**

То есть,

— в ближайшие 5-10 лет либертарианский рай в Украине возможен как цель, но не как самоцель.

Если,

— применим либеральную модель без необходимых амортизаторов - получим ускоренную *маргинализацию* населения, *разрушение промышленного ядра* и *утрату внутреннего рынка*.

Украинская модель экономики

– это идеальный конгломерат порой взаимоисключающих тенденций, так что применять можно и микс различных идей и экономических течений.

Как говорится, «единство в многообразии», именно поэтому, для западной части страны, центра и Киева необходимо применить методы максимальной дерегуляции и минимизации роли государства, а на востоке, где сосредоточены мощные промышленные агломерации – инструментарий кейнсианства.

Юг - идеально подходит для создания СЭЗ и зон порто-франко.

И все это под общим соусом единой монетарной модели мягкого денежного стимулирования.

На выходе получается практически новый тип кластерной экономики, для развития которой применяется максимально широкий набор стимулов, включая позитивные и негативные.

Простыми словами, нужно чередовать такие методы как увеличение денежной массы через продуктивные каналы эмиссии, с минимизацией инфляционного и девальвационного эффектов, сокращение ставок по кредитам, снижение налогового давления (в первую очередь, на труд) и рост реальных доходов населения и бизнеса для наращивания платежеспособного спроса, формирование заказа со стороны государства на внутренние товары и услуги.

Нам не нужно слушать постоянные советы западных экспертов как провести очередное «обрезание» своих потребностей и десоциализировать государство.

Намного полезнее будет посмотреть, что делают в других странах для выхода из кризиса и рецептура там будет диаметрально противоположная.

Вместо экстенсивной борьбы с внутренними дефицитами там:

1) повышают емкость внутреннего рынка,
2) стимулируют внутреннее предложение товаров и услуг,
3) улучшают качество предпринимательской среды и степень экономических свобод,

4) снижают базовые риски, которые сдерживают приток внутренних и внешних инвестиций,

5) проводят демонополизацию и ограничение горизонтального разрастания ФПГ,

6) упрощают административные процедуры и доступ к системам базовой инфраструктуры,

7) создают условия для доступа системных инвесторов к ключевым рынкам и ресурсам,

8) минимизируют уровень коррупции,

9) развивают промышленные кластеры и транзитные коридоры,

10) реализуют частно-государственное партнерство.

Все это давно уже можно было реализовать и в Украине, если бы мы все каждый раз, как библейский Исав, не продавали свое «первородство за чечевичную похлебку».

Зимние записки о будущем

Часть 4

2022-12-07

Ресурсное проклятие – именно так называют состояние стран, которые понадеявшись на богатые недра или пользующиеся спросом монотовары, утратили тонус национальной экономики и в результате оказались у разбитого корыта.

В свое время и Украину называли «восточноевропейским тигром».

К сожалению сейчас, сырьевое проклятие в нашей экономике действует как ни в одной другой стране мира.

Немного предыстории или начнем с дефиниций.

1. Вопрос первый: кто виноват

Сырьевое проклятие характерно для стран, которые специализируются на добыче полезных ископаемых, например нефти, производстве промежуточных товаров, например сельскохозяйственных, выпуске монопродуктов, например металла.

Если при власти в стране находятся люди с «царем в голове», то они должны понимать, что:

1) природные ресурсы рано или поздно закончатся или предельная отдача капитала исчерпается;

2) цены на сырье подвержены цикличным колебаниям и резко снижаются в периоды мировых кризисов;

3) ставка на производство монотоваров, исходя из местных абсолютных конкурентных преимуществ, может принести рост благосостояния на среднесрочном интервале, но обречена на поражение в долгосрочном временном горизонте.

Так называемый ***порочный круг бедности*** или онтологический круг зла, обрекает некоторые страны с колоссальными стартовыми возможностями на постоянное оседание по «кольцам бедности» на дно жизненного колодца.

Основная причина:

— ориентация на монопроизводство с убывающей отдачей и неправильное применение *теории сравнительных преимуществ*.

Данная теория, была сформулирована еще в 19 веке английским экономистом Давидом ***Риккардо*** и говорит о том, что

— торговля выгодна не только в случае ее базирования на абсолютных преимуществах, но и на использовании относительных.

Применительно к Украине – этот ***капкан бедности*** выглядит следующим образом:

1) раз у нас благоприятные условия для сельского хозяйства, то у нас есть абсолютные преимущества в этой отрасли по сравнению с другими странами, поэтому 2) мы будет концентрироваться на производстве кукурузы, зерна, то есть сырьевых монотоварах с убывающей отдачей.

Но,

3) в отличие от товаров с высоким уровнем добавочной стоимости, на выпуске продукции сельского хозяйства нельзя получить эффект от масштаба.

Так,

4) при производстве легковых автомобилей, увеличение объемов производства приведет к уменьшению издержек, а ***в аграрном секторе и добыче полезных ископаемых наоборот***: каждая дополнительная тонна пшеницы или новая тонна добытой руды требует все новых увеличенных затрат: плодородные почвы исчерпываются, запасы истощаются.

Кроме того,

5) наш металлургический комплекс долгое время развивался с помощью абсолютных конкурентных преимуществ: дешевого российского газа, за который приходилось расплачиваться ***политическими уступками*** и дотаций со стороны государства.

В результате мы получили экономику, в которой развивались лишь те отрасли, которые либо 1) имели *абсолютные преимущества* на мировом рынке, либо 2) опирались на производство аграрных монотоваров и сырья *с убывающей отдачей*.

Отрасли с возрастающей отдачей, которые могли базироваться на использовании относительных преимуществ, например, переработка, производство товаров народного потребления, машиностроение и так далее, практически не развивались.

К чему могут привести подобные нашим дисбалансы в развитии?

До 1960 года, экономика Сомали опережала качественные параметры Южной Кореи.

Но последняя, благодаря ставке, сделанной на развитие творческой и инновационной экономики (правда, перед этим, была реализована независимая промышленная политика), сумела вырваться из порочного круга абсолютных и относительных преимуществ в виде дешевой рабочей силы и ставки на сельское хозяйство.

А Сомали продолжает их поиск в таком увлекательном занятии, как «ловля» чужих танкеров.

Украина должна понимать, что ориентация на дешевую рабочую силу, а также опора на сырье, металл и аграрную продукцию – это, по сути, *«поиск конкурентных преимуществ в собственной отсталости»*.

Чтобы вырваться из этого капкана бедности, государство должно обеспечить условия для перетока доходов, получаемых в сырьевых отраслях с убывающей отдачей в отрасли с возрастающей отдачей, например, потоки капитала из аграрного сектора – в переработку и пищевую промышленность, а доходы от продажи металла – в сектор машиностроения.

К сожалению,

1) приток «легких» денег в тучные года 2000-2008, а также 2) колоссальный уровень коррупции, полностью лишили нашу страну резистентности к внешним ценовым шокам на мировых рынках и дважды обрушили Украину в омут системного кризиса: в 2008-2009 и 2014-2015 годах.

Кстати,

1) низкое качество государственного управления и 2) высокий уровень коррупции – неизменные спутники «сырьевого проклятия», ведь сырьевая рента так удобна в плане ее изъятия из оборотных средств экономики для вскармливания доморощенных финансово-промышленных групп и коррупционных кланов.

Не умаляя степени влияния войны на состояние нашей экономики, заметим, что

1) Украина по прежнему как вагончик в американских горках привязана к динамике цен на мировых сырьевых рынках.

2) В этих условиях, наш рост будет сопряжен с ростом на сырье в мире, а падение будет столь же стремительным, как и будущий обвал (а он обязательно произойдет, ведь мировые экономические циклы еще никто не отменял).

Роль правительства, при такой *модели управления страной*, сводится к простому перераспределению финансовых потоков между 5-10 «семьями»:

— на место министра после войны можно с успехом посадить и обычную обезьяну, результат будет тот же (а может и лучше), ведь экономика все равно вырастит лишь на положенные ей 2-3%.

Опора на сырье, привела к тому, что украинская экономика уже долгие годы больна «голландской болезнью», которую еще называют «***эффектом Гронингена***».

1) Открытие в 1959 году гронингенского месторождения в Нидерландах, привело к краткосрочному замещению газовыми доходами развития иных, более трудоемких отраслей экономики.

2) В результате – застой, безработица и обвал национальной валюты на фоне падения мировых цен на углеводороды.

Долгое время курсовая стабильность гривны «покупалась» не эффективностью нашей экономики и ее инвестиционной привлекательностью, а ростом экспортной выручки от продажи сырья, металла и аграрной продукции.

Как это болезнь проявилась на состоянии здоровья украинской экономики, можно увидеть в результате применения так называемой ***теоремы Рыбчинского*** (экономист США).

Как гласит эта терема, в случае появления возрастающего фактора производства, интенсивно будут развиваться те отрасли экономики, где этот фактор является преобладающим.

В Украине, в прошлые года, таким фактором был дешевый природный газ, который выпестовал несколько крупных ФПГ.

На данный момент, такими факторами являются:

1) возмещение налога на добавленную стоимость экспортерам;

2) дешевая арендная плата за использование землей сельскохозяйственного назначения;

3) регулируемые государством тарифы.

Сумма возмещения НДС экспортерам составила до войны порядка 160 млрд грн.

То есть, по сути,

— вся экономика работает на то, чтобы собрать в пользу 10 крупнейших финансово-промышленных групп дополнительные оборотные средства в размере более 6 млрд евро по довоенному курсу.

При этом,

— в Украине самая низкая в Европе арендная плата за использование земель сельскохозяйственного назначения.

В результате, следуя «теореме Рыбчинского»,

— в Украине могут развиваться лишь отрасли, нацеленные на экспорт сырья.

Именно эти сегменты экономики, оттягивают на себя основной общественный ресурс и человеческий капитал.

На производства с высоким уровнем добавочной стоимости, «одеяла» уже не хватает.

В этой модели нет места отраслям, обеспечивающим потребности внутреннего рынка, они просто не могут выдержать конкуренцию за ресурсы с «факторными» направлениями развития.

Нет в ней места и сложному машиностроению, не говоря уже об инновационных направлениях.

Курс гривны в данной модели играет роль регулятора положительной рентабельности крупнейших сырьевых ФПГ:

— в случае падения цен на их продукцию на мировых рынках, гривна сразу же девальвирует на соответствующую величину, иногда искусственно подталкиваемая к этому со стороны НБУ.

Рентные доходы монополистов – дело святое, все государственные институции «должны» работать на их «наполнение».

Нетрудно увидеть, что если мировая экономика – это самовозрастающая модель, то украинская – саморазрушающаяся.

1) За годы независимости, наш реальный ВВП сократился на 30% и это один из худших показателей в мире.

2) За период 1991–2014, валовый продукт снизился лишь в пяти странах: Украина (-35%), Молдова (-29%), Грузия (-15,4%), Зимбабве (-2,3%), Центральноафриканская республика (-0,94%).

А **мировая экономика за этот же период, в среднем выросла на 88%.**

Не многие страны могут позволить себе падать в то время, когда весь мир растет….

2. «Даже если тебя съели, у тебя есть два выхода» или вопрос второй: что делать?

Не все страны подвержены, сырьевому проклятию.

Например,

1) Норвегия сумела создать суверенный инвестиционный фонд, который аккумулировал по состоянию на осень 2017 года почти триллион долларов.

2) Даже если в Норвегии закончится нефть, норвежцам будет откуда брать дополнительные средства: ресурсы фонда вложены в акции крупнейших международных компаний (более 60%), долговые ценные бумаги – облигации инвестиционного класса (более 30%) и недвижимость от 2 до 5%.

В настоящее время, доходы от использования активов фонда составляют уже 50% плановой доходной части, а прибыль от продажи нефти – вторые 50%.

На каждого норвежца причитается $200 тыс накопленных в фонде средств.

Саудовская Аравия

1) формирует суверенный фонд инвестиций в размере более $1 трлн – но это лишь первый уровень диверсификации экономики, завязанной на сырье.

2)На втором уровне - развитие эффективного вторичного сектора экономики (промышленного производства).

Саудиты планируют закупать уже готовые технологии и права на интеллектуальную собственность, с тем, чтобы создавать сборку готовой продукции уже у себя в стране.

3) Создание эффективного и конкурентоспособного третичного сектора экономики в виде сферы услуг, корпоративного управления, медицины, образования, науки, информационных технологий, биотехнологий - это третий уровень.

4) На четвертом этапе диверсификации, саудиты планируют создать совместные проекты в других странах, которые не только станут приносить им прибыль и обеспечивать различные уровни безопасности (продовольственной, информационной, военной), но и активно интегрироваться с инвестиционной, промышленной и инновационной инфраструктурой в самом королевстве.

5) На заключительном, пятом этапе в Саудовской Аравии должна появиться транснациональная модель управления инвестиционными проектами, эффективным вторичным сектором экономики и третичным инновационным сектором услуг, с которыми будут интегрированы современные сегменты медицины, образования и науки.

Таким образом,

— сырьевые доходы могут эффективно использоваться для создания как «подушки безопасности», так и для структурной перестройки экономики.

1) Первый вариант подходит маленьким странам с небольшой численностью населения, например Норвегии.

2) Второй – экономикам, которым необходимо обеспечить десятки миллионов местных жителей – например, Саудовской Аравии.

Кстати, создание Резервного фонда и Фонда национального благосостояния в РФ, позволила ей существенно амортизировать воздействие западных санкций и низких цен на нефть в 20144-2017 годах.

Сейчас многослойная архитектоника системы финансовой безопасности, созданная бывшим министром финансов Кудриным, находится на минимальном уровне.

Начиная с 2005 года и заканчивая прошлым годом, Украина экспортировала товаров промежуточного назначения, то есть сырья и полуфабрикатов, на сумму более $500 млрд.

В случае применения к этим товарам минимальной широкой экспортной пошлины в размере 5%, наша страна смогла бы сформировать свой собственный суверенный инвестиционный фонд в размере $25 млрд.

Заметим, что эта сумма существенно превышает тот объем кредитных средств, который был получен Украиной от международных доноров в 2014-2017 годах.

Даже в кризисные периоды, Украина вполне могла бы пополнять за счет широких экспортных пошлин свои резервные закрома на $1 – 1,5 млрд в год.

Заметим, что речь идет о применении широких экспортных пошлин на всю линейку сырьевых товаров, включая продукцию горно-металлургического и аграрного комплексов.

Исключение здесь должно предоставляться лишь для экспортных товаров с высоким уровнем добавочной стоимости.

На данный момент, у нас действует лишь лоббистская система экспортных пошлин, например на лом черных металлов.

К сожалению,

— Украина является единственной достаточно крупной сырьевой экономикой мира, которая так и не удосужилась создать свой суверенный инвестиционный фонд, сформированный за счет доходов, полученных от экспорта сырья, полуфабрикатов и сырьевой аграрной продукции.

В результате, у нас нет

1) ни финансового механизма по проведению независимой промышленной политики, 2) ни рычагов по курсовой поддержке национальной валюты – гривны, 3) ни достаточной подушки безопасности по минимизации внешних кризисных явлений.

Украина как черепах, которая медленно двигается по опасному участку суши и лишена защитного панциря.

Без создания суверенного инвестиционного фонда, наша страна не сможет провести эффективную структурную трансформацию национальной экономики:

иностранные инвестиции всегда узко эгоистичны и будут накапливаться лишь в «факторных» отраслях нашего реального сектора, то есть в простейших сырьевых циклах.

Ритм структурных реформ должен быть определен внутри страны, а не под внешним управлением извне.

Ключевая проблема здесь – система политического и бизнесового сращивания в Украине.

Прекратить выплачивать экспортерам сырья возмещение НДС, да еще обложить их пятипроцентной пошлиной, с тем, чтобы осуществить структурную перестройку экономики в пользу внутреннего потребления, третичного сектора услуг и малого и среднего бизнеса – такое под силу лишь неангажированным политикам, которые знают, как все это осуществить.

Осталось дело за малым – найти оных.

Зиминие записки о будущем

Часть 5

2022-11-14

Украинский бильдунг (от немецкого ˈbɪldʊŋ - самоформирование) = Экономика роя х Экономику драйва.

Победить - значит создать украинский Бильдунг как способ саморазвития на базве собственных ресурсов.

В противовес этой жизнеспособной форме роста нации, у нас встречается либо "лжебильдунг", либо "антибильдунг".

"Антибильдунг" - это передача внутренних ресурсов на аутсорс внешним выгодополучателям взамен на стабильность стагнации.

"Лжебильдунг" - это концепция развития, основанная на внешней помощи.

Мы уже пробовали оба варианта "развития". Не взлетает.

А и не могло взлететь.

Прежде всего, украинцы должны научится доверять друг другу, а не делить друг друга на "правильных" и "неправильных".

Война - это шанс преодолеть внутреннюю разобщенность.

Война показала, что индивидуальной безопасности априори не существует.

Мало добиваться локального успеха и утешать себя тем, что созданные тобой рабочие места - это тот максимум, что ты можешь сделать для страны.

Самое главное достижение Бильдунга - учитывать интересы других людей при проектировании государства.

Когда успешные люди в Украине создают площадки "реформ", они зачастую формируют правила, при которых менее состоятельные украинцы проигрывают.

Наша цель на начальном этапе после войны - структурная трансформация экономики из сырьевой, рентной, коррупционной в экономику добавочной стоимости.

Стартегическая цель - достижение формата экономики знаний.

Дя этого: модернизация системы образования под новые задачи и новую структуру спроса на рынке труда.

Центры переквалификации и технического обучения.

Как когда-то в Скандинавии - основа фолк-бильдунга на базе народных школ.

В нашем случае - на базе центров переквалификации и технического обучения

Экономика "роя"

Украинцы проявляют роевой характер лишь в отражении внешней агрессии, но как только вернется мир, вновь будут действовать обособленно, формируя на микроуровне анархоэкономику в оппозиции к собственному государству.

А ведь нам нужно создать модель усиления своих слабых мест и, одновременно, использования сильных.

Одно из условий решения данной задачи - создание национального резервного фонда за счет налогообложения сырьевого экспорта.

Средства этого фонда - инвестировать в структурную перестройку и рост добавочной стоимости.

Прибыль от инвестиций Национального резервного фонда - ресурс для финансирования пчел-воинов (оборонный сектор).

Украинцев нужно связать с родной землей долгосрочной стратегией личного благополучия.

Накопительные пенсионные фонды, получающие эксклюзивное право на покупку и перепродажу фермерам земель сельскохозяйственного назначения, а также на долгосрочную сдачу земли в аренду - создатут такую "связку", когда твоя пенсия обеспечивается добавочной стоимостью, получаемой от использования земель.

Важно также максимально сократить налоговую нагрузку на фонд оплаты труда, снизив кумулятивный налог на труд до 15% и предоставив "пчелам" право самим платить налоги с доходов раз в год, забрав эту привилегию у работодателя.

Даже трудовую миграцию можно привязать к Украине с помощью выгодных инвестиций в государственные инфраструктурные проекты и проекты государственно-частного партнерства.

Например, с помощью применения ICO, Initial coin offering или «первичное предложение/размещение монет») — форма привлечения инвестиций в виде продажи инвесторам фиксированного количества новых единиц криптовалют, полученных разовой или ускоренной генерацией.

При ICO отсутствует государственное регулирование, характерное для IPO и любых других публичных финансовых и инвестиционных видов деятельности.

Покупатели токенов и криптовалют могут иметь права, отличные от тех, которые есть у покупателей/владельцев акций.

В частности, токены могут быть как дивидендными и давать право на участие в будущей прибыли компании, так и исключительно утилитарными, то есть дающими право обменять токены на услуги или товары компании.

ICO является одной из форм крауд-финансирования, то есть коллективного финансирования.

На микроуровне мы уже созрели для расщепления бинарной модели "малый бизнес - средний бизнес".

Нужно переходить к триаде: "микробизнес - малый бизнес - средний бизнес".

Если второй - на упрощенной системе налогообложения, третий - на общей, то микробизнес или микропредпринимательство должно быть на "нулевой системе".

Полное освобождение от налогов, регистрационных и регулятивных процедур, отчетности и контроля при годовом доходе, например, до 200 тыс. дол. на семью.

Работа только на основании специального счета в банке.

Но при этом, четкий социальный договор: пчелы-предприниматели полностью освобождаются от "ока" государства, но и отказываются от любых форм социальной поддержки: государственной пенсии, субсидий и т.д.

Экономика "роя" - это система нахождения системного эквилибриума и формирования точки балансировки противоречивых интересов различных групп "базиса" и "надстройки".

Экспортеров и импортеров, государства и бизнеса, наемных работников и работодателей.

Своеобразная триада доверия, когда бизнес доверяет государству, предприниматели – друг другу, а население – бизнесу.

На данный момент, у нас бизнес не доверяет государству., экспортеры не доверяют импортерам. А люди - не доверяют бизнесу.

И все это на фоне крупнейшей экзистенциальной угрозы в нашей истории, когда враг может буквально "стереть" и импортеров, и экспортеров, и население и само государство.

Долгие годы нахождение того самого эквилибриума в формате анархоэкономики было недостижимо, когда каждый сам за себя и все против "надстройки".

Новый исторический экзамен на нахождение точки балансировки поливариантных пучков интересов нам еще только предстоит пройти.

Но даже если мы:

1. Создадим стимулирующую, а не репрессивную налоговую систему.

2. Сформируем эффективную промышленную и инвестиционную политику.

3. Создадим справедливую судебную систему.

4. Запустим экономические кластеры с мультипликатором для инвесторов 1:10.

5. Обеспечим точки входа для инвестиций с разрешительными циклами в днях, а не годах.

6. Запустим стимулирующую монетарную политику и доступное кредитование.

7. Перейдем к модели опережающего роста.

Все равно мы ВСЕГО ЛИШЬ сделает то, что наши конкуренты уже давно обеспечили для своих экономик.

То есть лишь повторим уже существующие условия для ведения бизнеса в Польше, Турции, Израиле, Чехии, Южной Корее и многих других странах, которые выигрывают у нас конкуренцию за инвестиции.

А ведь у нас есть еще фактор войны.

Поэтому, нашим конкурентным преимуществом, может стать лишь "экономика драйва".

Максимальное упрощение движения финансовых потоков.

Нужно отсрочить введение стандартов BEPS в части контроля и запретов со стороны налоговых служб и финмониторинга.

Разрешить легализацию любых сумм, находящихся на руках у населения с помощью выпуска инфраструктурных облигаций.

Максимально ослабить требования финмониторинга, оставив за ним функции борьбы с терроризмом и коррупцией.

К сожалению, применение жестких стандартов BEPS в паре с низким уровнем реформирования системы государственного управления, в первую очередь в части дерегуляции, может привести к полному коллапсу не только национального рынка капитала, но и к замораживанию темпов экономического роста.

Так бывает, когда украинскую действительность в виде "сорочинской ярмарки" усилинно "впихивают в прокрустово ложе высоких стандартов швейцарского банкинга.

Именно поэтому, внедрение подобных жестких мер должно проходить на фоне общей дерегуляции экономики и амнистии капитала, которую еще называют нулевой декларацией.

Любой желающий получает право задекларировать свои доходы и заплатив определенный процент от суммы, легализовать их, получив возможность для свободного инвестирования и пользования финансовой инфраструктурой.

Тут главное не повторить, ошибки недавней "легализации", ведь подобные процедуры возможны лишь при условии определения между населением, бизнесом и государством, новых правил игры, прежде всего, после нахождения равновесной, консенсусной точки налоговй нагрузки.

Украина, как территория финансовой свободы - такая концепция могла бы стать нашей конкурентной "фишкой" и импульсом для "экономика драйва".

А тогда запустится и мультиплицируется и "роевая экономика".

И в итоге появится "украинский бильдунг", первый среди славянский государств.

Это именно то, что нужно и важно передать детям и внукам.

Зимние записки о будущем

Часть 6-1

Масштаб вызовов, стоящий перед нашей экономикой в связи с войной, настолько велик, что бездействие правительства в контексте спасения того, что еще функционирует внутри страны, становится составной частью общей проблемы.

Пока, мы увидели лишь "план восстановления в Лугано".

И сильно он помог нашей энергетике?

Насколько важен он для малого и среднего бизнеса этой зимой.

Как "Лугано" помогло населению?

Дает ли этот план системный ответ на требования по структурной перестройке экономики, решению проблем сырьевого экспорта, созданию модели мобилизационной экономики?

Этих ответов нет, а без них, украинская экономика может просто не дожить до восстановления и репараций.

На данный момент, имеем прогноз о падении аграрного вала на 30-40%.

Каждый потерянный день в части формирования национального плана по амортизации (даже не преодолению) нынешней экономической катастрофы в системе логической взаимосвязанности с нашим будущим, весит намного больше прямых финансовых потерь.

Сейчас мы наблюдаем процесс «заиливания» реального сектора экономики, который как подводная лодка, пролежавшая месяц на дне, уже не может сдвинуть себя с помощью внутренней «двигательной активности».

Мы столкнулись с внезапной остановкой экономического «сердца» страны и запустить его после войны можно будет лишь с помощью прямого укола адреналина, который должен сделать опытный реаниматор в виде правительства и центрального банка.

Ну а пока война продолжается, холодное тело экономики необходимо обложить со всех сторон «льдом» антикризисных амортизирующих государственных "пакетов", которые позволят замедлить процессы распада до начала активных реанимационных процедур.

Украину уже пугают реинкарнацией 90-х годов, но здесь можно немного «расслабиться».

Тогда у нас еще был сохранен мощный экономический комплекс, в том числе, энергетический и уровень старения населения был не настолько критичен.

Система здравоохранения и образования еще не была амортизирована почти в ноль, так что повторения 90-х не будет, можно не переживать.

Все будет намного хуже.

Но если это будет вариант Великой депрессии, то тогда должен быть известен и протокол лечения кризиса.

Но и с этим возникают проблемы.

На данный момент существует три основных концепции реагирования на кризис.

1) Представители ***австрийской школы*** экономики, в частности Фридрих ***Хаек***, считали, что кризис - это «санитар леса» и любое вмешательство государства лишь растягивает кризисную волну.

«То, что мертво, умереть не может», - наверняка сказал бы Хаек, обращаясь к «утонувшей экономике».

2) С другой стороны, ***чикагская школа*** экономики, Милтон ***Фридман*** и монетаристы, наоборот, считали, что ключевая причина глубокого кризиса заключается в неправильной настройке монетарных каналов, когда деньги не идут в экономику по доступной процентной ставке.

3) В свою очередь ***кейнсианцы*** полагают, что выход из кризиса заключен в активном вмешательстве государства и для преодоления спада необходимо нарастить государственные инвестиции в экономику.

В чем парадокс указанных выше утверждений?

Да в том, что у нас пытаются делать и то, и другое, и третье.

Но делают плохо.

1) "Позволяют" умирать массовой экономике, но поддерживают олигархические ФПГ, которые, как раз и должны умереть в огне этой войны.

2) То есть позволяют "умирать" тому, что еще можно спасти и спасают то, что обречено на смерть.

А) Есть гиперэмиссия НБУ и высокая инфляция, но нет кредитования, деньги не идут в реальный сектор, они все поглощаются с помощью депозитных сертификатов НБУ (уже почти 400 млрд грн).

Б) Применяются топорно сделанные программмы государственного стимулирования вроде "Армии восстановления", "Е-работы" и кредитования 5-7-9.

Из арсенала средств осталось – ничего не делать, но в условиях войны это преступно.

Но даже применение «всего подряд» пока не приносит даже минимальных результатов.

1) В последние десятилетия, труд в рыночной экономике в значительной степени стал симулятивным (по ***Бодрийяру***) и рынок выполнял больше функцию социализации населения.

2) Теперь эту задачу должно выполнить государство, то есть каким-то образом социализировать миллионы людей, вмиг утративших социальную активность.

И что-то нужно делать с бизнесом, потерявшим активность экономическую.

Это что-то наподобие ***нового социализма***, концепцию которого сформировал еще в 2015 году Пол ***Мейсон*** на базе концепта «экономики совместного», реализуемого в условиях новой цифровой эпохи.

Что-то похожее на французских и немецких социалистов-утопистов 18-19 веков.

Расширение глобального знания и сужение индивидуального владения должно по мнению Мейсона привести к разрыву нынешнего капиталистического уклада.

В Украине происходит катастрофическое сужение "индивидуального владения", зато "глобальное знание" зашкаливает.

В качестве эксклюзива, можно подумать о применении новой концепции так называемой праксиологии или науке о деятельности человека, которая зародилась в 20 веке в трудах единомышленника ***Хаека***, Людвига фон ***Мизеса*** и представителя львовско-варшавской школы ***Котарбинского***.

При чем, гримаса истории заключается в том, что идея ***праксиологии*** формировалась в рамках либертарианского дискурса, а сейчас может стать элементом усиления роли государства.

Итак, в **праксиологии есть четыре блока**:

1) закрытые индивидуальные потребности индивида;

2) теория хозяйственного обмена;

3) теория войн между государствами;

4) теория игр между рыночными субъектами.

Таким образом, экономика является составной, подчиненной частью праксиологии и главная ее задача: поиск максимально эффективных и рациональных решений для удовлетворения потребностей человека, максимально адаптируемых к сумме внешних обстоятельств.

Это то, что ***Котарбинский*** назвал ***практическим реализмом***.

Что это означает на практике?

Если необходимо приспособить частные гостиницы под "пункти незламності", это нужно делать.

Если нужно ограничить экспорт энергоресурсов, мы принимает такое решение.

В чем эта концепция полезна для Украины?

Во главе угла государственной политики, на вершине иерархии приоритетов власти, должно стоять решение нескольких задач:

1) спасение жизней людей;

2) компенсация дефицита социальной активности населения и дефицита экономической активности бизнеса.

Для этих целей государство должно обладать специальным антикризисным, национальным, резервным фондом, который в некоторых аспектах подменяет классическое бюджетирование.

Но не такой, как у нас был во время ковида и ушел на дороги.

Сегодня в Украине есть несколько источников его наполнения:

1) реструктуризация внутренних и внешних государственных долгов;

2) плановая эмиссия НБУ;

3) международная финансовая помощь.

Украине необходимо сформировать оперативный резерв на уровне примерно 400 млрд грн и направлять его на экстренные стабилизационные решения.

Но делать это прозрачно и в интересах массовых рецепиентов помощи, а не нескольких ФПГ.

Эффективный финансовый пакет амортизации кризиса должен быть сформирован на уровне примерно 10% ВВП.

Возникает также вопрос о направлениях использования этих ресурсов.

Наиболее реальны и эффективны следующие каналы применения антикризисных средств.

1) Во-первых, разовая помощь наиболее незащищенным слоям населения, например, выплата «лишней» пенсии и стипендий, а также единоразового безусловного базового дохода в размере средней зарплаты на одно домохозяйство, где один и более кормильцев не получают зарплату .

2) Во-вторых, предоставление грантов и кредитов бизнесу на инвестиционные цели.

3) В-третьих – пакет фискальных льгот: компенсация ПФУ недопоступления ЕСВ и местным бюджетом - НДФЛ, в результате снижения ставок по этим налогам и сборам.

Сжижение до 0-5% ставки НДС на социальные товары и услуги, для минимизации темпов роста цен на них.

Здесь также необходимо усиление работы Антимонопольного комитета по ограничению роста цен естественных и государственных монополий.

Максимальное сокращение налогов на труд для сохранения рабочих мест.

Как показал новый экономический курс Рузвельта во времена Великой депрессии и Второй мировой войны, пакет мер государства в том числе должен состоять из 1) антитрестовского законодательства и 2) нового трудового нормативного регулирования.

Но ключевое условие для решения данного уравнения

- добиться того, чтобы правительство перестало быть составной частью проблемы и перешло в формат инженерии успеха.

Зимние записки о будущем

Часть 6-2

Война Судного дня, которая стала реальностью.

В своих аналитических статьях до войны я писал о том, что "ключевая задача любой власти в Украине должна заключаться в недопущении для нас сценария «войны ссудного дня».

Но эта война все же пришла к нам 24 февраля 2022 года.

В Израиле после войны Судного дня была создана "комиссия Аграната" для расследования причин и последствий войны для нации и страны.

Возможно и у нас когда-то будет проведена глубокая дискуссия на эту тему, сейчас явно не время для подобного "копания".

С позиции сегодняшнего дня я вижу целый ряд ошибок, которые сделали такую войну возможной (естественно, при полной ответственности Путина и РФ за развязывание этой бойни).

И теперь у нас как и у Израиля есть лишь два варианта: победить или исчезнуть.

В своих аналитических довоенных моделях, я часто упоминал дату 2050.

С учетом существующей демографической, экономической и социальной динамики, этот год без ложной паники можно было назвать рубиконом национальной катастрофы, днем, «когда остановилась Украина», по аналогии с названием известного фильма «День, когда остановилась земля».

Не нужно быть профессиональным футуристом, чтобы понимать – страна инфраструктурно разваливается и это модель коллапсирующей инфраструктуры, которая рассчитана под совершенно иные, чем сейчас, параметрические данные национальной экономики (как минимум в два раза более емкой).

Только для замены выбывающих основных средств до войны нам необходимо было до 50 млрд. дол. в год в виде частных и государственных капитальных инвестиций (до пандемического кризиса было порядка 20 млрд. дол.).

И эта сумма лишь заморозит системную деградацию в виде амортизации основных средств, которая в сегменте водоснабжения, например, приближается уже к 90%.

То есть понятен масштаб проблем?

Нам ндостаточно 100 млрд дол после войны на восстановление за счет помощи западных союзников.

Нам нужна эффективная и привлекательная для инвесторов 1) экономическая модель, которая в совокупности с 2) кредитным финансовым рычагом и 3) госпрограммами развития, даст генерацию 50 млрд дол капитальных инвестиций в год.

До войны у нас было в лучшем случае 20-25 млрд дол.

В экономических системах нет «дна» в классическом понимании этого термина.

Зато есть процесс нахождения *точки динамического равновесия* на более низком эшелоне развития.

1) Для формирования экономической базы, которая сделает инвестиции в нашу инфраструктуру целесообразными, нам необходимо обладать ВВП в три раза большим, чем это зафиксировано официально до войны.

2) В противном случае, портфолио украинской экономики в ближайшие несколько десятилетий – это остовы башен-охладителей неработающих АЭС в поле подсолнухов.

Один моногород в виде столицы и два суб ядра – Одесса и Львов.

Дефицит капитала будет и дальше компенсироваться у нас ресурсами периферии, привлекаемой в несколько крупных городов по цене прожиточного минимума.

Деппопуляция регионов приведет к ускорению негативных процессов:

1) рост социальной сегрегации, 2) маргинализации населения, 3) удорожание воспитания детей в крупном городе, по сравнению с селами и небольшими населенными пунктами.

Это движение к формату малозаселенной Монголии, когда есть большая территория, но уже нет "большого" народа.

Как это будет выглядеть на практике, можно посмотреть на примере Черниговской области, которая имеет достаточно большую площадь и, одновременно, низкую плотность населения.

Массовый «исход» населения из регионов на фоне физического вымирания, ослабит социальную диффузию в провинции и межобщинные связи.

В то же время, Украина не сможет повторить пример больших государств с низкой плотностью населения, которые пошли по пути развития модели: «село + несколько мегаполисов».

Для этого нет географических и геополитических предпосылок.

Нынешняя модель деиндустриализации и экспорта трудовых ресурсов (страна – «спальный район») максимально токсично бьет по восточной, центральной и южной части страны.

В этой парадигма, зазве что Львов может стать «спальным районом» для украинцев, работающих в польской экономике, а Харьков, Кривой Рог, Днепр, Запорожье, Николаев и Одесса – вряд ли.

По этой же причине, западная часть страны имеет шансы сохранить внутреннюю социальную диффузию (межобщинную связь по линии: село, районный центр – областной центр – региональный моногород), а другие части страны – нет (центральная и южная части страны – частично).

Чтобы обосновать этот сценарий, достаточно просто проанализировать динамику строительства нового жилья в Украине до войны: в основном – это Киев (моногород), Львов (региональный моногород, а рамках страны – суб ядро) и Одесса (туризм).

В Харькове, Днепре, Запорожье, Кривом Рогу, Николаеве, показатели нового строительства в разы меньше.

Западный регион в контексте будущего изменения климата и водного дефицита, обладает и более перспективными параметрами развития сельского хозяйства.

Уже сейчас, специалисты по аграрному бизнесу говорят о том, что Украина в ближайшем будущем не сможет выращивать свои традиционные культуры: проблемы будут при выращивании сои, рапса и даже нашей царицы полей и ключевого экспортного товара – кукурузы.

Огромные территории страны на юге и востоке будут годны лишь для культивирования озимой пшеницы и подсолнечника.

Подобные прогнозы уже формируют структурные дисбалансы в региональном развитии государства.

Восточная и Южная части страны рискуют оказаться на грани системной катастрофы, с проникновением деструкций и в центр страны.

Более оптимистичный прогноз лишь для западных областей (близость к ЕС, более мягкий климатический и водный прогноз, сохранение живой сетки капилляров в виде небольших населенных пунктов и районных центров).

К сожалению, **политики у нас работают не на выравнивание региональных трендов развития, а следуют за ними**.

Подобные прогнозы отчасти можно увидеть и в исследованиях МВФ:

> — к 2050 году трудовые ресурсы таких стран, как Болгария, Латвия, Польша и Украина, сократятся более чем на 30%.

Но у нас будет настоящая демографическая «марианская впадина».

Как это отразится на экономике и уровне доходов?

Крайне негативно.

> 1) По оценкам МВФ, к середине столетия средний уровень доходов в Украине будет составлять 20% от общеевропейского.
>
> 2) Наша страна наряду с Албанией и Сербией будет находиться в списке беднейших экономик континента.

3) Уровень смертности прогнозируется в два раза выше, чем в Германии.

4) В то же время прирост средней продолжительности жизни у украинских мужчин к середине столетия составит всего лишь 5,5 лет.

МВФ ожидает, что образовавшийся дефицит трудовых ресурсов мы сможем компенсировать пожилыми работниками старше 60 лет.

Если в 2015-м таковых было 11,8% от общей численности занятых, то к 2045 году указанный показатель вырастет до 23,1%.

Вследствие старения экономически активного населения мы утратим 1,7% прироста ВВП, а общее падение валового продукта, рассчитанного исходя из паритета покупательной способности, к 2050 году составит минус 38%, в том числе кумулятивная утрата промышленного производства – минус 17%.

В расчете на душу населения потеря ВВП составит более трети.

И этот прогноз формировался МВФ до войны, а что будет с учетом военных разрушений и потерь?

Коэффициент «зависимости от старости», который рассчитывается как отношение людей, старше 65 лет, к численности возрастной группы в диапазоне 20-64 года, к 2050-му увеличится до 46,8% по сравнению с 27,9% в 2020 году.

То есть численность людей старше 65 лет будет составлять почти половину показателя возрастной группы наиболее активной части населения с 20 до 64 лет.

Но,

принимая во внимание колоссальный отток украинских женщин и детей в ЕС, ситуация будет значительно хуже.

Страну ждет экономическая инверсия.

Данное понятие можно охарактеризовать как «переворачивание» показателей негативной демографической динамики и показателей прироста ВВП.

До войны численность населения сокращалась, но валютный эквивалент ВВП рос (за исключением ковидного года), равно как увеличивался реальный показатель в национальной валюте.

Но так будет не всегда, ведь структура демографических показателей весьма неоднородна.

Если взять группу старше 60 лет, то она в отличие от общей численности населения, наоборот, увеличивается, в то время как показатели экономически активного населения и численности штатных работников сокращаются.

В первом случае возрастает бюджетная нагрузка, ведь пенсионерам нужно платить пенсии и предоставлять льготы и субсидии.

Во втором сокращается капитализация экономики и ее способность быть дойной коровой.

Имеем две противоположные тенденции – снижение эффективности, производительности, конкурентоспособности и капитализации экономики, а с другой – рост непродуктивной фискальной нагрузки на оставшийся реальный сектор.

Отсюда и высокая склонность к тенизации хозяйственных операций и трудовой миграции.

Классическая институциональная ловушка экономико-демографической деструкции.

Или «инверсионная ловушка».

> **После 2030 года Украину ждет инверсия экономического роста, когда темпы линейного сокращения численности населения превысят позитивную динамику ВВП.**

Это неминуемо произойдет вследствие

> 1) высокого удельного веса граждан пожилого возраста, когда попросту некому будет работать и 2) показатель ВВП на душу населения уже нельзя будет формировать на достаточном уровне лишь за счет роста производительности труда оставшихся «в рабочем строю».

Все указывает на то, что

> **— ближайший пятилетний цикл будет последним в контексте сохраняющейся возможности активации структурных реформ.**

А после 2030 года

> **— Украина войдет в полосу высокой вероятности экономическо-демографической инверсии и появления точки бифуркации, после которой вялый рост ВВП уже не будет перекрывать динамику сокращения численности населения** (потенциал наращивания производительности труда в нынешней сырьевой модели будет полностью исчерпан).

Как весьма образно отметили в МВФ, в Болгарии будет негде работать, а в Украине – некому.

Но есть еще и геополитические риски.

История Израиля, при всей ее несхожести с нашей, дает очень интересные данные о стадийности военных конфликтов.

Если вспомнить центральную часть противостояния Израиля с арабским миром, то можно четко выделить пять фаз конфликта:

1. Базовая война – в данном случае «шестидневная», когда стороны конфликта пытаются решить свои стратегические цели прямым военным путем (в Израиле – 1967 год).

2. Война на истощение – военный конфликт низкой интенсивности, когда идет изматывание сил и усиленный расход ресурсов противника (в Израиле 1967-1970 годы).

3. Перемирие – период «ни войны, ни мира», когда стороны готовятся к решительной схватке и пытаются усыпить противника снижением напряженности (в Израиле 1970-1973 годы).

4. Финализация конфликта и новая война – «война ссудного дня», когда стороны делают максимальные ставки на военное решение конфликта (в Израиле – 1973 год).

5. Подписание окончательного мирного соглашения и установление нового геополитического статус-кво (в Израиле 1978 год).

Ситуацию в Украине можно также попытаться рассмотреть в контексте приведенной выше матрицы.

2014-й год – наша «шестидневная война», которая у нас стала шестимесячной (по активной фазе до первых минских соглашений).

2014-2019 – война на истощение.

2019 – 2021 – условное «перемирие».

2022 - ? - война Судного дня.

??? - финализация конфликта.

К сожалению для нас, на этом все сравнения Украины и Израиля исчерпываются и перефразируя второго президента, можно с уверенностью сказать: «Украина – не Израиль».

Какие могут быть маркеры наших "особых" рисков?

1) Во-первых, максимальное ослабление страны, как экономическое, так и социальное.

2) Во-вторых – расфокусирование внимания наших союзников, когда они решат, что есть проблемы и поважнее, например, Китай.

Пример Нагорного Карабаха показал, что

— любая «заморозка конликта» быстро исчезает, когда страну помещают в геополитическую «микроволновку» и нажимают «дефрост».

В 2022 году мы это поняли на своем примере.

Теперь ключевой вопрос для нас - это 100 млрд дол для победы в войне и 300 млрд дол на модернизацию армии в течение послевоенных 10-15 лет для неповторения оной.

Шансов на поиск геополитического консенсуса и новой концепции мира с нынешним руководством РФ уже нет.

Именно поэтому, **в ближайшие годы Украине нужно будет решить пять ключевых задач** (кроме задачи по завершению войны на выгодных для нас условиях):

1. Опережающий **экономический рост** на уровне 5%+ в течение 10-15 лет (для этого придется отказаться от сырьевой модели).

2. **Демографическая/социальная стабилизация.**

3. Преодоление **инфраструктурного кризиса**.

4. Решение проблемы **социальной несправедливости**.

5. Устранение фактора военной угрозы путем максимального **укрепления обороноспособности**.

В противном случае

- "формат Монголии" + 10 млн украинских пенсионеров.

Ну а если вам покажется надуманность описанных мною рисков, вспомните притчу о человеке, разбудившего жителей дома во время пожара.

Которые потом не поблагодарили своего спасителя, а обвинили его в поджоге.

Примерно такое же отношение у нас сейчас в отношении любого человека, призывающего к рациональности и прагматизму и артикулирующего ключевые риски и вызовы для страны.

Зимние записки о будущем

Часть 7

Нынешний глобальный кризис, фундаментальные причины которого лежат в плоскости смены длинных деловых циклов, формирующихся на базе особого технологического уклада, имеет несколько рукотворных и даже экзистенциальных аспектов.

К рукотворным следует отнести агрессию РФ и относительно высокие цены на энергоресурсы на мировых торговых площадках.

Но кроме нефти и роста биржевых котировок, мир охватил экзистенциальный ужас «ссудных времен», связанный с угрозой ядерной войны.

Нашу ситуацию осложняет то, что война не застала в Украине эффективную модель экономики, которую безжалостно разрушила.

Начало нашего выздоровления в части дальнейшего развития начнется с понимания весьма простого факта - до войны мы были неэффективны в своем развитии.

Война разрушила неэффективную модель и выступила в роли "исторического обнулителя" всего искусственного и наносного.

Пока другие страны пополняли резервы и усиливали экономический иммунитет к внешним шокам, мы пополняли «ящик Пандоры» в виде рукотворных проблем.

Сейчас мы стоим на пороге длительной экономической рецессии, которую по аналогии с американской, историки тоже назовут "Великой".

Но война пока не стала драйвером выхода из кризиса, как это произошло в США, Израиле Южной Корее и других странах.

У нашего правительства пока есть лишь два пути:

1) включить печатный станок и стабилизировать бюджетный кризис, то есть с помощью универсального инфляционного налога заставить заплатить за экономические проблемы всех украинцев;

2) провести секвестр бюджета, сократить расходы и еще сильнее сжать платежеспособный спрос населения, полностью "убив" возможный экономический рост.

Во втором случае гиперинфляции не будет, но за катастрофические провалы в управлении страной, заплатят опять же простые люди, только теперь с помощью безработицы и сокращения своих трудовых доходов.

А есть ли третий путь?

Наша экономика входит в соприкосновение с глобальным кризисом с максимально ослабленным иммунитетом, по сути у нас происходит аккумуляция доморощенного внутреннего кризиса с внешним.

Попробуем сделать прогноз:

1) **нынешний мировой кризис будет не похож на предыдущий, 2008-го года.**

2) **Тогда был финансовый, сейчас - экономический**.

3) Тогда он был реализован в виде скоротечной, но глубокой рецессии (падения), сейчас - в виде длительной, "вечной" стагнации, которая может растянуться на один или даже несколько лет и будет характеризоваться не падением, а крайне низкими темпами роста с ловушкой средних доходов населения (Эйхенгрина).

4) В 2008-м было время спринтеров, преодолевающих кризис, в 2020 - х годах - стайеров, способных выдерживать длинный забег и преодолевать ограничения низких темпов роста, заменяя его на опережающую динамику.

5) В 2008-м - время тактиков, в том числе и в монетарной сфере.

6) В 2020-х годах - время стратегов, способных уловить нерв новой мировой экономической конъюнктуры и обеспечить своим странам более высокое место в глобальных технологических цепочках (учитывая, что старые будут распадаться под ударами протекционизма и торговых войн).

Выиграют те нации, которые ставят перед собой большие цели и умело лавируют при достижении малых.

Это время возможностей, но и время рисков:

— слабых будут съедать быстрее и уже без остатков - все пойдет на утилизацию.

Экономический канибализм союзников и врагов станет нормой, а не исключением из правил.

Украина пока существенно отстает в своем технологическом развитии.

1) Более 40% экономики у нас составляет производство, которое можно отнести к третьему технологическому укладу: «эпохе стали».

2) Лишь 38% представляют четвертый технологический уклад («эпоха нефти»).

3) На пятый технологический уклад у нас приходиться лишь 4% экономики.

4) **Для сравнения, в США уровень 4 техноуклада составляет 20% соответственно, а пятого – 60%.**

5) Кроме того, **в США уже 5% экономики можно отнести к шестому технологическому укладу**, а у нас данный показатель равняется нулю.

Как показывает математическое моделирование

— эффективности товарного ряда различных техноукладов в США, подушевой ВВП шестого уклада в 1,5 раза превышает подушевой ВВП четвертого при прочих равных условиях, то есть в рамках одной и той же экономической системы.

Зато,

— в Украине развивается архаический уклад "зерна и масла", на который приходится до 20% ВВП.

А теперь **попробуем проанализировать возможные перспективы Украины в шестом технологическом укладе, учитывая, что мы в значительной мере застряли в «эпохе стали» и интенсивно движемся в «эпоху зерна»**.

Будущая мировая экономика будет развиваться на фоне обрыва цикла ***Кондратьева*** под ударами ближайшего глобального кризиса.

Учитывая нынешнюю фазу цикла, мы находимся в фазе «кондратьевской зимы».

Но когда начнется и начнется ли «кондратьевская весна и/или лето»?

1) Базовым механизмом развития мировой экономики является «углубление разделения труда».

2) В Средние века выигрывал тот город, у которого было больше "мастеров" и более разнообразные цеха.

3) Чем глубже разделение труда и борльше профессий в экономике, тем более высокий уровень добавочной стоимости и зарплат она генерирует.

Идальго и ***Хаусмен*** в своей лаборатории назвали это явления ***"экономической сложностью"***, расчитывая соответствующий индекс.

Украина на заре независимости получила полный "фул" профессий и достаточно высокий показатель экономической сложности, выше чем в Польше и Турции.

1) Но все последние годы этот показатель неуклонно падает и мы уже уступаетм всем странам - региональным конкурентам.

2) К этому стоит добавить и теории классиков марксизма, согласно которым, существует так называемый закон «неравномерного развития», когда чем позже та или иная страна стала на путь капиталистического уклада, тем она динамичнее развивается.

От себя добавим, что этот закон действует с существенными оговорками:

1) — для Китая он вполне справедлив, а для Украины – нет.

2) В Латинской Америке наблюдался смешанный эффект – вначале динамичные темпы развития, а затем – резкое замедление.

Причина такой избирательности заключается в способности той или иной страны создать свою индустриально-технологическую платформу и максимально расширить разделение труда с помощью широчайшей дифферсификации человеческого капитала.

Если страна создает свою индустриально-технологическую платформу, как это сделал Китай, она фактически стартует с того технологического уровня, на котором уже находятся развитые экономики.

Поднебесная это сделала в 90-х года прошлого столетия, впитав как губка, все инновационные достижения западного мира.

При этом, начиная с «чистого листа», такая страна обладает более значительной потенциальной глубиной разделения труда по сравнению с другими странами, которые в этом аспекте развития уже достигли максимальной планки предельной эффективности труда и находятся либо на максимуме, либо в фазе снижения предельной отдачи от капитала.

Да, вначале происходит "реверсивный инижиниринг", когда выпуск новых товаров осуществляется с помощью простого копирования западных промышленных образцов, как это делали в Южной Корее и том же Китае.

Но затем, критическая масса инвестиций в основной капитал, науку и инновации, дает свои результаты в виде появления национальных товаров и технологий.

Страны же, которые не могут создать структурированные внутренние системы разделения труда, ограничены в диапазоне развития емкостью своего внутреннего рынка.

По мере его насыщения, они теряют темп экономического развития.

Отсутствие собственных индустриально-технологических платформ заставляет их для поддержания необходимых темпов экономического роста, усиливать импорт оборудования и новых технологий, то есть ухудшать отрицательное сальдо торгового баланса и тратить капитальные инвестиции на покупку импортного оборудования.

А ведь эти ресурсы могли быть, в противном случае, потрачены внутри страны.

Что же нужно сделать для создания своей индустриально-технологической платформы?

Тут может отчасти пригодиться пример Польши, так как модель Китая в наших условиях практически не реализуема.

Польша еще 10-15 лет назад практически не была представлена в сегменте выпуска инновационной продукции,

В 2010 году, согласно Европейского инновационного индекса Европейского инновационного табло (EIT), Украина и Польша находились в четвертой (последней) группе по уровню развития инноваций.

Сейчас Польша значительно модернизировала свою технологическую систему.

Инфраструктура поддержки инновационного развития в Польше включает в себя создание технологических парков (более 40), технологические инкубаторы, центры трансферта технологий и инноваций.

Последние существуют двух типов: академические (в рамках высших учебных заведений) и отдельные центры, не связанные с системой образования.

Региональная инновационная экономика опирается на кластерную модель развития, в соответствие с которой, реализуются межотраслевые проекты.

Например, великопольский кластер технологий автоматизации ELPROTECH, кластер мультимедийных и информационных систем в Новом Сонче (Малопольское воеводство), кластеры информационных технологий в Мазовецком, Подкарпатском, и Западнопоморском воеводствах, «Авиационная долина» в Подкарпатском воеводстве.

Всего, на данный момент, создано 60 кластеров.

Для стимулирования инновационного развития, польское государство применяет широкий инструментарий стимулирования, например боны

(субсидии) на инновации, технологический кредит, дотации и другие механизмы финансирования.

В ближайшее время, Польша планирует увеличить размер затрат на научные исследования с 0,7% ВВП (уровень Украины 2010 года) до 1,7%, хотя плановый показатель ЕС составляет не менее 3% ВВП.

Украина также может создать свой технологический цикл, применив свой, адаптированный алгоритм:

1) - создание кластерных зон-драйверов экономического развития,
2) - определение нескольких ключевых точек роста на стыке наиболее капитализируемых отраслей экономики,
3) - формирование эффективных и безопасных окон входа для инвесторов.

Данный этап необходим для создания «разгонной полосы» или предпосылок "большого толчка".

Максимальный рост возможен, если Украина создаст в течение ближайший десяти лет свою индустриально-технологическую платформу и любой ценой сохранит глубину человеческого капитала.

В Украине есть база для создания новых технологических парков в формате слияния научного, образовательного и производственного потенциалов, особенно в таких городах как Киев, Днепр, Харьков, Львов, Одесса, которые могут стать настоящими «чартерными городами» опережающего экономического развития.

Именно тогда у нас и возникнет шанс стартовать «с той технологической позиции», которую уже достиглит развитые экономики.

Единственная задача государства на ближайшие пять лет – это сохранить потенциальную глубину национального рынка труда.

То есть основные направления реформ – это увеличение государственных инвестиций в человеческий капитал: медицина, образование и наука.

И снижение налогов на труд, максимальное стимулирование предпринимательства и развития инноваций.

Важно и создание максимально выгодных для инвесторов точек входа и кластерного, зонального развития, чтобы они были заинтересованы вкладывать свою избыточную ликвидность не в украинский чернозем, а в создание новых средств производства.

То есть задача государства – это развитие человеческого капитала и создание удобной платформы для инвестиций, а вопросами динамичного роста займется уже не правительство, а бизнес.

Почему у нас может получиться?

Мир находится в точке достижения предельной отдачи капитала и кризиса рынков сбыта, так как продукция старого технологического капитала уже не находит адекватный уровень спроса, хоть выпускай новую модель айфонов каждый месяц.

Украина – единственная европейская страна с высоким уровнем развития человеческого капитала и возможностью углубления внутреннего разделения труда, которая пока ни разу не попыталась создать свою индустриально-технологическую платформу.

И этому есть рациональные объяснения – период первых лет независимости пришелся на активную фазу прежнего техноуклада, что привело к непреодолимому искушению заработать на «металле».

Новый технологический уклад – это возможность максимально выгодно продать свои конкурентные преимущества.

И это точно не земля и не приватизация.

Страны мира сейчас балансируют между двумя концепциями системного развития:

> 1) — ***биополитика*** и управление жизнью своих граждан, когда суверенитет государства реализуется с помощью наиболее эффективной концепции защиты жизни отдельного человека в контексте выбора «кому жить» и 2) — ***некрополитикой***, когда государство реализует управление смертью, выбирая «кому умирать».

Автор концепции ***биополитики*** Мишель ***Фуко*** и Джорджо ***Агамбен*** явно не могли предвидеть, что их теории будут реализовываться не в структуре отдельно взятого общества, а в качестве глобального разделения стран.

В этом плане, большим провидцем был камерунский мыслитель Акилль ***Мбембе***, который ввел ***теорию некрополитики***,

> — когда для одних – «магазины органической еды, «зеленые» дома и долгая жизнь», а для других – фастфуд и быстрая смерть.

Для нас ***некрополитика*** – это следование рецептуре МВФ и "мейнстримным моделям" развития.

Биополитика – это выплата материальной помощи семьям, которые вынуждены во время войны тратить скудные сбережения на покупку еды.

А вот ***некрополитика*** – это 1) отдавать долги в условиях войны и ужесточение 2) бюджетной и 3) налоговой систем, в то время как другие страны делают все с точностью до наоборот.

Реальным антиподом таких «советов» и является ***новая биополитика***:

1. Государственный человекоцентризм.
2. Экономический национализм.

Для этого, украинское правительство наконец должно осознать, что единственный путь сейчас – это воспользоваться историческим шансом и открывшимся окном возможностей и, например, реструктуризировать государственные долги перед кредиторами на наших условиях, с тем, чтобы высвободившиеся ресурсы направить на развитие человеческого капитала и амортизацию экономического кризиса.

Только использование всех шансов, которые дает нам история, позволит Украине занять более достойное место во вновь зарождающихся глобальных технологических цепочках добавочной стоимости и оставить в прошлом отсталую сырьевую парадигму развития.

Мир сейчас находится в тени крыла очередного *«черного лебедя»*.

Но не стоит забывать, что автор этого термина, Нассим ***Талеб***, говорил и о существовании ***"черного лебедя наоборот"***, когда все уверены в наступлении некоего события, а оно не наступает.

> И таким явлением на глобальной карте является украинская экономика, которая имея все шансы на успех, не достигает его.

И если мы живем в эпоху «черных лебедей», то почему бы не стать "белым лебедем", реализовав свой огромный потенциал.

Вот это событие и стало бы действительно прекрасным «черным лебедем» для наших врагов и конкурентов.

***

Зимние записки о будущем

Часть 8

2023-01-11

Кущ

Использовать силу городов или положительный урбанистический потенциал.

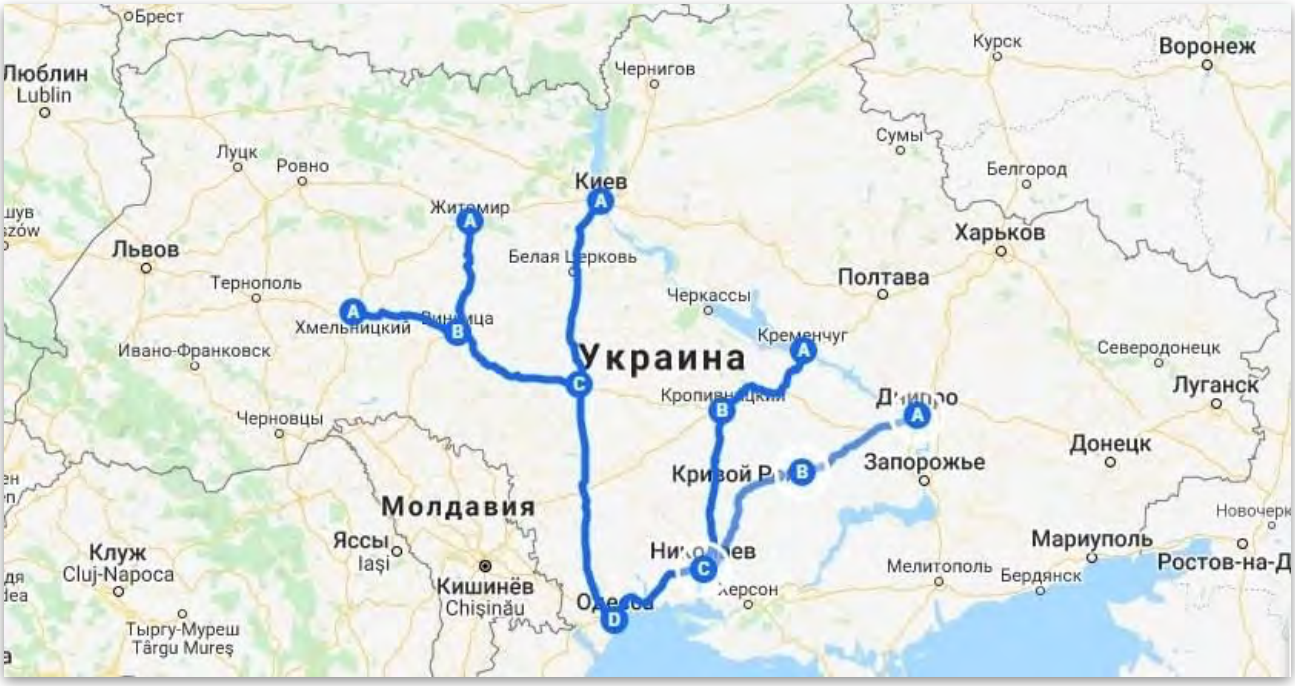

В 2017-м году обладателями нобелевской премии по экономике стали ученые Уильям Нордхаус и Пол Ромер.

Нам более интересен именно второй по списку, но не по значению, ученый.

Пол ***Ромер*** является автором ***теории эндогенного экономического роста***, основанного на инвестициях в инновации, а также весьма многообещающей для нас ***концепции «чартерных городов»***.

Пол ***Ромер*** – один из самых ярких представителей так называемой ***«миксовой» экономической теории***,

> **— которая не подразумевает тотальное разрушение всех неэффективных форм экономики, но продажу этой «неэффективности», а также — создание моделей роста на том базисе, который в иных условиях не генерировал бы дополнительный доход, а наоборот – поглощал бы его.**

Одна из идей ***Ромера*** – создание так называемых ***«чартерных городов».***

При этой модели, в неэффективных экономиках, должны появляться «сверхгорода», обладающие экстерриториальностью, то есть подчиняющиеся совету директоров, состоящих из представителей корпораций-инвесторов.

В чартерных городах должна быть своя, более эффективная судебная система, построенная по принципу международных арбитражных судов и надежная система защиты титулов собственности.

Экономический акцент в таких центрах приоритетного развития должен делаться на новых технологиях и экономике знаний.

Базовый принцип здесь – если в рамках неэффективной страны нельзя по понятным причинам построить творческую экономику нового типа, то почему бы не создать ее в рамках нескольких «чартерных городов».

В Украине эту концепцию точечных изменений можно было бы назвать ***теорией «кластерного развития»***.

Преимущества здесь очевидны.

Население не будет ждать покуда политические «элиты» созреют до создания качественной среды жизни в рамках целостной национальной экономики.

Если череда выборов не приводит к появлению в стране эффективного государственного менеджмента, люди голосуют не руками, а ногами, то есть мигрируя в другие страны.

Причем с каждой волной миграции, шансы на построение новой экономики в демографически обескровленной стране стремительно сокращаются и рано или поздно национальная экономика оказывается за точкой невозврата.

В то же время, создание «чартерных городов» - это не просто появления новых точек роста и драйверов экономического развития, но и появление внутригосударственных миграционных магнитов, когда, условно говоря, жители Украины вместо миграции за рубеж, мигрируют в свои чартерные города, оставаясь в пределах своей страны и в привычной для них культурной и языковой среде.

В Украине, модель создания чартерных городов также могла бы опираться на создание нескольких региональных «сверх-городов» и свободных экономических зон, в которых часть управленческих функций была бы передана совету директоров, состоящих из представителей системных инвесторов.

Модель кластерных городов – это фактически приватизация частным капиталом государственной неэффективности с целью создания анклавов эффективности.

Пол Ромер пытался применить эту модель на Мадагаскаре и в Гондурасе, при чем в последней стране уже есть и определенные подвижки в части практической реализации проекта.

Простыми словами,

> **— если в стране существует экономическая неэффективность, которая не поддается «починке» на внутреннем уровне, единственный выход – продать ее, пусть и за условную одну гривну.**

В мире есть несколько ярких примеров, когда «сверх-города» в процессе своего развития становились базой для формирования успешных государств.

Это, так сказать, эволюционный подвид теории «чартерных городов».

Например,

— Экономика Бельгии опирается на так называемый ***«фламандский ромб»***: четырьмя его углами выступают мощные городские агломерации Брюсселя, Гента, Антверпена и Лёвена.

В этом ТЭР-е проживает почти половина населения страны (около 6 млн. человек).

Если соединить вершины этого ромба друг с другом, то мы получим ключевые промышленные оси страны.

Сейчас – это не только индустриальное сердце Бельгии, но и центр инноваций и научных исследований.

Как отметил в свое время известный французский историк Фернан ***Бродель*** и один из авторов теории ***мир-системного анализа***:

— Антверпен, один из крупнейших портов Европы и торговая гавань «фламандского ромба», в свое время являлся «центром всей мировой экономики».

На данный момент указанная выше географическая и экономическая агломерация является одним из самых богатых регионов ЕС, в котором уровень ВВП на душу населения по паритету покупательной способности на 23% больше, чем в среднем по Евросоюзу.

Вспоминая упомянутого выше Фернана ***Броделя***, можно отметить, что «фламандский ромб» с точки зрения мир-системного анализа

– это уникальный пример развития, но только не отдельных изолированных социумов, а трансцивилизационных экономических образований, которые формировались на стыке различных мировых систем, впитывая преимущества каждой из них.

В более глубоком понимании,

1) опыт построения «фламандского ромба» и 2) методы мир-системного анализа могли бы помочь нашей стране в преобразовании постсоветских территориально-экономических районов, которые продолжают формировать внутреннюю структуру ВВП, но утратили необходимый импульс к цивилизационной трансформации.

Идеи Пола ***Ромера*** в части создании «чартерных городов», которые обеспечивают точечное развитие в условиях невозможности достичь в обозримом будущем общеэкономической эффективности в масштабах всей страны, могли бы быть реализована в Украине

— в виде создания таких «чартерных» городов как Львов, Киев, Днепр, Харьков, Одесса.

Особой преспективой развития обладает наш индустриальный ромб в днепровском поясе развития:

— Кривой Рог, Днепр, Запорожье, Кременчуг.

С помощью данной концепции, Украина смогла бы уже в ближайшие пять лет трансформировать внешнюю трудовую миграцию во внутреннюю, региональную и создать точки кластерного экономического роста, в которых уровень доходов населения и базовые параметры качества жизни существенно превышали бы среднегосударственный уровень.

Здесь мы должны сделать простой выбор:

1) внешняя миграция или внутренняя, 2) экспорт рабочей силы или внутренние трудовые потоки.

Подобная дилемма в свое время, стояла и перед многими странами, например, перед Китаем.

И решилась с помощью создания нескольких поясов роста, в настоящее время, речь о развитии экономического пояса вдоль крупнейшей в Китае реки Янцзы.

Подобный выбор будет стоять и перед нашей страной, особенно, учитывая тот факт, что демографической базы для равномерного экономического освоения всей территории, уже не хватит.

***

Зимние записки о будущем

Часть 9

Создание территории свободы или, как альтернатива, зуд постоянно куда-то "вступить".

На Майдане в Киеве на здании профсоюзов висел огромный плакат с лозунгом на английском языке, в переводе звучащий как: "Свобода - наша религия".

"Воля або смерть" часто повторяют в Украине во время очередной национальной экзистенциальной катастрофы.

Меня всегда интересовал этот феномен: абсолютизация политической свободы и, одновременно, подмена экономической свободы анархокапитализмом.

При том, что в отрыве от теневого рынка, экономика у нас системно закрепощена.

Именно поэтому, нам нужно правительство, которое на входе в правительственное здание разместит слова:

"ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СВОБОДА - НАША РЕЛИГИЯ".

Всесто этого, у нас очередной идея "вступить".

На этот раз в ОЭСР. Организацию экономического сотрудничества и развития.

Об этом заявил премьер-министр и ряд чиновников помельче.

Наши политичекие элиты уподобляются неуверенному школьнику-бастарду в элитной школе, где для защиты своего места под солнцем нужно постоянно кому-то что-то доказывать.

В результате получаем политическую систему-бастард и экономику-бастард.

Украине вообще всегда "везло" со своевременностью куда-то вступить и данная интеграционная цель почти всегда политизировалась, выплескивалась на бесцельные политические ток-шоу и тонула в предвыборных программах партий-однодневок.

В 2008 году, накануне глобального кризиса Украина "вступила" в ВТО.

Я не против интеграции в систему ключевых мировых институций.

Но нужно уметь выгрызать для своей страны оптимальные условия и необходимо ставить национальные интересы во главу угла.

А не похвалу в том или ином посольстве.

В результате Украина получила среднюю пошлину на свои товары в рамках ВТО в размере 5% и почти нулевую пошлину на импорт.

Так началась деиндустриализация и превращение экономики в сырьевой придаток.

Между системными волнами торговой интеграции должен быть интервал как минимум в 15 лет, для того, чтобы национальная экономика адаптировалась к более либеральным условиям торговли и полностью не проиграла свой рынок.

При таком подходе, интеграцию с ЕС в рамках ЗСТ мы должны были начать лишь в ...2023 году.

Но часть наших политических элит (Янукович) использовали тему интеграции с ЕС для шантажа РФ, а другая - для шантажа Януковича после "неподписания".

В результате Порошенко подписывал текст соглашения, составленный при Януковиче, при том, что сам Янукович этот текст не планировал подписывать изначально, то есть соглашение составляли для "галочки".

В результате деиндустриализация еще более ускорилась, равно как и сырьевой характер экономики.

То есть факт "интеграции" у нас используют либо как политичесий маркетинговых ход для части электората, либо пытаются ускорить в стиле "подтягивания" морковки вверх, чтобы быстрее росла

Чем мы пожертвуем для вступления в ОЭСР?

Украина должна будет ускорить имплементацию конвенций в рамках BEPS, то есть соглашений, направленных на международную борьбу с размыванием налогооблагаемой базы.

Кроме того, наша страна пообещала присоединиться к международной системе обмена налоговой информацией и пересмотреть действующие соглашения об избежании двойного налогообложения с другими странами.

А также, ввести механизм раскрытия мультинациональными группами информации о распределении прибыли и налоговой нагрузки по всей цепочке оптимизации, то есть в разрезе звеньев всего холдинга.

Эти данные помогут налоговым органам контролировать порядок применения трансфертных цен.

Механизм этот называется Country-by-Country Reporting - «страновой отчет» мультинациональной группы по трансфертному ценообразованию, который предоставляться налоговым органам в стране регистрации и в котором раскрывается вся налоговая информация по группе компаний.

Вторым шагом, должно стать присоединение к конвенции MLI.

Замена валютного контроля налоговым – процесс достаточно болезненный.

Как это происходит на практике можно узнать, ознакомившись с международными стандартами BEPS (механизм по борьбе с размыванием налоговой базы).

На 70-м Конгрессе Международной Налоговой Ассоциации в Мадриде, были подведены итоги внедрения BEPS: 15 норм по борьбе с уклонением от уплаты налогов.

Данные меры имплементируются в ЕС и странах, входящих в Организацию экономического сотрудничества и развития (ОЭСР).

В США существует еще и система налоговой отчётности по зарубежным счетам (FATCA), которая контролирует доходы американских граждан в других государствах.

На карте имплементации стандартов BEPS, Украина пока в перечне 26 «оранжевых» стран, которые эти нормы в должной мере не применяют.

В рамках сотрудничества с BEPS, были подписаны соглашения о применении MLI – многосторонней конвенции, которая предусматривает координацию международного налогового законодательства, отменяет систему налоговых льгот, уточняет понятия «резидентства» компаний, а также усовершенствует механизм налоговых споров.

Кроме всего прочего, в странах участниках соглашения отныне вводится понятие «деловой цели», то есть если транзакция была обусловлена не реальной деловой целью, а оптимизацией налогообложения, то она выводится из режима льготного налогообложения.

Благодаря внедрению единого стандарта налоговой отчетности, так называемый стандарт CRS, страны-участники смогут в автоматическом режиме обмениваться друг с другом информацией о конечных бенефициарах контролируемых иностранных компаний (КИК).

Вишенкой на торте в системе борьбы с уклонением от уплаты налогов станет применение GAAR (GeneralAnti- AvoidanceRules) – правил борьбы государства с системными неплательщиками.

Это изучение, прежде всего, бизнес-деятельности клиента, а также его имущественного и финансового состояния.

Учитывая, что у нас часто любят поминать всуе Сингапур и его отца-основателя Ли Куан Ю, посмотрим как эти правила действуют у них.

Нормы GAAR там прямо заложены в законе о налогообложении прибыли предприятий.

В Сингапуре существует презумпция налоговой виновности: если налоговый инспектор посчитает, что налоговая база размыта, то он может начислить штраф в размере 400% от суммы скрытого налога, а уже затем, налогоплательщик может доказывать свою невиновность в суде.

К сожалению, применение жестких стандартов BEPS в паре с низким уровнем реформирования системы государственного управления, в первую очередь в части дерегуляции, может привести в Украине к полному коллапсу не только национального рынка капитала, но и к замораживанию темпов экономического роста.

Так бывает, когда украинскую действительность в виде "Сорочинской ярмарки" «натягивают» на высокие стандарты швейцарского банкинга.

В общем, нашим политическим элитам придется разжать крепкую ладонь фискальной системы, сжимающей "тестикулы" национального бизнеса с тем, что бы еще сильнее их сжать в тисках стандартов BEPS.

На мой взгляд, применение указанных выше стандартов приведет к тому, что это полностью парализует украинский бизнес.

Да, будут определенные успехи с налогообложением ФПГ.

Но они быстро найдут лазейки в законодательстве и уже их формируют с помощью лоббизма.

На олигархов работают лучшие юристы и адуиторы и они смогут заново переструктурировать международный бизнес своих клиентов.

А вот средний и малый бизнес, рискует утонуть в новых предписаниях финансового мониторинга и "письмах" налоговй службы.

Это окончательно убъет внутреннюю экономичекую активность в нашей стране и вслед за миграцией человеческого капитала нас ждет:

1) - миграция экономического капитала (перерегистрация украинских предприятий в других странах)

2) - и миграция финансового капитала (вывод денег за рубеж).

Что нас может спасти?

Только системное раскрепощение экономической среды. Бизнесу и населению нужно дать "вольную".

Для предпринимателей - физических лиц: ввведение статуса "микропредприниматель".

Полное отсутствие налогового контроля, проверок, отчетности, налогов, кассовых аппаратов, регистраций.

Осуществление деятельности лишь на основании специального банковского счета в рамках годового лимита в размере нескольких миллионов гривен в год.

Для населения - возможность завода в банковскую систему любых сумм денег, например, через покупку инфраструктурных облигаций на восстановление экономики на срок 1-2 года.

Для бизнеса - снятие любых ограничений на внесение в уставный капитал денежных средств (без подтверждения источников), значительное "ужатие" финансового мониторинга до спектра целей борьбы с терроризмом, а не с предпринимательской активностью.

Украина должна на ближайшие 10 лет стать самой свободной страной Европы, Малой Азии и Ближнего Востока в части проведения денежных транзакций и условий ведения бизнеса.

Полное раскрепощение предпринимательской инициативы на фоне эффективных действимй государства по защите внутреннего рынка товаров и услуг и поддержки национальных производителей в продвижении украинских товаров на внешние рынки сбыта.

Тогда мы и сможем получить обранту цепочку иммиграции, а не эммиграции:

— возврат капиталов в страну - возврат релокацированных предприятий на Родину - возврат мигрантов на новые рабочие места и более привлекательные условия ведения микробизнеса в Украине.

Стоит ли это отсрочки вступления в ОЭСР? Уверен, что да.

***

Зимние записки о будущем

Часть 10

Чтобы на клеточном уровне осознать всю глубину нашего инфраструктурного отставания, достаточно просто мысленно вычесть основные объекты инфраструктуры, которые достались нам после развала союза и в первую очередь, железные дороги, атомную энергетику, гидротехнические объекты на Днепре.

На выходе получим экономику с энерговооруженностью, сопоставимую со странами Африки "южнее Сахары".

Пришлось бы покупать не только газ, каменный уголь, нефтепродукты, но и электричество.

Как же так получилось, что экономика, которая в лучшие годы генерирует 180-200 млрд. дол. (и это только в легальном секторе), не смогла сформировать нечто материальное, кроме нескольких объектов, таких как Днестровская ГАЭС и пара мостов?

Наша экономика, перефразируя Льва Гумилева, превратилась в «экономику-химеру».

Основная причина той опухоли, которая пожирает страну изнутри – это рентная, коррупционная, сырьевая модель экономики.

Это когда основной финансовый поток в стране собирается с помощью нескольких инфраструктурных цепочек сбора (газ, электроэнергия, топливо, таможня), концентрируется в точках накопления и распределяется между несколькими "семьями".

Получается что-то в роде средневекового сбора дани киевскими князьями под названием «полюдье».

Когда экономика растет, часть «зерен» перепадает обитателем нижних этажей общественной "башни", то есть простому люду.

Ну, а если экономика сокращается вследствие кризиса, то все зерна идут наверх, ведь кризис не должен влиять на размер «барского оброка».

Кстати, даже реформа по децентрализации превратилась у нас в способ создания кормовых баз для местных феодалов.

Сам процесс можно назвать новой феодолизацией, когда новой квазифеодальной властью становятся глава ОТГ, судья и начальник отделения полиции, как когда-то в средневековой Англии - наместник, епископ и шериф.

Именно поэтому, Украине нужен свой новый общественный договор, как английская "Хартия Вольности".

Как написал когда-то известный экономист и нобелевский лауреат Джозеф Стиглиц:

"Неравенство вовсе не роковая неизбежность, а результат политических решений".

Тот же Стиглиц ввел понятия неравенства в обществе и влияния на него так называемых экстерналий.

Под ними экономист подразумевал влияние транзакций на третьих лиц, не опосредованное рынком.

Причина экстерналий – внешние эффекты, которые искажают существующий рыночный механизм.

Например, возьмем США, где действие экстерналий существенно ограничено.

Если бы там кому-то вздумалось резко, в два-три раза поднять коммунальные тарифы, эти действия неминуемо привели бы к включению механизма рыночной конкуренции, а инициатор подобного безумства вылетел бы в трубу.

В Украине же, где рынок не амортизирует влияние транзакций на третьих лиц, экстерналии буквально пронизывают всю экономическую систему.

И у нас в случае повышения коммунальных тарифов в трубу вылетают десятки миллиардов гривен из карманов простых украинцев, а также колоссальные бюджетные ресурсы в виде субсидий.

При таких условиях завтра можно выписать счет за тепло хоть на сто тысяч и потребитель ничего не сможет сделать.

Эту ситуацию можно обозначить термином «фиаско рынка».

Кстати, у экстерналий есть и иные признаки:

- решения в системе принимает ограниченный круг участников, но их последствия влияют на жизнь большинства;

- только узкий круг лиц имеет реальную информацию;

- большинство участников не могут застраховать свои основные риски.

Ошибочно думать, что рентная модель экономики – это результат лишь постоянного кровосмешения местных элит с соответствующим вырождением.

Эта модель «выползла» из ментальных щелей миллионов простых жителей, которые вполне оправдывали существование данной системы, выказывая лишь сожаление, что не они находятся на вершине властной пирамиды.

Условный "казак Гаврилюк", попав во власть становится частью системы, а не ее антагонистом. "...Это брат диалектика".

Примеры подобного ментального сращивания «верхов и низов» известны и в других странах.

Это и печально известная итальянская мафия с их «крестными отцами», и «воры в законе» из Грузи.

Глава медельинского картеля, Пабло Эскобар в свое время тоже не прочь был сделать политическую карьеру и пользовался любовью у тысяч простых колумбийцев.

А что: строит школы, выдает бедным гуманитарную помощь. Ничего не напоминает? Аналогии из новейшей украинской истории не напрашиваются?

Как показывает практика, подобный «блок» невозможно распутать точечными действиями.

Именно по этой причине, все попытки борьбы с «ворами в законе» в Грузии были безуспешными, пока не был принят специальный закон, согласно которому сам факт принадлежности к преступной группе являлся уголовно наказуемым преступлением (даже если фигурант никого не убил и не ограбил).

Об этом же говорил и известный итальянский прокурор Джованни Фальконе, который утверждал, что члены коллективных преступных групп должны преследоваться не только за совершение индивидуальных преступлений, но и за саму принадлежность к преступному сообществу.

Фальконе был взорван вместе с женой и тремя телохранителями в 1992 году, а еще через два месяца погиб и его друг Паоло Борселлино.

Именно тогда, итальянцы поверили, что их прокуроры действительно борются с мафией, а вызванный этими убийствами общественный резонанс позволил свести влияние мафии в Италии к социально безопасному уровню.

Применительно к Украине – прокурорам не верят, потому что если у них что-то и взрывается, так это лишь салют на семейных праздниках в «имениях», на которые съезжается весь цвет нашего «спрута».

Согласно специальной «мафиозной статьи» уголовного кодекса Италии, к мафии как организации относится сообщество, в которой его члены:

«прибегают к устрашению или запугиванию других лиц, чтобы добиться круговой поруки с целью совершения преступления и обладания должностями, дающими возможность управления экономической деятельностью, распределения концессий, выдачи разрешений, заключения договоров подряда и коммунального обслуживания, а также для извлечения незаконной выгоды и привилегий».

Основа деятельности мафии – это круговая порука и взаимное укрывательство, так называемая «омерта».

Эта модель, кстати, функционирует и во властных кругах нашей страны, чем и объясняется тот факт, что никто из топ-представителей власти таки и не был привлечен к ответственности по коррупционным статьям.

Наш специфический вариант мафиозных кланов – это так называемое «кумовство», которое распространяется в виде горизонтальных и вертикальных общественно-политических связей.

Если в Италии, для принятия в мафиозный клан нужно было получить благословение «крестного отца», то в Украине – эта инициация происходила в результате «кумовства».

К религии это имеет такое же отношение как морская свинка к морю и свиньям.

Именно поэтому, уничтожить это явление будет невозможно лишь путем точечных зачисток, нужна системная работа как в Грузии или Италии.

С другой стороны, наличие подобных связей весьма облегчает работу правоохранительным органам, ведь члены «кумовской сети» вследствие безнаказанности потеряли защитные рефлексы и уже не скрывают свою «сеть».

Так что, в случае «раскрутки» министра-взяточника, достаточно будет вскрыть лишь его «кумовские» связи и 90% преступной группы будет идентифицировано.

В свое время журналисты пытались создать сетку кумовских связей в Украине и получался весьма любопытный пазл.

Правоохранители будущего, если они когда-нибудь появятся в нашей стране, неминуемо придут к необходимости борьбы с коррупцией в Украине не по индивидуальному, а по коллективному признаку.

«Кумовство» в данном случае, условное обозначение, может кто-то предложит термин «члены ордена футбольной ложи», тоже весьма показательный «фильтр».

Когда это произойдет сказать сложно.

Кандидатов на должность Джованни Фальконе у нас пока не наблюдается, зато стоит постоянная очередь на должность прокурора с правом почетной ссылки послом в Швейцарию....

***

Зимние записки о будущем

Часть 11

Украина. Как покончить с трудовой бедностью

Алексей Кущ

Тридцать лет строили Sozialstaat, а получился, почему-то, Korruptionstaat…

Если бы наши чиновники подбирали наряды для домашних питомцев, то у них «морские свинки» ходили бы в тельняшках.

А все потому, что у этих людей всегда были проблемы с дефинициями и весьма плоское понимание действительности, как земля в топографии Козьмы Индикоплова.

Отсюда и тупиковая ветвь рыночных реформ в Украине.

Эволюция «генетического кода» украинской экономики приводит порой к таким мутациям, что даже видавшие виды седовласые экономисты хватаются

за сердце и запивают этот когнитивный диссонанс бромсодержащими седативными препаратами.

Судите сами.

На каждом углу у нас говорят о рыночной экономике, хотя на самом деле, качество рыночных механизмом этого отечественного «образования», оставляет желать лучшего.

Почти 58% экономического ландшафта поделено между монополиями, олигополиями (контролируют треть рынка) и компаниями с единоличным доминированием (это когда три субъекта поделили 50% рыночного сегмента товаров и/или услуг).

Добавим полное отсутствие антимонопольной политики АМКУ.

Получаем на выходе квазирыночную, эрзац-экономику, которая имеет такое же отношение к цивилизованному рынку, как ячменный напиток «колос» к кофе.

Примерно то же самое произошло в Украине с понятием *«социальное государство»*, хотя это определение заложено даже в Основном Законе – конституции.

Может вместо рыночной экономики мы семимильными шагами идем обратно.

А что, государственная банковская система у нас уже есть (почти 50% системных активов).

Понятие социального государства зародилось еще в 19 веке в период «прусского социализма».

Недаром этот термин звучит по-немецки – Sozialstaat.

Французский экономист Мишель Альбер классифицировал следующие виды капитализма:

1) - неоамериканский/англосаксонский;

2) - и рейнский, он же «социальный».

Последняя модель была реализована на практике Людвигом ***Эрхардом***, выдающимся немецким экономистом, автором теории «благосостояние для всех».

Сегодня, экономическую модель Германии можно назвать термином «социальный либерализм», который предусматривает с одной стороны – обеспечение максимальных экономических свобод и раскрепощение духа

предпринимательства, а с другой – наличие мощного блока социального обеспечения населения, гарантированного государством.

Концепция социально-рыночной экономики, впервые была сформулирована как это ни парадоксально в тяжелые послевоенные годы немецким экономистом Альфредом Мюллер-Армаком, который все время находился как бы в тени более известного Эрхарда.

Согласно концепции Мюллер Армака, ни государство, ни частный бизнес, не должны обладать монополией на принятие глобальных решений и в своей конечной цели все они должны служить простым людям и их интересам.

Можно выделить базовые принципы немецкой социально-рыночной модели экономики:

1) - стремление к полной занятости;
2) - социальная справедливость;
3) - защита свободной конкуренции путем ограничения монополий;
4) - всемерная поддержка постоянного экономического роста;
5) - стимулирование торговли и стабильная национальная валюта.

Но на практике,

> **— главный системообразующий элемент этой модели – наличие *консенсуса* между государством, бизнесом и наемными работниками относительно перераспределения национального продукта.**

Именно наличием/отсутствием этого консенсуса и объясняется богатство/ бедность различных стран и уровень теневой экономики в них.

> **Если подобного консенсуса нет, как в Украине, теневая экономика будет расти.**

Сегодня, наиболее адекватный баланс интересов государства и бизнеса наблюдается в странах «социального либерализма», таких как

> **Германия, Австрия, Швейцария, скандинавских государствах.**
>
> В Англии и США крен сделан в сторону бизнеса, во Франции и Италии – в сторону государства.
>
> Общий баланс то левеет, то правеет и лишь в экономиках «рейнского капитализма» он находится на «золотом» сечении.

Ausgleich или *уравновешивание в доходах* населения по медианному уровню – ключевое отличие «рейнцев».

***Социальное государство* по «рейнской модели» максимизирует принцип *социальной справедливости*.**

Краеугольным камнем этой системы является *прогрессивный подоходный налог*.

1) Это в Украине 18% сдирают и с работника, получающего «минималку» и стыдливо удерживают с многомиллионных бонусов руководителя Нафтогаза.

2) В Германии, богатые несут социальную ответственность за наличие в стране бедных и проявляется это в более высоких ставках налогообложения.

3) Зато немецкие студенты могут бесплатно учиться в престижных университетах, а в коммунистическом Китае и «социальной» Украине, многие лишены этой возможности.

Еще одним элементом социального уравновешивания является *налог на «большие» наследства, активы и имущество.*

1) Это у нас, массово облагаются налогами «шикарные» квартиры на окраинах площадью более 60 м. кв., зато ставки налогов на роскошь далеки от оптимального уровня по причине отсутствия в стране эффективной системы оценки имущества.

2) Налог на активы у нас не привязан к рыночной стоимости объекта, а налогообложениние метража, приводит к тому, что хозяин склада на Борщаговке и лофта на Печерске платят государству примерно одинаково.

Социальное государство должно выравнивать и перепады между экономическим развитием регионов, а не концентрировать все ресурсы в столице.

Государство обязано обеспечивать не минимальные стандарты, когда в потребительскую корзину закладывается, условно говоря, одна пара трусов на три года, а социальную безопасность, выступая для своих граждан страховочным тросом.

На данный момент, можно выделить несколько критериев отнесения государства к типу социальных:

1) уровень бедности – в социальных государствах он минимальный, а у нас на уровне 50%.

2) относительный эффект влияния социальных программ на уровень бедности – простыми словами, на какой процент сократилось количество

бедных вследствие применения тех или иных стимулов со стороны государства.

В Украине, все действующие социальные программы не просто консервируют бедность, но и мультиплицируют ее.

3) доля ВВП, направляемая на социальные расходы, связанные с населением не пенсионного возраста.

А теперь вычленим из расходной части украинского бюджета те затраты, которые в контексте субсидий, медицины и т.д. идут на улучшения качества человеческого капитала в сегменте трудоспособного населения и молодежи?

Кроме *начального образования*, которое сейчас опустилось до уровня «церковно-приходской» школы, государство никак не пытается влиять на качество социальной среды.

Еще больший парадокс заключен в том, что в Украине пытаются строить социальное государство на базе англосаксонского экономического инструментария, постоянно «играясь» в *дерегуляцию*, которая на практике превращается в тотальную дезорганизацию и утрату даже минимальных стандартов качества и контроля за безопасностью,

— когда поход в обычное придорожное кафе приравнивается по инфекционным рискам к экспедиции к истокам Амазонки или к племенам африканских масаев.

Наши чиновники так и не поняли, что **социальное государство – это не страна нищих граждан на подаянии, а общество медианных доходов**, где, в частности, нет главной язвы сегодняшней украинской действительности – трудовой бедности..."

***

Зимние записки о будущем

Часть 12

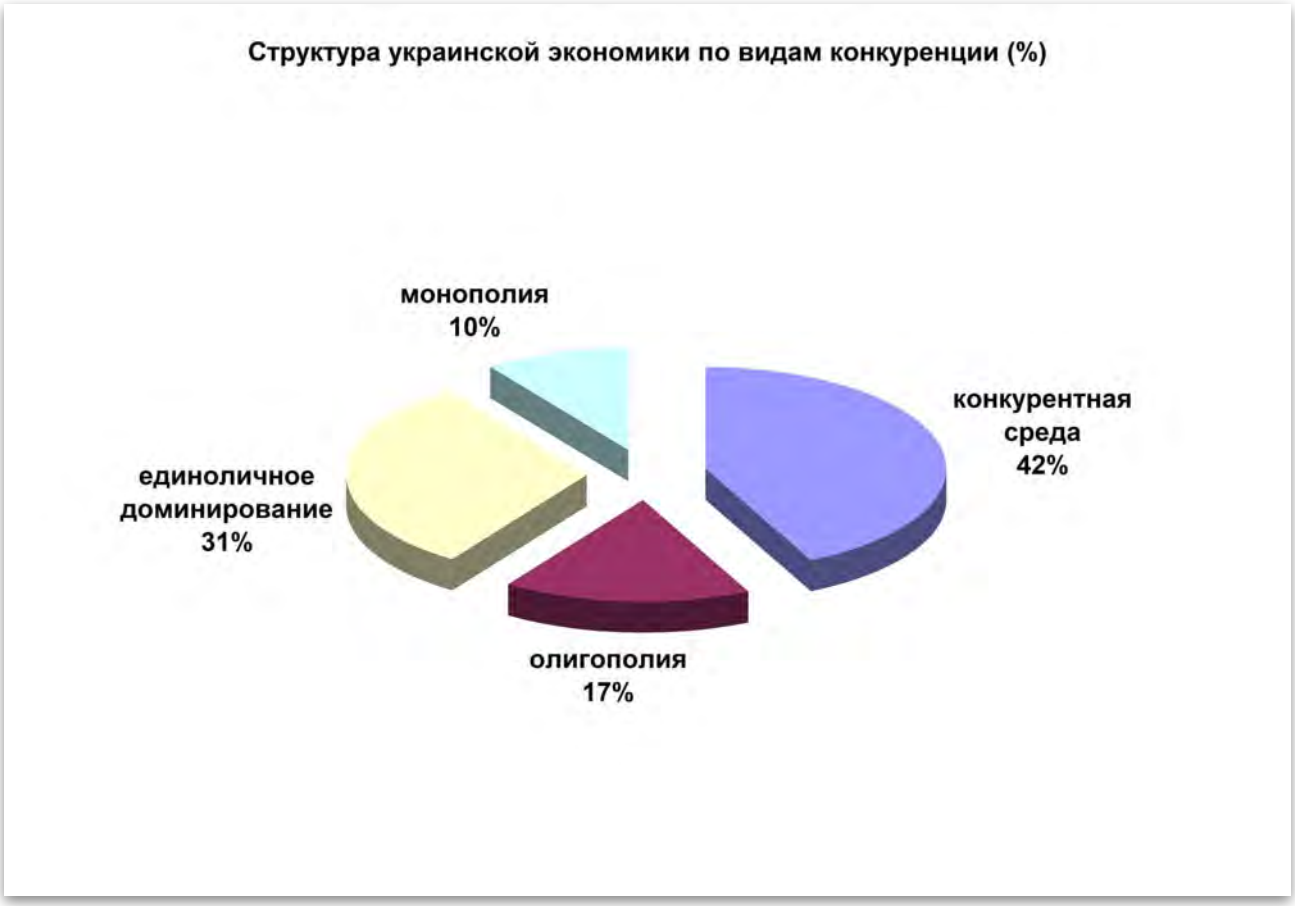

Если когда-нибудь некий «Чарльз Дарвин» попробует создать теорию эволюции в экономике, то направление реформ в Украине будет названо «тупиковой ветвью», что то наподобие неандертальцев, которые также зашли «в тупик», дав зеленый свет «человеку разумному».

Так и наша страна, уже давно уперлась в невидимую стену до характерного хруста «бампера», но продолжает упорно двигаться вперед, хотя зазора для этого движения практически нет.

И дело тут вовсе не в особой «украинской грусти».

Те же неандертальцы, говорят, были вполне симпатичными ребятами, просто не очень общительными и были банально съедены нашими предками с голодухи.

Точно так же и сегодня, мы фактически расчистили для своих конкурентов место в глобальной пищевой цепочке добавочной стоимости.

Посудите сами: при надлежащем темпе реформ Украина могла накануне войны находится на польской экономической орбите с размером ВВП выше 500 млрд. дол.

И как минимум в два раза больше, если оценивать по паритету покупательной способности.

Но вместо нас, товары с высоким уровнем добавочной стоимости продают поляки, чехи, китайцы, турки.

Для них, наше сырьевое проклятие – по сути двойная победа.

С одной стороны, Украина – это почти безграничный источник дешевого сырья (руды, зерна) и полуфабрикатов (металла, подсолнечного масла) с помощью которого те же турки выпускают значительно более дорогую продукцию металлургии и пищевой промышленности.

А с другой – мы добровольно уступили свое место под солнцем, дав прямым конкурентом не только фору в виде нашей доли в мировом рынке сбыта и в общем объеме глобальных инвестиций, но еще и подарили им самое дорогое, что только может быть у человека и страны – время.

Тридцать лет. А это дорогого стоит.

Потерянные поколения они вообще дорого обходятся любой стране, порождая социальную фрустрацию, разочарование и массовую трудовую миграцию.

Ключевая причина – структурные реформы экономики в Украине пытаются проводить при отсутствии необходимых институциональных изменений.

Звучит мудрено, на за этой лишь на первый взгляд «накрученной» фразой стоит достаточно простой смысл.

Государство пытается применять всевозможные стимулы в виде дерегуляции и льготных режимов налогообложения при полном вакууме институциональной среды и отсутствии даже минимального набора общественных и рыночных институтов, призванных упорядочивать эту хаотическую энергию в позитивный эффект.

Используя знаменитую теорию великого ученого Ильи Пригожина, хаос в виде энтропии может создавать позитивный эффект при наличии определенных условий равновесия системы.

Простой пример: газовая горелка и чайник.

Сгораемый газ и выделяемое тепло – энтропия в чистом виде.

Но если на горелку поставить чайник, можно вскипятить воду.

В то же время, если чайник вовремя не убрать – он сгорит и энтропия победит.

Рынок – это также регулируемый хаос.

Возможно, извне – с помощью государства. Или изнутри – с помощью пресловутой «руки рынка».

Применительно к Украине, горелка уже давно включена и газ горит, но чайник стоит в соседней комнате, при этом, те, кто попроворнее, вместо кипячения воды жарят на общей конфорке свои шашлыки.

Усиление экономической энтропии приводит к появлению постоянно действующих экстерналий, то есть воздействию рыночной транзакции на третьих лиц, не опосредованное рынком.

Как экстрасистолия в нарушении работы сердца.

Слабость ключевых институтов нивелирует любые позитивные идеи, в том числе и фискальные.

Дерегуляция бизнеса - приводит к росту цен и появлению монополий. Почему?

Нет эффективной антимонопольной системы.

Снижение налогов и начислений на фонд оплаты труда - лишь к росту маржи ФПГ и дальнейшей тенизации зарплат. Почему?

Нет настоящих профсоюзов. И так далее по списку.

Украина пребывает в так называемой «институциональной ловушке».

Это когда каждый экономический агент пытается выиграть на индивидуальном уровне, но проигрывают все.

Возьмем к примеру снижение налогов и сборов.

Хороший пример - сокращение единого социального взноса до 22% под благовидным предлогом детинезации заработных плат, хотя реальная причина была куда прозаичнее:

основные плательщики ЕСВ отнюдь не малый и средний бизнес, а крупные ФПГ, у которых сотни тысяч штатных работников, а размер ЕСВ исчисляется миллиардами, причём на крупных предприятиях платят в основном «в белую».

Не трудно подсчитать, что уменьшение ЕСВ позволило владельцам крупнейших холдингов страны сэкономить миллиарды гривен, которые вряд ли пошли на дополнительное увеличение фонда зарплаты.

Это доказывает простейший расчет.

Поступления ЕСВ в ПФУ были примерно на одном уровне в течение 2013 – 2015 годов.

То же самое, можно сказать о государственных дотациях на выплату пенсий: в пределах 61-64 млрд. грн.

Ситуация кардинально изменилась в 2016 году, когда ПФУ вследствие снижения ставки ЕСВ «потерял» почти 63 млрд. грн., а государственные дотации возросли на 81 млрд. грн. до фантастической цифры в 142 млрд. грн.!

В 2018 году, ситуация с ЕСВ частично улучшиться, но увеличение сборов ЕСВ продиктовано ростом размера минимальной зарплаты, прежде всего в государственной секторе экономики.

А дотации государства выросли до почти 200 млрд грн.

Большой бизнес просто переложил бремя содержания ПФУ на плечи государственного бюджета.

Формально, размер уплаченного бизнесом ЕСВ вырос с 168 млрд. грн. до 214 млрд. грн., но произошло это благодаря инфляции, которая за последние годы превысила 100% и девальвации гривны, повлиявшей на рост гривневых доходов экспортеров.

В каком варианте, бизнес выделил бы сэкономленные им 70-80 млрд. грн. в ценах 2016-го года на рост зарплат?

Лишь при условии наличия эффективного диалога между работодателями и наемными работниками.

Диалога, приводящего к консенсусу в понимании уровня оплаты труда.

Но для этого нужен такой институт как профсоюзы и правильная государственная политика в определении минимальной почасовой оплаты.

А этого как раз у нас и не нет.

Это приводит к тому, что каждый украинец в среднем недополучает примерно 30% своей оплаты труда.

Или возьмем такую излюбленную тему наших реформаторов как дерегуляция. К чему она приводит?

Как это ни парадоксально - к монополизации экономики.

Структура украинской экономики представляет собой изъеденный, засохший остаток «швейцарского сыра», дыры в котором – плод творчества основных финансово-промышленных групп страны.

Лишь 42% экономики (по объему выпущенной продукции) формируется в конкурентной среде.

Почти 17% распределено в системе коллективного доминирования (олигополии), где удельный вес трех самых крупных участников превышает 50% рынка.

На рынки с единоличным доминированием (доля одного участника составляет треть общего объема), приходится 31%.

Еще 10% - это классические монополии, где удельный вес одного участника превышает 90%.

Таким образом, олигархическая концентрация современной украинской экономики превышает показатели даже милитаристской Японии.

И происходит это потому, что у нас «отсутствует» такой важный институт как антимонопольный комитет.

Точнее сказать он есть, но о нем почти не слыхали операторы рынка топлива и торговые сети, ставящие такую наценку, которая обеспечивает им мегаприбыли.

Хотя в западных странах, проверок антимонопольного комитета боятся побольше чем налоговиков.

Отсутствие этого института обходится каждому из нас в переплате стоимости товаров и услуг.

Суммарно мы теряем в год примерно 20-30% от общего уровня своих затрат.

Именно во столько обходится украинцам неэффективная антимонопольная политика.

С учетом потерь в зарплате, речь идет о 40% (минимум) ресурсов домохозяйств.

Принимая во внимание, что доходы и затраты населения в 2021 году составили по 4,6 трлн грн, речь идет о суммарных потерях в "институциональных ловушках" примерно 2 трлн грн в год финансовых ресурсов домохозяйств.

По довоенному курсу - 80 млрд дол ежегодно.

Именно во столько можно оценить и капиталоемкость рентной модели экономики, нашу антиэффективность.

Теперь понятно, почему десятки миллиардов внешних кредитов лишь ухудшили наше положение. Этот молох пожирает все.

В этой связи, хотелось бы процитировать Виктора Полтеровича, известного экономиста:

«Представьте себе, что вы живете в системе, где все занимаются коррупцией.

Вы не можете выйти из этой системы, во всяком случае, для вас это сопряжено с очень крупными неприятностями: вы же оказываетесь вне

сообщества, вы не можете взаимодействовать со своими коллегами, они на вас смотрят как на чужого.

Кроме того, вы проигрываете и чисто материально.

Коррупция – это институциональная ловушка, это система в которой каждому довольно тяжело изменить нормы поведения.

А в то же время общество понимает, что вся система в целом порочна, не эффективна.

В определенном смысле коррупционная ловушка также возникла у нас в 90-е годы, и до сих пор мы продолжаем попытки из этой коррупционной ловушки выйти. …….

Мы постоянно наблюдаем возникновение новых институциональных ловушек, и каждый раз становимся перед задачей как из них выйти.

Например, у нас введен плоский подоходный налог.

По мнению многих экономистов, такой налог не эффективен, поскольку сильно увеличивает неравенство.

Неравенство до некоторой степени полезно и необходимо, но чрезмерное неравенство вредно, хотя бы потому, что ведет к массовому недовольству, к социальным взрывам.

Сейчас общественное мнение все в большей мере склоняется к тому, что плоский налог надо постепенно заменять на прогрессивный.

Но как это сделать?

Решение о реформе налогообложения физических лиц должен принять парламент.

Но парламентарии не самые бедные люди.

И даже при введении умеренного прогрессивного налога, он ударит, прежде всего, по ним самим».

Последнее утверждение как нельзя кстати, характеризует причину того, почему все мои предложение по введению прогрессивного налога на доходы физлиц, тут же наталкиваются на "критику".

Украина оказалась в институциональной ловушке и «вывести» нас из нее пытаются все те же, кто в нее и завел.

Скажем больше – именно те, кто получает максимальные дивиденды от пребывания в ней всей страны.

***

Зимние записки о будущем

Часть 13

Реформа по децентрализации государственной системы управления, в том числе и усиление роли местных бюджетов – одна из лучших, проведенных за последнее время.

Так если в 2014-м году, кумулятивные параметры местных бюджетов составляли 68,6 млрд грн, то уже в 2021-м – порядка 569 млрд грн.

Определенную часть в этом росте сыграла инфляция, но даже ее галопирующие показатели не могли бы дать увеличение местных бюджетов более чем в восемь раз: прежняя модель бюджетного перераспределения этого бы не позволила.

И это – реальные деньги, которые местная власть может тратить на развитие территориальных экономических кластеров.

К сожалению процесс передачи «суверенитета на места» идет в разноскоростном режиме: местные власти организационно и технически могут «взять» меньше, чем "просят".

В чем это проявляется?

Например в распухших депозитах, которые до войны мэры крупных городов размещают в коммерческих банках.

Как показывает практика последних нескольких лет, наибольшую эффективность в сборе и перераспределении бюджетных ресурсов проявили объединенные территориальные громады (ОТГ).

За ними идут некоторые мэрии крупных городов.

Наименьшая эффективность наблюдается в сегменте районов и областей.

Может потому, что и самоуправления здесь намного меньше, ведь главы местных администраций назначаются президентом.

Хуже всего обстоит дело с реализацией региональной экономической политики, а ведь именно экономика регионов и является необходимым финансовым базисом для социального и инфраструктурного развития местных громад.

В Украине никто так и не додумался разработать полноценную административную реформу, направленную на усовершенствование существующей административной сетки, которая была разработана во времена УССР и отражала потребности плановой экономики того времени, а также специфику командной системы управления.

Деление на области и районы можно сравнить с корпусно-дивизионной структурой советской армии, где область – это военный корпус, район – дивизия, относительно большой населенный пункт – полк и так далее.

Все подчинялось мобилизационным потребностям и необходимости жесткого охвата периферийных территорий «наместниками» из цента в виде секретарей райкомов и обкомов коммунистической партии.

Нужно ли объяснять, что подобная территориальная сетка не разрабатывалась, опираясь на принципы построения рыночной экономики и не опиралась на задачи децентрализации.

Именно поэтому, польская экономическая реформа началась с масштабной реформы системы административно- территориального деления страны.

С 01 января 1999-го года, количество польских воеводств было уменьшено с 49 до 16, то есть более чем в три раза.

При этом сама структура административного деления (воеводство-повят-гмина) была сохранена.

В Украине этому делению соответствует: область, район, ОТГ/город/село.

Часть городов - воеводских центров в Польше, которые утратили свой статус, получили статус города на правах повята, что-то вроде «городов областного значения».

Именно новое административное деление стало основной и для развития региональной экономики в Польше, и более эффективной платформой для привлечения внутренних и внешних инвестиций.

Сейчас в Польше наиболее активно развиваются именно региональные технологические и промышленные кластеры, сформированные в рамках укрупненных воеводств.

Что можно предпринять в Украине?

Не меняя систему административного деления, можно предоставить областям возможность создавать экономические кластеры, которые объединяли бы усилия нескольких областей в привлечении инвестиций и развитии региональной экономики.

Столь сложная реформа должна объединять в себя методологию размещения производительных сил (территориально-экономических районов) и современного мир-системного анализа.

На данный момент, в Украине есть несколько региональных кластеров, которые формировались на основе различных цивилизационных моделей, но которые сейчас объединяются в рамках единого украинского проекта.

Например, в Украине сформировано несколько «мир-экономик», при чем каждая во главе со своим «сверхгородом».

Если брать западную часть страны – это Львов, на юге – Одесса, на юго-востоке – Днепр и Харьков, в центре – Киев.

Общая страна связывает все эти «мир-системы» в единую «мир-экономику» и единую страну.

Так проявляется на нашем микроуровне теория «мир-системного» анализа Ф. Броделя.

Если воспользоваться мир-систеным анализом другого теоретика – И. Валлерстайна, то можно увидеть, что наибольший риск для нас в плане экономической стагнации заключен в трансформации молодой рыночной «мир-экономики» в «мир-империю», когда территории объединены лишь через центр, который отвечает за централизованный сбор налогов и их перераспределение в своих интересах.

Именно эта модель реализовывалась во времена Кучмы и Януковича и именно она привела к тяжелым историческим последствиям.

Политика децентрализации должна привести к совершенно иному результату: наша пока еще неэффективная «мир-экономика» должна постепенно трансформироваться в единую «мир-систему», как это произошло в европейских странах, США, Китае и не произошло, например, в РФ, где до сих пор целостность системы удерживается на нестабильном и хрупком антагонизме «центр-периферия».

Для этого, сетка размещения в Украине производительных сил должна быть реформирована на основе более эффективных и адекватных рыночной экономике структур - таксонов, то есть отдельных территориально-экономических районов (в современном варианте - кластеров), объединенных на основании общих свойств и признаков.

Как это работает, можем увидеть на примере группирования украинских областей по трем базовым территориально-экономическим районам:

- донецко-приднепровскому с двумя крупными промышленными центрами (Днепр и Харьков) и также тремя базовыми промышленными кластерами (Приазовье, Приднепровье, Слобожанщина);

центральному (Киевский и Львовский промышленные кластеры);

южному (Одесский промышленный кластер).

Если взять региональный валовый продукт, то наибольший объем производства зафиксирован в Центральном районе, который включает в себя 13 областей: Винницкая, Волынская, Житомирская, Закарпатская, Ивано-Франковская, Киевская (и город Киев), Львовская, Ровенская, Тернопольская, Хмельницкая, Черкасская, Черниговская, Черновицкая.

На втором месте Донецко-приднепровский район (8 областей): Луганская, Днепропетровская, Донецкая, Запорожская, Кировоградская, Полтавская, Сумская, Харьковская.

На третьем месте – Южный район (Одесская, Херсонская и Николаевская области).

В общей структуре валового продукта, Центральный район занимает 54%, донецко-приднепровский – 37% и южный – 9%.

Если брать численность населения, то в Центральном районе проживает 20 млн человек, в донецко-приднепровском – 17 млн и южном – 5 млн.

Пропорционально это выглядит следующим образом: 48%, 41% и 11% соответственно.

Таким образом, имея 48% человеческого капитала, центральный экономический район производит 54% ВВП, а Южный при 11% населения дает всего 9% валового продукта.

Днецко-приднепровский район также отстает в структуре экономического воспроизводства: 41% населения при 37% ВВП, но здесь существенную роль играет фактор войны.

Если сделать перерасчет регионального валового продукта на дущу населения и взять подушевой РВП в цйентральной районе за 100%, то в днецко-приднепровском получим 76%, в южном - 70%.

Анализ временной динамики показывает рост удельного веса в структуре ВВП центрального района (с 53% до 54%) и снижение донецко-приднепровского: с 39% до 37%.

Что касается южного ТЭР, здесь отмечен небольшой рост с 8% до 9% общенационального ВВП.

Учитывая региональные особенности экономики, данные ТЭР-ы требуют дивесифицированного экономического подхода и формирования разновекторной экономической политики для каждого из них.

В центральном районе необходимо развивать логистическую и транспортную инфраструктуру для обеспечения транзита товаров на рынок ЕС. Это позволяет создавать в центральной и западной части страны инновационные и технологические кластеры, промышленные полигоны, свободные экономические зоны.

Со стороны государства здесь нужна стимулирующая политика, направленная на усиление роли среднего бизнеса.

В этом районе должны появиться новые точки инновационного роста экономики и произойти заметное усиление роли МСБ в общей структуре выпуска.

Основной приток прямых иностранных инвестиций следует ожидать именно в этот ТЭР.

Здесь же будет активно развиваться транзитная логистика и инфраструктура.

В центральном районе стоит прогнозировать и значительное усиление предпринимательской инициативы и более эффективный трансферт инноваций в реальный сектор экономики.

Что касается донецко-приднепровского района, здесь необходимы методы государственного дирижизма и грамотного протекционизма для восстановления индустриального ядра страны и усиления эффективности добывающей промышленности.

Объективно в нем будет сохраняться и роль большого бизнеса, а пул инвестиций продолжит формироваться при активном участии государства и крупных ФПГ.

Относительно южного района, то здесь существенные перспективы открываются в секторе туризма и услуг, а также в части создания свободных торговых беспошлинных транзитных зон и торговых терминалов.

Для активации регионального потенциала нужна максимальная дерегуляция и кредитное стимулирование МСБ.

Роль государства здесь – лишь в части развития инфраструктурных проектов, например портов.

Основные принципы формирования СЭЗ и свободных торговых терминалов в этом ТЭР-е можно позаимствовать в Испании, где концентрация свободных экономических сегментов экономики происходит возле крупных портовых городов, находящихся на торговых путях из Европы в Азию и Африку.

Такие «островки предпринимательской свободы» включают в себя свободное таможенное пространство, свободные склады, промышленные полигоны, технологические парки и специальные торговые центры.

Их экономическим развитием управляют не чиновники, а консорциум компаний, формирующих базовый промышленный кластер.

Кластерное экономическое развитие позволяет обеспечить вектор инновационного движения, наращивание экспортного потенциала, интеграцию страны в мировые технологические и торговые цепочки, создание новых рабочих мест.

Что касается будущего объединения усилий нескольких областей для создания совместных экономических кластеров, то экономически целесообразно проводить данное усиление на оснвое существующих территориально-экономических районов (в рамках теории размещения проивзодительных сил в Украине):

• Донецкого (Донецкая, Луганская области)

• Приднепровского (Днепропетровская, Запорожская области)

• Северо-Восточного (Харьковская, Сумская, Полтавская области)

• Центрального (Черкасская, Кировоградская области)

• Северо-Западного (Волынская, Ровенская области)

• Подольского (Винницкая, Тернопольская, Хмельницкая области)

• Причерноморского (Николаевская, Одесская, Херсонская области, Крым)

• Карпатского (Закарпатская, Львовская, Ивано-Франковская, Черновицкая области).

• Столичного (Киевская, Житомирская, Черниговская области).

При такой системе, местное самоуправление будет сконцентрировано на базе ОТГ, а экономическая политика, особенно в части привлечения инвестиций и формирования качества предпринимательской среды, включая административные стимулы и государственные гарантии – на уровне региональных экономических кластеров.

Создание экономического кластера должно регулироваться специальным законом, а инициатива ег осоздания должна исходить от местного самоуправления на уровне областных рад.

При этом, часть управленческих функций следует делегировать советам/консорциумам инвесторов, оставив за государством общенациональные функции и задачи инфраструктурного развития.

В таком случае, не только качество дорог и больниц будет зависеть от местных громад, но и качество предпринимательской среды, а следовательно и уровень жизни простых людей и количество рабочих мест.

***

Зимние записки о будущем

Часть 14

«Великая аграрная держава» - примерно такой же оксюморон как «сладкий яд».

Наверное, потому, что в современной истории нет в чистом виде аграрных стран, тем более великих.

Чтобы хоть как-то смягчить этот смысловой нонсенс, для нас придумали более лайтовый формат: «зерно и мозги», означающий, что украинцы будут не только пахать, но и думать.

Получается уникальный гибрид, вроде пражского Голема: страна фермеров и айтишников.

Нарушающая все базовые законы развития, в том числе и знаменитого «круга отсталости» немецкого экономиста Бруно Кналла, который говорил о том, что деградация экономики приводит к увеличению удельного веса низкооплачиваемых профессий, снижению производительности труда и соответственно к общему экономическому упрощению и уплощению.

А затем – снижение инвестиций в образование и науку и последующий дефицит высококвалифицированных специалистов, что еще больше усиливает общую экономическую отсталость страны.

В результате государство проходит точку невозврата, когда уже не может выделять достаточный ресурс для качественного образования населения и профессиональную переподготовку под запросы изменяющегося технологического уклада.

Применительно к Украине это значит, что с общим упрощением экономики, будет продолжаться и снижение уровня образования, что уже проявляется, когда половина школьников на ЗНО не могут сложить дроби с разным знаменателем.

Нынешний потенциал ИТ-специалистов держится еще на прежней образовательной базе (просто повезло, что в Киеве и Львове построили политехники, а в Киеве еще и институт кибернетики), но и он имеет очень четкие параметры роста, которые зависят от численности населения и общепринятого в мире коэффициента людей, имеющих способность к программированию.

По этой причине, численность айтишников в Индии будет расти, а в Украине – достигнет порога роста в 250-300 тыс. человек и затем начнет снижаться.

И Украина никогда не войдет в топ-10 стран по объему предоставляемых цифровых услуг, находясь в мировых рейтингах ИТ-бизнеса в 4-5 десятке, наравне с Тунисом или Марокко.

Максимальный горизонт выручки от продажи данного вида услуг в нашей стране – до 10 млрд. дол. в год.

В действительности, то, что происходит с украинской экономикой в чем-то закономерно.

Индустриальный профиль страны с акцентами на модерн в виде самолето-авиа-и-ракетосроения предполагал наличие иного типа политических элит.

Это должны были быть элиты с институциональной памятью государственников, нацеленные на девеломпент страны, как цельный и сложный проект развития.

Но естественный ход истории породил и естественный формат «элит», архаических, с опорой на клерикализм, идеологизацию политического дискурса, с вульгарным шовинизмом в речовках и лозунгах, а в экономике – олигархических и рентоориентированных, то есть нацеленных на регулярное снятие ренты с населения и бизнеса с помощью налогов, тарифов и контроля за ключевыми системами жизнеобеспечения страны (энергетика, транспорт, порты и т.д.).

Речь о так называемых утилизационных "элитах".

А для такой архаичной модели, квазифеодальное, аграрное государство – самое то, с «децентрализацией», когда огромными ОТГ управляет «глава», начальник районной полиции и районный прокурор.

Что-то вроде феодала, шерифа и епископа в средневековой Англии времен Робин Гуда.

Условное «РОВД» в этой модели – почти как форпост «шерифа нотингемского», призванный щемить местных «терпельцев», периодически насиловать и снимать дань со всего, что еще хоть как-то экономически дышит: добыча песка, сбор металлолома, контрабанда, базарная торговля и т.д.

И «железный закон олигархии» в данной системе координат никогда не позволит развиться тем отраслям, которые не приспособлены для снятия рент – то есть промышленности, в особенности – инновационной.

Попутно уничтожив те производства, что еще остались.

Упомянутый выше закон сформулировал Роберт Михельс еще в 1911 году.

Все начинается с переориентации целей со стратегических на текущие.

Затем идеологизация политики.

Разрыв между интересами населения и узкой надстройки, отсечение общества от демократических процедур влияния на власть (и формализация оных).

Инкорпорация лидеров общественного мнения в общую систему рентных доходов, ориентация провластной партии «на весь народ».

В своей книге «Почему одни страны богатые, а другие бедные», экономисты Дарон Аджемоглу и Джеймс Робинсон описывают этот порочный круг экстрактивных институтов, который наиболее характерен для стран Африки и как видим – для нас.

Основной признак – при смене политических элит, сами институты по съему ренты с населения и экономики не исчезают, а лишь трансформируются и перезагружаются, что и происходило в Украине после каждого майдана, являясь основной причиной бедности в стране.

Похожая модель аграрной консервации наблюдалась в Российской империи во времена Николая I и министра финансов Егора Канкрина, который специально создавал механизмы, препятствующие развитию промышленности и железных дорог и максимально содействующие развитию аграрного уклада «под залог крепостных».

Завершилась эта модель для России поражением в Крымской войне.

Только у нас данный концепт реализуется «естественным путем» в виде так называемой «руки рынка» и «созидательного разрушения» индустриального потенциала.

В современной экономической науке есть такой чрезвычайно интересный раздел как динамическое равновесие экономических систем.

На практике, это означает, что у роста экономики нет предела, равно как у ее падения нет дна.

Экономическая система просто находит точку равновесия, на более высоком или более низком уровнях развития.

Бесконечный рост – это цель развивающихся стран и статус кво развитых.

Бесконечное падение – характерно для украинской экономики.

За последние 20 лет, когда мы жили в формате квазирыночной системы (а не переходной), у нас было три пика экономического развития, когда ВВП превышал 180 млрд. дол.: в 2007-2008, 2012-2013 и 2021 годы.

Каждый раз, выход на пик заканчивался обвалом.

В 2005-м году мы находились на наивысшей точке остаточного промышленного потенциала в рыночной модели, когда удельный вес промышленной продукции в структуре экспорта составлял 13%, равно как и аграрного сырья.

С тех пор ситуация только ухудшалась: аграрный компонент экспорта достиг 50% и скоро превысит эту отметку, а промышленный – сократился в несколько раз до 4-5%.

В 2005-м у нас был внешнеторговый профицит по товарам и услугам в размере 0,8% ВВП.

В 2008-м, данный показатель снизился до -8%.

Затем, сразу после глобального финансового кризиса – оздоровление торгового баланса и рост данного индикатора до -1,7% ВВП в 2009-м.

И снова ухудшение до -8,5% в 2013-м.

Новый обвал и очередное «оздоровление» - до -2% в 2015-м.

Очередной «круг на кризис», когда внешнеторговое сальдо в 2018-м снизилось до -8,6%.

В 2020-2021 годах наблюдалось уже третье по счету «оздоровление» внешней торговли.

Происходит это по очень простой причине: в период кризиса активизируется девальвация национальной валюты и общее снижение платежеспособности населения и инвестиционной активности бизнеса.

Потребительские и инвестиционные товары у нас преимущественно импортные, то есть снижение платежеспособности резко обваливает показатель импорта.

В то время как аграрный экспорт, хоть и сокращается, но не так существенно .

Вот так и происходит «оздоровление» нашего торгового баланса.

Почему мы не пользуемся этим шансом на перезагрузку экономической системы?

Одна из причин: две плохо адаптированные волны торговой международной либерализации в рамках ВТО и ЗСТ с ЕС, которые полностью уничтожили в Украине механизм внутреннего протекционизма, а зависимость от внешних кредиторов лишь усилила эту деструкцию и сырьевой характер национальной экономики.

Почему мы запрограммированы на такие цикличные обвалы?

Сформируем простую экономическую модель.

Потребительские расходы населения на уровне 75% ВВП и склонность к импорту – на уровне 50%.

Это значит, что при потенциальном уровне ВВП в 200 млрд дол и потребительских расходах в 150 млрд дол., параметры импорта составят примерно 75 млрд. дол., включая "серый".

По мере роста экономики и доходов населения, потребность в импорте будет лишь возрастать.

Она уже не будет перекрываться по сумме сырьевым экспортом (аграрным и горно-металлургическим).

Рост импорта частично можно компенсировать за счет торгового дефицита, предельное значение которого для нас – до 10% ВВП, то есть при показателе валового продукта в размере 200 млрд. дол., речь идет о примерно 20 млрд. дол., которые перекрываются за счет новых кредитов и трансферов трудовых мигрантов.

Но в любом случае потолок роста импорта в такой модели до 100 млрд. дол., затем новый обвал.

Чтобы его избежать, нужно наращивать экспорт.

Но и здесь есть свой потолок: с учетом «зерна и мозгов», размер нашего экспортного потока в ближайшие 10 лет не превысит 100 млрд. дол. (и это в очень хорошем варианте развития событий на мировых сырьевых рынках).

Этот показатель экспорта соответствует параметрам ВВП на уровне примерно 250 млрд. дол.

Параллельно с этим, будет происходить процесс роста доходов населения и соответствующее увеличение импорта (вместо секондхенда – новые вещи, вместо «евроблях» - новые авто и т.д.).

С учетом потенциально доступного дефицита получаем максимально возможный импорт в размере 120 млрд. дол.

А дальше могут быть только два варианта:

1) если курс гривны фиксированный, происходит очередной обвал с девальвацией на 30-50%: ВВП страны возвращается на привычный уровень в 150 млрд. дол., население беднеет, переходит на секкондхенд и евробляхи, доходы граждан страны падают на 50-% и больше;

2) если курс гривны плавающий, все будет происходить примерно в том же направлении, но с более частотными корректировками, когда курс будет снижаться на 10%, потом возрастать на 5% и т.д., но с неизменной понижательной траекторией.

Обвалы будут не такими глубокими, но более частыми.

В такой модели, ВВП балансирует в диапазоне 200-250 млрд. дол., доходы населения сжимаются и расширяются как гармонь на сельской свадьбе.

Простыми словами, рост нашего потребления (основанного на импорте) всегда будет сдерживаться потолком нашего сырьевого экспорта.

А сельское хозяйство, равно как и добыча природных ресурсов – это отрасли со убывающей предельной отдачей, когда каждый дополнительный центнер кукурузы с гектара и каждая новая тонная руды будут стоить все дороже и дороже, пока возможность наращивания производства не будет окончательно исчерпана.

Наш удел в этой модели – подушевой ВВП в пределах 5-6 тыс. дол., то есть место в группе беднейших стран или системное снижение численности населения в два раза, что позволит увеличить уровень благосостояния оставшихся счастливчиков до уровня, к примеру, современной Турции.

Кстати, а что в других странах?

Турция с населением 83 млн. человек и подушевым ВВП на уровне 9-10 тыс. дол. имеет показатели экспорта на уровне 240-250 млрд. дол. и импорта в пределах 230 млрд. дол.

В Польше, население 38 млн. человек и подушевой ВВП – более 15 тыс. дол. с годовым экспортом в 330 млрд. дол. и импортом в 300 млрд. дол.

В Южной Корее с населением в 51 млн. человек, подушевой ВВП 32 тыс. дол. экспорт – 670 млрд. дол. и импорт – 616 млрд. дол.

У всех этих экономик, есть несколько общих черт:

– покрытие экспорта импортом на уровне единицы и выше;

- удельный вес промышленности в валовой добавленной стоимости (стоимость продукции за вычетом стоимости промежуточного потребления) на уровне 45-60%;

- промышленность - источник первичных доходов;

Для дальнейшего развития, модель которого включает в себя рост, а не сокращение численности населения и выход на более высокую, а не низкую точку динамического равновесия, Украине нужно пройти четыре этапа:

1. Отправная точка для «большого толчка» с ВВП на уровне 250 млрд. дол. (подушевой ВВП – 6-7 тыс. дол.).

Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 130 млрд. дол.

2. Условная «Турция» - ВВП на уровне 400 млрд. дол. (подушевой ВВП – 10 тыс. дол.).

Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 250 млрд. дол.

3. Условная «Польша» - ВВП на уровне 600 млрд. дол. (подушевой ВВП – 15 тыс. дол.).

Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 330 млрд. дол.

4. Условная «Южная Корея» - ВВП на уровне более одного триллиона долларов. (подушевой ВВП – более 30 тыс. дол.).

Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 600+ млрд. дол.

Даже для стартового толчка, потенциала сырьевого экспорта будет недостаточно.

Нужна реанимация существующего промышленного потенциала.

А для выхода на точку «условной Турции» необходима реновация промышленного ядра.

Для «условной Польши» - структурная диверсификация по максимальной ширине линейки производимой продукции.

Для «условной Южной Кореи» - инновации.

Или в формате инвестиций: государственные, внутренние, внешние.

В формате моделей: перезапуск на факторе внутреннего рынка (Турция), рост производительности труда (Польша), инновации (Корея).

Есть еще один вариант – ничего не делать, вернуться в милую сердцу аграрную архаику, феодализироваться и болтаться в полынье между циклами кризисов.

Постоянно находя точку равновесия на более низкой точке развития с одним вариантом выхода из этого «дня сурка» - за счет уменьшения численности населения минимум в полтора раза.

Надеясь при этом, что малолюдные земли никто не захватит.

***

Алексей Кущ про «план Маршалла» для України.

«Зимние записки о будущем

Часть 15

Из неофициального: западные партнеры рекомендовали нашим чиновникам избегать терминологии "План Маршалла" в контексте программ послевоенного восстановления Украины.

Простыми словами - "больших денег не будет".

Ведь так называемый План Маршалла - это концепт трансатлантической сборки Европы под эгидой США.

Который предусматривал, в том числе, демиллитаризацию ФРГ.

А "План Доджа" в послевоенной Японии - это дорожная карта "вестернизации" японской экономики на базе местной специфики и демиллитаризации японского государства с соответствующими изменениями в Конституцию страны.

Более того, стратегия реформ в Японии, Южной Корее и на Тайване началась с земельной деконцентрации.

В Японии, например, провели изъятие земель у крупных латифундистов, а затем продали ее в кредит мелким и средним крестьянским хозяйствам.

По минимальной цене и с рассрочкой на 30 лет.

В одни руки - три гектара, исключение лишь для острова Хоккайдо - 12 га.

Такая же реформа прошла в Южной Корее и на Тайване: 10-20 га на одно хозяйство.

Это вполне логично, так как крупное землевладение в руках у лендлордов, сдвигает страну в политическую архаику, с отрядами "гайдуков" и приводит к концентрации национального капитала в аграрном сырьевом экспорте.

С сопутствующими деиндустриализацией, деградацией образования, науки и государственных институтов.

С урбанистическим кризисом городов и вымиранием малого и среднего бизнеса, ориентирующегося на внутреннее потребление.

А теперь вопрос.

Будет ли в Украине кто-то из внешних сил влияния продвигать идею о демонополизации аграрных латифундий и снижении максимального уровня владения землей?

Перед тем, как ответить, вспомните земельную реформу "имени Милованова" в первом чтении с 200 тыс га в одни руки и с правом нерезидентов владеть землей.

Естественно, никто не будет нас "демиллитаризировать", наоборот.

Поэтому коннотация послевоенного восстановления Украины с "Планом Маршалла" максимально неудачная.

В понимании типичного украинского чиновника, любой «План Маршалла» - это когда западные партнеры-«терпилы» проливают на него щедрый кредитный дождь, а он усиленно тырит свалившуюся с неба манну.

За последние десять лет, в медиа пространстве фигурировало несколько планов по реформированию украинской экономики.

И все они так или иначе остались лишь на бумаге, разбившись как мошкара об лобовое стекло автомобиля под названием «политическая элита Украины».

Первым документном в подобном роде, стала программа Microeconomic Development and Social Enterprise in Ukraine: A «Marshall Plan» for Ukraine, разработанная в 2007 году британской организацией People-Centered Economic Development.

Многие ее элементы уже безнадежно устарели, например обеспечение населения доступным интернетом.

Как известно, Украина в настоящее время является мировым лидером по дешевому интернету.

Некоторые блоки программы можно частично использовать и сейчас: микрокредитование населения, развитие малого бизнеса, но в целом, акценты в ней сделаны по принципу «телега впереди лошади».

Тем не менее, план получил лестные оценки даже такого титана предпринимательской мысли как Ричард Бренсон.

В 2014 году к написанию сценария лучшей жизни для Украины подключился французский журналист, писатель и философ Бернар-Анри Леви, который предложил три шага его реализации:

- проведение ежегодного экономического форума по Украине;

- создание страховой компании, которая будет хеджировать инвестиционные риски иностранных инвесторов в нашей стране (за счет взносов олигархов, мол они заинтересованы в росте капитализации Украины и увеличении мультипликатора на украинские активы);

- помощь в виде кредитов международных доноров под гарантии ЕЦБ и МВФ.

Нынче из указанного плана актуальна тема гарантий инвестиций, правда уже не за счет олигархов, а внешних доноров.

Но аргументация та же: они заинтересованы в капитализации украинской экономики.

Примерно в те года, на горизонте появилась и программа помощи британского историка и знатока специфики Восточной Европы, Тимоти Гартона-Эша, который предложил свой план, но не «Маршалла», а «Меркель», подразумевая, что главным финансовым донором выступит Германия.

Как обычно это происходит в последнее время, все проблемы Европы, британцы рассчитывают решить за счет немцев.

Был еще и чисто «олигархический» план спасения, выдвинутый Дмитрием Фирташем в контексте создания неправительственного Агентства модернизации Украины.

Ну, это как если бы пчелы собрались обсудить, как им не есть мед.

В 2016 году группа депутатов Бундестага предложила свой вариант «Плана Маршалла для Украины».

Все указанные выше планы, объединяет одно – они инициированы/одобрены либо филантропами вроде Бренсона (интерес которых к подобным проектам быстро загорается и также быстро гаснет), либо журналистами/историками (которые любят пофантазировать на международных тусовках), либо не очень влиятельными политиками.

Среди авторов плана нет ни одного министра финансов крупной западной страны.

Сейчас у нас есть два государственных органа, которые потенциально будут задействованы в новом плане восстановления: Нацфонд по привлечению инвестиций во главе с упоминавшимся Миловановым а Агентство восстановления во главе с Наемом.

Перед тем, как разобраться, какой же план нужен для Украины, неплохо было бы поговорить о дефинициях, так как под «планами Маршалла» у нас подразумевают все, что угодно, но только не реальный план, который был реализован в послевоенной Европе.

На самом деле, программа, разработанная в США носила название European Recovery Program или «Программа восстановления Европы».

Свое привычное для нас название, она получила по фамилии американского государственного секретаря Джорджа К. Маршалла.

В этом плане, Германия была далеко не самым большим получателем помощи: из $13 млрд, выделенных Штатами, больше всех, $2,8 млрд и $2,5 млрд, получили Великобритания и Франция соответственно.

Западная Германия получила помощь аналогичную «подпитке, выделенной Италии - $1,3 млрд и немногим больше помощи для Голландии ($1 млрд).

Старт программы состоялся в 1947 годы и по времени совпал с так называемой «доктриной Трумэна», под которой понимают систему сдерживаний и противовесов, применяемых США против СССР и давшей старт «холодной войне».

Именно по этой причине, от программы были отрезаны страны Центральной Европы.

Например, США запретили Франции покупать польский уголь, хотя его цена тогда была наиболее дешевой - $12 за тонну и заставили закупать его в штатах по цене $20.

Одним из условий предоставления помощи – было недопущение в правительства политиков – коммунистов и девальвация национальных валют.

Именно по этой причине, от плана отказалась Финляндия.

В «Плане Маршалла» было много и других сюрпризов: например, значительная часть помощи оказывалась в виде продуктов питания, а не новых технологий и оборудования – таким образом, США обеспечивали сбыт излишков своей сельскохозяйственной продукции.

"План Маршалла" стал таким образом механизмом преодоления послевоенного кризиса в США, когда резко сократились госзакупки и возникли излишки товаров на внутреннем рынке, прежде всего, продуктов питания.

В качестве платы за помощь, Америка требовала обеспечить бесперебойные поставки сырья из европейских стран.

В 1947 году, экономика большинства европейских стран находилась на отметке 80% (сельское хозяйство), 88% (промышленность) от уровня 1938 года и план «Маршалла» больше регулировал не вопросы экономической политики, а принципы взаимодействия между ключевыми государствами Европы, например в сфере снятия таможенных барьеров между ними.

Фактически уже тогда была заложена модель будущего ЕС: план дал возможность ощутить все преимущества от объединения в одном флаконе конкурентных преимуществ разных стран, которые еще совсем недавно были смертельными врагами.

Немецкое экономическое чудо состоялось не так благодаря плану «Марщалла», как вследствие экономических реформ Людвига Эрхарда, выдающегося немецкого экономиста и политика, автора теории «благосостояние для всех», которая базировалась на либеральных реформах, устраняющих влияние государства на экономику и превращении патерналистски настроенных немцев в предпринимателей-индивидуалистов.

Государство по Эрхарду должно обеспечить лишь базовые условия для экономического роста.

В результате Германия стала страной с одной из самых быстрорастущих экономик.

Германия построила социально-рыночную экономику или социальный либерализм (скрещивание этих понятий у нас многие не допускают).

Свой план выхода из кризиса получила и послевоенная Япония.

В 1947 в стране была принята новая Конституция, которая ввела принципы демократии и провела демилитаризацию государственной идеологии.

Новая политика, разработанная американским банкиром и советником президента США Дж. Доджом, получила название «обратного курса».

Ключевым элементом этого плана была демонополизация, ведь до войны более 30% экономики контролировали всего девять финансово-промышленных групп.

В ходе реформ, регулирующая роль государства, памятую ментальные особенности нации, была сохранена.

Японские ФПГ (дзайбацу) были принудительно «раскрыты» - часть их акций поступила в открытую продажу на фондовый рынок, при чем преимущественное право на покупку получили работники предприятий и жители регионов, где они размещались.

Как следствие – более 70% акционерного капитала было «распылено» между миллионами частных акционеров.

Были жестко ограничены возможности для построения горизонтально-интегрированных компаний: перекрестное владение не должно было превышать 25% уставного капитала.

Государство выкупало большие массивы земель сельскохозяйственного назначения у аграрных лендлордов и продавало ее мелким и средним аграрным хозяйствам.

К 1950 году, 60% земли оказалось в руках небольших и средних фермерских хозяйств.

Таким образом, план восстановления послевоенной Японии – это деолигархизация, разукрупнение бизнеса, ценовая и валютная стабильность, качественный государственный менеджмент, оказывающий стимулирующее воздействие на экономику.

Что же в таком случае необходимо Украине?

Структура украинской экономики представляет собой изъеденный, засохший остаток «швейцарского сыра», дыры в котором – плод творчества основных финансово-промышленных групп страны.

Лишь 42% экономики (по объему выпущенной продукции) формируется в конкурентной среде.

Почти 17% распределено в системе коллективного доминирования (олигополии), где удельный вес трех самых крупных участников превышает 50% рынка.

На рынки с единоличным доминированием (доля одного участника составляет треть общего объема), приходится 31%.

Еще 10% - это классические монополии, где удельный вес одного участника превышает 90%.

Таким образом, олигархическая концентрация современной украинской экономики превышает показатели даже милитаристской Японии.

Главный рецепт плана «Маршалла» для Украины – это деолигархизация и декоррупционализация страны, когда большая часть ФПГ будет частично «раскрыта», а их акции купят частные инвесторы.

Кроме того, должны быть введены жесткие ограничения на горизонтальную интеграцию большого бизнеса с запретом на перекрестное финансирование убыточных направлений за счет прибыльных.

Сегмент малого и среднего бизнеса должен получить как конкурентные стимулы, так и финансовые: компенсацию процентных ставок по кредитам, упрощение обязательных административных процедур, защиту титулов собственности, легализацию самовольно созданных активов.

Активы олигархов, незаконно выведенные из страны, должны быть либо признаны вне закона, либо пройти процедуру легализации с уплатой фиксированного налога в государственный бюджет.

Что касается борьбы с коррупцией, то ее успех может быть обеспечен лишь при внедрении прямых законодательных норм ответственности за так называемое «кумовство» по аналогии с «ворами в законе» в Грузии или «крестными отцами» в Италии.

Только так может быть разрушена украинская «омерта» - круговая порука чиновников и большого бизнеса.

Если уж проводить параллели с послевоенной Европой, то у нас есть риск реализации другого плана - "Моргентау" (по фамилии министра финансов США Генри Моргентау), который предполагал превращение Германии в отсталую аграрную страну.

К счастью, Германия тогда так и не стала «огородом Европы», зато эту роль сейчас активно "сватают" Украине.

Ключевыми элементами несостоявшегося «плана Моргентау» были такие направления как: разрушение национальной банковской системы, ограничение производства удобрений и ликвидация химической промышленности, вырубка лесов, жесткая налоговая политика.

Несостоятельность этого плана, в конечном счете, осознали и американцы.

Как заявил экс-президент США Герберт Гувер, после посещения Германии в 1947 году:

«Это иллюзия, что Новая Германия может быть превращена в аграрное государство. Это недостижимо, пока мы не уничтожим или вывезем из неё 25 млн человек».

Учитывая, что новый план развития Украины может быть реализован лишь после антикоррупционного «Нюрнберга», который на международном уровне вскроет все коррупционные язвы и червоточины украинких политиков.

Данный процесс является и необходимым условием для деолигархизации страны – ведь крупнейшие ФПГ станут договороспособными лишь утратив скрытую поддержку со стороны властных «элит».

Вероятность такого антикоррупционного «Нюрнберга» под воздействием внутренних общественных сил сокращается с каждым миллионом украинцев, уехавших на запад .

Хотя сохраняется возможность реализации данного сценария под воздействием внешним сил влияния.

Ну а пока в плане послевоенного восстановления, который нам предложат, скорее всего будет:

1. Миллитаризация, что вполне очевидно в виду российской военной угрозы, которая будет сохраняться и после нынешней полномасштабной войны.

2. Повторная приватизация природных ресурсов: отъем их у национальных ФПГ и передача внешним ТНК.

3. Восстановление критической инфраструктуры для недопущения социальной миграции за рубеж.

4. Максимальное укрупнение землепользования в пользу крупнейших ТНК и западных пенсионных/венчурных фондов.

Здесь вообще может сложиться уникальная ситуация: покупка по дешевке украинских земель западными фондами под гарантии инвестиций их же правительств и международных финансовых структур.

5. Максимальная адаптация украинских беженцев за рубежом: женщин фертильного возраста и детей.

6. Приватизация железных дорог и энергетики, включая Энергоатом.

7. Максимальное сокращение затрат на медицину и образование.

8. "Рыночные" тарифы.

А что зависит от нас, что нужно сделать украинским политическим элитам?

Я не питаю иллюзий касательно того, что у нас, условно говоря, земельную реформу проведет свой Вольф Ладежинский вместо Милованова, а министром экономики назначат своего Альфреда Мюллер-Армака (архитектор реформ Эрхарда).

Хотя в истории нет ничего невозможного.

Но попытаться в план восстановления "втиснуть" нашу промышленность, потенциал урбанистически центров, образование и науку, вполне по силам».

***

Зимние записки о будущем

Часть 16

Будут ли женщины рожать детей в условиях войны и послевоенного кризиса?

Начнем с констатации простого факта. Украина находится в условиях жесточайшего демографического кризиса. Который можно назвать "три в одном".

Украина, как и практически все европейские страны, находится в фазе третьего демографического перехода: снижение рождаемости и рост продолжительности жизни. Простыми словами - старение населения.

Но у нас есть своя специфика: рождаемость снижается, а вот рост продолжительности жизни запаздывает, особенно среди мужчин.

На фоне "отрицательного естественного прироста населения" у нас наблюдалась колоссальная трудова миграция, экспорт рабочей силы, что само по себе, нонсенс.

На третьей фазе демографического кризиса - война и беженцы.

Квазиперепись населения показала, что в Украине по состоянию на 01 декабря 2019-го года проживает 37,29 млн. человек (без учета оккупированных территорий), из которых 20,01 млн. – женщины и 17,28 млн. – мужчины.

На самом деле, то, что предъявленная цифра – «фонарь», доказывается с помощью простых вычислений, при чем все данные – в открытом доступе.

По данным госстата, на 01 января 2014-го года в Украине проживало 45,43 млн. человек.

За последние шесть лет, природная убыль населения (рождаемость минус смертность) катастрофически ускорилась, при чем не так за счет роста смертности, как в результате сокращения рождаемости.

Если в 2014-м данный показатель находился на уровне – 166,8 тыс. чел., то в 2018-м он достиг 251,8 тыс. чел., увеличившись в полтора раза!

Суммарный минус природной убыли населения за период 2014-2021 составил ориентировочно 1,7 млн.

Аннексия Крыма привела к сокращению численности населения страны на 1,97 млн. человек. А война на Донбассе – к минус 3,72 млн. чел.

В так называемой «днр» проживает 2,27 млн. (наличный состав, а не списочный), а в так называемой «лнр» - 1,45 млн. (также наличная численность).

Если оценить суммарное сокращение населения Украины как вследствие природного движения (убыль), так и вследствие аннексии и оккупации территорий – получаем минус 7 млн. человек.

В таком случае, если отнять эту цифру от данных на начало 2014-го – выходит, что на контролируемых территориях должно проживать 38 млн.

При этом, можно вполне допустить, что данные в 2014-м были завышены и тогда нынешняя цифра будет еще меньше.

А теперь сравним эти показатели с «переписью» Кабмина (37,28 млн) – разница примерно в один миллион человек.

Выходит, все данные о трудовой миграции, рассчитанные на основании пограничной статистики и динамики денежных переводов, являются фикцией и украинцы в период 2014-2021 никуда не уезжали.

Вот только анализ рынка труда говорит об обратном – в Украине насчитывается более 17-18 млн. человек экономически активного населения в возрасте от 15 до 70 лет, а численность штатных работников – около 6-7 млн.

Разница в 10 млн.

Естественно, что эту цифру нельзя полностью отнести на трудовую миграцию.

Госстат оценивает количество «штатников» по юридическим лицам с персоналом в 10 человек и больше.

Кроме того, часть молодежи и значительная число людей в диапазоне от 60 до 70 лет не работают.

Есть еще 1,5-1,7 млн. безработных и несколько миллионов самозанятых и неоформленных работников в теневой экономике.

Но не менее 3 млн. – приходится на постоянную трудовую миграцию иначе пазл не складывается.

Реальная численность населения, постоянно живущего в Украине, на начало полномасштабной войны, составляла, примерно 33-34 млн человек.

Начиная с марта 2022 года Украину покинуло 8 млн. человек. Еще 1-2 млн уедут в 2023 году.

После войны вернется, около 2-3 млн человек.

То есть получаем демографическую "дыру" в 7 млн человек, вызванную войной и прогнозную численность населения страны в 27-28 млн человек.

Из который 16 млн - женщины, 11 млн - мужчины.

Около 10 млн пенсионеров, около 3 млн детей в возрасте до 15 лет и 14 млн - трудоспособного населения. С учетом теневой экономики, безработных и маятниковой миграции: 7-8 млн плательщиков налогов.

Есть ли перспектива преодолеть этот демографический кризис?

Основные факторы риска, которые влияют на выпадение из сегмента среднего класса в Украине – это выход на пенсию и рождение детей.

Кстати, фактор детей в семье напрямую влияет на возможность закрепиться в социальной группе среднего класса.

Один ребенок понижает шансы на вхождение в «середину» в полтора раза, а два – уже в четыре.

Не отсюда ли родом новый социальный тренд «чайлдфри», который набирает обороты и в нашей стране.

Простыми словами – желание находится в среднем классе и простое демографическое воспроизводство – несовместимые понятия для значительной части населения.

Можно сказать, что большая часть периферийной (наиболее рисковой) подгруппы среднего класса формируется как раз из семей с детьми.

Наличие в семье ребенка – это своеобразная социальная жертвенность, когда человек добровольно понижает свое место в социальной иерархии.

Структура среднего класса определяется в виде следующих базовых групп:

• ядро;

• ближняя периферия;

• дальняя периферия.

Ядро – это устойчивый состав среднего класса, который за счет формирования пассивных доходов (сдача недвижимости в аренду, финансовой ренты), а также с помощью дополнительного бизнеса, могут себя достаточно уверенно чувствовать даже в условиях перманентных кризисов и длительной стагнации экономики.

Это люди, которые в соответствие с моделью четырех квадратов личного благополучия Роберта Кийосаки смогли сформировать четыре направления поступления доходов: рентные/пассивные доходы, постоянная работа, бизнес и продажа идей (франшиза).

Ближняя периферия – это, как правило люди, которые имеют один дополнительный источник дохода, который в случае ухудшения личных жизненных обстоятельств может обеспечить минимальные стандарты жизни, характерные для среднего класса.

По сути – это резерв для «ядра» группы.

Его можно активировать в случае экономического роста.

Дальняя периферия – это ближайшие кандидаты на «социальный фарш» в случае кризиса.

Как правило, представители данной подгруппы имеют высокий трудовой заработок, но недостаточный уровень дополнительных, в частности пассивных доходов.

В случае активации долгосрочного экономического кризиса, данная группа выпадает из среднего класса и медленно маргинализируется.

После стабилизации экономики и начала нового цикла роста, часть этих людей в течение 1-2 лет возвращается в сегмент среднего класса.

На данный момент Украина входит в группу стран с подушевым доходом менее $10 тыс в год, то есть в широкий латино-афро-азиатский пояс экономик третьего мира.

Американские ученые Уильям Томпсон и Джозеф Хики провели свою стратификацию группы среднего класса.

Они выделили высший класс (до 5% населения), который обладает максимальным влияние на государственные и рыночные институты, высший средний класс (15%) – так называемые «белые воротнички» и низший средний класс (более 30%) – так называемый подражательный средний класс с более низкими доходами и меньшей квалификацией и уровнем образования, который пытается копировать поведенческие модели более высших подгрупп.

В Украине подобная стратификация может быть проведена весьма условна по причине крайне низких показателей численности подгруппы «белых воротничков» и сужения «высшего» класса до уровня менее 1%.

Зато к подражательной подгруппе можно отнести более половины населения, которые в своих поведенческих моделях (покупка, нередко в кредит, дорогих смартфонов, престижных марок авто, отдых, аксессуары и т.д.) копирует жизненные стандарты элит.

Определенную роль при оценке среднего класса в Украине мог бы сыграть тест ценностей Шварца.

В этом методе «ценностный опросник» помогает определить «познанные» потребности индивида, исходя из социокультурных традиций, влияния среды и т.д.

Шварц делил все базовые ценности на индивидуальные и социальные.

Модель, показывающая соотношение базовых ценностей человека, получила название «круга ценностей Шварца».

Но и здесь мы сталкиваемся с методологическими трудностями.

Индивидуальные ценностные установки значительной части населения Украины формировались в условиях патерналистской социальной системы, в результате произошло не только смешение индивидуальных ценностей и социальных, но и существенная деформация общей иерархии предпочтений, которая зачастую входит в диссонанс с поведенческими моделями социальных групп в других странах, изначально сформировавшихся в условиях рыночной экономики.

Именно поэтому в Украине для определения стратификации среднего класса необходимо применять комбинированный подход, учитывающий как финансовые, имущественные, так и ценностные характеристики оценки, при чем, обязательно с использованием переходных поправочных коэффициентов,

которые бы учитывали длительное нахождение социальной группы в условиях переходной экономики.

Если применять чистый финансовый подход, то фокус-группа среднего класса в Украине будет всегда выскользать из статистического охвата: в 2018-м году, не смотря на снижение периферийного пояса бедности, 92% затрат домохозяйств были связаны с потребительскими расходами и лишь 8% приходилось на непотребительские траты.

Возможность накапливать и инвестировать наблюдалась у 5-7% домохозяйств.

Попытаемся составить временной вектор вхождения индивида в группу среднего класса в Украине, приняв за основу заработную плату в эквиваленте $1 тыс и порога потребительских затрат в пределах $750 на взрослого и $500 на ребенка в месяц.

Если домохозяйство состоит из одного работающего, оно получает возможность для частичного накопления.

Семья из двух работающих – это уже реальные условия для инвестирования и создания индивидуальной финансовой подушки безопасности и механизма пассивных доходов.

Декретный отпуск резко сокращает эти возможности и уровень затрат уже не соответствует поточным доходам – домохозяйство тратит предыдущие накопления.

Появление ребенка – это уже заявка на выход из группы среднего класса.

А рождение второго ребенка – это уже гарантированный выход из базовой социальной подгруппы.

Ситуация несколько улучшается лишь после выхода на работу второго участника домохозяйства.

И лишь по мере взросления детей и их трудоустройства, наше домохозяйство опять возвращается в сегмент среднего класса и получает возможность возобновить накопления.

Эти данные подтверждает и статистика.

Самые высокие риски бедности зафиксированы в домохозяйствах, состоящих из двух взрослых и трех детей – до 59%.

По оценкам Института демографии и социальных исследований им. М.В. Птухи НАН Украины, самые низкие показатели бедности характерны для домохозяйств, состоящих их 1-2 взрослых (11%).

Эти показатели и определяют уровень рождаемости в стране: 53% домохозяйств состоят из двух людей и лишь 12% из пяти и более.

При этом, дети в возрасте до 18 лет есть в 34,6% домохозяйств.

К среднему классу в Украине можно отнести домохозяйство, которое способно формировать пассивные доходы и капитализировать свои активы.

В ценностных характеристиках – это максимальное дистанцирование от государства, как в плане получения субсидий, так и в части уплаты налогов, вследствие чего, статистически «поймать» данную группу весьма проблематично.

К этим подгруппам примыкает значительный массив «подражательного» среднего класса и в Украине он, напротив, значительно шире, чем в других странах – до 30% населения.

Кроме того, у нас есть и огромный буфер в пределах 10 млн человек, который является «блуждающим нервом» между средним классом и бедностью.

Это семьи с детьми, обладающие собственным жильем и средним уровнем дохода, зачастую теневого.

Отнести их к среднему классу нельзя по причине субсидиарной зависимости от государства и крайне неустойчивых показателей индивидуальной финансовой автономности.

Методология определения среднего класса может дать правительству ключи для формирования эффективной государственной демографической и социальной политики.

До тех пор, пока тарифная нагрузка и рождение детей будут «выбивать» домохозяйства из группы средних доходов, до тех пор Украина будет оставаться вымирающей страной с деградирующей инфраструктурой.

Какие методы можно применить для исправления ситуации?

Прежде всего, необходимо помогать женщинам сохранять социализацию и делать карьеру в условиях рождения ребенка.

Времена, когда женщины приносили себя в жертву, оставаясь дома выращивать детей, остались в патриархальном прошлом.

Необходимо применять механизм налогого кредита на сумму затрат, связанных с воспитанием детей.

То есть затраты семьи на репетиторов, нянь, воспитателей, детские садики, школы и т.д. - вычитать из налогооблагаемой базы доходов, а переплату

налогов - возвращать домохозяйствам по итогам годовой налоговой декларации.

Необходимо формировать "материнский капитал" на достаточном уровне, но очень жестко контролировать целевые направления его использования: только на воситания детей, но не на выпивку за счет "детских".

Плюс, государственные целевые программы: "детский отдых", "кружки и спортивные секции", "подготовка ребенка к школе" и т.д.

Например программа "детский кэщбек" - возмещения родителям до 20% затрат на детский досуг (книги, репетиторы, путешествия и т.д.).

Отдельная программа - налоговое стимулирование создания рабочих мест для женщин с маленькими детьми (доплата работодателю со стороны государства за сокращенный рабочий день, сниженная ставка налогов).

Это должна быть комплексная программа.

В 2021-м году государство потратило 10 млрд дол на дороги. Лучше бы потратило этот ресурс на помощь украинским семьям по воспитанию детей.

Деньги нужно вкладывать в Человека, так как человеческий капитал - это "нефть 21 века", а не бездумно закатывать в асфальт.

***

Зимние записки о будущем

Часть 17

Есть ли в Украине коррупция?

Ответ не предусматривает, ни "да", ни "нет".

Анализ коррупции и ее влияние на общество, проведенный с помощью западных методик, всегда даст неверный результат.

В Украине сформировался более токсичный для общества конструкт.

Я попробую впервые в нашей практике, дать ему определение: коллаборация.

Понятно, что речь идет не о военном "коллаборационизме", а о внутреннем консенсусе общества и политических элит, функционирование которого не связано с войной.

А является фундаментальной основой нашего бытия.

Возьмем классическое определение коллаборации:

Коллаборация — процесс совместной деятельности в какой-либо сфере двух и более людей или организаций для достижения общих целей, при которой происходит обмен знаниями, обучение и достижение согласия (консенсуса).

В Украине цель коллаборации, принимаемой у нас за коррупцию - получение незаслуженного богатства в размерах, недоступных в других системах.

На этом основан ключевой консенсус участников.

Процесс коллаборации требует наличия руководящего органа, при этом форма самой организации является сетевой и жестко иерархической одновреммно.

Тут мы имеем дело с явлением, более глубоким, чем мафиозная сеть и омерта.

В мафии, включение нового члена строго регламентировано и осуществляется с помощью квазимистической инициации.

В Украине колоаборация - это оферта, предоставляемая тебе при рождении.

У тебя есть два варианта: принять оферту и играть по правилам или отклонить и стать белой воронрй.

Бедной белой вороной.

Но информационное общество дает тебе возможность жить на внешнем аутсорсе, то есть заработать за рубежом и тратить в Украине.

Так у нас появилась прослойка общества, не учавствующая в коллаборации.

Остальное общество делится на вовлеченных в коллаборацию и, стоящих у двери, открывающей путь к оной.

Критика коррупции, как правило, максимальна у тех, кто находится в режиме ожидания.

Часть успешного бизнеса полагает, что минимизация участия в коллаборации становится некоей индульгенцией в системе самооценки и отношении тех, чье мнение важно.

Участники коллаборации получают больше возможностей для достижения успеха в условиях конкуренции за ограниченные ресурсы, чем при классической коррупции.

Изучать коллаборацию в Украине нужно с помощью теории игр.

Стэнли Дитц разработал модель коллаборации:

1) стратегия

2) согласие

3) включенность

4) участие.

Как работает модель коллаборации в Украине?

Стратегия - получить доступ к распределению рент в сырьевой, рентной модели экономики.

Согласие - та самая офера, которую нужно акцептовать в течение жизни (чем раньше, тем лучше).

Включенность - игра по общим правилам.

Участие - стать депутатом, министром и т.д.

Почему коллаборация в Украине почти непобедима.

Создадим модель равновесия Нэша для украинской коллаборации.

Имеются две политические партии № 1 и № 2.

Каждая из партий может установить два режима коррупции: «off» и «on».

Если обе партии выберут "включение" коррупции, то каждая будет иметь рентный доход по Х млрд.

Если обе выберут "отключение" коррупции, то каждая получит по Х, но уже млн, а не млрд.

Однако, если одна выберет "отключение" коррупции, а другая "включение" коррупции, то вторая получит Х млрд, а первая только Х млн.

И проиграет - у такой партии не будет денег ни на рекламу, ни на СМИ, ни на сетку наблюдателей на выборах, ни на экспертов и т.д.

Наиболее выигрышный для общества в сумме вариант — одновременный выбор "отключения" коррупции обеими партиями.

Однако это состояние (при отсутствии политического сговора) нестабильно из-за возможности относительного рентного выигрыша, который открывается перед партией, отступившей от этой стратегии.

Поэтому обе партии с наибольшей вероятностью выберут "включение" коррупции.

Хотя этот вариант и не выгоден для общества, он исключает относительный выигрыш конкурента, который тот мог бы получить за счёт отступления от общественно-оптимальной стратегии.

Я назову такую ситуацию «равновесием по Нэшу» в украинской коллаборации.

Сюда следует добавить "институциональную ловушку"в системе коллаборации: министр, не играющий по общим правилам, становится той самой белой вороной.

Его решения блокируются как по управленческой вертикали, так и по горизонтали. Его дискредитируют в глазах общества.

В итоге, ему на смену приходит другой чиновник, принявший "оферту". И дела "налаживаются".

Как побороть коллаборацию?

Снизить ценность рентного приза, то есть отказаться от сырьевой, рентной модели.

Но как это сделать, если правила устанавливает сама коллаборация?

Есть несколько вариантов:

- Исландская "революция" и народный конституционный процесс.

- Разрушение возможностей экспорта сырья.

- Внешние силы.

- Приход к власти среднего класса из "аутсорса".

- Политический эксперимент в виде партии "Белая ворона".

- Комбинация факторов.

Что важно отметить.

Коллаборацию не сможет побороть ни НАБУ ни НАЗК, ни суд.

Так как все эти структуры являются частью общей системы и частью рамочного консенсуса в границах уже сформированной, внутренней общественной коллаборации.

***

Зимние записки о будущем

Часть 18

Что бы я написал Каутскому или почему в Украине "верхи не могут", а "низы - не хотят". Но при этом ничего не происходит.

Как показывает история, амбициозные цели и долгосрочные планы эффективного развития, достигались лишь консолидированными обществами, заряженными на конечный результата в виде высоких стандартов жизни.

В рамках этой консолидации, всегда выделялся класс-гегемон, который и выступал основным драйвером реформ, находясь в авангарде изменений.

Кто в Украине может стать классом-гегемоном и станет ли он драйвером роста?

1. Тетрализм рулит

Если посмотреть на флаг Китая, мы увидим знакомое красное полотнище, но кроме одной большой звезды, как на флаге СССР, там есть еще четыре звездочки поменьше, которые один из своих лучей направляют в более крупного собрата.

Большая звезда на флаге КНР – это руководящая роль коммунистической партии Китая, но что означают остальные четыре, которые поменьше?

Это четыре класса: рабочие, крестьяне, интеллигенция и патриотически настроенная буржуазия.

Как написал римский пифагореец Гиерокл (IV в. н.э.):

«четверица - это кладезь вечного миропорядка, это тоже, что бог-творец...

В целом четверица охватывает все существующее: число элементов, времен года, возрастов, сословий и невозможно сказать, существует ли что-либо не зависящее от четверицы как от корня и начала.

Четверица есть...творец и причина всего, умопостигаемый бог, причина бога».

В современной социологии тоже есть такой подход как тетрарное деление общества, то есть сегментирование его на четыре части.

Старшее поколение украинцев, изучавшее политэкономию, привыкло, что классом-гегемоном является пролетариат, хотя и марксизм предполагал усеченный тетрарный подход, добавляя к базовым трем классам (пролетариат, крестьяне и капиталисты) еще и своеобразный «недокласс» в виде упоминаемой выше интеллигенции, которая являлась «попутчиком» то рабочего класса, то эксплуататорского.

Роль пролетариата в качестве гегемона рассматривалась марксизмом в связи с материальным характером производства.

С тех пор многое изменилось: появился постиндустриальный сегмент так называемого платформенного капитализма, опирающийся на сферу услуг и информационный (виртуальный) базис.

И хотя роль материальной сферы производства еще слишком высока и сохраняет роль «первичности» в экономике, значение классического пролетариата было существенно ослаблено.

Наемный работник как и прежде лишен средств производства и часть его добавочного труда присваивается капиталистом, но сам глубинный конфликт между общественным характером производства и частным характером присвоения результатов труда снимается с помощью симулякра в виде среднего класса.

Человек с домиком, личной лужайкой и автомобилем уже не очень похож на лишенца.

По сути, часть прибавочной стоимости, которую у наемного работника забирает капиталист, в современном обществе можно компенсировать с помощью кредитного стимулирования.

С одной стороны, это вгоняет домохозяйства в долговую яму, а с другой, если процент небольшой, создает иллюзию получения справедливо заслуженных благ (все те же дом, квартира, отпуск за границей и учеба детей в университете).

Кроме того, механизм эксплуатации в виде капиталистического государства, на который опирается буржуа, также претерпел существенную трансформацию под названием «демократическое, открытое общество».

Указанные выше смягчители (бонусы среднего класса и формат условно открытой демократии) до поры до времени снимают антагонизм между классами.

Более того, делают возможным переход капитализма на новый уровень.

Вспоминая известную по монологам «гражданина Шарикова», переписку Энгельса с Каутским, следует отметить, что оказался прав как раз Каутский, предсказавший возможность появления «гипер или сверхкапитализма, частично снимающего внутренние противоречия, а не Маркс и Ленин, которые считали империализм – высшей стадией капитализма, после которой придет его «могильщик» - пролетариат.

Но как быть, если в обществе появляется целый класс, который продает интеллектуальный продукт, а из средств производства у него лишь компьютер и тот в его собственности?

Тетрарная или сферная социология предполагает замену класса-гегемона на созидательную функцию и «оркестр классов».

С другой стороны, движение «желтых жилетов» и перманентные «майданы» по всему миру, показали, что внутренние противоречия капитализма никуда не деваются, а лишь камуфлируются.

В связи с чем, современная антропология западного мира предполагает ликвидацию отличий между индивидами по классу, гендеру и рассе.

В таком формате, стираются коллективные признаки способствующие групповому объединению и как следствие – способность общества отстаивать те же национальные или социальные права.

Социальные страты превращаются в своеобразное «желе».

Но пока классы еще существуют, они продолжают опять формироваться по «тетрарному» принципу, делясь на четыре группы: социально-гуманитарный, цифровой, административный и производственный.

К первому можно отнести людей науки, медицины, образования, культуры и т.д.

Ко второму – представителей постиндустриальной экономики.

К третьему – управленческую надстройку.

К четвертому – работников материальной сферы (производство, сельское хозяйство и материальная сфера услуг).

Исходя из этого деления, классом-гегемоном или классом-драйвером развития станет тот их них, кто сосредоточит в себе наиболее активную часть носителей позитивных изменений в обществе и наибольший потенциал.

Прекариат, которому нечего терять, кроме просроченного кредита…

Прекариат составляют работники с временной или частичной занятостью, нечеткой специализацией и нестабильными доходами.

Британский экономист и социолог Гай Стэндинг выдвинул теорию современного квази классового общества, в котором основной удельный вес составляет именно «прекариат» или «бывший» рабочий класс.

Стратификация Стэндинга включает в себя пять групп:

- Элита — сегмент сверхбогатых людей;

- Салариат - средний класс, работающий в формате долгосрочной полной занятости и получающий относительно высокую зарплату;

- Профессионалы — люди с востребованными в обществе навыками ручного и интеллектуального труда;

- Сердцевина — «старый» рабочий класс в секторах материального производства, которое еще функционирует;

- Прекариат — социальная группа, выпавшая из режима полной занятости, без долгосрочной специализации, с неопределенным заработком и без механизмов социальной защиты.

По сути, прекариат — дитя XXI века.

Это социальные группы, мигрирующие между различными отраслями экономики, перемещаясь из официального сектора рынка труда в теневой и обратно.

Во многих странах – это самый многочисленный класс, составляющий до 40% занятых.

Как написал Стэндинг, для прекариата характерна «личностная позиция непричастности и ментальная непринадлежность к общественно приемлемой для данной профессии профессиональной морали, … внутреннее отнесение себя к морали другой среды, профессиональной или внепрофессиональной».

Более того, часть прекариата наивно относит себя (идентифицирует) со средним классом, не замечая «ползучей» маргинализации.

Здесь срабатывает и фактор «избыточного образования», когда часть населения не может найти себе работу по специализации.

В Украине в 2021-м году, наибольший отток кадров приходился на промышленность: минус 40,7 тыс. человек, в то время как в сельское хозяйство дополнительно влилось 50,4 тыс., что частично продиктовано сезонными факторами.

В то же время, сезонностью нельзя объяснить сокращение кадров в торговле (минус 22,1 тыс. чел.), в транспорте и логистике (минус 15 тыс. чел.), медицине (минус 23,2 тыс. чел.).

Эти данные свидетельствуют о продолжающемся разрушении индустриального ядра и сокращении «сердцевины» (в секторе промышленности) - старого рабочего класса, а также о вымывании профессионалов (медики, транспортники и т.д.).

Часть профессионалов при этом мигрируют в другие страны, другая же в виде «сердцевины» - переходит в формат прекариата, с неполной занятостью и нестабильным заработком от случая к случаю.

Неформально занятое население в возрасте старше 15 лет в Украине составляло до 20% от общего числа занятых.

При этом, более 60% из них работали не по найму, то есть были лишены даже минимальных инструментов социальной защиты.

Из 17 млн экономически активных граждан, трудовым законодательством (размер минимальной зарплаты, порядок увольнения, продолжительность отпуска и выплата больничных и т.д.) у нас защищены лишь 7 млн так называемых «штатников» или чуть более 40% экономически активного населения страны.

В таком случае, можно ли считать оставшиеся 60% - прекариатом. В какой-то мере, да.

Джае если речь идет о микропредпринимательстве, в реалиях Украины, многие из ФОП-во – типичные прекарии, так как ведение бизнеса не является их призванием, а лишь способом выжить.

Такие микропредприниматели перебиваются случайными заказами и часто меняют специализацию.

Более того, даже часть «профессионалов», выезжающих за границу – это тоже прекариат, так как значительная часть из них работают без надежного социального пакета и почти никак не защищена в части обеспечения трудовых прав.

И это могут быть и наши летчики, летающие в Африке на транспортном авиахламе, и инженеры в Азии и Латинской Америке, и рабочие на польском заводе, которых вместо больницы отправляют лечиться «в парк» или которым «забывают» оказать материальную помощь при получении производственных травм.

О доминировании прекариата у нас говорит и распределение населения по уровню среднедушевого дохода:

Если определить так называемый порог «трудовой бедности» на уровне до 8 тыс грн в месяц на человека (довоенный уровень), то окажется, что 85% населения страны (именно с таким показателем) у нас находятся в социальном сегменте прекариата и лишь 15% - относительный «салариат» с доходами выше 8 тыс.

При этом, более 12 тыс в месяц по показателю средних подушевых эквивалентных общих доходов в Украине приходится на 3-3,4% населения.

Аналитики мировых регуляторов пытались создать некую математическую модель, которая бы увязывала все взаимосвязи роста ВВП и производительности труда.

Так, например, Патрик Шнайдер в своей статье, размещённой на сайте Банка Англии под названием «Две головоломки производительности», указал, что пока удаётся лишь только подойти к описанию проблемы, но не её решению…

По сути, есть две «головоломки»: как стимулировать производительность с помощью оплаты труда во время роста ВВП и как выйти из кризиса, когда ВВП и производительность труда снижаются опережающими темпами.

Основная причина роста производительности труда - капиталовложения в основной капитал, но главное - инвестиции в инновационные технологии.

Именно поэтому, в период активного экономического роста, увеличивается и производительность труда, а в периоды кризиса – падает, но не потому, что люди «по щелчку» разучиваются эффективно работать.

Очевидно, что в условиях кризиса, в первую очередь страдают именно такие статьи затрат предприятий как покупка новых технологий и капиталовложения в основной капитал.

В результате такой «экономии», происходит сокращение производственных инвестиций и топтание на месте, а зачастую и откат назад.

Экономия на инновациях и капиталовложениях приводит к сокращению качества персонала.

Международная организация труда (МОТ) в своих докладах отмечает как глобальную тенденцию, разрыв между заработной платой и производительностью, следствием чего является сокращение доли трудовых доходов в общей структуре национального дохода.

В своём докладе, МОТ акцентирует внимание на «эффекте состава», который очень актуален для Украины, но практически не оценивается ни нашими органами статистики, ни правительством.

«Эффект состава» показывает, что колебания показателя средней заработной платы могут быть связаны не только с изменением её величины, но и с изменением структуры рабочей силы, когда низкооплачиваемые работники первыми попадают под сокращение.

В таких условиях, средняя заработная плата будет увеличиваться не за счёт роста фонда оплаты труда, а за счёт увеличения доли высокооплачиваемых сотрудников.

Мир фактически «застыл» в вопросе увеличения доли участия населения в распределении общественных благ.

Люди, которые зарабатывают себе на жизнь своим трудом, перестали принимать участие в распределении прироста благ.

Существующая система заморозила их порцию на уровне 2008 года и лишила права голоса.

Не в этом ли заключается «бунт масс» против устаревших «элит» в США, Европе, Великобритании..?

Фактически триллионная эмиссия мировых резервных валют «пошла» на счета группы самых богатых людей мира.

Ключевая причина падения уровня трудовых доходов в развитых странах – инновационное развитие, которое приводит к сокращению рабочей силы средней квалификации, так называемое «вымывание» середины.

С другой стороны, ключевая причина падения уровня трудовых доходов в развивающихся странах – их участие в глобальных технологических цепочках в соответствие с мировым рынком распределения труда.

В соответствие с мировым «ранжиром», развивающиеся страны «монтируются», в основном, в дешёвые сырьевые цепочки.

В результате этого, у них более-менее стабильна доля низкооплачиваемых работников, в то время как «середина» активно мигрирует.

Развивающиеся рынки страдают вследствие того, что основная прибавочная стоимость размещается в странах «золотого миллиарда».

2. Счет на табло

По уровню доходов (трудовой бедности) сегмент прекариата в Украине можно оценить в 85%, а по уровню трудовой защиты – в 60%.

Это самый многочисленны класс, с отсутствием гарантий долгосрочной занятости и стабильного заработка, по уровню доходов пребывающий в состоянии трудовой бедности.

Это социальная группа периодически погружающаяся в состояние апатии и психологической фрустрации.

Будучи самой многочисленной, данная страта контролирует минимум экономических активов страны.

С другой стороны, у нас есть и динамичный класс в виде предпринимательства, чиновничества и профессионалов.

Но не все из них являются драйверами внутреннего развития.

Первые две группы (кроме креативного подсегмента), представляют две крайние антагонистические прослойки общества: анархокапитализм с одной стороны и административно-политическую надстройку с другой.

Каждая из этих групп рассматривает страну как экономический ринг и ресурс, для чего периодически вовлекает в свои разборки друг с другом, информационно дезориентированный прекариат, выставляя перед ним морковку в виде шансов на вхождение в средний класс.

Это приводит к появлению так называемого нового трайбализма, когда социум утрачивает чувство солидарности и раскалывается на иррационально сформированные группы с базовой рефлексией в качестве маркера принадлежности к "своей команде" (как фрагменты разбитого зеркала).

В таких условиях, верхушка общества больна «синдромом Мюнхгаузена по доверенности», когда в ходе «реформ» она причиняет всем остальным немотивированные страдания, ради похвалы извне, а другая, на противоположном социальном полюсе – больна Стокгольмским синдромом, оправдывая своих «политических мучителей».

Середина же или большинство и вовсе оказывается в социальном «бантустане», абсолютно не влияя на происходящее, когда даже выборы превращаются в симулякр, меняя политиков, но не саму политику.

Это и есть общество, в котором 1) класс – гегемон не имеет сил для драйва развития, а 2) класс выгодополучатель – не видит в таком общем развитии для себя ни малейшего смысла...

***

Зимние записки о будущем

Часть 9

Реальная глубина падения или "нижнее днище нижнего ада" экономического кризиса.

Как говорил Ницше, "если долго смотреть в бездну, однажды бездна взглянет на тебя".

Если долго находиться в перманентном кризисе, в обществе и политических элитах возникает комплекс "кризисного мышления".

Это когда национальный дискурс не может сконцетрироваться на тематике роста и развития, деградируя до клипового мышления-реагирования на "вспышка слева, вспышка справа".

В 2022 году экономика Украины упала на 35%.

В 2014-2015 - суммарно на 15%.

За восемь лет с 2014 по 2022, в темпах роста мы даже не отыграли потерь.

Но реальны ли данные показатели?

На самом деле, нет.

Кризис для нас смягчает:

1. Разовый монетарно-эмиссионный импульс, простыми словами, печатный станок.

Но это разовая акция.

Да, такой инфляционный толчок создает предпосылки для минимизации импорта и развития внутреннего производства.

А также, для структурной перестройки экономики. В сторону более сложной модели.

Но ни в 2014-2015, ни в 2022, мы этой возможностью не воспользовались. Монетарный импульс ушел в паровозный гудок.

В 2023 такого импульса уже не будет.

Вместо того, чтобы перенести монетарный импульс на активные "узлы" экономики, у нас формируют инфляцию в виде чистой энтропии, хаоса, рассеивания.

Это инфляция для бедных, но не как импульс для экономики.

2. Глобальная мировая инфляция в виде роста цен на сырье, в первую очередь на аграрное.

Индексы ФАО по кукурузе, зерну, подсолнечнику и т.д. росли до войны рекордными темпами на 30-50% в год.

Это"раздуло" наш ВВП до 200 млрд дол в 2021 году, хотя физические объемы экспорта существенно не выросли.

В общем, чистый ценовой фактор. Конъюнктурный рост экономики.

3. Международная помощь в виде грантов, кредитов, субсидий и т.д.

Десятки миллиардов долларов были брошены в топку нашей неэффективности, закрывая внутренние дефициты и дисбалансы.

Да, даже гранты "раздували" ВВП.

Ведь получатели оных покупали квартиры в центре Киева, оплачивали абонементы спа-центров и тренажерных залов, тайский массаж в исполнении далеко не таек...

4. Приток спекулятивного капитала в государственные ценные бумаги на фоне почти бесплатной мировой ликвидности.

Классический кэрри-трейд, когда финансовые спекулянты фондировались на мировых площадках под 2% и зарабатывали в Украине на ОВГЗ 30% валютной доходности.

Это давало Минфину почти "безлимит" для финансирования всяческого безумия вроде "большого дорожного строительства".

Перед нами, классическая модель экономики, которая слишком долго смотрела в бездну. И бездна взглянула на нее.

Слишком велика зависимость от внешних факторов: мировые цены на сырье, кредиты.

Нет внутреннего стабилизирующего ядра в виде резервов, более сложного экономического профиля.

Что будет дальше?

А дальше, будет минимизация привычных для нас позитивных внешних факторов.

Мировые регуляторы проводят долгосрочную дезинфляционную политику.

То есть сырьевого фарта, скорее всего, больше не будет.

Более того, есть риск сползания мировой экономики в рецессию.

Дорогой доллар - дешевое сырье.

Ставки в мире растут, в США ипотека уже более 6%.

Никакого кэрри-трейда и горячих денег для Минфина на рынке капитала. Даже после войны, займы будут дорогими.

Золотого дождя в виде международной помощи в нашем представлении тоже не будет.

В США выборы на носу, а власть сокращает размер продовольственных талонов, от которых зависит более 40 млн граждан.

Западные страны будут считать каждый доллар и каждое евро.

Реальны для нас лишь точечные социальные инфраструктурные проекты восстановления под жестким внешним контролем за процессом расходованием средств.

Данный пазл будущего предполагает полную перезагрузку "элитарного" мышления: выстраивание внутренней стабильности, а не внешних подпорок.

Мыслить не категориями кризиса, а категориями развития.

Например, воспринимать кредит МВФ как день национального позора, как в Южной Корее, а не как очередной национальный праздник, с радостными постами и "шариками".

"Изменись или уйди" - такой девиз должен быть написан на стене рабочего кабинета каждого украинского чиновника.

***

№ 1.493

Весенние записки о будущем

Часть 1

2023-03-03

Кущ

Даже война так и не заставила общество перейти к столь необходимому дискурсу относительно необходимости ограничения всевластия олигархов не только в политике, но и в экономике.

Вместо этого, **мы скатываемся к типичной латиноамериканской модели общества, где жители колумбийской провинции могли линчевать полицейских за «правое дело» Пабло Эскобара, который строил больницы для бедных и регулярно «привозил» им гуманитарку.**

Технологию формирования и развития экономики монопольных финансово-промышленных групп можно достаточно наглядно проанализировать на примере экономической политики Южной Кореи в 70-90-х годах прошлого века.

Тем более, что, несмотря на существенные региональные, ментальные, исторические различия, между Украиной и Южной Кореей, как ни странно есть много общего.

Для нас опыт этой азиатской страны является уникальной моделью для отработки возможных сценариев дальнейшего развития, особенно в контексте гипотетических кризисных явлений.

Корея, равно как и Украина в своё время получила от мировых экспертов чрезвычайно лестные прогнозы и щедрые авансы.

Вспомним, как ещё в начале нулевых, глядя на рекордные темпы прироста ВВП, Украину по аналогии с новыми азиатскими экономиками называли восточноевропейским «тигром».

И для Украины, и для Южной Кореи главной проблемой внутренней политики было преодоление глобальной бедности, когда 30-40 % населения пребывало за чертой минимального дохода.

И у нас, и у них основными препятствиями на пути решения данной проблемы были: техническая отсталость, депрессивное состояние инфраструктуры, недостаточное финансирование науки и образования, а также необходимость системной реструктуризации базовых отраслей экономики.

И корейцы 30 лет тому назад и мы сейчас сконцентрировали национальное богатство страны в руках 4-5 крупнейших корпораций, тесно сросшихся с органами государственной власти, которые рассматривали данные гиперструктуры в качестве колоссов экономики, которые на самом деле оказались глиняными.

Схожесть наших экономик красноречиво подтверждает и комплекс общих проблем:

1) - слабое развитие внутренних рынков капитала, в первую очередь фондового (если все корпоративные права сосредоточены в руках 4-5 «семей», то и торговать на рынке ценных бумаг нечем);

2) - полная пассивность государственных антимонопольных структур, молча взирающих на монопольный рост цен на основных рынках;

3) - депрессивное состояние рыночных отношений;

4) - теневое ценообразование, тотальная коррупция.

Структура корейской экономики опиралась на так называемые «чеболи», которые по словам Нам-Ки Ли, Министра по антимонопольной политике республики Корея, председателя Комиссии по справедливой торговле, представляли из себя «группу предприятий, сформировавшихся в процессе расширения "семейных" фирм и диверсификации их деятельности.

Основной принцип деятельности корейских чеболей - поддержание всех направлений бизнеса, стремление к постоянному расширению сфер деятельности, а также удержание любой ценой уже завоеванных рынков».

Нам-Ки Ли также полагал, что «проблемы корейской экономики, связанные с деятельностью чеболей, близки проблеме власти олигархов в экономике России (справедливо будет и для нас)».

В своём развитии «чеболи» опирались на несколько базовых «китов»:

1) Высокую инфляцию.
2) Дешёвой рабочей силе.
3) Протекционистской политике государства.
4) Активный спрос на мировых товарных рынках.

Приведенная выше информация, достаточно ясно даёт понять, что механизм построения «экономики монопольных пузырей» практически идентичен и для Азии, и для Восточной Европы (естественно учитывая определённые региональные особенности).

Как тут не процитировать слова уже упомянутого корейского чиновника:

«к сожалению, это (развитие крупных корпораций) не было естественным рыночным процессом, в условиях которого рынок вынуждает развивать тяжелые отрасли промышленности.

Результаты были достигнуты методами государственного вмешательства, когда правительство выбрало несколько больших компаний и сконцентрировало на них всю экономическую поддержку.

Это способствовало с одной стороны, росту индустриального потенциала, а с другой - созданию монополистической структуры и сосредоточению экономической власти в руках больших объединений - чеболей.

При этом, дух предпринимательства и свобода конкуренции были практически утеряны, поскольку деловые круги стали искать исключительно правительственную поддержку».

Именно государственная поддержка обеспечивала, то, что корейцы называли «косвенное, государственное финансирование промышленности».

Данный тезис корейского экономиста говорит о том, что любые меры государственной поддержки по промышленному развитию должны сопровождаться ужесточением антимонопольной политики и так называемого антитрестовского законодательства.

Ключ к оздоровлению экономики и общества в целом для Южной Кореи находился, как это ни парадоксально, в преодолении глобального кризиса.

Азиатский коллапс 1997 года накрыл и «корейского тигра».

Бегство иностранного капитала, истощение валютных резервов, обесценивание национальной валюты и призрак снижения жизненного уровня населения, который был достигнут путём кропотливой работы нескольких поколений корейцев – вот неполный «букет» проблем, к которым привела Корею «экономика монопольных пузырей» (при этом заметим, что Южная

Корея имела значительно лучший чем Украина торговый баланс и её промышленность кроме стандартных базовых отраслей опиралась и на инновационные отрасли, в частности электронику).

Корейские эксперты достаточно быстро выявили главную проблему, приведшую к кризису, а именно – высокую концентрацию капитала в рамках нескольких финансово-промышленных групп.

Следствием этого стало сращивание правительственных и частных интересов, бесконтрольное инвестирование аккумулированных теневым образом средств, неограниченные корпоративные заимствования на международных рынках капитала.

И как закономерный результат – глобальная диспропорция в экономике, зависимость корпораций от мировой конъюнктуры на мировых товарных и финансовых рынках.

Последствия для страны: психологическая неподготовленность общества к тотальной глобализации и ценовой либерализации на социально уязвимых рынках товаров и услуг.

Как показывает корейский опыт, «экономика пузырей» может достаточно вольготно себя чувствовать в закрытой экономической системе.

Но в своём искусственном развитии «гиперпузыри» пытаются прорваться на мировые пространства и здесь в полной мере проявляется полное отсутствие у них рыночного иммунитета.

Да, они продолжают своё поступательное развитие, но при малейшем циклическом изменении мировой экономики стают жертвами очередного товарного/финансового кризиса.

Южная Корея успешно справилась с кризисом, не допустив резкого падения жизненного уровня населения с таким трудом достигнутого за послевоенные годы.

Выход был найден в глобальном реформировании экономики и общества.

Была применена неоконсервативная модель государственного управления, при которой роль государства в регулировании была значительна модернизирована, с акцентом на малый и средний бизнес, который в экономике "монопольных пузырей" практически не развивался.

Сегодня Южная Корея в отличие от Украины стимулирует и спрос на товары, и их предложение, значительно сократив при этом порог инфляции (до 2-3% в год) за счет развития собственного производства, а не дешевого импорта.

Критерием успешности корейских компаний стал уровень прибыли, а не размер активов или доля рынка (заметим, что именно последние показатели до сих пор актуальны при оценке украинских предприятий).

Свои выводы были сделаны и на уровне управления «монопольных гиперпузырей»: сокращение баланса за счёт вывода непрофильных активов, продажа миноритарным акционерам пакетов акций, реструктуризация производств, привлечения сторонних топ-менеджеров, чёткое разделение собственников и органов управления корпорациями, передача реальных рычагов управления институту директоров и общих собраний акционеров.

Опыт Южной Кореи достаточно убедительно демонстрирует параболический путь «экономики монопольных пузырей», для которой характерны столь же стремительные взлёты, как и стремительные падения.

Мировой опыт по преодолению системных кризисов, в частности опыт Южной Кореи, очерчивает для Украины и новые рецепты оздоровления: системное реформирование рынка труда, государственного регулирования, рынка капитала, корпоративного управления.

Так, например, в Южной Корее в части корпоративного управления были применены следующие методы:

1) назначение внешних управляющих корпораций не из числа владельцев компаний;

2) усиление роли миноритарных акционеров в системе управления предприятиями;

3) ограничение инвестиций гиперкорпораций в дочерние структуры;

4) усиление ответственности за недостоверное раскрытие информации;

5) ограничение уровня корпоративных заимствований;

6) ужесточение налоговых санкций за проведение «родственных» сделок в пределах гиперкорпораций;

7) ограничение встречного кредитования участников корпораций и перекрестного субсидирования убыточного бизнеса за счет прибыльных направлений деятельности корпораций;

8) усиление государственного контроля в системе антимонопольного регулирования и картельных слияний.

9) запрет на горизонтальное развитие корпораций и переход к вертикально-интегрированным структурам.

Простыми словами: нельзя совмещать выплавку металла, телекоммуникации, банки, торговые центры и выращивание свиней в одной гиперструктуре.

Зато вполне можно, добывать нефть, производить бензин и битум или добывать уголь, производить кокс, плавить метал и выпускать запасные части и инструментальные изделия.

Но применение корейского опыта на практике в Украине на сегодняшний день кажется столь нереальным, что вероятно только опыт собственного кризиса сможет подтолкнуть наше общество к реализации столь радикальной программы реформ.

Добавим, что корейцы пришли к новой экономической политике лишь после резкой смены правящей элиты и ухода «старой гвардии» под ударами кризиса 1997 года.

Украина нуждается в новых, современных подходах.

При неизменности действующего экономического курса, украинский «Титаник» будет наращивать обороты, устремляясь на встречу со своим айсбергом.

Ну а пока, большая часть рыночной среды в Украине поделена между монополиями, олигополиями и компаниями с единоличным доминированием.

У нас такая монопольная надстройка составляет уже 58% экономики, по данным Антимонопольного комитета.

И если вы думаете, что замена наших олигархов на внешних транснационалов изменит ситуацию, то у меня для вас плохие новости.

***

Весенние записки о будущем

Часть 2

Викиномика или народный интеллектуальный краудфандинг.

"Мы, люди Украины, желаем создать справедливое общество, где каждый из нас будет иметь равное место за общим столом" - возможно так будет начинаться измененная Конституция Украины.

Но пока о реалиях.

Одна из особенностей реформирования в Украине заключается в том, что в этом процессе тонких настроек, мы действуем как в заговоренной антиутопии:

если в иных странах, существующие проблемы подвергают типологизации (то есть распределению по четким типам и категориям), а пути их решения уже адаптируют к местным условиям, то в нашей стране так называемые элиты и сонмища окружающих их экспертов, вот уже многие годы действуют в стиле «изнанки».

А именно: выявленные проблемы пытаются представить как исключительно украинские уникальные явления, а пути их решения – стандартизировать по западному образцу.

Это так называемые "проекционные" реформы, которые заключаются в безадаптационном перенесении на украинскую почву чужого опыта.

Другая крайность - выдумывание украинского "колеса" или "велосипеда".

Хотя всего лишь необходимо адаптировать чужой опыт в своих условиях.

Мировая экономика уже давно пришла к выводу, что природа экономических кризисов весьма схожа, и фактор величины страны или ее географического положения играет весьма опосредованную роль.

Зато рецепты решения проблем – целиком лежат в плоскости национальных особенностей и конкретного социально-экономического рельефа той или иной экономики.

В том, что касается решения проблем, наблюдаются постоянные поиски прикладного иностранного опыта, который можно как трафарет наложить на

нашу экономическую модель и в считанные годы получить, «но не по паспорту», а чуть ниже пояса, то есть «в карман»…

В результате, Украина является чемпионом по неиспользованию своего внутреннего интеллектуального потенциала.

Ведь для решения типичных проблем, адаптированных к национальным особенностям, необходимо привлекать как можно больше участников-экспертов.

Это классик марксизма говорил о том, что не каждая кухарка сможет управлять страной: учитывая современную приобщенность домохозяек к различным электронным девайсам, они дадут фору любому профессору-«древню».

Как показывает международный опыт подключения к мыслительному процессу тысяч участников, коллективный разум намного превосходит по своему потенциалу любой герметичный орган.

Кулуарность и герметичность любых реформаторских общественных движений объясняется очень просто – битвой за гранты и нежеланием делиться и чем беднее страна, тем эти рефлексы становятся обостреннее.

Пока никто в Украине так и не предпринял попытку подключить к процессу реформ тысячи простых людей и их интеллектуальный потенциал.

В результате кризиса 2008 года, Исландия оказалась на грани дефолта, почти как Украина в ближайшие два года.

У исландцев, как и у нас было два пути: превратиться в атлантическое «сомали» или загнать кредиторов «за Гренландию» и создать информационное общество и творческую экономику нового типа.

На референдуме, исландцы приняли решение не возвращать долги на условиях кредиторов и приступили к созданию новой Конституции, которая должна была в ближайшем будущем сделать невозможной ситуацию при которой, долги берут одни, а отдают другие.

В январе 2008 года, исландский поэт и певец Хёрдур Торфасон во время пения своих песен у стен парламента предлагал всем желающим подходить к микрофону и выражать собственное мнение.

Все закончилось тогда «посудной революцией», отставкой правящей элиты и написанию нового Основного Закона.

По решению новой власти, против проворовавшейся верхушки и руководителей банков были возбуждены уголовные дела, а сами фигуранты попали на радары Интерпола.

Исландцы отказались на 15 лет залазить в долговую кабалу.

Но главным достижением Исландии стала новая Конституция, написанная самим народом: это сделали 950 простых граждан, избранных по лотерейной системе.

Финишная доработка Конституции была поручена Конституционному совету, состоящему из 25 членов, которые были избраны из пяти сотен исландцев, каждый из которых был делегирован не мене, чем 30 гражданами страны.

Хотя сопротивление системы даже в Исландии не дало довести проект "народной конституции" до ее завершения.

Но попытка - зачетная.

Эта модель написания Основного Закона является наиболее ярким примером Викиномики, когда тысячи участников по открытому информационному коду могут принимать участие в разработке всевозможных моделей: от новых компьютерных программ – до новых законов.

Принцип Викиномики: массовое сотрудничество изменяет все.

По мнению автора термина, выдающегося мыслителя и экономиста Дональда ***Тапскотта***, в настоящее время, будут выигрывать те компании и государства, которые станут использовать «открытый код» и привлекать участников из внешней среды для решения самых разнообразных проблем.

Закрытые, зажатые в себе модели, постепенно уходят в прошлое, а будущее принадлежит динамичным, открытым системам.

Ведь это так заманчиво – извлекать прибыль и социально значимые результаты за счет использования знаний миллионов.

Сама идея пришла Тапскотту, когда он ознакомился с деловым опытом своего знакомого: тот приобрел право на добычу золота, но так и не смог его найти, пока не выложил в открытый доступ геологические карты и не попросил о помощи.

В результате, сотни геологов со всего мира присылали свои советы как найти драгоценный металл и поиски, наконец, увенчались колоссальным успехом.

При этом, каждый, кто принял участие в достижении результата, получил свою долю в прибыли.

Крупнейшие корпорации развивают свои сетевые технологии для инкорпорирования тысяч сторонних экспертов.

В глобальном масштабе – это приводит к тому, что глобальные компании концентрируются лишь на решении ключевых производственных задач, а

сотни второстепенных отдают на откуп тысячам малых и средних предприятий.

И только в Украине, ФПГ продолжают неконтролируемое горизонтальное расширение, захватывая все те направления, которые приносят еще хоть какую-то добавочную стоимость, вытесняя из предпринимательской среды на периферию экономики огромные пласты МСБ.

В компании Procter & Gamble уже каждая пятая инновация приходит извне, при этом поставлена цель довести этот показатель до половины.

Классическим является пример, когда Procter & Gamble обратилась к химикам со всего мира с предложением разработать технологию выведения пятен с одежды, поставив на кон 50 млн. дол.

Решение было найдено намного быстрее, чем это произошло бы при его поиске силами самой компании и ее специалистов.

Если в прежние времена, IBM тратила на создание одной операционной системы 700-800 млн. дол., то сейчас, с помощью открытого операционного сообщества Linux и адаптации инноваций с использованием открытого кода доступа, компания экономит на своих разработках до 1 млрд. дол. в год.

Одним из последний проектов Тапскотта является изучение опыта информатизации экономики и системы образования в Португалии, где правительство пытается провести «информационную шоковую терапию».

В системе образования – это проявляется в льготном обеспечении всех школьников ноутбуками и качественным интернетом.

Применительно к Украине, рецепты Викиномики пока слабо применяются не только в государственном секторе, но и в частном.

Слишком у нас любят закрытые клановые клубы и боятся открытого общения: равно как корпорации пытаются поглотить все и вся, начиная от выращивания свиней и заканчивая энергетикой и металлом, так и политические секты пытаются максимально монополизировать не только политический процесс, но и реформаторский.

Тем более, что реформы уже давно превратились в Украине в экспортный продукт, который неплохо продается на мировом «кредитно-грантовом» рынке, даже лучше, чем «семечка» и зерно.

То, что эти «реформы» имеют срок годности как яйца в раскаленном песке – никого не волнует, главное, чтобы «покупались».

Подключить к процессу реформ по «открытому коду» тысячи украинцев – это сродни самоубийственному альтруизму – кто же тогда даст кредиты и гранты,

если люди сами напишут проект страны, которую они захотят передать своим детям.

Тот же исландский конституционный процесс был практически бойкотирован мировыми СМИ.

А Украине еще и долги отдавать и вряд ли народный «коллективный разум» сие одобрит.

То, что закрытая страна и герметичная, клановая система управления ею, не может быть конкурентоспособной в современном обществе, похоже никого не волнует, даже кредиторов, которые вполне согласны на появление нового «черноморско-карпатского Сомали».

Вот поэтому у нас так привольно расположился в своей горделиво построенной «будке» властный Цербер: "Чудище обло, озорно, огромно, стозевно и лаяй".

***

Весенние записки о будущем

Часть 3

Точечная неэффективность людей и общая эффективность идей.

У нас часто критикуют государство как собственника активов, прежде всего госпредприятий.

И приводят примеры коррупции, воровства, убыточности. И используют эти примеры в качестве аргументации тотальной очистки государства от функций какого-либо влияния на экономику.

В значительной мере, такая оценка, особенно с учетом опыта войны - близорука и ограничена.

Да, по отдельности госбанки неэффективны и коррупционны, но лишь сегмент государственных банков сохранил стабильность банковской системы в 2022 году и не позволил повториться банкопаду 2014-2015.

Основная причина - доверие к государству больше, чем к частным акционерам. А вклады были сконцентрированы в четырех основных госбанках, а не в сотне частных, когда банкротство одного запускало цепную реакцию по системе.

Государственная энергетика в отдельных операциях неэффективна. Но лишь государственный Энергоатом, Центрэнерго, Гидроэнерго и Укрэнерго обеспечили стабильность системы в условиях войны и постоянных ударов.

Если бы у нас была частная энергетика, то с учетом тарифа для населения, мы бы уже сидели в темноте.

Железная дорога - да, неповоротлива и стагнирует. Но только государственная "железка" вывезла экономику и население в этой войне.

Представьте себе, какую эвакуацию и перевозку стратегических грузов в этой войне осуществляли бы частные железные дороги.

Нафтогаз - монстр. Но только государственная Укргаздобыча сохранила на достаточном уровне добычу природного газа и поставку его населению и ТКЭ даже без оплаты, в то время как частники часто резко снижали добычу из-за рисков.

О чем это говорит? О том, что отдельные негативные примеры не могут перечеркнуть общую правильную концепцию.

И нам нужно не резать на куски свой спасательный круг в виде государственных стратегических отраслей экономики, приватизируя Укргаздобычу, Энергоатом, УЗ, Гидроэнерго.

А повышать точечную эффективность.

В чем ключевая ошибка украинского экономического дискурса? У нас заправляют фанатики своих идей, которые создают не площадки для поиска истины, а тоталитарные сетки своих сторонников.

В то время, как в мире, профессионализм - это способность меняться под влиянием изменившихся обстоятельств.

И тогда появляются немейнстримные идеи, век которых тоже не вечен.

Запомните, "всякая истина рождается как ересь, а умирает как предрассудок".

Ключевое - это умение адаптировать новые идеи на своей почве.

И для каждой теории - есть свой временной отрезок реализации, в зависиммости от специфики экономического цикла.

Время разбрасывать камни и время собирать.

Время усиливать роль государства и время давать рыночные свободы.

Нет универсального механизма на все времена.

Посмотрите, что делал клемент Эттли в Великобритании во время Второй мировой войны и послевоенной рахрухи, будучи заместителя своего политического противника Черчилля, а затем и после политической победы над ним.

Социальные реформы, рабочие места.

Национализация ряда отраслей экономики: угольная (национализирована 21 мая 1946 года), сталелитейная и газовая промышленность, железные дороги (18 декабря 1946 года), гражданская авиация (7 мая 1946 года), электроэнергетика (4 февраля 1947 года), коммунальное хозяйство, Банк Англии (20 декабря 1945 года).

Всего была огосударствлена пятая часть экономики (20 %).

В 1948 году создана Национальная служба здравоохранения и национализованы больницы.

Введена бесплатная медицинская помощь за счёт небольших взносов в больничную кассу.

Субсидирование лекарств и расширение спектра медицинских услуг.

Во ввремя премьерства Эттли государственные расходы на социальную защиту увеличились в 2,5 раза.

Вводились законы по увеличению помощи бедным, пенсий по старости, инвалидности и потери кормильца, детских пособий и других государственных обязательств.

Закон об образовании предусматривал всеобщее бесплатное среднее образование.

В рамках восстановительного крупномасштабного жилищного строительства было сооружено порядка 1 миллиона жилых домов.

А теперь вспомним, что делала на таком же посту Маргарет Тэтчер. Все с точностью до наоборот.

Но не потому, что Эттли хороший, а Тэтчэр - плохая. Просто экономика Великобритании пребывала при этих премьерах на кардинально отличающихся отрезках экономического цикла.

И каждый из указанных премьеров делал правильные вещи в свое время.

У нас же многие либералы доказывают о необходимости "ликвидации государства" во время войны и послевоенной разрухи просто потому, что лично им очень нравится эта идеология.

Но это верх глупости и ограниченности, крайний эгоцентризм, когда идет не поиск оптимальных решений, а удовлетворение своего эго.

А вообще, я мечтаю о том, чтобы в Украине появилось две партии, условные левоцентричная и правоцентричная. И ушла в прошлое стратегия прартий

"волков в овечьих шкурах", когда на выборах народу обещают социальный рай, а на практике реализовывают экономический ад.

И тогда сторонники разгосударствления и платной медицины и образования будут побеждать тогда, когда у людей появится достаточно денег для обучения своих детей и лечения в частных учреждениях. То есть, когда поиск качества будет первичен, а цена вторична.

А сторонники сильного государства будут побеждать на экономическом отрезке, когда таких денег у населения нет.

Потому что победа сторонников всего частного в условиях нищего населения, приводит лишь к маргинализации общества и его ослаблению.

Точно также как пообеда сторонников сильного государства в период максимальной динамики частных институтов приводит к замедлению динамики развития и угнетению частной инициативы.

***

Весенние записки о будущем

Часть 4

Улыбайтесь, вас покупают.

Многие забыли, но у нас запущена земельная реформа.

Сейчас, покупку земли сдерживает война, но что будет после?

Нищая, разрушенная страна, с разорившемся аграрным сектором, особенно на уровне фермерских хозяйств.

А тут и "широкий" рынок земли подоспел. С юридическими лицами и опосредованным участием нерезидентов.

Если перечитать старые латиноамериканские романы, можно увидеть много сходного с Украиной.

У нас долгие годы суверенитет страны обеспечивался так называемым олигархическим консенсусом.

Результатом которого была олигархическая субъектность страны на международной арене. Главный принцип: «Техас могут грабить только техасцы».

Расцвет этой модели пришелся на времена президента Кучмы.

В странах Южной Америки разные «Хуаны Росасы», также формировали местную монопольную надстройку, главным образом за счет лендлордов.

Данная модель в последние годы у нас подверглась существенной эрозии – олигархи уже не могли обеспечивать экономическую и социальную стабильность страны.

Олигархическая субъектность была частично заменена на внешние "подпорки".

В нашей стране сформировалась мощная прослойка лобби инвестиционных банкиров, которые постепенно скупили основные долги государства и получили контрольный пакет голосов в условном совете кредиторов.

И олигархи, и финансовые спекулянты не являются «друзьями Рима», сиречь украинского народа, но преследуют свои, узко эгоистичные, групповые интересы.

Олигархи, с учетом владения материальными активами, территориально привязаны к Украине и прекрасно понимают, что за пределами страны, они обычные парвеню, родом из 90-х и лишь у нас – «лучшие люди города».

Группа инвестиционных банкиров – транснациональна по своей природе и единственная забота оной – это сумма электронного кэша на личных счетах.

Они и в Лондоне могут найти себе применение, если в Украине станет очень «жарко».

Соответственно, олигархи и их партии пытаются играть в популистскую политику и заигрывать с народом, а политические силы, лоббирующие

интересы инвестиционных банкиров, ориентируются исключительно на внешнее одобрение своей политики.

Собраться им – что подпоясаться.

Именно поэтому они реализуют наиболее антисоциальную, токсичную политику циничных мизантропов, которая постоянно камуфлируется под «реформы», «либертарианство» и прочую смысловую лабуду.

То же самое происходило и в странах Латинской Америки, когда местные ФПГ были потеснены транснациональными корпорациями и их полпредами в виде торговой буржуазии.

В нашем случае, вместо торговых групп внешнего влияния были активированы финансовые.

Главный акцент их политики – захват материальных активов в Украине, в том числе и земли.

С одной стороны, может показаться надуманным факт подобной финансовой экспансии.

Зачем им наша земля или государственные предприятия.

С другой стороны, если это действительно правда, так ли уж стоит противиться «золотому дождю», ведь успех таких стран как Польша, Турция, Китай, Южная Корея и других, зиждется на успешном привлечении прямых иностранных инвестиций.

Но тут как раз вся суть в том, что в 21 веке нам придется иметь дело не с классическими ПИИ, которые приходили в страну для реализации эффективных бизнес-проектов, создания новых рабочих мест, роста ВВП и мультипликации внутренних активов (рост капитализации бизнеса).

Речь идет о «лишних деньгах». А, что неужели такие есть?

Оказывается «лишние деньги» появились после кризиса 2008-го года и еще более увеличились в период пандемии.

Вероятность рецессии в США до начала очередных президентских выборовоценивается на достаточно высоком уровне.

Это подтверждают и данные статистики.

ФРС США после сокращения своего баланса в прошлом году вновь приступила к «скрытому» наращиванию ликвидности, на этот раз, для спасения банков.

Тут следует отметить, что в процессе программы «количественного смягчения» (QE), баланс ФРС увеличился в четыре раза за последние 8 лет.

Скорость новой эмиссии стала рекордной с 2013-го года.

Почему новая эмиссия носит скрытый характер?

А потому, что никто не объявлял о начале программы QE5.

На данный момент в мире накоплено под 300 трлн. дол. долга, номинированного в американской валюте и как отметили аналитики Saxo Bank: «стоимость активов есть функция ликвидности доллара».

Новый консенсус глобального рынка заключается в том, что политика монетарного смягчения QE в виде постоянного расширения долларовой ликвидности становится бессрочной и любое ее прекращение чревато структурным, глобальным, экономическим кризисом.

Все попытки начать QT, то есть монетарное сжатие (изъятие денег из оборота) заканчивались рецидивами кризиса, как недавние банкротства нескольких американских банков.

С 2008-го года, даты начала прошлого кризиса, мировые центральные банки эмитировали новую ликвидность в эквиваленте до 20 трлн. дол. и изъятие этого инфляционного навеса пока невозможно.

По сути, развитый мир стоит на пороге новой монетарной теории, использования долговых инструментов в целях налогово-бюджетной политики и безлимита по кэшу.

Это эра "бесплатных" денег, но не для всех, а только лишь для тех, кто печатает резервные валюты.

Сейчас базовые ставки относительно высокие, но это ненадолго, максимум до конца этого года, а может процесс снижения ставок стартует и раньше, если кризис на финансовых рынках будет усугубляться.

Тот же МВФ призывает расширить инструменты стимулирования и не ограничиваться лишь мягкой денежно-кредитной политикой, но поддержать ее адекватными бюджетными инструментами.

По мнению, фонда «таким странам, как Германия, следует воспользоваться низкими ставками по займам, чтобы инвестировать в социальный и инфраструктурный капитал, даже исходя из чистого соотношения затрат и выгод".

Проблему инфляционного навеса, может частично решить непродуктивная скупка материальных активов развивающихся стран.

Это формат нового неоколониализма.

Как показывает теория мир-системного анализа Валлерстайна, глобальный неоколониализм будет развиваться в контексте изменения взаимоотношений и экономических связей богатых осевых стран и бедных переферийных экономик.

Главная задача – это поиск новых путей для экономической дискриминации глобального юга (Индия, Китай, страны АСЕАН) и новая колонизация Африки.

Неоколониализм – это использование финансового контроля для захвата систем управления над слабой страной, которая только что освободилась от прежней колониальной зависимости.

Для этого используется институциональная слабость государственных органов власти и коррупционные механизмы скрытого влияния на внутреннюю и внешнюю политику.

Валлерстайн определял колониализм как отсутствие независимости, а неоколониализм – как низкий уровень самостоятельности в принятии ключевых решений.

Как формируется неоколониализм в условиях новой монетарной теории «лишних денег»?

В том числе и с помощью земельной аккумуляции или land-grabbing.

Захват земель может быть связан как с концепцией маржинальной прибыли, получаемой с помощью низкого уровня переменных затрат, так и с простым владением тем или иным активов для сохранения стоимости денег в условиях низких процентных ставок (в том числе для получения ренты в виде арендных платежей).

В первом случае, речь идет о максимизации прибыли в результате захвата местных энергетических ресурсов, во втором - выкачивание из страны земельной ренты в пользу западных пенсионных, венчурных и инвестиционных фондов, в основном за счет выращивания монокультур (рапс, соя, подсолнечник, пальмовое масло).

Колониализм всегда был связан с захватом новых земель и аналогии здесь очевидны.

Уровень land-grabbing как правило прямо пропорционален уровню коррупции в стране.

В этом контексте, министры якобы суверенной страны становятся лишь проводниками и платными агентами внешних сил финансового влияния, хоть и наряжаются в «тоги» туземцев.

Драйверами этого процесса становится банальная гонка транснациональных финансовых групп за положительной доходностью.

Если у тебя в стране депозит в банке приносит не прибыль, а затраты на его хранение, а клиенты требуют рост доходности активов хотя бы на уровне 2-3%, то ты будешь вкладывать ресурсы в земельные плантации хоть в Африке, хоть в Украине и покупать местные инфраструктурные объекты, способные генерировать рентные потоки.

Подобные вложения решают и дезинфляционные задачи, ведь туземцы, продавшие свою землю и получившие зеленые бумажки, любят их хранить в трехлитровых банках и в подушках.

А значит миллиарды долларов избыточной эмиссии не будут давить на цены в США и надолго выйдут из денежного оборота, снижая глобальное инфляционное воздействие расширенной ликвидности.

По своей природе, это не классические инвестиции, так как у новых неоколониальных инвесторов точно такие же мотивы развивать сельское хозяйство в Украине, как у Британской торговой компании – «подымать» Индустан в 18-19 веках.

Единственное, что интересует владельцев лишних денег – это простое монопроизводство и рентные платежи.

Вот только в отличие от эмиссии денег, площадь земельных наделов и количество качественных инфраструктурных активов увеличить невозможно.

Именно поэтому, Украине необходимо принципиально изменить модель земельной реформы.

Ка именно? Тут могут быть варианты.

Ключевые вопросы, на которые стоит ответить, открывая рынок земли сельскохозяйственного назначения:

1. Какие кредитные механизмы будут применяться для стимулирования выкупа земельных наделов малыми и средними фермерскими хозяйствами.

2. Как избежать концентрации наделов в руках «инвесторов»-монополистов.

3. Как противодействовать выведению пашни из сельскохозяйственного оборота и ее нецелевому использованию.

4. Как обеспечить эффективный учет титулов собственности и наличие быстрых и качественных судебных процедур при разрешении споров.

5. Какие фискальные механизмы обеспечат конвертацию рыночной земельной модели в доходы государственного бюджета.

Без ответа на эти вопросы, запуск любой модели рынка земли не принесет каких-либо социально значимых результатов в виде роста доходов населения, прироста инвестиций или ВВП.

Совпадение во времени пенсионной и земельной реформ, предоставляет нам шанс снять указанные выше противоречия.

Новой моделью либерализации рынка земли может стать сситема пенсионных "земельных" фондов.

Отсутствие реальных механизмов обеспечения старости в Украине является одним из базовых факторов ухудшения качества человеческого капитала:

если большинство населения не видит доступных механизмов обеспечения своей старости, привлекательность национального рынка труда будет постепенно, но неуклонно сокращаться, особенно для молодежи.

Обществу необходимо предоставить условия для создания долгосрочных моделей пенсионных накоплений, в том числе в системе негосударственного пенсионного обеспечения.

На сегодня, ключевые факторы, которые не позволяют это сделать:

• инфляционные и девальвационные ожидания: в Украине нет базовых рынков активов, которые хеджировали бы вложения от обесценения, особенно в долгосрочной перспективе;

• высокий уровень рисков (существует вероятность такой же «очистки» рынка негосударственный пенсионных фондов, как банковской системы в 2014-2015 годах);

• суверенный риск страны и критическое состояние задолженности государства, которые не позволяют «закольцевать» указанную систему на рынок государственных ценных бумаг.

Активом, который может нивелировать указанные выше риски, может стать рынок земли сельскохозяйственного назначения, "заточенный" на систему внутренних сбережений населения.

Ведь именно такая модель способна минимизировать инфляционные и девальвационные потери инвестора, а также обеспечить сохранность инвестиций в течение долгосрочного срока инвестирования (25-30 лет).

Стоит заметить, что социально эффективная земельная реформа может состояться только при условии законодательного закрепления института фермерского хозяйства в качестве базового элемента системы частной собственности на землю сельскохозяйственного назначения.

А для этого, необходимо создать финансовые механизмы, которые с одной стороны позволят привлекать значительные суммы инвестиций на рынок земли и способствовать динамичной капитализации, а с другой - предоставят малым и средним фермерским хозяйствам доступные финансовые ресурсы для выкупа земельных участков (площадью 300-500 га).

Введение указанной выше модели основывается на цикличном кругообороте капитала.

"Земельные" пенсионные фонды привлекают средства вкладчиков на длительный срок (15-20 лет) и вкладывают их в покупку сельскохозяйственного назначения и зарабатывают пенсии для своих участках на аренде земли.

Надежность всей системы обеспечивается земельными активами.

Ежегодный приток ресурсов в ЗПФ может составить эквивалент $2 млрд.

В течение 10 лет, таким образом можно сформировать пул инвестиций в сразмере $15-20 млрд.

Для людей знакомых с финансовым математическим анализом, совершенно очевидно, что стоимость земли в Украине в ближайшее время ни при каких обстоятельствах не выйдет хотя бы на польский уровень.

И дело тут не в качестве украинских черноземов, а в той прибыли, которую они приносят.

Ориентация на зерно и «семечку» позволит в лучшем случае генерировать в виде арендой платы 150 долларов за гектар.

Если сопоставить эту цифру с внутренней дисконтной ставкой, которая «отбивает» риски и компенсирует инфляционно-девальвационные ожидания (25%), получим стоимость одного гектара на уровне примерно 1000 долларов.

Для достижения западных стандартов, внутренняя ставка доходности базовых финансовых долговых инструментов должна опуститься на уровень ниже 5%, а капиталоотдача земельных наделов наоборот - увеличиться в два-три раза.

А это возможно лишь за счет повышения уровня добавочной стоимости в аграрной производстве.

В Польше эта проблема успешно решается миллиардными дотациями из бюджета Евросоюза и дешевыми/долгосрочными кредитами, в результате чего выращивается не «семечка», а ягоды, овощи и фрукты.

А в Украине?

Кроме того, при открытии рынка земли нужно моделировать не только барыши в карманах политических элит, но и долгосрочные социальные последствия.

В Украине все еще остается более 10 млн. сельского населения.

Земля – это единственный якорь, который удерживает крестьян в селах.

Массовое обезземеливание в результате продажи наделов, приведет к тому, что миллионы после продажи паев окажутся в крупных городах, без высокооплачиваемой работы, а полученные от продажи наделов деньги очень быстро закончатся.

Государству придется тратить миллиарды гривен не только на городскую социализацию, но и на инструменты социальной поддержки – субсидии, дотации, льготы.

А также бороться с криминализацией городской среды.

Успешная земельная реформа должна опираться на прочный фундамент.

Ее тремя китами являются:

1. Институциональное закрепление в Конституции фермерского характера землепользования.

2. Наличие эффективных финансовых инструментов для кредитования фермерских хозяйств с целью покупки земли (минимальные ставки на длительные сроки).

3. Прочная система защиты титулов собственности в виде земельного кадастра, когда государство несет финансовую ответственность за рейдерские атаки и незаконную перерегистрацию прав собственности на незаконного владельца (титульная система Торренса, активно применяемая в Сингапуре, Эстонии и странах британского содружества).

В противном случае нас ждет выкуп земельных участков по минимальной стоимости у их нынешних владельцев в пользу нескольких лендлордов, обезземеливание крестьян, массовая миграция сельского населения и «засыпание» рынка земли на долгие годы.

Хороший наглядный пример – нынешний украинский фондовый рынок: на фоне многомиллиардных эмиссий акций, мизерные объемы торгов на биржевом вторичном рынке.

Все титулы собственности давно поделены между несколькими крупнейшими ФПГ, которые не желают делиться своими корпоративными правами с миноритарными акционерами.

В результате практически полное отсутствие корреляции между национальным рынком ценных бумаг и динамикой иностранных инвестиций.

Похожая участь ждет и рынок земли, если буде избрана (а она уже таки избрана) токсичная модель его «открытия».

Все указзанные недостатки можно решить, предоставив земельным пенсионным накопительным фондам эксклюзивное право на инвестиции в украинский чернозем, обеспечивая с помощью земельной ренты выплату пенсий простым украинцам.

Для этого нужно просто воспользоваться своим уникальным историческим шансом: совместить земельную реформу и накопительную пенсионную.

Дать украинцам в возрасте моложе 30 лет, возможность бер рисков сформировать себе достойные пенсионные выплаты за счет природных ресурсов своей Родины.

Ест ьеще один вариант земельной реформы: особые права на покупку земли и получение льготных кредитов на такие цели, предоставить людям, которые служили в ЗСУ и воевали.

Это своеобразная модель новой шляхты, но не той, что сейчас заседает в наблюдательных советах, а той, что воюет, защищая свою страну.

***

Весенние записки о будущем

Часть 5

Многие в Украине согласны пустить на лом ключевые предприятия страны, брезгливо называемые ими «ржавым поясом».

Только вот накормит ли 35-миллионную страну «пояс виртуальный» - вопрос риторический.

К сожалению, до войны, у нас отсутствовала промышленная политика. Как вредный рудимент эпохи модерна.

Какой же должна быть стратегия отечественной промышленной политики? И вообще нужна ли такая стратегия?

В последние годы мы наблюдали целый сонм министров-патологоанатомов, которых «бонусами» не корми, а дай посоставлять «расстрельные списки» целых отраслей отечественной экономики и поработать «бензопилой Дружба» над останками предприятий – флагманов реального сектора страны.

Это же так «интересно», как они утроены и что у них внутри….

На самом деле, мы имеем дело с чистой манипуляцией, когда для подтверждение нужного тезиса искусственно подбираются факторы из внешней среды.

Да, мир стоит на пороге нового кризиса и это будет именно кризис технологического уклада.

Торговые войны, национальный протекционизм лишь ухудшают общий «анамнез».

Конференция по развитию и инвестициям при ООН (ЮНКТАД) определила следующие тренды пром развития в мире:

1. Промышленная политика приобретает поистине повсеместный характер. На протяжении последних 10 лет по крайней мере в 101 из развитых и развивающихся стран (на долю которых приходится более 90% глобального ВВП) официально проводились в жизнь стратегии промышленного развития.

2. Особое развитие получили: ГПСС (глобальные производственно-сбытовые системы), развитие экономики знаний, обеспечение конкурентных позиций в преддверии новой промышленной революции (НПР). ….

3. Около 90% вариантов современной промышленной политики предусматривают подробную проработку инструментов инвестиционной политики – в первую очередь стимулов и требований к показателям деятельности инвесторов, ОЭЗ (особых экономических зон), мер поощрения и упрощения процедур инвестиционной деятельности и, все чаще, механизмов контроля за осуществлением инвестиций. …

Таким образом, современная промышленная политика является одним из ключевых факторов, определяющих тенденции в области инвестиционной политики.

Фактически, более 80% мер инвестиционной политики, зарегистрированных с 2010 года, ориентированы на промышленную систему (обрабатывающая промышленность, дополнительные услуги и промышленная инфраструктура),

и примерно половина из них прямо служат достижению целей промышленной политики.

Большинство из них охватывает целый ряд отраслей, а примерно десятая часть нацелена на конкретные отрасли обрабатывающей промышленности.

ЮНКТАД выделяет три основные категории промышленной политики:

1. Наращивание промпотенциала.

2. Наверстывание отставания от развитых стран.

3. Стратегии, реализуемые с прицелом на научно-промышленную революцию.

Примерно 40% применяемых промышленных стратегий нацелены на развитие конкретных отраслей (вертикальные стратегии).

Более 30% стратегий - это горизонтальные меры стимулирования, то есть акцент в них делается на повышении отраслевой конкурентоспособности и наверстывании отставания по сравнению с общемировым уровнем развития.

Еще 25% национальных стратегий направлены на адаптацию национальной промышленности к параметрам нового технологического уклада.

Таким образом, промышленная политика практически во всех странах со структурированным экономическим укладом является основой и своеобразной матрицей для реализации производной от нее инвестиционной политики, а также своеобразной дорожной картой инвестиций, которая используется внешними инвесторами при выборе стран - объектов вложения средств.

Как показывает практика США, ЕС, Японии, Китая, Польши, Турции, даже маленьких балтийских стран, для развития третичного сектора экономики (услуг), который занимает 70% в структуре ВВП, нужно как раз эффективное промышленное ядро, которое способно генерировать исходный национальных доход/продукт с его дальнейшей мультипликацией и «просачиванием» в другие сегменты экономики.

Промышленность дает исходное движение капитала в экономической системе.

Ответ на вопрос о драйверах роста экономики может дать анализ трехсекторной модели Фишера – Кларка.

Согласно этой теории, экономика современного типа состоит из трех основных секторов.

Первый или первичный – это добыча полезных ископаемых и сельское хозяйство.

Вторичный – производственный сектор.

Третичный – сфера услуг, наука, образование и медицина.

В наиболее развитых, творческих экономиках в настоящее время формирует четвертичный сектор (высокоразвитые финансовые, информационные, корпоративно-юридические сегменты) и пятеричный сектор (та же сфера услуг, но на базе более квалифицированного персонала с включением элементов искусственного интеллекта и технологий цифровой экономики).

В своей ставшей уже классической работе «Условия экономического прогресса» Колин Кларк пришел к следующим выводам.

По мере роста дохода на душу населения, относительный спрос на продукцию первичного сектора, в первую очередь продукты сельского хозяйства, начинает уменьшаться.

Что касается промышленной продукции, то здесь зависимость не такая линейная, а параболическая: чем больше доход на душу населения, тем выше спрос на промышленные товары, но затем начинается снижение относительного показателя.

Что касается услуг – то тут вновь линейная взаимосвязь, но если с сельскохозяйственной продукцией она обратная, то в случае с услугами – прямая: чем выше доход, тем выше спрос и он только растет, но растет медленно!

Как это и зафиксировано в концепции Римского клуба о «нулевом росте» в развитых странах.

Каждая экономика в своем развитии проходит через несколько этапов, когда доминирует первичный сектор (доиндустриальный тип), вторичный (индустриальный) и третичный (постиндустриальный).

Жан Фурастье в книге «Великая надежда XX века» сформулировал этот переход в зависимости от структуры занятости штатных работников.

В доиндустриальном типе эконики, в третичном секторе занято лишь 10% работников, в индустриальном – 20% и в постиндустриальном – 70%.

Но для того, чтобы работали 70%, нужно, чтобы оставшиеся 30% заработали первичный капитал и свои доходы в реальном секторе экономики и начали тратить деньги в сфере услуг.

То есть исходное движение капитала формируется в материальном производстве, как айфон себестоимостью изготовления в 200 долларов, который потом, двигаясь по секторам экономики обрастает оставшимися 800 баксов, включая отчисления на гонорар голливудской звезды, достающей новую модель телефона в очередном блокбастере.

Экономическая кибернетика, изучающая жизнеспособность систем (автор Энтони Стаффорд Бир), различает понятия наличной и потенциальной производительности труда.

Под первой подразумеваются существующие условия выпуска продукции, под второй – потенциально возможные, максимальные.

При этом, успех роста производительности труда по данным Стаффорда Бира зависит от возможности запуска «Всенародного проекта», когда каждый индивид для оказания влияния на общую систему должен решать свою локальную задачу, а не ждать решение общей.

То есть цель экономической системы – создать условия, а цель индивида – повысить локальную производительность своего труда.

Упомянутые «условия» функционирования системы – это и есть национальная промышленная политика, своеобразный каркас для инвестиций в повышение эффективности.

Анализ динамики производительности труда в США, Германии, Франции, Японии показал, что за период с 1960 по 1991 годы, слабее всего она росла в Штатах, а динамичнее – в Японии.

Затем, страна восходящего солнца уступила пальму первенства Германии.

Среди факторов роста, исследователи отмечали стремительное развитие технологий и восстановление экономики после второй мировой войны, когда возникла потребность в капитальных инвестициях.

Таким образом, Украине, при медленной трансформации базового технологического уклада и низких темпах капитальных вложений, в том числе со стороны бизнеса, государства и внешних инвесторов, рассчитывать на быстрый рост не приходится.

Кроме того, здесь нас ждет и еще один парадокс роста: самыми быстрыми темпами растет экономика на базе первичного сектора, чуть слабее, но тоже быстро – на платформе вторичного.

А вот на основе третичного сектора – быстрого роста не будет.

Но быстрые темпы роста в первичном-вторичном секторах возможны либо при высоких ценах на сырьевые товары, либо при условии инновационной перестройки и наращивании капитальных инвестиций.

Рост производительности труда в данном контексте будет формироваться под воздействием трех базовых факторов: человеческого капитала, капитальных инвестиций и инноваций.

Украина потенциально может на временном промежутке в 3-5 лет повторить динамику бурного роста экономики.

Но для ее реализации нужна новая национальная промышленная политика и программа возвращения трудовых мигрантов на родину.

Реальная программа восстановления национальной экономики должна базироваться на росте производительности труда и видоизменении ее структуры.

На это должны быть нацелены все существующие стимулы.

На достижение этой же цели должны работать капитальные вложения, кредиты и иностранные инвестиции.

Один из популярных слоганов - grains and brains, когда Украина будет торговать «зерном и мозгами».

Но здесь стоит помнить, что при соединении «мозгов и зерна» возникает аналогия «куриных мозгов».

В глобальной цепочке добавочной стоимости, страна лишенная своей промышленной политики годиться только «на потрошка»…

В такой ситуации остается лишь уповать на «услуги», тем более, что примеры развития «услуг» в мире есть.

В частности в Греции, которая пытаясь выполнить Маастрихтские стандарты членства в ЕС, увеличила в 2006 году свой ВВП на 25% за счет включение в доходные статьи данных по проституции и отмыванию доходов.

Правда этот креатив не вызвал одобрения ЕС: еврочиновники разрешили «расти за счет проституции» не больше чем на 2% в год и греки очень быстро охладели к этой статистической уловке.

Как правильно заметил, один из функционеров Евросоюза, подобные методы позволяют той или иной стране лишь скрыть вопиющие провалы внутренней экономической политики.

Ведь если, министры, увеличивающие официальный показатель ВВП за счет проституции выглядят смешными чудаками, то те из них, кто попытается за счет доходов от проституции выплачивать пенсии и зарплаты бюджетникам, будут выглядеть либо идиотами, либо «капитаном Пантохой» из знаменитого романа Марио Варгаса Льосы «Рота добрых услуг».

История повторяется дважды, правда второй раз как фарс ....

Кстати, по данным ведущих аналитических компаний, таких например, как The Boston Consulting Group (BCG), McKinsey, в ближайшее время концепция

"длинных" и сетевых цепочек добавочной стоимости уступит место двум новым концепциям, которые станут доминирующими:

• решоринг — возврат производств обратно на родину;

• ниаршоринг — перемещение производств (промышленный аутсорсинг) в страну, находящуюся рядом с основным рынком сбыта.

Для США базой для ниаршоринга становится Мексика и ряд стран Латинской Америки, для ЕС — Турция.

Об этих же глобальных тенденциях пишут и организации ЮНКТАД и ЮНИДО при ООН, изучающие принципы движения глобальных инвестиций и промышленного развития в мире.

На прикладном уровне — это означает "китаизацию" Турции.

Решоринг, то есть возврат "своего", нам по определению не грозит — у нас ничего нет в части производств, размещенных в других странах, кроме нескольких олигархических бизнес-проектов.

А вот за ниаршоринг, то есть за предоставление своих промышленных площадок под сокращающиеся глобальные технологические цепочки, мы могли бы побороться, ведь Украина находится рядом с ЕС, обладает удобной логистикой и транспортным сообщением с Европой, заключено соглашение о ЗСТ.

Но в данном вопросе мы не только уже проиграли Турции, но и проигрываем Северной Африке: Египту, Тунису, Марокко.

По всем базовым факторам промышленного развития у нас просто убийственная внутренняя политика: цена на энергоресурсы, человеческий капитал (образование, наука, медицина), уровень рисков, развитие инфраструктуры.

Кстати, деградация промышленности и человеческого капитала — это взаимосвязанные процессы: согласно исследованиям тех же McKinsey, затраты промышленности в общей структуре НИОКР составляют:

• 89% — в Германии и Южной Корее;

• 87% — в Китае и Японии;

• 67% — в США;

• 69% — в Мексике.

Удельный вес промышленности Германии, США и Японии в общем объеме патентов достигает 73%.

То есть, без промышленности не будет качественной системы образования, науки, не будет спроса на инновации высококвалифицированных рабочих кадров.

Ну а пока в аналитических отчетах по промышленному потенциалу "Global Manufacturing Risk Index" Украины и ее промышленных площадок нет.

Зато есть почти все наши региональные конкуренты: Турция, Чехия, Венгрия, Румыния, Польша.

И есть Северная Африка.

Это и есть одно из наших "домашних заданий" в части правильных реформ после войны.

***

Весенние записки о будущем

Часть 6

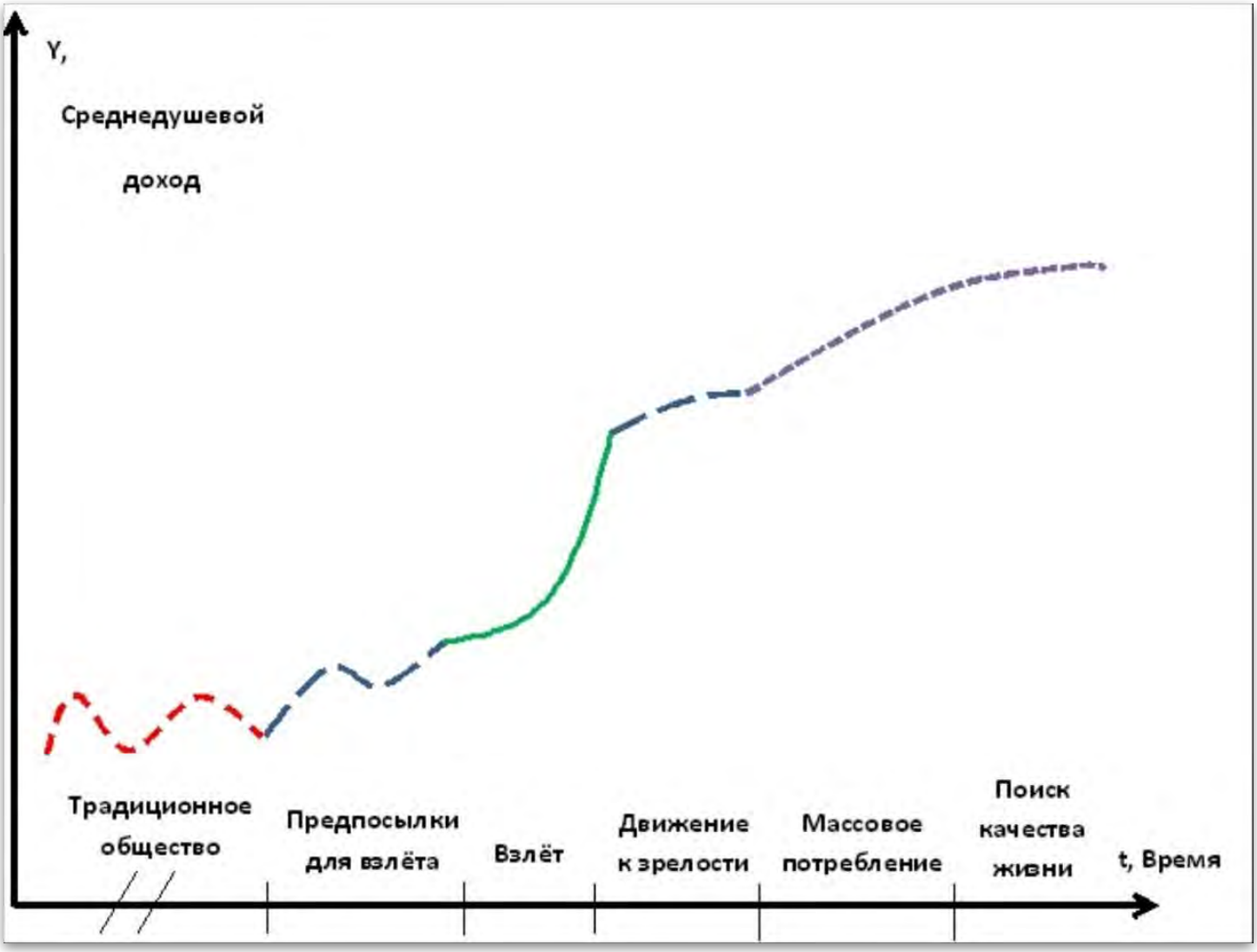

2023-04-17

Кущ

Победить внутреннюю "мятежевойну" против экономического роста или признать поражение стратегии модернизации

Экономический рост или низкая инфляция.

Рабочие места или низкая инфляция.

Этот непростой выбор приходиться делать на всех реперных точках экономического развития.

На самом деле, экономическая политика центрального банка должна носить характер "сглаживания" динамики экономического цикла на точках падения (амортизация кризиса) и максимального роста (своевременное охлаждение "перегрева" экономики).

Умные страны всегда выбирают экономическицй рост и рабочие места даже ценой высокой инфляции.

Украина выбирает "борьбу с инфляцией", которая превращается в борьбу с экономикой и в результате получает и высокую инфляцию, и безработицу, и экономическое падение.

Три в одном

Более того, существует глобальный порог инфляции и высокий базовый инфляционный уровень (например, связанный с кризисом), который формирует высокую ценовую динамику даже не смотря на жесткие ограничительные действия центрального банка.

То есть можно проводить мягкую монетарную политику, но инфляция все равно не превысит тот уровень, который был бы и без оной.

Парадоксально, но такой феномен мы наблюдали в 2021-м году.

ВВП Польши вырос в 2022 году на 4,9% при инфляции в 16,6%, а ВВП Румынии - на 4,5% при инфляци в 16,8%. Экономика Турции увеличилась на 5,6% при известной всем инфляции.

А теперь обратите внимание на базовые ставки тамошних центральных банков: 6,75%, 7%, 8,5% соответственно.

То есть реальная ставка (номинальная минус инфляция) - глубоко отрицательная.

Что изменилось бы в части инфляции, если бы поляки. румыны или турки поставили ставку своих центральных банков на уровень в 20%?

Они бы просто "убили" свои экономики и рабочие места, а инфляция под давлением глобальных факторов все равно была бы высокой.

Зато у нас есть НБУ, который "ставит" учетную ставку на уровень в 25%, думая что таким образом можно компенсировать военные риски или снизить военную инфляцию....

Это примеры правильного и неправильного монетарного выбора и успешного/ неуспешного действия правительств.

В Украине высокий порог инфляции формирует война и сопуствующие ей риски и затраты.

То есть даже без эмиссионной деятельности НБУ, цены выросли бы более чем на 20%. В итоге мы получили инфляцию в 26%.

Сколько инфляции "съела" учетная ставка в 25%?

Несколько процентов. Но какой ценой? Ценой углубления дна падения ВВП до 36%.

Скажем так, опускать ВВП ниже инфляции - не камильфо.

Примерно 10-15% падения экономики, можно сказать, следствие ошибочной монетарной политики.

Фактор войны сформировал снижение ВВП на уровне 10% (с учетом международной помощи).

Еще 5% падения оставим на счету неэффективной экономической политики.

То есть,

чтобы выиграть нам нужно победить не только внешнего врага.

Необходимо разгромить и внутреннюю "мятежевойну", направленную против роста национальной экономики.

Что касается инфляции, мы должны четко понять, что пока Украина не перейдет в фазу общества потребления, инфляционное таргетирование НБУ будет носить контрпродуктивный характер.

Аналитики M.S. Khan, A.S. Senhadji определили,

что для развивающихся стран пороговое значение инфляции

составляет 7–12%, а для развитых – 1–3%.

В исследованиях У S. Kremer, A. Bick, D. Nautz получены иные результаты: в развитых странах пороговое значение

инфляции - в среднем 2,5%, в развивающихся странах – до 17%.

В любом случае, 7% или 17%, но это больше инфляционной цели НБУ в 5%, которая не изменилась не смотря на войну и еще более обострившуюся потребность нашей экономики в восстановлении и структурной перестройке!!!

Каким образом, НБУ планирует восстановить страну при инфляции в 5%, когда спрос на материалы и рабочую силу будет расти многократно?

Поэтому, если раньше НБУ пытался "уничтожить" инфляцию ценой рабочих мест и темпов роста экономики (первое у него не удалось, а во втором он преуспел), то теперь Нацбанк будет "бороться" с инфляцией ценой низкой динамики восстановления страны.

Иначе никак.

Как сделать позитивные экономические изменения в Украине необратимыми?

Ответ очень простой.

Достижение подушевого ВВП в размере более 10 тыс дол. Желательно 15 тыс.

Для нас - это ВВП на уровне 500 млрд дол и выше. Простыми словами, утроить экономику в первую пятилетку после войны.

Существует теория стадий экономического роста (стадии экономического роста Ростоу), модель сформированная американским профессором экономики У. У. Ростоу в 1959 году.

Модель Ростоу объясняет, как в пять этапов перейти от традиционного общества к обществу массового потребления (западный стандарт).

Есть в математике "теория больших чисел".

Если ее упрощенно трансформировать в контексте экономики, мы поймем, что существуют некие параметры развития, после достижения которых резкого обвала вниз уже не будет.

В чем, например, заключается резистентность РФ к санкциям?

В достижении того самого порогового значения.

Если бы Россия начала войну в 2003 году (ситуация вокруг Тузлы), имея ВВП в 400 млрд, санкции уничтожили бы ее экономику за один год.

Но она напала на Грузию в 2008-м, имея ВВП на уров 1,7 трлн дол и на Украину в 2014-м при ВВП в 2,29 трлн дол.

Санкции в 2014-м обрушили российскую экономику до 1,3 трлн в 2016-м.

Но это все равно почти "десятка" на душу населения. Сейчас ВВП в России примерно 2 трлн дол.

На примере таких стран как Турция, Польша, Южная Корея и т.д. феномен необратимости изменений выглядит еще более наглядно. Я уже не говорю о США, Германии или Японии.

Наша экономическая уязвимость - это перманентная обратимость прошедших изменений, постоянный риск обнуления роста.

Примерно 5 тыс дол подушевого дохода в 2021 году на пике исторического роста ВВП - это крайне мало.

Отсюда и общественная турбулентность, майданы, внешняя зависимость, неустойчивость и политическая нестабильность.

В этом контексте, политика НБУ

> **- это консервация нищеты, когда низкая инфляция достигается не путем роста предложения товаров и услуг национального производства, а с помощью ограничения платежеспособного сроса населения и кредитной активности бизнеса.**

Нет экономической жизни - нет инфляции. Видимо такая логика.

У. Ростоу написал в 1956 году статью «Взлёт к самоподдерживающемуся росту».

Он выделяет шесть стадий развития экономики (шестую добавил спустя время):

1. Традиционное общество.
2. Переходное общество — стадия «создания предпосылок для взлёта».
3. Стадия «взлёт».
4. Стадия «зрелости».
5. Эпоха «высокого массового потребления».
6. Стадия «поиска качества жизни».

Критерии отнесения к той или иной стадии: уровень технического развития, отраслевая структура экономики, валовое накопление основоного капитала (ВНОК), структура потребления.

Традиционное общество - колебания на одном и том же уровне подушевого дохода, когда его рост сменяется падением и так по циклу (Украина находится именно на этой стадии).

Политическая власть захватывается аграрным лобби

На стадии переходного общества, подушевой доход растет, но еще нет гарантий необратимости - это наше задание на первые несколько лет после войны.

Ключевые задачи - формирование внешних рынков сбыта, защита внутреннего рынка и максимальные инвестиции в инфраструктуру и ччеловеческий капитал.

Стадия "взлет" - это переход на качественно новый уровень жизни, когда формируются зачатки необратимого развития.

Создание "национальных чемпионов", капитальные инвестиции в промышленное развитие, стимулирвоание инноваций.

Украина должна выйти на эту стадию в течение пяти лет после войны.

Первыми признаками такого перехода будут инвестиции в индустриальное ядро экономики и высокотехнологичный сектор услуг.

Такие чемпионы как "Моно" ини "Новая почта" равно как и другие драйверы сектора услуг для своей капитализации должны "крепиться" к обществу с высокими уровнем дохода, а оно, в свою очередь, к продуктивному производственному ядру.

Чтобы первоначальный инвестиционный импульс перенес свою динамику на широкую отраслевую линейку, необходима новая, модернизированная структура экономики.

А для этого важно создать не только условия для внешних инвестиций, но и для внутренних, включая стимулы для реинвестиции прибыли.

Только тогда, у нас произойдет ключевой экономический сдвиг: от производства к потреблению, от предложения к спросу.

Мы уже очень сильно отстаем от других стран, так как 30 лет двигались по пути "обратной модернизации":

— «вверх по лестнице идущей вниз».

США решили аналогичные задачи в 1900 году, Швеция - в 1930 году, Южная Корея в 1970 году, бывший СССР - в 1950-м году, современная Польша - в 2000 году, Турция - в 2010 году.

Мы остаем от некоторых стран на десятилетия, а от ведущих экономик - на столетия.

Но,

— это не значит, что нам потребуется 30 лет, чтобы догнать Польшу.

Феномен адаптации чужого опыта, когда начинаешь с уже достигнутых другими технологических укладов, позволяет в разы сократить этот отрезок времени.

Ключевой фактор - это внутренняя победа сторонников модернизации над фанатами архаизации.

Победа широких слоев общества, желающих изменений, над олигархической сырьевой надстройкой, аграрной магнатерией и их клиентелой.

Сперва - на политическом уровне, затем - на управленческом.

Есть и другой путь - признать, что модернизация нам не нужна. И отпустить миллионы людей искать точки роста в других странах.

***

Весенние записки о будущем

Часть 7

«Великая аграрная держава» - примерно такой же оксюморон как «сладкий яд».

Наверное, потому, что в современной истории нет в чистом виде аграрных стран, тем более великих.

Чтобы хоть как-то смягчить этот смысловой нонсенс, спичрайтеры наших чиновников придумали более лайтовый формат:

> **— «зерно и мозги», означающий, что украинцы будут не только продавать сырье, но и думать.**

Получается уникальный гибрид, вроде пражского Голема:

> — страна-элеватор и хаб айтишников.

Нарушающая все базовые законы развития, в том числе и знаменитого «круга отсталости» немецкого экономиста Бруно Кналла.

Который говорил о том, что

> **— «деградация экономики приводит к увеличению удельного веса низкооплачиваемых профессий, снижению производительности труда и соответственно к общему экономическому упрощению и уплощению».**

А затем

> **– снижение инвестиций в образование и науку и последующий дефицит высококвалифицированных специалистов, что еще больше усиливает общую экономическую отсталость страны.**

В результате государство проходит «точку невозврата»,

> **— когда уже не может выделять достаточный ресурс для качественного образования населения и профессиональную переподготовку под запросы изменяющегося технологического уклада.**

Применительно к Украине это значит, что

> **— с общим упрощением экономики, будет продолжаться и снижение уровня образования, что уже проявляется, когда половина школьников на ЗНО не могут сложить дроби с разным знаменателем.**

Нынешний потенциал ИТ-специалистов держится еще на прежней образовательной базе, но и он имеет очень четкие параметры роста, которые зависят от численности населения и общепринятого в мире коэффициента людей, имеющих способность к программированию.

По этой причине, численность айтишников в Индии будет расти, а в Украине – достигнет порога роста в 250-300 тыс. человек и затем начнет снижаться.

И Украина никогда не войдет в топ-10 стран по объему предоставляемых цифровых услуг, находясь в мировых рейтингах ИТ-бизнеса в 4-5 десятке, наравне с Тунисом или Марокко.

Максимальный горизонт выручки от продажи данного вида услуг в нашей стране – до 10 млрд. дол. в год.

В действительности, то, что происходит с украинской экономикой в чем-то закономерно.

1) — Индустриальный профиль страны с акцентами на модерн в виде самолето-авиа-и-ракетосроения предполагал наличие иного типа политических элит.

2) — Это должны были быть элиты с институциональной памятью государственников, нацеленные на девеломпент страны, как цельный и сложный проект развития.

3) — Но естественный ход истории породил и естественный **формат «элит», архаических, с опорой на клерикализм, идеологизацию политического дискурса, с вульгарным шовинизмом в речовках и лозунгах, а в экономике – олигархических и рентоориентированных**.

То есть,

— нацеленных на регулярное снятие ренты с населения и бизнеса с помощью налогов, тарифов и контроля за ключевыми системами жизнеобеспечения страны (энергетика, транспорт, порты и т.д.).

А для такой архаичной модели, квазифеодальное, аграрное государство – самое то, с «децентрализацией», когда огромными ОТГ управляет «глава», начальник районной полиции и районный прокурор.

1) — Первый из них – это и есть новый «Дон Педро», поставленный над «рабынями Изаурами», которых можно при случае даже задавить личным автомобилем прямо на поле.

2) — А вторые – это «щерифы» времен Робин Гуда, поставленные для того, чтобы часть снятой с населения ренты, своеобразного «полюдья», передавалось наверх.

3) — Условное «РОВД» в этой модели – почти как форпост «шерифа нотингемского», призванный щемить местных «робин гудов», периодически насиловать и снимать дань со всего, что еще хоть как-то экономически дышит: добыча песка, сбор металлолома, контрабанда, базарная торговля и т.д.

И ***«железный закон олигархии»*** в данной системе координат **никогда не позволит развиться тем отраслям, которые не приспособлены для снятия рент – то есть промышленности, в особенности – инновационной**.

Попутно уничтожив те производства, что еще остались.

Упомянутый выше закон сформулировал Роберт *Михельс* еще в 1911 году.

Все начинается

1) — с переориентация целей со стратегических на текущие.

2) — Затем идеологизация политики.

Разрыв между интересами населения и узкой надстройки, отсечение общества от демократических процедур влияния на власть (и формализация оных).

Инкорпорация лидеров общественного мнения в общую систему рентных доходов, ориентация провластной партии «на весь народ».

В своей книге ***«Почему одни страны богатые, а другие бедные»***, экономисты Дарон ***Аджемоглу*** и Джеймс ***Робинсон*** описывают этот **порочный круг экстрактивных институтов, который наиболее характерен для стран Африки и как видим – для нас**.

Основной признак:

1) – при смене политических элит, сами институты по съему ренты с населения и экономики не исчезают,

2) — а лишь трансформируются и перезагружаются, что и происходило в Украине после каждого майдана, являясь основной причиной бедности в стране.

Похожая модель аграрной консервации наблюдалась в Российской империи во времена Николая I и министра финансов Егора Канкрина, который специально создавал механизмы, препятствующие развитию промышленности и железных дорог и максимально содействующие развитию аграрного уклада «под залог крепостных».

Завершилась эта модель для России поражением в Крымской войне.

Только у нас данный концепт реализуется «естественным путем» в виде так называемой «руки рынка» и «созидательного разрушения» индустриального потенциала.

В современной экономической науке есть такой чрезвычайно интересный раздел как *«динамическое равновесие экономических систем»*.

На практике, это означает, что

— у роста экономики нет предела, равно как у ее падения нет дна.

Экономическая система просто находит точку равновесия, на более высоком или более низком уровнях развития.

Бесконечный рост – это цель развивающихся стран и «статус кво «развитых.

Бесконечный «боковой тренд» – характерен для украинской экономики.

За последние 20 лет, когда мы жили в формате квазирыночной системы (а не переходной), у нас было три пика экономического развития, когда ВВП превышал 180 млрд. дол.: в 2007-2008, 2012-2013 и 2021 годы.

Каждый раз, выход на пик заканчивался обвалом.

Но был еще один общий маркер кризиса:

— торговое сальдо товарами и услугами.

В 2005-м году мы находились на наивысшей точке остаточного промышленного потенциала в рыночной модели, когда удельный вес промышленной продукции в структуре экспорта составлял 13%, равно как и аграрного сырья.

С тех пор ситуация только ухудшалась:

— аграрный компонент экспорта достиг 50%, а промышленный – сократился в несколько раз до 4-5%.

В 2005-м у нас был внешнеторговый профицит по товарам и услугам в размере 0,8% ВВП.

В 2008-м, данный показатель снизился до -8%.

Затем, сразу после глобального финансового кризиса – оздоровление торгового баланса и рост данного индикатора до -1,7% ВВП в 2009-м.

И снова ухудшение до -8,5% в 2013-м.

Новый обвал и очередное «оздоровление» - до -2% в 2015-м.

А потом новый «круг на кризис», когда внешнеторговое сальдо в 2018-м снизилось до -8,6%.

В 2020-м, очередном кризисном году, наблюдали уже третье по счету «оздоровление» своей внешней торговли: в первом полугодии получили даже профицитное торговое сальдо на +1 млрд. дол.

Происходит это по очень простой причине:

— в период кризиса активизируется девальвация национальной валюты и общее снижение платежеспособности населения и инвестиционной активности бизнеса.

Потребительские и инвестиционные товары у нас преимущественно импортные, то есть снижение платежеспособности резко обваливает показатель импорта.

В то время как аграрный экспорт, хоть и сокращается, но не так существенно.

Вот так и происходит «оздоровление» нашего торгового баланса.

Почему мы не пользуемся этим шансом на перезагрузку экономической системы?

Одна из причин:

1) — две плохо адаптированные волны торговой международной либерализации в рамках ВТО и ЗСТ с ЕС, которые полностью уничтожили в Украине механизм внутреннего протекционизма,

2) — а зависимость от внешних кредиторов лишь усилила эту деструкцию и сырьевой характер национальной экономики.

Почему мы запрограммированы на такие цикличные обвалы?

Сформируем простую экономическую модель

Потребительские расходы населения на уровне 75% ВВП и склонность к импорту – на уровне 50%.

Это значит, что при модельном довоенном уровне ВВП в 200 млрд дол трлн. грн. и потребительских расходах в 150 млрд дол, параметры импорта составят примерно 75 млрд. дол.

Но это индикаторы, характерные для точки динамического равновесия на сырьевом уровне развития.

По мере роста экономики и доходов населения, потребность в импорте будет лишь возрастать.

Она уже не будет перекрываться по сумме сырьевым экспортом (аграрным и горно-металлургическим).

Рост импорта частично можно компенсировать за счет торгового дефицита, предельное значение которого для нас – до 10% ВВП, то есть при показателе валового продукта в размере 200 млрд. дол., речь идет о примерно 20 млрд. дол., которые перекрываются за счет новых кредитов и трансферов трудовых мигрантов.

Но в любом случае потолок роста импорта в такой модели до 100 млрд. дол., затем новый обвал.

Чтобы его избежать, нужно наращивать экспорт.

Но и здесь есть свой потолок: с учетом «зерна и мозгов», размер нашего экспортного потока в ближайшие 10 лет не превысит 100 млрд. дол. (и это в очень хорошем варианте развития событий на мировых сырьевых рынках).

Этот показатель экспорта соответствует параметрам ВВП на уровне примерно 200-250 млрд. дол.

Параллельно с этим, будет происходить процесс роста доходов населения и соответствующее увеличение импорта (вместо секондхенда – новые вещи, вместо «евроблях» - новые авто и т.д.).

С учетом потенциально доступного дефицита получаем максимально возможный импорт в размере 120 млрд. дол.

А дальше могут быть только два варианта:

1) если курс гривны фиксированный, происходит очередной обвал с девальвацией на 30-50%:

ВВП страны возвращается на привычный уровень в 150-200 млрд. дол. (в нынешней платежеспособности доллара), население беднеет, возвращается на секкондхенд и евробляхи, доходы граждан страны падают на 30-40%;

2) если курс гривны плавающий, все будет происходить примерно в том же направлении, но с более частотными корректировками, когда курс будет снижаться на 10%, потом возрастать на 5% и т.д., но с неизменной понижательной траекторией.

Обвалы будут не такими глубокими, но более частыми.

В такой модели, ВВП балансирует в том же самом диапазоне 150-200 млрд. дол. (опять же с учетом инфляции доллара), доходы населения сжимаются и расширяются как гармонь на сельской свадьбе.

Простыми словами, **рост нашего потребления (основанного на импорте) всегда будет сдерживаться потолком нашего сырьевого экспорта.**

А сельское хозяйство, равно как и добыча природных ресурсов – это отрасли со снижающейся отдачей, когда каждый дополнительный центнер кукурузы с гектара и каждая новая тонная руды будут стоить все дороже и дороже, пока возможность наращивания производства не будет окончательно исчерпана.

Наш удел в этой модели – подушевой ВВП в пределах 5-10 тыс. дол., то есть

— место в группе беднейших стран или системное снижение численности населения в два раза, что позволит увеличить уровень благосостояния оставшихся счастливчиков до уровня, к примеру, современной Турции.

Кстати, а что в других странах?

1) — Турция с населением 83 млн. человек и подушевым ВВП на уровне 13 тыс. дол. имеет показатели экспорта на уровне 250 млрд. дол. и импорта в пределах 270 млрд. дол.

2) — В Польше, население 38 млн. человек и подушевой ВВП – более 15 тыс. дол. с годовым экспортом в 330 млрд. дол. и импортом в 300 млрд. дол.

3) — В Южной Корее с населением в 51 млн. человек, подушевой ВВП 32 тыс. дол. экспорт – 670 млрд. дол. и импорт – 616 млрд. дол.

У всех этих экономик, есть несколько общих черт:

– покрытие экспорта импортом на уровне близком к единице и выше;

- удельный вес промышленности в валовой добавленной стоимости (стоимость продукции за вычетом стоимости промежуточного потребления) на уровне 45-60% - источник первичных доходов.

Для дальнейшего развития, модель которого включает в себя рост, а не сокращение численности населения и выход на более высокую, а не низкую точку динамического равновесия, **Украине нужно пройти четыре этапа:**

1. Отправная точка для «большого толчка» с ВВП на уровне 250 млрд. дол. (подушевой ВВП – 6-7 тыс. дол.). Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 130 млрд. дол.

2. Условная «Турция» - ВВП на уровне 400 млрд. дол. (подушевой ВВП – 10 тыс. дол.). Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 250 млрд. дол.

Сопоставимый с Турцией показатель экспорта нам нужен для компенсации дефицита внутреннего потребления вследствие демографических отличий.

3. Условная «Польша» - ВВП на уровне 600 млрд. дол. (подушевой ВВП – 15 тыс. дол.). Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 330 млрд. дол.

4. Условная «Южная Корея» - ВВП на уровне более одного триллиона долларов. (подушевой ВВП – более 30 тыс. дол.). Для этого нужен верхний порог экспорта в размере 600+ млрд. дол.

Даже для стартового толчка, потенциала сырьевого экспорта будет недостаточно.

Нужна реанимация существующего промышленного потенциала.

А для выхода на точку «условной Турции» необходима реновация промышленного ядра.

Для «условной Польши» - структурная диверсификация по максимальной ширине линейки производимой продукции.

Для «условной Южной Кореи» - инновации.

Или в формате инвестиций:

- государственные;

- внутренние;

- внешние + внутренние.

В формате моделей:

- перезапуск на факторе внутреннего рынка;

- рост производительности труда

- инновации.

Есть еще один вариант

– ничего не делать, вернуться в милую сердцу аграрную архаику, феодализироваться и болтаться в полынье между циклами кризисов.

Постоянно находя точку равновесия на более низкой точке развития с одним вариантом выхода из этого «дня сурка»

- за счет уменьшения численности населения минимум в полтора раза.

Надеясь при этом, что малолюдные земли никто не захватит.

***

***

№ 1.494

Михайло Забродський: «Бойові – це гроші, які доплачують саме за участь у бойових діях, а не за кабінетну роботу в тилу»

2023-04-20

Леонід Матюхін, Кореспондент АрміяInform

Володимир Поліщук, Кореспондент АрміяInform

Генерал-лейтенант Михайло Забродський розповів, чому повернувся на військову службу. Прокоментував витік секретних документів Пентагону, як це вплине на плани Збройних сил України.

Також обговорив необхідність внести зміни до законів, що стосуються безпеки і оборони нашої держави, і рішення парламенту повернути додаткову грошову винагороду окремим категоріям військовослужбовців.

****

— Пане генерал-лейтенанте, з чим пов'язане ваше рішення піти з парламенту й повернутися у Збройні сили України?

— Ви знаєте, багато років тому, коли мене запитували, чому саме вирішив вступити до військово-навчального закладу, варіанти відповіді були різні. Наприклад, сімейні традиції чи щось інше… Але я пам'ятаю добре свою відповідь – велике особисте бажання. Якщо відповідати на запитання коротко, на мій погляд, у такий час кожен має робити своє, те, чого навчався, чому присвятив своє життя. Я гордий, що мав змогу протягом усього цього часу, починаючи з лютого 2022 року, працювати із ЗСУ, докладати певних зусиль до нашої загальної справи. Але я подвійно гордий, що знову у військовому строю. Крім того, я вважаю, що в такий вирішальний час для держави

потрібно підтримувати Президента і весь український народ у боротьбі з ворогом, адже **тільки разом маємо шанс перемогти**.

— Враховуючи чималий досвід законотворчої діяльності, як вважаєте, *чи необхідно нині уточнювати закони у сфері оборони та безпеки?*

— Якщо говорити в широкому розумінні удосконалення, зокрема в галузі законодавства – це нормальний процес. Природно, коли життя відмітає те, що не працює або віджило, і змушує вносити зміни до законодавства.

Сфера захисту Батьківщини, сфера національної безпеки вже не перший рік є пріоритетним напрямком законотворчої діяльності.

Сьогодні **швидка реалізація необхідних змін, унеможливлення впливу на них якихось процедурних або, тим паче, політичних питань – завдання всіх гілок влади**.

Будемо сподіватися, що здоровий глузд, розуміння і відчуття колективної відповідальності за оборону нашої країни завжди перемагатиме.

Але парламент – це і політична трибуна, тому, на жаль, **тема війни іноді стає спекулятивною, законопроєкти деякі подають не заради допомоги державі у війні, а заради політичних дивідендів**.

Але **в умовах масштабної війни політиканство і популізм неприпустимі**. Йдеться про долю України.

Кар'єра

Після закінчення Військової інженерно-космічної академії протягом п'яти років проходив військову службу за контрактом в Російській Федерації. Після повернення в Україну почав службу в 95-ї окремої аеромобільної бригади.

У 2009 році у званні підполковника був начальником штабу і першим заступником командира 95-ї окремої аеромобільної бригади.

Восени 2009 року призначений на посаду командувача українського контингенту, що входить до складу українсько-польського миротворчого батальйону («УкрПолбат») в Косові, основу якого складали військовики 95-ї окремої аеромобільної бригади 8-го армійського корпусу Сухопутних військ ЗСУ.

У січні 2013 року Забродського призначено командиром 95-ї окремої аеромобільної бригади (м. Житомир).

З весни 2014 р Забродський брав участь в антитерористичній операції на сході України. В ході Війни на сході України 95-та аеромобільна бригада під командуванням Забродського виконувала задачу з блокування міст Слов'янськ та Краматорськ, захопила та утримувала важливий опорний пункт — гору Карачун.

Влітку 2014 року 95-та бригада під командуванням Забродського здійснила рейд в тил супротивника. За два тижні, виконуючи бойові задачі, бригада Забродського пройшла 470 км від Слов'янська до Маріуполя, потім вздовж російсько-українського кордону, і через Луганськ повернулася до Слов'янська. На думку американського експерта Філіпа Карбера це був найдовший рейд збройного формування у новітній історії.

В березні 2015 року призначений командувачем Високомобільних десантних військ України.

3-4 червня 2015 року командував українськими силами у ході боїв за Мар'їнку.

У листопаді 2017 року був призначений командувачем Десантно-штурмових військ ЗСУ.

Політика

У 2015 році був обраний депутатом Житомирської обласної ради першим кандидатом від БПП “Солідарність” як безпартійний.

Член постійної комісії обласної ради з питань регламенту, депутатської діяльності, місцевого самоврядування, законності, правопорядку та антикорупційної діяльності.

У 2019 році був обраний народним депутатом 9 скликання від партії “Європейська Солідарність” номером 4 у списку як безпартійний. Член однойменної фракції. Перший заступник голови Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

20 березня 2023 року Верховна Рада припинила депутатські повноваження Михайла Забродського.

І,

якщо хтось лише заради власного інтересу гальмує спільну роботу – це вже на межі зради.

Власне, робота Комітету з питань нацбезпеки, оборони та розвідки в тому числі **полягає й у відсіюванні таких політично мотивованих законопроєктів** від тих, які справді посилять нашу оборону та допоможуть нашим військовим воювати.

— *Нещодавно ВР України підтримала правку про повернення окремим категоріям військовослужбовців додаткової грошової винагороди* у розмірі 30 тисяч гривень. Щоправда, без змін до бюджету, без яких неможливо реалізувати таку ініціативу. Суспільство активно обговорює це питання. Ви свого часу виступали проти того, щоб тиловикам скасували ці виплати.

— Вибачте, але це якраз **очевидний популізм**.

Важливою складовою мотивації воїнів є відчуття справедливості. Цей принцип якраз і закладався під час останніх змін у грошовому забезпеченні. Як можна порівнювати умови служби бійця, який понад рік тримає фронт на найгарячіших напрямках, з тим, хто служить на складі у далеких від бойових дій регіонах? Ви спробуйте вправно виконувати бойові завдання місяцями під масованими ворожими обстрілами.

1) — Тому **бойові – це гроші, які доплачують саме за участь у бойових діях, а не за кабінетну роботу в тилу**. На мій погляд, це абсолютно нормальна ситуація, коли держава має концентрувати будь-які свої ресурси, зокрема фінансові, стосовно грошового забезпечення військовослужбовців, насамперед на тій категорії, яка безпосередньо ризикує життям і здоров’ям.

2) — **Друга складова – економічна**.

Суспільство має зрозуміти:

> — держава і без того робить усе можливе і неможливе, аби забезпечити сили оборони всім необхідним, у тому числі достойним грошовим забезпеченням.

Я просто запитаю:

> — а звідки 1нам брати додаткові гроші? Чи хтось пропонує підняти податки, аби залишити непропорційні доплати, наприклад, працівнику складу в Ужгороді?

Я поважаю всі військові спеціальності. Вони всі без винятку важливі. І спільні якісні зусилля і на фронті, і в тилу приведуть нас до перемоги.

Але не стомлюся підкреслювати:

— **система виплат має бути справедливою**. Розміри виплат мають залежати від ступеня небезпеки, віддаленості від лінії бойового зіткнення, умов служби та складності виконуваних завдань.

Саме тому

— військовослужбовцям, які виконують завдання безпосередньо на лінії зіткнення і в тактичній глибині, збережена додаткова виплата в розмірі 100 тис. і 30 тис. відповідно.

І **цей справедливий підхід не був врахований зі самого початку, минулого 2022 року, коли були призначені всім однакові виплати**

– і тим, хто бере участь у бойових діях, і тим, хто виконує свою роботу в тилу, далеко від фронту.

От, наприклад, військовослужбовці, які виконували завдання поза межами районів бойових дій (у різних регіонах України), і військовослужбовці, які, ризикуючи життям, виконували завдання в районах бойових дій, але не брали безпосередньої участі в боях з противником, отримували однакову грошову винагороду – 30 тисяч гривень.

І так само військовослужбовці, які брали безпосередню участь у боях з ворогом, і військовослужбовці, які виконували завдання в районах бойових дій, але не були залучені до збройних сутичок, також отримували винагороду в однаковому розмірі – 100 тисяч гривень.

Упевнений, ніхто не буде сперечатися з тим, що, наприклад, ступінь небезпеки і ймовірність втрати життя або здоров’я значно вищі на передньому краї, ніж поза районом бойових дій. Звісно, ця небезпека нині є для всіх, але її рівень дуже різний, і, на мій погляд, це абсолютно нормально, коли ступінь матеріальної компенсації, зокрема грошової, залежить від того, чи перебуває людина у відповідному районі, виконує певне завдання чи ні.

Хоча як і в будь-якій системі, є винятки. Наприклад, це стосується військовослужбовців, які задіяні у відбитті нападу повітряного противника, а загроза така існує практично по всій території держави. Вони отримують відповідну грошову компенсацію, відповідні доплати незалежно від того району, де вони виконують завдання.

Крім того, не забувайте, що навіть в умовах обмеженого фінансування мінімальний рівень грошового забезпечення всіх військовослужбовців збільшено майже на третину.

Тому повторюю:

— закон про повернення старої недосконалої системи спекулятивний. Чистий популізм.

Він **не враховує принципу справедливості**, не дбає про мотивацію військовослужбовців і не має економічного обґрунтування.

— У медіапросторі багато інформації про наш контрнаступ. Чи може вплинути на плани його проведення *витік документів Пентагону*?

— Як військова людина хотів би насамперед зауважити, що будь-яка інформація про можливі дії ЗСУ, конкретного військового формування, угруповання військ, як правило, завжди шкодить. Але ГУР МОУ заявило, що частина даних не відповідає дійсності, тож треба розібратися спочатку, хто і навіщо це зробив.

І тут питання не в тому, наскільки прогнози чи інформація можуть збігатися з реальними планами. А в тому, яка мета таких зливів. Нашим планам це не завадить, але, мабуть, і не було такої мети. Та й, крім іншого, такі зливи, висновки і припущення експертів створюють певний інформаційний шум, який заважає противнику розібратися, де тут правда, а де не зовсім.

Позиція експерта завжди дуже вдячна, він зазвичай не несе жодної відповідальності за те, що оприлюднює.

В іншому становищі фахівці. Але якщо ви помітили: жодного коментаря з кола осіб, які дійсно ухвалюють рішення, які причетні до реалізації відповідного плану, ми не почули і, напевно, не почуємо аж до моменту початку його реалізації. І це абсолютно правильно та професійно.

Загалом я хотів би позитивно оцінити стратегічні дії військово-політичного керівництва України. Розумію всі дії Президента та його команди і вважаю їх правильними.

І стратегічне планування, і системні зусилля щодо матеріального забезпечення Сил оборони.

— За кілька днів чергова *зустріч у форматі Рамштайн*. Яка наша мета, чого очікує Україна від цієї зустрічі?

— Наша головна мета незмінна. Ми вдячні партнерам і всім небайдужим країнам, які допомогою нашій країні продемонстрували своє ставлення до російської агресії, до війни, яку розв’язала РФ проти нашої країни. Перша наша позиція – це, безумовно, слова вдячності за те, що вже зроблено, і обговорення робочих питань, що ще потрібно зробити, щоб ми мали все необхідне, аби продовжувати нашу боротьбу.

Є певні напрямки, які потребують додаткової уваги. Нам потрібні боєприпаси до тактичних систем, які постачають наші партнери.

Можна говорити про необхідність передачі певних зразків авіаційної техніки, у першу чергу літаків, які формально належать до винищувачів, а фактично є багатоцільовими.

Нам треба удосконалювати ППО, систему зв'язку, РЕБ тощо.

— Наступальний дух війська, як його підтримати?

— Ви знаєте, уже не одне сторіччя науковці, дослідники військової історії та, власне, воєначальники обговорюють та аналізують це питання. На мій погляд, насамперед це має бути здорове поєднання належного матеріального забезпечення військовими засобами та високого бойового духу особового складу. Жоден бойовий дух не замінить бойових припасів, а досконала система зброї, якщо в людини немає належного рівня мотивації, не гарантує успіху на полі бою.

Говорячи конкретно про нашу ситуацію, я хотів би зауважити, що бойовий дух виникає в людини не тоді, коли вона одягнула військову форму, і навіть не тоді, коли взяла до рук зброю. Причому не важливо, йдеться про військовослужбовця за контрактом, призваного за мобілізацією чи про добровольця.

Коли кажуть «солдатом не народжуються» – це, на мою думку, стосується не бойового духу, а необхідного набору навичок і вмінь, які повинен мати військовослужбовець для того, щоб успішно виконувати свої службові обов'язки або своє бойове завдання.

Щодо бойового духу – він закладається в родині, у дитячому садочку, він залежить від виховання, від усвідомлення того, що у твій дім вдерся непрошений гість і він повинен бути знищений.

Бойовий дух – це не щось таке, що є стійким і незмінним. Він, як і будь-яка якість людського характеру, перебуває під постійним впливом дуже великої кількості різноманітних факторів. В умовах війни це також і розгубленість та страх. І кожен за себе повинен зробити, на мій погляд, дуже чіткий вибір: або я готовий ризикувати своїм життям, або я не воїн і не гідний звання Захисника. На жаль, серед наших співвітчизників зустрічаються і такі. Але перших, безумовно, більше.

— 24 лютого минулого року… Як ви зустріли цей день, які були ваші думки, дії?

— Думки? Уже й не пригадаю, які точно вони були. А дії, як у більшості населення нашої країни, мабуть, стандартні… Я прокинувся від ракетного удару по аеродрому "Бориспіль", коли в будинку затремтіли вікна. Швидко одягнув військову форму, устиг заїхати до Верховної Ради, навіть узяв участь у голосуванні про оголошення воєнного стану. Після цього залишив залу і

прибув на Головний командний пункт Збройних сил України, після цього тривалий час виконував завдання в його складі.

— *Що вас вразило найбільше* в перші дні повномасштабного вторгнення?

— Мабуть, три речі.

1) — Перша – це звірства, які вчиняли російські військові, і масштаб руйнувань.

2) — Друге – це сильна і безкомпромісна **позиція Президента України** в перші дні повномасштабного вторгнення. **Це був тоді один з вирішальних факторів. Ця жорстка позиція і дуже оперативні рішення визначили дії всієї системи влади**, мали вплив на українське суспільство і, звичайно, на міжнародних партнерів.

3) — І, безумовно, найголовніше – це професійність і героїзм багатьох наших військовослужбовців і всіх інших людей, які безпосередньо зупиняли просування загарбників. Ворог не зміг прорахувати внутрішню силу нашого народу.

— Як би ви охарактеризували військовослужбовця Росії, який вчиняє воєнні злочини? Чи відповідають терористичні методи нашого супротивника в цій війні традиційному військовому мистецтву?

— Ми майже цілковито були певні, що російська армія дійсно сильна, що рівень її технічного оснащення, рівень підготовки, рівень розуміння природи сучасної війни настільки високий, що якщо вони розпочнуть широкомасштабну війну, то нас чекають неймовірні труднощі.

Нам на її початку не було легко, але ми дуже швидко – десь за місяць – усвідомили, що жодних див, прикладів інновацій, оперативного мистецтва не побачимо. Сміливих стратегічних обходів, обхватів, оточень російська армія не продемонструвала і вже навряд чи продемонструє.

Росіянам був притаманний простий, лінійний підхід до стратегії та військового мистецтва.

Чим це зумовлено? На мій погляд, тут йдеться про комбінацію причин: переоцінка власних сил, побоювання відповідальності в разі невдачі і, головним чином, недооцінка нашої готовності до спротиву.

Єдине, що змогла продемонструвати так звана друга армія світу за більш ніж рік – це перевага в ресурсах. Якби ми мали можливість витрачати боєприпаси такими темпами, як росіяни, то невідомо, де нині проходила б лінія зіткнення.

Цей кількісний фактор, за оцінкою експертів, вони експлуатують максимальним чином. Їхня спроба від Чорнобиля до Одеси розірвати нас на

стратегічній розтяжці, щоб нам просто не вистачило бригад, танків, гармат також ґрунтувалася на ресурсній перевазі.

А щодо прийомів і способів ведення війни, то вони вже давно переступили межу воєнних злочинів – усвідомлюючи неможливість виконати свої завдання без втрат значної частини так званої професійної армії, вони згадали про старий історичний підхід, коли до військової справи долучалася категорія людей, яка характеризується низьким рівнем соціальної відповідальності. Тому ми, на жаль, ***спостерігали звірства в Бучі, Ірпені***, на Харківщині та Херсонщині.

Військово-політичне керівництво країни-агресора й нині використовує у штурмових групах в'язнів для виконання окремих специфічних завдань як звичайний витратний матеріал, як і боєприпаси, що понад п'ятдесят років лежали на складах.

— Що, на вашу думку, змінилося в тактиці та стратегії російської армії з 2014 року? Чи зазнала вона змін під час проведення АТО, ООС і згодом під час великої війни?

— Одразу зазначу, що ця періодизація достатньо умовна. Колись, ймовірно, це буде предметом історичних досліджень. Найголовніша відмінність – це непомірне збільшення масштабу бойових дій і, відповідно, номенклатури засобів ураження, які використовують під час їхнього ведення.

Якщо далекого вже 2014 року застосування авіації було лише епізодичним та окремим елементом бойових дій, то нині це повсякденна практика. Ми все це відчули весною 2022 року й досі відчуваємо на собі.

Беззаперечно, на активному застосуванні авіації противник, звичайно, не зупиниться і далі буде лише відшуковувати найбільш ефективні системи озброєння, найбільш ефективні оперативні і стратегічні прийоми, не говорячи вже про тактичні прийоми, з використанням яких можна досягнути тих цілей, які він перед собою поставив.

Якщо говорити про стратегічні апетити Російської Федерації, слід відмітити, що порівняно з лютим 2022 року вони значно зменшилися. Тоді ворог планував на третій день бути в Києві, а на тринадцятий ще десь далеко за Києвом. І головною причиною переформатування його задач, основним генератором змін у тактиці та стратегії, беззаперечно, є героїчний спротив українського народу і наших Збройних сил.

Що ж до зміни в діях збройних сил Росії – вони стосуються насамперед постійної зміни глибини завдавання ударів і переліку цілей, до якого належать об'єкти критичної та елементи енергетичної інфраструктури, намагання унеможливити нормальне функціонування держави, позбавити мирне населення звичних побутових умов.

Не виключено, що така стратегія зберігатиметься й надалі. Вони не завжди використовуватимуть науковий, аналітичний пошук нових методів ведення війни, а, ймовірно, будуть йти шляхом спроб і помилок, шукатимуть наші слабкі місця, найболючіші точки.

Якщо проаналізувати тактику противника, то він, як і в минулому, робить основну ставку на використання засобів ураження, у першу чергу артилерії. Утім можемо констатувати, що дії наземних підрозділів противника останнім часом достатньо обмежені. Тут даються взнаки і нестача підготовленого особового складу, і відсутність координації, і недостатнє опрацювання певних способів тактичних дій. Скидається на те, що, як за часів Другої світової війни, головну ставку ворог робить на суцільний вогневий вал. На окремих напрямках, в окремих ситуаціях це дає свої результати.

Проте за наявності відповідних ресурсів, систем озброєння ми здатні запобігати широкому застосуванню таких підходів.

— Чи вистачить РФ ресурсів для ведення цієї війни?

— З одного боку, хотілося б заспокоїти людей і сказати: так, дійсно, **значна частина ракет уже використана**, тому загальна оцінка загрози в майбутньому знижена, тому що наш противник теж обмежений у ресурсах.

Але, на мій погляд, це безвідповідально, тому що не слід забувати, що **ми воюємо не зі збройними силами РФ, а з цілою країною**, котра у своїх «найкращих» історичних традиціях (мабуть, ще з часів Російської імперії й потім СРСР) не робить вибору між рівнем добробуту свого населення і рівнем виробництва боєприпасів.

Я не прихильник обнадійливих оцінок експертів, що нині в Росії закінчаться ракети і ми зможемо спокійніше дихати. Глибоко переконаний, що там навіть за умов санкційного тиску докладатимуть усіх зусиль, аби підтримувати інтенсивність виробництва зброї та техніки. Спокійніше дихати ми зможемо, коли матимемо здатність знищувати засоби повітряного нападу, зокрема ракети, а також усю іншу техніку та боєприпаси швидше, ніж вони будуть їх виготовляти.

— Якою ви бачите Перемогу над нашим ворогом?

Якщо ми говоримо про перемогу України в цій війні, то **вона чітко окреслена керівництвом нашої держави і, зокрема, Президентом** – це повернення до міжнародно визнаних кордонів, український Донбас, український Крим. На жаль, незалежно від того, коли ми відновимо кордони України, **загроза не зникне**.

Допоки ми маємо такого войовничого, з такими імперськими амбіціями сусіда, головним підсумком війни мають стати такі Збройні сили нашої

країни, які відкинули б навіть бажання замислитися, що в України можна щось відібрати силою зброї.

Ми не повинні забути все те, що пережили та втратили, маємо жодним чином не допустити повернення ситуації, схожої до тої, що була у 2014 році.

***

№ 1.495

https://cpc.com.ua/articles/ekonomist-oleksiy-kusch-derzhava-ne-mae-koshtiv-navit-na-solidarnu-pensiynu-sistemu?fbclid=IwAR1iPZMl0QRdgq8yVVNhTtl3V_S2mcGrRsU7F1_hOCg1zo65Bp9AXwyCYR8

Економіст Олексій Кущ: Держава не має коштів навіть на солідарну пенсійну систему

2023-04-20

Наталія ***Лебідь***

У Верховній Раді зареєстровано ***законопроєкт № 9212*** щодо впровадження ***накопичувальної пенсійної системи***.

При цьому, нагадаємо, ще у листопаді 2021-го Мінфін презентував проєкт другого рівня пенсійної системи, який передбачає відрахування внесків у розмірі 1% від зарплати на особистий накопичувальний рахунок. Така норма діятиме упродовж першого року функціонування системи, а надалі відсотки наростатимуть.

Джерелом сплати внесків стане 22% ЄСВ, який зменшать на відповідну суму.

У цій грі братимуть участь усі громадяни, яким на момент запуску другого рівня буде менше 55 років. За приблизними підрахунками, які озвучують у міністерстві соціальної політики, таких в Україні близько 8 мільйонів осіб.

Для тих, кому на момент запуску накопичувального рівня буде 55 років і більше, пенсійна система ніяк не зміниться.

Оскільки сплачувати внески до накопичувального фонду, як і до солідарного, за людину буде її роботодавець, то реформа стосуватиметься перш за все офіційно працевлаштованих осіб. Тобто запровадження другого рівня пенсійної системи не має створити додаткового податкового навантаження ні на роботодавців, ні на працівників.

Це – в ідеалі. І це – спойлер того, що пропонує провладна фракція. А тепер – детальніше про проблеми, які супроводжуватимуть запровадження другого рівня і про які не говориться у законопроєкті. Про них «Центру політичного консалтингу» розповідає фінансовий аналітик та економічний експерт Олексій Кущ.

***

- Пане Олексію, за проєктом закону № 9212, роботодавці сплачуватимуть такі внески від розміру заробітної плати працівників: 1% у 2023 році, 1,5% у 2024 році, 2% у 2025 році. В той же час держава буде співфінансувати ці внески на паритетних засадах за рахунок коштів державного бюджету України. Звідси найперше та найголовніше питання: *наша країна дійсно має кошти, щоб паритетно із працедавцем наповнювати пенсійний рахунок найманого працівника?*

Риторичне питання. **Відповідь – ні, не має**. **Наша держава не має коштів навіть на те, щоб фінансувати *солідарну пенсійну систему***. А така система є дефіцитною і отримує дотацій на майже 180 млрд гривень щомісяця.

Впроваджувати ***накопичувальну систему*** варто в країнах, які досягли певного рівня добробуту, бо тут передбачається, що і держава, і бізнес мають кошти, а люди мають стимули для пенсійних накопичень.

Крім того,

- таку реформу варто провадити на етапі динамічного економічного зростання.

Чому це обов'язкова умова?

- Тому, що пенсійна система повинна мати куди вкладати гроші, інакше їх просто з'їсть інфляція.

Тобто, логіка тут проста:

- **якщо економіка капіталізується, а основні активи економіки – нерухомість та цінні папери – зростають у ціні (і такий тренд зберігається упродовж 10-15 років), то тоді на оцій точці злету можна запускати *накопичувальну пенсійну систему***.

Тільки в цьому випадку – у випадку зростання активів!

– перші отримувачі накопичувальних пенсій, які з'являться через надцять років, зможуть отримати суттєву надбавку до своїх виплат.

- Введення ж ***накопичувальної системи***, коли ***держава виступає напівбанкрутом і перебуває на постійній дотації зовнішніх донорів та кредиторів***, є **апофеозом економічного абсурду**.

Такий крок призведе до доволі відчутних негативних наслідків.

Серед них може бути

1) збільшення дефіциту бюджету, котрий і так є значним через те, що вже зараз бракує грошей на солідарну систему.

2) Другий негативний наслідок – це збільшення податкового тиску на бізнес, **який – навпаки – слід зменшувати**.

Всі податки на працю – ЄСВ, податок на дохід фізичної особи (ПДФО) – необхідно знижувати, інакше ми не зможемо детінізувати *ринок праці*.

- Нам треба за рахунок фіскальних стимулів втримувати наявні робочі місця та створювати нові, а не навпаки.

- А це можливо лише внаслідок системного зниження податків, між тим зараз виявляється, що податки на працю лише зростатимуть, якщо буде ухвалений новий закон.

І що ми отримаємо натомість?

1) Перехід ринку праці у ще більшу тінь та тінізацію зарплат.

2) А щодо самих накопичень, то вони будуть фактично «спалені».

Бо тут ще такий момент:

3) **ніхто не впроваджує накопичувальну пенсійну систему в умовах високої інфляції. Країни, які переходили на таку систему, робили це на точці гальмування інфляційних процесів, коли інфляція становила 5-6% максимум. Але не тоді, коли вона дорівнює 20-25%.**

- В економічній історії України *був сприятливий для впровадження накопичувальної системи момент, який ми, можливо, проґавили?*

- У нас був унікальний шанс поєднати накопичувальну пенсійну систему та земельну реформу.

А для цього *треба було* надати накопичувальним пенсійним фондам ексклюзивне право на придбання землі сільськогосподарського призначення.

Тому що

- **земля є універсальним інструментом зберігання грошей, захищеним від інфляції та девальвації.**

Земля лише зростатиме в ціні та приноситиме універсальну земельну ренту. Її можна здавати в оренду фермерам або с/г підприємствам і отримувати ренту у вигляді орендної плати – це спосіб отримання пасивних доходів, який використовують західні пенсійні фонди. Скрізь на Заході такі фонди є одними з найбільших землевласників. Це могло спрацювати і у нас та мінімізувати всі ті ризики, про які я казав.

- Але цього зроблено не було. Якою тоді є альтернатива накопичувальній пенсійній системі? Нинішня солідарна?

- Зараз необхідно вирішувати ті болючі питання, які є.

1) По-перше, *знижувати податки на працю*, щоб ЄСВ, ПДФО та військовий внесок сукупно не перевищували 15%.

Ще більш оптимальних шлях – скасувати ці внески і запровадити єдиний кумулятивний внесок. Один замість трьох. І ввести його на найближчі 30 років, щоб детінізувати ринок праці і звузити його з нинішніх 50-60% до – як мінімум – 10-15%. Такий єдиний внесок міг би вирішити не тільки питання збереження робочих місць, але й репатріації українців додому після війни.

2) А щодо ***солідарної пенсійної системи***, то

- треба передусім перевести ПФУ в структуру міністерства фінансів, щоб виплачувати солідарні пенсії напряму з бюджету. Так буде простіше і збереже нам кошти, які зараз витрачаються на утримання ПФУ.

- І якщо років через десять нам вдасться знизити інфляцію та утримувати її упродовж 3-5 років на рівні 5%, якщо ми зможемо забезпечити динамічне економічне зростання на рівні 7-8% на рік та капіталізацію базових активів на рівні 20-30% на рік, можна буде подумати і про ***накопичувальну систему***.

Цю *точку підйому економіки* треба просто «піймати».

- У законопроєкті, наскільки я розумію, не йдеться про те, щоб зберігати пенсійні накопичення у базових активах – землі та нерухомості. Зачитую документ: *«пенсійні накопичення учасників пенсійних фондів зберігаються від знецінення та інфляційного впливу за рахунок їх інвестування в переважно консервативні фінансові інструменти»*. *Що це означає?*

- Це передусім *державні цінні папери*.

Тут, я думаю,

1) буде здійснено спробу перенаправити фінансові потоки на західні фінансові ринки – з тим, щоб купувати західні цінні папери.

Мається на увазі – державні та цінні папери емітентів з високим рівнем надійності.

2) І це також є ***нісенітницею***, адже **тоді ми станемо не лише державою із сировинною економікою, але й пенсійно-фінансовим придатком цивілізованого світу**. Бо наші «довгі гроші» будуть вкладені в іноземні економічні системи, і відбудеться колосальний відтік фінансів з України.

- А *чому не можна вкладати у вітчизняні цінні папери?* Чи вони нічого не варті?

- Тут **також є певні ризики**.

Якщо вкласти у такі цінні папери багато, то

1) тоді у держави виникне спокуса «накласти на них лапу». Просто взяти їх і реструктуризувати. Ми ж розуміємо, що наша держава не завжди повертає свої борги.

Крім того,

2) **в Україні немає фондового ринку**.

Формально він є, але 90% операцій на ньому – це операції із державними цінними паперами.

Тому,

1) спочатку треба провести демонополізацію економіки,

2) реструктуризувати фінансово-промислові групи наших олігархів, як це колись було зроблено в Японії, де такі групи були змушені продати частини акцій робітникам на відкритому фондовому ринку.

Пожвавлення фондового ринку могло би викликати інструментарій для вкладення у цінні папери, але зараз цього немає.

- І знову до законопроєкту. Передбачається, що пенсійні накопичення будуть зберігатися у авторизованих банках-зберігачах, допущеними до діяльності в другому рівні пенсійної системи шляхом авторизації. Що це за банки і як загалом недовіра до банківської системи корелюватиме з потребою нести туди свої гроші?

- Банки-зберігачі – це банки, депозитарій яких містить цінні папери. Вони будуть зберігати цінні папери компаній, котрі керуватимуть пенсійними фондами. Звичайно, що і тут є ризик втрати таких активів.

Тобто ризик не лише «банкопаду», який ми спостерігали раніше, але й «фондопаду».

Але, гадаю, **тут йдеться от про що**.

1) Влада розуміє, що приватний бізнес уходитиме в тінь від таких «реформ», тож

2) держава намагатиметься направити до накопичувальних пенсійних фондів частину грошей бюджетників та військових, чиї доходи зросли. Тут діятиме «обов'язковий порядок» для тих, кому можна віддавати накази.

3) І якщо вдасться закумулювати у таких фондах 30-40 млрд гривень на рік, а це майже мільярд доларів, **та встановити десь 5% за обслуговування, то вийде, що тільки 50 млрд доларів можна буде заробити на адмініструванні цих коштів.**

4) **Це досить велика сума, за яку зараз і йде боротьба**.

- Це зрозуміло. Незрозуміло тільки одне: *як держава збирається компенсувати знецінення внесків?*

- А це те, про що я казав на початку розмови:

запускати накопичувальну систему можна лише тоді, коли є інструменти захисту від інфляції.

Тепер же компанії, які займатимуться управлінням активами, будуть змушені

шукати цінні папери, котрі принесуть таку прибутковість, яка компенсує інфляційні втрати.

- А *якщо вони не знайдуть такі цінні папери?*

- Тоді **пенсійні накопичення будуть просто знищені**.

- Не надто райдужна перспектива…Законопроєкт № 9212 може бути ухвалений, як на вашу думку?

- **У нас може бути ухвалений будь-який абсурд**.

Але, в цьому випадку це буде

- колосальна дискредитація реформи із ***«дуже негативними наслідками…»***.

За всім цим стоїть фінансовий лобізм, на жаль.

***

№ 1.496

«ХРУЩЕВКИ» В ПРОЕКТЕ БУДУЩЕГО ВОССТАНОВЛЕНИЯ. ВСЕ-ТАКИ БУДЕМ СНОСИТЬ?

2023-04-20

Александр Сергиенко

*Кандидат физико-математических наук, юрист, директор аналитико-исследовательского центра "**Институт города**".*

Проблема устаревшего жилого фонда есть. В Украине она обостряется еще и тем, что большинство его обитателей — люди пожилые, то есть люди бедные. После выхода на пенсию они обычно становятся «акционерами», покупая продукты питания «по акциям». Поэтому своими силами осуществить

реновацию (капитальное обновление) дома, который юридически является их собственностью, они не могут.

Некоторые могут сказать, что у них есть наследники, дети и внуки, которые должны помочь им, но усилия последних направлены преимущественно на то, чтобы самим встать на ноги или удержаться на ногах в нашем непредсказуемом турбулентном мире.

Поэтому здесь на помощь должно прийти государство в лице президента, правительства и Верховной Рады. Последние две инстанции так и сделали — через ***законопроект № 6458***, внесенный КМ Украины 22 декабря 2021 г. и проголосованный ВР в первом чтении 21 сентября 2022 г.

Но почему законопроект, пролежавший почти год без движения, вдруг вынырнул из глубокого ящика ВР?

Не **запахло ли здесь большими деньгами** на послевоенное восстановление, куда государство захотело вписать и реновацию устаревшего жилого фонда? Этот пазл картины новых городов очень легко складывается. Но главное — в чьих интересах, и кто его будет складывать.

1. Римейк не в стиле Голливуда

Законопроект № 6458 является римейком резонансного закона «О комплексной реконструкции кварталов (микрорайонов) устаревшего жилого фонда» 2007 г., который в свое время поднял много шума и породил множество надежд среди жителей «хрущевок». Как и в кино, авторы законопроекта немного изменили текст и название — «Об осуществлении комплексной реконструкции кварталов…», но причина появления этого римейка — не успех, а наоборот, **полный провал**.

> Я не знаю ни одного случая реконструкции «хрущевки» с временным отселением жителей в рамках этого закона.

Есть другие случаи: мой университетский товарищ несколько лет судился с КГГА во главе с Леонидом Косаковским, чтобы вернуться в свою квартиру на улице Михайловской, возле Майдана Независимости, — правда, там была не «хрущевка», — высота потолка составляла около четырех или пяти метров (было за что судиться). Как рассказал мне один мощный киевский застройщик, практически при выселении приходится раздавать втрое больше квартир.

Поскольку стоимость земли, особенно в крупных городах, становится все выше, а свободных участков становится все меньше, то не удивительно, что наш отечественный застройщик (пора писать о нем статью в Википедию) давно точил зубы и исходил слюной, глядя на просторные «хрущевские кварталы», не напичканные высотками…

Что же мешало ему до сих пор?

2. Священное право собственности

Интерес застройщиков к реконструкции кварталов устаревшего жилья прост:

> **— вместо пятиэтажки построить 25-этажку, а при возможности — добавить еще больше этажей или… меньше, но ненамного.**

Конечно, начиная с шестого этажа, все дополнительные пойдут в прибыль застройщику.

Мешает этому только одно — нежелание обитателя «хрущевки» отселяться из своей квартиры.

Даже временно. И его можно понять: надо переехать дважды (то есть пережить фигурально не два, а четыре «пожара») в так называемый маневренный фонд (сомнительного качества), прожить там неизвестно сколько (потому что в обещания строителей верят только наивные), а потом получить то же, что у тебя и так есть, без всех этих приключений. И все это ради того, чтобы кто-то абсолютно посторонний нагло заработал на тебе деньги. Зачем?

Во все разговоры об энергоэффективности, пластиковых окнах, утепленных стенах и т.п. могут поверить только те, кто сам не был «инвестором» или же не сталкивался с такими. По понятным причинам застройщик выбирает самый дешевый утеплитель (который, как потом оказывается, хорошо горит), однокамерные (а не двухкамерные) стеклопакеты, жестянки-радиаторы, то есть — делает все, чтобы сэкономить на себестоимости строительства. Когда инвестор все это почувствует — буквально — на собственной шкуре, будет поздно: деньги ушли. Конечно, бывают исключения, но стоят они очень дорого.

Авторы старого закона понимали все эти страхи и нюансы, поэтому пообещали увеличение площади новой квартиры до 50%. Но если последнее «до» и вызывает вопросы, то это была «морковочка» — стимул рискнуть и получить новую и большую квартиру. В новом законопроекте этой «морковочки» **н-е-т.** Хотя другие процедуры расписаны подробно и последовательно, но от этого не легче.

Как же неизвестные лоббисты застройщика, спрятавшиеся за фамилией Дениса ***Шмыгаля***, собирались решить этот деликатный вопрос?

Очень просто (цитата):

> «…решение о комплексной реконструкции многоквартирного дома… принимается в порядке, определенном статьей 10 Закона Украины «Об

особенностях осуществления права собственности в многоквартирном доме». Смотрим туда и видим знакомый многим немолодым людям… советский колхоз: решение о реконструкции, а на самом деле — отселении, принимается общим собранием жильцов большинством в 75%!

А если кто-то против?

Тогда по советским воспитательным рецептам: не умеешь — научим, не хочешь — заставим (цитата):

«В случае отказа владельца/нанимателя жилого/ нежилого помещения от отселения **принудительное отселение** осуществляется после вступления в законную силу решения суда»…

А как же священное и неприкосновенное право собственности?

В ст. 41 Конституции Украины это определяется так:

«Каждый имеет право владеть, пользоваться и распоряжаться своей собственностью…» и далее:

«Право частной собственности является незыблемым».

Неужели суд может **законно** отобрать его, в частности последний компонент — «распоряжаться»?

Сразу захотелось посмотреть, что по этому поводу думает Главное юридическое управление аппарата ВРУ.

Но — «нит» — на сайте законопроекта вывода этой уважаемой институции нет... Почему-то.

3. Почему вместо пяти нельзя 25?

Идея реконструкции устаревших кварталов исключительно путем застройки их высотками ошибочна с самого начала.

И вот почему.

Если увеличить в пять раз количество этажей, квартир и жителей на одной и той же территории, там, образно говоря, нечем будет дышать. Надо впятеро увеличить мощности инженерной и социальной инфраструктуры — проложить новые водопроводные и канализационные сети, построить более мощную трансформаторную подстанцию, обеспечить детей школами и детсадами, а пожилых людей — поликлиникой.

По опыту мы знаем, что застройщик никогда ничего такого не делает — перекладывает все на местную власть («мудрый» законодатель давно отменил взносы застройщика на развитие социально-инженерной инфраструктуры), поэтому и появляются регулярно палаточные городки на Крещатике, 36 и возле мэрий в других крупных городах.

> О машинах можно и не вспоминать, — все близлежащие улицы около какого-нибудь «Академ Парка» на бульваре Вернадского, 24 (Киев) будут плотно запаркованы и днем, и ночью.

Именно для того чтобы не допустить таких ситуаций существуют знаменитые ГСН — Государственные строительные нормы, определяющие максимальную плотность населения на определенной площади. В советское время, когда строились «кварталы устаревшего жилого фонда», все строители свято соблюдали ГСН, иначе просто быть не могло. Именно поэтому любое увеличение количества жителей в квартале станет прямым нарушением Государственных строительных норм.

Но здесь есть тонкость (или хитрость):

согласно ГСН, плотность населения не может превышать 450 человек на 1 га, а в крупных городах — плюс 20%, то есть 540 человек на 1 га. Это примерно 200 квартир, или 10 квартир на один этаж 20-этажки.

> Напомню, что 1 га — 100 на 100 метров — это приблизительная площадь упомянутого «Академ Парка», где построены два 7-секционных дома высотностью 19–25 этажей.

Невооруженным глазом видно, что плотность — зашкаливает, но

> **— в ГСН речь идет не о конкретном гектаре, а о плотности «в микрорайоне».**

Поскольку последнее — понятие неопределенное («растяжимое»), например рядом стоят «хрущевки», то формально все получается тип-топ.

4. Что сделали с «хрущевками» в Германии

Прагматические немцы, может и не такие ловкие и сообразительные, как украинские застройщики, после объединения Германии решили не сносить «хрущевки» бывшей Восточной Германии (характерные для всего бедного соцлагеря), а наоборот, — **провести капитальную реновацию даже(!) без отселения жителей**.

> Небольшие строительные компании быстро убирали лишние перегородки, превращали балконы в лоджии, а лоджии — в комнаты, за несколько часов заменяли все стояки, утепляли и украшали фасады, даже иногда сносили последние этажи, чтобы не устанавливать лифты. Если

вы поищете фото в Интернете, то никогда не скажете, что на них — бывшие «хонекеровские» (тогдашний немецкий Никита Хрущев) «хрущевки».

Вся эта реновация происходила за счет государственного бюджета и при полном согласии тамошних жителей.

Конечно, крупнейшая экономика ЕС может такое себе позволить, но и у нас есть надежда, что после Победы над Россией Европа и Германия в том числе, не забудут тех, кто спас их от войны.

Возвращаясь к нашему законопроекту, зафиксируем, что возможность проведения реновации без отселения жителей там как раз указана.

Следовательно, у государства есть все возможности поработать в этом цивилизованном направлении на пользу людям.

В ином случае — **города Украины вместо уютных и обжитых «хрущевских микрорайонов» имеют все шансы получить то, что современные урбанисты, по аналогии с геноцидом, называют «урбоцид»…** примерам которого уже несть числа.

***

№ 1.497

Колоніалізм і шароварщина

2023-04-21

Гавришенко

"Ти ся вспокоїш з своєю шароварщиною чи ні, клята агентко Кремля? Шо ти доколупалася, воно ж наше, най буде" - щось подібне мені закидають регулярно. **Сьогодні я покажу вам тіньову сторону цього явища і чому воно не наше.** Може так питань буде менше.

Отже, існує така галузь знань як ***постколоніальна теорія***. Вона була розроблена науковцями, які походять з країн колишніх колоній та покликана переглядати усталені в культурі уявлення про ці країни. Довгий час цей дискурс не виходив за межі розгляду колишніх західноєвропейських колоній, але, вгадайте шо?

> Спойлер - так, в ході досліджень був доведений колоніальний характер осії (РІ, СРСР та РФ це лише різні назви однієї імперії).

В цьому дописі я спробую дуже коротко описати основні колоніальні наративи, які *метрополії нав'язували своїм колоніям*, щоб таким чином

> а) **виправдати їх хижацьку експлуатацію** в своїх очах і
>
> б) **тримати колонії у покорі**, переконавши їх у природньості такого становища, та як вони проявлені в основних шароварних стереотипах, які стали виразником цих ідей, були сприйняті українцями як свої власні внаслідок явища транскультурації (в цьому сенсі - заміни частини поневоленої культури чужими наративами) та які досі часто використовуються нами як саморепрезентація.

Загадка сприйняття такої сурогатної культури як власної криється в стигматизації - якщо стигматизовані (дискриміновані за етнічною ознакою в нашому разі) бачать, що опір неможливий - вони намагаються отримати вторинну вигоду і починають підігравати цьому стереотипу.

1. Екзотизація колонізованого простору

Колонія традиційно зображається колонізатором як щось екзотичне, фантастичне, а тому дуже романтичне. Все, що там відбувається, неодмінно є екзальтованим, надмірно емоційним, веселим.

Призначення колонізованої культури - розважати білого хазяїна в корковому шоломі, а тому має бути не перевантажена надмірним змістом, яскравою, простенькою і в міру придуркуватою, "даби разуменієм своим не смущать начальство" і воно, не приведи Боже, не комплексувало.

Яскравим прикладом, на жаль, є "малоросійські" повісті Гоголя, де Україна зображена таким собі ідилічним потьомкінським селом фантастичних пригод, жартів і романтики.

Власне, тому вони й користувалися популярністю в петербурзької публіки через свою екзотичність.

Туди ж можна віднести й вічні зустрічання всіх делегацій в сценічних костюмах а-ля хор Верьовки з короваєм, щось подібне є у багатьох колишніх колоній.

2. Об'єктивація

В уявленні всіх колонізаторів поневолені описані як спільнота, не просто **не наділена суб'єктністю, тобто власною волею**, а такою, що не мала її початково, а тому потребує хазяйської руки якогось "справжнього" народу на своїй шиї.

Якщо зображати місцевих як щось інфантильне, часто фемінне в негативній, пасивній конотації, то так простіше пояснити необхідність присутності на цих теренах колонізатора - таким чином він ніби-то несе з собою порядок, цивілізацію і допомагає дати раду з самими собою.

> **Лосійська історіографія, в парадигмі якої ми й жили донедавна, власне, й через це робила таку собі "білу пляму" поміж Руссю і повстанням Хмельницького, бо це страшне паліво, що ми чудесно давали собі раду й без «старшого брата».**

Стереотипний українець як аполітичний простакуватий хуторянин, якого не парить нічого крім власного садка і млинка, з цієї ж опери, натомість осіяни в тому ж радянському кіно були в ролі голови обкома, міліціонера, вчителя, тощо - тобто представника влади, який дивиться ширше, мислить глобально, бо є представником "державницького", "дорослого" народу.

3. Дикість, хтонічність, вмістилище тіні колонізатора

Загальною тенденцією є описування колонізатором місцевого населення, незважаючи на дитинність, парадоксально диким і жорстоким. Якщо перший завжди логічний, високоосвітчений, раціональний, справедливий, то поневолений - втілення місцевої хтоні, яка лякає, близький до природи, ірраціональний, темний, забобонний, ворожий, хитрий, хтивий. Не зважаючи на ніби-то загальноприйнятий канон вайлуватих добряків-українців, що й варениками нагодують і піснею розважать, осійська пропаганда завжди майоріла страшилками про мазепинців/петлюрівців/бандерівців/азовців, які буцімто становили загрозу власному мирному населенню і від якого неодмінно треба всіх "спасать".

Нечиста сила у Гоголя також підпадає під цей пункт, адже колонія це "демонічне" місце, яке може розчаклувати лише "благословіння" імператорськими черевичками.

4. Примітивність

Звісно ж колонія повинна мати більш примітивну культуру, аніж метрополія, так це чи не так. Ця теза лежить в основі численних заборон модернізації української культури на власній етнічній основі шляхом впровадження різних циркулярів та наказів і штучне консервування її в архаїці, цензурованому кастрованому фольклоризмі, соціально-побутовому жанрі. Задля цього довгі століття репресувалися кращі представники науки, мистецтва, культури, створювалися симулякри у вигляді різних спілок і колективів, які мали тримати в узді і контролювати розвиток галузей, не даючи виходити за рамки дозволеного. Хіба варто дивуватися величезній кількості літературних творів про кріпаків, зацикленості репертуару театральних, хорових і танцювальних колективів на побутово-сільській тематиці, якщо це єдине, що було дозволено, а все що було написане і видане зверх того - створене поза законом. Українське мало зображатися як щось домашньо-простакувате, позбавлене лоску і манер, якому доступ до високої культури відкривається лише за посередництвом і з барського плеча старшого брата.

***

Передбачаючи зауваження, зазначу, що це дуже стислий опис явища, яке має мільйон нюансів, починаючи взагалі з дискусії про те, чи була Україна колонією (спойлер - частково і не завжди, але цього вистачило), закінчуючи особливостями осійського колоніалізму і маніпуляцій у пропаганді та участі самих українців в конструюванні цього колоніального кічу.

На жаль, соцмережі призначені для дуже стислих форматів, але на моєму патреоні опублікований повний текст (19 сторінок) з прикладами, розборами і детальним розжовуванням, яке грунтується на працях українських та західних науковців.

Продовження репрезентації української культури в руслі колоніального кічу є фатальною помилкою і становить, без перебільшення, загрозу національній безпеці, адже від неї залежить світогляд майбутніх поколінь (для яких загроза нікуди не зникне) та сприйняття нас на міжнародній арені (ігнорування цієї soft power і, на противагу, пропаганда сусідами своїх прицес Анастасій і хруста французкай булкі дорого нам обійшлося).

Якщо сьогодні ця загроза стане хоч на краплину менша, моя праця не буде марною. Шануймося!

Мій патреон patreon.com/Yivha149

***

№ 1.498

«Спецоперація XVI століття», або Лівонське лекало Путіна-1

11 апреля, 2023

Дмитро ***Шурхало***, для «ОРД»

Дедалі частіше таке враження, що агресію проти України, яка з перервами триває ось уже 9 років, Путін скроїв по лекалах Лівонської війни (1558-1583), яка з перервами тривала 25 років.

Як писала британська ***Financial Times***, у відповідь на роздратування когось із представників російської верхівки – чому Путін розпочав велику війну ні з ким не порадившись? – міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров відповів: «У него три советника: Иван Грозный, Петр Великий и Екатерина Великая».

Утім, Петро I і Катерина II були більш-менш вдалими євроінтеграторами. Натомість саме Іван IV розсварився з усіма європейськими сусідами Московії. Тож, мабуть, саме він зараз найактуальніший віртуальний радник ВВП.

Рік тому автор цих рядків писав:

> *«Если же путинский режим удержится, то неизбежна новая поруха. Порухой называли тяжелый кризис, наступивший в последние годы*

царствования Ивана Грозного в результате неудачной Ливонской войны и массовых репрессий (опричнины)»

(https://ord-ua.com/2022/03/27/sokrushenie-rossii-i-perspektivy-novogo-mira/).

За час, що минув, промовистих аналогій між путінською РФ та іваногрознівською Московією лише побільшало. Звісно, історичні паралелі часто кульгають, а друга половина XVI століття і перша половина XXI – дуже різняться. Але треба зважати і на ту обставину, що ми маємо справу з Путіним, який отруївся токсичної версією російської історії. Тому взяти до уваги історію буде не зайвим.

1. Іван Васильович починає агресію (1558-1564)

Захопивши Казань (1552) і Астрахань (1556), Іван IV на якийсь момент замислився: в якій бік розширяти своє царство далі? Вибір пав на Лівонію – слабка федерація Лівонського ордену, єпископств і ганзейських міст, яка до того ж переживало глибоку внутрішню кризу. В католицькій по формі державі стрімко поширювався протестантизм.

Приводом для війни стала несплата данини, яку Дерпт (Тарту) мав сплачувати Пскову (а після його анексії – Москві), а також традиційні для московської пропаганди фішки: «ливонские люди нашим людям неправды и обиды всякие делали» (як завжди, прибалти утискають російськомовних). Також у Москві обурилися з того приводу, що Лівонія уклала оборонну угоду з Великим князівством Литовським (майже вступ до НАТО!).

Перша кампанія була для московітів дуже успішною. За півроку вони розгромили війська Ордену і захопили 20 укріплених міст, зокрема Нарву і Дерпт. Лівонці зібрали в кулак останні сили і контратакували, але невдовзі зазнали нищівної поразки, після чого московіти захопили ще 11 міст і підійшли до Риги. Литовці ж не встигли й розчохлитися. Але під загрозою литовського втручання та під тиском міжнародних партнерів (Польща, Швеція, Данія) цар погодився на перемир'я і переговори. Зрештою, виникла потреба частину сил перекинути проти Кримського ханства.

Утім, Іван Васильович готовий був обговорювати хіба умови капітуляції та анексії ще не окупованих лівонських земель. Аби не потрапити під його владу, південна частина Лівонії з Ригою пішла під протекторат Литви, Ревель (Таллінн) присягнув шведському королю, а острів Езель – датському. До багатьох лівонських міст і замків зайшли литовські гарнізони.

«Російські удари по Лівонії збільшили територію не російської, але Литовської держави. Проте ці надбання ще треба було відстояти в борні з тою самою Росією» (Е.Гудавічус).

Таким чином, замість маленької переможної війни цар отримав перспективу війни на два фронти з доволі сильними супротивниками. Але Іван Васильович, як і належить московському самодержцю, очевидно вирішив, що зможе всіх переграти. Він укладає союзну угоду з датчанами, домовляється про нейтралітет зі шведами і зосереджує свої сили на півдні, проти Литви. Розуміючи, що за Литвою стоїть союзна Польща (польський король також був великим князем литовським), цар докладає зусиль, аби поляки максимально дистанціювалися від конфлікту.

Першою великою перемогою російського війська у війни проти литовців стало захоплення Полоцька. Тут цар показово звільняє полонених поляків, ще й обдаровує їх шубами, демонструючи, що з Польщею не воює. Хоча загалом звірства, які чинили російські війська щодо полонених і цивільного населення, були жахливими навіть для того не надто гуманного часу.

Подальший російський наступ зазнав невдачі, проте литовці також контратакують здебільшого невдало. Лінія фронту стабілізується.

Приголомшені втратою Полоцька литовці ініціювали мирні переговори і запропонували зафіксувати статус-кво. Вони готові визнати московські завоювання в Лівонії та навіть погодилися визнати російськими раніше втрачений Смоленськ і щойно втрачений Полоцьк. Натомість в Москві зажадали на додачу майже усю Білорусь, Волинь, Київщину, а також усю Лівонію з Ригою, бо то «вотчина государя нашего от прародителей его». Звісно, литовські посли на таке не погодилися. Відтак воєнні дії знову активізувалися. Але нова кампанія була для московітів геть невдалою – їхній наступ зазнає поразки. Відтак цар зменшує вимоги, зажадавши до вже загарбаних територій тільки Ригу з околицями. Фактично, він пропонує провести новий кордон по Західній Двині з деякими уступками на свою користь. Натомість литовці вперто тримаються позиції, що треба зафіксувати статус-кво.

2. Іван Васильович шукає консенсусу (1565-1567)

Між тим, Лівонська війна ставала для росіян все більш обтяжливою і менш популярною, а Іван Васильович ставав дедалі більш Грозним. За таких умов

почастішали російські переходи на бік супротивника. Одним із найперших і найвідомішим перебіжчиком став дерптський воєвода князь Андрій Курбський (це якби зараз до українців перейшов російський генерал рівня комкора чи навіть командарма). Якщо він втік із десятком ближчих слуг, то невдовзі під його орудою зібралося до тисячі «хороших русских», які доволі ефективно воювали проти царя-тирана.

Розуміючи, що війна стає дедалі менш популярною, цар вирішив, з одного боку, ще сильніше закрутити гайки, а з іншого – заручитися публічною готовністю підданих продовжувати війну до її переможного завершення. В 1565 р. він започатковує сумнозвісну опричнину. А наступного року збирає Земський собор, на розгляд якого винесли питання: «Как нам стояти против своего недруга, короля польского?». Головне питання, яке цар обговорив із підданими: погоджуватися на литовські пропозицію закріпити статус-кво чи продовжувати війну за Ригу? (Десь так зробив і Путін: після 2014 закрутив гайки, а в лютому 2022 виніс питання війни на публічний розгляд Держдуми й близького кола соратників).

Соборні оратори наголошували, що цар має законні підстави на Лівонію, тоді як Сигізмунд II тримає лівонські міста «за собою не по правде». Адже цар «взял городы Ливонские, свою вотчину от великого государя Ярослава Владимерича» (йдеться про нашого Ярослава Мудрого!), тоді як за Литву «заложилися» (попросилися в підданство) лівонські німці.

«Зная ход последующих событий, легко осуждать решение московского правительства и Земского собора, которое привело к неудачному исходу Ливонской войны. Но летом 1566 г. это трудно было предвидеть: обстановка, казалось, благоприятствовала дальнейшему развитию борьбы с Великим княжеством Литовским» (О.Зімін). Схожа ситуація була в Москві і на початку 2022! І щось подібне там невдовзі розповідатимуть із приводу повномасштабної агресії проти України.

Отже, в Москві взяли курс на продовження війни. Тоді ж група служилих людей виступила проти опричнини. Мовляв, готові воювати за царя, але припиніть терор. Але їх стратили на тій підставі, що «мыслили над государем и над государскою землею лихо».

Невдовзі цар поновлює бойові дії і навіть сам вирушає на фронт, але погана підготовка війська і проблеми з розгортанням армії призводять до того, що він несподівано вертається в Москву. Цар вирішує, що спочатку треба знищити явну і потенційну опозицію&зраду. Як і належить абсолютному монарху, він не бачить різниці між собою і державою.

3. Іван Васильович розгортає репресії (1568-1570)

В маніакальній уяві царя головними стовпами опозиції&зради були: загарбаний, але остаточно нескорений Новгород, останній удільний князь Володимир Старицький і… православна церква!

Авжеж, більшість ієрархів не насмілювалися перечити цареві, але кандидат у митрополити архієпископ Герман і митрополит Філіп публічно засуджували опричнину. За це їх усунули, ізолювали, а згодом вбили: Герману невідомі стяли голову, а Філіпа удавив особисто Малюта Скуратов.

Далі цар знищує князя Старицького, його рідню та близьке оточення, і майже одразу організовує каральну експедицію проти Новгорода.

По дорозі туди 15-тисячне опричне військо чинить масові страти і плюндрує Клін, Твер, Торжок.

Найбільш нищівного розгрому зазнав Новгород. Упродовж п’яти тижнів опричники нищили місто і його мешканців!

Загинула більшість новгородців, а з тих, хто вцілів, невдовзі чимало померли від голоду (https://ord-ua.com/2021/07/14/550-letie-russkogo-edinstva-kak-moskva-pokorila-novgorod/).

«Мстительный и кровожадный правитель без всякой нужды залил кровью безвинных людей новгородские улицы и северно-русские деревни… Для Ивана IV Новгород представлял опасность и как крупный феодальный центр, и как союзник старицкого князя, и как потенциальный сторонник Литвы, и как крупнейшая цитадель сильной воинствующей церкви. Не доверял он и новгородскому дворянству (из его состава ни один не вошел в состав опричнины). Именно поэтому столь сокрушительным был удар, нанесенный царем в 1570 г. по новгородским землям… Новгород после погрома 1570 г. превращался из соперника Москвы в рядовой город Русского централизованного государства, всецело подчиненный московской администрации» (О.Зімін).

Далі цар помандрував до Пскова, але там обмежився точковими репресіями.

4. Іван Васильович і несподівана вакансія (1572-1575)

Війна проти Московії (а надто перші невдачі) підштовхнула литовців до переговорів із поляками про створення єдиної держави. Адже досі вони мали одного монарха на дві окремі держави. Ініціатором процесу виступила литовська шляхта, яку скликали на військові збори. В результаті гострих і конфліктних переговорів в 1569 р. постала федеративна чи то конфедеративна (тут існують різні думки) Річ Посполита. Причому в ході цього процесу українська шляхта змінила прописку з литовської на польську (але це тема окремої розмови).

Майже одразу постало питання про спадкоємця. Адже перший король Речі Посполитої Сигізмунд II Август від трьох шлюбів не мав дітей, братів теж не мав, із дружиною не жив і дедалі частіше хворів. Хто і як визначатиме наступного монарха?.. Влітку 1572 р. питання перейшло із теоретичної в практично-злободенну площину. Серед претендентів з'явився Іван Грозний, кандидатуру якого просувала одна з литовських партій, таке собі тогочасне ОПЗЖ. «Логіка тої шляхти полягала в тому, що раз ми будемо мати спільного володаря, то війна припиниться. Війна між двома державами одного володаря немає сенсу! Тобто йшлося про мир, укладений в такий спосіб» (В.Михайловський). Крім того, для них це був додатковий важіль тиску на поляків. Останні були категорично проти московської кандидатури. Серед їхніх аргументів проти «Іванця» – його надмірний інтерес до Києва:

«Московський тиран у звичаях безсоромний, не робитиме нічого як істинно польський государ… Ба навіть навряд чи він жив би в цих краях. Скоріш за все, осів би в Києві і звідти почав би війну проти Туреччини, в якій і ми мабуть взяли би участь».

«Москвитянин зробить усе для того, щоби не Москву до королівства, а королівство до свого царства приєднати; столицю зробити в Києві і коронованим бути не нашими єпископами, а своїм митрополитом».

5. Іван Васильович перенаправляє агресію (1569-1572)

Так чи інакше, але в царя на той момент не було великої можливості впливати на події в Речі Посполитій.

На внутрішньополітичному фронті багато сил забирав опричний терор, а на зовнішньополітичному виникли нові проблеми.

Розпався союз із Данією. У Швеції усунули несповна розуму Еріка XIV. Новим королем стає його брат Юхан III, який розриває мирну угоду з Московією. Через це цар переключає увагу з південного (литовського) на північний (шведський) фронт: створює таке собі ОРДЛО – Лівонське королівство. Датського герцога Магнуса в Москві проголосили королем Лівонії, передали під його владу окремі райони, обіцяючи, що в перспективі частина литовських і шведських володінь теж відійде йому. У свою чергу, датчанин визнає себе «голдовником» (вассалом) царя. Магнуса навіть одружили на вцілілій донці князя Старицького, якого по такому ділу посмертно реабілітували, а натомість стратили тих, хто на нього звів наклеп.

На початку 1570 р. датсько-лівонські проксі, а згодом і царське військо починають активну кампанію проти шведів і беруть в облогу Ревель.

Проте,

> — простоявши під містом «30 недель без трех дней» і зазнавши великих втрат (не так від війни, як від хвороб), російські воєводи і Магнус змушені зняти облогу і відступити.

Тим часом,

завдяки негативам опричнини, в 1571 кримські татари несподівано легко дійшли до Москви і вщент спалили місто (https://ord-ua.com/2011/05/27/yubilej-kryimskotatarskogo-blitskriga/).

> Як із цього приводу зауважив літописець, Москва «начя горети не татарским зажегом, но гневом Божиим», натякаючи, що це кара небесна за масові репресії.

Цар ліквідує опричнину, проте «не склонен был отказываться от опричных методов управления, и прежде всего от террора» (О.Зімін).

> Так чи інакше, а царю на пару років стає взагалі не до Лівонії та Речі Посполитої.

А тим часом, полякам і литовцям так само не до Московії. Справа в тому, що новообраний король Речі Посполитої, француз Генріх Валуа, несподівано втік домів, коли довідався, що помер його брат і вакантним став набагато цікавіший французький престол. Відтак почалися нові королівські вибори. За османської протекції новим королем стає трансільванський (семигородський) князь Стефан Баторій. Запам’ятайте це ім’я.

(закінчення буде)

***

«Спецоперація XVI століття», або Лівонське лекало Путіна–2

14 апреля, 2023

Дмитро ***Шурхало***, для «ОРД»

Ставши королем Речі Посполитої, ***Стефан Баторій*** послідовно намагається порозумітися з Іваном Грозним

(початок історії тут https://ord-ua.com/2023/04/11/specoperacija-xvi-stolittja-abo-livonske-lekalo-putina/). Офіційно не визнаючи російських загарбань, він проте декларує мирні наміри і готовність до компромісів,

закликає царя до миру «в ім’я спокою і процвітання всього християнства» (риторика в стилі «треба просто перестати стріляти»).

Мирні декларації та наміри новообраного короля цілком щирі, бо на той момент він просто не може собі дозволити великої війни.

1) — По-перше, його владу не визнав самоврядний Данциг (Гданськ) – один із найбільших платників податків до королівської скарбниці.

2) — По-друге, хоча кандидатуру Баторія підтримала Оттоманська Порта, але кримські татари не припиняють спустошливі набіги.

6. Іван Васильович плекає ілюзії (1576-1578)

Натомість Іван ***Грозний*** попервах поставився до ***Стефана Баторія*** з неприхованою зневагою (десь, як Путін до Зеленського).

Цар взагалі вважав вибори хибою і був щиро переконаний, що монархом можна лише народитися.

Тому навіть імператорів Священної Римської імперії не вважав до кінця рівними собі – їх все-таки обирали, хай навіть обмежене коло світських і духовних князів.

А те, що шляхта обрала королем не якогось з діда-прадіда монарха, а нікчемного «семиградского воеводишку», цар сприйняв як непристойний анекдот.

Мовляв, мало, що обрали короля «мятежным человеческим хотением», так ще й хз кого!

Коли Стефан звернувся до Івана «брате» (шанобливе звернення монархів одне до одного), то цар вилаяв королівських послів:

— так до мене може звертатися французький король чи турецький султан. А ваш тіпу король по статусу дотягує хіба до моїх служилих князів, тому мені з ним навіть мати справу «непригоже».

Мирні пропозиції цар сприймає як ще одну ознаку слабкості і зверхньо відкидає.

— В його уяві Річ Посполита – failed state, «держава 404», яку можна легко перемогти.

Таким чином,

не завершивши війну на північному (шведському) фронті, цар відновлює повномасштабні бойові дії на південному (полько-литовському).

— Мовляв, Річ Посполита з таким нікчемним королем не становить серйозної загрози.

«Время показало, что именно в 1576 г. была совершена принципиальная ошибка.

Если бы Россия договаривалась с Польшей в более мягком и конструктивном тоне, возможно, удалось бы добиться мира раньше и на более выгодных условиях.

Но «грозный царь» предпочел нагнетание противостояния» (О.Філюшкін).

Невдовзі росіяни десь так само казатимуть і про помилки Путіна.

А в 1576 р. там панували такі ж настрої, як і на початку 2022-го

Невдовзі очолювана самим царем велика російська армія захопила майже всю Лівонію за винятком Риги і Ревеля. Єдиною неприємністю стало те, що місцеве населення охочіше присягало Магнусу лівонському, а не Івану московському. Датчанин набув більшої ваги і впливу, ніж хотілося б цареві, через що між ними виникли нескладухи.

У цей час Баторій приборкує бунтівний Данциг і не може перекинути значні сили в Лівонію. Заможне місто має першокласні укріплення, 10-тисячне наймане військо і підтримку данських піратів. У Баторія не надто більше сил, та все ж, організувавши правильну облогу, він за 2 роки змушує Данциг до покори. Король дуже м’яко повівся з бунтівниками: взамін на велику контрибуцію все пробачає і відновлює данцигські привілеї (порівняйте з тим, що цар зробив із Новгородом, який не бунтував). Невдовзі за посередництва Оттоманської Порти вдається приборкати татар (серед іншого, тут ціною компромісу стала страта Івана Підкови).

7. Три баторієвські удари (1579-1581)

Здобувши кошти і зміцнивши тили, Стефан Баторій збирає армію, ядро якої склали досвідчені німецькі й угорські найманці, і починає рішуче діяти проти Московії. Першим стрімким ударом він відвойовує Полоцьк, який був під владою царя 16 років (частина гарнізону не лише здалася, а й добровільно перейшла в підданство короля) і прилеглі 8 фортець.

1) — У Москві офігіли і запропонували поновити мирні переговори.

2) — Проте Баторій, відчувши смак перемоги, вимагає відновлення довоєнних кордонів.

В результаті другого наступу військо короля впродовж місяця захоплює 6 російських прикордонних міст-фортець, серед яких Великі Луки – головна база вторгнень на територію Литви і почасти Лівонії.

Там польсько-литовські війська також переходять у наступ. Король Магнус, якого цар і росіяни загалом уже сильно дістали, переходить на бік Речі Посполитої.

У відповідь на царське хамство, Баторій теж змінює риторику і починає шпетити Грозного:

— мовляв, **«ти мені теж не брат, бо мої предки – вільні люди, а твої – холопи золотоординські»**.

Прагнучи миру, Іван Васильович лише стримано огризається на подібні «укоризны».

Російські дипломати навіть отримали ***інструкцію***:

— «якщо про царя казатимуть нешанобливо, то «о том слехка говорити, а прытко не говорити, терпети».

Війська Баторія беруть штурмом добре укріплені міста після нетривалої (менше місяця) облоги. Втрати великі, але перемоги ще більші. Успіх забезпечують артилерія та штурмові загони найманої піхоти. В той же час загони легкої кінноти роблять рейди по глибоких ворожих тилах. Росіяни остаточно втрачають ініціативу і на всіх фронтах переходять до оборони. Цар наполегливо пропонує мир і дружбу, наполягаючи лише на частині Лівонії, і навіть визнає Баторія «братом»! Але тепер уже король виставляє умови, на яких готовий сідати за стіл переговорів. Зокрема, вимагає повернути втрачений майже 70 років тому Смоленськ. Московська пропаганда перестала збиткуватися з нікчемного «семиградского воеводишки», а натомість заволала, що «Степан Обатур государь хуже басурманских!».

ЛИВОНСКАЯ ВОЙНА 1558–1583 гг.

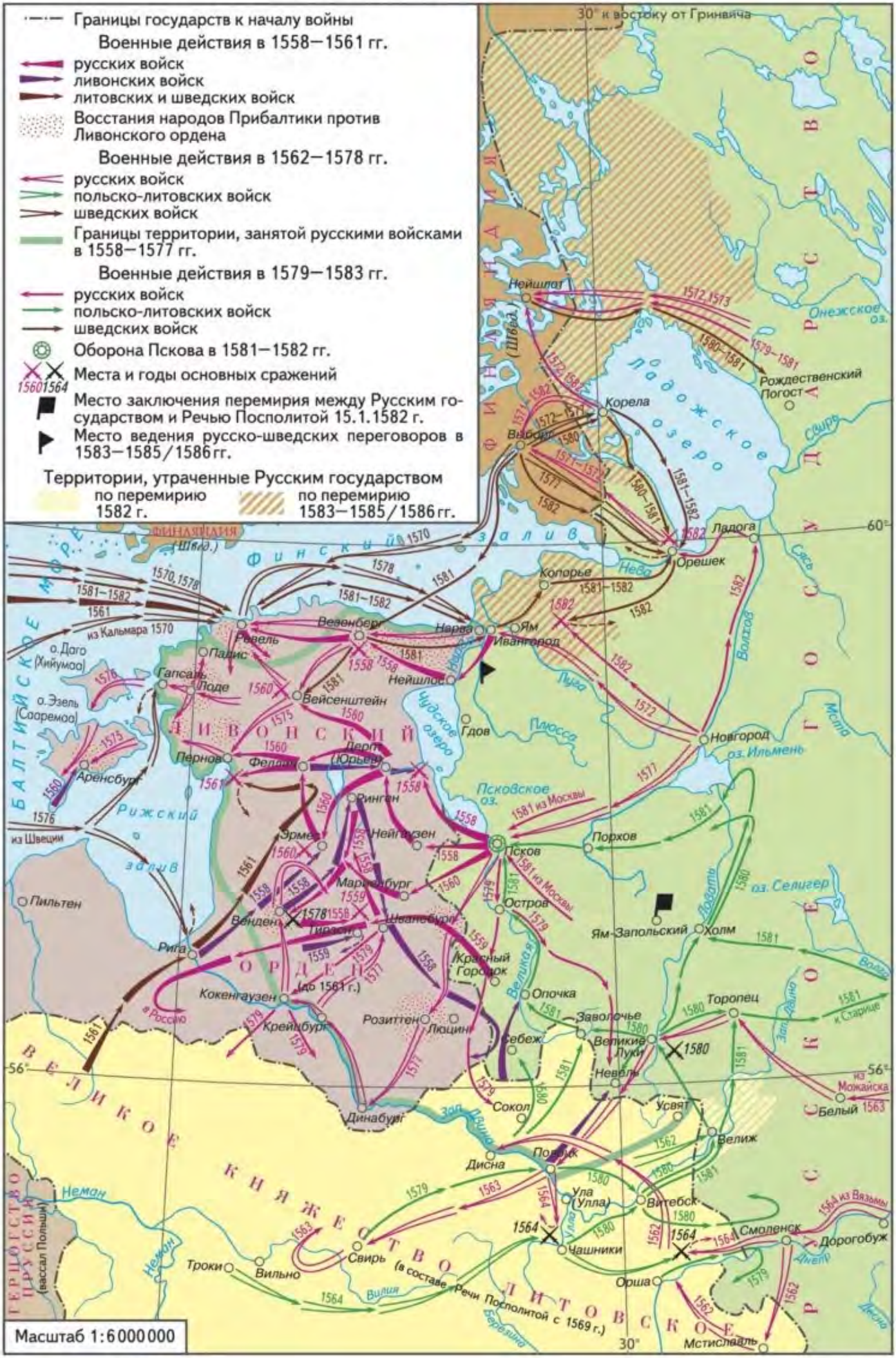

Між тим, у ставці короля міркують над напрямком третього вирішального удару (з огляду на великі втрати і витрати затягувати війну Баторій не хотів). Наступати в Лівонії, відвоювати Смоленськ, вдарити на Псков чи на Новгород? У підсумку, вирішили йти на Псков, а на смоленському напрямку зробити відволікаючий удар. Місто було ключовою фортецею росіян на північному ТВД та головним пунктом постачання їхніх військ у Лівонії. Його втрата означала би крах логістики і майже повне оточення царських військ у Лівонії. Зрештою, Псков «своїм розміром і відомістю заслуговував на те, аби здобути його навіть з великими зусиллями і жертовністю».

Для псковської операції король зібрав найбільшу армію. Великі надії покладалися на пропаганду. Стефан Баторій проголошував, що йде звільняти росіян з-під влади несправедливого і кривавого тирана. З огляду на це у війську суворо заборонили грабунок мирного населення, що, скажімо так, не зовсім відповідало тодішнім звичаям ведення війни.

Проте в російському генштабі (чи як воно тоді називалося) прорахували, що ворожий удар найімовірніше буде по Пскову, а тому додатково укріпили місто, посилили гарнізон (в т.ч. артилерією), завезли необхідні припаси.

На відміну від попередніх операцій Баторія, облога Пскова розтягнулася майже на півроку. Неприємним сюрпризом стала потужність російської артилерії, через що саперам доводилося працювати здебільшого вночі (але московіти придумали якійсь освітлювальні снаряди). Натомість королівська артилерія не тільки мала менше стволів, а й була гірше забезпечена. Інколи гармати взагалі мовчать, чекаючи, поки з Риги підвезуть порох. За таких умов псковський гарнізон більш-менш вдало відбиває штурми і робить вилазки. Відволікаючий удар на Смоленськ теж зазнає невдачі. Як зловтішалися московіти, в рейд вийшло 9 тисяч кінноти, а назад «пеш пришло» лише п’ятеро осіб. Авжеж, російська пропаганда перебільшувала, але перемога була їхня.

8. Іван Васильович дає задню (1582-1583)

Тим часом, дізнавшись, що росіяни більшу частину військ із північного фронту перекинули до Пскова, шведи перейшли в наступ і за десять днів взяли Нарву – головний оплот царя на Балтиці.

Місто перебувало під його владою 23 роки, там оселили чимало росіян. Розвиваючи наступ, шведи впродовж місяця беруть кілька фортець. Мабуть, довідавшись про поразки царського війська на Балтиці, знову повстають марійці (https://ord-ua.com/2022/08/28/marijskij-paradoks-pervye-vragi-i-poslednie-zashhitniki-rossijskogo-imperializm a/).

— Під впливом таких новин цар псіхує і ***вбиває свого сина***.

Пригнічений поразками Іван Грозний погодився на мир на польсько-литовських умовах, маючи на меті зосередити сили проти шведів.

У свою чергу і Баторій, не взявши Псков, теж дозрів до компромісу.

Адже,

1) — по-перше, росіяни в абсолютній більшості не хочуть звільнятися від тиранії;

2) — по-друге, «москвітяни в обороні фортець перевершують інші народи»;

3) — по-третє, головними вигодонабувачами можуть стати шведи.

За таких умов і за посередництва Ватикану на початку 1582 року був укладений мирний договір.

Цар зрікався всіх завоювань у Лівонії, натомість король повертав йому захоплені російські міста (крім Веліжа). Мирні переговори алегорично зобразив Ян Матейко на картині «Стефан Баторій під Псковом»: гордовитого короля уклінно просять царські посли, між королем і послами модератор переговорів – папський нунцій Антоніо Поссевіно.

Уклавши мир із Річчю Посполитою, цар перекинув війська проти Швеції.

Але і тут російська армія не мала успіху, а тому Москва змушена була погодитися не лише на шведські набутки в Лівонії, а й поступилася своїми довоєнними територіями в Інгрії та Карелії.

Так 440 років тому, влітку 1583 року, завершилася 25-річна Лівонська війна.

Звісно, з тих часів все дуже сильно змінилося. Україна – напевно не Лівонія, не Швеція і навіть не Річ Посполита (хоча в Зеленському є щось таке баторіанське).

Натомість путінська Росія та іваногрознівська Московія схожі схильністю до мракобісся, загарбницьких воєн і невмінням пораховувати наслідки.

Як тодішній, так і теперішній російські правителі яскравий приклад того, що людина, яка тривалий час має необмежену владу, втрачає зв'язок із реальністю, а відтак круто лажає.

Росіяни з того часу кращими не стали і здебільшого готові жертвувати власною свободою і гідністю заради великодержавної маячні (можна сподіватися хіба на окремі нацменшини).

Як і тоді, **не зазнавши воєнної поразки, російська влада не відмовиться від загарбань**.

Тому,

> **— доля цієї війни, як і тої, залежатиме від результатів генеральної битви**, а російська перевага в артилерії становить серйозну проблему.

Результатом правління Іван IV Грозного стали економічна Поруха, а відтак політична Смута (https://ord-ua.com/2010/08/28/400-letie-drugoj-rossii/), яка мало не призвела до колапсу Московського царства.

Наслідки правління Путіна обіцяють бути не менш цікавими.

***

№ 1.499

Зерно раздора

2023-04-20

Почему Польша и Венгрия оказались не рады украинской пшенице?

АГРОПРОМ

Зерновая сделка снова под угрозой срыва: российская сторона считает, что ее условия не выполняются, и выдвигает свои требования. Польша и Венгрия между тем недовольны ввозом украинского зерна, а мировые СМИ обкатывают тему голода и новой волны цен.

Может ли Москва сорвать зерновую сделку, если западные страны не согласятся на ее требования, или это пустые угрозы? А главное – чем обернется прекращение импорта зерновых из Украины в страны Евросоюза? На эти и другие наши вопросы отвечает эксперт аналитического центра «Объединенная Украина» Алексей ***Кущ***.

***

– Озадачивает синхронность событий. Вслед за угрозой Кремля выйти из соглашения о беспрепятственных поставках украинского зерна странам ЕС оказалась не нужна украинская пшеница. Что происходит?

– Сейчас ценовая ситуация на глобальном продовольственном рынке несколько стабилизировалась, если сравнивать с прошлым и позапрошлым

годами. Сказались предчувствия мировой экономической рецессии и внушительных запасов сырья. Что же касается угроз Москвы сорвать зерновую сделку и действий стран ЕС, то это скорее стечение обстоятельств. Там нет какой-то глубокой конспирологии и все разрешится в позитивном ключе. По сути говоря, Стамбульская зерновая инициатива – это однозначный геополитический успех президентов Украины и Турции – Владимира Зеленского, Реджепа Тайипа Эрдогана – и генерального секретаря ООН Антонио Гутерриша.

Россия же в долгосрочном плане утратила возможности стратегически на нее как-то влиять. К тому же зерновой коридор охраняется турецким военным флотом, поэтому сложно себе представить какие-то радикальные действия со стороны Москвы. Возможно, Россия будет манипулировать или шантажировать участников зерновой инициативы, злоупотреблять своим правом на проверку судов, и они будут дольше задерживаться в портах. Сейчас, после подписания Стамбульской инициативы, РФ утратила свои позиции в Черноморском регионе. Ее фактически выдавили оттуда в том числе за счет расширения геополитического влияния Турции.

1. Только транзит, и ничего больше

– Но страсти разгораются у самых границ. Киев и Варшава достигли компромисса, а Венгрия и Словакия все еще отказываются впускать к себе дешевое украинское продовольствие. Мол, оно обвалило цены на внутреннем рынке, и это стало большой проблемой для местных аграриев…

– Полагаю, эта ситуация разрешится в ключе, который уже обсуждался президентом Зеленским и польским премьер-министром Матеушем Моравецким.

Они обговаривали следующий механизм: территория Польши будет использоваться как логистический таможенный пункт. Проще говоря, украинское зерно не будет поступать на внутренний рынок этой страны. Оно будет накапливаться в логистических хабах Польши, ее таможенных складах и уже оттуда по расширенным транспортным коридорам поставляться в балтийские порты, прежде всего – Гданьск. Возможно, будет проложен коридор в порт Клайпеды через Сувалкский коридор между Литвой и Польшей.

Следующим шагом уже в рамках этой договоренности Варшава открывает дополнительный железнодорожный переезд на польско-украинской границе с пунктом таможенного контроля на железной дороге. Таким образом будет организован дополнительный канал движения товарных поездов с украинским зерном в сторону балтийских портов. Справедливости ради Польша, Венгрия, Словакия и другие соседние страны никогда не были для

нас стратегическим рынком сбыта зерна. Поэтому для Киева важно продолжить поставки на свои ключевые экспортные рынки, используя территорию Польши как транзитный коридор, который, возможно, откроется уже этим летом.

2. Наелись досыта?

– Почему же тогда соседние рынки буквально накрыло волной украинского экспорта?

– Дело в том, что каналы сбыта нашего зерна – дунайские и одесские порты могут обеспечить перевалку на мировые рынки только 40% урожая. Соответственно, другая часть идет через балтийские морские гавани и не вся находит выход на основные рынки сбыта из-за логистических и транспортных сложностей. Поэтому наша относительно более дешевая продукция начинает массово поставляться в близлежащие страны, обваливая там цены и вызывая недовольство у местных фермеров и аграриев. Но как уже говорилось, Украина не стремится продавать свою продукцию в Словакии, Румынии, Венгрии или Польше. Для нас важно, чтобы эти страны оставались транзитными коридорами и были своего рода таможенными складами – пусть без права продажи на внутреннем рынке, но для транзита.

– Позвольте вернуться к зерновой сделке. Москва считает, что она обслуживает исключительно коммерческий экспорт Киева, но не выполняется российская часть соглашения. Из-за санкций сложно сбывать рекордные урожаи…

– Россия включает в свои отчетности урожаи, собранные с оккупированных территорий – части Херсонской и Запорожской областей Украины. Отсюда их рекордные показатели. Думаю, как минимум 10% урожая зерновых РФ увеличила за счет наших захваченных земель. Сказались и благоприятные в этом году климатические условия. Но санкции делают свое дело. Сейчас оттуда уходят крупные западные трейдеры, которые обеспечивали массовую перевалку российского зерна на внешние рынки. А с ними – технологии и схемы экспорта больших объемов зерна.

Все это теперь придется делать самостоятельно, но страна под жесткими санкциями – это касается финансирования экспортных контрактов, страхования и движения судов. Думаю, в ближайших пакетах ограничения будут расширены. Поэтому **в дальнейшем российский аграрный сектор ожидает достаточно серьезный кризис**, связанный с оттоком инвестиций, крупнейших операторов и возможностью продавать свою продукцию на внешних рынках. Так что отрицательные стимулы для производителей сельхозпродукции гарантированы, а данные российской статистики все это подтверждают. По прогнозам на 2023 год, Минэкономики РФ заложен

небольшой экономический рост, но в сельском хозяйстве ожидается падение на 6-7%.

– Думаете, требования РФ для восстановления зерновой сделки будут выполнены? Другой вопрос вытекает из сложностей реализации огромного урожая российских зерновых – для чего в такой ситуации им понадобилась экспортная пошлина?

– Не думаю, что Запад поведется на этот шантаж, ведь, как уже говорилось, Стамбульская зерновая инициатива – крупнейшая победа Турции и Украины и производная турецкого геополитического доминирования в Черноморском регионе.

Что же касается экспортной пошлины, она рассчитана на развитие внутренней переработки и имеет под собой определенную логику. Ведь там сейчас создают замкнутую модель экономики. И если раньше РФ экспортировала аграрное сырье и закупала очень много готовых продовольственных товаров, в том числе европейских, сейчас из-за взаимных санкций постепенно сворачивает импорт. Страна переходит к импортозамещению, причем более жесткому, чем это было в 2013-2014 гг. Пошлина рассчитана на обвал стоимости аграрного сырья для внутренних производителей.

***

№ 1.500

Скандал с украинской сельхозпродукцией в Европе: со своим овощем в чужой огород

2023-04-21

Александр Карпец

Буря благородного негодования в Украине по поводу блокирования экспорта сельхозпродукции в соседние страны Восточной Европы и ее транзита через эти страны является справедливой, но вызывает некоторое удивление. Подобного следовало ожидать, если учесть некоторые социально-экономические и политические особенности аграрной отрасли в Европе, противоречия внутри Евросоюза между евробюрократическим центром в Брюсселе и рядом государств-членов. Также следовало учесть неизбывную тягу отечественных и иностранных «бизнесюков» в погоне за наживой нарушать установленные правила, в результате чего значительные объемы освобожденной от пошлин и квот украинской сельхозпродукции, вместо транзита в Азию и Африку, где она действительно нужна, по низким ценам выплеснулись на сравнительно небольшие и без того заполненные внутренние рынки сопредельных стран, спровоцировав обвал цен, убытки для местных сельхозпроизводителей, протесты фермеров и, как результат, блокировки не только импорта нашей сельхозпродукции, но и транзита, который, впрочем, вроде бы намереваются опять разрешить, но под жестким контролем.

Причем под раздачу попало не только зерно, но и другая сельхоз продукция, включая продукты достаточно глубокой степени переработки. Ведь Польша и другие страны под шумок скандала вокруг зерна уже требуют запретить ввоз из Украины широкого спектра продуктов питания, чтобы избавить своих производителей от конкурентов, похоже, не только на внутренних, но и на европейских рынках.

Этот скандал ярчайшим образом показывает, что разглагольствования о «вступлении в ЕС», которыми нынешняя власть отвлекает обывателя от более реальных и вопиющих проблем, является неадекватной пропагандистской шумихой, рассчитанной на недалекую публику. И это не какие-то там «московские нарратывы», которыми пугают народ разного рода «разоблачители кремлевских ИПСО», поскольку об этом уже вовсю пишут западные медиа, которые невозможно заподозрить в симпатиях к Путину и его клике. Но об этом далее…

Показательно, что блокирование украинской агропродукции совпало по времени с очередным блокированием Россией поставок украинского зерна через порты Черного моря в рамках так называемой «зерновой сделки». Правда, если верить сообщениям Турции, на момент написания этого текста инспекция судов с зерном и пропуск их через проливы были возобновлены.

1. Немного объективки и некоторые выводы из нее

Для начала дадим объективную картину на основе данных украинской таможни, конечно, если ее данные можно считать объективными.

И все же, по данным Государственной таможенной службы Украины, экспорт сельхозпродукции в первом квартале 2023 года вырос на 5% по сравнению с соответствующим показателем аналогичного периода 2022 года (когда почти два месяца не было войны!) и составил 6745 млн долларов.

При этом продукты сельского хозяйства и пищевой промышленности доминируют в товарной структуре общего экспорта Украины, занимая в нем сейчас 65%. Что вполне объяснимо, поскольку второй главный источник валютной выручки в лице металлургии катастрофически иссяк по причине войны, разрушения важнейших предприятий отрасли и развала логистики.

Региональная структура отечественного экспорта в нынешнем году продолжает фокусироваться преимущественно на поставках в Европейский Союз (3671 млн долл. США), страны Азии (2449 млн долл. США), а также Африки (345 млн долл. США) и СНГ (155 млн долл. США). В итоге эти четыре географические региона закупают 98% аграрной продукции украинского производства.

Если кратко прокомментировать приведенные цифры, то напрашивается примерно такой вывод.

Прежде всего,

1) — никакого «огромного» роста экспорта не произошло, а потому представляет, что скандал вокруг «бурного потока украинской аграрки, затопившей рынки ЕС и вызвавшего там тотальные разрушения», вызывает огромный скепсис и обоснованные предположения, что скандал хоть и имеет некоторые основания но,

2) — во многом, раздут искусственно, чтобы избавиться от мощного конкурента, каковым в аграрном плане является Украина даже в условиях войны.

Цинизм ситуации заключается в том, что эти инсинуации в Европе были развернуты вроде бы «лучшими друзьями» в тот момент, когда Украина истекает кровью, а украинская власть, судя по ее «никакой» реакции, в этом вопросе особо не напрягается и больше усердствует в выпрашивании у Запада

тех или иных ресурсов, нежели в налаживании хотя бы в возможных рамках своей экономики и промышленности.

Кроме того, приведенные цифры показывают, что львиная доля аграрного экспорта идет во вполне себе сытую и обеспеченную Европу, а не в якобы страдающую от нехватки продовольствия Африку. Как видно из цифр, в Европу ушло украинских агропродуктов в 10 с лишним раз больше, чем в страны Африки. Даже поставки в Азию уступают европейским, хотя в Азии находятся два таких гиганта, как Индия и Китай, в сумме составляющих почти 3 млрд человек населения из примерно 8 млрд, живущих на планете, а потому Азия традиционно потребляет значительные объемы продовольствия, в том числе украинского производства.

И здесь следует напомнить, что так называемая «зерновая сделка» под эгидой ООН и США продвигалась, прежде всего, под лозунгом обеспечения украинским продовольствием бедных голодающих стран Азии и Африки, причем Африка была вроде как на первом месте. Но приведенные цифры говорят, что все получилось «с точностью до наоборот».

Автор не готов давать окончательные оценки этому феномену. Можно лишь предположить, что украинская агропродукция хлынула, в первую очередь, на богатый и платежеспособный европейский рынок, а не в бедные страны Африки. Еще один вариант: европейские торговцы скупают украинскую продукцию с целью дальнейшей перепродажи, в том числе, странам третьего мира, страдающим от недостатка продовольствия, но тогда налицо откровенное рвачество и цинизм «просвещенных европеоидов», ибо наживаться на голодающих – это, мягко говоря, «не комильфо».

Совершенно не оправдывая украинских дельцов и так называемых «транснационалов», нагло обосновавшихся в украинской аграрной отрасли, которые в погоне за наживой готовы на многое, то же самое следует сказать о европейских дельцах, обязательно являющихся второй неотъемлемой частью таких сделок. Поэтому Европе, прежде чем учинять скандалы на тему некорректного поведения Украины, следовало бы навести порядок в своем «королевстве».

2. Дружба – дружбой, а обед – обедом

Итак, соседние страны принялись массово блокировать доступ украинского продовольствия на свои рынки. При этом обращает внимание тот факт, что зачинателями в этом вопросе выступили две страны – всячески подчеркивающая и реально много помогающая нам Польша, а также Венгрия, руководство которой не скрывает своего откровенно недружественного отношения к Украине и весьма лояльно относится к Москве и путинскому режиму.

В начале войны Евросоюз отменил квоты на поставку украинской продукции на свой рынок, что было одним из элементов поддержки Украины.

1) — В результате, гораздо более дешевая украинская сельхозпродукция хлынула на европейский рынок.

2) — Это привело к снижению цен и к падению уровня доходов восточноевропейских фермеров. Фермеры начали проводить массовые антиукраинские протесты в Польше, Румынии, Чехии.

Здесь следует понимать **специфику аграрного сектора в Европе**.

Напомним, что в Европе, да и в большинстве развитых стран мира, никакого «рынка земли» реально не существует, а существует масса ограничений, которые не позволяют использовать сельхозземлю не по назначению, препятствуют покупке земли иностранцами, часто не дают права реальной частной собственности на сельхозземлю, не дают возможность концентрировать большие объемы земли в одних руках или в руках связанных субъектов.

В свое время об этом приходилось подробно писать, в частности, в публикациях

1) — «Рынок земли: Иностранцы или олигархи? Кто приберет к рукам украинскую землю» и

2) — «Рынок земли: Иностранцы или олигархи? Кому достанется украинская земля».

Основой аграрного сектора в Европе являются небольшие фермерские хозяйства, часто это семейный малый бизнес.

И здесь есть она архиважная деталь.

Фермерский бизнес в Европе – это вопрос не только, часто даже не столько сугубо экономический, сколько социальный, и именно поэтому, в первую очередь, аграрное производство в Европе дотируется национальными правительствами и евросоюзовским центром.

Малый фермерский бизнес, прежде всего, трудоемкий, например, животноводство, садоводство, виноградарство, в котором занята семья фермера и который привлекает трудовые ресурсы, создавая рабочие места, в Европе стараются всячески поддерживать, хотя проблем хватает, и они часто выливаются в масштабные акции протеста фермеров. Уже поэтому чужаков на этот рынок не особо пускают, а тем более Украину с ее огромными по европейским меркам масштабами агропроизводства, прежде всего

высокотехнологичной продукции, включая зерновые, технические культуры, птицеводство и не только.

С другой стороны, перефразируя «классика и пока еще современника», Европа – не Украина. В Европе тысячи фермеров объединены в ассоциации и профсоюзы, которые умеют отстаивать свои права как путем «прямого действия» в виде масштабных уличных акций, так и через свое лобби в политических партиях, в том числе представленных в парламентах и во власти вообще.

И в Европе к своим гражданам власть привыкла хотя бы иногда прислушиваться, по крайней мере, когда это выгодно власти, в частности, позволяет попиариться на защите интересов избирателей, если при этом местные власти ничем не рискуют, а не пуская чужаков из Украины на местный аграрный рынок, местные власти восточноевропейских стран ничем не рискуют.

Поэтому,

> — когда украинские депутаты, обладающие, мягко говоря, «мозговым аппаратом облегченного образца», в прямых эфирах разных «телемарафонов» изрекают нечто о том, что поляки, дескать, должны быть заинтересованы в дешевом сырье из Украины, то таких депутатов надо изгонять по причине непригодности.

Европейским странам не нужно дешевое аграрное сырье, потому что это ведет к разорению фермеров, падению уровня жизни, росту безработицы и расходов на пособия; это ведет к обострению социального недовольства; разорение фермеров бьет по банковской системе, поскольку многие фермеры закредитованы; и так далее…

Кроме того, в Европе существует весьма ощутимые противоречия между бюрократическим центром в Брюсселе и отдельными странами, которые далеко не всегда выполняют предписания евробюрократии. Это особенно касается Восточной Европы, где в первых рядах «евробунтовщиков» числятся как раз Польша и Венгрия. Именно они стали зачинщиками блокирования доступа украинской агропродукции, к которым присоединились другие страны региона.

Началось с того, что министр развития и технологий Польши Вальдемар Буда опубликовал твит, в котором объявил, что Польша минимум до 30 июня текущего 2023 года запрещает импорт из Украины сельхозпродукции. При этом перечень украинской «запрещенки» очень большой. Помимо самого зерна, туда попали еще мясо, яйца, молоко, мед и целый ряд других продуктов.

Польша пошла еще дальше в своих ограничениях, и кроме импорта украинской сельхозпродукции, запретила ее транзит через свою территорию. В условиях едва работающего экспорта через оставшиеся черноморские и дунайские порты, это равносильно удушению экспорта вообще, поскольку через Польшу лежит самый прямой путь для транзита на германский рынок и в балтийские порты. Тем более что в мае Москва вполне может выйти из зерновой сделки, и черноморский экспорт закроется.

Вслед за Польшей запрет на импорт из Украины агропродукции ввела Венгрия. Чего следовало ожидать, учитывая далеко не самые лучшие отношения Украины с режимом Орбана. При этом Венгрия расширяет список сельхозпродуктов из Украины, запрещенных к импорту, кроме зерна добавляется масло, мясо, мед и мука, всего 25 сельхозпродуктов и зерновых. Эти ограничения будут действовать до 30 июня. Меры объясняют защитой венгерских фермеров и потребителей. Транзит указанных товаров через Венгрию не запрещен, но перевозчикам, нарушающим правила, грозит штраф или конфискация груза.

Затем к аграрной блокаде Украины присоединились Болгария, Словакия и Румыния. Румынский удар также является крайне болезненным, поскольку через румынские порты также экспортировались значительные объемы сельхозпродукции. Правда, по последней информации, транзит через Румынию якобы будет разрешен, но под очень жестким контролем, который может фактически этот транзит заблокировать.

Наконец, уже и молдавские фермеры потребовали ограничить импорт украинского зерна, заявив об угрозе банкротства в противном случае сельского хозяйства Молдовы. По словам молдавских аграриев падение цен на зерновые и масличные культуры поставил на грань банкротства тысячи мелких и средних фермеров, которые ранее пострадали от засухи и экономического кризиса, «не получив никакой государственной поддержки».

В результате, дошло до смеха и откровенной глупости.

«Новая Почта» приостановила прием пищевых продуктов для отправки в страны ЕС после введения ограничений на импорт и транзит правительством Польши.

«Правительство Польши ввело временные ограничения на импорт и транзит ряда продовольственных товаров из Украины – сахара, зерновых, кондитерских изделий, фруктов, овощей, переработанной плодоовощной продукции и тому подобное. Поэтому Новая почта временно не принимает любые продукты в составе международных посылок, следующих в ЕС», – говорится в сообщении компании.

То есть коробку фирменных конфет «Вечерний Киев», «шматок автеничного українського сала» или баночку бабушкиного клубничного варенья теперь уже выслать посылкой европейским друзьям или родственникам-знакомым, сбежавшим от войны, нельзя, несмотря на микроскопичность такой поставки, которая явно не повлияет на конъюнктуру европейского рынка продуктов питания.

Правда, появилось сообщение о том, что Украина и Польша все же договорились по вопросу транзита украинского зерна по польской территории, который пообещали разблокировать в ночь на 21 апреля. Власти Польши выработали механизм, в соответствии с которым зерно из Украины не будет оставаться на территории страны.

«Транспорт с зерном из Украины, идущий через Польшу, будет находиться под контролем специальной системы, которая проследит, чтобы ни одна тонна зерна из Украины не осталась в Польше, чтобы продукция шла транзитом», – заявил министр сельского хозяйства Польши Роберт Телус.

По словам министра, «каждый транспорт с украинским зерном, следующий через Польшу, будет опломбирован GPS-датчиками». Он также отметил, что поначалу каждую фуру, следующую из Украины через Польшу, будет сопровождать конвой.

Наиболее неоднозначной выглядит позиция Польши, которая позиционирует себя как главный союзник Украины и «проводник» украинских интересов на Западе. Несмотря на пафосный «братский» визит Зеленского в Варшаву, который состоялся недавно, Польша первой запретила не только импорт, но и транзит украинского зерна, который, повторим, вроде бы должны возобновить, но под жестким контролем. То есть в реальности главный союзник Украины достаточно быстро закрутил экономические гайки, когда речь пошла о собственных убытках.

Очень любопытно выглядит запрет на импорт украинской сельхозпродукции Болгарией, которая даже общих границ с Украиной не имеет. Впрочем, запрет на транзит болгары вроде пока не вводят.

Министр сельского хозяйства Болгарии Явор Гачев обвиняет Украину в недобросовестной конкуренции.

В свою очередь исполняющий обязанности премьера Галаб Донев заявил: «Основная причина в том, что в прошлом году, вопреки идее так называемых коридоров солидарности, в стране остались значительные объемы продовольствия и были нарушены основные производственные и торговые цепочки».

Но обвинять во всем только украинских дельцов, продающих на узком болгарском рынке крупные по местным меркам объемы сельхозпродукции по

демпинговым ценам, есть форменное лицемерие. Ибо есть болгарские дельцы, которые эту продукцию скупают во вред своей экономике и своим фермерам, и то же самое можно сказать о других странах, которые ввели эмбарго на импорт украинской аграрной продукции. В медиа появляются свидетельства украинских предпринимателей и грузоперевозчиков, которые жалуются на то, что доставленная ими в Болгарию и другие страны сельхозпродукция местными предпринимателями не принимается, а убытки не компенсируются, несмотря на наличие действующих контрактов, по указанию местных властей.

Обращаем внимание на утверждение о наличии действующих контрактов, то есть местные предприниматели скапали нашу продукцию по демпинговым ценам в ущерб своей экономике.

Крупный спекулятивный капитал есть! Он продолжает хорошо есть! Даже жрать…

Обращает внимание тот факт, что в мире есть те, кому очень и очень выгодна нестабильность на рынках аграрной продукции, вызванная войной в Украине. Речь идет о крупном транснационально спекулятивном капитале.

В частности, об этом недавно была интересная публикация в британском леволиберальном издании The Guardian под названием

> «Top 10 hedge funds made £1.5bn profit from Ukraine war food price spike»,

то есть

> — «10 крупнейших хедж-фондов получили прибыль в размере 1,5 млрд фунтов стерлингов от скачка цен на продукты питания в Украине во время войны».

В публикации идет речь о том, что

> — частные инвестиционные фонды, известные также как ***хедж-фонды***, зарабатывают миллиарды долларов на резком росте цен на продовольствие из-за полномасштабного вторжения России в Украину.
>
> **Только 10 крупнейших хедж-фондов заработали почти 2 млрд долларов на торговле только двумя ключевыми продовольственными товарами: зерном и соей.**
>
> Прибыли этих фондов зафиксированы в первом квартале прошлого года, о чем свидетельствует анализ доходов этих фондов.

Такой рост цен на продукты питания, однако, вызвал вопросы о роли хедж-фондов и других спекулянтов в раздувании цен.

Продовольственные компании за это время тоже получили рекордные прибыли.

— Сообщается, что 20 наибольших пищевых компаний мира за последние два года принесли акционерам более 53 млрд долларов дохода, благодаря неожиданным прибылям, возникшим по причине скачков цен на продукты питания по время пандемии и российского вторжения в Украину.

В то время, когда Евросоюз пересматривает свои правила для борьбы с чрезмерными спекуляциями, возникают сомнения относительно того, насколько регуляторы готовы реально вмешиваться.

Следует отметить, что,

— несмотря на мировой рост цен на пшеницу и потенциальные продовольственные риски, с которыми сталкиваются многие страны,

— половина украинского зерна экспортируется со скидкой до 40%.

3. Евро-реакция Евросоюза: евро-суета на евро-шпагате

Возвращаясь к эмбарго на ввоз украинской агропродукции, которое фактически ввели все соседние с Украиной восточноевропейские страны-члены Евросоюза, следует обратить внимание на поведение в этой ситуации самого ЕС в лице Еврокомиссии (ЕК). «Фрикции» ЕС должны были вызвать неподдельный восторг у всех ценителей игрового кино сразу в нескольких номинациях – драма, комедия, трагедия, хоррор и так далее вплоть до так называемых «фильмов для взрослых» с возрастными ограничениями «18+».

Если кратко охарактеризовать поведение ЕК, то имела место «евросуета на еврошпагате», достойная стать новым олимпийским видом спорта повышенной сложности.

Следите за траекторией развития сюжета…

Сначала ЕК полностью встала на сторону Украины. С началом ввода эмбарго Польшей и Венгрией, в Брюсселе несколько дней делали заявления и окрики в сторону Варшавы и Будапешта. Правда, итог оказался обратным, и количество стран, которые ввели эмбарго только возрастало, дополняясь Словакией, Румынией, Болгарией.

Односторонние действия стран Европейского союза в области торговли недопустимы. Таким заявлением Еврокомиссия отреагировала на решение Польши и Венгрии запретить импорт сельскохозяйственных товаров из Украины. В Еврокомиссии подчеркнули, что знакомы с заявлениями Польши и Венгрии о запрете на импорт агропродукции из Украины, однако отмечают,

что торговая политика находится в исключительной компетенции ЕС, что делает односторонние действия неприемлемыми.

«В такие трудные времена крайне важно координировать и согласовывать все решения внутри ЕС», – говорилось в заявлении ЕК.

Кроме того, польский запрет противоречит существующим двусторонним соглашениям об экспорте между Польшей и Украиной.

Еврочиновники оказались на неприятной растяжке. С одной стороны, этот скандал имеет вроде бы сугубо экономический характер. Восточноевропейские фермеры вместе с их правительствами выбивают для себя вполне конкретные преференции, что в ЕС считается вполне обыденным явлением. Такой преференцией могли бы стать дотации из Брюсселя. Но в настоящий момент в Европе налицо общий системный кризис, обостренный войной в Украине, и сейчас явно не до того.

Можно вернуться к отмененному квотированию продукции из Украины. Но тогда пострадает репутация всего Евросоюза, где вроде бы провозгласили идеологически крестовый поход против путинской России, призывая свое же европейской сообщество потерпеть ради ценностей свободы, независимости, суверенитета, нерушимости границ и так далее.

Есть еще одна сторона, о которой уже говорилось выше. Налицо классический бунт национальных правительств против евробюрократов. Нечто подобное уже имело место во время миграционного кризиса в Евросоюзе, когда отдельные страны, вроде Дании, закрывали свои границы, а другие – те же Польша и Венгрия – отказывались от квотного принципа размещения мигрантов на своей территории. Тогда это удалось с большими сложностями «проехать», но сейчас проблема несколько иного рода.

Основа Евросоюза в первую очередь базируется на экономических правилах, за которыми следует уже все остальное. Именно экономическая выгода делала всегда привлекательным участие стран Европы в этом объединении. И за это готовы были платить, в том числе и делегированием существенной части своего суверенитета. Но сейчас центр согласовывает определенные правила, вроде снятия квотирования для той же украинской сельхозпродукции, а отдельные элементы союза начинают это решение отменять. И это уже не просто разброд и шатания, но и опасная мина, закладываемая под само существование Евросоюза.

Далее последовала попытка ЕК «потушить пожар», не входя в большие растраты.

Со ссылкой на еврочиновников заговорили о том, что Еврокомиссия намерена за счет антикризисного резерва ЕС увеличить поддержку фермеров пяти пострадавших стран с 75 до 100 млн евро.

Смехотворность этой суммы сразу же привела к мысли о том, что ничего путного из этого не получится. С другой стороны, подтверждается высказанное ранее подозрение в том, что реальный ущерб может быть не столь уж большим, а все остальное – это пиар и скандал во имя борьбы с евробюрократами и с конкурентом в виде Украины.

На момент написания этого текста появилась информация о том, что, поддавшись давлению со стороны стран-соседей Украины, прежде всего Польши и Венгрии, ЕС готовит экстренные ограничения на импорт сельхозпродукции из Украины для успокоения местных фермеров.

> Об этом сообщила Financial Times со ссылкой на высокопоставленных чиновников ЕС.

По данным издания, обсуждаемые шаги запретят импорт зерновой продукции в Польшу, Венгрию, Румынию, Словакию, граничащие с Украиной, а также в Болгарию, за исключением реэкспорта в другие страны-члены ЕС или другие части мира. Запрет будет действовать до июня нынешнего года.

В Еврокомиссии накануне объявили, что планируют принять «превентивные меры» в отношении украинской агропродукции, однако не привели конкретных шагов.

Комиссия заявила, что будет принимать меры только в том случае, если национальные правительства отменят свои текущие запреты, на что они еще пока не согласились. Для этого она применит редко используемые полномочия, которые содержатся в документе, либерализовавшем торговлю с Украиной, и ограничит новые защитные меры лишь несколькими странами-членами, а не всем блоком.

Эти страны также получат 100 млн евро из фондов ЕС для компенсации убытков фермерам.

Кроме того, ЕС хочет продлить военный режим торговли с Украиной, когда его срок истечет в июне, но пересмотренная версия будет иметь более сильные положения, которые позволят ЕС быстрее принимать меры для «защиты» собственного рынка в будущем.

В частности, Брюссель намерен организовать колонны грузовиков, поездов и барж для транспортировки зерна в порты, откуда его можно будет отправить в страны, которые в этом нуждаются, что также увеличит пропускную способность реки Дунай.

Многие коммерческие трейдеры отказываются платить за этот транспорт, поскольку он стоит дороже, чем традиционная морская торговля через Черное море.

Остается непонятным, как это будет финансироваться и организовываться. По некоторым данным, Испания пыталась субсидировать поезд для перевозки зерна через континент, но гораздо дешевле было импортировать зерно из Латинской Америки.

На момент написания этого текста ситуация оставалась до конца непонятной. Но уже совершенно очевидно, что ограничения на импорт украинской сельхозпродукции в соседние страны ЕС в любом случае будут хотя бы потому, что эти страны от своего отступать явно не намерены.

4. «Косяки» отечественной власти

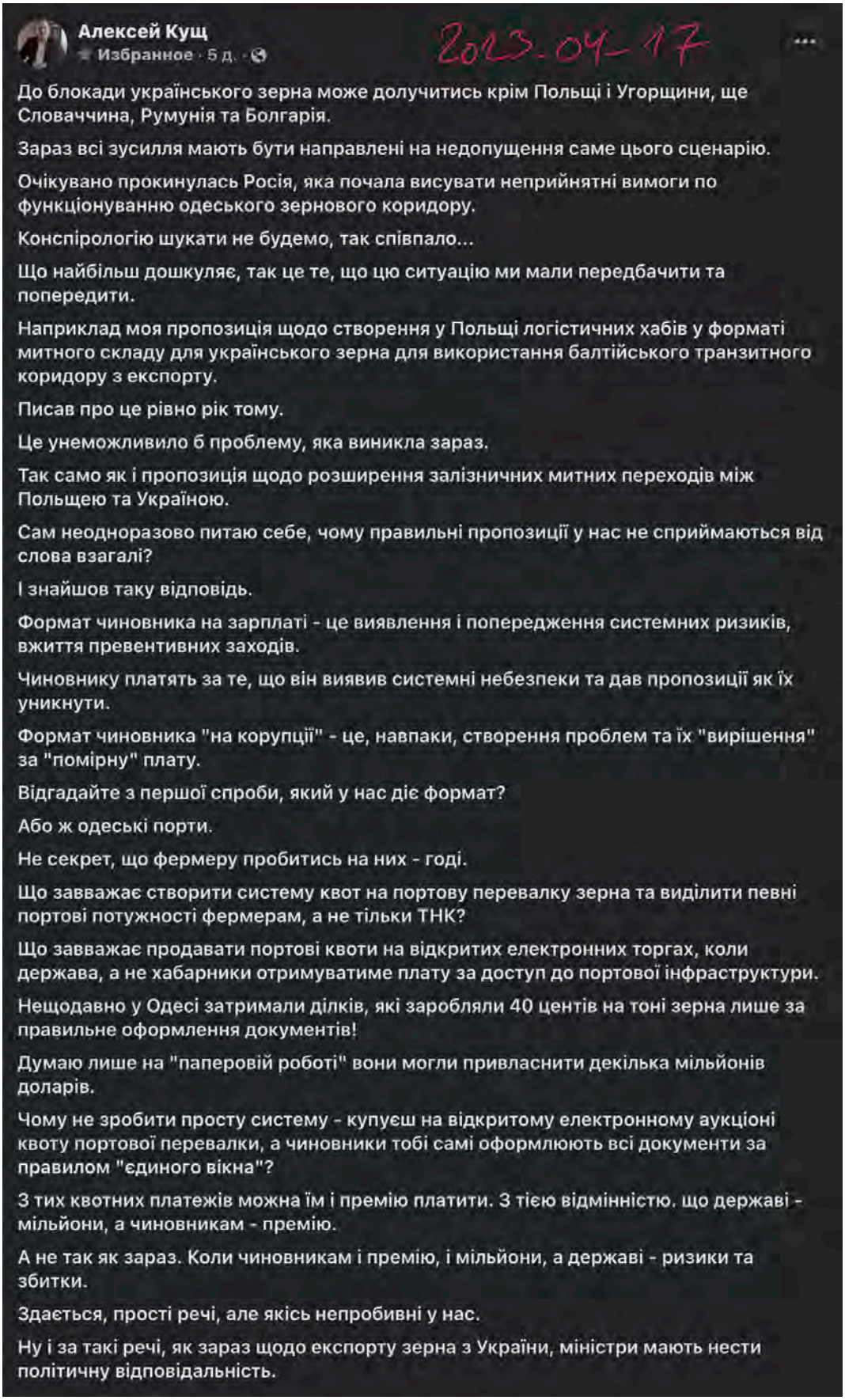

Алексей Кущ
Избранное · 5 д. ·

2023.04.17

До блокади українського зерна може долучитись крім Польщі і Угорщини, ще Словаччина, Румунія та Болгарія.

Зараз всі зусилля мають бути направлені на недопущення саме цього сценарію.

Очікувано прокинулась Росія, яка почала висувати неприйнятні вимоги по функціонуванню одеського зернового коридору.

Конспірологію шукати не будемо, так співпало...

Що найбільш дошкуляє, так це те, що цю ситуацію ми мали передбачити та попередити.

Наприклад моя пропозиція щодо створення у Польщі логістичних хабів у форматі митного складу для українського зерна для використання балтійського транзитного коридору з експорту.

Писав про це рівно рік тому.

Це унеможливило б проблему, яка виникла зараз.

Так само як і пропозиція щодо розширення залізничних митних переходів між Польщею та Україною.

Сам неодноразово питаю себе, чому правильні пропозиції у нас не сприймаються від слова взагалі?

І знайшов таку відповідь.

Формат чиновника на зарплаті - це виявлення і попередження системних ризиків, вжиття превентивних заходів.

Чиновнику платять за те, що він виявив системні небезпеки та дав пропозиції як їх уникнути.

Формат чиновника "на корупції" - це, навпаки, створення проблем та їх "вирішення" за "помірну" плату.

Відгадайте з першої спроби, який у нас діє формат?

Або ж одеські порти.

Не секрет, що фермеру пробитись на них - годі.

Що завважає створити систему квот на портову перевалку зерна та виділити певні портові потужності фермерам, а не тільки ТНК?

Що завважає продавати портові квоти на відкритих електронних торгах, коли держава, а не хабарники отримуватиме плату за доступ до портової інфраструктури.

Нещодавно у Одесі затримали ділків, які заробляли 40 центів на тоні зерна лише за правильне оформлення документів!

Думаю лише на "паперовій роботі" вони могли привласнити декілька мільйонів доларів.

Чому не зробити просту систему - купуєш на відкритому електронному аукціоні квоту портової перевалки, а чиновники тобі самі оформлюють всі документи за правилом "єдиного вікна"?

З тих квотних платежів можна їм і премію платити. З тією відмінністю. що державі - мільйони, а чиновникам - премію.

А не так як зараз. Коли чиновникам і премію, і мільйони, а державі - ризики та збитки.

Здається, прості речі, але якісь непробивні у нас.

Ну і за такі речі, як зараз щодо експорту зерна з України, міністри мають нести політичну відповідальність.

Но не следует во всем обвинять жадных восточноевропейских соседей, поскольку **в случившемся есть огромная доля вины отечественной власти, которая не сделала практически ничего, чтобы предусмотреть возникновение такой ситуации и если не воспрепятствовать ей полностью, то хотя бы существенно снизить негативные последствия.**

О том, что должна была сделать, но не сделала отечественная власть, а также вообще о ее неадекватном поведении в этой и подобных ситуациях, в разгар скандала высказался в соцсетях экономист Алексей ***Кущ***, публикацию которого ***приводим ниже на языке оригинала с некоторыми сокращениями***, не искажающими смысл:

«Що найбільш дошкуляє, так це те, що цю ситуацію ми мали передбачити та попередити.

Наприклад, моя пропозиція щодо створення у Польщі логістичних хабів у форматі митного складу для українського зерна для використання балтійського транзитного коридору з експорту.

Писав про це рівно рік тому.

Це унеможливило б проблему, яка виникла зараз.

Так само, як і пропозиція щодо розширення залізничних митних переходів між Польщею та Україною.

Сам неодноразово питаю себе, чому правильні пропозиції у нас не сприймаються від слова взагалі?

І знайшов таку відповідь.

Формат чиновника на зарплаті – це виявлення і попередження системних ризиків, вжиття превентивних заходів.

Чиновнику платять за те, що він виявив системні небезпеки та дав пропозиції, як їх уникнути.

Формат чиновника «на корупції» – це, навпаки, створення проблем та їх «вирішення» за «помірну» плату.

Відгадайте з першої спроби, який у нас діє формат?

Або ж одеські порти.

Не секрет, що фермеру пробитись на них – годі.

Що заважає створити систему квот на портову перевалку зерна та виділити певні портові потужності фермерам, а не тільки ТНК?

Що заважає продавати портові квоти на відкритих електронних торгах, коли держава, а не хабарники отримуватиме плату за доступ до портової інфраструктури?

Нещодавно у Одесі затримали ділків, які заробляли 40 центів на тоні зерна лише за правильне оформлення документів!

Думаю, лише на «паперовій роботі» вони могли привласнити декілька мільйонів доларів.

Чому не зробити просту систему – купуєш на відкритому електронному аукціоні квоту портової перевалки, а чиновники тобі самі оформлюють всі документи за правилом «єдиного вікна»?

З тих квотних платежів можна їм і премію платити. З тією відмінністю, що державі – мільйони, а чиновникам – премію.

А не так, як зараз. Коли чиновникам і премію, і мільйони, а державі – ризики та збитки.

Здається, прості речі, але якісь непробивні у нас.

Ну і за такі речі, як зараз щодо експорту зерна з України, міністри мають нести політичну відповідальність».

Украина вступает в Евросоюз, говорите? Ну-ну…

Скандал вокруг поставок украинской агропродукции в Европу в очередной раз породил более чем обоснованный скепсис относительно перспектив вхождения Украины в Евросоюз, каковые перспективы отечественная власть вытаскивает из нафталина, когда больше ничего радостного предъявить не может.

Не особо мудрствуя на эту тему, обратимся к публикациям в западных медиа, которые подобный скепсис также высказывают.

В частности, этому недавно была посвящена публикация респектабельного международного издания Financial Times под красноречивым названием «Ukrainian grain curbs give reality check to Kyiv's EU membership bid», то есть

> «Украинские ограничения на зерно проверяют реальность заявки Киева на членство в ЕС».

Издание констатирует, что ограничения на украинское зерно, которые вводят восточноевропейские страны, проверяют реалистичность заявки Киева на членство в ЕС.

Хотя некоторые страны центральной и восточной Европы выступают за возможное вступление Украины в ЕС, но последствия такого вступления, как оказалось, до конца не обсуждались.

В случае вступления в ЕС Украине снимут ограничения на экспорт более дешёвой сельскохозяйственной продукции в другие страны-члены, что может подорвать рынки других производителей.

«Поэтому перспектива вступления остаётся неопределённой», – пишет издание.

Характерно, что инициатором и проводником нынешних ограничений по украинскому продовольственному экспорту является Польша, которая одновременно считается и главным лоббистом вступления Украины в ЕС.

Еще более показательно, что все это происходит сразу после визита Зеленского в Варшаву, где он заявил, что вскоре между двумя странами не будет никаких границ. Тогда это породило целый вал прогнозов о грядущем тесном украинско-польском союзе вплоть до создания конфедерации. Заговорили даже о «новом издании» Речи Посполитой с участием Украины, хотя в отношении «старого» издания есть много вопросов у тех, кто хотя бы минимально знаком с этой грустной историей.

Кстати, еще одним элементом Речи Посполитой была Литва, и здесь автор этих строк уже на личном опыте сталкивался с тем, что отношение к Польше и полякам в Литве и среди литовцев, мягко говоря, неоднозначное. Впрочем, это не наши проблемы, поскольку в Украине сейчас есть дела поважнее, чем выстраивание неких эфемерид, основанных на весьма неоднозначном опыте прошлых веков.

Посему вернемся к сегодняшним реалиям.

Нынешняя история с борьбой поляков против украинского экспорта демонстрирует несколько иную, хотя и вполне очевидную, картину: в случае вступления Украины в ЕС, Киев станет не союзником Польши, а ее главным конкурентом, как минимум в экономическом плане.

Жесткая конкуренция будет иметь место по многим направлениям. Это и продовольствие, и финансовая помощь ЕС, и внешние инвестиции. Более того, если из Украины вдруг прекратится массовая трудовая миграция, и украинцы начнут возвращаться домой, разгорится конкуренция и за трудовые ресурсы.

Посему следует ожидать, что поляки станут одними из главных «евроскептиков» относительно вступления Украины в ЕС, выдвигая предельно жесткие условия Киеву на пути евроинтеграции.

Вообще, вопрос вступления Украины в ЕС слишком неоднозначен, что хорошо видно даже на этом примере, когда ЕС или группа стран-членов принимаются диктовать свои условия. Можно вспомнить, как со вступлением в ЕС остатки высокотехнологичной промышленности стран Балтии практически исчезли. При этом надо иметь в виду, что Украина даже в ее нынешнем разрушенном состоянии представляет для Европы, особенно для близлежащих стран, этакого «слона в посудной лавке», особенно с учетом наличия у нас до конца не уничтоженных остатков военпрома, авиационного и

ракетного производства, тяжелого, транспортного, энергетического машиностроения.

Речь не идет о том, чтобы напрочь отказываться от идеи вступления в ЕС, но при этом надо хорошо взвесить и подумать, зачем и на каких условиях туда вступать, а также как это может отразиться на базовых отраслях Украины, особенно с учетом трагического опыта войны, который выявил катастрофические проблемы с производством вооружений и боеприпасов, а значит, с многоотраслевым машиностроением вообще. Все эти отрасли нужно интенсивно и срочно восстанавливать и развивать, а не добивать их, идя на поводу у каких-нибудь европейских бюрократов, которые реально ни за что в жизни никогда не отвечали. Да и нынешний опыт с эмбарго на ввоз в Европу аграрной продукции является более чем красноречивым…

А вообще, все эти игры Европы выглядят более чем цинично в условиях, когда Украина истекает кровью и разрушается, противостоя агрессии Путина, которого Европа же и выкормила своими нефте- и газодолларами.

***